PROSPERI

FAGNANI

COMMENTARIA

IN SECVNDAM PARTEM

PRIMI LIBRI

DECRETALIVM.

ROMAE, Expensis Ioannis Casoni. MDCLXI.

Ex Typographia Vitalis Mascardi.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

RVBRICAE,
ET CAPITVLA
HVIVS SECVNDAE PARTIS
Primi Libri Decretalium.

de

PRO.

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN SECVNDAM PARTEM PRIMI LIBRI DECRETALIVM.

DE ELECTIONIBVS.

Cap. Nullus.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia Collegiata non debet prouideri de Prælato per collationem, seu prouisionem, sed per electionem Collegij.*

2 *Episcopatuū prouisio olim ad Papam tantum pertinebat.*

3 *Dignitates omnes originaliter Romana fundauit Ecclesia. & n. 6.*

4 *Electio Prælati in Cathedralibus & Collegiatis ecclesijs tributa fuit Capitulis ex indulgentia Romani Pontificis. & n. 13.*

5 *Patronus in Collegiatis ecclesijs de iure patronatus præsentat Prælatum, & Episcopus instituit.*

6 *Ecclesiæ omnes diœcesis in potestate Episcopi sunt constituta.*

7 *Cathedrales ecclesiæ & monasteria excedentia valorem ducentorum ducatorum auri sunt Papæ reseruata per secundam regulam Cancellariæ.*

8 *Papa de quibus beneficijs consistorialiter prouideat.*

9 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & prima in Collegiatis ecclesijs reseruantur in tertia regula.*

10 *Dignitates item conuentuales, & præceptoria generales, non tamen militiarum.*

Reseruationibus Apostolicis sublatum est ius eligendi Prælatum, quod habent Capitula de iure communi. ibid.

11 *Concordatis Germaniæ non obstant reseruationes non insertæ in corpore iuris.*

Electiones, & postulationes in cathedralibus, & monasterijs quatenus sublatæ fuerint in Gallia ex concordatis. ibid. vers. In Gallia verò.

13 *Eligendi ius, quod habent Capitula ecclesiarum, non est de iure diuino vt malè affirmat Perret.*

14 *Ecclesiæ Collegiatæ nemo inferior à Papa potest Prælatum præficere, sed debet fieri electio per illos de Collegio.*

15 *Legatus Cathedrales regulares aut Collegiatas Ecclesias, vel Cathedralium dignitates electiuas maiores post Pontificalem conferre, aut sibi reseruare non potest.*

16 *Prælati prouisio in Collegiata potest pertinere ad alium, quàm ad Capitulum ex fundatione, vel consuetudine.*

17 *Papa prouidere potest etiam de beneficijs electiuis.*

18 *Beneficia electiua non comprehenduntur in mandato de prouidendo, si certi modi sint expressi.*

Secus si Papa simpliciter mandet prouideri de beneficio vacaturo. n. 20.

19 *Litteræ ad beneficia vacatura sunt ambitiosè & strictè intelligendæ.*

21 *Prouisio habet vim electionis, & confirmationis.*

22 *Dispositionis verbum generale est, & idem sonat quod ordinatio.*

23 *Dignitas electiua non comprehenditur in gratia ad dignitatem pertinentem ad quamlibet dispositionem quorumcunque.*

24 *Prouisionis verbum comprehendit nominationem, postulationem, præsentationem, & collationem, sed non electionem.*

25 *Collatio cur habeat vim electionis, & confirmationis.*

26 *Prouisio & collatio sunt synonyma.*

27 *Congregationem quot homines faciant, & quot Collegium.*

28 *Congregatio quotuplex sit, & an differat à Collegio.*

29 *Collegium ex vniuerso sumitur, & loco vnius persona habetur.*

30 *Ius Collegij etiam in vna retinetur.*

31 *Electio Prælati non competit beneficiatis ecclesiæ Collegiatæ nisi sint ibi vt Collegium.*

32 *Canonici tantum de iure communi habent eligendi Prælatum, non autem portionarij.*

33 *Canonici soli de iure faciunt Capitulum. & n. 42.*

34 *Portionarij Segobien. qui aliquibus tantum diebus intersunt actibus Capitularibus, ex sententia S. Congregationis non sunt de Capitulo.*

35 *Idem responsum de portionarijs Conchen. qui ingrediuntur Capitulum pro negotijs ad ecclesiæ rem, & bona pertinentibus.*

36 *De Capitulo esse possunt ex consuetudine etiam pœnitus extranei.*

37 *Portionarij Calciaten. qui à Rota declarati sunt esse de Capitulo, possunt eligi in coniudices contra Capitulares.*

38 *Portionarij non possunt eligi ex Concilio Tridentino in coniudices Capitulares, nisi ex consuetudine, priuilegio, aut statuta ecclesiæ sint in omnibus, & per omnia de Capitulo.*

39 *Portionarij, & dimidij portionarij Seguntin. Corduben. & Abulen. declarantur propterea non esse Capitulares.*

40 *Episcopus solus potest sine adiunctis procedere contra portionarios, licet ex consuetudine priuilegio, vel statuto habeant in Capitulo semper, vel vt plurimum vocem.*

41 *Coadiutor Canonici cum futura successione potest puniri ab Episcopo sine adiunctis Capitularibus, nisi in litteris Coadiutori concessa ei fuerint omnia priuilegia, quæ habent Canonici.*

42 *Coadiutor Canonici cum futura successione non est Canonicus, nec Capitularis.*

43 *Dignitates obtinentes in Cathedrali ecclesia de iure communi non sunt de Capitulo.*

44 *Collegium non facit societas priuata, sed publica authoritas.*

45 *Collegiata omnis naturaliter electiua est respectu Prælati.*

46 *Generalis præpositi facultas deputandi Vicarium in locum alicuius Præpositi defuncti an aduersetur sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decretis. vsque ad n 53.*

47 *Electio Prioris de iure spectat ad Conuentum, Confirmatio ad Superiorem.*

48 *Priores obedientiarij deputantur per Abbatem, & ad eius nutum sunt amouibiles.*

49 *Vice-Præpositi, seu Vicarij deputati à Præposito Generali an possint ad eius nutum amoueri.*

50 *Vicarij, seu Præsidentes in locum Priorum, seu Guardianorum defunctorum, vel absentium de iure non eliguntur à Capitulo, sed deputantur à Prouincialibus.*

51 *Capitulum generale sicut potest Vicarios eligere, sic potestatem eos deputandi potest in Generalem transferre.*

52 *Constitutiones ordinum secundùm quas deputatio Vicarij pertinet ad Abbatem, approbantur à iure.*

53 *Generalis facultas deputandi Vicarium in locum defuncti an extendatur ad casus infirmitatis, absentiæ, cessionis, & consimiles.*

54 *Casus mortis, ægritudinis, cessionis, & absentiæ æquiparantur.*

1 NVLLVS. Ecclesiæ Collegiatæ non debet prouideri de Prælato per collationem, seu prouisionem, sed per electionem Canonicam faciendam per ipsum Collegium, hoc dicit secundum Abbatem, cuius summarium est præfixum textui. Sed non complectitur posteriorem partem. Vnde secundum Ioan. Andr. Bald. Anton. de Butr. Cardinal. & alios hoc intendit. Congregatio debet sibi Prælatum eligere; aliter electus repellitur. Aptius dixissent, aliter prouisus: vel, vt idem Abb. summat primo loco. Congregatio Ecclesiastica, seu Collegium Ecclesiasticum debet sibi Prælatum eligere, & aliter adeptus Ecclesiam expellandus est. Prima pars prohibet: Secunda contra factum cassat, ibi, *si verò*.

2 Prouisio Episcopatuum, & aliarum dignitatum olim ad summum Pontificem tantum pertinebat, c. 1. 22. dist. c. 2. de præb. in 6. Gemin.
3 cons. 88. Innocentius Papa VII. num. 3. Vnde
Eugenius IV. in decretali Epistola, quam scripsit ad Archiepiscopum Cantuariensem dum Florentiæ præsideret in Concilio Florentino, quæ incipit, Non mediocri, in §. Quod verò hæc dignitas, vt inquit, sancti attestantur Patres, omnes Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales, Cathedrales, aliasque dignitates Romana fundauit Ecclesia; sicutque licuit vni Ecclesiæ amplam, & alij ampliorem, & alij amplissimam prout expedire iudicauit, tradidit potestatem. Omnes enim tanquam vnius arboris rami ab vna eademque radice, & vt diuersi aquarum riuuli ab eodem fonte prodierunt, licet vnus alio copiosior, atque vberior.] Quæ clausula ferè desumpta est ex verbis Nicolai II. in d. cap. 1.
4 & ex verbis Cypriani, in c. Loquitur Dominus,
24. quæst. 1. Sed postea Romani Pontifices concesserunt vt in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs ius eligendi Prælatum esset penes Capitulum, vt in c. Congregatio, 16. quæst. vlt. & in
5 hac decretali. In alijs verò Ecclesiis non collegiatis fuit tributa potestas præsentandi Patronis, & Episcopo ius instituendi, si Ecclesia sit Patronata, c. A nobis, de iurepatr. cap. Decernimus,
6 16. quæst. 7. Si verò Ecclesia Patronum non habeat, statutum est vt Episcopus prouideat ei de Prælato, cum omnes Ecclesiæ diœcesis in potestate eius sint constitutæ, c. Omnes Basilicæ, 16. quæst. 7. Et notat hic Compostell. & Ioan. Andr. Et de prædicta origine vide bonam gloss. in cap. Quamquam, in ver. Deuoluatur, vers. Vt igitur scias iuris originem, de præb. lib. 6. Abb. hic num. 1. & in c. Cum Ecclesia Vulterana, nu. 8. iusr. eod. Ioan. de Selu. de benef. 3. p. quæst. 22. 3. casu, & Bursatt. cons. 126. à numer. 8. lib. 2.

7 Sed postea superuenerunt regulæ Cancellariæ, quam summi Pontifices in crastinum assumptionis suæ facere solent suo tempore duraturas, quibus ferè sublata est huius decretalis dispositio, præsertim in Italia, & in Hispania, adeò vt multi affirmauerint titulum electionis hodie recessisse ab aula, vt Lambert. de iurepatr. 1. part. 2. lib. quæst. 7. art. 20. num. 6. in fin. Quintil. Mandos. in regula 2. Cancell. in præfatione, alias quæst. 1. num. 3. & moderni in tract. de benef par. 4. c. 1.
8 nu. 11. nam præter reseruationes Cathedralium, &

& monasteriorum clausas in corpore iuris, de quibus in Extrauag. Ad regimen, de præb. In 2. regula Papa sibi reseruat generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, Episcopales, necnon omnia monasteria virorum valorem annuum ducentorum Florenorum communi æstimatione excedentia, & de his Papa consistorialiter prouidet. Lap. alleg. 73. num. 11. vers. Item de illis, & de Cathedralibus patet ex decreto Concilij Tridentini in c. 1. sess. 24. vbi præscribitur quanta cum cautela, & maturitate in Consistorio sit formandum iudicium in promouendis Episcopis.

Quæ quidem Consistorialis prouisio habet vim electionis, & confirmationis, vt not. gloss. in c. 1. in ver. Prouisionem, ins. eod. lib. 6. & Ripa in c. Eam te, num. 11. de rescr. & latiùs dicam infra, in primo notab. Similiter in 3. regula
9 Papa generaliter reseruat dispositioni suæ omnes dignitates maiores post Pontificales in Cathedralibus valorem decem Florenorum auri excedentes; declarans dignitates, quæ in Cathedralibus post Pontificales non maiores existunt, & quæ ex Apostolicæ Sedis indulgentia, vel ordinaria authoritate, aut consuetudine præscripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis Ecclesijs principalem præeminentiam habent, sub reser-
10 uatione prædicta cōprehendi. Amplius Papa in eadem regula sibi reseruat Prioratus, præpositu-ras, & alias dignitates conuentuales, & præceptorias ordinum quorumcumque, non tamen militiarium. Per huiusmodi autem Apostolicas reseruationes in Italia ad nihilum redactum est ius eligendi Prælatum, quod habent Capitulæ in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs vt hic not. Dec. num. 6. & sequent. Æneas de Falcon. de reseruat. in 1. prælud. & Quintil. Man-
11 dos. loc. cit. Dixi in Italia quia Capitulis Germaniæ saluum manet ius eligendi iuxta concordata, de quibus in constitutione Nicolai V. quæ incipit, Ad sacram Petri sedem, editam anno 1447. Calend. Aprilis, in Bullar. tom. 1. pag. 305. Quibus quidem concordatis non obstant reseruationes in corpore iuris non insertæ, vt ex facto respondit Gemin. in cons. 36. Casus talis est, per tot.

12 In Gallia verò ex concordatis initis inter Leonem Decimum, & Franciscum Primum statutum est vt Cathedralibus, & Metropolitanis Ecclesijs vacantibus, illarum Capitula, & Canonici ad electionem, seu postulationem futuri Prælati procedere non possint, sed Rex Franciæ nominet infra sex menses à die vacationis personam habentem qualitates ibi præscriptas, & Papa de sic nominato prouideat. Et in monasterijs, & Prioratibus Conuentualibus, & verè electiuis, videlicet in quorum electionibus forma, c. Quia propter seruari, & confirmationes electionum huiusmodi peti consueuerunt in dicto regno vacantibus, illorum Conuentus ad electionem, seu postulationem Abbatis, seu Prioris itidem procedere non possint; sed Rex religiosum eiusdem ordinis infra idem tempus nominet, & Papa prouideat, sed & Prioratus personæ, & illum per Regem nominatæ conferri debeant, & electiones, confirmationes, & prouisiones contra præmissa irritæ decernuntur. Per præmissa tamen declaratur non præiudicari Capitulis Ecclesiarum, Conuentibus monasteriorum, & Prioratuum huiusmodi priuilegia à sede Apostolica proprium eligendi Prælatum obtinentium, quominus ad electionem Episcoporum, Abbatum, & Priorum, iuxta priuilegia eis concessa, liberè procedere possint, dummodo de priuilegijs sibi concessis per litteras Apostolicas, seu alias scripturas authenticas docuerint, omni alia specie probationis eis in hoc adempta, vt latiùs constat ex sess. 11. Concilij Lateranen. Nouissimi tom. 4. Concil. par. 2. pag. 114. & seq.

13 Et ex his apparet erroneum esse quod scripsit Ferret. cons. 305. Episcopatus habent institutionem, nu. 9. vbi temere carpens regulas reseruatorias Ecclesiarum Cathedralium, & monasteriorum dixit viam electiuā in Capitulis Ecclesiarum ordinatam fuisse de iure diuino. Imo enim hoc ius deriuatum est in Capitula non ex necessitate, sed ex mera indulgentia, & humilitate Romanorum Pontificum, vt initio diximus, & benè explicat Rebuff. tit. de elect. derog. in princ. & nouissimè Cardin. Bellarm. tom. 1. Controu. 5. lib. 1. cap. 8. & 2. tomo Controu. 2. lib. 1. cap. 8. & moderni ibi tract. de benef. par. 5. c. 4. nu. 7.

14 Quibus præcognitis. Nota primò in Ecclesia Collegiata nullum inferiorem à Papa præficere posse Prælatum, sed debere fieri electionem per illos de Collegio, & per Superiorem confirmari, cap. Transmissam, & c. Nihil infra eod. Nam pondera litteram ibi, si verò aliter, quæ omnem aliam potestatem excludit, vt per Abb. hic nu. 1.
15 Vnde in cap. penult. de off. leg. lib. 6. inhibetur legatis ne Cathedrales, aut Collegiatas Ecclesias, vel ipsarum Cathedralium dignitates electiuas maiores post Pontificalem conferant, aut sibi reseruent, & contra hoc factum irritum decernitur.
16 Regula tamen huius textus procedit, nisi aliter in fundatione ipsius Ecclesiæ extiterit ordinatum, vel de consuetudine aliud obtineat secundùm Innocen. in ver. In Congregatione, & Io.
17 Andr. in fin. Papa verò ob supremam eius authoritatem etiam de beneficijs electiuis prouidere potest. Cardin. in cons. 103. Diuisione præmissa, in princ. quem refert, & sequitur hic Dec. nu. 2. An autem requiratur, vt in litteris Apostolicis ad beneficia fiat specialis mentio de Ecclesia Collegiata, dic, aut in litteris certi modi exprimuntur, & dignitates electiuæ non includuntur non facta de illis speciali mentione. Ita procedit
18 text. in cap. Cum in illis §. Illis in fin. de præb. in 6. vbi si Papa mandat alicui prouideri de beneficijs, vel dignitatibus ad collationem, prouisionem, præsentationem, vel dispositionem, quorumcumque, non comprehenduntur beneficia electiua. Abb. cons. 38. In quæstione quæ ad præsens vertitur, col. 3. sub num. 2. vers. Quarto
19 posset attentari, lib. 2. Ratio est quia cum litteræ ad beneficia obtinenda sint ambitiosæ, debent strictè intelligi, vt in c. Quamuis de præb. lib. 6. & propterea vno modo expresso, non venit alius, vt per Abb. loco citato.
20 Aut nullus modus in litteris exprimitur, sed simpliciter mandatur prouideri de beneficio vacaturo; & tunc in mandato includitur etiam beneficium electiuum, vt tenet gloss. in Clem. 1. §. 1. in ver. Quamuis, in fin. de præb. cum quarundam ibi resident Cardin. in 5. quæst. Gemin. in d. §. Illis, col. 1. in fin. vers. Quid si in litteris.

vbi allegat decis. Rotæ quæ est 51. in tit. de præb. in Nou.

21 Sed hoc secundum membrum distinctionis impugnat hic Dec. num. 4. quia textus in d. §. Illis, non exprimit certos modos, sed vtitur verbis ad prouisionem, vel dispositionem, quæ generalia sunt, vt de prouisione notat gloss. in Clem. fin.
22 hoc tit. & in cap. 1. in gloss. 3. eod. in 6. dum dicit prouisionem habere vim electionis, & confirmationis. Et de dispositione est text. in cap. 2. in princ. de præb. in 6. & tamen in gratia concepta prædictis verbis generalibus non includitur modus prouidendi per electionem. Ex quo conijci potest de electione fieri debere specialem mentionem; nec sufficere mandatum verbis generalibus conceptum, quia vbi aliquid specialiter exprimi debet, generalia verba non sufficiunt, c. Qui ad agendum, de Procur. in 6. Ad quod videtur text. in d. Clem. 1. in fin. ibi: Nullam de electione fecerimus mentionem, & ratio esse potest secundùm eum, quia sub tali generalitate superior non intendit inferre præiudicium pluribus, qui ius eligendi habent, ac propterea necessaria est mentio specialis.

Verum his non obstantibus non videtur recedendum à communi intellectu ad d. §. Illis, nàm prouisionis, & dispositionis verba quamuis in materia fauorabili, & latè interpretanda extendi possint ad omnem modum prouidendi, & disponendi, & sic etiam ad electionem; tamen in litteris ad beneficia vacatura, quæ sunt odiosæ, & restringendæ, vt superius dictum est, electionem non includunt, vt patet in d. §. Illis, & est casus in d. Clem. 1. de præb. vbi litteræ gratiosæ ad dignitatem pertinentem ad prouisionem, & dispositionem quorumcumque non comprehendunt dignitatem electiuam. Et propterea secundùm Io. Andr. in d. c. Cum in illis, col. 1. versic. Dispositio, de præb. in 6. quamuis dispositionis verbum sit generale, & sonet idem quod ordinatio, c. Cum tibi, infra de test. cum alijs per eum allegatis. Et ideo hoc verbum positum in d. §. Illis, videretur includere electionem, vt aliquid adderet præcedentibus verbis, ad collationem, prouisionem, & præsentationem: nihilominus
23 littera gratiosa ad dignitatem non includit electiuam, etiamsi dictum sit in litteris ad dignitatem, pertinentem ad quamlibet, seu quamuis dispositionem quorumcumque, vt est expressum, in d. Clem. 1. atque ita dicit Io. Andr. se consuluisse.

24 Neque obstat gloss. in d. Clem. fin. de elect. quia tantum dicit prouisionis verbum esse latum, ita vt comprehendat nominationem, postulationem, præsentationem, & collationem, sed non dicit comprehendere electionem saltem in mate-
25 ria ambitiosa, & strictè intelligenda. Item non obstat quod prouisio habeat vim electionis, & confirmationis; quia etiam collatio habet eamdem vim, vt tradit Io. Andr. loco cit. & tamen admittunt omnes collationis appellatione non
26 venire electionem. Prouisio autem, & collatio sunt synonyma, c. Dudum, post princ. c. Cui, de non Sacerdotali, 1. & 2. respon. cap. Ei cui, & cap. Si is cui, in fin. de præb. lib. 6. & notat Io. Andr. in c. Cum in illis, in princ. in ver. Collationem. Propterea autem prouisio dicitur habere vim electionis, & confirmationis, quia prouisor, & collator absque alterius facto confert, cap. Si tibi absenti, 1. & 2. respon. de præb. in 6. Non ita electores, quia expectant factum superioris confirmantis, vt declarat ibidem Ioan. Andr. Sed hinc non sequitur vt modus prouisionis sit generalis etiam ad electionem. Non obstat ponderatio quam facit Decius de dicta Clem. in vltimis verbis; quia ideirco textus ibi se fundat in eo quod de dignitate electiua nullam fecit mentionem; quia in litteris fuerunt expressi certi modi, vt patet ibi, ad cujuscumque collationem, prouisionem, seu quamuis dispositionem, quiquidem modi dicuntur certi, & saltem in materia odiosa viam electiuam non includunt, vt ostensum est supra. Vnde non mirum si de electione debuit fieri specialis mentio; & sic ille textus concordat per omnia cum communi intellectu ad d. §. Illis. Nec refragatur text. in d. cap. 2. de præb. quia non probat dispositionis verbum esse ita generale, vt comprehendat electionem, sed tantum vt includat non solum collationem, sed etiam gratiam de vacaturis.

Demum non obstat motiuum præiudicij, quod infertur pluribus electoribus; quoniam constat de intentione Papæ volentis præiudicare inferioribus per mandatum de prouidendo; maius autem est præiudicium quod infertur prouisori, seu collatori, quàm illud quod infertur electoribus; quia per prouisionem, seu collationem confertur plenum ius prouiso; sed electus ante confirmationem administrare non potest, cap. 3. & c. Nosti, inf. eod. cum concord. Vnde si Papa per gratiam simpliciter conceptam ad vacatura præiudicat collatoribus; nulla subest ratio cur non etiam præiudicet electoribus, stat igitur communis distinctio, quod aut certi modi in litteris sunt expressi; & non venit electio. Aut non sunt expressi: & includuntur etiam dignitates electiuæ. Eodem modo distinguitur in reseruationibus, vt per Æneam de Falcon. in tract. de reseru. q. 3. nu. 21. & modernos in tract. de benef. par. 5. cap. 1. num. 122.

27 Nota secundò, ex illis verbis, Vbi duo vel tres in Congregatione fuerint, duos facere Congregationem, tres verò Collegium, l. Neratius. ff. De verb. significatione secundum gl. Innoc. & cæteros hic, & notat Specul. in tit. de nou. crimin. §. Vnico vers. Ad hæc, & Bart in l. Prætor, la secunda in princ. num. 2. & 3. ff. De vi bonorum rapt. vbi etiam habes quot homines faciant turbam, quot cœtum, quot multitudinem, quot vniuersitatem,
28 quot populum, quot gentem. Dixi in cap. Responso, infra de sent. excomm. Aduerte tamen, quia secundum Bald. hic n. 4. aut loquimur de Congregatione Collegiali, aut de simplici; primo casu idem est Congregatio, & Collegium; secun-
29 do casu nomen Congregationis est magis generale, quàm nomen Collegij, quia Collegium ex vniuerso sumitur, & alicui certo nomini est subiectum, l. Rerum mixtura. ff. De vsu cap. & loco vnius personæ habetur, l. Mortuo. ff. De fideiuss. l. Metum. §. Animaduertendum. ff. Quod metus causa. Sumitur quintò Collegium, & Congregatio ex pluribus differentibus numero, sed Collegio attribuitur ex intellectu significatio complexiua, quæ ex vniuerso sumitur, non tam voce, quàm significatione, l. Si is qui ducenta,

§. Vtrum

§. Vtrum. ff. De reb. dub. & l. Quod maior. ff. Ad
municip.
30 Quod autem superiùs dictum est tres saltem
requiri ad faciendum Collegium, verum est ab
initio; sed postea ius Collegij etiam in vno reti-
netur, l. Sicut, §. vltimo. ff. Quod cuiusque vni-
uersitatis nomine, & notant hic gloss. 1. Innocent.
Io. Andr. Bald. & omnes.
31 Tertiò nota ijsdem verbis, *in Congregatione*
fuerint, ad hoc vt clerici in Ecclesia beneficiati
habeant ius eligendi Prælatum, oportere vt ibi
sint vt Collegium, nec sufficere vt generaliter sint
in ea beneficiati, cap. Dilecta cum gloss. 1. De
excess. Prælat. Non enim sequitur in tali Eccle-
sia sunt plures clerici, seu beneficiati: Ergo ibi
Collegium, vt notat Innoc. in cap. Postulasti de
iur. patr. Archidiac. in cap. Monasterium 16.
quæstione 7. Abb. in c. Bonæ memoriæ, il primo,
num. 2. in primo notab. supra tit. prox. & tradunt
hic Anton. de Butr. Cardinalis Abbas, Decius, &
alij communiter. Et propterea si in eadem Eccle-
sia sint diuersorum generum beneficiati, puta ali-
qui sunt Canonici, aliqui Cappellani, aliqui As-
sisij, vt in Antiochena Ecclesia, cap. penult. in-
fra de clericis non residentibus; Alij Portionarij,
32 & similes, vt in Burginen. Palatin. Ecclesijs. Et
in Ecclesijs Hispaniarum Portionarij, vel similes;
non sunt vocandi, vt determinat hic Compostell.
num. 4. dicens Curiam Romanam tenere quod
33 soli Canonici sunt vocandi, & soli Canonici fa-
ciunt Capitulum, qui vnum corpus constituunt,
cap. Nouit, de his quæ fi. à Præl. Et eum refert,
34 & sequitur hic Ioan. Andr. num. 11. Hinc cum
Portionarij Ecclesiæ Segobien. qui non interue-
niunt in actibus Capitularibus, exceptis quibus-
dam diebus, in quibus conueniunt, vt perci-
piant certas distributiones illis diebus assigna-
tas, petijssent declarari à sacra Congregatione
Concilij an dicerentur de Capitulo, adeo vt con-
tra eos Episcopus cum adiunctis procedere te-
neretur ad præscriptum, cap. 6. sess. 25. Concilij
Tridentini; sacra Congregatio censuit non dici
35 esse de Capitulo huiusmodi portionarios. Idem-
que respondit de portionarijs Ecclesiæ Conchen.
qui participes mensæ Capitularis ingrediuntur
Capitulum ad consentiendum, vel contradicen-
dum in negotijs ad Ecclesiæ rem, & bona perti-
nentibus.
Vlteriùs proposito dubio an appellatione eo-
rum, qui non sunt Dignitates, nec de Capitulo,
comprehendantur non solum ij, qui sunt extra
Cathedrales, vel Collegiatas Ecclesias, sed etiam
qui in eisdem Ecclesijs officia, vel simplicia be-
neficia Ecclesiastica obtinent, & prædictis Eccle-
sijs, aut Capitulis in diuinis, seu alijs ministerijs
famulantur, siue sub Capitulis, siue extra illa de-
gant, ita vt omnes in causis Ecclesiasticis Episco-
po subijciantur liberè, & absolutè, absque eo
quod contra ipsos cum adiunctis procedendum
sit, sacra Congregatio censuit, ex quo c. 6. sess. 25.
subijcit Episcopo eos, qui non obtinent dignita-
tes, nec sunt de Capitulo; isti autem neque Di-
gnitates habent, neque Capitulares sunt, sed
tantum Capitulo famulantur, aut sub Capitulo
degunt, comprehendi istos d. cap. 6. vers. Quia
verò, cum aliud sit esse de Capitulo, aliud sub Ca-
pitulo.
36 Quod tamen verum est nisi aliud obtineat de
consuetudine, vt in Ecclesijs Legionen. & Oueten.
vt declarat Compostell. eod. num. 4. Nam quan-
doque penitus extranei de consuetudine admit-
tuntur, vt in cap. Cum Ecclesia Sutrina, infra de
37 caus. possess. & propriet. Quapropter posita de-
cis. Rotæ in causa Calciaten. coniudicum edita
die 25. Februarij, 1611. qua Cathedralis Calcia-
ten. portionarij declarantur esse de Capitulo dictæ
Ecclesiæ, cum dubitatum fuerit an ipsi portio-
narij tamquam Capitulares possint eligi in con-
iudices causarum criminalium aduersus Capitu-
lares. Ex decreto Concilij Tridentini, in d. cap. 6.
sess. 25. sacra Congregatio censuit non posse.
28 Verum hoc debet intelligi dummodo Portionarij
ex consuetudine, vel alio speciali iure sint in om-
nibus, & per omnia de Capitulo; secus si quoad
39 aliquos actus tantum. Ideoque cum dubitasset
Episcopus Sequntinus an posset solus sine adiun-
ctis procedere contra Portionarios integros, ac
dimidios suæ Ecclesiæ, si ipsi ex priuilegio Apo-
stolico, aut ex consuetudine, vel Ecclesiæ statuto
habeant in Capitulo, vel semper, vel vt plurimum
vocem: sacra Congregatio censuit non ex eo
quod portionarij integri, & dimidij habeant vo-
cem in Capitulo, illos esse Capitulares; sed tunc
inter Capitulares censeri debere, cum ex Apo-
stolico priuilegio, vel ex consuetudine, vel ex
Ecclesiæ statuto inter Capitulares connumeran-
tur. Ideoque si ipsi talibus facultatibus non po-
tiantur, Episcopus poterit contra illos non cum
adiunctis, sed solus procedere.
Similiter cum portionarij, ac dimidij portio-
narij Ecclesiæ Corduben. vocem habeant in Ca-
pitulo quoad ea dumtaxat, quæ spectant ad im-
pensas reditus, & seruitium Ecclesiæ, non autem
in his quæ pertinent ad iurisdictionem Capituli
sede vacante ad nominationem officialium, at-
que alijs pluribus: Quæsitum est an Episcopus
teneatur contra ipsos cum adiunctis procedere?
sacra Congregatio respondit si huiusmodi Por-
tionarij tam integri, quàm dimidij non sunt de
consuetudine in omnibus, & per omnia de Ca-
pitulo, non teneri Episcopum contra eos proce-
dere cum adiunctis.
Rursus cum Portionarij Ecclesiæ Abulen.
prætenderent ad se vnà cum Canonicis pertinere
administrationem bonorum mensæ Episcopalis
sede vacante, & electionem iudicum, cum qui-
bus Episcopus aduersus Capitulares procedere
tenetur, eo quod ex consuetudine Ecclesiæ quoad
ea, quæ tangunt administrationem bonorum
Ecclesiæ, & mensæ Capitularis, pro Capitulari-
bus habeantur: S. Congregatio censuit in neutro
debere se ingerere.
40 Et generaliter consulta an ex decreto Concilij
Tridentini, cap. 6. sess. 25. possit solus Episcopus
sine adiunctis Capitularibus ad correctionem, &
punitionem portionariorum procedere, eo etiam
casu, quo portionarij de consuetudine, aut ex
priuilegio Apostolico, vel Ecclesiæ statutis ha-
bent in Capitulo vel semper, vel vt plurimum
vocem, respondit huiusmodi portionarios non
comprehendi, cap. 6. sess. 25. Si solam vocem
in Capitulo habeant. Hæc de portionarijs.
41 De Coadiutoribus verò Canonicorum cum
dubitatum fuerit an Episcopus, qui iuxta decre-
tum Concilij, cap. 6. sess. 25. debet procedere
contra Capitulares cum adiunctis, teneatur idem
seruare

seruate volens procedere contra Coadiutorem Canonici cum futura successione; sacra Congregatio censuit teneri, si ex forma Coadiutoriæ colligatur ipsi Coadiutori concessa fuisse omnia pri-
42 uilegia, quæ habent Canonici. Nam Coadiutor cum futura successione non dicitur Canonicus, neque habet ius in Canonicatu, sed ad Canonicatum. Nauarr. in cap. Si quando, de rescr. & in cap. 2. de Hor. Canon. Vnde cum non sit Canonicus, non est Capitularis; cum de iure communi Canonici tantum dicantur Capitulares d. cap. Nouit. & cap. Quanto. De his quæ fi. à Prælat. Abb. in cap. Auditis num. 3. in fine, de elect. Felin. in proœm. Decretal. Verall. decis. 290.
43 De dignitatibus in Cathedralibus, & Collegiatis idem dicendum, quia circumscripta consuetudine vel priuilegio non sunt de Capitulo, vt notatur, in c. Cum olim, in ver. Duplici sibi voce, infra de re iudic. & constat ex decreto Concilij Trid. in præall. c. 6. sess. 25. ibi. Qui verò non obtinent dignitates, nec sunt de Capitulo: si enim obtinentes dignitates essent de Capitulo, satis fuissent exclusi per illa verba, *nec sunt de Capitulo*; nec fuisset opus eos nominatim excludere. Quo-
44 modo autem cognoscatur an plures sint in Ecclesia vt Collegium, vel vt singuli; Ioan. Andr. & DD. remittunt ad notata, in cap. Dilecta de excess. Prælat. Bald. hic num. 8. dicit priuatam societatem non facere Collegium, sed publicam vtilitatem, & requiri vt Collegium habeat caput, seu præpositum, licet sufficiat vt ita ordinatum sit ab initio; nam eo mortuo nihilominus est Collegium, vt per eum, de quo tamen vide Innocentium, in cap. Cum non ignores, num. 2. infra de præben. vbi dicit ad esse Collegij non requiri vt ibi sit Prælatus, arg. l. 1. §. 1. ff. Quod cuiusque vniuers. nom. & eum sequitur Oldrad. cons. 128. Cum ad inuestigationem, num. 8. vers. Et si dicatur, licet requiratur ad bene esse, vt per eumdem Oldrad. cons. 204. Prima quæstio, in princ. Et quibus signis cognoscatur an Ecclesia sit Collegiata, vide Rotam in causa Zamoren. Canonicatus de Thoro, apud Cardin. Seraphin. decis. 1256. Concluditur ergo in Ecclesia Collegiata de iure communi, & cessantibus reseruationibus Apostolicis, siue sit sæcularis, siue regularis, Prælatum esse eligendum ab illis tantum, qui sunt
45 ibi vt Collegium. Vnde dicebat Gamb. de off. leg. num. 84. aliàs 817. lib. 3. electionem naturaliter esse omnem Collegiatam, intelligi respectu Prælaturæ, vt hic. Sed de Prælatis, & superioribus regularibus, dic latius vt in seq. quæst.
46 Posita constitutione Congregationis Somaschæ à Sede Apostolica vnà cum alijs eiusdem Congregationis constitutionibus confirmata in forma communi, qua cauetur vt interueniente obitu alicuius præpositi, vicepræpositus, succedat donec aliter fuerit prouisum per Præpositum generalem, qui vel illum confirmabit, vel alium mittet, vel alium ex dicto Collegio nominabit, qui vicarij nomine insignitus ordinariam præpositi habeat authoritatem.

QVÆRITVR, primò an facultas præposito generali vt supra attributa aduersetur huic decretali, vel alijs sacrorum Canonum, aut Concilij Trid. decretis.

Secundò, an eadem constitutio, quæ loquitur in casu mortis, vendicet sibi locum in casibus infirmitatis, absentiæ, cessionis, & consimilibus.

47 Quod spectat ad primam quæstionem, etsi electio Prioris spectet ad conuentum ex dispositione iuris communis, vt hic deciditur, & in cap. 2. §. fin. de stat. Monach. & in cap. vlt. 16. quæst. vlt. & confirmatio ad superiorem, cap. Nullus 16. quæst. 7. Hoc tamen procedit in Prioribus Conuentualibus habentibus populum, & authoritatem perpetuæ prælationis, per text. iuncta gloss. in d. cap. 2. §. fin. cuius hæc sunt verba: Priores, autem cum in Ecclesijs Conuentualibus per electionem Capitulorum canonicè fuerint instituti, nisi pro manifesta, & rationabili causa non mutentur; vbi gloss. asserit hoc esse intelligendum de illis Prioribus, qui instituuntur perpetuò per Canonicam electionem Capituli, & confirmationem superioris; & sequitur Archid. in summa 16. quæst. 2. num. 6. vers. Secus autem est in Prioribus, Felin. in cap. Cum venerabilem, col. 10. vers. Fallit tertiò, de except. & post alios Ioan. de Selu. de benef. par. 2. quæst. 22. num. 51. Et propterea verbum, *Presbyter*, hic positum exponitur ab Innocentio, & Abb. Antiq. idest Prælatus, & pro Rectore ab Host. & Ioan. Andr. vnde hæc decretalis, & constitutio, c. Quia propter; inf. eod. non habent locum nisi in Prælatis siue sæcularibus, siue regularibus, per quorum obitum Ecclesia viduatur, vt illic adnotauit gloss. in ver. Ecclesijs viduatis, & sic in Prælatis, qui curam habent animarum, & dicuntur sponsi Ecclesiæ, cap Sicut in vnaquaque, 21. quæst. 2. gloss. vbi supra, & resoluit Rota decis. 3. nu. 2. de elect. in nou. Et hic non est casus noster, vt inferiùs dicetur.
48 Sin autem Prioratus sint obedientiarij habentes quidem Monachos, sed non populum; tunc censentur reuocabiles ad nutum, Bellam. decis. 203. incip. Quilibet Prioratus regularis; ideoque Priores huiusmodi deputantur per Abbates, & ad eorum libitum amouentur. Sic probat text. iuncta gloss. in ver. Perpetuò, in cap. Cum ad monasterium. §. Tales, de statu Monach. in hæc verba: [Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò possidenda tamquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur, vbi gloss. dicit hoc esse verum quando non eligitur Canonicè à Capitulo, sed Abbas committit ei administrationem. Idem dicit gloss. in d. cap. 2. in ver. Non mutentur, eod. tit. & Archid. in summa 16. qu. 2. num. 5. vbi ait: [Circa huiusmodi Prioratus, qui Parochianos non habent, & qui non ordinantur per electionem Collegiorum suorum, sed Monachi tantum manent in eis, & Abbates plenè in eisdem obtinent temporalia, permissum est, & obseruatum sicut creditur quod ponantur in eis Priores, & remoueantur ad mandatum Abbatum suorum, vt in Religionibus magis vigeat, & obseruetur obedientia, & ideo huiusmodi Prioratus propriè appellantur obedientiæ, & ex eo quod sic præficiuntur, non possunt, nec debent sibi assumere authoritatem continuæ Prælationis; imo cum expedierit, absque contradictione mutari possunt; sic dicitur de præsidentibus Capitulis Generalibus, extra de stat. Monach. c. in singulis, & infra: Et ideo in huiusmodi Prioratibus ponatur, & deputantur Prio-

res

res pro voluntate suorum Abbatum, & etiam amouentur.] Hactenus Archid. sequitur Gemin. in cap. 1. col. 3. num. 4. vers. Secundo casu, 21. dist. & Selua, de benef. par. 2. disp. 22. num. 46. & 50.

49 Talis autem videtur esse deputatio Vicarij, seu Vice-præpositi, quam facit præpositus Generalis Congregationis Somachæ in locum præpositi; quia d. Vicarius non instituitur vt habeat prælationem illam, de qua Canones loquuntur, sed ad tempus præsit regularibus, ac bona dicti Conuentus administret, atque ita dici potest Prælatus obedientiarius, qui ponitur, & amouetur ad

50 libitum superioris, ex prædictis. Ideoque in Religionibus Ordinis Prædicatorum, & Minorum in locum Priorum, seu Guardianorum defunctorum, vel absentium deputantur Vicarij, qui eamdem habent authoritatem, & alio nomine Præsidentes vocantur, non per electionem Conuentuum, sed per deputationem Prouincialium, vt refert Ludouicus Miran. in Manual. Prælat. tom. 2. quæst. 20. art. 1. in princ. & concl. 2. & 3. & art. 2. concl. 1.

51 Et reuera sicut posset hos Vicarios instituere Capitulum Generale, vt per Alex. in rubr. de offic. eius, num. 14. vers. Quidam constituti, & Dec. in cap. Sane, il secundo, num. 9. de off. Deleg. sic videtur posse illos deputare præpositus Generalis, in quem vniuersa Congregatio ius, & potestatem eos deputandi transtulit, l. 2. C. De off. eius qui vic. alic. iudic. ibi: Qui præceptione principali, seu vestræ sedis amplissimè tueri locum Rectorum prouinciarum noscuntur, & c. In causis. §. Quia verò, infr. eod.

52 Quibus accedit quod etsi eorum electio de iure ad Capitulum pertineret, Canones tamen non improbant, imò approbant constitutiones Religionum, secundùm quas illorum deputatio reseruatur Abbati, seu Generali Ministro: de hoc est text. & ibi DD. in c. Sacrosancta, infra eod. & docent Gemin. in d. cap. 1. col. 3. vers. 2. casu, 21. dist. & Selua, loc. cit. num. 46. Vnde satis est hoc casu, vt ex constitutionibus Congregationis Somaschæ vsu, & consuetudine in hac parte approbatis deputatio Vice-præpositi spectet ad præpositum Generalem; licet speciali ipsius Capituli facultate, vel constitutione id Generali præposito non liceret. Ideoque cum Generalis ordinis S. Augustini olim consuluisset S. Congregationem Concilij an sibi liceret ex officij sui authoritate in aliqua domo sui ordinis, vel prouincia Rectorem, Commissarium, vel Vicarium quibusdam in casibus nulla fratrum electione expectata constituere, vbi ita expedire iudicaret, præsertim cum ita ante, & post Concilium consueuisset: Sac. Congregatio respondit non licere nisi ex graui causa, & ad modicum tempus.

Quemadmodum autem constitutio prædicta non est contraria sacris Canonibus, ita nec illi aduersatur decretum S. Concilij Tridentini in d. cap. 6. sess. 25. de regul. quia locum habet, & procedit tantum in electionibus Superiorum, quas præcipit fieri per vota secreta. Ideoque cum alias dubitatum esset, An ex d. c. 6. oporteret semper facere electiones, vel posset aliquando Prælatus Superior authoritate sui officij prætermissa electione prouidere alicui monasterio, vel prouinciæ de Præfecto, vel alio Superiore: S. Congregatio respondit Concilium non iubere, vt semper fiat electio; sed quando facienda erit, seruanda est forma præscripta dicto capite 6.

53 Quoad secundam quæstionem videtur respondendum constitutionem, quæ tribuit facultatem deputandi Vicarium in casu mortis præpositi, habere etiam locum in casu ægritudinis, cessio-

54 nis, vel absentiæ, &c. quia huiusmodi casus in hac materia æquiparantur, c. Congregatio, 16. quæst. 7. Ideoque Bart. in l. 2. C. De off. eius qui vic. censet esse locum huiusmodi deputationi propter quodcumque impedimentum officialis. Quod etiam sentit Antonius de Butr. cons. 3. num. 2. Et in specie propter infirmitatem Maran. in Spec. par. 4. tit. An sit iudicium ordinarium, num. 17. vbi alios refert. Et propter remotionem ab officio, vel recusationem, Ioan. de Plat. in l. 1. post gloss. in fin. C. De Prinic. lib. 12. & Cardin. in Clem. I. num. 13. de procur. Et generaliter facultatem subrogandi in casu mortis procedere etiam in alijs casibus similis impotentiæ respondit per text. in l. Hoc iure, ff. De vulg. Surd. cons. 236. num. 23. lib. 2. & ante eum Paris. cons. 19. n. 174. lib. 2.

Et propterea S. Congregatio aliàs consulta an decretum Concilij capit. 10. sess. 25. quo tribuitur facultas Episcopis subrogandi alium in locum iudicis Synodalis defuncti, procedat etiam in casu diuturnæ absentiæ alicuius ex iudicibus Synodalibus respondit d. cap. 10. comprehendere etiam diuturnam absentiam, quæ morti æquiparatur, cap. Præsentata, de testib. Cardin. cons. 54. facit text. in l. Si longius, ff. De iudic. & in c. Quod Sedem, de off. ordin.

DE ELECTIONE.

Cap. Significasti.

S V M M A R I V M.

1 *Pallium à Sede Apostolica non traditur electo in Archiepiscopum, nisi prius præstet fidelitatis, & obedientiæ iuramentum.*
2 *Reges plures in vno Regno esse possunt.*
3 *Pallium tradi potest per Nuncium.*
Apocrysiarij qui sint, ibidem.
4 *Iuramentum exigi potest per nuncium, seu procuratorem.*
5 *Omnis Christi actio nostra est instructio.*
6 *Papa non gerit vicem Dei in conscientijs cognoscendis.*
7 *Pallij traditione confertur plenitudo Pontificalis officij.*
8 *Iurare in quibus casibus liceat.*
9 *Papa est supra Concilium, quod latissimè probatur vsque in fin.*
10 *Concilia non constringunt Papam, sed constringuntur ab ipso. & n. seqq.*
11 *Papæ sententiæ standum est, si contradicat Ecclesia, vel Concilio etiam in materia dogmatum.*
12 *Intellectus c. Sicut, 15. dist.*
13 *Papa cur non possit aliquid statuere contra articulos fidei semel diffinitos.*

Pote-

14 *Potestas ligandi, seu legem imponendi non potest esse nisi superioris.*

15 *Concilia omnia per Romana Ecclesia authoritatem facta sunt, & robur acceperant.*

16 *Concilium non dicitur, sed conciliabulum, seu conuenticula, quod sine authoritate Romani Pontificis eslebratur.*

17 *Concilium legitimè congregatum post dissolutionem remanet acephalum, & schismaticum.*

18 *Basileense Concilium post translationem non Synodus Ecclesia, sed sathana, & ministrorum eius synagoga appellatum.*

19 *Authoritas non est nisi superioris.*

20 *Causa principalis semper est potior effectu.*

21 *Concilia non dederunt primatum Romana Ecclesia, sed datum immediatè à Domino explicarunt.*

22 *Constantiensis Concilij Canon de potestate Concilij in Romanum Pontificem expenditur.*

23 *Constantiensis Concilij decreta, qua ad fidem pertinent dumtaxat, à Martino V. confirmata fuerunt.*

24 *Constantiense Concilium qualiter dici possit habuisse immediatè potestatem à Christo.*

25 *Basileense Concilium à Leone X. in Concilio Lateranensi appellatur conciliabulum, præsertim post translationem.*

26 *Dictio* præsertim *quid importet.*

27 *Basileensis Concilij constitutiones quæ fuerint à Nicolao V. approbata, aut improbatæ.*

28 *Papa primatus in Concilium nititur principijs iuris naturalis, & diuini. & n. seqq.*

29 *Ordo potestatum est vt inferiora à superioribus gubernentur, & ad vnum tandem redigantur.*

30 *Petrus quando, & per qua verba fuerit constitutus primus Christi Vicarius, & Papa.*

31 *Petrus non modo pascendi, sed etiam regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam potestatis amplitudinem habuisse diffinit Concilium Florentinum.*

32 *Papa vbi primum Canonicè eligitur à sacro Collegio Cardinalium, supremam à Deo potestatem sine medio consequitur.*

33 *Orbis maior Vrbe qualiter esse dicatur.*

34 *Hierarchia in Ecclesia Catholica diuina ordinatione instituta est.*

35 *Monarchia præstat inter omnia gubernationum genera.*

36 *Potestas omnis impatiens consortis est.*

37 *Tyrannis oritur sæpius ex principatu plurium, quàm ex principatu vnius.*

38 *Ecclesia militans est exemplata diuinitus à triumphante.*

39 *Papa quam gerat personam in Ecclesia ex Bernardi sententia.*

40 *Papa primatus in Ecclesia ostenditur ex pluribus Summorum Pontificum, & sanctorum Patrum testimonijs. & n. seqq.*

41 *Ecclesia Catholica non ab Apostolis, sed à Christo primatum obtinuit. & n. seq.*

42 *Papa cunctos iudicaturus à nullo mortalium iudicari potest, sed cœlo tantùm debet innocentiam.*

43 *Hæreses in Ecclesia vnde exorta.*

44 *Pij II. retractatio, & diffinitio de primatu Romani Pontificis in Concilium.*

45 *Abbas Panormitanus, & Ludouicus Romanus habiti in Concilio Basileensi tanquam duo orbis sydera.*

46 *Papa primatus in Concilium ab ipsismet Concilijs sæpius declaratus.*

Marcellinus Papa à Concilio iudicatus non fuit ob defectum iurisdictionis. ibid.

47 *Intellectus c. Nemo. 9. q. 3.*

48 *Papa sententia præualet sententiæ totius mundi.*

49 *Abbas Panormitanus, & Ludouicus Romanus hostes acerrimi Pontificiæ Dignitatis. & n. 56.*

50 *Florentini Concilij diffinitio de primatu Romani Pontificis in vniuersum orbem.*

51 *Concilia Generalia quomodo Romani Pontificis superioritatem agnouerint. & n. seqq.*

52 *Papa authoritas in omnibus Concilijs patenter excipitur.*

53 *Confirmatio est manifestum signum superioritatis. & n. seqq.*

54 *Statuta Papa à Concilio non confirmantur, sed approbantur; sed statuta Concilij confirmantur à Papa tanquam superiore.*

55 *Papa superioritatem in Concilium qui authores ex Canonistis, & Theologis tueantur.*

56 *Abbas Archiepiscopus Panormitanus in schismate Basileensi creatus fuit Cardinalis à Felice Antipapa.*

57 *Introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob defectum Episcoporum liberè contradixit.*

58 *Cardinalis Zabarella quomodo se gesserit erga Romani Pontificis authoritatem.*

59 *Appellatio est de minori ad superiorem iudicem prouocatio.*

60 *Appellari potest à sententia Concilij ad Papam, sed non è conuerso.*

61 *Appellari non potest à Papa ad Tribunal Christi.*

62 *Appellantes à Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque conciliarij, & fautores incurrunt pœnam excommunicationis, & læsæ maiestatis humana, & diuinæ ex Bulla Pij II.*

63 *Item declarantur schismatici, & hæretici ex Bulla Iulij II.*

64 *Concilium est iudex in schismate, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu. & n. seq.*

65 *Concilium cognoscit quando electio Papa non fuit Canonica.*

66 *Item in casu hæresis formalis, non autem alterius criminis, etiam notorij, & scandalosi.*

67 *Correctionis fraternæ Regula an sit seruanda cum summo Pontifice.*

68 *Papam incidere in crimen hæresis an sit possibile.*

69 *Marcellinus peccauit contra fidei confessionem, sed fidem non amisit.*

70 *Papa si in hæresim notoriè, & contumaciter laberetur, eo ipso desineret esse Papa.*

Casus nullus reperitur, in quo Concilium habeat authoritatem in eum, qui certus sit Pontifex. ibidem.

71 *Papa etiam sponte non potest se Concilio subijcere.*

72 *Deus solus potest facere vt aliquis mortalium sit maior Apostolico. & n. 76.*

73 *Intellectus. §. Hinc etiam, 17. dist.*

Symmachus Papa à Concilio non fuit absolutus, sed dimissus tam ex capite innocentiæ, quàm ex defectu iurisdictionis. ibidem.

74 *Intellectus, c. Nunc autem, 21. dist.*

Sixtus etsi Concilio se spontè subiecerit, tamen à Patribus ob defectum iurisdictionis iudicatus non fuit. ibid.

75 *Intellectus, c. Nos si incompetenter, 2. q. 7.*

Leo

Leo Papa quomodo se subiecerit iudicio Ludouici Imperatoris. ibidem.

76 *Iudex maior quomodo possit se subijcere minori in iurisdictione contentiosa.*

77 *Clericus iurisdictionem iudicis laici propagare non potest.*

78 *Clericus non potest consentire in suum non iudicem etiam Ecclesiasticum sine proprij Episcopi licentia.*

79 *Regulares Sedi Apostolicæ immediatè subiecti, nec tacitè, nec expressè possunt renunciare priuilegio exemptionis.*

80 *Papa non potest alteri committere, vt ipsum excommunicet.*

1 SIGNIFICASTI. Electo in Archiepiscopum Apostolica Sedes non tradit Pallium, nisi priùs præstet fidelitatis, & obedientię iuramentum. Hoc dicit; Primò ponit admirationem, quam confundit. Secundò duplex administrantis motiuum, cui respondet. Tertiò, concludit. Io. Andr.

2 Nota primo, ex illis verbis *Reges, & regni maiores*, posse in vno regno esse plures Reges, cap. Fertur, 2. quæst. 1. in suprascriptione. Alia tamen littera habet Regem; & vide quod dicam infra, nu. 35. & seq.

3 Secundò, nota ibi, *ab Apocrysiarijs nostris.* Pallium tradi posse per Nuncium: nam Apocrysiarij sunt Nuncij seu Legati, vt hic in gloss. prima de quibus sic legitur in sexta actione Concilij Calcedonensis: In omnibus synodis Apocrysiarij Apostolici decretas sententias propter summam authoritatem eiusdē Apostolici, & Sedis confirmabant, & subscribebant, quia aliter nullum robur habebant, vt post Isid. in lib. de Concilijs refert Turrecrem. in summ. de Eccles. lib. 2. cap. 100. in princ. & confert tex. cum gloss. in cap. Conuenientibus, in ver. Apocrysiarijs, 1. quæst. 7. & in auth. Quomod. oport. Episc. §. Si verò in proposita, vbi gloss. in ver. Apocrysiarios, & in §. Reuerendissimi, de sanctiss. Episcop. in ver. Apocrysiarijs.

4 Tertiò nota ex ijsdem verbis, iuramentum exigi posse per alium, puta per Nuncium, vel Procuratorem, & illi videri iuratum, cuius nomine iuratur, concord. tex. in cap. Si diligenti, inf. de præscript. & in c. Ea quæ, de iureiur. & in iuramento fidelitatis probatur in cap. 1. §. Verùm, de statu regul. in 6. & in Clem. 1. de iureiur.

5 Quartò, nota in vers. Si conscientiarum factor, ex actibus Christi congruè argui ad nostros, quia omnis Christi actio nostra est instructio, cap. Deus, 2. quæst. 1. & c. Qualiter, il secundo, infra de accus.

6 Quintò nota ex illis verbis: *quorum conscientias non videmus*, Papam non gerere vicem Dei in conscientijs cognoscendis, cap. Vn. Vt Eccles. benef. Addo, cap. Sicut, in fin. & cap. Tua nos, de Simon. c. Humanæ, 22. quæst. 5. & c. Erubescant 32. dist.

7 Sextò nota ex ver. *Prælationem*, Pallij traditionem esse quadam Prælationem, quia per ipsum confertur plenitudo Pontificalis officij, c. Nisi, inf. de vsu Pallij.

8 Septimò, nota ibi, *pro fide*; licitum esse iurare pro fide, pro obedientia, & pro vnitate. Adde *Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.* alios plures casus, vt in gloss. in ver. Pro vnitate.

9 Vltimò, nota principaliter ex hac decretali Romanum Pontificem esse supra Concilium, prout deducunt Host. num. 11. Cardin. num. 5. in 10. oppos. Anchar. num. 5. Bellam. num. 1. & Abb. num. 3. in 7. notab. Quod efficaciter probat hæc littera. Primò quia cum Reges, & regni maiores mirati essent quod summus Pont. in transmissione Palij ad Archiepiscopum Panormitanum exegisset ab eo iuramentum fidelitatis, & motiuum admirationis fuisset inter cætera quod in Concilijs non inueniretur statutum, vt præstari deberet huiusmodi iuramentum; Paschalis hanc oppositionem confutat tanquam friuolam, vt ex ipso modo loquendi apparet ibi: [Aiunt in Concilijs statutum non inueniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia vlla præfixerint; innuens hoc esse falsum,] cum omnia, &c. vt
10 hic per Host. in ver. Pręfixerint. Vnde vt not. Abbas Antiq. num. 2. in fin. Concilia non constringunt Papam, & Abb. Panor. num. 3 [Nota, inquit, quod Concilia generalia non sunt supra Papā, vnde non possunt statuendo pręfigere legem Papæ,] subdens hunc textum satis esse in hoc notabilem, & quotidie allegari, præsertim vbi disputatur de potentia Papæ, & Concilij. At è conuerso summus Pontifex benè constringit Concilium, cum illius statuta immutet, & corrigat, cap. Statutum, de rescript. lib. 6. vt hic Io. Andr. num. 10. ad quod est gloss. notab. in cap. Vbi periculum, in ver. Concilio, inf. eod. lib. 6. vbi dicit æquum non esse vt constitutio Conciliaris reuocetur absque requisitione Concilij, sed tamen de plenitudine potestatis Papam id facere posse, cum sit super omnia Concilia, & allegat textum hic, & dictum gloss. pluribus comprobat Turre-
11 crem. in Summ. de Eccles. lib. 3. cap. 24. & c. 44. & propterea secundum Ioan. And. in ver. Robur. num. 9. standum est sententiæ Papę, si contradicat Ecclesiæ, vel Concilio, de hoc, cap. In istis, 4. dist. cap. Sicut 15. dist. cap. penult. 19. dist. c. Nemo, 9. quæst. 3. & cap. Quodcumque, 24. q. 1. & sequuntur Butr. Card. Anchar. & alij proximè citati. Vnde patet ineptè Cardinalem, in cap. Inter cætera, num. 1. inf. de off. ordin. docuisse modum constringendi Papam per legem Conciliarem, nempè statuendo vt ligetur legibus Concilij, nec possit contrauenire; loquitur enim contra expressam litteram huius Decretalis, & contra textum apertum, in cap. Innotuit, vers. Quamuis autem Canon Lateranensis Concilij, inf. eod. vt notat Præpos. in Summ. 15. dist. n. 73. ad quod vide quod dixi in c. 1. à num. 53. inf. de pactis.

Præualet autem sententia summi Pontificis sententiæ Concilij, etiam in materia dogmatum, vt probat S. Thom. in 2. 2. quæst. 1. art. 10. & notant hic Card. & Abb. ad eius enim authoritatem finaliter spectat determinare ea quæ sunt fidei, ad quem maiores, & difficiliores Ecclesiæ quæstiones referuntur, cap. Multis, 17. dist. cap. Hæc est fides, cap. Est aliud, c. Quotiens, & per totam, 24. quæst. 1. c. Maiores, inf. de Bapt. S. Tho. vbi supra, & in opusc. contra errores Græcorum, & Syluest. in ver. Fides, num. 8.

Et propterea quod dicitur in gestis primæ Synodi Ephesinæ, quod perlecto Symbolo Nicænæ

Synodi decreuit, S. Synodus aliam fidem nulli
licere sub pœna anathematis proferre, vel con-
scribere, vel componere præter diffinitam à
SS. Patribus, qui in Nicæna congregati sunt
cum Spiritu sancto. Quod etiam reiteratur in ge-
stis Calcedonensis Synodi, se extendit ad priuatas
tantùm personas, quarum non est determinare de
fide, non autem ad summum Pontificem, qui pro-
pterea non prohibetur nouam editionem Sym-
boli facere, non quidem aliam fidem continen-
tem, sed eandem magis expositam, vt idem
S. Thom. declarat d. art. 10. ad 2. iuncto argu-
mento contrario.

12 Nec habenda est ratio Bellam. & Præpos. qui
contrarium scripserunt, in cap. Sicut, 15. dist.
sentientes in spectantibus ad fidem præualere
sententiam Concilij; si quidem mouentur ex
littera, d. cap. Sicut, ibi, Quia dum vniuersali
consensu sunt constituta, se, & non illa destruit
quisquis præsumit absoluere quos ligant, & li-
13 gare quos absoluunt circa articulos fidei. Sed
hæc authoritas præterquam quod non se exten-
dit ad Pontificem Maximum, vt supra proximè
dictum est; ad summum probat à quoquam im-
mutari non posse articulos fidei semel in genera-
libus Concilijs diffinitos, & ita etiam loquitur
gloss. fin. ibid. licet in alium sensum detorquea-
tur à Bellam. quia gl. non dicit in discordia inter
Papam, & Concilium præualere sententiam Con-
cilij in materia fidei; hoc enim est falsum, vt ex
dictis constat, sed tantùm dicit Papam non posse
statuere contra articulos fidei, qui semel in Con-
cilijs Oecumenicis sunt diffiniti, quod verum
est; nam, vt ait Zosimus Papa, in cap. Contra,
25. quæst. 1. Contra statuta Patrum (idest de
articulis fidei, vt ibi exponit gloss.) condere
aliquid, vel mutare, nec huius quidem sedis po-
test authoritas. Sed hoc non prouenit ex eo quod
sententia Concilij præponatur sententiæ Papæ;
sed quia fides vna est, & incommutabilis, vt in-
quiunt Leo, & Augustinus relati à Turrecrem.
in cap. Domino sancto, num. 2. 50. dist. & pluri-
bus rationibus confirmat Cardinalis Alban. in
tract. de potestate Papæ, & Concilij, par. 2. n. 90.
& seq. & num. 249. Ideoque quidquid semel fuit
articulus fidei, semper fuit, & erit articulus fidei,
vt dixit Archid. in cap. Canones, num. 6. 15.
dist. & DD. in cap. Cum Christus, inf. de hæret.
Vnde etiam fit, vt quamuis statuta Papæ non li-
gent successorem, quia par in parem, &c. cap.
Innotuit, inf. eod. tamen quæ semel magistrali-
ter, & ex Cathedra ab vno Pontifice sunt diffi-
nita, & successore infringi non possunt, quia
alioquin fides non esset vna; & sedes Apostolica,
quod impium est asserere, in fide errasse conuin-
ceretur, vt dicit tex. in cap. Sunt quidam, 25.
quæst. 1. Ad idem, cap. Licet ex quadam, de
testib. cap. Lector, 34. dist. cap. Placuit, & cap.
Subdiaconus 77. dist. & docet. S. Thom. quod
lib. 4. art. 13. & Turrecrem. in d. cap. Sicut,
num. 2. & seq. 15. distinct. & Cardinal. Abbas
d. num. 249. Si igitur summus Pontifex con-
stringit Concilium, sed non constringitur ab
ipso, vt hic deciditur, necessariò sequitur vt ab-
solutè sit supra Concilium, quia potestas ligandi,
seu legem imponendi non potest esse nisi supe-
14 rioris, cap. Solitæ, & cap. Cum inferior, inf. de
maior. & obed. cap. Inferior, 21. dist. ibi: Nam
non posse quemquam qui minoris authoritatis est
cum qui maioris potestatis est iudicijs suis addi-
cere, aut proprijs diffinitionibus subiugare. Et
notat Anton. de Butr. in c. Cum laicis, num. 2.
de reb. Eccles. non alienan. & Turrecrem, in
c. Sancta Romana, 15. dist.

15 Deinde hæc littera probat superioritatem
Papæ in Concilium in ratione illa, ex qua de-
ducit Concilia non præfigere legem Papæ, vi-
delicet quia omnia Concilia per Romanæ Eccle-
siæ authoritatem facta sunt, & robur accepe-
runt, concordat. cap. 1. 2. & per totam 17. dist.
16 Vnde Pelagius secundus ad Episcopos, qui con-
uenerant ad Concilium vniuersale vocati à Io-
anne Patriarcha Constantinopolitano epist. 1.
cap. 1. Sic ait: [Multis Apostolicis & Canonicis,
atque Ecclesiasticis instruimur regulis non de-
bere absque sententia Romani Pontificis Con-
cilium celebrari. Quapropter rectè non Con-
cilium, sed vestrum conuenticulum, vel Con-
ciliabulum cassatur; & quicquid in eo actum
est, irritum habetur, & vacuum,] refertur in
cap. Multis, ead. dist. Et verbum illud, *senten-
tia*, exponunt pro authoritate, & consensu, Hugo,
Archid. & Turrecrem. & verbum illud, *cassatur*,
exponunt idest ipso iure cassum est, & inutile, vel
dignum est cassari de facto, ne idiotæ crederent
aliquid vigoris habere. Id quod pluribus sancto-
rum Patrum testimonijs, & authoritatibus con-
firmat, & ab obiectis tuetur Cardinal. Alban.
in eod. tract. de potestate Papæ, & Concilij par. 2.
à num. 188. vsque ad num. 220.

17 Quod adeo verum est, vt etiamsi ab initio
Concilium fuerit authoritate Apostolica Con-
gregatum; tamen si postea per Romanum Pon-
tificem dissolutum, aut aliò translatum fuerit,
ex eo tempore remaneat acephalum, & schisma-
ticum, nec sit amplius Concilium, sed Conci-
liabulum, cap. Clericus, 24. quæst. 3. cap. Sub-
mittitur, ibi: alioquin acephalum liquet esse
Concilium, 21. dist. Et fuit diffinitum in Con-
cilio Lateranensi nouissimo sub Leone X. sess. 11.
18 tom. 4. Concilior. par. 2. pag. 120. col. 2. Vnde
Iulianus Cardinal. S. Angeli, qui ab initio fue-
rat Apostolicæ sedis legatus in Concilio Basi-
leensi, post illius dissolutionem, seu translatio-
nem ab Eugenio factam differens cum Ænea Syl-
uio, dicebat illud non Synodum Ecclesiæ, sed
Sathanæ, & Ministrorum eius Synagogam, vt re-
fertur in constitutione Pij II. De qua infra
num. 44. Cuius quidem assertionis euidens est
ratio, quia corpus mysticum Ecclesiæ, & Con-
cilij quandocumque præcidatur à capite, rema-
net acephalum, c. Nulla ratione, 93. dist & notat
Hostien. in cap. Cum non ignores, num. 7. vers.
Sed tres personæ, infra de præben. Ad quod con-
ferunt aurea verba Cypriani in tract. de simpli-
cit. Prælat. relata, in cap. Loquitur Dominus 24.
quæst. 1. [Loquitur Dominus ad Petrum. *Ego
dico tibi quia tu es Petrus, & super hanc Petram
ædificabo Ecclesiam meam*, super vnum ædificat
Ecclesiam.] Et infra [Episcopatus vnus est, cuius
à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia vna
est, quæ in multitudinem latius incremento fœ-
cunditatis extenditur, quomodo solis multi ra-
dij sunt, sed robur vnum tenaci fundatum radi-
ce. Et quomodo de fonte vno riui plurimi de-
fluunt, numerositas licet diffusa videatur exun-
dantis

dantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præcisus arescit. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit; vnum tamen est quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs pandit; vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcũditatis successibus copiosa.] Hęc Cyprianus.

29 Si ergo, vt dicebamus, Concilia omnia vniuersalia non aliter congregantur, & fiunt, quàm per Romani Pontificis authoritatem, & ab ipso tantùm accipiunt robur, vt hic deciditur; necessariò hinc sequitur vt Rom. Pontifex sit supra Conciliũ; quia authoritas non est nisi superioris, vt hic per
30 Host. in ver. Authoritas, & causa principalis semper est potior effectu. S. Thom. in 1. 2. quæst. *66.* art. *6.* ad 3. Nam præterquam quod vnum quodque tale, & illud magis, Authen. Multo magis, & ibi Bal. C. De sacrosan. Eccles.

21 Nec refragatur §. Hinc etiam, 17. dist. 161. quia eius Sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde secuta iussione Domini Conciliorum venerandorum authoritas singularem in Ecclesijs tradidit potestatem: nam, vt ibi est aduotatum, Concilia propriè non dederunt primatum Romanæ Ecclesiæ, sed explicarunt datum à Domino, vt innuunt illa verba secuta *iussione Domini*: ab ipso enim Romana Ecclesia primatum habuit, & non à Concilijs, vt legitur, in cap. Quamuis, 21. dist. & in cap. Omnes, 22. dist. & notat gloss. in d. §. Hinc etiam, in verbo, Iussione Domini, Petr. de Monte in sua Monarchia Conciliorum in princip. & Turrecrem. in Summ. de Eccles. lib. 2. cap. 38.

32 Non me latet quod refert Platina in vita Ioannis XXIII. citatus à Felin. in cap. Nonnulli, n. 3. vers. Sed pro maioritate Papæ, de rescr. videlicet fuisse decisum in Concilio Constantiensi Concilium Generale legitimè congregatum habere statim potestatem à Christo, quo fundamento posito Patres asserebant Pontificem Concilio subijci. Hic Canon habetur inter acta Concilij Constantiensis sess. 4. & 5. tom. 3. Concil. par. 2. pag. 849. & 850. & repetitus fuit in Concilio Basileensi sess. 2. tom. 4. Concil. par. 1. pag. 20. in hæc verba. [Declarat quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata Generale Concilium faciens, & Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & ad generalem reformationẽ Ecclesiæ Dei in capite, & in membris.] Verùm hunc Canonem, ex cuius verbis incredibile est quanta sit exorta perturbatio in Ecclesia, & quàm multi conati sint supremi Capitis imminuere authoritatem, multis argumentis probat fuisse irritum, ac nullum ex defectu potestatis Cardinal. Alban. de potestate Papæ, & Concil. par. 2. n. 82. cum pluribus seqq. & præsertim, n. 221. & seqq. & ante eum Card. Turrecrem. qui ponit multa notatu digna contra validitatem illius Canonis in Summ. de Eccles. lib. 2. cap. *99.* & Card. Iaco-
23 bat. in tract. de Concilio lib. 5. pag. 304. Et idcirco Martinus V. confirmauit ea tantùm decreta Constantiensis Concilij, quæ ad fidem pertinent, vt legitur in 45. & vlt. sess. vers. Quibus sic factis tom. 3. Concilior. par. 2. pag. 944. col. 1. Ex quo sequitur vt alia omnia in sua permanserint infirmitate, arg. cap. Nonne, de præsumpt. & l. Cum Prætor. ff. De iud. Card. Alban. vbi supra num. 248.

24 Præterea dici potest Concilium Constantiense idcirco declarasse se immediatè habere potestatem à Deo, quia cùm nullus tunc esset certus Pontifex, & ob illud schisma Ecclesiæ maximum periculum immineret, & res omnino moram non pateretur, Pontificia potestas erat casu ad Concilium deuoluta; atque ideo illa potestas à Deo dependebat, vt declarat Cardinal. Alban. d. par. 2. n. 47. post Turrecrem. in Summ. de Eccles. lib. 2. cap. *99.*

Nec refert quod idem decretum fuerit postea
25 ad litteram repertum in Concil. Basileensi sess. 2. ante illius dissolutionem, siquidem postea Leo X. in Concilio Lateranensi sess. 11. dum cassauit pragmaticam sanctionem editam in Concil. Basileensi, dixit illud fuisse Conciliabulum, seu potiùs conuenticulam, quæ præsertim post translationem Concilium amplius appellari non merebatur. Quæ verba satis clarè innuunt Conci-
26 lium Basileense, etiam ante translationem, saltem in aliquibus non fuisse legitimum, ponderando dictionem illam *præsertim*, de cuius natura est implicare casum magis dubitabilem, & exprimere casum minus dubitabilem, & denotare identitatem etiam in casu contrario non expresso, l. 3. iuncta gloss. in ver. Præsertim. ff. De liber. homin. gloss. in cap. Continebatur, in ver. Præsertim, inst. de despon. impuber. Quintil. Mandos. post alios, quos citat, in reg. de subrog. collitig. q. *6.* num. 2.

Præterquam quod cum Felix V. Antipapa schis-
27 maticus ad vnitatem, & concordiam Ecclesiæ componendam hortatu Frederici III. Imperatoris pseudo Pontificatum resignasset, actaque omnia Basileensis Conciliabuli suo ipsius iudicio quasi improbasset, Nicolaus V. Pacis gratia approbauit eas constitutiones quæ de beneficijs Ecclesiasticis editæ, ac promulgatæ fuerunt: reliqua omnia, quæ aliorum Conciliorum decretis, & constitutionibus non sunt diffinita rejecit, & improbauit, vt in Bulla quæ incipit, Vt pacis, edita Spoleti, 1449. 14. Cal. Iulij quæ habetur inter acta Concilij Basileensis tom. 4. Concil. par. 1. pag. *196.* Rationes autem cur hæc Synodus etiam ante dissolutionem ex parte fuerit reprobata recensentur eod. tom. pag. 406. & latiùs à Turrecrem. in Summ. de Eccles. lib. 2. cap. 100.

Sed præter rationes à posteriori, quæ ex hac
28 decretali colliguntur, Romani Pontificis primatus in Concilium nititur principijs iuris naturalis, & diuini; adeo vt contrarium asserere sit error in fide. Nam diuina prouidentia, quæ cuncta gubernat, & nihil negligit eorum quæ creauit, non est putanda inordinatam reliquisse militantem Ecclesiam, cap. Miramur, *16.* dist. cap. Ad hoc, & ibi Turrecrem. *89.* dist. quæ cum sit sponsa Christi dilecta; Clem. 1. de Summ. Trin. & fid. Cathol. Concil. Trid. cap. 1. de sacrif. Missæ,

sess. 22. profectò à Deo est, & ordinem habet, di-
cente Apostolo ad Rom. 12. Quæ à Deo sunt or-
29 dinata, confusa esse non possunt. Requirit au-
tem ordo vt inferiora à superioribus guberneu-
tur, cap. Inferior, 21. dist. cap. Cum inferior, inf.
de maior. & obed. Clem. Ne Romani, de elect. san-
ctus Thom. in Opusc. 3. cap. 149. & ad vnum
tandem deueniatur tanquam principem, & mo-
deratorem cunctorum, quæ infra se sunt, cap.
Legimus, circa med. vers. Quod autem postea
vnus electus est, 93. dist. gloss. in cap. Licet, il
secundo, in ver. Ad concordiam, 45. distinct. Or-
do enim potestatum est vt ad vnum redigantur,
vt inquit præpos. in cap. In apibus, in princip. 7.
quæst. 1. quod dilucidè explicat gloss. in Clem.
fin. in ver. Ecclesiæ, de hæret. post D. Thom. in
2. 2. quæst. 104. art. 1. quia sicut operationes
rerum naturalium procedunt ex naturalibus
potentijs, ita operationes humanæ procedunt ex
humana voluntate. Oportuit autem in naturali-
bus vt superiora mouerent inferiora ad suas
actiones per excellentiam naturalis virtutis col-
latæ diuinitus; sic oportet in rebus humanis vt
superiores moueant inferiores per suam vo-
luntatem ex vi voluntatis diuinitus ordinatæ.
Istorum autem mouentium vnus est supremus.
Omnes igitur sunt subiecti motioni illius. Hæc
gloss. Quod latius prosequitur Turrecrem. in
Summ. de Eccles. lib. 2. cap. 2. Itaque sicut in Api-
bus princeps vnus est, & Grues vnam sequuntur,
d. cap. In Apibus, 7. quæst. 1. Ita & in Ecclesia
militante vnus est omnium moderator, & arbi-
ter, à quo tanquam capite omnis in subiecta
membra potestas, & authoritas deriuatur, quæ
à Christo Domino sine medio in ipsum influit,
cap. Quamuis, 21. dist. cap. Omnes, 22. dist. cap.
fundamenta, inf. eod. lib. 6.

30 Hanc autem supremam authoritatem certè
non in alium tanquam sui exercitus ducem Chri-
stus principaliter deriuauit, quàm in suum Vica-
rium, qui primus fuit Petrus, cui commissam
nouimus Dominici Gregis curam, cap. In nouo,
21. dist. & habetur hic in tex. & latè probat Tur-
recrem. in Summ. de Eccles. lib. 2. cap. 15. Nec
duos, pluresue Petros Euangelistæ commemo-
rant, nec duos, aut plures instituit Dominus,
qui suum locum tanquam capita tenerent æqua-
lia, sed vnum constituit, vt verticem, ac ducem,
& pastorem vniuersi gregis Simonem Petrum, cui
soli Matth. 16. dicit: [Tu es Petrus, & super hanc
petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo
claues Regni cælorum, & quodcunque liga-
ueris super terram erit ligatum & in cælis, &
quodcunque solueris super terram erit solutum
& in cælis,] c. Ita Dominus, 19. dist. d. c. Quam-
uis, 21. dist. cap. Sacrosancta, 23. dist. cap. So-
litæ, de maior. & obed. Extrauagans Vnam san-
ctam, eod tit. Neque enim dixit, & non fecit
qui solus est verax, Ioannis 14. cap. Si consuetu-
dinem, & c. Qui contempta, 8. dist.

Impleuit autem promissa cum post resurre-
ctionem dicit eidem Petro, Pasce oues meas, Io.
21. quibus verbis eum creauit Papam, & Vica-
31 rium suum, vt hæc notant DD. & præcipuè Abb.
& Dec. in 3. not. & fusiùs Turrecrem. in Summ.
de Eccles. lib. 2. cap. 29. eique non modo pascen-
di, sed etiam regendi & gubernandi vniuersalem
Ecclesiam potestatis amplitudinem attribuit, vt
Patres tam Græci quàm Latini in Concilio Flo-
rentino solemniter diffinierunt, sicut inferiùs pa-
tebit, num. 50. Quæ verba nulli alteri seorsim
dicta leguntur nisi Petro, vt in Petro, qui solus
pro Domino in periculo constituto exemit gla-
dium, vnitas, & summa contineretur authori-
tas.

Præterea vni Petro dictum est Ioan. 21. Tu
vocaberis Cephas, quod interpretatur Caput, vt
ait Anacletus in c. Sacrosancta, 22. dist. & notat
Turrecrem. in c. Non autem, nu. 5. vers. Quarto,
7. qu. 1. nec alius à Petra dictus est Petrus, nisi
Simon, vt intelligeremus vnicum esse veræ solidæ
Petræ, idest Christi, vt Paulus exponit, Locum-
tenentem Simonem Petrum, sic fundans Eccle-
siam non in loco, sed in persona Petri, cap. Qui
Cathedram, 93. dist. gloss. in extrauag. Exe-
crabilis. Ioan. XXII. in ver. Romanæ Eccle-
siæ.

Rursus Ambros. ait: Etsi alijs imperatur, vt
laxarent retia sua; soli tamen Petro dicitur, Duc
in altum. Matth. 16. hoc est in profundum dispu-
tationum. Item vt Bernardus inquit, lib. 2. de
consid. c. 9. [Discipuli nauigabant, & Dominus
apparebat in littore, sciens Petrus quia Dominus
est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum alijs
nauigio peruenientibus.] Quid istud? nempè
signum singularis Pontificij Petri, per quod non
Nauem vnam, vt cæteri quique suam, sed sæ-
culum ipsum susceperit gubernandum. Mare
enim sæculum est, Naues Ecclesiæ. Demùm vni
Petro dicitur Luc. 22. [Ego rogaui pro te Petre, vt
non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus
confirma fratres tuos.] Vnde soli Petro tributam
fuisse potestatem diffiniendi cum iudicio infalli-
bili, fusè Deo dante probabimus in c. Maiores,
inf. de baptis.

32 Itaque Petrus, & successores eius Romani Pon-
tifices primatum in Ecclesia tenuerunt, & quam-
primum quisque canonicè electus est à sacro
Collegio, supremam à Deo potestatem sine me-
dio consequitur, & per ordinem in omnem dif-
fundit Ecclesiam, c. Quamuis, 21. dist. & cap.
Licet de vitanda, infra eod. Nam ecclesia Roma-
na instituit quidem omnes ecclesias siue Patriar-
chales, siue Primatiales, siue Archiepiscopales,
siue Episcopales, & omnes Prælatos; sed ipsam
ille solus fundauit, & supra firmam petram fidei
mox nascentis erexit, qui Petro æternæ vitæ Cla-
uigero terreni simul, ac cælestis Imperij iura
commisit, vt legitur in c. Omnes, 22. dist. & not.
gl. & DD. in §. Hinc etiam, 11. dist.

33 Nec refert quòd orbis maior sit Vrbe, vt di-
cit Hieronym. in c. Legimus, 93. dist. siquidem
salua reuerentia glossatoris, Hieronymus, vt clarè
colligitur tam ex epistola, quam ad Euandrum
scribit, quàm etiam ex glossa ibi, non loquitur
de authoritate potestatis, seu iurisdictionis orbis
respectu ecclesiæ Romanæ, sed de authoritate
consuetudinis, quæ tanto maioris authoritatis
esse dicitur, quanto generalior est, sicut de Ca-
nonicis scripturis dicit Augustinus in cap. In
Canonicis, 19. dist. secundum quam regulam
non est dubium quin consuetudo orbis maior sit,
quam consuetudo Vrbis, vt declarat Turrecrem.
in c. Sicut, num. 10. vers. Ad quintam, & in cap.
seq. n. 4. vers. Ad primam, 15. dist.

34 Est igitur ecclesia vt Castrorum acies ordinata,

vt in c. 4. de Sacram. Ordin. sess. 23. Concil. Trid. adeo vt si quis dixerit in ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina ordinatione institutam
35 anathema sit, can. 6. eiusdem sess. Et cum Deus voluerit eandem ecclesiam, quam fundauit sanguine suo vsque ad finem mundi perdurare, Matth. vlt. c. Videntes, 15. q. 1. fateri oportet in ea id regimen institutum fuisse, quod optimum censetur, vt post S. Thom. in 4. contra Gent. tradit Turrecrem. in Summ. de eccles. lib. 2. c. 5. At verò inter genera gubernationum communis omnium sententia est præstare Monarchiam, de quo est text. not. in l. 2. §. Nouissimè, & ibi omnes not. ff. De origin. iur. & docet Aristotel. in 3. & 8. ethic. & in 3. politic. S. Thom. in prima part. qu. 103. art. 3. & in 2. 2. qu. 50. art. 1. ad 2. præpos. in his terminis in Summ. 15. dist. n. 7 & Turrecrem. loco cit. Bart. in suo tract. de Regim. ciuit. Bald. in 1. constit. Horum, col. 2. vers. Item consuetudo Dominorum. Ægid. de Roman in tract. de Regim. principum Boer. in tract. de custod. Clanium, num. 53. vbi testatur ita omnes tenere Vnde Aristoteles 12. Metaph. in fin. Entia, inquit, nolunt malè gubernari; non est bonum pluralitas principatuũ, vnus ergo princeps:
36 & August. in lib. de nupt. & concupiscen. principatus magis naturalis vnius in plures, quam in vnum potest esse multorum. Et idem August. in c. Quod autem, 23. q. 7. Natura principiorum amat singularitatem; & omnis potestas impa-
37 tiens consortis est. Hinc S. Thom. opusc. 20. c. 5. docet tyrannidem sæpius oriri ex principatu plurium, quàm ex principatu vnius: & Hieron. in c. In apibus, 7 q. 1. Roma, inquit, vt condita est, duos fratres simul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca vtero Esau, & Iacob bella gesserunt Genes. 25. & 26. cap. 1. 79. dist. Et Roboam & Ieroboam Regnum Iudæ, & Israel in malum eorum diuiserunt 3. Regum 12. Et propterea Romani quamuis eiectis Regibus duos annuos Consules Tribunos adiecerint, & alios Magistratus inuenerint; in aduersis tamen casibus, & grauioribus bellis vnum constituerunt Dictatorem, cuius dicto non liceret aduersari; & hæc dictatura etsi ab initio temporalis; tamen in Iulio, & successoribus eius perpetua effecta est. Nec vnquam Romana res admirabilior, aut celsior fuit, quàm sub Augusto Cæsare, quando vniuersus orbis vnius ditioni parebat. Luc. 2. quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen cæteris prætulisse videtur gubernationibus. Ad hoc c. Fundamenta, §. Ne autem, infr. eodem, lib. 6. & quod not. Bald. in proœm. Decretal. num. 2. Id ipsum adstruit totius ferè orbis consuetudo, cuius maximam partem gubernant Reges siue Christianos intueamur, siue Barbaros, & ciuitates aliquot, quæ se liberas profitentur; non possunt tamen effugere quin vnum præferant alijs, eique tanquam Capiti pro tempore obediant. Facit text. in c. Quoniam in plerisque de off. ordin. in cap. Duo ista, 23. q. 4. & in l. Si plures, §. Quod in tutoribus: ibi, Sanè cum facilius vnus tutor, ff. De admin. tutor. vbi gloss. illud tritum recenset:

Segnius expediunt commissa negotia plures.

38 Quinimò in ecclesia ipsa triumphanti quamuis & Angelorum diuersi sint ordines, & sanctorum Spirituum Chori; vnus est tamen omnium Rex æternus Deus. Apocal. 21. cap. principium, §. Omnis lapis, de pœnit. dist. 2. qui propterea ad ecclesiam triumphantis ecclesiam suam militantem instituit, cap. Ad hoc, 89. distinct. cap. Fundamenta, infr. de elect. lib. 6. Vnde Dionys. in c. 6. eccles. Hierarchiæ; Nostra enim, inquit, Hierarchia à Deo traditis ordinibus sanctè disposita, sanctis, & cælestibus Hierarchijs conformis est. Quod optimè explicat glos. in Clem. fin. in ver. ecclesiæ de hæret. in hæc verba: Etenim ecclesia exemplata diuinitus à triumphanti dicente Ioanne in Apocalyp. 21. in princip. Vidi Hierusalem sanctam nouam descendentem de Cœlo, &c. & Moysi dictum est Exod. 25. Vt omnia faceret secundum exemplar sibi monstratum in Monte: cum igitur in ecclesia triumphante sit vnus princeps supremus, cuius obedientiæ tota ipsa ecclesia perfectissimè est subiecta, scilicet Deus, necessario sequitur toti militanti vnũ supremum principem præsidere, scilicet Papam, cuius præceptis omnes obedire tenentur, & hoc est de necessitate salutis, vt in extrauag. Bonifacij vnam sanctam, & fortius in ijs, qui sunt perfecti, 22. q. 5. cap. Ne quis. Inde prædictum fuit Oseæ 1. Congregabuntur filij Israel pariter, & ponent sibi Caput vnum: & Ioan. 16. Fiet vnum ouile, & vnus pastor, de Baptis. c. Licet, & infra de sent. excomm. c. 1. cum concord. Hactenus glos. Quo argumento ad ostendendam pontificis Maximi superioritatem in Concilium vtitur etiã Turrecrem. in c. Non autem, num. 5. vers. Tertiò idem ostenditur, 7. qu. 1. & in Summ. de eccles. lib. 2. cap. 1. & 2. & præpos. in Summ. 15. dist. n. 7. Quinimò & Pius II. in constit. inferius referenda.

Vnum ergo in ecclesia est caput, & vnus princeps; quia pax populi ex vno rectore dependet, pluralitas principum discordiam parit. d. cap. In Apibus 7. quæst. 1. Vnde pacis author dedit ecclesiæ suæ regimen pacis amicum, idest Monarchicum sub B. Petro, & successoribus eius administrari cuncta præcipiens clauibus illi commissis, & Cura gregis demandata. Sicut etiam in veteri testamento vnus fuit in regimine paradisi, scilicet Adam, Genes. 2. Vnus in regimine Arcæ, scilicet Noë; Vnus in ducatu filiorum Israel, idest Moyses; vnus Iosue post eum; vnus Sacerdos in
39 Tabernaculo, idest Aaron: vnus Dauid, vnus Salomon, &c. Vnde Bernardus de considerat. ad Eugenium III. lib. 2. cap. 9. [Indagemus, inquit, adhuc diligentius quis sis, quam geras videlicet personam in ecclesia Dei: Tu es Sacerdos magnus, summus Pontifex, tu princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, authoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es, cui Claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt & alij quidem Ianitores, & Gregum pastores; sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius vtrumque præ illis nomen hæreditasti. Habent illi assignatos sibi greges singuli singulos, tibi vniuersos credidit, vni vnus, nec modo ouium, sed & pastorum, tu vnus omnium Pastor.] Hæc Bernardus.

40 Accedunt prædictis quamplures summorum pontificum, & Sanctorum Patrum diffinitiones, & inter cæteras Deuteron. 17. [Si difficilè, & ambiguum

guú apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, & Iudicii intra portas tuas videris verba variari, surge, & ascende ad locum, quẽ elegerit Dominus Deus, veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcunque dixerint qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel] Quam authoritatem exponens Innocentius III. in c. Per venerabilem, §. Rationibus, inf. qui fil. sint legit. [Sane, inquit, cum Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur vt quod ibi decernitur, in nouo testamento debeat obseruari. Locus enim, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur.] Et infra. [Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis Iure Leuitico in executione Sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is verò super eos Sacerdos, siue Iudex existit, cui Dominus inquit in Petro, *Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, &c.* Eius Vicarius, qui est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech constitutus à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.] Et infra. [Cuius sententiam qui superbiens contempserit obseruare, mori præcipitur, idest per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari.]

41 Anacletus à Petro Apostolo Presbyter ordinatus, in c. Sacrosancta 22. dist. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit, sicut ipse Petro Beato Apostolo dixit Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc Apostolica Sedes à Domino, & non ab alio est constituta; & sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctæ Sedis authoritate omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur.

Zephyrinus in c. Ad Romanam, 2. q. 6. Iudicia Episcoporum, maioresque Ecclesiæ causæ à Sede Apostolica, & non ab alia sunt terminandæ; quia licet in alios transferantur Episcopos, Beato tamen Apostolo Petro dictum est: Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis.

42 Antherus in cap. Facta subditorum, 9. quæst. 3. facta subditorum iudicantur à nobis; nostra verò iudicat Deus.

Gelasius in c. Cuncta per Mundum ead. cau. & quæst. Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quòd Sacrosancta Romana Ecclesia de omni Ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de omni mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus. Et infra: Apostolica Sedes hoc vtla Synodo præcedente & soluendi quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla existente Synodo quos oportuit habuit facultatem, & hoc nimirum pro suo principatu, quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce, & tenuit semper, & retinebit, quod ipsum habetur in canone præcedenti, ex eodem Gelasio ad Faustum legatum.

Symmachus in c. Aliorum, 9. quæst. 3. Aliorum hominum causas Deus voluit homines terminare, sed Sedis istius Præsulis suo sine quæstione reseruauit arbitrio. Voluit B. Petri successores cælo tantùm debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam exhibere conscientiam.

Vigilius ad Eutherum can. 2. Licèt omnium Apostolorum par esset electio, Beato Petro tamen concessum est vt cæteris præemineret. Vnde & Cephas vocatur, quia Caput, & primus est omnium Apostolorum. Quamobrem Sancta Romana Ecclesia primatum tenet omnium Ecclesiarum, ad quam tam sancta Episcoporum negocia, querelæ, atque ludibria, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad Caput semper referendæ sunt. Et idem Vigilius in cap. Qui se scit. 2. quæst. 6. Ipsa namque Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesijs vices suas credidit largiendas, vt in partem vocatæ sint sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.

Gregorius omnibus Episcopis per diuersas prouincias constitutis. Quia cunctarum dispositione diuina Ecclesiarum curam gerimus, mandamus vt nihil prius de eo, quod ad sinum Sanctæ Romanæ confugit Ecclesiæ, eiusque implorat auxilium, decernatur, quam ab eiusdem Ecclesiæ præceptum fuerit authoritate, quæ vices suas ità alijs impartiuit, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, refertur in c. Decreto, eod. cauf. & quæst. Ad idem c. Præceptis, 12. dist. c. Quamuis, c Multum, & c. Dudum, 3. quæst. 6.

Nicolaus in c. Nemini, 17. quæst. 4. Nemini licitum est de Sedis Apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiam retractare permissum, videlicet propter Romanæ Ecclesiæ primatum Christi munere in Petro Apostolo diuinitus collatum.

Bonifacius Martyr in c. Si Papa, 40. dist. Si Papa suæ, & fraternæ salutis negligens deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus; Huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus.

43 Cyprianus epist. 3. ad S. Cornelium Romanum Pontificem. Neque enim aliundè hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur, cui si secundum Magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus Sacerdotum Collegium quidquam moueret: nemo post diuinum Iudicium post Populi suffragium, post coepiscoporum consensum Iudicem se non iam Episcopi, sed Dei faceret. Et plura Sanctorum Patrum testimonia, videlicet Hieronymi, Augustini, Ambrosij, Cyrilli. Chrysostomi, & aliorum adducit Turrecrem. in Sum. de Eccles. lib. 2. ferè per tot. & præcipuè cap. 15. c. 36. & seqq.

44 Demum Pius II. Romani Pontificis primatum in Concilium apertius diffinit in Constitutione, quæ incipit, In minoribus agentes, edita 6. Calend. Maij 1463. in Bull. tom. 1. pag. 322. Cum enim

45 enim (vt in ea refertur) Basileense Concilium aduiissent duo viri ex Italia Nicolaus Panormitanus Archiepiscopus, & Ludouicus Pontanus Alphonsi Magni Regis Oratores, qui velut duo orbis sydera, & Pontificij Iuris, & totius Ciuilis Sapientiæ duo præcipua lumina, & clarissima censebantur; ijque vnà cum Cardinalibus Eugenio IV. infensis ore, scriptoque Concilij gesta extollerent, vt nullus auderet dicta eorum refellere; ipse quoque Pius, tunc Æneas Syluius in minoribus agens multa deceptus scripsit de Concilij authoritate aduersus Primatum Romani Pontificis, quæ scilicet audiuit, & didicit ab his Magistris in Schola Basileensis Concilij. Sed postea cum deposito Eugenio, & creato Amadeo, qui Felix appellatus est, vidisset Felicem à Rege Romanorum non recipi, & cognouisset Eugenium falso de multis accusatum, & Cardinales, qui Basileam venerant ob priuatas inimicitias bono, & sancto viro notam incurrere voluisse, sed tamen cunctos postea ad eum rediisse, & veniam errati petijsse. Quin & Cardinalem S. Angeli; qui partes itidem Concilij tutatus fuerat mutatum in melius authoritatem Pontificiam defendere: tandem ipse quoque Æneas lucem veritatis agnouit, & Basileense dogma reiecit; ac demum ad Pontificatum euectus prædictam edidit Constitutionem, in qua errorem suum humiliter, & ingenuè reprobauit, & scripta re puit, docuitque firmiter tenendum esse authoritatem Pontificiam esse supra Concilium.

46 Quid plura? Concilia ipsa hoc idem sæpiùs declararunt. Nàm in c. Nunc autem, 21. distin. refertur à Nicolao exemplum Marcellini, qui cū in Concilio conuictus fuisset se à Paganis compulsum, vt in eorum templum ingressus grana thuris super prunas imponeret, nullus Episcoporum proferre sententiam in eum ausus est, sed dixerunt omnes, tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursus: Quoniam, inquiunt; ex te iustificaberis, aut ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Atque ita Patres abstinuerunt à iudicio agnoscentes defectum iurisdictionis, Concilium hoc habitum fuit in Ciuitate Sinuessana à trecentis Episcopis, eiusque acta super hoc & responsio Patrum habentur tom. 1. Conciliorum General. & Prouinc. par. 1. pag. 282. & seq.

47 Præterea in generali Synodo Romana, cui præfuit B. Syluester, sic legitur: [Nemo iudicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iustitiam desiderant temperari. Neque enim ab Augusto, neque ab omni Clero neque à Rege, neque à populo Iudex iudicabitur.] Qui canon licet in vetustis Gratiani exemplaribus citetur ex Innocentio, habetur tamen in eodem Concilio Romano, cap. 20. Illudque notatu dignum est quod ipsi canoni in specie subscripserunt ducenti octuaginta quatuor Episcopi, quadraginta quinque Presbyteri, & duo Diaconi, & Augustus Constantinus, & Mater eius Helena, vt habetur eod. tom. 1. Conciliorum, part. 1. pag. 260. Refertur

48 totidem fere verbis in cap Nemo, 9 quæst. 3. vbi glos. ex illis verbis ab omni Clero, deducit Papam non posse à Concilio iudicari, & allegat hanc decretalem, additque, quod si totus Mundus sententiaret in aliquo negocio cōtra Papam, sententiæ Papæ standum esset per c. Hæc est fides, 24. quæst. 1. quam glosam sequuntur Bellam. Turrecrem. & reliqui Canonistæ. Et eadem verba ab omni Clero, de vniuersali Ecclesia esse necessariò intelligenda, Et sic etiam de Concilio vniuersalem Ecclesiam repræsentante multis argumentis comprobat ibi Turrecer. num. 2. & Alban. de potestate Papæ, parte 1. num. 89. Et fatentur duo hostes acerrimi Pontificiæ dignitatis, nempè

49 Ludouicus Romanus in consilio suo 523 & Abb. in tract. de Concil. Basileensi nondum excuso col. 2. Item in Capitulis Nicæni Concil. I. Oecumenici per Tesilonem, & Theoristam Constantinopolitanum de Græco in Latinum versis can. 39. sic legitur: [Ille, qui tenet Sedem Romæ, Caput est, & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum, vt qui sit Vicarius Christi Domini Nostri super cunctos populos, & cunctam Ecclesiam Christianam: & quicumque contradixerit, à Synodo excommunicatur.] Refertur ab Alphonso Pisano lib. 3. de Concilij Nicæni decretis, eod. tom. 1. Conciliorum parte 1. pag. 337. col. 1. Si Papa est super cunctam Ecclesiam Christianam: ergo & super Concilium, quod cunctam Ecclesiam Christianam repræsentat.

50 Item in Concilio Florent. sub Eugenio IV. post sess. 25. tom. 4. Concil. par. 1. pag. 606. sic legitur. [Diffinimus sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Vniuersum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, ac gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.] Hæc ibi. Cui diffinitioni subscripserunt etiam Imperator Græcorum, & Patres tam Græci, quàm Latini. Rursus in Concilio Lateranensi nouissimo sub Leone X. sess. 11. tom. 4. Concil. par. 2. pag. 120. Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem tanquam authoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissoluendorum plenum ius, & potestatem habere, nedùm ex sacræ Scripturæ testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, Sacrorumque Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constat.

51 Amplius Concilia ipsa dupliciter agnouerunt se inferiora esse Romano Pontifice. Primò quia

52 in statutis vniuersalium Conciliorum ipsius Pontificis patenter excipitur authoritas, vt dicitur hic in textu in verf. Cum omnia. Et concordant c. Dudum, & c. Peregrina, 3. quæst. 6. & cap. 21. sess. 25. de reform. Concil. Trid. Authoritas autem non excipitur nisi Superioris, c. Venientes, infra de Iureiur. & d. c. Dudum.

53 Deinde quia Patres consueuerunt petere, & obtinere Concilij cōfirmationem à Summo Pontifice, c. Multis, & c. Concilia, 17 dist. Sicuti in specie fecerunt Patres Concilij Nicæni, Calcedonensis, Constantiensis, & Tridentini. Idque pluri-

pluribus alijs exemplis; item rationibus, & authoritatibus confirmat Turrecrem. in cap. Sancta Romana, num. 4. 15. dist. & dixi in cap. 1. n. 47. vers. Secundo Concilia omnia, infra de pactis. Confirmatio autem est euidens signum superioritatis, vt per Bald. in l. fin. num. 4. vers. Vlterius nota, C. De legib. vbi ait: [Nihil est maius siue sanctius imperio, intellige nisi Apostolatus B. Petri, cum enim Apostolicus confirmet principem, istud est manifestum signũ superioritatis, vt in Auth. de defen. ciu. §. Interim.] Hæc Bald. quem ad propositum primatus Papæ in Concilium adducit Felin. in cap. 1. in fin. vers. Pro dicto Abbatis infra de Treg. & Pac. & Card. Alban. in tract. de potest. Papæ par. 1. num. 88. Qui propterea hinc deducit ipsamet Concilia dum confirmationem petierunt, se Romano Pontifice inferiora declarasse. Quod satis etiam constat ex Bulla Pij IV. confirmationis Concilij Tridentini, quę incipit Benedictus Deus, ibi: [Cum autem ipsa Synodus pro sua erga sedem Apostolicam reuerentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigijs inhærens, decretorum suorum omnium confirmationem à nobis petierit.] Et infra ibi: [Cuius authoritatem etiam ipsa S. Synodus tam
54 reuerenter agnouit.] Vnde Host. in cap. Qualiter, il secundo, in princ. infra de accusat. dicit statutum Papæ non confirmari à Concilio, quod est inferius, sed solummodo approbari, idque intelligendum fieri ad cautelam. At vice versa statuta Concilij à Papa confirmari tanquam à superiore, cum confirmatio ad superiorem spectet, ut Turrecrem. in d. c. Sancta Rom. nu. 5. vers. Secundo modo 15. dist. [Approbatio inquit, & confirmatio authorizationis, scilicet quæ tribuit authoritatem, & robur rebus approbatis, prout est approbatio Conciliorum vniuersalium, semper est superioris, sicut principis,] gloss. in cap. Frater noster, 17. quæst. 4.
55 Postremò hanc ipsam Pontificis Maximi superioritatem in Concilium latissimè tuentur Petrus de Monte Episcopus Brixiensis in sua Monarchia Conciliorum in rubr. de Concilij præeminentia, vers. His ita expeditis nunc ingrediendum est illud mare magnum, & procellosum, inter tract. communes tom. 5. pag. 75. Andr. Barb. in Clem. Ne Romani, de elect. vbi à num. 31. vsque ad num. 86. pro superioritate Papæ in Concilium adducit octuaginta septem argumenta, Card. Alexandrinus in summa 15. dist. à num. 1. vsque ad num. 76. & plenius Card. Iacobat. de Concilio lib. 10. art. 7. à num. 72. ad n. 134. Et Card. Alban. in tr. de potestate Papæ, & Concilij per tot.

Et ex Theologis, S. Thom. in opusc. contra errores Græcorum. S. Antonin. in 3. par. suæ summæ, tit. 3. cap. 11. Card. Turrecrem. in summa de potest. Ecclesiæ lib. 2. per tot, & in cap. Si Papa, 40. dist. vbi num. 2. in hanc sententiam citat Richardum de S. Victore 5. par. de sacrament. Albert. Magn. & S. Thom. in 4 dist. 19. Alex. de Alez. in 3. D. Bonauenturam in 4. Petr. de Tarantasia, qui fuit Innocentius III. Richard. de Med. Villa in 4. Petr. de Pal. in tractatu suo de potestate Ecclesiastica, & alios plures. Thomas Vualdus lib. 2. de doctrina fidei, & Patrum, & recentiùs Cardinales Caietanus, Roffensis, Contarensis, Polus, Osius, Baronius, & Bellarminus. Et inferiorum ordinum Catharinus, Echius, Pighius, Ioannes Faber, Iacobus Latomus, Cœleus, Congregius, Io. Ant. Delphinus, Petrus à Soto, Alphonsus de Castro, Melchior Canus, Raimundus Ruffus, & nouissimè Nicolaus Sandeus de Visibili Monarchia Ecclesiæ, lib. 7. & alij quamplures, qui ex sacris litteris, ex summorum Pontificum decretis, ex antiquis Concilijs, ex sanctis Patribus, & Ecclesiæ Doctoribus, ex legibus denique publicis, & approbatis historijs articulum adeò clarè explicarunt, vt de eo nemo amplius dubitare possit, nisi qui per hæresim, & schisma penitus est subuersus, ac iudicio proprio, vt ait Apostolus, condemnatus.

56 Et quamuis in schismate illo Basileensi non defuerint qui temerè contrarium scripserint, vt in specie Abb. Panor. in sermone quem illic habuit incip. Maximum, & in quæst. sua incipien. Episcopus, & Ludouicus Roman. qui pro Concilio ibi erat Aduocatus consil. 380. Quæstio est, per tot. & cons. 555. & 553. tamen ambo, vt credi potest, conscientia ducti postea se retractarunt, ille lectura huius decretalis, & latius in sua quæstione prima. Hic verò in consil. 354. in princip. vers. Et hoc etiam verum. Cuius etiam fundamenta in prioribus consilijs funditus euertit Turrecrem. in d. cap. Si Papa, 40. dist. præterquam quod Abb. Panormit. propria obcæcatus passione tuebatur causam suam: nam in schismate
57 fuit creatus Cardinalis à Felice V. Antipapa, & in eo tantùm dicitur se gessisse, quod introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob defectum Episcoporum contra præscriptum sacrorum Canonum, & præsertim cap. Satis euidenter, 96. distin. liberrimè contradixit, vt testatur Æneas Syluius, qui præsens aderat in historia Concilij Basileensis, & Card. Bellarm. de
58 scriptoribus Ecclesiasticis. Sed & Cardin. Zabarell. licet in schismate Vrbani VI. multa effuderit in diminutionem Pontificiæ authoritatis, in suo tractatu de modo tollendi schisma q. 44. & 45. quem posuit post cap. Licet, inf. eod. in eo tamen laudatur quod dum in Concilio Constantiensi publicaret constit. de authorit. Concilij sess. 4. & 5. Legere noluit partem illam, quæ est de reformatione capitis, & membrorum, tanquam subreptitiam, vt testatur Abb. in præalleg. tract. de potestate Papæ, & Concilij part. 5. num. 546.
59 Infertur ex prædictis vt cum appellatio fit de minore ad superiorem iudicem prouocatio, l. 1. ff. Si quis à iudice. ff. De appell. cap. 5. de consuet. lib. 6. à sententia Concilij Generalis possit
60 appellari ad summum Pontificem tamquam superiorem, sed non è conuerso, quia esset appellare à superiore ad inferiorem contra naturam appellationis, textus est in c. Cuncta per mundum, 9. quæst. 3. & in cap. Qui se scit. 2. quæst. 6. & notat Præpos. in Summ. num. 72. vers. Ex de-
61 terminatione prædicti articuli, 15. dist. vbi etiam addit ex Collectar. in cap. Quæ multotiens, de regul. iur. appellari non posse ad Christum à sententia Papæ, cum Christi, & Papæ eius Vicarij sit idem Tribunal, d. cap. 2. de consuetud. lib. 6.
62 Quinimo appellantes à Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque consiliarij, & fautores pœnis excommunicationis, criminisq; læsæ Majestatis diuinæ, & humanę subijciūtur à Pio II. in constitutione quæ incipit Execrabilis, edita

1459.

1459. 15. Calend. Februarij, & excommunicantur quotannis in die Cœnæ Domini, vt in Bulla Gregorij XIII. Consueuerunt, 1583. pridie Nonas
63 Aprilis. Quinetiam decernuntur veri & indubitati schismatici, & de Catholica fide malè sentientes in constitutione Iulij II. incip. Suscepti regiminis, 1509. Calendis Iulij. ex qua constitutione sic appellantes in crimen hæresis incidere existimat Card. Alban. de potest. Papæ, & Concilij par. 2. num. 82.

Nunc ad conclusionem superius firmatam de superioritate Pontificis Maximi in Concilium
64 dantur à Doctoribus quatuor limitationes. Prima limitatio est in casu schismatis, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu; tunc enim Concilium est iudex competens iuxta terminos, cap. Si duo, 79. dist. & ibi gloss. & DD. not. Card. Zabarell. in cap. Licet infra eod.

65 Secunda limitatio est quando electio Papæ non fuit Canonica; Concilium enim cognoscit, cap. Si quis pecunia, 79. dist.

Sed aduerte quia prædictæ non sunt propriæ limitationes ad regulam; nam vbi plures certant de Pontificatu, cum non appareat quis verè Pontifex sit, omnes occupata dignitate repelluntur; quia paria sunt quid non esse, aut esse, & non apparere, l. Duo sunt Titij. ff. De testamene. tutel. l. In lege fundi. ff. De contrahen. empt. Ideoque eo casu non Pontifex Maximus, sed factum potius eligentium iudicatur, qui duos ad Pontificatum assumpserunt, vt declarat Card. Alban. de potestate Papæ, & Concilij par. 1. num. 12. & seq. sic etiam vbi electio Pontificis tamquam irrita reprobatur, Concilium non iudicat Pontificem, quia non canonicè electus, vt inquit Bald. in l. fin. C. Senten. rescin. non poss. non est Deus in terris, sed Dæmon, claues non regni cælorum, sed inferni gerens. Nec est Apostolicus, vt dicitur in d. cap. Si quis pecunia, & nouissimè in constitutione Gregor. XV. de elect. Roman. Pontif. quæ incip. Æterni Patris filius. Vnde neque eo casu subijcitur Concilio, vt per Card. Alban. loco proximè cit.

66 Tertia limitatio est in casu hæresis, quia Concilium est iudex ad præscriptum cap. Si Papa, 40. dist. in vers. Nisi deprehendatur à fide deuius, & ibi omnes notant. Et in summa 15. dist. & hic in textu. Quod vltimum intellige dummodo hæresis sit formalis, & sic deprehensus nolit se corrigere secundum Hugonem, quem cæteri sequuntur.

Nec habenda est ratio glossæ fin. dicentis Papam posse accusari etiam de alio crimine, si sit notorium; & inde scandalizetur Ecclesia, & incorrigibilis sit. Nam illa gloss. quicquid Abb. & Dec. hic dixerint communiter reprobatur, eamque maledictam appellat Petrus de Monte in sua Monarchia Conciliorum in rubr. de Concilij præeminentia, num. 7. vers. Solum, & eam solidissimis rationibus ibi confutat, & contrarias glossas adducit Card. Turrecrem. Et S. Antonin. post Augustinum de Ancona, & Petrum de Palude, quos refert in 3. part. tit. 20. cap. 4. S. 3. Facit
67 quod notat Hostien. in cap. Proposuit, de concess. præb. vbi ait, Papam si iaceat in peccato, admoneri posse iuxta regulam Euangelij, cui subijcitur quantum ad primam partem, dum dicitur, [Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum,] vt legitur, in cap. Nouit, de iudic. & in cap. Si peccauerit. 2. quæst. 1. in princ. sed quoad aliam partem, Regula, quæ dicit; [Quod si non audierit, dic Ecclesiæ,] talia verba in summo Pontifice esse intelligenda de Ecclesia triumphante, quia ipse ab Ecclesia militante iudicari non potest.

68 Non conueniunt tamen DD an hic casus possit contingere vt Apostolicus incidat in crimen hæresis, sunt enim qui intrepidè affirmant hunc casum non esse possibilem, vt Albertus Pighius Campensis lib. 4. cap. 8. de Ecclesiast. Hierarch. cuius opinionem probabilem dicit, & rationi consonam Franciscus Pegna in Direct. Inquis. par. 3. lib. 3. schol. 91. eo quod Christus rogauit pro Papa vt eius fides non deficeret, quasi videatur hoc priuilegium personale esse, & annexum ei, qui ritè, & canonicè ad Pontificatum euectus est.

Sed contraria sententia, vt idem Pegna testatur, communi Theologorum, & Canonistarum voto recepta est, quam sequitur Turrecrem. in summ. de Eccles. lib. 2. cap. 112. ad septimum argumentum, Caietanus in opusc. de author. Papæ, & Concilij, Card. Alban. in eod. tract. par. 1. num. 110. & multis seqq. Dominicus Sotus, in 4. sent. dist. 22. art. 2. Syluest. in ver. Papa, q. 4. n. 4. Couarr. lib. 4. variar. resol. c. 13. & alij relati à Pegna vbi supra, Archid. Bellam. Turrecrem. Præpos. & cæteri Canonistæ, in d. cap. Si Papa per illum textum 40. dist.

69 Sed quicquid sit de veritate vtriusque opinionis, illud certum est hunc casum in Ecclesia diuinæ gratiæ præsidio nunquam hactenus contigisse, vt fatentur omnes; nam Marcellinus in exemplo, cuius superius meminimus, non fuit hæreticus, quia non habuit errorem intellectus, sed tantùm metu mortis, & blanditijs Imperatoris adactus vna cum ipso Imperatore Templum Vestę ingressus Iouis simulacro thus adoleuit; ac propterea peccauit quidem contra fidei confessionem, ideoque externo actu fidem negasse visus est; Verum interiore actu contra fidem nihil credidit, aut docuit. Cuius rei euidentissimum testimonium præbuerunt horribilis pœnitentia postea peracta, Pontificatus spontè dimissus, & Martyrium ob fidem susceptum, vt apud Card. Bellarm. lib. 4. de Roman. Pontific. cap. 9.

70 Cæterum nec tertia hæc declaratio vitiat regulam initio propositam, quia si Romanus Pontifex in crimen hæresis notoriè, & pertinaciter laberetur, desineret esse Pontifex, cap. 1. cum ibi not. 24. quæst. 1. Et fieret minor quocumque fideli, vt inquit D. Thom. in 4. dist. 19. & gloss. in d. cap. 1. ver. In hæresim; ac proinde subesset Concilio non vt Apostolicus, sed vt quilibet priuatus. Ita colligitur ex gloss. fin. in d. cap. Si Papa 40. dist. vers. Item nunquid possit statuere, vt explicat Card. Turrecrem. in summ. de Eccles. lib. 2. cap. 102. & Card. Alban. de potest. Papæ, & Concilij par. 1. num. 6. & seqq. qui propterea in procem. operis, num. 7. & seq. firmat nullum casum reperiri, in quo verè dici possit Concilium habere authoritatem in eum, qui certus sit Pontifex. Addo Card. Bellam. in c. In Synodo, nu. 6. vers. Tertius casus, & num. 17. in fin. 63. dist. vbi ait [propriè loquendo Concilium Generale non posse Papam verum deponere, licet eius errorem possit

possit declarare. Aut enim Papa est verus hæreticus, puta pertinax, & incorrigibilis in hæresi iam damnara, & tunc iam depositus est, d. cap. 1. quæst. 1. & sic deponi non potest, quia non potest exui iam nudatus, cap. Frequens, de restit. spoliat. lib. 6. Aut non est verus hæreticus; & tunc non potest iudicari à quoquam, vt in cap. Si Papa, 40. dist. & in cap. Nemo, 9. quæst. 3. cum simil.] Hæc Bellam. licet Card. Caiet. de potest. Papæ, & Concilij cap. 22. latè defendat Papam hæreticum, quamuis amiserit fidem etiam informem; quia tamen propter characterem Baptismi retinet sacramentum fidei; non desinere esse membrum Christi; Et propterea non esse iure diuino à Pontificatu depositum.

71 Quarta, & vltima limitatio est cum summus Pontifex spontè se subijcit Concilio, gloss. 1. in cap. 1. 9. quæst. 3. Gloss. Hugo, Ioan. de Fan. & Gemin. in cap. Nos si incompetenter per illum textum, 2. quæst. 7. Generale enim est vt maior iudicari possit à minore si vltro se illi submittat, l. Et receptum. ff. De iurisd. omn. iudic. gloss. 1. in cap. Cum inferior. infra de maior. & obedient.

Verùm hanc limitationem communiter refellunt Iuris interpretes, teste Card. Alban. in præalleg. tract. par. 1. num. 104. Quoniam cum Pontificia potestas à Deo sit, cap. 1. 22. dist. Romani Antistites huic priuilegio renunciare, aut Pontificiæ Majestati quidquam detrahere non possunt, Io. Andr. in cap. Ecclesia. S. Mariæ, n. 5. Ille verò qui est super omne forum, de constit. quem ibi sequuntur Anton. de Butr. Imol. Abb. & alij relati à Felin. num. 5. Eiusdem sententiæ est Archid. in d. cap. Nos si incompetenter, Rom. in singul. 134. Ias. post Alex in d. l. Est receptum,
72 & Bellam. in cap. In Synodo, num 6. 63. dist.
vbi reddit rationem, quia nullus posset iudicare
summum Pontificem, nisi esset illius superior, 21.
dist. per tot. Vt autem aliquis mortalium possit
esse maior Papa, vel eius superior, non potest facere nisi solus Deus.

Cuius assertionis veritas satis etiam comprobatur exemplo Marcellini paulo ante relato. Nam
etsi in Concilio conspersus cinere voce clara clamasset dicens, Peccaui coram vobis, &c. atque
ita se quodammodo supposuisset iudicio Synodi;
tamen eum iudicare ausus est nemo, ea ratione,
73 quia prima Sedes à nemine iudicatur. Idemque
apertius colligitur ex §. Hinc etiam, 17. dist. vbi
Synodus Congregata contra Symmachum authoritate Theodorici regis, duo obijciebat eidem Theodorico. Primum quod Concilium absque iussu accusati Pontificis congregari non posset, secundum quod primæ Sedis Antistes inferiorum iudicio non subiaceret; Quasi diceret, etiamsi Concilium præcedente Apostolica authoritate conuocaretur; nobis tamen, qui inferiores sumus, contra Pontificem Maximum ferre sententiam non liceret. Vnde quamuis primũ obiectum postea sublatum esset, accedente demum Symmachi authoritate: tamen quia supererat secundũ, quod minori fas non esset in superiorem ius dicere, Episcopi non sunt ausi in eum proferre sententiam, sed dixerunt: Symmachus Papa sedis Apostolicæ præsul ab huiusmodi oppositionibus impetitus, quantum ad homines respicit sit immunis, ac liber, cuius causam totam Dei iudicio reseruamus. Non alia quippe ratione Patres Symmachum, & Papam, & geminando ipsius dignitatem etiam sedis Apostolicæ Præsulem, & se homines esse memorarunt, nisi vt ostenderent hominibus in eum, qui supra homines est, & qui Dei vices gerit, ius dicere non licere. Nec refert, vt inquit Rom. cons. 533. quod Symmachus fuerit a Synodo absolutus, non ex defectu iurisdictionis, sed quia non fuit repertus culpabilis. Imò enim Concilium non tam personæ innocentiam, quàm dignitatis amplitudinem considerauit. Et propterea in resolutione non fuit vsum verbo absoluimus, & liberamus, vt mos est iudicum in sententijs absolutorijs, l. 3. C. De senten. & interlocut. omn. iudic. sed dixerunt; Ipse, qui est Papa, & Apostolicæ Sedis Præsul, quantum ad homines respicit, sit immunis ac liber, perinde ac si dixissent; non sit liber quia eum nostra sententia liberemus, neque sit immunis quia eum nostra authoritate absoluamus; sed quia ipse est Papa, & Apostolicæ sedis præsul, nos verò homines sumus, quibus non licet de eo sententiam ferre; Nemo enim qui condemnare non potest, absoluere potest. l. Nemo. ff. De regul. iur. atque ita hunc locum fusius explicat Card. Alban. de potestate Papæ, & Concilij par. 2. num. 105. vbi etiam respondet ad oppositionem Romani de texta in cap. Nos si incompetenter, §. Item Symmachus, 2. quæst. 7.

74 Denique hoc ipsum adhuc clariùs probatur in cap. Nunc autem 21. dist. Nam in ea parte, in qua adducit exemplum Sixti, hic Canon loquitur de Concilio, quod Valentiniani Augusti iussu conuenerat. Cuiquidem Concilio Sixtus à Basso, & Mariniano accusatus se sponte subiecerat, vt ait textus, in cap. Mandastis, 2. quæst. 5. & tamen textus in d. cap. Nunc autem dicit eum à Concilio tamquam ab inferiori iudicari non potuisse; atque ita ipsum Concilium declarasse. Ergo ibi est tex. irrefragabilis, iuncto d. cap. Mandastis, probans Pontificem Maximum etiam volentem à Concilio iudicari non posse. Processus, & acta accusationis Sixti III. habentur tom. 1. Concil. General. & Prouinc. par. 2. pag. 488. Et eius spontanea submissio iudicio Synodi pag. seq. cap. 4. & 5.

75 Non obstat tex. in d. cap. Nos si incompetenter, 2. quæst. 7. vbi Leo Papa subiecit se iudicio Ludouici Imperatoris; nam iudicium ibi ponitur pro discretione, secundum Io. Andr. in d. c. Ecclesia. S. Mariæ, nu. 5. de constit. & post eum Butr. Imol. & Abb. Vt enim inquit Card. in c. Significasti, vers. Oppono, num. 5. de for. compet. relatus à Flein. in d. cap. Ecclesia. S. Mariæ. n. 5. Papa ibi ex humilitate se subiecit Imperatori, vt acciperet correctionem tanquam monitionem, non quia iudicem suum Imperatorem constituerit.

76 Item non obstat tex. in d. l. Est receptum. ff.
De iurisd. omn. iudic; vbi iudex maior potest se
subijcere minori, vel æquali in iurisdictione contentiosa. Nam, vt respondent Imol. & Felin. in
d. cap Ecclesia. S. Mariæ, superior ibi potest prorogare iurisdictionem inferioris, & non dicitur
tunc maior iudicare minorem, quia prorogatio
facit de maiore maiorem, & è conuerso quod
non est hoc casu, quia vt aliquis mortalium sit
77 maior Apostolico, non potest facere nisi solus
Deus, vt dictum est supra. Et inde fit vt cum
exemptio clericorum à sæculari potestate sit de

iure

iure diuino, cap. Si Imperator, & ibi gloss. in
ver. Et discuti, 96. dist. Innoc. in cap. 2. de ma-
ior. & obed. clericus iudici laico se subijcere,
aut illius iurisdictionem prorogare non possit,
cap. Si diligenti, & cap. Significasti, infra de
foro compet. & notant Io. Andr. & DD. in d. c.
78 Ecclesia, S. Mariæ. Imò nec Episcopo alieno po-
test clericus se subijcere, aut illius iurisdictio-
nem prorogare sine proprij Episcopi licentia. Ca-
sus est in d. cap. Significasti, vbi gloss. fin. & DD.
communiter notant clericum in non suum iudi-
cem etiam Ecclesiasticum sine consensu expresso
sui Episcopi consentire non posse. Ad idem tex-
tus, in cap. Non liceat, 4. quæst. 6. & cap. 1. 9.
quæst. 2. Idque non alia ratione, nisi quia ex con-
sequenti obesset iuri, ac fauori Episcopi pro-
prij, secundum Abb. in d. cap. Significasti, nu. 9.
Et quia sic posset euacuari iurisdictio Episcopo-
rum, si omnes consentirent in iudicem non suum,
vt dicit gloss. in d. cap. Non liceat, in ver. Expe-
79 tere. Et similiter Regulares Sedi Apostolicæ im-
mediatè subiecti priuilegio exemptionis nec ta-
citè, nec expressè possunt renunciare, aut iuris-
dictioni alicuius Episcopi se subijcere, vt est tex.
in cap. Cum tempore, infra de Arbitr. in cap. 2.
de in integr. restit. & in cap. Cum olim, de pri-
uil. Et superioribus annis respondit sacra Con-
gregatio Concilij in causa Synodi Cracouiensis,
vt dixi latè, in cap. Quod super his, de maior. &
obed. Idque propter eandem rationem, quia fa-
uori suo renunciare non possunt in præiudicium
iuris Sedis Apostolicæ, vt in dictis cap. 2. & cap.
Cum tempore, & consuluit Paul. de Castr. cons.
432. Videtur dicendum, num. 3. & seq. lib. 1. &
Ludouicus Romanus cons. 369. Circa primum,
nu. 19. Ergo longè minus licebit Romano Pon-
tifici se subijcere iudicio Synodi, atque ita re-
nunciare priuilegio exemptionis à potestate om-
nium mortalium sibi diuinitus collato, vt per
Felin. loco supracit. & Turrecrem. in summa de
Eccles. lib. 2. cap. 100. Et confert quod notat
idem Turrecrem. in eadem summa de Eccles. seu
80 in tract. de potestate Papæ, cap. 25. relatus vbi
supra à Felino sub nomine Cardinalis. S. Sixti, vbi
ait summum Pontificem non posse alteri com-
mittere vt ipsum excommunicet ex D. Thom. in
4. sentent. dist. 19. q. 1. art. 3. q. 3.

DE ELECTIONE.

Cap. Licet de vitanda.

SVMMARIVM.

1 Papa eligi debet saltem à duabus partibus Cardinalium, & aliter se intrudens in Papatum incidit cum sibi adhærentibus in pœnas huius constitutionis.

2 Concordia plena non dicitur, nisi omnes consentiant nemine discrepante.

3 Electus in Romanum Pontificem potest statim scribere Pontificatum.

4 Cõsecratio Papæ ad potestatis plenitudinẽ nihil addit.

5 Papa ante consecrationem, & coronationem ex stylo non scribit Pontificatum in data.

6 Coronationis dies dicitur ortus imperij.

7 Imperator non dicitur nisi corona suscepta.

8 Archiepiscopus non dicitur nisi recepto pallio.

9 Papa ante coronationem quomodo scribat datam qualiter se nominet, & det bullas.

10 Et quomodo post coronationem.

11 Papæ electo à duabus partibus Cardinalium nulla exceptio opponi potest.

12 Papæ opponi non potest quod Cardinales eligentes sint excommunicati, vel suspensi.

13 Cardinales cur non peccent communicando cum excommunicatis in electione Papæ.

14 Papæ electo obijci non potest quod non sit de Collegio Cardinalium, aut quod sit vxoratus, vel Monachus. & n. seq.

15 Pontifices sex post Alexandrum III. numerantur electi, qui non erant Cardinales.

16 Hæresis exceptio an possit opponi contra electum in Romanum Pontificem.

17 Simonia exceptio itidem an contra electum in Papam admittatur.

18 Electo in Papam an possit obijci quod Cardinales eligentes non sint saltem in Diaconatus ordine constituti.

19 Vel quod forma constitutionis Gregorij XV. non fuerit obseruata.

Vel quod os non fuerit eis apertum, ibid. vers. Olim admitti poterat.

20 Et quid de exceptionibus intrinsecis electioni, vel iuris naturalis, & diuini.

21 Electionis Papæ nullus mortalium potest esse iudex. & n. seq.

22 Et quid de Concilio.

23 Papæ electio multa habet specialia, & formis non est obnoxia, sed quomodocumque appareat duas partes Cardinalium in vnum consensisse, ius habet, & verus Papa est. & n. 4.

25 Et quid post constitutionem Gregorij XV.

26 Cardinales in difficultatibus emergentibus qua ratione possint consulere celeritati electionis. & n. seq.

27 Ceremoniale continens ritus electionis Papæ à Gregorio XV. & S. D. N. confirmatum.

28 Cardinales in conclaui præsentes an hodie possint ordinare vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij. & n. seq. vsque ad n. 71.

29 Compromissum in aliquos initum hac forma, vt compromissarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Capituli validum est.

Declaratur. n. 56. & seqq. & n. 86.

30 Papæ electio requirit duas ex tribus partibus Cardinalium tam de iure communi, quàm ex constitutione Gregorij XV.

31 Cardinales de iure communi conuenire possunt, vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij. vsque ad n. 37. & 60. vsque ad n. 72.

Declaratur n. 86. vsque in finem.

32 Iuri publico priuatorũ pacto renunciari non potest.

33 Cardinales non possunt ius Papæ immutare.

34 Electus à maiori parte Cardinalium de consensu omnium non à maiori parte tantum, imò à toto Collegio electus censetur. & n. seqq. & n. 39.

35 Cardinales possunt tacitè renunciare huic decretali, licet non possint expressè.

36 Cardinales vnanimiter de iure communi conuenire possunt, vt valeat electio celebrata à pluribus de Collegio etiam partium comparatione minorum. & n. 88. vsque in finem.

37 Cardinales nemine dissentiente possunt compromittere eligendi potestatem pluribus de Collegio in numero sibi grato.

38 Papæ electio ex Gregoriana constitutione redacta

est

est ad tres formas Concilij generalis.
39 *Electio per scrutinium requirit secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium.*
40 *Electio facta à minori parte de consensu totius Capituli an valeat.*
Intellectus cap. Si cui, de elect. in 6. ibid. & n. 56.
41 *Cardinales de iure cõmuni cur possint inter se ordinare, vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij*
42 *Compromissum initum in aliquam partem Collegij an videatur initum in personas incertas.*
43 *Compromissũ de incerta persona assumẽda non tenet. Declaratur. n. 59.*
44 *In electione per compromissum factum in maiorem partem Collegij debent omnes suffragium ferre. Declaratur, n. 67.*
45 *Compromissor, & compromissarius idem esse non potest. & n 38. vers. Neque dicas.*
46 *Capitulum non potest esse iudex si aliquod dubium oriatur inter majorem partem Capituli, & aliquos singulares de Capitulo.*
47 *Electio per inspirationem quando fieri dicatur.*
48 *Electio quasi inspirata non dicitur, si vel vnus contradicat.*
49 *Tractatus in electione per compromissum est vnum de essentialibus requisitis.*
50 *Electio prauio tractatu celebrata potius dicitur per instigationem, quàm per inspirationem.*
51 *Compromissarij eligere possunt, & honestius est vt eligant per scrutinium secretum. & n. 61.*
52 *Papæ electio quasi per inspirationem fieri debet per verbum,* eligo, *intelligibili voce prolatum.*
53 *Cardinales renunciare non possunt formæ eligendi Romanum Pontificem.*
54 *Decretum irritans inducit formam, cui renunciari non potest.*
55 *Eligendi potestas tribus modis à Cardinalibus transferri potest in maiorem partem Collegij. & n. 85. vers. Quartus casus. vsque in fin.*
56 *Compromissum factum in aliquem ex Collegio Cardinalium hac forma, vt ille votis singulorum secretò exquisitis eum eligat, in quem maior pars Collegij cõsenserit, hodie nõ valet. & n 85. Quartus casus.*
57 *Compromissum initum in aliquem ex Collegio hac forma, vt ille eligat eum, in quẽ liberè ac nulla forma seruata maior pars Collegij consenserit, validum est. & n. 86.*
58 *Compromissum fieri potest sub hac forma, vt Compromissarius eligat eum, quem postea elegerint aliqui de Collegio.*
59 *Cõpromissarij à principio possunt esse incerti, certificandi tamen per eos quib. data est eligendi potestas.*
60 *Compromissum factum à Cardinalibus directè in maiorem partem Collegij an valeat? vsque ad n. 72. & n. 87. vsque in fin.*
61 *Compromissarij non arctantur ad eligendum seruata forma scrutinij. & n. 67.*
62 *Compromissum factum in quotam partem Collegij non dicitur in personam incertam.*
63 *Compromissum fieri potest in Collegium, imò, & in Concilium generale, & sufficit postea consensus maioris partis.*
64 *Compromissum factum in maiorem partem Collegij an videatur factum in seipsum.*
Pars maior an, & quando faciat Collegium. ibidem.
65 *Pars maior Collegium facit per repræsentationem, seu per fictionem.*
66 *Collegium quandoque repræsentat singularis persona, licet Collegium non faciat.*
67 *Vota singulorũ an sint scrutanda in electione, quæ fit per viã compromissi initi in maiorẽ partẽ Collegij.*
68 *Compromissum an requirat consensum singulorum, vel sufficiat in communi.*
69 *Commune pluribus vt singulis, vel vt vniuersis, quando aliquid esse dicatur.*
70 *Abbas potest compromittere in ipsum Capitulum.*
71 *Compromissum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma, vt compromissarij eligere debeant eum, in quem votis singulorum inquisitis, duæ partes Collegij consenserint an fieri possit à duab. ex tribus partib. Cardinalium. & n. seq. vsq; in fin.*
72 *Compromissum initum hac forma, vt compromissarij teneantur eum eligere, in quem maior pars Capituli consenserit valet, & est expeditior forma quam habeamus.*
73 *Scrutinij forma est difficilis obseruatu, & boni Iuristæ practicam ignorantes in ea deficiunt.*
74 *Electio Papæ per viam compromissi vno ex Cardinalibus dissentiente initi, irrita est. & n. seqq.*
75 *Et quid si compromissum sit limitatum cum forma, vt singulorum vota scrutari debeant. & n. seqq.*
76 *Constitutio disponens idem quod ius commune, recipit interpretationem p̃ ssiuam à iure communi.*
77 *Suffragiũ suũ alteri dare nemo inuitus compellitur.*
78 *Cardinales quomodo & quando conuenire possint, vt valeat electio celebrata à duabus partibus, vel à maiori parte Collegij declaratur, septem casus distinguendo, vsque in finem.*
Compromissum à Cardinalibus initum ea forma vt compromissarij votis singulorum per secretum scrutiniũ inquisitis, teneantur eum eligere, in quẽ duæ partes Cardinaliũ consenserint, an valeat. ib.
79 *Et an fieri possit à duab. ex trib. partib. Cardinaliũ.*
80 *Et quid si compromissum sit cum forma, vt simpliciter vota singulorum exquiri debeant.*
81 *Compromissum cum forma, vt compromissarij teneantur eligere eum in quem consenserint duæ partes Collegij votis singulorum per scrutinium apertum inquisitis, an valeat.*
82 *Et an fieri possit à duab. ex trib. partib. Cardinaliũ.*
83 *Opinio Lapi quod in compromisso limitato sufficiat consensus maioris partis Capituli declaratur.*
84 *Electoris cuiuslibet interest consensum suum explicare per secretum suffragium.*
85 *Constitutio Gregorij XV. in electione per scrutinium habet præcipuam rationem secreti.*
86 *Compromissũ cum forma vt compromissarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Collegij, requirit consensum omnium, nemine dissentiente.*
87 *Compromissum directè factum in maiorem partem Collegij non valet si fit cum forma, vt vota singulorum exquirantur.*
88 *Secus si sine forma.*
89 *Et hoc fieri potest etiam in plures de Collegio partium comparatione minorum.*
90 *Vitiatur tamen si vel vnus dissentiat*

1 LICET DE VITANDA. Agit de materia altissima, & strictè hoc intendit secundum Abb. Antiq. Io. Andr. Ægid. Bellam. Anton. de Butr. Petr. de Anchar & Io. de Anan. videlicet, in Papam nisi duæ partes Cardinalium conueniant, non est aliquis assumendus, vel secundum Bal. in Papam non est aliquis assumendus, nisi duæ partes Cardinalium vocem eligendi habentium in eum consentiant, & electus à duabus partibus est verus Papa, sed secundum Cardin. & Abb. Siculum hoc

hoc dictus Electus in Romanū Pontificem à duabus partibus Cardinalium nulla exceptione obstante est Papa, electus autem à minori numero gerens se pro Papa, incidit vnà cum sibi adhærentibus in pœnas hic contentas. Vel plenius secundum Bellam. electus in Papam à duabus partibus Cardinalium, etiam parte tertia concordare nolente, aut alium eligente, fine vlla exceptione pro Romano Pontifice est habendus, & aliter Papatum vsurpans, ac ei fauentes puniuntur, nec per hoc alijs constitutionibus Canonicis aliter derogatur. Diuiditur in tres partes; In prima ponitur Constitutionis causa. In secunda Constitutio. In tertia quædam protestatio. Secunda ibi, *Statuimus*. Tertia ibi, *ex hoc*.

2 Nota primò ibi, *plena concordia*, concurrentibus duabus partibus Collegij non esse plenam concordiam, nisi omnes plenè concordent nemine discrepante, licet sufficiens concordia sit concordia duarum partium, Bald. hic num.1 Butr. num.6. Abb.num.3. & sic est differentia inter plenam, & sufficientem. Patet, quia plenum est propriè cui nihil addi potest, l.Raptores, C.de Episc. & Cler. Vnde plena concordia excluditur ex contradictione vnius tantum, vt notatur in Clement. Ne Romani, de elect. secundum Abb.

3 Secundò nota ibi, *Pontifex*, electum in Romanum Pontificem posse illico scribere Pontificatum, vt per Io.Andr. num.11. & Bellam num.1. in ver. Pontifex, & Cardin. num.3. atque ita ab
4 ipsa electione incipit annus Pontificatus secundum Bald. num 3. nam ad potestatis plenitudinem consecratio nihil addit, vt inquit Host.nu.5.
5 Sed tu aduerte, quia etsi Romanus Pontifex sola electione facta à duabus partibus Cardinalium
6 vocem habentium Præsulatum assumat, vt hic patet, & in c.In nomine Domini, §.Planè 23.dist. & dicam infra in vlt. notab. num.24. tamen consuetudo est Romanorum Pontificum, quæ potius eorum solito vsu, quam iure roboratur, vt post
6 electionem ante consecrationem, & coronationem non scribant Pontificatum in data, & huic consuetudini suffragatur textus in l. vlt. in fine, ibi, Ex quo Imperiales suscepimus infulas, C.de quadrienn.præscript. Vnde dies coronationis di-
7 citur ortus imperij, l.Omnes, C.de fer. Nec dicitur Imperator, nisi corona suscepta, l.antepenult. ff. de milit.testam. plenè Oldrad. cons.180. Quæ-
8 stio est, per tot. Sicut nec Archiepiscopus dicitur nisi recepto pallio, vt in c.Nisi, infra, de vsu pallij, ad idem l. fin. C. de decur. lib.12. l.Ex eo, ff. de re milit. & in Authen. de Consul. in fine
9 collat.5. Sed tunc ante coronationem scribunt ante datam, locum, & diem, vt infra, videlicet, Datum suscepti à nobis Apostolatus officij anno, &c. & tunc etiam non scribunt se simpliciter Episcopos, sed sic scribunt. Talis, puta Gregorius, electus Episcopus. Rursus tūc temporis non bullant bulla integra, sed si quas litteras concedunt, ponunt mediam bullam, id est illam partem, quæ habet capita sculpta, & ex alio latere, quo ponitur nomen, plena est Bulla fine nomine.
10 Post coronationem verò scribunt Pontificatum in data non vt prius, Datum à nobis suscepti, Apostolatus officij anno, sed Datum Pontificatus nostri anno, &c. Præterea vocant se simpliciter Episcopos, & dant Bullam cum suo nomine, prout hæc notantur per Io. Andr. in data sexti libri in gloss. in ver. Pontificatus, vbi etiam fit mentio erroris nonnullorum Iurisperitorum, qui deinde malè pronunciarunt in prioritate, & posterioritate quorundam expectantium. Et hunc stylum esse obseruandum respondit Anton. de Burr. cons.43. Aggrediar.in princ. & vide Præpos. in c.In nomine Domini, num.19. 23 dist.

11 Tertiò nota ibi, *absque vlla exceptione*, contra electum à duabus partibus Cardinalium nullam exceptionem opponi posse. Hæc enim verba, vt Bald. inquit num.4. glossationem non recipiunt,
12 nec superadditum intellectum. Quamobrem excipi non poterit quod Cardinales eligentes sint excommunicati, vel suspensi, secundum Compostell. nu.3. & Io.Andr. num 10. & reliquos omnes. Hodie hoc est expressum in Clem. Ne Romani, §. cæterum, de elect. Nec obstat, quod alij de
13 Collegio videantur peccare communicando talibus. Siquidem hoc faciunt authoritate huius Canonis, qui omnem remouet exceptionem, l.Seruus, §. Si quis riuum, ff. de riuis. Præterea ex causa necessitatis ecclesiarum licitè communicatur cum excommunicatis secundum Io.Andr. nulla autem maior necessitas haberi potest, quàm carentia Vicarij Iesu Christi, cap.Omnes, 22.dist.
14 cap. Ad Romanam, 2. quæst.6. Similiter excipi non poterit contra electum, quod non sit de Collegio. Ad hoc cap.In nomine Domini, vers.Eligatur autem, 23. distin. Licet iura antiqua aliud viderentur innuere, vt in cap.oportebat, & c.seq. 79.dist. Vnde post hanc Constitutionem ab Ale-
15 xandro III. in Concilio Lateranensi editam sex numerantur non Cardinales, qui ad Apostolatus apicem euecti sunt, videlicet Vrbanus IV. Gregorius X. Cælestinus V. Clemens V. Vrbanus V. & Vrbanus VI. Item excipi non poterit quod electus sit vxoratus, vel Monachus, vt notat gloss.in cap. Si quis pecunia, 79.dist. & in cap.Quam sit, 18. quæst. 2. & de prædictis exceptionibus tenent hic Io. Andr. num.11. Bald. num.3. Butr. num.5. Abb. num.4. & Bellam.in princ. in ver.Exceptio-
16 ne. Ab his excipitur hæresis, c. Si Papa, 40. dist. gloss. hic in ver.Exceptione. Sed Innocent. in princ. in cod. ver. dicit de hoc crimine non posse excipi, sed accusari, & cum eo cōsentit Compost. num.3. Host. nu.15. & Io.Andr.nu.11. Et quamuis Goffred. & Philipp. teneant cum gloss. tamen opinionem Innocentij sequitur etiam Ioann. de Lignann. post Vincent. & Alan. eamque dicit veriorem Card. num 6. in 1. oppos. & ad reg. Qui ad agendum, de reg. Iur. lib.6. responde, vt per Innocent. in cap.Inter dilectos, de excess. Prælat. Adde Bald. hic num.4. vbi dicit, istud non esse excipere, sed nullum esse. Materiam verò de huius criminis exceptione contra electionem per quæstiones plenè examinat Bellam. nu.33. Addi-
17 tur hodie exceptio Simoniæ per Constitutionem Iulij II. quæ incipit, Cum tam diuino, edita 19. Calen. Februar. 1505. circa quam vide quod plenè scripsi in cap.Nobis, in 1. & 2. quæstione, infra de Simonia. An autem ante huiusmodi constitutionem excipi posset contra electum de hoc crimine Simoniacæ prauitatis iuxta text. in c. Si quis pecunia, 79 dist. Sunt opiniones, quas hic examinat Bellam. à num. 38. vers. Tertiò principaliter opponitur.
18 Præterea admittitur hodie exceptio quod Cardinales eligentes non sint saltem in sacro Diaco-

natus

natus ordine constituti ex Constitutione Pij IV. incipien. In eligendis, §. Statuimus etiam, & declaramus, edita 7. Idus Octobris 1562. Et a petitis ex Constitutione Sixti V. quę incipit Postquā versus ille, §. Neque posthac, edita nonis Decembris 1586. & in Ceremoniali electionis Papæ à Gregorio XV. approbato in §. Porrò, in Bul-
19 lar. tom. 4. pag. 104. Demum admittitur exceptio quod in electione Romani Pontificis non fuerit seruata forma nouissimæ Constitutionis Gregorij XV. de qua inferius agetur à num. 25. Olim admitti poterat exceptio, quod Cardinalibus nondum fuisset os apertum, ex constitutione Eugenij IV. quæ incipit, In imminenti, edita 7. Kal. Nouembr. 1431. in Bullat. tom. 1. pag. 269. nam in §. 3. statuitur in hæc verba: Quodque in Cardinalem sic pronunciatus etiam postquam insignia huiusmodi receperit, & etiam admissus fuerit, & receptus, vt præfertur, in electione Romani Pontificis pro tempore vocem actiuam, aut aliquo alio actu habuisse, vel habere potuisse, aut debuisse, siue posse, vel debere minimè censeatur, donec, & quousq; per Rom. Pontificē pro tempore existentem de similibus consilio, & consensu sibi in practicandis, consulendis, & deliberandis negotijs Consistorij, postquam in Consistorijs aliquibus mores in talibus obseruati consuetos expertus interrogatus consiliatiuè, aut consultinè responsum dandi expressa licentia tribuatur, seu ad hunc effectum, vt verbis vtamur communibus, ei fuerit os apertum. Decernentes irritum, &c. Sed in decreto Pij V. edito 26. Ianuarij 1571. hæc oris clausura declaratur esse simplex ceremonia, quæ ad subiectum electionis non pertinet, vt refertur in Ceremoniali antedicto Greg. XV. in §. Porrò, vers. De Cardinali autem. Aliæ verò exceptiones omnes hic reijciuntur, quæ iuris positiui sunt, secundum Abb. num. 5. vers. Videtur ergo hic Papa, & num. 11. vers. Et pro hoc facit ista littera.

Numquid igitur contra electum opponi poterit quod sit hermaphroditus, aut mutus, vel surdus. Soluit singulariter Bald. hic num. 8. dicens Cardinales non facerent ita fatuam electionem, & ideò non debet fieri quæstio de ambagibus, & ineptijs.

20 Cæterum exceptiones intrinsecæ electionis, veluti quod electio fuerit celebrata à paucioribus, quàm ac duabus partibus Cardinaliū; vel quod electores non sint Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nec in possessione Cardinalatus existentes. Item exceptiones de iure naturali, & diuino, puta quod electus sit Hæreticus, Paganus, vel Iudæus; quod sit mulier, furiosus, vel infans; vtique ab hac Constitutione non excluduntur, quia inficiunt ius habendi, & possidendi, vt late hic per Bellam. n. 39. & Abb. num. 10. vers. Cum quæritur an aliqua exceptio. Et de exceptione impressionis, vel metus vide per eosdem, & per Bald. hic nu. 9. & latius in sua quæst. de Schismate, quam posuit post rubricam, C. de edict. D. Hadrian. tollen.

21 Quartò nota ibi, *recursus*; vbi ambigitur de electione Summi Pontificis; nullum mortalium posse esse Iudicem, quia nullus superior, sed ipse super omnes, vt in Authent. de Eccles. tit. §. 1. Host. hic num. 33. in vers. Ad Superiorem, & Io.
22 Andr. num. 33. Nisi dicamus Concilium hoc dubium debere determinare, cap. Si duo, 79. dist. secundum Bald. hic num. 7. in fine in ver. Recursus. Cæterum in quibus casibus hoc procedat, & quomodo sit intelligendum, scripsi plenè in c. Significasti, à num. 64. vsque ad num. 71. infra eodem.

23 Vltimò nota in electione Romani Pontificis aliquid speciale constituendum fuisse, & pondera rationem specialitatis in littera expressam, videlicet, quia quod in alijs ecclesijs dubium venerit, superioris poterit iudicio diffiniri; in Romana verò ecclesia non poterit ad superiorem recursus haberi. Item pondera illa verba in principio textus; [graue passa est Ecclesia scissuram.] si enim, vt inquit Cardin. Bellam. hic in col. 60. vers. Rursum quæres, non esset certus modus statutus, quem vniuersalis ecclesia teneredeberet circa Romanum Pontificem, & eius obedientiam, iam diuisis hominibus in diuersas opiniones, & vota circa vires electionis, & obedientiæ exhibitionem, cum non sit superior, qui possit super hoc ordinare, facilè sequerentur schismata, Ecclesiæque scissura. Aliam rationem reddit Host. hic, num. 15. in ver. Exceptione, quia cum electus in Romanum Pontificem grauetur in hoc vt ius non habeat, nisi duæ partes consentiant, cùm in electionibus inferiorum sufficiat maior pars; in alijs releuatur, vt nulla exceptio contra ipsum admitti possit. Compluta autem specialia in huiusmodi electione hic à Doctoribus recensentur, & octo numerantur ab Hostiensi, & quinque alia addebat Guilielm. in decret. Vbi periculum, de elect. lib. 6. Vndetredecim specialia ab Host. & Guilielm. collecta referuntur hic à Ioan. Andr. num. 4. & Cardin.
24 num. 11. in 23. quæst. Inter hæc autem illud est præcipuum, quod ex necessitate in electione Romani Pontificis non est aliqua forma seruanda. Imò quocumque modo appareat duas partes consentire in aliquem tamquam in electum, ius habet, & verus Papa est, vt formaliter hic dicit Innocen. in fine in vers. Speciale, & post eum Compost. n. 5. Host. num. 33. in fine in ver. Constituitur. Ioan. Andr. n. 30. in ver. Speciale. Card. n. 11. q. 22. & Collect. in fine, qui allegat Archid. in c. fin. 79. dist.

25 Verùm hodie nouam formam eligendi Romanum Antistitem præscripsit Gregorius XV. in constitutione quæ incipit, Æterni Patris Filius edita 17. Calendas Decembris 1621. Quæ quidem forma perstringitur in §. Quod si, in hæc verba: [Quod si electio huiusmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Cōclaui clauso, vel aliter quàm per secreta schedulatum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium in scrutinio, seu scrutinio & accessu, electi suffragio non computato, vel per viam compromissi ab omnibus Cardinalibus similiter in conclaui præsentibus nemine dissentiente initi, & itaut nemo seipsum elegerit, vel quasi per inspirationem nullo præcedente de persona speciali tractatu omnium pariter Cardinalium præsentium in Conclaui, communiter, nemine itidem dissentiente, per verbum, *eligo*, intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce non potuerit, expressum, nulla sit, & inualida eo ipso absque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat; quinimò is non Apostolicus, sed apostaticus

cicus sit, & habeatur, &c.] Hæc ibi.
Porrò hac constitutione sublata est dispositio
huius Decretalis, quatenus nullam formam præ-
scribit in electione Romani Pontificis: propter-
ea enim in calce constitutionis legitur: non ob-
stante felicis record. Alex. III. in Concilio La-
teranensi edita, quæ incipit, Licet de vitanda, &
aliorum Romanorum Pontificum constitutioni-
bus, quibus pro hac vice dumtaxat specialiter,
& expressè derogamus: & ne qua suboriri posset
difficultas propter illa verba, *pro hac vice dũtaxat*,
S. D. N. Vrbanus VIII. eamdem constitutionem
confirmauit, atque perpetuo in omnibus futuris
Romanorum Pontificum electionibus obseruari
præcepit; & in fine huic Decretali ea in parte,
quæ constitutioni aduersatur, perpetuò derogа-
uit sua constitutione, quæ incipit, Ad Romani:
edita 5. Calend. Februarij 1625.
26 Quoniam verò hic Canon in Concilio Latera-
nensi editus fuit ob illam specialem rationem,
cuius superius meminimus, videlicet quia super
dubijs electionis Papæ nullus extat superior, ad
quem possit haberi recursus. Ideoque, vt inquit
Host. hic num. 31. consentaneum fuit hanc ele-
ctionem ad certam formam, & ad reliquas iuris
subtilitates non adstringere. Hinc hæsitatum est
à viris grauibus ex Gregoriana constitutione,
quæ certas formas præfinit complures difficul-
tates emergere in dies posse, quibus electionis
negotium, vt grauiora omittamus, diu, mul-
tumque protrahatur in graue detrimentum vni-
uersalis Ecclesiæ, vt in cap. Vbi periculum, de
27 elect. in 6. & in Clem. Ne Romani, eod. tit. &
quamuis ad eiusmodi difficultates præcidendas,
ac pro faciliori Gregorianæ constitutionis ob-
seruantia ipsius Gregorij iussu compositum fue-
rit ceremoniale ritus dictæ electionis continens,
primùm ab eodem Pontifice confirmatum in
constitutione incipien. Decet Romanum Ponti-
ficem, ac deinde à S. D. N. in præallegata con-
stitutione. Ad Roman. & iam Deo propitio post
Gregorij obitum electio secundum præscriptam
formam cesserit felicissimè; quia constitutio
magno Catholicæ Ecclesiæ bono nobis veluti pri-
mogenitum peperit S. D. N. Vrbanum VIII.
Nihilominus ad vindicandum sacrum Colle-
gium ab angustijs, in quas inimico homine su-
perseminante zizania forte aliquando incidere
posset; proposuerunt nonnulli eo casu non ob-
stante Gregoriana constitutione licitum fore
S. R. E. Cardinalibus conuenire, vt valeat ele-
ctio facta à maiori parte Collegij. Quod si ve-
rum esset, profectò posset aliquando plurimum
conducere ad electionem celeriter absoluendam;
cum multò facilius sit, vt maior pars sacri Col-
legij nulla forma obseruata in vnum consen-
tiat, quàm duæ ex tribus partibus per secreta
schedularum suffragia. Quamobrem non vide-
tur esse abs re huius propositionis veritatem, vt
res tanti ponderis postulat, diligenter exami-
nare.
28 Reuoco igitur in dubium, an post Gregoria-
nam constitutionem Cardinales in Conclaui
præsentes conuenire possint, vt valeat electio
Romani Pontificis celebrata à maiori parte Col-
legij.
29 Et quidem posse Cardinales ita conuenire,
probatur. Primò per textum, in cap. Cum dile-
ctus, inf. eod. vbi est expressum valere compro-
missum initum in aliquẽ, hac forma vt compro-
missarij teneantur eligere nominatum à maiori
parte Capituli, cuius dispositio non fuit postea
abrogata per Concilium Generale in decretali,
Quia propter, vt deciditur, in cap. Cum expediat,
30 de elect. lib. 6. Deinde hæc sententia videtur
posse probari, quia de iure communi ad Roma-
num Pontificem eligendum duæ ex tribus parti-
bus Cardinalium necessario requirebantur, vt
hic patet, sicuti hodie requiruntur ex Gregoria-
na constitutione, quæ hac in parte nihil detra-
31 xit determinationi huius decretalis. Sed de iure
communi, non obstante hac ipsa decretali duas
partes requirente, licet Cardinalibus conuenire
vt valeat electio celebrata à maiori parte Colle-
gij: ergo id ipsum hodie licere debet, non ob-
stante Gregoriana constitutione. Minor proba-
tur authoritate Compostellani hic num. 6. vbi
[Quæro, inquit, numquid Cardinales possint inter
32 se ordinare vt valeat à maiori parte omnium ele-
ctio celebrata? videtur quod non; quia hoc ius
publicum in fauorem Ecclesiæ introductum est,
cui pacto priuato renunciari non potest, cap. Si
diligenti, de foro competen. Item electio hæc
33 fieret hoc iure prohibente: ergo pro infecta de-
beret haberi. l. Non dubium. C. De legib. Item
Cardinales non possunt ius maioris, idest Papæ
immutare, cap. Inferior, 21. dist. Respondeo
quod ordinare hoc possunt concorditer, & tunc
valebit electio à maiori parte ipsorum facta, &
hoc innuitur hic, vbi dicit, maior concordia.
34 Nec obstant iura in contrarium adducta, quia
ille, qui sic electus est, non tantum à maiori par-
te, imò à toto Collegio eligitur, sicut ille, qui
à compromissarijs est electus, cap. In causis infra,
eod. & sic per hanc ordinationem nihil fit contra
hanc decretalem, imo secundum eam.] Hactenus
35 verba Compostellani. Idem tenet Host. in vers.
Quid ergo, si compromittant, subdens Cardina-
les per talem ordinationem posse huic decretali
tacitè renunciare, licet illi expressè renunciare
non possint; & ita in hoc casu magis operari renũ-
ciationem tacitam, quàm expressã, Simile, in c. Si
diligenti, de foro compet. & in c. fin. de vita &
honest. cleric. sequitur Io. Andr. hic num. 14.
vbi dicit. Possunt Cardinales ex causa ordinare
inter se vt valeat electio facta à maiori parte, &
tunc electus à maiori parte censebitur electus ab
omnibus secundum Compostell. Guiliel. & Ho-
stien. Cum quibus consentiunt Collectar. ad fin.
vers. Sed numquid huic decretali. Anton. de Butr.
num. 25. Bellam. num. 29. in 10. dubitatione.
Franciscus de Plateo in tract. de excomm. §.
Quantum ad declarationem, num. 1. Eiusdem
sententiæ fuit Archid. in cap. fin. n. 2. vers. Sed
Hostiensis dicebat, 79. distinct. vbi ait, Cardina-
les non posse expressè huic decretali renunciare;
sed posse tacitè, videlicet compromittendo, vel
aliã viam eligendo, quia possunt inter se concor-
diter ordinare vt valeat electio à maiori parte
Cardinalium celebrata; & talis non solum à ma-
iori parte, imò etiam à toto Collegio intelligi-
tur esse electus, sicut & ille qui à compromissa-
rijs eligitur. Vnde per talem ordinationem non
fit contra ipsam constitutionem Licet de vitanda.
Ita Archid. & sequuntur Doctores, in cap. In cau-
sis, infra eod. vbi in specie Butr. num. 22. Nota,
in-

inquit, quod electio dicitur concorditer facta à
toto Capitulo, quando est facta à maiori parte
habente potestatem à Capitulo, quando sic con-
sentiunt vt major pars possit. Quod etiam do-
cuit ibidem Bald. sub num. 3. vers. Item nota
quod vnanimiter. Atque ita plerumque obserua-
ri à Cardinalibus post gloss. in cap. Si cui, in ver.
Pręter, de elect. lib. 6. testatur Abb. cons. 25. in-
cip. Quoniam col. fin. num. 4. vers. Circa quin-
36 tum; lib. 1. Quinimo, quod videtur mirabile,
Cardin. hic num. 10. in 10. quæstione post gloss.
præalleg. dicit si omnes Cardinales nemine dis-
sentiente statuerent, vt staretur electioni maio-
ris partis partium comparatione minorum, va-
leret, cum in electione Papæ non habeant locum
formæ, cap. Quia propter, & in quæstione seq.
in compromisso sequitur Compostell. & Hostien.
ita vt fiat compromissum, & eligitur nominatus
non à duabus partibus, sed à maiori valeat, &
de maiori etiam non simpliciter, sed compara-
tione minorum partium. Ex quibus apparet hanc
esse vnanimem Canonistarum sententiam, quæ
nec reprobatur per id quod legitur in Clem. Ne
Romani, in princ. de elect. vt ibi notat glossa, in
ver. Reprobamus.

37 Ac demum eidem sententiæ suffragatur, quod
tam ex dispositione iuris communis, quàm ex
Gregoriana constitutione licet Cardinalibus ne-
mine dissentiente eligendi potestatem duobus,
vel pluribus de Collegio committere. De iure
communi patet, in cap. Quia propter. §. 2. &
in cap. In causis, infra eod. Abb. num. 2. dicit
non esse vim in numero compromissariorum, cũ
vniuersitas possit eos eligere in numero sibi gra-
to, & idem ante ipsum dixit Abb. Antiq. in d.
cap. Quia propter, num. 20. vers. Sed si huic ad-
hæreas opinioni. Vnde videmus interdum eli-
gendi potestatem dari tribus, vt in cap. Cum di-
lectus, infra eod. Interdum quinque, vt in d. cap.
In causis; Quandoque sex, vt in cap. Cum in ve-
teri, infra eod. & quando septem, vt infra in c.
Cum in iure. Imo de compromisso inito in vnum
tantum est casus in cap. Causam, & ibi dixi de
compromisso inito in vnum tantum ex Cardina-
libus & in cap. Inter Canonicos, inf. eod. & in
cap. Post translationem, de renunc. Ex Grego-
riana autem constitutione id constat in §. Matu-
ra itaque, & in §. Quod si electio. Si igitur fas
est Cardinalibus eligendi potestatem commit-
tere duobus, vel tribus de Collegio, longè magis
eisdem fas erit eamdem potestatem committere
maiori parti eiusdem Collegij: magis enim con-
sulitur Ecclesiæ vniuersali, cum electio plurimo-
rum approbatur assensu, cap. Prudentiam, de
off. deleg. gloss. in cap. Auditis, in ver. Irritan-
dam infra hoc tit. Vbi enim multa consilia, ibi
salus. Prouerb. 24. Et in hac materia tradit Abb.
in cap. Constituris, post num. 2. vers. Nec secun-
dum eum, infra eod.

38 Pro contraria verò opinione plurimum vide-
tur vrgere, quod ex constitutione Gregorij in d.
§. Quod si electio, nulla decernitur electio Ro-
mani Pontificis aliter celebrata, quàm per se-
creta schedularum suffragia in scrutinio, seu scru-
tinio, & accessu, vel per compromissum, vel
quasi per inspirationem. Quibus verbis, vt di-
ctum est supra, num. 25. sublata est dispositio
huius decretalis, & electio redacta est ad tres for-
mas Concilij Generalis, de quibus in cap. Quia
propter inf. eod. Electio autem facta à maiori
parte Collegij de consensu omnium non videtur
sustineri posse, vt electio per scrutinium, nec vt
per compromissum, nec vt quasi per inspiratio-
nem.

39 Non quidem vt electio per scrutinium: quia
in scrutinio ex Gregoriana constitutione, ad ele-
ctionis validitatem requiruntur secreta schedula-
rum suffragia duarum ex tribus partibus Cardi-
nalium in Conclaui præsentium; ac proinde satis
non est vt electio celebretur à maiori parte Col-
legij, licet omnes consentiant vt ita celebretur.
Nam constitutio duo exigit necessariò in hac
forma; Primum vt celebretur electio per consen-
sum, & hoc primum requisitum concurrit in ele-
ctione facta à maiori parte de consensu omnium;
vnanimiter enim à toto Collegio censetur esse fa-
cta, ex quo facta fuit per eos, in quos totum
Collegium eligendi transtulerat potestatem. Quæ
sunt formalia verba textus, in cap. In causis. §.
Quia verò, infra eod. & dictum est supra, nu. 34.
Deinde exigit vt eiusmodi consensus duarum
partium non aliter exprimatur, quàm per secre-
ta schedularum suffragia. Et hoc secundum re-
quisitum omnino deficit in hac eligendi ratione,
quia duarum partium consensus non exprimitur
40 per scrutinium secretum. Quæ interpretatio
apertissimè colligitur ex textu, in cap. Si cui, de
elect. in 6. vbi deciditur non valere electionem
factã à minori parte de consensu totius Capituli;
non alia ratione, nisi quia ex cap. Quia propter,
alijs omissis, duo substantialia ad electionẽ requi-
runtur in Ecclesijs inferioribus; Alterum vt fiat
à maiori parte Capituli; Alterum vt suffragia
maioris partis accipiantur in scrutinio secreto.
Et quamuis primum requisitum non desit vbi
electio fit à maiori parte de consensu omnium,
vt proximè dictum est; deest tamen secundum,
dum dicit: Si cui eligendi potestas data fuerit
sub hac forma, vt ipse secretò, & singillatim
votis singulorum de Capitulo inquisitis eum eli-
gat, in quem plures de Capitulo partium com-
paratione minorum consenserint, ipsique iuxta
traditam sibi formam, eum in quem non maior
pars, sed plures de dicto Capitulo qui in quem-
quam alium direxerant vota, duxerit eligendum,
talis electio cum præter formas, quas generale
Concilium seruari statuit in electionibus cele-
brandis, fuerit attentata, robur non obtinet fir-
mitatis. Vbi obseruandum est dum textus de-
clarat eiusmodi electionem esse nullam, eò quod
sit præter formas Generalis Concilij, hanc nulli-
tatem non oriri ex eo quod electio celebrata fue-
rit à minori parte; hoc enim vitium excluditur
ex quo omnes consenserunt vt ita celebraretur, vt
in d. §. Quia verò. Sed potius ex eo quod per se-
creta suffragia non fuerit expressus cõsensus ma-
ioris partes Capituli, vt requirit Concilium Ge-
nerale, sed plurium dumtaxat partium compa-
ratione minorum. Si enim consensus maioris
partis fuisset expressus per suffragia secreta, ele-
ctio sub hac forma valida esset, vt est textus, ad
litteram, in c. Cum expediat, de elect. lib. 6.

Quemadmodum ergo de iure communi id-
circo non valet electio Prælati facta à minori
parte Capituli de consensu omnium, quia est præ-
ter formam generalis Concilij, quod exigit se-
creta

creta suffragia maioris partis : eodem modo non valebit electio Romani Pontificis facta à paucioribus, quàm à duabus partibus de omnium consensu, cum sit præter, vel contra Gregorianam constitutionem, quæ requirit secreta schedularum suffragia, saltem duarum ex tribus partibus Cardinalium.

Atque hinc patet responsio ad obiecta. Ad textum enim in c. Cum dilectus, & cap. Cum expediat, respondetur ideò valere electionem factam à maiori parte Capituli de consensu omnium, quia in electionibus inferiorum satis est, vt maior pars Capituli per secretum scrutinium consentiat iuxta d. cap. Quia propter, infra eod. At in electione Papæ hodie requiruntur secreta suffragia duarum partium.

41 Ad secundum respondetur propterea de iure communi potuisse Cardinales conuenire, vt valeret electio celebrata à maiori parte, quia nulla forma in electione Romani Pontificis tunc temporis præscripta erat, sed sufficiebat, vt duæ partes quoquo modo consentirent, vt hic in textu, & plenius dictum est supra in vlt. notab. At post Gregorianam constitutionem secus dicendum videtur, cum non sufficiat, vt duæ partes consentiant quoque modo, sed certas formas seruare teneantur, & ita in specie respondit glo. in d. c. Si cui, in ver. Præter, de elect. in 6.

42 Sed neque hæc forma eligendi videtur sustineri posse vt electio per compromissum : nam compromissum factum in aliquam partem Collegij videtur initum in personam incertam, ac proin-
43 dè non valere, per l. Item si vnus, §. Si in duos, ff. De arbitr. Cuius decisionem approbauit textus in c. Innotuit, infr. de arbitr. in illis verbis : Cum legali sit prouisione statutum, vt compromissum de incerta persona assumenda non teneat.

44 Deinde verò hęc forma videtur improbata, quia per eam quodammodo Collegium in seipsum compromitteret. Certum est enim postquam connentum est vt valeat electio facta à maiori parte, Cardinalium vota esse exquirenda, vt cogitare possit quis maiorem suffragiorum partem obtinuerit, vt Ioan. Monach. & alij notant
45 in d. cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Atque ita idem Collegium esset de re sua compromissor, & compromissarius, quod iure fieri non potest, vt probatur in l. penult. ff. De recept. arbitr. cuius hæc sunt verba : Si de re sua quis arbiter factus est, sententiam dicere non potest, quia se facere iuberet, aut parere prohiberet : neque autem imperare sibi, neque prohibere quisquam
46 potest. Per quem textum Abb. in c. In Genesi, num. 2. infra eod. dicit non posse Capitulum esse iudicem, si aliquod dubium oriatur inter maiorem partem Capituli, & aliquos singulares de Capitulo, nec putat valere constitutionem Capituli in contrarium.

Et per hoc patet etiam responsio ad vltimum motiuum, videlicet quod si Collegium potest paucis aliquot eligendi potestatem committere, ergo multo magis maiori parti. Etenim non videtur procedere hoc argumentum, quia hæc potestas transferri non potest in personas incertas, nec in seipsum, & ita videtur respondere Ioan. Monach. in d. c. Si cui, de elect. in 6.

47 Non potest denique hæc forma eligendi sustine-

ri, vt quasi per inspirationem ; si quidem hæc fieri dicitur cum omnes Cardinales quasi afflati Spiritu sancto, aliquem vnanimiter viua voce
48 Summum Pontificem proclamant ; adeo vt si vel vnus dissentiat, aut contradicat, non reputetur inspiratio Dei communis fuisse, vt in Decretali Quia propter, in vers. Nisi, vbi omnes notant. infr. eod. & patet ex Gregoriana constitutione, in §. Matura, & §. Quod si electio. In hac autem forma eligendi consensus totius Collegij in personam certam non fertur, nec viua voce ab omnibus Romanus Pontifex proclamatur. Vnde electio huiusmodi ad formam quasi inspirationis referri non potest.

49 Ac præterea maior pars Collegij in quam initum est compromissum, non prohibetur de speciali persona tractare ad negocium electionis melius, & celerius absoluendum. Imò tractatus in hac forma per compromissum, de qua agitur, est vnum ex substantialibus requisitis, vt post Bald notat Butr. in d. c. In causis, num. 2. infra
50 eod. Et tamen hic tractatus adeò repugnat electioni quasi inspiratæ, vt electio præuio tractatu celebrata dicatur potius per instigationem, quàm per inspirationem, vt ait Guilielm. Card. in tractatu de elect. nonor. Prælat. c. 52. & par. 2. cap. 11. Ioan. Andr. c. Quia propter, n. 40. infr. eod. post Host. ibi, num. 50. & in summa eodem tit. §. Qualiter, verf. Tertia forma, Cardin. Iacobat. de Concil. lib. 4. art. 4. pag 350 Specul. in tit. de elect. §. fin. & Ripa responso 30. aliàs 5. num. 10. eod. tit. inferentes propterea cassatam fuisse electionem Parmensis electi, quam Bernardi glossa dictauerat, quia dicebatur habito diligenti tractatu fuisse per inspirationem, seu quasi electus : & idipsum clarè constat ex dicta constitutione Gregorij in eod. §. Quod si electio, vbi pro forma electionis quasi per inspirationem exigitur vt fiat nullo præcedente de persona speciali tractatu.

51 Ac denique maior pars Collegij in quam fieret compromissum, non prohiberetur eligere per scrutinium secretum. Imò honestius esset, vt eo modo eligeret, vt aie Anton. de Butr. in d. cap.
52 Quia propter, num. 45. & tamen electio quasi per inspirationem non potest consistere, nisi fiat per verbum *eligo* intelligibili voce prolatum, vt statuitur in eadem constitutione locis citatis, & tradunt Specul. & Ripa vbi supra.

53 Quamobrem hæc ratio eligendi cum ad nullam ex præscriptis formis referri possit, consequens est vt nulla prorsus, atque irrita sit ex constitutione Gregorij in d. §. Quod si electio, adeo vt nec consistere possit ob vnanimem Patrum consensum ; tum quia hoc ius publicum, in fauorem vniuersalis ecclesiæ introductum est cui renunciari non potest pacto priuatorum, vt hic notat Compostell. num. 6. tum quia cœtus Cardinalium constitutionem Papæ super electione Romani Pontificis immutare non potest, vt est expressum in Clem. Ne Romani, in princ. de elect. vbi reprobatur contraria opinio ; tum de-
54 nique quia decretum irritans in constitutione Gregorij appositum indueit formam. Bald. in l. 1. ff. De liber. & posthum. formæ autem non potest renunciari, vt notat Batt. in l. De his, ff. De transact. Albert. Brun. in tract. de forma, fol. 33. col. 1. Et propterea vbi tale decretum appo-

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

D nitur,

nitur, consensus partium nihil operatur, gloss. in cap. Statutum, in princ. in ver. Committatur, de rescr. in 6.

Et eò magis quia in eadem constitutione statutum est his verbis: Postremò iisdem omnibus, & singulis S. R. E. Cardinalibus, & eorum sacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horum aliquod statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumant. Et in Bulla Ceremonialis apposita est etiam clausula, *sublata*, per quam adimitur Cardinalibus aliter statuendi, & iudicandi facultas, Rota apud Seraph. decis. 35. num. 5.

55 His in vtramque partem adductis pro solutione quæstionis præmitto constitutiones omnes iuris communis de Prælatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali præter illas solas, quibus per hanc decre[...]m, & per iura noua de electione Papæ loquentia fuit specialiter derogatum, arg. l. Præcipimus, in fine, C. De appellat. l. Sancimus. C. De testam. cap. Cum expediat, de elect. in 6. & declarat formaliter. Bellam. in cap. Si quis Apostolicæ, num. 4. & ibi etiam Præpos. num. 2. vers. Item ex hoc infert Bellam 79. dist. quo præmisso, considerabam S. R. E. Cardinales tribus modis posse conuenire, vt valeat electio facta à maiori parte Collegij.

56 Primus est cum omnes, & singuli compromittunt in aliquos ex sacro Collegio, hac tamen forma adiecta, vt compromissarij votis singulorum per secretum scrutinium exquisitis, eum eligant, in quem maior pars Collegij consenserit. Et hic primus modus validus erat de iure communi, quando in electione Romani Pontificis non habebant locum formæ; vt tenet gloss. in cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. lib. 6. & Anton. de Rosell. in tract. de potest. Papæ. §. Secundum vnum tractatum, num. 8. Sed hodie repugnante supradicta constitutione, hic modus non videtur posse consistere; quandoquidem habet implicitas duas formas eligendi, alteram scilicet per compromissum, cuius vigore compromissarij eligunt eum, in quem maior pars Collegij consensit, alteram scrutinij, cuius vigore iidem compromissarij vota singulorum scrutantur ad effectum eligendi eum, in quem compererint consensisse maiorem partem Collegij. Et quidem in ea parte, quæ pertinet ad compromissum, electio sustinetur, quia etsi compromissarij eligant eum, in quem consensit maior pars Collegij dumtaxat; tamen ex quo omnes consenserunt vt ita electio fieret, omnes elegisse videntur, vt est textus, in cap. In causis. §. Quia verò, infra eod. & tenet Compostell. & alij, quos citauimus supra num. 33. vsque ad num. 37. Et ita hac in parte censetur satisfieri Gregorianæ constitutioni, quæ in electione per compromissum requirit consensum omnium nemine dissentiente. Sed in ea parte, quæ respicit scrutinium, electio sustineri non potest. Ratio est, quia in hac forma electionis per scrutinium, quod spectat ad rem præsentem, ex constitutione Gregorij duo substantialia requiruntur, vt etiam dictum est supra num. 39. Primò enim requiritur consensus duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium. Et hoc primum requisitum similiter concurrit hoc casu, quia nedum duæ partes, sed omnes, & singuli censentur consentire propter consensum ab initio præstitum in compromisso nemine dissentiente inito, vt proximè dictum est. Deindè requiritur vt huiusmodi consensus duarum ex tribus partibus Cardinalium non quoquo modo exprimatur, sed per secreta schedularum suffragia, & hoc secundum requisitum omnino deficit in hoc primò modo eligendi, quia in scrutinio non concurrunt secreta suffragia duarum partium, sed tantummodo maioris partis Collegij. Et consequenter irrita est electio, vtpote celebrata contra formam Constitutionis, cui Cardinales renunciare non possunt, Clem. 2. in princ. de elect. & plenius dictum est supra nu. 53. & seq.

Et in his terminis loquitur textus in d. cap. Si cui, de elect. lib. 6. ibi enim fuit initum compromissum in vno de Capitulo hac forma, vt ille votis omnium singillatim, ac secreto exquisitis, eum eligeret, in quem non maior pars Capituli, sed plures partium comparitione minorum consentirent. Non mirum ergo si electio ibi declaratur inualida, quia non aderunt secreta suffragia maioris partis Capituli, prout requiritur ex forma generalis Concilij, vt latius ostensum est supra num. 40.

Quæ quidem declaratio satis colligitur ex verbis glossæ in cap. Cum expediat, in ver. Inquisitis, de elect. in 6. vbi ait eiusmodi formam esse partim ex scrutinio, partim ex compromisso, & sequitur Butr. ibi nu. 10. ad fin. & Anchar. in 2. notab. Et quatenus sit forma per compromissum, vt placet Io. Mon. & Io. Andr. adhuc tamen est nulla, cum sit determinata, seu qualificata per aliam formam non approbatam à generali Concilio, vt aduertunt Butr. & Anchar. locis citatis: & in his tantum terminis procedunt ea quæ in contrarium retulimus supra numer. 38. & seqq. Sicut igitur electio inferioris Prælati secundum hunc primum modum celebrata idcirco decernitur inualida in d. cap. Si cui, de elect. in 6. quia in scrutinio non fuit per secreta suffragia expressus consensus maioris partis Capituli, sed plurium dumtaxat partium comparatione minorũ, quod est contra formam Decretalis, Quia propter, infra, eod. Ad eumdem prorsus modum inualida est electio Papæ, cum in scrutinio secundum hanc formam per secreta schedularum suffragia non sit expressus cõsensus duarum ex tribus partibus Cardinaliũ, sed tantummodo maioris partis Collegij, quod est contra formam Gregorianæ Constitutionis.

57 Secundus verò modus est cum Patres similiter nullo dissentiente compromittunt in aliquos de Collegio, ita tamen vt compromissarij teneantur eum eligere, in quem liberè, ac nulla forma obseruata maior pars Collegij consenserit. Qui modus hoc differt à primo, quod in illo expressum fuit, vt consensus maioris partis exprimeretur per secretum scrutinium iuxta terminos dict. cap. Si cui, de elect. in 6. in hoc autem non item. Quam differentiam agnoscunt illi Doctores, vt mox dicetur. Et hic quidem secundus modus, vt credimus, non improbatur à Gregoriana Constitutione; sicut non improbatur in electionibus inferiorum Prælatorum, vt est textus in d. cap. Cum dilectus, §. Verum, infra eod. Cuius dispositio non fuit postea abrogata per Concilium

cilium generale in decretali Quia propter, vt deciditur in cap. Cum expediat, eod. tit. lib. 6. Est enim pura, & simplex electio per viam compromissi nemine dissentiente initi, vt in d. §. Verum, non autem mixta compromisso, & scrutinio, aut determinata per scrutinium, sicuti est illa quæ improbatur in dict. cap. Si cui; & ita ibi expressè declarat Petr. de Anchar. sub num. 3. his verbis: Ego reddo aliam rationem, & dico, quod in casu huius Capituli magis considerantur vota scrutinij, quàm formæ commissio, à qua forma videntur Canonici resilire, contrarium in scrutinio disponendo; Secus credo si pluribus, pone septem, data esset potestas eligendi iuxta formam hic præfixam sine inquisitione votorum, sed simpliciter prout eis, & pluribus eorum placuerit: nam si duo vnum, duo alium, & tres alium eligant, valebit electio trium; quia plures compromissarij non eligunt tamquam Collegiati, sed tamquam singuli. Ergo valet quod fit à pluribus per notata in c. Quoniam, de Iurepatron. in nouell. Nam sicut in vnum possunt transferre totalem potestatem, ita hoc casu in tres, & septem transtulisse videntur. Ita Anchar. quem totidem ferè verbis sequitur Franc. Sed & Gemin. ibidem, Aliud, inquit, est date potestatem, seu formam eligendi sub certa forma, & ita procedit ista glossa cum textu. Aliud est ordinare vt procedi valeat liberè sine aliqua data forma, & isto vltimo casu non procedat iste textus. Quæ fuit opinio Lapi, quam veram putat ibi Anch. in fine, & sequitur Franc. num. 4. & Petr. à Biaxio in Directorio elect. par. 3. cap. 17. num. 4.

58 Ac propterea videmus in ecclesijs inferioribus valere compromissum factum in aliquem hac forma, vt ille eligat eum, quem postea elegerint aliqui de Capitulo, vt est textus in cap. In causis, infra eod. vbi DD. not. & in specie Abb. num. 2. Ergo similiter in Ecclesia Romana valebit compromissum factum in aliquem hac forma, vt ille eligat eum, quem postea elegerit maior pars eiusdem Collegij, cum nulla ratio diuersitatis afferri possit.

Neque dicas, ideò hanc posteriorem formam non valere, quia scilicet Collegiū videretur quodammodo in seipsum compromittere contra textum in l. penult. ff. de arbitr. Etenim si hoc verum esset, sequeretur vt multo minus liceret cōpromittere in aliquos adiecta hac forma, vt compromissarij eligerent eum, in quem duæ partes Collegij consentirent; Longè enim magis Collegium tunc videretur in seipsum compromittere, cum magis Collegium videantur repræsentare duæ partes illius quàm maior pars, tantum, vt in cap. Si quando, & in cap. Indemnitatibus, de elect. in 6. & tamen hoc est falsum, quia valet compromissum initum à Patribus hac forma, vt compromissarij eligant nominatum à duabus partibus Collegij, per textum in d. cap. Cum dilectus, infra eod. & in cap. Cum expediat, eod. tit. lib. 6. Idque nemo inficiatur.

59 Ac demum si vrgeas, hanc formam idcirco non videri sacris Canonibus consentaneam, Quia eiusmodi compromissum videtur initum in personam incertam contra text. in cap. Innotuit, de arbitr.

Respondebimus eamdem obiectionem fieri posse in compromisso inito in aliquem hac adiecta forma, vt ille eum eligat, in quem duæ partes Collegij consenserint. Et tamen hæc forma compromissi valida est, vt dictum est supra proximè.

Præterea compromissarij ad eligendū possunt à principio esse incerti, certificandi tamen per eos, quibus est data eligendi potestas, vt dicit Abb. in d. cap. In causis, num. 2. inf. eod. Qui propterea subdit ita esse limitandum textum in d. cap. Innotuit, de arbitr. idque fusiùs prosequitur in d. cap. Innotuit, & in cap. seq. vbi de hoc est textus secundum intellectum glossæ, & Innocentij, qui placet eidem Abbati; & sequitur Petr. à Biaxio in director. elect. par. 3. cap. 17. num. 5. Itaque hic secundus modus eligendi, qui tandem non est nisi per compromissum nemine dissentiente initum, nec à sacris Canonibus, nec à prædicta Cōstitutione videtur improbatus, cùm non habeat implicitam formam scrutinij, in qua sola fundatur ratio prohibitionis, d. cap. Si cui, de elect. in 6. Sicut non improbatur de iure communi in Ecclesijs inferioribus, vt patet in d. c. Cum dilectus, infra eod.

60 Tertius denique modus est cum Cardinales vnanimes directè, & immediatè compromittunt in maiorem partem Collegij. Et tunc aut in compromisso adijcitur forma vt maior pars eligere debeat seruata forma scrutinij, & puto compromissum non posse consistere, quia annexam habet scrutinij formam, quæ ex dicta Constitutione seruari non potest, nisi concurrant secreta suffragia, saltem duarum ex tribus partibus Cardinalium, vt similiter constat ex iam dictis in primo modo num. 56.

61 Aut verò nulla præscribitur forma, sed simpliciter fit compromissum in maiorem partem Collegij, quo casu satis est, vt quomodolibet appareat de consensu maioris partis, cum compromissarij non arctentur ad eligendum seruata forma scrutinij, vel alia, vt notat gloss. Io. Mon. Io. Andr. & Gemin. in d. cap. Si cui, de elect. in 6. & Butr. in cap. Quia propter, num. 45. infra eod. & Petr. à Biaxio in director. elect. part. 3. cap. 17. num. 4.

Ex hoc casu hic tertius modus nec à Constitutione Gregorij, nec à iure communi improbatus videtur. Non à Constitutione, quia per eam in proposito nihil aliud requiritur in electione, quæ fit per viam compromissi, quam vt fiat ab omnibus Cardinalibus nemine dissentiente. Quod requisitum concurrit in hac forma compromissi, vt supponitur. De iure communi autem posse Cardinales vnanimes directè compromittere in maiorem partem Collegij, concors Canonistarum sententia est, vt abundè ostensum est supra à num. 31. vsque ad num. 37. Et probatur præter rationes ibi adductas, quia si eiusmodi compromissum esset à iure improbatum, id tantum accideret aut quia maior pars Collegij esset incerta contra textum in cap. Innotuit, de arbitr. Aut quia Collegium hoc modo in seipsum compromitteret contra l. penult. ff. eod. Neutrum autem ex his videtur obstare.

62 Et quidem non primum, quia etsi personæ Cardinaliū constituentes maiorem partem Collegij non sint omnino certæ, tamen est certa illa pars Collegij, in quam initum est compromissum, idque satis est, quia potestas eligendi hoc casu

non transfertur in singulares personas, sed in quotam, seu partem vniuersalem ipsius Collegij, quæ semper est certa, licet varientur personæ. Bald. in l. Ciuitates. §. In decurionibus, nu. 1. ff. Quod cuiusque vniuers. nom.

63 Ideoque videmus valere compromissum initum in Collegium, imò & in Concilium Generale, vt respondit Gemin. cons. 65. num. 9. & 10. Et tamen eo casu ad eligendum non requiritur consensus omnium, & singulorum, quia compromissum non est initum in personas, sed sufficit maior pars Collegij, vt tenet Butr. in cap. In causis. num. 9. infra eod. & Abb. infra, in cap. Cum dilectus, num. 2. & Petr. à Biax. in direct. elect. par. 3. c. 17. nu. 3. vbi alios refert, & constat ex his quæ scripsit Anchar. in d. cap. Si cui, num. 3. eod. tit. in 6. Sicut ergo compromissum ab aliquo initum in Collegium valet, quamuis personæ maiorem partem illius constituentes, quæ ad electionem sufficiunt, videantur incertæ, ita etiam valere debet si expressè fiat in maiorem partem Collegij cum maior pars sit expressio eius, quod tacitè inest, quæ nihil operatur, vt l. 3. ff. De legat. primo, cum simil. Præterea valet compromissum de iure communi initum hac forma adiecta, vt ille eum eligat, in quem maior pars Capituli consenserit, vt est textus in d. cap. Cum dilectus, inf. eod. & in cap. Cum expediat. eod. tit. in 6 & tamen eo casu compromissum censetur initum in maiorem partem Capituli, vt patet ex his, quæ tradit Abb. in d. cap. In causis, num. 2. & Ioan. de Anan. num. 1. infr. eod. Ergo non vitiatur hæc forma compromittendi ex eo quod maior pars Collegij videatur incerta.

64 Sed nec videtur vitiari ex eo quod hoc modo sacrum Collegium videatur quodammodo in seipsum compromittere, aduertendum est enim maiorem partem Collegij posse dupliciter considerari. Primò simpliciter, & absolutè, & tunc vbi est maior pars, ibi regulariter esse dicitur totum Collegium, cap. In Genesi, & cap. Ecclesia vestra, infra eod. c. 1. & fin. de his quæ fiunt à maior. par. & notat glos. in cap. Inter Canonicos, in ver. Capituli, infra eod. Deinde considerari posset non simpliciter, & absolutè, sed respectu duarum partium, aut etiam totius Collegij, & tunc maior pars Collegium non facit, sed duæ partes vicem totius Collegij obtinent, vt hic & infra in cap. Scriptum est in Apocalypsi, cap. Si quando, & cap. Indemnitatibus, eod. tit. in 6. & docet glos. in d. cap. inter Canonicos, in ver. Aliam.

Certum est autem dum sacrum Collegium nullo ex Cardinalibus discrepante compromittit in maiorem partem ipsius, hanc partem non esse absolutè, & simpliciter accipiendam, ita vt integrum Collegium constituat; hoc enim modo Collegium in seipsum compromitteret: sed esse accipiendam, vt contra distinguitur à toto Collegio compromittente, sicut accipitur in d. cap. Cum dilectus. Quando fit compromissum in aliquem eo pacto, vt ille eligat eum, quem maior pars Capituli nominauerit. Eo enim casu quamuis compromissum etiam in maiorem partem Capituli ab eodem Capitulo initum censeatur, vt superius diximus: tamen non ideò compromissum vitiatur quasi Capitulum in seipsum compromiserit. Ratio est, quia illa pars accipitur illic, vt contra distinguitur à Capitulo vniuerso.

65 Eodem igitur modo maior pars hoc casu integrum Collegium non facit nisi per repræsentationem, vt inquit Roman. cons. 366. num. 4. quia scilicet ad electionem procedere debet vice, & nomine totius Collegij; seu per fictionem, vt dicit Abb. in d. cap. In causis, num. 6. inf. eod. quia, inquit, quod fit per compromissarium, fingitur esse factum per ipsum committentem.

66 Quomodo etiam singularis persona de Collegio ipsum Collegium repræsentat, licet Collegium non faciat, vt constat ex decretali Quia propter, inf. eod. ibi, Qui vice omniũ Ecclesiæ viduatæ prouideant de Pastore. Quemadmodum ergo speciales illi compromissarij quamuis eligant vice omnium, & eo modo Collegium repræsentent, non tamen dicuntur facere Collegium, adeo vt idem Collegium in seipsum compromiserit, ita etiam illa maior pars Collegij, tametsi vice omnium celebret electionem, non tamen ita Collegium constituit, vt compromissum in se initum videatur.

67 Sed obijcies; Post factum compromissum vota singulorum exquiri debent, vt constare possit an quis habuerit suffragia maioris partis, vt in d. c. Cum expediat, notat Archid. in ver. Secreto. Io. Mon. num. 6. vers. Item hæc accessio Innoc. & Compost. in cap. Quia propter, infra eod. Ergo Collegium videtur per hanc formam compromisisse in seipsum. At nego assumptum, quia vota singulorum tantummodo scrutanda sunt, quando electioni per compromissum adijcitur etiam forma scrutinij, iuxta textum, in d. c. Cum expediat, idest cum fit compromissum in aliquem adiecta forma, vt votis omnium secretò, & sigillatim inquisitis, eum eligat, in quem maior pars Collegij consenserit; qui est primus modus compromittendi, de quo egimus supra, num. 56. & in his terminis loquuntur Archid. qui notabiliter ponderat ver. Sigillatim. Ioan. Mon. & alij proximè citati Secus autem est quando compromissum est simplex; tunc enim satis est vt de consensu maioris partis appareat quomodo, nec scrutinium requiritur, vt declarat gloss. in d. cap. Cum dilectus, in ver. Examinatis inf. eod. Butr. in d. cap. Quia propter, num. 45. & in d. cap. Cum expediat, num. 10. & notat idem met Io. Mon. Io. Andr. & Gemin. in cap. Si cui, hoc tit. lib 6.

68 His accedit, quod etsi Vincentius in d. cap. In causis, infr. eod. senserit in compromisso consensum non debere esse singulorum, sed in commune, ita vt licet ex singularibus consensibus fiat communis electio, ita ex singularibus consensibus fieri debeat communis potestatis translatio; tamen Papa determinauit contrarium, vt ait Compost. in cap. Quia propter, infra eod. quia licet electio sit vniuersitatis, translatio tamen potestatis est singulorum: transferunt enim ius, quod habent, & singuli debent sigillatim requiri, & expressim in hoc consentire, nec sufficit vt vnus alijs non contradicentibus, vel aliqui de eisdem compromittant suo, & aliorum nomine,

69 & sequuntur totidem verbis Petr. de Anch. in 2. notab. & Ioan. de Anan. itidem, in 2. notab. in d. cap. In causis. Quod patet etiam ex eo, quia aliquid esse commune pluribus vt singulis ex hoc

vel

vel maximè dignoscitur, quod factum maioris partis non praeiudicat dissentienti gloss. & DD. in cap. Cum omnes, de const. & notat Anchar. in d. c. Si cui, num. 3. de elect. in 6.

Sicut è contra aliquid esse commune pluribus vt vniuersis ex eo potissimum deprehenditur, quod maior pars praeiudicat minori, cap. 1. de his quae fi. à maior. part. cap. Et l. Quod maior. ff. Ad municip. Compromissum autem fieri non potest, si vel vnus dissentiat, aut contradicat, quia cum singuli vocem habeant in electione, nemo suffragio suo priuari debet, aut compelli ius suum dare alteri. vt dicit gloss. in d. cap. Quia propter, in ver. Vice omnium, quam communiter sequuntur Doctores; & constat ex Gregoria-
70 na constitutione, in d. §. Quod si electio. Cum igitur compromissum sit singulorum, nullum videtur inconueniens, vt Cardinales, vt singuli, compromittant in maiorem partem Collegij, vt in Collegium; sicuti non est inconueniens, vt Abbas qui caput est Capituli, aut aliàs de Capitulo compromittat in ipsum corpus Capituli, vt notat Specul. in tit. de arbitr. & arbitrat. §. Sequitur, num. 31. vers. Sed numquid Abbas, & Marcus Antonius Blancus in tract. de compromiss. quaest. 2. num. 54. Diuersis enim respectibus non repugnat vt idem sit compromissor, & compromissarius, ex nor. per Calderin. in repet. c. De illis, in 7. quaestione de raptor. & Abb. in cap. Cum inferior, de maior. & obed.

Ex quibus videtur concludendum sustineri posse hunc tertium modum compromittendi in maiorem partem Collegij, dummodo tamen fiat ab omnibus nemine dissentiente, vt ex dictis constat, & latius dicam infra in quaestione proximè sequenti, nu. 90. vers. Septimus, & vltimus casus.

71 Successiuè quaero, an compromissum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma adiecta, vt compromissarij votis singulorum inquisitis, in Romanum Pontificem eligere debeant eum, in quem duae partes Collegij consenserint, fieri possit à duabus ex tribus partibus Cardinalium, an verò requirat consensum omnium, & singulorum.

72 Vtilitas quaestionis eò spectat, quia haec forma, si sit Canonica plurimum potest aliquando prodesse celeritati electionis. Primò quia duae partes Collegij poterunt electionem celebrare etiam per scrutinium apertum, aut alio modo, vt notat gloss. in cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. in ver. Inquisitis, quae propterea addit hanc formam esse meliorem, & expeditiorem, quam habeamus. [Non enim, inquit, Canonici volunt libere ius suum in alios transferre, & dare illis
73 potestatem praeficiendi Praelatum. Per formam scrutinij graue est procedere, nec omnes benè sciunt illam formam, & boni Iuristae practicam ignorantes in ea deficiunt. Expeditiùs ergo seruabitur ista forma.] Haec glossa. Deinde quia facilius, vt descendant in hanc viam compromissi duae partes Collegij, quam omnes & singuli Cardinales. At demum quia in hanc formam electores libentius consentiunt, cum per eam nullus suo priuetur suffragio, vt inferius dicetur.

74 Difficultatem ingerit constitutio Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, quae in §. Quod si electio, nullam decernit electionem per viam compromissi, si aliter hat compromissum, quàm ab omnibus Cardinalibus in Conclaui praesentibus nemine dissentiente. Et in § Postremò, prohibet Patribus quidquam aduersus constitutionem statuere, vel ordinare. Et in Bulla confirmatoria Ceremonialis hac de re editi apponitur clausula, sublata, ita vt proinde non liceat sacro Collegio huic formae renunciare, vt abundè ostensum est supra in quaestione praecedenti, n. 53. & 54.

75 Sed in oppositum, videlicet compromissum sub forma superius proposita fieri posse à duabus ex tribus partibus Cardinalium videtur posse suaderi, quia consensus omnium, & singulorum in forma compromissi necessariò requiritur ex constitutione Gregorij in electione Papae, sicut de iure communi requiritur in electionibus inferiorum ex decreto Generalis Concilij, in cap. Quia propter, infra eod. adeò vt propter vnius dissensum, vel contradictionem actus inficiatur, vt ibi notat glossa quam communiter DD. sequuntur, vt restatur Abb. in cap. In causis, num. 3. infra eod. & tamen in compromisso inito in aliquem hac forma, vt ille votis singulorum inquisitis eligat eum in quem maior pars Capituli consenserit, omnium consensus non requiritur, sed sufficit maioris partis, vt determinat Lap. Abb. in cap. Cum expediat, in princ. & circa med. vers. Sed numquid, de elect. lib. 6. Cuius dictum extollit inter alios Gemin. ibidem, col. 2. vers. Sed quae-
76 rit Lapus. Ergo nec in electione Papae requiritur in eiusmodi compromisso consensus omnium, & singulorum, sed duae partes Cardinalium sufficiunt, cum constitutio hac in parte recipiat interpretationem passiuam à iure communi, l. Iurisgentium. §. Si paciscat. ff. De pact. gloss. Batt. & DD. in l. Sciendum. ff. Qui satisd. cogan.

77 Atque huius sententiae praecipuum fundamentum est, quia quando fit compromissum simpliciter, ideo requiritur omnium, & singulorum consensus, quia nemo inuitus priuari debet iure suo, nec compelli suffragium suum alteri committere, vt notatur in Decretali, Quia propter, infr. eod. Nam, vt inquit Abb. infra in c. In causis, cuiuslibet interest singulariter, vt eligat per se, non per alium, ideò quilibet potest contradicere ne fiat compromissum, & sequitur totidem verbis Petr. à Biaxio in director. elect. part. 3. cap. 18. num. 2.

Haec autem ratio cessat in compromisso limitato secundum formam in dubio propositam; quia compromissarij voces singulorum scrutari debent: atque ita iure suffragium ferendi nullus ex electoribus priuatur, vt est textus in d. c. Cum expediat, & ibi declarat Gemin. loco citato, & Francus prope finem, vbi quod dicitur, inquit, per compromissum non posse procedi nisi omnes consentiant, intellige si fiat compromissum simpliciter, secus si cum forma, vt voces singulorum perscrutentur; quia cum non praeiudicet alijs, poterit per maiorem partem compromitti alijs contradicentibus, & valet electio facta ex tali compromisso, dummodo dignus eligatur. Idem post Ioan. de Lign. tenet Anton. de Butr. in d. c. Cum expediat, n. 10. vbi ait: Si factum est compromissum, vt compromissarius eligat scrutatis voci-

vocibus singulorum, quia tunc non tractatur de præiudicio vocis, non est necesse, vt omnes consentiant.

Et ita hanc sententiam in proprijs terminis electionis Romani Pontificis tuetur Anton. de Rosell. in tract. de potest. Papæ, §. Secundum vnum tractatum, num. 8. his verbis: [Sed hic potest dubitari cum dixerim opus esse duas partes Cardinalium consentire, an esset casus aliquis, in quo possit sufficere minor numerus. Dico quod sic, si fortè Cardinales prius statuissent inter se quod electus à maiori parte ipsorum foret Papa. Tunc qui haberet maiorem partem, quamuis non haberet duas partes Cardinalium, esset Papa, per textum in d. cap. Licet, de elect. ibi, nisi maior concordia interuenerit. Et est ratio, quia tunc electus taliter diceretur electus ab omnibus, si omnes in talem constitutionem consensissent; vel à duabus partibus, si duæ tantum partes hoc statutum constituissent. Quod statutum duæ partes solæ possent facere etiam alijs contradicentibus, vt in d. cap. Licet, vers. Nisi maior, & ita vult glos. in d. c. Si cui, de elect. in 6. in ver. Et nota. Idem dico si omnes consensissent compromittere in aliquos ius eligendi, tunc electus à talibus compromissarijs esset Papa, quia censeretur esse electus ab omnibus d. cap. Quia propter. Sed in hoc casu est notandum quod compromissum non posset fieri, nisi consentientibus omnibus Cardinalibus, quia dissentienti non deberet fieri præiudicium in voce sua, l. Sabinus, ff. comm. diuidun. quod secus esset quando fieret lex quod electus à maiori parte esset Papa, quia in tali lege non fieret præiudicium alicui in voce sua, & ideò sufficeret in hac lege duarum partium Cardinalium consensus. Ita volunt DD. in d. c. Licet, & in c. Vbi periculum, & in Clem. Ne Romani: & ibi glos. in ver. Reprobamus, & est ratio, quia quando fit aliquibus præiudicium in singulari, sicut in via compromissi, omnium consensus requiritur. Ita notatur in d. c. Quia propter, secus si fit solum Capitulo præiudicium, vt quando statuitur, quod electio sufficiat à maiori parte, vt c. Cum omnes, de constit. Hoc Anton. de Rosell.

Porrò hæc opinio in electione Romani Pontificis verissima videtur in terminis iuris cōmunis. At post Bullam Gregorij X V. eas habet difficultates, quas inferiùs adducemus. Quamobrem pro clariori quæstionis solutione, quia materia perdifficilis est, & inuoluta; perstringendo omnia dicta tam in hac, quàm in præcedenti quæstione, arbitror sequentes casus esse distinguendos.

78 Primus casus est, in compromisso à Cardinalibus inito in aliquos de Collegio hac forma, vt compromissarij votis singulorum per secretum scrutinium inquisitis teneantur eum eligere in Romanum Pontificem, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium consenserint.

Et quidem huiusmodi compromissum credimus esse validum tam de iure communi, quàm ex Gregoriana constitutione. Probatur apertissimè in cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. vbi est expressum posse sub hac forma licitè compromitti, vt compromissarij secretò, & sigillatim voluntatibus omnium inquisitis, teneantur eum eligere in quem maior, & sanior pars Capituli consenserit, & eandem formam non fuisse postea abrogatam per Concilium generale, quod tres formas præscripsit in electione Romani Pontificis.

Nec obstat Decretalis Si cui, eod. tit. & lib. Nam propterea ibi declaratur inualida electio celebrata per compromissum vt præfertur limitatum, quia votis singulorum secretò inquisitis, in electum consentiunt plures tantum de Capitulo partium comparatione minorum, quod est contra formam Generalis Concilij requirentis secreta suffragia maioris partis Capituli in electionibus inferiorum. Et hoc innuit littera ibi, non à maiori parte Capituli, sed à pluribus partium comparatione minorum, quasi si à maiori parte Capituli celebrata fuisset, nullatenus fuisset improbata, vt ibi notat glos. in ver. Non maior pars, & sic ille textus concordat cum d. cap. Cum expediat. Atque ita hic primus modus quamuis habeat implicitam formam compromissi, & scrutinij vt per Archid. in d. cap. Cum expediat circa fin. in ver. Concilium, tamen cum in scrutinio seruetur forma Gregorianæ Constitutionis, quia duæ partes consentiunt per secreta schedularum suffragia, non est per constitutionem abrogatus, vt patet ex dictis, & fusiùs ostensum est supra in primo modo quæstionis præcedentis, num. 56.

79 Hoc autem primo casu existimo compromissum fieri posse à duabus ex tribus partibus Cardinalium hoc ni fallor, validissimo fundamento. Nam consensus omnium, nemine discrepante, in simplici compromisso ita requiritur ex decreto Generalis Concilij in inferioribus Ecclesijs, sicut requiritur ex constitutione Gregorij in Ecclesia Romana. Sed in Ecclesijs inferioribus in compromisso secundum hanc formam limitato sufficit consensus maioris partis Capituli, non obstante decreto Generalis Concilij secundum opinionem Lapi, quam communiter sequuntur DD. in d. cap. Cum expediat, vt patet ex dictis, num. 75. Ergo similiter in Ecclesia Romana in huiusmodi compromisso sufficit consensus duarum partium non obstante Gregoriana constitutione, & hoc per rationem eiusdem Lapi, quia cum in hac forma omnium vota singillatim, & secretò exquiri debeant, nulli fit præiudicium in voce sua. Et ideò in Ecclesijs inferioribus eiusmodi compromissum fieri potest à maiori parte Capituli, & in Ecclesia Romana à duabus ex tribus partibus Cardinalium secundum opinionem Antonij de Rosell. de qua supra sub. num. 77. cui in hoc primo casu non aduersatur Gregoriana constitutio, quæ videtur intelligenda in compromisso simplici, non autem in limitato, sicut Doctores intelligunt decretum Concilij Generalis, in d. c. Quia propter, infra eod.

80 Secundus casus est in compromisso cum forma vt compromissarij votis singulorum inquisitis, eligere debeant eum, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium consenserint. Qui modus hoc differt à præcedenti, quod in illo expressum est vt vota singulorum exquiri debeant per secretum scrutinium; in hoc verò simpliciter vt debeant exquiri nulla facta mentione scrutinij secreti, vel aperti. Sed nihilominus arbitror hunc secundum modū in effectu non differre à primo, quia illa verba, vocis singulorum inquisitis, intel-

ligi debent per secretum scrutinium, iuxta textum in d. cap. Si cui, & d. cap. Cum expediat, de elect. in 6. Alioquin si intelligerentur per scrutinium apertum, compromissum non valeret, vt patebit in casu proximè sequenti. Et ita existimo hanc formam validam esse, & fieri posse à duabus ex tribus partibus Cardinalium, dummodo consensus duarum partium à compromissarijs exquiratur per secreta schedularum suffragia secundum ea quæ dicta sunt in præcedenti casu.

81 Tertius casus & quidem multo difficilior est in compromisso inito hac forma adiecta, vt compromissarij votis singulorum quomodolibet etiam per scrutinium apertum inquisitis, eligere debeant eum, in quem consenserint duæ ex tribus partibus Cardinalium, quæ forma si esset Canonica, posset aliquando multum conducere celeritati electionis per ea, quæ dicta sunt in principio huius quæstionis, num. 72. Et quidem de iure communi hæc forma valida erat, & potrat fieri à duabus ex tribus partibus Cardinalium, vt constat ex dictis supra, num. 75. Ratio est, quia tunc temporis nulla forma in electione Romani Pontificis erat præscripta, sed satis erat, vt duæ partes Cardinalium, siue per scrutinium secretum, siue apertum, siue per adorationem, siue aliàs quomodolibet consentirent in aliquem, vt in electum, secundum Innocen. hic cum quo transeunt communiter DD. vt dixi supra in vltimo notab. Et hanc rationem in terminis assignat glos. communiter approbata in d. cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. lib. 6. & tenet in fortioribus terminis Anton de Rosell. supracit. sub n. 77. vers. Et ita hanc sententiam. At vero post Gregorianam constitutionem existimo eiusmodi compromissum aut fieri nullatenus posse, aut saltem ad illius validitatem requiri consensum omnium nemine discrepante.

Dixi primo, nullatenus fieri posse, quoniam hæc ratio eligendi habet implicitam formam compromissi, & scrutinij, vt patet ex dictis in quæstione præcedenti, num. 56. & 57. Et quamuis respectu compromissi satisfiat constitutioni si fiat ab omnibus nemine dissentiente; tamen non satis fit respectu scrutinij, quia in eo ex constitutione Gregorij necessario requiritur consensus duarum ex tribus partibus Cardinalium, non per scrutinium apertum, vt habet forma huius tertij casus, sed per secreta schedularum suffragia, vt latius dictum est supra eod. nu. 56. Alioquin præter tres formas à constitutione præfinitas in electione Romani Pontificis, daretur quarta forma, videlicet mixta compromisso, & scrutinio aperto, quod est absurdum. Et hanc rationem considerat textus, in d. cap. Si cui, de elect. lib. 6. dum decidit electionem celebratam in vim compromissi cum forma scrutinij ideirco esse nullam, quia, inquit, præter formas, quas Generale Concilium seruari statuit in electionibus celebrandis decernens eam, si aliter fieret, non valere, fuit attentata, in decretali vero, Cum expediat, eod. tit. & lib. declaratur validum compromissum cum forma scrutinij, quia secundum formam, de qua ibi, consensus maioris partis exquiritur per secreta suffragia, vt dictum est supra in primo casu, nu. 78.

82 Sed quatenus hæc forma sustineri posset per viam simplicis compromissi: nihilominus dixi ad illius validitatem necessario requiri consensum omnium, nemine dissentiente, sicut requiritur in forma electionis per compromissum ex

83 verbis claris constitutionis Gregorij. Etenim opinio Lapi Abbatis quod in compromisso, in quo vota singulorum sunt exquirenda in electionibus inferiorum, sufficiat consensus maioris partis Capituli, cum non agatur de singulorum præiudicio, procedit solummodo quando in compromisso adiecta est forma vt vota singulorum exquiri debeant non quomodolibet, sed secretò. Et ita intelligendi sunt DD. supracitati, num. 75. Loquitur enim in terminis d. c. Cum expediat, de elect. in 6. vbi agitur, de compromisso inito sub hac forma vt omnium voluntates singillatim, & secretò exquiri debeant, & secundum illam formam Doctores dicunt posse fieri compromissum per maiorem partem Capituli, tunc enim verè non agitur de præiudicio alicuius, cum compromissarius teneatur secretò exquirere vota singulorum, idque sit de forma, vt in specie ibi notat Io. Mon. num. 6. vers. Item hæresis accessio. At hæc ratio non applicatur, nec est adæquata in forma de qua agitur in hoc tertio casu; quia etsi omnes suffragium ferant, non ferunt tamen secretò, sed per scrutinium

84 apertum. Plurimum autem vniuscuiusque ex electoribus interest consensum suum explicare per secretum suffragium ab electionis libertatem, vt in decreto Collegij Tridentini, cap. 6. sess. 25 de regul. & notat Archid. in d. cap. Cum expediat, in ver. Secretò. Quid enim si quis per scrutinium apertum vix suffragari possit, quin multorum odium, vel indignationem incurrat? Nonne illius singulariter interest vt eiusmodi compromissum non fiat, in quo cogetur postea votum suum dare per scrutinium apertum? Cum itaque præiudicium sit singulorum, consequens est vt singulorum etiam voluntas, & consensus requiratur, per rationes, l. Sabinus. ff. communi diuid. & nor. glos. & DD. in d. cap. Quia propter, infra eod. & in cap. Cum omnes supra, de constit.

85 Quæ consideratio multo magis videtur vrgere post Gregorianam constitutionem. Etenim Gregorius in forma scrutinij, in qua omnium consensus non exigitur vt in electione per compromissum, & quasi per inspirationem, sed sufficiunt duæ ex tribus partibus Cardinalium, præcipuam habet rationem libertatis eligentium, sustulitque hanc ob causam electionem per adorationem, in qua poterat contingere vt aliquando electio non videretur prorsus libera, & ad vindicandum, vel conseruandum sacrum Collegium in omnimoda libertate, quæ maximè pendet à secreto, exactissimam secreti rationem præscripsit, declarauitque suæ intentionis esse vt hoc sanctum negocium secretissimè transigatur. Si autem liceret duabus partibus Cardinalium ordinari vt esset Papa, quem compromissarij eligerent per scrutinium apertum duarum partium; vtique constitutio tam sancta esset prorsus elusoria, quia Cardinales potentiores facilè suos adhærentes possent adducere ad compromittendum secundum hanc formam, ad hoc vt postea electio fieri posset à duabus partibus per scrutinium publicum, vel per viam adorationis, seu

seu intronizationis, tractatusque, & conspirationes omnes huc tenderent, vt Cardinales inducerentur ad eiusmodi compromissum in eundum: quod esset valde absurdum, & contra mentem,& verba ipsius constitutionis. Quamobrem cum pro forma tam clarè Gregorius sanxerit, vt compromissum aliter fieri non possit, quàm ab omnibus nemine dissentiente, adeo vt electio aliter celebrata, irrita sit eo ipso; non est nostrum hanc formam distinguere,& limitare vt non procedat in compromisso cum mixtura scrutinij aperti; quia in claris non sunt extenuanda quæ scripta sunt, vt inquit Ioan. Andr. in cap. Super specula, in fine, infra. Ne Cler. vel Mon.cum præsertim verbis admodum vrgentibus, & geminatis in ipsa constitutione prohibitum sit Cardinalibus contra ipsam aliquid statuere, disponere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, vel alterare, vt dictum est supra, num. 53. vers. Et eò magis.

Quartus casus est in compromisso adiecta forma vt compromissarij votis singulorum per secretum scrutinium inquisitis, teneantur eum eligere, in quem maior pars Collegij consenserit. Et hæc forma de iure communi valida erat, vt notat glos. in præall. cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. in 6. & poterat fieri à duabus partibus Cardinalium, vt in puncto tenet Anton. de Rosell.cuius verba ad litteram retulimus supra n.77. ver.Et ita hanc sententiam.Nam etsi haberet implicitam formam compromissi, & scrutinij; tunc temporis in electione Papæ non habebant locum formæ, sed satis erat vt duæ partes quoquo modo consentirent, vt sæpius repetitum est.

Verum hodie stante Constitutione Gregorij, qui formas præfiniuit, eiusmodi compromissum est prorsus inualidum, & fieri non potest nedum à duabus partibus Cardinalium, sed nec ab omnibus nemine dissentiente, vt fusè ostensum est in præcedenti quæstione nu.56. & constat ex verbis glosæ in eod. cap. Si cui, in ver. Præter.[Sed nonne, inquit, nominatus à minori parte ex quo placuit omnibus quod ipse eligeretur, est nominatus ab omnibus? Vnde & in electione Romani Pontificis seruatur interdum hoc, quod nominatus à minori,quam à duabus partibus de consensu omnium, habeatur pro Romano Pontifice? Dic quod iura voluerunt certas formas seruari, & licèt omnes consentiant; si non seruantur formæ, non tenet electio,Cardinales non arctantur,nec de facto seruant formas,sed sufficit quod duæ partes consentiant.] Hæc ibi. Ergo ex mente glosæ cum hodie Cardinales arctentur ad certas formas, si formæ non seruentur,nulla est electio, licèt omnes consentiant. Et idem voluit Abb. cons.25. sub nu. 4. lib.2. dicens vbi de necessitate non esset seruanda forma, cap. Quia propter, possent electores conuenire à principio vt ille sit electus, in quem maior pars conueniret partium comparatione minorum, quia propter primum consensum, & conuentionem omnes videntur consentire, sicut plerumque obseruant Cardinales in electione Papæ.

86 Quintus casus est in compromisso à Cardinalibus inito in aliquos de Collegio sub hac forma, vt compromissarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Collegij iuxta textum in cap.Cum dilectus, §.Verum, infra eod.& hic modus etiam post Gregorianam Constitutionem sustineri potest, vt fusè probauimus in quæstione præcedenti num.57. Sed cum in hac forma singulorum vota non sint scrutanda, sed sufficiat nominatio maioris partis Collegij etiam alijs non suffragantibus, & ita agatur de præiudicio singulorum in voce sua; non sufficiunt duę partes,sed requiritur consensus omnium nemine dissentiente, vt probatur in prædicta decretali Cum dilectus, in ver.Vnanimiter. Ita post Ioan. de Lignano declarat Anton. de Butr. in d. cap. Cum expediat num. 10. eod. tit. in 6. & clarius patebit ex his quæ dicentur in casu proximè sequenti.

87 Sextus casus est cum Cardinales directè compromittunt in maiorem partem Collegij, ita vt maior pars Collegij eligere debet votis singulorum inquisitis, seu seruata forma scrutinij. Et hunc modum esse improbatum à Gregoriana Constitutione etiamsi fiat nemine dissentiente, abundè probauimus in quæstione prædicti nu.58. hic enim sextus casus coincidit per omnia cum quarto superiùs expresso;ac proinde regulari debet secundum illius determinationem.

88 Septimus, & vltimus casus est cum Cardinales directè, & simpliciter nulla adiecta forma compromittunt electionem in maiorem partem Collegij, Quod compromissum de iure communi validum esse concors Canonistarum sententia est, vt plenè ostensum est in quæstione præcedenti à num.31. vsque ad num.37. Et non improbari à Gregoriana Constitutione similiter latissimè probatum est à num.60. vsque ad num.72.

89 Quinimo compromitti potest in maiorem partem etiam partium comparatione minorum, ita vt si duo eligerent vnum,duo alium,& tres alium electus à tribus esset Papa. Sic probat textus hic, vbi primo constituitur regula vt in Papam non sit aliquis assumendus, nisi duæ partes Cardinalium consentiant; ac deinde ponitur limitatio in illis verbis; nisi maior concordia interuenerit, idest nisi omnes consentiant, vt electio fieri possit à paucioribus. Et ita tenet glos. in Clem. Ne Romani, in ver. Reprobamus, de elect. quæ à Doctoribus communiter approbatur. Cardin. hic nu.10. in 10. & 11. quæst. Anchar. in cap. Si cui, sub num.3. de elect. lib.6. Abb. cons.5. num.4. lib.2. & patet ex dictis in præcedenti quæstione num.36. 37. & 38.

90 Verum in hac forma tam de iure communi quàm ex prædicta Constitutione duæ ex tribus partibus Cardinalium non sufficiunt, sed requiritur consensus omnium nemine dissentiente. Ratio est quia hæc est pura, & simplex forma compromissi, quod tam de iure communi ex decretali Quia propter, quàm ex prædicta Constitutione aliter fieri non potest, quàm ab omnibus nemine dissentiente. Et cum adiunctam non habeat formam scrutinij, & sic agatur de præiudicio singulorum in voce sua, consensus duarum non sufficit. Et ita etiam in fortioribus terminis iuris communis, quando nulla forma erat præscripta in electione Papæ, determinat Compost. hic num.6. vbi postquam docuit posse Cardinales inter se ordinare, vt valeat electio Romani Pontificis à maiori parte Collegij celebrata; mox subdit: Vno autem contradicente non puto quod possit compromitti, nec ordinatio ista fieri, quia in re communi potior est conditio prohibentis,

l.Sabinus, ff. commun. diuid. Sequitur Io. Andr. hic num.14. dicens. Possunt Cardinales ex causa ordinare inter se vt valeat electio facta à maiori parte; & tunc electus à maiori parte censebitur electus ab omnibus; vno tamen contradicente, non compromittetur secundum Compost.Guid. & Host. Idem expressè docuit Archid.in cap.fin. nu.2. ver.Sed Host. dicebat, 79.dist. & sequuntur alij quos citaui supra num.35.

Cogita tamen quia in dictis tam in hac, quam in præcedenti quæstione quod spectat ad Constitutionem Gregorij nihil adeo firmare, sed censeo Beatissimum Romanum Pontificem esse consulendum, ad quem solum pertinet Constitutionem ipsam interpretari.

Quærunt hic Doctores An Papa possit sibi eligere successorem. Ego de hoc disserui in cap.Accepimus, infra de Pactis.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in cunctis.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores non veniunt sacrorum Ordinum appellatione, etiamsi ordines sacri exprimantur per dictionem vniuersalem.*
2 *Ordines minores non requirunt ætatis maturitatem, nec litterarum scientiam.*
3 *Largè tamen dicuntur sacri.*
4 *Ætas matura quæ dicatur.*
5 *Vita in Prælato an sit scientia præferenda.*
6 *In promouendis ad sacros Ordines, dignitates, & officia Ecclesiastica requiritur ætatis maturitas, morum grauitas, & litterarum scientia.*
7 *Episcopus in eminentiori gradu habere debet qualitates requisitas in inferioribus ordinibus, & ministerijs Ecclesiasticis.*
8 *Processiones, & preces publicæ Sede vacante à Capitulo indicendæ, vt bonum à Deo Pastorem valeant impetrare.*
9 *Argumentum à minori ad maius sumitur affirmatiuè, à maiori autem ad minus sumitur negatiuè.*
10 *Episcopus præcepto diuino tenetur pascere oues sibi commissas non tantum Verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum administratione, sed etiam bonorum operum exemplo.*
11 *Criminosus ineligibilis est.*
Vitæ integritas à puerilibus exordijs requiritur in assumendo ad dignitatem Episcopalem.
12 *Episcopus debet esse natus de legitimo matrimonio.*
13 *Legitimatus per subsequens matrimonium an sit eligibilis.*
14 *Papa potest dispensare cum promouendo ad Episcopatum super ætate, & alijs qualitatibus hic præscriptis.*
15 *Ætas quæ requiratur in promouendis ad dignitates Officia, & Ordines ecclesiasticos latissimè discutitur per duodecim quæstiones vsque ad n.137.*
16 *Ætas quæ requiratur ad obtinendum Episcopatum, & superiores dignitates. & num. seq. vsque ad num.25.*
17 *Episcopatus dicitur summum beneficium.*
Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decret.
18 *Annum legitimum sufficit attigisse in Dignitatibus tam sæcularibus, quàm ecclesiasticis, excepto Episcopatu.*
19 *Annus legitimus debet esse completus in matrimonio tam spirituali, quàm carnali.*
20 *Malitia in matrimonio spirituali non supplet ætatem sicut supplet in matrimonio carnali.*
21 *Annus trigesimus in Episcopo cur debeat esse completus, cum in alijs Dignitatibus sufficiat inchoatus, vsque ad n.25.*
22 *Christus in trigesimo anno completa baptizatus est, & prædicauit: & refellitur contraria opinio gl. Hugon. Archid. & Abb. & n.24.*
23 *Ætas triginta annorum perfecta.*
24 *Dictio, quasi, aliquando non importat diminutionem, sed excessum.*
25 *Ætas triginta annorum an requiratur in Sancta Romana Ecclesia Cardinalibus de iure communi.*
26 *Et quid post Concilium Tridentinum.*
27 *Cardinalis Diaconus creari potest in vigesimo secundo ætatis anno.*
28 *Papa in qua ætate eligi possit.*
29 *Exceptiones à iure naturali, & diuino prouenientes non sunt sublata per decretal. Licet, de elect.*
30 *Actus suscipientis curam Pastoralem necessariò requiritur vbi in corpus mysticum accipitur potestas.*
31 *Ætas quæ requiratur ad Dignitates sæculares, quibus cura animarum incumbit, & Parochiales ecclesias. & n.seq. vsque ad n.34.*
32 *Et quid si cura sit iurisdictionalis.*
33 *Et quid si Dignitas sit principalis in Collegiata ecclesia.*
34 *Et quid in Dignitatibus sæcularibus, vel personalibus, quibus cura animarum nulla subest. & n. seq. vsq.ad n.51.*
35 *Intellectus §. Inferiora, infr. eod.*
36 *Dispensatio dicitur vulnus, & cur.*
37 *Ætas quæ requiratur ad Dignitates, & Personatus, quibus cura animarum non incumbit ex Concilio Tridentino. & n.seq.*
38 *Et quid si Dignitati annexum sit beneficium Curatum perpetuò, & accessoriè.*
39 *Ætas quæ requiratur ad obtinendas Dignitates non Curatas, quibus annexus est ordo Presbyteratus. & n.seqq.*
40 *Abbatia, Decanatus, Præpositura, & Archipresbyteratus de iure requirunt ordinem Sacerdotalem.*
41 *Sacerdotium actu non requiritur ad obtinendas Dignitates, quibus annexus est ordo Presbyteratus, sed satis est vt promisus infra annum se faciat promoueri. & n.63.*
42 *Dignitates non curatæ, quibus annexus est ordo Presbyteratus, requirunt annum vigesimumquartum inchoatum.*
43 *Quod procedit si talis ordo sit annexus de iure speciali.*
44 *Secus si de iure communi, quia tunc ex Concilio Tridentino sufficit annus vigesimus secundus completus.*
Et quæ sit ratio differentiæ. n.46.
45 *Præpositura præsertim commendari consueta si careat cura, & conuentu, censetur Dignitas comprehensa in cap. 12. §. Ad cæteras, sess. 24. & num.111.*
46 *Nisi fuerit collata tanquam beneficium simplex.*
47 *Constitutio posterior tollit priorem, licet de ipsa*

mentionem non faciat, sed non tollit locorum specialium consuetudines, vel statuta.
48 *Dignitates in Collegiata, quibus animarum cura nulla subest, requirunt annum vigesimum secundum completum, etiamsi sint primę. & nu. seq.*
49 *Abbatia in ecclesia Collegiata, cui nulla imminet cura nec pœnitentialis, nec iurisdictionalis, obtineri potest in vigesimosecundo anno absoluto.*
Ætatem viginti duorum annorum Concilium Tridentinum pręfixit ad obtinendas Dignitates Curatas in ecclesijs tam Cathedralibus, quàm Collegiatis. ibid. & n. seq.
50 *Et refellitur contraria declaratio tanquam apocripha.*
51 *Ætas legitima quę dicatur ad Canonicatus, Prębendas, & Portiones in ecclesijs Cathedralibus. & n. seq. vsque ad n. 78.*
52 *Quid de iure communi, latè discutitur. vsque ad num. 58.*
53 *Intellectus c. Ex eo, de elect. lib. 6. & n. 56.*
54 *Intellectus cap. Si animum, de iudic. libr. 6. & num 57.*
55 *Canonicatus non requirit de substantia maturitatem consilij, & vocem in Capitulo.*
58 *Canonicatus in Cathedrali an vigore consuetudinis conferri possit maiori septennio propter certum ministerium illi annexum.*
59 *Canonicatus habentes ordinem sacrum annexum requirunt vt prouisus sit in ętate ad talem ordinem requisita. & n. 63.*
60 *Aliàs prouisio etiam facta ex causa permutationis est nulla.*
61 *Quod procedit siue illis sit annexus ordo Presbyteratus, siue Diaconatus, siue Subdiaconatus, contra opinionem Io. Andr.*
62 *Item ętas ordinis requiritur tempore datę, nisi sit ad vicatura in genere.*
63 *Sed hodie obtinentes Dignitates, Canonicatus, & Portiones, quibus ordines sacri sunt annexi, satis est vt sint in tali ętate, vt infra annum promoueri valeant.*
Siue ordines sint annexi certis pręhendis, siue incertis. n. 66.
64 *Pręb. nda Sacerdotalis ab ordinario conferri potest existente in vigesimo quarto ętatis anno.*
65 *Ordinum annexio respectu aptitudinis non requirit ętatem ordinis tempore collationis contra opinionem Abbatis, sed respectu actus duntaxat. & n. seq.*
66 *Ordinum annexio duplex.*
67 *Benefi ium ea lege fundatum vt conferri debeat Sacerdoti, seu constituto in ordine Sacerdotali, requirit ordinem Presbyteratus tempore collationis.*
68 *Pręhenda Subdiaconalis hodie obtineri potest in vigesimo primo, Diaconalis in vigesimo secundo, Presbyteralis in vigesimo quarto anno inchoatis, contra opinionem quorumdam recentiorum.*
69 *Prabenda Subdiaconalis conferri potest habenti viginti annos completos.*
70 *Pręhendę, & Portiones in Cathedrali ecclesia ex Concilio Tridentino non habent absolutè ordines sacros annexos, sed Episcopus cum consilio Capituli distribuere debet quibus quisque ordo annexus esse debeat.*
71 *Canonicatus in Cathedrali ecclesia conferri potest etiam non existenti in tali ętate, vt infra annum ad Subdiaconatum promoueri valeat, si nondum facta sit ordinum distributio. & n. 74.*
72 *Canonicatus conferri potest ante ætatem à iure, vel à Tridentino Concilio prescriptam, si ita in illius fundatione sit cautum.*
73 *Episcopus potest in erectione Canonicatus in Cathedrali admittere conditionem vt instituatur Clericus, licet decimum sextum ætatis annum non exegerit.*
74 *Canonicatus nouiter erectus in Cathedrali ecclesia, cui nondum sacer ordo sit annexus, etiam hodie conferri potest in ætate à iure communi prescripta.*
75 *Canonicus Pœnitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & annorum quadraginta.*
76 *Et annus quadragesimus debet esse completus.*
77 *Defectus tamen ætatis non obstat vbi aliàs aptior pro loci qualitate non reperitur.*
78 *Ætas quæ requiratur ad Canonicatus, & prebendas in Collegiata ecclesia. & num. seq. vsque ad num. 87.*
79 *Quid de iure communi.*
Et quid ex regula Cancellaria. n. 85.
80 *Causæ ab Apostolica Sede delegari possunt Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum ecclesiarum.*
82 *Ordines sacri ex Concilio Tridentino annecti non debent Canonicatibus, & portionibus Collegiatarum ecclesiarum, nec dignitatibus, & dimidijs portionibus, sed Canonicatibus tantum, & Portionibus Cathedralium. & n. 85.*
83 *Canonicatus, & Prabenda includitur appellatione beneficij, de quo loquitur Concilium Tridentinum in c. 6. sess. 23.*
84 *Canonici in Collegiata, vbi vigore statuti prouisi ante realem possessionem tenentur expectar per biennium, & an obstet decretum c. 6. sess. 23.*
86 *Ætas qua requiritur ad titulum beneficij, requiritur ad coadiutoriam.*
87 *Ætas qua requiratur ad obtinendas capellas, & beneficia simplicia de iure communi. & numeris seqq.*
88 *Et quid ex Concilio Tridentino.*
89 *Ætas qua requiritur ad pensiones obtinendas. & n. seq. vsque ad n. 107.*
90 *Quid si pensio assignetur pro vitæ sustentatione.*
91 *Quid si pro officio requirente maturitatem Consilij.*
92 *Et quid si pro seruitio ecclesiæ impendendo.*
93 *Et quid si ex causa remunerationis.*
94 *Pensiones super fructibus beneficiorum ecclesiasticorum hodie non reseruantur nisi prima tonsura initiatis.*
95 *Pensiones obtinentes vltra sexaginta ducatos auri de Camera ex Bulla Sixti V. tenentur habitum Clericalem, & tonsuram deferre, aliàs pensionibus sunt ipso facto priuati.*
96 *Item tenentur dicere officium B. Mariæ Virginis ex Bulla Pij V.*
97 *Pensio hodie datur propter officium sicut beneficium.*
98 *Et minori septennio reseruari non potest sine dispensatione Apostolica. & n. 100.*
99 *Pensio de iure communi est quid merè temporale nihil habens spiritualitatis annexum, & reseruari potest etiam infanti.*
100 *Pensiones quæ hodie beneficij loco assignantur vt com-*

commodiùs quis sustentari valeat, vel ex causa resignationis, seu cessionis, sunt quid spirituale, seu spirituali annexum.

101 *Pensio non est verè & propriè beneficium ecclesiasticum, nec venit beneficij appellatione.*
Declaratur. n. 104.

102 *Ætas quatuordecim annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendum beneficium simplex, non requiritur in pensione.*

103 *Pensionarius quamuis ecclesiæ non inseruiat, tamen gaudet fori priuilegio instar obtinentis beneficium.*

104 *Pensio venit appellatione beneficij in materia, in qua fit reditus ad ius commune; secus in materia correctoria, & restringibili.*

105 *Pensio non comprehenditur in litteris ad beneficia nisi de illa fiat mentio.*

106 *Beneficij appellatione ex stylo Concilij Tridentini non venit pensio.*

107 *Ætas legitima quæ sit ad obtinendas Dignitates regulares. & n. seq. vsq. ad n. 113.*

108 *Quid in Abbatia, & Prioratu Conuentuali, cui cura animarum incumbit.*

109 *Et quid in dignitatibus non Conuentualibus curam animarum habentibus.*

110 *Et quid si dignitatibus cura animarum non immineat.*

111 *Ætas viginti duorum annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendas dignitates quibus animarum cura nulla subest, an habeat locum in dignitatibus regularibus.*

112 *Et quid in commendis monasteriorum, remissiue.*

113 *Abbatissa, vel Priorissa in qua ætate eligi possit. & n. seq. vsque ad n. 124.*

114 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

115 *Abbatissa eligi non potest ex alio monasterio, si in proprio sit Monialis annorum quadraginta ætatis, & octo professionis.*

116 *Sin minus liberum est Monialibus aliam eligere in proprio monasterio, quæ sit annorum triginta ætatis, & quinque professionis, nec tenentur quadragenariam eligere in alio monasterio.*

117 *Et quid si talis in proprio monasterio non reperiatur, nec quadragenaria in alio eiusdem ordinis.*

118 *Abbatissa nullo casu eligi potest quæ trigesimum annum non expleuerit, sed postulanda est à Sede Apostolica.*

119 *Abbatissa eligi debet quæ sit cæteris magis idonea, si nulla sit in monasterio cum qualitatibus à Concilio requisitis, & in prouincia non sit aliud monasterium eiusdem ordinis.*

120 *Ætas prouectior requiritur in Abbatissa, quàm in Abbate propter sexus imbecillitatem.*

121 *Dispositum in Abbatissa non habet locum in Abbate.*

122 *Masculinum concipit fœmininum, sed non è conuerso.*

123 *Annus quadragesimus in Abbatissa an debeat esse completus.*

124 *Inquisitores hæreticæ prauitatis cuius ætatis esse debeant.*

125 *Ætas maior cur requiratur in Inquisitore, quàm in Episcopo, qui tamen Inquisitor est.*

126 *Ætas legitima ad Monachatum quæ sit.*

127 *Monachatus dicitur beneficium simplex.*

128 *Monachus per professionem acquirit ius Collegij, & habet monasterium obligatum ad alimenta.*

129 *Malitia in professione regulari ætatem non supplet.*

130 *Ætas quæ requiratur ad ordines suscipiendos. & n. seq. vsque ad n. 137.*
Quid in ordine Episcopali.

131 *Et quid in ordine Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus.*

132 *Et quid in minoribus ordinibus, & prima tonsura.*

133 *Ætas an sit computanda à tempore conceptionis, an natiuitatis, vel Baptismi.*

134 *Ætas quid sit.*

135 *Homo non dicitur qui est in vtero.*

136 *Annus vbi requiritur completus, an sufficiat vltimam diem attigisse, an verò tempus currat de momento in momentum.*

137 *Scientia qualis requiratur ad dignitates, & ordines ecclesiasticos. & n. seq. vsq. in fin.*

138 *Scientia alia eminens, alia mediocris, alia sufficiens.*

139 *Scientia potissimum æstimanda est secundum qualitatem ecclesiæ, ad quam quis assumitur.*

140 *Scientia eminens requiritur in promouendo ad dignitatem Episcopalem. & n. 143.*

141 *Episcopus habere debet notitiam scrutabiliter noui, & veteris Testamenti.*

142 *Item habere debet scientiam iuris, cum secundum illud debeat iudicare.*

143 *Scientia competens in Episcopo toleratur ex causa, & dispensatiuè.*

144 *Scientia iuris requiritur in Archidiaconis, Præpositis, & alijs habentibus iurisdictionem contentiosam. In alijs verò sufficit scientia secundum qualitatem officij, vel beneficij.*

145 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

146 *Monachi, & Eremitæ potius egent contemplatione, quàm scientia.*

147 *Scientia qualis requiratur in Abbate. & num. seq.*

148 *Abbas curam habet saltem fori Pœnitentialis respectu Monachorum suorum.*

149 *Scientia qualis requiratur in Presbytero, & qualis in Diacono, & Subdiacono. n. 153.*
Et qualis in minoribus ordinibus, & prima tonsura n. 154.

150 *Liber Sacramentorum, id est Missale.*

151 *Illiterati etiam dociles, & ex magna causa necessitatis promoueri non debent ad sacros ordines. & n. seqq.*

152 *Sed iam promotis conferri possunt Parochiales, quando litteratiores inueniri nequeunt.*

CVM IN CVNCTIS. Præscribit qualis esse debeat qui in Episcopum eligitur. Punit scienter alium eligentes. Dicit quando vacent priora beneficia ipsius electi. Et qualis assumi debeat ad dignitatem, personatum, & beneficium curatum, & ponit pœnam contrafacientis. Et quomodo sic assumptus debeat ad ordines promoueri, & sub qua pœna, quoad eas remouens appellationem, & extendens eam ad præterita. Potest diuidi in duas partes principales secundum Io. Andr. In prima ponitur duplex constitutionis ratio. In secunda constitutio, ibi, *præsenti*. Ratio vero prima finalis est. Secunda impulsiua. Secunda ibi, *ea propter*. Constitutio verò habet tres principales partes. Prima vsque ad §. Inferiora, facit duo. Primò enim ponit qualis esse debeat qui in Episcopum eligitur. Deinde quando vacent eius bene-

neficia, ibi, *cum autem*. Secunda pars vsque ad
§. Clerici, itidem duo facit. Primo ponit qualis
debet assumi ad dignitatem, personatum, & beneficium
curatum. Secundò, quomodo, & sub
qua pœna debent ad ordines promoueri, remouens
appellationem à præsenti, & extendens ad
præterita, ibi, *cum autem*. Tertia pars etiam facit
duo. Primò ponit pœnam peccantium in eligendo
Episcopos. Secundò pœnam peccantium
in electione inferiorum, ibi, *Episcopi autem*.

1 Nota primò sacrorum Ordinum appellatione
non venire ordines minores, etiamsi ordines sacri
exprimantur per dictionem vniuersalem. Nam
hic dicitur in cunctis sacris Ordinibus requiri
2 ætatis maturitatem, & tamē certum est huiusmodi
maturitatem non exigi in ordinibus minoribus,
cum conferri possint à septimo anno expleto,
cap. De ijs 28. dist. cap. In singulis, 77.
dist. Dixi, in cap. Super inordinata à num. 19.
vsque in finem, infra de præben. Item hic dicitur
in sacris Ordinibus requiri litterarum scientiam,
quæ tamen non exigitur in promouendis
ad minores ordines, cum satis sit vt linguam La-
3 tinam intelligant, vt in decreto Concilij Tridentini,
cap. 11. sess. 23. Largè tamen minores ordines
dicuntur sacri, vt notat glos. in cap. 1. in
ver. Clericum, de tempor. ordin. lib. 6.

4 Secundò, nota ætatem maturam dici non tantum
in trigesimo anno completo, sed etiam in
decimo octauo incœpto: nam in principio dicitur
ætatis maturitatem requiri in cunctis sacris
Ordinibus, & Ecclesiasticis ministerijs, & officijs,
putà Decanatu, & Archidiaconatu, vt explicant
Innoc. Host. & Io. Andr. & postea hæc maturitas
declaratur esse in Episcopo in trigesimo anno
completo. In ordinem autem Subdiaconatus, qui
etiam inter sacros computatur, cap. A nobis, de
ætat. & qualit. cap. Miramur, de seru. non ordinan.
cap. Ex eo, de elect. in 6. Concil. Tridentinum,
de sacram. Ordin. sess. 23. cap. 2. ex iuris
communis dispositione satis est attingere annum
decimum octauum, vt in Clem. fin. de ætat, & qualit.
Item hæc maturitas in inferioribus dignitatibus
exemplificatur in vigesimo quinto inchoato,
vt infra in §. Inferiora. Vnde collige ætatem maturam,
dici secundum subiectam materiam. Ad
hoc l. Cum filio, in fine. ff. De leg. 2. & l. Cum
hic status. §. Sponsam, ff. De donat. inter vir. de
vxor. & cap. 1. 27. q. 1. & notat Archid. in cap.
Conuenior, & princ. 23. q. 8. & Dec. hic n. 4.

5 Tertiò, nota ex ordine litteræ ibi, *grauitas morum,
& litterarum scientia*: in Prælato vitam
esse præponendam scientiæ, quia, vt Bald. inquit,
num. 13. vita facit hominem beatum, sciencia
inflatum. Sed an hoc sit verum, scripsi plenè, in
c. Eam te, de ætat. & qualit.

6 Quartò, nota tria requisita in promouendis ad
sacros Ordines, & Ecclesiastica ministeria. Primum
est ætatis maturitas; & de hoc plenissimè
dicam infra per duodecim quæstiones. Secundum
est morum grauitas, idest ponderositas secundum
Host. num. 3. Nam & compositio corporis qualitatem
indicat mentis, §. vlt. 41. dist. cap. Conuenientibus,
1. q. 7. Tertium est literarum scientia,
& de hoc dic vt infra in vltima quæstione.

7 Quintò, nota ibi, *multò fortius*, qualitates requisitas
in inferioribus ordinibus, & ministerijs
Ecclesiasticis in eminentiori gradu desiderari in
Episcopo. Et merito, quia ad curam aliorum
positus in seipso debet ostendere qualiter alios in
domo Dei oporteat conuersari, vt dicitur in littera,
Vilissimus enim computandus est qui præcelsit
dignitate, nisi præcellat alios scientia, &
sanctitate, cap. Vilissimus, 1. quæst. 1. cap. Conuenientibus,
1. quæst. 7. & in Authen. de sanctiss.
Episc. §. Damus, gloss. hic in ver. Multo, & Innoc.
in princ. in ver. In Episcopo. Quod si in quibuslibet
Ecclesiæ gradibus prudenter, scienterque
curandum est, vt in Domini domo nihil sit
inordinatum, nihilque præposterum; multo magis
elaborandum est, vt in electione eius, qui supra
omnes gradus constituitur, non erretur: nam
totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si
8 quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite,
vt legitur in cap. 1. sess. 24. Concilij Trid.
vbi propterea statuitur, vt cumprimum Ecclesia
vacauerit, supplicationes ac preces publicè, priuatimque
habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem,
& diœcesim indicantur, quibus Clerus,
populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare.

9 Sextò, nota in eod. ver. *Multò fortius*, argumentum
à minori ad maius sumi affirmatiuè, videlicet
si id de quo minus videtur inesse, inest,
Ergo & id, de quo magis, vt hic, & cap. Si in laicis,
18. dist. cap. De inducijs, 3. quæst. 3. cap. Si
officia, 59. dist. cap. Cum per bellicam, 34. q. 2.
cap. Non æstimemus, 13. quæst. 2. & cap. Ex parte,
il tertio, de decim. Sed à maiori ad minus
formatur negatiuè, idest si id, de quo magis videtur
inesse non inest: ergo nec id, de quo minus,
vt cap. Si Paulus, 32. quæst. 5. cap. Si ergo
8. quæst. 1. cap. Imitare, 6. quæst. 1. & cap. Quælibet,
40. dist. & hic notat gloss. in ver. Multo fortius,
& Host. nu. 4. vers. Et est hic argumentum.
Ad vtrumque membrum est textus in l. Relegatorum,
§. Soler. ff. De interdict. & releg. ibi: [Est
enim per quam ridiculum eum, qui minoribus
pœnæ causa prohibitus sit, ad maiores aspirare,
maioribus tamen prohibitus minores petere non
prohibetur.]

10 Septimò, nota in ver. *Ea propter*, quatuor requisita,
quæ debent inquiri in eligendo ad dignitatem
Episcopalem, de quibus etiam habetur in
decreto Concilij Tridentini, cap. 1. sess. 7. vbi innouatur
hæc decretalis, & in cap. 2. sess. 22. & in
cap. 1. sess. 24. Primum est ætas annorum triginta,
& de hoc plenè dicam infra, in 1. quæst. principali.

Secundum est vita commendabilis: irreprehensibiles
enim esse connenit quos præesse necesse
est corrigendis, cap. In Sacerdotibus, 61. dist.
Et Episcopus præcepto diuino tenetur oues suas
pascere non tantum Verbi Dei prædicatione, &
Sacramentorum administratione, sed etiam bonorum
omnium operum exemplo, vt habetur in
decreto Concilij Tridentini, cap. 1. sess. 23. Vita
enim est veluti quoddam prædicandi genus, vt in
cap. 1. circa princ. sess. 25. Vnde integritas præsidentium
dicitur esse salus subditorum, in cap. 1.
11 sess. 6. Ad hoc c. Magnæ, vers. Præterea, de voto.
Itaque criminosus ineligibilis est, cap. 1. supra,
tit. proximo, Ioan. Andr. hic num. 7. in ver. Vita.
Imò nec sufficit vitæ integritas tempore electionis;
sed vt ait Hormida Papa, in d. cap. In Sacer-

cerdotibus, 61. dist. longa debet vitam suam
probatione monstrare, cui gubernacula com-
mittuntur Ecclesiæ, concordat cap. Priusquam,
28. dist. & Concilium Tridentinum, in cap. 1.
vers. Confidens itaque, sess. 6, ibi, [Ad Ecclesiarum
regimen, onus quippe Angelicis humeris formi-
dandum, qui maximè digni fuerint, quorumque
prior vita, ac omnis ætas à puerilibus exordijs
vsque ad perfectiores annos per disciplinę stipen-
dia Ecclesiasticæ laudabiliter acta testimonium
præbeat, secundum venerabiles Beatorum Pa-
trum sanctiones, assumantur.]

Tertium requisitum est litterarum scientia, de
quo dic vt infra in vltima quæstione.

12 Quartum, & vltimum est, vt promouendus sit
de legitimo matrimonio natus. Et pondera hanc
13 litteram, quæ non requirit simpliciter vt sit legi-
timus, sed etiam vt sit natus de legitimo matri-
monio; & sic vt matrimonium præcedat natiui-
tatem. Vnde videtur posse inferri vt legitimatus
per subsequens matrimonium sit ineligibilis. Et
hoc in fortioribus terminis videtur sentire Bald.
hic num. 11. Ait enim, Sed quid si fuit conceptus
ex concubina, & antequam nasceretur fuit cum
ea contractum matrimonium? Dic quod pecca-
tum originale est in semine.

Sed contrarium determinat, glos. in cap. Inno-
tuit, in ver. Coniugata, infra eod. quia matrimo-
nium sequens omnia præcedentia purgat, & eam
glossam dicit communem Compostell. hic, nu. 8.
in ver. Legitimo, & sequuntur Couarr. de Sponsal.
par. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Duenn. regul. 350.
ampl. 5. & passim alij.

14 Octauò, nota ibi, *ea propter*. Summum Ponti-
ficem posse pro necessitate temporis dispensare
cum promouendo in Episcopum super qualitati-
bus hic præscriptis, vt per Abb. in 4. notab. Ad
idem. Ad idem text. in cap. Innotuit infra eod.
Vnde vt hic refert Io. Andr. num. 4. in ver. Qui-
busdam. Ioannes Episcopus Gratianopolitanus
auunculus Comitissæ Sabaudiæ propter nobili-
tatem suam, & amicorum potentiam, in 18. anno
electus fuit tempore schismatis Alexandri III. &
Federici.

15 Expeditis notabilibus quia inter qualitates re-
quisitas in promouendis ad dignitates officia, &
ordines Ecclesiasticos, primo loco hic comme-
moratur ætatis maturitas. Inquirendum est gene-
raliter quæ ætas in singulis exigatur tam ex iuris
communis dispositione, quam ex decretis Con-
cilij Tridentini.

16 QVÆRO igitur primò, & principaliter
quæ ætas requiratur ad obtinendum Episcopa-
tum?

Hoc loco sub nomine Episcopatus compre-
hendimus etiam superiores dignitates, nempe
Archiepiscopatus, & Patriarchatus: ordo enim
Episcoporum quadripartitus est, cap. Cleros, 21.
dist. Magister in 4. senten. dist. 24. de quadri-
17 part. ord. Episcop. Et de Episcopo, & superiori-
bus dignitatibus hanc quæstionem firmat Gemin.
in cap. Si eo tempore col. 3. in gl. penul. de re-
script. in 6. vbi Episcopatum supremum beneficium
appellat; & summum beneficium Host. in cap. Su-
per inordinata, nu. 9. vers. Aliud sæculare sum-
mum, infra de præben. per cap. Quorum vices, 68.
dist.

18 Et ita intelligendo dicendum est ad Episcopa-
tum requiri annum trigesimum completum, vt
hic est casus. Et est speciale in Episcopo, vt non
sufficiat annum esse inchoatum, secundum glos-
sam, Innocen. & Host. omnes in ver. Exegerit.
Idem notat gl. in cap. Ad nostram, in ver. Ante
consummationem, infra de regular. In inferiori-
bus enim dignitatibus sufficit annum legitimum
attigisse, vt infra in §. Inferiora: ibi, *nisi qui iam
vigesimum quintum ætatis annum attigerit*. Item
aliud in sæcularibus dignitatibus, vt l. Ad rem-
publicam. ff. De muner, & honor. Nec contra-
rium sentit gl. in cap. Vnico, in ver. Compleue-
rint, de ætat. & qualit. lib. 6. licet eam in alium
sensum incautè detorserint, moderni Collecto-
res, hic n. 16. Nam cum textus ibi indulgeat Epi-
scopis vt dispensare possint ad dignitates, & per-
sonatus curam animarum non habentes cum ijs,
qui vigesimum annum compleuerint; glossa
dicit, non sufficit attingere, sicut in Episcopo.
Quæ verba non important, vt in Episcopo suf-
ficiat attingere, imò important oppositum, &
sensus est, non sufficit attingere, sicut non sufficit
in Episcopo. Quod inde apparet manifestè, quia
glossa allegat hanc decretalem, quæ requirit an-
num trigesimum expletum. Item allegat duo
alia similia, in quibus non sufficit annum atti-
gisse, videlicet in Abbatissa, vt in cap. Indem-
nitatibus, primo responso, de elect. lib. 6. & in
iudice delegato, vt in cap. Cum vigesimum, infra
de offic. deleg. Itaque ad obtinendam dignita-
tem Episcopalem oportet annum trigesimum
expleuisse, vt hic patet; nec glossa, nec quis-
quam alius discrepat. Et hodie similiter est ex-
pressum in constitutione Gregorij XIV. quæ in-
cipit, Onus Apostolicæ seruitutis, edita idibus
Maij, 1591. §. 9. ibi, *annum trigesimum iam ex-
19 pleuisse*, in Bullar. tomo secundo, pag. 691. Et in
hoc pari passu ambulant matrimonium spiri-
tuale, quod contrahitur inter Episcopum, &
Ecclesiam, vt in cap. 2. de translat. Episc. & ma-
trimonium carnale, in quo itidem non sufficit an-
nus inchoatus, vt in c. Continebatur, & cap. At-
testationes, infra de despons. impuber. In hoc
20 tamen differunt, quod in matrimonio carnali ma-
litia supplet ætatem, cap. De illis, il secundo, &
cap. fin. eod tit. Secus in matrimonio spirituali,
gl. in Clem. 2. in ver. Ætate, & ibi. Imola, nu. 5.
de regular. gl. vnica, & Abb. in cap. Postulasti,
num. 3. eod. tit.

21 Quod si quæras cur hic canon præfixerit tri-
gesimum annum completum ad obtinendam di-
gnitatem Episcopalem, cum in alijs dignitatibus
tam Ecclesiasticis, quam secularibus sufficiat
annus inchoatus, vt dictum est: glossa præalleg.
in cap. vnico, in ver. Compleuerint, de ætat. &
qualit. lib. 6. dicit ista talia esse illa, de quibus
dicit lex, Non omnium, quæ à Principibus
sunt, ratio reddi potest. l. Non omnium. ff. De
legib. Nam sicut dixit, de triginta, ita potuisset
dicere de citeriori, vel vlteriori tempore; sicut
22 Imperator, in Authen. de sanctiss. Episc. §. Pres-
byterum. Ad hoc præfixit ætatem annorum, 35.
Idem notat glossa in Clem. Ne in agro. §. Cæte-
rum, in ver. Vigesimum annum peregerint, de
statu Monach. sed melius Host. hic num. 5. in ver.
Exegerit, hoc ideò factum putat, quia Saluator
noster, cuius Vicarius est Episcopus, cap. Mulier,
il secundo, 33. quæst, 5. cap. In nouo, 21. dist. in

tri-

trigesimo anno baptizatus est,& prædicauit,cap. Presbyter. 78. dist. Addit S. Thomas in 3. par. quæst. 39. art. 3. hanc esse perfectam corporis ætatem. Vnde,vt legitur Gen. 41. triginta annorum erat Ioseph quando accepit regimen Ægypti. Dauid triginta annorum erat cum regnare cœpit,vt 2.Reg.5. & Ezechiel in trigesimo anno cœpit prophetizare, Ezechiel. 5.

23 Sed objicies. Si ratio Hostien. fuisset attendenda, non oportuisset præscribere annum trigesimum completum;Quia, vt ex sententia B.Chrysostomi aduertunt gl. Hugo,& Archid. in d. cap. Presbyter, & Abb. hic num. 2. Dominus Iesvs cum fuit baptizatus, & cœpit prædicare, de trigesimo anno nondum attigerat nisi triginta dies, sicut in Euangelio continetur,Lucæ 3. *Erat Iesus quasi annorum triginta.*

24 At respondetur. quidquid dicant glossa,Hugo, Archid. & Abb. iuxta sanctorum Patrum sententias, Christus baptizatus est, & prædicauit trigesimo anno completo. Et dum Lucas ait, & ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, non dixit quasi propter diminutionem. sed quia de trigesimo excesserat tredecim dies, vt declarat Cardin. Turrecr. in d. cap. Presbyter, vbi ait hanc fuisse sententiam Chrysostomi super Matth. homil. 10. & Gregorij Nazianzeni,Bedæ,Isidori, & aliorum, adijciens ita etiam sentire D. Thomam loco citato. Tene igitur trigesimum annum completum fuisse hic præfixum, quia ad imitationem Christi in hac ætate debet promouendus prædicationem assumere, quod est præcipuum Episcoporum munus,cap. Episcopus, il tertio,88. dist. Concilium Tridentinum, cap. 1. sess. 5. & c. 4. sess. 24.

25 Successiuè QVÆRO, an eadem ætas annorum triginta, quæ exigitur in Episcopo, requiratur etiam in sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus?

26 Etsi iure veteri de hoc nihil expressè sit cautum; tamen videtur hoc posse deprehendi ex iure nouissimo Concilij Tridentini: nam in cap.1.sess.7. decernit vt ad Cathedralium Ecclesiarum regimen nullus nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, grauitate morum, litterarumque scientia præditus assumatur, iuxta constitutionem, de qua hic ab Alexandro III. in Concilio Lateranensi promulgatam, & idem repetit, in cap. 2. sess. 22.& in cap.1. sess. 24. Ac deinde, in cap. 1. §. Quæ verò, sess. 25.quæ de Episcopis dicta sunt, eadem ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere decernit. Et ita ex his decretis simul iunctis colligunt Maiol.de irreg.lib. 1. cap. 30. num. 13. Alphonsus Hoieda, de benefic. incompatib. c. 24 num,17. & Nicol. Garzias,de benef. par. 7. c. 4. n. 78.

Sed certè quamuis sit admodum rationabile,vt ad tantę dignitatis fastigium non assumatur quis ante trigesimum annum completum, arg. huius decretalis; tamen opinio hæc non probatur in d. cap. 1. sess. 25. quia verba illa, quæ de Episcopis dicta sunt, non referentur ad ea, quæ dicta fuerunt in præcedentibus sessionibus, sed ad illa tantum,de quibus fuit actum in eod. cap.1. circa frugalitatem, modestiam,continentiam, humilitatem, & reliquum vitæ genus Episcoporum. Idque non obscurè colligitur ex eo quod Concilium ibi extendit quę dicta sunt de Episcopis non tantum ad Cardinales,sed etiam ad quoscumque beneficia Ecclesiastica tam sæcularia, quàm regularia obtinentes pro gradus sui conditione. At absurdum esset vt ætas ad obtinendum Episcopatum præfixa intelligeretur etiam præfixa ad obtinenda beneficia inferiora. Item mos Concilij est vbi voluit decreta in præcedentibus sessionibus edita innouare, aut ampliare, id disertis verbis exprimere, vt in cap. 1. vers. Ne verò, sess. 23. in cap. 1. ibi, & Tridentinæ huius Synodi de-

27 creta, & cap. 9. in princ. sess. 24. in cap. 6. in princ. sess. 25. & sæpe alibi. Illud tamen certum est in Diaconum Cardinalem assumi posse, qui in vigesimo secundo ætatis suæ anno sit constiturus, ita vt omninò intra annum ad sacrum Diaconatus ordinem valeat, & debeat promoueri, ve ad litteram llamitur in constitutione Sixti V. de S. R. E. Cardinalibus, quæ incipit, Postquam verus ille, edita nonis Decembris 1586. in Bullar. tom. 2. pag. 560. & aduertit Cardin. Palcott. de facti Consist.consultatione 4. par. q. 1.

28 Vlterius QVÆRO, quid in Romano Pontifice?

Breuiter dicendum ad hoc nullam certam ætatem à sacris constitutionibus esse præfixam, vt per Io. de Selua de benef. q. 5. par.3. nu.14. Et quamuis decens sit vt Christi Vicarius,& vniuersalis Ecclesiæ Episcopus in ea saltem ætate sit constitutus, in qua Christus cœpit prædicare, & in qua cæteri Ecclesiarum Episcopi promouentur, vt hic; tamen in quacumque ætate eligatur, validitati electionis defectus ætatis objici non potest, cap. Licet de vitanda, infra eod. & ibi dixi, num. 11. & 24. post Innocen. Compostell. Host. Io. And. & alios communiter, requiritur tamen iure naturali, & diuino vt eligendus sit in tali ætate vt vsum rationis habeat, quoniam Petro Dominus dixit, *Pasce oues meas*, Ioan. 20. quibus verbis elegit eum in Pastorem ouium suarum, cap. Significasti, & ibi glossa, in ver. Pasce oues meas, supra eod. Officium autem pascendi suscipere non potest infans, & vsu rationis ca-

29 rens; ideoque electio de talibus nulla esset,& hic defectus objici posset non obstante decretali, Licet, quæ huiusmodi exceptiones à iure naturali, & diuino promouente non sustulit, vt ibi dixi, num. 20. post Bellam. num. 39. & Abb. num.10.

30 vers. Cum quæritur an aliqua exceptio. Præterea ad Episcopatum vbi in corpus mysticum accipitur potestas, requiritur ex necessitate actus suscipientis curam Pastoralem, & sic vsus rationis,vt per D. Thomam in 4. senten. dist. 25. quæst. 2. art. 2. q. 2. Turrecr. & Præpos. in cap. Subdiaconus, num. 277. dist.

31 Secundò, principaliter QVÆRO, quæ ætas requiratur ad obtinendas inferiores dignitates sæculares, quibus cura animarum incumbit, & Parochiales Ecclesias.

Respondeo, requiri annum vigesimum quintum inchoatum, vt patet infra, in §. Inferiora, vbi dicitur,inferiora ministeria,puta Decanatum, Archidiaconatum, & alia quæ curam animarum habent connexam, nec non Parochialis Ecclesiæ regimen nullus omninò suscipiat, nisi qui iam vigesimum quintum annum attigerit. Concordat decretum Concilij Tridentini,in cap.12,circa princ. sess. 24. ibi: Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest,

subest, promoueatur nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & paulò post innouatur hæc decretalis.

32 Quæ conclusio procedit, sine cura incumbens dignitati sit fori pœnitentialis, siue iurisdictionalis, vt est textus clarus, in cap. Dudum. §. Licet autem positiones, vers. Sed cum in iure confessus fuerit, vbi Abb. sub num. 7. & omnes notant infra eod. & consuluit Nauarr. cons. 4. num. 1. & 2. de ætat. & qualit. Et dixi plenius, in cap. 1. infra, de Capell. Monach.

33 Et ex his infertur vt ad obtinendam dignitatem principalem in Ecclesia Collegiata regulariter requiratur annus vigesim⁹ quintus inceptus, cum plerumque curam habeat animarum in foro interiori, vel exteriori, vt aduertit Garzias, de benef. par. 7. cap. 4. num. 65. Sed tu vide quod dicam infra, num. 49.

34 Tertiò, principaliter QVÆRO, quæ ætas requiratur ad obtinendas dignitatc sæculares, vel personatus, quib⁹ cura animarum nulla imminet.

Innocentius in cap. Præterea, sub num. 1. de ætat. & qualit. dixit non inueniri iure cautum qua ætate debeat esse is, qui eligitur ad dignitatem curam animarum non habentem. Ideoque, satis esse vt sit maior annorum quatuordecim. Sed de hoc dicto Innocentij multum miratur Bernard. Compost. in cap. Dudum, infra eod. prout eum refert Anchar. in d. cap. Præterea circa finem, quia cum sæcularibus honoribus administrationem habentibus requiratur ætas viginti quinque annorum, vt l. Spurij, §. Minor & l. Non tantum. ff. De decurion. nisi ex causa, vt in præall. l. Non tantum, & ita possit intelligi Innocentius secundum eum: longè magis id obtinere debet in

35 honoribus, & dignitatibus Ecclesiasticis. Et pro opinione Compost. videtur, tex. infra in §. Inferiora, si referamus verba illa, *quæ curam animarum habent annexam*, ad verbum, *alia*, immediate præcedens, non autem ad verbum, *ministeria*, ita vt sit sensus: Inferiora ministeria, seu dignitates etiam non curatæ, & alia, quæ curam animarum habent annexam, nullus omninò suscipiat, nisi qui vigesimum quintum annum attigerit; prout illum, §. Etiam in dignitatibus non curatis intelligit Gemin. in c. Si eo tēpore, col. 3. in gl. penult. vers. Conclude veritatem, de rescript. in 6. & Abb. in cap. Super inordinata, n. 11. vers. Aut est dignitas inferior, infra de præben. Et est ex mente Io. Andr. in eod. §. Inferiora, qui super verb. alia, dixit supplendum, quandoque, quasi senserit necessarium non esse vt habeant curam animarum. Rursus pro opinione Compostell. inducitur tex. in cap. vnico, de ætat. & qualit. lib. 6. vbi indulgetur Episcopis vt dispensare possint in dignitatibus, & personatib⁹ non habentibus curam cum his, qui vigesimum ætatis

36 annum expleuerint. Ergo in illis de iure communi requiritur annus vigesimus quintus, cùm dispensatio sit iuris communis relaxatio; glossa in c. Vt constitueretur, in ver. Detrahendum, 50. dist. & dicitur vulnus, quia per eam ius commune vulneratur, cap. Ipsa pietas, 23 quæst. 4. Syluest. in ver. Dispensatio, in princ. alioquin si ius commune non obstaret, dispensandi facultas Episcopis concessa nihil operaretur. Et pro hac parte concludit Abb. in d. §. Inferiora, n. 3. subdens non extare aliud ius de ætate disponens super istis dignitatibus inferioribus. Et sequuntur Dec. in eodem §. num. 11. Franc. in cap. Si eo tempore, num. 10. de rescr. in 6 & in cap. 1. sub num. 3. vers. In eadem glossa, de ætat. & qualit. eod. lib. Selua de benef. 3. part. quæst. 52. num. 17. & 24. & plerique alij.

37 Verum altercationem hanc inter Innocen. & Compostell. hodie diremit ius nouissimum Concilij Tridentini, in cap. 12. §. Ad cæteras, sess. 24. quod mediam viam elegit, statuitque vt ad dignitates, vel personatus, quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores asciscantur. Et sacra Congregatio eiusdem Concilij interpres declarauit dictum, §. Ad cæteras, esse intelligendum de anno vigesimo secundo completo. Quod pro constanti etiam tenet Quintil. Mandos. de minori ætat. c. 5. nu. 10.

Ideoque consulta ab is, qui attigit vigesimum secundum annum, possit obtinere dignitatem, non curatam in Ecclesia Cathedrali, seu Collegiata stante decreto Concilij, quod ad eas clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores asciscantur, sess. 24. cap. 12. §. Ad cæteras autem dignitates. Respondit non posse, sed oportere vt annum vigesimum secundum exegerit. Et in hanc sententiam dedit litteras ad Episcopum Abulen. sub die 24. Septembris 1593. Quarum tenorem recitat Garzia de benef. par. 7. cap. 4. num. 70.

38 Hæc autem ætas viginti duorum annorum ex eiusdem Congregationis sententia sufficit in dignitate, cui animarum cura nulla imminet, quamuis ei accessoriè, & in perpetuum vnitum sit curatum beneficium. Ad hoc, cap. Extirpandæ. §. Qui verò, cum ibi notatis per DD. infra de præben. Recipit tamen secundum aliquos conclusio superius firmata notabilem limitationem, videlicet vt non procedat si dignitati annexus sit ordo Presbyteratus; quia tunc ad eam obtinendam requiritur ætas viginti quinque annorum ad Sacerdotium requisita, allegant d. c. 12.

40 vers. Neminem etiam deinceps, sess. 24. Vnde ad Abbatiam Decanatum, Præpositurain, & Archipresbyteratum, licet eis cura animarum non incumbat, requiritur etiam hodie vt promouendus attingat vigesimumquintum ætatis annum, cum de iure annexum habeant ordinem Presbyteratus, vt de omnibus est textus, in cap. 1. & ibi Butr. in 1. notab. infra, de ætat. & qualit. Et ita post Maiol. & Mandos. quos citat, concludit Garzia de benef. part. 7. cap. 4. num. 72. & seqq.

41 Sed tu considera primò iure communi inspecto ad obtinendas dignitates, quibus est annexus ordo Presbyteratus, non requiri vt quis actu sit Sacerdos, sed satis esse vt statutis, temporibus ad Sacerdotium promoueatur. Ita probat tex. in d. cap. De ætat. & qual. ibi, Presbyteri fiant, vbi hoc notat Butr. in 4. notab. num. 2. dicens de iure ordinem ad validitatem promotionis ad beneficium non exigi contemporaneè cum promotione, quatumcumque illi sit annexus ordo, sed sufficere vt prouisus faciat post promotionem se promoueri. Idem statuitur infra, in §. Inferiora, ibi, præfixo à Canonibus tempore in Presbyteros ordinari. Quod quidem tempus hodie est infra annum, vt est expressum in cap. 4. sess. 22. Concilij

cilij Tridentini, & latius dicam, infra num. 63.
42 Vnde quatenus etiam Concilium, in d. cap. 12.
§. Ad cæteras, nil noui statuisset quoad illas digni-
tates, quibus de iure annexus est ordo Presbyte-
ratus, de quo mox dicetur; adhuc tamen non
requireretur ætas vigintiquinque annorum, vt
putat Garzias, sed satis esset attingere annum vi-
gesimumquartum, quia sic posset prouisus infra
annum ad Sacerdotium promoueri. Neque verò
huic considerationi aduersatur decretum Conci-
lij, in d. cap. 12. §. Neminem etiam deinceps,
sess. 24. Quoniam loquitur alternatiuè ibi, eo
Ordine sacro aut sit initiatus, quem illa dignitas,
præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate,
vt infra tempus à iure, & ab hac sancta Synodo
statutum initiari valeat, & sic non requirit præ-
cisè vt sit actu constitutus in ordine requisito;
quin potius admittit vt promoueri possit infra
annum, hoc enim est tempus statutum à iure, &
à Tridentina Synodo, vt in d. Clem, Vt ij, & in d.
cap. 4.
43 Deinde considera duobus modis Dignitates
habere posse ordinem Presbyteratus annexum.
Primo de iure speciali, idest ex priuilegio funda-
tione statuto, vel consuetudine, vt notat gl. in cap.
Si eo tempore, in ver. Ætatem, de rescrip. in 6.
Et hoc casu verum est ad obtinendam dignita-
tem, cui sit annexus ordo Presbyteratus, non
sufficere ætatem viginti duorum annorum præ-
scriptam, in d. §. Ad cæteras, sed oportere vt
prouisus sit in tali ætate, vt infra annum possit in
Presbyterum ordinari; & sic in vigesimoquarto
44 inchoato, iuxta d. Clem, Vt ij, & d. c. 4. sess. 22.
Secundò dignitas habere potest ordinem Pres-
byteratus annexum de iure communi, vt in qua-
tuor dignitatibus expressis, in d. cap. 1. de ætat.
& qualit. Et hoc casu arbitror veram non esse su-
pradictam limitationem, sed sufficere ætatem vi-
ginti duorum annorum, & Concilium in d. §. Ad
cæteras, hac in parte sustulisse iuris communis
dispositionem, vt scripsi plenius, in d. cap. 1. in
1. notab, Ideoque quamuis Abbatia non Curata
de iure habeat annexum ordinem Presbyteratus,
vt in eod. cap. 1. tamen sacra Congregatio de-
clarauit ad eam obtinendam satis esse vigesimum
secundum annum expleuisse, vt patebit infra
45 num. 49. Et similiter quamuis & præpositura
habeat huiusmodi ordinem Presbyteratus anne-
xum, vt habetur in eod. cap. 1. ibi, Præpositi, ta-
men cum fuerit dubitatum an præpositura præ-
sertim commendari consueta si careat cura, at-
que Conuentu, censeantur nihilominus Dignitas,
ita vt in eius Commendatario requiratur ætas, de
qua in Concilio Tridentino, cap. 12. sess. 25. sa-
cra Congregatio, die 9. Iulij 1577. censuit esse
dignitatem comprehensam, d. cap. 12. quia
cum sit regularis, est saltem habitu cum præemi-
nentia, licet postea die 20. Septembris, 1577.
ostensa quadam decisione Rotæ, quæ deciderat
contrarium, dixerit videndas collationes, quas
46 Papa fecerat de istis præposituris; quia si contu-
lerit tamquam beneficia simplicia, clarum est
non comprehendi appellatione dignitatum. Ita-
que quatenus esset dignitas Sacra Congregatio
habuit pro constanti sufficere ætatem viginti
duorum annorum à Concilio præscriptam.
47 Quod si inquiras cur Concilium, in d. cap. 12.
§. Ad cæteras, sess. 24. nil noui statuerit quoad
dignitates habentes ordinem Presbyteratus an-
nexum de iure speciali; sed quoad illas tantum,
quibus Presbyteratus est annexus de iure com-
muni: Patet solutio ex textu, in cap. 1. de const.
lib. 6. quia scilicet legislator (qui omnia iura in
scrinio pectoris sui censetur habere) constitutio-
nem condendo posteriorem, intelligitur priorem
reuocare, quamuis de ipsa mentionem non fa-
ciat. At verò locorum specialium consuetudines,
& statuta cum sint facti, & in facto consistant,
potest probabiliter ignorare, ideoque per consti-
tutionem à se nouiter editam, nisi expressè ca-
ueatur in ipsa, non intelligitur ipsis in aliquo de-
rogare. Præsertim verò quia mos Concilij est,
vbi voluit priuilegia, statuta, vel consuetudines
tollere, id disertis verbis exprimere. Ad hoc c. 2.
vers. Vnde si circa, infra, de transl. & c. Ad audien-
tiam, de decim.
48 Successiuè QVÆRO, quid de dignitatibus
non curatis in Collegiatis Ecclesijs.
Respondeo ad obtinendas dignitates, quibus
animarum cura nulla subest, in Ecclesijs Colle-
giatis oportere vigesimum secundum annum
compleuisse, quia decretum Concilij Tridentini,
in d. cap. 12. §. Ad cæteras, sess. 24 disponit de
dignitatibus tam in Ecclesijs Cathedralibus,
quàm Collegiatis, vt patet tum ex initio illius
decreti ibi, Cum dignitates in Ecclesijs præsertim
Cathedralibus. Dictio enim illa *præsertim*, cum
sit implicatiua, vtique implicat idem in Colle-
giatis, easque includit. Tum ponderando dictio-
nem vniuersalé, *quascumque*, *& ad cæteras*, & hunc
intellectum probauit Sacra Congregatio Conci-
lij; censuit enim d. §. Ad cæteras, disponere de
dignitatibus, tam in Ecclesijs Cardinalibus, quàm
Collegiatis.
49 Et in specie cum fuisset dubitatum an sufficeret
ætas, viginti duorum annorum ad obtinendam
Abbatiam in Ecclesia Collegiata, cui nulla im-
minet cura animarum nec iurisdictionalis, nec
pœnitentialis, nec habet administrationem bo-
norum Ecclesiæ, sed tantum stallum in Choro, &
vocem in Capitulo: sacra Congregatio censuit
sufficere ætatem annorum vigenti duorum ad
obtinendas quascumque dignitates, etiamsi sint
primæ, dummodo non habeant curam anima-
rum, quia verba Concilij, c. 12. sess. 24. satis clara
sunt.
50 Et cauendum est ab Emanuele Rodrig. qui
tom. 1. quæst. regular. quæst. 11. art. 2. testatur
se scite secundum quamdam declarationem Sa-
cræ Congregationis quemdam ætatis sexdecim
annorum fuisse admissum ad Dignitatem in Ec-
clesiam Collegiata in diœcesi Burgen. Declara-
uerunt enim, inquit, Illustrissimi Cardinales,
quod Concilium Tridentinum requirens vigesi-
mum secundum ætatis annum ad huiusmodi ad-
missionem, loquitur de Dignitatibus, & Canoni-
catibus Ecclesiarum Cathedralium, non autem
Collegiatarum, vt patet ex littera eiusdem Con-
cilij. Et probat Quintil. Mandos. cons. 20. Et
idem repetit ipse Rodrig. in addit. ad Bullam
Compositionis, num. 4. subdens virtute huius de-
clarationis D. Christophorum Velam Archiepi-
scopum Burgen. contulisse dignitatem Scola-
striæ Collegiatæ Ecclesiæ de Anguillar. de Cam-
po cuidam Scholari, qui habebat maiorem æta-
tem septemdecim annorum, & cum litigaretur
super

super hoc, fuisse iudicatum collationem esse canonicam, & iuridicam. Cauendum est, insquam, ab ipso, quia declaratio huiusmodi vera est, quoad Canonicatus Collegiatarum ecclesiarum dumtaxat, de quibus Concilium non disposuit, in d. §. Ad cæteras, non autem de dignitatibus. Et sicut prædictus author fallitur in intellectu Concilij existimans dictum §. Ad cæteras, loqui etiam de Canonicatibus, cum tamen non loquatur nisi de Dignitatibus, vt patet ex littera, eodem modo fallitur quoad declarationem sacræ Congregationis, quæ quoad dignitates apocrypha est. Et Mandos. quem allegat dicto cons. 20. non loquitur de Dignitate, sed de Canonicatu in Collegiata ecclesia.

Præterquam quod si Concilium in d. §. Ad cæteras, non disposuisset de Dignitatibus in ecclesijs Collegiatis, hic casus tamquam omissus remansisset in dispositione iuris communis. l. Commodissime. ff. De libet. & posthum. De iure communi autem ad obtinendas quascumque dignitates, vel personatus, etiamsi curam non habeant animarum, requiritur ætas non quatuordecim, sed vigintiquinque annorum, vt dictum est supra, num. 34. ex sententia Compostellani, quæ verior, & crebrior est; & sic prouectior ætas hodie requireretur in Dignitatibus, seu Personaribus non curatis ecclesiæ Collegiatæ, quàm in dignitatibus, & Personatibus in Cathedrali ecclesia, in quibus ex Concilio sufficit annus vigesimus secundus expletus. Quod esset absurdum, arg. cap. Requisiti, de testam.

51 Quartò, principaliter QVÆRO, quæ dicatur ætas legitima ad Canonicatus, & præbendas, vel portiones in Cathedralibus ecclesijs.

52 De iure communi maxima est dissensio inter Doctores. Et glossa Bernardi, in cap. Super inordinata, in ver. Ætatem infra de præben. adeò inuolutè loquitur, vt à Doctoribus pro vtraque parte allegetur. Nam Io. Andr. in cap. Si eo tempore, in gl. penult. de rescr. lib. 6. illam allegat pro opinione, quod sufficiat annus septimus completus. Abbas verò in eadem decretali, super inordinata, num. 6. eamdem glossam adducit pro opinione quod requiratur ætas quatuordecim annorum, vt ibi dixi, num. 11. Itaque in hoc articulo duæ sunt opiniones. Prima opinio est glossæ Io. Andr. in d. cap. Si eo tempore, in ver. ætatem, quæ tenet septennem, & maiorem septennio posse obtinere Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali ecclesia. Et hanc opinionem seruauit Curia vsq; ad tempora Papæ Ioannis, vt testatur Collectar. in d. cap. Super inordi-

53 nata, num. 1. Et pro ea videtur textus, in cap. Ex eo, de elect. lib. 6. vbi Canonicus impubes fuit prouisus de Canonicatu in Cathedrali, & ibi gl. in ver. In tua ecclesia. Nota, inquit, quod minor quatuordecim annis dicitur idoneus ad beneficium etiam ad Canonicatum Cathedralis ecclesiæ, & per illum textum opinionem Io. Andr. esse veriorem dicit Cardin. in d. cap. Super inordinata, num. 10, vers. Secundo casu, & communiorem, & veram Anton. de Butr. in d. cap. Si eo tempore, num. 15. de rescript. in 6. Item supradictam glossam Ioan. Andr. dicit esse tenendam Io. Calder. in eod. cap. Si eo tempore; & sic seruatur secundum eum. Idem tenet ibi Paul. de Eleazar, quos refert, & sequitur ibidem Gemin. col. vltima, vers. Si quæritur de præbenda, & Ca-

54 nonia simul, vbi etiam pro hac parte allegat Ioannem de Lignano. Pro eadem opinione allegatur, cap. Si annum, de iudic. lib. 6. quod decidit minorem quatuordecim annis non posse per seipsum agere in causis beneficialibus, sed per Procuratorem; & sic supponit minorem posse obtinere beneficium ecclesiasticum.

Ac demum pro hac parte adducitur textus, in d. c. Si eo tempore, de rescr. in 6. qui cum indistinctè loquatur de beneficio, ad quod litteræ impetrantur ante ætatem legitimam, vtique videtur includere etiam Canonicatus ecclesiæ Cathedra-

55 lis, cap. penult. de verbor. signific. Nec obstat quod in Canonicis requiratur maturitas consilij, arg. c. Statutum, de rescr. in 6. Nam, & Paulus respondet, maturitas consilij, & vox in Capitulo non est de substantia Canonicatus. Quod patet ex eo, quod si hæc essent de substantia Canonicali, minor decem & octo annis non posset esse Canonicus, cum non possit ad Subdiaconatus ordinem promoueri, vt in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. & ille, qui non est in Sacris, vocem in Capitulo non habeat, vt in Clem. Vt ij, eod. tit.

Verum Host. in d. cap. Super inordinata, n. 9. vers. Aliud sæculare simplex, de præben. pluribus tuetur contrariam opinionem, concludens Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali ecclesia obtineri non posse ante decimumquartum annum; & hanc partem sequitur ibidem Henric. Boich. vers. Aur quæris pro simplicibus. Archid. in d. cap. Ex eo de elect. lib. 6. & Guillelm. de Monte Laud. in Clem. fin. de ætat. & qualit.

Et probatur optimè non cauillando litteram in eod. cap. Super inordinata, vbi pueri dicuntur inhabiles ad beneficia in ecclesijs obtinenda; & sic ad præbendas in ecclesijs Cathedralibus. Pueri autem dicuntur à septimo anno vsque ad decimum quartum, cap. Pueri, 22. q. 5. vt benè per Host. Collectar. & Abb.

Ad hæc iura præsumunt Canonicos Cathedralium esse peritos, cum eis committi possint causæ à Sede Apostolica, vel eius Legato, vt in d. c. Statutum, de rescr. in 6. & consequenter supponũt eos esse maiores annis quatuordecim. Ad hoc cap. Cum vigesimum, infra de offic. deleg. Rursus Canonici ponuntur propter maturitatem consilij, cap. Nouit, infra de his quæ fi. à Præl. Ergo pueri non sunt ad hoc idonei, cum discretione careant, cap. Cum virum, infra de regular. & cap. Ex eo, in princ. de elect. lib. 6. cum concordan. de quibus ibi per glos. in ver. Discretione.

56 Nec obstat, d. cap. Ex eo, Quoniam, vt respondet Archid. ille textus loquitur quando ex dispensatione Papæ fuit minori prouisum, vel scriptum ex certa scientia pro minori quatuordecim annis. Nec dicatur cum Cardinali, & Gemin. locis citatis hoc esse diuinare. Quia respondeo, vt dixi, in d. cap. Super inordinata, num. 10. de præben.

Præterea si ego dico Canonicum illum fuisse promotum dispensatiuè, tu dicis me diuinare. Et si tu dicis eum fuisse promotum de iure communi; ego similiter dico intellectum tuum esse diuinatiuum, cum hoc ex littera nullibi deprehendatur. Vnde glossa in figuratione casus agnoscens

hanc prouisionis incertitudinem dicit: In ecclesia illa erat Canonicus impubes de iure communi, vel dispensatiuè: ergo in eo textu pro neutra opinione constitui potest efficax fundamentum, quia simpliciter ibi recitatur factum, nec aperitur quo iure impubes Canonicatum obtinuerit.

57 Rursus non obstat text. in d. cap. Si annum, de iudic. in 6. Quia secundum Archid. loquitur in eo, qui aliàs fuerit legitimè prouisus, & ita ex dispositione Papæ. Vel certè loquitur de alijs ecclesijs inferioribus à Cathedralibus. Vel denique non habet locum argumentum à contrario sensu, vbi iuris contrarietas reperitur, cap. Significasti, infra de foro compet. secundum Guillelm. de Monte Laud. & Henric. Boich. locis citatis. Demum non obstat textus, in d. cap. Si eo tempore, de rescr. lib. 6. Quoniam secundum Archid. dicit impetrantem habuisse tempore datæ sufficientem ætatem ad beneficium siue cura, sed non dicit quantam.

Et retenendo hanc opinionem, quæ de iure verior videtur, & quam etiā seruat Curia, vt de suo tempore testantur, in d.c. Super inordinata. Card. n. 7.
58 & Abb. num. 12. eam limitabis. Primò, vt non procedat si consuetudo ecclesiæ habeat vt maior septennio obtinere possit Canonicatum cum præbenda propter certum ministerium illi annexum, puta deferendi candelabra, vel quid simile: tunc enim impubes vtique poterit esse Cannonicus, sed eius vox erit in suspenso vsque ad ætatem legitimam. at in hoc casu potest intelligi textus, in d. cap. ex eo, de elect. in 6. & in d. cap. Si annum, de iudic. eod. lib. secundum Host. in d. cap. Super inordinata, quem refert, & sequitur Gemin. in d. cap. Si eo tempore, col. vltima circa princ. vers. Si quæritur de præbenda, & Canonia simul. Sed de hac limitatione non immeritò dubitari potest propter decretum Concilij Tridentini, in c. 6. in princ. sess. 23. & cap. 12. §. In omnibus verò, sess. 24. vt patebit ex dicendis, infra num. 88.

59 Deinde eamdem opinionem limitabis vt locum non habeat in Canonicatibus, & Præbendis habentibus Ordinem sacrum annexum ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, aut alio modo, quia tunc oportet prouisum esse in tali ætate constitutum, qualem requirit ordo Canonicatui annexus, vt probatur in c. Ei cui prouideri, de præben. lib. 6. & notat glo. in d. c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, vers. Et hæc vera intelligo, de rescr. eod. lib. quam ibi sequuntur Gemin. col. 3. in fine, vers. Aut non sunt dignitates, sed beneficia inferiora. Franc. num. 10. & alij communiter. Idem tenet glos. in c. Cum in illis, in ver. Prouideri, de præben. in 6. & Guliel. de Monte Laud. in Clem. fin. de ætat. & qualit. qui ad hoc allegat c. Significatum, infra de præben. Rebuff. in praxi benefic. tit. Requisita ad collationem, num. 33. & in repet. c. Extirpandæ, §. Qui vero,
60 in 2. notab. de præben. Rota decis. 1. num. 3. de præb. in nou. aliàs prouisio etiam facta ex causa permutationis nulla est. Put. decis. 331. & 338. lib. 1. Mohed. decis. 7. de concess. præben. Tanis
61 decis. 58. & 59. Idque non solum vendicat sibi locum in beneficijs habentibus annexum ordinem Presbyteratus, sed etiam in habentibus annexum Diaconatum, vel Subdiaconatum. In omnibus enim requiritur ætas ad huiusmodi ordinem requisita, cùm nulla appareat ratio diuersitatis. Et quamuis prædicta decretalis Ei cui, expresserit de ordine Sacerdotali; id tamen non fecit taxationis gratia, sed per modum exempli, quod dispositionem non restringit, l. Damni infecti, la seconda, ff. De damno infec. & ita post Archid. Calder. Ioan. de Lignano, Imol. & Gemin. concludit Philipp. Franc. in d. c. Ei cui, num. 14. & ibi etiam Prob. ad Monac. nu. 1. Lambert. de Iurepatr. 1. par. 2. lib. qu. 7. art. 27.
62 num. 8. qui alios refert, testaturque hoc tenere omnes Doctores in d. c. Ei cui, & Petr. de Greg. de benef. c. 37. num. 2. dicens in his ætatem ordinum requiri tempore datæ impetrationis, nisi sit ad vacatura (intellige in genere) quia tunc sufficit tempore vacationis beneficij, vt in d. c. Ei cui, & ibi Gemin. quem sequitur Felin. in cap. Eam te, num. 18. de rescr. Licet Ioan. Andr. in d. cap. si cui, distinxerit an beneficio sit annexus ordo Presbyteratus, an verò inferiores ordines; vt in primo casu requiratur ætas ordini Sacerdotali præscripta tempore impetrationis; & ad hunc casum restringit textum in d. c. ei cui. In secundo autem casu beneficium conferre possit etiam non habenti ætatem in ordine requisitam; et eum seq. Rom. cons. 325. n. 1. & Dec. hic n. 21.

63 Sed tu aduerte, quia etsi Doctores tam antiqui, quàm moderni videantur crebriori calculo adhærere primæ opinioni; hodie tamen in beneficijs tam Presbyteralibus, quàm Diaconalibus, & Subdiaconalibus seruari debet dispositio Concilij Tridentini in c. 4. sess. 25. Quod innouando Clem. Vt i, de ætat. & qualit. eique adijciendo decernit vt illi qui dignitates, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Cathedrali, vel Collegiata seculari, vel regulari ecclesia obtinent, aut in posterum obtinebunt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, &c. teneantur, iusto impedimento cessante, infra annum ordines suscipere requisitos, &c. Nec alijs inposterum fiat prouisio nisi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur; aliter irrita sit prouisio. Quo loco est animaduersione dignum, quod dicta Clem. Vt ij, §. Illi verò, loquitur de beneficijs, quibus certi ordines sunt annexi, nec exprimit quos. et Concilium Tridentinum quasi explicans decretum Viennensis Concilij, loquitur de beneficijs, quibus annexa sunt onera dicendi Missas, Euangelium, vel epistolam, & sic de beneficijs, quibus annexi sunt ordines Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Ijs enim prædicta onera incumbunt, vt in cap. Perlectis, 25. dist.

Rursus in dicta Clem. Obtinentes beneficia huiusmodi non obligantur ita clarè, & præcisè ad ordines suscipiendos, sed tantummodo quandiu non promouentur carent voce in Capitulo, eisque subtrahitur pars dimidia distributionum. At verò Concilium Tridentinum apertè statuit, vt teneantur infra annum ordines suscipere requisitos, & pœnas innouat. Vnde patet hodie sublata Archid. & aliorum opinione, necnon distinctione Ioan. Andr. ad obtinenda beneficia, quibus de iure, priuilegio, consuetudine, vel statuto annexi sunt ordines siue Presbyteratus, siue Diaconatus, vel Subdiaconatus, non exigi ætatem requisitam ad ordinem tempore prouisionis,

tionis, sed sufficere vt prouisus in tali ætate sit constitutus, vt infra annum ad ordines requisitos promoueri valeat. Quod tenet glossa communis in d. Clem. Vt ij, in ver. In eisdem, concordat cap. 12. §. Neminem etiam deinceps, sess. 24. et
64 hanc sententiam aliàs probauit Sac. Congregatio eiusdem Concilij interpres: nam stante Concilio Tridentino in d. c. 4. sess. 22 in fine, vbi disponitur vt non fiat prouisio de beneficijs nisi ijs, qui habent ætatem ad ordinem, quem beneficium requirit. Item eodem Concilio sess. 24. cap. 12. vbi disponitur neminem recipiendum, nisi eo ordine sit initiatus, quem beneficium requirit, vel in tali ætate, vt infra tempus à iure, vel ab eodem Concilio statutum initiari valeat: Stante etiam iuris communis dispositione, quod ad beneficium, cui annexus est ordo, nemo assumatur, nisi sit in ætate sufficienti ad ordinem suscipiendum, c. si cui, de præb. in 6. & c. 2. de instit. eod. lib. Dubitatum fuit an hodie vigore Concilij sess. 24. c. 12. possit ordinarius conferre præbendam Sacerdotalem existenti in anno suæ ætatis 24. qui potest intra annum promoueri, vel potius requiratur ætas annorum 25. sicut dispositum est de iure communi: S. Congregatio cen-
65 suit posse. Et ex his patet hodie admittendam non esse distinctionem quam facit Abb. infra in §. Inferiora, n. 10. ait enim: Quædam est annexio ordinis respectu aptitudinis; quædam verò est annexio respectu actus. Primo casu requiritur vt quis habeat ætatem tempore promotionis, in qua quis possit promoueri ad ordinem requisitum; nec est necesse, vt tunc habeat illum ordinem, sed satis est vt sit habilis ad illum accipiendum, & tenetur illum recipere quamcitius potest, temporibus tamen competentibus: & in hac annexione intelligit textum in d. §. Inferiora, & in c. Si pro Clericis, & in c. si cui, de præben. lib. 6. In secundo autem casu quando est annexio respectu actus, requiritur necessariò vt tempore promotionis habeat illum ordinem beneficio annexum, Vt si dicat statutum, Talis præbenda non conferatur nisi actualiter constituto in Sacerdotio. Qualiter autem cognoscatur an sit annexio respectu actus, vel aptitudinis, concludit recurrendum esse ad verba, nec aliter declarat annexionem respectu aptitudinis: & hanc distinctionem sequitur hic Dec. in eodem, §. Inferiora, num. 21.

Sed primum me[illegible]um huius distinctionis hodie non est verum, quia si ordines sint annexi beneficio respectu aptitudinis, non est necesse vt quis tempore promotionis habeat ætatem, quam ordo annexus requirit, sed satis est vt sit in tali ætate, vt ad illum ordinem promoueri possit infra annum iuxta decretum Concilij Viennensis in dicta Clem. Vt ij, & Tridentini in d. c. 4. sess. 22. & c. 12. §. Neminem etiam deinceps,
66 sess. 24. vt abundè ostensum est supra. Aptiùs igitur distingue secundum glos. Ioan. Andr. in dicta Clem. Vt ij, in ver. Annexi. Aut ordines de iure communi, primæua institutione, antiqua consuetudine, vel statuto sunt præbendis annexi simpliciter, & absolutè; & tunc non est necessaria ætas ad ordinem requisita tempore promotionis, sed satis est vt prouisus in ea sit ætate, vt in proximis temporibus, seu infra annum promoueri valeat. Quod procedit secundum gloss.

siue annexi sint certis præbendis, siue incertis, quæ tamen postea certificatæ sunt; putà quia tertia vacans est Sacerdotalis, vt scripsit idem
67 Ioan. Andr. in c. Proposuit, in princ. infra de conces. præben. Aut ordines sunt præbendis annexi non simpliciter, sed cum expressione vt præbendæ conferri non possint nisi actu Sacerdoti Diacono, vel Subdiacono, seu constituto in tali ordine: & tunc, vt inquit glossa, non est dare vt habeat istud beneficium non habens ordinem annexum: & verum est secundum membrum distinctionis Abbatis, de quo supra num. 65. Et est ratio, quia qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi, l. Si Titius, vbi Bart. ff. De testam. milit. l. In delictis, §. In extraneis, ff. De noxal. & notat Dec. infra in §. Inferiora, num. 21. subdens secundum hanc conclusionem consuluisse Andream Siculum in consi. 33. in 2. dub. lib. 3. Et eamdem sæpius probauit Rota, & Sac. Congregatio Concilij in beneficijs, seu Capellanijs ea lege fundatis, vt conferri debeant Sacerdoti, seu constituto in ordine Sacerdotali, vt scripsi plenè in c. primò, infr. de ætate, & qualitate. Sed nisi ita expressè sit cautum, teneas indistinctè satis esse vt prouisus sit in tali ætate, vt infra annum promoueri possit ad ordinem beneficio annexum.

68 Hinc infertur vt cum hodie decreto Concilij Tridentini in c. 12. §. In omnibus verò, sess. 24. statutum fuerit vt in omnibus ecclesijs Cathedralibus omnes Canonicatus, & Portiones habeant annexum ordinem Presbyteri, Diaconatus, vel Subdiaconatus; ad obtinendam præbendam Subdiaconalē in Cathedrali ecclesia satis erit vt quis sit constitutus in vigesimo primo anno, ad Diaconalem in vigesimo secundo, & ad Presbyteralem in vigesimo quarto inchoatis. Quoniam in tali ætate constitutus poterit infra annum fieri Subdiaconus in vigesimo secundo, Diaconus in vigesimo tertio, & Presbyter in vigesimo quinto similiter inchoatis. Quemadmodum hodie requiritur ex cap. 12. sess. 23. eiusdem Concilij; & latius dicam infra in 11. principali quæstione; Quidquid contrà incautè scripserint Hoieda de benefic. incompatib. c. 29. num. 16. Maiol. de Irregul. cap. 30. num. 12. Flamin. Parif. de resignat. benefic. lib. 4. quæst. 9. num. 11. & Nicol. Garzias alios referens de benefic. part. 7. cap. 4. num. 32.

69 Nec refert quod Sac. Congregatio aliàs consulta an constitutus in vigesimo anno possit obtinere Canonicatum in Cathedrali habentem ordinem Subdiaconatus annexum, cùm intra annum possit suscipere dictum ordinem, declarauit posse. Etenim hæc declaratio intelligenda est de constitutis in anno vigesimo completo; alioquin infra annum non potuisset ordinari Subdiaconus, quia nondum attigisset annum ætatis vigesimum secundum, prout requiritur decreto d. cap. 12.

70 Vnum tamen aduerte, quod Concilium in d. §. In omnibus verò, non statuit simpliciter, & absolutè vt omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexos Ordines sacros, sed addit vt Episcopus cum consilio Capituli designet, ac distribuat prout viderit expedire, quibus quisque ordo ex sacris annexus in posterum esse debeat; ita tamen, vt dimidia saltem pars Presbyteri sint,

cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. Vbi verò consuetudo laudabilior habet vt plures, vel om-
71 nes sint Presbyteri, omninò obseruetur. Quamobrem si ordinum distributio nondum facta fuerit, aut consuetudo non habeat vt præbendæ omnes sint Presbyterales, seruandum erit ius vetus quoad ætatem requisitam ad obtinendos Canonicatus, & præbendas, portionesque in Cathedrali Ecclesia. Quidquid contra scripserint Hoieda de benefic. incompatib. par. 1. cap. 24. sub num. 16. vers. Si autem in Ecclesia, Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 34. dub. 20. num. 106. Garz. de benefic. par. 7. cap. 4. num. 28. & seqq. & Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæst. 47. n. 82. & seqq. Atque ita disceptatio superiùs habita in hac quarta principali quæstione non est inutilis.

Nec refert quod Concilium, vt inquit Less. & alij supracitati, sua authoritate omnibus Canonicatibus, & portionibus annectat Ordinem sacrum in genere. Etenim obseruandum est S. Synodum non facere huiusmodi annexionem præcisè, sed alternatiuè statuendo vt annexum habeant ordinē Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Et huius alternatiuæ electionem, & declarationem committit Episcopo ibi, Episcopus autem cum consilio Capituli designet. Vnde priusquàm Episcopus huiusmodi designationem, & annexionem faciat, non potest dici Concilium præcisè statuisse, vt nulla præbenda annexum habeat ordinem Subdiaconatus, quoniam qui plura facit alternatiuè, non dicitur præcisè, seu determinatè alterum facere. §. Huic autem instit. de action. Dec. in cap. Inter cæteras, in 3. notab. & ibi dixi, num. 4. suprà, de rescript. & est text. optim. in cap. Is qui de elect. lib. 6. & vbi voluntas, & electio desideratur, ante voluntatem, & electionem nihil perficitur, vt l. Mater. C. de rei vendicat. & fuit dictum Bald. cons. 299. Dicunt Petrus, & Cynus, num. 5. vers. Nam vbi voluntas, lib. 1. & consequenter ante huiusmodi declarationem, & specialem annexionem prouisus de aliquo Canonicatu vel portione arctari non potest ad ordinem Subdiaconatus: neque enim in alternatiuis ante factam electionem, & declarationem oritur obligatio, vt est text. in l. Eum qui certarum. §. 1. ff. De verbor. obligat. & notat Bart. cons. 70. Reuerendissime, num. 4. vers. Ad vnum tamen aduerte, lib. 1. & Bald. d. cons. 299. nu. 5. vers. Imò videtur quod cùm Ecclesia habeat electionem. Quod inde etiam apparet manifestè; nam si in Ecclesia, vbi non est facta ordinum distributio, vacarent eodem tempore omnes præbendæ, vel vltra dimidiam illarum partem, secundum ratiocinationem Doctorum omnes conferri deberent Subdiaconis. Hoc autem patenter esset contra Concilium, quod iubet indeterminatè vt saltem dimidia pars Presbyteri sint, cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. Dicendum est igitur ante specialem annexionem Episcopi ad obtinendos Canonicatus, vel portiones in Cathedrali Ecclesia non exigi ætatem ad vllum sacrum Ordinem requisitam, sed sufficere habilitatem præscriptam à iure communi. Et hanc sententiam iampridem probauit sacra Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij interpretum. Nam Ferdinandus ætatis annor. 18. obtinuit Canonicatum in Cathedrali Oueten. quo cùm Episcopus vellet eum priuare, quia non erat in tali ætate, vt infra tempus à iure statutum saltem ad Subdiaconatum promoueri posset: adijt sacram Congregationem Concilij dicens sufficere vt sit in ætate habili de iure communi ad obtinendum Canonicatum, nempè 14. completis, vt per DD. in cap. Super inordinata, de præben. Nam Concilium in hoc casu non potest habere locum, cum in dicta Ecclesia adhuc non sit facta ordinum distributio. Sacra Congregatio censuit non posse priuari, etsi non sit in ea ætate, qua ad Subdiaconatum promoueri possit, si Episcopus nondum distribuit quibus quisque ordo ex sacris annexus esse debeat, prout Concilium mandat. Itaque monendum eum ne id facere differat amplius.

Neque verò vlla habenda est ratio contrariarum resolutionum, quas recenset Garzias loco citato.: nam illarum falsitas inde euidenter cognoscitur, quod resolutiones illæ supponunt ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem requiri annum vigesimum secundum inchoatum, quod est apertè falsum, quia cum ex Concilio, in cap. 4. sess. 22. & in d. cap. 12. §. Neminem etiam, sess. 24. ad obtinendum Canonicatum, cui sacer ordo sit annexus, sufficiat quem in tali ætate constitutum esse, vt infra annum ad illum ordinem promoueri possit, hinc patet manifestè ad obtinendam præbendam Subdiaconalem satis esse attingere annum vigesimum primum; quia sic infra annum poterit prouisus ad Subdiaconatum promoueri; & sic in vigesimo secundo inchoato, vt Conciliū requirit, c. 12. sess. 24. & patet ex dictis supr. n. 68. Card. Seraph. 1138. falsò enim supponit ad obtinendum Canonicatum requiri ætatem 22. annorum ex Concil. Trid. cap. 12. sess. 24. quia hanc ætatem Concilium ibi in vers. Ad cæteras, requirit tantummodo in dignitatibus non curatis, sed non in Canonicatibus, vt patet paulo infra in vers. Neminem. Vnde hac in parte decisio illa sustineri non potest; licet in resolutione sit conformis Concilio, quia in suo casu deerant prouiso vndecim menses ad complendum annum ætatis 20. & ideo non poterat infra annum ad Subdiaconatum promoueri, etiam computatis octo mensibus, super quibus Papa dispensauit. Meritò fuit conclusum dispensationem non suffragari. Præterea decisio non aperit an in casu illo fuisset facta ab Episcopo ordinum distributio, sed tantum dicit in litt[illegible] dispensationis fuisse iniunctum onus prouiso, vt infra annum se promoueri faceret ad ordinem Subdiaconatus. Vnde credendum est præbendam illam fuisse Subdiaconalem; alioquin Pontifex non arctasset prouisum ad sacrum Ordinem suscipiendum, vt ex dictis constat. Et eodem modo respondetur ad decisionem.

72 Limitabis tertiò opinionem supra firmatam, vt non procedat si in fundatione Canonicatus expresse cautum fuerit vt conferri possit ante ætatem à iure communi, aut etiam à Concilio Tridentino requisitam: lex enim fundationis omnino seruanda est secundum ea, quæ notantur per glos. communiter approbatam, in cap. Cum dilectus, in ver. Constitutum. vers. Satis tamen credo, supra de consuet. & censuit sacra Congregatio, quam sequuta fuit Rota decis. 194. n. 1. par. 2. recent.

Ideo-

73 Ideoque cum quidam laicus intenderet in Cathedrali Nepesina erigere Canonicatum cum prębenda sufficientis reditus cum reseruatione iurispatronatus pro se, & successoribus suis, sed vellet prima vice præsentare clericum minorem annis viginti, ac maiorem quatuordecim, idest in decimo sexto anno constitutum, & Episcopus quæsiuisset an in erectione posset, aut deberet eiusmodi conditionem admittere, sacra Congregatio censuit posse Episcopum in erectione Canonicatus eiusmodi conditionem admittere vt hac prima vice instituatur clericus, aliàs tamen idoneus; licet decimum sextum ætatis annum non excege-
74 rit. Forte in Ecclesia illa ex consuetudine, vel aliàs præbendæ omnes erant Presbyterales, alioquin ad obtinendam præbendam noniter erectam, cui nondum ab Episcopo Sacerdos annexus esset, sufficeret ætas annorum quatuordecim à iure commoni præscripta, vt latè ostensum est supra in hac quarta principali quæstione, nec esset opus hanc conditionem apponere in limine fundationis. Vel certè sacra Congregatio satis duxit eo casu respondere ad propositam facti speciem.

75 Limitabis quartò, vt non procedat in Canonico Pœnitentiario, qui non solum debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, sed etiã annorum quadraginta, seu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt cauetur decreto Concilij Tridentini
76 cap.8. §. In omnibus etiam, sess.24. & annus quadragesimus debet esse completus, cum littera requirat in plurali vt sit quadraginta annorum, vt notat gl. in Clem. fin. in ver. In decimo octauo, de ætat. & qualit. Abb. hic num. 6. Felin. in cap. Cum vigesimum, num. 1. de offic. deleg. Cotu. cons. 213. num.7. vol. 1. Rota decis. 26. de rescr. in nouis, Bellam. decis. 726. & in Pœnitentiario tradit in specie Nicol. Garz. de benefic. par. 7. cap. 4. num. 32. licet Azor. instit. moral. 2. par. lib. 6. cap. 5. quæst. 6. in fine dixerit, & non benè, sufficere annum quadragesimum inchoatum. De-
77 fectus tamen ætatis annorum quadraginta à Concilio requisitę non obstare dixit Sacra Congregatio, vbi aliàs aptior pro loci qualitate non reperitur.

78 Quintò, principaliter QVÆRO, quæ sit ætas legitima ad obtinendos Canonicatus, & Præbendas in Collegiata Ecclesia.

79 Iure cõmuni inspecto Doctores vnanimiter existimarunt ad Canoniã cum præbenda in Ecclesia Collegiata ętatem legitimam esse septennium cõpletum. Et huius sententiæ fuerunt Io. Andr. & alij citati in præcedenti quæstione. n.52. qui dixerunt septennium sufficere ad Canonicatus, & præbendas etiam in Cathedrali Ecclesia, & de Canonia inferiorum Ecclesiarum expressè loquitur Abb. in c. Præterea, num. 6. vers. In Canonijs autem, de ætat. & qualit. Nec dissentiunt Host. Collectar. & reliqui superius relati, num. 55. requirentes ætatem annorum quatuordecim, quoniam loquuntur in Canonicatibus, & præbendis exigentibus maturitatem consilij; & sic Cathedralium Ecclesiarum, vt in cap. Quanto, infra, de his quæ
80 fi. à Præl. facit text. in cap. Statutum, de rescr. in 6. vbi patet causas ab Apostolica Sede delegari Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum Ecclesiarum, vt ibi not. gl. in ver. Cathedraliũ. Item facit textus in c. Requisisti, vers. Quoniam non est tanta communio, infra de testam.

81 Sed numquid iuris communis dispositio hac in parte fuerit immutata ex decretis Concilij Tridentini? Non videtur: nam proposito dubio in sacra Congregatione, qua ætate constituri esse debeant ex Concilio, cui Canonicatus acquirere volunt in Collegiatis Ecclesijs: Responsum est Concilium de hoc nihil disposuisse, & reliquisse in terminis, in quibus erat ante Concilium, nec expedire nunc aliquid noui iuris statuere.

82 Cæterum aduertere oportet hanc declarationẽ esse intelligendam in terminis, cap. 12. §. In omnibus, sess. 24. quod loquitur tantummodo de Canonicatibus, & portionibus in Cathedralibus Ecclesijs, & ex sententia sacræ Congregationis locũ non habet in Canonicatibus, & portionibus Collegiatarum Ecclesiarum; sicut nec extenditur ad dignitates & dimidias portiones. Vel certe eadem declaratio intelligi potest in specie, quia nullibi Concilium specialiter disposuit qua ętate esse debeant qui obtinere voluit Canonicatus, vel
83 portiones in Ecclesijs Collegiatis. At secus est in genere, quia decreto cap. 6. sess. 23. generaliter statutum est, vt nullus beneficium Ecclesiasticum obtinere possit, ante decimum quartum annum, hoc enim decretum cum indefinitè loquatur de beneficio, proculdubio includit etiam Canonicatus, & præbendas in Collegiata Ecclesia, cap. 1. Ne Sede vacan. lib. 6. & cap. penult. infra, de verb. signific. vbi est casus.

84 Vnde orta dubitatione an prouiso in decimo tertio suæ ætatis anno de Canonicatu in Cathedrali Ecclesia, vbi vigore statuti Ecclesiæ prouisi ante realem possessionem, & fructuum perceptionem tenentur expectare per biennium obstet decretum cap. 6. sess. 23. Sacra Congregatio censuit obstare. Quamobrem ex eo decreto ad obtinendum Canonicatum in Collegiata requiritur ætas 14. annorum, & sufficit annum decimum quartum esse inchoatum, vt patebit in quæstione sequenti, & tenent Mandos. cons. 20. & alij
85 apud Garziam de benef. par. 7. cap. 4. num. 39. Vel denique prædicta declaratio intelligi potest propriè, quia ex regula Cancellariæ iam requirebatur ætas quatuordecim annorum ad Canonicatus in Collegiata. Vnde Concilium, in d. cap. 6. quoad eiusmodi Canonicatus nil noui statuit. Idque satis dilucidè aliàs declarauit eadem Sacra Congregatio. Nam cum fuerit quæsitum, si non constat de qualitate Canonicatuum apposita in fundatione, seu erectione, quæ ætas requiratur siue in Cathedralibus, in alijs Collegiatis insignibus, & non insignibus: Sacra Congregatio respondit [quoad Cathedrales clarè decretum esse à Concilio, cap. 12. sess. 24. Quoad Collegiatas autem censuit Concilium nihil statuisse circa ætatem Canonicorum Collegiatarum, neque eos ad sacros Ordines cogere voluisse, quatenus alias non tenerentur. Quod & videtur colligi, ex cap. 12. sess. 24. vbi statuitur de Cathedralibus tantum, & ex cap. 4. sess. 22. vbi de Collegiatis agitur, & de Canonicis, qui non sunt in sacris, & eos tantum voce priuat, & quando cogit ad sacros, præsupponit constare alio modo ordinem sacrum annexum esse illi Canonicatui, sicq; in summa quod ad Collegiatas attinet, Concilium reliquisse eas circa ætatem Canonicorum in

in illis terminis, in quibus erant ante Concilium, nempe vt sufficiat ætas quatuordecim annorum. Nam licet olim maior septem annis posset Canonicatum obtinere, tamen regula Cancellariæ decimum quartum requirit, qui terminus est etiam generaliter à Concilio sess. 23. cap. 6. præfixus ad obtinenda beneficia simplicia] Hactenus verba decisionis sacræ Congregationis.

86 Porrò eadem ætas, & habilitas, quæ requiritur, & sufficit ad titulum beneficij, requiritur, & sufficit ad Coadiutoriam à Pontifice concessam. Caputaq. decis. 127. part. 1. Gonzalez supra regula. 8. Cancellar. in gloss. 5. §. 9. num. 6. & 90. & Garzias de benefic. par. 7. cap. 4. num. 90.

87 Sextò principaliter QVÆRO, Quæ ætas requiratur ad obtinendas Capellas, & alia beneficia simplicia? Doctores non conueniunt: nam gl. in cap. 2. in ver. Ecclesias, infra de ætat. & qualit. dixit maiorem septennio posse obtinere beneficia simplicia, quia in tali ætate potest ad minores ordines promoueri, cap. In singulis, 77. di st. & ratione ordinis debet habere titulum, c. 1. 70. dist. Idem voluit gl. in cap. Si eo tempore, in ver. Ætatem, & ibi etiam Franc. num. 1. de rescr. in 6. & Henric. Boich. in cap. Super inordinata, post med. vers. Aut quæris de Capellis, de præben. post Guliel. de Monte Laud. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Sed Abbas in prædicta decretali Super inordinata, num. 12. post Calder. distinguit sic: Aut beneficium sonat in nomen Rectoriæ, eo quod sit Ecclesia, vel Capella per se stans, & habens clericum ad suum regimen: & tunc pueri non sunt idonei, quia indecorum est vt regant Ecclesias qui non nouerunt gubernare seipsos, vt dicitur in cap. Indecorum, infra de ætat. & qualit. Idem voluit Guliel. de Benedict. in repet. cap. Raynutius, de testam. vers. Adiectæ impuberi, num. 60. & Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 1. art. 26. quæst. 7. num. 5. Aut sunt beneficia in Ecclesia; & tunc si maturitatem consilij non requirant, vt sunt Capellæ, sufficit septimum annum attigisse.

88 Verùm has differentias sustulit Concilium Tridentinum in c. 6. sess. 23. vbi decernitur vt nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Atque ita hodie pueri sunt inhabiles ad quodcumque beneficium ecclesiasticum, siue illud sonet in nomen Rectoriæ, siue sit beneficium in ecclesia, & sufficit annus decimus quartus inchoatus, vt ex sententia Sac. Congregationis dixi in d. cap. Super inordinata, num. 15. vbi etiam nu. 16. dixi decretum d. c. 6. contrariam legem fundationis non sustulisse.

89 Septimò principaliter QVÆRO, Quæ ætas requiratur ad pensiones?

90 Doctores in cap. Super inordinata, infra de præben. formant hanc quæstionem de præbenda siue Canonia, quæ nihil aliud est quàm pensio, seu stipendium temporale: & communiter sic distinguunt. Aut pensio assignatur pro simplici sustentatione: & quilibet est idoneus si est pauper, cap. In singulis, 86. dist. c. Quia tua, 12. q. 1. Gemin. in c. Si eo tempore, col. 4. circa princ. vers. Quædam quæ dantur tantum pro vitæ sustentatione, de rescr. in 6. post Hostien. in d. c. Super inordinata, num. 9. vers. Aliud vitæ sustentationis. Aut

91 assignatur pro certo officio exercendo: & tunc subdistinguunt: Nam aut officium illud requirit maturitatem consilij, vt cum assignatur stipendium pro defensione Ecclesiæ, vt in cap. Veniens, de sureiur. vel vt legat Theologiam, vt c. penult. de magistr. & ad hanc pueri non sunt idonei, quia non sunt apti ad hæc munera obeunda, vt per Host. vbi supra, vers. Aliud requirit patrocinij defensionem ... & Gemin. loco ci-

92 tato. Aut non requirit maturitatem consilij, sed pensio assignatur pro seruitio in ecclesia impendendo: & ad hanc puer est habilis, dum tamen infantiam excesserit, c. Vel non est compos. de tempor. ordinat. c. In singulis, 77. dist. uam & laicus ad eamdem est idoneus, vt notat gloss. in d. c. Cum M. in ver. receperunt. Host. in d. cap. Super inordinata, num. 9. vers. Aliud obsequij assiduitatem, Gemin. vbi supra, vers. Et tunc si quæritur de præbenda, siue Canonia. Doctores

93 in c. 2. de instit. Aut ex causa remunerationis; & ad hãc puer tam ex persona patris, qui seruitium impendit, quàm ex persona sua, si sit maior infante idoneus est, cum mereri, & demereri possit, c. 1. de delict. pueror. secundum Host. loc. citat. qui à n. 9. vsque in finem plures pensionum species distinguit, & eum totidem ferè verbis sequuntur ibi Ioan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Abb.

94 Verùm hodie pensiones super fructibus beneficiorum ecclesiasticorum non reseruantur nisi prima tonsura initiatis, tum stylo Curiæ notissimo, de quo testantur Redoan. de Simon. part. 2. c. 14. num. 13. & de Spolijs ecclesiast. §. Ex his, à n. 6. Nauarr. cons. 63. de Simon. num. 5. & Rota decis. 139 lib. 3. par. 3. diuers. tum ex Constitutione Pij V. renouatoria priuilegior. circa pensiones transferendas, & obtinendas per laicos, bigamos, Clericos coniugatos, &c. quæ incipit. Sacrosan-

95 ctum, in Bullar. tom. 2. pag. 269. & apertius ex Constitutione Sixti V. incip. Cum Sacrosanctam, eod. tom. 2. pag. 653. qua statuitur vt Clerici pensiones obtinentes vltra sexaginta ducaros auri de Camera, tonsuram, & habitum Clericalem, vestes scilicet talares iugiter deferant; alioquin huiusmodi habitum non deferentes pensionibus sint ipso facto priuati, & pensiones extinctæ, &c. Nec de cætero pensiones reseruentur nisi actu

96 Clericis in habitu Clericali, & tonsura incedentibus. Et eodem spectat alia eiusdem Pij V. Constitutio incipien. Ex proximo, pag. 347. quæ Clericos pensionarios obligat ad dicendum offi-

97 cium paruum B. Mariæ Virginis: & sic pensio hodie datur propter officium, sicut beneficium, vt inquit Nauarr. de restit. lib. 2. c. 2. num. 200.

98 Quamobrem cùm pensio Clericatum prærequirat; quemadmodum ad Clericatum, seu ad clericalem tonsuram requiritur septennium completum, c. In singulis, 77. dist. c. Nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. Ita & ad pensionem obtinendam, adeò vt minori septennio reseruari non possit sine dispensatione Apostolica, aliàs reseruatio nulla sit, vt tenent Gigas de pens. qu. 13. Ioan. de Selua, de benef. 3. par. q. 5. num. 27. Mandos. de ætat. Minor. q. 23. late Guidobonus decis. 139. in manuscriptis, & alij apud Garziam de benef. par. 1. c. 5. n. 127.

99 Et quamuis Rota in vna Catanien. Pensionis, 4. Maij

4. Maij 1583. coram Gipsio, & antea in vna Veneta Pensionis coram Robusterio tenuerit infantem de iure communi esse capacem pensionis, vt referunt Mandos. & Garzia vbi supra; tamen hoc verum est iure communi inspecto, secundum quod pensio est quid merè temporale, nihil habēs spiritualitati annexum, vt notat glos. in c. Cum M. in ver. Receperunt, supr. de constit. Franc. in c. Quamuis, il primo num. 2. de præb. in 6. Abb. in cap. Ad audientiam, il secundo num. 2. & ibi
100 etiam Felin. in princ. supra de rescript. sed hodie pensiones quæ beneficij loco assignantur, vt quis commodiùs sustentari valeat, vel ex causa resignationis, seu cessionis: ne ex ea nimium dispendium patiatur, non sunt quid merè temporale, sed potius spirituale, seu spirituali annexum; cum instar beneficij prærequirant Clericatum, vt prædiximus, & tenent Nauarr. dicto cons. 63. & cons. 59. 61. & 65. de Simon. & in Man. c. 23. n. 111. Mandos. in reg. 19. quæst. 11. Hieronym. Gabriel. cons. 191. num. 8. libr. 2. Redoan. de Spol. c. 14. §. Ex his, num. 6. Tolet. in Summa lib. 5. c. 9. & alij complures.

Sed & Rota tenet hodie pensionem non esse quid prophanum, vt dixit in vna Britorien. coram Gipsio 15. Decembris 1589. Et referunt Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 4. num. 54. & Garzia de benefic. par. 1. cap. 5. num. 19. Vnde etiam in prællegatis decisionibus Catanien. & Venera dixit, consuetudine, seu stylo Cancellariæ expressionem infantilis ætatis fortè esse necessariam.

101 Cæterùm etsi hęc ita se habeant, tamē pensiones quę simpliciter constituuntur ad tēpus super fructibus beneficij, & alicui assignantur authoritate Superioris, verè, & propriè non sunt beneficium Ecclesiasticum, nec veniunt beneficij appellatione, textus est in c. Quamuis, & ibi notat Franc. num. 2. de præb. in 6. Abb. & Felin. locis citatis. Staphil. de littet. grat. in 9. forma expectatiu. num. 57. Selua de benefic. par. 1. q. 3. nu. 11. Caccialup. de pension. q. 12. vltima, Gigas eod. tract. q. 28. & responso 30. alias cons. 139. Sarnen. in reg. de infirm. q. 16. & de annali q. 21. Duarenus de benef. lib. 2. cap... vers. Annua huiusmodi, Paleott. de nothis, & spurijs, cap. 58. nu. 4. & dixit Rota in vna Brixien. confidentiæ 5. Iunij 1581. coram Penia, quam ad litteram refert Garzia d. cap. 5. num. 51. & probant latissimè, in c. Ad audientiam, il secundo à num. 74. vsque ad num. 121.

102 Atque hinc fit vt Concilium Tridentinum, c. 6. sess. 23. dum statuit vt nullus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere, non habeat locum in pensionibus, vt declarauit sacra Congregatio einsdē Concilij interpres. Nam falsa est contraria decisio, quæ circumfertur, & refertur à Garzia d. cap. num. 129. vnde vsu receptum est vt passim teserueutur pensiones clericis primæ tonsuræ in quacumque ætate sint constituti, nulla præuia dispensatione Apostolica. Nec vnquam vidimus reseruationes infringi ex hoc capite quod in litteris expressum non fuerit pensionarium esse minorem annis quatuordecim.

103 Sed obijcies, Sanctæ mem. Gregorius, XIII. die 18. Decembris, 1576. declarauit pensionarium censeri beneficiatum ad effectum gaudendi priuilegio fori Ecclesiastici. Et sacra Congregatio Concilij consulta an clericus primæ tonsuræ, qui in habitu incedit, habetque tamquam clericus pensionem, sed non beneficium, nec Ecclesiæ iussu Episcopi deseruit, gaudeat priuilegio fori; respondit gaudere ad instar obtinentis beneficium, vt scripsi plenius, in cap. Ad audientiam, il secundo à num. 131. supra de rescript. Ergo quemadmodum decretum Concilij, in d. c. 6. sess. 23. in 2. parte vbi agit de priuilegio fori, appellatione beneficij ecclesiastici comprehendit pensionem, ita videtur illam comprahendere in prima parte, vbi præscribit ætatem annorum quatuordecim ad beneficium obtinendum, arg. cap. Maiores, in princ. ibi, Ne ad alios prima, & ad alios secunda clausula referatur, infra de baptis.

104 At respondeti potest in secunda parte illius decreti agi de materia fauorabili, & de priuilegio fori conseruando in eo casu, in quo de iure communi competebat clerico, licet Ecclesiæ non inseruiret. In materia autem fauorabili, & in qua sit reditus ad ius commune, fieri debet lata interpretatio, vt notat gl. in cap. Cum dilectus, in ver. Iuri communi, & ibi Abb. num. 21. supra de consuetud. quia promptum est iura iuribus concordare, l. Vnica. C. De inofficios. dotib. & cap. Cum expediat, infra eod. lib. 6. vnde non mirum si eo casu appellatione beneficij veniat pensio: At verò in prima parte d. c. 6. corrigitur ius commune, secundum quod ad obtinendum beneficium simplex satis erat septennium compleuisse, vt vidimus in præcedenti quæstione. In materia autem correctoria, & restringibili dispositio loquens de beneficio extendi non debet ad pensionem contra propriam verbi significationem,
105 vt clarè probatur in d. cap. Quamuis, de præben. in 6. vbi si Pontifex mandat alicui prouideri de beneficio, non potest dari pensio, nisi expresse fiat mentio pensionis in litteris, & textus fundat se in ratione illa, quia litteræ super beneficijs impetratæ cum sint ambitiosæ, debent restringi.
106 Præsertim verò quia ex stylo Concilij, appellatione beneficij non venit pensio, vt patet in cap. 2. sess. 21. in cap. 18. sess. 23. & in cap. 15. sess. 25. Hactenus de beneficijs sæcularibus.

107 Octauò principaliter QVÆRO. Quæ sit ætas legitima ad obtinendas Dignitates regulares?

108 De iure communi Doctores sic distinguunt: aut Dignitatibus cura animarum incumbit, aut non. Si incumbit; aut sunt Dignitates Conuentuales habentes Collegium sub se; & requirunt annum vigesimum quintum inceptum. Quod procedit siue sint Abbatiæ, siue Prioratus Conuentuales, Clem. Ne in agro. §. Cæterum, de statu Monach. & tenet Gulielm. de Monte Laud. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Henric. Boich. in cap. Super inordinata, col. 1. vers. Aut pro duplicibus obtinendis, de præben. & ibi etiam Abb. num. 7. vers. Primo casu, post Hostien. Io. Andr. & alios communiter, & idem Abb. hic n. 6. vers. Extra glossam quæro. Gemin. in cap. Si eo tempore, col. 3. vers. Concludo veritatem, de rescr. in 6. Et quamuis vt Abb. subiungit locis citatis, & Dec. hic num. 50. & ante eos Oldrad. cons. 14. Cum quæritur nu. 9. in Abbate, hoc non reperiatur expressè iure cautum, sed communiter teneatur requiri annum vigesimum quintum inchoatum, per regul. de qua infra in §. Infe-

Inferiora, tamen satis potest dici cautum à fortiori, in d. §. Cæterum, vbi sic statuitur in Priori Conuentuali. Et quoad huiusmodi Dignitates curam animarum habentes concordat Concilium Tridentinum. §. Nemo igitur, sess. 24. si intelligamus decretum illud loqui de Dignitatibus tam sæcularibus, quàm regularibus, de quo mox dicetur.

109 Si verò sunt Dignitates non Conuentuales, tametsi curam habeant animarum, sufficit annus vigesimus, dummodo sit completus, & cura non per ipsum Priorem, sed per alium exerceatur, tunc enim Prior non dicitur curatus, vt est casus in dicta Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de statu Monach. & notant Laudun. Henric. Gemin. & Abb. locis citatis. Secus si Prior ex consuetudine curam exerceat per seipsum; quia tunc ex mente Canonum oportet vt attingat annum ætatis vigesimum quintum, secundum Abb. in d. c. Super inordinata, nu. 9.

110 Sin autem his Dignitatibus cura animarum non immineat, tunc sufficit annus vigesimusquartus completus, vt per Gemin. in d. cap. Si eo tempore, col. 3. vers. Aut nullo modo cura est annexa, & ita secundum eum videtur velle gl. in d. §. Cæterum.

111 Verumtamen hoc procedit iure communi inspecto; sed post Concilium Tridentinum aliud dicendum videtur, quia in d. c. 12. §. Ad cæteras, sess. 24. statuitur vt ad quascumque Dignitates, quibus animarum cura nulla subest, clerici non minores viginti duobus annis asciscantur, vt dictum est supra in 3. quæstione principali. Et decretum illud cum ex sententia sacræ Congregationis loquatur de Dignitatibus tam in Cathedralibus, quàm in Collegiatis Ecclesijs, videtur intelligendum etiam de dignitatibus Collegiatarum Regularium; cum præsertim paulo infra, in §. Neminem etiam, circa ætatem recipiendorum ad Dignitates, Canonicatus, & portiones, referat se ad tempus à iure, & ab eadem S. Synodo statutum, & sic ad decretum cap. 4. sess. 22. quod loquitur de Collegiatis Ecclesijs etiam regularibus ibi, Collegiata sæculari, vel regulari Ecclesia, prout etiam loquitur Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. ibidem à Concilio innouata.

Demum hanc sententiam probauit Sacra Congregatio Concilij, dum respondit Præposituram præsertim commendari solitam esse dignitatem comprehensam in d. c. 12. quia cum sit regularis, est saltem habitu cum præeminentia, vt dixi supra in eadem tertia quæstione principali num. 45.

Tene igitur hodie ad quascumque Dignitates non curatas, siue sæculares sint, siue regulares, requiri annum vigesimum secundum completũ.

112 Quæ autem ætas requiratur ad commendas Monasteriorum, seu Dignitatum regularium scripsi plenè in c. 1. infra de Capell. Monachor.

113 Nouò principaliter QVÆRO, In qua ætate eligi possit Abbatissa, vel Priorissa?

Ex veterum Canonum sententia Abbatissa non erat eligenda nisi sexagenaria, vt in c. Iuuenculas, 20. q. 1. facit text. in c. Quomodo, 31. q. 1. vbi refertur illud Apostoli ad Timoth. 5. *Vidua eligatur non minor sexaginta annorum*. Sed de intellectu prædictorum Canonum vide quod scripsi in cap. Cum sis, n. 30. 31. & 74. de conuers. coniugat.

Postea verò in cap. Indemnitatibus, de elect. lib. 6. statutum est vt in Abbatissam, seu Priorissam, vbi per Priorissam monasterium gubernatur, de cætero non eligatur aliqua, nisi triginta annos compleuerit. Atque ita eo tempore inspecto Episcopus, & Abbatissa respectu ætatis eodem iure censebantur.

114 Sed hodie ex decreto Concilij Tridentini c. 7. sess. 25. de regulat. Abbatissa non minor eligenda est annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Ac si
115 his qualitatibus ibi non reperiatur, quæ saltem trigesimum annum ætatis, & quintum professionis excesserit. Vnde ex Sacræ Congregationis sententia si in Monasterio sit Monialis annorum quadraginta, & quæ octo annis post professionem laudabiliter vixerit, non licet Monialibus aliquam ex alio monasterio etiam eiusdem ordi-
116 nis eligere. Sin autem reperiatur in Monasterio aliqua monialis quadragenaria cum qualitatibus requisitis, non tenentur Moniales aliam ex alio eiusdem ordinis Monasterio eligere, sed liberum illis est aliquam, de consensu tamen Episcopi, vel earum Superioris eligere ex proprio Monasterio habentem qualitates requisitas eo decreto.
117 Quod si nec talis in proprio Monasterio, nec quadragenaria in alio eiusdem ordinis reperiatur, poterunt aliquam ex alio Monasterio eligere, quæ ad præscriptum d. cap. Indemnitatibus, trigesimum annum expleuerit, & expressè sit
118 professa; nulla tamen minoris ætatis eligi poterit, sed postulanda erit à Sede Apostolica.

119 Porrò cum monasterium esset recens erectum, nullumque aliud in tota prouincia eiusdem ordinis reperiretur, & nulla extaret Monialis quæ esset prædita qualitatibus requisitis decreto Concilij cap. 7. sess. 25. de regular. petitumque esset vt liceret eligere aliquam ex eis absque dictis qualitatibus: Responsum est ex Monialibus in dicto Monasterio existentibus eam esse eligendam, quæ melior sit, & magis idonea cæteris.

120 Ex his collige differentiam inter Abbatem, & Abbatissam: nam etsi in Abbate sufficiat annus vigesimus quintus, vt firmauimus in præcedenti quæstione; tamen in Abbatissa requiritur prouectior ætas. Idque propter sexus imbecillitatem, vt notat Abb. in d. c. Super inordinata, num. 9. & hic num. 6. vers. Et nil mirum. Facit text. in c. Sanctimoniales; 20. q. 1. Vnde inferunt Abb. ibidem num. 7. & Dec. hic n. 50. vt dispositum
121 in Abbatissa non habeat locum in Abbate. De quo est glossa notabilis in Clem. Attendentes, in ver. Cecidisse, de statu Monachor. Idque confirmant, quia masculinum concipit fœmininum,
122 sed non è conuerso, l. Si ita scriptum, de legat. 2. De quo tamen vide hic plenius per eundem Decium num. 51. post Butr. in c. fin. de consuet. Anchar. cons. 112. Superstite Domina. Raphael. Fulgos. cons. 38. In proposita quæstione, in princ. Paul. de Castro, cons. 428. Inhærendo, n. 4. lib. 1. & Alex. cons. 17. Circumspectis, n. 9. vers. Quartò quia, lib. 7.

123 Successiuè QVÆRO, Vtrum annus quadragesimus in Abbatissa debeat esse completus. Solutio patet ex textu, in l. 3. §. Minore. ff. De minor. vbi deciditur hæc verba, *minor quàm viginti quinque annis*, importare, vt annus supremus de-

debeat esse completus, & computatio fiat de momento in momentum: & hic notat Io. Andr. nu. 35. in 5. gloss. vers. Circa ætatem minorum. Ergo idem dicendum in terminis, c. 7. sess. 25. de regular. quod loquitur per similia verba, Non minor annis quadraginta. Idipsum constar ex cap. 12. §. Ad cæteras, sess. 24. vbi Concilium præscribens ætatem ad Dignitates non curatas, vtitur similibus verbis ibi, Viginti duobus annis non minores, & tamen sacra Congregatio declarauit decretum illud esse intelligendum de anno vigesimo secundo completo, vt dixi supra in 3. quæstione principali, num. 37. & ita in Abbatissa concludit Nic. Garz. de benefic. par. 7. cap. 4. num. 71.

124 Eadem ætas annorum quadraginta requiritur in Inquisitoribus hæreticæ prauitatis. In hoc tamen est differentia, quod in Abbatissa requiruntur quadraginta anni completi, vt prædiximus; in Inquisitore autem sat est annum quadragesimum attigisse, vt est text. in Clem. Nolentes, in princ. de hæret. vbi gl. in ver. Quadragesimum, dicit esse mirandum quod maior ætas
125 requiratur in Inquisitore, quàm in Episcopo, qui tamen Inquisitor est, concludit hoc esse de arbitrarijs, de quibus non cogimur reddere rationem. Sed Abb. hic num. 6. vers. Inquisitore, dicit [in Episcopo minorem ætatem fuisse præfinitam, forte quia promouendi ad Episcopatum transeunt cum magna inquisitione: nam recipiuntur testes, & discutitur promotio in Consistorio Papę. De quo dic vt scripsi plenè in cap. Nisi cum pridem, infra, de renunc. Item quia promotus ad tantam dignitatem præsumitur ex omni parte idoneus. Sed officium inquisitionis non committitur cum tanta indagatione; ideoque iura voluerunt, vt esset maturus ætate.] Hæc Abbas, sed magis placet dictum glossæ.

126 Decimò principaliter QVÆRO, Quæ sit ætas legitima ad Monachatum.

127 Non incongruè interseritur hæc quæstio, quia & Monachatus dicitur beneficium simplex secundum Host. in d. cap. Super inordinata, n. 9. vers. Aliud sæculare simplex, vt monachalis fraternitas, de præben. Et quamuis Abb. ibi num. 10. dicat propriè non esse beneficium, sed potius quoddam votum solemnizatum per professionem, vt in c. Vnico, de voto, lib. 6. tamen postea
128 subdit Hostiensem fortè eò respexisse, quod per Monachatum quis acquirit ius Collegij, & habet Monasterium obligatum ad alimenta. Vnde hoc respectu dici potest habere beneficium simplex instar illius, qui ingreditur Collegium sæculare Clericorum, vbi bona sunt communia. Arg. cap. Quoniam, infra, de vita, & honest. Cleric.

129 Ex dispositione iuris communis quamuis pueri recipi possint ad habitum regularem, cap. 2. cap. Cum virum, & cap. Cum simus, infra, de regular. Host. loco proximè citato, & scripsi latè in d. c. Cum virum, tamen ad Monachatum, seu professionem regularem requirūtur quatuordecim anni completi in masculo, & duodecim in fœmina, adeo vt si ante huiusmodi ætatem ingrediantur religionem, quantumcunque sint doli capaces, & prudentia ætatem præueniat, nihilominus parentes, aut ipsis deficientibus tutores possint illos inuitos à Monasterio extrahere, vt legitur, & notatur in §. 1. cum seqq. 20. quæst. 2. & in cap. Postulasti, de regular. & ibi per Hostien. in d. cap. Super inordinata, in fine. vers. Si autem quæritur de tertio. Dixi in d. cap. 2. & in d. c. Cum virum.

Verum hodie sublata distinctione sexus, in quacumque religione tam virorum, quàm mulierum, professio emissa ante annum decimum sextum expletum est ipso iure nulla, nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obseruationem, aut ad alios quoscumque effectus, vt disertis verbis statuitur à Concilio Tridentino, c. 15. sess. 25. de regular. Sed an hoc procedat etiam in professione tacita, quæ inducitur ex gestatione annali habitus indistincti, vel indistinctissimi, vide quæ scripsi latissimè, in cap. 1. in primo requisito, vers. Quo verò ad tacitam professionem, à num. 7. infra, de regular.

130 Vndecimò principaliter QVÆRO, quæ sit ætas legitima ad ordines suscipiendos.

Quoad ordinem Episcopalem dic breuiter requiri annum trigesimum completum, vt hic in princ. & notat Henric. Boich. in d. c. Super inordinata, ad finem, vers. Si quæris pro ordinibus, de præben. Quæ tamen ætas requiritur de necessitate præcepti, non autem de necessitate sacramenti; vnde consecratus ante annum trigesimum, ordinem recipit, licet non ordinis executionem, arg. c. Vel non est compos, & ibi dixi in 3. notab. post gl. in ver. Ætate. Abb. Antiq. Host. & alios communiter, infra de tempor. ordinat. dummodo tamen sic ordinatus habeat vsum rationis, qui in consecratione episcopali requiritur ex necessitate Sacramenti, licet secus sit in ordinibus inferioribus, vt dixi in d. c. Super inordinata, num. 37. & 38. post D. Thom. in 4. senten. dist. 25. quæst. 2. art. 2. quæs. 2. & Cardin. Turrecr. in cap. Subdiaconus, num. 2. 77. dist.

131 Quò verò ad inferiores ordines olim nullus ad Subdiaconatum ante vigesimum annum erat promouendus, cap. De his 28. dist. cap. In singulis, cap. Quicumque, & cap. Subdiaconus, 77. dist. Ad Diaconatum verò non erat quis ordinandus ante annum vigesimum quintum, cap. Placuit, d. cap. In singulis, & d. cap. quicumque 77. dist. Nec ad Presbyteratum ante annum trigesimum, cap. 1. & vlt. 78. dist. & dispensatiuè ex causa necessitatis in vigesimoquinto, cap. vlt. 78. dist. notat Host. in d. cap. Vel non est compos, num. 3. & reliqui post eum, infra de tempor. ordinat. Sed postea aliam ætatem determinauit Concilium Viennen. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. videlicet vt quis promoueri possit ad Subdiaconatum in decimo octauo, ad Diaconatum in vigesimo, & ad Presbyteratum in vigesimoquinto ætatis anno. Quæ determinatio fuit summè necessaria propter Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. vt notat Ioan. Andr. in dicta Clem. Generalem. in prima glossa, & fusius in d. cap. Vel non est compos, num. 9. vbi refert se de hoc pluries clamasse.

Verum hodie ex noua determinatione Concilij Trident. in c. 12. sess. 23. nullus est promouendus ad Subdiaconatum ante vigesimum secundum, ad Diaconatum ante vigesimum tertium, ad Presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis annum. Quo decreto quoad ordinem Sub-

diaconatus, & Diaconatus corriguntur antiqui canones supracitati. Et quoad ætatem Presbyteratus confirmatur prædicta Clem. & indistinctè, cap. vlt. 78. dist. & satis est annum esse inchoatum, vt per gl. in dicta Clem. Generalem, in ver. In decimo octauo, & Nauarr. in Man. cap. 25. n. 116. & sæpius censuit sacra Congregatio Concilij.

132 Ad ordines autem minores, & primam tonsuram oportet infantiam, & sic septennium excessisse, cap. In singulis, 77. dist. cap. De his 28. dist. cap. Nullus, & ibi gloss. in ver. Infanti, de tempor. ordinat. lib. 6. Sed an singuli minores ordines statim expleto septennio conferri possint, aut debeant, plenè examinaui in d. cap. Super inordinata, à num. 19. vsque in fin. de præben.

133 Duodecimo, principaliter QVÆRO, A quo tempore ætas sit computanda, an scilicet conceptionis, an natiuitatis, vel Baptismi.

134 Respondeo esse computandam à die natiuitatis, nam, vt diffinit Bald. cons. 19. sub num. 3. lib. 5. ætas nihil aliud est quàm temporis mensura quædam à natiuitate vsque ad obitum decurrens. Quapropter nec à tempore conceptionis est computanda, vt contra glossatorem regul. Cancell. 17. tradit Couarr. in 4. Decretal. 2. par. cap. 8. §. 2.

135 num. 3. & Molina de iust. & iure tom. 2. disp. 573. circa princ. & tenet Bald. hic num. 5. dicens ætatem non incipere in vtero matris, sed in partu, vt l. penult. C. De posthum. hæred. instituen. nam ille qui est in vtero, non dicitur homo, vt l. fin. ff. De assignan. libert. l. vlt. §. 1. ff. De collat. bonor. & l. Antiqui. ff. Si pars hæredit. petat. Et de Baptismo hoc iam declarauit sacra Congregatio Concilij. Quæsitum est enim, Promissus est aliquis de Canonicatu in Cathedrali habente annexum ordinem Presbyteratus, ad quem promoueri potest infra annum, si attendatur dies natiuitatis; sin autem dies Baptismi, minimè; A quo tempore facienda est computatio? sacra Congregatio censuit tempus computari à die natiuitatis, non autem Baptismi.

136 An autem in suprascriptis casibus, in quibus firmatum est requiri annum completum, sufficiat vltimam diem attigisse; an verò tempus currat de momento ad momentum? communiter recipitur distinctio glossæ hic in ver. Exegerit, vt testatur Abb. num. 6. videlicet: Quandoque fauor tantum vertitur in causa, vt in vsucapione, Et tunc sufficit diem incipere, vt l. In vsucapione, ff. De diuers. & temporal. præscription. Quandoque vertitur odium tantum, vt in præscriptione triginta annorum; & tunc oportet vltimam diem impleri, vt l. In omnibus, ff. De act. & obligat. quandoque vertitur vtrumque, & sic materia est mixta fauoris, & odij; & tunc tempus de momento in momentum computatur, vt l. 3. §. Minore, ff. De minor. De hac materia scripsi plenissimè, in cap. Ad nostram, infra de regular. ibi vide. Et hæc sufficiant de ætate.

137 Vltimò QVÆRO, Qualis scientia requiratur ad Dignitates, & ordines Ecclesiasticos.

138 Præmittendum est scientiam esse in triplici differentia secundum Innoc. hic num. 1. in ver. Et scientia, Compostell. num. 8. & Host. num. 15. quibus consentiunt Io. Andr. Butr. Abb. & reliqui omnes: alia enim est scientia eminens, alia mediocris, alia sufficiens. Eminentem scientiam habet, qui subtiles, & difficiles quæstiones discutere nouit, & in promptu sine reuolutione librorũ respondet, præsertim de fide interroganti. §. Eccl. 36. dist. Mediocrem habet, qui cum deliberatione, & reuolutione librorum veritatem scit inuenire. Sufficientem habet, qui per se sufficit ad ea, quæ sibi imminent expendenda.

139 Quibus præhabitis dicendum est scientiam æstimandam, & requirendam esse secundum Dignitatem, locum, & ordinem. Et hæc omnia discreti iudicis arbitrio examinanda sunt, qui præcipuè considerare debet qualitatem Ecclesiæ, ad quam quis assumitur, cap. In causis. §. fin. & cap. Scriptum, §. penult. infra, eod. secundum Innoc. & Compost. num. 1. Host. nu. 15. Io. Andr. n. 17. vers. Sufficientem habet, Butr. num. 11. & Abb. num. 4.

140 In specie autem in assumendo ad Dignitatem episcopalem requiritur scientia eminens secundũ

141 omnes. Debet enim Episcopus habere notitiam scrutabiliter noui, & veteris testamenti, cum sit iudex, & pastor animarum; & reddere de fide rationem omni poscenti, cap. Omnes, 38. dist. cap. Qui Episcopus, 23. dist. cap. Cognouimus, 18. q. 2. Et quemadmodum superiores Angeli qui inferiores illuminant habent pleniorem notitiam de rebus diuinis, quàm inferiores, vt inquit Dionys. cap. 12. cælest. Hierarch. ita etiam superiores homines, ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorem notitiam de credendis. Ita S. Thomas, in 2. 2. q. 2. art. 6. & scripsi plenius, in cap. Firmiter, num. 24. 25. & 49. supra de summa Trinitate.

142 Rursus secundum eos Episcopi habere debent scientiam iuris, cum secundum illud debeant iudicare, cap. Conquerente, infra de offic. ordinar. cap. De persona, 11. q. 1. c. 1. §. fin. de consang. & affinit.

143 Cæterum etsi in Episcopo, vt prædiximus, desideretur scientia eminens, competens tamen toleratur, cap. Cum nobis olim, infra eod. & cap. Nisi cumpridem. §. Pro defectu, de renunc. Quod intellige ex causa, & dispensatiuè secundũ Innoc. Compostell. & Host. quos sequitur Ioan. Andr. num. 13. vers. Ex causa tamen, & Abb. num. 4. vers. Ex prædictis infertur, quia imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis, vt dicitur in d. cap. Nisi cum pridem, & vide quod ibi dixi de examine Episcoporum. Porrò qualitatem scientiæ requisitam in eo qui ad Cathedralem Ecclesiam erit assumendus, Concilium Trident. in cap. 2. sess. 22. paucis perstrinxit dicens: Scientia verò eiusmodi polleat, vt muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere.

144 Archidiaconi autem, Præpositi, & omnes alij, ad quos spectat de causis cognoscere, debent scire iura; quia verecundum est Patritio, &c. l. 2. §. Seruius, col. antepenult. ff. De orig. Iur. & turpe est de aliorum manibus quærere, quod debet quis apud se inuenire, vt inquit Host. hic num. 21. & ita ex mente ipsius hoc non habet locum indistinctè in omnibus Archidiaconis, & Præpositis, sed in illis tantum qui habent iurisdictionem contentiosam, prout intelligit Abb. hic num. 4. vers. Sed hoc ego intelligo. In illis verò, qui solum habent nudum nomen, vt Archidiaconus, & Præpositus Senen. huiusmodi scientia non requiritur, secundum Abb. satis est enim vt habeat sufficientem scientiam; & sufficiens dicitur secundum qualitatem officij, vel beneficij.

Sed

145 Sed ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12, sess. 24. vers. Archidiaconi etiam, statutum est vt Archidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi, sint in omnibus Ecclesijs vbi fieri poterit, magistri in Theologia, seu Doctores, aut Licentiati in iure Canonico. Circa quod vide quod scripsi in cap. Ex parte, il primo, infra de offic. deleg.

146 Monachi verò, & Eremitæ potius egent contemplatione, quàm scientia, arg. cap. Legi. 16. q. 1. Ideoque Innocentius dicit in Abbate non requiri magnam scientiam; imo secundum Archid. in d. cap. Legi, satis est vt sciat cantare, & legere.
147 Quod tamen dicit verum Collectar. dummodo curam animarum non habeat. Sed Abb. eod n. 4. vers. Sed ego non video, absolutè impugnat primù
148 dictum, quia quilibet Abbas habet curam saltem fori pœnitentialis respectu Monachorum suorum. Tu dic in religionibus esse Abbates titulares cura, & administratione carentes, vt idem Abb. admittit consilio suo 101, incipien. In quæstione, n. 1. vers. Nam Papa, lib. 1. Et in his saluari potest dictum Innocentij, & Archidiaconi, & vide Collectar. in cap. Cum sit ars, num. 3. infra de ætat. &
149 qual. Presbyter autem satis est vt sciat Canones Pœnitentiales, cap. Nulli, iuncta gloss. vnica, 38. dist. secundum Innoc. & Compostell. Sed textus
150 in c. Quæ ipsis, ead. dist. commemòrat alia plura, quæ Presbyterum scire oportet vltra Canones pœnitentiales, videlicet librum Sacramentorum, idest Missale, vt ibi exponit gl. & Præpos. num. 3. & hic num. 9. Lectionarium, Antiphonarium, Baptisterium, Compotum, Psalterium, Homilias per anni circulum Dominicis, & singulis festiuitatibus aptas. Quod si vnum defuerit, Sacerdotis nomen vix in eo constabit, vt ibi legitur.

Sed hodie ex decreto Concilij Tridentini, c. 14. sess. 23. ad Presbyteratus ordinem assumi debent qui ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta diligenti examine præcedente idonei comprobentur.

151 Et stante hoc decreto arbitror hodie non procedere quod dicit hic Innoc. parum scientes promoueri posse si sint dociles, idest apti ad discendum, saltem dispensatiuè, & ex magna causa, vt declarant Host. num 13. vers. Si autem sit parum sciens, & Abb. num. 4. col. 3. vers. Parum autem
152 scientes. Etenim Episcopi contra hoc decretum Concilij dispensare non possunt, etiam ex magna causa, vt probaui latissimè, in cap. fin. infra, de fil. Presbyter.

Vnde sacra Congregatio Concilij etiam in locis, vbi maxima est Sacerdotum inopia, nunquam censuit ignaros posse promoueri ad sacros; licet iam promotis ad Presbyteratum censuerit conferri posse Parrochiales Ecclesias, quando litteratiores inueniri non possunt, vt dixi in c. Quæris, num. 18. infra, de ætat. & qualit.

153 Diaconi autem, & Subdiaconi sunt ordinandi, qui litteris, & ijs, quæ ad ordinem exercendum pertinent, instructi sunt, vt habetur, in cap. 13. sess. 23. eiusdem Concilij.

154 Demum ad minores ordines promouendi sunt qui saltem linguam Latinam intelligant, vt in cap. 11. eiusdem sessionis. Et prima tonsura non sunt initiandi, qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant, vt eadem sess. cap. 4.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in cunctis. §. Inferiora.

SVMMARIVM.

1 *Decanus an sit maior Archidiacono, vel è conuerso.*
2 *Beneficium omne curatum habet annexum ordinem Presbyteratus.*
3 *Et quid si cura sit iurisdictionalis, remissiuè.*
4 *Dignitates non curatæ, de iure communi requirunt annum vigesimum quintum incboatum; ex Concilio Tridentino vigesimum secundum completum.*
5 *Beneficium curatum, & Parochialis ecclesia an, & in quibus differant. & nn. seqq.*
6 *Parochialis ecclesia propriè quæ dicatur. & n. 9.*
7 *Beneficium in ecclesia aliud est, quàm beneficium ecclesiæ.*
8 *Dignitas ecclesiæ vnica non comprehenditur in litteris expectatiuis de Dignitate in ecclesia.*
9 *Beneficium dicitur curatum etiam ratione iurisdictionis in foro contentioso.*
10 *Ordo Dignitati, vel beneficio annexus non requiritur in ipso actu prouisionis, sed sufficit aptitudo.*
11 *Nisi annexio facta sit respectu actus.*
12 *Beneficia Sacerdotalia respectu aptitudinis non exigunt ætatem ad Sacerdotium requisitam in actu collationis, nisi sint Dignitates, vel beneficia curata.*
13 *Beneficium omne latè sumpto vocabulo potest appellari officium.*
14 *Appellatio contra Canones non valet.*
15 *Ordinem Presbyteratus Dignitati, vel beneficio curato, aut Parochiali annexum non suscipiens an sit ipso iure beneficio priuatus, vel priuandus per sententiam. & n. seqq. vsque in finem.*
Quid ex hoc §. Inferiora. n. 18.
Et quid ex c. Licet Canon. de elect. in 6. n. 19.
Et quid ex c. Statutum, eod. tit. & lib. n. 22.
Et quid ex Concilio Constantiensi. n. 23.
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 35.
16 *Pœna in facto negatiuo per negligentiam non incurritur, nisi præcedat monitio.*
17 *Sententia priuationis contra beneficiatum non promotum sufficit sine iuris solemnitate.*
20 *Parochiales quæ sunt Dignitates, vel Personatus licet non sint Collegiatæ, non comprehenduntur in c. Licet Canon, de elect. in 6.*
21 *Priores, vel Decani rurales, quorum ecclesiæ sunt Curatæ, & non Collegiatæ, non sunt ipso iure priuati ex eo quod infra annum promoti non fuerint ad Sacerdotium.*
22 *Collegiatam etiam Parochialem obtinens infra annum non promotus ad ordinem Presbyteratus non est priuatus ipso iure, sed priuandus monitione præmissa. & n. seq. vsq. ad n. 35.*
23 *Constantiensis Concilij constitutio de non promotis ad ordines beneficio annexos refertur.*
24 *Expenditur. & n. seqq. vsque in finem.*
25 *Præpositus ecclesiæ, quæ est Dignitas principalis, & Collegiata cum iurisdictione spirituali, & temporali an ex Concilio Constantiensi sit priuatus ipso*

iure, si infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus, & n. seq. vsq. ad n. 35.
26 *Canones ita sunt interpretandi vt minus corrigant ius commune quàm fieri possit.*
27 *Monasterij appellatione in materia exorbitanti non veniunt Ecclesia saeculares.*
28 *Secus in materia latè interpretanda.*
29 *Conuentualis ecclesia ex proprietate vocabuli intelliguntur Regularium, non Clericorum saecularium.*
30 *Verba in materia poenali, & exorbitanti secundum propriam significationem sunt intelligenda.*
31 *Archidiaconatus est Dignitas in Cathedrali, nec comprehenditur in cap. Statutum, de electione in 6.*
32 *Canon imponens poenam ipso iure super facto per aliud ius iam damnato dicitur illius executiuus.*
33 *Dictio*, quodcumque, *vniuersaliter omnia includit.*
34 *Nisi per aliud ius aliquis casus reperiatur exceptus.*
35 *Ordines sacros Dignitati, praebenda, vel portioni annexos in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia infra annum non suscipiens an sit ipso iure beneficio priuatus. & n. seq. vsq. in fin.*
36 *Quid ex Concilio Viennensi.*
37 *Et quid ex Concilio Constantiensi.*
Et quid ex Concilio Tridentino. n. 39.
38 *Canonicatus, & praebenda ex proprietate vocabuli comprehenditur beneficij appellatione.*
39 *Canonici, & Portionarij ad ordines suis beneficijs annexos non promoti hodie quas poenas incurrant.*
40 *Concilium Tridentinum c. 4. sess. 22. comprehendit omnia beneficia quae ordinem requirunt.*
41 *Beneficia in alijs Ecclesijs, quàm Cathedralibus, vel Collegiatis non comprehenduntur in Clem. Vt ij, de aetat. & qualit. etiamsi in illis essent distributiones.*
Constantiensis Concilij constitutio imponens poenam priuationis tituli ipso iure ob non promotionem ad ordines in quibus beneficijs hodie sit seruanda. ibidem.

1 INFERIORA. Nota primò ibi, *Diaconatum, Archidiaconatum*, &c. arguendo ab ordine litterae iuxta text. in cap. Cum dilecta, supra, de rescript. Decanum esse maiorem Archidiacono, vt hic per Card. in 3. notab. Sed oppositum colligitur ex littera paulo infra, vbi Archidiaconus praeponitur Decano, & ex c. Innouamus, 60. dist. ibi, Archidiaconi, vel Decaui. Solue vt dixi, in cap. 1. in 5. notab. n. 31. infra, de aetat. & qualit.

2 Secundò nota, omne beneficium curatum habere ordinem presbyteratus annexum vt hic, & in cap. Praeterea, infra de aetat. & qual. & in cap. Licet Canon, & cap. Commissa, de elect. lib. 6.
3 cum suis concordan. Quod absque dubio procedit si beneficium habeat curam animarum in foro poenitentiali, vt in iuribus praeallegatis. Sed an idem iuris sit si tantummodo curam habeat iurisdictionalem in foro contentioso, scripsi plenè, in cap. 1. à num. 2. infra, de Capell. Monach.
4 Tertiò nota, ad Dignitates etiam non curatas requiri annum vigesimum quintum inchoatum: nam de his etiam intelligitur haec littera, vt dixi supra in princ. num. 35. & de omnibus idem est iudicium, vt in cap. Dudum, il secundo. §. Tamdem Archidiaconus, vers. Quam si etiam non haberet, infra, eod. & notat hic Host. num. 30. in ver. Curam animarum, Io. Andr. num. 22. in ver. Quae Abb. num. 3. & Dec. post alios num. 11. Sed hodie ad Dignitates non curatas sufficit annus vigesimus secundus completus ex iure nouissimo Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad caeteras, sess. 24. vt latius dictum est num. 37.

5 Quartò nota, ex illis verbis, *quae curam animarum habent annexam*, iuncto vers. Sed nec Parochialis Ecclesiae, differentiam esse inter beneficium curatum, & Parochialem Ecclesiã: differunt enim primò, quia beneficium curatum est nomen generis, quod complectitur non tantum Ecclesias Parochiales, sed etiam Dignitates, & alia beneficia in Ecclesia, quibus cura animarum incumbit, putà Decanatum, Archidiaconatum, &c. de quibus hic: in quorum vacatione non dicitur Ecclesiae viduata, cum sit ibi Praelatus, qui solus est sponsus Ecclesiae, vt notat gl. in cap. Quia propter
6 in ver. Ecclesijs viduatis, infra eod. Parochialis verò est beneficium curatum sonans in nomen Rectoriae, cap. Licet canon, §. Is etiam, ibi, In Parochiali Ecclesia cuius rector extiterit, infra eod. lib. 6. in cuius vacatione Ecclesia viduatur, vt d. cap. Quia propter, & in cap. Ne pro defectu, infra eod. & cuius Rector non habet beneficium in Ecclesia, sed Ecclesiam ipsam, seu beneficium Ecclesiae, vt inquit gl. in Clem. Vt ij, in ver. In eisdem, de aetat. & qual. Vnde & Collegiata potest esse Parochialis, vt est text. in cap Statutum, ibi, Etiamsi Parochiales extiterint, de elect. lib. 6.
7 Et ex his collige aliud esse beneficium in Ecclesia, aliud beneficium Ecclesiae, vt hic, & in Clem. 1. §. Ad hoc, de praeb. Et propterea Io. Monach. in c. In generali, de reg. iur. lib. 6. & Archid. in cap. Ne captandae, de concess. praeb. eod. lib. referunt
8 Clementem IV. terminasse auctoritate sumpta de lib. 2. Reg. cap. 12. & §. vlt. 3. q. 7. de illo, qui habebat vnicam ouem, & ex l. Illiciras, §. Ne tennis. ff. De offic. Praesid. de illo qui habebat vnicum lumen; quod cum scribitur alicui prouideri de Dignitate in aliqua Ecclesia, & non est ibi nisi vnica, & principalis, illa non debetur, & est ratio, quia prouidere de illa Dignitate non est prouidere in Ecclesia, sed de Ecclesia. De hoc tamen vide gloss. in d. Clem. 1. in ver. In certa.
9 Deinde differunt, quia beneficium curatum dicitur etiam ratione iurisdictionis spiritualis in foro contentioso, vt sunt iura clara, in cap. Dudum, il secundo. §. Tamdem Archidiaconus, vers. Sed cum in iure, ibi, euidenter apparet quod curam animarum habet, & ibi Abb. num. 7. & 8. infra eod. in cap. Super eo, de praeb. lib. 6. & in Extrau. Ioan. XXII. Execrabilis, in fine, & notat Cardin. in Clem. 1. in vigesima quaestione, de offic. Vicar. Ad quod tamen vide quod scripsi, in cap. 1. nu. 2. & seqq. infra, de Capell. Monachor. Sed Parochialis non dicitur nisi curam habeat animarum in foro Poenitentiali, vt per Host. in summa de Paroch. §. In quibus consistat, & Ioan. Andr. in rubr. de Paroch. num. 2. Itaque omnis Ecclesia Parochialis est beneficium curatum, sed non conuertitur, quia non omne beneficium curatum

ratum est Parochialis: datur enim beneficium curatum in Ecclesia, & beneficium curatum ratione iurisdictionis in foro contentioso, quod Parochialis dici non potest. De his tamen differentijs vide quæ adnotaui, in cap. Cum sit ars, in prima quæstione, infra de ætat. & qualit.

10 Quintò nota, in vers. *Cum autem*, ad obtinendam Dignitatem, vel beneficium, cui sacer ordo est annexus, non requiri vt ordo præcedat, aut sit contempotaneus cum prouisione, sed sufficere habilitatem ad illum suscipiendum, infra tempus à iure præfixum, vt hic per Butr. num. 5. & Abb. in 4. notab. concordat tex. in c. 1. & ibi dixi in 2. notab. num. 2. infra, de ætat. & qual. & in

11 cap. 2. de instit. lib. 6. Quod tamen procedit si annexio ordinis facta sit beneficio respectu aptitudinis, prout regulariter facta censetur. Secus si respectu actus, quia tunc requiritur ordo in ipso actu prouisionis, vt in cap. Nemo deinceps, de elect. lib. 6. & declarat Abb. hic num. 10. & dixi supra à num. 65. vsque ad num. 70. In quibus autem casibus ordinis annexio intelligatur facta respectu aptitudinis, vel respectu actus, plenè examino in d. cap. 1. à num. 54. vsque ad nu. 60. de ætat. & qual.

12 Sextò nota, ibi, *nisi qui iam vigesimum quintum annum ætatis attigerit*, ad beneficium Sacerdotale quàuis non requiratur ordo in ipso actu collationis, tamen requiri ætatem ad illum ordinem requisitam simultaneè cum promotione, & hoc pro regula in inferioribus beneficijs constituit Abb. hic in 2. notab. Sed tu dic hoc tantummodo verum esse in Dignitatibus, & beneficijs curatis, in quibus à iure præfixus est annus vigesimus quintus inceptus, vt hic. At secus est in alijs beneficijs Sacerdotalib. respectu aptitudinis, quia ad illa obtinéda satis est vt quis in ea ætate sit constitutus, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri possit, & sic in vigesimo quarto inchoato, vt fusè probaui supra, num. 65. & fusius in d. cap. 1. n. 51. & seqq. de ætat. & qual.

13 Septimò nota ibi, *& ab illo remoueantur officio*: omne beneficium late sumpto vocabulo posse appellari officium, vt hic per Butr. in septimo notab.

14 Octauo nota ibi, *nec prosit eis appellationis refugium*: appellationem contra canonem non valere, vt hic, & in cap. Reprehensibilis, & cap. Quia nos, de appellat. & hic notant Innoc. n. 6. in ver. Appellationis. Host. num. 35. in eod. ver. Ioan. Andr. num. 27. in ver. Diffugium. Butr. in 8. notab. Card. in 5. notab. & Imol. n. 4.

15 Vltimo nota ibi, *admoniti*: nec non ibi, *remoueantur*, obtinentem Dignitatem, vel aliud beneficium curatum, aut Parochialem ecclesiam ex eo quod infra tempus à iure præfixum non fuerit in Presbyterum ordinatus non esse ipso iure priuatum beneficio, sed priuandum per sententiam, monitione præmissa, vt hic & in cap. Quæris, de ætat. & qual. & notant hic Innocen. num. 6. in ver. Admoniti, Host. num. 32. in eod. vers. Inan. Andr. num. 25. Butr. num. 6. Anchar. in 9. notab. Abb. in vlt. notab. & Dec. num. 8.

16 Et facit ad hoc, quia in facto negatiuo, de quo hic agitur, ad hoc vt pœna per negligentiam incurratur, necessaria est monitio, vt notat Innoc. in c. Extirpandæ, de præben. Bald. in Auth. hoc amplius, col. 4. C. De fideicomm. & alij apud Alexan. in l. Ita stipulatus, col. 5. de verb. Oblig.

17 quos sequitur hic Dec. num 9. Sententia tamen amotionis sufficit sine iuris solemnitate, vt in d. c. Quæris, & in c. Cum nostris, de concess. præb. secundum Host. & Inan. Andr. vbi supra. Cum enim hæc esse non possint non notoria, c. Quanto, de translat. Episc. non est iuris ordo seruandus, c. De manifesta, 2. q. 1.

18 Verùm quia quod hic statuitur vt non promoti priuandi sint per sententiam, hodie in multis corrigitur per posteriores constitutiones, ideò pro pleniori notitia distinguenda sunt quatuor tempora.

Primum tempus est Concilij Lateranensis, de quo hic 1 & hoc tempore inspecto non promoti siue obtineant Dignitates siue beneficia curata, siue Parochiales ecclesias non sunt ipso iure priuati, sed priuandi, vt proximè dictum est, & est casus hic, & in c. 1. & ibi dixi in vlt. notab. n. 33. infr. de ætat. & qual.

19 Secundum tempus est Concilij Lugdunensis, de quo in c. Licet Canon, de elect. lib. 6. & secundum hoc tempus assumptus ad regimen Parochialis ecclesiæ, nisi infra annum se fecerit ad Sacerdotium promoueri, ecclesia sibi commissa, nulla etiam præmissa monitione, est ipso iure priuatus, vt illic disertis verbis statuitur. Atque ita eo decreto respectu pœnæ corrigitur constitutio, de qua hic quoad Parochiales ecclesias; sed quoad Dignitates, & beneficia curata remanet in suo robore, quia quod non mutatur, &c. l. Præcipimus, in fine, C. De appellat. & l. Sancimus, C. De testamen. & ita firmat gloss. in d. c. Licet Canon, in ver. Parochialis ecclesiæ, quæ

20 à Doctoribus communiter approbatur. Quinimò hæc constitutio remanet salua, etiam quoad Parochiales, quæ sunt Dignitates, vel Personatus, licet non Collegiatæ, quia c. Licet canon, eam corrigit tantummodo quoad simplices Pa-

21 rochiales, vt optimè declarat Feder. de Sen. consl. 86. Casus talis est, per totum: vbi propterea ex facto respondit Priorem, siue Præpositum, vel Decanum ruralem, quorum ecclesiæ sunt Curatæ, & Parochiales non tamen Collegiatæ non esse ipso iure priuatos ex eo quod ad præscriptum d. cap. Licet canon, non fuerint infra annum in Presbyteros ordinati.

22 Tertium tempus est Bonifacij VIII. qui in c. Statutum, de elect. lib 6. Declarauit prædictam decretalem Licet Canon, vti pœnalem non extendi ad Collegiatas ecclesias, etiamsi Parochiales extiterint, & assumptos ad earum regimen, sed in illis seruanda esse antiqua iura, id est hunc §. Inferiora, vt ibi exponit glos. vlt. Ioan. Monach. Archid. Ioan. Andr. Gemin. & reliqui Interpretes. Feder. de Senis d. cons. 86. num. 1. vers. Sed quæ sunt iura antiqua; & Rebuff. in Praxi benefic. de non promot. num. 25. 27. & seqq. Et propterea dicebat in d. c. Statutum, Io. Andr. num. 1. propter illam Decretalem multus curasse vt eorum Parochiales fierent Collegiatæ, vt eorum rectores non tenerentur ad Sacerdotium promoueri; sed eos quandoque pœnituisse propter reseruationes quas faciunt Romani Pontifices. Adde hanc cautelam potuisse illis proficere quoad pœnam d. c. Licet Canon. sed non quoad promotionem ad Sacerdotium, quia nihilominus tenebantur promoueri; alioquin priuari

uari poterant per sententiam vt dictum est supra, num. 15. & vide quod scripsi in cap. 1. num. 13, infra de ætat. & qual.

23 Quartum denique tempus est Concilij Constantiensis sub Martino V. qui sess. 43. in tit. de dispens. statuit in hæc verb. [*Martinus, &c.* Quoniã beneficia propter officia conceduntur, reputamus absurdum vt qui beneficia obtinent, recusent, aut negligant officium exercere. Nos igitur Sacro approbante Concilio omnes dispensationes à quibuscumque pro Romanis Pontificibus se gerentibus concessas quibuscumque electis, confirmatis, seu prouisis ad Ecclesias, Monasteria, Prioratus Conuentuales, Decanatus, Archidiaconatus, & alia quæcumque beneficia, quibus certus ordo debitus est, vel annexus, ne munus consecrationis Episcopi, siue benedictionem Abbatis, aut cæteros debitos, aut annexos ordines suscipiant, præter illas quæ secundum formam constitutionis Bonifacij VIII. quæ incipit, Cum ex eo, factæ sunt, reuocamus, statuentes vt qui de præsenti illas, vel illa obtinent, infra sex menses à die publicationis huiusmodi constitutionis nostræ, & qui in posterum obtinebunt, infra terminum iuris se faciant consecrari, aut benedici, seu ad alium debitum ordinem promoueri; alioquin sint ipsis Monasterijs, Ecclesijs, Dignitatibus, Personatibus, officijs, & beneficijs ipso iure priuati, & alijs liberè conferantur, aut prouideatur de illis, ceteris constitutionibus circa hoc editis in suo robore duraturis.] Hæc sessio habita est Constantiæ Anno Domini 1417. die lunæ 21. mensis Martij, & habetur tom. 3. Concil. par. 2. pag. 941.

24 Quo quidem statuto confirmatur constitutio Concilij Lugduneu. de qua in d. cap. Licet Canon, quoad Parochiales Ecclesias: nam ex Concilio Constantiensi sunt ipso iure Ecclesijs priuati, qui ordines suis beneficijs debitos, vel annexos non suscipiunt infra terminum iuris. Hic autem terminus quoad Parochiales Ecclesias est infra annum, vt in d. cap. Licet Canon. Sed quoad Dignitates, Personatus, & alia beneficia curata respectu pœnæ corrigitur constitutio Concilij Lateranen. de qua in hoc §. Inferiora. Quia ex Concilio Constantiensi non promoti infra tempus à Canonibus præfixum non sunt priuandi per sententiam monitione præmissa, vt hic dicitur, sed sunt ipso iure priuati.

Itaque hic §. Inferiora, respectu pœnæ hodie videtur prorsus abrogatus, nam quoad Parochiales est correctus, per cap. Licet Canon, & quoad Dignitates, Personatus, & alia beneficia, quæ curam animarum habent annexam, per statutum Concilij Constantiensis. Sed de hoc vide quod dicam in quæstione sequenti.

25 QVÆRO, super intellectu huius statuti, An obtinens præposituram Ecclesiæ Collegiatæ, quæ est principalis Dignitas, habetque sub se Parochiales, ac etiam castra, & oppida, in quibus spiritualem, & corporalem iurisdictionem exercet, incidat in pœnam, d. cap. Licet Canon. de elect. lib. 6. si infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus.

Circumscripto Concilio Constantiensi, planum est Præpositum in memoratam pœnam non incidere, quia cap. Licet Canon. tamquam pœnale locum non habet in Dignitatibus principalibus, & Collegiatis, etiamsi Parochiales extiterint, vt est casus, in cap. Statutum, de elect. lib. 6. sed in illis obseruanda est dispositio huius §. Inferiora, vt scilicet non promoti sint ipso iure priuati, vt dictum est supra, nu. 22. vers. Tertium tempus. Vnde difficultas ad hoc restringitur, videlicet an constitutio vt præfertur edita à Martino V. in Concilio Constantiensi correxit, d. cap. Statutum.

26 Et videtur non correxisse, quia regula iuris notissima est canones ita esse interpretandos, vt minus corrigant ius commune, quam fieri possit, & iura iuribus concordentur, cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Neque enim credendum est Romanum Pontificem, qui iura tuetur, quod aliàs excogitatum est multis vigilijs, & inuentum, vno verbo subuertere voluisse, vt legitur, in cap. Ecclesia vestra, il secundo, infra eod. & in l. Si quando, C. De inoffic. testam. Præterea verba illius constitutionis non important vt Papa voluerit, d. cap. corrigere, quia nihil expressit de Ecclesijs Collegiatis, idque non obscurè patebit si singula constitutionis verba sedulò expendantur.

Primò enim dixit, Ecclesias, quod verificatur in simplicibus Parochialib. iuxta tex. in d. c. Licet Canon, vel in alijs Ecclesijs, quæ non essent Collegiatæ, & haberent ordines annexos ex consuetudine, vel statuto iuxta dispositionem, Clem. Vt ij, de ætat. & qualit.

27 Deinde dicit monasteria, & clarum est in materia exorbitanti, sicuti est hæc, quæ disponit contra ius antiquum, Monasterij appellatione, non comprehendi ecclesias sæculares, vt not. gl. in Clem. 1. in ver. Monasterijs, de elect. & gl. 3. in c.

28 Grandi, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. Licet secus sit in materia latè interpretanda, vt firmat Ioan. Andr. in cap. Ioannes, de regular. vbi ita intelligit iura quæ dicunt Ecclesias venire appellatione monasterij, vt in §. Hæc autem, 10. dist.

29 Tertiò, dixit Prioratus Conuentuales; quod similiter includit Ecclesias Collegiatas Regularium, non autem sæcularium, quia ex proprietate vocabuli Ecclesiæ Conuentuales intelliguntur regularium, non clericorum sæcularium, vt notat Paul. de Eleazar, in Clem. 3. in ver. Quæritur, vbi etiam Card. num. 7. de reb. Eccl. non alien. allegat iura, in cap. Nisi essent, de præben. in cap. Monachi, §. penult. de statu regular. & in cap. Si religiosus, de elect. lib. 6. licet nonnumquam largè, & improprie appellatione Conuentualium etiam sæculares comprehendantur, vt notat Io. Andr. & Io. Calder. in cap. Capitulum,

30 supra, de rescript. Sed cum constitutio Constantiensis sit pœnalis, & exorbitans, illius verba iuxta propriam significationem sunt intelligenda, cap. Rodulphus, de rescr. & notat gl. in Clem. Vt ij, in ver. In eodem, de ætat. & qual. & in Clem. in plerisque, in ver. Populo, de elect. & de his Prioratibus expressit, quia & alias de iure pœnam priuationis incurrerent sine alia monitione, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de statu Monach. Atque ita quoad eos nil noui statuit, sed ius præcedens innouauit.

31 Quartò, dixit Decanatus, & Archidiaconatus; Et quidem in Archidiaconatu non habebat locum d. c. Statutum, de elect. in 6. cum hæc Dignitas sit in ecclesia Cathedrali, & sic non sit principalis in ecclesia Collegiata, cum ibi sit caput Episcopus, vt patet in c. 1. & per tot. infra de

de offic. Archid. Similiter nec in Decanatu habebat locum d. cap. Statutum, quando non erat principalis Dignitas in ecclesia Collegiata, sed tantummodo habebat locum Concilium Lateranense, de quo in hoc §. Inferiora, vt notat gloss. in d. c. Licet Canon, in ver. Parochialis, de elect. lib. 6. Vnde Martinus V. voluit vt in his Dignitatibus, in quibus requirebatur monitio ad pœnam incurrendam, & Priuatio per sententiam, vt expressè cauetur hic, hodie monitio non re-
32 quiratur, sed sint ipso iure priuati: & sic Concilium Constantiense coadiuuat Lateranense, de quo hic, per modum executionis: nam quilibet canon imponens pœnam ipso iure super facto per aliud ius iam damnato, dicitur illius executiuus, vt probatur in præall. c. Licet Canon, & ibi notat gloss. in ver. Executione, & sic intelligendo nona hæc constitutio propriè non corrigit iura præcedentia, sed est executio huius, §. Inferiora, & c. 1. infr. de ætat. & qual. & Decretalis Statutum, remanet in suo robore.

33 Nec prædictis obstat clausula generalis, quæ subsequitur, videlicet, *& alia quæcumque beneficia*, ponderando dictionem vniuersalem, *quæcumque*, quæ videtur includere omnia alia beneficia etiam Collegiata, cum de natura vniuersalis sit omnia vniuersaliter includere, vt dicit text in c. Oblitæ, de maior. & obedien.

34 Etenim respondetur dictionem, *quæcumque*, licet sit vniuersalis, non tamen stare vniuersaliter in materia, in qua profertur quando per aliud ius aliquis casus reperitur exceptus ab illo iure, vt est gloss. notab. in cap. Monachi, in ver. Quōcumque modo, infr. de senten. excomm. vnde & prædicta clausula, Quæcumque alia beneficia, ita est intelligenda, vt locum habeat in alijs quibuscumque beneficijs, nisi alio iure reperiantur exclusa. Sed obtinentes Collegiatas ecclesias excluduntur per d. c. Statutum. Ergo in hoc casu excepto non verificabitur illa dictio vniuersalis, vt tenet gloss. præalleg. Et hoc intendit Martinus V. dum in calce constitutionis adiecit, *cæteris constitutionibus circa hoc editis in suo robore duraturis*: nam si intelligeremus d. c. Statutum, fuisse sublatum, vtique in suo robore non permaneret: & idem contingeret de hoc §. Inferiora, qui non remanet correctus, sed vitiatur circa executionem suam, vt est dictum: & ita intelligendo, hæc clausula operabitur effectum suum. Verba autem clausulæ intelligi debent vt operentur, c. Si Papa, de priuileg. lib. 6. & ita in proposita facti specie consuluit Gemin. cons. 131. incip. Præmitto, per tot. vbi est casus.

35 Secundò QVÆRO, super intellectu eiusdem constitutionis Martini V. an hodie qui obtinent Dignitates, præbendas, portiones, & alia beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs sint beneficijs ipso iure priuati si infra annum ordines suis beneficijs annexos non susceperint?

36 Pro clariori solutione circa hoc distinguenda sunt tria tempora.

Primum tempus est Concilij Viennensis, de quo in Clem. Vt ij. §. Illi verò, de ætat. & qual. vbi statuitur vt obtinentes in eisdem ecclesijs Dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, nisi iusto impedimento cessante ad huiusmodi ordines se promoueri fecerint infra annum, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, vocem in Capitulo non habeant, eisque distributionum pars dimidia subtrahatur. Et ita secundum hæc tempora non promoti ad ordines vt præfertur annexos non erant beneficijs priuati, sed tantummodo carebant voce in Capitulo, & priuabantur dimidia parte distributionum.

37 Secundum tempus est Concilij Constantiensis, in quo Martinus V. edidit Constitutionem superius relatam, num. 23. & hoc tempore inspecto obtinentes huiusmodi Dignitates, & beneficia qui infra terminum iuris non recipiebant ordines beneficijs annexos, erant ipso iure priuati, vt illic statuitur. Atque ita constitutio Constantiensis correxit dispositionem Concilij Viennen-
38 sis, de qua in d. Clem. Vt ij. Neque enim ambigendum est quin eadem constitutio comprehendat Dignitates in ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis. Tum quia vtitur clausula illa vniuersali, *quæcumque alia beneficia*, quæ, vt prædiximus, num. 33. omnia vniuersaliter includit: tum quia beneficij appellatione ex proprietate vocabuli comprehenditur Canonicatus, & præbenda, vt est text. in c. penult. infra, de verbor. signific. in c. In nostra, de rescript. & in c. vnico Ne Sede vacante, lib. 6. & notat Bellam. in c. Cum contingat, num. 9. de foro competen. Tum denique quia constitutio exprimit nominatim Archidiaconatum, qui est Dignitas in Cathedrali ecclesia, vt patet infra de off. Archid. per tot. & ita per eamdem constitutionem fuisse sublatam dispositionem d. Clem. Vt ij, tenet Gem. quamuis prædicta non ponderet, in præcit. cons. 131. num. 2. vers. Primò dixit ecclesias.

39 Tertium tempus est Concilij Tridentini, quod in c. 4. sess. 22. statuit vt obtinentes in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia Dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia, quibus certi ordines sunt annexi, teneantur, iusto impedimento cessante, infra annum ordines suscipere requisitos; alioquin pœnas incurrant iuxta constitutionem, d. Clem. Vt ij, quam ibi innouat. Quo decreto apertè sublata est dispositio Concilij Constantiensis quoad obtinentes beneficia in prædictis Ecclesijs: nam si non promoti incurrunt pœnas d. Clem. Vt ij, à Concilio Tridentino innouatas: ergo necessariò sequitur vt non sint ipso iure beneficijs priuati: nam pœnæ huiusmodi sunt priuatio vocis, & subtractio dimidiæ partis distributionum, vt dictum est. Vtraque autem pœna supponit pernecessariò retentionem beneficij, quia carens titulo priuari nō potest voce, vel dimidia parte distributionum, cùm priuatio supponat habitum. l. Decem. ff. De verbor. obligat, cap. Ad dissoluendum infra, de despons. impuber. & cap. Debitum, de bigam. Vnde sacra Congregatio Tridentini Concilij interpretum, licet nulla facta mentione Constitutionis Concilij Constantiensis, sæpius declarauit obtinentes Dignitates, præbendas, vel portiones in prædictis Ecclesijs non esse ipso iure beneficijs priuatos, sed tantummodo priuari posse si contumaciter renuerint suscipere ordines suis beneficijs annexos, vt dixi in cap. Quæris, num. 34. infra, de ætat. & qual.

40 Neque hoc loco omittendum est decretum Concilij, in d. cap. 4. quod generalius loquitur,

quam

quàm prædicta Clem. vendicare sibi locum ex sacræ Congregationis sententia in quibuscumque beneficijs. Nam consulta an decretum d. cap. 4. sess. 22. comprehendat omnia beneficia quæ ordinem requirunt; respondit comprehendere; quod videtur intelligendum quoad obligationem suscipiendi ordines infra annum, non autem quoad pœnas saltem priuationis vocis; quia illa applicari non potest nisi obtinentibus beneficia in Ecclesijs, in quibus sunt Capitula, & sic in Cathedralibus, vel Collegiatis, cum in alijs subjecta materia id non patiatur. Quod expressè tenet glossa in dicta Clem. Vt ij, in ver. Distributionum, dicens per hoc verbum *distributionum*, & verb. *Capitulo*, quod præcedit, has pœnas non competere in beneficijs, quibus non debetur vox Capituli, & in quibus sunt distributiones.

41 Itaque cùm Concilium Tridentinum quoad pœnam priuationis vocis in Capitulo seruari non possit in Ecclesijs, vbi non sunt Collegia iuxta text. in c. 1. supra, eod. & dispositio dictæ Clem. locum non habeat in beneficijs extra Ecclesias Cathedrales, vel Collegiatas, etiamsi in illis essent distributiones, vt ibi notat gloss. in ver. Præbendas, in ver. In eisdem, & in ver. Distributionum, Cardin. num. 5. & Vitalin. num. 30. consequens est vt quoad pœnam priuationis tituli ipso iure hodie seruanda sit Constitutio Concilij Constantiensis in illis beneficijs, quæ habent ordines annexos, & non sunt in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, nec comprehenduntur, in cap. Statutum, de elect. lib. 6. Quæ omnia diligenter notabis, quia ad hanc constitutionem non aduertunt Doctores nostri, qui de beneficijs scripserunt.

DE ELECTIONE.

Cap. Causam.

SVMMARIVM.

1 *Compromittentes tenentur recipere electum à compromissarijs, dummodo sit idoneus.*
2 *Moniales appellantur Sorores.*
3 *Monachi possunt appellari Fratres.*
4 *Fratres qui dicantur.*
5 *Moniales possunt compromittere in masculum electionem Abbatissæ.*
6 *Compromissum super electione potest fieri in vnum tantum. & n. 38.*
7 *Item fieri potest in extraneum à Collegio.*
8 *Episcopus non est de Collegio Monialium, licet sit ipsarum caput.*
9 *Collegium ipsum censetur eligere, cum electio fit à compromissarijs.*
10 *Compromissum super electione an possit fieri in laicum. & n. seq. vsq. ad n. 18.*
11 *Compromissarius an sit Procurator compromittentium. & n. 13. & 16.*
12 *Laicus potest esse Procurator in spiritualibus, & acceptare beneficium pro Clerico absente.*
13 *Compromissarius arbitrari debet an Prælatus sit idoneus ad officium Prælaturæ.*
14 *Laicus non potest esse arbiter in spiritualibus.*
15 *Laicus non prohibetur ministerialiter tractare negotia ecclesiastica.*
16 *Et potest esse arbitrator in spiritualibus.*
17 *Compromissarij possunt esse alij à Capitulo, dummodo sint viri religiosi, id est Clerici.*
18 *Cardinales an validè possint hodie compromittere electionem Papæ in personas extra Collegium, & n. seq. vsq. ad n. 35.*
19 *Cardinalium cœtus non potest modificare, corrigere, vel immutare constitutionem super electione Papæ.*
20 *Actus contra legem celebratus est nullus, quando lex adimit potentiam actum celebrandi.*
21 *Verbum*, potest, *præcedente negatione tollit potentiam, & reddit actum de iure impossibilem. & n. 30. & seqq.*
22 *Beneficij collatio facta minori quatuordecim annorum est ipso iure nulla.*
23 *Forma quibus verbis inducatur.*
24 *Verba*, aliter fieri non possit, *an importent decretum irritans.*
25 *Conditio formam substantialem inducit.*
26 *Gesta contra formam sunt ipso iure nulla.*
27 *Papæ electio de iure communi valida est quomodocumque duæ partes Cardinalium consentiant in aliquem, vt in electum.*
28 *Electionis Papæ forma substantialis præscribitur in Constitutione Gregorij XV. in §. Quod si electio.*
29 *Clausula decreti posita in fine Bullæ electionis magni Magistri Hierosolymitani sublata est, & in eius locum suffecta est alia perstringens substantialia electionis.*
30 *Verbum*, non potest, *aliquando exponitur, idest non debet.*
31 *Pupillus pubertati proximus absque tutoris authoritate naturaliter obligatur.*
32 *Verbum*, potest, *præcedente negatione non priuat potentia, quando hinc resultaret absonus intellectus.*
33 *Missæ sacrificium an ex forma præcedere debeat electionem Papæ.*
34 *Vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea æqualiter determinare.*
35 *Cardinales an possint super electione Papæ compromittere in vnum tantum ex Collegio. & nu. seq. vsque in fin.*
36 *Pluralis loquutio duorum saltem numerum requirit*
37 *Eligendi potestas vtilius committitur pluribus quàm vni.*
38 *Melius tamen expeditur per vnum quàm per plures.*
39 *Constitutio iuri communi conformis recipit ab eodem iure interpretationem passiuam.*
41 *Pluralitas an, & quando resoluatur in singularitatem.*
42 *Eligendi potestas consultius committitur in impari numero.*
43 *Canones loquentes de electionibus inferiorum an, & quando habeant locum in electione Papæ. & n. 45. vers. Et eum similiter.*
44 *Pluralis oratio non resoluitur in singularem secundum rigorem verborum, sed secundum sensum, & naturalem affectum.*
45 *Compromissum super electione Papæ à Cardinalibus initum in vnum tantum de Collegio an valeat.*
46 *Pluralitas, vbi est de forma non potest resolui in singularitatem.*

Cau-

1 CAVSAM. Compromittentes tenentur recipere electum à compromissario, dummodo sit idoneus. Hoc dicit, & non diuiditur secundum Io. Andr. & Anton. de Butr. Vel secundum alios sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In 2. responsio ibi, *Sorores*.

2 Nota primò Moniales appellari Sorores: nam cum primo tex. dixerit Moniales, postea subdit Sorores; atque ita hæc duo videntur synonyma, seu idem importantia; quod est contra vulgares, qui distinguunt Sorores à Monialibus, secundum Ioan. Andr. & Cardin. in princ. in ver. Sorores, Butr. num. 6. Abb. num. 1. in 1. notab. & Io. de Anan. in princ. Vulgus enim appellat Sorores, quæ subsunt Fratribus Ordinum Mendicantium, vt Prædicatoribus, Minoribus, & alijs, de quibus in cap. Non solum, & cap. Constitutionem, de regular. lib. 6. reliquas verò vocat Moniales. Ratio motiua potuit esse, quia sicut Religiosi Mendicantes non consueuerunt appellari Monachi, sed Fratres; & vice versa religiosi non Mendicantes appellari solent Monachi, non autem Fratres; quinimò ægrè ferant si quando fratres nuncupentur, eodem modo vulgus credidit mulieres Religiosas fratribus subiectas esse vocandas sorores; & subiectas Monachis Moniales. Sed hæc distinctio confunditur hic, & in cap. Cùm dilecta,

3 supra de rescript. Nec mirum, quia etiam Monachi possunt appellari fratres, vt in cap. Causam, il primo, infra de iudic. cap. Si Religiosus. §. Quia verò, & ibi notatur in ver. Fratrum, de elect. lib. 6. & cap. Suscepimus, & ibi Host. in princ. in ver.

4 Fratre, de homicid. Et quamuis omnes Christiani sint fratres in Christo, quia per lauacrum regenerationis recognoscunt spiritualiter vnum Patrem, scilicet Deum: cap. Ad mensam, 11. quæst. 3. tamen vt dicit Abb. vbi supra per excellentiam hoc nomine donati sunt Religiosi propter charitatem, quam inuicem debent habere, vt appellentur fratres, & sorores.

5 Secundò nota, ibi, *in Episcopum*. Moniales posse compromittere in masculum electionem Abbatiæ, nec teneri compromittere in alias Moniales secundum Anton. de Butr. num. 5. & Abb. num. 3.

6 Tertiò, nota in eod. ver. Compromissum super electione fieri posse in vnum tantum. De hoc infra in 2. quæst. num. 38.

7 Vltimò nota, Compromissum super electione fieri posse etiam in extraneum, seu, vt dicit Abb. forinsecum à Collegio: nam Episcopus in

8 quem Moniales compromiserunt, non est de Collegio Monialium, licet sit ipsarum caput, cap. Requisisti. §. Secus, infra de testam. ibi: Non est tanta communio inter Episcopum, & Monasteria, quanta est inter Episcopum, & Ecclesiam Cathedralem, cui est spirituali coniugio copulatus, & hic notat gloss. 1. Host. nu. 1. vers. Et extra Collegium bene potest compromitti, Io. Andr. nu. 2. exponens verbum, *Episcopum*, idest proprium, vel alienum quoad actum electionis, sed propriùs confirmabit Cardin. in princ. Butr. num. 3. in 2. notab. Anchar. num. 1. Bellam. in princ. in ver. Episcopum. Abb. num. 2. in 2. notab. & Io. de Anan. num. 1. gloss. in cap. Quia propter, in vet. Iuris, inf. eod. & ibi Innocen. in eod. ver. nu. 6. Abb. Antiq. num. 20. in ver. De Collegio, Compostell. num. 27. in ver. Committatur, vers. Si, Prosp. Pagn. in 2. part. primi Decretal.

9 militer nec est ius, & alij communiter. Ratio est, quia Collegium ipsum censetur eligere cum electio fit per eos, in quos eligendi transtulit potestatem, cap. In causis. §. Quia verò, inf. eod. l. Item eorum. §. Si Decuriones, ibi: Non refert an ordo elegerit, an is, cui ordo commisit. ff. Quod cuiusque vniuers. nomin. secundum Innocen. hic in ver. Recipi, Compostell. in princ. in ver. Facias, Ioan. Andr. num. 8. in gloss. 1. & alios præalleg.

10 Procedit tamen supradicta conclusio, dummodo is in quem compromittitur, sit persona Ecclesiastica, prout hic erat Episcopus: non enim huiusmodi actus spiritualis eligendi videtur posse transferri in Laicum, cap. Massana, & cap. Sacrosancta, inf. eod. nam si laici prohibentur cum laicis interesse, multò magis videtur prohibita in ens ●otalis translatio; idque verius putat Petr. de Anchar. hic num. 1.

11 Sed in contrarium facit, quia compromissarius censetur Procurator compromittentium; eligit enim ipsorum nomine, per id, quod legitur, & notatur in d. cap. In causis, infra eod. & in c.

12 Si compromissarius, eod. tit. lib. 6. Sed laicus potest esse procurator in spiritualibus, vt est textus, in cap. 1. de procurat. lib. 6. & potest acceptare beneficium pro clerico absente, vt notat Io. Andr. in cap. Accedens, infra de præben. quem communiter alij sequuntur, vt testatur Dec. in c. Decernimus, num. 5. & seqq. de Iudic. Ergo, &c. Anchar. non soluit. Tu dic secundum Abb. hic

13 num. 5. in electione Prælati non versari nudum ministerium; imò enim debet arbitrari an quis sit idoneus ad officium Prælaturæ, vt hic; nec est simplex procurator, imo officium in eius persona radicatur, adeo vt nec reuocari possit nisi secundum ea quæ notantur, in d. cap. In causis.

14 Ad hoc optimus textus, in cap. Contingit, infra de arbitr. vbi est expressum non posse assumi arbitrum laicum super spiritualibus; & subijcitur ratio in textu, quia non decet vt laicus in talibus arbitretur. Quæquidem ratio maximè viget in casu de quo agitur: At verò procurator habet nudum ministerium facti; Vnde non mirum si nomine alterius interesse valeat in huiusmodi spiritualibus, vt colligitur ex notatis per gloss. in d.

15 cap. 1. in ver. Spiritualibus. Laicus enim non prohibetur ministerialiter, seu ministraliter tractare negocia ecclesiastica, vt fusè probat Dec. loco citato. Et hac ratione quamuis non possit esse

16 arbiter in causa spirituali, vt proximè dictum est; potest tamen esse arbitrator, vt tenent Host. & Io. Andr. in cap. fin. de rer. permut. Specul. in tit. de arbitr. §. Restat, vers. Quid de sententia excommunicationis: & est communis opinio, vt Dec. testatur, alios referens in d. c. Decernimus, num. 4. Præterea compromissarius potest eligere compromittentem: ergo non est illius procurator, quia alioquin posset quis eligere seipsum, cum procurator, & dominus in causa procuratorij censeantur vnus, & idem, vt hic observat Io. de Anan. sub num. 1. in 1. notab. vers. Vtrum autem, & vers. Dic hoc non esse verum, & pro

17 hac opinione adduco etiam gloss. notab. in cap. Quia propter, in ver. Iuris, infra eod. quæ dicit compromissarios esse posse alios à Capitulo, dummodo sint viri Religiosi, idest clerici, vt ibi exponit Io. Andr. sub n. 67. in gloss. Et isti.

18 QVÆRO, An compromissum super ele-
ctione Romani Pontificis à Cardinalibus initum
in personas ecclesiasticas extra sacrum Collegium
sit validum, nec-ne?

19 Manifestum est hodie non licere, S. R. E. Car-
dinalibus hanc potestatem eligendi committere
nisi aliquibus de Collegio, quia in nouissima con-
stitutione Gregorij, X V. Æterni Patris Filius,
in §. Matura itaq; disertis verbis statuitur, vt ele-
ctio per compromissum aliter fieri non possit,
præterquam si omnes, & singuli Cardinales ali-
quibus ex eorumdem Collegio committerent
eligendi potestatem. Hoc autem ius publicum
in fauorem Ecclesiæ introductum est, cui pacto
priuatorum renunciari non potest, cap. Si dili-
genti, infra de foro compet. Nec licet Cardinalib⁹
ius Papæ immutare, cap. Inferior. 21. dist. & in
proposito notat Compostell. in cap. Licet de vi-
tanda, sub num. 6. vers. Sed numquid Cardinales,
supra eod. & est expressum in Clem. ne Romani,
in princ. de elect. vbi reprobatur opinio, quæ ad-
struebat cœtum Cardinalium Sede vacante posse
modificare, corrigere, vel immutare decretalem,
vbi periculum, eod. tit. lib. 6. Idem patet in hac
ipsa constitutione Gregorij in §. Postremò, vbi
inhibetur S. R. E. Cardinalibus & eorum sacro
Collegio ne aduersus eam aliquid statuere, dispo-
nere, vel ordinare, seu in aliquo corrigere, altera-
re, mutare, seu aliquo modo facere, tractare,
moliri, vel attentare præsumant.

Verùm quæstio admodum implexa videtur an
ita ex forma sancitum sit, vt compromissum
fieri debeat in aliquos de Collegio, vt si fiat in
extraneos, electio irrita sit. Et quamuis quæstio
videatur solui posse ex inferiori parte constitu-
tionis in §. Quod si electio, vbi perstringitur for-
ma electionis cum decreto irritanti, & in forma
compromissi non repetuntur verba illa (aliqui-
20 bus ex eorumdem Collegio) tamen videtur ad-
huc obstare, quod in d. §. Matura itaque. Con-
stitutio non simpliciter prohibet fieri electionem,
sed decernit vt electio per compromissum ali-
ter fieri non possit, &c. Quotiescumque autem
lex non solum prohibet, sed etiam adimit
potentiam, & facultatem, actus contra le-
gem celebratus est ipso iure nullus. Bartol.
21 in l. fin. num. 7. ff. De ser. Verbum autem, *potest*,
præcedente negatione præcisam necessitatem
importat, & priuat potentia, gloss. ordin. in c.
Beneficium, in ver. Non potest, de regul. iur. lib.
6. quam Bartol. & omnes sequuntur in l. Gallus,
ff. De liber. & posthum. vt testatur ibi Ias. n. 19.
& 23. & sic reddit actum irritum, & de iure
impossibilem. Bald. in l. 1. n. 62. C. Qui admitti,
& post Bart. in l. 1. ff. De iniust. rupt. testamen.
notat Ias. in l. Non dubium, nu. 60. C. De legib.
Atque ita idem importat aliquid esse impossibi-
le, vel fieri non posse; nisi quod impossibile
videtur parum Latinè dici, licet eiusmodi verbum
non reformidet Quintilianus lib. 5. instit. orator.
cap. 10. nec Iurisconsultus, vt in l. Impossibilis,
ff. De verbor. obligat. in l. Impossibilium, ff. De
22 reg. iur. & passim alibi. Hinc cum olim dubita-
tum esset in Sac. Congregatione Concilij an c. 6.
sess. 23. disponens neminem ante decimumquar-
tum annum beneficium obtinere posse, compre-
hendat eum, qui anno duodecimo ætatis bene-
ficium obtinuit, & nunc effectus est ætatis anno-
rum quatuordecim; adeò vt nunc non sit legiti-
mus possessor, & fructus suos non fecerit, Sacra
Congregatio innixa doctrinæ Ias. in d. l. Gallus,
num. 17. vbi quod actus redditur nullus ipso iure
cum quid prohibetur cum verbo, *non possit*;
censuit collationem ante decimumquartum an-
num fuisse nullam, & prouisum fructus suos
non facere. Quamobrem etsi in posteriori parte
constitutionis nulla fiat mentio de compromisso
ineundo in aliquos de sacro Collegio; tamen
videtur sufficere, vt huiusmodi mentio facta fue-
rit in priori parte per verba adimentia electori-
bus potestatem aliter eligendi, cum perinde sit
reddere electores impotentes ad eligendum, ac
decernere electionem aliter factam non valere,
vt ex dictis constat, & ex decreto Concilij Tri-
dentini in c. 1. sess. 24. de reform. matrim. quod
dum irrita decernit matrimonia clandestina;
eos qui illa contrahere attentabunt, inhabiles
23 reddit ad sic contrahendum. Vtrumque enim
loquendi genus inducit formam; quod apertè
sensit Felin. in c. Cum dilecta, num. 6. supra, de
rescr. vbi enumerans decem signa, quæ indicant
24 formam inductam esse, quintum signum asserit
esse, vbi est appositum decretum irritans: ac
deinde paulò inferius; [Septimum signum, inquit,
vbi in dispositione dicitur, aliter fieri non possit,
ibi est data forma, & ei renunciari non potest.
& Felini doctrinam sequitur Dec. cons. 528. n. 11.
& Alber. Brun. in tract. de forma, fol. 33. col. 1.
vers. Et quod lex prohibitiua, & fuit sententia
Bartol. in l. De his, num. 4. ff. De transact. & in
l. fin. n. 4. C. De venden. reb. ciuit. lib. 11. Qui-
bus addo Paris. cons. 19. num. 20. lib. 2. vbi dicit
hæc verba, *non aliter fieri possit*, inducere decre-
tum irritans: & Loffredum cons. 30. incip. Sit du-
25 bium, num. 20. Præterea ponderanda est parti-
cula, *si*, in constitutione apposita, ibi [Decerni-
mus electionem aliter fieri non posse præterquam
si omnes, & singuli Cardinales aliquibus ex eo-
rumdem Collegio, &c.] hæc enim particula ex
sui natura conditionem importat, l. Quodcum-
que, §. vlt. ff. De verbor. obligat. gloss. in l. 2. in
ver. Conditio, ff. De condit. & demonstr. Con-
ditio verò formam substantialem inducit, vt per
26 Felin. in d. c. Cum dilecta, sub num. 6. vers. Se-
cundum signum. At manifestum est gesta contra
formam esse ipso iure nulla, vt est textus in d. c.
Cum dilecta, in c. Venerabilis, de offic. deleg.
plenè Calderin. in disput. incip. Statuto ciuita-
tis. Archidiac. in cap. Si cui, in fine, de elect.
lib. 6.

27 Sed in oppositum facit, quia de iure commu-
ni in electione Romani Pontificis nulla forma
præscripta erat: nam cum in ea non sufficiat ma-
ior pars Collegij, vt in electionibus inferiorum,
sed saltem duæ ex tribus partibus requirantur;
& in difficultatibus emergentibus nullus sit su-
perior, ad quem possit haberi recursus; aliquid
speciale in ea constituendum fuit, vt legitur in
decretali Licet de vitanda, supra eod. & præci-
puè vt electio valida esset quomodocumque duæ
partes Cardinalium consentirent in aliquem vt
28 in electum; prout ibi notat Innocen. Gregorius
verò grauissimis causis motus in electione Ro-
mani Pontificis certas formas præscripsit sua
Constitutione: non tamen omnia, quæ ibi præ-
cepit, aut prohibuit, ad substantiam & validi-

tatem

tatem electionis voluit pertinere, ne alioquin
res tanti ponderis vsque adeò difficultatibus in-
uolueretur, vt aliquando grauem pati posset Ec-
clesia scissuram: quam rationem considerat tex-
tus in d. c. Licet de vitanda, in princip. Et pro-
pterea quæ sancinit initio Constitutionis in §.
Matura itaque, voluit quidem à Cardinalibus
exactè obseruari; non tamen ita, vt illorum
omissio inficeret electionem; sed formam sub-
stantialem paucis perstrinxit in §. Quod si electio,
& ibi apposuit decretum irritās; quod apertè in-
dicat eius intentionis non fuisse, vt ea, quæ in
superiori Constitutionis parte præscripta fuerant,
essent substantialia electionis: alioquin ineptum
fuisset in d. §. Quod si, decernere electionem
aliter celebratam esse nullam, si hoc ipsum iam
sancitum fuisset in superiori parte Constitutionis.
Et hanc fuisse mentem Sanctitatis suæ nos ipsi
non obscurè intelleximus, qui ante Constitutio-
29 nis promulgationem in eo negotio diù, multum-
que laborauimus. Vnde cum postea pro refor-
matione electionis magni Magistri S. Ioannis
Hierosolymitani compilata fuisset minuta Bullæ
à D. Vulpio Archiepiscopo Theatino, & iussu
S. D. N. delata per manus Cardinalium, & Præ-
latorum Congregationis super hoc deputatæ; &
in fine Bullæ apposita esset clausula infrascripta,
videlicet. [Quod si electio aliter celebrata fuerit,
nulla, atque irrita sit eo ipso.] Ego aduerti hanc
clausulam operari, vt omnia, & singula, qui in
Constitutione sancita erant, essent de substantia
electionis, indeque futurum esse vt nulla ferè
electio posset validè celebrari, cum vix fieri pos-
set vt in tot, & tam varijs ordinationibus defe-
ctus aliquis non contingeret: nam & forma scru-
tinij, quæ tamdem compendiosis verbis concludi-
tur in Decretali Quia propter, infr. eod. repu-
tatur adeò difficilis obseruatu, vt etiam boni
Iuristæ practicam ignorantes in ea deficiant, vt
inquit glossa in c. Cum expediat, in ver. Inquisi-
tis, de elect. lib. 6. Vnde Patres censuerunt vna-
nimes eam clausulam esse expungendam, & ad
exemplum Gregorianæ Constitutionis substituen-
dam esse aliam clausulam cum decreto irritanti,
in qua perstringerentur ea tantum, quæ pertine-
rent ad substantiam electionis, prout factum
est in Constitutione S. D. N. quæ incipit, In spe-
cula militantis ecclesiæ edita 3. Iulij 1628. in
§. Quod si electio magni Magistri.

Quibus ita se habentibus, quamuis Gregoria-
na Constitutio in principio decreuerit non posse
aliter compromitti, quàm in aliquos ex Cardi-
nalium Collegio; cum tamen in dicto §. Quod si
electio, vbi præteribat formam substantialem
electionis cum decreto irritanti, nullam faciat
mentionem personarum, in quas fieri debeat
compromissum, sed simpliciter statuat, vt nulla
sit eiusmodi electio aliter celebrata, quàm per
viam compromissi ab omnibus Cardinalibus in
Conclaui præsentibus nemine dissentiente initi.
Hinc satis ostenditur non pertinere ad electionis
validitatem, & formam vt compromissum fiat in
aliquos de Collegio.

30 Nec obstat verbum, *non posse*, positum in d. §.
Matura itaque, quia secundum hæc erit exponen-
dum, id est non debere: hoc enim non est nouū
apud sacros Canones, vt est textus in c. Nisi cum
pridem, §. Personæ verò, infra, de renunc. &
ibi notat gloss. in ver. Non potuerit, Host. Ioan.
Andr. Butr. & alij. Ea ratione, quia illud dici-
mur posse, quod de iure possumus, & è conuer-
so, c. Faciat, 22. q. 2, & c. Sciscitatus, supra
de rescript. Præterea etsi verbum *potest*, præce-
dente negatione regulariter priuet potentia, &
reddat actum de iure impossibilem: hoc tamen
non est perpetuum, vt notat Roman. in l. Stipu-
latio ista. §. Alteri, in 3. col. ff. De verbor. oblig.
31 Ideoque in l. Obligari, in princ. ff. De author.
tutor. pupillus dicitur non posse obligari sine tu-
toris authoritate, & tamen Pupillus pubertati
proximus absque tutore naturaliter obligatur,
l. 1. ff. De donat. & l. Si pupillus, ff. Ad leg. Fal-
cid. Rursus stipulari alteri nemo potest, vt legi-
tur in d. §. Alteri, & sic negatiua præcedit ver-
bum, *potest*: & tamen si quis alteri stipuletur,
stipulatio non est ipso iure nulla, vt ibi aduer-
tunt gloss. & Bart. in l. Cum lex, num. 6. ff. De
fideiussor. Bald. in l. Non dubium, in 11. col.
num. 29. C. De legib. & plenius Ias. in d. l. Gal-
lus, num. 19. vers. Contra istam communem re-
32 gulam, ff. De liber. & posthum. Ideò secundo
loco potest dici, quamuis regulariter verbum
potest præcedente negatione priuet potentia; hoc
tamen non procedere quando hinc resultaret ab-
sonus intellectus, c. Quanto, & ibi glos. in ver.
Non potuit, de præsumpt. Ias. in d. l. Gallus,
num. 23. vers. Secundo limita, prout resultaret
hoc casu, vt patet ex his, quæ superiùs dicta
33 sunt, num. 28. & 29, & eò magis, quia Consti-
tutio Gregorij in d. §. Matura itaque, decernit
electionem fieri aliter non posse, quàm in Con-
claui, & eo clauso, ac post celebratum prima
die sacrosanctum Missæ solitum sacrificium. Et
tamen non creditur ad validitate electionis per-
tinere, vt præcedat celebratio Missæ; cum hoc
34 requisitum non repetatur inferius in §. Quod si
electio, vbi ponitur electionis forma cum clau-
sula decreti. Ergo sicut respectu celebrationis
Missæ illa verba, *fieri aliter non posse*, non im-
portant formam; ita nec respectu illorum ver-
borum, aliquibus de Collegio; cum vna deter-
minatio respiciens plura determinabilia debeat
illa æqualiter determinare, l. Quamuis, C. De
impub. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulgar. tex-
tus in l. fin. & ibi Bartol. C. De senten. Dec. in
c. Nouit. n. 56. ins. de iudic. De his tamen tutius
esset petere oraculum Sanctissimi.

35 Successiuè QVÆRO, An Cardinales possint
super electione Papæ compromittere in vnum
tantum ex sacro Collegio.

Difficultatem ingerit supradicta constitutio
Gregorij XV. de Romani Pontificis electione,
quæ in §. Matura itaque, declarat electionem per
viam compromissi fieri aliter non posse præter
quam, si omnes, & singuli Cardinales in Con-
claui præsentes nemine dissentiente aliquibus ex
eorumdem Collegio Cardinalium committerent
eligendi potestatem, vt vice omnium Ecclesiæ
36 Catholicæ prouiderent de Pastore. Oritur enim
dubium ex illo verbo, *aliquibus*; quod cum sit
pluralis numeri, non potest in vno tantum veri-
ficari, sed duorum saltem concursum requirit. l.
fin. ff. Ad Trebell. l. Vbi numerus. ff. De testib.
gloss. in Clem. Sæpè, in ver. Partibus, de verbor.
37 signif. DD. in vn. de cleric. coniug. lib. 6. nec vi-
detur eadem ratio vigere si compromissum fiat

in vnum, ac si in plures: nam integrum est iudicium, quod plurimorum sententijs confirmatur, cap. Prudentiam. §. 1. de offic. deleg. Specul. in tit. de aduocat. § 3. vers. Habito, & vers. seq. Et magis consulitur Ecclesiæ cùm electio plurium approbatur assensu, cap. Si transitus, 76. distinc. gloss. in cap. Auditis, in ver. Irritanda, inf. eod. Quod enim à pluribus quæritur sapientibus, facilius inuenitur, cap. De quibus, 20. dist. & per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur. l. vlt. ad fin. C. De fideicomm. gloss. in d. c. Prudentiam, in ver. plurimorum, & vbi multa consilia, ibi salus. Prouerb. 24. nec tutum videtur tanti ponderis negocium vni tantum committere: hac enim ratione, videlicet propter rei grauitatem, prouidè sancitum est vt in electione Papæ consentire debeant duæ ex tribus partibus Cardinalium, vt in cap. Licet, sup. eod. cùm tamen in electionibus inferiorum sufficiat maior pars Collegij, vt in decret. Quia propter, cum multis simil. Et propterea, vt dicebat Nazo in d. cap. Quia propter, ponderando verbum, *aliquibus*, ibi positum, oportet pluribus dare hanc potestatem, & non seruatur illa forma si vni tantum detur potestas eligendi, vt refert ibi Abb. Antiq. num. 19. in ver. Aliquibus, & notat Petr. à Biaxio in direct. elect. par. 3. cap. 17. num. 2.

38 Sed in contrarium facit, quia constitutio Gregorij vtitur hac in parte ijsdem verbis, quibus vtitur Generale Concilium, in d. cap. Quia propter, vt patet ibi, vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesiæ vidnatæ prouideant de Pastore. At ex dispositione iuris communis in Ecclesijs inferioribus, non obstantibus illis verbis pluralis numeri, *aliquibus viris idoneis*, poterat eligendi potestas vni tantum committi, vt est textus hic, & reprobata Nazonis opinione tenet Abb. Antiq. loco citato, quia inquit, cum huiusmodi constitutionis ratio fuerit contra vacationem diutinam prouidere, vt supra in princ. & in cap. Cum inter vniuersos, circa fin. inf. eod. quia melius expeditur electio per vnum, quàm per plures propter naturam facilem ad dissentiendum, arg. c. 1. infr. de arbitr. Idcirco audacter dico quod potest vni dari, quia expressum, in c. Causam, & in c. Cum inter Canonicos, supr. eod. & optimè in decret. Post translationem, de renun. Nec est verisimile Papam vno verbo voluisse ista subuertere, c. Ecclesia, il secundo, infra eod. Idem tenet in d. c. Quia propter, Compost. num. 24. in ver. Committatur, vers. Quæro an sit ius quod vni ex pluribus, & Hostien. sub num. 44. in ver. Aliquibus viris, vbi reprobans opinionem illorum, qui dicebant per decretalem Quia propter, quæ pluraliter loquitur, fuisse correcta alia iura, dicit melius esse ne corrigantur, vt resoluas pluralitatem in singularitatem, sic infra de priuil. cap. Vt priuilegia. Ergo & vni, & pluribus committi potest; & melius vni, vt discordia vitetur, cap. 1. inf. de arbitr. & cap. Cum inter Canonicos. §. Post hæc supra eod. vel saltem in impari numero, vt in c. In causis, cap. Cum dilectus, & cap. Cum in iure, supra eod. sequitur Bald. ibid. num. 37. & notant hic Io. Andr. Abb. & alij Host. in summa hoc tit. §. Qualiter, col. 13. vers. Secunda forma. Et in electione Romani Pontificis tradit Anton. de Rosell. in tract. de potestate Papæ, §. Postquam satis diximus, sub num. 6. vers. Sed in contrarium. Ergo eodem modo poterit hodie committi hæc facultas vni ex sacro Collegio, non obstantibus illis verbis pluralis numeri Gregorianæ

39 Constitutionis, videlicet, Aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium, cum constitutio hac in parte vti conformis iuri communi recipere debeat ab eodem iure communi interpretationem passiuam, vt l. 2. cap. De noxal. & notat Bart. & DD. in l. 1. §. Hoc autem edictum. ff. De noui oper. nunc. & in l. Sciendum, ff. Qui satisd. cogan. Anchar. cons. 419. Pro euidentia, num. 3. in fine. vers. Posterior ergo constitutio. Roman. cons. 345. circa princ. num. 18. & seq. Etenim lex noua disponens in materia antiqua recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat. l. In contractibus, §. Præterea. C. de non numer. pecun. Petr. Brixien. in repert. In ver. Interpretatio, vers. Lex nouiter.

40 Quid dicendum? Hæc quæstio duas habet inspectiones. Prima est an liceat Cardinalibus compromittere in vnum tantum ex S. Collegio. Secunda est, quatenus non liceat, an electio sic celebrata sit irrita, nec-ne. Quoad primam inspectionem verius videtur non licere Cardinalibus compromittere in vnum tantum, clara enim sunt verba constitutionis Gregorij in dicto. §. Maturæ itaque, in ver. Aliquibus. Et quamuis de iure communi liceat in vnum tantum compromittere, id tamen contingit, quia de hoc iura sunt aperta, vt hic, & in d. cap. Inter Canonicos, infra

41 eod. & in d. cap. Post translationem, de renunc. Ideoque nec refert quod cap. Quia propter, vtatur eodem verbo, *aliquibus*, quod est pluralis numeri, nam pluralitas resoluitur in singularitatem, quoties cumque ex alijs iuribus apparet eiusmodi resolutionem esse faciendam, cap. Vt priuilegia, in fine, vbi Abb. num. 5. de priuileg. Et cum Generale Concilium, in d. cap. Quia propter, vtatur verbis pluralis numeri, & iura præallegata vtantur verbis numeri singularis, nisi pluralitas resolueretur in singularitatē, decretalis Quia propter, & iura prædicta essent inter se contraria, & pugnantia. Vnde cum sermo pluralis non possit remanere in propria significatione, quin huiusmodi inconueniens sequatur, non mirum si ad iura conciliand a, & correctionem vitandam pluralis loquutio in singularitatem resoluatur, & hoc præcipuo fundamento Abbas Antiquus in d. cap. Quia propter, num. 19. dicit compromissum fieri posse in vnum tantum, quia scilicet non est verisimile Papam vnico illo verbo, *aliquibus*, prædicta iura subuertere voluisse, & Host. ibidem sub num. 4. in ver. Aliquibus, dum dicit melius esse, vt prædicta iura non corrigantur, vt sic resoluas pluralitatem in singularitatem. Verum si illud verbum, *aliquibus*, positum in Gregoriana constitutione intelligatur vt iacet in numero plurali, nulla hinc sequitur correctio iurium: neque enim vllibi cauetur ante ipsam constitutionem, vt potestas eligendi Rom. Pont. in vnum transferri valeat, & sacri Canones remanent in suo robore in illis terminis in quib. loquuntur, idest in inferiorū electionib. Igitur pluralis loquutio nullatenus videtur resoluenda in singularem: & confirmatur ex theorica Gemin. in c. Omnes leg. 1. dist. vbi ait, ita demum pluralē numerum resolui in singularem, si in plurali non possit verificari, quin sequatur incon-

inconueniens, vel absurdum. Idem notat Praepos. ibid. ante num. 10. vbi dicit gloss. ibi procedere, vbi plurale remanere non potest in significatione propria, quin sequatur iniquum, & inconueniens; aliàs non resoluitur plurale in singulare, & sequuntur alij relati ab Eucrar. in sua centuria in loco 2 vi numeri, num. 7. At nullum inconueniens, aut iniquitas sequitur si in Gregoriana constitutione, illud verbum, *aliquibus*, accipiatur in propria significatione; imo vtilius, & consultius est Ecclesiae Catholicae, vt Apostolicus non ab vno tantum, sed à pluribus compromissarijs eligatur, vt ostensum est supra, num. 37.

42 Nec obstat quod Abb. Host. & alij supracitati num. 38. dicant melius expediri electionem per vnum, quàm per plures propter naturam facilem ad dissentiendum. Etenim celeritati electionis satis consultum erit, si committatur in impari numero, ne alioquin res sit sine exitu, l. Item si vnus. §. Principaliter. ff. De arbitr. & cap. 1. eod. tit. prout factum legimus, in cap. In causis, cap. Cum dilectus, & cap. Cum in iure, inf. eod. & notant idem met Host. & Abb. Antiq.

Non valet igitur argumentum, de iure communi verbum, *aliquibus*, positum in Decretali Quia propter, in numerum singularem resolui: Ergo & in Gregoriana Constitutione: siquidem de iure communi eiusmodi resolutio fit necessitate cogente, cum iura inter se contraria non aliter conciliari possint. At in terminis Constitutionis nulla cogit necessitas, vt verbum illud singulariter accipiatur. Imo rationes omnes

43 suadent, vt potius remaneat in propria significatione. Neque verò hoc casu locum habent iura loquentia de electionibus inferiorum: quoniam illorum dispositio in electione Papae seruanda est in illis tantum casibus, in quibus nihil in specie reperitur dispositum circa huiusmodi electionem, vt patebit infra, num. 46. & in cap. Si quis Apostolicae, 79. dist. tradunt Bellam. num. 4. & Praepos. num. 2. Et ob hanc rationem de iure communi potestas eligendi Papam ad exemplum aliarum electionum committi poterat etiam vni iuxta textum hic. Verum hodie cum Gregorius legem hanc sacrosanctam tulerit, & decreuerit electionem Romani Pontificis per compromissum aliter fieri non posse quàm si potestas eligendi committatur aliquibus ex sacro Collegio: nihil proponitur cur haec lex seruari non debeat in propria significatione itaut nec sit amplius recurrendum ad Canones loquentes de electionibus aliorum Praelatorum, cum habeamus legem in hac materia specialiter loquentem. Praesertim

44 vero quia in Bulla confirmatoria Ceremonialis adimitur Patribus, & eorum sacro Collegio facultas aliter iudicandi, & interpretandi. Quibus verbis videtur prohiberi intellectus ille, secundum quem pluralis numerus in singularem resoluitur; quia resolutio huiusmodi non fit ex proprietate sermonis secundum rigorem verborum, sed secundum sensum, & naturalem intentionem; & affectum dumtaxat, l. 1. & ibi notat Bald. n. 1. C. De cond. inser. l. fin. ff. Ad Trebell. & d. cap. Vt priuilegia, in fine de priuileg. & propterea nunquam fieri potest, vbi repugnat mens disponentis, l. Cum quidam, vbi Bald. in primo not. C. De impub. & alijs substit. Doctores in l. Falsa demonstratio, §. fin. ff. De condit. & demonstrat.

45 Itaque cùm ex praedictis appareat non licere Cardinalibus eligendi potestatem vni tantum committere; Quaeritur nunc an si committatur electio à compromissario facta sit irrita necne, quae est secunda inspectio superius proposita. Hoc autem perit illud principium, videlicet an illa verba, *aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium*, pertineant ad electionis formam, necne: De hoc enim satis dubitari potest, cum verba huiusmodi ponantur tantummodo in §. Matura itaque, nec repetantur in §. Quod si electio, vbi praescribitur forma electionis cum decreto irritanti. Et quidem si verba huiusmodi non sint de forma, absolutum erit valere compromissum initum in vnum tantum, sicut valet initum in personam extra Collegium: nam cùm hic casus validitatis, & inualiditatis compromissi fuerit à constitutione omissus, seruanda erit hac in parte iuris communis dispositio. Et cum similiter de iure communi nihil specialiter de hoc sit cautum in electione Papae, ea erunt obseruanda quae à sacris Canonibus praescribuntur in electionibus inferiorum. Ita Bellam. in cap. Si quis Apostolicae, num. 4. 79. dist. vbi dicit omnes constitutiones iuris communis de Praelatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali, praeter illas solas, quibus per Decretalem Licet de vitanda, & per iura noua de electione Papae loquentia fuit specialiter derogatum. argum. l. Praecipimus, in fine. C. De appell. l. Sancimus, C. De testam. c. Cum expediat, de elect. lib. 6. & sequitur Praepos. ibidem, num. 2. vers. Item ex hoc infert Bellam. In inferiorum verò electionibus admittunt ferè omnes eligendi potestatem non solum validè, sed etiam licitè vnum tantum posse transferri, vt abundè ostensum est su-

46 pra. E contra verò si eadem verba sint de forma, potestas eligendi non poterit validè transferri in vnum tantum; quia vbi pluralitas est de forma, non potest fieri resolutio in singularitatem; textus est in l. Cum hi, §. Praetor, ff. De transact. & notat gloss. in l. 3. §. Hoc autem à Superiore, in ver. Competere, ff. De itin. actuque priu. & Bald. cons. 223. Reuerendissimus Pater, num. 3. vers. Nec intelligo, lib. 5.

Verius autem videtur illa verba, *aliquibus de Collegio*, ad formam, seu validitatem actus non pertinere, quia substantialia electionis perstringuntur, d. §. Quod si electio, vt fusiùs ostensum est in praecedenti quaestione, num. 28. Caeterum in re tanta nihil audeo firmare, sed censeo Apostolicum esse consulendum.

DE ELECTIONE.

Cap. Nosti.

SVMMARIVM.

1 *Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter administrare non potest.*

2 *Potestas conferendi beneficia, & administrandi pendet ex confirmatione, non autem ex electione Collegij.*

3 *Electio dat ius Praelaturae, & ius administrandi in*

in habitu; confirmatio verò ius administrandi in actu.

4 *Prouisi à Papa in Consistorio consequuntur plenum ius Prælaturæ, & administrandi in habitu, & actu.*

5 *Non tamen sunt recipiendi nisi ostendant litteras suæ promotionis.*

6 *Episcopus potest esse iudex in causa ecclesiæ suæ.*

7 *Melius est tamen, vt id expediat per Delegatos; num. 11.*

8 *Iudex nemo esse potest in causa sua, & qui ius sibi dicit in re sibi debita, cadit à iure suo.*

9 *Imperator potest esse iudex in causa fisci.*

10 *Causa Ecclesiæ non est Episcopi.*

11 *Episcopus in causa Ecclesiæ suæ potest recusari.*

13 *Idem in eius consanguineo.*

14 *Canonicus potest recusari in causa Concanonici.*

15 *Inferior à Papa regulariter non potest esse iudex in causa propria.*

16 *Sed Papa regulariter contra.*

17 *Qui tamen causas proprias ex consuetudine alijs delegat.*

18 *Episcopus in causa suæ mensæ non potest esse iudex.*

19 *Nec testis.*

20 *Et quid si fundet intentionem de iure communi, seu notorium sit bona ad mensam Prælati pertinere.*

21 *Vicarius in causa mensæ Episcopalis si recusetur vt suspectus, datur ei adiunctus, non autem conseruator. & n. 25.*

22 *Causæ contra debitores emphyteotas, conductores, & censuarios mensæ Episcopalis sunt fori ecclesiæ, & iudex ecclesiasticus est iudex ordinarius.*

23 *Iudex ordinarius quando allegatur suspectus, datur adiunctus.*

24 *Vicarius Episcopi supposita immemorabili consuetudine an possit procedere contra laicos in causa mensæ Episcopalis ad instantiam Procuratoris fiscalis. & n. seqq. vsq. in fin.*

26 *Episcopus potest esse iudex in causa suæ mensæ, si id ius præscripserit ex antiqua consuetudine.*

27 *Consuetudo tribuit iurisdictionem aliàs non habenti.*

28 *Consuetudo immemorabilis habet vim priuilegij.*

29 *Episcopo ex priuilegio possunt committi causæ suæ mensæ recusatione remota.*

30 *Episcopi, & Vicarij non est idem tribunal in materia recusationis.*

1 NOSTI. Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter administrare non potest. Hoc dicit secundum Ioan. Andr. & omnes: & primò ponit ius ex quo: secundò concludit ad factum: ibi, *mandamus.*

2 Nota primò ibi, *Cum sua non sit electio confirmata*: potestatem conferendi beneficia, & administrandi pendere ex confirmatione, non autem
3 ex electione Collegij: nam per electionem quis consequitur ius Prælaturæ, & administrandi in habitu, sed per confirmationem superioris consequitur ius administrandi in actu, vt hic per Abb. in primo notabili, & est bona gloss. in cap. Quanto, in verb. Relatio, circa med. 63. distinct. quæ dicit per electionem acquiri ius Prælaturæ, & ius administrandi, sed non exercitium; per confirmationem verò nihil noui iuris acquiri, sed exercitium dumtaxat: & consentit gloss. 2. hic dum ait, electum per confirmationem acquirere
4 plenam administrationem. Prouisi autem, seu pronunciati per Papam in Consistorio consequuntur plenum ius Prælaturæ, & administrandi in habitu, & actu, quia talis prouisio habet vim electionis, & confirmationis, vt dicit gloss. in cap. primo in verb. Prouisionem, de elect. lib. 6. & scripsi pleniùs in cap. primo, num. 8. vers. Quæ
5 quidem, supra eodem. Aduerte tamen, quia sic prouisi nullatenus debent ecclesiæ administrationem suscipere, nec recipiendi tanquam Prælati, nisi per litteras faciant fidem suæ promotionis, & contrauenientes incidunt in pœnas extrauag. Iniunctæ, de elect. vt hic per Abb. nu. 4. de quo vide quod scripsi in cap. Nihil, à num. 20. maximè n. 28. & 29. infr. eod.
6 Secundò nota ibi, *Studeat reuocare.* Episcopum posse iudicare in causa ecclesiæ suæ, vt hic per Innoc. num. 10. Host. num. 7. Ioan. Andr. num. 9. vers. Tu dic cum Innocen. & alios communiter & tenet gloss. in cap. Si quis erga, in verb. Priuetur, 2. qu. 7. gloss. 1. in cap. Cum venissent, & ibi omnes de iudic. Item gloss. in cap. Cum personæ, §. Si autem in verb. Ordinarijs, per illum tex. de priuileg. lib. 6. Licet illa Decretalis alium habeat intellectum, vt dixi in cap. Procurationes, num. 42. de censib. Host. in Summa de sentent. §. Si quis debet, colum. penult. Gemin. in cap. Primo, col. fin. in princ. vers. Aut causa non est sua priuata, sed ecclesiæ, de pœn. libr. 6. Capic. decis. 137. num. 1. & hanc dicit esse communem opinionem Oldrad. cons. 159. Primò quæritur, num. primo, & probatur argum. c. Si quis ab
7 Episcopo, 2. q. 7. & cap. Qui emendat, 45. distin. Quod mirũ videtur, quia nullus potest esse iudex in causa sua vt c. 1. 4. q. 4. l. Si quis in tantam,
8 C. Vnde vi, & C. Ne quis in sua causa, in rubro, & nigro. Imò qui ius sibi dicit in re sibi debita, cadit à iure suo, l. Extat, ff. Quod met. caus.
9 Sed pro solutione distinguendum est inter causam Ecclesiæ, & causam propriam ipsius Episcopi. In causa Ecclesiæ potest Episcopus esse iudex ve in præcitatis iuribus; sicut Prior fisci est iudex in causa fisci, vt l. 1. C. Vbi causæ fiscales. Episcopus enim dicitur procurator Ecclesiæ, c. Si priuatum, 12. q. 1. Sic Imperator est iudex in causa fiscali. l. Proximè. ff. De his quæ in testam. delen. & tamen res fisci quasi propriæ imperato-
10 ris dicuntur, l. 2. §. Hoc interdictum. ff. Ne quid in loco publ. & causa Ecclesiæ non est Episcopi, cap. 2. de donat. Item ordinarius si dicat suam esse iurisdictionem, & subditus hoc neget, bene cognoscit an sua sit iurisdictio, cap. Super litteris, de rescript. l. Si quis ex aliena. ff. De iudicijs. Item contra malefactores Ecclesię vtroque gladio vti potest: si illum habeat, cap. Dilecto de sent. excom. in quo, in cap. 1. de Malefic. in cap. Romana de pœn. lib. 6. & est tex. in cap. Cum sit generale, de foro compet. & ita obiectum soluunt Innocen. Host. & Io. Andr. supracitati, num. 6. Et egregiè declarat Bald. in l. 1. num. 3. C. Ne quis in sua caus. vbi format hanc quæstionem: Episcopus Perusinus mouet mihi litem de quibusdam rebus, dicens quod illæ res sunt emphyteuticæ Episcopatus Perusini, & quod ad eum sunt reuersæ: Ego hoc nego, & dico quod Episcopus

Peru-

Perusinus non potest de hoc cognoscere, sed de-
bet agere contra me coram Archiepiscopo, mo-
do quæritur vtrum iste Episcopus possit de hoc
cognoscere nec ne. Quæstio stat in hoc, vtrum
ista dicatur sua causa. Innocentius videtur dicere
in dicto cap. Ex parte, quod non possit cognos-
cere. Canonistæ tenent communiter contrarium,
quia ista non est causa personæ, sed Ecclesiæ, &
vtilitas principaliter respicit Ecclesiam, & ideo
Episcopus potest esse iudex, cognitor, & deter-
minator huius litis, vt notant Host. & Io. Andr.
in dicto, cap. Ex parte post Innoc. & adde quod
notatur extra de appellat. cap. Dilectis, & in
cap. Dilectus de pœnis, per Innoc. & in §. Sequi-
tur in Specul. de iudice deleg.] Hactenus verba
Baldi.

11 Verumtamen etsi Episcopus iudicare possit in
causa Ecclesiæ, nihilominus ad omnem suspicio-
nem vitandam melius est vt id expediat per de-
legatos, vt innuit textus in dicto cap. Cum per-
sonæ. §. Si autem, ibi, Vel delegatis ab eis viris
prudentibus, de priuil. lib. 6. cap. Si quis, de
foro compet. & l. Prætor. ff. De iurisdict. omn.
iudic. & notat gloss. in dicto. §. Si autem in verb.
Ordinarijs, & gloss. 1. in dicto cap. Cum venissent,
de iudic. quæ ibi à scribentibus communiter ap-
12 probatur. Quinimo si vellet per seipsum cognos-
cere causam Ecclesiæ, vel iniuriam tangentem
principaliter dignitatem suã, quia in consequen-
tia tangit eum, posset reseruari vt suspectus; ita
notabiliter concl. Cynus post Petr. de Bellapert.
in l. Vnic. C. Ne quis in sua causa, & loquitur
13 Cynus quando iniuria principaliter tangit digni-
tatem. Ad hoc bonus textus, in cap. Insinuante,
de off. Delegat. vbi recensetur consanguineus
Prælati in causa Ecclesiæ suæ: fortius ergo potest
recusari ipse Prælatus. Idem post Paul. tenet Abb.
in dicto, cap. Cum venissent, num. 9. vers. Aut
causa principaliter, de iudic. dicens hoc esse valde
æquum, vt lites sine omni suspicione procedant,
cap. Quod suspecti, 3. q. 5. & l. Apertissimi, & l.
Cum specialis. C. De iudic. Nam videmus iudi-
cem ex facili causa reseruari, vt notatur in cap.
14 Cum R. Canonicus. de offic. Delegat. Vnde &
Canonicus potest recusari in causa Canonici, vt
ibi. Ergo longè magis Prælatus in causa Eccle-
siæ, cum maior sit coniunctio inter Prælatum, &
Ecclesiam suam, quàm inter Canonicum, & Con-
canonicum, vt legitur, & notatur in cap. Rela-
tum, il secundo, de testam. in cap. final. 22. q. 5.
& in cap. 2. de pœn. Et hanc opinionem dicit esse
veriorem Philip. Franc. in cap. Postremo, num..
vers. Quintò quæritur de appellat. Licet contra-
rium tenuerit Specul. in tit. de iudic. Delegat.
§. Superest, num. 9. vers. Quid si Prælatus alicui
Ecclesiæ. Sed primum verius; & communius, vt
testatur Dec. in dicto cap. Postremo, num. 31. &
Speculatorem reprobat Io. Andr. in addit. littera
Y. & in dicto cap. Insinuante in gloss. Hoc vi-
detur, de offic. Delegat. De quo tamen articulo
dic plenius vt per Dec. vbi supra à num. 30. &
Capic. d. decis. 137. num. 1. cum plurib. seqq.

15 In causa autem propria planum est inferiorem
à Papa regulariter iudicem esse non posse; & ita
procedit tex. in l. 1. C. Ne quis in sua caus. cum alijs
supra in contrarium allegatis, n. 7. Ad idem textus
in l. Qui iurisdictioni, ff. De iurisdict. omn. iudic.
& notat gloss. in dicto cap. Cum personæ. §. Si
autem in verb. Ordinarijs, de priuileg. lib. 6. &
hanc regulam negatiuam in inferiore à Papa
constituunt Gemin. in cap. 1. col. vlt. vers. 2. ca-
su principali de pœn. lib. 6. Decius post alios in
16 dicto cap. Cum venissent, num. 45. de iudic. vbi
à num. 48. limitat hanc regulam quatuor modis;
licet contrariam regulam affirmatiuam in Papa
constituant, gloss. 1. in dicto c. Cum venissent, &
post eum Abb. ibi, num. 6. vers. Et dic. conclu-
dendo, & Dec. num. 30. & Gemin. in d. cap. 1.
17 col. 2. post med. vers. Aut quærimus de Papa, de
pœn. lib. 6. nisi velit causam propriam alteri de-
legare, quod consultius, & honestius est, vt dicit
præcitata glos. & Dec. post alios, n. 33. arg. cap.
Nos incompetente, in princip. 2. q. 7. & l. Nec
quicquam. ff. De offic. Proconsul. & sic obtinet
de consuetudine, quia Papa huiusmodi causas de-
legat alijs, teste Innocen. in cap. ex parte num. 2.
18 in hu. de verb. signification. Quid si causa spe-
ctat ratione Ecclesiæ ad mensam ipsius Prælati
nunquid in ea possit Prælatus esse iudex? Respon-
deo non, quia tunc causa propria videtur, & satis
est suspectus, ex quo commodum, vel incommo-
dum ad eum pertinet, cap. Bidenm ibi, [& palam
est eam propriam esse causam, cuius emolumen-
tum, vel damnum ad aliquem suo nomine perti-
net] 2. q. 6. & quemadmodum eo casu non po-
test authoritatem interponere, quia videretur au-
torizare in facto proprio, Clem. Si vna, de rebus
Eccl. non alienan, ita nec viduare: & ita firmant,
in d. cap. Cum venissent, de iudic. Collect. nu. 2.
vers. Quid sit dicendum, Bellam. num. 2. Butr.
num. 9. in fin. vers. Si causa spectat ad mensam.
Abb. num. 9. vers. Item si causa spectat, & Dec.
num. 55. Gemin. in dicto cap. 1. col. final. post
princip. vers. Posset tamen isto casu distingui, de
pœn. lib. 6. Bald. in cap. Litteras, num. 1. vers.
Sed nonne Episcopus potest, de præsumptionib.
vbi ait Episcopum non iudicare quando tracta-
tur de proprio quæstu bonorum, per l. De iure
in princ. ff. Ad municipal. & ibi optima gloss.
in verb. Prouinciæ, Abb. in cap. Venerabili, nu. 3.
in fin. de censib. qui similiter limitat conclusio-
nem, quod Prælatus possit esse iudex in causa
19 Ecclesiæ suæ, vt locum non habeat si commodum
sibi applicandum. Imo in tali causa Prælatus non
potest esse testis, vt notat Innocentius, in cap. In-
super, num. 3. de testib.

20 Limitant prædictam conclusionem Collect.
Bellam. locis citatis, nisi notorium sit bona ad
mensam Prælati pertinere, quia tunc Prælatus
bene potest esse iudex, vt patet ex notat. per In-
noc. & Host. in cap. Ex parte, de verb. Signific.
vbi dicunt Episcopum esse iudicem in facto pro-
prio, vel causa propria, cum notorium est ius
Episcopi: & eos sequitur Federic. de Senis, in
cons. 138. Benedictus Episcopus, num. 6. in fin.
vers. Et optimè facit. Ad idem Calder. cons. 120.
alias 6. de iudic. & foro competent. vbi tenet
Episcopum posse iudicare in causa suæ ecclesiæ,
& mensæ, quando habet fundatam intentionem
de iure communi, quia tunc propter notorieta-
tem excommunicat subditum propter denega-
tam procurationẽ sibi debitam ratione visitatio-
nis. Et idem si occupat ecclesiam, vel quid simi-
le. Tu verò dicas in his casibus Prælatum non
iudicare, nec procedere iudicialiter cognoscen-
do, sed extraiudicialiter ad defensionem iurium,
quæ

quæ notorium est pertinere ad ecclesiam, vel mensam Prælati: vnde non vt iudex, sed vt pars, seu executor pœnæ vti potest gladio spiritali, sicut & materiali in eum, qui iniuriosè iura, vel bona ecclesiæ, vel Prælati occupat, seu retinet: & ita loquitur Innocen. in d. cap. Ex parte, num. 3. vers. Etsi ipse Prælatus, Turrecr. in d. c. Si quis erga, 2 q. 7. num. 6. & ibi etiam Gemin. nu. 3. & Præpos. num. 5. & latissimè prosequitur idem Innocent. in sua celebri, & intricata gloss. quam posuit in cap. Venerabili, de censib. & reassumit Host. in cap. Procurationes, eod. tit. & ibi dixi, à num. 27. vsque ad num 49. & ad hanc limitationem vide plures declarationes, quas ponit Abb. in dicto cap. Cum venissent, num. 10. vers. Et hæc verò, & Dec. à num. 48. de indic. Stat igitur conclusio quod Episcopus in causa mensæ non potest esse iudex.

21 Sed quid in Vicario Episcopi? Dic vt in subiecta declaratione.

Conquerente Cardin. Borromeo, quod cum mensa Archiepiscopalis Mediolani diuersos haberet debitores emphyteutas, conductores bonorum, & censuarios, quos sæpè in iudicium vocari contingit; ipsi cum vocantur coram Vicario Archiepiscopali, eum suspectum allegant sub prætextu, quod eum in causa suæ mensæ Archiepiscopus tamquam in re propria dicatur suspectus, etiam eius Vicarius idem Tribunal faciens reddatur suspectus; idcoque cum remedium peteretur à sacra Congregatione Concilij, Congregatio censuit referendum Sanctissimo quod quando Vicarius suspectus allegatur, detur ei Adiunctus, vel Delegatus ab Archiepiscopo, nullo autem modo detur Conseruator: Quod si impedimentum in hoc fiat à iudicibus sæcularibus, tunc clariùs exprimendum vt prouideatur; causæ enim huiusmodi ad forum Ecclesiasticum spectant, quando isti conueniuntur super rebus, quas ab Ecclesia tenent, Speculat. de compet. iudic. adit. §. 1. vers. 27. Abb. in cap. Nullus num. 6. de for. compet. & in specie de bonis feudalibus concessis ab Ecclesia quando ad eam reuersa prætenduntur, Alex. cons. 79. lib. 1. Obstat tamen quod licet Episcopus possit esse index in causa Ecclesiæ suæ, Bart. & Bald. in l. 1. C. Ne quis in sua Caus. Bertacch. de Episcopis; in 5. p. 5. lib. q. 8. num. 12. Dec. in cap. Cum venissent, num. 6. de iudic. tamen si causa ratione Ecclesiæ spectat ad mensam Episcopi, quia satis est suspectus, ex quo commodum, vel incommodum ad eum spectat, non potest esse iudex. Abb. in dicto cap. Cum venissent, num. 19. & ibi Dec. num. 6. Sanctissimus audita relatione Congregationis dixit interrogandum procuratorem Card. Borromei, an fiat aliqua controuersia à Tribunali sæculari: si dixerit fieri, supersedendum: si dixerit non fieri, sed tantum à partibus allegatur quod Vicarius est suspectus ea sola ratione, quia iudex in causa propria sui Episcopi, cuius est idem Tribunal: tunc

22 procurator scribat Cardinali placere Sanctissimo, quod det Vicario suo Adiunctum confidentem debitori conuento; & dicatur etiam illi cau-

23 sas istas esse propriè fori Ecclesiæ, & iudicem Ecclesiasticum esse iudicem ordinarium, cui, quando allegatur suspectus, datur Adiunctus. Hactenus verba declarationis.

24 An autem hoc vendicet sibi locum vbi viget contraria consuetudo, patebit ex dicendis in quæstione sequenti.

Supposita immemorabili consuetudine Ecclesiæ Pisarum, secundum quam in causa mensæ Archiepiscopalis, & in quibus agitur de interesse Archiepiscopi, illius Vicarius tam actiuè quàm passiuè ad instantiam procuratoris fiscalis, seu syndici eiusdem mensæ contra laicos procedit, causasq; huiusmodi in prima instantia cognoscit, ac terminat: consulit Archiepiscopus sac. Congregationem an sibi liceat laicos in prædictis causis mensæ Archiepiscopalis coram suo Vica-

25 rio conuenire. Videtur respondendum licere. Nam etiamsi Episcopus non sit iudex competens in causa suæ mensæ, vt abundè ostensum est supra, num. 18. & num. 21. & in his casibus si Vicarius recusetur, sit ei dandus Adiunctus, vt olim iussit obseruari Gregorius XIII. in causa mensæ Archiepiscopalis Mediolanen. pro qua S. Carolus S. Congregationem consuluerat secundùm ea, quæ

26 supra proximè dicta sunt: tamen hæc regula fallit in illis ecclesijs, in quibus episcopi ex antiqua consuetudine præscripserint huiusmodi causarũ cognitionem, eo enim casu episcopi bene possunt esse iudices in causis concernentibus suum proprium interesse, vt probat tex. in cap. 1. ibi gloss. in verb Punire de pœn. lib. 6. Host. in Summ. tit. de sent. §. Proprius ordinarius, col. 2. & 3. Gemin. cons. 114. in fin. Natt. cons. 294. n. 2.

27 Ratio est quia consuetudo potest tribuere iurisdictionem aliàs non habenti, cap. Si clericus laicum, de foro competen. & cap. Cum contingat in fin. vbi gloss. in verb. Vel consuetudine, de consuetud. lib. 6. Gemin. in cap. 1. in princip. in 4. notab de pœn. eod. lib.

28 Quod multo magis videtur admittendum hoc casu, tum quia consuetudo supponitur esse immemorabilis, quæ habet vim priuilegij Apostolici, ad not. in cap. 1. de præscr. lib. 6. & cap.

29 Cum personæ, de priuil. eod. lib. Seraph. decis. 707. n. 3. certum est enim priuilegio Ponti-

30 ficis posse huiusmodi causas committi Episcopo, recusatione remota, Franc. in cap. Postremo, num. 5. de appell. Tum quia has causas non cognoscit Archiepiscopus ipse, sed eius Vicarius, cuius in materia recusationis non est idem Tribunal atque episcopi. Archid. in cap. Non putamus, num. 2. de consuetud. lib. 6. Aut certe in eo non viget tanta suspicionis causa, quanta in episcopo, ad quem commodum, vel incommodum spectat. cap. Biduum, vers. Palam, cum concordant. 2. q. 6.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum Terra.

SVMMARIVM.

1 *Electio debet esse in libertate eligentium, nec valet contraria consuetudo.*

2 *Collegium habet intentionem fundatam super iure eligendi Prælatum in Collegiata Ecclesia.*

3 *Patriarchalis dignitas est maior quacumque mundana dignitate.*

4 Pa-

4 *Patriarchales Sedes an præferantur Presbyteris Cardinalibus.*
5 *Patriarchæ sunt redacti ad instar Regum, quia multas regunt prouincias.*
6 *Consuetudo contra libertatem Ecclesiasticam non valet.*
7 *Etiamsi sit immemorabilis.*
8 *Consuetudo, secundum quam electio non est in libertate eligentium, sed pendet ex arbitrio tertij siue Ecclesiastici, siue laici, extirpanda est.*
9 *Eligendi ius spirituale est, & non cadit in laicum.*
10 *Consuetudo, per quam in totum tollitur electio, valida est.*
11 *Secus si libertas eligendi remanente electione, in totum tollatur.*
12 *Consuetudo per quam detrahitur substantia actus, ipso actu remanente, non tenet.*
13 *Eligere est vnum ex pluribus capere.*
14 *Electio si sit facienda de certo gremio, & ibi non sit nisi vnus idoneus ille est eligendus.*
15 *Casus euentitij non sunt computandi.*

1 CVM TERRA. Electio debet esse
in libertate eligentium, nec valet con-
traria consuetudo. Hoc dicit, Ioan.
Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anch.
Abb. & Ioan. de Anan. & diuiditur in tres par-
tes. In prima ponitur decisum exordium. In
secunda narratio, ibi, *Sicut.* In tertia prouisio,
ibi, *Quia igitur.* Et hæc subdiuiditur in alias tres:
nam primo causam reddens damnat consuetudi-
nem. Secundò, statuit, & statutum declarat. Ter-
tiò, permittit, & permissionem determinat. Se-
cunda ibi *Statuentes.* Tertia ibi, *Quo facto.*
2 Nota primò ibi, *Conuentus, ad quem pertinere
dignoscitur.* Collegium de iure communi habere
intentionem fundatam super iure eligendi Præ-
latum in Collegiata Ecclesia. Bernard. hic post
casum. Host. n. 2. concordat c. 8. & ibi dixi n. 1.
4. & 13. supra eod.
3 Secundo nota ibi, *Patriarchæ, vel Principis.*
Dignitatem Patriarchalem esse maiorem qua-
cumque mundana dignitate, seu potentatu, ar-
guendo ab ordine litteræ, prout arguit glossa
magna in Clem. vnic. in ver. Regum. de Baptis-
mo. Item gloss in cap. final. in ver. Prædicato-
res, de pactis, lib. 6. gl. in c. Quorumdam, de elect.
in ver. prædicatorũ, eod. lib & ibi Gemin. in 4. col.
vers. Glossa super ver. Prædicatorum, & Franc.
n. 4. Abb. in c. Nicolao, in princ. de appell. & in
4 cap. Sedes, num. 5. de Rescript. Quo argumento
Petr. à Monte in sua Monarchia Concil. in 5. qu.
num. 2. putauit quatuor sedes Patriarchales de
iure præferendas esse Presbyteris Cardinalibus;
quia Alexander III. in cap. Constitutis, il primo
infra, de appellat. in suprascriptione præponit
Patriarchatum Grandensem presbytero Card. S.
Vitalis, arguendo vt supra ab ordine litteræ. In
oppositum tamen est littera huius cap. in fin. ibi,
5 *Regis, seu Patriarchæ.* Ad prædicta vide Bald. in l. 1.
§. His cunabilis, num. 3. ff. De offic. præfect.
prætor. vbi ait, patriarchas esse redactos ad in-
star Regum, quia multas regunt prouincias, &
sequitur Cassan. plura cumulans de Dignitate, &
authoritate patriarchali in Catalogo gloriæ mun-
di, p. 4. considerat. 9.
6 Tertiò nota, ibi, *in grauamen, & perniciem Ec-*

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

clesiasticæ libertatis. Non valere consuetudinem
contra libertatem Ecclesiasticam; nam hic tex-
tus non restringit se ad casum electionis, sed
cùm reddat rationem, quæ generalis est, ge-
neraliter damnat consuetudinem, quæ tendit in
perniciem Ecclesiasticæ libertatis, vt rectè obser-
uat Abbas hic, in 2. notab. & ideò Bernar. post
casum notat ex hac Decretali, consuetudinem
7 contra libertatem ecclesiasticam esse extirpan-
dam. Quinimo cùm textus non simpliciter de-
roget consuetudini, sed eam improbet vti cor-
ruptelam, vt patet ibi, *Prauæ consuetudinis mor-
bus irrepsit*, nec non ibi, *Præscriptam consuetudi-
nis prauitatem sancimus penitus abolendam.* Hinc
sequitur, vt talis consuetudo sit nulla, & impræ-
scriptibilis, etiamsi sit tanti temporis, vt eius ini-
tij non extet memoria. Ex theorica Felin. in cap.
Cum ex officij, num. 13. de præscrip. Aretini in
l. Cum stipulatus sim à proculo, col. 2. ff. De ver.
obligat & aliorum plurium, quos cumulat Co-
uar. Variar. resolut. lib. 3. cap. 13. num. 5. vers.
Adnotandum tamen erit. Hodie hoc est expedi-
tum ex Bulla Vrbani VIII. Romanus pontifex,
edita 5. Iunij 1641. per quam sublata est quæ-
cumque consuetudo præiudicialis libertati, & im-
munitati Ecclesiasticæ, etiamsi sit immemorabi-
lis, & cum ea concurrat fama priuilegij, vt pleuè
scripsi in cap. 1. num. 59. & 74. supra de con-
suetud.
8 Quartò nota, ibi, *Abolendam:* extirpandam esse
consuetudinem, secundum quam electio non est
in libertate eligentium, sed pendet ex arbi-
trio tertij, siue ille tertius sit Ecclesiasticus,
9 siue laicus, prout erat hic Patriarcha, vel
princeps. Respectu principis hoc est indubitatum
ex alio capite, nempè quia ius eligendi spirituale
est, & non cadit in laicum, cap. Sacrosancta, &
ibi glossa in ver. Laicum, & cap. Massana, infra
10 eodem, cap Decernimus, de iudicijs, respectu
vero patriachæ, ratio decisionis est, quia licet va-
leat consuetudo, per quam in totum tollitur ele-
11 ctio, cap. 2. infra de restit. spoliat. & cap. vlt. Ne
Sede vacante. Non tamen valet consuetudo, per
quam libertas eligendi remanente electione, in
12 totum tollitur, vt bene hic per Io. Andr. num. 4.
non enim valet consuetudo, per quam detrahitur
13 substantiæ actus ipso actu remanente; & quia eli-
gere est vnum ex pluribus capere, introduci non
potest consuetudine, vt sit electio, & non sit in
libertate eligentis, quia sic remaneret electio sine
illius substantia; quod repugnat secundum Ab-
batem hic num. 1.
14 Neque obstat quod si electores ex consuetu-
dine teneantur eligere de certo loco, & ibi non
sit nisi vnus idoneus, necesse habeant illum eli-
gere, & sic tollatur libertas eligendi, remanente
electione, cap. Cum dilectus, supra de consuetud.
& cap. Abbate, infra de ver. signif. Quoniam, vt
respondet Io. Andr. hic, num. 4. vers. Sed oppo-
nes. Hoc non facit consuetudo, sed casus, sicut
contingeret, si reliquis vita functis non superesset
nisi vnus, vel si ecclesia esset priuilegiata, vt de
illius gremio deberet fieri electio, & non esset nisi
15 vnus idoneus. Tales enim euentitios casus non
computamus. l. Iulianus, ff. Qui, & à quibus, c.
final. de homicid. cum concord.
Et per prædicta in sacra Congregatione rerum
consistorialium habita die 13. Augusti 1648. Cum

actum esset, An electio Abbatis S. Petri Gandauen. esset confirmanda, necne, stante consuetudine, secundum quam coram commissarijs laicis colliguntur suffragia Monachorum; & ex tribus, qui habuerunt plura suffragia Princeps nominat vnum, & mittit litteras suæ nominationis ad Monachos, vt illum eligant, & Princeps sic electum Sedi Apostolicæ confirmandum præsentat? Dictum fuit huiusmodi consuetudinem esse contra hoc cap. Cum terra, vbi damnatur talis consuetudo vti praua corruptela, & contra libertatem Ecclesiasticam. Vnde non valet etiamsi sit supra hominum memoriam: nam per eam Monachi adstringuntur ad eligendum Prælatum ad voluntatem Principis, quod est contra substantiam actus, vt ostensum est suprà.

DE ELECTIONE.

Cap. Qualiter.

SVMMARIVM.

1 *ELectus si non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat, eius electio cassari debet.*

2 *Electus non potest se ingerere administrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem, nec valet contraria consuetudo.*

3 *Electus an possit permittere se installari ante confirmationem. & n. seq.*

Installare quid sit. ibidem.

4 *Promoti, vel etiam confirmati ad Cathedrales, vel Regulares Ecclesias non debent per Ecclesiam recipi tanquam Prælati, nisi litteras promotionis, vel confirmationis ostendant.*

5 *Promotus in Consistorio ante ostensas Bullas non potest quidquam de bonis Ecclesiæ administrare etiamsi habeat certissimum nuncium suæ promotionis.*

Et contraueniens, aut litteras infra annum non expediens, est ipso iure priuatus, num. 7. vers. Tu verò.

6 *Litteræ non sunt de substantia gratiæ, sed probationis.*

7 *Gratia ante confectionem litterarum est informis, & imperfecta.*

8 *Scientia conueniens sufficit in Episcopo.*

9 *Electus qui ante confirmationem per se, vel per alium administrat in spiritualibus, vel temporalibus, eo ipso priuatus est iure in electione quæsito.*

10 *Siue administret œconomicus, vel procurationis nomine, aut alio quæsito colore siue tanquam electus. Fallit in electo in concordia extra Italiam.*

1 QVALITER. Si electus non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat, eius electio cassari debet. Hoc dicit: Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan. Primo ponit decisum exordium. Secundo, factum narrat. ibi, *Verum.* Tertiò, electionem cassat. ibi, *Postquam.*

2 Nota primò ibi, *Ante confirmationem,* electum non posse se ingerere administrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem, vt hic est casus: nec valet contraria consuetudo, c. Cum venerabilis, supra de consuet. nisi fortè in casu, vt per Oldrad. cons. 9. incipien. Posito sine præiudicio,
3 num. 4. post medium, vers. Item proponit, & fusiùs dicam in c. Nihil, infra eod & pondera illud verbum, Administrationi, per quod patet non esse prohibitam installationem. Vnde si electus permitteret se installari, idest in stallo, & sede poni, c. Vt nostrum, infra de offic. Archid. cap. Post electionem, circa medium, de concess. præben. gloss. 1. in c. Ne Dei, de Simon. Per hoc non incideret in pœnam huius Decretalis: Tum quia per hunc actum non administrat bona Prælaturæ: Tum quia ita se habet generalis consuetudo, de qua testantur hic Innoc. & Compost. ambo in princ. Host. num. 5. vers. Quid si permiserit installari. Ioan. Andr. num. 3. Abb. in 3. nor. vers. Quid autem si electus, & alij communiter.

4 Sed hodie in hoc seruari debet dispositio extrauag. Bonifacij VIII. Iniunctæ, de elect. qua cautum est vt promoti, vel etiam confirmati in curia ad Cathedrales, vel Regulares Ecclesias non modo non debeant se immiscere administrationi Prælaturæ, sed nec per Ecclesiam recipi tanquam Prælati, nisi litteras promotionis, vel confirmationis ostendant: alioquin recipientes, & recepti incidunt in pœnas ibi statutas, prout hic aduertunt Ioan. Andr. num. 2. Cardinal. num. 1. & plerique alij. Quod secundum Imol. num. 3. fortè inductum fuit, vt citius procurarent
5 habere litteras Papales de Curia, de quibus aliàs non curassent. Vnde pronunciatus per Papam in Consistorio, vt moris est, quamuis habeat certissimum nuncium de huiusmodi pronunciatione: tamen minime possit aliquid administrare de bonis Episcopatus ante ostensas litteras suæ promotionis, vt hic per Abb. in primo notab.
6 Nam etsi litteræ non sint de substantia gratiæ, quia post pronunciationem, seu prouisionem illico est verus Prælatus: tamen sunt de substantia probationis, vt notant Archid. & Ioan. Andr. in prœmio Sexti. Bald. in l. Humanum, C. De legib. Abb. hic num. 1. Gemin. cons. 106. Super dicto dubio, nu. 8 vbi de stylo Curiæ attestatur. Seraphin. decis. 775. num. 2. Verall. 175. num. 2, part. 2. Nam litteris non confectis gratia est informis, & imperfecta. Rota decis. 20. num. 5. de concess. præben. in Nouis. Mohedan. decis. 28. n. 3. de renunc.

Tu vero prædictis adde, quod Alexander V. in Constitutione incipien. ex iniuncto innouata à Iulio II. in sua Constitutione 4. Romani Pontificis, §. 2. & 5. in Bullar. tom. 1. pag. 405. decreuit vt de cætero promoti authoritate Apostolica ad Cathedrales, vel Regulares Ecclesias infra annum à die prouisionis computandum teneantur litteras expedire sub pœna priuationis earumdem ecclesiarum, & omnis iuris ex prouisionibus prædictis quomodolibet eis acquisiti, quam negligentes incurrere voluit eo ipso, earumque sic vacantium dispositionem Sedi Apostolicæ reseruauit: & interim absque literis prouisionis in forma sub eadem pœna in illarum regimine, & administratione in spiritualibus, vel tem-

temporalibus, nullatenus se ingerere præsumant. Quamobrem pœna priuationis statuta cōtra electos administrantes ante obtentam confirmationem hodie locum habet etiam in prouisis, qui administrant litteris non expeditis, aut infra annum illas non expediunt.

8 Secundò nota, ibi *donum scientiæ Pontifici conueniens*. Satis esse vt in Episcopo sit scientia conueniens, vt ex hac littera deducit gl. in ver. Conueniens, & patet, in cap. Cum olim, infra eod. dixit Bald. in cap. Nisi cum pridem, num. 7. infra de renunciat. In Episcopo requiritur scientia eminens; tamen toleratur scientia competens, vt ibi dicitur in §. Pro defectu; sed nihil sciens etiam si episcopus sit, debet deepiscopari. Simile in l. Sed & reprobari, ff. De excus. tut. Qualis scientia in Episcopo desideretur tam de iure communi, quàm ex Concilio Tridentino, constitutionibus Apostolicis, & decretis consistorialibus, scripsi latissimè in prædicta Decretali Nisi cum pridem, à num. 58. vsque ad num. 70. vbi etiam vide, nu. 61. de laudabili institutione examinandi promouendos ad Cathedrales Ecclesias in præsentia Summi Pontificis.

9 Vltimò nota, ibi, *Duximus irritandam*, hoc iure inspecto electum, qui se immiscuit administrationi Prælaturæ ante confirmationem, non esse ipso iure priuatum iure sibi quæsito ex electione, sed priuandum per sententiam. Dixi hoc iure inspecto, quia per iura sexti secus dicendum est, vt cap. Auaritiæ, infra eod. lib. 6. vbi electus ante confirmationem administrans per se, vel per alium, in totum, vel in partem, in spiritualibus, vel temporalibus sub quocunque colore ipso
10 iure priuatus est iure ex electione quæsito. Et quamuis nonnulli sentiant illam Decretalem habere locum in eo tantum casu, in quo electus administrat sub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quæsito colore, vt verba sonant; & ius antiquum, de quo hic, remanere incorrectum in eo, qui administrat tanquam electus. Et hæc opinio placet Io. Andr. in d. cap. Auaritiæ, in gloss. ordinaria, in ver. Priuatos, vt sic vitetur correctio iurium, cap. Cum expediat, eod. tit. & lib. tamen Garsias tenuit esse priuatum ipso iure, etiamsi administret tanquam electus. Et hoc est verius, vt dicit illa gloss. & sequitur Abb. hic n. 4. dicens hanc opinionem esse communiorem, & veriorem.

11 Limita hunc textum in electis in concordia extra Italiam, qui ob Ecclesiæ necessitatem dispensatiuè administrant ante obtentam confirmationem, vt est tex. in cap. Nihil, vers. Ita quod inst. eod. vt ibi plenè scripsi in vlt. notab.

DE ELECTIONE.

Cap. Dudum.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia plura curata obtinens sine dispensatione Papæ ineligibilis est tam ad Cathedrales Ecclesias, quàm ad minora beneficia. & n. seq.*
2 *Canonum violatores deijciuntur tam ab obtentis, quàm ab obtinendis.*
3 *Beneficia plura detinens incurrit infamiam Canonicam.*
4 *Item auaritiæ, & cupiditatis vitium.*
5 *Item committit furtum cum sacrilegio.*
6 *Fur sacrilegus Iudæ comparatur.*
7 *Furtum propriè non committitur in re immobili, aut incorporali.*
8 *Possessor malæ fidei respectu fructuum beneficij, an dicatur propriè furtum committere.*
9 *Furtum non committitur rei quæ caret domino, vt hæreditatis iacentis.*
10 *Ecclesiarum bona nunquam vacant, sed sunt de dominio, & patrimonio Christi.*
11 *Et dicuntur ab Ecclesia possideri.*
12 *Positionum vsus admittitur etiam in spiritualibus.*
13 *Dispensare non potest Episcopus ad duo curata, vel ad dignitatem cum Parochiali ob prærogatiuam meritorum. & n. seq.*
14 *Et quid ob vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ. & n. seqq. vsque ad n. 30.*
15 *Dispensare non potest Episcopus contra Canonem Concilij etiam ex causa vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ.*
16 *Nec contra Canonem non Conciliarem reseruantem Summo Pontifici dispensationem.*
17 *Dispensatio ad plura Curata ob prærogatiuam meritorum fit principaliter propter bonum publicum & n. 28.*
18 *Papa solùs dispensat ad plura Curata etiam propter causam vtilem, vel necessariam Ecclesiæ.*
19 *Cap. Sanctorum, 70. distin. an fuerit indistinctè correctum per cap. De multa, de prabend. & num. 28.*
20 *Abbatis distinctio inter dispensationem ad plura Curata, quæ fit principaliter ob prærogatiuam meritorum, & secundariò ob vtilitatem Ecclesiarum, refellitur. & num. sequent. vsque ad num. 30.*
21 *Dispensatio ad plura Curata necessariò includit dispensationem super residentia in alterutro ipsorum.*
22 *Papa quomodo intelligatur dispensare super residentia in Ecclesijs Curatis, quæ est de iure diuino.*
23 *Dispensare in præscriptis diuinis non potest, nisi Deus, vel is, cui Deus ipse commisit.*
24 *Papa dispensare potest ad duo Curata declarando ius diuinum ob aliquam circunstantiam in illo casu ad personalem residentiam non obligare.*
25 *Dispensatio Papæ ad plura Curata talem causam requirit, vt ius diuinum in casu illo verè ad residentiam non obliget.*
26 *Residere tenentur iure diuino in beneficijs curatis personæ quantumcumque illustres, & litteratæ.*
27 *Cardinalis Caietani inuectiua in sublimes personasque munia pastoralia per se non obeunt, sed alteri delegant.*
28 *Intellectus cap. De multa, de præb. & n. seq.*
Dispensatoris principale obiectum debet esse Ecclesiæ vtilitas, vel necessitas, non autem prærogatiua personæ. ibidem.
29 *Dispensatio super retentione plurium Ecclesiarum in Germania quam ob causam concedi soleat.*
30 *Beneficia duo Curata, quorum vnum dependet ab alio possunt simul retineri absque dispensatione.*

31 *Beneficium annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij, cui vnitur, & fit illius predium.*
32 *Et impetrari non potest, quia non vacat.*
33 *Annata non soluitur de beneficijs vnitis.*
34 *Beneficium vnum curatum obtinere in titulum, & aliud in commendam non est prohibitum de iure communi.*
35 *Secus ex Concilio Tridentino.*
36 *Cathedrales, vel Metropolitanas plures in titulum, siue commendam nemo potest recipere, & simul retinere.*
37 *Cathedralem vnam in titulum obtinenti an possit commendari altera, non obstante Concilio Tridentino in c. 2. sess. 7.*
38 *Commendæ nostri temporis magis participant de collatione, & vero titulo, quàm de deposito simplici.*
39 *Commendatarij olim non faciebant fructus suos.*
40 *Cathedralem vnam obtinens in titulum, an possit habere aliam in commendam ad tempus, vel esse illius Procurator.*
41 *Intellectus c. Relatio, & c. sequent. 21. q. 1.*
42 *Parochialem vnam in titulum, & aliam in commendam obtinens authoritate ordinaria, ac simul retinens, vtraque priuatus existit. & numero seqq.*
43 *Commendæ de iure communi non inducebant incompatibilitatem: secus post Concilium Tridentinum.*
44 *Commendæ ad sex menses in beneficijs curatis, quæ fieri poterant ab ordinarijs, post Concilium Tridentinum locum non habent, sed deputari debent Vicarij.*

1 DVDVM. il secundo. Habens plures
dignitates, vel plura beneficia curata
sine dispensatione Papæ ineligibilis est.
Hoc dicit, quoad titulum: habet enim
plura dicta, quæ ad electionem non pertinent.
Hostiensis diuidit in septem partes, Io. de Anan.
in octo, sed Ægidius, & post eum Ioan. Andr.
& reliqui diuidunt in tres. In prima ponuntur
narrationes partium coram Papa. In secunda
ibi, *Nos igitur*, commissio causæ, & processus
iudicum. In tertia ibi, *licet autem*, processus
Papæ.
Nota primo id, quod dictum est in summario,
videlicet quem reddi ineligibilem ex pluralitate
dignitatum, vel beneficiorum curam animarum
habentium. Quod absque dubio verum est ad Cathedrales,
& alias maiores Ecclesias, vt hic est
casus. Quo verò ad minora beneficia, putà Archidiaconatum,
Decanatum, Canonicatum, &
similia, Quidam dicunt pluralem non esse ineligibilem,
vt hic refert Compostell. num. 20. quia
hoc non reperitur iure cautum; & quia maior
perfectiò requiritur in Episcopo, qui sicut honore,
ita & meritis alios præcellere debet, cap. Vi-
2 lissimus, 1. q. 1. c. Cum in cunctis, supra eod. Sed
contrarium determinat ipse Compostell, quia talis
violator est Canonum, cap. Sanctorum, 70. distin.
cap. Quia nonnulli, infra de cler. non resident.
& Canonum violatores deijciuntur tam ab
obtentis, quàm ab obtinendis, cap. Violatores,
25. q. 1. & cap. 2. infra de maior. & obed. Idem
firmat Specul. tit. 2. §. Videndum, circa finem,
vers. Sed nunquid habens, Butr. hic num. 17.
& Io. de Anan. in princip. qui testator ita communiter
teneri. Hodie hoc est clarum, quia per
extrauag. execrabilis. §. Qui vero deinceps, non
dimittens primum est inhabilis ad sacros Ordines,
& beneficia.
3 Secundò nota, in vers. *Vnde eum in eodem Concilio*,
detinentem plura beneficia minus canonicè
in multa vitia incidere: Primò enim incorrit
transgressionis notam, quia ius præuaricatur. Et
dic notam, id est infamiam. Et sic videtur infamis
secundum Abb. hic num. 5. ad hoc cap. Infames,
6 q. 1. saltem infamia Canonica, de qua
vide per eundem, in cap. Testimonium, de testib.
Est autem peccatum sustinere infamem in digni-
4 tate, cap. Primum, 25. distin. Compostell. hic
num. 12. Secundo incurrit auaritiæ, & cupiditatis
vitium, vt hic, & in cap. Cum iamdudum, ibi,
Ambitionis, & auaritiæ vitium, & cap. Quia in
tantum, in princ. infra de præben. & d. cap. Quia
nonnulli, Concilium Trident. cap. 17. ibi, Improbæ
cupiditatis affectu, sess. 24. cupidi autem
ab Apostolo promoueri prohibentur 1. ad Ti-
5 moth. 3. 47. distin. in summa. Tertiò committit
furtum, vt in littera ibi, Rem contrectauit alienam,
& sic furtum commisit quodammodo, vel
rapinam: Simile in cap. Non furem, 7. q. 1. Imò
nec simplex furtum committit secundum Abb.
num. 5. sed cum sacrilegio. Nam amico quidquam
capere furtum est; Ecclesiam fraudare sacrilegium
est, dicit textus, in cap. Gloria episcopi,
12. q. 2. et potest dici furtum peculatus, quod
committitur in re sacra, vel Religiosa, vel publi-
6 ca, vt in l. 1. ff. Ad l. Iul. pecul. et est grauius.
Nam sic delinquens Iudæ comparatur, in c. Quid
7 ergo, 23. q. 4. Impropriè tamen hoc casu dicitur
furtum committi, vt dicit gloss. hic in ver. Furtum,
in fine, quia propriè furtum non committitur
in re immobili, vt in §. Qui autem, instit. de
vsu cap. Nec de re incorporali sicut est beneficium,
vt l. Seruus. §. Incorporales. ff. De acquir.
rer. domin. et propterea textus cautè vtitur dictione
illa, *quodammodo*, quæ est impropriatiua;
nam propriè res huiusmodi dicuntur inuadi;
& ita exponitur littera, in d. cap. Non furem,
nec latronem, idest inuasorem, & sequuntur Host.
num. 6. in ver. Furtum, nu. 10. in ver. Rapinam.
8 Butr. num. 11. in 10. notab. & Abb. num. 19.
Cæterum hoc dictum procedit tantùm respectu
corporis beneficij, & iurium ad illud pertinentium,
non autem respectu fructuum, quos percipit
malæ fidei possessor, quia in his committitur
verè furtum, vt l. Si vrbana. ff. De condit. indeb.
l. Si quis nec causam. §. fin. ff. Si cert. l. Si
quis vxori, §. Cum creditorem. ff. De vsur. & l.
Insinuando. ff. De furtis, not. Cyn. in l. Ancillæ,
C. de furt. & Bard. in l. Sequitur. §. Fructus. ff.
De vsu cap. & in propos. tenent hic Bald. num. 5.
Butr. num. 22. Abb. num. 19. & Io. de Anan. n. 2.
9 Nec obstat quod Host. num. 8. in ver. Quodammodo,
cui subscribunt Io. Andr. num. 41. Bellam.
num. 11. & 12. & Imol. num. 24. concludat nec
respectu fructuum hoc casu committi furtum
propriè, eo quod furtum fieri non possit rei, quæ
caret domino, vt l. Falsus. §. Qui alienum. ff. De
furtis. et sicut iacente hæreditate non fit furtum
rei hæreditariæ, l. 2. ff. De crimin. expil. hæredit,
ita de rebus ad Ecclesiam pertinentibus, ec-
clesia

clesia ipsa vacante. Id inquam non obstat: nam multum interest inter bona hæreditatis iacentis,
10 & Ecclesiæ vacantis; quia bona Ecclesiarum nunquam vacant, sed sunt in dominio Christi, de cuius patrimonio esse dicuntur, vt in cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. Extrauag. Saluator, in princip. ibi, Patrimonium Crucifixi, de præben. iotet
11 communes. Præterquam quod Ecclesia ipsa dicitur res suas possidere, vt not. Innocen. in cap. Litteris, de restitut. spoliat. Vnde meritò Hostien. opinionem refellit Abb. hic num. 19.
12 Tertiò nota, in vers. Licet autem, vsum positionum admitti etiam in spiritualibus; nam hic factæ fuerunt super pluralitate beneficiorum secundum Abb. num. 7. in 8. notab. Nec refert quod positiones super crimine non admittantur, quia pluralitas non est semper crimen, cùm interdum nitatur dispensatione Apostolica, vt hic, & in c. De multa, in fine de præben. cum concordant. Quid autem sit positio, vnde originem duxerit, & de illius materia vide glossam magnam, & magistram, in cap. 1. & ibi per Archid. & DD. de confess. lib. 6. & per Innoc. & Bald. hic. Dixi latè in cap. Vnico, infra de lit. contest.
13 Quartò nota, in vers. Nos igitur. Episcopū non posse dispensare vt quis in titulum habeat plura beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem cum Parochiali, concordat textus, in cap.
14 De multa, in fine infra de præben. Et quamuis glossa, in d. cap. Sanctorum, in ver. In duabus, 70. distin. & glossa in Extrauag. Execrabilis, in ver. Dispensatiuè, teneat ob prærogatiuam quidem meritorum solum Papam posse dispensare, & ita loqui prædictam Decretalem De multa Sed ob vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ dispensare posse etiam Episcopum; idemque sentiant, in d. c. De multa. Hostien. Petr. de Sampf.& Abb. Antiq. & in d. cap. Sanctorum, Archid. & Præpos. tamen vt notatur in eodem cap. Sanctorum, in fine gl. prælleg. illa glossa nihil valet, quia post Concilium generale, in d. cap. De multa, solus Papa dispensat. Et probatur euidenter in hoc cap. Nam in vers. Verum, pro electo allegabatur concessio, seu dispensatio Episcopi ad plura beneficia curata; & tamen Papa non ex defectu causæ, sed ex defectu potestatis Episcopi prædictam excusationem vti friuolam non admisit, & electionem cassari mandauit, nisi ille ostenderet secum super hoc per sedem Apostoli-
15 cam dispensatum. Prætetea prohibitio obtinendi plura beneficia curata est Concilij Generalis, nempe Concilij Lateranen. sub Alexandro III. in cap. Quia nonnulli, de clericis non residen. & alterius Lateranen. sub Innocentio III. in d. cap. De multa, & Concilij Tridentini, in cap. 4. sess. 6. Episcopi autem contra Canonem Generalis Concilij etiam ex causa vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ dispensare non possunt. Extrauag. sancta Romana. §. Quidam autem, de reliq. domib. & & ibi not. gl. in ver. Concilij, Clem. 2. de elect. gloss. in cap. Cum dilectus, in ver. In ætate, eod. tit. quam sequitur, & dicit esse veram, Butr. ibi num. 13. & Abb. num. 10. & probaui latissimè,
16 in cap. fin. à num. 11. vsque in finem, infra de fil. Presbyter, cum præsertim hoc casu Concilia non simpliciter prohibeant retentionem plurium curatorum, sed etiam dicant per Sedem Apostolicam dispensari, vt in d cap. De multa. Quinimmò dispensationem Episcopi esse irritam vt hic, tunc enim conueniunt omnes antiqui, & moderni Doctores Episcopum dispensare non posse contra Canonem etiam non consiliarem, cap. Nuper, de senten. excomm. Doctores in cap. Atsi clerici. §. De adulterijs, vbi in specie Butr. n. 17. vers. Conclude totum, & Abb. num. 5. vers. Si verò est Canon pœnalis, infra de iudic. Innocen. Hostien. & omnes in cap. Dilectus, & ibi dixi
17 de tempor. ordinat. Neque verò constituenda est differentia, vt dicit gloss. prælleg. an dispensatio fiat ob prærogatiuam meritorum, an ob Ecclesiæ vtilitatem. Nam dispensatio quæ fit propter prærogatiuam personæ, fit principaliter propter bonum publicum, & hoc dicit, cap. De multa, in fine ibi, circa litteratas personas, &c. Nam magis prodest Ecclesiæ bonus, & litteratus, quàm decem Ministri illiterati, vt inquit Io. de
18 Lignan. in Clem. Gratiæ, de rescript. qui propterea detestatur prædictam distinctionem glossæ, & tenet indistinctè etiam propter causam vtilem, vel necessariam Ecclesiæ solum Papam posse dis-
19 pensare. Idem tenent Tancred. & glossa hic in ver. Per concessionem, quæ concludit, cap. Sanctorum, 70. dist. quod indulgebat Episcopis dispensationem, fuisse correctum per Decretalem De multa, prout etiam tenet Bartholom. Brixien. in d. cap. Sanctorum, gl. in cap. Litteras, in ver. Vacare noscatur, de concess. præben. gl. in cap. Ordinarij, in ver. Sui beneficij, de offic. ordinar. lib. 6. gl. in cap. 1. in ver. Absque dispensatione, quam ibi sequuntur Gemin. num. 13. & Franc. num. 7. de consuet. eod lib. Felin. in cap. At si cleric. §. De adulterijs, num. 5. de iudic. Mill. In repert. vers. Dispensare non potest legatus de latere super pluralitate. Mandos. de signatura grat. tit. de dispen. ad plura, vers. Aut loquimur, & Rota decis. 4. de off. lega. in nouis, aliàs 286. Et est communis opinio, vt testatur Abb. in cap. Extirpandæ. §. Qui verò, num. 38. vers. Primo casu, de præben. & Andreas Gambara in tract. de off. & potest legati de latere, lib. 5. in tit. An legatus possit plura beneficia voi conferre, quam etiam seruat curia Romana, vt Hostiensis fatetur, prout illum refert Abb. d. num. 38. vers. Tamen fatetur Hostiensis, & in d. cap. De multa, num. 19. De quo stylo testantur etiam Io. Andr. Rebuff. & Quintin. in d. cap. De multa, num. 111. & Villa-
20 diego de legat. num. 81. quæst. 14. Nec placet distinctio Abbatis in d. §. Qui verò, num. 38. vers. Et pro tanto, & Alphonsi Hoiedæ in tract. de benefic. incompatibilit. par. 2. cap. 12. num. 18. videlicet quod aut dispensatio conceditur principaliter propter prærogatiuam personarum; secundariò tamen propter bonum publicum spirituale, videlicet Ecclesiæ generalis, vt quia clericus est persona litterata, vel potens, & secundum eius qualitates non potest commodè viuere ex redditibus vnius Ecclesiæ; tamen si habebit duas poterit prodesse Ecclesiæ particulari, & generali, defendendo iura, Ecclesiæ consulendo; & sic principaliter fit ob respectum personæ, vt habet reditus plurium Ecclesiarum, & hoc primo casu fit correctus textus, in d. cap. Sanctorum, 70. distin. & habeat locum textus, in d. cap. De multa, vt non dispenset nisi Papa. Aut verò conceditur dispensatio principaliter propter vtilitatem Ecclesiarum, nulla habita ratione an persona sit litte-

litterata, vel potens, & hoc secundo casu d. cap.
Sanctorum remaneat incorrectum, & Epi-
scopus dispensare possit sicut prius. Hæc in-
quam distinctio non placet; considero enim
Clericum non posse simul retinere duo beneficia
Curata, quin desinat personaliter residere, &
per seipsum inseruire in alterutro ipsorum, cum
nemo possit seipsum diuidere, & eodem tempo-
re in duabus Parochijs corporaliter adesse, & cu-
ram gerere per seipsum, c. Quia nonnulli, & cap.
Relatum, de Cler. non resident. Hostien. in cap.
Extirpandæ, num. 15. & 16. vers. Et etiam est
22 alia ratio, de præben. & Bald. hic num. 38. Per-
sonalis autem residentia in beneficijs curam ani-
marum habentibus est ex præcepto diuino, vt in
decreto Concilij Tridentini cap. 1. sess. 23. & est
Theologorum sententia communis, & vera, vt
latissimè probaui in c. Ex parte. il primo à n. 20.
vsque ad num. 74. infr. de Cler. non resident. Dis-
pensatio vero super iure diuino dupliciter accipi-
tur secundum Richar. de Media Villa in 4. sent.
distin. 38. q. 9. art. 1. & Card. in c. Cum ad mo-
nasterium, §. Abbas, n. 16. infra de statu Monach.
Vno modo prout est iuris relaxatio, vt notatur
in §. Nisi rigor. 1. q. 7. Et hoc modo contra ius
diuinum non dispensat Ecclesia, c. Sunt quidam,
23 25. q. 1. Ratio est secundum D. Thomam in 1. 2.
q. 97. art. 4. ad 3. quia ad legem diuinam ita se
habet quilibet homo, sicut persona priuata ad
legem publicam, cui subijcitur. Vnde sicut in
lege humana publica non potest dispensare nisi
ille, à quo lex authoritatem habet, vel is cui
ipse commiserit: ita in præceptis iuris diuini, quæ
sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus,
24 vel is, cui specialiter committeret. Alio modo
accipi potest dispensatio, prout est iuris declaratio
seu interpretatio: & hoc modo Papa dispensare
potest super iure diuino, c. In omni, de testib. &
notat gloss. vnica, in d. c. Sunt quidam, dicens
Papam dispensare in Euangelio, interpretando
ipsum, c. Licet, in fine de testib. Quinimo Turrec.
in eod. c. Sunt quidam, nu. 2. in fine dicit illam
glossam non esse veram. Quia, inquit, [interpre-
tatio obsequitur, & obsequi debet Euangelio:
aliàs non esset interpretatio, sed corruptio. In-
terpretari quippe Euangelium ad sensum bonum
& catholicum non contradicendo veritati fidei,
& Scripturæ sanctæ, hoc licet Summo Pontifici;
sed per hoc non dispensat in Euangelio, vt aliud
dicat, quàm Dominus, & Euangelium dicit.] Hæc
ille: & scripsi pleniùs in c. Cum pridem, à n. 76.
vsque ad n. 86. infra de Pact. Vnde cum Romanus
Pontifex impertitur dispensationem super reten-
tione duorum beneficiorum curam animarum
habentium, & consequenter super residentia alte-
rius, non dispensat propriè, nec ius relaxat, sed
tantummodo interpretatur ius diuinum ob ali-
quam circumstantiam in illo speciali casu ad per-
sonalem residentiam non obligare, vt declarat
Cardin. Caietan. in 2. 2. q. 185. art. 5. Soto de
iust. & iur. lib. 10. qu. 3. art. 1. Couarr. variar.
resolut. lib. 3. c. 13. n. 9. vers. Fateor enim. Et est
ex mente D. Thomæ quodlib. 9. art. 15. vt dixi
25 plenius in d. c. Ex parte, num. 56. & seqq. Opor-
tet igitur in dispensatione, quam concedit Papa
super pluralitate beneficiorum huiusmodi talem
causam subesse, vt ius diuinum in casu illo verè
non obliget: alioquin non esset iuris diuini de-
claratio, sed relaxatio; cum de natura declaratio-
nis sit, vt insit legi declaratæ, & ab illa essentiali-
ter non differat, vt plenè notaui in c. fin. supra
de constit. & sic non esset dispensatio, sed dissi-
patio secundum Ioan. de Lignano in Clem. Gra-
tiæ de rescr. vbi concludit posse Papam dispen-
sare generaliter, vt vnus habeat plura curata:
totum tamen, vt ipse ait, debet referri ad cultum
diuinum; aliàs si non habita relatione ad bonum
publicum, non foret dispensator, sed dissipator:
& sequitur Abb. in d. c. Extirpandæ, §. Qui verò,
n. 29. vers. Totum tamen, & nu. 46. vers. Alia con-
clusio, de præb.
26 At certum est ius diuinum non eximere illu-
stres, & litteratas personas à residentia, & mu-
27 nijs pastoralibus in beneficijs curatis: nam vt
formaliter inquit Caietan. in 2. 2. d. q. 185. art. 5.
vers. Ad secundum argumentum; [Nemo illustrior
illo qui Pontifex assistens futurorum bonorum
introiuit semel in Sancta, qui de seipso dicit: Fi-
lius hominis non venit ministrari, sed ministra-
re: Non acceptet vir illustris Episcopatum, si
non vult pastorale officium exercere: sibi ipsi
imputet illustris, qui acceptauit Episcopatum,
& exequatur quod promisit: seruet Deo, & Ec-
clesiæ fidem; turpem se recognoscat, si nomen,
potentiam, honorem, ac diuitias Episcopi tenet
in persona sua, officium autem alteri delegat;
quoniam priora omnia suæ data sunt personæ vt
habeat simul cum illis personale officium Episco-
pi.] Hæc ille. Et hac de causa Concilium Triden-
tinum in c. 1. sess. 23. declarat etiam S. Romanæ
Ecclesiæ Cardinales teneri ad personalem in suis
Ecclesijs, vel Diœcesibus residentiam: & in c. 2.
sess. 7. prohibet ne quis plures Metropolitanas,
vel Cathedrales Ecclesias recipere, & simul reti-
nere præsumat, quacunque dignitate, gradu,
aut præeminentia præfulgeat. Ergo cum præce-
ptum diuinum æquè obstringat ad personalem
residentiam in Ecclesijs Curatis sublimes, ac lit-
teratas personas, atque alios quoscumque; di-
spensatio Apostolica ad plures Curatas, & sic su-
per residentia alterius, si inniteretur principali-
ter prærogatiuæ personæ, non esset iuris diuini
declaratio, prout esse debet, sed potiùs relaxa-
28 tio. Quapropter cum Summus Pontifex dispen-
sat ad plura curata, primario intueri, & contem-
plari debet vtilitatem Ecclesiæ, & bonum com-
mune. Et hoc innuit Decretalis De multa, in
fine, quæ non dicit cum sublimibus, & litteratis
personis simpliciter, & absolutè posse per Sedem
Apostolicam dispensari; sed addit conditionem
illam, si ratio postulauerit; innuens per hoc itam-
demum licitam esse dispensationem, si principa-
liter id exigat Ecclesiæ vtilitas; hoc enim sem-
per esse debet principale obiectum fidelis, & pru-
dentis dispensatoris, vt docet S. Thomas in 1. 2.
qu. 97. art. 4. Ad hoc Concilium Tridentinum,
sess. 25. c. 18. vers. Quod si vrgens, iustaque ratio,
& maior quandoque vtilitas postulauerint cum
29 aliquibus dispensandum esse, &c. Sic videmus in
Germania cum sublimibus personis non raro dis-
pensari super retentione plurium episcopatuum,
non quidem principaliter vt ex illorum fructibus
se alere possint, sed vt Catholicam Religionem
expulsis hæresibus, consilio, opibus, authorita-
tate sartam tectam tueantur. Et hac ratione
Princeps Elector Coloniensis ad præsens obtinet
Ar-

Archiepiscopatum Coloniæ, & episcopatus Leodien. Monasteriensem, Padebornensem, & Hildesimensem. Cum igitur Concilium generale in d. c. De multa, propter præceptum diuini iuris necessariò sit intelligendum in hoc speciali casu, quando dispensatio ad plura curata conceditur sublimibus, & litteratis personis principaliter ob vtilitatem ecclesiarum; & tamen dicat posse per Sedem Apostolicam dispensari; consequens est vt propter eandem ecclesiarum vtilitatem dispensare non possint episcopi; & sic adempta illis fuerit potestas, quam super hoc habebant a iure communi ex d. cap. Sanctorum, 70. distin. aliàs enim expressio illa de Sede Apostolica, nisi intelligeretur ad exclusionem episcoporum, fuisset nugatoria, cùm de Papa nullus dubitet quin posset dispensare, prout etiam obseruat Abb. in dicto cap. extirpandæ, §. Qui verò, nu. 38. in fine. et per hanc considerationem iuris diuini, ad quod DD. non aduertunt puto expeditum esse dispensationem ad plura beneficia curam animarum habentia etiam principaliter propter bonum ecclesiarum, non ad episcopos, sed ad solum Romanum Pontificem pertinere.

30 Vltimò nota, in ver. Cum nullus, duos casus, in quibus de iure communi potest clericus obtinere duo beneficia curata. Primus est, cùm vnum dependet ab altero, vt hic, & in cap. Eam te, de ætat. & qualit. in d. cap. Extirpandæ. §. Qui verò, de præben. & in cap. Super eo, eod. tit. lib. 6. vbi deciditur non esse necessariam dispensationem, vt quis obtineat personatum cum cura & præbendam, cui sic annexa Parochialis Ecclesia, cum
31 hoc non obuiet Concilio generali, idque ratione connexitatis, vt inquit Host. in d. cap. Extirpandæ, num. 16. Et quia secundum Bald. hic nu. 34. vnum & idem videtur quod diuidi non potest, vt l. Si ex duobus. ff. De legat. 2. & l. Quidam eulogio. C. De iur. deliberan. Nam beneficium annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij cui vnitur, & fit illius prædium. Rota decis. 370. alias 11. de reb. eccles. non alienan. in antiquis. Oldrad. cons. 257. Factum tale est, num. 15. vers. Fundata igitur, Cassad. decis. 2. nu. 2. de vnione. Caputaquen. decis. 349. par. 3.
32 & ideò impetrari non potest, Boer. decis. 345. in princ. Cardinal. Seraph. decis. 1078. num. 6. Ratio est quia non vacat per obitum obtinentis. Oldrad. d. cons. 257. num. 20. Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vnione, num. 12. & tit. de Vicarijs perpetuis, num. 18. Sarnen. in reg. de trien-
33 nali q. 8. Rota decis. 114. num. 5. par. 2. diuers. et inde est vt de beneficijs vnitis non soluatur annata, cum in eis impossibile sit dare vacationem. Seraph. decis. 1410. nu. 18.

34 Secundus casus, in quo potest clericus obtinere duo beneficia curata est cum vnum obtinet in titulum, & aliud in commendam. et de hoc est textus expressus hic in eod. vers. Cum nullus, ibi: vel vnam intitulatam, & alteram commendatam haberet; concordat cap. Qui plures, & cap. Relatio, & cap. seq. 21. q. 1. Quid autem sit titulus late explicat glo. hic in ver. Intitulatam. et de his commendis habes plenam glossam, in cap. Nemo, in ver. Commendare, & ibi per DD. de elect. lib. 6. & per Hostien. hic, & Innoc. in cap. Si constiterit, infra de accusat. et de his vide quod scripsi in cap. 1. de Capell. Monachor.

35 Hodie ex decreto Concilij Tridentini, in cap. 4. sess. 7. nemini licet plura curata, vel aliàs incompatibilia beneficia ecclesiastica siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam sacrorum Canonum, & præcipuè contra c.
36 De multa, de præben. recipere, ac simul retinere. et decreto cap. 2. eiusdem sess. Similiter statuitur vt nemo plures Metropolitanas, seu Cathedrales ecclesias in titulum, siue commendam, aut alio quouis nomine contra sacrorũ Canonum instituta recipere, & simul retinere præsumat.

37 Stante hoc Decreto, QVÆRO, An habenti vnam Cathedralem in titulum possit commendari altera.

Proposita hac controuersia in sacra Congregatione Concilij, aliqui ex Patribus dicebant posse; quia antiqui Canones permittentes vt vni possent duæ ecclesiæ vna in titulum, & altera in commendam conferri, cap. Qui plures, cap. Relatio, & cap. sequen. 21. q. 1. cap. Dudum, il secundo, vbi gl. in ver. Intitulatam, in fine de elect. & notat gl. in cap. Eam te, de ætat. & qualit. non sunt immutati per decretum Concilij in d. cap. 2. sess. 7. & intelligebant litteram ibi, in titulum, siue commendam, vt nemo posset obtinere plures intitulatas, vel plures commendatas ecclesias, pro quibus vide Io. Franc. Paninum in tract. de offic. & potest Capit. Sed. vacan. q. 3. par. 2. col. 4 Alij contra asserebant per antiquas rationes, & Regulas, quibus cauetur neminem duabus ecclesijs præfici posse, cap. Clericum. 21. q. 1. ex Concilio Calcedonensi cap. 10. cap. Clericus, ead. cau. & quæst. ex Nicæno secundo, cap. 15. & c. Vnio, 10. q. 3. ex Toletano, 16. c. 4. & c. Sanctorum, 70. distin. & cap. Quia nonnulli, de cler. non resid. liberè denegari hanc commendam, eo quod singula ecclesiastici iuris officia singulis quibuscumque personis sint committenda, c. Singula, 89. distin. Et odiosa fuit apud veteres plurium Sacerdotiorum ambitiosa cupiditas, neque semel in generalibus Concilijs damnata, vt testatur Concilium Coloniense sub Hermanno, anno 1536. in tit. de Mun. episcop. cap. 32. Nitebantur etiam verbis Concilij, in d. cap. 2. quibus expressè prohibetur pluralitas siue in titulum sit, siue in commendam cum valdè censeatur felix, cui vnam ecclesiam benè regere contigerit. ex quibus verbis elicitur mens Concilij volentis auferre pluralitatem, quæ per viam commendæ inoleuerat. Id quod clarius probabant per textum cap. 17. sess. 24. quo cauetur non posse aliquem retinere, nec obtinere duo beneficia, quæ personalem residentiam requirant, ne vnus officia sibi vendicet plurimorum; & id habere locum non solùm in Cathedralibus, sed etiam in omnibus alijs beneficijs cuiuscunque tituli, & qualitatis, etiamsi commendata existant. His addebant quod considerando rationem finalem huius textus, quæ est multiplex, iuxta enumerationem, quam facit Rebuff. in praxi in tit. de dispensat. ad plura per tot. fol. 280. ita prohibita est pluralitas plurium titulorum, sicut vnius tituli, & vnius commendæ. Præsertim cum hodie
38 commendæ, quæ sunt perpetuæ, & cum facultate percipiendi fructus, & eos conuertendi in vsus proprios, magis participent de collatione, & vero titulo, quàm de deposito simplici, vt testa-

tur

39 tur Gomes. in reg. Idiomati, q 5. num. 4. & seq.
vbi etiam addit commendas, quæ per Canones,
& antiquos Doctores permittebantur, habuisse
naturam depositi; ideoque commendatarij non
faciebant fructus suos, vt apertè colligitur ex
Epistola 23. lib. 2. D. Gregorij. Et illo tempore
sicut non fuerunt cognitæ, nec etiam fuissent per-
missæ commendæ nostrorum temporum, quæ
habentur pro vero titulo: & sic respondebant ad
d. cap. Qui plures, cum seqq. 21. q. 1. & ad ar-
gumenta contraria, de quib⁹ per Staphil. de grat.
expect. form. 7. num. 4. pag. 18. & Gomes. in
reg. de triennali q. 5. nu. 6. & ita fuit conclusum.
Hæc de commendis perpetuis.

40 An autem obtinens vnam Ecclesiam Cathe-
dralem in titulum possit habere aliam in com-
mendam ad tempus, vel esse illius Procurator,
iuxta præscriptum, cap. Cum nobis olim, supra
eod. Arbitror posse, nec tali casu dispensari con-
tra decretum Concilij d. cap. 2. sess. 7. non enim
prohiberi potest quod ex necessitate fit, & ad tem-
pus, & non ad commodum recipientis, quod
41 Concilium abhorret. Et ita, cap. Relatio, & c.
seq. 21. q. 1. remanent in suo robore in termi-
nis, in quibus loquuntur, idest cùm quis obtinet
vnam Ecclesiam in titulum, & aliam in commen-
dam ad tempus: de temporali enim commenda
loquuntur prædicta iura, non autem de perpe-
tua, vt incautè scripsit Nauarr. cons. 9. incipien.
An dispensatio, num. 2. de præben. cùm eo tem-
pore commendæ perpetuæ non essent cognitæ, vt
dictum est supra. Quod ergo non mutatur, &c.
l. Sancimus. C. De testam. l. Præcipimus, in fine
C. De appell. c. Cum expediat, de elect. lib. 6.

42 Quid in Parochialibus? Episcopus Palentinus
consueuerat commendare Parochiales in sua
diœcesi, & cùm vnam commendasset Rectori al-
terius Parochialis, dubitauit is Rector an sibi eas
retinere liceret, vel potius vtraque priuatus exi-
steret iuxta cap. 4. sess. 7. Concilij Tridentini.

43 Hæc verba sunt adnotata in libris publicis sa-
cræ Congregationis Concilij ad d. cap. 4. sess. 7.
manu Cardinalis Carafæ eiusdem Congregatio-
nis Præfecti, videlicet: Quamuis de iure com-
muni commenda non inducat incomparibilita-
tem, cap. Dudum, il secundo, de elect. Ideoque
ante Concilium habens beneficium curatum in
commendam, posset aliud in titulum obtinere
44 absque dispensatione Apostolica, Rebuff. de pa-
cif. possess. tamen secus post Concilium sess. 7.
cap. 4. Imò commendæ ad sex menses in Eccle-
sijs curatis, quæ fieri poterant ab ordinarijs, cap.
Nemo, de elect. in 6. amplius post Concilium
locum non habent, cum debeant in eis deputari
Vicarij ad formam, cap. 18. sess. 24. vt sacra
Congregatio censuit. Vnde Orator qui vtrum-
que beneficium retinuit post Concilium, vtroque
priuatus existit, etiam vigore d. cap. 4. sess. 7. nec
prætensa consuetudo contra dictum decretum
excusare valet.

Rursus ex consuetudine antiqua Parochiales quædam Mansionariæ Bergomen. diœcesis ab Ordinario commendari solebant ad sex menses Sacerdotibus per vicinos præsentatis. His tamen sex mensibus elapsis nunquam, vel raro Rector ipse prorogationem, vel nouam prouisionem petebat, sed vigore primæ expeditionis ad sui ipsius, vel hominum libitum in ipso munere curæ persistebat. Dubitatum est an huiusmodi commendæ ad ses menses in Ecclesijs curatis amplius locum habeant post Concilium Tridentinum; vel potius ex eodem Concilio debeant deputari Vicarij amouibiles. Sacra Congregatio respondit locum non habere, sed in eis seruandam esse formam præscriptam à decreto Concilij, cap. 18. sess. 24. Si tamen vicini illi legitimè probarent ius patronatus validum, prout Concilium requirit sess. 25. cap. 9. permittendum illis præsentare instituendos, præuio tamen examine ex d. cap. 18. sed denegandam expressè illis facultatem semel institutos amouendi ad eorum nutum.

DE ELECTIONE.

Cap. Querelam.

SVMMARIVM.

1 *Electo sufficit probare eligentem tempore electionis possedisse.*

2 *Et secus an ex consuetudine possit acquirere ius eligendi etiam in Collegiata Ecclesia.*

3 *Præsentatio vt sit valida sufficit vt præsentans sit in quasi possessione præsentandi tempore præsentationis, etiamsi sit talis, in quo cadat vsurpationis præsumptio.*

4 *Secus post Concilium Tridentinum. & num. seqq.*

5 *Iuspatronatus qualiter ex Concilio probari debeat à personis priuatis, vel alijs, in quibus præsumitur vsurpatio.*

6 *Parochiani an possint præscribere præsentationem Rectoris Parochialis Ecclesiæ.*

7 *Præscribenti absurdum est minus tribuere, quàm possidenti.*

8 *Parochianorum iuspatronatus an præsumatur quæsitum ex vsurpatione, ita vt in eo requiratur plenior probatio à Concilio Tridentino præscripta.*

9 *Et quid si vniuersitas Parochianorum sit parua.*

10 *Et quid si ius patronatus sit mixtum Parochianorum, & priuatæ familiæ. & n. 20.*

11 *Et quid si spectet ad quartam partem Parochianorum tantum.*

12 *Vniuersitas in constituatur ex quarta Parochianorum parte.*

13 *Iurispatronatus vsurpatio in quibus præsumatur. & num. 25.*

14 *Iuspatronatus Abbatis temporalem iurisdictionem habentis an requirat probationes, quas exposcit Concilium Tridentinum in personis, in quibus cadit præsumptio vsurpationis. & n. seqq. vsque in fin.*

15 *Iuspatronatus Baronum perpetuam iurisdictionem habentium probari debet iuxta formam à Concilio Tridentino præscriptam in potentibus.*

16 *Iuspatronatus competens Prælato ratione temporalis dominij, quod habet Ecclesia, censetur Ecclesiasticum.*

17 *Prælatus in dubio censetur Ecclesiam fundasse, vel dotasse de bonis Ecclesiæ.*

18 *Vsurpationis præsumptio cessat vbi Ecclesia est patrona. & n. 25.*

19 *Iuspatronatus Ecclesiæ competens non transit ad consanguineos Prælati.*

Ius-

20 *Iuspatronatus non pręsumitur ex vsurpatione si in eadem persona concurrat qualitas potentię, quę pręsumptionem vsurpationis includit, & qualitas Ecclesiastica, quę illam excludit.*

21 *In vniuersitate Ecclesiastica ius patronatus non pręsumitur quęsitum ex vsurpatione.*

22 *Iuspatronatus ab Ecclesia pręscribitur per quadraginta annos; in laico requiritur immemorabilis.*

23 *Iuspatronatus transferri potest in Ecclesiam absque consensu Episcopi; secus in laicum.*

24 *Beneficia patronatus Ecclesiastici pertinent ad liberam collationem Papę in mensibus reseruatis.*

25 *Iuspatronatus de iure communi etiam in potentibus probatur per immemorabilem.*

1 QVERELAM. Sufficit electo probare eligentem tempore electionis ius eligendi possedisse. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. Butr. Card. Anchar. & Ioan. de Anan. & est cap. vtile, & allegabile, secundum Cardin. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur facti narratio. In secunda causæ diffinitio: ibi, *Nos igitur*, & vtraque pars subdiuiditur, vt hic per Io. Andr.

2 Nota primo ibi, *ad quem de consuetudine pertinet electio*, Laicum ex cõsuetudine posse acquirere ius eligendi: nam & iura vetera hoc eis permittebant etiam in Ecclesijs Collegiatis, cap. Petrus, 39. dist. cap. De Petro, 47. dist. in. cap. Studij, 61. dist. cap. Plebs Astensis, & cap. Reatina, 63. dist. & notat Io. Andr. in cap. Quod alicui gratiosè, sub num. 2. col. 2. vers. Quid mirum, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. sed in contrarium est textus, in cap. Massana, infra eod. vbi patet ius eligendi non posse laicis competere etiam simul cum clericis, & contrariam consuetudinem non valere, vt ibi dixi in primo notab. & in cap. Quisquis, n. 16. infra eod. Solutio, hic loquitur de electione, quæ prouenit ex iurepatronatus, vt colligitur infra ibi, In quasi possessione præsentandi, nec-non ibi, Salua quæstione iurispatronatus. Talis autem electio bene cadere potest in laicum ex præscriptione, vel consuetudine, vt in iuribus præallegatis, & in cap. Nobis, infra de iurepatronat. & hic notat glossa, in ver. Consuetudine, quam refert, & sequitur Federic. de Senis in cons. 234. super primo puncto, num. 2. Sed contra hoc videtur textus, in cap. Sacrosancta, infra eod. vbi dicitur ius eligendi non cadere in laicum, & tamen ibi agebatur de electione prouenienre ex iurepatronatus. Solutio; Electio ibi non proueniebat ex iurepatronatus immediatè, quia laici non fundauerant, vel dotauerãt, nec allegabant consuetudinem ad probandam fundationẽ, vel dotationem, sed nitebantur cessione patronat⁹ ecclesiastici, seu iuris eligendi à clericis facta, quæ non valuit etiã de Diœcesani consensu, de quo tamen dic vt per Abb. ibi in 3. notab. vel ibi agebatur de iure eligendi Prælatum in Collegiata Ecclesia, quod non cadit in laicum, etiam ex consuetudine, vt in d. c. Nobis, etiamsi sit tanti temporis, cuius initij non extet memoria, vt innuit Abb. loco citato post Io. Andr. quem citat, in cap. 2. de præb. lib. 6.

3 Secundò nota ibi, *Populus in quasi possessione præsentandi Clericum existebat.* Ad validitatem

. Prosp. Fagn. in 2, part. primi Decret.

electionis non esse opus docere de titulo, seu proprietate iurispatronatus, sed satis esse, vt præsentans tẽpore præsentationis existat in quasi possessione iuris præsentandi, etiamsi præsentans sit talis, in quo cadat præsumptio vsurpationis, vt hic est casus expressus, loquitur enim hoc c. In Populo, seu Communitate, in qua iuspatronatus, plerumque ex vsurpatione quæsitũ præsumi solet, vt notat. in c. Dilectus, & ibi per Butr. in 1. & 2. q. infra de offic. legat. & per Speculator. in tit. de iurepatr. n. 11. & hodie est expressum in decreto Concilij Trid. cap. 9. vers. In ijs verò personis, sess. 25. vt latius dicetur infra n. 8. & tamen tex. decidit pro validitate electionis, ex eo, quia populus in quasi possessione præsentandi existebat. Vnde quamuis Rota in causa Compostellana Parochialis, 16. Ianuarij 1595. coram Cardinali Blanchetto impressa apud Nicol. Garz. de benefic. part. 5. cap. 5. num. 48. distinxerit, an iuspatronatus sit personæ priuatæ, an verò vniuersitatis; vt in primo casu sufficiat quasi possessio iuris præsentandi ad institutionem obtinendam; In secundo autem casu propter suspicionem vsurpationis non suffragetur quasi possessio, sed præferatur proprietas: tamen non aduertit ad hoc capitulum vbi hęc distinctio apertè reprobatur. Nec tollit obicem si dicas decisionem Rotæ non esse intelligendam in terminis iuris communis, sed in terminis Concilij; quoniam si ita intelligeretur,
4 primum membrum distinctionis esset falsum; quia nec in personis priuatis post Concilium sufficit quasi possessio iuris præsentandi, & correctum est hoc capitulum, & c. Consultationibus, infra de iurepatr. nisi quando ageretur de pertinentia iurispatronatus inter pręsentatos, vt ibi di-
5 xi, num. 16. Dic ergo nec in communitatibus, vel aliis, in quibus præsumitur vsurpatio, nec in priuatis familijs hodie ad validitatem præsentationis, vel institutionis sufficere quasi possessionem præsentandi, vel eligendi, seu nominandi; quoniam, vt colligitur ex dicto cap. 9. sess. 25. titulus iurispatronatus ostendi debet verè, vel præsumptiuè. Si verè non est discrimen personarum, sed satis est titulum ostendere ex authentico documento fundationis, vel dotationis. Si verò præsumptiuè distinguitur inter priuatos & alios, in quibus viget suspicio vsurpationis: nam in priuatis sufficit docere de titulo ex multiplicatis præsentationibus, quæ hominum memoriam excedant, vel aliàs secundum iuris dispositionem. In alijs verò immemorabilis non sufficit, sed prætereà probari debent authenticis scripturis præsentationes continuatæ & effectum sortitæ, non minori spatio, quàm quinquaginta annorum; & tam quoad priuatos, quàm quoad alios indistinctè reliqui patronatus abrogantur cum quasi possessione inde sequuta. Quare præsentatus ab eo, qui existit in quasi possessione iuris præsentandi, nullatenus hodie debet admitti, nisi verificato titulo, & proprietate iurispatronatus ad præscriptum Concilij, vt ex sententia S. Congregationis plenè notaui in prædicta Decretali Consultationibus, in 2. not. de iurepatr.

6 QVÆRO, an Parochiani possint perscribere præsentationem Rectoris Parochialis Ecclesiæ.

Hæc quæstio difficilis est, & admodum contro-

uersa dissentientibus duobus iuris Canonici illu-
7 minatoribus Archid. & Io. Andr. opinio tamen fauens Parochianis probatur irrefragabiliter in hac Decretali: nam si præsentatus à Populo ius præsentandi possidente debet admitti, fortius admitti debet à Populo ius patronatus præscribēte, absurdum enim esset minus dare præscribenti, quàm possidenti, atque ita per hanc, & alias fortissimas rationes hanc partē strenuè tuetur Io. Andr. contra Archid. magistrum suum, in d. c. Quod alicui, de regol. iur. lib. 6. vbi etiam respondet ad hoc c. in vers. Salua quæstione iurispatronatus (ex quo colligebat Archidiaconus populum non præscripsisse) & refert hanc quæstionem contigisse in Curia tempore Nicolai IV. contra præsentatum à populo sanctæ Cæciliæ de Florentia, ad quem de antiqua consuetudine præsentatio pertinebat, Nam cùm Diœcesanus noluisset præsentationem admittere, præsentatus ad Papam appellauit, & sententiam fauorabilem obtinuit, quæ à Papa fuit confirmata, & ibi, inserit tenorem litterarum confirmationis, & ita pro hac opinione habemus casum in hac decretali, & in prædicta confirmatione Apostolica, secundum Ioan. Andr. quam etiam canonizauit Tridentina Synodus, in cap. 9. vers. Io ijs verò, vbi admittit ius patronatus in Communitatibus, vel Vniuersitatibus posse probari per immemorabilem, dummodo concurrant alia, quæ iuri communi adducuntur à Concilio, vt in proximè sequenti quæstione fusiùs patebit.

8 Secundò QVÆRO, An ad probationem iurispatronatus, quod à Parochianis prætenditur, requiratur illa plenior, & exactior probatio, quam Concilium Tridentinum c. 9. sess. 25. de reform. requirit in ijs personis, communitatibus, & vniuersitatibus, in quibus id ius plerumque ex vsurpatione quæsitum præsumi solet.

Die Veneris, quæ fuit 24. Septembris 1595. in Sac. Congregatione Concilij fuit disputatum suprascriptum dubium: & omnes fuere in eam senteotia, vt requiratur illa plenior, & exactior probatio, cum de iure communi in Parochianis præsumatur vsurpatio per doctrinam Antonij de Butrio in cap. Dilectus, de offic. legat. & per Speculator. in tit. de iurepatr. & ita sentit Rota coram Thoma de Thunis in quadam Lucana, & coram Achille. Rota nullam posuit differentiam inter ius patronatus prætensum à magnatibus, & prætensum à Parochianis, vt in decisione Achillis 156. & licet ibi dicatur sufficere immemorabilem, tamen hodie non sufficit, nisi cum ea concurrant præsentationes continuæ non minori spatio, quàm quinquaginta annorum, quæ omnes effectum sortitæ sint, & Cardinalis Cusanus in prædicta sententia vnà cum alijs concurrit cum illa limitatione, quando Parochiani sint viri potentes, & talis authoritatis, vt ab eorum potentia, & authoritate præsumenda in eis sit vsurpatio, & quod Episcopi authoritas non fuerit sufficiens ad impediendam talem vsurpationem, omnes autem alij fuere absolutè in sententia vt in Parochianis eadat vsurpatio absque vlla di-
9 stinctione. His adde Puteum decis. 57. lib. 1. & Rotam decis. 154. n. 7. par. 2. Recent. Quod procedit etiamsi vniuersitas Parochianorum sit parua, vt per Rotam decis. 481. n. 1. part. 1. Recent. vbi aliæ decisiones referuntur.

10 Fallit tamen prædicta conclusio in iurepatronatus mixto vniuersitatis, & priuatorum, in quo præualet qualitas priuatæ familiæ; & ideo sufficit probatio ordinaria Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 99. num. 15. & 16. & cons. 654. Rota decis. 154. num. 7. part. 2. & decis. 219. num. 2. part. 1. Recent. Caual. decis. 89. num. 2. & fuit decisum in Lauden. iurispatronatus 28. Iunij 1630. coram Pironaoo, & scripsi latissimè, in cap. Cum propter, in 5. quæst. à nu. 74. vsq. in fin. infra de iurepatr.

11 Rursus fallit eadem conclusio in iurepatronatus, quod non spectat ad vniuersitatem Parochianorum, sed ad aliquam eorum partem dumtaxat, vt in infrascripta declaratione sacræ Congregationis videlicet in oppido Sonc ini extant duę Parochiales, quarum vna habet in Parochia sua Ecclesiam sub inuocatione S. Martini, in qua adest Capell S. Antonij, ad quam vicini dictæ Ecclesiæ S. Martini, qui faciunt quartam partem in circa omnium Parochianorum supradictæ Paro-
12 chialis, habent ius præsentandi Capellanum, quæritur an dicta quarta pars Parochianorum dicatur constituere personas, aut communitatem, seu vniuersitatem, ita vt plenior, & exactior probatio ad docendum de iurepatronatus requiratur. Die 18. Iulij 1602. sacra Congregatio Concilij censuit huiusmodi quartam partem Parochianorum non comprehendi, vers. In ijs verò personis, d. cap. 9. Ideoque quoad eam sufficere probationem ordinariam, nec requiri illam exactionem, quam exposuit Concilium in his personis, in quibus vsurpatio præsumitur. Idem in hac ipsa causa resoluit Rota decis. 154. nu. 7. part. 2. Recent.

13 Porro cum in sacra Congregatione sæpius fuerit diligentissimè discussum quænam essent personæ, in quibus iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione, vt patet in libris publicis ipsius Congregationis ad cap. 9. sess. 25. tempore b. m. Cardinalis Carafæ, fol. 452. tandem fel. record. Gregor. XIII. edidit Motum proprium, qui habetur ibid. fol. 473. & seq. seu post pag. 472.

14 Tertiò QVÆRO, An in iurepatronatus Abbatis temporalem iurisdictionem habentis requirantur ampliores illæ probationes, quas exposuit Concilium Tridentinum decreto, c. 9. sess. 25. in ijs personis, in quibus præsumitur vsurpatio.

15 Etsi in dominis temporalibus perpetuam iurisdictionem habentibus requiratur probatio illa exactior, quam Concilium præscribit in his personis, in quibus id ius plerumq; ex vsurpatione quæsitum præsumi solet, Seraph. decis. 1421.
16 num. 1. Rota decis. 219. num. 1. part. 1. Recent. & sæpius cens. sacra Congregatio Concilij. Hoc tamen casu videtur respondendum sufficere ordinariam probationem, quæ requiritur in priuatis personis. Nam aut Abbas præsentat ratione temporalis dominij, quod habet Ecclesia Abbatialis, & Monasterium: aut quia vere, vel iuris præsumptione Ecclesias fundauit, cōstruxit, & dotauit, primo casu ius patronatus est Ecclesiasticū, & ad ecclesiā spectat, vt tradit Gambar. de auth. leg. de latere lib. 3. n. 417. vers. Item quid si aliquis, vbi plurib' probat, si quis episcopus, aut Prælatus ex largitione fidelium Comitatum, vel Ducatum obtineat, in quo iura temporalia exerceat, ibiq;

vt

vt dominus temporalis habeat ius patronatus, id
ius censendum esse Ecclesiasticum, quia compe-
tit Episcopo in quantum Episcopo, qui cum sit
Prælatus Ecclesiæ, est etiam administrator eo-
17 rum quæ sunt Ecclesiæ annexa. Secundo casu
similiter Prælatus in dubio censetur Ecclesiam
fundasse, ac dotasse de bonis Ecclesiasticis, secun-
dum Felin. in cap. Ex litteris, col. 1. sub num. 3.
de constit. Ideoque non acquirit sibi patronatum,
sed ipsi Ecclesiæ, per tex. in c. Apostolicos, in fin.
vbi id notat gl. Archid. & DD. 11. q. 2. & pro ab-
soluto supponit Cardin. cons. 122. col. 1. num. 3.
vers. Contrarium puta, vbi Quando, inquit, Præ-
latus de bonis Prælaturæ construit, vel dotat Ec-
clesiam, non ipse Prælatus singulariter conside-
ratus, sed ipsa Prælatura patronatum consequi-
tur, & Lamber. post alios in tract. de Iurepatr.
lib. 1. part. 1. q. 8. art. 7. num. 1. & seq. & art. 8.
num. 2. atque ita vtroque casu patronatus ad Ec-
clesiam pertinet; & re vera hoc casu id est absque
dubitatione, cum Abbas præsentet tanquam Præ-
latus, & administrator bonorum Ecclesiæ, non
autem ratione familiæ, aut patrimonij, gloss. in
cap. Dilectus, in ver. In concessione, de offic. le-
gat. & in Clem. 2. in ver. præsentare, de iurepatr.
Rebuff. de nomin. q. 8. num. 35.

18 Vnde cum Ecclesia ipsa sit patrona, videtur
omnino cessare vsurpationis præsumptio ex con-
siderationibus infrascriptis.

Primò, quia iniquum esset hac delicti præsum-
ptione impetere Ecclesiam, quæ cultrix est iusti-
tiæ, & inde iniuriam deducere, vnde iura nascun-
tur, cap. Qualiter, & quando, il primo, de accusar.
& notat gloss. in cap. Mulieri, in ver. Periurij, de
iureiuran.

19 Deinde quia cum hoc ius patronatus non tran-
seat ad hæredes, & consanguineos Prælati, d. c.
Apostolicos, & tradit Abbas in cap. 3. col. penult.
num. 12. de Eccles. ædific. Cardin. & alij locis ci-
tatis: Non est verisimile vt Prælatus Ecclesiasti-
cus voluerit vni Ecclesiæ vsurpare, vt daret alte-
ri; aut certè non viget in eo casu tanta affectio,
& causa motiua vsurpationis, quanta viget in pa-
tronatu laicali, & transitorio ad hæredes, & con-
sanguineos patroni, arg. cap. Peruenit. iuncta
gloss. in ver. Grauius, 1. q. 3.

Tertiò, hæc vsurpationis præsumptio non mi-
litat, nisi contra personas potentes, aut vniuersi-
tates, vt colligitur ex decreto d. cap. 9. sess. 25.
ibi, in ijs verò personis, seu communitatibus. At
verò hoc casu patronatus nec personæ competit,
nec vniuersitati, sed ipsi Ecclesiæ tantum, vt su-
perius diximus. Vnde cum deficiant verba Con-
cilij, deficere etiam debet illius dispositio. l. 4. §.
Toties, ff. De damn. infect. cum vulgar. Idque
eò magis, quia Concilium paulò inferius cum
voluit personas, & vniuersitates Ecclesiasticas cõ-
prehendere, illas nominatim expressit in vers.
Patroni autem beneficiorum, quare illas simili-
ter expressisset in præcedenti vers. In ijs verò per-
sonis si comprehendere voluisset, cap. 2. §. Sed
neque, vers. Vnde si circa, infra de translat. Epi-
scop. l. vnica, §. Sin autem ad deficientis. C. de
caduc. toll. vna enim pars legis declarat aliam,
l. Verum. ff. De pet. hæred. cum simil.

20 Quartò, Multum fauet huic sententiæ quod si
dominus temporalis haberet ius patronatus com-
mune cum Ecclesia, vtique ob mixturam ecclesiæ
id ius non censeretur ex vsurpatione acquisitum,
vt iam cens. sacra Congregatio in causa Pampi-
lon. in iure patronatus mixto vniuersitatis, &
priuatorum, & tetigi supra, num. 10. Ergo simi-
liter cum patronatus de quo agitur, Ecclesiæ
competat, etsi Prælatus Ecclesiæ, qui illius no-
mine præsentat, sit etiam dominus temporalis:
tamen quia in eod. subiecto concurrit qualitas
potentiæ, quæ præsumptionem vsurpationis in-
ducit, & qualitas Ecclesiastica, quæ eandem
præsumptionem excludit: certè patronus affici
non debet duriori illa probatione, quæ requiri-
tur in potentibus; quia in hac qualitatũ mixtura
applicatio fieri debet illi extremo, per quod ex-
cluditur vsurpatio, cùm id magis faueat patro-
natui. Fedet. de Sen. cons. 65. num. 2. Ioan. de
Selu. de benef. part. 1. q. 3. nu. 4. Put. decis. 157.
lib. 3. Couar. lib. 2. pract. quæst. cap. 36. nu. 5.
vers. Tertiò opponitur, & alijs rationibus, & au-
thoritatibus adductis in decis. eiusd. causæ Pam-
21 pilonen. Sicut in simili quamuis in Vniuersitate
etiam parua requirantur ampliores illæ proba-
tiones, quas exigit Concilium in potentibus,
Mant. decis. 253. tamen aliud est si vniuersitas
sit Ecclesiastica, puta Collegium, seu Capitulum
Cathedralis Ecclesiæ. Rota dicis. 798. n. 4. part. 1.
diuers.

22 Quintò, Persona Ecclesiastica præscribit de
iure communi ius patronatus spatio annorum
quadraginta, cùm tamen in laico requiratur
tempus immemorabile propter illius incapacita-
tem, vt tradit Abb. in cap. Causam, post princ.
col. 2. de præscript. & latè probat Lambert. lib. 1.
23 part. 1. q. 10. art. 5. num. 41. & sub num. 47. vers.
Limita secundo, & eod. modo cum patronatus
transfertur in Ecclesiasticum, non requiritur Epi-
scopi consensus, sicuti requiritur cum transfer-
tur in laicum, cap. Vn. de iurepatr. lib. 6. Rot.
decis. 404. Fuit dubitatum, aliàs 9. de iurepatr.
in nouis, & Abb. in cap. Illud eod. tit. vbi asserit
id communiter teneri. Vnde cùm facilius de iure
communi acquiratur ius patronatus ab Ecclesia,
vel persona Ecclesiastica, quàm à laico, non est
absurdum vt etiam Concilium Trid. quod recipit
interpretationem passiuam à iure communi, am-
pliores probationes exegerit in patronatu laicali
potentis, quàm Prælati Ecclesiastici. l. 2. C. De
noxat. l. Iuris gentium, §. Si paciscat. ff. De pa-
ctis iuncta. l. Transigere, vbi gloss. magna. C. de
transact.

24 Præsertim quia non est ita onerosum Ecclesiæ
esse sub seruitute patroni Ecclesiastici, sicut lai-
calis: nam in Ecclesijs patronatus Ecclesiastici
Pontifex habet liberam collationem in mensibus
reseruatis. Quamuis enim nonnunquam eius-
modi Abbatiæ commendentur Cardinalibus, qui
habent indultum in omnibus mensibus, id tamen
est per accidens, non autem ex natura huius pa-
tronatus. Cassad. decis. 4. num. 11. de probat.
& decis. vlt. n. vlt. de iurepatron.

Rursus legatus de latere habet facultatem illi
derogandi, cap. Cum dilectus, de iurepatr. & in
Parochialibus patronatus Ecclesiastici requiritur
forma examinis per concursum à Concilio præ-
scripta, cap. 18. sess. 24. Quæ omnia secus se
habent in beneficijs patronatus laicorum, vt no-
tatur in d. cap. Cum dilectus.

25 Quibus accedit quod cum tempore Grego-

rij XIII. actum esset in sacra Congregatione Concilij de edenda cōstitutione declaratoria personarum, in quibus ob suspicionem vsurpationis exigitur exactior probatio à Concilio præscripta, manu Cardinalis Carafæ est adnotatum, non esse faciendam mentionem in constitutione de Ecclesiasticis, qui tanquam Ecclesiastici possident loca, vbi Ecclesia temporalem habet iurisdictionem, cum nunquam in mentem alicuius cadat, vt in his vsurpatio præsumatur, nec vnquam de illis Rota locuta fuerit.

26 Vltimò, hac interpretatione minus læditur ius commune secundum quod sufficit immemorabilis consuetudo etiam in potentibus, Veral. decis. 128. quæ incipit Iuspatronatus in magnis Dominis, magis fauetur patronatui ob probationis facilitatem, quod magnopere attenditur in perquirenda natura, & qualitate iurispatronatus, secundum Feder. de Senis d. cons. 65. num. 2. Io. de Selua, & Couar. loc. cit. Ac demum excluditur delictum, & præsumptio iniquitatis aduersus Ecclesiam; quod considerat Puteus decis. 58. Quia in causa, num. 7. lib. 1. & ita censuit sacra Congregatio.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum causam.

SVMMARIVM.

1 *Electio de non professo ad regimen Ecclesiæ regularis cassatur consuetudine non obstante.*

2 *Consuetudo longæua, licet irrationabilis, inducit probabilem dubitationem.*

Nisi sit contra ius naturale, vel diuinum. n. 4.

3 *Sententia contra ius lata in vim consuetudinis irrationabilis valet ipso iure, licet sit retractanda.*

5 *Factum non attenditur, sed potius quid fieri debeat.*

6 *Consuetudo mala est radicitus extirpanda.*

7 *Facta contra ius habentur pro non factis, & quæ de facto processerunt, de facto retractari debent.*

8 *Homines diuersæ professionis non sunt in eodem officio sociandi, si associentur ita, vt sint vnum corpus; secus si tanquam singuli. n. 10.*

9 *Deuteronomij authoritas, Non arabis in boue simul, & asino, exponitur.*

11 *Ad Beneficia regularia non professus assumi non potest, ad Abbatiam, Prioratum, vel administrationem Ecclesiæ Regularis. & nu. 34. & ad hoc requiritur expressa professio, nec sufficit tacita. n. 13.*

Aliàs irrita est prouisio. n. 24. & 34.

Nec valet contraria consuetudo. n. 23.

Et ordinarij inferiores non possunt Abbatias, & beneficia administrationem habentia conferre nisi professis. n. 38.

Et in prouisionibus, quas faciunt non professi, non est apponendum decretum ex nunc prout ex tunc, & postquam, &c. n. 39.

Et nulla est prouisio de dignitate regulari facta Clerico sæculari ab Archiepiscopo Cæsaraugustano cum decreto, vt infra annum habitum suscipere, & professionem emittere teneatur. n. 40.

12 *Reges Hispaniarum in vim indulti Adriani VI. præsentare non possunt personas sæculares ad præfecturas regulares.*

14 *Regularis eligi non potest ad Prælaturam, seu administrationem suæ, vel alterius Religionis, nisi sit expressè professus, aliàs irrita est electio. & num. 34.*

15 *Clericus sæcularis præfici non potest Regularibus, sed Regularis Clericus potest præfici sæcularibus: & quæ sit ratio differentiæ.*

16 *Regularis an possit fieri Canonicus in Ecclesia sæculari.*

17 *Episcopus præfici potest regimini Ecclesiæ Regularis, licet sit Clericus sæcularis. & num. seq. vsque ad num. 23.*

18 *Et dicitur Episcopus, & Abbas, & Monachis immediatè præesse, eosque ad professionem recipit.*

19 *Et Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati.*

20 *Papa aliquando gerit personam Regis.*

21 *Episcopus sanctior præsumitur quolibet Monacho, vel Abbate.*

22 *Et Religione debet omnibus præeminere.*

23 *Consuetudine induci non potest vt Clericus sæcularis præficiatur regimini Ecclesiæ regularis.*

24 *Habilitas non est præscriptibilis.*

25 *Præsertim contra ius diuinum, & rationem naturalem.*

26 *Clericus sæcularis non potest esse Clericus in monasterio.*

27 *Si habeat ius in participatione spiritualium; secus si simpliciter recipiatur ad officiandum. & n. 29.*

28 *Clericus sæcularis non potest esse Canonicus, seu præbendatus in Ecclesia regulari.*

30 *Et quid si præbendatus non faciat Collegium cum Regularibus. & n. 32.*

31 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

33 *Regulares intrantes religionem collapsam non excusantur à mortali culpa si regulam, quam professi sunt, ad vnguem non seruent.*

34 *Beneficia regularia administrationem habentia conferri non possunt nisi religiosis eiusdem ordinis expressè professis, reliqua verò conferri possunt etiam Clericis sæcularibus, qui habitum suscipere, & professionem emittere teneantur.*

35 *Intellectus huius capituli.*

36 *Tridentinum Concilium cap. 10. sess. 14. expenditur.*

37 *Intellectus Clement. 1. de supplend. neglig. Prælat.*

41 *Prouisus de beneficio regulari, cuius status fuit immutatus, non tenetur habitum regularem suscipere, vel professionem emittere.*

42 *Beneficij regularis collatio facta sæculari clerico tanquam de beneficio sæculari non valet.*

43 *Consuetudo an valeat contra ius commune.*

1 CVM CAVSAM. Si non professus eligitur ad regimen Ecclesiæ regularis, cassatur electio consuetudine in contrarium non obstante. Hoc dicit, Communis diuisio. Secunda ibi, *quia igitur.*

2 Nota primò ibi, *Dubitatis & meritò:* longæuam consuetudinem licet irrationabilem inducere probabilem dubitationem, vt hinc deducunt Host. num. 3. in ver. et merito, Ioan. Andr. n. 4. in

in eod. ver. Butr. num. 18. Card. num. 4. Imola eod. n. Anchar. num. 2. Abb. num. 3. & Ioan. de Anania num. 1. quod facit ad ea quæ notantur in c. vnico, in gloss. iu ver. De cætero, de postulat.
3 Prælat. libr. 6. Vnde inferunt Butr. & Abbas vt sententia lata obtentu talis consuetudinis valeat etiam contra ius, hoc est, non sit nulla ipso iure, licèt retractari debeat, ex quo consuetudo est irrationabilis. Facit quod notat Innoc. in c. Cum
4 speciali. infr. de appellat. & in cap. P. & G. de offic. deleg. Sed hoc videtur intelligendum si irrationabilitas proueniat ex eo quod consuetudo sit contra ius commune, seu legem positiuam; secus si contra ius naturale, vel diuinum, vt c. fin. supra de consuetudine, c. Cum in ecclesiæ, infr. de Simon. & c. Cum haberet, de eo qui dux. in matrim. quam poll. per adulter. & notat Batt. in l. 2. num. 45. vers. Primo casu, aut consuetudo est contra ius naturale, C. Quæ sit longa consuetud.
5 Secundò nota, in vers. *Quia igitur*. & signanter contra eos, qui ad iustificandum eorum gesta fundant se in obseruantia longi temporis, dicentes quotidie factum est sic, & sic, secundum Antonium de Butr. in 8. notab. & Abb. num. 4. quia non debemus attendere solummodo quod factum sit, sed potius quid faciendum, vt hic dicitur, & in leg. Sed licet, ff. de offic. Præsid. ibi, [Non tam spectandum est quid Romæ factum est, quàm quid fieri debeat.] & in l. penult. §. fin. ff. De iust. & iur. ibi, [Prætor quoque ius reddere dicitur etiam cum iniquè decernit, relatione scilicet facta non ad id, quod Prætor ita fecit, sed ad illud, quod Prætorem facere conuenit.] Ad idem tex. in c. Legimus, ante finem, 93 dist.
6 & in c. Quia ingredientibus, de testam. neque enim exemplis, sed legibus iudicandum est, vt l. Nemo, C. De senten. & interlocut. omn. iudic. & mala consuetudo est radicitus extirpanda, cap.
7 Consuetudo, 8. dist. Vnde meritò quæ de facto processerunt, de facto retractari debent, cap. Ad præsentiam, de appellat. c. 1. & ibi Ioan. Andr. & Doctores, vt lite pendent. notatur in l. 1. §. Nunciatio, ff. De noui oper. nunciat. & in cap. Primates in gloss. in ver. Retractandam 2. q. 4. & per Bald. in l. Si pacto quo pœnam, in princ. C. De Pact. facit quod notatur in c. Arguta, 2. q. 6. & in c. Frater noster, 16. q. 1. facta enim contra ius habentur pro non factis, c. Imperiali, 25. q. 2. & l. Non dubium, C. De legib. De hoc plene in c. Quæ contra ius, de regul. iur. lib. 6.
8 Tertiò nota, homines disparis professionis non esse in vno officio sociandos: nam verba
9 illa Deuteron 22. hic posita, videlicet, *Non arabis in boue simul, & asino*, ita exponuntur in c. In nona, 16. q. 7. vel, vt inquit Baldus hic in principio, in boue, & asino, id est forti, & debili; quia quam malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci: & per bouem significatur professus, idest fortis; per asinum significatur non professus, & inexpertus vitæ arctioris. Ad idem text. in cap. Presbyteros, 16. q. 1. & in Clement. 1. de elect. & notat gloss. hic in ver. Per multa, Host. num. 6. in ver. Arandum, Anton. de Butr. n. 10. & Imol.
10 num. 1. Qui tamen, num 4 hoc intelligit, & bene, si homines disparis professionis associentur ad vnum officium, ita vt sint vnum corpus, secus, si tanquam singuli, vt in c. Ioannes de testam. vbi Clericus, & laicus associantur in executione testamenti, de quo ibi per Ioan. Andr. in 3. opposit. & in c. Per tuas, de arbitr. vbi vnus Clericus, & duo laici associantur in compromisso de causa spirituali. Rursus hoc intellige, vt dixi in cap. Non magnopere. ne Cler. vel Monach. in quæst. An Doctor in sæculo semel admissus in Collegium Doctorum vtriusque Iuris, si postea Religionem capacem bonorum in communi profiteatur, ex sui Superioris licentia eidem Collegio interesse, & in eo suffragari valeat, á nu. 3. vsque in fin. & præsertim, n. 26. & 27.
11 Quartò nota, non professum assumi non posse ad regimē Ecclesiæ regularis: vt hic, & in c. Nemo, 16. qu. 1. & in c. Peruenit, il secundo, 18. qu. 2. Idque siue assumatur per viam electionis, vt de Abbate cauetur in c. Presbyteros, 16. q. 1. in c. Cum ad nostram: & c. Cum in magistrum, infr. eod. de Abbatissa in c. Quia ingredientibus, infr. de testam. & in decreto Concilij Tridentini c. 7. sess. 25. de regular. Et de Priore est casus hic, siue per viam collationis, vt in Clem. Ne in agro, §. Sanè prioratus, de stat. Monach. & Clem. vnic. de supplen. neglig. Prælat. siue per viam cuiusuis alterius prouisionis: vt probatur in c. Cum de beneficio, de præben. lib. 6. vbi si mandatur prouideri Clerico sæculari de aliquo prioratu, prouideri non potest de prioratu, qui per Religiosos est solitus gubernari: & tenet Abb. in d. c. Cum in magistrum in 2. notab.
12 Vnde infertur vt Reges Hispaniarum, quibus Adrianus VI. dicitur concessisse ius præsentandi in suis regnis Abbates, & alios Præfectos Collegiarum sæcularium, & regularium sàlem Consistorialium, præsentare non possint personas sæculares ad præfecturas regulares, vt obseruat Nauarr. Comment. 3. de regul. in princ. nu. 2. & post cum Nicolaus Garzia in tract. de benefic. par. 7. c. 10. n. 14.
13 Ad hoc autem vt quis præfici possit regimini Ecclesiæ regularis requiritur expressa professio, nec sufficit tacita: nam etsi Goffredus dixerit eum, qui portauit habitū regularem per annum, ex hoc intelligi tacitè professum, iuxta c. Ex parte, de regular. & valere electionem de illo, qui non est professus expressè, dummodo sit professus tacitè: hoc tamen non seruat Curia, vt hic testatur Abbas Antiq. num. 2. subdens se audiuisse ob hanc causam fuisse cassatam Lugduni ab Innocentio quandam electionem, & sic credere hoc firmiter esse verum, vt innuit Innocentius in illa decretali ex parte. Quia, inquit, [in professione datur benedictio, & certum quid ordinis ei confertur, vt ex forma professionis habetur] Idem docuit Host. in d. c. Cum in magistrum, n. 8, in ver. Non fuerunt, infra eod. vbi ait [non professum ineligibilem esse quantumcunque moram in monasterio traxerit sine professione expressa]
14 Hodie hoc est expeditum in cap. Nullus, infr. eod. lib. 6. vbi statuitur vt nullus religiosus ad Abbatiam, seu Prælaturam suæ, vel alterius Religionis de cætero eligatur, nisi antea fuerit ordinem regularem expressè professus; alias irrita sit electio. Quod capitulum extenditur ad prioratus, & ad alias administrationes in Clement. Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de stat. monachar. quo textu corrigitur opinio Ægidij in d. cap. Cum in magistrum, asserentis ad temporales administrationes

nes posse assumi non professos, cùm illi sint quasi
Castaldi: & idem dixit de laicis; sed vtrumque
reprobatur in d. §. Sanè, vt notat Io. Andr. in prædicta decretal. Cum in magistrum, num. 3. Cardinal. ibidem n. 2. vers. Quæro an non professus,
& Anchar. in 2. notab.

15 Quod si quæras cur Clericus sæcularis non
possit præfici regularibus; & è contra regularis
præfici possit sæcularibus, vt cap. 1. & 2. 58. dist.
& cap. 1. 18. quæst. 1. soluit Vincentius hic, & post
eum Abbas Antiquus nu. 3. Quia quilibet regularis est instructus in regula Clericali, non è contra, vt notatur in c. Officij, infra eod. & in idem
recidit ratio quam assignat glos. additionalis in
c. Cum ad nostram, in ver. Monachus, infr. eod.
Quia, inquit, Monachus clericus est, sed non conuertitur: propterea quilibet Monachus in clericali officio videtur instructus, sed clericus secu-
16 laris non in monachali. Sed hodie an hoc sit verum, vt scilicet regularis sit capax beneficij sæcularis, dixi in cap. Quod Dei timorem, infr. de stat.
monach. vbi plenè videas, Host. hic num. 7 tenet regularem non posse fieri Canonicum in Ecclesia sæculari, arg. cap. vltimi, de relig. domib.
nec obstare cap. Ad audientiam, infr. de Eccles.
ædific. quia continet indulgentiam specialem.
Facit secundum eum quod notatur in cap. In Ecclesia, de Institut.

17 Regula superiùs firmata nu. 11. fallit in Episcopo, qui potest præfici regimini Ecclesiæ regularis, licet sit Clericus sæcularis, vt patet in c. Causam quæ, infr. de Iudic. & in cap. 1. Ne sede vacant. vbi Episcopus erat sæcularis, licet vterque
18 locus esset regularis. Idemque videmus in Ecclesijs Pampilonen. Vintonien. & in alijs compluribus, in quibus ratione Episcopalis ordinis, &
officij est Episcopus, sed Abbas dicitur; tum quia
Monachis immediatè præest, & ab eis eligitur,
& Monachos ad professionem recipit, quod est
Abbatis, vt in Authen. de Sanctiss. Episcop. §. Iu-
19 bemus, cap. Porrectum, & cap. Ad Apostolicam,
de Regular. tum quia Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati, cap. Non dicatis,
12. quæst. 2. vnus enim quandoque gerit personam
duorum ratione diuersi officij quod exercet: sicut
20 Papa, qui aliquando gerit personam regis, vt
c. Licet, de foro compétent. ita Bernardus Compostellanus hic nu. 1. nec secundum eum obstat
hæc decretalis, & alia iura, quæ dicunt sæcularem, siue non professum non posse in Abbatem
assumi; quoniam hoc contingit propter excellentiam, & vtilitatem dignitatis Episcopalis,
cap. Ante omnia, 40. dist. cum enim Episcopus
non solum Monachis, quibus immediatè præest,
cap. Peruenit, 16. quæst. 1. cap. Abbas, & quatuor
cap. seqq. 18. quæst. 2. Sed etiam omnibus alijs
21 suæ ciuitatis, & diœcesis sit valdè vtilis; propter
hoc, & quia Episcopus sanctior præsumitur quolibet Monacho, vel Abbate, Sancti Patres approbauerunt vt sæcularis Episcopus præesset monachis immediatè, si ad vtrumque officium idoneus
inueniretur. Idem firmant Abbas Antiquus hic
num. 4. & 5. dicens hoc esse speciale in Episcopo;
quia cum præesse debeat, & sæcularibus, & regu-
22 laribus; propterea hoc fuit toleratum in eo; &
quia religione debet omnibus præeminere, vt
cap. Ex multa, in princ. infr. de voto. Hodie hæc
fallentia est approbata in cap. Nullus, vers. ad dignitatem, & ibi notat glos. fin. & Doctores infr.
eod. lib. 6. Abbas Siculus hic num. 6. & alij communiter.

23 Quintò nota, vt Clericus sæcularis assumatur
ad regimen Ecclesiæ regularis, non posse induci
consuetudine, vt hic est casus; quia est irrationabilis, seu contra bonos mores, & contra ius,
vt cap. Nemo, & cap. Presbyteros, 16. quæst. 1.
cap. Peruenit, il secondo, cap. Abbatem, & cap.
Quam sit, 18. quæst. 2. & ideo non obseruanda,
cap. Illa, 12. dist. & cap. Cum venerabilis, supr.
de consuetud. & hic notant glos. in ver. Irritetis.
Innoc. in princ. Host. num. 1. Butr. num. 7. in 6.
notab. Cardinal. nu. 2. in 2. notab. & Abbas nu. 6.
vers. Et nota quod non potest ex consuetudine
introduci.

24 Sextò nota, habilitatem non posse præscribi,
idest vt inhabilis ad aliquod officium reddatur
habilis propter longæuam consuetudinem, seu
diuturnam obseruantiam, vt hic per Anchar. n. 4.
25 & Io. de Anan. num. 2. præsertim si inhabilitas
sit contra legem diuinam, & rationem naturalem, secundum Abbatem num. 6.

26 Septimò nota ibi, *aliosque clericos non professos*,
nullum clericum sæcularem posse esse clericum
in monasterio, secundum Innocentium num. 2.
in ver. Dimittant, Baldum eodem num. & Butr.
num. 13. in 11. notab. quod tamen limitat, & in-
27 telligit Innocentius verum esse si habeat ius in
participatione spiritualium, sicut est habere vo-
28 cem in electione Prioris, & huiusmodi. Vnde
infert Hostien. num. 7. vt sæcularis non possit esse
Canonicus in Ecclesia regulari, quia nec præbendarius, vt in cap. Ea quæ, §. Præcipimus, infr.
de stat. monach. & notatur in cap. Deus qui, de
vita, & honest. cleric. & nota huiusmodi clericos
esse cogendos, aut professionem emittere (intellige si hoc placeat Monasterio, secundum Innocentium num. 1. in ver. Profiteantur, ad hoc cap.
Ad Apostolicam, infr. de regular.) aut monasterium dimittere, vt hic dicitur in fine. Quod similiter intellige quando lapsus est annus, & non
est facta professio, vt in Clem. Eos, de regular.
secundum Imolam hic nu. 3. Ad hoc Concilium
Tridentinum in cap. 16. vers. Finito tempore nouitiatus, sess. 25. de regul. secus autem est si tales
29 clerici ius non habeant in participatione spiritualium, sed simpliciter recipiantur ad officiandum; hoc enim non prohibetur, vt ex mente
Innocentij declarat Baldus hic nu. 2. per tex. in
30 d. §. Præcipimus; quinimo tenuit, ibi Hostien. sæculares clericos posse esse præbendatos in Ecclesia regulari, dummodo non faciant Collegium
31 cum regularibus. Huic autem limitationi non
videtur aduersari decretum Concilij Tridentini
in cap. 10. sess. 14. nam etsi generaliter, & indefinitè prohibeat non professos habere beneficia
regularia, vt inferiùs patebit: tamen hoc ipsum
prohibebat ius commune, vt hic probatur, & in
cap. Cum de beneficio, de præben. lib. 6. Vnde
sicut prohibitio iuris communis non obstat quin
Clericus sæcularis possit esse præbendatus in Ecclesia regulari, si nullum habeat ius in participatione spiritualium, & non faciat collegium
cum Regularibus, iuxta limitationem Innocentij, & Hostien. ita nec videtur obstare prohibitio
Concilij. Quandoquidem lex noua disponens in
materia antiqua, sicuti facit Concilium, recipere

debet

debet omnes limitationes, & restrictiones, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, l. In contractibus, §. Præterea, C. De non num. pecun. adeo vt perinde sit ac si limitationes, & restrictiones huiusmodi essent descriptæ, inclusæ, & incorporatæ in Concilio, vt notat Bart. in l. 1. §. Lex Falcidia, ff. Ad legem Falcidiam, plene Angelus Aretin. cons. 36. Videtur, num. 18. Et eo magis quia Concilium in d. c. 10. in sua prohibitione vtitur eadem ratione ex Deuteronomio desumpta, qua vtitur textus noster, videlicet ne induant vestem lino, lanaque contextam: quæ ratio importat, vt homines diuersæ professionis in eodem officio collegialiter sociari non debeant, vt ostensum est supra in 3. notab num. 8. & 10. & sic vt ius non habeant in participatione spiritualium, iuxta limitationem Innocentij, &
32 ampliationem Hostiensis. Cæterum in hoc non audeo quidquam firmare, cum quia nil reperio decisum; tum quia contra opinionem Hostien. quod Clerici sæculares dummodo non faciant Collegium cum Regularibus possint esse præbendati in Ecclesia regulari, tenuit Anton. de Butr. in d. c. Ea quæ, §. Præcipimus, de stat. Monach. & oppositum videtur innuere ille textus, secundum Abb. hic num. 6. vers. Et optime facit, qui etiam ponderat, ver. Omnino, hic positum, quod videtur insinuare vt in nullo casu non professi possint esse præbendati in regulari Ecclesia.

33 Octauo nota diligenter illam copulam *& seruent*: Nam (vt formaliter inquit Ant. de Butrio. num. 14.) [non excusantur intrantes regulam collapsam, si ipsam profitentur, licet tempore quo profitentur non sit ibi obseruantia, si regulam ad vnguem non seruent; & sic videtur quod omnes Monachi hodie vadant ad domum Diaboli,] Hæc ille. & sequitur Io. de Anan. n. 4. dicens, Nota textum, *& seruent regulam*, qui probat quod non excusatur ille, qui intrat religionem collapsam, in qua regula non seruatur ad vnguem, si illam profiteturs & sic videtur secundum Dominum Antonium quod hodie omnes Monachi vadant ad domum Diaboli. De hac materia scripsi plene in c. Recolentes. in prim. notab. infr. de stat. Monach.

34 Vltimo nota, & nunquam obliuiscaris differentiam inter Abbatias, Prioratus, & alia beneficia regularia administrationem habentia, & inter beneficia simplicia, cuiusmodi sunt Præbendæ, Portiones monachales, & alia id genus: nam ad præfecturas regulares assumi non possunt nisi religiosi actualiter, & expresse professi, vt ostensum est supra in 4. notab. alioquin ipso iure irrita est electio, vt probatur in c. Officij. ibi, *irritam esse decernimus, & inanem*. & in c. Cum in magistrum, ibi, *ad amotionem eorum*. infr. eod. & hodie est expeditum in c Nullus. infr. eod. lib. 6. vt per Io. Andr. hic num. 4. in vers. Irritetis. Bald. in princ. Card num. 2. in 3. notab. Anchar. num. 1. & Abb. num. 6. At vero ad obtinenda beneficia simplicia non requiritur actualis professio, imo nec habitus regularis; sed satis est vt beneficia huiusmodi conferantur Clericis sæcularibus, qui habitum illius ordinis suscipere,
35 & professionem emittere teneantur. Quæ differentia satis probatur hic: nam in priori parte, vbi agitur de Electione Presbyteri sæcularis in priorem Monasterij, textus dicit, *electionem irritetis*, idest *irritam nuncietis*, prout exponit glossa in c. Cum ad nostram, in ver. Irritare, infr. eod. & tenet hic Innoc. num. 1. in ver. Irritetis. Host. num. 8. in eod. ver. et Butr. in 7. notab. Sed in posteriori parte, vbi agitur de alijs Clericis, textus vtitur illis verbis, [B. Augustini regulam profiteantur, & seruent, aut ipsam Ecclesiam omnino dimittant.] Nec obstat quod littera promiscue, & sub vnica determinatione agat de Presbytero, qui fuerat electus in Priorem, & de alijs Clericis. Quoniam non agit de Presbytero tanquam Priore, cum eius electio iam esset cassata; sed de Presbytero tanquam Clerico, vt innuit illa dictio, *alios*, quæ est repetitiua similium, glos. & DD. In c. Sedes de rescript. Vnde sensus est, vt si prædictus Presbyter vna cum alijs Clericis velit remanere in monasterio, non vti Prior, sed vt Canonicus, seu Præbendatus (nam de Canonicis Regularibus loquitur hoc capitulum, secundum Baldum, in princ.) tunc tam ipse, quam alij Canonici compellantur aut professionem emittere, aut ecclesiam, seu monasterium dimittere; & sic illa clausula vtrumque determinabile vniformiter determinat, iuxt. reg. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. de vulgar. & pupillar. & l. fin. C. de sent. cum simil. Sed quatenus differentia huiusmodi non probaretur hic, eo quod electio in Priorem de Presbytero sæculari secundum hæc tempora, non esset irrita, sed irritanda, secundum alium intellectum, glos. in c. Nullus, in ver. Irritum infr. eod lib 6. Cardinal. hic num. 5. & Imol. num. 2. adhuc tamen hodie in se vera est; quia per iura sexti electio de non professo ad præfecturam regularem est irrita ipso iure, vt in d. c. Nullus. Sed quoad beneficia inferiora stat ius verus, cum non reperiatur immutatum. l. Sancimus. C. de testam. l. Præcipimus in fin. C. de Appellat. cum similib. & ideirco satis est, vt postea professionem emittant, & sufficit tacita, vt innuit glos. in prædicta Decretal. Nullus, in ver. Expresse, & in hoc casu saluatur opinio Goffred. de qua supra in 4. notab.

36 Hanc differentiam tacite approbauit Tridentina Synodus in d. c. 10. sess. 14. dum statuit vt regularia beneficia in titulum regularibus professis prouideri consueta, cum per obitum, aut resignationem, vel alias illa in titulum obtinentes vacare contigerit, Religiosis tantum illius ordinis, vel ijs, qui habitum omnino suscipere, & professionem emittere teneantur, & non alijs, ne vestem lino, lanaque contextam induant, conferantur. Etenim cum decretum hoc sit alternatiue conceptum, alternatiua illa non designat electionem; ita vt sit in optione collatoris regularia beneficia conferre, vel religiosis professis, vel profiteri debentibus: sed accipienda est distributiue, & primum membrum referri debet ad Abbatias, Prioratus, & Præfecturas, de quibus prouideri non potest nisi religiosis eiusdem ordinis expresse professis, vt hic, & in concordan. supra citat. Et in hoc primo membro concordat aliud Concilij decretum in c. 21. sess. 25. de regular. ibi; [Quæ vero in posterum vacabunt (idest Abbatiæ, Prioratus, & Præpositura, quæ suos conuentus habent) non nisi regularibus spectatæ virtutis, & sanctitatis conferantur.] Licet ibi Concilium nihil præcipiat, sed vtatur verbo, *confidit*, quod verbum comprehendit

hendit etiam vers. Quæ verò, vt S.Congregatio declarauit, quæ propterea censuit etiam eo decreto non prohiberi ne detur de commenda in commendam.

Secundum verò membrum alternatiuæ referri debet ad beneficia administrationem non habentia, quæ conferri possunt etiam non professis, qui tamen habitum eiusdem ordinis suscipere, & professionem emittere teneantur; & in his alternatiua vel retinet propriam naturam, quia electionem designat, vt in c. Cum plures, & ibi glos. in ver. Forma, de officio delegat. lib. 6. & plenè notatur in c. Inter cæteras supra de re-
37 script. Neque obstat Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat. qua cautum est vt Prioratus, Ecclesiæ, administrationes, & quænis alia beneficia, quæ religiosis committi sunt solita, vel conferri, religiosis eiusdem ordinis conferantur. Siquidem vel dictio, *alia*, referri debet ad consimilia beneficia, & sic ad Abbatias, Præfecturas, & officia, de quibus loquitur c. Cum singula, §. Prohibemus, de Præben. lib. 6. vt sic recipiat interpretationem passiuam ab hac decretali, iuxta tex. in l. 2. C. de noxal. & iurium correctio euitetur, c. Cum expediat, de elect. eod. lib. Vel certè si referenda sit etiam ad beneficia simplicia, standum erit decreto Concilij Triden. tanquam posteriori, ex cuius dispositione non requiritur in his beneficijs actualis professio, sed sufficit aptitudo.

38 Quam distinctionem probauit etiam S.Congregatio eiusdem Concilij interpres: nam proposito dubio, an præter Papam ordinarij Collatores possint regularia beneficia in titulum regularibus professis prouideri consueta conferre etiam sæcularibus, qui illius ordinis habitum omnino suscipere, & professionem emittere teneantur. Die 12. Decembris 1585. S. Congregatio censuit posse etiam ordinarios collatores portiones monachales, & canonicales, & similia simplicia beneficia regularibus prouideri consueta conferre, nedum eius ordinis professis, sed & sæcularibus, qui habitum suscipere, & professionem emittere omnino teneantur. Abbatias tamen, & beneficia administrationem habentia non nisi professis iuxta Canones per Or-
39 dinarios inferiores conferri posse. Item censuit in prouisionibus beneficiorum, quas ordinarij inferiores faciunt non professis, non esse apponendum decretum, *ex nunc prout ex tunc, & postquam*, &c. in solis prouisionibus Apostolicis apponi consuetum, sed prouisiones faciendas esse purè, & simpliciter ad formam Concilij cap. 10. sess. 14. adeo vt habitum suscipere, & professio-
40 nem emittere omnino teneantur. Ideoque in Cæsaraugustana S. Congregatio censuit non sustineri prouisionem Archiepiscopi de dignitate regulari factam Clerico sæculari cum decreto vt infra annum habitum omnino suscipere, &
41 professionem emittere teneatur. Amplius die 6. Iulij 1600. S. Congregatio censuit si beneficium sit sæculare nihil subesse difficultatis vt prouisus non teneatur habitum religionis suscipere, & profiteri. Quod si à principio fuerit regulare, & postea immutauerit statum concurrentibus his, quæ à iure communi requiruntur ad inducendam huiusmodi mutationem, itidem cogi oratorem non posse vt habitum religionis assumat,
42 in cap. Prouideatur. Quod si beneficium regulare sit, taleque permaneat: collationem oratori, qui sæcularis est, tamquam de sæculari factam viribus carere.

43 In glos. in ver. Irritetis, nota hanc glossam, quæ sentit non valere consuetudinem contra ius commune, mouetur per tex. hic in ver. Per multa, & longa tempora, & in vers. Quia igitur, item per cap. Ad nostram, cap. Cum inter, & cap. Cum venerabilis, supra de consuetud. Idem probat textus in l. 2. C. Quæ sit long. consuetud. vbi consuetudinis, vsusque longæui dicitur non esse vilis auctoritas; sed non vsque adeo, vt aut rationem vincat, aut legem. Sed contra signatur textus in l. De quibus, in fin. ff. De legib. vbi habetur receptum esse vt leges non solum suffragio legislatoris, sed etiam tacito consensu omnium per desuetudinem abrogentur. Doctores magnopere torquentur in conciliatione prædictarum legum, & septem opiniones recenset glossa magna in d. l. 2. Tu dic breuiter, consuetudinem contra ius commune validam esse si sit rationabilis, & legitimè prenscripta, vt in cap. final. cum ibi notatis, de consuetudine, & hic notat Imola num. 4. in glos. 2. ita vt si sit generalis, vincat legem generaliter, vt in d. l. De quibus, si sit specialis, seu localis, vincat eam specialiter in eo loco, vt in d. l. 2. in princ. secundum vnam lecturam, & l. Venditor, §. Si constat, ff. Comm. prædior. l. Sine hærede, §. Laicus, ff. De administrat. tutor. & l. Imperator, in fin. ff. De pollicitat. non autem generaliter in omni loco, vt in fin. d. l. 2. iuxta vnam lecturam, quam dicit veram Bart. ibi in fin. nisi lex procedat vlteriùs reprobando consuetudinem, vt l. Eos, §. penult. C. De vsur. Auth. Cassa, C. De sacros. Eccles. Auth. Nauigia, C. De furt. & Auth. omnes peregrini, C. Comm. de success. & in hoc casu potest intelligi hoc cap. & cap. Ad nostram, & cap. Cùm inter, de consuetud. & hæc in effectu fuit opinio Ioaunis, Azonis, Glossæ, & Bartoli in d. l. 2. Potest etiam dici in casu huius decretalis consuetudinem non solum essa contra ius, sed etiam contra bonos mores, & propterea non valere, vt cap. Illa, 12. dist. & d. cap. Cùm venerabilis, de consuetud. & fusiùs dictum est supra in 5. notab. quando autem dicatur consuetudo rationabilis, & legitimè præscripta dixi in cap. 1. num. 13. & 17. infr. de Cognat. spiritual.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum Ecclesia Vulterana.

SVMMARIVM.

1 *ELectio Canonitorum de consuetudine pot. st ad solum Capitulum pertinere.*

2 *Collatio Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Ecclesia ad quem spectet de iure communi. & n. seq.*

3 *Præbendarum collatio de generali consuetudine spectat ad Episcopum solum sine consensu Capituli.*

4 *Prælatus solus dicitur habere ius conferendi, licet*

de

de consensu alterius conferre debeat.

5 *Conferre aliud est, aliud conferenti consentire. Collationem habens de consensu alterius dicitur habere liberam collationem. ibid.*

6 *Expectatiua ad beneficium spectans ad collationem Episcopi, & Capituli non includit beneficium ad collationem Episcopi cum Capituli consensu.*

7 *Collatio præbendæ facta sine consensu Capituli an sit nulla. & num. 9.*

8 *Et an tertius possit hanc nullitatem opponere, aut Iudex allegationem supplere.*

9 *Conferre habens de Capituli consensu habere debet consensum saltem maioris partis; aliàs nulla est collatio.*

10 *Collatio beneficiorum requirit consilium, vel consensum illius, cuius principaliter interest.*

11 *Collatio præbendarum in Cathedrali de iure est simultanea inter Episcopum, & Capitulum secundum communem opinionem, quam seruat Rota. & num. 13.*

12 *Cardinalis dum allegatur ab Henrico Boich, & Bellamera, intelligitur Ioannes Monachus, non autem Zabarella, qui fuit illis posterior.*

13 *Præbendæ in dubio præsumuntur erectæ de bonis communibus Ecclesiæ.*

14 *Congregationis Concilij Decisio de collatione simultanea incautè à quibusdam refertur.*

15 *Pœnitentiarij electio ad solum Episcopum pertinet; collatio verò præbendæ fieri debet ab eo, ad quem antea spectabat.*

16 *Intellectus c. Postulastis, de conceß. præben.*

17 *Canonicorum receptio in Cathedrali Ecclesia pertinet simul ad Episcopum, & Capitulum.*

18 *Dignitatum collatio in Cathedrali Ecclesia an sit simultanea. & num. seq.*

19 *Dignitas, & iura Ecclesiæ possidentur pariter per Episcopum, & Capitulum.*

20 *Præsentationes de iure communi spectant ad Prælatum, & Capitulum simul.*

21 *Pœnitentiarij præsentatio, sicut & collatio fieri potest ab eis, ad quos spectabat ante Concilium Tridentinum, dummodo fiat de electo ab Episcopo.*

22 *Præbendarum collatio in Collegiata Ecclesia ad quem spectet de iure communi.*

23 *Monachorum creatio de iure communi spectat ad Abbatem, & Conuentum.*

24 *Abbas, & Conuentus vnum corpus constituunt.*

25 *Consuetudo in electionibus, & beneficiorum collationibus spectanda est.*

26 *Siue collationem det soli Prælato, siue soli Capitulo, siue alteri eorum de consensu, vel consilio alterius.*

27 *Dummodo tamen sit legitimè præscripta.*

28 *Consuetudo circa simultaneam collationem Episcopi, & Capituli est iuris communis obseruantia.*

29 *Priuilegium quod habet Episcopus, vel Capitulum, vt alter eorum sine altero possit conferre seruandum est.*

30 *Et quid in fundatione Ecclesiæ.*

31 *Institutio in beneficijs Iurispatronatus, quæ post Concilium Tridentinum acquiruntur, reseruari non potest alteri, quàm Episcopo.*

32 *Etiam in Ecclesijs exemptis, nisi Rector ordinaria fungeretur iurisdictione.*

33 *Institutiones, quæ ante Concilium ex immemorabili ad inferiores spectabant, an sint sublatæ.*

34 *Præsentatio in Canonicatibus, & præbendis de* Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

Iurepatronatus spectat ad Patronum, & Institutio ad Episcopum cum consensu, vel consilio Capituli.

35 *Iuspatronatus acquiritur ex fundatione, vel dotatione etiam sine expressa reseruatione, dummodo patronatui non fuerit renunciatum.*

36 *Collatio inferiorum beneficiorum in Cathedrali fieri potest ab Episcopo sine consensu, vel consilio Capituli.*

37 *Vicarij perpetui in Ecclesijs Cathedralibus sunt ad præsentationem capituli, & institutionem Episcopi.*

38 *Et quid in vndecim Vicarijs à Pio V. institutis in totidem Vrbis Basilicis.*

39 *Electio Prælati in Cathedrali, Collegiata, vel Conuentuali Ecclesia de iure communi pertinet ad Capitulum, Collegium, vel Conuentum.*

40 *Confirmatio verò ad proximum Superiorem.*

41 *Collatio beneficiorum sonantium in nomen Rectoriæ spectat ad Episcopum cum Capituli consilio, si maiora sint; si minora, ad Episcopum solum.*

1 CVM ECCLESIA. De consuetudine potest Canonicorum electio ad solum Capitulum pertinere. Hoc dicit, Secundum Ioan. Andr. & omnes, & concordat. cap. vnic. §. fin. Ne Sede vacan. lib. 6. Communis diuisio. Consultatio, & responsio. Secunda ibi, *mandamus.*

2 QVÆRO, Ad quem de iure communi spectet collatio Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Ecclesia.

In hoc articulo quatuor sunt principales opiniones, quæ colliguntur ex gloss. magna hic in ver. Postulauit, & Ægid. Bellam. in cons 10. incipien. Factum est tale, col. penult. num. 58. & seq. versic. Quæritur ergo nunquid iudex.

Prima opinio est eorum qui putant collationem ad solum Episcopum pertinere, inter quos
ex antiquis numerantur Vincen. Taucred. Laurent. Goffred. & Bernard. in cap. Ex frequentibus, infra, de Institut. Ioan. Andr. in cap. 1.
super fine vltimæ glossæ, supra eod. Ioan. Calder. hic dicens hanc esse tenendam, Guiliel. de
Montelaud. in c. A collatione de appellat. lib. 6.
eamque amplectitur, & tuetur latissimè Io. de
Lignan. in c. Ea noscitur. infra de his, quæ fi. à
Præl. quos refert, & sequitur Bellam. d. cons. 10.
3 col. fin. vers. Quid dicendum, vbi affirmat hanc
opinionem esse veriorem, & eam seruare Palatium Apostolicum. Quin etiam paulo post n. 59.
testatur hodie de generali consuetudine omnium
Ecclesiarum, quam in fine consilij dicit esse notoriam, hoc seruari, vt ad Episcopum solum
spectet præbendarum collatio, & consensus, vel
consilium Capituli non requiratur.

Et pro hac opinione Doctores inducunt d. c. Ex frequentibus, de Institution. Item allegant c. Ad decorem, eod. tit. c. Nullus, 16. q. 7. c. Gratiæ de rescript. in 6. & c. Si tibi de conceß. præben. eod. lib. c. In nouo, 21. distin. & c. Si quis Episcopus, 1. q. 1. vbi dicunt hoc expressum.

4 Sed tu aduerte, quia etsi præcitati Doctores dicant collationem præbendarum in Cathedrali Ecclesia spectare ad Episcopum solum; non tamen excludunt consensum Capituli; quia stant simul vt Prælatus solus habeat ius conferendi,

& tamen de consensu alterius conferre debeat;
5 Nec ille, cuius consensus requiritur collationem facit; quia sicut aliud est vendere, aliud venditioni consentire, l. Aliud, ff. De reg. iur. ita aliud est conferre, & aliud consentire, vt est casus in cap. vnico, Ne Sede vacant. lib. 6. & notat Ioan. And. in c. A collatione, num. 1. de appell.
6 eod. lib. Vnde qui collationem habet de consensu alterius dicitur nihilominus habere liberam collationem, vt per Bisignett. decis. 10. de præb. Sicut in simili beneficium ad Abbatis præsentationem de consensu Episcopi dicitur ad præsentationem liberam Abbatis, vt per eundem Bisignett. decis. 2. de concess. præben. Et expectatiua ad beneficium, quod spectat ad collationem Episcopi, & Capituli, non comprehendit beneficium ad collationem Episcopi cum Capituli consensu, vt idem dixit decis. 79. de rescript. et rationem reddit Bellam. decis. 181. in fine: & in
7 præalleg. cons. 10. ad finem, vers. Sed oppones, quia scilicet defectus consensus Capituli non redderet collationem ipso iure nullam, arg. c. Continebatur, & c. Cum vos, infr. de his, quæ fi. à Præl. cum his, quæ notantur per Innoc. in cap. Cum consuetudinis, de consuet. & in c. Dudum, in gloss. vltima, de reb. eccles. non alienan. lib. 6. Nec obstat textus in cap. Nonit, de his quæ fi. à Præl. ibi: [Nos enim tales institutiones carere decernimus robore firmitatis.] Quia secundum Bellam. ibi debet suppleri, videlicet per sententiã: vt probatur in d. c. sa noscitur, eod. tit. in ver. Si constiterit, & in ver. Vacuari, cum vtrobiq; notatis per
8 Host. & Io. And. Vnde non cõtradicente Capitulo, cuius interest, non potest tertius de hoc opponere, vt patet ex notatis per Cyn. in l. Cum seruũ, C. De seru. fugit. & per Bartol in l. 2. ff. De except. rei iudic. & per Ioan. Calder. in c. Capitulum, de rescr. Imò nec posset index ex officio huiusmodi allegationem supplere, secundum ea, quæ notat Henr. Boich. in c. Bonæ, de postul. Prælat. & confert decisio Cottæ 197. vbi in casu conuerso tenet valere collationem Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ factam per Capitulum, non contradicente episcopo: itaque dum Doctores præallegati dicunt collationem præbendarum esse liberam episcopi, vel spectare ad solum episcopum, ita intelligi debent vt nihilominus requiratur consensus, vel Concilium Capituli. et ita hæc prima opinio in effectu coincidit cum secunda, vel tertia opinione: alioquin nec vera, nec probabilis esset; vt consideretur per d. c. sa noscitur, & c. Nonit. & per alia iura inferius citanda. Atque ita hanc primam opinionem circumscripta consuetudine declarat Ægid. Bellam. in eodem cons. 10. col. vlt vers. Item non est verum: vbi dictum Ioannis Monachi quod collatio spectet ad solum episcopum de consuetudine, declarat esse intelligendum per totalem exclusionem Capituli: quia, inquit, de iure requiritur consensus, vel Concilium Capituli. et paulò infra propè finem Concilij, vers. Sed oppones, dicit negari non posse quin consensus, vel saltem Consilium Capituli requiratur, & opiniones omnium in hoc conuenire. et idem notat Compilator decisionis Ægidij 69.
9 Secunda opinio est Compostellani hic num. 1. vbi tenet prouisionem Præbendarum, & Canonicatuum Cathedralis Ecclesiæ de iure communi spectare quidem ad Episcopum, per textum in d. cap. Nullus, 16. quæst. 7. & d. cap. Ex frequentibus: Sed tamen hanc prouisionem debere Episcopum facere de sui Capituli consensu, alias non valeret, iuxta textum in dict. cap. Nouit, & cap. Quanto, de his quæ fi. à Præl. Et ita secundum eum intelligitur cap. Postulastis, infra de concess. præben. & consimiles. Et tenet collatio, si Episcopus conferat saltem cum consensu maioris partis; aliàs nulla esset collatio, quia non diceretur Episcopus contulisse de Capituli consensu, ex quo maiorem partem non haberet, vt cap. Cum in cunctis, infr. de his, quæ fi. à ma. par. Cap. glos. in cap. Vnico, § 1. in ver. Assensu, ne Sede vacant. lib. 6. Hanc ipsam opinionem amplectitur Arcbid. in Summa 21. dist. dicens tutius, ac verius esse hoc sentire. Et pro eadem allegantur Vincen. Ioann. Lauren. Goffr. & alij supracitati pro prima opinione; illa enim coincidit cum hac secunda, vt dixi num. 4. vers. Sed tu aduerte. Cui etiam ad stipulantur ex recentioribus Io. de Selua in tract. de benefic. 2. par. quæst. 22. casu 4. à num. 12. Duaren. de benefic. lib. 5. c. 4. dicens receptius esse in Præbendis, & Dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis collationem ad Episcopum spectare cũ consensu Capituli, Bursatt. cons. 126. num. 45. lib. 2. & Quintanaduenn. lib. 1. c. 5. nu. 4.

Tertia opinio est Hostiensis hic nu. 5. & 9. in ver. Postulauit, vers. Si non habet patronum, qui post multa concludit in præbendis, & alijs beneficijs inferioribus patronum non habentibus, institutionem, & destitutionem ad Prælatum mero iure pertinere. Nam Dominus, cuius vices gerit Episcopus, duodecim Apostolos, & septuaginta duos Discipulos elegit, vt cap. In nouo, 21. distin. & habetur expressè in d. c. Nullus, 16. q. 7. Et Moyses ex præcepto Domini Aaron in Pontificem, & filios eius in Sacerdotes elegit, vt §. 1. 21. distin. & videtur expressum in auth. de Mensura ordin. Cleric. coll. 3. & in cap. Cum satis, & cap. sequen. supra de offic. Archidiac. Debet tamen Prælatus huiusmodi collationem facere de consilio Capituli, vt in d. c. Nouit, & c. Quanto, de his quæ fi. à Præl. Et hoc procedit vbi omnia sunt diuisa; sed si communia, Prælatus hoc facit de consensu Capituli, nisi consuetudo Prælato tribuat, vt assensum Capituli non requirat, c. Ea noscitur, cum ibi notatis eod. tit. Ita Hostiensis, cuius opinionem dicit esse veriorem Cardin. hic in prima quæst. per tex. in d. c. Nouit. & cam sequuntur Aegid. Bellam. decis. 69. Cotas. de benef. 2. par. c. 4. nu. 5. & Zecch. de benefic. & pension. ecclesiast. cap. 2. vers. Ordinarij etiam, & allegant, c. Illa, Ne Sede vacan.
10 Dicit etiam Hostiensis requiri consilium Capituli, vel consensum illius, cuius principaliter interest, vt c. Ad hæc, §. vlt. infra de offic. Archid. ne socium, vel vicarium habeat Archidiaconus, vel Presbyter, quem habere nollet, vt c. Proposuit, infra de fil. Presbyter. c. Ad hæc, de offic. Vicar. & c. Illud, de excess. Prælat. Nihil enim est æquius, quàm vt seruetur vtrinque æqualitas. Et sicut Canonici sibi Prælatum quem volunt eligunt; ita à Prælato Canonici eligantur. Et sic neutri inuito, & non delinquenti detur Prælatus, vel subiectus, & concordia nutriatur, cap. Nullus inuitus, 61. distin. cap. Quanto, §. Cæterum, de translat. Episc. Verùm si nullius principaliter interfit,

tersit, ex sententia Hostiensis satis esset vt Episcopus conferat de Capituli consilio, nec requiritur consensus, allegat, c. Quoniam in plerisque, supra de off. ordin.

11 Quarta, & vltima principalis opinio est illorum qui censent de iure communi collationem Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali Ecclesia esse simultaneam, idest spectare ad Episcopum, & Capitulum simul. Cui adhærent in d.c. Cum Ecclesia, Ioann. Laurent. Vincen. Goffred. & Io. Andr. quos refert, & sequitur Henr. Boich. in d. cap. Nouit. col. 1. circa med. vers. Aut ista omnia cessant, infra de his quæ fi. à Prælat. & mouentur per textum nostrum, Item per c. Postulastis, infra de concess. præben. per d. c. Nouit. & c. Quanto, Item per c. Nobis de Iurepatr. cap. Si pro te, de rescr. in 6. c. A collatione de appellat. eod. lib. & d. c. Cum Ecclesia, in fine supra de elect. Et in hac, relatis aliorum opinionibus, post multa tandem resider hic glo. Bernardi in ver. Postulauit, vers. Dico quod de iure communi simul ad Episcopum, & Capitulum pertinet collatio beneficiorum. Idem tenet gloss. in cap. fin. in ver. Communiter, infra de supplen. neglig. Prælatorum. Item glos. in c. Irrefragabili, in ver. Per Capitulum de offic. ordinar. & gloss. in cap. 1. §. 1. in ver. Disponit, 21. distinct. Archid. & alij, in c. A collatione, de appellat. lib. 6. Philipp. Prob. ad Monach. in rubr. de Iurepatr. in 6. nu. 8. Rebuff. de nomination. qu. 8. n. 3. & cons. 60. Pro eadem opinione Henr. Boich. vbi supra, & Bellam. d. cons. 10. col. 26. num. 56. in
12 fine, & num. 57. Allegant etiam Cardin. in cap. Sciant cuncti, in glo. 4. Super ver. Spectat, in fine de elect. lib. 6. & in c. 1. in glo. Super, ver. Potuit, de concess. præben. eod. lib. Et pro Cardinali intelligunt Ioannem Monachum Cardinalem, vt paret ex locis citatis; non autem Cardinalem Zabarellam, seu Florentinum, vt quidam incautè opinati sunt. Nam Aegid. Bellam. qui fuit posterior Henrico claruit anno salutis 1378. At Franciscus Zabarella obijt anno 1417. Quod nota, quia allegatio Cardinalis præbuit multis causam æquiuoci, qui propterea in suis scriptis, & allegationibus semper Zabarellæ postponunt Henricum, & Bellameram. Denique, vt ad propositum redeamus, hanc vltimam opinionem putat veriorem Henricus in d. c. Nouit. col. 1. circa finem vers. Primam opinionem credo veriorem; eamque pro indubitata ponit Paul. de Castr. cons. 366. Super primo, col. 2. vers. Istæ ra-
13 tiones, lib. 1. Et communem esse testatur Abb. hic vers. Tertia opinio, num. 8. subdens illam procedere siue constet præbendas fuisse erectas de communi, siue non, quia in dubio præsumuntur erectæ de bonis communibus Ecclesiæ, vt in c. fin. 12. qu. 1. De communi etiam testatur Franc. in d. c. A collatione num. 1. de appellat. Et Quintilian. Mandos. in Reg. Cancellar. 17. q. 14. à num. 2. & cons. 28. num. 7. & cons. 29. num. 1. vbi etiam dicit communiorem. Et quidquid fuerit temporibus Bellameræ, hodie illam amplectitur, & seruat Rota, teste Cassad. d. decis. 22. de præben. vbi reprobet decisionem Ægidij 69. Rota in nouis decis. 4. de concess. præben. Put. decis. 117. & decis. 172. lib. 3. Achill. decis. 267. seu 4. de præben. Mant. decis. 56. num. 2. vbi affirmat hanc esse receptam Doctorum opinionem, & à Rota comprobatam Rota decis. 17. num. 5. par. 2. diuers. Seraph. decis. 980. num. 2. & decis. 1091. num. 3. decis. 1402. num. 4. Gregor. XV. decis. 95. num. 10. &
14 sæpe alias. Addit Lotter. in tract. de re beneficiaria, lib. 2. qu. 21. num. 8. in fine, Manticam in loco citato attestari hanc sententiam fuisse approbatam à S. Congregatione Concilij. Sed certè Mantica tantum dicit electionem personæ Pœnitentiarij ex declaratione S. Congregationis ad solum Episcopum pertinere; collationem verò præbendæ communem esse Episcopi, & Capituli, sicuti ex statuto Ecclesiæ dispositum est. Et mox subdit: quod etiam à iure communi est constitutum, & à Rota comprobatum. Et in his posterioribus verbis non refert se ad decisionem sacræ Congregationis, sed loquitur ex propria
15 sententia. Quod apertè constat ex decisione ipsa; sic enim se habet. In Ecclesia Placentina ex statuto edito in fundatione Ecclesiæ Apostolica auctoritate confirmato, & à tempore immemorabili obseruato omnes Dignitatum, Canonicatuum, & Portionum electiones, & prouisiones ad Capitulum simul cum Episcopo pertinent. Quamobrem dubitatum est an ipsum statutum obseruari deberet etiam in electione, & collatione Pœnitentiariæ ex cap. 8. sess. 24. vt ad Episcopum simul cum Capitulo pertineret; Sac. Congregatio censuit collationem præbendæ fieri debere ab eo, ad quem antea spectabat, electionem verò, & deputationem personæ ad solum episcopũ pertinere sine consensu Capituli, non obstante statuto in fundatione à Sede Apostolica approbato, & immemorabili obseruatione illius. Ex quibus verbis liquet Sacram Congregationem nihil resoluisse de collatione simultanea in
16 terminis iuris communis. Quidquid tamen sit de declaratione S. Congregationis, ne recedas à communi opinione, maximè per c. Postulastis, de concess. præben. ibi: [Cum ad vos, & ad Archiepiscopum vestrum simul collatio præbendarum Ecclesiæ vestræ pertineat.] Non enim textus loquitur conditionaliter, vt putauit Bellam. d. cons. 10. col. vlt. vers. Nec obstat, c. Postulastis, sed loquitur causatiuè; & dictio, *Cum*, exponitur pro, *quia*, vt in c. fin. supra de consuet. & in l. Si ab arbitro, ff. Qui satisd. cogant. cum similibus. Vnde sensus est, quia ad vos, & Archiepiscopum vestrum simul collatio præbendarum pertinet. Ideo postulastis, &c. Nec audiendi sunt qui dicunt textum loqui vbi pertinet collatio ad Prælatum, & Capitulum simul de consuetudine: Imo enim intelligi debet de iure communi, vt plenè probaui in eod. cap. postulastis, in 1. not. & ita illum textum intelligit Goffred. cum quo transit ibi Io. Andr. num. 1. in eod. ver. Pertineat, & DD. supracit. num. 11. dum per illam Decretalem concludunt electionem esse simultaneam inter Episcopum, & Capitulum. Et sanè si collatio ad eos pertinuisset de consuetudine, textus non fuisset loquutus per modum causæ, sed per modum conditionis, sicut fuit in c. fin. & ibi not. glo. in ver. Pertineat, de regular. lib. 6. Concordat textus in c. A collatione, de appellat. eod. lib. vbi collatio supponitur pertinere ad Episcopum, & Capitulum simul: nec textus loquitur conditionaliter, sed dispositiuè, aut certè suppositiuè. Item secundum Io. Andr. pro hac parte facit, c. Quod quibusdam, infra de fideiussor.

& c. Quia nonnullis, §. Verùm, de Magistr. Item facit ratio quam adducit Abb. hic num. 8. vers. Ego dicerem sic, videlicet quia interest omnium de Ecclesia habere Canonicos gratos; & quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, c. Ad hæc, in fine, de offic. Archid.

Regula igitur est collationem Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali Ecclesia simul ad Episcopum, & Capitulum pertinere.

17 Ampliatur primò hæc Regula vt procedat etiã in receptionibus Canonicorum, vt firmat glossa in cap. Si pro te, in ver. Episcopi, & Capituli, de rescript. lib. 6. Henr. Boich. in d. c. Nouit. col. 1. in fine, vers. Et quod dictum est de collationibus, de his quæ fi. à Præl. Nec mirum, quia receptio in Canonicum habet vim collationis, cap. Iacobus, & ibi Ioan. de Anan. in 2. notab. de Simonia. Et quod habetur in cap. Cum aliquibus, de rescr. lib 6. & in cap. Cum in Ecclesijs, de præben. eod. lib.

18 Ampliatur secundò, vt habeat locum etiam in dignitatibus Cathedralis Ecclesiæ: nam, vt inquit Innocen. in cap. Dilecti, de maior. & obedien.
19 Dignitas, & iura Ecclesiæ possidentur pariter per Episcopum, & Capitulum, arg. cap. Cum Clerici, infra de verb. signif. Vnde collationem Dignitatum in Cathedralibus esse simultaneam Episcopi, & Capituli, firmat Abb. hic nu. 8. col. 1. vers. Et pro hoc membro. Sed Oldrad. cons. 244. Ad obiect. nu. 19. tenet collationem Dignitatum in Cathedrali pertinere ad Episcopum cum consensu Capituli; Sequutus opinionem Compostellani in Canonicatibus, & Præbendis, de qua supra num. 9. Geminianus verò in cap. Deliberatione, in quarto not. de offic. leg. lib. 6. & Franc. ibidem in primo notab. per illum textum tenent in dignitatibus particularibus existentibus in Ecclesia Cathedrali non spectare prouisionem ad Episcopum de iure communi, sed electionem ad Capitulum, & confirmationem ad Episcopũ. Et hoc videtur sequi Io. Andr. ibi, & in cap. Ne pro defectu, supra de elect. & ibi Innocen.

20 Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in præsentationibus, quæ itidem ad Prælatum, & Capitulum simul spectant, secundum Ioan. Andr. in c. vnico, de Capell. Monach. lib. 6. & Henric. Boich.
21 loco citat. De præsentatione enim quoad hoc idem est iudicium, quod de collatione. Vnde cum Sac. Congregatio Concilij declarasset electionem personæ Pœnitentiarij esse faciendam ab Episcopo; collationem verò præbendæ ad eos pertinere, ad quos antea spectabat; Et postea Capitulum Zamoren. postulasset declarari, An sicut est præseruata collatio, ita etiam sit præseruata præsentatio, quam habet Capitulum de dictæ Ecclesiæ præbendis: Responsum est idem in præsentatione, quod in collatione, sed tamen referendum Sanctissimo, qui probauit sententiam Congregationis, dummodo præsentatio fiat de electo ab Episcopo.

Ampliatur quartò eadem Regula, vt locum sibi vendicet non tantùm vbi constat præbendas fuisse erectas de bonis communibus Ecclesiæ, sed etiam vbi id non constat. Nam in dubio de bonis communibus præsumuntur erectæ, cap. fin. 12. quæst. 1. & dixi supra num. 13. Licèt secus esset vbi constaret præbendas fuisse institutas de bonis alicuius priuatæ personæ cum reseruatione iurispatronatus, vt dicam infra in quinta Fallentia, num. 34.

22 Ampliatur quintò, vt habeat locum etiam in præbendis Collegiatæ Ecclesiæ. Nam & illarum collatio est simultanea, non quidem inter Episcopum, & Capitulum Cathedralis; sed inter Prælatum, & Capitulum ipsius Collegiatæ, qui simul prouidebunt irrequisito Episcopo, sicut expediunt alia ipsius Ecclesiæ negotia. Non enim est tanta communio inter Episcopum, & Ecclesiam inferiorem sibi subiectam, quanta inter Episcopum, & Ecclesiam suam Cathedralem, vt in c. Requisisti, de testam. Meritò aliud dicendum in præbendis Ecclesiæ inferioris. Prouideat ergo Prælatus, & Capitulum illius Ecclesiæ, sicut aliorum bonorum habent administrationem. Ita Hostiensis in cap 2. de Institution. & Ioan. Calder. in d. cap. Cum Ecclesia, de elect. Licèt Domini de Rota in hoc articulo fuerint varij, vt in decis. 16. aliàs quarta, de concess. præben. in nouis. Nam Collector adhæsit prædictæ opinioni; alij verò tenuerunt præsentationẽ pertinere ad Prælatum, & Capitulum illius Ecclesiæ inferioris; Institutionem verò ad Episcopum diœcesanum. Et idem sensit Ioan. de Lignan. hic, post Feder. de Sen. quem citat in cons. 232. incipien. Casus talis est, & sequitur Abb. hic num. 8. col. 2. vers. Et mihi placet hæc vltima opinio. Vide plenius in prædicta decisione.

23 Ampliatur sextò, vt habeat locum etiam in Collegiatis Regularibus: nam & creatio Monachorum est simultanea inter Abbatem, & Conuentum, vt tenet glos. singularis in cap. fin. in ver. Pertineat, de regularib. lib 6. Monetur per cap. Ea noscitur, de his quæ fi. à Præl. Sed hæc iure non probatur secundum Abbatem hic nu. 9. vers. Prædicta procedunt, vbi tenet receptionem, seu creationem Monachorum ad solum Abbatem pertinere per textum in cap. Nullam, 18. quæst. 5. Aliter tamen loquutus est idem Abb. in cap. Ad Apostolicam, num. 11. vers. Sed vltra glossam quæro, infra de regular. vbi concludit receptionem Monachorum circumscripta consuetudine pertinere ad Abbatem cum consilio Capituli; quia præcipuè debet Abbas explicare cum Capituli consilio. Negari autem non potest, quin creatio Monachorum sit quid præcipuum in Monasterio, sicut collatio Canonicatuum, & beneficiorum in Ecclesia sæculari, & allegat paruam apostillam quam posuit Ioan. Andr. in prædicta decretali Ad Apostolicam, dicens hoc Abbatem facere consultis Fratribus. Et testatur cum illa apostilla transire communiter Doctores. Et infra num. 12. tenet de iure communi receptionem Monachorum factam per Abbatem sine consilio Conuentus non valere per textum, iuncta glos. in d. cap. Nouit, de his quæ fi. à Prælat.

Sed tu non recedas à prima opinione glo. idest receptionem Monachorum spectare simul ad Abbatem, & Conuentum: nam præcipua pars regiminis monasterij consistit in exercitio potestatis creandi Monachos, cum personæ præstent rebus, l. 2. ff. De statu homin. & l. Si quæramus, ff. De testam. Igitur ad totum Conuentum pertinet præcipua pars regiminis illius; & conse-
24 quenter creatio Monachorum. Præterea iura, & rationes, quæ probant receptionem Canonicorum esse simultaneam inter Prælatum, & Capitulum

tulum Ecclesiæ sæcularis, æquè probant receptionem Monachorum esse simultaneam inter Abbatem, & Conuentum Ecclesiæ Regularis, cum Prælatus, & Conuentus vtrobique vnum corpus constituant, iuxta textum in dict. cap. Nouit, in princip. Et hæc opinio ferè vbique seruatur de consuetudine, secundum quam, vt testatur Nauar. consil. 20. incipien. Vniuersis, num. 2. de priuileg. Monachorum creatio in omnibus fermè Monasterijs omnium Ordinum ad Prælatum, & Conuentum simul pertinent, vt constat ex eorum regulis, & Constitutionibus, eamque consuetudinem seruandam esse probat textus iuncta glos. secunda, in d. cap. fin. de regular. lib. 6. & tenet Abb. in d. cap. Ad Apostolicam, nu. 11. vers. Vnde dicerem, & Nauarr. loco cit. & in cap. Nullus, 18. quæst. 2.

Fallit nunc regula superius proposita pluribus modis.

25 Et primò fallit si aliter se habeat consuetudo, quæ in electionibus, & beneficiorum collationibus spectanda est, vt dicunt hic Innocen. num. 2. in ver. eligendi. Compostell. num. 1. & Hostien. num. 8. vers. Solutio, & num. 9. vers. Sic distingue, per iura allegata in glo. in vers. Postulauit.

26 vers. Sed consuetudo in pluribus ecclesijs. Id quod vendicat sibi locum siue consuetudo det soli Prælato ipsam collationem, vt in c. ea noscitur, in fine, de his quæ fi. à Præl. siue illam det Capitulo tantum, vt hic in fine; siue illam det alteri eorum de consensu, vel consilio alterius, vt notat Henric. Boich. in d. c. Nouit. in princ.

27 dummodo tamen sit legitimè præscripta, vt in c. Cum dilectus, de consuetud. & in c. Cumana,

28 infr. eod. idem sentit Hostien. vbi supra, qui amplius testatur de consuetudine ebreduuen. ecclesiæ, quam dicit ita nouisse, collationem spectare ad Prælatum, & Capitulum, sicuti est ferè in qualibet ecclesia illius prouinciæ. Sed hoc ideò dixit, quia ipse in ea fuit sententia vt mero iure pertineret collatio ad Prælatum de Capituli consilio, vt dictum est supra num. 9. vers. Tertia opinio. Verùm si teneamus collationem de iure esse simultaneam, vt frequentiori calculo tenent Doctores; consuetudo illa cùm sit conformis iuri communi, non dicenda est consuetudo, sed iuris communis obseruantia, vt notat gloss. in c. 1. in ver. Facti, de constitut. lib. 6. & Ioan. Andr. in c. vn. n. 2. in ver. Nolumus, de Cler. coniug. eod. lib. vbi reddit rationem, quia super iure, & non super consuetudine fundabantur actus præteriti; Atque ita deficiebat animus consuetudinis introducendæ.

29 Fallit secundò, si Episcopus, aut Capitulum habeat competens priuilegium, vt alter eorum sine altero possit conferre: nam ad illum solum ius conferendi pertinebit, vt d. cap. Ea noscitur, in fine, infra de his quæ fi. à Præl. & not. ibi Bernard. in glo. fin. Ioan. Andr. in c. Si pro te, in gloss. in ver. Episcopi & Capituli, de rescript. lib. 6. & in c. vnico, in glo. 2. de Capell. Monach. eod. lib. & Henr. Boich. in d. cap. Nouit, col. 1. post princ. vers. Aut quæris inter illos.

30 Fallit tertiò, si ex fundatione Ecclesiæ, vel beneficij appareat ad quem spectare debeat electio, vel collatio; quia ad illum spectabit, c. Eleutherius, 18. quæst. 2. & c. Cum dilectus, & ibi glos. Compost. & DD. de consuetud. Henr. Boich. vbi supra, vers. Aut neuter habet. Confert decretum

31 Concilij Tridentini c. 5 sess. 25. Cæterum aduerte, quia alio decreto, nempe cap. 12. sess. 14 statuitur vt in fundatione Ecclesiæ, vel beneficij institutio episcopo, & non alteri reseruetur. Et Sac. Congregatio eiusdem Concilij interpres consulta, An in iuribus patronatus, qua post Concilium acquiruntur, reseruari possit institutio altc-

32 ri, quàm episcopo; Respondit non posse in ecclesijs etiam exemptis, nisi Rector illius ordinariam

33 fungeretur iurisdictione. Non tamen ex ipsius Congregationis sententia eo decreto sublatæ sunt institutiones, quæ ex immemorabili consuetudine ante Concilium ad inferiores spectabant, dummodo tamen institutio hæc ad ipsos inferiores aliàs legitimè pertineat, ita vt non dependeat ab aliquo iure patronatus, quod decretis Concilij sublatum sit prout disponitur sess. 7. c. 13 sess. 24. cap. 18. vers. Cum verò Institutio, & sess. 25. c. 9.

34 Fallit quintò, in Canonicatibus, & beneficijs de iure patronatus, quorum collatio non est simultanea episcopi, & Capituli, sed ad patronum spectat præsentatio, & institutio ad episcopum, cap. Sacrosancta, de elect. cap. vlt. infra hoc tit. cap. Nobis, §. 1. cap. Pastoralis, & cap. Postulasti, infra. de iurepatron. & notant Hostien. hic nu. 9. vers. Sed si quæris, & Henr. Boich. in d. cap. Nouit col. 1. vers. Aut quæris alio beneficio, infra. de his quæ fi. à Prælat. vbi dicunt in beneficijs inferioribus, puta ecclesia, Archidiaconatu, Præbenda, & similibus, si sit ibi patronus, qui præsentare habeat, ad ipsum spectare præsentationem, & institutionem ad Prælatum. Et consentit Abbas hic num. 8. col. 1. vers. Ego dicerem sic, dum distinguit, Aut constat præbendas fuisse institutas de bonis communibus ecclesiæ; & collatio pertinet ad episcopum, & Capitulum simul. Aut constat illas fuisse institutas de bonis alicuius priuatæ personæ cum reseruatione Iurispatronatus, & Patronus debet episcopo præsentare, & episcopus instituere cum consensu, vel saltem cum consilio Capituli. Sed Institutio principaliter pertinet ad episcopum; inducit cap. Nullus, 16. qu. 7. & magis placet illi, vt requiratur consilium, quàm consensus. Et in hoc casu procedat opinio Hostiensis, de qua supra numer. 9. vers. Tertia opinio.

35 Verùm quod dixit Abbas de fundatione alicuius priuatæ personæ cum reseruatione Iurispatronatus, non intelligas vt requiratur expressa reseruatio. Quoniam fundans, construens, vel dotans, Ecclesiam acquirit ius patronatus, etiamsi illud non reseruauerit, dummodo expressè illud non remiserit, textus est in cap. Significauit, de testib. vbi hoc tenent Io. Andr. Bald. Butr. Cardin. Imol. Aretin. Abb. & Feliu. & est receptissima conclusio, vt dixit Rota decis. 167. num. 4. part. 2. diuersor.

36 Fallit sextò, in beneficijs inferioribus ipsius ecclesiæ Cathedralis; hæc enim potest episcopus conferre solus sine consensu, vel consilio Capituli. Quod videtur voluisse Innocen. in d. c. Nouit, & cap. Quanto de his quæ fi. à Præl. Et tenet expressè Abb. hic num 8. col. 1. in fine, vers. In tertio membro: nam ista minora explicat Rector cuiuscunque Vniuersitatis ex suo officio sine ipsa Vniuersitate, vt idem Innocen. notat in c. final. supra de maiorit. & obedien.

Fallit

37 Fallit septimò, in Vicarijs perpetuis Cathe-
dralium, vel Collegiatarum ecclesiarum: nam
præsentatio pertinet ad Capitulum, & institutio
ad episcopum, c. De Monachis supra de præb.
& c. 1. infr. de Capell. Monach. Et patet ex Con-
stitutione Pij V. quæ incipit, Ad exequendum, in
§. Volumus, vbi statuitur vt Vicarij perpetui non
ad liberam ordinariorum electionem, sed ad no-
minationem illorum, in quorum ecclesijs vnitis
ponentur, cum ipsorum Ordinariorum, seo eo-
rum Vicariorum præuio examine, approbatione
38 deputentur in Bullar. to. 2. pag. 243. Quapropter
in vndecim Vicarijs perpetuis, quas in totidem
Basilicis Vrbis idem Pius V. erexit, inter cætera
disposuit, vt Vicarij instituantur, & deputentur
à Vicario Vrbis ad nominationem Capituli cu-
iuslibet ex eisdem Basilicis; Et nominatio fit ex
numero approbatorum ab eodem Vrbis Vicario
præuio examine coram examinatoribus in ipsa
Vrbe deputatis, vt in Constitutione incipien.
Etsi omnibus, eod. to. 2. pag. 349. Et de his Vi-
carijs perpetuis Cathedralium & Collegiatarum
ecclesiarum, Vide quæ scripsi in cap. fin. supra
de offic. Vicar.
39 Fallit octauò in Prælatura Cathedralis, aut
Collegiatæ, vel Conuentualis Ecclesiæ: nam ad
Capitulum, Collegium, vel Conuentum de iure
communi spectat electio, c. 1. & c. Cum terra,
40 supra eodem: confirmatio verò ad proximum
superiorem, vt infra in c. sequenti, c. Venerabi-
lem, §. 1. & §. Nihil est. Hostien. hic num. 9. vers.
Si non apparet de consuetudine, & Abb. num. 8.
& alij communiter. Glossa in c. Quanquam in
principio, & in ver. deuoluetur, de elect. libr. 6.
Henr. Boich. in c. Nouit. col. 1. vers. Aut non appa-
ret, de his, quæ fi. à Præl. Selua de benefic. par. 2.
qu 22. casu 3. num. 9. Sed hodie illarum prouisio
est Papæ reseruata per regulas Cancellariæ, vt
scripsi plenè in d. c. 1. supra eod.
Hæc de Canonicatibus, Præbendis, & benefi-
cijs Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesia-
rum.
41 Quo verò ad alia beneficia sonantia in nomen
Rectoriæ, dic breuiter, circumscripto priuile-
gio, consuetudine, vel fundatione, collationem,
seu institutionem de iure communi spectare ad
Episcopum, qui in maioribus beneficijs proui-
debit cum consilio Capituli sui; in minoribus
verò sine consilio, vt legitur, & notatur in d. c.
Nouit. & d. c. Quanto, de his quæ fi. à Præl. Abb.
hic d. num. 8. col. 2. vers. tertio, & vltimo casu. Et
in collationibus Parochialium seruabit formam
examinis per concursum à Concilio Tridentino
præscriptum in c. 18. sess. 24. vt scripsi latè in c.
Eam te, infra de ætat. & qualit.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum ad nostram.

S V M M A R I V M.

1 *IN Prælatum regularem eligi non potest qui non fuit ante Monachus, & instructus in regula Monachali.*

2 *In Magistrum assumendus non est, qui formam discipuli non assumpsit.*

3 *Beneficia sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus sunt conferenda.*

4 *Si dentur in titulum, secus si in commendam; quia tunc ordine inuerso sæcularia regularibus, & regularia sæcularibus commendantur.*

5 *Commendæ cur adinuentæ.*

6 *Commenda quid sit.*

7 *Beneficia commendari possunt à Summo Pontifice tantum, non autem ab Ordinarijs inferioribus, & num. 14.*

8 *Commendæ nostri temporis an sint à iure, vel à Concilio Trid. improbatæ.*

Et an à Concilio Lateranen. sub Leone X. n. 14.

9 *Commendæ perpetuæ de iure antiquo non erant cognitæ.*

10 *Tridentinum Concilium non prohibet quin monasteria, quæ suos habent conuentus, dentur de commenda in commendam.*

11 *Nisi monasteria huiusmodi sint capita Ordinum.*

12 *Cistertij monasterium est caput Ordinis, & illius Abbas est Generalis totius Ord. Cisterciensis.*

13 *Monasteria, quæ sunt capita Ordinum, sed nulla sub se membra habent, an comprehendantur in prohibitione Concilij Tridentini, cap. 21. sess. 25. de regular.*

14 *Commendæ grauiter lædunt monasteria tam in spiritualibus, quàm in temporalibus.*

15 *Monasteria commendari solita ex Concilio Lateranensi nouissimo Cardinalibus tantum, & personis qualificatis, & benemeritis commendari possunt.*

16 *Monachus fieri non debet spem vel promissionem habens vt Abbas fiat, & cur.*

17 *Monachi officium est lugere.*

18 *Spes assequendi Prælaturam in eo, qui monachus, aut Clericus ordinatur, an, & quando sit à iure improbata, & nu. seqq.*

19 *Simonia mentalis non obligat ad beneficij dimissionem, sed tantum ad satisfaciendum Deo per pœnitentiam.*

20 *Spes ex pacto proueniens repellit monachum ab Abbatia, sed non à monachatu.*

21 *Pollicitatio quid sit.*

22 *Concursus non requiritur in beneficijs regularibus curatis, & quæ regularibus in titulum conferri consueuerunt, sed sufficit, vt regularis præficiendus sit ab Ordinario examinatus, atque probatus.*

23 *Et quid in beneficijs regularibus curatis, quæ dantur in commendam Clericis sæcularibus, & nu. seq. vsque in fin.*

24 *Commenda non mutat statum beneficij.*

25 *Commenda cessante beneficium vacat eo modo, quo ante commendam vacabat.*

26 *Etiamsi commenda sit perpetua.*

27 *Ecclesiarum curatarum appellatione ex stylo Concilij Tridentini non veniunt Ecclesiæ regulares commendatæ.*

28 *Concursus non requiritur in Parochialibus patronatus, Laicorum, & Vicarijs perpetuis.*

29 *Extensio non fit de casu ad casum, etiam ex identitate rationis in his, quæ exorbitant à iure communi.*

CVM

1 CVM AD NOSTRAM. Non monachus in Prælatum regularem eligi non potest. Hoc dicit, & sunt duæ partes. In prima narrat factum. In secunda illud cassat, ibi, *Nos attendentes*.

Nota primò ibi, *non fuit ante Monachus*, ad hoc vt quis assumi possit ad Fixlaturam regularem necessariò exigi vt prius fuerit Monachus, adeo vt non sufficiat, vt eodem contextu fiat Monachus, & Abbas, sed præcedere debeat monachatus, vt hic est casus secundum glos. in illius figuratione, Butr. num. 6. & Abbat. num. 2. Quinimo debet etiam esse instructus in regula monachali, vt in c. Proximo infr. eod. Et est ratio, quia
2 in magistrum assumi non debet, qui formam discipuli non assumpsit, nec alijs est præficiendus qui subesse non nouit, vt legitur in c. Cum in magistrum, infr. eod. Ad hoc Concilium Trid. in c. 21. sess. 25. de regular. ibi, [Regulares personæ eiusdem ordinis expresse professæ, & quæ gregi præire, & præesse possint, præficiantur.]

Sed hoc intellige si Præfecturæ, & admiuistrationes regulares iu titulum conferantur, prout loquitur Clem. vnica de supplen. neglig. Prælat. & Clem. Ne in agro, §. Sanè Prioratus de stat. Monachorum, & expressius Concil. Triden. in c. 10.
3 sess. 14. Ita enim procedit communis regula, quod beneficia sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus sunt conferenda, cap. Cum de beneficio, de præben. libr. 6. c. Nullus de elect. eod. lib. cum concordantijs, quas dedi in c. Cum causam, in 5. notab. supra eod. & tradunt Franc. Aretin. cons. 7. num. 3. Rebuff. in praxi tit. de dispensat. cum regular. & in tract. de pacific. possess. num. 311. alias 259. Nauar. cons. 3. de præben. Conar. post alios in c. 2. de testam. nu. 2. & 3. & Rota apud Cardinal. Seraphin. decis. 1165. num. 12. Se-
4 cus autem est si procedatur per viam Commendæ; quia tunc ordine inuerso beneficia sæcularia regularibus, & regularia sæcularibus à Sede Apostolica commendari consueuerunt, etiamsi suos habeant conuentus, & in eis vigeat regularis obseruantia, vt patet in monasterijs Farsen. & Sublacen. ordinis S. Benedicti, in monasterio Cryptæ-Ferratæ ordinis S. Basilij, & in alijs com-
5 pluribus. Hæc enim via fuit à Romanis Pontificibus adinuenta ad hoc, vt qui inhabiles sunt ad obtinenda beneficia in titulum (qui est modus ordinatus, & legitimus) quales sunt sæculares ad beneficia regularia, & è conuerso efficerentur habiles ad illa obtinenda per viam Commendæ; quæ est via ordinaria, & dispensatoria, vt obseruat Petrus Andreas Gammar. in tract. de off. legat. lib. 4. in rubr. de potest. legat. in com-
6 mendand. benefic. q. 21. num. 57. & 60. Commendæ enim nostri temporis, quæ fiunt principaliter non in fauorem Ecclesiæ, sed personæ, vt ex fructibus beneficij commodius sustentari valeat, nihil sunt aliud quàm collatio Papæ dispensato-
7 ria, vt inquit Mandos. reg. 32. qu. 7. num. 5. Vnde beneficia regularia sæcularibus, & sæcularia regularibus commendari possunt, & solent à Romano Pontifice dumtaxat, non autem à quoquam ex Ordinarijs inferioribus, vt tradunt Sarnen. in reg. de triennal. qu. 5. & Aeneas de Falcone de reseruat. q. 3. num. 11.

8 Huic autem stylo Canones non repugnant; tum quia iura prohibentia ne beneficia regularia sæcularibus, & sæcularia regularibus prouideantur, loquuntur de prouisione, quæ fit in titulum per viam electionis, vel collationis, vt dixi supra, & latius in prædicta decretali Cum
9 causam, in 4. notab. supra eod. tum quia huiusmodi commendæ perpetuæ de iure veteri non erant cognitæ, vt post Cassaneum aduertit Sarnen. loc. cit. nam hoc commendarum genus maiores nostri ignorabant, vt ait Thomas Campeg. in tract. de Commen. beneficior. tom. 15. par. 2. tractat. & scripsi pleniùs in c. Dudum il secondo, num. 38. & 39. infr. eod. Sed nec Tridentina Synodus eumdem stylum improbauit, quin potius tacitè admisit, vt patet in c. 2. sess. 6. in c. 8. sess. 21. in c. 17. sess. 24. in c. 20. sess. 25. de regular. & sæpè alibi, & propterea in c. 10. sess. 14. vbi interdixit beneficia regularia sæcularibus conferri, cum mysterio adiecit illa verba, *in titulum*, ad hoc scilicet, vt excluderet concessionem per viam commendæ, argum. cap. Nonne, de præsumpt. cap. Qualis, 25. dist. & l. Cum Prætor,
10 de Iudic. cum simil. & quamuis decreto, cap. 21. sess. 25. de regular. caueatur vt monasterijs, quæ tunc commendata reperiebantur, & suos Conuentus habebant, Regulares personæ eiusdem ordinis expressè professè præficerentur; quæ verò in posterum vacabunt non nisi regularibus conferantur: & Domini de Rota intellexerint ea verba præceptiuè, non consultiuè, & hunc dixerint esse sensum perfectum, ne de cetero alicui non regulari conferantur, iuxta doctrinam Socini Iunioris consil. 144. num. 19. col. 3. tamen oppositum declarauit sacra Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum; nam proposito dubio, an Concilium d. c. 21. censeatur præcipere ne detur de commenda in commendam: censuit non censeri, cum vtatur verbo illo, *confidit*, quod verbum comprehendit etiam illum vers. *quæ verò*. Et quando Concilium vult præcipere, vtitur in sequentibus verbo *teneantur*.

11 Et hinc collige notabilem limitationem ad conclusionem proximè firmatam, qua dictum est Concilium non prohibere quin beneficia regularia sæcularibus commendentur, vt non procedat quoad monasteria, quæ sunt Capita Ordinum: nam de his Concilium per verba præceptiua, seu obligatoria in eod. c. 21. Statuit vt infra, videlicet: [Quoad ea verò monasteria, quæ Capita sunt, ac Primates Ordinum, siue Abbatiæ, siue Prioratus filiæ illorum Capitum nuncupentur, teneantur illi, qui hac prætenti ea in commendam obtinent, nisi sit eis de regulari successore prouisum, infra sex menses religionem illorum ordinum propriam solemniter profiteri, aut ijs cedere: aliàs commendæ prædictæ ipso iure vacare censeantur.] Hæc ibi. Qua ratione forsitan factum est, vt Romani Pontifices, qui pleraque monasteria S. Benedicti, & Cisterciensis Ordinis dederunt in commendam sæcularibus Clericis: tamen non commendauerint monasterium Cassinense, quod est Caput illius Congregationis nec monasterium Cisterrij, quod est Caput Ordinis
12 Cistertiensis. Qua itidem ratione inter cæteras factum putamus, vt nostris temporibus Sedes Apostolica abnuerit Cardinali à Richelieu supplicanti pro confirmatione electionis de se factæ in Abbatem Cistertij. Nam cum Abbas illius mona-

monasterij sit etiam Generalis totius Ordinis Cistertiensis, vltra generalem dispositionem iuris communis, qua non professi prohibentur assumi ad regimen regularis Ecclesiæ. Obstat etiam specialis prohibitio Concilij in d. c. 21. ne scili-
13 cet sæcularis prælatus tot regularibus præsit. Et ob hanc rationem sacra Congregatio existimauit non esse verisimile decretum d. c. 21. comprehendere monasteria, quæ nulla sub se membra habent, sed ea, quæ habent membra recognoscentia eorum superioritatem; quia non decet Commendatarium præesse tot regularibus, sed noluit declarare.

14 Cæterum etsi commendis huiusmodi excepto casu d. cap. 21. nec ius vetus obuiet, nec Tridentinum Concilium, vt prædixi: aduertendum est tamen ad Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 19. quo statutum est in hæc verba. [Et quoniam ex Commendis monasteriorum, vt magistra rerum experientia sæpius docuit, monasteria ipsa tam in spiritualibus, quàm in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim Commendatariorum negligentia, partim auaritia, vel iniuria collabuntur, & in dies Diuinus cultus in his magis diminuitur, passimque obloquendi materia personis præsertim sæcularibus præbetur non absque dignitatis Apostolicę Sedis diminutione, à qua commendæ huiusmodi proficiscuntur: vt eorum indemnitati salubrius consulatur, volumus, ac sancimus, vt cum illa per obitum Abbatum, qui illis præerant, vacauerint, nullo pacto cuiquam possint commendari (nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ Sedis, & ad occurrendum malitijs illam impugnantium pro temporum qualitate, aliter nobis de Fratrum nostrorum consilio visum fuerit expedire) sed de persona idonea iuxta præscriptam cōstitutionem eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, pro-
15 vt decet, præfuturi sint. Ea verò monasteria, quæ commendata fuerint, cum per eorum cessum, vel decessum, quibus erant commendata, commendæ huiusmodi cessauerint, Cardinalibus dumtaxat, ac personis qualificatis, & benemeritis commendari possint.] Hæc ibi; & infra præscribitur quota pars fructuum pro instauratione fabricæ, ornamentisque, & pauperum alimonia à Commendatarijs sit insumenda, de quo dic vt plenè scripsi in cap. fin. infr. de pecul. Clericor.

16 Secundò nota ibi, *nullam spem*, non debere aliquem monachari ea fiducia, vel spe, vt in religione Dignitatem, seu Prælationem assequatur: concordat tex. in cap. Per laicos, 16. quæst. 7. ibi, [Nullus habitū Monachi suscipiat spem, aut promissionem habens vt Abbas fiat.] Cuius prohibitionis multiplex est ratio, secundum Turrecrem.
17 in d. c. Per laicos, in princ. Primò, quia talis non cupit fieri Monachus vt plangat, & lugeat, quod est officium Monachi, vt in c. Monachi, ead. caus. & quæst. sed vt plandat, vel rideat. Secundò, quia nō cupit effici Monachus vt alteri subiectus, & obediens propter Christum præmium habeat vitæ æternæ, sed vt præsit, & dominetur, quod est præsumptionis, & ambitionis, cap. fin. 40. dist. Tertiò, quia talis non cupit abstinere, & carnem suam domare, sed lautè, & dilitatè viuere, quod est concupiscentiæ, & voluptatis, cap. 12. & 3. 41. dist. c. Quinque de consecr. dist. 5. Quartò, quia talis non cupit pauper fieri, & egere cum Christo, sed optat præesse vt diuitias tractet, & possi-
deat, quod obuiat Euangelicæ perfectioni, c. Cle-
18 ricus cum multis seqq. 12. quæst. 1. Vnde, vt dicunt hic Butr. & Abb. ambo in tertio notab. datio spei,
19 licet, & promissio simoniam inducit. Sic videmus è conuerso Clericum sæcularem, qui ordines suscipit vt beneficium consequatur, simoniā committere, saltem mentalem, quæ non obligat ad beneficij demissionem, sed tantummodo ad satisfaciendum Deo per pœnitentiam; nisi pactum præcesserit, vt cap. fin. cum ibi not. infra de Simonia, & per Abb. hic num. 3. vers. An autem
20 adepti. Et nihilominus simonia propter spem ex pacto prouenientem non repellit eum à monachatu, sed ab Abbatia, vt hic est textus notabilis; quia hic Papa cassat electionem, sed non professionem, vt optimè aduertit Bald. num. 1. Verum glos. nostra, & Innoc. exponunt illa verba, *nullam spem*, scilicet principalem, vt cap. Sunt in ecclesia, 8. quæst. 1. Sed secundariò dicunt licitum esse alicui sperare honores ecclesiasticos, vt c. Quid proderit, 61. dist. e. Si officia, 59. dist. & c. Con-
21 suluit, 74. dist. Hostien. verò intelligit primò eadem verba, *nullam spem*, scilicet ex pacto prouenientem, vel ex pollicitatione, & est pollicitatio vnius tantum promissio, pactum verò duorum, vel plurium in idem consensus, vt l. Pactum, ff. De pollicitat. Aliàs nulla præcedente pollicitatione, vel promissione, secundum eum sine vitio monachatur intrans, & sperans de Abbatia, & eligitur, siue postulatur in Abbatem, arg. d. cap. Quid proderit cum alijs præallegatis. Deinde Host. distinguit vtrum vacet Abbatia in introitu, & spes reprobatur; vel non vacet, & tunc approbatur, dummodo intrans dignitatem speret non vt honoretur, sed vt oneretur, arg. Qui episcopatum, 8. quæst. 1. & c. Accedens in fine 50. dist. & cum Host. transeunt hic Io. Andr. nu. 7. & Bellam. in princ. sed Abbas num. 5. secutus Arrhid. in d. cap. Per laicos, 16. quæst. 7. videtur concludere hic reprobari spem, etiam secundariam, & ponderat illam dictionem vniuersalem negatiuam, *nullam spem*, quæ videtur excludere tam principalem, quàm secundariam, vt in c. Sollicitæ, de maior. & obed. c. Si Romanorum, 19. dist. & tandem concludit nullam spem debere ordinandum, seu monachandū habere vt alijs præsit, & sic propter honores sæculi, vel propter diuitias, per c. fin. 40. dist. & quod hic dicitur. *nullam spem*, intelligit vt sibi prodesse possit; secus si speret propter bonum publicum; quia spes huiusmodi non videtur damnata, vt in d. cap. Qui episcopatum. Ita Abbas, qui tamen in c. Tua nos, in primo notabili, infra de Simon. probauit distinctionem inter intentionem principalem, & secundariam assequendi beneficium, quam ibi posuerunt Innoc. in ver. Intentione, Host. & Io. Andr. ambo num. 3. in eod. ver. & Cardinal. nu. 3. nam secundum eos vix hæc facere possunt qui huiusmodi intentionem secundariam non habent. Satis potest dici cum, qui Monachus efficitur spe consequendi Abbatiam, mortaliter peccare, & simoniam committere, si huiusmodi spes sit talis, vt sine illa Monachus non fieret, quod tenent Hugo, & Turrecremata in dict. cap. Per laicos. Ad illud autem quod hic dicunt Host. Io. Andr. Abb. & alij, videlicet hanc spem non reprobari dummodo intrans speret non vt honoretur, sed vt onere-

oneretur,& propter bonum publicum; vide Din. Thomam egregiè explicantem hoc esse peccatum præsumptionis in 2. 2. q.185. art.1.

22 QVÆRO, Cum hic disponatur, vt non Monachus præfici non possit regimini Ecclesiæ regularis, vtrum in prouisione beneficiorum regularium, quibus animarum cura personarum sæcularium incumbit, seruanda sit forma examinis per concursum à Concilio Tridentino præscripta in cap.18. sess.24.

Pro solutione, vt clara à dubijs segregentur, duo casus sunt distinguendi. Primus casus est cum beneficia huiusmodi in titulum conferuntur. Secundus est cùm dantur in commendam.

In primo casu clarum est in collatione talium beneficiorum formam concursus non esse obseruandam. Etenim cum conferri debeant aut religiosis eiusdem Ordinis expressè professis si sint Præfecturæ,& Administrationes;aut ijs,qui habitū suscipere,& professionem emittere omnino renētur,si sint portiones Monachales,vel Canonicales, & consimilia beneficia administrationem non habentia,iuxta decretum Concilij in c.10.sess.14. & distinctionem, quam posui in c. Cum causam, in vltim. notab. supra eod. iam constat in eorum collatiōne nec debere, nec posse obseruari formam concursus, in qua notantur omnes concurrere volentes per edictum etiam publicum;& liberum est etiam alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre, quemadmodum præscribitur decreto d. c. 18. & eo magis, quia de beneficijs curatis Concilium egit specialiter in c.11.vers. Nec ibi aliqui, sess.25.de regul. vbi simpliciter mandauit neminem in ijs deputari nisi de consensu Episcopi Diœcesani,& prævio examine per eum,aut eius Vicarios faciendo. Vnde merito S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres consulta, an in beneficijs regularibus, & quæ regularibus conferri consueuerunt, concursus requiratur: Respondit non requiri, sed sufficere vt is regularis, cui conferri debet beneficium, sit ab Ordinario examinatus, atque probatus.

In secundo casu maior est difficultas.

23 Vnde reuoco in dubium, An in beneficijs regularibus Curatis,quæ Clericis sæcularibus commendari consueuerunt, obseruanda sit forma concursus præscripta decreto Concilij Tridentini d. c.18. sess.24.

Videtur respondendum non esse obseruandam: iam enim sæpius S. Congregatio declarauit decretum d. c. 18. non comprehendere beneficia regularia curata, quæ regularibus conferri consueuerunt, vt dictum est in primo casu. Ergo nec comprehendit illa, quamuis postea commen-

24 dentur à Summo Pontifice; quia commendæ non mutant statum beneficij, quod cessante commenda vacat eo modo, quo ante commen-

25 dam vacabat, vt colligitur ex gloss.1. in cap. Si constiterit de accus. & tenet Feder. de Sen. in tract. de rer. permut. qu. 15. dicens Ecclesiam vacantem, cum conceditur in commendam, finita commenda, dici vacare per primum modum, scilicet mortis, ea ratione, quia commenda non facit commendatarium Prælatum. Ergo durat antiqua vacatio; nam quandiu prouisum non est Ecclesiæ de Prælato, semper ecclesia vacare dicitur; vt per Hostien. in c. Ne pro defectu, infra eod. et sententiam Feder. de Sen. pluribus rationibus confirmat Romanus cons. 350. num. 3. Corn. cons. 66. colum 1. circa medium lib.3. Bertrand. cons.235. nu. 3. vol.3.in

26 antiq.Capic. decis.2.n.2. quod procedit nedum in commenda temporali, sed etiam in perpetua. Cassad decis.5. de priuileg. n.2. Sicut igitur non fuisset instituendus concursus beneficij regularis vacantis per obitum regularis; ita nec debet institui postquam est solitum commendari, cùm antiqua vacatio, cessante commenda adhuc durer. Accedit, quod Concilium d. cap. 18. dum instituit formam concursus,non videtur cogitasse de beneficijs regularibus commendatis. In his enim specialiter postea prouidit in c. 21. sess.25. de regul.vt quoties in posterum vacarent, non nisi Regularibus conferrentur. Vnde prouisio generalis præcedens non videtur referenda ad beneficia regularia commendata, de quibus subsequitur prouisio specialis, vt per Bart. in l. Quæsitum, §.Si fundum, n.16. ff. De fid. instrum. De-

27 nique appellatione ecclesiarum curatarum non comprehendi regularia commendata expressè videtur finxisse idem Concilium; nam cùm in c.8. sess.7. tribueris episcopo facultatem visitandi ecclesias etiam exemptas, quamuis curatas; quasi taliumi ecclesiarum nomine non venirent regularia commendata, eandem postea visitandi facultatem quoad hæc regularia nominatim episcopo concessit in c. 8. sess.21. Ideoque cum in c.18. nullam mentionem fecerit, vt potestas episcopi circa concursus institutionē extendatur ad regularia commendata; noluisse credendum est, c. Inter corporalia, vers. Si circa, de translat. episcopi l. vnica, §. Sin autem ad deficientis, C. De cad. toll. & tradit in specie Quintil. Mandos. in reg. 32. de impetr. benef. vacan. per obitum famil. Card. q.7. n.16.

Non obstat quod hodie commendæ æquiparentur titulis, vt per Gomes. in regul. de trienn. qu.5. Non enim inde sequitur, vt beneficium regulare, cum datur in commendam, comprehendatur à Concilio, quod ex declaratione Sac. Congregationis de sæcularibus tantum beneficijs intelligitur.

Nec similiter obstat quod etiam hoc casu videatur militare ratio Concilij considerata in princ. d. c.18. scilicet, vt dignioribus beneficia conferantur.Quia non propterea infertur vt Concilium voluerit comprehendere huiusmodi regularia commendata,cum alibi hortetur Summum Pontificem, vt deinceps illa conferat regularibus tantum, inter quos non cadit forma concur-

28 sus; sicut videmus nec parochiales iurispatronatus laicorum, nec vicarias perpetuas esse conferendas prævia forma huius examinis, quamnis in his quoque vigeat prædicta ratio, nempe quia de dictis parochialibus specialiter Concilium egit in d. c. 18. vers.Quod si Iuspatronatus, & de Vicarijs in c.7. sess.7. & c.11. sess 25. de regul. et propterea nec S. Congregatio eandem rationem attendit, dum declarauit beneficia regularia curata non comprehendi in d. c. 18. Prgterea in his, quæ exorbitant à iure communi,

29 sicuti est forma examinis per concursum, non fit extensio de casu ad casum etiam ex identitate rationis,vt notat gloss. in c. Constitutionem, in ver. Prorogamus, de regul. lib. 6. item gloss.

vnica, in cap. Quæ à iure, de reg. iur. eod. lib. & Bart. in extrauag. Qui sint rebelles, §. Transit, n. 3. Alias ponderationes ad supraseriptum dubium, & resolutionem S. Congregationis habes infra in cap. Cum sit ars, num. 37. & 40. de ætat. & qualit.

DE ELECTIONE.

Cap. Quia propter.

SVMMARIVM.

1 *Electio non seruata forma huius cap. non valet, & eligentes priuandi sunt pro illa vice potestate eligendi.*
2 *Electionis formæ sunt scrutinij, compromissi, & quasi inspirationis.*
3 *Electio per veram inspirationem est immediatè à Deo, nec redigitur ad aliquam formam iuris positiui.*
4 *Columba per quam Rauennates Archiepiscopi eligebantur, à coruo dicitur occisa.*
5 *Proœmium denotat causam finalem, & regulat totum dispositionem.*
6 *Forma hic statuta non sunt seruanda, nisi in electione illorum Prælatorum, per quorum mortem Ecclesiæ sunt viduatæ.*
7 *Ecclesia per quorum obitum viduata maneat, & n. seqq. vsq. ad num. 36.*
8 *Electio Episcopi fieri debet secundum formam huius Capituli.*
9 *Matrimonium spirituale inter Prælatum inferiorem, & Ecclesiam propriè non contrahitur, sed quasi matrimonium, & nu. 32.*
Electio Prælatorum Regularium facienda est secundum formas hic præscriptas, d. n. 9.
Quod procedit si Prælati Regulares sint intitulati, aliàs secus, nu. 14. & seqq.
10 *Electio Abbatum fieri debet iuxta hoc Capitulum. Si sint perpetui, secus si temporales, n. 14. & seqq.*
Abbas est nomen potius sollicitudinis, quàm honoris, d. num. 10.
11 *Dicitur tamen Pastor, & per eius obitum Ecclesia remanet viduata.*
Abbatiæ in multis æquiparantur Episcopatibus, ibid.
12 *Abbatissa dignitatem habet.*
13 *Et eligi debet iuxta hoc Capitulum.*
Si habeat monasterium in titulum, aliàs secus, num. 16. & seqq.
14 *Electio Generalium, & aliorum Superiorum Regularium etiam perpetuorum, qui monasteria non habent in titulum, fieri non debet secundum formam huius Capituli, & n. 18.*
15 *Sed sufficiunt singulares consensus Capitulorium, dummodo præstentur in communi.*
16 *Et electio fiat per vota secreta ad præscriptum Concilij Trid. & nu. 30.*
17 *Tridentinum Concilium, c. 6. sess. 25. de regular. expenditur.*
19 *Generales Cistertiensis, & Cluniacensis sunt etiam Abbates perpetui, ac proinde eligi debent secundum formam huius cap.*
20 *Electionis formæ, de quibus in hoc capitulo, non sunt sublatæ à Conc. Tridentino.*
21 *Scrutinij forma est incompatibilis cum forma Concilij Trident.*
22 *Electio Regularium, in qua duo vel tres suscipiunt voto eligentium, non est conformis dispositioni Conc. Tridentini.*
Et quid in electione Abbatissæ, num. 51.
23 *Idem si scriba communis det singulis electoribus plures schedulas cum nomine vnius tantùm eligendi.*
24 *Scrutinij forma est valde difficilis obseruatu.*
25 *Electio Superiorum Regularium per viam compromissi, vel quasi inspirationis, est sublata à Conc. Trid. & n. seqq. & n. 30.*
26 *Compromissarij non arctantur ad secretum.*
27 *Electio quasi inspirata qua dicatur.*
28 *Non est absolutè à Deo, sed quasi à Deo.*
29 *Subiacet legi positiuæ, & indiget canonica probatione.*
30 *Electio Superiorum Regularium fieri debet tamen per vota secreta.*
31 *Electio Prælatorum principalium Collegiatarum Ecclesiarum, qui generalem habent iurisdictionem, fieri debet secundum formam huius cap.*
32 *Prælati inferiores sunt quodammodo Sponsi Ecclesiæ.*
33 *Capitulum hoc est fauorabile, nec debet multum strictè interpretari.*
34 *Electio ad dignitates, personatus, & canonicatus in Cathedralibus Ecclesijs necessariò fieri non debet iuxta hoc cap.*
35 *Nisi aliud habeat consuetudo Ecclesiæ.*
In electione Papæ an sint seruandæ formæ scrutinij, compromissi, & quasi inspirationis, remissiuè, d. n. 35. in fin.
36 *Electionis per viam scrutinij primum substantiale est vt fiat per congregatos in vnum, & n. seq.*
2. *Vt Scrutatores assumantur à Collegio n. 42.*
3. *Vt Scrutatores sint tres, num. 45.*
4. *Vt Scrutatores sint de Collegio, nu. 45.*
5. *Vt vota singulorum exquirantur secretè, n. 47.*
6. *Vt exquirantur singillatim, num. 48.*
7. *Vt exquirantur vota cunctorum, num. 49.*
8. *Vt vota in scriptis redigantur, num. 53.*
9. *Vt vota in communi publicentur, num. 55.*
10. *Vt publicentur mox, num. 56.*
11. *Vt fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, n. 57.*
12. *Vt collatio fiat in continenti post publicationem num. 58.*
13. *Vt fiat communis electio, num. 59.*
14. *Vt eadem electio fiat statim post collationem, num. 60.*
15. *Vt electio fiat de illo, in quem maior, & sanior pars Capituli consentit, num. 61.*
16. *Vt electio sit verbalis, num. 63.*
17. *Vt electio non sit clandestina, num. 64.*
18. *Vt prædictorum omnium ordo seruetur, nu. 66.*
37 *Electionis actus non debet esse singularis, sed Collegialis.*
38 *Absentium vocatio non pertinet ad substantiam electionis, sed ad Iustitiam.*
Declaratur, num. 40.
39 *Electio ex contemptu aliquorum non vitiatur, sed cassari debet ipsis prosequentibus contemptum.*
40 *Electio fieri non potest nisi sint præsentes duæ partes vocandorum.*
41 *Et in numero duarum partium qui debeant computari.*
42 *Scrutatores non debent se vltrò ingerere, alioquin redderentur suspecti.*

Scru-

43 *Scrutatores si sint plures quàm tres, vitiatur electio.*
44 *Vtile per inutile vitiatur, vbi aliquid inducitur pro forma substantiali.*
46 *Doctori attestanti de stylo Curiæ non est credendum, & num.53.*
47 *Secretè quomodo exquirantur vota eligentium.*
49 *Scrutatores, ore proprio vota electorum scrutari debent.*
50 *Scrutatores duo secundum communem praticam scrutantur tertium.*
51 *Monialium vota in electione Abbatissæ debet Episcopus, vel Superior ante cancellorum fenestrellam audire, vel accipere.*
52 *Nec lecto affixa votum suum mittere possunt, sed Episcopus debet ad eas accedere pro votis accipiendis.*
53 *Eligentium vota debent in scriptis redigi, vel per Scrutatores, vel per tabellionem etiam extraneum.*
54 *Tabellio in electionis negotio potest esse laicus.*
55 *Publicatio est de forma electionis, non autem per quem fiat.*
56 *Dictio mox quid importet.*
59 *Electio communis post collationem votorum quæ forma fieri debeat.*
61 *Electio vt sit valida non sufficia vt quis habuerit maiorem partem suffragiorum, nisi etiam illa sit sanior, & idem in casu conuerso.*
62 *Procurator ad eligendum nomine absentis etiam legitimè impediti non potest esse qui non est de Capitulo.*
64 *Electio publicari debet in Capitulo, & tutum est vt etiam populo publicetur.*
65 *Electio clandestina, quæ dicatur.*
67 *Dies, & locus non sunt de substantia electionis, & num.69.*
68 *Etiamsi in Constitutionibus Ecclesiæ, vel Ordinis certus dies, aut locus sit præfinitus, nisi adsit decretum irritans.*
69 *Electio honestum est vt fiat in Ecclesia vacante, sed hoc non est de substantia, nisi aliud habeat consuetudo.*
70 *Scrutatores, vt sint fide digni non pertinet ad substantiam electionis, sed ad iustitiam.*
71 *Electio vt celebretur antequam cadauer Prælati sit traditum sepulturæ, non est de substantia.*
72 *Præses Capituli an sit de substantia electionis.*
Capitula celebrari nec solent, nec debent sine præsidente, ibid.
73 *Ad esse Collegij non requiritur, vt habent Prælatum.*
74 *Collegia cessante exemptione habent Ordinarium pro capite: exempta verò Papam.*
75 *Capitulum potest congregari ad antiquiore in defectum eius, ad quem id spectat de iure, vel consuetudine.*
76 *Forma electionis per compromissum, quæ sit, remissiuè.*

1 QVIA PROPTER. Statuit Concilium formas electionum, secundum quas prouideri debet Ecclesijs viduatis, cassans electiones aliter factas, & iubens contrafacientes pro illa vice eligendi potestate priuari. Secundò prohibet, in electionis negocio procuratorem constitui, nisi certa concurrant. Tertiò, præcipit electionem statim publicari, & reprobat clandestinas. Hoc dicit secundum Io. And. & est famosa, & principalis in titulo, vt inquit Card. in princ. Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur Constitutionis causa. In secunda Constitutio. Ibi, *Statuimus*. Secunda subdiuiditur in tres, quæ patent per §. Secunda ibi, *Illud*. Tertia ibi, *Electiones*.
2 Nota primò, ex hac constitutione tres formas
canonicæ electionis, videlicet Scrutinij, Compro-
missi, & Quasi inspirationis, vt hic per Bernard.
in figuratione casus, Cardin. Abb. Ioan. de Anan.
& alios cõmuniter in summario textus. Et quam-
uis Goffred. & Innoc. num.6. in ver. Per inspira-
tionem, senserint huiusmodi formas esse duas tan-
tum, eo quod electio, quæ fit quasi per inspiratio-
nem non sit forma, sed exceptio à formis; pon-
derantes textum in ver. Nisi. Nihilominus Com-
postell. num.27. in ver. Nisi fortè, & post eum
Io. Andr. num.37. in eod. ver. asserunt non esse
peccatum si dicatur esse forma, cum aliquam ha-
beat formam, vt per eos, et hic iunge quod di-
3 cam infra nu.28. & seq. Rursus etsi Host. nu.51.
senserit quatuor esse formas, & sub illa dictione,
quasi, latere etiam veram inspirationem, & ista-
rum formarum hunc esse ordinem, vt primò re-
curratur ad formam Inspirationis, quæ est imme-
diatè à Deo. Secundò, ad formam Quasi-inspi-
rationis, quæ est quasi à Deo. Tertiò, ad formam
Compromissi, quæ est ab homine. Quartò, ad
Scrutinij, quæ est à Canone: tamen primum
dictum, videlicet formas substantiales electionis
non esse nisi tres, tenent communiter omnes, &
magis consonat litteræ huius textus, qui cum
mysterio posuit illam dictionem *quasi*, quæ est ve-
risimilitudinaria, & non veritatis expressiua, se-
cundum Host. num.50. in ver. Quasi per inspira-
tionem; nempe vt excluderet veram inspiratio-
nem, quæ redigi non debet, nec potest ad aliquam
formam iuris positiui, cum illum, qui nec fallit,
nec fallitur, habeat Authorem, cap. A nobis, il
secundo, infra de sent. excom. cap. Duæ, 19.q.2.
& talis fuit electio B. Ambrosij, B. Nicolai, & B. Se-
ueri, de quibus in §. His omnibus, 61. distinct.
4 Hæc tamen secundum Host. d. num.51. peccatis
nostris impedientibus, raro, aut numquam oc-
currit: adeo vt fabulosè dici soleat, columbam
illam, per quam olim Archiepiscopi Rauennates
eligebantur, à coruo occisam fuisse, vt hic refert
Io. Andr. num.40. vers. Vnde & dicitur.
5 Secundò nota verba illa textus, *Ecclesijs vidua-
tis*, quæ cum sint posita in procemio Constitutio-
nis, designant causam finalem, & regulant totam
dispositionem, vt l.1. ff. de orig. Iur. L. vlt. ff. de
hæred. instit. Oldrad. cons. 103. Quæstio est, vers.
Secundo ex hoc, Lapus allegat. 101. In Ciuitate,
num. 24. vers. Circa secundum, Bart. in l. Cum ij,
num 4. & in §. Eam transactionem, ff. de transa-
6 ction. Vnde dispositio huius cap. locum non ha-
bet nisi in electione illorũ Prælatorum, per quo-
rum obitum Ecclesiæ remanent viduatæ, & sine
Pastore, prout hic notat glossa prima, quæ à Do-
7 ctoribus cõmuniter recipitur. Contrahitur enim
inter Prælatum, & Ecclesiam spirituale coniu-
gium, cap. Sicut vir. 7. quæst.1. cap. Requisisti, de
testam. cum simil. Ac proinde sicut vxor carnalis
per obitum viri remanet vidua, c. Vidua, 34. dist.
ita & Ecclesia per obitum Prelati, & sponsi spi-

tituralis, vt cap. Inter corporalia, §. Sed neq; infra de transl. Episc.

8 Hinc deducitur primò, vt in electione Episcopi indistinctè seruaudę sint formæ hic præscriptę, quia Episcopus propriè est sposus ecclesię, & inter ipsum, & Ecclesiam propriè matrimonium spirituale contrahitur, vt loquuntur iura prællegata, & plenè probaui in cap. Quanto, num. 5. de transl. Episc. post Turrecr. in d. c. Sicut vir. 7. q. 1. Vnde cum in Episcopo præcipuè verificentur verba huius Constitutionis de Ecclesia viduata, c. Ne pro defectu, supra eod. nulli dubium est, quin ad eius electionem sit procedendum altera ex formis hic statutis à Concilio Generali. Et in hoc post glossam primam, & Abb. Antiq. hic num. 2. in fin. conueniunt omnes, teste Bellam. num. 3.

9 Deducitur secundò, vt formæ hic præscriptæ sint etiam seruandæ in electione Prælatorum Regularium: nam etsi inter Prælatos inferiores, & Ecclesiam propriè, & strictè spirituale coniugium non contrahatur, vt tenent Archid. in cap. Sicut vir. 7. q. 1. Butr. in cap. fin. num. 15. & ibi etiam Abb. num. 5. supra de postul. Prælator. tamen inter eos est quasi matrimonium, vt probat textus optimus in cap. Ne pro defectu, supra eodem, vbi Pontifex æquiparat Ecclesias Cathedrales, & Regulares, & illorum Prælatos appellat Pastores, & per illorum mortem dicit Ecclesias viduatas; Vnde meritò hæc Constitutio etiam in eorum electionibus seruanda est; & ita hic firmant gl. 1. Ioannes, Tancredus, Vincentius, Philippus. Host. relati à Bellamera num. 3. item Abb. Antiq. nu. 3. & alter Abb. num. 7. vers. Circa, & num. 8. vers. Et placet, Rota decis. 5. in princ. de elect. in Nouis, Franciscus Marc. decis. 991.

10 Et quamuis Roffredus in libro vbi tractat de Monachis, §. Videamus vltimo, vers. Illud autem frequenter, relatus hic à Io. And. num. 59. dixerit, pronunciatum fuisse de mandato Papæ hanc Decretalem non habere locum in electione Abbatum, quia Abbas non dicitur propriè Pastor, & est nomen solicitudinis potius, quà m honoris,

11 cap. Hoc tamen, 17. quæst. 2. tamen secundum Io. Andr. d. nu. 59. Pastor dicitur, vt in cap. Officij, supra eod. & Abbatiæ in multis æquiparantur Episcopatibus, cap. Cupientes, supra eod. &

12 cap. Si postquam, lib. 6. & ne dum Abbas, sed etiam Abbatissa dignitatem habet, vt c. Indemnitatibus, §. Verum, infra eod. lib. 6. Quare ipsemet Roffredus infra eod. lib. 6. iuxta principium, §. Attende, contrarium dixerat, idest Decretalem, seruandam esse etiam in electione Abbatum. Et hanc partem amplectitur hic Io. Andr. num. 59. dicens notabiliter ita tenere omnes, & ita seruari, & eum sequuntur hic Bellam. nu. 3. Butr. nu. 20. Cardin. num 2. in prima quæst. Anchar. itidem in prima quæst. Imol. num. 3. & Abbas numer. 7. in fin. & num. 8. Syluest. in ver. Electio, secundo, num. 2. vers. Eod. modo, vbi testatur opinionem Roffredi communiter reprobari, Rota d. decis. 5. in princ. iuncto num. 2. & apud Card. Seraphin. decis. 647. & nouissimè in causa Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. coram Coccino, ver. Quod autem, & coram eod. in Treueren. Abbatiæ S. Maximini

13 20. Nouembris 1624. in princ. Et idem intellige de Abbatijs Monialium, saluo eo quod habetur in c. Indemnitatibus, §. Vt autem, infra eod. lib. 6. secundum Io. Andr. hic num. 59. vers. Et idem intelligas, cui consentiunt Bellam. num. 3. vers. Dic ergo, vbi ait ita seruari, Cardin. in secunda quæst. & Anchar. in prima quæst. vers. Hoc tamen contrarium, dicens, ita omnes tenere. Licet Abb. Antiq. nu. 4. dixerit in Abbatijs, & Monasterijs Monialium hoc non habere locum, quia mulieribus propter simplicitatem est licitum iura ignorare, l. Regula, ff. De iuris, & facti ignoran.

14 Cæterum aduerte ne decipiaris, quia suprascripta illatio venit declaranda, vt procedat tantummodo in Abbatibus perpetuis, & alijs Prælatis, qui monasteria obtinent in titulum, non autem in Abbatibus temporalibus, & alijs Superioribus Regularibus non intitulatis: tales enim non sunt Sponsi Ecclesiæ, nec per mortem

15 ipsorum Ecclesia dicitur viduata; ideoque in eorum electione non sunt necessariæ formæ hic præfinitæ, sed sufficiunt singulares consensus Capitularium, dummodo præstentur in communi, & omnibus collegialiter congregatis, & electio fiat à maiori, & saniori parte Capituli, ad quod allego bonam glossam in c. Sicut in ver. Forma

16 infra eod. lib. 6. Et probatur satis clarè in decreto Concilij Triden. c. 6. sess. 25. de regular. quo statuitur, vt electio quorumcumque Superiorum, Abbatum temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, fieri debeat per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur; alioquin electio

17 irrita sit. Pondera primò, quia Concilium ibi non loquitur simpliciter de Abbatibus, sed de Abbatibus tẽporalibus, innuens per hoc se noluisse immutare formam huius Decretalis quoad Abbates perpetuos, & alios intitulatos; sed tantummodo nouam formam præscribere voluisse in electione aliorum Superiorum Regularium, qui intitulati

18 non sunt. Item pondera, quia Concilium dum loquitur de electione Generalium, & aliorum officialium, cum mysterio non repetit ver. illud *temporalium*; quid tales siue sint perpetui, siue temporales non sunt sponsi Ecclesiæ; & propterea eligi non debent secundum formas hic statutas à Concilio Lateranen. sed per vota secreta ad præscriptum Conc. Trident. & Constitutionum cuiusque ordinis, vt communiter seruatur, & olim declarauit sacra Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum; nam cùm esset quæsitum An dispositio Concilij, c. 6. sess. 25. de regul. volens Superiores eligi per vota secreta, intelligatur ne dum in temporalibus, sed etiam in perpetuis Superioribus: sacra Congre-

19 gatio cens. intelligi etiam de perpetuis. Verum hoc intelligas, nisi Superiores huiusmodi essent perpetuò intitulati in aliqua Abbatia, vel monasterio, vt contingit in Generali Cisterciensi, qui est Abbas perpetuus Cistertij; & in Generali Cluniacensi, qui similiter est caput ordinis, & perpetuus Abbas monasterij Cluniacensis, vt innuitur in Concilio Tridentino, c. 11. sess. 25. de

20 regular. Tales enim, sicut alij Abbates perpetui, sunt eligendi secundum formas huius Decretalis, cui Concilium Tridentinum nõ derogauit, quemadmodum & Rota censuit in d. Treueren. Abbatiæ, vers. Neque etiam, coram Coccino, formam enim tot laboribus, & vigilijs adinuentam Concilium censeri non debet vno verbo subuertere voluisse, vt legitur in c. Ecclesia vestra, il secondo ad fin. infra eod.

Sed

21 Sed in electione aliorum Superiorum Regula-
rium, qui Ecclesias non habent in titulum, non
modo non sunt seruandæ formæ huius Decreta-
lis, sed nec seruari possunt, quia non compatiun-
tur cum forma præscripta à Concilio Tridentin.
Et quidem quoad formam scrutinij hoc patet
euidenter, primò quia ex præscripto huius tex-
tus assumendi sunt tres scrutatores, qui vota
eligentium ore proprio exquirant, vt dicam in-
fra in septimo substantiali huius formæ num. 49.
hoc autem seruari non potest secundum formam
22 electionis Conc. Tridentini: nam proposito du-
bio, An electio facta per scrutinium vbi duo, vel
tres suscipiunt vota eligentium, sit conformis
dispositioni expressæ, c. 6. sess. 25. de regular sa-
cra Congregatio cens. Non esse. Deinde ex præ-
scripto huius cap. vota eligentium debent in
scriptis redigi per ipsos Scrutatores, vel per ta-
bellionem. Idque substantiale est, vt dicam in-
fra in 8. substantiali. At secundum formam
electionis Conc. Tridentini hoc non potest obser-
23 uari, cum debeat esse secreta; ideoque cum con-
sueuisset fieri electio Superiorum hac forma, vt
eligeretur scriba communis, qui singulis electo-
ribus tres schedas tribuat, in quarum singula sit
scriptum nomen alicuius eligendi ab alijs diuer-
sum, & elector, schedis de manu Scribæ acceptis,
quam ex eis elegerit pro voto suo tradat, alijs
duabus laceratis: cumque audiuisset in quadam
electione scribam vnam tantùm schedulam aliqui
bus, vel duas, in quibus idem nomen contine-
batur, tradidisse: fuit dubitatum an esset seruata
forma præscripta, c. 6. sess. 25. de regular. S. Con-
gregatio cens. electionem nullam, quia scriba
potuit reuelare.

Demum secundùm formam huius c. Substan-
tiale est vt vota electorum publicentur in com-
muni, vt dicam infra in 9. Substantiali. At se-
cundum formam Conc. Tridentini viceuersa sub-
stantiale est, vt eligentium vota nunquam pu-
blicentur, vt in d. c. 6. Ergo implicat contradi-
ctionem, vt in electione Superiorum Regularium,
quæ fieri debet secundum formam d. c. 6. seruetur
forma scrutinij præscripta in hac decretali.

24 His addo fuisse admodum rationabile, vt Re-
ligiosi exempti essent à forma scrutinij hic præ-
scripta, quia illa est difficillima obseruatu ob
quam plurima substantialia, quæ insunt huic
formæ, vt patebit infra à num. 36. vsque ad n. 67.
adeo vt Iuristæ practicam ignorantes in ea de-
ficiant, vt inquit glos. in c. Cum expediat, in
ver. Inquisitis infra eod. lib. 6. & Abb. hic num. 16.
in fin.

25 Quo verò ad formam compromissi, & quasi-in-
spirationis id ipsum patet, quia cum Tridentina
Synodus voluerit electionem aliter fieri nō posse,
quàm per vota secreta, & nomina electorum
nunquam publicari; vtique per hoc excluditur
26 forma compromissi, & quasi-inspirationis: neu-
tra enim est secreta, cum compromissarij ad se-
cretum non arctentur, vt notat glossa in c. Cum
dilectus, in ver. examinatis, supra eod. Butr. hic.
num. 45. & in d. c. Cum expediat, num. 10. Ele-
27 ctio verò quasi inspirata fiat cum omnes afflati
Paraclito, ad instar Apostolorum vno ore lo-
quentes eligunt; vt hic per Host. num. 51. & Io.
28 Andr. num. 40. Neque obstat quod huiusmodi
electio cùm sit à Deo, non potuerit tolli per le-
gem positiuam Conc. Tridentini, quia quæ spi-
ritu Dei aguntur, non sunt sub lege, c. Duæ, 19.
qu. 2. c. Licet, infra de regular. nam respondetur,
electionem quasi per inspirationem non esse ab-
solutè à Deo, sed quasi à Deo, tamen Host. nu.
51. quia sic præsumitur; non tamen adeo est
29 certum, quin possit esse contrarium; vnde & ta-
lis electio propter dubium subiacet legi positi-
uæ, & eget canonica probatione, & confirma-
tione, c. Nisi cum pridem, de renunciat. c. Cum
ex iniuncto, de hæret. & hic firmant Host. in d.
num. 51. Io. Andr. num. 40. cum quibus alij tran-
30 seunt meritò, cum Chartusiani dubitauerint An
in electione Superiorum possit procedi ne dum
per viam scrutinij, sed etiam inspirationis, vel
compromissi: sacra Congregatio Concilij cen-
suit electionem horum Prælatorum Regularium
debere fieri tantum per vota secreta, vt se habent
verba propria Concilij d. c. 6.

31 Deducitur tertiò, vt formæ hic statutæ seruari
etiam debeant in electione Prælatorum princi-
palium Collegiatarum Ecclesiarum etiam sæcu-
larium, qui in spiritualibus generalem habent
iurisdictionem in ijsdem Ecclesijs, vt concludit
glos. 1. hic, Goffred. Innoc. Compostel. & Host.
quos refert, & sequitur Io. Andr. num. 60. in glos.
ibi, *Collegiatis*, Abb. Antiq. num 3. Bellam. eod.
num. vers. Tertio die, Syluester in ver. electio se-
cundo num. 2. vers. Nec arbitror. dummodo ta-
men Collegium sit tale, & tantum, vt possint
32 formæ seruari, secundum Io. Andr. vbi supra. Ra-
tio est, quia etsi Inferiores Prælati non sint pro-
priè sponsi Ecclesiæ, nec cum eis propriè sit ma-
trimonium spirituale, sed cum Episcopo, tamen,
vt tetigi supra num. 8. & docet sanctus Thomas
in quarto dist. 20. art. 4. q. 1. & dist. 24. qu. 3. art. 3.
tamen & ipsi quodammodo sponsi appellantur,
c. Sicut in vnaquaque, 21. qu. 2. secundum gloss.
& alios præallegatos, & ver. *Viduata*, in hac ma-
teria non debet capi ita strictè, quin porrigatur
etiam ad Prælatos, & Pastores inferiorum Ec-
clesiarum, vt patet in d. c. Ne pro defectu. Supra
33 eodem, præsertim verò quia hæc Decretalis est
fauorabilis, cum emanauerit ad summouenda
Ecclesiarum pericula, & impedimenta, vt pa-
tet ex principio textus, vnde non debet multum
strictè intelligi, vt perpendunt Abbas hic nu. 9.
& Syluester in ver. electio 2. n. 3.

34 Deducitur quartò, vt in alijs dignitatibus, per-
sonatibus, & Canonicatibus Cathedralium Ec-
clesiarum locum non habeat hæc cōstitutio, quia
per eorum mortem Ecclesiæ non remanent vi-
duatæ, cum non ipsi, sed principales Prælati sint
sponsi Ecclesiæ, & in hoc resident hic glossa pri-
ma in fin. Goffred. Innoc. & Compostell. Specu-
35 lat. hoc tit. in fin. & Guil. Man. c. 21. Vbi idem
tenet, nisi consuetudo Ecclesiæ habeat, vt etiam
in illis dignitatibus seruentur formæ, ad quod
facit c. penult. de offic. delegat. lib. 6. Et quam-
uis contradicat Host. hic paulò ante nu. 13. vers.
Sed contra, existimans hanc decretalem habere
locum in omnibus beneficijs, quorum electio,
vel collatio ad aliquod Collegium pertinet; eo
quod hæc fuerit mens conditoris; & vbi dicit
textus, Ecclesijs viduatis, Host. subaudit, vel
destitutis ministris: tamen primos sequitur Io.
Andr. hic num. 60. in ver. Collegiatis, & in c. Sicut
cum, in glos. ordinar. in ver. Formam, infra eod.
lib. 6.

libr. 6. cui consentiunt hic Bellam. num.3. vers. quartò dicas, Abbas num.7. in ver. Ecclesiæ viduatæ, dicens, in hanc partem inclinare communiter Doctores, & subaudirionem Host. destruere hanc litteram, & communiter non teneri, nec esse rationi consentaneã, tum quia vbi agitur de modico præiudicio non est necessaria tanta solemnitas, tum quia non deficit Superior, qui possit difficultatibus occurrentibus prouidere, atq. in c.Vbi periculum,in princ. infra eod.lib.6. & c. Licet in fin.supra. eod. & sequitur totidem verbis Syluester in ver. Electio, secundo, num.2. vers.& consequenter. An autem in electione Romani Pontificis hodie seruandæ sint formæ scrutinij, compromissi, & quasi-inspirationis, latissimè, in c.Licet de vitanda, supra eod.

36 Vltimò nota octodecim substantialia formæ electionis per scrutinium, quæ ex hac Decretali colliguntur, secundum Io. Andr. num. 28. quem Doctores communiter sequuntur.

37 Primum substantiale est,vt electio fiat per congregatos in vnum, ita vt actus electionis non fiat singulariter, puta in Camera, sed Collegialiter, & in communi, vt innuitur in tex. ibi, Præsentibus omnibus, &c. & habetur apertius in cap. In Genesi, infra eod. & hic notant Innoc. num. 1. dicens esse de forma vt Capitulum congregetur, Host. num 17. in ver.Assumantur, Io.And. nu.28. Butr. num.20 vers. Ad intellectum, Cardin nu.3. in septim. quæst. & Abb. nu.12. glos. in cap.1. in ver. Tractatus, de reb. Eccles. non alienan. lib.6.

38 Non tamen intelligas esse de substantialibus formæ, vt vocentur absentes, hoc enim ad substantiam electionis non pertinet, sed ad Iustitiam.

39 Et ideo ex contemptu aliquorum electio non vitiatur, sed retractari debet ipsis prosequentibus contemptum, vt cap. Quod sicut, & cap. Bonæ, supra eod. & infra cap.Ecclesia, it secondo,& hic declarant Io. Andr. Card. & Abbas locis citatis. Itaque de substantia est, vt electores congregentur in vnum, non autem vt omnes sint præsentes, & in hoc cõueniunt omnes teste Bellam.hic n.11.

40 Dummodo tamen sint præsentes duæ partes eorũ, qui ad electionem vocari debent; aliàs enim non esset ibi Capitulum, seu Vniuersitas: Sed si duę partes sint præsentes; tunc valebit quod maior pars disposuerit, vt notatur in l.Nulli, & in l.Plane, ff.Quod cuiusq.vniuers. nom. & per Bellam. d. num.11. & Abb. nu.12. & Petr. à Biaxio in Direct. Election. in 3 parte.cap.6.nu.3. vers.Et iura quæ dicunt,& secundum hoc si vocales essent duodecim, & quatuor essent contempti, valeret electio facta à quinque ex octo præsentibus: Secus si essent contempti quinque, quia tunc non essent ibi duæ partes constituentes Capitulum,

41 quod bene nota. In numero autem duarum partium non sunt computandi, nisi qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, vt firmat Abb. hic num.5. & Petr. à Biaxio d. cap.6.nu. 4. ad quod vide glos. magnam in cap. Indemnitatibus, §.Sanè, in ver. Non obstante, de elect.lib.6. & in Clem. Quod circa, in ver.Qua in facto, eod. tit. & circa numerum duarum partium vide omnino distinctionem, quam ex mente Canonistarũ ponit Abb. in d. cap.Cum omnes, num.13. de Constitut.

42 Secundum substantiale est, vt scrutatores assumantur à Collegio, vt patet ex littera ibi, assumantur. Non enim debent se vltrò ingerere, alioquin redderentur suspecti, vt leg.Quæ omnia, ff De Procurat.& post Vincent.hic notant Abbas Antiq. num.7. in ver Assumantur, Host. num.17. in eod ver. Io.Andr. num. 10. & num.28 vers.Secundum, Cardin. num.3. in 8. quæst. & alij communiter. Et quamuis Abb. num.13. dubitet an hoc sit de substantia, & putet electionem valere si tres de Capitulo alijs videntibus, & tacentibus incipiant aliorum vota scrutari,quia cum agatur de re meritoria, & concupiscibili, tacentes habentur pro consentientibus,vt in simili notat glos. in cap.Sicut cum, in ver.Formam,infra eod.lib 6. tamen non videtur recedendum à communi opinione. Quid enim si illi, qui se vltrò ingerunt, essent potentes, & terribiles; adeo vt electores non auderent contradicere? ad hoc leg.vn. C.Si Rect.Prouin. l.Si per impressionem,C.Quod met. caus. l.vn. C.Si quacunque prædit. potest. Et cap. Quisquis, iusta eod. Vnde Concilium summa cum ratione statuit, vt scrutatores à Collegio expressè assumantur, & ipsemet Abbas fatetur tutum esse ita seruare.

43 Tertium substantiale est, vt scrutatores, qui assumuntur, sint numero tres, non plures, nec pauciores; Idque substantiale esse firmant hic Host.num.17. & 43. Io.Andr. num.28. vers. Tertium, Bald. num.31 Butr. num. 22. vers. Dicitur sexto, Card. nu.3. quæst.13. Anchar. col.1 in fin. Imol nu.7.& communiter Doctores, vt testatur Abbas nu.13. vers.Tertium substantiale, Syluest. in ver. Elect. secundo, num.12. Petr. à Biaxio in

44 Direct. Elect. part.3. cap 23. . . . . Et quamuis glos. hic in ver.Sanior,Tancred.Vincent.& Innoc. num.4. existiment hunc ternarium numerum non esse de substantia; quia qui plus facit, non videtur facere contra, & superflua non vitiant: tamen prima opinio magis consonat huic litteræ, quæ dicit, *assumantur tres*, & ibi incipiunt substantialia formæ, secundum Host.num. 17. in ver. Tres, & Io. Andr. num.9. in ver. Assumantur. Et regula Vtile per inutile non vitiatur, locum non habet, vbi aliquid inducitur pro forma substantiali, vt in terminis electionis tradit Romanus, cons. 66. Vidi eximiè D. à n. 2. vsque in fin. Vnde áj communi opinione non esse recedendum in consulendo, aut iudicando, vt inquit Bertrau. cons. 187. num. 1.

45 Quartum substantiale est, vt ijdem scrutatores sint de Collegio, vt est expressum in littera ibi, *De Collegio*: & tenent Compostell. nu. 5. in fin. vers. De Collegio. Host. num. 43. Ioan. And. num. 10. Butr. num. 22. vers. Dicitur septimò. Cardin. num. 3. quæst. 12. Anchar. col. 2. vers. Circa hoc, Imol. num. 8. & Abb. num.13. vers. Quartum substantiale. Rota in prælleg. Meten. monasterij, vers. Neque est verum, & in dicta Treueren. Abbatiæ, vers. Et quod etiam coram Coccino. Nec refert quod aliqui lentiant non esse de substantia, vt scrutatores sint ex corpore Collegij, sed posse etiam aliunde assumi, inter quos glos. in vers. Sanior. Vincent. & Tancred. hic Mandagot. de elect. nouor. Prælator, c.23. in ver. Irritari, qui amplius attestatur in Curia confirmatam fuisse electionem Abbatis Tullen. Licet in ea fuissent assumpti sex scrutatores, nempe tres de Collegio, & tres extra Collegium, vt refert Cardin. hic num.3. qu. 12. vers. at iuxta Manda-

Mandagotthum, Quandoquidem à prima opinio-
ne quæ conformis est huic litteræ, & magis com-
46 muniter tenetur, non est aliquatenus receden-
dum; & confirmatio illa potuit concedi ex gra-
tia, non autem ex eo, quod electio valida esset,
vt perpendit Rota in decisionibus proxime cita-
tis, vbi etiam dixit non esse credendum Hostien-
si in summa huius tituli, §. Qualiter facienda,
col. 4. vers. Assumendum, & alijs nonnullis atte-
stantibus secundam opinionem esse receptam
in curia, ex traditis per Mohedanum, decis. 2. &
3. de consuet.

47 Quintum substantiale est, vt vota singulorum
exquirantur secretè, vt patet ibi *secretè*: & tenet
glossa in ver. Sanior. Host. nu. 43. vers. Tertium
est. Ioan. Andr. num. 28. vers. Quintum. Abb.
num. 13. eod. vers. & reliqui omnes. Et dic *secre-
tè*, id est non in communi, secundum Goffred.
sed seorsim ab alijs, qui habent ius in electione,
vt per Host. num. 28. in ver. Qui secretè, & Ab-
batem Siculum vbi supra, putà in angulo Capi-
tuli, secundum Abb. Antiq. num. 8. in ver. Qui
secretè; idque ob eam rationem, vt quisque libe-
riùs votum suum possit exprimere, exemplo te-
stium, qui propterea secretò, & seorsim ab alijs
sunt examinandi, c. Venerabili, infra de testib.
vt hic per gloss. in vers. Secretè. Host. & Abb.
Siculum locis citatis.

48 Sextum substantiale est, vt vota eligentium
exquirantur singulatiter, vt in littera ibi, *& si-
gillatim*. Non ergo exquiri debent bini, vel tri-
ni, sed vnus post alium, sicut seruatur in testi-
bus, qui non debent plures commisceri in exami-
natione, aliàs depositio nulla esset, vt in d. cap.
Venerabili, & in c. Cum caussam, de testib. Id-
que inter substantialia electionis recenset glossa
hic in ver. Sanior. Host. n. 43. vers. Tertium. Io.
Andr. n. 2. 28. vers. Sextum, & Abb. n. 15.

49 Septimum substantiale est, vt exquirantur vo-
ta omnium præsentium, vt habetur in textu ibi,
Vota cunctorum. Ergo si vel vnus ex præsentibus
omittatur, àut non exquiratur à tribus scruta-
toribus, sed ab vno, vel duobus tantum, irrita
est electio, vt hic per Ioan. Andr. num. 14. Cum
quo Abb. num. 16. & cæteri consentiunt: & ver.
exquirantur, intellige, scilicet per se, & ore pro-
prio, idest interrogando electores in quem con-
sentiant, & quo zelo, ac de illius meritis, & qua-
litate; hoc tamen non est de substantia, sicut de
substantia est vt exquirant; & ita hic notant In-
noc. n. 6. Host. n. 30. Butt. n. 25. & Abb. in 3. not.
Specul. in tit. de elect. §. 1. n. 17. quos sequitur Ro-
50 ta in d. Treueren. Abbatiæ, vers. Tertio, coram
Coccino: & hoc intelligas quantum ad scruta-
tores respectu aliorum electorum: respectu au-
tem ipsorum quamuis diuersæ tradantur practi-
cæ; tamen verior, & communis practica est, vt
duo ex ipsis scrutentur tertium, secundum In-
noc. hic num. 6. in ver. Cunctorum, Compostell.
eod. num. Host. num. 43. vers. Sed quis inquiret.
Ioan. Andr. num. 18. Butt. num. 26. Abb. num. 9.
vers. Quartò quæritur, & alios apud Rotam in
Treueren. Abbatiæ, vers. Secundo, & ex his signa
differentiam inter formam scrutinij inductam ex
hac Decretali, & formam inductam à Concilio
Tridentino in electione superiorum Regularium,
quæ ita debet esse secreta, vt non sit canonica,
51 si duo, vel tres vota electorum excipiant, vt di-
xi supra, num. 22. Licet secus sit in electione Ab-
batissæ sanctimonialium, quia ex decreto Con-
cilij Tridentini c. 7. in fin. sess. 25. de regular. Epi-
scopus, siue alius superior ante cancellorum
52 fenestellam debet vota singulorum audire, vel ac-
cipere. Quinimò S. Congregatio eiusdem Con-
cilij interpres à Canonicis Regularibus consulta,
An Moniales lecto propter morbum affixæ vo-
tum suum ad electionem superiorum mittere
possint: Respondit non posse, sed qui accipien-
dis, custodiendisq; votis præfecti erunt, debebunt
accedere, & ab eis vota accipere.

53 Octauum substantiale est, vt vota electorum
in scriptis redigantur, vt in textu, ibi *in scriptis
redacta*. Et hoc esse de forma substantiali tenet
glossa hic in vers. Sanior. Host. num. 31. Ioan.
Andr. num. 28. vers. Octauum. Abb. num. 16.
eodem vers. & cæteri omnes: & quod dicit in
scriptis redacta, intellige vel per ipsos scrutato-
res, vel per Tabellionem etiam extraneum, se-
cundum glossam in ver. Redacta. Innoc. num. 6.
Hostien. d. num. 31. & Ioan. Andr. num. 19. Nec
refragatur, quod vota secretò sint scrutanda:
quia hoc debet intelligi quantum ad ipsos ele-
ctores, qui non debent vota sua palam aperire;
non autem quantum ad personas necessariò ad-
54 hibendas, vt declarat præcitata glossa, cum qua
Doctores communiter transeunt. Imò Tabellio
in huiusmodi actu adhibendus non solùm potest
esse extraneus à Collegio, secundum Innoc. vbi
supra, sed etiam laicus: & quamuis contradicant
Host. Ioan. Andr. & alij plures in c. Sicut te,
infra Ne Cleric. vel Monach. tamen hæc opinio
non solum est verior, & communior, & vbique
recepta ex consuetudine, vt hic per Abb. num. 10.
Sed etiam reperitur hodie approbata à Concilio
Tridentino in cap. 10. sess. 22. vbi patet Notarios
etiam Imperiali, vel Regia authoritate creatos,
& sic laicos posse hoc officium exercere etiam
in negotijs, litibus, & causis ecclesiasticis, ac
spiritualibus quandiu ab Episcopo minus idonei
reperti, vel in officijs delinquentes suspensi non
fuerint: quem locum ad hoc plenius expendi in
d. c. Sicut te, n. 64. & seqq. & adde quod in pro-
posito scripsi in c. Quisquis, n. 19. & seqq. supra
eodem.

55 Nonum substantiale est, vt vota postquam
fuerint in scriptis redacta in communi publicen-
tur, vt patet in text. ibi, *publicent in communi*,
idest in Capitulo. Quam publicationem similiter
esse de forma substantiali firmat glossa præalle-
gata in ver. Sanior, Host. num. 44. vers. Quintum
est, Io. Andr. num. 28. vers. Nonum, Abb. nu. 16.
eod. vers. & consentiunt alij. Publicatio autem
fieri potest ab omnibus scrutatoribus, vel ab
aliquibus ipsorum, vel à Capitulo; non enim est
de forma per quem fiat, secundum Innoc. nu. 6.
in ver. Publicent. Sed tu dic vt per Cardin. in 32.
quæst.

56 Decimum substantiale est, vt publicatio hu-
iusmodi fiat mox postquã vota fuerint in scriptis
redacta, vt patet in text. ibi, *mox*, idest inconti-
nenti, nullo actu contrario intermedio, vnico
contextu, instar instrumenti, vt l. Hæredes palam,
in fin. ff. De testam. secundũ glos. hic in ver. Mox,
Innoc. num. 6. in eodem ver. & Cardin. quæst. 31.
Et quamuis nonnulli putauerint istud *mox* non
esse de forma, vt Compostell. nu. 11. in ver. Mox
publi-

publicent, tamen contrarium tenet Ioan. Andr. n.28. vers. Decimum, & est tutius, & communius, secundum Cardin. vbi supra, & Abb. numer.16. vers. Decimum,

57 Vndecimum substantiale est, vt votis publicatis fiat plena collatio, vt constat ex littera ibi, *collatione habita*, idest numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, vt in cap. In Genesi, infr. eod. & hic declarat glossa in ver. Collatione, quod similiter esse de forma tenet prædicta glossa in ver. Sanior, cum qua Io. Andr. nu. 28. vers. Vndecimum, Abb. nu. 16. eodem vers. & reliqui transeunt.

58 Duodecimum substantiale est, vt huiusmodi collatio fiat incontinenti postquam vota fuerint publicata: nam *mox* illud positum in publicatione votorum post scrutinium, debet censeri repetitum in collatione, & electione; & quamuis aliqui discrepent, tamen hoc approbant Io. Andr. post Philipp. & Host. in cap. Cum post petitam, nu. 9. in glos. 2. infra eod. lib. 6. & idem Io. Audr. hic num. 28 vers. Duodecimum, & Abb. num. 16. eod. vers. dicens hoc esse tenendum, per l. Cum Antiquitus, C. De testam.

59 Decimum tertium substantiale est, vt post habitam collationem sequatur communis electio, vt patet in littera ibi; [Is collatione habita eligatur,] & tenet glo. in ver. Sanior, Ioan. Andr. num. 28. vers. Decimumtertium, & Abb. nu. 16. eod. vers. quod ita intelligendum est, vt electio fiat ab vno ex Collegialibus nomine Capituli, & per ver. Singulatis numeri, vt cap. Sicut cum, infra cod. lib. 6. cap. Cum ab vno, de sent. & re iudic. eod. lib. secundum Io. Andr. & Abb. loc. cit. Porrò ex Constitutionibus Ordinis Prædicatorum dist. 2 de elect. Magistri Ordinis, c. 4. §. 5. in glos. 1. in fin. Facta collatione numeri ad numerum, fit communis electio in hunc modum, videlicet; ego N. vice mea, & omnium electorum mecum consentientium eligo Fratrem N. in Magistrum Ordinis Prædicatorum.

60 Decimum quartum substantiale est, vt ipsa communis electio fiat illico post collationem; idest nullo extraneo actu interiecto: nam illud *mox* censetur repetitum etiam in electione, vt dixi supra in 12. substantiali. Et in hoc cōsentiunt glos. hic in ver. Sanior, Compostell. n. 11. vers. Sed in electione, Io Andr. d. num. 28. vers. Decimum quartum, Abb. nu. 16. eod. vers. & communiter omnes, & probatur clarè in cap. Cum post petitam, infra eod. lib. 6. vbi cassatur electio, quia non fuit publicata statim post collationem.

61 Decimum quintum substantiale est, vt electio fiat de illo, in quem maior, & sanior pars Capituli consentit, vt expresse habetur in tex. ibi, *in quem omnes vel maior, & sanior &c.* Intellectus enim Innocentij nu. 6. qui exponit particulam, *&*, pro *idest*, infert vim litteræ. Ideoque tenendum ad validitatem electionis non sufficere, vt quis habuerit maiorem partem suffragiorum facta collatione numeri ad numerum, nisi etiam illa sit sanior, & idem in casu conuerso, vt hic, & in cap. Ecclesia nostra, il secundo, infra eod. vbi est casus, secundum Io. Andr. & omnes ibi in Summario, & hic firmant Host. num. 44. vers. Nonum, Io. Andr. d. num. 28. vers. Decimum quintum, & Abb. d. n. 16. cod. vers. & in 5. not. Et

62 cum textus dicat maior, & sanior pars Capituli; hinc colligunt Doctores electionem faciendam esse per solas personas de Capitulo, nec quemquam esse admittendum etiam tanquam procuratore alicuius absentis, etiam legitimè impediti, nisi fuerit de corpore ipsius Capituli, seu Collegij, ita Mandag. de elect. nouor. Prælatorum, cap. 1. Petr. Gregor. Tolos. ad Decretal. sub hoc tit. cap. 6. num. 9. Ioan. de Selua de Benef. par. 2. quæst. 22. à num. 9. & est expressum infra eod. in §. Illud autem, ibi [Vni committat de ipso Collegio vices suas.]

63 Decimumsextum substantiale est, vt electio fit verbalis, & ita intelligi debet hæc littera in ver. Eligatur, & probatur in cap. Ecclesia, il primo, infra eodem, & in c. Sicut cum, & c. Cum ab vno, eod. tit. lib. 6. & ita hic tenent Io. Andr. num. 28. vers. Decimumsextum, Butr. nu. 35. vers. Decimumseptimum, Imol. num. 8. cod. vers. & Abb. d. num. 16. vers. Decimumsextum.

64 Decimumseptimum substantiale est, vt electio non fiat clandestinè, sed solemniter publicetur, vt patet in fin. huius cap. & in cap. fin. infra eod. lib. 6. & tenet glossa vltima hic, Host. num. 44. vers. Duodecimum, Io. And. n. 28. verf. Decimumseptimum, Butr. nu. 35. vers. Decimumoctauum, Imol. num. 8. eod. vers. & Abb. num. 16. vers. Decimumseptimum, & idem Abb. & Alex. de Neuo in cap. 1. vterq. in primo not. infra de Clandest. despons. & publicatio fieri debet in Capitulo, & tutum est vt etiam Populo publicetur, secundum Abb. vbi supra.

65 Quæ autem electio dicatur clandestina, latè prosequitur hic glossa vltima, & Doctores. Satis placet opinio Compostellani nu 44. dicentis electionem clandestinam, esse quando Canonici concordant inter se ordinando, vt nihil extra Capitulum de electione dicatur, sicut fecerunt Canonici Ecclesiæ Compostellanæ ob Regis timorem, cuius consensus primò non fuerat requisitus; & ob id cassata fuit eorum electio propter ver. Reprobamus positum in fine huius textus, secundum Compostell. quem sequitur Abb. hic in fin.

66 Decimumoctauum, & vltimum substantiale est, vt prædictorum omnium ordo seruetur, ita vt actus supra enumerati non fiant præposterè, nec simultaneè, sed successiuè vnus post alium, vt patet in eo quod legitur, & notatur in c. Cumana, §. final. infra eodem, & hoc esse de forma substantiali electionis, tenet glossa hic in ver. Sanior, Host. nu. 44. vers. Decimum, Io. Andr. nu. 28. vers. Decimumoctauum, Butr. num. 35. vers. Decimumnonum, Imol. nu. 8. eod. vers. Abb. dict. numer. 16. vers. Decimumoctauum, & nullus discrepat.

67 Addunt nonnulli aliud substantiale electionis, videlicet vt certa dies assignetur ad electionem celebrandam, per cap. Cumana, & cap. Cum in veteri, infra eod. Sed oppositum tenet Compostell. hic num. 3. dicens se ita vidisse Papam terminantem. Nec obstant præcitata iura, quia in illis narratur factum, non ponitur ius, secundum eum, cui consentiunt Ioan. Andr. num. 28. vers. Addunt quidam, Butr. num. 35. eodem vers. &

68 Abb. num. 16. vers. Aliqui volunt. Et ita vidi multoties obseruari, etiamsi in Constitutionibus Ecclesiæ, vel Ordinis præfinita sit certa dies ad electionem celebrandam; & idem de loco: nam nihilominus electio non fuit reprobata ex eo, quod

quod alio die, vel loco celebrata fuerit, de quo per Archidiaconum in cap. In nomine Domini. num. 16. in fin. nu. 17. & 18. 23. dist. nisi Constitutiones procedant vlterius irritando electionem; ad quod vide quod notant Io. Andr. nu. 3. & Abb. nu. 11. in cap. Ad Apostolicam, infra de Regular. & quod plenè scripsi in cap. Cum accessissent, num. 37. & 40. suprà de Constit.

69 Item addunt aliqui substantiale esse vt electio celebretur in Ecclesia vacante, vt cap. Quod sicut, supra eod. Sed hoc similiter non tenetur, quia licet sit honestum, & iustum, vt in d. cap. Quod sicut, vers. Cum iuxta Constitutiones Canonicas, tamen nec locus est de substantia electionis, secundum Io. Andr. num. 28. circa fin. vers. Et quod in Ecclesia. Cui etiam Abbas consentit num. 15. circa finem, vers. Item addunt aliqui, nisi aliud sit obtentum de consuetudine, arg. c. Qua fronte, de appellat.

70 Rursus addunt quidam substantiale esse, vt scrutatores sint fide digni, cum hoc sit expressum in hac littera ibi, *fide digni*. Sed secundum Io. Andr. circa fin. vers. Item quod scrutatores, & Abb. num. 16. vers. Addunt etiam, communius tenetur hoc non pertinere ad substantiam electionis, sed ad Iustitiam, quia textus hoc dixit potius admonendo, quàm aliquid substantiale inducendo, & huiusmodi idoneitas præsumitur, vt in c. final. de præscript.

71 Similiter licet aliqui contradicant, communiter tenetur non esse de substantia, vt electio celebretur postquam cadauer traditum est sepulturæ, vt notant omnes in c. Bonæ, il secondo post glossam ibi, in ver. Tractatum, supra eod. Io. Andr. d. n. 28. in fin. & Abb. d. num. 16. itidem in fin. Syluester in ver. Electio, primo q. 6.

72 Vidi multoties dubitari, an Præses Capituli sit de substantia electionis: nam communis practica habet, vt Capitula non celebrentur sine Præsidente; idque valdè rationabile est, vt sit ibi aliquis, qui dirigat actus Capitulares, & vitetur confusio, & discordiarum occasio amputetur, arg. cap. In Apibus, 7. qu. 1. Sed nihilominus verius videtur hoc ad substantiam electionis non pertinere, tum quia in hac Decretali, vbi perstringuntur substantialia electionis, de Præside nihil disponitur, vt ostensum est supra, nec alicubi reperitur in iure, vt ex defectu Præsidis aliqua electio fuerit cassata, vel reprobata, nec vllus Doctor id exigit ad electionis validitatem, & in specie Petr. à Biaxio in Directorio electionis par. 1. à c. 3. & per totam ponit vigintiocto requisita ex parte eligentium, nec meminit Præsidentis, & quamuis sit de forma, vt electio fiat à Collegio, secundum ea quæ dicta sunt supra

73 in primo substantiali, num. 37. tamen, vt inquit Innoc. in c. Cum non ignores, num. 1. de præbend. ad esse Collegij non exigitur, vt sit ibi Prælatus, arg. l. 1. ff. Quod cuiusque vniuer. nom. & sequitur ibidem Io. Andr num. 2. vers. Solutio. Sed & Oldrad. cons. 128. Quoniam ad inuestigationem, num. 8. vers. Et si dicatur, Non est, inquit, de

74 esse Collegij habere Prælatum. Et paulo post subdit, talia Collegia cessante exemptione habere Ordinarium pro capite, exempta verò Pa-

75 pam. Actus autem Capitulares dirigi poterunt ab Antiquiore, qui etiam potest Capitulum conuocare in defectum eius, ad quem id spectat *Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.* de iure, vel consuetudine, vt notat Innoc. Ioan. Andr. Abb. Felin. & alij in c. 1. infra de maior. & obedien. Anchar in repet. c. Canonum statuta, in 10. qu principali supra de Constit. quos sequitur Petr. à Biaxio in 3. part. Director. c. 4. num. 1. et ita semper tenui, nisi statutis Ecclesiæ, vel ordinis à Sede Apostolica confirmatis aliud expressè caueatur.

76 De forma electionis per compromissum egi latissimè in c. Licet de vitanda, supra eod. ibi plenè videas.

DE ELECTIONE.

Cap. Quia propter, §. Illud autem.

SVMMARIVM.

1 *Electores non possunt suffragium ferre per procuratorem, nisi sint canonicè impediti.*

2 *Electio procuratoris ad eligendum non potest fieri sorte.*

3 *Electores absentes non possunt votum suum dare scripto obsignatum.*

4 *Moniales infirmæ qua ratione debeant in electione suffragium ferre.*

5 *Procurator ad eligendum constitui debet à vocalibus absentibus cum generali mandato.*

6 *Regulares in electionibus votum non habent nisi saltem sint Subdiaconi.*

7 *Priuilegia, & indulta contra decreta Trident. Concilij reuocantur in Bulla Pij IV.*

8 *Electiones Præpositi Generalis sancti Hieronymi de Fesulis nulliter celebratæ conualidantur.*

9 *Numerus effrænatus vocalium reducitur, multitudo in pluribus reprobatur, ibid.*

§ ILLVD AVTEM. Interdicit procuratorem in electionis negotio constitui, nisi concurrant hic contenta, vsque ad §. Electiones.

In Religione Fratrum sancti Hieronymi de Fesulis extat Constitutio vsu recepta circa electionem Præpositi Generalis, qua cauetur, vt singuli, qui septem annos in Religione perstiterint, & sacris ordinib⁹ initiati fuerint possint mittere, ac dare votum in electione Præpositi Generalis, & in specie præscribitur forma, vt ijdem vocales si absentes fuerint, scribant in schedula nomen cum cognomine eius, quem volunt in Præpositum generalem eligere, & consignent eam exteriori folio inclusam, & obsignatam procuratori monasterij ad Generale Capitulum accedenti; cum inscriptione *Votum Fratris N.* Vota verò sic obsignata à procuratore deferuntur ad Capitulum generale, ibique sublato exteriori folio, absque eo quod legantur interius, in vrnam conijciuntur ad electionem peragendam. Procurator autem Capituli, qui portat schedulas vocalium absentum, eligitur sorte, vt habetur in alia eiusdem ordinis Constitutione.

Consulta est sacra Congregatio Concilij, an hic modus eligendi Præpositum Generalem censeri debeat Canonicus, nec-ne.

Et quidem videtur hic modus repugnare non solum Iuri communi, sed etiam decreto Triden. Concilij cap. 6. sess. 25. de regular. iuri communi, quia vocales non accedunt personaliter ad suffragium ferendum, sed mittunt suum votum in schedula obsignata; & tamen de iure non potest quis eligere per procuratorem, nisi cùm iusto impedimento detinetur, quominus personaliter accedat, vt apertè statuitur in hoc § ibi: [penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco, de quo debeat aduocari, iustoque impedi-
2 mento detentus venire non possit.] ad idem tex. in cap. Si quis iusto, vbi omnes notant infra eod. lib. 6. Et eo magis, quia hoc casu procurator qui mittitur, eligitur sorte, quod tamen similiter de iure prohibetur, vt in cap fin. de Sortileg.

Deinde est contra decretum Concilij d. cap 6. quod iubet electionem fieri per secreta suffragia: quia quamuis procurator deferat schedulam inclusam in folio obsignato, potest tamen illam resignare, & in alio folio includere. Ob quam
3 rationem sacra Congregatio olim consulta à Canonicis Lateranensibus an absentes personæ, quod præsentes facerent scripto suum votum dare possint in electionem sociorum Capitula-
4 rium. Respondit non posse. Et similiter consulta an moniales lecto propter morbum affixæ votum suum ad electionem Superiorum mittere possint, itidem respondit non posse, sed qui accipiendis, custodiendisque votis præfecti erunt, debent accedere ad ægrotantes, & ab eis vota
5 accipere. In casu autem legitimi impedimenti non mittitur votum in scriptis per procuratorem, sed procurator constituitur ad eligendum cum generali mandato, vt similiter Congregatio aliàs censuit.

Quibus accedunt duo inconuenientia. Alterum quod procurator, qui portat schedulam obsignatam potest illam occultare, & loco illius aliam sibi benevisam in vrnam ponere, vt sæpius factum dicitur. Alterum quod ambientes dignitates, vel alij, quorum interest, vt certi sint de voto alicuius, multoties, vt testatur procurator Ordinis, illud emerunt pecunia: viderunt enim illud inscribi, obsignari, & tradi procuratori Capituli, & pro hac scriptione, obsignatione, & traditione coram ipsis facienda pecuniam damnabiliter soluere non sunt veriti.

Rursus in eadem Regione extat alia Constitutio, qua cauetur, vt vacantibus prioribus localibus, singuli professi tam Clerici, quàm Conuersi cuiuscunque Conuentus dent votum in
6 eorum electione. Quę etiam videtur aduersari decreto Veronen. Concilij relato in Clem. Vt ij de ætat. & qualit. atque innouato à Concilio Tridentino cap. 4. sess. 22. quo statutum est, vt quicunque in Cathedrali, vel Collegiata sæculari, vel Regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in eiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat, etiamsi hoc sibi ab alijs liberè fuerit concessum. Et in fin. d. Clem. Additur clausula, Non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, vel statutis, quæ videtur referri ad omnia præcedentia, cap. Secundò requiris, de appellat. Anchar. cons. 2. num. 9. vers. Postquam ista clausula, & Felin. in cap. Causam quæ, de rescriptis.

Et quamuis, cùm hæc constitutio fuerit confirmata à Sede Apostolica, non videatur sublata ex dicta Clementin. & consequenter neque à Concilio dictam Clementinam innouante: nam gloss. in illis verbis, *non obstantibus Consuetudinibus,*
7 *vel statutis.* [Nota, inquit, quòd nou sustulit priuilegia, tamen videtur sublata per Cōstitutionem Pij IV. quæ incipit In Principis Apostolorum, per quam reuocantur priuilegia, & indulta omnia in his, quæ decretis Concilij contrariantur.] Neque enim dubitari potest, quin dicta Constitutio aduersetur Concilio, cum de directo statuat contrarium eius, quod Concilium statuit; & alioquin Constitutio Pij IV. fuisset superflua, vt alias aduertit Sac. Congregatio in simili Constitutione Eremitarum Sancti Pauli.

Itaque videtur respondendum eiusmodi Constitutiones esse nullas, cùm non appareant confirmatæ post Concilium; modumque eligendi Generalem non esse Canonicum, & electiones hactenus celebratas esse irritas. Verum agendum esse cum Sanctissimo D. N. vt illas dignetur ex gratia conualidare cum omnibus inde sequutis, itaut ex defectu formæ superiùs propositæ deinceps à nemine impugnari valeant: ac præterea iniungendum Generali, vt vna cum Procuratore Ordinis, & quatuor alijs Patribus peritioribus alium modū eligendi consulteet, eumque ad Sac. Congregationem transmittat pro confirmatione.

8 Et ita S. Congregatio Concilij declarauit modum eligendi generalem, quo hactenus vsi fuerunt Fratres Sancti Hieronymi de Fesulis, non esse canonicum, & electiones celebratas esse nullas, atque irritas. Verumtamen Sanctissimus benignè huiusmodi electiones conualidauit cum omnibus inde sequutis.

Cui quidem resolutioni Religio acquieuit, ac deinde Generalis de consilio, & assensu multorum Fratrum ex grauioribus religionis aliam formulam electionis confecit, quam nuper misit ad Sacram Congregationem pro approbatione.

Hæc autem formula, quod spectat ad secretum, & substantiam electionis videtur posse tolerari, quamuis non habeat omnia requisita Concilij Generalis: illa enim plurima sunt, vt ostensum est in principio huius cap. à num 36. Et per formam scrutinij graue est procedere, vt ait glos. in cap. Cum expediat in verb. Inquisitis, infra eod. lib. 6. Præterquam quod hoc cap. non procedit nisi in electionibus Prælatorum, per quorum obitum Ecclesiæ viduantur, vt colligit gloss. in verb. Ecclesijs viduatis, quam communiter DD. sequuntur, vt latiùs dictum est supra in princip. numer. 6. Et religiones omnes habent peculiares Constitutiones, quibus ad rigorem prædictæ formæ non astringuntur, nec Tridentinum Concilium aliud exegit in electionibus regularium, quàm vt celebrentur per vota secreta.

Habet tamen exhibita formula aliquid difficultatis propter numerum vocalium. Nam cùm Religio hæc sit satis parua, & extra Italiam non extendatur, tamen secundum formulam confectam accedent ad Capitulum generale plusquam centum personæ. Hoc autem valde absonum est tum ob periculum confusionis, & discordiarum, tum ob religionis dispendium, tum quia religiosis

giosis datur ansa se nimium occupandi in aucupandis plurimorum votis. Vnde expedit hunc numerum aliqua ratione moderari, instar testiū, quorum numerus comprimitur ne effrænata potestate ad vexandos homines superflua multitudo protrahatur, l. 1. §. fin. ff. De testib. cum enim in electionibus numerus præferatur authoritati, cap. Dudum, supra eod. vbi glos. in verb. Numerus, & cap. Ecclesia vestra, infra eod. valde expedit vt vocalium numerus refrænetur, & ad aliquot digniores restringatur. Neque enim nimium deferendum est multitudini, cap. Si quis, 18. qu. 2. Imo, vt legitur in auth. vt determinatus sit numerus clericorum in princ. collat. 1. Quia penè nihil immensum bonum est, competens est, neque ordinationes fieri tantas, vt illorum expensis Ecclesia incidat in causam mutuorum maximorū, & paulatim ad nouissimam inopiam deponatur, facit text. in leg. 1. §. Nouissimè, ff. De orig. Iuris, & in l. Comperimus, C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. & alia quæ in hanc rem congerit glossa secunda, in cap. vnico in princ. de Relig. domib. lib. 6. & Paris. de Puteo de exercit. Aduoc. nu. 1. & seq. Itaque posset permitti vt haberent votum in cap. Generali infrascripti tantum, nempè Præpositus Generalis, Visitatores, Procurator Ordinis. Item Priores omnes, sed esset exprimendum, dummodo non sint titulares (plurimi enim id generis extant in dicta religione) & dummodo Priores ordinariè in suo quisque monasterio resideant; & in eo monasterio inhabitent quatuor saltem Sacerdotes præter ipsum Priorem: Ad hoc cap. vlt. de Capell. Monach. hæc restrictiua erit valde vtilis, & dabit Religioni occasionem supprimendi hos paruos Conuentus, qui retinentur solum ad finem multiplicandi vota. Item tres primi Diffinitores per triennium existentes: non enim admitti debent omnes Diffinitores iuxta formulam à Generali confectam, quia hi sunt numero viginti vnum creati à Capitulo, vnde satis sunt tres primi, alij facti sunt vt sint exempti ab officiando. Item Procuratores, seu Discreti singulorum monasteriorum, in quo similiter adhiberi potest restrictiua, dummodo in his monasterijs præter Priorem ordinariè degant quatuor saltem Sacerdotes. Item Cancellarius, quem sibi Generalis elegerit, quod potest tolerari iuxta Constitutiones antiquas. Supradicti omnes constituunt numerum vocalium circa sexaginta.

Superest deliberandum an sit indulgendum Religioni petenti vt habeant votum magistri Lectores, & Prædicatores, quemadmodum hactenus habuerunt in vim Constitutionum.

In fine eiusdem formulæ, vbi dicitur, vt facta supputatione omnium votorum, qui illorum excesserit numero sit is Præpositus Generalis: videtur addendum: dummodo vltra dimidiam partem suffragiorum tulerit d. c. Ecclesia vestra, infr. eod. cum concordant.

Die 9. Maij 1626. Sac. Congregatio Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum approbauit formulam electionis ad se transmissam, eamque mandauit de cætero inuiolabiliter obseruari à Generalibus, & vocalibus Religionis sancti Hieronymi de Fesulis, ita tamen, vt post verbum *numero*, addatur clausula, dummodo vltra dimidiam partem suffragiorum tulerit, & de cætero vocem in Capitulis Generalibus non habeant nisi infrascripti, videlicet Præpositus Generalis, Vicarius Generalis pro hac vice tantum, Visitatores, Procurator Generalis, ac Præpositi Generales post dimissum officium. Item Priores omnes, non tamen Titulares omnium, & singulorum Conuentuum, dummodo ordinariè in suo quisque monasterio actu resideat. Item tres primi Diffinitores per biennium existentes, Procuratores, seu Discreti singulorum Conuentuum, in quibus præter Priorem degant quatuor saltem professi Sacerdotes, aut saltem in sacris constituti, nec non Cancellarius, quem sibi Præpositus Generalis elegerit pro Capitulo Generali, cum altero Cancellario à Capitulo Generali eligendo, & Doctores ex antiquioribus in magisterio iam in aliqua publica Vniuersitate promoti, & in futurum præuijs disputationibus publicis habendis in Capitulo Generali, & de licentia tantum ipsiusmet Capituli ad Doctoratum promouendi, actu legentes, aut prædicantes, dum tamen numerum quindecim non excedant. Quæ omnia cum Sanctissimo D. N. relata fuissent, Sanctitas sua illa approbauit, atque ab ijs, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari mandauit, quibuscunque in contrarium non obstantibus. Romæ 13. Iunij 1626.

DE ELECTIONE.

Cap. Quisquis.

SVMMARIVM.

1 *ELigentes per sæcularis potestatis abusum ab officijs, & beneficijs triennio suspenduntur, & tunc eligendi sunt potestate priuati. & n. 11.*

2 *Electio quarumcumque dignitatum à Clericis celebrata per abusum laicæ potestatis est ipso iure nulla. & n. seq.*

3 *Verba*, careat commodo, *inducunt nullitatem ipso iure.*

4 *Electioni de se factæ per sæcularis potestatis abusum consentiens efficitur ineligibilis ad dignitates, & beneficia curata, non autem ad Canonicatus.*

Et quid in electo in Papam. num. 6.

5 *Verbum futuri temporis quamuis innuat canonem non esse lata sententia, hoc tamen fallit quando ex sequentibus apparet de contraria mente.*

7 *Dispensare an possit Episcopus ad dignitates eum electo per laicæ potestatis abusum.*

8 *Dispensare tacitè intelligitur Papa eum ineligibili, si eum scienter prouideat.*

9 *Secus in alijs Superioribus citra Papam.*

10 *Penitus aduerbium adiunctum verbo futuri temporis an importet canonem latæ sententiæ.*

12 *Electio an, & quando dicatur celebrata per sæcularis potestatis abusum. & num. seqq. vsque in finem.*

13 *Quid si electores requirant Principem laicum super personis eligendis, vt consensum præstet.*

Et quid si Princeps laicus intersit electioni ex priuilegio, vel consuetudine. n. 16.

Et quid si laicus intersit vt Tabellio. n. 19.

Et quid si intersit vt priuatus ad coeligendum. n. 22.

1 QVISQVIS. Eligentes per sæcularis potestatis abusum ab officijs, & beneficijs triennio suspenduntur, & tunc sunt eligendi potestate priuati: electus si tali electioni consentiat, fit ineligibilis, nec valet electio. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Sed summando iuxta ordinem litteræ secundum Bald. & Abbatem hoc intendit. Consentiens electioni factæ per sæcularis potestatis abusum, ineligibilis fit, nec absque dispensatione potest eligi ad aliquam dignitatem: præsumentes eligere per triennium suspendantur ab officijs, & beneficijs; ac eà vice sunt eligendi potestate priuati. Diuiditur in duas partes. In prima punit electum consentientem. In secunda punit eligentes, & electionem vitiat: ibi, *Qui vero*.

2 Nota primò ibi, *electionis commodo careat*, electionem à Clericis celebratam per abusum laicæ potestatis esse ipso iure nullam: nam per
3 hæc verba, *careat commodo*, inducitur nullitas ipso iure, vt hic per Butr. in secundo notab. & Felin. in c. Rodulphus, num.25. supr. De rescript. & est expressum infra in illis verbis, *quam ipso iure irritam esse censemus*. Ad idem c. Quoniam, 16.qu.7. & est simile in c. Cum in cunctis. Supra eod. & ita hic firmant glos. in ver. Irritam Innoc.num.1. Abb.Antiq. eod. num. in ver. commodo careat. Host num.1. in ver. Irritam. Ioan. Andr.num.4. in eod.ver. Bellem. num.2. & in 10. qu. Anchar. & Imol. in primo notab.

Et procedit hæc conclusio in electionibus quarumcumque Dignitatum secundum Innoc. hic in ver. Qui verò electionem. Et quamuis Hostien. in princip. videatur eam restringere ad electiones Episcopalis dignitatis; tamen prima opinio, cum textus loquatur indistinctè, magis placet Io.And. num.2. in ver. Electioni, & communiter tenetur, vt testatur Abb. sub num. 2. in prima quæst. De quo dic pleniùs vt per eumdem Ioan. Andr. in cap. Quod sicut, in princ. infr. eod. Quando autem electio dicatur fieri per sæcularis potestatis abusum, plenè dicam infra à nu. 12. vsque in fin.

4 Secundò nota ibi, *ineligibilis fiat*, consentientem electioni de se factæ per abusum potestatis sæcularis esse ineligibilem ipso iure ad omnes Dignitates, itaut sine dispensatione promoueri non possit; nam illud verbum *fiat*, licet videatur futuri temporis, tamen est futuri immediati, quia subauditur aduerbium, *tunc*, quod extremitatem temporis significat, secundum Bald. num.4. vers.
5 Item quod verbum; Vel certè secundum Imol. in secundo notab. quamuis verbum futuri temporis regulariter innuat canonem esse sententiæ ferendæ, secundum ea, quæ notantur in cap. Quia propter, supra eod. & in cap. Si diligenti, infra, de foro compet. tamen hoc fallit quando ex sequentibus apparet esse ex mente Conditoris, vt sit canon latæ sententiæ, prout apparet hoc casu ex verbis, quæ sequuntur ibi, *nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi Dignitatem*. Et ita hic firmant glos. in ver. Fiat, Innoc. num. 1. Compostell. in princ. Host, nu.1. in ver. Fiat, Bellam. in 9. quæst. Collectar. num. 1. Butr. in primo notab. Imol. & Abb. ambo in secundo notab. & cum textus generaliter dicat, ad aliquam dignitatem, intelligi debet non tantum de Episcopatibus, vt c. Si quis deinceps, 16. quæst. 7. sed etiam de alijs Dignitatibus inferioribus, secundū Host. hic num.1. in ver. Ad aliquam, Io. Andr. num.4. & Bellam, nu.3. in prima oppositione, & in vndecima quæst. ac etiam de Curata, quia dignitati comparatur, cap. Dudum, infra eod. secundum

Petr.

Petr. de Sampsone. Abb. Antiq hic in fin. & Ioan. Andr. num. 6. licet secus sit de Canonicatibus, secundum eos, quia pœnæ sunt restringendæ,
6 cap. Pœnæ, de pœnit. dist. 1. Quinimò Bald. hic num. 6. tenet hoc procedere etiam in electo in Papam, qui si consentiret electioni factæ per metum, non posset per Cardinales iteratò eligi, quia ineligibilis est hoc casu specifico, secundum eum, qui latissimè hoc idem prosequitur in suo consilio Schismatis, quod habetur post titulum, C. De edict. D. Hadr. tollen. Sed contrarium concludit Bellam. in 14. q. & benè, quia contra electum à duabus ex tribus partibus Cardinalium nulla exceptio potest opponi, vt c. Licèt, supr. eod. & ibi dixi à num. 11.
7 Sed hic suboritur dubium, an Episcopus possit super hac inhabilitate dispensare. Glossa hic in ver. Fiat, vers. Sed numquid, tenet Episcopum dispensare posse; Tum quia conditor canonis dispensationem sibi non reseruauit, cap. Nuper, infra de sent. excomm. Tum quia hoc crimen est minus adulterio, in quo Episcopo permittitur dispensatio, c. At si clerici, §. De adulterijs, infra, de iudic. Idem notat Ioan. in c. Si quis deinceps, in tertia glos. 16. quæst. 7. & consentiunt hic Vincentius, Goffredus, & Innoc. nu. 1. Compostell. in princ. Host num. 1. in ver. Absque dispensatione, & Bald. num. 5.

Sed contrariam opinionem, idest Episcopum dispensare non posse, sequutus est hic Philipp. & Bartholom. Brixien. in d. cap. Si quis deinceps, quos hic refert Io. Andr. num. 10. & Anchar. in secunda quæstione.

Prima ratio Philippi est, quia Episcopus non dispensat cum illegitimè natis, eo quod alieno vitio laborent: ergo longè minus cum istis, qui laborant proprio. Secunda ratio, quia Episcopi non dispensant nisi vbi eis permittitur, cap. Dilectus, infra, de tempot. ordinat. Tertiam rationem adducit hic Host. quia Pontifex sibi reseruat, quod minus est, vt cap. Graue, ad fin, infra, de præben. Ergo & hoc quod maius est, cap. Cùm illorum, infra, de senten. excomm. licet respondeat facta se habere tamquam excedentia, & excessa, remittens ad notata in cap. Nihil, infra eodem.

Tu dicas Episcopo non competere hoc casu facultatem dispensandi, quia pœna inhabilitatis est hic imposita à Generali Concilio, contra quod non dispensat Episcopus, vt notatur in c. Cum dilectus, supra eod. & tenet Butr. hic, num. 13. in fin. & probani latissimè in c. Nimis, infra, de fil. Presbyter. Non obstat quod dispensatio intelligatur Episcopo expresse permissa si canon etiam Conciliaris dicat simpliciter in aliquo casu posse dispensari, vt tenet Abb. in d. c. At si Clerici, §. De adulterijs, nu. 5. de iudic. & scripsi plenius in d. c. Dilectus. num. 17. infra, de tempor. ordin. Nam respondetur hanc theoricam non applicari textui nostro, quia Concilium hic non dicit posse dispensari, sed procedit prohibendo, ne sine dispensatione promoueri valeat. Vnde verba illa, *sine dispensatione*, intelligi debent, scilicet Papæ, non autem Episcopi, & adde quod notat Butr. in d. §. De Adulterijs, nu. 17. vers. Si autem apparet specificè permissa. Sufficit
8 tamen vt Papa sufficienter prouideat de illa dignitate, in quam se intrusit electus per abusum laicæ potestatis: nam ex hoc intelligitur eum eo tacitè dispensare, vt hic per Abb. nu. 2. vers. Puto
9 tamen, licet secus sit in alio Superiore circa Papam in illis casibus, in quibus habet dispensandi facultatem, quia talis non censetur dispensare, nisi saltem præmiserit cognitionem super causa dispensationis, secundum eum, qui remittit ad notata per Io. Andr. & alios in c. Fraternitati, infr. de Schismat.
10 Tertiò nota ibi, *penitus suspendantur*, hoc aduerbium *penitus*, adiunctum verbo futuri temporis non importare canonem latæ sententiæ, sed ferendæ: nam verbum, *suspendantur*, exponitur hic scilicet per sententiam, secundum glossam, & Innoc. in fin. in ver. Suspendantur. Abb. Antiq. num. 1. in eod. ver. Hostien. in fin. sed idem Host. num. 1. exponitur, penitus suspendantur, idest ipso iure authoritate huius Canonis suspensi pronuncientur. Subdit tamen nu. 2. primum intellectum esse benigniorem; & cum hoc transeunt Io. Andr. num. 10. in glos. per sententiam, & Bellem. in 13. qu. Tu verò an, & quando dictio *penitus*, seu omnino, importet ipso iure, vide Feln. plura cumulantem, & nihil concludentem in c. Rodulphus, nu. 34. vers. Omnino supra de Rescript.
11 Vltimò nota ibi, *priuati*. Eligentes per abusum laicæ potestatis pro illa vice esse priuatos ipso iure potestate per eligendi, prout hic notane gloss. vltima Innoc. in fin. Abb. Antiq. num. 1. in ver. priuati. Host. in fin, Io. Andr. num. 7. Bellem. in 12. qu. Simile in c. Cum in cunctis, supra eod. & vide quod legitur, & notatur in c. Quamquam infr. eod. lib. 6.
12 In glossa prima QVÆRO. Quando electio dicatur celebrata per sæcularis potestatis abusum, adeo vt propterea sit nulla, & tam electus, quam eligentes incidant in pœnas hic statutas.

Pro clariori quæstionis solutione octo casus
13 videntur distinguendi: Primus casus est quando electores requirunt Principem laicum super personis eligendis, vt consensum præstet, & planum est hoc esse contra libertatem Ecclesiasticam, vt est tex. in c. Cum terra, supra eod. Vnde talis electio dici etiam posset facta per abusum potestatis sæcularis, vt hic notant Innocen. ad fin. Compostell. in princ. vers. Vel si Clerici, Abb. Antiq. num. 1. vers. at dic abusum. Hostien. nu. 3. vers. vel si Principes, Io. Audr. num. 9. vers. Idem secundum eum. Collectar. in princ. Butr. n. 9. vers. Idem dicit, & alij communiter.
14 Verum Cardin. hic, & in d. cap. Cum terra, vtrobique in prima oppositione accuratè obseruat hoc casu electionem non improbari propter abusum laicæ potestatis, sed quia non potest pendere ex consensu alterius, siue ille sit laicus, siue clericus, & ita contigit in terminis d. cap. Cum terra, vbi Capitulares requirebant consensum Patriarchæ, vel Principis. Quare hoc exemplum non congruit huic decretali, quæ loquitur tantum de laicæ potestatis abusu. Sed certè obiectum Cardin. posset procedere quando electio fieret ad solam nominationem Patriarchæ, vel alterius in potestate ecclesiastica constituti. Tunc enim manifestū esset electionem improbari non posse propter abusum laicalem, sed solum quia pendere non potest ex consensu alterius, vt in d. cap.

d. cap. Cum terra. At secus est si electio fiat ad nominationem Principis laici, quia tunc impugnari potest etiam ex capite sæcularis abusus,
15 iuxta hoc capitulum. Quidquid tamen sit, non improbatur vt electioni iam factæ Regis requiratur assensus, vt dicitur in d. c. Cum terra, in fin, & in d. cap. Quod sicut, in princ. vers. Quia non simplex nominatio supra eod. & hic notat idem Cardin. in prima oppositione.
16 Secundus casus est, quando Principes laici interſunt electionibus Clericorum in vim priuilegij, vel consuetudinis, & hoc casu electio non dicitur fieri per abusum potestatis sæcularis, vt cap. Hadrianus, 63. dist. & cap. Nobis, infra, de Iurepatr. secundum Innoc. hic in princ. qui exponens verbum, *abusum*, dicit secus esse si Principes laici hoc ius sibi vindicarent ex consuetudine, vel priuilegio, eique consentiunt Compostell. ad fin. vers. Quod intellige verum, Host. in princ. in ver. Abusum, Io. Andr. nu. 2. in eod. ver. Bellem. num 3. in secunda oppositione, & nu. 4. in prima quæstione, & Butr. num. 5.

Verum hæc opinio potest procedere in terminis priuilegij; & quoad hoc cum prædictis consentit etiam Abb. Antiq. in princ. & Panormit. num 3. vers. Placet mihi. Non enim potest dici abusus, ex quo laici eligunt ex priuilegio, dict. cap. Hadrianus. Sed respectu consuetudinis eam reprobat idem Panorm. vbi supra, & meritò, quia laicus ex consuetudine etiam tanti temporis, cuius initij non est memoria, non potest requirere ius eligendi, etiam vt coeligat cum Canonicis, vt in cap Massana, infr eod. & per Ioan. Andr. in cap. 2. de præb. lib. 6. Vnde propriè talis vsus potest dici abusus, & huiusmodi consuetudo est potius corruptela, vt in dict. cap. Massana, in fin.
17 Adde tu quod electio per abusum laicæ potestatis est contra canonicam libertatem, vt hic in littera, scilicet ecclesiasticam, vt in glos. in ver.
18 Libertatem. Consuetudo autem contra ecclesiasticam libertatem non valet, vt est textus clarus in cap. Cum terra, supra eod. ibi, quia igitur hoc redundat in grauamen, & perniciem ecclesiasticæ libertatis, præscriptam cõsuetudinis prauitatem sancimus penitus abolendam, & ibi notat glos. in ver. Consuetudinis, glos. vlt. in dict. cap Massana, & ibi dixi num. 13. post Bald. ante num. 1. vers. Item nota, & Abb. num. 6. & hoc teneas sine trepidatione ex rationibus, quas ibi posui.
19 Tertius casus est, quando laicus interest electioni tamquam tabellio, vt scribat electionis processum, & sunt opiniones, Petr. de Sampsone, Abb. Antiq. Ægid. & Host. in cap. Quia propter, supra eod. opinati sunt notarium electionis debere esse Clericum. Et generaliter laicum super spiritualibus non posse instrumenta conficere, multis argumentis tuetur Host. in cap. Sicut te, nu. 6. vers. Numquid ergo tabellio infr. ne Cleric. vel Monach. Sed contrarium tenuit Compostell. in d. cap. Quia propter, num. 11. in ver. Reducta, Specul. in tit. de Instrum. edit. §. Restat, vers. Quid ergo tabellio, Abb. in d. cap. Sicut te, num. 17. vers. An autem laicus, & Bald. in cap. Decernimus, num. 15. infra, de Iudic. dicens hanc esse
20 veritatem, quidquid dicat Hostien. Tum quia laicus in causa electionis potest esse testis: ergo & tabellio. Tum quia tabellio quoad officium suum est seruus publicus; vnde sicut est seruus laicorum, ita clericorum. Et hanc opinionem approbat consuetudo, vt attestatur Compostell. vbi supra, Ioan. Andr. in cap. 1. de Procur. lib. 6. & post eum Abb. in d. cap. Quia propter, num. 10. Qui similiter eam putat veriorem, quia notarius scribendo nullam authoritatem exercet, nec aliquid spirituale ministrat, sed solum præbet nudum ministerium, seu officium exemplo Procuratoris in re spirituali, qui à procuratione non repellitur ex eo quod sit laicus,
21 vt in d. cap. 1. Præterea speciale videtur in causa hæresis, vt notarius debeat esse Clericus, seu religiosus, vt in cap. Officium, §. Ad conscribendas, de Hæret. lib. 6. secundum Abb. vbi supra. Adde tu alium specialem casum, videlicet in visitatione Capituli Ecclesiæ Cathedralis, ve in extrauag. Bonifacij VIII. Debent, de off. ordin. Ergo regulariter non requiritur vt tabellio sit persona ecclesiastica, arg. l. Ius singulare, & l. Quod verò contra, ff. De legib. Demum cessat omnis difficultas ex decreto Concilij Trid. cap. 10. sess. 22. vt dixi in c. Sicut te, circa fin. vers. Demum quoad hoc, infra, Ne Cler. vel Monach. An autem, & quando Clericus possit exercere tabellionatus officiũ, scripsi latissimè, in dict. cap. Sicut te, in sexta quæstione.
22 Quartus casus est, quando laici tamquam priuati interueniunt simul cum Canonicis ad coeligendum, & electio est irrita ipso iure, & vtile per inutile vitiatur, nec valet contraria consuetudo, text. est in d. cap. Massana, infr. eod. fortè tamen hoc casu non dicitur celebrata per abusum sæcularis potestatis, quia ad hoc requiritur vt laicus, qui interest electioni sit potens, puta Princeps, vel Potestas, vt dicam in casu proximè sequenti. Et ita videtur intelligendus Cardin. hic in princip. dum sic summat hanc decretalem, videlicet consentiens electioni de se factæ per abusum potestatis sæcularis, idest cum laici simul cum Clericis eligunt, efficitur ineligibilis ad dignitates; ideoque Petr. à Biaxio in Directorio electionis in prima parte, vbi recenset viginti octo requisita ex parte eligentium, octauum dicit esse, vt non eligant per abusum potestatis sæcularis: Decimũ verò, vt non admittant laicos ad coeligendum.
23 Quintus casus est quando laicus Princeps, vel Potestas interest electioni non coeligendo, sed incutiendo metum electoribus, vt certam personam eligant. Et hoc casu talis electio proculdubio est per abusum potestatis laicalis, vt innuit hæc littera ibi, *contra canonicam libertatem*. Vnde Bernardus formans casum, [Multi, inquit, eligebantur per impressionem, siue per abusum potestatis sæcularis 1 & Innocent. ad fin. dicit electionem censeri celebratam per huiusmodi abusum, non solum quando Clerici faciunt laicos interesse electionibus, vel eam faciunt ad voluntatem Principis laici, sed etiam quando minis Potentum aliquem elegerunt, c. Bonæ memoriæ, il primo, respons. primo, supra eod. & eum sequuntur totidem verbis Compost. hic in fin. Abb. Antiq. num. 1. vers. Idem est secundum eumdem. Host. num. 3. vers. Vel si minis, Ioan. Andr. n. 9. vers. Idem in his. Bellam. num. 4. in prima quæstione. Butr. n. 9. in fin. & alij communiter. Di-
24 cuntur autem Potentes, qui terribiles sunt, & minacem feruorem possunt ostendere, quales sunt

in

in publica potestate constituti, vt l. vn. C. Si Rect. prouinc. l. Si per impressionem, C. Quod met. cau. & l. vn. C. Si quacumque præd. potest. & notat Azo in summa, C. Ne lic. potentior. in princ. Cyn. in l. 1. eodem tit. & Bellem. hic in

25 secunda quæstione. Quando autem electio dicatur celebrata per impressionem, & quæ minæ illam inficiant, & quæ differentia sit inter metum, & impressionem, latè prosequitur idem Bellam. in 3. 4. & 5. quæst. Ad eum recurrere.

26 Cæterùm aduerte, quia hic quintus casus non congruit litteræ huius decretalis, quæ loquitur propriè quando Clerici electores spontè admittunt laicos: propterea enim plectuntur pœnis hic statutis: At quando inuiti, & per vim, aut

27 metum eos admittunt, nullatenus puniuntur, quia à prædominio si quis coactus vult, magis nō vult, quàm vult, & metus excusat ab istis extraordinarijs delictis, c. Cum Vintonien. supr. eod. & declarat hic gl. 1. Bald. n. 1 & 3. Henr. Boich in princ. Card. in 1. oppos. & Io. de Anan. n. 1.

28 Sextus casus est quando laicus in publica potestate constitutus interest electioni authoritatiuè vt coeligat, vel aliàs iurisdictionem exerceat; & similiter planum est huiusmodi electionem esse per abusum laicæ potestatis, vt in §. Verum, post cap. Quia sancta Romana, 63. dist. & in hoc conueniunt omnes hic, & in cap. Massana, infr. eod. nam si electio dicitur per abusum quando priuatus laicus coeligit simul cum Clericis, vt dictum est supra in 4. casu; multò fortiùs idem dicendum quando id facit laicus in publica positus potestate, quippe cum hoc casu magis impediatur libertas electionis hic considerata.

29 Septimus casus est, quando potestas sæcularis assistit electoribus extra aulam Capitularem ad protegendum, ne scilicet oriantur scandala, neve libertas eligentium ab extraneis impediatur: & hic casus similiter est satis clarus; omnes enim admittunt id licere Principi laico, nec per hoc canonicam libertatem violari. Quod sine dubio concedunt Authores, qui tenent laicos posse interesse electioni ad protegendum, vt dicam infr. num. 31.

30 Octauus & vltimus casus, & hic quidem satis dubius, est quando sæcularis Potestas interest ipsimet electioni in aula Capitulari, non tamen vllam interponit authoritatem, vel iurisdictionem exercet, sed nudam præstat assistentiam, forsan eo prætextu ne electores veniant ad arma, vel aliud scandalum oriatur.

Ad partem negatiuam, videlicet electionem hoc casu non fieri per sæcularis potestatis abusum, inducitur authoritas Doctorum, qui dixerunt laicos posse interesse electioni Clericorum ad protegendum. Per hoc enim videntur sensisse interessentiam laicorum in ipso actu electionis non esse à iure improbatam, dummodo fiat ad bonum finem; idque non obscurè intellexerunt de laico Principe, vel in potestate publica constituto, quandoquidem priuato non congruit assistentia ad protegendum, c. Ab Imperatoribus, 23. q. 3. & c. Regum, q. 5. & c. Defensionis, 87.

31 dist. Inter hos autem est primo loco Compostell. in cap. Massana, in princ. infr. eod. quem ibi sequuti sunt Abb. Antiq. in ver. Laicos, Io. Andr. num. 4. in ver. Electio. Butr. in 2. notab. & Bald. in princ. vers. Adde tamen, vbi formaliter ait, quamuis laici non possint interesse ad eligendum, posse tamen interesse ad protegendum etiā armata manu: & expressius hoc sentit Abb. Sicul. ibid. in 3. notab. Primò enim ait admissionem laicorum in electione Prælati reddere electionem ipso facto nullam; ac deinde subdit hoc esse intelligendum quando admittuntur ad coeligendum, secus si admitterentur propter aliquam vtilitatem ecclesiæ, putà admittitur tabellio ad scribendum electionis processum, vel vocantur laici vt defendant Clericos electores contra schismaticos, vel alios iniustè impedientes. Videtur enim Abbas intelligere de admissione laicorum in loco ipso Capituli, & in actu electionis; alioquin exemplum tabellionis non congrueret & exceptio sua non esset de regula.

32 Et pro hac opinione videtur text. in §. Principibus, post c. Vota, 63. dist. vbi patet Principem laicum posse vocari ab electoribus ad compescendos schismaticos, vel alios, à quibus timetur impressio, seu violentia; concordat c. In nomine Domini, 23. dist. & tenent Compostell. & alij: ad idem text. in c. Adrianus, & c. Quia sancta Romana: ibi, *eligatur præsente Senatu, & populo*, 63. dist.

Sed his non obstantibus contrariam opinionem puto veriorem.

Moueor primò, quia electio per abusum hic reprobatur ob eam rationem, quia est contra canonicam libertatem. Hæc autem ratio militat etiam hoc casu, quia ea assistentia Principis, vel alterius Potestatis sæcularis quantumcumque nuda, & simplici tollitur libertas eligentium: Humani enim moris est illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, c. 1. 16. q. 2. & voluntatibus obedire reuerentia exigente compellimur, c. 1. 8. q. 2. & notant Innoc. & Bald. in cap. Quod super his, infra de maior. & obed. & in casu valde notabili Felin. in cap. 1. num. 5. vers. Ex quo colligi potest de Sponsal. &

33 tamen, vt inquit Bald. hic num. 1. in electionibus liberum debet esse arbitrium non solum ab oppressione manifesta, sed etiam ab occulta formi-

34 dabili. Quo fit vt preces, & acclamationes laicorum sint in electionibus prohibitæ tamquam aduersantes ecclesiasticæ libertati, vt hic per Bellam. in 6. quæst. circa fin.

35 Moueor secundò, quia protectionis prætextu Principes vendicarent sibi hoc ius interessendi electionibus, prout de facto sibi vendicant asserentes sibi competere ex iure regaliæ. Quod non obscurè intimauit gloss. 2. hic dicens, si admitterentur laici, siue huiusmodi potestates, assumerent sibi ius in posterum, & sic periret libertas ecclesiæ; & ideo laici omnino excludendi sunt à Collegiatis ecclesijs. Sequitur Bellem. in 8. quæst. Butr. num. 10. & communiter alij. Facit quod Doctores notant post Innoc. in cap. 1. de celebr. Missar. dum dicunt laicos non posse simul cum Clericis in choro diuinis officijs interesse.

Moueor tertiò, quia cùm in forma electionis per viam scrutinij, vel compromissi necessariò debeat præcedere tractatus, c. In causis, circa fin. & ibi Butr. in primo notab. supra de elect. potest probabiliter contingere vt electores in ipso actu electionis celebrandæ tractent, & contendant de inhabilitate excludendorum. At valde in-

indecens est vt laicus sedeat inter Clericos eligentes, iurgia illorum audiat, & personarum ecclesiasticarum demerita patefiant laicis, qui Clericis oppidò sunt infesti, cap. Laicos, 2. qu. 7. & cap. Clericis, de imm. eccl. lib. 6.

Moueor quartò, quia si in hac decretali prohiberetur tantummodò interessentia laicorum ad coeligendum, frustra fuisset positum c. Massana, infr. eod. vbi hoc ipsum prohibetur. Ergo vt hæc duo capitula inuicem differant, & non sint superflua, dicendum est in c. Massana, prohiberi interessentiam laicorum ad coeligendum, hic verò quamcumque interessentiam in aula Capitulari, etiam ad protegendum.

36 Moueor vltimò, quia opinionem hanc communiter sequuntur Magistri, & Doctores nostri: nam glo. 1. hic explicans laicæ potestatis abusum, sic ait [Vt laicus Princeps, vel potestas intersit electionibus, non est vsus, sed abusus.] & Innoc. num. 1. in ver. Qui verò, similiter declarans quando electio dicatur fieri per abusum sæcularis potestatis: [quando (inquit) Clerici in electione Episcoporum, vel Prælatorum laicos interesse fecerint.] & totidem verbis sequuntur Compostell. in princ. vers. Quando Clerici, Abb. Antiq. num. 1. Host. num. 3. Io. Andr. num. 9. Bald. in princ. in ver. Libertatem. Bellem. num. 4. in prima quæstione Butr. num. 9. Anchar. in 1. notab. Abb. ante num. 4. & Io. de Anan. num. 1. & in hoc conueniunt omnes teste Cardinali in prima oppofit. Idem Petr. de Biaxio in Direct. elect. par. 1. cap. 10. num. 5. & recentiores communiter. & cum dicant omnes electionem esse per abusum quando laici electionibus intersunt, vtique excludunt eos non tantum à coeligendo, sed etiam ab assistendo, & interueniendo cum eligentibus in loco Capituli. Sed apertius hoc fir-

37 mat gloss. 2. hic dum ait [electio est nulla, quæ fit contra libertatem Ecclesiæ.] & ita laici omnino excludendi sunt à Collegiatis Ecclesijs.] Pondera, quia non dixit excludendi sunt ab electione, sed à loco, & ab Ecclesia, vbi celebratur electio, & sequitur Butr. hic. num. 10. ibi, & sic laici omninò sunt expellendi de Collegiatis Ecclesijs, & nouissimè Rota in causa Treueren. Ab-

38 batiæ sancti Maximini impressa apud Castellin. in tract. de elect. c. 4. fol. 101. num. 13. vers. 2. Quia fuerunt, & num. 18. vbi declarauit nullam electionem ex quo vltra solitos Scrutatores electi fuerunt alij tres laici: eamque rationem adducit, quia laici sunt omnino arcendi ab huiusmodi

39 electionibus. Similiter Bellem. hic num. 1. vers. Quartò, dicit aduersari Ecclesiasticæ libertati, vt laici de Prælatorum Ecclesiasticorum electionibus se intromittant, & in sexta quæstione ait laicorum admissiones sunt in electionibus prohibitæ tanquam aduersantes Ecclesiasticę libertati, & eodem modo Butr. hic num. 5. dicit electionem esse per abusum, & non valere quando fit interuenientibus sæcularibus. Idem non obscurè sensit gloss. in c. Cum terra, supra eod. in figuratione casus ad fin. dum ait: Item laici non debent interesse, nec vocem habere in electione Prælati, & sic glossa excludit laicos non tantum à voce, sed etiam ab interessentia, & interuentu. Idem Episcopus Brixien. in suo magno repertorio in ver. Laicus, dicens: Nullus potest, aut debet interesse electioni Prælatorum, ac de illa se intromittere, & Franc. March. decis. 102. num. 2. similiter excludit laicos ab vtroque, dum alternatiuè inquit non valere consuetudinem, quod laica potestas habeat ius eligendi, aut interessendi electioni.

Et probatur hoc satis clarè in c. 1. 63. dist. vbi dicitur, [Nullus laicorum Principum, vel Potentum semet inserat electioni, ne inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio.] Pondera, quia non dicitur, eligat; sed semet inserat electioni, quod nudam interessentiam importat.

40 Et ita in Congregatione habita iussu S. D. N. Innocentij Decimi die 5. Aprilis 1646. coram Eminentissimo Cardinali Pallotto, cui interfuerunt DD. Farnesius Archiepiscopus Patracen. Maraldus, Fagnanus, Albicius, Mascabrunus, & Confessarius Sanctissimi ex communi sententia resolutum est Capitulum Prouinciæ Bethicæ ordinis Eremitarum sancti Augustini celebratum in Ciuitate Granaten. cum assistentia, & interuentu Auditoris Regiæ Cameræ in aula Capitulari, fuisse nullum ob laicæ potestatis abusum.

41 Non obstant Authores, qui dicunt laicos posse interesse ad protegendum electores. Quoniam intelligi debent non de interessentia physica, & corporali in ipso actu, & loco electionis, sed de interessentia morali; congruè enim dicitur electioni adesse, qui tamquam brachium sæculare extra aulam Capituli violentias propulsat, & eligentium libertatem tuetur. Sicut præsens quandoque dicitur intra muros, c. Cum olim in fin. infra de re iudic. Io. Andr. in c. Vbi periculum num. 5. de elect. lib. 6. quandoque dicitur præsens, cuius vox exaudiri potest, l. 1. ff. de verb. obligat. Quandoque dicitur præsens, & qui in hortis est, l. Præsens, ff. de Procur. quandoque latius qui est in prouincia, l. vlt. C. de præscript. long. temp. glos. in c. Cum inter, il secondo, in ver. Remoti, supra eod. & pluribus alijs modis pro subiecta materia, vt notat gl. in Auth. de fideiuss. §. 1. in ver. præsentes.

Non obstant c. Adrianus 63. dist. & alia iura supra citata num. 32. Quoniam procedunt in terminis priuilegij Apostolici, vt dictum est supra num. 16. & declarat Butr. in c. Massana, in 2. notab. infr. eod. quod tamen priuilegium fuit postea reuocatum, vt in §. Verum & in c. seq. ead. dist. & de autoritate huius cap. Adrianus, vide quod plenè scripsi in c. Accepimus, num. 64. infra de pactis.

Demum non obstat quod dictum est de Notario laico, quia hoc non pertinet ad abusum, cum enim notarius nullam habeat iurisdictionem in foro contentioso, nullum inducit metum in eligentibus, & sic cessat ratio huius decretalis. Præterquam quod opinio illa de Notario non caret contradictoribus, vt patet ex dictis supra num. 19. & seq.

DE.

DE ELECTIONE.

Cap. Nihil.

SVMMARIVM.

1 *Confirmans electum indignum ad regimen animarũ perdit potestatem confirmandi primum successorem, & à perceptione proprij Beneficij suspenditur ad beneplacitum Superioris, si per negligentiam id fecerit. & num. 7.*
Si verò per malitiam, grauius punitur Superioris arbitrio, vel pœna depositionis. num. 8.
2 *Electi immediatè subiecti Papæ per se, aut per personas instructas debent adire Papam pro confirmatione. & num. 10.*
3 *Et si sint electi in concordia, & sint vltra Italiam, interim administrant, ita tamen vt nil alienent. & num. 11. 13. & 24.*
Nisi in prouincia sit Legatus de Latere. num. 19. vers. Limitabis.
Et dicuntur electi in cõcordia, si nullus discrepet. n. 12.
4 *Ecclesia Dei nihil tam perniciosum, quàm vt indigni assumantur Prælati ad regimen animarum.*
5 *Confirmator antequam confirmet, debet electionis processum, & merita electi diligenter examinare.*
6 *Idque vocatis oppositoribus, &c. aliàs confirmatio non valet.*
7 *Prælatus indignus debet deijci etiam si fuerit confirmatus.*
8 *Pœna est arbitraria, cum à iure non reperitur determinata.*
9 *Malitia grauius punitur, quàm negligentia.*
10 *Legatus de Latere potest electos confirmare ex officio legationis: sed alij Legati hoc non possunt sine speciali mandato. & num. 19. vers. Limitabis.*
11 *Electus vt possit administrare ante confirmationem quæ requirantur. & num. 24.*
13 *Suffraganeus quamuis sit valde remotus à suo Metropolitano, tamen administrare non potest ante confirmationem. & num. seqq.*
14 *Dispensatio ad similia non extenditur. & num. 16.*
15 *Priuilegium clausum in corpore iuris non facit ius commune nisi inter nominatos; & ideò non extenditur de casu ad casum, etiam ex identitate rationis.*
17 *Extrauagans Iniunctæ, de elect. non habet locum in inferioribus à Papa confirmantibus.*
18 *Per reseruationem dignitatum fuit ademptum electoribus ius eligendi.*
19 *Quod tamen fuit præseruatum in concordatis Germaniæ, quibus non obsunt reseruationes non clausæ in corpore iuris.*
20 *Administrationem Prælaturæ an Episcopus in partibus remotis suscipere possit ob vrgentem Ecclesiæ necessitatem ante receptas Bullas.*
21 *Administrare potest Episcopus, si litteras suæ consecrationis habere non potuit propter obitum Papæ. & num. 34.*
22 *Prohibitio generalis non excludit casum aliàs licitũ.*
23 *Statuta, & priuilegia cum trahuntur ad iniqua, sunt reuocanda.*
25 *Electus in concordia in partibus remotis non cecidit à iure suo ex eo, quod ante confirmationem administrauerit ob necessitatem Ecclesiæ, licet Curia esset vltra montes.*
26 *Necessitas facit licitum, quod aliàs est illicitum.*
27 *Prouisus per Papam in Consistorio est verus Prælatus ante leuatas Bullas.*
28 *Litteræ Apostolicæ sunt de substantia probationis, sed non de substantia gratiæ.*
29 *Prouisio Consistorialis habet vim electionis, & confirmationis.*
30 *Gratiæ tenor potest probari per testes, si litteræ sint perditæ.*
31 *Litteris missiuis de promotione Episcopi attestantibus non est credendum.*
32 *Ad electionis canonicæ probationem de iure sufficit solum decretum.*
33 *Per electionem spirituale matrimonium initiatur, & acquiritur electo ius administrandi in habitu.*
35 *Gesta per electum toleratum an sustineantur ex titulo putatiuo, & communi errore, remissiuè.*

1 NIHIL. Si Prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit potestatem confirmandi primum Successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, &
2 promotus deijcitur: si verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. Electi verò immediatè subiecti Papæ per se, aut per personas instructas debent adire Papam, & petere confirmationem.
3 Et si sint electi in concordia, & valde remoti, videlicet vltra Italiam constituti, interim administrant, ita tamen vt nil alienent. Benedicuntur autem, & consecrantur, prout consueuerunt. hoc dicit, Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Et diuiditur tota Decretalis in duas partes. In prima ponitur Constitutionis causa. In secunda Constitutio, ibi, *irrefragabili*, & secunda pars subdiuiditur in tres, vt per Io. Andr.

4 Nota ex principio litteræ, Nihil esse tam perniciosum Ecclesiæ Dei, quàm quod indigni assumantur Prælati ad regimen animarum. Ad quod solet allegari quotidie hæc Decretalis, secundum Abb. in primo notab. Vnde S. Tridentina Synodus se accingere volens ad reformationem Ecclesiasticæ disciplinæ admodum collapsæ; ab ijs, qui maioribus Ecclesijs præsunt, initium censuit esse sumendum; quia integritas Præsidentium salus est subditorum, vt sess. 6. de reformat. c. 1. vbi grauissimis verbis inculcat, vt ad Ecclesiarum regimen onus Angelicis humeris formidandum, maximè digni assumantur. Idemque repetit in c. 1. sess. 24 dicens, hoc munus eiusmodi esse, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Ad hoc c. Cum sit ars, infra de ætat. & qualit. & c. In Sacerdotibus, 61. dist.

5 Secundò nota ibi, *Diligenter examinet*. Superiorem antequam munus confirmationis impendat debere sedulò examinare electionis processum, an scilicet forma fuerit obseruata, item qualitates, & merita electi, vt in textu, Idque ex officio, etiamsi contra ipsum nihil opponatur,
6 vt hic in glossa in ver. Examinet. sed hodie præcedere debet causæ cognitio, vocatis oppositoribus iuxta formam præscriptam in cap. final. infra eod. lib. 6. aliàs confirmatio est ipso iure nulla. vt ibi statuitur.

7 Tertiò nota in verſ. *Non ſolum.* pœnam indignè
promoti, quia debet deijci, etiamſi fuerit confir-
matus : & pœnam promouentis indignum , quia
caret poteſtate confirmandi primum Succeſſo-
rem , & ſuſpenditur a perceptione beneficij ad
beneplacitum Superioris , ſi per negligentiam
8 id fecerit ; ſi vero per malitiam, grauiùs punitur,
vt in littera , ideſt Superioris arbitrio ; cùm pœ-
na hic non determinetur, c. De cauſis, §. final, de
offic. Deleg. gloſ. hic in ver. grauiori, & Abb. n. 2.
vel die grauiori, ideſt pœna depoſitionis, vt cap.
Tantis 81. diſt. ſecundum Hoſtien. hic num. 6. in
9 ver. Grauiori, & Ioan. Andr. num. 25. Et ita magis
punitur malitia , quàm negligentia. Bald. num. 1.
Bellam. num. 28. in ver. Grauiori, & Abb. num. 3.
facit, c. Super litteris, de reſcript.

10 Quartò nota in §. *Cæterum.* Exemptos Sedi A-
poſtolicæ immediatè ſubiectos teneri confirma-
tionem petere à Summo Pontifice ; tamen etiam
Legati de Latere ex officio Legationis poſſunt
electos confirmare in prouincia ſibi decreta: alij
verò Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali man-
dato, vt eſt textus in c. Si Abbatem, §. Huiuſmodi,
infra eod. lib. 6.

11 Vltimò nota in ver. *Ita quod*. Electos poſſe
adminiſtrare in ſpiritualibus , & temporalibus
ante obtentam confirmationem , tribus tamen
concurrentibus. Primò, ſcilicet, vt ſint in parti-
bus valde remotis , ideſt vltra Italiam conſtituti.
12 Facit cap. Cum longè, 63. diſt. & c. Cum olim, de
dolo, & contum. Secundò , vt ſint electi in con-
cordia; ideſt nemine prorſus diſcrepante , vt no-
tat gloſſ. in Clemen. Ne Romani, §. 1. in ver. Con-
corditer, de elect. Item gloſ. in c. Cupientes. §. Ad
hæc in ver. Concordem, eod. tit. lib. 6. & tenent hic
Compoſtell. num. 4. in ver. In concordia, dicens,
Electum eſſe in concordia quantum ad hoc vt ad-
miniſtrare poſſit ante confirmationem , quando
eius electio eſt ab omnibus quaſi per inſpiratio-
nem communiter celebrata , itavt vno tantum
diſſentiente non dicatur electus concorditer. Bald.
ante num. 1. explicans ver. Concordia, ſcilicet ple-
13 na, & non ficta, & Abbas nu. 4. Tertiò, vt ſubſint
immediatè Romano Pontifici, nam de his loqui-
tur hoc capitulū. Vnde Suffraganeus quamuis ſit
valde remotus à ſuo Metropolitano ; tamen ad-
miniſtrare non poteſt ante confirmationem ;
14 quia hæc facultas diſpenſatiuè hic conceditur
exemptis ; diſpenſatio autem ad ſimilia non
extenditur, c. In cauſis, infra de re iudic. & c. Ce-
nomanenſis, 56. diſt. Nec excuſat hoc caſu rerum
periculum, cap. Illud, de maior. & obedien. & ita
hic firmat gloſſa in ver. Adminiſtrent , cum qua
tranſeunt Hoſt. nu. 12. in ver. Diſpenſatiuè, Ioan.
Andr. poſt Ioannem , & Vincentium, quos citat
num. 27. poſt medium in gloſ. vlt. & communiter
Doctores, vt Abbas teſtatur num. 10. circa med.
15 verſ. In gloſsa, ibi, *Sed contra videtur.* Et quamuis
ipſe Abbas oppoſitum ſentiat, eo quod hoc pri-
uilegium ſit redactum in corpus Iuris , & ſit Ec-
cleſijs fauorabile, & ideo ampliandum, nec fuerit
mens Papæ priuilegiare exemptos ratione exem-
ptionis , ſed propter neceſſitatem , & vtilitatem
Eccleſiarum , cum exempti ſint valde remoti à
Romana Curia , quod regulariter non contingit
in non exemptis reſpectu ſuorum Superiorum :
tamen non videtur recedendum a communi opi-
nione , quia hæc littera diſertis verbis non tan-
tum requirit, vt electi ſint valde remoti, ſed etiam
vt ſubſint immediatè Romano Pontifici . Nec
verum eſt exemptos eſſe valde remotos, cum
intra fines Italiæ plurimi ſint Epiſcopi , qui Me-
tropolitanis non ſubſunt . Nec refert quod in
Suffraganeo valde remoto à ſuo Archiepiſcopo
habeat locum eadem ratio; quoniam cum hoc ſit
priuilegium, extendi non poteſt, etiam ex idemti-
tate rationis, cap. Petijſti, 7. quæſt. 1. Et quamuis
ſit inſertum in corpore Iuris, tamen non propte-
rea facit ius commune , niſi inter nominatos, nec
debet extendi ad alios , vt notat gloſ. in c. Con-
ſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. lib. 6.
Et in Clem. Dudum, §. Verum, in ver. De iure, de
ſepultur. Io. Andr. in cap. Ex parte, il primo, nu. 3.
ſuper ver. Cæteris, de Decimis, & hic tenet Hoſt.
num. 12. in ver. Diſpenſatiuè dicens , hoc priuile-
gium eſſe diſpenſationem reſpectu Lombardorū,
ſed ius commune reſpectu Priuilegiatorum ; &
ſecundum hoc poſſe intelligi quod de iure com-
muni , & priuilegio dicitur in cap. Cum dilectus,
16 §. 1. ſupra de Conſuetud. Item hæc littera, vt præ-
dixi, dat facultatem adminiſtrandi diſpenſatiuè,
ſcilicet contra iura , quæ nolunt ante confirma-
tionem adminiſtrari , vt explicat Ioan. Andr. ſub
num. 27. in gloſſa vlt. verſ. Et ibi diſpenſatiuè .
Vnde tanquam exorbitans ſtrictè eſt intelligenda,
17 cap. Quæ a iure, de reg. Iur. lib. 6. Et eſt ſimile in
extrauag. Iniunctæ, de elect. quæ cum loquatur,
de confirmatis per Papam adminiſtrantibus ante
receptas litteras, tamquam exorbitans non oſten-
ditur ad confirmatos ab inferioribus à Papa , vt
ibi firmat gloſſa in ver. Non præſumant, verſ. Sed
numquid.

18 Rurſus quamuis idem Abb. hic ſub nu. 4. pu-
tet hoc priuilegium hodie de rigore non habere
amplius locum, quia ex quo Papa ſibi reſeruauit
poteſtatem prouidendi de dignitatibus , conſe-
quenter abſtulit electoribus ius eligendi, vt c. Eo
19 tempore , infra eod. lib. 6. Tamen tu dicas ſer-
uari poſſe in Epiſcopatibus , & Monaſterijs Ger-
maniæ , cum ius eligendi fuerit Capitulis præſer-
uatum in Concordatis , vt in Conſtitutione Ni-
colai V. qui incipit , Ad ſacram Petri Sedem ,
edita anno 1447. Kalen. Aprilis in Bullar. tom. 1.
pag. 305. Quibus quidem cōcordatis non obſtant
reſeruationes non clauſæ in corpore iuris , vt ex
facto reſpondit Gemin. in conſil. 36. Caſus talis
eſt , per totum , Et ſeruatur in praxi . Sed ipſe
Abbas Panormitanus non vidit concordata, quia
obijt anno 1445. & ſic biennio ante , vt refert
Cardinalis Bellarm. de Scriptor. Eccleſ.

Limitabis tamen notabiliter hunc textum, niſi
in prouincia eſſet Legatus de Latere , quia tunc
exemptus etiam Vltramontanus, & in concordia
electus non poſſet ſine confirmatione adminiſtra-
re , contraria conſuetudine non obſtante , vt eſt
tex. in cap. Cum venerabilis ſupra de conſuetu-
din. & ibi hoc notant Innoc. & Compoſtellan.
vterque in fine, & Ioan. de Anan. num. 1. verſ. Et
colligitur hic.

20 Ex facto QVÆSITVM EST, An vrgente ne-
ceſſitate liceat Epiſcopo , vel alij Superiori Præ-
lato in partibus remotis Eccleſiæ ſibi commiſſæ
adminiſtrationem ſuſcipere ante receptas litteras
Apoſtolicas ſuæ prouiſionis, vel confirmationis.
Hæc dubitatio emerſit in Archiepiſcopo Goani
Indiarum Primate: nam cùm litteræ Papales ſuæ
pro-

prouisionis casu perijssent, tametsi in ead. Ecclesia maxima subesset necessitas Pastoris, quo iam à quinquennio erat viduata, non potuit tamen Archiepiscopus adduci vt Archiepiscopatus administrationem susciperet, cum extrauag. Bonifacij VIII. Iniunctæ, de Elect.& Constitutione Iulij III. 34. in Bullario veteri, quæ incipit Sanctissimus in Christo Pater, publicata die 27. Maij 1553. statutum sit sub grauibus pœnis, ne Episcopi, & alij maiores Prælati sine litteris eorum, promotionem, confirmationem, & consecrationem continentibus ad commissas eis Ecclesias accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere præsumant, quamobrem supplicauit Archiepiscopus, vt sibi præscriberetur, quomodo in hoc se gerere deberet. Et quia hic casus ob itinerum distantiam posset iterum in illis partibus accidere, propterea petijt declarationem suprascripti dubij à Sac. Congregatione Concilij.

21 Glossa in d. Extrau. Iniunctæ, in ver. Non præsumant, sensit licere Episcopo administrare, si litteras Papales habere non potuit; quia, inquit, Papa hic damnat præsumptionem temerariam recedere volentium absque litteris, propter quod Episcopum, & recipientes eundem punit, sed necessitatem non excludit, & vbi non est culpa, nec pœna debet infligi, cap. Sine culpa de regul.
22 iur. lib. 6. Vnde temeraria præsumptio hic reprobata ad casum alium non debet extendi, nec prohibitio generalis excludit casum aliàs licitum, c. Super quibusdam, de verborum signific.
23 Item statuta, & priuilegia, cum trahuntur ad iniqua, sunt reuocanda, c. vlt. in princ. de sent.
24 excom. lib. 6. cum concord. allegat. in gloss. Cuius opinioni videtur etiam suffragari hæc decretalis, vbi statuitur, vt electi immediatè subiecti Sedi Apostolicæ ante confirmationem Papæ non administrent: & tamen in vers. Ita quod indulgetur concorditer electis vltra Italiam, vt administrare valeant etiam ante confirmationem propter necessitatem, atque vtilitatem Ecclesiar. Et Host. in c. Qualiter, num. 1. Supra eodem dicit, hoc esse speciale in remotis, & concorditer electis ad vitandum moræ periculum, quia posset esse Ecclesijs perniciosa subtilitas, si eam quis nimium re-
25 quereret. Arg. l. penult. C. Ad Trebell. Hinc Oldra. cons. 9. incipien. Posito sine præiudicio, latè consuluit electum in concordia immediatè subiectum Papæ, atque ab Vrbe distantem vltra triginta dies non cecidisse à iure suo, ex eo quod ad instantiam sui Capituli, ac propter vrgentem Ecclesiæ necessitatem nondum obtenta confirmatione à Papa tunc extra Italiam existente, administrationi bonorũ Ecclesiæ se immiscuerit, quia in hac Decretali pro facultate administrandi ante confirmationem ponderantur duæ causæ; Prima est longa distantia, ob quam multa statuuntur, vt c. Cum longe, 63. dist. c. Tum ex litteris, circa fin. De in integ. restit. Secunda est necessitas, vel vtilitas Ecclesiarum, ob quam similiter multa
26 statuuntur, & sine præiudicio permittuntur. c. Ne pro defectu, supra eod. c. Quam sit. eod. tit. lib. 6. Cum concord. per eum allegat. Vtraque autem ratio proculdubio militat in casu proposito, quod ergo propter distantiam loci, & necessitatem Ecclesiæ licet electo ante confirmationem, liceat quoque prouiso ante receptas bullas, cum necessitas faciat licitum, quod aliàs est illicitum, c. Quoniam, 1. q. 7. c. 1. de Fer. cap. 3. de celebrat. Missar. cum multis simil. Et in qualibet dispositione intelligatur excepta, cap. Licet de pœnit. & remiss. & eo magis, quia priuilegium, quod hic tribuitur concorditer electis, est Ecclesijs fauorabile, cum emanauerit ob illarum necessitatem, vel vtilitatem; & ideo debet latè interpretari, tamen opinionem Abbatis hic sub num. 10. vers. in ea glos. ibi, sed contra.

27 Quibus accedit, quod pronunciatus per Papam in Consistorio, vt motis est, etiam ante leuatas Bullas est verus Prælatus, quia littera est de sub-
28 stantia probationis, non autem de substantia gratiæ, Gemin. consil. 106. super dicto dubio, vers. In contrarium, Abb. in c. Qualiter, sub nu. 1. vers. Dic tamen quod pronunciationem, supra eod. Felin. in cap. Eam te, col. 3. nu. 2. vers. Caue, de rescript. & latius in Rubrica, de Constit. nu 5. Sarn. in regula, de Infirmis, quæst 1. vers. Nam considerandum, Cassador. decis. 4. nu. 2. de caus. possess. Caputaq. decis. 175. num. 2. par. 2. Seraph. decis. 775. num. 2. Rot. decis. 418. num. 3. part. 1.
29 diuers. & sæpe aliàs. Et prouisio Consistorialis habet vim electionis, & confirmationis, glos. in cap. 1. in ver. Prouisionem, infra cod. lib. 6. dixi in cap. 1. num. 8. vers. Quæ quidem, supra eod. Vnde cum pronunciatus Episcopus plenum habeat ius; tametsi probatio deficiat, rigor huius solemnitatis probandi per litteras tamen, cum sit iuris positiui, non videtur attendendus vrgen-
30 te Ecclesiarum necessitate; sicut propter necessitatem non attenditur in probando tenorem gratiæ Apostolicæ, cuius litteræ sunt deperditæ, vt per Felin. in d. Rubrica de Constit. paulò ante num. 7. vers. Tertius casus, de quo latissimè Mandos. in regula 27. de non iudicand. quæst. 6. nu. 5.
31 Sed contra videtur, quia valde periculosum est in hac materia quidquam generaliter decernere, cum Episcopi præsertim illarum partium vix aliter esse possint certi de sua promotione, quàm per inspectionem Bullarum. Maximè enim absurdum esset, vt aliqui receptis litteris missiuis suorum Agentium, vel aliorum Curialium gererent se pro Episcopis, munus consecrationis susciperent, & ea, quæ sunt ordinis, ac iurisdictionis exercerent in graue detrimentum animarum suarum, & periculum nullitatis actuum, vt in dict. Extrauag. Iniunctæ. Neque enim in hoc grauissimo negocio promotionis Episcoporũ fidendum est huiusmodi attestationibus; tum quia multoties ab Vrbe scribitur factum, quod proximè creditur faciendum, & tamen interdum non fit ob aliquod impedimentum postea subortum; tum ob periculum falsificationis, quæ non ita facilè potest contingere in litteris Apostolicis, præsertim ob pœnam grauissimam, de qua in cap. Ad falsariorum, de crimine Falsi.
32 Nec procedit simile desumptum ex hac Decretali, quia in electis diuersa militat ratio, quàm in prouisis apud Sedem. Nam electi sunt statim certi de sua electione, cum de iure ad probationem Canonicæ electionis solum decretum sufficiat, vt cap. Episcopus, 61. distin. & hic notat
33 Innoc. num. 1. Per quam quidem electionem spirituale matrimonium initiatur, cap. Cum inter Canonicos, supra eod. & c. final. infra de translat. Episcopi. Et ex ea acquiritur electo ius, & po-

testas administrandi in habitu, licèt non in exercitio, vt norat glos. Magna in cap. Quantum, 63.dist. & Abb. hic num.4. vers. Hodie verò, & in cap. Transmissa, supra eodem. Vnde æquitati est consonum, & Ecclesijs fauorabile, vt vltra Italiam constituti, & concorditer electi non teneantur expectare confirmationem ab Vrbe, quia mora posset esse Ecclesijs perniciosa, sed statim administrare valeanr dispensatiuè propter necessitatem, vel vtilitarem Ecclesiarum, vt hic in litrera. At hæc ratio cessat in pronisis apud Sedem: nam si attendamns tempus ante prouisionem, cum certum sit eos nullum ius habere, absurdum esset, vt in administratione Prælaturæ se intruderent, cap.1.62.dist. c Si per ordinationem, & c.Omnis, 63.dist. Vnde à die vacationis Ecclesiæ vsque ad tempus pronunciarionis in Consistorio necessitas cogit eos abstinere. Post prouisionem vero nulla causa subest dispensandi cum eis, vt administrare valeant ante receptas Bullas, cùm possint statim illas expedire; & ante illarũ receptionem non dicantur certi de sua promotione, quippe quę non aliter probari potest, quàm per litteras Papales, vt in d. Extrauag. Iniunctæ, & tamen etiam si subesset eadem ratio in prouisis, quæ est in electis: nihilominus hoc priuilegium non extenderetur ad casus similes, vt ostensum est supra in vlt. not.
34 Glossa verò supracitata num.21. loquitur in casu valde diuerso, scilicet in Episcopo consecrato, qui est certus de sua consecratione, & litteras consecrationis huiusmodi obtinere nõ potuit propter obitum Papæ. Adeò vt propterea laudandus sit Archiepiscopus Goanus, qui documentis Apostolicis nondum receptis administrationi Ecclesiæ se immiscere nõ est ausus cuiusuis necessitatis prætextu, vt cap. Illud, de maior. & obed. & hic notant glossa in ver. Administrent, Sed contra videtur.

Quamobrem tutius videtur tam in hoc casu, quàm in alijs futuris consulere Ecclesiarum necessitati, transmittendo diuersa Bullarum duplicara, ac per diuersas vias propter casus fortuitos, vt si alrerum deperear, reliqua salua esse possint, iuxta tex. in §.vlt. Instit. de testam. & cons. Host. in c. Ego N. in ver. Licentia, num.9. Et Io. Andr. in ver. Absoluor. num.10. infra de iureiur. & hoc placuit S.Cong.

35 Glossa in ver. Administrent. Innoc. & Compostel. eod. ver. Bald. Abb. & reliqui tractant hic prolixè materiam, l. Barbarius, ff. de off. Prætor. videlicet an gesta per electum toleratum in administratione sustineantur ex titulo putatiuo, & communi errore. Ego de boc egi latissimè, in c. Super eo, à num. 9. infra de crimin. fals. & in c. Quod à Prædecessore, à num.130. de schismat. hic non repeto, & consule Socinum cons.32.n.19. & seqq. vol.1.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in magistrum.

S V M M A R I V M.

1 *ABbas eligi non potest non professus, & n.5. & 9.*
2 *Magisterij, seu Doctoratus gradum properè assumentes corripiuntur.*
3 *Docere prius, quàm doceri prępostерum est, & impossibile.*
4 *Magistro non prodest quod multoties fuerit approbatus, si apertè indignus sit.*
6 *Beneficium, cuius prouisio ob negligentiam electorum ad Superiorem deuoluitur, conferri non potest nisi habenti qualitatem, cui primi Electores adstricti erant.*
7 *Canonicus regularis an possit eligi in Abbatem.*
8 *Monachorum appellatione an veniant Canonici regulares.*
10 *Ordinarij Collatores an possint beneficia in titulum regularibus prouideri solita conferre sæcularibus, qui illius ordinis habitum suscipere, & professionem emittere teneantur, & num. seqq. vsque in fin.*
11 *Quid de Abbatijs, Prioratibus, & administrationibus.*
Et quid de Portionibus monachalibus, seu Canonicalibus, num.13. & 33.
Et quid de alijs beneficijs, quę in titulum regularibus conferri solent, num. 19.
12 *Intellectus c. Nullus de elect. lib.6.*
14 *Portiones monachales, seu Canonicales Ecclesię non numeratę non dicuntur vacare, sed creantur simul ac de ijs aliqui prouidentur.*
15 *Portionum diuisio in singulos monachos videtur contra ius, & votum paupertatis.*
16 *Nouitij licitè recipiuntur à monasterio, alimenta, & portiones, quæ in eorum locum subrogantur.*
17 *Portiones plures monachales sunt incompatibiles.*
18 *Portiones consuetudine nedum Sabaudię, sed etiam Gallię, & Hispaniæ prouidentur sæcularibus habitum suscepturis, & professionem emissuris.*
20 *Beneficia certo personarum generi affecta multoties conferri possunt ijs, qui tempore collationis non sunt de genere.*
21 *Beneficia regularia in defectu religiosorum conferri possunt sæcularibus.*
22 *Regula de triennali tuetur clericum sęcularem in possessione beneficij regularis,*
23 *Concordata an obstent quin valeat nominatio Regis de persona sæculari ad Abbatiam regularem.*
24 *Tridentinum Concilium præcipiens beneficia regularia conferri regularibus, vel ijs, qui habitum suscipere, & professionem emittere teneantur, procedit in inferioribus Collatoribus.*
25 *Beneficia vnius ordinis prohibentur conferri regularibus alterius ordinis.*
26 *Dictio, omnino, quid importet.*
27 *Tridentinum Concilium, vbi loquitur de Summo Pontifice quibus verbis vti consueuerit.*
28 *Papa solus confert beneficia sub conditione, & ex tempore, siue ad tempus.*
29 *Actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem.*

Colla-

30 *Collatio beneficij regularis facta ſæculari cum decreto, vt teneatur habitum recipere, & profeſſionem emittere, non pendet ex tempore, aut conditione, & num. 38.*

31 *Ordinis defectus cur minus obſit impetranti, quàm defectus ætatis, ſcientiæ, & morum.*

32 *Beneficia regularia in Francia an, & quando prouideantur non expreſsè profeſsis.*

33 *Non profeſſi in Collegiata regulari exiſtentes coguntur aut profiteri, aut beneficia dimittere, & num. 37.*

34 *Nouitij latè ſumpto vocabulo regulares appellantur.*

35 *Collatio beneficij regularis facta ſæculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem emiſerit, eſt conditionalis, & non poteſt fieri niſi à Papa.*

36 *Idem ſi adijciatur, vt elapſo anno, & non ſequuta profeſſione expreſſa beneficium vacet ipſo iure.*

37 *Collatio beneficij regularis clerico ſæculari qua formula ab Ordinarijs inferioribus ſit concipienda.*

38 *Facta ſub obligatione profitendi non eſt conditionalis, ſed modalis.*

1 CVM IN MAGISTRVM. Non profeſſus in Abbatem eligi non poteſt. Hoc dicit. Solet ab aliquibus notari ſuperfluitas eo quod hic caſus reperiatur deciſus etiam in alijs capitulis huius tituli. Sed non eſt ita, nam Decretalis Cum cauſam, loquitur in promouendo, hæc in promoto, & c. Cum ad noſtram, loquitur in eo, qui nondum erat Monachus, & ſic nil ſuperfluum, ſecundum Abbatem Antiq. cui ſubſcribunt Ioan. Andr. Collectar. Bellam. & reliqui omnes. Poſſet etiam dici in c. Cum cauſam: tolli conſuetudinem, in c. Cum ad noſtram, reprobari ſpem, vel promiſſionem, vt Abbas fiat, hic verò remoueri obſtaculum appellationis. Diuiditur in duas partes. In prima factum recitat. In ſecunda prouidet: ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò proœmium multum allegabile contra religioſos, & ſcholares, qui gradum magiſterij, ſeu doctoratus præproperè, & immaturè ſuſcipiunt: nam miſerum eſt eum fieri magiſtrum, qui formam diſcipuli non aſſumpſit, vt hic. & in cap. Miſerum, 61. diſt. debet enim eſſe diſcipulus quiſquis doctor eſſe deſiderat, vt poſſit docere quæ didicit: aliàs qui minimè litteris operam dedit, præceptor non poteſt eſſe litterarum, vt

3 legitur in c. Ordinatos, 59. diſt. eſt enim præpoſterum, & impoſſibile prius docere, quàm doceri, vt ait hic Baldus in princ. prius ergo multo tempore addiſce quæ poſtmodum doceas, c. Sic viue, 16. q. 1. & c. Si officia, 59. diſt. quoniam nemo repente fit ſummus, §. Quæ de charitate, de pœnit. diſt. 2. gloſſ. in c. Tum ex litteris, in ver. Inſtructus, de in integr. reſtit. Ioan. de Anan. hic num. 2. nec ipſe te doceas, nec abſque ductore ingrediaris viam, quam nunquam ingreſſus es cap. Si clericatus, in fin. 16. qu. 1, cum alijs hic alleg. per Hoſt. in princ. Bellam. n. 2. & Cardin.

4 in 1. notab. Addunt Vincent. & Collectar. non prodeſſe magiſtro, quod millies fuerit approbatus, ſi apertè indignus ſit, cap. Qui de menſa, 73. diſt. & cap. Cùm ſit ars, infra, de ætat. & qualit.

5 Secundò nota ibi, *Nec ſit præficiendus*, argumentum optimum, & quaſi expreſſum, ſecundum Abbatem in 2. not. quod non profeſſus in Abbatē aſſumi non debet non ſolum per viam electionis, ſed nec per viam prouiſionis. Hodie ſatis clarè hoc eſt expreſſum in Clem. Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de ſtat. Monachor. Ponderanda verba, *committi, vel conferri*: & in c. Cum de beneficio, de præb. lib. 6. quod vtitur verbo, *prouideri*, vt ſcripſi latiùs in c. Cum cauſam, in 4. not. ſupra

6 eod. Vnde infertur vt ſi Capitulum negligat eligere infra terminum à iure præfixum, ſuperior immediatus, ad quem fit deuolutio iuxta terminos cap. Ne pro defectu, ſupra eod. non poterit conferre (ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate) niſi Religioſo profeſſo: ad quod eſt tex. clarus in Clem. vnica, de ſupplenda neglig. Prælat. vbi notabiliter expreſſum eſt ſuperiorem, ad quem fit deuolutio ex negligentia, teneri conferre perſonæ habenti illam qualitatem, cui adſtricti erant primi Electores. Et vide quod ſcripſi in c. Cum propter, num. 7. infr. de iurepatr. in Quæſtione, An Epiſcopus Parrochialem Eccleſiam Iuriſpatronatus laicorum conferens iure deuoluto teneatur eam conferre approbato in concurſu ad præſcriptum Concilij Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24.

7 Tertiò nota in verſ. *Mandamus*. Canonicum regularem eligi poſſe in Abbatem, vt poſt Boatinum hoc notant Ioan. Andr. num. 4. Butr. nu. 6. & Card. in 4. not. tamen hodie dic vt in Clem. Cum rationi, eod. tit.

8 Quartò nota ibi, *Monachi, & Regulares Canonici*. Monachorum appellatione non comprehendi Canones regulares; licet quandoque æquiparentur, & à Monachorum conſortio non ſint ſeiuncti, vt in cap. Quod Dei timorem, infr. de ſtat. Monachor. de quo tamen dic, vt ibi notaui, num. 10. & ſeqq.

9 Vltimò nota ibi, *Ad amotionem eorum*. Textum quaſi expreſſum quod etiam ſecundum hæc tempora electio in Abbatem de non profeſſo erat ipſo iure nulla. Vnde decretalis Nullus, infra eod. lib. 6. potius emanauit ad maiorem declarationem, cum de hoc articulo eſſet controuerſia inter primarios Canoniſtas, vt dixit in c. Cum cauſam, num. 35. in princ. & verſ. Sed quatenus, ſupra eod. Ad quod vide bonam gloſſam in cap. vnico, in ver. De cætero, de poſtulat. Prælat. lib. 6.

10 QVÆRO, An præter Papam Ordinarij Collatores poſſint beneficia in titulum regularibus prouideri ſolita, conferre ſæcularibus, qui illius ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur ad præſcriptum cap. 10. ſeſſ. 14. Conc. Trid.

11 Vt pleniùs ſatisfiat propoſitæ dubitationi, diſtinguendum videtur inter Abbatias, Prioratus, & ſimiles adminiſtrationes regulares, atque inter Monachales, ſeu Canonicales portiones, quæ loco victualium aſſignantur ſingulis; & inter cætera beneficia, quæ in titulum regularibus prouidentur.

De Abbatijs videtur reſpondendum negatiuè: tum quia de his expreſſum eſt vt ad eas non aſſumantur niſi profeſſi, vt hic, & in c. Ad noſtram, & in c. Officij, ſupra eod. Imò debent eligi expreſsè profeſſi, c. Nullus, eod. tit. lib. 6. tum quia appellatione beneficiorum non veniunt Abbatiæ,

vt

vt per Lapum allegat. 85. num. 11. verf. Item Abbatiæ, & fcripfi plenè in c. 1. à n. 15. vfque ad n. 20. infr. de ætat. & qual.

Idem videtur refpondendum de Prioratibus, & fimilibus officijs habentibus adminiftrationem, vt de Prioratibus funt iura clara in c. Cum caufam, fupra eod. & in c. Cum de beneficio, de Præb lib. 6. & in alijs adminiftrationib9, in Clem. vn. de fuppl. negl. Prælat. & in Clem. Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de ftat. Monachor. et facit ratio, quia tales debent effe inftructi in regula Monachali, vt in d. c. Officij, vbi Innoc. & DD. notant, Butr. in d. c. Cum ad noftram, num. 6. & Abbas poft eum num. 2. & conuenit vt prius fint difcipuli, quàm magiftri, vt hic patet, & in cap. Miferum, 61. dift. & ad hoc itidem requiritur expreffa profeffio, vt in d. c. Nullus, infra hoe tit. lib. 6. Nec verifimile eft Concilium quoad iftos

12 aliquid innouare voluiffe. Nec obftat quod plerique intellexerint prædictam Decretalem Nullus: faltem refpectu nullitatis procedere tantùm quàdo prouifio fit per modum electionis; fecus fi per viam collationis, vt poft Ioan. Andr. notat Abbas in c. 2. num. 4. verf. Et pro hoc facit, infr. de teftam. Siquidem hoc non eft tutum; & contrarium conuincitur ex tex. in d. Clemen. Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de ftat. Monachor. qui loquitur de collatione Prioratuum, & aliarum adminiftrationum; & tamen decernit vt collatio fieri non poffit nifi expreffè profeffis: & pondera illa verba *non poffit*, quæ tollunt potentiam, & reddunt actum ipfo iure nullum, iuxta gloff. ordinariam in c. Beneficium de regul. iur. lib. 6. Vnde melius oppofitum tenuit idem Abbas hic, vt dixi fupra in 2. not. & dicam latiùs in d. cap. 2. de teftam.

13 De Portionibus Monachalibus, feu Canonicalibus, de quibus latè Nauar. in Comment. 3. de regul. videtur refpondendum affirmatiuè: non folum quando funt in Ecclefijs non numeratis, in quibus eft minor difficultas; fiquidem tales por-

14 tiones tunc non dicuntur vacare fecundum Abb. in c. ex parte, num. 6. de conceff. præben. fed creantur fimul ac de ijs aliqui prouidentur: verum etiam quando in Ecclefijs funt huiufmodi portiones, feu præbendæ diftinctæ, & numeratæ.

15 Primò quia nullo iure ante Concilium id prohibitum reperitur; immo verò huiufmodi bonorum diuifio in fingulos Monachos, feu regulares profeffos videtur contra ius, & votum paupertatis. Innoc. in c. dilectus, il primo in fin. verf. nifi effent regulares, de præben. & colligit Nauar. vbi fupra num. 24. & feq. & latiffimè probaui in cap. Monachi, infr. de ftat. Monachor. & quatenus diuifio huiufmodi portionum, & afsignatio defenderur ex his, quæ idem Nauar. poftea in feqq. nu. congerit; tamen magis iuftificantur peculiares illæ, feu priuilegiatæ portiones in perfonis nouitiorum, quàm profefforum.

16 Secundo iftæ portiones accipiuntur in victum, & veftitum regularium, vt omnes confentiunt. At Nouitij poft fufceptionem habitus alimenta à monafterio licitè recipere poffunt, c. Siquis propter hoc 1. qu. 2. Concil. Tridentinum, c. 16. poft medium, ibi, *excepto victu, & veftitu*, feff. 25. de regular. Ergo & portiones, quæ in eorum locum fubrogantur, arg. c. maiores, de Bapt. & §. fuerat. Inft. de action.

17 Tertiò, fi non poffent prouideri nifi profeffis, fequeretur vt Ordinarijs auferretur prouifio; fiquidem portio vacans per obitum vnius portionarij profeffis habenti fuam portionem prouideri non pôteft; quia funt incompatibiles, c. Cum fingula de præben. in 6. Nauar. vbi fupra nu. 43. Alius autem profeffus, qui careat fua portione, non facilè reperietur, nec reperirentur qui ante habitum fufcipere, & profefsionem emittere vellent, nifi fimul portionem fuam confequerentur, cum aliàs côtingere pofsit eos, vel non admitti ad profefsionem, vel admiffos de fubuentione non prouideri. Quartò fi harum portionum prouifio fub conditione, fiue ex nunc facienda fit femper à Sede Apoftolica, difciplina regularis facilè collabetur; nam præterquam quod prouifio fæpe fieri poterit non idoneis: ipfi prouifi erga Abbatem, feu Priorem, Superiorefue fuos regulares non eam exhibebunt reuerentiam, quam aliàs præftarent, vt probè animaduerfum fuit contra l. conuenire, ff. de pact. dotal.

18 Quintò confuetudo in partibus nedum Sabaudiæ, fed per totam Galliam, & Hifpaniam obtinuit, vt prouideatur fæcularibus habitum fufcepturis, & profefsionem emiffuris: quæ confuetudo per quoduis decretū vix aboleri poffet, arg. c. Certificari, de fepult. & l. Minime, ff. de leg.

19 De alijs beneficijs, quæ in titulum regularibus conferri confueuerunt, Refpondetur poffe ea per ordinarios collatores conferri fæcularibus cum decreto, vt iuxta Concilium habitum fufcipere, & profefsionem emittere teneantur.

20 Primo, quia iure non eft nouum beneficia certo perfonarum generi affecta conferri etiam ijs, qui tempore collationis non funt de eo genere, arg. c. Ei cui, de præben. lib. 6. & fcripfi latè in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, fupra de elect. fic enim parochiales Ecclefiæ conferri poffunt etiam non Sacerdotibus, qui tamen tenentur intra annum ad Sacerdotium promoueri, cap. Licet canon. cap. Cum ex eo, de elect. in 6. & cap. Si pro clericis, vbi glof. cod. lib. de præben. Sic beneficia quibus varia onera funt annexa ritè conferuntur non habentibus tempore collationis ordines requifitos ad ea onera fubeunda. Clemen. Vt ij, de ætat. & qualit. innouata à Concilio Trident. in cap. 4. feff. 22. Et Præbenda Diaconales, & Sacerdotales conferri poffunt etiam ex d. Clement. & d. cap. 4. ijs, qui intra tempus à iure ftatutum ordines affumere poffunt requifitos.

21 Secundò, non vfque adeo de iure communi expreffum eft vt regularia beneficia tantum regularibus conferantur, quin aliquibus cafibus etiam iure permittente conferri poffint fæcularibus, vt puta in defectum religioforū, cap. Inter quatuor, de relig. dom. Abb. in cap. Relatum, ne cler. vel Monach. Rebuff. in tract. nominat. quæft. 15.

22 num. 23. Et regula de triennali tuetur clericum fæcularem in poffeffione beneficij regularis, Re-

23 buff. de pacif. poffefs. num. 139. Immo non obftantibus concordatis in tit. de collat. §. Volumus, vbi cauetur vt fæcularis nominatus beneficia regularia petere, aut confequi non poffit; non defunt qui putant valere nominationem Regis de perfona fæculari ad Abbatiam regularem in commendam vfque ad annum, intra quem debent affumere habitum, & poftea habere in titulum, vt per Rebuff. vbi fupra de nominat. n. 21.

quan-

quanquam hoc reprobarit Nauar. qui in commen. 3. de regul. nu. 2. non satis se intelligere dicit, qua ratione Regia Maiestas ante Concilium præsentaret ne dum regulares vnius ordinis ad præfecturas alterius, sed & sæculares, nec expressè, nec tacitè professos vigore indulti ab Adriano VI. concessi, vt posset præsentare in Hispanijs ad Abbatias, & Præfecturas Collegiatarum sæcularium, & regularium; de quo dic vt scripsi in cap. Cum causam, supra eod.

24 Sed quatenus esset expressum in iure vt regularia beneficia nisi religiosis professis non conferrentur, & qualitas religiositatis contemporanea ipsi collationi esse deberet; ac proinde collatio facta non professis, nulla esset de iure communi, ad not. per Anchar. & alios in d. cap. Si pro Clericis; adhuc tamen per Concilium viderentur huiusmodi beneficia ritè conferri ijs, qui habitum, & professionem suscipere, & emittere tenentur, inducendo tex. Concilij, cap. 10. sess. 14.

Primò, quia verba sunt generalia, apta comprehendere quoscunque collatores, ibi, *prouideri consueta conferantur, &c.* idest ab ijs, ad quos collatio pertinet. Secundò, quia pars alternatiuæ (religiosis tantum illius ordinis) proculdubio etiam inferiores collatores respicit: ergo & altera pars, (vel ijs, qui, &c.) arg. l. Iam hoc iure, §. fin. de vulg. & pupill. Tertiò, non præsumitur Concilium voluisse priuare per indirectum inferiores Ordinarios suis collationibus, arg. l. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. public.

25 Quartò, mens Concilij fuit prouidere præcipuè duabus corruptelis: Altera est ne conferantur professis alterius Ordinis, quod etiam de iure communi prohibitum erat, cap. Cum singula, §. Prohibemus, de præben. in 6. & Clemen. 1. de elect. Altera ne sæculares beneficia regularia obtinerent, vnde status beneficiorum immutaretur, iuxta c. Cum de beneficio, de præben. in 6. Ideò adiecta est in text. dictio taxatiua, *tantum*, ad excludendos professos alterius Ordinis, non ad includendum solos professos, cum statim subiecerit, *vel ijs, qui*, sufficit enim alternatiuæ vnam partem verificari, vt legi satisfactum sit, l. Si is, qui duo. §. Verum, de re dub. & cap. Inter cæteras,

26 supra de rescript. prouidè etiam adiecta est dictio, *omninò*, ad excludendam dispensationem inferiorum, Fran. in cap. Cum ex eo, nu. 2. de elect.

27 in 6. Quintò, ex vsu Concilij quando specialiter dirigir dispositionem ad ea, quæ propriè pendent ab authoritate Summi Pontificis, ne videatur ei legem dicere, vtitur verbis modestiæ & reuerentiæ, *constituit sancta Synodus, optat*, & similibus, cap. 17. sess. 24. & c. 21. sess. 25. de regul. vbi disponit circa Præpositura regulares non cõmendandas imposterum, & alibi: at in cap. 10. sunt verba valde præcisa, *tantum, omninò, non conferantur*.

28 Prædictis non obstat quod solus Papa conferat beneficia sub conditione, & ex tempore, siue ad tempus, Abbas in cap. Significasti, num. 5. de elect. glos. penult. & DD. in cap. 2. eod. tit. lib. 6.

29 cum collatio debeat esse certa, & actus legitimi non recipiant conditionem, neque diem, leg. Actus legitimi, ff. De regul. iur. & cap. Actus, vbi

30 notatur, eod. tit. lib. 6. Respondetur enim collationem, quæ fit sæcularibus cum decreto vt teneantur recipere habitum, & professionem emittere iuxta decretum Concilij, certam esse, nec pendere ex tempore, aut conditione; quemadmodum purè, & perpetuò conferri intelliguntur parochiales ijs, qui Sacerdotes non sunt, & tenentur infra annum ad Sacerdotium promoueri, cap. Licèt canon. de elect. in 6. & similiter dignitas, & præbendæ requirentes certum ordinem, conferuntur etiam post Concilium ijs, qui intra tempus à iure statutum ordinem requisitum sumere teneantur, d. Clem. vt ij, qui de ætat. & qualit. Nemo autem dixerit in his casibus opus esse dispensatione Papæ, aut inferiores non posse ita prouidere, cùm leges hoc non dicant, & vsus obtineat vt Parochiales, & Præbendæ sic, vt præmittitur, etiam ab inferioribus conferantur, & iure, secundum communem opinionem, de qua testatur Francus in cap. Si pro clericis, num. 5. de præben. lib. 6. & in cap. Licèt canon. num. 6. de

31 elect. eod. lib. Cardin. in Clem. 1. de offic. Vicar. & reddit rationem Anchar. in d. cap. Si pro clericis, cur minus obsit impetranti defectus ordinis, quàm ætatis, scientiæ, & morum; nempe quia defect⁹ ordinis breui suppleri potest voluntate impetrantis: non sic de alijs, quæ ratio potest concludere etiam in defectu professionis, maximè vbi non esset necessarius annus probationis.

32 Non obstat assertio Rebuff. in tit. de dispensat. cum regular. num. 24. & seq. vbi dicit in Francia non admitti aliquem ad beneficia regularia, Prioratum, aut aliam administrationem, nisi sit expressè professus, iuxta c. Nullus, de elect. lib. 6. siue per viam electionis, siue collationis, præterquam si collatio fieret ab ipsomet Papa non obstante consuetudine in contrarium. Quia respondetur primò, hoc esse intelligendum non de quibuscunque beneficijs, sed de Præposituris cum administratione, de quibus id concessum est in primo, & secundo membro distinctionis; secus de simplicibus beneficijs, veputa Cappellis Monachorum, & Præbendis regularibus. Secundò respondetur dictum Rebuff. procedere; statutibus concordatis, & Regijs Constitutionibus, quarum ibidem meminit. Tertiò, respondetur his circumscriptis, quicquid antea seruaretur, post Cõcilium videri permissam collationem talium beneficiorum his, qui habitum suscipere, & professionem emittere volunt regularem. Quartò, respondetur de contraria consuetudine quoad Præbendas Canonicales testari Dom. Datarium.

33 His ita constitutis, si quæstionis resolutio eò minus expedita videatur, quod plura beneficiorum genera complectatur; posset restringi ad terminos portionum monachalium, seu canonicalium, quas conferri posse etiam non professis de iure veteri probatur, arg. cap. Cum causam, de elect. quatenus in fine mandat clericos non professos in Collegiata regulari existentes compelli, vt vel B. Augustini regulam profiteantur, & seruent, aut ipsam Ecclesiam omninò dimittant. Ergo non professi esse possunt Canonici, & obtinere suas præbendas, quibus postea spoliari possint si recusent profiteri, vt ibi latiùs deduxi in vltimo notab.

Præterea in casu Gratianopolitan. quo agitur, supponitur has portiones à quadraginta annis vltra, & citra sæcularibus, qui simul recipiuntur ad habitũ regularem, esse solitas conferri.

Ergo

Ergo videtur dicendum Concilium vel non comprehendere istas portiones, tanquam non consuetas conferri regularibus, vel comprehendere
34 cum modificatione subiecta. Siquidem Nouitij, qui ad professionem tendunt, licet non sint Monachi, aut regulares propriè, seu cum effectu; tales nihilominus largo vocabulo appellantur, cap. Religioso, §. Quamuis autem, de senten. excom. lib. 6. Rebuff. de dispensat. cum regul. n. 23. & patet ex notatis per Host. in cap. Statuimus, num. 4. vers. Nec obstat, infra, de regul. & per glos. magn. in cap. Beneficium, post medium, vers. Item talis. eodem tit. lib. 6. quæ dicit, tales esse religiosos, sed reuocabiliter.

35 Circa formam prouisionis consuetæ videtur aduertendum non esse consonam, quatenus sonat prouisionē fieri seculari ex nunc prout ex tunc, & postquam professionem regularem emiserit; quia hæc collatio est incerta, & ex tempore, sine sub conditione: contra gloss. penult. in allegat. c. 2. de elect. in 6. & in c. vn. de Cappel. Monachor. eod. lib. in verb. Perpetuò: & solus Papa potest sic conferre, gloss. in c. Si gratiosè, in ver. A Romano, de rescript. in 6.

36 Qua ratione minus probatur formula, vt in exhibitione habitus regularis fiat collatio cum clausula *ex nunc, prout ex tunc*, & postquam professionem regularē expressè emiserint, quam elapso anno probationis expressè emittere omnino teneantur, alias portiones vacent eo ipso; quia præter oppositionem supra factam, hæc adijcit iuri communi, & canonico requisitum expressæ professionis: & quatenus apponit vacationem ipso iure, præsupponit vacationem validam fuisse à principio, & postea eamdem resoluit ad tempus, quod non potest fieri per inferiores; imò implicat contradictionem collationem fieri prout ex tunc, & secuta professione vacare beneficium ipso iure: adde hanc vacationem induci non posse decreto inferiorum.

37 Quid igitur? Videtur dicendum prouisionem simpliciter fieri debere, quæ habet a iure annexam suam obligationem seu conditionem vt prouisus teneatur habitum suscipere, & professionem emittere: aliàs nisi prouisus adimpleat id, ad quod tenetur, amouebitur ab Ecclesia, & priuabitur portione, arg. c. Relatum, de Cler. non resid. c. Significatum, de præben. & omninò agetur cum eo, prout cùm prouiso de præbenda habente ordinem annexum, qui intra tempus non promouetur; nam peculiariter statutum est vt prouisus de parochiali nisi intra annum promoueatur ad sacerdotium, priuatus sit ipso iure, vt in cap. Licet canon, infr. eod. lib. 6. sed in alijs beneficijs Curatis stat ius vetus de quo in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, supra eod. nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. De testam. & l. Præcipimus, in fine, C. De appellat. & probatur in c. Statutum, vbi gloss. & DD. notant infra hoc tit. lib. 6. & scripsi plenius in d. §. Inferiora.
38 Nihil etiam prohibet exprimi in prouisione hanc obligationem quæ non reddit collationem conditionalem, sed modalem vt per Oldra. cons. 108. in princ. vers. Ad primum, plenè Butr. cons. 48. in princ. & Alex. cons. 102. Visis, & ponderatis, num. 2. vers. Et notat Batt. lib. 1. cùm præsertim non sit apposita ab homine, sed à iure, ad not. per DD. in d. c. 2. infr. hoc tit. lib. 6. arg. l. Si is legatum, §. 1. de leg. 1.

Sententiam Sac. Congregationis super propositis dubitationibus habes in c. Cum causam, n. 38. supr. eod.

DE ELECTIONE.

Cap. Massana.

SVMMARIVM.

1 *ELectio Prælati per laicos, & Canonicos facta non valet, etiamsi hoc habeat consuetudo, & num. 19.*
2 *Eligendi ius in collegiata ecclesia non cadit in laicum.*
3 *Laici spiritualium non sunt capaces, etiam admixtis clericis, & num. 16.*
4 *Actus actiuorum non cadunt in subiecto inhabili.*
5 *Papa solus dispensat, vt laici admittantur cum Collegialibus ad eligendum, & n. 8.*
6 *Notarius laicus potest electioni interesse, vt scribat processum.*
7 *Laici in electione Prælati admitti possunt non ad coeligendum, sed ad protegendum electores etiam armata manu.*
8 *Imperatores ex priuilegio sibi olim concesso eligendi, seu confirmandi Romanum Pontificem nullum ius spirituale transferebant.*
9 *In mixtis inseparabilibus magis attenditur, quod nocet, quam quod prodest, & num. 28.*
10 *Declaratur, & num. 31.*
11 *Electio à Canonicis celebrata non irritatur ex eo, quod laici ignoranter fuerint admissi, aut violenter se intruserint.*
12 *Consuetudine induci non potest vt laici admittantur ad actus spirituales, etiamsi sit immemorabilis, & num. 16.*
13 *Consuetudo contra ecclesiasticam libertatem est imprascriptibilis.*
14 *Consuetudine induci non potest vt Clerici soluant collectam etiam de bonis patrimonialibus.*
15 *Consuetudo mala amittit nomen consuetudinis, & dicitur corruptela.*
16 *Spiritualia à laicis possideri non possunt.*
17 *Bulla Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum ecclesiarum tollit consuetudines etiam immemorabiles, & cum fama priuilegij.*
18 *Conuersi laici possunt electionibus regularium interesse, ex consuetudine.*
19 *Vtile an, & quando vitietur per inutile, & nu. 26. & seqq. 29.*
20 *Naturam immutare non est in potestate partium.*
21 *Electio Papæ an reddatur irrita ex eo quod schedulæ post illarum publicationem apparuerint esse plures numero, quàm Cardinales, & num. seqq. vsque in fin.*
22 *Quid si electus habuerit tantum duas tertias partes suffragiorum habita ratione numeri Cardinaliū, non autem numeri schedularum.*
Et quid si habuerit duas tertias partes suffragiorum etiam superfluis non computatis. numer. 26. & num. seqq. vsque in fin.
23 *Vota eligentium debent esse certa, aliàs non valent. & num. 25.*

Inter-

24 *Incertum dicitur quod ignoratur.*
25 *Incertitudo in causa inducit incertitudinem in effectu.*
27 *Capitulum congregatum ex permissis, & prohibitis Capituli authoritatem non habet.*
28 *Electionis actus est indiuiduus, & nu. seq. Concursus, in quo vnà cum tribus examinatoribus Synodalibus alij quoque non Synodales fuerunt adhibiti, non valet. ibidem.*
29 *Electio vitiatur propter admissionem inhabilium etiam ignoranter facta. Contrarium, n. 31. & seq.*
30 *Vtile vitiatur per inutile propter assumptam formam iuri contrariam. Declaratur, num. 34.*
31 *Actus collegialiter gestus ab habilibus, & inhabilibus ignoranter admissis sustinetur propter habiles, Secus si scienter, & num. 33.*
32 *Et quid si vnus tantùm sit habilis, reliqui verò inhabiles.*
34 *Actus principalis habens in sua essentia debitam formam non vitiatur ex superuacua adiectione.*
35 *Schedulæ si post illarum publicationem repertæ fuerint esse plures, quàm Cardinales, an sint comburendæ ex Gregoriana Constitutione.*
36 *Scrutinio publicato cur electoribus variare non liceat.*

1 MASSANA. Non valet electio pontificis per laicos, & Canonicos facta, etiamsi hoc habeat consuetudo. Hoc dicit, & tria facit, Prohibet. Decretum apponit: & contrariam consuetudinem damnat.

2 Nota primò ius eligendi in Collegiata Ecclesia non cadere in laicum, vt hic, & in c. Quisquis, supr. eod. cum concor. Et est ratio, quia hoc ius spiri-
3 tuale est, cap. Sacrosancta supra cod. Laici autem huiusmodi spiritualium non sunt capaces, c. Causam quæ, de præscript. & notatur in c. Quæ in ecclesiarum, & in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit. & in c. Decernimus, de iudic. etiam ad mixtis Clericis, vt hic, & in c. Contingit, & ibi dixi, num. 11. infra de arbitr. & actus actiuorum non
4 cadunt in subiecto inhabili, cap Per Esaiam. 1. q. 1. cap. Medicina, de pœnit dist. 1. cap. Iuuenis, de Sponsal. l. 1. §. Cum arietes, ff. Si quadrup. pauper. fec. dicatur, l. Si ex plagis, ff. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. & notat Ioan. Andr. in c. Romana super, vet. Per hanc, de sent. excommunic. lib. 6. & Bald. hic in prin. vers. Nota quod actus.

5 Secundò nota laicos non posse electioni interesse etiam ex admissione Canonicorum, vt hic est casus. Quod tamen declarat Compostell. & post eum Abb. Antiq. in ver. Laicos, Io. Andr. n. 4. in ver. Electio. Bald. in princ. vers. Adde tamen, & n. 1. Butr. in secundo notab. & Abb. n. 2. & 3. vt procedat si laici admittantur ad coeligendum vna cum Collegialibus: in hoc enim solus Papa
6 dispensat, cap. Sacrosancta, supra eod. Secus verò si admittantur propter aliquam ecclesiæ vtilitatem, veluti cum tabellio laicus admittitur ad scribendum electionis processum, vt notat gloss.
7 in cap. Quia propter, in ver. Redacta, supra cod. & ibi Abb. n. 9. vel cum vocantur laici ad compescendum schismaticos, vel alios, à quibus timetur impressio, seu violentia, vt cap. Vota, §. Principibus, 63. dist & c. In nomine Domini, 23. dist. Quamuis enim laici non possint interesse ad eligendum, possunt tamen interesse ad protegendum Canonicos, etiam armata manu, vt forma-
8 liter inquit Bald. hic in princ. vers. Adde tamen: vel denique admitti possunt si hoc eis competat ex priuilegio Papæ, vt cap. Quod sicut, supra eod. c. Adrianus, & c. In Synodo, 63. dist. vbi Papa cum Concilio impertitus est potestatem Imperatori eligendi Romanum Pontificem. Quod tamen priuilegium postea fuit reuocatum, vt in cap. Præter, ff. Verum, 32. dist. Sed an in vim prædicti indulti Apostolici Imperatores transtulerint aliquod ius spirituale, vide per Innoc. in d.c. Quod sicut, num. 3. & Cardin. Turrecrem. in d. cap. Adrianus, num. 1. vers. Quartò, vbi ait, hæreticum esse affirmare Papatum esse ab Imperatore, cùm sit à Deo, vt c Omnes, & cap. Sacrosancta, 22. dist. & egregiè declarat qualis esset illa potestas Imperatoribus collata eligendi, seu confirmandi Romanum Antistitem, & tamen de fide, & authoritate illorum canonum vide Cardinal. Baron. in Annal. Ecclesiast. ad annum Domini 526. 555. & maximè 774. à num. 10. & ad annum 964. à num. 22. & Card. Bellarm. lib. 2. de Summo Pontifice. c. 29. & de Clericis c. 9.

9 Tertiò nota in mixtis inseparabilibus magis esse attendendum, quod nocet quàm quod prodest, vt hic notat Butr. in primo notab. nam in electione mixta laicorum, & Canonicorum magis hic inspicitur qualitas laicalis ad destructionem actus, quàm qualitas ecclesiastica ad il-
10 lius productionem. Sed contra. Imò mixtum ex duabus naturis assumit naturam eius simplicis, quod est fauorabilius, & per quod ius consortis conseruatur, vt l. Si communem, ff Quemadm. seruit. amitt, & cap. Sacris, de sepultur. Quam regulam ponit gloss. in cap. vnico, in ver. ecclesiasticus, de Iurepatr. lib. 6. & pluribus confirmanr Alexan. in conf. 122. num. 16. & seq. lib. 4. Iaf. in l. Si emancipati, num. 5. & seq. C. de collat. & Felin. in c. 1. num. 6. ad med. vers. & dixit, de præscript. Solutio. Sta contrario, vt scripsi latissimè in cap. Cum propter, num. 27. 36. 41. & 81. de Iurepatr. Et ad hanc decretalem responde, hic esse speciale, vt præualeat qualitas laicalis, quæ inficit electionem: & ratio specialitatis est propter odium Capitularium, qui sibi adiungũt,
11 & consociant inhabiles, vt hic per Abb. num. 5. Vnde infertur, vt si Canonici ignoranter admitterent laicos ad coeligendum, electio aliàs canonica ex mixtura laicorum non redderetur irrita, quemadmodum neque ex admixtione excommunicatorum, vt est textus ad hoc notabilis in cap. fin. de Procurator. & latius dicam infra, num. 31. & seq. Hinc etiam infertur, vt si laici per vim se in electione intruderent, electio à Canonicis celebrata nihilominus sustineretur, valeret enim quatenus fieret à Clericis, & est vtile vt tunc fiat protestatio secundum Abb. d. num. 5. & & cap. Cumana, supra cod. nam cessat odium admittentium quando laici per ignorantiam admittuntur, aut per violentiam se ingerunt.

12 Quartò nota ibi, *etiamsi hoc habeat consuetudo.* Non posse introduci consuetudine, vt laici ad-
13 mittantur ad actus spirituales, qualis est electio Prælati. Quod duplicem habet rationem. Prima ratio est, quia huiusmodi consuetudo est contra ecclesiasticam libertatem, vt cap. Sacrosancta, cap. Cum terra, & cap. Quisquis, supra cod.

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal. P

eod. & cap. Cum causa, in fine, de re iudic. & con-
sequenter est impræscriptibilis, vt hic notat glo.
fin. Bald. ante num. 1. vers. Item nota, & Abb. n. 6.
qui ex hoc infert vt non possit consuetudine in-
troduci, vt Clerici soluant collectam etiam de
bonis patrimonialibus, cùm sit contra liberta-
tem ecclesiasticam, vt cap. Non minus, & c. Ad-
uersus, de Immun. eccles. c. fin. de vita, & honest.
15 Cleric. & c. Quamquam de censib. lib. 6. & pro-
pterea consuetudo huiusmodi amittit nomen
consuetudinis, & appellatur hic corruptela, nem-
pe quia mores corrumpit sub velamine consue-
tudinis: assumitur enim ab impijs vt priuilegium
16 cap. Mala, 8. dist. & cap. Denique, 4. dist. Secunda
ratio est, quia spiritualia à laicis possideri non
possunt, cap. 1. 16. qu. 7. & cap. Causam quæ, de
præscript. Sine possessione autem non currit præ-
scriptio, vt in reg. Sine possessione, de regul.
iur. in 6. & l. Qui in seruitute, ff. eod. Quæ ratio
conuincit in hac materia induci non posse con-
suetudinem, aut præscriptionem etiam per tem-
pus, cuius initij memoria in contrarium non
existat, vt concludit Ioan. Andr. in c. 2. de præ-
ben. lib. 6. Abb. hic num. 4. & plenius in d. cap. Cau-
sam, dixi in cap. Cum contingat, num. 9. de foro
compet.
17 Hodie extat hac de re nouissima Constitutio
S. D. N. Vrbani VIII. quæ incipit. Romanus
Pontifex in sua, &c. edita anno 1641. super præ-
seruatione iurium Sedis Apostolicæ & inferio-
rum ecclesiarum, ac personarum ecclesiastica-
rum à quibuscumque præiudicialibus: in qua
irritæ declarantur contrariæ consuetudines, &
præscriptiones etiamsi sint immemorabiles, &
cum fama priuilegij.
18 Fallit conclusio superius firmata in Conuersis
professis, qui etsi laici sint, tamen admitti pos-
sunt in electionibus regularium, si ita se habeat
religionis consuetudo, vt notat glos. 3. in Clem.
Vt ij, de ætat. & qual. Ioan. Andr. in cap. Ex eo
in fin. de elect. lib. 6. & Collectar. hic in princ.
19 Vltimò nota electionem Prælati à Canonicis
factam vna cum laicis esse irritam ipso iure pro-
pter admixtionem laicorum, vt hic est casus val-
dè notabilis, & mente tenendus secundum Abb.
num. 3. & ita electio aliàs vtilis, id est celebrata
à maiore & saniore parte Capituli vitiatur per
inutilem admixtionem laicorum, vt hic notat
glos. 1. communiter approbata. Nec obstat con-
traria regula c. Vtile, de regul. iur. lib. 6. quia
20 procedit in inseparabilibus, vt ibi declarat glos-
sa, sed de hoc plenius dicam infra num. 26. & 29.
& seqq. Item procedit regula illa, si vitium sit in
materia veluti cum acceptilatio interponitur su-
per contractu iuris gentium: nam permutare
naturam non est in potestate partium; & ideò
tunc valet vt valere potest, vt l. An inutilis, ff. De
acceptilat. & arg. l. Quia ratio, ff. De condit.
instit. secus si vitium sit in forma, vt hic declarat
Bald. nu. 2. prope fin. Item figuatur contrarium
in c. fin. de Procurat. Sed solue, vt dicam infra
n. 31. & 33.
21 Hinc sumpta occasione, QVÆRO. In
Constitutione Gregorij XV. de Romani Ponti-
ficis electione, quæ incipit, Æterni Patris Filius,
in §. Insuper. Statuitur, vt antequam schedulæ à
scrutatoribus aperiantur, omnes ab ijs diligen-
tissimè numerentur; & si plures repertæ fuerint
quàm sint Cardinales, omnes comburantur, &
iterum ad suffragia deueniatur. Pone, post abso-
lutam schedularum publicationem, & non prius
compertum fuisse schedulas esse plures numero,
quam Cardinales. Fac enim scrutatorum incuria
ante publicationem schedulas non fuisse ritè nu-
meratas, vel certè alicuius malitia post comple-
tam numerationem, & inchoatam publicationē
alias schedulas vltra numeratas in calicem inie-
ctas fuisse, itaut in vniuersum excedant numerum
Cardinalium in Conclaui præsentium: numquid
ex hoc electio reddatur irrita.
22 Pro clariori quæstionis solutione duo casus
sunt distinguendi. Primus est cum electus habuit
duas tantum partes suffragiorum habita ratione
Cardinalium existentium in conclaui, non autem
numeri schedularum: puta quia Cardinales sunt
numero triginta, & Cardinalis Hostiensis ha-
buit suffragia viginti, suo suffragio non cõputato;
& tamē in calice repertæ fuerunt schedulæ trigin-
ta tres, aut etiam plures: & hoc primo casu credi-
23 mus manifestum esse talem non censeri electum.
Ratio est euidens, quia fieri potest vt in numero vi-
ginti suffragiorum, quæ ipse habuit, adsit aliqua
ex schedulis, quæ superabundant, atque ita igno-
ratur an verè is à duabus partibus Cardinalium
electus fuerit, sicut pro forma requirit Gregó-
riana Constitutio, quæ in hoc est iuri communi
24 conformis, vt in c. Licet de vitanda, supra eod.
& consequenter electio est incerta, quia incertum
dicitur quod ignoratur, l. Subsignatum, §. fin. ff.
De verbor signific. & non probat hoc esse quod
ab hoc contingit abesse, l. Neque natales, C. De
probat. & l. Non hoc, C. Vnde legit, imò quod
est incertum perinde est ac si non esset, l. Duo
sunt Titij, ff. De testam. & l. Si ita fuerit, ff. De
reb. dub. facit text. in l. Ita stipulatus, ff. De
verbor. obligat. & in l. Cum post, ff. Gener. cum
25 ibi notat. ff. De iur. dot. Vota autem eligentium
debent esse certa, aliàs non valent, vt sunt iura
clara in cap. In electionibus, infr. eod. lib. 6. &
in c. 1. de postulat. Prælat. eod. lib. & incertitu-
do in causa inducit incertitudinem in effectu, c.
Coepiscopi, 68. dist. c. Ad audientiam, c. Signi-
ficasti, & c. Petitio de homicid.
26 Secundus casus est cum electus habuit duas
suffragiorum partes etiam superfluis non com-
putatis, puta Cardinales sunt triginta, & sche-
dulæ triginta tres, & electus habuit suffragia vi-
ginti tria, vel plura, aut etiam omnia: & hoc ca-
su res videtur non parum dubia.
27 Contra electionem videtur primo vrgere hæc
Decretalis, vbi irrita decernitur electio facta à
Canonicis, cum quibus laici admixti fuerunt: &
ita electio alias vtilis, idest à maiori parte Capi-
tuli celebrata vitiatur per inutilem admixtionem
inhabilium, vt hic notat glos. 1. & ratione pro-
hibiti vitiatur concessum, itaut Capitulum con-
gregatum ex permissis, & prohibitis Capituli
28 authoritatem non habeat, vt ait hic Bald. in
princ. Et est ratio, quia actus electionis est indi-
uiduus, nec potest pro parte valere, & pro parte
non, c. Prudentiam, de off. deleg. Indiuiduus au-
tem, & inseparabilibus mixtio inutilis vitiat
vtile, & magis inspicitur quod nocet, quàm
quod prodest, vt est casus notabilis hic secun-
dum Anton. de Butr. in primo notab. & Abb.
num. 3. Ob quam rationem a[illegible]s S. Congregatio
Con-

Coucilij nullum declatauit concurſum, in quo vna cum tribus examinatoribus in diœceſana Synodo deputatis alij quoque non Synodales
29 fuerunt adhibiti. Quod adeò verum eſt vt infi-ciatur electio ex admixtione inhabilium etiam ignoranter facta, ſi credimus eidem Butr. hoc aſ-ſerenti in c. fin. nu. 2. & 11. de Procurator. ea conſideratione, quia in ſcrutinio nomina omnium
30 deſcribuntur, ita vt omnes ſimul, & indiuiduè ad actum electionis procedant: & in idem recidit quod ſcripſit Bald. hic num. 2. videlicet vtile vitiari per inutile propter aſſumptā formam iuri contrariam; licet ſecus ſit quando vitium ſuper-fluum eſt in materia. Ex quibus videtur reſulta-re vt viginti ſuffragia vtilia duas tertias partes Cardinalium conſtituentia, quæ hoc caſu habuit electus, vitientur per ſuperuacuam adiectionem trium inutilium.

Deindè cōtra electionem videtur vrgere, quod cum in Gregoriana Conſtitutione ſancitum fue-rit vt ſi ſchedulæ plures repertæ fuerint, quàm Cardinales, comburantur omnes, & iterum ad ſuffragia deueniatur: his verbis videtur Pontifex abſtuliſſe vim omnem, & robur illius ſcrutinij in quo repertū fuerit plures fuiſſe ſchedulas, quàm Cardinales. Idque nulla habita ratione an quiſ-piam ab omnibus, vel à duabus partibus, an ve-rò à paucioribus tantum electus fuerit. Si enim voluiſſet hanc diſtinctionem adhiberi, non vtique ſanxiſſet ſchedulas omnes eſſe indiſtinctè combu-rendas, ſed decreuiſſet priùs deueniendum eſſe ad illarum publicationem vt conſtare poſſet an electus etiam nō computatis ſchedulis ſuperfluis habuiſſet duas tertias partes ſuffragiorum. Non videtur ergo conſentaneum, vt nos adhibeamus diſtinctionem, quam legiſlator non adhibuit, l. Proſpexit, ff. Qui, & à quib. & l. De pretio, ff. De publican. in rem act. cum vulg. Quod enim non eſt Apoſtolico decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum, c. Con-ſuluiſti, 2. quæſt. 5. & cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſc.

31 Sed validitati electionis videtur ſuffragari quod etſi ſchedulæ excedant numerum eligentium; certum eſt tamen electum habuiſſe ſuffragia dua-rum ex tribus partibus. Eſto enim ſuffragia lata in tribus ſchedulis, quę ſuperabundant, ſint caſſa, & irrita; tamen cum Cardinales ſint numero tri-ginta, & electus viginti tria ſuffragia habuerit, etiam ſi demas illa tria, ſuperſunt tamen vigin-ti, quæ adæquatè conſtituunt duas tertias partes Cardinalium in Conclaui exiſtentium. Electio igitur aliàs vtilis, ideſt à duabus partibus Colle-gij canonicè celebrara per inutilem ſchedularum adiectionem vitiari non debet, ex theorica Inno-cen. in cap. Illa, nu. 2. verſ. Imo plus dicimus, ſu-pra eod. vbi in quæſtione illa An vitietur electio ex eo quod cū habilibus aliqui inhabiles admixti fuerint ad coeligendum, diſtinguit an ſcienter admiſſi fuerint; & tunc electio non valeat, & in hoc caſu dicit eſſe intelligendam hanc decreta-lem, cap. fin. de Procurator. cap. Ad probandam, de re iudic. & cap. Cum ſuper, de offic. delegat. An verò ignoranter; & tunc determinat electio-nem ab habilibus factam nunquam irritari pro-pter admixtionem inhabilium, arg. l. 1. §. 1. ff. Pro
32 ſoc. Quinimo aſſerit hoc vendicare ſibi locum etiamſi vnus tantum ex electoribus eſſet habilis, reliqui autem omnes inhabiles, puta maiori ex-communicatione ligati; quia nihilominus ſi ele-ctor habilis admiſerit eos ignoranter ad coeli-gendum, ſuſtinetur electio, quia in ipſum recidit ius Capituli, vt l. Sicut, ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nomin. & notatur in cap. Irrefragabili, de offic. ordin. Et rationem diuerſitatis aſſignat, quia vbi admittuntur inhabiles ſcienter, electores viden-tur nolle ſine ijs procedere, ſed potius vt actus aſſumat vim ab omnibus; ideóque non valeat quod agitur, quia quod poſſunt nolunt, & quod volunt adimplere nequeunt, vt d. cap. Cum ſuper, de offic. deleg. At vero vbi inhabiles admittun-tur ignoranter, principalis intentio eligentium eſt eligere omni meliori modo, ſiue cum alijs, ſiue per ſe tantum, ſi alij de iure intereſſe non poſſunt, vt l. Eum qui, §. Si in curiam, & §. ſeq. ff. De iniur. Quæ diſtinctio Innocentij præualet in electionem, eamque amplectuntur omnes Do-ctores, vt teſtatur Abb. in d. cap. fin. num. 6. de Procurator. quidquid ſcripſerit Butr. in contra-
33 rium citatus ſupra num. 28. Et probatur apertè in d. c. fin. vbi eſt expreſſum valere actum colle-gialiter geſtum ab habilibus, & inhabilibus igno-ranter admiſſis, & ſuſtineri propter habiles, quem textum dicit ad hoc meliorem de corpore Iuris Corſett. in ſuis ſingular. in ver. Vniuerſitas, ſin-gul. 384. incipien. Regula eſt quod actus, poſt Abb. illic num. 3. Et propterea ſi non exiſtens in ſacris, qui vocem in Capitulo non habet, vt Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. vel aliàs inhabilis ignoranter admittatur ad coeligendum, ſeu ad alios actus Capitulares, valet quod geritur, & vtile per inutile non vitiatur, cap. Vtile, de reg. iur. lib. 6. ſecundum Io. Andr. in reg. Quod alicui, in Mercurial. Quamobrem cum hoc caſu ſche-dulæ ſuperuacuę in calice fuerint poſitæ ignoran-tibus electoribus, vel omnibus, vel ſaltem dua-bus tertijs eorum partibus, penes quos reſidet eligendi poteſtas, vota illorum valida, & vtilia per adiectionem aliorum inutilium vitiari non debent, & nonnullorum fraus, & dolus non de-bet obeſſe nominato, vt inquit gloſ. vlt. in fin. in cap. Publicato, infra eodem.

34 Præterea quando actus principalis habet in ſua eſſentia debitam formam, ſicuti habet electio Pontificis ex Conſtitutione Gregorij, ſuperuacua adiectio non vitiat. Ita loquitur text. in l. Eum qui ita, §. Te, & Titium, ff. De verbor. obli-gat. Bald. hic num. 2. verſ. Nec obſtat. Generale enim eſt, vt ſi formæ aliquid ſuperfluum adda-tur, ex huiuſmodi inutili adiectione actus non infringatur, vt l. Non ſunt liberi, ff. De ſtatu ho-min. & ibi notat gloſ. in ver. Prodigioſum, in fin. & Bart. in tract. Tiberiadis ad fin. ſuper ver. Amiſſa propria forma, concordat tex. in leg. Idem Offi-lius, ff. De ædilit. edict. & in leg. Falſa, §. Sed & ſi cui, ff. De condit. & demonſtrat. & in l. Si is cui, ff. Quemadm. ſeruit. amitt. Quibus accedit quod electioni Romani Pontificis à duabus partibus Cardinalium celebratæ nulla exceptio iuris poſi-tiui poteſt opponi, vt ſtatuitur in decretali, Licèt de vitanda, ſupra eod. Et quamuis in Conſtitutio-ne Gregorij noua forma præſcripta fuerit; tamen in §. Quod ſi electio, vbi perſtringitur forma eſſentialis cum decreto irritanti, ſtatutum non legitur vt electio nulla ſit ex hoc capite, quod ſchedulæ repertæ fuerint plures numero, quam

Cardinales, & consequenter quod spectat ad electionis validitatem hic casus tamquam omissus in Constitutione remansit in dispositione iuris communis, vulg. l. Commodissimè, ff. De liber. & posthum. & arg. l. Sancimus, C. De testam. & l. Præcipimus, in fin. C. De appellat. De iure cõmuni autem contra electum à duabus partibus Cardinalium obijci non potest quod schedulę superabundent, sicut obijci non potest quod Cardinales eligentes sint excõmunicati, vel suspensi; cum huiusmodi exceptiones iuris positiui sint, vt in d. cap. Licet, adnotarunt Compostell. nu. 3. Ioan. Andr. num. 10. & reliqui Interpretes, vt ibi dixi num. 11. & seqq.

Nec obstant contraria. Ad primum enim respondetur hoc capitulum non habere locum quando inhabiles ignorantes admittuntur ad eligendum, secundum theoricam Innocentij, quidquid contra scripserit Butr. cuius opinio communiter non tenetur, vt fusè ostensum est supra num. 31. & seqq.

35 Ad secundum responderi potest Gregorium statuisse vt schedulæ numerentur antequam aperiantur à scrutatoribus, & tunc si apparuerint numero plures quàm sint Cardinales, omnes comburantur. Quibus verbis videtur respexisse tantummodo ad illum excessum schedularum, qui repertus esset ante inchoatam illarum publicationem; & in hoc tantum actu decreuit schedulas esse comburendas. At verò de excessu schedularum reperto post inchoatam, vel absolutam publicationem scrutinij nihil statuit, forte quia visum sibi fuit sufficienter huic incõuenienti occurrisse præcipiendo, vt ante publicationem schedulæ palam diligentissimè numerentur à scrutatoribus; post quam quidem numerationem in conspectu omnium peractam vix putauit posse contingere, vt schedulæ excederent numerum Cardinalium; ac proinde de hoc casu veluti raro, aut minus frequenti nihil statuendum duxit,

36 arg. l. Iuxta, cum tribus leg. seqq. ff. de legib. Præsertim verò quia si schedulæ comburantur priusquam fuerint apertæ, & ad nouum scrutinium procedatur, cum nondum appareat quæ quisq; suffragia habuerit, nemo potest conqueri, quod exinde iuri suo, vel famæ aliquatenus detrahatur, vt notat Innocent. in c. Publicato, num. 2. infr. eod. dicens hoc casu Capitulum posse destruere, quia nemini fit præiudicium, nec aliqua infamia oritur nominato, cum clausa sint vota. At verò apertis iam schedulis, & scrutinio publicato videturquodammodo electio initiata, & aliquod ius quæsitum, ei quem constat habuisse duas tertias suffragiorum partes etiam superfluis non computatis, vt ex dictis patet. Vnde schedulæ tunc lacerari, aut comburi non possent, nec ad noua suffragia deueniri citra illius iniuriam, quia res non est integra, & nemini licet mutare consilium in alterius præiudicium, cap. Cum inter Canonicos, infr. eod. l. Nemo, la quarta, ff. de reg. iur. Item ex nouo scrutinio protraheretur electio. Quod est periculosum præsertim in electione Romani Pontificis, c. Vbi periculum, infra eod. lib. 6. & Clemen. Ne Romani, eod. tit. Ad quas rationes forte respexit Gregorius IX. dum decreuit, vt publicato scrutinio non liceat electoribus variare, vt in d. cap. Publicato, infr. eod. & ibi notat gloss. 2. Innocen. Host. Ioan. Andr. & reliqui Interpretes. Nobis tamen in his pronunciare non licet, ideoque ad obuiandum periculis abs re non esset, vt prima Sedes hanc dubitationem dilucidaret.

Quid autem iuris sit in casu conuerso, videlicet cum schedulæ repertæ sunt pauciores numero quàm sint Cardinales, scripsi plenè in prædicta decretali, Publicato, à n. 56. vsque in fin.

DE ELECTIONE.

Cap. Publicato.

S V M M A R I V M.

1 *Scrutinio publicato non possunt electores variare, sed cogi debent ad collationem, & electionem.*
Ampliatur sex modis à num. 11. vsque ad nu. 23. & fallit nouem, à num. 45. vsq. ad n. 52.
2 *Electores dici possunt actu electionis inchoato, licet non consummato.*
3 *Electores publicato scrutinio sunt compellendi ad collationem, & electionem à Superiore, ad quem spectat confirmatio.*
4 *Matrimonium tam spirituale, quàm carnale non vitiatur ex legitima compulsione Superioris propter principium voluntarium.*
5 *Electoribus cur non liceat variare scrutinio publicato, & num. seqq.*
6 *Initium si desit, deest initiatum.*
7 *Matrimonium spirituale quas habeat partes.*
8 *Publicationis effectus varij.*
9 *Beneficio etiam absenti collato Episcopus dicitur functus officio suo, & ideo variare non potest.*
10 *Ex scrutinij publicatione an, & quale ius acquiratur nominato, & num. 20.*
11 *Electores, nec singulariter, nec in communi variare possunt scrutinio publicato.*
12 *Variatio sicut post publicationem scrutinij non permittitur electoribus, ita nec substitutis in eorum locum.*
13 *Idem in metropolitano, ad quem ius eligendi sit deuolutum.*
14 *Electores post scrutinij publicationem excommunicati, ac deinde absoluti variare non possunt.*
15 *Et an possint facere electionem ante absolutionem, remissiuè.*
16 *Electoribus asserentibus se non consensisse in eum, qui in scrutinio reperitur nominatus, non creditur.*
17 *Scrutatoribus an fides adhibeatur contra tenorem scripturę remissiuè.*
18 *Electio cassari non debet nisi ad petitionem contempti, nec per alium, quàm per Superiorem, & interim variare non licet.*
19 *Scrutinio publicato si superueniat defectus in forma, an electores ad nouum scrutinium procedentes teneantur eligere iam nominatum, & nu. seqq. & num. 28. & seqq.*
20 *Ex nominatione ius non acquiritur, nisi nominatio sit solemnis.*
21 *Electus à minori parte Capituli an, & quando sit praeferendus si electio facta à maiori parte sit nulla.*
22 *Electores in forma peccantes priuandi sunt ea vice potestate eligendi.*

Electio

1 PVBLICATO. Famosum, & quia breue est, per alia verba sic summari potest. Scrutinio publicato non possunt electores variare, sed cogi debent ad collationem, & electionem. Hoc dicit, & tria facit. Primò dictum ponit. Secundò, eius rationem reddit. Tertiò, rationem necessitatis exprimit. Secunda ibi, *Cum sit*. Tertia ibi, *Ad quod*.

Nota primò, ex textu tres actus substantiales electionis per viam scrutinij, videlicet scrutinij publicationem, suffragiorum collationem, & electionem in communi, quorũ si vel alterum omittatur, non tenet electio, vt cap. Quia propter, cap. Cumana, & cap. In Genesi, supra eod.

2 Secundò nota ibi, *Electores*, congruè dici posse electores actu electionis inchoato, licet nondum consummato, & tunc dicuntur electores quasi electuri secundum Io. Andr. num. 5. & Cardin. in secundo notab.

3 Tertiò nota ibi, *Si oportuerit, compellantur*, Electores non esse simpliciter, & absolutè compellendos ad collationem numeri ad numerum, & electionem in communi; sed si opus fuerit. Vnde prius moneri debent; ac si restiterint, tunc demum per censuram ecclesiasticam sunt cogendi ad instar testis, vt cap. 1. de testibus cogend. Admonitio enim debet præcedere vindictam, vt cap. Indignè, 12. quæst. 2. vt hic per Compostell. num. 7. in ver. Si oportuerit. Vel aliter exponere illa verba, vt per Abb. Antiq. num. 4. in cod. ver. Compulsio autem spectabit ad Superiorem cuius est electionem confirmare, licet aliàs non sit ordinarius illorum eligentium secundum Ioan. Andr. num. 27. quia ex quo conceditur confirmatio, videntur concessa omnia præambula, per quæ peruenitur ad illam, arg. cap. Præterea, de offic. deleg. & l. Ad rem mobilem, & l. Ad Legatum, ff. De Procurat. & cum hoc dicto transeunt Do-

ctores

ctores, licet Abb. dubitet num. 9. vers. Vltimo hic
4 quæritur; & ex his collige non vitiari electionem propter compulsionem. Quod procedit in hoc speciali casu propter principium voluntarium, & consensum ab initio præstitum in scrutinio, secundum Abb. in vlt. notab. & est simile in matrimonio carnali, quod contrahi non potest si metus, aut violentia intercesserit, cap. Cum locum, de sponsal. & tamen si præcesserint sponsalia de futuro, compellitur quis contrahere de præsenti, vt cap. Ex litteris, il secundo, & cap. Requisiuit, eod. tit. Ergo idem in hoc matrimonio spirituali, arg. cap. Inter corporalia, de transl. Episcop. Sed extra hunc casum non est electio, vbi libertas admittitur eligendi, vt legitur in cap. Vbi periculum, § Cæterum, infra eod. lib. 6.

Vltimò nota ex hac decretali duas insignes regulas in materia electionis per scrutinium. Vna est negatiua, quæ non permittit electores variare publicato scrutinio; & sumitur in sensu directo. Altera est affirmatiua, quæ variationē permittit ante scrutinij publicationem; & colligitur à contrario sensu. Vtramq; regulam prosequar faciliori methodo per ampliationes, & declarationes reassumendo ea, quæ in 21. quæstionibus fusè hic tractat Ioan. Andr.

5 Prima igitur regula est: Publicato scrutinio non possunt electores variare, idest alium nominare, vel à prima nominatione recedere, vt est textus singularis in materia sua: nam (vt aduertunt Ioan. Andr. nu. 23. & Abb. in princ. Olim hac de re variæ erant scribentium opiniones. Quidam enim asserebant electores posse variare vsque ad subscriptionem electionis. Quidam vsque ad confirmationem. Quidam vsque ad consensum electi. Alij verò vsque ad pronunciationem electionis, vt notatur in c. Quanto, in glos. magna, 63. dist. & per Host. in summa eod. tit. §. Vtrum mutari. Vnde ad eorum controuersias dirimendas emanauit hæc Decretalis. Sed in perscrutanda ratione decisionis Doctores valde torquentur: nam tres rationes, quas primò assignat glos. 2. videlicet quod per publicationem scrutinij res desinat esse integra, quod nemini liceat mutare consilium in alterius præiudicium, & quod mora in protrahenda electione sit damnosa ecclesiæ, concludunt etiam ante publicationem, vt benè deducit Ioan. Andr. num. 14. &
6 Abb. num. 2. vers. Et primò. Quarta autem ratio, quod per huiusmodi publicationem electio videatur quodammodo initiata, non videtur vera, quia matrimonium hoc spirituale initiatur per electionem, vt cap. Licet, de transl. Ergo non ante, quia nihil est antequam incipiat esse, l. vlt. ff. de collat. bonorum. Oldrad. cons. 180. Quæstio est, num. 7. & si deest initium deest initiatum, vt inquit Compostell. in c. Quod sicut, num. 17. su-
7 pra eod. Quare Ioan. Andr. hic num. 15. dicit hanc constitutionem ius nouum inducere in eo quod publicatio scrutinij impediat variationem votorum. Antea enim nullus ex antiquis tenebat, quod hic dicitur. In hoc autem iure positiuo affirmat fuisse arbitrarium Pontifici interdicere variationem publicato scrutinio. Nam si voluisset, vtique potuisset illam prohibere, etiam post post latum suffragium. Idcirco autem præfixit terminum publicationis, quia matrimonium spirituale habet partes suas, cuius prima est electio, secunda confirmatio, tertia consecratio. Prima pars, quæ dicitur electio, similiter habet partes multas quoad formam, & tres saltem quoad consensum, scilicet scrutinium, ipsius publicationem, & electionem. Cum igitur factus est transitus ad medium, vel duas partes huius partis, præclusus
8 est variandi aditus. Æqua autem fuit hæc diffinitio, vt ipse ait num. 4. ad euitandam infamiam & iniuriam nominati, ex quo facta est publicatio. Sic in simili publicatio attestationum impedit productionem testium, cap. Cum venisset, & cap. Causam, de testib. Sic edictum publicatum arctat. c. 1. supra, de postul. Prælat. Et non sufficit mihi institorem reuocasse, nisi publicè hoc descripserim, l. Sed si pupillus, §. 1. ff. De Institor. act. Verum Abbas tametsi fateatur hanc rationem Io. Andr. esse persuasiuam, tamen illam refellit num. 2. col. 3. vers. Hæc sunt in effectu, quia hæc decretalis ius nouum non inducit, sed est iu-
9 ris antiqui declaratoria. Vnde ipse assignat aliam rationem cur non liceat variare post publicationem scrutinij; videlicet quia electores functi sunt officio suo, & ad hoc allegat textum in cap. Si tibi absenti, de præb. lib. 6. vbi si beneficium conferatur absenti, nullum ius illi acquiritur antequam consentiat; & tamen quia conferens officio suo functus est, variare non potest, vt ibi deciditur; quam rationem reddit etiam Bart. in l. Absenti, ff. De donat. Sed certè hæc ratio Abbatis laborat eodem vitio, quo rationes glossæ; quia vendicat sibi locum etiam ante publicationem scrutinij: nam electores vt singuli postea quam suffragium suum tulerunt, dicuntur functi officio suo, cum non habeant amplius quid facere. Publicatio enim scrutinij quæ subsequitur post vota in scriptis redacta, & illorum collatio non pertinet ad eligentes, sed ad scrutatores, vt patet in cap. Quia propter, supra eod. Vnde si ratio Abbatis esset vera, non liceret electoribus post latum suffragium variare, etiam ante scrutinij publicationem, cum iam sint functi officio suo. Quod tamen est falsum, vt hic patet à contrario sensu, & latius dicam in secunda regula num. 52. Quod si consideremus electores non vt singulos, sed vt Collegium, tunc non dicuntur functi officio suo nisi post electionem, quæ ad eos pertinet in communi, vt hic, & in d. cap. Quia propter, & in cap. In Genesi, supra eod. Ergo attenta ratione Abbatis liceret eis variare ante electionem etiam scrutinio iam publicato, quod est falsum,
10 vt hic. Existimo igitur esse bonam rationem, quam ponit Io. Andr. nam siue hæc constitutio sit noui iuris promulgatoria, siue declaratoria iuris antiqui, semper tamen verum est rationabiliter fuisse præclusam viam variationi, postea quam deuentum est ad actum medium, idest ad publicationem scrutinij vt vitetur infamia, & iniuria, quæ irrogaretur nominato à maiori parte, si liceret electoribus ab illius nominatione recedere. Quæ ratio in effectu elicitur ex dictis Innocentij hic n. 2. vt latius dicā infra in secunda regula num. 55. Videtur etiam consistere alia ratio, quam assignat Butr. num 4. vers. Æquius tamen diffinit; saluando rationem in textu assignatam: nam secundum eum quemadmodum aliæ obligationes oriuntur ex consensu, vt l. Consensu, ff. De act. & obligat. ita & in electione obligatio oritur ex consensu eligentium. Vnde

hæc

hæc electio est valida, & perfecta de iure naturali, licet pro forma accidentaliter inducta fuerit institutum vt debeat subsequi collatio,& communis electio. Cum ergo inspecto iure naturali videatur iam perfecta ex votis in scriptis redactis, & publicatis; non debet esse locus variationi, quasi principiū finis necessitatiuum sit expletum; ideoque sequitur in littera, enim facienda sit collatio, &c. Quasi hic finis necessario trahatur ad principium: & quamuis Abbas sub nu.2. col. 3. nitatur refellere hanc rationem, eo quod illa attenta non liceret variare,etiam ante scrutinij publicationem, cum iure naturali inspecto inducatur electio ex singularibus consensibus in scrutinio præstitis; & publicatio scrutinij, collatio subsequens, & electio in communi sint, iure positiuo inductæ in d.cap.Quia propter,vt notat glos. in cap. Sicut, eod. tit.lib.6. Responderi tamen potest negando consequentiam; Quia electio vtcumque perfecta ex singularibus consensibus nihilominus variationem non impedit ante publicationem scrutinij. Ratio est quia ignoratur an quis habuerit consensum maioris partis, cùm vota sint clausa, vt hic obseruat Innocent. num.2. nam quod ignoratur perinde est ac si non esset, cùm paria sint non esse, & non apparere, vt l.Duo sunt Titij, ff.De testam. tutel. l.Et liberi,& l.Rutilia,ff.De contrah.empt.& l.Si ita fuerit, ff.De reb. dub. Item non obstat aliud obiectum Abbatis quod obligatio non sit orta nominato, quia absenti nihil acquiritur, d. l.Absenti, ff. De donat. Quoniam ad hoc vt variatio impediatur, satis est vt obligatio orta sit ex parte eligentis,licet non sit tertiò acquisita, vt probatur in prædicta decretali. Si tibi absenti, & conferunt quæ leguntur de pollicitatione in l.Pactum, & toto tit.ff.De pollicitat. Præterea quamuis nominato ante electionem non acquiratur ius substantificæ electionis; tamen cum per publicationem sit deuentum ad principium finis necessitatiuum, & incompatibile cum variatione; negari non potest quin ex hoc sit acquisitum aliquod ius nominato, idest principium necessitans finem electionis, vt bene per Butr. d. num.4.vers. Tertia ratio. Adde quod etsi electus non habeat ius in beneficio antequam consentiat suæ electioni, vt cap Cùm inter Canonicos, supra eod. habet tamen ius consentiendi: quod quidem ius iniustè illi præriperetur ex variatione electorum, vt cap. Mutare, de reg. Iur. lib.6. & d. cap. Si tibi absenti.

11 Ampliatur primò suprascripta regula, vt procedat siue electores publicato scrutinio intendant variare, vt singuli, vt c. Bonæ memoriæ, §. Nec noccbat. Supra de postulat. Prælat. siue vt Collegium, & in communi secundum Innocen. & Compostell. in princ.Host.num.9.in ver.Variare. Anchar. in primo notabil. & alios communiter.

12 Ampliatur secundò, vt procedat non tantum in ipsismet electoribus, sed etiam in eorum successoribus: nam si publicato scrutinio aliqui ex eligentibus obierint, vel abscesserint,substituti in eorum locum, vel superuenientes tenebuntur nominatum eligere, quia nominato est ius quæsitum ex votis publicatis, vt hic; quod quidem ius non amisit propter casum superuenientem, secundum Vincent. Innoc. & Compostell, quos hic referunt, & sequuntur Ioan.Andr. & Cardin. ambo in 14.qu & Bellam.n.17.

13 Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in Metropolitano, vel alio Superiore, ad quem per negligentiam, vel contumaciam electorum, qui publicato scrutinio electionem distulerunt vltra trimestre à die vacationis, ius eligendi sit deuolutum ad præscriptum c. Ne pro defectu, supra eod. quia cùm per publicationem limitata esset potestas Capituli: ergo & Superioris, qui succedit in ius illorum, l. Non intelligitur, §. Si posteriori, ff. de iur. fisc. alias vna via permitteretur eius variatio, scilicet sinendo labi tempus præfixum ad eligendum, quod alia via est eis prohibitum,contra reg.Cum quid,de regul iur.lib.6.& c. Tua, de Procurat.facit Clem. Vna de Suppl. negl. Prælat. & ita hic firmant Vincen. Compostell. Petr. de Sampf.& Abb. Antiq. quos sequitur Io. Andr.num.29. Licet Abb. Siculus dubitet num.9. vers.Tenc mente, qui tamen non respondet ad fundamenta Io.Andr.

14 Ampliatur quartò, vt habeat locum etiamsi publicato scrutinio Canonici excommunicentur ab homine, vel à iure, putà quia in collatione suffragiorum percusserunt Clericum: nam postea quam fuerint absoluti, vel Superior, ad quem ius eligendi esset deuolutum, non variabunt, sed

15 eligent nominatum, secundum Vincen.& Innoc. cum quibus transit Ioan.And. in 15.quæst.& Bellam. num. 18. Sed an Canonici excommunicati post publicationem scrutinij ante absolutionem possint facere electionem, disputat idem Ioan. Andr. in reg. factum, de reg. iur. lib. 6. in Mercurial.

16 Ampliatur quintò, vt locum habeat etiamsi aliqui ex Canonicis publicato scrutinio dicant se non consensisse in eum qui in scrutinio reperitur nominatus, quia illis non creditur, cum sint singulares; sed statur scripturæ, & fidei scrutatorum, vt c. Cum dilecti, supra eod. alioquin facile esset hanc constitutionem eludere contra c.Commissa, de elect.lib.6.secundum Ioan.Andr. hic in 18.quæst. & facit quod ipse notat in c. Ad

17 audientiam, infra, de rescript. An autem ipsis scrutatoribus fides adhibeatur contra tenorem scripturæ notat idem Io.Andr. in c. Quia propter in ver. redacta, supra eod.

18 Ampliatur sextò eadem regula, vt etiam vendicet sibi locum si publicato scrutinio appareat electionem ex aliquo capite fore annullandam, putà quia aliquis ex Capitularibus contemptus fuerit, vel aliam ob causam: cum enim eo casu electio cassari non debeat ad petitionem electorum, sed contempti, c.Cum in ecclesijs, de præben. lib.6.Nec per alium, quàm per superiorem; & ignoretur an is contemptus velit ius suum prosequi, eum ad id non sit cogendus, cap. Quod sicut, supra eod.Anve Superior velit electionem infirmare: idcircò interea electores nequeunt ad aliud scrutinium procedere, sed cogendi sunt ad electionem nominati. Verum ad petitionem contempti potest, & debet scrutinium irritare; & tunc fier nouum scrutinium, si nondum fit processum ad electionem, ve notatur in c. prox. supra eod. & hic tenet Innocen. num. 1. vers. sed quid si non fit nulla. Abb. Antiq. num.3.& Hostien.num.9. ambo in eod.vers.Compostell.nu.1. vers.Sed quid si non fit processus nullus.Io.Andr.

&

& Cardin. vterque iu 12. quæſt. & vide eundem Cardin. in cap. proximo, in quinta quæſtione ſupra eodem.

19 Ampliatur ſeptimò prædicta regula, vt obtineat, etiamſi poſt publicationem ſcrutinij legitimè facti ſuperueniat defectus in forma, puta quia ſit omiſſa collatio, vel communis electio, vel quid ſimile: nam etſi electores debeant ad nouum ſcrutinium procedere; tamen nequeunt variare alium eligendo, vt pluribus determinat hic Innocen. num. 2. col. 2. poſt princ. verſ. Sed
20 quid ſi publicato: & hanc partem ſuſtinebat ipſe Innocentius in pleno Conſiſtorio, vt atteſtatur Compoſtell. num. 1. in fine: ea ratione, quia licet caſſanda ſit electio quando poſt publicatum ſcrutinium peccatur in forma; tamen remanet electo ius acquiſitum ex votis publicatis, arg. huius cap. Non obſtat quod ex nominatione ius non quæratur, cap. Quod ſicut, ſupra eodem. Quoniam hoc non procedit eum nominationes fiunt ſolemniter, & animo ſe obligandi: tunc enim bene ius quæritur ex nominatione, c. Bonæ, il ſecondo, ſupra de poſtul. Prælat. & c. Cum in iure, ſupra eod. & videtur expreſſum hic. Si-
21 militer non obſtat quòd electus à minori parte Capituli ſit præferendus ſi electio facta à maiori parte ſit nulla, dummodò vtraque electio fiat eodem contextu, vt notatur in cap. Dudum, ſupra eod. & conſequenter ius non videatur quæſitum electo à maiori parte. Quandoquidem hoc verum eſt ſi electio facta à maiori parte ſit nulla ex defectu electi, puta quia eſt criminoſus, ſed occultus; vel quia fuit peccatum in ſcrutinio, eò quod vota non fuerint in ſcriptis redacta: his enim caſibus non fuit ius quæſitum nominato; vnde non mirum ſi electus à minori parte ſit
22 præferendus. Demùm non obſtat quod electores in forma peccantes priuati ſint ea vice poteſtate eligendi, cap. Quia propter, §. Qui verò, ſupra eod. & ſic non eligent: quoniam poterunt eligere antequam priuentur per ſententiam, vt notat Compoſtell. in prædicta Decretali Quia propter, in ver. Priuentur, ad hoc c. Quamquam, infra eod. lib. 6. Vel ſi priuentur, ſuperior, maximè Papa, ſtante illorũ ſuſpenſione prouidere poterit de eodem nominato, vt c. Quia diuerſitatem, de conceſſ. præben. & ita concludunt hic Innoc. & Compoſtell. quibus accedunt Abb. Antiq. n. 1. & Ioan. Andr. in 10. quæſt. Butr. nu. 9. verſ. Per iſtum textum, & alij communiter, vt teſtatur Abb. Siculus, num. 9. Alijs tamen hoc abſonum videtur; quia tres partes electionis, ſcilicet ſcrutinium, ipſius publicatio, & electio ſunt vnus actus, & in his omnibus eum nihil præſtet electus, ſed electores, ſufficit peccatum ipſorum, vt caſſetur quidquid factum eſt, etiamſi fiat præiudicium electo; quia qui peccat in vno, peccaſſe videtur in omnibus, c. Deficat, infr. de regul. iur. Et hæc ſecunda opinio verior videtur, vt patebit infr. n. 28. & ſeqq.

23 Sed hic opportunè occurrit dubium, quid ſit dicendum in electione Romani Pontificis, videlicet ſi electio ſit nulla ex defectu formæ præſcriptæ in Conſtitutione Gregorij XV. quæ incipit, Æterni Patris Filius: an Cardinales ad nouum ſcrutinium procedentes poſſint variare recedendo ab electo in primo ſcrutinio, & alium eligendo.

Proponitur hæc quæſtio in terminis Gregorianæ Conſtitutionis, quia de iure communi nulla forma ſeruanda erat in electione Papæ, ſed ſatis erat vt in aliquem tamquam in Papam conſentirent duæ ex tribus partibus Cardinalium, vt eſt textus in cap. Licet de vitanda, & ibi dixi poſt Innoc. & Compoſtell. ſupra eod. Sed hodie electio Papæ redacta eſt ad tres formas Concilij generalis, de quibus in Decretali Quia propter. Licet non requirantur illa decem & octo ſubſtantialia, quæ in electione inferiorum ibi enumerant Doctores, præſertim Abb. num. 12. Sed illa tantum, quæ conſtitutio ponit in §. Quod ſi electio, vbi perſtringitur forma electionis cum clauſula Decreti.

24 Ad partem negatiuam arguitur ex doctrina Innocentij in c. Quod ſicut, num. 8. verſ. Si autem nulla ſit electio, ſupra eod. vbi ſic ait: [Si nulla ſit electio ob non ſeruatam formam Concilij generalis, de qua in c. Quia propter, de elect. vel aliud conſimile, conſenſus tamen legitimus eligentium, & electi interuenit, qui ſolus de iure naturali ad electionem, & alios contractus ſufficit, cap. Inter corporalia, de tranſl. Epiſc. Sic electus ordines confert, & ſine peccato beneficiũ retinet. Nec illi obſtat quod non habeat fundamentum, & ideò non poſſit ſuperædificare in ordinibus, & alijs, cap. Principatus, 1. quæſt. 1. Quin imò fundamentum habet, ſcilicet canonicam electionem de iure naturali; maximè vbi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ iuſtitia, nec genrealis ſtatus Eccle-
25 ſiæ, & poſt conſecrationem de forma non ſeruata nihil poteſt obijcere Eccleſia, eum in eius conſenſu perſeuerauerit. Nec mirandum, quod id, quod nullum eſt, tractu temporis ſit ratum; quia hæc non eſt nulla de iure naturali.] Hæc Innocentius. Sed & Compeſtellan. in d. cap. Quod ſicut, num. 17. [Si autem, inquit, electio non fuit canonica propter formam, vel ſolemnitates omiſſas, quas ius poſitiuum præcipit in electionibus obſeruari, fuit tamen ſecundum ius naturale canonica: tunc per talem electionem aſſumptus non tenetur dimittere beneficium ſic acquiſitum; ſicut condemnatus iniuſtè ad reſtitutionem rei ſuæ, quamuis de iure ciuili teneatur; dominus tamen naturalis remanet: vnde non peccat retinendò, arg. l. Iulianus, ff. De condict.
26 indeb. Ius enim poſitiuum de forma ſeruanda de rigore introductum, inuentum eſt propter vitandum periculum eccleſiarum, quod incurrebant propter lites quas habebant, quia certam formam in electione non habebant. Quæ lites iam ceſſant poſtquam electus iam conſecratus eſt, & ſic reditus ad ius naturale, quod facilè contingit, l. Si vnus, §. Idem decimus, ff. De pact.] Hæc ille, & ſequuntur Atehid. in c. Nullus, num. 1. 62. diſt. Abb. in c. Quia plerique, n. 31. infra, de immunit. eccleſ. Gemin. conſ. 88. Innocentius Papa VII. num. 4. & Felin. alios cumulaus in cap. 1. n. 39. verſ. Fallit ſextò, ſupra, de conſtit.

Quibus authoritatibus fortè motus bon. mem. D. Coccinus Rotæ Decanus in ſuo tractatu manuſcripto de Romani Pontificis electione opinatus eſt electum non ſeruata forma Gregorianæ conſtitutionis, dummodo habuerit ſuffragia, & naturalem conſenſum duarum ex tribus partibus

Car-

Cardinalium, esse verum Papam iure naturali inspecto, & posse Papatum tuta cõscientia retinere.

27 In oppositum sunt verba clara ipsius Constitutionis: nam in §. Quod si electio, non tantum decernitur eo ipso nulla, & inualida absque vlla declaratione electio aliter celebrata; quàm seruata forma ibi præscripta; sed amplius statuitur, vt ita electo nullum ius tribuat. Quinimò is non Apostolicus, sed Apostaticus sit, & habeatur, & tam ipse, quàm eligentes eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliasq; censuras, & pœnas inuasoribus Sedis Apostolicæ à sacris canonibus, & constitutionibus Apostolicis impositas pariter ipso facto incurrant. Ergo quidquid sit in electionibus inferiorum in terminis iuris communis quando controuersum erat an ex naturali consensu eligentium esset requisitum ius electo, etiam non seruata forma iuris positiui; certè in electione Papæ post Constitutionem Gregorij, res videtur carere omni dubio; quia sic electo nullum ius acquiritur; ac proinde non arctantur Cardinales ad eum denuo eligendum, sed integrum est illis variare, & alium eligere seruata forma Constitutionis. Quod autem dicebat D. Coccinus non videtur posse consistere; quia non apparet quo ausu possit quis gerere se pro Papa, quem Constitutio Gregorij declarat esse Apostaticum, & Sedis Apostolicæ inuasorem. Ad hoc cap. Si quis pecunia, 79. dist. ex quo videntur desumpta illa verba Constitutionis: ibi enim sic legitur; [Si quis, &c. non concordi, & canonica electione, &c. fuerit Apostolicæ Sedi intronizatus, non Apostolicus, sed Apostatio habeatur, liceatque Cardin. Episcopis cum religiosis, & Deum timentibus Clericis, & Laicis inuasorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & studio à Sede Apostolica repellere, & quem dignum iudicauerint, proponere.] Hæc ibi. Cum præsertim Bulla sic electum, eiusque fautores, & complices anathematis mucrone percellat; quæ pœna præcipuè locum habet in foro animæ, & non infligitur nisi pro mortali reatu, vt cap. Nemo Episcoporum, 11. q. 3. & priuat gratia Dei, traditque Sathanæ corporaliter, & spiritualiter, vt inquit S. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. q. 2. ad 3. & cùm Apostolicæ Sanctiones generaliter vim habeant obligandi etiam in foro conscientiæ, vt cap. Nulli fas, 19. dist. & c. Violatores, 25. q. 1. cum alijs adductis ab Archid. in c. Detestanda, n. 4. de concess. præb. lib. 6. longè magis hoc vendicat sibi locum in Bulla Gregorij, cum disponat de re omnium grauissima, & sacrosancta, atq. cap. 1. infra de schismat. c. Vbi periculum, infra eod. lib. 6. & Clem. Ne Romani, eod. tit.

28 Quibus accedit quod etiam in electionibus inferiorum Prælatorum multi tenent nullum ius acquiri ex electione celebrata contra formam iuris; licet nullitas emerserit post publicationem scrutinij legitimè facti; ac proinde electores non teneri iterato eligere eum, qui fuit nominatus in scrutinio; & inter alios hoc mordicus tuetur Abb. hic sub num. 2. col. 3. vers. Præterea dico, & num. 9. versic. Aduerte & opinionem Innocentij, & Compostellani, de qua supra num. 24. iure non probari, & contrarium esse de iure verius affirmat Imola num. 5. col. 4. vers. Item adde secundò, quia nullibi reperitur iure cautum
vt cassata electione propter vitium formæ arctentur eligentes ad eligendum eumdem; quin potius reperitur dispositum vt tales sint priuandi potestate eligendi, vt d. c. Quia propter. Vnde hoc dictum non videtur tutum, quia sine lege, & canone, secundum eum. Quod si est ita in electionibus inferiorum, multò magis vendicat sibi locum in electione Papæ, in qua Constitutio Gregorij disertis verbis disponit vt nullum ius acquiratur electo, non seruata forma ibi præscripta.
Præterea opinionem Innocentij, & Compostellani in d. cap. Quod sicut, supra eod. latè confutat
Archid. in c. Si cui, in princ. vers. Sed contra
credo, & nu. 1. in ver. Firmitatis, infr. eod. lib. 6.
Monetur primò ex his quæ habentur, 22. dist.
per totam: & ex c. Ordinationes, 1. q. 1. vbi electio
non canonica dicitur falsa, & qui sic ordinantur,
idest eliguntur, non per ostium, idest
per Christum intrant, sed vt ipsa veritas testatur,
29 fures sunt, & latrones. Deinde mouetur ratione,
quia cum forma electionis sit de substantia, vt
probatur expressè in d. c. Si cui, & notat Innocentius
in c. Ecclesia vestra, il secondo, supra
eod. deficiente ipsa substantia deficit ipsum totum,
vt patet in eo quod legitur, & notatur in
c. Quæ ipsis, & c. seq. 38. dist. & c. 2. vers. Si ita,
33. q. 5. & arg. l. Seia, ff. De aur. & argen. leg.
Mouetur tertiò, quia vbi certa forma desideratur,
ibi necessariò est seruanda, vt l. Cum hi, §. Si
Prætor. ff. De transact. & l. Certa forma, C. De
30 iur. fisc. lib. 10. cum alijs per eum allegatis. Mouetur
quartò, quia cum electio non seruata forma
sit ipso iure nulla, confirmari non potest, vt
in d. cap. Si cui, & tamdem num. 1. ponderando
litteram ibi, in ver. Firmitatis, sic ait: hic videtur
expressè confundi quod dixerunt Innocent. &
Bernard Compostell. in cap. Quod sicut, supra
eod. scribunt enim ibi, quod ius positiuum de
forma seruanda est de rigore introductum, & inuentum
est propter periculum euitandum, quod
ecclesiæ incurrebant propter lites, quas habebãt.
At vbi electio non fuit canonica propter formas,
vel solemnitates omissas, quas ius positiuum in
electionibus præcipit obseruari, fuit tamen aliter
canonica de iure naturali: tenet talis electio,
& est aliqua, & corroboratur confirmatione
sequuta, sed contrarium indistinctè credo verum.
Ita Archid. quem in d. cap. Si cui, sequitur totidem
verbis: Ioan. Andr. in princ. in eodem ver.
Firmitatis, & consentiunt Butr. num. 3. Anchar.
eod. num. vers. Quæro post Ioan. Andr. circa
princ. vers. Quid si confirmetur, & quamuis Lapus
conciliando opiniones distinguat an confirmatio
fiat per Papam, vel per alium inferiorem,
eiusque distinctionem sequantur Butr. & alij præcitati,
tamen sentit cum Archid. in eo, quod seclusa
confirmatione Papæ ex electione huiusmodi
nullum ius acquiratur electo.

31 His dictis Archid. ad propositum nostrum
arbitror duo addi posse. Primum est, quod vbi
lex positiua resistit actui, tunc ex consensu nec
ciuilis, nec naturalis oritur obligatio, l. Cum
lex, & ibi Bart. ff. De fideiussor. l. Si non sortem,
in princ. & ibi DD. ff. De condict. indeb. & fuit
dictum Petri de Bellapertica, quod sequitur Ias.
in l. Cum quis, num. 7. vers. Omissis leuibus, C.
32 De iur. & fact. ignoran. Et idem est quando actus
qui geritur, peccat in sua forma, vt l. 1. §. Si quis

ita, ff. de verbor. obligat. & l. 1. §. Eum qui, ff. de
constit. pecun. Ias. in d. l. Cum quis, vers. Omissis
33 leuibus. Idemque dicendum quando lex non
tantum prohibet actum fieri, sed vlterius si
fiat, decernit ipso iure nullum: nam neque
hoc casu oritur naturalis obligatio, vt per Ias.
34 vbi supra num. 11. vers. Secundò pondera, & pro-
bantur hæc exemplo matrimonij, quod si con-
trahatur non seruata forma à Concilio Triden-
tino præscripta in cap. 1. sess. 24. de reform.
matrim. non obstante contrahentium consensu
est nullum in vtroque foro: & idem patet in
professione, quæ si fiat ante annum ætatis deci-
mumsextum, vel infra annum probationis ex
decreto, cap. 15. sess. 25. de regular. est nulla, nul-
lamque inducit obligationem etiam in foro con-
scientiæ, vt declarauit sacra Congregatio eius-
dem Concilij Interpres. Ergo similiter hoc ma-
trimonium spirituale, quod contrahitur per
mutuum consensum eligentium, & electi, vt cap.
Cum inter Canonicos, supra eod. nisi seruetur
forma juris positiui, cum lex resistat actui cum
decreto irritanti, naturalem obligationem non
parit, sed est ipso iure nullum, etiam in foro
animæ. Ad quod facit, quod notatur in cap.
Quam sit, in fin, vlt. gl. & in c. Quorumdam, in vlt.
gl. de elect. lib. 6. Præsertim verò quia etsi consen-
sus sit de iure naturæ, tamen vt consensus Cano-
nicorum faciat electionem canonicam non est de
iure naturæ inductum, sed de iure positiuo eccle-
siastico, vt reprobata Ferretti opinione probaui
in c. 1. n. 4. & 13. supra eod. & consequenter nullo
modo potest dici canonica electio, quæ à sacris
Canonibus, vel Constitutionibus Apostolicis im-
probatur, arg. cap. Imperiali, 25. qu. 2. & d. cap.
Ordinationes 1. q. 1.

Alterum est, quod opinio Innocentij in d. cap.
Quod sicut, habet in ventre limitationem illam,
videlicet vbi non oritur scandalum, nec lædi-
tur honestatis publicæ Iustitia, nec generalis ec-
clesiæ status. Quæ tria verificantur in eo casu,
in quo quis eligitur in Papam non seruata for-
ma Gregorianæ Constitutionis: nam si Cardina-
les publicato scrutinio ad nouam electionem
procederent, & variarent alium eligendo, facilè
posset contingere vt electus in primo scrutinio
credens suam electionem canonicam de iure na-
turæ gereret se pro Papa, idemque faceret electus
in secundo scrutinio. Vnde aliquando, Deus
omen auertat, magnum schisma oriri posset in
ecclesia Dei, quæ tamen dicta sint solius dubi-
tationis gratia, non vt Constitutionem Gregorij
interpretemur, quod nobis non licet.

35 Fallit primo regula superiùs proposita num. 5.
si publicatio scrutinij sit tantummodo inchoata,
& non consummata, tunc enim licet electoribus
omnibus in communi, vel maiori parti ipsorum
variare, quia verba, *publicato scrutinio*, hic po-
sita denotant actum perfectum, & consumma-
tum, c. In his de verbor. signif. secundum Ioan.
Andr. hic num. 3. & 26. & Cardin. in primo notab.

36 Fallit secundò eadem regula si publicato scru-
tinio vota appareant æqualia, aut nullus habue-
rit maiorem partem, vt cap. In genesi, supra eod.
tunc enim electores de communi consensu pote-
runt ad nouum scrutinium, vel compromissum
procedere, & variare, cùm nemini sit ius quæ-
situm, secundum Innoc, num. 2. col. 2. vers. at in-
tellige. Compostell. num. 4. vers. Sed quid si pu-
blicato, Host. num. 9. in ver. Variare. Abb. Antiq.
num. 2. & Ioan. Andr. in 17. quæst. & notatur in
cap. Ecclesia vestra, il secondo, supra eod. in
gl. vlt. circa fin. vers. sed si omnia sint hinc inde
æqualia: atque ita quod hic dicitur electores pu-
blicato scrutinio non posse variare, intellige in
præiudicium nominati secundum Goffr. & Ioan.
Andr. et facit, quod notatur in cap. Perpetui in-
fra eod. lib. 6.

37 Fallit tertiò, hæc prima regula in minori par-
te Capituli, quia non obstante publicatione scru-
tinij variare poterit accedente maiori parte. Ra-
tio est quia in præiudicium nominati prohibita
est variatio, vt prædixi, nominato autem à pau-
cioribus nullum fit præiudicium, cum ius non
38 habeat. Et propterea qui consentit in alium,
variare potest consentiendo electioni de se factæ,
secundum Vincen. Compostell. num. 5. & 6. & Io.
Andr. in 17. quæst. vers. Publicato ergo scruti-
nio, Quod intellige, vt notatur in c. Cum in iu-
re supra eod.

39 Fallit quartò, si nominatus in scrutinio certior
factus de sua nominatione iuri suo tacitè, vel ex-
pressè renunciet: tunc enim Canonici poterunt
alium eligere tam ante, quàm post publicatio-
nem scrutinij propter rationem expressam in
præcedentibus fallentijs secundum Compostell.
num. 6. Nec mirum, quia & electione sibi præ-
sentata posset dissentire, & integrum esset Capi-
tulo alium eligere, vt cap. Cum inter Canonicos
supra eod. & hic notant Hostien. num. 8. vers. Tu
dicas, & Ioan. Andr. in quarta quæstione.

40 Fallit quintò, si per sententiam, vel rei euiden-
tiam notorium esset nominatum in scrutinio esse
intelligibilem propter aliquem defectum, hoc
enim casu liceret Canonicis variare etiam scru-
tinio publicato, vt notatur in cap. Cum terra,
in gloss. vlt. & in c. Dudum supra eod. imò satius
esset non publicare secundum Innoc. hic num. 1.
41 vers. Nisi notorium, & Hostien. num. 9. Sed tu ad-
uerte, quia hoc non videtur verum: nam si no-
torium est iuris, vel facti, electum in scrutinio
ineligibilem esse, vtique Canonici qui elege-
runt scienter indignum, illa vice sunt ipso iure
priuati potestate eligendi, & consequenter va-
riare non possunt alium eligendo, vt cap. Cum in
cunctis, §. fin. c. Innotuit, & cap. Cum Vuintonien.
supra eod. Vnde Compostell. hic n. 1, vers. Quod
autem dixi, & Abb. Antiq. eod. num. declarant
hoc habere locum si scrutinium sit nullum pro-
pter occultum impedimentum elect. tunc enim
bene possunt Canonici alium eligere. Nec obstat
d. cap. Cum terra, quia loquitur de ignorantibus
vitium electi, & diligentiam adhibentibus, vt
ibi notat gloss. fin. circa med. vers. et loquitur. Sed
dicendum est pœnam d. c. Cum in cunctis, non
incurri per solam nominationem in scrutinio,
sed ad hoc requiri actum consummatũ, videlicet
electionem in communi prout videntur loqui iu-
ra præallegata, & hodie est expeditum in cap.
42 Perpetuo, de elect. lib. 6. Vnde si publicato scru-
tinio appareat eum, in quem totum Capitulum,
vel maior pars ipsius consensit, ineligibilem esse
propter aliquem defectum, puta ætatis, ordi-
num, natalium, & huiusmodi; locus erit varia-
tioni, nec poterunt Canonici eum eligere si no-
minauerunt, vel consenserunt in eligendum;
adner-

aduersantur enim sibi postulatio, & electio, vt cap. vnico, de postul. Prælat. lib. 6. & tenent hic Ioan. Andr. quæst. 8. & Butr. num. 9. Secus si
43 probabiliter dubitetur an sit postulandus, vel eligendus, quia tunc non poterunt variare, arg. c. Sacris, de sepult. & quod ibi notatur, & c. Non æstimemus, 13. quæst. 2. Vtantur ergo illa forma, Eligo, & postulo, vt in d. cap. vnico, & imputent sibi qui exactiùs ante non inquisiuerunt, secundum Ioan. Andream, in 9. quæst. & Butr. vbi supra.
44 Sed hic incidit QVÆSTIO, quid si publicato scrutinio aliquis dicat separatum probare impedimentum illius, qui habuit maiorem partem suffragiorum in scrutinio.

Putant Innoc. & Abb. Antiq. differendam esse electionem, ne Ecclesia superfluis expensis vexetur, c. Litteras, propè fin. de restit. spoliat, nec citabitur tunc nominatus, nec procedetur in modum inquisitionis secundum Innocent. Sed hæc non placent Hostiensi, quia ad Capitulum non pertinet has probationes recipere; eligant ergo, & opponens, si velit, ius suum prosequatur coram superiore, vt cap. 1. infr. eod. lib. 6. Verum Ioan. Andr. conciliando opiniones in 13. quæst. putat primam esse veram, si opponens dicat illum excommunicatum, & velit ad Cameram mittere pro instrumento excommunicationis: & è conuerso si amicus electi dicat illum esse absolutum, & velit mittere pro absolutione, audietur: & idem in similibus casibus; & ad superiorem spectabit hoc decidere secundum Anton. de Butr. nu. 13. in fin. Sentit ergo Ioan. Andr. secundam opinionem Hostiensis procedere quando partes non habent probationes paratas, quibus incontinenti docere possint de impedimento, vel de illius remotione: & ita transeunt Doctores.
45 Fallit sextò in compromissarijs, qui processerunt ad electionem per viam scrutinij; quia tales non arctantur ad formam Decretalis Quia propter, vt ibi notant Doctores, maximè Butr. n. 45. & sic non est de necessitate vt publicato scrutinio sequatur collatio, & communis electio. Vnde cùm cesset ratio huius cap. licet eis variare, facit c. Cum dilecti, supra eod. & ita concludunt hic Ioan. Andr. & Cardin. ambo in 19. quæst. & Butr. n. 17.
46 Fallit septimò in Patronis ecclesiarum procedentibus per viam scrutinij, quia possunt variare etiam scrutinio publicato; tum quia non arctantur ad formam d. c. Quia propter, vt de compromissarijs dictum est in præcedenti fallentia: tum quia actus ipsorum est præsentare, non eligere, vt notatur in c. Nobis, & c. fin. & ibi Ioan. Andr. in fin. de iurepatr. Quamobrem vsque ad præsentationem variant indistinctè clerici, & laici, cum non sint functi officio suo, post præsentationem verò laici tantum, vt cap. Cum autem, eod. tit. Ita Ioan. Andr. & Cardin. hic ambo in 10. quæst. Butr. n. 18. & Abb. n. 5.
47 Fallit octauò in ciuibus eligentibus sibi potestatem, qui variare possunt etiam scrutinio publicato, quoniam eorum electio non est authorizabilis, id est eis data à canone: & refert hic Ioan. Andr. in 21. quæst. hoc fuisse disputatum in scholis Legistarum, & determinatum vt supra, & fuit quæstio Iacob. de Beluis, quam habes in Authen. de Collator. collat. 9. & sequuntur hic Butr. num. 19. Card. in 21. quæst. & Anchar. n. 3. vers. Secundo casu principali, & Bart. in l. Absenti, n. 2. de donat.
48 Fallit nonò & vltimò in postulatione, in qua licitum est variare etiam scrutinio publicato: nam etsi glos. fin. hic. Item glos. in cap. Bonæ, il secondo, & in c. penult. & fin. supra, de postulat. Prælat. sentiant hanc Decretalem habere locum etiam in postulatione per c. In causis, supra eod. & quia vtrobique eadem est ratio; idemque senserint Bonaguida, & Guil Naso: alij verò existimauerint non esse licitum variare post præsentationem postulationis factam Papæ, sed antea licere etiam publicato scrutinio. Primam tamen opinionem indistinctè sequuti sunt glos. Ioannis in c. De Siracusanæ, in ver. Præstiterunt, in fin. 28. dist. Philippus, Goffredus, Bernardus, Compostell. Hostien. & post eos Io. Andr. hic n. 17. qui post prolixam disputationem tandem in hoc residet, vt liceat à postulatione recedere etiam
49 post publicationem scrutinij. Mouetur primò per d. c. Bonæ, il secondo, §. Nec nocebat, supr. de postul. Prælat. vbi hoc efficaciter probatur per argumentum à contrario sensu, quod est fortissimum, vt c. Ex eo, 15. q. 3. & c. Cum Apostolica, in fine, infra, de his, quæ fiun. à Prælat. vbi concordan. & l. 1. §. Huius rei, ff. De offic. eius cui mand. est iurisdic. et semper est verum nisi in duobus casibus. Primus est, vbi illius argumenti contrarium reperitur expressum in iure, vt c. Si quì à simoniacis, 1. q. 1. & l. Conuenticula, C. De Episc. & Cleric. cum simil. Secundus est vbi verba legis non ponuntur causatiuè, sed narratiuè, vel modaliter, vt notat Specul. in rit. de disputat. & allegat. Aduocat. §. Post hæc, vers. Vel non obstat sensus, & Azo in Brocardis charta 8. sub rubr. Contrarius sensus legis, &c. Quorum neutrum concurrit in terminis prædictæ Decretalis Bonæ, vt optimè deducit Io. Andr. num. 18. & Butr. post eum num. 24. Deinde mouetur ex allegatis per eum in solutione contrariorum num. 19. Ac demum quia plures, & maiores hanc opinionem sequuntur, vt c. In canonicis, 19. dist. & ita eam communem esse testatur
50 hic Cardin. in 22. quæst. Non obstat hæc Decretalis, quia loquitur in electione, nec debet extendi ad postulationem; quia diuersa est ratio: non enim in postulatione facienda est collatio, nec postea communis postulatio; cum nulla forma reperiatur à iure præscripta in postulatione: nam de electione loquitur Concilium generale in cap.
51 Quia propter, supra eod. Præterea non videtur requiri tanta solemnitas in actu postulationis, per quem ius non acquiritur, vt hic fatetur glos. fin. Sicut in actu electionis, per quem acquiritur ius. Ad hæc cum in postulatione non sit consensus matrimonialis, hinc nulla oritur infamia postulato ad d. Decretalem In causis, & ad alia argumenta contraria responde vt hic plenè per Io. Andr. & Card. vbi supra.
52 Secunda regula, quæ ex hac decretali colligitur à contrario sensu, est huiusmodi, videlicet, Electores variare possunt ante publicationem scrutinij, & ita hic deducunt Vincent. Goffred. & Innoc. nu. 2. col. 2. in princ. vers. Item argumento à contrario sensu, Compostell. n. 4. in ver. Variare, Host. in princ. Io. Andr. & Cardin. ambo in 2. quæst. Butr. num. 5. & alij communiter.

53 Et procedit hæc regula non tantum in Canonicis, sed etiam in Superiore, ad quem propter illorum negligentiam ius eligendi fit deuolutum, vt per Abb. Antiq. num. 4. & vide quæ dixi supra in tertia ampliatione num. 13.

Sed declaratur eadem regula vt procedat an-
54 tequam scrutatores recedant de loco, vbi vota scrutantur. Secus postquam abscesserint, & se contulerint ad locum, vbi sunt alij electores; quia tunc non possunt variare, cum iam cessauerint ab officio, & res non sit amplius integra, arg. cap. In causis, supra eod. & c. Præterea infra, de testib. cogen. Ita Innocent. hic num. 2. Ioann. Andr. num. 25. & Cardin. in secunda quæstione.

55 Qui tamen hoc sublimitant nisi toti Capitulo, vel maiori parti placeret vt illud scrutinium destrueretur, hoc enim efficere posset etiam sine vlla causa, cum Capitulum quod fecit, ad libitum destruere possit, nulli enim fit præiudicium, nec vlla infamia oritur nominato, cùm clausa sint vota. Verum Compostell. & post eum Ioan. Andr. num. 26. dicunt hoc posse fieri tantummodo ex iusta causa, veluti si ante publicationem scrutinij perueniret ad illorum notitiam aliquis defectus nominati, vt l. Si autem nescius, C. De furt. Secus si malitiosè sicut fertur factum fuisse in Ecclesia Eboracensi, vbi vnus ex scrutatoribus videns quemdam à maiori parte nominatum procurauit perturbationem in Capitulo, ne fieret suffragiorum publicatio, Sed Ioan. de Imola hic nu. 5. vers. Adde dictis suis duo, tenet cum Innocentio quod indistinctè ex quo non est publicatum scrutinium, possit Capitulum, vel maior pars ipsius variare, & primum scrutinium dilacerare, & ad nouum procedere, per hanc decretalem, quæ variationem interdicit simpliciter post publicationem scrutinij. Ergo illam permittit liberè ante publicationem, sumpto argumento à contrario sensu, quod est validissimum, vt dictum est supra num. 49. & hoc satis placet.

56 QVÆRO cùm in Constitutione Gregorij XV. de Romani Pontificis electione in §. Rursus, statutum sit, vt nemo per viam scrutiuij, seu accessus habeatur pro electo nisi publicatis omnibus suffragijs: Quid si casu, vel malitiosè schedulæ aliquę deperierint ita vt publicatio perfici non possit: Finge enim post inchoatam publicationem aliquot schedulas esse combustas, vel dilaceratas, aut in terram dilapsas, vel absconditas incuria, vel fraude alicuius, adeò vt reperiri non valeant: Numquid nominatus in scrutinio nihilominus habendus sit pro electo?

Dupliciter hic casus potest contingere. Primò antequàm constet sic nominatum habuisse duas tertias suffragiorum partes, & hoc primo casu si aliquibus votis publicatis nulla alia superfit schedula, quæ aperiri, & legi possit; absolutum erit sic nominatum non esse electum: non enim habuit suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium, quod est de substantia electionis tam ex Bulla Gregorij in §. Quod si electio, quàm ex iuris communis dispositione, vt in decretali Licet, supra eod. Nec potest plura habere cùm nulla alia schedula reperiatur, vt per se patet. Sin autem schedulæ non perierint omnes, sed aliquæ superfint in calice; satis ambiguum videtur an nihilominus publicatio sit consummanda, an verò deueniendum sit ad nouum scruti..ium: Fac enim Cardinalem Hostiensem ex triginta Cardinalibus præsentibus habuisse in scrutinio nouem decim vota, atque ita vnũ tantùm deesse, ad hoc vt censeatur canonicè electus. Fac deinde alteram ex schedulis, dum è calice extraheretur à scrutatoribus in terram cecidisse, itaut inueniri non possit. Cardin. Host. instabit vt publicatio compleatur, in qua si vel vnum suffragiũ habuerit, illicò affirmabit se electũ. Alij obijcient publicationem non esse vlterius prosequendam, quia illa perfici non potest, cum desit vna ex schedulis ad eam absoluendam necessarijs; proindeque instabunt vt schedulæ omnes comburantur, & nouum inchoetur scrutinium ad præscriptum Constitutionis. Et quamuis hoc vltimum videatur de iure verius, quia publicatione scrutinij inchoata, & nondum consummata, licitum est electoribus variare secundum ea quæ acta sunt in prima Fallentia n. 35. hinc tamen maxima oriri posset turbarum occasio; ideoq; vtile esset illi occurrere Apostol. Sedis oraculo. Secundò hic casus potest cõtingere posteaquam constitit nominatũ habuisse in publicatione scrutinij duas ex tribus partibus suffragiorum; & tunc res videtur ma-
57 gis dubia. Fauet electioni, quod peracta fuerit per secreta schedularum suffragia duarũ ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præsentium, electi suffragio non computato. In hoc enim consistit demũ forma integra per Gregorianam Cõstitutionem inducta in electione Romani Pontificis, quæ per scrutinium fieri dicitur, vt in dict. §. Quod si electio, & casus, vel culpa superueniens non videtur obesse electioni iam perfectæ, & consummatæ, arg. l. 2. ff. De itin. actuq. priuat. vbi dicitur. Nec enim corrumpi, aut mutari quod rectè transactum est superueniente delicto potest, & leg. Patre furioso, ff. De his, qui sunt sui, vel alien. iur. Item actus ex se perfectus per contra-
58 rium euentum non resoluitur, leg. Donationes, ff. De donat. etiamsi postea eueniat casus, à quo non potuit inchoari, l. Si quis alicui, ff. De acquir. hæredit. & leg. Si Gaudentius, & ibi Bald. C. De contrahen. empt. l. In ambiguis, §. 1. ff. De reg. iur. & regula Factum legitimè, eod. tit. lib. 6.
59 Præterea non videtur requiri consũmatio publicationis nisi vbi illa fieri potest. Quod si fortuito aliquo casu, multoque magis si dolo, vel fraude alicuius ex electoribus id reddatur impossibile, Sanctissimus non videtur voluisse ad illud adstringere, cum impossibilium nulla possit esse obligatio, & lex non feratur nisi super possibili, cap. Erit autem lex, 4. dist. Et quamuis publicatio requireretur pro forma, tamen vbi forma ex aliquo casu euentitio non potest seruari, valet actus gestus, etiam tali forma non seruata, vt notant Doctores in l. Turpia, §. fin ff. De legat. primo Aym. cons. 12. num. 2. & cons. 77. nu. 7. Ideoque in partibus, in quibus nullus est Parochus, vel Episcopus, matrimonia consistunt etiam absque præsentia Parochi adhibitis saltem duobus testibus, vt olim declarauit san. mem. Clemens VIII. ex sententia Congregationis Concilij, & legem non ligare vbi illa de facto seruari non potest, in hac ipsa materia electionis tradit Abb. in cap. Quia propter, §. Vel saltem propè fin. supra eod. post Io. Andr. in reg. In toto, in Mercurial.
60 Ac demum etiamsi publicatio omnium, & singu-

lorum

lorum suffragiorum esset simpliciter, & absolutè necessaria ad validitatem electionis; nihilominus quando illa omittitur fraude, & culpa electorum causâ nocendi electo, tunc talis omissio non vitiat, vt in solemni publicatione tradit Host. in d. cap. Quia propter, ad fin. in ver. Solemniter. Cuius opinionē satis probabilem dicit Abb. ibidem in §. fin. num. 1. Fraus enim, & dolus non debet electoribus patrocinari in præiudicium electi, cap. Cum vniuersorum, de rer. permut. cap. Officij, de Testam. & cap. Cum dilectus, de
61 religios. Domib. Et in simili quamuis sit vnum ex substantialibus requisitis vt post collationem electio fiat incontinenti, nullo scilicet actu extraneo intermedio, aliàs non valeat, vt est casus secundum lecturam magis communem in c. Cum post petitam, supra eod. & tradunt omnes in d. cap. Quia propter, præsertim Abb. num. 16. vers. Quartum decimum; tamen hoc procedit quando electio protrahitur per simplicitatem, vel negligentiam electorum, vel de consensu electi; secus si mala fide, quod in dubio præsumitur vt omnis fraus excludatur. Ita notabiliter scripsit Host. in d. cap. Cum post petitam num. 4. vers. Et hoc quod dicit.

62 Contra electionem verò vrget, quod Constitutio disertis verbis diffinit neminem in scrutinio pro electo habendum esse nisi publicatis omnibus suffragijs; atque ita certum videtur ante consummatam omnium suffragiorum publicationem negotium electionis non censeri absolutum, sed potius esse, vt dicitur, in fieri. At quotiescunque negotium non est perfectum, siue casu, siue culpa accidat, vt nequeat perfici, actus remanet omnino nullus, vt probat textus in l. Contractus, vbi Bald num. 11. C. de fid. instrum. & tradit Anchar. conf. 332. incip. Pro clariori, vers. Pro tanto dico, hoc enim casu cœptum non habetur pro completo, vt l. Quintus, §. An aurum, ff. de aut. & argen. leg. & l. Stipulatio. §. opus, ff. de nou. oper. nunciat. & l. Ex his, C. Quand. dies leg. ced. Hinc non iuuat præscriptio inchoata si fuerit interrupta, cap. Illud, infra de præscript. & frustra velociter currit qui priusquam ad metas perueniat, deficit, cap. In capitum, de pœnit. dist. 3. & c. 1. de renunc. Nec subsistit testamentum inchoatum nondum perfectum. Instit. quib. mod,
63 testam. infirmen. §. penult. in fin. Ideoque etsi testamentum, quod pater condidit inter liberos, valeat absque publicatione Notarij, & alijs solemnitatibus, vt l. Hac consultissima. §. Ex imperfecto, & Auth. Quod siue C. de testam. Tamen si pater post conditum testamentum voluerit, vt illud publicaretur, & ante publicationem obierit, testamentum dicitur nullum ex defectu voluntatis, & appellatur potius testamenti præordinatio, quàm testamentum, vt consuluit Oldrad. conf. 119. incip. Titius condidit testamentum. Cuius opinio communis est, vt testatur Ias. qui in eadem facti specie respondit conf. 115. vol. 4. Eodem igitur modo tametsi ex c. Licet de vitanda, supra eod. ille absque vlla exceptione ab vniuersali ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus, itaut propterea contra electionem tunc non posset admitti eiusmodi exceptio, quod vota omnia non essent publicata; tamen quia hodie in Gregoriana Constitutione sancitum est, vt nullus habeatur pro electo nisi publicatis omnibus suffragijs: profectò si ante absolutam publicationem perierint schedulæ, electio nulla dicenda erit ex defectu voluntatis, & potius dici poterit electionis præordinatio,
64 quàm electio, nihil enim dicitur actum cùm quid superest agendum, cap. Nihil, 7. quæst. 1. & l. penult. C. Ad Syllanian. & quamuis principium sit potissima pars cuiusque rei, l. 1. ff. de orig. iur. perfectum tamen consistit ex omnibus suis partibus, vt ibi dicitur. Vnde libro legato, intelligitur legatus liber scriptura perfectus, l. Librorum, ff. Quod ergo, ff. De legat. tertio, & verbo *operis* intelligitur opus perfectum, l. 1. §. 1. De verb. signific. & ædificium perfectum dicitur quod ita consummatum est, vt vsui esse possit, l. ædificia, §. Perfecisset, ff. eod. tit. & soluendo nemo esse intelligitur nisi qui solidum potest soluere, l. Soluendo, ff. de verb. signif. & edere non videtur quitotam stipulationem non edit, l. 1. §. Edere, ff. de eden. facit textus in l. Scyphi, ff. De opt. legat. Praesertim verò quia Constitutio vtitur dictione illa vniuersali, *omnibus*, quæ importat, vt nullus censeatur electus si vel vnum suffragium restet publicandum, c. Si Romanorum 19. dist. l. 3. ff. de offic. Præsid. gloss. fin. in c. Solitæ de maior. & obedien.

Nec releuat quod ex votis publicatis appareat nominatum habuisse duas tertias partes. Quia nihilominus electio non dicitur perfecta, & consummata, sed in formis, cum Constitutio ad hoc requirat ex necessitate, vt suffragia omnia sint publicata. Ad hoc l. 1. §. Hæc autem verba, ff. Quod quisque iur. & c. In his, infra, de verborum signif. c. Quod verò non formatum 32. quæst. 2. & c. Si aliquis, cum ibi notat infra de homicid. Imo verba illa, [Nemo habeatur pro electo, nisi publicatis omnibus suffragijs,] si sedulò expendantur, nullatenus sunt intelligenda de illo, qui in actu publicationis nondum habuit duas tertias suffragiorum partes; quia hoc modo constitutio esset de indubitabili contra textum in l. Labeo, ff. De Carbon. edict. Nemini enim dubium esse potest de nullitate electionis illius, qui ante absolutam scrutinij publicationem nondum peruenit ad duas partes suffragiorum, & ineptum fuisset super hoc legem condere, cum talis non sit electus etiamsi suffragia omnia sint publicata, vt est clarum. Videtur ergo dicendum illa verba esse propriè intelligenda de nominato à duabus partibus, quem Constitutio nihilominus non vult haberi pro electo nisi publicatis omnibus suffragijs, & cum verba sint satis clara, non admittunt interpretationem sermonis, aut coniecturam voluntatis, l. Pediculis. §. Argento, ff. de aur. & arggen. leg. Licet Imperator, ff. De legat. 1. Soccin. sen. conf. 13. Præsens consultatio, num. 38. lib. 1.

65 Porrò si hic casus alicuius schedulæ deperditę post inchoatam publicationem contingeret non in scrutinio, sed in scrutinio, & accessu; res parum haberet difficultatis. Nemo enim habendus esset pro electo ante completam, & consummatam publicationem, etiamsi aliquis peruenisset ad duas partes suffragiorum. Ratio est quia posset dari casus, vt nominatus à duabus partibus, publicatis postea suffragijs non remaneret canonicè electus, puta si alius quispiam in scrutinio,

nio, & accessu haberet totidem, aut plura suffragia: nam in suffragiorum paritate neuter est electus; in imparitate verò qui numero suffragiorum superior erit, vt expressè statuitur in Bulla Gregorij in §. Ac si contingat: vnde cum ius electionis fit in suspenso, & pendeat à futuro euentu; nulli potest censeri ius acquisitum antequam ex publicatione omnium suffragiorum appareat electum non solum habuisse duas tertias suffragiorum partes, sed etiam neminem alium habuisse in numero suffragiorum superiorem, vel æqualem, ex his, quæ notantur in c. Cumana, supra eod. nam quod pendet, non est pro eo quasi sit, dicit textus in l. Is damnum, §. Quod pendet, ff. De reg. iur. & notatur in cap. 2. infra de appellat. & quod incertum est, perinde est ac si non esset, l. Duo sunt Titij, ff. De testam. & l. Si ita fuerit, ff. De reb. dub. & facit quod in proposito scripsi in cap. Massana, num. 23. & sequentibus, supra eodem. Fortè expediret vt Beatissimus Romanus Pontifex ad obuiandum periculis declararet, vt si casu, vel culpa, dolove malo alicuius acciderit vt publicatio suffragiorum compleri non possit; nihilominus schedulæ quæ supersunt, aperiri debeant, isque intelligatur Canonicè electus, qui in scrutinio habuerit suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præsentium, suffragio electi non computato. In scrutinio verò, & accessu similiter is habeatur pro electo, qui ad duas suffragiorum partes peruenerit, nisi quispiam alius habuerit totidem, vel plura suffragia: quo casu in paritate neuter censeatur electus; in imparitate verò qui numero suffragiorum erit superior. Saluo, &c.

DE TRANSLATIONE Episcopi.

Cap. Cum ex illo.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha, qui confirmatum in Archiepiscopum transfert ad Sedem Episcopalem, ab Episcoporum confirmatione suspenditur.*
2 *Causæ maiores Ecclesiæ ad Papam pertinent non ex vi reseruationis Apostolicæ, sed ex institutione diuina.*
3 *Et hæc authoritas ab inferioribus acquiri non potest consuetudine, aut præscriptione etiam immemorabili.*
4 *Consuetudo contra ius diuinum est corruptela, & omnino imprascriptibilis.*
5 *Papa in spiritualibus omnia potest, & nullus potest quærere possessionem, quæ illi præiudicet.*
6 *Præscriptio non currit contra ecclesiam Romanam respectu supremæ potestatis.*
7 *Hominis proprij expressio in materia dignitatis concernente non restringit dispositionē ad personam.*
8 *Translationes Episcoporum, & sedium mutationes sunt ex maioribus Ecclesiæ causis.*
9 *In dignitatibus ecclesiasticis non licet de maiori ad minorem transire. & n. 15.*
Declaratur. n. 20. & seqq.
11 *Renunciatio Episcopi non valet, nisi per Papam fuerit admissa.*
12 *Episcopus, qui propria authoritate ad aliam ecclesiam se transfert carere debet vtraque.*
13 *Episcopus, qui infra sex menses munus consecrationis non suscepit, est ipso iure priuatus ecclesia.*
14 *Non tamen potest cedere propria authoritate, nisi factum sit notorium vel declaratum per sententiam, sed bene potest, ac debet cedendi licentiam postulare. n. 24.*
15 *Ab Episcopatu ad Scholastieam transire non licet.*
16 *Translatio Episcopi requirit causam vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ, & aliter transiens dicitur spiritualis adulter. n. 18.*
17 *Papa solus dissoluit spirituale coniugium non humana, sed diuina authoritate.*
19 *Subreptitia est impetratio dignitatis facta sub narratiua cessionis Episcopatus, si cessio fuit inualida.*
20 *Archiepiscopo, qui ex iusta causa cessit, licitè de Episcopatu vacante prouideri potest.*
21 *Imo & de Parochiali.*
22 *Secus si cessio facta fuerit in fraudem ad obtinendum Episcopatum locupletem.*
23 *Sed qui fraudem allegat, probare debet.*

1 CVM EX ILLO. Patriarcha, qui confirmatum in Archiepiscopum transfert ad sedem episcopalem, ab Episcoporum confirmatione suspenditur. Hoc dicit Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. & Ioann. de Anan. Aliqui allegant etiam Abbatem Siculum, sed per errorem, quia non scripsit super Capitulis huius tituli, & in eius Commentarijs insertæ fuerunt lecturæ Ioan. de Imola. Diuiditur in quatuor partes. Prima probat translationem Episcoporum soli Papæ competere. Secunda narrat reprehensibile factum Patriarchæ ibi, *miramur*. Tertia tacitæ quæstioni respondet ibi, *licet*. Quarta pœnam imponit ibi, *ne igitur*.

2 Nota primò, ex principio litteræ, maiores Ecclesiæ causas ad Summum Pontificem pertinere, non ex vi reseruationis Apostolicæ, sed ex institutione Diuina, concordat cap. Dudum, 3. quæst. 6. ibi, [Domino instituente ad Romanam Ecclesiam quasi ad matrem, atque apicem omnes maiores ecclesiæ causæ, & iudicia episcoporum recurrant.] Et scripsi pleniùs in c. Perniciosam à num. 28. vsque ad nu. 72. & præsertim num. 56. infra de offic. ordinar.

3 Ex quo notabiliter infero, vt hæc authoritas cognoscendi, aut decidendi maiores Ecclesiæ causas ab Episcopis, & alijs inferioribus acquiri non possit consuetudine, aut præscriptione
4 etiam immemorabili, quia talis consuetudo, cum sit contra ius diuinum, est corruptela, & omnino incomprehensibilis, c. fin. supra de consuetud. & notat Innoc. in cap. Bonæ, il secondo, paulò ante num. 2. de postulat. Prælat. dicens contra Papam, quia circa spiritualem Iurisdictionem omnia potest, & plenitudinem potestatis habet, nullus potest quærere possessionem, quæ ei præiudicet, cum illam habeat à Domino tantum; & ideò est immutabilis, c. In Nouo, & c. seq. 21. dist. cap. Om-

c. Omnes, 32. distinct. c. Imperator, 96. distinct. & 9. 1. distin. 5. Sequitur Abb. cons. 82. Quamquam, paulò post princip. vers. Quia licet, lib. 1. vbi ait contra Ecclesiam Romanam non currere præscriptionem respectu supremæ potestatis, sicut nec contra Deum, cuius vices gerit. Ad hoc bonus tex. in c. Nemo, 16. q. 3. & facit l. Competit, C. de præscript. 30. vel 40. annorum, & hic iunge quod plenè notaui in cap. Consuetudines. Supra de consuetudin.

7 Secundò nota ibi, *l. Apamen. Archiepiscopum*, quod in materia dignitatem concernente expressio proprij nominis non restringit dispositionem ad personam, sed realis censetur dispositio, & sic potentius operatur natura subiectæ materiæ, quàm proprij nominis expressio. Butr. & Imol. hic num 3.

8 Tertiò nota ibi, *Translationes Episcoporum*, & c. Inter maiores ecclesiæ causas recenseri Episcoporum translationes, ac sedium mutationes, c. Omnis qui gemebat, c. Et temporis qualitas, 7. qu. 1. cap. Quod translationem, de off. legat. & infra eodem, per tot. Imol. hic num. 5. & reliqui omnes.

9 Quartò, nota ibi, *Episcopare Archiepiscopum, imo potiùs dearchiepiscopare præsumens.* In dignitatibus ecclesiasticis non esse licitum descendere, idest de maiori ad minorem transire, vt hic est expressum, & in cap. Legimus, in fin. ibi: Qui prouehitur, de minori ad maius prouehitur 93. distinct. & in c. Licet, vers. Quod si ad maiorem, & ibi glos. 2. infra eod. Butr. & Imol hic num. 7. Nam gradatim conferuntur honores, l. Vt gradatim, ff. de numer. & honor. quod latius examinabitur infra num. 15.

10 Ex hoc infero ad dubium propositum in sacra Congregatione rerum Consistorialium habita die 28. Ianuarij 1649. Super transitu electi sancti Iacobi de Cuba In Indijs Occidentalibus ad Scholasticam ecclesiæ Salamantinæ. Facti series sic se habet.

Martinus de Celaga Ocáriz à Rege Catholico præsentatus ad dictam ecclesiam sancti Iacobi fuit de ea prouisus in Consistorio die 20. Nouembris 1645. qui tamen die 22. Octobris immediatè præcedentis fuerat præsentatus ad dictam Scholasticam Ecclesiæ Salamātinæ; die verò 28. Decembris eiusdem anni constituit procuratores tam ad cedendum iuri sibi competenti ad dictam ecclesiam de Cuba, quàm ad procurandam prouisionem dictæ Scholasticæ, & subinde 14. Maij 1646. supplicatio super prouisione eiusdem Scholasticæ expedita fuit, in qua leguntur verba infrascripta, videlicet, Supplicat igitur, &c. Martinus, &c. electus sancti Iacobi de Cuba, &c. quatenus sibi qui electioni de sua persona ad Ecclesiam sancti Iacobi de Cuba auctoritate Apostolica factæ munere consecrationis minimè suscepto, renunciauit, specialem gratiam faciendo, &c. Scholasticam prædictam conferre, secunque desuper, quatenus opus sit, opportunè dispensare dignemini, &c. Ipso nunc in pacifica possessione perseuerante, Rex Catholicus ad dictam Ecclesiam sancti Iacobi de Cuba vti vacantem per liberam eius cessionem alium præsentauit.

11 Dubitatum est nunquid Ecclesia sancti Iacobi vacet, & quomodo, & quatenus non vacet, an cessio electi sit admittenda.

Dictum est primò Ecclesiam banc non vacare per cessionem, quia etsi electus dederit mandatum ad cedendum, tamen nullibi apparet huiusmodi cessionem à Sanctissimo fuisse admissam: nam in supplicatione renunciatio fuit simpliciter narrata, nec pro illius admissione supplicatum fuit, sed tantummodo pro prouisione Scholasticæ præuia dispensatione quatenus opus esset. Et Sanctitas Sua prouisionem, & dispensationem petitam concessit, sed renunciationem nullatenus admisit, prout requirebatur ad hoc,

12 vt ecclesia vacaret, vt c. Inter corporalia, & c. vlt. infr. eod. alioquin Episcopus, qui propria auctoritate relicta sua ecclesia ad aliam se transfert carere debet vtraque, vt statuitur in c. Quantò.

13 Similiter dictum est eandem Ecclesiam non vacare ob non susceptum munus consecrationis infra sex menses ad præscriptum, c. Quoniam, 75. distinct. c. Quoniam 100. dist. & Concilij Tridentini sess. 23. cap. 2. quandoquidem de hoc nullatenus constat, Cessio enim electi facta in supplicatione emanauit die 14. Maij 1646. & prouisio in Consistorio facta fuerat die 20. Nouembris immediatè præcedentis, & sic semestre tempus ad munus consecrationis suscipiendum nondum effluxerat, sed adhuc supererant sex dies,

14 infra quos bene illud suscipere poterat. Sed esto infra sex menses non fuisset consecratus, tamen ex eo, quod titulus electi redactus esset ad non titulum, non licuisset ei cedere sine auctoritate Papæ nisi factum esset notorium, vel declaratum per sententiam, vt tradit Anton. de Butr. in c. Nisi cum pridem, num. 8. vers. Infertur secundò de renunciat.

15 Rursus dictum est cessionem Episcopatus non esse admittendam, quia huiusmodi transitus ab Episcopatu ad minorem dignitatem est contra Canonica instituta, vt hic, & in concordantibus

16 supracitatis in quarto notabili, nec vlla affertur causa, quæ iustificet translationem; & tamen vt legitur in cap. Mutationes, 7. q. 1. mutationes Episcoporum scitote communi vtilitate, atque necessitate fieri licere, & infra: Non enim transit de ciuitate ad ciuitatem, nec transfertur de minori ad maiorem, qui hoc non ambitu, nec propria volunrate facit, sed aut vi à propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut vtilitate loci, aut populi non superbè, sed humiliter ab alijs translatus, & inthronizatus est, concor-

17 dat cap. Scias frater, eadem caus. & quæst. & c. Quanto, infra eod, ibi: non enim homo, sed Deus separat quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, sed veri Dei vicem gerit in terris) Ecclesiarum necessitate, vel vtilitate pensata, non humana, sed Diuina potius auctoritate dissoluit. Idque iure merito, quia dissolutio spiritualis coniugij, quam Deus suo iudicio reseruauit, vt in cap. Inter corporalia, infra eod. requirit causam grauem, sicut requirit dissolutio matrimonij carnalis non consummati, vt notatur in c. ex publico, de Conuers. coniugat. Ideoq.

18 ineuitabilem necessitatem exigit tex. in cap. Sicut vir. 7. q. 1. Et aliter transiens dicitur spiritualis adulter, vt ibi, & in c. Sicut alterius ead. caus. & quæst.

19 Postremò dictum est prouisionem, vt præfertur, factam de Scholastica esse subreptitiam; quia

electus

electus, narrauit in supplicatione se renunciasse iuri sibi competenti ad ecclesiam de Cuba, quæ verba intelliguntur de renunciatione valida l. 4. ff. Condemnatum, ff. De re iudicat. & tamen renunciatio fuit nulla, cùm per Papam non fuerit admissa, vt in d. c. Quantò, infr. eod. Nec potuit appellari renunciatio, & sic fuit obreptum Papæ ex traditis per Abb. in consil. 98. In casu, num. 4. in fin. & nu. 50. vers. Non obstat secundum motiuum lib. primo. Sanctissimus autem prouidit de Scholastica cùm supposito renunciationis, scilicet validæ, sed non dispensauit cum eo, vt non obstante quod adhuc retineret Episcopatum, posset assequi aliud beneficium incompatibile.

30 Porrò si electus antea cessisset Episcopatui de licentia Summi Pontificis, & multò postea, cessante omni fraude fuisset prouisus de Scholastica, non obstaret hæc Decretalis, vt pulchrè determinat Hostien. hic num. 7. vbi quærit, quod si Archiepiscopus ex iusta causa cessit, nunquid ei poterit de Episcopatu aliquo vacante prouideri? & resoluit posse, dicens sic fuisse iudicatum per Clem. IV. Quando Nelstanicus Archiepiscopus Salisburgen. cessit, & Dux Poloniæ ad eandem ecclesiam promotus extitit, & prædicto Archiepiscopo de Episcopatu Iesionienfis ecclesiæ etiã eidem Salisburgen. subiectæ prouisum fuit. Nec obstat quod hic dicitur; quia in prouisione non de archiepiscopatur, imò quando cessit, dearchiepiscopatus fuit, & remansit tantum Episcopus, cui propterea licitè de Episcopatu prouidetur; vnde etiam est vt talis possit in alterius ecclesiæ Episcopum licitè postulari, c. Post translationem, infra de renunciat. cap. fin. sup de postul. Prælat. & consequenter non obstat quod videatur descendere; imò enim eo tempore, quo ei prouidetur non descendit, sed potius ascendit, cum de nullo Episcopatu ad Episcopatum ascendat, vt patet in c. 1. infra de ordinat. ab Episc. Imo in prouisione non inspicitur ascensus, quia potius sustentationi necessariæ subuenitur; vnde in

31 tali casu etiam de Parochiali Ecclesia prouideatur, vt in cap. Ad supplicationem, infra de re-

32 nunciat. fortius ergo de Episcopatu, cap. Pastoralis 7. qu. 1. Nec obstat quod hoc posset fieri in fraudem, & aperiretur via ambitioni, vt si habens tenuem Archiepiscopatum procuraret cessionem ad hoc, vt posset promoueri ad Episcopatum locupletem, quod est vitandum arg. cap. Quanto, §. penult. infr. de diuort. cum suis concordant. Quoniam, vt respondet Hostien. vbi supra, Papa, ad quem solum spectat huiusmodi cessionem admittere, poterit sibi cauere diligenter inquirendo de causa cessionis. Quod si de fraude constaret, non esset cessio admittenda,

33 nec prouisio facienda: qui tamen fraudem allegat, illam probare debet, l. Quoties, §. Qui dolo, ff. De probat. Ita Host. cui totidem fere verbis consentiunt hîc Io. Andr. num. 4. Butr. num. 17. vers. Quia Archiepiscopus, & Imol. nu. 14.

Verum hæc doctrina non applicatur casui, de quo agitur, quia electus non renunciauit prius Episcopatui, sed actus fuerunt contemporanei, & correspectiui, quia eodem contextu cessit, & ad Scholasticam se transtulit, & sic de maiori dignitate ad minorem descendit contra dispositionem huius cap. Quinimo nec cessit saltem valide, cum cessio non fuerit admissa, vt dictum

28 est supra. Quia tamen per triennium, & amplius distulit suscipere munus consecrationis; & ideo est ipso iure priuatus Ecclesia, ex decreto Concilij Tridentini, c. 2. sess. 23. Quamuis propria auctoritate cedere non possit, cùm factum non sit notorium, nec declaratum per sententiam secundum ea, quæ dicta sunt supra num. 14. nihilominus potest ac debet cedendi licentiam postulare, cum priuatio tituli impediat officij executionem, ac beneficij retentionem, vt c. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, cum ibi notat. per glos. in verb. Sed dumtaxat circa finem, infra de renunc.

In sacra Congregatione rerum Consistorialium dictum fuit prædictæ Ecclesiæ prouideri posse vti vacanti certo modo, quem Sanctitati suæ placeret habere pro expresso: sed hoc Sanctissimus facta sibi relatione non probauit, vnde causa iterum proposita in Congregatione habita die 6. Augusti 1649. resolutum fuit cessionem posse à Sanctissimo admitti.

DE TRANSLATIONE Episcopi.

Cap. *Quanto*.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus qui propria authoritate de sua Ecclesia se transfert ad aliam, carebit vtraque.*

2 *Euangelij locus*, Quos Deus coniunxit, homo non separet, *intelligitur de matrimonio tam spirituali, quàm carnali. & num. 63.*

3 *Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale validum est.*

4 *Euerardi error circa Sacramentum Matrimonij.*

5 *Matrimonium spirituale cum Ecclesia contrahitur ab Episcopo tantùm, non autem ab inferioribus Prælatis.*

6 *Episcopus solus de iure communi habet ius deferendi annulum.*

7 *Matrimonium spirituale in latiori significatione qui dicantur cum Ecclesia contrahere.*

8 *Consistorium Dei, & Papæ vnum, & idem est censendum.*

9 *Appellare non licet à sententia Papæ ad Tribunal Christi.*

10 *Translatio Episcopi fieri non potest nisi à Papa.*

11 *Papa an possit Episcopum inuitum transferre latissimè discutitur vsque in finem.*

12 *Episcopus electus, & confirmatus, sed nedum consecratus non potest inuitus transferri ad alium Episcopatum.*

13 *Episcopus electus non potest inuitus consecrari, sed satis est vt dignitati cedat.*

14 *Character Sacramentalis non imprimitur præcisè coactè.*

15 *Papam non posse Episcopum transferre inuitum quibus rationibus probetur. & num. seq. vsque ad num. 32.*

16 *Episcopus per translationem absoluitur à vinculo prioris Ecclesiæ non purè, sed sub conditione, quatenus consenserit.*

De-

Declaratur num.91.
17 Matrimonium spirituale instar carnalis initiatur, firmatur, & consummatur.
18 Crescere inuitus nemo cogitur.
19 Dos sine matrimonio esse non potest.
20 Dotis promissio intelligitur sub conditione, si nuptiæ fuerint sequutæ.
21 Translatio quantumcumque pura intelligitur sub conditione, si nuptiæ cum secunda Ecclesia sequutæ fuerint.
22 Donata res acquiritur donatario, sed non irreuocabiliter, quia potest illam respuere.
23 Consensus sicut acquiritur in coniugio spirituali contrahendo, ita & in dissoluendo.
Declaratur num.91.
24 Matrimonium tam spirituale, quàm carnale ad tempus contrahi non potest.
25 Filios adoptiuos temporales abhorret lex.
26 Translatus quis non dicitur, nisi secundæ Ecclesiæ possessionem quæsiuerit.
Contrarium num.99.
27 Beneficia promoti ad Episcopatum non vacant ante illius consecrationem, & adeptam possessionem Ecclesiæ.
28 Idem si prouisus fructus Episcopatus non acceperit eo quod ad certum tempus alteri debeantur.
29 Beneficia electi, & in Curia consecrati conferuntur ex stylo Curiæ etiam ante adeptam Ecclesiæ possessionem.
30 Possessio non acquiritur sine animo.
31 Episcopus, quem non crimen, sed infirmitas ab officio abducit, Ecclesia priuari non debet inuitus.
32 Papam posse pro libito voluntatis Episcopum transferre inuitum, qui authores senserint.
33 Ecclesia vacat eo ipso quod Papa inuitum transfert nec ad eam datur regressus.
34 Episcopus quoad translotionem liberum dissensum non habet, sed Monacho æquiparatur. nu.37.
Declaratur num.75.
35 Ecclesia potest agere contra Episcopum translatum vt recedat.
36 Episcopus ab initio nemo cogitur fieri inuitus.
37 Monachus non potest contradicere Superiori eum transferenti de Monasterio ad Monasterium. & num.75.
38 Beneficio omnia Mundi sunt manualia Papæ.
Declaratur num.77.
39 Papæ in beneficialibus est pro ratione voluntas. & num.43.
Declaratur num.79. & seqq.
40 Papa potest Episcopum deponere etiam sine causa.
Contrarium. num.78.
41 Papa potest facere Prælatum ad tempus.
42 Papa præsertim in beneficialibus habet plenitudinem potestatis.
43 Et sola potestas est pro causa.
Declaratur num.79. vsque ad num.88.
44 Patriarchatus, Archiepiscopatus, & Episcopatus Romana fundauit Ecclesia.
45 Destitutio ad eum spectat, ad quem institutio.
46 Destruere potest ius, qui illud condidit.
47 Imperator potest auferre rem priuati, & dare militibus in præmium.
48 Papa potest rem vni Ecclesiæ auferre, & dare alteri etiam sine causa, nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis.
Contrarium. num.70.
Declaratur. num.79.
49 Beneficiatus nec habet dominium vtile, nec directũ, sed est constitutus procurator, & administrator à Papa.
50 Sacerdotes etiam inuiti possunt à suis Episcopis ex vna ad aliam Ecclesiam transferri. & nu.89.
51 Papa potest in vno Episcopatu duos Episcopos constituere. & num.89.
52 Augustinus non successit, sed accessit Valerio adhuc viuenti.
53 Papa potest concedere duos Episcopatus vni Episcopo; item plures vnire, & vnum in plures diuidere. & num.69 & 89.
54 Item potest dissoluere matrimonium ratum non consummatum. & num.89. & 93.
55 Item quandoque dissoluit matrimonium consummatum.
56 Prælati sunt procuratores, & dispensatores rerum Ecclesiæ, non domini.
57 Papa est principalis dispensator bonorum Ecclesiæ. & num.70. & 82.
58 Papam non posse transferre Episcopum inuitum nisi ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiarum, qui authores teneant.
59 Translotionis iusta causa est inseparabilis resistentia populi etiam iniusta. & num.61.
60 Ecclesia vniuersalis est vnum corpus mysticũ multorum Episcoporum concordi numerositate diffusum, cuius caput est Papa. & num.107.
61 Papa si videt membrum Ecclesiæ, idest Episcopum inutilem esse ob persecutionem, quam patitur, debet illum amouere, & ad aliam Ecclesiam transferre.
62 Papa in his, quæ sunt de iure diuino, non dispensat in casibus sibi permissis nisi ex iusta, & rationabili causa.
63 Coniugium spirituale inter Episcopum, & Ecclesiam est de iure diuino, eiusque dissolutionem Deus suo iudicio reseruauit.
64 Papæ auctoritate quod fit dicitur fieri auctoritate Dei, si ex iusta causa fiat.
65 Papa dicitur habere cæleste arbitrium.
66 Nec puri hominis, sed veri Dei vicem gerit in terris.
67 Deus non est author iniquitatis, sed omnia aut iusto iudicio facit, aut suo permissu ita fieri sinit.
68 Petri priuilegium eatenus manet in Romano Pontifice, quatenus ex ipsius fertur æquitate iudicium.
69 Papa non potest sine iusta causa Episcopatum diuidere, Episcopo non consentiente.
70 Papa non est absolutè dominus bonorum Ecclesiæ, sed dispensator. & num.82.
71 Prælati honestatem non decet aliquem sine iusta causa à suis beneficijs amouere.
72 Translationis in materia semper iura ponderant iustã causam vtilitatis, vel necessitatis ecclesiarum.
73 Opinionum conciliatio circa translationem Episcopi inuiti.
74 Sedes Apostolica in causis maioribus magna circumspectione, & maturitate procedere consueuit.
75 Translatio Monachi quid differat à translatione Episcopi.
76 Priores per electionem canonicè instituti, nisi pro manifesta, & rationabili causa nõ sunt mutãdi.
77 Episcopos esse ad nutum amouibiles repugnat sacris regulis.
78 Depositio Episcopi in dubio censetur facta ex iusta causa.
79 Princeps potest sine causa ius tertij auferre de potestate absoluta, non autem de potestate ordinaria.

80 *Disputare non licet de factis Papa.*

81 *Papa quomodo intelligitur habere liberam dispositionem in beneficialibus. & num. seq. vsque ad num.88.*

82 *Papalis potestatis plenitudo quoad res temporales Ecclesia non exit limites potestatis dispensatiua.*

83 *Papa tamquam habens apicem dispensatiua potestatis potest multo plus dispensare de rebus Ecclesia, quàm quicumque alius Ecclesia Pralatus.*

84 *Iudicium eius debet de vultu Dei prodire.*

85 *Beneficium acceptans censetur ex quasi contractu se obligare ad illius administrationem.*

86 *Contractus sine causa dissolui non potest etiam per Principem.*

87 *Papa an habeat aqualem potestatem in Episcopatibus, atque in beneficijs inferioribus.*

88 *Sacerdotes non possunt ad aliam Ecclesiam transferri inuiti, nisi ex causa communis vtilitatis, vel necessitatis.*

89 *Papa nõ dispensat super pluralitate Cathedralium, nec super matrimonio rato, & alijs huiusmodi sine graui causa. & num.93.*

90 *Dispensatio nulla fieri debet nisi ad honorem Christi, vel vtilitatem Ecclesia.*

91 *Translatio facta in gratiam Episcopi non inducit vacationem Ecclesia, nisi post consensum prastitum ad secundam, vsque ad num.98.*

92 *Translatio in fauorem solius translati improbatur à sacris canonibus.*

93 *Dissolutio matrimonij spiritualis, sicut & carnalis non consummati, sine graui causa fieri non debet.*

94 *Episcopus transiens ad aliam Ecclesiam sine iusta causa dicitur adulterium committere. & n.109.*

95 *Dispensatus ad maiorem cur non possit transire ad parem.*

96 *Translatio in dubio censetur fieri de Episcopo non inuito. & num.120.*

97 *Translatio facta in gratiam Episcopi requirit illius consensum, non ex defectu potestatis Papa, sed voluntatis.*

98 *Et sufficit consensus prasumptus.*

99 *Vacatio Ecclesia inducitur eo ipso quod Episcopus translationi consentit etiam ante adeptam possessionem secunda.*

100 *In translatione duo extrema sunt consideranda.*

101 *Episcopatus vacat eo ipso quod Episcopus ex causa transfertur inuitus, nec ad eum datur regressus.*

102 *Episcopus an contrahat spirituale coniugium cum Ecclesia, ad quam transfertur. & num. seq. vsque ad num.118.*

103 *Matrimonium spirituale sicut & carnale sine consensu contrahi non potest. & 117.*

104 *Professio regularis ad sui validitatem requirit consensum, qui ab Ecclesia suppleri non potest.*

105 *Vinculum fortius est inter Episcopum, & Ecclesiam, quàm inter professum, & religionem.*

106 *Voti solemnitas ex sola Constitutione Ecclesia est inuenta.*

107 *Ex translatione locus tantummodo variatur, non autem dignitas Episcopalis.*

108 *Locus vel sublimiorem, vel inferiorem non reddit Episcopum.*

109 *Episcopus durante vinculo prioris Ecclesia non potest consentire alteri matrimonio spirituali; aliàs contingeret adulterium spirituale.*

110 *Translatio est modus prouidendi Ecclesia, sicut electio.*

111 *Papa est sponsus vniuersalis Ecclesia.*

112 *Translatus quoad primam Ecclesiam habetur pro mortuo.*

113 *Ecclesia secunda dicitur viduata per obitum Episcopi ad eam translati.*

114 *Vidua esse non potest, qua virum non habuit.*

115 *Pralati qua ratione dicantur Ecclesia sponsi.*

116 *Christus solus est propriè Sponsus Ecclesia.*

117 *Episcopus aquè absoluitur à vinculo Ecclesia per translationem, ac per cessionem, vel depositionem.*

118 *Vir solutus à vinculo matrimonij tam carnalis, quã spiritualis cogi non potest alteri nubere.*

119 *Episcopus an cogi possit causatiuè vt translationi ad secundam Ecclesiam consentiat.*

Postulatus etsi beneficiari non possit pracisè inuitus, tamen potest cogi, vt de nolente fiat volens, ibid.

120 *Episcopus in dubio an cogatur transire vbi non apparet an translatio fuerit facta ex causa necne. & num. seqq.*

121 *Causa prasumitur in Principe etiam in his, qua competunt alicui de iure gentium, vel de iure diuino, vbi solitum est dispensari.*

122 *Monachus per Papam translatus ad secundum monasterium an possit ad primum redire sine licentia Papa.*

123 *Translatio an censeatur facta de Episcopo non inuito, cum non apparet an Papa processerit prouidendo, vel iubendo.*

1 QVANTO. Episcopus, qui propria auctoritate de sua Ecclesia se transfert ad aliam, carebit vtraque. Hoc dicit, & secundum mentem tres habet partes. Prima factum narrat. Secunda aggrauat, ibi, *Non attendentes.* Tertia punit, ibi, *Ne autem.*

2 Nota primo auctoritatem illam Matth.19. videlicet, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* esse intelligendam non tantum de matrimonio carnali, vt in c. Quos Deus, & cap. An quod, 33. qu.2. in c. Ad limina, 30. qu.1. & c. fin. infra, eod. Sed etiam de matrimonio spirituali, quod contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam, vt hic
3 patet. Vnde primò colliguntur DD. valere argumentum à matrimonio carnali ad spirituale, cum vtrumque sit de iure diuino, c. Sicut vir, & c. Sicut alterius, 7. qu.1. c. Prox. supra eod. & infra, c. seq, & c. Quoniam frequenter, §. Porrò. Vt lite non contest. & hic notant Anton. de Butr. n.2. & Abb. num.1. Cyn. Salic. & Legistæ in Authen. Nisi rogati, C. Ad Trebell. de quo dic vt notatur in c. Cum apud de Sponsal. & per Ioan. And. in c. Tuæ eod. tit. Et vide tres notabiles differentias quas inter vtrumque coniugium ponit idem Abb. in sua quæstione prima, quæ incipit, Episcopus, & quidam Rector, col.4. num.7. vers. nec
4 mirum si non ita facile soluitur. Imo viginti tres differentias cumulat Euerard. in sua Centuria in loco à matrimonio carnali ad spirituale à num.10. vsque in fin. Caue tamen ab octaua differentia, quam ibi ponit dicens, matrimonium spirituale habere in se aliquid sacri, cum detur propter administrationem Sacramentorum, & diuinorum; matrimonium verò carnale nihil in se spiritualitatis habere, nec per illud gratiam conferri. Hęc enim est hæresis damnata à Tridentina Synodo sess.24. de Sacramen. Matrim. can.1. Si quis dixerit matrimonium non esse verè, & propriè vnum ex septem legis Euangelicæ

gelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inuentum, neque gratiam conferre, anathema fit. In eumdem errorem incautè lapsa est gloss. in c. Cum in Ecclesiæ In ver. Benedictionibus nubentium, infra de Simonia.

5 Secundò hinc Doctores colligunt spirituale matrimonium propriè non esse nisi inter Episcopum, & Ecclesiam suam: nam de Episcopis dumtaxat authoritatem prædictam intellexit ecclesia; non autem de inferioribus Prælatis. Confert tex. in c.Requisisti de testam. ibi, [Quoniam non est tanta communio inter Episcopum, & inter Capellas, vel Monasteria, seu alia pia loca, quanta est inter Episcopum, & ecclesiam Cathedralem, cui est spirituali coniugio copulatus.]

6 & propterea dicunt Doctores solum Episcopum de iure communi habere ius deferendi annulum, vt in c.Clerici, infra, de vita, & honest. Cleric. & notat Butr. in c.fin.num.1. & 15. supra de postu-

7 lat. Prælator. quia nimirum ipse est proprius sponsus ecclesiæ suæ, vt in d.c. Sicut, vbi hoc latè probat Turrecr.& obiectis respondet.

Idem docuit sanctus Thomas in 4.dist.20. art. 4. qu. 1. dicens [solum episcopum propriè dici Prælatum ecclesiæ suæ, & ideo Episcopum solum quasi sponsum recipere annulum ecclesiæ.] Et in 4. senten. dist. 29. quæst. 3. art. 3. in corpore, vbi ait per annulum significari Sacramenta fidei, qua ecclesia desponsatur Christo; Episcopi enim sunt ecclesiæ Sponsi loco Christi. Reliqui autem Prælati inferiores non sunt sponsi ecclesiæ, nec cum eis propriè est matrimonium spirituale, vt tenet Archid. in eod.c.Sicut Butr.in d.c.fin.num.15.& ibi etiam Abb.num.5. licet inter eos fit quasi matrimonium, cum propter eorum mortem ecclesiæ dicantur viduatæ, vt in c. Ne pro defectu,& in c.Quia propter,& ibi glo.1. supra tit. proximo,latius dicitur matrimonium inter Rectorem, & Ecclesiam, vt inquit gloss. antepenultima in c. Dudum, il secondo, supra de elect. & Innoc. in c.Quoniam,§ 1.vers.Si verò infr. Vt lite non contest. & latissimè inter præbendam, & præbendatum, vt in c Accedens,de præben. & notat Butr. in d.c.fin. num.15. de postul.Prælat.

8 Secundò nota ibi, *non enim homo, sed Deus separat.* factum à Papa censeri factum à Deo, cuius vicem Papa gerit in terris. Vnde vt notabiliter hic ait Host.num.11. in ver.Vicem.Consistorium Dei, & Papæ vnum & idem est censendum. Cuius dictum sequitur Ioan.Andr.num.3. in ver. Non enim, & Doctores hic, & valde extollit Abb. in prælleg.qu.1 num.1.col.2.vers. Hostien. verò, & probatur arg.c.1.& 2. supra eod.& cap. Romana, in primo respon. de appell.lib.6.

9 Vnde infertur, vt sicut à Vicario Episcopi ad Episcopum non admittitur appellatio, vt in c.2. de Consuet. lib.6.& d.cap.Romana,ita nec liceat appellare à Romano Pontifice ad Tribunal Christi. Ita Collectar. in cap. Quæ multories, de reg.iur quem refert, & sequitur Præpos. in Summa 15.dist.num.72.vers.Ex determinatione prædicti articuli.

10 Vltimò nota Episcopum non posse se ad aliam ecclesiam transferre sine Romani Pontificis authoritate. Rationem reddit textus in c.fin.supra de postul.Prælat. & in cap.Nisi cum pridem in extremis verbis, infra de renunc. videlicet, quia suæ alligatus ecclesiæ liberum non habet absque Papæ permissione volatum, idque propter spirituale coniugium cum ecclesia initum, cuius dissolutionem omnipotens Deus suo tantùm iudicio, & Romani Pontificis eius Vicarij reseruauit, vt legitur in c.proximo supra eod.

11 QVÆRO, an Summus Pontifex possit Episcopum inuitum ex vna ad aliam ecclesiam transferre.

Hæc inuestigatio plurimum prodesse potest ad dignoscendum an Cathedralis ecclesia vacet à tempore translationis factæ per Papam; an verò à tempore acceptationis Episcopi translati. Qua de re fuit olim ardua quæstio in Episcopo Florentino in absentia ad Cardinalatum promoto ab Vrbano VI.Nuceriæ obsesso. Vertebatur enim in dubium an Episcopatus vacaret à tempore quo fuit pronunciatus Cardinalis; an verò à tempore ratificationis dumtaxat, & Doctores fuerunt varij, vt refert Abb.in c.fin. num.13. supra de postul.Prælat.

Pro clariori solutione quæstio potest diuidi in duo membra. Primum est an Episcopus electus, & confirmatus, sed nondum consecratus possit transferri inuitus ad alium Episcopatum. Secundum, an inuitus transferri possit Episcopus iam consecratus.

12 Quoad primum membrum breuiter cohelndendum est, Episcopum nondum consecratum non posse inuitum transferri, prout in d. c. fin. concludunt Host. num.1. vers. Et hoc intelligas, Ioan. Andr. num. 2. vers. Quod intelligit, de voluntariè consecrato. Butr. circa fin. vers. Aut est tantùm confirmatus, & Abb. num. 11. vers. Et hoc verum, & Philipp. Prob. ad Ioan. Monac,

13 in c. Generali, num.39. de elect. lib 6. Ratio est secundum eos, quia non potest inuitus consecrari, sed satis est vt dignitati cedat, si consecrari renuit,vt in c. Quoniam quidam, 100. dist. & in c. proximo, §. Sed neque, supra eod. Licet aliàs cedere non possit sine Papæ licentia speciali, vt in d. c. proximo. Idem docuit S. Thomas in 4. dist.25. q.2. art.1. q.2. vbi ait, ad Episcopatum vbi in corpus Christi mysticum accipitur potestas, requiri actum suscipientis curam Pastoralem; & ideò esse etiam de necessitate consecrationis Episcopalis vt suscipiens vsum rationis ha-

14 beat. Confert textus in c. Maiores, §. fin. de baptism. vbi est expressum præcisè coacto characterem non imprimi, quia tunc characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obsistentem.

Quoad secundum an scilicet Romanus Pontifex possit inuitum transferre Episcopum iam consecratum, Grauis est difficultas, & Docto-

15 res in varias opiniones scindnntur. Prima opinio est eorum, qui putant Papam absolutè non posse Episcopum inuitum transferre: cui videtur adhærere Ioan. Mon. in c. Generali, n.10. vers. Sed quæro, de elect. lib.6.

16 Pro qua opinione adducitur primò, quia etsi per translationem Episcopus absoluatur a vinculo prioris ecclesiæ, vt est moris, & iuris, vt in d. c. fin. & in c. proximo, § Sicut, supra eodem: tamen huiusmodi absolutio non est pura, sed conditionalis, id est si Episcopus consenserit. Quod sic probatur secundum Ioan. Mon. vbi supra;

17 pra ; nam matrimonium spirituale, sicut carna-
le initiatur, formatur, & consummatur, c. pro-
ximo, infra eodem. Et quemadmodum initiatur
consensu eligentium, & electi, adeo vt ius electo
acquiratur, licet iuris executio regulariter nō tri-
buatur, vt notatur in c. Quanto, 63. dist. c. Nosti,
& c. Qualiter, supra de elect. eodem modo dissol-
uitur ex dissensu, arg. leg. 1. & 2. C. Quando lic.
ab empt. disced. Atque ita non soluetur Episco-
pus à vinculo prioris ecclesiæ, nisi post consen-
18 sum præstitum ad secundam. Et hoc Io. Monac.
testatur se vidisse pluries in Curia declarari. Et
est ratio secundùm eum, quia nemo inuitus te-
netur crescere, cap. Vbi ista reliqua, 74. distin.
Et nemo inuitus contrahit, nec inuitus contra-
ctum iam initum dissoluit, l. Sicut, C. De action.
& oblig. l. Inuitum, C. De contrah. empt. Ergo in
his semper subintelligitur conditio, si placuerit.
19 Idquod exemplo etiam suaderi potest : nam dos
non potest esse sine matrimonio, l. 3. C. De iure
dot. Quemadmodū nec acquisitio secundæ spon-
sæ spiritualis absque liberatione, à prima arg.
cap. 2. & 4. infra, de secund. nupt. Sed in primo
20 casu quantumcumque promissio dotis sit pura,
subintelligitur conditio, si nuptiæ fuerint subse-
cutæ, l. Stipulationem, & l. Plerumque, §. Si ante,
ff. De iure dot. l. Ex eo tempore, ff. De militar.
testam. Ergo similiter translatio quantumcum-
21 pura intelligitur sub conditione, si nuptiæ cum
secunda sequutæ fuerint, arg. l. Legatario, in 2.
responso, ff. De legat. 1. & cap. Si qui Episcopi,
92. dist. Neque obstat textus in l. 1. in fine, ff.
De bonor. possess. ex testam. milit. quia intelligi-
tur sub eadem conditione, si accesserit consensus
22 translati : sic videmus rem donatam acquiri do-
natario, sed non irreuocabiliter, quia potest il-
lam respuere, c. Si tibi absenti, de præben. lib. 6.
Sic etiam videmus in legato, quod est donatio,
vt institut. de legat. in princ. Cuius dominium
à morte testatoris transit recta via in legatarium,
l. A Titio, ff. De furt. l. Cum pater, §. Surdo, §. De
leg. secundo, & tamen hoc etiam casu subauditur
prædicta conditio, si voluerit, l. Si ita legatum,
§. Illi si volet, ff. De legat. 1.
23 Secundò principaliter pro eadem sententia
affertur, quia prout vnum quodque producitur,
sic resoluitur, cap. Omnis res, infra de regul. iur.
l. Nihil tam naturale, ff. eod. Sed spirituale ma-
trimonium inter Prælatum, & Ecclesiam à prin-
cipio producitur per consensum Prælati, vt in
cap. Inter Canonicos, §. penult. & cap. Innotuit,
supra de election. & in prædicta decret. Si tibi
absenti. Ergo eodem modo per consensum Præ-
lati resoluitur.
24 Tertiò si Papa ad nutum posset episcopos à
prioribus ecclesijs amouendo transferre, ijdem
episcopi dicerentur quodammodo ad tempus,
idest ad beneplacitum papæ matrimonium cum
sua ecclesia contraxisse, quod est absurdum, quia
sicut non potest contrahi ad tempus matrimo-
nium carnale, vt in cap. fin. de condit. appos. ita
nec spirituale illi æquiparatum, vt hic, & in cap.
Proximo, supra eod.
25 Quemadmodum enim lex abhorret adoptiuos
filios temporales, vt l. Si tibi, aliàs incipit Quæ-
situm, ff. De adoption. ad eumdem modum sa-
cri Canones abhorrent Rectores in ecclesia tem-
porales, iubentque illos esse perpetuos; non
obstante quauis consuetudine, vel statuto, vt ha-
bētur in cap. 1. de Capell. Monach. lib. 6. & con-
stat ex decreto Concilio Placentini dicentis : In
qua ecclesia quilibet intitulatus est, in ea perse-
ueret, vt refertur in cap. Sanctorum, 70. dist. &
scripti latissimè in cap. fin. infra, de offic. Vicar.
26 Quarò non dicitur quis translatus, nisi secundæ
ecclesiæ possessionem quæsiuerit per administra-
tionem ecclesiasticorum beneficiorum, vel aliàs
in c. Si qui episcopi, 92. dist. & notat glos. in c. Si
quis iam translatus, 21. quæst. 2. & est simile in
27 prouiso, cuius beneficia non vacant ante illius
consecrationem, & adeptam possessionem eccle-
siæ, cap. Cum in cunctis, §. Cum verò, de elect.
c. Licet episcopus, de præben. lib. 6. ita vt inter-
ea conferre non possint, vt est decisum in §. post
electionem, iuncta glos. in ver. Confirmationem,
28 de concess. præben. Quinimò voluit glos. nota-
bilis in cap. Si tibi concesso, in ver. Vacare, de
præben. lib. 6. per illum textum, vt etiam post
consecrationem, & adeptam possessionem, si fru-
ctus episcopatus nō percipiat promotus eo quod
ex causa ad certum tempus alteri conferri non
possint, sed ab eodem interea retineri valeant.
29 Et quamuis in Curia Romana seruetur, vt bene-
ficia electi, & in Curia consecrati etiam ante
adeptam possessionem illico conferantur ; hanc
tamen consuetudinem ex prædictis dicit esse
damnabilem, Ioan. Andr. in Clem. 1. in glos. in
ver. Collato. Vt lite pend. & Roman. cons. 345.
30 Circa primum, nu. 17. Sed episcopo inuito quæri
non potest secundæ ecclesiæ possessio, cùm ani-
mum requirat, l. 1. §. Adipiscimur, & l. Quamuis,
§. Infans, ff. De acquir. possess. Ergo nec de inui-
to fieri potest translatio.
31 Vltimò pro hac opinione videtur textus ex-
pressus in cap. Quamuis, 7. quæst. 1. vbi Gregor.
sic formaliter ait : Quia viuentem episcopum ab
officio suo necessitas infirmitatis, non crimen
abducit, alium loco eius, recusante eo, nulla
finit ratio ordinari.
32 Secunda opinio primæ opposita est eorum, qui
arbitrantur Papam posse Episcopum absolutè
transferre, pro libito voluntatis. Quam sequi-
tur glos. secunda in c. Omnis, 7. quæst. 1. dum di-
cit, Papam posse absolutè episcopum cogere,
vt transeat de vna ad aliam ecclesiam, Idem te-
net Hugo, & post eum Turrecr. in cap. Scias, in
fine, vers. Surgit hic quæstio, ead. caus. & quæst.
vbi formaliter dicit, Papam ex toto, hoc simpli-
citer absolutè posse cogere episcopū vt ad alium
locum transeat, & abrenunciet primò. Et Calde-
rin. consil. 56. circa finem, num. 4. vers. Fateor,
quod est primum in titulo de translat. Prælator.
vbi tenet expressè Papam transferendo posse
absoluere inuitum à vinculo quo tenetur ecclesiæ
suæ etiam sine causa ; licet subdat hoc non esse
33 debitum, vel honestum. Et hoc casu, idest cum
agitur de inuito, ita vt voluntas Pontificis sit eum
omninò quantumcumque inuitus transferre sine
causa, illico vacat ecclesia, nec ad eam datur
regressus, vt tenet idem Calderin. consil. 2. eod.
tit. & Rota decis. 475. sub num. 6. vers. Sed quod
in simplici translatione, par. 1. in recentior. Idem
34 sensit Host. in cap. fin. num. 1. supra, de postul.
Prælator. vbi ait episcopum non habere dissen-
sum liberum quoad translationem, & quoad hoc
comparari Monacho, qui ius contradicendi non
ha-

habet. Et cum Hostien. transeunt ibidem Ioan. Andr. num. 2. vers. Sed nec habet liberum dissensum, Butr. Card. Abb. & alij communiter, prout hanc esse communem Doctorum opinionem testatur Præpos. in d. cap. Omnis, on. 1. 7. quæst. 1, quam & Bald. amplectitur, in l. Rescripta, nu. 8. vers. Item omnia beneficia, C. de precib. Impet. offeren. vbi disertis verbis ait Papam posse pro libito voluntatis episcopum de suo episcopatu ad alium transferre, eique subscribit Redoan. de Simonia par. 2. cap. 12. num. 6. & Philipp. Prob. ad Ioan. Monach. in cap. Generali, num. 41. de elect. lib. 6. Quibus addi potest etiam Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de translat. in ver. Nec obstenta, vbi videtur sentire, contra episcopum per Papam translatum posse ecclesiam agere vt recedat. si de facto renuat recedere.

35

36 Huic secundæ opinioni ex mente Hostiensis suffragatur primo, quod etsi ab initio nemo cogatur episcopari, vt in d. c. Inter canonicos, §. 1. & c. Innotuit, supra tit. proximo: tamen eo quo semel consensit de vna ecclesia, ad aliam etiam inuitus transfertur, cap. Scias frater, 7. q. 1. Hac enim in parte Episcopus Monacho comparatur, qui superiori transferenti non potest resistere, cùm velle, aut nolle non habeat, c. Nolo, & c. Non dicatis, 12. q. 1. c. Religiosus, de testam. lib. 6. & imputandum est illi, quod à principio consenserit se ita indissolubiliter alligari, arg. l. Sicut, C. De action. & obligat.

37

38 Secundò eidem sententiæ suffragatur, quòd omnia beneficia mundi sunt obedientialia, & manualia respectu Papalis potestatis. Quod fuit celebre dictum Baldi in d. l. Rescripta, num. 8. vers. Item omnia beneficia mundi: quem sequuti sunt Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. num. 3. Barbat. in tract. de præstan. Cardin. in 1. part. sub nu. 14. vers. Et ideò, Philipp. Prob. ad Ioan. Monac. in cap. Generali, num. 41. de elect. lib. 6. Alexan. cons. 74. num. 29. lib. 4. Dec. cons. 124. n. 4. Cephal. cons. 235. n. 2. Cened. canonic. q. 22. sub num. 3. vers. Et respectu Papæ. Redoan. de Simonia, part. 2. cap. 12. num. 6. & passim alij.

39 Et dictum Baldi videtur probari in c. Si gratiosè, de rescr. in 6. per quem textum dicit ibi Gemin. in penult. col. Papam in titulis beneficialibus habere pro ratione voluntatem, & posse ad libitum auferre Prælato titulum beneficij: & idem dicit in cons. 88. incipien. Innocentius Papa, in princ. vers. Vnde cum Papa possit remouere beneficiatos quoscumque à titulis suorum beneficiorum, etiam nulla causa legitima subsistente.

40 Hinc glossa singularis in cap. Per principalem, in vers. Ad nos, 9. q. 3. firmat Papam posse Episcopum deponere etiam sine causa, licet secus sit si vellet omnes Episcopos deponere, quia hoc esset turbare statum vniuersalis ecclesiæ: & illam glossam sequitur ibi Gemin. & Cardin. cons. 84. Venerabilis vir, & in Clem. 1. in vlt. notab. Vt litè penden. Imola in c. Ad supplicationem, in vlt. notab. de renunc. & alij, quos congerit Felin. in c. Quæ in ecclesiarum, num. 42. vers. Per istam declarationem, de constit.

41 Hinc etiam secundum Bald. vbi suprà Papa potest facere Prælatum ad tempus, c. Pastoralis,

42 7. q. 1. Quæ conclusiones innituntur huic principio, quia Papa præsertim in beneficialibus habet plenitudinem potestatis, cum sit supra omne ius humanum positiuum, cap. Proposuit, de concess. præben. Vnde in his absolutè potest omnia, c. 2. de præben. lib. 6. Clem. 1. ad fin. Vt lite penden. Gemin. cons. 8. Super præmissis, num. 5. & seqq. cons. 53. Pro responsione, num. 1. versic. Secundo præmitto quod Papa, & in d. cons. 88. in princ. vers. Vnde cum Papa, & Roman. cons. 298. Circa præmissa, num. 2. post Abb. in præalleg. q. 1.

43 num. 1. vers. Primum sic, & sola voluntas habetur pro ratione secundum glossam hic in ver. Veri Dei, & sola potestas pro caussa; Et qui de hoc dubitat, dicitur dubitare de fide Catholica, & tamquam sacrilegus est censendus, vt formaliter inquit Bald. cons. 477. Quæritur vtrum, num. 1. lib. 1. quem sequitur Alexand. cons. 2. num. 19. lib. 1.

44 Secundò titulos beneficiales, & signanter Patriarchatus, Archiepiscopatus Romana fundauit ecclesia, vt est textus in c. 1. & 2. 22. dist. & in c. Olim, 95. dist. & patet ex Decretali Epistola Eugenij IV. ad Archiepiscopum Cantuariensem, quæ incipit Non mediocri, §. Quod verò dignitas, & habetur in Bullar. tom. 1. pag. 282. latè Præpos. in Summa, 44. dist. Ergo potest Episcopos à suis titulis, & administrationibus pro libito voluntatis amouere: nam, vt inquit ad literam Eugenius in prædicta extrauag. Papa potest adducere illud euangelicum verbum: *Amice non*

45 *facio tibi iniuriam. Numquid non licet de meo facere quod volo?* Quippe ad quem spectat institutio, ad eumdem & destitutio, c. In Lateranensi, §. 1. & 2. de præben. Hostien. in c. Postulasti, num. 4. de homicid. & Dominus parius esse voluit ligandi, atque soluendi, vt dicit textus in c. Ver-

46 bum, de pœnit. dist. 1. Quo argumento etiam vtitur Innocent. in cap. Cum ad monasterium, num. 3. infra, de statu Monachor. ad probandum in dispensationibus, quæ fiunt per Papam contra ius positiuum, sufficere solam voluntatem dispensatoris etiam sint vlla causa, Nam, inquit, [si sola voluntaria Constitutio erat caussa quare aliquid prohibebatur; & sola voluntas erit caussa quare prohibitio relaxetur, quia eius est destruere ius, qui illud condidit, nec tenetur Princeps sua lege ligatus, l. Digna vox, C. de legib.] Hæc Innoc. Tituli autem beneficiales, vt prædixi sunt de iure positiuo, d. c. 1. & 2. 22. dist. c In illis, 80. dist. c. 1. 86. dist. notatur per Innoc. & alios in c. Nisi cum pridem, de renun. & in c. 1. de simon. & per Abb. in d. q. 1. nu. 4. col. 3. vers. Nam tituli beneficiales. Dixi in c. fin. infra, de pecul. Cleric.

47 Tertiò sicut Imperator potest auferre rem priuati, & dare militibus pro premio, l. Item si verbe-

48 ratus, ff. De rei vendicat. ita & multò magis Papa potest auferre rem vnius Ecclesiæ, vel Clerici, & dare alteri, etiam sine iusta causa. Et quamuis iniustè agat, tamen ferendum est, nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis, c. In memoriam, 19. dist. §. Ex persona, de pœnit. dist. 3. glos. hic

49 in ver. Veri Dei, nec beneficiatus potest contradicere, quia dominium non habet neque vtile, neque directum, sed est constitutus Procurator, & administrator à Papa. Quo argumento vtitur Paul. de Castro cons. 415. In facto præsente, nu. 4. vers. Præterea, lib. 1. & idem tradit cons. 46. in fin. vers. Plus videtur, & num. 3. vers. restat. lib. 2.

50 Quartò idem suaderi potest exemplo inferiorum Sacerdotum, qui etiam inuiti possunt à suis episco-

Episcopis ex vna ad aliam ecclesiam transferri, c. Quæsitum, de ret. permut. glos. in c. Omnis in ver. Coactè, 7.q.1.

51 Quintò videm' Papam posse in vno episcopatu duos Episcopos constituere, vt in c. Non autem
52 7.qu.1.vbi hoc fuit gestum in persona Augustini, qui non successit, sed accessit Valerio adhuc viuenti, nec fuit deputatus simplex coadiutor, sed vetus Episcopus, vt ibi legitur, & notatur.

53 Item potest concedere duos Episcopatus vni Episcopo, ita vt sit Episcopus vtriusque, vt in cap. Relatio,21.qu.1. Item vnire duos episcopatus, & vnum in plures diuidere, c. et temporis,16.q.1. & cap. Sicut vnire, de excess. Prælator. Atque ita potest facere contra statutum, & ordinationem Concilij, & Beati Petri Apostoli, qui præcipit, vt in singulis ciuitatibus singuli, & non plures ponerentur episcopi, vt refert B.Clemens in cap. In illis,80.dist.& Anacletus in c.seq.

54 Sextò, Summus Pontifex dissoluit matrimonium ratum non consummatum, vt communiter notatur in c.Commissum, de Sponsal.& in c. Ex publico, de conuers. coniug. & quandoq; etiam
55 consummatum, videlicet inter Infideles cum alter coniugum ad fidem conuertitur, & alter renuit secum habitare sine contumelia Creatoris, c.Quanto, de diuort. tametsi inter eos sit verum matrimonium, eisque dictum fuerit à Domino, Quos Deus coniunxit, &c. c.De infidelibus,de consang. & affinit. et ita hoc casu dissoluit matrimonium carnale etiam altero coniuge inuito. Fortius ergo poterit soluere matrimonium spirituale transferendo episcopum inuitum ad aliam ecclesiam, cùm arctius sit vinculum matrimonij carnalis, quàm spiritualis, vt notat glos. in cap. proximo in ver. fortius supra eod. & Abb. in d. qu.1. col.4. n.7.vers. Nec mirum si non ita facilè soluitur.

56 Septimò,spirituale coniugium inter episcopum, & ecclesiam contrahitur non propter bonum priuatum ipsius, sed propter bonum ecclesiæ, non vt ei præsit, sed vt prosit, vt patet in c. Qui episcopatum, & in c. In scripturis,8.q.1. Vnde fit vt Prælati dicantur Procuratores, & dispensatores, non domini,vt in c. Fraternitatem, de donat. & c.Videntes, 12. qu.1. Bonorum autem
57 ecclesiæ principalis administrator, & dispensator est Romanus Præsul.S. Thom. in 2.2. qu.100. art. 1.ad 7. Io.de Lign.in Clem.Gratiæ,de rescr.Abb. in c.extirpandæ,§.Qui verò, de præben. Si igitur Papa vult Prælatum remouere, non potest subditus reluctari, cùm reddat se suspectum, & remouibilem eo ipso quod se ingerit administrationi inuito Papa arg.optimum in l.Quæ omnia, ff. de Procurator.

58 Vltimò, pro hac parte adducuntur plura iura. Host & Io.Andr. allegant, cap. Scias frater, 7, q.1.Hugo, glossa,& Turrecrem. citant c. Cuncta per mundum,c.Nunc verò, & c.Per principalem, 9. qu.3. Qui tamen Canones nullatenus probant translationem fieri posse pro libito voluntatis; quin potius probant oppositum; vt inferius patebit,num.72.

Inter has duas opiniones oppositas est tertia media, quæ nec absolutè negat, nec absolutè affirmat episcopum inuitum posse per Summum Pontificem ad aliam ecclesiam transferri, sed ita demum si concurrat causa vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ, aliàs secus. et huic tertiæ opinioni adhæret Io.Monac. in c.Generaliter,num.15.de elect. lib. 6. vbi ait. Non nego quin Papa possit transferre episcopum inuitum, saltem vt careat prima, quem sequitur totidem verbis Io.Andr. in cap.Quod ob gratiam, col.2.nu.1. in fine vers. Fateor tamen,de regul. Iur. lib. 6. in Mercurial. Idem tenet Calderin.cons.57.An si duo episcopi, quod est secundum, de transl. Prælat. dicens translatum non posse contradicere, cùm translatio fiat ob vtilitatem ecclesiarum, Bellam. in c. Omnis, n.1. vers. Item glos.7. q. 1. vbi dicit: per istam glossam videtur, quod Papa potest præcisè, & absolutè episcopum cogere transire de ecclesia sua ad aliam, etiam inuitum; quod cum graue dictum sit, restringe ad limitem rationis, videlicet cum propter necessitatem, vel vtilitatem euidentem ecclesiarum hoc facit, quia re vera aliàs non debet fieri. Et pro hac parte latissimè consuluit Ludou. Roman. cons. 345. incip. Circa primum consultationis articulum, vbi ex facto respondit Papam sine iusta,& probabili causa inuitum transferre non posse, & consequenter ante eius ratificationem ecclesiam non dici vacare, nec posse Papam de illa disponere,& eum refert, & sequitur Præpos. in d.c. Omnis, num.1. Subdens factam fuisse extrauagantem in Concilio Constantiensi, quod sine causa non possit Papa inuitum transferre. Abb. in c.Constitutus.col.3. De relig. domib. vbi similiter testatur tempore suo statutum fuisse in Concilio Basileensi, vt nec episcopus, nec Abbas possit transferri inuitus sine causa rationabili; & idem Abb. in c.fin. in fine, de postul. Prælator. & in sua quæst. prima col.13 num.15. vers.Sexto & vltimo,vbi refert id ipsum fuisse statutum Pisis in Concilio, cui præ-
59 fuit Alexander Papa. Sequitur Felin. in c. Quæ in ecclesiarum, num.43. de Constit. vbi ait Papam non posse episcopum trãsferre inuitum nisi subesset caussa, puta incompensabilis resistentia populi etiam iniusta; quia tunc Papa posset eum transferre cum bono cambio, allegat Innocent. in cap. Nisi cum pridem, in secunda col. de renunc. & tunc sit remotio sine culpa, sed non sine caussa, & multos cumulat pro hac parte, & de communi testatur. Imo hanc esse communiorem opinionem affirmat Horat Mandos. in addit. ad Roman. dicto cons. 345. in ver. non possit.

60 Porrò hæc tertia opinio duo habet membra. Primum est affirmatiuum, videlicet Papam ex caussa posse transferre episcopum inuitum. Secundum est negatiuum, idest Papam sine caussa inuitum transferre non posse. Primum membrum affirmatiuum probatur primo ex fundamentis adductis pro secunda opinione à num.36. Nam rationes omnes quæ probant Papam posse transferre inuitum sine caussa, & pro libito voluntatis; multo magis probant posse sic inuitum transferre ex iusta, & rationabili caussa.

Deinde probatur, quia ecclesia est vnum corpus mysticum, vt in Cantico Canticorum. Vna est Columba mea, c.Firmiter,§. Vna, supra de Summa Trinit.c.Nouatianus, 7. q.1.c. Loquitur Dominus,24. q.1. extrauag. Vnam sanctam, de maiorit. & obed. Sponsus verò huius Columbæ,

&

& caput huins mystici corporis est Papa, c Ro-
gamus 34. qu. 1. Hoc autem mysticum ecclesiæ
corpus æquiparatur corpori humano; quia sicut
in vno corpore multa membra habemus; omnia
autem membra non eumdem actum habent; ita
in ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli
sententiam in vno eodemque spiritu multa sunt
membra per diuersa officia distributa, vt legitur
61 iu c. Singula 89. dist. Quemadmodum ergo diui-
na veritas præcepit membrum illud, quod reli-
quum corpus humanum scandalizet, deberc ab-
scindi, & à reliqua compage corporis separari,
c. Illud 24. qu. 3. ita si Romanus Pontifex videt
aliquod ecclesiæ membrum, idest Episcopum
inutilem esse eo quod propter eius personam pa-
tiatur ecclesia persecutionem, & per ipsum reli-
qua membra scandalizentur; debet ex officij sui
debito huic morbo antidotum parare, & mem-
brum illud ab eadem ecclesia abscindere, idest
amotionem, seu translationem facere. Ita Ægid.
Cremonen. in quadam sua disputatione quam
ad litteram refert Io. Andr. in cap. Quod ob gra-
tiam, num. 2. de regul. iur. libr. 6. & sequitur
Roman. dict. cons. 345. num. 3, vers. & hanc opi-
nionem.

Secundum veró membrum negatiuum simi-
liter probatur primò ex fundamentis allatis pro
prima opinione de qua supra num 16. Quoniam
rationes quæ ostendunt episcopum inuitum ab-
solutè per Papam transferri non posse, probant
multo minus fieri posse huiusmodi translationem
si nulla rationabilis causa concurrat.

62 Ac præterea probari potest, quia in bis, quæ
sunt de iure diuino, Papa dispensare non potest
in casibus sibi permissis sine iusta, & rationabili
causa, c. Litteras, de restit. spoliat. c. Sunt quidam,
25. qu. 1. c. Quantò, & ibi glos. in ver Absolui, de
iureiur. fin. C, si contra ius, vel vtil. public. & est
theorica Innocentij communiter approbata in
c. Quæ in ecclesiarum, supra de Constit. & in c.
63 Cum ad monasterium, nu. 3. infra, de statu mo-
nach. Sed coniugium, quod inter episcopum, &
ecclesiam contrahitur, est de iure diuino, cum
authoritas illa, *Quos Deus coniunxit, homo non separet*, etiam de spirituali coniugio intelligatur,
vt hic est textus, & dictum est supra in primo
notab. eiusque dissolutionem Deus suo iudicio
reseruauit, vt in c. proximo supra eod. ergo Pa-
pa non potest super eo dispensare, illudque per
translationem dissoluere sine iusta, & rationabili
64 causa. Vnde cū text. in d. c. prox. dicat: [Non enim
humana, sed potius diuina potestate coniugium
spirituale dissoluitur, cum per translationem
authoritate Romani Pontificis, quem constat
esse Vicarium Iesu Christi, episcopus ab ecclesia
remouetur:] gloss. in ver. Diuina, notat, quod fit
authoritate Papæ, dici factum authoritate Dei:
& mox subdit ad propositum nostrum: & verum
est si iusta causa hoc faciat, c. Quodcumque, 24.
q. 1. & c. Si quis non recto, q. 3. & idem notant
ibi Innocen. num. 1. in ver. Separet, Host. nu. 22.
65 in ver. Remouetur, & Bellam. in eod. ver. et me-
rito, quia Papa in his dicitur habere cæleste arbi-
trium, l. 1. in fine, C. De Summa Trinit. & non
66 homo, sed Deus separat quos Romanus Pontifex;
qui non puri hominis, sed veri Dei vicem gerit
in terris, ecclesiarum necessitate, vel vtilitate pen-
sata, non humana, sed diuina potius auctoritate
67 dissoluit, vt hic in littera. At si separatio fieret à
Papa sine iusta, & rationabili causa, vtique non
Deus, sed homo separaret; nec diuina, sed hu-
mana potius authoritate coniugium dissolueretur,
quia Deus non est author iniquitatis, cap.
Quicumque, 11. q. 3. Sed omnia aut iusto iudicio
facit, aut suo permissu ita fieri finit: dicit textus
in c. Nec mirum, §. Aruspicinæ, vers. Nec ideò,
26. q. 5. & ita arguit gl. in c. Nabuchodonosor,
in ver. Cum verò, 23. q. 4. & Cardin. cons. 142.
num. 2. vers. Sed his litteris non obstantibus.
68 Eatenus igitur manet in Romano Pontifice Petri
priuilegium, quatenus ex ipsius fertur æquitate
iudicium, dicit text. in c. Manet, 24. q. 1.

69 Tertiò eadem conclusio probari potest exem-
plo, quia Papa sine iusta causa non potest epi-
scopatum diuidere absque episcopi consensu:
textus est apertus in c. Decimas, §. Quod autem
dicitur, vers. Sunt enim, 16. q. 1. & tenet gloss. in
cap. 1. in ver. Diuisiones, 10. dist. & ibi etiam
Archid. & Abb. d. q. 1. num. 15. col. 13. vers. Sex-
tò, & vltimò. Ergo nec potest sine iusta causa
Episcopatum illi in totum per translationem au-
ferre, nisi consentiat, argum. l. Quæ de tota, &
ibi gloss. 1. ff. De rei vendic.

70 Quartò non potest Papa rem vni ecclesiæ au-
ferre, & dare alteri, cap. Ecce, & c. Nullus, 99.
distin. c. De ecclesiasticis, 25. q. 2. nisi iusta cau-
sa subsit, c. Conquestus, c. Nunc verò, & c. Per
principalem, 9. quæst. 3 glos. in cap. 1. in ver. Iniu-
stitiam, 22, dist. Et est ratio, quia Papa non est
absolutè dominus bonorum ecclesiæ, sed dispen-
sator. S. Thomas in 2. 2. quæst. 100. art. 1. ad 7. &
latiùs patebit infr. nu. 82. Ergo nec potest accle-
siam episcopo auferre, & dare alteri sine iusta
71 causa. Ad hoc c. Conquerente, de restit. spoliat.
ibi, [Non decet honestatem Superioris sine ma-
nifesta, & rationabili causa aliquem à suis bene-
ficijs amouere; imò tenetur illis paterna proui-
sione consulere.

Quintò dissoluere huius spiritualis coniugij
vinculum ex nuda voluntate, non adminiculante
aliqua iustitia causæ, est contra diuinam dispo-
sitionem, contra Apostolorum ordinationem, con-
tra Conciliorum auctoritatem, contra Romano-
rum Pontificum Sanctiones, & contra iuris ciui-
lis, & naturalis rationem. Et singula hæc mem-
bra egregiè probat Abb. in sua quæst. 1. col. 11.
num. 15. vers. Nam dissoluere tale vinculum, &
Ludouic. Roman. in præalleg. cons. 345. num. 7.
vers. Tertiò quia dissoluere, vsq; ad nu. 12. quæ hic
non trāscribo, cùm facile ex ipsis haberi possint.
Porrò vterque ipsorum loquitur per eadem met
verba: Vter autem ab altero mutuauerit, planè
non constat, cùm fuerint contemporanei, & am-
bo Basileensi Cōcilio interfuerint Romani Pon-
tificis hostes acerrimi, vt scripsi in cap. Signifi-
casti, supra tit. prox.

72 Vltimò probatur vtrumque membrum, quia
vbi de translatione iura loquuntur, semper pon-
derant iustam causam necessitatis, vel vtilitatis
acclesiarum, vt patet in hac decretali ibi, *Ecclesiarum necessitate, vel vtilitate pensata*. Item in
cap. Mutationes, 7. quæst. 1. vbi Anterus Papa,
[Mutationes, inquit, Episcoporum scitote com-
muni vtilitate, atque necessitate fieri licere.]
Idque probat exemplis translationū Petri Apo-
stolorum Principis, Eusebij, & Felicis. Item in
cap.

cap.Scias Frater, ead. caus.& quæst. præsertim in fine ibi, [Non ergo bene intelligunt, ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa necessitatis, vel vtilitatis fieri posse, quoties communis vtilitas, vel necessitas persuaserit.] Idemque patet in duobus cap.seqq. Ac demum de hoc est textus apertus in cap. Sicut alterius, ead. caus. & quæst. vbi cauetur, vt quemadmodum vxor carnalis alterius ab alio viro primò viuente desponsari non potest, ita nec sponsa Episcopi, quæ est ecclesia ipsius, possit eo viuente per alium disponi, seu desponsari sine sui voluntate. Et paulò post subnectitur: si autem vtilitatis causa ad aliam ecclesiam fuerit inuitandus, poterit non per se, sed authoritate Romanæ Sedis ad illam se transferre. Vnde patet Romanæ Ecclesiæ auctoritatem ita demum valere, si subsit iusta causa transferendi, & primum spirituale coniugium dissoluendi, prout hunc textum ad hoc dicunt esse apertum Abb. in sua quæst.1. numer.14. col. 11. vers. Venio ad secundum, & Roman. d. cons.345. num.5. vers. Hoc autem primò probo.

73 In hac varietate opinionum, quarum, vt vides, nulla destituitur rationibus, & authoritatibus; ego, vt dissidentes sententiæ quantum fieri potest ad concordiam reducantur, pro veritate arbitror tria membra esse distinguenda. Aut enim Summus Pontifex transfert Episcopum inuitum pro libito voluntatis, & sine vlla causa, ita vt hoc sit certum. Aut illum transfert ex causa, adeò vt hoc similiter sit certum. Aut dubium est an illum ex causa transferat, necne.

Quoad primum membrum concludendum est translationem Episcopi inuiti pro libito volun-
74 tatis, & sine vlla causa factam non sustineri. Probatur hæc conclusio ex fundamentis adductis pro tertia opinione à num.58. quæ, ni fallor, validissima sunt, licet hic casus fere vix possit contingere; quia Sedes Apostolica in causis maioribus, quales sunt Episcoporum translationes, vt in c.1. supra eod. & in c.Nisi, & c.Quod translationem, infra, de off.leg. magna circumspectione, & maturitate procedere consueuit. Vnde restat tantummodo respondere ad fundamenta in oppositum adducta pro secunda opinione à num.36.

75 Ad primum igitur respondetur Episcopum ita demum non posse contradicere translationi, ex quo semel consensit se fieri Episcopum, si ex iusta causa transferatur. Aliàs poterit ad eumdemmet Summum Pontificem recurrere, & causas nullitatis, vel iniustitiæ translationis deducere, c. Si quando, supra de rescript. Idque abundè probatum est in tertia opinione à num. 58. Nec procedit simile de Monach. ad Episcopum; quia per translationem Monachi ad aliud monasterium nullum spirituale coniugium dissoluitur: at per translationem Episcopi soluitur matrimonium spirituale, cuius dissolutio est de iure diuino; & ideò sine iusta causa ab ecclesia fieri non potest, vt ostensum est supra num. 63.

76 Accedit quod Priores cum in ecclesijs Conuentualibus per electionem Capitulorum suorum Canonicè fuerint instituti, nisi pro manifesta, & rationabili causa, non sunt mutandi, vt est text. in c.2. in fine de statu Monachor. fortius ergo idem dicendum in Episcopo, qui longè strictiori vinculo ecclesiæ est alligatus.

77 Ad secundum, idest ad dictum Baldi, quod omnia beneficia mundi sint manualia Papæ, Respondetur, quidquid sit in beneficijs inferioribus, de quibus consule Felin. in cap. Quæ in ecclesiarum, nu.42. de Constit. & Ar. Pincl. in rubr. par.1, c.2. num.30, vers. Altera inspectio, C. De rescin. vendit. certè in Episcopatibus dictum Bald. non procedere; quia cum in his agatur de spirituali coniugio, cuius dissolutionem Deus suo iudicio reseruauit, vt in superioribus probatum est; repugnat sacris regulis, vt Episcopi quasi manuales Capellani sint ad nutum amouibiles; & ita dictum Bald. limitant Cephal. cons.97. sub num. 19. Cened. Canon. qu 22. num.3.& ante eos Abb. in præcit. qu.1. num.15. col.14. post med. vers. Sic etiam limitandum est dictum Bald. & c. Si gratiosè, de rescript. in 6. non loquitur, vbi matrimonium esset contractum inter Prælatum, & ecclesiam, sed quando dispensatio fit ad tempus propter vtilitatem personarum, quam Papa ex causa facere potest, vt per Abb. loco citato.

78 Glossa vero in d. cap. Per principalem 9.qu.3. tantum dicit Papam posse Episcopum deponere, sed non dicit sine causa, prout ei Doctores imponunt. Vnde intelligi debet iuxta terminos illius textus, qui loquitur de translatione ex causa necessitatis, vt patet ibi, *Cum necesse fuerit*, & ita illam glossam intelligit Cardin. in cons. 142. Punctus, quæstionis, num 4 vers. Item non est verum. Præterea eadem glossa intelligi potest in dubio, cum scilicet non apparet an Episcopus fuerit depositus ex causa, necnè: tunc enim Summus Pontifex præsumitur motus ex iusta causa, vt declarat Abb. in d.qu.1. num.15. col.13. post med. vers. et sic iudicio meo.

Ad secundum respondetur negando consequentiam: nam contrarium argumentum hoc tantum concludit, vt sicut Romana ecclesia dignitates fundauit, ita possit illas supprimere: & sicut Apostolicus instituit Episcopos, ita possit illos destituere. Sed hinc non licet inferre: ergo hæc fieri possunt pro libito voluntatis; cum in his iusta causa exigatur, vt in superioribus probatum est, & mox etiam patebit. Et ad doctrinam Innocentij, de qua supra num. 46. respondetur, vt infra num.80.

79 Ad tertium respondetur primò, adducta in contrarium procedere de potestate absoluta, secundum quam potest Princeps ius tertij auferre pro libito voluntatis. Secus verò de potestate ordinaria, & à iure regulata, vt declarat Gemin. cons.8. num.6.& 7.& cons.53. in princ. vers. Quædam est potestas suprema. Alexand. cons.216. nu.
80 10. vers. septimo Princeps lib.2. Item prædicta procedunt quoad forum ecclesiæ militantis, in quo non licet disputare de factis Papæ, c. Si quis suadente, §. Qui autem 17.qu.4. quia ipse de alijs iudicat, sed à nemine iudicatur, c. Si Papa, 40. dist. At secus est quoad Deum, vt post Ioan. de Lign. in Clem. Gratiæ, de rescript. declarat Abb. in c. Extirpandæ, §. Qui verò num.44. de præben. ita intelligens doctrinam Innocentij in c. Cum ad monasterium, num.3. de statu Monachorum. Dixi in c. Ex parte il primo nu. 61. de Cler. non
81 residen. Vnde si præter consuetudinem Romanorum Pontificum contingeret hic casus, vt Papa rem Clerico auferret, & daret alteri, aut quem beneficio priuaret absq; rationabili causa; quam-

uis

uis iudicio Ecclesiæ non esset subiectus, & bene-
ficiato non liceret contradicere: tamen iniustè
ageret, & quoad Deum non esset à peccato im-
munis, vt fatetur glossa nostra in ver. Veri Dei,
& egregiè deducit Cardin. Zabarel. d. cons. 142.
num. 2. & Abb. in sæpius citata qu. 1. num. 12. &
seq. Addit Cardin. dicto cons. num. 3. quod dici
solet Papam habere plenariam dispositionem be-
neficiorum, ita esse intelligendum, vt euitetur
inconueniens ne alicui fiat iniustitia. Sed & Ro-
man. d. cons. 345. nu. 15. vers. Eamdem consulta-
tionem, dicit non esse verum quod dicunt glossa,
& Doctores, videlicet Papam posse omnia in be-
neficialibus; quia debet intelligi si iusta causa
concurrat, aliàs secus. Ratio prædictorum est,
82 quia Summus Pontifex constitutus est à Deo non
dominus, sed dispensator bonorum ecclesiæ se-
cundum illud Lucæ 12. *Quis putas fidelis est dis-
pensator, & prudens, quem constituit Dominus
super familiam suam*, c. Non liceat Papæ, & ibi
Archid. Bellam. & DD. 12. q. 1. & docet S. Thom.
in 2. 2. q. 100. art. 1. ad 7. vbi Card. Caiet. singu-
lariter ait: [Nota tertio, quod cùm potestas Pa-
pæ quoad res temporales ecclesiæ sit potestas non
domini, sed dispensatoris, vt in litera dicitur: con-
sequens est vt plenitudo potestatis Papalis circa
bona ecclesiæ temporalia non exeat limites po-
testatis dispensatiuæ: sicut in naturalibus plenitu-
do potentiæ calefactiuæ nõ exit limites potestatis
calefactiuę; & in Politicis plenitudo potestatis
83 regiæ non exit limites regiæ potestatis. Ac per
hoc non potest Papa ad libitum donare res ec-
clesiæ, sed potest tamquam habens apicem dis-
pensatiuæ potestatis, multò plus de eisdem dis-
pensare, quàm quicunque alius proximus eccle-
siæ alicuius Prælatus.] Hæc ille. Idem docuit
Vlricus de Argentina Alberti Magni Auditor in
sua Summa Theologiæ, quem refert, & sequitur
Cardin. Turrecrem. & Præpos. in c. Latorem, 1.
84 q. 1. Debet igitur Apostolicus esse fidelis, & proui-
dus dispensator, & eius iudicium debet de vultu
Dei prodire, vt in c. Vt nostrũm, vt eccles. benef.
& c. Cum æterni, de sent. & re iudic. lib 6. & con-
sequenter non licet ei res ecclesiæ, aut beneficium
Clerico auferre sine iusta, & rationabili causa.
85 Ex alio etiam capite Cardin. in prælleg. cons.
141. dicit verum non esse, Papam sine causa pos-
se quem priuare beneficio, vel Episcopatu; nem-
pe quia acceptans beneficium sibi collatum vi-
detur ex quasi contractu se obligare ad illius ad-
ministrationem, c. Nisi cum pridem, §. Verum: ibi,
[Sponsam tuam, cui desigendo manum, apud
extraneum te fide media copulasti] De renunc.
86 Huiusmodi autem contractus non potest sine
causa dissolui, etiam per Principem, vt in c. 1. cum
ibi notatis, de probation. & sequitur Felin. in
c. Quæ in ecclesiarum, num. 42. vers. Sed Dominus
Card. de Constit.

87 Deinde respondetur ea, quæ dicuntur de po-
testate Apostolica in beneficialib⁹, videlicet, Papa
potest omnia æquare rotunda quadratis, potest
efficere de albo nigrum, & de nigro album, sola
voluntas est pro ratione, & consimilia, quæ pas-
sim à Doctoribus inculcantur posse quidem ad-
mitti in beneficijs inferioribus, & in his, quæ
sunt de iure positiuo, prout in specie loquitur
Bald. d. cons. 477. lib. 1. At secus dicendum est in
Episcopatibus, quia spirituale coniugium, quod
iure diuino inter Episcopum, & Ecclesiam con-
trahitur, nulla humana potestate inuito Episco-
po dissolui potest sine iusta causa, vt sæpius re-
petitum est, & ita declarant Abb. Cephal. & Ce-
ned. locis supracit. num. 77.

88 Ad quartum respondetur retorquendo argu-
mentum. Quoniam etsi inferiores Sacerdotes
transferri possint inuiti; tamen ad hoc requiri-
tur causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiarum,
vt probatur in iuribus in contrarium adductis,
& notat Archid. in c. Episcopus de loco in fine 7.
qu. 1. ergo idem, & multo fortius dicendum in
translatione Episcopi.

89 Ad quintum, & sextum eodem modo respon-
detur exempla in contrarium adducta habere lo-
cum tantummodo concurrente graui causa, qua
cessante, Apostolica Sedes nec duos Episcopos in
vno episcopatu constituit, nec duos episcopatus
vni concedit, nec dispensat super matrimonio
rato, vt patet in locis ibidem cit.

90 Ad septimum respondetur, naturam dispensa-
tionis hoc importare, vt fiat habita ratione ad
bonum commune, vt docet S. Thom. in 1. 2. q. 97.
art. 4. Ideoque nulla dispensatio fieri debet nisi
ad honorem Christi, vel vtilitatem ecclesiæ, vt
idem probat in 2. 2. q. 88. art. 12. Vnde si aufer-
retur alicui episcopatus sine causa communis vti-
litatis vel necessitatis; hæc non esset dispensatio
bonorum Ecclesiæ, sed dissipatio ex notat. per
Archid. in cap. Licet Canon, n. 3. de elect. lib. 6.
Dixi in c. Dilectus, infra, de tempor. ordin.

Ad vltimum respondetur iura allegata retor-
queri in contrarium; quia omnia probant trans-
lationem fieri posse ob ecclesiarum necessitatem,
vel vtilitatem, non autem pro libito voluntatis,
vt dictum est supra n. 72.

91 Venio ad secundum membrum, videlicet cum
Papa transfert Episcopũ ex causa: & tunc subdi-
stinguendi sunt duo casus. Primus est cum Papa
Episcopum transfert, quia vult eum honorare.
Et hoc primo casu absolutum est translationem
requirere consensum Prælati; quia intelligitur
facta sub conditione, si Episcopus consentiat;
ideoque ante illius ratificationem non vacat ec-
clesia, ne quod ob gratiam eidem conceditur,
in ipsius dispendium retorqueatur, vt in reg. sex-
ti. Quod ob gratiam, & in hoc primo casu pro-
cedit prima opinio, de qua supra num. 15. & ra-
tiones Ioan. Monach. ibidem adductæ à nu. 16.
& in his terminis loquuntur Ioan. Andr. in d. c.
Quod ob gratiam & Calderin. cons. 56. circa
finem, num. 4. vers. Ad idem optimè facit, quod
est cons 1. De translat. Prælator. Idem firmant
Abb. in c. Cum nobis, sub num. 5. circa fin. vers.
Vnde facit ista littera, de elect. & in c. fin. n. 13.
de postul. Prælat. Prob. ad Ioan. Monac. in cap.
Generali, num. 11. & 12. eod. tit. lib. 6. Ioan. de
Selua de benefic. 3. part. q. 37. num. 2. & Rota
decis. 475. num. 7. part. 1. in recentior. & ita ex
facto in casu Episcopi Florentini in absentia ad
Cardinalatum promoti, de quo supra num. 18.
respondit Cardin. Zabarel. vt ipsemet refert in
d. c. fin. num. 10. in 14. quæst. de postul. Prælat.
vbi etiam ait ita consuluisse Doctores Bono-
nienses, & Florentinos.

92 Cæterùm hæc conclusio eam patitur difficul-
tatem, quod translatio in gratiam solius trans-
lati improbatur à sacris Canonibus, vt in c. Scias

Frater, 76 q. 1. & in alijs iuribus supercitatis n. 72.

93 Et meritò, quia dissolutio spiritualis coniugij, quam Deus suo iudicio reseruauit, vt in c. prox. supra eod. requirit causam grauem, sicut requiritur dissolutio matrimonij carnalis non consummati, vt notatur in cap. Ex publico, de conuers. coniug. & canones in translatione Episcopi vbique mentionem faciunt necessitatis, vel vtilitatis
94 ecclesiarum, vt dictum est eod. num. 72. Quinimò ineuitabilem necessitatem exigit textus in cap. Sicut vir, 7. quæst. 1. & aliter transiens dicitur adulterium committere, vt ibi, & in cap. Si-
95 cut alterius, ead. cau. & quæst. Et quamuis Episcopus nonnumquam transferatur ad Archiepiscopatum; hoc tamen non fit simpliciter in gratiam personæ, sed ob maiorem ecclesiæ vtilitatem, vt est text. in c. proximo, infr. eod. et hæc est ratio cur dispensatus vt possit transire ad maiorem, non possit transire ad parem; quia nimirum in maiori consideratur maior ecclesiæ vtilitas, vt ibi deciditur. Cum igitur nulla translatio fieri possit nisi ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiarum: non video quomodo possit constitui differentia inter translationem, quæ fit in gratiam personæ, & eam, quæ fit ex caussa communis vtilitatis, vel necessitatis, vt in primo casu translatio requirat consensum translati; in secun-
96 do autem non. Sed quia durum esset in practica recedere à communi opinione: Tu dic saluari posse dicta Doctorum in eo casu, in quo Papa transfert Episcopum non inuitum, Quod in dubio præsumitur secundum Calderin. cons. 2. De translat. Prælat. ad finem in illis verbis, Donec aliter declaret Papa intentionem; tunc enim etsi translatio fiat ex iusta causa vtilitatis ecclesiæ, vt in c. seq. tamen quia Papa vult etiam Episcopum honorare, & ideò non intendit illum cogere ad transeundum: idcirco non soluitur Episcopus à vinculo prioris Ecclesiæ, nisi post consensum præstitum ad secundam. Atque ita Doctores dum dicunt translationem fieri in gratiam personæ, non excludunt causam communis vtilita-
97 tis. Vnde conclude in hoc primo casu ecclesiam non vacare ante ratificationem Episcopi, non ex defectu potestatis Papæ, sed ex defectu voluntatis, quia scilicet non intendit Episcopum simpliciter, & absolutè transferre, sed sub conditione, quatenus expressè, vel tacitè consentiat, vt probatum est supra n. 16.

98 Dixi *tacitè*, quia ad hoc non requiritur consensus expressus, sed sufficit præsumptus ex scientia, & acquiescentia, vt post Ægid. Cremonen. concludit Ioan. Andr. in c. Quod ob gratiam, n. 5. de regul. iur. in 6. & Abb. cons. 101. n. 4. vers. Dum videtur sensisse. lib. 2.

99 Nec verum est quod dictum est supra nu. 16. primam ecclesiam per translationem non vacare ante adeptam possessionem secundæ: imò enim vacatio inducitur eo ipso, quod Episcopus translationi consentit, vt latè consuluit Abb. in præalleg. cons. 101. num. 3. vers. Sed prædictis non obstantibus; & per totum, vbi obiectis omnibus respondet; & idem resoluit Rota decis. 475. à num. 6. part. 1 in recentior. vbi sub n. 16. ostendit opinionem illorum, qui dixerunt non induci vacationem Episcopatus, nisi post adeptam possessionem secundi, esse erroneam, veluti innixam auctoritati glossæ in c. Si quis iam translatus, quæ loquitur de translatione abusiua.

100 In secundo autem casu, idest cum translatio fit ex causa communis vtilitatis, vel necessitatis, quamuis Doctores simpliciter asserant translationem fieri posse etiam de inuito; ego tamen arbitror distinguendum inter primam, & secundam Ecclesiam. Quandoquidem Episcopus per translationem non tantum absoluitur à vinculo prioris Ecclesiæ, vt in cap. prox. §. Sicut, supra eod. & infra in cap. seq. Sed etiam alligatur vinculo secundæ, ad quam transfertur, vt in c. Sicut alterius, 7. quæst. 1. Atque ita in translatione duo extrema sunt consideranda, videlicet terminus à quo, idest Ecclesia, à qua Episcopus transfertur, & terminus ad quem, idest Ecclesia, ad quam fit translatio.

101 Quod igitur spectat ad primum extremum, indubitanter concludendum est ex causa communis vtilitatis, vel necessitatis Episcopū etiam inuitum absolui posse à vinculo prioris Ecclesiæ, ita vt si Summi Pōtificis voluntas sit eum omninò vtcumque inuitum transferre; illicò soluatur spirituale coniugium, & vacet Ecclesia, nec ad eam detur regressus. Hæc conclusio communi omnium consensu recepta est, vt patet ex authoribus supracitatis pro tertia opinione num. 58. & probatur efficaciter rationibus, & iuribus ibidem adductis num. 59. vsque ad num. 73.

102 Quo verò ad secundum extremum, solutio videtur pendere ab inspectione, An Episcopus cōtrahat spirituale coniugium cum secunda Ecclesia, nec ne: nam si contrahat, alligari non poterit secundæ Ecclesiæ, nisi consentiat; quia ad
103 validitatem matrimonij spiritualis, sicut & carnalis necessarius est consensus c. Cum inter Canonicos, ibi, [vt per mutuum consensum eligentium, & electi quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum.] supra tit. Proximo, cap. Locum, c. Cum apud, & c. Tuæ, de sponsal. l. Nuptias, ff. De regul. iur. Host. in c. Veniens, in princ. vers. Nam sicut sine consensu nullum est matrimonium temporale, infra, qui cler. vel vouent. substantialiter enim Matrimonium capit principium, & finem à consensu, vt inquit Butr.
104 in cap. Prox. num. 10. infra eod. & est simile in vinculo spirituali, quod contrahitur inter professum, & religionem iuxta notata in cap. Porrectum, de regular. nam cùm necessariò exigatur consensus profitentis, vt in cap. 2. & cap. Cum virum, cum vtrobique notatis, eod. tit. dicunt Doctores Summum Pontificem non posse quemquam inuitum religioni alligare, cap. Integritas, 32. quæst. 1. cap. Gesta, 74. dist. & tradit Nauarr.
105 cons. 39. num. 2. de regular. Vnde longè minus posset alligare alteri ecclesiæ Episcopum contradicentem, quia inter Episcopum, & Ecclesiam est arctius vinculum, quàm inter professum, & religionem, cùm illud sit de iure diuino, vt hic,
106 & supra in cap. Proximo; voti autem solemnitas ex sola constitutione ecclesiæ sit inuenta, vt dicit text. in cap. vn. de voto, lib. 6. Sin autem Episcopus per translationem non alligetur matrimonialiter secundæ Ecclesiæ, sed mutetur tantummodo de loco ad locum iuxta textum in cap. Mutationes, 7. quæst. 1. nihil obstabit, quo minus per Papam transferri possit inuitus exemplo Monachi, qui ex vno ad aliud Monasterium transfertur, vt patet ex dictis supra nu. 34. & 37.

Et

Et quidem Hostien. & Io. Andr. in d. cap. fin.
in princ. de postul. Prælator. videntur sentire spi-
rituale coniuginm contrahi tantummodo à prin-
cipio cum quis fit Episcopus, non autem cùm
transfertur ad aliam Ecclesiam, & ita eos pro hac
sententia allegat Ludouic, Roman. in præcitar.
cons. num. 1. ait enim: Ex quo suo consensu quis
Episcopus factus est, potest per Papam inuitus
ad aliam Ecclesiam transferri: quia non dicitur
de nono contrahere matrimonium. Ecclesia
107 enim vniuersalis est vnum corpus mysticum mul-
torum Episcoporum cōcordi numerositate diffu-
sum, cap. Nouatianus, 7. quæst. 1. cap. Loquitur
Dominus, 24. quæst. 1. Vnde quamuis ab initio
nemo cogatur fieri episcopus, d. cap. Inter Ca-
nonicos, §. 1 & cap. Innotuit, supra tit. prox. ta-
men cum semel in hac vniuersali Ecclesia quis
Episcopatui consensit, non potest Papæ resistere
eum ad aliam particularem ecclesiam transfer-
re volenti. Ex ea enim translatione causatur so-
lum variatio loci, cuius curæ Episcopus præfici-
tur, non autem variatur dignitas Episcopalis.
108 Nam locus vel sublimiorem, vel inferiorem non
reddit Episcopum, vt in cap. Legimus, 93. dist.
Idem formaliter dicit Abb. in cap. fin. num. 13.
supra de Postul. Prælat. & sequitur Philipp. Prob.
ad Ioan. Monac, in cap. Generali nu. 34. de elect.
lib. 6. & nouissimè Lotter. de re benefic. lib. 1.
quæst. 12. num. 18.

Sed his non obstantibus verius existimo Epi-
scopum contrahere nouum spirituale coniugium
cum ecclesia, ad quam transfertur: quod pro-
109 bo iuribus, & rationibus. Iura sunt in c. Sicut
vir. 7. quæst. 1. vbi episcopus sine causa transiens
ab vna ad aliam ecclesiam, dicitur primam vxo-
rem derelinquere, & alteri per adulterium se
coniungere. Ergo si ex causa transeat, per matri-
monium se coniungit, quod expressè habetur in
cap. Sicut alterius, ead. cauf. quæst. vbi episco-
pus qui ecclesiam sponsam suam dimittit sine
causa, & alteri sponte nubit, adulter existima-
tur. Sed si ex causa persecutionis, debet alteri
associari. Ergo si legitimè transeat dicitur alte-
ri nubere. Atque ita per illum textum tenet ex-
pressè Abb. consil. 101. num. 6. col. 5. ante med.
vers. Sed episcopus, lib. 2. vbi disertis verbis ait
Episcopum Ecclesiæ matrimonialiter obligatum
non posse durante priori vinculo consentire alte-
ri matrimonio spirituali; aliàs contingeret adul-
terium spirituale. Idipsum patet in cap. Proxi-
mo, supra eod. in §. Nos intuentes, vbi episcopus
electus priori vinculo perdurante dicitur non
posse ad secundam Ecclesiam canonicè conse-
crari adhuc coniugaliter alteri alligatus. Quod
idem est ac si dixisset: non potest quis eodem
tempore habere spiritualiter duas vxores. Ideò-
que quamdiù est priori vinculo alligatus, non
potest contrahere cum secunda.
110 Rationes autem sunt infrascriptæ. Prima ra-
tio est, quia per translationē Episcopus intitula-
tur in secunda Ecclesia; cum translatio, sicut ele-
ctio sit modus Ecclesijs prouidendi, vt notat
glos. Io. Andr. Bellam. Card. Butr. & Abb. supra,
in rubr. Sed per electionem vtique contrahitur
ab electo spirituale coniugium, vt in cap. 1. & 2.
supra eod. & in d. cap. Cum inter Canonicos, de
elect. ergo & per translationem.
111 Secunda ratio, quia alioquin Episcopus trans-
latus nullius Ecclesiæ esset sponsus, non vni-
uersalis ecclesiæ, quia illius sponsus est Papa,
non episcopus, c. Quoniam, de immun. eccles.
ibi, [Nos iustitiam nostram, & ecclesiæ sponsæ no-
stræ,] &c. & notat Turrecr. in cap. Sicut alterius,
num. 3. 7. q. 1. quidquid contra scripserit Abb. in
prælleg. q. 1. num. 15. col. 14. post princ. vers. Et
aduerte. Non primæ ecclesiæ particularis, quia
ab illius vinculo fuit absolutus per translationem
vt hic, & in c. 1. & 2. supra cod. Non secundæ, si
cum illa spirituale coniugium non contraheret.
absurdum autem esset vt quis esset Episcopus
alicuius Ecclesiæ, & nullius ecclesiæ esset Spōsus.
112 Tertia ratio, quia Episcopus translatus quoad
primam ecclesiam habetur pro mortuo, argum.
l. Actione, §. Publicatione, ff. Pro socio, §. Ecce
in quibus, & ibi Archid. 7. q. 1. Ergo quoad se-
cundam ecclesiam perinde haberi debet ac si à
principio fieret illius Episcopus. Quo casu non
esset dubium quin eidem sociaretur spirituali
coniugio, vt hic, & in d. cap. Sicut vir, & c. Sicut
alterius, cum concord.
113 Quarta ratio, quia si Episcopus ad secundam
ecclesiam translatus obiret, vtique ecclesia dice-
retur viduata, vt in c. proximo, vers. Cum non
intelligatur. Hoc autem indicat cum illa præ-
114 cessisse spirituale matrimonium; alioqnin vidua
esse non posset, si virum non habuisset, vt in cap.
Vidua, & ibi gl. 1. 34. dist.
115 Quinta ratio, quia in tantum Prælati dicuntur
ecclesiæ Sponsi, in quantum vt Dei ministri exte-
rius cooperantur aut prædicationis verbo, aut
dispensatione Sacramentorum ad generationem
filiorum spiritualium, quos non sibi, sed Christo
generant, vt docet S. Thomas in tract. suo contra
impugnantes religionem relatus à Turrecrem. in
116 d. cap. Sicut alterius, num. 3. vers. Est autem pro
pleniori notitia: propriè enim solus Christus est
ecclesiæ Sponsus, cap. Ecclesiæ meæ, vers. Ipsa
enim ecclesia, 97. dist. Extrauag. Vnam sanctam,
de maior. & obed. Concil Trident. sess. 22. de
sacrif. Missæ c. 1. ibi, [dilectæ sponsæ suæ ecclesiæ.]
Sed Episcopus translatus eodem modo tenetur
cooperari in secunda ecclesia, quo tenebatur in
prima; quia cum secundæ curam gerat, adstrin-
gitur præcepto diuino oues suas verbi diuini præ-
dicatione, & Sacramentorum administratione
pascere, c. Ephesijs, 43. dist. c. Qui episcopatum,
8. q. 1. c. Præcipuè, 11. q. 3. & habetur in Conci-
lio Tridentino, c. 1. sess. 23. Ergo est Sponsus se-
cundæ ecclesiæ, quemadmodum fuit primæ.
117 Sexta, & vltima ratio. Si Episcopus cederet
Episcopatui, aut deponeretur Summi Pontificis
auctoritate, & postea alteri ecclesiæ præficeretur;
negandum non esset quin interim contrahe-
ret cum secunda spirituale coniugium. Ergo
idem dicendum si per translationem secundæ
ecclesiæ præficiatur, qui à vinculo prioris eccle-
siæ æquè absoluitur per translationem, ac per
cessionem, vel depositionem, vt in c. præcedenti.

Ex quibus censeo Episcopum rursus contra-
here matrimonium spirituale cum ecclesia ad
quam transfertur, & ita tenent expressè. Ioann.
Monac. in c. Generali, num. 13. de elect. lib. 6. &
Io. Andr. in c. Quod ob gratiam, num. 2. vers. Item
vt dicit, de reg. iur. eod. lib. in Mercurial. dum
disertis verbis dicunt acquisitionem secundæ
sponsæ spiritualis fieri non posse absque libera-

tione à ptima, arg. cap. 2. & 4. infra de secundis
nupr. & translationem quantumcunque puram
intelligi sub conditione, si nuptiæ cum secunda
sequutæ fuerint, & idem tenet Abb. supracit. nu.
109. Atque hinc necessariò sequitur, vt inuitus
transferri non possit quoad hoc, vt sit Episcopus
secundæ ecclesiæ, cum matrimonium tam spiri-
tuale, quàm carnale sine consensu non possit
consistere, vt per Cardin. in d. c. fin. num. 10. in
14. quæst. vers. Pars prima probatur supra de
postul. Prælator. & latius ostensum est supra nu.
118 103. Et sanè si coniux esset absolutus à vinculo
matrimonij carnalis, vtique inuitus cogi non
posset ab ecclesia alteri nubere, dicente Apost. 1.
ad Corinth. 7. *Quod si dormierit vir eius, cui
vult nubat*, c. Sicut alterius 7. qu. 1. Ergo similiter
Episcopus per translationem solutus à vinculo
matrimonij spiritualis, ab ecclesia cogi non po-
test præcisè, vt alteri nubat.

Et huic opinioni videntur adhærere Io. Monac.
in d. c. Generali, n. 15. de elect. lib. 6. & Io. Andr.
in d. c. Quod ob gratiam, col. 2. n. 1. in fine, de
reg. iur. lib. 6. dum dicunt Papam ex causa trans-
ferre posse episcopum inuitum, saltem vt careat
prima, quasi sentiant secus dicendum esse quoad
hoc vt alligetur secundæ: eamque apertè am-
plectitur glossa vnica in c. Episcopus de loco 7.
qu. 1. vbi primò decidit Clericum, qui non vult
transire de minori ad maiorem, non posse cogi
ab episcopo, & mox subdit: hoc autem Papa po-
test, sed si ad alium episcopatum vocatus est Epi-
scopus, necessarius est consensus Episcopi, alle-
gat 71. dist. per totam, & cap. Archidiaconum
Florentinum, 85. dist. Atque ita clarè sentit glossa
Papam posse quidem transferre Episcopum in-
uitum, sed non quoad hoc vt præcisè alligetur
119 secundæ Ecclesiæ, nisi consentiat. Dixi *præ-
cisè*, quia forte cogi posset causatiuè ad instar
postulati, qui etsi dissentire valeat quoad hoc ne
possit inuitus beneficiari; tamen causatiuè potest
compelli consentire per subtractionem benefi-
cij, cap. Quæris, de ætat. & qualit. cap. Licèt ca-
non. in glos. in ver. Ipso iure de elect. lib. 6. & te-
net Cardin. in d. cap. fin. num. 10. vers. Dic dan-
do regulam, vbi etiam Abb. num. 12. supra de
postul. Prælatorum, & sic cogi potest, vt de no-
lente fiat volens, vt inquit glos. in cap. Omnis, in
ver. Coactè, 7. quæst. 1. At est text. in c. Displicet,
ver. Et tamen multi, 23. q. 4. Verum priusquam
translationi consentiat, non esset secundæ Eccle-
siæ Episcopus, & si semper esset nolens, non de-
beret cogi, vt dicit glos. in d. cap. Displicet, in
ver. Inuiti, per tex. in cap. In scripturis, 8. quæst. 1.
& notatur in c. Ante omnia, 40. dist. & in c. Ca-
nensis, 61. distin.

120 Venio ad tertium membrum principale, vide-
licet cum est dubium an Summus Pontifex Epi-
scopum transferat ex causa, nec ne. Et tunc
Bald. in l. Rescripta, num. 8. vers. Item omnia be-
neficia, C. De precib. Imper. offeren. distinguit
sic; aut Papa procedit prouidendo; & non cogi-
tur prouisus transire, quia præsumitur factum
eius fauore. Aut procedit iubendo; & cogitur
transire, quia præsumitur factum fauore Eccle-
siæ, cap. Omnis, 7. quæst. 1. Ad hoc faciunt no-
tata per Legistas in l. fin. C. Si contra ius, vel vti-
lit. publ. & in leg. Præscriptione, C. De precib.
Imper. offeren. & per Canonistas in cap. Quæ in
121 Ecclesiarum, supra de Constit. vbi communiter
volunt causam præsumi in Principe etiamsi agat
in his, quæ competunt alicui iure gentium; imò
& in his, quæ sunt de iure diuino, vbi solitum
est dispensari: & in proposito translationis tenet
Abb. in præcitata quæst. 1 num. 15. col. 13. circa
med. ver. Venio ad tertium membrum, vbi etiam
col. 3. num. 4. vers. Baldus verò, amplectitur su-
pradictam Baldi distinctionem. Quam etiam
122 sequitur Philipp. Prob. ad Io. Monach. in c. Ge-
nerali, num. 41. & 42. de elect. lib. 6. qui etiam
pro dicto Baldi allegat Feder. de Senis cons. 263.
Præsupposito, vbi tenet Monachum translatum
per Papam ad aliud monasterium intuitu perso-
næ posse ad primum monasterium redire sine li-
centia Papæ, secus si intuitu Monasterij.

Tempera tamen secundam partem distinctio-
nis Baldi, idest cùm Papa procedit iubendo, vt
respectu secundæ Ecclesiæ cogatur quidem Epi-
copus transire, non tamen præcisè, sed ad sum-
mum causatiuè per ea quæ dixi supra, num. 102.
& seqq. & num. 119.

123 Quod si quæras, quid iuris sit si non appareat
an Papa processerit prouidendo, vel iubendo,
vt si in litteris dicatur Episcopum Perusinum
ab Ecclesia, cui præest, ad Ecclesiam Ferrarien-
sem duximus transferendum; Respondeo in
hoc dubio translationem præsumi factam non
tantum fauore Ecclesiæ, sed etiam in gratiam
personæ; & sic de Episcopo non inuito iuxta opi-
nionem Calder. de qua supra num. 96. & conse-
quenter non induci vacationem primæ Ecclesiæ,
nisi post consensum præstitum ad secundam, ex
his, quæ dicta sunt supra à num. 91. vsque ad
num. 100.

DE AVTH. ET VSV PALLII.

Cap. Quia nos.

SVMMARIVM.

1 *ARchiepiscopus potest celebrare sine Pallio, & Sandalijs. & num. 5.*
2 *Pallium est Pontificale Archiepiscopi.*
3 *Sandalia sunt calceamenta purpurea, quibus vtuntur Episcopi.*
4 *Compagi sunt caligæ Episcoporum.*
5 *Episcopus an possit celebrare in Pontificalibus, & prædicare in aliena Diœcesi sine licentia Diœcesani. & num. 12.*
6 *Et quid si Pontificalia habeant mixtionem iurisdictionis, vel officij, & num. 12.*
Et quid post Concilium Tridentinum. num. 9. & 14. & 18.
7 *Pallio non vtitur Archiepiscopus in Diœcesi aliena etiam de licentia Diœcesani, nisi super hoc sit priuilegiatus.*
8 *Pallij vsus strictior est quàm Pontificalium.*
9 *Pontificalia exercere non potest in alterius Diœcesi Episcopus vtcunque priuilegiatus sine Ordinarij licentia, & in personas eidē Ordinario subiectas.*
10 *Idem in locis nullius Diœcesis.*
11 *Episcopus an in Ecclesijs monasteriorum exemptorum*

rum intra ſuę Diœceſis fines exiſtentium, inuitis earumdem Eccleſiarum Regularibus in Pontificalibus celebrare, ac prædicare poſſit. & n.ſeqq. vſque in finem.
13 *Miſſa celebratio in Pontificalibus non eſt iuriſdictionis, ſed honoris, & præeminentiæ.*
15 *Exempta loca quamuis ſint in Diœceſi cenſentur tamen ac ſi eſſent extra Diœceſim. & num.17.*
16 *Procedit quoad Iuriſdictionem contencioſam, non quoad voluntariam. & num.ſeq.*
17 *Pontificalia habentia mixturam Iuriſdictionis, vel officij Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto ſuæ Diœceſis.*
Regulares reſiſtentes Epiſcopo exercere volenti Pontificalia in eorum Eccleſijs non ab ipſo Epiſcopo, ſed ab eorum Superioribus Regularibus ſunt compellendi.

1 QVIA NOS. Sine Pallio, & Sandalijs poteſt Archiepiſcopus celebrare.
Hoc dicit, Io.Andr. Bald. Butr. Cardin.
Anchar. Imol. Abb. & Ioan. de Anan.
2 Pallium eſt Pontificale Archiepiſcopi, cap. Niſi,
ſupra eodem, & poſt Paulum de Eleaz. notat
Anch. in Clem.2. num 3. verſ. Circa vſum Pon-
3 tificalium, de priuileg. Et Sandalia ſunt calceamenta purpurea, vel depicta, quibus vtuntur
Epiſcopi, vt dixit Petr. de Sampſone, & poſt
eum Ioan.Andr. hic num.2.Bellam.in princip. &
4 Abb. num. 1. Alibi dicuntur Compagi, vt in
cap.Nonnulli, §. Compagis, 93. diſt. & dicit ibi
gloſ.Compagos eſſe ſandalia, ſeu caligas Epiſcoporum. Diuiditur in duas partes. In prima
deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Inquiſitioni*.
5 In textu ibi, *In aliena diœceſi*. Nota Archiepiſcopum poſſe celebrare ſine pallio, & ſandalijs etiam in diœceſi aliena, quod intelligit gloſ.1.de licentia Epiſcopi diœceſani, aliàs ſecus, quia non debet ponere falcem in meſſem alienam, c. Scriptum eſt,6.q.3.cap. Nullus Primas,9.qu.2.& concordant Vincent. & Tancred. hic relati ab Hoſt. in princip. Priuatim verò, vt ſubdit gloſ. celebrare poteſt etiam ſine licentia, vt cap. Tuæ, de cler. Peregr. & diœceſanus debet illum inuitare, cap.Epiſcopi, vel Presbyteri,7.qu.1.Atque ita ſentit gloſ.Archiepiſcopum non poſſe in diœceſi aliena celebrare publicè, vel ſolemniter ſine diœceſani licentia. Sed Innocentius hic in princip. in verb. Aliena, dicit Epiſcopos in diœceſibus alienis etiamſi de licentia diœceſanorum celebrent, non vti Pontificialibus, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati. Allegat cap.Ad ſupplicationem, de renunciat. & pro opinione Innoc. fortiter facit tex. in Clem. 2. de priuileg. in quantum ex priuilegio Archiepiſcopis, & Epiſcopis vſum Pontificalium concedit in locis exemptis, ex quo deducitur, vt ſine ſpeciali iuris permiſſione non potuiſſent illis vti, vt ibi per Anchar. in 2. notab. Et ſi non potuiſſent in locis exemptis ſuæ prouinciæ, vel diœceſis, multo minus extra ipſa. Præterea ibi expreſsè habetur vſum Pontificalium competere Archiepiſcopo intra prouinciam, & Epiſcopo intra diœceſim? ergo non extra. Verum Hoſt. hic in princip. in eodem verb. In aliena, tenet etiam in Pontificalibus, & ſine licentia diœceſani poſſe epiſcopum iure ſuo celebrare, ſicut ſeruat generalis conſuetudo, & etiam prædicare, niſi ſpecialiter prohibeatur, remittens ad notata in c. Cum ex iniuncto, infra
6 de hæretic. Sed gloſ. magna circa finem in Clemen. 2. de priuileg. reducit iſtas opiniones ad concordiam hoc modo, videlicet, aut loquimur de ſimplici vſu pontificalium abſque mixtura iuriſdictionis, vel officij, puta celebrando, vel prædicando: & hoc caſu vera ſit opinio Hoſtien. vt ſcilicet ſine licentia vti poſſit, niſi prohibeatur, vt ipſemet declarat loco cit. Aut loquimur de pontificalibus cum mixtura iuriſdictionis, vel officij, puta ordinando, degradando, chriſmando, vel ſimilia faciendo: & tunc ſit vera opinio Innocentij, vt talia exercere non poſſit, vt 9.q.3. per totam. Si tamen circa illorum exercitium haberet licentiam diœceſani: tunc vti poſſet pontificalibus ſecundum gloſſam, & in hoc dif-
7 ferunt pontificalia à pallio, quo non vteretur
Archiepiſcopus in aliena prouincia etiam de licentia illius, ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet priuilegiatus, cap.ex Tuarum ſupra eodem.
8 Strictior eſt enim vſus pallij, quàm pontificalium,
vt ibidem patet, & in c.primo, & ſecundo, & c. Ad honorem ſupra eodem, & declarat glo. præalleg.in d. Clemen.2. vbi etiam Anchar. num.3. in fine.
9 Cęterum iſtas opiniones partim ſuſtulit, & partim declarauit ius nouiſſimum Concilij Tridentini ſeſſ.6. cap.vltim.quo ſtatutum eſt, vt nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum; & ſi ſecus factum fuerit, epiſcopus ab exercitio pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi. Nam qua parte hoc decretum prohibet exercitium pontificalium in alterius diœceſi niſi de Ordinarij licentia, videtur reprobaſſe opinionem Hoſtienſis adſtruentis id licere ſine licentia diœceſani: niſi dixeris Concilium poſſe intelligi, de exercitio illorum pontificalium, quæ habent mixturam iuriſdictionis, vt innuunt illa verba: *In perſonas eidem ordinario ſubiectas*. Nec non illa; *ſic ordinati ab executione ordinum, &c.* Quæ quidem pontificalia etiam Hoſtien. cenſuit exerceri non poſſe in diœceſi aliena. Dum verò Concilium permittit de licentia ordinarij exercitium pontificalium etiam ordinando, apertè ſuſtulit opinionem Innocentij, quatenus aſſeruit, nec de licentia Diœceſani Epiſcopum poſſe huiuſmodi Pontificalia exercere in diœceſi aliena, niſi ſpecialiter ſuper hoc ſit priuilegiatus. Demum in eiſdem verbis: *& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas.* Concilium declarauit opinionem gloſſæ, videlicet vt poſſit quidem Epiſcopus exercere Pontificalia etiam chriſmando, & ordinando de licentia Diœceſa-
10 ni, dummodo tamen id faciat in perſonas eidem
Ordinario ſubiectas. Et quod dixit Concilium de exercitio Pontificalium in alterius diœceſi, idem intelligas in locis, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, vt ſcripſi in cap. Nullus, num.52. de Parochijs, & adde quæ habentur in cap.2. ſeſſ.14.
11 NVNC QVÆRO an Epiſcopus in Eccleſijs
monaſteriorum exemptorum intra ſuæ diœceſis fines exiſtentium, inuitis earumdem Eccleſiarum Regu-

Regularibus in pōtificialibus celebrare, ac prædicare possit.

12 Videtur respondendum posse. Nam de iure
communi, etsi controuersum sit inter Doctores
an Episcopus possit celebrare in Pontificalibus
extra diœcesim siue licentia diœcesani loci, cum
Innoc. hic putet non posse, Hostiensis verò sen-
tiat oppositū, vt fusè ostensum est supra à nu. 5.
& Hostiensis opinionem communiter videantur
sequi DD. in Clem. 2. de priuileg. attestantes id
obseruari ex consuetudine quando Episcopus
vtitur Pontificalibus sine vlla mixtione iurisdi-
ctionis vel officij, vt post glos. ibi in verb. etiam
celebrare, notant Paulus Eleazar. & Petr. de
Anchar. nu. 7. Ioan. de Imol. num. 12. Abb. nu. 4.
& cæteri omnes. Tamen nullus dubitat quin
episcopus in loco suæ diœcesis exempto possit
in Pontificalibus absque illius licentia celebrare.
De hoc enim est textus expressus in dict. Clem. 2.
§. Simili, de priuileg. Nam cum textus in prin-
cipio indulsisset Archiepiscopo, vt in locis suæ
prouinciæ exemptis posset pontificaliter cele-
brare, postea subiunxit: [simili modo concedi-
mus episcopo, vt in locis eisdem (scilicet exemp-
tis) suæ diœcesis possit populo benedicere, audi-
re diuina officia, & ea etiam celebrare.] idest
pontificaliter, vt innuunt illa verba, *simili mo-
do*; & ponderat glossa magna in princip. Imol.
num. 12. & Bonifacius de Vitalinis nu. 13. & 17.
13 Et ratio est, quia cùm hæc celebratio in pontifi-
calibus respiciat honorem, & præeminentiam,
non autem iurisdictionem, conceditur episcopo
intra suam diœcesim in loco etiam exempto
propter reliquias præcedentis subiectionis ante
exemptionem, quæ multum operantur, argum.
l. Cum quis, §. Primò, ff. De solutionis, l. Seruos,
C. De quæstionibus, & notat Vitalin. in dicta
Clement. 2. num. 4. Neque propterea violantur
exemptorum priuilegia, quæ salua manent in
cæteris absque eo quod ex tali celebratione ali-
quid iuris acquiratur episcopo in præiudicium
exemptorum, vt habetur expressè in d. Clemen.
in fin. & notat Vitalin. ibidem num. 27.

Et in hac facultate episcopo competenti de
iure, vt possit Missam pontificaliter celebrare in
locis suæ diœcesis exemptis includitur etiam
facultas sermonem habendi ad populum, & præ-
dicandi, vt apertè supponitur per Vitalin. ibid.
num. 66. & satis colligitur ex dicta glos. magna,
vbi loquens de nudo vsu pontificalium absque
iurisdictione ita exemplificat, scilicet Missam
celebrando, & prædicando, eamque ibi sequun-
tur omnes Doctores.

14 Nec obstat si dicatur hæc quidem esse vera de
iure communi, sed diuersum ius inductum esse
decreto Tridentini Concilij in d. c. 5. sess. 6. quo
prohibetur episcopis Pontificalia in alterius diœ-
cesi exercere sine licentia ordinarij loci, vt fusiùs
15 dictum est supra num. 9. Nam loca exempta, etsi
sint in diœcesi, censentur tamen vt loca extra
diœcesim existentia, vt notat Petr. de Vbald. in
tract. de Canon. Episcop. & Parochial. c. 6. q. 4.
num. 11. vbi ait monasterium exemptum in diœ-
cesi existens æquiparari monasterio existenti ex-
tra diœcesim. Si igitur Concilium prohibet exer-
ceri Pontificalia extra diœcesim: ergo prohibere
censetur etiam in locis exemptis, quæ æquipa-
16 rantur locis extra diœcesim existentibus, Hoc
inquam non obstat, nam respondetur loca exem-
pta, etsi non dicantur de diœcesi, esse tamen in
diœcesi, vt probatur in cap. Cum Episcopus, ibi,
in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, de offic.
ordinar. lib. 6. & in d. Clem. 2. de priuileg. vbi
hoc tenent Zenzel. & Lap. Abb. num. 2. & post
eos Petr. de Anchar. in princ. & Cardin. in §. Si-
mili, in 4. q. Abb. in cap. Apostolicæ, n. 3. de
donation. Rota decis. 207. num. 2. par. 2. diuers.
Ideoque huiusmodi loca exempta reputantur ex-
tranea, seu extra diœcesim quoad iurisdictionem
contentiosam, cum non subsint iurisdictioni epi-
scopi, sed non quoad ea, quæ sunt voluntariæ
iurisdictionis, vt post Guillel. de Monte Laudun.
notat Imol. in præalleg. Clem. 2. n. 3. super gloss.
17 in verb. Cruccm, & ibi etiam Vitalin. num. 31. vbi
ait in locis exemptis non posse Episcopum exer-
cere potestatem, & iudicium, sed bene posse vti
insignijs honoris, & deuotionis, vt in d. Clem. 2.
Sic ergo ea regula quod locus exemptus æquipa-
ratur loco extra diœcesim non est indistinctè ve-
ra, sed tamen quoad certos effectus, vt optimè
deducit Felin. in cap. Gratum, num. 2. in fin. de
off. ordinar. & ad propositum quæstionis nostræ
æquiparatio procedit quoad iurisdictionē, quam
episcopus exercere non potest in locis suæ diœce-
sis exemptis, sicut nec in locis extra diœcesim,
vt cap. Luminoso, 18. q. 2. & d. cap. Cum Episco-
pus, de off. ord. lib. 6. sed non quoad insignia
honoris, quæ potest deferre, & eis vti vbique in
sua diœcesi, etiam in loco exempto, vt habetur
in sæpius citata Clem. 2. de priuileg. & propterea
18 dum Concilium Tridentinum in d. cap. 5. sess. 6.
prohibet ne in aliena diœcesi Episcopus Pontifi-
calia exerceat, censebitur etiam prohibere ne
illa exerceat in locis exemptis, si illa Pontifica-
lia habeant mixtionem iurisdictionis, vel officij,
vt si ordinet, degradet, chrismet, vel similia faciat:
nam quoad prædicta vera est æquiparatio, vt lo-
cus exemptus perinde habeatur ac si esset extra
diœcesim. Secus autem est si tamen Pontificalib⁹
vtatur prædicando, & Missam celebrando, quia
tunc quoad hæc insignia absque iurisdictione lo-
cus exemptus non æquiparatur loco existenti ex-
tra diœcesim, vt elicitur ex gl. magna in eadem
Clem. 2. & fusiùs dictum est supra n. 6.

Quibus accedit quod Concilium non sine my-
sterio vsum est illis verbis: [Nulli Episcopo liceat
Pontificalia exercere in alterius diœcesi:] nec di-
xit extra diœcesim, innuens propterea se noluis-
se prohibere, quin Episcopus exerceret Pontifi-
calia in locis exemptis: nam etiamsi loca exem-
pta dicerentur esse extra diœcesim secundum opi-
nionem Imolæ in d. Clem. 2. nu. 3. tamen non di-
cuntur esse in aliena diœcesi; & sic Episcopus in
eis Pontificalia exercens non potest dici in alte-
rius diœcesi ea exercere; & sic non habet locum
prohibitio Concilij.

19 Id tamen est animaduertendum, quod si exem-
pti indebitè restiterint Episcopo quominus in
eorum locis Pontificalia exerceat, non poterunt
propterea ab eodem Episcopo puniri, sed ipsum
oportebit agere coram superiore exemptorum, vt
eos cogat permittere, arg. c. Nullus, de iurepatr.
& tradunt in d. Clem. 2. Lapus n. 3. Card. in §. Sic
tamen, n. 5. & reliqui omnes.

DE

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Ex Transmissa.

S V M M A R I V M.

1 *REnuncians beneficio suo expressè, vel tacitè, illud repetere non potest.*
2 *Abbates ex consuetudine alicubi dicuntur Rectores Ecclesiarum saecularium.*
3 *Et alibi reperiuntur Abbates saeculares.*
4 *Et multis in locis Consules, & Rectores artium Abbates appellantur.*
5 *Sed Abbas propriè est caput Monasterij Monachorum.*
6 *Infirmus potest vouere, & profiteri, nisi sit extra mentem.*
7 *Renunciare beneficio intelligitur eo ipso, quod quis aufert bona collata Ecclesiae, in qua est beneficiatus, & habitum probationis assumit, licèt professio non sequatur. & num.8.*
Et quid post Concilium Tridentinum. num.9.
8 *Intellectus cap. Beneficium de Regular, lib.6.*
10 *Clericus bona à se collata Ecclesiae in qua est beneficiatus, auferre potest, & secum in monasterium transferre.*
11 *Priuatus beneficio, & postea nouiter receptus non recuperat primaeua iura.*
12 *à Priuatione ad habitum non datur regressus, & num. 13.*
Fallit si habitus non est omnind extinctus, sed tantum velatus. dicto num. 12.
13 *Ius renunciatione sopitum non reuiuiscit.*

1 EX TRANSMISSA. Qui renunciauit beneficio suo expressè vel tacitè illud repetere non potest, hoc dicit secundum Ant. de Butr. & Ioan. de Imol, sed Abbas Antiq. summabat sic, Qui ad sui petitionem licentiatus transit ad aliam ecclesiam, ius perdit, quod habebat in prima. Diuiditur in duas partes. Prima ponit querelam, Secunda prouidet, ibi. *Verum quoniam*.

2 Nota primò ibi, *Abbatis de Ceprano*, Praelatos, seu Rectores Ecclesiarum saecularium alicubi appellari Abbates. Nam iste Abbas non erat monachus, quia Ecclesia erat saecularis, non autem Regularis, vt in glos. prima, & Laurent. dicit se ita didicisse à Clericis illius Ecclesiae, vt hic refert Io. Andr. n.13. Vnde Innoc. in princ. exponit verbum *Abbatis*, scil. clerici saecularis. Idē Host. in princ. Dominus, id esse iuxta consuetudinem Metropolitanae Ciuitatis, in qua Rectores saecularium ecclesiarum vocantur Abbates, secun-
3 dum Goffr. Vel iuxta consuetudinem aliarum ecclesiarum in quibus Abbates saeculares reperiuntur, vt est Abbas Sancti Felicis Valentini, & Abbas Claromonten. & in Hispania sunt multi tales Io. Andr. dict. num.13. dicit hoc esse vulgare Apulorum, Catalanorum, & Hispanorum.
4 Nec mirum, quia etiam Consules, & Priores Artiū multis in locis Abbates appellātur. Alciat. in l. Collegarum, ff. De verbor. significat. Item in Aragonia Rectores dicuntur Abbates, & eorum vxores dicuntur Abbatissae. Card. in Clem. Attendentes, §. Statuimus, in 5. quaest. de stat.
5 monach. Verum hae nuncupationes impropriè vsurpantur, quia Abbas propriè est caput monasterij Monachorum, vt 18. quaest. 2. per totam, cap. Cum ad monasterium, infr. de stat. monach. Colleg. Paduan. cons. 2. nu. 26. & seq. post consilia Cardin. vbi plura de antiquitate Abbatum, & Monachorum, de quo etiam per Caccialup. cons. 10. num. 5. & seqq. post Consilia eiusdem Cardinalis.

6 Secundò nota ibi, *Dum infirmitate laboraret*, per corporis infirmitatem non impediri actum voti, vel professionis; & sic validum est votum in infirmitate emissum, nisi tanta sit morbi vis, vt mentis alienationem inducat, vt cap. Sicut nobis, & ibi dixi num. 22. infra de regular. & in c. fin. de Success. ab intestat. & hic notant Host. in princ. In verb. Infirmitate, Io. Andr. num. 4. Butr. & Abb. in secundo notab. Quippe metus mortis siue proueniat ab intrinseco, & causis naturalibus, siue ab extrinseco, & causis liberis, nunquam irritat professionem, nisi fuerit incursus ad professionem extorquendam, iuxta terminos cap. Primus, infra de his quae vi met. caus. vt fusè probaui in cap. Si quis, nu. 81. & 82. infra de regularib.

7 Tertiò nota ibi, *Sibi petijt habitum Monasticum indulgeri*. Quod eo ipso quod quis habitum probationis assumit, & aufert bona à se collata Ecclesiae, in qua est beneficiatus, censetur beneficio renunciare, nec potest illud repetere, licèt professionem non emittat, de quo est casus notabilis, & apertus hic secundum veriorem intellectum: nam iste Clericus P. Rubeus erat Canonicus Ecclesiae Sancti Nicolai de Ceparano secundum glos. Bald. & Abb. in figuratione casus, Host. in princ. in verb. Clericus, & Io. Andr. numer. 3. in fin. Et in Ecclesia Sancti Saluatoris suscepit habitum monasticum (idest probationis secundum omnes) petijtque à prima Ecclesia bona illi collata sibi restitui, vt patet ibi; [ex quo ea, quae sibi contulerat ad petitionem suam resignauit eidem.] Et propter hoc censetur tacitè beneficio renunciasse, vt constat ex illis verbis: dicta ecclesia ab eo solura dignoscitur, praesumitur enim habuisse pro derelicta primam ecclesiam. Tum quia omnia bona eidem à se prius collata inde abstulit; tum quia in Religione habitum probationis assumpsit, secundum Innoc. n. 1. nec ibi expressè, vel tacitè professionem emisit: alioquin Papa non hortaretur Abbatem, & Clericos ecclesiae saecularis Sancti Nicolai, vt eum reciperent in socium, & in fratrem, vt accuratè obseruat idem Innoc. hic in fin. in verb. Recipiant, & tamen Canonicatum sic tacitè dimissum non recuperat, nec Praelatus ecclesiae, & socij coguntur eum amplius recipere, vt in text.

8 Sed his obstare videtur determinatio Papae in cap. Beneficium, de regularibus, vbi patet beneficium ingredientis religionem infra annum probationis nōn vacare, nec posse alteri conferri nisi ad id ipsius ingredientis accedat assensus, quia per hoc intelligitur beneficio renunciare, vel nisi professionem faciat expressam, vel tacitam, quae inducitur assumendo habitum professorum, vel habitum probationis cum proposito abso-

absolutè vitam mutandi. Iste autem clericus P. Rubeus expressè non consensit renunciationi beneficij sui: non enim audiendi sunt qui dicunt hunc clericum expressè renunciasse, quia hoc est diuinare, cum ex littera non colligatur: item nullam fecit professionem, vt supra proximè ostensum est. At responderi potest, imo hunc clericum consensisse renunciationi sui Canonicatus tacitè faciendo actum contrarium, scilicet repetendo bona quæ contulerat Ecclesiæ, vbi erat Canonicus, ex quo surgit tacita renunciatio; & propterea non potest beneficium repetere, & ita hic tex. concordat cum dicto cap. Beneficium, quia versamur in primo casu ibi excepto, prout bene declarat glos. ibidem in verb. assensus, Butr. hic num. 15. & Abb. num. 8. Quod nota secundum eos ad declarationem illius decretalis, quia dum inducit renunciationem beneficij ingredientis religionem, si ad id eius accedat assensus, hæc conditio verificatur in eo, qui facit actum, ex quo surgit voluntas renunciandi; per hoc enim inducitur tacita renunciatio, & beneficium potest alteri conferri, licèt professio non sequatur, & sic illud cap. concordat cum tex. nostro, quem propterea sic summat Cardinalis. Si ecclesia ad requisitionem eius, qui habet in ea beneficium, eidem volenti transire ad aliam ecclesiam, & transeunti resignat omnia, quæ dedit ecclesiæ primæ, per hoc intelligitur ab ea absolutus tanquam ex tacita renunciatione beneficij, maximè si transit ad Religionem, licet non profiteatur.

9 Verum hodie hoc non procedit, quia ex Concilio Tridentino sess. 25. de regul. cap. 16. in prin. non valet renunciatio beneficij infra annum probationis, nisi fiat cum licentia ordinarij infra duos menses proximos ante professionem: & nihilominus effectum non sortitur nisi sequuta professione, vt dixi in cap. Statuimus, infra de regular. vbi accuratè examinaui an, & quando tam de iure communi, quàm ex Concilio Tridentino beneficium vacet per resignationem expressam, vel tacitam eius, qui religionem ingreditur, & an possit alteri conferri infra tempus probationis, anve resignatio huiusmodi effectum sortiatur, professione non sequuta, ibi plenè videas à num 15. vsque ad nu. 22.

10 Quartò nota ibi, *ea quæ prædicta ecclesiæ S. N. contulerat*, Clericum beneficiatum in Ecclesia sæculati posse ad religionem transire, & bona quæ ipsi ecclesiæ contulerat, secum in monasterium transferre, quod diligenter nota, quia forte non reperitur alibi secundum Ant. de Butr in 4. notab. Imol. num. 5. & Abb. nu. 10. Couar. in c. 1. n. 29. de Testam. In oppositum tamen est glos. quæ reputatur singularis in cap. Vt lex continentiæ. in verb. Professi, 27. qu. 1. Sed tu teneas primam opinionem per ea, quæ in proposito scripsi in cap. Non est vobis, à n. 13. vsque ad nu. 21. infra de regular.

11 Vltimò nota ibi, *Non tanquam vnum de ecclesiis*, Clericum beneficio priuatum, & postea nouiter receptum non recuperare primæua iura, nec receptionem retrotrahi, vt ad ius pristinum

12 redintegretur. Butr. hic num. 10. Imol. nu. 7. Abb. num. 5. & est ratio, quia à priuatione ad habitum non datur regressus, l. Liber homo, ff. de stat. homin. si habitus sit omnino extinctus, vt hic, non autem velatus, l. In tantum, ff. de rer. diuis. Item vt

13 inquit Bald. hic num. 2. Ius renunciatione sopitum non reuiuiscit, & est simile in l. Solira prouidentia, C. de remiss. pignor. in l. Quæritur, §. Si venditor. ff. De Ædilit. edict. in l. Pactum ante hæredem, & in l. Tale pactum, §. Qui procurauit, ff. de pact. Facit text. in l. 1. §. 1. de decur. vbi à fortiori Decurio, qui ad tempus relegatur post tempus non recuperat primum locum, sed velut nouus in ordine venit.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Admonet.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiatus sine licentia Prelati sui beneficio renunciare non potest. & n. 4.*

2 *In beneficij demissione requiritur illius authoritas, quæ requiritur in beneficij assecutione. & n. 4.*

3 *Consilium quandoque ponitur pro consensu, vel authoritate.*

4 *Renunciare beneficio suo non potest Clericus sine licentia Episcopi diœcesani.*

5 *Iurisdictiones sæculares nemo potest propria authoritate adiutis, nec adeptis renunciare, nisi in manibus superioris.*

6 *Renunciatio beneficij facta sine superioris authoritate non tenet, etiam in præiudicium renunciantis.*

7 *Nec impedit eum agere contra intrusum in beneficio sic renunciato.*

Possessio tamen amittitur. ibid. vers. Aduerte.

8 *Electus ad secundam Ecclesiam non potest se transferre sine licentia Episcopi, ad quem pertinet prima Ecclesia.*

Licet contrarium seruetur de facto. n. 11. vers. Verumtamen.

9 *Et si transierit, ab eod. reuocari potest. & n. 10.*

10 *At si monitus non redeat est excommunicandus.*

11 *Et quando secundæ Ecclesiæ de alia persona sit prouidendum.*

12 *Transiens ad secundam Ecclesiam sine licentia superioris, non est ipso iure priuatus prima, sed priuari potest infra sex menses: secus si transeat cum licentia.*

13 *Beneficiatus vt transeat ad aliam ecclesiam eiusdem diœcesis, sufficit consensus tacitus Prælati; sed si sit alterius diœcesis, requiritur expressus.*

14 *Prælati inferioris licentia requiritur ad hoc vt Clericus ei subiectus transire possit ad aliam Ecclesiam.*

15 *Clerici in ordinatione adscripti seruitio Ecclesiæ non debent eam deserere sine licentia Episcopi, quamuis non sint intitulati. & n. 37.*

16 *Hospitalium administrationem laici non possunt suscipere, nec susceptam deserere sine diœcesani licentia.*

17 *Beneficiatus transire potest ad Religionem licentia petita, licèt non obtenta.*

Intellectus c. Licet, de regular. ibid. & n. seq.

18 *Cautela ad dimittendum beneficium inuito Episcopo.*

19 *Electio ad Ecclesiam, quam obtinet Nouitius, etiam ipso consentiente, non valet: collatio secus, & quæ sit ratio differentiæ.*

Electus

20 *Electus ad secundam Ecclesiam potest electioni de se facta consentire sine superioris licentia, & eum eligentes non peccant.*
21 *Fallit in Episcopo, qui non potest eligi, sed postulari.*
22 *Electioni de Clerico facta ad secundam Ecclesiam, si Episcopus prima Ecclesia malitiosè renuat consentire, per superiorem est cogendus.*
23 *Beneficiatus an possit beneficium dimittere acceptando aliud beneficium compatibile, siue incompatibile contra voluntatem superioris primi beneficij. & n. seq. vsque in fin.*
24 *Renunciatio beneficij an fieri possit sine authoritate superioris.*
25 *Quid de beneficijs curatis.*
26 *Et quid in beneficijs simplicibus personalem residentiam requirentibus.*
Et quid in non requirentibus residentiam, n. 28.
Et quid si Clericus ad illius titulum fuerit ordinatus. ibid. vers. Modo.
27 *Feudatarius obstrictus certo seruitio, non potest inuito domino feudum renunciare.*
29 *Æqualitas est seruanda in actibus vltro citroque obligatorijs.*
30 *Ordinatus ad titulum patrimonij de iure communi non potest inuitus detineri in diœcesi.*
31 *Secus post Concilium Tridentinum.*
32 *Renunciari non potest beneficium sine licentia superioris propter eius præiudicium.*
34 *Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi ad residentiam in diœcesi. & n. 37.*
35 *Beneficium non confertur in inuitum quando agitur de commodo ipsius contradicentis tantum.*
36 *Renunciare liberè potest Clericus non habens alias ligatas.*

1 ADMONET. Beneficiatus sine licentia
Prælati sui Beneficio renunciare non
potest. Hoc dicit. Et primò ponit pro-
hibitionem. Secundò transgressionem
puniri præcipit: ibi, *Quod si quis*.
2 Nota primo ibi, *absque assensu tuo*: eius autho-
ritatem requiri in dimissione beneficij, quæ re-
quiritur in illius assecutione, vt hic per Bald. in
primo not. Vnde is demum potest authoritatem
præstare renunciationi, qui potest inuitum desti-
tuere vt dixerunt Domini de Rota dec. 573. in-
cipien. Quidam Cardinalis, aliàs 14. num. 3. de
renunciat. in antiquis, ex not. per Innoc. & DD.
in c. Quod in dubijs, inf. eod. & hic iunge quod
dicam infr. n. 4.
3 Secundò nota, ibi, *Te dimittere inconsulto*.
Consilium aliquando poni pro consensu, vel au-
thoritate, vt hic per Butr. num. 5. & 6. & Cardin.
in 3. not. Non enim ad beneficium dimitten-
dum sufficit Prælatum consulere, sed oportet il-
lius consensum obtinere, dict. c. Quod in dubiis,
infra eod. Hostien. hic nu. 15. & Ioan. Andr. n. 8.
in ver. inconsulto. Quod nota pro intellectu de-
creti Concilij, cap. 16. sess. 23. vt dicam infra in
tertia ampliatione num. 14.
4 Vltimò nota quod dictum est in summario, vi-
delicet Clerici non posse beneficio suo renuncia-
re sine licentia Episcopi diœcesani: & ita hic est
casus, secundum Io. Andr. cui consentiunt Bald.
Bellam. Butr. Cardinal. & omnes, concordat. c. 1.
& 2. 63. dist. & c. 1. 53. dist. Et est ratio, quia om-
nis res, per quascunque causas nascitur, per eas-
dem dissoluitur, cap. 1. infra de regul. iur. & l. Ni-
hil tam naturale, ff. eod. & quoniam beneficium
Ecclesiasticum obtineri non potest sine institu-
tione canonica illius Prælati, ad quem collatio
pertinet, vt supra in c. proximo, idcirco nec po-
test renunciari sine eiusdem Prælati licentia, vt
hic, & in c. Cum & plantare, §. In ecclesijs, in-
fra de priuileg. facit tex. in c. Verbum, de pœnit.
dist. 1. ibi, Dominus par ius & soluendi esse voluit,
5 & ligandi. Idem dicunt Legistæ de iurisdictioni-
bus sæcularibus: nam sicut non potest quis pro-
pria authoritate illas adipisci, ita nec adeptas
renunciare, nisi in manu Superioris, l. Legatus
Cæsari, ff. de offic. Præsid. & hic notat Bald. in
primo not.
6 Ampliatur primò hæc conclusio, vt renun-
ciatio facta sine authoritate Superioris vsq; adeo
sit irrita, vt nec sustineatur in præiudicium re-
nunciantis, vt c. Quod in dubijs, c. Nisi cum pri-
dem, & c. final. infr. eod. & cap. 1. 17. qu. 2. & glos.
vn. quæ oppositum tenuit in d. c. Quod in dubijs,
& in cap. Quod Dei timorem, in ver. Ministrares,
infra de stat. Monachor. non est vera; & eam
7 reprobant ferè omnes Doctores, vt ibi testatur
Abb. num. 4. Ideoque renunciatio facta in mani-
bus non habentis potestatem admittendi resi-
gnationem non obstat agenti contra intrusum in
beneficio per se renunciato, vt decidit Rota de-
cis. 3. Quidam primus in data, de renun. in anti-
quior. & sic renuncians habet verum ius in be-
neficio, & remanet in eo intitulatus, iuxta ve-
ram opinionem Innoc. in dict. cap. Quod in du-
bijs, vt dixit Rota in Antiquior. decis. 4. Quidam
Cardinalis, nu. 2. vers. Et licet etiam in eius præ-
iudicium. Nec beneficium vacat, Put. decis. 420.
lib. 3. Caputaq. decis. 45. par. 1. Mohed. dec. 22.
de renunciat. aliàs 135. Aduerte tamen, quia hu-
iusmodi renunciatio nō præiudicat cedenti quo-
ad titulum, & proprietatem: secus quoad pos-
sessionem, quia perditur tanquam nihil habens
spiritualitatis, c. final. infra eod. & declarat Cas-
sador. decis. 2. num. 3. de renunc. post Innoc. in
dict. c. Quod in dubijs, num. 1. & Abb. nu. 8. Rota
decis. 519. nu. 2. par. 1 Diuers.
8 Ampliatur secundò eadem conclusio, vt pro-
cedat etiam in electo ad secundam ecclesiam,
nam etsi talis possit eligi, & electioni de se factæ
consentire, vt dicam infra in secunda limitatio-
ne n. 20. non tamen potest se effectualiter trans-
ferre sine licentia, vt hic, & 71. distin. per totam,
secundum Hostien. hic num. 15. vers. Hoc etiam
notandum Io. Andr. num. 13. eod. vers. Bellam. n. 1.
9 & Butr. num. 11. Alioquin reuocari possunt, & si
admoniti non redierint, sunt excommunicandi,
cap. Si qui vero, & cap. seq. 7. qu. 1. & hæc est ca-
nonica vltio de qua loquitur hoc cap. in fin. se-
10 cundum glos. vlt. & liberum erit Episcopo, ad
quem pertinet prima Ecclesia, quo ad substitutio-
nem, & alia spiritualia prouidere, & cum, qui
transiuit reuocare ad primam ecclesiam, vel po-
tius eum non licentiare, sed in prima ecclesia
retinere, cui non præiudicat illius transitus, cap.
Quod in dubijs, infra eodem, secundum Innocen.
11 hic num. 1. vers. Est tamen licitum. Quo fit, vt
habens ius eligendi, vel præsentandi ad secun-
dam Ecclesiam, non statim debeat eligere, vel
præsentare, sed antea perquirere ab episcopo an
ratum habeat illius transitum, qui si ter chari-

tatiuè monitus sufficienter respondere noluerit, ex tunc infra sex menses fiat electio, arg. c. fin. supra de elect. & cap. 1. infra de supplen. negligen. Prælator. Quod intelligit Io. Andr. num. 13. circa fin. si requisitio non fuit morosa, vt in dict. c. fin. Vel certè Prælatus secundæ ecclesiæ poterit ipsimet electo modicum tempus præfigere, infra quod à primo diœcesano licentiam obtineat, quo elapso, & licentia non obtenta, erit secundæ ecclesiæ de persona alia prouidendum, arg. c. Quoniam frequenter, §. Si vero aliter, infra, vt lit. non contestar. cap. Quia nonnulli, c. Relatum, & c. final. de Cleric. non resid. secundum Innoc. hic num. 3. Hostien. num. 15. vers. Hoc etiam notandum. Ioan. And. num. 13. eod. vers. & notatur in
12 cap. Cum in cunctis, supra de elect. Nec obstat, cap. De multa, infra de præben. vbi per transitum ad secundam vacat prima ipso iure. Quoniam secundum Hostien. & Ioan. Andr. illud intelligitur quando transit de licentia Prælati; alioquin non vacat prima, licet ea priuari possit, vt cap. penult. & fin. infra de Cleric. non resid. & hoc infra sex menses, vltra quos beneficium vacare non debet, c. 2. de concess. præb. Nam ipsis elapsis diœcesanus videtur translationem tacitè ratificasse, & consentit Butr. num. 12. licet Cardinal. contra num. 1. in 3. oppos. & in 4. quæst. Nam secundum eum quamuis hoc casu non vacet beneficium respectu Superioris, qui nō consensit; vacat tamen quoad eum, qui secundum beneficium assequitur. Verumtamen vt subdunt Host. nu. 15. circa fin. & Ioan. Andr. num. 16. etsi prædicta de iure scripto vera sint; tales tamen quotidie sine licentia eliguntur, & electioni de se factæ consentiunt, se transferunt, & recipiuntur, & ex quo sic translati recepti sunt ad Prælaturam, siue Rectoriam ecclesiæ cum cura, priora beneficia, quæ habebant similia, ipso iure intelliguntur vacare; quæ tamen, & plerumque de facto retinent. Et ita, vt ex his colligit Cardin. in 4. quæst. hoc cap. Non est in obseruantia. Nam Superiores non curant vt beneficiati recedant de beneficijs, quin potius contenti sunt, vt possint alijs conferre. Sed his omnibus, secundum eos, potest non improbabiliter responderi. Multa per patientiam tolerantur, &c. cap. Cum iam dudum, in fin. in-
13 fra de præben. Aduerte tamen, quia de iure si Clericus transeat ad aliam ecclesiam eiusdem diœcesis sufficit tacitus consensus Prælati sui; sed si alterius diœcesis, requiritur expressus, secundum Tancred. & Vincentium hic, cum quibus transeunt Host. num. 13. vers. Sed si in eod. episcopatu Ioan. Andr. num. 5. Butr. num. 8. Cardin. in 9. qu. & Anchar. in 2. not.

14 Ampliatur tertiò prædicta conclusio, vt vendicet sibi locum etiam in Clericis inferiorum Prælatorum, vt Abbatum, & consimilium, sine quorum consensu ecclesias dimittere non debent c. 1. & 2. 63. dist. & c. 1. 53. dist. gloss. vlt. hic, Ioan. Andr. num. 11. Bald. num. 1. vers. Dicit, Ber. Butr. n. 9. vers. Si non spectat, & Cardin. in 1. quæst. De hac tamen renunciatione in manibus inferioris Prælati vide Henric. Boic. in c. Significatum, n. 6. inf. de præb. & omnino Bellam. hic in 4. quæst.

15 Ampliatur quartò, vt procedat etiam in Clericis beneficium ecclesiasticum non habentibus, sed tantum seruitio alicuius ecclesiæ in ordinatione adscriptis, iuxta Conc. Trid. c. 16. sess. 23. nam nec tales debent locum deserere inconsulto episcopo, vt dicitur in d. c. 16. idest sine consensu episcopi, pro vt hæc verba exponuntur hic & in c. Cum & plantare, §. In ecclesijs, infra de priuileg. vt dictum est supra in 2. not. quod si deseruerint, sacrorum exercitium est eis interdicendum ad præscriptum sexti Canonis Concilij Calcedon. qui refertur in c. Neminem, 70. dist. & à Trid. Synodo innouatur d. cap. 16. Vnde cauendum est à modernis Collectoribus hic nu. 7. dum alijs relatis dixerunt, Presbyteris, & Clericis non habentibus beneficium in titulum personalem residentiam requirēs, licitum esse ire quò velint, & ordinarios teneri eis litteras commendatitias concedere. Hoc enim est contra præcitatum Concilij decretum: & vide quod scripsi in c. Cum omnes, n. 19. supra de constitut. & in c. Significauit, num. 4. infr. de Paroch. & quod dicam inf. n. 37.

10 Ampliatur quintò, vt locum habeat non solùm in Clericis, sed etiam in laicis respectu Hospitalium: nam nec illorum administrationem ingredi licet, vel dimittere sine authoritate Diœcesani, cum & illa sint sub dispositione episcopi, c. De xenodochijs, inf. de religios. domib. etiam si per laicos administrentur, cap. Quidam Monachorum, 18. q. 2. de quo hodie prouisum est in Clem. Quia contingit, de religios. domib. innouata à Concilio Trident. sess. 7. c. vlt. Atque ita verb. Personis, hic positum latè intelligitur etiā de laicis, secundum Host. num. 2. & apertius Io. Andr. num. 3. Butr. num. 7. Cardin. & Anchar.
17 in 1. not. Limita nunc conclusionem superiùs firmatam, qua dictum est, Clericos non posse beneficia dimittere, aut ad aliam ecclesiam transire sine diœcesani licentia, vt non procedat si ad Religionem transire voluerint, c. Licet, infra de Regular. secundum gloss. vlt. hic Innoc. n. 1. in ver. Admittere, Host. num. 15. in ver. Inconsulto. Ioan. Andr. nu. 8. in eod. ver. et Anchar. n. 3. Quod singulariter nota, quia ampliat dispositionem prædictæ Decretalis Licet, vt sicut de laxiori ad strictiorem Religionem potest quis transire licentia petita, licet non obtenta, vt ibi dicitur: ita etiam possit de Ecclesia sæculari transire ad Religionem sola licentia petita, vt hic
18 per Butr. nu. 6. vers. Quod nota. Non obstat, quod hoc modo fieri possit fraus huic Constitutioni; nam volens beneficium dimittere inuito Episcopo, poterit Religionem ingredi probationis causa, & cum protestatione se non obligandi Religioni etiam in genere, & hodie etiam sine tali protestatione, vt in decreto Conc. Tridentini, cap. 15. in fin. sess. 25. de regular. & de ipsius consensu poterit ab Episcopo beneficium conferri, vt in cap. Beneficium, de regular. lib. 6. quo collato, Religione exibit. Id, inquam, non obstat, quoniam, vt respondet Ioan. Andr. num. 8. & Butr. num. 9. Ex quo Episcopus contulit, nulli po-
19 test fraus fieri, c. Scienti, de reg. iur. lib. 6. Aduerte tamen, quia decretalis Beneficium, procedit in collatore, non autem in electore, quod probat littera ibi, *conferendum*. Vnde si existens infra annum probationis consentiat, vt ad suam dignitatem, vel beneficium electiuum alius eligatur, non tenet electio, quia non est facta de beneficio vacante, cum iste non sit modus re-

nun-

nunciandi, & nulla esset etiam expressa renun-
ciatio facta in manibus non sui Prælati, c.penult.
& vltim. infra eod. Quare hoc casu bene fieret
fraus confirmanti, vel instituenti, in cuius ma-
nibus fieri debet renunciatio; vt hic; secus autem
est in beneficio, quod teneret per collationem
Prælati; si enim in probatione positus cõsentiret,
vt Prælatus conferret, valeret collatio; quia per
hoc videretur Nouitius tacitè renunciasse, & in
hoc casu intelligas d.c.Beneficium de regul.lib.6.
vt post Host. notabiliter declarat Io.Andr.hic,n 8.
vers. Eligi autem, & fusius in c. Ex ore,n.5.vers.
Quod si electus, infra de his quæ fiunt à maior.
par. Cap. & sequitur Butr. hic num.9.vers. Sed si
beneficium esset electiuum, & Cardin.num. 1. in
prima oppos.
20 Deinde limita propositam conclusionem, vt
procedat in eo, qui Ecclesiam dimittit, vel ad
aliam effectualiter se transfert; non autem in eo,
qui simpliciter ad secundam ecclesiam eligitur,
talis enim sine licentia Superioris potest consen-
tire electioni de se factæ ad aliam ecclesiam, etiã
alterius episcopatus, & qui eum eligunt non pec-
cant, cum nullibi hoc reperiatur prohibitum,
cap. Cum inter Canonicos, vbi de hoc, supra de
elect. secundum glos. vlt. hic circa fin. Innoc. in
princ. in ver. Intrare, Bellam.num.1.Butr.nu.10.
& Cardin. in 8.quæst. & quamuis contrarium
sentiat Host.num.11. vbi prolixè conatur defen-
dere Clericum eligi non posse ad aliam ecclesiã,
sed postulari ad instar episcopi: cius tamen opi-
nio hodie reprobatur in Decretali, si Abbatem
de elect. lib.6. vt ibi notatur per gloss. in ver. Ele-
21 gistis, & per Io. Andr. hic nu.18. & Butr. nu.15.
Speciale enim est in episcopo, vt non possit ad
aliam ecclesiam eligi, sed postulari; quia alas
habet ligatas nexibus præceptorum, vt cap. final.
supra de postulat. Prælat. & c. Nisi cum pridem,
infra hoc tit. in quo consentiunt omnes in d.
22 c. Si Abbatem. Fateor tamen cum glos. vlt. hic
ad fin. & Innoc. vbi supra, & Cardin. in 7.quæst.
quod Clericus ad aliam ecclesiam electus debet
implorare licentiam episcopi sui, qui, si renue-
rit malitiosè consentire translationi, cogendus
erit per Superiorem, cap. Nullus, infra de iure-
patronat.
23 QVÆRO An obtinens beneficium, illud
dimittere possit acceptando aliud beneficium
compatibile, contra voluntatem Superioris pri-
mi beneficij.
24 Pro solutione præsentis quæstionis videtur in-
quirendum, An Rectores beneficiorum possint
illa inuito Superiore dimittere. Ad partem ne-
gatiuam arguitur, quia cum beneficia propter
officium, seu seruitium conferantur, cap. final.
de rescript. lib.6. acceptando quis beneficium
videtur quasi contrahere cum ecclesia, & se obli-
gare ad seruiendum, vt est textus notab. in c. Nisi
cum pridem. vers. Verum, infra eodem. Vnde
quamuis ab initio liberum ei fuerit beneficium
acceptare, vel non; tamen ex quo semel accepta-
uit, non potest liberè recedere, arg. leg. Sicut,
C. De act. & obligat. & cap. Quod semel, de regul.
iur. lib.6. & ita per hanc rationem hoc c. habe-
re locum etiam in beneficijs simplicibus firmat
Card. hic in 8.quæst. Pro quo etiam facit, quia
hæc littera non distingnit inter beneficium re-
quirens residentiam, vel non, sed generaliter sta-
tuit, ne quis sine consensu Prælati beneficium
dimittat, alioquin etiam excõmunicatur: ergo
nec nos distinguere debemus, cap. Si dormierit,
31.quæst.1. glos. in l. De pretio, per illum textum
ff. De publicat. in rem act. Imò de hoc videtur
textus satis expressus in c. Si qui verò, 7.quæst.1.
vbi sic legitur. [Si qui verò ab ecclesia sua siue
Presbyter, siue Diaconus, vel in quocunque ordi-
ne positus fuerit, recesserit, cum omni necessi-
tate cogatur, vt redeat ad suam ecclesiam: quod
si permanserit, excommunicari eum oportet.]
25 Breuiter puto sic posse distingui: nam aut agi-
tur de beneficijs curatis, & quia in his dicitur
contrahi quasi matrimonium, cap. Sicut, 21.q.2.
& d.cap. Nisi, vers Verum, infra eod. censeo pro-
cedere prædictam opinionem negatiuam, quam
etiam approbat Host. in summa de postulat. Præ-
lat. §. Quis postulandus, nu.7. Card. hic quæst.4.
& in Clemen fin. quæst. 1. de elect. pro quo facit
Concilium Trid. sess. 23. cap. 1. in fin. vbi tales
coguntur ad residentiam per censuras; cum ta-
men non essent excommunicandi, si possent be-
neficia inuito Superiore dimittere. Et in hoc non
videtur subesse difficultas; quamuis negandum
non sit quin Superior ex causa quandoque tenea-
tur admittere resignationem, ita vt alioqui possit
per suum Superiorem ad id cogi, arg. cap. Cleri-
cos, & cap. seq. 71.dist. & fusius ostensum est su-
26 pra num. 22. Aut agitur de alijs beneficijs, &
tunc aut agitur de requirentibus personalem re-
sidentiam, seu personale seruitium, & idem di-
cendum, quod supra, ex eisdem rationibus, &
ex Cardin. hic in præcitata quæst 8. Et de perso-
natibus loquitur clarè Innoc. hic in princip. in
ver Intrare, Io. Andr. num.12. & Bellam. num.1.
Quibus suffragatur etiam Concil. Trident. sess. 6.
cap.2. Nec obstat text. in cap. penult. & final. de
Cler. non residen. vbi contra non residentes pro-
ceditur ad priuationem beneficij, & nihil dicitur
de præcisa coactione: nam ideò ibi fit mentio
de dicta priuatione, quia magis timeri solet, &
quia Prælatis magis placet, vt sic de ijs possint
suis beneuolis prouidere, adeò vt ob id disposi-
tio huius Decretalis desierit quodammodo esse
in vsu, vt patet ex dictis supra num.11. vers. Ve-
rumtamen. Sed ob hoc non tollitur quin Præ-
lati possint illa via omissa hanc coactiuam aggre-
27. di. Simile adducitur de feudatario, qui si sit
obligatus ad certum seruitium, non potest inui-
to domino feudum renunciare, vt notat glos. in
cap. Imperialem, §. Callidis, in ver. Amittant, &
ibi Bald. de prohib. feud. alienat. per Frideric.
Ioan. Andr. in Addit. ad Specnlat. in tit. de locat.
§. Nunc aliqua, vers. 128. & alij, quos sequitur
Felin. in cap. Quæ in ecclesiarum, num. 78. de
Constitut.
28 Aut agitur de beneficio, cui nullum est annc-
xum certum personale seruitium; & tunc quia
in hoc casu horum beneficiorũ collatio fit prin-
cipaliter ad vtilitatem illorum, quibus confe-
runtur; prouisi de illis, modo non impediantur
ob contenta in Concilio Tridentino sess. 21. c. 2.
& in cap. Cum secundum, de præben. videntur
posse eadem inuito Superiore resignare, per re-
gulam, quod quisque potest ei renunciare, quod
pro se principaliter est introductum, c. Ad Apo-
stolicam, infra de regular. leg. Si quis in conscri-
bendo, C. De pact. cum simil. vt etiam arguit

29 Calder. consil 2. de renunciat. Nec obstat quod
notat Gemin in fine d. consilij, videlicet æqua-
litatem debere semper seruari, adeò vt sicut cõ-
ferens non potest repetere ab inuito, ita nec pro-
uisus possit Superiori inuito restituere: nam illud
procedit in actu vltro citroque obligatorio, non
autem in hoc, in quo Donatarius, seu prouisus
ad nullum certum obligatur seruitium, vt in
simili in Feudatario distinguit glo. communiter
recepta in cap. 5. de capit. qui Curiam vendidit
in vsibus feudor. quam cõmendat Clar. in §. Feu-
dum, quæst. 34. & probat Felin. in d. cap. Quæ in
30 Ecclesiarum, nu. 78. Et ad prædicta etiam facit
quod notat Abbas in c. Suis quæstionibus, nu. 7.
de præben. Vbi tenet ordinatum ad titulum pa-
trimonij non posse inuitum detineri in Diœce-
si, &c. hac motus consideratione, quod ratione
patrimonij non remanet obligatus officiare cer-
tam ecclesiam; & sic cessat ratio quare possit co-
31 gi. Licet aliud videatur dicendum post Concil.
Trident. quo non potest quis ad titulum patrimo-
nij ordinari, nisi pro vtilitate, vel necessitate
32 ecclesiæ, vt in d. cap. 2. sess. 21. Accedit etiam
argumentum à cessante ratione. Nam ratio,
quare prouisi de beneficijs non possunt illa inui-
tis Superioribus resignare, est ne inde Superio-
ribus fiat præiudicium, vt notat glos. in cap. Si
electio, in ver. Renunciat. de elect. lib. 6. quam
ad hoc propositum ponderat Calderin. d. cons. 2.
quæ ratio etiam colligitur ex hac Decretali. Sed
hæc ratio in nostro cessat casu: ergo & disposi-
tio cessabit, l. Adigere, §. Quamuis, ff. De iure
33 patron. Et quamuis Cardin. hic quæst. 8. videa-
tur sentire hunc textum procedere in omnibus
beneficijs simplicibus: tamen videtur loqui de
illis, quibus est annexum aliquod certum perso-
nale seruitium, dum fundat se in ea ratione; quia
beneficiatus censetur quasi contrahere cum Ec-
clesia, & se obligare ad seruiendum, & allegat
text. in cap. Nisi, §. Verum, infra eod. qui loqui-
tur in Episcopo ibi, [Non debes deserere spon-
sam tuam, cui desigendo manum per extraneum
34 te fide media copulasti.] Præterea ad doctrinam
Card & ad d. c. Si qui verò, 7. q. 1. & ad regul. d. c. fin.
de rescr. li. 6. respond. procedere secundũ antiqua
tempora, quando beneficia requirebãt personalẽ
residentiã, c. Conquerente, inf. de Cler. non resid.
& notat satis ad propositum nostrum Præpos. in
cap. Sanctorum, col. 2. dist. 70. At cum hodie be-
neficia simplicia personalem residentiam non
requirant ex generali consuetudine, de qua te-
stantur in c. Cum iam dudum, de præben. Innoc.
num. 1. Host. & Ioan. Andr. ambo num. 3. Card.
num. 11. & Anchar. nu. 5. ex eorum resignatio-
ne Superior nullum potest prætendere interesse;
nam nec ea obtinentes potest vt resideant in
episcopatu cogere, & alias cens. Sac. Congrega-
tio Concil. Episcoporum, ac Regular. negocijs
35 præposita. Vnde non est ratio quare sic proui-
sus cogi possit, vt beneficium inuitus retineat,
cum beneficium in inuitũ non conferatur quan-
do agitur de commodo ipsius contradicentis
dumtaxat, glos. Institut. quib. mod. toll. obligat.
in addit. in princip. in ver. Solutio, & fauori suo
possit quisque renunciare, d. cap. Ad Apostoli-
36 cam, de regularib. Ideoque Host. in summa hoc
tit. §. Quis renunciare, num. 6. simpliciter dicit
[Clericum posse renunciare, modo non habeat
alas ligatas, vt est Prælatus, qui datur, & assumi-
tur non pro se solo, sed propter alios, vt præsit,
& prosit.] d. cap. Nisi cum pridem, infra eod.
& sensit Innoc. hic in princ. in ver. Intrare, dum
dixit hanc Decretalem esse intelligendam in per-
sonatibus, non autem in beneficijs compatibi-
libus, & consentiunt Ioan. Andr. n. 12. & Bellam.
num. 1.

Ex quibus vt ad quæstionem propositam de-
scendamus, videtur sic posse responderi. Aut
beneficium, quod quis vult renunciare, est cu-
ratum, vel habet annexum certum personale ser-
uitium, & non potest illud inuito Superiore re-
signare, nec simpliciter, nec acceptando aliud
huic incompatibile; quia licet dubium sit an
quo ad ipsum per adeptionem secundi vacet pri-
mum; tamen non vacat respectu Superioris, Car-
din. hic in 4. quæst. & in dict. Clem. final. quæst. 1.
de elect. glos. 1. in c. Quod in dubijs, infra eod.
Aut est omnino simplex, & potest illud resignare,
etiam acceptando aliud. Nam si potest illud di-
mittere simpliciter, vt superius probatum est,
longè magis poterit per assecutionem alterius,
cum hæc dimissio habeat fomentum, & calorem
ex iuris dispositione, arg. cap. Litteras, infra de
conceß. præben. Nec obstat Concil. sess. 24. c. 17.
Vbi habenti vnum sufficiens non debet, seu po-
test ordinario iure aliud conferri: nam intelli-
gitur de eo qui vult vtrumque retinere; non autẽ
de illo, qui primum resignat, vel resignare vult,
vt plenè notaui in cap. Cum iam dudum, infra
37 de præben. Item nec videtur obstare id, quod
habetur sess. 23. cap. 16. nam illud cap. Non lo-
quitur de dimissione beneficij obtenti, sed de
eo, qui in sua ordinatione permisit se ascribi,
ac tanquam seruum ascriptitium mancipari ser-
uitio Ecclesiæ, pro cuius vtilitate est ordinatus.
Vnde non mirum si eo casu locum deserere non
potest inconsulto Episcopo secundum canonem
sextum Concil. Calcedon, ibi innouatum, vt dixi
supra in 4. ampliat. num. 15. Nos autem agimus
de illis beneficijs, quæ nullo egent seruitio. Vnde
nulla subest ratio, cur prouisi in eis inuiti deti-
neantur. Et in hanc sententiam olim propendit
sacra Congregatio Concilij, quamuis dixerit
huius dubitationis solutionem propriè ad se non
pertinere, sed petendam esse à iure communi.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Ad Supplicationem.

SVMMARIVM.

1 *PApa concedit licentiam cedendi Episcopo, qui sine mortis periculo in Ecclesia sua morari non potest.*

2 *Renunciationis legitima causa est cum Episcopus accessum non habet ad Ecclesiam sine periculo mortis.*

3 *Renuncians Archiepiscopatui desinit esse Archiepiscopus, & remanet tantum Episcopus, & exhibet obedientiam Archiepiscopo, in cuius diœcesi moratur.*

4 *Dignitatem perdens potest descendere ad minorem.*

5 *Archiepiscopus, qui renunciauit Archiepiscopatui, po-*

potest exercere Pōtificalia in loco exempto etiam sine licentia Ordinarij, vel de alienis Clericis sibi missis; sed pallio vti non potest etiam de Diœcesani licentia.
6 *Episcopus potest petere cessionem à Papa cum habet in Ecclesia sua capitales inimicitias. & nu.seqq. vsque ad num.15.*
Declaratur vt num.13 & num.14.
7 *Saluoconductui non tenetur quis credere quando habet in loco capitales inimicos.*
8 *Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere.*
9 *Locus non tutus dicitur vbi quis habet inimicos capitales.*
10 *Citatus ad locum turpem, vel in honestum non tenetur comparere.*
11 *Guelphus non tenetur comparere, si citatur in loco, vbi regnant Gibellini.*
12 *Inimicitiæ capitales an excusent à residentia.*
13 *Inimicitiæ capitales præbent legitimam causam cedendi, dummodo sint verisimiliter duraturæ.*
14 *Et dummodo subditorum saluti possit per alium prouideri.*
15 *Aeris intemperies an, & quando sit iusta causa petendi cessionem. & num. seqq. vsque ad fin.*
16 *Translatus ad secundum beneficium ignorans malignitatem aeris habet regressum ad primum.*
17 *Citatus excusatur à comparendo in loco, vbi viget pestis. & num.20.*
18 *Aeris intemperies an excuset à residentia.*
19 *Pestis an à residentia excuset. & num.22.*
21 *Pestilentia præbet iustam causam cedendi dummodo sit perpetua, vel longo tempore duratura, aliàs secus secundum opinionem Baldi.*
Sed contra num.22. Declara num.23.
22 *Pestis tempore Episcopus nec in perpetuum, nec ad tempus potest Ecclesiam deserere.*
24 *Citatus in loco ad quem accessus est multiplex non excusatur nisi probet nullum ex illis accessibus esse tutum.*
25 *Balneoregiensis Episcopi cessio admittitur propterea quod in ea ciuitate, vel diœcesi ob aeris intemperiem sine mortis periculo morari non poterat.*

1 AD SVPPLICATIONEM. Papa concedit licentiam cedendi Episcopo, qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari non potest. Hoc dicit Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan. Diuiditur in tres partes. Primò recitat renunciationis admissionem, & eius causam. Secundò causam mandati, & ipsum mandatum, ibi, *Ne verò*. Tertiò concessionem illi factam, & ipsius moderationem, ibi, *Cui*.

2 Nota primo ex textu vnam legitimam causam cedendi, videlicet cum Episcopus accessum non habet ad ecclesiam suam sine mortis periculo, vt hic est casus secundum omnes, & nota practicam probandi, quem non posse in loco securè morari, quando scilicet ibi timetur periculum mortis, vt clarè demonstrant verba illa textus: *Eo quod non poterat ibi securè morari, & si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum imminebat*. Et hic notat Butr. Imol. & Abb. omnes num.2.

3 Secundò nota in vers. *Ne verò*. Istum Archiepiscopum hic descendere ad minorem dignitatem, quia ex Archiepiscopo efficitur Plebanus, vt hic in gloss. 3. Vnde signatur contrarium in c. 1. & c. Licet de translatione Episcopi in cap. Egimus, in fin. 93. dist. & in l. 3. C. Quemadmod. Ciuil. muner. iudic. lib. 10. Glossa vltima non soluit. Sed tu dic secundum Host. in d. c. 1. num. 7. quoniam ille Archiepiscopus cessit, iam fuit dearchiepiscopatus, & remansit tantum Episcopus; & hæc est ratio cur Archiepiscopus Ragusinus hic iubeatur exhibere reuerentiam, & obedientiam alteri Archiepiscopo aboracen. neque hoc est inconueniens quasi pati obedientiam exhibeat; quia per renunciationem desinit esse Archiepiscopus, & remanet Episcopus, secundum Boatin. cum quo transeunt hic Ioan. Andr. num. 5. & Cardinal. in 4. notab. & communiter Do-

4 ctores. Nec in prouisione beneficij inspicitur ascensus, quin potius sustentationi necessariæ subuenitur: vnde nil mirum si in tali casu etiam de Parochiali ecclesia illi prouidetur, vt hic secundum Host. Vnde & Bald. num. 2. ex hoc textu notat, quod maior qui perdit dignitatem, potest descendere ad minora, & licet Archiepiscopus remaneat Episcopus quoad dignitatem, non tamen quoad administrationem.

5 Vltimò nota ibi, *Absque vsu pallij officium Episcopale valeat exercere*. Archiepiscopum, qui renunciauit Archiepiscopatui, posse quidem exercere Pontificalia in alterius diœcesi de Ordinarij licentia, & in loco exempto, etiam sine licentia, vel de alienis Clericis sibi missis, vt hæc Indulgentia aliquid operetur, secundum Host. num. 4. in ver. Officium Episcopale, & Io. Andr. eidem nu. & ver. Sed non potest vti pallio etiam de licentia Diœcesani, vt in textu. Hoc tamen ideo est, quia ex quo ecclesiam Archiepiscopalem dimisit, vtique non debet vti pallio, secundum Hostien. num. 4. in ver. absq. pallij: & Ioan. Andr. eod. num. 4. in ver. absq. vsu.

6 In glossa, prima nota duas causas, ob quas Episcopus nequit in ecclesia sua securè morari, & ideo potest cedendi licentiam postulare. Vna est cum habet ibi inimicitias capitales, cap. Bonæ memoriæ, il primo supra de elect. cap. Nisi cum pridem, §. Propter malitiam, infra eodem, & exemplificat Bernardus hic post casum dicens, nota quod cum quis timet interfici in ecclesia sua, potest petere cessionem, & firmat præcitata glossa, cum qua concordant Abb. Antiq. Host. & omnes, vt infra subijciam nu. 15. ad hoc facit

7 textus optimus in cap. Accedens, il secondo, infra, vt lite non cōtestat. vbi non tenetur quis cre-

8 dere litteris saluiconductus, quando habet in loco capitales inimicitias, quia non debet se credere inimicis capitalibus propter mortis periculum, qui textus reputatur ab omnibus singularis, vt inquit Felin. ibi, num. 2. Item facit quia citatus ad locum non tutum non tenetur comparere. Clem. Pastoralis, §. Pisanaque de re iud. glos. penult in fin. in Clem. Appellanti. De appellat. Speculat. in tit. de Citat. §. 1. num. 10.

9 vers. Item quod citatus, & dicitur locus non tutus propter potentiam citantis, qui fortè est inimicus citati, arg. l. 4. cum tribus seq. ff. de donat. caus. mor. l. Fulcinius, §. Quid sit latitare, ff. ex quibus caus. in possess. eatur, & l. Mortis, §. Si autem, ff. de pœn. & propter in c. De cætero, infr. de senten. excom. Vel etiam si familiares potentis

tis citantis sint manifesti inimici, quia talis citatus non tenetur ibi comparere, nec mittere excusatorem, sicut nec tenetur quis ad talem locum legationem suscipere, vt l. Sciendum, §. Si accusatio, ff. de legat. & tamen ad legationem
10 suscipiendam quis arctatur, vt in l. final. §. legat. ff. de mun. & honor. Item si citatus ad locum inhonestum non tenetur comparere propter conseruationem famæ, vt l. Si cum dies, §. penult. ff. de arbitr. multò fortius si sit facta ad eum locum, in quo est periculum vitæ iuxta leg. dicentem, nam cuius famæ, multò fortius parcendum est vitæ, vt l. Si adulter. & l. Si adulterium cum incestu, §. Liberto, ff. ad l. Iul. de adult. Ita argumentatur Oldrad. in consil. 43. Quæritur, quem sequitur Mar. Soccin. in rubrica de dilationibus, seu in tract. de citationib. art. 18. num. 5. & 6. pag. 24. &
11 ante eos notat Specul. in tit. de citat. d. §. 1. n. 10. Item facit glos. in c. Statutum, §. 1. in ver. Non audiens, de rescr. lib. 6. vbi quod si citatur Guelphus in loco vbi regnant Gibellini, non tenetur comparere: & eam sequitur Felin. in d. cap. Ac-
12 cedens, num. 14. Vt lite non constet. Item facit quia inimicitiæ capitales excusant quem à residentia, vt tenet gloss. communiter approbata in cap. vlt. in ver. excusationem, de Clericis non resident. de quo tamen dic, vt ibi scripsi à n. 22. in quæstione, An Parochus excusetur à residentia propter inimicitias. Ex quibus satis roboratur conclusio glossæ nostræ, quod inimicitiæ capitales præbeant legitimam causam cedendi.

13 Recipit tamen hæc conclusio duas declarationes. Prima dummodo inimicitiæ sint verisimiliter duraturæ, alias enim non esset admittenda cessio, sed danda esset dilatio Episcopo morandi extra diœcesim in aliquo propinquiori, ac tutiori loco ad aliquod breue tempus durantibus dumtaxat inimicitijs, vt obseruat S. Congregatio Concilij, quæ in Parocho solet etiam adijcere aliam conditionem; dummodo inimicitiæ sine eius culpa, & antequam ecclesiam obtinuit, sint exortæ, vt in formula litterarum, quam posui in d. c. vlti-
14 mo, n. 25. de Cler. non resid. secunda declaratio est dummodo subditorum saluti possit per alium prouideri, alias secus, vt cap. Aduersitas, § Hoc tunc seruandum, 7. q. 1. & egregiè declarat S. Tho. in 2. 2. quæst. 185. art. 5. in corpor. Innocent. & omnes in cap. Nisi cum pridem, infr. eod. dixi in c. ex parte, n. 78. de Cler. non resid.

15 Alia causa, propter quam episcopus securè morari non potest in ecclesia sua; & ideo potest cessionem petere, est aeris intemperies: & hanc primo loco recenset hic præallegata glossa prima quæ exponens verba illa textus, eo quod ibi non poterat securè morari, exemplificat dicens, forsitan propter intemperiem aeris, vel quia habebat capitales inimicos. Similiter Abb. Antiq. hic in princ. sic summat textum: propter intemperiem aeris, vel inimicitias quis potest petere cessionem: & concordant. Host. in princ. in ver. Securè morari, & Bald. num. 5. Felin. in d. c. Accedens, il secondo, num. 11. circa medium, vers. Facit, d. cap. Vt lite non contestat. Rebuff. in Praxi Benef. in tit. de resignat. exprim. sub n. 2. Redoan. de Simon. par. 2. cap. 13. num. 11. vers. Item propter. & nouissimè Flam. Paris. de Resign.
16 Benef. lib. 5. q. 3. n. 244. & seq. Ad hoc facit textus in cap. Quorumdam, cum gloss. 2. 74. dist. vbi translatus ad secundum Beneficium ignorans malignitatem aeris habet regressum ad primum.
17 Item facit quia intemperies aeris excusat citatum à comparendo quasi locus non sit securus, vt per textum nostrum, notat Bartol. in l. Recusare, §. Si quis alio, num. 4. ff. Ad Trebell. & Felin. in d.
18 cap. Accedens, num. 11. vers. Sexta conclusio. Item facit glos. in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, in ver. Causa rationabili, de statut. Monac. quæ inter causas rationabiles à residentia excusantes recenset infirmitatem, aeris intemperiem, & capitales inimicitias, & eam sequitur Felin. in præallegat. cap. Accedens, num. 11. vers. sexta conclusio, de quo tamen articulo tu dicas, vt scripsi in d. c. vlt. nu. 35. & 48. de Cler. non resid. & in c. Licet, n. 45. & 57. de præb.

Sed hic incidit dubitatio, quæ sit aeris intemperies, quæ præbet episcopo legitimam causam petendi cessionem. Host. in c. 1. n. 3. supra eod. dicit esse iustam causam cedendi si Episcopus erat delicatæ naturæ, & aer sibi contrarius. Rebuff. & Redoanus locis citatis: & nouissimè Flaminius Paris. de resignat. Benef. lib. 5. q. 3. n. 244. & seq. dicit hanc esse communem opinionem, quando cæli grauitas est contraria naturæ ipsius episcopi: & hanc ob causam Greg. XII. se excusauit quare non venit ad Concilium Pisanum timens illius loci, & aeris intemperiem, vt refert Mar. Socin. in cap. Veniens, de accusat. & in Rubr. de dilationibus, seu in tract. de citat. art. 18. num. 6. ante medium, vers. Item etiam, alio modo, fol. 24. & post eum Felin. in d. c. Accedens, num. 11.

19 Communiter tamen Doctores in d. c. vlt. de Cler. non residenc. loquentes de residentia, in qua leuiores causæ sufficiunt, quàm in renunciatione, accipiunt aeris intemperiem pro aeris corruptione, seu pestilentia, vt in specie. Host. ibi,
20 num. 5. post med. in ver. excusationem, & concludit Ripa in tract. de peste, in tit. de priuileg. contract. num. 140. & eod. modo Doctores, qui excusant citatos à comparendo propter intemperiem aeris, intelligunt quando in loco viget pestis, & aer est corruptus: & sic loquuntur. Bart. & Mar. Socin. supracitati, num. 17. & 18 Imol. hic num. 8. circa med. vers. Vbi vult; quod excusetur quis ad comparendum in loco, vbi viget pestis. Ioan. Andr. Butr. Abb. & alij in c. Cum dilecti, de dolo, & contumacia, quos sequitur
21 Felin. in d. c. Accedens, n. 11. vers. Dixit tamen Ioan. Andr. qui etiam dicit citatum non teneri experimentum facere an sua complexio, vel conuersatio ibi sit tuta, cum hoc sit periculosum; sed satis excusari à comparendo si medici dicant aerem esse corruptum, vel si pestis contagiosa multum inualuerit: & in terminis glossam Bernardi ita intellexit Bald. hic num. 5. ait enim: Dixit hic Bernardus quod propter pestilentiam aeris, sicut propter periculum mortis, debet admitti cessio, quod est verum, vbi est perpetua pestilentia, vel longo tempore duratura, vt in
22 Sinigalia, & Comacchia. Quid dicendum? magis placet prima opinio Hostiensis, quia tempore pestis, non Prælato tantum, sed generaliter periculum omnibus imminet, & ideo cum subditorum salus exigat personæ Pastoris præsentiam, non debet Pastor personaliter suum gregem deserere, neque propter aliquod commo-

dum

dum temporale, neque etiam propter aliquod personale periculum imminens, cum bonus Pastor animam suam ponere teneatur pro ouibus suis: textus est in cap. Aduersitas, 8. Hoc tunc seruandum, 7.q.1.& docet D.Thom. in 2.2.q.185. art.5. in corpor. & ita Episcopus ex causa pestilentiæ non potest cedere, imo nec ad tempus abesse, cum teneatur in Ecclesia sua omnino residere, vt re diligentissimè examinata olim censuit Sacra Congregatio Concilij à S. Carolo Borromeo Archiepiscopo Mediolanensi consulta, cuius sententiam ad se relatam approbauit fan.mem. Gregorius XIII. vt plenè adnotauimus in d cap .vlt. à n.37. & præsertim n.46. vsque ad n. 52. de Cler. non resid.

At verò cum in loco non viget epidimia, seu pestis formalis, & aeris qualitas non generaliter omnibus, sed ipsi Prælato, & eius complexioni specialiter est infensa, adeo vt non possit ibi residere sine metu mortis: eo casu cum periculum non immineat omnibus generaliter, sed soli Episcopo, & animarum salus tuta esse possit per aliũ prælatum, cui cæli qualitas non sit aduersa, & qui possit ibi securè morari: vtique ex hac causa potest Episcopus cessionem petere, & in hoc casu potest intelligi ipse textus. Et hanc differentiam an periculum immineat omnibus, vel soli Prælato, latiùs prosequor in d. c. vlt. num. 50. & in cap. Ex parte num. 78. de Cler. non resid. post Innoc. & Doctores in c. Nisi cum pridem, infra eodem.

23 Hoc tamen videtur temperandum iuxta sententiam Baldi superius relati num. 21. dummodo intemperies aeris verisimiliter futura sit contraria complexioni Episcopi in perpetuum, aut per longum tempus; de hac enim intemperie intelligendus est Bald. & non de formali pestilentia, vt ostendunt exempla Senogallien. & Comachien. Secus verò si esset parum duratura, quia tunc non esset iusta causa admittendi cessionem, sed solum dandi licentiam non residendi ad aliquot menses extra diœcesim in aliquo viciniori, & tutiori loco, vt moris est S. Congregationis Concilij, secundum ea, quæ scripsi in cap. Licet, num. 45. & 47. infra de præben.

24 Rursus hoc temperandum est dummodo intemperies aeris, seu cæli inclementia naturæ spiscopi aduersa vigeat non tantum in ciuitate, sed etiam in diœcesi, aliàs enim si reperiretur in diœcesi aliquis locus, in quo Episcopus posset securè morari, cessio non esset admittenda, vt obseruat Hamin. Parif. de resignat. beneficior. li. 5. qu. 3. num. 244. & quamuis nihil alleget, tamen satis probatur ex doctrina Mar. Socin. in rubr. de dilat. siue in tractat. de citationib. art. 18. nu. 5. & 6. fol. 24. & in d. cap. Accedens, il secondo, in 5. not. Vt lite non contestat. quam ibi sequitur Felin. num. 10. vers. & dicit Marianus, videlicet, quod si accessus ad locum esset multiplex, non sufficeret si citatus ad comparendum probaret vnum accessum non esse tutum; sed necessarium esset probare nullum ex illis accessibus esse tutum, aliàs probatio non esset concludens necessariò, quod dicit esse notandum pro cautela retinenda in practica in formandis articulis.

25 Porrò in S. Congregatione rerum Consistorialium proposito dubio an sit admittenda cessio Ecclesiæ Balneoregien. quam in manibus Sanctissimi facere liberè intendit R. P. D. Carolus Azolinus illius Episcopus, eo quod cælum tam ciuitatis, quàm diœcesis Balneoregien. vt testes deponunt, adeo sibi graue, & suæ complexioni contrarium sit, vt morbum penè exitialem, nulla remedia ex illa aeris intemperie admittens, hactenus passus, nuper ab alio cælo valetudini redditus ad suam Ecclesiam redire, & apud eam residere nisi cum certo vitæ periculo non possit. Die 11. Iulij 1652. S. Congregatio censuit, si Sanctissimus annuat, cessionem esse admittendam.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Nisi cum pridem.

SVMMARIVM.

1 *ANtonij de Butrio repetitiones multæ incautè citantur ex Abbate Panormitano, in cuius commentarijs reperiuntur inserta.*
2 *Episcopo non licet episcopatui renunciare propter frugem melioris vitæ.*
3 *Frugis appellatione quid veniat.*
4 *Curato non licet ecclesiam deserere, vt transeat ad vitam eremiticam.*
5 *Episcopus non potest curam pastoralem deserere, vt transeat ad Monasterium. & numer. seqq. vsque ad num. 11.*
6 *Transitus à perfectiori statu ad minus perfectum non est licitus.*
7 *Status episcopalis perfectior est, quàm status religionis.*
8 *Episcopus semel consecratus perpetuò retinet potestatem consecrationis.*
9 *Episcopatus nomen est oneris, non honoris.*
10 *Vita contemplatiua an sit præferenda actiuæ.*
11 *Prædicatio est præcipuum episcoporum munus, nec licet illud deserere ob suasionem melioris vitæ.*
11 *Humilitas, quæ contra obedientiam erigitur, est superbia.*
12 *Resignationis causæ reducuntur omnes ad impedimentum exequendi officium pastorale.*
13 *Episcopus tamdiu obligatur ad retinendam curam pastoralem, quamdiu potest subditis proficere ad salutem.*
15 *Crimen impediens ordinis executionẽ post peractam pœnitentiam est iusta causa cedendi episcopatui.*
16 *Dictio, forsitan, quandoque ponitur affirmatiuè.*
17 *Crimina, quæ post peractam pœnitentiam impediunt officij executionem, quæ sint. & nu. seq.*
18 *Culpa licet tollatur per pœnitentiam, tamen non omnibus non deletur infamia.*
19 *Conscientia erronea deponenda est ad consilium, & determinationem Romani Pontificis.*
20 *Episcopus pro crimine quantumcumque graui renunciare non potest sine licentia Papæ.*
21 *Spirituale vinculum fortius est, quàm carnale.*
22 *Coniugium spirituale, quod inter episcopum, & ecclesiam contrahitur, non humana, sed diuina potius potestate dissoluitur.*
23 *Translatio, depositio, & cessio episcoporum sunt soli Papæ reseruata non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina.*

Præ-

24 *Prælatus suscipiendo Prælaturam videtur cum ea quasi contrahere.*
25 *Episcopus intrusus an possit episcopatui renunciare sine licentia Papæ. & nu. seq. vsque ad nu. 49.*
26 *Intrusi in quatuor species distinguuntur.*
27 *Episcopus nullum habens titulum verum, nec putatiuum non solum potest, sed etiam debet ex seipso episcopatum dimittere.*
28 *Fures, & inuasores quo diutius rem detinent, eo magis peccant.*
29 *Intrusus propriè quis dicatur. & num. 32. & 36.*
30 *Prædo maximus est intrudens se in ecclesiam & falsus Prælatus.*
31 *Intrusus potius dicitur incubator, quàm possessor.*
Intrusi habentes titulum putatiuum, sed non à legitimo Superiore, cedere possunt, ac debent absque alia Papæ licentia.
33 *Titulus putatiuus nisi proueniat à legitimo Superiore, non dicitur coloratus, nec sustinetur opinione communi.*
34 *Electi in schismate dicuntur hæresiarcha, & eorum gesta ex communi errore non sustinentur.*
35 *Prælatus intrusus non potest conferre Sacramenta, ac si conferat, executionem non confert.*
36 *Intrusus dicitur non solum qui sine electione, sed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris partis, beneficium occupat.*
37 *Episcopatum accipiens Regia ordinatione tenetur illi ceder sine licentia Summi Pontificis.*
38 *Item prouisus ab Antipapa, vel alio Schismatico.*
39 *Electus à minore parte tenetur cedere, dummodo de non canonica electione constet in figura iudicij.*
40 *Intrusus habens titulum putatiuum à legitimo Superiore cedere non potest sine licentia Papæ.*
41 *Possessio facti suffulta aliquo colore tituli dimitti non potest sine Superioris licentia.*
42 *Simoniacus an possit episcopatum resignare sine authoritate Superioris.*
43 *Intrusus cum titulo colorato in articulo mortis potest beneficium dimittere non expectata Superioris licentia.*
44 *Crimen hæresis, & assassinij inducunt priuationem tituli ipso iure.*
45 *Paria sunt intrudere se in beneficio, vel retinere beneficium, quo aliquis canonicè est priuatus.*
46 *Episcopus priuatus ob crimen notorium, vel declaratum per sententiam cedere potest absque Superioris authoritate.*
Secus si crimen sit occultum. numer. 48. vers. Aut crimen.
47 *Extrusus per sententiam non dicitur cedere, sed recedere.*
48 *Intrusus post rem iudicatam, & executoriales non auditur.*
49 *Debilitas corporis impediens executionem pastoralis officij est iusta causa cedendi.*
50 *Morbus sonticus quis dicatur.*
51 *Podagra an præbeat legitimam causam renunciandi episcopatum.*
52 *Infirmitas est iusta causa cedendi etiamsi proueniat ex propria culpa.*
53 *Distributiones quotidianæ debentur senio confectis, si alıter residere soliti sunt.*
54 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*
55 *Debilitatem corporis non sequitur debilitas cordis, intellectus, & spiritus.*
56 *Episcopus si propter debilitatem corporis sit inhabilis ad spiritualia, seu temporalia, potest, sed non cogitur renunciare, sed datur illi coadiutor.*
57 *Cardinalium episcoporum resignationes admitti solent etiam non probatis causis hic expressis.*
58 *Scientia in episcopo est necessaria tam in spiritualibus, quàm in temporalibus.*
59 *Scientiæ defectus promotum deijcit inuitum.*
60 *Scientia eminens desideratur in Pastore; competens tamen sufficit, nec defectus eminentis præbet iustam causam cedendi.*
61 *Congregatio examinis Episcoporum coram Papa à Clemente VIII. instituta.*
62 *Promouendi ad Cathedrales, & alias maiores ecclesias etiam insignis litteraturæ subijciuntur examini.*
63 *Cardinales ad episcopatum promouendi cur examen non subeant.*
64 *Episcopi qui ad aliam ecclesiam transferuntur, nouo examini non subijciuntur.*
65 *Promouendi ad Cathedrales in partibus Infidelium an, & quando subijciantur examini.*
66 *Examinatores Episcoporum quod iuramentum præstent ante susceptum officium.*
67 *Instructio de qualitatibus promouendi extra Curiam à quibus sit sumenda.*
68 *Inquisitio de scientia promouendi extra Curiam quomodo formari debeat.*
69 *Regularis ad Cathedralem assumendus à quibus habere debeat testimonium an sit idoneus ad alios docendos.*
70 *Malitia, seu durities subditorum est iusta causa postulandi, & obtinendi cessionem.*
71 *Actus pascendi est principalis actus Episcopi.*
72 *Episcopus propter persecutionem subditorum an debeat fugere, & ecclesiam deserere.*
73 *Episcopus propter scandalum aliquando non solum potest, sed etiam debet renunciare.*
74 *Scandalum omnino vitandum si sine peccato vitari possit, aliàs secus. & num. seqq.*
75 *Veritas disciplinæ deseri potest propter multitudinem peccantium.*
76 *Multitudini non est parcendum quando excusat, vel defendit errorem.*
77 *Veritas bonæ vitæ, vel iustitiæ propter scandalum nunquam deserenda est.*
78 *Scandalum potius vitandum, quàm peccatum cum dubium est an scandalum sit peccatum, necne.*
79 *Scandalum quid sit, & vnde dicatur.*
80 *Irregularitas quid sit, & in quo differat à suspensione.*
81 *Irregularitas tribus modis contrahitur.*
82 *Irregularitas natura quæ dicatur.*
83 *In corpore vitiatis non peccat anima, sed natura. Authoris Commentaria post cæcitatem incohata ibidem.*
84 *Irregularitates omnes, & earum pœnæ sunt de iure positiuo.*
85 *Papa dispensat in omnibus Irregularitatibus etiam bigamia.*
86 *Potestas Clauium non recipit interpretationem restrictiuam.*

NISI

NISI CUM PRIDEM. Ponit, & exponit sex causas, propter quas Episcopi possunt petere, & Papa consueuit concedere cedendi licentiam, est clauis in materia resignationis episcopatuum,& sæpe allegari solet in sacra Congregatione rerum Consistorialium, vbi resignationum causæ,& alia ad Consistorium Sanctissimi pertinentia examinantur, vt Cathedralium erectiones, vniones,diuisiones, & consimilia, de quibus per gloss. in c.1. in vee. Pertineant,supra de transl.Episc.& in c.Sicut vnire in ver.Pertinere, infr.de excess.Prælator. Prima pars reprobat has duas causas cedendi, videlicet zelum melioris vitæ, [& humilitatem. Secunda ibi, *Intueri*. Ponit legitimas causas cedendi, vt prædixi in Summa. Tertia ibi, *verum* reprobat alias causas cedendi, vt otium, laborem, inspirationem, & his similes, probans id auctoritatibus, & respondens ad id, quod opponi posset de Martha. Quarta concludit ibi, *Monemus*.

1 Multi incautè hic allegant Abbatem Siculum qui tamen non scripsit super hoc textu: nam lectura, quæ inserta est inter Commentaria Abbatis, non est sua, sed Antonij de Buttio,vt constat ex illius subscriptione, & patebit cuilibet illam conferenti cum lectura posita inter Commentaria Butrij, nec tantum hoc reperitur factum de hac Dectetali, sed etiam de alijs pluribus, quæ sunt Antonij de Butrio, & tamen Inaduertenter citantur de Panormitano. Qua ratione id factum fuerit ignoro, nisi forte vt lectura Abbatis habeatur integra supee singulis capitulis huius compilationis,

2 In prima parte nota primò ex principio litteræ primam causam minus legitimam petendi, & admittendi renunciationem Episcopatus, idest propter frugem melioris vitæ. Archiepiscopus enim Calaritanus, ad quem Innocentius direxit hanc Decretalem, intendebat vitam eligere solitariam, melioris vitæ frugem sibi promittens,

3 frugem, idest fruitionem, secundum Goffred. vel plenitudinem, seu vbertatem secundum Tancred.& Host. aut retributionem secundumAbbat. Antiq. & Io.Andr. Credebat enim vt dicitur in textu vitam contemplatiuam meliorem esse,

4 quàm actiuam. Vnde colligitur non licere Episcopo, vel Curato ecclesiam deserere vt transeat ad vitam solitariam, seu eremiticam, neque id permittendum esse à superiore, vt hic per Butr. num.3.

5 Secundò nota Episcopum non posse curam pastoralem derelinquere ex hac sola causa,vt fiat Monachus. Quod colligitur ex littera exponendo veebum illud, *Solitariam*, idest monasticam: nam Monachus dicitur quasi solitarius, vt legitur, & notatur in c.Placuit, il secondo 16. qu.1. & consonant verba,quæ habentur infra in §. Verum,ibi, [facilius indulgetur vt ascendat Monachus ad Præsulatum, quàm Præsul ad monachatum descendat.] Ad idem textus in cap.proximo, infra, eod. vbi patet posse Episcopum per Superioris authoritatem ad monasticam vitam descendere, cum proficere nequit in regimine pastorali ob persecutionis, vel ægritudinis impedimentum. Ergo his impedimentis cessantibus sola causa transeundi ad monasticam vitam non est legitima. Idem apertiùs probatur in c. Sug-

gestum,7.qu.1. vbi seriò corripiuntur à Liberio Papa qui à laboribus Episcopatus quieti monasteriorum se tradunt, & vt seipsos soluant, filios orphanos derelinquunt.

6 Præterea nulli licet de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire, quamdiu potest ea quæ sunt perfectioris status exequi, hoc enim est retro aspicere, quod est damnabile secundum Domini sententiam dicétis Lucæ 9. [Nemo mittens manū ad aratrum, & aspiciens retro aptus est Regno Dei,]cap. Pennata animalia, de pœnit. dist.2. & hæc est ratio cur non liceat à religione redire ad sæculum, c. Sicut, c. Consulti, & c. Statuimus, de regular. cum mult. simil, & cur non liceat à strictiori ordine ad laxiorem transire, & c. Sanè, & c. Licet eodem tit. Concilium Tridentinum cap.19.Nemo etiam regularis, sess.25. de regular. facit text. in cap.1. supra de transl. Episc.vbi Innocentius III. redarguens Patriarcham Antiochenum, quod Metropolitanum electum ad Episcoparum eranstulisset: [Nouo quodam, inquit, mutationis genere paruificasti maiorem, & magnum quodammodo minorasti, episcopare Archiepiscopum, imo potius dearchiepiscopare præsumens.] Sed status episcopalis perfectior est,quàm status religionis: Nam,vt inquit Dionys. de ecclesi. hierarch.cap.5. [Pontificum quidem ordo consummatiuus est, & perfectiuus,Sacerdotum autem illuminatiuus, & lucidatiuus: ministrantium verò purgatiuus, & discretiuus.]ergo sicut non licet de statu religionis redire ad seculum,aut à strictiori ad laxiorem religionem: ità non licet de statu episcopali ad religionem eransire, nisi alia legitima causa subsit.

7 Ad hæc ordo gratiæ est decentior, quàm ordo naturæ. Sed secundum naturam non monetur idem ad contraria, putà si lapis naturaliter deorsum mouetur, non potest naturaliter à deorsum redire in sursum. Sed secundum ordinem gratiæ licet de statu religionis transire ad statum episcopalem, cap. vn.18. q.1. & pater infra in §. Verum, & in cap.proxim. vbi Episcopus, qui renunciauit episcopatui propter persecutionem, infirmitatem, defectum scientiæ, simoniam ipso ignorante commissam, vel aliam similem causam,& ad religionem transiuit, potest iterum reassumi ad episcopatum: ergo non licet è conuerso de statu episcopali redire ad statum religionis,

8 Postremò, nihil in operibus gratiæ debeeesse otiosum; sed ille qui est semel in episcopum consecratus perpetuò retinet potestatem consecrationis,cap. vn. cum ibi not.infr.de ordin.ab epis. qui renunc. episcop. cap.2. vers. Sicut enim Episcopus, supra de transl. Episc. & docee S. Thom. in 2.2. qu.39. art. 3. Ergo episcopus vt fiat monachus non potest curam episcopalem dimittere quamdiu potest illam exercere, quia alioquin potestas consecrationis, seu ordinis episcopalis, quam habet, esset otiosa, & sine effectu; quod esse non debet, cum præsertim episcopatus sit

9 nomen oneris, non honoris, cap. Qui episcopatum, 8. qu.1. & verba Apostoli *bonum opus*, exponantur, idest actio plebi vtilis, vt per D.Th. in 2.2.q.185.art.1. in respons. ad secundum.

Concluditur ergo Episcopum ex causa transitus ad religionem non posse petere cedendi licentiam,

centiam, nec si petat, eam esse concedendam, nisi concurrat aliqua ex sex causis hic numeratis, quod tenet S.Thom. in 2.2. qu.185. art.4. & Turrecr. in cap.Hoc nequaquam, nu.2.7.qu.1. Idem docet Innoc. in c.Post translationem, num.4. infra eod. dicens, non licere Episcoparum dimittere propter Monachatum. Quod dictum sequuntur ibi, Hostien. num.7. Ioan. Andr. num.9. Anchar.num.2. & alij communiter, DD. in cap. Licet, de regular.

Non obstat text.in d.c. Hoc nequaquam 7.q.1, quia intelligitur de Episcopo, qui conuictus est de crimine, & propter hoc in monasterium detruditur, vt ibi declarat glos. in ver. Vlterius, & Archid. ad finem.

10 Non obstat quod vita contemplatiua sit præferenda actiuæ, & quidem in duodecim, secundum Augustinum relatum ab Archid. in c. Priuilegium, num.3.de verbor.signif.lib.6.& à Collectar. hic nu.2. dicente Domino Lucæ 10. [Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.] Quoniam, vt hic dicitur, licet vita contemplatiua sit magis secura, tamen actiua est magis fructifera; & licet illa sit magis suauis, hæc tamen magis vtilis, & vt legitur in d.cap.Licet, §.Si verò, de regular. Sicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas speciali vtilitati præfertur. Et in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationi, & labor quieti, &c

11 Secundò nota, ex illis verbis, *non oportet te prædicationis iam suscepte deserere ministerium*, &c. quod præcipuum Episcoporum munus est prædicatio Verbi Dei, nec licet illud iam susceptum deserere ob suasionem melioris vitæ. Ad idem c. Inter cætera, infr. de off. ordin. cap. Cum ex iniuncto, de hæret. Concilium Rhemen. cap.14. Concilium Cartagin. IV. cap.20. Relatum in c.Episcopus, il tertio, 88.dist.& Concilium Trid. c.4. sess. 24. facit text. in c. Pennata, de consecr. dist.2.

12 Tertiò nota, in vers. Quod si forsan, secundam causam cedendi illegitimam esse si Episcopus ex sola humilitate intendat de culmine Pontificali descendere: non enim licet humilitatem contra obedientiam exercere, quia, vt inquit hic Butr. n.4. humilitas, quæ contra obedientiam erigitur, est superbia.

13 § INTVERI. Hic incipit secunda pars Decretalis, ex qua nota per ordinem sex causas cedendi, quæ ponuntur in littera. Quæ tamen omnes ad vnam tamdem reducuntur tamquam diuersi riui ad fontem; videlicet ad impedimentum exequendi officium pastorale: nam tunc demum causa cedendi legitima est, si Episcopus nequeat munia Pontificalia exercere, & omnibus sibi creditis ad salutem proficere, siue impedimentum proueniat ex parte ipsius, puta ob crimen, corporis debilitatem, defectum scientiæ, vel irregularitatem: siue ex causis externis, puta
14 ob malitiam plebis, aut scandalum. Vnde in d. c. Licet, §. Si verò, de regul. pro generali regula statuitur, vt quamdiu potest Episcopus præesse pariter, & prodesse, non debeat cedendi licentiam postulare, aut etiam obtinere. Rationem assignat S. Thom. in 2. 2. d. q. 185. art. 4. quia perfectio status episcopalis in hoc consistit vt aliquis ex diuina dilectione se obliget ad hoc quod saluti proximorum insistat. Et ideò tamdiu ad retinendam curam pastoralem obligatur, quamdiu potest subditis sibi commissis proficere ad salutem. Contingit autem quandoque vt Episcopus impediatur procurare huiusmodi salutem multipliciter, videlicet in casibus hic expressis. Quamobrem in his dumtaxat iure potest Episcopus de licentia Summi Pontificis curam pastoralem deserere.

15 §. PROPTER CONSCIENTIAM. Nota primam causam legitimam cedendi, videlicet conscientiam criminis: & pondera qualitatem illi annexam, exigitur enim vt crimen sit tale, vt post peractam pœnitentiam impediat or-
16 dinis executionem. & sic dictio illa, *forsitan*, non ponitur dubitatiuè, sed affirmatiuè, secundum glos. & Innoc. Nam, vt inquit Host. num.5. Sub dubio forsan loquuntur sæpe periti; & fuit philosophicum temperamentum.

17 Quædam igitur sunt crimina quæ impediunt officij executionem post peractam pœnitentiam, & glos. in ver. Dumtaxat, & Abb. Antiq. in ver. Impeditur, vers. Quæ ergo sunt crimina, exemplificant in simonia, c. Erga simoniacos, 1.q.1. siue sit in ordine, siue in beneficio, secundum Host. num.9. Ioan. Andr. num.44. & Butr. n. 9. Item in homicidio, c. Miror, 30. dist. c. vlt. de tempor.ordin. De quibus duobus criminibus est expressum in cap.Inquisitionis, in princ. infr.de accusat. quorum meminit etiam D. Thom. loco
18 citato. Item in delictis, quæ ipso iure irrogant infamiam, c. Infames, §. Porrò, 3.q.7. quia licet culpa tollatur per pœnitentiam, non tamen deletur infamia, §. Hinc colligitur, 2. q.3. idque efficit enormitas, ex qua remanet perpetuum sigillum, ignominia, vel indignitas perpetua, vt inquit hic Bald. n 5.

Quod tamen secundum DD. est verum quando crimen irrogat infamiam naturalem ciuilem, siue infligatur ipso iure, siue inflicta sit per sententiam, vt per Butr. hic num. 9. Alios casus recensent hic Host. num.9. Ioan. Andr. n.44. Butr. eod. num. 9. & Anchar. num. 2. videlicet si quis excommunicatus, suspensus, vel interdictus se in contemptum Clauium fecerit ordinari, c.Cum illorum, §. Si autem, de sent. excomm. vel præsumpserit celebrare, c. Si quis episcopus in Concilio, 11. q.3. vel beneficia conferre, seu recipere à contemnente, vel interdictum Papæ violante, cap. Tanta, de excess. Prælat. Item falsificans litteras Papæ, cap. Ad falsariorum, de crim. falsi. Item hæreticus, c. Inter sollicitudines, de purgat. can. Item Sodomita, c. Clerici, de excessib. Prælat. Item reuelantes peccatum in Sacramento Pœnitentiæ sibi detectum, c. Omnis, §. fin. de pœnit. & remiss. Item incorrigibilis, & nimium in contumacia perseuerans, c. Veritatis de dolo & contum. Hæc crimina dicuntur grauia, & enormia, in quibus post pœnitentiam dispensari non consueuit, secundum Host. Ioan. Andr. & alios proximè cit. & propterea præbent legitimam causam postulandi, atque admittendi cessionem.

Quædam verò sunt crimina, quæ post peractam pœnitentiam non impediunt executionem. Et propter hæc non licet episcopatum dimittere, vt hic deciditur, quia secundum Host. nu.10. sufficit per solam pœnitentiam satisfacere suo Creatori,

tori, arg. c. fin. infr. de Simon. c. fin. de tempor.
19 ordin. & c. Ferrum, 50. dist. Nec, vt inquit Ioan.
Andr. num.8. in vers. Remanerent, & Cardin. in
6. notab. n. 2. debet quemquam ex talibus con-
scientia erronea eeuciare, cum deponenda sit ad
Papæ non solum consilium, sed etiam determi-
nationem, vt in cap. Inquisitioni, infr. de senten.
excomm. quia nullus peccat legis authoritate,
c. Qui peccat, 23.q.4. qui tamen ipsam deponere
non potest, nisi ipsam sequatur, non euadet peri-
culum, c. Nerui, 13. dist. & c. Pee tuas, de Simon.
20 Tertiò nota, quod etsi conscientia criminis im-
pedientis executionem officij post peractam
pœnitentiam sit iusta causa renunciandi, non
tamen fieri potest renunciatio propeia authori-
tate, sed requiritur superioris licentia, vt probat
littera, ibi cedendi potest licentia postulari. Vnde
glos. in ver. Duntaxat. Innocent. & Compostell.
ambo num.1. in ver. Cedendi, colligunt pro nul-
lo crimine quantumcumque graui posse episco-
pum cedere sine licentia Papæ, arg. c. prox. vers.
Vnde quidam, inf. eod. & c. Denique, 6. q. 3. &
l. Tutores, §. Qui se, ff. De administr. tutor. Ra-
tio est quia, vt inquit S.Thom. in 2.2. q.185. ar 4.
[Sicut curam regiminis assumit aliquis pee proui-
dentiam superioris Prælati, ita etiam oportet, vt
per eius authoritatem ex causis prędictis deserat
susceptam.] Adducit verba Innocentij III. quæ ha-
bentur in fine huius Decretalis, ibi [Si pennas
habeas, quibus satagas in solitudinem auolare,
ita tamen astrictæ sunt nexibus præceptorum,
vt liberum non habeas absque nostra permissio-
21 ne volatum. [Alia ratio desumitur ex c. Inter cor-
poralia, supra de transl. Episc. quia scilicet] for-
tius est spirituale vinculum, quam carnale; sed
dissolutionem carnalis coniugij, quod est inter
virum, & fœminam, Deus suo tantum iudicio
reseruauit, præcipiens, vt quos Deus coniūxit ho-
22 mo non separet. Ergo non est dubitandum quin
spiritnale coniugium quod est inter Episcopum
& Ecclesiam suo tantum iudicio reseruauerit dis-
soluendum: non enim humana, sed potius diui-
na potestate cōiugium spirituale dissoluitur cum
per translationem, depositionem, aut cessionem
Romani Pontificis, (quem constat esse vicarium
23 Iesu Christi) Episcopus ab ecclesia remouetur:
& ideò etia hæc, quæ præmisimus non tam con-
stitutione canonica, quàm institutione diui-
na soli sunt Romano Pontifici reseruata.]
24 Hæc ibi. Demum idcircò Prælatus non potest ex
seipso desecere prælaturam, quam suscepit, quia
suscipiendo videtur cum ea quasi contrahere, c.
Cum inter Canonicos, supea de elect. Pro hoc, l.
Sicut, C. De action. & obligat. & c. Per tuas, de
voto. Qua ratione vtuntur hic Ioan. Andr. n. 3.
in ver. Iam susceptæ, & Cardin. n. 1. referentes
illud Senecæ epist. 22. Turpe est cedere oneri, &
lucrari cum officio, quod semel suscepisti.
25 QVÆRO, Quid in Episcopo intruso, an
possit cedere absque licentia Summi Pontificis.
26 Pro clariori huius quęstionis solutione distin-
27 guo intrusos in quatuor species: Quidam enim
sunt intrusi, qui nullum peorsus habent titulum
nec putatiuum, nec verum, sed de facto inuadunt
Ecclesiam, quos strictè Schismaticos appellant
in cap.1. infr. de Schismat. Innoc. in princ. Host.
num.1. Butr. num.4. & in rubr. eod. tit. Io. Andr.
num. 3. Abb. num. 1. & Marian. Socin. num. 4.
qui scilicet propeium episcopum eiiciunt de Se-
de episcopali, & episcopatum occupant, & suos
constituunt Sacerdotes, c. Scire, 7. quęst. 1. c. Inter
hæresim, 24. quæst. 3. Et huiusmodi intrusos ma-
nifestum est non solum posse, sed etiam teneri
cedere, seu potius recedere absque alia superio-
ris licentia, quia tales dicuntur inuasores, & fu-
28 res, cap. Ordinationes, 9. quæst. 1. & ideo quo
diutius rem detinent, eo magis peccant, & fur
semper est in mora restituendi, leg. Si pro fure,
§. penult. ff. De condict. furt. nec remittitur pec-
catum, nisi restituatur ablatum, c. Si res aliena,
14. quæst. 6. Ergo hic intrusi possunt sine licentia
renunciare, quia etiam ad id tenentur Canonis
authoritate, vt dicunt hic Tancred. & Ioannes.
Quibus cōsentit glos. in ver. Sed dumtaxat. Dum
concludit intrusum debere omninò cedere, quia
nec quantum ad opinionem, nec quantum ad
veritatem titulum habet. Et sequuntur Io. Andr.
num. 4. dicens vere intrusos, qui nullum habent
colorem tituli, posse, ac debere possessionem
facti dimittere absque vlla superioris licentia,
Butr. n. 8. vers. Conclude mentem glos. & vers. In-
fertur tertiò. Henric. Boich. col. 1. ante medium,
vers. aut non habet titulum còloratum, sed de
facto. Cardin. in §. Intueri num. 2. & Bald. nu. 1.
29 vbi ait: [Quidam est intrusus qui non habet esse,
nec figuram esse, vt quia non fuit electus, vel
cōfirmatus; & iste propriè non dicitur cedere, sed
recedere. Ille ergo qui non est Pręlatus nec re, nec
nomine, nec cómuni opinione, & tamen possidet,
30 vel quasi, iste propriè dicitur intrusus. Omnes
enim intrusi sunt prædones, & eorum possessio
non est cum titulo, nec figura iustitiæ; & ideo
non pertinet ad iudicij actiui vigorem vt nota-
tur in leg. Communi diuidun. §. Inter Prædones,
ff. Comm. diuidun. nam maximus prædo est in-
trudens se in ecclesiam, vel officium, & falsus Prę-
latus, vt notatur in l. Falsus, in princ. ff. De furt.
31 & in l. Qui nomine, ff. De fals. & iste potius dici-
tur incubator, quàm possessor, vt not. in l. Si
quæ loca, C. De fund. & saltib. rei domin. lib. 11.
Quæ omnia probantur euidenter in cap. Quis
deinceps, 16. quæst. 7. vbi Gregorius VII. in ge-
nerali Synodo præsidens. [Si quis deinceps epi-
scopatum, vel Abbatiam de manu alicuius lai-
cæ personæ susceperit, nullatenus inter Episco-
pos, vel Abbates habeatur, nec vlla ei vt Episco-
po, seu Abbati audientia concedatur. Insuper
ei gratiam B.Petri, & introitum ecclesiæ interdi-
cimus, quousque locum, quem sub crimine tam
ambitionis, quàm inobedientiæ (quod est scelus
Idololatriæ) cepit, resipiscendo non deserit.] Ad
idem est textus in cap. Si quis neque, 1, quæst. 1.
vbi Gregorius. [Si quis neque à Clero populoque
vocatus, vel pulsatione coactus episcopalem, seu
sacerdotalem non lucro animarum, sed inanis
gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, &
in vita sua non sponte reliquerit, eumque inspe-
rata mors pœnitentem non inuenerit, procu du-
bio in æternum peribit.] Concordat c. Petimus,
1 c. quæst. 1. vbi Episcopus, qui plebem inuaserat,
si admonitus relinquere contempserit, & emen-
dare illicitum, authoritate iudiciaria iubetur
excludi, cap. Factus, 7. quæst. 1. & c. Audiuimus,
3. quæst. 2. & hic primus casus est extra omnem
difficultatem.
32 Quidam sunt intrusi, qui etsi verum titulum

non babeant, tamen habent putatiuum, sed non
à legitimo superiore, quia non apparet eos fuisse
ingressos authoritate superioris habentis ius in-
stituendi. Dicitur enim intrusus qui præter su-
perioris authoritatem ingreditur beneficium,
cap.Quia diuersitatem, de concess.preb. Petr. Bri-
xien. in repertor. in ver. Intrusus, seu qui propria
authoritate sine aliquo titulo, vel colore benefi-
cium occupat, secundũ Calder. consl. 558. aliàs 13.
de verb. signif. in princ. Felin. in cap. Qualiter,
& quando, il primo, in ver. Per illam glos. n. 15.
de accusat. Ferret. cons. 32. n. 16. Et tales patifi-
cantur cũ præcedentibus intrusis; & idcò possunt
ac debent episcopatum dimittere absque licentia
33 superioris. Ratio est, quia titulus putatiuus,
idest qui communiter verus reputatur, nisi pro-
ueniat à legitimo superiore, non dicitur colora-
tus, nec gesta cum titulo tali sustinentur errore,
seu opinione communi, vt determinat Compo-
stell. in cap. Nihil, num. 4. in ver. Administret,
vers. Item per superiorem confirmatum, supra
de elect. cui subscribunt ibid. Butr. nu. 24. An-
char. quæst. 4. ad fin. Henric. Boich. in §. Cæte-
rum, num. 4. Idem docuit Arcbid. in cap. Alie-
nationis, nu. 2. 12. quæst. 2. Bald. in l. Barbarius,
in prima lect. num. 29. & ibi etiam Ias. num. 48.
34 ff. De offic. Prætor. Ad quod adduco textum
apertum in cap. 1. infr. de Schismat. vbi Octa-
uianus, & Guido, qui intruserant se in Papatum,
carebant titulo vero, habebant tamen putatiuũ,
sed non à legitimo superiore, quia electi fuerant
in schismate, vt referunt ibi glos. 1. Host. & Ioan.
Andr. in princip. eosque tamquam veros Ponti-
fices reputauit, & coluit vniuersa Germania, &
aliquot Regiones Italiæ, vt habetur in historia
Concilij Lateranen. sub Alexandro III. ex quo
desumptus est ille canon, tom. 7. Concil. par. 2.
pag. 655. secundum nouissimam impressionem
Parisiensem. Et tamen in dict. cap. 1. appellantur
hæresiarchæ, & decernuntur irritæ non tantum
ordinationes ab eis factæ, sed etiam factæ ab illis,
qui à prædictis Schismaticis ordines susceperunt,
vt illic adnotauit Innoc. num. 1. in fine. Vnde
Anchar. ibid. nu. 1. dicit viribus carere quæ ge-
runtur per Schismaticos, etiamsi gerantur præ-
textu publici officij. Et quod dicitur in leg. Bar-
barius, ff. De offic. Prætor. & cap. Consultationi-
bus, de iurepatron. habere locum in eo, qui di-
gnitatem possident bona fide; secus si sit intru-
sus, vt schismaticus, quia tunc non est sibi respon-
35 dendum de iuribus dignitatis. Quod ipsum in-
nuit ante eum Innoc. ibi nu. 4. dicens Prælatum
intrusum non posse subditis, quibus per intru-
sionem datus est Prælatus, conferre sacramenta,
ac si conferat, executionem non conferre; non
quia sit suspensus, sed quia non suis subditis exe-
cutionem conferre non potest. Cum igitur sic
intrusis titulo colorato carentibus non suffra-
getur communis reputatio, seu titulus putatiuus,
qui non prouenit à legitimo superiore; hinc se-
quitur vt non solum possint, sed etiam debeant
cedere episcopatui, non obtenta à Summo Ponti-
fice licentia, præsertim quia inter eos, & Eccle-
siam non est contractum spirituale coniugium.
Vnde non est opus superioris authoritate, cum
non agatur de dissolutione alicuius vinculi, sed
tantum iniustæ possessioni renuncietur. Et ita
tenent hic Tancredus, Ioann. glos. Io. Andr. Butr.
Cardinal. & Bald. superius citati in casu præce-
denti. Et pro hac sententia est textus clarus in
cap. Ordinationes, 1. quæst. 1. vbi ordinationes,
seu electiones, quæ non communi consensu se-
cundum canonicas sanctiones fiunt, & ab ijs,
ad quos consecratio pertinet, non comproban-
tur, à Gregorio VII. falsæ judicantur; quoniam
qui taliter ordinantur, non per ostium, idest per
Christum intrant, sed vt ipsa veritas testatur,
36 fures sunt, & latrones. Vnde Ioann. de Imola
cons. 132. num. 7. Intrusum dicit non solum qui
sine electione, sed etiam qui ex electione non
canonica, puta minoris partis beneficium occu-
pat. Et cum eo instar adulteri non potest esse
matrimoniũ, secundum Petr. de Anchar. cons. 397.
num. 3. & 4. & est textus in c. Conuenior, 23. q. 8.
vbi Ambros. de Ecclesia ab Imperatore occupa-
ta. [Non licet, (inquit) tibi illam habere.
Quid tibi cum adultera? Adultera est enim quæ
non est legitimo Christi coniugio copulata.]
37 Et secundum hæc absque Romani Pontificis li-
centia potest, & debet renunciare qui episcopa-
tum accepit regia ordinatione, cap. Si per ordi-
nationem regiam, 63. dist. cap. Si quis deinceps,
38 16. quæst. 7. Item prouisus ab Antipapa, seu Pa-
triarcha, vel alio Schismatico, vt sunt Vuladicæ
Ruthenorum Episcopi, iuxta text. in d. cap. 1. de
Schismat. Neque enim suffragatur eis Constitu-
tio Concilij Constantiensis, quæ incipit, Ad eui-
tanda, vt ibi latissimè probauimus à num. 53.
39 vsque ad 126. Item electus à minori parte capi-
tuli, vt in d. cap. Ordinationes, 1. quæst. 1. vel aliàs
non canonicè, secundum Compostell. in c. Quod
sicut, in 1. gloss. in vers. Item quæritur num 16.
supra de elect. Archid. in cap. Si eui, in glos. Quid
sit confirmatio, eod. tit. lib. 6. & Host. in c. Præ-
latorum, infr. de accusat. quibus consentit Bald.
hic num. 2. dummodo de non canonica electione
constet in figura iudicij. Hi enim omnes nec
titulum habent, nec aliquem colorem, & hic
quoque secundus casus est satis planus.
40 Quidam verò sunt intrusi, qui carent quidem
titulo quoad rei veritatem, sed tamen habent
putatiuum authoritate superioris, & aliquem
colorem tenendi, vt quia delictum vel defectus
inficiens titulum est occultus. Et tales cedere
non possunt absque licentia Summi Pontificis,
quia ille putatiuus titulus, & coloratus opinio-
ne communi habetur instar veri, cap. Auditis, de
elect. Glos. Innocent. Butr. Abb. & alij in dict.
cap. Nihil, eod. tit. & dixi in d. cap. 1. num 127.
infr. de schismat. Vnde sicut in titulo vero hu-
iusmodi licentia exigitur, ita & in putatiuo, &
colorato, vt dicit hic desertis verbis Butr. nu. 8.
vers. Quidam sunt carentes titulo. Henric. Boich.
princ. vers. Et tunc aut habet titulum coloratum,
& Bald. num. 1. vbi considera, inquit, quod in-
terdum quis est tacitè intrusus, vt ille, qui ha-
bet figuram esse, tamen non habet efficaciam
esse, & iste non potest cedere sine licentia Dom.
Papæ; puta illegitimus, qui fuit electus, & con-
41 firmatus tacite de sua illegitimitate. Et ita in-
telligi possunt hic Innocent. & Compostell. vter-
que nu. 5. in ver. Cedendi, dum dicunt etiam ad
dimittendam possessionem facti exigi superioris
licentiã: hoc enim intelligi debet de illa posses-
sione facti, quæ licet sit nulla, est tamen suffulta
aliquo colore tituli, saltem ex opinione homi-
num,

num, vt declarat Io. Andr. num.43. vers. Et ibi
titulum habet, Butr. d. num. 8. Henric. Boich.
ante med. vers. Innocentius hic qui dicit, & Car-
42 din. in §. Intueri, num.2. Et iuxta hoc, qui per
Simoniam adeptus est episcopatum, siquidem
simonia per alium sit commissa eo ignorante, vt
infr. in cap. prox. habet titulum, vel saltem colo-
rem; & ideò licentiam expectet. Quod tenet
Specul. tit 2. §. Nunc ostendendum, vers. 21. rela-
tus hic à Cardin. in §. Intueri, vers. Et in eo quod
dixi de Simoniaco: si verò simoniam commise-
rit per seipsum, & delictum sit publicum, & no-
torium, non est opus licentia, quia simonia im-
pedit titulum vel colorem, text. est in d.c. Ordi-
nationes, & in cap. Si quis neque. 1. quæst. 1. Sin
autem crimen sit occultum, expectanda erit li-
centia superioris. Et hoc propter duo, vt inquit
hic Butr. eod. num.8. ad fin. vers. De simonia au-
tem. Primò, quia huiusmodi titulus putatiuus
habetur pro vero. Secundò quia de facili cum
talibus benè administrãtibus, & occultis dispen-
sat Romana ecclesia, arg. infr. §. Personæ verò.

43 Conclusionem superiùs firmatam quod intrusi
habentes titulum putatiuum, & coloratum, ce-
dere non possint absque licentia Papæ limitat
glos. hic in ver. Sed dumtaxat, & Butr. loc. cit.
nisi in articulo mortis vellent renunciare, quia
tunc ad purgandam conscientiam possunt dimit-
tere beneficium non expectata superioris autho-
ritate, si careant illius præsentia; & sufficeret vt
dimitterent in manibus alterius superioris, putà
Pœnitentiarij, seu Confessoris electi, Allegant
cap. Si quis suadente, 17. quæst.4. & cap. fin. de
pœnit. & remiss.

Tu dic secundum Host. num.7. Henric. Boich.
col.1. ante med. vers. Et nota, & Syluestr. in ver.
Renunciatio, num. 3. vers. Tertium Episcopus,
qui non benè intrauit, sed per simoniam, vel in-
trusionem, & huiusmodi in morte renunciabit
mente, scilicet si aliter nequit & in manu Archi-
episcopi, si potest; aliàs simplicis Sacerdotis, sub
hac conditione si Papæ placuerit; & si conualue-
rit eum quam citissimè adeat pariturus ei humi-
liter, & deuotè, arg. cap. Non dubium, de sent.
excomm. Et interim fructus custodiat, vel in vti-
litatem ecclesiæ expendat, arg. c. Cum vos, de
off. ordin. accipere tamen sibi potest vitæ neces-
saria strictè, c. Non satis, & c. Parce, 86. dist.

44 Quidam denique sunt intrusi, qui ab initio
verum, & legitimum titulum habuerunt, sed po-
stea titulus redactus est ad non titulum, cũ quod
commiserit aliquod crimen inducens priuatio-
nem tituli ipso iure, puta hæresis, c.1. 24. q.1. c.
Ad abolendam, §. Præsenti, infra de Hæret. ex-
trauag. Pauli IV. Cum ex Apostolatus, vel assas-
45 sinij, vt in c.1. de homicid. lib.6. secundum Bald.
hic num.3. Paria enim sunt intrudere se in bene-
ficium, vel retinere beneficium, quo aliquis cano-
nicè est priuatus, c. Cum dilectus, de purg. canon.
& tradit Petr. Brixien. in repert. in ver. Intru-
sus.

46 Et tunc distinguitur: nam aut crimen est no-
torium, seu declaratum per sententiam; & tunc
cum sic priuati non habeant titulum, neque co-
lorem tenendi, cedere possunt absque superioris
47 authoritate. Ita Anton. de Butr. hic num.8, vers.
Infertur secundò. Quoniam vt Bald. inquit, n.1.
qui extrusus est per sententiam, non dicitur cede-
re, sed recedere, cum non habeat esse, nec figu-
ram, ex quo remotus est illo actu, l. Dispensato-
48 ri, ff. De solut. Et propterea intrusus post rem
iudicatam, & executoriales non auditur, sed de-
bet tradere possessionem captam, etiam si alleget
notorium non ius petentis, quando potest infi-
ciari, & requirit altiorem indaginem, vt per Pa-
lent. decis.441. par.3. lib. 3. per totam. Aut cri-
men est occultum, & alia lata non est sententia:
& non licet absque licentia, seu authoritate su-
perioris renunciare. Ratio est, quia suffragatur
illis communis error, seu titulus putatiuus ab
initio proueniens à legitimo superiore, vt per
Butr. vbi supra.

49 §. ALIA VERO. Nota hic secundam legi-
timam causam resignandi episcopatum, nempe
debilitatem corporis, siue proueniat ex senectute,
siue infirmitate, dummodo tamen sit talis, quæ
reddat episcopum inhabilem ad executionem,
& administrationem officij pastoralis. De sene-
ctute habetur in c. 1. supra eod. De cuius initio,
& progressu scripsi latissimè in c. Cum sis, infra
de conuers. coniug. De infirmitate autem gloss.
hic in ver. Dumtaxat, Host. num.13. & Io. Andr.
50 num. 44. exemplificant in morbo sontico, qui
cuique rei agendæ impedimento est, vt l. Morbus,
ff. De verb. signif. & l. Quæsitum, ff. De re iudic.
51 Sed numquid ratione podagræ liceat cedendi li-
centiam postulare? Dic secundum Bald. hic n.6.
hæc omnia ad iudicis arbitrium pertinere, vt l.
Podagræ, C. Qui morb. se excus. lib. 10. & suffi-
ciunt informationes summariæ, vt notatur in l.
In causæ, §. Hoc autem, ff. De procur. Ex hac ta-
men causa vidi sæpius denegatam Episcopis li-
centiam cedendi in S. Congregatione rerum con-
sistorialium.

52 Debilitas verò, quæ reddit episcopum vt supra
inhabilem, habetur pro legitima causa postulan-
di, & admittendi resignationem etiamsi ex pec-
cato proueniat, dummodo episcopum pœniteat,
cap. Cum infirmitas, de pœnit. & remiss. & notat
hic Host. num. 13. in fin. in ver. Infirmitas cor-
53 poris. Prout in simili sacra Congregatio Conci-
lij aliàs consulta an senio confectis, si aliter resi-
54 dere soliti sint distributiones debeantur; ac etiã
infirmis ex propria culpa, & peccato: Respondit
deberi, aliàs enim nimius rigor esset; nec supe-
riorem huiusmodi inquisitionem facere debere
addendo afflictionem afflictis, quia multæ pos-
sunt esse causæ, & non turpes. Et hanc partem
tamquam mitiorem amplexus est Gregorius
XIII.

55 Secundò nota ad debilitatem corporis non
sequi debilitatem cordis, & intellectus, & spi-
ritus, sed potius augmentationem, quasi inui-
cem opponantur, vt hic per Butr. num. 10 in
2. notab. Concordat, c.1. supr. eod. ibi, Vergente
deorsum conditione corporea, feruor spiritus in
sublimiora conscendit.

56 Non obstat si dicatur, infirmitas non præbet
legitimam causam cedendi, quia dandus est co-
adiutor, vt in c. Ex parte, de Cler. ægrot. Nam
primo respondetur id procedere si episcopus ex
debilitate redditus sit inhabilis quoad tempora-
lia tantum; tunc enim licet in temporalibus non
possit proficere, non propter hoc cogitur cedere
sed dandus est illi coadiutor. casus est in c. Quia
frater, 7. q. 1. Secus verò si redditus sit inhabilis
in

in totum quoad spiritualia, quia tunc habet legitimam causam cedendi. Ita Innocent. hic n.4. Host. num. 13. in ver. Pastorali, Ioan. Andr. in eod. ver. n. 9. Butr. n. 11. & Cardin. in §. Alias verò, n. 1. Deinde respondetur debilitatem corporis, qua quis redditur inhabilis ad spiritualia, seu temporalia, præbere iustam causam renunciandi in volente, vt hic. At inuitus non compellitur, sed dandus est illi coadiutor, vt in d. cap. Ex parte, secundum Hostien. & Butr. proximè citatos.

57 Porrò Cardinales Episcopi consueuerunt admitti ad resignandum, etiamsi debilitas corporis, vel alia causa hic expressa non probetur: fortè in eis pro causa est obligatio quam aliàs habent residendi in suis titulis, vt in c.2. de Cler. non resid. & coadiuuandi Romanum Pontificem in executione Sacerdotalis officij iuxta tex. in cap. Per venerabilem, §. Rationibus, qui fil. sint legit. & decretum Concilij Tridentini in cap. 1. §. Quæ verò, sess. 25. aliàs amittunt fructus beneficiorum, & officiorum ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. in Bulla Reformationis Curiæ in tit. de Cardinalibus.

58 §. PRO DEFECTV. Nota hic primò scientiam in Episcopo esse necessariam ad regimen tam spiritualium, quàm temporalium. De scientia in spiritualibus habetur 38. dist. per tot. Et de hac plura scripsi in c.1. supra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. De scientia verò in temporalibus habetur in c. Fratrem nostrum, 86. dist. in c. Petrus, 39. dist. & in §.1. 36. dist. Et vtramque esse necessariam in Episcopo notat hic gloss. in ver. Temporalium, quia, inquit, in his alios docere debet Episcopus; & ideò aliorum doctrina indigere non debet, cap. Conuenientibus, 1. qu 7.

59 Vnde defectus scientiæ promotum deijcit inuitum, c. fin. inf. de ætat. & qualit. secundum Host. hic nu. 14. in ver. pro defectu, & Io. Andr. in eod. ver. num. 10.

60 Secundò nota in ver. *Quamquam*. Quòd etsi eminens scientia desideranda sit in Pastore; tamen competens sufficit, nec defectus eminentis præbet legitimam causam cedendi secundum Innoc. num. 4. in ver. Defectu, Host. nu. 19. in ver. Toleranda, & Butr. nu. 15. concordat, cap. Cum nobis olim supra de elect. Concilium Lateran. nouissimum sub Leone X. de reform. Curiæ sess. 9. in princ. ibi, Curialitatis antiquæ cum competenti litteratura. Alioqùin si eminens scientia esset necessaria absolutè in Prælato, pauci ad episcopatum promouerentur; cum vix ad culmina dignitatum viri eminentis scientiæ valeant reperiri, vt legitur in c. Venerabilis, §. pen. infr. de præb. & ibi notat gloss. in ver. Eminentis, & Host. hic nu. 11. Itaque, vt verbis Baldi vtar nu. 6. in Episcopo requiritur scientia eminens, tamen toleratur scientia competens, sed nihil sciens etiamsi sit Episcopus, debet deepiscopari, allegat. l. Sed & reprobari, ff. de excus. tutor.

61 Cæterum hic casus deepiscopandi Episcopum ob defectum scientiæ hodie vix potest contingere: nam promouendi quidem in Curia ad Cathedrales, & alias maiores Ecclesias, vt Episcopi Italiæ, & Insularum adiacentium, accuratè examinantur iuxta antiquissimum ecclesiæ morem, olim namque Origenistarum, Cœlestij, aliorumque hæreticorum nouæ, aut certæ resuscitatæ hæreses causam dederunt Constitutioni Conc. Cartag. c. 1. In qua præscribitur qua forma Episcopus recens ordinandus examinari debeat, vt habetur tom 1. Concil. pag. 727. col. 2. & refertur in cap. Qui Episcopus ordinandus est 23. dist. Et hunc pristinum morem à Clemente VIII. in ecclesia restitutum esse, eosque, qui ordinandi sunt Episcopi, vnà cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in Vrbe sunt doctissimis Theologis, & Canonici iuris consultissimis, diligenti, atque improuiso examine in præsentia Pontificis probari, Atque ita nunc nonnisi bene disertis aditum patere ad episcopatum scribit Card. Baron. ad annum 398. num. 698. Quod institutum magno Christianæ Reipublicæ bono, alij quoque Pontifices illius successores postea retinuerunt. Et ego ipse vti examinator Canonista iam à pluribus annis in iure Pontificio examinaui Episcopos promouen-

62 dos coram Sanctissimo D. N. Vrbano VIII. Hoc autem examen subire tenentur omnes etiam insignis, & exploratæ litteraturæ, ita vt ne ipsi quidem Episcoporum examinatores sint ab eo immunes. Et dignū est memoratu quod Dom. Card. Gypsius tunc in minoribus agens qua die examinauit aliquot promouendos, mox fuit ipse examinatus ad Ecclesiam Ariminensem. Quod ipsum ad Nouariensem ecclesiam nuper contigit D. Torniello, qui mihi successit in officio Secretarij sacræ Congregationis Episcoporū, & Regu-

63 larium. Excipiuntur tantummodo ab huiusmodi examine Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui Cathedralibus præficiuntur. Nam Summi Pontifices quam sollicitudinem vniuersæ ecclesiæ ex muneris sui officio debent, eam hinc potissimum impendunt, vt lectissimos tantum sibi Cardinales asciscant, ad præscriptum Concilij Triden. c. 1. §. Postremò, sess. 24. Et cum Cardinales assumpti iam sint ad gradum Episcopis eminentiorem, vt diffinitur in decretali epistola, quam scripsit ad Archiepiscopum Cantuariensem Eugenius IV. dum Florentiæ præsideret in Concilio Florentino, quæ incipit, Non mediocri dolore, & habetur in Bullar. tom. 1. pag. 282. vtique non egent nouo examine ad inferiorem dignitatem, cap. Gesta, 74. dist. cap. Accepimus, inf. de ætat. & qual. & ibi gloss. in ver. Reputare, Innocent. qui allegat concordantes in eod. ver. num. 3. Hostien. n. 12. & reliqui interpretes. Cum præsertim scientiam, & alias qualitates in promouendis ad Episcopatum præfinitas Concilium Tridentinum decernat etiam ad Cardinales pertinere, quorum consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem cum vniuersalis ecclesiæ administratio nitatur, nefas videri potest non ijs etiam virtutum insignibus eos fulgere; quæ meritò in se omnium oculos conuertant, vt legitur in decreto Conc. Triden. cap. 1. §. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, sess. 25. Confert ad hoc quod notat Innoc. in cap. Cum venerabilis, nu. 7. vers. Item si admitto infr. de except. vbi determinat semel admissum ad aliquod officium non posse in simili officio reprobari requirente eamdem personæ idoneitatem, & sequitur Bald. in

64 margarit. in ver. Approbatus. Et hac ratione Episcopi, qui ad aliam ecclesiam transferuntur, huic examini non solent subijci.

65 Sed nec promouendi ad Patriarchales, Metropoli.

politanas, vel Cathedrales ecclesias, quæ sunt in partibus infidelium; quia non habent quos doceant tamquam Clero, populoque carentes, vt in Concilio Tridentino, cap.2.sess.14. Verum si contingat vt eiusmodi Prælati titulares depurētur in suffraganeos alicuius CardinalisEpiscopi ad præscriptum Concil. Lateranensis nouissimi sess.9.de Cardinal.tunc & ipsi consueuerunt examinari, vt sæpius vidi obseruatum.

66 Ad hæc Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. in Congregatione examinis promouendorum ad Ecclesias Cathedrales, habita in Palatio Vaticano die 16. Maij 1625. decreuit, & mandauit, vt Examinatores non audeant propalare, nec vllo modo indicare examinandis ea, super quibus illos interrogare intēdunt,& tam ipsi examinatores, quàm qnicumque alij,qui examini intersunt, in votis proferendis omninò abstineant à quocumque temperamento, veluti quod examinati iterum reuertantur, vel quod Vicarium à Sacra Congregatione approbatum secum ducant, aut quid simile; sed teneantur sententiam suam simpliciter, ac præcisè proferre, An sibi videantur idonei secundum præsentem iustitiam ad muuus episcopale subeundum. Insuper ne vota etiam propria, aut ea quæ gesta sunt in Congregatione publicentur, aut communicentur alicui, qui Congregationi interesse non solet, voluit idem Sanctissimus D. N. vt tam S. R. E. Cardinales, quàm cæteri Prælati eiusdem Congregationis iuramentum præstent de seruandis in hoc decreto contentis sub pœnis, & censuris incurrendis iuxta stylum Sac. Congregationis S. Officij hac sequenti forma.

Pro Cardinalibus. Ego N.miseratione diuina S.R.E. Cardinalis,&c. tactis per me sacrosanctis Dei euangelijs coram propositis iuro,ac promitto seruare omnia contenta in præsenti decreto Sanctissimi D.N. per me lecto sub pœna excommunicationis à qua non nisi à Sanctissimo D.N. absolui possim. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta eius euangelia.]

Pro Prælatis. Ego N.&c. constitutus coram vobis Eminentissimo & Reuerendiss. D. S. R. E. Cardinali N.&c.tactis per me sacrosanctis euangelijs coram propositis iuro, ac promitto seruare omnia contenta in præsenti decreto Sanctissimi D.N. sub pœna periurij, & excommunicationis latæ sententiæ, à qua nonnisi à Sanctissimo absolui possim. Sic me Deus, &c.

Quod quidem iuramentum ea religione obseruari consueuit, vt ne quidem in genere indicetur examinandis materia, super qua illos intendunt interrogare. Quamobrem prorsus illiterati, & qui secundum Bald. post promotionem essent deepiscopandi, grauissimū hoc iudicium subire, & tanto periculo se exponere non audent. Quod si auderent tamquam inhabiles repellerentur, vt interdum contigit. Hæc de promouendis in Curia.

67 Extra Curiam verò ex Tridentini Concilij præscripto, & Constitutione Gregorij XIV. edita idibus Maij 1591. Instructio de qualitatibus sumitur tantummodo à Sedis Apostolicæ Legatis, seu Nuncijs prouinciarum, aut eius Ordinario, eoque deficiente à vicinioribus ordinarijs, vt in cap.2. sess.22. vbi etiam statuitur,vt assumendus scientia eiusmodi polleat, vt muneris sibi iniun-

68 gendi necessitati possit satisfacere, Ideoque antea in Vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor,aut Licentiatus in Sacra Theologia,vel Iure, canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quod si Regularis fuerit, à Superioribus suæ Religionis similem fidem habeat. Prædicti autem omnes, vnde instructio, seu testificatio erit sumenda, hæc fideliter & gratis referre teneantur; alioquin eorum conscientias grauiter oneratas esse sciant, ac Deum, & Superiores suos habebunt vltores. Aliæ etiam complures diligentiæ quò instructio huiusmodi sincerè, & fideliter habeatur, præscriptæ sunt ex decretis Sac.Congregationis rerum Consistorialium, & præsertim in instructione particulari super hoc publicata, & impressa anno 1627. in qua quod pertinet ad litteraturam, præscribitur vt testes interrogentur an sciant assumendum aliquo gradu in iure canonico,vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ vel Iuri canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in episcopo requiritur ad hoc vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ. Quod si promouendus nullum habeat gradum, ex parte illius exhibeatur publicū alicuius Academiæ testimonium ad præscriptum Concilij; Ac si ortus sit in prouincijs, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem, eiusmodi testimonium sumatur ex viris grauibus,& sacræ Theologiæ,ve

69 Iuris canonici peritis.Quod si Regularis sit,à suis superioribus regularibus, quorum appellatione quoadhoc intelliguntur dumtaxat qui nullum sui ordinis superiorem agnoscunt, siue ij nuncupentur cuiusuis ordinis Abbates,Magistri, Ministri, aut Præpositi Generales, vel quarumlibet Congregatiouum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores Capitulum Generale repræsentantes, siue alio quocumque nomine, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu Commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum; vt legitur in eadem instructione. Quæ cùm ita sint non mirum si à multis annis, quibus eidem Congregationi rerum Consistorialium interfui tamquam vnus ex Consultoribus nominatus in Bulla Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. super Institutione ipsius Congregationis, nunquam vidi, nec prius audiui quemquam ex hoc capite ignorātiæ fuisse ab Episcopatu deiectum, aut resignandi licentiam postulasse.

70 §. PROPTER MALITIAM. Nota quartam causam legitimam resignationis episcopatus, idest malitiam, seu duritiem subditorum, cum scilicet adeò peruicaces, & incorrigibiles existunt,vt Episcopus proficere nequeat apud ipsos.

71 Quippe actus pascendi est principalis actus Episcopi, vt constat ex decreto Concilij Tridentini c.1. sess.23. & tradit Caietan. in 2.2. q.185. art.5. Vnde si nec gregem pascere potest Episcopus, neque alia pastoralia munia exercere ob subditorū peruicaciā, cessat obligatio retinendi. In quacumqne enim obligatione attendi debet obligationis finis,vt docet S.Tho.d.q.185. art.4.

72 QVÆRO. An Episcopus propter persecutionem subditorum debeat fugere, & ecclesiam deserere

ſerere. Hanc quæſtionem format hic Anton.de
Butr.poſt Innoc.Hoſt. & Ioan.Andr. Ego plene
examino in cap.prox. infr.eod. in quæſt.An epiſ-
copus ciuitatis, vel diœceſis, quam incolunt ſoli
Græci ſchiſmatici, ad perſonalem reſidentiam
teneantur.

73 §. PRO GRAVI QVOQVE. Nota hic quin-
tam cauſam cedendi legitimam, videlicet graue
ſcandalum, quod aliter ſedari non poteſt. Et
pondera ceſſionis rationem, nempe quia Epiſ-
copus non debet magis temporalem honorem,
quàm æternam affectare ſalutem. Porrò tantum
poteſt eſſe ſcandalum, vt epiſcopus non ſolum
poſſit, ſed etiam teneatur renunciare, vt dicunt
hic Hoſt.& Ioan.Andr. ambo nu.19. in ver.Quia
ſanguinem, & Cardin. in §.Pro graui, in princ.
allegant,c.Nihil de præſcript. c. Cum teneamur,
de præben. cap.1.2. & 3. de iurepatr.c. Inter ſol-
74 licitudines,§.1.2.& 3.de purgat.canon. Ratio eſt,
quia ſcandalum vitare debemus quantum poſſu-
75 mus, ſi ſine peccato vitari poteſt. Nam veritas
diſciplinæ deſeri poteſt propter multitudinem
peccantium, cap.Vt conſtitueretur, 50. diſt. in-
tellige niſi defendant errorem, cap. Comeſſatio-
76 nes, 44.diſt.Si enim defenderent, vel excuſarent,
tunc nullo modo parendum eſſet multitudini,
cap.1. in fine,de pœnit.diſt.6.c.Plurimos,82.diſt.
77 Sin autem ſcandalum vitari non poſſit ſine pec-
cato, tunc vtilius ſcandalum naſci permittitur,
quàm vt veritas relinquatur, cap. Qui ſcanda-
lizauerit,infr. de regul. iur. Veritas namque bonę
vitæ, vel iuſtitiæ propter ſcandalum nunquam
deſerenda eſt, ſecundum gloſſ. hic in ver. diſtin-
guendum,Innoc. in eod.ver.nu.6.Io.Andr. nu.19.
Butr.num.22.Anchar.num.7.& Cardin.vbi ſupra.
78 Quod ſi ſit dubium an ſcandalum ſit peccatum,
necne,tunc potius videtur vitandum ſcandalum,
quàm peccatum, ſecundum Hoſtien.Ioan. Andr.
Card.& alios proximè citatos,qui allegant illud
Auguſtini,Tene certum,& dimitte incertum,§.1.
ad fin. de pœnit.diſt.6.

79 Eſt autem ſcandalum dictum, vel factum mi-
nus rectum præbens occaſionem ruinæ. Et quod
græcè ſcandalon dicunt, nos offenſionem, vel
ruinam, & impactionem pedis poſſumus dicere.
Quemadmodum enim contingit quandoque vt
aliquis obex ponatur alicui in via corporali, cui
impingens diſponitur ad ruinam, & talis obex
dicitur ſcandalum; ſimiliter in proceſſu viæ ſpi-
ritualis contingit aliquem diſponi ad ruinam
ſpiritualem per dictum, vel factum alterius, in-
quantum ſcilicet aliquis ſua admonitione, vel in-
ductione, aut exemplo alterum trahit ad peccan-
dum. Et hoc propriè dicitur ſcandalum, vt ex
Hieron. ſuper Matth. diffinit, & explicat D.Tho-
mas in 2.2. qu. 43. art.1. & ſequitur Syluеſt. in
ver.Scandalum in princ. An autem propter ſcan-
dalum teneatur quis deſerere bona ſpiritualia,
vel temporalia, dic vt per S.Thomam in d. q.43.
art.7. & 8. Et de duplici ſcandalo Puſillorum, &
Phariſæorum vide Nauarr. conſil.9. N. Nobilis,
num.11. De ijs quæ vi, & dixi in c.Si quis nu.80.
infra de regular.

§. PERSONÆ VERO. Nota hic ſextam, &
vltimam cauſam renunciandi legitimam, nempe
irregularitatem, intellige ex defectu prouenien-
tem, vt differat à prima cauſa irregularitatis ex
delicto, quæ ponitur ſupra in §. Propter con-
80 ſcientiam. Eſt autem irregularitas ſecundum
Bald. hic num.9. paſſiua prohibitio in his quæ
ſunt ordinis, & officij, vel, vt diffinit Speculator
lib.1. de diſpenſ.§.4. in princ. eſt nota, ſeu impe-
dimentum Canonicum ex facto, ſeu defectu pro-
ueniens, quo quis prohibetur ad eccleſiaſticos
ordines promoueri, & in eiſdem miniſtrare, &
eodem modo ferè deſcribunt Hoſtien. in c.2.de
Cler.excomm.miniſtr.Archid.& Io.Andr. in c.1.
de reg. iur. lib.6. Et quamuis Marian. Socin. ſe-
nior in cap.Ad audientiam,in prima quæſtione
principali,nu.12.de homicid. poſt verbum [Ca-
nonicum] putet addendum,[ſeu diuinũ,] & poſt
verbum[ex defectu proueniens,]ſimiliter adden-
dum putet [à natura,vel euentu.]Tu tamen non
recedens à communi deſcriptione,quia quatenus
reperiatur aliqua irregularitas de iure diuino,de
quo per eumdem Socin. ibid. in 3. quæſt. princi-
pali, num. 15. & ſeqq. tamen verbum illud [Ca-
nonicum] eſt aptum comprehendere etiam im-
pedimentum iuris diuini, c. vn. cum gloſ. in ver.
Canonicum, de ætat. & qualit.lib.16.facit tex. in
cap.Si quis dogmata,25.qu.2. & in c.Qualiter, &
quando, il ſecondo, in princ. infra de appellat.
& quod notat gloſ. in Summa 9.diſt. & Abb. in
c.fin.num.7. ne Cler.vel Mon.& verba illa [à na-
tura, vel euentu,] ſuperflua ſunt, quia vnum
quodque impedimentum, aut eſt à natura, aut
ex accidenti, & vndecumque proueniat, abſolu-
tè impedimentum eſt. Dicitur autem nota, ideſt
infamia,cap.Accidens de purg. canon. ſeu cica-
trix, vt l.2. ff. de ſeru.fugit. nam & irregularitas
eſt cicatrix criminis, vel defectus, c. In Sacerdo-
tibus alias eſt, c.Non negamus, 61.diſt. Vnde ſe-
cundum Specul. ſanitas, ſcilicet pœnitentiæ poſt
poſt vulnus, ſcilicet peccati, ſequuta ſine cica-
trice, ſcilicet irregularitate, eſſe non poteſt,cap.
Ventum eſt,1.qu.1.Atque ita irregularitas differt
à ſuſpenſione, quia eam includit, & illi addit.
Suſpenſio enim importat inhabilitatem ad exe-
cutionem tantum, irregularitas verò ad execu-
tionem, & ordines, vt per Syluеſt. in ver. Irre-
gularitas in princ. Et tres modos, quibus irre-
gularitas contrahitur, notat hic Innoc.num.7.
81 Hoſtien.num.71.& Specul. loco cit.Communiter
tenetur irregularitatem tripliciter contrahi, vi-
delicet ex delicto, vt ſupra in §. Propter con-
ſcientiam. Ex defectu Sacramenti, vt in Biga-
mo, c.Acutius,26.diſt.& cap.Debitum, infra, de
bigam. & ex defectu corporis; ſub qua ſpecie
comprehenduntur tam qui patiuntur defectus
natalium, vt hic, quàm corpore vitiati, vt infr.
82 de corp.vitiat. per tot. Bald.hic num.11.hanc vl-
timam ſpeciem irregularitatis appellat natiuam,
vt ſi quis naſcatur ſpurius: nam ex corrupta ra-
dice oritur vitium, quod inditum eſt ſine culpa
naſcentis;& ideo per eius pœnitentiam non pur-
gatur; quia nec pœnitere poteſt qui non pecca-
uit. Simile eſt in corpore vitiato, quia ibi non
peccat anima, ſed natura, vt not. in c. infr. de
83 corp. vitiat. Verum irregularitas in corpore vi-
tiatis non ſemper poteſt dici natiua,quia quam-
uis vitium corporis contingat à natiuitate, vt in
cæco nato; tamen plerumque accidit poſtea,
(ſicut nobis contigit cæcitas Domino ſic permit-
tente in quadrageſimo quarto ætatis noſtræ an-
no, & eo tempore quando à publicis negocijs,
Deus nobis hæc otia fecit, cœpimus ſcribere,
ſeu

seu potius dictare Commentaria hæc nostra super libris Decretalium; forte tamen mens Baldi fuit appellare hanc irregularitatem natiuam, non quod oriatur à natiuitate, sed quia adnascitur sine facto, & ministerio eius, qui irregularis efficitur, & hoc indicat ratio illa, quia ibi non peccat anima, sed natura.

84 Porrò irregularitates omnes, & illarum pœnæ sunt de iure positiuo, & ex constitutione ecclesiæ. Ac proinde Summus Pontifex in irregularitati-
85 bus omnibus dispensat, etiam in bigamia, secundum Innoc. hic num. 8. cui subscribunt Hostien. num. 72. Ioan. Andr. num. 54. ac cæteri omnes: & Specul. d. tit. de dispensat. §. 4. nu. 3. De quo tamen articulo vide plene per Marian. Soncin. in c. Ad audientiam, n. 15. vers. Tertio principaliter quæro quo iure fuerit introducta irregularitas: & nu. 21. & seqq. infra de homicid. & quod dixi in c. Henricus, circa fin. n. 40. infr. de Cler pugn. in duel.

86 Nec obstat dictum Apostoli 1. ad Timoth. 3. *Vnius vxoris virum*, id est non plurium, vt in d. c. Acutius: nam, ve inquit hic Bald. n. 14. licet Apostolus ostēdat Papæ quid facere debeat, non tamē ostendit quid facere possit; quia potestas Clauium est talis, & tanta, vt non recipiat interpretationem restrictiuam: subdens hanc esse intentionem Innocentij notabilem, & veram. Episcopi verò an possint super bigamia dispensare, scripsi plene in c. Super eo, à n. 19. & in c. A nobis, à n. 29. infra de bigam. & an in irregularitate ex homicidio, dixi in d. c. Henricus, n. 42.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Post translationem.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus, qui propter crimen renunciauit Episcopatui ad Religionem descendens, ad Episcopatum reassumi non potest, secus si renunciauit propter aliam causam.*
2 *Episcopus ciuitatis, & diœcesis, vbi sunt tantum Græci Schismatici an ad residentiam teneatur.*
3 *Persecutionis contra Episcopum duæ sunt species.*
4 *Finis in qualibet obligatione attendi debet.*
5 *Episcopus ob intrinsecam persecutionem cogi debet ab Ecclesia recedere.*
6 *Episcopi titulares in decreto de residentia non comprehenduntur.*
7 *Episcopus ob duritiem plebis non potest abscedere à residentia absque Sedis Apostolicæ licentia.*

1 POST TRANSLATIONEM. Episcopus qui propter crimen renunciauit episcopatui, ad religionem descendens, ad episcopatum reassumi non potest. Secus si renunciauit propter persecutionem, infirmitatem, defectum scientiæ, simoniam ipso ignorante commissam, vel aliam similem causam. Hoc dicit secundùm omnes, diuiditur in tres partes, vt per Io. And.

Nota primò non esse legitimam causam cedendi vt Episcopus fiat Monachus. De hoc supra in c. Nisi cum pridem, & ibi dixi in princ. in 2. not. à n. 5. vsque ad n. 11.

Nota secundò ex causa persecutionis licere Episcopo curam Pastoralem deserere. Quibus autem casibus hoc locum habeat, & an procedat tam in intrinseca, quàm in extrinseca persecutione, dicam plenè in quæst. seq.

2 QVÆRO igitur, An Episcopus ciuitatis, & diœcesis quam incolunt soli Græci Schismatici, ad personalem residentiam teneatur.

Episcopus in Insula Christiano principi in temporalibus subiecta nullas habet ecclesias ritus Latini præter vnam Cathedralem; atque incolæ omnes tam ciuitatis, quam diœcesis sunt Græci Schismatici, & Græcas ecclesias colunt, ibique à Presbyteris Græcis ecclesiastica recipiunt Sacramenta; Rectoribus sæcularibus se subditos profitentur, nec parent Episcopo; quem illum ritui Latino addictum vilipendunt, ac despectui habent. Ideoque Episcopus in ecclesia residet, & diuina celebrat aliquando cum altero tantum Clerico, aliquando ipse solus. Spes verò vt Græci illi ad ecclesiæ vnitatem redeant nulla subest, tum quia in schismate obfirmato animo perseuerant, & Latinum ritum execrantur, vt moris est Græcorum, c. Licet Græcos, infra de Baptis. Tum quia præcipua res, quam Magistratus sæcularis Episcopo obseruandam præscribit, ea est, vt de Græcorum religione, ac ritibus inter concionandum, aut alio quouis modo minimè tractent: id quod si Episcopus non seruaret, verendum esset ne in eum Ministri sæculares, qui motus illarum gentium Turcis finitimarum timent, aliquid molirentur, quod Sedem Apostolicam in necessitatem iustæ vltionis adduceret. Vnde factum est vt in ea diœcesi à Conc. Florent. sub Eugenio IV. in hæc vsque tempora ne vna quidem anima potuerit à schismate amoueri, & ad vnitatem Romanæ ecclesiæ reduci.

Quibus ita se habentibus præsens Episcopus quærit, an ex præscripto sacrorum Canonum, & decretorum Concilij Tridentini teneatur illic residere.

Quam dubitationem sustulit text. in c. Aduersitas, 7. q. 1. in hæc verba. [Cum vitijs subditorum Prælatus affligitur, aliquando omnium est vna, & insatiabilis obstinatio: aliquando mali inueniuntur bonis admixti, quando boni simul cum malis habitant, nō sunt deserendi propter malos, sed potius mali tolerentur propter bonos. Quādo verò omnium subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis Prælatorum præsentia, tunc etiam corpore licet ab eis recedere, ne illorum nequitia semper in deterius proficiat, & isti quidem fructum amittant, quem de illorum profectu possent inuenire.] Hæc ibi. Et similis text. habetur in can. seq. vbi Gregorius Petro Diacono interroganti an liceret Prælato gregem semel susceptum deserere, respondit dicens, ibi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni; nam vbi omni modo de bonis fructus deest, fit aliquando de malis labor superuacuus, & infra, Sæpe agitur in animo perfectorum quod silentio prætereundum non est, quia cum laborem suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant, & infra, Numquid Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore

amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco (id est Damasci) minorem sibi fructum adesse conspiceret, ad grauem laborem se alibi, cum fructu seruauit. Quod ipsum statuit Innocentius III. in c. Nisi cum pridem, § propter malitiam supr. eod. vbi propter malitiam, inquit, plebis, cogitur interdum Prælatus ab ipsius regimine declinare, quando plebs adeò duræ ceruicis existit, vt proficere nequeat apud ipsam; sed propter eius duritiem quo magis satagit, eo magis iusto iudicio deficere permittatur, &c. & Apostoli leguntur dixisse; ecce conuertimur ad gentes, quia Verbi Dei vos indignos fecistis.

3 Ex quibus decretis gloss. in d. c. Aduersitas, in ver. Hoc etiam, elicit duas persecutionum species, aliam extrinsecam, quam patitur ecclesia à manifestis inimicis: aliam intrinsecam, quæ consistit in eis, qui ab vnitate ecclesiæ non sunt præcisi, sed tamen nec pasci ab Episcopo, nec corrigi volunt. Et quamuis in extrinseca persecutione cum sine Prælato non est tuta salus ecclesiæ, aut cum non solus Prælatus quæritur, sed etiam Clerus, oporteat Pastorem ponere animam suam pro ouibus suis: in intrinseca tamen, qui est casus præsentis ecclesiæ, vt ait gloss. sic distinguitur. Nam aut omnes sunt mali, aut quidam. Si boni sunt commixti malis, eos Episcopus non deseret. Si omnes mali sunt, aut spes est de correctione, aut non. Si est, non sunt deserendi, si non est spes, tunc sunt deserendi. Quam gloss. hac in parte ad litteram refert, & sequitur Innoc. in dicto c. Nisi cum pridem, sub n. 4. in ver. Malitiam. Hostien. Card. Anton. de Butr. Anchar. & alij communiter. Consimilis gloss. est in d. cap. Nisi cum pridem, §. 1. & in d. cap. fin. 7. quæstion. 1 in hæc verba: [Si subditi sunt malis admixti, tolerandi sunt mali propter bonos: Si verò omnes sunt mali, & incorrigibiles, recedere potest Prælatus ad alium locum exemplo Pauli, qui de Damasco fugit, vt alibi magis proficeret. Sicut Moyses prælatus Populo Iudæorum malitia subditorum permotus cedere voluit regimini, talemque cessionem à Domino instantissimis precibus flagitauit dicens, Num. 11. [Cur afflixisti seruum tuum? Quare non inuenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Non possum solus sustinere hunc populum, quia grauis est mihi. Sin autem tibi videtur obsecro vt interficias me, & inueniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.] Et in gestis B. Adalberti episcopi sic legit ecclesia. [Beatus Adalbertus Pragensis episcopus factus, cum cerneret gregem suum per abrupta vitiorum ire, (nam Clerici connubia ducebant, & vnus vir plures habebat vxores, & Christiani captiui, & serui à Christianis ipsis vendebantur Iudæis) flens, ac desperans se posse quicquam facere, relicto episcopatu Romam perrexit, ibique Monachus factus est.] Hæc ibi. Vnde hanc sententiam ex Canonistis post Innoc. sequitur in d. cap. Nisi, Abb. Antiq. in ver. Propter autem; vbi sequitur distinctionē Innocentij inter extrinsecam, & intrinsecam persecutionem, Host. n. 20. in ver. Propter autem malitiam, vbi ait plebem esse omninò reijciendam ab episcopo ex quo prædicationem nullo modo audit, Bald. nu. 21. vers. Item notat hic Io. Andr. vbi ait: [Persecutio intrinseca est præcisa, & quercus furoris, qui procedit de corpore proprio Clericorum, vel subditorum ipsius ecclesiæ, quia totum est vnum corpus mysticū. Extrinseca autem persecutio est de foris adueniens, puta à Saracenis, vel à Tyranno.] Et adducit simile de bello ciuili, & de bello de gente ad gentem. Anton. de Butrio, Petr. de Anchar. & Card. in § Propter malitiam. Henric. Boich. nu. 4. vers. Et de materia, vbi asserit cū ea glossa concordare D. Thomam, & Altensem. Ægid. Bell. in d. §. Propter, num. 9. quæst. 9. vbi etiam post Innoc. & Host. appellat persecutionem extrinsecam, quæ fit alicui siue in publico, siue in priuato ex peccato suo, & intrinsecam, quæ contingit ex peccatis aliorum, cum tamen Prælatus odio non habetur. Et in c. Aduersitas, 7 quæst. 1. idem probat Archid. vbi sub num. 10. vers. Cum autem, commendat distinctionem glossæ inter vtramque persecutionem, & inferius num. 11. [Quoniam, inquit, Sanctus vir videt malos, inter quos conuersatur, ex admonitione sua, & exhortatione potius deficere, quàm proficere, quia insurgunt in eum, & molestias ei inferunt; & sic peccato peccatum addunt: solet contingere propter tædium vt capiat eum solitudinis desiderium, & vult recedere corpore, non amore, scilicet vt quibus non poterat prodesse hortando, possit saltem orando.] Hæc Archid. cuius verba ad litteram refert Ægid. Bellam. ibid. §. Cum autem, num. 2. Turrecrem. in §. Hoc etiam, atque ibi etiam Gemin. Præpos. ibid. sub nu. 3. vbi restatur distinctionem glossæ approbari per S. Thomam; & communiter DD. Archid. Gemin. & Præpos. in can. Vbi adunati, 7. quæst. 1. Turrecrem. ibidem, vbi ait, [Quando omnes sunt mali, & de correctione eorum nullus fructus speratur, à consortio talium fugiendum est exemplo Loth, qui cum non posset illorum compescere malitiam, à Domino sibi consultum est, vt inde fugeret; & Dominus præcepit Apostolis Matth. 10. & Luc. 10. vt si venissent in aliquam ciuitatem, quæ non recepisset eos, nec vellent audire sermones suos, eis relictis ad alia loca se conuerterent, vbi fructum afferrent, quibus Dominus ait Ioan. 15. [Ego elegi vos, & posui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat.] In quo docentur Prælati, quod vbi non recipiuntur, & præ malitia subditorum, quia eorum sermones, ac correctiones non audiunt, sed contemnunt, non valent fructum afferre: tunc possunt inde recedere, & alibi conuolare, vbi fructificent.] Hactenus Turrecremata. Hanc etiam inter legitimas non residendi causas connumerat Gigas in tract. de residentia episcoporum cap. 17. num. 18. Et hanc sententiam esse communiter approbatam testatur Præpos. in d. §. Hoc etiam, sub num 3. & recentiores.

Ex Theologis verò idem docuit Diuus Thomas in 2. 2. qu. 185. art. 4. vbi asserit [tamdiu Episcopum obligari curam Pastoralem retinere quamdiu potest subditis sibi commissis proficere ad salutem.] Et inferius assignans causas, propter quas cessat obligatio curæ pastoralis, inter alias recenset subditorum incorrigibilitatem relatis

4 verbis Gregorij in dict. c. fin. 1. qu. 7. In qualibet enim obligatione secundum S. Thomam ibidem art. 5. citatum à Campeg. de resid. Episcoporum, num. 20. attendi debet obligationis finis; & vt ibi Caietanus adnotauit actus pascendi est principa-

cipalis actus Episcopi:ac proinde si nec gregem pascere potest Episcopus, neque alia pastoralia munia exercere ob subditorum peruicaciam, cessat residentiæ obligatio, cum esset finis obligationis: nam vbi non est auditus, ne effundas sermonem, eccles. 32. labor enim sine fructu esse non debet, c. Charitatem, 12. q. 2. Et quamuis præceptum de residentia nitatur iure diuino, dicente Domino Ioan. 20. Pasce oues meas, cum tamen sit affirmatiuum obligat semper, sed non ad semper, saltem per accidens, vt declarat Caietan. 2.2. q. 185. d. art. 5. & dixi in c. Ex parte, infra de Cler. non resident. & hoc casu sacri Canones interpretantur præceptum non obligare, quia residentia esset sine fructu. Vnde Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 3. art. 4. relatis verbis D.Tho. quod vbi subditorum salus exigit Pastoris præsentiam, non debet Pastor suum gregem deserere: Hinc argue, inquit, si grex nollet salutem, poterit abire in alium locum, præcipuè ad alios iuuandos: & in 2.2. q. 2. art 4. concl. 1. tamdiu ait obligatur Episcopus pastoralem curam retinere, eiusque agones perferre, quamdiu spes ibi durat, quod possit proficere. Quod etiam scripsit Gregor. de Valentia tom. 3. Comment. in D. Thom. disp. 10.
5 q. 3. puncto 4. in fin. Quinimò Host. in d. c. Nisi, num. 20. in ver. Propter autem malitiam, sentit Episcopum hoc casu cogendum esse ab ecclesia sua recedere; & sequitur ibi Ioan. Andr. nu. 13. & Gemin. in d. c. Aduersitas, col. 3. in glos. 1. vbi dicit Episcopum cogi posse etiamsi nolit.

Neque his repugnant, quin potius consentiunt decreta Concilij Tridentini: nam c. 1. sess. 6. dum pœnas imponit episcopis non residẽtibus, excipit legitimas absentiæ causas, ibi, legitimo impedimento, seu iusto, & rationabilibus causis cessantibus. Idemque fit in c. 1. sess. 23. vers. Nam cum Christiana charitas. Inter legitimas verò causas abscedendi sacri Canones reponunt plebis duritiem, apud quam Episcopus proficere non potest, vt in d. c. Aduersitas, & c. seq. & in c. Nisi.

Ac præterea Concilium idcircò præcipit Prælatis vt resideant, & gregem sibi commissum non deserant, vt illum pascant, & suum impleant ministerium, vt in d. c. 1. sess. 6. ibi; Vigilent, sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant: & in d. c. 1. sess. 23. vbi dicitur præcepto diuino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro eis sacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere. Hæc autem certum est præstari non posse ab Episcopo, cuius vocem oues non audiunt, cuius ritum abominantur, & cuius curæ nulla ex parte subijci volunt: ergo ex mente Concilij Episcopus non tenetur hoc casu
6 residere. Ideoque etsi decretum de residentia sit adeo rigorosum, Episcopos tamen titulares non comprehendit, vt patet in c. 2. sess. 14. Certum autem est arctiùs astringi ad residentiam episcopos titulares, qui patiuntur persecutionem extrinsecam ab inimicis manifestis ab ecclesiæ vnitate præcisis, & non toleratis, quàm qui patiuntur intrinsecam à populi incorrigibilitate, vt probat distinctio glossæ in d. c. Aduersitas, quæ tam à Canonistis, quam à Theologis communiter recipitur, vt dictum est.

Atque ex his omnibus siue spectemus Christi Domini verba; siue Apostolorum, atque aliorum sanctorum exempla ab omnibus relata in locis superiùs allegatis, & præcipuè ab Archidiac. & Turrecr. in d. c. Aduersitas, siue sacrorum Canonum, & Trid. Concilij dispositionem; siue demum Theologorum, & Canonistarum communes doctrinas, satis videtur constare Episcopum hoc casu non astringi præcepto residentiæ.

Censerem tamen hæc omnia vt infra esse temperanda. Primo enim non videtur declarandum absolutè Episcopum non teneri residere, sed tantum esset illi concedenda licentia alibi residendi ad tempus dumtaxat, si tamdiu res ecclesiæ suæ
7 in eodem statu perstiterint; quia secundum tutiorem, ac veriorem opinionem Episcopus hoc casu non potest ex seipso curam pastoralem deserere, sed requiritur Sedis Apostolicæ licentia, vt probatur supra eod. in c. prox. & ibi dixi in §. Intueri, in 3. notab. num. 20. Et post Laur. docet Archid. in d. c. Aduersitas, & Turrecr. in d. c. fin. prope fin. quod hodie apertè statutum est in d. c. 1. sess. 23. vbi, etsi Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens ecclesiæ, vel reipublicæ vtilitas nonnunquam episcopus abesse requirant: statuit tamen S. Synodus vt legitimæ absentiæ causæ prius à Romano Pontifice examinentur, & approbentur.

Deinde censerem in his omnibus esse onerandam Episcopi conscientiam, cui etiam esset iniungendum, vt interdum gregem sibi creditum ipse per se visitaret perquisiturus an spes vlla orta esset proficiendi: nam, vt inquit D.Thom. in 2. 2. q. 185. d. art. 5. in fin. imminet eidem necessitas vt animum retineat intendendi proximorum saluti, si opportunitas adsit, & necessitas requirat. Ac proinde etiam Sacerdos Latinus esset illic præficiendus, vt si quas forte ex prædictis ouibus ad ouile reuocaret diuina pietas, adesset ibi Vicarius Pastoris, qui eas reciperet, ac de ea re, deque vniuerso ecclesiæ statu Pastorem opportunè certiorem faceret. Quod est ex mente Conc. in d. c. 1. sess. 23. vers. Meminerint tamẽ discessuri.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Dilecti.

S V M M A R I V M.

1 *Abbas exemptus sine licentia Papæ renunciare non potest.*
2 *Quamuis se insufficientem agnoscat.*
3 *Et ad arctiorem Religionem transire velit.*
4 *Et quid si non sit exemptus.*
5 *Regularis vt ex vna ad aliam Religionem transire valeat, cuius licentia requiratur distinguitur, vt num. seqq. vsque ad num. 36.*
Quid si transire velit ad strictiorem, n. 6.
Et quid si ad parem, num. 8.
Et quid si ad laxiorem, nu. 20.
6 *Regularis transire potest ad arctiorem Religionem*

de licentia sui Prælati immediati petita, licet non obtenta.

7 *Nec est necessarium eam petere à Conuentu, licet sit tutius, & num. 19.*

8 *Regulares non potest transire ad parem Religionem sine legitima causa, nisi de licentia Papæ.*

9 *Et an huiusmodi licentia suffragetur etiam in foro poli.*

10 *Et an inferiores à Papa ex iusta causa possint huiusmodi licentiam indulgere.*

Quid si monasterium sit exemptum, num. 12. & num. 15.

Et quid si sit subiectum Episcopo, num. 14.

11 *Tridentinum Concilium nihil noui iuris induxit super transitu Regularium ad strictiorem, vel parem Religionem.*

14 *Episcopus an possit dispensare, vt Regularis Monasterij non exempti transeat ad æqualem Religionem.*

Quid si monasterium, ad quod sit transitus sit in aliena diœcesi, ibid. & num. 15. & 16.

Et quid si vtrumque Monasterium sit in diœcesi ipsius Episcopi, num. 17.

18 *Regularis vt ex iusta causa transire possit ad parem Religionem præter licentiam Abbatis, requiritur etiam licentia Conuentus, & nu. seq.*

19 *Secus si transire velit ad strictiorem, & quæ sit ratio differentiæ.*

20 *Regularis vt transeat ad laxiorem sine causa solus Papa potest dispensare.*

21 *Sed talis dispensatio non excusat quoad Deum.*

Dispensatio Papæ in votis sine iusta causa non prodest in foro animæ, ibid.

22 *Papa in votis non dispensat, sed declarat.*

23 *Regularis vt transeat ad laxiorem ex legitima causa etiam inferiores à Papa possunt dispensare.*

24 *Et qui sint isti inferiores si monasterium sit exemptum.*

25 *Et quid si sit subiectum Episcopo.*

26 *Et an requiratur etiam licentia Conuentus.*

27 *Sed contra quia solus Papa dispensat ex causa super transitu ad laxiorem.*

29 *Inferior non dispensat in lege superioris.*

30 *Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes sine licentia Papæ sunt eo ipso excommunicati per extrauag. Martini IV.*

31 *Etiamsi transeant ex iusta causa.*

32 *Et refellitur contraria opinio.*

33 *Ratio quando non est generalis ad omnes, est impulsiua, qua cessante non cessat constitutio.*

34 *Regulares cuiuscunque facultatis vigore prohibentur à Concilio Tridentino transferri ad laxiorem Religionem.*

Etiamsi iusta causa subsit, & refellitur opinio contraria, num. 35.

35 *Tridentinum Concilium c. 19. vers. Nemo, sess. 25. de Regular. expenditur.*

36 *Regularis vt transeat ad laxiorem Religionem, quæ sint causæ legitimæ dispensandi.*

37 *Quid de causa infirmitatis, & num. 40.*

38 *Et quid de causa senectutis.*

39 *Et quid si Religiosus sit exosus fratribus, vel infamia notatus.*

40 *Et quid seruetur in Signatura Gratiæ, & in sacra Pœnitentiaria.*

1 DILECTI. Abbas exemptus sine licentia Papæ renunciare non potest. Hoc dicit, Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Ioan. de Anania. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur Conuentus petitio, in secunda ipsius repulsio, & negotij commissio, ibi, *Cum igitur*.

2 Nota primò ibi, *Sentiens se insufficientem*. Abbatem quamuis se insufficientem agnoscat, puta ob defectum scientiæ, secundum Innoc. hic in princ. tamen non posse Abbatiam dimittere sine licentia Papæ, cui est immediatè subiectus,
3 vt hic est casus secundum omnes. Quod locum habet etiamsi ad arctiorem Religionem transire velit, adhuc enim requiritur licentia Papæ, nec sufficit petita, nisi etiam sit obtenta, vt per Host. in c. Illud in princ. infra de Cleric excomm. ministr. & Archid. in c. Si Abbatem ad fin. de elect. lib. 6. vbi referunt sic per Papam Clementem IV.
4 fuisse determinatum. Secus verò si Abbas, seu Prælatus non sit immediatè subiectus Papæ, sed habeat alium Superiorem supra se, quia tunc sufficit eiusdem Superioris licentia petita, licet non obtenta, vt concludit Ioan. Andr. in c. Cum non stat. num. 11. & 12. de Reg. iur. lib. 6. in Mercur. quem sequuntur in c. Licet de regular. Henric. Boich. num. 4. Anchar. num. 8. in 11. notab. & Abb. n. 13. Syluest. in ver. Religio quarto quæst. 3. Quid autem sit dicendum in simplici monacho, patebit in quæstione sequenti.

5 QVÆRO generaliter cum Innocentio, cuius licentia requiratur ad hoc vt Professus in vna Religione possit transire ad aliam.

Pro clariori solutione distinguendi sunt tres casus, nam aut transire vult ad strictiorem, aut ad parem, aut ad laxiorem.

6 Primo casu, cum scilicet vult transire ad strictiorem, seu arctiorem Religionem, breuiter dicendum, requiri licentiam Prælati immediati ipsius Monasterij, puta Abbatis, vt exemplificant in d. cap. Licèt, de Regular. Innoc. num. 2. & 4. Host. num. 5. circa finem, in ver. Vtrum quis velit, Abb. Antiq. num. 2. Io. Andr. num. 7. & alij
7 communiter. Et sufficit licentia petita, licet non obtenta, vt ibi in textu, nec requiritur de necessitate, vt licentia petatur à Conuentu, sed satis est eam petere à Prælato, vt latè probat Archid. in cap. Statuimus, num. 2. 19. quæst. 3. Et quamuis non desint contradictores, tamen opinio Archidiaconi communis est, & melioribus fulcita rationibus, vt dixi in prædicta Decretali Licet, num. 37. 38. & 39. licet tutius sit etiam à Conuentu licentiam postulare, secundum Innoc. hic num. 1. Host. num. 3. Io. Andr. nu. 7. & Butr. num. 13. Quæ autem requirantur ad hoc vt transitus ad arctiorem Religionem sit licitus, plenè examinaui in d. cap. Licet, de Regular. à num. 20. vsque ad num. 52.

8 Secundo casu, idest cum Religiosus vult transire ad parem, seu æqualem, subdistingue, nam aut nulla subest legitima causa transeundi, & planum est solum Romanum Pontificem posse hanc licentiam impertiri, Butr. hic num. 13. & Cardin. nu. 2. Abb. in cap. Non est vobis, nu. 6. de Regular. Philipp. Franc. in cap. Cum singula, §. Prohibemus, nu. 4. de præben. lib. 6. S. Antonin. in 3. parte, tit. 16. cap. 4. ad finem princ. Syluest.

in

in ver. Religio. 4. qu. 2. & passim alij. Et quamuis
Gemin. in d. § Prohibemus, num. 5. concedat
posse etiam episcopum, & Abbatem hanc licen-
tiam sine vlla causa indulgere, quando Religio-
sus non est exemptus, & Monasterium est in ead.
9 Diœcesi: tamen prima opinio communiter te-
netur, & locum habet etiam in foro conscientiæ,
secundum Angel. in ver. Religiosus, num. 34. &
Syluestrum in ver. Religio, quarto, num. 2. licet
Franc. in d. §. Prohibemus, num. 4. teneat licen-
tiam Papæ nulla causa legitima subsistente non
10 suffragari nisi in foro externo. Aut legitima
subest causa: & receptissima DD. sententia est
etiam inferiores à Papa posse huiusmodi licen-
tiam concedere, vt ex Doctoribus infra citandis
11 liquebit. Nec aliquid noui iuris super hoc indu-
xit Concilium Trident. cap. 19. vers. Nemo Re-
gularis, sess. 25. de Regular. Nam proposito du-
bio an liceat Regularibus transire ad arctiorem
Religionem petita tamen licentia à suis Supe-
rioribus etsi non obtenta, ad parem verò, & æqua-
lem petita, & obtenta absque speciali dispensa-
tione Sedis Apostolicæ ex decreto Concilij dict.
c. 19. Nihil reperi decisum, sed ex Annotatio-
nibus colligitur quoad prędictam dubitationem
nihil noui iuris induxisse Tridentinū Concilium.
12 Sed dubium est, quinam sint isti inferiores, qui
ex iusta causa dare possunt hanc licentiam tran-
seundi ad parem, an scilicet Episcopus, vel Ab-
bas, vel vterque simul. Et quidem si Monaste-
rium sit exemptum, planum est hoc ius pertine-
re ad solum Abbatem, vt tenet glos. in cap. Non
est vobis, in ver. Permittatis, infra de Regular. &
ibi etiam Io. Andr. num. 7. in fin. Item glos. in
d. cap. Cum singula, §. Prohibemus, in ver. Cano-
nicè, de præben. lib. 6. quam ibi sequuntur Ge-
minian. num. 5. & Franc. nu. 4. Bellam. in cap. Ex
parte, ad fin. de tempor. ordin. Lap. allegat. 130.
13 aliàs 135. num. 2. Et quamuis Romanus singu-
lar. 452. Domini mei, pro Abbate hoc casu in-
telligat Superiorem totius Ordinis, idest Genera-
lem, non autem Superiorem immediatum Mona-
sterij, per text. in cap. Statuimus, ibi, Patris to-
tius Congregationis, 19. quæst. 3. tamen ille tex.
parum facit, quia alia littera habet Abbatis, to-
tiusque Congregationis, vt apud Iuonem. & DD.
pro Congregatione cōmuniter intelligunt Con-
uentum ipsius Monasterij, vt per Henric. Boich.
in d. cap. Licet, num. 9. de Regular. Vnde non
communiter recedendum à communi intelligen-
tia Doctorum, qui pro Abbate intelligunt Præ-
latum immediatum ipsius Monasterij, vt ibi dixi
num. 36.
14 Si verò Monasterium non sit exemptum, sed
iurisdictioni episcopi subiectum, tunc refert: nam
aut Monasterium, ad quod fit transitus, est in
alia diœcesi: & requiritur, licentia non tantum
Abbatis, sed etiam episcopi, è cuius diœcesi
Monachus ad aliam diœcesim vult transmigra-
re, cum agatur de præiudicio vtriusque, vt per
Butr. in cap. Significatum, in fin. de Regular.
15 Et ita intelligi debet Innoc. hic num. 1. dum ait,
non posse fieri Monachū alterius Monasterij sine
licentia episcopi si sit paris, vel minoris Reli-
gionis, sed auctoritate episcopi posse fieri dispen-
sationem, arg. c. Significatum, in fin. de Regular.
Quod ipsum repetunt hic Host. num. 3. & Ioan.
Andr. num. 7. Ioan. Monach. in cap. Cum singula,
num 4. & ibi glos. Additional. post ver. Canoni-
cæ, de præben. lib. 6. Archid. in cap. Si Religio-
sus, in fin. de elect. eod. lib. & in cap. Quam sit,
num. 6. 18. quæst. 2. Speculat. in tit. de dispensat.
§. Sunt quoque, num. 6. vers. Vigesimo quarto,
Imol. in Clement. 1. num. 11. & ibi etiam Vital.
nu 18. de Regular. Hæc enim doctrina intelligi
debet; Primò, dummodo Monasterium, à quo
Monachus vult abscedere, sit episcopo subiectū;
nam si esset exemptum, prout erant Monasteria
omnia de iure veteri, c. Si quis Abbas, & c. Ab-
bates, 18. quæst. 2. vtique non spectaret ad episco-
pum huiusmodi licentiam concedere, cum in
exemptos nullam habeat iurisdictionem; sed ad
Abbatem dumtaxat, cap. Non est vobis, de Re-
gular. Et ita inter exemptos, & non exemptos
in specie distinguunt Angel. in ver. Religiosus,
num. 34. Syluestr. in ver. Religio, 4. quæst. 9. Ta-
biena in eodem ver. quæst. 23. nu. 24. & in idem
recidit quod ait Cardinalis hic nu. 2. in 3. quæst.
videlicet solius Abbatis licentiam sufficere, si
ipse haberet iurisdictionem quasi episcopalem,
Secundò Innocentij doctrina intelligi debet dum-
modo Monasterium, ad quod fit transitus, sit in
16 alterius diœcesi: tunc enim præiudicatur episco-
po, à cuius obedientia Monachus subtrahitur,
17 & ideò requiritur ipsius licentia: secus verò si
vtriusque Monasterium sit in diœcesi ipsius Epi-
scopi, quia tunc eius nihil interest an Monachus
sit in hoc, vel in illo Monasterio, cum vtrobique
remaneat sub illius iurisdictione, arg. cap. 2. in
fin. de Relig. domib. Licet etiam hoc casu re-
quiri licentiam episcopi teneant hic Butr. nu. 13.
Card. num. 2. in 3. quæst. & Abb. eodem num.
quod non displicet. Tertiò debet intelligi, dum-
modo præter licentiam episcopi simul etiam
concurrat licentia Abbatis, ne aliàs contemna-
tur bonum obedientiæ, vt dicitur in d. cap. Licet,
vers. Quo verò, de Regular, Et ita requiri licen-
tiam Abbatis, & episcopi, qui super hoc potest
dispensare, tenet ibi, Henr. Boic. num. 9. vbi alle-
gat Innoc. hic, & alios proximè citatos.
18 Desideratur etiam secundum aliquos licentia
ipsius Conuentus, quod tenet glos. in c. Cum
singula, in ver. Canonicè, de præb. lib. 6. vbi dicit
Monachum ex causa posse transire ad parem de
licentia Abbatis, & Conuentus, per c. Statuimus,
19. qu. 3. & cum illa glos. concordant, ibid. Ioan.
Monach. num. 4. Anchar. num. 2. Cardin. hic nu, 2.
qu. 3. Henric. Boic. in d. c. Licet, num. 9. in fin. de
regular. Bellam. in c. Ex parte, in fin. de tempor.
ordinat. Rebuff. in praxi benef. in tit. de transl.
Monach. num. 7. Idque tutius esse etiamsi ad ar-
ctiorem Religionem fiat transitus, affirmant In-
nocen. hic. num. 1. Host. num. 3. Ioan. Audr. num. 7.
& Butr. num. 13. Sed ergo existimo non solùm
hoc esse tutius, sed etiam verius quando fit tran-
situs ad æqualem, tum quia ad Abbatem simul,
& Conuentum spectat Monachum recipere, &
ordini incorporare, gloss. 1. in cap. Porrectum,
de regular. & dixi in cap. Ad Apostolicum in 2.
not. eod. tit. Ergo ad eosdem spectat Monachum
dimittere, & ab ordine absoluere, arg. c. Omnis
res, de regulis iur. & l. Nihil tam naturale, ff. eod.
Tum quia sicut in alienatione rerum ecclesiasti-
carum requiritur Capituli consensus, c. Sine exce-
ptione, 12. q. 2. Ita & fortius in alienatione perso-
narum quia grauior, & maior censetur alienatio
perso-

personarum. quàm rerum, arg. cap. Præcipimus,
2. qu. 1. secundum Hostien. in d. c. Licet, num. 12.
de regular. & Turrecr. in dict. cap. Statuimus, n. 2.
19 19. qu. 3. Nec refragatur, quod in transitu ad stri-
ctiorem licentia Conuentus non sit necessaria,
vt pluribus firmaui in prædicta Decretali Licet,
num. 37. & seqq. Quoniam in transitu ad strictio-
rem Monachus non alienatur, sed in melius com-
mutatur auctoritate Superioris, vt dicit Archid.
in d. c. Statuimus, num. 2. in fine. Item in eo casu
non requiritur licentia Abbatis, sed satis est eam
petere, ne bonum obedientiæ contemnatur, vt
in d. c. Licet, vers. Quocirca. Et Monachus tunc
transit propria auctoritate, vt ibi notat Innoc.
num. 1. in ver. Adimplere, & Hostien. num. 14. At
secus est in transitu ad æqualem, quia requiritur
licentia petita, & obtenta, vt per Henric. Boic.
in d. cap. Licet, num. 9. nec fit commutatio in
melius, & ita est ibi alienatio, in qua requiri-
tur consensus, vt dictum est. Consulo igitur, vt
si monasterium sit Episcopo subiectum, licentia
se transferendi ad parem impetretur ab Episco-
po, Abbate, & Conuentu, iuxta opinionem Car-
dinalis hic num. 2. in 3. quæst. Hæc de transitu ad
æqualem.

20 Tertio autem casu, scilicet cum Religiosus
transire vult ad laxiorem, seu minorem Religio-
nem, similiter distingue; nam aut nulla subest
causa legitima transeundi; & palam est solum
Papam posse huiusmodi licentiam impertiri, glos.
in c. Cum singula, in ver. Canonicè, de præbend.
lib. 6. vbi dicit solum Papam dispensare si tran-
seat ad laxiorem sine causa, cum sit contra iura
cap. Proposuit, de concess. præben. & cum gloss.
concordant ibi Geminian. in §. Prohibemus,
num. 5. & Franc. num. 4. vers. Sed certè, vbi quod
illam glos. sequuntur Doctores Ioan. Andr. in ad-
dit. ad Speculat. in tit. de dispens. §. Sunt quoque,
num. 6. Littera D, Lapus allegat. 130. aliàs 135.
num. 3. Butr. in cap. Significatum, in fin. de re-
gular. & in c. Non est vobis in fine, vbi etiam Car-
21 dinal. & Abb. nu. 2. eod. tit. Dicunt tamen Docto-
res huiusmodi dispensationem quamuis prosit in
foro iudiciali, tamen non excusare in foro con-
scientiæ, & quo ad Deum, vt in simili voluit glos.
singularis in cap. Non est voti, in ver. Adimplere,
infra de voto, vbi dicit eum, cum quo Papa in
talibus dispensat, non esse securũ quoad Deum,
nisi subsit causa dispensandi. Et ita in hac specie
concludit Abbas in d. cap. Non est vobis, num. 6.
Ioan. Andr. & Butr. in cap. Sanè, de Regular. vbi
propterea exclamant contra Prædicatores, &
Minores, vel alios Mendicantes, qui credunt se
esse tutos quoad Deum, si ex dispensatione
Papæ transeunt ad ordinem Monachorum, vel
ad aliam Religionem non subsistente rationabi-
li conscientia, & iusta causa; pro quo etiam
est bona glossa in cap. Monachi vagantes, in ver.
Nec in ciuitatibus, 16. qu. 1. & sequitur Franc. in
d. cap. Cum singula, §. Prohibemus, num. 4. vers.
sed certè de præben. lib. 6. Angelus in ver. Reli-
giosus, num. 34. Syluest. in ver. Religio 4. quæst. 2.
Nauar. cons. 56. num. 2. de regular. dicens nec
Papam id posse absque peccato, & in Commen-
tar. 4. de regular. nu. 10. aliàs super c. Statuimus,
num. 4. 19. quæst. 3. Sot. de iustitia. & iure lib. 1.
22 quæst. 7. art. 3. in corpor. ad fin. Adde quod in
istis votis Papa non dispensat, sed declarat, vt
dicit glossa notabilis in d. cap. Non est voti in
ver. Auctoritate Sedis, de voto.

23 Aut subest legitima causa ad laxiorẽ ordinem
transeundi, & hoc casu variatum est sententijs;
nam multi tenuerunt etiam inferiores à Papa
super hoc transitu dispensatiuè posse licentiam
24 indulgere. Et hæc est communis opinio, vt pa-
rebit ex Doctoribus mox citandis. Sed in du-
bium vertitur, quam sint isti inferiores, an
scilicet Episcopus, vel Abbas, vel ambo si-
mul. Et quidem vt supra distinximus in ca-
su transitus ad æqualem, si monasterium sit
exemptum à iurisdictione Episcopi, planum
est non Episcopum, qui in exemptos nullam
habet iurisdictionem, sed Abbatem dumta-
xat posse super hoc dispensare. Quod tenent
Hostien. in cap. Non est vobis, num. 2. de re-
gular. per cap. Super eo, §. 1. & cap. Consulti, §. 1.
vers. In primo, eod. tit. Io. Andr. in addit. ad Spe-
cular. in tit. de dispensat. §. Sunt quoque, num. 6.
littera D, & in dict. cap. Non est vobis in fine
de regul. S. Antonin. in 2. part. tit. 11. c. 2. §. 9. vers.
Hoc autem videtur Syluest. in ver. Votum, 4. q. 3.
distin. 6. Qui Authores quamuis non distinguant,
videntur tamen intelligendi de monasterijs exẽ-
ptis, provt intelligunt idem Syluest. in ver. Re-
ligio, 4. qu. 8. & Tabiena in ver. Religio, qu. 23.
num. 4. & sentit Cardinal. hic num. 2. qu. 3. vers.
Si cum causa, dum dicit Abbatem solum posse
ex causa super transitu ad laxiorem dispensare,
si habeat iurisdictionem quasi episcopalem, &
sic loquitur de monasterio exempto à iurisdictio-
ne Episcopi.

25 Si verò monasterium sit Episcopo subiectum:
tunc requiritur dispensatio Episcopi, & Abba-
tis simul, vt per Cardin. loco citato, vbi ait hoc
tenere Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. 1.
§. Nunc Episcoporum, vers. 24. & sequuntur Syl-
uest. & Tabiena, vbi supra, & de dispensatione
episcopi loquitur Innoc. hic num. 1. Host. num. 3.
Ioan. Andr. num. 7. Butr. num. 13. & Abb. num. 2.
& idem Innoc. in cap. Dilectus, num. 3. ad finem
de tempor. ordinat. Speculat. in tit. de dispens.
§. Nunc de Episcoporum, num. 3. vers. vigesimo,
Archid. in c. Quam sit, num. 6. 18. qu. 2. & in cap.
Religiosus in fin. de elect. lib. 6. Abb. in c. Signi-
ficatum, in fin. & in cap. Non est vobis, num. 6.
de regular.

26 Quidam verò non tantum Episcopi, & Ab-
batis, sed etiam Conuentus licentiam putant
esse necessariam per cap. Statuimus, 19. qu. 3. Hi
sunt Card. hic d. num. 2. q. 3. vers. Si cum causa
Bellam. in c. Ex parte in fin. de tempor. ordinat.
Petr. de Palud. in 4. sent. dist. 38. qu. 4. art. 4. n. 43.
Syluest. in ver. Religio 4. qu. 8. Nauar. cons. 56.
num. 3. de regular. Addunt, ad Abbatem, in cap.
Non est vobis littera C, ad finem, de regular.
Idque tutius putant Innoc. hic num. 1. & alij su-
pra cit. num. 7.

27 Cæterum contrariam opinionem, idest solum
Papam posse ex causa dispensare, vt fiat transitus
ad laxiorem Religionem, tenuerunt Speculat. in
tit. de dispensat. §. Sunt quoque, n. 6. vers. vige-
simoquarto, vbi dicit Abbatem posse dispensare,
vt Monachus transeat ad maiorem ordinem, vel
etiam ad parem ex causa, sed non ad minorem,
gloss. in d. c. Non est vobis in ver. Permittatis,
de Regular. quæ similiter dicit Abbatem non
posse

posse dispensare, vt Monachus transeat ad mino-
rem. Ioan. Monach. in c. Cum singula, num. 6.
de præben. lib. 6. vbi ait: Si vellet transire ad Re-
ligionem latiorem, hoc potest solus Papa, cum
hoc sit dispensare contra iura, & solus Papa est
supra iura, cap. Proposuit, de concess. præben.
& cum eo concordat ibi Anchar. num. 2. vers.
Et dic latiùs. Henric. Boich. in c. Licet, nu. 10.
de Regular. Imol. in Clem. 1. num. 11. eod. tit.
28 Abb. consil. 99. num. 3. lib. 1. & hæc opinio serua-
tur in practica: nam huiusmodi licentiæ trans-
eundi ad laxiorem Religionem etiam legitimis
causis subsistentibus consueuerunt concedi a Pa-
pa in signatura gratiæ, vt patebit infra num. 40.
& à S. Pœnitentiaria, à qua conceduntur ple-
29 rumque ad supplicationem Generalis, vel Pro-
curatoris Ordinis, & de vtriusq; Religionis con-
sensu sacræ Pœnitentiariæ exhibito, vt sæpissi-
mè vidi obseruatum; atque ita ipsimet superio-
res regulares agnoscunt se non habere potesta-
tem super hoc dispensandi, cum pro ea obtinen-
da recurrant ad Sedem Apostolicam; quæ qui-
dem obseruantia validis etiam nititur funda-
mentis: nam inferior non dispensat in lege Su-
perioris. Clem. Ne Romani, de elect. & cum
Episcopi, & inferiores Prælati sint custodes Ca-
nonum, etiam ex magna causa non possunt con-
tra Canones dispensare, secundum Archidiaco-
num in c. Licet Canon, num. 3. vers. Et ibi asser-
tiuè dixit, de elect. lib. 6. & probaui latissimè in
c. Dilectus, à num. 1. vsque ad num. 22. infra
30 de tempor. ordinat. Præterea per extrauag. Mar-
tini IV. quæ est prima de regular. interdicitur
Mendicantibus transitus ad non Mendicantes,
excepta Carthusia, sine licentia Papæ sub pœna
31 excommunicationis ipso facto incurrenda. Et
quamuis Leonard. Less. lib. 1. de iust. & iur. c. 41.
dubio 13. num. 164. & Thom. Sanch. super De-
calog. lib. 6. c. 7. n. 68. dicant extrauag. illam
non esse vsu receptam, vel esse intelligendam
de transeuntibus absque legitima causa, vt dedu-
cunt ex illis verbis: [Fucatis coloribus, & vt li-
berius degant; & beneficia Monastica consequi
valeant:] tamen satis leue est quod dicunt de
32 non vsu prædictæ extrauag. Imò enim vsu rece-
ptum est, vt nullus inferior à Papa ex quauis
causa det transitum Mendicantibus ad non Men-
dicantes; & ex stylo S. Pœnitentiariæ numquam
datur huiusmodi transitus quantumcumque
iusta sit causa, nisi quando inter Mendicantes
non inueniuntur beneuoli receptores: & nihilo-
minus cum hodie prædicta extrauag. faciat ius
commune, præsumitur vsu recepta, vt bene per
Rotam d. 30. n. 5. part. 2. recent. Rursus si con-
stitutio illa non prohiberet, nisi transitum absq;
legitima causa, esset prorsus inanis, & frustrato-
ria, quia hoc ipsum iam reperiebatur prohibi-
tum per antiquos canones; vt c. Non est vobis,
c. Sanè, & c. Licèt, de regular. cum concordant.
33 Nec refragantur verba vt supra ponderata, quia
non denotant causam finalem, sed impulsiuam:
nam cum constitutio respiciat, & comprehendat
omnes, & rationes in ea expressæ sint de aliqui-
bus tantum, rationes illæ sunt impulsiuæ, quibus
cessantibus non cessat constitutio, l. 1. §. Sexum,
ff. De postulan. & notabiliter declarat Bart. in
extrauag. ad Reprimendum. in ver. Nec ex eo-
34 rum absentia, in princ. num. 12. & seq. Quibus
accedit, quod ex Concilio Tridentino, cap. 19.
sess. 25. de regular. statutum est, vt nemo regu-
laris cuiuscumque facultatis vigore transferatur
35 ad laxiorem Religionem. Nec placet quod di-
cunt Nauar. consil. 56. num. 3. de regular. & San-
chez post alios super Decalog. lib. 6. c. 7. n. 68.
videlicet mentem Concilij in eodem decreto non
fuisse tollere facultates iuridicas, sed tantum
non iuridicas, id est sine iusta causa, & sine cau-
sæ cognitione, & absque consensu Capituli. Quo-
niam de hac mente ex verbis Concili non appa-
ret, & nemo illam reuelauit, ad textum in l. La-
beo, §. Id Tuber. ff. De supellect. legat. Quin-
imò verba Concilij in eo decreto cum sint vni-
uersalia, & geminata, hanc restrictionem non
patiuntur. Dictio enim, *nemo*, qua vtitur Con-
cilium, tamquam vniuersalis negatiua includit
omnes quacumque authoritate suffultos, vt no-
tat Archid. in c. Nemo, in princ. de elect. lib. 6.
& similiter dictio illa, *cuiuscumque* comprehen-
dit omnes facultates qualescumque sint c. Soli-
tæ, vers. Quodcumque ligaueris, de maior. &
obed. nam lex, quæ loquitur per illam dictio-
nem, *cuiuscumque* vel consimiles, dicitur effræ-
natè loqui, vt inquit idem Archid. in c. Si tibi
absenti, col. 2. in ver. Quicumque, de præben.
lib. 6. Absonum est igitur decretum illud restrin-
gere ad facultates non iuridicas: & eò magis,
quia non iuridicæ nec sunt, nec dici possunt fa-
cultates: & si de talibus Concilium intellexisset,
non dixisset facultatis vigore, sed potius colore,
vel prætextu, vt mos est Concilij, vbi voluit tolle-
re abusus, & corruptelas, vt patet in cap. 7.
sess. 14.

Præterea si d. c. 19. intelligeretur tantummo-
do de facultatibus non iuridicis, & de transitu
sine iusta causa, non bene prohiberet in specie
transitum ad laxiorem Religionem, quia sine
iusta causa nec ad parem, nec ad strictiorem
transire licet, vt notat Io. Andr. in d. c. Licet,
num 2. in ver. Vocatus, & ibi dixi in 2. not. de
regular. S. Thom. in 2. 2. q. 189. art 8. in corp.
Nec Sedes Apostolica solet huiusmodi licentias
concedere nisi ex iusta causa, vt sæpissime exper-
ti sumus, & patebit infra num. 40. Dicendum
est igitur S. Synodum eo decreto voluisse gene-
raliter prohibere superioribus ordinum, ne vi-
gore facultatis, quam prætendebant se habere
de iure communi, secundum ea, quæ dicta sunt
supra num. 23. & seqq. aut ex statutis ordinum,
vel priuilegijs, seu indultis Apostolicis Regula-
res sibi subiectos ad laxiorem transferrent: &
ideò quoad decreta omnia illius sess. 25. in c. vlt.
amplissimas posuit derogationes. Sed vrgebis:
si Concilium prohibet transitum ad laxiorem
etiam ex iusta causa,; ergo nec Papæ licebit
etiam cum legitima causa super hoc dispensare,
quin contraueniat Concilio. At respondetur
Concilium eo loci non loqui de Papa, quia cum
ei non adaptentur verba illa, cuiuscumq; facul-
tatis vigore, nec vtique dispositio adaptari de-
bet, l. 4. §. Toties, ff. De damn. infect. cum
simil.

36 Successiuè QVÆRO, quæ sint causæ
legitimæ dispensandi super transitu ad laxiorem
Religionem.

37 Conueniunt omnes legitimam causam esse
infirmitatem, vel debilitatem, per quam Reli-
giosus

giosus redditur impotens ad arctioris ordinis statuta seruanda, iuxta tex. in c. Cum ad monasterium, §. In refectorio, vers. Quamquam, infra de statu Monach. & tenet Abb. in c. Non est vobis, num. 6. de regular. Gemin. in cap. Cum singula, §. Prohibemus, nu. 6. de præben. lib. 6. & ibi etiam Franc. nu. 4. S. Thom. in 2. 2. qu. 189. art. 8. in corp. vers. Tertiò, propter infirmitatem. Sylu. in vet. Religio, 4 q. 2. & infirmitas ad hoc debet esse perpetua, secundum Archid. in c. Monach.

38 nu. 4 20. q. 1. Gemin. & Franc. loco cit. Et quamuis pro iusta causa adducant & senectutem: secundum hoc ita videtur temperandum, si senectus sit talis, vt per eam Religiosus sit redditus inhabilis ad seruandas austeritates arctioris Regulæ, arg. c. Nisi cum pridem, §. Alia vero causa supra eod. alioquin valde absurdum esset, vt vnicuique Religioso in senectute etiam valida, & robusta liceret ad laxiorem ordinem transuolare, arg. c. 1. supra eod.

39 Præter infirmitatem, seu debilitatem corporis moderni recensent complures alias causas dispensandi super transitu ad minorem Religionem, videlicet si Regularis in sua Religione odio habeatur, vel malè tractetur à Fratribus, aut in ea sit adeo infamatus propter aliquod crimen à se perpetratum, vt non nisi magna cum tristitia, & rubore possit ibi permanere, ita Manuel Rodriq. tom. 3. quæst. regular. qu. 53. art. 9. Thom. Sanch. super Decal. lib. 6. 1. 7. n. 72. & moderni in Collectanea ad Concilium Tridentinum, cap. 19 sess. 25. de regular. nu. 31. Ego vero existimo has, & consimiles causas ab eis adductas non esse sufficientes ad dispensandum super transitu, nisi forte ad parem, seu æqualem, non autem ad laxiorem. quia cum Religiosus possit æquè bene suæ indemnitati consulere transeundo ad parem, nulla ratio patitur vt transmigret ad regulam minus strictam, ex notatis per gloss. in cap. Monachi vagantes, in ver. Nec in Ciuitatibus, 16. qu. 1. Nulli enim fas est de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire; hoc enim est retrospicere, quod est damnabile, secundum Domini sententiam dicentis Lucæ 9. [Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est Regno Dei.] S. Thom. in 2. 2. qu 185. art. 4. in primo arg. contrario. Vnde si Regularis in suo ordine est exosus fratribus, & ab eis malè tractatur, vel infamis reputatur, inueniat alium ordinem saltem æqualis perfectionis obseruantiæ, in quo possit quietè viuere, sed non eligat alium laxioris vitæ, quia retro aspiceret, & videretur hoc facere, vt disciplinam effugeret, & iugum Regulæ districtioris excuteret, ac licentius viueret, contra textum in cap. Virgines, ibi, Si verò fuga disciplinæ alium locum quæsierint, redire cogantur 20. qu. 4. & in cap. Non est vobis eum gloss. in ver. Permittatis, de regular. Facit tex. in c. 1. & quod ibi dixi in 4. notab. supra de transl. episc. alioquin omnes Apostatæ, & infamia notati transferendi essent ad laxiorem, & ita ex eorum nequitia commodum reportarent contra iuris regulas, quod multis tribueret incentiuum apostatandi, vt cap. est iniusta, in fin. 23. qu. 4. c. Vt Clericorum, infra de vita, & honestat. Clericor.

40 Tutius est igitur tenere solam ægritudinem, seu debilitatem esse iustam causam super hoc transitu dispensandi, prout hanc solam assignauit D. Thom. in 2. 2. qu. 189. dicto art. 8. in corp. propter quam etiam dispensat Sac. Pœnitentiaria. Quinimo bon. mem. Antonius Cardinalis Carafa olim Signaturæ Sanctissimi Præfectus in sua glossa manuscripta ad cap. 19. sess. 25. de regular. testatur se nunquam vidisse in Signatura Gratiæ concedi transitum ab arctiori ad laxiorem Religionem nisi ob infirmitatem, vel debilitatem prouenientem ex obseruantia ipsius regulæ arctioris, cùm non possit illius statuta seruare.

DE SVPPLENDA negligentia Prælatorum.

Cap. Statuimus.

SVMMARIVM.

1 *ABbas propter contumaciam Episcopi in benedicendo recipit potestatem alios benedicendi, perinde ac si esset benedictus.*

2 *Abbas ante benedictionem non consequitur potestatem spiritualem, idest facultatem benedicendi Monachos, & Minores Ordines conferendi.*

3 *Benedictio Abbatis, & consecratio Episcopi in quibus differant. Et num. seqq.*

4 *Episcopi non habent communem cum reliquis inferioris gradus potestatem chrismandi, & ordinandi.*

5 *Ordines sacros conferendi potestas non Episcopo delegari non potest; potestas chrismandi secus.*

6 *Abbates non consequuntur potestatem conferendi minores ordines ex vi solemnis benedictionis, sed ex concessione Ecclesiæ, & adminiculo habiti Sacramenti. & num. 29.*

7 *Potestas, quæ confertur Episcopo per consecrationem, est indelebilis, & remanet in Episcopo etiam excommunicato, deposito, & degradato.*

8 *Episcopus prohibitus à papa chrismare, vel ordines conferre, si contempta prohibitione secus faciat, imprimit characterem.*

9 *Abbas etiam benedictus ordinando contra prohibitionem ecclesiæ nihil confert.*

Declaratur, num. seq. & num. 31. & seq.

10 *Abbatum potestas conferendi minores ordines potest ab ecclesia ex toto auferri, sed non pro parte, sicut nec potest pro parte concedi. & n. 32. 33. 46. & 50.*

11 *Prælatus inferior sæcularis habens facultatem post Concilium Tridentinum conferendi primam tonsuram, & minores ordines certis personis, si alios ordinet, an characterem imprimat. & num. seq. vsque in fin.*

12 *Abbas benedictus conferens tonsuram, ac minores ordines regularibus etiam sibi non subditis, imprimit characterem.*

13 *Tonsuratus ab Abbate non benedicto, vel non habente hanc facultatem ex priuilegio, debet iterum tonsurari. & num. 54.*

14 *Abbas non benedictus habens priuilegium ante Concilium conferendi primam tonsuram, & minores ordines, ita demum ordinando characterem imprimit si habeat subditos regulares; aliàs secus. & num. 31.*

Pre-

15 *Prælatus inferior sæcularis habens priuilegium ante Concilium Tridentinum conferendi suis subditis saecularibus primam tonsuram, & minores ordines, ordinando post Concilium nihil confert. & num.31.*

16 *Potestas sacramentalis, & iurisdictionalis quæ sit, & in quibus differant.*

17 *Prælatus carens potestate dicitur esse instar chimæræ.*

18 *Ordinatus à Prælato non habente potestatem ordinis nihil recipit, & debet iterum ordinari.*

19 *Episcopi accipiunt potestatem conferendi ordines in consecratione.*

20 *Abbates, & alij inferiores Prælati in quo actu accipiant potestatem minores ordines conferendi.*

21 *Episcopi iurisdictionem accipiūt in confirmatione, etiam ante consecrationem.*

22 *Abbates, & alij inferiores Prælati in quo actu iurisdictionem accipiant.*

23 *Ordinandi potestas ex limitatione iurisdictionis non restringitur, cum iurisdictio ad essentiam ordinationis non spectet.*

24 *Episcopus ordinando Clericos alienos imprimit characterem, sed ordinis executionem non confert.*

25 *Idem in Episcopo, qui renunciauit episcopatui.*

26 *In Episcopo titulari.*

27 *Et in Episcopo hæretico, excommunicato, vel degradato.*

28 *Ordinandi potestas licet non competat inferioribus Prælatis ex vi consecrationis, sed ex concessione Ecclesiæ; tamen non restringitur ex limitatione iurisdictionis ad certas personas. & n.seq.*

29 *Abbates benedicti potestatem habent conferendi primam tonsuram, & minores ordines ex constitutione Ecclesiæ.*

30 *Abbatum iurisdictio quoad ordinum collationem ad quas personas restringatur.*

31 *Abbas non benedictus potest Lectoratum conferre postquam Episcopus ter requisitus benedicere eū recusauerit.*

32 *Ordinandi potestatem habens ex indulto Papæ, ordinando post prohibitionem, non imprimit characterem.*

33 *Procedit si prohibitio sit totalis, secus si restricta ad certas personas tantum. & num.46. & 50.*

34 *Presbyter, cui Papa dedit facultatem chrismandi, post reuocationem commissionis nihil confert. Secus in Episcopo.*

35 *Ecclesia in traditione potestatis apponere potest legem, quam vult.*

Declaratur. num.40. 44. & 46.

36 *Taxatio, seu modificatio in eius est arbitrio, in cuius est totalis denegatio.*

Declaratur. num.40.44. & 46.

37 *Actus contra legis prohibitionem factus an, & quando sit nullus. & num.44. & seq.*

38 *Potestas ordinis neque ex interuallo, neque in actu concessionis recipit diuisionem, seu limitationem. & num. seq.*

39 *Abbas facultatem habens ex priuilegio conferendi primam tonsuram, & minores ordines, vel faciendi ea, quæ potest Abbas benedictus, ordinando non subditos characterem imprimit.*

40 *Potestas ordinis non recipit limitationem siue competat de iure communi, siue ex priuilegio Papæ. & num. 46.*

41 *Potestas ordinis competere non potest nisi ex consecratione episcopali, vel ex concessione Papæ.*

42 *Decretales epistolæ etiam non clausæ in corpore iuris habent legis authoritatem.*

43 *Codex Canonum qui sit.*

44 *Potestas iurisdictionis cuiusmodi est absolutio sacramentalis, restringitur ad subditos tantum. & num. seq.*

45 *Confessiones, quas audit Sacerdos ab Episcopo non approbatus, sunt irritæ.*

46 *Ordinandi potestas cur non possit pro parte conferri, & pro parte non.*

47 *Iurisdictio an sit indiuisibilis.*

48 *Potestas ordinis ad vsum, iurisdictio ad vsumfructum proximius accedit.*

49 *Frui pro parte possumus, vti parte non possumus.*

50 *Lex promotionis consistit in facto.*

51 *Character quid sit.*

52 *Forma quid.*

53 *Prælatus inferior siue regularis, siue sæcularis si conferat primam tonsuram, aut minores ordines, an, & quibus casibus imprimat characterem, aut conferat ordinis executionem, compendiosa distinctio.*

1 STATVIMVS. Si diœcesanus requisitus benedicere nolit Cisterciensem Abbatem, ipse proprios benedicere poterit. Hoc dicit, Cardinalis diuidit in duas partes. In prima concessio. In secunda limitatio. ibi, *Donec.*

Nota primò propter contumaciam Episcopi in benedicendo, Abbatem recipere potestatem alios benedicendi, perinde ac si esset benedictus, vt hic est casus secundum omnes. Et sic aliquis dat quod non habet, quia non benedictus benedicit contra reg. c. Quod autem, de Iurepatron. cap. Nuper, de donat. inter vir. & vxor. & c. Nemo, de reg. iur. secundum glos. & Innocent. hic in ver. Benedicere. Sed hoc contingit virtute huius Canonis, qui ob duritiam Episcopi tribuit Abbati non benedicto authoritatem alios benedicendi, vt per Butr. num. 11. in secunda oppos. & Abb. num. 2. Similis indulgentia habetur in cap. Nihil, §. fin. supra de elect.

2 Secundo nota, ibi, *renuerit*, cessante Episcopi contumacia Abbatem ante benedictionem non recipere potestatem spiritualem, idest facultatem benedicendi Monachos, & minores ordines conferendi: concordat, c. Quoniam 69. dist. & c. Cum contingat supra de ætat. & qualit. Quod ergo operatur consecratio in episcopo,
3 c. Transmissam supra de elect. operatur solemnis benedictio in Abbate, secundum Anton. de Butr.
4 hic in 3. notab. nu. 6. Quod tamen intellige proportionabiliter, quia benedictio non confert Abbatibus idem per omnia, quod consecratio episcopis, neque enim ex vi solemnis benedictionis Abbates potestatem habent Sacramentum Confirmationis, aut sacros Ordines conferendi, cap. Quanto, de consuet. c. vnico, §. Per frontis chrismationem, de sacra Vnct. Quandoquidem hanc potestatem non habent episcopi communem cum reliquis inferioris gradus, vt est diffinitum in Concilio Tridentino, de Sa-
5 cramen. Ordin. sess. 23. c. 4. & can. 7. Quod adeo verum est, vt neque ex delegatione ecclesiæ, possit competere non episcopo facultas conferendi Ordines sacros, secundum sententiam D. Thom.

in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. ad 3. quæ seruatur in pra-
ctica, vt testatur Syluest. in ver. Ordo 3. num. 7.
licet secus sit in Sacramento Confirmationis,
quod de plenitudine potestatis demandari po-
test per Papam etiam simplici Presbytero, cap.
Peruenit, & ibi Doct. 95. dist. gloss. Innocen. &
omnes in d. c. Quanto, S. Thom. vbi supra, & dif-
finitum est in Concilio Florentino in decreto fi-
dei Eugenij IV. in §. Secundum Sacramentum,
vt scripsi latius in d. §. Per frontis chrismatio-
nem.

6 Rursus quod dictum est Abbates per solem-
nem benedictionem consequi potestatem confe-
rendi minores ordines, non ita est intelligen-
dum, vt ipsi benedictioni naturaliter, seu de
iure diuino sit annexa huiusmodi potestas: hoc
enim est falsum secundum opinionem, quam re-
citat hic secundo loco Innocentius circa fin. quia,
vt dictum est, soli consecrationi seu ordini epi-
scopali secundum proprietatem annexa est po-
testas chrismandi in fronte, & ministros ecclesiæ
ordinandi, quarum functionum potestatem re-
liqui inferioris gradus nullam habent, vt dicitur
in d. c. sess. 23. de Sacram. ordin. sed ita intelligi
debet, vt Abbates in actu solemnis benedictio-
nis consequantur prædictam authoritatem sup-
posita concessione ecclesiæ, & adminiculo habiti
Sacramenti, ita vt Abbas Presbyter eo ipso quod
solemniter benedicitur, ex antecedenti conces-
sione Apostolicæ Sedis, de qua in d. c. Quoniam,
69. dist. consequatur dictam potestatem minores
ordines conferendi: & sic benedictio est veluti
conditio sine qua non, vt dicam plenius inf. n. 28.
vers. Nec refragatur.

7 Et hinc resultat inter has potestates alia nota-
bilis differentia: nam episcoporum potestas,
cum conferatur per ipsam consecrationem, est
indelebilis, nec potest ab ecclesia auferri: vnde
remanet in Episcopo etiam excõmunicato, hæ-
retico, deposito, & degradato, c. Ordinationes,
9. q. 1. c. Quod quidam, 1. q. 1. c. Ostenditur, &
ibi Archid. de conscer. dist. 4. S. Thomas in 2. 2.
q. 39. art. 3. Syluest. in ver. Degradatio, num. 9.
& dixi latius in c. 1. num. 31. infra de schismat.
8 Nam contraria opinio Bartholomci Brixiensis
in summa, 9. q. 1. qui dixit degradatum non con-
ficere, est error: & contraria sententia Ioannis
ibi posita, & Laurentij, Alani, Tancredi, &
Bernardi in c. 2. de Cleric. excomm. ministrau.
est vera, & catholica, vt docent Theologi vno
consensu lib. 4. sent. dist. 13. & B. Thomas in 3.
par. q. 82. art. 8. Nec textus in c. Degradatio, de
pœn. lib. 6. est in contrarium, vt videtur ibi sen-
tire glos. fin. quæ omninò est respuenda, vt ibi
in margine est adnotatum: & sic episcopus pro-
hibitus ab ecclesia ordines conferre, si nihilomi-
nus contempta prohibitione ordinet, characte-
rem imprimit, secundum Innocent. in c. Quan-
to, num. 4. de consuet. quia in his homo non
agit nisi vt minister Dei, vt per D. Thomam vbi
supra, licet ordinis executionem non conferat
propter ecclesiæ prohibitionem, glos. & DD. in
d. cap. 1. de schismat. At verò potestas Abbatis
etiam benedicti, cum sit ex delegatione, seu con-
cessione ecclesiæ, non immobiliter adhæret, quia
ecclesia potest mandatum reuocare, & ita aufer-
9 re quod dedit. Vnde Abbas ordinando post ec-
clesiæ prohibitionem, seu mandati reuocatio-
nem nihil confert, vt docet Innoc. loco citato
10 cum quo alij transeunt. Quod tamen procedit
si potestas ordinandi auferatur Abbati in totum:
non enim potest pro parte auferri, cum sit in-
diuidua, sicuti nec potest pro parte concedi. Ac
propterea si Sacerdos habens ex delegatione
Papæ potestatem ordinandi limitatam, seu re-
strictam ad certas personas, egrediatur limites
delegationis, ordinatio non est irrita, vt diffusè
probabitur in proximè seq. quæst.

11 QVÆRO, An Prælatus inferior sæcularis
habens facultatem à Sede Apostolica post Con-
cilium Tridentinum conferendi primam tonsu-
ram, ac minores ordines aliquibus personis sæ-
cularibus tantum, si conferat alijs, quàm ex-
pressis in litteris Apostolicis, imprimat characte-
rem, necne.

12 Quæstio est admodum difficilis, pro cuius
clariori explicatione aliqua sunt præmittenda.
Et primo cùm fuisset quæsitum à Sac. Con-
gregatione Concilij an habens iurisdictionem
quasi episcopalem, si alijs, quam Regularibus
sibi subditis, primam tonsuram conferret, cen-
seretur saltem impressisse characterem, adeo vt
taliter tonsuratus non iterum tonsurari deberet:
Sac. Congregatio respondit impressum esse cha-
racterem, & ita tonsuratum tonsurari iterum
non debere, si Abbas fuerit benedictus, vel ex
13 priuilegio hanc facultatem haberet. Et cum
hac decisione consentit alia, quæ manu Cardi-
nalis Caraffæ est adnotata super cap. 10. sess. 23.
in margine Concilij in verbis. [Tonsuratus ab
Abbate non benedicto, vel non habente faculta-
tem ex priuilegio Sedis Apostolicæ, debet iterũ
tõsurari.] Sed huic decisioni subnectitur alia de-
cisio in hęc verba. [An tonsuratus ab Abbate ha-
bente priuilegiante Concilium debeat iterũ ton-
surari.] S. Congreg. censuit debere, cum priuile-
gium fuerit per Concilium reuocatum. Nec
14 decisio posterior videtur contradicere decisioni
prius relatæ: in illa enim dicitur tonsuratum ab
Abbate habente priuilegium non esse iterum
tonsurandum. In hac verò determinatur oppo-
situm; ideò cùm ad has decisiones conciliian-
das illarum rationes paulò attentius conside-
rassem, & cum scripturis publicis contulissem,
comperi eas minimè dissentire. Quod vt cla-
riùs appareat, distinguendi videntur duo casus.
Primus est cum Abbas habens à Sede Apostoli-
ca priuilegium vt possit tonsuram, & quatuor
minores ordines conferre, est talis, vt subditos
regulares habeat; & tunc procedit decisio prius
relata, vt alij quam subditi regulares ab ipso
prima tonsura initiati iterum tonsurati non de-
beant. Quia cum talis Abbas quoad aliquos
habeat potestatem, scilicet quoad subditos re-
gulares, cum alios ordinat, imprimit chara-
cterem, deficit enim quoad alios iurisdictio, sed
non ordinandi potestas, gloss. penult. Archid.
& Franc. in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6. &
idem Archid. in cap. Quoniam, num. 5. in fin.
vers. In eadem glos. inuitatus. Et ibi etiam Tur-
recremat. num. 10. & Præpos. in fin. 69. distinct.
Lap. alleg. 138. num. 5. & secundum Turrecrem.
vbi supra. Hanc sententiam tenet etiam is, qui
glossauit Summam Raymun. & Richar. de ætat.
& qualit. §. Presbyt. & omnes in glos. quæ inci-
pit, Monachis suis. Nec Concilium d. cap. 10.

huic

huic priuilegio obstat, quia reuocat tantum ea
priuilegia, quæ impertiebãtur facultatem alios,
quàm regulares subditos ordinandi. Vnde cum
tale priuilegium non sit sublatum à Concilio,
sequitur vt Abbas non careat prorsus faculta-
te conferendi quoad omnes, & ita quoad alios,
quàm regulares sibi subditos, si cõferat primam
tonsuram, valida est collatio. Secundus est casus
cum tale priuilegium est concessum ante Concil.
Abbati, qui nullos subditos regulares habet, qua-
les sunt inferiores Prælati sæculares, & in hoc ca-
su cum priuilegium non possit dici aliquo modo
præseruatum, quia Concilium d. c. 10. permittit
Abbatibus, vt solis subditis regularibus tonsurã,
& minores ordines conferre possint: sequitur vt
prorsus careat huiusmodi Abbas potestate cõfe-
rendi ordines, cum nitatur solo priuilegio in totũ
sublato per Conciliũ, & ita tonsuratus ab eo per
doctrinas supracitatas debet iterum tonsurari.
15 Et hoc modo procedit posterior decisio Sacræ
Congregationis. In quem sensum videtur etiam
congruere decisio Pescien. alibi adnotata, qua
Sac. Congregatio declarauit nullam fuisse or-
dinationem Præpositi Pesciensis, qui ordinaue-
rat vigore priuilegij per Concilium sublati. Et
ratio est, quia cùm is Præpositus non haberet
aliquos regulares sibi subditos, quorum respe-
ctu priuilegium esset præseruatum, carebat fun-
ditus ordinandi potestate.
16 Deinde præmittendum est secundum D. Tho-
mam in 2. 2. quæst. 39. art. 3. & gloss. in c. Aqua,
in ver. Iurisdictionis, infr. de Consecr. Eccles. po-
testatem spiritualem duplicem esse, sacramenta-
lem scilicet, & iurisdictionalem. Potestas sa-
cramentalis, seu ordinis est quæ per aliquam
consecrationem confertur, cap. vnico, infra, de
sac. Vnct. Sola enim voluntate, & verbo iurisdi-
ctio committitur, & reuocatur, siue sit ordina-
ria, siue delegata, cap. Super quæstionum, §. In-
tentionis, & §. Porrò, infr. de offic. delegat. &
l. Iudicium, ff. De Iudic. Vtraque autem potestas
requiritur ad ordines conferendos, cap. 2. 9. q. 2.
cap. Nullus, de Paroch. glos. in d. cap. Aqua, in
ver. Iurisdictionis. Et quidem sacramentalis po-
testas quoad sui essentiã cõsideratur in ordinan-
te simpliciter, & absolutè. Iurisdictionalis verò
respectiuè, & in ordine ad subditos, cap. Mo-
nachi, & c. seq. cap. Sic viue, c. Si Clericatus, & c.
seq. 16. qu. 1. in quibus patet Monachos quam-
uis recipiẽdo ordinem recipiant officij potesta-
tem, non tamen recipere iurisdictionem, seu
executionẽ nisi occasione populi. Et idem pro-
batur decreto Concilij Trident. sess. 14. cap. 7. de
cas. reseruat. in princip. & declarat S. Thom.
quolib. 12. art. 30. & Turrecrem. in cap. Ita do-
minus, num. 10. 19. dist. Potestas sacramentalis
pertinet ad substantiam, & validitatem ordina-
tionis, c. Presbyteris, 68. dist. S. Tho. in 4. dist. 25.
17 Nam Prælatus carens potestate dicitur esse instar
Chimeræ, seu Hippocentauri, vel Hypocrisis,
quæ licet sint similia entibus, tamen non sunt
entia, vt ait Bald. cons. 9. Factum tale est, Anno
Domini, in fin. nu. 8. vers. Et ad clariorem, lib. 1.
18 Ideòque ordinatus ab eo nihil recipit, & debet
iterum ordinari, c. 2. 68. dist. Lap. dicta alleg. 138.
num. 5. Cum vmbra quædam ostendatur in ope-
re, veritas autem non subeat in effectu: Quæ
sunt verba textus in cap. Quanto, supra, de con-
suet. vbi Bald. ait, [Quod fit, & fieri non potest,
est sicut chimera, & fumus, non realitas,] l. vnic.
C. De dedititia libertat. tollen. Iurisdictio verò
pertinet ad ordinationem ritè, ac rectè celebran-
dam; vt in d. cap. Cum nullus, de tempor. ordi-
nat. lib. 6. Sine hac non confertur ordinis exe-
cutio, d. cap. 1. & 3. 71. dist. sine illa ordo non
confertur, d. cap. Presbyteris. De potestate sa-
cramentali ordinantium meminit sac. Tridenti-
na Synodus sess. 23. de Sacram. Ordin. cap. 4. &
can. 7. De iurisdictione in subditos loquitur,
19 cap. 2. sess. 14. & cap. 8. & 11. sess. 23. Potestatem
sacramentalem ad conferendum Episcopi acci-
piunt in consecratione, cap. Quamuis, c. Chore-
piscopis, 68. dist. cap. Transmissam, & c. Quod
20 sicut, §. Præterea, de elect. Abbates in actu im-
positionis manuum, idest solemnis benedictio-
nis, cap. Quoniam, 69. dist. & cap. Cum contin-
gat, de ætat. & qualit. Benedictio enim huius-
modi largo modo dicitur consecratio, cap. Alie-
nationes, 12. quæst. 2. & id proportionabiliter
præstat Abbatibus quod vera consecratio Episco-
pis. Felin. in cap. Monasterium, in princ. de re
iudic. Quod tamen intellige secundum ea, quæ
dicta sunt supra in secundo notab. Reliqui infe-
riores Prælati illam accipiunt in actu cõmissio-
nis Apostolicæ, vel promotionis ad dignitatem,
cui priuilegium est concessum, cum adminicu-
lo habiti Sacramenti, Innoc. in c. Quanto, nu. 4.
supra de consuet. vt in Cardinalibus iuxta no-
tata in cap. His quæ, de maiorit. & obed. & in
Abbatibus habentibus speciale indultum à Sede
Apostolica, vt in cap. Abbates, de priuil. lib. 6.
21 Iurisdictionem verò Episcopi recipiunt in actu
confirmationis etiam ante consecrationem, d.
cap. Transmissam, vbi glos. in ver. De talibus,
enumerat species iurisdictionis. Abbates simili-
ter in actu confirmationis etiam ante susceptum
munus benedictionis, c. Nosti, de elect. glos. hic
in ver. Substitutos, Oldrad. cons. 14. n. 4. & seq.
Felin. in c. Meminimus, in princ. de accusat. &
in d. c. Inter monasterium in princ. de re iudic.
22 post Abbat. ibidem num. 25. reliqui inferiores
iurisdictionem accipiunt, vel in actu delegatio-
nis, vel cum promouentur ad dignitatem, cui
hæc facultas competit ex Apostolicæ Sedis in-
dulto, vt in d. c. Abbates, de priuil. lib. 6. & d.
c. 10. sess. 23.
23 His positis ad dubium videtur responden-
dum imprimere characterem adeo vt sic ordi-
nati iterum ordinari non debeant, licet sint
male promoti, & ordinis executionem non ac-
ceperint: nam in priuilegio, seu commissione
conferendi ordines duo implicitè continentur,
videlicet nuda, & simplex potestas ordinandi;
& iurisdictio restricta, & limitata ad personas
in litteris Apostolicis designatas. At ex limita-
tione iurisdictionis non infertur ad limitatio-
nem prædictæ potestatis, quoniam quoad im-
pressionem characteris, & essentiam ordinatio-
24 nis nulla habetur ratio iurisdictionis. Probatur
exemplo Episcopi, qui quamuis iurisdictionem
non habeat nisi in subditos ratione originis, be-
neficij, vel domicilij d. cap. Cum nullus de tem-
por. ordin. lib. 6. tamen ordinando Clericos alie-
nos imprimit characterem, qui est effectus po-
testatis Sacramentalis, licet sic ordinati non
recipiant ordinis executionem ob defectum

iurisdictionis in conferente, c. 1. & 3. 71 dist. cap. Lugdunensis, 9. quæst. 2. & cap. 8. sess. 23. Concil. Tride tini.

Qui imò tantum abest vt ex limitatione iurisdictionis referri possit ad limitationem potestatis Sacramentalis, vt is qui potestatem conferendi accepit, etiamsi nullam prorsus habeat iurisdictionem, tamen validè ordines conferat,
25 licet non rectè. Ideoque Episcopus, qui renunciauit episcopatui, licet nullam habeat iurisdictionem eo quod careat subditis; tamen quia non caret conferendi potestate, ordinando imprimit characterem, licet ordinis executionem non conferat, cap. 1. De ordinat. ab Episcop. Sylu
26 uest. in ver. Irregularitas, num. 8. & eodem modo Episcopi Titulares, qui nullam habent iurisdictionem tamquam Clero, & populo carentes; tamen ob potestatem, quam in consecratione susceperunt, validè ordines conferunt, licet grauiter peccent, & incidant in pœnam à
27 Concilio statutam in cap. 2. sess. 14. Idemque patet in Episcopo hæretico, excommunicato, vel degradato, qui validè ordines confert, licet non ordinis executionem, cap. Ordinationes, 9. q. 1. Richard. in 4. dist. 19. & Syluest. in ver. degradatio, num. 9. dicens in idem consentire D. Th. & idem Syluest. in ver. Ordo 3. num. 6. vers. Quæritur. Vnde Augustin. libr. 2. contra epistolam Parmeniani, cap. 13. relatus in c. Quod quidam 1. qu. 1. [Sicut autem (inquit) habent in baptismo, quod per eos dari possit, sic in ordinatione ius dandi; vtrumq; quidem ad perniciem suam quamdiu charitatem non habent vnitatis: sed tamen aliud est prorsus non habere, aliud salubriter habere; quidquid non habetur dandum est cum opus est dari; quod verò perniciosè habetur per correptionem depulsa pernicie agendum est, vt salubriter habeatur.] Hæc ibi.
28 Nec refragatur quod prædicta videantur procedere in Episcopis, quibus per consecrationem de iure diuino confertur potestas indelebilis, vt per Diuum Thomam in 4. dist. 25. qu. 1. art. 2. ad secundum, & dixi supra in 2. notab. num. 7. vers. Et hinc resultat. Imò enim vt Syluest. ait in d. ver. Degradatio, num. 9. idem dicendum in habentibus potestatem ordinandi à iure positiuo
29 concessione ecclesiæ: nam vt Abbates presbyteri, & benedicti possint primam clericalem conferre tonsuram, indultum legitur in septima Synodo vniuersali, idest secunda Nicæna relata in d. cap. Quoniam, 69. distinct. ponderando ver-
30 bum illud, *licentia*. Sed illorum iurisdictio in tonsurando restricta est de iure communi ad conuersos, & Monachos sui monasterij: textus est in d. cap. Quoniam, ibi: [Lectoris autem manus impositione licentia est Abbati solummodo in proprio monasterio faciendi.] Item ad eos, in quos habet ordinariam, & quasi episcopalem iurisdictionem, c. Abbates, & ibi Franc. in 2. not. de priuil. lib. 6. Specul. in tit. de priuil. num 5. vers. Item nequeunt primam tonsuram conferre nisi Conuersis, & Summa Tabien. in vers. Abbas, §. 2. & ex Concilio restricta est ad subditos regulares tantum in dict. c. 10. sess. 23. & tamen si Abbas benedictus conferat primam tonsuram regulari sibi non subdito, aut sæculari, valida est ordinatio ratione potestatis sibi traditæ in impositione manuum: idque tam ante Concilium, Lap. d. alleg. 138. glo. Archid. & Fran. supra cit. num. 14. quam post Concilium, vt patet ex relatis declarationibus S. Congregationis supra nu. 12. & seqq.

31 Eodem modo vt Abbates non benedicti possint benedicere, & Lectoratum conferre, secundum opinionem glo. hic in ver. Alia, posteaquã Episcopus ter humiliter requisitus munus benedictionis illis impetiri recusauerit, primum statuit Alexander III. in hac Decretali ponderando verbum *statuimus*. Vnde glos. prælleg. quærens qualiter hoc possint facere ante suam benedictionem: [Dic, inquit, quod in odium episcoporum Dominus Papa hoc concedit per ipsam constitutionem, ne propterea in spiritualibus, vel alijs patiantur monasteria detrimentum propter negligentiam episcoporum.] Idem notat Innoc. num. 1. dicens huiusmodi Abbates etiam ante benedictionem habere plenam administrationem authoritate huius Canonis, & sequitur Io. Andr. n. 4. & 8. in ver. Liceat. Et tamen supposita gloss. opinione, si prædicti conferrent Regularibus sibi non subditis, dubitandum non esset quin character esset impressus. Patet igitur ex limitatione iurisdictionis ad certas tantum personas non inferri ad limitationem potestatis ordinandi, quam Prælatus habet etiam ex concessione ecclesiæ.
32 Non obstat quod secundum Innocent. in cap. Quanto, num. 4. de consuet. quando facultas conferendi ordines competit non ratione ordinis episcopalis, sed ex delegatione, seu demandatione facta per Papam, tunc prohibitio efficit, vt nihil conferatur, quia Papa potest auferre quod dedit, vt plenius dictum est supra in 2. notab. vers. & hinc resultat.
33 Nam respondetur id verum esse si prohibitio sit totalis, quia tunc per eam aufertur funditus potestas per delegationem collata. Et propterea quamuis Concil. in d. c. 10. sess. 23 non procedat per modũ ademptionis potestatis, sed per modũ simplicis prohibitionis, interdicendo ne Abbat. & alijs inferioribꝰ liceat ordinare subditos non regulares; tamen quoad Prælatos inferiores non habẽtes subditos regulares hęc prohibitio operatur ablationem totius potestatis, quia nimirũ huiusmodi potestas illis competit, non ratione ordinis episcopalis, sed ex commissione, seu priuilegio Apostolico; & sublato priuilegio per totalem prohibitionem, nihil remanet, vt patet ex dictis supra, nu. 14. & 15. Ac secus est si prohibitio non sit totalis, sed limitata ad certos casus, vel personas; quia tunc cum remaneat aliqua potestas quoad alios, ratione illius potestatis ordines validè conferuntur, licet non ritè propter prohibitionem. Quod patet exemplo Abbatum, quibus etsi potestas ordinandi non competat ratione ordinis episcopalis, sed ex concessione ecclesiæ, vt dictum est, num. 6. & num. 28. & seq. tamen prohibitio Concilij in dict. cap. 10. sess. 23. non reddit irritam ordinationem subditorum sæcularium, nempe quia dicta prohibitio non est totalis, sed limitata, & restricta ad subditos sęculares tantum, & quia remanet potestas quoad subditos regulares, idcirco conferendo sæcularibus, imprimunt characterem non obstante Concilij prohibitione, seu limitatione, vt similiter est dictum n 3.

&

& feq. & num. 18. & hoc fenfit Innoc. in dict. c.
34 Quanto, num. 4 de confuet ait enim; [Si Domi-
nus Papa primo conferret presbytero potesta-
tem chrifmandi, & poftea auferret, nihil con-
ferret fic. Sed fi prohiberet Epifcopo chrifma-
re, & contempta prohibitione confirmaret, im-
primeretur character. Ratio diuerfitatis, quia
Epifcopus poteft confirmare ex officio, & ordi-
ne; Sacerdos alius ex delegatione, & admini-
culo habiti Sacramenti. Mandato ergo fublato
nihil poteft.] Ita Innocentius, qui, vt vides, aper-
tè loquitur de totali ablatione poteftatis dele-
gatæ, & reuocatione mandati, non autem de
illius limitatione ad certos cafus, vel per-
fonas.
35 Sed dices, Prædicta locum habent in eo, qui
priùs ex delegatione Papæ habebat abfolutam
poteftatem ordinandi; & poftea ex interuallo
illi adijcitur prohibitio limitata, ne fcilicet illam
poteftatem exerceat nifi in perfonas defignatas,
fecus autem eft quando eodem contextu tradi-
tur poteftas, & iurifdictio limitata, vt in cafu the-
matis, de quo agitur; tum quia Sedes Apofto-
lica in traditione poteftatis poteft adijcere con-
ditiones, quas vult, c. Eleutherius, 18. q. 2. cap.
Verum, de condition. appof. l. In traditionibus,
ff. De pact. glof. 1. in cap. Sic quidam, 10. q. 1.
36 Tum quia qui poteft non concedere poteftatem
in totum, poteft etiam illam concedere limita-
tè, & quoad partem, cap. Paftoralis, §. Item cum
totum, infra, de offic. deleg. In eius enim arbi-
trio eft taxatio, feu modificatio, in cuius tota-
lis denegatio, dicit text. in l. Videamus, verf.
Sed an Iudex, & in l. In actionibus, verf. Sed Iu-
dex, ff. de in lit. iurao. Roman. conf. 369. Circa
37 primum, num. 28. Tum denique quia actus fa-
ctus contra prohibitionem legis ab eo, qui prius
habebat facultatem illum actum faciendi, non
eft nullus, vt in ordinario; fecus fi prius illam
non habebat, vt in delegato, fecundùm theo-
ricam gloff. in Clem. 1. in ver. Inhibentes, verf.
Sed quæro, de interpatr. quam fequitur Anchar.
in c. Statutum, §. fin. verf. aduerte, de refcr. lib. 6.
Abb. in cap. Ex parte, num. 5. de Conftit. Rom.
conf. 203. Quoad primum, nu. 7.
38 Verum hæc obiectio tollitur, quia etiam Ab-
bates non benedicti, fi tamen habeant priuile-
gium, vt poffint ordines conferre, vel idem fa-
cere quod Abbates benedicti, ordinando non
fubditos, imprimunt & ij characterem, licet
eodem contextu eis tradita fuerit poteftas, &
iurifdictio limitata ad fubditos tantum, vt ini-
tio diximus. Quod ipfum patet etiam ex in-
39 frafcriptis declarationibus S. Congregationis.
Nam cum nonnulli Abbates Germaniæ in vim
priuilegiorum ante Concilium obtentorum
conferrent minores ordines etiam non fubdi-
tis, & dubitatum effet an ordines collati effent
validi; S. Congregatio cenfuit effe validos, non
obftante. c. 10. feff. 23. & ordinatos non egere
alia ordinatione, & iterum cum effet quæfitum
an Abbas ex priuilegio Pij V. facultatem habens
ea omnia faciendi, quæ facere poteft Abbas be-
nedictus, qui de mandato Vicarij Apoftolici
quibufdam fæcularibus non fibi, fed ipfi Vica-
rio fubditis primam tonfuram, & minores or-
dines contulit, impreffiffet characterem: S. Con-
greg. refpondit impreffiffe, fed tam ordinantem,
quàm ordinatos incidiffe in pœnas Conftitutio-
nis Sixti V.
Conftat ergo non effe conftituendam differen-
tiam an quis habeat iurifdictionem ex inter-
uallo, an in actu traditionis poteftatis ordinan-
di, cum neutro cafu poteftas recipiat limitatio-
40 nem ex limitatione iurifdictionis. Nec aduer-
fantur regulæ in contrarium adductæ, & theo-
rica Iuriftarum in d. l. Non dubium, C. de legib.
quia procedunt in his, quæ funt iurifdictionis,
non autem in his, quæ funt ordinis, vt inferiùs
dicetur.
Et ex prædictis ceffat etiam obiectio, quod
dicta conclufio procedat in his tantum, qui ha-
bent poteftatem ordinandi de iure communi
iuxta terminos, d. c. Quoniam, 69. dift. cap. Cum
contingat de ætat. & qualit. Imo enim idem di-
cendum in Abbatibus habentibus poteftatem
ordinandi ex priuilegio, vt patet in prædictis
41 decifionibus S. Congregationis. Ideoque Diuus
Thomas in 4. diftin. 25. docet facultatem confe-
rendi ordines duobus tantum modis haberi pof-
fe, videlicet ex confecratione Epifcopali, & ex
conceffione Papæ, & fequitur Syluest. in ver.
Ordo, 3. nu. 1. verf. Non poteft autem Epifcopos,
& num. 7. Atque ita Abbates feclufa conceffione
Papæ ex vi folemnis benedictionis non confe-
quuntur poteftatem conferendi primam tonfu-
ram, & minores ordines, quia foli Epifcopi ex
vi confecrationis Epifcopalis poffunt miniftros
ecclefiæ ordinare, non autem reliqui inferioris
ordinis, vt eft diffinitum à Tridentina Synodo,
feff. 23. de Sacrament. ordin. c. 4. & can. 7. Vnde
neceffariò fequitur, vt totalis poteftas quorum-
cumque Abbatum minores ordines conferendi
42 fit ex fola conceffione Apoftolicæ Sedis. Neq;
verò inter decreta, & indulta Apoftolica infer-
ta in corpore iuris, & non inferta extat vlla for-
malis, & effentialis differentia, cum omnia
manent ab eodem fonte Apoftolicæ poteftatis,
& propterea Nicolaus Papa in c. Si Romano-
rum, 19. dift. multis rationibus damnat eorum
opinionem, qui afferebant decretales epiftolas
non obligare nifi effent infertæ in Codice Ca-
43 nonum Pro Codice Canonum intelligit vete-
rem illam collectionem, in qua continebantur
Canones, & regulæ illæ, quæ recenfentur à Leo-
ne IV. in c. De libellis, 20. dift. cuius codicis tria
exemplaria manufcripta habentur in Bibliothe-
ca Vaticana.
44 Demum non obftat quod Concilium cap. 15.
feff. 23. limitauerit poteftatem Sacerdotum
quoad confeffiones Sacramentales, difponendo
vt quamuis Presbyteri in ordinatione à peccatis
abfoluendi poteftatem accipiant; tamen nullus
poffit confeffiones audire, nec ad id idoneus
reputetur, nifi fuerit ab Epifcopo examinatus,
45 & approbatus, & quod fac. Congregatio de-
clarauerit confeffiones, quas audit Sacerdos vt
fupra non approbatus effe nullas, atque irritas;
nam refpondetur id procedere in abfolutione
facramentali, quia eft actus iurifdictionis, non
ordinis; vndè à fancta Synodo in c. 5. & 6. &
can. 9. de Sacram. Pœnit. feff. 14. diffinitur effe
actus iudicialis, & contrarium afferentes fubij-
ciuntur anathemati. Ea verò, quæ ad poteftatem
iurifdictionis pertinent, iam diximus reftringi
ad fubditos tantum; nam vt habetur in cap. 7.
feff.

seſſ. 14. de caſ. reſernat. Ratio iudicij illud exposcit, vt ſententia in ſubditos dumtaxat feratur; ideoque nullius momenti ſit abſolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, & declarat S. Thom. dicto quodlib. 12. art. 30. & in 4. diſt. 9. & ſuſius Turrecrem. in cap. Ita Dominus, num. 9. verſ. Secundò ſic, diſt. 19.

46 Quocirca ex prædictis patet ex eo, quod iuriſdictio Prælati habentis poteſtatem ordinandi, reſtricta ſit ad certum genus perſonarum, non rectè inferri vt reſtricta ſit ipſa ordinandi poteſtas; idque procedere ſiue poteſtas huiuſmodi proueniat à iure diuino, ſiue ex conceſſione eccleſiæ; & ſiue conceſſio ſit clauſa in corpore iuris, ſiue non; ac demum ſiue poteſtas tradatur in continenti cum iuriſdictione, ſiue ex interuallo. Vnde etiam ſequitur vt Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem poſt Concilium conferendi primam tonſuram, & minores ordines, quamuis eius iuriſdictio reſtricta ſit ad certas perſonas in priuilegio expreſſas, quia tamen prorſus poteſtate ordinandi non caret; vtique characterem impreſſerit, etiam ordinando alios quàm in priuilegio deſignatos.

Et certè ſi Abbas non benedictus habens ſimile priuilegiũ ante Concilium ordinando Clericos ſæculares imprimit characterem iuxta deciſionem ſac. Congregationis, idque non alia ratione, niſi quia poteſtate ordinandi non caret, cum eius priuilegium non fuerit funditus ſublatum à Concilio, ſed tantum reſtrictum ad ſubditos regulares in d. cap. 10. ſeſſ. 23. non apparet cur non idem ſit dicendum in Prælato ſæculari habente idem priuilegium poſt Concilium; nam & hic non caret omninò ordinandi poteſtate, cum priuilegium poſterius non fuerit à Concilio reuocatum, quamuis in litteris ſit reſtrictum ad certas perſonas dumtaxat.

Ratio prædictorum eſt, quia ius illud poteſtatis in ordinante indiuiduum eſt, vt colligitur ex D. Thoma in 2. 2. qu. 39. art. 3. nec poteſt pro parte conferri, & pro parte non; nam Spiritusſanctus, qui inuiſibiliter operatur in Sacramentis eccleſiæ, c. Ita ſit verbum, & c. Vt euidenter, 1. q. 1. Abb. in c. fin. n. 5. de baptiſ. non dimenſuratur, id eſt non datur per partes, c. Nec quemquam, iuncta gloſ. in ver. Non dimenſuratur.
47 Iuriſdictio verò quamuis & ipſa in ſubſtantia ſit indiuiſibilis, Bald. in cap. 1. §. Præterea ductus, num. 3. de prohib. feud. alien. per Frider tamen quia eſt in ordine ad ſubditos, diuiſionem patitur ratione adminiſtrationis exercitij, vt per Bald. ibidem, & Feliu. in cap. Prudentiam, n. 3. & 5. de offic. Deleg. Solius enim Pontificis, ac Cæſaris iuriſdictio non reſtringitur ad limites alicuius territorij. Bart. in l. 1. §. Cum vrbem, in princ. ff. De off. Præf. Vrb. Crauett. conſ. 128.
48 num. 2. & Socin. conſ. 237. col. fin. lib. 2. Vnde poteſtas vſui aſſimilari poteſt; iuriſdictio verò ad vſumfructum proximius accedit, cum dicatur eſſe in fructu. Christoph. Caſtill. conſ. . .n. 17.
49 in fin. & ſeq. At vſus pars legari non poteſt, nam frui quidem pro parte poſſumus, vti parte non poſſumus, vt ait Iuriſconſultus in l. vnic. pars, ff. De vſu, & habit. legat. facit text. in l. Libertus, ff. De oper. libert, ibi: quia neque ſolui, nec deberi, nec peti pro parte opera poteſt, cum ſimil. quæ de indiuiduis obligationibus facti habentur in l. 4. ſ. Cato, & in l. Stipulationes, non diui-
50 duntur, ff. De verbor. obligat. lex enim promotionis conſiſtit in facto, c. fin. 15. q. 1. Archid. in cap. Si euangelica, num. 6. & ibi etiam Præpoſ. num. 4. 55. diſt. Non obſtat ſi dicatur: eccleſia poteſt impertiri facultatem Sacerdoti, vt conferat limitatè vnum tantum ex minoribus ordinibus, puta Lectoratum, vt in c. Quoniam, 69. diſt. Quo caſu ſi Presbyter conferret Exorciſtatum, vel Acolythatum, nihil ageret, & characterem non imprimeret, vt poſt Hug. & alios notat ibi Turrecr. num. 3. & 15. Ergo eccleſia poteſt limitare poteſtatem ordinis, & conſequenter tribuere alicui Sacerdoti huiuſmodi poteſtatem reſtrictam ad certas perſonas dumtaxat, adeò vt ſi aliæ ordinentur, characterem non recipiant: nam reſpondetur negando conſequentiam; quia poteſtates ordinum ſunt per ſe diſtinctæ, vt c. Perlectis, 25. diſt. & docet S. Thomas in 4. diſt. 24. q. 1. art. 2. q. 5. & Turrecr. in c. Sollicitudo, n. 3. verſ. Ad ſecundum, 52. diſt. Vnde dum Eccleſia tribuit alicui presbytero poteſtatem conferendi certum ordinem, vtique poteſtatem ordinis non limitat, ſed iam à Deo limitatam, & diſtinctam confert. At ſecus eſſet ſi character vnius, & eiuſdem ordinis ex ordinatione eccleſiæ imprimeretur vni, & non alteri; quia cum poteſtas exerceri poſſit in omnes niſi ſit repugnantia in ſubiecto, ſi eccleſia impediret impreſſionem characteris, præſuppoſita poteſtate in conferente, vtique poteſtatem ordinis diuideret, ac limitaret, quod non eſt poſſibile, vt ex dictis conſtat. Ad hoc Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. de commun. ſub vtraque ſpec. cap. 2. ibi, ſalua illorum ſubſtantia. Id quod exemplo etiam naturali euidenter apparet, nam ſi tradidero tibi ſigillum ad hoc vt imprimas certam materiam dumtaxat, vel inſtrumentum ad cudendam certam monetam, puta argenteam, & tu fines mandati tranſgreſſus aliam materiam, vel monetam ſignaueris: certè imaginem, ſeu characterem in ea relinques impreſſum, niſi ſurgat reſiſtentia ex parte materiæ. Ergo eodemmodo qui accepit à Sede Apoſtolica poteſtatem ad imprimendum ordinis characterem aliquibus tantum perſonis, ſi egrediendo limites cõmiſſionis, ordinauerit perſonas in ea non deſignatas; vtique imprimet in anima characterem ſpiritualem, niſi obſtet incapacitas ex parte ordinati, vt in muliere, præciſè coacto, & non baptizato, de quibus apud D. Thomam in 4. diſtin. 24. & diſt. 25. quæſt. 1. & 2. art. 1. Syluest. in ver. Ordo, 4. num. 1. & in ver. Baptiſmus 6. num. 3.
51 Character enim ſecundum Innocent. Hoſtien. Io. Andr. & omnes in cap. fin. de Sacram. non iteran. eſt quædam figura intellectualis, & indelebilis animæ infixa per quam ſic inſignitus à non inſignito in die Iudicij diſcernetur. Et patet ex diffinitionibus Concilij Florentini in Decreto fidei Eugenij IV. § Quintò, ibi, quæ characterem, id eſt ſpirituale quoddam ſignum à cæteris diſtinctiuum imprimunt in anima indelebile, & Concilij Tridentini ſeſſ. 6. de Sacram. can. 9. ibi, Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile. Vnde nihil aliud importat niſi quamdam ſignationem, vt inquit D. Thom. in 3. par. quæſt. 4. art. 1. & vt

ſubdit

subdit in responsione ad secundum, Character, vel signaculum dici potest per quamdam similitudinem omne quod configurat alicui, & art. 4. [Character, (inquit) imprimitur animæ rationali secundum imaginem:] & art. 2. dicit [characterem propriè esse signaculum quoddam, quo aliquid insignitur, & ordinatur in aliquē finem, sicut charactere insignitur denarius ad vsum
52 commutationum.] Quo exemplo in simili vtitur Bald. cons. 38. Dom. Thomas, in fine lib. 1. dum ait: [forma non est aliud, quam impressio materiæ, sicut figura Cæsaris impressa ferro.] Et confert illa palea 88. dist. Eijciens. ibi, Sicut nummus habet charagma Cæsaris, sic homo habet charagma Dei. Sed & glos. in cap. 2. in ver. Iniuriam, de Apostat. quærens quid sit facere iniuriam Sacramento per iterationem; [infigitur, inquit, animæ quædam imago, siue pictura, vel character; vnde si alia imago superponeretur, illa prima pictura obscuraretur, & ita videretur obfuscari primum Sacramentum.] Ac demum in his terminis est text. in d. cap. Quod quidam, 1. quæst. 1. vbi Augustinus ad ostendendum impressionem characteris non impediri ex eo quod Minister sit prohibitus conferre, eodem exemplo vtitur dicens: [Si aliqui furtim non in monetis publicis aurum, vel argentum, percutiendo signauerint, nonne illis punitis cognitum regale signum thesauris regalibus cogetur inserri? Et infra: An forte minus hærent Sacramenta Christiano, quam corporalis hæc no-
53 ta?] Hæc ibi. Quamobrem vt casus omnes in hac materia perstringamus, cum quæritur an Prælatus inferior conferendo primam tonsuram, & minores ordines imprimat characterem, & conferat ordinis executionem, necne, duo casus principales sunt distinguendi. Primus est in Abbatibus Regularibus. Secundus est in inferioribus Prælatis sæcularibus.

Primo casu, aut Abbas est Presbyter solemniter benedictus, aut non. Si est, aut confert primam tonsuram, & minores ordines suis subditis Regularibus, & non solum imprimit characterem, sed etiam confert ordinis executionem; quia facultas, quam habet à iure communi, in d. cap. Quoniam, 69. dist. & c. Cum contingat, de ætat & qualit, non est sublata, imò præseruata à Concilio Tridentino, quoad subditos regulares in d. cap. 10. sess. 23. Aut illos confert Regularibus sibi non subditis, seu Clericis sæcularibus; & imprimit quidem characterem ratione potestatis, quam accipit in impositione manuū, secundum glos. Lap. Archid. & alios initio citatos; sed ordinis executionem non confert ob ademptam sibi à Concilio iurisdictionem quoad non subditos regulares, vt in declarationibus sac. Congregationis superius adductis. Aut Abbas Presbyter non est solemniter benedictus; & tunc aut habet priuilegium ordinandi ante Concilium, aut non. Si habet aut ordinat Regulares sibi subditos iuxta limites priuilegij; & rata est ordinatio etiam quoad executionem ordinū, cum priuilegium hoc quoad subditos regulares tam de iure communi, vt in d. cap. Abbates, vbi glos. fin. de priuileg. lib. 6. quàm ex Concilio sit præseruatum in d. c. 10. aut ordinat alios, quam regulares sibi subditos; & tunc si Abbas sit talis vt nullos omninò subditos regulares habeat, irrita est ordinatio, quia priuilegium eius in totum fuit sublatum per Concilium. Sin autem aliquos habeat subditos regulares, tunc ordinando alios, imprimit characterem cum non careat funditus ordinandi potestate; sed sic ordinati remanent suspensi ab executione ordinum, cum priuilegium quoad illos sublatum fuerit à Concilio, vt initio diximus conciliando decisiones sac. Congregationis ibi relatas. Quod si priuilegium sit post Concilium, idem seruandum erit quod de Prælatis sæcularibus inferius
54 dicetur. Aut Abbas priuilegium ordinandi non habet, & tunc aut Episcopus fuit ter requisitus, vt ei munus benedictionis impenderet; & eo casu character imprimitur, & confertur ordinis executio ad eum modum, quo dictum est supra de Abbate solemniter benedicto, secundum opinionem glos. hic. Aut Episcopus non fuit requisitus, & tunc Abbas non benedictus, vel aliàs Prælatus regularis, qui priuilegio caret, ordinando nihil agit, cum careat requisitis essentialibus ad ordines conferendos, vt in d. cap. Quoniam, & d. cap, Abbates, non obstante contraria consuetudine etiam immemorabili, vt aliàs censuit sacra Congregatio in causa Generalis Syluestrinorum.

Secundo casu principali, aut inferior Prælatus sæcularis habet priuilegium conferendi primam tonsuram, vel minores ordines suis subditis sæcularibus ante Concilium, aut post. Si ante Concilium, cum priuilegium fuerit funditus sublatum, ideoque non solum careat iurisdictione, sed etiam ordinandi potestate: characterem nullo modo imprimit iuxta declarationem Sacræ Congregationis Concilij in causa Præpositi Pescien. Aut habet priuilegium post Concilium; & tunc aut ordinat personas designatas in priuilegio; & ordinati ab ipso recipiunt characterem, & executionem ordinum, quia Concilium non sustulit priuilegia futura, nec est opus vt Concilio Tridentino in litteris priuilegij fuerit specialiter derogatum, sed satis est, vt fuerit expressè concessum contrarium eius, quod Concilium disponit, vt sæpius censuit sac. Congregatio. Aut ordinat personas in priuilegio non comprehensas, vt in casu præsentis quæstionis; & valida est ordinatio ratione absolutæ potestatis; sed ob defectum iurisdictionis ordinis executio non confertur, vt patet ex supradictis.

DE TEMPORIBVS ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Cap. De eo.

S V M M A R I V M.

1 *ORdines minores conferri possunt diebus festiuis. Sacri verò debent conferri in quatuor temporibus, vel in Sabbato sancto, vel Sabbato de Passione, & num. 2. & 17.*

2 *Abbas Presbyter, & benedictus an possit minores ordi-*

ordines conferre in Dominicis, & festis diebus.

3 *Ordines minores extra tempora diebus ferialibus conferri non possunt.*

4 *Tonsura clericalis quocumque die, & hora conferri potest.*

5 *Dies festi, in quibus minores ordines licet conferre, qui sint.*

6 *Ordines minores extra tempora Episcopus vna die conferre non potest pluribus, quàm duobus.*

7 *Verbis edicti in re dubia tutius est deseruire.*

8 *Ordines quatuor minores an possit Episcopus eadem die vni conferre. & n. seqq.*

9 *Indefinita aquipollet vniuersali.*

10 *Consuetudo de licito facit illicitum.*

11 *Interstitia temporum etiam in minoribus ordinibus sunt seruanda, nisi aliud Episcopo magis expedire videatur.*

12 *Vicarius generalis habens mandatum generale in forma potest absente Episcopo super interstitijs dispensare.*

13 *Ordines minores, & Subdiaconatum recipiens eadem die indignum se reddet executione ordinis sic suscepti.*

14 *Tonsura, & quatuor minores ordines eadem die ab Episcopo vni conferri non possunt.*

15 *Ordinum plurium collatio simul est generaliter interdicta.*

16 *Tonsura in minoribus ordinibus continetur.*

17 *Ordines sacri conferri non possunt ab Episcopo, nisi in Sabbathis quatuor temporum maioris Hebdomadæ, & de Passione. & n. 28. & 36.*

18 *Nec id licet die Dominica immediatè sequenti etiam continuato ieiunio.*

19 *Ordines sacros semper, & vbique Papa potest conferre.*

20 *Tempus non est de substantia ordinis.*

21 *Consuetudo suscipiendi quatuor minores ordines die veneris, & Subdiaconatum die sabbathi sequentis an excuset non obstante Concilio Tridentino sess. 23. c. 8. & num. seqq. vsque in finem.*

22 *Ordines conferri extra tempora à iure statuta, & non seruatis interstitijs longè differunt.*

23 *Ordines quatuor minores ex consuetudine licitè possunt vni eadem die conferri. & n. 26. & 42. in 3. dubio.*

24 *Ordines minores an conferri possint die veneris præcedente diem sabbathi, in quo eidem ad minores ordines promoto ordo sacer est conferendus. & n. 27. vsque ad n. 41.*

25 *Ordinato vna die ad omnes minores an liceat die immediatè sequenti Subdiaconatum suscipere. & n. 41. vsque in fin.*

27 *Consuetudo conferendi ordines sacros extra tempora à iure statuta reprobatur.*

28 *Ordinationes sacrorum Ordinum non qualibet die hebdomada quatuor temporum, sed sabbatho tantum sunt celebranda.*

29 *Palea est sine legis authoritate.*

30 *Ordines minores conferri non debent ab Episcopo nisi in temporibus à iure statutis, vel in Dominicis, & alijs festiuis diebus.*

31 *Consuetudo celebrandi publicas ordinationes die veneris ieiuniorum non valet, licet eam seruantes à pœna excusentur.*

32 *Cautela pro conferendis minoribus ordinibus extra tempora.*

33 *Concessione aliquis vtens, eius qualitates respuere non debet.*

34 *Consuetudo conferendi minores ordines in die veneris ieiuniorum extra generales ordinationes, & in Capella priu. ta, valida est. & n. seqq.*
Expediret tamen eam abolere. n. 40.

35 *Consuetudo conferendi minores ordines extra tempora non est contra, sed præter ius, & num. seqq.*

37 *Debet verbum non semper est præcepti.*

38 *Ordines maiores cur statutis à iure temporibus sint conferendi.*

39 *Ordines minores ex consuetudine conferuntur etiam feria quarta quatuor temporum.*

40 *Ordines minores, an vrgente necessitate possint conferri extra tempora in diebus ferialibus ibidem.*

41 *Consuetudine introduci potest vt vna die licitè conferantur eidem quatuor minores ordines cum Subdiaconatu.*

42 *Ordines minores potest Episcopus ex consuetudine priuatim aliquibus conferre in die veneris quatuor temporum si sit dies festus, & in sabbatho ad Diaconatum eos promouere ob necessitatem vel vtilitatem ecclesiæ.*

1 DE EO. Minores ordines conferri possunt diebus festiuis. Sacri verò conferri debent in quatuor temporibus, vel in Sabbatho sancto, vel Sabbatho de Passione. Hoc dicit, secundum omnes. Communis diuisio. Consultatio, & bimembris responsio. Secunda ibi, *taliter respondemus.*

2 Nota primò ibi, *festiuis diebus.* Episcopum posse minores ordines conferre in Dominicis, & alijs festis diebus, vt hic est casus: & cum textus loquatur de Episcopo, à contrario sensu innuit hanc facultatem inferioribus non competere: nam cum consultatio generalis fuerit, si idem de inferioribus voluisset, vtiq; expressisset, sicut expressit de Episcopo, c. Inter corporalia, §. Sed neque, vers. Præsertim, supra de translat. Episc. & secundum hoc quamuis Abbas Presbyter, & benedictus minores ordines conferre possit suis subditis regularibus, c. Quoniam, 69. dist. c. Cum contingat, infra, de ætat. & qual. Concilium Tridentinum c. 10. sess. 23. tamen non potest illos conferre nisi in temporibus à iure statutis secundum Host. hic in princ. in ver. Episcopis.

Sed contrarium tenuit idem Host. in prædicta Decret. Cum contingat, n. 6. vers. Sed quo tempore. Tum quia cum Abbas possit minores ordines conferre in suo monasterio, ex hoc nulli fit præiudicium; & ideò latior fieri debet interpretatio, c. Ex tuarum, de vsu pall. Item quia potius de Dominicis, quàm de quatuor temporibus hoc videtur sentiendum, ne Abbates videantur generales ordinationes habere, & sic episcopizare: similè in c. Peruenit, de consecr. dist. 3. & cum hoc transeunt hic Ioan. Andr. n. 2. Bellem. num 1. & Butr. in 4. notab. sed Cardinalis in d. c. Cum contingat, in 8. quæst. dicit rationes Hostiensis in hac secunda opinione non multum valere & tenet primam, quia cum in hac Decretali, & in cap. 1. supra eod. hoc de Episcopis specialiter concedatur, de alijs intelligitur denegatum, l. Cum Prætor. ff. de iudic.
3 cap. Nonnè de præsumpt. In diebus autem ferialibus extra tempora certum est nec Episco-

po

pò id licere, cum textus hoc permittat in die-
bus festis dumtaxat, & concordat pontificale
Romanum in rubr. de Cler.facien.vers. Minores
verò ordines,
4 Fallit hoc in prima clericali tonsura, quæ li-
cet sit ordo secundum communem Canonista-
rum sententiam in d.cap. Cum contingat, vt ibi
plenè scripsi: tamen quocumque die potest con-
ferri, vt patet ex eodem Pontificali Romano in
rubr.de ordin. conferen. ibi,[Clericatus,seu pri-
ma tonsura quocumque die, & hora, & loco
conferri potest, & notat Abb. post alios in cap.
penult.num.5. infr.eod.Armill. in ver.Ordo,n.7.
& de generali consuetudine obseruari attestatur
hic Bellam. in 3.quæst.
5 Superest nunc vt videamus qui sint dies festi,
in quibus fas est Episcopo minores ordines con-
ferre. Doctores dicunt esse illos, in quibus li-
cet, & Virgines consecrare, de quibus in dict.
cap. Deuotis,20.qu.1. & per Host. in c.1. nu.2.
in ver.Virgines,supra eod. & quamuis alij, & in
specie Bellem. hic nu. 2. hoc latius intelligant,
scilicet de festiuitatibus specificatis in cap. fin.
infra, de ferijs, tamen cum hæc interpretatio
spectet tantummodo ad Romanum Pontificem,
non ad magistrum, tutior est prima opinio, se-
cundum Host. hic in princ. in ver. Dominicis,
Ioan. Andr. num.3. Butr. num.9,Tu vero dicas,
vt infra notaui ex sententia S.Congreg.Concilij,
num. 42. in primo dubio.
6 Secundò nota ibi, *vnum aut duos*, extra tem-
pora à iure statuta Episcoporum non posse mi-
nores ordines vna die conferre pluribus, quàm
duobus, nam etsi gloss. 1. hic tenuerit posse
conferre etiam pluribus, dummodo generalem
ordinationem non faciat, idemque senserint
Alanus, Tancred.Goffred. & Innocent. in prin.
tamen primam opinionem sequutus est Hostien.
in princ. in ver. Vnum, aut duos. Tum quia
hoc quæsitum fuit de aliquibus, & Papa respon-
det vnum, aut duos, & sic non plures, arg.cap.
De cætero, & cap. Ad audientiam, infra, de
7 Cler. non residen. Tum quia in re dubia tutius
est edicti verbis deseruire, vt l.1. §. Si is qui na-
uem,vers. In re igitur dubia, ff. de exercit. act.
& l.Non aliter,ff. de legat.3. Tum denique quia
nulla necessitas cogit ad aliter sentiendum,cum
Dominici & Festi dies sæpius in anno reuoluan-
tur, & cum opinione Hostien. transeunt hic Io.
Andr.num.4.& Butr.num.5. Prima opinio com-
munior, secunda tutior, vt inquit Cardin. in
prima quæst.Placet opinio Bellam. hic in 4. qu.
videlicet in hoc standum consuetudini, cum sit
optima legum interpres,cap. Cum dilectus, su-
pra de consuet. sed ea cessante, securius est ad-
hærere opinioni Hostien.
8 Tertiò nota ibi, *ad minores ordines*. Episco-
pum posse eadem die conferre vni omnes mi-
nores ordines, nam cum textus dicat indeter-
minatè, ad minores, de omnibus debet intel-
9 ligi, cum indefinita æquipolleat vniuersali,cap.
Si Romanorum, in fin.19. dist. cap. Quia circa,
infra, de priuil. & ita ex hac littera deducit gl.2.
adijciens ita de facto obseruari, vt in c.2.infra
de eo qui furt.ordin. suscep.vbi hoc videtur ex-
10 pressum; nisi repugnet consuetudo, quæ scan-
dalum generet,cap.Ordinationes,75.dist. Con-
suetudo enim ea, quæ licita sunt, reddit illici-
ta, c.Cum olim,infra de Cler.coniugat.c. Super
eo de cognat. spirit. & cum glossa consentiunt
Tancredus, Vincentius, Goffredus, Philippus
Doctores antiqui, & Innocent. hic in ver.Ad mi-
nores, item gl.1. in d. c.2. & hanc primam opi-
nionem sequuntur moderni, vt hic testatur Butr.
n.6. Secunda opinio primæ opposita fuit Ioan.
in cap.Ordinationes, il primo, in gloss. in ver.
Tempore, 75.dist.& in c. Quicunque,in 3. gloss.
77.dist. qui existimauit ità demum licere Epis-
copo minores omnes vni simul conferre, si hoc
habeat consuetudo; de iure autem secus. Cui
valdè suffragatur textus in d. c.2. in illis verbis,
[iuxta cõsuetudinem patriæ sibi quatuor mino-
res contulisti,]& ita videtur hoc esse de consue-
tudine, & non de iure, prout illum textum
ponderat Collectar. hic num. 5.vers. Tamen vi-
detur, quam opinionem sequutus est etiam
Goffred. sibi contrarius in d.cap.2.& Bellem.hic
in fin.vbi dicit se credere hanc opinionem Ioan.
esse veram, & eam tenere Martinum de Salua
11 Episcopum Pampilonen. Tertia opinio inter
prædictas media fuit Innocentij, in c. Dilectus,
circa fin. vers.Minores autem ordines, infr. eod.
existimantis Episcopum non posse quatuor mi-
nores ordines sine interuallo temporis simul
conferre, nisi dispensatiuè, non autem de iure,
licet dispensatio iuris sit, arg.cap. Præterea, in-
fra de ætat. & qualit. & idem sensit originaliter,
gloss.3. d.c.Quicunque, & Collectar.vbi supra,
nam interstitia temporum etiam in minoribus
ordinibus sunt seruanda,cap. In singulis,77.dist.
gloss. 1. in cap. fin. infra, de eo qui furt. ordin.
suscep.
Hæc tertia opinio videtur hodie approbata
à Tridentina Synodo in cap.11.sess.23. Vbi dis-
ponitur, vt minores ordines per temporum in-
terstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis
12 videretur, conferantur. Quinimo hæc facultas
dispensandi super interstitijs ex sententia Sacræ
Congr.competit etiam Vicario generali absente
Episcopo, posito quod habeat mandatum ge-
13 nerale in forma. Caueat tamen is, qui in tali
casu omnes minores ordines simul recipit, ne
simul etiam recipiat ordinem Subdiaconatus:
nam alioquin indignum se redderet executione
ordinis sic suscepti, vt legitur, & notatur in
cap.2. infr. de eo qui furt. ordin. suscep. secun-
14 dum Hostien. hic num.2. Rursus caueat ne cum
quatuor minoribus ordinibus eadem die pri-
mam clericalem tonsuram recipiat; quia cum
tonsura secundùm opinionem Canonistarum sit
ordo, cap. Cum contingat, cum ibi notat, in-
fra, de ætat.& qualit. non potest Episcopus eam
cum quatuor minorib' vni simul conferre,& ta-
lis ordinatio,nec per ius,nec per consuetudinem
15 approbatur,& collatio pluriũ ordinum simul est
generaliter reprobata,c.Litteras,& cap.Dilectus
infra eod. Ita Host. hic nu.2.vers. Sed numquid
quem sequuntur Ioan.Andr.num.7.& Butr.nu.6.
vers.Hostien. dicit,adijcientes duas alias consi-
derationes. Prima est, quia non est conueniens
vt vna die quis sit laicus, & acolythus. Altera
est, quia in hoc cap. Nihil dicitur de Psalmista,
16 licet Collectar. hic num.1. hanc vltimam ratio-
nem impugnet, quia ordo Psalmistatus, seu
Tonsuræ in minoribus ordinibus continetur.
Sed tu adde quod in cap.2. infra de eo qui furt.

ordin. fufcep. non cauetur de minoribos ordinibus in genere, fed de quatuor minoribus, & fic excluditur prima tonfura. Et hanc opinionèm fequitur etiam Epifcopus Pampilonen. & Bellem. hic in 5 qu. verf. Hoftienfis veró dicit.

17 Vltimó nota, ibi, *fed ad Subdiaconatum*; uulli Epifcoporum licere facros ordines conferre, nifi in quatuor temporibus, ideft in fabbatbis quatuot temporum, vt c. Quod à Patribus, cap. Ordiuationes, il fecoodo 75. diftiu. fecundum Hoftien. hic num. 2. verf. Nifi in quatuor temporibus, & fufius dicam infra uum. 28. aut in Sabbatho faocto, vel in Sabbatho de Paffione, in quo fcilicet cantatur *Sitientes*, quod in Canone appellatur, Sabbatbum Quadragefimalis hebdomadæ Medianæ, vt in d. c. Ordiuationes, & poft Taocred & Vincent. notant hic Hoft. nu. 3. Io. Andr. eod. num. & num. 7. in fin. Butr. uum. 7. verf. Quæritur, & ità hic eft cafus fecundum Io. Andr. Bellem. Butr. Cardin. Anchar. & Ioan. de Anan. concordat, c. Ordiuationes, il fecondo, 75. diftin. & Concilium Tridentiuum feff. 23. cap 8.

18 Quod adeo verum eft, vt nec liceat facros ordines confetre die Dominica immediaté fequenti, cap. Litteras, infr. eod. etiam continuato ieiunio, vt in gloff. vlt hic in fine, & per Butr. nu. 8.

19 Excipitur Romanus Pontifex, vt hic, & in c. 1. fupra eod. ipfe enim propter poteftatis plenitudinem femper, & vbique poteft facros ordines conferre, quia tempus non eft de fubftantia

20 ordiois; & determinatio temporum eft inducta à lege pofitiua, quæ Papam uou arctat, vt hic per Hoft. num. 3. in ver. Romano Pontifice, & Butr. in 3. notab. & eft fimile in c. Ad honorem fupra, de vfu pall. & in cap. Quod ficut, §. Præterea, de elect.

21 In quibufdam diœcefibus viget confuetudo, fecuudum quam fufcipientes quatuor minores ordines dic Veoeris, die Sabbathi fequenti ad Subdiaconatum promouentur. Quæritur an hæc confuetudo exeufet non obftante Tridentini Concilij decreto cap. 8. feff. 23. quo cauetur hæc facienda effe ftatutis à iure temporibus, præfuppofita tamen neceffitate, vel vtilitate Ecclefiæ, iuxta cap. 11. eiufdem feffionis.

22 Præmitteudum eft io decreto d. c. 8. non agi de eadeon materia, de qua agitur in d. cap. 11. Nam in cap. 8. agitur de temporibus, in quibus fecuudum canones publicé facrorum ordionm ordinationes celebrari debent: in c. autem 11. agitur de interftitijs Epifcoporum, quæ debent obferuari, & intercedere inter collationem præcedentis, & collationem fequentis ordinis, de quibus Gratianus in decreto duas confcripfit differentes diftinctiones: nam de prima materia, quæ habetur cap. 8. fcripfit dift. 75. de fecundo refpiciente cap. 11. compilauit dift. 77.

Hiuc percipitur quid in propofita quæftione quæratur, ex qua elici poffunt hæ dubitationes.

23 Prima eft an ex confuetudine liceat omnes minores ordines voo die conferre.

24 Secunda an id liceat die Veneris precedente diem Sabbathi, in quo eidem ad minores ordines promoto ordo facer eft conferendus.

25 Tertia an ei, qui omoes minores ordines vno die fufcepit, liceat altero die immediaté fequenti, & fic abfque aliquo interftitio Subdiaconatum fufcipere.

26 Prima quæftio, quæ refpicit d. cap. 11. facilis eft: nam proculdubio videtur licere, textus eft io cap. 2. de eo qui furt. ordio. fufcep. glof. tertia in cap. Quicumqoe, 77. diftin. & patet ex dictis fupra in tertio notab. Quæ confuetudo cum Coocilium illi non derogauerit, vtique fublata non videtur, cap. 1. de Confuet. lib 6. vbi Doctores: & hanc fententiam probauit fac. Cougregatio Coocilij, vt patebit infra num. 42. in tertio dubio.

27 Secunda quæftio, quæ refpicit materiam dict. cap. 8. fatis eft ardua, & quidem pro parte negante adducitur textus in cap. prox. fupra eod. vbi confuetudo conferendi ordines extra tempora tamquam canonibus inimica reprobatur, quo cafu non licet vlterius fimilem confuetudinem inducere, glof. in d. cap. 1. de Confuet. lib. 6. in ver. Exprefsè, vbi Gemin. nu. 30. & propterea cum hæc confuetudo fit prohibita, & Concilium mandet d. c. 8. hac in re antiquos canones obferuari; fequitur vt tolerari nullo modo debeat.

Non obftat fi dicatur. Imò in cafu propofito ordines prædicti conferri videntur temporibus à iure ftatutis, ideft tempore Ieiunij quatoor Temporum, vel Hebdomadæ Medianæ, vel Hebdomadæ Maioris Quadragefimæ, vt habetur in cap. fin. dicta dift. 75.

Et ita cum minores ordines conferantur die Veneris immediaté præcedentis diem Sabbathi, in quo ordines facri aliàs (vt arbitror fupponi) licité conferri folent; quique non poteft effe nifi in prædictis hebdomadibus: hinc fequitur vt qui die Veneris confert minores ordines, dicatur contuliffe temporibus ad hoc à iure ftatotis.

28 Id inquam non obftat, quia quod vulgo dicitur ordinationes facrorum ordinum tenendas effe in hebdomadibus fupradictis, non ita intelligitur, vt quolibet die, in quo in ipfis hebdomadibus ieiunatur, teneri poffint, fed tantum die Sabbathi earumdem hebdomadarũ, c. Quod à Patribus, & c. feq. ead. dift. 75. iuncto c. Litteras, infr. eod. & quod ordines non poffint conferri nifi in Sabbathis dictarum hebdomadarũ, & minores ordines eifdem, vel alijs celebrioribus feftiuitatibus, tradunt Præpof. in d. c. Quod à patribus, num 4. & in cap. Quoniam, §. Cæterorum, ead. diftin. 75. Abbas poft Hoftien. in cap. Confultationi ante fin. & cap. Litteras, nu. 3. vbi etiam glof. infr. eod. & idem Hoft. hic nu. 2. verf. Nifi in quatuor temporibus, Syluestr. in ver. Ordo, il fecondo, num. 6. & habetur in dict. § Cæterorum, & alibi fæpe per doctores. Item

29 non obftat text. in cap. Quando, ead. dift. 75. cuius verba funt hæc: Quando, & vbi libitum fuerit, vfque ad Subdiaconatus officium ordinantur Clerici. Quo textu videtur concedi Epifcopis, vt in collatione minorum ordinum non teneantur feruare aliquem locum, vel aliqua tempora. Nam ad hoc refpoodent ibidem Doctores illum textum effe paleam fioe authoritate, & debere intelligi iuxta textum hic, vt etiam notat glof. in cap. Ordinationes, il primo, ead.

30 diftin. 75. Hic autem habetur licere Epifcopis ordines minores conferre non pro libito, fed quando minores conferri poffunt, vel diebus Dominicis, vel alijs feftiuis diebus: & propterea vt dicitur io d. cap. fin. 75. diftin. non fufficit fi obferuentur hebdomadæ, fed & dies ipfarum

heb-

hebdomadarum in id deputati obseruandi sunt, ita vt maiores diebus Sabbathi dictarum hebdomadarum, minores vero vel eisdem, vel Dominicis, seu Festis conferri debeant.

31 Pro solutione distinguendum est, nam aut in dicto loco Episcopus die veneris habet publicam ordinationem, in eisque publicé confert quatuor minores ordines. Et hoc arbitror non potuisse consuetudine introduci, quamuis eam obseruantes à pœna à sacris Canonibus inflicta sint excusandi, ex glos. penult. in cap. proximo,

32 supra eod. Et hoc est quod episcopis consulunt Doctores hic, videlicet vt cum voluerint conferre minores ordines pluribus, quàm duobus, caueant ne ita eos conferant, vt videantur generales ordinationes habere, vt hic notat glos.1. & alij, quos retuli supra nu.6. & in specie Card. aduertit hic in prima quæstione, cautum esse debere Episcopum, vt hos ordines conferat in Capella, & non in loco publico. Nec obstat quod in hac ordinatione vtcumque publica Episcopus non conferat nisi minores ordines, qui ad formam huius decretalis possunt conferri extra tempora statuta in d. cap.fin.75.dist.

33 Quoniam ex quo hos ordines confert per modum habentis generales ordinationes, subijcitur regulis, quæ præscriptæ sunt omnibus generales sacrorum ordinum ordinationes habere volentibus; alioquin Episcopo non debet permitti ordinatio, argu. cap. Dilecti, de priuileg. nam qui aliqua concessione vult vti, non debet respuere eius qualitates, ex his, quæ plenè notat Anchar. consil.208. Iudex de iure, sub num. 11. vers.Et primo pro fundamento. Cum igitur statutum fuerit ne generales ordinationes, nisi statis diebus, & temporibus, habeantur cum derogatione cõsuetudinis contrariæ, vtpote ecclesiasticæ institutioni inimicæ, cap. prox. supra eod. hinc sequitur, vt talis consuetudo non sit toleranda; præsertim cum nulla ratio sufficiens afferri possit, ob quam rei tam seriò statutæ derogari oporteat: nam vt in simili notat Host. hic in princ. in ver.Vnum aut duos, cum Dominici, ac Festi dies in quibus minores ordines conferri possunt; tam sæpe occurant, nullo casu tanta vtilitas,& necessitas ecclesiarum subesse potest, vt aduersus Canones introducenda sit huiusmodi consuetudo.

34 Aut Episcopus dicto die veneris confert minores ordines non per modum tenentis generales ordinationes, sed priuatim in sua Capella, vel etiam in secreta Sacristia, & supposita necessitate, vel vtilitate ecclesiarum, vt in proposita quæstione, & arbitror dictam consuetudinem legitimè præscriptam excusare nedum à pœna, sed etiam à culpa: nam cũ nullo iure

35 legatur permissum Episcopis, vt dicto die minores conferant ordines, sicut permittitur quoad primam tonsuram, quæ omnibus diebus conferri potest, vt dixi supra nu.4. tamen nec aliquo iure hoc eis expresse legitur prohibitum, imò nec reperitur aliquis canon, qui specificè statuerit tempora, in quibus minores ordines conferri debent. Nam d. cap.fin & cap. Ordinationes,cum seq. 75.dist. loquuntur de ordinibus sacris. Sicut etiam cap.prox. supra eodem, cum alijs similibus loquuntur de sacris ordinibus, seu publicis ordinationibus. Textus autem in præsenti non loquitur prohibendo, sed permittendo, videlicet, vt possint conferri etiam

36 Dominicis,& festiuis diebus. Hinc Palud. in 4. dist.25.quæst.2. tit.3. in concl.2. cum loquitur de minoribus ordinibus, cautè vtitur verbis permissiuis, videlicet Episcopus potest conferre minores ordines nedum diebus quibus conferuntur sacri, sed etiam Festis, & Dominicis. At cum in concl.3. agit de maioribus, loquitur per verba prohibitiua, videlicet non liceat Episcopis eos conferre, nisi in Sabbathis quatuor temporum, Sabbatho medianæ Quadragesimæ, & Sabbatho sancto. Quo loquendi modo vtitur etiam hæc Decretalis. Cum ergo nullus canon resistat, quominus ordines minores possint conferri alijs diebus; sequitur vt subsistente causa potuerit introduci consuetudo, vt etiam alio tempore, quàm in iure expresso, licitè conferantur,ex not.per gl. in c.vlt.in ver. Consuetudo,de cnusuet.lib.6. maximè cum hoc neq; iure naturali,neque diuino repugnet, c.fin.sup.de consuet. iuncta glos.c.r.vbi Gemin.& Franc.eod.tit.lib.6.

37 Quod etiam confirmatur ex modo loquendi Doctorum de hac re scribentium: nam Abb. post Hostien. in d. c. Consultationi, ante fin. cum dixisset maiores ordines non posse conferri, nisi in dictis Sabbathis,addidit. & hoc non obstante quacunque consuetudine. At verò postea agens de minoribus ordinibus, inquit, & illos debere eisdem diebus,vel Festis, seu Dominicis conferri: & sic vtitur verbo *debere*, quod non semper est præcepti, glos. in Clem. Attendentes, in ver. Debeant,de statu Monach. nec addit clausulam, quæ excludat consuetudinem. Eodem modo loquendi vtitur Rebuff.in Praxi benefic.super reg. Cancell. de Cler. malè promot. gloss. 1. & alij Doctores,qui propterea tacitè admittere viden-

38 tur contraria consuetudine id posse induci. Quibus accedit quod in minoribus ordinibus cessat ratio, ob quam à sacris Canonibus institutum fuit, vt die Sabbathi dictorum ieiuniorum, & non alijs debus sacri conferantur ordines. Ea enim fuit ratio, vt significaretur eos, qui ad sacros assumuntur ordines, à sæculi laboribus ad requiem Domini transire, glos. in d. c. Litteras, in ver. Pertinere, infra eod. ad quam, vt notant ibi Hostien. & Cardin. cum non transeant qui minoribus initiantur ordinibus, quippe qui possunt ad sæculum reuerti, inde fit, vt quemadmodum ibi citati authores animaduertunt, minores ordines conferantur etiam alijs diebus, quàm Sabbathi, scilicet Dominicis, & festis. Cum ergo hoc cap. & c.15. supr. eod. declarent minores ordines non esse adeò adstrictos diei Sabbathi,quin possint cõferri Dominico,& alijs diebus Festis,eo quod in ipsis non militat ratio, quę militat in sac. Ordinibus:nulla subest causa, cur cõsuetudo,quæ non minoris est authoritatis, quàm lex ipsa, l. Imò, ff De legib. non potuerit introducere, vt minores ordines etiam alijs die-

39 bus conferri possint,videlicet die veneris.Quemadmodum communis praxis, & consuetudo habet,vt minores ordines episcopi conferant etiam in feria quarta quatuor temporum, si credimus Henriquez hoc attestanti in Summa lib.10.c.12. §. 2. Imò quod plus est, etiam cessante consuetudine, modò adsit necessitas, hoc idem fieri posse innuit Hostien. qui cum in d. c.1. n. 2. in vet,

Virgines, supra cod. dixisset Virgines posse velari diebus Dominicis, ac per totam hebdomadam Paschæ, & si necessitas vrgeat, etiam alijs diebus, c. Deuotis, 20, q. 1. postea in hoc cap. in princ. in ver. Dominicis, addit minores ordines posse conferri illis diebus, quibus & virgines velari: & Hostien. sequuntur Ioan. Andr. Butr. & alij, vt dixi supra nu. 5. ex quo infertur, vt etiam ex consuetudine minores ordines alijs diebus conferri possint.

40 Cæterùm etsi hæc opinio videatur vera, & ex deductis pateat responsio ad contraria, quæ loquuntur de sacris Ordinibus, vel publicis ordinationibus; magis tamen expediret vt hæc aboleretur consuetudo: nam cum minores ordines possint conferri diebus Festis, & Dominicis, nimis festinat, qui diem crebrò venientem non potest expectare; ecclesiaque ex hac inordinata ordinatione plus damni recipere potest, quàm emolumenti, pluraque vitia ad Dei seruitium pro virtutibus introduci, vt notat Gelas. in Decretali prima ad Episcopos per Lucaniam transmissa, ex qua sumitur c. fin. 77. dist.

41 Ad tertiam quæstionem, quæ demum respicit decretum Concilij d. cap. 11. sess. 23. respondetur affirmatiuè: nam consuetudine potest introduci vt vno die possint conferri omnes quatuor minores cum Subdiaconatu. Rebuff. d. gl. 1. Cui consuetudini Concilium non derogauit Nauarr. in Man. cap. 25. num. 71. Ideoque ex sententia S. Congregationis qui ex consuetudine illius regionis quatuor minores ordines, & Subdiaconatum susceperunt, non sunt suspensi. Ergo multò magis potuit introduci, vt duobus diebus, aliàs tamen licitè, conferantur, arg. c. Litteras, infra eod. Et ita consuetudo vbique recepta concedit, vt feria sexta vespere præcedente Sabbathum, in quo de iure ordines sacri conferuntur, Episcopis fas sit ordines minores dare, quasi in hoc officio dies Sabbathi videatur incipere pridie vespere, vt attestatur Henriq. in Summa lib. 10. c. 12. §. 2. vbi etiam reddit rationem, vt scilicet minoribus iam collatis in die veneris, possint Episcopi in Sabbatho maiori cum solemnitate sacros ordines dare. Sed hæc non est bona ratio, cum minores potuerint dari in Dominica præcedenti. Vnde hanc quoque consuetudinem tollere præstaret ex ratione adducta in fine præcedentis quæstionis, ita tamen vt Episcopus posset cum aliquo dispensare ex causa vrgenti.

Vel certè ad hoc tertium dubium posset responderi, licere Episcopo in die veneris omnes minores ordines conferre, & in Sabbatho sequenti Subdiaconatum, si dies veneris sit dies festus, & si necessitas, aut vtilitas ecclesiæ indicio Episcopi id exposcat, iuxta decretum d. c. 11. sess. 23. non tamen quoad minores ordines in publicis ordinibus, sed priuatim, & aliquibus tantum: & ita Sac. Congregatio respondit, vt in vltima ex infrascriptis resolutionibus.

42 Præsupposito quod minores ordines possunt conferri diebus Dominicis, aut aliàs festiuis; dubitatur an appellatione diei festi comprehendatur festum, in quo ab ecclesia fit officium, an verò debeat esse festum quod à populo colatur.

Secundò: Idem est dubium quoad promouendos vigore dispensationum de promouendo extra tempora diebus festis.

Tertiò an ex consuetudine possit Episcopus vno, & eodem die ad minores ordines aliquos promouere.

Quartò an vbi consueuerit ordinatus ad quatuor minores ordines die veneris, in die Sabbathi sequentis ad ordinem Subdiaconatus promoueri, id sit licitum propter consuetudinem.

Ad primum S. Congregatio Concilij censuit, comprehendi dies festos, qui à populo seruantur: toto tit. de fer. de consecr. dist. 3. c. 1. c. 12. sess. 25. de regular.

Ad secundum idem respondit.

Ad tertium, præsupposita consuetudine posse.

Ad quartum licere Episcopo si dies veneris sit dies festus, & si necessitas aut vtilitas ecclesiæ iudicio Episcopi id exposcat, iuxta decretum Concilij c. 11. sess. 23. non tamen in publicis ordinationibus, sed priuatim, & aliquibus prædictos minores ordines conferre.

DE TEMPORIS Ordinatione.

Cap. Ex tenore.

S V M M A R I V M.

1 *Criminosus occultus moneri potest ne promoueatur ad ordines, sed prohiberi non debet.*

2 *Criminosus occultus pœnitentia, vel illius parte peracta potest in susceptis ministrare, etiamsi crimen sit degradatione dignum.*
Et quid si crimen impediat ordinis executionem etiam post peractam pœnitentiam. num. 6.

3 *Satisfactio criminosi occulti an ex præcepto præcedere debeat celebrationem Missæ.*

4 *Crimen etiam enorme si sit occultum non impedit quominus acta pœnitentia possit quis sine peccato officio suo vti, & ad maiores ordines ascendere.*

5 *Nec requiritur dispensatio Episcopi.*

6 *Fallit si crimen impediat officij executionem, etiam post peractam pœnitentiam; quia tunc non licet sine peccato ascendere, aut ministrare.*

7 *Et quæ sint eiusmodi crimina.*

8 *Episcopus ob crimen occultum quantumcumque enorme non potest de iure communi interdicere subdito ascensum ad ordines.*

9 *Etiamsi crimen sit tale, vt post peractam pœnitentiam impediat ordinis executionem.*
Et quid post Concilium Tridentinum. num. 12.

10 *Vindictæ ratio cessat in occultis criminibus.*
Peccata latentia solum Deum habent vltorem. ibidem.

11 *Intellectus huius cap. & cap. Ad aures, infra eod.*
Clerico non arctata ratione tituli an possit ob occultum crimen prohiberi ascensus ad ordines. ibidem.

12 *Episcopus ex Concilio Tridentino potest ob crimen occultũ extraiudicialiter prohibere subdito ascensum ad sacros ordines, eumque suspendere à susceptis ordinibus, gradibus, & dignitatibus.*

13 *Episcopus an possit ex causa occulta extraiudicialiter*

ter interdicere Subdiacono ascensum ad ordines Diaconatus, & Presbyteratus. & num. seq. vsque in finem.
14 *Pluralis oratio duorum saltem concursum requirit.*
15 *Episcoporum pracipuum munus est subditorum vitia redarguere.*
16 *Procemij ratio præsumitur finalis, & regulat totam dispositionem, eamque extendit etiam ad casus non comprehensos.*
17 *Clerici, præsertim in sacris constituti minus capaces reperti possunt ab Episcopo suspendi ab executione ordinum.*
18 *Dictio, præsertim, quid importet.*
19 *Episcopus potest ob occultum crimen suspendere iam promotum ad sacros ordines ne ministret etiam sub pœna excommunicationis.*
20 *Promouendus facilius impeditur, quàm deijciatur promotus.*
21 *Ministrat in susceptis, qui ab vno ordine sacro ad alium ascendit.*

1 EX TENORE. Criminosus occultus moneri potest ne promoueatur ad ordines, sed prohiberi non debet. hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, *Verum.*

2 Nota primò criminosum occultum, pœnitentia, vel illius parte peracta, posse in susceptis ordinibus ministrare, etiamsi crimen sit degradatione dignum, vt per Butr. num. 15. Cardin. in secundo not. Et clarè probatur ex littera ibi,
3 [Suadeas, vt ordine suscepto vtatur.] Et quod dictum est de pœnitentia peracta, intellige de consilio; non enim peccat celebrando etiam statim facta confessione; sed bonum est consilium, vt prius pro parte satisfaciat, vt formaliter inquit Innocent. hic num. 1. vers. Et idem dicimus quod non peccat; cum quo alij transeunt.
4 Sed an qui tale crimen cõmisit ascendere possit ad superiores ordines. Doctores non conueniunt. Quidam opinati sunt post mortale peccatum, quod depositionem inducit, etiam post peractam pœnitentiam nec licere ordines suscipere, nec in susceptis ministrare. Et in hoc rigore fuit Hugo: sed eius opinio expressè reprobatur in cap. Nisi cum pridem, § Propter conscientiam, supra de renunc. secundum Hostien. hic nu. 2. Et quoad ordines iam susceptos apertè etiam reprobatur hic in iisdem verbis: [Suadeas vt ordine suscepto vtatur.] Et dicit glos. hic in ver. Vtatur, quam Innocent. Host. & omnes sequuntur, hanc fuisse rigidam opinionem; quia res penè contra naturam est, vt quis sit sine peccato, cap. Vnum, §. Hunc autem, 25. distin. Sed Alan. & Tancred. tenuerunt crimen etiam enorme si sit occultum non impedire quominus acta pœnitentia, possit quis officio suo vti, & ad maiores ordines ascendere. Et dicit Tancredus hos amfractus sublatos esse per decretalem vltimam infra eod. vbi est expressum, criminosos occultos, præter reos homicidij, post pœnitentiam in susceptis ministrare, & ad superiores promoueri. Et hanc opinionem sequitur glos. hic in eod. ver. Vtatur, & Innocent. nu. 1.
5 vers. Si enorme, & occultum. Dicens, talem promoueri posse sine peccato per c. 2. in fine infra de apost. & d. c. fin. inf. eod. nec necessariam esse dispensationem ordinarij, sed sufficere Sacerdotis absolutionem ex potestate Clauium, arg. cap. Illi qui, 6. q. 1. quamuis meritoria sit humilitas, si abstineat. Ita Innocen. cui subscribunt Host. num. 2. vers. Notauit autem hic. Io. Andr. num. 7. vers. Et putat Innocentius. Cardin. n. 1. vers. Oppono ad secundum. Anchar. nu. 2.
6 in prima oppositione, & alij communiter; fallit tamen hoc secundum Innocen. n. 1. vers. Et hæc sunt vera, & omnes præalleg. Si crimen sit tale, vt post peractam pœnitentiam impediat officij executionem; quia tunc, quamuis prohiberi non possit in susceptis ministrare, vel ad superiores ascendere, quia delictum occultum est, vt statim dicam in 2. not. tamen peccat siue ministret, siue promoueatur, arg. c. Erga simoniacos, 1. q. 1. & c. Matthæus, inf. de Simon. Et est expressum in
7 d. c. fin inf. eod. ibi, *præter reos homicidij.* Quæ autem sint eiusmodi crimina plenè notatur per DD. in c. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, & ibi dixi, de renunc. & in c. At si Clerici, §. De adulterijs, vbi in specie Butr. de indic. Itaque vt dicunt glos. & Innocen. quamuis facilius impediatur promouendus, quàm deijciatur promotus; tamen quoad hoc non constituitur differentia inter promotum, & promouendum; nam si crimen non impediat ordinis executionem post pœnitentiam peractam, licet sit enorme, dummodo tamen sit occultum, potest quis sine peccato in susceptis ordinibus ministrare, & ad maiores promoueri, licet sit mouendus vt abstineat à suscipiendis, vt hic, & faciat actum meritorium, si Prælato hoc suadenti ex humilitate obtemperet secundum Innoc. n. 1. vers. Item non hoc ideò præcipit. Si verò impediat ordinis executionem, nec potest ministrare, nec promoueri sine peccato, licet prohiberi non possit, vt mox dicetur.
8 Secundò nota Episcopum, qui per confessionem criminosi, vel aliàs extraiudicialiter nouit crimen quantumcunque enorme non posse illi absolutè interdicere ne promoueatur ad ordines, si crimen sit occultum; hic enim delictum erat enorme secundum Innocen. in princ. & patet ex verbis textus ibi, [Adeò deliquit, vt si peccatum eius esset publicum, degradaretur ab ordine, quem suscepit.] Huiusmodi enim pœna non infligitur nisi Clericis enormiter delinquentibus in casibus in iure expressis, vt in cap. Ad falsariorum, de crim. falsi, cap. ab abolendam de hæret. c. Nouimus, de verb. signif. & plenè notatur in c. Cum non ab homine de iudic. & in cap. 2. de pœn. lib. 6. Et delictum innotuit Episcopo per confessionem rei, vt notat hic gloss. in figuratione casus in fin. Et fortè in foro pœnitentiali, vt innuit littera ibi, [Pœnitentiam ei condignam imponas.] Et tamen decidit textus talem posse quidem commoneri, sed non pro-
9 hiberi quominus promoueatur. Quinimmo hoc habet locum etiamsi crimen sit tale, vt impediat ordinis executionẽ post peractam pœnitentiã. Nam etsi eiusmodi crimine irretitus non possit sine peccato ministrare, aut promoueri, vt dictum est supra, nu. 6. tamen ab Episcopo prohiberi non potest, cum peccatum eius occultum sit, vt in cap. Ex tuæ, infra de simon. & arg. cap. Si tantum, 6. q. 2. Et hoc tenet Innocen. hic n. 1. vers. Et hæc sunt vera. Host. Io. Andr. & alij præalle-

10 allegari. Ratio est quia cùm crimen secretum sit, probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit, cap. Christiana, 32. qu. 5. Nam secretorum solus Deus iudex, & cognitor est, cap. Erubescant, 32. distin. & c. Consuluisti, 2. q. 5. Latentia igitur peccata solum Deum habent vltorem, l. Iusiurandi, C. de iureiur. Et not. gloss. præallegata hic in ver. Vtatur, & in ver. Occultum.

11 Oppono ex cap. prox. infra eod. vbi paret criminosum occultum prohiberi posse ne promoueatur ad ordines, cuius contrarium hic deciditur, gloss. fin. & Hostien. hic num. 13. & Innoc. in c. seq. in princ. dant multas solutiones. Prima solutio est quod hic textus procedat in Clerico, qui habet ius petendi ordines ratione tituli, quem habet, vel dignitatis. Vnde sine causa prohiberi non potest, arg. c. Præterea, il secondo infr. de sponsal. Textus verò in d. cap. prox. habeat locum in Clerico non intitulato, qui ius petendi non habet. Et in hac solutione residet glossa, dum eam ponit tertio loco per illa verba, *Vel melius*. Et idem facit Host. num. 13. vers. Vel melius, adijciens hanc solutionem ab omnibus communiter commendari. Et fuit intellectus Raymun. ad hunc textum, quem sequitur Sylnest. in ver. Ordo, 3. quæst. 9. & ex recentioribus Thom. Sanch. in tract. de matrim. lib. 3. disp. 15. num. 8. vers. Quarto. Concludentes propterea Episcopum posse absolutè repellere Clericum ordinari volentem, nisi sit arctatus ratione beneficij, cui ordo sit annexus, sicut beneficio curato Sacerdotium, vt in cap. Licet Canon, de elect. in 6. cum concordant. Sed hic intellectus planè diuinat, vt benè obseruat Cardin. hic in tertia oppositione. Quis enim reuelauit Clericum, de quo hic agitur, fuisse beneficiatum, & arctatum ratione tituli, cum id nullibi colligatur ex verbis huius Decretalis? Vnde hæc solutio à Doctoribus non tenetur. Et dicit Vincentius occultum peccatorem non posse per Prælatum repelli ab ordine, siue ordo petatur ad titulum, siue non; saluo eo quod Episcopus non tenetur ordinare non habentem titulum. Et cum eo transeunt hic Ioan. Andr. num. 16. in vlt. glos. vers. Et dicit Vincent. Bellamer. num. 14. ad fin. & Card. nu. 2.

Secunda solutio est quod in d. cap. prox. prohibeatur ascensus ad ordines propter scandalum Prælatorum, arg. c. Nisi cum pridem, §. Pro graui quoque scandalo, supra de renunc. hic verò nullum imminebat scandalum. Sed hic quoque intellectus ad hunc textum est diuinatiuus, vt aduertit Cardin. vbi supra: non enim apparet ex littera, quod scandalū non subesset, quin potius colligitur oppositum; quia cum hic Clericus adeò enormiter deliquerit, vt si crimen eius foret publicum, degradaretur ab ordine, vt dicitur in littera, vtique non potuit ascendere ad ordines sine scandalo Prælati, qui illius crimen nonit. Et hoc scandalum in genere, non autem in aliquo speciali casu considerat textus in d. cap. prox. dum dicit honestius, ac tutius esse inferiori ministerio deseruire, quàm cum Præpositorum scandalo gradum appetere dignitatē. Vtrobique igitur in promotione criminosi occulti suberat scandalum Prælati, & consequenter oportet aliam solutionem afferre ad hæc iura concilianda.

Tertia solutio est Innocentij, & Hostiensis, quod ibi agatur de ordinatore, & Prælato suo, qui prohibere potest ascensum, etiam ob delictū occultum; hic verò de Prælato alieno, scilic. Pœnitentiario. Sed melius Archid. relatus à Syluestr. vbi supra intelligit hunc textum in Prælato proprio. Et probatur tum ponderando illa verba, [pœnitentiam ei condignam imponas,] iuncta suprascriptione. Pœnitentia enim nec in foro quidem pœnitentiali potest iniungi à Prælato alieno, cap. Omnis vtriusque, infra de pœniten. & remission. & c. 2. eod. tit. lib. 6. tum quia aliàs decisio textus nostri esset de indubirabili; nulli enim dubium esse poterat Prælatum alienum non posse prohibere non subdito ne promoueatur ad ordines, c. 3. De parochijs, cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. c. Vt animarum, de constitut. eod. lib.

Quartam solutionem ponit hic Hostien. quod scilicet hoc capitulum intelligatur in minoribus criminibus; contrarium verò in grauibus, arg. cap. Quæsitum, infra eod. Sed hic intellectus est manifestè falsus. Quia textus noster expressè loquitur de enormi crimine, & degradatione digno, vt dictum est supra nu. 8.

Quintam ponit idem Hostiensis, quod scilicet Prælatus non debeat prohibere ascensum, vt hic; si tamen omnino prohibeat, necesse habet subditus obedire, vt in contrario, quia secundum Augustinum semper in dubio est parendum, licet quandoq; reum faciat iniquitas imperandi, cap. Quid culpatur, ad finem, 23. qu. 1. Sed huic quoque interpretationi videtur refragari littera huius textus ibi: [Suadeas, vt ordine suscepto contentus existens, ad superiores non ascendat; verumtamen, quia peccatum occultum est, si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.] Nec Hostiensis videtur huic solutioni acquiescere, cum immediatè subdat, vel melius.

Sextam solutionem affert Host. in c. proxim. num. 2. in ver. Honestius, dicens illud cap. intelligi de cauta honestate, vt innuit littera, dum dicit, cum honestius, & tutius, non tamen forte iustius, vt Hostiensis inquit. Hoc verò Capitulum esse intelligendum de rigore iustitiæ, additque Hostiensis hanc solutionem euidenter elici ex vtroque. Sed illam reprobat Bellam. in d. cap. prox. num. 6. vers. Verum Hostiensis dicit, quia vtrumque Capitulum fundatur in iure.

Vltima igitur solutio, quam glos. Innocen. Host. & omnes recensent primo loco est, quod in c. sequen. agatur de regulari, qui proprium voluntatem non habet, cap. Nolo, & c. Non dicatis, 12. q. 1. hic verò de Clerico sæculari, qui non est ita adstrictus obedientiæ. Et hæc vltima solutio secundum Ioan. de Anan. hic num. 4. est vera, & conformis litteræ vtriusque decretalis, & communiter tenetur à Doctoribus teste Cardin. num. 1. 3. opposit. vt disi latius in d. c. prox. num. 16. & seqq. eamque probauit S. Congreg. Concilij, vt mox dicetur.

12 Verùm hodie hæc Decretalis hac in parte correcta est ex iure nouissimo Concilij Tridentini in c. 1. sess. 14. vbi vt Episcopi liberius exequi possint proprium suum munus, quod est vitia subditorum redarguere, vt est expressum ibi in procemio, statuitur vt ei, cui ascensus ad sa-

cros

cros ordines à suo Prælato ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à suis ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis suspensus nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus, & dignitates, siue honores restitutio suffragetur. Vnde ex sententia S. Congregationis Concilij eo decreto corrigitur dispositio textus nostri in ea parte, in qua determinat criminosum occultum esse tantummodo commonendum, sed non prohibendum ascendere ad superiores ordines: & dispositio cap. prox. quod de regularibus loquitur, extenditur etiam ad Clericos sæculares; ac præterea ampliatur in eo, quia Episcopus non solum potest ob crimen occultum prohibere ascensum ad ordines, sicut poterant Prælati in vim d. c prox. sed etiam eos suspendere ab ordinibus, gradibus, & dignitatibus iam susceptis, quod nec Episcopo, nec Prælatis Regularibus ante Concilium licebat, vt plenius dixi in d. c. prox. vbi etiam ostendi hodie quoad facultatem interdicendi, & suspendendi, Episcopos, & Prælatos regulares eodem iure censeri.

Si verò crimina sint publica, distingue vt hic per gloss. præallegatam; & signa eam quia magistra, & communiter à Doctoribus recipitur.

13 QVÆRO, An decretum Concilij Tridentini in d. c. 1. sess. 14. qua parte tribuit Episcopo facultatem interdicendi subdito ex quacumque causa etiam occulta, ne ascendat ad sacros ordines, vendicet sibi locum in iam promoto ad ordinem Subdiaconatus, ita vt ascensus ad alios ordines possit illi extraiudicialiter interdici.

Videtur respondendum habere locum etiam in sic promoto: nam Concilium in d. c. 1. tribuit Episcopo facultatem ob crimen occultum interdicendi ascensum ad sacros ordines. Sed cum Episcopus prohibet Subdiacono ne fiat Diaconus, aut Presbyter, vtique interdicit illi ascensum ad sacros Ordines. Ergo cum huiusmodi prohibitioni conueniant verba Concilij, consequenter & illius dispositio conuenire debet, l. 4.

14 §. Toties, & ibi Bartol. ff. De damn. infec. cum simil. Præterea Concilium loquitur per illa verba, *ad sacros ordines*, quæ cum sint pluralis numeri, non possunt verificari in solo ordine Subdiaconatus, l. fin. ff. Ad Trebell. l. Vbi numerus, ff. De testib. Bald. Abb. Præpos. & alij in c. fin. de appellat. Vnde ex vi comprehensiua eorundem verborum potest Episcopus prohibere ascensum non tantum adSubdiaconatum, sed etiam ad Diaconatum, vt sic pluralis illa oratio saltem in duobus verificetur. At prohibitio ascensus ad Diaconatum multo congruentius fieri potest Subdiacono, quàm Clerico in minoribus; ineptum enim esset vt prohiberetur Acolytho ne fieret Diaconus, cum prius ordinari debeat Subdiaconus, cap. Sollicitudo, 52. dist. cap. vnico infra de Cleric. per sal. prom. Igitur ex verbis Concilij potest Episcopus ascensum ad Diaconatum etiam Subdiacono interdicere. Et cum verba sint satis clara, non admittunt interpretationem, neque voluntatis coniecturam, l. Licet Imperator, ff. de leg. 1. Gloss. magna in cap. Quod interrogasti, in fine 27. distinct. Abb. consil. 97. num. 1. vers. Et primo quia, lib. 2.

Sed nihilominus expressa quoque mens Concilij viget æquè in promoto, atque in promouendo, vt patet ex illis verbis: [Cum honestius, ac tutius sit subiecto debitam Præpositis obedientiam impendendo in inferiori ministerio deseruire, quàm cum Præpositorum scandalo altiorum graduum appetere dignitatem,] quæ desumpta sunt ex cap. prox. infra eodem.

15 Quæ quidem mens quoad iam promotum apertius etiam colligitur ex verbis proœmij, vbi postquam Patres docuerunt præcipuam curam Episcoporum esse subditorum vitia redarguere, illisque præcipuè cauendum esse ne Clerici, ac Sacerdotes præsertim ad animarum curam constituti criminosi sint; additur postea: vt autem Episcopi id liberius exequi queant, &c. eadem Sacrosancta Synodus hos, qui sequuntur Canones statuendos, ac decernendos duxit. Et immediatè subsequitur dictum cap. primum, quo tribuitur facultas Episcopo interdicendi subdito ne ascendat ad sacros Ordines. Igitur huiusmodi facultas maximè procedit in iam promotis, de quibus præcipuè loquitur proœmiū,

16 ad cuius executionem editum est decretum dict. cap. 1. Illa enim ratio cum sit expressa in proœmio, præsumitur finalis, l. fin. ff. de bæred. instit. Oldrad. consil. 103. Quæstio est, num. 2. vers. Secundo hoc probat præfatio, Lap. alleg. 101. in Ciuitate, num. 24. vers. Circa secundum, Bart. in l. Cum ij, num. 4. in princ. ff. de transact. vbi propterea ait expressa in præfatione censeri repetita in dispositione. Quod clarè procedit hoc casu in quo Concilium exprimit se ob prædictam causam sequentes Canones statuere; tunc enim absolutè illa causa dicitur inhærens, & finalis, quæ regulat totam dispositionem, vt pluribus probat Socin. consil. 159. num. 10. & seq. lib. 2. Imò eam extendit etiam ad casus aliàs non comprehensos. Ioan. de Anan. consil. 7. Visis, num. 4. & seq. vers. de ijs. Roman. consil. 16. Viso themate, num. 4. vers. Primum videtur, de communi testatur Socin. consil. 14. Abundè, in princ. lib. 4. & Menoch. lib. 6. præsumpt. 2. Præsertim cum proœmium hoc casu sit vnitum cum dispositione. Angel. in l. Item quia, §. Idem Iuliano, ff. de pact. ità vt propterea sicut corpus pendet ab anima, ita & dispositio à ratione proœmij, vt Ias. ait in l. qui quadraginta, num. 2. ff. ad Trebell. quem refert, & sequitur Gomes. in reg. de annali, qu. 1. n. 5.

Et confirmatur, quia, vt superius diximus, Sacra Congregatio tempore Cardin. Alciati censuit ex d. cap. 1. fuisse correctam hanc decretalem, dum statuit non posse Clericum ob occultum crimen ab Episcopo prohiberi ascendere ad sacros Ordines, sed moneri dumtaxat; quia ex Concilio potest omnino prohiberi. Cum autem hoc Capitulum procedat etiam in iam promoto, vt omnes notant, & patet ex cap. fin. infra eod. sequitur vt ex sententia sacræ Congregationis Episcopus possit nedum monere, sed etiam prohibere iam promotum, ne ad altiores ordines ascendat. Sicuti etiam d. cap. prox. quod permittit superioribus regularibus prohibere subditos etiam promotos, ne ascendant ad altiores gradus, sacra Congregatio contra Nauarr. cons. 42. incipien. An cap. 1. in titulo de tempor. ordinat. censuit fuisse ampliatum à Concilio etiam ad Cler. sæculares. Ergo eodem modo

ex

ex mente sacræ Congregationis decretum Concilij habet locum in Clericis iam promotis, cū dictum capitulū proximum extensum à Concilio ad sæculares loquatur etiam de Regularibus iam promotis.

17 Quibus accedit quód intentio S. Synodi est vt ratione scandali districtius prohibeantur ab ordinum ministerio Clerici in sacris constituti, quàm Clerici in minoribus, vt probatur ex decreto, cap. 3. eiusdem sess. 14. quo tribuitur Episcopo facultas suspendendi ab executione ordinum quoscunque Clericos, præsertim in sacris Constitutos, quos minus capaces repererit, &c.

18 Vbi ponderanda est dictio illa *præsertim*, quæ eum idem importet quod maximè, arguit maiorem rationem subesse in promotis, quàm in promouendis, cap. Ex litteris, de homicid. c. Continebatur, & ibi glos. de desponsat. impub. cap. Cum contumacia, de hæret. in 6. Dec. in cap. Denique, nu. 33. de except.

19 Ac postremo si potest Episcopus ex decreto d. cap. 1. suspendere iam promotum ad sacros ordines, ne ministret in susceptis etiam sub pœna excommunicationis, vt sacra Congregatio censuit in causa Hieracensi tempore eiusdem Cardinalis Alciati: ergo multo magis poterit interdicere eidem promoto ne ad alios sacros
20 ascendat, quia facilius impeditur promouendus, quàm deijciatur promotus, §. vlt. 15. qu. 1. & not. glos. hic in ver. Vtatur, Innocen. n. 1. vers. Nos dicimus: Butr. & Abb. in 3. notab. sub n. 2.
21 Præsertim veró quia vt ait Nauarr. consf. 26. n. 2. eod. tit. ministrat in susceptis, qui ab vno ordine sacro ad alium ascendit. Vnde si ex sacra Congregatione licet Episcopo prohibere promoto ne ministret, nulla est ratio cur non item ei liceat prohibere ne ascendat, cum ascendendo ministret.

DE TEMPORIS Ordinatione.

Cap. *Ad aures.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosus contra probibitionem Prælati sui ordinari non debet.*
2 *Prælati Regulares possunt probibere suis subditis etiam ob crimen occultum ne ascendant ad superiores ordines.*
3 *Prælatorum Regularium appellatione qui intelligantur.*
4 *Prælatis Regularibus ex Concilio Tridentino an liceat extraiudicialiter criminosis occultis non solùm probibere ascensum ad ordines, & dignitates, sed etiam eos suspendere à iam susceptis. & num. seqq. vsque in finem.*
5 *Intellectus cap. Ex tenore, supra eodem.*
Episcopus de iure communi monere potest criminosos occultos ne ordinentur, sed probibere non debet. ibidem.
6 *Episcopi, & Prælati Regulares de iure communi non poterant suspendere criminosos occultos à susceptis ordinibus.*
7 *Episcopus ex Concilio Tridentino potest suspendere subditos ab ordinibus, gradibus, & dignitatibus iam susceptis ex causa etiam occulta, & extraiudicialiter,*
Item à suscipiendis. num. 9. & 12.
8 *Suspensio irrogatur ipso iure ob manifestum crimen etiam non enorme.*
9 *Promotum qui potest deijcere, multo magis potest impedire promouendum.*
10 *Suspensus ab ordinibus sacris suscipiendis censetur etiam suspensus à dignitatibus ordinem sacrum annexum habentibus.*
11 *Proœmij verba causam finalem important.*
Dictio, vt an causam finalem inducat, vel impulsiuam, ibidem. & num. 15.
12 *Clericis ob occultum crimen ab Episcopo suspensis ab ordinibus, & dignitatibus obtentis, vel obtinendis appellare non licet.*
13 *Concilij Tridentini decretum in cap. 1. sess. 14. expenditur.*
14 *Prælatorum appellatione ex proprietate veniunt etiam Prælati Regulares.*
15 *Verba dispositionis magis attendenda sunt, quàm præfationis.*
16 *Prælatus Regularis de iure communi maiorem habet authoritatem quoad impediendam subditorum promotionem, quàm Episcopus.*
17 *Regulares non habent velle, nec nolle.*
18 *Regularis magis tenetur obedire suo Prælato, quàm Clericus sæcularis Episcopo.*
19 *Beneficia sæcularia sunt perpetua; regularia verò manualia.*
20 *Regulares pro dignitatibus obtinendis debent aut esse Sacerdotes, aut in tali ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri valeant.*
21 *Regulares suspensi ob crimen occultum à suis Prælatis habent remedium recursus ad Sedem Apostolicam.*
22 *Episcopo recusante aliquem ordinare, quis stylus seruetur in Dataria.*
23 *Religiosus non potest obtinere prælationem absque sui Superioris licentia petita, & obtenta.*

1 AD AVRES. Religiosus contra prohibitionem Prælati sui ordinari non debet: hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, *Tua.*

2 Nota Prælatos Regulares posse inhibere suis religiosis ne ascendant ad superiores ordines,
3 etiam ob occultum crimen. Et Prælatorum, seu Præpositorum nomine hoc loco intellige Abbates, vel Priores, cap. Ea quæ, §. fin. infra de stat. Monachor. vel Ministros, vel Custodes, c. Nimis praua, primo respon. in ver. Fidelitatem, infr. de excess. Præl. vel Guardianos, vel alios, qui Religiosis præsint, quoquo titulo nuncupentur; non enim est vis in nominibus, vt in cap. Petitio, infra de Procurat. secundum gloss. 1. hic, Host. in ver. Sed Prælati, in princip. Io. Andr. in ver. Præpositis, nu. 2. Cardin. in primo notab. Butr. in fine, & Abb. itidem in fine, qui Butrij lecturam de verbo ad verbum transtulit in suam.

4 QVÆRO, An hodie stante decreto Concilij Tridentini in cap. 1. sess. 14. liceat Prælatis Regularibus extraiudicialiter ob crimen occultùm non tantùm prohibere suis subditis ascensum ad ordines, gradus, & dignitates, sed etiam

cos à iam susceptis suspendere.

5 Pro clariori quæstionis solutione præmittendum est primò de iure communi quoad prohibitionem ascensus ad superiores ordines, esse differentiam inter Prælatos Regulares, & Episcopos: nam Prælati Regulares interdicere poterant suis subditis ne promouerentur ad ordines, etiam ob delictum occultum, vt est expressum in hoc capitulo ibi, [Quoniam esse potest quòd Prælati eorum commissa secreta nouerint.] Ex quibus constat eis quòd salua conscientia nequeunt sublimari, & tenent in summa huius textus Ioan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes, vt dictum est supra in princip. At verò Episcopi mouere quidem poterant criminosos occultos ne ordinarentur, sed prohibere non debebant, vt est casus supra in cap. prox. qui textus cùm statuat contrarium eius, quod hic deciditur, gl. fin. ibi ad iura concilianda dat tres solutiones; sed duæ vltimæ diuinant. Primam autem sequitur Innocent. hic in princip. videlicet quod textus noster loquatur de Regulari, textus verò in d. cap. prox. de sæculari. Et hæc solutio vera est, & communiter tenetur, vt dicam infra num. 18.

6 Præmittendum secundò, quoad suspensionem ab ordinibus iam susceptis ex iuris communis dispositione pari passu ambulare Episcopum, & Prælatum Regularem; neutri enim licebat suos subditos suspendere extraiudicialiter, & ob crimen occultum, cap. fin. infra eod. & d. c. prox. cum concord. de quibus ibi per glos. in ver. Vtatur, & latius patebit infra num. 12.

7 Præmittendum tertiò, ex decreto d. cap. 1. sess. 14. fuisse attributam Episcopis facultatem prohibendi suis subditis ascensum ad alios ordines quomodolibet extraiudicialiter, & ex quacunque causa etiam ob occultum crimen, vt ibi est expressum disertis verbis. Atque ita hodie correctum est, cap. prox. supra eod. Et episcopi eandem habent facultatem quoad prohibendam ordinationem, quam habent Prælati Regulares ex hac decretali.

Præmittendum est quartò, in d. cap. 1. sess. 14. fuisse concessam Episcopis authoritatem etiam suspendendi criminosos occultos ab ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus: nam etsi verba illa, [ex quacunque causa, etiam ob occultum crimen, &c.] non sint apposita, nisi in priori parte d. cap. 1. vbi agitur de interdictione; tamen censeri debent repetita etiam in sequenti, vbi agitur de suspensione; Tum quia Concilium sub vnica oratione, ac verborum structura complectitur interdictionē à suscipiendis, & deiectionem à susceptis; ideoque censeri debet vtrumque casum æqualiter determinare, per regulam l. Iam hoc iure, ff. De vulg. & pupill. l. fin. C. De sentent. Dec. in cap. Nonit. num. 56. infra de Iudic. Tum quia alioquin Concilium in secunda parte nullam potestatem Episcopis attribuisset; nemini enim dubium esse poterat quin ob crimen manifestum, & iudicialiter liceret Episcopis Sacerdotes suspendere, vt supra in cap. prox. ibi: [Si peccatum eius esset publicum, degradaretur ab ordine, quem suscepit, & amplius non posset ad superiores ordines promoueri.] Et in cap. fin. infra eod. cum multis similib.

8 Quinimmo manifestum crimen propter scandalum irrogat ipso iure suspensionem, etiamsi alias non sit enorme, secundum gloss. in d. c. Ex tenore, in ver. Vtatur, vers. Si mediocre, & Auton. de Butr. col. 3. vers. Quædam sunt delicta mediocria. Cuius verba ad litteram transcribit Abb. sub num. 3.

9 Quintò, & vltimò præmittendum est Episcopos in vim d. cap. 1. sess. 14. posse extraiudicialiter, & ob delictum occultum prohibere ascensum etiam ad gradus, & dignitates. Nam etsi littera illa non loquatur nisi de interdictione ascensus ad ordines; tamen idem dicendum in prohibitione promotionis ad gradus, & dignitates; tum quia cum ex d. cap. 1. possint iam promotum ab huiusmodi gradibus, & dignitatibus deijcere; multò magis possunt impedire promouendum, §. vlt. 15. qu. 1. gloss. in dict. cap. Ex tenore, in ver. Vtatur, in princ. Nam turpius eijcitur, &c. c. Quemadmodum, de iureiuran. gloss. in d. §. vltim. in ver. Deijciunt. Tum quia cum Episcopi ex d. cap. 1. possint ob occultum crimen prohibere ascensum ad sacros Ordines, possunt etiam in necessariam consequentiam prohibere ascensum ad dignitates, quæ sacros ordines habent annexos, cap. 1. de ætat. & qualit. c. Cum in cunctis, de elect. c. Licet canon. & cap.
10 Cum ex eo, eod. tit. in 6. Qui enim ob Episcopi prohibitionem non possunt ad sacros ordines promoueri, vtique dignitates obtinere non possunt, vt colligitur ex decreto Concilij Tridentini in cap. 4. sess. 22. & c. 12. sess. 24. ibi. Neminem etiam deinceps ad dignitatem, &c. recipiant, nisi qui eo ordine sacro aut sit initiatus, quem illa dignitas requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & ab hac S. Synodo statutum initiari valeat.

Quibus suppositis cum ex Concilio facultas Episcoporum in duobus excedat facultatem, quam de iure habent superiores Regulares, Primò scilicet quia Episcopi impedire possunt extraiudicialiter promotionem criminosi occulti etiam ad gradus, & dignitates, quod tamen non erat ita certum de Prælatis Regularibus, cum hoc capitulum non loquatur de promotione ad dignitates, sed de promotione ad ordines. Secundo, quia Episcopi ex Concilio suspendere possunt criminosum occultum ab ordinibus, seu gradibus, & dignitatibus iam susceptis, quod Prælatis Regularibus non licebat, vt dictum est supra in secundo supposito: reuocatur in dubium an eiusmodi facultates censeātur à Concilio attributæ etiam Prælatis Regularibus quoad eorum subditos.

Pro opinione negatiua duo magis videntur vrgere. Primum quia ex verbis proœmij ante d. c. 1. Videtur constare Concilium in hac materia non cogitasse nisi de Episcopis, vt ibi, [Cum proprium Episcoporum munus sit subditorum omnium vitia redarguere.] Et ibi, [monebunt propterea Episcopi suos Clericos.] Et clarius ibi, [Vt autem ipsi Episcopi id liberius exequi valeant, sacrosancta Synodus hos qui sequuntur Canones statuendos duxit.] Quæ quidem verba satis indicant futuros Canones, ac præsertim primum immediatè sequentem nonnisi ad Episcopos pertinere: nam quæ dicuntur in proœmio, causam finalem important, l. fin. ff. de hæredib. instit. præsertim ponderando dictionem,

Vt, quæ similiter importat causam finalem secundum glossam primam per illum textum in Clemen. Vt ij, de ætat. & qualit. Hæc autem procemij ratio est adeo potens, vt sicut corpus ab anima, ita dispositio à ratione procemiali reguletur. Ias. in l. Quadraginta, col. 2. ff. ad Trebell. Gomes. in reg. de annal. quæst. 1. nu. 1. & 2. Secundum, quia hæc materia videtur strictè accipienda ex tribus capitibus.

12 Primò, quia corrigit ius commune, ex cuius dispositione potest quidem Prælatus regularis interdicere subditis ascensum ad sacros Ordines etiam ob occultum crimen, vt hic deciditur; sed non videtur posse illos ex occulta causa suspendere ab ordinibus, & dignitatibus iam susceptis, cùm id non reperiatur iure cautum, vt dictum est in secundo supposito; & tenet Innocen. in c. Ex tenore, sub nu. 3. ibi, [A beneficio tamen non credimus eum debere abstinere,] supra eod. Et ita censuit Sac. Congregatio à Concilio fuisse correctam dispositionem d. c. Ex tenore, qua Episcopi prohibentur suos subditos ex occulta causa suspendere, & ampliatam dispositionem huius Capituli, ita ve comprehendat quoscumque Clericos sæculares, etiam dignitates, vel beneficia, quibus annexus sit ordo, obtinentes, tam quoad facultatem prohibendi ascensum ad ordines, quàm etiam suspendendi, ipsisque potestatem appellandi ademptam esse.

Deinde quia hæc materia est odiosa, & pœnalis, ideoque non extendenda extra casum expressum, c. Pœnæ, de pœnit. distin. 1. c. In pœnis, & c. Odia, de regul. iur. in 6. l. 3. in fin. ff. De prævaricat. gl. in c. fin. in ver. Ex vi iurispatronatus, quam ibi omnes sequuntur, de iurepatr.

Ac denique quia si superiores regulares haberent hanc liberam, & absolutam potestatem prohibendi ascensum ad gradus, & dignitates, facilè ista in electionibus abuti possent; sæpè enim accideret vt Prælati priuarent subditos voce potiùs ob priuatos animi affectus, quàm ob conscientiam delictorum, vel certè hoc metu libertatem electionis impedirent, contra c. Cum terra, de elect. & c. Vbi periculum, §. Cæterum, eod. tit. in 6. cum concordan. Vnde vt hoc absurdum vitetur, verba d. c. 1. videntur pressius accipienda, quàm fieri possit, l. Nam absurdum, ff. De bon. liber. Mandos. in reg. 8. q. 4. num 8. Ideoque hanc opinionem etsi nihil allegent, videntur tenere recentiores, in Manual. Prælat. q. 23. art. 22. conclus. 3. vbi damnant consuetudinem quarundam Religionum, in quibus Præsidentes in Capitulis generalibus priuant subditos voce actiua, nulla præcedente monitione, aut iuris ordine seruato.

13 Cæterùm his non obstantibus, verius videtur facultatem d. c. 1. etiam Prælatis regularibus competere ex infrascriptis: nam verba illius Canonis æquè conueniũt Prælatis regularibus, atq; Episcopis, vt ibi, [Cum tutius sit subiecto debitam Præpositis obedientiam impendendo.] & ibi, [quàm cum præpositorum scandalo.] ibi, [à suo Prælato.] Ac demum ibi, [contra 14 ipsius Prælati voluntatem.] Quinimò eiusmodi verba videntur magis conuenire superioribus regularibus, cum ad litteram desumpta fuerint ex constitutione Lucij III. de qua in hoc cap. quæ loquitur de Prælatis regularibus tantùm non autem de Episcopis secundum intellectum Innocentij, & communem, de quo infra nu. 18. Nec videtur factum sine mysterio, vt Concilium hoc loco quatuor vicibus vsum fuerit verbis illis, Prælati, ac Præpositi: nunquam autem verbo Episcopi, seu Ordinarij, quemadmodum vti consueuit, cum de illis Episcopis, aut Ordinarijs

15 sæcularibus statuere voluit. Qua ratione Nauar. cons. 42. De tempor. ordinat. vice versa putauit, quamuis malè, d. cap. 1. procedere in Prælatis regularibus tantùm, non autem in Episcopis.

Ideoque non obstat quòd procemium præcipuè de Episcopis loquatur: nam adhuc magis attendenda sunt verba clara dispositionis, quàm præfationis: ex his, quæ notat Gomes. in dict. regul. de annal. quæst. 1. num. 7. & 8. vbi etiam respondet dictionem, *Vt*, aliquando non denotare causam finalem, sed impulsiuam ex doctrina Ægidij decis. 632. vbi dicit verba procemij posita in regula Gregorij XI. videlicet vt honori Cardinalium deferatur, non causam finalem, sed impulsiuam inducere.

Et propterea quamuis procemium d. c. 1. declarer se statuere sequentes Canones, ad hoc, vt Episcopi munus suum liberius exequi possint: tamen videmus in eadem sessione extare aliquot Canones, qui non disponunt nisi de regularibus, vt sunt in specie cap. 10. & 11. Vnde sapit ve quamuis Concilium principaliter statuerit de Episcopis, tamen voluerit etiam Prælatos regulares comprehendere.

16 Ad hæc ex dispositione iuris cõmunis maiorem authoritatem habet Prælatus regularis quoad impediendam subditorum promotionem, quàm Episcop^s. Quod patet, quia Episcopus non potest cuiquam prohibere ascensum ad ordines ob occultum crimen, can. Erubescant, 32. dist. cap. Si tantùm, 6. q. 2. c. prox. supra eod. & infra in c. fin. c. Ex ruæ, de Simon. Prælatus autem regularis etiam ob delictum occultum potest suo subdito regulari ascensum prohibere, vt hic patet. Vnde cum ius commune ampliorem potestatem in hac materia tribuat Prælatis regularibus, quàm Episcopis, non est credendum Concilium per contrarium voluisse ampliorem facultatem attribuere Episcopis, quàm regularibus, sed potiùs censendum voluisse adæquare amborum authoritatem, cum recipiat interpretationem passiuam à iure communi, l. 2. vbi not. C. De nox. act.

Sed & ratio illa Concilij, nempe quia honestius, ac tutius est subiecto debitam Præpositis obedientiam impendendo in inferiori ministerio deseruire, quàm cum Præpositorum scandalo gradunm altiorum appetere dignitatem, æquè viget in subditis regularibus, atque in sæcula-

17 ribus. Imò regularibus magis videtur conuenire, cùm ipsi propriam voluntatem non habeant, c. Si Religiosus, de elect. in 6. vbi dicitur Religiosi arbitrium non ex sua, cum velle, vel nolle non habeat, sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cuius imperio se subiecit, voluntate dependet. Ad idem textus in c. Nolo, & in c. Non dicatis, 12. q. 2. in c. Quorumdam, de elect. in 6. & in vlt. de sepult. eod. lib. Vnde B. Bernardus relatus ab Hostien. in c. prox. n. 13. supra eod. [Qui curam (inquit) vestri nobis semel commisistis, quid amplius de vobis vos intromittitis?]

Et

Et hæc est ratio diuersitatis cur Superior Regularis de iure cõmuni possit interdicere ascensum ad sacros ordines, cùm tamen id non possit
18 Episcopus: nam propter solemne votum obedientiæ magis tenentur Religiosi obedire suis Prælatis Regularibus, quàm Clerici sæculares Episcopo secundum Innocent. hic in princip. in illis verbis: [Hic de Regulari loquitur, qui non habet velle, nec nolle; ibi de sæculari, qui non est ita astrictus in obedientia.] Et sequitur hic Petr. de Anchar. in prima oppos. & in d. c. prox. glos. fin. Hostien. num. 13. Butr. & Abb. col. vlt. ibi, [Sæcularis non potest prohiberi, Regularis sic, quia non habet propriam voluntatem, Ioan. de Anan. num. 4. & glos. in d. cap. Ex tuæ, in ver. Subiecto, de Simon. Et est communis solutio ad textum in d. cap. prox. supra eod. vt ibi testatur Cardin. num. 1. in tertia opposit. quam dicit veram Ioan. de Anan. eod. nu. 4. & dictum est supra in primo supposito, & latius in dicto cap. prox. num. 11.
19 Nec solùm ratione obedientiæ maior ratio viget in subditis Regularibus vt possint interdici, ac suspendi, quàm in sæcularibus; sed etiam ratione præiudicij: nam dignitates, ac beneficia, quæ à sæcularibus obtinentur, fiunt perpetua, can. Præcepta, 55. distin. cap. 1. de Capell. Monach. in 6. Felin. in cap. Postulasti, col. 1. & 2. de rescrip. Mill. in repert. in ver. Beneficium, num. 24. Achill. decis. 1. num. 4. de offic. Vicar. At Religiosi, præsertim claustrales nequeunt in beneficijs perpetuari, vt dicit Federic. de Sen. cons. 134. Casus talis est, num. 1. & 4. & Host. in cap. vlt. Qui Cler. vel vouen. & sunt iura clara in cap. Cum ad Monasterium, §. Tales, de stat. Monach. in cap. Ad nostram, & cap. Porrecta, de confirm. vtil. vel inutil. Et in Clem. 1. vers. Licet Priores, de supplen. neglig. Prælat. cum suis concordant. Et sacra Congregatio sæpius censuit eos non posse ecclesijs præfici, nisi ad nutum amonibiles. Et illorum officia, & dignitates ex Cõstitutionibus omnium ferè Religionum sunt triennales. Quamobrem si Episcopus ex Concilio potest suspendere subditos à dignitatibus, quas in titulum perpetuum obtinent, multo magis licebit Religioso suspendere subditum à dignitate, quam habet ad tempus, cum hoc sit longè leuioris præiudicij, ex notatis per Bart. in l. fin. C. In quibus causis in integr. restit. non est necess. Et in leg. Etiam, ff. De minor. Et in proposito per Anchar. hic in 1. oppos. vers. Vel aliter post glos. supra in cap. prox. in ver. Prohibere, vers. Vel melius, & Butr. ibi nu. 35. vers. Vel vbi quis ratione dignitatis habet titulum.

Accedit quod Prælatus Regularis potest etiã ex occulta causa prohibere subdito ascensum ad sacros ordines, vt hic. Ergo potest etiam illi prohibere ascensum ad dignitates.

Probatur consequentia dupliciter. Et primò ex ratione expressa in hoc cap. quæ dum comprehendit etiam ascensum ad gradus, & dignitates, ibi, *Quoniam esse potest*, videtur propterea ampliare præcedentem dispositionem, vt l. Cum Pater, §. Dulcissimis, ff. De leg. 2.
20 Deinde quia non potest eligi ad dignitates is, cui ascensus ad sacros ordines est interdictus, cap. 1. de postul. Prælat. cap. Cum dilectus, de consuet. cap. Si celebrat, de Cler. excomm. ministr. & tradit Innoc. in d. cap. prox. num. 4. supra eod. Regulares enim qui dignitates obtinere voluerint, debent aut esse Sacerdotes, aut saltem esse tales, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri valeant, Clement. 1. §. Cæterum, de stat. Monach. & Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & Trident. Concilio innouata in cap. 4. sess. 22. Sed Prælatus Regularis potest subdito interdicere ascensum ad sacros ordines, vt hic. Ergo etiam ascensum ad dignitates, quippe quæ obtineri non possunt ab eo, qui ad sacros ordines promoueri non potest. Syluest. in ver. Electio, 1. quæst. 14. num. 15. Quamobrem cessat absurdum quòd Regulares abuti poterunt hac facultate in impedienda libertate electionum, tum quia illis nihil noui iuris tribuitur, cum id iam habeant à iure communi ex supradictis, tum
21 quia abuti non præsumuntur, vt in hac Decretali, ibi, *Quoniam esse potest*; atque hic notant Butr. & alij, tum denique quia si abuterentur, subditi haberent remedium recursus ad Sedem Apostolicam, c. Ex litteris, de in integr. restitut.
22 Ideoque cum olim de hoc ipso dubitatum esset quoad Episcopos, sacra Congregatio re ad Gregorium XIII. delata, edidit decisionem, quæ postea perpetuò obtinuit in Dataria, videlicet. Quotiescunque Ordinarius recusauerit quenquã ordinare, committendum esse Metropolitano, vel viciniori Episcopo, vt ab eodem Ordinario prius requirat cur recusauerit; quo causam legitimam non allegante, liceat illi eundem recusatum ordinare.
23 Quod ipsum seruandum erat quoad Regulares ex iuris communis dispositione: nam cum Religiosus non posset assumi ad Prælationem sine sui Superioris licentia petita, & obtenta, cap. Si Religiosus, de elect. lib. 6. & Extrauag. Si Religiosus, eod. tit. Si superior absque iusta causa licentiam denegasset, non poterat cogi illam dare, nisi à Papa, vt in d. c. Si Religiosus, traduut Archid. Ioan. Mon. Ioan. Andr. & alij.

DE TEMPORIBVS Ordinationum.

Cap. Si Archiepiscopus.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus ob omnibus suffraganeis est consecrandus: aliàs irrita est consecratio. & num. 9.*

2 *Episcopus suffraganeus consecratur à tribus Episcopis Metropolitano iubente. & nu. 10.*

Vel à Metropolitano cum duobus Episcopis. dict. num. 10.

Debent tamen omnes suffraganei consentire expressè, vel tacitè. num. 11.

Alioquin consecratus non recipit executionem. num. 12.

Declaratur. num. 15. & 16.

3 *Episcopi Comprouinciales tenentur vnà omnes conuenire ad sedem Metropolitanam pro consecratione Archiepiscopi.*

4 *Et quid post Concil. Trid. & num. seqq.*

5 *Suffraganei nec per se, nec per procuratorem extra Concilium Prouinciale possunt accedere ad Metropolitanam Ecclesiam, & contraria consuetudo sublata est à Cõcilio Tridentino, etiamsi sit immemorabilis. & num. 7. & 8.*

6 *Archiepiscopus consecrari non potest nisi in ciuitate metropoli Comprouincialibus ibi conuenientibus.*

8 *Consuetudine sublata tanquam irrationabili, censetur sublata etiam immemorabilis.*

13 *Archiepiscopi iussus in consecratione suffraganei est actus iurisdictionis, non ordinis.*

14 *Suffraganei defuncto Archiepiscopo cõsecrant Episcopum propria authoritate.*

15 *Archiepiscopus in consecratione Episcopi debet stare sententiæ maioris partis suffraganeorum.*

16 *Sed si eam non sequitur, nihilominus tenet consecratio.*

17 *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.*

18 *Declaratur procedere in his, quæ competunt pluribus, vt singulis, non autem in his, quæ competunt pluribus, vt vniuersis.*

1 SI ARCHIEPISCOPVS. Metropolitanus
ab omnibus Suffraganeis consecratur:
2 Suffraganeus verò à tribus metropolitano iubente. Hoc dicit: cum c. seq. Io. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. & Ioan. de Anan. Ponit duo dicta, secundum ibi, *reliqui verò*.

Nota primò, ibi, *ad Sedem Metropolitanam*
3 *conueniant*. Comprouinciales Episcopos teneri vna omnes conuenire ad sedem Metropolitanam pro consecratione Archiepiscopi. Concordant cap. Metropolitano, 63. distin. cap. vltim. in fin. 51. dist. Et hic notat glos. 2. Hostien. num. 1. in verb. Omnes, Butr. in primo notab. Sed nunquid
4 dispositio huius text. hac in parte sublata fuerit à Concilio Tridentino sess. 24. cap. 2. quo cau-
5 tum est vt Episcopi Comprouinciales prætextu cuiuslibet consuetudinis ad Metropolitanam ecclesiam imposterum accedere inuiti non com-
6 pellantur. Respondeo non videri sublatam, quia hoc casu Comprouinciales non conueniunt ad ecclesiam Metropolitanam prætextu consuetudinis, sed vigore iuris communis, vt hic, & in præcitatis iuribus. Vnde quemadmodum tenentur illuc accedere ad celebrandum prouinciale Concilium, vt in dict. cap. 2. ita quoque ad consecrandum Metropolitanum, qui consecrari non potest nisi in ciuitate metropoli, Comprouincialibus ibi conuenientibus, vt legitur in
7 dicto cap. vlt. in fin. 51. dist. Alioqui eis accedere renuentibus, non esset qui Archiepiscopum consecraret. Accedit quod Concilium Tridentinum eo loco vix referri potest ad ius commune, cum particulares consuetudines, quibus Episcopi Comprouinciales grauabantur onere accedendi ad sedem metropolitanam sustulerit tanquam abusus, & corruptelas, vt sac. Congregatio declarauit. Nam cum ex consuetudine immemorabili Episcopus Hostunen. mitteret ad Ecclesiam Metropolitanam Surrenti quotannis procuratorem Presbyterum, qui die 29. Iunij horis vespertinis, Missæ, ac processionibus festiuitatis eius diei assisteret: Sac. Congregatio dixit illum tali onere liberari, cum ex hoc decreto suffraganei non solum ab accessu personali, sed etiam ab onere mittendi procuratorem liberentur, cum verbum illud, *accedere*,
8 possit etiam intelligi per alium. Consuetudinem verò immemorabilem in hoc visam esse irrationabilem; & ideo Concilium illius non meminisse: præsertim cum nullo iure id cautum reperiatur, nec deceat; & ideo in Concilio Tridentino hæ consuetudines positæ fuerint inter abusus, & grauamina. Vnde sequitur vt sub illa generali exclusione cuiusuis consuetudinis, censeatur etiam sublata hæc immemorabilis, quia vt irrationabilis excusat. Couar. lib. 3. var. resol. cap. 13. n. 15. vers. Aduertendum tamen erit. Et hic iunge quæ in proposito adnotaui in cap. Quoniam, num. 57. supra de constitutionibus.

9 Secundò nota ibi, *vt ab omnibus ordinetur*. Metropolitanũ, vel Primatem ab omnibus episcopis suffraganeis esse ordinandũ, idest consecrandum, vt exponit gloss. 1. Innoc. in verb. Ordinandus. Host. num. 1. in eod. verb. Abb. Antiq. Ioan. Andr. Butr. & omnes in Summario textus alias irrita est ordinatio, vt cap. Archiepiscopus, 66. distinct.

10 Tertiò nota ibi, *à tribus*. Suffraganeum à tribus episcopis esse consecrandum, vel à Metropolitano cum duobus episcopis, vt in litte-
11 ra: debere tamen omnes suffraganeos consentire expressè, vel saltem tacitè, & satis esse, vt
12 non contradicant, vel si contradicant, nil rationabile opponant, secundum Antonium de Butr. hic num. 12. Alioquin si consecratio fieret, vel vno ex eis contempto, sic consecratus executionem non reciperet, vt notat glos. Io. in cap. 1. in ver. Potestas, 64. distin. & Butr. eod. nu. 12.

13 Quartò nota ibi, *Iussu Archiepiscopi*. In consecratione suffraganei Archiepiscopum non adesse necessariò vt consecrantem, sed vt iuben-
14 tem vt consecratio fiat. Et sic eius actus est potius iurisdictionis quàm ordinis, vt bene hic per Butr. num. 5. Metropolitano tamen vita functo, ipsi suffraganei episcopum consecrant propria auctoritate, cap. Quia, 64. dist. Innocen. hic in verb. iussu. Abb. antiq. nu. 1. in eod. verb. Hostien. num. 1. post medium in verb. Iussu Archiepiscopi, Io. Andr. nu. 3. & alij communiter.

15 Quintò nota ibi, *Maiori numero Metropolitanus consentiat*. Discrepantibus sententijs inter episcopos Comprouinciales Archiepiscopum stare debere sententiæ maioris partis, con-
16 cordat cap. 1. 2. 3. & 4. 65. dist. Verumtamen si eam non sequitur, sed minorem, tenebit sententia Archiepiscopi secundum Innocen. hic in princ. in verb. Numero. Quod verum est in negotio consecrationis episcopi, de quo hic agitur: & est ratio secundum Innoc. quia hic non requiritur consensus suffraganeorum tanquam ei tribuentium ius in episcopatu, sed tanquam Consiliariorum: secus autem est in alijs negotijs, vt in Concilio prouinciali, quia præualet sententia suffraganeorum, vt audita sententia Congregationis Concilij declarauit Gregorius XIII. vt plene scripsi in cap. Sicut olim in 8. qu. 33. & 34. infra de accusat.

17 In gloss. in verb. Ab omnibus, nota declarationem regulæ, quæ habetur hic, & in c. Quod omnes, de regul. iur. lib. 6. videlicet, Quod omnes
18 tangit, debet ab omnibus approbari. Procedit enim

enim in priuatis, vt dicit gloss. in fin. idest in his, quæ competunt pluribus, vt singulis, vt concedendo haustum aquæ, in quo debent omnes consentire, ad quos ius aquæ spectat, nec sufficit maior pars, vt l. In concedendo, ff. De aqua pluuia, arcen. ad idem l. vlt. C. de auth. præstand. l. Quicunque in fin. C. De côm. agro deser. lib. 11. l. Nam diuus, ff. De adopt. c. Licet ergo. 8. q. 1. et adde quod de cõcessione iuris pascendi adnotaui in c. Cum in cunctis, nu. 9. de his quæ fiunt à maior. part. Capitul. secus verò in his, quæ competunt pluribus vt vniuersis, seu vt Collegio, quia tunc sufficit maior pars, vt l. Quod maior, ff. ad municipal. & cap. 1. de his, quæ fiunt à maior. part. cap. Cum multis similibus. Quam declarationem posuit etiam Dyn. glos. & Doctores communiter in dicto, c. Quod omnes, glos. 1. in c. Cum omnes, de constitution. vbi etiam Felin. à num. 15. & Dec. nu. 5. Duenn. reg. 295.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Nec Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Consecratio Episcopi à tribus saltem Episcopis facienda est.*
Et hoc est de substantia consecrationis. num. 3. & num. seqq. & num. 9.
Nec est Episcopus, qui minus quàm à tribus auctoritate etiam Metropolitani factus est Episcopus. num. 5.
2 *Quod si in prouincia non sint tot Episcopi, vel vnus solus, conuocari debent vicinorum auxilia.*
4 *Consecrationis Episcopi formam ab Apostolis introductam potest Papa immutare. & numer. 8. & seqq.*
Et solus ordinando censetur dispensare. num. 10.
6 *Corepiscopi, qui ab vno fiunt Episcopo, non sunt Episcopi.*
7 *Consecrationem Episcopi vnus Episcopus perficit, alij verò duo sunt assistentes.*
8 *Dispensandum an sit, vt in Prouincia, in qua Episcoporum copia haberi non potest, loco duorum Episcoporum, qui consecrationi Episcopi interesse debent, subrogentur duo Abbates, vel duo alij in dignitate Ecclesiastica constituti. & num. 9. & 10.*

NEC EPISCOPI. Summatum est supra in cap. prox. Ponit duo dicta. Secundum ibi, *Quod si.*

1 In textu ibi, *Sint tribus, vel duobus.* Nota consecrationem Episcopi faciendam esse à tribus Episcopis, & non paucioribus: concordat, cap. 1. cap. Comprouinciales, & c. penult. 64. distinct. cap. Porrò, 66. distinct. c. Episcopus cum ordinatur, 23. distinct. & cap. proximo supra eod. & dum textus dicit Metropolitanum hoc posse cum tribus, intellige ipso computato in numero trium: nam cum hoc fieri possit à tribus iussu Archiepiscopi, vt in præcitatis locibus, cur non possit fieri ab ipsomet Archiepiscopo vnà cum duobus? Ideoque additum fuit in littera, *vel duobus*, quod non erat in antiqua compilatione, vt aduertit glos. hic in verb. Sine tribus, Host. in princ. in eod. verb. Ioan. Andr. num. 2. in verb. Comprouincialibus, Butr. nu. 5. Anchar. in 1. notab. & refertur ab Anton. Augustin. in 1. Compilat. Decretal. in tit. de elect. cap. 4.

2 Quod si in prouincia non sint tot Episcopi, vel vnus solus, conuocentur vicinorum auxilia, vt
3 cap. Pontifices, 7. q. 1. est enim de substantia consecrationis, vt non à paucioribus, quàm à tribus Episcopis alius Episcopus consecretur, vt probatur in cap. præcedenti: nam textus dicit, Episcopum, si necesse fuerit posse consecrari à tribus Episcopis, sed melius esse, vt à metropolitano vnà cum omnibus Episcopis Comprouincialibus consecretur: nam si est ad bene esse, vt consecretur ab omnibus: ergo est necessarium simpliciter, vt consecretur à tribus, & non paucio-
4 ribus. Idipsum patet in cap. Porrò, 66. dist. vbi traditur forma consecrationis ab Apostolis introducta, quæ omnino seruanda est, vt cap. fin.
5 infr. de Sacr. non iteran. & est expressum in Epistola Ioannis Papæ III. ad Episcopos Germaniæ & Galliæ, quæ habetur tom. 2. Concil. part. 3. pag. 205. col. 2. litera D, vbi sic legitur: [Omnia quoque maxima Concilia affirmant rum non esse Episcopum, qui minus quàm à tribus Episcopis authoritate etiam Metropolitani fuerit
6 factus Episcopus: Ideoque illos, quos Chorepiscopos vocatis, quia ab vno, vt audiuimus, fiunt episcopo, episcopos non esse, nec aliquid de Pontificali priuilegio agere debere perspicuum est.] Hæc ibi: & hic tenent gloss. in verb. Sine tribus. Host. num. 1. in verb. Præsumat. Ioan. Andr. num. 3. Bellam. num. 2. Butr. in 3. notab. & nu. 11. Anchar. in c. praeced. in 2. notab. Host. & comuniter Canonistæ in c. vnic. de Sacr. Vnct. & ex Theolog. Caietan. in 3. part. q. 67. art. 6. & alij, quos retuli in cap. Requisiuit, num. 86. de
7 ordinat. ab episc. vnus tamen episcopus totam perficit consecrationem, alij verò duo sunt assistentes, vt cap. Quod sicut, §. Super eo, supra de electio. Hostien. hic num. 1. in fin. vers. Ita quod, Ioan. Andr. num. 4. Bellam. num. 3. Butr. num. 12. & patet ex Pontificali Romano in tit. de consecrat. electi in episcopum. An autem impositio libri euangeliorum sit de substantia ordinationis episcopi, scripsi in cap. Requisiuit, num. 55. de ordinat. ab episcop. in quest. quam ibi latissimè disputaui, An episcopatus sit ordo Sacramentalis à n. 8. vsque ad n. 94.

8 Ex facto quæsitum est, an in Prouincia, in qua Episcoporum copia haberi non potest, dispensandum sit, vt in loco duorum Episcoporum, qui consecrationi Episcopi interesse debent, subrogentur duo Abbates, duove alij dignitates ecclesiasticas habentes.

In libris publicis sacræ Congregationis Concilij hæc reperi adnotata manu bon. mem. Cardinalis Alciati illius Præfecti ad sess. 7. cap. 9.

9 Consecratio Episcopi necessariò facienda est à tribus Episcopis, cap. Porro, 66. dist. & est de substantia, adeo vt à paucioribus facta conse-
10 cratio non teneat DD. in cap. Nec Episcopi, de temp.

temp. ordinat. Posset tamen Papa immutare hāc formā tanquam traditam ab Apostolis. Archid. d. c. Porrò Gemin. quia non est iuris Diuini forma. Præposit. Card. d. c. Porro. expensius in c. Archiepiscopus, 66. dist. Item Papa solus ordinando videtur dispensare super tali forma. Cardin. Præpos. dicto cap. Porro, sed si in Prouincia non adsunt tot Episcopi, accersendi sunt ex vicina prouincia, cap. Si forte. 65. distin. Quod arguit in casu necessitatis non esse adhibendos Abbates, sed tantum Episcopos ex vicinia. Idque sensit Abbas in cap. Nec Episcopi de tempor. ordin. Consueuit tamen in Curia dispensari, & maior pars Theologorum, qui consulti fuerunt, sic responderunt faciendum. Et ita Pius V, dispensauit. Hæc ibi.

Hodie in litteris pro consecratione Episcoporum in Indijs apponitur clausula infra scripta, videlicet, Tibi Presbytero, vt à quocunque malueris Catholico Antistite gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habente accitis & in hoc illi assistentibus duabus, vel tribus dignitatibus, munus consecrationis recipere valeas, &c.

Cap. Ex parte.

1 SI Monachus vnius Ordinis in secundo ordine, ad quem transiuit, recipit Sacerdotium, ad primum Ordinem rediens, in eo liberè ministrabit. Hoc dicit. Io. Andr. & sequentes, communis diuisio, secunda, ibi, *mandamus*.

Pro intellectu huius textus vide quod scripsi in cap. Consultationi, nu. 6. infra, de Apostatis.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Literas.

SVMMARIVM.

1 *ORdines sacri duo non possunt conferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio.*

2 *Ordinatus Diaconus in temporibus Quadragesimæ potest anno sequenti in eisdem temporibus ordinari Sacerdos, licet Pascha præuenerit,*

Annus integer iudicio Ecclesiæ qui dicatur, ibidem.

1 LITTERAS. Duo sacri ordines non possunt cōferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio. Hoc dicit secundum Ioan. Andr. Butr Card. & alios communiter. Concordat Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 13. ibi: [Duo sacri ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, priuilegijs, ac indultis concessis non obstantibus quibuscumque.] Nec super hoc dispensat Episcopus, imò punitur si contrafecerit etiam de mandato Metropolitani, vt in cap. Dilectus, inf. eod. Dispensat tamen super anno interstitij, quod debet intercedere à Subdiaconatu ad Diaconatum, & à Diaconatu ad Presbyteratum, vt in d. c. 13. ibi: [Promoti ad sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur:] & in c. 14. immediatè sequenti, vbi disponitur, vt [qui ad Presbyteratus ordinem assumuntur, hi sint, qui in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiæ vtilitatem, ac necessitatem

2 aliud Episcopo videretur, ministrauerint.] Porrò cum Concilium dicat *annum integrum*, hoc intelligas non de anno naturali, vel ciuili secundum ea, quæ leguntur, & notantur in l. Anniculus, l. 2. ff. De verb. signif. sed de ecclesiastico; itaut si ordinatus Diaconus in quatuor temporibus quadragesimæ ordinetur Sacerdos in quatuor temporibus quadragesimæ anni sequentis, annus dicatur integer iudicio ecclesiæ, licet Pascha celerius aduenerit, quàm præcedens, vt ex sententia Sac. Congregationis dixi in cap. Ad nostram, n. 18. vers. et confirmatur, inf. de regul.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Vel non est compos.

SVMMARIVM.

1 *ORdinans puerum tredecim annorum in Diaconum suspenditur à collatione ordinum, & ordinatus ab ipsius executione vsque ad ætatem legitimam. & num. 10.*

2 *Furiosus, seu fatuus, vel idiota præsumitur qui venit contra iura.*

3 *Mentis indiscretio ex operibus cognoscitur.*

4 *Ordinans Clericum ad sacros ante ætatem legitimam non est ipso iure à collatione ordinum suspensus, sed suspendendus.*

5 *Puniendus est quis in eo, in quo peccauit.*

6 *Ordinans Clericum ætate inhabilem ad vnum ex sacris ordinibus an suspendatur à collatione omnium.*

7 *Ordinatus antè ætatem legitimam, aut extra tempora characterem recipit.*

8 *Ordo Presbyteratus non requirit vsum rationis ex necessitate Sacramenti; ordo Episcopalis secus.*

9 *Suspensus ab ordine an sit inhabilis ad beneficium obtinendum.*

10 *Ordinatus ad sacros ante ætatem à iure præfixam an sit ipso iure suspensus; an verò suspendendus ab illorum executione.*

11 *Et quid post Constitutionem Pij II.*

Anne si celebret irregularitatem incurrat. & num. 42.

12 *Constitutio Sixti V. contra Episcopos in ordinum collatione peccantes redacta est per Clem. VIII. ad terminos iuris, Bullæ Pij II. & Concilij Tridentini, excepto capite Simoniæ.*

13 *Ordinati ad sacros extra tempora, vel antè ætatem legitimam, aut sine litteris dimissorijs ex Bulla Pij II. an sint perpetuò suspensi.*

14 *Irregularis efficitur promotus ante ætatem ad vnū ex sacris ordinib. etiamsi ministret in maioribus in legitima ætate susceptis.*

15 *Nisi ignoranter hoc fecerit.*

Sus-

16 *Suspensus à collatione certi ordinis an sit etiam suspensus à collatione ordinis superioris, vel inferioris.*

17 *Episcopus à collatione ordinum suspensus si illos conferat. an efficiatur irregularis, & nu. seqq. vsque ad num. 42.*

18 *Interdictus ab ingressu Ecclesiæ irregularitatem incurrit, si Missam celebret in ipsa Ecclesia.*

19 *Secus si in priuato Oratorio, vel Altari viatico.*

20 *Episcopus à Pontificalibus suspensus Missam celebrando in apparatu pontificali nõ fit irregularis. Contrarium. num. 36.*

21 *Suspensionem violans ad hoc vt contrahat irregularitatem requiritur vt actus, à quo est suspensus, sit proprius alicuius ordinis. & num. seqq. Item requiritur vt actum illum exerceat tanquam Minister. num. 28.*

22 *Intellectus c. 1. de re iudic. & de sent. excom. lib. 6. & num 28.*

23 *Suspensus non fit irregularis absoluendo ab excommunicatione, nisi hæc faciat tanquam sacerdos, & cum solemnitate.*

24 *Collatio beneficij non est actus ordinis, sed iurisdictionis.*

25 *Episcopus à collatione beneficiorum suspensus si illa conferat, in irregularitatem non incidit.*

26 *Suspensus ab officio prædicandi si contrauenlat an efficiatur irregularis.*

27 *Prædicationis officiũ an sit annexum ordini Diaconatus.*

29 *Episcopatus est verè, & propriè ordo Sacramentalis.*

30 *Ordines conferre est principalis actus ordinis Episcopalis.*

31 *Suspensio à collatione ordinum est verè, & propriè censura ecclesiastica.*

32 *Episcopus suspensus à collatione ordinum an fiat irregularis si minores ordines conferat.*

33 *Suspensus ab ordine an per exercitium solemne Minorum ordinum irregularitatem incurrat.*

34 *Ordinum Minorum, & primæ tonsuræ ordinarius minister est solus Episcopus. & num. seq.*

35 *Episcopus à collatione ordinum suspensus an efficiatur irregularis conferendo primam tonsurã.*

36 *Pontificalia quamuis non sint de substantia Pontificalis officij, sunt tamen actus peculiaris ordinis Episcopalis.*

37 *Episcopus suspensus si solemniter benedicat, irregularis efficitur.*

38 *Benedictio solemnis est ordinis Episcopalis.*

39 *Irregularitas inducitur ex violatione suspensionis non solùm per actum alicui ordini competentem iure diuino, sed etiam iure ecclesiastico.*

40 *Episcopus suspensus à collatione ordinum an sit suspensus à collatione tonsuræ.*

41 *Irregularitas non inducitur nisi in casibus in iure expressis.*

42 *Episcopus à collatione ordinum suspensus si Missam celebret, an efficiatur irregularis. & num. seq. vsque in finem.*

43 *Suspensus à Deo quoad se propter peccatum, non autem à Canone nisi per approbationem, ministrando irregularitatem non incurrit.*

44 *Episcopus suspensus ab ordinibus conferendis non potest absoluere subditum à suspensione, de qua in cap. 1. de re iudic. lib. 6.*

45 *Suspensio ab actu ordinis Episcopalis non includit suspensionem ab actu ordinum inferiorum.*

1 VEL NON EST COMPOS. Ordinans puerum tredecim annorum in
Diaconum suspenditur à collatione
ordinum, & ordinatus ab ipsius exe-
cutione vsque ad ætatem legitimam. Hoc dicit.
Et quãuis loquatur de ordinato in Diaconum;
idem tamen dicendum de ordinato in Subdia-
conum, secundum Hostien. Ioan. Andr. & Card.
per iura allegata in glossa secunda. Diuiditur in
duas partes. Primò narrat factum. Quod secun-
do puniri præcipit si est verum, ibi *discretioni*.
2 Nota primò ibi, *compos sui*, &c. volentem
contra iura furiosum fore præsumendum, seu
fatuum, vel idiotam omnimodo, secundum
Collectar. in princ. Ad idem textus in cap Si ho-
mo, 27 qu. 1 Et quod dixit furiosum, seu fatuum,
intellige idest indiscretum, secundum Abb. An-
tiq. & Ioan. Andr. qui ex littera colligunt mentis
indiscretionem ex operibus cognosci. Alioquin
si intelligeretur de totali dementia, ordinatio
non esset punibilis, l. Diuus, ff. de offic. Præsid.
l. penult. ff. ad l. Pomp. de parr. l. Infans, ff. ad l.
Corn. de sicar. Clemen. Si furiosus, cum ibi no-
tatis per gloss. 1. & Doctores de homic. et est
simile in l. Secunda, ff. de inoff. testam. ibi, *quasi
non sanæ mentis fuerint*; & hoc dicitur non
quasi verè furiosus, vel demens testatus sit, sed
rectè quidem fecerit testamentum, sed non ex
officio pietatis.
4 Secundò nota ibi, *Suspendentes*. episcopum
ordinantem ad sacros ordines Clericum ætate
inhabilem, quamuis non sit ipso iure suspensus;
esse tamen suspendendum à collatione ordinum,
5 vt scilicet in eo puniatur, in quo peccauit, cap.
Qui & diuinis, & c. De Viro 12. qu. 2. Reuerti-
mini, 16. quæst. 1. & supra cap. prox. & notat glo.
hic in ver. Suspendentes. Hostien num. 4. in eo-
6 dem ver. & Butr. num. 3. in 2. notab. et quamuis
non peccauerit nisi in collatione vnius ordinis;
tamen punitur pœna suspensionis à collatione
omnium, cum littera loquatur de ordinibus in-
distinctè, vt per Collect. num. 1. Butr. num. 7. &
Cardin. in 2. qu. Sylu. in ver. Suspensio, num. 5.
vers. et similiter si sit à collatione ordinum, idq;
propter duo secundum Hostiensem. Primò sci-
licet propter quantitatem excessus, idest graui-
tatem, vel fortè quia ordinatus in Diaconum
in decimo tertio anno multum distabat ab anno
vigesimo quinto, qui tunc temporis requireba-
tur ad ordinem Diaconatus, c. Placuit, c. Qui
episcopus. c. In singulis, & cap. Quicunque, 77.
dist. Deinde vt cæteri à similibus deterreantur,
vt in cap. 1. De transl. episc. licet contrariam
opinionem, idest episcopum non esse suspensum
nisi à collatione ordinis malè collati pluribus
tueatur Gemin. in cap. 102 col. 3. vers. ego tenui
opinionem Archid. de tempor. ordin. lib 6.
7 Tertiò nota ibi, *ab executione*, defectum æta-
tis in ordinato non impedire impressionem
characteris. et de hoc est casus hic secundum
Compostell. & Abb. antiq. in princ. Idem tenet
gloss. in ver. Ætate. Innoc. num. 1. in eod. ver. di-
cens ætatem non esse de substantia. Hostien. n. 6.
itidem in ver. Ætate, Collectar. num. 2. in ver. ab
executione, Bellam. num. 2. in 3. quæst. Butr. n. 4.
in 3. notab. Card. in 4. notab. et est simile in
tempore. Nam ordinatus ad sacros extra tem-
pora à iure statuta ordinem recipit, vt in cap.
Con-

Consultationi, infra eodem.

8 Procedit autem supradicta conclusio etiamsi ordines conferantur infanti, quia vsus rationis in Sacramentis, in quibus non requiritur actus suscipientis, sed aliqua potestas spiritualis diuinitus datur, vt in sacra ordinatione, non est ex necessitate sacramenti, sed tantum ex necessitate præcepti, cap. 1. de Cler. per salt. prom. et post S. Thomam, S. Bonauent. Scotum, & alios scripsi in cap. Super inordinata, num. 36. & seqq. infra de præben. Vnde puer post baptismum in cunis ordinatus etiam in Presbyterum, characterem recipit, vt tenent Hugo, Archid. Turrecrem. & Præpos. in cap. Subdiaconus, 77. distin. Holt. hic num. 6. vers. Adeo quod etiam puer in cunis, & Collectar. num. 2. & est ad hoc argumentum optimum in cap. Maiores, §. penult. & fin. infra de Baptis. Licet secus sit in ordine episcopali, in quo ex necessitate consecrationis requiritur actus suscipientis curam pastoralem, & sic vsus rationis, vt reprobata Hugonis, & Archidiaconi opinione, dixi in prædicta decretali super inordinatas, num. 38.

9 Quartò nota secundum Anton. de Butr. nu. 6. Suspensum ab ordine non esse inhabilem ad beneficium obtinendum, quod efficaciter probatur hic: nam Pontifex suspendit puerum tredecim annorum à Subdiaconatu vsque ad legitimam ætatem; & tamen præcipit, vt ei prouideatur de competenti beneficio ecclesiastico. In contrarium, c. Si celebrat, infra de Cler. excomm. ministr. In suspenso ab homine, vide textum in c. Cum bonæ, cum glo. in ver. Suspensi, infra de ætat. & qualit.

10 Vltimò nota ibi, *suspendimus*, promotum ad sacros ordines ante ætatem à sacris Canonibus præfinitam suspendi ab illorum executione quousque ad ætatem legitimam peruenerit. Simile in cap. ex ratione, infra de ætat. & qualit. vbi suspenditur administratio talibus concessa vsque ad legitimam ætatem.

Sed QVÆRO. An sic ordinatus sit ipso iure suspensus, vel suspendendus?

Doctores non conueniunt. Nam Compostell. & post eum Abb. Antiq. hic in princ. tenent esse ipso iure suspensum, asserentes de hoc esse casum hic.

Sed glossa in ver. Ætatem. Item glos. penul. in Clemen. fin. de ætat. & qualit. sentit esse suspendendum, & sic recipere ordinem non tantum quoad characterem, sed etiam quoad executionem, nisi suspendatur. et hoc placet Raym. in summ. de ætat. & qualit. §. Pœna cuius, in princ. Archidiac. in cap. Placuit, 77. distin. et Henr. Boich. in cap. Consultationi, §. Si propter defectum, infra eod. cum quibus transeunt hic Bellam. num. 2. in 3. quæst. Butr. num. 4. in 3. notab. & num. 12. in vlt. quæst. Cardin. in 4. quæst. Ioan. de Anan. in princ. vers. An autem iste minor. Rebuff. in praxi benef. par. 2. tit. de Cler. ad sacros ordines malè prom. glo. 2. n. 8. Nauarr. cons. 39. num. 3. hoc titulo, & Couarr. in Clem. Si furiosus, part. 1. §. 1. nu. 4. et ita dixerunt ferè omnes, vt idem Nauarr. testatur in Man. cap. 27. nu. 155. vers. Declaratio prima, qui etiam in hanc sententiam citat sanctum Antoninum in 3. par. tit. 14. cap. 16. & Maior. in 4. distin. 24. qu. 1. Mouentur quia littera dicit *suspendimus*, non autem suspensum nunciamus. Idem notatur in c. Placuit, 77. dist.

11 Verùm hodie prima opinio Compostellani, & Abbatis Antiqui est canonizata in Constitutione Pij II. quæ incipit, Cum ex sacrorum, in Bullar. tom. 1. pag. 319. qua statuitur, vt qui ad aliquem ex sacris ordinibus ante ætatem legitimam se fecerint promoueri, à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint; & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, & vltra alias pœnas beneficijs ecclesiasticis possint iure priuari. et pœna irregularitatis forte adiecta fuit propter opinionem Ioannis de sancto Georgio, qui tenuit ordinatum ante ætatem legitimam, licet non debeat celebrare, tamen si celebret, non incurrere irregularitatem, cum hoc non reperiatur iure cautum, c. Is qui, de senten. excomm. li. 6. & sequitur Gemin. in c. 105, col. 4. in princ. vers. Per prædicta infert, & ibi etiam Franc. vers. ex

12 quo infertur, de tempor. ord. lib. eod. Omitto cõstitutionem Sixti V. incipien. Sanctum, & salutare contra episcopos in ordinum collatione peccantes. In Bullar. tom. 2. pag. 651. quoniam illa Cõstitutio præterquam quod ad simoniacè ordinantes, & ordinatos redacta fuit per Clemen. VIII. ad terminos iuris, Constitutionis Pij II. & Concilij Tridentini, vt in extrauag. incipien. Romanum Pontificem. In Bullar. tom. 3. pap. 54.

13 Sed remanet dubium, an suspensio, de qua in Constitutione Pij II. sit perpetua, vel potius temporalis vsque ad ætatem legitimam, vt sic cõstitutio accipiat interpretationem passiuam ab hac Decretali, iuxta regulam l. 2. & ibi Bart. C. De noxal.

Existimo esse perpetuam, quamdiu ordinatus absolutionem non obtinuerit: quia cum sit simplex, & indeterminata, non est nostrum cam limitare ad certum tempus: nam iura vbi volunt suspensionem esse temporalem, id solent exprimere, vt in c. Eos, de tempor. ordin lib. 6. cum alijs allegatis per glos. in Clem. fin. in ver. Suspensi, de pœnis; & per Franc. in c. 1. n. 6. de re iudic. lib. 6. Vnde & Pius II. si voluisset suam suspensionem durare tantummodo vsque ad ætatem legitimam, hoc expressisset, sicut expressit Honorius III. in hac Decretali, arg. c. 2. vers. Vnde si circa translationem, supra de translat. Episc. & c. Ad audientiam, infr. de decim. Præterea constitutio sub vnica determinatione, & verborum structura decernit suspensos esse ipso iure ordinatos extra tempora, ante ætatem legitimam, & absque litteris dimissorijs. Sed ordinati in primo, & tertio casu absque dubio sunt suspensi, quamdiu absolutionem non obtinuerint. Ergo & ordinati in secundo; quia vna determinatio respiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare, l. fin. & ibi Bart. C. De senten. l. Quamuis, C. De impuber. & alijs substitut. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulg. & pupill. Decius in cap. Nouit. num. 56. infra de iudic.

14 Ac demum cum constitutio statuat vt promotus ad aliquem ex sacris Ordinibus ante ætatem legiti-

legitimam, ſi durante ſuſpenſione in eiſdem ordi-
nibus miniſtrauerit, irregularitatem incurrat;
ponderanda ſunt illa verba, *ad aliquem*, nec non
illa, *in eiſdem*, quæ important vt promotus an-
te ætatem ad vnum ex ſacris ordinibus in irre-
gularitatem incidat etiam miniſtrando in alijs
maioribus in legitima ætate ſuſceptis. Ergo per
ſuperuenientiam legitimæ ætatis ſuſpenſio non
expirauit: nam ſi expiraſſet, vtique miniſtrando
non efficeretur irregularis. Et hanc partem, li-
cet nihil adducant, tenent Rebuff. in praxi beneſ.
part. 2. titul. de Cleric. ad ſacros ordines malè
promotis, gloſ.4. n 3. & Toletus in ſumma lib.1.
cap. 71.

15 Cæterùm ſi quis credens ſe eſſe in legitima
ætate conſtitutum teſtimonio parentum dece-
ptus ſe faceret ad ſacros ordines promoueri, &
in eis bona fide miniſtraret, non incurreret irre-
gularitatem, quia conſtitutio hac in parte loqui-
tur per illa verba, *temerè præſumpſerit*, quæ do-
lum, & temeritatem requirunt ſecundum Card.
in Clem.1. q 38. de priuil. & ita ex facto reſpon-
dit Nauarr. conſ.8. incipien. Quæſitum eſt: hoc
titulo, licet dicat Conſtitutionem Pij II. quæ
imponit pœnam ſuſpenſionis ordinato ante le-
gitimam ætatem, loqui per verbum *præſumpſe-
rit*. Quod non eſt verum, quia Conſtitutio qua
parte imponit pœnam ſuſpenſionis, loquitur
ſimpliciter de illis, qui ante ætatem ſe fecerint
promoueri, nec vtitur verbo, *præſumpſerint*, niſi
in ſecunda parte, vbi imponit pœnam irregulari-
tatis. Hoc ipſum tenet idem Nauarr. in Man.
c.27. num.155. verſ. Declaratio prima, & fuſius
in cap. Accepta, in octaua oppoſitione, num.34.
de reſtitut. ſpoliat. Conferunt notata per Ioan.
Andr. in cap. nos, num.1. in gloſſ. Sed numquid,
hoc tit. lib.6.

An autem ordinatus ad ſacros ordines ante
annum decimum quartum teneatur continere,
latene, plenè examino poſt gloſ.2. in cap. vn. in-
fra de Cler. per ſalt. prom.

16 Secundo QVÆRO, An ſuſpenſus à col-
latione ordinis Diaconatus ſit etiam ſuſpenſus
à collatione Presbyteratus, & è conuerſo.

Videtur prima facie non eſſe ſuſpenſus per
textum in cap. Si qui Epiſcopi, 5. quæſt.1. ibi:
nec illi vnquam Sacramento intererunt, quod
neglecto diuino iudicio immeritò præſtiterunt.
Et hoc videtur ſentire ibi, gl. pen. dum ait ordi-
nantem eſſe puniendum in eo, in quo deliquit,
& ſic in collatione ordinis Diaconatus dum-
taxat, per iura ibi allegata.

Sed dicendum eſt ſuſpenſum à collatione cer-
titudinis ordinis, puta Diaconatus, non eſſe
ſuſpenſum à collatione minoris, cap. Qualis, 25.
diſt. c. Nonne de præſumption. cap. In pœnis, de
regul. iur. & regula Odia, eod. tit. lib.6. Maiorem
verò id eſt Presbyteratum, conferre non poterit,
quia ſi quod minus eſt interdicitur, ergo & quod
maius eſt, cap. Quod ſicut, §. Præterea, ſupra de
elect. Et quia quamuis in ipſo maiori non deli-
querit; fecit tamen ſe indignum delinquendo
in minori, per l. Cui pacto, ff. de ſeru. exportan.
& cap.1. infra de ordin. ab epiſc. Ita Hoſt. hic
num.4. verſic. numquid verò interim. Ioan. Andr.
num.11. Bellam. num.2. & Butr. num.11. Sylueſt.
in ver. Suſpenſio, num.5. verſ. Et ſi ſit à collatione
inferioris ordinis.

17 Tertiò QVÆRO, An epiſcopus à collatione
ordinum ſuſpenſus, vt hic, ſi ordines conferat,
efficiatur irregularis.

Negant Gemin. in c. Eos, col. 4. poſt princ.
verſ. Et per prædicta infert, & Philipp. Franc.
ibidem, n.5. verſ. Secundo infertur, de tempor.
ordinat. lib.6. allegant Ioannem de S. Georgio,
& Specul. in tit. 3. de diſpenſat. §. Iuxta, verſ.
18 Quid ſi quis. Sed certè Specul. ibi tantùm dicit
ſuſpenſum ab ingreſſu Eccleſiæ non fieri irregu-
larem celebrando, quia etiam extra Eccleſiam
celebratur, c. Concedimus, de conſecr. diſt. 1.
Quod hodie eſt expeditum in c. Is cui, de ſent.
excomm. lib 6. vbi patet ſuſpenſum ab ingreſſu
Eccleſiæ irregularem fieri, ſi exerceat ea, quæ
19 ſunt ordinis, in ipſa Eccleſia. Et ex illa littera
infert gloſſ.3. ſecus eſſe ſi extra eam ſub aere,
ſub tentorio, vel in domo priuata celebret, vel
concelebret, fortè celebrantibus cum Altari via-
tico, vt in c. In his, de priuil. & c. vlt. eod. tit.
lib.6. quia irregularis non erit. Et in additione
allegat Innocen. & Hoſtienſem idem tenentes in
c. Sacro, de ſenten. excomm. & Specul. loco ci-
tato, Idem tenet Abb. in c. Cum dilectus, n.20.
verſ. An eſt alicui interdictus, de conſuetud. &
Marian. Socin. in c. Ad audientiam, n.130. de
20 homicid. Pro opinione tamen Geminiani, &
Franchi facit, quia Epiſcopus à Pontificalibus
ſuſpenſus ſi Miſſam celebret in apparatu Ponti-
ficali, irregularitatem non incurrit, vt firmat
Innocen. in c. Cum medecinalis, in ver. A diui-
nis, de ſentent. excomm. lib. 6. Specul. in d. §.
Iuxta, verſ. Quid ſi Epiſcopus à Pontificalibus
ſit ſuſpenſus. Marian. Socin. in d. c. Ad audien-
tiam, num.129. S. Antonin. 3. part. tit.28. de
ſuſpen. c. 4. poſt med. Hoſtien. Archid. Abb. &
alij apud Sylueſt. in ver. Suſpenſio, n.4. verſ. Cum
autem ſuſpenſio.

Contrariam opinionem, id eſt epiſcopum ſu-
ſpenſum à collatione ordinum incidere in irre-
gularitatem ſi ordines conferat, tenet idem
Syluest. in eod. ver. num.4. verſ. Et ſimiliter ſi ſit
à collatione ordinum: iuncto verſ. Et in omni-
21 bus prædictis. Pro ſolutione quæſtionis obſer-
uandum eſt duo copulatiuè requiri ad hoc, vt
quis ex violatione ſuſpenſionis efficiatur irre-
gularis.

Primò enim requiritur vt actus, à quo eſt ſu-
ſpenſus, ſit proprius alicuius ordinis. Et hoc
pro regula conſtituunt Abb. in d. cap. Cum di-
lectus, num.17. de conſuetud. Felin. in cap. Apo-
ſtolicæ, nu.13. de exception. S. Antonin. in 3. par.
tit.29. de ſuſpenſ. cap.1. in fin. Angel. in ver. Su-
22 ſpenſio tertio, nu.1. Syluest. in eod. ver. num.4.
quæſt.5. vbi ait ſuſpenſum ab eo, quod non per-
tinet ad actum alicuius ordinis, ſi contrafaciat,
non eſſe irregularem, ſed alio modo eſſe punien-
dum. Et iura in cap. Cum æterni, de ſent. & re
iudic. lib.6. & in cap. Cum medicinalis, de ſent.
excomm. eod. lib. quæ videntur eſſe in oppoſi-
tum, ſecundum eum loquuntur in eo tantum
caſu, in quo exerceretur actus certo ordini de-
putatus, vt notatur in d. cap. Cum dilectus, de
conſuet. in cap. Si celebrat, de Cler. excommun.
miniſtr. & in Clement. Cupientes, de pœnis. Et
fuit ſententia Innocentij in d. cap. Cum æterni,
& cap. Cum medicinalis, quem ſequitur, & dicit
commun. receptum Nauar. in Man. c.27. n.163.

23 Secus autem est si suspensione durante quis
exerceat actum iurisdictionis, puta absoluendo
ab excommunicatione, aut excommunicando;
quia tunc non est irregularis, nisi hæc faciat
tanquam Sacerdos, & cum solemnitate, de qua
in cap. A nobis, il secondo, insr. de seut. excom.
& in c. Debent, 11. quæst. 3. vt per Marian. Socin.
in d. cap. Ad audientiam, num. 107. de homicid.
post Innoc. & Ioan. Andr. in cap. fin. de excess.
Prælat. & Specul. in titul. de dispens. §. Iuxta,
24 vers. Quid de absoluente. Vnde fit vt cum bene-
ficiorum collatio nullius ordinis actus sit, sed
solius iurisdictionis, vt probatur in c. Transmis-
sam, iuncta glo. vlt. supr. de elect. & notat Abb.
25 in c. Cum dilectus, num. 17. de consuet. Episco-
pus à collatione beneficiorum suspensus si illa
conferat, irregularitatem non incurrat. c. Cum
in cunctis, §. Clerici, de elect. & c. Quia diuer-
sitatem, de concess. præb. quidquid contra scri-
pserit Maiol. de irregul. lib. 6. c. 19. n. 2. cuius
errorem redarguit Sayrus de censur. lib. 4. c. 15.
num. 3.

26 Hinc etiam fit vt suspensus ab officio prædi-
candi si contraueniat, non sit irregularis, cum
huiusmodi actus nulli certo ordini sit deputatus,
vt tenent Paul. de Eleazar. & Calder. in Clem.
Cupientes, de pœnis. Angel. in ver. Suspensio 3.
num. 8. Maiol. d. c. 19. num. 21. Tolet. in Summ.
27 lib. 1. c. 14. & plerique alij. Et quamuis Nauarr.
in Man. c. 27. num. 163. vers. Octauò infertur,
& Gregor. de Valent. to. 4. disp. 7. q. 18. puncto 1.
dub. 3. existimauerint talem fieri irregularem,
eo quod prædicatio saltem ex consuetudine an-
nexa sit ordini Diaconatus: tamen non apparet
vnde huiusmodi annexio probari possit, & op-
positum deducit Sayr. d. c. 16. n. 20.

28 Secundò ad hoc vt violans suspensionem sit
irregularis, requiritur vt actum ordinis exerceat
tanquam minister. c. 2. de Cler. excom. minist.
& colligitur ex c. Cum medicinalis, in fine, de
senten. excom. lib. 6. ponderando illa verba, Si
contingeret eos diuina officia exequi sicut prius,
idest tanquam in officio suo agentes, vt ibi ex-
ponit glossa, per textum in c. Si quis Episcopus
in Concilio, 11. q. 3. notatur in c. Tanta, infra
de excess. Prælat. & traduut Marian. Socin. in
d. c. Ad audientiam, nu. 106. Siluest. in ver. Ir-
regularitas, num. 14. vers. Sexto secundum om-
nes, & Nauarr. in Man. cap. 28. n. 163.

29 His ita constitutis haud difficilis est solutio
quæstionis propositæ: nam cum Episcopatus sit
verè, & propriè ordo sacramentalis, adeo vt
contrarium asserere saltem post Concilium Tri-
dentinum sit periculosum in fide, vt latissimè
probaui in c. 1. de ordin. ab Episcop. & in pro-
posito obseruat Nauarr. d. c. 27. n. 163. vers. Ex
30 quo infertur primò. Cumque principalis actus
ordinis episcopalis sit consecrare Sacerdotes, &
Ministros ecclesiæ, vt in c. Quamuis Chorepisco-
pis, 68. dist. & est diffinitum ab eadem Triden-
tina Synodo sess. 23. de sacram. Ordin. c. 4. vers.
31 Proinde, & can. 7. consequens est vt hæc suspen-
sio à collatione ordinum sit verè, & propriè cen-
sura ecclesiastica, de qua loquitur c. Querenti,
de verbor. signif. quippe quæ adimit Episcopo
principalem actum sui ordinis, qui, vt prædixi,
est ministros ecclesiæ ordinare. Vnde si ordines
conferat, & sic tanquam minister exerceat actum
ordinis Episcopalis, à quo est suspensus, procul-
dubio irregularis efficitur ex c. Cum æterni. de
senten. & re iudic. lib. 6. & c. Cum medicinalis,
de senten. excomm. eod. lib. Concurrit enim
hoc casu vtrumq; requisitum superius firmatum
ad hoc vt ex violatione suspensionis inducatur
irregularitas.

32 Ampliatur hæc conclusio, vt vendicet sibi lo-
cum etiamsi Episcopus à collatione ordinum
33 suspensus minores ordines conferat. Nam etsi
non satis constet inter Doctores an suspensus à
minoribus ordinibus per solemne exercitium
actus efficiatur irregularis; (negant enim S. An-
tonin. post Specul. quem citat 3. part. tit. 26. de
irregul. cap. 1. §. De Subdiaconatu. Paludan. n. 4.
distin. 18. q. 7. art. 3. concl. 2. Veruec. & Alten. re-
lati à Syluest. in ver. Irregularitas, num. 15. vers.
Fallit tamen eo quod ordines huiusmodi com-
muniter exerceri soleant etiam à Laicis: affir-
mant verò Innocen. in c. fin. De excess. Prælator.
Specul. in tit. De dispensat. §. Iuxta, vers. Hoc
etiam nota. Hostien. & Io. Andr. in cap. 2. De
Cler. excomm. ministr. vbi Abb. dicit hanc opi-
nionem communem, & veram esse, quia iura
loquuntur indistinctè de ordinibus, Syluest. vbi
34 supra, & Nauarr. in Man. c. 27. num. 163.) nihi-
lominus diuersa est ratio in minorum ordinum
collatione, quàm sit in ipsorum executione.
Quoniam ipsorum collatio iure ordinario ad
solum Episcopum pertinet, adeout asserere
hanc potestatem esse Episcopis communem cum
Presbyteris, hodie sit hæresis, vt in Concil. Tri-
dent. sess. 23. de Sacram. Ordin. can. 7. Non sic
in illorum executione, quæ Clericis, & Laicis
communis est, saltem absque solemnitate, vt per
Diuum Thomam in 4. dist. 24 quæst. 2. art. 2. ad 9.
& Syluestr. in ver. Irregularitas, num. 14.

35 Ampliatur secundò eadem conclusio, vt lo-
cum habeat etiam in collatione primæ tonsuræ.
Quod sine difficultate procedit, si sequamur opi-
nionem Canonistarum existimantium primam
Clericalem tonsuram esse verè, & propriè ordi-
nem, quam latissimè defendimus in cap. Cum
contingat à num. 10. vsque ad num. 135. infra
de ætat. & qualit. Sed si sequamur sententiam
Theologorum, qui tenent tonsuram non esse or-
dinem, sed dispositionem ad ordines, res non
caret difficultate.

Pro opinione affirmatiua facit, quia ad hoc
vt per exercitium actus, à quo quis est suspen-
sus, contrahatur irregularitas, non requiritur
vt actus ille sit ordo Sacramentalis, sed satis est
vt sit alicui ordini deputatus, vt patet ex dictis
supra nu. 21. Prima autem Clericalis tonsura
esto non sit ordo propriè secundum Theologos;
tamen constat apud omnes illius collationem
esse actũ ordinis episcopalis, & illius ministrum
ordinarium esse solum episcopum, vt dixi in
prædicta Decretali Cum contingat num. 94.
Ergo episcopus suspensus per collationem ton-
suræ exercendo actum sui ordinis non videtur
36 ab irregularitate immunis. Et propterea multi
tenent episcopum à pontificalibus suspensum,
si Missam celebret in apparatu pontificali, irre-
gularitatem non effugere; quia etsi pontificalia
non sint de substantia ordinis, nec officij, cum
etiam sine ipsis possit quodlibet officium exer-
ceri, secundum Innoc. in d. cap. Cum medici-
nalis,

nalis, num.2. verſ. Secus autem dicuut quidam,
tamen ſunt actus proprius ordinis epiſcopalis,
vt cap. Transmiſſam, de elect. & nutat Abb. in
cap. Cum dilectus, nu.20. verſ. Aut ſuſpenditur
epiſcopus à pontificalibus, de conſuet. Atque
huius ſententiæ contra Authores ſupracitatos,
nu. 20. ſunt Ioan. Calder. in tract. de eccleſiaſt.
interdicto memb. 2.qu.3.quæ incipit, Sed ſi cui,
Gemin. in d.cap. Cum medicinalis, §.Si quis au-
tem, num.5. Angel. in ver. Suſpenſio 3. num. 3.
Nauarr. in Man. cap.27. num.163. verſ. Ex quo
infertur primò. Et ex Theologis Paludan. in
4.diſt.18. quæſt.7. art.3. concluſ.2.
37 Et ob eãdem rationem irregularis eſt epiſco-
pus, qui ſuſpenſione durante ſolemnem bene-
dictionem impertitur, per illa verba, *Sit nomen
Domini benedictum*, de qua in cap. Abbates, de
priuileg. lib.6. & in Clement.2. eod. tit. vt firmat
Nicolaus Dionyſij de Peruſio antiquus Doctor
38 in d. cap. Cum medicinalis, §.Caueant, quia
nimirum huiuſmodi benedictio quamuis non ſit
ordo; eſt tamen actus proprius Ordinis epiſco-
palis, qui iure ordinario inferioribus Presbyte-
ris non competit, c. Miniſtrare, iuncta gloſſ. in
39 ver. Benedictionem, 26. qu.6. Suſpenſionis enim
violatio irregularitatem inducit non ſolùm per
actum alicui ordini competentem iure diuino,
ſed etiam iure humano, videlicet ex præcepto
Eccleſiæ, vel ex vniuerſali conſuetudine, ſecun-
dum Speculat. in prærallegato tit. de diſpenſat. §.
Iuxta, verſ. Item nota quod ſuſpenſus, Paludan.
loco cit. S. Antonin. in 3. part. tit. 29. De irregu-
lar. cap.1. §. De Subdiaconatu, Angel. in ver. Suſ-
penſio, 3. n.8. & Nauarr. in Man. cap.27. n.163.
40 Pro contraria verò opinione facit, quia ſi ton-
ſura propriè non eſt ordo: ergo epiſcopus ſuſ-
penſus à collatione ordinum, non eſt ſuſpenſus à
41 collatione tonſuræ, arg. l.4. §. Toties, ff. De damn.
inf. cum præſertim materia ſit pœnalis, & irregu-
laritas non contrahatur, niſi hoc ſit expreſſum in
iure, vt legitur in c. Is qui, de ſent. excomm. lib.6.
& not. Innoc. in d.c. Cum medicinalis, n.2. verſ.
Secus autem dicunt quidam, eod. tit. & lib.
Niſi dixerimus primam tonſuram includi in
ſuſpenſione à collatione ordinum, etiamſi con-
cedamus eam non eſſe ordinem, ſed diſpoſitio-
nem ad ordines, quia aliquo prohibito, omne
id prohibetur, per quod peruenitur ad illud, vt
l. Oratio, ff. De ſponſal. Ioan. And. in regula Cum
quid prohibetur, de regul. iur. lib. 6. in Mer-
curial.
42 Vltimò QVÆRO. Nunquid Epiſcopus à col-
latione Ordinum ſuſpenſus Miſſam celebrando
efficiatur irregularis.
Negat Rebuff. in praxi beneficial. in tit. de
Cleric. malè promot. in gloſ.2. num.7. vbi alle-
gat Gemin. in cap. Eos, de tempor. ordinat. li.6.
& Phil. Franc. in cap. Cum æterni, col. vlt. de ſent.
& re iud. eodem lib. Sed certè Gemin. dum dicit
ſuſpenſum non fieri irregularem celebrando,
non loquitur de Epiſcopo ſuſpenſo à collatione
ordinum, ſed de Clerico ordinato ante ætatem
legitimam, vel ab alieno Epiſcopo, qui quidem
Clericus miniſtrando in ſuſceptis ordinibus nõ
efficitur irregularis. Et ita ipſe loquitur ibi col.
3. in fine verſ. In eadem gloſſ. in fin. poſt gloſſ.
in ver. Statuunt, & Io. Andr. in cap. Quod tranſ-
43 lationem, de temp. ordinat. et eſt ratio quia ta-
lis eſt ſuſpenſus quoad ſe, & non quoad alios,
ſecundum vnam opinionem, vt in cap. Si cele-
brat, de Cler. excomm. miniſtr. Generaliter enim
ſuſpenſi à diuinis tantùm, quoad Deum, vt con-
ſtituti in mortali peccato, qui non debent ſe
diuinis immiſcere, c. fin. de cohabit. Cler. & Mu-
lier. celebrando notam irregularitatis non in-
currunt, quia nullo iure id cautum, dict. cap. Is
qui, de ſen. excomm. lib.6. Neque enim talibus
eſt directè interdictum officium ipſo iure, ſed
peccant celebrando, ideoque non fiunt irregu-
lares, cum ſint à Deo ſuſpenſi ſolum quoad ſe
propter peccatum, non autem à Canone, niſi
per approbationem, vt poſt Innoc. Hoſt. & Abb.
in dict. c. Si celebrat, declarat Marian. Socin. in
cap. Ad audientiam, num.92. De homicid. Hæc
autem ratio non viget in epiſcopo à collatione
ordinum ſuſpenſo, iuxta terminos huius De-
cretalis, quia eſt directè ſuſpenſus ex præce-
pto Canonis, vt hic. Et propterea in præce-
denti quæſtione firmauimus eum eſſe irregula-
44 rem ſi ordines conferat. Franchus verò in dict.
cap. Cum æterni, num 6. Tantùm aſſerit Epiſco-
pum ſuſpenſum ab ordinibus conferendis hu-
iuſmodi ſuſpenſione durante non poſſe abſol-
uere ſubditum à pœna ſuſpenſionis, de qua ibi.
Quod etiam tenet ibi Ioan. Andr. & in cap.1. de
Cler. venat. ex notatis per gloſſ. in cap. Cupien-
tes, §. Cæterum, de elect. lib. 6. Sed non dicit
Franchus epiſcopum taliter ſuſpenſum cele-
brando incidere in irregularitatem.
45 Sed nihilominus exiſtimo opinionem negati-
uam eſſe veram, licet pro ea Rebuff. nihil ad-
ducat. Mouear, quia ſuſpenſus ab actu certi or-
dinis non eſt ſuſpenſus ab actu ordinis inferio-
ris, vt ex ſententia Hoſtien. & communi con-
cluſum eſt ſupra in 2. quæſt. num. 16. Ordo au-
tem Epiſcopalis eſt maior ordine presbyterali,
c. Quanto, de conſuet. cap. Vnico, § Per frontis,
de ſacr. Vnct. cap. Aqua, de conſecr. eccleſ. vel al-
tar. & eſt diffinitum à Conc. Tridentino, ſeſſ.23.
De Sacramen. Ordin. c.4. & can.6. & 7. Et ordi-
num collatio ad Presbyteros inferiores non
ſpectat, ſed ad Summos Sacerdotes dumtaxat,
ideſt Epiſcopos, vt patet in iuribus prærallega-
tis. Et in Concilio Florentino in decreto fidei
Eugenij IV. §. Sextum Sacramentum. ergo ſuſ-
penſus à collatione ordinum, & ſic ab actu or-
dinis ſuperioris, ſcilicet epiſcopalis, non eſt ſuſ-
penſus à celebratione Miſſæ, qui eſt actus ordi-
dinis inferioris, ideſt presbyteralis, c. Perlectis,
§. Ad Presbyterum, 25. diſt. & cap.1. §. Vna verò
verſ. et hoc vtiq; Sacramentum, ſupra de Sũmm.
Trinit. & notat Abb. in cap. Cum dilectus, nu.20.
verſ. Si ergo ſuſpenſio, de conſuet. vbi expreſsè
tenet epiſcopum ſuſpenſum ab ordine Pontifi-
cali non cenſeri ſuſpenſum niſi ab his, quæ ſunt
ordinis epiſcopalis. et conſequenter Miſſam
celebrando, & ſic exercendo actum ordinis in-
ferioris; à quo non eſt ſuſpenſus, in irregulari-
tatem non incidit.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus conferens eidem vna die plures sacros Ordines etiam de mandato Metropolitani ab ordinandi potestate suspenditur.*

2 *Episcopi dispensare non possunt contra canones, nisi appareat eis expressè permissum. & n. seqq. vsque ad n. 22.*

Dispensationis edictum est prohibitorium, ibid.

3 *Dispensare non potest in lege humana nisi is, à quo lex auctoritatem habet.*

4 *Dispensatio est iuris relaxatio, seu vulneratio.*

5 *Inferior iura superioris non relaxat.*

6 *Episcopi sunt custodes canonum, & iurant sacras regulas defendere, & retinere.*

7 *Episcopis dispensare non licet in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum cum eis, qui beneficia in irregularitate occulta obtinuerunt.*

8 *Simoniacum occultum potest Episcopus rehabilitare ad ordines, & cum eo dispensare quoad suspensiones tam ab ordinibus, quàm beneficijs, sed non dispensare quoad beneficia obtenta, vel obtinenda.*

9 *Dispensare potest Episcopus cum ordinato ante ætatem, si ad legitimam ætatem peruenerit, & defectus sit occultus.*

10 *Intellectus c. Nuper de sent. excom.*

11 *Absolutio ab excommunicatione est fauorabilis, dispensatio autem odiosa. & n. seqq.*

12 *Dispensare maius est, quàm absoluere.*

13 *Concilij Trid. decretum in c. 6. sess. 24. expenditur.*

14 *Episcopi in criminibus dispensare possunt, nisi eis appareat prohibitum.*

15 *Dispensare nunquam potest Episcopus, nisi ei concedatur à canone, etiam si reperiatur in canone quod Papa dispenset.*

16 *Episcopus an possit omnia in sua diœcesi, quæ potest Papa in vniuerso orbe, exceptis reseruatis.*

17 *Dispensare potest Episcopus, vbi Canon permittit dispensationem, licet eam Episcopo non indulgeat.*

18 *Et quid si Canon sit Conciliaris.*

19 *Episcopi sunt executores Canonum, & dispensatores.*

20 *Dispensatio respectu dispensantis non est stricti iuris, sed quid fauorabile.*

21 *Casus, in quibus Episcopi possunt, vel non possunt dispensare.*

22 *Episcopi ex Concilio Tridentino dispensant in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus.*

23 *Item absoluunt à casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis in foro conscientiæ tantum.*

24 *Crimina multa licet occulta impediunt ordinis executionem etiam post peractam pœnitentiam.*

25 *Episcopi Regionum, in quibus Concilium Tridentinum non est receptum, vti non possunt facultate sibi tributa in cap. 6. sess. 24.*

26 *Prælati Regulares & Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes dispensare, & absoluere nequeunt in casibus occultis ex Concilio Tridentino.*

27 *Cardinales in suis titulis Vrbis vti non possunt facultatibus quæ tribuuntur Episcopis à Concilio Trident.*

28 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate occulta ex mutilatione membri, licet non possit in irregularitate ex homicidio occulto.*

29 *Homicidium, & mutilatio membri in quibus æquiparentur.*

30 *Episcopus absoluere non potest à casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis post Concilium Tridentinum.*

31 *Episcopis, & Inquisitoribus ex Bulla Cœnæ adempta est facultas, quàm habebant ex Conc. Trid. absoluendi ab hæresi occulta.*

32 *Bulla Pij V. super clausura monialium habet etiam locum in casibus occultis.*

33 *Moniales secretò delinquentes in materia clausuræ ab Episcopo absolui non possunt.*

34 *Episcopus lapsus in aliquod delictum potest etiam in Vrbe ad se absoluendum deputare proprium confessorem ex Conc. Trid. c. 6. sess. 24.*

35 *Absolui potest forensis in sacramento Pœnitentiæ ab Episcopo, in cuius diœcesi commoratur, sed non dispensari.*

36 *Etiamsi materia sit coniuncta, ex qua peccatum, & irregularitas incurratur.*

37 *Absolutus, & dispensatus ab Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testibus, non est tutus in conscientia.*

38 *Occultum dicitur quod probari non potest.*

1 DILECTVS. Episcopus conferens eidem vna die plures sacros ordines, etsi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi potestate suspenditur. Hoc dicit. Prima pars ponit reprehensibilem ordinationem. Secunda punit ordinantem: ibi, *cum igitur*.

2 Nota ex hoc textu insignem regulam, quod episcopi cōtra canones dispensare non possunt, nisi eis expressè reperiatur permissum; & sic edictum dispensationis est prohibitorium. Quam regulam constituūt hic & firmant Laurentius, & Ioannes relati ab Anton. de Butr. num. 9. Item Innoc. num. 2. in ver. Dispensatio, Abb. Antiq. in ver. Permissa, Hostien. nu. 2. in verbo Huiusmodi dispensatio; vbi ait generalem regulam esse, vt episcopi, vel Archiepiscopi circa ordines, seu ordinatos dispensare non possint, nisi probent hoc sibi permissum, Io. Andr. n. 7. in ver. Dispensatio, Ant. de Butr. n. 6. vers. Quintò nota regulam, quod inferior à Papa nō dispensat, Card. num. 2. dicens dispensationem intelligi prohibitam omni casu, quo non inuenitur expressè permissa, & ad hoc quotidie hunc text. allegat Bellam. num. 1. vbi notat hanc esse bonam consequentiam de iure; Hæc dispensatio non est Archiepiscopo concessa, igitur denegata, Abb. num. 3. vers. Quinto nota regulam, Idem sentit glos. in c. Cupientes, in ver. Suspensos, de elect. lib. 6. Philipp. & Ioan. de Lignan. relati ab Anton. de Butr. in cap. Ac si Clerici, §. De adulterijs. nu. 17. vers. Prima opinio, de Iudic. plenè Archid. in cap. Licet canon. num. 3. ver. Et ibi assertiuè dixit,

dixit, de elect. lib. 6. dicens hanc sententiam te-
nendam esse tamquam veram, quicquid aliàs sit
notatum; & pluribus eam comprobat Rebuff.
in praxi, tit. de dispensat. ad plura, num. 27.
Mandos. reg. 13. Cancell. quæst. 6. nu. 6. ex qui-
bus apparet hanc esse communem Canonista-
rum opinionem, cum præcipuè eam sequantur
quatuor iuris Pontificij cardines, & illumina-
tores, Innocentius, Hostien. Archid. & Io. An-
dreas, prout ita communiter teneri testatur
Abb. in dicto §. De adulterijs, nu. 6. vers. Quan-
doque constitutio loquitur generaliter nec per-
mittendo, nec vetando dispensationem. Vnde
decipitur Syluest. qui in verb. Dispensatio, nu. 8.
affirmat secundum communem Doctorum opi-
nionem episcopos habere potestatem dispensan-
di in his, quæ non sunt eis à iure, vel aliàs à
Superiore prohibita.

3 Nec aliud sentit D. Thom. in 1. 2. quæst. 97.
art. 4. ab aliquibus perperam allegatus pro con-
traria sententia. Ait enim: Ille, qui habet re-
gere multitudinem, habet potestatem dispēsandi
in lege humana, quæ suæ auctoritati innititur, ut
scilicet in personis, vel in casibus, in quibus lex
deficit, licentiam tribuat, vt præceptum legis
non seruetur. Pondera illa verba, Quæ suæ au-
ctoritati innititur, quæ clarè ostendunt, eum lo-
qui de potestate, quam habet Superior dispen-
sandi in lege propria. Quod apertius explicat
in responsione ad tertium dicens, in lege huma-
na publica non posse dispensare, nisi illum,
à quo lex auctoritatem habet, vel eum, cui ipse
commiserit. Et sic S. Doctor est euidenter pro
hac sententia, vt episcopi non possint contra
legem Superioris dispensare, nisi ex illius com-
missione, sed dispensatio ad eum tantum perti-
neat, à quo lex auctoritatem habet; & sic ad
Summum Pontificem, qui solus auctoritatem
sacris Canonibus impertitur, §. His ita, 25. q. 1.

Hęc autem communis regula probatur primò
euidenter in hac decretali vbi reprehēditur col-
latio plurium sacrorum Ordinum vna die facta
eidem ab episcopo, etiamsi præcesserit manda-
tum, seu dispensatio Archiepiscopi. Et repre-
hensio fundatur in ea ratione, quia illi huiusmo-
di dispensatio à Canone minimè est permissa.
Igitur ex eo, quod dispensatio non permittitur,
rectè licet inferre vt censeatur prohibita, alio-
quin ratio tex. non esset concludens, & adæ-
quata, prout esse debet, l. Neque Natales, & ibi
Bald. & Salicet. C. De probation.

Secundò probatur in cap. penult. & cap. fin.
infr. de fil. presbyt. vbi irritæ declarantur dispen-
sationes factæ ab inferiori à Papa contra iuris
dispositionem, quos canones ad hoc citat glos.
hic in ver. Permissa.

Tertiò, idem colligitur ex decreto Concil.
Trident. in cap. 6. sess. 24. vbi indulgetur episco-
pis vt dispensare possint in irregularitatibus ex
delicto occulto prouenientibus: Ex quo decreto
duo eliciuntur; Alterum est vt facultas dispen-
sandi in irregularitatibus occultis antea episco-
pis non competeret; aliàs enim superuacaneum
fuisset indultum Concilij, & nihil illis contu-
lisset contra tex. in cap. In his, infr. de priuileg.
Alterum vt Concilium concedendo episcopis
facultatem dispensandi in casibus occultis cen-
seatur eam denegasse in casibus publicis, quia
concessio in vno arguit denegationem in alio,
& è conuerso, cap. Qualis, 25. dist. cap. Nonne,
de præsumpt. glos. fin. in cap. De multa, infr. de
præb. & in his terminis est glos. 1. in cap. At si
Clerici, §. De adulterijs, de Iudic.

4 Quartò. Dispensatio est iuris relaxatio, seu vul-
neratio, vt ait Fed. de Sen. cons. 30. An capitulū
circa princ. vers. Sed dispensatio, per c. Ipsa pie-
tas 23. qu. 4. & c. Vt constitueretur, 50. distin. Et
Oldrad. cons. 327. Omissa thematis repetitione,
nu. 1. Vnde in decreto Conc. Trid. c. 18. sess. 25. sic
legitur, Sicuti publicè expedit legis vinculum
quandoque relaxare, vt plenius euenientibus
casibus, & necessitatibus pro communi vtilitate
satisfiat, sic frequentius legem soluere, nil aliud
est, quam vnicuique ad leges transgrediendas
5 aditum aperire. Igitur ex S. Synodo dispensare
est legem soluere, & relaxare. Sed inferior iu-
ra superioris non relaxat, c. Inferior, 21. dist. cap.
Cum inferior, de maior. & obed. Clem. Ne Ro-
mani de elect. hoc enim esset Hierarchiam ec-
clesiasticam confundere Dei ordinatione insti-
tutam, vt in Conc. Trident. sess. 23. De Sacramen.
Ordin. can. 4. & can. 6. Ergo nec contra iura su-
perioris dispensat.

6 Quintò probatur eadem regula manifestè se-
cundum Archid. loc. cit. supra num. 2. quia Epi-
scopi sunt Custodes Canonum, c. Cum quibus
24. qu. 3. Itaut à regulis præstitutis nulla negli-
gentia, aut præsumptione discedant, cap. Igitur
in fin. 25. q. 2. Et vt legitur in septima Synodo,
Episcopi debitores sunt omnes sacras regulas
custodire, c. Cum simus, 9. qu. 3. & est adeo ex-
pressum in c. Institutionis, 25. qu. 2. vt responderi
non possit secundum eum, ibi enim ait Gregor.
[Institutionis nostræ decreta perpetua stabili-
tate, & sine aliqua constituimus refragatione
seruari, siue quæ scripto decreuimus, siue quæ
in nostra præsentia videntur esse disposita, nec à
quoquam Pontificum in totum, vel in partem
ex qualibet occasione conuelli decernimus, vel
mutari. Hæc ibi,] & alia multa in proposito con-
gerit, Feder. de Sen. cons. 17. Quæstio talis est,
per tot. & Petr. de Anchar. in repet. cap. 1. n. 188.
vers. In contrarium, & num. 190. vers. Accedit his
vtilis quæstio, supra de constitut. Quid plura?
Nonne Episcopi obligantur iuramento ad regu-
las sanctorum Patrum defendendum, & retinen-
dum, vt est expressum in cap. Ego N. de iureiur.
Qua ergo conscientia dispensando, vel, vti verius
loquar, temerando iura ipsa venient contra; nisi
in quantum eis ab ipso iure permissum inueni-
tur non video, quæ sunt verba formalia Archid.
in d. c. Licet Canon, num. 3. vers. Quid plura,
de elect. lib. 6. allegat. tex. hic & in c. Romana, de
suppl. neglig. Prælat. eod. lib.

7 Vltimò hanc sententiam in casibus particu-
laribus sæpius secuta est S. Congregatio Conci-
lij. Aliquando enim dubitatum fuit an sicut
Episcopis ex cap. 6. sess. 24. Licet dispensare in
omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex
delicto occulto prouenientibus, ita etiam liceat
dispensare in retentione beneficiorum, & fru-
ctuum perceptorum cum eis, qui prædicta bene-
ficia in irregularitate, sed aliàs canonicè obti-
8 nuerunt. Item aliàs dubitauit Episcopus Bi-
tuntin. an posset absoluere sibi subditum à si-
monia occulta, cumque rehabilita re ad ordi-

nes.

res, & beneficia tam obtenta, quàm obtinen-
da ex dicto cap. 6. sess. 24. sac. Congregatio cen-
suit episcopum posse absoluere ex Concilio, &
dispensare super irregularitate, seu ad ordines
rehabilitare, vt possit ministrare, & ascendere.
Item posse dispensare quoad suspensiones tam
ab ordinibus, quàm beneficijs, sed non posse
dispensare quoad beneficia, quibus priuatus
quis existit, nec ad beneficia obtinenda rehabi-
9 litare. Amplius cùm esset quæsitum an episco-
pus ex dicto cap. 6. possec absoluere à suspensio-
ne, & irregularitate eum, qui ante legitimam
ætatem se fecit scienter ad sacros ordines pro-
moueri, & in eisdem ministrauit, ità vt dein-
ceps tuta conscientia, & absque periculo irre-
gularitatis propterea incurrendę posset sic abso-
lutus in dictis malè susceptis ordinibus mini-
strare, præsupposito quod defectus ætatis sit
occultus, sac. Congregatio respondit si is Cle-
ricus peruenit iam ad ætatem legitimam, posse
episcopũ cum illo dispensare, tam super suspen-
sione, quàm super irregularitate; si nondum
ad legitimam ætatem peruenit Clericus, Episco-
pum non posse, sed petendam dispensationem
à Sede Apostolica. Demum alijs omissis decla-
rauit episcopũ non posse dispẽsare cum sibi sub-
dito vero bigamo ad minores ordines, & benefi-
cia simplicia, & Congregationis sententiam ad
se relatam approbauit Gregor. XIII. vt plenius
dixi in cap. Super eo, infr. de bigam. Igitur ex
mente sac. Congregationis facultas, quam ha-
bent episcopi dispensandi restricta est ad termi-
nos Concilij, idest ad irregularitates, & suspen-
siones ex delicto occulto prouenientes, ita vt in
alijs dispensare non liceat, nisi in casibus, in
quibus à iure id eis apparet permissum, sed pro
dispensatione Sedes Apostolica sit adeunda.

10 Non obstat Decretal. Nuper, infr. de sentent.
excomm. vbi constituitur contraria regula, ibi,
[Quia tamen Conditor Canonis eius absolu-
tionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso
concessisse videtur facultatem alijs relaxandi.
11 Etenim primo loco respondet Archid. in dicto
cap. Licet canon, nu. 3. in fin. superstitiosam esse
talem obiectionem, & inutilem, cum non lo-
quatur in dispensatione, quæ habetur ius vulne-
rate, & communiter est prohibita; sed in absolu-
tione ab excõmunicatione, quæ est fauorabilis,
12 & per quam ius minimè vulneratur.] Eandem
solutionem posuit glos. in cap. Cupientes, in
ver. Suspensos, de elect. lib. 6. Philipp. relatus ab
Anton. de Butr. in d. c. At si Clerici, §. De adul-
terijs, num. 11. vers. Prima opinio, de Iudicijs,
dicens text. in d. cap. Nuper, loqui in absolutione
ab excommunicatione, quæ facilius permitti-
tur, quàm dispensatio; iura enim nolunt, vt
quis in excommunicatione decedat, cap. Qua
fronte, de Appell., cap. Cum illorum, de sentent.
excommunicationis; atque ita secundum eum
maior est dispensatio, quàm absolutio. Et eo-
dem modo soluit Card. hic num. 2. in 3. opposi-
tione, subdens dispensationem fieri contra ius,
& ideò intelligi prohibitam, nisi inueniatur per-
missa, vt hic: absolutionem verò fieri secundũ ius;
& ideo intelligi permissam, nisi inueniatur pro-
hibita, vt in d. cap. Nuper, & sequuntur Bellam.
13 num 4. Quæ distinctio verissima est, & pro ea
pondero decretum Concil. Trident. in d. cap. 6.
sess. 24. nam in princ. vbi tribuitur episcopis fa-
cultas dispensandi in irregularitatibus, & suspen-
sionibus ex delicto occulto prouenientibus, nul-
la fit mentio reseruationis Apostolicæ; sed po-
stea dum datur illis potestas absoluendi in qui-
buscumque casibus occultis, adduntur illa ver-
ba, *Etiam Sedi Apostolica reseruatis*. Inquiro,
cur in primo casu S. Synodus non meminerit re-
seruationis. Certè non alia ratione, nisi quia
episcopi carent dispensandi potestate non ex vi
reseruationis papalis, sed quia dispensatio illis
non est concessa. Vnde reseruationis qualitas
ineptè adiecta fuisset, quia nulla est differentia
quoad hoc inter reseruata, & non reseruata, sed
indistinctè omnis dispensatio prohibita est, nisi
appareat permissa, iuxta text. hic. In secundo
autem casu necesse fuit addere verba illa, *Etiam
in casibus reseruatis*, quia episcopi facultatem
habent absoluendi à quibuscumque casibus non
solum occultis, sed etiam publicis, nisi condi-
tor canonis absolutionem sibi retinuerit, iuxta
regulam d. cap. Nuper, de sent. excomm. Vnde
si Concilium dedisset illis facultatem absoluendi
nulla facta mentione reseruationis, vtique con-
tulisset, quod priùs habebant, & nihil noui illis
contulisset, contra text. in cap. In his, de priuil.

14 Respondetur secundò regulam d. cap. Nuper,
quatenus procederet etiam in dispensatione, ta-
men non habere locum nisi in criminibus, in
quibus dispensant episcopi nisi ei sit expresse
prohibitum, secundum glos. hic in ver. Permissa,
in fin. Innoc. num. 2. Butr. n. 12. Bellam. n. 4. &
alios præallegatos. Ratio est, quia in Adulte-
rio, & minoribus criminibus à iure tributa est
potestas episcopis dispensandi, vt est casus in
dicto §. De adulterijs. Ergo in vim illius gene-
ralis facultatis constituenda est regula affirma-
tiua, vt dispensatio sit permissa, nisi appareat
prohibita, vt ibi omnes notant, & in specie
Abb. num. 6. vers. Quandoque constitutio; &
Ioan. Andr post Host. in cap. 1. nu. 3. de supplen.
neglig. Prælat. lib 6. Et ita intelligo gl. primam
in cap. Miror, 50. distin. & glos. 1. in dicto §. De
adulterijs. Rationem verò differentiæ cur liceat
episcopo in criminibus dispensare, & non in
alijs, assignat Petrus de Sampsone in sua nota-
bili distinctione, quæ ponitur in additione post
glos. primam in dicto §. De adulterijs, Specul. in
tit. 2. §. Nunc de episcoporum, vers. Sed cum
episcopus, Butr. in cap. fin. de fil. presbyt.

15 Respondet tertio loco Innocent. hic num. 2.
dicens: vbi ius concedit dispensationem simpli-
citer episcopus dispensare potest. Et sic loqui-
tur infr. de sentent. excomm. Nuper, de Cleric.
excomm. ministr. postulastis. Si autem dispen-
satio non conceditur à canone, nunquam po-
test episcopus dispensare, etiamsi in canone re-
periatur, quod Papa dispenset, vt in cap. Quod
dilectio, infr. de consangu. & affinit. & in c. Quod
scripsi, aliàs est c. Quædam lex, §. Quod scripsi,
35. quæst. 3. quia cum episcopi debeant seruare
canones, non debent contrafacere, nisi expresse
concedatur, 25. quæst. 1. cap. 1. 2. & 3. Ita Innoc.
qui tandem residet in hac solutione, & eam se-
quuntur hic Io. Andr. num. 13. vers. Vel dic fortè
melius; Card. num. 2. in 3. opposit. & Bellam.
num. 4. vers. Quarta solutio. Et quamuis quod
spectat ad dict. cap. Nuper, eadem solutio non
videa-

videatur procedere, quia ibi non permittitur dispensatio, sed dicitur videri permissum, nisi appareat prohibitum, vt aduertit Card. d. nu. 2. tamen ille tex. non loquitur in dispensatione, sed in absolutione ab excommunicatione, vt dictum est in prima solutione.

16 Non me latet multos ex recentioribus Theologis firmare contrariam regulam, videlicet Episcopis intelligi concessam dispensandi facultatem, si illam Papa sibi expressè non reseruauerit. Quod tenent Henriquez in Summa lib. 10. c. 35 §. 2. & lib. 12. c. 3. §. 2. in comm. littera N. Sanch. de Matrimonio lib. 2. disput. 61. num. 3. Suarez tom. 4. de Pœnit. disput. 25. sect. 1. nu. 13. & de Legibus, lib. 6. c. 14. sub num. 3. Et ducuntur hoc principali fundamento, quod Episcopus de iure diuino potest in sua diœcesi quicquid potest Summus Pontifex in vniuerso orbe, ijs tantùm exceptis, quæ idem Pontifex sibi expressè reseruauit, vt docet Abulen. c. 19. Matth. quæst. 87. littera E. Victoria de Matrim. part. 1. num. 7. Sotus in 4. dist. 27 quæst. 1. art. 4. vers. At quo tandem, & lib. 10. de iust. & iur. quæst. 1. art. 3. ad secundum, & ex Iurisperitis, Gammar. de offic. leg. lib. 10. nu. 466. Maiol. de Irregul. lib. 3. cap. 22. & lib. 5. cap. 1. Sed hanc doctrinam falsam esse ostendimus, in cap. 1. infr. de offic. ordinar. & illius falsitas satis etiam euidenter apparet ex hac Decretali, vbi Episcopus dispensare non potest, non quia dispensandi potestas sit illi adempta ex vi reseruationis, sed quia dispensatio à canone non reperitur ei concessa. Præterea etsi Episcopi sint animarum Pastores, & iurisdictionem habeant ordinariam in sua diœcesi, tamen subsunt Romano Pontifici, & consequenter illius canones soluere, & dispensando relaxare, seu temerare non possunt, secundùm Archid. & alios præallegatos; Et sicut Papa quamuis habeat plenitudinem potestatis in Ecclesia Vniuersali, c. Cum ex eo, de pœnit. & remiss. cap. Proposuit, de concess. præb. tamen non dispensat contra ius diuinum, cuius authoritas est à Deo, cap. Sunt quidam, 25. q. 1. Ita nec inferior, esto possit omnia in sua diœcesi, dispensat contra Canones, qui à Summo Pontifice authoritatem accipiunt. Quo argumento vtitur in terminis S. Thom. in 1. 2. qu. 97. art. 4. ad tertium.

Stat igitur communis regula quod Episcopi dispensare non possunt, nisi appareat eis ex-

17 pressè permissum. Intelligitur autem expressè permissum si Canon dicat simpliciter in aliquo casu posse dispensari. Nam etsi expressè non indulgeat Episcopo dispensationem, tamen Episcopus dispensare poterit, vt tenent Ioan. de Lign. & Io. Calder. in c. At si Clerici, §. De adulterijs de iudic. & fuit originale dictum Innocen. hic nu. 2. vers. Vel dic & fortè melius, & notatur in cap. Postulastis de Cler. excomm. ministr. in gloss. 3. Idem firmant in d. §. De adulterijs Anton. de Butr. n. 17. vers. Tamen eo quod ius simpliciter permittit dispensationem, & Abb. nu. 5. vers. Si vero expressè non indulget. Archidiac. in cap. Licet Canon, num. 3. vers. et ibi asseritué dixit, de elect. lib. 6. Ioan. Andr. post Hostien. in cap. 1. Super gloss. penult. de suppl. negl. Prælat. eod. lib. Bellam. hic nu. 4. vers. At finaliter teneatis, Syluestr. in verb. Dispensatio, num. 15. vers.

Tertiò quando Canon. Ratio est, quia vbi ius exprimit, vt dispensari possit, ius seruatur si dispensetur. Ergo ipse Episcopus canonum custos dispensare potest, quia sic iura conseruat, secundum Io. de Lignan. & Archid.

18 Et quamuis Anton. de Butr. in d. §. De adulterijs eod. num. 17. vers. Si autem apparet specificè permissa, distinguat an cōstitutio sit Concilij, an alia, vt primo casu non possit inferior dispensare, per tex. in c. fin. De fil. Presbyter. & cap. Cum ad monasterium, de stat. Monachor. In secundo casu possit: tamen hanc differentiam reprobat ibi Abb. num. 5. vers. Sed ista differentia mihi non placet, nec iure probatur. Ex quo enim constitutio cuiuscunque illa sit, indulget dispensationem, satis videtur concedere Episcopis, maximè vt verba aliquid operentur; nam respectu Papæ non potest intelligi, quia illius auctoritas semper intelligitur excepta, c. Significasti supra de elect. Et sic Episcopus hoc casu dispensando non transgreditur, quin potiùs sequitur Concilium indulgens dispensationem. Sequitur Card. Iacobat. de Concil. lib. 5. §. 7. artic. 19. Felin. in c. Nonnulli num. 3. de rescript. & Couarr. in c. Alma mater. par. 1. §. 7. num. 8. De

19 senten. excomm. lib. 6. Sunt enim Episcopi executores Canonum, & dispensatores in cunctis, c. Perlectis, 25. dist. & notat Vincent. in d. §. De adulterijs, & post eum Bellam. hic eod. num. 4. Hostien. in cap. 1. num. 9. & ibi etiam Ioan. Andr. num. 3. de suppl. negl. Prælat. lib. 6. Secus si Concilium non indulgeret dispensationem, sed generaliter disponeret, quo casu loquuntur iura per

20 Butr. allegata. Pro qua conclusione facit secundum Abb. quia dispensatio non est stricti iuris respectu dispensantis, imò quid fauorabile, cum sæpè dispensatio sit necessaria, & debita, vt notatur in c. Vt constituetetur, & c. Domino Sancto, 50. dist. in cap. Exigunt, & c. Dispensationes 1. quæst. 7. & tradit Anton. de Butr. in c. Nisi cum pridem, §. Personæ verò, nu. 36. de renunc. Primam tamen opinionem Butr. conantur tueri Aret. & Dec. in d. §. De adulterijs, & pro eis facit decretum Concilij Tridentin. in c. 5. sess. 24. De reform. matrim. vbi dicitur posse dispensari cum his, qui bona fide, & solemnitatibus adhibitis in gradu prohibito matrimonium contraxerūt, & in secundo gradu inter magnos Principes, & ob publicam causam. & hic Concilium permittit dispensationem, & tamen certum est in impedimentis dirimentibus Episcopum non posse dispensare, præsertim in secundo gradu, c. ap. Deus qui, inst. de diuort. glos. in c. Proposuit in verb. Dispensare, de concess. præb.

21 Duos autem & viginti casus, in quibus possunt, & vnde viginti, in quibus non possunt Episcopi dispensare, recenseot hic Innoc. num. 2. Host. num. 3. Ioan. Andr. num. 1. in fin. Butr. n. 17. Cardin. num. 4. De quibus in Speculat. in tit. de dispens. §. Nunc de Episcoporum, & ex his aliquos concedit ecclesia, quos negat Innocētius; & aliquos concedit Innocentius, quos negat Ecclesia, vt hic per Abb. num. 7. & de his consule Syluestr. in verb. Irregularitas, & fusius Nauarr. in Man. c. 27.

22 Hodie vero vt superius tetigimus, ex decreto Conc. Trident. in cap. 6. sess. 24. Licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus

ex

ex delicto occulto prouenientibus dispensare, excepta ea, quę oritur ex homicidio voluntario, exceptis aliis deductis ad forum contentiosum,
33 & in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunque sibi subditos in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absoluere. Idemque in crimine hæresis eis tantum, non autem eorum Vicarijs est permissum.

Nec refert quod Hostien. in c. Nisi cum pridem, num. 74. in verbo Culpa latet, & post eum Ioan. Andr. num. 53. supra de renunc. dicant peccatum latens non inducere irregularitatem, in qua requiratur Prælati dispensatio; sed irregularitatem, etiamsi illius culpa lateat, benè requirere dispensationem, quia hoc verum non esse constat apertè ex decreto d. c. 6. vbi apparet ex delicto occulto prouenire irregularitatem, in qua superioris dispensatio requiritur: multa enim sunt crimina, quæ vtcunque occulta impediunt ordinis executionem, etiam post peractam pœnitentiam, c. Inquisitionis iuxt. de accusat. d. cap Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, vt ibi dixi, atque ita indultum Concilij non est inutile.

35 Porrò ex sententia S Congregationis Concilij episcopi illarum regionum, in quibus Conc. adhuc receptum non est, non possunt vti facul-
36 tate in hoc decreto concessa. Nec Prælati Regularium, atque alij Abbates iurisdictionem habentes quasi-episcopalem, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecti, sed tantum Episcopi.

37 De Cardinalibus autem, qui habent titulos ecclesiarum Vrbis, cum dubitatum esset an possent in suis ecclesijs Titularibus, & in earum subditis vti illis facultatibus, quæ à Concilio Tridentino tributæ sunt Episcopis in suis ciuitatibus, & diœcesibus, & specialiter illis, quæ comprehenduntur hoc decreto: discusso articulo Gregor. XIII. dixit se nolle ea, quæ Episcopis concessa sunt à Concilio Tridentino competere Cardinalibus in suis titulis, quia licet habeant quasi episcopalem iurisdictionem, ibi tamen verè, & propriè Episcopi non sunt. Quod dictum interpretata est S. Congregatio approbante Summo Pontifice quoad facultates concessas Episcopis à Concilio. Vnde extra illas salua manebit iurisdictio Cardinalium in suis titulis prout Doctores illis attribuunt in c. His quæ de maior. & obed.

38 Sed quæritur an Episcopus possit dispensare in irregularitate proueniente ex mutilatione membri in casibus occultis ex decreto d. cap. 6. sess. 24. Non videtur, quia cum à Conc. excipiatur ea irregularitas, quæ prouenit ex homicidio voluntario, videtur etiam excepta irregularitas, quæ prouenit ex membri mutilatione, quæ illi æquiparatur, vt per gloss. in Clem. 1. in verbo
39 Mutilet, de homicid. Sed contrarium respondit S. Congregatio eiusdem Concilij interpres ab Episcopo Cremonensi consulta; quia æquiparatio homicidij, & mutilationis ibi fit quoad incurrendam ipsam irregularitatem. At præsens quæstio est quoad facultatem dispensandi super ea. Et quamuis Summa Angel. in verbo Homicidium, 5. num. 3. videatur sentire idem etiam quoad dispensationem, Tamen gloss. in d. Clem. loquitur tantum quoad ipsam irregularitatem. & ita quoque Hermanetus sentit.

30 Sed numquid episcopis facultate sibi tributa in d. cap. 6. sess. 24. in casibus occulis post concilium ex noua lege Sedi Apostolicæ reseruatis etiam cum clausula, Non obstantibus, absoluere possit, S. Congregatio censuit non posse. Et in
31 specie cum dubitatum fuerit, an episcopus, & Inquisitores possint hodie ex d. c. 6. sess. 24. absoluere lapsos in hæresim, non obstante bulla Cœnæ Domini: censuit eam bullam derogasse decreto, cap. 6. Vnde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controuersiam adducunt, cum habeamus claram de-
32 terminationem S. Congreg. Præterea cum dubitasset Archiepiscopus Florentinus an vigore, cap. 6. sess. 24. posset absoluere quamdam Monialem, quæ occultè, & ad malum finem fregerat clausuram, non obstante Bulla Pij V. quæ videtur habere locum in casu publico: variatum est sententijs: nam ex decem Cardinalibus, tres censuerunt bullã intelligendã esse etiam in occultis, quia illius verba sunt generalia, & est tantum exceptus casus nisi in mortis articulo, &c. et quia iam declaratum bullam Cœnæ Domini, quæ prohibet ab alijs absolui, habere locum etiam in occultis. Et quia cum bulla sit confecta post Concilium, censetur derogasse Concilio. Quatuor censuerunt eam bullam non habere locum in casibus occultis. Reliqui autem tres dixerunt agendum cum Sanctissimo, qui declarauit Bullam Pij V, habere locum etiam in occultis. Tamen concessit facultatem Archiepiscopo ab-
33 soluendi illam Monialem. Vnde postea S. Congregatio generaliter consulta, An si Monialis alicuius monasterij iurisdictioni Regularium subiecti secreto deliquerit in materia clausuræ, in foro conscientiæ absolui possit vigore eiusdem decreti ab episcopo, cui tanquam delegato in ijs, quæ ad clausuram pertinent, auctoritas tributa est decreto, c. 5. sess. 25. De Regular. stante prædicta Bulla Pij V. respondit non posse, episcopo autem lapso in aliquod delictum, de quo in d. c. 6. sess. 24. ex sententia S. Congregationis licet ad se absoluendum proprium ipsius Confessorem deputare cum eadem authoritate quam ipse posset, ex eodem c. 6. in alios sibi subditos exercere, etiamsi episcopus Romæ esset, & sic extra suam diœcesim.

35 Sed cum esset quæsitum An forensis, qui habet domum, & commoratur in ciuitate, vel diœcesi, dicetur subditus Episcopo illius ciuitatis, vel diœcesis, cum ibidem ecclesiastica sacramenta percipere teneatur; & ita an ab eodem Episcopo absolui posset in casibus dicti c. 6. quamuis crimen sit alibi commissum: Gregorius XIII, audita relatione Cõgregationis declarauit posse absolui in Sacramento pœnitentiæ ab illo Episcopo, in cuius ciuitate, vel diœcesi commoratur, sed non dispensari.

36 Nec postea probauit Gregorius distinctionem Abb. in c. Omnis vtriusque, de pœnit. & remiss. nam suborta dubitatione, an dispositio Conc. Trident. in d. c. 6. sess. 24. quod liceat episcopis in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes sibi subditos in diœcesi sua in foro conscientiæ gratis absoluere, comprehendat forensem fungentem Prætoris

toris, vel Medici officio, & commorantem in ciuitate, vel diœcesi, adeò vt tanquam subditus, ex quo ibi Ecclesiastica sacramenta percipere tenetur, debeat censeri: S. Congregatio censuit episcopum posse hos absoluere tãquam verè subditos ex facultate ei attributa d. c. 6. posse item dispensare quando est materia coniuncta, nempe idem factum in eadem persona concurrens, ex quo & peccatum, & irregularitas incurratur, ex Doctrina Abb. in c. Omnis vtriusque, n. 23. de pœnit. & Remiss. Verùm relata ad Gregorium XIII. Congregationis sententia, Sanctitas Sua dixit posse episcopum absoluere dumtaxat in Sacramento Pœnit. non autem dispensare.

37 Sed quæres an delictum coram vno, aut duobus testibus dicatur occultum adeò vt episcopus cum delinquente possit dispensare in foro conscientiæ, iuxta d. c. 6. S. Congregatio hac de re consulta censuit hoc pendere ex dispositione iuris communis. Postea tamen cum dubitatum esset an absolutus, & dispensatus à proprio episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testibus, quod tamen non fuit no-
38 torium; esset tutus in conscientia: Respondit non esse tutum, quia Concilium vtitur termino *occulto*, quod propriè loquendo est illud, quod probari non potest. Abb. in c. Vestra, de cohab. Cler. & Mulier. At per duos testes probari potest, & verba Concilij debent accipi secundum proprietatem.

DE ORDINATIS Ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui.

Cap. Requisiuit.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, qui renunciauit loco tantùm, inuitatus potest ordinare sicut prius. Si verò & dignitati, characterem imprimit; sed non confert executionem. & num. seqq.*
Dispensat Episcopus suus cum ordinato ad minores, vel ignoranter ad sacros ab Episcopo, qui renunciauit loco, & dignitati. ibidem.
2 *Ordinis potestas per resignationem Episcopi mortificatur, sed non funditus moritur.*
3 *Character Episcopalis animæ infixus à Deo per ministerium hominis deleri non potest. & n. 34. & seqq.*
4 *Resignatio non subtrahit Episcopo ordinem, sed executionem.*
5 *Ordini renunciare quid importet.*
6 *Episcopus, qui renunciauit ordini, potest de licentia Papæ executionem reassumere, sine noua consecratione.*
7 *Character ordinis, habitus, & exercitium qualiter considerentur in ordinante.*
8 *Episcopatus an sit ordo Sacramentalis imprimens characterem, latissimè discutitur. vsque in finem.*
9 *Opinio eorum, qui dixerunt Episcopatum non fuisse à Christo institutum, refellitur tanquam erronea: & num. 69. & seqq.*
10 *Episcopatum non esse ordinem, prout est Sacramentum, sed prout est officiũ & potestas ad actiones hierarchicas, qui Authores senserint.*
11 *Ordo Episcoporum quadripartitus est. & num. 70.*
12 *Concilium Florentinum, & Tridentinum expenditur pro sententia Theologorum. & num. 78.*
13 *Ordo non prærequirit characterem alterius ordinis ex necessitate Sacramenti. & num. 81.*
14 *Ordinatus in Presbyterum omisso Diaconatu, vel Subdiaconatu recipit characterem, licet non ordinis executionem.*
15 *Episcopalis consecrationis fundamentum est Sacerdotium, sine quo nihil recipitur.*
Contrarium. num. 79. Declaratur. num. 81.
16 *Ordinis Sacramentum confertur in Sabbathis quatuor Temporum; Episcopatus verò tantùm in Dominicis.*
17 *Episcopi consecratio non fuit instituta immediatè à Christo.*
Contrarium. num. 68. & seqq & num. 85.
18 *Iacobus Frater Domini fuit primus Episcopus ab Apostolis ordinatus. & num. 85.*
19 *Euangeliorum liber non potuit esse materia consecrationis Episcopalis ante obitum Christi. & cur. & num. 86.*
20 *Ordo secundum quod est Sacramentum; ordinatur spiritualiter ad Sacramentum Eucharistiæ.*
Declaratur. num. 88. & seq.
21 *Episcopus quoad Sacramentum Eucharistiæ non habet potestatem superiorem simplici Sacerdote.*
Declaratur. num. 88. & num. 92. & seq.
22 *Ordinum distinctio est propter Altaris sacrificium, post cuius consummationem vlteriùs non est ordo. & num. 88. & 93.*
Contrarium. 90.
23 *Ordo duplex, & de quo ordine intelligantur Canones loquentes de ordine, & ordinatione Episcopi.*
24 *Ordines hierarchici tres à Dionysio assignantur. & num. 41.*
25 *Episcopi potestas quamuis sit indelebilis, tamen non habet rationem characteris.*
26 *Episcopatum esse ordinem Sacramentalem, sed non distinctum ab ordine sacerdotali, qui Theologi tradiderint.*
27 *Ordinem episcopalem imprimere characterem, & non esse Sacramentum non compatiuntur.*
28 *Character sacerdotalis in impositione manuum extenditur ad potestatem ligandi, & soluendi.*
Contrarium. num. 91.
29 *Ordo vnus est eminentior alio secundùm quod proximius ordinatur ad Sacramentũ Eucharistiæ. & n. 83.*
30 *Actus consecrandi Eucharistiam, qui ad Sacerdotem pertinet est principalior, & nobilior, quàm actus consecrandi Ministros, qui pertinet ad Episcopum. & num. 93.*
31 *Finis est potior ijs, quæ sunt ad finem.*
32 *Ordo Episcopalis est superior Presbyterali. & n. 93.*
33 *Canonistæ in quo differant ab opinionibus Theologorum circa ordinem Episcopalem.*
34 *Potestas, quæ confertur Episcopo in consecratione an attingat rationem characteris. & nu. seqq.*
35 *Potestas conferendi minores ordines, quam accipit Abbas in impositione manuum, potest in totum ab Ecclesia auferri.*
36 *Abbas benedictus ordinando post Ecclesiæ prohibitionem.*

tionem, seu mandati reuocationem, non imprimit characterem.

37 *Papa potest facere de Monacho non Monachum.*

38 *Consecratio omnis, vel potestas in consecratione collata auferri potest per Papam, præter sacramentalem.*

Res sacræ an possint in prophanos vsus conuerti authoritate Episcopi, ibid.

39 *Ordinis potestas remanet in Episcopo etiam degradato.*

40 *Intellectus, c. Cleros, 21. dist.*

41 *Gradus appellatione quid veniat.*

42 *Intellectus, c. Perlectis, 25. dist.*

43 *Concilium Carthaginense quartum expenditur pro sententia Canonistarum.*

44 *Intellectus, c. Diaconos, 93. dist.*

45 *Intellectus, c. 1. 32. dist. & c. Quia sanctitas, 50. dist.*

46 *Sacerdotale officium potest esse sine Pontificali, sed non è conuerso, & num. 79. & seqq.*

47 *Episcopatum esse ordinem sacramentalem, & distinctum ab ordine Presbyterali deducitur ex Conc. Trid. & num. 71.*

48 *Dictio, Cætera, est implicatiua similium.*

49 *Canones loquentes de ordine, & ordinatione Episcopi generaliter expenduntur.*

50 *Gratia in sacramentis confertur, non autem in sacris ceremonijs nonessentialibus.*

51 *Ordinatio Episcopi gratiam confert.*

52 *Ordo quid sit.*

53 *Sacramentum quid.*

54 *Ordini Episcopatus conuenit diffinitio ordinis, & sacramenti.*

55 *Materia ordinis Episcopalis quæ sit.*

56 *Vnctiones in consecratione Episcopi non sunt de substantia.*

57 *Opinio asserentium impositionem libri Euangeliorum non esse materiam ordinis Episcopalis, sed manuum impositionem, refellitur.*

58 *Græci conueniunt cum Romana Ecclesia in impositione libri Euangeliorum super ceruice Episcopi consecrandi.*

59 *Forma in ordinatione Episcopi, quæ sit.*

60 *Ordinum diuersitas elicitur ex diuersitate materiæ, & formæ,*

61 *Item ex diuersitate ministeriorum, & potestatis.*

62 *Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel potestatem, quam habent confirmandi, & ordinandi esse cum Presbyteris communem, est hæresis, & num. 89.*

63 *Græci qua forma vtantur in ordinatione Episcopi, Presbyteri, & Diaconi.*

64 *Potestas spiritualis duplex.*

65 *Cardinalis est maior Episcopo Dignitate, & officio, Episcopus est maior ordine, & nu. 67.*

66 *Episcopi sunt pares Apostolico quantum ad ordinem, & potestatem consecrationis.*

67 *Episcopus est maior ordine Presbytero Cardinali.*

68 *Ordines à Christo instituti verè, & propriè sunt sacramentum.*

69 *Ordo episcopalis est ex diuina institutione, & nu. seqq.*

70 *Sacerdotum ordo bipartitus est.*

71 *Hierarchia ecclesiastica constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris.*

72 *Episcopum in primitiua ecclesia non fuisse distinctum à Presbytero in collatione sacramentorum, est error.*

73 *Episcopus in casibus in iure expressis actualiter degradatur adhibitis duodecim Episcopis.*

74 *Degradatio fit ab ordine tantùm; Depositio verò ab officijs, & dignitatibus.*

75 *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

76 *Cardinalis depositus non retinet dignitatem, sed ordinem sacrum, qui erat impressus.*

77 *Ordines nouem computantur in ecclesiastica, sicut in cœlesti hierarchia.*

78 *Dictio, Sicut, est exemplificatiua.*

79 *Ordinis episcopalis collatio an teneat si Episcopus non sit sacerdos. & num. seqq.*

80 *Intellectus cap. Ex litteris, de excess. Prælat.*

81 *Episcopatus cur prærequirat sacerdotium, & alij ordines non prærequirant characterem ordinum inferiorum.*

82 *Episcopi actus principalis est Ministros Ecclesiæ ordinare.*

83 *Episcopus conferre non potest ordinem, quem non habet.*

84 *Episcopatus est summus ordo.*

85 *Intellectus cap. In nouo, 21. distin.*

Petrus fuit primus Episcopus à Christo institutus, ibidem.

86 *Episcopi tres in consecratione Episcopi sunt adhibendi ex necessitate Sacramenti.*

87 *Iacobum fratrem Domini tres Apostoli consecrarunt, sed vnus tantùm Episcopus, idest Petrus, Canon Apostolorum primus expenditur. ibidem.*

88 *Ordo Sacramentalis non requirit ad sui esse ministerium cooperatiuum in ipso actu consecrationis Eucharistiæ.*

89 *Ordo Episcopalis quam relationem habeat ad Eucharistiæ Sacramentum.*

91 *Character Sacerdotalis non extenditur in ordinatione Episcopi, sed nouus imprimitur.*

92 *Potestas tanto est altior, quanto ad plura se extendit.*

93 *Episcopalis potestas in quo excedat potestatem Sacerdotalem.*

94 *Character ordinis prærequirit ex necessitate Sacramenti characterem Baptismi.*

1 REQVISIVIT. Episcopus, qui renunciauit loco tantùm, inuitatus conferre potest ordines sicut prius. Si verò & dignitati, cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad sacros dispensat episcopus suus; cum ordinato verò scienter ad sacros non dispensat, Hoc dicit secundum omnes. et respectu minorum ordinum fuit originaliter intellectus Vincentij, Goffredi, & Tancredi, qui exposuerunt litteram ibi, *poterit*, idest dispensatiuè, vt refert Io. Andr. num. 7. in ver. Poterit, & Card. in princip. in eod. ver. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio distinguens: ibi, *respondemus.* at hæc iterum subdistinguit, ibi, *in secundo.*

Nota primò secundum Anton. de Butr. n. 1. Abb. eod. n. in 1. notab. & Ioan. de Anania in princ. duo iura concurrere in episcopo. Primum ius dignitatis episcopalis cohærens personæ, quod acquiritur per consecrationem. Secundum ius administrationis cohærens loco, cui præsidet, quod acquiritur per confirmationem, cap. Transmissam, supra de elect. et quoniam potestas in his, quæ sunt in habitu ordinis residet in digni-

dignitate cohærente personæ; quoad exercitium verò residet in loco, cui præest, & in quo habet administrationem; Et hæc iura non sunt indiuidua, seu inseparabiliter connexa, cùm vni possit renunciari sine altero, si inchoetur à loco: inde fit vt Episcopus, qui renunciauit loco, idest administrationi, sed non dignitati possit illa, quæ sunt ordinis, quoad habitum, sed non quoad exercitium, quia caret subditis, exemplo episcopi titularis clero, & populo carentis, vt in Clem. In plerisque, de elect. & in decreto Concilij Tridentini c. 2. sess. 14. quasi dicat bonus faber est, non deest ei nisi materia, super qua fabricet, vt formaliter dicunt hic Hostien. in princip. in ver. De ratione, & Ioan. Andr. num. 7. in eod. ver. Vnde si in subditis integretur per inuitationem alterius Episcopi, qui habeat exercitium; vtique poterit etiam ipse ordines illis conferre, vt hic, & in c. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.

2 Secundò nota potestatem ordinis mortificari quidem per resignationem, quia Episcopus qui cessit loco, & dignitati ordinis, executionem non confert; sed non funditùs mori, quia ordinando benè imprimit characterem, vt hic, & in c. Consultationi, suprà tit. 2. & hic notant Innoc. in ver. Executionem, Host. in princ. in ver. Permanere, Io. Andr. n. 3. in ver. In ipsis, & Card. in princ. in eod. ver.

3 Rationem assignat Henric. Boich. ante med. quia semper remanet sibi character, & spirituale matrimonium, quod inter eum, & ecclesiam generalem intelligitur esse consummatum in consecratione, c. Licet, supra de translat. Et sic collige singulariter ex hac Decretali, potestatem ordinis Episcopalis esse indelebilem, quia character animæ infixus à Deo per ministerium hominis auferri non potest c. Quod quidam, 1. q. 1. gloss. & DD. in c. 5. & ibi dixi infra de schisma-
4 ticis. Et hoc insinuat glos. hic in ver. Executionem, & Hostien. in eod. ver. num. 3. dum dicunt resignationem episcopo non subtraxisse ordinem, sed executionem.

5 Nec obstat textus in c. Post translationem, in fine, suprà de renunc. vbi patet Episcopum posse renunciare non tantùm loco, & dignitati, sed etiam ordini, vt ibi, *præsertim si locum tantùm, & non ordinem resignauit.* Nec non ibi: *loco tantummodo cesserit memorato, & non ordini, vel etiam dignitati.* Etenim illud verbum, *ordinem*, exponitur ibi à glos. idest ordinis executionem, quia, inquit, characteri nemo potest renunciare.

6 Quinimò quærit gl. ibidem in ver. Ordini. Quid si Episcopus renunciauerit ordini, an nihilominus adhuc possit reassumere de licentia Papæ sine noua consecratione? Et resoluit posse; quia, inquit, characterem retinuit, c. Quod quidam, 1. q. 1. vers. Si fortè militiæ, & c. Licitè, 32. q. 7. Et ideo sola executio sibi deest, quam reassumit de licentia Papæ. Et ita etiam declarat Innocen. hic in ver. Dignitati, ait enim: Idem quod hic appellat renunciare dignitati, supra de renunc. c. Post translationem, appellauit renunciare ordini, idest executioni ordinis, vel dignitatis: & sequuntur Ioan. Andr. num. 4. vers. Et dicit Innocen. Cardin. num. 3. & communiter DD. in
7 d. c. Post translationem. Habeo igitur hic optimum textum pro opinione Canonistarum, quòd Episcopatus sit propriè ordo characterem imprimens. Vnde benè secundum Anton. de Butr. hic num. 2. [In ordine, & in conferente considerantur tria, character ordinis, habitus, & exercitium. Primum quoad potestatem conferendi residet in charactere consecrationis, & dignitatis Episcopalis. Secundum residet in habitu dignitatis Episcopalis prout cohæret personæ. Tertium residet in administratione dignitatis. Et ex hoc infertur vt habens omnia hæc tria, conferat characterem, habitum, & executionem: habens primum, & secundum, conferat characterem, & habitum, sed non executionem; habens verò primum solùm, conferat characterem. Et nota argumentum quod ex toto renuncians dignitati episcopali, non propterea ipsam quoad potentiam ordinandi perdit, quin ordinando characterem imprimat. Et secundum hoc hic apertè videtur probari quod episcopatus est ordo, & habet characterem, aliàs vt positiuum ex toto tolleretur renunciatione] Hæc Antonius de Butrio, licet codex sit corruptus, quia deest secundum membrum, & sequitur Abb. num. 3. qui formalia verba Butrij, imò integram illius lecturam super hoc capitulo ad litteram transtulit in suā. Sed quia hic articulus grauissimus est, & apud Theologos valdè controuersus, operæpretium duxi illum diligenter examinare: nam Doctores nostri leuiter attingunt, nec materiam tractant ex principijs.

8 QVÆRO, an episcopatus sit ordo sacramentalis imprimens characterem.

Antiqua, & celebris controuersia, in qua non modo Catholici ab hæreticis dissident, & Theologi à Canonistis, sed nec Theologi con-
9 ueniunt inter se. Vnde in vniuersum in hoc articulo quatuor sunt opiniones. Prima opinio est eorum qui affirmant episcopatum non esse de iure diuino, sed ex Pontificia institutione. Et hi procul dubio sentiunt episcopatum non esse ordinem sacramentalem, cum sacramenta omnia, & in specie sacramentum ordinis sint immediatè ex institutione Christi, vt in Concilio Trident. sess. 7. de sacramen. can. 1. & sess. 23. De sacram. ordin. can. 3. Et hic quidem fuit quorundam hæreticorum error, quos nouissimè refert, & refellit Gabriel Vasq. in 3 par. D. Thom. tom. 3. disput. 240. c. 3. In quem lapsi sunt etiam nonnulli ex Catholicis, quos latè confutauimus in c. Quanto, supra de consuetud.

10 Secunda opinio est illorum Theologorum, qui etsi sentiant episcopatum esse de iure diuino, & in ecclesia esse hierarchiam Dei ordinatione institutam; atque ad hunc hierarchicum ordinem episcopos præcipuè pertinere, iuxta catholicam veritatem hodie ab eodem Concilio diffinitam sess. 23. de sacram. ordin. c. 4. & can 6. & 7. Tamen putant episcopatum non esse ordinem propriè, prout est sacramentum, licet alia ratione ordo dici possit, videlicet quia est officium quoddam, & potestas ad actiones hierarchicas in corpore mystico Ecclesiæ, quam potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Quod docuerunt grauissimi Theologi, inter quos præcipuè numerantur Alber. Magn. in 4. distin. 24. art. 39. S. Thom in 4 distin 24. q. 3. art. 2. qu. 2. Richard. ead. dist. art. 5. qu. 2. & Palud. qu. 7. Capreol. dist. 25. qu. 1. art. 1. concl. 2. S. Bo-

nauen. in 2. par. distin. 24. art. 2. qu. 3, Scot. qu. 1. §. De secundo articulo. Thomas de Argentina quæst. vn. art. 2. ad 5. & 8. Abulen. in c. 16. Matthæi, qu. 74. col. 2. Syluest. in ver. episcopus, qu. 1. Caietan. tom. 2. opusc. qu. 1. De ord. Ferrarien. in 4. contra Gentes cap. 76. §. An huius euidentiam. Et hanc partem latè tuetur Cardin. Turrecrem. in c. Cleros, n. 14. 5. Ad quintum, 21. dist. et latius Dominicus Sotus in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. & lib. 10. de iust. & iur. qu. 1. art. 2. vbi etiam testatur eam receptionem esse apud Theologos. Quod & Couarr. affirmat eandem sequutus lib. prim. variar. resolut. cap. 10. num. 15. vbi etiam citat Abb. in cap. Ex litteris, num. 4. de excess.

11 Prælat. Quinimmo huic sententiæ non immeritò adscribitur Magister sententiarũ in 4. dist. 24. c. Sunt & alia; nam postquam numerauit septem ordines Ecclesiæ, & diffiniuit quid sit ordo; subdit esse alia nomina non ordinum, sed dignitatum, & officiorum, & inter hæc recenset Episcopum. Et quamuis in cap. seq. dicat ordinem episcopotũ quadripartitum esse; sunt enim, inquit, Patriarchæ, Archiepiscopi Metropolitani, & Episcopi, quod habuit ex Isidoro lib. 7. Ethymolog. cap. 12. vt refertur in cap. Cleros, §. Ordo episcoporum, 21. distin. tamen hoc loco accepit ordines in latiori significatione, cum manifestum sit Patriarchatum non esse Sacramentum.

12 Pro qua opinione ponderatur primò Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. post sess. 25. in §. Sextum Sacramentum, vbi sic legitur: Sextum Sacramentum est ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo, sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem, Subdiaconatus verò per Calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem. Et similiter de alijs per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Et postea ponit formam Sacerdotij, & subdit; Et sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano latè continetur, nec ibi vlla fit mentio de ordine episcopatus. Quæ sanè mentio omitti non potuisset, si episcopatus esset ordo Sacramentalis, ex Syluestro in ver. Ordo, primo, n. 1. vers. Tum quia iura.

Secundò pro hac opinione inducitur Concilium Tridentinum sess. 23. de Sacram. ordin. c. 2. vbi generaliter agitur de ordinibus tam maioribus, quàm minoribus, & singuli nominatim recensentur à Presbyteratu vsque ad Acolythatum, & nusquam agitur de episcopatu. Ergo ex mente Cõcilij episcopatus non est propriè ordo.

13 Tertiò probatur eadem opinio, quia nullus ordo prærequirit characterem alterius ordinis ex necessitate Sacramenti, cum potestates sint distinctæ, vt docet S. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 2. quæst. 5. Syluestr. in ver. Ordo, secundo,

14 nu. 1. vers. Nec etiam. Vnde recipiens ordinem posteriorem omisso priori, non iterum ordinatur in posteriori, & ordinatus in Presbyterum omisso Subdiaconatu, vel Diaconatu recipit characterem ordinis presbyteralis, licèt non ordinis executionem, cap. Sollicitudo, 52. dist. & cap. vnic. de Cler. per sal. promoto, & est communis opinio, vt testatur ibi Abb. num. 4. Sed episcopatus præsupponit characterem Presbyteratus ex necessitate consecrationis; adeo vt si non Sacerdos consecretur episcopus, nihil recipiat, cum fundamentum huius consecrationis sit Sacerdotium, arg. c. Ex litteris, ibi. [Cum igitur Pontificale officium sine Altaris ministerio non valeat adimpleri,] infra de excess. Prælat. & tenent Hugo, & Archid. in d. cap. Sollicitudo, & Raymun. in cap. Gratia, 1. quæst. 1. vbi dicit huius opinionis esse omnes ferè Doctores, vt refert Turrecrem. eandem opinionem sequutus in d. cap. Sollicitudo, num. 4. quam etiam dicit veriorem glos. fin. in d. cap. vnic. & Syluest. loco citato. vbi ait contrariam opinionem Ioannis Aodr. non teneri. Ergo episcopatus non est ordo imprimens characterem. Quo argumento vtitur Turrecrem. in d. cap. Cleros, nu. 16. vers. Tertiò, 21. distinct. & Soto in 4. distin. 24. quæst. 1. art. 3.

16 Quartò, Sacramentum ordinis in Sabbathis, Quatuor temporum confertur, c. 3. de tempor. ordinat episcopatus vero tantum in Dominicis, cap. Q. i in aliquo, 51. distin. & cap. Quod die Dominico, 75. distin. Ergo episcopatus non est ordo cùm normam cæterorum non sequatur. Et ita arguit Soto loco citat.

Quintò secundum eum, In consecratione episcopi nulla apparet materia, & forma Sacramenti, siue consideres vnctiones, siue traditionem baculi, siue impositionem mitræ, siue alia omnia. Ergo neque est ordo, neque Sacramentum, quia quilibet ordo, & vnumquodque Sacramentum suam materiam, & formam peculiarem habet. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. post sess. 25. §. Sextum Sacramentum, & Tridentinum, sess. 14. de Sacram. Pœnitent. & Extremæ Vnct. cap. 2. in princ.

17 Sextò Sacramenta omnia fuerunt instituta immediatè à Christo, vt de Sacramentis in genere diffinitum est à Tridentina Synodo sess. 7. de Sacram. can. 1. & in specie de Sacramento ordinis sess. 23. can. 3. Consecratio autem episcoporum non fuit instituta à Christo immediatè. Tum quia à Petro Sacerdotalis, idest episcopalis cœpit ordo, vt legitur in cap. In nouo,

18 21. dist. & Iacobus Apostolus Frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne fuit ordinatus primus Hierosolymorum Episcopus, vt in cap. Porrò, 66. distin. vbi hoc latè probat Turrecrem. nu. 1.

19 Tum quia ad essentiam consecrationis episcopalis requiritur impositio libri Euangeliorum super ceruice ordinandi, vt in c. Episcopus eum ordinatur, 23. distin. vbi Turrecr. & latius dicam infra num. 55. Euangelium verò ante obitum Christi non fuit conscriptum; nam primus omnium Euangelistarum hoc præstitit Matthæus anno Christi 45. secundum Irenæum lib. 3. c. 1. vt exponit Cardin. Baron. ad annum Christi 41. pag. 278. littera E, & pag. 279. littera E, & dixi plenius in cap. vnico, num. 17. & 18. de sacra Vnct. & consequenter cum non potuerit esse materia consecrationis episcopalis, huiusmodi consecratio non fuit instituta immediatè à Christo; quia sicut Sacramenta ipsa, ita illorum materia, & forma sunt ex immediata Christi institutione, vt fusè probauimus in d. c. vn. de sacra Vnctione. Ergo consecratio episcopalis non est Sacramentum.

Septi-

20 Septimò, & vltimò. Omnis ordo secundum
quod est sacramentum ordinatur spiritualiter ad
sacramentum Eucharistiæ, c. Perlectis, 25. distin.
Concil. Trident. sess. 23. de sacrament. Ordin. c. 2.
21 & can. 2 Sed episcopus quantum ad sacramen-
tum Eucharistiæ non habet potestatem superio-
rem simplici Sacerdote. Ergo episcopalis ordo
non est sacramentum. Et ita arguit formaliter
S. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 3. art. 2. quæst. 2 & alij
Theologi iuxtio citati, & est præcipuum funda-
mentum pro hac sententia.

Et confirmatur secundum Turrecrem. in d. c.
22 Cleros, num 16. vers. Secundo sic, 21. dist. Nam
distinctio omnis graduum, & ordinum est pro-
pter altaris sacrificium, in quo est consumma-
tio omnis diuini cultus. Ergo cum peruentum
est ad illam consummationem, ibidem est status,
sed per simplex Sacerdotium peruenitur ad il-
lam. Ergo vlterius non est aliquis ordo.

23 Et tenendo hanc opinionem non obstant iu-
ra, quæ aliquando mentionem faciunt ordina-
tionis, & ordinis episcoporum, vt in c. 1. 77. dist.
in c. Aqua, infra de consecr. eccles. cum simil. de
quibus infra, nu. 49. Nam vt respondet S. Thom.
d. quæst. 2. Ordo potest accipi dupliciter, vno
modo secundum quod est sacramentum; & hoc
modo episcopatus non est ordo. Alio modo
considerari potest secundum quod est officium
quoddam respectu quarundam actionum sacra-
rum; & sic cum episcopus habeat potestatem
in actionibus hierarchicis respectu corporis my-
stici supra Sacerdotem, episcopatus erit ordo.
24 Et secundum hoc loquitur S. Dionys. de eccles.
hierarch. c. 5. vbi assignat hos tres ordines hie-
rarchiæ ecclesiasticæ, videlicet episcopum, Sa-
cerdotem, & Ministrum. Et ita etiam intelli-
guntur iura in contrarium inducta, vt per Syl-
uest. in ver. Ordo. primo, n. 1.

25 Item non obstat hæc decretalis. Nam vt res-
pondet S. Thom quæst. 2. ad 2 [Ordo secundum
quod est sacramentum imprimens characterem,
ordinatur spiritualiter ad sacramentum Eucha-
ristiæ, in quo ipse Christus continetur, quia per
characterem ipsi Christo configuramur. Et ideo
licet detur aliqua potestas spiritualis episcopo
in sui promotione respectu aliquorum sacra-
mentorum; non tamen illa potestas habet ra-
tionem characteris. Et propter hoc episcopatus
non est ordo, secundum quod ordo est quod-
dam sacramentum.] Hæc ille. Et sequitur Syl-
uestr. vbi supra subdens potestatem illam esse
indelebilem, sicut & character, licet non attin-
gat ad rationem characteris, quia datur cum
consecratione, quæ annullari non potest, vt idē
S. Thom. probat in 2. 2. q 39. art. 3.

26 Tertia opinio est aliorum Theologorum, qui
existimant episcopatum esse quidem ordinem,
& sacramentum, non tamen distinctū à Sacerdo-
tio, non quod omnino idem sit episcopus quod
Sacerdos, sed quod episcopus sit quasi Sacerdos
magis perfectus. Ita Duran. in 4. dist. 24. qu. 6.
num. 8. Paludan. qu. 7. art. 13. num. 14. Supplem.
Gabriel. qu. 1. art. 3. dub. 6. Vasq. in 3. par. D. Th.
tom. 3. disp. 240. cap. 4. & 5. Card. Bellarm. lib. de
ordine c. 5. & recentiores Theologi penè omnes.
quorum sententia vt vides conuenit cum secun-
da in numero ordinum. Vtraque enim affirmat
in ecclesia non esse nisi septem ordines consti-
tuentes vnicum sacramentum, sed discrepat ab
illa, quia hæc tertia inter hos septem adscribit
etiam episcopatum licet indistinctum ab ordi-
ne Presbyteratus, illa verò episcopatum pror-
sus excludit à numero ordinum sacramenta-
lium. Item conuenit hæc tertia sententia cum
Canonistis in eo quod episcopatus sit ordo im-
primens characterem, sed discrepat ab illis in
distinctione, & numero ordinum, vt inferius
27 patebit. Sotus verò mediam quandam senten-
tiam sequutus in 4. dist. 24. q. 2. a. 2. & 3 etsi neget
cum Theologis secundæ sententiæ ordinem epi-
scopatus esse sacramentum, & in eo gratiam
conferri; tamen concedit cum authoribus ter-
tiæ sententiæ per eam imprimi characterem, non
quidem distinctum omnino à Sacerdotali, sed
veluti gradum quendam ipsius secundum ex-
tensionem. Sed eum reprobat Vasquez loco ci-
tato. Et sanè hæc non compatiuntur, vt episco-
patus imprimat characterem, & non sit sacra-
mentum. Nam character interior est essentiali-
ter, & principaliter sacramentum ordinis, vt
inquit Diuus Thomas in 4. dist. 24. quæst. 1 art. 1.
28 qu. 2. ad primum. Porrò hæc tertia opinio qua-
tenus affirmat ordinem episcopatus esse sacra-
mentum, nititur fundamentis inferius adducen-
dis pro opinione Canonistarum. & hanc in par-
te Bellarmin. loco citato illam certissimam, &
Petrus Soto lect. 4. de sacramen. Ordin. certa fide
tenendam censent. Michael Medina de sacror.
homin. continen cap. 15. dicit contrariam sen-
tentiam esse periculosam, eamque sine graui
nota teneri non posse putat Vasquez. vbi supra.
Sed quatenus eadem opinio addit hunc ordi-
nem non esse distinctum à Presbyterali proba-
tur à Theologis exemplo Sacerdotis, qui in
ordinatione accipit potestatem consecrandi Eu-
charistiam; ac deinde in impositione manuum
eius character extenditur ad potestatem ligan-
di, & soluendi, vt in specie dicit Paludan. dict.
art. 13. num 16. Sed Vasq. d. disput. 240. cap. 5.
num. 54. opinatur in ordinatione Episcopi nec
imprimi characterem nouum distinctum à præ-
cedenti, nec præcedentem extendi, sed perma-
nente eodem charactere conferri aliam potesta-
tem distinctam à præcedente. Et concludit E-
piscopatum esse sacerdotium perfectum, quo
Sacerdos alios Sacerdotes generare, & ordinare
potest. Et ita Episcopus, vt ait Vasquez, cum
Sacerdote comparatur, sicut vir adultæ ætatis,
qui alios homines potest gignere, cum iuuene
qui non potest: nam episcopus generare potest
Sacerdotes per ordinationem; Sacerdos autem
non potest.

29 Ego verò arbitror hanc ordinis indistinctio-
nē efficacius probari posse hoc fundamento: nam
si episcopatus, & Presbyteratus essent ordines
distincti, vt tenent Canonistæ, sequeretur vt ordo
episcopalis esset inferior Presbyterali. Quoniam
cum consecratio, quæ fit in ordinis Sacramento
ordinetur ad Sacramentum Eucharistiæ, ille est
principalis actus cuiusque ordinis, secundum
quem magis proximè ordinatur ad Eucharistiæ
Sacramentum, Et secundum hoc vnus ordo est
eminentior alio, secundum quod vnus actus ma-
gis de proximo ad prædictum Sacramentum
ordinatur, vt formaliter inquit S. Thom. in 4.
dist. 24. quæst. 2. art. 2. Idemque post Albertum,

Magnum, & Durandum tradit Turrecrem. in
c. Presbyter, & in c. Diaconus, num. 1. vers. In
oppositum, 23. dist. Et propterea Diaconus est
maior Subdiacono, c. A Subdiacono, 93. distin.
Quia Diaconus habet potestatem super Corpus
Christi in vase contentum, Subdiaconus verò
super vasa tantùm, c. Cleros, 21. dist. & c. Per-
lectis, 25. dist. S. Thomas, & alij apud Syluest.
in ver. Ordo, secundo, n. 4. vers. Diacono verò.
30 Principalior autem, & nobilior est actus conse-
crandi Corpus, & Sanguinem Christi, qui ad Sa-
cerdotē pertinet. DD. c. Cleros, vers. Sacerdos,
& c. Perlectis, vers. Ad Presbyterum, & c. Ecce,
95. distin. quàm actus ordinandi ministros, qui
pertinet ad Episcopum, d. c. Perlectis, vers. Ad
Episcopum, & c. Quamuis, 68. dist. Nam secun-
dus est propter primum, vt post Petr. de Pala.
tradit Turrecrem. in cap. Sollicitudo, n. 4. vers.
Probatur ista conclusio, 52. distin. Consecratio
enim ministrorum est in ordine, & ad finem cō-
secrandi Eucharistiam in quo actu perficiuntur,
31 & consummantur singulorū ordinum ministeria.
Concilium Tridentinum sess. 23. de Sacram. Ord.
c. 2. & finis est præstantior ijs, quæ sunt ad fin.
l. 2. ff. De stat. homin. Authen. Multò magis,
C. De sacros. Eccles. S. Thom. in 2. 2. quæst. 88.
art. 11. Ioan. Andr. in regula semel, num. 5. vers.
32 Finis autem, in Mercurial. Sed consequens est
falsū, quia ordo Episcopalis est maior Presbyte-
rali, vt est diffinitum à Trident. Synodo sess. 23.
de sacram. Ordin. c. 4. & can. 7. Propterea enim
Episcopi dicuntur summi Sacerdotes, vt in cap.
vnic. §. Per frontis, de sacra Vnct. & sess. 14. de
sacram. Pœnit. cap. 7. Ergo falsum est etiam or-
dinem Episcopalem esse distinctum ab ordine
Sacerdotali.

33 Quarta, & vltima opinio, cui tanquam verio-
ri adhæremus, est Canonistarum, qui vnanimi-
ter censent Episcopatum esse ordinem, secundum
quod est Sacramentum, & characterem impri-
mere distinctum ab ordine Presbyteratus. Atque
ita omnino discrepant à secunda sententia Theo-
logorum, qui absolutè negant Episcopatum
esse ordinem Sacramentalem, & conueniunt
cum Theologis tertiæ sententiæ in eo quod Epi-
scopatus sit ordo imprimens characterem. Sed
dissentiunt in numero, & distinctione ordinum:
nam illi septem tantùm ordines constituunt,
Canonistæ verò assignant nouem distinctos or-
dines imprimentes characterem, & inter hos nu-
merant primam tonsuram, seu Psalmistatum,
& Episcopatum. Ita Host. in c. Cum contingat,
num. 6. de ætat. & qualit. quem ibi sequuntur
Ioan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & cæte-
ri omnes, glos. in procem. sexti in ver. Episcopus,
glos. vnica in c. Sollicitudo, & ibi etiam Præpos.
num. 4. 52. distin. glos. in Clem. In plerisque,
in ver. Aliquod, de elect. Abb. in c. Aqua, de
consecr. Eccles. vel Altar. Butr. in c. vnic. de
Cler. per salt. prom. Præpos. in c. Cleros, n. 9.
21. dist. & tenent hic DD. communiter, prout
de communi testatur Cardin. n. 3. Et ex Theo-
logis idem sentiunt Altisiodoren. lib. 4 summæ
tract. 8. qu. 1. vbi asserit Episcopatum adiungen-
dum esse septem alijs ordinibus, & ita ordinem
esse. Dixerat autem initio quæstionis ordinem
esse Sacramentum, vnde sequitur vt ex sententia
ipsius Episcopatus sit ordinis Sacramentum. Et
apertius Maior in 4. dist. 24. qu. 1. col. 2. vbi ait
Episcopatum esse ordinem, & cum prima ton-
sura constituere numerum nouenarium. Et de-
inde asserit ordinem esse Sacramentum, & in
cuiuslibet ordinis collatione ordinato gratiam
conferri. Cum quibus videtur etiam conuenire
Petr. Soto lib. de institut. Sacerdot. lect. 4. §. Ex
his igitur, quatenus asserit indubitatum fideli-
bus esse debere Sacerdotium, & Episcopatum,
& Diaconatum esse tria Sacramenta perfecta, &
distincta, & quatenus etiam Episcopatum, &
Sacerdotium duos ordines vocat, idem de ordine
Episcopatus, licet primam Tonsuram excludat.
Pro viribus tuetur Michael Medina lib. 1. de sa-
crorum hominum continentia cap. 16. & 18. qui
propterea octo tantùm ordines videtur admit-
tere. Similiter Nauarr. in Man. c. 22. num. 18.
planè sentit Episcopatum esse distinctum ordi-
nem à Sacerdotio, & ita ingenuè fatetur esse
octo ordines, licet non admittat cum Canonistis
Tonsuram esse ordinem.

34 Et pro hac opinione videtur primò textus
clarus hic, vbi ordinati scienter ad sacros or-
dines ab Episcopo, qui renunciauit loco, & di-
gnitati, ordinem accipiunt, licet officij execu-
tionem non habeant, quod non esset, nisi Epi-
scopus indelebilem characterem haberet im-
pressum. Quod claré sensit gloss. hic in ver. exe-
cutionem, & alij plures, quos citaui supra in
secundo notab. num. 2. Vnde Angel. in Summa
in ver. Ordo, sequitur Canonistarum sententiam
dicens pro ea inconuincibiliter facere hanc De-
cretalem. Et quamuis Theologi, & in specie
Syluest. in ver. Ordo, 1. num. 1. vers. Tertio est du-
bium, dicat Episcopi potestatē esse quidem in-
delebilem, sed tamen non habere rationem
35 characteris; ego tamen, vt ingenuè fatear, non
percipio quomodo in consecratione infigatur
animæ Episcopi potestas spiritualis indelebilis,
& illa potestas non sit character. Nam potestas
omnis, quæ confertur in alijs consecrationibus
excepta potestate ordinis sacramentalis, auferri
potest ab ecclesia. Et ideo quamuis Abbas in
consecratione, seu solemni benedictione acci-
piat potestatem conferendi primam Tonsuram,
& minores ordines, vt in cap. Quoniam 69. dist.
in c. Cum contingat, supra de ætat. & qualit. ta-
men quia illa potestas non habet rationem
characteris, sed est ex constitutione, seu delega-
tione ecclesiæ; potest ab ipsa in totum illi au-
ferri; quia ecclesia potest mandatum reuocare,
36 & ita auferre quod dedit. Vnde Abbas etiam
benedictus ordinando post ecclesiæ prohibitio-
nem, seu mandati reuocationem, nihil confert,
vt determinat Innocen. in c. Quanto, n. 4. supra
37 de consuet. cum quo alij transeunt. Similiter
quamuis S. Thom. in 2. 2. quæst. 88. art. 11. deri-
dens Iuristas dixerit Papam non posse facere, vt
ille, qui est professus religionem, non sit reli-
giosus, eo quod solemnitas voti consistat in ali-
qua consecratione, & nullus Prælatus ecclesiæ
possit facere, vt homo Deo consecratus quan-
diu viuit, consecratus esse desinat, sicut etiam
patet in rebus inanimatis; tamen eius opinio in
hoc non tenetur, vt latè per Ioan. Andr. in Reg.
38 Semel Deo in Mercurialibus. Nec refragatur
quod semel Deo dicatum non sit in alios vsus
transferendum, vt in dicta regula Semel Deo.

Et ideo etiamsi ædes sacra diruatur, locus tamen remaneat sacer, vt l. In tantum, §. Sacræ, ff. de rer. diuis. & l. Ædes sacræ, ff. De contrahen. empt. Quandoquidem hoc respicit ad iuris possibilitatem, non autem ad Summi Pontificis potestatem, qui potest sacrum ad prophanum reducere, vt est textus in l. Continuus, §. Cum quis, ff. de verb. obligat. Quem ita intelligunt Dyn, & Ioan. Andr. in d. Regula Semel Deo, in princip. vbi etiam Francus, num. 1. Et ita hæc impossibilitas iuris secundum eos non obstat Papæ, qui est supra omne ius positiuum, & illud immutat, & contra illud dispensat, vt in cap. Proposuit, de concess. præb. Et ideò passim videmus per illius auctoritatem ecclesias, & loca sacra in prophanos vsus non sordidos conuerti iuxta decretum Concilij Tridentini in c. 7. in fin. sess. 21. Licet de iure communi satis sit dubium an hoc fieri possit authoritate episcopi de quo vide pro, & contra per Franc. vbi supra num. 2. Quapropter nulla est consecratio, vel potestas in consecratione collata, quæ authoritate Summi Pontificis auferri non possit præter solam sacramentalem, quæ est de iure diuino, ac proinde omnino indelebilis, vt in Concilio

39 Tridentino, sess. 7. de sacram. can. 9. Potestas autem quæ datur episcopo in consecratione est omnino indelebilis, vt hic, nec potest auferri ab ecclesia. Vnde remanet in episcopo etiam excommunicato, hæretico, deposito, & degradato, c. Ordinationes, 9. q. 1. c. Quod quidam, 1. q. 1. c. Ostenditur, & ibi Archid. de consecr. distin. 4. S. Thom. in 2. 2. quæst. 39. art. 3. Syluest. in ver. Degradatio, num 9. & dixi plenius in c. 1. n. 31. infra de schismat. Ratio est, quia in his homo non agit nisi vt Ministet Dei, vt per D. Thomam vbi supra, licet ordinis executionem non conferat propter ecclesiæ prohibitionem, vt notat glo. & DD. in d. cap. 1. de schismat. Cum igitur potestas collata in alijs consecrationibus extra sacramentum ordinis auferri possit ab ecclesia, quæ illam tribuit, potestas verò tradita in consecratione episcopi auferri non possit; hinc necessariò sequitur vt hæc potestas habeat rationem veri, & proprij characteris, qui propterea deleri non potest ab homine, quia non confertur per Ministrum, sed infigitur animæ immediatè à Deo, vt per Innoc. in cap. 1. & ibi dixi infra de Baptis. S. Thom. in 3. par. quæst. 63. art. 3. & in 4. senten. dist. 4. qu. 1. art. 4. qu. 4. Syluestr. vbi supra, Et qui negant hoc, aut assignent, si possunt, rationem diuersitatis, aut nobiscum consentiant.

40 Secundò pro hac parte adducitur textus in cap. Cleros, 29. distin. vbi Isidorus generaliter, inquit, Clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt, quorum gradus, & nomina sunt hæc Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus. Ecce igitur nouem ordines in ecclesia, & inter hos ordo episcopatus. Vnde ex hoc textu rectè infert glos. in ver. Episcopus,

41 vt episcopatus sit ordo. Neque verò ibi ordines accipiuntur pro hierarchicis, quia tales non sunt nisi Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus secundum B. Thomam ita explicantem authoritatem Dionysij in 4. sentent. dist. 24. q. 3. art. 2. q. 2. Præterquam quod Dionysius etsi tres tantùm ponat ordines hierarchicos, non tamen excludit quin omnes illi sint Sacramentũ. Nec ordines in d. c. Cleros intelliguntur, prout sunt nomina dignitatum, seu officiorum, quia sic inter hos posuisset Isidor. etiam Archidiaconos, Archipresbyteros, & Abbates. Item Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, vt alibi fecit. Sed pro gradibus intellexit ordines, prout sunt Sacramentum, tum quia sub vnica verborum structura, & determinatione ponit Psalmistatum, Episcopatum, & reliquos septem ordines, de quibus septem non ambigitur quin sint ordines Sacramentales, & consequenter omnes æqualiter determinat, l. fin. C. De senten. Dec. in cap. Nonit, nu. 56. infra de Iudic. Tum quia initio illius capituli egit de ordinatione Matthiæ Apostoli. Tum denique quia passim in sacris Canonibus appellatione graduum cõprehenduntur ordines tam minores, quàm sacri, c. 2. & c. Miramur, de seru. non ordinan. c. In singulis, & c. Quicunque, 77. dist. & alibi sæpè.

42 Tertiò ad idem adducitur textus in cap. Perlectis, 25. distin. vbi Isidor. consultus à Ludifredo quale esset officium cuiuscunque ordinis, recenset singula ordinum ministeria, incipiens ab Ostiariatu; Et posteaquam vltimo loco expressit ministerium episcopi, subdit immediatè, Hi sunt ordines, & Ministeria Clericorum. Ergo Isidorus manifestè hoc loco sensit episcopatum esse ordinem Sacramentalem.

Et confirmatur quia enumeratis ministerijs singulorum ordinum, statim meminit Archidiaconi, Archipresbyteri, Primicerij, & Thesaurarij; quos inter ordines non numerauit, cum ordines non sint, sed dixit Ministeria ordinum Pontificali authoritate diuidi in Archidiaconi cura, & Primicerij ac Thesaurarij sollicitudine. Vnde ex hac distinctione palam fit priori loco Isidorum egisse de ordinibus ecclesiasticis, non prout sunt officia, & dignitates, de quibus seorsim egit secũdo loco, sed prout sunt Sacramentũ.

43 Quartò ad idem ponderantur Canones Concilij Carthaginensis IV. qui præscribunt ritum obseruandum in singulis ordinibus conferendis, & incipiunt ab ordinatione episcopi, vt patet in cap. episcopus cum ordinatur, in cap. Presbyter cum ordinatur, in c. Diaconus cum ordinatur, & in sex cap. seqq. 23. dist. Qui Canones sicut intelliguntur de ordinatione Presbyteri, Diaconi, & aliorum, prout sunt Sacramentum, eodem modo intelligendi sunt de ordinatione episcopi, cum per eadem met verba loquantur de Presbytero cum ordinatur, ac de episcopo cum ordinatur. Et eo magis quia si egissent de ordinibus prout sunt officia, & gradus ecclesiastici, eodem modo debuissent præscribere ritum obseruandum in ordinatione Abbatis, Archiepiscopi, Primatis, & Patriarchæ.

44 Quintò adducitur textus in cap. Diaconos, 93. distin. ibi, Primis ordinibus, vbi glos. exponit, id est maioribus, episcopali, scilicet, & Presbyterali. Et ita episcopatus est ordo. Quæ expositio colligitur ex littera, quæ subsequitur ibi: Absque episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis ordinibus longius constitutis. Quo loco similiter sicut ordo Presbyteralis accipitur propriè, ita & ordo episcopalis. Cum de vtroque agatur sub vnica determinatione,

tione, arg. d. l. fin. C. De senten. l. Iam hoc iure, ff. De vulg. cap. Translato, de Constit. cum simil.

Sextò adducitur Canon Concilij Carthaginen. I I. cap. 2. relatus in cap. Cum in præterito, 83. distin. vbi habetur: Gradus isti tres Castitati per consecrationes annexi sunt, episcopi inquam, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramentis diuinis inseruiunt, idest Subdiaconi, vt explicat glos. in ver. Qui Sacramentis. Quem textum ad probandũ episcopatum esse ordinem, sicut sunt alij tres ibi enumerati inducit glos. in d. cap. Diaconos, in ver. Primis, 93. distin.

45 Septimò ad idem est textus satis clarus in c. 1. 32. dist. vbi Leo Papa [Cum, inquit, extra Clericorum ordinem constitutis, idest sacrorum, vt ibi exponit glossa, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentię puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur. Quod si in hoc ordine qui quartus est; à Capite dignum est custodiri, quanto magis in primo, vel in secundo, tertioue seruandum est, ne aut Leuitico Ministerio, aut Presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur, qui se à voluptate vxoria nec dum frænasse deregitur. Qui textus efficaciter probat episcopatum non solum esse ordinem sacrum, sicut sunt alij tres ibi enumerati, vt notat glossa in ver. Clericorum, & in ver. A capite. Sed etiam esse ordinem distinctum à Presbyteratu, alioquin Subdiaconatus non esset quartus ordo, vt ibi dicitur à Capite, idest Episcopatu secundum glos. & Archid. sed esset tertius, prout etiam obseruat ibi Præpos. in princ. dicens de hoc esse ibi optimum textum.

Octauò ad idem est similis textus in cap. Quia Sanctitas, 50. dist. ibi, à Capite itaque incipientes (idest ab episcopatu secundum expositionem glossæ, & Doctorum) vsque ad quartum Altaris ministrum, idest Subdiaconatum, vt ibi per gloss. Archid. & omnes; si Subdiaconus est quartus: ergo episcopus est primus Altaris Minister, & consequenter sacrum ordinem habet, alioquin non esset Minister Altaris.

46 Nonò adducitur textus in c. Veritatis, prope fin. ibi & eum tam à pontificali, quàm ab omni officio Sacerdotali priuantes, infr. de dolo, & contum. vbi Host. in ver. Officio Sacerdotali, num. 7. Hic inquit est expressum quod sicut Sacerdotalis est certus ordo in ecclesia Dei, sic & Pontificalis, & quilibet habet suum officium, licet non debeat esse Pontificalis sine Sacerdotali, vt patet in cap. Ex litteris, §. fin. infr. de exceff. Prælat. Sacerdotalis tamen bene potest esse sine Pontificali, vt hic innuitur. Et sequitur ibi totidem verbis Bellam. num. 7. in 2. notab.

Decimò adducitur textus in cap. Quod die, 75. dist. vbi Leo Papa agens de ordinatione episcoporum sub nomine Sacerdotum illam appellat tantæ benedictionis Sacramentum.

Vndecimò allegatur Hieronymus, hoc est author epistolæ ad Rusticum Narbonensem apud Hieronymum in 9. tom. relatus à Michaele Medina lib. 1. de sacrorum Hominum continentia cap. 16. & 18. qui septem tantum enumerat ordines, licet longe diuersa ratione eos recenseat, videlicet Fossarios, Ostiarios, Lectores, Subdiaconos, Diaconos Sacerdotes, & episcopos. & sic episcopos à Sacerdotibus planè distinguit.

47 Duodecimò valdè suffragatur eidem sententiæ Concilium Tridentinum sess. 23. de sacram. Ordin. c. 4. ibi: In ordinatione Episcoporum, Sacerdotum, & cæterorum ordinum. Quæ verba

48 satis clarè innuunt ordinem Episcopalem non tantùm esse distinctum ab ordine Sacerdotali, sed etiam esse Sacramentum, sicut est Presbyteratus, & cæteri ordines, ponderando dictionem, *cæterorum*, quæ ex propria significatione est implicatiua similium, glossa in cap. Deinde, & ibi etiam Gemin. & Præpos. 26. dist. glos. in c. si illa, in ver. Scienda sunt, 1. q. 7. Præsertim verò, quia in can. 6. eiusdem sessionis S. Synodus diffinit sacram Ordinationem verè, & propriè esse Sacramentum à Christo Domino institutum. Et pro sacra Ordinatione intelligenda est ordinatio illa, de qua prius mentionem fecerat in d. cap. 4. videlicet episcoporum, Sacerdotum, ac cæterorum ordinum, vt latius dicam infra, n. 71.

49 Decimotertiò pro hac parte adducuntur generaliter iura, quę sępissimè faciunt mentionem ordinis, seu ordinationis episcopalis, cap. Si seruus, ibi: Episcopalis enim ordo librat à fortuna seruili, 54. dist. cap. 1. ibi: episcopatus ordine de testamen. c. Aqua, ibi: Quæ ordinis episcopalis existunt, de consecr. eccles. c. Episcopus cura ordinatur, 23. distin. cap. Illud ibi: episcopus ordinetur, 77. distinct. c. Si Archiepiscopus, ibi. Ab omnibus ordinetur, & c. seq. ibi: Episcopum ordinare, supra de tempor. ordinat. cum simil. Cum enim tam erebrò sacri Canones loquantur de ordine & ordinatione Episcoporum, non videtur conueniens vt semper acceperint nomen ordinis largè, & impropriè. Et hoc modo cauillari possent omnia iura, quæ inter ordines recensent Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, afferendo illa impropriè loqui. A significatione igitur & proprietate vocis non recedamus, vt in iuribus vulgatis, cum præsertim Canones multoties non simpliciter mentionem faciant ordinis Episcopalis, sed ex professo doceant ritum ipsum ordinationis episcopi, vt in d. cap. Episcopus cum ordinatur, 23. dist. in c. Porrò, 66. distin. & in d. c. Si Archiepiscopus, & in cap. seq. de temp. ordin.

50 Decimoquartò principaliter validis etiam rationibus innititur Canonistarum sententia: nam gratia in Sacramentis confertur, non autem in sacris, & ceremonijs non essentialibus, vt docet S. Thom. in 1. 2. q. 108. art. 2. ad 2. Proprium enim est Sacramentorum conferre gratiam gratum facientem, vt inquit Richar. in 4. distin. 24. art. 4. qu. 1. & patet ex diffinitionibus Concilij

51 Tridentini sess. 7. de sacram. can. 6. 7. & 8. Sed in ordinatione Episcopi confertur gratia, ait enim Apostolus 1. ad Timoth. 4. [Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuũ Presbyterij.] Quæ authoritas communiter à Patribus intelligitur de ordinatione Timothei in Episcopum, vt patet ex relatis à Vasq. in 3. par. D. Thom. to. 3. disp. 235. c. 2. Vnde forma ordinationis episcopi exprimitur per illa verba, Accipe Spiritum sanctum, vt patebit in sequenti fundamento. Ergo ordinatio episcopi est verè, & propriè Sacramentum.

52 Decimoquintò Ordo à Magistro sententiarum in 4. dist. 24. in c. Si autem quæritur, & communi-

muniter à Theologis diffinitur esse signaculum quoddam, quo spiritualis potestas traditur ordinato, & dicitur signaculum, idest cum exteriori signo traditum, S.Thom.d.dist.24.q.1.art.1. q.2. & Petr. de Palud. apud Sylvest.in ver.Ordo, primo in princ. In actu enim traditionis instrumenti character imprimitur, vt in Pontificali Romano in tit.de episcopo consecrante ibi: moneat ordinandos, vt instrumenta, in quibus character imprimitur, tangant. Vnde hæc diffinitio conuenit ordini secundum quod est ecclesiæ sacramentum, imprimens characterem, vt docet S.Thom.d.q.2. Sacramentum autem à Con-
53 cilio Tridentino sess.13. de sacram. euchar.c.3. Diffinitur esse symbolum rei sacræ, & inuisibilis gratiæ forma visibilis. et dicitur symbolum, seu forma visibilis rei sacræ, idest gratiæ inuisibilis secundum Magistrum sententiarum loco citato. et in hoc conuenit cum illis verbis diffinitionis ordinis signaculum quoddam, idest sacramentum, seu sacræ rei signum, vt exponit
54 Magister, vbi supra. Vtraque autem diffinitio conuenit per omnia ordini Episcopatus.
55 Nam quod pertinet ad signaculum, & symbolum, seu formam visibilem Episcopatus traditur per instrumentum, videlicet per impositionem libri Euangeliorum super ceruice ordinandi, quemadmodum præscribitur à Concilio Carthaginensi 4. c.2. Relato in c.Episcopus cum ordinatur, 23. dist. Eamque impositionem esse essentialem, pluribus probat ibi Card. Turrecr. S.Antonin. in 3.par. tit.14.c.16. §.4.Carol. Bouin scholio cap.3.lib.8. Constit.Clemen. in primo tomo Conciliorum, & Francisc.Turrian lib.2.pro Epist.Pontif.cap.21.& censent Hostien. & vnanimiter Canonistæ nostri in c.Vnico, infra de sacra
56 Vnct. Certum est enim vnctiones in consecratione Episcopi non esse de substantia, vt clarè probatur in d. cap. vnic. & ibi dixi num. 72. post Hostien. Io.Andr. & omnes, & apertius constat ex Constitutione Innocentij IV. Sub Catholicæ, in Bullar.tom.1.pag.76.& Clementis VIII.
57 Sanctissimus, tom.3.pag.47. Nec admittendum est quod dicunt Maior in 4. dist.24. qu.1. in vltimis verbis ante §.His paucis, Armilla in ver.Ordo, num.10.& Vasq. in 3.par. D.Thomæ tom.3. disp.240. cap. 5. nu.58. Videlicet materiam proximam ordinationis Episcopalis esse manuum impositionem, non autem impositionem libri Euangeliorum, eo quod materia ab eodem adhiberi debeat, à quo proferri potest forma, vt legitimo Ministro, liber autem Euangeliorum, vt ait Vasq. num. 62. imponitur scapulis consecrandi non ab Episcopis consecratoribus, sed ab vno ex Capellanis, vt in rubrica Pontificalis. Et antiquitus fiebat à Diaconis, vt tradit Clemens Romanus lib.8.constit.c.2. aut 3. Qui non sunt ministri, neque formam proferre possunt. Et quamuis in d.cap. episcopus cum ordinatur, 23.distinct. præcipiatur vt duo episcopi teneant librum euangeliorum, & reliqui manus imponant, tamen, vt Vasq. subijcit, cum oppositum sit in vsu in ecclesia Romana, & Clemens tradiderit, non pertinet ad essentiam ordinationis, vt liber ab Episcopo teneatur.

Hoc inquam non est admittendum, quia repugnant verba clara Pontificalis Romani, ad quæ Vasquez non bene aduertit. Nam in tit. de consecr.electi in episcopum ponitur materia, & forma ordinis episcopatus his verbis: [Tum consecrator accepto libro euangeliorum illum apertum adiuuantibus Episcopis assistentibus nihil dicens imponit super ceruicem, & spatulas electi, ita quod inferior pars libri ceruicem capitis electi tangat, littera ex parte inferiori manente, quem vnus ex Capellanis electi retro ipsum genuflexus quousque liber ipse eidem electo in manus tradendus sit, continuè sustinet. Deinde consecrator, & assistentes episcopi ambabus manibus caput consecrandi tangunt dicentes: Accipe Spiritum sanctum.] Hæc ibi.

Ex quibus planè constat librum euangeliorum ab episcopo consecratore adiuuantibus Episcopis assistentibus imponi super ceruice consecrandi. Et eodem libro ita manente super ceruice, à consecrante, & Episcopis assistentibus formam proferri. Capellanus autem librum non imponit, neque tradit, sed genuflexus sustinet quousque ordinatio perficiatur. Quod ministerium à Diacono translatum est in Capellanum, fortè quia indecens visum est, vt Diaconus qui dispensat corpus, & sanguinem Christi tandiu genuflexus à tergo ordinandi librum euangeliorum sustineret. Vnde liquidò apparet decretum Concilij Carthaginensis prorsus conuenire cum Pontificali, & vsu Ecclesiæ Romanæ, quidquid contra incautè scripserit Vasquez. Generaliter autem manuum impositionem in sacra ordinatione non esse materiam essentialem, sed traditionem Instrumenti videtur non obscurè diffinitum à Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. in §. Sextum sacramentum, vt dixi latissimè in c. fin. de sacramen. non iteran.

58 Et confirmatur ex vsu ecclesiæ Græcæ, quæ in consecratione Episcopi vtitur eadem materia, qua vtitur ecclesia Latina, & Africana, vt patet in Euchologio, seu Rituali, quo Græci vtuntur è Græco idiomate in Latinum translato à Petro Arcudio Corcyreo in tract. de concordia eccles. Orient. & Occident. in septem sacram. administrat. lib.6. de sacramen. Ordin. in tit. Ordo, qui obseruari solet in ordinatione Episcopi, vbi sic legitur: [Pontifex imposita manu recitat quæ sunt scripta in charta, videlicet. Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & imperfecta perficit promouet N.amabilissimum Presbyterum in Episcopum à Deo custoditæ ciuitatis N.Cunctis respondentibus, &c. aperit librum euangeliorum, & imponit capiti illius qui ordinatur simul vna tangentibus alijs quoque Pontificibus. Deinde facta trina Cruce in capite illius, impositaque manu sic precatur, &c. & recitat quadã orationes, quibus ostendit eum iam esse ordinatum episcopum.] Ex his apparet impositionem libri euangeliorum vbique in ecclesia haberi pro materia essentiali in ordinatione episcopi: materia enim in sacramento ordinis est illud, per cuius traditionem confertur ordo, vt diffinitum est in Concilio Florentino loco citato. Hæc de signaculo, & symbolo, seu forma visibili. Quo verò ad spiritualem potestatem, & rem sacram, seu inuisibilem gratiam quæ est altera pars diffinitionum ordinis, & sacramenti, similiter patet hæc tradi

Episcopo ordinato, manente adhuc libro euangeliorum super illius ceruice dum consecratur, & assistentes episcopi proferunt verba formæ videlicet, Accipe Spiritum sanctum, &c. Quæ denotant abundantiam gratiæ Spiritus sancti, quæ Episcopo in ordinatione confertur ad consecrandos Sacerdotes Ministros Dei, & eos cum ecclesia gubernandos. Nec refragatur quod eadem verba proferantur etiam in ordinatione Diaconi; nam huic motiuo bene respondet Vasq. d. cap. num. 60. Adde quod in ordinatione Diaconi ea verba non proferuntur in actu traditionis instrumenti, id est libri euangeliorum, vt in ordinatione episcopi. Quamobrem cum ordini episcopatus per omnia conueniant verba diffinitionum ordinis, & sacramenti, necessariò sequitur vt episcopatus sit ordo, & sacramentum: oportet enim naturaliter esse tale, cui competit diffinitio talis, vt docet Aristot. 6. Topic. cap. 1. & sæpè alibi, & probatur in l. 1. §. 1. ff. De dolo, & in l. Quintus Mutius, §. Cui aurum, ff. De auro, & argen. leg. glo. & DD. in rubr. supra de Summa Trin. & fide Catholica adeont propterea mirum non sit si Hugo relatus ab Archid. in c. Diaconos, nu. 2. 93. dist. formaliter dixerit de hoc nullum dubitare nisi cæcum, & inordinatum, eum specialis ordinatio
60 in episcopum habeatur post Sacerdotium. Hoc autem fundamentum non tantum probat episcopatum esse verè, & propriè ordinem secundum quod est sacramentum imprimens characterem contra secundam opinionem Theologorum, sed etiam probat esse distinctum ab ordine Presbyterali contra tertiam eorundem opinionem triplici ratione. Prima ratio est quia habet specialem materiam, & formam ab alijs ordinibus distinctam vt prædiximus, ergo est ordo ab alijs distinctus, vt probatur in decreto Concilij Trident. sess. 14. de sacram. Pœnit. & extremæ Vnct. cap. 2. vbi S. Synodus elicit dictorum sacramentorum diuersitatem ex diuersitate materiæ, & formæ, ibi: [Præterquam quod materia, & forma, quibus sacramenti essentia
61 perficitur longissimè dissidet.] Secunda ratio est quia ex diuersitate ministeriorum, & potestatis oritur distinctio ordinum, vt patet in cap. Perlectis, 25. dist. & docet S. Tho. in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. & 2. Et ex Epiphanio, & Patribus probat Vasq. in 3. par. D. Thomæ tom. 3. disput. 240. c. 3. num. 30. & seqq. Episcopi autem potestatem à
62 potestate Sacerdotali distinctam esse liquidò constat ex cap. Quamuis Chorepiscopi, 68. dist. c. Quanto, de consuet. & cap. vn. §. Per frontis, de sacra Vnct. cap. Aqua, de consec. eccles. cum concordan. & est diffinitum à Concilio Triden. sess. 23. de sacram. Ordin. c. 4. & can. 7. [Si quis dixerit Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam quam habent illis esse cum Presbyteris communè, &c. anathema sit.] Tertia
63 ratio est quia Ecclesia Græca in ordinatione Diaconi vtitur hac forma: Diuina gratia, quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit promouet N. reuerendum Subdiaconū in Diaconum, vt in euchologio in rit. Ordo qui obseruari solet in ordinatione Diaconi. Similiter in ordinatione Presbyteri vt patet in seq. tit. dicit: Diuina gratia quæ semper infirma curat, & quæ desunt supplet, promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterū. et codē modo in ordinatione episcopi dicit: Diuina gratia, quæ sēper infirma sanat, & imperfecta perficit promouet N. amabilissimū Presbyterum in Episcopum à Deo custoditæ ciuitatis N, vt in rit. Ordo qui obseruari solet in ordinatione Episcopi: & omnes huiusmodi ordinationes includuntur sub generali titulo de Sacramento ordinis. Ergo euidenter apparet episcopatum in Ecclesia Græca haberi pro ordine sacramentali, & distincto à Presbyterali. Constat autem in essentialibus Sacramentorum non posse esse differentiam inter ecclesiam Orientalem, & Occidentalem, c. Licet Græcos, de Baptis. & dixi in c. vnico n. 25. de sacra Vnct.
64 Decimosextò duplex est potestas spiritualis, videlicet ordinis, & iurisdictionis c. Aqua, & ibi glos. in ver. Iurisdictionis, & DD. notant infra de consecr. eccles. In consecratione autem non confertur episcopo potestas iurisdictionis, quia illam accipit episcopus electus, & confirmatus etiam ante consecrationem, c. Transmissam, supra de elect. Ergo in consecratione confertur episcopo potestas Ordinis, pront est casus in d. c. Transmissam, & consequenter episcopatus Ordo est.
65 Et confirmatur quia in quæstione illa An Cardinalis sit maior episcopo, vel è conuerso, communiter sic consueuit distingui Aut Cardinalis sit maior dignitate, & officio c. Constantinus, 96. dictin. Io. Mon. Io. Andr. Gemin. & alij in c. primo, de schismat. lib. 6. episcopus verò sit maior ordine, c. Ante omnia, 40. distinct. c. De his, de consecr. dist. 5. Clem. Si quis suadente, §. Nec super hæc, de pœnit. & remiss. glos. fin. in c. Quanquam, 2. q. 7. Hostien. Abb. & alij in c. Ecclesia, il secondo, de elect. latissimè Andreas Barbatia in tract. de præstan. Cardin. à n. 42. vsque ad n. 51. Gomes. in regul. de va-
66 lore q. 1. n. 6. In potestate enim ordinis, Papa, & episcopi sunt æquales, c. In nouo, 21. distinct. vbi glo. in ver. Pari dicit episcopos esse æquales Apostolico quantum ad ordinem, & rationem consecrationis, & docet S. Thom. in 4. dist. 24. q. 3. art. 2. q. 3. ad 3. licet sint inferiores iurisdictione, quia episcopi vocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, cap. Qui se scit, & c. Decreto, 2. q. 6. & c. Multum, 3 q. 6. Ergo episcopi ordinem habent non prout est gradus, dignitas, vel officium, quia hoc respectu sunt inferiores Cardinalibus, & longè magis Summo Pontifice, sed pront est Sacramen-
67 tum imprimens characterem. Vnde Bald. in cap. Bonæ memoriæ, il primo, n. 2. supra de postul. Prælat. ex eo textu arguit episcopum esse maiorem Presbytero Cardinali; quia, inquit, [Presbyter Cardinalis non potest episcopos consecrare, sed episcopus sic. Cardinalatus est officium, non ordo episcopalis. Ordo non, quia nil addit ad consecrationem Missæ: non est supra ordinem Presbyteri, ita quod sit noua species, sed est quædam adictio.] Hæc ille.
68 Decimoseptimò secundum Catholicam veritatem Ordines à Christo instituti verè, & propriè sunt Sacramentum, vt diffinitum est à Tridentina Synodo sess. 23. de Sacrament. ordin.
69 can. 3. ordinem verò episcopalem fuisse à Christo Domino institutum, vt docent Duran. in 4. dist.

dist.24.quæst.5. num.9. Palud. ead. dist. quæst.6.
art.3. nu.12. Supplem. Gabriel. dist.24. qu. vnic.
art.3. dub.6. Maior in 4. dist.24. quæst.1. col.2.
& §. seq. Almain, ead. distin. quæst. vnica, art.2.
in fine, & ex recentioribus Nauarr. in Mannali
cap.22. num.18. Petr. Soto lib. de instit. Sacerd.
lect.4. de Sacram. Ordin. §. Ex his igitur, Michael
Medina lib.1. de Sacror. homin. continen. cap.3.
& 4. & Vasq. in 3. par D. Thomæ tom.3. disp.240.
cap.3. & sequuntur Canonistæ in cap. Quanto,
& ibi dixi supra de consuet. Et probatur apertè
70 autboritate Anacleti ep.3. c.1. vbi ait: [Sacerdotũ
ordo bipartitus est, & sicut Dñs illum instituit à
nullo debet perturbari.] Deinde explicãs de quo
ordine loquutus fuerit, dicit ordinẽ episcoporũ
sub Apostolis traditum fuisse, & institutum; Sa-
cerdotũ autem sub septuaginta duobus discipu-
lis, & in fine. [Amplius, inquit, quàm isti duo
ordines Sacerdotum, nec nobis à Deo collati
sunt, neque Apostoli docuerunt.] Perturbantur
ergo, vt inquit Vasq. dict. cap.3. num.29. hi duo
ordines non tantùm ab hæreticis, sed etiam à
Catholicis, qui putant iure diuino inter se non
differre, cum Anacletus dicat bipartitum esse
ordinem Sacerdotum sicut Dominus constituit,
& sicut Apostoli à Domino edocti nobis tradi-
derunt. Neque obstat quod cap.3. diuidat or-
dinem episcoporum in Primates, & Patriarchas.
Siquidem ait, episcoporum ordo vnus est, licet
sint Primates illi, &c. quasi dicat iure diuino
vnus est ordo episcoporum, sed iure ecclesiasti-
71 co in plures diuisus. Quæ sententia, vt ait Vasq.
non solùm verissima est, sed etiam secundum
fidem Catholicam hoc tempore amplectenda,
ita vt sine nota hæresis negari non possit. Ita
enim expressè definiuit Tridentina Synodus
sess.23. de Sacram. Ordin. cap.3. iuncto cap.4.
& can.6. & 7. Nam postquam in d. cap.3. Patres
in vniuersum diffinierunt ordinem esse verè, &
propriè Sacramentum vnum ex septem, deinde
in d. cap.4. docent eos qui dicunt omnes Chri-
stianos promiscuè esse Sacerdotes, aut omnes
pari potestate spirituali præditos esse nihil aliud
facere, quàm hierarchiam ecclesiasticam con-
fundere, ad quam episcopos præcipuè pertine-
re definiunt, & Presbyteris superiores esse. Hanc
autem hierarchiam iure diuino constare can.6.
definiunt his verbis: [Si quis dixerit in eccle-
sia Catholica non esse hierarchiam diuina ordi-
natione institutam, quæ constat ex Episcopis
Presbyteris, & Ministris, anathema sit. Demum
can.7. damnant eos, qui asserunt episcopos non
esse Presbyteris superiores. Quam quidem diffi-
nitionem sacrarum litterarum testimonijs, &
Patrum traditionibus consentaneam esse fusè
ostendit idem Vasquez. d. disp.240. cap.2. nu.27.
circa finem. Quæ tamen referre non est opus
cum res diffinita sit. Constat igitur his aucto-
ritatibus ordinem episcopalem non solùm esse
Sacramentum contra primam, & secundam opi-
nionem, sed etiam contra tertiam ex diuina
institutione esse prorsus distinctum ab ordine
Presbyterali. Cum enim iure diuino constet de
distinctione; in superioribus autem probatum
sit habere diuersam materiam, & formam inte-
gram, & completam; diuersum insuper Mini-
sterium, & potestatem: vtique hinc necessariò
fit, vt non tantùm partialiter, sed etiam inte-
grè distinguantur tanquam duo integri ordines
sacramentales.
72 Neque obstat quod in primitiua Ecclesia
idem esset Presbyter, & Episcopus, vt habetur
in cap. Olim, 95. distin. Siquidem hoc fuit quan-
tum ad nomen, non quantum ad officium se-
cundum Hugonem, & declarat D. Thom. in
2.2. quæst.184. art.6. ad primum, & scripsi ple-
nius in c. Quanto, supra de consuet. in 3. notab.
à num.6. vbi confutaui errorem Antonij de Bu-
trio, & Abbatis existimantiũ in primitiua eccle-
sia in collatione Sacramentorum nullam fuisse
differentiam inter episcopos, & simplices Sacer-
dotes. Et ita summam potestatem ordinis esse
potestatem Sacerdotalem.
73 Decimooctauò episcopus in casibus in iure
expressis solemniter, & actualiter degradatur
ab ordine. Et quidem duodecim episcopis adhi-
bitis, cap. Felix, 15. quæst.7. Abb. in cap. Non
potest, de re iudic. Syluest. in ver. Degradatio,
num.1. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæst.71.
vers. Sed quæro quot episcopi, cum tamen in
degradatione Presbyteri sex episcopi sufficiant,
& tres in degradatione Diaconi, vel Subdiaconi,
d. cap. Felix, & cap. seq. & cap. Degradatio, cum
glos. in ver. Canonibus, de pœn. lib.6. Dixi in
cap. Aqua, infr. de consecr. eccles. vel alt. Ergo
Episcopus ordinem habet; alioquin non esset
possibile vt actualiter degradaretur ab ordine,
quem non haberet, cum priuatio præsupponat
habitum, cap. Ad dissoluendum, de desponf. im-
puber. c. Ex parte, de restit. spoliator. l. Decem,
ff. De verb. obligat. cum concord.
74 Neque verò in degradatione actuali conside-
rari potest ordo Episcopalis prout est dignitas,
vel officium, quia ab officijs, vel dignitatibus
non fit solemnis, & actualis degradatio, sed ver-
balis tantùm depositio, seu priuatio per senten-
tiam, vt disertis verbis declarat Pontificale Ro-
manum in tit. de degradationis forma, ibi:
[Propriè loquendo quis à dignitatibus, & ho-
noribus deponitur, sed ab ordinibus degrada-
75 tur.] Ratio diuersitatis est, quia officia, & di-
gnitates sicut nuda voluntate, & verbo conferri
possunt, ita & auferri, glos. in d. cap. Aqua, in
ver. Iurisdictionis, S. Thom. in 2. 2. quæst.184.
art.6. ad secundum. At verò in collatione sa-
cramenti Ordinis sola voluntas, aut verbum non
sufficit, sed opus est facto, quia sacra ordinatio
verbis, & signis exterioribus perficitur, vt in
decreto Cõcilij Tridentini sess.23. de sacramen-
to Ordinis c.3. & consequenter etiam in exter-
na ordinis ablatione non sufficit verbalis depo-
sitio, sed exigitur factum actualis degradatio-
nis, qua miles cælestis Militiæ susceptis ordini-
bus, & insignibus Clericalibus spoliatur, vt ha-
betur in d. cap. Degradatio, in §. Actualis, quia
omnis res per quascunque causas nascitur, per
easdem dissoluitur, dicit tex. in cap.1. infra de
regulis iur. Bald. cons.28. Super eo, nu.1. lib.3.
76 Vnde, vt idem Bald. dicebat in cap. Bonæ memo-
riæ, il primo, num.3. supra, de postul. Prælat.
Si Cardinalis deponitur non retinet dignitatem
tamen retinet ordinem sacrum, qui erat impres-
sus, quia mortificari quidem potest, sed non
funditus mori, nisi cum anima, de quo latius
per Abb. post D. Thomam, quem citat in cap. Si
quis Presbyter, n.6. infr. de Cler. excom. ministr.

77 Decimononò, & vltimò, nostra Hierarchia à Deo traditis ordinibus sanctè disposita, Sanctis, & cælestibus hierarchijs conformis est, vt inquit. Dionys. de Eccles. Hierarch. cap. 6. nam Ecclesia militans exemplata est à triumphanti, c. Ad hoc, 89. distin. glos. in Clem. fin. in ver. Ecclesia, de hæret. Sed in cælesti Hierarchia, & Ecclesia triumphanti nouem sunt ordines Angelorum, c. Principium, §. Omnis lapis, de pœnit. dist. 12. Ergo totidem ordines esse debent in Ecclesia militanti. Atque ita si septem ordinibus adiunxeris primam Tonsuram, & Episcopatum, nouem ordines in Ecclesia Dei sine errore calculi computabis, vt sic superiori hierarchiæ hæc inferior conformetur, vt inquit formaliter Host. in cap. Cum contingat, num. 6. supra de ætat. & qualit. quem totidem verbis referunt, & sequuntur ibi Ioan. Andr. Butr. Card. & alij communiter. Præpos. in cap. Cleros, num. 4. 21. dist. Eodem argumento ex Theologis vtitur Altisiodorensis lib. 4. Summæ tract. 8. q. 1. dicens nouem esse ordines in Ecclesia militante, sicut etiā sunt in triumphante nouem ordines Angelorum; & alijs septem adiungit duos alios, videlicet Episcopatum, & Archiepiscopatum. Primatum enim, & Patriarchatum censet ordines non esse, quia, inquit, non differunt nisi penes maiorem, & minorem potestatem. Et eodem modo arguit Maior in 4. distin. 24. quæst. 1. col. 2. existimans nouem esse ordines ecclesiasticos in Ecclesia militante instar triumphantis, & alijs septem addit, & bene, primam Tonsuram, & Episcopatum, non autem Archiepiscopatum. Itaque rationibus, & authoritatibus firmatum est episcopatum non solùm esse ordinem propriè, prouè est Sacramentum, sed etiam esse distinctum ab ordine Presbyteratus.

Non obstant argumenta pro secunda sententia Theologorum.

78 Ad primum enim respondetur intentum Concilij Florentini ibi esse tantummodo docere Armenos materiam, & formam Sacramenti ordinis in genere, non autem diffiuire quot sint ordines. Et propterea per modū exépli exprimit materiā Presbyteratus dicés sicut Presbyterat' traditur, &c. ponderando dictionē illā, *sicut*, quæ est exemplificatiua, vt l. 1. ff. De rer. diuis. Et idē facit de ordine Diaconatus, & Subdiaconatus. Vnde hinc non licet inferre vt in Ecclesia nō sint alij ordines, quàm ibi expressi. Quia exempla regulam non restringunt, l. Damni infecti, la secunda, ff. De damno infec. cum simil. non sumpsit autem exemplum ab ordine Episcopatus, non quia non esset ordo, sed fortè quia noluit diffinire veterem hanc controuersiam inter Doctores Catholicos, Theologos scilicet, & Canonistas. Præterquamquod subsequentia verba. [Et similiter de alijs per rerū administeria sua pertinentium assignationem.] Nec non illa: [Et sic de aliorum ordinum formis,] prout in Pontificali Romano latè continetur in sui latitudine apta sunt comprehendere etiam ordinem episcopatus, qui traditur per impositionem libri Euangeliorum, & habet specialem formam in Pontificali exaratam, vt dictum est in decimoquinto fundamento pro sententia Canonistarū.

Ad secundum respondetur Concilium Tridentinum licet in d. c. non meminerit ordinis Episcopalis; tamen alibi apertè declarauit Episcopatum esse ordinem, secundum quod est Sacramentum, videlicet in c. 3. iuncto c. 4. & can. 6. & 7. eiusdem sessionis, vt abundè ostensum est supr. n. 47. & 71.

79 Ad tertium respondetur primò, negando minorem. Imò enim tenet collatio ordinis Episcopalis, licet ordinatus non sit Sacerdos. Et ita communiter teneri testatur Abb. in cap. vnico num. 5. vers. Quoad secundum, infra de Cler. per salt. prom. Vnde laicus si ordinetur Episcopus, bene recipit characterem vt tenet glo. in c. Sollicitudo, in ver. Subdiaconatus, 52. dist. Nam præposteratio in collatione ordinum non vitiat,

80 licet impedit executionem. Neque obstat c. Ex litteris, de excess. Prælat. quia illud cap. loquitur de executione ordinis, non autem de impressione characteris, quia scilicet non Sacerdos exequi non potest Episcopalem ordinem, sed character benè imprimitur ex collatione ordinis Episcopalis sine Sacerdotio secundum Abb.

81 vbi supr. Sed quia opinio glossæ in d. c. Sollicitudo non tenetur saltem à Theologis, vt patet ex dictis in argumento contrario n. 15. & scripsi pleniùs in d. c. vnico, num. 6. de Cler. per salt. prom. Ideò respondetur secundò, negando maiorem; illa enim propositio vniuersalis negatiua, (Nullus ordo, ex necessitate Sacramenti prærequirit characterem alterius ordinis) absolutè non est vera, quia Episcopatus est ordo; & tamen prærequirit ordinem Sacerdotalem. Prædicta igitur propositio procedit tantummodo in alijs ordinibus, quorum nullus ex necessitate prærequirit characterem alterius ordinis. Ratio differentię est, quia in collatione aliorum ordinū accipit ordinatus potestatē exercendi principalē actum ordini collato annexum, sicut Presbyter cum ordinatur accipit eo ipso potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi, qui est principalis actus Sacerdotis. Ad hoc autem non prærequiritur character Diaconatus, vel alterius ordinis, quia potestates sunt distinctæ secundum D. Thom. in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. q. 5. Abb. in d. c. vn. n. 9. de Cler. per salt. prom. & Turrecr. in d. c. Sollicitudo, num. 3. vers. Ad secundum,

82 52. dist. At verò quia actus principalis Episcopi est ordinare Sacerdotes, c. Cleros, §. Pontifex, 21. dist. c. Quamuis, 68. dist. & potestatem exercendi huiusmodi actum non potest Episcopus in

83 sua consecratione accipere, nisi etiam sit Sacerdos, cum non sit possibile vt conferat alteri ordinem Sacerdotalem, quem non habet secundum Innoc. in c. Quanto, de consuet. Syluest. in ver. Ordo 1. num. 1. vers. Sed si sit Sacerdos, consequens est vt character Episcopalis ex necessitate prærequirat characterem Sacerdotalem tanquam fundamentum suæ potestatis, quia nimirum principalis actus ordinandi Sacerdotes esset inanis, si Episcopus ordinem Sacerdotalem non

84 haberet, sed hinc non rectè infertur, vt Episcopatus non sit ordo, quin potiùs infertur vt sit summus ordo, prout illum appellat Hostien. in c. Cum contingat, num. 6. de ætat. & qualit. quia scilicet necessariò supponit ordinem Sacerdotalem, cum tamen reliqui ordines non requirant ad sui essentiam ordines præcedentes. Potest etiam tertio loco responderi ex Præpos. in cap. Subdiaconus. nu. 4. 77. dist. vbi ait. [Ista argu-

menta

menta Theologorum procedunt retento quod episcopatus non sit ordo per se separatus à Sacerdotali, sed quædam vberior facultas. Sed retenta opinione Canonistarum, quam tenui in c. 1. 21. dist. scilicet quod episcopatus sit ordo separatus, & imprimat suum characterem; ista opinio non procederet, quia imò imprimeretur character; & est eadem ratio, quæ in ordine Sacerdotali.] Hæc Præpositus. Magis tamen placet præcedens responsio; quia etiam tenendo opinionem Canonistarum, verius videtur characterē Sacerdotalē esse de substantia consecrationis episcopalis per rationem superiùs ponderatā.

Ad quartum respondetur ratiocinationem Soti esse valde friuolam; non enim sequitur: Episcopatus confertur in die Dominico, reliqui ordines in Sabbatho. ergo episcopatus non est ordo. Quin potius hinc licet inferre vt sit præstantior ordo, cum confertur in solemnioribus diebus; idque satis insinuant verba c. Quod die, 75. dist. ibi: Ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum.

Ad quintum patet responsio ex dictis in 15. fundamento num. 55. vbi ostensum est ordinationem Episcopi habere specialem materiam, & specialem formam ab alijs ordinibus distinctam. Et mirum est Sotum meminisse tantummodo Mitræ, & Baculi, & aliorum instrumentorum, quæ ad rem non pertinent, & misisse impositionem libri Euangeliorum, quæ est materia essentialis in ordinatione episcopi.

85 Ad sextum similiter patet responsio ex dictis supra in decimoseptimo fundamento, num. 68. vbi probatum est ordinem episcopatus fuisse à Christo institutum. Nec obstat tex. in d. cap. In nouo, 21. dist. quin potius facit pro hac parte, quia dum dicit à Petro Sacerdotalis, idest Episcopalis cœpit ordo, hoc intelligi debet passiuè, & idem est ac si dixisset: Petrus fuit primus episcopus à Domino institutus. Et quidem Episcopus vniuersalis Ecclesiæ per illa verba, *Pasce oues meas*; vt in c. Considerandum, & c. Fidelior, 50. dist. c. Significasti, supra de elect. gloss. in d. c. In nouo, in ver. Tu es Petrus. Item non obstat d. c. Porrò, 66. distin. quia tantum probat Iacobum fuisse primum episcopum ab Apostolis ordinatum, quod verum est, quia solus Petrus fuit consecratus episcopus immediatè à Christo, vt ibi firmat Turrecrem. & dixi latè in c. 1. infra,

86 de off. ordin. sicut non obstat quod eo tempore, quo Iacobus fuit ordinatus episcopus, non extaret liber euangeliorum: nam eadem obiectio fieri potest de ordine Diaconatus. Certum est enim Stephanum fuisse ordinatum Diaconum ab Apostolis, quo tempore nondum scriptus fuerat liber euangeliorum, qui est materia essentialis ordinis Subdiaconatus, vt scripsi in cap. fin. de Sacram. non iteran. Vnde ad hanc difficultatem responde vt ibi dixi.

Sic etiam videmus in consecratione episcopi esse de substantia vt saltē tres episcopi adhibeantur, vt patet in d. c. episcopus cum ordinarur, 23. distin. in c. 1. & per totam, 64. distin. cap. Si Archiepiscopus, & in cap. seq. supra de tempor. ordinat. & in Pontificali Romano, & docet Host. in c. vnico num. 5. & 6. vers. Item numerus, de sacra Vnct. quem ibi sequuntur Ioan. Andr. Butr. Card. Abb. & alij communiter. Henricus Boich. in c. fin. de sacram. non iteran. Et ex Theologis Caiet. in 3. part. q. 67. art. 6. Bellarm. de notis eccles. cap. 8. §. Quantum, & Vasq. de sacram. disp. 243. c. 6. n. 63. quos nouissimè citat Franciscus Hallier Parisiensis in tract. de sacris electionibus & ordinationibus par. 1. sect. 5. cap. 3.

87 art. 2. Et tamen in consecratione primi episcopi à Petro Apostolo ordinati, certum est non fuisse adhibitos tres episcopos, cùm alius episcopus non extaret, quàm Petrus qui solus immediatè à Christo fuit consecratus episcopus, vt prædiximus. Necesse est igitur fateri tunc temporis hæc fuisse omissa ex authoritate diuina pro illo tempore Apostolis collata & ad illud tempus videtur referri posse Canon Apostolorum primus, vbi dicitur: episcopus à duobus, vel tribus episcopis ordinetur. Vel melius, hic canon videtur intelligendus de episcopis assistentibus, qui præter episcopum consecrantem non debent esse pauciores quàm duo, possunt tamen esse plures; & ideò dictum est à duobus, vel tribus. Imò cessante necessitate episcopus consecrari debet à Metropolitano cum omnibus episcopis Prouinciæ, vt est tex. in d. c. Si Archiepiscopus, & in d. c. 1. & c. episcopum, 64. dist. Sensus igitur est: episcopus ordinetur ab episcopo consecrante, & saltem duobus, vel tribus episcopis assistentibus: & ita si computetur consecrator in ordinatione episcopi non possunt esse pauciores tribus.

88 Ad vltimum argumentum, in quo Theologi secundæ sententiæ constituunt vim totam præsentis disputationis, respondetur secundum Præpos. in c. Cleros, num. 4. vers. Non enim, 21. dist. ad esse ordinis ecclesiastici, & sacramentalis non requiri, vt habeat ministerium cooperatiuum in ipso actu consecrationis Eucharistiæ, sed satis esse, vt vel quoad ipsum sacramentum, vel quoad suscipientes cooperetur præparando; sicut clarè patet in minoribus ordinibus, cap. Perlectis, 25. dist. c. Acolythus, cum tribus seqq. 23. dist. & declarat S. Thom. in 4. dist. 24. qu. 2. art. 1. q. 2. vers. Et ideò aliter dicendum, vbi ait Ordinis sacramentum ad sacramentum eucharistiæ ordinari, quod est sacramentum sacramentorum, vt dicit Dionys. de eccles. hierarch. c. 3. par 3. Et ideò distinctio ordinum est accipienda secundum relationem ad Eucharistiam, quia potestas ordinis aut est ad consecrationem eucharistiæ ipsius, aut ad aliquod Ministerium ordinandum ad hoc. Et ibi latè prosequitur quomodo Ministri singuli cooperentur mediatè, vel immediatè, vel in ordine ad ipsum sacramentum, vel in ordine ad ipsum suscipientes.

89 tes. Episcopi autem potestas quamuis non sit ad consecrationem ipsius eucharistiæ immediatè; quia hæc est potestas Sacerdotum, vt in d. c. Perlectis, §. Ad Presbyterum, 25. dist. tamen negari non potest quin saltem mediatè relationem habeat tam ad ipsum sacramentum, quàm ad suscipientes. Ad sacramentum quidem quia Sacerdotes, à quibus Eucharistiæ sacramentum conficitur, à solo Episcopo ordinantur, c. Quamuis, 68. dist. d. c. Perlectis, §. Ad episcopum. Concilium Tridentinum sess. 23. de sacram. ordin. c. 4. & can. 7. Quoad suscipientes verò quia solus episcopus consignat pueros in fronte, c. De his verò, de consec. dist. 5. c. Quanto de consuet. c. vnico, §. Per frontis, de sacra Vnct. cum alijs præ-

præallegatis. Quod si Ostiarius ex hoc solo quod arcet ab ecclesia infideles; Lector quia instruit Catechumenos, & Exorcista, quia purgat Energumenos relationem habent ad Eucharistiam in ordine ad suscipientes, c. Exorcista, c. Lector, & c. Ostiarius, 23. dist. longè magis idem dicendum in Episcopo, cuius ministerio in sacramento Confirmationis fideles armantur, & instruuntur ad agones Mundi huius, & prælia contra inuisibiles hostes, vt in c. Spiritus sanctus de consecr. dist. 5. nemo enim negabit quin proximiùs accedat ad Eucharistiam, quantum ad suscipientes Confirmatio baptizatorum, quàm expulsio infidelium ab ecclesia, instructio Catechumenorum, aut Energumenorum purgatio.

90 Præterquam quod vt dicit Vasq. in 3. par. D. Thomæ tom. 3. disp. 240. cap. 2. num. 51. DD. oppositæ sententiæ absque vllo fundamento dixerunt ordinem debere tantum constitui per relationem ad sacramentum Eucharistiæ. Quid enim inquit obstare potest, quominus per respectum ad consecrandos, & ordinandos Sacerdotes Ministros eucharistiæ possit ordo constitui, qualis est episcopatus? et per hoc patet etiam responsio ad confirmationem. Nam etsi confectio eucharistiæ sit vltimus actus, & consummatio diuini cultus; nihil tamen proponitur, quin potuerit constitui specialis ordo pro consecrandis Presbyteris, qui actum illum, & consummationem perficiant; & hic est ordo episcopatus, quem constitui oportet ad consecrandos Ministros, quia alioquin Sacerdotium fuisset extinctum cum Apostolis, quos Dominus in Cœna constituit Sacerdotes noui testamenti, vt in Concil. Tridentino sess. 22. de sacrif. Missæ, cap. 1. & can. 2.

Non obstant argumenta tertiæ opinionis Theologorum.

91 Ad primum enim respondet Michael Medina lib. 1. de sacr. Homin. continen. c. 16. §. Imbecillior. vbi irridet eos, qui dicunt per ordinationem Episcopi non imprimi characterem omnino distinctum à Sacerdotali, sed sacerdotalem extendi, quoniam per talem extensionem, nihil ei diuersæ naturæ addi potest, quod in ipso antea virtute non contineretur; ac proinde si tantùm fieret extensio à potestate sacerdotali ad episcopalem, nulla potestas Episcopo tunc conferretur, quæ in ordinatione sacerdotis collata non esset. Nam sicut, inquit, extensio non addit rei extensæ maiorem essentiam, aut naturam; ita etiam neque maiorem virtutem ad operandum tribuit, vt patet in extensione pellis, per quam acquiritur solùm maior loci quātitas, non autem maior substantia, vel natura, vel potentia, licet hanc responsionem Medinæ impugnet Vasquez dicta disput. 240. cap. 5. nu. 5. eo quod extensio characteris non sit excogitanda instar extensionis quantitatis, sed instar extensionis habitus circa varias conclusiones. Respondetur secundo exemplū quo vtuntur Theologi de extensione characteris Sacerdotalis, quam dicunt fieri in impositione manuū ad potestatem ligandi, & soluendi esse magis obscurum, ac dubium, quàm sit principalis articulus de quo disputatur. A plerisque enim negatur huiusmodi extensio. Ac præterea non procedit simile à Presbytero ad Episcopum, quia Presbyter qui characterem sacerdotalem accepit in porrectione Calicis cum vino, & patenæ cum hostia, vt in Concilio Florentino in decreto fidei, §. Sextum sacramentum, postea in impositione manuum non ordinatur iterum, quia non traditur ei nouum instrumentum prout requiritur ad essentiam ordinationis, sed tantum tribuitur noua potestas, vt post Sylnestrum in ver. Ordo secundo, n. 4. plenè probani in c. fin. num. 22. de sacram. non iteran. At verò Sacerdos in consecratione episcopali iterum ordinatur per nouam materiam, & formam, ex qua oritur ordinum distinctio, vt fuse ostensum est supra in decimo quinto fundamento. Præterquam quod Sacerdos qui manuū impositionem accepit non dicitur superior, vel maior Sacerdos, quàm is, qui illam non accepit. At episcopus est Superior, & maior simplici Sacerdote, vt est diffinitum. Ergo in hoc secundo casu non est simplex extensio, vt fortè in primo, sed realis distinctio ordinum.

92 Ad vltimum respondetur ex D. Thoma in 4. dist. 24. q. 3 art. 2. q. 2. vers. Sed contra potestatem tanto esse altiorem, quanto ad plura se ex-

93 tendit. Potestas autem Sacerdotalis, vt dicit Dionys. c. 5. ecclesi. Hierarch. extendit se ad purgandum, & illuminandum, Episcopalis verò ad hoc & perficiendum. Et in responsione ad secundum ostendit potestatem Episcopalem quantum ad actum consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi non esse maiorem Sacerdotali, sed esse maiorem quoad actum secundarium, qui est præparare populum ad susceptionem huius Sacramenti. Item episcopus maiorem habet potestatem super Corpus Christi mysticum, licet non super Corpus Christi verum, vt idem docet in 3. part. q. 82. art. 1. ad 4. & in 4. sent. dist. 24. q. 3. art. 2. q. 2. Et his respectibus Episcopus habet ordinem superiorem ordine Sacerdotali, etiā præscindendo à Sacerdotio. Præterea potestas Episcopalis considerari non debet sine fundamento ordinis Sacerdotalis, sed prout illum includit ex necessitate Sacramenti, cum non possit esse Episcopus quin etiam sit Sacerdos, & comparatio hoc modo fieri debet, videlicet constituendo ex vna parte simplicem Sacerdotem, & ex altera Sacerdotem Episcopum, quo modo dubium non est quin Sacerdos episcopus sit maior, quia non solum habet potestatem in ministerio Altaris, sed etiam consecrandi ministros, & alia pleraque faciendi, quæ inferioribus Sacerdotibus non competunt, vt sæpius re-

94 petitum est. Hinc autem non sequitur vt ordo episcopalis non sit distinctus à Presbyterali, sed tantum sequitur vt Presbyteralem includat. Sicut character ordinis includit ex necessitate Sacramēti charact. Baptismi, c. fin. de Presbyt. non bapt. et tamen non sequitur vt character Baptis. & character Ordinis nō sint distincti. Quia igitur in episcopo cumulantur duę distinctę potestates, & duo characteres, idest Episcopalis, & Sacerdotalis, quorum vnus necessariò includit alium, propterea Episcopus simpliciter, & absolutè dicitur in eminentiori statu constitutus, quàm simplex Sacerdos.

DE

DE ÆTATE, & QVALITATE, & ordine præficiendorum.

Cap. Vt Abbates.

SVMMARIVM.

1 Beneficiati per priuationem beneficij arctantur ad ordines sumendos, quos beneficia requirunt.
2 Dignitates, Abbatia, Decanatus, Præpositura, & Archipresbyteratus de iure annexum habent ordinem Sacerdotalem.
Et quid post Concilium Tridentinum, n. 8. & seqq.
3 Abbas an debeat priùs benedici, an in Presbyterum ordinari.
4 Archipresbyter habet curam animarum, & ideò debet in Presbyterum ordinari.
5 Dignitates omnes, quibus animarum cura nulla subest, hodie obtineri possunt in vigesimo secundo anno completo, ac proinde non sunt presbyterales.
6 Archimandrita idem est quod Abbas.
7 Ordines sacros Episcopus in vim Concilij Tridentini annectere non potest Dignitatibus, sed Canonicatibus, & Portionibus tantum.
8 Abbas de iure antiquo esse poterat etiam in minoribus ordinibus constitutus, quinimò & laicus.
9 Ordo annexus beneficio non requiritur contemporaneè in ipso actu collationis.
Declaratur. num. 11.
10 Capellania Sacerdotalis in Cathedrali obtineri potest in vigesimoquarto anno inchoato.
11 Parochialis validè conferri non potest ei, qui annum vigesimumquintum non attigerit. ibidem.
12 Archidiaconatus de iure annexum habet ordinem Diaconatus.
13 Sed ex stylo ubi est prima dignitas post pontificalem, requirit ordinem Presbyteratus.
14 Abbates, Decani, Præpositi, Archidiaconi, & Archipresbyteri sunt Prælati.
15 Abbatia an, & qualis sit dignitas.
16 Et an comprehendatur in cap. Licet, il primo, de præben. lib. 6.
17 Abbates titulares, vel habentes usum mitræ in Synodis prouincialibus præcedunt Cõmendatarijs.
18 In Concilio Tridentino sedebant immediatè post Episcopos.
Abbas Clarauallensis in Concilio Tridentino sedit inter Abbates primus. ibidem.
19 Generales ordinum in Concilio Tridentino post Abbates collocati fuerunt, & inter hos primus Generalis ordinis Prædicatorum.
20 Decanus est honorabilior de Capitulo.
21 Decanatus an sit dignitas. & n. seqq.
22 Decanus non est de Capitulo nisi sit etiam Canonicus, vel hoc habeat consuetudo.
23 Præpositi, & Decani rurales non habent dignitatem.
24 Præpositura an sit dignitas.
25 Præpositi in Germania, Belgio, & Polonia dignitatem habent, & alicubi iurisdictionem, & curam animarum.
26 Archidiaconus de iure est prima dignitas post pontificalem, & caput Capituli.
27 Et ad eum spectat Capitulum conuocare.
28 Ac si renuerit, cogi potest ab Ordinario.
Capitulum conuocare de consuetudine spectat ad Decanum. ibidem.
29 Archidiaconatus dignitas an sit maior Abbatiali, vel è conuerso. & num. 31.
30 Archipresbyter an sit maior Archidiacono, remissiuè. & num. seq.
32 Ordo litteræ non est attendendus quando ex alijs iuribus apparet varius, & inuersus.
Decanus an sit maior Præposito, vel è contra. ibidem.
33 Impeditus ex iusta causa suscipere ordines suo beneficio annexos, quãuis non sit ipso iure beneficio priuatus, tamen priuari debet.
34 Quod procedit si culpa sua ad talem statum peruenit, ut promoueri non possit, aliàs secus.
35 Item procedit in eo, qui impedimentum priùs contractum in ordinatione sua subticuit.
36 Infirmitas præbet iustam causam excusationis à priuatione beneficij ob non promotionem ad ordines, licet ex propria culpa prouenerit.
37 Beneficium Sacerdotale an requirat ut quis actu sit presbyter tempore collationis, an verò sufficiat aptitudo. Latè discutitur usque ad num. 60.
38 Quid si Ecclesia sit Parochialis.
39 Quid in dignitate Curata, & Collegiata Ecclesia etiam Parochiali.
40 Quid si sit dignitas non Curata.
41 Et quid in Canonicatibus, præbendis, aut portionibus Presbyteralibus in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia.
42 Beneficia simplicia de iure communi non habent certos ordines annexos, sed ad illa obtinenda sufficit prima Clericalis Tonsura.
43 Aliquando tamen habent ordines annexos ex fundatione, priuilegio, consuetudine, vel statuto.
44 Ordinum annexio duplex.
45 Ordinis annexio respectu actus requirit ordinem in ipso actu collationis beneficij, aliàs non tenet collatio.
46 Episcopatus habet annexum ordinem Diaconatus respectu actus, maiores verò respectu aptitudinis.
47 Commenda Parochialis Ecclesiæ fieri non potest, nisi actu Sacerdoti.
48 Ordinis annexio respectu aptitudinis non requirit ut quis habeat ordinem annexum tempore collationis, sed satis est ut infra tempus à iure præfixum se faciat promoueri.
49 Expectans Apostolicus an possit acceptare præbendam, cui respectu actus annexus est ordo sacerdotalis, si actu non sit Sacerdos.
50 Fundationi beneficij per clausulas generales Papa non censetur derogare.
51 Ordinis annexio respectu aptitudinis non requirit ætatem ordinis in ipso actu collationis, sed satis est ut prouisus sit in ea ætate, ut infra annum promoueri possit. & num. seq.
52 Capella, in cuius fundatione cautum est ut Capellanus per seipsum Missas celebrare teneatur, conferri potest simplici Clerico, in ea tamen ætate constituto, ut infra annum possit in presbyterum ordinari.
53 Capellania in Cathedrali, quarum Capellani à Capitulo electi tenentur Missas Conuentuales canere, & diuinis interesse, sunt Sacerdotales aptitudine.

Ordi-

Ca-

104 *Capellaniæ cum onere Missas, & diuina officia celebrandi, quarum reditus distribuuntur inter præsentes, requirunt residentiam iuxta formam Concilij non obstante contraria consuetudine.*
105 *Verba, deseruire in diuinis, intelligenda sunt secundum, subiectam materiam.*
106 *Diuina officia non requirunt ordinem Sacerdotalem.*
107 *Consuetudo an possit immutare statum beneficij.*

1 VT ABBATES. Per priuationem beneficij arctantur beneficiari ad ordines sumendos, quos beneficia requirunt. Hoc dicit, & sunt duæ partes. Prima loquitur cum quis potest, & non vult. Secunda est contra cum vult, & non potest, ibi, *Quod si.*

2 Nota primò quatuor Dignitates quæ de iure communi annexum habent ordinem Presbyteratus, videlicet Abbatiam, Decanatum, Præposituram, & Archipresbyteratum. Quoad Abbates si hoc intelligatur de Conuentualibus, planum est; tum quia solemniter benedicuntur, vt in cap. 1. supra, de supplen. negligen.
3 Prælat. & ita necessariò debent esse Presbyteri, siue sequamur opinionem Hostien. hic, & in c. Cum inter, infra, de re iudic. volentis, vt prius debeant esse presbyteri, ac deinde benedici: siue sequamur opinionem Collectarij hic in princ. sentientis esse benedicendos ante Presbyteratum ex hac littera, quæ de Abbatibus loquitur: nam ante benedictionem non videntur Abbates, vt in d. c. 1. Tum quia minores ordines conferunt, idque præstare nequeunt nisi sint benedicti, & Presbyteri, vt in c. Quoniam, 69. distin. & in c. Cum contingat, infra, eod. Tum denique quia curam habent animarum saltem respectu Monachorum suorum, cap. Nullam, 18. q. 2. cap. Cum ad monasterium, infra de statu Monach. & notat Abb. in cap. Cum in cunctis, num. 4 vers.
4 Sed ego non video, supra de elect. Et idem de Archipresbyteris; nam & ipsis de iure communi cura animarum incumbit, cap. 1. ibi, *curam gerere animarum*, & per tot. infra de offic. Archipresb. Vnde absque dubio promoueri debent ad ordinem Sacerdotalem, vt in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, & in Clem. Ne in agro,
5 §. Cæterum, de statu Monach. Verum si hæc littera intelligatur de Abbatibus Titularibus cura, & Conuentu carentibus, quales sunt in aliquibus religionibus, vt per Abb. consi. 101. In quæstione, num. 1. vers. Nam Papa, lib. 1 & de Decanis, Præpositis, & Archipresbyteris, quibus animarum cura nulla subest, existimo hodie non procedere quod hic statuitur, vt debeant esse, aut fieri presbyteri; quoniam ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad cæteras. sess. 24. ad quascunque Dignitates non curatas satis est vt asciscantur Clerici viginti duobus annis non minores, idest qui vigesimum secundum ætatis annum expleuerint, vt declarauit Sac. Congregatio eiusdem Concilij Interpres. Et cum decretum illud loquatur per verba vniuersalia, & excipiat illas tantum Dignitates, quibus cura imminet animarum, vtique vendicat sibi locum etiam in quatuor Dignitatibus, de quibus disponit hæc decretalis, alioquin decretum illud ferè elusorium esset; nam Dignitates hic expressæ sunt frequentiores in ecclesijs; ac si illas excipias, paucæ sunt aliæ à fac.
6 Canonibus cognitæ, & Archimandrita idem est quod Abbas, vt exponit gloss. in epist. Inter claras, §. Manifestum igitur, in ver. Archimandrita, C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Quamobrem cum ex dicto cap. 12. Ad eiusmodi Dignitates obtinendas sufficiat annus vigesimus secundus, hinc necessariò sequitur vt non habeant ordinem Presbyteratus annexum, cum infra annum sic promoueri nequeant in Presbyteros ordinari, Clem. Generalem, de ætat. & qualit. prout requiritur in obtinentibus dignitates, quibus ordo Presbyteratus annexus est, vt in Clem. Vt i, eod. tit. & in dict. Clem. Ne in agro, §. Cæterum, & in c. 4. sess. 22 Concilij Tridentini, & hanc sententiam in Abbatia, & Præpositura non curata aliàs probauit S. Congregatio Concilij, vt dixi in d. c. Cum in cunctis, num. 45. & 49. supra de elect.

Neque obstat quod ex decreto d. c. 12. §. Neminem etiam, sess. 24. nemo sit recipiendus ad Dignitatem, nisi qui eo ordine sit initiatus, quem illa Dignitas requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & ab eodem Concilio statutum initiari valeat. Etenim decretum illud intelligi debet de Dignitatibus, quę annexum habent ordinem sacrum de iure speciali, idest ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, vt notat glos. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, de rescript. in 6. non autem de iure communi. Ratio diuersitatis est, quia Concilium statuendo generaliter, vt ad obtinendas Dignitates non curatas sufficiat ætas viginti duorum annorum, non censetur sustulisse consuetudines, & statuta localia requirentia maiorem ætatem propter annexionem ordinis Sacerdotalis, hæc enim probabiliter ignorari possunt cum in facto consistant: at iuris communis dispositionem vtique reuocauit constitutionem condendo posteriorem, iuxta textum in cap. 1. de Constitut. lib. 6.

7 Ac propterea cum Cannonici ecclesiæ Parauinæ conquesti essent apud sacram Congregationem Concilij, quod Vicarius in annexione sacrorum ordinum, quam fecerat Canonicatibus illius ecclesiæ, inclusisset etiam Dignitates, non adhibitis eis, nec auditis: sacra Congregatio censuit, cum Concilium non meminerit Dignitatum cum de illa annexione disposuit, cum item voluerit saltem dimidiam partem Presbyteralem esse; conuocare debere Vicarium iterum Capitulum, ac de eius consilio subtrahere Dignitates, & earum loco designare, & distribuere quibus alijs Canonicatibus debeat esse sacer ordo annexus. Quo decreto non obscurè sacra Congregatio insinuauit Dignitates hodie circumscripta consuetudine, vel alio iure speciali, non habere annexum ordinem Presbyteralem; alioquin non iussisset ex annexione, vt præfertur facta absolutè detrahi Dignitates.

8 Ex præmissis quoad Abbates collige tria tempora. Primum est ius commune antiquum, quo & in minoribus ordinibus constitutus poterat esse Abbas, quinimo & laicus, vt in cap. A Subdiacono, & ibi glos. in ver. Abbas, 93. dist. Innocen. hic in princ. Host. num. 1. Ioan. Ande. num. 2. Cardin. in secunda oppositione, & Anchar. in 1. notab.

Secundum tempus est Concilij Pictauiensis, ex quo desumpra est hæc Decretalis, & tunc Abbates debebant esse Presbyteri, nec assumi poterant Clerici in minoribus, nisi instante necessitate, vt in c.Tuam,§.fin. infra eod.

Tertium tempus est Concilij Tridentini, & hoc tempore inspecto si Abbatiæ non immineat cura fori Pœnitentialis, aut iurisdictionalis, ad eam obtinendam sufficit annus vigesimus secundus complerns, & consequenter non haber ordinem Presbyteratus annexum, vt ex dictis constat.

9 Secundò nota ibi, *Presbyteri fiant*, ad obtinendum beneficium, cui sacer ordo sit annexus, non requiri vt quis actu in eo ordine sit constitutus tempore collationis, sed satis esse vt se promoueri faciat infra tempus à iure præfixum: concordat textus in c.Cum in cunctis,§.Inferiora, ibi, Præfixo à Canonibus tempore in Presbyteros ordinati, supra, de elect. & hic notat Butr. in 4.notab. dicens: [De iure ordo ad validitatem promotionis ad beneficium non exigitur contemporaneè cum promotione quantumcunque illi sit annexus ordo, sed sufficit vt faciat post promotionem se promoueri.] & sequuntur Petr.de Anchar. in 2.notab.& Ioan. de
10 Anan. num.3. ideoque cum Capitulum ecclesiæ Paduanæ contulisset quamdam Capellam sacerdotalem ad altare S. Ioannis in Cathedrali Francisco annum vigesimum quartum agenti,& quæsitum esset an sic prouisus de dicta Capellania sacerdotali esset inhabilis ex cap.4. sess. 22. in fine,& cap.5.sess.25. Die 3. Decembris 1578. S.Congregatio Concilij censuit, Parochialem non posse validè conferri ei, qui non attigerit vigesimum quintum annum, c.Cum in cunctis, §.Inferiora, vbi, Abb.num.2.de elect. sed si presbyteratus sit annexus alieni beneficio, non tamen est necesse vt promouendus habeat ordinem requisitum tempore promotionis, sed satis est vt faciat se promoueri in proximis temporibus. Abb.d.§.num.10.arg.c.Si pro Clericis, de præb. in 6. De quo tamen dic vt scripsi in d. cap.Cum in cunctis, à num.63. & infra num.44. & 48.

11 Quod tamen limita nisi in fundatione beneficij sit cautum, vt conferatur actu Sacerdoti, seu constituto in ordine sacerdotali, tunc enim requiritur ordo tempore collationis, vt latius dixi in d.c.Cum in cunctis, à num. 63. & latissimè dicam infra in 1. & 2. quæst.

12 Tertiò nota ibi, *qui Archidiaconatus tenent Diaconi*, de iure communi Archidiaconatui esse annexum ordinem Diaconatus, vt hic per
13 Butr. in 2. notab. Sed quia in plerisque ecclesijs hæc dignitas est prima post Pontificalem, prout esse de iure communi affirmat Bellam. in c. 1. in princ. infra, de offic. Archid. & ideò illius collatio per regulas est Sedi Apostolicæ reseruata; in litteris collationis ex stylo consueuit apponi clausula, *Vt prouisus teneatur infra annum in Presbyterum ordinari; alioquin Archidiaconatus eo ipso vacare censeatur*, vt re ipsa experti sumus in Archidiaconatu à nobis fundato in ecclesia nostra S. Angeli in Vado à S. D. N. Vrbano VIII. nuper in Cathedralem erecta.

14 Quartò nota ibi, *prælationes*. Abbatem, Decanum, Præpositum, Archidiaconum, & Archipresbyterum esse prælatos, prout ex hac littera deducunt Host. & Ioan. Andr. ambo nu.3. in ver. Prælationes, Bellam. ante num. 1. in eod. ver. & num.4. in 4.notab. Butr. num.3. in vltim. notab. & Cardin. in 3.notab. Ad hoc c. Cum ab
15 ecclesiarum, infra, de offic. ordin. De prærogatiua Abbatum vide Lapum alleg.85.n.11.vers.Itē Abbatia, vbi ait Abatiā esse in primo Dignitatis gradu sicut Episcopatus, & cæteras Dignitates appellari inferiores, & propterea prouisionem Abbatiæ pronunciari, & expediri in Consistorio instar Episcopatus. Quod probatur optimè in c.Si quis deinceps, 16.q.7. nam ibi in primo gradu ponitur Dignitas Episcopalis, & Abbatialis, cæteræ appellantur inferiores Dignitates, secundum eum; & notat Archid. in cap.Licet, il primo, num.1. de præben. lib.6. vbi videtur sentire, licet vacillando, dignitatem Abbatialem æquiparari dignitati Episcopali. Verum Oldrad.con.14.incip.Cum quæritur, num.8.vers. Non obstat, dicit hoc verum non esse nisi in casibus in iure expressis, vt in cap.Ne pro defectu, supra de elect. & in c.Quam sit, eod.tit.lib.6.sed regulariter recenseri inter Dignitates inferiores, vt in c.Cum in cunctis,§.Inferiora, supra de elect. Quinimò Ioan. Monach. in c.Inquisitores, num.1.de hæret.lib.6. refert se vidisse declarari appellatione Dignitatis non contineri Abbatiam. Cuius dictum refert Archid. in d. cap. Licet, num.1.vers. Scias tamen quod D.Io.Card. & post eum Io.Andr.num.4.vers.& ibi in Abbatis. Pro quo facit textus in c.1.18.qu.2.vbi nomen Abbatis potius est solicitudinis, quàm
16 honoris. Sed tu aduerte, quia Ioan. Monach. vbi supra non dicit absolutè se vidisse declarari Abbatiam non venire appellatione Dignitatis; sed dicit in dispositione d. c. Licet, appellatione Dignitatis Abbatiam non contineri; & ita se vidisse declarari: vnde restringit se ad terminos prædictæ Decretalis Licet,& ita notabiliter declarat Oldrad.d.cons.14.num.10.dicens; Nec obstat quod dicit Archid. in præalleg. cap. Licet, vbi videtur innuere quod nomine Dignitatis inferioris Abbatia non comprehenditur. Quod fateor in casu illius cap. quod odiosum est, & pœnale, videlicet quod manus ordinarij ligentur quin suum beneficium conferre possit; & ideò restringi debet potius, quàm laxari, vt extra de elect.c.Statutum, de regul.iur. c.Odia, lib.6.& de pœnit.dist.1.§.penult.

Sed quidquid sit de dicto Io. Monachi, illud non recipit Curia, vt testatur Ioan.Andr. in d. c.Licet, num.4.vers.Sed quantum percipio. Concl ude igitur Abbatiam esse propriè Dignitatem, vt apertè probatur hic, & in d. c. Si quis deinceps, 16.qu.7. in c. Indemnitatibus,§.Verum de elect.lib.6. & in cap.Vt Apostolicæ, de priuileg. eod.lib.& tenet gl.fin. in c.Exposuisti, infra, de corp.vitiat. Philipp. Franc. in d.c. Licet, num.5. Collegium Paduanum cons.2. post cons. Zabar. num.24. & seq. & Felin. alios cumulans in cap.
17 Decernimus, in princ. infra de iudic. Et hanc partem probauit S. Congregatio Concilij, quæ in Synodis Prouincialibus inter alias dignitates primum locum tribuit Abbatibus Titularibus, censuit enim in Concilijs Prouincialibus Commendatarios Monasteriorum, siue Abbatiarum inter Abbates esse recipiendos. Canonicos Cathe-

thedralis ecclesiæ præferendos esse quando capitulariter procedunt. Extra hunc casum Abbates titulares, vel habentes vsum mitræ, debere præcedere Commendatarios: post hos locum tenere Dignitates; & post Dignitates collocandi sunt Procuratores ecclesiarum Cathedralium.
18 Et in Concilio Tridentino immediatè post Episcopos sedebant Abbates, & inter hos primus
19 Abbas Clarauallen. & post Abbates ordinum Generales, inter quos primus Generalis ordinis Prædicatorum, vt patet in Catalogo Patrum, qui habetur expressus in calce ipsius Concilij.
20 De Decanis, & eorum prærogatiuis vide textum in c. Post electionem, infra de concess. præben. vbi patet Decanum esse honorabiliorem de Capitulo, vt per illum textum notat gloss. 1. in c. Cum inter vniuersas, supra, de elect. & Petr. Brixien. in repert. in vers. Decanus: & Rotam
21 decis. 442. incipien. Fuit dubitatum: aliàs 17. de concess. præben. in nouis: vbi per illam decretalem similiter videtur firmare Decanatum sonare in nomen dignitatis, & esse dignitatem iuris, & caput Capituli; præsertim quia, vt in facto tunc supponebatur, in casu decisionis non agebatur de Decano in ecclesia, sed de Decano
22 ecclesiæ. Et adde Abbatem in d. c. Cum inter vniuersas, num. 2. vbi dicit Decanum esse de Capitulo si sit Canonicus, vel hoc habeat consuetudo: aliàs enim soli Canonici faciunt Capitulum, vt in c. Nouit, & in c. Quanto, de his, quæ fi. à Prælat. notatur in c. 1. de elect. & in c. 2. de institut. & in c. Cum olim, de re iudic. idest si Decanus præter Dignitatem Decanatus habeat etiam Canonicatum, vtique est de Capitulo; secus si habeat Dignitatem Decanatus dumtaxat, quia Dignitates non sunt de Capitulo, vt notatur in iuribus præallegatis, maximè in d. c. Cum olim, & sic Abbas supponit Decanatum de iure esse Dignitatem. Id quod expressè tenet Archid. in c. 1. de consuetud. lib. 6. in fine magnæ glos. vbi ait Archipresbyteros, Decanos, & Præpositos ecclesiarum Parochialium esse constitutos in dignitate. Sed hoc dictum declarat Feder. de Sen. in cons. 86. Casus talis est, num. 1. in fine, vers. Sed contra videtur facere vt procedat si prædicti habeant Collegiatas ecclesias; & hanc fuisse mentem Archid. vt patet ex iuribus, quæ allegat in c. Cum ab ecclesiarum, de offic. ordin. & c. Cum olim, de præb. & de talibus videtur intelligenda hæc decretalis
23 in ver. Prælationes. Secus autem est in Præpositis, seu Prioribus, vel Decanis ruralibus, quia non habent dignitatem, cum non habeant prærogatiuam super alios, vel iurisdictionem, vt sunt habentes personatus, vel dignitates in ecclesijs Cathedralibus, nec præsunt Collegio, nec aliàs habent Capellas sub se, secundum Federi-
24 cum. Præpositura itidem, quamuis Præpositi nomen generale sit ad omnes qui præsunt, cap. Quamuis, infra, de verb. signific. tamen est per se dignitas, vt tenet hic glos. in ver. Præpositi. Host. num. 1. in eod. ver. glossa in c. 1. in ver. Præposituras, de consuet. lib. 6. & Gemin. cons. 132. in princ. vers. Nam licet Præpositi. Sed oppositum tenet Innocen. in c. De multa, de præb. & Archid. in c. 1. de consuet. lib. 6. vbi notant, & deducunt Præposituram de iure communi non esse Dignitatem, prout eos ad hoc allegat Rota in d. decis. 17. de concess. præben. in nouis; & sequitur Franc. Aretin. cons. 23 in princ. vbi respondet Præpositum non habere Dignitatem etiamsi habeat primum locum in choro sine administratione, & multo magis si non habeat, vt Præpositus Senarum. Pro conciliatione potest dici Præposituram importare Dignitatem si ex priuilegio, fundatione, consuetudine, vel statuto hoc habeat vt sit Dignitas, vel si habeat administrationem cum iurisdictione, aut sit Caput Collegij, & de tali potest intelligi hoc cap. & textus in cap. 1. de concess. præben. lib. 6. aliàs secus, vt per Aretin. d. cons. 23. num. 7. Item potest dici Præposituram sonare in nomen Dignitatis, quando est in Cathedrali cum præeminentia, vel est Collegiata, vel habet sub se Capellas, quia ex his tribus iudicatur Dignitas, quibus cessantibus non est Dignitas de iure communi, vt per Feder. de Sen. in præalleg. cons. 86. num. 1. in fine, vers. Et meritò. Sic videmus Præpositum Cameracensem habere dignitatem, vt per Aretin. d. cons. 23. n. 6. & Præpositum Taurinensem habere primam Dignitatem de consuetudine, vt per eum num. 7. Et in Cathedrali nostra S. Angeli in Vado Præpositura ex fundatione est tertia Dignitas post Pontificalem: è contra verò Præpositura Senarum non est Dignitas, secundum Aretin. loco citat. In Germa-
25 nia, Belgio, & Polonia Præpositi Dignitatem habent, & alicubi iurisdictionem, & curam animarum, iuxta textum in c. Cum in illis, § 1. de præben. lib. 6. & c. Quamuis, infra, de verbor. significat. & interdum Præpositura est maior Dignitas post Pontificalem, vt per Rebuff. ad l. 124. vers. Præpositus etiam dicitur pag. 478. ff. De verbor. signific.
26 De Archidiacono non ambigitur quin sit Dignitas; nam de hoc est textus expressus hic secundum Anton. de Butr. num. 3. in vlt. notab. qui remittit ad notata in c. Decernimus, infra, de iudic. Idem efficaciter probatur in c. 1. infra, de offic. Archid. vbi Doctores communiter tenent Archidiaconum esse primam Dignitatem post Pontificalem: item caput Capituli, vt notat Butr. in cap. Dilecti, num. 2. de maiorit. &
27 obed. Vnde ad ipsum tanquam ad maiorem spectat Capitulum conuocare, vt in c. 1. eod. tit. notant Hostien. nu. 2. in ver. Maior. vers. Et eadem ratione. Ioan. Andr. n. 5. vers. Dicit etiam. Bellam. num. 4. vers. Et similiter, in 5. quæst. &
28 Butr. num. 10. Ac si renuerit conuocare, ad id cogi potest ab Ordinario, vt notat ibi Innocent. in fine, licet hoc ius conuocandi Capitulum spectet ad Decanum ex consuetudine secundum Abbat. in c. Auditis, in 3. notab. supra, de elect.
29 Quinimò Bellam. in d. c. in princ. per illum textum de offic. Archid. dicit Archidiaconalem Dignitatem de iure communi post Episcopalem esse maiorem Dignitatem quacumque alia in ecclesia Dei, & per consequens maiorem Abbatiali, licet Abbates propter pinguedinem redituum contrarium vsurpauerint.
30 De Archipresbyteris denique, & eorum prærogatiuis scripsi latissimè in c. Ad hæc, infra, de offic. Archid. vbi etiam videatur de præeminentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum.
31 Quintò nota ex ordine litteræ Abbates esse

maiores Decanis, Decanos maiores Præpositis, & Præpositos esse maiores Archidiaconis. Sed ad hoc vltimum, vt inquit Bellam. num. 1. in 2. notab. facilis est responsio, quia non ideo vltimo loquitur de Archidiaconis, quod minoris dignitatis existant, sed quia sunt minores ordine, & quia in eodem ordine cum alijs non conueniunt, maior enim videtur Archidiaconus de iure communi post Episcopum, cùm solus sit de iure illius Vicarius generalis, vt in cap. 1. De offic. Archid. & arg l. fin. C. de eo qui vic alter. ger. Sed si est ita, cur textus post Archidiaconum posuit Archipresbyterum, qui est maior ordine? Attenta enim ratione Bellameræ debuisset Archidiacono præmittere Archipresbyterum, sicut præmisit Abbatem, Decanum, & Præpositum, cum omnes conueniant in ordine Sacerdotali. Fortè hoc fecit Concilium Pictauiense, quia Archipresbyter in specie subest Archidiacono, vt est textus in c. 1. infra de offic. Archid. vbi dicitur: Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono, & eius præceptis sicut sui Episcopi obedire. Vnde secundum Hostien. hic num. 3. Archidiaconi & hic, & infra in suis rubricis Archipresbyteris in ordine præponuntur, quia & sic debent esse, vt qui maior est in honore, prior sit in sede, vt notatur in cap. 1.
32 & c. Statuimus, infra, de maiorit. & obed. Potest etiam dici ordinem litteræ non esse attendendum quando ex alijs iuribus apparet varius & inuersus. Vnde quamuis hic Decanus præmittatur Præposito, tamen in c. Quamuis, infra de verbor. signific. Præpositura alijs præponitur, & sic videtur maior Decanatu, vt per illum textum dixit Rota decis. 17. fuit dubitatum, de concess. præben. in nouis, & similiter quamuis Decanus, & Præpositus hic præmittantur Archidiacono; tamen in c. Innouamus, 60. dist. Archiaconus ei præmittitur, vt patet ibi, Archidiaconi, vel Decani, vel Præpositi. Sed & Concilium Tridentinum in c. 20. §. Ad hæc, sess. 24. etsi præponat Decanos Archidiaconis, ibi, Non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum; nihilominus in c. 3. eiusdem sess. ordine inuerso Decanis præposuit Archidiaconos, vt patet ibi, Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores, & idem fecit in cap. 14. in fine, sess. 25. de reformat. Quinimò Concilium Lateranense in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, supra de elect. primo loco Decanos Archidiaconis, & paulo post Archidiaconos Decanis præposuit. Vel dic in his standum esse consuetudini, vt ibi per Cardin. in 3. notab.

33 Vltimò nota ex fine litteræ textum ad hoc valde notabilem, quod impeditus ex iusta causa suscipere ordines suo beneficio annexos, quàmuis non sit ipso iure beneficio priuatus, d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ver. Cum autem, supra de elect. & ibi Butr. in 6. not. Clem. Vt ij, de ætat. & qual. Conc. Trid. c. 4. sess. 22. tamen est priuandus, vt hic est textus apertus, hoc enim importat illud verbum, *amittant*, idest per sententiam iudicis, vt notat Innoc. in c. Accepta, in ver. Constiterit, vers. Alijs tamen videtur de restit. spoliat. & Host. in d. c. Cum in cunctis, num. 32. in ver. Admoniti.

34 Sed oppono, quod imò legitimè impediti non sint priuandi, c. 1. infra, de Cler. ægrotan. l. Qui furere, ff. de statu homin. & l. 1. §. Casum, ff. de postulan. & est expressum in d. Clem. Vt ij, §. Illi verò, ibi, Iusto impedimento cessante. Pro solutione distingue. Aut quis ex culpa sua ad talem statum peruenit; vt promoueri non possit putà quia duellum obtulit, vel suscepit, vel bello spontè se ingessit, & oculum, vel manum, vel pedem amisit, vt in c. 1. infra, de corp. vitiat. & §. 1. 23. qu. 6. vel quia vir cum vxore sua deprehendit eum turpiter conuersantem, vnde illi ea, cum quibus deliquerat, amputauit, vt in c. 3. §. fin. infra, de sent. excomm. & notatur in cap. 3. & 4. de corp. vitiat. secundum Host. hic num. 3. in ver. Iusta causa. Et hoc casu priuari debet beneficio, & ita intelligitur textus hic. Aut sine culpa sua in impedimentum incidit, & priuari non debet, & ita procedunt contraria, quia non debet addi afflictio afflictis. vt in d. c. 1. de Cler. ægrot. & hic declarat gloss. in ver. Amittant, Innoc. in eod. vers. Abb. Antiq. in ver. Prohibente, Host. nu. 3. in ver. Iusta causa, cum quibus consentiunt Ioan. Andr. Butr. Card.
35 & reliqui omnes. Vel certè intelligitur de his, qui ante ordinationem hæc habebant impedimenta, & in ordinatione sua hæc fraudulenter tacuerunt, vt legitur, & notatur in c. Exposuisti, de corp. vitiat. & in c. 1. vers. Idem respondet, supra de ordinat. ab Episc. Quo casu etiam cedendi licentia peti potest, vt in c. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, & §. Personę verò, supra de renunc. secundũ Innoc. & Host. vbi sup.

36 Sed contra primam solutionem oppono. Qui ex proprio peccato in infirmitatem incidit, iuxta tex. in c. Cum infirmitas, infra de pœnit. & remiss. non modo non est priuandus titulo beneficij, sed nec distributionibus quotidianis, vt tradit Couarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. nu. 8. & censuit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, & declarauit sanctæ memoriæ Gregorius XIII. vt scripsi in c. Licet, num. 147. infra, de præb. Et similiter debilitas corporis, quæ reddit Episcopum inhabilem ad executionem pastoralis officij, est iusta causa cedendi, etiamsi ex peccato proueniat, dummodo Episcopum pœniteat, vt notat Hostien. in d. c. Nisi cum pridem, num. 13. in fine. Ergo impedimentum præbet iustam causam excusationis à priuatione ob non promotionem, licet ex propria culpa proueniat.

At respondetur id esse speciale in impedimento ægritudinis, quod nec à iure, nec ab homine, sed ab ipso Deo illatum est, c. Cum percussio, 7. qu. 1. vbi Gregorius: cum percussio corporalis imminet, vtrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur, & ideo non debet à nobis addi flagellatus afflictio. Et huic respexit S. Congregatio dum dixit Superiorem non debere inquirere an Canonicus in morbum inciderit ex culpa sua necne, quia multæ possunt esse causæ, & non turpes. At secus est in alijs impedimentis, de quibus non ambigitur quin prouenerint ex culpa propria, & de his intelligo hanc decretalem: quod benè nota. Aduerte tamen quia quod hic statuitur, vt qui ordines suis beneficijs annexos non suscipiunt, beneficijs priuari possint, & consequenter non sint ipso iure priuati, hodie corrigitur per decretum Concilij Constantiensis

sub

ſub Martino V. vt ſcripſi plenius in dicto c. Cum in cunctis, §. Inferiora, in vltim. notab. à n.23. ſupra de elect.

37 QVÆRO, An ad obtinendum beneficium Sacerdotale requiratur vt quis ſit actu Sacerdos tempore collationis, ſeu alterius prouiſionis an verò ſufficiat aptitudo.

38 Si eccleſia ſit Parochialis, clarum eſt non requiri Sacerdotium actu, ſed ſatis eſſe vt prouiſus infra annum ad presbyteratum ſe faciat promoueri: alioquin elapſo anno, monitione aliqua non præmiſſa, eſt ipſo iure beneficio priuatus, vt in c. Licet canon, & cap. Commiſſa, de elect. lib.6. de quo plenè per Rebuff. in praxi benefic. in tit. de non promot. intra ann. Et idem eſt in Prioratibus Conuentualibus, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de ſtatu Monach.

39 Si eccleſia ſit collegiata etiam Parochialis, aut Dignitas curata, ſimiliter non requiritur ordo presbyteratus tempore electionis, ſeu prouiſionis, ſed ſatis eſt vt electus promoueatur infra tempus à iure præfixum, vt in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, verſ. Cum autem, & ibi gloſſ. in ver. Canonibus, ſupr. de elect. licet hoc caſu contraueniens non ſit ipſo iure beneficio priuatus, ſed priuandus, vt eſt deciſum in cap. Statutum, eod. tit. lib. 6.

40 Si ſit Dignitas non curata, vt Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus, eodem modo non requiritur vt illa obtinentes ſint actu presbyteri, ſed ſatis eſt vt presbyteri fiant. Quod ſi admoniti non paruerint, ſunt a beneficijs amouendi, vt eſt textus hic, & dixi, ſupra in 2. notab. Ex Concilio tamen Conſtantienſi ſub Martino V. ſunt ipſo iure priuati, vt ſcripſi in d. §. Inferiora, in 2. notab. à num. 23. licet hodie prædictæ Dignitates non habeant ordinem Presbyteratus annexum, cum ad eas obtinendas ſufficiat ætas viginti duorum annorum ex decreto Concilij Tridentini in c. 12. §. Ad cætrras, ſeſſ. 24. vt ſimiliter dixi ſupra in 1. notab.

41 Si ſint Canonicatus, vel præbendæ, aut portiones presbyterales in Cathedrali vel Collegiata eccleſia, ſimili modo ſatis eſt vt prouiſi infra annum in presbyteros ordinentur, vt in Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qualit. & in Concilio Tridentino in d. cap. 12. §. Neminem etiam, ſeſſ. 24. alioquin incidunt in pœnas d. Clem. ab eodem Concilio innouatas cap. 4. ſeſſ. 22. id eſt amiſſionis vocis in Capitulo, & ſubtractionis dimidiæ partis diſtributionum, vt ibi, non autem in pœnam priuationis tituli, de qua in d. c. Licet Canon, quæ non habet locum niſi in Parochialibus, vt ibi notat glo. in ver. Parochialis, gl. 1. in d. c. Statutum, & ibi etiam Gemin. & Franc. num. 2. de elect. lib. 6. Vitalin. in d. Clem. Vt ij, §. Illi verò, num. 9. Roman. conſ. 325. nu. 2. & 3. quamuis priuari poſſent ſi admoniti contumaciter recuſarent ordines ſuſcipere requiſitos, vt ex ſententia S. Congregationis Concilij dixi in c. Quæris, in 2. quæſt. num. 33. & 34. infra eod. in quo tamen aduertendum eſt ad decretum Concilij Conſtantienſis, de quo ſupra n. 40.

42 Alia verò beneficia ſimplicia & Capellæ de iure communi non habent certos ordines annexos vt in d. c. Quæris, & notant Hoſt. & omnes in c. Super inordinata, de præben. Sed ad illa obtinenda ſufficit prima clericalis tonſura, c. ex litteris, de tranſact. cap. 2. de inſtit. Felin. in c. Cum adeo, à num. 2. de reſcript. Staphil. de litter. grat. nona forma expectatiuar. nu. 24. Rebuff in Praxi tit. de Cler. à quib. & quom. creentur, num. 4. & hodie eſt expreſſum in conſtitutione Sixti V. de habitu, & Tonſura Clericorum, & militum beneficia eccleſiaſtica obti-
43 nentium, quæ incipit, Cum ſacroſanctam. Poſſunt tamen habere ordines annexos ex fundatione, priuilegio, ſtatuto, vel conſuetudine, vt notat gl. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, verſ. Et hæc vera intelligo, de reſcript. lib. 6. Item gl. in d. Clem. Vt ij, in ver. Annexi. Quare ad dignoſcendum an eiuſmodi beneficia requirant Sacerdotium actu, necne, ſpectandum eſt priuilegium, ſtatutum, vel conſuetudo, vt tradit Petr. à Biaxio in direct. elect. cap. 9. par. 2. n. 3. Petr. Gregor. de benefic. cap. 36. Sed præcipuè recurrendum eſt ad verba fundationis, ſeu inſtitutionis beneficij, quibus contrarijs ordinationibus non eſt detrahendum, vt in decreto Concilij Trid. c. 5. ſeſſ. 25. de reformat.

44 Et quidem Abb. in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. de elect. in hoc articulo vtitur hac diſtinctione, videlicet: Quædam eſt annexio ordinum reſpectu actus, quædam verò reſpectu
45 aptitudinis. In primo caſu requiritur vt quis ſit conſtitutus in illo ordine tempore collationis, alioquin non tenet collatio, vt ſentit gloſſ. in
46 Clem. Vt ij, in ver. Annexi, de ætat. & qualit. Vnde cum aſſumendus ad Cathedralem eccleſiam debeat eſſe actu ſaltem Subdiaconus, vt in c. A multis, de ætat. & qualit. & in decreto Concilij Tridentini c. 2. ſeſſ. 22. ibi, In ſacro ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus: inde fit vt Epiſcopatus dicatur habere annexum ordinem Subdiaconatus reſpectu actus, maiores verò reſpectu aptitudinis, vt per Abb. loco cit. &
47 in d. Clem. Vt ij, n. 12. & eſt ſimile in commenda Parochialis eccleſiæ, quæ cum fieri non poſſit niſi Sacerdoti, c. Nemo deinceps, de elect. lib. 6. neceſſe eſt vt Commendatarius ſit actu Sacerdos, vt ibi notat gl. in ver. Sacerdotio, & Abb. dicto
48 num. 12. verſ. Item pone exemplum. In ſecundo autem caſu non requiritur vt quis habeat ordinem beneficio annexum tempore collationis, ſed ſatis eſt vt in ea ætate ſit conſtitutus, vt infra tempus à iure præfixum promoueri valeat: & de hac annexione ſecundum Abb. intelligitur text. in d. §. Inferiora, & in c. Si pro Clericis, & c. Eum cui, de præben. lib. 6. in quibus iuribus patet eccleſiam curatam, vel dignitatem habere ordinem Presbyteratus annexum; & tamen non requiri vt quis ſit actu presbyter tempore promotionis, ſed ſatis eſſe, vt poſtea ad illum ordinem promoueatur: nimirum quia talis annexio eſt reſpectu aptitudinis tantum, eò quod aptus eſſe debeat ad illum ordinem, non autem reſpectu actus: & hanc diſtinctionem ſequitur in
49 d. §. Inferiora, Dec. n. 21. & ſeq. eamque non obſcurè probauit Rota deciſ. 3. incipien. Statutum, aliàs 1. de præben. in nouis: vbi ponit notabilem, & quotidianam quæſtionem, videlicet, ſtante ſtatuto eccleſiæ de certa præbenda non conferēda niſi actualiter in Sacerdotio conſtituto, numquid impetrans Apoſtolicus poſſit huiuſ-
50 modi præbendam acceptare ſi actu non ſit Sacerdos. Et tandem videtur concludere poſt Io.

Monac.

Monac.& alios, quod aut beneficium habet actu Sacerdotium annexum ex primaua fundatione: & tunc expectans non potest beneficium illud acceptare nisi actu sit Sacerdos, saltem in eo casu, in quo beneficium fuit fundatum per laicum, quia non est verisimile vt per clausulas generales in litteris appositas Papa voluerit derogare ordinationi beneficij, ne laici à fundationibus retrahantur, arg. c. Cum dilectus, de iurepatr. & eorum, quæ sequuntur: & notantur in c. Licet, de præben. lib. 6. Aut beneficium habet Sacerdotium annexum non ex fundatione, sed ex statuto postea facto per Episcopum, & Capitulum: & tunc beneficium acceptari potest per expectantem propter clausulas, Non obstantibus, &c. quæ in litteris apponi consueuerunt: & hoc intelligitur de annexione respectu actus, non autem de annexione respectu aptitudinis, quia tunc indistinctè potest expectãs beneficium Sacerdotale acceptare, licet actu nonsit Sacerdos, vt in d. c. Si pro Clericis, de præb. lib. 6.

51 Non tamen in eo casu, in quo annexio ordinum facta est respectu aptitudinis, necesse est vt quis tempore collationis sit in ætate ad ordinem requisita. Et in hoc admitti non debet doctrina Abb. loco citato, sed satis est, vt in ea ætate sit constitutus, vt infra annum ad ordinem illum promoueri valeat, vt tenet Rota in præalleg. decis. 1. de præben.& hodie est expressum in decreto Concilij Tridentini, c. 12. §. Neminem etiam, sess. 24. vt scripsi plenius in dict. c. Cum in cunctis, à num. 63. de elect.& patet ex subiectis declarationib⁹ S. Congregationis Concilij, videlicet, si ex fundatione Capellaniæ cautum sit vt Capellanus per seipsum, celebret Missas, an possit ista conferri simplici Clerico, an ve Capellania, cui annexum est onus duarum Missarum in hebdomada per proprium Rectorem celebrandarum dicatur Sacerdotalis,& non possit conferri Clerico quatuordecim annorum. S. Congregatio ad vtrumque dubium respondit posse quidem conferri simplici Clerico, in ea tamen ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent obtinentem tempore collationis esse actu presbyterum.

52

Item positis verbis fundationis. Quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam residentiam personalem in dicta ecclesia facere teneatur, & singulis diebus, quibus facultas,& commoditas sibi aderit, in dicta ecclesia teneatur Missam deuotione debita celebrare: Die 13. Iunij 1608. Sacræ Congregatio censuit ad huiusmodi ecclesiam non posse præsentari aliquem, qui non sit constitutus in tali ætate, vt infra annum possit ad Sacerdotium promoueri. Item positis verbis fundationis videlicet, [Legauit dictæ ecclesiæ Collegiatæ libras octoginta pro constituenda, & erigenda vna præbẽda Sacerdotali in dicta ecclesia cum onere, vt præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam præbendam teneatur singula hebdomada celebrare Missas duas in dicta ecclesia;] quæritur an sufficiat præsentare Clericum talis ætatis, vt infra annum promoueri possit ad Sacerdotium. Die 5. Ianuarij 1604. S. Congregatio censuit sufficere.

53 Item in Cathedrali ecclesia Montis Politiani sunt plures Capellaniæ perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua consuetudine, & constitutionibus ecclesiæ habent onus pluries in hebdomada celebrandi, & eorum octo electi à Capitulo diebus festis non solemnibus, & ferialibus Missas Conuentuales canere, & vna cum Capitularibus choro interesse tenentur cum perceptione dimidiæ partis distributionum, quas percipiunt Canonici. S. Congregatio censuit has Capellanias inspecta institutione esse Sacerdotales, ideoque solis Sacerdotibus, vel constitutis in ætate, vt intra annum possint ad Sacerdotium promoueri, esse conferendas, nisi earum status fortè fuerit immutatus. Sed ad omnem dubitationem remouendam esse agendum cum Sanctissimo, vt Sacerdotales in posterum decernantur absque eas nunc obtinentium præiudicio. Sanctitas Sua voluit exhiberi veteres Constitutiones, inclinauitque, vt si ita res se habet, hæ Capellaniæ decernantur sacerdotales.

Item stantibus verbis fundationis Capellæ videlicet: Vsufructuariæ teneantur manutenere vnum Capellanum, seu presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Missam vnam in ecclesia per ipsum testatorem fundata,&c. & post earum obitum per N. & N. quos eligit in patronos dictæ ecclesiæ, manuteneri debeant duo Capellani, qui omni die residentiam faciant in dicta ecclesia, & qui celebrent, & celebrare debeant Missam in eadem: an Capella huiusmodi sit sacerdotalis, ita vt actu sacerdoti sit conferenda. Die 22. Februarij 1614. S. Congregatio ex omnium sententia censuit huiusmodi Capellam esse quidem Sacerdotalem, sed satis esse vt ad eam præsentetur Clericus in ea ætate constitutus, vt infra annum possit ad sacerdotium promoueri.

Concludo igitur ad obtinendam Capellaniam, seu beneficium sacerdotale requiri sacerdotium in ipso actu collationis si ordinis annexio facta sit respectu actus. Si verò annexio facta sit respectu aptitudinis, nec requiri, vt prouisus sit actu sacerdos, quod & Abbas concedit, neque vt tempore collationis habeat ætatem, quam requirit ordo Presbyteratus, quod Abbas non concedit; sed satis esse vt sit in tali ætate, vt infra annum possit in presbyterum ordinari, & sic in vigesimo quarto anno inchoato, quia sic poterit in vigesimo quinto inchoato promoueri ad sacerdotium ad præscriptum Clem. fin. de ætat. & qualit. & Conc. Trident. c. 12. sess. 23.

54 Sed superest difficultas quomodo cognoscatur an annexio facta sit respectu actus, an verò respectu aptitudinis.

Abbas in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, nu. 10. de elect. dicit in hoc recurrendum esse ad verba,& adducit exemplum annexionis respectu actus. Sed respectu aptitudinis, in qua maior est difficultas, nihil declarat.

Tu verò sequere theoricam Rotæ in Romana Capellaniæ 19. Martij 1586. coram Cardinali Pamphilio, & in alijs quampluribus relatis in Recanaten. Beneficij 14. Iunij 1608. coram Cardinali Lancellotto, quæ habetur impressa in recent. par. 2. decis. 216. num. 1.& fuit confirmata coram eodem 19. Ianu. 1619. Quam quidè theoricam sæpius probauit S. Congr. Conc. videlicet.

Aut

Aut verba fundationis, seu institutionis beneficij respiciunt ex necessitate ipsum actum præsentationis, institutionis, vel collationis. Aut non respiciunt actum, sed potius illius prose-
55 cutionem. In primo casu requiritur Sacerdotium in ipso actu, veluti si in fundatione beneficij, vel capellaniæ cautum sit vt præsentetur, vel instituatur, aut eligatur sacerdos, vel vt capellania conferatur Sacerdoti, seu constituto
56 in ordine sacerdotali: nam qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi, l. In delictis, §. Si extraneus. ff. De noxal. l. Si Titius, vbi Bart. ff. De testamen. milit. idest in ipso actus initio, vt declarat Cardin. in c. Perpendimus, sub num. 7. vers. Sed redeundo ad contrarium, de senten. excomm. Gomes. decis. 72. in princ. lib. 1. & in proposito præter Rotam tenent Abb. in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. vers. Secundo casu, & Dec. post eum num. 21. ad finem, & num. 22. de elect. Idem Abb. in Clem. Vt ij, sub num. 18. vers. Item pone exemplum, & ibi etiam Cardin. in §. Illa verò, num. 4. & Vitalin. nu. 16. post Imolam col. 1. de ætat. & qualit. Paris. consil. 50. num. 12. & seq. lib. 4. Ripa in l. Ex facto, num. 31. ff. De vulgar. Rebuff. in Praxi benefic. tit. requisita ad collationem, num. 35. & in repet. c. Extirpandæ. §. Qui verò, in 2. notab. de præben. Lambertin. de iurepatr. par. 1. lib. 2. q. 7. art. 29. Ferret. cons. 211. num. 8. & 9.

Et idem est si cautū sit vt præsentetur Presbyter, vel Capellanus, qui Missam celebret, in quo casu propriè loquitur præcitata decisio Romana Capellaniæ. Et hoc teneas, quidquid contra scripserint nonnulli ex recentioribus, quos citat Nicolaus Garz. in tract. de benef. par. 7. c. 1. num. 62. vers. Et quamuis Zerola, & nu. seqq.

Nec requiritur adiectio illius dictionis, *actu*, seu *actualiter*, puta præsentetur, seu instituatur actu presbyter, vel qui actualiter sit constitutus in ordine presbyterali, vt perperam opinatus est Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. à num. 104. sed satis est, vt simpliciter cautum fuerit, vt præsentetur, seu instituatur Sacerdos iuxta conclusionem Rotæ, & communem per rationem illã, quod qualitas adiuncta verbo, &c.

Nec refert vtrum verba fundationis concepta fuerint affirmatiuè, puta præsentetur, vel instituatur Sacerdos, an negatiuè, putà præsentari, seu institui non possit nisi Sacerdos, vel beneficiū non conferatur nisi Sacerdoti: nam etsi nonnulli existimauerint in eo tantū casu requiri sacerdotiū actu, in quo verba sunt negatiuè concepta, vt Ferret. cons. 305. veritas tamen est inter has annexiones ordinum nullam esse realem differentiam, & vtroque casu requiri sacerdotium actu, vt probat Paris. cons. 50. num. 18. lib. 4. & moderni de re beneficiar. lib. 2. c. 47. num. 8. & de annexione facta verbis affirmatiuis loquitur Rota, Abbas, & Doctores præallegati, num. 54. & seqq.

57 Rursus nihil refert an fundator dixerit, præsentetur, vel eligatur Sacerdos; an verò dederit potestatem præsentandi, vel eligendi Sacerdotem, huiusmodi enim duæ formæ æquipollent, & vtroque casu requiritur Sacerdotium in ipso actu præsentationis, vel electionis, vt in casu Rotæ decis. 216. sub num. 1. vers. Nam qualitas presbyteri, par. 2. in recent. nulla enim constitui potest differentia inter verbum, & gerundium, cum gerundium sui verbi vim gerat, vnde proprium nomen sortitum est, vt notat Bald. in l. Falsus, num. 6. ad finem vers. Et nota ista, C. De furt. & Prob. ad Ioan. Monach. in c. vnico, num. 1. de postulat. Prælat. lib. 6. & habeat vim hanc imprimendi qualitatem tempore actus, perinde ac verbum suum, vt deducit Dec. cons. 433. num. 6. & 7. & in proposito moderni proximè citati, num. 9.

58 In secundo autem casu, idest cum verba fundationis, seu institutionis beneficij, vel Capellaniæ non respiciunt ipsum actum præsentationis, seu electionis, vel collationis, sed illius prosecutionem, annexio ordinis dicitur facta respectu aptitudinis, nec requiritur Sacerdotium actu, sed satis est vt præsentandus, vel eligendus in ea ætate sit constitutus, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri queat, iuxta theoricam Abbatis in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. de elect. & Rotæ à Doctoribus communiter receptam.

Exemplum est si fundator dixerit, Capellanus debeat esse presbyter, vel præsentetur Clericus, qui per seipsum teneatur Capellaniæ in diuinis inseruire, & Missas celebrare: nam etsi hoc casu Andreas Siculus in cons. 33. Scripsit Psalmista, lib. 2. & post eum Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 1. q. 7. art. 27. senserint requiri Sacerdotium actu; veritas tamen est in oppositum: quia huiusmodi verba respiciunt prosecutionem ipsius præsentationis, & tempus post institutionem, & ideò sufficit vt præsentatus sit Sacerdos habitu, licet non actu: & in hoc casu loquitur Rota in Romana Capellaniæ de Capisuchis, die 20. Nouembris 1573. coram Cotta: quæ refertur in præalleg. Romana Capellaniæ coram Cardinali Pamphilio 24. Martij 1586. Et ita etiam in his, & consimilibus terminis sæpius respondit Sac. Congregatio Concilij, vt patet ex resolutionibus relatis in præcedenti quæstione num. 52. in quibus huiusmodi verba, [Capellanus per seipsum celebret, vel celebrare debeat Missas,] & alia id genus S. Congregatio ita interpretata est vt Capella sit quidem Sacerdotalis, sed tamen satis sit vt ad eam præsentetur, seu instituatur Clericus in ea ætate constitutus, vt infra annum possit ad
59 Sacerdotium promoueri. Regulare enim est in beneficijs Sacerdotalibus sufficere solam habilitatem ad Sacerdotium, c. 2. cum ibi notatis, de instit. lib. 6. cap. Si pro Clericis, vbi Gemin. & Franc. de præben. eod. lib. Innoc. in d. c. Cum in cunctis, & ibi Abb. & Dec. in §. Inferiora, Roman. cons. 325. num. 1. Dec. cons. 122. sub num. 2. & Rolan. cons. 47. num. 59. lib. 1.

60 Secundò QVÆRO, An Capellania, cui est annexum onus Missarum celebrandarum, sit Sacerdotalis, anve Capellanus teneatur per seipsum Missas celebrare.

61 Proposita quæstio duas habet partes, de quibus tamen promiscuè agendum fuit, quia sunt connexæ, & complicatæ, & plerumque vna dependet ab altera. Vnde ad euidentiam præmittendum est beneficium dici Sacerdotale, cum de iure, aut priuilegio, fundatione, statuto, vel consuetudine ordinem presbyteratus habet annexum siue annexio huiusmodi sit facta respectu actus, siue respectu aptitudinis, secundum ea,

quæ

quæ dicta sunt in quæstione præcedenti, vt notat gloss. in Clem. Vt ij. §. Illi verò, in ver. Annexi, de ætat. & qual. & gl. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, vers. Et hæc vera intelligo, de rescript. lib. 6. Item glo. in ver. Sacerdotalis, Archid. & Ioan. Andr. in c. Ei cui, de præben. eod. lib. & hodie est expressum in decreto Concilij Tridentini c. 12. §. In omnibus verò, sess. 24. Ex eo autem, quod Capellanus teneatur Missas celebrare, non infertur necessariò vt Capella sit Sacerdotalis, seu vt Capellanus debeat esse presbyter, quia onus Missarum celebrandarum potest per alium adimpleri, vt inferius patebit. Et similiter ex eo quod Capella sit Sacerdotalis, regulariter non licet inferre vt Capellanus teneatur celebrare per seipsum, quia stant simul vt Capellanus debeat esse Sacerdos, & nihilominus Missas celebrare possit per substitutum, vt pariter constabit ex his, quæ dicentur infra, præsertim nu. 71.

62 Quibus præcognitis, in proposita quæstione etsi multi multa scripserint, vt referunt moderni in tract. de benefic. part. 7. c. 1. à num. 75 nihilominus vera est, & communiter recepta opinio Lapi Abbatis in suis allegationibus, videlicet allegat. 35. alias 36. Vtrum absque dispensatione, alleg. 116. Philippus in suo testamento, n. 3. vers. In contrarium arguitur, & vers. Et licet prædicta, & alleg. 117 factum super quo, nu. 2. quibus in locis censuit Altare, seu Capellam ea lege erectam vt Capellanus, seu Presbyter eligendus debeat in diuinis deseruire, & Missas celebrare pro anima fundatoris, neque actu, neq; aptitudine esse Sacerdotalem, sed posse conferri

63 simplici Clerico quatuordecim annorum. Mouetur, quia de generali consuetudine, quam Papa scit, & tolerat, beneficia simplicia personalem residentiam non requirunt, vt notat glossa in c. Gratia, in ver. De iure teneri, de rescr.

64 lib. 6. Et quamuis testator iusserit vt presbyter debeat ibi in diuinis deseruire, & Missas celebrare; tamen satisfit testatori si ibi per alium diuina celebrentur, vt in reg. Qui per alium, cum inre expressum non sit vt hoc casu per se deseruire debeat: & allegat Ioan. Calderin. in c. Super inordinata, de præben. vbi expressè dicit maiorem quatuordecim annis, licet minorem viginti quinque posse obtinere ecclesiam non curatam, seu beneficium in ecclesia non curata. Nec obstat opinio glossæ, quod minor vigintiquinque annis ecclesiam Rectoriæ habere non possit ea ratione quia ecclesia dedicatur vt in illa Rector Missam celebret, & alia diuina officia, c. 1. de consecr. dist. 1. Talis autem Missam celebrare non potest nisi sit Sacerdos, c. 1. §. Vna, vers. Et hoc vtique Sacramentum, sup. de Summa Trinit. & minor vigintiquinque annis non potest esse Sacerdos, Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Etenim vt dicunt Calder. in d. c. Super inordinata, & Lap. d. alleg. 35. num. 3. & 4. prædicta opinio est contra multa iura; quia in ecclesijs iura distinguunt inter curatam, & non curatam, & maiorem ætatem requirunt in curatis, quam in simplicibus, vt in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. cap. Licet canon, eod. tit. lib. 6. c. Eam te, de ætat. & qualit. Vbi autem à iure non exigitur personalis residentia, satis est per Vicarium deseruire: ad hoc glo. in c. Super eo, in ver. Non obuiet, de præben. lib. 6. Item si hoc habeat consuetudo, potest quis absque peccato in absentia reditus percipere, dummodo in beneficio teneat Vicarium, vel per alium beneficio deseruiat, vt notat glo. fin. in c. Cum omnes, de constit. in c. extirpandæ, in fin. de præben. & in c. Dudum, il secondo, in gl. pen. de elect. Ita Lapus Abbas cuius sententiam sequuti sunt Felin. in c. Cum omnes, sub n. 32. & ibi etiam Dec. in 2. lectura n. 55 de constit. Mill. in reperr. in ver. Beneficium simplex. Ferret. consl. 112. & plerique alij: & Rota in causa Brixien. Capellaniæ, 2. Martij 1598. coram Litta, & in Romana Capellaniæ, de qua infr. n. 73. & eamdem sæpius probauit S. Congr. Concilij, vt constat ex declarationibus infrascriptis.

65 Cum petitum esset, vt iniungeretur Vicario Mediolanensi, vt institueret præsentatum ætatis annorum 21. ad Capellaniam, ad quam ab immemorabili tempore consueuit præsentari Capellanus etiam non sacerdos, nec in sacris constitutus; die 6. Iulij 1581. S. Congregatio censuit, dummodo in fundatione cautum non sit, vt Capellanus per seipsum celebret, non teneri ipsum sacros ordines suscipere, sed per alium Missarum oneri satisfacere posse. Item Archiepiscopus Compost. posuit sub sequestro fructus cuiusdã Capellaniæ, eo quod illius Capellanus non satisfecisset ibi oneri quatuor Missarum in fundatione iniuncto. Capellanus verò asserens se celebrasse Salamanticæ, vbi studiorum causa degebat, adije sacram Congregationem Concilij. Die prima Decembris 1581. S. Congregatio censuit Missas celebrandas esse in Capella siue per ipsum Capellanum, siue per alium, nisi secus in fundatione cautum sit, & Archiepiscopum debere relaxare sequestrum fructuum, retentis tamen fructibus pro ea quantitate, ex qua solui debeat stipendium ijs, qui in defectum Capellani celebrarunt Missas in dicta Capella, vel celebrabunt.

66 Item in Bulla Pauli II. exponitur, quod Iacobellus de Maioribus in suo testamento inter cætera voluit, vt in Parochiali S. Stephani fundaretur de bonis suis Capella, quodque Paula de Matis testatoris filia in execuutionem testamenti Capellam huiusmodi sub institutione Sanctorum Laurentij, & Antonij in dicta ecclesia fundauit, & competenter dotauit pro vno Clerico, qui ei in diuinis deseruiret, ius patronatus sibi reseruando, vtque illud pro tempore obtinens in eadem Capella certas Missas qualibet hebdomada celebrare deberet ordinando, & pro prima vice Hieronymum Clericum Romanum præsentauit. Deinde Summus Pontifex ad supplicationem eiusdem Paulæ dictam Capellam in perpetuum sine cura beneficium ecclesiasticum pro vno Clerico, qui eidem Capellæ in diuinis inseruiat, erexit, cum reseruatione iuris patronatus. Dubitatum est an Capellania, de qua agitur, requirat necessariò vt Capellanus debeat esse presbyter. Die 15. Iunij 1589. S. Congregatio censuit non requiri, sicut etiam aliàs declarauit sequuta opinionem Lapi in suis allegationibus.

Item stante fundatione, quod in dicta Capella sit, & esse debeat vnus Capellanus bonus Clericus sæcularis exemplaris, & Deum timens qui qualibet hebdomada teneatur, & obligatus sit

sit vnam Missam celebrare: responsum est ex verbis appositis in fundatione huius Capellæ non inferri necessariò vt Capellanus debeat esse presbyter.

67 Similiter in causa Placentina S. Congregatio censuit beneficium ea lege erectum vt in eo deputati debeat vnus præbendarius, qui singulo quoquo die teneatur Missam celebrare, & diuinis officijs interesse, vtique non esse Sacerdotale, ideoque posse Missas per alium celebrari facere.

68 Item consulta an Capellania instituta à testatore his verbis, vt beneficiarius ipsius Capellæ omni die, seu saltem quinquies in hebdomada Missam celebrare teneatur, & si negligens fuerit ipse beneficiarius incurrat pœnam solidorum duorum, censeatur requirere personalem residentiam: Respondit obtinentem hanc Capellaniam non teneri residere, nec personaliter

69 Missam dicere. Idemque dictum fuit in vna Casalen. in cuius fundatione cauebatur, vt domus Capellano ædificaretur, in qua habitaret, & diuinis seruiret; & nisi habitaret, & seruiret posset amoueri, & de alio prouideri.

70 Item fuit aliàs in ecclesia Cathedrali Malecitana erecta quædam Capellania per Michaelem Gilalphonsum eo onere adiecto, vt Capellanus in ea pro tempore teneretur qualibet hebdomada celebrare certum numerum Missarũ. et cum dubitaretur ex parte Io. Guerrero collitigantis an prædicta Capellania esset Sacerdotalis, vel talis, quæ non ita comprehenderetur sub decreto de reformat. cap. 5. sess. 25. quominus conferri posset Clerico quatuordecim annorum; & illa verba, Capellanus, &c. essent potius posita ad demonstrandum onus, quod testatoe capellæ imposuit, quàm vt respiciant factum ipsum celebrationis Missarum per proptium Capellanum: responsum est secundum ea, quæ proponuntur huiusmodi Capellaniam non esse Sacerdotalem, posseque celebrationi Missarum per alium satisfieri, ac propterea ad illam obtinendam sufficere ætatem annorum decem, & quatuor.

Rursus positis verbis fundationis, videlicet, Introitus dictæ decimæ dispensentur ad tenendum vnum Presbyterum, qui celebret Missas, & diuina officia ad dictum altare pro eo tempore, quo poterit ibidem stare ad celebrandum dicta officia omni die, & inferiùs: N. & N. habeant regere dictos introitus, & dispensare ad tenendum dictum presbyterum tantum quãtum tenere poterunt singulo anno. Die 17. Nouembris 1605. Sacra Congregatio censuit dictum presbyterum posse per alium celebrare.

71 Item stantibus verbis fundationis: voluit, & ordinauit debere eligi vnum idoneum Capellanum presbyterum per N. & quod Capellanus debeat, & teneatur celebrare in ea Missam pro anima, &c. Dubitatum est primò an hæc capella possit conferri Clerico, qui Sacerdos non sit: Deinde si necessarium sit eam conferri sacerdoti, an idem Sacerdos teneatur per seipsum in dicta capella celebrare: die 3 Aprilis 1610. S. Congr. ad primum respondit capellam esse Sacerdotalem. Ad secundum non teneri inseruire per seipsum.

Item Episcopus Aquilanus petijt declarari an Capellania de iurepatronatus laicorum posset

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

conferri ei, qui non est eius ætatis, vt intra annum ad ordines promoueri possit, onera subiturus, quæ dictæ Capellaniæ sunt annexa, iuxta, cap. 4. vers. Ii verò, sess. 22. S. Congregatio censuit non posse conferri si ei iniunctum sit onus dicendi Missas personaliter, vel euangelium, vel epistolam cantandi, vel in fundatione dictum fuerit vt obtinens esset Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus.

72 Demum stante fundatione capellę in ecclesia Cathedrali Pistoriensi sub his verbis testatoris, quod Capellanus debeat celebrare diu, noctuq; diuinum officium, sicut cęteri Capellani faciunt, fuit dubitatum an Capellanus debeat esse Presbyter. Sacra Congregatio censuit ex istis verbis positis in fundatione huius Capellaniæ non inferri necessariò vt Capellanus debeat esse Presbyter, & ita simpliciter respondendum absque eo quod dicatur, vel reseruetur, nisi probaretur quod tempore fundationis factæ de huiusmodi Capellania cæteri Capellani omnes essent Presbyteri celebrantes Missam. Tum quia in ista serie facti hoc negatur; tum quia etsi alij Capellani consueuissent esse Presbyteri, hoc non debet alterare puritatem verborum huius fundationis, de quorum natura non est, vt teneatur esse Sacerdos, vel Missam dicere, cum verbum, Celebret officium diuinum, non referatur ad celebrationem Missæ, vt colligitur ex Clem. 1. §. Ne igitur de celebr. Missarum, vbi Zabar. n. 2. & ad exemplum prædictæ decisionis idipsum respondit in Capella fundata in Cathedrali ecclesia Abulensi sub iisdem verbis, Capellanus debeat celebrare diuina officia diu, noctuq;

73 Nec est omittendum, quod propter decisionem in causa Pistorien. vt præfertur editam, Rota in præallegata Romana Capellaniæ 2. Ianuarij 1589. coram Cardinali Pamphilio mutauit sententiam, & recessit à resolutis, vt apparet ex ipsa decisione infrascripti tenoris, videlicet: [Domini attenta resolutione Illustrissimorum Dominorum S. Concilij Interpretum in causa Pistorien. quod præsentandus non debeat esse presbyter ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta allegat, Lapi 36. nisi expressè caueatur, quod per seipsum hoc agat, satis censetur prouisum voluntati Testatoris, si per alium diuina celebrari faciat, ad teg. Qui per alium, &c. & tradit Cardin. in c. De multa, in fin. vers. Quanto, de præben. recesserunt à resolutis in hac causa, & dixerunt Capellaniam non esse Sacerdotalem; quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deseruiendum capellæ in diuinis,

74 & Missam celebrare per seipsum. Et cum simus in beneficio simplici, in quo ex quadam generali totius orbis consuetudine non requiritur residentia, vt post Cardin. tradit Imola in c. fin. nu. 9. de Cler. non residen. sufficit quod deseruiatur per substitutum, ad notata in cap. Super eo, de præben. in 6. Lap. alleg. 36. sub num. 5. & alleg. 117. sub num. 2. Cardin. d. cap. De multa, in fin. Dec. cap. Cum omnes, secunda lectura de Constit. cum alijs allegatis. Non obstat quod in hoc casu verba fundationis videantur directa in personam ipsius Capellani, cum dicant, quod beneficium pro tempore obtinens certas Missas in qualibet hebdomada in eadem capella cele-

brare deberet: quia illa non respiciunt actum ipsum celebrationis Missarum ab ipsomet Capellano, sed potius sunt posita ad denotandam obligationem, & onus, quod ipsa testatrix capellæ imponebat: & sufficit quod onus non sit ita impositum Capellano, quod per alium explere non possit; quia aliàs cum à iure personalis residentia non requiratur, poterit per alium inseruire, ex prællegatis. Vltra quod in casu resolutionis Congregationis verba erant directa ad Capellanum, prout etiam in casu allegationis Lapi, vbi testator mandauit dimidiam suorum bonorum Presbytero eligendo dari pro celebrandis Missis. Quod dicitur in casu decisionis Pistorien. non fuisse factam mentionem celebrationis Missarum, sed tantum diuinorum, tollitur per rationem deseruire per alium, quæ

75 militat vtroque casu. Et eo magis venerunt Domini in hanc sententiam, quia concurrit mens fundatricis, quæ colligitur ex præsentatione ab ipsamet facta de Hieronymo de Longonibus, qui huic capellæ deseruiuit per substitutum, Paris. consil. 56. num. 19. lib. 4. & postea fuit ferè semper possessa à simplicibus Clericis, qui missas per alios fecerunt celebrari, l. Si de interpretatione, ff. De legib. Aymo cons. 101. cum simil.

Nec aduersatur conclusioni superius firmatæ, quod cum quidam Ioannes habēs Capellaniam in diœcesi Hispalen. cum onere celebrandi Missas esset Romæ litis causa, & petijsset sibi indulgeri vt sibi liceret easdem Missas in aliqua Vrbis Ecclesia celebrare; sac. Congregatio censuit si Sanctissimo placuerit id tantum oratori esse cōcedendum, vt Missas in Ecclesia à Testatore destinata per alium celebrari faciat. Etenim in eo casu supponendum est ex fundatione fuisse iniunctum Capellano onus per seipsum celebrandi alioquin indultum celebrandi in eadem Capella per substitutum fuisset prorsus inutile, contra cap. In his, de priuileg. cum concordan. de quibus ibi in glos. vltima.

Constat igitur ex prædictis verum esse quod prius dicebamus, videlicet capellam non esse Sacerdotalem ex eo quod Capellanus teneatur Missas, vel diuinum officium celebrare, neque Capellanum regulariter teneri per seipsum celebrare ex eo quod Capella sit Sacerdotalis, cum vtroque casu huic oneri satisfieri possit per substitutum.

76 Verum si in ipsa erectione, seu fundatione capellæ, aut alijs constitutionibus secus constitutum fuerit, id omninò erit obseruandum, vt disertis verbis statuitur à Concil. Tridentino in cap. 5. sess. 25. & sæpius fuit responsum.

Obseruandum est tamen ad hoc non requiri vt in fundatione expressè sit cautum vt Capellanus celebret per seipsum, sed satis esse vt id verbis æquipollentibus ordinatum fuerit, arg. c. In his, infra, de verb. signific. l. fin. l. De donat. quæ sub modo, l. Quid tamen, §. 1. ff. De arbitr. & patet ex subiecta resolutione Sac. Congregationis.

77 Testator cauit vt sui hæredes dent vni ex filijs ipsius pro alimentis, cui dictis hæredibus melius placuerit, & qui ad officium clericatus ascendere voluerit vnam vineam ipsius Testatoris cum onere vt cui dederint, ille teneatur pro anima, &c. celebrare annuam Missam cantatam in qualibet annali die mortis ipsius Testatoris, & dicto eius filio Sacerdote defuncto alius ex eius filijs similiter Sacerdos succedat cum eodē onere; & dictis eius filijs Sacerdotibus defunctis, vadat in perpetuum cum eodem onere ad propinquiorem Sacerdotem de familia. Dubitatur primò an supradictum relictum sit simplex legatum cum onere tamen assumendi ordinem Sacerdotalem, & Missam celebrandi, ita vt nulla sit opus institutione Ordinarij, vel potius sit erectum beneficium ecclesiasticum de iure patronatus dictæ familiæ. Secundò, an is, qui vult consequi tale legatum, debeat esse Sacerdos, & teneatur perseipsum Missam celebrare. Die 28. Iulij 1605. sac. Congregatio ad primum censuit hoc esse simplex legatum cum onere assumendi ordinem Sacerdotalem, ac Missas celebrandi; ideoque non esse opus vlla ordinarij institutione. Ad secundum ad huiusmodi legatum consequendū oportere esse constitutum in tali ætate, vt intra annum ad Sacerdotium possit promoueri, eoque anni spatio Sacerdotij ordinem debere suscipere. Sed quoad celebrationem Missæ posse etiam per alium huic oneri satisfacere, nisi fundationi præter expressa insint alia verba, quæ significent vt perseipsum id muneris expleat.

78 Casus autem, in quibus censetur inducta obligatio celebrandi per seipsum satis colligi possunt ex infrascriptis exemplis. Posito tenore fundationis, videlicet: Sint tres voces in præsentando Sacerdotem, & Capellanum dictæ capellæ, qui seruiat in diuinis eidem capellæ, & ibidem continuè diuina celebret, Missam, & officia nocturna, & diurna, & residentiam continuam faciat iuxta ecclesiam S. Andreæ, & seruiendo dictæ capellæ quatuor an Rector eiusdem capellæ teneatur residere, ac subire onera per seipsum. Die 20. Iulij 1600. Sac. Congregatio censuit huiusmodi Rectorem teneri residere, ac munia huiusmodi explere per seipsum.

Item stante fundatione: Quod Capellani, & quilibet illorum debeat dicere pro anima mea in dicta mea Capella centum, & nonaginta duas Missas recitatas quolibet anno in perpetuū, &c. Item quod sit Presbyter bonus Christianus bonæ vitæ, & famæ, & non habeat onus alicuius officij, nec obtineat aliquam præbendam, Vicariam, Rectoriam, nec curatum, nec aliquod aliud beneficium, nec Capellaniam, quibus inseruire debeat, sed quod solum debeat se occupare, & assistere seruitio istius meæ Capellaniæ, & non in aliqua alia re, siue præbenda, & si postquam fuerit nominatus in Capellanum fuerit prouisus de aliqua alia præbenda, seu Capellania, si illā acceptauerit, perdat eo ipso huiusmodi meam Capellaniam, & vacet, & prouideatur in personā alterius. Præsuppositis clausulis suprascriptis, quæritur vtrum Capellanus teneatur præcise perseipsum celebrare. Die 12. Maij 1606. S. Congregatio censuit secundum ea quæ proponuntur, teneri celebrare per seipsum. Rursus positis verbis fundationis: omne incrementum, & lucrum proueniens ex summa 500. scutorum dari debeat Capellano, qui dictæ societati in diuinis

inser-

insetuiat, &c. Et quod Syluester Oliuerius si voluerit pro Capellano dictæ societatis inseruire, cæteris præferri debeat: Die 23. Februarij 1608. S.Congregatio censuit ex dictis verbis, quæ Syluestrum præferri maodant, eum per seipsum inseruire teneri. Ad hæc posito tenore dotatioois, videlicet: [Dono bona opportuna Vicario Archiepiscopi nomine, & vice ipsius ecclesiæ, seu Capellæ, & perpetui Sacerdotalis beneficij ad dictam ecclesiam creandam; eo tamen tenore vt Sacerdotes ad ipsam ecclesiam, seu Capellam, vt fertur, ordinandam instituendi illis gaudeant; & sub his conditionibus, & non aliter, videlicet vt beneficialis ipsios ecclesiæ; seu Capellæ omni die, seo saltem quinquies in hebdomada Missam in dicta ecclesia celebrare teneatur, iusto tamen impedimento cessante. Et si negligentes fuerint, vel remissi ad celebrandam ipsam Missam, seu ipsam Missam oon celebrauerint, beneficialis incurrat pœnam solidorum, &c. pro qualibet vice coonertendam in vtilitatem ecclesiæ.] Vltimo autem loco Vicarius Capitularis sede tunc Archiepiscopali vacante dotationem, & erectionem huiusmodi per hæc verba admisit, videlicet, considerans quod ex bonis douatis potest vnus Sacerdos cum voo Clerico seruitore vitam congruè sostentare, beneficium creaoit, & bona donata prędictæ ecclesiæ, & perpetuo Sacerdotali beneficio, & pro dote ipsorum ecclesiæ, seu beneficij assigoauit. Quęritur primo an dictum beneficium sit Sacerdotale. Secuodò an prooisus de huiusmodi beneficio possit aliud beneficium personalem residentiam requirens retinere. Sac.Congregatio ad primum respondit esse Sacerdotale: Ad secundū ex verbis fundationis teneri obtineotem huiusmodi beneficium per seipsum celebrare, neque posse cum eo aliud beneficium residentiam requirens obtioere.

79 Sed prædictis videtur valdè obstare decretum Concilij Tridentini in cap.4. sess.22. vbi disertis verbis statuitur primò vt qui dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis ecclesijs obtinent, aut io posterum obtinebunt, quibus onera varia sunt aonexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, teneantur iusto impedimento cessante infra annum ordioes suscipere requisitos. Et paulò post subnectitur. Coganturque Episcopi eos diebus statutis dictos ordines per seipsos exercere: concordat c.12. sess.24. ibi, Omnes verò diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia.

Si igitur obtinentes quæcunque beneficia in prædictis ecclesijs tenentur onera Missarum adimplere, & dioina celebrare per seipsos; ergò falsa est conclusio superiùs firmata quod obtinentes Capellas Sacerdotales possint oneri Missarum, & dioinorum celebrationi per alium satisfacere.

80 Solutio est difficilis. Sed obseruandum est decretum d.cap.4. sess.22. loqui in eo tantum casu, in quo ordines sacri sunt annexi beneficio in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia; & ita decretum illud iam pridem intellexit S.Congregatio. Vnde obtinens Capellam Sacerdotalem in prædictis ecclesijs tenetur celebrare per seipsum, atque ita quod superius firmauimus obtinentem beneficium Sacerdotale posse per alium celebrare, notabiliter limitari debet vt non procedat in obtinente beneficium sacerdotale in ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis. Sin autem ordines noo sint annexi beneficio, seu Capellæ eo quod cautū non sit in fuodatione, vt Capella sit Sacerdotalis, vel vt Capellanus debeat esse Presbyter, aut celebrare per seipsum, sed simpliciter dispositum sit vt Missas celebrare teneatur; tunc oneribus huiusmodi congruè satisfieri potest per substitutum, etiam in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia. Neque hoc casu vt prædixi, est locus dispositioni d.c.4. quia loquitur de beneficijs, quibus ooera suot aooexa; sed est locus allegationibus Lapi, & declarationibus superius relatis, num.62. & 65. & seqq.

81 Sed contra hoc vltimum arguitur sic. Obtinentes beneficia in Cathedralibus, & Collegiatis ecclesijs teoentur, & cogi debent diuina officia obire per se, & non per substitutos, vt expressè statutum est in d.cap. 12. vers. Omnes
82 verò, sess.24. Sed Missa quamuis uoo sit de Horis, cap.1. De celebr. Missarum, cap. vnico, de Cleric. oon residen. lib.6. & ootat glos. in Clem. Vt ij, in ver. Certis horis, de ætat. & qualit. est tamen de officio, & venit diuioi officij appellatione. Ergo obtinentes Capellas cum onere Missarum in prædictis ecclesijs tenentur per seipsos celebrare, & sic Capellæ huiusmodi cum prædicto onere Missarum generaliter, & indistinctè sunt Sacerdotales. Minor probatur in c. De his, 12. dist. in Clem. vnica, in fine ibi, Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum horarum officijs, de reliq. & venerat. Sanctor. & tenet gloss. in dicta Clem. r. io ver. Canonicas, vbi ait, Missam de officio dicimus, sed non de horis. Quinimò Missam esse de horis non obscurè sentit glossa in d. Clem. vnica, in ver. Totidem, dum inquit, argue pro æquandis distributionibus io his tribus horis, Matutino, Missa, & Vespere.

83 Cæterum responderi potest Missam priuatam non esse de officio, sed tantummodo Missam solemnem, & Conuentualem, de qua loquitur tex. in c. Cum creatura. de celebr. Missar. & ita intelligitur textus in d.c. De his, 12. distinct. loquitur eoim de officijs publicis ibi, Publica officia, idest vespertinas, matutinum, siue Missam. Et quamuis glossa exponat illud verbum, *publica*, idest Clericorum secularium; tamen expositio illa non congruit litteræ, & textus debet intelligi in propria significatione, vt ibi declarat Gemin. num. 3. in fine vers. Nec est bona exposi-
84 tio glossæ, vnde Missa ibi intelligitur Conuentualis, & solemnis, & ita etiam intelligitur textus in dicta Clem. vnica, & glos. præalleg. propterea enim dicunt distributiones assignari pro Missa; sicut pro horis. Quod etiam adnotauit Præpos. post alios in d.c. De his, num 7. Hoc au-
85 tem oon congruit nisi Missæ Conuentuali. Concluditur ergo obtinentes beneficia in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia cum onere diuinis inseruiendi, seu interessendi teneri quidem per seipsos interesse etiam Missæ Conuentuali, & mulctari posse nisi interfuerint; sed hinc non sequi vt teneantur indistinctè eamdem Missam Conuentualem canere, idest ipsum sacrificium

offerre per seipsos. Patet, quia in ecclesijs cathedralibus non omnibus præbendis iubetur anneċti ordo Sacerdotalis, sed dimidiæ parti dumtaxat, vt in d. cap. 12. §. In omnibus verò, sess. 24. Ergo non omnes præbendati, seu beneficiati tenentur Missam solemnem celebrare per seipsos, sed illi tantum, qui obtinent præbendas, quæ annexum habent ordinem presbyteratus; alioquin præbendæ omnes essent presbyterales, & distinctio Concilij esset inanis. Sed Capellæ cum onere Missarum celebrandarum, nisi aliud sit cautum in fundatione, non habent ordinem Presbyteratus annexum, vt superius dictum est ex S. Congregationis sen-
86 tentia. Ergo illas obtinentes non tenentur Missam Conuentualem celebrare per seipsos, sed tantummodo illi interesse, & hoc important verba d. cap. Cum creatura, de celebr. Missarum ibi, Missarum solemnia conuentualiter celebretis, idest intreressendo, & psallendo. Et hoc modo etiam quoad Missam Conuentualem dicuntur diuina officia per seipsos obire ad præscriptum d. §. Omnes verò. Non autem sacrificium offerendo, quod non conuenit nisi presbyteris, c. 1. §. Vna, vers. Et hoc vtiq. Sacramentum, supra de Summa Trinit.

87 Itaque vt in hac materia perstringantur omnia, cum quæritur an, & quando obtinens Capellam teneatur esse Sacerdos, & oneri Missarum, diuinorumque celebrationi satisfacere per seipsum, necne, sic distingue.

Aut Capellæ huiusmodi est annexus ordo Presbyteratus, puta quia in illius fundatione cautum est, vt Capellanus debeat esse Sacerdos, aut non est annexus. In primo casu si quidem Capella sit in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia; tunc illam obtinens tenetur esse Sacerdos, & Missas, ac diuina officia in fundatione iniuncta per seipsum celebrare, ad præscriptum dicti cap. 4. sess. 22. & cap. 15. vers. Omnes verò, sess. 24. vt clarius patebit in quæstione sequenti. Sin autem Capella non sit in Cathedrali, aut Collegiata ecclesia, sed in alia inferiori, in qua horæ canonicæ non recitantur; tunc iterum subdistingue. Nam aut in illius fundatione expressè, aut verbis æquipollentibus statutum est, vt Rector teneatur Missas dicere, & onera adimplere per seipsum; & lex fundationis ad amussim seruanda est, vt in c. 5. sess. 25. & in resolutionibus, de quibus supra, num. 78. vers. Casus autem. Aut in fundatione Capellæ nihil de hoc tacitè, vel expressè cautum reperitur, sed simpliciter dictum est vt Capellanus debeat Missas celebrare, vel diuinis inseruire; & tunc Capellanus non tenetur ordinem Presbyteratus assumere, nec Missas, vel diuina officia celebrare per seipsum, sed potest eiusmodi oneribus per alium satisfacere. Et in hoc casu propriè loquuntur Lap. in suis allegationibus, Rota in decisione superius relata, nu. 73. & declarationes S. Congregationis, de quibus supra, num. 65.

In secundo autem casu principali, idest cum Capella non habet ordinem presbyteratus annexum, sed simpliciter in eius fundatione cautum est vt illam obtinens debeat Missas celebrare, vel diuinis officijs inseruire: & tunc refert an Capella sita sit in ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, an verò in alia ecclesia non habente seruitium Chori. Et quidem si in Cathedrali, vel Collegiata, distingue. Aut in fundatione Capellæ cautum est tantummodo vt Capellanus debeat Missas celebrare; & non tenetur esse Presbyter, nec Missas celebrare per seipsum, vt patet in declaratione Malecitana, de qua supra nu. 80. Neque enim hoc casu est locus decreto Concilij in d. c. 4. sess. 22. quia, vt dictum est, loquitur in eo tantum casu, in quo Capellæ, seu beneficia in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia habent sacros Ordines annexos. Nec refragatur resolutio in causa Montis Politiani, de qua supra, n. 53. quia ibi Capellani à Capitulo electi tenebantur Missas Conuentuales canere per seipsos ex antiqua consuetudine, & sic Capellæ habebant
88 ordinem Presbyteratus annexum. Aut in fundatione adiectum est vt Capellanus teneatur diuinis inseruire, seu interesse, aut diuina officia celebrare: & tunc propriè locum habent resolutiones Pistorien. & Abulen de quibus supra num. 72. vt scilicet Capellanus non debeat esse Presbyter; sed nihilominus tenebitur diuina Officia celebrare per seipsum; quia verba, Diuinis officijs inseruire, seu interesse in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia important seruitiũ Chori, quod adimpleri non potest per sobstitutum, vt in d. cap. 12. vers. Omnes verò, sess. 24. & fusius patebit in sequenti quæstione. Nec aduersatur decisio Pistorien. quia eo casu non fuit quæsitum an Capellanus deberet per seipsum Horis Canonicis interesse, sed tantummodo an deberet esse Sacerdos. Si verò capella existat in ecclesia non Cathedrali, vel Collegiata, sed in alia ecclesia non habente seruitium Chori; hoc vltimo casu quamuis in fundatione capellæ dispositum sit vt Capellanus debeat Missas celebrare, & diuinis inseruire, seu interesse, tamen non tenebitur ordinem Sacerdotalem suscipere, nec Missas, aut diuina officia celebrare per seipsũ, sed satis erit vt hæc munia per alium expleat: & in hoc speciali casu loquuntur declaratio S. Congregationis in causa Placentina, de qua supra nu. 67. vers. Similiter, decisio Rotæ in causa Romana Capellaniæ, & Lapi allegationes, de quibus sup. n. 62. & 73.

89 Tertiò iuxta præmissa QVÆRO. Posita fundatione capellæ in ecclesia Collegiata S. Sixti Viterbij infrascripti tenoris videlicet, Capellanus teneatur, & obligatus sit qualibet hebdomada dicere in ipsa ecclesia pro remissione peccatorum ipsius testatoris duas Missas, & deseruire ecclesiæ in diuinis. An Capellanus huiusmodi per seipsum Missas celebrare, atque inseruire teneatur.

Proposita hac causa die 9. Nouembris 1619. S. Congregatio Concilij visa est probare conclusiones infrascriptas.

90 Prima conclusio est decretum Concilij Tridentini c. 4. sess. 22. qua parte statuit vt habentes beneficia in Cathedralibus, & Collegiatis ecclesijs cum onere dicendi Missam, Euangelium, vel Epistolã, teneantur infra annum ordines recipere requisitos, & dictos ordines per seipsos exercere, non habet locum in omnibus beneficijs, quorum rectoribus prædicta onera incumbunt, sed in illis tantum, quæ certum ordinem habent annexum. Quam conclusionem iam dudum probauit S. Congregatio in causa Tudertina dũ censuit

censuit Capellanias in Cathedrali ecclesia ere-
ctas cum onere Missarum celebrandarum non
comprehendi in d. c. 4. nisi ordinem annexum
habeant. Ratio est, quia oneribus huiusmodi
congruè potest per substitutum satisfieri, nec
censetur in his electa industria personæ, vt plu-
ribus probat Lap. alleg. 117. qui propriè loqui-
tur de altari, seu Capellania erecta in Cathe-
drali ecclesia cum onere Missas celebrandi, iuxta
terminos Clem. Vt ij, de ætat. & qual. innouata
in d. c. 4.

91 Secunda conclusio. Capellania ea lege erecta
in Cathedrali ecclesia, vt Capellanus teneatur
choro inseruire requirit personale seruitium,
quod non potest adimpleri per substitutum.
Pra qua conclusione ponderatum fuit decretum
Concilij c. 12. sess. 24. ibi, Omnes verò diuina
per se, & non per substitutum compellantur
92 obire officia; iuncta decisione Sac. Congrega-
tionis, qua declaratum fuit d. c. 12. vers. Præter-
ea, comprehendere etiam Mansionarias, & alia
beneficia, quæ sunt perpetua, & habent annexum
seruitium in choro.

93 Hinc cum dubitatum fuerit an capellaniæ,
quibus incumbit onus celebrandi Missas, & in
choro inseruiendi, sint compatibiles cum Cano-
nicatibus, & Parochialibus cum per earum con-
stitutiones liceat eis inseruire per substitutum
cum licentia Ordinarij, & Capituli: S. Congre-
gatio censuit non esse compatibiles.

94 Item orta dubitatione an Capellaniæ Cathe-
dralis ecclesiæ, quarum reditus in distributioni-
bus quotidianis consistunt, personalem residen-
tiam requirant: responsum est requirere.

Sed & Sac. Congregatio Episcoporum olim
consulta an Capellani habentes distributiones
quotidianas, & onus celebrandi diuina Officia
in Cathedrali Pisarum teneantur ad residen-
tiam; respondit capellanias requirere residen-
tiam in choro Cathedralis.

95 Tertia conclusio: ex illis verbis fundationis,
de qua nunc agitur, videlicet Capellanus tenea-
tur Missas celebrare, non infertur vt capella
sit Sacerdotalis, quia huiusmodi oneri potest per
alium satisfieri, licet capella erecta fuerit in
collegiata ecclesia, ex his, quæ dicta sunt in pri-
ma conclusione ex sententia eiusdem Congre-
gationis.

96 Quarta & vltima conclusio. Verba illa, Capel-
lanus teneatur in diuinis deseruire, extra Cathe-
drales, & Collegiatas ecclesias non important
seruitium personale: in quibus terminis loqui-
tur Lap. alleg. 35. & decisiones S. Congregatio-
nis, & Rotæ inferiùs allegandæ.

97 Quibus positis, ad hoc restricta fuit difficul-
tas, an scilicet verba illa, Capellanus teneatur
in diuinis deseruire, in Collegiata importent ser-
uitium chori, ita vt propterea illud non possit
adimpleri per substitutum.

Et quidem ad probandum hæc verba non
importare seruitium chori infrascripta addu-
cuntur.

Primò, diuinorum celebratio in sui latitudine
apta est comprehendere non solum recitatio-
nem horarum Canonicarum, iuxta c. 1. de celebr.
Missar. verum etiam celebrationem Missæ, le-
ctionem Euangelij, & Epistolæ, ac diuini Officij
extra chorum, c. 3. de vita, & honest. Cleric. &
c. Proposuit, de fil. Presbyter. Card. in Clem. 1.
§. Ne igitur, num. 7. vers. Quinto quæro, de
celebrat. Missar. Hoc autem casu dicta verba
in diuinis, videntur potius referenda ad lectio-
nem euangelij, vel epistolæ, aut diuini officij ex-
tra chorum, quàm ad onus psallendi horas ca-
98 nonicas, quia fuerunt apposita in fundatione
capellæ, quæ ex sui natura annexum non habet
seruitium chori, vt in d. c. 3. nec requirit perso-
nalem residentiam ex generali consuetudine, vt
post Cardin. tradit in cap. fin. Imola num. 9. &
Abb. num. 3. de Cler. non residen. Menoch. de
arbitr. casu 201. num. 75. ergo in dubio funda-
tor censeri debet se retulisse ad vniuersalem con-
suetudinem. Bald. in l. Precibus, num 44. C. De
impuber. & in terminis Spin. in Specul. testam.
gl. 4. princ. nu. 66. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell.
gl. 5. num. 80. & seq.

Secundò nulla constituenda videtur differentia
in residentia beneficij ex hoc solum quod fuerit
erectum in collegiata, vel extra eam, sed quando
erigitur beneficium extra Collegiatam, hæc ver-
ba, *deseruire in diuinis*, non inducunt persona-
lem residentiam. Lap. alleg. 35. & 116. & dictum
est in 4. concl. Ergo nec quando beneficium in
Collegiata erigitur. Maior propositio probatur,
quia aut ex verbis fundationis constat benefi-
cium requirere personalem residentiam, aut non
constat. Si constat, seruanda est lex fundationis
tam in Collegiatis ecclesijs, quàm extra eas, vt
in c. 5. sess. 25. de reform. Si non constat, benefi-
cium non requirit residentiam personalem, etiamsi
fuerit erectum in Collegiata, quia nec Clem. Vt
ij, nec d. c. 4. habent locum in beneficijs, quæ ex
fundatione certum ordinem, idest personale
seruitium annexum non habent, vt in prima
conclusione.

Tertiò affertur decisio Rotæ coram Pamphi-
lio 23. Ianuarij 1589. in causa Romana Capel-
laniæ superius relata num. 73. in qua fuit resolu-
tum Capellaniam non requirere residentiam
personalem, licet in eius fundatione cautum
fuerit vt Capellanus teneatur Missas celebrare,
& deseruire in diuinis.

Quartò loco adducitur resolutio S. Congre-
gationis in causa Placentina tempore Cardina-
lis Matthæi, vt etiam diximus in quæstione præ-
cedenti, qua declaratum fuit beneficium in Ca-
thedrali ecclesia ea lege erectum vt in eo depu-
tari debeat vnus præbendarius, qui singulo quo-
quo die teneatur Missam celebrare, & diuinis
Officijs interesse, non esse Sacerdotale, ideoque
præbendarium posse Missas per alium celebrari
facere.

99 Vltimò affertur pro hac parte obseruantia
subsecuta, quia Sixtus V. anno 1588. & Cle-
mens VIII. anno 1601. dictam capellaniam
contulerunt tanquam simplex beneficium per-
sonalem residentiam non requirens; vt ex litte-
ris collationis exhibitis, hæc autem obseruantia
plurimum valet ad cognoscendam qualitatem
beneficij, vt tradit Paris. cons. 50. num. 19. lib. 4.
cum alijs allegatis in alia propositione huius
causæ.

100 Cæterum pro contraria parte infrascripta vi-
dentur magis vrgere, & primò verba illa, [Ca-
pellanus teneatur seruire in diuinis, cum fuerint
apposita à fundatore tamquam diuersa à Missa-

cum

rum celebratione, vtique in ecclesia Collegiata nihil aliud videntur posse importare, quàm recitationem horarum canonicarum. Quod satis probatur ex constitutione Bonifacij VIII. in c. vnico, de Cler. non residen. lib. 6. vbi Pontifex agens de Canonicis, qui tenentur in choro horas canonicas recitare, vtitur proprijs verbis huius fundationis ibi, Ipsis ecclesijs in diuinis officijs deseruire. Si igitur verba, *deseruire in diuinis*, in Collegiata important seruitium chori; ergo Capellanus tenetur per seipsum inseruire, cum seruitium chori non possit adimpleri per substitutum, ex dictis in secunda conclusione.

101 Secundò ex vulgari modo intelligendi eorum, qui fundant huiusmodi Capellanias in Cathedralibus, & Collegiatis, residentia intelligitur de personali, iuxta cap. Conquerente, de Cler. non residen. vt testatur Nauarr. cons. 6. num. 2.
102 eod. tit. Verbo autem, *resideant*, æquipollent sequentia verba, videlicet intersit, cantet, vel
103 seruiat, vt per Nauarr. ibidem num. 3. Vnde cum olim dubitatum esset in sacra Congregatione an habens Capellaniam, cui in fundatione iniunctum fuerat onus celebrandi Missas, atque interessendi diuinis officijs, teneretur residere, atque celebrare officia per seipsum; licet nihil decisum fuerit, tamen manu Cardinalis Carafæ adnotatum reperitur Capellanum teneri per seipsum celebrare diuina officia, quia interesse quispiam non potest per substitutum, ad c. vnicum de Cler. non residen. lib. 6.

104 Vltimò vrget pro hac parte antiqua decisio sacræ Congregationis. Siquidem fuit olim dubitatum an Capellaniæ in ecclesia Cathedrali existentes, quarum reditus ex varijs defunctorum relictis cum onere Missas aliquot, & diuina officia celebrandi inter se tantum distribuunt Capellani præsentes, qui onera prædicta per seipsos, & per alios presbyteros quoscumque persoluunt, reliquis Capellanis, qui præsentes non sunt, nihil percipientibus, personalem residentiam requirant, ita vt qui eas obtinent: ad residendum præcisè etiam per priuationem cogi possint, non obstante consuetudine contraria: Sacr. Congregatio censuit teneri ad residentiam iuxta formam Concilij.

105 Neque verò huic sententiæ videntur obstare argumenta superius in contrarium adducta: nam ad tria priora in ordine respondetur verba illa, *deseruire in diuinis*, esse intelligenda secundum subiectam materiam, itaut si fuerint apposita in fundatione capellæ erectæ intra ecclesiam, in qua horæ canonicæ non recitantur, tunc non importent seruitium chori, quia subiecta materia id non patitur, sed sint referenda ad celebrationem diuinorum extra chorum, iuxta notata in c. 3. de vita, & honest. Cleric. Quod quidem seruitium rectè fieri potest per substitutum, & in his terminis loquitur Lap. dicta allegat. 35. & Rota in dicta causa Romana Capellaniæ.

Sin autem fuerint apposita prædicta verba in fundatione Capellæ intra ecclesiam, in qua horæ Canonicæ recitantur, vt in casu præsenti, tunc benè important seruitium chori, quia id suadet subiecta materia. Ad quod adducitur Gugliel. de Monte Lauduno relatus à Cardin. in Clem. 1. §. Ne igitur, sub n. 7. vers. Quinto quæro, de celebr. Missar. cuius hæc sunt verba, [Expedit quod psallendo intra ecclesiam dicat Clericus officium iuxta Psalmum. Benedicite Dominum. maximè in magnis festiuitatibus, arg. cap. Si quis in Clero, 7. quæst. 1. & cap. Si quis extra Parochias, de consecr. dist. 1. Quod vltimum procedit in eo, qui habet beneficium in ecclesia Collegiata, aliàs in non Conuentuali, vbi est solus Sacerdos, & Clericus, hoc non potest obseruari, & sufficit quod Sacerdos, & Clericus dicant officium vel simul, vel separatim, sine cantu; tamen bonum est vt in ecclesia dicant.] Hæc ille. Quibus accedit quod hoc casu fundator non dixit simpliciter, Capellanus teneatur deseruire in diuinis, sed addidit, teneatur deseruire in diuinis dictæ ecclesiæ; atque ita fuit ab ipso contemplatum seruitium non ipsius Capellaniæ, sed ecclesiæ, in qua Capellania instituebatur, quæ cum sit Collegiata habet præcipuum seruitium in psallendo horas Canonicas, vt in dicta Clem. 1. de celebr. Missar. ita vt proinde seruire in diuinis prædictæ ecclesiæ nihil aliud sit, quàm choro interesse.

Non obstat quartum argumentum quod ex sententia S. Congregationis præbendarius habens onus celebrandi, & inseruiendi in diuinis in Cathedrali ecclesia, non teneatur esse sacerdos.

106 Nam respondetur hinc non inferri quin teneatur diuinis officijs personaliter interesse, ad hoc enim non requiritur ordo Sacerdotalis, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qual. Boer. decis. 171. n. 1.

107 Sicut neque obstat contraria obseruantia, quia non est tanti temporis, vt potuerit immutare statum Capellaniæ, iuxta cap. Cum de beneficio, de præb. in 6. Ac præterea est varia, quia Capellani interdum inseruierunt etiam perseipsos, imò nonnunquam fuerunt etiam punctati. Et nihilominus cum verba fundationis importent seruitium chori, contraria consuetudo non valeret vti sublata à Concilio iuxta decisionem S. Congr. vltimo loco allegatã, n. 103.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Indecorum.

SVMMARIVM.

1 *Minori quatuordecim annis regimen Ecclesiæ committi non debet.*
2 *Absurdum est vt carens monastica eleuetur ad oeconomicam, & carens oeconomica ad politicam.*
3 *Pueri in quibus differant ab adultis.*
4 *Matrimonium spirituale cum Ecclesia non contrahunt obtinentes beneficia simplicia.*
5 *Verba, regere, & gubernare, an, & in quo differant, & num. seq.*
6 *Ethica diuisio in Monasticam, Oeconomicam, & Politicam.*
7 *Collatio beneficij facta minori quatuordecim annis est ipso iure nulla.*
8 *Episcopus an possit dispensare super defectu ætatis ad beneficia.*
9 *Præpositura habens nudum ministerium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario an possit*

possit conferri Clerico quatuordecim annorum. & num. seq. vsque ad num. 17.

10 *Dignitas non constituitur ex nudo ministerio conferendi beneficia.*

11 *Beneficium nullam habens iurisdictionem fori contentiosi, vel pœnitentialis non potest dici Curatū.*

12 *Consuetudine conferendi beneficia non Curata in minori ætate constitutis plurimum defertur.*

13 *Ius conferendi beneficia potest competere maiori annis quatuordecim tam ex priuilegio, quàm ratione Ecclesiæ, à qua collatio dependet.*

14 *Mulier succedens in officio habente iurisdictionem, & curam annexam potest per seipsam administrare, ac beneficia conferre, & curam Viro committere capaci talis potestatis.*

15 *Pupillus maior septennio potest præsentare, & in concursu præsentatus ab eo præfertur præsentato à tutore.*

16 *Iurisdictio sola sine obligatione residentiæ non efficit beneficium curatum.*

17 *Ordo sacer an eximat à patria potestate, latissimè discutitur vsque in finem.*

18 *Episcopalis dignitas ius patriæ potestatis soluit tam de iure ciuili, quàm canonico.*

19 *Ordines minores non liberant à patria potestate.*

20 *Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmatiua. & num. seq. vsque ad num. 33.*

21 *Prælati, & qui alios tenentur regere, non debent esse sub potestate alterius.*
Contrarium. num. 53.

22 *Filiusfamilias Pater, cum sit in potestate alterius, filiam non habet in potestate, nec eam potest occidere cum adultero.*

23 *Tutor non debet esse sub tutela, nec Curator sub cura.*

24 *Patris potestas quantum ad ius publicum non curatur.*

25 *Ius publicum in sacris, in Sacerdotibus, in Magistratibus consistit.*

26 *Intellectus cap. Cum voluntate, de sentent. excommunic. & num. 48.*

27 *Ordo sacer liberat à seruitute. & num. 55.*

28 *Monstruosum est vt qui legitimus ad spirituales sit actiones, circa sæculares actus illegitimus remaneat.*

29 *Dignitas Patritiatus, & Consulatus ius patriæ potestatis soluit. & num. 56.*

30 *Sacerdotali dignitati nulla dignitas sæcularis æquiparari potest. & num. 56.*

31 *Ordinibus sacris initiati, & Illustres interdum æquiparantur.*

32 *Patria potestas soluitur per professionem regularem. & num. 58.*

33 *Referuntur Authores, & fundamenta opinionis negatiuæ. & num. 36. & seqq.*
Filiusfamilias per sacrum ordinem non eximitur à patris potestate in rebus patrimonialibus, & & profectitijs. ibidem & num. 41.

34 *Secus in rebus Ecclesiasticis, & in his, quæ agit ratione ordinis, vel dignitatis. & nu. 44.*

35 *Legitima debetur Patri in bonis prophanis filij, non autem in ecclesiasticis.*

36 *Ordo sacer non soluit omnino ius patriæ potestatis. Tollit tamen illius effectus ordini sacro improportionabiles, & incongruos. n. 44. & seq. vsque in finem.*

37 *Intellectus cap. Per venerabilem, in princ. qui fil. sint legit.*

38 *Ordo Episcopalis supponit necessariò ordinem Sacerdotalem.*

39 *Ius patriæ potestatis à iure naturali sumpsit originem.*

40 *Et quoad vinculum naturale debet immutabile permanere.*

42 *Filiusfamilias per sacrum ordinem non soluitur à naturali reuerentia, quam tenetur patri exhibere.*

43 *Pater debet reuerentiam filio Sacerdoti in oblationibus, Confessionibus, & alijs spiritualibus.*

45 *Filiusfamilias Clericus in beneficialibus, & alijs causis spiritualibus, & ab eis dependentibus sine authoritate Patris agere potest. & nu. sequen.*

46 *Si maior sit quatuordecim annis agit per se, vel per Procuratorem; Si minor, per Procuratorē datum ad lites authoritate Iudicis ecclesiastici.*

47 *Pater percutiens filium in sacro ordine constitutum excommunicationem incurrit.*

49 *Prælatus excommunicatus est si correctionis causa faciat percuti Clericum per Laicum.*

50 *Pater ob nimiam egestatem distrahere non potest filium in sacris constitutum.*

51 *Filiusfamilias per sacrum ordinem eximitur à potestate patris quoad peculium aduentitium, & quæsita post clericatum.*

52 *Licet aliàs de illis testari non possit etiam permittente patre.*

53 *Filiusfamilias Presbyter quidquid acquirit ex causa aduentitia, & non contemplatione Sacerdotalis officij, acquirit sibi pleno iure.*

54 *Quisquis habet alium sub se necesse est vt recognoscat alium super se, excepto Papa.*

55 *Patria potestas in quibus differat à Dominicali.*

56 *Sacerdotalis dignitas est eminentior qualibet dignitate sæculari quantum ad spiritualia.*

57 *Patria potestas sicut soluitur per dignitatem Patritiatus, & Consulatus in temporalibus, ita soluitur per dignitatem Sacerdotalem in spiritualibus.*

58 *Professio regularis cur magis soluat ius patriæ potestatis, quàm sacer ordo.*

1 INDECORVM. Regimen Ecclesiæ minori quatuordecim annis committi non debet. Hoc dicit. Et sunt tres partes. Prima ponit exordium, & causas mandati. Secunda mandatum, ibi, *Nolentes*. Tertia comminationem irritationis, & pœnæ, ibi, *Scituri*.

Nota primò minores quatuordecim annis non esse habiles ad beneficia sonantia in nomen rectoriæ, etiamsi curam non habeant animarū; nam de his propriè loquitur hæc Decretalis, vt indicat littera ibi, *regere*, & ibi, *regimen*, nec non ibi, *personatum*. Et aduertant Ioan. Andr. num. 4. in ver. Regimen, Anton. de Butr. num. 7. & Card. in secunda oppositione. Idem firmat Abb. post Ioan. Calderin. in cap. Super inordinata, nu. 12. infr. de præben. Guiliel. de Benedict. de repet. cap. Raynutius, vers. Adiectæ impuberi, num. 60. de testament. & Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 1. art. 26. quæst. 7. nu. 5. Secus autem est si non sonent in nomen Rectoriæ, sed sint beneficia in Ecclesia; quia tunc si maturitatem consilij non requirant, vt sunt Capellæ, satis est septimum annum exegisse, secundum Abbatem loco citato. Rationem diuersitatis habes hic in litte-

littera, quia scilicet indecorum est, vt regant Ecclesias qui non nouerunt gubernare seipsos, sic institut. de excusat. tutor. §. Minores, l. fin. C. De legit. tutel. & l. Sic eueniet, ff De adulter. Nemo enim teste Aristotele 3. Ethicor. iuuenes eligit duces, eo quod non constat esse prudentes. Et stultum est vt alijs imperet qui sibi ipsi imperare non potest, vt ait Socrates hic relatus à Io. Andr. nu. 3. in ver. Nouerunt, Bellam.
2 nu. 1. & Cardin. In 2. notab. Rursus, vt inquit Ioannes Mon. in præfatione sexti nu. 4. [Absurdum est vt careos monastica, quæ docet seipsum regere, eleuetur ad oecnnomicam, vt hic, & carens oeconomica eleuetur ad politicam.] §. Necesse, 47. dist. & 48. dist. in princip. argum. l. Vt gradatim, primo respon. & l. Honor. §. Gerendorum, ff. De muner. & honor.

Sed hodie hæc differentia sublata est Iure nouissimo Concilij Tridentini in cap. 6. sess. 23. quo minores annis quatuordecim redduntur inhabiles ad beneficia, nec distinguitur an sooent in nomen Rectoriæ, vel sint beneficia in ecclesia.

3 Porrò inter pueros, & adultos complures sunt differentiæ, secundum Hostien. num. 11. nam pueri testari non possunt, adulti possunt, l. 1. ff. De testam. Item illi non obligantur iuramento; hi verò obligantur, cap. Pueri, & c. Paruuli 22. qu. 5. Vnde & tenet contractus adolescentis iuramento firmatus, l 1 & Authen. Sacramenta puberum, C. Si aduers. vendit. & notatur in cap. Cum contingat, infra de iureiuran. Item pueri non sunt habiles ad matrimonium contrahendum; adulti verò habiles sunt siue agatur de carnali, vt in c. Puberes, infra de desponf. impub. siue de spirituali, idest professione Regulari, vt in c. Ad nostram, c. Significatum, c. Cum virum, & cap. Cum simus, infra de regul. Et summatim maiores annis quatuordecim discretionem habent, & consensum perfectum, vt in d. cap. Cum virum, & io c. 1. De regular. lib. 6. & in Clem. Eos eod. tit.

4 Moderni de re beneficiaria lib. 2. qu. 49. nu. 19. assignant aliam rationem cur Concilium Tridentinum hac in parte recesserit à iuris communis dispositione, & voluerit ad beneficium non sufficere septennium, vt prius, videlicet quia inter beneficiatum, & ecclesiam spirituale matrimonium contrahitur, quod maturiorem exigit ætatem, allegant, c. Sicut in vnaquaque, vbi gloss. & DD. 21. qu. 2. Verum hæc ratio infirma est, quia spirituale coniugium contrahitur tantummodo inter Episcopum, seu Prælatum, & Ecclesiam. Et de Prælato intelligitur d. c. Sicut in vnaquaque secundum Laurent. Archid. & Bellamer. exponentes verbum, *Presbyterum*, idest Prælatum Rectorem. Et in episcopo loquuntur, c. Sicut vir, & c. Sicut alterius. 7. q. 1. cap. 2. & per totum supra de translat. Episcop. At verò inter Rectorem, & Ecclesiam non curatam, de qua loquitur hæc Decretalis, propriè spirituale coniugium non contrahitur, vt notat gloss. 1. in c. Quia propter, supra de elect. Burr. in cap. fin. nu. 15. de postulat. Prælator. & Cardin. Turrecrem. post D. Thomam in d. cap. Sicut alterius, nu. 2. & 5.

5 Secundò nota differentiam inter verbum, *regere*, & *gubernare*: nam regere propriè refer-
6 tur ad alios, gubernare ad seipsum. Vnde infert Butrius, num. 2. vt gubernare respiciat partem œconomicam, regere respiciat politicam. Sed certè si verbum, *regere*, refertur ad se: ergo non respicit oeconomicam, sed monasticam, quæ est prima pars Ethicæ, seu moralis philosophiæ: nam vt docet Ioan. Mon. in præfatione Sexti, num. 3. vers. Nam cum Ethica dicta est, monastica agit de regimine sui ipsius, oeconomica de regimine domus, & politica de regimine ciuitatis. Quæ diuisio est ex mente Aristot. 6. Ethicorum, cap. 8. Eamque similiter ponit, & prolixius explicat Ioan. Andr. in procem. Decretal. num. 29. dicens: [est autem Ethica, quæ habet mores informare, & virtutibus ornare, & diuiditur in tres partes. Est Ethica monastica, quæ docet quem regere seipsum. Vnde dicitur Monastica, quæ curam sui gerens se virtutibus exornat, nihil in vita committens, quo non gaudeat, nihil faciens pœnitendum. Oeconomica docet patrem familias bene regere familiam; familiaris enim officij curam mediocri dispositione componens bene distribuit. Politica ad Rectores vrbium spectat, docens Rempublicam beneè regere; nam Reipublicæ curam suscipiens eunctorum saluti medetur suæ prudentię solertia, iustitiæ libra, fortitudinis stabilitate, ac temperantiæ patientia.] Hæc ille.

Tu dic verba, *regere*, & *gubernare*, esse synonyma, & promiscuè vsurpari tam in ordine ad seipsum, quàm ad alios, vt de verbo regere, in ordine ad seipsum est textus.

Vnde Philosoph. de regim. Princip. Seipsum regere Summa Sapientia est. Et de verbo, gubernare, in ordine ad alios sunt iura clara in c. penult. ibi, *Ecclesiam salubriter sibi commissam gubernauerit*, Infra de Cler. ægrotan. in c. In singula de præben. lib. 6. in procem. institut. in princ. & passim alibi.

7 Tertiò nota ibi, *irritabimus*, collationem beneficij factam minori annis quatuordecim non videri irritam ipso iure, sed irritandam, vt hic per Bellam. In vltimo notabil. At in oppositum est textus in cap. prox. In fin. supra eod. Timore huius contrarij Hostien. hic circa finem, & Ioan. Andr. num. 5. exponunt verbum illud, *irritabimus*, idest irritum esse pronunciabimus, vt in cap. Qualiter, in fine, supra de elect. Et hoc teneas, concordat Concilium Tridentinum in c. 6. sess. 23. vbi verbum, *potest*, præcedente negatione, *nullus*, adimit potentiam, & actum inficit, secundum glossam ordinariam in c. Beneficium, de regul. iur. lib. 6. Et ex sententia sacr. Congregationis Concilij dixi in c. Super inordinata, nu. 15. infra de præben.

8 Vltimò nota ibi, *inobedientiam vestram grauiter puniemus*: argumentum optimum quod Episcopus dispensare non potest super defectu ętatis ad beneficia: nã si posset dispensare, vtiq; minori conferendo non esset puniendus, vt hic dicitur. Quia quod legitimè factum est, pœnam non meretur, l. Gracchus, C. De adult. & notat glo. 1. in c. 3. supr. de constit. concordat textus in c Nihil, supra de elect. vbi puniuntur Prælati confirmantes electum ante ætatem legitimam: & gloss. ibi, in ver. Ætatis, [expressè, inquit, patet hic quòd Episcopi in ætate dispensare non possunt, cùm puniantur si hoc fecerint, aliàs non deberent puniri.]

Verum

Verùm Innocen. hic circa finem, & Hoſtien. num. 10. in ver. Annum, dicunt in hac Decretali prohibitam eſſe diſpenſationem infra decimumquartum annum dumtaxat, ſupra verò tenent Epiſcopum diſpenſare poſſe etiam ad perſonatus, & beneficia curata vrgente neceſſitate, vel euidenti Eccleſiæ vtilitate exigente, cum non ſit prohibitum, argum. c. Nuper, infra de ſent. excomm. Nam defectus ætatis morum poterit ſuppleri probitate, cap. fin. 77. diſtin. l. Certè, & l. Vnicuique, C. De proxim. ſacror. ſcrin. lib. 12. Nec obſtat c. prox. ſupra eod. vbi Archiepiſcopus diſpenſat in decimo. Quoniam ſecundum Innocen. Decretalis illa corrigitur per hanc. Vel ſecundum Hoſtienſem, Illud fit ibi authoritate Papæ; aliàs enim Epiſcopus cum minore quatuordecim annorum diſpenſare non poteſt, licet poſſit cum maiore.

Sed quidquid dicant, De iure teneas quod habetur in cap. vnico, de ætat. & qualit. lib. 6. vbi permittitur vt Epiſcopi diſpenſent cum maioribus viginti annis in Dignitatibus, & Perſonatibus, quibus cura non imminet animarum. Ergo à contrario ſi imminet, diſpenſatio eis non permittitur, vt ibi notat glo. in verſ. Non imminet, quæ à Doctoribus communiter approbatur, & tenent hic Ioan. Andr. ad finem, verſ. Sed quidquid dicant Bellam. in 3. oppoſit. verſ. Sed contra. Butr. n. 6. verſ. Sed quidquid dicant, & Card. in 4. notab. licet etiam poſt illam Decretalem Archid. tenere voluerit eamdem opinionem, & malè, vt inquiunt Ioan. Andr. & Card. vbi ſupra. Verùm hodie cum ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. ad dignitates non curatas aſſumi debeant Clerici viginti duobus annis non minores, adempta eſt Epiſcopis facultas, quam habebant ex d. cap. vnico. Nam contra decretum illud Conciliare Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, vt ſcripſi latiſſimè in c. fin. infra de fil. Presbyter. & in c. Dilectus, ſupr. tit. prox.

9 QVÆRO, An Clericus quatuordecim annorum ſit capax Præpoſituræ habentis nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario.

10 Cùm Præpoſitura, de qua agitur, non ſit Dignitas, vt poſt Archid. deducit Gemin. in c. 1. ſub num. 7. de conſuet. in 6. & Rota deciſ. 17.
11 incipien. Fuit dubitatum ſub num. 1. verſ. Præterea, de conceſſ. præb. in nou. nullamque curam fori contentioſi, aut pœnitentialis habeat, quæ beneficio inhæreat vt beneficium dici poſſit curatum, iuxta c. Dudum, il ſecondo vbi Abb. num. 8. & cæteri, de elect. Rebuff. de nomin. q. 9. num. 53. minuſque collationem, vel adminiſtrationem, ſeu iuriſdictionem ſuper ſubditos habeat, ſed tantummodo nudum miniſterium in conferendo aliqua beneficia approbatis ab Ordinario: meritò dicitur, & reputatur ſimplex beneficium, & tanquam tale poteſt Clerico in decimoquarto ſuæ ætatis anno conſtituto conferri, vt patet hic, & in c. Super inordinata, vbi Hoſt. Ioan. Andr. & omnes notant, infra de præben. Bertach. de Epiſc. in 1. par. 2. lib. q. 31. num. 56. vbi loquitur etiam in Canonicatu, & præbenda, quæ ſonant in Dignitatem. Et Feder.
12 de Sen. conſ. 132. Qui loquitur in Prioratu. Quod videtur ſine difficultate procedere inſpecta conſuetudine conferendi, ſeu commendandi ſimilia beneficia Clericis in minori ætate conſtitutis, cui plurimum tribuitur quando ipſa beneficia non habent curam animarum, vel ſacrum ordinem annexum ex priuilegio, vel conſtitutione, vt notat Abb. in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, in fin. ſupra de elect.

13 Non obſtat quod Præpoſitura huiuſmodi habeat collationem quorumdam beneficiorum in diœceſi Caſalen. & extra conſiſtentium; & propterea prætendatur vt tam ratione examinis approbandorum, quàm ipſius collationis requiratur maior ætas. Etenim examen pertinet ad Ordinarium, in cuius diœceſi ſita ſunt beneficia tam ex diſpoſitione iuris, vt in cap. Relatum, de Iurepatr. & in cap. Ex frequentibus, de Inſtitution. quàm Concilij Tridentini, vt in cap. 13. ſeſſ. 14. Atque ita ſolum nudum miniſterium collationis faciendæ remanet penes Præpoſitū. quod competere poteſt ne dum ex priuilegio, cap. Cum aliquibus, de reſcrip. in 6. & c. Is cui, de præben. eod. lib. & tradit Rebuff. de nominat. quæſt. 8. nn. 6. 8. & 9. Sed etiam ratione ipſius Eccleſiæ, à qua collatio dependet, vt per Rebuff. vbi ſupra, & Abb. in c. Cum nobis, circa finem de elect.

14 Et hinc eſt vt mulier ſuccedens in aliquo officio, ſeu dignitate, quæ habeat aliquam iuriſdictionem annexam, quamuis aliàs capax non ſit iuriſdictionis, & exercitij curæ animarum; tamen efficitur capax, & poteſt per ſeipſam adminiſtrare iuriſdictionem, & committere exercitium curæ viro capaci talis poteſtatis, & beneficia conferre, vt reſoluit Rota deciſ. 21. de præb. in antiquior. Abb. in cap. Cum dilectus, nu. 20. de conſuet. Felin. in cap. Cum venerabilis, n. 36. de except. & Ioann. de Selua de beneſ. quæſt. 5.
15 nu. 1. & 5. Et ſimili modo pupillus maior ſeptennio poteſt præſentare, & nominare, & quod amplius eſt, ſi concurrat cum eius tutore, præfertur præſentatus à pupillo, c. Ex eo, vbi gloſ. fin. & Gemin. num. 8. & Franc. ſub num. 3. de elect. in ſexto.

16 Quapropter cum hoc ius conferendi conſiſtat in mero, & nudo exercitio, cuius tam maiores, quàm minores, & mulieres ſunt capaces, & hoc beneficium ſit ſimplex, licet dictam iuriſdictionem habeat, vt ſupra oſtenſum eſt, & reſpondit aliàs ſacra Congregatio Concilij ferè in his terminis, quam ſequuta fuit Rota coram Pegna in cauſa Conchen. Archipresbyteratus 28. Ianuarij 1594. quæ habetur impreſſa apud Garziam de beneſic. part. 5. cap. 3. num. 98. meritò prouiſio, pro qua ſupplicatur, niſi aliter Sanctiſſimo D. N. videatur, non videtur deneganda.

17 In gloſſa prima QVÆRO, an Sacer ordo eximat filium à patria poteſtate.

18 De ordine, ſeu dignitate Epiſcopali expeditum eſt tam de iure ciuili, vt in authen. Sed Epiſcopalis dignitas, C. De epiſc. & Cler. quàm de iure Canonico, vt in c. Si ſeruus ſciente, ibi, ſed & ius patriæ poteſtatis ſoluit epiſcopalis dignitas, 54 diſt. & in c. Per venerabilem, circa princ. ibi, Eo ipſo quod aliquis ad apicem epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate, infra qui fil. ſint legit. & tenent hic Innocen. num. 2. verſ. De Epiſcopali. Abb. antiq. eod. num. Hoſt. nu. 5. Anton. De Butr. nu. 8. verſ. Dic quod

ordo Episcopalis, Anchar. num.2. & alij communiter, Abb. in c. Cum voluntati, num.8. infra
19 de senten. excomm. Similiter nō dubitatur quin Clericus sit in patria potestate quandiu est in minoribus ordinibus constitutus, nisi emancipetur: ita enim probat textus in d.c. Cum voluntate, §. fin. vbi hoc tenet glos. vltim. communiter approbata. Lap. Abb. & Petr. de Anchar. in c. fin. De iudic. lib.6. & Bellam. hic num 13. vers. Nec etiam per promotionem.

20 Sed de Ordinibus sacris articulus est admodum controuersus. Nam glos. 1. hic arguit pro, & contra; & tandem concludit quemlibet sacr. Ordinem liberare à patria potestate, dicens hoc esse verius. Idem tenent hic Lauren. Vincen. & Tancred. Item glos. vlt. & Goffred. in d.c. Cum voluntate, & Bartolom. Brixien. in suis quæstion. veneralib. quæst.87. quæ incipit, Quæritur an pater percutiens, in tit. de senten. excomm. vt notatur, cap. Cum beatus, in gloss. 1. in fine 45 distin.

21 Pro qua opinione inducitur primò ratio huius Decretalis. Nam indecorum est vt regat ecclesiam qui nō nouit gubernare seipsum, vt hic. Ergo si debet scire seipsum regere, non debet regi, & consequenter non debet esse in potestate alterius, vt deducit glossa prima, & Card. in 2. notab. Ex quo apparet nullum Prælatum, aut in sacris ordinibus constitutum debere in potestate patris existere, ad quod allego textum in Authen. Constitutio, quæ de Dignitatibus, §. Propterea, ibi, cum namque qui tantorum iudex est, & tantis iubet, manere sub potestate
22 alterius indignum iudicauimus. Ad idem textus in l. Patri, in fine, & l. Sic euenict, ff. de adulter. vbi filius familias pater non potest occidere adulterum simul cum filia, quia illam in sua potestate non habet, cum sit in potestate alterius.
23 & in l. fin. C. De legit. tut. vbi tutor non debet esse sub tutela, nec Curator sub cura, & §. Minores, institut. de excusat. tutor. vbi existentes sub cu-
24 ra tutelam, vel curam non gerunt. Secundò pro hac opinione inducitur textus in l. Filiusfamilias, ff. De ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. vbi quantum ad ius publicum patria potestas non curatur, sed filius familias loco patrisfamilias habetur, & l. Ille, §. fin. & in l. Nam quod ad ius, ff. Ad Trebell. vbi filiusfamilias Magistratum gerens cogit patrem adire, & restituere hæreditatem, quam dicit suspectam, quia non attenditur patria potestas in eo, quod ad ius pu-
25 blicum attinet. Ius autem publicum in sacris, in Sacerdotibus, in Magistratibus consistit, l.1. §. Publicum ius, ff. De iustit. & iur. & cap. Ius
26 publicum 1. dist. Tertiò inducitur pro hac parte, cap. Cum voluntate, §. fin. De sent. excomm. vbi filius familias est sub patria potestate quoad violentam manuum iniectionem, si sit in inferiori gradu, idest in minoribus ordinibus constitutus, secundum communem expositionem. Ergo à contrario si sit in superiori gradu, idest in sacro ordine, exemptus est à potestate patris, ex eo enim quod de illis specialiter permittit, videtur de alijs negare, c. Disciplina, 45. distin. glos. in c. Qualis, in ver. Negatur, 25. distinct. Et ita arguit glos. fin. in d.c. Cum voluntate.

27 Quartò probatur eadem sententia, quia sacer ordo liberat à potestate Dominica, idest seruitute, quod est plus. Ergo & à patria potestate, quod est minus, c. Ex parte il terzo de decim. Assumptum patet de Ordine episcopali in d.cap. Si serues sciente, 54. distin. De Sacerdotio in c. Ex antiquis, & c. Frequens, ead. dist. & in d.cap. Per venerabilem circa princ. vers. Præterea, qui filij sint legit. de Diacono, in eod. cap. Ex antiquis vbi cautum est, vt præstando Vicarium liberetur. Subdiaconus autem eodem iure censetur cum Diacono, vt in c. Miramur, de seru. non ordinan. & in c. à nobis, infra eod.

28 Et confirmatur, quia ratio cur ordo Sacerdotalis liberet à iugo seruitutis, ea est, quia monstruosum videretur vt qui legitimus ad spirituales fieret actiones, circa sæculares actus: illegitimus remaneret, vt formaliter dicitur in d. c. Per venerabilem. Hæc autem ratio viget etiam in patria potestate. Ergo vtrobique idem ius esse debet, vt l. Illud, ff. Ad l. Aquil. & l. Cum Pater, §. Dulcissimis, ff. De leg.2. Cum vulgar.
29 Quintò valdè vrget pro hac parte, quod Dignitas Patritiatus, & Consulatus ius patriæ potestatis soluit, vt instituit. quibus mod. ius patriæ potest. soluat. §. Filius familias, l. fin. C. de consul. lib.12. in authen. quæ de dignitate, §.1. Collat.6.
30 & authen. Sed dignitas, C. De Episc. & Cler. Ergo fortius idem dicendum in Sacerdotio, quia nulla dignitas sæcularis æquiparari potest Sacerdotali. c. Duo sunt, 96. distin. & cap. Solitæ, de maior. & obed. & notant hic gl.1. vers. Item nul-
31 la dignitas, & Host. num.5. licet interdum æquipatentur constituti in sacris, & illustres, l. Ad similitudinem, C. De episc. & Cler. Ioan. Andr. hic
32 num.12. Vltimò, alijs omissis pro hac opinione adducitur, quod professio regularis liberat à patria potestate, sicut liberat à dominica, vt in d.cap. Si seruus sciente, 54. distin. & tenent glos. in l. Si ex causa, ff. Pomponius, in ver. Cum statum mutat, & ibi Doctores, ff. De minor. Feder. de Sen. cons.191. Quæstio talis est, Scholaris, n.2. vers. Hioc est, & Alexand. cons.78. In causa, & lite, in princ lib.7. & Butr. hic nu.25. Ergo idem dicendum in sacro ordine; quia sicut solemnizatur votum per professionem regularem, ita & per sacr. Ordinis susceptionem, vt in c. vn. de voto lib.6.

33 Contrariam opinionem tenet Innocent. hic num. 2. vers. *Nobis videtur*: qui distinguit inter res patrimoniales, seu profectitias, & inter res Ecclesiasticas. Et in primo membro concludit Prælaturam inferiorem Episcopatu, vel sacrum Ordinem non eximere filium familias à patria potestate in rebus paternis, & in omnibus sæcularibus, cum hoc iure cautum non reperiatur. Ideoque si talis velit agere de patrimonio, seu conueniri, vel hæreditatem adire, agee authoritate patris, in cuius potestate existit, l. Cum oport. & l. Cum non solum, C. De bon. quæ liber. Ita Innoc. cui in hoc primo membro consentiunt Petr. de Sampf. & Abb. Antiq. hic n. 2. vers. Sed cum Innocentio dicebat magister Petrus. Host. n.5. vers. Non puto quod tacer ordo, & vers. Vnde dicas quod quantum ad patrimonialia. Ioan. Andr. num. 13. Collectar. in princ. Bellam. num.13. Burr. num.8. Anchar. num. 2. & Ioan. de Anan. num.1. Lap. in c. fin. de iudic. lib.6. Idem tenent in c. Cum voluntate, de sent. excomm. Henr. Boich. circa fin. Anchar. num.5. vers.

vers. Ego dico secundum Iuristas. Abbas num.8.
& Felin. circa med. in glos. ver. Graduum, &
idem Abb. cons.45. Videtur primo, num.3. circa
finem, vers. Et quamquam dictus hæres sit Cle-
ricus, lib. 2. vbi ait hanc opinionem tenere In-
nocentium hic, & communiter Doctores, licet
glos. tertia contrarium senserit, & malè.
34 In secundò autem membro, idest in rebus
ecclesiasticis Innocen. tenet filium in sacris ordi-
nibus constitutum non esse sub patria potesta-
te, arg. cap. Ex parte, §. Quia igitur, vbi hoc vi-
detur expressum, infra, de restit. spoliat. c. Benè
quidem, 96. dist. & cap. Causam, il primo, infra,
de Iudic. In his enim, quæ filius ratione ordi-
nis, vel dignitatis agit, nihil ad patrem, vt in
l. Ille à quo, §. vlt. & l. seq. in princ. ff. Ad Trebell.
& in alijs iuribus supra allegatis in primo argu-
mento contrario, nu.21. & seq. Ideoque si Be-
neficiatus sit minor, dabitur ei à Prælato curator
ad lites, cap.1. 12. quæst.1. l. fin. in princ. C. De
Curat. furios. & l. fin. §. Qui à patre, C. De bon.
quæ liber. Si autem maior sit aget vt alius, l.2.
ff. Ad Macedon. Si verò nomine Ecclesiæ agat,
authoritas patris non requiritur, sed Prælati,
cuius etiam authoritate administrabit, cap.1. de
Procurat. l. Omnes, §. Hoc nihilominus, C. De
Episc. & Cler.
35 Nec obstat authen. Presbyteros, C. De Episc.
& Cleric. vbi patri legitima in bonis filij reser-
uatur. Quoniam hoc verum est in bonis pro-
phanis. In ecclesiasticis autem pater nec per
successionem, nec alio modo commercium ha-
bebit, secundum Innocent. cui in hoc secundo
membro adstipulantur Host. num. 13. vers. Alij
verò, Petr. & Abb. loco citato. Cæterum Ioan.
Andr. & reliqui omnes post eum, quod spectat
ad Iudicium, non recipiunt indistinctè dicta
Innocentij in bonis ecclesiasticis, sed dicunt, &
benè hodie seruandam esse dispositionem decre-
talis vltimæ de Iudic. lib. 6. quam Innoc. Host.
Petr. & Abb. non viderunt, cum scripserint ante
Bonifacium VIII. illius conditorem.
Quid dicendum? Ego vniuersam hanc mate-
riam expediam per duas conclusiones cum qui-
busdam illationibus.
36 Prima conclusio est Host. hic nu.5. vers. Non
puto. Anton. de Butr. num.8. vers. Ordo sacer.
glos. penult. & Archid. in d. cap. Circumcellio-
nes, nu.5. vers. Dic ergo, 23. quæst.5. & aliorum
ferè omnium, videlicet: Sacer ordo non soluit
omnino ius patriæ potestatis, siue spectemus ius
ciuile, siue ius canonicum: De iure ciuili hoc
patet in d. authen. Presbyteros, C. De Episc. &
Cleric. vbi disertis verbis expressum est Presby-
teros, Diaconos, Subdiaconos, Cantores, & Le-
ctores sub parentum potestate esse. Et ita ibi
tenent Legistæ, & in authen. Sed episcopalis di-
gnitas, C. Eodem, vt hic per Collectar. in princ.
Ad idem textus in authen. Constitutio quæ de
dignitatibus, §. Illud quoque, vbi Angelus ait
de iure ciuili filium Sacerdotem non esse libe-
rum à patria potestate, & de hoc esse textũ ibi.
37 De iure canonico probatur hoc efficaciter in
cap. Per venerabilem, circa princip. Qui fil. sint
legit. inducendo illud dupliciter. Primò per lo-
cum à speciali: nam speciale est in episcopa-
tu vt liberet à patria potestate, idque propter
culmen dignitatis episcopalis, vt ibi, & in auth.
Sed dignitas episcopalis, C. De episc. & Cleric.
Ergo in contrarium est ius commune, l. Ius sin-
gulare, & l. seq. & l. Quod verò contra, ff. De le-
gib. & ita hunc textum inducit Abb. in c. Cum
voluntate, nu.8. vers. Nam dictum glossæ, infra,
38 de senten. excomm. Deinde, & fortius ponde-
rando illa verba, eo ipso quod aliquis ad apicem
episcopalis dignitatis attollitur, eximitur à pa-
tria potestate. Ergo filiusfamilias antequam ad
episcopatum promoueretur erat in potestate
patris, & tamen erat Sacerdos, quia aliter non
potuisset ordinari episcopus, cap. Ex litteris de
excess. Prælat. & tenent communiter Theologi,
& plerique ex Canonistis, vt scripsi in c. vnico,
in primo notab. nu.6. de Cler. per salt. promot.
Quam inductionem probant hic Abbas Antiq.
num.2. post Petr. Magistrum suum, Ioan. Andr.
num. 10. Bellam. num. 15. vers. Probatur hoc,
Butr. num.8. vers. Ordo sacer non soluit, & An-
char. num.2. vers Nam & Presbyter est sub pa-
tria potestate.
39 Quæ conclusio ratione etiam confirmari po-
test: nam, vt inquit Hostiensis n.5. ius patriæ po-
testatis à iure naturali rationabili sumpsit ori-
ginem. Quod tamen ius gentium lex vocat ad
differentiam iuris communis naturalis, vt l. 1.
40 in fine, l.2. & 3. ff. De iust. & iur. Vnde quamuis
quoad effectus ciuiles tolli possit, vt inferius
patebit in secunda conclusione; tamen quoad
vinculum naturale debet immutabile permane-
re, vt §. Sed naturalia, institut. de iure natur. &
§. fin. de legit. agnator. tutel. l.2. §. Sed quia di-
uinæ, C. De veter. iur. enucl. & dist.5. in princ.
§. Naturale ius, & notat idem Host. in d. cap. Per
venerabilem, num.7. vers. Eximitur a patria,
cuius vinculum est naturale. Qui fil. sint legit.
41 Hinc infertur, vt in bonis patrimonialibus,
& profectitijs adhuc remaneant effectus patriæ
potestatis: nimirum quia hac in parte non re-
periuntur à iure sublati secundum opinionem
Innocentij hic, quæ communiter à Doctoribus
recipitur, vt dictum est supra num.33.
42 Infertur secundò, vt filius per sacrum ordi-
nem non soluatur à patria potestate quoad natu-
ralem reuerentiam, quam tenetur patri exhibe-
re. Sicut è conuerso pater exhibebit reueren-
43 tiam filio in oblationibus, confessionibus, &
alijs id genus, & sic erit inter eos reciproca re-
uerentia, quia aliud domi, & aliud in ecclesia,
secundum Host. vbi supra, vers. Et etiam quoad
reuerentiam.
44 Secunda conclusio est, quamuis per sacrum
ordinem funditus non tollatur patria potestas,
vt in præcedenti conclusione; tolluntur tamen
illius effectus ordini sacro improportionabiles,
& incongrui. Hæc conclusio est Antonij de Butr.
hic num.8. vers. Ordo sacer: & probatur in dicta
authen. Presbyteros, C. De Episc. & Cleric. vbi
Presbyteri, & alij Clerici in casibus ibi expressis
quoad effectus ciuiles non tenentur sequi patris
authoritatem, sed liberam habent bonorum
dispositionem. Et tamen dicuntur esse in pa-
tria potestate, vt patet ibi, licet sub parentum
45 potestate sint. Idem efficaciter probat text. in
cap. final. in fine, de Iudic. lib.6. vbi in caussis
ecclesiasticis Clericus in potestate patris exi-
stens sine assensu patris agere potest, & sic tolli-
tur effectus ciuilis, sed patria potestas nõ tollitur.

46 Hinc infertue primò vt in beneficialibus, &
alijs causis spiritualibus, & ab eis dependenti-
bus filiusfamilias Clericus agere possit sine pa-
tris authoritate, itaut si maior sit quatuorde-
cimannis, per se, & per procuratorem possit
causam agere, & defendere. Si verò sit minor
quatuordecim, agere possit tantummodo per
procuratorem sibi datum ad lites auctoritate
Iudicis ecclesiastici, vt de his omnibus est casus
litteralis in d. cap. fin. de Iudic. lib. 6. ad quem
generaliter remittunt Doctores hic, & in specie
Io. Andr. Collectar. Bellam. Butr. & alij supraci-
tati num. 35. vers. Cæterum, effectus enim patriæ
potestatis in huiusmodi causis non cógruit cum
sacro ordine.
47 Infertur secundò, vt quoad violentam manuum
iniectionem sacer ordo tollat effectum patriæ
potestatis, itaut pater percutiens filium in sacro
ordine constitutum in excommunicationem
incidat perinde ac si Clericum extraneum per-
cuteret, vt efficaciter probat textus à contrario
sensu in cap. Cum voluntate, §. fin. De senten. ex.
48 comm. Cum enim percutientes correctionis
causa propinquos inferiorum graduum, idest
minorum ordinum in sententiam excommuni-
cationis non incidant, vt ibi deciditur, vtique
à contrario in huiusmodi sententiam incidunt,
qui percutiunt propinquos superiorum graduũ,
idest in sacris constitutos, & ita videtur sentire
ibi glos. fin. & tenent expressè Host. nu. 13. Butr.
num. 55. & Abb. num. 8. vers. Item quoad percus-
sionem. Idem firmant hic Host. nu. 8. vers. Item
quoad nimiam violentiam. Ioan. Andr num. 13.
vers. Item quoad violentam, & reliqui omnes,
glos. in c. 1. in ver. et à magistris, 53. q. 5. dicens:
datur ista potestas patri in filium Clericum
quousque sacrum ordinem receperit, licet ordo
non liberet à patria potestate. Archid. ibid.
num. 5. Lap. in c. fin. de iudic. lib. 6. Effectus enim
patriæ potestatis quoad manuum iniectionem
vtique non est proportionabilis cum dignitate
49 sacri ordinis, vt per Abb. vbi supra. Et quam-
uis nonnulli ex antiquis contrarium senserint,
videlicet Barthol Brixien. & Tancred. supra ci-
tat. num. 20. asserentes patrem non incurrere ex-
communicationem si correctionis causa percu-
tiat filium in sacris constitutum, quia manus il-
la non dicitur iniuriosa; tamen vt Butr. & Abb.
inquiunt, huiusmodi manus saltem est temera-
ria ratione sacri ordinis. Ideoque videmus Præ-
latum in excommunicationẽ incidere si corre-
ctionis causa faciat percuti Clericum per lai-
cum, quia reperitur ibi temeritas, licet non
violentia, vt in c. Vniuersitatis, ibi, Temerarias
manus præsumit inijcere, supra eod.
50 Infertur tertiò, vt propter nimiam egestatem
non liceat patri distrahere filium in sacris con-
stitutum, iuxta text. in l. 2. C. De patrib. qui fil.
distraxer. quia hic effectus distractionis ordini
sacro non congruit. Ita Host. hic num. 8. vers.
Quare, & bene sequitur, quem Io. Andr. Butr. &
alij sequuntur. Idem tenet glos. in c. fin. in ver.
Regulariter, de iudic. lib. 6.
51 Fatetur etiam Host. num. 7. in fine filium in
sacris constitutum esse priuilegiatum quoad pe-
culium aduentitium, ex notatis in c. Quia nos,
de testam. Et cum eo transeunt simpliciter Ioan.
Andr. num. 13. vers. Fatetur tamen Bellam. eod.
num. vers. Nec etiam per promotionem ad sa-
cros, Butr. num. 8. vbi ait quoad peculium ad-
uentitium esse sublatum effectum patriæ pote-
statis. Anchar, num. 5. vers. Fatetur tamen Ho-
stiensis, & alij communiter. Idem firmat Spe-
cul. in tit. de actore; vers. Sed cum Clericorum,
& Lap. Abbas in d. c. fin. de iudic. lib. 6. vbi tenet
filium per sacrum ordinem non liberari à pa-
tria potestate in bonis patrimonialibus, & pro-
fectitijs; secus in aduentitijs, & in quæsitis post
52 Clericatum: quamuis aliàs de aduentitijs filius
familias testari non possit etiam, permittente
patre, vt l. Qui in potestate, ff. De testamen. &
notat hic Petr. de Anchar. num. 2. vers. In aduen-
titijs enim. Et ita ex facto respondit Barthol.
53 in cons. 61. incipien. Filius familias, num. 3. vers.
Circa quod sciendum est, lib. 1. Nam, vt ipse ait,
quidquid acquiritur à filio Presbytero, quæri-
tur filio pleno iure; & hoc si quæratur causa
aduentitia, non contemplatione ecclesiæ, vel sa-
cerdotalis officij: allegat tex. in d. authen. Pres-
byteros, C. De episc. & Cleric. subdens hoc te-
nere ibi Cynum, & Innocen. & Hostien. in d. c.
Quia nos, de testam. & concludit quoad huius-
modi acquisitionem filium familias haberi sui
iuris.
54 Non obstant argumenta superius adducta pro
contraria opinione. Ad primum enim respon-
detur non esse inconueniens vt qui alios regit,
nihilominus regatur ab alio. Quinimo, vt inquit
Host. hic, num. 3. & post eum Ioan. Andr. nu. 9.
& Bellam, num. 15. vers. Supple glossas, eo ipso
quod babet aliquis alium sub se, necesse est, vt
recognoscat alium super se, excepto Papa, c. Li-
cet, §. fin. De elect. alioquin esset acephalus, c. A
Subdiacono, & cap. Nulla, 93. dist. c. Abbatibus.
18. qu. 2. Et propterea in l. 2. ff. De muner. & ho-
nor. quantum ad honores dicitur habere filium
in potestate etiam is, qui est in potestate alterius.
Ad idem tex. in l. Per adoptionem, & l. Si consul.
ff. De adopt. vbi si Senator à plebeio adoptetur,
nec ipse, nec eius filius desinit esse Senator, quia
dignitas per adoptionem non minuitur.
Ad secundum patet solutio ex dictis in se-
cunda conclusione num 44. & seq.
Ad tertium similiter patet responsio ex di-
ctis, nu. 47.
55 Ad quartum respondet Host. hic num. 5. circa
finem non esse bonum simile de dominicali ad
patriam potestatem: nam etsi dominicalis sit
fortior quoad quædam, non tamen simpliciter,
& absolute, vt notatur in c. vnico, §. Quod & de
prædictis supra, de infan. expos. Etenim Domini-
calis adeò deletur per sacrum ordinem, vt nec
seruus remaneat; vt in d. cap. Per venerabilem, §.
Præterea. Qui fil. sint legit. cum concordan. sed
patria quantumcumque soluatur, semper filius
remanet, vt §. Adoptiui verò emancipati, & §.
seq. instit. de hæredit. quæ ab intest. deferun.
Rursus dominicalis odiosa, quia violenta. §. Ius
autem gentium, instit. de iure natur. sed patria
fauorabilis, quia naturalis, vt instit. de iure na-
tur. respon. 1. & de libertin. §. 1. Non ergo sequi-
tur, Odiosa soluitur per sacri ordinis susceptio-
nem: igitur, & fauorabilis. Ad hoc l. Cum qui-
dam, ff. De liber. & posthum. & c. Odia, de regul.
iur. lib. 6. & sequuntur hic totidem verbis Ioan.
Andr. num. 11. Bellam. num. 15. vers. Dicebat Ho-
stiensis

stiensis, & plerique alij: & ex his patet etiam respontio ad confirmationem.

56 Ad quintum respondetur dignitatem sacerdotalem esse eminentiorem qualibet dignitate sæculari quantum ad spiritualia, c. Suscipitis, 10. dist. c. Cum ad verum, 96. dist. & d. cap. Solitæ, 5.

57 Quod autem sequitur, de maior. & obed. & hoc respectu sicut Dignitas Patritiatus, vel Consulatus soluit ius patriæ potestatis in prophanis; ita sacerdotalis dignitas in ecclesiasticis, & spiritualibus, vt in c. fin. De iudic. lib. 6. & latius dictum est supra, nu. 46.

58 Ad vltimum respondetur quoad hoc non procedere paritatem inter professionem regularem, & sacrum ordinem. Nam filius familias per ingressum religionis ita transit in potestatem Prælati regularis, vt velle, vel nolle non habeat, & eius arbitrium non ex sua, sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cuius imperio se subiecit, voluntate dependeat, vt dicit text. in c. Si religiosus, de elect. lib. 6. & concord, c. Non dicatis, 12. q. 1. c. Quorumdam, supra de elect. c. vlt. De sepultur. & c. Religiosus, de testam. lib. 6. Quod non contingit per assumptionem sacri ordinis. Ad hoc autem vt per mutationem status filij familias pater perdat ius patriæ potestatis, requiritur vt filius eumdem statum prorsus amittat. Quod verificatur si filius efficiatur seruus pœnæ, vel monasterium ingrediatur, aut seruituti mancipetur, vt declarat gloss. d. l. Si ex causa, §. Pomponius, in ver. Cum statum mutat, ff. De minor. Præterea per ingressum religionis quicquid habet Monachus transfert in monasterium, & monasterio acquiritur, authen. ingressi, C. De sacros. eccles. d. cap. Non dicatis, & c. Nolo, 12. q. 1. Doctores in cap. In præsentia, de probat. ergo pater ex vi patriæ potestatis nullum ius potest in eisdem bonis sibi vendicare quoad proprietatem, vel administrationem, c. 2. & c. Cum ad monasterium, de statu Monach.

Hæc autem non obtinent in filio ad sacros ordines assumpto, quia nihilominus habere potest bona profectitia, quæ patri ex toto acquiruntur, vt l. Cum oportet, C. De bon. quæ liber. secundum Innoc. & alios supracitatos, nu. 33.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Eam te.

S V M M A R I V M.

1 *INdignus scientia, moribus, vel ætate ad Ecclesiam curatam institui non debet. & num. 8.*

2 *Institutio beneficiorum de iure communi ad Episcopum spectat.*

3 *Institutio authorizabilis non competit inferioribus Prælatis etiam ex consuetudine, vel præscriptione.*

4 *Nisi habeant iurisdictionem quasi Episcopalem in Clerum, & Populum priuatiuè ad Episcopum.*

5 *Institutio corporalis de iure communi ad Archidiaconum pertinet.*

6 *Episcopus de iure communi fundat intentionem super collatione omnium beneficiorum suæ diœcesis.*

7 *Institutio collatiua potest competere inferiori ex consuetudine.*

8 *Episcopus etiam dispensatiuè non potest præficere Parochiali Ecclesiæ non idoneum ætate, moribus, vel doctrina.*

9 *Scientia in promouendo ad beneficium curatum an sit moribus præferenda.*

10 *Doctrina sufficiens requiritur de substantia in Pastore; Sanctitas verò tanquam conditio sine qua non.*

11 *Prælatus eligendus est melior non simpliciter, sed quoad regimen Ecclesiæ. & num. 22.*

12 *Idoneus magis ad officium regiminis aliquis esse potest, qui tamen non excellit gratia sanctitatis.*

13 *Prælatus potest verbum Dei prædicare, & Sacramenta administrare, etiam sine charitate; non autem si sit prorsus illiteratus.*

14 *Qualitates scientiæ, & morum in Pastore vario ordine recensentur à sacris Canonibus, & Concilijs.*

15 *Examinatores nisi retulerint concurrentes idoneos quoad omnes qualitates, concursus est nullus.*

16 *Sufficit tamen si renuncient simpliciter aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel reprobatum.*

17 *Examinatores in concursu Parochialium Ecclesiarum an debeant vota sua palam dare.*

18 *In Concursu Parochialis præferri debet is, cuius mores probati sunt, doctiori, cuius vita ignoratur, & multo magis si praua sit.*

19 *Criminosi non prohibentur admitti ad concursum, cum sit in facultate ordinarij eos non approbare.*

20 *Episcopus in concursu Parochialis an teneatur, omnino præeligere digniorem, ita vt aliàs liceat postposito appellare. & numer. seq. vsque ad num. 40.*

Quid de iure communi, num. 21. Quid ex Concilio Tridentino, num. 24. Et quid post Bullam Pij V. num. 27.

21 *Dignus eligens posthabito digniori peccat contra iustitiam distributiuam.*

23 *Electio de digno post habito digniori post factum sustinetur de iure communi.*

24 *Præsumitur pro Ordinarij iudicio.*

25 *Et ad irrationabilitatem ordinarij excludendam sufficit vt possint in electo concurrere maiores qualitates.*

26 *Appellatio deuolutiua in vim Concilij Tridentini datur à reprobatione Examinatorum, sed non ab irrationabili iudicio Episcopi.*

27 *Appellare potest magis idoneus postpositus à mala Episcopi electione, & prouocare prælectum ad nouum examen ex Constitutione Pij V.*

28 *Sed interim executio non suspenditur.*

29 Concursus, *Iudex appellationis ex Bulla Pij V. an possit vocare prælectum ad nouum examen antequam reiectus doceat per alia documenta de irrationabili iudicio Episcopi. & num. seq. vsque in finem.*

30 *Appellatio à mala Episcopi electione ex sententia Rotæ ita demum conceditur, si Episcopus dolosè, & irrationabiliter iudicauerit.*

Et irrationabilitas, & dolus liquidò probari debent. ibidem.

Contrarium ex sententia Congregationis Concilij. nu. 31.

num.31. vsque ad num.40.

31 *Bulla Pij V. super collatione Parochialium Ecclesiarum expenditur. & nu. seq. vsque ad nu.36.*

32 *Examen interiectum, & praelectum in concursu coram Iudice appellationis fieri debet non solum quoad scientiam, sed etiam quoad alias qualitates, & num.42.*

33 *Promouendus de iure communi primi examinandus est quoad doctrinam, deinde quoad alias qualitates. & num.47.*

34 *Bulla Pij V. recipit interpretationem passiuam à iure communi.*

35 *Appellans debet causam talem exponere, quae si foret probata, deberet legitimè iudicari.*

36 *Appellans à reprobatione Examinatorum, & à mala Episcopi electione, potest prouocare praelectum ad nouum examen.*

37 *Concursus plures in Vrbe habiti ex decreto sacrae Congregationis Concilij inter appellantem, & praelectum.*

38 *Electo decretante nouum examen subire infra praefixum terminum, iubetur appellans coram Vrbis Vicario examinari.*

39 *Concursus nouus ex stylo Congregationis Concilij in Vrbe instituitur, vbi appellans de irrationabili iudicio Episcopi dederit fumum.*

40 *Episcopi iudicium in praelectione vnius ex concurrentibus ad Parochialem Ecclesiam ex quibus deprehendatur fuisse irrationabile. & num.42. vsque in finem.*

41 *Causa appellationis à mala Episcopi electione primo Rota commissa in tertia instantia remittitur à Sanctissimo ad Congregationem Concilij.*

42 *Concurrentium qualitates sunt inuicem conferendae vt liqueat vter eorum sit magis idoneus.*

43 *Canonista in locis de haeresi non suspectis praeferendus est non Theologo.*

44 *Nobilis caeteris paribus ignobili est praeferendus.*

45 *Furoris qualitas ex quibus probetur.*

46 *Furor probatur per testes singulares.*

47 *Furiosus etiamsi resipuerit, promoueri non potest absque dispensatione Apostolica.*

48 *Affectus inordinatus Episcopi in praelectione minus idonei ex quibus eliciatur.*

49 *Scientiae defectus euidentius, facilius, & promptius probari potest per examen, quàm defectus personae.*

1 EAM TE. Ad ecclesiam curatam instituti non debet indignus scientia, moribus, vel aetate. Et qui habet duas Ecclesias, alteram dimittere cogitur, nisi sint tenues, vel vna dependeat ab alia. Hoc dicit communis diuisio. Secunda ibi, *sed in plures.*

2 Nota primò ibi, *tui Episcopatus*; necnon ibi, *instituas*; de iure communi institutionem beneficiorum ad Episcopum pertinere, c.3. infra de instit. Host. hic, & Cardin. ambo in princ. & idem Cardin. in Clem. vnica, n.11. de supplen.
3 neglig. Praelat. Loquitur tamen haec decretalis de beneficijs curam animarum habentibus, & sic de institutione authorizabili; quae non competit inferioribus Praelatis etiam ex consuetudine, vel praescriptione, vt est casus in c. Cum sa-
4 tis, infra de offic. Archid. nisi iurisdictionem habeant quasi-episcopalem in Clerum, & populum priuatiuè ad Episcopum, secundùm ea, quae notantur in Clem.1. §. Volumus, in glos. in ver. Dioecesanis, & ibi per Cardin. in 4. quaest. n.2. Imola n.38. Vitalin. n. 4. & Abb. n. 15. de foro competen. Et ex sententia Sac. Congregationis Concilij scripsi in c. Cum contingat, n.31. 37.
5 & seq. infr. de foro competen. At secus est in constitutione corporali, seu installatione, quae de Iure communi ad Archidiaconum spectat, vt in c. Ad haec, §. In quadam, & in c. Vt nostrum in fine, infra de off. Archid. Host. in rubr. de instit. n.3. vers. Sequi debet alia inuestitura.
6 Institutio autem collatiua, per quam scilicet confertur titulus beneficij non curati, pertinet quidem ad Episcopum de iure communi, vt in d. c. 3. de institut. c. Si quis episcopus, 1. qu. 3. c. Cum ex iniuncto, in fin. de haeret. c. Gratiae, de rescript lib. 6. & c. Si tibi, de praeb. eod. lib. Et in hoc episcopus fundat intentionem, c. Omnes Basilicae, 16. q. 1. Rota apud Card. Seraph.
7 decis. 779. n.1. Sed tamen potest competere inferiori ex consuetudine, c. Cum venissent, de institut. c.2. de excess. Praelat. & c. Referente, de praeben. Abb. in d. c. Cum satis, in 1. oppos. de offic. Archid. Seraph. decis.306. n.9.

An autem institutio haec collatiua de iure communi spectet ad episcopum solum; an verò ad episcopum, & Capitulum simul, aut ad episcopum cum consensu, vel consilio Capituli, sunt opiniones, quas recitant Henric. Boich. in c. Nouit, infra, de his quae fiunt à Prael. Aegid. Bellam. in cons. 10. incip. Factum est tale, col. penult. num. 58. vers. Quaeritur ergo, Cassador. decis. 22. de praeben. ego plenè examinaui in c. Cum ecclesia Vulterana, supra de elect. post glos. ibi in ver. Postulauit. Compost. Host. & Doctores.

8 Secundò nota episcopum nulla occasione debere curae animarum praeficere non idoneum scientia, moribus, & aetate. Praetermisit qualitatem ordinis, de qua in c. seq. & in c. Si pro pauperibus, de praeb. lib.6. Item amisit qualitatem prudentiae, cuius meminit cap. Non oportet, 36. dist. & Concilium Tridentinum in cap. 18. §. Peracto, sess. 24. ibi, Quotcumque ab his idonei iudicati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis. et pondera illa verba, nulla occasione, quae à Petro de Anchar. hic in 1. notab. exponuntur, scilicet friuola, puta carnali, vel venali; quia omnia iura sunt intelligenda ex causa, c. fin. de transl. episc. Sed hoc iudicio meo non bene dicitur, quia episcopus etiam ex causa non potest dispensare cum patiente defectum aetatis, vel aliàs inhabili ad beneficium curatum, cum qualitates huiusmodi requirantur ex decreto Concilii Lateranen. sub Alexand. III. vt in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, supra, de elect. contra quod etiam ex causa non dispensat episcopus, glossa est singularis, quae loquitur de dispensatione super aetate in c. Cum dilectus, in ver. In aetate, de elect. quae à Doctoribus communiter illic recipitur: & monetur per hanc decretalem per d. §. Inferiora, & per c. Nihil, eod. tit. vbi grauiter puniuntur, qui hoc faciunt. et hoc tene per ea, quae scripsi latissimè in c. fin. infr. de fil. Presbyter. & in c. Dilectus, de temp. ordinat,

Vlti-

9 Vltimò nota arguendo ab ordine litteræ iuxta textum in l. Quoties, ff. De vsufruct. in promouendo ad beneficium curatum qualitatem scientiæ moribus esse præferendam, prout eam in ordine scripturæ etiã Symmachus prætulit in c. Vilissimus, 1. q. 1. dicens; Vilissimus computandus est, nisi scientia, & sanctitate præcellat, qui est dignitate præstantior, & Hieronym. in cap. Licet ergo, 8. q. 1. ibi, Qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior ille in Sacerdotium eligitur: & August. epist. 29. ad Hieronym. propè fin. Quis ferat si quis diuitem eligat ad sedem honoris ecclesiæ, contempto
10 paupere instructiore, & sanctiore. at Concilium Tridentinum c. 12. §. Nemo igitur, sess. 24. ibi, Doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur. Id quod cam habet rationem, quia sufficiens doctrina requiritur de substantia in Pastor. c. Nisi cum pridem, ff. Pro defectu, de renunc. Nam si cæcus cæco ducatum præstet, &c. Matth. 15. c. Quæ ipsis, & per totam, 38. dist. & c. Cum sit, infr. eod. Sanctitas verò exigitur vt conditio sine qua non ex mente D. Thomæ in 2. 2. q. 185.
11 art. 3. Nam vt docet in corpore, [Ille qui debet aliquem eligere in Pastorem, vel de eo prouidere, non tenetur assumere meliorem simpliciter, quod est secundum charitatem, sed meliorem quoad regimen ecclesiæ, qui scilicet possit ecclesiam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Et in responsione ad primam dicit, in Pastore præcipuè debere attendi eminentiam diuinæ dilectionis, vbi tamen aliàs inuenitur idoneus ad ecclesiæ regimen. Et propterea Dominus de ampliori dilectione Petrum examinauit, quia sciebat ex suo munere esse idoneitatem quantum ad alia gubernandi eccle-
12 siam. Et in responsione ad tertium, ait, Nihil prohibere aliquem esse magis idoneum ad officium regiminis, qui tamen non excellit in gratia sanctitatis.] Hæc ibi. Et quodl. 6. art. 9. docet quandoque contingere, vt aliquis sit melior simpliciter, idest sanctior, & plus habens de charitate, qui tamen non est melior quantum ad hoc vt prælationem suscipiat, quia alius fortè potest religionem magis iuuare vel per consilium sapientiæ, vel per auxilium potentiæ. Non ergo semper est præeligendus melior sim-
13 pliciter, sed quoad aliquid. Ita S. Thomas. Præterea cum præcepto diuino curati teneantur pascere oues sibi commissas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum operum exemplo, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 1. in princ. sess. 23. non repugnat quin hæc præstari possint ab eo, qui alias sit habilis scientia, & ætate, licet charitatem non habeat. Ad hoc c. Vestra, & c. fin. infra, de cohabitat, Cleric. & mulier. c. Denique, 6. q. 3. & c. Nisi cum pridem, ff. Propter conscientiam, cũ ibi not. supra, de renunc. Vnde Hieron. [Sicut lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & non lauatur; ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lauat à sordibus peccatorum.] Refertur in §. vlt. 83. dist. At non est possibile vt verbum Dei prædicet, & sacramenta ministret prorsus illiteratus, vt in authen. de Sanctiss. Episc. §. Damus coll. 9. & in cap. fin. cum gl. in ver. Defectum, infra eod.

14 Cæterum aduerte, quia de his qualitatibus vario ordine loquuntur Canones, & Concilia. Nam Lateranense in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. primo loco ponit ætatem, deinde scientiam, & tertio mores. Tridentinum in d. c. 18. sess. 24 primo ætatem, secundo mores, tertio scientiam, & in cap. 1. Eiusdem sessionis primo vitam, secundo ætatem, tertio doctrinam. Textus autem noster, & Concilium Vienuense in Clemen. 1. de ætate, & qualit. primo scientiam, secundo mores, tertio ætatem. Vnde stante hac diuersitate, non licet in his arguere
15 ab ordine litteræ. Quidquid tamen sit, illud certum est has omnes qualitates debere in Pastore copulatiuè concurrere, vt in locis supracitatis cum multis similibus.

Idcoque orta dubitatione an sicut Episcopo, & Examinatoribus simul iunctis Concilium Tridentinum, cap. 18. sess. 24. committit examen scientiæ, sit etiam committat eisdem simul examen morum, & prudentiæ; itaut si examen ætatis morum, & prudentiæ factum fuerit à solo Episcopo, concursus sit nullus. Die 2. Augusti 1607. S. Congregatio censuit, si examinatores non retulerint idoneos, quod omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullũ esse concursum.
16 Caue tamen, quia non requiritur ad validitatem concursus vt de singulis qualitatibus examinatores specialiter, & nominatim referant. Sed satis est, vt simpliciter renuncient aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel
17 reprobatum Et ita cum Cardinalis Paleottus, aliàs petijsset declarari, an examinatores ad Parochiales per concursum deberent vota sua palam dare, aut per suffragia secreta; & quid magis expediret: sacra Congregatio respondit Concilium nihil de hoc expressisse, videri tamen magis expedire vt singuli palam inter se sententias suas dicant, deinde iubeant notatio, vt simpliciter in actis suis scribat. Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum, prout Romæ fieri dicitur.
18 Rursus certum est Clericum mediocris litteraturæ, & bonis moribus imbutum in collatione beneficij Curati præferri debere Clerico eminentis scientiæ, sed malæ vitæ. Quinimo proposito dubio, cum Examinatores non habent vllam de vita, & moribus examinati notitiam, licet eum doctum esse comperierint, & concurrat alius, qui non ita est doctrina idoneus, sed benè notus, & probatus quoad vitam, & mores, vter eorum sit præferendus: sacra Congregatio censuit præferendum eum, cuius mores noti, probatique sint, ei, cuius vita ignoratur prorsus, licet doctior sit. Quod multò magis procedere censuit si vita, & mores doctioris praui essent. Conferunt notata per Abbatem in c. Inter cætera, num. 2. vers. Nota ibi potentes, supra de offic. ordinar. vbi dicit in prædicatione magis attendendam esse vitam, quàm scientiam, quia longè plus proficit Prædicator exemplo boni operis, quàm verbo doctrinæ. Qua de re plurima notatu digna ibi cumulat Felin. num. 2. et cuius vita despicitur, restat vt prædicatio eius contemnatur, c. 3. §. Porrò, in fin. 3. quæst. 7. Et adde Bald. in cap. Cum in cunctis, num. 13. supra de elect. vbi ex illo textu notat vitam præmitti scientiæ, quia vita facit hominem beatum, scien-

scientia inflatum. Nam, vt ait Psalmista, *Quia*
non cognoui litteraturas, introibo in potentias
19 *Domini*. Cæterum cum vacante Parochiali in
diœcesi Patauina dubitaretur, an episcopus pro-
hiberetur admittere ad concursum criminosos,
scandalosos, & eos, qui alia beneficia curata
possidentes numquam resederunt: censuit non
prohiberi admittere ad concursum criminosos,
cũ in facultate Ordinarij sit eos non approbare.
20 QVÆRO, an ex pluribus ad Parochialẽ eccle-
siam cõcurrentibus Episcopus teneatur omnino
præeligere digniorem, ita vt aliàs liceat postpo-
sito appellare ab irrationabili Episcopi iudicio.
Pro clariori solutione inquirendum est pri-
mò, quid dicendum sit in terminis iuris com-
munis. Secundò quid dicendum in terminis
Concilij Tridentini. Tertiò quid post Constitu-
tionem Pij V. super collatione Parochialium
ecclesiarum.
21 De iure communi ante electionem vbique cla-
mant Canones præstantiorem, ac digniorem esse
assumendum ad regimen animarum, d. cap. Li-
cet ergo, 8. quæst. 1. & d. cap. Vilissimus, 1. qu. 1.
& ideo peccat contra iustitiam distributiuam,
qui omisso digniori eligit dignum, vt notant
omnes in cap. Constitutis, il secondo, vbi in spe-
cie Dec. num. 5. de appellat. Butr. in cap. Inter
cætera, nu. 15. supra, de offic. ordinar. vbi dicit
hos mortaliter peccare, & orandum pro eis,
quia multi incidunt in hunc laqueum. Et do-
cet S. Thomas in 2. 2. quæstion. 63. art. 2. ad ter-
tium, quem sequitur Couarr. in reg. Peccatum,
par. 2. §. 7. num. 3. vers. Sed hoc in hunc sensum,
& Rota decis. 65. num. 8. part. 1. in recentior.
22 Et dignior intelligitur qui simpliciter est san-
ctior, & plus habens charitatis; sed ille, qui per-
spectis omnibus qualitatibus aptior est ad eccle-
siam gubernandam, vt in iuribus citatis, & de-
clarat D. Thomas præallegatus in 2. 2. quæst. 185.
23 art. 3. & quodl. 6. art. 9. Sed tamen post factum
sustinetur electio de digno, prætermisso dignio-
ri, vt in cap. Monasterium, 16. quæst. 7. in c. Cum
nobis, de elect. in d. cap. Constitutis, & hic in
textu, vbi patet satis esse vt non assumatur indi-
gnus. Rationem assignat S. Thomas d. art. 2. ad
tertium dicens. [Quantum ad hoc vt electio im-
pugnari non possit in foro iudiciali, sufficit
eligere bonum, nec oportet eligere meliorem,
quia sic omnis electio posset habere calumniã.]
Hæc ille, & sequuntur alij præallegati, & Rota
apud Gregor. XV. decis. 11. num. 6. ad finem, &
in pluribus præsentatis fuit decisum in vna Fa-
uentina Iuris patronatus, ibid. relata. Itaque
hoc iure inspecto nullum remedium competit
digniori postposito ad irritandam, aut rescin-
dendam præelectionem factam de digno.
24 Ex Concilio Trideneino similiter tenetur epi-
scopus præeligere digniorem. Sed tamen S. Sy-
nodus in huiusmodi præelectione defert iudicio
episcopi, vt patet in cap. 18. §. Peracto, sess. 24.
ibi, Ex hisque (idest ex probatis ab Examina-
toribus Synodalibus episcopus eum eligat, quem
cæteris magis idoneum iudicauerit. Præsumi-
tur enim pro ordinaeio iudicio, qui ex varijs
animi sui motibus, pensatis, & consideratis
omnibus supradictis, se informare potuit, vt in
cap. In præsentia, in princ. de renunciat. Rota
decis. 29. num. 4. de rescript. in antiq. Achill. de-
cision. 1. num. 4. de Confess. & dixit eadem Ro-
ta in causa Rauennaten. Parochialis 2. Decem-
bris 1592. coram Cardinali Arigonio, decis. 654.
25 par. 4. diuers. Et ad irrationabilitatem Ordina-
rij excludendam sufficit vt possint in electo con-
currere maiores qualitates, vt fuit dictum in
eadem causa Rauennaten. Et in nullius Paro-
chialis, seu Concursus 4. Decembris 1600. co-
ram Gregorio XV. in impressis decis. 11. num. 6.
26 Ac proinde quamuis ex sententia S. Congrega-
tionis Concilij à reprobatione Examinatorum
detur appellatio deuolutiua, vt etiam resoluit
Rota coram Gregorio XV. decis. 515. num. 2. &
decis. 538. num. 1. & in Calaguritana Beneficij
21. Februarij 1611. coram Coccino Decano: &
patet clarè ex d. cap. 18. sess. 24. vers. Nec præ-
dictorum Examinatorum, vt plenius dicam in
cap. Cum sit ars, in 4. quæstion. infr. eod. tamen
non potest postpositus appellare ab irrationabi-
li iudicio episcopi in vim Concilij.
27 Ex Constitutione verò Pij V. quæ incipit, In
conferendis, edita 15. Calen. Aprilis 1567. aliud
dicendum est: nam in §. 7. statuitur in hæc ver-
ba. [Vt autem non solum dignis, sed magis
idoneis repertis iuxta Tridentini Concilij decre-
tum Parochiales ecclesiæ conferantur; Volu-
mus, & decernimus quod si episcopus minus ha-
bilem posthabitis magis idoneis elegerit, pos-
sint ij, qui reiecti fuerint, à mala electione hu-
iusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens
Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad vici-
niorem ordinarium vti Nostrum, & Sedis huius-
modi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem
Apostolicam appellare, ac præelectum ad no-
uum examen coram ipso appellationis Iudice,
& eius Examinatoribus prouocare. Et constito
de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque
reuocato, Parochialis magis idoneo per eum-
dem Iudicem appellationis authoritate nostra
(quatenus collatio ad episcopum, à quo appel-
latum fuit, spectaret) conferantur, aliàs eidem
magis idoneo per iudicem appellationis appro-
bato conferenda, remittatur ad eum, ad quem
collatio, prouisio, vel institutio spectabit.
28 Hæc tamen appellatio interposita interim non
impediat, aut suspendat quominus electio per
Ordinariũ primo loco facta interim debitæ de-
mandetur executioni; & prouisus ab eadem
ecclesia causa appellationis huiusmodi penden-
te non amoueatur. Et si quis à sententia per Iu-
dicem appellationis lata duxerit appellandum,
is tunc ad sedem ipsam apostolicam appellabit.]
Hæc ibi.
Vnde palam est hodie licere magis idoneis
reiectis appellare ad effectum deuolutiuum à
mala electione episcopi, & prouocare præele-
ctum ad nouum examen coram Iudice appella-
tionis. Atque ita quamuis præelectio de digno
posthabito digniori mero iure & hodie susti-
neatur; & hac in parte non fuerit immutata
dispositio iuris communis, & Concilij Triden-
tini; tamen potest retractari, & infringi in iudi-
cio appellationis constito de irrationabili eli-
gentis iudicio, quod ex iure veteri, & ex Con-
cilio Tridentino fieri non poterat. Et ita fuit
multories resolutum. Et in specie à Rota fuit
ad Sac. Congregationem Concilij transmissum
hoc dubium. Præsupposita Bulla Pij V. super
proui-

prouisionibus Parochialium, & quod vacante Parochiali Firmana, de qua agitur, Nicolaus, & Galeatius fuerint ab Examinatoribus Synodalibus in concursu examinati, quorum quatuor approbarunt Nicolaum,& quinque Galeatium: & quod Parochialem Ordinarius Galeatio contulerit, qui illius possessionem adeptus est: an Nicolaus possit prouocare Galeatium ad nouum examen: die 15.Octobris 1573.relato decreto in quadam causa Interamnensi facto à sacra Congregatione,quod in fortioribus terminis probata iudicio examinatorum, etiamsi absolutè quem reprobauerint, posse appellari, item à prælectione Episcopi, qui sequutus iudicium examinatorum vnum magis idoneum prætulerit posse per eum, qui repulsus sit, absolutè appellari, & ad nouum examen prouocari: Congregatio generalis re diligentissimè perpensa, censuit posse. Rationes retuli in cap. Cùm sit ars, in ... qualit. infra eod.

29 Sed grauior est difficultas an iudici appellationis per alia documenta constare debeat de irrationabili iudicio Episcopi antequam decernat nouum examen inter prouocantem, & prælectum.

30 Rota coram Gregorio XV. decis. 11. num. 1. resoluit in concursu ad Parochialem ex constitutione Pij V. ita demum concedi appellationem à iudicio, & electione Episcopi, si dolosè, & irrationabiliter iudicauerit; quæ irrationabilitas, & dolus liquidò probari debent, & dixit hoc probari ex verbis constitutionis expressis aliàs ad hoc põderatis in præallegata Rauen. Parochialis. Et idem resoluit in decisione eiusdem Gregorij 538. num. 5. Item in decis. 40. sub num. 1. par. 1. in recentior.& decis. 654. num. 4. par. 4. in nouiss. & complures aliàs decisiones refert Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ in gl. 4. à num. 139.

31 Sed oppositum censuit S. Congregatio Concilij: nam die 12.Iunij 1603.In causa Pistorien. proposito hoc dubio; [Cardinalis Matthæius inter cætera dixit examini valdè fauere constitutionem sanctæ memoriæ Pij V. super collatione Parochialium ecclesiarum, quæ dum vult licere magis idoneo post habito per episcopum appellare, & ad nouum examen prouocare. Et constito de Episcopi eligentis irrationabili iudicio, Parochialem huic magis idoneo esse conferendam: satis manifestè requirit nouum examen ad huiusmodi irrationabile iudicium cognoscendum, itaut non sit necesse de illo constare antequam decernatur examen; sed absque eo quod de tali iudicio irrationabili constet, illud debere decerni, vt per examen perueniatur ad cognitionem irrationabilis iudicij:] Et propterea Rota, quæ in decisione coram Ludouisio aliter sensit, non videtur consentanea menti, & verbis dictæ constitutionis. Nec decisio defendi potest ea ratione, quod cum constitutio ita demum tribuat reiecto facultatem appellandi, & ad nouum examen prouocandi, si prælatus sibi fuerit minus idoneus, de hac conditione, sub qua constitutio loquitur; ante omnia constare debeat. Quia respondetur hãc constitutionem esse ante omnia probandam, sed de ea constare postea debere per examen, & processum, alioquin sequeretur vt talis conditio deberet verificari nedum ante examen, sed etiam ante appellationem, cum illam conditionem constitutio requirat in vtroque. Absurdissimum autem esset oportere de irrationabili iudicio constare ante appellationem. Præterea ea non potest dici conditio, cum præsentia rei veritatem respiciat, & non futuræ implementum quod est de natura conditionis. Itaque Matthæius omnino sensit nouum inter vtrumque examen esse decernendum. Iustinianus eiusdem fuit sententiæ, eo quod simus in casu Constitutionis sanctæ memoriæ Pij V. quæ requirere videtur nouum examen, vt constare possit de irrationabili iudicio, præsertim cum suspiciones Episcopi sint graues, & vehementes. De Monte, & Parauicinus eidem sententiæ adhæserunt. Plattus quoque suspicionibus prædictis motus nouum examen probauit. Blanchettus, Sancti Marcelli, & Rosatus in aliorum sententiam & ipsi ierunt præter vnum Sanctorum Quatuor, qui sensit hoc relinquendum arbitrio Rotæ.

Et in causa Montis Regalis cum rursus dubitatum fuerit an iudex appellationis interpositæ à reiecto possit vocare prælectum ad nouum examen, & dictus prælectus ad instantiam reiecti teneatur se subijcere nouo examini coram dicto iudice, quamuis per alia documenta non doceat de irrationabili iudicio Episcopi: die 2.Augusti 1607. Sacra Congregatio censuit postpositum posse prouocare prælectum ad nouum examen coram iudice appellationis etiam antequam per alia documenta doceat de irrationabili iudicio Episcopi Atque ita intellexit Constitutionem sanctæ memoriæ Pij V. aduersus nonnullas Rotæ decisiones.

32 Quod iudicio meo ex sequentibus confirmari potest. Et primò Constitutio Pij V. dum concedit reiecto, vt possit prouocare prælectum ad nouum examen coram Iudice appellationis, & eius examinatoribus, iubetque vt constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, parochialis magis idoneo conferatur; vtique requirit vt nouum examen inter prouocantem, & prælectum fiat, non tantum quoad scientiam, sed etiam quoad mores, prudentiam, & alias qualitates, quatum meminit Concilium Tridentinum in d. cap. 18. vers. Peracto, sess. 24. aliàs enim si fieret examen tantummodo quoad scientiam, constare non posset vter eorum esset magis idoneus, quia reiectus posset esse doctior, & tamen imprudens, aut criminosus, & consequenter ex huiusmodi examine retractari non posset iudicium Episcopi. Vnde in nouo examine qualitates omnes concurrentium sunt inuicem conferendæ, & ex collatione huiusmodi formandum est iudicium, an electio episcopi retractari, aut confirmari debeat, vt sæpissimè tam in Rota, quàm in sacra Congregatione, fuit resolutum. Quod cum ita sit, dum Rota existimat constare debere de irrationabili iudicio antequam decernatur nouum examen; inquiro de quo examine hoc intelligatur, an scilicet de examine quoad doctrinam tantum, an verò de examine quoad omnes qualitates. Si intelligatur primo modo de examine solùm quoad doctrinam, hoc est contra Constitutionem Pij V. quæ vt proximè dictum est, exigit

nouum examen quoad omnes qualitates ad regendam ecclesiam requisitas, nec species examinum, aut illorum tempus distinguit. Si verò intelligatur de examine hoc secundo modo, implicat contradictionem vt ante examen constare debeat de irrationabili iudicio, quia examen huiusmodi nihil est aliud quàm inquisitio, seu instructio, & processus coram iudice appellationis super moribus, prudentia, doctrina, & alijs qualitatibus concurrentium, c. Si forte, de elect. lib. 6. Concilium Tridentinum, c. 1. ibi, *Examinis, seu inquisitionis, aut instructionis*, sess. 24. Ex qua quidem inquisitione, & processu resultare debet probatio irrationabilis iudicij tamquam effectus ex sua causa. Vnde impossibile est vt hæc probatio examen præcedat, quia sic effectus suam causam præcederet. Superest ergo vt ante omnia fieri debeat nouum examen, & inquisitio de omnibus qualitatibus, vt inde constare possit verum Episcopus in præelectione minus idonei irrationabiliter processerit, necnè. Quod aperte liquet ex alio eiusdem Concilij decreto, nempe ex d. c. 1. sess. 24. ibi, Si idonei per examen, seu per inquisitionem factam reperti fuerint.

Deinde si liquidò constare deberet de irrationabili iudicio Episcopi quoad alias qualitates, & deinde institui examen quoad scientiam; & examen esset derisorium, & seruiret, vt aiunt, de veneo. Nam probata irrationabilitate quoad alias qualitates, veluti quod reiectus sit bonis moribus imbutus, præelectus verò scandalosus, & malæ vitæ; inutile esset illos examinare quoad litteraturā. Quoniam etsi in examine præelectus ab episcopo doctior appareret; nihilominus propter qualitatem melioris vitę, quæ præponderat in reiecto, reuocandum esset iudicium Episcopi; & Parochialis eidem præelecto esset conferenda, vt patet ex dictis supra, num. 18. Ergo ne dicamus Bullam instituisse examen frustratorium, fateri oportet nouum examen propterea fieri debere, vt ex illo constare possit, de mala præelectione, & irrationabili iudicio Episcopi.
33 Præterea cum præelecto obijcitur defectus scientiæ, & aliarum qualitatum, iura præcipiunt, vt ante omnia instituatur examen quoad doctrinam, cùm hæc probatio euidentior, facilior & promptior sit, vt est textus in cap. Si forte, de elect. lib. 6. vbi Ioan. Monach. Ioan. Andr. & alij notant. & latius dicam infra, num. 49. ergo non est conueniens, vt ex Bulla Pij V. huiusmodi qualitates ordine conuerso probari debeant, primo scilicet quoad prudentiam, & mores, quæ, vt inquit Ioan. Monach. in d. cap. Si forte in princ. non ita de facili possunt probari; & postremo loco quoad scientiam, quæ illico per
34 examen probari potest. Quin potius debemus interpretari Constitutionem, vt hæc in parte sit conformia iuri communi, l. 2. & ibi Bald. C. de noxal. l. 1. §. Lex Falcidia, & ibi Bart. & DD. ff. Ad leg. Falcid. cum simil.

Ad hæc constitutio non requirit vt constet de irrationabili iudicio, ad hoc vt reiectus possit appellare, & ad nouum examen prouocare; sed ad hoc vt iudicium Episcopi reuocetur, & Parochialis magis idoneo conferatur, vt clarè innuunt verba illa: Possint ij, qui reiecti fuerint, à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, &c. appellare, ac præelectum ad nouum examen prouocare; & constito de prioris eligentia irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo conferatur. Et sic clausula, *constito*, ponitur post appellationem, & prouocationem, & ad alium effectum, videlicet reuocationis iudicij, & collationis beneficij; & consequenter satis est, vt huiusmodi probatio fiat ante ipsam collationem. Vnde quod ante appellationem, & examen constare debeat de mala præelectione, est contra expressa verba, & mentem constitutionis.

Accedit quod non est possibile, vt appellans docere possit per alia documēta de irrationabili iudicio Episcopi ante appellationem, vt voluit Rota: quæro enim coram quo iudice docere debeat de hac irrationabilitate. Et quidem non coram Episcopo, quia in præelectione, & collatione Parochialis iam functus est officio suo, nec potest esse iudex grauaminis à se illati, & alioquin esset iudex à quo, & iudex ad quem, quod repugnat, vt inquit Ioan. Andr. in c. A collatione, de appell. lib. 6. Coram iudice autem appellationis certum est nullā posse fieri probationem ante appellationem legitimè interpositam, quia antea ad eumdem iudicem negotium non est deuolutum, c. Romana, §. Si verò, de appell. lib. 6. Atque ita probatio hæc si fieri deberet ante appellationem coram iudice appel-
35 lationis esset impossibilis de iure. Ac præterea esset contra canonicas sanctiones, quæ non exigunt vt in appellatione causa probetur, sed tantummodo vt talis exponatur, quæ si foret probata, deberet legitima iudicari, vt statuitur in c. Vt debitus, de appellat. & in d. c. Romana, §. Cum autem. Vnde non mirum si Cardinalis Matthæius in voto superius relato num. 31. dixerit absurdissimum esse, vt de irrationabili iudicio constare debeat ante appellationem. Itaq; cum conditio illa constitutionis, videlicet, si episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit, nec debeat, nec possit verificari ante appellationem, consequens est vt nec verificanda sit ante nouum examen; cum constitutio illam conditionem ponat pariformiter tam ante examen, quàm ante appellationem, sicut Sacra Congregatio considerauit. Ad hoc l. fin. C. De sent. l. Quamuis, C. De impuber. & alijs substit. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulg. & pupill. & c. Maiores, vers. Et ob hoc tota auctoritas, infra de baptis.

Postremò si eadem conditio importaret vt deberet constare de iudicio irrationabili ante appellationem, & nouum examen, sensus constitutionis talis esset, videlicet, constito de irrationabili iudicio episcopi, possint qui reiecti fuerint appellare, & præelectum ad nouum examen prouocare, & constito de irrationabili iudicio Episcopi, Parochialis magis idoneo conferatur. Atque ita clausula, constito, esset bis repetita. Quod esset superfluum, & nugatorium, arg. in c. Abbate, de verbor. significat.

Dicamus igitur de irrationabili iudicio semel tantum constare debere, id est ante illius reuocationem, & Parochialis collationem: & sic iudicem appellationis debere illico inter posthabitum, & præelectum instituere nouum examen primo quoad scientiam, deinde quoad alias qualitates

litates

litates iuxta ordinem iuris, de quo in d. cap. Si fortè, de elect. lib.6. & ita ex libris publicis Sac. Congregationis reperi multoties obseruatum fuisse, & meo tempore obseruatum vidi.

36 Et in specie tempore Cardinalis Alciati paulò post publicationem Constitutionis Pij V. vacante Parochiali ecclesia S. Nicolai ciuitatis Interamnen. positis ab Episcopo edictis concursus, se inscripserunt examini Alemannus Clericus Interamnen. & Leontius eiusdem ciuitatis. Et cum ab examinatoribus fuisset approbatus, & præpositus Alemannus; atque deinde à Sede Apostolica prouisus; Leontius ad sacr. Congregationem appellauit, dicens se esse grauatum tanquam magis idoneum, eo quod ipse esset Presbyter à decem, & quinque annis, & versatus in cura animarum; aduersarius verò nunquam illam exercuisset; petijtque nouum concursum, vt per eum posset docere de irrationabili iudicio. Sacra Congregatio Concilij censuit ex Bulla Pij V. licuisse Leontio appellare ad Sedem Apostolicam, & dictum Alemannum ad nouum examen prouocare; & cum nunc ambo

37 Romæ sint examinandi coram Tribunali illustrissimi Vicarij, & deinde ad Sac. Congregationem referendum quis eorum magis idoneus sit ad onus prædictæ Parochialis subeundum.

Similiter in causa Vicensi decretum est vt iuxta litteras scriptas Episcopo Vicensi præelectus Romam veniat, & postquam venerit, iterum vterque examinetur, & videatur quis sit magis idoneus. Litteræ scriptæ fuerunt sub die 28. Septembris 1570. Rursus exposuit Ascanius Sacerdos Clusinæ diœcesis peracto concursu ad Parochialem S. Angeli se examinatum ab examinatoribus Synodalibus, & quamuis magis idoneū, reprobatum, ac sibi præpositum quendam Ciuolum, ex quo sentiens se grauatum, appellauit ad Sanctissimum; ideoque petijt nouum concursum in Vrbe, vt ibi doceret de irrationabili iudicio, petens interim suspendi prouisionem Datarij. Die 2. Martij 1580. Sac. Congregatio censuit vocandum aduersarium Romam pro nouo concursu faciendo coram illustrissimo Vicario, sed non ideo mandandum suspendi prouisionem Datarij. Atque ita scriptæ fuerunt litteræ ad Episcopum Clusinum infrascripti tenoris, videlicet. [Illustrissimi Cardinales interpretationi S. Concilij Tridentini præpositi cognitis quæ in hoc libello Ascanij Beltrami nomine exposita sunt, amplitudini tuæ scribendum censuerunt, vt ea intimari curet Ciuolo de Ciuolis, eumdemque citari iubeat Romam ad subijciendum se nouo examini inter ipsum, & Ascanium prædictum faciendo: Ita igitur Amplitudo tua faciet, &c.]

38 Et quia idem Ciuolus detrectabat nouū examen; die 21. Iulij 1580. Sacra Congregatio censuit præcipiendum esse Vicario Clusino per litteras Congregationis, vt citari faceret prædictum Ciuolum, vt infra quindecim dies Romæ compareret, & subijceret se examini coram illustrissimo Vicario Vrbis: alioquin admitteretur sine alia dilatione prædictus Ascanius ad examen.

Amplius cum in concursu Plebis S. Natoliæ Cametinen. diœcesis Dominicus Sebastianus Presbyter ab Episcopo præelectus fuisset, & Pacificus Vitalis Clericus posthabitus ad Sanctissimum appellasset, & vterque nouum examen in Vrbe subijsset; S. Congregatio tempore Cardin. Arigonij audita relatione Card. Vicarij, qui nouo concursu ex eiusdem Congregationis sententia inter dictos duos concurrentes in Vrbe habito, Dominicum magis idoneum iudicauit; mandauit Parochialem ipsi Dominico adiudicari, atque litteras opportunas hac de re expediri.

39 Cæterum etsi ad obtinendum nouum examen in iudicio appellationis non sit necesse vt prius constet de irrationabili iudicio, vt ex prædictis liquet; nihilominus sac. Congregatio consueuit nouum examen decernere dato aliquo fumo irrationabilitatis, & malæ præelectionis Episcopi, vt satis colligitur ex decisione Pistorien. Et ex alijs superius relatis. Sed expressius hoc dixit in causa Feretrana. Nam Petrus Guccius in concursu Parochialis ecclesiæ ab Examinatoribus æqualiter approbatus cum Ioan. Petro Migliorino, sed eidem postpositus, appellauit, nouumque in Vrbe concursum petijt, eo quod ipse esset Doctor in Theologia, Aduersarius verò minimè; Et quia Migliorinus erat familiaris Episcopi; & inter quatuor Examinatores, qui interfuerunt examini, alter item eorum erat Episcopi familiaris, alter assumptus ad officium Secretarij loco ipsius Migliorini; alter demum valdè confidens; ijdemque Examinatores contra ipsius responsiones argumentati sunt; responsiones verò Aduersarij absque oppositione fuerunt admissæ. Die 21. Febr. 1612. S. Congregatio censuit concursum nouum in Vrbe esse instituendum, vbi orator de veritate narratorum dederit fumum, idest postquam per attestationes extraiudiciales, vel alia informia documenta de huiusmodi suspicione, & grauamine aliqualem fecerit fidem, vt sic probabilis, & sufficiens causa eum excuset à calumnia, cap. 1. in fine, de elect. lib.6 gloss. in cap. Si fortè, in ver. Initium, vers. Vel dic quarto, eod. tit. & lib.

40 Vlterius QVÆRO, ex quibus deprehendatur iudicium Episcopi fuisse irrationabile in præelectione minus idonei inter plures concurrentes, ad Parochialem ecclesiam.

41 Anno 1602. mense Augusti vacauit Parochialis ecclesia S. Petri Casalis Plebania nuncupata, Pistorien. diœcesis Episcopus statim vocauit per edictum omnes comparere volentes cum termino decem dierum. Quem in vltima die termini ad diem sequentem prorogauit: & postea eo die sequenti secunda vice prorogauit terminum ad alios decem dies. Intra terminum ad concursum præter alios comparuerunt Thomas Cellesius & Fabius de Verdechijs de Mammiano vterque Pistoriensis diœcesis.

Ex quinque examinatoribus Synodalibus, in hoc concursu tres adhibiti sunt ab Episcopo, relictis Honuphrio Cellesio vti consanguineo Thomæ, & Cosmo Bracciolino. Peracto examine, examinatores suffragia secreta tulerunt, & inspectis fabis, Fabius inuentus est approbatus ab omnibus Examinatoribus per tres fabas nigras. Thomas verò à duobus per duas nigras, cum altera esset alba. Episcopus Fabium digniorem pronunciauit, eique Parochialem contulit. Thomas ab hac pronunciatione ad Metropoli-

tanum appellauit, & sententiam fauorabilem obtinuit, à qua Fabius appellauit, & causam in Rota committi obtinuit. Sed nunc supplici libello Sanctissimo D.N. à Thoma porrecto, causa commissa est S.Congregationi.

42 Thomas prætendit iudicium episcopi Pistoriensis, qui illi prætulit Fabium, fuisse irrationabile ex duplici capite. Primò quia, vt ait, pluribus qualitatibus aduersario præstantior est. Secūdò quia episcopus speciali affectu erga Fabium motus est ad iudicandū illum magis idoneum, conferendamque ipsi Parochialem.

Quoad primum si aliæ qualitates, excepta prudentia, vtriusque inter se conferantur, non magna inter eos reperietur differentia. Nam in quibusdam sunt ferè æquales, in quibusdā alter nunc superat alterum, nunc superatur ab altero. Nam quoad ætatem sunt fermè pares, cum Thomas sit ætatis annorum triginta, & Fabius annorum triginta duorum.

Quoad originem quoque vterque est diœcesanus. Sed Thomas ex Ciuitate, Fabius ex diœcesi.

43 Quoad gradum Thomas est I. V. Doctor, & sic Canonista, Fabius verò Theologus. In locis autem de hæresi non suspectis Canonista præferendus est Theologo, Host. quem Ioann. Andr. Abb. & cæteri Doctores sequuntur in cap. 1. de Consang. & affinit. Felin. in cap. Clerici, num. 5. de Iudic.

44 Quoad conditionem personarum Thomas est nobilis, Fabius verò non item. Nobilis autem cæteris paribus est ignobili præferendus, Lambert. post alios de iure patron. lib. 2. part. 3. in 5. princ. art. 3. num. 1.

Quoad ordinē S.Tho. est constitutus tantum in quatuor ordinib⁹ minoribus; Fabius verò est Sacerdos, & versatus in exercitio curæ animarū. Sed tamen cum aliàs quæsitum fuerit an ex plurib⁹, quorum aliqui in ordine Presbyteratus constituti sunt, aliqui non sunt, & omnes ab Examinatoribus renunciati fuerunt idonei, possit episcopus secundum dispositionem, c. 18. sess. 24. præferre eum, qui Presbyter non sit, alijs, quamuis presbyteri sint: Sac. Congregatio censuit posse, si modo ipsum episcopus magis idoneum iudicauerit. De scientia verò vter sit prēstantior non constat, cum interrogationes, & responsiones examinis habiti coram episcopo Pistoriensi minimè scriptæ fuerint. Atque ita quoad prædictas qualitates non magna est differentia inter eos; sed remanet perpendenda qualitas prudentiæ.

45 Quoad prudentiam nihil adducitur contra Thomam. Sed contra Fabium allegatur eum olim fuisse dementem, vel furiosum, vtpotè aliquibus diebus detentum hic in Vrbe in Hospitali nuncupato *de i Pazzarelli*; nempè à die 23. mensis Maij, & ab eodem postea inde demissum die 8. Iulij immediatè sequentis, vt publica fide, libro dicti Hospitalis à se inspecto testatus est Magister domus Hospitalis eiusdem.

Fabius ad hanc fidem euertendam misit duos Notarios ad librum inspiciendum, alterum Auditoris Cameræ, alterum Capitolinum, qui testantur in dicto libro reperiri descriptum Fabium Matianum, non autem Fabium Mammianum. E contra Thomas ad fidem prædictam confirmandam producit aliam fidem eiusdem Magistri Domus, qui testatur de hac re actum esse in Congregatione dicti Hospitalis, & Congregationem inspecto dicto libro mandasse vt ex dicta fide iam edita nihil immutaretur.

Præterea ad eamdem fidem coadiuuandam examinatus est Annibal Dominici de Bernardinis Pistoriensis diœcesis, in processu fol. 2. qui deponit se, cum esset familiaris D. Cardinalis Medices, & audisset filium Sandri (quod est nomen patris dicti Fabij de Mammiano) esse in dicto Hospitali Dementium illuc accessisse tanquam amicum dicti Sandri, sibique ostensum fuisse quemdam iuuenem vti filium dicti Sandri de Mammiano, quem describit, licet eius nomen se ignorare dicat. examinatus est etiam alius testis Dominicus de Castigliano, qui deponit in dicto processu fol. 6. esse in loco Mammiani publicam vocem, & famam, quod dictus Fabius Sandri fuit furiosus, & vti talis detentus fuit Romæ in Hospitali prædicto. Quibus accedit quod Thomas coram Vicario Florentiæ in secunda instantia fecit positionem de furore Fabij, vt in processu fol. 36. posit. 32. Et quia Fabius non comparuit, nec respondit, Iudex pronunciauit habendam esse pro confessata, iuxta tex. in c. 2. de confess.

46 Hæc qualitas furoris non videtur bene probata, quia quoad fidem satis dubia redditur ex attestatione contraria duorum Notariorum, ad glos. in cap. Licet causam, in ver. Vti posidetis, vers. Si verò probationes, infra, de probat. nisi oculari inspectione veritas fidei comprobetur. Testes verò etsi singulares ad probandum furorem sufficiant, Alexand. plurimos cumulans in consil. 141. incipien. Ponderatis, num. 2. lib. 2. Ruin. cons. 63. num. 3. vol. 1. cum alijs adductis per Gabrielem tit. de Testib. conclus. num. 42. tamen hic habemus vnicum testem semiplenè tantum probantem. Nam alius testis deponit de publica voce, & fama, qui solus eam non probat; præsertim cum non deponat cum requisitis necessarijs ad famæ probationem, ad notata per Innocentium in cap. Cum oporteat, de accusat.

47 Ideò res tota dependet ab inspectione libri; nam si constabit eum furore vexatum fuisse, etiamsi postea resipuerit, non potuisset tamen ad sacros ordines absque dispensatione Sedis Apostolicæ promoueri, Syluest. in ver. Corpore vitiatus, num. 8. & Angel. eod. ver. nu. 8. & probatur per textum in cap. Vsque adeò, 33. dist. Et sic tanquam irregularis nō debuisset admitti ad concursum, vel saltem non erat præponendus aduersario nulla irregularitate, vel defectu simili laboranti.

48 Secundum caput, quo nititur Thomas aduersus iudicium Episcopi Pistoriensis, est id quod pluribus modis probare tentauit, nempe Episcopum passionis affectum, non rationis iudiciū, dum aduersarium prætulit, sequutum esse, cuius rei inditia, & coniecturas plurimas deducit, quarum vrgentiores sunt infrascriptæ.

Primò quia episcopus ex quinque examinatoribus Synodalibus duos excludit, quorum alter nempe Honuphrius Cellesins erat consanguineus Thomæ, alter verò nempè Cosmus Bracciolinus erat eiusdem amicus, & inter tres adhibuit Archidiaconum, qui extra Vrbem morab-

rabatur, & in concursibus adhiberi non consueuerat, eo quod esset infestus familiæ de Cellesijs, cum qua ipse plurimas, & grauissimas lites habuerat, vt deponunt testes examinati coram Vicario Florentino super vigesimo secundo articulo.

Secundò quia Episcopus ante concursum pluribus dixerat se nolle Parochialem vacantem conferre Thomæ prædicto, quia homines familiæ illius iactabant futurum esse, vt vbi Thomas fuisset ab examinatoribus approbatus; vellet, nollet Episcopus, Parochialem consequeretur; & ad id tum Romam, tum Florentiam litteras miserant; addiditque Episcopus, si Parochialem conferret Thomæ fore vt non posset eam aliqua pensione onerare ob litteras Magni Ducis Hetruriæ, qui eum rogabat vt si Thomas cæteris præferretur, pensione aliqua Parochialem illam grauare non deberet. Qua de re deponit vnicus testis, nempe Ioan. Baptista de Vasellinis, vt in processu fol. 133. Cum hoc teste concordant depositiones Ioan. de Bardis, & Petri Mariæ de Rutatis, dum affirmant episcopum ipsis dixisse se hanc Parochialem nullo pacto conferre velle Thomæ supradicto. Sed Ioan. addit episcopum subiunxisse se velle eam per fas, & nefas conferre Presbytero Cherubino dicti Ioannis amico, & velle vt is consentiret pensioni scutorum centum ad requisitionem episcopi, & quinquaginta pro nepote Ioannis. Quod si nimis grauis ei videretur, posset ipse cessare ab ea persoluenda. Et cum ipse obiret, tunc nepos Ioannis à successore eam posset exigere. Et Petrus Maria alius testis supradictus addit episcopum dixisse Parochialem velle conferre Presbytero Cherubino, qui sibi pensionem promittebat. Et propterea ei dixisse, vt quemdam Canonicum adiret, qui illum instrueret pro examine futuro; nolle autem se eam Parochialem conferre Thomæ Cellesio, quia pensioni consentire recusauerat.

Tertiò ad eumdem episcopi affectum ostendendum adducitur pro parte Thomæ, quod non fuerunt scriptæ interrogationes, neque responsiones concurrentium. Quemadmodum alias factum fuisse ab episcopis prædecessoribus videre est ex tribus concursibus, quorum acta authenticè exhibita sunt. Et propterea dicitur pro parte Thomæ episcopum recessisse à consueto stylo Tribunalis, & consequenter se reddidisse suspectum.

Sed pro parte Fabij negatur hic stylus, & producuntur acta publica quatuor concursuum habitorum coram episcopis prædecessoribus, ex quorum inspectione constat non esse scriptas interrogationes, nec responsiones concurrentium. Producitur etiam fides plurium Notariorum attestantium has interrogationes, & responsiones in illo Tribunali scribi non consueuisse; adeò vt de huiusmodi stylo non possit dici constare, nec super eo fieri fundamentum.

His ita se habentibus in hac causa visum est ante omnia instituendum esse inter vtrumque nouum concursum in Vrbe coram Cardinali Vicario. Nam etsi in vim Concilij Tridentini, cap. 18. sess. 24. non liceat postposito appellare à mala prælectione episcopi, sed tantum à reprobatione examinatorum, vt dictum est supra, num. 26. Datur tamen appellatio ab irrationabili iudicio ex Constitione Pij V. super collatione Parochialium ecclesiarum, & nouum examen decernitur inter appellantem, & prælectum etiam antequam constet per alia documenta de mala prælectione, vt patet ex decisionibus relatis in præcedenti quæstione à nu. 31. Et quamuis oporteat dare summum irrationabili iudicio; tamen hic sufficienter datur. Ideoque plerique ex Patribus in hac ipsa causa Pistoriensi nouum examen instituendum censuerunt, innixi præcipuè suspicionibus episcopi à
49 reiectio vt supra propositis. Quippe ex ipso examine formandum erit iudicium veer eorum sit præstantior in qualitate scientiæ, vt in c. Cum sit ars, infra eod. ibi, Si rudes, & ignaros ordinare præsumpserint (quod quidem facilè poterit deprehendi) idest per examinationem, vt exponunt Ioan. Andr. num. 10. in ver. Deprehendi, & Bellam. in princ. in eod. ver. Ad idem textus in c. Si forte de elect. lib. 6. vbi si promouendo ad dignitatem objiciatur defectus scientiæ, vel personæ, textus præcipit, vt super scientia ante omnia subijciatur examini. Et initium propterea iubetur fieri à defectu scientiæ, quia illius probatio euidens, facilis, & prompta est, videlicet per examinationem, vt ibi notat Archid. num. 1. vers. Et secundum hoc, & Ioan. Monach. in princ. & num. 1. Statim enim atque aduersus Mathematicos imperitus Matheseos examinabitur, risui patebit; & aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum; vt inquit Hieron. in c. Qui de mensa, 37. dist. & in proposito refert Host. in d. c. Cum sit ars, num. 10. in ver. Facilè poterit. Plura de hac materia examinis per concursum in Parochialibus ecclesijs scripsi in prædicta decretali, Cum sit ars.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Præterea.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus ordo non est de minoribus, sed de sacris, licet in primitiua ecclesia sacer ordo non reputaretur.*

2 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum, an verò sufficiat prima tonsura & n. seq. vsque in fin.*

3 *Clericus non existens in sacris olim non poterat assumi ad beneficium curatum nisi dispensatiuè.*

4 *Parochialis conferri potest Clerico in tali ætate constituto, vt infra annum ad sacros ordines promoueri possit.*

5 *Textus hic an fuerit correctus per c. Si pro Clericis, de præb. lib. 6.*

6 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum tam per viam impetrationis, quàm electionis, vel institutionis.*

7 *Verba assumi, vel admitti verificantur tam in electione, quàm in collatione, vel institutione.*

8 *Electio est fauorabilis, collatio, & institutio odiosa.*

PRÆ-

PRÆTEREA. Is qui non est in sacris, si aliâs sit idoneus ad regimen Parochialis ecclesiæ, dispensatiuè potest assumi. Hoc dicit, Sunt tres partes. Prima ponit rigorem. Secunda dispensationem. Tertia dispensationis determinationem. Secunda ibi, *dispensatiuè*. Tertia ibi, *dum tamen*.

1 Nota ordinem Subdiaconatus non esse de minoribus, sed de sacris. Licet enim sacer ordo non reputaretur in ecclesia primitiua, tamen à Constitutione Gregorij, atque Vrbani secundum moderna tempora sacer gradus esse minimè dubitatur. Quæ sunt verba Innocentij III. in c. Miramur, infr. de seru. non ordin. Constitutionem Gregorij habes in c. Aute triennium, 31. dist. Constitutionem Vrbani II. in c. erubescant, 32. dist.

Nec audiendi sunt qui ineautè dixerunt Subdiaconatum olim non fuisse ordinem sacrum, vt Host. in c. 1. num. 2. infra de sacram. non iteran. & alij passim, quoniam non reputabatur ordo sacer, non quod sacer non esset, sed quia continentiam non habebat annexam, vt in d. c. Ante triennium, vnde in c. 2. de sacram. ordin. sess. 23. Concil. Trident. sic legitur. Ab ipso ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque vniuscuiusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarij in vsu fuisse cognoscuntur, quamuis non pari gradu; nam Subdiaconatus ad maiores ordines à Patribus, & sacris Concilijs refertur.

2 QVÆRO, An ad obtinendum beneficium curatum oporteat eum, cui confertur, esse nedum prima tonsura, sed quatuor etiam minoribus ordinibus initiatum.

3 Deciditur in hac decretali ad beneficium curatum non debere aliquem admitti, nisi saltem sit Subdiaconus. Adijcitur tamen consueuisse assumi dispensatiuè eum qui sit in quatuor minoribus ordinibus constitutus.

4 Superuenit deinde text. in c. Si pro Clericis, de præb. in 6. quo clarè statuitur vt is cui Papa mandat beneficium curatum conferri, non oporteat esse promotum ad ordines sacros, sed sufficiat esse in tali ætate, vt proximis statutis à iure temporibus possit promoueri.

5 Cum text. in d. c. Si pro Clericis, aduersetur huic Decretali, quia hic dicitur non posse absq; dispensatione obtineri curatum, nisi ab eo qui sit Subdiaconus; at in c. Si pro Clericis, statuitur apertè contrarium: glos. in d. c. Si pro Clericis mouit dubitationem præsentem an hoc cap. requirens Subdiaconatum in promouendo ad beneficium curatum sit in totum correctum, adeò vt hodie indistinctè possit quis assumi ad beneficia curata; nedum per viam impetrationis, de qua loquitur d. cap. Si pro Clericis. Sed etiam per viam præsentationis, & electionis: & gloss. dicit se non esse ausam corrigere hanc decretalem: ideoque quod disponitur in c. Si pro Clericis, habere locum solum in casibus in quibus hoc est expressum nempe in impetratione de qua loquitur ille textus, & in præsentatione de qua habetur in c. 2. de instit. in 6. & ita sentit secus esse in electione. Hanc gl. opinionem sequitur ibid. Ioan. Andr. & Petr. de Anchar. & Imol. in cap. Licet canon, de elect. in 6. tamen contrarium, hoc est etiam in electione locum habere c. Si pro Clericis, & ita eligi ad curatum posse non Subdiaconum; & consequenter hunc textum esse indistinctè correctum tenent Paul. Archid. Ioan. de Lign. Ioan. de Fan. Calderin. Florian. & alij quorum communis est opinio, vt testatur Franc. in d. cap. Si pro Clericis, propè fin. Rebuff. in tit. Requisita ad collationem, num. 34.

Dum ergo in glo. agitur de correctione huius Decretalis id quæritur an d. c. Si pro Clericis, eam correxerit instinctè, vt nedum per viam impetrationis, & præsentationis, sed etiam per viam electionis, qui beneficium curatum adipiscitur, non sit opus vt sit Subdiaconus; non autem quæritur an hoc cap. Præterea, sit correctum in eo quod dicit de minoribus ordinibus:

6 ideoque etiam hodie post d. c. Si pro Clericis, erit locus huic Decretali in ea parte in qua minores saltem ordines requirit: nam quod non est immutatum cur stare prohibetur? l. Sancimus, C. De testam. l. Præcipimus, in fine, C. De appel. notat Host. in c. Ad Apostolicam, n. 2. de regul. Imò id videtur apertè insinuare tex. in d. c. Si pro Clericis, & in d. c. 2. de instit. in 6. Cù enim dicant non requiri, vt promouendus sit initiatus sacris Ordinibus, per exclusionem sacrorum, videntur includere, & requirere minores ordines.

Quam opinionem sequuntur Doctores in d. c. Si pro Clericis. Supponunt enim minores ordines esse necessarios ad curatum obtinendum dum disputant an constitutus in minoribus licet non Subdiaconus possit assumi etiam per viam electionis ad ecclesiam curatam. Calder. Archid. Lap. quos refert ibi Franc. in 2. col. vers. Secundo verò casu, & in vers. Tu aduerte, & clarius ac fusius in c. Licet canon, in 3. col. vers. In ea, glos. in fine, de elect. in 6. Gemin. ibid. in 4. col. vers. Item quærit an de iure, & d. c. Si pro Clericis, in 2. col. in glos. in ver. Prouideri, & in specie quoad curatum obtinendum, quamuis non sit necesse vt aliquis sit in sacris, opus tamen esse, vt sit constitutus in ordinibus minoribus, expressè tradunt Archid. in cap. 2. de instit. in 6. in ver. In sacris, & ibid. Franc. in vlt. notab. vbi citat textum hic tanquam minimè correctum quoad ordines minores, & ibid. Gemin. propè fin. vers. Sed an possit.

Nec obstat quod Rebuff. d. tit. num. 33. dicat expressè contrarium, scilicet quemlibet posse habere beneficia curata etiãsi solùm habeat primam tonsuram: Tum quia magis est deferendum pluribus, & grauioribus Doctoribus supracitatis: Tum quia iura quæ Rebuff. allegat, id non probant; imò potius ostendunt oppositum, dum disponendo non requiri sacros ad obtinendum curata, videntur tacitè innuere minores saltem requiri, vt est dictum. Deinde quia contra Rebuf. stat text. hic, qui circa minores ordines nullibi legitur correctus.

7 Sed obijcies etsi ad obtinendum curatum saltem minores ordines requirantur, dicendum est tamen hoc habere locum quando proceditur per viam electionis dumtaxat: nam nullo iure cauetur, vt ad obtinendum curatum requirantur minores ordines nisi in hac decretali: ergo minores erunt necessarij in eo tantum casu, in quo loquitur hic text. idest cum proceditur per viam

viam electionis, aut institutionis: & in hunc sensum fortè accipi possent Archid. & Franc. locis proximè citatis: nam dum dicunt ad obtinendum curatum esse necessarios minores ordines, & citent textum, hic intelligendi sunt iuxta textum quem allegant, idest quando per viam electionis quis ad curatum assumitur: ad tradita per Bart. in l. Non solum, §. Si liberationis verba, ff. De liber. legar.

At huic obiectioni responderi potest admittendo minores ordines requiri iuxta terminos huius Decretalis, sed negando hunc textum non procedere nisi in electione; nam etsi illa verba, *admitti*, vel *assumi*, consueuerint frequentius vsurpari per sacros Canones in electionibus, tamen tamquam generalia applicantur etiam prouisis per viam collationis, vel institutionis, vt est text. in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, ponderando verbum, *assumptus fuerit* & verbum *conferatur*, supra de elect. & in c. Licet canon. eod. tit. lib. 6. ibi: [Quodque talis ad regimen assumptus huiusmodi si monitus non fuerit præfixo à canonibus termino in Presbyterum ordinatus, à regiminis eiusdem amoueatur officio, & alij conferatur, & notat Gemin. in c. Statutum, in 1 notab. eod. tit. & lib. & eo magis quia hæc constitutio non est posita sub rubrica de elect. sicut duo textus proximè citati. Archid. autem, & Anchar. in d. cap. 2. expressè loquuntur de collatione, & institutione. Et quãuis citent textum hic, tamen hinc potius colligitur eos consentire vt hic textus habeat locum etiam in prouisionibus per viam collationis, & institutionis. Nec differentiæ ratio assignari potest cur minores ordines requirantur in electo ad Parochialem ecclesiam, & non in proui-
8 so, seu præsentato. Imò hoc casu maior subest ratio cur minores ordines exigantur, vt considerat Franc. in d. cap. Si pro Clericis, num. 5. prope fin. Quia via electionis inquit est ordinaria, & fauorabilis, & via præsentationis, vel impetrationis est extraordinaria, & sic odiosa, vbi etiam plures alios allegat in hanc sententiam.

Præterquam quam quod congruentius censeri debet præscripta à Sacris Canonibus hæc qualitas minorum ordinum in impetrante quam in electo, quia maius periculum subest, vt minus idoneus de curata ecclesia prouideatur ad solius Patroni præsentationem, vel solius Ordinarij collationem, quàm si assumatur ad Collegij electionem: integrum enim est iudicium quod plurimorum sententijs confirmatur, vt legitur in c. Prudentiam, de offic deleg. & quod à pluribus quæritur sapientibus facilius inuenitur, c. De quibus, 20. dist. & per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur, l. vlt. ad fin. C. De fideicomm. Negari tamen non potest quin in practica seruetur oppositum; nam Parochiales conferuntur etiam Clericis primæ tonsuræ. Et S. Congregatio Concilij alias consulta, an matrimonium contractum coram Parocho adhuc intra annum ad sacros non promoto, sed prima tantum tonsura initiato sit validum, necne, censuit esse validum. Quam sententiam Clemens VIII. ad se relatam approbauit.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Quæris.

S V M M A R I V M.

1 *CLerici benefi-ia simplicia obtinentes compelluntur suscipere ordines sacros suis beneficijs non annexos ex causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ.*

Etiamsi beneficia sint modici valoris. num. 4.

2 *Necessitas, & vtilitas Ecclesiæ regulariter æquiparantur.*

3 *Et qua dicatur necessitas, quæuè vtilitas.*

5 *Episcopus non tenetur credere beneficiato asserenti se non posse ordines recipere propter conscientiam læsam.*

6 *Ordinari renuentes ob occultum crimen perpetuò beneficijs priuantur nisi sint valdè vtiles in alijs ecclesiæ negotijs.*

Declaratur. num. 16.

7 *Renuentibus verò pro nuda voluntate subtrahuntur reditus quousque ordinentur, sed beneficia non auferuntur.*

8 *Nisi rebelles extiterint.*

9 *Et Episcopus contra contumaces processerit per subtractionem fructuum, vel nihil profecerit.*

10 *Pœna priuationis tituli contra renuentes ordinari non est puniens, & coercens.*

11 *Nisi ab initio cum obstinatione dixerit se nullo modo promoueri velle.*

12 *Nolle, & non posse in iure æquiparantur.*

13 *Ordinari renuentes propter occulta peccata non coguntur præcisè, sed causatiuè vt de nolentibus fiant volentes.*

14 *Nec possunt excommunicari.*

15 *Renuentes autem pro nuda voluntate præcisè sunt compellendi.*

16 *Ordinari renuentes propter occulta peccata si sint valde vtiles Ecclesiæ non priuantur, sed tamen coguntur per subtractionem prouentuum.*

17 *Ordinari non debet inhabilis ad sacros ordines etiam ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ.*

18 *Illiterati ad sacros non sunt promouendi, sed iam promotis conferuntur Parochiales, quando litteratiores non inueniuntur.*

19 *Ordinandorum habilitas in casibus necessitatis non adeò exactè exquirenda est.*

20 *Confessio occulti criminis propter quod Clericus renuit suscipere ordines suo beneficio non annexos, an ei præiudicet, ita vt beneficio priuari possit. & num. seq. vsque ad num. 25.*

21 *Quid si confessio emanauerit in foro contentioso.*

22 *Et quid si in foro Pœnitentiali.*

23 *Et quid si in foro mixto.*

24 *Episcopus potest Clericos ab ordinibus repellere, & suspendere ex delicto etiam occulto, dummodo illud nouerit extra Sacramentum Pœnitentiæ.*

25 *Episcopus an, & qualiter possit cogere Clericos sibi subditos ad ordines suscipiendos. & num. seq. vsque in finem.*

Quid in Clericis non beneficiatis. num. 26.

Quid in expectantibus. num. 27.

Et quid in Pensionarijs. num. 28.

Sacra-

26 *Sacramentum ordinis est voluntarium.*

27 *Expectantes ad titulum beneficij quod expectant, ordinari non possunt.*

28 *Pensionarius etiam ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ cogi non potest ad sacros ordines suscipiendos.*

29 *Beneficiati an, & qualiter cogi possint ad suscipiendos ordines suis beneficijs annexos. & num. seq. vsque ad num. 42.*

30 *Quid si beneficium sit Parochiale, vt Prioratus Conuentualis.*

31 *Et quid si beneficium sit Collegiatum, & curatum.*

32 *Et quid in Dignitatibus non curatis.*

33 *Et quid in Canonicatibus, Præbendis, & Portionibus,*

34 *Episcopus an possit sine adiunctis procedere ad priuationem Canonicorum ex eo quod ordines suis præbendis annexos non susceperint, aut non resederint.*

35 *Beneficiati, qui propter impedimentum non suscipiunt ordines suis beneficijs annexos, an & quando amoueri possint, aut ad ordines compelli.*

Quid si impedimentum fuerit contractum ante adeptum beneficium. num. 36.

Et quid si post. num. 40.

36 *Ordinandus tenetur prodere impedimentum suum, aliàs amoueri debet à beneficio post ordinationem obtento.*

37 *Dispensatus super impedimento cogi potest ordines suscipere perinde ac si impedimentum non contraxisset.*

38 *Dispensatus ad beneficium non intelligitur dispensatus ad ordinem beneficio annexum.*

39 *Dispensatus super defectu ætatis ad præbendam, ob non promotionem ad ordinem eidem præbendæ annexum priuari non potest.*

40 *Beneficiatus, qui sine culpa sua post adeptum beneficium in impedimentum incidit, non potest priuari ob non promotionem ad ordines.*

41 *Secus si culpa sua.*

42 *Beneficiati an, & quando cogi possint suscipere ordines suis beneficijs non annexos. & nu. seq. vsque in finem.*

Quid si nulla subsit necessitas, vel vtilitas. ibidem.

Et quid si subsistente causa necessitatis, vel vtilitatis renuat ordinari propter crimen. nu. 43.

Et quid si propter impedimentum. num. 45.

Et quid si pro sola voluntate. num. 46.

43 *Peccator quilibet occultus potest peracta pœnitentia promoueri, & ministrare, nisi sint crimina, quæ post pœnitentiam impediant ordinis executionem.*

44 *Ordo procedendi aduersus Beneficiatos renuentes ordinari propter crimen.*

45 *Appellatio Clerici renuentis ordinari propter impedimentum an sit admittenda.*

46 *Ordines non suscipere pro nuda voluntate, & ex iniusta causa æquiparantur.*

47 *Ordo procedendi contra beneficiatos renuentes ordinari pro sola voluntate.*

48 *Appellatione remota priuari potest beneficio qui necessitate, vel vtilitate ecclesiæ exigente contumaciter renuit suscipere ordines beneficio non annexos,*

1 QVÆRIS. Propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ compelluntur ipsius Clerici recipere ordines suis beneficijs non anuexos. Hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, *Cum igitur*, Quæ duo facit. Primò ponit contrarietatem Canonum. Quos secundò distinguendo concordat ibi, *Statuentes*, & secundum membrum distinctionis prosequitur ibi, *Quod si*.

2 Nota primò ibi *necessitas, & vtilitas*, cum agitur de compellendis Clericis ad recipiendos ordines sacros suis beneficijs non annexos, non esse distinguendum inter necessitatem, & vtilitatem ecclesiæ, quoniam hæc duo æquipatantur, cap. Post translationem, §. Cum ergo, supra, de renunc. c. Etsi illa, in fine, 1. quæst. 7. c. Mutationes, 7. quæst. 1. cap. Ab excommunicatis, 9. quæst. 1. cap. Nemo, de elect. lib. 6. & Concilium Tridentinum cap. 1. vers. Nam cum Christiana charitas, & c. 11. in fine, sess. 23. Et c. 18. sess. 25. cum mult. simil. Licet hoc non sit perpetuum, vt cap. Cum venissent, infra, de eo qui mitt. in possess. & l. Impensæ, cum duabus seqq. ff. De impen. in reb. dotal. fact. & notat glos. in cap. Statutum, §. Insuper, in ver. Vtilitas, de re-

3 scrip. lib. 6. Dicitur autem necessitas cum ecclesia indiget ministris illorum ordinum, nec reperiuntur alij, qui possint ordinari. Vtilitas verò quando ecclesia indiget, sed non desunt alij, qui promoueri possint, vt hic declarat Ioann. Andr. num. 12. Henric. Boich. col. 2. ad finem, vers. Dicitur autem exigere, Bellam. ante num. 1. in ver. Vtilitas, & Cardin. in 3. notab.

4 Secundò nota Clericos beneficia simplicia obtinentes per amissionem locorum, & beneficiorum subtractionem cogi posse ad suscipiendos ordines sacros suis beneficijs non annexos ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ, vt hic est casus. Quod procedit in omnibus intitulatis etiamsi beneficium esset viginti solidorum, cum hæc littera loquatur de Clericis in genere: nam & tales ad residentiam, & seruitium tenentur, vt in cap. Conquerente, infra, de Cler. non residen. Et notant hic Host. num. 3. in ver. Si prædicti Cleric. Io. Andr. nu. 6. & Bellam. num. 5. in vers. Quæritur.

5 Tertiò nota ibi, *Salua conscientia, &c.* Episcopum non teneri statim credere Beneficiato dicenti se non posse ad sacros ordines promoueri, eo quod læsam habeat conscientiam, sed posse nihilominus eum compellere ad ordines suscipiendos, & per seipsum ordinare, vel alteri ordinandum committere, arg. cap. Pastoralis, §. Quia verò, de offic. deleg. & cap. Per tuas, il tertio, de Simon. secundum Innoc. num. 2. in ver. Auferantur, Host. num. 3. Io. Andr. num. 5. Bellam. n. 3. vers. Hinc est, & alios communiter.

6 Quartò nota secundum Innocent. num. 2. in ver. Compellas, duas differentias inter eos, qui renuunt ordinari ex causa eo quod fateantur se aliquid tale secretò commisisse, quod eos salua conscientia ordinari non sinit, putà enorme, vel mediocre delictum, vt in cap. Ex tenore, supra, de tempor. ordinat. & eos, qui renuerant ordinari pro sola voluntate.

Prima differentia est, quia in primò casu nisi sint valde vtiles in alijs ecclesiæ negotijs, perpetuò beneficijs priuantur, vt patet ibi, [Aufe-

tantur

rantur eis beneficia, & alijs canonicè conferantur: expodit enim vt fuccidantur tamquam arbores inutiles, vt inquit Host. num.5. & in hoc conueniunt omnes. Quod tamen intellige secundum ea quæ dicentur infra in 1.quæst. n.21.

7 In secundò autem casu cum renuunt ordinari pro sola voluntate, non ex toto auferuntur eis locus, & beneficium, sed tantum reditus subtrabuntur ad tempus, quousque ordines recipiant, & hoc innuit verbum, *compellas*. Si enim auferrentur eis ex toto, iniquum esset eos vlterius compellere ad ordines suscipiendos, vt bene aduertit hic Innocent. num.2. in ver. Per amissionem. Quod etiam suadetur ex eo, quod sequitur in littera ibi, *per subtractionem*: hæc enim subtractio ad tempus fieri consueuit, c. Pastoralis, §.fin.infra, de appellat.secundum Host. num.5. & Butr. num.10.

8 Verum hoc limitat Host. num.6. nisi rebelles extiterint, quia tunc ex toto priuandi sunt beneficijs, & est ratio secundum eum, quia magis contemnit is, qui sua voluntate ordinari recusat, quàm is, qui iustum impedimentum allegat. Ergo cum magis rebelli durius, & cum minus rebelli mitius est agendum. De quo remittit ad Summam eod. tit. §. Ordo, vers.Circa hoc quæritur,& vers.seq. vbi ad litteram ponit distinctionem Raymundi, quam etiam recitat Io. Andr. in c.Licet canon, in ver.Priuatus, de elect.lib.6. & sequitur hic idem Io.Andr. nu.14. Butr,nu.10. & plerique alij.

9 Sed tu tempera hoc vltimum dictum Host. secundum Bellam.num.4.in 3. oppos.vt locum habeat dummodo prius contra contumacem episcopus processerit per subtractionem prouentuum, & nihil profecerit: nam tunc demum procedere poterit ad priuationem tituli; alioquin quamdiu subesset spes eum inducendi ad consentiendum ordinationi, ex toto non esset priuandus, sed per amissionem fructuum coer-

10 cendus. Pœna enim priuationis tituli cessare debet cessante contumacia, cum non sit puniés, sed coercens, vt in c. Ex litteris, supra de Con-

11 stit. fatetur tamen Bellam. & bene, talem fore priuandum si ab initio cum obstinatione diceret se nullo modo promoueri velle: eo enim casu adhibenda non esset pœna coercens, sed infligens, videlicet depositionis, & priuationis.

12 Et in hoc casu saluari potest dictum Hostien. arg. cap.Eum qui, de dolo, & contumac. lib.6. Nolle enim, & non posse in iure æquiparantur, cap.Sciscitatus, de rescript. & cap. Prudentiam, §.Adiecimus, infra de offic. deleg.

13 Altera differentia est, quia in primo casu cùm beneficiati renuunt ordinari propter occulta peccata, non coguntur præcisè, sed causatiuè, vt sic de nolentibus fiant volentes: nam si voluerint promoueri, non sunt priuandi secundum glos. hic in ver.Vtilitas, & Innocen. num.2. in ver.Auferantur, cum quibus alij consentiunt, &

14 est simile in cap. Consuluit, 74. dist. Vnde nec possunt hoc casu excommunicari, cum nemo præcisè cogendus sit crescere, c.Gesta,& c.Vbi, ead. distin. alioquin sequeretur hoc inconueniens, vt excommunicatus, qui in se nouit impedimentum irregularitatis, vel aliud, propter quod salua conscientia promoueri non posset, non esset absoluendus, nisi satisfacceret propter manifestam inobedientiam. Satisfacere autem non posset propter conscientiam criminis, & sic numquam posset absolui, vt in cap. Ex parte, il primo, infra, de verbor. signific. secundum Innoc. licet de hoc non curet Ioan.Andr. nu.14. sed remittat ad notata per se in cap.Pro illorum,

15 in gloss. penult. infra, de præben. In secundò autem casu absolutè cogi possunt ad sacros ordines recipiendos, cum impedimentum criminis non allegent, sed pro nuda voluntate contumaciter resistant.

16 Quintò nota in vers.*Nisi fortè*, casum, in quo beneficiati etiamsi subsit causa necessitatis, vel vtilitatis, tamen non coguntur recipere ordines suis beneficijs non annexos, sed tolerantur in minoribus, videlicet cum in alijs ecclesiæ seruitijs sint valdè vtiles. Fortè quia sunt prudentes in negotijs temporalibus, cap.Accedens, 50.dist. secundum Innoc. hic num.1. in ver.Vtiles. Vel ratione potentiæ, cap.Officij, supra, de elect. vel ratione scientiæ, vel ratione artificij, secundum Hostien. num.4. in ver. Auferantur. Qui tamen subdit quod etsi hoc casu non compellantur per subtractionem beneficiorum, compelluntur tamen per subtractionem prouentuum ad tempus, vt in cap.Consuluit, 74.dist. De quo tamen remittit ad notata in cap. fin. de offic. Vicar.

17 Vltimò nota textum ad hoc valdè notabilem, quod Clericus inhabilis promoueri non debet ad sacros ordines etiam subsistente causa necessitatis, & vtilitatis ecclesiæ. Quod optimè probat hæc littera in fine, quia dum statuit, vt qui pro nuda voluntate renuunt ordinari, ad id compellantur per subtractionem beneficiorum, si suaserit necessitas; vel vtilitas interesset conditionem illam, Dummodo idonei sint. Ergo à contrario si non sint idonei etiam ex causa necessitatis, vel vtilitatis non sunt cogendi.

18 Hinc sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum ab episcopo Feretrano consulta an Subdiaconi, & Diaconi, qui carent doctrina à iure requisita in ordine Presbyteratus, promoueri debeant ad eum ordinem in eo loco, in quo maxima est Sacerdotum inopia, & vbi propter præbendarum exiguitatem, & paucitatem nulla spes est habendi exteros Sacerdotes: audito quod nonnunquam in similibus exemplis antea censuerat ignaros posse promoueri ad sacros, licet iam promotis ad presbyteratum censuerit conferri posse Parochiales quando litteratiores inueniri non possunt. Ad propositam consultationem respondit ignaros nullo modo promouendos ad sacros ordines, sed episcopum diligenter curare debere vt discant, & prout profecerint, tunc promouere, & ex sua conscientia, & iudicio rem totam conficere; interea autem si adsit penuria Sacerdotum sæcularium, debere vti opera regularium.

19 Cæterum in his casibus necessitatis non adeo subtiliter exquirenda est habilitas promouendorum, arg. c. Tuam, infra eod. Ideoque cum quidam ante Concilium Tridentinum ad Subdiaconatus ordinem promoti, & post idem Concilium quadraginta annorum maiores effecti ob beneficiorum, ac Sacerdotum in eorum diœcesi penuriam se ad titulum patrimonij in presbyterus ordinari Sanctissimum exorarent;

Sanctitas sua etsi hoc remiserit arbitrio episcopi, nihilominus subiunxit cum his quoad sufficientiam episcopum non debere exquirere tam exactè illa, quæ ex Concilio exiguntur, nisi ad administranda sacramenta, & ad curam animarum exercendam deputati essent.

20 QVÆRO. Si Episcopus ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ velit compellere Clericos suæ diœcesis ad suscipiendos ordines lacros suis beneficijs non annexos, & ipsi fateantur se peccatum aliquod secretò commisisse, quod eos ordinari non sinat, an talis confessio præiudicet adeò vt sic renuentes beneficijs priuari possint?

21 Pro solutione distinguendus est triplex forus, ex mente DD. hic, & præcipuè Host. num. 2. in ver. Secretò. Ioan. Andr. num. 4. Bellam. num. 2. & Butr. num. 4. Alius enim est contentiosus, seu iudicialis. Alius pœnitentialis, qui etiam dicitur forus animæ, seu forus sacramentalis. Alius verò mixtus, quem alij forum quasi pœnitentialem appellant.

Et quidem si beneficiati fateantur in foro contentioso se huiusmodi peccata commisisse, vtique talis confessio præiudicat adeo vt secundum quantitatem delicti beneficijs priuari possint; quia facit notorium iuris, vt in c. Quæsitum, supra, de tempor. ordinat. & in hoc conueniunt Host. Io. Andr. & reliqui omnes. Quod procedit siue fateantur se talia crimina commisisse ante promotionem; remouendi enim sunt ex quo tempore suæ examinationis illa subticuerunt, cap. vlt. 24. dist. cap. Ex pœnitentibus, 50 dist. cap. Si qui sine, & cap. seq. 81. dist. Siue fateantur se illa commisisse post promotionem: nam similiter sunt expellendi ex quo sua culpa reddiderunt se indignos, arg. cap. 1. Supra eodem secundum gloss. hic in ver. Fatentur, quæ à DD. communiter approbatur.

22 Sin autem hæc confiteantur in foro Pœnitentiali, nullatenus priuari debent, quia sic proderetur peccator pœnę impositione contra iura, vt in c. 2. infra, de offic. ordin. cum suis concordan. in quo similiter omnes conueniunt. Debent tamen secretò, idest in ipso Pœnitentiæ sacramento instrui, & informari, quod salua conscientia beneficium retinere non possunt, & suaderi vt cedant si crimina sint talia, quæ post pœnitentiam impediant ordinis executionem, secundum ea quæ leguntur, & notantur in cap. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, supra, de renunc. ac deinde conscientiæ suæ sunt relinquendi, secundum Host. & alios præallegatos. Si tamen postea ex contemptu renuerent ordinari, & de hoc constaret iudicialiter, benè priuari possent, aliàs non, prout distinguit hæc Decretalis, quæ sic potest intelligi secundum Anton. de Butr. num. 8. vers. Si in foro animæ, Sed certè tunc non versaremur in hoc secundo casu, sed in primo, quia Sacerdos non solum sciret eos esse criminis reos, vt Deus in foro sacramentali, sed etiam vt iudex in foro contentioso, vt in d. c. 2. de offic. Ordinar.

23 Si verò talis confessio fiat in iudicio mixto, puta in examinatione ordinandorum, vel si audita monitione Prælati secretò confiteantur ei, non tanquam Sacerdoti, sed tanquam episcopo tunc quia iudiciale, repelluntur, & quia pœnitentiale pœna ordinaria non puniuntur, vt formaliter inquit Host. d. n. 2. in ver. Secretò, idest talis confessio cum emanauerit in iudicio mixto partim sapit naturam fori iudicialis, partim fori pœnitentialis. In quantum participat de foro contentioso, Clerici, qui confitentur talia, repelluntur. In quantum participat de foro pœnitentiali non plectuntur pœna ordinaria. Quod ipsum notat idem Hostieo. in summa de scrutin. § Finem, vers. penult. vbi ait huiusmodi confessionem in iudicio mixto habere effectum, & finem repellendi, non autem effectum, & finem puniendi: allegat c. Cum dilectus, de ordin. cognit. c. 1. de except. & l. Lucius, ff. De his qui notan. infam.

Verùm Bellam. hic num. 3. miratur de dicto Hostiensis in iudicio mixto, quia si Sacerdos scit delictum secretò, ita vt nemo alius sciat nisi ipse, non debet peccatorem publicè arguere, nec ei propter hoc pœnitentiam imponere, vt in d. c. 2. de offic. Ordinar. quod loquitur alternatiuè, videlicet, si Sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicuius criminis, vel si confessus fuerit, & emendare noluerit, vt ibi notat Bernar. in glo. 1. Vnde dicit ipse pœnam hic non imponi propter criminis confessionem occultam, sed propter alia duo simul coniuncta, videlicet quia dicunt se nolle promoueri, & quia dicunt se habere causam quare promoueri recusent, & illam nolunt propalare. Ex eo enim quod renuant illam publicè aperire, episcopus non solum tanquam Sacerdos secretus, quia hoc non sufficeret, sed tanquam iudex, & superior præsumere debet eam causam non esse rationabilem, iuxta illud euangelicum, Qui facit malum, odit lucem, arg. c. Vt nostrum, infr. Vt eccles. benef. Et sic delictum, propter quod hic pœna infligitur, non est occultum, sed est notorium, scilicet iniusta recusatio promouendorum.

24 Sed iudicio meo magis mirandum est de dictis Bellam. Quoniam Host. non dicit ex confessione emanata in iudicio mixto Clericis posse pœnam infligi. Imò clarè dicit oppositum, videlicet eos propterea puniri non posse, sed tantummodo repelli ab ordinibus. Quod verissimum est etiamsi crimina sint prorsus occulta, dummodo illa nouerit Episcopus extra Sacramentum Pœnitentiæ, vt est text. formalis in cap. Ad aures, ibi, Quoniam esse potest quod Prælati eorum commissa secreta nouerint, ex quibus constat eis, quod salua conscietia nequeunt ordinari, supra, de tempor. ordinat. Qui textus etsi loquatur in subditis regularibus, tamen ampliatus est etiam ad Clericos sæculares à Concilio Tridentino in cap. 1. sess. 14. vt declarauit S. Congregatio eiusdem Concilij interpres. Nec obstat tex. in d. c. 2. de offic. ordin. Quoniam loquitur in iudice, qui delictum occultum sibi extraiudicialiter notum vult publicè arguere, & punire, non autem in Prælato, qui ob delictum occultum vult repellere ab ordinibus suscipiendis Clericos non arctatos ratione beneficij, vt sic concilietur cum prædicta decretali Ad aures. Cum enim sit in facultate episcopi illos non promouere, eiusque arbitrio relinquantur an subsit ecclesiæ vtilitas, vel necessitas; vtique repellendo non intelligitur prodere illorum delicta. Et nihilominus hodie ex d. c. 1. sess. 14.

potest

potest Episcopus ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet extraiudicialiter non tantum prohibere suis subditis ascensum ad sacros ordines, sed etiam eos suspendere à suis ordinibus, gradibus, & dignitatibus ecclesiasticis; & corrigitur, c. Ex tenore, supra, de tempor. ordinat. vt ibi dixi ex S. Congregationis sententia.

25 Secundò QVÆRO generaliter, An, & qualiter episcopus possit cogere Clericos sibi subditos ad ordines suscipiendos. Hæc quæstio plures implicat inspectiones. Vnde sic distingue ex mente glossæ in Summa 74. dist. Item gl. in c. Liceat Canon. in ver. priuati, de elect. lib. 6. Goff. in Sũma hoc tit. §. Secunda discordia. Raymun. in Summa rubr. de ætat. & qual. § Item, numquid episcopus potest compellere, Ioan. Friburg. in Summa Confess. eod. tit. 15. q. 48. Asten. lib. 6. tit. de obedien. art. 4. vers. Numquid Prælatus, Host. in Summa, de ætat. & qualit §. Ordo, vers. Circa hoc quæritur, & eiusdem Host. & DD. hic, & præsertim Henr. Boich. in princ. & Anton. de Butr. num. 6. & 11.

26 Aut Clerici sunt non beneficiati, nec habentes titulum, & hos episcopus compellere non potest, quia sacramentum ordinis est voluntarium, vt legitur, & notatur in §. Si ergo sacramenta, 1. qu. 1. in §. vlt. 22. q. 4. & in cap. Veniens. infra de transact. & notat Hostieu. in Summa, de sacramen. non iteran. §. Quod sint species, & in cap. 1. infra, eod. tit.

27 Quod procedit etiamsi sint exspectantes authoritate Apostolica vigore mandati, de prouidendo, seu ad vacatura: nam tales, etiamsi velint, ad titulum huiusmodi expectationum ad sacros ordines promoueri non possunt, vt notat Ioan. Andr. in cap. Si episcopus, de præben. lib. 6. & Guglielm. de Monte Laud. in extrauag. Io. 22. Sedes Apostolica, in ver. Ius ad rem, de concess. præben. quos hic sequitur Henric Boich. col. 1. post princ. vers. Quod intellige, & satis probatur iure nouissimo Concilij Tridentini in c. 2. sess. 21. vbi statuitur ne quis deinceps ad sacros ordines promoueatur nisi prius legitimè constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere, nam expectantes non possident, nec habent ius in re, sed tantum ius ad rem, vt in dicta extrauag. Sedes Apostolica, idest ius ad petendum beneficium competens conditione ex Canone, seu officio iudicis, vt notat Innocen. in c. Cum M. in glo. penult. supra, de Constit. & in c. Inter cætera, in ver. Scilicet collatio, de præben. & glos. in prælleg. extrauag. in ver. Ius ad rem.

28 Rursus hoc procedit etiamsi sint pensionarij, nam nec tales etiam volentes ad titulum pensionis promoueri possunt, cum pensio non sit titulus ad ordines nisi dispensatiuè, vt sac. Congreg. declarauit, & dixi in c. Ad audientiam, il secondo in vltima quæst. num. 137. supra de rescript. et cum hæc materia compulsionis ad ordines in non arctatis ratione beneficij sit exorbitans, appellatione beneficij non venit pensio, vt est text. in c. Quamuis, & ibi Franc. num. 2. de præben. lib. 6 Staphil. de litter. grat. in nona forma expectiuar. num. 27. & scripsi latè in d. cap. Ad audientiam, à num. 74. vsque ad nu. 121. & in c. Cum in cunctis, à nu. 101. supr. de elect.

29 Aut Clerici sunt beneficiati, & tunc subdistinguenda sunt duo membra. Primum est cùm beneficia huiusmodi habent ordinem annexum. Secundum est cùm non habent.

In primo membro principali, si quidem nullum appareat Canonicum impedimentum quod obsistat, vtique poterit Prælatus compellere Clericos ad suscipiendos ordines suis beneficijs annexos, sub distinctione tamen beneficiorum, secundum glos. præalleg. in c. Licet Canon. in ver. Priuati, de elect. lib. 6. & Antonij de Butr. hic post Ioan. Andr. num. 6. vers. Quia si habent ordines annexos.

30 Nam si beneficium sit Parochiale, & non fecerint se promoueri infra annum, absque monitione aliqua, sunt ipso iure beneficio priuati, vt in d. c. Licet Canon. Idemque dicendum de Prioratibus Conuentualibus, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum de statu Monac. Et est simile in episcopatu, in quo non requiritur monitio, sed sufficit negligentia electi per lapsum temporis à Canone præfiniti, vt in cap. Quoniam quidem, 100. dist. & in d. cap. Cum in cunctis, §. Cum verò, de elect. & hodie est expressum in Conc. Tridentino, c. 2. sess. 23.

31 Si beneficium sit Collegiatum, & curatum, priuari poterunt, vt in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, quod non est correctum per d. c. Licet Canon, vt ibi notat glos. in ver. Parochialis, & hodie est expeditum, in c. Statutum, de elect. li. 6. & ibi glos. 1. Gemin. & Franc. num. 2. nec est correctum per Constitutionem Concilij Constantiensis sub Martino V. vt per Gemin. consl. 131. & dixi in d. §. Inferiora.

32 Si sint dignitates non curatæ puta Archidiaconatus, Abbatia, Decanatus, Præpositura, & Archipresbyteratus similiter cogi poterunt per subtractionem beneficij monitione præmissa, vt in c. 1. supra, eod. Sed hodie an in hoc sit seruanda prædicta constitutio Concilij Constantiensis, scripsi in præalleg. §. Inferiora. An autem dictæ quatuor dignitates post Concilium Tridentinum sint Presbyterales, dixi in d. cap. 1. num. 5.

33 Si sit Canonicatus, vel Præbenda, aut portio in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia, quamdiu non promouentur ad ordinem illi annexum, priuantur voce in Capitulo, eisque subtrahitur pars dimidia distributionum: hic est textus in Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qualit. innouata, & ampliata à Concilio Tridentino in c. 4. sess. 22. & sæpius respondit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum.

34 Cæterùm in ecclesijs, in quibus Episcopus tenetur procedere cum adiunctis ad præscriptum c. 6. sess. 25. de refor. non poterit hoc casu solus ad sententiam priuationis procedere, vt eadem S. Congregatio declarauit: nam consulta an Episcopus possit absque adiunctis procedere ad priuationem Canonicorum ex eo quod ordines eorum præbendis annexos non susceperint, vel quod non resederint: respondit non posse, nisi velit contra eos ad alias pœnas, & multas ob non residentiam procedere; id enim solus possit.

Nec refert quod oppositum videatur censuisse in litteris ad Archiepiscopum Burgen. exaratis,

quorum tenor talis est, videlicet, Dubium visum non est illustrissimis Patribus ad explicandas quæ ex Tridentino Concilio possunt oriri quæstiones à S. D. N. in concilium adhibitis, quin Amplitudini tuæ liceat tertiam partem ex fructibus dignitatum istius ecclesiæ non quemadmodum deducta olim fuit, sed secundum veram eorumdem fructuum æstimationem ex integro nunc deducere. Sed si inter vtramque deductionem non ita multum intersit, magis placuit in ea re nihil nouari. Illud autem sine distinctione verum est, eos, qui non suscipiunt ordines suis Canonicatibus, Portionibusque annexos pœnam etiam priuationis ab Amplitudine tua per seipsam etiam solam sine adiunctis ad id compelli posse. Quod & ad eamdem Amplitudinem tuam rescribi Patres voluerunt, quam Deus incolumem, & diuinæ gratiæ muneribus auctam velit. Romæ die 29. Maij 1590. Hieronymus Cardinalis Matthæius.

Id inquam non obstat, quia huiusmodi litteræ videntur intelligendæ de pœna priuationis fructuum, vel quotidianarum distributionū, de quibus actum fuerat in priori parte ad formam Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qual. & c.4. sess.22. non autem de pœna priuationis tituli: & hoc modo vltima hæc decisio cum præcedenti conciliatur, quidquid contra scripserit Nicolaus Garz. de benef. par.3.c.4. n.18.

Nec refert quod vbi non proceditur per viam accusationis ad pœnam depositionis vel degradationis, sed tantummodo ad remotionem à beneficio per viam denunciationis, inquisitionis, vel exceptionis, non dicatur agi criminaliter, actualiter de crimine, vt in c. Per tuas, il primo circa fin. de Simon. & notat Feder. de Senis, cons.23. Titius electus, num.2. vers. Sed in casu nostro. Etenim decretum d. c. 6. sess. 25. complectitur omnes modos procedendi, vt patet ibi, *Sed & quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius, &c.* & dum postea præcipit adhiberi adiunctos, hoc tantum requirit vt Episcopus extra visitationem procedat, vt in vers. Ita tamen.

35 Si verò appareat aliquod impedimentum canonicum, propter quod promoueri non possunt, vt irregularitas, vel aliud huiusmodi, tunc aut tale impedimentum erat contractum antequam
36 Clerici essent huiusmodi beneficium, vel dignitatem assecuti, aut post: si ante, tunc aut in promotione ad beneficium, vel dignitatē tale impedimentum subticuerunt; & sunt ab huiusmodi beneficio amouendi, vt cap. Ex pœnitentibus, 50. dist. & c. Exposuisti cum ibi notat, infra, de corp. vitiat. Idque in odium ipsorum ordinandorum, qui debuerunt prodere impedimentum suum, vt c. Quando, & c. vlt. 24. dist. c. Tantis Daniel, & c. Quicumque, 81. dist. & c. Artaldus, 8. quæst.3. gl. hic in ver. Fatentur. Quod intellige si hoc iudicialiter cōfessi fuerint, quia tunc possunt deponi incontinenti, & immediatè ex delicto, vt c. Si constiterit, infra, de accusat. Secundum Anton. de Butr. n.11. Secus si in iudicio animæ, aut mixto, vt dixi in præcedenti quæstione num.23. & seq. Rursus hoc in-
37 tellige nisi cum eis fuerit legitimè dispensatum ad beneficium, & ordinem illi annexum, quia tunc compelli poterunt ad ordinem suscipiendum, arg. cap. Quia simpliciter. 56. dist. ex quo enim cum eis dispensatum est quoad ordinem, perinde est ac si numquam tale impedimentum contraxissent, arg. l. Quod ita Senatum, ff. De ædilit. edict. & c. Ferrum, 50. dist. Sed si ab initio non contraxissent huiusmodi impedimentum, vtique ad ordinem illum possent compelli, vt prædiximus: ergo & nunc. Neque enim hoc casu debent esse melioris conditionis, quàm si numquam habuissent impedimentum, vt c.2. de fil. Presbyt. lib.6. & l.1. & 2. ff. De natal. restit.
38 Quod tamen intellige, vt prædixi, si cum eis dispensatum fuerit nedum ad beneficium, sed etiam ad recipiendum ordinem illi annexum, alioquin si dispensatum fuerit ad beneficium dumtaxat, non poterunt ad ordinem compelli, cum non possint ad illum promoueri, vt in cap. Tuam, cum ibi notatis, infra eod. & hic notat Henric. Boich. col.1. ante med. vers. Aut
39 nedum ad beneficium; & hinc fit vt obtinens præbendam ante ætatē legitimā ex dispensatione Apostolica priuari non possit ob nō promotionē ad ordinē eidē præbendæ annexū, vt not. Rebuff. in Praxi benef. in tit. de non promo, 55. & scripsit S. Congregatio Concilij ad Episcopum Calaguritanum his verbis: [Sacræ Congregationi datus est supplex libellus Ioannis Ferret, velle Amplitudinem tuam ei Canonicatum cum præbenda, quæ istic obtinet, adimere, ob eam causam quod intra annum non sit promotus ad sacros ordines ex decreto Concilij. Qui cum tantummodo decem & octo annos, vt ab eo relatum est, natus sit, neque per decretum Concilij cap.12. sess.23. ante vigesimumsecundum annum sacris initiari possit, non videtur esse cogendus vt nisi sacros ordines suscipiat Canonicatu priuetur, de quo Pontificias litteras expediuit. Itaque si res ita est, mandat tibi sua Sanctitas vt conseruata isti Ioanni possessione, eum prius non cogas ad sacros ordines promoueri, quàm ad vigesimumsecundum annum peruenerit.]
40 Si verò huiusmodi impedimentum est contractum postea quam Clerici fuerunt beneficium, vel dignitatem assecuti, tunc aut contractum est sine culpa ipsorum, vt quia post electionem, & confirmationem, sed tamen ante ordinationem effecti sunt irregulares, putà quia sine culpa oculum, vel manum amiserunt, & tunc nec priuari debent beneficio, nec ad ordines compelli, vt cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, vers. Hic sanè, ibi, *Si canones non obsistant*, supra de elect. cap.1. infra, de Cleric. ægrot. Clem. Vt ij, §. Illi verò, ibi, *iusto impedimento cessante*. de ætat. & qual. l. Qui furere, ff. De statu homin. l.1. §. Casum, ff. De postul. & l. Diuus, ff. De offic. Præsid. neque enim debet addi afflictio afflictis, vt in d. cap.1. & in cap. Cum percussio, 7. quæst.1. & ita tenent in c.1. supra eod. gl. in ver. Amittant, Innoc. in eod. ver. Abb. Antiq. in ver. Prohibente, Host. num.3. in ver. Iusta causa, & alij com-
41 muniter. Aut in tale impedimentum inciderunt culpa sua, vt si duellum obtulerint, vel susceperint, & in eo manum, vel pedem amiserint secundum ea quæ declarat Host. loco citato, & hoc casu non sunt compellendi ad ordines, sed priuandi sunt beneficio, vt in cap. Ex parte B. & cap. Significauit, infra, de corpor. vitiat. & in hoc casu loquitur text. in d. cap.1.

in

in fine, supra eod. vt ibi declarant glos. Innoc. & alij proxime citati, vt ibi dixi in prima oppositione.

42 In secundo autem membro principali, idest cùm episcopus vult cogere Clericos ad suscipiendos ordines suo beneficio, vel dignitati non annexos iuxta terminos huius decretalis, in quidem necessitas, vel vtilitas ecclesiæ non exigit eos promoueri, non sunt vllatenus cogendi. Quinimò puniendus esset episcopus si eos cogeret, vt cap. 1. & 2. & cap. Vbi ista, 74. dist. vt hic

43 per Henr. Boich. in fine. Si verò id exigat ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, refert an Clerici renuant ordinari propter crimen, quod fatentur se commisisse, aut propter aliud impedimentum quod asserunt se contraxisse, aut pro nuda voluntate.

In primo casu, cùm, excepto homicida, & simoniaco, & alijs criminosis, qui post peractam pœnitentiam ordinis executionem non habent, de quibus per glos. Innoc. & Doct. in cap. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, supra, de renunc. quilibet peccator occultus peracta pœnitentia salua conscientia possit promoueri, & in susceptis ministrare, vt cap. Quæsitum, supra, de tempor. ordinat. cogendi erunt se dignos facere per pœnitentiam, c. Prædicandum, 22. q. 1. c. Subdiaconus, 24. quæst. 1. c. Nec licuit, 17. dist. vt scilicet episcopus dispenset cum eis, cap. In scripturis, 8. quæst. 1. & notat hic Host. num. 4.

44 Quod si pœnitere, ac se dignos facere recusauerint, episcopus debet alios inferiores ad illos ordines promouere, & renuentes à beneficijs amouere, & illa conferre Clericis, vt præfertur, promotis, vt hic, & in hoc casu potest intelligi, cap. Consuluit, 74. dist. Nisi tamen renuentes sint valde vtiles in alijs ecclesiæ negotijs. Quo casu tolerãdi sũt in suis beneficijs, vt hic est casus in ver. Nisi, & dictũ est sup. in 5. not. Vnde secũdũ Ant. de Butr. n. 11. ordo procedendi est vt si episcopus cognoscat Cleric. fore vtiles in alijs ecclesiæ negotijs, eos non cogat ordines assumere. Sin minus, & necessitas, vel vtilitas ecclesiæ id postulet, eos cõpellat, & statim priuet beneficio, & alijs conferat non ex vi delicti, quod sibi iudicialiter non innotescit, sed ex contumacia non parendi, quæ saltem iudicialiter habebit aspectum veræ contumaciæ, & indicabit talem non ex delicto priuari, sed ex contumacia. Poterunt etiam compelli per suspensionem ab ordinibus iam susceptis, & sic possunt intelligi textus in cap. Si qui Clerici, & cap. Placuit, 74. distin.

45 In secundo autem casu, idest cum renuunt ordines suscipere propter impedimentum puta infirmitatis, vel aliud temporale, aut perpetuum non proueniens ex delicto suo, tunc non sunt cogendi. Quod si cogerentur, & appellarent, esset eorum appellatio admittenda, arg. l. 1. §. Si quis tutor. ff. quan. appellan. sit.

46 In tertio denique casu, scilicet cum renuunt ordinari pro sola voluntate, seu quod idem est ex iniusta causa, vt in c. 2. §. Sed neque, vers. Sicut iuxta, supra de transl. episc. Secundum Host. hic num. 4. in ver. Voluntate, & Ioan. Andr. num. 12.

47 primum debet Episcopus eos priuare loco, auferendo vocem in Capitulo, vel quotidianas distributiones, vel aliter aggrauando, vt hodie patet in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. quæ declarat hoc cap. secundum Anton. de Butr. hic num. 11. nam etsi loquatur de obtinentibus beneficia, quibus certi ordines sunt annexi, vt statim non sint priuandi, à fortiori vendicat sibi locum in obtinentibus beneficia, quæ huiusmodi ordines non requirunt, de quibus agitur hic.

48 Quod si in contumacia perstiterint, debebit eis beneficiorum reditus subtrahere secundum intellectum Innoc. Host. & communem, de quo supra in 4. notab. num. 7. & durante adhuc contumacia, poterit eos priuare beneficio appellatione remota, vt hic, & c. Si qui Clerici, & c. Placuit, 74. distin. & cap. Displicet, 23. qu. 4. nam si quis non vult operari, nec manducet ad Thessalon. 2. c. 3. l. Si ex duobus, §. fin ff. De noxal. & l. Quamuis, ff. De damn. infect.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *Abbas si sit Presbyter, & benedictus, potest ordinem clericalem conferre.*

2 *Item potest conferre Lectoratum.*
Et quid de alijs minoribus ordinibus, ibidem & num. seq.

3 *Lectoris appellatione aliquando includuntur etiam reliqui minores ordines.*

4 *Abbas vt possit tonsuram, & minores ordines conferre, quæ requirantur.*

5 *Abbas conferens tonsuram, vel minores ordines Monacho alterius monasterij imprimit characterem, si sit Presbyter, & benedictus.*

6 *Tonsura, seu Psalmistatus an possit conferri à simplici Presbytero, & num. seqq.*

7 *Intellectus c. Psalmista, 23. dist.*

8 *Presbyter de iure communi potest primam tonsuram conferre sæcularibus, in quos habet Episcopalem iurisdictionem.*

9 *Cardinales de iure communi tonsuram conferre non possunt nisi subditis, in quos habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*

10 *Tonsura Clericalis, seu Psalmistatus an sit ordo, & num. seq. vsque in fin.*

11 *Theologi, & Canonistæ quomodo se inuicem habeant in iuribus, & rationibus expendendis.*

12 *Sententia Theologorum refertur, qui censent tonsuram non esse ordinem, sed præparationem ad ordines, & Psalmistatum esse officium Lectori annexum.*

13 *Tonsuram clericalem non esse ordinem propriè quibus fundamentis probetur, & num. seq. vsque ad num. 45.*
Intellectus c. Illud, 77. distin. ibidem & num. 119. & seq.

14 *Prophetia vt est simpliciter littera in Ecclesia non habet ordinem ad se ordinatum, sed vt est lecta cum explanatione.*
Contrarium, num. 121.

15 *Psalmista, & Cantor idem sunt, eiusque officium est non solùm Psalmos cantare, sed etiam alios cantus harmonicos lectionibus interserere, & num. 19.*

16 *Psalmistatus est officium communitatis totius corporis*

poris Ecclesiæ, & num.27.
Contrarium, num.108. & 124.
17 *Ordo est distinctarum personarum.*
18 *Psalmistatus est officium Lectori annexum, & num.41.*
Contrarium, num.55. vsque ad nu.62. & nu.71.
19 *Cantor non est nomen ordinis specialis, sed officij.*
Contrarium, num.56. vsque ad nu.62. & n.71.
20 *Psalmista officium non habet aliquam relationem ad Eucharistiam, & num.28.*
Coutrarium, num.110.
21 *Ordinum omnium Minister est solus Episcopus;*
Declaratur, num.94.
22 *Ordo nullus confertur, nisi in Missæ celebratione.*
Declaratur, num.127.
23 *Media dispositio conuenienter interponitur in transitu de statu ad statum.*
Declaratur, num.130.
24 *Tonsura est media dispositio inter statum laicalem, & clericalem, & num. seq. nu.40. & 41.*
Contrarium, num.128.
25 *Tonsura Clericorum, & Monachorum quid significet.*
26 *Clericus prima tonsura non eligitur in militiam Dominicam, sed in sortem Domini.*
Contrarium, num.129.
27 *Potestas ordinis datur determinatè ad aliquod speciale ministerium diuini cultus, non autem ad ea, quæ communiter fiunt à toto Ministrorum Collegio.*
28 *Tonsura Clericalis relationem non habet ad Eucharistiæ sacramentum.*
Contrarium, num.110.
29 *Tonsura non est repetenda, si ea omissa reliqui ordines fuerint collati.*
Contrarium, num.100. & seqq.
30 *Ministri Ecclesiæ principaliter ordinantur ad sacramentum Eucharistiæ.*
31 *Materia ità est de necessitate sacramenti, vt sine ea nihil perficiatur;*
32 *Ordinis materia quæ sit.*
33 *Tonsura confertur sine vlla rei traditione.*
Contrarium, num.69. & num.87.
34 *Superpelliceum in collatione tonsuræ non est necessitatis, sed congruitatis.*
Contrarium, num.70.
35 *Clericus potest tonsuram clericalem dimittere, & ad statum laicalem redire.*
36 *Concilium Tridentinum non habuit tonsuram clericalem pro ordine ecclesiastico, & n. seqq.*
Declaratur, num.132.
37 *Ordinum functiones à Concilio Tridentino iubentur in Ecclesia restitui à Diaconatu ad Ostiariatum.*
38 *Episcopus qui subdito alterius Episcopi primam tonsuram contulit declaratur non incidisse in pœnam suspensionis.*
39 *Vicarius Capituli Sede vacante non prohibetur dare Dimissorias ad primam tonsuram præsentata ad Capellam simplicem.*
40 *Catechismus Romanus quid senserit de clericali tonsura, & num.133.*
41 *Ordo multipliciter accipitur, & nu. seq.*
42 *Monachi, Virgines, & Viduæ Deo sacratæ, seu Diaconissæ, & laborantes in sepeliendis mortuis quandoque ordines dicuntur à Patribus.*
43 *Opiniones de numero ordinum inter Theologos, & Canonistas conciliantur.*
Contrarium, num.44. & num.135.
44 *Canonistæ à Theologis dissentiunt tam in identitate tonsuræ, & Psalmistatus, quàm in numero ordinum. & num.79.*
45 *Tonsuram clericalem, vel Psalmistatum esse ordinem propriè, & characterem imprimere qui Authores senserint.*
46 *Referuntur fundamenta pro sententia Canonistarum. & num. seq. vsque ad num.119.*
Intellectus huius capituli. ibidem vsque ad nu.55.
47 *Responsio debet congruere interrogationi.*
48 *Argumentum à maiori ad minus qualiter procedat.*
49 *Formæ in Sacramentis tantum sunt præfinitæ, non autem in collatione officiorum, seu dignitatum.*
50 *Tonsuræ collatio irrita est, si fiat non seruata forma præscripta Ecclesiæ.*
51 *Forma, & materia Sacramentorum sunt ex institutione Christi.*
52 *Formæ omnium Sacramentorum cur non habeantur ex sacris litteris.*
53 *Præparatio ad formam non est forma.*
54 *In Manifestis non sunt extenuanda quæ scripta sunt.*
55 *Psalmistatum non esse officium Lectori annexum quibus argumentis probetur. & num.56. vsque ad num.62. & nu.71.*
56 *Ordines nouem in Ecclesia numerantur ab Isidoro.*
Intellectus cap. Cleros, 21. dist. ibidem.
57 *Graduum Ecclesiæ appellatione intelliguntur ordines ecclesiastici.*
58 *Psalmistatus ordo cur aliquando à Patribus ponatur post Ostiariatum.*
59 *Accessio non potest fieri nisi rei, quæ præexistit.*
60 *Ostiarij, & Acolythi officia quæ sint.*
61 *Clericus prima tonsuræ degradatur ab ordine Psalmistatus.*
62 *Intellectus cap. Degradatio, de pœn. in 6.*
Clerici primæ tonsuræ degradantur ab ordine; ibidem, & num. seqq. vsque ad num.71.
63 *Degradatio solemnis quid sit.*
64 *Degradationis forma in Clericis primæ tonsuræ.*
65 *Priuatio præsupponit habitum.*
66 *Degradatio actualis non fit ab officijs & dignitatibus, sed tantùm verbalis depositio.*
67 *Ordinatio sacra non solum verbis, sed etiam signis exterioribus perficitur.*
68 *Solemnitas eadem quæ requiritur ad constructionem actus, requiritur ad illius destructionem.*
69 *Character ordinis imprimitur in actu traditionis instrumenti.*
70 *Vestis traditio in collatione tonsuræ non est congruitatis tantùm, sed necessitatis.*
71 *Cantoria, seu Psalmistatus in primitiua Ecclesia erat ordo ecclesiasticus à Lectoratu distinctus.*
72 *Ordines Minores Sacramentum esse ostenditur, diffinitum à Concilio Florentino, & Tridentino, & refellitur contraria opinio.*
73 *Conciliorum diffinitionibus obtrudere non licet defectum causæ.*
74 *Conciliorum institutum est non solùm hæreticos confutare, sed etiam Catholicos orthodoxam fidem docere. & num. seqq.*
75 *Dispensari non posse ab Ecclesia in nonnullis Consanguinitatis. & affinitatis gradibus, qui in Leuitico exprimuntur, est hæresis.*
76 *Episcopos esse Presbyteris superiores in ecclesiastico hie-*

hierarchia ex institutione diuina est de fide.

77 *Ordinum Minorum nomina, & vniuscuiusque eorum propria ministeria ab initio Ecclesiæ fuerunt in vsu.*

78 *Cantorum, seu Psalmistorum ordo Constitutione Ecclesiæ supprimi, aut desuetudine aboleri non potuit. & num. seq.*

79 *Sacramentorum essentialia dispositioni iuris ecclesiastici non subsunt.*

80. *Tonsura clericalis, & Psalmistatus idem sunt. & num.* 88.

81. *Tribnriensis Concilij Canon de clericali tonsura expenditur.*

82 *Clerici primæ tonsuræ gaudent priuilegio Canonis, & fori iure diuino. & num.* 112.

83 *Psalmistarum, seu Cantorum origo, & antiquitas.*

84 *Tonsura clericalis vnde ortum duxerit.*

85 *Tonsura à Pontificali Romano inter ordines computatur. & num. seqq.*

86. *Datur inter Missarum solemnia, sicut & reliqui ordines in solemnibus ordinationibus.*

87. *Tonsuræ clericalis materia, & forma quæ sit. & num. seqq.*

88 *Psalmistatus forma quæ.*

89 *in Tonsura collatione confertur gratia.*

90 *Gratia gratum faciens datur in Sacramentis, non autem in sacris, & ceremonijs non essentialibus.*

91 *Spiritualia in actibus Ecclesiæ corporalibus respondent.*

92 *Sacramentum quid.*

93 *Character interior est essentialiter, & principaliter Sacramentum ordinis.*

94 *Tonsura clericalis, seu Psalmistatus iure ordinario conferri non potest nisi ab Episcopo.*

95 *Ordinis Sacramentum dumtaxat prærequirit Sacramentum Confirmationis, ex necessitate præcepti.*

96 *Tonsuratus ante susceptum Chrisma est malè promotus, & eget dispensatione Apostolica.*

97 *Ordo importat quendam dignitatis gradum, & potestatem supra populum.*

98 *Clerici sicut in Ecclesia militanti per tonsuram, ita in triumphanti per characterem à laicis distinguuntur.*

99 *Character quid sit.*

100 *Præparatio debet semper præcedere præparatum.*

101 *Tonsura, seu Psalmistatus est principium, & quasi fundamentum militiæ clericalis.*

102 *Principium est pars potissima cuiusque rei.*

103 *Hierarchia Ecclesiæ Sanctis, & cælestibus Hierarchijs conformis est.*

104 *Ordines nouem numerantur in Ecclesia militanti sicut in triumphanti sunt nouem ordines Angelorum.*

105 *Psalmorum cantu aut datur spiritus compunctionis, aut spiritus prophetiæ.*

106 *Ordinum distinctio deprehenditur ex distinctione Ministerij; Item ex diuersitate materiæ, & formæ.*

107 *Psalmistæ officium quod sit, & in quo distinguatur ab officio Lectoris.*

108 *Psalmistæ officium non conuenit multitudini.*

109 *Ordinum minorum actus exerceri possunt etiam à laicis, non tamen ex officio.*

110 *Tonsura clericalis, seu Psalmistatus quam relationem habeat ad Eucharistiæ Sacramentum.*

111 *Ordo ad sui esse non requirit ministerium cooperatium in ipso actu consecrationis Eucharistiæ.*

112 *Tonsuræ clericalis effectus memorabiles complures recensentur.*

113 *Sixti V. Constitutio de prima tonsura expenditur.*

114 *Dictio,* alius, *est implicatiua, & repetitiua similium.*

115 *Tonsuræ clericalis ministerium est sacrum.*

116 *Clerici etiam prima tonsura malè promoti ab executione ordinis sunt suspensi.*

117 *Congregatio Episcoporum iubet expungi decretum Episcopi, declarans in collatione tonsuræ non imprimi characterem.*

118 *Character imprimitur in collatione tonsuræ ex sententia Congregationis Concilij.*

119 *Primus dicitur non solum quem nemo præcedit; sed etiam qui habet alios post se.*

120 *Episcopum quem fieri ex mero laico repugnat Canonicis institutis.*

121 *Ordines minores ante septimum annum completum conferri non possunt.*

122 *Actus eius est, cuius est potentia.*

123 *Lectoris officium quod sit.*

124 *Ordo ad sui esse non requirit vt per solum, & vnicum exerceri debeat.*

125 *Consecrationis actum perficere possunt plures Sacerdotes simul, & vnà omnes eandem hostiam consecrare.*

126 *Officij nomen conuenit tam minoribus, quàm maioribus ordinibus; & latissimè patet.*

127 *Tonsura, & minores ordines extra solemnes ordinationes dari possunt etiam sine celebratione Missæ.*

128 *Clerici per primam tonsuram transferuntur à statu laicali, ad clericalem, & veniunt propriè Clericorum appellatione.*

129 *Item efficiuntur milites cœlestis militiæ.*

130 *Dispositio media congruè interponitur in transitu de statu ad statum, à quo non datur recessus.*

131 *Clericus minorum ordinum potest retrocedere, & pro laico se gerere, & omnibus priuilegijs clericalibus se exuere.*

132 *Concilij Tridentini decreta de clericali tonsura expenduntur.*

133 *Catechismus Romanus de clericali tonsura expenditur.*

134 *Ostium continetur appellatione Domus.*

135 *Cardinalis Turrecremata in dubio magis fauebat opinionibus Theologorum, quàm Canonistarum, & cur.*

1 CVM CONTINGAT: Abbas si est Presbyter, & benedictus, conferre potest ordinem clericalem. Hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, *Super quo.*

Nota primò per primam tonsuram conferri ordinem Clericalem, & signa textum rotundum contra opinionem illorum, qui dicunt tonsuram non esse ordinem, quorum opinio hic corrigitur, vt dicit glos. 2. Sed hunc articulum plenissimè examino infra in prima quæstione.

2 Secundò nota ibi, *Lectores*, Abbatem Presbyterum, & benedictum posse Lectoratum conferre. Quod autem dicitur de Lectoratu, idem intelligas de duobus alijs ordinibus, cum eadem sit ratio secundum Host. hic nu. *6.* in ver. Septima Synodo, vers. Et quamuis, & Io. Andr. nu. 3. in ver. Lectores, & ita secundum eos seruatur de facto.

Et

Et quamuis Hostien. simpliciter loquatur de alijs duobus minoribus ordinibus, nec aperiat de quibus, & ita à Cardin. in 6. quæst. & Bellam. nu. 1. intelligatur de duobus ordinibus minoribus, Lectoratu, idest Psalmistatu, & Ostiariatu; tamen non videtur hæc mens Hostien. quia sic non dixisset, est eadem ratio in alijs duobus minoribus, sed potius dixisset, de Psalmistatu non est dubium, quia est expressum hic, et de Ostiariatu est maior ratio. Vnde illius authoritas de reliquis duobus ordinibus, idest Exorcistatu, & Acolythatu videtur intelligenda, sicuti etiam intelligitur Ioann. Andr. d. num. 3. dum allegat simile in cap. De ijs, 20. dist. vbi sub nomine Lectoratus comprehenduntur omnes minores ordines, vt ibi per glos. in ver. Lectorum, sed contrarium tenet Bart. Brixien. in cap. Quoniam, 69. dist. idemque videtur sentire glos. in ver. Lectoris, ibidem, & Innoc. in cap. 1. nu. 2. vers. Et idem intelligo, de supplen. negligen. Prælat. & clarè Turrecrem. in d. cap. Quoniam, num. 3. vbi tenet Abbates huiusmodi non posse conferre nisi Lectoratum, & duos inferiores ordines, idest Ostiariatum, & Psalmistatum, & num. 15. vbi post Hugon. in specie concludit eos non posse cõferre ordines Exorcistatus, & Acolythatus, & pro eis videtur facere verbum, *solummodo* hic positum, quod esset verum si determinaret verbum Lectores, sed non est ita, quia determinat verba illa, *in proprio monasterio*, quæ sequuntur, vt per Ioan. Andr. num. 4. Butr. nu. 13. Cardin. quæst. 6. Anchar. num. 2. quorum opinionem tu sequere, quia communis est, vt hic testatur Ioan. de Anan. in princip. & eam sæpius probauit in casibus contingentibus sacra Con-
3 gregatio Concilij. Et ad text. hic, & in dicto cap. Quoniam, respondetur sub nomine Lectoris comprehendi etiam Exorcistam, & Acolythum, vt in d. cap. De ijs, 28. dist. & in cap. Si quis episcopus, 27. quæst. 1. & notat Archid. in cap. Degradatio, in ver. Clericus cuiuscumque gradus. de Pœnit. lib. 6.

4 Tertiò nota quatuor requisita ad hoc vt Abbas possit conferre tonsuram, & minores ordines. Primò enim ex parte conferentis requiritur, vt habeat ordinem Sacerdotalem, vt in littera, ibi, *& constet eum existere Sacerdotem*. Deinde vt sit solemniter benedictus, hoc enim important illa verba, *dummodo ipsis ab Episcopo manus impositio facta noscatur*, secundum omnes. Et si horum alterutrum deficiat, character non imprimitur, vt scripsi in c. Quanto, supra, de consuet. Saluo eo quod habetur in c. 1. de supplen. neglig. Prælator. Tertiò requiritur vt in conferendo seruetur forma ecclesiæ quod probat littera ibi, *iuxta formam Ecclesiæ datam, qua prætermissa nihil confertur*, secundum Host. num. 10. qui sic intelligit cap. Extra Catholicam 1. quæst. 1. cap. 1. §. Sacramentum, de Summa Trinit. & fide Cathol. sequitur Io. Andr. in verb. Iuxta formam num. 11. & Cardin. nu. 1. in 4. not. Quartò exigitur ex parte eius cui ordines conferuntur vt sit proprius Monachus Abbatis consecrantis, Butr. hic num. 2. Cardin. & Abb. ambo num. 1. & patet ex illis verbis, *solummodo in proprio monasterio*, & in hoc concordat Concil. Trid. in cap. 10. sess. 23. Hoc tamen
5 quartum requisitum ad substantiam, seu validitatem ordinationis non pertinet, sed tantum ad legitimum vsum eius; Ac propterea Abbas ordinando regulares alterius monasterij, si modo sit Presbyter, & benedictus, & formam Ecclesiæ seruet, characterem imprimit, cum non careat potestate ordinis. Ita Archid. in cap. Quoniam, num. 5. in fin. vers. In ead. gloss. inuitatus, & ibi etiam Turrecrem. num. 10. & Præpos. in fin. 69. distin. & fuit sententia Boattini, quam sequitur gloss. penult. Archid. & Franc. in cap. Abbates, de priuil. in 6. & Ioan. Andr. hic num. 2. Anchar. & Bellam. ambo num. 1. & secundum Turrecr. vbi supra eandem opinionem tenet, is qui glossauit Summam Raym. & Richar. de ætat. & qualit. §. Presbyt. & omnes in gloss. quæ incipit Monachus suis. Quod procedit etiam post Concilium Tridentinum, vt sæpius respondit sacra Congregatio super cap. 10. sess. 23. Cuius resolutiones complures retuli in cap. 1. suprà, de supplen. neglig. Prælat. in quæst. An Prælatus inferior sæcularis habens facultatem à Sede Apostolica post Concilium Tridentinum conferendi minores ordines aliquibus personis sæcularibus tantum; si conferat alijs, imprimat characterem, necne, à num. 11. vsque ad num. 53. An autem Abbates post Concilium Tridentinum vti possint facultate, quam habebant ex cap. Abbates, de priuileg. in 6. ordinandi sæculares, in quos habent ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem, eisque dimissorias concedendi, dixi in cap. Significasti de off. Archid. & in cap. Nonnulli, de rescript. Similiter an Abbates Presbyteri, & benedicti possint tonsuram, & minores ordines conferre sæcularibus habentibus litteras dimissorias ab Episcopo diœcesano, dixi in cap. Aqua, infr. de consecr. Eccles. vel Altar.

6 In gloss. in ver. Abbati; nota ordinem Psalmistatus, idest primam clericalem tonsuram conferri posse etiam à simplici Sacerdote, qui præsit, vt dicunt Hugo, Raym. & Goffred. in Summ. de ordinat. ab Episc. gl. in c. Quoniam, in ver. Lectoris, 69. dist. Innocen. hic & Abb. Antiq. ambo in princ. Host. nu. 2. Ioan. Andr. n. 16. Butr. n. 7. & Henr. Boich. alios referens in princ.

Fundatur hæc opinio in c. Psalmista, vbi hoc tenet Archid. nu. 2. in fin. 23. dist. sed resistit vsus Ecclesiæ, & propterea illam non esse accipiendam, tenet Sotus in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. ad secundum. Videtur etiam huic opinioni repugnare hæc Decretalis, vbi Innocentius III. ad probandum per primam tonsuram conferri ordinem clericalem, vtitur auctoritate septimæ Synodi, quæ indulsit Abbatibus vt possent conferre Lectoratum, dummodo essent solemniter benedicti, & Presbyteri. Ergo Pontifex videtur has duas conditiones exigere etiam in collatione primæ tonsuræ; & consequenter simplex Sacerdos non potest eam conferre, nisi etiam sit benedictus; alioquin frustra meminisset illius conditionis, dummodo ipsis ab Episcopo secundum morem præficiendorum Abbatum manus impositio facta noscatur.

7 Nec obstat text. in d. c. Psalmista, quia responderi potest primò ibi non caueri, vt Presbyter possit conferre Psalmistatum, sed vt ad Presbyteri præceptum possit suum officium exequi. Et ita respondent ad illum textum Lauren. &

Bar-

Barthol. Brixien. in cap. Non liceat, 92. distin. et hanc sententiam sequebatur Bernar. relatus ab Archid. in eod. cap. Psalmista, num. 2. dicens verba, *officium cantandi suscipere*, non debere intelligi de ordinis collatione, sed de ordinis iam collati ab Episcopo executione; & sic debere exponi officium cantandi, idest officij executionem, & sequitur Host. in Summ. de ordin. ab episcop. qui renunc. episc.

8 Respondetur secundò textum in d. cap. Psalmista, debere suppleri per alia iura, ita vt dum sequitur de Presbytero, vel intelligatur de Presbytero solemniter benedicto respectu Monachorum sui monasterij, iuxta hunc textum, vel de Presbytero, qui super laicum, quem ordinat, habeat episcopalem iurisdictionẽ, vel quasi, arg. d. cap. Abbates, in fin. de priuil. lib. 6. Et hoc videntur velle Hugo, Innoc. & DD. prælleg. dum dicunt primam tonsuram posse conferri à Presbytero, qui præsit, idest qui in laicos habeat ordinariam iurisdictionem. Et tenent expressè hic Ioan. Andr. ad fin. num. 17. vers. Primam sequor. Butr. num. 10. in fin. Card. qu. 4. in fin. & Abb. num. 1. ad fin. Gemin. in d. cap. Psalmista, col. 2. circa med. vers. Ioan. Andreas tamen, & ibi Præpos. num. 5. circa fin. & idem Præpos. in d. cap. Quoniam. nu. 5. 69. dist. Rota dec. 731.

9 num. 9. par. 1. diuers. Vnde Cardinales Presbyteri de iure communi non possunt primam Tonsuram conferre, nisi subditis, in quos habent iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta tex. in cap. His quæ de maior. & obed. vt tenet Ioan. Andr. in c. 1. De supplen. neglig. Prælat. quem cæteri sequuntur, vt testatur Rota d. decis. 731. num. 10. quæ tamen facultas inferiorum in ordinandis Psalmistis, seu Cantoribus, est ex concessione Ecclesiæ, qua seclusa, Cantores à solo Episcopo esse ordinandos apertè docet Clemens Romanus lib. 3. Constit. cap. 11. vbi inquit, Presbyterum, seu Sacerdotem non habere potestatem ordinandi Diaconos, Diaconissas, Lectores, aut Ministros, aut Cantores, aut Ianitores, sed Episcopis tantùm hoc conuenire.

10 QVÆRO, an prima Clericalis tonsura, seu Psalmistatus sit ordo.

11 Insignis est quæstio, in qua discrepant Theologi à Canonistis. Et quidem Theologi vsque adeo suis rationibus, & argumentis nituntur, vt ad statuta Canonum ferè vix aduertere videantur; & tamen in articulis decisis à Canone licet quidem rationes scrutari, sed ad decisionem sustinendam, non impugnandam; tandem enim assentiendum est authoritati, & credendum in editione Canonis fuisse omnia maturè discussa, seque potius hallucinari, quàm Canonis conditorem, iuxta documentum Augustini in cap. Ego solis, 9. distin. E conuerso autem Canonistæ suis Canonibus hærent tam fixè, & tenaciter, vt Theologorum ratiocinationes, & obiecta omnia videantur contemnere. Vnde Cardin. hic num. 1. in 3. quæst. in hoc ipso articulo concludit: sed non expedit vexari, ex quo iure probatur, quod episcopatus, & Psalmistatus sunt ordines, c. Scriptum, 6. qu. 3. cum tamen sacrorum Theologorum authoritas magni sit facienda; quia sacrorum Canonum disciplina est sacræ Theologiæ subalternata, & Canonicæ sanctiones ex purissimis sacræ Theologiæ fontibus emanarunt, cap. Qualiter, & quando, il secondo, in princ. de accus. Abb. in c. Super specula, num. 7. Ne Cler. vel Monach. Io. Mon. & Doctores in procem. Sexti, & lex est omne quod ratione consistit, cap. Consuetudo, 1. distin. Bald. in cap. Ne innitaris supra de Constit. Expedit igitur iura, & rationes, quæ in hoc articulo vtrinque afferuntur, diligenter examinare.

12 Prima sententia est Theologorum, qui censent primam tonsuram, seu coronam non esse ordinem, sed præambulum, vel dispositionem, seu præparationem ad ordines; & Psalmistatum esse officium ordini Lectoratus annexum. Altisiodoren. in Summ. lib. 4. tract. 8. q. 1. col. 1. Supplemen. D. Thom. qu. 40. art. 2. vbi de Corona, & Psalmistatu, S. Thom. in 4. dist. 24. qu. 2. art. 1. q. 2. Turrecrem. in cap. Psalmista, num. 1. 23. dist. vbi agens de Psalmistatu affirmat hanc esse sententiam S. Thomæ, Alberti Magni, S. Bonauenturæ, & aliorum quasi omnium Theologorum. Et de Corona in c. Clerici, num. 3. ead. distin. Sot. in 4. distin. 24. quæst. 1. art. 1. circa fin. Syluest. in ver. Ordo 1. num. 1. in 1. & 2. dubio, vbi citat Richard. & Petr. de Palud. & tam de Corona, quàm de Psalmistatu ait hanc opinionem Theologorum tenendam esse; quia loquuntur in propria materia, & Canonistæ in aliena. Et inter Canonistas fuit opinio Vincentij, quam sequuntur Theologi, vt refert Archid. in d. cap. Psalmista, num. 4. 23. dist. quam etiam tenet idem Archid. in c. Cleros, nu. 16. & post cum Bellam. num. 4. 21. dist. & Coronam propriè non esse ordinem secundum omnes Theologos, affirmat Nauarr. cons. 4. num. 1. de sacram non iteran. in vltima editione. Plures etiam citat Vasq. in 3. partem D. Thomæ tom. 3. disp. 236. c. 1. Adijciens in id consentire recentiores omnes Theologos: nam septem tantum ordines in ecclesia numerat Magister Sententiarum in 4. dist. 24. quem omnes Theologi sequuntur, teste Card. Bellarm. Controuers. tom 2. controuer. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 11. Nititur hæc sententia his præcipuè fundamentis.

13 Et primò pro ea adducitur textus fortis in c. 1. 77. dist. vbi Caius Papa: [Ad ordines, inquit, Ecclesiasticos sic ascendant in Ecclesia qui ordinari merentur, idest si quis episcopus esse mereretur, sit primum Ostiarius, deinde Lector, postea exorcista, inde sacretur Acolythus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, & postea Presbyter, & exinde si meretur, episcopus.] Si Ostiarius est primus ordo: ergo nullus alius antecedit, c. Ioseph. de verb. signif. l. Proximus, ff eod. & consequenter prima Tonsura, quæ est minor Ostiariatu, ordo non est. et quamuis glos. vt vitet hanc difficultatem dicat illam dictionem, *primum*, sequentia respicere, & Ostiarium non esse primum, sed primum respectu sequentium: tamen illa glos. est valdè inepta, vt inquit Turrecrem. in c. Psalmista, num. 1. vers. Neque valet glos. 23. dist. quia hoc modo quilibet sequens respectu sequentium diceretur primus ordo, & non tantum Ostiarius.

Secundò pro eadem sententia ponderatur textus in c. Seriatim, 32. dist. vbi Leo IX. sic ait: [Seriatim, & apertè prosequamur quid Sancta Romana Ecclesia in gradibus Clericorum agat. Clericos tantùm Ostiarios, Lectores, exorcistas,

Acolythos, &c. vxorem ducere virginem cum benedictione Sacerdotali permittit: nam cum textus primò agat de Clericis in genere, & deinde ad nomina Clericorum descendat in specie, & non nominet Psalmistam; sequitur vt Psalmistatus non sit ordo: & ita tenent multi per eam litteram, teste Archid. ibidem num. 3. Turrecr. n.7. & Bellam. in princ.

Tertiò, adducitur text. in cap. A Subdiacono, 93. dist. vbi dicitur, [Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorcista, Exorcistæ Lector, Lectori Ostiarius, Ostiario Abbas, Abbati Monachus in omni loco repræsentent obsequium, &c.] Ecce igitur ibi distinctè numerantur singuli ordines, & gradus Ecclesiæ; & tamen nulla fit mentio primæ Tonsuræ, seu Psalmistatus; quod fieri non potuisset, si esset ordo, vt dicit Syluest. in ver. Ordo 1. n.1. vers. Tum quia iura, similiter Cornelius Papa in spist. ad Fabianum apud Euseb. lib. 6. Histor. c. 33. dicit in Ecclesia Romana suo tempore, idest ante annos 130. fuisse Presbyteros 46. Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolythos quadraginta duos, Exorcistas cum Lectoribus, & Ostiarijs quinquaginta duos: nec meminit Psalmistarum, seu Cantorum, vt refert Cardin. Bellam. controuers. tom. 2. controu. 3. lib. 1. de Cler. c. 11.

14 Quartò, probatur hæc sententia secundum Alber. Magn. apud Turrecr. in c. Psalmista, n. 1. vers. Ad secundam respondetur, 23. dist. quia prophetia vt est simpliciter littera in Ecclesia, non habet ordinem ad se ordinatum, sed vt est lecta cum explanatione, sicut fit per Lectorem: & pro hoc dicto Alberti videtur text. in c. Perlectis, 25. dist. ibi, [Ad Lectorem pertinet non tantùm lectiones pronunciare, sed etiam quæ vaticinati sunt prophetæ, populis prædicare.] Et in c. Cleros, 21. dist. vers. Lectores, ibi [prædicant populis quid sequantur;] exponendo verbum, *prædicare*, idest cum explanatione legere; sed Psalmista, seu Cantor non habet officium explanandi Psalmos, sed tantùm canendi, d. c. Perlectis, §. Ad Psalmistam, & d. c. Cleros, ibi: Psalmista à psalmis canendis. Ergo ad cantum Psalmorum non est ordo specialiter deputatus; & consequenter Psalmistatus non est ordo.

15 Quintò, secundum D. Bonau. apud Turrecr. in d. c. Psalmista, num. 1. vers. Secundo probatur, 23 dist. Psalmista, & Cantor pro eodem reputantur, vt patet in d. c. Psalmista, vbi dicitur Psalmista, id est Cantor, Psalmistæ enim non solùm est Psalmos cantare, sed etiam alios cantus harmonicos, sicut Antiphonarum, & responsoriorum Lectionibus interserere, & hoc vt audientium corda excitentur ad Dei laudem, & eruditionem lectoris, & non afficiantur tædio

16 in auditione verbi Dei. In hoc ergo quod est ad laudem Dei, est omnium fidelium communiter, & simul. Vnde vt dicit Alber. Magn. est officium communitatis totius corporis ecclesiæ in deuotione Deo seruientis, & non officium ministrorum, vt ministri sunt. Et quod indicantur ei horæ, & Psalmi hoc fit ad perficiendum eos in merito Sanctitatis, sicut perfecti sunt in potesta-

17 te ordinum.] Si igitur est officium commune ad laudem Dei, non oportet ad hoc specialiter ordinem deputari; quia ordo debet esse distinctarum personarum, c. Singula, 89. dist. Concil.

18 Trid. sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 4. & can. 6. In hoc autem quòd excitantur corda ad eruditionem, & ad percipiendum sensum, quem prædicat Lector est officium annexū ordini Lectoris; & sic patet strictè accipiendo ordines, & gradus, Psalmistatum non debere inter ordines computari. Et ita accipit Isid. in c. Cleros, 21. dist. & in c. Perlectis, 25. dist. & Concilium Carthaginense in d. c. Psalmista, 23. dist. cum de ordinatione Psalmistæ loquitur: vnde notanter non ordinem, sed officium vocat: & ita expo-

19 nenda est littera, vbicunque reperiatur ordo nominatus. Et concordat D. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. q. 2. Ad quintum, dicens [Psalmistatum non esse ordinem, sed officium ordini lectoris annexum; quia enim Psalmi cum cantu pronunciantur, ideo dicitur Psalmista, & Cantor. Cantor autem non est nomen ordinis specialis;

20 tum quia cantare pertinet ad totum chorum; tum quia non habet aliquam specialem relationem ad Eucharistiæ Sacramentum; tum quia officium quoddam est, quod inter ordines largo modo acceptos computatur quandoque.] Hæc D. Thom. & consentit in his Alber. Magn. secundum Turrecr. loc. cit.

21 Sextò, omnes ordines conferuntur ab Episcopo tantùm, non à simplici Sacerdote, c. Perlectis, §. Ad episcopum pertinent, 25. dist. & est diffinitum à Trident. Synodo de Sacram. ordin. sess. 23. c. 4. & can. 7. Sed tonsura, seu Psalmistatus confertur etiam à simplici Sacerdote, d. c. Psalmista, 23 dist. & est communis opinio, vt patet ex dictis supra in glo. in ver. Abbati, n. 6. Ergo sequitur vt non sit ordo.

22 Septimò, nullus ordo datur, nisi in Missæ celebratione; sed prima Clericalis tonsura datur etiam absque officio Missæ; nam, vt habetur in Pontificali Rom. in rubr. de ordin. conferen. Clericatus, seu prima Tonsura quocunque die, hora, & loco conferri potest. Ergo non est ordo. Et ita arguit supplementum D. Thom. quæst. 40. art. 3. vers. Sed contra est, & Turrecr. in c. Clerici, n. 3. 23. dist.

23 Octauò, secundum Duran. & D. Bonauent. & post eos Turrecrem, in d. c. Clerici, n. 4. 23. dist. In omni transitu de statu ad statum conuenienter interponitur aliqua media dispositio; sicut Nouitiatus est media dispositio inter statum sæcularem, & Religiosum: ergo inter statum laicorum, & ministrorum Ecclesiæ conuenienter

24 ponitur dispositio media: hæc autem est Tonsura Clericalis, per quam illi, qui tonsurantur, à statu laicorum separantur, & præparantur ad statum ministrorum: & quia separantur à statu laicorum, deponunt capillos, & tondentur in signum depositionis superfluæ curæ temporalis.

25 Quia verò præparantur ad ministerium Dei, cui seruire, regnare est: ideò raduntur in modum coronæ, quæ est signum regale. Religiosi verò non Clerici tondentur quidem, quia à statu sæcularium separantur, sed non in modum coronæ, quia non applicantur ad ministerium diuinum, prout hæc habentur in c. Duo sunt, 12. q. 1. in c. Cleros, 21. dist. ergo Corona nō est ordo, sed tantùm dispositio ad ordines, seu, vt inquit Nauarr.

Nauarr. conf.4. de Sacram.non iteran. post Sot. in 4. dist. 24. qu.1. art.1. circa fin. est quid medium inter statum laicalem, & clericalem, vt est catecbumenus inter baptizatum, & nolentem baptizari, & Nouitius inter omnino sæcularem, & Religiosum professum. Sequitur Card.Bellar. controu. tom. 2. controu. 2. lib. 1. de Clericis cap. 11. dicens primam tonsuram non esse ordinem, cum nullum habeat officium annexum, sed esse præparationem ad ordines, vt Catechismus ad Christianismum. Qua ratione vtitur etiam Catechismus Romanus, vt dicemus infr. num.40.

26 Nonò, vt formaliter inquit Archid. in d.cap. Cleros, num.17.& post eum Bellam n.4.21. dist. prima tonsura non est ordo, nec ibi confertur character; quia non est res, & sacramentum: sed signum visibile extra, cum forma verborum est sacramentum tantum, & ipsa gratia est res tantum, & hoc ideo est, quia prius oportet aliquem eligere in sortem Domini, & postmodum eligere ipsum in militiam. Per Clericatum autem significatur electio in sortem Domini, sed per alios significatur electio in militiam. Vnde in alijs est propriè militia dominica, & quia militibus debentur stipendia propriè; ideò in illis sunt stipendij signa, scilicet characteres; sed Clericus à prima tonsura non est electus ad militiam Dominicam: ergo non est ibi sacramentum ordinis;sequitur Lap.allegat.138. n.11.

27 Decimò secundum D.Tho. & Turrecrem. relatos supra in 7. arg. In collatione cuiuslibet ordinis fit mentio de aliqua potestate data,non autem in collatione coronæ.Ergo non est ordo: nam ministri ecclesiæ à populo separantur ad vacandum diuino cultui. In cultu autem diuino quædam sunt, quæ per potentias determinatas sunt exercenda, & ad hoc datur spiritualis potestas ordinis.Quædam autem sunt quę communiter à toto Ministrorum Collegio fiunt, sicut dicere diuinas laudes, & ad hoc non exigitur aliqua potestas ordinis, sed solùm deputatio ad tale officium, & hoc fit per coronam; & ideo non est ordo, sed præambulum ad ordinem.

28 Vndecimò, non apparet quam potestatem consequatur Clericus per primam tonsuram ad Corporis Christi consecrationem; imò secundum Innoc.hic in ver. Ordo in tonsura nullum
29 officium spirituale conceditur. Et propterea secundum enm non est repetenda, si ea omissa reliqui ordines fuerint collati; quia recipiendo quemlibet aliorum ordinum, videtur recepisse potestatem faciendi omnia, quæ ad tonsuram pertinent. Ergo non est ordo, vt hic per Collectar.num.3. quia ad ordinem non tantùm requiritur,vt tradatur potestas spiritualis, cum ordo secundum Magistrum sententiarum, & Theologos, in 4.dist.24. sit signaculum quod-
30 dam, in quo spiritualis potestas traditur ordinato. Sed etiam vt relationem habeat ad Eucharistiæ sacramentum, ad quod omnes Ministri ecclesiæ principaliter ordinantur,c.Perlectis 25.distin.Concilium Trident.sess.23. de sacram. ordin.c.2.& can.2.S.Tho.in 4.dist.24.qu.2.art.1. qu.2. ad 3.

31 Duodecimò materia in Ordine sicut in reliquis Sacramentis ita est de necessitate Sacramenti vt sine ea nihil perficiatur. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. in S. Quinto. Et Concil. Trident. sess.14.de sacram. Pœnit. & extremæ Vnction. c.1. ibi, *materia,*
32 *& forma, quibus Sacramenti essentia perficitur*; & sess. 23. de sacram.Ordin. c. 3. Materia autem Sacramenti ordinis est illud, per cuius traditionem confertur ordo: vt disertis verbis diffinitur in eodem decreto fidei propè fin. §. Sextum Sa-
33 cramentum. Sed in collatione primæ tonsuræ nihil traditur, vt notant Archid. & alij in c. Degradatio, de pœn.lib.6.Ergo prima tonsura non est Sacramentum ordinis. Sacra enim ordinatio non solùm verbis, sed etiam signis exterioribus perficitur, vt habetur in Concilio Trident.
34 d. sess. 23. de sacram. Ordin. c.3. Et quamuis in collatione tonsuræ detur superpellicium; tamen hoc non est necessitatis, sed congruitatis, vt inquit Io.Mon.in d. c. Degradatio.

35 Decimotertiò Clericus primæ tonsuræ potest retrocedere ab ordine, & habitu, & tonsuram, Clericalem dimittere, c. 1. & 3. de Apostat. c. 1. c. Cum olim,& c.fin. de Cler. coniug. ergo Tonsura non est ordo.

36 Decimoquartò, & vltimò hanc sententiam Theologorum videtur clarè probasse Concilium Tridentinum, quod pluribus in locis contradistinguit tonsuram à minoribus ordinibus, videlicet sess.23. de sacram.Ordin. cap.2. ibi,[Vequi iam prima clericali tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent:] & in c.4. iuncto cap. 5. eiusdem sess. de reform. sed præcipuè ponderanda sunt verba cap. immediatè sequentis, videlicet, *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus*, &c. quæ apertè ostendunt tonsuram à Concilio non côputari inter ordines minores: si enim tonsura esset vnus ex minoribus ordinibus, non fuisset opus illam nominatim exprimere,sed satis fuisset simpliciter dicere, nullus in minoribus ordinibus constitutus. Et tamen Concilium non solùm tonsuram exprimit, sed etiam seiungit ab alijs minoribus, eamque vti diuersam agnoscit, ponderando dictionem alternatiuam, *aut*, quæ ponitur inter diuersa, & particulam, *etiam*, quæ ex
37 sui natura est augmentatiua, seu ampliatiua præcedentium. Expendendum est etiam c. 17. eiusdem sess. vbi præcipitur episcopis, vt in ecclesia restituant ordinum functiones à Diaconatu ad Ostiariatum ab Apostolorum temporibus receptas, & pluribus in locis aliquandiu intermissas: dum enim dicit ad Ostiariatum,infinuat Clericos primæ tonsuræ nullum habere in ecclesia ministerium; alioquin illius quoque functiones restitui iussisset, sicut aliorum ordinum. Et hunc sensum habuisse Patres Concilij sæpiùs declarauit Sacra Congregatio eiusdem Concilij interpres.

38 Et in specie cum Episcopus Hieracen. dubitasset, an incidisset in pœnam suspensionis, quia cuidam extraneo subdito alterius Episcopi primam tonsuram contulerat: Sacra Congregatio censuit non incidisse; nec cap.8. sess.23. loquens de ordinationibus habere locum in conferentibus primam tonsuram, quæ a Concilio non habetur pro ordine, vt patet cap.4. sess.23 iuncto cap.5. & 6. eiusdem sess. Item cum fuisset quæsitum, an cap.10. sess.7. de reform. procedat in

insignito solùm charactere primæ tonsuræ: Sacra Congregatio censuit non procedere.

39 Rursus dubitatum fuit an Vicarius Capituli Sede vacante possit concedere litteras dimissorias ad primam tonsuram præsentato ad Capellam simplicem: Sac. Congregatio censuit posse; quia non prohibetur dare dimissorias ad primam tonsuram, & quia præsentatus est arctatus.

40 Sed & Catechismus Romanus ex præscripto Patrum eiusdem Concilij editus, vt patet sess. 25. de indice libror. & Catechismo. Idem apertè docuit in tit. de Sacram. Ordin. §. Iam vero, in hæc verba: [Incipiendum est autem à prima tonsura, quam quidem docere oportet quandam præparationem esse ad ordines accipiendos; Vt enim homines ad baptismum exorcismis, ad matrimonium sponsalibus præparari solent; ita cum tonso capillo Deo dedicantur, tanquam aditus ad ordinis Sacramentum illis aperitur.] Et infra: [Post primam Tonsuram ad Ostiarij ordinem primus gradus fieri consueuit:]

41 Et tenendo hanc opinionem non obstant iura, quæ aliquando inter ordines recensent primam Tonsuram, seu Psalmistatum: quia vt dicunt Albert. Magn. S. Thom. & Palud. relati ab Archid. in cap. Cleros, num. 16. 21. distin. ordo multipliciter accipitur. Nam aliquando est nomen Dignitatis, vt cum Episcopatus dicitur ordo; aliquando nomen officij, vt cum Psalmistatus dicitur ordo; aliquando nomen dignitatis, vel potestatis, vt cum Diaconatus dicitur ordo. Vltimo modo accipitur quando ordo dicitur Sacramentum. Et hoc modo Psalmistatus non est ordo, sed officium quoddam annexum ordini Lectoris. Et dicunt primam tonsuram non esse ordinem, sed solùm dispositionem ad ordines, eamque non exigi ad esse ordinis, sed ad bene esse. Est enim dispositio congruitatis, non necessitatis, ita Archid.

Sed & Card. Bellarm. Controuer. to. 2. contr. 2. de Cler. lib. 1. cap. 11. dicit duobus modis accipi solere apud Auctores ordinem ecclesiasticum. Vno modo propriè, alio modo communiter, propriè illi dicuntur ordines, qui certo ritu sacro, & solemni conferuntur ab Episcopo, & ad certum ministerium sacrificio diuino exhibendum, referuntur. Qua ratione septem duntaxat

42 ordines numerantur. Communiter autem dicuntur ordines illi omnes, qui quomodocunque dedicantur diuinis obsequijs, etiamsi non referantur ad sacrificium. Et hoc modo etiam Monachi, Virgines, & Viduæ Deo sacratæ, nec non laborantes in sepeliendis defunctis ordines aliquando dicuntur à Patribus. Nam de ordinat Monach. scribit. Dionys. c. 6. Ecclesiast. Hierarch. De ordine verò laborantium in sepeliendis mortuis, Epiphanius in compendiaria doctriua. De ordine Diaconissarum, Virginum, aut Viduarum, quæ seruiebant Ecclesiæ in instructione Mulierum, quæ baptizandæ erant, idem Epiphanius ibidem. Quibus præhabitis Bellar,

43 concludit, Canonistas facere nouem ordines, quia distinguunt Episcopum à Presbytero, & Lectorem à Cantore, quod Theologi nō faciunt; sed in re, inquit, non est dissensio; Theologi enim solùm considerant ordines vt se habent ad sacrificium, quo modo Episcopus, & Presbyter, Lector, & Cantor non distinguuntur. Canonistæ autem considerant ordines vt Hierarchiam constituunt; & ideircò rectè distingunt Episcopum à Presbytero. Quibus addi potest Pontificale Romanum in rubr. de benedictione Abbatis, vbi Abbas benedicendus ab Ordinario præstat iuramentum hac formula: [Ego N. Monasterij N. ordinandus Abbas promitto, &c.] vbi patet ordinationem accipi pro benedictione, & sic largè, & impropriè. Ad idem sunt iura in cap. Presbyter, 32. distin. ibi *Presbyteram suam*; in Authen. Diaconissam, C. De Episc. & Cler. & in cap. Diaconissam, 27. quæst. 1. dum ibi dicitur Diaconissam non debere ante annos 40. ordinari, vbi gloss. exponens illud verbum, ordinari, dicit: nec ordinatur hæc, sed fundebatur super eam fortè aliqua benedictio, ex qua consequebatur aliquod officium speciale.

Quæ distinctio videtur etiam ex mente Innoc. hic in ver. Ordo. Nam etsi affirmet primam Tonsuram, idest Psalmistatum esse ordinem, tamen subdit, in hoc ordine nullum officium spirituale conceditur, sed in alijs sic. Sentit ergo Innocentius primam tonsuram esse ordinem largè, & non esse Sacramentum, cum de essentia Sacramenti ordinis sit vt spiritualis potestas tradatur ordinato, sicut patet ex illius definitione, & ita eum intelligit, & sequitur Lap. alleg. 138. num. 11. Et hac distinctione posse ad concordiam reduci dissidentes Theologorum, & Iuristarum opiniones, putat Turrecrem. in cap. Cleros, num. 17. 21. distin.

44 Sed his non obstantibus adhæreo sententiæ Canonistarū, qui in duobus dissentiunt à Theologis, non verbo tantùm, vt putanit Bellarm. sed re, vt fatetur Syluest. in ver. Ordo primo, nu. 1. Nam Canonistæ Tonsuram, & Psalmistatum pro eodem accipiunt; Theologi dicunt aliud esse Tonsuram, aliud Psalmistatum, vt ibi per Syluest. Item Canonistæ ponunt nouem ordines non simpliciter, prout sunt gradus Ecclesiæ, sed prout sunt Sacramentum, & inter hos connumerant Tonsuram, & apiscopatum; quod non pla-

45 cet Theologis. Itaque primam Clericalem Tonsuram, seu Psalmistatum esse ordinem propriè; & characterem imprimere, tenent hic gl. 2. Abb. Antiq. nu. 1. Hostien. in princ. & nu. 2. vers. Quod non placet, Io. Andr. num. 12. vers. Ex eo quod in hac forma, Anton. de Butr. num. 6. Card. q. 2. Bellam. sibi contrarius quæst. 7. Anchar. in fin. & Abb. sub num. 1. vers. Quæro an Psalmistatus, Archid. in cap. Psalmista, num. 3. & ibi Gemin. col. 2. post med. vers. Ad secundum, & Præpos. nu. 3. 23. dist. Card. in Clem. Dudum, in princ. de Sepult. Couarr. in cap. Quia nos, num. 4. de testam. latè Gemin. in c. Cleros, col. 2. propè fin. vers. Ad primum, & latissimè Præpos. ibi num. 4. 21. distin. Et hanc esse communem opinionem Canonistarum, testantur Gemin. Præpos. & Couarr. vbi supra, Felin. in cap. Sicut, il terzo. nu. 2. de Simon. Angel. & Syluest. in ver. Ordo primo, sub num. 1. quam etiam multoties sequuta est Rota, & præsertim decis. 731. nu. 5. & 6. par. 1. diuers. & decis. 50. pat. 5. recent. vbi nu. 5. affirmat, quidquid dicant Theologi, hanc esse magis communem sententiam Canonistarum. Et ex Theologis eidem adstipulantur Maior. in 4. dist. 24. quæst. 1. col. 2. Ioannes Echius in homilia de Ordinibus, Angel. in ver. Ordo primo, n. 1.

Et

Et clericalem tonsuram vocat ordinem Alcuinus lib. de diuinis officijs, cap.35. in 3.tom. Bibliothecæ sacræ.

46 Pro qua primo est casus in hac decretali, cui nullatenus aptari potest generalis illa Theologorum solutio, quod nomen ordinis hic accipiatur largè, & impropriè pro dispositione ad ordines, vt dicunt Turrecrem. Dominicus Sotus, & alij. Si quidem Papa de hoc dubio hic principaliter requisitus, decisiuè respondet per primam tonsuram iuxta formam ecclesiæ datam, Clericalis ordo confertur. Et nemo non videt hanc litteram corrumpi, si exponatur, per tonsuram confertur ordo, idest per tonsuram quis præparatur, seu disponitur ad ordinem; vt propterea non mirum si gloss.2. dixerit hic corrigi opinionem illorum, qui negant tonsuram esse propriè ordinem, & Archid. in cap. Psalmista, num.3. 23.dist. per hanc litteram confundi opinionem Theologorum. Et Card. hic num.1. in 3.quæst. non expedire super hoc vexari, cum res sit à iure decisa.

47 Præterea ineptum esset vt Papa hic fuisset fortiter requisitus, an per tonsuram conferatur ordo Clericalis largè, & impropriè. Ergo ineptum est etiam vt responsio, & decisio ad ordinem largè, & impropriè sumptum referatur, cum responsio debeat congruere interrogationi, l.1. §.1. & 2. ff. De verbor. oblig. leg. Is qui, §. Si fundus, ff. Quod vi, aut clam. glos. in c. Inter dilectos, in ver. Petitioni, infr. de fid. instrum.

48 Ad hæc textus fundat responsionem in dispositione septimæ Synodi, quæ loquitur de Lectorate, quem nemo negat esse propriè ordinem, & arguit à Lectoratu ad primam Tonsuram; & sic à maiori ad minus, vt post Petr. dicunt hic Io. Andr. num.4. Butr. num.13. Cardin. quæst.6. & Anchar. nu.2. Ineptè autem ad probandum per primam Tonsuram conferri ordinem clericalem argueret à Lectoratu qui est verus ordo, si Tonsura esset officium, & non ordo propriè. Neque enim procedit argumentum de maiori ad minus, & Regul. Plus, de regul. iur. in 6. nisi quando minus comprehenditur sub maiori, vt ibi not. & tradit Card. in Clem. Quia contingit, num.11. de relig. Domib. Dixi in cap. Recolentes, num.45. infra de stat. Monach. Vnde sensus huius textus est: Sicut Abbates Presbyteri, & benedicti per Lectoratum conferunt verum ordinem, & characterem Lectoratus, ita & multo magis per primam Tonsuram conferunt verum ordinem, & characterem clericalem. Et ex hoc tollitur responsio Paludani asserentis nomen ordinis hic accipi pro Collegio, sicut dicitur ordo Monachorum, vel pro gradu eminentiori in populo Christiano, non autem in ecclesia, vt dicit Vasquez.

49 Amplius in collatione officij, seu gradus nulla certa forma ab ecclesia reperitur præscripta; nam in collatione Sacramentorũ duntaxat formæ sunt præfinitæ, Concil. Florent. in Instruct. Armenorũ, in decreto fidei, in §. Quinto, Concil. Trident. in c.2. sess.14. de Sacram. Pœnit. & extremæ Vnctionis, & sess.23. de Sacram. ordin. c.3.

50 Sed in collatione tonsuræ seruanda est forma ecclesiæ, vt hic dicitur, sine qua nihil daretur, cap. Extra Catholicam, 1.quæst.1. cap.1. §. Sacramentum, supra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. & notant hic Doct. in ver. Iuxta formam quos retulimus supra n.4. in 2.notab. Ergo tonsura est Sacramentum. Et ita hæc verba videtur expendere Hostien. hic nu.9. dicens: Et ex hoc etiam quod certa forma requiritur fortius arguo, quod certus ordo detur.

51 Præterea ponderanda sunt eadem verba, *Iuxta formam Ecclesiæ datam*, Non dicit textus datam ab Ecclesia, sed datam ecclesiæ, per hoc innuēs Tonsuram esse Sacramentum, quia sacramenta, omnia, & consequenter materia, & forma, quibus sacramenti essentia perficitur, vt habetur sess.14. de sacram. Pœnit. & extrem. Vnct. cap.2. sunt immediatè ex institutione Christi, non autem ecclesiæ. S. Thom. in 3. par. q.60. art.3.5.& 7. est diffinitum à Tridentina Synodo de sacra mētis omnibus in can.1. sess.7. de sacram. & in specie de Ordine in can.3. sess.23. de sacram. Ordin. & scripsi plenè in cap. fin. à num. 13. infr. de sa-

52 cram. non iteran. Et quamuis huiusmodi formæ omnes non habeantur ex sacris litteris; tamen vt ex S. Dionys. obseruat S. Thom. in 4. dist.7. q.1. art.1. hæc occultanda erant in primitiua ecclesia propter irrisiones gentilium. Et propterea, idem S. Dionys. in fin. ecclesiast. Hierarch. excusat se à determinatione formarum sacramentalium.

53 Demum præparatio, seu dispositio ad formam, non est ipsa forma, l. Fundi, §. Labeo, ff. De act. empt. l. Granaria, eod. tit. Sicut dispositio ad ignem non est ignis. Sed in collatione primæ tonsuræ Clericalis ordo confertur, vt formaliter hic dicitur. Ergo tonsura non est dis-

54 positio ad ordinem, sed ordo. Et ita in hoc textu, vt supra ponderato est aperta decisio pro sententia Canonistarum. Stamus ergo litteræ; quia in manifestis non sunt extenuanda, quæ scripta sunt, vt inquit Ioan. Andr. in cap. Super specula, in fin. infra ne Cler. vel Monach.

55 Secundò pro hac sententia videtur textus clarus in cap. Non oportet, in primo, 44. distin. dum dicit, Non oportet Clericos Deo seruientes à Presbyteris vsque ad Subdiaconos, & deinceps omnes ecclesiastici ordinis vsque ad ministros, aut Lectores, aut Ostiarios, aut Psalmistas, aut qui in proposito continentiæ sunt, tabernas, nisi causa necessitatis, intrare. Ecce sub determinatione ecclesiastici ordinis eum Lectore, & Ostiario pariformiter comprehendit Psalmistam, idest Clericum primæ tonsuræ. Et ita hunc Canonem ad hoc expendit Præpos. in c. Cleros, num.4. 21. distin. Quo textu etiam confunditur opinio Theologorum, qui dicunt Psalmistatum esse officium lectori annexum: nam ibi Lector, & Psalmista ponuntur tanquam ordines diuersi tum ponderando dictionem alternatiuam, *aut*; tum quia Psalmista ponitur post Ostiarium, quod incongue fieret, si esset officium annexum Lectori. Et eo magis quia huiusmodi ordines non ponuntur ibi respectu ministerij in ecclesia peragendi, quo casu admitti posset distinctio inter Lectorem, & Psalmistam; sed ponuntur respectu ingressus tabernæ. Quod si officium Psalmistæ incumberet Lectori, & sic esset eadem persona Lector, & Psalmista, quid opus fuisset prohibere ingressum tabernarum distinctè non solum Lectoribus, sed etiam Psalmistis, & inter hos interserere Ostiarios?

rios? Numquid Clericus in taberna aliquando consideratur, vt Lector, aliquando vt Psalmista, seu Cantor? Similis est in c. Si quis Episcopus, 27. qu. 1. ibi, Aut Lector, aut Psalmista, aut Ostiarius, & in cap. 1. 35. distin. quod est desumptum ex Canone Apostolorum 42. ibi: Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor similia faciens, (idest ebrietati deseruiens) communione priuetur. Cantor enim & Psalmista idem sunt, vt in cap. Psalmista, 23. dist. Ad idem textus in cap. Clericum, 72. distin. ibi: Clericorum autem nomen, etiam Lectores, & Psalmistæ, & Ostiarij retinent.

56 Tertiò adducitur tex. in d. c. Cleros, 21. dist. vbi Isidor. recenset singulos ordines per hæc verba, [Quorum gradus, & nomina sunt hæc, Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus. Ecce igitur nouem ordines in Ecclesia.

57 Concordat tex. in c. Perlectis, 25. dist. Et quamuis vtrobique Isidor. hos appellet gradus ecclesiæ; tamen pro gradibus intelligit ordines ecclesiasticos; tum quia sub determinatione Psalmistatus, & Episcopatus, ponit etiam reliquos septem ordines, de quibus non ambigitur quin sint ordines propriè. Vnde succedit regula l. Iam hoc iure, ff. De vulgar. cap. Translato, de Constitut. tum quia paulò superius meminit Matthiæ, quem primum post Apostolos legimus ordinarum, & frequens est apud sacros Canones, vt graduum ecclesiasticorum appellatione comprehendantur ordines tam minores, quàm sacri, cap. 2. & cap. Miramur, de fern. non ordinan. cap. In singulis, & c. Quicunque 77. dist. cum multis simil. Conc. Trid. sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 4.

58 Nec refert quod in ordine ponat Psalmistatum post Ostiariatum: quia in hoc videmus variè per sacros Canones obseruatum fuisse: nam vt vidimus in præcedenti fundamento Psalmistatus in d. c. Non oportet, il primo 41. dist. ponitur suo loco vltimus, & inferior Ostiariatu, idemque fit in Concilio Carthaginensi, vt mox dicetur, & in d. c. Perlectis, 25. dist. ponitur immediatè post Acolythum. Et fortè hoc fecit Isidor. ne incipiendo à Psalmistatu præberet alicui ansam existimandi Psalmistatum non esse ordinem, sed præambulum ad ordines; & ideò illum inter alios minores interseruit. Vel fortè id fecit propter similitudinem, quam habet cum ordine Lectoratus: nam Psalmista, qui & Cantor appellatur, officium habet canendi Psalmos, sicut Lector legendi alias prophetias, vt dicetur in 16. fundamento; non autem posuit Psalmistam ante Lectorem eo quod sit officium Lectori annexum; nam si hoc esset, potiùs præponi debuisset Lectoratus, & postea poni Psalmistatus,

59 vt quid annexum, & concomitans ordinem Lectoratus; quia accessorium sequitur, & non præcedit suum principale; & accessio, seu annexio non potest fieri nisi rei, quę præexistit, l. Pomponius, §. fin. ff. De acquir. possess. l. In vsucapione, circa princip. ff. De diuers. & tempor. præscript.

60 Præterea cur Isidor. expressit tanquam distinctum hoc officium Lectoris, & de nullo alio ordine hoc fecit, cum tamen alij quoque ordines minores habeant varia officia, seu ministeria? Nam Ostiarium oportet percotere Cymbalum, & Campanam, aperire Ecclesiam, & Sacrarium, & librum aperire ei, qui prædicat, vt in Ponrif. Roman. in tit. de ordin. Ostiar. Et Acolythum oportet Ceroferarium ferre, luminaria ecclesiæ accendere, vinum, & aquam ad Eucharistiam, seu ad ministerium sanguinis Christi ministrare, vt in tit. de ordinat. Acolythor. & in d. c. Perlectis, §. Ad Acolythum. Præsertim verò quia officium legendi, & canendi non tàm differunt, sicut prædicta ministeria Ostiarij, & Acolythi, vt propterea oportuerit in solo Lectoratus ordine constituere distinctum officium, illudque appellare peculiari nomine Psalmistatus, arg. ad hoc, l. Si idem, C. de Codicill.

Et confirmatur quia Concilium Carthaginense IV. cuius Canones referuntur in cap. Episcopus, cum pluribus seq. 23. dist. docens ritum cuiusque ordinis, incipiendo ab ordine episcopatus, etiam de Psalmistatu, sicut de alijs ordinibus singillatim edidit particularē Canonem, videlicet, c. Psalmista, & eum posuit vltimo loco post Ostiariatum, quod similiter demonstrat Psalmistatum non esse officium Lectori annexū, cum inter Lectorem, & Psalmistam interponatur Ostiarius. Et idem patet ex Pontificali Romano, vbi titulus de officio Psalmistatus, præponitur titulo de ordinatione Ostiariorum.

61 Sed apertissimè id conuincitur ex eodem Pontificali, quod post titulos de degradatione ab ordine Lectoratus, & de degradatione ab ordine Ostiariatus, subijcit titulum de degradatione à prima Tonsura, & ibi primò præscribit formam, qua Clericus primæ tonsuræ actualiter degradatur, videlicet, *Exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio Clericali, &c.* Deinde à Pontifice eum tondente dicitur: *Te velut ingratum filium à sorte Domini, ad quam vocatus fueras abijcimus, & coronam de tuo capite amouemus.* Demum priuatur officio psalmistæ his verbis: *Quod ore cantasti, corde non credidisti, nec opere impleuisti, ideo cantandi officium in Ecclesia Dei à te amouemus.* Ex quibus verbis apparet manifestè psalmistatum non esse officium annexum lectori, sed primæ tonsuræ quia Clericus solummodo tonsuratus, non habet Lectoratum, & tamen priuatur officio psalmistatus, vt ibi etiam legitur in margine. Et eo magis quia de degradatione Lectoris actum fuerat supra suo loco ante titulum de degradatione Ostiarij.

62 Quartò pro sententia Canonistarum affertur tex. in cap. Degradatio, de pœn. lib. 6. vbi Bonifacius VIII. præscribens formam solemnis degradationis; Clericus, inquit, degradandus vestibus sacris indutus, in manibus habēs librum, vas, vel aliud instrumentum, seu ornamentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet in officio solemniter ministrare, ad Episcopi præsentiam adducatur, cui Episcopus publicè singula, siuè sint vestes, calix, liber, seu quæuis alia, quę illi iuxta morem ordinandorum Clericorum in sua ordinatione ab episcopo fuerint tradita, seu collata, singulariter auferat, ab illo vestimento, seu ornamento, quod datum, vel traditum fuerat, vltimò, inchoando, & descendendo gradatim, degradationem cōtinuet vsque ad

ad primam vestem, quæ datur in collatione Tonsuræ; tuncque radatur caput eius, seu tondeatur, ne tonsuræ, seu Clericatus vestigium remaneat in eodem.]

63 Ex quo contextu multipliciter ostenditur, tonsuram esse propriè ordinem; & primo solemnis degradatio nihil est aliud, quàm actualis depositio ab ordinibus susceptis, vt ibi dicitur: Et in Pontificali Romano in rubr. de degradationis forma, vers. Et talis degradatio. Sed Clericus primæ tonsuræ solemniter degradatur, vt constat ex illis verbis: *degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur in collatione tonsuræ*. Concordat text. in cap. Si quis episcopus, 27. qu. 1 qui loquitur de depositione Psalmistæ, & de solemni degradatione intelligitur ab Hugone, vt refert Archid. in d. cap. Degradatio, nu. 4. vers. Clericus cuiuscunque gradus. Idem tenet ibi Io. Andr. num. 4. in ver. Primam vestem, dicens: Quia in tonsura, vel Psalmistatu nihil traditur, videtur aliquibus degradationi locum non esse. Sed illa littera probat contrarium. Sequitur ibi Gemin. col. 4. vers. Quæro an degradatio possit fieri in existente in prima tonsura, Anchar. num. 5. vers. Et quia in prima tonsura, & Franc. in §. Actualis, num. 4. in vlt. notab. Ergo Clericus primæ tonsuræ actualiter deponitur ab ordine, & consequenter ordinem habet, aliàs non esset possibile vt actu deponeretur ab ordine, quem non haberet actu,

64 sed tantùm potentia, & dispositione. Et confirmatur ponderando illa verba: *Exuimus te ordine, beneficio, & priuilegio clericali*; quæ non minus sunt referenda ad Clericos primæ tonsuræ, quàm aliorum ordinum, cum textus de omnium degradatione promiscuè loquatur, c. Maiores, vers. Cæterum ex vi litteræ, infra de Baptis. Et patet manifestè ex Pontificali, in tit. de degradatione à prima tonsura, vbi forma degradationis Clerici primæ tonsuræ præscribitur his verbis: *Auctoritate Dei omnipotentis*, &c. *Tibi auferimus habitum Clericalem, & nudamus te religionis ornatu, atque deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio,*

65 *& priuilegio Clericali*, &c. Si igitur tonsuratus spoliatur, & exuitur ordine, necesse est vt ordinem habeat, cum priuatio præsupponat habitum, c. Ad dissoluendum, de desponsat. impub. c. Ex parte, de restit. spol. l. Deum, ff. De verbor. obligat. cum concordant. Et ita in proposito arguit Archid. in cap. Subdiaconus, in princip. & ibi etiam Præpos. nu. 1. vers. Si enim non imprimeret characterem, non deponeretur, 77. distin.

66 Præterea ab officijs, seu dignitatibus nō fit actualis degradatio, sed verbalis tantùm depositio, seu priuatio per sententiam, vt declarat Pontificale Romanum in tit. de degradationis forma, in hæc verba: {Talis degradatio solemnis depositio vocatur; propriè tamen loquendo quis à dignitatibus, & honoribus deponitur, sed ab ordinibus degradatur.] Hæc ibi. Sed à prima tonsura fit actualis degradatio, vt ostensum est supra: ergo prima tonsura non est officium, sed

67 propriè ordo. Propterea enim in eius externa ablatione requiritur factum actualis degradationis, quia sicut in collatione Sacramenti non sufficit sola voluntas, aut verbum, sed opus est facto, idest consecratione; S. Thom. in 2. 2. q. 39. art. 3. glos. in cap. Aqua, in ver. Iurisdictionis, instr. de consecr. eccles. vel Altar. quia sacra ordinatio verbis, & signis exterioribus perficitur, Concil. Trident. de Sacram Ordin. sess. 23. c. 3. Ita in Sacramenti exteriori ablatione, seu dum ordinis vestigia auferuntur, voluntas, aut verbum non sufficit, sed necessaria est actualis degradatio, ac veluti quædam execratio, qua miles cælestis Militiæ susceptis ordinibus, & insignibus Clericalibus spoliatur, vt habetur in ead.

68 Decretal. Degradatio, in §. Actualis. Nihil enim tam naturale est, quàm eo genere quodque dissoluere, quo colligatum est, l. Nihil tam naturale, & l. Ferè, la seconda, ff. De regul. iur. Et vt Bald. inquit consil. 28. Super eo, num. 2. lib. 3. Regula generalis est quod prout quodque producitur, sic resoluitur, & eadem solemnitas, quæ requiritur ad constructioné actus, requiritur ad illius destructioné Rom. cons. 65. Viso themate, n. 2. vers. Hoc enim, & cons. 116. Visis, in princ.

69 Præterea in Sacramento ordinis materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo, vt diffinitur in Concil. Florent. in Instruct. Armenorū, seu in Decreto fidei post sess. 25. in §. Sextum Sacramentum. Et in actu traditionis Instrumenti character imprimitur, vt in Pontificali Romano, in tit. de episc. consecrande, ibi: *Moneat ordinandos, vt instrumenta in quibus character imprimitur tangant*. Et docet S. Bonauent. in 4. dist. 24. part. 2. art. 1. quæst. 4. nu. 58. & dixi latius in cap. vnico, num. 34. infr. de sacra Vnct.

70 Sed in collatione primæ tonsuræ traditur vestis, vt dicitur in d. c. Degradatio, ibi, *vsque ad primam vestem, quæ traditur in collatione primæ tonsuræ*. Ergo in eo actu character imprimitur. Et quamuis Io. Monac. ibi dicat traditionem vestis, idest superpellicij non esse necessitatis, sed congruitatis, tamen eum refellit Io. Andr. n. 4. in ver. Primā vestem, per litteram illius Decretalis. Et opinionem Ioan. Monach. falsam esse clariùs patebit infra, in nono fundamento nu. 85. & seqq.

Demum prædicta Decretalis Degradatio pariformiter determinat primā tonsuram, & alios superiores ordines: sed superiores sunt ordines propriè: ergo & prima tonsura, per regul. Determinabilium, de qua in l. Iam hoc iure, ff. De vulg. & pupill. Et in l. Quamuis, C. De impuber. Et arguendo à connexis, c. Translato, supra de Constitut. & cap. 2. de transl. episc.

Quintò ad idem faciunt plura iura, videlicet cap. 1. de Apostat. ibi, *relicto ordine clericali, & habitu tanquam laici conuersantur*, cap. 1. de vit. & honest. Cleric. lib. 6. ibi, Clerici, qui Clericalis ordinis dignitati non modicum detrahentes, cap. Cum inter, de re iudic. ibi *tonsuratione*, & cap. Eo libentius, ibi. *& oblati ordini Clericali*, de seru. non ordinan. & §. Ne vero, 2. q. 1. ibi, *Cantores, quos omnes Clericos appellamus*: nam Cantor idem est quod Psalmista, vt in cap. Psalmista, 23. dist.

71 Sextò ponderari potest pro hac sententia Canon Apostolorum 25. aliàs 27. vbi sic legitur: Ex ijs qui non ducta vxore ad Clerum promoti sunt, iubemus si velint vxorem ducere Lectores, & Cantores solos. Qui Canon probat primò Cantores, seu Psalmistas habere propriè ordinem in ecclesia, cum ab Apostolis numerentur vna cum Lectoribus inter eos, qui ad Clerum sunt

sunt promoti, seu ordinati. Deinde probat Cantores esse distinctos à Lectoribus; alioquin non dixisset, Lectores, & Cantores. Et confirmatur ex nouella Constitutione 123. cap. 19. quæ habetur in Authen de Sanctiss.episc. §. Presbyteros, & est canonizata in cap. De persona, 11.quæst.1. cuius hæc sunt verba. [Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, quos omnes Clericos appellamus.]

72 Nec subsistit quod ait Vasq. in 3.par. D.Tho. tom.3. disput.237.cap.2.num.18.videlicet Cantores, seu Psalmistas fuisse quidem in primitiua Ecclesia constitutos in ordine ecclesiastico sicut Lectores. Et propterea ex decreto Clementis Romani lib.3.Constitut.cap.11.Non potuisse quem in Cantorem ordinari, nisi ab Episcopo: sed tamen post tempora Concilij Carthaginensis IV. ex Constitutione ecclesiæ hunc ordinem sublatum fuisse, cum conferri possit etiam à simplici Presbytero, vt habetur in d.c.Psalmista,& hodie non esse amplius in vsu. Etenim hoc ideò dixit, quia ipse in ea fuit sententia, vt quatuor minores ordines non sint sacramentũ, vt ibi affirmat. Verùm hæc opinio falsa est, nec vacat periculo, quia in oppositum stat diffinitio Conc Floren.in decreto fidei Eugenij IV.post sess.25.in §. Sextum sacramentũ,vbi legitur;Sextũ sacramentũ est Ordinis,cuius materia est illud,per cuius traditionẽ confertur ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem: Subdiaconatus verò per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem; & similiter de alijs per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem.] Et posteaquam assignauit formam Sacerdotij, subdit; [Et sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano latè continetur.] Si igitur Concilium ibi diffinit materiam essentialem sacramenti ordinis, & exemplificat in ordinibus tam sacris, quam minoribus; in sacris quidem exprimendo peculiaria eorum instrumenta; in minoribus verò generaliter designando res ad eorum ministeria pertinentes; idemque facit de forma essentiali Presbyteratus nominatim, & aliorum ordinum per relationem ad Pontificale Romanum: quis audeat negare ex diffinitione Concilij tam maiores, quàm minores ordines esse sacramentum. Repugnat etiam hæc opinio diffinitioni Concilij Tridentini, quod in cap 2. sess.23. de sacram. Ordin. numerat septem ordines; deinde in cap.3.& can.3. Absolutè diffinit ordinem, siue sacram ordinationem esse sacramentum. Et in can.6. itidem diffinit in ecclesia Catholica esse hierarchiam diuina ordinatione institutam,quæ constat ex Episcopis,Presbyteris, & Ministris, idest Diaconis, Subdiaconis, Acolythis, & reliquis, quos expressit in

73 d. c.3. Neque obstat quod Vasq. subijcit d. disput.237. cap.3. num.39. Institutum Eugenij, & Concilij Tridentini non fuisse hanc controuersiam scholæ de ordinibus minoribus definire, cum hæc definitio neque Græcis necessaria esset, quæ illuc vsque non fuerat etiam Latinis, neque ecclesiæ Dei, in qua cum hæreticis hac de re nulla fuerat controuersia, sed tantùm in schola inter Catholicos aliqua fuerat opinionum varietas. Id inquam non obstat, quia sic liceret philosophari si res dubia esset. Sed cum manifestum sit Concilium Florentinum non solum definiuisse materiam in genere sacramenti Ordinis, sed etiam in specie tam sacrorum,quàm minorum ordinum;sacrorum quidem explicitè, minorum verò saltem implicitè in verbis, num. præceden relatis, & Tridentinum similiter diffiniuisse sacram. ordinat. quæ septem ordinibus constat esse sacramentum, non est nostrum his diffinitionibus obtrudere defectum causæ; quia sacrorum Conciliorum decreta postquam vniuersali ecclesiæ consensu sunt constituta, obseruari debent sicut Euangelium,vt Gregor. inquit in cap.Sicut, 15. distin. & not. Host. Io.Andr.& omnes in c. Cum laicis, infra de reb.eccles.non alienan. Nec verum est super hoc articulo nullũ fuisse dissidium inter Catholicos, & hæreticos: imò enim,cum hæretici audacter negarent sacram ipsam ordinationem esse sacramentum, consequenter id fortius negabant de minoribus ordinibus. Vnde non ab re fuit diffinire non solum ordinationem in genere, sed etiam sin-

74 gulos septem ordines esse sacramentum. Accedit quod nec verum est prædictorum Conciliorum institutum non fuisse dirimere controuersias inter Catholicos scholasticos, imò enim illas multoties definierunt, quando Catholici cum hæreticis in aliquo articulo errabant. Et propterea in eodem decreto Eugenij in §. Secundum sacramentum diffinitur Papam posse tribuere potestatem conferendi sacramentum Chrismatis etiam simplici Sacerdoti,de quo tamen olim erat in scholis Catholicorum grauis controuersia, vt notatur in c. Peruenit,95.dist. & in cap.vnic.§. Per frontis chrismationem, & ibi dixi,infra,de sacra Vnctione.Quinimmò in hac ipsa materia sacramenti ordinis de materia ordinis Presbyteratus, & Diaconatus nullo modo conueniebant Catholici: nam librum Euangeliorum non fuisse materiam Diaconatus, cõplures sibi persuadebant eo quod Euangelium quo tempore in Actibus Apostolorum Stephanus fuit ordinatus Diaconus nondum fuisset scriptum à quoquam Euangelistarum, vt dixi in dict.cap. Vnic. num. 17. & seq. & traditionem Calicis cum vino, & patenæ cum hostia non esse essentialem tradiderunt Innoc. Hostien. & Canonistæ ferè omnes in eod. c. vn. vt ibidem aduotauimus num. 4. Et tamen Concilium Flo-

75 rentinum vtrumque articulum diffiniuit. Et in Concilio Trident. vt alia exempla omittamus, sess.24. de matrim. can.3. damnantur qui dixerunt Ecclesiam non posse dispensare in nonnullis cõsanguinitatis & affinitatis gradibus,qui in Leuitico exprimuntur; cum tamen de hoc non leuis esset controuersia in Scholis inter DD. quos nouissimè citat Thom. Sanch.de matrim. lib. 8. de impedim. disp.6. n. 10.& 11. & lib.7.

76 disp. 52. num. 5. & seq. Et idemmet Vasq. eod. tom.3. disput.240.c.3. n.26. affirmat à Concilio Trident. sess.23. de sacram. ordin. c.3. & can.6. & 7. diffinitum fuisse Episcopatum iure diuino institutum fuisse supra Sacerdotium;cum tamen multi ex Catholicis sensissent hoc discrimen inter Episcopos, & Sacerdotes non iure diuino, sed ecclesiastico constitutum esse; idcircò enim, vt ipse ait sub nu.27. Patres sententiam Catholicorum damnarunt, quia in hac re Catholici ex

parte

parte cum hæreticis communem sententiam habuerunt. Qua de re nos latè disseruimus in cap. Quanto, à n.6. vsque ad n.20. de consuet. Adde vniuersalium Conciliorum institutum fuisse non solùm hæreticorum dogmata confutare; sed etiam Catholicos sanam, & orthodoxam fidem docere, vt sublatis erroribus puritas ipsa euangelij in ecclesia cõseruetur, vt habetur in d. decreto Conc. Trid. de Canon script. sess.4. & sæpè alibi.

77 Demum non credimus esse consonam veritati illam varietatem ordinum minorum in Ecclesia, quam prædictus author commeminit in d.c.2. nec quod in specie asserit num. 19. videlicet Acolythorum nullam apud antiquos, qui propè tempora Apostolorum fuerunt, haberi mentionem, etiam apud eos, qui de alijs ordinibus ecclesiasticis meminerunt, cum post tempora Cypriani, & Cornelij, qui ducentis, & quinquaginta annis post Christum floruerunt, illius meotionem apud Patres factam inueniamus. Etenim oppositum docet apertè Concil. Trident. sess. 23. de sacram. Ordin. c. 2. in hæc verba. [Et ab ipso ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque vniuscuiusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarij in vsu fuisse cogno-

78 scuntur.] Si igitur secundum Canonem Apostolorum ordo Cantorum, seu Psalmistarum ab initio ecclesiæ fuit vnus ex minoribus ordinibus, vt admittit Vasq. Et omnes ordines non solùm sacri, sed etiam minores sunt Sacramentum, vt monstratum est supra: hinc sequitur manifestè, vt idem ordo non potuerit contraria Ecclesiæ constitutione supprimi, aut desuetudine

79 aboleri: nam vt idemmet Vasq. affirmat end. tom.3. disp.240. c.3. num.29. in fin. quæ pertinent ad essentiam Sacramenti, qualia sunt minister, materia, & forma illius, ita esse iure diuino statuta, & diffinita, vt dispositioni iuris humani, & ecclesiastici nullo modo subdita sint, concors Catholicorum sententia est: & patet ex decreto Concil. Trident. sess.21. de commun. sub vtraque specie cap. 2. vbi habetur hanc potestatem perpetuò in ecclesia fuisse, vt in Sacramentorum dispensatione ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi magis expedire iudicaret, sed salua illorum substantia; quod fusius explicauimus in c. fin. n. 13. & seq. de sacram.

80 non iteran. Quòd si Cantorum, seu Psalmistarum ordo est Sacramentum, consequenter & clericalis Tonsura Sacramentum est, cum ex vnanimi Canonistarũ sententia idem sit Psalmistatus, & prima tonsura, vt patet ex dictis in præcedentibus fundamentis, præsertim num. 55. & 64. alioquin præter tonsuram, & quatuor minores, daretur in ecclesia alius ordo ex minoribus, quòd nemo dixerit. Psalmistatum verò, idest primam tonsuram in desuetudinem non abijsse, docet quotidianus ecclesiæ vsus. Vnde Innocen. hic in fin. Imò, inquit, aliqui dixerunt hunc ordinem Psalmistatus abijsse in desuetudinem, quod nos non credimus: cuius dictum referunt, & sequuntur Ioan. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes.

81 Septimò fauet huic sententiæ Concilium Triburiense c.2. tom.7. Concil. pag. 151. col.2. in impress. Parisiens. vbi sic legitur: [Si quis irreuerens timorem Domini postponens in seruos eius sæuire præsumpserit, quos ipse præ cæteris sibi segregauit, & coronæ suæ similitudinem tradente Apostolorum Principe gestare fecit, sortemque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, ego hæreditas eorum, Dominus hæreditas mea est.] Et hæc prima pars manifestè loquitur etiam de Clericis primæ tonsuræ; qui per eam à populo segregantur. coronam gestant, serui Dei specialiter dicuntur, & in sortem, hæreditatemque Domini assumuntur, vt patet in c. Cleros, 21. dist. in c. Duo sunt, 12.q.1. in c. Cum secundum, de præben, & in cap.2. & ibi glos. in ver. Omnibus seruis, de Cler. venat. et ex proprietate vocabuli veniunt Clericorum appellatione glos. in Clem.2. in ver. Clericus, de vita & honest. Cleric. Deinde prosequitur Concilium: [Si quis, vt diximus, vllum eorum quocunque ordine consecratum cæsis vulneribus, vel quibuscunque iniurijs angustiauerit, &c. constringat proteruum Episcopus authoritate canonica, vt eidem Clerico, qui contra diuinas, & humanas leges contumelias ingessit, iustam, & debitam persoluat compositionem.] Hæc ibi. Et hæc quoque posteriora verba, *Si quis vt diximus vllum eorum quocunque ordine consecratum*, similiter referri debent etiam ad Clericos primę tonsuræ; tum quia illa dictio, *vllum*, est vniuersalis distributiua, & includit singulos gradus in priori parte Canonis comprehensos; tum quia illa verba, *vt diximus*, habent relationem ad præcedentia. Atque ita etiam Clerici primæ tonsuræ dicuntur ordine consecrati. Hæc autem verba non congruunt, nisi ordini à Christo in Sacramentum instituto, quia sacra ordinatio, verè, & propriè est Sacramentum, vt diffinitur in Concil. Trident. sess. 23. de sacram. ordinat. can. 3.

82 Et confirmatur ponderando illa verba, *contra diuinas, & humanas leges*, quæ ostendunt etiam Clericos primæ tonsuræ iure diuino gaudere priuilegio Canonis, sicut iure diuino gaudent priuilegio fori, c. Si Imperator, 96. distin. & dicemus infra in decimonono fundamento nu. 112. ergo Clericalis tonsura est ex Institutione Christi, alioquin Clerici non iure diuino, sed ecclesiastico tantùm sortiti essent hæc priuilegia.

83 Octauò, multum habet ponderis ipsa Psalmistatus, seu Clericalis tonsuræ origo, & antiquitas: nam de Cantoribus, qui ijdem ac Psalmistæ, vt in d. cap. Psalmista, 23. dist. & fatentur Theologi, vt dictum est supra num.15. & 19. habetur mentio tam in Canonibus Apostolorum, 25. & 42. relatis in 2. & 6. fundam. quàm in Decreto Clementis Romani, qui fuit quartus Pontifex post Petrum Apostolum, vt similiter dictum est suprà in sexto fundamento. Quorum etiam meminit præter alios antiquos Ignatius Martyr episcopus Antiochiæ ab ipso Petro constitutus in epistola ad Antiochenses, quæ est 9. aliàs 12. propè fin. vbi salutat Presbyterum eorum, & Diaconos, deinde post pauca salutat

84 Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, &c. Et ex Concilio Triburiensi proximè relato constat clericalem tonsuram tradente Apostolo Petro in ecclesiam fuisse deriuatam; cuius rei etiã fit mẽtio in epistola Aniceti, quæ refertur à Gratiano in c. Prohibetur, 33. dist. sed & Isidor. lib.2.

de off. eccles. c. 4. scribit hunc vsum tonsuræ in ecclesiam euangelicam, & personas ecclesiasticas fuisse deriuatum ex tonsura Nazaræorum, qui in lege veteri tondebantur; & hoc ritu fuisse tonsos Ezechielem, vt dicitur c. 5. suæ prophetiæ & Priscillam, & Aquilam, & Paulum in Actibus Apostolorum c. 18. vt quemadmodum Nazaræi in veteri lege diuino cultui mancipati crine præciso innouabantur, sic etiam Clerici eodem ritu suam innouationem denotent. Qua de re plura apud Card. Baron. anno 58. n. 122. at in notis ad epist. Aniceti tom. 1. Concilior. pag. 87. col. 2. Lutetiæ Parisior. Ex huiusmodi autem antiquitate videtur colligi non obscurè Psalmistatum, seu Clericalem tonsuram non ex institutione ecclesiæ, sed diuina traditione ad nos peruenisse, ac proinde Sacramentum esse. Quo argumento vtuntur plerique ex Theologis ad probandum quatuor minores ordines esse Sacramentum. Confert decretum Concilij Tridentini de Canonicis scripturis sess. 4. ibi: *traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritu sancto dictante quasi per manus traditæ ad nos vsq; peruenerunt, &c.* et Clericatū, seu tonsurā esse de iure diuino, pluribus probat Card. Caiet. to. 2. opusc. in tr. 9. de Simonia, q. 1. post princ. vers. Clericatum esse ex iure diuino.

85 Nonò probat Canonistarum sententiam Pontificale Romanum. Primo ex ipsa nuncupatione in tit. de Cleric. facien. ibi: *pro Clericis ordinandis parentur forfices pro incidendis capillis*, & ibi: *Quilibet ordinandorum habere debet suum superpellicium super brachium sinistrum.* Nec non in fine ibi: *ordinati* (idest prima tonsura insigniti) *redeunt ad loca sua.* et in tit. de ordinib. conferen. ibi: *ordinati ad primam tonsuram*. et in tit. de ordin. Ostiar. ibi: *Pontifex Clericis ordinatis surgit*, loquitur enim de Clericis primæ tonsuræ. Deinde ex præambulis ad tonsuram; nam ad eam præmittitur scrutinium, & reliqua omnia ad eum modum, quo præmittuntur ad alios minores, vt in eadē rubr. de ordin. confer.

86 Tertiò, ex solemnitate, qua confertur tonsura: nam in generalibus ordinationibus tonsuræ sicut & reliqui ordines dantur à Pontifice sedente cum mitra inter Missarum solemnia, vt in ead. rubr. vers. Si ordinationes fiant.

87 Quartò ex materia, & forma, quæ in collatione tonsuræ adhibentur, vt in tit. de Cleric. facien. ibi: *Pontifex sedet cum mitra*, & accipiens in manibus superpellicium dicit singulis: *Induat te Deus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* et mox imponit, illud seriatim cuilibet repetendo, *Induat te.* Quod enim spectat ad materiam existimo characterem imprimi in traditione superpellicij, quæ videtur res proportionata ad ministerium canendi diuinas laudes; non autem in ipsa tonsuratione, quia in eo actu tantummodo tondentur capilli, & nihil traditur; & sic deest materia, quæ in Sacramento ordinis est illud, per cuius traditionem confertur ordo secundum diffinitionem Concilij Florentini, vt dictum est supra in 4. fundamento num. 69. vers. Præterea in Sacramento: nec Pontificale ibidem habet tonsos pro ordinatis, nisi post traditionem vestis. Quo verò ad formam verius videtur eam contineri sub illis verbis Pontificalis, *Induat te Deus nouum hominem, &c.* quæ pronunciantur à Pontifice sedente cum mitra in ipso actu tra-

88 ditionis vestis, et in singulis ordinandis seriatim repetuntur. Non enim transit absque difficultate quod ait Abb. Antiq. hic in principio, & Host. in ver. ecclesiæ, videlicet formam in collatione tonsuræ, seu Psalmistatus esse illam, quæ habetur in c. Psalmista, 23. distin, idest, *Vide vt quod ore cantas, corde credas, & quod ore credis, operibus comprobes.* Tum quia Pontificale Romanum in rubr. de off. Psalmistatus relatis ad litteram verbis d. cap. Psalmista, subdit in fine: etsi episcopus Clericum ordinans hæc faciat, benè facit. Quod satis clarè indicant verba illa, *Vide*, &c. in ordinatione Clerici primæ tonsuræ non esse necessitatis, sed congruitatis: Tum quia illius formæ nulla fit mentio in tit. de Cler. facien. vbi habetur ritus seruandus in collatione tonsuræ. Quod tamen omitti non potuisset, si illa esset forma essentialis: alioquin ecclesia Romana non docuisset ritum non integrum in ordinatione Clerici, quod sine errore affirmari non potest. Quare cum certum sit in collatione tonsuræ formam esse adhibendam, vt apertè probatur hic in illis verbis, Iuxta formam ecclesiæ datam; oportet fateri formam contineri sub verbis, quibus ex præscripto Pontificalis vtitur Pontifex in collatione tonsuræ, videlicet *Induat te*, &c. cum ibi in tit. de Cler. facien. aliam non habeamus. Nisi fortè dixerimus Pontificale expressisse formam illam, *Vide vt quod ore cantas*, &c. in tit. de off. Psalmistatus, quem posuit paulò ante titulum de cler. facien. & cum Psalmistatus iuxta Pontificale sit officium annexum primæ tonsuræ, vt ostensum est sup. in 4. fundam. n. 64. vers. et cōfirmatur. et ideò pro tonsura ipsa à sacris Canonibus, & Canonistis accipiatur, vt similiter monstratum est in secundo fundamento pro hac sententia, num. 55. satis fuit vt Pontificalē prædictam formam exprimeret suo loco, vbi in specie egit de Psalmistatu, licet illam non repetierit in tit. de Cleric. facien. Quod ex eo etiam confirmari potest, quia in tit. de degradatione à prima tonsura expressè cauetur vt episcopus si velit dicat Clerico degradando: *Quod ore cantasti, corde non credidisti, nec opere implevisti, ideò officium cantandi in Ecclesia Dei à te amouemus.* Quod necessariò supponit illa verba fuisse prolata, & potestatem canendi traditam in collatione primæ tonsuræ. Et tenendo hanc opinionem Abbatis Antiqui, quæ videtur à Canonistis recepta, non obstant verba, quæ ponuntur in fine rubricæ de officio Psalmistatus. Quoniam in principio ibi dicitur: Psalmista potest absque licentia episcopi sola iussione Presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi Presbytero, *Vide vt quod ore cantas*, &c. Dum autem postea subiungitur. Si episcopus Clericum ordinans hæc faciat, benè facit; sensus eorum verborum videtur esse: Psalmista, seu Clericus primæ tonsuræ ordinari potest etiam à Presbytero sine iussione episcopi per illa verba, *Vide vt quod ore cantas*, &c. Sed si episcopus ipse Clericum ordinet, pronunciando illa verba *benè facit*. Quo sensu, congruentia non refertur ad formam, seu prolationem verborum, sed ad ipsam ordinationem, licet primus intellectus videatur magis congruere litteræ.

Quintò,

89 Quintò & vltimò, idem colligitur ab effectu, qui ordinationem consequitur: nam in tonsura, sicut & in alijs ordinibus datur Spiritus sanctus, vt patet in ead. rubr. Pontificalis de Cler. facien. vbi Pontifex recitat orationem dicens: *Oremus Dominum nostrum Iesum Christum pro his famulis suis, qui ad deponendum comas capitum suorum pro eius amore festinant, vt donet eis Spiritum sanctum*. Et sic in collatione tonsuræ confertur gratia, cap. Omnes, & c. Spiritus sanctus, de consecr. distin. 5. Concil. Trid. sess. 23. de Sa-
90 cram. Ordin. can. 4. Ergo tonsura est Sacramentum, quia in solis Sacramentis gratia confertur, non autem in sacris, & ceremonijs non essentialibus, aut præambulis ad Sacramentum, vt docet S. Thom. in 1.2. quæst. 108. art. 2. ad secundum. Et proprium est Sacramentorum conferre gratiam gratum facientem, vt inquit Richard. in 4. dist. 24. art 4. quæst. 1.

91 Decimò, principaliter Canonistarum sententia probatur rationibus: nam in actibus ecclesiæ spiritualia corporalibus respondent; exteriora enim fiunt propter interiora, cap. Sacrifi-
92 cium, de consecrat. dist. 2. Vnde Sacramentum à Concilio Tridentino in c. 3. sess. 13. de Sacram. Euchar. diffinitur esse Symbolum rei sacræ, & inuisibilis gratiæ forma visibilis. Et ordo vt dictũ est supra à Theologis diffinitur esse signaculum quoddam quo traditur ordinato spiritualis potestas: & dicitur signaculum, idest tum exteriori signo traditum, secundum Petr. de Palude, apud Syluest. in ver. Ordo primo, in princ. Sed prima Clericalis tonsura traditur cum exteriori signo coronæ, & impositionis vestis, vt in c. Degradatio, §. Actualis, de pœn. lib. 6. Et in Pontificali Romano, vt est dictum nu. 87. Ergo signatum interius in anima ei respondet: sed signa-
93 tum interius in anima est character, qui nihil aliud importat, nisi quandam signationem, S. Thom. in 3. parte quæstion. 4. art. 1. & patet ex Concil. Trid. sess. 6. de Sacram. can. 9. ibi: *Characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale*, &c. Ergo prima tonsura imprimit characterem; & ita est proprie ordo: nam character interior est essentialiter, & principaliter Sacramentum ordinis, vt inquit D. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 1. quæs. 2. ad primum.

94 Vndecimò, sicut ab episcopo datur Confirmatio, & alij ordines; ita & prima tonsura: nam etsi Abbates Presbyteri, & benedicti, vel habentes iurisdictionẽ quasi episcopalem possint tonsuram conferre, vt hic, & in cap. Abbates, de priuileg. in 6. vt dictum est supra nu. 6. tamen hoc prouenit ex concessione ecclesiæ. At iure ordinario solus episcopus eam confert. Supplementum D. Thom. qu. 38. art. 1. in corpore, & q. 40. art. 2. ad secundum. Vnde Clemens Romanus lib. 3. Constitut. cap. 11. docet Presbyterum, seu Sacerdotem non habere potestatem ordinandi Lectores, aut Ministros, aut Cantores, aut Ianitores, sed episcopis tantùm hoc conuenire, quia, inquit, hic est ordo, & harmonia ecclesiastica. Et solum Episcopum esse ordinarium ministrum Sacramenti ordinis, diffinitum est à Concilio Florentino in Instructione Armenorum, §. Sextum Sacramentum; & à Trid. sess. 23. de Sacram. Ord. c. 4. & can. 7. Sed in Confirmatione & alijs ordinibus imprimitur character, Conc. Trident. sess. 7. de Sacram. can. 9. ergo & in prima tonsura.

95 Duodecimò, nullum Sacramentum prærequirit characterem Sacramenti Chrismatis ex necessitate præcepti, nisi Sacramentum Ordinis, D. Thom. in 4. dist. 24. qu. 1. art. 3. qu. 4. Syluest.
96 in ver. Ordo secundo, num. 1. Sed prima tonsura de necessitate præcepti prærequirit Sacramentum Chrismatis, Concil. Trident. cap. 4. sess. 23. Vnde aliàs declarauit sac. Congregatio Concilij prima tonsura initiatum non suscepto chrismate, ac postea ad minores ordines eo suscepto esse malè promotum, beneficia minus legitimè acquisiuisse, & non posse ad sacros ordines ascendere, nisi præuia Sedis Apostolicæ dispensatione, quicquid contra iucaute scripserit Nauarr. in Man. c. 22. in tit. de Sacram. Confirmat. num. 9. vers. Quintò peccat. Ergo tonsura est ordinis Sacramentum. Propterea enim ad ordines prærequiritur Confirmatio, quia cum per sacram ordinationem tradatur ordinato spiritualis potestas, conuenit, vt priusquam laicus eam adipiscatur, per Sacramentum Chrismatis roboretur, instruatur, & armetur ad pugnam contra inuisibiles hostes, c. Spiritus sanctus, de cons. dist. 5.

97 Decimotertiò ordo importat quendam dignitatis gradum, & potestatem supra populum, S. Thom. in 4 distin. 24. qu. 1. art. 2. qu. 1. & colligitur ex Concilio Tridentino, sess. 23. de sacram. ordis. c. 4. Sed Clericus hoc ipso quod Clericus est, in altiori statu, quàm laicus, constituitur, cap. Duo, 12. qu. 1. cap. Denique, & ibi glo. 1. 4. distin. glos. in cap. Qui viderit, in ver. studiosa, 32. qu. 5. & in c. Sedes, in ver. Maiores. supra de rescript. Gemin. cons. 65. Discutiam, num. 4. vers. Nec obstat si dicatur, & constituitur etiam in maiori officio, & potestate, vt patebit infra in 18. fundamento. ergo tonsura per quam quis efficitur Clericus, ordo est.

98 Decimoquartò, ecclesia militans exemplata est à triumphanti, cap. Ad hoc, 89. distinct. glos. in Clemen. fin. in vet. ecclesia, de hæret. sed in ecclesia militanti Clerici per solam tonsuram à laicis distinguuntur, d. cap. Duo sunt, 12. qu. 1. & c. Cleros, 21. distin. ergo similiter distinguuntur
99 in ecclesia triumphanti. At hæc distinctio ibi esse non potest, nisi mediante charactere, qui, vt dicunt Innoc. Host. Io. Andr. & omnes in c. fin. de sacram. non iter. est quædã figura intellectualis, & indelebilis animę infixa, per quam sic insignitus à non insignito in die Iudicij discernetur. ergo in Clericali tonsura character imprimitur.

100 Decimoquintò, prima tonsura est repetenda, si ea prætermissa sequentes ordines fuerint collati. ergo est ordo, non autem simplex dispositio, seu præparatio ad ordines; alioquin frustra ordinatus disponeretur ad id quod iam esset assecutus, cum dispositio sit quidam habitus incompletus secundum Diuum Thomam in 4. distinct. 4. artic. 1. & præparatio debeat semper præcedere præparatum, l. 1. ff. De interrog. action. l. Ad legatum, ff. De Procur. c. Ad audientiam, de eccles. ædifican. c. Quoniam, de senten. excomm. lib. 6. notatur in c. 1. De accusat. & in
101 cap. Ante baptismum de consecr. distinct. 4. Antecedens probatur authoritate Hostiens. hic num. 2. vers. Quod non placet, vbi reprobans opinionem Innocentij contrarium sentientis,

Psalmistatus, inquit, certus ordo est, vt hic dicitur, & est principium, & quasi fundamentum militiæ Clericalis, cui quis per hunc ordinem adscribitur, cap. 20 libentius, de seru. non ordinan. & in hæreditatem Domini assumitur, cap. Cleros, 21. dist. cap. Cum secundum, infra, de præben. Non est ergo contemnendus. Nam in omnibus rebus, id est perfectum, quod ex
102 omnibus suis partibus constat. & certè cuiusq; rei potissima pars est principium, l. 1. ff. De orig. iur. Ordinatè ergo ad ordines ascendendum est: nam casum appetit, qui postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum, c. Sicut Neophytus, 48. distin. & cum manus impositio, & vnctio in alijs ordinibus ritè exhibitis repetantur, c. 1. & fin. De sacram. non iteran. cap. vn. de sacra. Vnct. multò fortius erit hic ordo, qui omnes debet præcedere, repetendus. est enim certus in ecclesia Dei per quem vinculum inter promouendum, & ecclesiam quodammodo initiatur. Ita Hostien. quem totidem verbis referunt, & sequuntur hic Ioan. Andr. num. 12. vers. ex eo quod in hac forma, & num. 28. Butr. num. 6. Cardinal. num. 2. vers. 5. Quarto. Abb. num. 2. & alij communiter.
103 Decimosextò, vt inquit Dion. de eccl. Hierac. c. 6. [Nostra Hierarchia Deo traditis ordinibus sanctè disposita, sanctis, & cœlestibus Hierarchijs
104 conformis est.] Sed in cælesti hierarchia nouem sunt ordines Angelorum, cap. Principium, §. Omnis Lapis, de pœniten. dist. 2. ergo totidem ordines esse debent in ecclesia militanti. Atque ita si septem ordinibus adiunxeris primam tonsuram, & episcopatum, nouem ordines in ecclesia Dei sine errore calculi computabis, vt sic superiori hierarchiæ hæc inferior conformetur, vt inquit formaliter Host. hic num. 6. cum quo transeunt Ioan. Andr. Butr. Cardin. & cæteri omnes. Præpos. num. 4. 21. dist. Quo argumento vtitur etiam ex Theologis Altisiodorensis in Summa lib. 4. tract. 8. q. 1. & Maior. in 4. dist. 24. qu. 1. col. 2.
105 Decimoseptimò, prophetia psalmorum non est minus nobilis, quàm aliæ. In omnibus enim loquutus est Spiritus sanctus, vt in Symbolo Patrum. Imò, vt ait Gregor. super Ezechiel. super illud Psalmi: *Illuc iter, quo ostendam illi salutare Dei,* relatus à Turrecrem. in d. c. psalmista, n. 1. vers. Quartò Gregorius, 23. dist. psalmorum cantu aut datur spiritus compunctionis, aut spiritus propbetiæ si cum attentione, & deuotione fiat, quod non dixit de alijs prophetijs. Item psalmos magis, quàm cæteras prophetias frequentant ministri ecclesiæ. Ergo sicut est ordo in ecclesia deputatus ad recitandum, seu canendum alias prophetias, scilicet ordo Lectoratus, cap. Perlectis, vers. Ad lectorem, 25 dist. ita aliquis ordo fuit in ecclesia deputandus ad recitandum, & canendum Psalmos. Sed hic est psalmistatus, d. c. perlectis, vers. Ad psalmistam. Ergo psalmistatus est ordo.
106 Decimooctauò psalmista habet speciale ministerium in ecclesia ab aliorum ministerijs distinctum, quod non conuenit multitudini, habet speciale nomen, specialem formam, & specialem materiam. Ergo est propriè ordo ab alijs distinctus. Consequentia patet quia ex diuersitate ministerij, & potestatis spiritualis deprehenditur diuersitas cuiusque ordinis, vt probatur in d. c. Perlectis, 25. distin. & docet S. Thom. in 4. dist. 24. qu. 2. art. 1. & 2. Item ex diuersitate materiæ, & formæ, vt patet in Concil. Triden. sess. 14. de sacramen. Pœnit. & extr. Vnct. cap. 2. ibi: [Materia, & forma, quibus sacramenti essentia perficitur, longissimè dissidet.] Confert etiam ad ostendendam diuersitatem ordinis ipsa nominis diuersitas, vt in cap. 2. sess. 23. De sacram. ordin. arg. l. Si idem, C. de Codicill.
107 Antecedens probatur quoad diuersitatem ministerij in d. cap. Perlectis, vbi sic legitur: ad psalmistam pertinet officium cantandi, dicere benedictiones, laudes, sacrificium, responsoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. Hoc autem officium nulli ex alijs ordinibus competit. De Ostiario, Exorcista, & Acolytho est manifestum. De Lectore autem probatur in eod. c. perlectis, vbi Lectoris officium exprimitur per hæc verba: [Ad lectorem pertinet lectiones pronunciare, & ea, quæ prophetæ vaticinati sunt populis prædicare. Diuersitas igitur in hoc consistit: nam psalmista officium habet canendi psalmos; Lector pronunciandi lectiones. Vnde Lectores à legendo, psalmistæ à psalmis canendis vocati; illi enim prædicant populis quid sequantur; isti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium. Quæ sunt verba textus in c. Cleros, vers. Lectores, 21. distin. & propterea, vt ibi subnectitur, Lectores dicuntur etiam pronunciatores, quod populo annuntient; tanta enim, & tam clara erit eorum vox, vt quamuis longè positorum aures adimpleant. Psalmistæ verò dicuntur Cantores, quia vocem modulantur in cantu. psalmista officium habet cantandi non tantum psalmos, sed etiam benedictiones, laudes, & quidquid pertinet ad canendi peritiam; Lector pronunciandi solas lectiones. Rursus ad Lectorem pertinet populo prophetias prædicare, seu legere cum explanatione, vt interpretatur Alber. Magn. apud Turrecr. in d. cap. Cleros, nu. 1. vers. Ad secundam respondetur. At munus hoc explanandi non conuenit Psalmistæ, sed canendi simpliciter. Demum ad Lectorem pertinet panem, & omnes fructus nouos benedicere, vt in Pontificali Romano in tit. de ordin. Lector. quod similiter Psalmistæ non competit.
108 Sed nec multitudini conuenit officium Psalmistæ. Siquidem multa ad eum peculiariter spectant, quæ ab alijs ex officio in ecclesia præstari non debent, puta dicere benedictiones, idest Benedicamus Domino, vt exponit glos. in ver. Benedictiones, in d. cap. Perlectis, & alia, quæ decantantur à solo Psalmista, non autem à Choro. Et quamuis hæc possint etiam ab alijs exerceri, non tamen cum solemnitate, & ex officio:
109 nam actus quoque aliorum sequentium minorum ordinum exerceri possunt ab alijs Clericis; imò etiam à laicis, non tamen ex officio, vt docet S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 2. ad 9.
110 Nec refragatur quod non appareat quam relationem habeat hoc officium ad Sacramentum Eucharistiæ. Imò enim sicut Lector ex hoc solo quod erudiat fideles per sensum verborum in pronunciandis lectionibus, dicitur habere sufficienter hanc relationem: eodem modo eandem relationem dicitur habere Psalmista propterea

pterea quod per cantum, & per emissionem vocum resonantium in psalmis, & alijs, quæ illi ex officio incumbuor, excitat corda, & præparat ad Eucharistiam suscipiendam. Ita formaliter declarat Præpos. in c.Cleros, no.4. vers. Et dum dicitur, 21. distin. dicens: [Clericatus habet suũ distinctum ministerium, scilicet psallendi, & canendi responsoria, hymnos, & reliqua, per quod ministerium etiam ipse cooperatur circa Sacramentum eucharistiæ, disponendo fideles, qui habent suscipere sacramentum. Et ita dicit Speculat. in rational. diuinorum in lib.3. cap. De graduali: nam canendo responsoria repræsentat vitam actiuam, in qua Sancti ad inuicem hortantur, vt ad æternam vitam perueniant; auxiliũ pro populo implorant; Deum ad misericordiam inuitant; labores præsentis vitæ insinuant, concordiam charitatis infidelibus debere vigere præmonstrant. Quæ in Tractu, & prosa declarantur fideles ad profitendum symbolum inuitant; offertoria canunt, vt notet populus dum offert, quod impletionem mandatorum offerimus nosmetipsos. Etiam dum canunt Clerici hymnum Angelicum, & postea *Sanctus*, repræsentant totam ecclesiam, gloriam Dei, laudem, & honorem cantantes, & sic præparantes se ad eucharistiæ venerationem, & etiam destinatis ab ecclesiæ temporibus susce-

111 ptionem.] Hæc ibi. [Quæ omnia, vt Præpos. subdit, negari non potest quin conferant circa Sacramentũ eucharistiæ, cum præparent fideles ad sacramentũ ipsum eucharistiæ suscipiendum, licet non operentur in ipso actu consecrationis eucharistiæ. Non enim ad esse ordinis ecclesiastici, & sacramentalis requiritur vt habeat ministerium cooperatiuum in ipso actu consecrationis; sed satis est, vt quoad suscipientes cooperetur ipsos præparando, sicut clarè patet in Exorcista, & Ostiario, dicto. c. Perlectis, 25. dist. cap. Exorcista, cap. Ostiarius, 23. distin. & docet S.Thom. in 4. dist. 24. qu.4. vers. Ad secundam quæstionem.] Hactenus verba Præpos. locus D.Thom. aliàs est d. dist. 24. qu.2. art.1. qu.2. Vnde hoc ministerium psalmistæ, seu Clerici primæ tonsuræ esse sacrum fatetur Paludan. in 4. distin. 24. qu.3. num.6. et contra vtrumque Sotum Vasquez in 3. par. D.Thom. tom.3. disput. 236. c.1. Licet non benè affirment hoc ministerium conuenire multitudini.

De diuersitate nominis patet; quia passim hic ordo appellatur psalmista, seu Cantor à sacris Canonibus, & concilijs, vt patet in iuribus præallegatis in 2. 3. & 6. fundamento. De materia, & forma dictum est satis supra in nouo fundamento nu.87. Concurrunt igitur in Psalmistatu omnia essentialia ad constituendum ordinem, prout est Sacramentum, idest traditio potestatis spiritualis in ordine ad Sacramentum Eucharistiæ per rem sensibilem, & verba, S.Thom. in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 3. ad secundum. Et in 3. par. q. 60. per tot. Syluest. in ver. Ordo, primo, in princip.

112 Decimonono mirabiles sunt effectus primæ clericalis tonsuræ; nam per eam Christiani à statu laicali ad Clericalem transferuntur, & de sorte Domini efficiuntur, cap. Duo sunt genera, 12. quæst.1. c. Cleros, 21. distin. Eximuntur iure diuino ab omni potestate sæculari, cap. Si Imperator, 96. dist. Præpos. in d. cap. Cleros, num.4. col.4. vers. Et sic stat Conclusio, plenè Alexand. cons. 8. Videtur super primo dubio, nu 1. lib.1. Vnde huic priuilegio renunciare non possunt, cap. Si diligenti, de foro competen. Hostien. hic num.4. Eorum bona exempta sunt ab omnibus impositionibus, & oneribus laicalibus similiter iure diuino, text. in c. Quanquam, de cens. lib.6. cap. Benè quidem, 96. distin. cap. In canonibus, 16. quæst.1. cap. Cum laicis, de reb. eccles. non alienan. gaudent priuilegio Canonis, cui priuilegio nec renuntiare possunt, cap Contingit, de senten excomm. gloss. in d. cap. Si diligenti in ver. Pacto priuatorum. Sunt capaces excommunicandi, beneficia conferendi, causas spirituales cognoscendi, personas ecclesiasticas distringendi, & omnis iurisdictionis ecclesiasticæ tam ordinariæ, quàm delegatæ, cuius merus laicus non est capax, cap. Ex litteris, de transact. Turrecrem. in cap. Clerici, num.5. 23. dist. Possunt beneficia ecclesiastica obtinere, Concil. Tridentc.6. sess.23. & gaudent omnibus priuilegijs Clericorum, Couarruu. practic. quæst. cap.31. sub num.9. & patet ex Pontificali Romano, vt dicetur infra num.128. Et quamplures alios effectus cõsimiles cumularunt Moderni in tract. de effect. Cleric. Tot verò, & tam insignes effectus vtique non congruerent primæ Clericali tonsuræ, si esset tantùm simplex dispositio, seu præparatio, vel præambulum ad ordines, & non ordo; Causa enim per effectus cognoscitur, & demonstratur, cap. Quod Dei timorem, de stat. Monach. Clemen. Exiui, §. Cupientes, vers. Cum enim, & ibi Cardin. in 2. notab. de verbor. signif. Et vt Bald. inquit in cap. Dudum, il secondo, nu.31. de elect. ab effectu est locus demonstratiuus, & sufficit ad intelligentiam rei, intelligere effectũ.

113 Vigesimò. Canonistarum sententiæ videtur clarè adhæsisse Sixtus V. in constitutione contra Clericos malè promotos, edita Nonis Ianuarij 1588. quæ incipit Sanctum, & salutare, in illis verbis: [Rem quidem sacram, & diuinum munus affectantes, ad suscipiendum Clericalem characterem, aliosque ordines minus ritè, vel etiam temerè se ingerant.] Nec non in illis: [Clericali charactere non legitimè insigniuerit.] Si enim per primam tonsuram insignitur quis clericali charactere; ergo prima tonsura est ordo Sacramentalis, quia vt ex D.Thoma diximus in 10. fundamento num. 93. Character interior est essẽtialiter, & principaliter Sacramenti O. dinis. Et vim infert litteræ responsio Vasquez in 3. par. D.Thom. tom.3. disp. 236. c.1. n.12. Quòd Pontifex ibi characterem accipiat pro destinatione ad statum Clericalem; nam hac ratione verba omnia scripturarum licebit in sensus extraneos detorquere, & cauillari. Quid enim commune habet character cum destinatione? Et eo magis, quia Sixtus V. paulò superiùs in vers. Quare, dicit Clericali militiæ quem adscribi per primã

114 tonsuram: ergo tonsura non est destinatio ad statum Clericalem, vt dicit Vasq. sed status ipse Clericalis, cui sic promotus adscribitur. Præterea in Constitutione dicitur Clericalem characterem, aliosque ordines. Pondera illam dictionem, *alios*, quæ indicat primum tonsuram esse propriè ordinem, cum ex propria vocabuli significatione dictio, *alius*, stet implicatiuè, & sic repe-

repetitiua similium Clem. 2. de celebr. Missar. glos. in c. Hinc etenim in ver. Aliarum, 49. dist.

115 Ad hæc Sixtus appellat primam tonsuram rem sacram, & diuinum munus; quæ sanè verba non congruunt simplici destinationi ad statum Clericalem: quibus etiam confunditur opinio vtriusque Soti apud Vasq. loco cit. qui scripserunt ministerium primæ tonsuræ nō esse sacrum,

116 vt dictum est supra num. 111. in fine. Demùm Sixtus agens de Clericis tam insignitis clericali charactere, quàm alijs ordinibus, in eadem constitutione declarat eosdem Clericos posthac malè promoros ab executione, ministerio, & exercitio ordinum susceptorum perpetuò esse suspensos. Ergo Clerici primæ tonsuræ habent ordinem, & peculiare ministerium in ecclesia. Quod malè negarunt Palud. & Vasq. citati supra in decimooctauo fundamento in fine. Ad idem c. Sicut dignum, infr. de homicid. vbi interdicitur Clericis irregularibus, ne lectiones in ecclesijs legant, seu responsoria in Choro separatim cantent: hoc enim vltimum est peculiare officium Clericorum primæ tonsuræ, seu Psalmistarum, vt in c. Perlectis, 25. distin. porrò in manifestis regula scripturarum est non extenuare quæ scripta sunt. Stemus ergo litteræ, vt ex Hieron. formaliter inquit Io. Andr. c. Super specula, in fin. Ne Cler. vel Monach.

117 Vigesimoprimò, eandem sententiam probauit sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium: nam cum ei relatum fuisset Episcopum Cauensem declarasse quendam Clericum primæ tonsuræ fori priuilegio priuatum, eo quod tonsura non imprimeret characterem: sacra Congregatio binis litteris, videlicet 12. Maij 1620. & 16. Nouemb. 1621. eidem Episcopo iniunxit vt decretum illud reuocaret, & obliteraret, si in eo contineretur declarario quod prima tonsura characterem non imprimeret, & in posterum à similibus declarationibus abstineret.

118 Ad extremum. Apertiùs hanc sententiam probauit S. Congregatio Concilij. Si quidem consulta an Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem si alijs quàm Regularibus sibi subditis primam tonsuram conferret, censeretur saltem impressisse characterem, adeo vt taliter tonsuratus non iterum tonsurari deberet: respondit impressum esse characterem; & ita tonsuratum, tonsurari iterum non debere. Quæ fuit sententia Boattini hic, & Archid. in c. Quoniam, num. 5. in fin. 69. distin. & in c. Abbates, de priuil. in 6. quam sequitur gloss. ibi in ver. Tonsuram, & alij plures, quos supra attulimus in 3. notab. n. 4.

Superest nunc vt respondeamus ad contraria argumenta Theologorum.

119 Ad primum igitur, nempe ad cap. primum, 77. distin. respondet glo. ibi dictionem, *primum*, respicere sequentes ordines. Et quamuis Turrecr. dicat illam glos. esse ineptam, ego tamen saluando glossam allego textum similem in cap. Si officia, 59. distin. vbi habetur: [Assuescat in Domini castris in Lectorum primitus gradu, diuini rudimenta seruitij, nec illi vile sit exorcistam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri.] ecce quod in d. c. primo dicitur, sit primum Ostiarius; in c. Si officia, dicitur, primitus assuescat in gradu Lectoris, et tamen certum est Lectoris gradum non esse primum, sed secundum ab Ostiariatu, vt in cap. A Subdiacono, 93. distinct. Necesse est igitur vt dictiones, *primum*, & *primitus*, vtrobique respiciant sequentes gradus duntaxat. Sic aliquando primus dicitur respectu secundi, l. Si finita, §. Iulius, ff. De damn. infect. glo. in l. Si duos, ff. De reb. dub. Secundus dicitur primus respectu tertij, & tertius primus respectu quarti, vt in Authen. de hæredit. ab intest. §. Inordinatum, tex. cum glo. in l. 2. §. Iuris ciuilis scientiam, ff. De orig. iur. glo. in l. Si duobus, §. 1. in ver. primum annum, ff. quib. mod. vsusfr. amitt. et sic dicitur primus non solùm quem nemo præcedit, sed etiam qui habet alios, post se gl. fin. in c. Ioseph, de verbor. signif.

120 Respondeo secundò litteram d. cap. 1. non esse intelligendam de laicis: nam etsi dicat, si quis; tamen dictio illa, *Quis*, referri debet ad Clericos tantùm. Ratio est, quia repugnat Canonicis institutis, vt quis de statu laicali ad Episcopatum assumatur, licet præmittantur gradatim singuli inferiores ordines, c. 1. c. Non negamus, cap. Miserum, c. Quid proderit, & §. His omnibus, 61. dist. Imo graue opprobrium est Clero, si nullus inter eos ad Episcopatum reperiatur idoneus, cap. Studij, ead. distin. Vnde sensus illius textus videtur esse: Si quis de Clero ordinandus est Episcopus, primum sit Ostiarius, deinde Lector, &c. Idque insinuat littera ibi, [In ecclesia, idest qui in ecclesia existunt, & sic iam sunt prima tonsura initiati, & de foro ecclesiæ sic ascendant ad gradus ecclesiasticos, Primum ordinentur Ostiarij, &c.] Alioquin si textus de laicis esset intelligendus, illius sensus esset, si quis laicus ordinandus sit Episcopus, primum sit Ostiarius. At certè absurdum esset vt Pontifex ibi generaliter docuisset meros laicos posse ad apicem Episcopatus assumi contra Canonicas sanctiones. Præterea si ille textus intelligeretur de mero laico, sequeretur vt quis de laico posset fieri Ostiarius, omissa prima tonsura, quæ tamen sine ordo sit, sine non, certè omitti non debet; imò est supplenda, si ea prætermissa sequentes ordines fuerint collati, secundum opinionem Host. quæ communiter recipitur, vt dictum est supra in decimoquinto fundamento. Verba igitur textus licet indefinita, & generalia ad Clericos restringi debent, ne hoc absurdum sequatur. l. 2. C. De noxal. action. Bartol. in repet. l. Omnes populi, in 6. qu. principali post princ. ff. De iust. & iur. Et hunc arbitror esse verum, & germanum sensum illius textus, licet alij non tangant.

Ad secundum, & tertium respondetur illa iura suppleri per alia, in quibus fit mentio de Psalmistatu. Non enim est inusitatum in sacris Canonibus, vt quandoque omittatur aliquis ordo; vt patet in cap. Si quis Episcopus, 27. qu. 1. vbi recensentur singuli ordines ecclesiastici ab Episcopo vsque ad Psalmistam; & tamen nulla fit mentio Acolythi, vel exorcistæ. Vnde sicut ex eo textu non liceret arguere. Ergo Acolythus, & Exorcista non sunt ordines; ita neque ex iuribus prædictis; quia omissio Psalmistatus suppleri debet per alia iura. Simile, in cap. Si officia, 59. dist. & in cap. In singulis, 77. dist. vbi ordines ecclesiastici exprimuntur, nec fit mentio Ostiariatus.

Ad

121 Ad quartum respondetur nec iure, nec ratione probari ad Lectorem spectare munus explanandi prophetias. Nam verbum *prædicare*, quod ponitur in c. Perlectis, 25. dist. & in c. Cleros, 21. dist. à glo. & DD. exponitur, idest legere. Vnde in Pontificali Romano in rubr. de ordinat. Lector. dicitur, Lectorem siquidem oportet legere ea, quæ prædicat, & lectiones cantare. Et sanè cum more ecclesiæ receptum sit vt ad minores ordines ex necessitate præcepti sufficiat ætas septem annorum, vt patet ex Pontificali Romano in rubr. de ordinibus conferen.
122 ibi: [Prima tonsura, & minores ordines ante septimum annum completum dari nō debent] & docet S. Thom. in 4. dist. 25. art. 2. qu. 2. non esset possibile, vt puer annorum septem ordinatus Lector exponeret quod vaticinati sunt Prophetæ, cùm vix præstare id possint prouecti Theologi, & Magistri; ac proinde huiusmodi munus explanationis non exigitur, quia secundum Philosoph. in lib. de somno, & vigil. Cuius
123 est potentia, eius est actus. Itaque vt dictum est supra num. 107. Lectoris officium est lectiones legere, & prædicare, seu cantare, idest alta voce illas pronunciare, ita vt etiam à longè distantibus exaudiantur, vt declarat Isidor. in d. cap. Cleros, 21. distin. vers. Iidem etiam, & pronunciatores, licet, vt ibi dicitur, quidam Lectores ita miserabiliter pronuncient, vt quosdam ad luctum, lamentationemque compellant. Atque ita corruit fundamentum quod ordo non sit annexus prophetiæ psalmorum, prout est littera in Ecclesia, sed prout est lecta cum explanatione.
124 Ad quintum patet responsio ex dictis in decimooctauo fundamento pro hac sententia. Respondet etiam Præpos. in d. c. Cleros, num. 4. col. 3. vers. Nec obstat dum dicitur quod in alijs ordinibus, 21 dist. de essentia ordinis non reperiri cautum hoc, vt debeat per solum, & vnicum exerceri, nec esse necessariam illationem, Ministerium ordinis impletur per plures: ergo non
125 est ordo. Imò actum consecrationis eucharistiæ, quod est principale sacramentum, ad quod referuntur ordines ecclesiæ possunt plures Sacerdotes simul expedire, & plures Sacerdotes simul vnam, & eandem hostiam consecrare, vt docet S. Thom. in 3. part. q. 82. art. 2. Sicut omnes simul acceperunt potestatem in Cœna, & omnes Christo instituenti Sacramentum Eucharistiæ, & cœnanti concœnauerunt; Sacerdos enim non consecrat nisi in persona Christi. Multi autem sunt vnum in Christo; ideo non refert vtrum per vnum, aut multos Sacramentum eucharistiæ consecretur. Multo fortius ergo non refert, vt per multos simul ministerium psallendi, & canendi adimpleatur, maximè cum & ipse chorus Clericorum totam Ecclesiam repræsentet, & Congregationem fidelium, quæ vna debet esse in Christo, cap. 1. De Summ. Trinit. quia in multis nihilominus ista vnitas repræsentatur. Facit quod not. in c. Romana, §. Vniuersitatem, de sententi. excomm. in 6. Nam vbi actus exercetur à pluribus simul, tamen singulorum facto, & opere, & est applicabilis pluribus vt singulis; tunc videtur eos plures vt singulos respicere, non autem vt vniuersos. Ita hic, licet exercitium canendi fiat simul cum pluribus; tamen quia quilibet Clericus ratione ministerij sibi commissi illud implet; quilibet Clericus dicitur singulariter suum ordinem Clericalem suscepisse.
126 Neque obstat quod Isidor. Psalmistatum, non ordinem, sed officium vocet, quia hoc nomen officij latissimè patet, vt magistraliter explicat Pet. de Anchar. in c. Ea quæ, in princip. de regul. iur. in 6. & Felin. in cap. Post cessionem, in princip. de probat. Et conuenit etiam superioribus ordinibus, vt patet in Pontificali Romano in rubr. de ordine Ostiarij, ibi, [Accedant qui ordinandi sunt ad officium ostiariorum.] Et infra ibi, [Suscepturi filij charissimi officium Ostiariorum.] Et ibi, [Quos in officio Ostiariorum eligere dignatus es] Et idem patet in sequen. rubr. de off. Lector. Exorcistar. &c.

Ad sextum respondetur retorquendo argumentum, vt dictum est in 11. fundamento.
127 Ad septimum respondetur negando maiorem. Nam sicut prima tonsura, ita & minores ordines dari possunt vbicunque & extra Missarum solemnia, vt patet in Pontificali Romano in rubr. de Cleric. facien. ibi; Minores verò ordines possunt dari singulis Dominicis, & festiuis diebus vbicunque. Et in rubr. de minor. ordin. in princ. vbi dicitur; Quatuor minores ordines dari possunt extra Missarum solemnia. In solemnibus verò ordinationibus tam minores ordines, quàm prima tonsura dari debent cum celebratione Missæ, vt in rubr. de ordin. conferen. Et ita retorquetur argumentum, cùm tonsura, & minores ordines in hoc pari passu ambulent.
128 Ad octauum, & nonum respondetur negando primam clericalem tonsuram esse dispositionem mediam inter statum laicalem, & clericalem, seu ministrorum ecclesiæ, & per eam quem non eligi ad militiam Dominicam. Imò enim per tonsuram de statu laicali quis transit ad statum Clericalem, & efficitur verè, & propriè Clericus, vt in d. cap. Duo sunt, 12. qu. 1. & venit Clericorum appellatione, glos. in Clem. 2. in ver. Clericus, de vit. & honest. Clericor. & gaudet omnibus prærogatiuis, & priuilegijs Clericalibus, vt dictum est in decimonono fundamento. Et propterea sicut episcopus post collatā tonsuram dicit Clerico ordinato: [Hodie de foro ecclesiæ factus es, & priuilegia Clericalia sortitus es,] vt in Pontif. in tit. de Cler. facien. Ita post degradationem dicit Clerico degradato: [Te velut Clericalis professionis indignum redigimus in seruitutem, & ignominiam habitus sæcularis, ac status,] vt in rubr. de degradatione à prima tonsura. Item per primam tonsuram transfertur Clericus ad statum Ministrorum ecclesiæ, vt similiter patet ex dictis supra in decimooctauo, & vigesimo fundamento. Rursus Clericus
129 per primam tonsuram efficitur propriè miles cælestis militiæ, cap. Christianis, 11. quæst. 1. ibi, [Cum Clericali cingulo teneremur adstricti.] et ibi, [qui cælestem militem pulsat,] cap. Degradatio, de pœn. in 6. ibi cælestis militiæ militis, idest Clerici etiam primæ tonsuræ, nam & de his loquitur ille textus, vt in vers. [Vsque ad vestem.] c. Nullus Episcoporum, 53. dist. ibi, [Debet enim esse immunis ab alijs qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris Dominicis, quibus

nomen eius adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur. Itaque per primam tonsuram Clericus non destinatur, imò aggregatur, & adscribitur Clericali militiæ, vt illic patet, & in Constitutione Sixti V. Sanctum, & salutare, ibi, *Clericali militiæ adscribere*; & scripsi plenius in cap. Cum percussio, in 3. notab. infra, de Cler. ægrot. Quibus stantibus retorquetur argumentum Archid. Nam si Clericus per primam tonsuram efficitur propriè miles cælestis, habere debet propria stipendia, & consequenter stipendij signa, idest characterem.

130 Præterea est satis infirma illa ratio interpositionis medij à statu ad statum; imò enim videmus à statu cœlibatus quem transire passim ad coniugalem, etiam non præcedentibus sponsalibus. Quod iure fieri potest secundum opinionem glossæ quam dicit veriorem Bald. in l. 1. ff. De sponsal. & in alijs pluribus etiam nullo medio interposito. Accedit quod in baptismate & professione congruè interponitur medium Catechismi, & Nouitiatus, quia à baptismate, & professione postea non licet retrocedere absque hæresis, vel apostasiæ nota; idemque contingit in matrimonio viuente vxore. At à minoribus ordinibus licitus est reditus ad statum laicalem, vt patebit in seq. respon.

Respondere etiam potest ad argumentum Durandi, & aliorum, vt dicemus infra in responsione ad vltimum, num. 133. Porrò ad principium noni argumenti omisimus respondere, quia nihil concludit, & fortè intentio Archidiaconi fuit arguere ad eum modum, quo dictum est in duodecimo argumento pro sententia Theologorum num. 31. ad quod responsum est supra in nono fundamento num. 85. & in quarto fundamento num. 69. vers. Præterea in Sacramento.

131 Ad decimum abundè responsum est supra in decimooctauo fundamento pro hac sententia, & in responsione ad quintum.

Ad vndecimum similiter responsum est in eodem decimooctauo fundamento n. 110. vers. Nec refragatur.

Ad duodecimum itidem est responsum in nono fundamento. Et doctrina Ioan. Monach. refellitur à Ioann. Andr. vt diximus in quarto fundamento num. 69. vers. Præterea in Sacramento.

Ad decimum tertium respondetur negando consequentiam, quia etiam à reliquis Minoribus ordinibus potest Clericus, dummodo non sit in sacris constitutus, retrocedere, & vxorem ducere, ac pro laico se gerere, & exuere se ipsum omnibus priuilegijs Clericalibus, ita vt amplius non dicatur Clericus, vt habetur in cap. vnico, de bigam. lib. 6. cap. 1. de Cler. coniug. eod. lib. cap. Ioannes, cap. Cum olim, infra eod. tit. c. 1. de vit. & honest. Cler. lib. 6. & in Clem. 1. eod. tit. Et ita respondet Præpos. in cap. Cleros, num. 4. vers. Nam per hoc non concluditur quod non sit ordo, 21. distin.

132 Ad vltimum, idest ad ponderationes ex decretis Concilij Tridentini desumptas, respondere potest sanctam Synodum noluisse diffinire hanc controuersiam inter Theologos, & Canonistas an Tonsura sit ordo Sacramentalis nec ne, fortè quia id necessarium, aut expediens non putauit; Et propterea Tonsuram distinxit ab alijs minoribus: nam cum multa statuenda essent circa primam Tonsuram, oportuit illam nominatim exprimere; alioquin si illam non expressisset, sed tantùm meminisset minorū ordinum, Theologi dixissent Tonsuram non comprehendi, quia non est ordo; Canonistæ è contra dixissent comprehendi, quia ordo est. Quod si Concilium sub ordinibus Minoribus intellexisset comprehendere Tonsuram, probasset sententiam Canonistarum, Si intellexisset illam non comprehendere, probasset sententiam Theologorum. At neutrum præstare voluit, fortè ne condemnaret sacros Theologos, aut honorabiles Canonistas. Ergo necesse habuit de illa nominatim loqui, & seorsim ab alijs quatuor ordinibus. Et hinc licet tantùm inferre, vt Concilium non declarauerit Tonsuram esse ordinem, non tamen licet inferre vt declarauerit oppositum; & hoc intendit, Sac. Congregatio dum dixit Tonsuram à Concilio non haberi pro ordine, idest Concilium non diffiniuisse Tonsuram esse ordinem; & ideo illam non comprehendisse minorum ordinum appellatione, & certè si Concilium hoc diffiniuisset, Congregatio eiusdem Concilij interpres non declarasset in Clericali tonsura imprimi characterem, prout declarauit secundum ea, quæ diximus num. 118. Et ad decretum, cap. 17. sess. 23. responderi potest idcircò Concilium iussisse in ecclesia restitui ordinum functiones à Diaconatu vsque ad Ostiariatum dumtaxat, quia fortè munus Clericorum primæ tonsuræ, videlicet canendi psalmos, & diuinas Laudes, nunquam fuit in ecclesia intermissum, & propterea nec Presbyteratus vllam fecit mentionem. Vel certè non meminit primæ tonsuræ propter rationem superiùs expressam, quia noluit decidere quæstionem Theologorum, & Canonistarum, sicut decidisset si declarasset tonsuratos habere certum ministerium in ecclesia. Qui intellectus non obscurè deprehenditur ex varietate loquendi, qua vsa est S. Synodus de clericali tonsura: nam etsi alicubi vsa fuerit illis verbis, prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, vt in cap. 6. sess. 23 quæ videntur magis probare sententiam Theologorum vt tonsura non sit ordo: tamen alibi loquuta est per alia verba, quæ magis fauere videntur contrariæ Canonistarum sententiæ, vt patet sess. 21. cap. 1. ibi, Pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ. Quæ verba satis clarè innuunt tonsuram esse ordinem sacramentalem. Quandoquidem illa dictio *etiam* quamuis exprimat casum æquè, vel magis dubitabilem; tamen est implicatiua præcedentium, Clem. 1. & ibi Card. in 1. notab. de testamen. Bart. in l. Suus quoque, nu 4. ff. De hæred. instituen. Alex. consf. 116. Animaduersis, num. 14. lib. 2. Vnde quemadmodum si quis legaret libros etiam equum, oratio esset inepta, quia librorum appellatione equus non continetur, & dictio, *etiam* non retineret propriam naturam quæ est implicare, vt notat Calderin. consf. 225. Au per istam formam, in fin. alias 4. de præben. eodem modo inepta esset oratio pro collatione quorumcumque ordinum etiam clericalis tonsuræ, si tonsura sub nomine ordinum non comprehenderetur.

Ad

133 Ad authoritatem verò catechismi Romani respondere potest, ex eo quod dixerit primam tonsuram esse præparationem ad ordines, non rectè inferri vt non sit ordo; Siquidem vnus ordo ad alium superiorem præparat, & disponit, & ita respondet Vasquez in 3. part. D. Thomæ tom.3. disput.236. cap.1. num.4. adijciens propterea hanc rationem præparationis, seu dispositionis ad ordines valde infirmam esse. Quemadmodum nec licet inferre, Tonsura clericalis est aditus ad sacramentum Ordinis; ergo non est sacramentum: nam & Baptismus est ianua omnium sacramentorum, §. Verum, 32. dist. cap.2. de cognat. spirit. lib.6. & tamen impium esset hinc deducere, ergo Baptismus non est sa-
134 cramentum. Facit quia aditus est anterior pars domus, leg. 1. §. 1. ff. Si vsusfruct. pet. Bart. cons.109. Factum tale est, num.2. lib.2. Albet. in dictionar. in ver. Aditus, & si aquæductus debeatur prædio, debentur etiam fistulæ, per quas aqua ducitur, l. Si aquæductus, ff. De contrah. empt. & appellatione domus etiam ostium continetur, l.1. ff. De Cloac. cum concord. de quibus ibi per Bart. num.1. Ostiariatus verò non dicitur in Catechismo primus gradus simpliciter, sed post primam tonsuram, & sic respectu sequentium secundum ea, quæ dixi supra nu.119.
135 Ad extremum quamuis Card Turrecrem. citatus supra nu 43. conciliando opiniones dixerit Canonistas accipere nomen Ordinis latè, & impropriè; tamen his verbis eo tantù spectasse videtur vt pertraheret Canonistas in sententiam Theologorum; Vnde hanc Conciliationem non admittunt Canonistæ, & Turrecr. quamuis simul Canonista celebris, & Theologus egregius, magis tamen fauebat opinionibus Theologorum, quia actu sacram Theologiam legebat, vt ipsemet fatetur ingenuè in c.Sunt qui dicunt, n.5. 27. q.2. vbi in simili quæstione, in qua dissidêt Canonistæ, & Theologi, sic ait: nos cum simus Doctor in schola Theologorū, magis fauemus opinionibus eorum, non audemus tamen honorabiles Canonistas oppositum asserentes condemnare.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Accepimus.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad sacros sine titulo ab ordinatore iustè petit beneficium nisi post ordinationem se reddiderit indignum. & num. seq.*
2 *Approbato ad ordines, aut ad officium, vel beneficium obijci non potest quod sit criminosus, vel irregularis, nisi postea noua causa superuenerit.*
3 *Ampliatur, & num. 37.*
Declaratur, num. 4. & 38.
4 *Exceptio criminis contra ordinatum de aquitate semper est admittenda.*
5 *Clausula in litteris apponi consueta semper subintelligitur.*
6 *Clausula, si preces veritate nitantur, subintelligitur in rescripto, licet non exprimatur.*
Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

7 *Idem de clausula,* rebus sic stantibus.
8 *Idem de clausula,* iusto impedimento cessante.
9 *Clausula apponi solita in rescripto si fuerit omissa, rescriptum non vitiatur.*
10 *Clausula,* si est idoneus, & beneficio non indignus, *an, & in quo differant.*
11 *Ordinato ad sacros sine titulo, ac beneficium petenti nec ordinator, nec successor potest obijcere quod sit illiteratus.*
12 *Successor tenetur non ex delicto, sed ex facto defuncti.*
13 *Approbatus ad sacros ordines censetur etiam approbatus ad beneficium, nec debet iterum examinari. & n.32. & 35.*
Fallit in beneficio curato. n. 40.
Item fallit quando Episcopus per alium examinauit. num. 15.
Item fallit in Episcopo successore, num. 16. & 42.
Item fallit in ordinato, qui eligitur ad beneficium in alia diœcesi, n. 17.
14 *Examinandi non sunt quoad doctrinam prouisi de Canonicatibus in forma dignum, si iam Diaconi, vel Presbyteri sunt.*
15 *Ordinati sine examine, & commendatitijs litteris proprij Episcopi possunt ab eo iterum examinari, & ab ordinum exercitio suspendi ex Concilio Tridentino c. 3. sess. 14.*
Quod tamen decretum non comprehendit ordinatos ab Episcopo prædecessore, nisi noua causa superuenerit. ibid.
16 *Ordinatus potest iterum examinari ab Episcopo successore quoad beneficium ei de nouo conferendum, non autem quoad ordinem iam collatum à prædecessore.*
17 *Approbatus ad dignitatem est examinandus ad ordinem eidem dignitati annexum, nisi statim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit.*
18 *Episcopus non præsumitur violare Canonicas sanctiones.*
19 *Præsumptio semper est pro iudice.*
20 *Præsumuntur omnia ritè, & solemniter acta.*
21 *Forma iustitiæ appellatur forma communis.*
22 *Executor rescripto præsentato super modo prouidendi in beneficialibus quomodo debeat procedere, & n. seq.*
23 *Exceptiones friuolas executor debet reijcere, rationabiles admittere, & interim supersedere.*
24 *Idoneus reputatus ad vnam dignitatem, si eligatur ad aliam, debet similiter idoneus reputari.*
Declaratur num. 39.
25 *Indignus in vno officio debet indignus haberi in alio. & n. seq.*
26 *Tutor, qui malè se gessit, si detur curator, vt suspectus remoueri debet.*
27 *Rescriptum, quo mandatur alicui prouideri in ecclesia Cathedrali, an locum habeat in Ecclesia diœcesis, & è conuerso. & n. seqq.*
28 *Forma iustitiæ regulatur secundum naturam obligationis præcedentis.*
29 *Rescriptum, quo mandatur alicui prouideri de beneficio, non extenditur ad Prælaturas.*
30 *Examinatus, & promotus ad ordinem sacrum, an quoad doctrinam sit iterum examinandus ad beneficium iuris patronatus requirens eumdem ordinem. & num. seqq. vsque in fin.*
31 *Tridentini Concilij textus cap.13. sess.7. corruptus restituitur.*

32 *Examinatus semel quoad doctrinam regulariter non debet iterum examinari.*
33 *Medicus semel approbatus reprobari potest causa legitima subsistente. & num.44.*
34 *Bis de eodem hominis facto quæri non debet.*
35 *Examinatus ad ordines non potest ratione insufficientiæ à beneficio repelli.*
Declaratur. num.39.
36 *Ordo, & titulus sunt connexa.*
38 *Approbatus semel potest reprobari ex noua causa superueniente respectu criminis, sed non respectu illiteraturæ.*
39 *Examinatus ad beneficium, vel officium non tenetur ad aliud simile se iterum examini subijcere; secus si ad maius, vel dissimile.*
42 *Approbatus ad ordines potest ad beneficium ab Episcopo successore iterum examinari, & reprobari.*
43 *Approbatio non est sententia diffinitiua, sed decretum admissorium.*
44 *Doctor semel probatus reprobari potest.*
45 *Approbatus ad duas Parochiales debet ad tertiam æqualem, vel minorem iterum examinari.*
46 *Dispensare an possit Episcopus cum illitterato, anve illum promouendo censeatur cum eo tacitè dispensare.*
47 *Prælatus potest contra factum proprium venire reprobando prorsus illitteratum, quem semel approbauit.*
48 *Illiteratus an possit priuari beneficio obtento etiam à promouente.*
49 *Regulares semel ab Episcopo approbati ad confessiones personarum sæcularium audiendas an, & quando possint iterum examinari, & reprobari: Remissiuè.*

1 ACCEPIMVS. Ordinatus ad sacros
sine titulo ab Ordinatore iustè petit
beneficium, nisi post ordinationem
se reddiderit indignum. Hoc dicit.
Communis diuisio. Consultario, & responsio,
2. ibi, *licet igitur*. Et facit ad 2.par. Rubricæ, de
qualitate Præficiendorum.
2 Nota primo ibi, *Exceptionem non poteris prætendere contra illos*. Episcopum qui aliquem
ordinauit non posse contra eum excipere, quod
sit criminosus, irregularis, vel insufficiens, nisi
post ordinationem noua causa superuenerit, quæ
illum reddat indignum, vt hic patet. Idem in
electo, cap. Dilectissimi, 8. qu.2. seu qualitercunque promoto, cap. Cum super quæstione, infra de excess. Prælator. cap. Diaconi, 28. dist. cap.
In istis, 4. distin. c. Diuersis, infra de Cler. coniug.
Idem in iudice, cap. Insinuante, infra de offic. delegat. Idem in Procuratore, l. Post litem, ff. De
Procur. Idem in teste, cap. Præterea, §. 2. infra
de test. & ita hic notant glos. 1. Innoc. nu. 1. Host.
num. 2. & Abbas Antiq. in fin. Ioan. Andr. in cap.
Cum venerabilis, in 3. col. vers. Si autem, infra
de except. Cardin. in Clem. 1. nu. 15. de concess.
præben. Quod procedit etiam si crimen post ordinationem ad notitiam ordinatoris peruenerit; nam nihilominus non poterit contra ordinatum de crimine excipere, dummodo tamen
etiam antea per diligentem examinationem id
scire potuerit, arg. c. Cum inhibitio, §. Si quis ve-
4 rò infra de clandest. desponsat. Et hoc de mero
iure. Sed de æquitate exceptio criminis siue
præcedentis, siue consequentis ordinationem,
semper est admittenda; quia beneficia indignis
conferri non debent, cap. Cum adeo, supra de
rescript. c. Dudum, infra de præsumpt. secundum
Innocent. hic, num. 1. cum quo transeunt Host.
num. 2. vers. Ideoque non est audiendus, Io. And.
num. 5. & Butr. in 3. not. Episcopus tamen, qui
talem ordinauit, puniendus est, cap. Cum sit ars.
infra eod.
5 Secundo nota ibi, *Ex superabundanti*. Clausulam in litteris apponi consuetam semper subintelligi, vt hic per Butr. in 4. not. & Cardin. in
5. notab. Ad hoc, cap. Causam de rescript. & c. 2.
& cap. Cum oportet de const. & ita de clausula,
si sit idoneus, habes text. hic, nam cum Pontifex
dicat se facere illam apponi in litteris ex superabundanti, apertè innuit illam fore subintelli-
6 gendam, quamuis non esset expressa. Idem de
clausula, si preces veritate nitantur, quæ semper
in rescripto subintelligitur, cap. 2. supra de rescript. Oldrad. cons. 223. Pactum tale est Dominus, nu. 3. vers. 2. Hoc idem; & Auchar. cons. 240.
Per predicta in prin. & per totum, Card. cons. 92.
Fauendo pupillis, num. 5. Idemque de clausula,
si est ita, vel si constiterit ita esse, Abb. cons. 99.
7 Illud in præsentiarum, circa fin. lib. 1. & de clausula, *Rebus sic stantibus*, Rota apud Cæsarem de
8 Grassis decis. 135. aliàs 4. de rebus eccles. non
alienan. num. 17. & seq. Et eodem modo clausula, *iusto impedimento cessante*, in omni præcepto, & priuatione, & alias pœnali dispositione
subintelligitur; quia aliàs dispositio esset ini-
9 qua. Cardin. cons. 132. Primum an valeat, num. 2.
vers. Item præsupposito. Et ex his infertur, vt si
clausula apponi solita in rescripro deficiat, rescriptum non vitietur, quia tacitè subintelligitur, Roman. in cons. 376. Quæstio est, in fin. per
tex. in c. Cum M. ibi, *sicut consueuit*, supra de constitut.
10 Tertiò nota in eod. vers. In litteris gratiosis,
quæ expediuntur in forma dignum, quandoque
apponi clausulam, *Si est idoneus, & ecclesiastico beneficio non indignus*, & sic collige inter
hæc duo differentiam esse; quia omnis indignus
est non idoneus; sed non conuertitur, quia aliquis potest esse non indignus, qui tamen non
sit idoneus, vt comes, cerdo, vel miles. prout
hic notant Anchar. in 3. not. Cardin. in 6. not. &
Ioan. de Anan. nu. 2.
11 Quartò nota ibi, *Quos à te, vel Prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret*. Non tantum
Episcopum, qui Clericum illiteratum ordinauit
ad sacros ordines sine sufficienti titulo, sed etiã
illius successorem teneri, & compelli posse sic
ordinato prouidere de competenti beneficio. Et
ita hic est casus valdè notabilis, quem nescio alibi, nam c. Non liceat, c. Episcopus, & c. Cum secundum, infra de præben. loquuntur de ordinato sine sufficienti titulo, cui tamen nihil fuit
obiectum, sed de illo, contra quem à successore
excipitur de inhabilitate, loquitur tantum hæc
12 Decretalis. Et sic collige successorem teneri non
quidẽ ex delicto, sed ex facto defuncti; & est speciale in hoc casu, ne clericus cogatur in oprobriũ
ordinis clericalis mendicare, cap. Diaconi sunt,
vers. Mendicat infelix clericus, 93. dist. c. Ad supplicationem, supra de renunc. glos. in c. Ad hæc,
in ver. Examinentur, in fin. infra, de offic. Archid.
Ita

Ita Innoc. hic. num. 1. vers. Sed si obijceretur, & num. 3. & Hostien. eod. num. vers. Si verò obijceret, Io. Andr. num. 5. eod. vers. Butr. in 1. & in 5. notab. Card. in 7. not. Anchar. num. 1. & Ioan. de Anan. num. 5. & hanc pœnam contra Ordinatorem, & illius successorem innouauit Tridentina Synodus sess. 21. cap. 2. In illis verbis, [Antiquorum Canonum pœnas super his innouando.] non autem pœnam suspensionis contra ordinatum, de qua in cap. Neminem, & c. Sanctorum 70 dist. nisi ipse ordinatus fraudem adhibuerit, vt ex sententia S. Congreg. Concilij dixi in cap. Cum secundum, in 2. qu. à num. 63. vsque in fin. infra de præben. vbi etiam plenè videas an, & quando Episcopus teneatur prouidere ordinato sine titulo, in 1. qu. à num. 20. vsque ad nu. 63.

13 Quintò nota, ibi, *Eos debes idoneos reputare quos ad ordines suscepisti*. Statim atque Clericus fuit admissus ad sacros ordines, censeri etiam idoneum ad beneficium ecclesiasticum, itavt non sit nouo examini subijciendus, vt hic est expressum, & notat Innoc. num. 3. in vet. reputare, Butr. num. 8. Anchar. in 5. notab. & Cardin. in 2. oppos. Rota decis. 16. num. 1. par. 2. diuers.

14 Sed hoc latius examinabitur infra in 2. quæst. à num. 32. Hic tamen declarat regulam hanc sex modis. Primò scilicet, vt procedat in beneficio simplici, non autem in Præbenda Cathedralis ecclesiæ, vel alio beneficio specialem formam requirente, vt hic per Collectar. in princ. post Gulielm. de monte Laud. in Clem. vn. de concess. præben. Hoc credo verum in beneficio curato, vt latius dicam infra, n. 40. non autem in præben. Cathedralis ecclesiæ, nam cum bo. me. Card. Boromeus petijsset responderi à S. Cong. Concilij, cum à Sede Apostolica conferuntur Canonicatus Cathedralium in forma dignum, si prouisi iam sint Diaconi, vel Sacerdotes, an sint vlterius examinandi: Sac. Congregatio cons. in his, qui iam Diaconi, vel Presbyteri sunt, & ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ in forma dignum sibi collatos admitti poterunt, opus non esse examine, quod ad explorandam litteraturã pertineat. Eos verò, qui sacris Ordinibus nondum initiati sunt, examinandos esse an illa habeant adiumenta doctrinæ, quæ ex præscripto Triden. Conc. necessaria sunt sacro illi ordini, qui Cano-

15 nicatui, quem consequi volunt, erit annexus. Secundò declara regulam, vt locum habeat quãdo episcopus per seipsum examinauit: secus si per alium, puta Archidiaconum, iuxta tex. in c. Ad hæc, infra, de offic. Archid. quia tunc benè potest semel examinatum iterum examinare: nam negligentia primi examinatoris obstare non debet quominus quæratur an promotus sit dignus, vt notat glos. in d. c. Ad hæc in ver. Examinentur, item glos. penult. in c. Cum sit ars, infra eodem, & hic tenet glos. in ver. Examinari Innoc. num. 1. vers. Vel nisi alius sit, sicut Archidiaconus, Hostien. num. 14. in ver. Sine examinatione, Ioan. Andr. num. 7. vers. Excusatur, tamen Episcopus: & Bellam. num. 8. in 5. & 6. quæst. Quæ declaratio multum corroboratur ex decreto Concilij Trident. sess. 14. c. 3. quo statuitur vt Episcopus à susceptorum ordinum exercitio possit interdicere, & suspendere quoscunque suos clericos, præsertim in sacris constitutos absque suo præcedenti examine, & commendatitijs litteris quacunque authoritate promotos, quos ad diuina officia celebranda, seu Ecclesiastica sacramenta ministranda minus idoneos, & capaces repererit; licet tanquam habiles ab eo, à quo ordinati sunt, probati fuerint. Obseruandum est tamen hoc decretum non vendicare sibi locum in ordinatis ab episcopis prædecessoribus, vt declarauit Sacra Congregatio eiusdem Concilij interpres. Exposuit enim Alphonsus Gomesius se ordinatum fuisse ab Antecessore Archiepiscopo Ispalen. & se solùm beneficium simplex possidere: tamen præsentem Archiepiscopum Ispalen. voluisse eum cogere ad subijciendum se nouo examini ex decreto cap. 3. sess. 14. cumque ipse noluisset, coniectum fuisse in carcerem, deinde dimissum, & à celebranda Missa suspensum: Sac. Congregatio cens. cap. 3. sess. 14. non comprehendere examinatos, & probatos ad sacros ordines ab Antecessoribus Epi-

16 scopis, nisi post promotionem noua causa superuenisset. Tertiò declara supra dictam regulã, vt procedat in Episcopo, qui ordinauit, non autem in illius successore, qui bene potest examinatum ad ordinem à prædecessore, iterum examinare ad beneficium, vt dicam infra n. 42. licet non possit prætextu insufficientiæ denegare alimenta ordinato ad sacros Ordines ab Episcopo prædecessore sine insufficienti titulo, vt ostensum est supra in 4. not. & notat. glos. in d. c. Ad hæc, in ver. examinentur, infra de offic. Archidiac. & ex hac declaratione collige, aliud esse vt episcopus velit clericum examinare ad ordinem iam susceptum à prædecessore, & aliud esse, vt velit sic ordinatum examinare ad beneficium ei de nouo conferendum: nam in primo casu non potest; quia decretum Trident. Conc. d. c. 3. ad hunc casum non pertinet, vt prædixi. In secundo autem potest, vt patet in hac tertia declaratione, & potest esse ratio diuersitatis, quia facilius repellitur promouendus, quàm deijciatur promotus, §. vlt. 15. q. 1. glos. in c. Ex tenore, in ver. Vtantur, & ibi etiam Innoc. n. &

17 DD. supra de tempor. ordinat. Quartò declara regulam vt non procedat in eo, qui fuit ordinatus, vel obtinuit beneficium in vna diœcesi, & postea eligitur ad beneficium in alia: nam talis potest iterum examinari; quia fortè in diœcesi, in qua eligitur, sunt alij mores, ad quos oportet eum adaptari, c. Oportet, 8. q. 1. cap. Illa, 12. dist. & res inter alios acta, &c, ita notabiliter declarat Collectar. hic n. 2. Quintò declara regulam superius positam, vt non procedat in penitus illiterato, vt dicam infra num. 48. Sextò, & vltimò declara eandem regulam, vt locum habeat, prout loquitur, in eo, qui sacris Ordinibus initiatus est, & intendit obtinere beneficium: non autem in casu conuerso, videlicet in eo, qui iam beneficium obtinet, & intendit suscipere sacros Ordines eidem beneficio annexos; nam talis vtique potest subijci nouo examini, vt Sac. Congregatio Concilij declarauit: nam consulta, An approbatus ad dignitatem ordinem annexum habentem, alia indigeat probatione ad sacrum Ordinem suscipiendum. Die 23. Ianuarij 1580. Respondit eum, qui ad dignitatem approbatus est, examini nihilominus subijciendum esse tam eius Episcopi, qui non contulit dignitatem, quàm eius, qui contulit; nisi eamen

statim enm collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit, iuxta decretum Conc. Trident. c. 7. sess.23.

18 Sextò nota ibi, *Quos sine examinatione non credimus ordinatos*. Non esse verisimile vt aliquis Episcopus violet Canonicas sanctiones, vt hic per Hostien. num. 16. Ioan. Andr. num. 17. Card. in 10. not. & Ioan, de Anan. in 3. notab. licet quandoque secus fiat, vt c. Vel non est compos, supra de tempor. ordinat. sunt enim Episcopi Custodes Canonum, c. Cum quibus, 24. q. 3. Archid. in c. Licet canon, nu.3. vers. Quid plura, de elect. lib.6. Federicus de Sen. cons.17. Quæstio talis est, per totum. Anchar. in repet. c. Canonum tonsura, num.188. vers. In contrarium, & num. 190. vers. Accedit his vtilis quæ-
19 stio, supra de constitut. Vnde est argumentum, pro iudice præsumi, vt c. In præsentia, supra
20 de renunc. Et omnia præsumi solemniter acta, l. Ab ea parte, ff. De probation. & institut. de fideiussor. in fin. & c. Sicut, infra de re iudicat. Host. hic num. 17. & 18. Ioan. Andr. & Cardin. vbi supra.

21 Septimò nota ibi, *In forma communi*, formam iustitiæ appellari formam communem; & in beneficialibus per huiusmodi formam compelli Episcopum prouidere non solum in Ecclesia propria, sed etiam compelli, & posse prouidere in Ecclesijs diœcesis; glos. hic in ver. In maiori ecclesia. Sed de hoc latius infra, in prima quæstione.

22 Vltimò nota in vers. *Exceptiones autem*, secundum Host. num. 20. in ver. Exceptiones, quod quando scribitur pro aliquo beneficiando, non est necesse vt lis contestetur, vel vt libellus detur in scriptis; sed sufficit vt impetrans dicat executori, Domine supplico, vt exequamini mandatum vobis iniunctum, & tunc si nil opponatur, procedat executor secundum formam rescripti, c. Si quando, & c. Cum dilecta, supra de rescript. & cap. Pro illorum, infra de præbend.
23 Idemque obseruandum si friuola opponatur exceptio, c. Dilectus, il terzo, de præben. & c. Cum nostris, de concess. præben. Si vero aliquid rationabile opponatur, illud examinabitur, & executio suspendetur, c. Constitutus, supra de rescript. & cap. Dilectus, infra de appellat. Sed super exceptione proposita priusquam testes recipiantur, erit lis contestanda, c. Veniens, supra de renunc. de quo plene per Host. in Summa titul. de except. §. Quando, sub §. Hæc de dilatorijs, vers. penult. & vlt. & per Roffred. Beneuentan. in libell. titul. An plures præben. §. Et primo videamus, & per Compostellan. in c. Mandatum, num.4. col.6. vers. Si vero Capitulum non recipit mandatum, & num.5. supra de rescript. hanc practicam Host. probant hic Io. Andr. num. 21. Bellam. num. 13. Butr. nu. 15. Card. in 13. not. & Ioan. de Anan. in 6. notab.

24 In glossa secunda nota bene hanc glossam, quod idoneus reputatus ad vnā dignitatem si eligatur ad aliam, debet similiter idoneus reputa-
25 ri, vt hic, & in cap. Gesta, 74. distin. Ita è conuerso qui reputatus est indignus in vno officio,
26 debet indignus haberi in alio. Nam & qui malè se gessit in tutela, si deinde detur Curator, tanquam suspectus remoueri debet, vt l. 3. §. Queri potest, ff. De suspect. tutor. & l. Si aliquid, C. De suspect. & Anchar. lib. 10. & cum glos. consentit hic Hostien. num. 12. & 13. & alij plures apud Boerium decis. 149. num. 16. hoc tamen limita, vt dicam infra num. 39.

27 QVÆRO, an per illam formam, qua mandatur alicui vt prouideat de beneficio in aliqua ecclesiarum diœcesis, prouidere possit in ecclesia Cathedrali, & è conuerso si mandatur vt prouideat in Cathedrali an possit prouidere in aliqua ecclesia diœcesis. Pro solutione breuiter sic distingue, Aut huiusmodi mandatum fit per litteras iustitiæ, seu in communi forma, puta quia scribitur episcopo, vt prouideat ordinato ad sacros sine titulo de competenti beneficio; & tunc prouideri potest, & debet in quacunque Ecclesia tam ciuitatis, quàm diœcesis, & in hoc casu loquitur iste textus, & cap. Pro illorum, & cap. Cum secundum, infr. de præben. Et glossa hic in ver. In maiori Ecclesia, in princ. Aut mandatum fit per litteras gratiæ, seu in forma gratiosa, & tunc si mandatur prouideri in aliqua Ecclesia ciuitatis, non potest prouideri in Ecclesia diœcesis. Et idem in casu conuerso; quia per clausulam illam, in aliqua Ecclesia diœcesis, non comprehenduntur Ecclesiæ ciuitatis; nec è contra, cap. Rodulphus, supra de rescript. Et est expressum in cap. Quamuis, il primo, de præben. lib.6. quod emanauit ad declarationem eorum, quæ notantur in hoc c. Accepimus, per Tancred. Bernard. & alios, vt ibi notatur in glos.1. Et in hoc casu, idest in litteris gratiæ, intelligenda est glossa nostra in ver. In
28 maiori Ecclesia, ver. Sed quid si dicatur. Ratio differentiæ est, quia forma iustitiæ venit executiuè ad obligationem surgentem ex ordinatione, quæ principaliter respicit Ecclesiam Cathedralem, cap. Cum secundum, infr. de præben. & ideo regulatur secundum naturam præcedentis obligationis. Est enim hoc mandatum obligationis excitatiuum, quod commensuratur quantitati obligationis antiquæ excitatæ, ad hoc cap. Licet, & c. Graue, & quod ibi dixi in 1. not. post Butr. num. 3. & 6. supra de offic. Ordinar. At hæc ratio cessat in litteris gratiæ super beneficijs obtinendis, quæ cùm sint ambitiosæ, restringi debēt, vt legitur, & notatur in d. c. Quam-
29 uis. Vigore tamen talis mandati non poterit executor de aliqua Prælatura prouidere; quia ad Prælaturas non extenditur intentio mandatoris, vt est casus in cap. vlt. infra, de præben. & hic fatetur gloss. præalleg. in ver. In maiori ecclesia, & supradictam distinctionem sequuntur hic Butr. num. 13. Cardin. in 11. not. & Ioan. de Anan. num. 4. & vide bonam glossam in c. vn. in ver. Diœcesi, de rerum permut. lib. 6.

30 Secundò QVÆRO. An præsentatus, seu electus à Capitulo ab beneficium requirens ordinem sacrum, ad quem iam præuio examine ab Episcopo promotus fuerat, possit, & debeat ab eodem episcopo, ad quem ius confirmandi, seu instituendi pertinet, ante confirmationem, vel institutionem quoad doctrinam examinari; & nisi idoneus repertus fuerit, repelli vigore Tridentini Concilij, cap. 13. sess. 7.

31 Quæstio hæc discutienda est iuxta terminos iuris communis: nam concilium d. cap. 13. loquitur in casu, quo præsentatio, electio, vel nominatio fit alijs, quàm episcopo. Et sic quando con-

confirmatio, vel institutio ad alium, quàm
episcopum pertinet, secundum quem sensum
abundat illa præpositio, à, quæ ante verbum,
quibusuis, in aliquibus Codicibus mendosè legi-
tur impressa, quæ tamen non habetur in Codice
Bibliothecæ Vaticanæ, & expressè declaratur
alio textu ipsius Concilij, c.9.sess.25. vers.Quod
si ad inferiores, tuncque iubet non aliter quem
esse confirmandũ, vel instituendũ, quàm episcopi
examine. Nos autem versamur in casu, quo
præsentatio, seu nominatio fit Episcopo, ad
quem ius instituendi, seu confirmandi pertinet,
qui casus à Concilio omittitur, ideoque rema-
net in dispositione iuris communis, l. Commo-
32 dissimè, ff. De liber. & posthu. Perpensa autem
iuris communis dispositione, regula est, semel
approbatum præuio examine quoad doctrinam
non esse rursus examinandum, nec reprobari
posse, vt in hoc c.Accepimus, vbi omnes notant
Cardinal. in c.Cum secundum, de præben.nu.5.
in 3. oppositione, Felin. in c. Cum venerabilis,
nu.47. de except. & hanc esse regulam sentiunt
communiter DD. qui semper casus, in quibus
semel approbatus potest reprobari, dicunt esse
speciales, gloss. in d. cap. Cum secundum, in
ver. Liceat, quam ibi cui adhærent omnes se-
quuntur, de præben. vbi Card. iam citatus in
dicta 3. oppos. Bald. in l. Vt gradatim, ff. Repro-
33 bari, ff. De muner. & honor. Bart. & Alber. in l.
Sed & reprobari, ff. De excusat. tutor. dum aiunt
post Dynum, Medicum probatum reprobari
posse causa legitima subsistente: aliàs secus, &
ita supponunt regulam esse in contrarium, ita
etiam Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de
iurepatr. in med. addit. margin. vbi ait [In me-
dico, vt semel probatus possit reprobari, esse
speciale propter hominum sanitatem,] idemq;
scribit Oldrad. conf. 18. Circa primum articulum
34 num. 1. vers. Est enim speciale in medico. Et ra-
tio est, quia bis de eod. hominis facto quæri non
debet, l. Licet, ff. naut. caup. stab. glos. in c. Licet,
in fin. ff. De offic. legat. gl. in d.c. Cum secundum,
35 in ver. Liceat, de præben. Et in specie quæstionis
nostræ, quod promotus ab Episcopo præuio
examine ad ordines sacros, non possit repelli
per ipsum à beneficio, neque rursus examinari,
tex. est clarus hic, vt dixi supra, in 5. notab.
36 Ordo enim, & titulus sunt connexa, c. 1. 70. dist.
vt qui vnum dedit, reliquum dare teneatur, d.
c. Cum secundum, vt considerat Innocen. hic in
princ. vbi cæteri Doctores, præsertim Host. nu. 2.
37 in ver. Contra illos, & Bellam. num. 5. Butr. in d.
c. Cum secundum, num. 18. Idque procedit siue
detegatur quem fuisse illiteratum tempore exa-
minis prioris, siue etiam postea talem effectum
esse, secundum Innocen. & alios proximè citan-
38 dos. Neque obstat quod approbatus possit re-
probari ex causa superueniente, vt hic patet, &
dictum est supra in 1. notab. Quia id est verum si
loquamur de crimine: secus autem si loquamur
de litteratura, seu doctrina, sicut in casu nostro,
vt optimè declarat hic Innoc. num. 1. vers. Sed si
obijceretur, & post eum Host. nu. 3. vers. Si verò
obijceret, Ioan. Andr. nu. 5. eod. vers. & Butr. n. 9.
vers. Hoc verum.
39 Regula tamen superiùs proposita pluribus
modis limitatur.
Primò enim declaratur procedere in exami-
nato, & approbato ad idem, vel simile officium
vel beneficium; secus autem esset si beneficium,
vel officium esset maius, vel dissimile, glos. hic
in ver. Reputare, quam Host. num. 12. & seq. Bu-
tr. nu. 9. & cæteri sequuntur. Bald. in c. Scriptum,
col. vltim. supra de elect. dicens, semel examina-
tum debere iterum examinari si transeat ad lon-
ge altiora. Et est theorica Innoc. in d.c. Cum
venerabilis, quam ibi sequuntur alij, teste Felin.
num. 48. vbi etiam num. 49. prope finem refert id
in ipso seruatum fuisse, qui assumptus in Au-
ditorem sacri Palatij examinatus fuit, tametsi
viginti annos in publicis Vniuersitatibus ius
pontificium docuisset, & in hoc nullus discre-
pat. Et hanc sententiam aliàs probauit S. Con-
gregatio Concilij. Nam consulta an semel exa-
minatus ab Episcopo ad simplex beneficium, si
ad aliud simile præsentetur, teneatur iterum
40 se Episcopi examini subijcere: Respondit non
teneri, cum sit simile beneficium. Hinc autem
sequitur magna limitatio ad regulam huius, c.
Accepimus, & cap. Cum secundum, de præben.
vt examinatus, & approbatus ad ordinem non
possit examinari, & reprobari ad beneficium,
vt scilicet procedat in simplici, non autem in
beneficio curam animarum habente, vt per Ol-
41 drad. d. conf. 18. num. 1. Et hoc est quod scribit
Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in titul. de iu-
repatr. in addit. margin. in fin. dum ait, cap. Ac-
cepimus, arctare ordinantem ad dandum bene-
ficium, non autem curam. Huc etiam spectat,
quod scribunt Oldrad. vbi supra, & Anchar. d.
Clem. 1. de concess. præben. dum asserunt regu-
lam prædictam desumptam ex c. Accepimus ha-
bere locum in connexis, dependentibus, vel
cohærentibus, non autem in diuersis, Anton. de
Butr. d.c. Cum secundum, num. 18. vbi ait pos-
sibile esse, vt dignus beneficio per approbatio-
nem ordinum non sit dignus beneficio quolibet
quasi insinuans non esse dignum Curatis, vel
alijs requirentibus magnam habilitatem, Felin.
loco citato.
42 Secundò regula limitatur, vt habeat locum
in eodem examinante, & approbante; is enim
semel probatum amplius examinare, vel repro-
bare non potest. At diuersum est ius in succes-
sore eius, qui semel approbauit, vt sentiunt hic
Doctores post gl. in vers. examinari, Butr. n. 9. vers.
43 Quandoq; ordinauit per se. & Felin. loc. cit. Neq;
in casu huius limitationis obstat exceptio rei iu-
dicatę successori examinare volenti: tũ quia causa
agẽdi mutatur, & est alia res, scilicet aliud bene-
ficium; tum quia approbatio non est sententia
diffinitiua, sed appellatur decretum admisso-
rium, Oldrad. d. conf. 18. n. 3. Anton. de Butr.
in d. cap. Cum secundum, num. 18. Ioan. Andr. in
d. Addit. Anchar. in dicta Clem. 1. num. 18. &
Felin. in d. cap. Cum venerabilis, num. 49.
44 Tertiò limita ratione publicæ vtilitatis, ob
quam Medicus, qui ad curandam hominum
valetudinem adhibetur, semel probatus, repro-
bari potest, l. Vt gradatim, §. Reprobari, ff. De
muner. & honor. leg. Sed & reprobari, vbi Bald.
ff. De excusat. tutor. ex quo deducit Bart. in dict.
l. Sed & reprobari. Doctorẽ semel probatum re-
probari posse, vt facere cõsueuerat Archiepisco-
pus Capuanus, quem hoc nomine laudat, optatq;
ita etiam hodie obseruari. Idque speciale est
pro-

propter præiudicium publicum, ne Doctoribus imperitis causæ defendendæ, aut iudicandæ cõmittantur, Lambertin. infra allegandus num. 6.
45 Hinc etiam ex facto respondit Oldrad. d. consil. 18. approbatum ad duas Parochiales si velit consequi tertiam etiã æqualem, vel minorem, debere iterũ examinari, & si minus idoneus fuerit, repelli: nam si id est speciale in Medico corporum, vt propter periculum, quod versatur in exercitio artis suæ, semel probatus reprobari queat: multò magis debet esse speciale in Medico animarum, in cuius imperitia maius periculum vertitur, c. Cum sit ars, infra eod. facit, cap. Cum infirmitas, de pœniten. & remiss. Et iisdem fundamentis sentit Io. Andr. in d. Addit. ad Speculat. & sequitur Anchar. in d. Clem. 1. de concess. præben. nu. 15. Lambert. in tract. de Iurepatr. in 1. part. 2. libri, 9. quæst. princ. 20. art. num. 4. cum seq. Felin. in d. c. Cum venerabilis. n. 49. de except.
46 Quartò, Regula procedit quoties semel examinatus est quidem insufficiens, sed non penitus illitteratus: nam siue episcopus promouendo eum, qui non est prorsus sufficiens, tacitè eum eo videatur dispensare, iuxta cap. Veniens, de filijs Presbyter. vt sentiebat Præceptor Host. relatus à Io. Andr. in d. cap. Diuersis fallacijs in 2. col. siue dispensare non videatur, iuxta doctrinam Innoc. & Hostien. ibid. relati: satis est vt ipsemet episcopus contra factum suum venire non possit in casu, quo sibi competebat facultas dispensandi, vt certè competit cum eo, qui non est prorsus illitteratus, vt per Io. Andr. ibid.
47 quem Doctores sequuntur. At eum quis est prorsus illitteratus, secus est; quia quoad ipsum dispensare non potest, imò etiam de Papa dubitatur an possit, Felin. in cap. Si quando, in penul. col. de rescript. & ideò si illum admittat, potest Prælatus contra factum proprium venire in casibus, in quibus aliquid fecit contra ius, nec habebat dispensandi facultatem, vt tradit Io. Andr. post Innoc. & Hostien. in loco supra proximè citato, cui cæteri consentiunt. Et ita hanc regulam limitat Lambert. in d. art. 26. nu. 4. qui tamen refert Doctores in d. cap. Diuersis fallacijs, velle vt quando episcopus promouit illum, cum quo habet facultatem dispensandi, vt habet cum eo, qui non est penitus illitteratus, ita demum possit venire contra factum proprium, si sine causæ cognitione processerit; secus si cum causæ cognitione, qua in re fallitur Lambertin. nec opus fuit vt tot rationibus eam opinionem refelleret; quia Ioan. Andr. & cæteri nunquam sentiunt episcopum, etiam si sine causæ cognitione processerit, posse venire contra factum proprium in casibus, in quibus potest dispensare; sed tantum dicunt superiorem, vel successorem episcopi posse tunc reuocare id, quod episcopus fecit; sed ipsummet non posse factum proprium improbare, semperque id pro certo habent, siue adhibuerit causæ cognitionem, siue non, quando sumus in casibus, in quibus ei licet dispensare; & tunc tantùm affirmant ipsum contra factum suum venire posse, cùm dispensare non potest, sicut non potest cum penitus illiterato. Et in hunc sensum accipiendum est quod
48 scribit Felin. in d. cap. Cum venerabilis, num. 49. de except. dum absolutè, & simpliciter ait insufficientem posse priuari beneficio obtento etiã à promouente: quia id est verum in penitus insufficienti. cum quo episcopo dispensare non licet; secus si non esset penitus insufficiens; quia cùm episcopus dispensare potuerit, contra factum suum ipse venire non potest, vt per Doctores in d. cap. Diuersis fallacijs.

His positis sequitur responsio ad quæstionem supra propositam: nam cùm nos agamus de eodem Episcopo, non autem de successore, & de beneficijs, quæ non requirunt maiorem idoneitatem, quàm ordo collatus (quæstio enim est de examine ad beneficia requirentia eundem ordinem sacrum, ad quem quis antea fuerat promotus) explorati iuris est eos promotos non esse rursus examinandos, nec posse reprobari, nisi in duobus casibus, id est cum ageretur de beneficio requirente ordinem Presbyteratus, cui sit annexum onus coadiuuandi curatos; vel cùm iam promoti ad ordines essent penitus illiterati. His enim duobus casibus versaremur in tertia & quarta suprapositis limitationibus; & ita liceret Episcopo examinare, & reprobare semel probatos.

49 Inquirendum hic esset, an & quando regulares semel ab Episcopo approbati ad confessiones ac personarum sæcularium audiẽdas possint iterum examinari & reprobari; sed de hoc articulo plene egimus in c. Graue, n. 50. inf. de offic. ordin. illuc recurrere.

DE ÆTATE, & QVALITATE,

Cap. Cum sit ars.

SVMMARIVM.

1 *Minus idoneus ad Sacerdotium promoueri, vel ad regimen animarum assumi non debet.*
2 *Ars artium est regimen animarum.*
3 *Instruendi munus alicui ex debito incumbens potest alteri demandari.*
4 *Doctor potest interdum subrogare scholarem.*
5 *Rudes, & ignari in quo differant.*
6 *Ignorantia promoti probatur per examinationem.*
7 *Ordinatoris delictum probatur eo ipso quod constat de inhabilitate ordinati.*
8 *Quod procedit si per seipsum examinauerit, secus si per alios.*
9 *Nisi insufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit.*
10 *Sacerdotes, & curati super quibus sint examinandi. & n. seqq.*
11 *Canones ignorare periculosum est Theologis, & Catholicis omnibus.*
12 *Religiosi, qui canones ignorant, reputandi sunt idiotæ.*
13 *Sanctius est paucos bonos, quam multos malos habere ministros.*
14 *Clericorum numerosam multitudinem quibus ex causis expediat compescere.*
15 *Regulares, qui multitudinem nouitiorum, & noua loca in dies recipiunt, corripiuntur.*
16 *Allegationibus multis se dilatare inutile est.*

Præ-

17 *Prӕterquam in compilatione librorum, in legibus, & in glossis.*

18 *Examinis forma à Concilio Tridentino prӕscripta in Parochialibus conferendis quӕ sit.*

19 *Concursus an requiratur in Dignitatibus, & Mansionarijs, seu Hebdomadarijs curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis, ecclesijs. & n. seq. vsq. ad n. 28.*

20 *Dignitates curatӕ in Cathedrali, vel Collegiata an veniant Parochialis appellatione. & n. seqq. & num. 29.*

21 *Intellectus cap. Statutum, de elect. lib. 6. & n. 25. & 29.*

22 *Vacatio an detur mortuo vno ex pluribus curam animarum exercentibus in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia. & n. seq. & n. 26.*

24 *Concursus an requiratur in Parochialibus non Collegiatis, vbi cura animarum per plures exercetur, aut in parochialibus habentibus nomen dignitatis. & n. 27.*

28 *Item an requiratur in Prioratu commendari solito, qui est Dignitas habitu. & non actu, cuius cura imminet animarum. & num. seq. vsque ad num. 41.*

30 *Dignitas habitu tantum curata an comprehendatur appellatione Parochialis. & n. seqq.*

31 *Impossibilia reputantur quӕ pendent à voluntate Principis, & concedi non consueuerunt.*

32 *Exercitium cum nec subest re, nec spe, nunquam comprehenditur in lege coniunctim respiciente habitum, & actum. & n. seq.*

33 *Collegio sublato an ecclesia desinat esse collegiata.*

34 *Potentia ita demum attenditur, cum est facilè reducibilis ad actum.*

35 *Collegium conseruatur in vno.*

36 *Parochialis habitu tantum curata non venit appellatione parochialis*

37 *Concursus non requiritur in beneficijs regularibus curatis etiam Clericis sӕcularibus commendari solitis. & n. seq. vsq. ad n. 41.*

38 *Commendӕ nostri temporis redactӕ sunt ad instar titulorum.*

39 *Commenda etiam perpetua non mutat statum beneficij.*

40 *Beneficium etiam perpetuò commendatum propriè non vacat per obitum Commendatarij.*

41 *Terminus decem dierum à Concil. Tridentino prӕfixus in c. 18. sess. 24. an sit computandus à die habita notitiӕ vacationis ecclesiӕ, an verò liberum sit Episcopo quandocumque illum prӕfigere volentibus concurrere. & n. seq. vsque ad n. 48.*

42 *Episcopus potest differre electionem magis idonei vsque ad sex menses si parochialis in suo mense vacauerit, & vsque ad quatuor si vacauerit in mense Sedi Apostolicӕ reseruato.*

43 *Concilij Tridentini decretum c. 18. sess. 24. expenditur. & n. seqq.*

44 *Dictio,* Porrò, *est diuersificatiua prӕcedentium.*

45 *Terminum implicat currere ipso iure, & esse ab Episcopo assignandum.*

46 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*

47 *Obseruantia generalis Episcoporum plurimum valet ad interpretationem Conc. Trident.*

48 *Concursus habitus infra terminum decem dierum non est nullus si nemo post examen comparuit, qui se lӕsum prӕtendat.*

49 *Idem si aliqui fuerint examinati infra decem dies, alij verò post, ita vt nullus ex concurrentibus remanserit non examinatus.*

50 *Appellare an liceat in concursu Parochialis ecclesiӕ à reprobatione examinatorum Synodalium, & ad nouum examen prouocare. & n. seqq. vsque in finem.*

51 *Cap. Constitutis, il secundo, de appell. correctum est à Conc. Trid. c. 18. sess. 24.*

52 *Examinatorum officium est idoneos iudicare; electio autem magis idonei ad solum Episcopum pertinet. & n. seq.*

53 *Appellari potest à prӕelectione Episcopi, qui iudicium examinatorum sequutus, vnum magis idoneum prӕtulerit.*

54 *Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret, & an Episcopus in locum demortuorum possit alios extra Synodum substituere.*

55 *Concursus, in quo vna cum tribus examinatoribus Synodalibus alij non Synodales fuerunt adhibiti, est nullus, & collatio Parochialis ad Sedem Apostolicam deuoluitur.*

1 CVM SIT ARS. Minus idoneus ad Sacerdotium promoueri, vel ad regimen animarum assumi non debet. Hoc dicit. Primò exordium. Secundò prӕceptum ibi, *distinctè*. Tertiò pœna contrafacientis, ibi, *quoniam*. Quartò antypophora, ibi, *Sanctius enim est*. Quintò ratio ibi, *Quia si cӕcus*.

2 Nota primò excellentiam regiminis animarum, est enim ars artium, vt antonomasticè hic dicit Concilium generale, & latius explicant Host. & Ioan. Andr. ambo in princ. Bellam. & Card. num. 1. in 1. oppos.

3 Secundò nota ibi, *per alios*, eum qui tenetur ex debito alios instruere, posse id munus alteri demandare. Et sic Doctor potest interdum sub-
4 rogare scholarem, vt hic notant Ioan. Andr. num. 7. Cardin. in 3. notab. Anchar. in 2. & Io. de Anan. num. 3. de quo dic vt per eumdem Cardin. in c. 1. in princ. in 26. notab. num. 18. supra de Summa Trinit. & per Ioan. Andr. in reg. Qui per alium, in Mercurial. de reg. iur. lib. 6. & in c. Extirpandӕ, infra, de prӕben. & per legistas, nempè Bart. in l. Nemo est qui nesciat, ff. De duob. reis, Cyn. & Bald. in l. Quisquis, C. De Episcop. & Cleric.

5 Tertio nota differentiam esse inter rudes, & ignaros, quia rudes dicuntur quoad temporalia, ignari quoad spiritualia, siue iura: nam vtrumque requiritur in Sacerdotibus, & Rectoribus animarum, vt in c. Petrus, 39. dist. secundum Host. & Io. Andr. num. 10. & Bellam. in prin. omnes in ver. Rudes, & Cardin. num. 2. in secunda oppositione.

6 Quartò nota ibi, *Quod facilè poterit deprehendi*. Ignorantiam promoti facilè probari posse, idest per examinationem, vt c. Si fortè, de elect. lib. 6. & hic notant Ioan. Andr. num. 10. in ver. Deprehendi, Bellam. in princ. in eod. ver. Butr. in 4. notab. & Cardin. in 6. Statim enim atque imperitus matheseos examinabitur, risui patebit, c. Qui de mensa, & c. Relatum, 37. dist. secundum Hostien. nu. 10. in ver. Facilè poterit.

7 Quintò nota ibi, *Ordinatores, & ordinatos*. Eo ipso quod constat de inhabilitate promoti, pariter constare de delicto promouentis, vt hic, & in

cap.

c.Tantis,Daniel.81. dist. in fine ibi,Qualis enim
ipse sit, quisquis tales ordinauerit, ostendit, &
arg.c.Quamuis, infra,de regul.iur.& l.Quisquis,
8 C.de rescin.vend.Quod intelligũt Doctores quã-
do promouens per seipsum examinauit. Secus
si per alios,quia tunc Examinatores tantum pu-
nientur, vt in c.Quando,24.dist.& c.Ad hæc,inf.
de offic.Archid.& hic declarãt gl.in ver. Depre-
hendi,Innoc.n.2.in ver. Ordinatos,Host.n.10.in
ver.Deprehendi,Io.Andr.in gl.3.n.13.& Bellam.
9 n. 3. Qui tamen hoc vltimũ sublimitant nisi Or-
dinatori sit imputandũ quod insufficientes, ma-
los, vel negligentes ad officium examinationis
elegerit, vt l.1.§.Qui sunt igitur, & l.fin.ff.Naut.
Caupon.Stabul.& l.1.§.Idem Pomponius,ff.de-
pos. & c.Ea quæ,§.Vnico, infra,de offic.Archid.
Quid autem in promotis sine examinatione,dic
vt per Archid. in c.Si quis,24.distin.& per Col-
lectar.hic,num.1.

10 Sextò nota promouendos ad Sacerdotium,
& regimen animarum esse examinandos super
diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramentis.
Quod plenè fieri non potest sine scientia Cano-
num, c.Inter cætera,infra,de offic.Ordinar. c.1.
De ferijs,cap.1. De celebr. Missarum, & de con-
secrat. per tot. & patet in hoc tractatu, & alijs
11 hoc tangentibus. Hæc autem secundum Host.
num.8. ignorant puri Theologi non sine pericu-
lo animarum; quia ad canonum obseruatio-
nem, quæ censetur regula omnium, & ipsi, &
omnes Catholici adstringuntur, vt c.1.Supra,
de constit. Non est ergo modicum periculum
suam regulam ignorare, & inniti prudentiæ suæ
12 contra canonicas sanctiones, vt c. Ne innitaris
eod.tit.& religiosi,qui canones ignorant, repu-
tandisunt idiotæ, vt legitur, & notatur in cap.
Ex multa,in primo responso, vers.Sic ergo,infra
de voto. Ergo debent tales esse gnari diuinæ le-
gis, & exercitati in ecclesiasticis sanctionibus,
secundum Goffred. & Io.Andr.num.12.

13 Septimò nota axioma in materia regiminis
ecclesiastici, videlicet sanctius esse paucos bo-
nos, quàm multos malos habere ministros.

14 Et signa hunc textum contra Episcopos ordi-
nantes multitudinem Clericorum: nam etsi mi-
nistrorum numerum augere spectet ad incre-
mentum diuini cultus, c. Ex parte, supra de
constit. & notat. Innocen.in c. Cum secundum,
num.1. & post eum Host. num.9. infra, de præ-
ben. tamen plerique clericalem militiam assu-
munt,non vt Deo fidelem cultum præstent, sed
sæcularis iudicij fugiendi fraude, contra quos
Concilium Tridentinum, cap.4. sess.23. Vnde
& crebra inter vtrumque forum oriuntur dissi-
dia, & libertas ecclesiastica in dies magis vio-
latur. Nec desunt qui hanc calumniam obtru-
dant ecclesiarum Prælatis, quod gregem sibi
numerosum parent auaritiæ studio non vt pas-
cant, sed vt emungant, aut mactent. Prætcrea
vt inquit Hieronymus ad Euagrium Episcopum
epist.85. Diaconos paucitas honorabiles, pres-
byteros turba contemptibiles facit, cap. Legi-
mus,93.dist. Idcoque Concilium Calcedonense,
can.6. à Concilio Tridentino innouatum, c. 16.
sess.23. præcipit nullum debere ordinari, qui
iudicio sui Episcopi non sit vtilis, aut necessa-
rius suis ecclesijs,& iura interdicunt quemquam
promoueri sine titulo etiã ad minores ordines,
vt plerique Interpretes tradiderunt in cap. Non
liceat & ibi,dixi,n.5. infra,de præb. Et quamuis
id non seruetur ex cõsuetudine, tamen vtile esset
vt in vsum induceretur ad compescendam effrę-
natam Clericorum multitudinem, vt aduertit
Abb. in d.c. Non liceat, num.2. Sed & Impera-
tores Clericorum numerum præfixerunt, vt in
authen. Vt determinatus sit numerus Clerico-
rum,&c. in rubro, & nigro, nam multitudo nu-
merosa nihil habet honesti,vt dicitur in Authen.
de referendar. ad fin. Ergo non refert quam
multos Episcopi habeant Clericos, sed quam
bonos, vt hic, & in c.Tales,23.dist.vbi Clemens
ad Iacobum fratrem Domini, Tales, inquit, ad
ministerium eligantur Clerici,qui dignè possint
Dominica sacramenta tractare,melius est enim
Domini Sacerdoti paucos habere ministros,
quàm multos inutiles, qui onus graue ordina-
tori adducant.

15 Deinde signa hunc textum contra superiores
regulares, qui nouitiorum multitudinem ad ha-
bitum, & professionem admittunt,quiuè nouas
domos, & loca in dies recipiunt vt religionem
longè, lateque, diffundant; vix enim fieri potest
vt immensitas camporum benè, vt par est,exco-
latur. Et hinc potissimum contigisse arbitror
vt multæ religiones à priuæui instituti puritate,
& monasticæ disciplinæ obseruantia infeliciter
ceciderint. Porrò immoderatum hunc affectum
se propagandi vt comprimerent sacri Canones,
Concilia, & Apostolicæ constitutiones, prouidè
sanxerunt vt is tantum numerus in singulis mo-
nasterijs constituatur, & in posterum conserue-
tur, qui vel ex reditibus proprijs monasterio-
rum vel ex consuetis eleemosynis commodè pos-
sit sustentari, vt in cap. 1. & 3. infr. de institut.
in c. vnico, §. Sanè, de statu regul. lib. 6. & in
Concilio Tridentino c.3. sess.25. de regul. Neuè
superioribus ordinum liceat noua loca acquire-
re sine consensu Ordinarij, & Sedis Apostolicæ
licentia, vt in c. vnico, de excess. Prælat. lib.6.&
in d. c.3. in fine, sess.25.de regular.& in decretis
hac de re editis. Ingentem quoque religionum
Mendicantium numerum reduxit Concilium
Lugdunense sub Gregorio X, vt in c. vnico, de
relig. domib. lib. 6. Cum tamen ab eo tempore
vsque adeò excreuerint, vt à multis pijs viris
Apostolicæ Sedis prouisio hac in re desideretur.

16 Postremò ex hac littera arguit Host. num.13.
& glos. in c. Tales, in ver. Multos, 23 dist. con-
tra eos, qui pretiosum tempus conterunt in alle-
gationibus se inutiliter dilatantes, vt in c. Non
mediocriter, de consecr. dist.5. & c.Odi, & pro-
leci, 24. q.1. non enim multis opus est, sed effi-
cacibus, vt ait Seneca ad Lucil. Epist. 38. ideo-
que doctis, & cordatis viris nauseam mouet
tot authorum, præsertim nullius nominis, aut
ponderis, inepta congeries.

17 Hoc tamen limita dupliciter secundum Host.
num. 13. Primò scilicet vt non procedat in
compilatione librorum, vt patet in eo, quod
legitur, & notatur in cap. Ad liberandam, infr.
de Iudæis, in parte decisa cum suis concordan.
& in c. vnico, in primo responso, infra de Sacr.
Vnct.

Deinde limita vt non procedat in legibus, &
in glossis, quas non debemus, cum ibi sint mul-
ta difficilia, multa latentia, & obscura, ple-

rum-

rumque tamen vtilia, aut etiam necessaria perfunctoriè pertransire. Aliquando enim vidimus aliquam legem negligi, per quam postea quæstionem difficilem cognouimus terminari: & secundum Arist. 3. Physic. c. 1. de singulis dubitare non est inutile. De quo per eundem Host. in c. 1. §. fin. super ver. Breuiter, infra, de Sacram. non iteran. & per Io. Andr. in c. Exmulta, n. 2. de Voto.

Vltimò nota rationem cur assumendi ad regimen animarum subijciendi sint examini, videlicet quia sunt duces aliorum, ideoque illuminati esse debent, vt alijs præluceant. Ignorantia autem est cæcitas intellectus, vnde si cæcus cæcum ducit, ambo in foueam dilabuntur. Matth. 15. & Lucæ 6. & hic in littera, & in cap. Quæ ipsis, 38. distin. & facit ad titulum de qualitate præficiendorum.

18 Hodie in assumendis ad regimen parochialium ecclesiarum nouam formam examinis per concursum præscripsit Sancta Tridentina Synodus in cap. 18. sess. 24.

Statuit enim primò, vt examen huiusmodi seruari debeat in omnibus parochialibus etiamsi cura ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicatur, & per vnum, vel plures administretur, per obitum, vel resignationem vacantibus, etiamsi reseruatæ, vel affectæ fuerint. Secundò, statuit, vt eum parochialis ecclesiæ vacatio contigerit, Episcopus, & qui ius patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum (quod hodie est limitatum ad alios decem dies ex Constitutione Pij V. In conferendis) idoneos aliquot Clericos coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre. Quod si Episcopo, aut Synodo prouinciali videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur qui volent examinari. Tertiò, statuit vt transacto constituto tempore omnes descripti examinentur ab Episcopo, siue eo impedito, ab eius Vicario generali, atque ab alijs examinatoribus non paucioribus quam tribus, quorum votis si pares, aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vicarius. Quartò, præcipit vt Examinatores singulis annis in diœcesana Synodo ab Episcopo, vel eius Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur, & eorumdem qualitates præscribit, videlicet vt sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut iure Canonico, vel alij Clerici, qui videbuntur magis idonei. An autem alternatiua, vel, hoc casu sit ordinis, vel electionis, dixi in cap. Inter cæteras, à num. 45. vsque in finem, supra de rescript. Quintò, iubet vt examine peracto Examinatores renuncient quos idoneos iudicauerint, ex hisque Episcopus eligat digniorem, eique, & non alteri per eum, ad quem spectat, collatio ecclesiæ fiat. Sextò præscribit quid obseruandum si Parochiales iuris patronatus ecclesiastici, aut laicorum fuerint. Septimò, statuit vt Examinatorum relationem nulla deuolutio, vel appellatio etiam ad Sedem Apostolicam impediat, aut suspendat, quominus exceutionem habeat, An autem ex Concilio, ex Constitutione Pij V. Episcopus in concursu ita teneatur præeligere digniorem, vt aliàs liceat postposito appellare, etiamsi prius non constet de irrationabili Episcopi iudicio, scripsi plenè in c. Eam te, in prima 2. & 3. quæst. à n. 20. vsque in finem supra eod. Octauò in huiusmodi forma examinis iubet haberi rationem Parochialium exigui reditus, vel locorum, vbi non sunt qui velint se examini subijcere. Vltimò tribuit facultatem Synodo Prouinciali prouidendi circa examinationis formam si quid addendum, aut remittendum esse censuerit.

19 QVÆRO, An in dignitatibus, & Mansionarijs, seu Hebdomadarijs curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis ecclesijs requiratur forma examinis per concursum à Concilio Trident. præscripta in d. cap. 18. sess. 24.

Cum in ecclesia Patauina, alijsque eiusdem diœcesis multa sint beneficia, quæ licet curam animarum habeant, tamen Parochiales non sunt, veluti quædam beneficia Mansionariæ nuncupata existentia in Collegiatis, quibus per hebdomadas animarum curam exercendi onus incumbit, vel dignitates, quæ caput Collegiatæ existunt, vt Præpositura Montis Selicis, vel Cathedralis: quæsitum fuit à Sac. Congregatione Concilij an talia beneficia per concursum conferri deberent seruata forma, c. 18. sess. 24. Sacra Congregatio censuit, reclamante Cardinali Alciato, & subdubitante Cardinali Perusino examen concursus non requiri in Mansionarijs Collegiatæ Montis Selicis, & etiam Cathedralis ecclesiæ Parmen. nec in dignitate Præpositura Collegiatæ Papiensis. Tamen Sanctissimo referendum bonum esse, vt Sanctitas sua decernat vt huiusmodi beneficia, quæ sunt curata, & ad collationem liberam inferiorum, aut Episcopi spectant, non possint conferri nisi prius examinatis, & approbatis ab Episcopo. Sanctitas sua dixit amplius studendum, & deliberandum.

20 In Congregatione generali etsi dictum fuisset in summa Hebdomadarias, seu Mansionarias ecclesiæ Parmen. Cathedralis, itemque Collegiatæ Montis Selicis diœcesis Patauinæ, item Præposituram Collegiatæ Papien. debere appellatione parochialium venire, ideoque in eis esse necessarium examen per concursum, quia in substantia omnes sunt parochiales, eadem cura animarum, idem finis, idem modus, eademque ratio Concilij d. cap. 18. & cum nullus sit canon, qui dicat appellatione parochi non comprehendi Collegiatam, & Dignitatem, nisi cap. Statu-

21 tum, de elect. in 6. Ergo regula est in contrarium; & possunt duo tantum contra deduci. Vnum d. cap. Statutum. Sed illud non obstaret, quia procedit in materia pœnali tantum, vt verba d. cap. expressè dicunt, & Io. Andr. & alij certum asserunt esse textum illum non habere locum in materia fauorabili, qualis est ista, prout etiam declarauit Parens maior Cancellariæ; Alterum consil. Oldradi 67. & cons. Anchar. 59. ex cap. Cum non ignores, de præben. & c. Statutum. Sed nec illa obstarent duplici ratione. Primò quia loquuntur in materia pœnali, & fundant se solum super d. cap. Statutum. Altera quia verba illa Concilij, cura ecclesiæ, vel Episcopo, & per vnum, vel plures, posita sunt à Concilio ad tollendum consilia Oldradi, & Ancharani,

rani, vt Rota iam decidit; & in omnem casum in dignitate curata non subesse dubiũ ex eisdem consilijs Oldradi, Ancharani, Cardin. consil. 30.
22 Prob. c. Super eo, de præben. in 6. Nec obstare, quod Concilium dicit, vacatio parochialis; sed vno Mansionario mortuo non vacat parochialis; quia cum Concilium dicat, per vnum, vel plures, mortuo vno ex illis pluribus, habetur pro vacatione ecclesiæ respectu loci vacantis in illa: Item non obstare quod aliàs Cõgregatio respondit in quibusdam beneficijs Carthaginen. quia factum fuit fundamentum quod in Archiuio ecclesiæ repertum fuit in fundatione eorum beneficiorum expresse cautum fuisse vt essent seruitoria beneficia simplicia: Tamen ex vndecim Cardinalibus, Gesualdo, & Alciato exceptis, & Columna nolente proferre sententiam, quia non studuerat, omnes alij censuerunt in supradictis tribus casibus Parmen. Papien. Patauin. nullum examen requiri per concursum ex Concilio dict. cap. 18. & generaliter in omnibus Dignitatibus curam animarum habentibus in Cathedralibus & Collegiatis; itemque generaliter in omnibus Mansionarijs, & Hebdomadarijs curam animarum habentibus per plures alternis vicibus exerceri solitam in Cathedralibus, vel Collegiatis non esse necessarium aliquod examen per concursum ex d. c. 18. illa præcipue ratione, quia
23 non datur vacatio ecclesiæ; & d. cap. 18. non loquitur de Dignitatibus, nec expressit de Col-
24 legiatis, prout fecit alibi vbi voluit. Quid autem si in vna ecclesia parochiali essent duo, vel tres exercentes curam animarum, neque esset simplex parochialis duobus, vel tribus curam animarum exercentibus, sed nec Collegiata; Quid item si esset parochialis habens nomen Dignitatis, puta Archipresbyteratus, Abbatiæ, vel Præpositturæ, & non esset Collegiata; Congregatio nihil decidit de his casibus, licet aliud esse inclinauerit, & ita in illa Carthaginen. Beneficij, videtur Rota sensisse, & ita etiam saluari posse videtur decisio Rotæ Gerunden. Hæc tamen omnia referenda Sanctissimo, & nihilominus dicendum de examine faciendo saltem sine concursu.
25 Sanctissimus licet ei visum sit d. c. Statutum, habere tantum locum in materia pœnali; tamen doctrinam Ancharani visus est intelligere etiam
26 in materia fauorabili. Licet idem visus fuerit non satis probare illud argumẽtum quod ecclesia non vacat mortuo vno, licet item visus fuerit bis inclinare in eam sententiam vt quando Dignitas habet curam animarum. & obtinens tenetur eam personaliter exercere, vt in illa Papien. requiratur concursus. Tamen postquam tandem audiuit sententiam communem Congregationis præuio studio, & discussione facta, illam approbauit etiam in Dignitatibus ea ratione, quia Concilium non fecit expressam mentionem Dignitatum. In Mansionarijs autem, & Hebdomadarijs innixa est Sanctitas Sua illis rationibus Oldradi, & Ancharani, licet Concilium visum sit illis verbis, per vnum, vel plures, illas sustulisse. Sic igitur statuit in Dignitatibus. & Mansionarijs, seu Hebdomadarijs habentibus curam animarum in ecclesijs Cathedralibus vel Collegiatis non esse necessarium examen
27 per concursum. Quid autem in Parochialibus, quæ non sunt in Cathedralibus; neque in Collegiatis, in quibus adsunt tres, vel quatuor exercentes curam animarum alternis vicibus, proue videtur fuisse in casu Rotæ, vel quia Parochiales haberent simplex nomen Dignitatis, Abbatiæ, Præpositturæ, quem casum Congregatio reliquit indecisum: Sanctitas Sua dixit, ex quo de præsenti non occurrebat in facto tale dubium, debere Congregationem esse contentam decisione casuum Parmen. Papien. Patauin. Si postea hic casus occurrerit, tunc agendum. Et quia Rota illam decisionem fecit, & Pareus Maior aliam; Sanctitas sua interrogata an admittendi essent, respondit nihil eis dicendum.

Congregatio generalis cum hæc audiuisset, mandauit vt significaretur hoc decretum ijs, quibus opus esset: & si casus eueniret de parochialibus non Collegiatis, neque in Cathedralibus tunc de integro agendum in Congregatione. Licet Patres vnanimiter senserint absque dubio faciendum examen per concursum.

28 Secundò QVÆRO, præsupposito quod beneficium sit regulare, & quod in eo aliàs essent Prior, & Monachi Conuentum, & Capitulum facientes, Dignitatemque habitu, & actu constituentes; hodie tamen per desinentiam Monachorum desierit quidem esse dignitas actu, remanserit autem dignitas habitu, quia facile potest in actum transire quando Monachi reuertantur; Et quod sit solitum commendari clericis sæcularibus: An propter curam animarum illi imminentem subiaceat concursui iuxta formam, cap. 18. sess. 24. Concilij Tridentini.

Emersit hæc disputatio in causa Tudertina Prioratus, in qua Rota 14. Iunij 1593. coram Litta, & 21. Aprilis 1595. coram Penia, in impress. decis. 587. & 588. part. 4. diuers. conclusit Prioratum habere curã animarũ ab anno 1523. & esse dignitatem habitu tantum, non actu, cum in eo Monachi iam dudum commemorari desierint. An vero huiusmodi Dignitas sit per concursum conferenda necnè, sententiam S. Cong. exquiri debere.

In quo articulo etsi sacra Congregatio tempore Cardinalis Alciati declarauerit Dignitates curatas non esse conferendas præuio concursu; ægrè tamen in eam sentẽtiam descendit, multis enim Patribus, quinimò & Sanctissimo contraria sententia magis probatur, vt patet ex dictis in præcedenti quæstione. Quòd non ideò diximus vt Dignitas curata conferri non possit absque concursu; sed vt indè appareat huiusmodi decisionem non sine opinionum conflictu editam strictè esse intelligendam, nec eo vsque extendendam, vt sub ea comprehendantur dignitates, quæ habitu tantum, & non actu sunt
29 tales. Nam Dignitates curatæ regulariter veniunt appellatione parochialium, vbi non versamur in materia pœnali, vt clarè colligitur ex c. Statutum, de elect. lib. 6. Nam ibi deciditur Dignitates curatas non comprehendi in c. Licet canon. & decisio fundatur in eo, quia cum constitutio illa de Parochialibus loquatur, & sit pœnalis, restringi potius debet, quàm laxari. Ergo innuit textus aliud iuris esse si Constitutio sit fauorabilis. Et ita ex illa Decretali colligit Ioan. Andr. in gloss. 1. quem sequuntur Gemin. Anchar. Franc. & alij communiter.

De-

Decretum autem Concilij in c. 18. sess. 24. cum non modo non sit pœnale, sed potius fauorabile, vt patet ex illis verbis proœmij, expedit maximè animarum saluti, circumscripta declaratione Sacræ Congregationis, videri potuisset comprehendere etiam Dignitates habitu, & actu secundum theoricam Io. Andr. Ergo fortius dicendum est includere eas Dignitates, quæ habitu tantum tales existunt.

30 Confirmatur, quia etiamsi admitteremus Dignitates non comprehendi appellatione Parochialium, de hoc tamen alia ratio reddi non posset, nisi quia qualitas dignitatis præponderat qualitati curæ, vt in specie notat Franc. in d. c. Statutum. Quæ ratio procedit quidem in Dignitate, quæ est talis habitu, & actu, sed cessat in ea, quæ est Dignitas habitu tantum. Ideoque proculdubio debet venire appellatione parochialis. Nam alioquin sequeretur absurdum, vt cum concurrunt cura, & dignitas, & cura imminet habitu, & actu; pluris fieret sola dignitas habitu ad excludendum concursum, quàm cura habitu, & actu ad illum inducendum.

Accedit communis in hac materia Doctorum conclusio, quod quoties iura vtuntur verbis denotantibus exercitium numquam appellatione alicuius rei venit id, quod habitu tantum, & non actu sit tale, & hoc modo procedunt dicta Doctorum limitantium illum textum in c. Licet canon, de elect. lib. 6. & in c. De multa, de præben. secundum opinionem Host. & Ioan. Andr. quam ibi Doctores sequuntur, & post Butr. tradit Barbat. cons. 17. col. 4. lib. 1. Sed textus in d. c. Statutum, dum decidit appellatione parochialis non venire dignitatem, vtitur verbis significantibus exercitium, ibi, [Assumptis ad earum regimen.] Ergo ea dispositio intelligitur de Dignitatibus habitu, & actu, & consequenter quę sunt dignitates habitu tantum non includuntur appellatione parochialium.

Idque multo magis est dicendum, quia cum huiusmodi ecclesiæ regulares, quæ prius habebant Collegia, & postea commendari à Sede Apostolica cœperunt, numquam consueuerint redire ad suum statum primæuum, nec Collegium recuperare, sed semper Summi Pontifices tales ecclesias semel commendatas cessante commenda rursus commendare sint soliti: sequitur vt exercitium in Collegio consideratum in prædicta Decretali, statutum post commendam non solum non adsit re, & actu, sed nec

31 etiam spe: nam quæ pendent à voluntate Principis, & concedi non consueuerunt, reputantur impossibilia, l. Apud Iulianum, aliàs incipit, Africanus, §. fin. Et ibi Bart. num. 2. & Ias. post Alexan. & alios, num. 13. ff. De legat. 1. glos. in l. Continuus, §. Cum quis, in ver. Relictæ, ff. De

32 verbor. obligat. Cum autem exercitium non subest re, nec spe, numquam comprehenditur in lege coniunctim respiciente habitum, & actū, vt per Gemin. qui multis distinctionibus hanc materiam explicauit in d. c. Licet canon, col. 3. vers. Tertio casu.

33 Præterea Dignitatem Curatam habitu tantum non esse de his, quæ speciali nota dignæ censentur, & non veniunt in generali legis dispositione quando actus est sublatus auctoritate superioris, tradit glossa in d. cap. Statutum, in ver. Collegiatas, vbi quærens an illa Decretalis habeat locum cum desijt in ecclesia esse Collegium, ita distinguit, videlicet, si Collegium desijt ibi esse ob mortem Canonicorum, itaut alij in eorum locum debeant substitui Decretalis habeat locum, quia ob spem reuersionis non videtur Collegium ibi decesse. Si autem destruatur Collegium superioris authoritate, tunc non habeat locum, nimirum quia Collegium est sublatum re, & spe, & glossam Docto-

34 res communiter sequi videntur, nam ita demum potentia attenditur, cum est facilè reducibilis ad actum. Host. in Summa de pœnit. & remiss. §. Cui. Nos quidem versamur in secundo casu, non in primo, cum Collegium desierit esse non per mortem Canonicorum, sed per commendam Papæ, qui illud nec restituit, nec restiturus præsumitur. Ideoque huiusmodi Dignitas non comprehenditur in d. cap. Statutum, sed venit appellatione parochialis. Nec potest dici nos versari in primo casu glossæ, cum Collegiū desierit morte Regularium, non per commendam Papæ, & commenda non sit incompatibilis cum Collegio, cum sæpe videamus monasteria Conuentum habentia commendari: nam

35 respondetur cum in casu nostro à tempore Commendæ conuentus desierit esse in monasterio, & numquam tot annis sit restitutus; inde videtur quodammodo inferri posse ad mutationem status longiori tempore, quàm annorum quadraginta, iuxta text. in c. Cum de beneficio, de præben. in 6. de quo tamen inferius dicemus. Et sic non sumus in primo casu glossæ, in quo Collegium desierat per mortem, & alij sunt restituendi; & sic in vno etiam Collegium remanebat, vt ibidem per glos. ex cap. Gratum, de postul. Prælat. & l. Sicut, §. fin. ff. Quod cuiusque vniuers. nom.

36 Sic etiam videmus parochialem habitu tantum curatam, quæ actu desijt habere Parochianos, non venire appellatione beneficij Curati, nec includi in dispositione c. De multa, de præben. vt aduersus Specul. & Cardin. tradiderunt gl. in d. cap. Licet canon. Host. Io. Andr. & Abb. in d. c. De multa, & in c. Quia nonnulli, de Cler. non residen. Staphil. in tract. de qualit. & stat. benefic. num. 22. Io. de Selua in tract. de benefic. in 3. part. num. 42. Capra ex communi regul. 9. num. 74.

37 Cæterùm ex alio capite dicendum est hoc casu non requiri formam examinis per concursum, nempè quia versamur in Prioratu regulari, ac propterea non est locus decreto Concilij in d. c. 18. sess. 24. vt aliàs S. Congregatio respondit. De monasterijs enim, ac domibus regularibus, quibus cura animarum imminet personarum sæcularium, Concilium specialiter disposuit in c. 11. sess. 25. de regular. & de monasterijs com-

38 mendatis in cap. 21. eiusdem sess. Neque obstat quod hic Prioratus commendari consueuerit Clericis sæcularibus, & quod commendæ nostri temporis redactæ sint ad instar titulorū. Sarnen.

39 in reg. de infirm. quæst. 13. Nam respondetur non propterea Prioratum desijsse esse regularem, quia commenda etiam perpetua non mutat statum beneficij. Cassad. decis. 1. num. 2. de priuil. Put. decis. 25. lib. 1. & Sarnen. loco citato. Quibus

bus accedit quod Concilium in d. c.18. loquitur de Parochialibus, quæ conferuntur, vt patet ibi, atque ipsi, & non alteri collatio ecclesiæ fiat, ac proinde non habet locum in hoc prioratu, qui non confertur, sed commendatur. Item Concilium loquitur de parochialibus vacantibus, vt patet ibi, [Statuit S. Synodus vt si parochialis ecclesiæ vacatio per obitum, vel resignationem, etiam in curia, vel aliâs quomodocumque contigerit, &c.] Et infra ibi, [Debeat episcopus statim
40 habita notitia vacationis ecclesiæ, &c.] At ex declaratione Cancellariæ beneficia etiam perpetuò commendata verè, & propriè non vacant; vnde numquam dat litteras per obitum commendatarij, sed cessante commenda, vt refert Mandos. in reg. 32. de impetran. benefic. vacan. per obit. familiar. Cardin. qu. 7. in fine. Præserrim verò quia cum Concilium voluit huiusmodi commendas comprehendere, de illis specialiter meminit, vt patet in c. 8. sess. 21. in c. 17 sess. 24. & alibi. Quod cùm non fecerit in d. c. 18. censeri debet eas noluisse comprehendere, vt in similibus terminis arguit idem Mandos. d. q. 7. n. 15. vers. Secundo argumento, [Quia, inquit, quando Summus Pontifex voluit regulam aliquam comprehendere commendas, seu vacationes per cessationes commendarum, id claris, & proprijs verbis expressit, prout in illa de infirmis, Ita vt idem verisimiliter fecisset, si de commendis, seu de earum cessationibus sensisset.]

Non obstat quod in beneficijs regularibus ideò concursus non requiratur, quia cum religiosi sint obedientiarij, non possunt inter eos habere locum quæ præscribuntur à Concilio in d. c.18. Et quod hæc ratio impedimenti cesset in commendatarijs, qui sunt Clerici sæculares, vt perpendit Rota in decisione coram Cardinali Mellino.

Nam respondetur hanc rationem impedimenti cessantis infirmam esse, quia cùm status huius Prioratus ab initio fuerit regularis, nec fuerit postea alteratus per commendam, attendi debet illius primordialis natura, Gemin. cons. 8. n. 8. & Sarnen. vbi supra Et quemadmodum si iterum ibi redintegraretur Collegium Monachorum, Prior non esset eligendus præuiò concursu secundum declarationem S. Congregationis; ita nec Commendatarius sæcularis, cum iura omnia, quæ de Monachis loquuntur, habeant locum in his Commendatarijs. Philipp. Prob. ad Monac. in c. Nemo, num. 11. & 23. de elect. lib. 6. Rebuff. in tit. de non promot. num. 32. & in rubr. de pacific. possess. nu. 36. & 42. Sarnen. loc. cit. & in reg. de Idiomate, q. 5. n. 6.

Demùm S. Congregatio aliàs consulta an in beneficijs regularibus curam animarum habentibus commendari solitis requiratur concursus iuxta formam cap. 18. sess. 24. respondit non requiri. Die 3. Augusti 1600. Ad dubium Rotæ superius propositum S. Congregatio respondit huiusmodi Prioratum vtpotè regularem quamuis in commendam concedi consueuerit, nequaquam subiacere concursui. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus ad se relatam approbauit. De hoc articulo scripsi pleniùs in c. Cum ad naturam, à num. 23. vsque in fin. supra de elect.

41 Tertiò QVÆRO, Cùm decreto Concilij Tridentini in eodem c. 18. sess. 24. inter cætera caueatur vt Episcopus, & qui ius patronatus habeat intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet: An terminus ille decem dierum sit computandus à die habitæ notitiæ vacationis ecclesiæ, itaut Episcopus post habitam huiusmodi notitiam teneatur Clericos nominare, vel edicta proponere infra decem dies pro concursu peragendo; an verò hoc spatium decem dierum censeatur a Concilio præfixum concurrere volentibus, itaut possit quidem Episcopus infra semestre, vel quadrimestre iuxta Constitutionem Pij V. quæ incipit, In conferendis quandocumque præfigere tempus decem dierum, sed qui volunt se examini subijcere non admittantur nomina nisi eorum detulerint infra præfixum terminum.

Videtur respondendum huiusmodi terminum non esse computandum à die habitæ notitiæ vacationis ecclesiæ, sed liberum esse Episcopo quandocumque decem dies præfigere volentibus con-
42 currere, dummodo id faciat infra semestre, vel quadrimestre: nam cum Episcopus ex decreto Lateranensis Concilij habeat semestre spatium ad conferendum, vt in c. 2. de concess. præben. & ex Constitutione Pij V. possit differre electionem magis idonei vsque ad sex menses si parochialis in suo mense vacauerit, & vsque ad quatuor si vacauerit in mense Sedi Apostolicæ reseruato, frustratorium fuisset illum arctare ad præfixionem termini decem dierum statim post habitam notitiam vacationis ecclesiæ. Quinimò nec vtilis fuisset hæc prouisio, quia multoties potest non expedire, vt edicta concursus illicò proponantur, veluti si Episcopus absit, vel alias sit impeditus, si aliquis Sacerdos sit expectandus qui ad regendam ecclesiam sit magis idoneus, vel quid simile contingat. Vnde verisimilius est vt Concilium voluerit esse in arbitrio Episcopi præfigere quandocumq; tempus decem dierum concurrere volentibus; ipsis autem concurrentibus ideò hunc terminum præfixisse, ne examen inuito episcopo diutius protraheretur si liberum esset vnicuique se quandocumque examini subijcere.

43 Qui sanè intellectus magis etiam suadetur ex verbis ipsius, cap. 18. nam pauló ante dum Concilium agit de Congrua Vicario assignanda, vtitur illis verbis, [Debeat episcopus statim habita notitia vacationis ecclesiæ idoneum in ea Vicarium constituere.] At verò cum postea immediatè agit de termino dictorum decem dierum, non exprimit amplius verba illa, *habita notitia*
44 *vacationis Ecclesiæ*, imò vtitur dictione, *Porrò*, quæ potius est diuersificatiua præcedentium, cap. Quoniam, §. Porro, vt lit non contest. c. fin. §. fin. de statu regul. lib 6. leg. 1. §. 1. ff. Si quis à Paren. fuer manumiss. Quod est signum in secundo casu terminum decem dierum non currere à die scientiæ vacationis ecclesiæ, sed esse assignandum arbitrio episcopi, arg. leg. vnicæ, §. Sin autem ad deficientis, vers. Sed & varietatis ratio, C. de caduc. tollen. Deinde hæc termini præfixio non videtur inducta à Concilio nisi ad effectum nominandi Clericos ad regendam ecclesiam idoneos, & ad deferenda nomi-

na

na aliorum concurrere volentium, non autem ad finem accelerandi episcopum ad edictorum propositionem, vt indicant verba d. cap. 18. ibi, episcopus infra decem dies, &c. idoneos aliquos Clericos nominet, rursus ibi, Liberum sit tamen alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre, & ibi, Transacto constituto tempore omnes qui descripti fuerint, examinentur.

Ex quibus patet hunc terminum pro descriptione cõcurrentium tantum episcopo præfixum fuisse. Quod manifestius colligitur ex prædicta Constitutione Pij V. quæ in hunc sensum accepit Concilij decretum, vt patet ex illis verbis, Prohibentes ne decem dies ad nominandum præfixos audeant prorogare, &c.

45 Ac demum si Concilium voluisset terminum decem dierum currere ipso iure à die habitæ notitiæ, non posuisset postea illum in arbitrio episcopi, vt fecit per illa verba, Infra decem dies vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, quę sunt verba facti hominis ministerium requirentia, Alciat. parerg. lib. 1. cap. 58. Paris. consil. 33. num. 6. vol. 3. Dec. consil. 640. num. 6. & optimè declarat Felin. in cap. Rodulphus, nu. 34.

46 vers. Considera, de rescript. implicat enim terminum currere ipso iure, & esse assignandum ab episcopo, cum factum hominis tollat prouisionem legis, l. Quamdiu, la seconda, ff. De acquir. hæredit. glos. magna in l. 2. & ibi per Cyn. & Bart. C. De iur. Emphyteut.

Itaque secundum verum Concilij intellectum videtur posse episcopus infra quatuor menses. Si parochialis vacauerit in mense reseruato, sin minus infra sex quandocumque proponere edicta concursus, vel Clericos nominare ad regendam ecclesiam idoneos, dummodo in edictis, vel Clericorum nominatione præfigat terminũ decem dierum concurrentibus ad sua nomina deferenda, vel describenda, & postea hunc terminum non proroget vltra alios decem dies; hoc enim sensu magis consulitur ecclesiæ, episcopo, & concurrentibus. Quibus etiam accedit vniuersalis episcoporum obseruantia, quæ plurimum valet ad Concilij Interpretationem, cap. Cum dilectus, de consuet. glos. in cap. Cæterum, in ver. Actibus, de testib. cogen. glos. in cap. Nonnulli, in ver. Vltra duas, de rescript. Et hanc sententiam probauit Sacra Congregatio.

47 [see above]

48 Porrò cum episcopus Montis Regalis publicasset concursum, & statuisset terminum decem dierum concurrentibus, intra quem terminum habitus fuit concursus, quæsitumque esset an propterea sit nullus concursus intra dictum terminum habitus: Die secunda Augusti 1607. S. Congregatio censuit examen factum intra terminum dictorum decem dierum non esse nullum, si nemo post examen comparuit, qui se læsum propterea prætendat.

49 Rursus vacãte Parochiali ecclesia S. Margaritæ Placentinæ prouinciæ Bononiensis positis edictis concursus decem dierũ, in vltima die nempè decima, duo ex descriptis fuerunt examinati, alij verò omnes post lapsũ dicti termini; Et cũ fuerit quæsitum an propterea concursus sit nullus: die tertia Iulij 1608. responsum est, tametsi duo examinati sint durante termino, si tamen reliqui omnes fuerint postea examinati, ita vt transacto constituto tempore ante renunciationem examinatorum, & electionem episcopi nullus remanserit non examinatus ex descriptis, satisfactum esse formæ Concilij, & concursum ex hoc capite non esse nullum.

50 Quartò QVÆRO, an in concursu Parochialis ecclesiæ à reprobatione examinatorum Synodalium liceat appellare, & ad nouum examen prouocare, fuit à Rota ad S. Congregationem Concilij transmissum hoc dubium, videlicet, Præsupposita Bulla Pij V. super prouisionibus Parochialium; & quod vacante Parochiali Firmana, de qua agitur, & positis ab Ordinario edictis, Nicolaus Moretus, & Galeatius Recchia fuerint ab Examinatoribus deputatis in Synodo episcopali examinati, quorum quatuor approbarunt Nicolaum, & quinq; Galeatium; & quod Ordinarius dictam Parochialem Galeatio contulerit, qui illius possessionem adeptus fuit, appellatione infra legitima tempora Nicolai ab irrationabili iudicio examinatorum, & à prouisione Ordinarij interposita coram quibusdam Canonicis Maceratensibus; & quod de mandato Dominorum idem Galeatius fuerit ab Examinatoribus Vrbis non tamen in concursu examinatus, & approbatus: An hodie Nicolaus possit prouocare Galeatium ad nouum examen, & interim sit reuocandum sequestrum appositum super parochiali, quia Galeatius nolebat se examini subijcere.

Pro solutione quæstionis satis erit referre discursum manu Cardinalis Alciati exaratum, qui est huiusmodi, videlicet. [Tota quæstio est, an nouum examen sit cum concursu faciendum, vel sine. Ita dubium Rotæ, prout vtraque pars concorditer attulit, & huc tendunt allegationes vtriusque partis. An verò potuerit, vel non potuerit appellare, neque Rota dubitat, neque partes principaliter controuertunt, licet aliqua alleget Galeatius ad subterfugiendum examen per concursum. Sed quod iure potuerit appellare patet, quia Nicolaus voluit improbare iudicium examinatorum, prout in instrumen-

51 to appellationis, & tunc clarum quod potuit appellare ex verbis claris Concilij, d. cap. 18. vers. In omnibus supradictis casibus, ibi, Examinatorum relationem appellatio, &c. Non obstante cap. Constitutis, de appellat, quod Concilium in hoc correxit, quia voluit magis idoneum. At voluit improbare iudicium episcopi. Quod patet ex instrumento appellationis ibi, De dicta collatione, & ita Rota fatetur, quod appellauit à iudicio Episcopi. Et tunc potuit appellare non ex Concilio, quod id non permisisset, sed ex Bulla Pij V. vers. Possint ij qui reiecti fuerint. et ita appellatio admissa fuit, & per Signaturam commissa Rotæ, & de ea Rota non dubitat, sed de concursu. Rota nos consuluit propter concursum. Ideò respondendum ad interrogata. Igitur concludendum quod Nicolaus potuit appellare, & à iudicio examinatorum, & à iudicio Episcopi, prout appellauit. Et cum ab Episcopo appellauerit, intrat Bulla Pij V. quæ vult examen per concursum. Solum ad Bullam respondetur, quod habet locum quando episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit. Sed in isto casu videtur episcopus elegisse magis idoneum, ex quo elegit eum, qui quinque vota habebat posthabito eo qui

52 qui tantum quatuor habuit. Sed ad hoc respondetur quod quis sit magis idoneus, vel non, non iudicant examinatores, sed solus Episcopus, vt se habent verba clara Concilij, d.c.18, vers. Peracto, ibi, Quotquot ab his idonei, ponderanda est dictio, *idonei*, non dicit, magis idonei, sicq; ad eos tantum spectat iudicare idoneos, & eatenus eorum suffragia spectanda sunt, quatenus demonstrari possit idoneitas multorum. Et ita licet Galeatius habeat quinque vota, & Nicolausq uatuor; tamen non potest negari quin & Nicolaus idoneus reputatus sit ab examinatoribus, quia habet maiorem partem votorum, scilicet quatuor ex sex votis. Quis autem magis idoneus sit, non spectat hoc ad examinatores, sed ad episcopum, dicto cap. 18. vers. Ex his quæ episcopus quem magis idoneum. Sicque an magis idoneus solius episcopi videre est, nec maior idoneitas argui potest ex maiori numero suffragiorum examinatorum, cùm ad eos id non spectet. Vnde cum episcopus iudicauerit, ipse, qui ab episcopo reiectus est tamquam minus idoneus potest appellare, & iudex appellationis definit quis sit magis idoneus.

53 Causa in S. Congregatione bis proposita cum dubitaretur an deferendum esset appellationi, licet Rota de hoc non dubitaret, duæ sententiæ Congregationis fuere. Altera quod deferendum esset, quia appellatio est à collatione episcopi ad sinistram relationem ei per examinatores factam; & sic ab vtroque appellauit, & à iudicio examinatorum, & à mala electione episcopi. Quantum ad iudicium examinatorum videtur potuisse appellare, quia nullo iure prohibetur appellatio, & Concilium eam admittit d. c. 18. vbi inquit, Examinatorum relationem quominus executionem habeat nulla deuolutio, aut appellatio impediat, aut suspendat. Sicque permittit appellationem, quæ non suspendat, sed deuoluat. & deuolutio ista non impedit executionem. Et ita semper Congregatio credidit licere appellare à iudicio examinatorum propter ista verba. Quo autem ad appellationem à collatione episcopi, intrat Bulla Pij V. quæ permittit claris verbis appellationem, quæ deuoluit, & mandat fieri nouum examen. Altera fuit opinio, quod imò non sit locus appellationi isto casu neque ex Concilio, neque ex Bulla Pij V. ex Concilio, quia non dicit expressè quod liceat appellare, sed quod appellatio non impedit. Ad Bullam Pij V. respondetur quod non procedit quando episcopus eligit eum, qui ab examinatoribus pro magis idoneo approbatus est, ponderando illa verba, *magis idoneis repertis*. Sed respondetur dupliciter. Primò, istud iudicium, quis sit magis idoneus, Conciliũ dedit episcopo, non examinatoribus, quia illa verba, *magis idonei repertis*, reguntur à verbo, *conferantur*, & hoc pendet ab euentu coram iudice appellationis, qui nouo examine pronunciabit magis idoneum, Secundò quia illa verba, magis idoneis repertis, intelliguntur de ijs, qui magis idonei reperti fuerint, etiam ex examine subsequenti. Sed postea relato decreto in quadam causa Interamnen. facto à Sac. Congregatione, quod in fortioribus terminis probat à iudicio examinatorum etiam quod absolutè quem reprobauerint, posse appellari, & ad nonum examen prouocari; item à prælectione episcopi, qui sequutus iudicium examinatorum vnum magis idoneum prætulerit, posse per eum, qui repulsus sit absolutè appellari, & ad nouum examen prouocari, ita Congregatio generalis re diligentissimè perpensa censuit.

54 Quintò QVÆRO. An, & quando expiret examinatorum Synodalium authoritas; & an Episcopus in locum demortuorum possit alios extra Synodum substituere.

Solutio, Si quidem Episcopus sit intra annum, quo Synodum tenetur celebrare, & Examinatores in vltima Synodo deputati omnes obierint: ex decreto Clementis VIII. hac de re edito ex antiquis examinatoribus Synodalibus, si fuerint, subroget alios non pauciores numero sex: quod si non existant examinatores Synodales antiqui, qui ad hunc numerum ascendant, tunc Episcopus eligat illos qui fuerint, & alios suppleat de nouo, approbatos tamen à Capitulo, vsque ad numeri prædicti supplementum. Verum si nulli ex antiquis superstites fuerint, tunc Episcopus omnes nouos examinatores: qui à Capitulo approbati sint, non pauciores dicto numero sex substituat, ex quibus episcopus debebit tres eligere pro concursibus perficiendis. Verum elapso anno, quo episcopus tenetur Synodum Congregare, S. Congregatio censuit si ex sex examinatoribus in vltima Synodo deputatis aliquis fuerit defunctus, cæterorum officium expirare, atque eos, qui supersunt, pro legitimis amplius non haberi, neque ad examen promouendorum ad Parochiales ecclesias adhibendos esse; idque etiamsi è sex examinatoribus vnus tantum obierit.

Porro tametsi in quolibet concursu sufficiant tres examinatores Synodales ex præcepto Concilij Tridentini, d. cap. 18. §. Transacto, vers. Non paucioribus quàm tribus, sess. 24. nihilominus quia potest contingere, vt aliquis ex eis in illo concursu ex aliqua causa sit suspectus, aut non vsquequaque idoneus, & ex culpa, & negligentia Episcopi, qui Synodum dillulit celebrare, factum est, vt non extet integer numerus sex examinatorum à Concilio præfinitus merito elapso anno ex sententia S. Congregationis cessat officium, & authoritas cæterorum superstitum.

55 Ad hæc S. Congregatio consulta ab Episcopo Carthaginensi, an concursus, & examen pro Parochialibus prouidendis factum à tribus, vel quatuor examinatoribus Synodalibus vna cum alijs tribus, vel quatuor ab Ordinario tamen deputatis, sit contra formam Tridentin. Concil. & prouisiones Parochialium sic ab eo ordinario factæ sint nullæ, & Sedi Apostolicæ reseruatæ: respondit esse contra formam à Trident. Concilio præscriptam, nullisque esse momenti, & collationem ad Sedem Apostolicam vigore Constitutionis Pij V. esse deuolutam.

DE

DE SACRA VNCTIONE.

Cap. Cum venisset.

S V M M A R I V M.

1 Ecclesia Graeca in ordinationibus, & consecrationibus seruare debet vnctiones, quas seruat Ecclesia Romana.
Episcopus cu consecratur, inungitur Chrismate in capite, & manibus, quod si fuerit omissum per tres Episcopos est supplendum. ibidem.
2 Vnctio exterior, & interior an congruè hic describantur, & an interior vnctio sit gratia, vel character Sacramentalis. Anne Codex sit Mendosus, & quonam modo restituendus ex manuscripto Bibliothecae Vaticanae.
3 Ordo Presbyteratus an ita requirat porrectionem calicis cum vino, & patenae cum hostia, vt si vinum desit, character non imprimatur. & num. seqq. vsque in fin.
4 Calicis, & patenae traditio ex sententia antiquorum Canonistarum non est de essentia ordinis Sacerdotalis.
5 Ordinationis, & consecrationis substantialia quae sint.
6 Ordinatio, si quid ex substantialibus fuerit praetermissum, ex integro est iteranda, ac si nihil esse actum. & num. 50. & seqq.
7 Ordinatio, si aliquid de solemnitate praetermissum fuerit, non iteratur, sed cautè suppleatur omissum, & quae sint de solemnitate.
8 Missa, & ieiunium ordinantis, & ordinandi an sint de substantia ordinis, vel de solemnitate tantùm.
9 In ordinatione si leuia fuerint praetermissa, suppleri possunt ad cautelam. Et quae dicantur leuia.
10 Canonistarum sententia, quòd calicis, & patenae traditio non sit de substantia ordinis Presbyteratus, quibus fundamentis nitatur.
11 Character in sacramento Confirmationis imprimitur in ipsa vnctione,
12 Vestimenta sacra non debent contrectari nisi à sacratis hominibus, nec semel consecrata iterum consecrantur.
13 Et refici possunt filo, seu panno non sacro.
14 Character idem in Sacramento ordinis iterari non potest, & cur.
15 Acolytho an imprimatur character in acceptione candelabri, an verò vrceoli. & num. 63.
16 Diaconi in primitiua Ecclesia fuerunt ordinati per manus impositionem absque traditione libri Euāgeliorum. & num. 65.
17 Stephanus ab Apostolis fuit ordinatus Diaconus, & ministrauit in altari Iacobo Apostolo.
18 Euangelium quibus temporibus scriptum fuerit ab Euangelistis.
19 Sacramenta omnia sunt ex Institutione Christi.
20 Ecclesia sicut non potest noua Sacramenta instituere, ita nec materiam, & formam Sacramentorum immutare.
21 Sacramenta sunt fundamenta Religionis.
22 Ritus, qui in Sacramentis sunt ex institutione Ecclesiae, non sunt de essentia, sed de solemnitate tantùm.
23 Character ordinis potest animae infigi per Institutionem Ecclesiae ex sententia Canonistarum.
Contrarium. num. 67.
24 Animae sunt de iurisdictione Papae, & spiritualium Patrum.
25 Ecclesia Graeca à Latina discrepare non potest in essentialibus Sacramentorum.
26 Sacramentorum vniformitas pertinet ad vnitatem fidei.
27 Graeci in ordinatione Sacerdotum an vtantur porrectione calicis, & patenae; an verò sola manuum impositione. num. 69. & 90. vsque in fin.
28 Ordinum materias Christus non instituit in particulari, sed generaliter, & indeterminatè.
Contrarium. num. 80.
29 Ordinatio Presbyteri valida est si fiat per traditionem vasis cum altera specierum ex sententia Henriq.
Contrarium à num. 31. vsque in fin. & praesertim, num. 76.
30 Species vna sufficit ad essentiam sacrificij.
Contrarium. num 46.
Papa potest ex graui causa dispensare vt in vna specie tantùm fiat consecratio. eod. num. 30.
31 Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, ministro.
32 Ordinis materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo.
Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenae cum pane porrectionem. ibidem.
33 Characterem ordinis Presbyteratus non imprimi si porrigatur calix sine vino, quibus fundamentis probetur vsque ad num. 89.
34 Sacramentis, in quibus imprimitur character, illud est essentiale, in quo, siue per quod character imprimitur.
35 Materia in ordine ita est ex necessitate Sacramenti, vt sine illa irrita sit ordinatio.
36 Ordinis cuiusque principalis actus est, secundum quem magis proximè ordinatur ad Eucharistiae Sacramentum.
37 Subdiaconi principalis actus est vasa Dominici Corporis offerre.
38 Presbyteri principalis actus est ministrare Corpus, & Sanguinem Christi.
39 Character in quolibet ordine imprimitur per susceptionem illius signi exterioris, in quo principalis actus quem respicit ille ordo significatur.
40 Ordo quid sit.
41 Signi exterioris traditio requiritur ad essentiam ordinis.
42 Manus impositione non imprimitur character ordinis Presbyteratus, sed tantùm confertur potestas ligandi, & soluendi. & num. 58.
43 Subdiaconatus materia est traditio calicis vacui, & patenae vacuae.
44 Materia debet esse distincta in Sacramentis, in quibus est distincta forma.
45 Presbyteratum, & Subdiaconatum esse in Ecclesia ordines distinctos, est de fide.
46 Species vna nullo casu potest sine alia ex intentione consecrari.
47 Materia in Sacramentis debet significare principaliter rem contentam.
48 Significatio rei sacramentalis est de essentia Sacrasacramenti, & habetur sufficienter per materiam eius.
49 Copula requirit concursum omnium copulatorum,
&

& coniungit aquè principaliter.

50 *Materia defectus in qualibet parte totum inficit Sacramentum.*

51 *Oleum non sanctificatum si adhibeatur in extrema Vnctione, non fit Sacramentum.*

52 *Extreme Vnctionis materia est oleum Oliuæ ab Episcopo benedictum.*

53 *Confirmationis materia est chrisma confectum ex oleo, & balsamo.*

54 *Ordinatio tota est repetenda si aliquid omissum fuerit, de quo dubitetur an sit de substantia ordinis, necne.*

55 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur esse factum.*

56 *Manus impositio, & Vnctio cur sit de essentia Confirmationis, non autem Ordinis.*

57 *Vnctio in ordinatione Presbyteri est de solemnitate tantùm.*

58 *Apostoli quando, & quibus verbis fuerint ordinati Sacerdotes, & acceperint potestatem ligandi, atq; soluendi.*

59 *Consecratio vestium in quo differat à consecratione Ministrorum.*

60 *Vestis sacerdotalis traditio quid significet.*

61 *Diaconi potestas est media inter potestatem Subdiaconi, & Sacerdotis.*

62 *Diacono imprimitur character in traditione libri Euangeliorum.*

63 *Acolytho tradendum est tam candelabrum, quàm vrceolus; sed si vnum sine alio tradatur imprimitur character in traditione vrceoli.*

64 *Intellectus, cap. Presbyter, 23. distin.*

65 *Stephanus, & alij Diaconi antequam scriptum esset Euāgeliū quomodo fuerint ab Apostolis ordinati.*

66 *Formas, quibus in ordinatione imprimitur character, esse ex institutione Ecclesiæ, erroneum est asserere.*

67 *Character ordinis insigitur animæ immediatè à Deo, ab Ecclesia autem insigi, aut deleri non potest. & num. 68.*

69 *Græcorum ritus ordinandi Presbyteros per solam manus impositionem an olim extiterit in Ecclesia Græca.*

70 *Græci an receperint Canones Concilij IV. Carthaginensis.*

71 *Græcos in sacra ordinatione habere vsum porrectionis instrumentorum multis rationibus suadetur. & num. seqq.*

72 *Vnctio in consecratione Episcopi, non est de essentia, sed de solemnitate tantùm.*

73 *Græci an adessent in Concilio Florentino, quo tempore editum fuit ab Eugenio decretum fidei.*

74 *Græci in quibus articulis discreparent ab Ecclesia Latina in Concilio Florentino.*

75 *Materia ordinis Presbyteratus quæ dicatur esse in Ecclesia Græca.*

76 *Florentini Concilij decretum de materia ordinis Presbyteratus expenditur.*

77 *Hostiensis dictum contra eos, qui suo sensu præsumunt articulos dubios diffinire circa substantialia ordinationis.*

78 *Significatio sanguinis Christi non habetur sufficienter per traditionem patenæ cum pane.*

79 *Conciliorum diffinitionibus firmiter adhærendum.*

80 *In Sacramentis requiruntur res determinatæ ex institutione Christi.*

81 *Sacramentum sine materia, & forma determinata, non est realiter Sacramentum.*

82 *Substantiam impossibile est esse separatam ab eo, cuius est substantia.*

83 *Ordinationem sacram esse verè, & propriè Sacramentum à Christo Domino institutum, est de fide.*

84 *Verba realiter, & cum effectu sunt accipienda.*

85 *Sacramentum est sacræ rei symbolum, & inuisibilis gratiæ visibilis forma.*

86 *Diffinitum cui conuenit, impossibile est non conuenire diffinitionem.*

87 *Ecclesia ordinem Sacerdotalem non tradit diuerso modo ab institutione Christi.*

88 *Sacramentum aliquod Christus non exhibuit nisi quod ipse accepit in exemplum, excepta pœnitentia, & extrema Vnctione.*

89 *Materia semel determinata in sacramentis est de essentia, & amplius mutari non potest ab Ecclesia.*

90 *Græci quam formam & materiam adhibeant in ordinibus conferendis ostenditur ex eorum Ritualibus.*

91 *Græci in ordinationibus non vtuntur instrumentis tanquam materia.*

92 *Græcorum Euchologia manuscripto, quod asseruatur in Monasterio Cryptæ Ferratæ, an, & quæ fides sit adhibenda.*

93 *Decretum fidei Eugenij IV. editū in Concilio Florentino adstringit etiam Græcos.*

94 *Fides alia esse non potest apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos.*

95 *Græci non tenentur canere inter Missarum solemnia symbolum Patrum cum additione,* Filioque.

96 *Tenentur tamen credere Spiritum sanctum etiam à Filio procedere, sed & pronunciare si subesset scandalum, aut necessitas postularet.*

Hæreticus est, qui de Sacramentis aliter sentit, aut docet, quàm Romana Ecclesia prædicat, & obseruat. ibidem.

97 *Attritus non fit contritus, si absoluatur à Sacerdote potestatem non habente.*

98 *Ordinatus, de quo dubitatur an receperit characterem necne, iterum ordinari debet sub conditione.*

1 CVM VENISSET. Hoc intendit principaliter: ecclesia Græcorum in ordinationibus, & consecrationibus seruare debet vnctiones, quas seruat ecclesia Romana. Episcopus autem cum consecratur inungitur chrismate in capite, & manibus. Quod si fuerit prætermissum, per tres episcopos est supplendum. Hostiensis diuidit totam hanc decretalem in nouem partes. Sed Io. Andr. diuidit in duas principales. Prima instruit ecclesiam Græcorum circa materiam vnctionum. Secunda respondet ad principalem quæst. 2. in fin. ibi, *licet Romanus Pontifex.* Prima pars potest subdiuidi in alias tres principales. Secunda ibi, *scire.* Tertia ibi, *monemus.*

2 Nota ex prima parte textus duas esse vnctionis species. Alia enim est vnctio exterior, quæ materialis est, & visibilis, qua inungitur corpus, & de qua loquitur Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros ecclesiæ, & orent super eum vngentes eum oleo,* &c. & hæc est signum interioris, & inuisibilis vnctionis. Alia est interior, idest spiritualis, & inuisibilis, qua inungitur cor, scilicet anima, & de qua lo-

quitur

quitur 1. Ioan. 2. Vos vnctionem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis, &c. & hæc non solum est signum, sed etiam Sacramentum, quia si dignè sumitur, vel agit, vel auget quod designat, vt disertis verbis dicitur in textu.

Contra hoc oppono. Vnctio interior, & inuisibilis est gratia sanctificans, c. Vnctio, de pœnit. dist. 2. de hac enim loquitur authoritas Ioannis citata in textu: hæc autem neque est signum, neque Sacramentum: non est signum, quia spiritualis, & inuisibilis, vt dicitur in littera: & de ratione signi est vt sit sensibile, & externum, cap. Signum, de consecr. dist. 2. & docet S. Thomas in 4. distin. 1. q. 1. art. 1. q. 2. nec est Sacramentum, cum hoc sit sacræ rei signum, seu inuisibilis gratiæ forma visibilis, c. Sacrificium, ead. dist. Concilium Tridentinum, sess. 13. de sanctis. Euchar. Sacram. cap. 1. Atque ita de essentia Sacramenti est vt sit signum visibile, idest sensibile, & externum. Ergo non videtur posse consistere quod dicitur in littera, Vnctio interior, & inuisibilis non solum est signum, sed etiam Sacramentum; quia gratia sacramentalis non sacramentum, sed sacramenti effectus est, cuius causa instrumentalis est Sacramentum, vt per Diuum Thomam in 3. sentent. quæst. 19. art. 1. qu. 1. Præterea cum textus dicat vnctionem interiorem esse Sacramentum, quia si dignè sumitur, agit, vel auget quod designat, scilicet gratiam, vt in decreto Concilij Trident. sess. 7. de sacram. can. 6. ibi, gratiam, quam significant: verba illa, *si dignè sumitur*, nullatenus conueniunt gratiæ sanctificanti, quæ non potest nisi dignè sumi, c. Quomodo, de consecr. dist. 4. & declarat S. Thom. in 1. 2. q. 112. art. 2. & q. 9. art. 6. vnde conditio illa, cum de necessitate insit, videtur inepta, & superuacua, & notat glos. in c. In electionibus, in ver. Incerta, de elect. lib. 6. & eodem modo gratiæ iustificanti non congruunt verba sequentia, Agit, vel auget quod designat: quia nihil agit vel auget seipsum, cap. Debitum, de Baptismo. Ac demum dum primò dicitur in textu, Vnctio visibilis signum est inuisibilis vnctionis, & postea immediatè subiungitur, Vnctio verò inuisibilis non solum est signum, sed etiam Sacramentum: vtique per hoc innuitur vt vnctio visibilis non sit Sacramentum, ponderando dictionem aduersatiuam, *verò*, necnon dictiones implicatiuas, & ampliatiuas, *non solum, sed etiam*. Quod tamen constat esse falsum; quia vnctio visibilis & signum, & sacramentum est, cum de illa, vt dicit textus, loquatur Iacobus Apostolus, *Infirmatur quis in vobis*, &c. Quam quidem authoritatem Catholica ecclesia semper docuit esse intelligendam de sacramento extremæ Vnctionis, vt in Concilio Florentino in decreto fidei, §. Quintum sacramentum, & in Tridentino sess. 14. de sacram. extrem. Vnct. c. 1. & can. 1.

Solutio. Quamuis Canonistæ has difficultates non attingant, tamen ex mente ipsorum saluando litteram dici posset interiorem vnctionem, de qua textus loquitur, esse characterem, qui imprimitur in sacramento Chrismatis, de quo infra in §. Per frontis; nam characteri congruunt omnia illa verba, Non solum est signum, sed etiam Sacramentum, quia si dignè sumitur, agit, vel auget quod designat. Primo enim character est signum, quia signat animam, c. Quod quidam, 1. qu. 1. & notatur in rubr. supra de sacram. non iteran. Vnde à Concilio Florentino in præall. decreto fidei, §. Quintò, diffinitur esse spirituale quoddam signum indelebiliter impressum animę, imprimitur enim per modum signi, vt per D. Thomam in 3. par. q. 63. art. 1. 2. & 3. Item character sacramentalis est sacramentum, quemadmodum idem S. Thomas declarat d. q. 63 art. 3. ad 2. & tenent hic Doctores, vt mox subijciam. Rursus characteri aptatur illa conditio, si dignè sumitur: quia imprimitur etiam indignè sumentibus, vt d. c. Quod quidam, §. Opponitur, circa med. 1. q. 1. Tandem illi conueniunt & verba sequentia, Agit, vel auget quod designat, scilicet gratiam sacramentalem, cuius causa est character, vt docet S. Thom. in præall. q. 63, art. 2. & q. 69. art. 10. & in 4. dist. 1. q. 1. art. 4. q. 1. & dist. 4. q. 1. art. 1. ad 4. & q. 3. art. 2. q. 3. & hic intellectus ad hunc textum elicitur ex Innoc. num. 2. Host num. 11. & Ioan. Andr. num. 7. dicunt enim, [Vnctio spiritualis, & inuisibilis nihil est aliud, quàm charitas, siue donum Spiritus sancti impressum animæ sicut character corporalis corpori imprimitur: & est signū, quia præter id quod ingerit sensibus hominum, scilicet exteriorem vnctionem, facit & aliud venire in ipsorum notitiam, scilicet gratiam animæ infusam: hic enim character impressus animæ est sacramentum, quia facit id, quod significat: nam præter id, quod designat, est etiam ipsius gratiæ infusionis causa: vnde & sequitur littera, quia si dignè sumitur agit, vel auget quod designat] Hęc illi, & sequūtur totidē verbis Bellam. n. 4. Butr. in 1. lect. n. 16. & 20. & in 2. nu. 4. Card. num. 2. & 3. & reliqui omnes. Cæterum hic intellectus Canonistarum infrascriptas patitur difficultates. Primò enim textus distinguit duas species vnctionis, scilicet exterioris, & interioris, & ponit exemplum exterioris in sacramento extremæ Vnctionis, dum inducit locum Iacobi 5. *Infirmatur quis in vobis*; &c. Qui de hoc Sacramento intelligitur, vt dicunt hic Doctores in ver. Infirmatur, & est catholica veritas, vt superius dictum est, & ista vnctio, vt dicit textus, est signum, quia designat inuisibilem vnctionem, & mox exponens, quæ sit huiusmodi vnctio inuisibilis, quæ designatur per visibilem vnctionem, declarat illam esse characterem si sequamur intellectum Canonistarum. Quod stare non potest, quia in sacramento extremæ Vnctionis, in quo textus exemplificat vnctionem exteriorem, non imprimitur character secundum catholicam veritatem, vt in præcitato decreto fidei, §. Quintò. Deinde verba illa, quæ de interiori vnctione præferuntur, *Non solum est signum*, &c. Supponunt eodem modo primam vnctionem exteriorem esse signum. Ergo si vnctio interior est signum, idest character, seu signum indelebile infixum animæ, vnctio quoque exterior erit character. Quod est falsum, quia vnctio exterior, de qua loquitur auctoritas Iacobi inducta in textu non est character, & erroneum esset affirmare, Vnctio exterior, scilicet sacramentum extremæ Vnctionis designat interiorem, & inuisibilem vnctionem, scilicet characterem; nam quomodo potest designare, seu repræsen-

Prosp. Pagn. in 2. part. primi Decretal. Oo tare

tare characterem, si per illam vnctionem nullus character imprimitur? Ac denique si vnctio interior esset character, prout intelligunt Canonistæ, doctrina, quæ hic traditur, non esset generalis, sed restringeretur ad solum Sacramentum Confirmationis, de quo nullam fecit mentionem: nec haberet locum in illa vnctione, de qua præcipuè exemplificauit, videlicet in vnctione infirmorum, quæ non est character.

Ad has difficultates submouendas sciendum est in libro manuscripto vitæ Innocentij III. authoris huius Constitutionis, qui asseruatur in Bibliotheca Vaticana, non haberi verba illa, *Vnctio verò visibilis, & interior*, & ante illa verba, *non solum*, apposita esse particulam, &. Vnde sic legitur. [Vnctio visibilis, & exterior signum est interioris, & inuisibilis vnctionis; & non solum est signum, sed etiam Sacramentum, quia si dignè sumitur, agit, vel auget absque dubio quod designat.] Et secundum hanc litteram cessant obiectæ difficultates, & omnia fiunt plana; quia cum vnctio visibilis non solum sit signum inuisibilis vnctionis, vt habet littera in præsenti, sed etiam Sacramentum, vt conuincit Iacobi authoritas, quæ tali vnctioni applicatur; vtique potest dignè, & indignè sumi, vt d.c. Quod quidam, §. Opponitur, vers. Quamuis posset generaliter dici, 1. qu. 1. & si dignè sumitur; idest deuotè & sine mortali, vel agit, idest creat nouam gratiam, & iustificat impium, vel auget, hoc est veterem gratiam ampliat secundum Io. Andr. num. 18. & probantur hæc in Concilio Tridentino, sess. 6. de iustific. c. 4. 7. & 10. sess. 7. de Sacram. can. 6. & 7. & sess. 14. de sacramen. extrem. Vnct. c. 2. & can. 2. vel dic: si dignè sumitur, idest cum attritione, agit, idest creat primam gratiam sanctificantem, & iustificantem, & iustificat impium, vt virtute Sacramenti ex attrito fit contritus, & Deo reconciliatur. Non tantum enim Baptismus, & Pœnitentia, vt in decreto Concilij Tridentini sess. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 4. sed & reliqua Sacramenta viuorum conferunt primam gratiam attrito existenti in peccato, si illius conscientiam non habeat, vel probabiliter credat se esse contritum, vt per Nauarr. in Man. cap. 22. num. 3. & patet ex D. Thoma in 3. par. quæst. 72. art. 7. ad secundum. Vel auget, idest ampliat primam gratiam iam infusam ei, qui Sacramentum suscipit sine mortali. Neque obstat quod secundum hanc lecturam Pontifex videatur hic tradere doctrinam diminutam, quia cum generaliter proponat duo membra, postea vnum tantum prosequitur, videlicet exterioris vnctionis: nam respondetur de interiori sufficienter egisse, dum illam ter distinxit ab exteriori, & vtriusque differentias explicauit; vnde non fuit opus vt secundum membrū interioris vnctionis iterum reassumeret, sed congruè prosequi potuit primum membrum exterioris, de quo principaliter erat tractaturus; & admissa hac lectura, fateri oportet codicem esse mendosum. Neque hoc mirum videri debet, quia in hac decretali alius etiam error irrepsisse dicitur. Illa enim verba, quæ habentur in fine, non iudaizat ecclesia sicut antiqui mentiuntur, qui neque scripturas, neque Dei nouere virtutem, sine dubio corruptè leguntur, adeo vt Hostien. hic nu. 51. inhærens litteræ redarguat Pontificem dicens: satis grosso modo loquitur hic Papa contra antiquos, & verbo vtitur rusticano, quare loco, *antiqui*, legendum est, *aliqui*, vt nouissimè aduertit Card. Bellarm. Controuers. to. 3. lib. 1. de sacram Ord. cap. 12. vers. Quartò mendacium est, contra errorem Kemnitij, qui ex hoc loco Innocentij III. eliciebat in ecclesia Græca non fuisse receptam istam vnctionem vsque ad annum 1200. imò etiam antiquis displicuisse. Quibus addo verbum, *aliqui*, non autem, *antiqui*, haberi in prima collectione Decretalium, quæ ponitur ab Antonio Augustino lib. 3. tit. 11. cap. Vnico, quæ omnia obserua diligenter, quia non reperies alibi. In his tamen non audeo quidquam firmare, neque huic compilationi aliquid addere, vel detrahere propter Constitutionem Gregorij XIII. Cum pro munere, editam die 1. Iulij 1580. quæ habetur ante Decretum Gratiani.

Occasione Episcopi Græci, qui cum in consecratione sua sacram non accepisset vnctionem, eo quod apud Græcos id fieri non consueuisset, iubetur ab Innocentio III. inungi per tres Episcopos; & ita ex omissione vnctionis non iteratur ipsa ordinatio, sed tantum suppletur quod fuit prætermissum: tractant hic DD. de substantialibus sacramenti Ordinis, & cum scripserint ante Concilium Florent. & Tridentinum, & materiam inuoluunt, incerta pro certis, & clara pro d[illegible] constituentes, & multa etiam incautè affirmantes contra diffinitiones Ecclesiæ, vt patebit in quæstione sequenti.

3 QVÆRO igitur An porrectio calicis cum vino, & patenæ cum pane cum ita ad materiam Presbyteratus pertineat, vt si vinum in calice infusum non fuerit, character Sacerdotalis non imprimatur.

Contigit hic casus in Cathedrali Oxomensi in Hispania, vbi in ordinatione quorundam Sacerdotum tradita fuit ordinandis patena cum hostia, & calix sine vino, quod infusum non fuit per incuriam Ministri. Vnde consuluit Episcopus sacram Congregationem Concilij, an eiusmodi ordinatio esset irrita, necnè?

4 Canonistæ ferè omnes censent ne ipsam quidem traditionem calicis, & patenæ pertinere ad essentiam ordinis; ideoque non esse iterandam ordinationem, sed supplendum actum ordinationis, si per errorem fuerit prætermissus. Cuius sententiæ est Innocen. in cap. fin. n. 2. infr. de sacram. non iteran. Ait enim. [Et est verum, quod non est iterandum, sed supplendum vbi diuisi, & diuersi sunt actus, sicut est in ordinatione Sacerdotis, vbi alius actus est tenere manus super caput, aliud dare ei calicem, aliud patenam, aliud inungere, quorum si aliquod fuerit legitimè factum, non erit postea reiterandum. Quidam tamen dicunt, quod hæc duo, scilicet de patena, & calice non sunt supplenda, quia non sunt de substantia; tamen securius est supplere.] Hæc Innocentius. Idem apertius tenet Abb. Antiq. in eod. cap. fin. num. 2. in hæc verba: [Cum in ordinatione Sacerdotis sint plures actus, puta tenere manus super caput, dare ei calicem, & dare patenam, & innungere manus; & quilibet actus suam specialem habeat solemnita-

nitatem; si in vno actu aliquid est omissum, non ideo alij actus penitus separati iterari debebût, sed tantum illa, quæ ei actui inhærent. Et consentit Host. ibidem, num. 9. in ver. Quod per errorem, dicens: [Illud autem verum est, quod vbi diuersi sunt actus, sicut in ordinatione Sacerdotis, vbi alius actus est tenere manus super caput, alius ei dare calicem, alius dare patenam, alius inungere; si aliquis istorum omittatur, nô est ordo iterandus, sed actus, qui omissus est cautè supplendus. Aliqui tamen dicunt quod hæc duo, quæ dicta sunt de calice, & patena, non sunt supplenda, quia non sunt de substantia, (idest quia sunt de leuibus, vt idemmet se explicat hic num. 10.) sed tutius est supplere. Ita Hostien. quem sequitur simpliciter Io. de Anan. in d. cap. fin. num. 2. de sacramen. non iteran. Idem dicit ibi Io. Andr. totidem ferè verbis, num. 2. in ver. Manus, Bellam. num. 3. Butr. num. 9. Card. in 10. qu. & Abb. num. 2. licet Ioan. Andr. subdat quosdam tenere in ordinatione Presbyteri per dationem calicis pleni, idest cum patena, conferri ordinato potestatem principalem quoad principalem actum confectionis Eucharistiæ, ita vt si desit traditio calicis cum certa verborum forma, non imprimatur character, nec fit Sacerdos qui ordinandus erat. Subdit tamen pro prima opinione Innocentij facere textum in cap. Subdiaconus, 23. dist.

5 Quinimò secundum Hostien. hic nu. 5. In consecratione, seu ordinatione huiusmodi quædam sunt substantialia, vt in consecratione Episcopi liber, qui ponitur supra ceruicem consecrandi, c. Episcopus, 23. distin. Item numerus consecrantium, vt ad minus sint tres, cap. Porrò, 66. dist. Item vt vnus totam consecrationem perficiat,
6 cap. Quorundam, 23. distin. & in his si aliquod omissum fuerit, totum est iterandum, & ex toto ac si nihil esset actum, cap. Nihil 7. q. 1. cap. Re vera, de consecr. dist. 2. c. Chorepiscopi, cap.
7 Quamuis, & c. Presbyteri, 68. dist. Quædam sunt, de quibus est expressum in iure, vt non sint de substantia ordinis, sed de solemnitate tantum, vt est tempus, c. Sanè, & cap. Cum quidam, ibi, *à susceptis ordinibus*, &c. & c. Consultationi, supra de tempor. ordinat. Item ætas, c. Subdiaconus, 77. dist. cap. Vel non est compos, de tempor. ordin. Item vnctio, vt hic. Item manus impositio, vt in c. 1. & c. fin. de sacram. non iter. Item vt ordinatio fiat à proprio Episcopo, c. Lugdunensi. 9. quæst. 2. & seruatis interstitijs, cap. Litteras de tempor. ordin. Et si hæc, quæ nô sunt substantialia, sed de solemnitate, omittantur, vel aliquid eorum, nihil iteratur, sed cautè suppletur, vt hic, & in d. cap. 1. & cap. fin. de sacram.
8 non iteran. nisi talia sint, quæ suppleri non possint, vt tempus, ætas, & interstitia. Quædam sunt dubia, de quibus scilicet non constat an sint de substantia, vel de solemnitate, vt Missa, & quod tam ordinans, quàm ordinandus sint ieiuni, in quibus vt Host. dicit videntur discrepare Canones, & Magistri; & in his eligendum quod est tutius, ita vt si aliquid horum omissum fuerit, iteretur ordinatio, c. Presbyteris, & cap. Chorepiscopi, 68. dist. (de quo latius dicam inf. in vltim. arg. pro 2. sententia
9 num. 54.) Quædam denique sunt leuia, quæ non sunt supplenda, & multo minus iteranda ordinatio. Si tamen suppleantur, non est malum, quia quæ dubitationis tollendæ causa, &c. l. Qui mutuam, ff. Mand. & bonarum mentium est ibi culpam timere, vbi culpa minimè reperitur, cap. Consilium, infra, de obseruat. ieiunior.

Explicans autem Host. quæ sint huiusmodi leuia, exemplificat, vt si Episcopus non tradidit librum, vel calicem, vel vrceolum; vel candelabrum, vel ostiarius non tetigit ostium, vel campanam non pulsauit, & similia. Censet igitur Hostien. calicis traditionem non modo non esse de substantia ordinis, sed nec de solemnitate, ideoque si omissa fuerit, non solum non esse iterandam ordinationem, sed nec supplendum omissum. Doctrinam Host. referunt, & sequuntur hic Ioan. Andr. num. 3. Bellam. Anton. de Butr. & Card. omnes, num. 1. & Abb. num. 2. & latius Henric. Boich. in d. c. fin. de sacramen. non iter.

10 In re tã graui Doctores pręcitati nec Canone, nec ratione vlla mouentur, vt non mirum si Syluestr. in ver. Ordo secundo, nu. 11. dixerit, Canonistas in hac parte materiam inuoluere, & multiplicare scrupulos sine causa, quia non habent clauem. Tantum Io. Andr. dicit pro opinione Innocentij facere, c. Subdiaconus, 23. dist. qui tamen textus parum, aut nihil facit, quia solùm disponit vt Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non recipit, patenam de manu Episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu verò Archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua, mantile, & manutergium. Sed non aperit textus an acceptio patenæ, & calicis sit de substantia, necne; imò illc Canon potiùs probat traditionem patenæ vacuæ, & calicis vacui esse materiam ordinis Subdiaconatus; Et ideo si omissa fuerit, non esse supplendam, vt habet opinio Innocentij, sed totam ordinationem esse iterandam ex regula, quam ponimus infra in vlt. arg. pro secunda sententia, num. 54. Et in hoc concordat cum diffinitione Concilij Florentini, vt patebit infra nu. 43.

Verùm Canonistarum sententia, idest nec porrectionem calicis, & patenæ, & multò minus vinum infusum, & panem superimpositum esse de essentia ordinis Presbyteratus, & ita characterem Sacerdotalem non imprimi in ipsa porrectione, videtur probari posse infrascriptis fundamentis.

11 Et primò, consecratio Sacerdotis fit quadam Vnctione, sicut & Confirmatio, §. Ecce sufficienter, 1. quæst. 1. Sed in confirmatione in ipsa vnctione imprimitur character, cap. Manus, de consecr. dist. 5. & patet ex Concilio Florentino in decreto fidei, §. Secundum Sacramentum; Ergo & in Sacerdotio, quod tenet Hugo in cap. Præterea, 23. dist. relatus ibi à Turrecrem. num. 2. & consequenter non in porrectione calicis.

Secundò, Dominus dedit discipulis Sacerdotalem potestatem, quando dixit, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata*, &c. Ioan. 20. Sed Spiritus datur per manus impositionem, c. Ex multis, 1. quæst. 3. Extrauag. Innocentij IV. sub Bullar. to. 1. pag. 76. Ergo in ipsa manus impositione imprimitur character ordinis; quod tenet Sanct. Bonauent. in

in 4. dist. 24. par. 2. art. 1. quæst. 4. num. 58. Scot. & Palud. ead. dist. Altisiodoren. in sua Summa, par. 4. & quidam alij ex recentioribus Theologis, quos refert, & sequitur Cardin. Bellarm. tom. 3. Controuers. lib. 1. cap. 9. de Sacram. Ordinis.

12 Tertiò, sicut consecratur minister, ita & vestes ministrorum, cap. Vestimenta, de consecr. distin. 1. quæ propterea contrectari non debent, nisi à sacratis hominibus, vt ibi deciditur, & semel consecratæ iterum consecrari non debent,
13 glos. 2. in cap. 2. Infr. tit. prox. Vnde in reficiendis sacris vestibus potest apponi filum non sacrum, siue panus non sacer, nec est opus noua consecratione, vt ait glos. fin. in cap. Quod in dubijs, de consect. eccles. vel Altar. Sed vestes sola benedictio consecrat, vt patet in d. cap. 2. Ergo in ipsa benedictione spiscopi, & consecratio Sacerdotis perficitur.

14 Quartò, sicut Sacerdoti datur calix, ita & vestis Sacerdotalis, vt in Pontificali. Si ergo in datione calicis imprimitur character, eadem ratione, & in datione casulæ; & sic haberet duos characteres, quod falsum est, c. 2. inf. de Apostat. vbi glos. in ver. Iniuriam; quærens quid sit facere iniuriam Sacramento, per iterationem infigitur, inquit, Animæ quædam imago, seu pictura, vel character. Vnde si alia Imago superponeretur, illa prima pictura obscuraretur; & ita videretur offuscare primum Sacramentum.

Quintò, ordo Diaconi conformior est ordini Sacerdotis, quàm Subdiaconi ordo, cap. Perlectis, vers. Ad Subdiaconum, iuncto vers. Ad Diaconum, 25. dist. cap. A Subdiacono, 93. distin. Sed si character imprimeretur Sacerdoti in porrectione calicis, Subdiaconus esset conformior Sacerdoti, quàm Diaconus, quia Subdiaconus characterem reciperet in ipsa calicis porrectione, non autem Diaconus, iuxta textum in dict. cap. Subdiaconus, 23. distin. Ergo character Sacerdotalis non imprimitur in ipsa calicis porrectione.

15 Sextò, Acolythorum ordo magis appropinquat ad actum Sacerdotis per hoc quod habet actum super vrceolum, quàm per hoc quod habet actum super candelabrum, cap. Acolythus, 23. dist. ibi; Accipiat & vrceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam Sanguinis Christi. Et tamen magis imprimitur character in Acolythatu quando accipiunt candelabrum, quàm quando accipiunt vrceolum, quia nomen Acolythi cerei portationem signat, vt tenent D. Bonauent. Richard. & Palud. relati à Syluest. in ver. Ordo secundo, nu. 4. vers. Acolythi verò. Ergo nec in Sacerdotio imprimitur character, quando calicem accipit.

Septimò, in Concilio Carthaginensi IV. in quo describitur quomodo singuli ordines conferantur, can. 3. de Presbyter. ordinat. habentur hæc verba. ¶ Presbyter cum ordinatur spiscopo eum benedicente manum super caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præsentes sunt manus suas iuxta manum spiscopi super caput illius teneant, vt refertur in cap. Presbyter, 23. dist. nec ibi vlla fit mentio traditionis instrumentorum. Quam tamen mentionem vtique Concilium non prætermisisset, si in traditione instrumentorum character Sacerdotalis imprimeretur. Idem constat ex Concilio Nicæno, c. 9. Antiocheno, cap. 10. & 17. vbi non fit mentio nisi impositionis manuum, & clarè ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 3. de extrem. Vnct. vbi habetur, Ministros Sacramenti extremæ Vnctionis esse spiscopos, aut Sacerdotes ab ipsis ritè ordinatos per impositionem manuum Presbyterij. Ad idem sunt text in cap. Ex multis, 1. quæst. 3. in cap. Daybertum, 1. quæst. 7. & in cap. 2. de Cler. non ordin. ministr.

16 Octauò, in primitiua ecclesia Diaconi ordinabantur per manuum impositionem. Vnde in secunda Synodo ab Apostolis celebrata Actor. 6. sic legimus: *Conuocantem autem duodecim multitudinem Discipulorum dixerunt; Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, &c. Considerate ergo fratres ex vobis viros boni testimonij septem plenos, &c. Et placuit sermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide, & Spiritu sancto, &c.* Nos à multitudine electos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & ipsi Apostoli orantes imposuerunt eis manus. Per orationem, & manus impositionem ipsos Diaconos ordinando, vt ibi exponit glossa ordina-
17 ria. Vnde S. Stephanum Diaconum fuisse, & ministrasse altari B. Iacobo Apostolo tradit S. Ignatius Martyr, & testis oculatus epist. 5. ad Trallanos, & epist. 13. ad Heron. vt refert Card. Baron. tom. 1. ad annum Christi 34. pag. 231. littera D. At quo tempore Stephanus fuit ordinatus Diaconus, traditio libri euangeliorum non potuit esse materia Diaconatus: nam eundem fuisse passum, & mortuum eodem anno, quo Christus Dominus, non longè post eius Ascensionem, tradit Martyrologiũ Romanum 7. Calen. Ianuar. & Baron. tom. 1. pag. 23. anno Christi 34. vel
18 certè initio 35. Euangelium verò ex communi Doctorum consensu primus omnium euangelistarum scripsit Matthæus, vt apud Baron. ad annum Christi 41. pag. 278. littera E. & pag. 279. littera E. Idque non præstitit secundũ Iræneum lib. 3. cap. 1. nisi cum Petrus Romam accessit, anno, scilicet Christi 45. vt Baronius interpretatur; Vel secundum Nicephorum Historiarum lib. 2. cap. 41. quintodecimo anno post Christi Ascensionem; vel demum secundum Eusebium in Chronica, cui assentitur Baron. loco citato, pag. 278. littera C. & pag. 279. littera D. Olympiade 204 anno 3. Caij Caligulæ, & Christi anno 41. Marcus ex Eusebio loco cit. & Eulpomio in præfatione super Matthæum, quos sequitur Baronius vbi supra pag. 336. littera E. scripsit euangelium Olympiade 205. Claudij anno 3. & Christi 45. Lucas euangelium scripsit anno Christi 58. vt per Baron. ibidem, pag. 506. littera A. Ioanues verò anno Christi 99. ex eodem Baron. ibi pag. 703. littera E. & 704. Ergo cum eo tempore, quo Stephanus fuit ordinatus Diaconus, nondum esset scriptum euangelium, vt ex prædictis constat; necessariò sequitur, vt idem receperit characterem Diaconatus absque traditione libri euangeliorum: alioquin Stephanus, & alij, vt præfertur, ordinati ab Apostolis per solam manus impositionem non fuissent veri Diaconi, nec potuissent in altari ministrare, vt fecit
19 B. Stephanus. Neque verò traditio libri euangeliorum potuit postea effici materia huius ordinis; quia Sacramenta omnia sunt instituta à Christo; vt est diffinitum à Trid. Synodo can. 1. sess. 7.

sess.7. de Sacram. [Si quis dixerit Sacramenta
nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo Do-
mino nostro instituta, &c. anathema sit.] Et in
specie de hoc Sacramento in can. 3. sess. 23 de
Sacram. Ordin. [Si quis dixerit ordinem, siue
sacram ordinationem non esse verè, & propriè
Sacramentum à Christo Domino institutum, &c.
anathema sit. Et ideò in Sacramentis requirun-
tur res determinatæ, ex ipsa Christi institutio-
ne, vt docet S.Thom. in 3.par. quæst.60. art.3.
5. & 7. & latiùs dicam infra in responsione ad
20 vltimum argumentum, nu.80. Vnde sicut eccle-
sia non potest noua Sacramenta instituere, ita
nec materiam, vel formam Sacramentorum
immutare, cap.Sunt quidam, 25.quæst.1. Idem
S.Thom. in 4 dist.3. quæst.1. art.2. quæst.2. Soto
in 4.dist. quæst.1. uocab 7. & constat ex Conci-
lio Tridentino, cap.2. sess.21. de Commun. sub
vtraque specie, vbi S.Synodus declarat hanc po-
testatem perpetuò in ecclesia fuisse, vt in Sacra-
mentorum dispensatione, salua illorum substan-
tia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium
vtilitati, seu ipsorum Sacramentorum venera-
tioni, pro rerum, temporum, & locorum varie-
21 tate magis expedire iudicaret.] Hæc ibi. Cum
enim Sacramenta sint fundamenta Religionis,
& gratiam conferant, non est puri hominis illa
immutare, aut de nouo instituere, vt D.Thom.
dicit in 4. distin.2. quæst.1. art. 4. quæs.4. & in
1.2.quæst.108. art.2. ad secundum. Si ergo in
traditione libri euangeliorū in primitiua eccle-
sia non fuit impressus character Diaconatus;
nec traditio huiusmodi potuit postea effici ma-
teria eiusdem ordinis, & consequenter nec in
porrectione calicis imprimi potest character Sa-
cerdotalis, cum non possit assignari sufficiens
ratio diuersitatis.
22 Nono, ritus, qui in sacramentis sunt ex insti-
tutione Ecclesiæ non sunt de essentia, sed de
solemnitate tantum, cap.1. & cap.fin.inf.tit.pro-
xim.& tradit S.Thom. in 4.dist.13.quæst.1.art.1.
ad 6. sed porrectio calicis cum vino, & patenæ
cum hostia in ordinatione Presbyteri est ex in-
stitutione Ecclesiæ. Ergo huiusmodi porrectio
23 non est de essentia ordinis Presbyteratus. Mi-
nor probatur auctoritate Innocentij in d.cap.fin,
in princ.vbi.[Credimus, inquit, quod nisi essent
formæ postea inuentæ, sufficeret Ordinatori di-
cere, sis Sacerdos, vel alia æquipollentia verba;
sed subsequentibus temporibus, formas, quæ
seruantur, Ecclesia ordinauit; & sunt tantæ ne-
cessitatis dictæ formæ, quod si eis non seruatis,
aliquis fuerit ordinatus, supplendum est quod
omissum est, & si formæ seruantur, character in-
figitur animæ, idest figura intellectualis, & in-
delebilis, ostendens ordinem collatum ipsi
24 consecrato. Nec mireris si per institutionem
Ecclesiæ infigitur character in anima, cum ani-
mæ sint de iurisdictione Papæ, & spiritualium
Patrum, vnde super eis Constitutiones facere
potest, dummodo non sint contrariæ Constitu-
tionibus Dei, arg. 10. distin. Suscipitis, 95.dist.
Cum ad verum, infr. de maior. & obed. solitæ.]
Hæc Innocentius, qui ad hoc etiam allegat exē-
plum Imperatoris, per cuius Constitutiones
character militaris indiuisibiliter affigitur mi-
liti, vt in cap.Quod Deo, 1.qu.1, & illius dicta
transcribunt in eod.cap.fin.Hostien. Ioan.Andr.
Butr. Card.& reliqui omnes. Quinimmo Angel.
in l.2.C. De crimin. sacrileg. dicit Papam posse
vnico verbo facere quem Sacerdotem, & in l.1.
C. De sent.pass. per illum text. affirmat, Papam
solo verbo facere Episcopum. Et eum refert, &
sequitur Felin. in c.1.num. 23. supra de Constit.
& ibi etiam Dec. num.50.
25 Decimò, in substantialibus consecrationum,
& ordinationum inter ecclesiam Græcam, &
ecclesiam Latinam non potest esse difformitas,
vt probatur à fortiori in hac Decretali, & in cap.
Licet Græcos, inf. de baptis. & patet ex Constit.
Innocentij IV. Sub Catholicæ, circa Ritus Græ-
corum edita 2.Non.Martij eius Pontificatus an-
no vndecimo, & ex alia Clementis VIII. Sanctis-
26 simus, edita 31.Augusti 1595. *Vnus enim Domi-
nus, vna Fides, vnum Baptisma*, ad Ephes. 4:
Extrauag. Vnam sanctam, de maior. & obed.
27 Vnde vniformitas Sacramentorum ad vnitatem
fidei pertinet Extrauag. Sancta Romana, & ibi
Glo. in ver. Sacramenta, de Relig. domib. c. Ad
abolendam, infr. de hæret. Ex diuersitate enim
materiæ fit diuersitas Sacramentorum; & cum
sacramenta sint fundamenta Religionis, vt di-
ctum est supra, si alia essent Sacramenta in Ec-
clesia Græca, quàm in ecclesia Latina, esset etiā
alia Religio, & alia fides. Sed Ecclesia Græca
in ordinationes Presbyterorum non vtitur por-
rectione calicis, & patenæ, sed sola manuum
impositione, vt testatus est Sacræ Congregationi
Concilij Antonius Aquinas Archiepiscopus Ta-
rentinus antea Episcopus Sarnensis, & vnus ex
Prælatis Congregationis à Clemente VIII. in-
stitutæ pro reformandis ritibus Græcorum.
Ideoque Græci ordinationem vocant manus
impositionem, & scribit Simeon Metaphrastes
in Vita S.Ioannis Chrysostomi, cum ei manus
imponeret Episcopus Antiochenus, vt eum
crearet Presbyterum, continuò descendisse in
eum visibiliter Spiritum sanctum in forma Co-
lumbæ, vt refert Card.Bellarm.tom.3.Contro-
uers.lib.1.de sacram.Ordinis, cap.9 vers. Deni-
que. Et tamen sacerdotes Græco ritu ordinati
indifferenter habiti fuerunt pro veris Sacerdo-
tibus in Ecclesia Latina, ne alioquin cogamur
dicere Basilium, Athanasium, Chrysostomum,
Nazianzenū, & alios Patres illius ecclesiæ veros
Presbyt. non fuisse: nec Græcos Presbyteros ad
concordiam, & vnitatem fidei conuersos Ro-
mana ecclesia præcipit iterum ordinari. Ergo
porrectio calicis, & patenæ cum vino, & pane
non est substantialis in ordine Presbyteratus.
28 Vndecimò & vltimò, Esto, traditio instrumen-
torum sit de substantia ordinis Sacerdotalis; ta-
men in ordinatione, de qua agitur, fuit porre-
ctus calix, & patena cum hostia, & defuit tan-
tummodo vinum, quod per errorem ministri
non fuit infusum in calice. Credibile est autem,
vt ait Cardinal. Bellarm. loco cit. Christum in-
stituisse materias ordinū non in particulari, sed
tantum generatim monendo Apostolos, vt or-
dines conferrent per instrumenta, quibus signi-
ficaretur eorum potestas. Vnde fortè nihil con-
tra institutionem immediatam Christi, aut con-
tra essentiam ordinationis Sacerdotalis hoc ca-
su actum videtur, cum Episcopus aliquot in-
strumenta ad significandam potestatem Sacer-
dotalem adhibuerit; non enim omnia videntur
ita

ita neceſſariò ſimul requiri, vt ſi vinum deficiat,
29 character non imprimatur. Et propterea Hen-
riquez alios adducens in Summa tom. 1. lib. 10.
cap. 6. §. 1. cenſet validam eſſe ordinationem, ſi
per vaſis cum altera ſpecierum porrectionem
fiat: Cum enim, vt ipſe ait, poteſtas vini, &
panis conſecrandi vnica, & indiuiſa ſit; ex com-
muni, & certa ſententia ſit vt patenæ traditio
cum hoſtia, dum ſignificat directè, ac per ſe
conſecrandi panis poteſtatem, ſimul ſignificet
indirectè quaſi cõcomitanter conſecrandi etiam
vini poteſtatem.

30 Et confirmatur; quia multi ex Theologis
tenent ad eſſentiam ſacrificij ſufficere vnam
ſpeciem, ac proinde Summum Pontificem poſſe
ex graui cauſa diſpẽſare, vt in vna ſpecie tantùm
aliquando fiat conſecratio, ſicut multi referunt
Innocentium VIII. re ipſa olim diſpenſaſſe, vt
per Henriq. loco cit. Ergo quemadmodum po-
teſtas conſecrandi non datur diuiſim in vna ſpe-
cie, ſed qui poteſt vnam, poteſt etiam vtram-
que conſecrare, quia ſub qualibet ſpecie adeſt
totus Chriſtus, & verum ſacramentum, vt eſt
diffinitum à Concil. Trident. in can. 3. ſeſſ. 21. in
doctrina de commun. ſub vtraque ſpecie: ſimi-
liter & per traditionem vnius ex ſpeciebus in-
tegra, & indiuiſa poteſtas Sacerdotis congruè
ſignificatur. Ac propterea validè quis videtur
ordinari per porrectionem ſolius patenæ cum
pane, & multo magis ſi præter patenam cum
pane, etiam calix fuerit porrectus, licet ſine
vino, vt hoc caſu.

31 In contrarium ſtat authoritas Concilij Flo-
rentini in decreto fidei Eugenij IV. Nam in §.
Quintò, ſic diffinitur. [Omnia ſacramenta tri-
bus perficiuntur, videlicet rebus tanquam ma-
teria, verbis tanquam forma, & perſona mi-
niſtri conferentis ſacramentum cum intentione
faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquod
deſit, non perficitur ſacramentum.] Et infr. pro-
32 pè finem. Sextum Sacramentum eſt ordinis;
cuius materia eſt illud, per cuius traditionem
confertur ordo, ſicut Presbyteratus traditur
per calicis cum vino, & patenæ cum pane porre-
ctionem, vt patet tom. 4. Concil. par. 1. pag. 613.
col. 2. & pag. 614. col. 2.

33 Quibus ſtantibus, porrectionem calicis cum
vino, ita ad eſſentiam ordinis Sacerdotalis per-
tinere, vt ſi vinum defuerit, character non im-
primatur.

34 Probatur primò, quia in omni Sacramento,
in quo imprimitur character, illud eſt eſſentiale
in quo, ſiue per quod character imprimitur, vt
docet D. Bonauent. in 4. diſt. 24. par. 2. art. 1.
q. 4. n. 58. & Tabien. in ver. Ordo, 2. num. 5. in
fin. Sed character Sacerdotalis imprimitur, &
Presbyteratus traditur cum porrigitur Calix cũ
vino, & patena cum pane, vt eſt diffinitum in
Concilio Florentino. Et conſtat ex verbis Pon-
tificalis Romani in rubr. de Epiſcop. conſecran-
te ibi, *Moneat ordinandos, vt inſtrumenta in
quibus character imprimitur, tangant*. Neque
enim in ordinatione Presbyteri alia porriguntur
inſtrumenta, quàm calix cum vino, & patena
cum hoſtia; & docent in 4. ſent. diſt. 24. Alber.
Magn. num. 5. S. Thom. S. Bonauent. Durand.
Scot. Raymund. Petr. de Palude, & alij omnes.
Turrecrem. in cap. Presbyter. in princip. & ibi
etiam Præpoſ. nu. 1. 23. diſt. Stephan. de Caieta
in repet. c. Ad limina, §. 3. n. 117. 30. q. 1. Syluest.
in ver. Ordo 2. ſub n. 4. Ergo vinum eſt eſſen-
tiale in ordine Presbyteratus, ita vt ſi deficiat,
character non imprimatur.

35 Secundò idem probatur, quia materia in Or-
dine, ſicut in reliquis Sacramentis, ita eſt ex
neceſſitate Sacramenti, vt ſine illa irrita ſit or-
dinatio, vt conſtat ex prima diffinitione Conci-
lij Florentini proximè relata, & Concilij Tri-
dentini in cap. 2. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœniten. &
extremæ Vnctionis ibi, *Materia, & forma, qui-
bus Sacramenti eſſentia perficitur*: & c. 3. ſeſſ. 23.
de ſacram. Ordin. Sed vinum, & panis in ſecun-
da diffinitione eiuſdem Concilij Florentini in-
grediuntur materiam ordinis Sacerdotalis, non
ſecus atque ipſa inſtrumenta. Ergo ſi alterutrum
omittatur, ſacra ordinatio irrita eſt.

36 Tertiò, cum conſecratio, quæ fit in Ordinis
ſacramento ordinetur ad ſacramentum Eucha-
riſtiæ, ille eſt principalis actus cuiuſque ordinis,
ſecundum quem magis proximè ordinatur ad
Euchariſtiæ ſacramentum, & ſecundum hoc,
vnus ordo eſt eminentior alio, ſecundum quod
vnus actus magis de proximo ad prædictum
ſacramentum ordinatur. Quæ ſunt verba forma-
lia D. Thom. in 4. diſt. 24. q. 2. art. 2. Idemque
poſt Albertum Magnum, & Durandum tradit
Turrecrem. in c. Presbyter, & in cap. Diaconus,
37 num. 1. verſ. In oppoſitum, 23. diſt. Et quia
principalis actus Subdiaconi eſt vaſa Dominici
Corporis offerre, c. Cleros, verſ. Hypodiaco-
nos, 21. diſt. & c. Perlectis, ver. Ad Subdiaco-
num, 25. diſt. ideò in actu traditionis ſolius cali-
lis, & patenæ vacuæ Subdiaconus recipit chara-
cterem, c. Subdiaconus, 23. diſt. & dicetur infra
38 in 5. arg. nu. 43. At verò Sacerdos, cuius prin-
cipalis actus, & miniſterium eſt conſecrare
Corpus, & Sanguinem Chriſti, dd. c. Cleros,
verſ. Sacerdos, c. Perlectis, verſ. Ad Presbyte-
rum, & c. Ecce, 95. diſt. Concil. Trident. c. 1.
ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. non in traditione
ſolius calicis, & patenæ, ſed calicis cum vino,
& patenæ cum pane accipit poteſtatem, cum
habeat tranſubſtantiare panem in Corpus, &
vinum in Sanguinem Chriſti. Ita Richard. d.
diſt. 24. art. 4. q. 3. poſt D. Thomam ibidem q. 2.
art. 3. S. Antonin. de ordin. §. 4. Tabien. in ver.
39 Ordo, 2. num. 7. & 9. Syluest. ibid. num. 3. Ergo
ſi vinum defuerit, character non erit impreſſus,
cum in quolibet ordine imprimatur huiuſmodi
character per ſuſceptionem illius exterioris ſi-
gni, in quo principalis actus, quem reſpicit ille
ordo, ſignificatur, qualis eſt calix cum vino, &
patena cum pane in ordine Sacerdotali, vt do-
cent S. Thom. Richard. & S. Antonin. locis pro-
ximè citatis: S. Bonauent. in 4. diſt. 24. par. 2.
q. 4. n. 58. Aſten. in Summ. in tit. de collat. ordin.
verſ. Sequitur ſextò, Angel. in ver. Ordo, §. 1.
nu. 4. verſ. Poteſtatis Sacerdotis. Tabien. Ordo, 2.
num. 7. & 9. Syluest. ibid. nu. 4. Laud. in ſacra-
mentali rubr. de ſacr. Ordin. & fusè explicat
Stephan. de Caieta in d. repet. c. Ad limina,
§. 3. num. 117. & ſeq. & num. 124. verſ. Sed ordo
Presbyteratus traditur, cum ab Epiſcopo datur
ſibi calix cum vino, & patena cum pane.

40 Quartò, Ordo ſecundum Magiſtrum ſenten-
tiarum in 4. eſt ſignaculum quoddam, in quo
ſpi-

ſpiritualis poteſtas traditur ordinato; & dicitur
ſignaculum ſecundum Petr. de Palude, & Syluesſ.
41 in verbo Ordo 1. in princ. id eſt cum exteriori ſi-
gno traditum. Quod clarè conſtat ex Tridenti-
na Synodo de ſacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 3. ibi,
*per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis
exterioribus perficitur.* Ergo ad eſſentiam ordinis
42 requiritur traditio alicuius ſigni exterioris. Hoc
autem exterius ſignum in ordine Presbyteratus,
de quo agitur, non poteſt eſſe manuum impoſi-
tio; quia per eam non imprimitur character
Sacerdotalis, ſed tantùm confertur poteſtas ſe-
cundaria legandi, atque ſoluendi, vt plenè pro-
bani in c. Presbyter, infr. de ſacram. non iteran.
in quæſt. An manus impoſitio in ordinatione
Presbyteri ſit de eſſentia ſacramenti, vel de ſo-
lemnitate tantùm à num. 10. vſque in fin. Ergo
neceſſaria eſt traditio aliorum inſtrumentorum,
quibus deſignetur principalis actus Sacerdotis,
qui eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chri-
ſti, d. c. Cleros, 21. diſt. cum alijs ſupra alleg.
in præcedenti argumento; ſed hic actus deſigna-
ri non poteſt, niſi per porrectionem calicis cum
vino & patenæ cum pane. Ergo hæc inſtrumen-
ta cum materia impoſita ſunt de eſſentia ordinis
Presbyteratus.

43 Quintò, Cum materia Subdiaconatus ſit tra-
ditio Calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſi-
ta, c. Subdiaconus, 23. diſt. & declaratur diſer-
tis verbis in eodem decreto fidei edito ab Euge-
nio IV. in Concilio Florentino, §. Sextum Sa-
cramentum, verſ. Subdiaconatus verò. Si panis
& vinum in ordinatione Presbyteri non eſſent
de neceſſitate Sacramenti, materia huius ordi-
nis nihil differret à materia Subdiaconatus, quod
44 tamen eſt neceſſarium, quia vbi eſt diſtincta
forma in eodem Sacramento, vel in diuerſis,
oportet vt etiam ſit diſtincta materia, ſiue ſpe-
cies, ſecundum Petr. de Palud. in 4. diſt. 24. &
45 Syluesſ. in ver. Ordo 1. in princ. alioquin Pres-
byteratus, & Subdiaconatus non eſſent ordines
diſtincti contra d. cap. Cleros, & cap. Perlectis,
25. diſt. c. Erubeſcant, 32. diſt. c. In multis, de
ætat. & qualit. contra Canones Apoſtolorum,
c. 42. & 43. & Catholicam veritatem à Triden-
tina Synodo declaratam in c. 2. ſeſſ. 23. de ſacra-
men. Ordin. & conferunt eiuſdem Concilij ver-
ba in c. 2. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. ibi, Materia,
& forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur
longiſſimè diſſidet. Ergo cum calix, & patena
ſine vino, & pane non poſſint eſſe inſtrumenta
adæquata ordinis Presbyteratus eo quod ſint
inſtrumenta Subdiaconatus; neceſſe eſt vt pro
traditione ordinis Presbyterati præter calicem,
& patenam etiam panis, & vinum adhibeantur.

46 Sextò, ex veriori, & magis recepta Theolo-
gorum ſententia, ad eſſentiam ſacrificij, vtraque
ſpecies requiritur, nec poteſt vllo caſu vna ſpe-
cies ſine alia ex intentione conſecrari, vt colli-
gitur ex Concilio Tolet. VII. c. 2. & ex D. Thom.
in 3. part. quæſt. 83. art. 6. & probat Cardinal.
Bellarm. tom. 3. Controuerſ. lib. 4. de Sacram.
Euchariſtiæ, c. 32. Ergo ſimiliter etiam vtraque
ſpecies requiritur in conſecratione Sacerdotis
ad ſignificandum principalem illius actum con-
ſecrandi, ſcil. Dominicum Corpus, & Sanguinem.

47 Septimò, materia in Sacramentis debet ſigni-
ficare principaliter rem contentam, ſecundum
D. Tho. in 4. diſt. 3. q. 1. art. 3. q. 1. ad quartum.
Quamuis autem Corpori Chriſti inſit ſanguis,
& Sanguini Corpus concomitantur; tamen pani
non ineſt vinum; nec vino ineſt panis; ac pro-
pterea panis nō eſt principaliter ſymbolum San-
guinis. Ergo ſi in ordinatione Presbyteri deſit
vinum, nihil perficitur, quia deeſt ſignificatio
48 Sanguinis Chriſti. Significatio autem rei Sa-
cramentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habe-
tur ſufficienter per materiam eius, vt idem
S. Th. docet in 4. diſt. 13. q. 1. ar. 2. q. 6. ad ſecundū.

49 Octauò, Concilium Florentinum clarè diffi-
nit ordinem Presbyteratus tradi per calicis cum
vino, & patenæ cum pane porrectionem; & ſic
loquitur copulatiuè. Ergo neceſſe eſt vt omnia
hæc ſimul concurrant; quia de natura copulæ eſt
requirere concurſum omnium copulatorum,
l. Si quis ita ſtipulatus, & ibi Bart. de verb. Oblig.
cap. Ex parte, ſupra de reſcript. gl. in Extrauag.
Suſcepti, in ver. Taxata, de elect. & coniungere
æquè principaliter, non autem per modum acceſ-
ſorij, vt tradit Abb. conſ. 75. Attingam, col. 1.
ſub num. 1. verſ. Fortiùs idem dicendum lib. 1.
Et confirmatur, quia cum Concilium hoc lo-
co declaret materiam, in cuius traditione im-
primitur character ordinis Sacerdotalis, & ſine
qua non perficitur Sacramentum; profectò nul-
latenus aſſignaſſet pro hac materia primo loco
calicem cum vino; ſi neutrū, id eſt nec calix, nec
vinum eſſet porrigendum ex neceſſitate Sacra-
menti, ſed tantum ex neceſſitate præcepti.
50 Certum eſt enim in materia, & forma Sacra-
mentorum per omiſſionem partis totum infici
Sacramentum, nec ſatis eſſe ſupplere omiſſum,
ſed ex integro eſſe iterandum, ac ſi nihil actum
eſſet, ſecundum D. Thom. in 4. diſt. 13. quæſt. 1.
art. 3. & tradit hic Hoſt. num. 5. cum quo tranſ-
eunt Io. Andr. Butr. & alij communiter, & pro-
51 batum eſt ſupra nu. 6. Et propterea ſi in Sacra-
mento extremæ Vnctionis adhibeatur oleum
non ſanctificatum, etiam ſi Sacerdos vngendi
proferat verba, Per iſtam Vnctionem, &c. non
52 fit Sacramentum, vt per D. Tho. in 3. part. q. 60.
art. 5. & ibi Caiet. in fin. cùm materia huius Sa-
cramenti ſit oleum oliuæ ab Epiſcopo benedi-
ctum, vt diffinitur à Concilio Florentino in eo-
dem decreto, §. Quintum Sacramentum; & à
Trident. in cap. 1. ſeſſ. 14. de extrem. Vnction.
53 Et in Sacramento Confirmationis, ſi deficiat
oleum, aut balſamum, character non imprimi-
tur, cum illius materia ſit Chriſma confectum,
ex oleo, & balſamo, vt in d. Decreto fidei, §. Se-
cundum Sacramentum. Et in vniuerſum vbi ad
ſubſtantiam alicuius Sacramēti plura requirun-
tur, ſi vnum deficiat, nihil agitur, c. penult. & ibi
DD. infr. de Baptiſ.

54 Nonò & vltimò, generaliter quotieſcunque
dubitatur an aliquid, quod omiſſum fuerit, ſit
de ſubſtantia ordinis, necne, & tamen expreſſum
eſt in iure, vt fieri debeat; æſtimari debet de
ſubſtātia, & tota ordinatio eſt repetenda, c. Pres-
byteris, & cap. Chorepiſcopi, 68. diſt. cap. Nihil,
7. quæſt. 1. c. vnic. infr. de Cler. per ſalt. promo-
tis, & c. 2. de Baptiſmo. Ita Innoc. in c. Presby-
ter, de Sacram. non iteran. Raymun. in Summ.
tit. de ætat. ordinand. §. Quid ſi aliqua. Goffred.
in tit. de ætat. & qualit. §. Vnctionem autem.
Hoſt. in Summ. eod. tit. §. A quo, verſ. Conſilium
tamen

tamen est, Ioan.Friburg. in Summ. Confess. tit.
de ætat.ordinand. quæst.34. Archid. in cap. Quo-
rundam, num.3. 23.distin. S. Antonin. in Summ.
par.3. de ordinan. §.Quinta, Turrecr. in c. Epi-
scopus, nu.7. 23.dist. Angel. in ver.Ordo,secun-
do, num.14. vers.Sed quomodo supplebitur, Pi-
sanella ibidem, vers.Quid si aliquid, & Armilla
num.8. Host. Io.Andr. Butr. Card.& omnes hic.
55 Ratio est quia non intelligitur iteratum, quod
ambigitur esse factum, vt dicitur in c. Veniens,
infr. de Presbyt. non baptiz. in cap. Solemnita-
tes, il primo, de consecr.dist.1. in cap.Si multa,
de consecr. distin.4.& tradunt omnes locis citat.
Hoc autem casu aut certum est propter vini
omissionem non esse impressum characterem,
aut certè negari non potest, quin res sit valdè
dubia. Ergo tota ordinatio est repetenda.
56 Non obstat primum argumentum contrariũ:
nam vt respondet S.Thom. in 4. dist.24. quæst.2.
art.3. ad primum, in Confirmatione non datur
officium super aliquam materiam exteriorem;
& ideò ibi character non imprimitur in aliqua
exhibitione alicuius rei, sed in sola manus impo-
sitione, & vnctione. Sed in ordine Sacerdotali
57 aliter est; Et ideo non est simile. Præterea Vn-
ctio in ordinatione Presbyteri fit tantùm pro-
pter solemnitatem, & dignitatem Dominici
Corporis, quod non est contrectandum nisi ma-
nibus consecratis. Vnde in ea character non
imprimitur, vt post D.Bonauent. in 4.d. dist.24.
dicit Turrecrem. in cap.Præterea, nu.2.23. dist.
facit tex. in c.In sancta,de cons.dist.1.
58 Non obstat secundum,quia,vt inquit S.Thom.
ibidem in respons.ad 2. & Turrecrem.in c. Pres-
byter,num.2.23.dist. Dominus Discipulis dedit
Sacerdotalem potestatem quantum ad principa-
lem actum ante passionem quando dixit *Accipi-
te, & manducate*. Vnde subiunxit, *Hoc facite
in meam commemorationem*. Matth.26.Marc.14.
Luc. 22. & Ioan. 13.& hodie diffinitum est
à Concilio Tridentino in can. 2. de sacrif.Mis-
sæ sess.22. [Si quis dixerit illis verbis, *Hoc fa-
cite in meam commemorationem*, Christum non
instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non or-
dinasse, vt ipsi, alijque Sacerdotes, offerrent
Corpus,& Sanguinem suum,&c. anathema sit.]
Sed post resurrectionem dedit eis Sacerdotalem
potestatem quantum ad actum secundarium,
qui est ligare, & absoluere, vt similiter est dif-
finitum in can.3. sess. 14. de sacram. Pœnit. [Si
quis dixerit verba illa Domini Saluatoris, *Ac-
cipite Spiritum sanctum*, &c. Non esse intelligen-
da de potestate remittendi, & retinendi pecca-
ta in Sacramento Pœnitentiæ, anathema sit.]
Itaque in impositione manus datur Spiritus san-
ctus, idest potestas ligandi, & soluendi, sed non
imprimitur in ea character sacerdotalis,vt scripsi
latè in c.Presbyter, infr. de Sacram. non iteran.
Præterea in casu præsenti tantùm quæritur an
porrectio calicis cum vino sit materia essentia-
lis ordinis Presbyteratus; & quoad hoc parum
refert an manus impositio sit de essentia necne;
quia etiam Authores,qui tenent esse de essentia;
tamen non negant, quin potius admittunt re-
quiri etiam traditionem instrumentorum ex ne-
cessitate Sacramenti. In hoc enim euitari non
potest aperta diffinitio Concilij Florentini. Et
erroneum est quod ait Petrus Arcudius Corcy-
ræus in tract. quem edidit de Concordia eccle-
siæ Orientalis, & Occidentalis in septem Sacra-
mentorum administratione lib.6. de Sacramen-
to Ordin.cap.7. manus impositionem in Sacr-
mento Ordinis solam esse materiam, eamque
determinatam à Christo Domino, & nullam
prorsus aliam, idque esse intelligendum non mi-
nus in ecclesia Latina, quàm Græca, intelligens
pro impositione manuum illam extensionem,
quam facit episcopus in ipsa instrumentorum
porrectione. Incongruè enim ab ipso, neque
hactenus ab alio quoquam illa extensio manus
appellata fuit impositio; nec est simile de Sacra-
mento Confirmationis, quia in illa episcopus
dum chrismate signat in fronte, imponit ma-
num. Vnde manus impositio appellatur in c.2.3.
& 4. de consecr. dist.5. à glos. Archid. & DD.in
cap.Manus, 1.quæst.1. Præterea Concilium Flo-
rentinum nõ diffinit materiã Presbyteratus esse
porrectionem manus, sed porrectionem cali-
cis,&c. Ergo manus potest dici potiùs conditio,
sine qua non, quàm essentialis materia ordinis.
59 Non obstat tertium; quia vt dicunt S.Thom.
& Turrecr.locis proximè citatis, in respons. ad
secundum, in vestibus non requiritur alia con-
secratio nisi vt diuino cultui mancipentur, &
ideò sufficit pro consecratione benedictio, vt in
cap.2. infr. tit. prox.Sed aliter est de ordinatis,
vt ex dictis patet.
60 Non obstat quartum; quia vestis sacerdotalis
non signat potestatem Sacerdoti datam, sed
idoneitatem, quæ in eo requiritur ad actum po-
testatis exequendum;Et ideò nec Sacerdoti,nec
alicui imprimitur character in alicuius vestis
datione, vt per S.Thom. vbi supra ad quartum.
Non obstat quintum, quia potestas Diaconi
61 est media inter potestatem Subdiaconi,& Sacer-
dotis. Sacerdos enim directè habet potestatem
super Corpus Christi; Subdiaconus autem super
vasa tantum; sed Diaconus super Corpus in va-
se contentum, &c.dicto cap. Cleros, 21.dist. &
cap.Perlectis,25. dist.Vnde eius non est tangere
CorpusChristi,sed portare CorpusChristi in pa-
tena,& dispensare Sãguinem cum calice, & ideò
62 eius potestas ad actum principalẽ nõ potuit ex-
primi,nec per dationẽ vasis tantùm, nec per da-
tionem materiæ;sed exprimitur potestas eius ad
actum secundarium in hoc quod datur sibi liber
euangeliorum; Et in hac potestate intelligitur
alia; & ideò in ipsa libri datione imprimitur
character,secundum S. Thom. Richard. Petr. de
Palude, & communem opinionem,de qua testa-
tur Syluest.in ver.Ordo,secundo, nu.4. vers.Dia-
cono verò, & diffinitur in præallegato decreto
fidei Eugenij IV.in Concilio Florentino, §.Sex-
tum Sacramentum, vers.Diaconus verò per libri
euangeliorum dationem.
63 Non obstat sextum, quia principalior actus
Acolythi est quo ministrat in vrceolo,quam quo
ministrat in candelabro; quamuis denominetur
ab actu secundario propter hoc quod est magis
notus, & magis proprius ei. Et ideò in datione
vrceoli imprimitur character virtute verborũ ab
episcopo pronuntiatorum ex sententia D. Tho.
in 4.d.distin.24.q.2. art.3. ad sextum,quam dicit
veriorem Syluestr. in ver. Ordo secundo, num.4.
vers.Acolythi verò. Quia propinquius sè habet
ad eucharistiam præparare materiã eius, quàm
defer-

deferre lumen, quod est quid communissimum, quo vtimur etiam in vesperis, & matutinis; & ideò potiùs in acceptione vrceoli, quàm candelabri character imprimitur; Intellige si vnus sine alio tradatur; quod tamen fieri non debet, quia vtrunque debet accipere, c.Acolythus, 23. dist. & d. cap.Perlectis, 25. distin. vt per Syluest. vbi supra.

64 Non obstat septimum, quia vt respondet Turrecrem. in d.cap.Presbyter, 23.dist. nu.1. in fin. quamuis littera ibi dicat, cum Presbyter ordinatur, episcopus manum super caput illius teneat; non tamen sequitur propter hoc vt in ipsa impositione manus imprimatur Sacerdotalis character.

Præterea Concilium Carthaginense non ponit ibi essentialia ordinis Presbyteratus, ideoque nec de forma, nec de materia vllam facit mentionem; sed tantummodo docet ritum illum impositionis manuum; quod probo apertissimè; nam ille canon loquitur expresse de illa impositione manuum, quam faciunt episcopus, & Sacerdotes adstantes super caput Presbyteri ordinandi, vt ibi, omnes Presbyteri qui præsentes sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant: At certum est impositionem illam non esse de essentia, quia fit antequam ordinando porrigantur instrumenta, nec tunc enuntiatur forma, sed tantùm funduntur quædam preces, & orationes, quibus ordinandus præparatur ad ordinem suscipiendum, vt patet ex Pontificali Romano in rubr. de ordin. Presbyt. ideoque S.Thom. eandem impositionem recenset inter præparatoria ad ordinem in 4. distin.24. quæst.2. art.3. & latius dixi in c.Presbyter, in 1. notab. infr. de Sacrament. non iteran. Non bene igitur ex Canone Concilij Carthaginensis deducunt nonnulli ex Theologis impositionem manus esse de essentia ordinis Presbyteralis. Eundem ritum ponit S. Dionys. in lib. de eccles. Hierarch. cap.5. qui propterea in fine libri excusat se à determinatione formarum Sacramentalium, quia hæc occultanda erant in primitiua ecclesia propter irrisiones Gentilium, vt refert S.Thom. in 4.dist.7.quæst.1.art.1. Cur autem in Actibus Apostolorum, in Concilijs, & Decretis Patrum sacra ordinatio plerunque exprimatur per manus impositionem, cum tamen manus impositio non sit de essentia ipsius ordinationis, dixi in d. cap.Presbyter.

65 Non obstat octauum; quia cum in primitiua ecclesia antequam scriptum esset euangelium, impossibile esset adhibere materiam traditionis libri euangeliorum, credendum est Christum Dominum aliam materiam præscripsisse, quam Apostoli vterentur in ordinatione Diaconi quousque euangelium scriptum esset. Ad quod dicendum nos impellit necessitas; nam eum ex vna parte Concilium Florentinum diffiniat traditionem huius libri esse materiam ordinis Diaconatus; & ex altera certum sit tunc temporis librum huiusmodi non extitisse; ne dicamus Sacramentum ordinis Diaconatus fuisse tunc administratum sine materia: cogimur dicere aliam materiam fuisse à Domino institutam, cum essentialia Sacramentorum præscribere non spectet nisi ad ipsum Sacramentorum institutorem, vt patet ex dictis supra num. 19. & ex *Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.* his, quæ dicentur infra n. 80. & seqq.

Quicquid enim sit de quæstione An manus impositio sit de essentia ordinationis necne; tamen apertè diffinitum est traditionem instrumentorum requiri ex necessitate sacramenti ad impressionem characteris. Ergo Beatus Stephanus non fuit ordinatus per solam manus impositionem, sed etiam per traditionem alicuius instrumenti, quod postea mutatum fuit ex institutione Christi, non ex determinatione ecclesiæ, quæ mutare non potest sacramentorum substantiam, vt constat ex decreto Concilij Tridentini in can.2. sess.21. de commun. sub vtraque specie ibi, *salua illorum substantia*, & dixi latius eod.num.19. & seqq.

66 Non obstat nonum, nam doctrina illa, quod formæ, quibus in ordinatione insigitur character animæ, sunt ex institutione ecclesiæ, hodie erronea est stantibus diffinitionibus Concilij Tridentini, de quibus supra num.19. & seqq.

67 Nec valet argumentum. Animæ sunt de iurisdictione Papæ. Ergo Papa potest instituere, vt character imprimatur in anima. Etenim à potestate iurisdictionali non licet arguere ad potestatem sacramentalem: illa enim ex simplici iniunctione hominis confertur; & ideo non immobiliter adhæret, c.Omnibus, c. Ait Cœlestinus, & c.Apertè, 29. quæst.1. Potestas verò sacramentalis confertur per aliquam consecrationem, & character non confertur per ministrum, sed imprimitur in anima immediatè à Christo, §. Verum, 32.dist. Ita declarat D.Thom. in 2.2. qu.39. art.3. & Syluest. in ver. Schismaticus, n.3. & dixi latius in cap.1. num.31. infr. de schismat. Præterea character ordinis semel impressus ab scelesia deleri non potest, cap. Quod quidam 1.qu.1. glos.penult. in c.1. iusf. Qui Cler. vel vouen. Archid. in c.Ostenditur, 4 dist. S.Thom. loc.

68 cit. Syluest. in ver. Degradatio, num. 9. Nam, vt inquit, Bald. in cap. Bonæ memoriæ, il primo, nu.3. supra de postul. Prælator. mortificari quidem potest, sed non funditus mori, nisi cum anima, & est diffinitum à Concilio Trident. in can.4. sess.23. de sacram.Ordin. Ergo nec potest animæ ab ecclesia infigi, arg. cap. Verbum, de pœnit.dist.1. cap.1. infra de regul.iur. l Qui condemnare, ff.De re indic.l. Nemo qui condemnare, ff.De reg.iur.l. Possideri, & l.Quemadmodum, ff. De acquir possess.

69 Non obstat decimum; quia non probatur hunc morem ordinandi Presbyteros per solam manus impositionem absque traditione instrumentorum olim extitisse in ecclesia Græca. Quin potius contrarium conijci potest ex decreto fidei, quod editum fuit ab Eugenio IV. Sacro approbante Concilio, vt legitur in principio decreti, & de consilio Prælatorum, vt inquit S.Antoninus, qui præsens aderat, cuius verba referuntur in notis ad eandem Synodum tom.4. Concil.par.1.pag 731.col.1. Et sic Patres Græci nondum abierant. At Episcopi, & Sacerdotes Græci, qui Synodo interetant, nullatenus fuissent passi, vt diffiniretur sine materia nullum sacramentum perfici posse, & in sacramento Ordinis materiam esse illud, per cuius traditionem confertur ordo, & Presbyteratum tradi per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, non inquam fuissent passi, vt sic

diffiniretur, quin potius reclamassent, si tunc temporis, vel antea ecclesia Græca huiusmodi instrumentorum vsum non habuisset. Inde enim resultasset vt nullus ex antiquis Patribus ecclesię Græcæ, nec aliquis eorum, qui aderant in Concilio, habendi essent pro veris Episcopis, & Sacerdotibus.

70 Præterea in c.Subdiaconus, 23. dist. præcipitur, vt Subdiaconus, quia manus impositionem non accipit, patenam de manu episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum. Desumptus est autem hic Canon ex Conc.Carthaginensi IV. cap.5. Quod fuit celebratum Carthagine anno Domini circiter 398. à ducentis quatuordecim Episcopis prouinciarum Africæ. In Codice autem Canonum vnica est Synodus Carthagin. continens Canones triginta tres, qui ex varijs Concilijs Carthagine habitis collecti fuerunt; & hos Canones Græci cum alijs multis Africanarum Synodorum coniunctos in suam linguam verterunt, & hi ipsi sunt, quos ijsdem numeris Anselmus, Burchardus, & Iuo citant, vt est adnotatum post can. De libellis, 20, dist. in ver. Carthaginensium, & habentur Græcè, & Latinè tom.1. Concil. par.1. pag.570. & pag.758. Probabile est igitur in ecclesia Græca iam tunc extitisse vsum porrectionis calicis, & patenæ; alioquin Græci auctoritati Conciliorum Car-
71 thaginensium non adhæsissent. Amplius in sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis nusquam reperi improbatum hunc vsum ecclesiæ Græcæ. Et tamen Summi Pontifices etiam in his, quæ ad substantiam Sacramentorum non pertinent, multoties reformarunt Græcorum difformitatem ab ecclesia Latina, vt in c. Licet
72 Græcos, inf. de Baptis. et in hac Decretali, vbi in specie sancitur, vt ecclesia Græca in consecrationibus Episcoporum seruet vnctiones, quas seruat ecclesia Romana, & tamen vnctio in consecratione episcopi non est de substantia, sed de solemnitate tantum, quod patet ex eo, quia si fuerit prætermissa, non iteratur consecratio, sed tantùm suppletur omissum, vt hic dicitur, & not. Hostien. Ioan. Andr. & omnes per hunc. textum. Idem apertius constat ex Constitutionibus Innocentij IV. Sub Catholicæ, in Bullar. tom.1, pag.76. & Clement. VIII. Sanctissimus, quæ inscribitur, Instructio super aliquibus ritibus Græcorum in Bullar. tom. 3. pag.47. Quod cum ita sit, ego non percipio quomodo Pontifices Romani toties reformauerint Græcorum Catholicorum ritus in his, quæ sunt de solemnitate tantum, & tam insignem discrepantiam inter ecclesiam Græcam, & ecclesiam Latinam in materia essentiali sacramenti Ordinis silentio prætermiserint.

73 Et quod magis vrget, probabilius est Patres Græcos non fuisse præsentes in Concilio Florentino, quo tempore ab Eugenio editum fuit suprascriptum decretum fidei, in quo declaratur materia sacramenti Ordinis; nam post diffinitum Concilium, & peractum negotium vnionis, tom.4. Concil par.1. pag.611. col. 2. de Patribus Græcis sic legitur. [Feria secunda die Iulij 20. subscripsere tomos Præsules, qui proficisci cogitauerant Hi porrò erant Heracleensis, Cizicenus, Trapezuntius, Monembasiensis, Nicomediensis, Donamensis. Ex Clericis etiam profecti sunt cum illis ad quinquaginta nos expectaturi. Nos autem feria tertia vno, & vigesimo die Iulij congregati, &c. Tomos subscripsimus, ita finem habuit totum negotium sanctæ vnionis. Et immediatè in tit. de Armenis sic habetur. Post aliquot dies venerunt Apocrisiarij Patriarchæ Armenorum, qui Beatissimum Papam venerati, viserunt Imperatorem, consiliumque suum de conficienda cum ecclesia Catholica vnione exposuerunt.] Et infra: [His dictis, recesserunt Armeni, nos (idest Patres Græci) Florentia exeuntes, Venetias petiuimus, & inde rursus domum redijmus.] Et sic à diffinitione Concilij, & negocio vnionis, quod absolutum fuit anno 1439. ab Incarnatione, & 6947. ab orbe condito pridie Nonas Iulij vsque ad discessum à ciuitate Florentiæ aliquot tantum dies intercesserunt. Decretum verò fidei editum fuit eodem anno 10. Calen. Decembris, & sic quatuor circiter mensibus post diffinitionem Concilij. Nec refert quod decretum illud fuerit editum sacro approbante Concilio, seu de consilio Prælatorum, vt superiùs dictum est: nam hinc non sequitur necessariò, vt Patres Græci essent præsentes, quia etiam sine ipsis potuit Concilium continuari ab Eugenio cum Patribus Latinis, & Armenis; cum præsertim Græci ante discessum consenserint vnioni Armenorum. Græci ergo abierant quando diffinitum fuit ordinem Presbyteratus tradi per calicis cum vi-
74 no, & patenæ cum pane porrectionem. At quis credat Concilium Florentinum, quod principaliter fuit congregatum ad componendas differentias inter ecclesiam Græcam, & ecclesiam Latinam, Græcis præsentibus, & consentientibus diffiniuisse articulos de processione Spiritus sancti, de Purgatorio, de Primatu ecclesiæ Romanæ, & de consecratione in fermentato, in quibus Græci discrepabant ab ecclesia Latina; & tamen de modo ordinandi absque traditione instrumentorum ne verbum quidem fecisse, quod ex Actis Concilij appareat? Præsertim verò quia post absolutam vnionem Patres Latini obiecerunt Patribus Græcis per plura capita, & petierunt ab eis, vt responderent cur in his discreparent ab ecclesia Latina; & tamen inter hæc nulla fit mentio de discrepantia in ordinando per solam manus impositionem, vt patet tom.4. Concilior. par.1. pag.609, vers. Post hæc Latini quæsiuere à nobis hæc. Porrò Græci iustam querimoniæ causam habuissent quod Eugenius diffinitionem articuli adeò præiudicialis ecclesiæ Græcæ post eorum discessum distulisset; præterquamquod si Græci in hoc errabant, doctrina de porrectione calicis, & patenæ cum vino, & pane, illis potius tradenda fuisset, quàm Armenis, de quibus non constat an hunc errorem haberent, necne.

Ad hæc inter scriptores, qui tractant de essentialibus sacramenti Ordinis, & præcipuè de traditione instrumentorum, & de impositione manuum, non reperi quemquam meminisse de hac Græcorum discrepantia ab Ecclesia Romana.
75 Imò in libro Græco, seu Opusculo de sacramentis Gabrielis Metropolitani Philadelphien. edito anno 1600. sic legitur: Ordinis Sacerdotalis materia est sacratissimus Panis, & sacrorũ Vasorum numerus, seu, vt alij exponunt, quantitas, & reliqua

qua

cuiuſque ordinis propria, vti moris eſt. Ac de-
mum ne quidquam in re tam graui prætermitte-
rem, curaui nuper, vt inſignis Religioſus ſacræ
Theologiæ Lector, & ex primarijs Venetorum
familijs percunctaretur à Græcis Venetijs de-
gentibus quid hac in re obſeruarent; reſponde-
runt ſe, & omnes Græcos non ſola vti impoſi-
tione manuum in ordinandis Sacerdotibus, ſed
panem in patena, & vinum in calice ordinandis
tangendum porrigere. Probabilius eſt igitur
hunc morem ordinandi ſine traditione inſtru-
mentorum, nec olim viguiſſe, nec hodie vigere
in eccleſia Græca; ac ſi fortè aliquando contra-
rium fuerit obſeruatum, huiuſmodi errorem
irrepſiſſe poſt Concilium Florentinum, quem-
admodum etiam perplures alij errores irrepſe-
runt poſt recidiuum ſchiſma, & inexcuſabilem
receſſum ab vnione eccleſiæ Romanæ.
76 Non obſtat vndecimum, & vltimum argu-
mentum quòd ſufficiat porrectio ſolius patenæ
cum pane, cum per eam ſufficienter ſignificetur
vnica, & indiuiſa poteſtas conſecrandi Corpus,
& Sanguinem Chriſti. Etenim hoc pugnat aper-
tè cum diffinitione Concilij Florentini, quod di-
ſertis verbis in traditione Presbyteratus ex ne-
ceſſitate ſacramenti requirit concurſum vtriuſ-
que inſtrumenti cum materia impoſita: nam
ſi voluiſſet alterutrum ſufficere, vtique conce-
piſſet orationem alternatiuè, videlicet, Presby-
teratus traditur per calicis cum vino, vel pate-
næ cum pane porrectionem, non autem coniun-
ctiuè per copulam, &, quæ requirit omnium
concurſum, vt oſtenſum eſt ſupra in octauo ar-
gumento nu. 49. Cum præſertim ibi Concilium
declaret materiam Ordinis Presbyteratus, &
primo loco præſcribat porrectionem calicis cum
77 vino. Vnde ſi Hoſt. hic num. 10. dixit cum in
his iura, & magiſtri diſcrepent, quæ nec de lana
caprina ſunt, neſcio ſi hæc, quæ potiſſimum de-
pendent ex ſtatutis Canonicis, quæ & à pluribus
ignorantur, ſuo ſenſu purus Theologus præſu-
meret diffinire: quid diceret, ſi videret Conci-
lium Florentinum, & audiret Theologos præſu-
mentes dimidiare integritatem materiæ à Con-
cilio diffinitæ in ordine Presbyteratus?
78 Nec vrget quòd vnica ſit poteſtas conſecran-
di Corpus, & Sanguinem Chriſti; quia materia
in Sacramentis debet ſignificare principaliter
rem contentam: licet autem Corpori Chriſti
concomitanter inſit etiam ſanguis, & è conuer-
ſo, & ideò qui poteſtatem habet conſecrandi
Corpus, habeat etiam poteſtatem conſecrandi
Sanguinem; tamen pani non ineſt vinum, nec
vino ineſt panis; & conſequenter per traditionem
ſolius patenæ cum pane non habetur ſufficienter
ſignificatio Sanguinis Chriſti, prout requiritur
ad eſſentiam ſacramenti, vt probatum eſt ſupra
79 in ſeptimo argumento num. 47. Et cum in hoc
habeamus apertam diffinitionem oecumenicæ
Synodi, neceſſe eſt quemlibet Catholicum illi
adhærere, nec propriæ prudentiæ inniti, c. De
libellis, 20. diſt. c. Ne innitaris, ſupr. de conſtit.
cum concord.
80 Nec videtur admittendum quod dicunt Hen-
riquez & Bellarm. materias ordinum fuiſſe inſti-
tutas à Chriſto generatim, & indeterminatè.
Imò enim in Sacramentis requiruntur res deter-
minatæ ex ipſa Chriſti inſtitutione, vt conſtat
ex D. Thom. in 3. part. q. 60. art. 3. 5. & 7. & in
4. diſt. 1. q. 1. art. 1. q. 3. Et probatur euidenter,
81 nam Sacramentum ſine materia, & forma deter-
minata, non eſt realiter Sacramentum, vt con-
ſtat ex Concilio Florentino in decreto fidei, §.
Quintò, & ex Tridentino in cap. 2. ſeſſ. 14. de
ſacram. Pœnit. & extrem. Vnct. Sed Chriſtus per
ſeipſum immediatè inſtituit omnia Sacramenta,
vt docet S. Thom. in 3. par. d. art. 3. 5. & 7. &
eſt hodie diffinitum à Tridentina Synodo de
Sacramentis omnibus in can. 1. ſeſſ. 7. de ſacram.
& in ſpecie de Ordin. in can. 3. ſeſſ. 23. ſacram.
82 ordin. Ergo Chriſtus immediatè determinauit
materiam, & formam cuiuſq; Sacramenti, quia
ſubſtantiam, qualis eſt materia in Sacramentis,
impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cuius eſt
ſubſtantia, vt dicit Philoſoph. 1. Metaphyſ. c. 4. &
probatur in c. Inter corporalia, de tranſl. epiſc;
83 alioquin Chriſtus Sacramenta inſtituiſſet verba-
liter tantùm, & non realiter; quod eſt apertè
contra diffinitionem Concilij Tridentini in dicto
can. 3. vbi non ſimpliciter diffinitur ſacram Or-
dinationem eſſe Sacramentum, ſed verè, & pro-
priè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitu-
84 tum; quæ verba non verificarentur, ſi Dominus
non determinaſſet eſſentialia huius Sacramenti,
ſed reliquiſſet Apoſtolis determinanda: confert
text. in l. 1. §. fin. ff. Quod quiſque iur. & in
l. 1. §. Idem Pomponius, ff. De dolo cum
ſimil.
85 Præterea Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbo-
lum, & inuiſibilis gratiæ viſibilis forma, vt diffi-
nitur à Concilio Tridentin. ſeſſ. 13. de ſanctiſſ.
Euchariſt. ſacram. c. 3. ſeu ſignum viſibile, vt le-
gitur in c. Sacrificium, de conſecr. diſt. 2. Ergo
ſi Chriſtus inſtituit ſacramentum Ordinis, vt in
d. can. 3. inſtituit etiam ſignum viſibile, & exter-
num, & ſic materiam huius ſacramenti; quia
86 cui conuenit diffinitum, impoſſibile eſt non con-
uenire diffinitionem, l. 1. §. Dolum, ff. De dol.
inſtit. de tutel. in princ. c. Cum cauſam, infra
de raptor. notat gloſſ. Hoſtienſ. Ioan. Andr.
Card. & alij in rubr. ſupra de Summ. Trinit. &
fid. Cathol.
87 Accedit quòd Chriſtus inſtituit ſacramentum
Ordinis, & Apoſtolos ordinauit Sacerdotes in
Cœna nouiſſima. Concilium Tridentinum in
c. 1. & can. 2. ſeſſ. 22. de ſacrif. Miſſæ. Ergo tunc
determinauit etiam materiam ordinis Presbyte-
ratus; alioquin non ſolùm inſtituiſſet, ſed etiam
adminiſtraſſet hoc ſacramentum ſine materia;
& ita eccleſia hodie diuerſo modo traderet ordi-
nem Sacerdotalem, quàm inſtituiſſet, & admi-
niſtraſſet Dominus, quod eſt abſurdum, cùm
omnis Chriſti actio, noſtra ſit inſtructio, c. Si-
88 gnificaſti, & ibi notatur ſupra de elect. Et Chri-
ſtus non exhibuerit aliquod ſacramentum, niſi
quod ipſe accepit in exemplum, excepta Pœni-
tentia, & extrema Vnctione, quia illa accipere
ſibi non competebat, quia ſine peccato erat, vt
inquit S. Thom. in 3. par. q. 60. art. 3. ad 3. et
ita ex factis Chriſti in propoſito arguit Sot. in
4 diſt. 24. q. 1. art. 5. licet in reliquis propter po-
teſtatem, quam vocant excellentiæ, Chriſtus
multa aliter fecerit, quàm hodie fiunt ab eccle-
ſia, vt per Nazianzenum in oratione ad ſanctum
lauacrum.
89 Denique eſto, Dominus reliquerit Apoſtolis

determinandam materiam sacramenti Ordinis, hinc tamen non sequitur, vt postea quam ecclesia determinauit materiam Presbyteratus esse porrectionem calicis cum vino; & patenæ cum hostia, materia huiusmodi non sit ex necessitate sacramenti, cum diffinitum sit à Concilijs Florentino, & Tridentino, nullum sacramentum sine materia perfici posse, vt superius dictum est. Item hinc non sequitur, vt posteaquam Ecclesia semel materiam huius Ordinis determinauit, nunc possit illam immutare, cùm per determinationem semel factam expirauerit facultas amplius determinandi, arg. c. In litteris, de off. deleg. c. Publicato, c. Cum inter, supra de elect. cum simil. de quibus per Abb. consi. 11. Tria sunt, n. 4. vers. Venio ad tertium dubium, lib. 2. habens enim potestatem declarandi non potest declarari, nisi semel tantùm, l. Quicquid adstringendæ. ff. De verb. oblig. vbi omnes scribentes ad hoc allegant illum textum pro singulari secundum vnam lecturam in ver. Nec rursus, vt ibi est adnotatum in margine, quod non reperitur alibi, secundum Bald. in c. 1. num. 57. supra de constit. Et propterea Tridentina Synodus declarat substantialia sacramentorum non subesse potestati ecclesiæ, in c. 2. sess. 21. de comm. sub vtraq; specie, ibi, [Salua illorum substantia.] ergo defectus vini in calice post Apostolorum determinationem est substantialis, siue porrectio calicis cum vino prouenit immediatè ex determinatione Christi, siue Apostolorum.

Quid dicendum? Secunda sententia proculdubio est verior. Cæterum consultius videtur vt in præsentia Sedes Apostolica neutram ex his opinionibus approbet, aut reprobet, sed tantummodo iubeat sic ordinatos iterum ordinari sub conditione, iuxta text. in cap. 2. & ibi glos. 1. infr. de Baptis. Et tam his, qui ordinationem iterarunt, quàm his, qui in Sacerdotio ministrarunt, ad cautelam concedat dispensationem; illis quidem à pœnis, in quas potuerunt incidere ex cap. 1. 68. dist. & cap. Dictum, de consecr. dist. 1. de quibus per Syluest. in ver. Irregularitas, num. 6. His vero, qui ministrarunt, ab Irregularitate, de qua in c. 1. & 2. de Cler. non ordin.

90 minist. Hoc enim modo euitabitur difficultas Ecclesiæ Orientalis, quæ sanè grauissima est: nam ex Euchologio, seu Rituali, quo Græci vtuntur, apparet eos non vti porrectione calicis, & patenæ, sed sola manus impositione, non tantum in ordinatione Presbyteri, sed etiam Subdiaconi, qui in Ecclesia Latina, & Africana manus impositionem non recipit, iuxta Pontificale Romanum, & Concilium Carthaginense cap. 5. Etenim in prædicto Euchologio à Græco idiomate in Latinum translato à Petro Arcudio Coregreo in tract. de concordia ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis in septem Sacramentorum administratione lib. 6. de Sacram. Ordin. cap. 2. in tit. Ordo qui obseruari solet in ordinatione Subdiaconi, sic legitur. [Deinde ter obsignans eius caput, & imponens manum, vbi Diaconus dixerit, Dominum deprecemur, Pontifex hanc recitat orationem *Domine Deus noster*, &c. absoluta oratione, sequitur vt infra: Accipiens Pontifex Mantile imponit sinistro humero eius, qui ordinatur. Similiter præbet illi vas ad infundendam aquam pro lotione manuum: ille verò vas accipiens deosculatur manum ipsius, & aquam infundit ad manus Pontificis, qui eas lauat; tandem accepta benedictione discedit, &c. Peracto verò maiori ingressu, cum sacram mensam Diaconus incensat, rursus lauat manus Pontifex in catenulo, quod gestat qui ordinatus est. Porrò in ingressu maiori ipse quoque ordinatus post omnes sequitur gestans etiam vas pro manuum lotione, ac mantile, &c. sic fit ordinatio, & si multi sunt qui ordinantur, oratio ad multos accommodatur.] Hæc ibi: In sequenti autem titulo Euchologij, ordo qui obseruari solet in ordinatione Diaconi habetur sic. [Pontifex habens manum impositam capiti ordinandi clara voce enunciat: [Diuina gratia, quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit, promouet N. Reuerendum Subdiaconum in Diaconum.] Et infra. [Tandem peracta communione Clericorum in Sanctuario Pontifex porrigit calicem Diacono tunc consecrato, vt ipse populo ad communionem accedenti, distribuat.] Nec ibi vlla fit mentio traditionis libri euangeliorum. Rursus in titulo Ordo qui obseruari solet in ordinatione Presbyt. [Surgente Pontifice accedit ad eum, qui ordinatur, cuius caput ter signat Pontifex. Qui verò ordinatur fronte incumbens sacræ Aræ vtrunque genu flectit. Diacono verò clara voce dicente, Attendamus, &c. statim Pontifex imposita manu vna cum Pallio clara voce enunciat: Diuina gratia, quæ semper infirma curat, & quæ desunt supplet, promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.] Et infra immediatè eum appellat ordinatū ibi; [Vt iste; quem tibi placuit à me promoueri.] Et infra, [Tu Domine, &c. hunc, quem voluisti, vt subiret gradum Presbyteri. Et ibi, [Induitur stola, & discedens stat vna cum Presbyteris.] Nec non ibi; [Accedit ordinatus, cui præbet Pontifex sanctum Panem, hoc est particulam panis consecrati; Et primus inter alios Presbyteros communicat.] De porrectione autem calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, ne verbum quidem. In sola episcopi consecratione Græci præter manus impositionem vtuntur impositione libri euangeliorum ad instar Ecclesiæ Latinæ, & Africanæ ad præscriptum cap. Episcopus, 23. dist. Vt enim legitur in Euchologio in rit. Ordo qui obseruari solet in ordinatione episcopi. Pontifex imposita manu recitat quæ sunt scripta in charta, videlicet, [Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & imperfecta perficit, promouet N. amabilissimum Presbyterum in episcopum à Deo custoditæ Ciuitatis N. Cunctis respondentibus, &c.] Aperit euangeliorum, & imponit capiti illius, qui ordinatur simul vna tangentibus alijs quoque Pontificibus: Deinde facta trina Cruce in capite illius, imposita qua manu sic precatur, &c. & recitat quasdam orationes, quibus ostendit eum iam esse consecratum episcopum.

91 Ex his apparet in ecclesia Orientali ordines conferri per solam manus impositionem absque vlla instrumentorum traditione. Vnde Petrus Arcudius d. lib. 6. de Sacram. ordin. cap. 5. concludit apud Græcos præter manus impositionem nullam aliam reperiri materiam, & supra in cap. 3. reprehendit Philadelphien. qui dixit materiam apud Græcos esse sacrum panem, & cer-

certum instrumentorum numerum.

Et quamuis etiam apud Græcos in ordinatione sit vsus nonnullorum instrumentorum; tamen hæc non adhibentur, nisi post absolutam ordinationem; ideoque non possunt esse materia huius sacramenti: nam vt idem Arcudius ait d. cap.3. de materia Sacramenti Ordinis [Apud Græcos Lectori, Subdiacono, Diacono, Presbytero, & episcopo cum ordinantur, imponuntur manus à Pontifice, estque id cōmune omnium.

Deinde peractis orationib⁹ consecratorijs lectori porrigit Pontifex librum Epistol. Canonicarū cum Actib⁹ Apostolicis, Subdiacono præbet vasa, vrceolum, & lebetem vna cum manili ad infundendam aquam Pontifici. Diacono exhibet flabellum, quo arcet muscas, pulueres, & id genus à sacratissima eucharistia. Presbytero Pontifex porrigit missale, licet hoc de porrigendo missali in Euchologio non legatur, sed tantùm mos huiusmodi sit alicubi vsitatus. Et dùm celebrat episcopus præbet Presbytero particulam abscissam ex maiori particula, quæ est in patena super Altari. Et propterea idem Arcudius eod. lib 6. de Sacram. ordin. c.3. [Instrumenta, inquit, apud Græcos exhibentur quidem, quia tamen exhibentur sine vllis verbis peractis iam sacris ordinibus, & nulla fit eorum mentio in orationibus consecratorijs, non videntur de facto, & vt nunc se res habet, esse materia, quamuis possent esse, vt sunt apud Latinos, si aliter & vna cum forma exhiberentur.] Hæc ille. Nec refert quòd in traditione Panis consecrati proferantur illa verba, quæ habentur in Euchologio; [Accipe depositum hoc, & serua illud vsque ad aduentum Domini nostri Iesu Christi, quando debet abs te illud repetere.] Etenim non propria illa sunt forma, neque panis consecratus est materia, quod probatur euidentissima ratione: nam antequam Pontifices eum porrigant, ipsemet Presbyter tanquam perfectè ordinatus vna cum episcopo eum consecrat, vt in Euchologio. At consecrare non posset nisi iam recepisset characterem Sacerdotalem. Vnde in eodem Euchologio qui accedit ad accipiendum panem, appellatur ordinatus iam; & consecratus per manus impositionem, vt in rubr. Ordo qui obseruari solet in ordinatione Presbyteri. Porrò in antiquo Patriarchali Euchologio, vt ipse Arcudius testatur cap.2. sic habetur Archiepiscopus porrigit ordinato vnum panem. Et secundum eum differentia inter Euchologia manuscripta, & typis excusa, hæc est; quòd in manuscriptis panis datur Presbytero ordinato non consecratus, vt eum consecret; in excusis datur consecratus; & putat ipse corrigendum esse Euchologium impressum ab Euchologio antiquo manuscripto, & dandam esse particulam panis, quam ipse nuper ordinatus consecrare debeat, sicuti obseruant Rutheni. Sed nihilominus etiam inspecto hoc ritu Euchologij manuscripti, panis non consecratus non potest esse materia ordinis Sacerdotalis, quia datur Presbytero iam ordinato, vt habent verba Euchologij, nec in traditione huius panis profertur forma. Forma autem in Sacramentis non potest præcedere materiam.

Præterea quicquid sit de his, illud certissimum est plerosque ex Græcis iuxta Euchologia siue manuscripta, siue impressa in ordinatione presbyteri non porrigere calicē cum vino, atque ita non adhibere materiam integram à Concilio Florentino diffinitā in traditione presbyteratus.

92 Porro, an hic mos ordinandi per solam manus impositionem seruaretur jolim in ecclesia Orientali, planè non constat. Nam etsi in Concilio Florentino Georgius Vari Gretensis Presbyter Græcus exhibuerit Iuliano Presbytero Cardinali S.Sabinæ Euchologium Patriarchali manu scriptum, quod eundem prorsus modum præscribit ordinandis, quem hodie ad vnguem seruat Græcorum ecclesia; quod quidem Patriarchale dicitur asseruari in Monasterio Cryptæ Ferratæ manu eiusdem Cardinalis subscriptum, vt refert Arcudius in eod. tract. lib. 6. c.5. Ignoratur tamen quanta fides eiusmodi Euchologio sit adhibenda, nec vllam illius rationem habuit Concilium Florentinum, cum diffiniret materiam ordinis Presbyteratus esse porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum pane.

93 Et quamuis hæc doctrina in specie tradita fuerit Armenis; tamen decretum illud continet fidem orthodoxam, vt patet ex principio decreti ibi, [nec vlla in futurum de fidei veritate apud ipsos Armenos hæsitatio esse valeat, atque idem per omnia sapiant cum Sede Apostolica, [& ibi, [Vt sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam super præmissis Romana profitetur ecclesia, per hoc Decretum sacro approbante Florentino Concilio ipsis Oratoribus ad hoc etiam consentientibus trademus.]

94 Vnde fit vt adstringat etiam Græcos, neq; enim alia fides esse potest apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos, cap. Loquitur Dominus, 24.qu.1. Extrauag. Vnam sanctam, de maior. & obed. cum concord.

95 Neque obstat quod in eo decreto fuerit traditum Armenis Symbolum à centum quinquaginta Episcopis in Oecumenico Constantinopolitano Concilio editum cum illa additione, *filioque*, ipsi Symbolo declarandæ veritatis gratia, & vrgenti necessitate licitè, & rationabiliter apposita, & ordinatum vt per omnes Armenorum ecclesias intra Missarum solemnia sicut apud Latinos mos est singulis saltem Dominicis diebus, & maioribus festiuitatibus decantaretur, aut legeretur, vt habetur in §. In primis ergo damus, hoc autem præceptum Græcos non arctet. Id inquam non obstat: nam quod Symbolum Patrum decantetur in ecclesia cum illa additione, *filioque*, non est de iure diuino, sed ex Constitutione ecclesiæ, vt scripsi in cap.1.num.32. supra de Summa Trinit. & fid. Cathol. Vnde à præcepto illo iuris positiui Græci iustè eximi potuerunt ab ecclesia Romana, sicut fuerunt exempti. At verò in his, quæ ad fidem pertinent, & sunt de iure diuino, sicut sunt materia, & forma Sacramentorum, vt patet ex dictis supra num 19. & 80.

96 Decretum Eugenij ligat etiam Græcos: nam in c. Ad abolendam, de hæret. tanquam hæretici excommunicantur vniuersi, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi, vel de Baptismate, seu de peccatorum Confessione, Matrimonio, vel reliquis Sacramentis aliter sentire, aut docere non metuunt, quàm sacrosancta Romana ecclesia prædicat,

dicat,

dicat, & obseruat. Ad idem tex. in cap. Hæresis, 24. q. 3. Ac propterea Græci quoque iuxta diffinitionem Florentini Concilij tenentur credere Spiritum sanctum etiam à filio procedere, licet non teneantur pronunciare, nisi subesset scandalum; præsertim si degant inter Latinos, aut necessitas postularet confitendi fidem; quia tunc oporteret etiam pronunciare, vt habetur in instructione Clementis VIII. super aliquibus ritibus Græcorum, §. 6. In Bullar. tom. 3. pag. 47. & eo magis, quia Decretum Eugenij vtitur dictione illa *orthodoxa*, idest Catholicæ, l. 2. C. de Summ. Trinit. Alber. in repert. in ver. Orthodoxa. Verbum autem *Catholica* idem importat quod vniuersalis, & vbique porrecta, cap. Fundamenta, de elect. lib. 6. & notat gloss. in rubr. C. eod. Item gloss. in d. extrauag. Vnam sanctam, in ver. Sponso, de maior. & obed.

Illud certum est, etsi Græci, qui Venetijs degunt adhærentes Philadelphiensi calicem, & patenam ordinandis tangenda porrigant; tamen in Orientali ecclesia innumeros ferè Sacerdotes fuisse initiatos per solam manus impositionem, quorum ordinationes irritas nunc de-
97 cernere non videtur expedire. Christiana charitas suadet vt ordinatio saltem conditionaliter repetatur ob periculum animarum, præsertim in Sacramento pœnitentiæ, quod non prodetit attritis si absoluantur ab eo, qui non habet characterem ordinis Sacerdotalis, vt patet ex decreto Conc. Trid, c. 4. De contrit. vers. et quamuis sine Sacramento, sess. 14. de sanctiss. Pœniten.
98 & extrem. Vnct. Sacramen. iuncto c. 7. eiusdem sess. Quam repetitionem sub conditione fieri debere, satis etiam probatur ex c. Solemnitates, il primo, cum ibi notatis per gloss. & DD. de consecr. dist. 1. ex c. 2. & ibi gloss. 1. infr. de baptism. & ex prædicta instructione Clementis VIII. §. episcopi Latini, ibi, [Tutius videtur, vt cum cautela, & sub conditione id faciant,] & infra, §. Si episcopus Latinus.

DE SACRA VNCTIONE.

Cap. Cum venisset. §. Per frontis.

SVMMARIVM.

1 *Abbatis S. Facundi supplicatio pro facultate conferendi Sacramentum Confirmationis suis subditis.*
2 *Papa potest munus administrandi Confirmationem committere etiam simplici Sacerdoti, & num. seqq.*
3 *Episcopi soli manus imponunt ob honorem Sacerdotij, non ob legis necessitatem.*
4 *Episcopus est ordinarius Minister Confirmationis. Delegatus tamen esse potest etiam non Episcopus, & num. 9.*
5 *Chrisma conferendi facultas ex quibus causis per Sedem Apostolicam sit concedenda inferiori Prælato.*
6 *Causa expressa in lege, vel dispensatione censetur rationabilis, nisi sit manifestus error.*
7 *In sacramento Confirmationis datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes.*
8 *Prælati inferiores si sint nullius diœcesis, habeantque iurisdictionem Episcopalem, possunt conuocare quem maluerint Episcopum pro chrismate administrando.*
9 *Abbati petenti confirmationem facultatis conferendi Chrisma an obstet Concilium Tridentinum; annue expediat dictam confirmationem concedere.*
10 *Abbas Cassinensis, qui ex priuilegio potest omnia, quæ ad Episcopum spectant, præterquam Chrisma conficere, & sacros Ordines conferre, non potest administrare sacramentum Confirmationis.*
Conceditur tamen ei à Sanctissimo hæc facultas de licentia Ordinarij. num. 13.
11 *Ordinis Episcopalis quæ sunt non veniunt in generali concessione, nisi de illis fiat specialis mentio.*
12 *Exceptio regulam firmat, sed non ampliat.*

5. PER FRONTIS. Tractat de Vnctione Chrismatis post baptismum, quæ dicitur Confirmatio. Et ad triplicem Consultationem Patriarchę Constantinopolitani respondet primo, per Chrismationem in fronte designari manus impositionem, quæ alio nomine appellatur Confirmatio, quia per eam datur Spiritus sanctus ad augmentum, & robur. Ad secundum respondet, etsi cæteras vnctiones simplices quoque Sacerdotes exhibere possint; tamen vnctionem Chrismatis à solis episcopis esse conferendam. Et hoc ea ratione. quia vt in Actibus Apostolorum legitur, soli Apostoli, quorum vices gerunt episcopi, dabant Spiritum sanctum. Ad tertiam respondet, per Confirmationem designari Spiritus sancti aduentum. Hoc dicit.

Nota Confirmationis Sacramentum à Summis tantùm Sacerdotibus, idest episcopis conferri. Concordat cap. Presbyteri, de consecrat. dist. 4. & cap. Quanto, & ibi dixi, supra de Consuetud.

1 QVÆRO. Abbas Sancti Facundi Ordinis Sancti Benedicti nullius diœcesis quoddam Territorium per Gregorium VII. & alios Summos Pontifices distinctum, & delimitatum habet, in quo plura sunt oppida, & castra, in quibus Abbas exercet omnimodam iurisdictionem spiritualem priuatiuè ad quoscunque episcopos, vt per tres conformes sententias Rotales contra episcopum Legionen. qui vicinior est, declaratũ fuit. Pro actibus Consecrationis in hac Abbatia exercendis Abbas habet priuilegium ab Alexandro III. concessum, & à Cælestino III. Gregorio IX. alijsq; Pontificib. confirmatũ, conuocādi scilic. episcopos, qui de licentia Abbatis dictos actus in eadem Abbatia exerceant. Et sic per quadringentos, & plures annos iuxta huiusmodi priuilegium Abbas conuocauit episcopos, qui ferè semper Titulares erant, & hi administrabant ibidem Sacramentum Confirmationis. Sed cum iam post Concilium Tridentinum difficile sit episcopos Titulares inuenire; & diœcesani maximè in Hispania ad alienam diœcesim pro Pontificalibus exercendis accedere nolint, & hæc

qua hæc Abbatia à viciniori ciuitate distet per triginta, & plura milliaria: ideò Abbas suppliciter petijt à Sede Apostolica facultatem conferendi, & administrandi sacramentum Confirmationis suis subditis. Dubitabatur an huiusmodi supplicationi annuendum esset, nec ne.

2 De Summi Pontificis potestate hæsitandum non est; nam posse Romanum Pontificem munus Confirmationis committere simplici Sacerdoti, sensit S. Ambrosius ad ephes. c. 4. dum dixit in Ægypto Presbyteros confirmare in absentia apiscoporum, & Hieron. in dialog. contra Lu-
3 cif. ait ob honorem Sacerdotij fieri, vt soli episcopi manus imponant, non autem ob legis necessitatem. Sed & Gregorius lib. 13. epist. 26. commisit Presbyteris Sardiniæ vt in absentia episcoporum confirmarent, vt habetur, 95. dist. c. Peruenit.

Et hæc est communis Theologorum sententia in 4. dist. 7. & tenet D. Thom. 3. par. qu. 72. ar. 11. & ibi Caiet. art. 8. Ferrarien. 4. cont. gent. cap. 60. Victoria in Summa, num. 50. S. Antonin. 3. par. tit. 14 § De Ministro. est etiam communis Canonistarum in d. cap. Peruenit, 95. dist. Innoc. Hostien. & aliorum in cap. Quanto, de consuet. vbi ponderanda sunt illa verba textus, *sua temeritate*, quasi dicat Pontifex, secus si nostra auctoritate.

Sed iam hoc determinatum videtur in Conc. Florent. in instruct. Armenorum in §. Secundum sacramentum. Vnde Soto vbi supra dicit iam non licere de hoc dubitare. Et ex eo quod Tridentinum Concilium, sess. 7. de confirm. can. 3.
4 dicit Ministrum ordinarium Confirmationis esse solum episcopum, colligunt moderni Concilium determinasse alium esse posse Ministrum delegatum, vt tetigit Nauar. in Catech. Rom. pag. 226. & expresse tenet Duranr. de ritib. eccles. lib. 1. cap. 20. num. 12. Ad finem, & Viuald. in suo Candel. cap. De confirmatione, qu. 26. vbi alia citat Concilia pro hac sententia. at quamuis pro hoc concedendo sufficeret voluntas; tamen in hoc casu non solùm affertur congruentia, sed etiam vrgens, & rationabilis causa: nam hanc potestatem à Domino collatam Summo Pontifici quandoque exerceri congruit, & oportet, maximè quia hoc extollit, & magnificat Pontificiam potestatem, & pulchritudini conuenit ecclesiæ, vt sicut stella ab stella in claritate differt, ita Prælati Prælatis priuilegijs, & prærogatiuis clarescant amplioribus, c. Ad hoc, 89. dist. & sic patet de congruentia.

5 Quòd autem extet rationabilis, & vrgens causa, videtur manifestum, primò quia Eugenius IV. in Concilio Florentino in decreto fidei pro instructione Armenorum loc. cit. dicit Pontifices id munus Presbyteris concessisse ex rationabili, & vrgenti causa, sed hæc nulla alia erat, nisi illa, de qua loquitur S. Ambrosius, & decreuit Gregorius; absentia scilicet, & penuria episcoporum, & hæc videtur subesse in casu nostro. ergo & causa rationabilis, & vrgens.

6 Deinde causa à Principe in lege, vel dispensationibus expressa censetur rationabilis, nisi sit manifestus error, vt tenet Caiet tract. de indulg. qu. 2. Sed Gregorius in d. c. Peruenit, ob solam absentiam episcoporum commisit huiusmodi munus Presbyteris, neque Catholicus aliquis dicet illum errasse: ergo hæc causa est rationabilis.

Præterea Pastor tenetur pascere oues, & ministrare eis sacramenta per se vel per idoneum Ministrum, vt in Concilio Tridentino, c. 1. sess. 23. Sed oues istius Abbatiæ carent Ministro Confirmationis: igitur Pastor tenetur eis prouidere de tali Ministro. at hæc ratio vrget. ergo datur vrgens causa.

Denique satis vrgens, & rationabilis causa est illa quando aliquid fit, ne quis priuetur, vel defraudetur aliquo bono sibi concesso, maximè spirituali, sed in sacramento Confirmationis
7 conceditur maximum bonum; in eo enim vt hic patet, & in Concilio Florentino datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes. Quo tanto bono, imò summo bono hi priuari non debent, præcipuè petentes, & reclamantes.

Quod si hoc sanioti, & commodiori medio fieri debet, cum episcopi titulares iam vix reperiantur, & diœcesani ad istam Abbatiam accedere nolint, & subditi non teneantur cum tanto labore, & dispendio per alienas diœceses sic distantes peregrinari, quærentes qui pueros suos confirment; nullum medium videri potest suauius, quàm si hoc munus committatur Abbati, cui est commissa cura animarum istius Abbatiæ, qui semper residet, & vigilat super oues suas. Deinde quia sic non committitur hoc munus simplici Sacerdoti, sed Abbati insigni amplum habenti territorium, & iurisdictionem Episcopalem, qui Mitra, Baculo, & alijs Pontificalibus, vtitur insignijs, solemnemq; dat benedictionem, & est à Consilijs Regis Catholici, sicut Episcopi illius Regni. Hæc sunt quæ pro Abbate adducuntur.

Cæterùm cum res sit valdè exemplaris, videtur accuratè considerandum an hoc casu inspecta distantia à viciniori diœcesi, & alijs facti circumstantijs, verè subsit in illis partibus talis necessitas, ob quam prædicta facultas sit concedenda inferiori Prælato: cum præsertim Abbates, vt proponitur, quadringentorum annorum spatio conuocauerint Episcopos ad sacramentum Confirmationis administrandum. Quod iure eis licuit: nam S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum sæpius declarauit, inferiores Prælatos, qui nullius diœcesis sunt, habentque iurisdictionem Episcopalem, posse conuocare quem maluerint Catholicum Antistitem pro ministrando Sacramento Chrismatis.

9 Porrò cum olim quæsitum fuerit an Concilium Tridentinum sess. 7. de Confirm. can. 3. & sess. 6. c. 5. obstet quo minus facultas ministrandi sacramentum Confirmationis concessa à Sede Apostolica ante Conciliū Abbati regulari, nunc confirmetur, accedente præsertim consensu Ordinarij. Die 3. Martij 1575. Congregatio generalis censuit Papam posse id concedere si velit. An autem debeat, vel expediat, sex Cardinales, solo dissentiente Alciato, censuerunt non debere, neque expedire, cum nulla necessitas subsit. Præsertim cùm in illis regionibus sint multi hæretici, qui credunt simplicem Sacerdotem posse ministrare Chrisma, sicut Episcopus. Et si viderint Abbatem id facere, se confirmabunt in

ista

ista hæresi, quam Concilium Tridentinum damnauit. An autem si Papa concederet, videretur facere contra Concilium d. can. 3. tres Cardinales censuerunt aliquo modo esse contra Concilium, quod vult Episcopum esse ordinarium ministrum. Alij quatuor Cardinales censuerunt non esse contra Concilium, quod decidit Ordinarium ministrum esse Episcopum, extraordinarium autem eum, cui Papa concederet. Et ita Couarr. lib. 1. var. resol. c. 10. num. 4. Referendum tamen Sanctissimo; qui dixit videndum an Prædecessores sui restrinxerint istas facultates.

10 Ad hæc proposito dubio an Abbas Cassinensis habens ex priuilegio Apostolico vt possit omnia, quæ spectant ad Episcopum, exercere, præterquam Chrisma conficere, & sacros Ordines conferre, posset Sacramentum Confirmatio-
11 nis administrationes. S. Congregatio censuit non posse, eum ea, quæ sunt Ordinis, requirant specialem mentionem vt intelligantur inferioribus Prælatis concessa, vt in cons. 19. Antonij de
18 Butrio. Et quamuis exceptio firmet regulam in contrarium in non exceptis, præsertim si casus excepti sint speciali nota digni, & excipiantur taxatiuè, vt notat Dec. in l. 1. num. 30. 36. & seq. ff De regul. iur. non tamen ampliat eius naturam vt comprehendat ea, quæ sunt aliàs reseruata, & de quibus est facienda mentio specialis, prout de facultate confirmandi. Cum præsertim dispensatio huius casus concedi non debeat nisi ex causa admodum vrgenti, vt Eugenius voluit in prædicta instructione Armenorum, Vnde numquam venit, nisi expressè concedatur, & causa exprimatur. Præterea Gregorius in d. c. Peruenit, loquitur dispensatiuè vbi Episcopi desunt, & propter scandalum, vt hic notat glos. in ver. Hanc. Et ita respondit Sacra
13 Congregatio, die 18. Martij 1574. Sanctissimus tamen concessit tale priuilegium ante Concilium habenti; vt possit conferre Sacramentum Confirmationis, de licentia tamen Ordinarij.

DE SACRAMENTIS non iterandis.

Cap. Presbyter.

SVMMARIVM.

1 *Manus impositio si in ordinatione Sacerdotis fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur.*
2 *Manus impositio quotuplex sit, & quæ iterari possit, vel non. & num. seqq.*
3 *Abbas semel benedictus non potest iterum benedici.*
4 *Pœnitentia solemnis iterari non potest, & cur.*
5 *Presbytero, cum ordinatur, manus imponitur ab Episcopo, & Presbyteris adstantibus; Diacono ab Episcopo tantùm.*
6 *Ritus impositionis manuum, & Ordinationis Episcoporum ab Apostolis introductus est. & n. 53.*
7 *Petrus solus immediatè à Christo fuit ordinatus Episcopus, reliqui Apostoli ab ipso Petro.*
8 *Ordinationis tempore supplendum est quod in ordinatione fuit prætermissum.*
9 *Solemnitas suppleri debet eo tempore, quo substantialiter actus potest celebrari.*
10 *Manus impositio in ordinatione Presbyteri an sit de essentia Sacramenti, vel de solemnitate tantùm, & num. seqq. vsque in fin.*
11 *Ordinatio tota est iteranda, si aliquid ex substantialibus fuerit prætermissum.*
12 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur esse factum.*
13 *Sacramenta omnia, & eorũ essentialia sunt immediatè ex institutione Christi.*
14 *Ecclesia in Sacramentorum dispensatione potestatem habet statuendi, vel mutandi, salua eorum substantia.*
15 *Verbum* introducere, *quid importet.*
16 *Ritus propriè quid sit.*
17 *Sacramentum quid.*
Signum illud exterius in quolibet ordine est essentiale, in quo principalis actus illius ordinis designatur.
18 *In Sacramentis habentibus materiam corporalem, actus humani non sunt de essentia Sacramentorum.*
19 *Res sensibilis, & verba sunt de essentia Sacramenti.*
20 *Apostoli quando fuerint à Christo ordinati Sacerdotes.*
21 *Presbyter ordinatus absque manus impositione non accipit potestatem à peccatis absoluendi.*
22 *Presbyter in impositione manus non ordinatur iterum, nec nouum recipit characterem.*
23 *Ordinum diuersitas oritur ex diuersitate materiæ, & formæ.*
24 *Potestas ordinis est indelebilis; potestas iurisdictionis secus.*
25 *Confessiones quas Sacerdos audit non approbatus, sunt irritæ.*
26 *Sacerdos ordinatus ante manus impositionem est verus Sacerdos habens potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi.*
27 *Substantiam impossibile est esse separatam ab eo, cuius est substantia.*
28 *Substantialia rei, quæ dicantur, & quæ accidentalia.*
29 *Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, & ministro.*
30 *Ordinum materia quæ sit ex diffinitione Concilij Florentini.*
31 *Manus impositionem non esse de substantia ordinis, qui senserint ex Theologis, & Canonistis.*
32 *Manus impositionem esse materiam essentialem ordinis Presbyteratus, qui Theologi affirmauerint, & quibus fundamentis.*
33 *Presbyteri, & Diaconi in primitiua Ecclesia per manus impositionem ordinabantur. & num. 38.*
34 *Dictio,* per, *causam efficientem significat.*
35 *Manus impositione datur gratia, & Spiritus sanctus.*
Declaratur. num. 37.
36 *Manus est organum organorum.*
Declaratur. num. 42.
37 *Manus impositio in ordinatione Sacerdotis est de essentia potestatis iurisdictionalis, non ordinis.*
38 *Ordinis materia, & forma cur in Actibus Apostolorum non exprimatur.*
39 *Ordinationis denominatio cur in sacris litteris fiat ab impositione manuum.*
40 *Subdiaconus non recipit manus impositionem, sed ordi-*

ordinatur per traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ.

41 *Pontificale Romanum habet legis authoritatem.*

42 *Manus quo sensu dici possit esse de essentia ordinationis.*

1 PRESBYTER. Si in ordioatione Presbyteri, vel Diaconi manus impositio fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur. Hoc dicit, secunda pars breuis ibi, *suspensio*.

2 Ad intelligentiam tex. præmitto, manus impositionem multiplicem esse secundum Hugon. gloss. Archid. Bellam. Turrecrem. & Præpos. in c. Manus, 1. qu. 1. Quædam enim est confirmatoria, idest in fronte baptizatorum facta Chrismatio, c. vn. §. Per frontis, suprà de sacr. Vnct. & est sacramentum, quod non reiteratur, & cuius minister est solus episcopus, & de hac habetur in c. 2. 3. & 4. de consecr. dist. 5. In Concilio Florentino in decreto fidei, §. Secundum Sacramentum est Confirmatio. Et in Concil. Tridentin. sess. 7. de Confirm. can. 1. 2 & 3. Quædam est curatoria, idest cum olei vnctione super infirmum facta benedictio, de qua Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, qui orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum.* §. Sed illud, 95. dist. Et hæc similiter est Sacramentum, non tamen imprimens characterem; & ideo iterari potest, & eius minister est Sacerdos, idest aut Episcopus, aut Presbyter, cap. Illud superfluum, 95. dist. de quo in Concilio Florentino, vbi supra, §. Quintum Sacramentum est extrema Vnctio. Et in Triden. sess. 14. in Doctrina de sacramen. extremæ Vnctionis. Quædam est consecratoria, quæ scilicet fit Episcopis dum consecrantur, vt in cap. Episcopus, 23. distin. de qua dicit Apostol. 1. Timoth. 5. *Nemini citò manum imponas*, idest, nullum citò consecrabis, secundum Ioan. de Fan. & Archid. in d. cap. Manus, 1. qu. 1. Et hæc manus impositio repeti non potest, & fit ab episcopis tantum, vt in d. c. Episcopus, & c. 1. 75. dist. Et quamuis Turrecrem. & Præpos. in d. cap. Manus, dicant hanc manus impositionem esse quæ fit omnibus Clericis in Minoribus dum ordinantur: tamen huic non congruit nomen Cõsecratoriæ, cum sit quædam benedictio, c. Quoniam, 69. dist. & not. glos. in c. 1. In ver. Impositione, supra eod. Vnde melius Archid. intelligit impositionem manus consecratoriam pro illa solemni, quæ fit in consecratione Episcopi, dum allegat tex. qui de ipsa loquitur in d. c. Episcopus, & auctoritatem illam, Nemini citò manum imponas, quæ propriè de Episcopo intelligitur, vt est tex. in cap. Cum
3 nobis olim, supra de electione. Alia impositio manus est benedictoria, idest quædam solemnis oratio, siue benedictio super quosdam Abbates, & Abbatissas facta, vt in c. Quoniam, 69. dist. & hæc fit ab Episcopo, vt ibi, nisi in casu, cap. 1. de supplend. negligen. Prælat. & est quasi sacramentum, & non iteratur ad instar benedictionis nuptialis, cap. 1. & cap. Vit, de secund. nupt. Et quamuis Archid. referat se vidisse contrarium obseruari in Curia in quodam Abbate, qui priori dignitati cesserat, & fuit iterum benedictus: tamen illud potius fuit factum, quàm ius, secundum Archid. cum quo Turrecrem. & alij transeunt, & de hac manus impositione scripsi
4 plenè in c. Cum contingat, supra de ætat & qualit. Alia est reconciliatoria, idest manus extensio super pœnitentes cum inuocatione Spiritus Paracliti, vel aliqua oratione, sicuti Christus, & Apostoli leguntur credentibus manus imposuisse. Et hæc fit hæreticis reuersis, c. Arianos, 1. qu. 1. Item excommunicatis, c. Cum aliquis, 11. quæst. 3. Item pœnitentibus, cap. Si qui pœnitentiam, 26 q. 6. & quidem si reconciliatio sit priuata, seu occulta, iterari potest; quia sacramentum pœnitentiæ est reiterabile, & conuenit omnibus Presbyteris, vt cap. Ministrare, § Eccles. & c. Presbyteri, ead. caus. & quæst. si autem pœnitentia sit solemnis, seu publica, cõuenit episcopo tantum, c. in capite, 50. distin. & d. §. Ecce, & iterari non potest, non ea ratione quam ponit glo. in d. cap. Manus, quod sit sacramentum; quoniam non est sacramentum imprimens caracterem: sed ne salutaris medicina ex iteratione vilescat, & minus vtilis sit ægroto, vt legitur, & notatur in cap Quamuis de pœnit. distinct. 3. & in c. Si quis post, §. potest, & aliter, 50. distin. & ob alias rationes, quas post D. Tho. & Durand. recenset Turrecrem. in dict. §. Potest, num 6. Alia est exsufflatoria, quæ scilicet super energumenos extenditur ad exsufflationem dęmonum, & hæc repeti potest, cum non sit sacramentum, & conuenit exorcistis, vt in c. exorcista, 23. dist. addit. Archid. aliam manus impositionem idest expulsoriam, quæ imponitur solemniter pœnitentibus, qui ab ecclesia abijciuntur, vt in d. c. In capite. Sed hæc coincidit cum Reconciliatoria solemni, de qua supra num. 4. Alia demum impositio manus est ordinatoria, quæ scilicet imponitur Presbyteris, & Diaconis dum ordinantur, vt in c. Presbyter, & in c. Diaconus, 23. distin. & de hac loquitur hæc Decretalis, & non iteratur, sed tantum suppletur, si fuerit prætermissa, vt hic, & in c. 1. sup. eod. Quibus præmissis,

5 Nota primò Presbyterum, & Diaconum in ordinatione recipere manus impositionem: concordat tex. in cap. Quorundam, 23. dist. Manus enim impositio significat plenitudinem gratiæ, per quam ad magna officia sint idonei; & ita fit solis Diaconis, & Sacerdotibus, quia eis competit dispensatio Sacramentorum, licet vni vt principali, & alteri sicut ministro, vt docet S. Thom. in 4. dist. 24. qu. 2. art. 3. sed in hoc est differentia, quod super caput Presbyteri manus imponitur ab Episcopo, & Presbyteris adstantibus, c. Presbyter cum ordinatur, 23. dist. S. Tho. in 4. dist. 25. q. 1. ar. 1. Ad primum. Intellige si sint vestibus Sacerdotalibus inducti, vt declarat Host. in c. Nec episcopus, num. 2. vers. ex præmissis, supra de tempor. ordin. qui tamen non reprobat contrariam consuetudinem, quam dicit vigere in aliquibus ecclesijs, vt manus imponant Presbyteri adstantes etiam non induti: Super caput verò Diaconi manus imponitur ab episcopo tantùm, cap. Diaconus, 23. dist. sed tu aduerte, quia vt apparet ex Pontificali Romano in tit. de ordinatione Presbyteri, manus impositio bis fit in ordinatione Sacerdotum. Primò antequam eis porrigatur calix cum vino, & pa-

rena cum hostia. & tunc presbyteris ordinandis imponuntur manus ab episcopo, & presbyteris simul, vt dictum est. Et hanc manus impositionem S.Thom. d art.3. recenset inter præparatoria ad ordinis susceptionem, dicens : [Episcopus in collatione ordinum duo facit; præparat enim ordinandos ad ordinis susceptionem, & ordinis potestatem tradit; præparat quidem & instruendo eos de proprio officio, & aliquid circa eos operando, vt idonei sint potestatis accipiendæ; quæ quidem præparatio in tribus consistit, scilicet benedictione, manus impositione, & vnctione.] Hæc D. Thom. Deinde fit manus impositio Sacerdotibus iam ordinatis post Missæ celebrationem; & tunc solemniter imponuntur eis manus ab episcopo tantùm. Et proferuntur illa verba, Accipe Spiritum Sanctum,&c. In ordinatione verò Diaconi semel tantùm imponitur manus, idest antequã tradatur liber euangeliorum, & sic priusquam in Diaconũ ordinetur.vt in eodẽ pontificali in tit. de ord. Diaconi.

6 Secundò nota ibi, *ritu ab Apostolis introducto*, ritũ impositionis manuum in ordinatione Presbyteri, & Diaconi ab Apostolis introductum fuisse, Act.6. 8. & 13. cap. Quod de Dominico, 75. distin. Et de hoc ritu Apostolico, vt inquit Innoc. hic num.1. & Hostien. num. 4. inuenitur in epistola ad Timotheum, quòd manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant super eos. Et eodem modo ordinatio, siue consecratio episcoporum ab Apostolis, scilicet Petro, Iacobo, & Ioanne introducta est dantibus formam successoribus,vt habetur in cap. Porrò, 66.dist. & not. hic glos. in ver. Ab Apostolis, &

7 Hostien. num.1. Solus enim Petrus immediatè à Christo fuit ordinatus episcopus per illa verba, *Pasce oues meas*. Reliqui autem Apostoli non à Christo immediatè, sed ab ipso Petro consecrationem acceperunt, vt probat Præpos. in Summ. 15.dist. num. 27.& fusius Cardin. Turrecrem. in c.In nouo, 21.dist.& in d cap.Porrò, vbi etiam per illum textum ostendit Iacobum Alphæi non fuisse consecratũ episcopum à Christo, sed à Petro Apostolo, & confutat contrarias rationes glossæ,& Hugonis tanquam friuolas. Et idem Turrecr. in Summ. de eccles.lib.2. cap.3. & nouissimè Card. Bellarm. tom.1. Controuers.de Summo Pontifice lib.1. c.23. vers.Vigesima secunda est,

8 Tertiò nota ibi, *statuto tempore*, suppletionem eius, quod in ordinatione omissum est, faciendam esse eo tempore, quo ipsa ordinatio, scilicet quatuor Temporibus, cap.1. 2. & 3. su-

9 pra de tempor. ordin. Et sic suppletio solemnitatis fieri debet eo tempore, quo substantialiter actus potest celebrari, vt hic notat Butr. num.4. & Ioan. de Anan. num.1. Vnde in Sabbato quatuor temporum vocabitur Sacerdos, & manus impositio, quæ defuit in ordinatione, tunc supplebitur,& dicentur orationes quæ præcipiuntur dici, quando fit manus impositio, secundum Innoc. hic num.1. in fin. in ver. Statuto, & nu.2. in ver. Supplendum, & Abb. Antiq. nu. 1.

10 QVÆRO, An manus impositio in ordinatione Presbyteri sit de essentia Ordinis, vel de solemnitate tantùm,

Canonistæ omnes, & plerique ex Theologis, de quibus infra num.31. censent manus impositionem esse tantùm de solemnitate.

11 Probatur primò, euidenter in hac Decretali: nam si esset de essentia, non sufficeret supplere omissum,vt hic deciditur, & in cap.1. supra eod. Sed ordinatio ipsa esset ex integro iteranda, c.Nihil, 7.quæst.1. cap.Reuera,de consecr.dist.2. cap.Daybertum, & cap.Per illicitam, 1.quæst.7. & cap.Chorepiscopi, 68.dist. & in specie aduertunt hic Host.n.8.& Io.de Anan.n.1. & fusius explicat idem Host.in c.vn. n.5.sup. de sacr. Vnct. & ibi etiam Collectar. n. 7. & docet S. Thom. in 4.dist.24. quæst.2. art.3.Sot. ead.dist. q.1. art.4. & Syluest. in ver.Ordo,num.11. Ratio est, quia

12 non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum, vt legitur in c.Veniens,infr.de Presbyt. non baptiz. in cap. Solemnitates, il primo, de consecr. dist.1. in c.Si multa, de consecr. dist.4. & tradunt omnes locis citatis.Nec dicatur hunc textum esse intelligendum de prima impositione manuum præparatoria ad ordinem suscipiendum,quam certum est non esse de essentia ordinationis, vt dixi supra in 1.not. num.5. vers. Sed aduerte: nam etsi hoc verum sit quoad secundam partem textus, in qua dicit suspensionem manuum fieri debere cum oratio funditur super caput ordinandi, quæ quidem suspensio non fit, nec oratio funditur, nisi ante consecrationem Presbyteri, vt in Pontifical. Rom. in rubr. de ordinat. Presbyter. tamen secus dicendum est quoad primam partem textus,quia cum simpliciter, & indefinitè loquatur de impositione manus, debet simpliciter, & indefinitè intelligi tam de prima, quàm de secunda, quæ fit ab episcopo tantùm post peractam ordinationem, c. fin. 55.dist. & cap. Consuluisti, 2.quæst. 5. cum simil.

13 Secundò idem probatur, quia manus impositio in ordinatione Presbyteri, & Diaconi est ritus ab Apostolis introductus, vt hic dicitur, & ostensum est supra in 2. notab. Ergo non est de essentia, quia Sacramenta omnia, & consequenter etiam omnia essentialia Sacramentorũ Christus immediatè per seipsum instituit, vt docet S.Thom. in 3.part, quæst.60. art.3. 5. & 7. & in 1.2.quæst.108.art.2. ad secundum, vbi rationem reddit, quia in Sacramentis nouæ legis datur gratia,quæ non est nisi à Christo; & ideò oportuit vt ab ipso institutionem haberent, & est hodie diffinitum à Tridentina Synodo de Sacramentis omnibus in can.1. sess.7. de Sacram.& in specie de Ordine in can.3.sess.23.de Sacrament. Ordin. Quæ verò addita sunt ex ritu ab ecclesia sunt de solemnitate tantùm, vt per eundem in

14 4.distin.13. quæst.1, art.2. ad sextum. Vnde in cap.2. sess.21. de Commun. sub vtraque specie declarat S.Synodus hanc potestatem perpetuò in ecclesia fuisse, vt in Sacramentorum dispensatione, salua illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedi-

15 re iudicaret. Nec videtur admittendum, quod dicit Cardin. Bellarm. tom.3. Controuers. lib. 1. cap.9. de Sacram. vers. Ad secundum, videlicet hunc ritum dici introductum ab Apostolis,non quod illum instituerint, sed quia primi cœperunt vsurpare in ordinationibus: hoc enim propriè non congruit litteræ huius Decretalis, quia introducere ex vocabuli proprietate est origi-

nali-

ginaliter instituere, l. vn. in princ. ibi, Ex bellis ortam, iuncto vers. Quod belli calamitas introduxit, C. de Caduc. tollen. l. Sancimus, § Si quis autem, per diuersa, C. De donat. l. Ex hoc iure, ff. De inst. & iur. cum simil.

16 Præterea ponderandum est verbum, *Ritus*, quod ex propria significatione refertur ad solemnitatem, non ad substantiam actus, c. Cum secundum, de tempor. ordin. c. Cum olim, de Cler. coniug. l. Non putauit, §. Non quæuis, & ibi glos. in ver. ritè, ff. De bonorum possess. contr. tabul. Concil. Trident. sess. 7. de sacram. can. 13. & sess. 22. de Sacrif. Missæ, can. 9. Vnde Butr. in d. cap. Cum secundum, num. 1. Ritus, inquit, propriè est quædam consuetudo in ordinandi modo, vel alio actu exercendo, solemnitatem præbens. Et Petr. Brixien. in repert. Ritus, inquit, est vsus disponens circa solemnitatē actus, allegat Innocen. in cap. Quoniam in plerisque de off. ordin. & Archid. in cap. Contra Christianos de hæret. lib. 6. Et hunc ritum impositionis manuū ortum esse ex ipsa Apostolorum institutione, videtur satis probari in cap. Quod die dominico, ibi, Apostolicis morem gesseris institutis, 75. distin.

17 Tertiò, cum sacramentum sit symbolum rei sacræ, & inuisibilis gratiæ forma visibilis, seu signum visibile, cap. Sacrificium, de cons. dist. 2. cap. 3. De excellen. Sanctiss. Eucharistiæ, sess. 13. Concil. Triden. & signum debeat habere similitudinem ad signatum, c. vnico, §. Ad exhibendum, supra de sacr. Vnct. c. Qui ecclesiasticis, §. Ecce, 36. distin. in quolibet ordine illud exterius signum est essentiale, & intrinsecum Sacramento, in quo principalis actus illius ordinis designatur; idque pro generali regula habendum esse affirmat S. Bonauen. in 4. dist. 24. par. 2. art. 1. qu. 4. num. 58. & consentiunt alij, quos refero in d. c. vnc. in 4. arg. num. 36. Sed in impositione manuum non designatur principalis actus, qui est consecrare Corpus, & Sanguinem Christi, c. Cleros, 21. dist. can. 1. de sacram. Ordin. sess. 23. Concil. Triden. sed actus secundarius, qui est absoluere, & ligare, vt patebit infra, num. 20. & seqq. ergo impositio manuum non est essentialis, & intrinseca ordin. Presbyteratus.

18 Quartò, in Sacramentis habentibus materiam corporalem actus humani non sunt de essentia Sacramentorum, sed dispositiuè se ha-
19 bent ad sacramenta. S. Thom. in 3. par. q. 84. ar. 1. ad primum: nam res sensibiles, & verba sunt de essentia Sacramenti, non autem facta: sed hæc pertinent ad vsum, vel dispensationem eius, vt idem docet in 4. d. 1. qu. 1. art. 3. ad secundum, & in 3. qu. 60. Sed manus impositio est actus humanus, non autem res sensibilis à facto distincta. Ergo non est de essentia sacramenti Ordinis.

20 Quintò, Apostoli fuerunt à Christo ordinati Sacerdotes in Cœna, vt constat ex Tridentina Synodo in cap. 1. De sacrif. Missæ, sess. 22. ibi, [In Cœna nouissima Corpus, & Sanguinem sub speciebus & panis, & vini Apostolis, quos tunc noui testamenti Sacerdotes constituebat, vt sumerent, tradidit.] & in can. 2. [Si quis dixerit illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem*, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, vt ipsi, aliique Sacerdotes offerent Corpus, & Sanguinem suum, anathema sit.] Et ita, vt inquit S. Thom. in 4. distin. 24. qu. 2. art. 3. ad 2. & Turrectem. in c. Presbyter, nu. 2. 23. dist. Dominus dedit Discipulis sacerdotalem potestatem quātum ad principalem actum ante passionem quando dixit, *Accipite, & manducate*, Vnde subiunxit, *Hoc facite in meam commemorationem*. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22. & Ioan. 13. Sed post Resurrectionem dedit eis Sacerdotalem potestatem quantum ad actum secundarium, qui est ligare, & absoluere, vt ibi per eos, & est diffinitum in can. 3. sess. 14. de sacram. Pœnit. Concil. Trid. [Si quis dixerit verba illa Domini Saluatoris, *Accipite Spiritum sanctum*, &c. Non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, &c. Anathema sit.] Quarum potestatum meminit idem Concilium sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 1. ibi, In Sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi, & ministrandi Corpus, & Sanguinem Christi, nec non & peccata dimittendi, & retinendi sacræ litteræ ostendunt, & Catholicæ Ecclesiæ traditio semper docuit. Sententiam D. Thomæ suppresso nomine recitat hic Ioan.
21 Andr. num. 2. his verbis: [Dicunt aliqui, quod in ordinatione Presbyteri per dationem calicis, pleni, idest cum patena confertur ordinato potestas principalis quoad principalem actum confectionis eucharistiæ; & per impositionem manus sub certa forma verborum *Accipite*, &c. Matth. 24. confertur potestas Sacerdotalis quoad actum secundarium, qui est absoluere, & ligare: nam & has potestates Dominus diuisim contulit Apostolis: ante passionem enim contulit primam; post resurrectionem, secundam, quando scilicet *insufflauit*, &c. Ioan. 19. Per impositionem verò manuum aliorum Sacerdotum designatur quædam gratiæ plenitudo. Dicunt ergo isti quod si desijt traditio calicis cum certa forma verborum, non imprimitur character, nec est Sacerdos qui ordinandus erat; si verò fiat primum, sed desijt secundum, Sacerdos est quoad potestatem conficiendi, sed non potest absoluere, vel ligare, nisi facta suppletione: si verò desijt manuum impositio, quam faciunt alij Sacerdotes, licet hoc sit supplendum; tamen primum, & secundum poterit.] Hæc Io. Andr. cuius verba hic transcribunt Anton. de Butr. num. 9. licet illius non faciat mentionem Bellam. num. 3. Card. Zabar. num. 1. col. 3. vers. Decimo quarto, & Abb. num. 2. Et in hoc vltimo, idest Sacerdotem, qui non accepit manus impositionem, non posse Confessiones audire, consentit in Summ. Rosell. quem refert, & sequitur Syluest. in ver. Ordo, 2. nu. 4. vers. Et ideo videtur verum. Vnde quod legitur in cap. 15. sess. 23. Concil. Triden. quod Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, videtur notabiliter limitari posse, vt non procedat in Presbyteris, qui non acceperunt manus impositionem, nisi suppleatur omissum. Hanc autem distinctionem probat etiam quotidianus ecclesiæ vsus: nam Sacerdotes fiunt cùm eis dicitur, *Accipe potestatem offerendi sacrificium*. Et tunc non imponitur manus, sed tantum porriguntur instrumenta, vt patet ex ordine Romano antiquo, & ex Pontificali, quo nunc ecclesia vtitur, in rubrica de ordinatione

Presbyteri. Ergo manus impositio, quæ seor-
sim fit, ad essentiam Sacramenti non pertinet,
cum ante illam ordinati characterem Presbyte-
22 ralem recipiant. Nec potest admitti quod ait
Cad. Bellarm. to 3. Controu. li. 1. de sacram. Ord.
c. 9. vers. Ad tertiu, videlicet Sacerdotes ordinari
cum illis dicitur, *Accipe potestatem sacrificium offerendi*: sed ordinari, etiam postea, cum illis
dicitur, *Accipe Spiritum sanctum*. Hoc enim
subsistere non potest: nam etsi Sacerdotes acci-
piant seorsim varias potestates, vt dictum est
suprà: non tamen dum secundam potestatem
accipiunt dicuntur iterum ordinari; repugnat
enim Canonicis institutis, vt quis in Presbyte-
rum bis ordinetur, & duplicem characterem re-
cipiat, cap. 1. 68. distin. quidquid dixerit Scotus
in 4. dist. 24. quem meritò reprehendit Syluestr.
in ver. Ordo secundo, nu. 4. vers. Non est etiam
23 verum quod dicit Scotus. Præterea si per impo-
sitionem manuum Sacerdos iterum ordinaretur,
in Presbyteratu essent duo ordines distincti. Pa-
tet; quia secunda ordinatio haberet pro mate-
ria impositionem manus, & pro forma, *Accipe
Spiritum sanctum*, &c. Et prima ordinatio habe-
ret pro materia porrectionem instrumentorum,
& pro forma, *Accipe potestatem*, &c. Ex diuer-
sitate autem materiæ, & formæ oritur distinctio
ordinum, sicut & diuersitas Sacramentorum,
vt constat ex cap. 2. de Sacramen. Pœnit. sess. 14.
Concil. Trident. ibi: Materia, & forma, qui-
bus Sacramenti essentia perficitur, longissimè
dissidet, & sic in Ecclesia essent quatuor Ordi-
nes sacri, idest Subdiaconatus, Diaconatus, &
duo Presbyteratus, quod est contra Catholicam
veritatem, vt in Concilio Carthaginensi IV. c. 2.
3. & 4. & in Tridentino cap. 2. sess. 23. de Sacram.
24 Ordin. Vlterius si in ordinatione Sacerdotis
essent duæ formæ partiales, & in impositione
manus imprimeretur nouus character, seu fieret
extensio primi, vt putat Scotus: hinc sequere-
tur vt potestas absoluendi à peccatis, quæ tra-
ditur in impositione manus, esset indelebilis,
quia potestas, quæ fit per consecrationem, inhæ-
ret characteri, & ab homine auferri non potest,
vt docet S. Thom. in 2. 2. quæst. 39. art. 3. Et pro-
pterea Sacerdos etiam hæreticus, excommuni-
catus, depositus, & degradatus celebrando con-
ficit, secundum Archid. in cap. Ostenditur, 4. dist.
Richard. in 4. dist. 13. & Syluestr. in ver. Degra-
datio, num. 9. quia, vt inquit S. Thom. in his ho-
mo non operatur; nisi vt instrumentum Dei,
S. Verùm, 32. distin. Sed consequens est falsum,
quia potestas iurisdictionalis ex simplici iniun-
ctione hominis confertur, nec immobiliter adhæ-
ret. Vnde in schismaticis, & hæreticis non ma-
net, cap. Omnibus, c. Ait Cælestinus, & c. Apet-
tè, 24. quæst. 1. & declarat S. Thom. vbi supra.
25 Ideoque quamuis Presbyteri in impositione ma-
nuum à peccatis absoluendi potestatem acci-
piant: tamen Concil. Trident. in cap. 15. sess. 23.
statuit eos non posse confessiones sæcularium
audire, nec ad id idoneos reputari, nisi aut Pa-
rochiale beneficium habeant, aut ab Episcopis
approbationem accipiant. Et S. Congregatio
eiusdem Cõcilij Interpres declarauit irritas esse
confessiones, quas audiunt Sacerdotes ab epi-
scopo non approbati. Ergo similiter est falsum
Sacerdotes in manus impositione characterem
26 recipere. Quæ cum ita sint, inquiro an is, cui
episcopus porrexit calicem cum vino, & pate-
nam cum hostia, & dixit verba, *Accipe potesta-
tem sacrificium offerendi*, sed nondum imposuit
manus, quia nondum Missa fuit absoluta, sit ve-
rus Sacerdos, & receperit characterem verum,
Ordinis Presbyteratus, necne. Si dixeris non
esse verum Sacerdotem; hoc est manifestè falsum,
& contra diuinam institutionem, quia Apostoli,
in Cœna fuerunt ordinati verè Sacerdotes, &
acceperunt potestatem consecrandi Corpus, &
Sanguinem Christi; & tamen tunc non accepe-
runt secundam potestatem absoluendi à pecca-
tis, quæ traditur in impositione manuum, vt pa-
tet ex diffinitionibus Concilij Tridentini supra
relatis. Item est contra consuetudinem ecclesiæ,
& præscriptum Pontificalis: nam sic ordinatus
consecrat vna cum episcopo celebrante; Et pro-
pterea in eadem rubr. de Ordin. Presbyt. dispo-
nitur, vt Pontifex celebrans secreta morosè di-
cat, & aliquantulum altè, ita vt ordinati Sacer-
dotes possint secum omnia dicere, & præsertim
verba Consecrationis, quæ dici debent eodem
momento per ordinatos, quo dicuntur per Pon-
tificem, At consecrare non posset, nisi esset ve-
rus Sacerdos, cap. 1. §. Vna verò, vers. Et hoc
vtique Sacramentum, de Sum. Trinit. & fid. ca-
tholic. cap. 1. & 2. de Cleric. non ordinat. mini-
stran. Quoties enim sunt duo gradus successiui,
& ab inuicem subordinati, existens in primo non
attingit ea, quæ sunt vltimi; Sicut Diaconus
non attingit ea, quæ sunt Presbyteri, cap. Dia-
conus, & cap. seq. 93. distin. Quæ sunt verba
Oldradi cons. 180. Quæstio est, nu. 11. Ideoque
in prædicta rubrica Pontificalis post porrectio-
nem instrumentorum, & prolationem verborum,
Accipe potestatem, &c. multoties vocantur Sa-
cerdotes ordinati, licet solemnem manus im-
27 positionem nondum acceperint. Si dixeris sic
ordinatos ante manuum impositionem esse ve-
ros Sacerdotes, & recepisse characterem Presby-
teratus: ergo euidenter hinc sequitur, vt manus
impositio, quæ postea accedit, non sit materia
ordinis Presbyteratus, nec sit de illius substan-
tia. Nam quod potest fieri post actum, non est de
substantia actus, c. Quamquam, de Vsuris, lib. 6.
l. Vniuersa, C. De precibus Imperator. offeren.
& notat Petr. Brixien. in ver. Forma. Impossi-
bile enim est substantiam esse separatam ab eo,
cuius est substantia, vt inquit Arist. 1. Metaph.
28 cap. 4. Item substantialia rei dicuntur, sine qui-
bus res non potest consistere. Quæ verò acce-
dunt postea dicuntur accidentalia, vt declarat
Berengar. in repet. leg. Pacta conuenta, num. 45.
ff. De contrahen. empt. & de substantia alicuius
rei illud esse dicitur, quo posito, & illa res po-
nitur; & quo remoto, remouetur & illa, cap. In-
ter corporalia, de translat. Episcop. Manifestum
est autem in Sacramento Ordinis, si quid omit-
tatur ex substantialibus, characterem non im-
primi, & totam ordinationem esse iterandam,
ac si nihil esset actum, vt tradunt Hostien. Ioan.
Andr. & omnes in cap. vnic. supra de Sacramen.
Vnct. & dictum est supra, in vers. Probatur pri-
mo, num. 11.
29 Sextò, pro hac sententia stat authoritas Con-
cilij Florentini in decreto fidei Eugenij IV. nam
in §. Quinto, sic diffinitur: [Omnia Sacramen-
ta

ta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbo tanquam forma, & persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, quorum si aliquod desit, non perficitur Sacramentum.]

30 Deinde declarat formam, & materiam cuiusque Sacramenti; & in specie in §. Sextum Sacramentum, diffiuit materiam sacramenti Ordinis esse illud, per cuius traditionem confertur ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, nec ibi vllam facit mentionem impositionis manuum. Ergo manus impositio non est materia ordinis Presbyteratus; quia alioquin Concilium tradidisset materiam ordinis dimidiatam, & doctrinam imperfectam, & maximam erroris causam tum Armenis, tum Catholicis omnibus præbuisset, ac præterea non verificarentur illa verba Concilij; Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, si ad traditionem Presbyteratus pro essentiali materia exigeretur etiam concursus impositionis manuum. Accedit quod cum Concilium Florentinum assignauerit materiam integram in omnibus alijs Sacramentis; cur non idem fecerit in Sacramento Ordinis? Nec valet quod ait idem Card. Bellarm. etiam Concilium Carthaginense in c. Presbyter, 23. dist. meminisse tantùm impositionis manuum, nec explicuisse totum ritum, sed tantum eam partem, quam postea omisit Concilium Florentinum, fortè quia Armeni, qui à Concilio instruebantur, in hoc non errabant. Etenim inter vtrumque Concilium maxima viget diuersitatis ratio; nam Carthaginense ibi non declarat essentialia Sacramenti Ordinis, sed tantummodo docet ritum solemnitatis seruandum in ordinatione Presbyteri, vt probaui in c. vn. num. 64. supra de sacr. Vnct. At Florentinum explicat materiam essentialem Ordinis Presbyteratus. Vnde inconuenienter omisisset mentionem impositionis manuum, si illa esset de integritate materiæ requisitæ ad traditionem Ordinis. Et de errore Armenorum, cum nullum extet verisimile argumentum, non est licitum in hac grauissima materia diuinare, & confugere ad id, quod est possibile. Præter quam quod si Concilium Florentinum in eo decreto docuisset Armenos ea tantùm, in quibus ipsi errabant; concludendum esset ipsos errasse in materia, forma, & ministro omnium Sacramentorum, cum hæc omnia ibi doceantur à Concilio. Quod absurdum esset asserere.

Septimò, materia debet esse propria cuiusque Sacramenti, vt actum proprium Sacramenti determinatè significet, prout declarat Sot. in 4. dist. 24. q. 1. art. 5. & patet, tum ex Concilio Florentino in prææallegato decreto fidei, vbi declaratur peculiaris, & distincta materia singulorum Sacramentorum: tum ex Concilio Tridentino, quod elicit diuersitatem Sacramentorum tam ex diuersitate formæ, quàm materiæ, vt patet sess. 14. de sacr. Pœnit. c. 2. de differentia sacramenti Pœnitentiæ, & Baptismi. At manus impositio est ceremonia quædam communissima, qua Ecclesia vtitur non solùm in Sacramentis, vt in Confirmatione, iuxta tex. in cap. 1. 2. & 3. de consecr. dist. 5. & in extrema Vnctione, vt in §. Oleo, aliàs incipit. Sed istud, 95. dist. sed etiã in alijs permultis actibus extra Sacramenta; & septem species impositionis manuum ex sacris Canonibus desumptas retulimus supra num. 2. Et Græci manus impositione vtuntur in collatione singulorum ordinum: Et ecclesia Romana non tantùm in ordinatione presbyteri, & Diaconi, vt hic, & in c. 1. supra eodem, sed etiam in ordinibus minoribus; quam tamen certum est non esse de essentia, cum sit quædam benedictio, secundum glos. in d. c. 1. in ver. Impositione. Non igitur impositio manus potest esse materia propria, & essentialis ordinis Presbyteratus. Nec diluitur huius argumenti vis ex eo quod nouissimè scripsit Petrus Arcudius Coregræus in tract. de concord. ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis in septem Sacramentorum administratione, lib. 6. de sacram. Ordin. c. 6. vers. Ad sextum, vbi retorquens argumentum dicit oleum esse communem materiam Confirmationis cum extrema Vnctione; atque ita Sacramenta non semper distingui materia, & satis esse vt distinguantur forma; Falsum enim est assumptũ; nam oleum simpliciter non est materia Confirmationis, sed Chrisma confectum ex oleo, & balsamo; vt est diffinitum in Concilio Florentino in eodem decreto fidei, §. Secundum sacramentum; & sic tertia quædam species mixta à simplici oleo, & à simplici balsamo distincta, vt si ex vino, & melle fiat mulsum, aut ex medicamentis emplastrum, seu collyrium, vt in l. Adeò, §. Cum quis, ibi, [Ac ne mulsum quidem ad vinum, & mel, vel emplastrum, aut Collyrium ad medicamenta reurti possunt.] ff. De acquirendo rerum dominio. Et similiter non simplex oleum oliuæ est materia Sacramenti extremæ Vnctionis, sed oleum oliuæ ab Episcopo benedictum, vt eodem modo diffinitum est in prædicto Decreto, in §. Quintum Sacramentũ. Et in Conc. Trid. in c. 1. sess. 14. de extrem. Vnct. Quæquidem benedictio differentiam ad eo essentialem constituit ab oleo simplici, vt si adhibeatur oleum non sanctificatum, etiamsi Sacerdos vngendo proferat verba, *Per istam vnctionem, &c.* tamen non fiat Sacramentum, vt docet S. Thom. in 3. par. q. 60. art. 5. & ibi etiam Caiet. in fin. Facit tex. in c. Statuimus, infra, de regul. vbi per solam benedictionem habitus Professorum distinguitur ab habitu Nouitiorum, ad effectum inducendi, vel excludendi tacitam professionem. Cum igitur singula Sacramenta habeant propriam, & determinatam materiam ab alijs distinctam: manus impositio, quæ communis est Sacramento Confirmationis, extremæ Vnctionis, & Ordinis; imò & alijs actibus extra Sacramenta, nullo modo esse potest materia propria in ordinatione Sacerdotis.

31 Postremò, impositionem manuum non esse de essentia ordinis Sacerdotalis, sed de solemnitate tantum, tenent Canonistæ omnes in c. vnic. sup. de sacr. Vnct. & in specie Host. nu. 5. Io. Andr. num. 3. Bellam. & Anton. de Butr. ambo, num. 1. & tradunt hic Innoc. num. 2. Abb. Antiq. eod. num. Host. num. 9. Ioan. Andr. num. 2. Henric. Boich. in princ. Bellam. num. 2. Butr. num. 9. Card. in 10. quæst. & Abb. Siculus, num. 2. Turrecrem. & Præpos. in cap. Presbyter, 23. distin. & eandem sententiam sequuntur plerique ex Theologis, & in

in specie S.Thom. in 4. distin.24. quæst.1. art.3. Durand.d. distin. 24. relatus à Turrecrem. in d. cap. Presbyter, Sot.ead.dist.qu.1.art.4.& Syluest. in ver. Ordo,2.num.11.

32 Cæterum quamuis hæc sint satis euidentia; non tamen desunt grauissimi Theologi qui sentiant manus impositionem esse essentialem, & intrinsecam ordini Presbyteratus; vt in specie S.Bonauentura in 4.distin.24. part.2.art.1.qu.4. num.58.Scot. & Palud.ead. distin. Altisiodoren. in sua Summ. par. 4. & nouissimè Cardinal. Bellarm.tom.3 Controu.lib. 1. de sacramen. Ordin. cap.9 Vbi pluribus conatur tueri non solum instrumentorum porrectionem, sed etiam manus impositionem esse materiam essentialem sacramenti, dicens hanc sententiam esse longè probabiliorem, & veriorem. Id quod etiam affirmant Petr. à Soto lect. 5. de sacram. Ordin. Martinus Ledesm. in 4.quæst. 36. art. 4. ad primum, & Cardinalis Hosius in Confessione Polonica, c.50.

33 Mouentur præcipuè, quia in Primitiua Ecclesia Sacerdotes, & Diaconi ordinabantur per manus impositionem, Actor.13. & 14. 1. Timoth.4 & 5. Et 2. Timoth. 1. Et successiuis temporibus Presbyteros eodem modo ordinatos fuisse, colligitur ex Clemente lib.8. Const.c.2.& seqq. ex Damaso epist.4.Ex Innocen. I. epist. 22. Ad Episcopos Macedoniæ, ex Leone I. epist.87. Ad episcopos Africæ. Et recentiùs ex Alexandro II. in c.Ex multis,1.qu.3.Vrbano II. in cap. Daybertum,1.q.7.Vrbano III. in cap.2.de Cler. non ordin. ministr.& ex alijs passim. Id ipsum constat ex Concilio Niceno,cap.9.Antiocheno, cap.10.& 17. Carthaginensi IV. cap.2.3. & 4.& nouissimè ex Tridentino sess.14.c.3.de extrema

34 Vnct.vbi habetur Ministros sacramenti extremæ Vnctionis esse episcopos, aut Sacerdotes ab ipsis ritè ordinatos per Impositionem manuum Presbyterij, vbi pondera illam dictionem, *per*, quæ causam efficientem significat, vt est textus in cap. Vt noueritis,22.qu.5.quem dicit ad hoc valdè notabilem Ludouicus Romanus cons.301. In proposita, num.13. vers. at ex dictione *per*.

35 Vnde Hieronym. in cap.58. Isaiæ [Ordinatio, inquit, non solùm ad imprecationem vocis, sed etiam ad impositionem impletur manuum.] Et Ambros. lib.de dignitate Sacerdotali,[Homo, inquit, manum imponit, & Deus largitur gratiam.] Et Augustin. lib.de gestis cum Emerito, & alibi dicit manus impositione ordinari Sacerdotes, quod ipsum veteres omnes passim affirmant.

[Dicere autem (vt verbis Bellarmini vtar) omnia Concilia, Pontifices, & Patres loqui de accidentaria cæremonia, ridiculum est, cum nusquam ponant aliam cæremoniam; & sæpè ex professo tractent de ritu ordinationis. Quis enim credat tot Patres, & Concilia, cum nihil frequentiùs tractent, quàm ordinationes Sacerdotum, ne semel quidem attigisse id, quod ad essentiam Sacramenti pertinet?] Hæc ille: Qui etiam affirmat,nisi manus impositio sit de essentia non posse hæreticos conuinci ordinationem esse Sacramentum propriè dictum, quia non possumus in Scriptura demonstrare Symbolum externum huius Sacramenti. Præterea Scriptura non solet in alijs Sacramentis tradere nisi essentiales cæremonias, & vix etiam illas integrè. Quis ergo sibi persuadeat in hoc Sacramento semper nominare ritum accidentarium,omisso essentiali? Ad hæc Paulus dicit per manus impositionem dari gratiam, 1. Timoth.4. & 2. Timoth.1. Ergo manus impositio est pars Sacramenti essentialis; non enim gratiæ promissio facta est cæremonijs accidentarijs, sed essentialibus. Dicunt insuper in can. 4. sess.23. de Sacram. Ordin. Concil. Trident. sic diffiniri. [Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum,ac proinde frustra episcopum dicere, *Accipe Spiritum sanctum*, anathema sit.] vbi Concilium declarat tunc ordinari Presbyteros,& tunc dari illis gratiam, cum eis dicitur, Accipe Spiritum sanctum. At cum hoc dicitur, manus imponuntur, vt patet ex Pontificali, & Ecclesiæ consuetudine. Ergo sentiebat Concilium illam impositionem manus esse de essentia.

36 Afferunt denique illud generale, manum esse organum organorum seu instrumentum instrumentorum,vt in 3. de Anima,text. commen.38. Quibus addi potest quod B. Stephanus Protomartyr fuit ordinatus Diaconus ab Apostolis per solam manus impositionem. Act.6. Neque enim tunc ordinari potuit per traditionem libri euangeliorum, quia Euangelium scriptum non fuit ab euangelistis nisi post illius obitum, vt ostendi in cap.vn.num.17.& seqq.sup.de sacr. Vnct. ergo sola manus impositio, non autem traditio instrumentorum tunc fuit materia Diaconatus,nec eadem traditio potuit postea effici materia ordinis; quia ecclesia non potest instituere materiam, & formam sacramentorum, vt ibidem probaui, num.19.& seqq.

37 His ita respondetur. Manus impositio in ordinatione sacerdotis est quidem de essentia potestatis iurisdictionalis, idest ligandi, atque soluendi; quia ordinatus sine impositione manus eam potestatem non consequitur, vt ostensum est supra in vers.Quinto Apostoli,num.20. Et hoc intendunt auctoritates ex sacris litteris, desumptæ, dum dicunt per impositionem manuum dari gratiam, vel Spiritum sanctum. Ideoque S.Thomas quamuis sit apertè in ea sententia, vt manus impositio non sit de essentia ordinis, vt in 4.distin.24.q.1. art.3. nihilominus dist.25. qu.1.art.2. dicit impositione manuum dari gratiam sacramentalem, quia scilicet per eam confertur potestas dimittendi, & retinendi peccata. Et Turrecrem. in d.c.Presbyter, num.4.23. dist. referens sententiam Hugonis dicentis, Manus impositionem aliorum Sacerdotum non esse de essentia Consecrationis, quia solus episcopus consecrat; non tamen, inquit, intelligas quod per impositionem manus Episcopi fiat impressio characteris, licet per eam detur gratia, per quam fiunt idonei ad exequendum ordinem. Et in hunc sensum admitti potest sententia dicentium manus impositionem in ordinatione Sacerdotis esse de essentia, idest requiri ad integritatem potestatis Presbyteralis. Verùm si intendant vt impositio huiusmodi sit de essentia ipsius ordinationis, ita vt ordinatus sine illa non recipiat characterem Sacerdotalem, nec potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi: eorum opinio nec vera, nec probabilis est, vt abundè ostensum est supra.

Nec

38 Nec vrget conſideratio quod in Actibus Apoſtolorum non fiat mentio de materia, & forma ſacramenti Ordinis, ſed de ſola impoſitione manuum. Quia vt ex Sancto Dionyſio obſeruat S. Thom. in 4. diſt. 7. qu. 1. art. 1. hæc occultanda erant in primitiua ecclesia propter irriſiones Gentilium. Et propterea idem S. Dionyſ. in fin. eccleſ. Hierarchiæ excuſat ſe à determinatione formarum ſacramentalium. Vnde non mi-
39 rum ſi in c. 5. vbi ordinationum ritus declarat, non meminerit niſi ſolius manuum impoſitionis, facta eſt autem denominatio ordinationis ab impoſitione huiuſmodi, quia in illa perficitur, & integratur poteſtas Sacerdotalis quoad actum ſecundarium abſoluendi à peccatis. Et hoc inſinuat Hieronymus in contrarium citatus dum dicit ordinationem impleri ad impoſitionem manuum. Et hunc morem propter authoritatem Apoſtolorum etiam Summi Pontifices, & Patres poſtea retinuerunt.

Similiter non obſtat quod niſi manus impoſitio eſſet eſſentialis, hæretici non poſſent conuinci ordinem eſſe ſacramentum, nam certè admodum leuis eſſet hic modus probandi ſacramentum ab eo actu, quem Canoniſtæ omnes, & plerique ex Theologis tenent eſſe accidentalem, & de ſolemnitate tantum.

Præterea quomodo manus impoſitio probabit ordinem eſſe ſacramentum, ſi multo ante ſine illa Dominus in Cœna ordinem ſacerdotalem inſtituit, & Presbyteros ordinauit, ſicuti etiam quotidie facit ecclesia, vt in ſuperioribus probatum eſt?

40 Ad hæc Subdiaconus non accipit manus impoſitionem, ſed ordinatur per traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ, vt in cap. Subdiaconus, 23. diſt. Nec audiendus eſt Hoſt. in cap. 1. ſupr. eod. relatus ab Archid. in d. c. Subdiaconus num. 1. dum dixit Subdiaconum hodie accipere manus impoſitionem, cum Subdiaconatus ſit ſacer ordo, & gaudeat eodem priuilegio, quo Diaconus, vt in cap. Miramur, de ſeru. non ordin. & ita litteram, d. cap. 1. quæ habebat, Subdiaconus, quam dicebat Innoc. eſſe falſam, & legendum eſſe, Diaconus, hodie eſſe veram litteram; adijciens non obſtare tex. in d. cap. Subdiaconus, quia loquitur ſecundum tempora primitiuæ ecclesiæ, ſecundum quæ Subdiaconatus non erat ſacer ordo; & ideo non recipiebat manus impoſitionem; & illud tempus reſpicere rubricam libri Pontificalis. In hoc, inquam, Hoſtien. non eſt audiendus, quia vt ipſemet fatetur primam opinionem approbat conſue-
41 tudo Romanæ ecclesiæ. Vnde cum Innocentio tenet Turrecrem. in dicto cap. Subdiaconus, num. 2. 23. diſt. Eſt ex Pontificali reformato, quo nunc ecclesia vtitur, & à quo non licet recedere, cum fuerit approbatum authoritate Clementis VIII. veteribus omnibus Pontificalibus abolitis, vt in eius Conſtitutione. Ex quo in ecclesia, edita die 10. Februarij 1596. in Bullar. to. 3. pag. 53. conſtat apertè Subdiaconum non recipere manus impoſitionem. Neque obſtat tex. quem ad hoc Hoſt. inducit, in cap. 1. De Cler. pereg. quia etſi generaliter loquatur de Clericis ordinatis in ſacris, quibus facta fuit manus impoſitio: tamen intelligi debet tantum de Presbyteris, & Diaconis, non autem de Subdiaconis, quibus manus non imponitur; recipere enim debet declarationem ex textu hic, & ex c. 1. ſupra eod. Quod cum ita ſit, quomodo ab impoſitione manuum poterimus conuincere hæreticos ſacrum Subdiaconatus ordinem eſſe ſacramentum, iuxta decretum Concilij Tridentini in can. 2. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. ſi Subdiaconatus traditur ſine manus impoſitione? Quamobrem hæc probatio in vniuerſum ad conuincendos hæreticos aliunde ſumenda erit, quod ad Theologos reijcimus.

Non obſtat inductio Concilij Tridentini in can. 4. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. nam hæretici contendebant ſacram Ordinationem non eſſe Sacramentum, nec gratiam conferre, & inde inferebant fruſtra Eccleſiam in traditione ſecundæ poteſtatis proferre illa verba, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. quia ſi in ipſamet ordinatione quando datur principalis poteſtas conſecrandi ſecundum eos non confertur Spiritus ſanctus, longè minus conferri poterit in traditione poteſtatis ſecundariæ abſoluendi à peccatis, quæ poſtea accedit per manus impoſitionem. Et hunc errorem damnauit S. Synodus, in quo ſenſu non rectè ex eo canone deduci poteſt Concilium ſenſiſſe impoſitionem manuum eſſe de eſſentia ordinationis.

42 Ad extremum non obſtat quòd manus ſit organum organorum: hoc enim eſt verum in quãtum manus facit omnia inſtrumenta, & eſt loco omnium inſtrumentorum. Vnde Ariſt. in 4. de partib. animal. c. 10. [Manus, inquit, eſſe videtur non vnum inſtrumentum, ſed multa; eſt enim vt ita loquar, inſtrumentum ante inſtrumẽta.] Hæc ibi. Et in hunc ſenſum manus poteſt dici eſſe de eſſentia ordinationis, ſeu potiùs conditio, ſine qua non, in quantum ſcilicet illius miniſterium eſt neceſſarium ad traditionem inſtrumentorum, ſed ſi accipiatur manus pro illa impoſitione, quæ fit ſolemniter ab Epiſcopo ſuper caput Presbyteri, hæc non poteſt eſſe materia ordinationis, quia ad hoc non ſufficit quæcunque inſtrumentum, ſed requiritur inſtrumentum aptum ad ſignificationem rei ſacramẽtalis, vt declarat D. Thom. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 2. q. 6. & in 4. diſt. 3. q. 1. ar. 3. q. 1. ad 4.

Ad obiectum de Beato Stephano reſpondi in d. c. vn. n. 65. de ſacr. Vnct.

Supereſt difficultas ecclesiæ Græcæ, quæ in ordinatione Sacerdotum dicitur non vti traditione inſtrumentorum, ſed ſola manus impoſitione; & tamen Presbyteri Græco ritu ordinati indifferenter habiti ſunt pro veris Presbyteris in Eccleſia Latina. Sed & hanc difficultatem plenè examino in eodem, cap. vn. num. 15. & num. 69. cum ſeqq.

DE

DE FILIIS PRESBYTERORVM Ordinandis, vel non.

Cap. Vt filij.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus non ordinatur nisi Religiosus fiat, nec tunc praeficitur.*
2 *Illegitimus etiam ex fornicatione genitus nec ad sacros, nec ad minores ordines promouetur.*
In minoribus tamen dispensat Episcopus, in sacris verò dispensat solus Papa. num. 4.
3 *Ordines minores largè dicuntur sacri.*
5 *Illegitimus tribus ex causis repellitur à promotione.*
6 *Illegitimi vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari solent.*
7 *Illegitimus ignoranter promotus excusatur si ignorantia sit probabilis; aliàs secus.*
8 *Filius an teneatur credere matri asserenti eum esse illegitimum. & num. seqq. vsque ad nu. 13.*
9 *Rex, qui credidit matri asserenti eum ex adulterio genitum, & renunciauit Regno, de fatuitate redarguitur à Legistis. & num. 12.*
10 *Conscientiam suam tenetur quis informare secundum leges.*
Et quid si habeat conscientiam lasam. nu. 11.
11 *Filius indicatur qui constante matrimonio natus est, nisi probetur absentia, vel infirmitas, seu impotentia generandi.*
13 *Professio emissa in monasterio Monachorum, vel Canonicorum Regularium, aut alterius Ordinis, tollit irregularitatem ex defectu natalium.*
14 *Procedit quoad ordines suscipiendos, & exercendos.*
15 *Non autem quo ad effectum obtinendi dignitates, & Praelationes.*
16 *Irregularitates, quae ex proprio delicto proueniunt, per solemnem professionem non abolentur.*
17 *Constitutio Sixti V. contra illegitimos redacta fuit ad terminos iuris à Gregorio XIV.*
18 *Filius illegitimus in Religione, in qua pater, siue ante, siue post natiuitatem filij, professus fuit, non admittitur patre viuente.*
19 *Illegitimus per ingressum Religionis non habilitatur ad Praelationem, nec in Monasterijs sui, vel alterius Ordinis, nec in Ecclesia Saeculari.*
20 *Potest tamen obtinere administrationem ad nutum Praelati, dummodo curam non habeat.*
21 *Illegitimus per Papam dispensatus ad Sacerdotium non censetur dispensatus ad Ecclesiam curatam.*
22 *Papa solus dispensat cum Religioso illegitimo ad dignitates.*
23 *Possunt tamen superiores Ordinum dispensare iuxta eorum priuilegia, dummodo sint in vsu, & sub illis reuocationibus non comprehensa.*
24 *Illegitimus à saecularibus dignitatibus non repellitur.*
25 *Monialis illegitima an possit eligi in Abbatissam, vel Priorissam absque dispensatione Apostolica.*
Et quid in Italia vbi Abbatiae sunt triennales. num. 56.
26 *Masculinum concipit foemininum, non ex propria significatione, sed ex interpretatione, seu extensione.*
27 *Masculinum in materia differenti non concipit foemininum.*
Nec in materia odiosa odio irrationabili. nu. 30. & 55.
28 *Mulier non est capax ordinum.*
29 *Moniales S. Clarae non veniunt appellatione Fratrum Minorum. & num. 34.*
31 *Filijs non debent obesse iniquitates parentum.*
32 *Venia sunt digni, qui alieno vitio laborant.*
33 *Moniales illegitimae non comprehenduntur in Constitutione Sixti V. contra illegitimos. & nu. 54.*
34 *Monachorum appellatione non veniunt Moniales.*
35 *Monachatus omnem maculam abstergit.*
36 *Abbatissae in Italia ex Constitutione Sixti V. eligi non possunt nisi ad triennium.*
37 *Abbatissa, quae non est perpetua, nec habet Monasterium in titulum, non dicitur habere dignitatem.*
Declaratur. num. 56. & 57.
38 *Abbatissa habet dignitatem.*
39 *Masculinum in dispositione legis concipit foemininum.*
40 *Etiamsi materia sit odiosa, & poenalis.*
41 *Moniales veniunt Monachorum appellatione, vbi materia aequè conuenit mulieribus, ac Religiosis.*
42 *Praecipuè vbi militat ead. ratio.*
43 *Personae integri status debent promoueri ad honores.*
44 *Illegitimum esse est nota defectus, & vacillat eius opinio.*
45 *Incontinentiae paternae suspicio magis viget in filia, quàm in filio.*
46 *Masculus, & foemina à iure in multis aequiparantur.*
47 *Masculinum probatum à Canone crimina punientes comprehendit foeminas.*
48 *Mulier à successione temporali repellitur propter illegitimitatem.*
49 *Abbatissa non habet ius à defuncta, sed à canonica electione, & ideò in dignitate non habet successionem haereditariam, sed successionem simpliciter.*
51 *Poenitentiaria dispensat cũ Monialibus in vtroque foro, vt non obstante defectu natalium possint esse Abbatissae.*
Etiam triennales. num 60.
52 *Monialis illegitima in Abbatissam non eligitur, sed postulatur à Papa.*
53 *Dispensare tamen possunt superiores ordinum iuxta eorum priuilegia, vt illegitimae possint esse Abbatissae.*
57 *Vicarius Episcopi qualiter dicatur habere dignitatem, licet non sit perpetuus.*
58 *Abbatissae in Italia durante triennio remoueri non possunt, nisi ex iusta causa, & iuris ordine seruato.*
59 *Generales ordinum regularium quinam hodie sint perpetui.*
60 *Curia Romana dispensat cum monialibus, vt defectu natalium non obstante possint esse Abbatissae etiam temporales.*

VT

1 VT FILII. Illegitimus non ordinatur, nisi Religiosus fiat: nec tunc preficitur. Ioan.Andr. Bellam.Cardin. & Anchar. idest ad Prælaturam non habilitatur. Butr. & Ioan. de Anan. Abb. Siculus ab aliquibus per errorem hic allegatur, quia non scripsit super hoc, & alijs quibusdam titulis primi libri Decretalium, sed in eius volumine, vt opus habeatur completum, insertæ sunt lecturæ Anton. de Butr. & Ioan. de Imol. vt notatur in lectura ipsius Abbatis post cap.vlt. supra de sacram.non iteran. Diuiditur in duas partes. Secunda ibi, *sed neque*: & hæc non facit ad titulum Prima pars duas prohibitiones ponit: & à prima vnum casum excipit ibi, *Nisi*.

2 Nota primò ex princ. textus, illegitimos non esse promouendos ad sacros Ordines, vt dicitur in littera. Sed quid de Ordinibus non sacris? Innoc. hic num. 1. arguit quod aliud sit in eis, arg. cap. Priscis, 55. dist. Contrarium tamen tenet per cap. Litteras, infra eod. & quamuis subdat id posse intelligi speciale in filijs Presbyterorum, tamen verius est, nec genitos ex fornicatione promouendos esse ad ordines etiam
3 minores absque dispensatione, secundum Card. hic num. 2. in 2. quæst. & ver. Sacros, largè hic sumitur pro quolibet ordine, vt c. De ordinationibus, & cap. Quibusdam, & §. Quilibet, ad fin. quæst. 1. q. 1. & c. Non solùm, in princ. quæst. 3. c. Infames, 6 q. 1. c. Nullus, 27. q. 1. ad idem, cap. 2. 54. distinct. facit quod habetur in summa, 33. dist. & post Ægid. hic notant Ioan. Andr. n. 2. in ver. Ordines, Bellam. in princ. in eod. ver. Butr. & Anchar. in 1. not. Cardin. vbi supra, & Io. de Anan. in princ. vers. Et intellige verbum sacros.

4 In hoc tamen est differentia inter minores, & sacros Ordines, quod in minoribus dispensat episcopus super quocumque defectu, siue sint spurij, siue adulterini, vel naturales, vt est textus in cap. 1. iuncta glos. communiter approbata in ver. Defectum. De filijs Presbyter. lib. 6. licet aliàs quo ad successiones distinguatur, nec ita facilè dispensetur cum vno sicut cum alio, & ita intelligas, cap. Cum pridem, §. Personæ verò, supra de renunciat. In sacris verò dispensat solus Papa, vt est expressum in d. cap. 1. & ibi notant Ioan. Andr. Gemin. Franc. & omnes in summario.

5 Triplex autem est ratio cur defectus natalium repellat à promotione, vt notat gloss. 4. in cap. fin. in ver. Defectu, infra eod. lib. 6. Ioan. Monach. in cap Indemnitatibus, num. 9. de elect. eod. lib. Prima ratio est propter ordinis prærogatiuam, cap. penult. & vlt. 26. dist. cap. Interdictos, infra de excess. Prælat. l. Neque famosis, C. De dignitatibus lib. 12. Secunda ratio est propter detestationem paterni criminis, quod puniatur in filio, vt per id puniatur pater, cap. Cum ergo, §. Sed qui, 24. quæst. 3. l. Isti quidem, §. vlt.
6 ff. De eo quod met. caus. Tertia ratio propter incontinentiam paternam, quæ in filio timetur secundum illud, Sæpe solet similis filius esse patri, l. Quod si nolit, §. Qui mãcipia, ff. De edilit. edict. cap. Sunt plurimi, §. Verum, 6. q. 1. l. Quisquis, §. 1. ibi, [In quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exempla metuuntur.] ff. Ad leg. Iul. maiest. qua ratione vtitur Sixtus V. in Constitutione, 71. contra illegitimos edita, §. 1. ibi, Illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari solent. Vnde stylus est Curiæ, si paternæ incontinentiæ non sit imitator, vt notat præcitata glossa in cap. final. infra eod. lib. 6. & ibi Guil. de Monte Laudun. & Prob. ad Monach. in cap. Indemnitatibus, n. 12. in ver. Pro dicto, de elect. lib. 6.

7 Sed hic incidit quæstio quid si illegitimi per ignorantiam fuerint promoti? Respondeo secundum Host. hic num. 1. apud omnes habetur probabilis ignorantia excusata, cap. 1. De ordinat. ab Episc. arg. l. 1. C. De testam. & l. 3. ff. De offic. Prætor. Ipse verò in conspectu Dei cecidit, si veritatem nouit, licet id sit occultum, c. fin. de tempor. ordinat. Si verò ignorauit, vt quia mater coniugata lateuter admisit Sacerdotem, nec filio reuelauit, erit in omnibus, & per omnia excusatus, arg. l. filium, ff De his, qui sunt sui, vel
8 alien. iur. & l. Quia semper, ff. De in ius vocau. sed si reuelauit, prima facie verbis matris est credendum, arg. cap. Per suas, infra de probat. & cap. Afferte, & c. Litteras, de præsumpt. & quia in dubio tutius est abstinere, cap. Ad aures, de tempor. ordinat. non tamen cogitur credere, ex quo natus est ex nuptijs, vt l. Neque professio, C. De testam. & patet ex notatis in cap. Officij, in gloss. in ver. Deneganda, infra de pœnit. & remiss. Consulit tamen Hostien. vt si talis habet conscientiam læsam, ipsam seruet, & accedat ad Sedem Apostolicam pro dispẽsatione, quam facilè in hoc casu obtinebit, & cum Host. totidem verbis concordant hic Ioan. Andr. num. 4. & 5. Bellam. in 2. & 3. quæst. Butr. nu. 10. & 11.
9 Cardin. in 4. & 5. quæst. & Io. de Anan. num. 3. quibus adde Iacob. de Arena relatum à Cyno in l. Si vicinis, num. 3. C. De nupt. vbi dicit, stultum fuisse quendam Regem, qui ad dictum matris renunciauit Regno, vt pote non filius Regis; nam cum quondam Regina mater sua vetula de morte timeret, traxit eum in partem, & dixit ei: licet fueritis conceptus, & natus in matrimonio, nullum ius habetis in Regno, quia
10 non estis filius Regis, quapropter ille Rex resignauit Regnum, quod fatuissimum fuit, quia nec matri, nec patri debet credere filius, sed debet se, & conscientiam suam informare se-
11 cundum legem, quia non debet quis esse clementior lege, vt in Auth. de iudic. §. Oportet. At lex iudicat filium, qui constante matrimonio natus est, nisi probetur absentia, vel infirmitas, seu impotentia generandi, vt d. l. Filium, vbi notat Bart. nu. 2. & communiter Legistæ, & Bellam. hic in 3. quæst. ad fin. Corn. conf. 137.
12 Placet mihi, num. 8. vol. 2. Sed tu limita dictum Legistarum secundum opinionem Host. nam si mater detexit veritatem filio, & filius habet conscientiam læsam ex delicto matris, debet credere, & omnia bona restituere; aliàs si faceret contra conscientiam, ædificaret ad gehennam, vt in cap. Litteras, de restit. spoliat. & in c. Per tuas, de simoa. & notat idem Host. in d. c. Officij, nu. 4. & ibi etiam Io. Andr. num. 3. Abb. nu. 4. & communiter Canonistæ, de pœnit. & remiss.
13 Secundò nota ibi, *Nisi aut Monachi fiant*. Per ingressum Religionis in monasterijs tam Monachorum, quiam Canonicorum Regularium tolli irregularitatem prouenientem ex de-

fectu natalium, vt hic notat Bernard. post casum, Butr. in 2. notat. & alij communiter. Et idem in Monasterijs aliorum ordinum, vt hic not. Anchar. in 5. not. Et ingressum Religionis intelligas cum effectu, idest sequuta professione: nam & si Rodriq. quæst. Regul. to. 1. quæst. 13. art. 4. teneat irregularitatem hanc ex defectu natalium aboleri non modo per solemnem professionem, sed etiam per nouitiatum, quinimo & per ingressum educationis, dicens ita sensisse viros doctissimos: tamen contrarium probat hic text. ib. [*Nisi Monachi fiant*: nam Monachum non facit habitus, sed professio Regularis. vt c. Porrectum, infr. de Regular. cum concord. ibi allegatis in gloss. 1. & verba cum effectu sunt accipienda, vt in cap. Relatum, infra de Cleric. non resident. aliâs posset fieri fraus. scilicet intrando Religionem, & suscipiendo ordines sacros, & ante professionem exeundo, & sic lex esset imposita verbis contra c. Commissa, de elect. lib. 6. quod in proprijs terminis perpendit Francus in cap. 1. nu. 11. vers. Et quod dicitur de filijs Presbyter. eod. lib. & Felinus in cap. Cum deputati, num. 2. vers. Et intellige quod solus ingressus, infra de iudic.

14 Cæterùm aduerte, quia hæc irregularitas per solemnem professionē tollitur solummodo quoad effectum suscipiendi ordines, vel in eis ministrandi, vt hic patet: & in c. 1. 56. dist. vbi dicitur: Presbyterorum filios à sacris Altaris remouemus ministerijs, nisi aut in Cœnobijs, aut in Canonijs religiosè probati fuerint conuersati: & notat Ioan. Monach. in cap. Indemnitatibus, num. 5. de elect. lib. 6. & alij proximè citandi.

15 Sed quoad alios effectus, scilicet obtinendi dignitates, & prælationes, vtique non deletur, vt hic est expressum in vers. prælationem verò, &

16 latiùs dicam infra in 3. notab. & quamuis glossa vltima in c. Cum deputati, infr. de iudic. dicat eo ipso, quod quis est deputatus obsequio Iesu Christi, omnis tollitur irregularitas: & Collect. hic post ptinc. notet indefinitè ingressum Religionis tollere irregularitatem: tamen communiter tenetur irregularitates, quæ ex proprio delicto proueniunt, per professionem non aboleri, vt probat tex. in cap. 5. inf. de apostat. vbi hoc tenent glos. in ver. Religionis. Host. num. 6. Butr. num. 13. Cardin. n. 2. in 5. oppos. dicens eam glossam singularem, & veram. Anchar. n. 4. in 1. opposit. Abb. num. 6. & Ioann. de Anan. in fin. Marian. Socin. in c. Ad audientiam, col. vlt. de homicid. Felin. in d. c. Cum deputati, nu. 2. de iudic. Syluest. in ver. Irregularitas, quæst. vlt. Nauarr. Comment. 2. de Regular. num. 60. & alibi passim Doctores.

17 Sed obijcies, ex Constitutione 71. Sixti V. incipien. Cum de omnibus ecclesiasticis ordinibus, Illegitimi prohibentur admitti ad habitum, & professionem Regularem. Ergo habilitatio ad ordines, quam facit iste text. de illegitimis ingredientibus Religionem, est inanis, & non reducibilis ad actum. At respondetur prædictam Constitutionem; & aliam illius declaratoriam fuisse redactas ad terminos iuris à Gregorio XIV. vt in eius Constitutione 3. quæ inci-

18 pit, Circumspecta, in Bullar. to. 2. pag. 687. qua statuitur, vt ij, qui quouis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum, & professionem Regulares admitti possint, quemadmodum admitti poterant si Constitutiones memoratæ editæ non fuissent; dummodo eorum qualitates probentur ab ijs, ad quos receptio pertinet, & dummodo filius illegitimus in Religione, in qua pater fuit ante, siue post natiuitatem dicti filij professus fuerit, ipso patre viuente, non admittatur vt in §. 2. & 3.

19 Tertio nota ibi, *Prælationes verò nullatenus habeant*. Illegitimè natos per ingressum Religionis, & professionem in eo emissam non habilitari ad prælationem, vt hic est expressum. Idque intelligas indistinctè sine in eisdem, siue in alijs Monasterijs, sine in Ecclesia sæculari, cap. Legi, 16. quæst. 1. & hic notant Ioan. Andr. num. 6. Butr. in 4. notab. & num. 13. Card. nu. 2. in 7. quæst. & Anchar. num. 3. Nauarr. consil. 6. de fil. Presbyt. Card. Paleott. de Noth. & Spur. cap. 57. num. 4.

20 Hoc tamen verum est de Prælatione perpetua, vt Abbatia, Prioratu Conuentuali, vel alia dignitate: At verò simplicem administrationem, à qua possint remoueri ad nutum Prælati, poterunt obtinere, dummodo curam non habeat animarum, quod probatur in cap. Proposuit, infra eodem. Ex quo enim promouentur ad sacros: ergo & administrationem non curatam habere poterunt, vt ibi: Et sic aliud statuitur in administratione perpetua, aliud in temporali, & aliud in curata, aliud in beneficio sine cura.

21 Ad hoc cap. 1. infra eod. lib. 6. Vnde si per Papam fuerit cum illegitimo dispensatum in Sacerdotio, non propterea poterit habere Ecclesiam curatam: nam ius commune dispensat cum Religioso in sacris; & tamen per id non præficitur Curæ, vt patet in hac Decretali. Et ita post Petr. de Sampf. Abb. Antiq. & Ægid. hic notant Ioan. Andr. num. 6. & 7. Butr. nu. 13. Card. in 8. & 9. quæst. Anchar. n. 3. & Ioan. de Anan.

22 nu. 4. Et cum talibus ad Prælaturas, & Dignitates solus Papa dispēsat; quod probat ver. Nullatenus, hic positum, secundum Collect. in princ. post Archid. in cap. 1. nu. 3. 56. distinct. quicquid dicat Tancred. secundum eum, & ita fac. Pœnitentiaria dispensat in vtroque foro cum Regularibus ad quascunque dignitates, & officia suæ Religionis, licet consueuerit apponere clausu-

23 lam, *non tamen ad Generalatum*. Quod etiam seruatur in Dataria. Verumtamen Greg. XIV. in motu proprio supraecitato nu. 18. in §. 4. declarauit Superiores Ordinum posse dispensare cum illegitimis ad dignitates iuxta eorum priuilegia, dummodo sint in vsu, nec sub vllis reuocationibus sint comprehensa. Et has facultates Tridentinum Concilium non sustulit, vt ex sententia S. Congregationis dixi in cap. Perniciosam, nu. 24. infra de offic. ordinar.

24 A sæcularibus autem dignitatibus illegitimè procreati non repelluntur, vt l. 2. §. Nullum, & l. Spurij, ff. De Decurionibus. Et hic notant Host. num. 1. Ioan. Andr. nu. 2. in ver. Promoueantur, Butr. num. 8. Card. num. 2. in 3. quæst. Anchar. in 1. notab. & Ioan. de Anan. ante num. 1.

25 Ex his infero ad quæstionem. An Monialis illegitima possit eligi in Abbatissam, vel Priorissam absque dispensatione Apostolica.

Ad partem affirmatiuam arguitur primò, quia iura illegitimos à dignitatibus etiam Regularibus

bus repellentia loquuntur de filijs, & non de filiabus, vt patet in hoc cap. & 56. dist. per tot. & in Authent. Quibus modis natural. effician. sui, §. Filium. Item hic textus loquitur de Monachis, & non de Monialibus.

26 Nec obstat, quod appellatione masculini contineatur fœmininum, l. 1. ff. De verborum significat. Ioan. Monach. in ca. 1. num. 3. de elect. lib. 6. Quoniam hoc non est ex propria significatione, sed ex interpretatione, seu extensione, vt l. Pronunciatio, ff. De ver. signif. & notat glo. vnic. & Dynus in d. l. 1. & Bald. in l. Quicunque, num. 10. C. De seruis fugit. & ideo masculinum non concipit fœmininum, præcipuè in duobus

27 casibus. Primus est quando masculinum profertur in materia differenti, quæ scilicet congruit masculino, & non fœminino, vt l. vlt. ff. De tutel. iuncta, l. Fœminæ, ff. De regul. iur. & declarat Bart. in d. l. 1. num. 1. vers. Aut de mente non constat, ff. De ver. signif. post Io. Monachum in c. Generali, nu. 2. vers. Quod est verum quando masculinum, de elect. lib. 6. Hoc autem casu masculinum prouunciatur in materia, quæ non congruit fœminino: nam textus noster tria facit. Primò ponit regulam. Secundò limitationem. Tertiò limitationis modificationem. Regula est, vt filij illegitimi non promoueantur ad ordines. Limitatio est, nisi fiant Monachi. Modificatio limitationis est, vt quamuis Monachi

28 fiant, ramen Prælationem non habeant. Sed regula, & limitatio non adaptatur fœminino, quia mulier ordinum non est capax, S. Thom. in 4.

29 dist. 25. q. 2. art. 1. Ergo nec limitationis modificatio, arg. c. Maiores, §. Cęterum, infra de Baptis. Facit quod notat Bart. in l. Quicumque, nu. 17. C. De seruis fugit. vbi dicit appellatione Fratrum Minorum non contineri sorores S. Claræ, quia illud fœmininum non est ex illo masculino, quia alio iure viuunt, & differunt in alio, quàm in sexu, quia differūt in reg. & in specie, & hic iunge, quod scripsi in cap. Nisi praua, num. 19. de ex-

30 cess. Prælatorum. Secundus casus, in quo masculinum non concipit fœmininum, est cum materia, in qua profertur, odiosa est odio irrationabili, vt l. Quisquis, C. Ad leg. Iul. Maiest. & l. 1. §. Quare, ff. De ventr. in possess. mitten. Bart. in d. l. 1. n. 1. vsque in fin. vers. Aut de odio irratio-

31 nabili, ff. De verb. signific. In proposito autem videtur agi de odio irrationabili, quia iniqui-

32 tates parentum filijs obesse non debent, c. Vndecumque; cap. Numquam, & per torum 56. dist. & sunt venia digni qui alieno vitio laborant, l. Legem, & ibi, Bald. nu. 1. C. De natural. liber. ideoque Imperator quia in ea voluit comprehendere fœminas illegitimas, id expressit; vt patet ibi, *Naturalibus insuper filijs, & filiabus.*

33 S. Congregatio Episcoporum, & Regularium declarauit Moniales ex legitimo thoro procreatas Constit. Sixti V. contra Regulares illegitimos non comprehendi quominus ad officium, vel dignitatem Abbatissæ, seu Priorissæ eligi pos-

34 sint, vt refert Iulius Lanor. var. Lucubrat. tit. 4. cap. 24. num. 38. Et meritò quia Monachorum appellatione non veniunt Moniales, vt patet in cap. Impudicas, ibi, Monachorum, atque Monacharum, 27. qu. 1. & in Clement. Eos, ibi. Religiosos, & Moniales, & ibi notat Cardin. in fin. de consang. & affinit. Concil. Trident. sess. 25. de Regular. & Monial. cum simil. vt per Alex. cons. 135. Circa princ. num. 4. lib. 1.

35 Præterea Monachatus, qui omnem maculam abstergit, vt in Auth. de Monach. in princ. in masculis tollit omnem illegitimitatem quoad omnes ordines suscipiendos, licet non tollat quoad prælationem, vt hic patet, & dictum est supra in 2. & 3. not. Sed mulier Ordinum non est capax. Ergo Monachatus susceptio, ne alias in ista sit inutilis, operabitur habilitatem ad prælationem, et confirmatur, quia multa incumbunt masculis Prælatis, quæ non competunt mulieribus, vt cap. Noua, infra de pœnit. & remiss. cap. Dilecta, de maior. & obed. Ergo non est inconueniens, vt maior aptitudo ad Prælationem requiratur in masculo, cui plura incumbunt.

36 Hæc autem præcipuè videntur procedere in Abbatissis monasteriorum Italiæ, quia ex Constitutione 80. Gregor. XIII. incip. exposcit, non

37 possunt eligi nisi ad triennium. Abbatissa autem, quæ non est perpetua, nec habet monasterium in titulum, non dicitur habere dignitatem, vt dixi in cap. Quia propter, num. 16. supr. de elect. & consequenter non includitur in hoc cap. Quod inhabilitat Religiosos ad dignitates, & Prælationes perpetuas, non autem ad officia, & administrationes temporales, vt dixi supra num. 20. Et hanc partem amplectitur Emmanuel Rodriq. sibi contrarius in Summa tom. 2. c. 29. num. 12. Nam primo dixit, illegitimè natas eligi non posse in Abbatissas perpetuas, quibus benedictio impenditur; secus si sint temporales. Sed postea tom. 1. quæst. regul quæst. 13. art. 21. tenet absolutè nullam illegitimam indigere dispensatione, vt sit Abbatissa temporalis, vel perpetua, & benedicta. et idem firmat Ludou. Miranda in tract. de Monial. quæst. 6. art. 3. dicens hanc opinionem tenere Io. Andr. Gemin. & alios quos refert, & sequitur Felin. in c. Meminimus, nu. 4. de accusat. sed certè Felin. & alij ab ipso citati tenent oppositum, vt ex eorum verbis apparet, & latius dicam infra, num. 50. Vnde pro hac sententia non sunt nisi Rodriq. & Miranda, quidam alij moderniores.

38 Contrariam verò opinionem, idest Monialem illegitimam eligi non posse in Abbatissam, vel Priorissam sine dispensatione Papæ tenent Doctores antiqui ferè omnes, & plerique ex recentioribus, vt inferius patebit, num. 50. Quæ etiam est de iure verior: nam Abbatissa prælationem habet, seu dignitatem, vt patet in c. Indemnitatibus, §. Verum si quæ, ibi, vt à dignitate deijciatur adepta, de elect. lib. 6. & ibi, Gemin. in 2. not. l. Generali, ibi, [Religiosi honoris, vel dignitatis fœmina.] C. De sacros. Eccl. vbi gloss. in ver. Dignitatis, exemplificat in Abbatissa, & notat Bart. in l. 1. num. 43. C. De dignit. lib. 12. vbi dicit, Abbatissam habere dignitatem cum administratione non solum in suas Moniales, sed etiam quandoque extra, quia habent castra, & similia, Bald. in l. Fœminæ, num. 10. ff. De reg. iur. vbi etiam Dec. nu. 8. Rebuff. de pacif. possess. col. 2. facit Conc. Tridentinum, cap. 7. sess. 25. de regular. ibi, Abbatissa, & Priorissa, & quocunque alio nomine Præfecta, vel Præposita, &c. Licet S. Thom. in 4 distin. 25. qu. 2. art. 1. qu. 1. ad secundum dicat Abbatissas

non habere prælationem ordinariam, sed quasi ex commissione propter periculum cohabitationis virorum ad mulieres. Professio autem regularis non habilitat patientes defectum natalium ad prælationes, seu dignitates, vt hic est
39 expressum, & dictum est supra in 3. notab. Et quamuis textus vtatur verbis masculini generis, vt patet ibi, Filij Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, nec non ibi, Nisi aut Monachi fiant, tamen in dispositione legis masculinum concipit fœmininum, vt est textus in d.l.1. ff De ver. signif. vbi dicitur, hoc verbum, *si quis*, tam masculos, quàm fœminas complectitur, & lex, quæ loquitur de eo, etiam in ea intelligitur, vt l.1. §.1. ff. De constitut. pecun. l.4. in princ. ff. De negot. gest. & ita communiter omnes tenere attestatur Dec. in d.l. Fœminæ, num. 108. ff. De
40 regul. iur. quod locum habet etiamsi materia sit odiosa, & pœnalis, vt dicit Cynus post Odofred. in l. Quicumque C. De seruis fugitiu. Bart. in l.1. §. Sed etsi, num. 2. ff. De ventr. in possess. mitten. Alberic. in l. Si quis ad quod, per illum textum, ff. De iurisd. omnium iudic. glos. in c. Generalis, in ver. Vniuersos, de elect. lib. 6. & alijs
41 citatis. Dec. in d.l. Fœminæ, nu. 108. Et vbi materia æquè conuenit mulieribus sicut Religiosis, Monachorum appellatione veniunt etiam Moniales, vt notat Cardin. in Clem. 1. in 5 quæst. de rescript. & Dec. in d.l. Fœminæ, num. 110. vers.
42 Sed tamen ista limitatio, ff. De reg. iur. Quod præcipuè vendicat sibi locum vbi militat ead.
43 ratio, Bart. in l. Si ita scriptum, in 2. oppos. ff. De legat. secundo, prout militat in proposito: nam vt dicunt Ioan. Monachus, num. 10. & Ioan. And. nu. 6. in d.c. Indemnitatibus, de elect. lib. 6. Personæ integri status debent promoueri ad honores, l. Cognitionum, §. Æstimatio, ff. De ver. & extraordin. cognit. cap. Omnipotens Deus, infra
44 de accusat. At esse illegitimum est nota defectus, cap. Accedens, infra de purgat. Canon, & vacillat eius opinio, quod esse non debet, cap.
45 Laici, 33. dist. Et cum illegitimus repellatur propter suspicionem imitationis incontinentiæ paternæ, vt dictum est supra, num. 6. hæc suspitio plus in est in fœmina, quàm in viro, secundum illud: Insequitur leuiter filia matris iter, arg. cap. Litteras, infra eod. Ergo fœminas fortius repel-
46 lemus. Item iura masculos, & fœminas in multis æquipatant, vt cap Virgines, & cap. Monachum, 20. quæst. vlt. & in Auth. de Monach. §. Ordinationum, in fin. Alias, § Quæcunque, & §. Omnibus ad idem cap. 1. §. Præterea, infr. de iuram. calum quia isti loco vnius habentur, vt l. Cui fun-
47 dus, ff. De condit. & demonstrat. Item vt, inquit idem Ioan. Monachus in cap. Generali, num. 1. in fin. vers. Dicas igitur, de elect. lib. 6. Masculinum prolatum à Canone crimina puniente fœminas comprehendit, quia ita peccant fœminæ sicut masculi, licet minus puniantur, cap. Si quis suadente, 17. qu. 4. iuncto cap. Mulieres, de sent. excomm. lib. 6. In repellendis autem illegitimè natis iura puniunt filium, vt per id parentum crimina puniantur, vt notat gloss. 4. in cap. fin.
48 in ver. Defectu, infr. eod. lib. 6. Præterea, vt inquit Ioan Monachus in d. cap. Indemnitatibus, nu. 7. & Archid. ibi, num. 3. mulier à successione temporali repellitur propter illegitimitatē. c. Tuam infra de ordin. cognit. & in Auth. Quibus mod. natur. effic. legit. §. Filium. Ergo multò magis
49 repellitur à success. in dignit. eccles. Vbi enim eligitur Abbatissa, succedit loco mortuæ; & quia non habet ius à defuncta, sed à Canonica electione, propter hoc dicitur non habere successionem hæreditariam, sed successionem simpliciter, cap. Ecce in quibus, 7. quæst. 1. c. Apostolica, & cap. seq. 8. quæst. 1.
50 Atq; ita monialem illegitimam eligi non posse in Abbatissam, vel Priorissam sine dispensatione tenet gloss. in d. c. Indemnitatibus, 5. Sanè, in ver. Canonica, de elect. libr. 6. & ibi plene Ioan. Monach. à n. 6. vsque ad num. 10. Archid. num. 3. Ioan Andr. nu. 6. Butr. in princ. & n. 9. Anchar. num. 5. & in 8. notab. Gemin. n. 7. vers. In ea glossa ibi, Illegitimè nata, in fin. & Franc. n. 4. Bellam. in c. Cum in cunctis, n. 36. & ibi etiam Abb. & Dec. in fin. princ. supra de elect. Felin. in c. Meminimus, num. 4. de accusat. Nauarr. in comment. 2. de regul. n. 60. & in Manuali c. 27. n. 201. & sequuntur alij moderniores.

Quod autem inferiores à Papa super hoc non dispensent, expressè tenent Felin. & Nauar. locis citatis; & probat ver. Nullatenus, hic positum, per Collectar. in princ. intelligendo hanc litteram tam de masculis, quàm de fœminis, secundum ea quæ dixi supra num. 39. Et hæc opinio seruatur etiam in practica; & ipsimet Episcopi agnoscunt se hanc facultatem non habere, cum etiam ad eorum supplicationem in monasterijs Monialis sibi subiectis, & in exemptis ad suppli-
51 cationem superiorem Regularium sacra Pœnitentiaria ex facultate quam habet à Greg. XIV. dispensandi in vtroque foro cum Regularibus super quocumque defectu ad officia, gradus, & dignitates suæ Religionis, consueuit etiam dispensare cum Monialibus, vt non obstante defectu natalium possint esse Abbatissæ. Et ego ipse tanquam illius Corrector multoties Breuia de-
52 super subscripsi: & ideò Monialis illegitima debet per Capitulum postulari, & postea eidem dispensatiue prouideri per Sedem Apostolicam. Et formulam dispensationis, & prouisionis huiusmodi ponit Philip. Probus in addit. ad Monach. in d. c. Indemnitatibus, num. 13. de elect. lib. 6.
53 Non tamen diffiteor multas Religiones habere à Sede Apostolica priuilegium dispensandi cum Monialibus sibi subiectis, vt non obstante defectu natalium possint esse Abbatissæ, prout habent ab Eugenio IV. Monachi Cassinenses, nec non Generales, & Prouinciales Ordinum Mendicantium, vt refert Thomas Sanch. super Decalogo lib 5. cap. 5. n. 20. & ante eum Emanuel Rodriq. quæst. Regular. qu. 13. art. 22. & in summa tom. 2. cap. 29. n. 12. Quæ quidem priuilegia à Trid. Conc. non sunt sublata, vt tetigi supra n. 23.

Non obstante modò argumenta contraria: nam ad primum, nempe quod hoc cap. loquatur de masculis, & non de fœminis, de Monachis, & non de Monialibus, patet responsio ex dictis supra num. 39. 40. & 41. Nec refert quod hæc Decretalis non congruat mulieribus respectu promotionis ad ordines; quia satis est, vt congruat respectu promotionis ad dignitates, secundum ea, quæ sunt dicta supr. n. 43. 44. & 45.
54 Et quamuis sacra Congregatio Regularium declara-

clarauerit Moniales non comprehendi in Bulla Sixti V. contra illegitimos: tamen non ideò hoc fecit, quod appellatione Regularium non veniant Moniales, sed quia ipsemet Sixtus V. noluit illas comprehendere, & explicitè hoc declarauit, vt in eius Constitutione declaratoria, quæ incipit Ad Romanum §. 18. in Bullar. tom. 2.
55 pag. 605. Quemadmodum nec releuat quod masculinum non concipiat fœmininum, si materia sit odiosa, & odium sit irrationabile. Imò enim ob publicum bonum, & ex causis multum rationabilibus statutum est, vt illegitimè nati à Prælationibus repellantur, vt constat ex dictis supra in 1. not. n. 5. & 6.

Ad illud verò, quod professio in muliere illegitima cum non possit operari habilitatem ad ordines, debeat saltem operari habilitationem ad dignitates, Respondetur illationem non procedere, tum quia iura difficilius habilitant illegitimos ad prælationem, quàm ad ordines, vt hic probatur; tum quia patientes defectum natalium à prælatione nominatim excluduntur; & si mulier per professionem non habilitatur ad ordines suscipiendos propter suam incapacitatem, habilitatur tamen ad alia, quorum Moniales sunt capaces.

56 Nec refragatur quod Abbatissæ hodiernæ ex Gregoriana Constitutione in Italia sint triennales: Quoniam etsi non habeant dignitatem quoad hoc, vt in earum electione seruanda sit forma cap. Quia propter, supra de elect. cum ille textus loquatur de Prælatis, per quorum obitum Ecclesiæ remanent viduatæ, & sic de perpetuis, & intitulatis, vt ibi dixi in 2. not. post glos. 1. communiter approbatam: tamen quoad alios effectus dicuntur habere dignitatem, & Prælationem in moniales sibi subiectas,
57 licet non sint perpetuæ, ad exemplum Vicarij Episcopi, qui licet non dicatur habere dignitatem quoad hoc, vt per illius assecutionem vacent alia beneficia incompatibilia: habet tamen dignitatem quoad præeminentiam ex iurisdictione prouenientem, quamuis non sit perpetuus, vt notat glos. communis in Clem. 1. in principalis in ver. Delegatus, de rescriptis Mill. in repert. in ver. Dignitas est, esse Vicarium Episcopi cum simil. vt dixi in cap. Ad hæc, num. 28. infra, de præben.

58 Nec applicatur obiectum, quod Religiosus illegitimus non prohibeatur habere administrationem, à qua possit remoueri ad nutum Prælati; quoniam Abbatissæ in Italia non sunt ad nutum amouibiles: imo durante triennio amoueri non possunt, nisi ex iusta causa, & iuris ordine seruato, ad textum in c. Monachi, §. Priores, infra de stat. Monachor. & notat Hostiens. in c. Cum ad monasterium, n. 5. & ibi dixi n. 24. cod. tit.

59 Quod si diceremus defectum natalium non excludere Religiosos, sequeretur, vt habentes hanc maculam fere in omnibus Religionibus possent indistinctè assumi ad dignitates, & Prælationes, cum hodie superiores quorumcunque ordinum sint temporales exceptis Generalibus Carthusiensi, Cisterciensi, S. Antonij Viennen. Præmonstratensi, Cluniacensi, & sanctissimæ Tri-
60 nitatis in Gallia residentibus, S. Dominici & Societatis Iesu, qui sunt ad vitam. Hoc autem esset valde absurdum, & contra mentem Canonum, & stylum curiæ, quæ dispensat cum Regularibus, & Monialibus, vt natalium defectu non obstante possint eligi ad Prælationes etiam temporales, vt constat ex dictis supra num. 51. & 52.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Veniens.

SVMMARIVM.

1 *Filium Sacerdotis legitimum Episcopus amouere non potest ab Ecclesia paterna, quam ei contulit scienter.*

2 *Sed si ignoranter, amouere potest, dummodo tamen aliunde illi prouideat.*

3 *Filius illegitimus de capella patris scienter prouisus, & ad illius titulum ordinatus, ac deinde spoliatus, debet ad eam restitui amoto alio instituto.*

4 *Dispensare an tacitè censeatur Episcopus si scienter conferat filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediatè.*

5 *Dispensare intelligitur Episcopus quotiescunque facit scienter, quod est contra ius commune, & materia est talis, in qua potest dispensare.*

6 *Dummodo super causa praecedat summaria cognitio, & causa in dispensatione exprimatur.*

7 *Dispensare an possit Episcopus cum filio legitimo ad Ecclesiam paternam.*

8 *Dispensare potest Episcopus contra canonem in articulo dubio propter diuersas opiniones, saltem quo ad hoc vt non possit contrauenire.*

9 *Filius illegitimus potest licitè retinere beneficium paternum sibi ab Episcopo scienter collatum, ad cuius titulum fuit ordinatus. & nu. seqq. vsque ad num. 15.*

10 *Factum suum illicitum, & peccati nutritiuum quandoque Episcopus retractare non potest.*

11 *Filij illegitimi promotio ad Ecclesiam paternam, ad cuius titulum scienter fuit ordinatus, licet non valeat quoad alios, valet tamen quoad promouentem vt retractare non possit.*

12 *Filius illegitimus spoliatus beneficio paterno debet restitui antequam cognoscatur de Canonico ingressu.*

13 *Licet vitium innotuerit Episcopo.*

14 *Spoliato iniustè etiam iudicialiter datur possessorium recuperandæ non solum contra spoliantem, sed etiam contra succedentem in vitium.*

15 *Filius illegitimus ab Episcopo ignoranter promotus ad Ecclesiam paternam, ad cuius titulum fuit ordinatus, potest eam licitè retinere donec in alia Ecclesia sibi prouideatur.*

Et interim erit Prælatus ex tacita dispensatione Papæ. num. 17.

Vel Commendatarius. num. 18.

16 *Beneficia ad tempus conferri non possunt nisi per Papam.*

19 *Hoc cap. Veniens an sit abrogatum per Concil. Trident. cap. 15. sess. 25. & num. seqq.*

20 *Collatio Beneficij facta filio illegitimo in Ecclesia, in qua pater, est ipso iure nulla, . . . Etiamsi aliàs mendicare cogeretur. & num. seq.*

Nisi

21 *Nisi ad illius titulum fuisset Presbyter ordinatus.*
22 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

VENIENS. Legitur dupliciter; Vno modo intelligitur de filio ante sacerdotiũ genito, & sic legitimo: nam talis congruè appellatur filius Sacerdotis, vt in c. Ad extirpandas, & ibi dixi in 3. notab. infra eod. Alio modo vt intelligatur de filio post Sacerdo-
1 tium genito, & sic illegitimo, Iuxta primam lecturam, quam tenet Innoc. in 1. glos. & veriorem dicit Cardinalis in 2. oppos. sic summatur. Episcopus qui scienter contulit filio Sacerdotis, scilicet legitimo, paternam ecclesiam, exinde
2 eum remouere non potest. Hoc primo secundum Ioan. Andr. Butr. & Anchar. Si verò ignorauter, amouere potest, dum tamen aliunde illi prouideat, vnde possit sustentari, hoc dicit se-
3 cundo, vt per Cardinal. & Ioan. de Anan. Sed secundum posteriorem lecturam, quam putat veriorem Bellam. in princ. & est ex mente S. Congregationis Concilij, vt dicam infr. nu. 22. hoc intendit. Si episcopus illegitimum de Capella patris Presbyteri, quam sciens eius defectum eidem contulerat, & ipsum ad eam in Presbyterum ordinauerat, spoliauit, & alium instituit in eadem; illegitimus debet restitui amoto alio instituto. Sed si ignorans defectum contulit, debet sibi restitui, donec sibi aliàs idoneò sit prouisum. Diuiditur in duas partes, in Prima ponit querelam Clerici. Secunda ibi, *Ideoque prouidet distinguendo.* Secundum membrum ibi, *Verum.*
4 Tenendo primam lecturam nota ex primo membro distinctionis, episcopum, qui scienter contulit filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediatè, non posse illum exinde remouere. Et fit ratio, quia cum materia fit dispensabilis, episcopus scienter conferendo, cen-
5 setur eum eo tacitè dispensare. Nam vbicunque episcopus facit scienter quod est cõtra ius commune, & materia est talis, in qua potest dispensare, pro dispensatione habebitur, maxime si nullus inde lædatur, cap. Super eo, infra de bigam. & cap. Diuersis, in fin. de Cler. coniugat.
6 Et hoc pro regula generali constituit hic Innoc. num. 2. Caue tamen, quia ad hoc vt intelligatur tacitè dispensatum, oportet vt præcedat summaria cognitio super causa dispensationis, scil. an subsit necessitas, vel vtilitas, vel alia iusta causa, l. Libertus, ff. De in ius vocan. §. Nisi rigor. cum multis cap. seqq. 1. quæst. 7. Idque securius dicit, & fieri consulit Innoc. d. num. 2. vers. Adijcunt & securius, & consentit Host. nu 5. adijciens requiri etiam, vt causa exprimatur in ipsa dispensatione, Ioan. Andr. nu. 12. & 13. Collect. in fin. Butr. num. 8. & Ancharan. num. 2. vers. Quæreret, Ioan. Andr.
7 Cæterum aduerte, quia hic primus intellectus supponit episcopum posse dispensare eum filio legitimo, vt possit immediatè succedere in beneficio paterno contra dispositionem iuris communis, de qua in cap. Præsentium, supra eod. At verior opinio est episcopum hoc casu dispensare non posse, per textum in cap. penult. infra eod. secundum Cardinal. hic num. 3. in 12. quæst. vers. Si autem legitimus. Vnde si episcopus non potest dispensare expressè, multo minus tacitè, arg. l. Licet, in princ. & l. Est differentia, ff. In quib. cauf. pign. tacit. contrah. & l. Si stipulatus, in princ. ff. De vsur. Verumtamen quia sunt opiniones an filius legitimus institui possit ad ecclesiam paternam per dispensationem episcopi, vt notatur in cap. 1. in glos. quia non paternum, infra eod. lib. 6. In hoc dubio propter opinionum varietatem videtur standum institutioni factæ per episcopum scienter, per id, quod notatur in c. vnico, in glos. Licet ista, de postul. lib. 6. Et ita procedat iste text. secundum Cardinal. vbi
8 supra. Et ex hoc collige notabilem limitationem ad conclusionem, quam firmaui in cap. Dilectus, supra de tempor. ordinat. Quod episcopus non possit contra Canones dispensare, vt non procedat in articulo dubio propter diuersas Doctorum opiniones. Tunc enim si alteram eligat tacitè dispensare intelligitur, saltem quo ad hoc vt non possit contrauenire, vt hic per Cardin. in præallegat quæst. 12. vers. Ad tertium. Quod nunquam obliuiscaris.
9 Iuxta secundam lecturam nota casum singularem, quem non reperies alibi, in quo filius Sacerdotis illegitimus ex collatione episcopi potest licitè retinere beneficium paternum, videlicet quando Episcopus sciens defectum, ordinauit eum ad sacros Ordines ad titulum illius beneficij, quod videtur mirabile, tum quia illegitimus beneficium paternum quantumcunq; simplex obtinere non potest, etiam per dispensationem Episcopi, vt cap. Ex tua, infra eod. & notat infra in cap. vlt. Henric. Boich. num. 9. vers.
10 Si non interuenit. Tum quia est contra iuris regulas, vt quis factum suum illicitum, & peccatum suum illicitum, & peccati nutritiuum retractare non possit, vt cap. Quod quis commisit, 35. qu. 9. & cap. Nosti, supra de elect. cum concord. quibus hic in glos. penult. & not. Butr. in 3. not. Sed ad hæc triplex datur solutio. Prima est, totum quod hic dicitur gratiam continere; quia Papa hic in odium Episcopi, qui spurium scienter promouit, & ne sic promotus in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, ex misericordia dispensat cum ipso, vt possit licite retinere beneficium paternum, licet nulliter sibi collatum, & in hoc residet hic glos. penult. Abb. Antiq. in fin. Host. num. 7. & Ioan.
11 Andr. num. 6. in fin. Secunda solutio est, quod licet promotio illegitimi non valeat quoad alios, valet tamen quoad ipsum promouentem, & imprimitur quidam color tenendi, quem ipse retractare non potest. Ita Innoc. hic, cuius
12 verba ad litteram transcribit Butr. nu. 8. Tertia solutio deducitur ex verbo, *spoliasti*, secundum Innoc. post princ. vers. Sed primam: nam ex quo Episcopus de facto spoliauit filium illegitimum beneficio paterno, debet eum restituere antequam cognoscatur de canonico ingressu, cap. Notum, 2. qu. 1. cap. In litteris, & cap. Item cum
13 quis, infr. de restitut. spoliat. Quod si obijciatur: ex quo notum est eum esse filium Sacerdotis, non debuit seruari ordo, nec fieri restitutio, c. significasti, infr. de diuort. & cap. Quoniam, infra eod. Respondet Innoc. immo seruandum fuisse, quia forte promotus de dispensatione contendebat, arg. cap. Demum, il secondo, supra de

de elect. & sequitur Cardin. hic in 2. oppos. & ex
14 hac tertia solutione nota secundum Anton. de Butr. in 5. not. & Ioan. de Anan. nu. 2. per spoliationem nimium etiam iudicialem dari possessorium recuperandæ, nec solum contra spoliantem, sed etiam contra quemlibet in vitium succedentem.

15 Nota ex secundo membro distinctionis, filium Sacerdotis posse ad tempus licitè retinere beneficium, de quo fuit ab Episcopo ignorante prouisus, & ad illius titulum ordinatus, donec sibi de alio sufficiente titulo prouisum fuerit: & sic quamuis illegitimus non possit ab initio obtinere ex gratia, & authoritate ordinaria beneficium patris; potest tamen illud ad tempus postea retinere, si per viam iustitiæ sibi restituatur necessitate impellente, ex quo ad illius titulum promotus fuit, vt hic per Butr. in 6. not. & Io.
16 de Anan. nu.4. & ex hoc collige casum singularem, in quo beneficiũ confertur ad tempus: nam regulariter contra, quia beneficia ecclesiastica ad tempus conferri non possunt, cum debeant esse perpetua, c. Præcepta, 55. dist. & arg. l. Hæreditas, ff. De hæred. instituen. l. Actus legitimi, ff. De regul. iur. & l. Libertas, ff. De manumiss. testam. & scripsi plenius in c. Ex parte, num.8. infr. de cler. ægrot. post glos. final. ibi. Host. n. 3. Ioan. Andr. num.5. & Card. num.3. in 2. oppos. sed in casu illo hoc intelligitur fieri de mandato
17 Domini Papæ, qui solus potest beneficia ad tempus conferre. Atque hic filius Presbyteri ordinatus ad titulum ecclesiæ paternæ sibi collatæ, & ad eamdem ecclesiam restitutus, interim donec de alia ecclesia prouideatur, erit Prælatus ex tacita dispensatione Papæ, vt hic sensit glossa vltima & Innoc. propè finem, in ver. Donec,
18 & declarat Butr. num. 12. Vel certè erit Commendatarius ex causa, & administrabit tanquã Prælatus, & hæc commoditas ei auferri non poterit sine mandato Papæ, cuius authoritate hoc fit, nisi ex noua causa superueniente, secundum Host. num.9. cum quo simpliciter transeunt Ioan. Andr. nu. 17. & Anchar. n. 2. ver. Secundo oppono. Sed primum verius, vt per Cardin. in 7. quæst.

19 Sed QVÆRITVR, An hoc capitulum sit hodie abrogatum ex iure nouissimo Concilij Tridentini c. 15. sess. 25. de reform. & verius videtur esse abrogatum, vt in sequenti declaratione S. R. E. Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, videlicet.

20 An collatio Beneficij facta filio illegitimo sit nulla ipso iure, præsertim in casu, quo facta sit Presbytero, qui si beneficium collatum obtinere non possit, in dedecus ordinis Clericalis mendicare cogetur.

Die 22. Martij 1576. Congregatio publica cens. collationem beneficiorum factam illegitimo in ecclesia, in qua pater, fuisse nullam ipso iure, vt probat ad litteram c. Ad abolendam,
21 de filijs Presbyter. ibi, Decernimus non valere. An autem illegitimo suffragetur c. Veniens, de filijs Presbyteror. visum fuit hoc casu clarè non suffragari ei; quia d. c. Veniens, procedit quando illegitimus fuit promotus ad Presbyteratum ad titulum beneficij in Ecclesia, in qua pater, vt clarè verba illius textus ostendunt: nec Abbas in hoc contrarium vult. In casu autem præsenti agitur de Capellania in ecclesia, in qua pater, quæ collata fuit illegitimo postquam factus fuit Presbyter, nec in actu promotionis ad Presbyteratum, legitur quod fuerit promotus ad titu-
22 lum illius Capellaniæ. Sed etiam quod constaret promotum ad titulum illius Capellaniæ, adhuc aliqui ex Cardinalibus, Montaltus, Carafa, Lumellinus videntur sensisse c. Veniens fuisse correctum à Concilio propter verba generalia, & exuberantia d. c. 15. Sed dixerunt quod si casus eueniet quod illegitimus sit promotus ad beneficij paterni titulum, & velit vti beneficio d. c. Veniens, tunc proponatur in Congregatione Concilij, & amplius deliberetur. Et cum Concilium c. 15. prohibeat omnem dispensationem, & c. Veniens innitatur dispensationi; videtur à Concilio sublatum. Item propter illa verba, *longissimè arceatur*. Item propter illa verba, *quoquomodo ministrare*. Et sic etiam prætextu d. cap. Veniens, & quamquam dictum fuerit an saltem agendum cum Sanctissimo pro gratia: tamen responsum est, ex quo alteri collatum est beneficium, & sic ius tertio quæsitum, non agendum.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Ex transmissa.

SVMMARIVM.

1 *Filius præesse potest ecclesiæ, cui pater præfuit mediatè.*
Declaratur, num.4.
2 *Vitium successionis in beneficio paterno purgatur ex intitulatione extraneæ personæ inter patrem, & filium.*
3 *Vitia realia in successores transeunt, personalia verò non transeunt in singularem successorum, sed benè in vniuersalem.*
5 *Nepos an possit immediatè succedere in beneficio aui, & num. seqq. vsque ad num. 24.*
Referuntur authores, & fundamenta primæ opinionis, ibidem, & num. seqq.
6 *Abbas Siculus ab aliquibus incautè allegatur super capitulis huius tituli.*
7 *Nepotes veniunt appellatione filiorum ex proprietate vocabuli.*
Contrarium, num. 15. & seqq.
8 *Filius vnde dicatur.*
9 *Filiorum appellatione descendentes omnes continentur.*
Contrarium num. 15.
Declaratur, num. 21. & 22.
10 *Parentum nomine comprehenduntur omnes ascendentes.*
11 *Cuius filiam habere non licet, nec eius nepotem.*
Contrarium, num. 18. & 19.
12 *Referuntur authores, & fundamenta secundæ opinionis.*
Nepos ex filio quamuis succedere possit immediatè in beneficio aui viuente patre, non tamen eo mortuo, & cur ibidem.
Contrarium, num. 14.
13 *Nepos ex filia potest immediatè obtinere beneficium aui siue mater viuat, siue non.*

Refe-

14 *Referuntur Doctores, & fundamenta pro tertia opinione, & num. seqq. usq; ad num. 24.*
15 *Liberorum appellatione veniunt nepotes, & alij descendentes; sed appellatione filiorum regulariter secus.*
16 *Baptizari possunt in priuatis domibus non solum filij Regum, & Principum, sed etiam nepotes, & alij descendentes.*
17 *Nepos venit appellatione filiorum ex quadam interpretatione, & num. 21.*
18 *Quæ locum non habet in materia odiosa pœnali, vel contra ius commune, & num. 50. & seqq.*
19 *In filio, & nepote diuersæ sunt species, & diuersi gradus.*
22 *Nepos non venit appellatione filiorum, nisi materia sit merè fauorabilis, & tanta, vel similis ratio sit in nepote, sicut in filio.*
23 *Extensio in odiosis, prohibitiuis, & exorbitantibus non fit ad casum, qui licet videatur eiusdem rationis, tamen est omnino similis.*
24 *Nepos ex fratre an prohibeatur immediatè succedere in beneficio patrui, vel frater fratris.*
25 *Pater an prohibeatur immediatè succedere in beneficio filij.*
26 *Pater succedit filio, licet turbato ordine, sicut filius patri, & vterque habet querelam.*
27 *Pater an possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius filius illegitimus reperitur institutus:*

1 EX TRANSMISSA. Io. Andr. & post eum Bellem. & Cardin. sic summant textum, Filius præesse potest ecclesiæ, cui pater præfuit mediatè, idest extraneo mediante, secundum Host. num. 8. vers. Vt sicut vides, Butr. Anchar. & Ioan. de Anan. omnes in princ. Primò ponit querelam. Secundo prouidet sibi, *Ideoque*. Tertiò tollit obstaculum, ibi *non ideo*.

2 Nota ibi, *quo defuncto media intercessit persona*, Vitium successionis in beneficio paterno purgari ex intitulatione extraneæ personæ inter patrem, & filium, prout hic notant glos. in princ. Innoc. in ver. Decreto, Hostien. num. 3. Abb. Antiq. in princ. Ioan. Andr. num. 2. Bellam. Anchar. & Ioan. de Anan. omnes in primo notab. Butr. num. 4. & Cardin. in 2. notab. Quandoque tamen persona media vitium non purgat, sed extenuat, cap. In primis, & ibi notatur, 2. qu. 1.
3 secundum Io. Andr. & Bellem. locis citatis. Verumtamen, vt dicebat Goffred. & post eum Host. hic num. 4. & Ioan. Andr. num. 2. vitia, quæ rem afficiunt, sicut furti, & violentiæ, in successores transeunt, vt l. Vitia, C. De acquir. poss. l. Qui furtum, & l. fin. ff. De condit. furt. l. 1. §. Si rem, ff. Depos. c. Reintegrandæ, 3. q. 1. & cap. Sæpe, de restit. spoliat. Personalia verò, vt dolus, & contumacia, non transeunt in singularem successorem, vt in d. c. In primis, & in c. Cito turpem, 1. q. 1. & in l. Venditor, ff. De hæredit. & act. vendit. In vniuersalem verò vtique transeunt, quia succedit cum sua causa, & suis vitijs, l. In vitium, & l. Cum hæres, ff. De
4 diuers. & temporali præscript. Aduerte tamen, quia quod spectat ad vitium successionis in beneficijs parentum, si hæc decretalis intelligatur tantum de filio legitimo, adhuc stat in suo robore, cum nullibi reperiatur abrogata, l. Præcipimus, in fin. C. De appellat. l. Statuimus, C. De testam. & sic etiam hodie filius legitimus potest succedere mediatè in beneficio patris, iuxta tex. hic, licet non immediatè, vt c. Ad extirpandas, & ibi dixi in 4. notab. post gloss. vlt. Innoc. & omnes infra eod. Sed si intelligatur de filio illegitimo, prout intelligit Innocen. in princ. & in ver. Admittere, est correcta per Constitutionem Clementis VII. quæ incipit, Ad Canonum conditorem; & per Concil. Trident. c. 15. sess. 25. de reform. vt plene notaui in d. c. Ad extirpandas, n. 7. 9. & 12.

5 QVÆRO, An nepos possit immediatè succedere in beneficio aui.

Hæc est ardua quæstio, in qua tres principales reperiuntur Doctorum opiniones.

Prima opinio est eorum, qui simpliciter affirmant prohibitionem immediatæ successionis filiorum in beneficijs parentum extendi etiam ad nepotes: & in hac sententia fuerunt ex antiquis Ioannes Theutonicus in c. Apostolica, in glo. vn. 8. q. 1. Alanus Tancredus & Philippus in c. Quoniam, infr. eod. Archid. in c. Presbyterorum, num. 2. 56. dist. Laurentius in d. c. Ad extirpandas, & ibi etiam Bernardus in gloss. 1. & Innoc. in princ. in ver. Filijs, dicens idem esse in nepotibus, & alijs descendentibus, vt in §. Sui,
6 instit. de hæred. qualit. & differ. eamque communem esse attestantur ibidem ex Petro de Rauenna Anton. de Butr. & ambo n. 7. vt referunt Domini de Rota decis. inferius alleganda pro 3. opinione sub num. 5. vers. Ex quibus patet, & Nauarr. cons. 9. num. 1. vers. Et licet, hoc tit. sed quod ad Abbatem vtique falluntur, quia ipse non scripsit super hac Decretali, nec super alijs Capitulis huius tituli, & integra lectura, quæ in volumine Abbatis inserta est, non est sua, sed Antonij de Butrio, vt apparet perspicuè tum ex collatione vtriusque lecturæ, tum ex suprascriptione, quæ habetur in rubr. supra eod. tum denique ex ipsamet subscriptione Antonij de Butrio, quæ legitur post finem huius cap.

7 Præcipuum huius opinionis fundamentum est, quia filiorum appellatione veniunt etiam nepotes, l. Liberorum, §. Sed & Papyrius, & l. Iu-
8 sta, ff. De verborum signific. l. Filium. ff. Ad Macedon. & hoc ex proprietate vocabuli, vt tenent notabiliter duæ glossæ, quarum altera est in §. Quod si nepotes, in ver. Appellantur. Instit. quibus testam. dar. tutor. poss. vbi expressè ait secundum veram significationem verbi, quia filius dicitur à philos, quod est amicus, etiam ne-
9 potem dici filium. Altera in Authen. de non eligen. secund. nuben. §. Cum igitur, in ver. Filios, quæ dicit hac appellatione omnes descendentes contineri, licet vulgariter contineantur tantum constituti in primo gradu, idest filij. Si-
10 cut è conuerso parentum nomine ascendentes omnes comprehenduntur, l. 3. §. penult. ff. De in ius voc. & propterea Senatus consulto, quo cautum est ne tutor pupillam suam filio tradat nuptui, etiam nepos significatur, dicit textus in
11 l. Senatus, ff. De ritu nupt. Atque ita videtur, ibi hoc tradi pro regula, vt nomine filij significetur etiam nepos. Ad idem §. Fratris, instit. de nupt. vbi generalis ratio redditur, quia cuius filiam habere non licet, nec eius nepotem.

Secun-

12 Secũda opinio distiñgnit an pater viuat, necne: vt in primo casu nepos obtinere possit beneficium aui, in secundo autem non possit immediatè. Ratio differentiæ est, quia viuente patre nepos non habet ius succedendi auo in bonis hæreditarijs, sed eius pater, qui eum præcedit gradu. Auth. in successione, C. De suis, & legit. hæred. & sic eo casu cessat ratio successionis in beneficio. At patre de medio sublato nepos succedit in bonis aui; ideoque si eius beneficium nulla persona media obtineret, notaretur in ipso hæreditaria successio, quam sacri Canones tantopere detestantur in beneficijs ecclesiasticis, vt dicitur in fin. huius cap. in cap Ad extirpandas, & in cap. Ad abolendam, infr. eod. cum suis concordan. Sicut igitur persona extranea media purgat vitium, vt hic dicitur, sic & persona media naturalis: & hanc distinctionem probant hic Host. nu. 8. vers. Potest dici. & Bellam. in 2. quæst. Henric. Boich. in d. cap. Ad extirpandas, nu. 2. infr. eod. Gemin. & Præpos. in cap. Presbyterorum, 56. distin. Host. in Summa huius tit. §. Qui filij, vers. Sed numquid. Asten. Rosell. Angel. Syluestr. Armilla, & Summistę fere omnes in ver. Beneficium, vt asserunt Domini de Rota in decisione inferius citanda pro tertia opinione. Imò hanc declarationem teneri per omnes Doctores liberè testatur Nauar. cons. 9. nu. 5. de fil. Presbyter. Adscribitur etiam hæc opinio Innocentio in d. cap. Ad extirpandas, in princ. in ver. Filijs, vt ibi per Butr, num. 7. & fortè bene, quia licet Rota in sua decisione dixerit Innocentium simpliciter loqui, & tenere contra nepotem: tamen dum ipse allegat tex. in §. Sui, institut. de hæred. qualit. & differ. videtur intellexisse de nepotibus, & descendentibus, qui habent ius succedendi; & sic mortuo iam patre; & est ex mente glossæ primæ in prædicta decretali, Ad extirpandas, dum dicit idem esse in nepotibus, quorum est
13 ius succedendi. Nepos autem ex filia potest indistinctè succedere in beneficio aui, siue mater viuat, siue non: nimirum quia neutro casu in huiusmodi nepote notari potest initium successionis in beneficio, cum mater illud habere non possit, ad hoc c. Licet, il secondo, vers. Cum satis, infra, de testib. & c. Fraternitatis, infr. de hæret. & prædium quod non seruit, impedit seruitutem, leg. Qui sella, §. fin, ff. De seruit. rustic. præd. Ita Bellam. hic 2. quæst. vers. De nepote.
14 Tertia opinio primæ opposita est illorum, qui absolutè existimant hanc prohibitionem non extendi ad nepotes, etiam patre vita functo. Eamq; ex veteribus amplexi sunt Ioan. de Fano, & Barthol. Brixien. in cap. Apostolica, 8. quæst. 1. vt ibi patet in glos. vnica ad fin. Laurentius, & Ioannes in cap. 1. in glos. in vers. Filios, 56. distin. & ibi etiam Archid. in glos. penult. Turrecr. nu. 10. Gemin. & Præpos. ambo num. 2. & in d. cap. Ad extirpandas, infr. eod. Abb. Antiq. num. 1. Ioan. Andr. nu. 6. Martinus de Selua Episcopus Pampilonen. quem ibi refert, & sequitur Bellam. num. 3. Collectar. nu. 1. in fin. dum vltimo loco refert Archid. Butr. nu. 7. in fin. dum hanc opinionem similiter refert vltimo loco, Cardin. in 1. quæst. Anchar. circa med. vers. Quærit glossa. Idem tenuerunt Goffred. in summa huius tit. §. De hac secunda, & in apparatu d. cap. Ad extirpandas, Raymun. in Summa, eod. tit. §. 3. Frater Ioann. in Summa Confess. quæst. 8. Summa Pisanella in ver. Illegitimus, Bald. in c. 1. §. Et quia, num. 3. vers. Quandoque vt terminus. De his qui feud. dar. poss. Dec. consil. 95. Et pro tenui facultate, n. 5. vers. Adde etiam, quos maiori parte cumulanit, & sequuta est Rota in causa nullius legitimitatis, die 12. Februarij 1574. coram Rubeo, quæ habetur impressa apud Nauarr. cons. 10. de fil. Presbyter. vbi num. 5. vers. Licet in hoc, dicit Rotam sequutã fuisse hanc tertiam opinionem tanquam melioribus rationibus fultam, magis communem, magisque ad plenum per Doctores tractatam, & discusam: & redarguit Butrium, & Abbatem, quod incautè loquuti fuerint, dum dixerunt communem esse in contrarium, & hanc decisionem postea approbauit Rota coram Cardinali Seraphino, decis. 1442. nu. 11. secundum quam consuluit etiam latissimè Nauarr. cons. 9. hoc tit.
15 Huius sententiæ potissimum fundamentum est, quia filiorum appellatione ex proprietate
16 vocabuli non veniunt Nepotes. Quod probatur primo per textum in l. Quod si Nepotes, ff. De testam. tutel. inducendo eum dupliciter. Primò scilicet in sui ratione, dum dicit, aliter enim filij, aliter nepotes appellantur. Quæ quidem ratio cum generalis sit, & fundetur in proprietate verborum, concludit non modo in tutela, sed etiam in quacumque alia dispositione, vt considerat Dec. d. cons. 95. num. 5. vers. Probatur ista conclusio. Deinde inducitur ponderando differentiam, quæ ibi constituitur inter liberos, & filios: nam si do turorem liberis, de nepotibus intelligitur; secus si filijs. Vnde glos. in Clem. vn. in ver. Liberi: de baptism. dicit exceptionem, quæ ibi fit de liberis Regum, & Principum, vt in priuatis domibus baptizari possint, extendi ad nepotes, & alios descendentes, quia loquitur sub nomine liberorum. Secus si dixisset de filijs, quia filiorum appellatione regulariter nepotes non comprehenduntur. Similiter glossa in cap. Presbyterorum, in ver. Filios, 56. dist. dicit prohibitionem de filijs Presbyterorum non promouendis ad nepotes non extendi ob præmissam rationem, quia non de liberis, sed de filijs loquitur.
17 Probatur secundò in l. Iusta, ff. De verb. signific. vbi textus dicit per interpretationem filij appellatione nepotem contineri. Si per interpretationem, ergo non ex proprietate vocabuli, l. Quicquid astringendæ, & ibi Bart. in princ. ff. De verborum obligat. l. Labeo, ff. De supellect. legat. Ad idem textus in l. Filium, ff. ad Macedon. vbi dictum in filijs habet locum in nepotibus per viam extensionis, & sic non ex propria
18 significatione, facit textus in l. Lege. §. Hoc capite, ff. De ritu nupt. vbi Senator non potest ducere filiam illius, qui artem ludicram exercuit, & tamen ducit neptem.
19 Probatur tertiò, ex cap. 2. §. 2. de hæret. lib. 6. Cuius dispositio dum punit filios hæreticorum, nepotes non comprehendisset, nisi de secunda generatione expressisset; & tamen etiam illud in speciali casu restringitur, vt patet in c. Statutum, il secondo, eod. tit. & lib.
20 Probatur quartò. Quia constat in filio, & nepote diuersas species esse, & diuersos gradus, vt c. 1. & 3. & vlt. 35. qu. 5. l. Iurisconsulti, ff. De

gradib: & Instit. eod. tit. per tot. & patet ex Arbore. Ideoque si filius est mulieri coniunctus in quarto gradu consanguinitatis linea æquali, vel inæquali, nepos tuus ex illo, cum sit remotior, licitè cum illa contrahit, cap. vlt. de consang. & affinit. Rursus qui contrahere non potest cum filia spirituali, contrahere tamen potest cum illius filia, cùm hoc prohibitum non reperiatur, vt notat Ioan. Andr. in rubr. infra de cognat. spirit. Idemque patet in filio sororis adoptiuæ, vt §. Fratris, vers. Eius inst. de nupt.

Si igitur ex proprietate vocabuli appellatione filij non venit nepos, consequens est vt quod de vno dicitur, alium non comprehendat, l. Illam, C. De collat. interpretatio autem, & extensio in casu præsenti cessare debet, cum hæc prohibitio sit pœnalis, exorbitans, & odiosa, quia pœnæ, &c. cap. Pœnis, & c. Odia, de regul. iur. lib. 6. c. Pœnæ, de pœnit. dist. 1. & generaliter cum aliquid speciale in filijs inducitur contra ius commune, non extenditur ad vlteriores in gradu, l. Sed & milites, §. 1. vers. Hoc autē de filijs, ff. De excus. Tutor, l. Milites, C. De quæstion. & post Iacob. de Arena notat Bart. in d. l. Liberorum, num. 6. ff. De verb. signific. qui per hoc determinat multas notabiles quæstiones.

Quid dicendum? Pro solutione supponendum est hunc textum loqui de filio tam legitimo, quàm illegitimo, & non continere dispensationem, & gratiam, prout sentit Innoc. hic in princ. sed ius commune, & iustitiam secundum intellectum, quem sequuntur Petrus de Sampsone, Abb. Antiq. Hostien. Ioan. Andr. & ferè omnes, vt testatur Ægid. Bellam. in 1. q. Atque hoc supposito dicendum est hanc quæstionem hodie esse de indubitabili, quia Gregorius XIII. ex sententia S. Congregationis Concilij re maturè discussa declarauit nec ius commune, nec Constitutionem Clementis VII. quæ incipit, ad Canonum conditorem, nec Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 15. obstare quominus nepos legitimus ex filio illegitimo possit obtinere beneficium aui; idque tam viuente, quàm defuncto patre, vt dixi latissimè in d. cap. Ad extirpandas, in 5. quæst. præsertim num. 38. circa fin. Si igitur casus est decisus in nepote ex filio illegitimo etiam in terminis Constitutionis Clementis, & Concilij Tridentini; vtique multò fortius censetur decisus in nepote ex filio legitimo. Ad quod vide bonam glossam in Summa 56. dist. &
21 in cap. Ad abolendam, in ver. Maximè, infr. eod. & ita ineunctanter tenendum. Sed nihilominus abs re non erit contrarijs respondere.

Non obstat igitur quod filiorum appellatione aliquando comprehendantur nepotes: quia, vt ex superioribus patet, hoc non est ex propria vocabuli significatione, sed ex quadam interpretatione, vt dicitur in d. l. Iusta, de verbor. signific. vbi hoc tradit Dyn. & Bart. in d. l. Liberorum, num. 3. ff. eod. & Io. Andr. communiter receptus in d. c. Ad extirpandas, nu. 6. circa fin. vers. Quæ lex etiam inducitur. Vnde duæ glossæ in contrariũ allegatæ videntur falsæ, & contra textum in d. l. Iusta, vt animaduertit Bellam. in prædicta Decretali, Ad extirpandas, nu. 3. col. 2. vers. Ca-
22 ue tamen. Hæc autem interpretatio procedit tantum vbi est tanta, vel similis ratio in nepote, sicut in filio, & vbi dispositio est merè fauorabilis respectu filiorum, alias secus, vt notat glos. in cap. 1. in ver. Filius: 56. dist. & omnes supra citati pro hac opinione, Ias. in l. Gallus, §. Instituens, à num. 17. ff. De liber. & posthum. Alciat. in d. l. Iusta, præsertim in ver. Patris, Paul. de Castr. cons. 170. incipien. Ne improprijs, col. 1. vbi ait appellatione filiorum non venire nepotes ex proprio significatu, nec ex interpretatione in quacumque dispositione legis, vel hominis, quando non tractatur de ipsorum commodo, & fauore: & sequitur illud consil. Dec. in cons. 95. Et pro tenui, num. 5. col. 5. post med. vers. Et in terminis, in specie nostra tradunt Domini de Rota in præalleg. decis. Nullius legiti-
23 mitatis, nu. 4. Quinimò Martinus Pampilonen. & post eum Bellam. in d. cap. Ad extirpandas, nu. 3. col. 2. post princ. tenuit illum textum non extendi ad nepotes eo fundamento; quia in his prohibitionibus non arguitur ex identitate rationis: Et quia in odiosis, prohibitiuis, & exorbitantibus non est facienda extensio ad casum; qui licet videatur eiusdem rationis; tamen non est omnino similis, nec ex toto eiusdem rationis, cap. Non solum, & cap. Constitutionem, de regular. lib. 6. Certum est autem hoc casu non esse similem, vel tantam rationem prohibitionis in nepote quanta est in filio. Constat enim successionem in beneficio non æque notari in illo sicut in hoc, vt post alios deducit Rota in dicta decis. num. 3. & Nauarr. cons. 9. nu. 7. de fil. Presbyter. Non obstat d. l. Senatus, ff. De ritu nuptiar. Quoniam, vt respondet Ioan. Andr. & alij post eum, quamuis ibi videatur tradi regula, vt nomine filij nepos significetur; tamen non est ita; imò verius est ibi esse casum specialem, vt patet ex prædictis, & ex præalleg. §. Fratris, Institut. de nupt.

24 Secundò QVÆRO. Quid in collateralibus? an scilicet nepos ex fratre prohibeatur obtinere beneficium patrui, vel frater fratris immediatè.

Innocentius in cap. Ad extirpandas, in princ. infr. eod. dixit hanc prohibitionem extendi non modo ad descendentes, sed etiam ad collaterales, qui petunt iure successionis, per c. Apostolica, 8. quæst. 1. Verum cum in præcedenti quæstione firmatum sit eamdem prohibitionem non porrigi ad nepotem ex filio, vtique ex hoc concluditur vt longè minus porrigatur ad nepotem ex fratre, & alios collaterales, & ita in præalleg. cap. Ad extirpandas, tenet glos. 1. vers. In collateralibus non prohibetur, Io. Andr. in fin. Bellem. nu. 4. Henric. Boich. nu. 3. Butr. num 8. & communiter omnes, Host. hic num. 8. vers. Secus est de collateralibus, Collectar. num. 1. in fin. Bellem. in 2. qu. vers. Secus est de collaterali, Buth. num. 21. Glos. vnica licet sub dictione *fortè* in d. cap. Apostolica. Sed Archid. ibi num. 2. dicit, hoc teneas sine *fortè*, & probatur in cap. Ex parte, il primo, infra, de offic. deleg. in cap. 2. de arbitr. & in cap. Accedens, de Accusat.

Non obstat textus in d. cap. Apostolica, quoniam prohibet tantum successionem hæreditariam, vt clarè ostendunt verba illa, hæreditario iure valeat vendicare, & hoc videtur intellexisse Innoc. in contrarium allegatus. At nunc non quærimus de huiusmodi successione, sed de illa, quæ fit ex institutione episcopi, vt bene per Bellam. hic num. 4. vers. Et ista plus mihi placet.

Tex-

25 Tertiò QVÆRO quid in patre, numqnid prohibeatur immediatè succedere in beneficio filij.

26 Ad partem affirmatiuam argnitur, quia successio in beneficijs ecclesiasticis generaliter prohibetur, c. Apostolica, 8. q. 1. sicut autem filins succedit patri, sic & pater filio, licet turbaio ordine mortalitatis; l. Nam etsi parentibus, & l. præced. ff. De inoff. testam. & vterque habet querelam, vt in Auth. Vt cum de appell. cognos. §. Illud quoqne. Item eadem ratio est in vtroque ex correlatiuis: ergo & idem ius esse debet, vt legitur, & notatur in c. Translato, supr. de constit. & in cap. Inter cæteras, de rescript. & ita per has rationes concludit Hostiens. hic num. 9. cum quo videtur transire Collectar. n. 1. vers. Item nota, & Archidiac. in dicto cap. Apostolica, num. 3.

Sed his non obstantibus contrarium tenuerunt, licet hæsitanter. Ios. in d. c. Apostolica, in glos. vn. Alan. Tancred. Vincent. & Philipp. in cap. Quoniam, infr. eod. & firmant hic Ioan. Andr. nnm. 3. Bellam. num. 4. Butr. num. 11. Cardin. in 2. quæst. & Anchar. num. 2. Rebuff. in Praxi benefic. tit. de dispensat. super defec. natal. num. 29. & hanc opinionem contra Host. affirmat esse veriorem Butr. d. n. 11. & communem, atque tenendam Gigas in tract. de pension. q. 86. num. 16. & Nicol. Garz. de benefic. par. 7. c. 3. n. 28.

Et probatur, quia pater nullibi repetitur prohibitus succedere in beneficio filij: & cum materia sit exorbitans, odiosa, & pœnalis, non debet fieri extensio de filijs ad parentes, c. Pœnæ, de pœnit. dist. 1. cap. Quia nonnulli, supra de rescript. cap. Quæ à iure, & c. Odia, de reg. iur. libr. 6. Quod enim non est sanctorum Patrum decreto sancitum, &c. c. Consuluisti, 2. q. 5. & cap. Inter corporalia, §. Sed neque, supra, de translat. episcop. cum concord. Ad cap. Apostolica, 8. quæst. 1. sufficienter responsum est in præcedenti quæstione in fin. Quod nota pro intellectu Concilij Tridentini, cap. 15. sess. 25. de reformat. vt locum non habeat in casu conuerso; cum præsertim per personam filij magis repræsentetur incontinentia paterna, quàm per præsentiam patris, vt dicit Sacra Congregatio Concilij in declaratione relata à Garzia d. c. 3. num. 75.

27 An autem sicut pater potest immediatè succedere in beneficio filij, vel obtinere beneficium in ecclesia, in qua eius filius olim fuit beneficiatus, ita etiam post Concilium Tridentinum in dict. cap. 15. possit obtinere beneficium in ecclesia, in qua eius filius illegitimus de præsenti reperitur intitulatus, vide per eumdem Garziam negatiuè concludentem in d. c. 3. n. 30.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Ad extirpandas.

SVMMARIVM.

1 *Filius etiam legitimus remouetur ab Ecclesia, in qua immediatè successit patri Vicario, vel Rectori. & n. 5.*

2 *Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditum suffraganei, qui publicè beneficium definet illicitè.*

3 *Et est iudex in communi vitio prouinciæ.*

4 *Filius Sacerdotis appellatur etiam genitus ante Sacerdotium.*

5 *Filius legitimus quamis non possit immediatè succedere in beneficio patris; potest tamen beneficiari in Ecclesia, cui pater præest.*

6 *Secus in filio illegitimo.*
Intellectus c. Ad abolendam, inf. eod. ibid.

7 *Filius illegitimus de iure communi potest intitulari in beneficio, quod pater obtinuit mediatè.*
Secus ex constitutione Clem. VII. & Conc. Trid. n. 9. & 12.

8 *Media persona purgat vitium successionis.*

10 *Sex differentiæ inter ius commune, & ius nouissimum Constitutionis Clementis VII. & Concilij Tridentini circa successionem illegitimorum in beneficijs parentum. & num. seqq. vsque ad num. 26.*

11 *Filij illegitimi non modo Presbyterorum, sed etiam Clericorum hodie repelluntur à beneficijs parentum.*

13 *Filius illegitimus non potest obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater de præsenti est Beneficiatus.*

14 *Potest tamen de iure communi habere aliud beneficium ab eo, quod in ead. Ecclesia pater habuit in præteritum, nisi in casu, &c.*
Secus ex Concilio Tridentino. ibid.

15 *Filius illegitimus potest intitulari in Ecclesia cui pater præfuit sine titulo, & tanquam Capellanus ad nutum amouibilis.*

16 *Secus ex Constitutione Clem. VII.*

17 *Constitutio Clem. VII. contra illegitimos an fuerit correcta per Concilium Tridentinum.*

18 *Argumentum à contrario sensu non procedit ad correctionem iuris communis, nec quando non sumitur à contrario sensu rationis, seu mentis legis, sed simpliciter à contrario sensu litteræ.*

19 *Filius illegitimus hodie non potest esse Cappellanus amouibilis in Ecclesia, in qua pater fuit intitulatus.*

20 *Item nec Cantor.*

21 *Dictio, quoquomodo, generalem modum includit.*
Dispositio excludens illegitimum ab Ecclesia, in qua pater, censetur fauorabilis, & amplianda. ibid. & num. 37. & 44.

22 *Filius illegitimus an hodie possit celebrare deuotionis gratia in Ecclesia, in qua pater.*

23 *Filij illegitimi non possunt hodie obtinere pensiones super beneficijs, quæ eorum patres habent, vel habuerunt.*

24 *Cum illegitimo ad dignitatem, personatum, & beneficium Curatum solus Papa dispensat, ad sim-*

plex verò beneficium dispensat etiam Episcopus.

25 *Sed ad beneficium paternum etiam simplex semper requiritur dispensatio Apostolica.*

26 *Pensionem habens super Parochiali, ad quam fuit præsentatus cum facultate transferendi, an possit eam transferre in Filium illegitimum ad pensiones obtinendas dispensatum. & num. seqq.*

27 *Illegitimus dispensatus ad Ordines censetur etiam dispensatus ad pensiones, & beneficia simplicia.*

28 *Præsentatio non tribuit titulum, sed tantummodo ius ad rem.*

29 *Nec per eam contrahitur spirituale coniugium, sicut per institutionem, & electionem.*

30 *Filius illegitimus potest obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater olim fuit intitulatus, sed possessionem nec per se, nec per Procuratorem habuit.*

31 *Beneficium intelligitur cum apprehensione possessionis.*

32 *Filius illegitimus prohibetur obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus pacificè aliquandiu possedit.*

33 *Filius legitimatus per rescriptum Principis prohibetur obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater. Secus si sit legitimatus per subsequens matrimonium.*

34 *Filius illegitimus, cuius pater fuit Rector Ecclesiæ Matricis, an possit obtinere filialem dependentem, seu aliàs illi unitam.*

35 *Nepos legitimus ex illegitimo patre an admitti possit ad beneficium, quod ipsius auus habuit, non obstante Concilio Tridentino cap. 15. sess. 25. & num. seqq. usque ad num. 48.*

36 *Nepotes an comprehendantur filiorum appellatione. & num. seqq.*

38 *Pater prohibitus relinquere filio spurio non censetur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio spurio.*

40 *Nepos legitimus ex filio illegitimo an prohibeatur obtinere beneficium auitum viuente auo, & patre, adeo ut in eius fauorem nec auus resignare, nec pensio constitui possit.*

41 *Resignationes reciprocæ parentum Clericorum in fauorem filiorum reprobantur à Concilio Tridentino.*

42 *Patri super fructibus beneficij, quod filius obtinet non acquiritur usufructus, sicut in peculio castrensi, vel quasi.*

43 *Nepos legitimus ex patre illegitimo eo mortuo non recidit in potestatem aui.*

44 *Finis attendi debet ad dignoscendum an dispositio censeatur fauorabilis, vel odiosa.*

45 *Nepotes in materia fauorabili veniunt filiorum appellatione, etiamsi dispositio loquatur de filijs ex se natis.*

45 *Parentum appellatione aui, & proaui continentur.*

47 *Filij illegitimi quas ob causas excludantur ab Ecclesijs parentum.*

48 *Nepos illegitimus ex filio itidem illegitimo an excludatur à beneficio aui.*

1 AD EXTIRPANDAS. Filius etiam legitimus remouetur ab Ecclesia, in qua immediatè successit Patri Vicario, vel Rectori, hoc dicit, secundum Io. Andr. & alios post eum. In prima parte ponitur decisum exordium. In secunda, prouisio, ibi *Fraternitati*, & refertur integra ab Antonio Augustino in 2. collect. Decretal. lib. 2. tit. 9. cap. 1.

Nota primò ex principio Decretalis, causam, ob quam filius prohibetur institui in Ecclesia patris, videlicet, quia per hoc notatur successio in beneficijs Ecclesiasticis, quæ detestabilis est, & sacris canonibus inimica, cap. Accepimus, & ibi dixi in 3. notab. supra de pact. cap. Ex transmissa, in fin. supra hoc tit. & c. Ad abolendam, infra eod.

2 Secundò nota, ibi *Prouinciæ tua*. Et signa casum notabilem, in quo Archiepiscopus in subditos suffraganei habet iurisdictionem, videlicet quando publicè Clericus beneficium deti-
3 net illicitè, ut hic per Butr. in 2. notab. Et ex hoc notat Host. in princ. Metropolitanum esse iudicem in communi vitio prouinciæ, ad idem cap. fin. supra de rescript. ad hoc, cap. 3. infra de institut. & consentiunt, hic Ioan. Andr. num. 1. in ver. Prouinciæ. Bellam. & Cardinal. ambo in princip. Anchar. in 1. not. & Ioan. de Anan. nu. 1. Quod nota ad declarationem eorum, quæ habentur in c. Pastoralis, inf. de offic. Ordinar.

4 Tertiò nota, filium Sacerdotis appellari & illum, qui ante Sacerdotium genitus est, ut hic probatur euidenter; nam primò textus dicit filij Presbyterorum; & paulo infra subiungit, siue geniti sint in Sacerdorio, siue non; concordant tex. in c. Inter cæteras, supra de rescript. & ibi vide quod scripsi in 3. not. de Ioan. Andr. qui fuit filius Sacerdotis, sed non in Sacerdotio procreatus.

5 Quartò nota ibi, *Nulla persona media*. Filium etiam legitimum non posse immediatè succedere in beneficio patris, ut hic, nisi cum eo per Apostolicam sedem fuerit dispensatum, cap. Ex tua, supra eod. Nam etiam de filijs ex legitimo matrimonio susceptis intelligitur hæc littera, arg. cap. Ex transmissa, & c. Constitutus, supra eod. secundum glossam final. hic. Innoc. in fin. in ver. Filij, Host. nu. 1. in ver. Sacerdorio, Io. Andr. Bellam. Cardinal. & omnes supra in Summar. & Butr. in 5. not.

Cæterum etsi filius legitimus non possit intitulari in ipsomet beneficio, quod immediatè pater obtinuit; potest tamen beneficiari in ecclesia, cui pater præfuit, aut præest, c. Ad hæc, & ibi notat gloss. final. communiter approbata, infra
6 eod. & Host. hic num. 1. in ver. Sine non. Nec obstat, cap. Ad abolendam, inf. eodem, quoniam ille textus procedit tantum in filio illegitimo, qui in Ecclesia paterna præbendari non debet. Et illa dictio, *maximè*, exponitur, pro tantum, ut ibi notat gloss. 2. & communiter Doctores. Vel dic melius, dictio, *maximè*, ibi ponitur ad differentiam illegitimorum, qui ante Sacerdotium sunt geniti: ita ut sit sensus; Filij illegitimi, idest naturales, & non in Sacerdotio, imo dum laici erant procreati, & maximè spurij, idest geniti in Sacerdotio, Canonici in Ecclesijs Patrum suorũ esse non possunt. Et sic dictio *maximè*,

mè, stat in propria significatione, & implicat idem in sensu contrario; sed legitimos non includit, & hunc intellectum ad illum textum posuit glos. seq. in ver. In sæcularibus, & Host. in Summ. hoc tit. §. Qui filij, circa princip. concordat, cap. Cum decorem, infra eod.

7 Quintò nota in iisdem verbis, *Nulla persona media*. A contrario sensu filium illegitimum hoc iure inspecto posse intitulari in beneficio, quod pater obtinuit mediatè, idest cum eo vita functo media intercessit persona, cui beneficium illud est collatum, vt in cap. Ex transmissa, supra
8 eod. Nam persona media purgat vitium successionis, vt illic notant Innoc. in ver. Decreto. Host. num. 3. Ioan. Andr. num. 2. Butr. num. 4. & communiter omnes.

9 Cæterum aduerte, nam quantum ad successionem mediatam illegitimorum in beneficijs parentum hæc Decretalis Alexandri III. nominatim corrigitur à Clem. VII. in Constitutione 30. incipien. Ad Canonum conditorem, in Bullar. tom. 1. pag. 598. qua statuitur, vt de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumuis ordinum regularia, quæ eorum patres Presbyteri, & Clerici, ac Religiosi in titulum, vel commendam, seu administrationem ad tempus, vel in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquomodo obtinere possint, non obstante, quod Alexan. III. disposuerit filios Sacerdotum posse succedere in beneficijs parentum media intercedente persona.

Id ipsum, quamuis non ita clare, postea sanxit Tridentina Synodus in cap. 15. sess. 25. de refor. in hæc verba, [Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet, longissimè arceatur; non liceat filijs Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesijs, vbi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcunq; etiam dissimile beneficium obtinere; nec in dictis ecclesijs quoquo modo ministrare; nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere.] Hæc ibi: verba enim illa, *longissimè arceatur*, repellunt filium illegitimum à beneficio paterno, etiamsi media persona intercesserit, & ita declarauit Sac. Congregatio eiusdem Concilij Interpres.

Nam consulta, an filius illegitimus obtinere possit beneficium in ecclesia, in qua eius pater fuit etiam beneficiatus, media tamen alia persona: respondit, non posse, quia illa distinctio, an pater mediatè, vel immediatè obtinuerit, procedit (scilicet post Concilium.) tantum in legitimis.

10 Porrò ex contextu tam Constitutionis Clementis VII. quam Concilij Trident. in d. c. 15. sess. 25. collige sex notabiles differentias inter ius nouissimum, & ius commune antiquum in materia successionis filiorum illegitimorum in beneficijs parentum.

11 Prima differentia est, quia de iure communi non erat vsquequaque clarum an excluderentur à beneficijs parentum filij illegitimi clericorum: nam de filijs Presbyterorum inscribitur hæc rubrica, de quibus etiam loquitur, cap. Ad præsentiam, & cap. Præsentia supra eod. Item filijs Sacerdotum, non autem Clericorum congruit ratio prohibitionis, quæ habetur in c. Cum decorem in fine infra eod. videlicet quia indecorum est, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret, in quo Vnigenitus Dei Filius Æterno Patri pro salute humani generis victimatur. Nec obstat, cap. Ex sua, supra eod. vbi improbatur vt filij Sacerdotum, vel Clericorum obtineant immediatè ecclesias parentum sine dispensatione Apostolica. Quoniam verba illa, vel Clericorum, referri possunt ad filios legitimos, cum & ipsi prohibeantur obtinere ecclesias parentum nulla intercedente persona, c. Ex transmissa, & cap. Constitutus, supra eod. & fusius ostensum est supra in 4. not. & eod. modo respondetur ad hoc cap. vbi excluduntur filij siue sint geniti in Sacerdotio, siue non; nam verba illa, *siue non*, sunt apposita propter legitimos, qui pariter repelluntur ab Ecclesijs, quas patres proximè obtinuerunt, vt prædixi. Verum hanc dubitationem sustulit ius nouissimum memoratæ Constitutionis Clementis VII. quæ nominatim excludit etiam Clericorum filios, vt patet ex illis verbis; Presbyteri, Clerici, ac Religiosi eorum patres, & consonat Concilium Tridentinum in d. cap. 15. sess. 25. ibi, Non liceat filijs Clericorum. Quamobrem beneficium simplex, quod pater in minoribus ordinibus constitutus aliquando obtinuit, filius illegitimus hodie nullatenus potest obtinere sine dispensatione Papæ, qui solum dispensat contra Concilium Generale, vt scripsi plenè in cap. final. inf. eod.

12 Secunda differentia est, quia de iure communi filius illegitimus prohibetur institui in beneficio patris immediatè tantum, non autem mediatè; quia persona media purgat vitium successionis, vt hic, & in concordantibus, de quibus supra in 5. notab. secus ex Constitutione Clem. VII. & Concilio Tridentino, quia prohibita est successio illegitimorum etiam mediata, vt dixi supra n. 9.

13 Tertia differentia est, quia ex dispositione iuris communis quamuis filius illegitimus non possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater de præsenti est beneficiatus, vt est tex. in c. Cum
14 decorem, & c. seq. & vtrobique omnes notant, infra eod. Potest tamen obtinere aliud beneficium ab eo, quod in eadem Ecclesia pater habuit in præteritum, sed non habet de præsenti; nisi debeat patri ministrare, vt per Abb. in d. c. Cum decorem, num. 1. vers. Credo, & nisi sit personatus illius Ecclesiæ, cuius Vicariam perpetuam immediatè habuit pater suus, vel è contra, cap. Michael, supra eod. & notat Henric. Boic. in c. vlt. nu. 10. infra eod. Verum ex Concilio Tridentino in d. c. 15. sess. 25. filio illegitimo non licet obtinere beneficium etiam dissimile in ecclesia, in qua pater in præteritum fuit beneficiatus, licet non sit in præsenti, vt patet ibi, *habent, vel habuerunt*.

15 Quarta differentia est, quia iure communi inspecto filius illegitimus poterat obtinere ecclesiam, in qua pater sine titulo ministrauit vt Vicarius temporalis, vt leg. & not. in c. Constitutus, supra eod. & declarat Henric. Boich. in d.

d. c. vlt. n. 7. vers. et tunc aut quæris, infra, eod. & quoad hoc nil noui iuris statuit Concilium Tridentinum in d. c. 15. quia respectu patris requirit beneficium, sicut requirit ius commune, vt in d. c. Constitutus, & in c. Cum decorem, infr. eod. & ita declarauit S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres vt in subiecta declaratione, videlicet, An illegitimus prohibeatur acquirere beneficium in Ecclesia, in qua pater nunquam fuit intitulatus, sed aliàs celebrauit, vel inseruiuit tanquam Capellanus ad nutum amonibilis, & sacramenta ministrauit, sed non habuit in ea titulum proprium Capellani, aut alterius beneficij: S. Congregatio cens. non prohiberi.

16 At ex Constitutione Clem. VII. secus dicendum videtur, quia disertis verbis in ea prohibetur, ne filij Presbyterorum ex fornicatione nati obtinere possint administrationes, officia, vel alia quæcumque beneficia etiam regularia, quæ eorum patres in titulum, vel cōmendam, seu administrationem ad tempus, seu in perpetuum aliquando obtinuerunt. Atque ita filius illegitimus non videtur posse obtinere beneficium manuale, seu vicariam, aut commendam temporalem, quam pater obtinuit: tales enim sunt commendæ, vel administrationes ad tempus, de quibus loquitur constitutio, vt patet in dicto c. Constitutus, supra eod. & in c. Nemo, de elect. lib. 6. Item tales sunt administrationes, seu beneficia manualia Regularium, de quibus ibi fit mentio, vt in Clem. Quia Regulares, §. Præmissa, & ibi glo. in ver. Reuocari, de suppl. neglig. Prælat.

17 Sed dices, Concilium Tridentinum in d. c. 15. sess. 25. solum prohibet ne filius illegitimus possit habere beneficium, vel pensionem, aut ministrare in ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ergo à contrario sensu hoc permittit si pater ibi non fuit beneficiatus, sed tantum conductitius, arg. l. Cum Prætor, ff. De iudic. & c. Nonne, infra de præsumpt. & consequenter constitutio Clementis VII. videtur reuocata per legem Concilij posteriorem illi contrariam, c. 1. de constitut. lib. 6. l. Sed & posteriores, ff. De legib. & in 1. constitut. C. §. Quidam, & fortè cum Concilium grauauerit filium illegitimum in hoc vt non possit ministrare, vel pensiones obtinere in ecclesia, in qua pater fuit intitulatus, sicut poterat de iure communi, voluit eum releuare, in alio, vt possit præfici Ecclesiæ, in qua pater ministrauit sine titulo, argum. l. 1. in fin. ff. De ijs, qui ante apertas tab. l. fin. C. De institut. & substitut. & l. Eum qui, ff. De iureiuran.

18 At responderi potest argumentum à contrario sensu non procedere quando eius argumenti cōtrarium reperitur in iure expressum, c. Si qui à simoniacis, 1. quæst. 1. l. Conuenticulam, C. De episcop. & Cler. & notat Ioan. Andr. in cap. Publicato, nu. 18. & Butr. nu. 24. supra de elect. & ita sumi non potest ad correctionem Constitutionis Clementis VII. cap. A nobis, il secondo, & ibi Abb. num 4. & Felin. num. 1. vers. Nota argumentum, infra de sent. excommun. glos. in Clement. 1. in ver. Obseruare, eod. titul.

Præterea cum Decretum d. c. 15. emanauerit in odium illegitimorum, & ad arcendam memoriam paternæ incontinentiæ à locis Deo sacratis, vt patet ibi in princip. esset contra mentem Concilij, vt in eorum fauorem redundaret, arg. l. Legata inutiliter, ff. De adimendis Legatis, & notat glos. in cap. Quod ob gratiam, in fin. de regul. iur. lib 6. Argumentum autem à contrario sensu generaliter non procedit quādo non sumitur à contrario sensu rationis, seu mentis Legis, vel Canonis, sed simpliciter à contrario sensu litteræ, cap. Quod dicitur, cum sua glos. & cap. Ioseph, infra de ver. signific. & notat Euerard. in sua centuria legali in loco à contrario sensu. num. 21.

Aduerte tamen, quia in Constitutione Clementis VII. quam ad litteram referunt Gigas de pension. quæst. 86. in princ. & Nauarr. in cap. Si quando except. 2. in princip. de rescript. & summatim Nicol. Garz. de benefic. part. 7. cap. 3. num. 9. desunt illa verba, (ad tempus, seu in perpetuum) & eorum loco leguntur sequentia, videlicet (seu vt alijs perpetuo vnita.) & posita hac lectura, cessaret hæc tertia differentia, & seruandum esset ius vetus. Sed prima lectura habetur etiam in Bullario veteri in Constit. 31. Clem. VII. pag. 221. Quod nota, quia ad prædicta Constitutionis verba Doctores non aduertunt.

19 Quinta differentia est, quia de iure communi non reperitur prohibitum, quominus filius illegitimus possit ministrare sine titulo, & tanquam Vicarius temporalis in Ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus. Nam iura omnia excludunt filios Sacerdotum à beneficijs parentum dumtaxat, non autem ab administratione sine titulo ecclesiastici beneficij, vt patet hoc titulo ferè per totum. Et in hoc concordat Constitutio Clementis VII. Sed Concilium Tridentinum disertis verbis prohibet ne illegitimi in Ecclesijs, vbi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, vel habuerunt, possint quoquomodo ministrare. Vnde ex Concilio illegitimus prohibetur esse Capellanus amonibilis in Ecclesia, in qua pater fuit intitulatus.

20 Quinimo proposito dubio, an filius illegitimus prohibeatur esse Cantor in Ecclesia, in qua pater est beneficiatus: die 2. Decembris 1574. Sacra Congregatio censuit filium hunc censeri prohibitum esse cantorem in ecclesia, in qua pa-

21 ter est Beneficiatus. Tum quia licet propriè non dicatur filius cantor ministrare; tamen Concilium vtendo illa dictione, *quoquomodo*, includit generalem modum, licet propriè non dicatur ministerium. Tum quia hæc materia tendens ad decorem, & honestatem clericalem, non est odiosa, sed fauorabilis; ideo ad improprium est extendenda. Tum quia militare videtur illa ratio, ne memoria incontinentiæ paternæ. Tum quia potest contingere vt pater celebret Missam Conuentualem, & canat Sursum corda; filiusque cum alijs cantoribus canat, Habemus ad Dominum, & sic filius patri ministret voce sua in altari. Et ideo ex duodecim Cardinalibus nouem fuerunt in hac sententia, vt filius comprehendatur decreto d. c. 15.

His addo Nauar. consf. num. 46. de Constit. vbi consulit filium illegitimum non posse Subdiaconatus, vel Diaconatus officio fungi, neque Sacristam, vel Cantorem agere in Ecclesia, in qua

quæ pater est beneficiatus; quia negari non potest quin huiusmodi actus exercendo in illa Ecclesia aliquo modo ministret.

22 Amplius putat ibi Nauarrus nec licere illegitimo in tali ecclesia Missam priuatim celebrare tanquam extero, & peregrino Sacerdoti; quia etsi videatur non tam ministrare in Ecclesia, quàm suæ consolationi consulere: negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa Ecclesia in altaris ministerio; & constat rationem accendi memoriam paternæ incontinentiæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam; & ratio legis est anima legis, vt Dyn. ait in cap. fin. de regul. iur. lib. 6. Licet Nauarri sententiam in hoc vltimo nimis esse rigorosam, & consuetudinem esse in contrarium affirmet Emmanuel Rodriq. de regular. tom. 1. cap. 247. num. 1. quem refert, & sequitur Nicol. Garz. in tract. de benefic. par. 7. c. 3. n. 70.

23 Sexta differentia est, quia filio illegitimo dispensato ad pensiones obtinendas non est prohibitum de iure communi obtinere pensionem super beneficio paterno: hæc enim decretalis, & iura concordantia tantummodo eum repellunt à beneficio, cuius appellatione non venit pensio, c. Quamuis, vbi hoc notat Franc. num. 3. de præben. lib. 6. Sarnen. in regul. de infir. q. 16. Paleot. de noth. & spur. c. 58. nu. 4. & probaui latissimè in c. Ad audientiam, il secondo, à n. 74. vsque ad n. 121. supra de rescript. post Abb. ibi num. 2. & Felin. in princ. & in terminis Constitutionis Clem. VII. sic probat Gigas de pension. qu. 86. nu. 4. & 5. vers. Prædictis tamen non obstantibus. At Concilium in d. c. 15. sess. 25. statuit expressè, ne illegitimi habere possint pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt.

24 Porrò in omnibus casibus, in quibus superiùs dictum est illegitimum posse obtinere beneficium, hoc intelligas tu per dispensationem Papæ, si sit dignitas, personatus aut beneficium curatum. Vel per dispensationem Episcopi, si beneficium sit simplex, vt c. 1. supr. eod. & infra c. vlt. & c. 1. eod. tit. lib. 6. Archid. in Summa, 66. dist. gloss. final. & Henric. Boic. post alios, quos citat in d. c. vlt. num. 4. 5. & 6. infra eod.

25 Vt autem filius illegitimus obtinere possit beneficium patris necessaria est dispensatio Apostolica qualecunque sit beneficium, vt in c. ex tua, supra eod. & hoc propter duplex impedimentum, idest illegitimitatis, & successionis, arg. c. 2. infr. eod. lib. 6. & tenet Specul. in rubr. de legato, §. Nunc ostendendum, vers. 63. Io. Mon. in d. c. 1. super ver. Naralium, quos refert, & sequitur Henric. Boich. in d. c. vlt. n. 9. vers. Si non interuenit, infr. eod.

26 QVÆRO, posito Trident. Concilij decreto c. 15. sess. 25. de reform. Vtrum Sacerdos habens generaliter facultatem transferendi pensionem sibi authoritate Apostolica reseruatam super fructibus Parochialis ecclesiæ, ad quam antea præsentatus fuerat absque vlla institutione, possit eamdem pensionem transferre in Clericum eius filium illegitimum ad pensiones, & beneficia ecclesiastica obtinenda à Sede Apostolica dispensatum.

27 Videtur affirmatiuè respondendum: nam ex parte filij sublatum est impedimentum illegitimitatis per Apostolicam dispensationem, per quam fuit habilitatus ad Clericatum; & consequenter ad obtinendas pensiones, & beneficia simplicia, vt notat Innoc. in cap. vlt. nu. 2. infra eod. Oldrad. consil. 215. Puncta breuia, num. 6. vers. Quædam ex intentione, Calder. consil. 66. num. 2. vers. Quædam dispensatio, quod est vnicum in tit. de Filijs Presbyt. ex parte autem patris Sacerdoris impedimentum non adest: nam decretum Concilij d. cap. 15. sess. 25. non prohibet quominus filij illegitimi possint obtinere pensiones, quas eorum parentes obtinuerunt, sed tantùm prohibet filios illegitimos obtinere pensiones ex fructibus beneficiorum, quæ parentes obtinebant, vel aliàs obtinuerunt; & sic
28 requirit vt patres fuerint intitulati. At in casu
præsenti pater non obtinuit Parochialem Ecclesiam, super cuius fructibus habuit pensionem, sed tantum fuit ad ipsam præsentatus; atque ita non habuit titulum, sed tantùm ius ad rem, c. Quod autem, de iurepatr. & notatur in c. Cum
29 Bertoldus, de re iudicat. Præsentatio enim dici-
tur quoddam inchoamentum ad institutionem obtinendam. Abb. consl. 76. Plura nu. 3. vers. Confirmo prædicta, lib. 2. neque ex præsentatione contrahitur cum Ecclesia matrimonium spirituale, sicut contrahitur ex institutione, vel electione, Lapus allegat. 76. num. 4. vers. Hinc est. Deficiente igitur hoc casu intitulatione non intrat dispositio Concilij; Ideoque S. Congregatio, vt dixi supra num. 16. iam censuit filium illegitimum non prohiberi obtinere beneficium in ecclesia, in qua eius pater numquam fuit intitulatus ad aliquod beneficium ecclesiasticum, licet pro Capellano amouibili in eadem ecclesia inseruierit, vt etiam tradit Paris. de resignat. benef. lib. 6. quæst. 4. num. 12. & latiùs quæst. 2. à nu. 108. vsque ad nu. 112. & Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. §. 5. num. 23. vbi in terminis asserunt decretum Concilij non obstare quominus pater habens potestatem transferendi pensionem, quam possidet, possit illam transferre in filium suum Clericum illegitimum. Sed nec ius commune, ante Constitutionem Clementis VII. obstare, probat Gigas de pens. quæst. 86. num. 5. vers. Prædictis non obstantibus.

Quamobrem ad dubium superius propositum S. Congregatio Cardinalium Trident. Concilij Interpretum censuit eiusdem Concilij decretum, cap. 15. sess. 25. non obstare, quin prædictus Sacerdos pensionem sibi, vt proponitur, reseruatam transferre possit in Clericum eius filium illegitimum.

30 Secundò QVÆRO, An filius illegitimus possit obtinere beneficium in ecclesia, in qua pater olim ius habuerat ad quosdam Canonicatum, & Præbendam in eadem Ecclesia Cathedrali, super quibus tandiu litigauerat quousque cesserat iuri sibi competenti, nec vnquam in eiusdem Canonicatus, & Præbendæ pacifica possessione fuerat; nec vnquam tanquam Canonicus in Choro, vel in Capitulo dictæ ecclesiæ comparuerat, vel inseruierat.

Breuiter respondeo ex sententia S. Congregationis Concilij. Si pater possessionem apprehendit etiamsi per solum Procuratorem apprehendisset, filium comprehendi d. cap. 15. sess. 25. Sed si pater nunquam possessionem habuisset, ne-

que

que per se, neque per Procuratorem, filium non
31 comprehendi: nam quando lex loquitur de obtinentibus beneficium, intelligitur cum apprehensione possessionis, c. Si tibi concesso, de praeb. lib. 6. glos. pragm. sanct. tit. de collat. §. Item insuper, in ver. Obtinebunt, & de pacif. possess. §. Ordinarij, in ver. Inquirant, fol. 76.

32 Itaque possessio principaliter spectanda est. Quinimò S. Congregatio censuit filium illegitimum prohiberi ex Concilio obtinere beneficium quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus pacificè aliquandiu possedit.

33 Tertiò QVÆRO, An prohibitio Concilij d. c. 15. sess. 25. extendatur etiam ad filium legitimatum.

Cardinalis Alciatus haec adnotauit, Concilium dicit, filijs Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt: & sic excluduntur legitimati, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio.

Hoc credo verum in legitimato per rescriptum Principis, secus si filius esset legitimatus per subsequens matrimonium, quia talis venit appellatione nati ex legitimo matrimonio etiam in materia stricta, vt firmat glos. in c. Innotuit, in ver. Coniugata, supra de elect. quam sequuntur communiter Doctores, vt scripsi in c. Cum in cunctis, num. 13. eod. tit. & notat Brixiensis in suo repertorio in ver. Legitimatus, & in proposito hoc tenet Butrius hic in vltim. quaestione.

34 Quartò QVÆRO, An illegitimus, cuius pater fuit Rector ecclesiae matricis, possit obtinere filialem dependentem, seu aliàs illi vnitam, in qua ead. matrix habeat etiam quaedam iura Parochialia, saluo decreto Concilij c. 15. sess. 25. Ad hoc dubium S. Congregatio respondit illegitimum posse obtinere ecclesiam filialem dependentem, seu aliàs vnitam accessoriè, & per viam subiectionis matrici, dummodo pater in ea non ministrauerit; vnitam verò aequè principaliter, ita vt intitulatus in vna censeatur in vtraque intitulatus, aut si in vtraque pater ministrauit, non posse. Similem quaestionem proponit Hostiensis in cap. Ex transmissa, n. 9. vers. Quid si Ecclesia, vbi etiam Bellam. n. 5. & Butr. n. 12. supr eod.

35 Quintò QVÆRO, An nepos legitimus ex illegitimo patre admitti possit ad beneficium, quod ipsius auus habuit, non obstante decreto Conc. Trid. c. 15. sess. 25.

Die 21. Ianuarij 1573. Sacra Congregatio ex sententia omnium, solo Cardinali Alciato dubitante, censuit non posse, propter illam rationem finalem expressam in Concilio, vt paternae incontinentiae, quae militat etiam in nepote legitimo ex spurio; & praesertim ponderando illam dictionem Concilij, *longissimè arceatur*, sic vt extendatur ad aliàs personas omnes, quae memoriam hanc facilè refricare possent: & quia
36 communis opinio videtur esse in cap. Ad extirpandas, de fil. Presb. quod prohibitio in filio extendatur etiam ad nepotem legitimum ex spurio, vt attestantur ibi Abb. & Butr. secundum quam in terminis indicauit Senatus Tholosanus vt refert & probat Rebuff. in prax. benef. fol. 312. num. 17. Et quamuis Ioan. And. Abb. Butr. Bellam. Card. Anchar. Henriç. teneant nepotes non comprehendi; & fortè illa opinio sit hodie communior: tamen procedit in terminis d. c. Ad extirpandas, quod innititur illi soli rationi, ne successor detur. At Concilium d. c. 15. innititur rationi, ne memoria paternae incontinentiae, &c. Quae semper militat. Vnde nõ obstat quod in casu praesenti viuat adhuc pater illegitimus, quo casu Henr. vult non excludi nepotem. Quia hoc est intuitu illius solius rationis, ne successio detur. Et ita quoque non obstat, quod in casu praesenti nepos nolit succedere immediatè auo, cum beneficium ad personam mediam prius transierit; & Bero intelligat d. cap. Ad extirpandas, quia immediatè succeditur. Quoniam hoc quoque rationi illi innititur, ne detur successio, & Concilium considerat illam rationem
37 paternae incontinentiae. Nec obstat quod in materia odiosa nepotes non veniant appellatione filiorum, quia Congregatio non habuit hanc materiam pro odiosa, sed fauorabili, propter
38 honestatem Ecclesiasticam. Non obstat, quod pater prohibitus relinquere filio spurio, non censeatur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio spurio, Bart. in l. Gallus, §. Quod si is, ff. De liber. & post. & Paleot. de noth & spur. c. 53. per l. final C. de natural. liber. Nam hoc procedit in prophanis, & in quibus non est posita illa ratio memoriae incontinentiae paternae. Quamquam autem haec fuerit sententia Congregat. totius, solo Alciato dubitante; quia tamen durius cula, & exemplaris visa est: ideò verbum cum Sanctissimo faciendum. Sanctissimus audita resolutione Congregationis iussit perquiri, an aliquid inueniretur in Dataria, in Cancellaria, & Rota. Sacra Congregatio adhibita diligentia in Dataria, & in Cancellaria, nihil certi inuenit. Rota verò re discussa, exhibuit decisionem pro nepote. Cumque de eo casu iterum agendum esset in Congregatione, dilata res fuit in longum, & amplius de eo casu non fuit tractatum in Congregatione, quia qui procurabant illum casum, non curarunt amplius prosequi, nec scire quid statueretur in Congregatione.

Postea superuenit alius casus Legionen. quem Sanctissimus ad Congregationem misit, vt tandem decerneret. Visaeque fuerunt nouae allegationes cum decisione Rotae, & die 17. Maij 1576. in Congregatione re maturè discussa, ex nouem Cardinalibus duo Sanctae Crucis, & Comendonus censuerunt amplius deliberandum, & videndum decisionem Rotae. Tres Gesuald. Vrsin. Aleiat. pro nepote omnino censuerunt. Quatuor Vuarmien. Lomellin. Senon. Carafa contra nepotem. Gesuald. fuit etiam in singulari opinione nihil decidendum, sed si decidendum, sensit pro nepote, tamen referendum Sanctissimo.

Die 7. Iunij 1576. Congregatio Generalis dixit quod licet aliàs dubitauerit, tamen visa decisione Rotae, stat pro nepote, & etiam Comendonus, & ita quinque Cardinales steterunt pro nepote.

Die 17. Iulij 1576. cum Alciatus retulisset supradicta omnia; Sanctitas sua omnibus diligenter perpensis, & memor illius legis fin. C. de natural. lib. Item illorum verborum Concilij de dispensatione agentium, item aliarum rationum aliàs adductarum: statuit pro nepote legitimo ex filio, seu filia illigitimis, itaut non

com-

comprehendatur decreto Concilij, d. cap. 15. & sic posse habere beneficium, quod fuisset aui.
39 Et addidit duas alias rationes. Prima, quia cùm communis stet contra assertionem illam in d. cap. Ad extirpandas, vt Rota collegit in suo voto; sicque communis opinio hodie stet pro nepote isto; cum item ex nouem Cardinalibus Congregationis, quinque pro nepote senserint: standum est communi sententiæ. Altera est, [quia Conciliū dicit, vt paternæ incontinentię:] at hoc numquam poterit obijci isti nepoti, cuius pater non fuit incontinens, quia eum ex vxore legitima genuit.

Rotæ decisio edita fuit in causa nullius legitimatus die 12. Februarij 1574. coram Rubeo, & habetur impressa apud Nauar. cons. 10. de filijs Presbyterorum, & approbatur apud Cardin. Seraph. decis. 1442. num. 11. Pro ead. sententia consuluit latissimè idem Nauar. cons. 9. eodem titulo.

40 Sextò QVÆRO, An declaratio S. Congregationis qua decisum fuit nepotem legitimum ex filio illegitimo non prohiberi obtinere beneficium auitum, procedat etiam viuente auo, & patre, adeo vt auus beneficium, quod hodie obtinet, huic nepoti renunciare non possit, aut si tertio renuntiauerit, non sit super eo beneficio nepoti pensio reseruanda.

41 Ratio dubitandi cur non procedat viuente auo est, quia præsumitur fraus quando consentit auus pensioni in fauorem personæ tam coniunctæ, arg. l. penult. §. 1. ff. De bon. libert. pater enim, & filius vna censetur persona, l. final. C. De impub. At Concilium cap. 15. sess. 25. expressè fraudibus obuiam iri voluit dum reciprocas resignationes reprobauit. Secundò, quia maius scandalum est vt auus soluat pensionem, seu renunciet beneficium suum nepoti ex filio spurio, quàm vt soluatur, aut renuncietur ab extraneo, ipsoque auo defuncto. Rursus videtur non posse viuente filio illegitimo, primò quia, qua ratione excluditur filius, ead. excluditur nepos in eius potestate constitutus, l. Quæritur, ff. De bon. libert. alioquin ex persona filij sui legitimi consequeretur spurius indirectè á patre naturali, quod ipse prohibetur obtinere, contra l. Quod conditionis: vbi hoc notat glos. 1. ff. De donat. caus. mort. Secundò, turpitudo, & memoria incontinentiæ paternæ magis spectatur, & viuit viuente ipso filio illegitimo, quàm eo mortuo. Imò declaratio videtur non procedere filio illegitimo defuncto, quia tunc nepos incipit esse proximior auo, qua ratione Host. hic, & in summa eod. tit. § Qui filij: alijque nonnulli censuerunt ad euitandam successionem in beneficijs, nepotem ex filio illegitimo mortuo non posse beneficium aui obtinere.

His non obstantibus videtur respondendum, declarationem procedere etiam viuente auo, tum quia secundum considerationes S. Congregationis sufficit nepoti natum esse ex legitimo matrimonio, vt capax sit beneficij auiti, & non comprehendatur sub dispositione Cōcilij exclusiua, nec reprę̈sentare incontinentiam paternam. Ergo viuat auus, necne, non debet eidem nepoti obesse: tum quia talis distinctio non probatur iure, nec fit ab aliquo Doctore, licet exagitata sit quæstio, An nepos ex filio illegitimo succedere valeat in beneficio auito, vt hic per DD. & patet ex decis. Rotæ supracitata num. 39. in fin. quæ collegit tres opiniones Doctorum ea de re: tum quia sicut Concilium d. cap. 15. non distinguit, viuat necne pater, sed indistinctè excludit
42 filium illegitimum ab ecclesia paterna; ita declaratio, quæ non excludit nepotem legitimum: indistinctè accipienda est: tum quia ratio dubitandi propter fraudem cessare videtur ex eo, quod de bonis, & fructibus beneficij, quæ filius obtinet, pater non percipiat, cum in his non quæratur patri vsusfructus, sicut nec in peculio castrensi, vel quasi castrensi, Institut. Per quas personas nob. acquir. & ibi not. Facit responsum Guid. Pap. cons. 99. Si replicetur illos prouentus, quos nepos accipit ex beneficio auito, percipere ex occasione filij spurij: Respondetur occasionem non facere, vt ipsi filio quidquam acquiratur, arg. l. Socium qui, §. Socios, ff. Pro socio. Prouisio Concilij contra fraudes non extenditur vltra terminos præmissæ prohibitionis. Ratio maioris scandali non est per se sufficiens ad includendum nepotem sub dispositione Concilij, quem declaratio S. Congregationis á decreto Concilij exemit, non obstante quod viderit aliqua scandala subesse.

Nec distinguendum viuat necne filius illegitimus, tum quia S. Congregatio sequuta sententiam Rotæ huiusmodi distinctionem nō admisit, tum quia cum ex dictis appareat diuersam esse rationem excludendi nepotis, & filij, cessat argumentum ex l. Quæritur, & l. Quod conditionis, nec memoria incontinentiæ paternæ nocere debet nepoti in his, quæ aliunde sibi, quàm ex patre proueniunt, l. Cum qui, ff. De interd. &
43 relig. Butr. cons. 29. Tum quia si aliqua distinctio facienda esset, videretur amplectenda illa Hostiensis, vt nepos tunc excludatur, quando pater mortuus reperitur, propter speciem successionis prohibitæ. At ista non probatur, quia in iure ille, qui est incapax, non facit gradum in successorio edicto. Spurius autem est incapax, &c. Præterea distinctio est probabilis si nepos per mortem patris recideret in potestatem aui: at hoc non contingit nisi in filijs susceptis ex iustis nuptijs, Institution. de patr. potest. in princ. ergo, &c.

Prædicta multò magis procederent si ageretur de nepote ex filia illegitima, quem non habet in potestate, §. Sui, Institut. de hæred. qualit. & diff. neque est capax beneficij, vt eius persona intermedia prodesse, aut obesse non debeat.

44 Cæterum si principalis declaratio olim à Sac. Congregatione edita cum approbatione felic. record. Gregorij XIII. in dubium reuocaretur, non absurdè probari posset, nepotem ex filio illegitimo comprehendi decreto Concilij exclusiuo. Primò, quia fuit præsuppositum materiam cap. 15. esse odiosam, quæ tamen inspecto fine principali fauorabilis censenda videtur, vtcunque odiū, & pœnam respectu certi generis personarum contineat, arg. eorum, quæ notat Bart. in leg. Qui exceptionem, ff. De condict. indebit.
45 In materia autem fauorabili appellatione filiorum comprehendi nepotes, in confesso est apud Bart. & alios in l. Liberorum, de verbor. signific. etiamsi dispositio loqueretur de filijs ex se natis, vt post Bart. ibi num. 6. per l. Lucius, de hæred.

instit. tenuit Ias. in l. Gallus, §. Quid si is, nu. 23. de liber. & posth. & consequenter etsi Concilium loquatur de filijs Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, verum est tamen hunc nepotem attenta paterna origine non esse natum de legitimo matrimonio, & vitium patris influere in filium in iure non est nouum, l. Quisquis, C. ad l. Iuliam, maiest. præterquã quod illa verba intelligenda sunt, vt non excludantur filij eorumdem Clericorum ex legitimo matrimonio.

46 Secundò considero illa verba Concilij in principio, vt paternæ incontinentiæ memoria longissimè arceatur: item illa; quę parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt: nam non arcentur longissimè si arcentur dumtaxat filij primi gradus, nec frustra vsi sunt Patres Concilij verbo, Parentum, quod auos, & proauos complectitur, l. Quique, §. Parentem, ff. De in ius vocan.

47 Tertiò, non sola suspicio, quam Rota considerauit, quod filius esse solet patri similis, est ratio decreti Conciliaris, sed multiplex, nempe odium paternæ incontinentiæ, propter quam etiam leges ciuiles alienos faciunt filios à successione parentum, tot. tit. C. De natural. liber. puritas, & decor Ecclesiæ, c. Cum decorem, inf. eod. & d. c. Is, in princ. sess. 25. ne peculium Christi indiguis concedatur, Pius V. in Constitutione contra illegitimos, &c. Incipiens, Quæ ordini, §. Primo. Scandalum Populi, & ad extirpandas successiones in beneficijs, ex quibus rationibus, si non omnes æqualiter militant in filio, certè pleræque sunt considerabiles. At quando sunt plures rationes alicuius dispositionis, non protinus vbi aliqua deficit cessat dispositio, §. Affinitatis, inst. de nupt.

Non recedendo à principali declaratione in casu proposito, videtur respondendum nepotem legitimum ex filio, vel filia illegitimis non prohiberi quin possit obtinere beneficium auitum, seu pensionem super fructibus auiti beneficij, siue auus, & pater, vel mater viuant, siue non.

48 Quid autem iuris sit in nepote illegitimo, ex filio itidem illegitimo, an scilicet excludatur à beneficio aui, vide nouissimè per Nicol. Garz. de benef. par. 7. cap. 3. num. 27. in fin. vbi refert decisum pro nepote.

Cap. Ad abolendam.

1 AD ABOLENDAM. Si illegitimus maximè spurius instituitur in Ecclesia, in qua institutus est pater, institutio non valet, & instituens à suis beneficijs suspenditur. Hoc dicit, secundum Ioan. Andr. Bellameram, Butrium, Cardinal. Anchar. & Ioan. de Anan. & primo ponit inhibitionis causam impulsiuam. Secundò, inhibet. Tertiò, decernit. Quartò contrafacientes puniri præcipit. Partes patent, Io. Andr.

Pro intelligentia huius textus vide quod scripsi in cap. Ad extirpandas, nu. 6. sup. eod.

DE FILIIS PRESBYTERORVM

Cap. Nimis.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus absque dispensatione Papæ ad dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum promoueri non potest.*

2 *Episcopus dispensare non potest contra Concilium generale, licèt Concilium non prohibeat dispensationẽ. & n. 44. vbi refellitur cõtraria opinio.*

3 *Episcopi ex magna causa an possint contra generale Concilium dispensare. & num. 11. vsque in finem.*

4 *Dispensatio quid sit.*

5 *Rigor quid sit.*

6 *Dispensatio causam requirit communis vtilitatis, vel necessitatis. & num. seqq.*

7 *Causa vtilitatis, vel necessitatis in dispensatione Episcopi debet esse magna.*

8 *Dispensatio fieri nõ debet cum causæ cognitione, aliàs censetur subreptitia. & n. seqq.*

9 *Dispensatio sine iusta causa dicitur dissipatio.*

10 *Episcopus sine iusta causa dispensans est deponendus, si de hoc fuerit accusatus.*

11 *Intellectus Extrauag. Ioan. XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem.*

12 *Potestatis defectus nunquam suppletur ex causa quantumcunque vrgenti.*

13 *Cardinalium cœtus non dispensat contra generale Concilium ex defectu potestatis.*

14 *Intellectus c. Canones, & c. Sicut, 15. dist.*
Concilia omnia œcumenica obseruari debent sicut Euangelia. ibidem.

15 *Papa dispensat in omnibus statutis Ecclesijs.*

16 *Episcopi contra Canones non dispensant, nisi dispensatio illis appareat permissa.*

17 *Papæ solius authoritas in omnibus Concilijs censetur excepta.*

18 *Dispensatio contra generale Concilium difficilius conceditur, quàm contra alios Canones non Conciliares. & num. seq.*

19 *Concilia generalia habent clausulam derogatoriam ad sequentes contrarias dispositiones.*

20 *Episcopus cum vero bigamo ad primam tonsuram, & beneficia simplicia dispensare non potest, etiam ex magna causa vtilitatis, vel necessitatis.*

21 *Episcopum contra generale Concilium non dispensare etiam ex magna causa, qui Authores senserint.*

22 *Necessitas à rigore iuris excepta intelligitur.*

23 *Declaratur.*

24 *Rotæ decisio quod Episcopus ex magna causa dispensare possit contra Canones etiam Concilij multipliciter declaratur. & num. seq. vsque in finem.*

25 *Inferior contra legem superioris in casibus inopinatis non dispensat si ad superiorem possit haberi recursus.*

26 *Impedimentum recursus ad Papam ex qua distantia ab Vrbe constituatur.*

27 *Opinio Nauarri, & nonnullorum Theologorum circa dispensationes in casibus Sedi Apostolicæ reseruatis refellitur.*

Causa

28 *Causa magna de nouo emergens, & impedimentum recursus non sufficiunt ad dispensandum nisi periculum sit in mora.*
29 *Lex dispensatiua cessat cessante causa dispensationis.*
30 *Episcopi concurrentibus requisitis possunt rigorem Canonum relaxare per viam dispensationis, non per viam statuti.*
31 *Constitutio respicit futura, dispensatio autem praeterita.*
32 *Concilium Prouinciale statuere non potest vt aliquis Baro propter inimicitias cum Episcopo, & Clero confiteatur extero Sacerdoti, etiam approbato à suo Ordinario.*
33 *Episcopus caeteris concurrentibus dispensat in impedimentis, si sint occulta, & matrimonium publicum, & separatio sine magno scandalo fieri non possit.*
34 *Sed non dispensat in matrimonio contrahendo in articulo mortis ad legitimandam prolem, & refellitur contraria opinio.*
Declaratur. num. 43.
35 *Dispensatur facilius super iam facto, quàm super faciendo.*
36 *Inferior à Principe non dispensat super iure prohibitorio.*
37 *Episcoporum facultas dispensandi in impedimentis & irregularitatibus occultis habet locum in foro conscientiae tantum.*
38 *Et dummodo matrimonium sit contractum cum probabili ignorantia impedimenti.*
39 *Matrimonium contrahens scienter in gradu prohibito caret omni spe disputationis.*
40 *Idem si ignoranter quando solemnitates requisitas neglexit.*
41 *Dispensatus ab eo, à quo aliàs non poterat cessante impedimento tenetur recurrere ad Sedem Apostolicam pro noua dispensatione.*
42 *Dispensare posset inferior in articulo mortis in impedimento dirimente ni publica salus Regni periclitaretur.*
43 *Priores facere possunt contra aliquod ordinamentum aduunantia generalis, si illius obseruantia sit damnosa Reipublicae.*

1 NIMIS. Illegitimus absque dispensatione Papae ad dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum promoueri non potest. Hoc dicit. Sunt duae partes. Prima ponit abusum prouinciae. Secunda corrigit praeteritum, & prohibet in futurum ibi, *quocirca*.

2 Nota primò ex hac Decretali iuncto cap. 1. supra eodem, Episcopum non habere potestatem dispensandi contra Concilium, etiamsi Cõcilium non procedat vlterius prohibendo dispẽsationem: nam in d. cap. 1. Statuit Concilium Pictauiense, vt illegitimi ad sacros Ordines non promoueantur: nisi vt Monachi fiant, nec tunc praeficiantur, idest ad Praelaturam habilitentur, hic verò Gregorius IX. pronunciat irritas promotiones factas de illegitimis ad dignitates personatus, aut beneficia curata absque dispensatione Papae, & hoc facit non per viam statuti, sed per viam declarationis, dum mandat vt illegitimis à beneficijs huiusmodi prorsus amotis, ea personis idoneis conferantur. Propterea enim haec cõstitutio trahitur ad praeterita, quia est iuris veteris declaratoria, vt hic notant Anton. de Butr. & Abb. ambo in 3. notab. Nullitas ergo dispensationum, quas concesserunt Episcopi prouinciae Turonensis, vt in textu, non oritur ex prohibitione, quae habetur hic in fine sed ex praecedenti decreto Pictauiensis Concilij, quo illegitimi arcentur à sacris ordinibus, & praelationibus. Verùm an hoc procedat magna subsistente causa dispensandi, dic plenè vt in quaestione sequenti.

QVAERO. An Episcopi ex magna causa possint contra generale Concilium dispensare.

Domini de Rota decis. 262. incip. In religioso aliàs quinta, de iure patron. in nou. decidunt Episcopum dispensare posse contra canones etiã Concilij ex magna causa necessitatis, & vtilitatis. Mouentur per cap. Tali, & cap. Exigunt, 1. quaest. 7. & cap. Proposuisti, de Praeb. & allegant Ioan. de Lignan. in cap. At si Clerici, infra de iudic. & eos sequuntur Abb. in cap. Cum dilectus, num. 5. supra de elect. Roman. cons. 325. incip. Quo ad primum consultationis articulum. num. 7. vers. Hinc est, quod notabiliter concludunt Domini de Rota, & cons. 428. incipien. In terminis propositae consultationis, num. 14. & Felin. in cap. 1. num. 49. vers. Et per illum textum dicunt Domini de Rota, de Constit. Id ipsum ante eos voluit Host. in cap. Exposuisti, num. 6. de praeben. vbi per textum ibi, & per c. Vacante eod. tit. dixit Episcopum ex magna causa, & probabili posse venire contra Concilium.

Pro veritate quatuor sunt videnda. Primum quid sit dispensatio. Secundum quam causam requirat. Tertium an Episcopus ex magna causa dispenset contra Concilium, IV. An & quibus concurrentibus decisio Rotae saluari possit.

4 Quoad primum dispensatio communiter diffinitur esse iuris communis relaxatio facta cum causae cognitione ab eo qui potestatẽ habet dispensandi, vt per glos. in §. Nisi rigor, 1. qu. 7. & in c. Vt constitueretur, in ver. Detrahendum, 50. dist. Et ita formaliter posit Innocen. diffinit. Archid. in cap. Licet canon, num. 3. de elect. lib. 6. Ioan Andr. & Abb. in cap. Dilectus, ambo nu. 6. supra de tempor. ordinar. Vel secundum Speculat. lib. 1. tit. 2. de dispensat. §. 1. in princ. Dispensatio est prouida iuris communis relaxatio vtilitate, siue necessitate pensata. Vel secundum Hostien. relatum à Turrecrem. in cap. Vt constitueretur, nu. 7. 50. distin. & Syluestro in verb. Dispensatio, nu. 1. est rigoris iuris per eum, ad quem spectat, misericors canonicè facta relaxatio; quam diffinitionem posuit etiam Speculat. vbi supra absque illa additione, *misericors*.

5 Rigor autem nihil aliud est quàm quidam excessus iuris, & quaedam austeritas facta ad terrorem, secundũ quod dicit Canon poenitentiam imponi cõtrahenti secundas nuptias, vt in c. Hac ratione, 31. quaest. 1. & communionem non esse dandam, etiam in fine vitae, his qui defecerunt in in accusatione Clericorum, idest Episcoporum, vt in cap. Si quis Episcoporum, 2. quaest. 3. Quandoque tamen rigor idem est quod subtilitas iuris, vt in c. In litteris, infr. de restit. spoliat. prout haec notantur in cap. Vt constitueretur in glos. praealleg. in ver. Detrahendum, 50. distinct. Idem dicit Hugo, sed secundum Bernardum,

Hisp. & Laurentium relatos ab Archid. num. 3. rigor est ius; nihil enim aliud est, quàm ius rigidum, argum. leg. Generaliter, §. Si quis seruo, ff. De fideicomm. libert. & hoc tenet ibi Bellam. num. 2. per text. in leg. Prospexit, ff. Qui, & à quibus.

6 Quoad secundum in dispensatione causam esse necessariam satis constat ex diffinitionibus dispensationis proximè relatis, & docet S. Thom. in 1. 2. quæst. 97. art. 4. nam [Dispensatio propriè importat commensurationem alicuius communis ad singula, Vnde etiam gubernator familiæ dicitur dispensator, in quantū vnicuique de familia cum pondere, & mensura distribuit, & operationes, & necessaria vitæ. Sic igitur in quacunque multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare, quia ordinat, quomodo aliquod commune præceptum sit à singulis adimplendum: Contingit autem quandoque vt aliquod præceptum, quod est ad commodum multitudinis, vt in pluribus non sit conueniens huic personæ, vel in hoc casu, quia vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum. Periculosum enim esset, vt hoc iudicio cuiuslibet committeretur, nisi fortè propter euidens, & subitum periculum; & ideo ille, qui habet regere multitudinem, habet potestatem dispensandi in lege humana, quæ suæ authoritati innititur, vt scilicet in personis, vel in casibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat vt præceptum legis non seruetur. Si autem pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens. Infidelis quidem si non habet intentionem ad bonum commune. Imprudens autem si rationem dispensandi ignoret, propter quod Dominus dicit Luc. 12. Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit dominus super familiam suam.] Hæc S. Thom. cum quo consentit Archid. in cap. Licet Canon, num. 3. de elect. lib. 6. nam secundum eum dispensatio dicitur quasi discreta pensatio, quando scilicet iudex in lance mentis suæ discretè pensat, & ponderat quid magis Ecclesiæ expedit, scilicet sequi rigorem iuris, aut æquitatis dispensationem præferre, allegat Innoc. in c. Cum ad monasterium, in glos. Nisi ex causa, infr. de stat. Monach. & Host. in c. Diuersis, de cleric. coniug.

Requiritur ergo in dispensatione causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ: nam etsi in cap. De multa, de præb. addatur tertia causa, videlicet prærogatiua meritorum, tamen hæc reducitur ad causam vtilitatis, vt plenè declarat Ludouic. Roman. consil. 325. Quoad primum consultationis articulum, nu. 8. vers. Sed in proposita. Vnde necessitatis, & vtilitatis tantum meminit text. in cap. Etsi illa, 1. quæst. 7. in fin. ibi, [Quæ nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas.] Ad idem, text. in cap. Mutationes, 7. quæst. 1. ibi, [Communi vtilitate, atque necessitate,] & infr. ibi, [Quoties vtilitas, aut necessitas exegerit.] Hæc enim duo æquiparantur, cap. Post translationem, §. Cum
7 ergo, de renunciat. Et quidem causa necessitatis, vel vtilitatis in dispensatione episcopi debet esse magna, vt notat Archid. in dicto cap. Licet Canon, num. 3. vers. Item requiritur quod talis vtilitas, vel necessitas sit magna, de elect. in 6. per cap. Cenomanen. in fin. 56. distin. & est expressum in cap. Ab excommunicatis, 9 quæst. 1. ibi, [Ad superiores autem conscendere non concedimus, nisi necessitas, vel vtilitas maxima flagitauerit, & ipsorum sancta conuersatio promeruerit, & in cap. Nemo, eod. tit. & lib. vbi Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi statuit, vt nemo deinceps parochialem ecclesiam alicui non constituto in ætate legitima, & sacerdotio cōmandare præsumat, nec tali etiam nisi vrgenti, & euidenti necessitate, vel vtilitate ipsius ecclesiæ suadente. Ad idem tex. in c. Exposuisti, ibi, [Si euidens necessitas, vel vtilitas exigat,] infr. de præb. Quoniam dispensationis gratia eget negotium multum, vt dicitur in c. Didici, 1. q. 7. multum, idest magnum, vt ibi exponunt Hugo, Laurentius, & Ioannes, & qui hoc negant, vt Archid. inquit, profectò sacras re-
8 gulas non intelligunt. Quod ipsum hodie apertè constat ex decreto Concilij Tridentini, in cap. 18. sess. 25. vbi statuitur, vt si vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerint cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate atque gratis fiat à quibuscunque ad quos dispensatio pertinebit; aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur. Eodem spectat Concilij decretum in cap. 1. sess. 23. ibi, *Vrgens necessitas, ac euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas*, & in cap. 5. sess. 24. de reform. matrim. vbi prohibetur dispensari, nisi inter magnos Principes, in secundo gradu, & ob publicam causam. Est igitur vnanimis consonantia canonum, Conciliorum, & Interpretum, vt causa necessitatis, vel vtilitatis in dispensatione debeat esse magna, seu quod idem est maior, maxima, iusta, euidens, vrgens, & his consimiles, quibus sacri Canones promiscuè
9 vtuntur tanquam synonymis. Alioquin si eiusmodi causa desit, non est dispensatio, sed dissipatio, vt dicunt Ioan. Andr. in cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, in ver. Discretionis, de renunciat. & Petrus de Anchar. in repet. Canonum statuta, num. 18. de Const. vbi dispensans, inquit, debet habere intuitum rationis, & boni vniuersi, & causam, propter quam dispensat; quibus cessantibus dispensatio non meretur appellari, sed dissipatio. Idem dicit Richar. de media Villa, in 4. dist. 38. qu. 9. art. 1. in fin. relatus à Felin. in c. Quæ in Ecclesiarum, num. 25. de const, & Caietan. in 1. 2. qu. 97. art. 4.
10 vel secundum Archidiaconum loco citato, n. 3. causa huiusmodi deficiente non dicitur dispensatio, sed depositio; nam qui sine iusta causa dispensat, deponendus est si super hoc fuerit accusatus, vt in cap. 1. & cap. Qui in aliquo, in fin. 51. dist. Ratio est, quia cum dispensatio, vt dictum est, sit iuris relaxatio, & vulneratio, vt ait Feder. de Sen. cons. 30. An capitulum, circa princ. vers. Sed dispensatio, per cap. Ipsa pietas, 23. qu. 4. & cap. Vt constitueretur, 50. distin. debet talis recessus à iure communi non esse incoloratus, & sine notabili causa mouente. Quę sunt verba Oldradi in cons. 327. omissa thematis repetitione, num. 1. Et non solum debet esse causa mouens, sed debet exprimi, eò quod talis actus repugnantiam iuris habet, l. Sciendum, ff. de appell. & l. Cū hi, §. Si Prætor. ff. De transact. alioquin habetur pro omissa, vt ibi, latiùs per eū.

Quo-

11 Quoad tertium videtur respondendum Episcopos non posse contra Concilium dispensare, etiam ex magna causa.

Quod primò apertè deciditur in extrauag. Ioan. XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem ibi, Quod nec eis, idest Episcopis, vel eorum superioribus, concedere licuit contra formam Concilij generalis; vbi hoc notat glos. in verb. Concilij, ponderandum est enim in eo text. non

12 improbari dispensationem Episcoporum ex defectu causæ, sed quia dispensatio est contra formam generalis Concilij, & sic ex defectu potestatis: ergo dispensatio non valet etiamsi ex magna causa processerit, quia causa quantumcunq; vrgens numquã supplet defectum potestatis, vt tradit Bald. in l. Cunctos populos, num. 15. vers. Ista ratio non valet, C. De Summa Trinit. & fid. Cathol. Anton. de Butr. in cap. Ecclesia S. Mariæ num. 20. supra de constit. vbi etiam Dec. n. 233. causa enim necessitatis, vel publicæ vtilitatis qualitatem dispensationis respicit, potestas verò substantiam sine qua nulla potest considerari qualitas, l. 2. ff. De vsufruct. & l. Nec vllam, aliàs est l. Etiamsi, §. Si quis absentis, & ibi Angel. in princ. De petit. hæred. quia impossibile est prædicari de non ente, vt idem Angel. ait cons. 390. Charissime frater, num. 1. Ideoque parum refert vt in Episcopo adsit modus dispensandi, scilicet euidens vtilitas, vel necessitas; nisi etiam adsit potestas, quæ ad cuiuscunque actus validitatem requiritur, c. Cum super. de off. deleg. l. Cum te, vbi Bal. num. 1. C. De donation. ante nuptias, & idem Bald in cons. 326. Rex Romanorum, nu. 2. lib. 1. Et constat euidenter ex Tridentini Concilij decreto in cap. 18. sess. 25 vbi ad validitatem dispensationis non solum exigitur, vt dispensatio fiat ex iusta, & vrgenti causa necessitatis, vel vtilitatis; sed etiam vt fiat ab eo, qui potestatem habet dispensandi.

Secundò idem probatur ex tex. hic inducendo eum, vt dixi supra, in 1. notab. nu. 3. nam, neque hic dispensationes episcoporum Comprouincialium declarantur irritæ ex eo quod emanauerint sine vrgenti, & rationabili causa, sed quia sunt contra canonem Concilij Pictauiensis, vt ibi dixi: concordat tex supra in c. Proximo, quæ iura ad hoc propositum adducit glo in c. Cum dilectus, in verb. In ætate supra de elect. Anton. de Butr. in c. Atsi Clerici, §. De adulterijs, num. 17. infr. de iudic.

13 Tertiò probatur in Clem. 2. de elect. vbi cœtus Cardinalium non dispensat contra constitutionem Concilij Lugdunen. & redditur ratio, quia lex superioris per inferiorem tolli non potest, & sic dispensatio inferiorum est irrita, non ex defectu causæ, sed ex defectu potestatis.

14 Quartò ad idem adducitur tex. in cap. Canones, & cap. Sicut, 15. dist. vbi Gregorius ait, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Cõcilia suscipere, & venerari me fateor. Et quamuis loquatur de Synodis vniuersalibus Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, & Calcedonensi, tamen paulo post subijcit rationem generalem, quæ idem concludit in alijs Concilijs Oecumenicis, ibi, Quia scilicet, dum sunt vniuersali consensu constitutas se, & non illa destruit quisquis præsumit aut soluere quos religant, aut ligare quos soluunt. Et propterea Doctores tutelligunt hunc Canonem procedere in omnibus Concilijs, cum omnia emanauerint ab eodem fonte Apostolicæ Sedis, cap. Significasti, ibi cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ authoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & ibi dixi de elect. & in Concilio Lateranensi exemplificant Host. & Io. Andr. in c. Cum laicis propè fin. de reb. Eccl. non alienan. & indefinitè in Concilijs Bald. in tit. de Pace Constantiæ, col. 4. §. Imperialis clementiæ, in ver. Mos Roman. sub num. 22 in fin. Ias. in l. De quibus, col. 23. nu. 54. vers. Addo quod eodem modo, ff. De legibus, & Roch. de Curte in tract. de consuet. num. 546. vers. Secundò limita. Et quamuis non obstante hoc dicto Gregorij, Summus Pontifex dispenset

15 contra Concilium; tamen hoc ideò est, quia Papa est supra omne ius humanum positiuum, cap. Proposuit, de concess. præben. §. His ita, 25. quæst. 1. & ideò dispensat in omnibus staturis ecclesiæ, S. Thom. quodlib. 4. art. 13. Felin. in cap. 1. in 2. notab. de Constit. & quia in omnibus Concilijs authoritas Papæ intelligitur excepta, vt in dicto cap. Significasti. At secus in episcopis. Vnde per textum in d. cap. Sicut. Episcopum non dispensare contra constitutionem Concilij latæ sententiæ determinat ibi Archid. quem refert, & sequitur Anton. de Butr. in d. §. de adulterijs, num. 17. eodem vers. Si autem apparet.

16 Quintò Episcopi contra Canones etiam non conciliares regulariter dispensare non possunt; idq; non ex defectu causæ, sed quia dispensatio illis à Canone non est permissa. Casus est in c. Dilectus, supr. de temp. ordin. vbi hoc pro generali regula constituunt Innoc. Host. Ioan. Andr. Bellam. Anton. de Butr. Cardin. & Abb. & est communis, & vera opinio, vt dixi pleniùs in eod. c. Dilectus: ergo longè minùs dispensare possunt contra Canones Conciliares, contra quos difficiliùs dispensatur, vt latè per Oldrad. cons. 326. incipien. Quod articuli, num. 1. & dicetur latiùs in 6. & 7. argum. Et propterea in articulo An edictum dispensationis respectu episcopi sit prohibitorium, quamuis Doctores abierint in diuersas sententias, quæ recensentur à glos. 1. & Anton. de Butr. in d. cap. Atsi Clerici, §. De adulterijs, num. 17. de iudic. nihilominus etiam Doctores qui faciunt regulam pro episcopis, idest vt liceat eis dispensare contra Canones nisi reperiantur prohibiti; tamen eam limitant vt non procedat si Canon sit Concilij, vt per Butr. in d. §. De adulterijs, num. 17. vers. Si autem apparet, & ibi etiam. Abb. num. 5. vers. Secùs si concilium non indulgeret dispensationem. Vnde idem Butr. in c. Cum dilectus, num. 13. de elect. Nota, inquit glos. quod licet aliquo casu contra canonem dispenset episcopus, hæc tamen sit regula, quod contra Concilium non dispensat episcopus.

17 Sexto in generalibus Concilijs excipitur tantum authoritas Papæ d. c. Significasti, de elect. ergo solus Papa ex legitima causa contra Concilium dispensat, non autem episcopus, & ita hunc text. ad hoc ponderat Abb. in d. c. Cum dilectus, num. 10. de elect. & Andr. Barbatia in addit. ad Abb. in dicto §. De adulterijs in verb. Concedere: Prædicta enim exceptio firmat regulam in contrarium in alijs omnibus non ex-

ceptis

ceptis, cap Cum apud, de Sponsal. l. Nam quod liquidè, §. finali, ff. De pœn. leg. cum suis concord.

18 Septimò etiam Summus Pontifex reddit se difficilem ad dispensandum contra Concilium, c. Post translationem supra de renunc. authoritas enim Concilij est maioris efficaciæ, vt singulariter voluit Archid. in c. 1. de const. lib. 6. & Bald. in l. Humanum, C. De legib. & ita hunc tex. notat ad hoc Anton. de Butr. ibi in 5. notab. num. 11. dicens: [Nota vnde sumitur illa regula, qua dicimus, quod Episcopus contra Concilium non dispensat, Clem. 2. de elect. notatur in c. fin. de fil. Presbyt. & in cap. Cum dilectus, de elect. vbi glo. quod etiam de facili contra Concilium non dispensat Papa, vt hic: nam si de facili non dispensat Papa contra Concilium, sequitur vt inferior dispensare non possit, & est causa, quia Concilium maiori innititur authoritati, quàm decretum aliud simplex. Vnde seruatur, vt Euangelium.] Hæc Butr. quo argumento vtitur etiam Andr. Barbatia loc. cit.

19 Octauò Concilia generalia habent clausulam derogatoriam ad sequentes contrarias dispositiones, ita vt ex defectu voluntatis, nec priuilegium, seu dispensatio Papæ sit valida, nisi Concilio fuerit expressè derogatum. tex. est in c. ex parte, de Capell. Monach. & in c. Nam te, de ætat. & qualit. & notat Archid. in d. c. 1. in ver. Noscatur, de const. libr. 6. Oldrad. d cons. 316. n. 1. Cardin. Iacobat. de concilio, lib. 5. art. 18. Felin. in c. Nonnulli, nu. 2. de rescript. Couarr. lib. 4. variar. resolut. c. 16. num. 16. vers. Sed & ex his diffinitionibus. Ergo si Episcopi haberent facultatem dispensandi contra Concilium, oporteret eos expressè Concilio derogare, aliàs nulla esset dispensatio. At non credimus quemquam Episcoporũ ausurum ponere in suis litteris hanc clausulam, Non obstante generali Concilio, cui expressè derogamus, cum vix hoc fiat in litteris Apostolicis, vt in d. c. Post translationem, de renunc.

Nonò pro hac conclusione faciunt ea, quæ in c. Dilectus, supra de tempor. ordin. adduximus ad probandum Episcopos non posse contra Canones dispensare, nisi appareat eis expressè permissum: omnia enim argumenta, & resolutiones S. Congregationis Concilij, quæ probant Episcopos non habere potestatem dispensandi contra Canones non conciliares, à fortiori probant eos dispensare non posse contra Canones generalium Conciliorum, cum his difficiliùs derogetur, vt ostensum est supra.

Decimò, si apiscopis liceret ex magna causa contra Concilium dispensare non esset differentia quoad hoc an constitutio esset conciliaris, necne: nam hoc sine magna causa etiam in casibus à iure permissis, numquam inferior dispensat in lege superioris, vt patet ex decreto Conc. Trident. in c. 18. sess. 25. & latè ostensum est supra in secunda inspectione à n. 6. Hoc autem est absurdum, & contra vnanimem Canonistarum sententiam, qui in hac materia distinguunt an constitutio sit Concilij, an non, vt dictum est in 5. argum.

20 Vndecimò propter canonem generalis Concilij Lugdunensis de quo in c. vnic. de bigam. lib. 6. Sacra Congregatio Concilij articulo accuratè discusso declarauit apiscopum non posse dispensare cum sibi subdito verè bigamo ad primam tonsuram, & beneficia simplicia, eamque declarationem Sixtus V. ad se relatam approbauit, in discussione autem illius articuli, in quo inter primarios, & classicos Canonistas maximè dissidetur, fuit proposita distinctio Gomesij de brenib. num. 20. qui conciliandas opiniones putat distinguendum esse, an subsit legitima, & euidens causa dispensandi cum bigamo contra Concilium; an non subsit. Primo casu liceat apiscopo dispensare secundum sententiam Theologorum. In secundo non liceat iuxta Canonistarum sententiam. Verumtamen S. Congregatio hanc distinctionem non admisit, censuitque absolutè respondendum esse apiscopum dispensare non posse. Vnde ex sententia S. Congregationis non licet apiscopo contra generale Concilium dispensare etiam ex magna causa necessitatis, vel euidentis vtilitatis.

21 Vltimò Episcopos absolutè non posse contra Concilium dispensare tenet glos. in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, supra de elect. quam sequitur: & dicit esse veram ibi Anton. de Butr. num. 13. & Abb. num. 10. gloss. in c. Proximo, in ver. Non obstante, supra eod. glos. 1. in c. Dilectus, il primo, de præben. glos. in extrauag. Ioannis XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem, in ver. Concilij de relig. domib. Archid. in c. Licet canon, de elect. in 6. & in c. Sicut, n. 2. in ver Absoluere, 15. dist. Anton. de Butr. in c. Post translationem, in 5. not. n. 11. de renunc. Abbas, hic num 6. vers. Aut volunt dispensare. Felin. in cap. 1. n. 1. de Sponsal. Rebuff. in tract. nominat. q. 5. n. 30. Couarr. in 4. decret. 2. par. c. 6. in princ. num. 15. ver. Maximè cum sit illa constitutio à Concilio condita, & apiscopi nequeant contra Concilia dispensare ex frequentiori sententia. Doctores in cap. Atsi Clerici, §. De adulterijs, vbi in specie Butr. n. 17. vers. Si autem apparet, Abb. num. 5. vers. Secus si Concilium non indulgeret dispensationem, & Felin. num. 5. de iudic. & hanc opinionem amplectitur Curia Romana in dispensatione super defectu ætatis, vt fatetur Hostien. in d. cap. Cum dilectus, num. 9. de elect. & in cap. Ex tua, supra eod. & quamuis subdat contrarium de iure esse verius, vt scilicet ex causa necessitatis dispenset Episcopus; tamen eum reprehendit Butr. hic num. 5. vers. Hostien. istud recitat dicens, Teneas quod seruat Curia de iure esse. Pro eadem sententia est S. Thom. in 1. 2. qu. 97. art. 4. in corp. & ad tertium vbi docet in lege humana publica non dispensare nisi illum, à quo lex auctoritatem habet, vel eum cui ipse commiserit; & ita sentit contra Concilium generale non dispensare nisi Romanum Pontificem, cum Concilia ab ipso authoritatem accipiant, d. cap. Significasti, de elect. cap. 1. & 2. cap Maltis, & per tot. 17. dist. latissimè Card. Alban. in tract. de potest. Papæ, & Concilij, par. 2. à nu. 188. vsque ad n. 220. & Inquitur D. Thom. in dispensatione ad bonum commune, quæ nisi concederetur, vel impediretur aliquid melius, vel induceretur aliquod malum; & sic de illa, quæ fit ex causa necessitatis, vel euidentis vtilitatis. Quibus demum adiungi possunt DD. omnes, qui tenent Episcopos non posse contra canones dispensare, nisi

appa-

appareat eis expresse concessum, quod censent Innoc.& Canonistæ ferè omnes in cap. Dilectus, & ibi dixi de tempor. ordinat. Archid. in d. cap. Licet canon, num. 3. vers. Et ibi assertiuè dixit, de elect. lib. 6. Hi enim omnes sentiunt longè minus posse Episcopos dispensare contra Concilium, cui difficilius derogatur, vt dictum est supra; Prædicti autem nec possunt, nec debent intelligi nisi de dispensatione, quæ conceditur ex magna causa necessitatis, vel vtilitatis, quia sine hac nunquã dispensatur, saltem in lege superioris, etiam in casibus à iure permissis, vt est tex. in cap. Ab excommunicatis, 9. quæst. 1. & latius ostensum est supra in secunda inspectione, & in specie Abb. in dict. cap. Dilectus, num. 6. primo diffinit dispensationem esse iuris communis relaxationem cum causæ cognitione, &c. Et postea immediatè ponit regulam negatiuam idest Episcopos dispensare non posse nisi in casibus expressis in iure, & apertius Archid. in d. cap. Licet Canon. num. 6. vers. Item requiritur. primò ostendit in dispensatione requiri, vt necessitas, vel vtilitas sit magna; & mox solidissimis rationibus determinat Episcopos non posse dispensare contra Canones: & in specie, etiam ex causa imminentis necessitatis, Episcopum dispensare non posse in impedimentis dirimentibus censent multi ex recẽtioribus Theologis, inter quos Sot. de iust. & iur. q. 7. art. 3. vers. At vero scicitaris, Corduba in Quæstionario lib. 1. q. 14. vers. Hęc igitur 2. opin. et in sũma q. 45. §. el' segundo punto, Medina in 1. 2. q. 97. art. 4. Veracrux. in 3. par. Speculi, art. 18. & in terminis nostris episcopum etiam ex magna causa, & probabili non posse venire contra Concilium generale, tenet apertè Ioan. Andr. in c. Exposuisti, num. 5. vers. Et sic nota, de præb. vbi reprobat Hostiensem contrarium sentientem, & respondet ad iura per eum allegata: & dictum Hostiensis esse contra commune dictum glossarum, & iure non probari affirmaut ibidem Butr. n. 6. Imol. n. 3. vers. Et per hoc dicebat Host. & Cardin. num. 9.

22 Non obstat, quod secundum Hostien. in cap. Cum dilectus, num. 7. de elect. episcopus, si ex causa dispensat, non intelligatur hoc facere contra Concilium, quia semper necessitas à rigore iuris excepta intelligitur, quæ legem non habet, c. Consilium, §. vlt. infr. de obseru. ieiun. & c. Quod non est, de reg. iur. & à iuramento, vt in c. Breui, infr. de iureiur, et sicut iuramentum contra vtilitatem ecclesiæ promulgatum, vel intellectum ab Hostien. irrationabile iudicatur, quòd si ratione caret, ergo & iure c. Consuetudo, 1. dist.

23 Id inquam non obstat, quia necessitas est in duplici differentia; Alia enim est præcisa, seu extrema; & hæc exempta est ab omni lege, nec requirit superioris dispensationem, tex. est in cap. Exijt, §. Porrò, de verb. signif. lib. 6. ibi, nec ipsis fratribus iure poli, in extremæ necessitatis articulo ad prouidendum sustentationi naturæ via omnibus extrema necessitate detentis concessa præcluditur, cùm ab omni lege extrema necessitas sit exempta. Alia verò est necessitas non præcisa, & hæc quidem præbet iustam causam relaxandi rigorem iuris, sed tamen relaxatio huiusmodi, seu dispensatio fieri non potest nisi ab eo, qui potestatem habet dispensandi, vt in cap. 18. sess. 25. Concilij Tridentini, idest ab eo, à quo lex accipit auctoritatem, secundum D. Thom. præallegatum in 1. 2. qu. 97. art. 4. in corpore, & ad tertium, & Archid. in d. cap. Licet canon. nu. 3. vers. Et ibi assertiuè dixit, de elect. lib. 6. Inferior enim etiã supposita vrgenti causa necessitatis, vel vtilitatis iura superioris temerare, seu vulnerare non potest, cap. Inferior, 21. distin. cap. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. Ne Romani, de elect. nisi dispensatio apparrat ei specialiter permissa, d. cap. Dilectus, cum materia de tempor. ordin. quam differentiam inter præcisam, & non præcisam necessitatem in terminis d. cap. Exigit, iam dudum probauit Sacra Congregatio Concilij, vt dixi in cap. 2. num. 15. inf. de stat. Monach.

Ad iura in decisione Rotæ allegata, nempè cap. Tali, & cap. Exigunt, 1. qu. 7. & cap. Proposuisti (est cap. Exposuisti:) infra de præb. respondetur propterea ibi in casibus expressis licere contra canones etiam Concilij dispensare ex magna causa vtilitatis, vel necessitatis, quia iura dicunt dispensari posse: tunc enim dispensatio intelligitur permissa Episcopis, licet eis expresse non indulgeatur, secundum Io. de Lign. & Ioan. Calder. in cap. At si Clerici, de iudic. & fuit originale dictum Innocentij in dicto cap. Dilectus, de tempor. ordin. cum quo alij transeunt, vt ibi dixi, n. 17. & tradit Syluest. in verb. Dispensatio, n. 15. vers. Tertiò, quando canon dicit posse fieri dispensationem, & ita in specie ad textum in d. c. exposuisti, respondet Ioan. Andr. ibid. n. 5. in fine.

Ad oppositionem, quod circumscriptis reseruationibus Apostolicis Episcopi in sua diœcesi possint omnia, quæ summus Pontifex in vniuerso orbe, respondi in eodem cap. Dilectus. Imò hanc doctrinam periculosam esse diffusè ostendi in c. 1. infr. de off. ordin.

24 Quò ad vltimum decisio Rotæ 5. de iurepatr. in nou. quod episcopus ex magna causa vtilitatis & necessitatis dispensare possit contra Canones, etiam Concilij, saluari potest octo infrascriptis declarationibus.

Primò enim declaratur vt procedat quando oritetur aliqua causa vrgens de nouo, & incognita verisimiliter per Concilium tempore editæ constitutionis. Ita in indiuiduo prædictam decisionem Rotæ declarat Abb. in c. Cum dilectus, num. 10. vers. Hoc dictum puto procedere, supra de elect. allegans text. in l. Si hominem, ff. Mandat. Idem in terminis tradit Syluest. in verb. Dispensatio, num. 15. vbi ait episcopum posse dispensare contra Canonem, & Concilium, licet ei non cõcedatur expresse, ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis nouiter emergentis, & tempore constitutionis inexcogitatæ verisimiliter allegat Ioan. de Lignan. & Abb. in c. At si clerici, §. De adulterijs, de iudic. idem dicit Tabien. in eod. ver. q. 14. & Armill. in verbo dispensare, n. 20.

25 Declaratur secundo prædicta Rotæ decisio, vt habeat locum dummodo super casu opinaro emergenti non possit consuli superior. Aliàs enim episcopo ex causa quamuis graui, & vrgenti non licet dispensare contra legem superioris, sed ad eumdem superiorem debet haberi recursus. Ita Ludouic. Roman, in l. 1. ff. De vi-

ro,

ro, in 42.fall, ff.Solut. matrim. per tex. in l.Diuus, l.vltima ibi, Impetatori rescribatur, ff. De fals. Abb. in cap. Dilecti, il secondo, col.2. de appellat. & Petrus de Anchar. cons.409. Viso, & diligenter inspecto, num.7.& sic etiam camdem Rotæ decisionem in terminis declarat Felin. in cap.1. num.50. ver. Nihilominus. supra de const. & est ex mente S.Thom. in 2.2.quæst.147. art.4. vbi posteaquam docuit Legislatorem non intendere obligare, si quid ex speciali causa in aliquo inueniatur, quod obseruantiæ statuti repugnet, immediatè subnectit: [In quo tamen est discretio adhibenda; nam si causa sit euidens per seipsum potest homo licitè obseruantiã statuti præterire præsertim consuetudine interueniente, vel si non potest de facili recursus ad superiorem haberi; Si verò sit causa dubia, debet aliquis ad superiorem recurrere qui habet potestatem in talibus dispensandi.] Hæc D.Thom. at hanc conditionem, vt non pateat aditus ad superiorem, ad hoc vt episcopis liceat in casibus inopinatis dispensare contra Concilium, exigunt etiam Ioan. de Lignan. à Rota allegatus in d. cap. At si clerici, & ibi etiam Abb. in §.De adulterijs, num.9. de iudic. Bald. in l.Omnes populi, num.8. ff.De iust.& iur. Roman.sing.486. Corr. in memorab. in ver. Episcopus Mil in repet. in ver. Dispensare; Dia. reg.238.

26 Porrò ad constituendum impedimentũ recurrendi ad Summum Pontificem pro dispensatione in casibus non præuisis à Concilio, vel à canone, obseruandum est, non sufficere quamlibet distantiam ab Vrbe, sed ex remotissimis regionibus tantum, puta ex transmarinis. Manifestum est enim ex Germania, Hispania, Belgio, & alijs Europæ prouincijs saltem quæ sunt citra mare Germanicum, & Balticum, esse facilem recursum ad Sedem Apostolicam, vt vsus docet quotidianus: nam in multis annis, quibus exercui Signaturam Sanctissimi in officio per Concessum, plerumque me reddidit in scribendo defessum ingens copia supplicationum ex partibus vltramontanis pro dispensationibus præsertim matrimonialibus; Et id ipsum diu expertus sum in officio Correctoris Sac. Pœnitentiariæ in irregularitatibus ex abortu, vel alio homicidio occulto prouenientibus, & in dispensationibus super matrimonio contracto cum impedimento occulto dirimente, puta homicidij alterius coniugis, animo contrahendi cum alia, iuxta textum in cap. Si quis viuente, 31.quæst.1. vel adulterij cum fidei datione, vt in cap.vlt. insta, de eo qui dux. in matrim. vel affinitatis ex copula fornicaria occulta, vt in cap. Litteras, de restit. spoliat. & in cap. Inquisitioni, de sentent.
27 excommun. & in alijs consimilibus. Vnde perperam Nauarr. in manual, cap.22.num.85. Dubium autem, & latiùs in d.cap. At si clerici, §.De adulterijs, de iudic. post Ioann. de Lign. Abb. Ang.l. & Syluest. quos citat, scripsit episcopum posse dispensare in impedimẽtis quę impediunt, & dirimunt, si impedimentum sit occultum, matrimonium publicum, & separatio magno scandalo fieret, & ad Papam, aut eius Nuntium potestatem ad id habentem consugi non posset, propter paupertatem, & alia legitima impedimenta, & gloriatur se hanc doctrinam primum vulgasse Salamanticæ, & propter eam nonnullos episcopos aliquoties dispensasse; eamq; nouissimè sequitur Thom. Sanch. de matrimon. lib. 2. disp.40.num.3. Etenim quidquid sit de veritate huius doctrinæ profectò illa malè fuit applicata à Nauarro in partibus Hispaniarum. Vnde meritò illius sententiam reprobauit S. Congregatio Concilij. Item Congregatio deputata in causa Leodiensi, vt dixi in c. Cum de sua, nu.15. de corpor. vitiat. nec eam seruant episcopi timoratæ conscientiæ. Multoque minùs seruari potest quod generaliter scripserunt idem Sanch. in Summ. tom.1. lib.4. cap.40. num.39. & Salas. de legib. disp.20 sect.3. nu.27. videlicet posse episcopos dispensare in casibus Sedi Apostolicæ reseruatis cum subditis qui ob paupertatem ad Vrbem accedere non valent; Tum quia huiusmodi causa dici non potest de nouo emergens & verisimiliter incognita tempore reseruationis, cum frequentissimè Sedes Apostolica cum pauperibus dispensare consueuerit: Tum quia pro impetratione dispensationum non est necessarius personalis accessus ad Vrbem. Et in impedimentis occultis satis est, vt Confessores in partibus, suppressis nominibus supplicantis per litteras consulant Pœnitentiarios Basilicarum Vrbis, vel alios, qui postea supplicationes deferunt ad ministros S.Pœnitentiariæ, vt praxis obseruat, & ab ea dispensationum litteræ expediuntur gratis omnino etiam quoad scripturam. Vnde non apparet quomodo paupertas possit præbere Episcopis iustam causam dispensandi.

28 Declaratur tertiò decisio Rotæ, vt procedat dummodo periculum sit in mora; nam magna causa de nouo emergens cum impedimento recursus ad superiorem non sufficeret ad dispensandum, etiam in remotissimis Regionibus, si res dilationem pateretur. Cessaret enim causa relaxandi vinculum ex lege superioris iniectum.
29 Textus est in cap. Priscis, 55. distin. vbi apparet Episcopos non posse facultate dispensandi sibi per Canonem attributa vti, vbi nulla, vel rerum, vel temporum perurget angustia. Et ibi Archid. Gemin. & alij notant legem dispensatiuam cessare cessante causa dispensationis. Vnde constitutio permittens aliquid propter periculum cessat eo cessante, vt inquit Bald. in l.fin. per illum textum, C.Qui non poss. ad libert. peruen. & sequitur Felin. alia adducens in cap. Quæ in Ecclesiarum, num.29. supra de Const. Ad quod optimè facit, quod notat idem Bald. in Authen. Hodie, C. De iudic. vbi ait minoribus magistratibus non licere transgredi leges, vel statuta superiorum propter emergentiam casuum inopinatorum, sed debere illa tenaciter obseruare, nec ab eorum forma recedere, nisi quando superior non posset adiri, & periculum esset in mora, atque ita Bald. propter emergentiam casus inopinati exigit etiam hęc duo copulatiuè, vt non pateat aditus ad superiorem, & periculum sit in mora, per text. qui efficaciter hoc probat in cap. vnic. §. fin. Ne sede Vacan. lib.6. Idem probatur in l.Si longius, §.fin. ff. De iudic. quam ad hoc allegat Petrus de Anchar. in dicto c.vnic. num.4. vers. Circa tertium, & cum Baldo transit Felin. in cap.1. nu.50. vers. Imò dixit Baldus supra de Constit. & est ex mente D. Thom. in 1.2. qu.97. art.4. vbi dicit periculosum fore,
vt

vt dispensatio iudicio cuiuslibet committeretur, nisi forte propter euidens, & subitum periculum. Et confert decretum Conc. Trid. in cap. 1. sess. 13. ibi, Cuius quoniam causæ sint notoriæ interdum repentinæ, ne eas quidem significare Metropolitano necesse erit.

30 Declaratur quartò, vt habeat locum, dummodo episcopus procedat per viam dispensationis in aliquo speciali casu, proue loquitur decisio Rotæ, non autem per viam statuti, vt probatur in d. c. Priscis, 55. dist. vbi conceditur episcopis facultas dispensandi, priscis tamen manentibus constitutis, quæ custodiri debent, vbi nulla, vel rerum, vel temporum perurget angustia Atque ita permittitur episcopis dispensatio vrgente necessitate, sed non canonis abrogatio, seu immutatio. Ratio est, quia episcopi sunt debitores, sacras Canonum regulas obseruare debent, vt dicitur in c. Cum simus, 9. q. 3. vnde ipsos appellat Canonum magistros atq; custodes in c. Cum quibus, 24. q. 3. Igitur nullus Pontificum totum, vel in partem qualibet occasione potest conuellere, vel mutare decreta Summorum Pontificum stabilita. Quæ sunt verba tex. in c. Institutionis, 25. q. 2. Vnde nec in Synodo, licet eis quidquam statuere quod obuiet canonicis institutis, vt est casus in c. Quod super his, & ibi dixi infra de maior. & obed. & ita plenè consuluit Feder. de Sen. cons. 17. Quæstio talis est per totum quem refert, & sequitur Petr. de Anchar. in repet. Canon. statuta, de constit. nu. 188. vers. In contrarium, & nu. 190. vers. Accedit his vtilis quæstio. Alioquin, vt dicunt Feder. & Anch. Si episcopi id possent per viam statuti per consequens possent totum ius commune subuertere in singulis casibus à iure prouisis aliud statuendo; quod sentit c secundum eos modicum differt ab hac re, c. 1. 27. dist. c. Nulli, 19. dist. glos. in c. 1. in verb Facti, vers. Quod si contrarium diceremus, de const. lib. 6. & docet S. Thom. opusc. 19. c. 3. de quo scripsi pleniùs in d. c. Quod super his, de

31 maior. & obed. et hanc differentiam inter dispensationem, & statutum ponit expressè idem Feder. de Sen. cons. 75. Casus talis est, num 2. vers. Non obstat ad præmissa, vbi propterea dicit episcopos dispensare posse cum illegitimis in multis casibus contra iura; tamen non posse super hoc facere legem, vel statutum vt illegitimi possint promoueri, eadem rationem, quia lex, & constitutio respicit futura; & sic per eam indperentur homines ad peccandum; sed dispensatio respicit præterita, idest super eo, quod iam factum est, dispensatur, vt in cap. Quemadmodum, de iureiur. & l. Si vnus, §. Pacta, ff. De

32 Pactis. Hinc S. Congregatio Concilij aliàs consulta An contra c. 15. sess. 24. Concilium Prouinciale aliquid statuere possit valeti si aliquis Baeo prætextu inimicitiarum cum episcopo, & eius Clero vellet confiteri Presbytero etiam approbato à suo Ordinario, censuit non posse.

33 Declaratur quintò, vt quoad dispensationem in gradibus prohibitis procedat dummodo matrimonium sit iam publicè contractum, impedimentum sit occultum, & separatio sine magno scandalo fieri non possit, prout requirunt Syluest. in ver. Dispensatio, num. 1. vers. Ex quibus concluditur. Nauarr. in Man. cap. 22. num. 85. vers. Dubium autem Tabien.

& Armilla citati, num. 14. in prima declaratione, Alioquin si matrimonium esset occultum, aut nondum contractum, cessaret ratio magni scandali, super quo fundatur iustitia dispensationis. Quinimò si matrimonium esset occultum, aut impedimentum publicum, potius esset scandalum vt coniuges pergerent in copu-

34 la fornicaria. Vnde non benè Basil. Pontius de matrim. lib. 8. cap. 13. n. 6. & alij moderni scripserunt Episcopum posse dispensare in articulo mortis in matrimonio etiam contrahendo ad legitimandam prolem. Et sanè nec Nauarr. nec qui ante eum scripserunt ausi sunt tradere hanc doctrinam nisi prædictis conditionibus concurrentibus. Basil. verò, & alij hanc doctrinam liberè extendunt ad impedimentum etiam publicum; imò & ad matrimonium contrahendū; & cum causa satis leui. Quid enim vrget legitimatio prolis ex paupere muliercula, vt inferior dispensare debeat in casibus Summo Pontifici reseruatis. Vnde arbitror eorum sententiam seruari non posse ab Ordinarijs absque incursu excommunicationis qua in Bulla Cœnæ feriuntur vsurpantes iurisdictiones, & iura ad Sedem Apostolicam pertinentia, vt in similibus casibus sæpius respondit S. Congregatio Conci-

35 lij. Ad quod facit quod notat Innoc. in c. Dilectus, num. 2. vers. Dic non licere, supra de tempor. ordin. vbi concilians regulam præd. Decretalis cum contraria regula Decretal. Nuper de senten. excomm. dat vnam solutionem dicens Episcopos posse quidem dispensare super iam facto, vt tollerent nisi prohibeatur, vt in dicto cap. Nuper sed numquam posse superfaciendo, idest, vt aliquid fiat contra Canones, nisi vbi permittitur à iure, vt in d cap. Dilectus, allegat. cap. Hoc videtur, 22. quæst. 5. quam solutionem ponunt ibi etiam Ioan. Andr. num. 13. Anton. de Butr. num. 9. Bellam. num 4. vers. Tertia solutio, & Abb. num. 5. & subdistinctio Petri de Sampsone, quæ ponitur in additione post glos. 1. in cap. At si Clerici, §. De adulterijs, infr. de iudic.

36 Potest igitur admitti, vt prædictis concurrentibus, Episcopus aliquando dispensare possit super matrimonio contracto, non tamen super contrahendo, quia super iure prohibitorio inferior à Principe non dispensat, vt notat Innoc. in cap. Vel non est compos, supra de tempor. ordin. Bart. in l. Barbarius, ff. De off. Præt. & Petrus Brixien. in repert. in vec. Dispensatio.

37 Declaratur sexto, vt prædicta facultas dispensandi in impedimentis dirimentibus vbi matrimonium est publicum, & impedimentum occultum, procedat in foro conscientiæ tantum, non autem in foro externo, prout obseruat sacra Pœnitentiaria exemplo Concilij Tridentini, in cap. 6. sess. 24. quod tribuit Episcopis facultatem dispensandi in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, non tamen deductis ad forum contentiosum, & absoluendi à casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis pro solo conscientiæ foro. Et tradunt ex recentioribus Henriquez, lib. 12. de matrim. c 3. num. 2. & Sanchez in tract. de matrim. lib. 2. disp. 40. nu. 10.

38 Declaratur septimò, vt eadem facultas locum habeat dummodo qui petunt dispensationem contraxerint matrimonium bona fide, idest cum

cum probabili ignorantia impedimenti, aliàs enim indigni essent dispensatione, arg. c. Frater, & Coepiscopus, & cap. seq. 17. qu. 4. & c. fin infr.
39 de immun. Eccles. Et constat ex decreto Concilij Tridentini in c. 5. sess. 24. de reform. matrim. vbi statuitur, vt si quis intra gradus prohibitos scienter contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ careat. Idque in eo multò magis locum habeat, qui non tamen matrimonium contrahere, sed & consum-
40 mare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subijciatur pœnis; non enim dignus est qui ecclesiæ facilè benignitatem experiatur, cuius salubria præcepta temerè contempsit. Si verò solemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cuius ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo gratis dispensari poterit. Atque ita hanc conditionem exigunt post Concilium Tridentinum Bartholomæus à Ledesma de matrim. dub. 5. ad fin. & Ludouic. Lopez 2. par. instructorij, cap. vlt. ad fin. quicquid contra scripserit Henriquez loco citato, quem meritò refellit Sanch. dicta disp. 40. n. 4. Et certè si Summus Pontifex non dispensat cum his, qui mala fide inierunt matrimonium, longè minus dispensabit episcopus, vt arguit Ant. de Butr. in cap. Post translationem, in 5. notab. nu. 11. de renunciat. & Andreas Barbat. in addition. ad Abb. in c. At si Clerici, §. De adulter. in ver. Concedere, de iudic.

41 Declaratur vltimò, vt procedat, dummodo sic dispensati ab episcopo, cum primum dabitur facultas, recurrant ad Sedem Apostolicam pro noua dispensatione per tex. in c. Eos qui de senten. excomm. lib. 6. vbi absolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum, à quo aliàs absolui non poterat, cessante impedimento cum commodè poterit tenetur se præsentare ei, à quo aliàs absolui debebat, alioquin ne sic censuræ illudat ecclesiasticæ, in eamdem sententiam recidit ipso iure. Quo textu corrigitur sententia Goffredi Bernard, & Hostien. qui contrarium dixerunt in c. De cætero, infra eod. tit. vt notat glos. in dicto c. Eos qui, in ver. Decernimus. Et ita in terminis dispensationis per illum tex. tradit Petr. de Anchar. cons. 409. Viso & diligenter inspecto, num. 7.

42 His planè omnibus concurrentibus videtur non esse inconueniens, vt iuxta prædictam decisionem DD. de Rota episcopus ex magna causa dispenset contra canones etiam Concilij. Finge enim à Principe contractum fuisse matrimonium bona fide in gradu prohibito, & futurum esse, vt nisi proles inde suscepta per subsequens matrimonium legitimetur succedat in Regno Infidelis, vel Tyrannus, certè non esset absurdum vt altero ex coniugibus in periculo mortis constituto, episcopus dispensaret super matrimonio sic contracto ad legitimationem prolis, ne alioquin publica salus Regni periclitaretur. Non enim credendum est Canonis cōditorem fuisse crudelem, & salutem omnium despicere voluisse, cap. 3. de Postul. c. Licet, de regul. cap. Si quis rectè, 11. qu. 3. c. Scias, 7. q. 1. quin potiùs verisimile est vt noluerit hunc casum in sua prohibitione includere, & hæc est epichcia, seu æquitas, quam egregiè explicat S. Thom. in 2. 2. q. 120. art. 1. Vtitur hoc exemplo in simili casu dispensationis Innoc. in c. Cum ad monasterium, de stat. Monach. num. 4. vers. Quid enim si tota Christianitas, vel etiam aliqua pars eius esset in periculo, vbi hæc solidissimis rationibus comprobat, & eum sequuntur, ibi Host. Ioan. Andr. num. 29. Abb. num. 21. & reliqui omnes. Confert quod notat Bart. in l. Cum Nauarcho-
43 rum per illum textum, C. De nauib. li. 11. dicens Priores posse facere contra ordinamenta adunantiæ generalis, si cognoscant aliquid ordinatum esse, cuius obseruantia sit Reipublicæ damnosa. Et quod scripsit Bald. in l. Obseruare in 10. quæst. ff. De off. Proconsul. vbi ait iudicem excusari in syndicatu, qui ob multorum salutem transgreditur statuta.

Sed his requisitis deficientibus, vel aliquo ex eis, vt si pateret aditus ad Summ. Pontificem, aut si periculum non esset in mora, dispensatio irrita esset, & sic dispensati non essent tuti in conscientia ob defectum potestatis secundum opinionem Innoc. & communem in d. c. Cum ad monasterium, Couarr. de spons. par. 2. c. 6. §. 9. num. 18. Vnde si qui Episcopi in Hispania innixi doctrinæ Nauarri cum pauperibus in impedimentis dispensarunt, id malè & suo periculo præstiterunt, vt ex dictis constat, &c.

44 Vnde etiam apparet longè minus admittendum esse, quod generaliter dixit Basil. Pont. de matrim. lib. 6. cap. 8. num. 11. allegans Sotum in 4. dist. 32. q. vnic. art. vlt. videlicet iure ordinario Episcopum dispensare contra legem Concilij generalis, vel Summi Pontificis quoties dispensandi facultas illi non adimitur: hæc enim doctrina, nisi temperetur secundum ea quæ dicta sunt falsa, & periculosa est & nullatenus ad praxim deducenda: nam inferiorem posse contra legem superioris absolutè dispensare nihil est aliud, quàm caput membris, & superiora inferioribus subijcere, & ordinem naturalem inuertere, c. Inferior, 21. dist. glos. notab. in Clem. fin. in ver. Ecclesiæ, de heret. S. Thom. in 2. 2. qu. 104. art. 1. & Ecclesiasticam Hierarchiam confundere Dei ordinatione institutam, vt in c. 4. & canon. 6. sess. 23. de sacr. ordin. Conc. Trid. Præsertim verò quia mos sacrorum Canonum, & Conciliorum est ferè vbique simpliciter præcipere, aut prohibere quid faciendum sit, vel non faciendum, raro autem descendunt ad prohibitionem dispensationis. Vnde si liceret Episcopis dispensare, quotiescunque dispensatio in specie non prohibetur consequenter esset in eorum facultate totum ius commune, & Concilia vniuersalia subuertere in singulis casibus dispensando, quod est erroneum asserere secundum Feder. de Sen. & Petr. de Anch. citatos supra in 4. declaratione, num. 30.

DE

DE FILIIS PRESBYTER.

Cap. Constitutus.

S V M M A R I V M.

1 *Filius praesse potest Ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit, & n. 26. Et quid*
2 *post Conc. Trid. & Const. Clem. VII. n. 27.*
Spoliatus beneficio an, & quando sit restituendus antequam doceat de Canonica institutione, & num. seqq. vsque ad num. 21.
3 *Spoliato petenti restitutionẽ beneficij regulariter obijci nõ potest de nõ Canonica institutione, & n. 11.*
Fallit si spoliatus consentiat, vt cognoscatur de bono iure, num. 5.
Itẽ fallit si defect⁹ tituli nõ Canonici sit notorius, n. 6.
Item fallit si spoliatus simul intentauerit possessorium, & petitorium num. 9. & 12.
4 *Intellectus plures huius c. & n. seq. vsque ad n. 21.*
6 *Spoliatus non tenetur respondere super petitorio.*
7 *Agenti possessorio recuperandæ in propbanis obijci non potest vitium proprietatis etiam notorium.*
8 *In beneficialibus secus, siue sit notorium de iure, siue per confessionem spoliati, siue per euidentiam facti, vel probationum iudicialium.*
9 *Possessorium recuperandæ, & Petitorium ab eadem persona cumulari possunt; & vtrumque vnica sententia terminatur.*
10 *Canonica institutio dicitur, quæ est sine vitio conferentis, recipientis, vel forma.*
13 *Spoliatus agens possessorio, & petitorio si probet possessionem, & spoliationem, sed non proprietatẽ, obtinet in possessorio, sed succumbit in petitorio.*
14 *Libellus super possessorio non vitiatur si in eo narretur aliquid de proprietate.*
15 *Libellus cognoscitur ex modo cõcludẽdi, nõ narrãdi.*
16 *Commissio Papæ præsumitur conformis libello.*
17 *Libellus coram Papa procedit etiã sine conclusione.*
18 *Spoliatus restituitur vna cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt.*
19 *Etiamsi egerit simul possessorio, & petitorio.*
20 *Prædo non debet esse melioris conditionis, quàm possessor cum titulo.*
21 *Personæ appellatione intelligitur Rector Ecclesiæ.*
22 *Vicaria perpetua, & Rectoria à pari procedunt, quoad repellendos filios à beneficijs parentum.*
23 *Vicarius perpetuus ius habet in Ecclesia, & sine causa remoueri non potest.*
24 *Item pro Rectore habetur, & sicut Rector dicitur intitulatus.*
25 *Vicarius perpetuus, & Rector eandem curam habent in solidum.*

1 CONSTITVTVS. Filius præesse potest ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit. Hoc dicit secundũ Io. Andr. & omnes, & sunt duæ partes. Prima ponit quæstionẽ, secunda prouisionẽ, ibi, *fraternitati.*

2 Nota primo ibi, *Si tibi constiterit*. Ad hoc vt spoliatus beneficio sit restituendus, non sufficere vt probet spoliationem, nisi etiam doceat de bono iure, seu canonica institutione. De vtroque enim Papa hic mandat inquiri.

3 Sed contra, cùm hic Clericus fuerit beneficio spoliatus de facto, debuit simpliciter restitui absque eo, quod cognosceretur de suo iure, c. in litteris, c. Item cùm quis, & c. ex conquestione, infra de restitut. spoliat. 3. quæst. 1. & 2. qu. 2. per
4 tot. Timore huius contrarij Decretalis legitur variè, & quinque lecturas prosequitur hic Cardinalis à princ. vsq. in fin. Ego tres tantum attingam, ex quibus, ni fallor, Decretalis remanebit
5 plana, & clara. Prima lectura est Host. hic nu. 1. vers. Tu dicas, qui putauit commissionem Apostolicam super spoliatione, & Canonica institutione hic processisse de voluntate Clerici spoliati, cui propterea mos gerendus fuit, & fortè Papa eum ad hoc induxit ex quadam æquitate ad tollendos circuitus; quia restitutus nisi de canonica institutione appareret, nihilominus breui manu amoueretur, arg. c. Ad petitionem, ad fin. infra de accusat. & fortè Clericus satis confidebat de iure suo, & cum Host. videtur simpliciter transire Io. Andr. hic n. 7. & Butr. nu. 10. vers. Tertiò, Verũ hic intellectus diuinat ad hunc textũ, ideoq; nullatenus videtur recipiẽdus, prout etiã obseruat Card. post med. ver. quartò legitur.

6 Secunda lectura desumitur ex Innoc. hic post medium vers. Secundum, qui posuit insignẽ declarationem ad iura præallegata, quæ dicunt Clericum beneficio spoliatum ante omnia esse restituendum; nempe vt procedant, quando res est dubia super proprietate, seu canonica institutione: tunc enim spoliatus potest dicere, Non respondebo nisi de possessione mea; & tu non es audiendus nisi priùs facta restitutione, vt in d. c. In litteris; quod etiam dixerunt Domini de Rota decis. 365. num. 1n. part. 3. Recent. Secus verò si constaret per confessionem spoliati, vel probationes admissas quod esset talis, vt ecclesia non esset ei restituenda, puta, quia esset illegitimus vel possessionem Ecclesiæ occupasset, & dispensationem non haberet: tunc enim ad possessionem Ecclesiæ non esset reintegrandus, cùm eam sine peccato retinere nõ posset, vt c. Significasti, infr. de diuort. l. 1. §. Redigit, ff. quorum legat. & l. Dolo, ff. de doli except. Ita Innoc. dicens in hoc
7 conuenire omnes. Tu signa, & memoriæ commenda hanc theoricam: nam etsi in alijs iuribus, vel rebus contra spoliatum excipi non possit de vitio proprietatis etiam notorio; quia eo quod possidet iustè possidet, etiamsi in totum deficiat in proprietate, vt hic per Butr. num. 8. vers. Sed tu dic, & Io. de Anan. in fin. tamen in Benefi-
8 cialibus secus est, quia agenti possessorio recuperandæ obstat defectus notorius proprietatis, siue sit notorius ex iuris dispositione, siue per confessionem ipsius spoliati, siue per euidentiam facti, siue per euidentes probationes iudiciales. Et est ratio, quia beneficia sine canonica institutione licitè obtineri non possunt, vt in reg. 1. Sexti; ideoq; non competit restitutio, nisi contra notorium aliquid rationabile ostendatur. Et hoc dictum Innoc. tanquam singulare extollunt, & approbant hic idem Butr. d. n. 8. vers. Sed tu dic, & num. 9. Cardin. post princ. vers. Tertio legitur, & circa fin. vers. Dic standum tertiæ lecturæ. Anchar. & Io. de Anan. ambo in 2. not. Nauar. in c. Accepta, n. 9. vers. Confirmatio decuplex, de restit. spoliat. vbi de communi DD. de Rota decis. 2. incip. Fuit dubitatũ, & n. 2. eod. tit. in nouis.

9 Tertia lectura, quæ mihi videtur admodum consona verbis Decretalis, est glos. 2. hic: & videtur ex mente Innoc. in princ. in ver. Querelam, & Io. Andr. n. 2. videlicet quod iste clericus spoliatus non egit tantùm possessorio reintegrandæ, sed simul intentauit possessorium, & petitoriũ, quod iure fieri potest, & eo casu recipiuntur probationes tam super possessione, & spoliatione, quàm super proprietate: & vnica sententia possessoriũ, & petitorium terminatur, vt est casus in c. Cum dilectus, & ibi notat glos. 1. & communiter Do-

ctores, infr.de caus.possess.& propriet. Quod in-
tentauerit possessorium est extra dubium, quia
in sua querela disertis verbis proposuit se fuisse
spoliatum extra iudicium per potentiam laica-
lem, & Papa constito de spoliatione mandat illũ
restitui: vnde inepta est quarta lectura eorum,
qui dixerunt hunc clericum egisse petitorio tan-
tùm. Quod verò simul cum possessorio intentaue-
rit etiam petitorium, constat euidenter ni fallor
10 ex sequentibus: & primo ex querela, quam pro-
posuit Papæ, in qua significauit se fuisse canoni-
cè institutum de Capella, à qua fuit per poten-
tiam laicalem eiectus, vt patet ex princ. tex. ibi,
Ecclesiã de Hortun. canonicè fuisse adeptus, hoc
est sine vitio conferentis, recipientis, vel formæ,
vt explicant hic Host. & Card. ambo in princ.&
11 Io. Andr. n.2. quæ omnia proculdubio pertinent
ad petitorium. Secundo ex eadem querela, quam
Clericus deposuit coram Episcopo Vigoren. &
ex obiectione illi facta ex aduerso, quod eius pa-
ter in eadem Ecclesia ministrasset: & consequẽ-
ter illius institutio non esset Canonica: quod
fieri non potuisset si solum possessorium inten-
tasset, quia agenti interdicto recuperandæ non
potest obijci de non Canonica institutione, vt
est casus in d. c. In litteris, inf. de restit. spoliat. Ac
demum ex commissione Papæ, qui mandat in-
quiri non tantum de spoliatione, sed etiam an
pater Clerici spoliati fuerit in ead. Ecclesia in-
titulatus, & sic an filius esset canonicè institutus:
quod similiter respicit proprietatem, & titulum
12 beneficij. Vnde saltem his omnibus simul iun-
ctis non videtur ambigendum quin iste Clericus
egerit simul possessorio, & petitorio. Et conse-
quenter cessat obiectum quod debuerit restitui
priusquam, cognosceretur de bono iure iuxta
textum in d.c. In litteris, cum concordat. supra
citatis. Quoniam prædicta iura limitantur non
procedere, quando spoliatus agit simul possesso-
rio, & petitorio, quia tunc causa committitur, &
cognoscitur super vtroq; vt in d.c. Cum dilectus,
13 de caus. possess.& propriet. licèt postea si probet
possessionem, & spoliationem, sed non proprieta-
tem, obtineat in possessorio, sed succumbat in pe-
titorio, vt in c. Cum Ecclesia Sutrina, cum mate-
ria, & in c. Cum super, eod. tit.

14 Non obstat quod iste clericus spoliatus solum
narrauerit in libello aliquid de proprietate,
(quod fieri potest, & libellum non vitiat, secundũ
Ant. de Butr. in 1. not.) in cõclusione verò restrin-
xerit se ad possessorium: & consequenter non ob-
15 tulerit se probaturum de proprietate, & titulo,
quia libellus cognoscitur ex modo concludendi,
non narrandi, vt est casus in c. Ex parte B. infra
de for. compet. & obseruat idem Butr. hic n.12.
& Io. de Anan. n.1. in fin. Id inquam non obstat,
quia de hac conclusione super possessorio nulli-
16 bi apparet ex littera: quinimo cum clericus in
libello narrauerit simul possessionem, & proprie-
tatem, vt Butr. fatetur, & Papa de vtroque inquiri
mandauerit, vehemens est præsumptio, quod
vtrumque deduxerit in conclusione libelli, cui
commissio Papæ præsumitur esse conformis, l.1.
C. de diuers. rescr. vbi est casus c. In inter dilectos
§. Cæterũ, inf. de fid. instrum. & respondit Gemin.
cons.47. Supplicatur Papæ, n.1. vers. Nam in re-
scripto, & Roman. cons. 132. Vt retulit, in princ.

17 Præterquam quod coram Papa procedit libel-
lus etiam sine conclusione, secundum Innoc. in
c. 1. n.1. vers. Nisi causa coram Papa ageretur,
infr. de lit. contest.

18 Rursus obstat quod Papa hic mandet restitui
Capellam spoliato, vna cum fructibus perceptis,
ac etiam qui percipi potuerunt, secundum gl. vlt.
quod est proprium in interdicto possessorio re-
cuperandæ, c. Grauis, inf. de restit. spol. & ponde-
rant hic Host. in fin. Io. Andr. n.3. in ver. Eiectus,
19 Anch. in 1. not. & plerique alij: Nam respondetur
fructus perceptos, & qui percipi potuerũt à for-
tiori deberi spoliato, quando docet non solùm
de possessione, & spoliatione, sed etiam de titulo
& proprietate vt hoc casu: ne sit melioris condi-
20 tionis Prædo, & Incubator, quàm legitimus pos-
sessor, & intitulatus: contra tex. in c. Ad decimas,
de restitur. spol. lib.6. & c. Licet causam, cum ibi
not. inf. de probat. cum mult. simil. Vnde arg. hoc
in quo tantam vim faciunt Doctores concludit
quidem hunc clericum egisse possessorio, sed mi-
nimè cõcludit, quin simul etiã egerit petitorio: at
ex his arbitror optimè saluari posse intellectũ gl.

21 Secundò nota ibi, *persona*, Appellatione per-
sonæ intelligi Rectorẽ Ecclesiæ, vt hic, & in c. Ad
extirpandas, inf. eod. & adde Innoc. in c. De multa
n.6. inf. de præb. vbi adnotauit in Anglia personas
ecclesiarum dici quę præsunt Ecclesijs, qui alibi
dicuntur Curati, vt c. Personas, inf. de appellat.

22 Tertiò nota ibi, *seu perpetuus Vicarius*. Rectoriã
& Vicariam perpetuam à pari procedere quoad
23 prohibitam successionem filiorum in beneficijs
parentum. Nec mirum, quia secundum Goffred.
hic, Vicarius perpetuus habet ius in Ecclesia, &
sine causa remoueri nõ potest, c. Prouideas, c. Ad
hæc, & in c. fin. inf. de offic. Vicar. c. G. perpetuus,
inf. de fide instrum. c. Postulasti, sup. de rescr. sicut
emphyteuta, & qui ad non modicum tempus cõ-
duxit ius habet in re l.1. & fin. ff. Si ager vectigal,
24 l.1. §. Quod ait, ff. de superficiebus. Itẽ perpetuus
Vicarius, secundum Anch. hic in fin. pro Rectore
habetur, & vt ait Butr. in 3. not. dicitur intitula-
tus sicut Rector, ad quod vide quæ scripsi in c. Ex
parte, n.1. & seqq. & n.19. de offic. Vicar. Aliam
25 rationem assignat hic Host. n.1. in ver. Eiectus.
Nempe quia Rector, & Vicarius perpetuus ean-
dem curam habent in solidũ, cum talia diuisio-
nem facile non recipiant, vt notatur in c.1. infra
de iurepatr. Vnde si filius institueretur Rector
posteaquam pater fuit Vicarius perpetuus; vel è
conuerso daretur successio in eod. vel consimili
iure contra Canonũ instituta, vt notat idẽ Host.
in c. Ad hæc, ad fin. in ver. Præfuerunt, infr. eod.
Non obstat c. Ad extirpandas, inf. eod. quod lo-
quitur simpliciter de Vicario. Quoniam illa De-
cretalis intelligitur secundũ hanc, & sic de Vica-
rio perpetuo, vt ibi notat gl. in ver. Vicarij, Innoc.
in eod. ver. Host. n.1. in ver. Personæ, & Bellam. in
princ. Henr. Boic. in c. Nimis, n.7. inf. eod.

26 Vltimò nota id, quod dictum est in Summario,
videlicet filium de iure præfici posse Ecclesiæ, in
qua pater non fuit intitulatus, sed tantum nomi-
ne filij ministrauit, vt Vicarius conductitius, seu
Capellanus amouibilis, & hic notat gl. pen. Host.
n.1. in ver. Ministrauit, & n.3. in ver. Nomine, But.
27 in 4. notab. & Anch. in vlt. not. Et nota dispositio-
nem huius textus, quatenus intelligatur etiã de
filio illegitimo, non fuisse sublatam à Conc. Trid.
c.15. sess. 25. vt ex sententia S. Congr. dixi in c. Ad
extirpandas, n.16. inf. eod. An autem sublata fue-
rit per Constit. Clem. VII. quæ incipit, Ad Cano-
num conditorem scripsi in prædicta Decretali
Ad extirpandas, n.17. & seqq. vbi plene videas.

DE OBLI-

DE OBLIGATIS AD ratiocinia ordinandis; vel non.

Cap. Magnus.

SVMMARIVM.

1 *OBligatus ratiocinijs deposito onere, & reddita ratione ordinari potest, prius verò non. & num.11. & 22.*

2 *Clerici non possunt esse Procuratores, nec Aduocati in foro Sæculari, nisi pro Ecclesia, miserabilibus personis, consanguineis, & quorum negotia de iure gerunt.*

3 *Secus in foro Ecclesiastico.*

4 *Clerici vnum negotium clericorum, vel etiam laicorum in foro sæculari procurare non prohibentur.*

5 *Clerici an possint esse conductores.*

6 *Clerici possunt emere fructus Ecclesiæ ad tempus.*

7 *Curator dari potest etiam pupillo.*

8 *Tutor testamentarius, vel datiuus ordinari non debet ante depositam tutelam, & redditas rationes, secus si tutor sit legitimus.*

9 *Tutela legitima est, quæ iure agnationis, vel cognationis defertur.*

10 *Filius vulgo conceptus nullum agnatum habet, neque cognatum.*

11 *Ratiocinia quæ sint.*

12 *Obligatus ratiocinijs prohibetur promoueri ad Ordines, sed non ad dignitates.*

13 *Clerici prohibentur administrationes suscipere, sed non prohibentur eligi dum tolerantur.*

14 *Debent tamen suspendi ab executione Ordinum quousque rationes reddiderint.*

15 *Obligati ratiocinijs prohibentur in aliqua religione ad habitum, & professionem admitti; Sed si de facto admittantur, professio non est irrita.*

16 *Obligatus iuramento ad librum scribendum, vel aliud seruitium exhibendum an possit religionem ingredi. & num. seqq.*

17 *Ingratitudo aboletur Religionis ingressu.*

18 *Iuramentum non violat qui in melius commutat.*

19 *Obligati ratiocinijs quas ob causas prohibeantur ordinari.*

20 *Ordinari quis non debet, ex cuius ordinatione Ecclesia infamatur.*

21 *Executio sententiæ capitalis an sit differenda si compareat aliquis dicens reum esse sibi obligatum ad reddendum rationem alicuius administrationis, vel negotiationis.*

22 *Administratores bonorum alterius an, & quibus casibus prohibeantur ordinari ante dimissum officium, & reddita ratiocinia. & num. seqq.*

22 *Quid in administrationibus Ecclesiasticarum, vel miserabilium personarum.*

24 *Et quid in administrationibus personarum sæcularium non miserabilium.*

25 *Laicus, qui sine vlla fraude factus est clericus, an iudicari, & puniri possit à Iudice sæculari pro obligationibus contractis, vel delictis commissis ante clericatum. & nu. seqq. & nu.64.*

26 *Priuilegium superueniens vniuersaliter eximit, & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur.*
Declaratur. num.42. vers. Non obstat.

27 *Sacerdotium superueniens tollit munus publicum, & soluit compromissum prius initum.*

28 *Ordinatus in fraudem fori sæcularis an pro maleficijs commissis ante clericatum coerceri, & puniri possit à Iudice laico. & num. seq. vsque ad num.35. & num.65.*

29 *Clericus, qui dimisso habitu, & tonsura deliquit, & postea habitum, & tonsuram reassumpsit, & Ecclesiæ inseruiuit, gaudet priuilegio fori, nisi reassumpserit habitum in fraudem.*

30 *Fraus in omni dispositione intelligitur excepta.*

31 *Cap. Odoardus, de solut. non suffragatur doloso.*

32 *Clericus in fraudem promotus non potest à Iudice laico personaliter distringi, nisi persona sit præuenta. & num.51. & seq. & num.71.*

33 *Cognitio an clericus fuerit ordinatus in fraudem, spectat ad Iudicem ecclesiasticum; & interim Iudex laicus non potest procedere. & num. seq. & num.74.*

34 *Clericus, qui dimisso habitu, & tonsura dedit mandatum ad committendum delictum, quod fuit commissum postquam habitum, & tonsuram reassumpsit, & Ecclesiæ inseruiuit, gaudet priuilegio fori, nisi reassumpserit habitum in fraudem.*

35 *Fraus an præsumatur ex hoc solo quod quis fuerit ordinatus post maleficium commissum, an verò requiratur vt ante clericatum fuerit in Curia sæculari conuentus, vel accusatus, aut in crimine deprehensus. & nu. seq. vsque ad nu.41. & num.72.*

36 *Quid si fuerit ordinatus longe post commissum delictum.*
Et quid si incontinenti. num.38.

37 *Fraudis suspicio sicut excluditur ex temporis interuallo, ita arguitur ex breuitate temporis, & num. seq.*

39 *Fraus an præsumatur ex infamia criminis ante Clericatum.*

40 *Votum præcedens Clericatum, vel Monachatum excludit suspicionem fraudis.*

41 *Laicus conuentus in Curia sæculari, qui postea factus est Clericus, an pro illa causa à Iudice laico iudicari, & puniri possit, & num seq. vsque ad num.77.*

42 *Continentia causæ non debet diuidi.*
Declaratur. n.49.

43 *Reus per Ecclesiam transiens dum ad supplicium ducitur, gaudet immunitate, nec potest inde violenter extrahi. & num.61.*

44 *Declinatoria fori nouiter orta opponitur etiam post litem contestatam.*

45 *Res alterata, vel consecrata non restituitur priori domino.*
Declaratur, num.60.

46 *Fori adiectio aliud est, & aliud mutatio.*

47 *Per Clericatum mutatur status, & forus, quinimo & genus fori.*

48 *Fori priuilegio clericus nec tacitè, nec expressè potest renunciare.*
Declaratur. num.56. & 59.

49 *Clerici coercitio est iurisdictionis merè spiritualis, quæ non cadit in laicum.*
Declaratur. num.56. & seq.

50 *Votum Domini Robusterij à Signatura Iustitiæ approbatum super articulo An instantia contra*

laicum incboata in foro saeculari transeat in clericum successorem, & num. 61. vers. Non obstat.

51 *Theorica notabilis Ioan. Andr. à DD. approbata super iurisdictione in laicum, qui lite pendente factus est clericus, vel professus.*

52 *Laicus, qui dum detineretur in carcere Curiæ saecularis, factus est clericus, vel professus, potest à Iudice laico distringi, & puniri etiam in persona. & num. 85.*

53 *Reus ad mortem damnatus Eucharistiam suscipiens non gaudet immunitate.*

54 *Iudex laicus qualiter, & quando possit procedere contra Clericum ordinatum lite pendente perstringitur octo conclusionibus ex dictis Io. Andr. & Canonistarum.*

55 *Et conclusiones omnes rediguntur ad vnam.*

56 *Iurisdictio Iudicis laici in causa ante clericatum præuenta perpetuatur in clericum propter principium habile; licet deuenerit ad casum, à quo non potuit incboari.*

57 *Clericus agens contra laicum in foro saeculari potest ibi ciuiliter reconueniri.*

58 *Clericus hæres laici conuenti in foro saeculari an teneatur ibi causam prosequi, & num. 61. vers. Non obstat.*

60 *Res sacra nullo casu contrectari potest nisi à sacratis, & Deo dicatis hominibus.*

61 *Immunitas non fuit concessa personis ad Ecclesiam confugientibus, sed ipsi Ecclesiæ.*

62 *Clericus, qui post quæstionem sibi motam in foro saeculari ordinatus est non spontè, sed tractus à superiore, an in causa illa teneatur coram Iudice laico respondere.*

63 *Laicus, aut Clericus non beneficiatus non potest cogi ad ordines suscipiendos etiam ex causa vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ.*

64 *Laicus post commissum delictum sine vlla fraude prima tonsura initiatus omnino eximitur à iurisdictione Iudicis laici, tam quoad personam, quàm quoad bona ex sententia S. Congregationis Concilij.*

65 *Sed si in fraudem, eximitur nihilominus quoad personam.*

Sed non quoad bona. num. 71.

Præcedere tamen debet declaratio super fraude. num. 74.

Quæ declaratio pertinet ad Iudicem ecclesiasticum. ibidem, vers. Quinta conclusio.

66 *Clericus post delictum in fraudem promotus an sit degradandus, & tradendus Curiæ saeculari personaliter puniendus.*

67 *Degradatio an requiratur in Clerico primæ tonsuræ. & num. 70.*

68 *Clericus primæ tonsuræ incorrigibilis non potest puniri à Iudice laico antequam fuerit traditus Curiæ saeculari præuia declaratione ecclesiastici super delicto.*

69 *Clericus assassinus potest à Iudice laico puniri, etiam absque alia degradatione; requiritur tamen declaratio Ordinarij super qualitate assassinij.*

73 *Clericus coniugatus, qui post dimissum habitum, & tonsuram deliquit, & in Curia saeculari condemnatus fuit, & deinde habitum, & tonsuram reassumpsit, & Ecclesiæ inseruire cœpit, an possit à Iudice laico iudicari, & puniri. & nu. 81. & seqq.*

74 *Iudex Ecclesiasticus tantum cognoscit an clericus fuerit ordinatus in fraudem, an duxerit vnicam, & virginem, & an incesserit in habitu, & tonsura, & interim iudex laicus conquiescit.*

75 *Homicida, & spurius licet tonsurari non debeant, tamen tonsurati recipiunt characterem, sed non ordinis executionem.*

77 *Laicus conuentus in curia saeculari, qui postea in in aliqua religione professionem emisit, an possit pro illa causa à iudice laico iudicari; & puniri. & num. seq.*

Et quid infra annum probationis. num. 79.

Et quid in eo, qui factus est Becchettus, vel Tertiarius, aut miles S. Gaudentij. num. 80.

78 *Professi, & clerici quoad priuilegium fori à pari procedunt.*

80 *Signatura quid senserit in muliere, quæ lite pendente in foro saeculari effecta est Mantellata, seu Pizzocara S. Augustini.*

82 *Clericus coniugatus per dimissionem habitus non perdit perpetuò priuilegium fori, sed ad tempus, quamdiu habitum non defert.*

83 *Clericus immiscens se enormitatibus an perdat priuilegium fori.*

84 *Laicus inquisitus, & carceratus in curia saeculari, & postea dimissus sub fideiussione de se repræsentando, si interim fuerit ordinatus, an possit pro causa illa à iudice laico ad carceres reuocari, & puniri. & num. seq.*

86 *E carceribus dimissus sub fideiussione de se repræsentando censetur adhuc detentus.*

87 *Clericus Ecclesiæ non inseruiens cui Episcopus beneficium contulit, dum detineretur in carceribus curiæ saecularis puniri potest à iudice laico etiam pœna corporis afflictiua.*

88 *Ecclesia potest declarare Clericorum exemptionem à saeculari potestate, licet sit de iure diuino, in aliquibus casibus non suffragari.*

89 *Laicus in exilium pulsus à iudice saeculari cum hoc vt si exilium non seruaret, incideret in pœnam triremium, si postea ordinatus exilium non seruauerit, & propterea ab eodem iudice in carcerem coniectus fuerit, an sit remittendus ad iudicem ecclesiasticum.*

90 *Tempus transgressionis exilij an debeat attendi ad dignoscendum qui sit iudex competens tam contra Clericum, quàm contra Laicum.*

91 *Iudex delegatus post latam sententiam, si victus inquietat victorem inductum in possessionem, an possit de iniuria huiusmodi cognoscere.*

92 *Iudex ecclesiasticus an teneatur stare sententiæ iudicis laici contra clericum, qui dum laicus esset, in exilium damnatus fuit pœna adiecta in casu transgressionis.*

1 MAGNVS. Obligatus ratiocinijs deposito onere, & reddita ratione ordinari potest, priùs verò non. Hoc dicit secundum omnes; & sunt tres partes. In prima proponitur quæstio. In secunda quæstionis responsio: ibi, *Gratus*. In tertia responsionis approbatio: ibi, *Vniuersi*.

Nota primo Procuratores, Actores, Executores, & Curatores æquiparari quoad hoc vt nullus ipsorum possit Clericus ordinari ante dimissum officium, & reddita ratiocinia. Aliàs tamen differunt, vt hic declarat glos. 1. & Hostien. in princ.

Secun-

2 Secundò nota ibi, *Procuratores*, argumentum optimum quod Clerici non possunt esse Procuratores causarum, alioquin non prohiberetur quis promoueri ante dimissum Procuratoris officium, vt hic, si etiam promotus posset illud suscipere, & exercere: nam facilius datur retentio, quàm noua assecutio, l. Per retentionem, C. De vsufruct. l. 2. & ibi Bald. in 3. notab. ff. De fideicomm. facit textus in c. Quemadmodum, infr. de iureiur. Quod verum est in foro sæculari, in quo clerici postulare prohibentur, nisi pro ecclesia, vel miserabilibus personis, consanguineis, nec non ijs, quorum negotia de iure gerunt, vt l. 1. §. t. & l. seq. ff. De postul. & quod dictum est de Procuratore; idem intellige de Aduocato, vt est textus in c. 1. infra, de postulan.
3 & notat hic Innoc. At verò coram iudice ecclesiastico Clerici possunt esse Procuratores, & Aduocati etiam pro laicis, arg. eius, quod dicitur à contrario sensu in d. c. t. 2. & 3. de postul. Ita Innoc. hic n. 3. in fin. & Cardin. in 8. quæst.
4 Vel certè quod dictum est clericos non posse esse procuratores laicorum in foro sæculari intelligi debet generaliter; sed vnum negotium procurare non prohibentur, secundum Innoc. in fin. Host. num. 3. & Cardinal. dicta quæst. 8. in fin.
5 Hinc sumpta occasione quærunt Doctores an Clerici possint esse conductores, negant Innoc. num. 4. & Hostien. nu. 2. si sint conductores publicorum negotiorum, puta vectigalium, & consimilium, vel etiam si sint conductores aliorum ratione quæstus, videlicet si viliùs conducant, vt cariùs locent: & ita intelligunt c. 1. & 2. 21. q. 3. & l. Milites, C. Locati, & idem putant de ijs, qui conducunt reditus villarum. At verò vnam possessionem pro opere manuum suarum egestate ingruente sua, vel consanguineorum, aut miserabilium personarum, quorum negotia gesserunt, licet eis conducere, vt in Auth. de sanctiss. Episc. §. Si autem, & c. Clericus. 91. dist. licet verba Innocen. aliter intelligat Cardinalis in 8.
6 quæst. dicens Codicem videri corruptum. Fructus etiam Ecclesiæ emere possunt ad tempus, vt c. fin. ne Prælat. vic. suas.
7 Tertiò nota ibi, *curatores pupillorum*: curatorem posse dari etiam pupillo, de quo dic vt notat Bart. in l. Curator, num. 1. ff. De tutor. & curator. dat. ab his, & l. Qui habet, §. Si pupillus, num. 2. ff. De tutel. Regulariter tamen pupillo vsque ad decimumquartum annum datur tutor, & institut. quibus modis tutel. finiat. in princ. & à decimoquarto anno, vsque ad vigesimumquintum datur curator. instit. de curator. in princ. & hic notat glos. in verb. Curatores, & complures alias differentias recenset glos. final.
8 in l. Ventri, ff. De tutor. & curator. Quod tamen spectat ad dispositionem huius textus curatores & tutores à pari procedunt. Vnde Host. Io. Andr. Bellam. & Cardin. post ver. Curatores, supplent, idest adultorum, & post ver. Pupillorum, subaudiunt tutores. Indistinctè enim tam curator, quã tutor ordinari prohibetur, nisi seruato quod præscribitur hic. Fallit hoc secundum Innocen. num. 4. vers. Et nota, in eo, qui tutelam, vel curam gerit legitimam, & necessariam sibi à lege impositam; hic enim non prohibetur ordinari, cum etiam promotus possit eam suscipere, cap. Peruenit, 86. dist. saltem authoritate episcopi, licet non cogatur inuitus, vt ibi notat gloss. in vers. Tutelas. Itaque hic textus intelligi debet tantùm de tutela testamentaria, vel datiua, quia cum hanc Clerici prohibeantur suscipere, vt c. Cyprianus, 21. q. 3. & tenet glossa præallegata in d. cap. Peruenit, quæ communiter à Doctoribus recipitur: & Specular. in titul. de tutel. §. Generaliter, consequens est vt tutor datiuus, vel testamentarius ante depositam tutelam, & redditas rationes ordinari non debeat, vt hic: & ita est ex mente Innocentij, cui consentiunt Bellam. n. 1. Card. in 4. oppos. & plerique alij.
9 Et ex hoc notabiliter infero, vt laicus suscipiens tutelam nepotis ex filio spurio, seu vulgò concepto sibi datam testamẽto eiusdem filij non sit promouendus ad ordines nisi deposita tutela, quia nec promotus posset eam exercere. Ratio est, quia tutela huiusmodi non est legitima, sed testamentaria, cum legitima tutela sit quæ de iure agnationis, vel cognationis deferrur, vt Authen. Presbyteros, C. De Episc. & Cler. posi-
10 ta super lege Generaliter. At filius vulgò quæsitus, de quo in l. Vulgò concepti, ff. De stat. hom. nullum agnatum habet, cum agnatio à patre sit, is autem nullum patrem habere intelligatur, vt instit. de legitim. successor. agnator. § Vulgò quæsitos. Item constat eum non esse cognatum, cum iura cognationis à matre proueniant, d. §. Vulgò. Ita ex facto consuluit Bart. 143. incipien. Paulus, lib. 1.
11 Quartò nota duo copulatiuè requiri ad hoc vt administrator generalis bonorum alterius promoueri possit ad ordines, videlicet vt deponat officium, & rationes reddat, vt probat littera ibi, *post deposita onera, & reddita ratiocinia*: nam, vt inquit. Goffred. & post eum Abb. Antiq. hic n. 2. Ratiocinia sunt redditiones rationum, quibus aliquis obligatur ex administratione rei publicæ, vel priuatæ. Vnde secundum Host. n. 4. in ver. Pupillorum, debet & reliqua restituere, quæ ad ipsum peruenerunt, vel quæ peruenire potuerunt si dolo, vel culpa ipsius factum sit quo minus peruenerint, vt l. 1. & fin. ff. De tutel. & ration. distrahen. & l. 2. ff. De negar. gest. nihil enim de administratione apud eum remanere debet, l. Idemque, & l. Ex Mandato, ff. Mandat. etiamsi indebitum sit l. Qui proprio, §. Et vt in cæteris, ff. De Procur.
12 Quintò nota ibi, *Ordinati*. Ratiocinijs obligatum repelli ab ordinibus suscipiendis, non autem à dignitatibus, de quibus hic nulla fit mentio; vnde clericus ex hoc capite non prohibetur eligi. Ratio diuersitatis est, quia per promotionem ad ordines fit præiudiciũ his, quorum negotia geruntur ex mutatione fori. At cum iam promotus assumitur ad dignitatem, forus non mutatur, ad hoc cap. 2. infr. de alien. iud. mutan. caus. fact. Ita Innoc. & Host. hic ambo num. 1. Ioann. Andr. num. 4. in ver. Ordinati,
13 Anchar. in 4. notab. & alij communiter. Non obstat quod clerici prohibeantur similes administrationes suscipere, vt cap. 1. & 2. 21. quæst. 3. quia non prohibentur eligi quæ tolerantur, secundum Innocent. & alios præallegatos, & ex
14 prædicta ratione videtur consequi, vt obnoxius ratiocinijs, qui iam clericus ordinatus est, non pro-

prohibeatur ad superiores ordines ascendere. Ex hoc enim non mutat forum, cùm per clericatum iam effectus sit de foro Ecclesiæ, cap. 1. & 2. & cap. Si diligenti, infra, de for. comper. Verum Innoc. & Collectar. hic dicunt talem esse remouendum, idest suspendendum, vel impediendam ordinis executionem quousque rationes reddiderit, arg. leg. Seruo legato, §. Seruus,
15 ff. De legat. 1. Sed vice versa laicus ratiocinijs obligatus prohibetur ingredi religionem, quia ex hoc forum mutat, cum nouitius sit persona ecclesiastica, & gaudeat priuilegio fori, & canonis, cap. Religiosos, §. Quamuis, de sentent. excomm. lib. 6. & ibi notat gloss. in ver. Non possit, Dixi in cap Statuimus, num. 44. post Host. ibi num. 4 infra de regular. Hodie hoc est expeditum in Constitutione Sixti V. Cum de omnibus, in Bullar. tom. 2. pag. 601. qua statutum est vt ingenti ære alieno supra vires suarum facultatum grauati, vel reddendis ratiocinarijs ita obnoxij, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia iam sit eis illata, vel timendum sit ne inferatur, nullatenus in aliqua religione recipiantur, & receptiones ad habitum, vel professionem non seruata forma ibi præscripta irritæ decernuntur; licet quoad nullitatem professionis eam Constitutionem ad terminos iuris reduxerit Clemens VIII. in Constitutione quæ incipit, In suprema, in Bullar. tom. 3. pag. 129.

16 Sed hic incidit quæstio, An obligatus etiam iuramento ad aliquod seruitium exhibendum, puta ad scribendum librum, vel quid simile, possit religionem ingredi.

Mouet hanc quæstionem glos. 1. in cap. Præterea, 51. dist. & recitat tres opiniones. Prima est Hugonis, qui arbitratus est absolutè sic obligatum ingredi posse, & Ecclesiam teneri licentiam dare. Neque enim infertur iniuria illi, cui tenetur seruitium præstare, cum hoc instinctu Spiritus sancti fiat, vt cap. Dixit, 14. qu. 1. & huic opinioni suffragantur iura in c. Scripturæ, infra de voto. in c. Ex publico, & cap. fin. de conuers. coniugat. in cap. Duæ, 19. qu. 2. & in c. Admone-
17 re 33. qu. 2. Item suffragatur simile quod ingratitudo aboletur religionis ingressu, c. Non liceat, & ibi glos. 1. 19. q. 3. Secunda opinio est illorum, qui putant ingressum non prohiberi; sed nihilominus monasterium teneri tantum de eo, quod ad ipsum peruenerit, nisi ex persona ipsius plus acquisierit ex aliqua successione, vt c. Si qua mulier, 19. q. vlt. Tertia demum opinio est glos. Ioannis in dict. c. Præterea, quod existens in monasterio perficiat opus ad quod se adstrinxit, dummodo tamen non negligat diuinum obsequium, c. Clericus, 91. dist. Et pro hac parte determinat Innocent. in hac rubrica in princip. aie enim: si talis nulla fraude ducitur, scilicet vt fugiat laborem, vel expensas, sed sola Dei charitate, securè ingrediatur; quia qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit. vt à lege publica constringatur, & vbi Spiritus Dei, ibi libertas, d. c. Duæ. & cap. Licet, infra de regul. tamen de bonis, quæ habet tempore ingressus, vel quæ postea obuenerint, satisfiet illis, quibus erat obligatus, d. c. Si qua mulier, & l. Deo nobis, §. 1. C. De episc. & Cleric. vel etiam si sciat scribere, vel opus facere, ad quod tenebatur, illud expleat proprijs manibus, dum tamen id possit salua regula, & officio non neglecto, arg. d. c. Clericus, 91. dist. ita Innoc. cui adhærent hic Hostien. num. 10. Io. Andr. & Butr. ambo nu. 15. Cardin. num. 2. & Ancbar. eodem num. vers. Glossa magna, & alij communiter. Raymund. in Summa hoc tit. §. Pone aliquem, Archid. in d. c. Præterea, num. 2. circa finem, & Speculat. in titul. de stat.
18 Monach. §. Vigesimo octauo, n. 34. Neque his obstat iuramentum. Quia illud non violat, qui in melius commutat, c. Peruenit, infra de iuriur. c. Verum, de conuers. coniug. secundum Speculat. qui tamen post Hostien. consulit, vt in talibus priusquam ingrediatur, adimpleat quod promisit. Quamuis autem Laurentius putet primitus esse deducendas expensas ne sit monasterio onerosus, c. De lapsis, §. Qui vero, 16. q. 6. & l. Is qui bonis, ff. De cession. bonor. Hoc tamen reprobant Innoc. & Host. quia & scribere potest, & nihilominus altari seruire, vnde ex altari viuere debet, cap. Cum secundum, infra de præbendis. Nec secundum eos obstat d. cap. de lapsis, quia loquitur de Monachis in arctiori monasterio detrusis ad agendam pœnitentiam, qui multa bona contulerant primo monasterio, ex quibus sic detrusis suppeditari debent vitæ necessaria, quod latius prosequitur Host. in Summa hoc tit. §. penult. & idem dicit Speculator, vbi supra, vers. Vigesimo nono, de Doctore qui se obligauit ad legendum, & de potestate, qui se iureiurando adstrinxit ad regendam ciuitatem, & consimilibus, de quibus, & de obligatis causa pignoris, & de filijs vsurariorum & de eo, qui iurauit ad tempus soluere, vide plenius per Host. loco cit.

19 Deinde QVÆRO, Cum hic dicatur ratiocinijs obligatos non esse ordinandos nisi deposito onere, & redditis rationibus, quæ sit causa huius prohibitionis.

Respondeo esse duplicem. Prima est, quæ hic ponitur in littera, videlicet, quia ex promotione talium infamatur Ecclesia, hoc est vilificatur, seu dehonestatur si de dolo, vel fraude conueniantur secundum Host. num. 9. vel infamatur, idest oneratur, & grauatur, quia hac occasione quamuis iniustè hoc fiat, multoties bona ecclesiæ deprædantur à creditoribus, arg. c. Parochiano, infra de sepultur. Quia igitur ecclesia hinc vituperari, seu grauari posset, iure
20 merito præcaueri debet, vt hic. Vnde colligit generaliter Butr. num. 3. neminem esse habilem ad ordines, ex cuius ordinatione Ecclesia infamatur, c. vnic. supra de scrutin. in ordin. facien. Ad quod conferunt quæ leguntur in Constitutione Sixti V. superius allegata, num. 15. in §. Cæterum.

Secunda causa est, quia ex mutatione fori infertur præiudicium ijs, quorum negotia geruntur, vt tetigi supra, num. 12. Non sunt autem promouendi, per quorum ordinationem aliorum iura læduntur, vt notatur in c. 2. supra tit. prox. Quapropter supersedendum erit ab ordinatione quousque fuerint depositæ administrationes, & reddita ratiocinia.

21 Ex hoc infero ad quæstionem. Quidam fuit condemnatus ad mortem; comparet tertius, dicens reum esse sibi obligatum ad reddendas rationes ex aliqua administratione, vel negotiatione, & petit supersederi in executione senten-

tiæ

tiæ quousque sibi rationes reddantur; numquid sit audiendus? Dynus format hanc quæstionem, in leg. Seruus vni, ff. De legat. 1. Alij habent in leg. Seruo legato, §. Seruus, eod. tit. & concludit executionem esse differendam, Idem firmant Cyn. Bart. & Bald. in l. 1. C. De bon. proscript. & idem Bart. in l. Interdum, nu. 2. ff. De publican. Ludouic. Roman. in l. Pomponius scribit, ff. Famil. ercisciun. Quod dicit esse singulariter notandum, Bald. in d. leg. Seruus vni, quia dilata executione interim posset haberi gratia à Principe. Pro qua conclusione est argumentum optimum in d. l. Seruus vni, vbi id notat Bart. nu. 1. & in d. §. Seruus, & videtur casus in d. leg. Interdum, vbi idem Bart. num. 2. & est casus ad litteram in d. l. 1. C. De bon. proscript. Vnde dicit ibi Angelus illā legem decidere vt volens differre executionem condemnati ad mortem vt eius gratiam consequatur à superiore, debeat habere istam cautelam, videlicet protestari Præsidi, vel Pontifici vt non exequatur eo quia condemnatus est sibi obligatus ad reddendam rationem, nisi primò illam reddiderit, & petat super hoc sibi terminum assignari. Eamdem cautelam ad protrahendam executionem sententiæ capitalis, posuit Bartholom. Cæpol. cautela 2. alias 5. num. 31 vers. Si vis differre mortem. Facit quod notat glos. 1. in c. Præterea, 51. dist. quæ dicit debitorem etiam mortuum non debere sepeliri inuito creditore, nisi prius ei satisfiat, per textum in cap. Qua fronte, infra de appellat. Verum cautela huiusmodi hodie parum prodesset, quia hoc de consuetudine non seruant iudices, licèt de iure ita sit, & sententias capitales executioni demandant, non expectata redditione rationis, sicut attestantur Angel. & Roman. loc. citatis. Raphael Cuman. & Ias. in d. leg. Seruus vni, in princ. Angel. de Malefic. in ver. Et ibi caput, num. 31. Paris de Put. de Syndicat. fol. 356. cap. 2. n. 1. Pract. Carcer. fol. 149. num. 81. Subdit tamen Cæpol. vbi supra, quod si in aliquo loco non esset seruatum, quia non fuisset petitum, deberet seruari, quia leges tolluntur per contrarium vsum, non per desuetudinem, vt notatur per Cynum, & alios in l. fin. C. De iur. dot. & per glos. & Doctores in proœmio institut. §. 1. sed posset dici non esse denegandam breuem dilationem, puta bidui, vel tridui, dummodo tamen hęc quatuor concurrant. Primò scilicet vt appareat dilationem non peti in fraudem differendæ, aut vitandæ executionis. Secundò, vt non subsit timor, vel periculum vt condemnatus possit è carceribus euadere, aut alterius scandali. Tertiò, vt ille tertius non potuerit priùs petere talem rationem sibi reddi. Quartò, vt ex eo quod sibi ratio non reddatur, possit pati aliquod præiudicium irreparabile. Ita Iul. Clar. Pract. Crimin. §. fin. q. 97. vers. Ego verò dicerem.

22 Vlterius QVÆRO, cùm hic statuatur vt administratores bonorum alterius ordinari non debeant nisi dimisso officio, & redditis ratiocinijs, numquid hoc sit generaliter verum.

Vincentius non aduertens ad glossam, quę hic ponitur in ver. Infamatur, dixit placere sibi vt obligati ex administratione possint fieri clerici, quia si nihil habent, conueniri non possunt; si habent, etiam facti clerici possunt conueniri, vel si facti sunt Monachi, monasterium conuenietur, vel cedet quæ ad ipsum peruenerunt: & hoc capitulū intelligit procedere post litem contestatam: conuentus enim tutelæ de mala administratione notatur, & idem in similibus. Fatetur tamen communiter omnes tenere quod hic tenet glos. magna. Alanus, & Guilielmus Naso cius scholaris, vt refert hic Hostien. num. 9. distinctione glossæ. Fortè nimis prolixam reputantes, indistinctè scripserunt obligatum ad ratiocinia nullatenus esse promouendum, per id, quod legitur, & notatur in l. Officiales, C. De episcop. & Cleric. et si, dist. per totam; & quia cum hæc decretalis non distinguat, nec nos distinguere debemus, l. 3. ff. De offic. Præsid. & l. De pretio, ff. De public. in rem action. sed vt verbis vtar Hostiensis, non videtur tam solemnis, & rationabilis distinctio vnico verbo cancellanda, arg. cap. ecclesia vestra, il secondo, §.
23 Denique, supra de elect. Verum Ioan. Andr. n. 21. miratur de his verbis Host. cum ista distinctio glossæ fuerit Alani, vt dicit se vidisse in antiquis apparatibus. Quapropter coniungendo dicta glossæ, & Doctorum in hac materia sic distingue. Aut agitur de administratoribus bonorum alicuius personæ Ecclesiasticæ, vel secularis, sed miserabilis, puta pupillorum, viduarum, vel similium ex causa pietatis, & eleemosynæ, & tales etiam in officio perseuerantes nō prohibentur ad ordines promoueri, si aliud canonicum non obsistat: nam & promoti possunt consimilium administrationes suscipere, vt cap. Peruenit, 86. distin. c. Indicatum, 89. distin. c. Monachi, il secondo, 16. q. 1. & cap. In nona, 16. q. 7. Ergo fortius ante clericatum assumptas poterunt retinere, arg. l. 2. & ibi Bald. in 3. notab. C. de fideicommiss. & l. Per retentionem, ff. De vsufruct. & cap. Quemadmodum, de iureiur. & hoc pla-
24 num. Aut agitur de administratoribus bonorum personarum secularium non miserabilium; & tunc si ad agendam administrationem perpetuò sunt adstricti, ab ordinibus perpetuò repelluntur; & sic intellige, cap. Legem, 53. distin. c. Quicunque 54. distin. Si verò ad tempus deputati fuerint, quamdiu in administratione huiusmodi perseuerant, nullatenus promoueri debent, cap. 1. & 2. & cap. Sed nec procurationes, infra Ne Cler. vel Monach. cap. 1. & 2. 21. q. 3. ita Goffred. & Host. hic num. 6. Ioan. Andr. num. 16. Henric. Bolch. post principium, Bellam. num. 1. Butr. num. 7. Archid. in cap. Præterea, n. 2. 51. dist. Sin autem administrationem deposuerint, & remanserint ratiocinijs obligati, tunc sequere distinctionem glossæ nostræ in ver. Ratiocinia, cui adhærent Innoc. Host. Ioan. Andr. & reliqui omnes: nam si ratiocinia sint publica, puta quia rempublicam administrarunt, promoueri non debent quousque rationes reddiderint, & liberationem fuerint consequuti, vt cap. Præterea, 51. dist. & l. Officiales, C. De Episc. & Cler. obligatus enim ex causa administrationis Reipublicæ arcetur ab honoribus: ex causa verò mutui, vel alia simili non arcetur, l. Rescripto, §. Debitores, ff. De muner. & honor. & l. Quisquis emensis, C. De Episc. & Cler. sin autem ratiocinia sint alicuius personæ priuatæ; tunc aut ante promotionem, vel in ipsa promotione sibi mota est quæstio, aut non est mota. In primo casu

sub-

subdistinguerinam aut ratiocinijs obligatus conuenitur de dolo, ant de culpa tantum, si de dolo, vel perfidia, ante finem litis ordinari non debet, cap. Tantis Daniel, 81. dist. c. Laici, 33. dist. c. Illud, 23. distin. c. Omnipotens, infra de accusat. & l. Verum, C. De procur. nam si condemnaretur, infamis esset, l. Furti, §. penult. ff. De his qui notantur infam. & sic intellige quod hic dicitur: si enim ante liberratem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. Cæterum vt hic prudenter aduertit Host. n. 7. Quoniam hoc posset in fraudem, & per calumniam fieri, attendere debet iudex, & qualitatem oppositorum, & merita personarum; ijsque libratis si certus sit de fraude, repellat opponentem; si certus sit de debito, repellat promouendum; si dubitet, assignet opponenti terminum competentem, intra quem probare debeat quod intendit; quo elapso si nihil probauerit, de cætero non audiatur, nisi docuerit de rationabili impedimento, c. Cum inhibitio, infra de clandest. desponsat. c. Ex publico, de conuers. coniugat. & melius, in cap. Frequens, §. Solet, & §. seq. eod. tit. lib. 6. cum alijs hic allegatis in glos. Si verò obligatus ratiocinijs conuenitur de culpa, tunc promoueri poterit non obstante reclamatione Creditoris, cuius conditio non fit deterior ex promotione cum lis debeat suo marte decurrere sub eodem iudice, coram quo fuit præuenta: ex promotione enim hoc casu forus non mutatur, vt c. Proposuisti, infr. de for. compet. & l. Cum quædam puella, ff. De iurisdict. omn. indic. In secundo autem casu principali, idest cum ante promotionem, vel in ipsa promotione nulla est sibi mota quæstio, ordinator ex officio de qualitatibus ordinandi inquirere debet, vt cap. Quando Episcopus, 24. dist. & notatur in c. Litteras, supra de filijs Presbyter. In qua examinatione si manifestũ apparuerit ipsum de dolo teneri, ordinator debebit eum repellere, sicut quemlibet criminosum, vt cap Infames, 6. quæst. 1. sed si Canonicum aliquod impedimentum non occurrat, promouendum debet idoneum reputare, vt notat Host. in cap. vnic. vers. Idem respondet, supra de scrutin. in ordin. facien.

In magna glossa ibi, *Etiam sub eod. Iudice*. Nota singulariter hanc glossam, quæ intendit, vt Laicus conuentus de culpa tantum coram iudice sæculari, & postea effectus Clericus teneatur sub eod. iudice causam prosequi. Qua sumpta occasione Ioan. Andr. num. 19. & alij post eum latè prosequuntur hanc quæstionem, & recensent multiplices scribentium opiniones. Ego vero plenius reassumendo materiam mutationis fori per susceptionem Ordinis, & clara à dubijs segregando, ordinatè, & distinctè prosequar quęstiones infrascriptas. Primò, scilicet an Laicus, qui non accusatus, nec conuentus in Curia sæculari, sed sine vlla fraude factus est Clericus, iudicari, & puniri possit à iudice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commissis ante Clericatum. Secundò, quid si fuerit ordinatus in fraudem fori sæcularis. Tertiò, an ad hunc effectum fraus sufficienter probetur ex hoc solo, quod fuerit ordinatus post commissum delictum. Quartò, an laicus conuentus in curia sæculari, qui postea effectus est Clericus, pro illa causa à iudice laico iudicari, & puniri possit. Quintò. quid dicendum in professo, Sexto, an Clericus coniugatus, qui post dimissum habitum, & tonsuram deliquit, & pro eo delicto in curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu, & tonsura ecclesiæ inseruire cœpit, possit à Iudice laico propter huiusmodi delictum iudicari, & puniri. Septimò, si laicus inquisitus, & carceratus in curia sæculari, & postea è carcere dimissus sub fideiussione de se repræsentando interim fuerit ordinatus, an possit pro causa illa à Iudice laico ad carceres reuocari, & puniri. Octauò, an laicus in exilium pulsus à Iudice sæculari cum hoc vt si exilium non seruaret, incideret in pœnam triremium; si postea ordinatus exilium non seruauerit, & propterea ab eodem Iudice in carcerem coniectus fuerit, sit remittendus ad Iudicem Ecclesiasticum.

25 Primò igitur QVÆRO, An laicus, qui non accusatus, nec conuentus in curia sæculari, sed sine vlla fraude factus est Clericus, iudicari, & puniri possit à iudice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commissis ante Clericatũ.

26 Hæc prima quæstio cùm proponatur seclusa omni fraude, parum habet dubitationis; quia priuilegium superueniens vniuersaliter eximit; c. Frater noster, & ibi glos. in ver. Aliquid, 16. q. 1. c. Cum capella, infr. de priuil. & liberat ab obligatione, qua quia antea tenebatur, cap. Ex antiquis, cap. Fraternitatem, & cap. Si serua, 54. distin. l. penult. §. Si post, & l. Spadonem, §. Scire, ff. De excusat. tutor. l. Is cui, ff. De
27 alimen. & cibar. legat. Item Sacerdotium superueniens tollit munus publicum iam iniunctum, vt expressè habetur in l. Prætor, circa princ. ff. De vacat. & excusat. muner. ibi, *vel si qui Sacerdotium nacti sunt*: & soluit compromissum prius initum, vt l. Non distinguemus, §. Sacerdotio, ff. de arbitr. Item dignitas superueniens tollit vinculum obligationis præcedentis etiam voluntariè contractæ, vt l. Interdum, ff. De oper. libert. Item vbi sæcularis aliàs deberet esse iudex, propter rei conditionem desinit esse, cap. Tuam, de ordin. cognit. Item confugiens ad Ecclesiam etiam crimine prius commisso, non inde abstrahitur, nec medio tempore contra eum criminaliter proceditur, nisi in quibusdam criminibus propter eorum enormitatem, vt l. Præsenti, C. De his qui ad Eccles. confugiunt, & in Auth. de mandat. princ. §. Sed neque, & §. Neque autem homicidijs, collat. 3. c. Inter alia, de immunit. eccles. ergo multò fortius hoc priuilegium dabitur ei, qui se incorporat Collegio Ecclesiastico; & videtur de hoc casus in l. Hos accusare, §. Hoc beneficio, ff. De accus. Item videtur casus à contrario sensu in c. Proposuisti, infra, de for. compet. exemplificando illum textum in laico post citationem promoto, prout exemplificant ibi Hostien. in princ. Ioan. Andr. nu. 2. Collectar. in princ. & pleríque alij. Hanc quęstionem disputauit Oldrad. & determinauit vt supra pro exemptione Clerici, subdens ita sententiasse Senaculum in Curia Aquensi, vt videre est in eius consil. 4. incipien. Factua Clericus. Quod consil. ad litteram refert Petr. de Anchar. in d. cap. Proposuisti, num. 6. & fuit opinio Dyni in l. Idem Vlpianus, ff. De excusat. Tutor, quem sequuntur Gulielmus de Cuneo in

l. pe-

l.penult. ff. Si ex noxal. cauf. agat. Iacob. Butrigar. in l.Si quis postea, per illum textum, ff.De iudic.& Bart.in l.1. ff.De pœnis. Et in hoc concordant opiniones omnes, quas hic ponit Ioann. Andr. nu.19. & alij post eum: nam illarum varietas est in laico conuento in curia sæculari,qui postea factus est Clericus: fecus in non conuento, vt aduertit Oldrad. d. cons.4. vers. Qui autem contra istam opinionem, & latiùs dicam infra in 4.quæst. num.41. nam,vt inquit Bellam. in d. cap.Proposuisti, in 2.quæst. num.7. de fori compet. refert multum an solum delictum præcedat status mutationem, quia tunc pro parte iudicis sæcularis nulla præuentio; & ideo nullum dubium: hoc similiter certum esse affirmat ibidem Marianus Socin.in 15.articulo principali num.53. Sed & Couarr. Pract.quæstion.cap.32. nu.4 vers.Prima conclusio, in hac materia ponit hanc conclusionem tanquam indubitatam,videlicet ecclesiasticus Ordo post commissum delictum fine vlla fraude susceptus eum omnino liberat à iurisdictione iudicis sæcularis: idque frequentiori Doctorum calculo receptum esse attestantur Plaza lib.1. Delict. cap.35. num.1.& Iul.Clar.in practic.crimin. §.fin. quæst.36.nu.38. vers.Sæpenumero contingit. Et hoc teneas fine trepidatione; quia cùm personarum ecclesiasticarum exemptio à sæculari potestate sit generaliter tam ordinatione Diuina, quàm Canonicis sanctionibus constituta, c.Si Imperator, 96.dist. cap.1. & 2.& c.Si diligenti, infr. de for.compet. Concilium Tridentinum, c.20. sess.25. & scripsi plenè in cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.10. suprà de Constitut.non est nostrum eam restringere, & coarctare ad obligationes contractas, & delicta commissa post Clericatum; & hoc tenet Curia, vt dicam infra num.64. Procedit autem hæc conclusio etiamsi laicus pro aliqua causa conuentus fuerit coram iudice sæculari: nam si postea ordines susceperit, quidquid sit in causa illa, in qua fuit inducta præuentio, de quo agemus infr.in 4.quæst. certè pro alijs causis iudicium erit inchoandum coram ecclesiastico; sic probat textus in d. cap. Proposuisti ponderando illa verba, *In prædictæ causa ius reuocandi forum non habet*: quæ restringunt decisionem illam, & perpetuationem decisionis iudicis laici ad causam præuentam, & ibi notat Bellam.in 4. not. vers. Et etiam non obstante, vbi dicit priuilegium superueniens eximere generaliter à iurisdictione primi iudicis,etiam non obstante citatione præcedente, quia saltem in sequentibus priuilegium locum habebit, arg. l. Cum quidam, §.Fiscus, ff. De vsur. & l.Fiscus, ff. De iure Fisci, l.Ea quæ, & Auth. Si minor. C. De in integr. restitut.

28 Secundò QVÆRO, an factus Clericus in fraudem, videlicet ad declinandum iudicium fori sæcularis, pro delictis commissis ante Clericatum possit à iudice laico coerceri,& puniri.

Non defuerunt qui opinati fuerint Clericum vtcunque in fraudem promotum gaudere fori priuilegio,& huic opinioni adscribi possunt Authores, qui censuerunt laicum, etiamsi ordines susceperit posteaquam fuit conuentus in curia sæculari, nihilominus nec in causis ciuilibus,nec in criminalibus posse à iudice laico iudicari, & puniri. Hi enim absque dubio sentiunt ordinatum in fraudem gaudere fori priuilegio, cum fraus indistinctè præsumatur in eo, qui ordines susceperit post causam præuentam,& cœptũ iudicium in foro sæculari,vt dicam infra in 3. quæst. num.38. Quod tenuerunt nonnulli ex Antiquis hic relatis à Ioann Andr. num. 19. vers. Tertij dicunt, & post eos Ægidius Bellan.. in prædicta Decretali, Proposuisti, in 2.quæst. n.7. vers. Quid dicendum. Et ex Recentioribus Episcopus Montis Marani in sua praxi Archiepiscopali Neapolitana cap.9. num.5. vers. Quamuis etiam, quorum fundamenta adducam infr.in 4.quæst.n.42. vers.Tertia opinio. Nec obstat quod dicitur de fraude: quia, vt respondet ibi Bellam. hoc tantũ operatur vt fraudolosus Clericus de huiusmodi fraude sit puniendus: sed hoc intelligitur per iudicem suum, cum sæcularis iudex potestatis eum puniendi sit prorsus incapax, cap.Causam quæ,de præscript.Item non obstat quod ex fraude sua commodum quis reportare non debeat, cap. Cum vniuersarum, de rerum permutat.& cap.Officij, de testam. cum similib. Quoniam hæc ratio esset attendenda si priuilegium fori emanasset in fauorem personæ suæ singularis. Sed non est ita, quia fuit concessum in fauorem totius Ordinis Clericalis, vt cap. Si diligenti, infra de foro compet. Ergo propter delictum, vel odium personæ auferri non debet, vt in regul.sexti. Delictum,cum concordan. Fatetur tamen Bellam. hanc esse iustam causam mouendi Summum Pontificem ad edendam constitutionem pro iudice sæculari.

Verum Dynus in l. Idem Vlpianus, ff. De excusat. tutor. originaliter distinxit inter clericum promotum bona fide,& promotum in fraudem, vt in primo casu etiam pro delictis ante ordinationem patratis gaudeat priuilegio fori; in secundo autem non gaudeat, per textum in l. Si maritus, §. 1. ff. De adulter. vbi qui bona fide abest Reipublicæ causa non potest accusari; secus si absit in fraudem, & data opera vt euitet cognitionem iudicis, vt ibi dicitur. Ad idem textus in l. Hos accusare, §. Hoc beneficio, ff. De accusat.& in l. Et qui data opera, ff. ex quibus cauf. maior. Ad hoc Concilium Tridentinum, c. 4. sess.23. ibi, Non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent hoc vitæ genus elegisse. Nec secundum eum obstat textus in l. 1. ff. De pœn. vbi indistinctè videtur inspici tempus maleficij commissi: quoniam ille text. procedit quando controuertitur quæ pœna debeat imponi; hic verò tractatur sub quo iudice reus debeat conueniri. Hanc Dyni distinctionem postea sequuti sunt Oldrad. cons.4.circa finem,vers. Qui autem contra Archid. in c. Nemo, num.2. vers. et hoc vbi bona fide, 11. q.1. Collect. in d. c. Proposuisti, in princ. & Henric. Boich. ibidem col.2. vers. Et hoc vbi bona fide, & non in fraudem factus est Clericus, Bart. & Doctores in d. l.1. ff. De pœn. Ioan. Andr. & alij hic. Quorum opinio communis est,vt constat ex citatis per Aufrer.in Clem.1. reg 1. Fallent.11. de offic. Ordin.& de communi testantur Imola conf. 119. incipien. Ad primum quæsitum, num.1. Couarr. alios adducens practic. quæst. c. 32, num. 4. vers. Secunda conclusio, & Clar. in §. fin. q.36. num. 38. vers. Sæ-
29 penumero contingit. namque multoties proba-

uit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum in Clerico, qui dimisso habitu, & tonsura deliqnit, & postea habitum, & tonsuram reassumpsit, & ecclesiæ inseruiuit: declarauit enim hunc gaudere fori priuilegio, dummodo non reassumpserit habitum in fraudem. ergo idem dicendum in laico in fraudem promoto. Quandoquidem Clericus non beneficiatus quandiu in habitu, & tonsura non incedit, & non inseruit ecclesiæ, fori priuilegium amittit, perinde ac si esset laicus ex decreto Concilij Tridentini cap. 6. sess. 23. Vnde quemadmodum reassumens habitum in fraudem fori priuilegio non gaudet, ex S. Congregationis sententia; ita nec ille, qui in fraudem Clericatum assumit. Quinimo in causa Nepesina Sacra Congregatio in specie hanc sententiam probauit etiam in laico, qui dicebatur prima tonsura initiatus post commissum delictum ad declinandam iudicis sæcularis iurisdictionem, vt dicam infra in 4. quæst. num. 64. & 76.

Ad considerationes Bellameræ respondetur priuilegium fori non censeri concessum ei, qui Clericatum assumpsit in fraudem ad eludendum
30 iudicium sæculare; quia fraudem committentes beneficio legis sunt indigni, cap. pennlt. de colluſ. tegen. & in generali concessione priuilegij non venit fraus, l. Si pater, & ibi Bart. in princ. ff. De his, quæ in fraud. creditor. cùm in omni dispositione fraus semper intelligatur excepta, l. Imperialem, §. 1. de prohibit. feud. alienan. per Feder. Afflict. decision. 111. num. 3. & decis. 8. num. 3. cum alijs relatis ab Alciat. consil. 69. num. 10. & seq. lib. 8. Put. decis. 134. circa fin. vers. Si autem, lib. 3. Quod vendicat sibi locum etiamsi priuilegium non sit concessum in fauorem singularium personarum.

31 Vnde videmus priuilegium, c. Odoardus, de solut. tametsi indultum fuerit in fauorem ordinis Clericalis, nihilominus non suffragari doloso, vt decidunt Domini de Rota decis. 841. lib. 3. part. 3. diuers. Verall. decis. 278. lib. 1. Put. decis. 251. part. 1. Præterea ad rationes Bellam. responde, vt dicam infra in 4. qu. n. 56.

32 Cæterum in hac materia fraudis duo sunt animaduertenda. Primum est, quod etsi laicus sit iudex competens in causa Clerici in fraudem promoti; non tamen potest eum personaliter distringere nisi persona sit præuenta, secundum opinionem Io. Andr. de qua infra in 4. q. nu. 52. & notat Marianus Socinus in d. cap. Proposuisti, num. 53. & alij inferius relati in 4. quæst. nu. 71.

33 Alterum est quod vbi vertitur controuersia an Clericus fuerit in fraudem promotus nec ne, cognitio spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, nec Iudex laicus potest procedere, nisi præcesserit declaratoria Ecclesiastici super fraude, vt dicam infra, num. 74. Et vtramque animaduersionem multoties probauit eadem Sacra Congregatio, & in specie in subiectis declarationibus, videlicet.

34 Præsupposito quod quidam Clericus initiatus prima tonsura dimisso habitu, & seruitio Ecclesiæ dederit mandatum ad committendum prætensum delictum; postea verò resumpto habitu, & seruitio ecclesiæ fuerit commissum prætensum delictum quo tempore in habitu, & tonsura incedebat inseruiendo diuinis; dubitatur an Clericus prædictus fori priuilegio gaudeat. Die prima Februarij 1607. Sacra Congregatio cens. debere vtique gaudere, nisi in fraudem habitum resumpserit, quod Iudex ecclesiasticus despicere debebit; ac propterea si de huiusmodi fraude constiterit, iudicem sæcularem eatenus in illum iurisdictionem habere, quatenus à sacris Canonibus permissa est illi iurisdictio in eos, qui post delictum commissum in fraudem ordinibus initiati sunt. Rursus quidam diœcesis Lunen. Sarzanen. in puerili ætate constitutus suscepit Ordines minores, sed deinde per viginti annos in circa numquam gestauit habitum, nec tonsuram Clericalem, sed semper incessit vti sæcularis, & vti talis per dictum tempus habitus fuit. Verum nouem, vel decem abhinc mensibus cum fuisset occisus quidam eius frater carnalis, statim resumpsit ex suo capite, & absque aliqua adscriptione ecclesiæ habitum, & tonsuram Clericalem; & aliquando etiam inseruiuit ecclesiæ interessendo in choro diuinis Officijs, ac etiam inseruiendo Missis. Modo fuit occisus pater occisoris fratris dicti Clerici; & Iudex sæcularis prætendens inquirere de dicto homicidio contra Clericum prædictum, illum carcerari fecit, & in actu capturæ fuit inuentus sine tonsura, & cum armis, ipse verò ad declinandam iurisdictionem sæcularem exhibuit instrumentum suorum Ordinum, ac per testes probauit à dicto tempore nouem, vel decem menses se gestasse habitum, & tonsuram Clericalem, ac etiam inseruisse ecclesiæ. Ex hoc dubitatur numquid debeat gaudere priuilegio fori ecclesiastici. Die 26. Aprilis 1607. S. Congregatio Concilij cens. huiusmodi inquisitionem an inquisitus resumpserit habitum in fraudem spectare ad iudicem Ecclesiasticum. Cæterum an talis fraus subsit, nec ne; ipsum magis scire posse: itaque eius muneris esse id decernere. Ita etiam fertur respondisse Sacra Congregatio super controuersijs iurisdictional. in causa Ciuitatis Castellanæ 18. Februarij 1631.

35 Tertiò QVÆRO, an fraus præsumatur ex hoc solo, quod post maleficium commissum quis fuerit ordinatus, an verò ad hoc requiratur, vt ante Clericatum fuerit in curia sæculari conuentus, vel accusatus, aut in crimine deprehensus.

Et quidem indistinctè fraudem præsumi ex eo quod post crimen commissum timore sæcularis punitionis ordinem susceperit, affirmat Bald. in l. 1. num. 7. C. An seruus ex suo facto, vbi reprobans Dyni distinctionem, de qua in quæstione præcedenti, num. 28. dicit per eam confundi totam regulam; quia cum sciat se deliquisse, & se debitorem esse, eo ipso constat de fraude, vt l. Quæsitum, ff. Qui, & à quibus. Item non prodest mutatio fori, cùm iam esset acquisitum ius Reipublicæ, arg. l. Post contractum, ff. De donat. & l. Chirographis, §. final. ff. De administ. Tutor, licet subdat hoc esse limitandum nisi pœna corporalis esset imponenda.

36 Alij distinguentes dicunt hunc casum dupliciter posse contingere. Primò cum quis ordinatur
37 longè post maleficium commissum. Et hoc primo casu indubiè concludunt fraudem non præsumi; quia temporis interuallum fraudis suspicionem excludit, vt est textus notabilis in l. 4.

§. Si

§.Si ab ignoto, ff. De manumiss. & post Iacob. Butrig. notat Bart. in leg. Pacta nouissima, col. 1. vers. Et per hoc dicebat, C. De pactis, Bald. & Angel. in l. Si quis cum aliter, ff. De verbor. obligat. & idem Bald. in l. fin. in 15. quæst. C. Si seruus extero, Alexander cons. 28. in causa, & lite, num. 7. lib. 5. Quemadmodum enim arguitur fraus ex breuitate temporis, vt inferiùs dicetur; ita fraudis cessare debet suspicio ex temporis interuallo, vt idē operetur oppositū in opposito, quod propositum in proposito, l. final. §. fin. ff. De legat. 3. & vt contrariorum ead. sit disciplina; l. 1. ff. De his, qui sunt sui, vel alieni iuris, & ita arguit Crauetta consil. 44. Nobilis, num. 2.

38 Secundò hic casus potest contingere cum laicus in continenti post maleficium cōmissum curauit se Clericum fieri. Et hoc secundo casu existimant hunc præsumi ordinatum sæcularis iudicij fugiendi fraude: coniecturatur enim fraus ex propinquitate actuum, & breuitate temporis quod intercessit inter delictum commissum, & ordinationem subsequutam cap. Officij, & ibi glos. 1. & Anchar. in vlt. notab. de Elect. l. Si ventri, §. fin. ff. De priuileg. creditor, & notat Bart. in l. Post contractum, col. 4. vers. Quinto præsumitur, ff. De donat. & alij cumulati ab Anton. Gabrieli Commun. conclus. lib. 1. titul. de præsumption. conclus. 13. num. 6. & 7. Et ita in specie distinguunt, quamuis hæc non allegent; Hippolyt. de Marsil. in l. Statu liber, ff. De quæstion. & Boss. in titul. de pœnis, num. 38.

Sed his non obstantibus concludendum est indistinctè fraudem non præsumi, nisi priùs fuerit in foro sæculari conuentus, vel accusatus, aut in crimine deprehensus, arg. tex. opt. in l. final. ff. De bon. cor. qui mort. sibi consciuer. vbi qui sibi mortem consciuit, non præsumitur id fecisse propter maleficium commissum, nisi priùs fuerit accusatus, aut in crimine deprehensus; ad idem textus in l. vlt. ff. De re milit. vbi factus miles post commissum delictum non repellitur è militia, nisi prius fuerit postulatus, idest accusatus, vt ibi exponit glo. Concordat textus in l. 1. C. De reis postulat. lib. 10. & notatur in l. Si quis postea, ff. De indicijs, & in l. Si adulterium, §. Si eo tempore, ff. Ad l. Iul. de adulter. & ita concludit Dyn. in præalleg. l. Idem Vlpianus, ff. De excusat. tutor. cum quo alij transeunt in l. 1. ff. De pœn. vt idemmet Bald fatetur in d. l. 1. num. 7. C. An seruus ex suo facto. Idem firmant Gulielm de Cuneo, Iacob. Butrigar. & Bart. supracit. in prima quæst. num. 27. vbi declarantes opinionem Dyni quod promotus sine fraude eximatur à iurisdictione primi iudicis, dicunt eam procedere in delinquente pr præuento sæcularem Iudicem non præuento, & sequuntur Oldrad. Archid. Collect. & alij citati in præcedenti quæstione, num. 28. vers. Hanc Dyni distinctionem, & censuit S. Congreg. Concilij: vt dicam infra, nu. 72. & num. 76.

39 Addit Iacob. Butrigar. in l. Si quis postea, ff. De iudic. & criminis infamiam fraudis præsumptionem inducere, allegat, l. Qui rei postulati, ff. De bon. eorum, qui mor. sibi consciuer. l. vnic. C. De reis postulat. lib. 10. & l. fin. ff. De re militar. idem tenet Couar. practicar. quæst. cap. 32. nu. 4. vers. Secunda conclusio, & ita censet maior pars Interpretum, vt testatur Plaza lib. 1. delict. c. 35. num. 1. & Clar. in §. fin. d. qu. 36. vers. Sed in hoc proposito.

Sed hæc opinio non videtur vera, quia non fit fraus iudici ex mutatione fori nisi iudicium coram eo fuerit inchoatum, prout requiritur ad hoc vt eius iurisdictio perpetuetur, & non prosit mutatio fori, vt l. vbi cœptum, ff. De iudic. d. l. Si quis postea, & l. penult. ff. De iurisdict. omn. iudic. & d. cap. Proposuisti, de foro compet. Vnde præuentionem requirit Ioan. Andr. hic num. 19. vers. Puto quod in ciuili; cuius opinionem postea ferè omnes sequuti sunt, vt dicam infra, num. 51. & seqq. Nec obstant iura allegata, quia potius probant oppositum, cum requirant vt reus fuerit postulatus, vel in crimine deprehensus; & sic non sufficit, vt sit diffamatus. Et eodem modo respondetur ad d. l. Post contractum, ff. De donat. & d. l. Chirographis, §. fin. ff. De administrat. Tutor, quas Bald. allegat pro sua opinione, quoniam requirunt, vt præcedat sententia condemnatoria; & ita in contrarium retorquentur. Nec obstat textus in d. l. Quæsitum, ff. Qui, & à quibus, quia ibi agitur à quo tempore pœna sit infligenda, sed non sub quo iudice.

40 Longè autem magis abesset præsumptio fraudis si ante perpetratum delictum quis emisisset votum ingrediendi Religionem, aut suscipiendi ordinem sacrum: ita Bald. in l. 1. n. 11. C. An seruus ex suo facto, dicens hoc casu posse saluari Dynum; quia iste status erat implicitus tempore delicti; & ideo iudicandum est tanquam de Clerico, vel professo. Idem firmant Iaf. in l. Cum quædam puella, ff. De iurisdict. omn. iudic. Marsil. singular. 534. Couarr. loc. cit. & Chassan. in consuetud. Burgund. rubric. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, num. 68. qui tamen subdit se non credere hanc opinionem à practicis fore admittendam. Sed malè; quia etiam sine voto fraus non præsumitur, nisi præcesserit accusatio, vel deprehensio in crimine, vt ex dictis constat.

41 Quartò QVÆRO, An laicus conuentus in curia sæculari, qui postea effectus est Clericus, pro illa causa à iudice laico iudicari, & puniri possit.

Celebris est hæc controuersia, & vsu forensi admodum frequens. Goffred. in c. Eam te, de rescript. arguens pro, & contra, ad partem affirmatiuam inducebat illam decretalem, & alia iura, quæ probant ex mutatione status quem non liberari ab eo, ad quod prius tenebatur, videlicet l. Si quis postea, ff. De iudic. l. Si reus, ff. Iudic. solu. l. Cum quædam puella, ff. De iurisdict. omn. iudic. c. 3. 16. q. 1. c. Admonere, 33. q. 2. c. Designata, & cap. Præterea, 51. dist. c. Ex antiquis, c. Frequens, & c. Si seruus, 54. dist. c. Gaudemus, in fin. infra de diuort. Ad partem negatiuam inducebat c. Si quis iam translatus, 21. q. 2. c. vnico, 18. q. 1. c. Ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. c. Ferrum, 50. dist. c. Deinde, 26. dist. l. Non distinguemus, §. Sacerdotio, ff. De arbitr. l. penult. §. vlt. ff. De vacat. muner. l. Spadonem, §. Scire, ff. De excus. tutor. l. Is cui, ff. De aliment. & cibar. legat. l. Eum actum, & l. Arqui natura, ff. De negot. gest. institut. de assignat. libert. §. Datur, & nil vlterius addebat. Sed alibi idem Goffred. & alij iuris interpretes in varias

opiniones scinduntur, quas hic recitant Io. Andr. num. 19. Bellam. in 8. quæst. Butr. n. 9. Cardin. in 9. quæst. & Anchar. num. 2. vers. vltimo, Ioan. Andr. Siquidem Abb. Siculus super hunc textum non scripsit, vt incautè dixerunt moderni Collectores hic: nam lectura in eius volumine inserta non est Abbatis, sed Antonij Butr. vt patet ex illius inspectione. Legistæ recensent has opiniones in l. 1. ff. De pœnis, & l. Si quis postea, ff. De iudic. Aliqui ex Canonistis in c. Proposuisti, vbi in specie Anchar. num. 6. in fin. & plenius Mar. Socin. in 15. articulo principali, n. 45. vers. Primum exemplum, de foro compet. Archid. Turrecrem. Gemin. & Præposit. in cap. Nemo, 11. quæst. 1.

Prima opinio est Alani, Goffredi, & Bernardi hic, qui scripserunt indistinctè iudicem laicum posse procedere: idem Vincent. in c. At si clerici, de iudic. & Hostien. hic, addentes iudicem sæcularem posse etiam procedere ad executionem sententiæ. Id ipsum firmant in d. c. Proposuisti. Host. in princ. Ioan. Andr. n. 2. Collectar. in princ. Bellam. num. 1. Butr. num. 7. & Abb. num. 13. qui omnes exemplificant illam decretalem in laico, qui conuentus in foro sæculari postea factus est Clericus, asserentes eum non posse in causa illa declinare iurisdictionem iudicis laici: & ex Legistis Gulielm. de Cuneo, in l. penult. ff. Si ex noxal. caus. agat. Iacob. Bussigar. in d. l. Si quis postea, & Bart. in l. 1. num. 1. ff. De pœn. vbi dicunt mutationem status in præuento non prodesse, quominus primus iudex pronunciet, & exequatur, vt hic refert Bellam. num. 8. vers. Septima opinio, & consentit. Bald. in d. l. Si quis postea, in princ. ff. De iudic. dicens, [Nota quod sufficit quod citatus sit tempore citationis de foro citantis, nec mutat forum, licet mutet qualitatem personæ, vt quia fiat Clericus. Est ergo hic expressum quod Clericatus assumptus post citationem nil prodest.]
42 Hæc Bald. Idem determinauit Barthol. Brixien. in quæstione sua Venereali 32. quæ incipit, Aliquis litigabat. inter tract. commun. tom. 17. pag. 54. Motus quia continentia causæ diuidi non debet, vt l. Nulli, C. De iudic. in Auth. de exception. collat. 7. & in c. 1. infra, de sequestr. possess. vbi enim semel cœptum est iudicium, ibi finem accipere debet, vt l. Vbi cœptum, ff. De iudicijs, cum præsertim de qua causa cognouerit iudex, de ea pronunciare debeat, vt l. De qua re, ff. eod. tit. Item si aliquis lite pendente factus est miles, nihilominus iudicium debet sub primo iudice terminari, vt leg. Si quis postea, ff. De iudic. Et similiter si mulier, quæ coram aliquo iudice litigabat, pendente iudicio facta sit de foro alterius, tamen primus iudex terminabit causam, vt l. Cum quædam puella, ff. De iurisdict. omn. iudic. Item res transire debet cum onere suo, & cum sua causa, vt c. Cum non sit, de decim. & in hoc tandem residet per illam Decretalem, Proposuisti, de foro competenti, & ad hanc partem Io. Andr. allegat leg. 2. in princ. & l. Tutor, ff. De excusat. Tutor. l. Incola, la seconda, ff. Ad municipal. l. Sempet, § Hoc circa, ff. De iur. immunit. leg. Adulterium, §. 1. ff. De adulter. l. Officiales, C. De Episc. & Cler. Non obstat quod priuilegium superueniens vniuersaliter eximat, & liberet ab obligatione, qua quis tenebatur, vt in iuribus supra per Goffred. inductis ad partem negatiuam, quoniam per actum eouentionis priuilegium fuit præuentum; & ideo non suffragatur, vt d. l. Tutor, & ita ad hanc oppositionem respondent in d. cap. Proposuisti, Hostien. num. 2. Io. Andr. num. 4. Bellam. in 4. notab. & Butr. num. 10. Federicus de Sen. cons. 97. num. 4.

Secunda opinio fuit Ioannis de Deo in Cauillationibus sub rubr. de priuileg. Clericor. in fin. vbi supradictam opinionem distinguens, dixit eam esse veram, & iudicem laicum posse procedere si causa sit ciuilis, secus si sit criminalis; quia hoc secundo casu procedit iudex ecclesiasticus tantum, cap. De persona, 11. quæst. 1. cum simil. Pro hac distinctione videtur casus in l. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militari, vbi reus de capitali crimine postulatus, & postea factus miles non est remittendus ad iudicem, sub quo postulatus est; quod si est ita in milite armatæ militiæ; fortius obtinere debet in Clerico, qui est miles cælestis militiæ, vt in proposito arguit Iacob. Butrigar. in l. pen. ff. Si ex nox. caus. agatur.

Tertia opinio primæ opposita ex diametro est eorū, qui simpliciter asserunt iudicem sæcularem non posse procedere nulla habita distinctione causarum ciuilium, vel criminalium. Mouentur primò per l. Non distinguemus, §. Sacerdotio, ff. De arbitris, & d. leg. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militari, & leg. Hos accusare, §. Hoc beneficio, ff. De accusat. ad idem l. Prætor, §. 1. *vel si qui Sacerdotium*, & §. final. & l. His honoribus, §. Auctis, ff. De vacat. muner. leg. Idem Vlpian. & l. Spadonem, §. Si autem. & l. Iurisperitos, ff. De excusat. Tutor. Mouentur secundò, quia res lite pendente deuenit ad eum casum, à quo non poterat inchoari. Ad hoc facit regul. Iuri factum, cum concord. l. Post finitam, ff. De suspect. Tutor. l. 4. §. 1. ff. De liber. agnosc. & quod notatur in l. Nemo potest, cir-
43 ca med. 2. gloss. ff. De legat. tertio. Mouentur tertiò, quia fugiens ad Ecclesiam habet immunitatem, cap. Inter alia, de immunit. Ecclesiæ, etiamsi primò fuerit carceratus; quinimmo ad mortem damnatus: nam si quo tempore ad supplicium ducitur, per Ecclesiam, vel Cœmeterium transeat, gaudet immunitate Ecclesiæ, neque potest inde violenter extrahi; & est communis opinio, vt attestatur Remig. de immunitate Ecclesiæ, fol. 301. in 30. fallentia, & ita se vidisse in facto iudicari affirmat Chassan. super consuetud. Burgund. fol. 55. nu. 121. quem refert Boer. decis. 110. post num. 8. & Clar. in § fin. quæst. 30. vers. Scias autem. Ergo fortius hac immunita-
44 te gaudere debet qui factus est Clericus. Mouentur quartò, quia declinatoria noniter orta bene opponitur post litem contestatam, c. Insinuante de offic. delegat. gloss. in Clement. 1. de sequestrat. possess. & fruct. quam in terminis Clerici præuenti allegat Socin. Senior cons. 91. n. 14.
45 in fin. vers. Aut Clerico, lib. 3. Vltimò mouentur per textum fortem in cap. Calumnijs, 14. q. 6. vbi res alterata, vel consecrata non restituitur priori domino. His addi potest textus in l. Qui autem, ff. Si quis caut. cuius hæc sunt verba, Qui autem nouo priuilegio vtitur, non videtur in ead. causa fuisse, ex qua Paul. de Castr. in l. Præcedenti colligit priuilegium generale quod quis

non

non teneatur coram tali iudice comparere, extendi etiam ad iudicem præuentum, & sequitur Ias. in l. Cum quædam puella, num. 9. circa finem, ff. De iurisdict. omn. iudic. & pro hac parte secundum Io. Andr. hic bis fuit in disputationibus determinatum, & placet Archid. Turrecr. Gemin. & Præposit. in cap. Nemo, 11. quæst. 1. propter ordinem impressum, præcipuè vbi agi-
46 tur de pœna corporali. Nec obstant iura contraria, videlicet leg. Si quis postea, & leg. Cum quædam puella, & cap. Proposuisti. Quoniam vt ipsi respondent, in illis iuribus, si bene inspiciantur non mutatur forus, sed adijcitur forus foro; nam aliud est fori adiectio, aliud mutatio, l. Senatores, ff De Senator. & l. Si cum, §. Item si ser-
47 uus, ff De exercit. act. Per Clericatum verò mutatur status, & forus, vt cap. 1. 53. distin. ibi, *nequaquam studens sæculum fugere, sed mutare*, cap. Quid proderit, 61. distin. ibi, [In aliud vitæ genus calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinæ transire,] Concil. Tridentinum cap. 4. sess. 23. ibi *hoc vitæ genus elegisse*. Quinimmo non tantum mutatur forus, sed etiam genus fori, vt c. Duo sunt genera, 12 qu. 1. & ita ad illa iura respondent in specie Philipp. & Franciscus Vercellen. in prædicta Decretali, Proposuisti, quos hic refert Io Andr. nu. 19. vers. Ad contraria, & eod. modo respondet Archid. in c. Nemo, nu. 2. 11. quæst. 1. & Oldrad. cons. 4. Quod laicus delinquens nu. 1.
48 vers. Ad contraria verò. In eamdem opinionem dicit se magis inclinare Ægidius Bellam. in eod. cap. Proposuisti, in 2. quæst. num. 7. vers. Quid dicendum, de foro compet. duplici fundamento, Alterum est, quia priuilegium non est concessum Clericis in fauorem singularium personarum, sed in fauorem totius Ordinis Clericalis, vt c. Si diligenti de foro compet. Igitur non possunt Clerici huic fauori tacitè, vel expressè renunciare, vt ibi dicitur, & est communis Doctorum sententia, vt attestatur Boer. super consuetud. Bituricen. fol. 26. col. 3. & Clar. §. fin. quæst. 36. vers. Secundò infertur. Ergo nulla ratio habenda est obligationis personalis inductę per causæ
49 præuentionem coram iudice sæculari. Alterum fundamentum est, quia coercitio clerici est iurisdictionis merè spiritualis, quæ non cadit in laicũ, & cuius laicus est omnino incapax, c. Causam, de præscript. & legitur, & notatur in cap. 1. & 2. & d. cap. Si diligenti, de for. compet. in c. 2. & cap. At si clerici, de iudicijs. Igitur dependentia, vel cõnexitas iudicij nihil facit, vt c. Tuã, de ordin. cognit. cap. Lator, de re iudicat. & c. Causam quæ, il secondo, qui filij sint legitimi. Et hæc duo fundamenta simul iuncta secundum cum videntur dissoluere omnia argumenta contraria. Et ad obiectum de fraude respondet vt dixi supra in 2. quæst. num. 28. vers. Nec obstat, subdit tamen argumẽta contraria esse sufficientia ad inducendum Summum Pontificem super hoc potestatem habentem ad faciendam nouam constitutionem pro iudice sæculari.

50 Demum hanc tertiam opinionem tnetur bo. mem. D. Robusterius olim Rotæ Auditor in eius voto relato per Matches. de commiss. tit. de cõmiss. auoc. caus. par. 2. §. 2. à n. 130. vsq; ad n. 140. Quod quidem votum fuisse ab omnibus votantibus approbatum in plena Signatura Iustitiæ testatur idem Matches. dict. §. 2. num. 95. fol. 314. subdens se illud retulisse ad publicam vtilitatem & futuras controuersias sedandas, & num. 166. refert id ipsum in alio simili casu fuisse resolutũ.

Quarta opinio est illorum, qui dicunt tertiam opinionem procedere si bona fide, & sine vlla fraude factus sit Clericus, aliàs secus. Et huius sententiæ fuit originaliter Dynus, cuius fundamenta retulimus supra in 2 qu. num. 28. vers. Verum Dynus, licet hæc quarta opinio videatur extra terminos, de quibus nunc agitur; quia præsens quæstio proponitur de laico, qui prius fuit conuentus coram iudice sæculari, & postea procurauit se Clericum fieri; quod semper præsumitur in fraudem fecisse, vt fusè ostensum est supra in 3. qu. num. 38. vers. Sed his non obstantibus, nisi dixeris posse contingere, vt aliquando absit fraus etiam in præuento, veluti cum quis ordinatur non voluntariè, sed tractus à superiore, sed de hoc latius dicam infra, n 62.

Quinta est opinio Specul. in tit. de reo, vers. Sed quid si pendente, & vers. seq. Qui videtur potius inclinare in opinionem primam Alani, & secundam Ioannis de Deo, dum ait, in causa ciuili omnes tenere causam esse terminandam sub eod. Iudice, per d. cap. Proposuisti, de for. compet. & per d. l. Si quis postea, ff. De iudic. l. Si quis decurio, C. Ad, l. Cornel. de fals. l. final. §. Ex bonis, ff. De bon. damnat. licet quidam contradicant. Sed si causa est criminalis dicit eam fore terminandam coram Ecclesiastico, cum sæcularis non possit punire, c. De persona, 11. q. 1. & c. At si Clerici, supra de iudic. In contrarium tamen allegat. cap. Epiphanium, 2. quæst. 3. auth. Qua in prouincia, C. Vbi de crimin. ag. oport. c. 1. 3. qu. 6. Verum finaliter concludit etiam causam criminalem finiendam esse coram iudice citante, sed mandabitur executioni per ecclesiasticum, arg. c. Postulasti: de foro competen. & c. 1. de raptor.

51 Sexta denique opinio est Ioan. Andr. hic n. 19. vers. Puto quod in ciuili qui concordando iura, & opiniones contrarias: [Puto, inquit, quod in ciuili, vel criminali nulla distinctio personalis per sæcularem iudicem fieri possit, vt ponere in carcerem, vel mala pagha, vel detinere, vel similia; & etiam in criminali realis executio per ipsum sæcularem, qui inchoauit, fieri poterit; vt sic Clericatus exemerit personam quoad omnem manus iniectionem, vel distinctionem; sed non exemerit causam à iurisdictione præuenientis quoad ipsius processum, & instantiam finiendam, & realiter exequendam, allegat simile in c. Sanè de foro competen. vbi in reali est quis quandoq; iudex causæ, & non personæ.] et
52 paulo post subdit: [Quæ dicta sunt de personali districtione, procedere non videntur in illo, qui in carcere sæcularis iudicis existens ibi ordinaretur. Tum quia hic præuenta est causa, & persona. Tum quia Ordo non inuenit istum liberum. Tum denique, quia ex contrario nimium
53 eluderetur iustitia.] Et ad hæc duo facit quod notat idem Ioan. Andr. in cap. Sane, num. 4. in ver. Apud omnes, infra de celebrat. Missarum, vbi post Vincent. & Holt. ibi, & glos. Ioan. in c. Quæsitum, in ver. In patibulis, 13. qu. 2. concludit damnatum ad mortem suscipientem Corpus Christi, iuxta textum in c. Quæsitum, 13. qu. 2. non gaudere immunitate; reddens rationem, quia

quia Corpus Christi eum captiuum inuenit, & sic captiuum dimittit, ne videatur iustitiam damnare, & ita pluries iudicatū fuisse refert Igneus in l. 1. in princ. num. 6. ff. ad Syllanian. quem refert Clar. in §. fin. q. 98. vers. Sed pone. Supradictæ opinioni Ioan. Andr. postea adhæserunt Doctores frequentiori calculo, & in specie in hac Decretal. Butr. num. 9. Cardinal. in 9. qu. Anchar. num. 2. vers. Vltimo Ioan. Andr. & Marian. Socin. in d. 15. articulo principali, num. 53. & seq. Anchar. in c. Ea quæ, qu. 13. num. 19. de reg. iur. li. 6. Feder. de Sen. cons. 97. incipien. Quoniam, quæ est repetitio dict. cap. Proposuisti, nu. 5. et hanc Theoricam Ioan. Andr. esse communiter receptam testatur Stephan. Aufr. alios adducens in tract. de potestat. sæcular. super person. eccles. in 1. regula, fallent. 11. nu. 19. inter tractat. commun. tom. 14. fol. 390. & consentiunt Domini de Rota, vt dicam infra, num. 161. in fin.

54 Ex dictis Ioan. Andr. in hac sexta opinione eliciuntur quatuor conclusiones in causis ciuilibus, & quatuor itidem in criminalibus. In causis ciuilibus; Prima conclusio est, Iudex sæcularis qui verbaliter citauit laicum, qui postea factus est Clericus, potest causam prosequi, & diffinitiua sententia terminare 1 & in hoc concordant opiniones omnes, de quibus supra à n. 41. excepta tertia.

Secunda conclusio. Idem iudex potest sententiam realiter exequi in bonis Clerici, in quo similiter excepta tertia opinione omnes concordant.

Tertia conclusio. Idem iudex non potest Clericum pro illa causa personaliter distinguere, veluti ponere in carcere, vel mala pagha. Discordare videtur prima opinio dumtaxat inspecta sui generalitate.

Quarta cōclusio; Iudex sæcularis si pro debito ciuili realiter, idest per capturam personæ citauerit laicum, qui existens in carcere ordinatus sit Clericus, potest in causa procedere, eumque in carceribus detinere. Opiniones omnes conueniunt, præter tertiam.

In causis criminalibus prima conclusio est. Iudex sæcularis, qui verbaliter citauit laicum, qui post commissum delictum factus est Clericus, potest in causa illa procedere, & pronunciare. Hæc conclusio concordat cum prima, quarta & quinta opinione.

Secunda conclusio. Idem iudex potest sententiam suam exequi realiter in bonis Clerici, concordat prima & quarta opinio.

Tertia conclusio. Non tamen potest eandem sententiam exequi in persona, nec clericum personaliter distingere: concordant omnes opiniones, & solum prima videtur discrepare attenta sui generalitate.

Quarta conclusio. Iudex sæcularis, qui pro criminali causa realiter, idest per capturam personæ citauit laicum, qui dum detineretur, factus est Clericus, potest eum distingere, & punire etiam in personam: concordat prima & quarta opinio. Et probantur conclusiones suprascriptæ iisdem rationibus, & authoritatibus, quibus nituntur opiniones cum eis concordantes: quas quidem conclusiones videtur etiam collegisse Anton. de Butr. nu. 12. vers. Concludendo: qui explicans mentem Ioan. Andr. distinguit sic. [Quandoque quæritur an mutatione status de laico in Clericum mutetur iurisdictio: quandoque an mutetur executio, vel exequendi potestas. Si quæritur an mutetur iurisdictio; tunc tene, aut est præuenta iurisdictio, & persona; seu executio, quia iam captus est, & efficitur ibi clericus; & non proficit mutatio: aut non est præuenta persona, seu executio, quia non capta, sed sola causa, vel iurisdictio, vt quia est citatus, vel lis est contra eum contestata; & tunc non impeditur iurisdictio quoad processum, & causam finiendam; & sic iste remanet iudex causæ, & non personæ. Quandoque quæritur an mutetur executio; & tunc aut persona, aut causa, seu executio est præuenta, quia iam est in carceribus positus; & non proficit etiam quoad executionem, & etiam quoad exequendi modum mutatio fori. Aut non est præuenta persona, seu executio, sed solum causa, quia fuit citatus, vel lis contestata; & tunc quædam est executio præparatoria, & districtiua personæ, vt ponere ad carceres post Clericatum, vel aliàs distingere personam ne fugiat; & ab hoc eximitur. Quædam est districtio realis, & hanc adhuc facere posset iudex sæcularis, nec prodest mutatio status. Quædam est executio decisiua; & hanc sicut alias, si est personalis, facere non potest; si realis sic.] Hæc Butrius.

55 Supradicta omnia præstringi possunt hac vna conclusione, videlicet, iudex sæcularis, qui in causa ciuili, vel criminali siue per citationem, siue per capturam præuenit contra laicum, qui postea factus est Clericus, potest causam illam prosequi, ac diffinire, & exequi realiter, vel personaliter ad limites præuentionis dumtaxat, & non vltra.

56 Non obstant duo motiua Bellam. de quibus supra in tertia opinione, num. 48. videlicet incapacitas laici, & priuilegium ordini concessum: nam respōderi potest iurisdictionem iudicis laici in causa ante Clericatum præuenta perpetuari in Clericum propter principium habile, licet postea deuenerit ad casum à quo non potuit inchoari, vt in d. cap. Proposuisti, de for. compet. & ibi dixi, num. 13. cum concordant. supra allegat. pro prima opinione. Facit l. Nec enim, ff. De iiin. act. priuat cap. Consultationibus, de iurepatr. cap. Placet, de conuersconiug. cap. Discretionem, de eo qui cognouit consanguineam

57 vxor. suæ, & cap. Factum, de reg. iur. lib. 6. Et est simile in Clerico litigante coram iudice sæculari: nam cum laicus sit iudex competens, quia actor sequitur forum rei, cap. Si Clericus laicum & c. Cum sit generale, de foro compet. propter principium habile est etiam iudex in causa reconuentionis, c. 1. de mut. pet. secundum opinionem, quam dicit communem, & latè tuetur Decius in c. At si Clerici, à num. 156. de iudic. & magis communem, & de consuetudine obseruatam, Stephan. Aufr. de potest. sæcular. super eccles. person. in 2. regul. num. 4. in 3. fallentia.

58 Item est simile in Clerico, qui efficitur hæres laici iam conuenti coram iudice sæculari; quia instantia sicut præmittitur cum laico inchoata transit in Clericum: secundum veram opinionem, quam sequuntur Bald. cons. 340. Tria sunt, vers. Item quia dictus Clericus, lib. 2. Imol. in l. Si eum hominem, ff. De fideiussor. & alij, quos refert,

refert, & sequitur Aufr. vbi supra, num.7. in 6. fallentia, dicens illam maxima æquitate fulciri, & adducens rationem, quæ facit ad propositum nostrum, videlicet, quia aliàs tertius læderetur sine culpa qui inchoauit litem cum defuncto, si cogeretur deserere iudicium prius cœptum coram sæculari iudice, & aliud inchoare coram ecclesiastico, & lites ex litibus orirentur, contra textum in cap. Pastoralis, infra, de caus. possess. & propriet. licet alij contra, vt per eum. Neque verò hoc contingit ex facto, vel ministerio Clerici renunciantis fori priuilegio, sed ex auctoritate Ecclesiæ, quæ iustitia ita exigente iubet perpetuari iurisdictionem, vbi semel cœptum est iudicium non obstante mutatione fori, vt in prædicta Decretali Proposuisti. Præterea si valeret ratio Bellameræ, nullus esset casus, in quo iudex laicus posset procedere contra Clericum, semper enim illi obstaret incapacitas, & priuilegium concessum Ordini, quod tamen constat esse falsum, cum in pluribus casibus sit iudex competens, & vnum & viginti in causis criminalibus, & triginta tres in causis ciuilibus enumerat Stephan. Aufrer. in d. tract. de potest. sæculari in personis ecclesiast. in 1. &

59 2. reg. à num. 1. vsque in finem. Rursus quamuis Clericus directè renunciare non possit priuilegio fori, potest tamen indirectè, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij, puta dimittendo habitum, vel tonsuram, vel seruitium Ecclesiæ, aut matrimonium contrahendo cum vidua, vel corrupta, vt in decreto Concilij Tridentini, c. 6. sess. 23. Ad quod facit, quod dixi in

60 cap. Significatum, num. 17. infra de reg. Et ex his patet etiam responsio ad cap. Comperimus, 14. qu. 6. supra allegatum pro 3. opinione: nam res consecrata propterea non restituitur priori domino, quia in vsus prophanos amplius non debet redigi, c. Aurum, 12. qu. 2. & cap Ligna, de consec. dist. 1. & ita effugit omne commercium laicorum, vt nullo casu consecrari possit nisi à sacratis, & Deo dicatis hominibus, c. In sancta, & cap. seq. ead. distin. At verò Clericus non ita eximitur à potestate sæculari quin in certis casibus illi remaneat subiectus, vt prædixi. Inter hos autem constat vnum esse præcipuum, cum causa, vel persona ante Clericatum est præuenta. Præterea aliud est in re inanimata, aliud in animata, arg. l. Si rem mobilem, & l. Pomponius, in princ. ff. De acquir. possess. Ideoque si seruus alicuius fuerit consecratus, bene restituitur domino suo, vt c. Ex antiquis, 54. dist. Ratio diuersitatis, &c. est, quia cum seruus sit res animata, delinquit permittendo se ordinari; quemadmodum in casu nostro delinquit is, qui permittit se Clericum fieri, vt sæculare iudicium effugiat, sed res inanimata in nihilo delinquit. Ita notabiliter distinguit, & declarat glos. vnic. in dict. cap. Comperimus, quam ibi sequuntur Archid. & DD. Et est simile in cap. Episcopus in diœcesim, 7. qu. 1. ibi. Amotis his quos ordinauit, Altaris tamen consecratione manente.

61 Vnde etiam colligitur non procedere argumentum superius deductum pro tertia opinione nu. 43. à priuilegio immunitatis ad priuilegium fori. Quandoquidem priuilegium fori fuit concessum rei animatæ, idest Clericis, & ideo non suffragatur præuentis. Sed immunitas non fuit concessa confugientibus, sed rei inanimatæ, idest Ecclesiæ, quæ non est præuenta, & cuius priuilegium ita violatur per extractionem liberi, sicut captiui, cum sit locale, leg. Præsenti, vers. Ipsis seruata locis reuerentia, C. De his qui ad Eccles. confugien. cap. Reum, cap. Frater, & cap. Definiuit, 17. quæst. 2. Abb. in cap. Sanè, num. 1. vers. Item quia ipsa Ecclesia, de celebratione Missarum.

Demum non obstat votum D. Robusterij, de quo supra num. 59. quoniam loquitur satis implexè, & confundit duos articulos valde diuersos, & quamuis adducat nonnulla fundamenta pro incompetentia iudicis laici in causa Clerici promoti lite pendente; tamen principaliter tractat an instantia inchoata contra laicum in foro sæculari transeat in eius hæredem clericum, vt patet apud Marches. loc. cit. num. 135. qui quidem articulus est admodum controuersus, vt patet ex dictis supra nu. 58. & opinio fauens ecclesiæ. habet pro se multorum DD. auctoritatem, maximè Rot. decis. 5. de for. compet. in Antiquis, Seraphin. decis. 957. num. 9. & seruari in Senatu Sabaudiæ testatur Anton. Faber in suo Cod. lib. 3. tit. 1. Definit. 12. adeo vt idemmet Ioan. Andr. author opinionis contra clericum ordinatum lite pendente, vt hic, tamen prædicto articulo sentiat pro Clerico hærede in cap. Quæ in ius, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. Nec mirum, quia omissis alijs rationibus diuersitatibus, in Clerico hærede nulla fraus considerari potest, cum sine facto suo succedat laico. Secus in illo, qui post litem motam voluntariè Clericatum assumit, vt idemmet Marches. obseruat nu. 140. Præterea in primo casu iudicium fuit cœptum contra tertium; at in casu nostro inchoatum fuit contra eademmet personam, quæ postea forum mutauit, & hanc diffinitiuam in puncto constituit Rota d. decis. 5. post medium his verbis: [Sed posset dici quod illa vera cum eadem persona esset præuenta; hic autem sunt diuersæ personæ debitoris laici, & Clerici.] Hæc ibi. Atque ita Rota in nostro articulo est apertè pro hac sententia.

62 Declarant conclusionem superius firmatam num. 52. Bart. in leg. 1. num. 3. vers. Quod est verum, ff. De pœn. & Marian. Socin. in d cap. Proposuisti, num. 53. vers. Sed si appareret, de for. compet. & alij Recentiores, vt procedat in eo, qui post præuentam iurisdictionem voluntariè ordines suscepit; tunc enim præsumitur hoc in fraudem fecisse, & ideo non prodest ei mutatio fori, secundum distinctionem Dyni. Secus si tractus à superiore; quia tunc cessat suspicio fraudis, per l. Qui autem, in princ. ff. Si quis caution. & l. Iurisperitos, & l. Tutor petitus, ff. De excusat. Tutor. l. Idem Vlpianus, §. 1. ff. Eod. tit. & l. Prætor, in princ. ff. De vacat. & excusat. muner. Sed

63 hanc limitationem ego non puto veram. Primò quia non videtur posse dari hic casus vt laicus ad ordines inuitus trahatur, quoniam nec clericus etiam ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ potest compelli ad ordines suscipiendos, cum sacramentum Ordinis sit voluntarium, vt notatur in §. Si autem sacramenta, 1. quæst. 1. §. vlt. 22. quæst. 4. cap. Veniens, infr. de transact. & notat Host. in Summ. de Sacram. non iterand. §. Quot sint species. Nec obstat textus in c. Quæris.

tis, infra de ætat. & qualit. quia procedit tantummodo in Clericis beneficiatis, qui si necessitas, vel vtilitas postulet, cogi possunt ad recipiendos Ordines suis beneficijs non annexos, nec habet locum in non beneficiaris, vt ibi declarat Henrich. Boich. in princ. Præterea iura, quæ probant clericatum non eximere á iurisdictione iudicis præuenientis, non fundant se in fraude, in sed ipsa præuentione, vt patet in prędicta Decretali, Proposuisti, ibi, ius reuocandi forum non habet quasi præuentus; & ideo Ioan. Andr. in opinione sua non cõsiderauit fraudem, sed præuentionem dumtaxat, per quam iurisdictio perpetuatur, & causa remanet affecta iudici præuenienti, in cuius præiudicium non prodest mutatio fori, & compulsio, seu attractio superioris excusat quidem Clericum á fraude, & dolo, sed non eripit eum à iurisdictione iudicis præuenientis, vt ex dictis constat. Ac demum si tractus à Prælato eximeretur à iurisdictione iudicis, sub quo iudicium fuit inchoatum; hinc esset aperta via fraudibus, quia laicus vt vitaret vltionem iudicis sæcularis facilè posset colludere procurando vt Episcopus eum induceret ad suscipiendos Ordines; & ipsemet Prælatus ex se posset illum attrahere, vt iudici præuenienti causam, & personam præriperet, & ita prædicta Decretalis, Proposuisti, esset ludibrio posita, contra textum in c. Commissa, de elect. lib. 6.

64 Conclusiones supra firmatas tam in hac quarta quæstione ex mente Io. Andr. quàm in tribus præcedentibus non obscurè probauit meo tempore S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum in causa Alexandri, & Zuccari Nepesinæ diœcesis, qui dicebantur prima tonsura initiati in fraudẽ fori sæcularis propter homicidium, vt prætendebatur, ab eis patratum. Primò enim censuit Sac. Congregatio eos quoad personam gaudere fori priuilegio, tametsi in fraudem fori sæcularis clericatũ assumpserint, sed, quoad bona an subsint sæculari iurisdictioni, maturius esse deliberandum. Verum postea, quia amplius prætendebatur ex parte Curiæ sæcularis clericatum in fraudem susceptũ nedum illis non suffragari quoad bona; sed nec quoad personam, cum de hoc iterum actum esset in Sac. Congregatione firmatæ fuerunt conclusiones infrascriptæ.

Prima conclusio, semota fraude, laicus post commissum delictum prima tonsura initiatus omnino eximitur à iurisdictione iudicis laici tam quoad personam, quàm quoad bona, hoc probatur argum. textus in leg. Hos accusare, §. Hoc beneficio, ff. De accusat. vbi Angelus, notat, & Alber. in l. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militar. notatur in c. Proposuisti, de for. compet. & in l. Si quis post'a, ff De Iudic. Et hanc conclusionem pluribus probat Oldrad. consil. 4. per totum; & ponit Couarr. pract. quæst. cap. 32. sub num. 4. vers. Prima conclusio. Et dicunt magis cõmuniter receptum Plaza lib. 1. delictor. c. 35. num. 1 & Clar. §. final. quæst. 36. vers. Sæpenumero, in primo membro distinctionis, & adde quæ dixi supra in 1. quæst á num. 25.

65 Secunda conclusio. Laicus, qui post patratum delictum primam tonsuram in fraudem suscepit, vt scilicet se eximeret à sæculari potestate, quoad personam nihilominus gaudet fori priuilegio, nec potest á iudice laico puniri, aut personaliter distringi, vt probat textus in d. l. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militari, et hanc conclusionem statuunt, & tuentur hic Ioan. Andr. & alij, intelligendo eos, vt dicam in conclusione proximè sequenti. Bart. in l. 1. num. 3. ff. De pœn. & communem dicunt Aufrer. in tract. de potest. sæcular. super person. eccles. seu in Clem. 1. in 1. reg. num. 19. de offic. ordin. Couarr. d. c. 32. post num. 4. vers. Tertia conclusio. Boss. in tit. de pœn. num. 38. & alij plures apud Clarum, d. vers. Sæpenumero, & Baiard. ibidem in Additionibus num. 42. & seq. & hic iunge quæ dicta

66 sunt supra in 2. quæst. á nu. 28. Et quamuis nonnulli ex Authoribus relatis senserint clericum in fraudem promotum esse degradandum á iudice Ecclesiastico, & tradendum sæculari etiam corporaliter puniendum, vt Bartol. in d. l. 1. Anchar. in regul. Ea quæ, quæst. 13. de regul. iur. lib. 6. & alij Prælati á Couarr. loc. cit. qui amplius censet hanc degradationem non requiri in Clericis primæ tonsuræ: Verius tamen est hunc casum, idest cum quis est promotus in fraudem, non recenseri inter eos, in quibus pœna degradationis imponitur, vt patet in c. Nouimus, de ver. signif. in c. Cum non ab homine, de iudic. in c. Ad falsariorum, de crim. fals. & in c. Ad abolendam, de hæreticis. Ideoque Clericum neque esse hoc casu degradandum, neque tradendum curiæ sæculari probat Butr. hic col. 4. vers. Ex his apparet. Ac præterea Bart. & alij asserentes Clericum fraude promotum esse degradandum sunt intelligendi si Clericus talia delicta perpetrauerit, ob quæ degradationem mereatur, vt declarat optimè Cardinalis hic prope finem. [Et in eo, inquit, quod dicit Bartholus de degradatione, non intelligas quod fieri debeat pro quolibet crimine; quia imò non fit nisi de incorrigibili, præterquam in tribus casibus, vt notatur in d. c. Nouimus, in glos. 3. de verbor. signif.

67 Et quamuis Couar. d. c. 32. vers. Sed si Clericus, existimet Clericum primæ tonsuræ posse hoc casu puniri per iudicem sęcularem etiam pœna mortis absque vlla degradatione; eius tamen opinio, si vera est, intelligenda est procedere dummodo clericus sit incorrigibilis, vel aliquod delictum ex supradictis patrauerit, & fuerit traditus ab ecclesia iudici sæculari, præuia declaratione super delicto: patet, quia Couarr. dicit primò clericos in minoribus non posse puniri à Curia sęculari ante degradationem et hoc certũ est intelligi debere in casibus, in quib⁹ degradatio requiritur.] Deinde subdit hoc non procedere in clericis primæ tõsuræ, qui possunt puniri per laicum ante vllam degradationem; quæ exceptio vt sit de regula, similiter est intelligenda in casibus, in quibus in alijs clericis est opus degradatione; alioquin sequeretur absurdum, vt Clerici primæ tonsuræ pro quolibet crimine puniri possent à potestate laica, nec vnquam fori priuilegio gauderent, contra textum in d. cap. Cum non ab homine, cum simil. & decretum Concilij c. 6. sess. 23. latè Alex. cons. 8. Videtur, num. 1.

68 lib. 1. Quatenus igitur degradatio in illis non requiratur, adhuc tamen coerceri non possunt à sæculari potestate, nisi duobus concurrentibus. Primò scilicet vt tradantur ab Ecclesia Curiæ

sæcu-

fæculari, vt per gloff. in d. c. Cùm non ab homine, in ver. Poſtmodum, & eſt communis opinio ſecundum Alciat. ibidem num. 108. & Clar. d.
69 quæſt. 36. verſ. Scias autem, deinde vt præcedat declaratio iudicis Eccleſiaſtici ſuper delicto, cap. Cum ſecundum, de hæret. lib. 6. Ideoque clericus aſſaſſinus poteſt à iudice laico puniri, etiam abſque alia degradatione, c. 1. vbi Gemin. Franc. & alij de homic. lib. 6. & tamen neceſſe eſt vt præcedat declaratoria Ordinarij eccleſiaſtici ſuper qualitate aſſaſſinij, vt ibi Ioan. Andr. & Geminianus notant, & eſt communis opinio, vt teſtatur Alexand. conſil. 166. num. 5. lib. 7. & extat hac de re conſ. Cardin. Alba. 13. relatum à Farinacio, titul. de inquiſit. quæſt. 8. n. 85. qui num. 109. amplius cenſet etiam Clericum primæ tonſuræ, quantumuis grauia delicta commiſerit, non poſſe à iudice laico corporaliter puniri, niſi poſtquam illum iudex eccleſiaſticus degradauerit, & Curiæ ſæculari tradiderit, ſi modo habitum, & tonſuram deferat.

71 Tertia concluſio. Laicus, qui poſt delictum aſſumpſit Clericatum in fraudem, quoad bona ſubeſt ſæculari iuriſdictioni; ideoque poteſt à iudice laico puniri pœna pecuniaria, & confiſcatione bonorum. Hæc eſt opinio Ioan. Andr. hic num. 19. verſ. Puto quod in ciuili, & Bart. in d. l. 1. num. 5. ff. De pœnis, quam ſequuntur, & communem dicunt Authores omnes relati ſupra in ſecunda concluſione, num 65. & hic iunge quæ dixi ſupra in ſecunda quæſtione, n. 32.

72 Verum hæc concluſio videtur intelligenda dummodo Iudex laicus in cauſa præuenerit, ſic probat textus in l. Si quis poſtea, ff. De iudic. ex qua leg. deſumptus eſt ſimilis textus in c. Propoſuiſti, de for. compet. vbi legitimè citatus tenetur coram iudice citante cauſam proſequi, licet poſt citationem forum mutauerit: quem textum ibi exemplificant Hoſtien. & alij in Clerico poſt citationem promoto. Huius ſententiæ, licet recentiores illum generaliter referant, fuit Ioan. Andr. vbi ſupra: ait enim, [Puto quod in ciuili, vel in criminali nulla diſtrictio fieri poſſit per iudicem ſæcularem, loquitur de Clerico promoto poſt delictom, ſed realis tantum executio per ipſum ſæcularem, qui inchoauit, fieri poterit, vt ſic Clericatus exemerit perſonam quoad omnem manus iniectionem, vel diſtrictionem, ſed non exemerit cauſam à iuriſdictione præuenientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam finiendam, vel realiter exequendam.] Atque ita Ioan. Andr. apertè ſentit iudicem ſæcularem eatenus poſſe procedere quatenus præuenerit, & illum totidem verbis refert, & ſequitur Cardinal. col. 4. verſ. Septima eſt opinio. Hoc idem probat Anton. de Butr. col. 4. verſ. Quandoque quæritur an mutetur executio, & apertius Feder. de Sen. conſ. 97. Quoniam, in fin. vbi ait: ſola commiſſio criminis non facit præuentionem, ſed conuentio, vel deprehenſio, vt in fraudem vitandæ pœnæ videatur ordinatus. Eamdem opinionem tenet Anchar. in c. Ea quæ, num. 19. qu. 13. verſ. Secundo caſu, de reg. iur. lib. 6. vbi quærens coram quo debeat reſpondere laicus poſt commiſſum delictum effectus Clericus, ſic ait: [Cum ante iudicium inchoatum aſſumpſit Clericatum, non videtur dubium quod coram iudice eccleſiaſtico; poſtquam iudex ſæcularis non præuenit.] Et infra [Quando iudicium fuit iam cœptum coram ſæculari, ſentit cum Ioan. Andr. Clericatum eximere perſonam quoad omnem manuum iniectionem, & diſtrictionem, ſed non eximere cauſam à iuriſdictione præueniente quoad ipſum proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequendam.] Hic adde quæ ad corroborationem huius concluſionis dicta ſunt ſupra in 3. quæſt. à num. 35. vſque ad nu. 41. Atque hoc ipſum videntur ſentire omnes, qui cenſent Clericum in fraudem promotum quoad bona adhuc ſubeſſe ſæculari iuriſdictioni; quia quoad bona de fraude tunc dicitur conſtare, quando iudicium iam erat cœptum, & cauſa præuenta, vel per citationem, vel per litis conteſtationem, iuxta textum in d. l. Si quis poſtquam, de iudic. in d. cap. Propoſuiſti, de for. compet. & in l. penult. ff. De iuriſdict. omn. iudic. & docet Oldrad. dict. cap. conſil. 4. num. 2.

Ex hac igitur tertia concluſione, & illius declaratione conſtat iudicem laicum ita demum poſſe procedere contra bona Clerici poſt delictum promoti, ſi in cauſa præuenerit iudicem
73 eccleſiaſticum ante Clericatum. Et in hunc ſenſum accipienda eſt deciſio in cauſa Nuſcana, in qua cum dubitatum fuerit, An Clericus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram Clericalem deliquit, & pro eo delicto in curia ſæculari citatus, & condemnatus fuit; deinde reaſſumpto habitu, & tonſura, eccleſiæ inſeruire cœpit iuxta decretum, cap. 6. ſeſſ. 23. poſſit à iudice laico poſt delictum commiſſum iudicari, & puniri: S. Congregatio cenſ. non poſſe propter idem delictum in carcerem conijci, aut perſonaliter diſtringi, modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem: iudicem poſſe proceſſui finem imponere, & contra illum realiter procedere, iuxta doctrinam Ioan. Andr. in c. vn. de obligat. ad ratiocin. Verba enim illa deciſionis, *modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem*, non important vt qui habitum reaſſumpſit animo euitandi iudicium ſæculare, poſſit indiſtinctè in eo foro perſonaliter diſtingui, ſed ita demum ſi perſona fuerit præuenta, puta quia poſitus in carcere aufugit, aut dimiſſus fuit ſub fideiuſſione; tunc enim de fraude conſtare dicitur quantum pertinet ad perſonalem diſtrictionem, quemadmodum de ea dicitur conſtare quoad bona quando cauſa eſt præuenta, per ſupradicta.

74 Quarta concluſio. Ad hoc vt iudex laicus poſſit procedere contra bona Clerici in fraudem promoti, neceſſe eſt, vt præcedat declaratio ſuper fraude, & interim debet ſuperſedere, cap. Si iudex laicus, in fin. ibi, Contra eum interim quiuis proceſſus iudicis conquieſcat, de ſenten. excomm. lib. 6. etenim cum eius iuriſdictio ſit fundata ſuper hac qualitate fraudis, & ea circumſcripta Clericus ſit exemptus ab eius iuriſdictione etiam quoad bona, vt diximus in prima concluſione; priuſquam de huiuſmodi fraude conſtiterit, laicus neſcit ſe iudicem; ideoque de qualitate fraudis iuriſdictionem tribuentis ante omnia conſtare debet, l. 2. §. Sed ſi dubitetur, & l. Si quis ex aliena, ff. De iudic. Abb. & alij in cap. Si Clericos laicum, de foro compet. Bart. in l. Multum intereſt, ff. de condition.

& demonstrat.& in l.Si finita.§.Iulianus,ff. De
dam. infect. & ponderat Rolan.conf.4.num.21.
volum.1.Idemque de Clerico assassino,de cuius
delicto constare debet priusquam à iudice sæ-
culari puniri possit, tradunt omnes in c.1. de
homic.lib.6, & diximus supra in secunda con-
clusione,vers Quatenus igitur,nu.69.& hic iunge
quæ ex sententia sacræ Congregationis posui
supra,num.33.

Quinta conclusio. Cognitio, & declaratio an
clericus fuerit promotus in fraudem, necne, ad
iudicem sæcularem nón pertinet, sed ad eccle-
siasticum tantum; quia cum agatur de clericatu,
& illius qualitatibus, siue quæstio sit iuris, siue
facti, iudex laicus nullam habet iurisdictionem,
d.c.Si iudex laicus, vbi not.de sentent.excomm,
lib.6. Ideoque cognitio an clericus duxerit vni-
cam, & virginem, ad hoc vt tanquam bigamus
omni priuilegio clericali nudatus sit, pertinet ad
iudicem ecclesiasticum, vt dixit Rota decis.107.
incipien. Item si clericus coniugatus, quam re-
fert, & sequitur Alex. conf.8.Videtur, nu.4.lib.1.
Ac similiter quæstio, An clericus incesserit in
habitu, & tonsura ab Ordinario ecclesiastico
est priùs definienda, Gemin. in c 1. §.final in fin.
de cler. coniug. lib 6, & Couar, practicar.quæst.
cap.33. sub num.1. vbi aliam opinionem repro-
bat, veluti falsam & contrariam sacris Canoni-
bus. Et in terminis, an clericus primæ tonsu-
ræ sit benè, vel malè promotus ad effectum pri-
uilegij fori esse cognoscendum ab ecclesiastico,
respondit Rolan. à Valle, d. conf.4. num.18. 19.
& 20.& 33. & de qualitate assassinij, Card.Abb.
consil.13.& tetigi supra in secunda conclusione
prope finem.

75 Vltima conclusio pro præsentis causæ resolu-
tione laicus spurius, vel homicida licet initiari
non debeat absque dispensatione Apostolica,
cap.Tanta, & ibi glos. fin.Qui filij sint legitimi,
& cap.7. sess.14. Concil.Trident. tonsuratus ta-
men recipit characterem, & gaudet fori priui-
legio, licet ordinis executionem non habeat, vt
respondit Alex. consil.149. In causa, in princip.
lib.6 & Rolan. d.conf.4 Et quamuis Rebuff. in
tract. nomin. quæst. 14. num.72. dixerit nullam
esse ordinationem si tonsura conferatur ab alie-
no Episcopo; & sic initiatum non gaudere fori
priuilegio, addens se vidisse ita iudicari, eo quod
actus factus lege prohibente sit nullus, leg.Non
dubium,C.De legib. Eius tamen opinio erronea
est; quia siue prima tonsura sit ordo, quemad-
modum tenent Canonistæ,per cap.Cum contin-
gat, & ibi dixi latissimè de ætat. & qualit. siue
dispositio ad ordines, secundũ S.Thom.& Theo-
logos in 4. sentent. dist.24. siue quid medium,
secundum opinionem Nauar.in Manual.cap.22.
num.18.& conf.4. de sacr. non iter. illud tamen
certum est per eam licet lege prohibente colla-
tam imprimi characterem, siue notam,vel signũ
indelebile, quod reiterari amplius non debet,
vt idem Nauarr. consuluit, conf.11. de tempor.
ordinat, num. 3. & pluribus probat Guid. Pap.
decis.449. vbi censet collationem primæ tonsu-
ræ factam à non suo Episcopo esse validam, nec
debere reiterari. Quod etiam censuit Sac.Con-
gregatio in clerico sæculari tonsurato ab Abba-
te benedicto contra prohibitionem Conc. Trid.
in cap.10. sess.23;

76 Ex his omnibus videtur respondendum Alex.
& Zuccar.quamuis malè promotos, vt in vltima
conclusione, dummodo non sæcularis iudicij fu-
giendi fraude clericatum assumpserint, tã quoad
personam, quàm quoad bona exemptos esse à
sæculari iurisdictione, ex dictis supra in prima
conclusione; sed etsi in fraudem primã tonsuram
susceperint; gaudere tamen fori priuilegio quo-
ad personam, patet ex secunda conclusione; sed
quoad bona subditos esse sæculari potestati,
si modo iudex laicus ante illorũ promotionem
præuenerit in causa, vt in tertia conclusione.
Cæterum non posse iudicem sæcularem præue-
nientem in bonis procedere, nisi postquam iudex
ecclesiasticus pronunciauerit eos in fraudem
curiæ sæcularis promotos fuisse, constat ex dictis
in quarta, & quinta conclusione, & ita resolutũ.
An autem hæc vendicent sibi locum in Regno
Neapolitano propter capitulum Caroli II.quod
incipit, Item statuimus quod clerici ad sæcula-
ria iudicia, vide Vincent.de Franchis, decis.545.
& Marc. Anton. Genuen. in sua praxi Archie-
piscopali, cap.9. num.4.

77 Quintò QVÆRO, an quæ dicta sunt in su-
perioribus quæstionibus de Clerico procedant
in professo. Videtur respondendum procedere,
saluo eo, quod defensio causæ spectabit ad mo-
nasterium, prout concludit hic Io.Andr. nu.20.
cum quo Butr. Cardin. & alij transeunt, & Bart.
in d. l.1. num.3. in fin. vers. Et quæ de Clerico,
ff. De pœn. & Marian.Socin. in d.cap.Proposui-
sti, nu.52. vers. Et subdit. Ioan.Andr. & Aufrer.
78 loc. supra citat. num. 6. nam licet propter cha-
racterem plus habeat ordo, quàm professio, vt
scripsit idem Ioan.Andr. in cap. Placet, infr. de
conuers. coniug. tamen eo respectu, quo pro-
fessus Mundo mortuus est, vt l.Deo nobis, C.De
Episcop. & Cler. & plura promittit, vt notatur
in cap.vn. in 3.glos.de voto, lib.6. Conclusiones
suprascriptæ fortius quoad personalem distri-
ctionẽ procedunt in Monacho, quàm in Clerico,
& præsertim in minoribus, arg. cap.Cum ex eo,
de elect. lib. 6. Facit ad hoc, §. His authoritati-
bus, de pœnit. dist.1.cap.Admonere, 33.quæst.2.
& quod notatur in Auth.de Monachis, in princ.
& §.Si quis igitur, ad fin. Itaque in illis casibus,
in quibus iudex sæcularis potest procedere con-
tra clericum pro obligationibus initis, vel ma-
leficijs commissis ante susceptos ordines; potest
etiam procedere contra eum, qui professionem
emisit, & è conuerso; in quibus casibus eximi-
tur clericus à iurisdictione iudicis laici, eximi-
tur etiam professus, cum in hac materia à pari
79 procedant. Quid autem si nondum sit profes-
sus, sed infra annum probationis, vide per An-
gelum in d. l. 1.& Alex.ibi in additione ad Bart.
littera A, & quod legitur, & notatur in cap.Re-
ligioso, §.Quamuis, de sentent. excomm. lib 6.
80 Item quid iuris sit de his, qui non promouen-
tur, sed solummodo assumunt quemdam modum
viuendi ab Ecclesia approbatum, vt quia effi-
ciuntur Becchetti, aut milites gaudentes, aut
Tertiarij, vel alium similem habitum, aut regu-
lam suspiciunt, vide per Bart. & Marian. Socin.
locis proximè citatis, vbi concludunt in his non
procedere supradictam distinctionem Io. Andr.
Sed habere locum iura, quæ dicunt mutatio-
nem fori non eximere quem à iurisdictione iu-

dicis

dicis præuenientis: & dicit Bart. ita fuisse obseruatum de facto: subdit tamen eos debere prius denudari insignijs, vt leg. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re milit. vnde remouebitur Becchertum, seu chordula si sit tertij Ordinis, & ex loco cincturæ ponetur ad collum, cum qua suspendatur, vt inquit Marian. Socin. ibidem, & in cap. 1. num. 12. vers. Nona declaratio, de for. compet. sed tu vide quod ibi dixi nu. 65. & seqq. Non me latet quod refert Marchesi. de commiss. part. 2. de commiss. auocat. causar. §. 2. à n. 166. vsque in fin. fol. 324. videlicet quod cum fuisset introductum iudicium reintegrandæ possessionis contra mulierem in curia Capitolina, & postea lite pendente ipsa mulier deuotionis feruore fuisset recepta in Mantellatas, seu Pizzocaras S. August. Ordinis S. Monicæ, & obtinuisset à Vicario Vrbis causam reassumi, & inhiberi secundo collaterali; cumque actor adijsset Signaturam Iustitiæ pro moderatione inhibitionis, & remissione causæ ad suum iudicem: Signatura nihil censuit rescribendum, ex Oldrad. cons. 4. Quod est contra conclusiones superius firmatas ex communi Canonistarum consensu, & ex sententia S. Congregationis Concilij, etiam in Clerico, vel professo: & cons. Oldradi loquitur in clerico post delictum promoto, sed nullatenus præuento in Curia sæculari, vt ipsemet declarat circa fin. vers. Qui autê contra istam opinionem, & fusius dictum est supra in 1. quæst. à num. 25. Nec est omittendum quod Feder. de Sen. cons. 97. in fin. concludit non esse faciendam differentiam, an quis lite pendente fiat clericus, vel professus, an verò alia ecclesiastica persona, puta miles S. Mariæ.

81 Sextò QVÆRO, An clericus coniugatus, qui post dimissum habitum, & tonsuram clericalem deliquit, & pro eo delicto in curia sæculari citatus fuit; deinde reassumpto habitu, & tonsura ecclesiæ inseruire cœpit, iuxta decretum Concilij, c. 6. sess. 23. possit à iudice laico propter delictum antea commissum iudicari, & puniri.

Solutio videtur petenda à iure communi eo quod Concilium Tridentinum in d. c. 6. sess. 23. innouet Constitutionem Bonifacij VIII. in c. vn. de cler. coniugat. lib. 6. addendo quod nisi clericus coniugatus seruitio alicuius Ecclesiæ ab Episcopo deputatus eidem ecclesiæ seruiat, vel ministret, non gaudeat priuilegio fori, nec Canonis, quoad hoc ius commune restringendo. Quare adhærendo his, quæ in hac materia tradunt Doctores, dicendum videtur, clericum, qui reassumpsit habitum, & tonsuram, & Ecclesiæ deseruiuit iuxta requisita Concilij Tridentini gaudere priuilegio fori, & Canonis quoad ea, in quibus non est inducta præuentio; sed quoad ea, in quibus esset præuentus, non prodesse

82 reassumptionem. Ad quod ponderatur quod clericus coniugatus per dimissionem habitus non perdit priuilegium perpetuò, & absolutè, sed ad tempus, quandiu habitum non defert. Quod innuunt illa verba d. c. vn. in fin. *gaudere volumus*. Ergo quandocunque reassumet habitum, & deseruiet, gaudebit prout tenent ibi Io. Monachus, num. 2. arg. l. penult. ff. De testam. milit. & l. vlt. ff. De curat. furios. Archid. num. 1. in ver. Retinent, & Ioan. Andr. num. 4. & probatur in Clem. 1. de vita & honestat. Clericorum ponderando verbum, *quandiu* secundum primum intellectum, quem ibi sequitur Zenzelin. & Cardinal. qu. 18. & communiter Doctores, vt testatur Alex. hoc latè comprobans in cons. 49. In causa, num. 7. vol. 6. & Prob. ad Monach. in dict. cap. vn. num. 4. disputat Ioan. Andr. in cap. Ioannes, in 4. quæst. de Cler. coniugat. & attestatur se vidisse Paduæ sic diffiniri, & in hoc residet, licet subdat agere declaratione. Huc transferri possunt quæ latè afferuntur per Doctores in ea quæstione, An si laicus conuentus postea efficiatur Clericus, quæstio terminanda sit coram Ecclesiastico, vel sæculari iudice, quam prosequitur hic Io. Andr. reassumendo diuersas opiniones, vbi num. 19. vers. Puto quod in ciuili: concludendo ponit distinctionem, secundum quam apertè videtur responsum ad præsens dubium, vt latè ostensum est supra in quarta quæstione, num. 52.

Non obstat cap. Ex parte de Cleric. coniug. quia procedit respectu obsequiorum, non respectu districtionis personalis, & ita est de mente Franchi in d. cap. vn. de Cler. coniugat. lib. 6. & Abb. in d. c. Ex parte.

83 Non obstat, cap. Ex parte, il tertio de priuileg. arguendo à Clericis non coniugatis ad coniugatos. Quia ibi iurisdictio erat præuenta; vel est speciale in Clerico deprehenso in enormitatibus, vt perdat priuilegium Clericale, de quo tamen articulo videnda est Alexand. cons. 61. quia sæpissimè, lib. 4. quod est cons. Io. Andr. & Capic. qui recenset sex conditiones ad id requisitas, dec. 161. In causa.

Non obstat quod Clericatus superueniens post commissum delictum non prosit, Oldrad. cons. 4. quia præsumitur in fraudem: nam respondetur non prodesse secundum distinctionem, de qua supra per Ioan. Andr. Præterea dictum Oldradi non applicatur; siquidem in casu proposito non superuenit mutatio status, qui est fundamentum priuilegij, sed sublatum est obstaculum impediens fori priuilegium, quod ex ordine, & habitu Clericali sibi competebat. Hanc sententiam alias probauit sacra Congregatio Concilij, vt dixi supra in 4. quæst. num. 73. vers. Et in hunc sensum.

84 Septimò QVÆRO, An laicus à curia sæculari pro criminali causa carceribus mancipatus, ac sub fideiussione dimissus, si postea clericali charactere insignitus habitum, & tonsuram deferat, atque alicui ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat, pro eadem causa possit à iudice laico personaliter distringi, ac puniri.

Ioan. Andr. hic num. 19. tractans quæstionem an laicus conuentus coram iudice sæculari, qui postea effectus est Clericus, gaudeat priuilegio fori tam quoad bona, quàm quoad personam, relatis aliorum opinionibus, ponit opinionem suam quod in ciuili, vel criminali causa Clericatus exemerit personam quoad omnem manus iniectionem, & districtionem, sed non exemerit causam à iurisdictione præuenientis quoad ipsius processum, & instantiam finiendam, &

85 realiter exequendam, Ac deinde subijcit limitationem his verbis: Quæ dicta sunt de personali distinctione procedere non videntur in illo, qui in carcere sæcularis iudicis existens ibi profite-

retur, vel ordinaretur; hic enim præuenta est causa, & persona; Item ordo, & professio non inuenit illum liberum; Item ex contratio nimium eluderetur iustitia: & adducit simile de suscipiente Corpus Christi, vt dixi supra in 4. quæst. num. 53. & sequitur ad litteram Cardinalis in 9. quæst. col 4. vers. Quæ dicta sunt de personali distinctione, Butr. nu. 82. vers. Quandoque quæritur. Anchar. prope fin. Mar. Socin. in c. Proposuisti, num. 52. versic. Subdit etiam Ioan. Andr. de foro compet. Et ex Legistis Bart. in l. 1. n. 3. in fin. vers. Præcedentia vera, ff. De pœn. & Aug. in l. Si quis postea, sub num. 4 in fin. vers. Fallit si esset deteentus, ff. De iudicijs, & hanc partem sequi Legistas omnes testatur Aufrer. de potestate sæculari, reg. 1, nu. 19. & simpliciter omnes amplecti hanc opinionem affirmat nouissimè Vincent. de Franc. decis. 209. n. 4. Et re vera habet hæc sententia summam rationem; nam Clerici siue ordinatione diuina, siue ecclesiastica sunt prorsus exempti a iurisdictione sæculari quoad bona, sicuti quoad personam. & in causis ciuilibus sicut in criminalibus, vt diffinitur in Synodo Romana 6. cuius diffinitio refertur in canone, Bene quidem, 96. dist. in Concilio Lateranensi sub Innoc. III. c. 44. relato in c. Cum laicis, de reb. eccles. non alienandis, in c. ecclesia S. Mariæ, de constit. & in c. Quamquam, de cens. lib. 6. Vnde sicut assumptio Clericatus in fraudem non eximit bona Clerici à iurisdictione iudicis laici quando causa est præuenta, ita nec eximit personam quando est præuenta persona; vtroque enim casu ius diuinum, siue ecclesiasticum declaratur ab ecclesia ad eā speciem non pertinere.

86 Sed quia hic casus in terminis, in quibus loquitur Ioan. Andr. idest vt laicus in carceribus curiæ sæcularis ordinetur, vel profiteatur, vix potest contingere, cum in ordinum collatione, & professione tot solemnitates requirantur, & ij, ad quos pertinet ordines conferre, non accederent ad carceres; & Officiales, & custodes carcerum etiamsi illi vellent accedere, hoc non permitterent, vt considerat Vincent. de Franch. d. decis. 209. in fin. dicendum est in duobus casibus hanc doctrinam ad practicam deduci posse. Primo cùm laicus aufugit è carceribus, & exinde ab aliquo Episcopo ordinatus est. Secundo cum à iudice dimissus est, seu relaxatus sub fideiussione de se repræsentando: nam adhuc censetur carceratus, seu in vinculis detentus, vt firmat Guid. Pap. decis. 253. quæ incipit, Si quis dedit fideiussiones; de tenendo Arestum, & probatur apertè, in l. In eadem, ff. ex quib. caus. maior. In vinculis, inquit, eos etiam accipimus, qui ita alligati sunt, vt sine dedecore non possint in publico apparere; vel quia nudi, vt ibi ait gl. vel quia iurauerant, vel sub fideiussoribus sunt; ad idem tex. in l. Nec non, ibi, Item si quis nec in custodia, nec in vinculis sit, sed sub fideiusso-
87 rum satisdatione, ff. eod. tit. Et in indiuiduo per dicta iura sic censet ex recentioribus Anna conf. 140. n. 11. & Carolus de Grass. de effect. Cler. effectu primo n. 1142. & ita in casu valde huic simili anno 1622. S. Congregatio censuit Clericum primæ tonsuræ, qui in carcerem curiæ laicalis coniectus, ac deinde in carcere curiæ Ecclesiasticæ depositus fuerat, eo quod ea de fectu seruitij ecclesiæ non gauderet fori priuilegio, posse a iudice laico puniri etiam pœna corporis afflictiua, non obstante quod post capturam Episcopus ei contulisset beneficium Ecclesiasticum, & mota fuit S. Congregatio, quia quamuis solum beneficium eximat clericum à iurisdictione iudicis laici ex c. 6. sess. 23. tamen hæc qualitas superueniens illi non profuit; quia persona erat præuenta, & beneficium non reperit eum liberum, per doctrinam Ioan. Andr. superiùs relatam. Nec constituenda videtur differentia in hoc, quod ille iam esset clericus: etenim quoad fori priuilegium nulla est diuersitas inter laicum & clericum non habentem qualitates à Concilio requisitas; ambo enim pariformiter subijciuntur iurisdictioni iudicis sæcularis. Vnde sicut qualitas beneficij, quæ per se sola potest eximere, nihil operantur quando est præuenta persona, ita nec operatur Clericatus superueniēs. Nec refert quod clericorum exemptio sit de iure diuino, c. Si Imperator, 96. dist. quia nihilominus ex graui causa Ecclesia potuit declarare personam clerici in aliquo casu non gaudere fori priuilegio, arg. c. In omni, de test. & tradit Cardin. in repet. c. Perpendimus, in 7. opposit. de sent. excomm. & Couar. alios referens Pract. quæst. c. 31. n. 4. & 6. sicuti declarauit clericum hoc priuilegio non gaudere cum non incedit in habitu, & tonsura, & non inseruit alicui Ecclesiæ, vt in dict. cap. 6. sess. 23. Et in pluribus alijs casibus, nempe in Clerico incorrigibili, vt in cap. Cum non ab homine, de iudic. in Clerico assassino, vt in cap. 1. de homic. lib. 6. in Clerico tabernario; vel carnifice, iuxta terminos Clem. 1. de vit. & honest. Clericorum. In Clerico bigamo, vt cap. vn. de bigam. lib. 6. & in alijs similibus. Ecclesia enim quæ declarat personam Clerici in his casibus subesse iudicibus sæcularibus non obstante exemptione à iure diuino prouenientem, absurdum non est, vt similiter declaret eamdem Clerici personam subesse laicorum iurisdictioni quoties Clericatus assumitur post personalem districtionem curiæ sæcularis. Et de hac potestate ecclesiæ vide glos. vn. in c. Sunt quidam, 25. qu. 1. & quæ scripsi in cap. Ex parte, num. 58. infra, de Cler. non resid.

89 Octauò QVÆRO, An clericus qui dum laicus esset, ex causa homicidij à iudice laico ad certum tempus in exilium damnatus, pulsusque fuerat cum eo vt si exilium non seruaret, incideret in pœnam triremium, & durante tempore exilij prima tonsura initiatus, ecclesiasticum beneficium adeptus, exilium deinde non seruauit; & hac de causa nouissimè inquisitus, iussuque sæcularis iudicis in carcerem coniectus opponit exceptionem fori declinatoriam; sit remittendus ad iudicem ecclesiasticum, necne. Magna fuit opinionum varietas apud antiquos Doctores in eo articulo. An laicus qui post delictum commissum effectus est clericus, à sæculari iudice coerceri, & puniri possit: Sed hæc opinionum discordia ferè omnis cessauit authoritate Io. Andr. hic, qui tradidit theoricam, quam postea Doctores ferè omnes sequuti sunt, videlicet: Vt si ordinem quis susceperit sine vlla fraude, idest antequam fuerit conuentus in foro sæculari, clericatus eum eximat à quacunque iuris-

iurisdictione iudicis laici tam quoad personam, quam quoad bona. Quod primum membrum optimis nititur fundamentis, vt fusè ostensum est supra in prima, & tertia quæstione, & extat in his terminis cons. 4. Oldradi ab omnibus approbatum. Sin autem ordines susceperit posteaquam fuit conuentus in curia sæculari, & sic in fraudem iudicis præuenientis; tunc clericatus non eximat quoad processum, & instantiā finiendam, & realiter exequendam; sed tantummodo quoad personalem districtionem, vt sic laicus præueniens remaneat iudex causæ, sed non personæ; nisi persona sit præuenta, quia tunc clericatus non impedit quin iudex laicus possit pro illo crimine Clericum distringere, & punire etiam pœna corporis afflictiua. Ita in effectu distinguit hic Ioan. Andr. nu. 19 vers. Puto quod in ciuili. Cuius distinctionem integrè reassumit Mar. Socin. in cap. Proposuisti, num. 52. in fin. vers. Vnde ex omnibus prædictis, de for. compet. prout hæc omnia nos fusè explicauimus supra in 4. quæst. à num. 51. vsque ad num. 77. Verum si clericatus assumptus fuerit ante maleficium commissum, nemo dubitat quin cognitio pertineat ad iudicem ecclesiasticum: constat enim apud omnes à sæculari potestate clericos discuti, & iudicari non posse; idque constitutum esse tum ordinatione Diuina, cap. Si Imperator, 96. dist. Concil. Trident. cap. 20. sess. 25. Tum canonicis sanctionibus, vt cap. 1. & 2. & cap. Si diligenti de for. compet. cum simil. tum etiam Imperialibus Constitutionibus, vt in Auth. Statuimus, C. De Episcop. & Cleric. & in Authen. Vt clerici apud proprios Episcopos, coll. 6.

90 Quamobrem in casu dubij propositi cum inspecto tempore sententiæ, & delicto homicidij clericatus fuerit assumptus, & beneficium acquisitum post delictum, & nedum post præuentam causam, & personam, sed etiam post condemnationem executam; inspecto autem tempore transgressionis Clericatus fuerit susceptus, beneficiumque receptum ante delictum: videndum est quod tempus attendatur. Et certè videtur attendendum hoc tempus posterius exilij non obseruati. Qua in re habemus expressam decisionem Alberici in l. Meminisse, ff. De offic. Proconsul. num. 5. qui in casu conuerso propositæ quæstione de Officiali Tholosano, qui Clericum ad tempus relegauerat, reseruata sibi pœna duplicationis, si ante tempus reuerteretur; Eo interim laico effecto ob viduam in vxorem ductam, & ante tempus reuerso, respondet nouum iudicem, idest sæcularem vindicare debere; quia agitur de nouo facto, & de noua conditione personæ. Quam opinionem Alberici non est cur improbare debeamus; tum quia magna est eius authoritas, cum in hac re non habeat contradictorem; tum quia illa in terminis nostris sequutum est Neapolitanum Consilium, teste Vincent. de Franc. decis. 209.

91 Nec obstat quod pœna triremium sit imposita in priori sententia iam lata, & exequuta quoad exilium; & sic exilio non seruato videatur posse cognoscere iudex prior, cum ad iudicem pertineat suam sententiam legitimè latam tueri, l. 1. ff. Ne vis fiat ei, qui in poss. qua ratione glos. in cap. Quærenti, de off. deleg. in ver. Ad integrum, sentit delegatum, cuius iurisdictio est certis limitibus circumscripta, etiam post latam sententiam, si victus inquietat victorem inductum in possessionem, posse de iniuria huiusmodi cognoscere; licet enim, inquit, sit noua iniuria, tamen sequela est præcedentis, & secundum Anton. de Butr. prior iudex potest cognoscere tanquam de connexo, arg. l. Cuicunq; § pen. ff. De instit. act. Hoc inquam non obstat, nam respondetur posse quidem tunc delegatum compescere contradictores, sed non sumendo sibi ordinariam cognitionem, quam soli iudici ordinario relinquere debet, vt ibid. glos. declarat, & Doctores omnes post eam tradiderunt. At nos agimus de ordinaria cognitione, quæ requiritur ad condemnandum Clericum ad triremes ob non seruatum exilium, quod exigit plenam, & exactam sui iudicis cognitionem; ideoque nouus iudex cognoscere debet, arg. l. Si mater, §. 2. ff. De except. rei iudic. Respondetur secundò in casu glos. agi tantummodo de nouo facto, sed in casu nostro agimus de nouo facto, & noua conditione personæ, vt ibidem per Alber. & ideo non est mirum si ad posteriorem iudicem pertinet cognitio. Est igitur ab ecclesiasticis respondendum pro ecclesiastica iurisdictione, quod etiam sæculares iudices iam dederunt. Die 14. Nouembris 1609. proposito supra scripto dubio in sacra Congregatione Concilij, Patres vnanimiter existimarunt hunc Clericum remittendum esse ad iudicem ecclesiasticum. Actum est etiam an exigenda esset ratio ab eius ordinatore cur illum ordinauerit, vtpote ex homicidio irregularem, & sententia iudicis sæcularis actum in exilium, quod tempore ordinationis adhuc durabat. Consultius tamen visum est prius obtinere remissionem, & postea de actione episcopi in Congregatione iterum agere. Itaque decretum in hac forma editum est, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. interpretum re diligenter perpensa, cens. hunc Clericum ante transgressionem exilij promotum, ecclesiasticumque beneficium adeptum, remittendum esse ad iudicem ecclesiasticum.

92 Vlterius posset dubitari an iudex ecclesiasticus secuta remissione teneatur stare sententiæ contra hunc Clericum latæ in foro sæculari, dum ipse laicus esset, & cogere eum ad seruandum tempus exilij, ac etiam punire ob exilij transgressionem pœna triremium. In qua quæstione Velasc. tom. 1. consultat. Regni Portugal. consult. 44. sentit non teneri stare, sed denuo cognoscere debere. Contrarium tradidit Bart. in l. Cum quædam, ff. De iurisd. omn. iudic. & Stephan. Aufret. in præalleg. tract. de potest. sæcular. super person. Eccles. reg. 1. fallentia 11. num. 30. Sed quia hoc est extra dubium, poterit Episcopo, cui facta est remissio, relinqui deliberandum.

DE

DE BIGAMIS non ordinandis.

Cap. Super eo.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus quamuis ordinari non debeat, tamen si secus fiat, characterem recipit.*
2 *Episcopus ordinans bigamum quas pœnas incurrat. & num. 44.*
3 *Suspensus ab ordinum executione est capax pœnæ depositionis ab ordine.*
4 *Bigamus qua ratione sit irregularis. & num. 10.*
5 *Dispensatur facilius cum ordinante bigamum, quàm cum ordinato.*
6 *Culpa deletur per pœnitentiam, irregularitas secus. & num. 9.*
7 *Dispensare non potest Episcopus cum bigamo in sacris ordinibus.*
8 *Episcopi non dispensant contra Apostolum.*
9 *Criminosus post peractam pœnitentiam incipit esse quod non erat.*
10 *Bigamus ordinari prohibetur non propter culpam, sed propter Sacramenti defectum.*
11 *Papa dispensare potest cum bigamo ad omnes sacros.*
12 *Papa quamuis in articulis fidei dispensare non possit, in alijs tamen potest, vt in iuramento, & voto.*
13 *Bigamia non est adiuncta irregularitas iure naturali, sed positiuo.*
14 *Papa dispensat in omni constitutione Ecclesiæ.*
15 *Papa an, & quando dispensare possit contra Apostolum.*
16 *Papa est maior Apostolo administratione.*
17 *Nec Pauli, nec Petri Constitutionibus adstringitur, sed Dei.*
18 *Papa non dispensat cum bigamo de potestate ordinaria, sed absoluta.*
Papam non decet semper vti plenitudine potestatis. ibidem.
19 *Dispensare an possit Episcopus authoritate ordinaria cum sibi subdito vero bigamo ad primam tonsuram, & beneficia simplicia. & num. seq. vsque in finem.*
20 *Quod si dispenset, & tonsuram, ac beneficium conferat quas pœnas collator, & collatarius incurrant. & num. 44. & seqq.*
21 *Pro sententia affirmatiua referuntur authoritates Theologorum.*
Et Canonistarum. num. 28.
22 *Afferuntur fundamenta pro eadem sententia affirmatiua.*
23 *Intellectus cap. Lector, 34. dist. & num. 32. vers. Ad primum igitur.*
24 *Episcopus dispensat cum illegitimo.*
25 *Item cum Diacono qui matrimonium contraxerat.*
26 *Item cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt.*
27 *Apostoli prohibitio super bigamia, de quibus ordinibus intelligatur.*
29 *Referuntur Authores pro sententia negatiua.*
30 *Theologorum, & Canonistarum conciliatio.*
31 *Bigami omni priuilegio clericali nudati sunt, & sub anathemate probibentur tonsuram, vel habitum clericalem deferre.*
32 *Episcopus an possit ex necessaria causa contra generale Concilium dispensare. & num. 40.*
33 *Inferior à Papa non dispensat contra præceptum Apostoli.*
34 *Papa potest iure ordinario super bigamia dispensare.*
Episcopus non dispensat contra Canonem etiam non Conciliarem statuentem per verbum non potest. *ibid. vers. Adsunt etiam.*
35 *Dispensatio contra Concilium censetur probibita eo ipso quod non reperitur concessa.*
36 *Dispensatur facilius in delictis, quæ pœnitentia tolluntur, quàm ex defectibus, qui durant etiam post Baptismum.*
37 *Episcopus cur dispenset cum illegitimo, & non cum bigamo.*
38 *Bigamiæ irregularitas cur inducta.*
39 *Ordines omnes sunt vnum Sacramentum.*
40 *Episcopus quo casu possit super bigamia dispensare.*
Dispensatio nulla concedi debet sine iusta causa. ibid. vers. Cæterum.
41 *Clerici coniugati non sunt adhibendi in ministerijs ordinum, nisi cum deficiunt Clerici cælibes.*
Bigami etiamsi cælibes deficiant probibentur sufficì ab Episcopo in minorum ordinum ministerijs. ibidem.
42 *Episcopus an possit cum bigamo dispensare ad beneficia simplicia.*
Laicus non est capax beneficij ecclesiastici. ibid.
43 *Bigamus ordinatus ab Episcopo ad primam tonsuram non habet ordinis executionem, nec est capax beneficij.*
44 *Pœna suspensionis inflicta Episcopo bigamum ordinanti an sit lata sententia, vel ferenda.*
45 *Ignorantia iuris valdè dubij, & intricati an excuset Episcopum à pœna.*
46 *Opinionum diuersitas in aliquo articulo excusat à contemptu, & à pœna.*

1 SVPER EO. Cum bigamo, qui ordinatus est ad sacros, non dispensatur, & ordinator priuabitur potestate ordinandi, nisi cum eo fuerit dispensatum. Hoc dicit. Primò recitat consultationem. Secundò dat responsionem, ibi *respondemus*. Vel diuide in quatuor partes, vt per Cardinal. & Io. de Anan.

Nota primò bigamum, quamuis ordinari non debeat, tamen si secus fiat, characterem recipere, vt clarè probat hæc littera, ibi *sunt priuandi*: nec non ibi, *remanere*: nam quomodo priuari, & remanere possent si ordines non recepissent? Idipsum patet in cap. Quicunque pœnitens, quicunque bigamus, 50. dist. ibi, *in hoc quo inuenitur ordine perpetua stabilitate permaneat*, & tenet hic glossa magna in fine. Innoc. num. 1. in ver. Dispensare, Butr. n. 3. & 7. Anchar. num. 2. & cæteri omnes, S. Thomas in 4. dist. 27. qu. 3. art. 3. Syluest. in ver. Bigamia, num. 7. Rota decis. 1. de bigam. in nouis, & decis. 7. num. 3. & plenius decis. 50. num. 6. part. 5. recent. & coram Gregor. XV. decis 516. num. 8. & sæpe alias. Vnde merito Hostien. hic num. 5. in ver Remanere, redar-

redarguit Nicolaum Furiosum, quod non sine
furore scripserit bigamum non magis characte-
rem recipere, quam asinum.
2 Secundò nota pœnam ordinantis bigamum:
est enim suspensus ipso iure à collatione Ordinũ:
intellige per annum, vt in c.Nullus pœniten.
tem,55.distin. per quem textum ita ex facto res-
pondit Nauarr.cons.3. incipien. Episcopus qui-
dam, hoc tit.Nec obstat littera huius textus ibi,
sunt priuandi, quia exponitur, idest deponendi,
secundum Host. in princ. in ver.Officio, Io.And.
num.2. Bellam. & Card. in princ. in eod.ver. Et
notat Archid. in dict.cap.Nullus,nu.2. in 1.glos.
qui ad hoc allegat. cap.1.51. dist. & cap.vlt.62.
3 dist.& hoc sensit Anton.de Butrio hic n.2. dum
dixit: nota quod carens ordinis executione est
habilis ad recipiendam ordinis depositionem,
& sic est capax depositionis; per quod videtur
quod depositio ab ordine aliquid operetur in
suspenso ab executione,quia tollit ipsam execu-
tionem. His enim verbis Butr. apertè supponit
ordinatorem, de quo textus loquitur, esse ipso
iure suspensum. Et quamuis sacra Congregatio
Concilij videatur sensisse episcopum sic ordi-
nantem in nullam pœnam incidere ipso iure;ta-
men contrarium probauit Sixtus V.in casu con-
tingenti, vt dicam infra,num.46. in fin.
4 Tertio nota ex textu pœnam bigami ordina-
ti, quia prohibetur in susceptis ordinibus mini-
strare, & ad altiores ascendere, & sic est irregu-
laris,cap.Nuper, infra,eod Quod probat S.Tho-
mas in 4.dist.27.quæst.3.art.1.qu.1.quia aliquis
per Sacramentum Ordinis minister Sacramen-
torum constituitur, & ille qui alijs Sacramenta
ministrare debet, nullum defectum in Sacra-
mentis pati debet. Defectus autem in Sacra-
mento est quando Sacramenti significatio inte-
gra non inuenitur. Sacramentum autem ma-
trimonij significat coniunctionem Christi ad
ecclesiam, quæ est vnius ad vnam; & ideo re-
quiritur ad perfectam significationem Sacra-
menti,vt vir sit tantum vnius vir,& vxor tantum
vnius vxor, & ideo bigamia, quæ hoc tollit, ir-
regularitatem inducit. Ad hoc c.Debitum, in-
fra, eod. & sequitur totidem verbis Syluest. in
ver.Bigamia,n.1.
5 Quartò nota faciliùs dispensari cum ordi-
nante, licet grauius delinquat,quam cum ordi-
6 nato. Et est ratio, quia in primo est culpa tan-
tum, in secundo autem culpa, & irregularitas,
quæ non tollitur per pœnitentiam, sicut culpa,
post Boattin.notant hic Cardin.col.1.in 3.oppos.
Anchar.num.2. in 3.notab. & Io. de Anan. in
princ.& sic soluitur contrarium dec.2. ad finem
supra de transl.
7 Vltimò nota episcopum cum bigamo dispen-
sare nõ posse vt remaneat in susceptis ordinibus
vel ad superiores ascendat. Quod hodie admit-
tunt omnes in ordinibus sacris: nam contra-
ria opinio, quæ olim irrepserat, expressè re-
probatur in c.Nuper, & cap.A nobis,infra eod.
8 nec mirum quia episcopi non dispensant contra
legem Apostoli, vt hic patet, sicut nec contra
legem Concilij, vt in extrauag. Io.XXII.Sancta
Romana,§.Quidam autem, de relig. domib. &
notat hic Butr. n.5.nec refragatur quod episco-
pus dispenset cũ criminosis, c.Atsi Clerici, §.De
adulter.de iudic. & tamen Apostolus æquè pro-
9 hibeat criminosos ordinari, §. Nunc autem,
25.distin.Quoniam, vt respondet hic glossa ma-
gna, criminosus post peractam pœnitentiam
restitutus videtur in pristinum statum, & inci-
pit esse quod non fuit, cap.Ferrum,c.Ponderet,
& cap. Domino Sancto, 50. distin. & ideò cum
10 talibus dispensatur. Sed bigamus non prohi-
betur promoueri propter crimen, sed propter
Sacramenti defectum, vt in cap.Debitum infr.
eod.c.Acutius,26.dist. quia carnem suam diuisit
in plures ab vnitate recedendo, & hoc Sacra-
mentũ amplius restitui non potest per aliquam
satisfactionem, cum non sit crimen; & ita aliud
cõsiderauit Apostolus cum dixit non bigamum,
& aliud considerauit dum dixit, non crimino-
sum. Ita glossa, cuius opinionem communiter
sequuntur DD. & dicunt veram esse Host. nu.2.
in ver.Dispensare, & Butr.num.8. In minoribus
autem an episcopus dispenset dicam latissimè
in proxima qu. à nu.20. vsque in finem.
11 Sed Papa si velit dispensare potest ad omnes
ordines etiam Diaconatus, & Presbyteratus,
sicut Lucius Papa dispẽsauit cum Panormitano
12 Archiepiscopo, vt in c.Lector,34.distin.nam etsi
contra articulos fidei dispensare non possit,
cap.Sunt quidam,25.qu.1.glossa fin.in cap.Sicut
15.distin. in alijs tamen potest, vnde & in iura-
mento,& in voto dispensat, siue in melius com-
mutat, cap.Iuratos, 15. qu.6. cap.3. infra de iu-
reiur.cap.Magnæ,& per totum,infra,de voto. Et
Euangelium interpretatur, & illi addit, vt colli-
gitur ex cap.In omni,infra,de testibus, & c.Præ-
sul. 2.qu.5. secundum Innocentium hic nu.2. &
13 Host.num.3.Præsertim verò quia cum bigamus
characterem ordinis recipiat, vt dixi in 1.notab.
inde patet bigamiæ non esse adiunctam irregu-
laritatem de iure naturali, sed de iure positiuo,
nec esse de essentialibus ordinis, vt quis non sit
bigamus, vt docet S.Thomas in 4.dist.27. q.3.
art.3. & post eum Archid. in c.Subdiaconus, &
in c. seq. 34. dist. Collect. & Anchar. hic ambo
nu. 2. & determinat Innoc. communiter appro-
batus in c. Nisi cum pridem, & ibi dixi nu. 84.
14 supr.de renunc. Papa autem dispensat in omni
constitutione Ecclesiæ, cum sit supra omne ius
humanum positiuum, cap. Proposuit, §. Licet,
infr. de concess. præben. & c. Ad honorem,supr.
de vsu pallij. Nec obstat authoritas Apostoli ad
15 Titum 1. & 1. Timoth. 3. dicentis *Oportet Epi-
scopum esse vnius vxoris virum*. Etenim Aposto-
lus dupliciter in doctrina sua aliqua proposuit,
quædam scilicet, sicut promulgans ius diui-
num, sicut illud, quod habetur ad Galat. 5. *Si
circumcidimini Christus vobis nihil proderit*, &
multa alia huiusmodi, & in hoc Papa non
potest dispensare. Quædam verò sicut propria
authoritate aliqua statuens: nam ipse dicit 1.
ad Corinth. 11. *Cætera cum venero disponam*: &
infra ibi, *mandauit vt collectæ, quæ fiunt in San-
ctos per vnam Sabbathi fiant*, quod non pertinet
ad ius diuinum: & similiter etiam quod dicitur
de bigamo non promouendo non est iuris diui-
ni, sed institutio authoritatis humanæ diuinitus
homini concessæ. Ita formaliter declarat S.Tho-
mas quodl. 4. art. 13. ad 1. Vnde & in eadem
Apostoli regula continetur, non percussorem:
& tamen Papa nedum cum percussore, sed &
cum homicida dispensat, vt notatur in c. Sicut
dignum,

dignum, §.fin. infra de homicid. c.pen. & vlt.de Cler. percuss. c.1. supra tit. prox. dixi in c. Henricus, num. 30. de Cler. pugn. in duello. Potest ergo eodem modo dispensare cum bigamo, licet
16 Paulus prohibeat ipsum ordinari. Præterea ibi Apostolus prohibet ordinationem, non autem dispensationem, secundum Goffred. & Ioan. Andr. hic num. 9. sed etsi dispensationem prohibuisset, nihilominus Papa est maior Apostolo administratione, vt dicit hic Innocent. in fine, Ioan. Andr. num. 10. post Goffred. Ioan. Tancr. Hostiens. & Abb. Antiq. quos citat. & Collect. num. 2. Et quamuis Apostolus ostendat Papæ quid facere debeat, non tamen ostendit quid facere possit, quia potestas clauium est talis, ac ... , vt non recipiat interpretationem restrictiuam, vt formaliter inquit Bald. in d. c. Nisi cum pridem, num. 14. subdens hanc esse intentionem Innocentij notabilem, & veram. Quinimò secundum Host. hic num. 4. & Ioan. Andr.
17 d. nu. 10. nedum beatus Paulus, sed nec Petrus Apostolorũ Princeps in talibus potuisset ipsum adstringere, etsi hoc expressisset: est enim Papa successor Petri, & Vicarius verbi Dei, vt legitur & not. in cap. 2. 3. & 4. supra de translat. nec ab homine potestatem recepit, sed à Deo, c. Sacrosancta, 22. dist. Vnde nec ipsum adstringunt vlla Concilia, cap. Significasti, de elect. nec aliqua constitutio seu regula Apostolica, cũ non habeat imperium par in parem, cap. Innotuit, eod. tit. Vnde quidquid dicat glossa, sic docet S. Thom. 4. dist. 27. q. 3. art. 3. & plenius quodl. 4. art. 13. vbi egregiè hanc sententiam probat, & obiectis respondet: & eum sequitur Archid. in d. c. Subdiaconus, 34. dist. & concludunt hic Innocent. Host. Ioan. Andr. Collect. & communiter Doctores, prout de communi testatur Ioan. de Anan.
18 num. 1. & Siluest. in ver. Bigamia, num. 7. Dicit tamen Florian. relatus à Ioan. de Anan. eodem, num. 1. hoc verum esse de potestate absoluta, non ordinaria: & est simile in cap. Ex publico, infra, de conuers. coniugat. & est ex mente Hostiens. hic num. 4. ait enim: licet Papa hoc posset facere, non tamen decet eum semper vti plenitudine potestatis, & sic potentiæ non congruit: & hac congruentia, seu decentia considerata dicimus eum non posse, Simile in c. Cum ad Monasterium, in fine infra, de statu Monach. & c. Si Paulus, 32. q. 5.

19 Ex facto QVÆSITVM est, An Episcopus authoritate ordinaria potuerit cum sibi subdito vero bigamo, qui successiuis temporibus cũ duabus nunc defunctis virginibus matrimonium legitimè contraxerat, & consummauerat, dispensare, vt idem bigamus posset primam tonsuram, & beneficia simplicia suscipere, & Episcopus illa eidem conferre, prout contulit.

20 Secundò, quatenus non potuerit, an aliquas, & quas tam Episcopus, quàm sic promotus incurrerit censuras, & pœnas.

21 Quoad primam quæstionem, ex authoribus, qui arbitrantur Episcopum posse dispensare ad minores ordines adducitur Primò S. Raymundus relatus ab Archid. in cap. Lector, 34. distin. qui censet Episcopũ propter necessitatem posse cum bigamo in minoribus ordinibus dispensare. Secundò adducitur Albertus Magnus relatus à Turrecr. in d. cap. Lector, post num. 6. qui ait Episcopum posse dispensare ad minores ordines. Tertiò adducitur D. Thom. in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. ibi, & ideo Papa potest in tali irregularitate totaliter dispensare, sed Episcopus quantum ad minores ordines. Quartò adducitur Petrus de Palude ead. distin 27. quæst 4. art. 5. qui conclusione quarta tenet Episcopum posse absolutè dispensare cum bigamo ad minores ordines; ac si adsit necessitas quãdo pauci inueniuntur ministri posse dispensare etiam in Subdiaconatu: & conclusione quinta tenet eidem conferri posse simplex beneficiũ. Quintò adducitur Duran. qui vt refert Turrecr. in d. cap. Lector, post nu. 6. ait Episcopum posse cum bigamo quoad minores ordines dispensare. Sextò adducitur Ioan. de Friburgo in Summa Confess. lib. 3. tit. 3. de bigam. quæst. 12. qui idem sentit, & alios in hanc sententiam citat. Septimò adducitur Asten. in Summa in 2. part. lib. 6. tit. 7. de Monogamia quæst 7. qui attestatur de communi ibi. Vtrum Episcopi possint cum bigamo dispensare? Respondetur quod sic, sicut communiter dicitur in minoribus. Octauò adducitur Turrecrem. qui vbi supra alijs relatis latè disserit de hac quæstione, & tenet idem quod Paludanus supra allegatus. Nonò adducitur Syluest. in ver. Bigamia, qui quæst. 7. ait sententiam D. Thomæ probari in d. cap. Lector, vt episcopus dispenset cum bigamo quantum adhoc vt ministret in susceptis, & si fuerit necesse ascendat ad Subdiaconatum secundum illa tempora, quibus habebatur ordo non sacer. Decimò adducitur Petrus de Soto de institut. Sacerdot. de Sacram. Matr. sect. 18. post med. ibi: Potest ergo Pontifex dispensare iusta de causa in vtilitatem ecclesiæ, & inferiores etiam episcopi quantum de iure, vel consuetudine non est eis inhibitum: Vnde in minoribus tantum dispensant. At si sine causa fiat nec dispensatus, nec dispensans est tutus in conscientia. Vltimò, adducitur Dominicus de Soto d. distin. 27. quæst. 3. art. 3. concl. 2. ibi: Licet ad suscipiendos sacros ordines maiores solus Papa cum bigamo dispensare valeat; tamẽ ad suscipiendos minores episcopus id præstare valet subdens episcopum modò non dispensare in Subdiaconatu, eo quod modo habeat annexum votum castitatis, & hanc dicit rationem quare in minoribus episcopus dispenset, & non in maioribus, per quos arctè adeo ordinandus ecclesiæ vnitur, & copulatur.

22 Et pro hac Theologorum sententia, quod ex eorum scriptis colligi potest, & præcipuè ex Paludano, Turrecrem. Soto, & Syluest. vbi supra infrascripta potissimum afferuntur.

23 Primò text. in d. cap Lector, vbi Martinus Papa sic ait. [Lector si viduam alterius vxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut si fortè necesse sit Subdiaconus fiat, nihil autem supra.] Similiter, & si bigamus fuerit. Qui text. vt inquit ibi Turrecr. cum non possit referri ad potestatem Papæ, sequitur vt referatur ad potestatem episcoporum, & sic dicto canone eis conceditur, vt cum talibus dispenset.

24 Secundò affertur text. in cap. 1. de fil. Presbyt. in 6. vbi cum illegitimis facilè dispensant episcopi ad minores ordines. Ergo idem dicendum cum Bigamis, cum vtraque irregularitas sit ex defectu.

Tertiò

25 Tertiò affertur in argumentum c.1. Qui Cler. vel vouen. vbi etiam cum Diacono, qui matrimonium contraxerat, dispensat Episcopus.

26 Quartò affertur text. in cap. Virginem, cap. Si quis sacro, il secondo, cap. Si qua virgo, 27.q.1. vbi permittitur episcopo, vt cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam cōtraxerunt, misericordiam faciant, & cum eisdem dispenscnt.

27 Et ad contrarium quod posset deduci ex prohibitione Pauli in epistola ad Titum, ibi: *Oportet Episcopum esse vnius vxoris virum*. Respondent solum loqui de Presbytero, & Diacono, non autem de inferioribus ordinibus, & generaliter esse ius positiuum. Et eodem modo responderi potest ad alia iura prohibentia ne Bigami ordinentur. Ad prohibitionem autem cap. 1. de Bigam. in 6. respondent, & maximè Soto post Syluest. vbi supra d. cap. Non prohiberi cum talibus dispensari. Vnde ille canon solum procedit contra Bigamos, qui sine dispensatione in habitu clericali incedunt.

28 Ex Canonistis eamdem sententiam secutus est Hostien. hic & in Summ. de Bigam. in fin. ibi: Episcopi verò dispensare possunt cum bigamis vsque ad minores ordines, c. Quicunque, il secondo, 50. dist. & adducit rationem. Quia tales non sunt ministri, nec Rectores, nec habent officium prædicandi. Vnde de diuisione non est timendum cum talibus, de consecr. dist. 2. c. Tribus. Secundò in eamdem sententiam à Ioan. de Friburg. loc. cit. affertur Innoc. hic, & in c. Nuper, in eod. qui tamen hoc non dicit, imo in c. Super eo, apertè sentit contrarium, vt inferius dicetur. Tertiò allegatur Rota in nouiss. dec. 447. quæ modo est prima sub tit. de Bigam. num. 1. in fin. cuius hæc sunt verba; Quoad minores ordines secundum aliquos etiam episcopi possunt dispensare cum vero bigamo. Verum dicta decisio dum postea concludit, hoc aliorum dictum non sequitur, imo potius reijcit. Nec additio, seu annotatio, quæ ponitur in fine dictarum decisionum sub tit. de Bigam. id affirmat, imò & ipsa potius insinuat contrarium, dum inquit Pontificem non solere cum talibus dispensare, vt possint ordinari; licet indulgeat, vt possint gaudere priuilegio Clericorum; non obstante bigamia; subdens: credere etiam id Ordinarios facere posse. Alios Canonistas non legi qui id asserant, licet in genere dicantur aliqui Doctores id tenere hic, & cap. 1. eod. tit. in 6. Tantum pro hac parte videtur posse induci glossa fin. in d. cap. 2. in princ. & dict. cap. Quicumque, dist. 50. dum signat eos de quibus in textu posse accipere minores ordines. Cuius sententiæ fuit etiam Gratianus, qui vt patet in §. Sed postea, ante cap. Si Subdiaconus, dist. 34. asserit Papam Martinum condescendendo temporum defectui cōcessisse bigamos posse constitui in minoribus ordinibus, & §. Seq. subdit; Item concessum vt subsistente necessitate possent vsque ad Subdiaconatum promoueri. Et hoc est quod scripserunt Palud. & Turrecrem. vbi supra, bigamo nō fuisse necessariam dispensationem episcopi, nisi pro accipiendo Subdiaconatu.

29 Negatiuam tenet glos. in d. c. Lector, dist. 34. nam ibi agitur de minoribus ordinibus: tunc enim Subdiaconatus non erat de maioribus, & tamen gloss. intelligit illum textum non loqui non de episcopo, sed de Summo Pontifice, innuens secus esse de episcopo; & in d cap. Virginem absolutè dicit episcopum non dispensare in bigamia. Innoc. item hic, idem sentit ibi: [Nota quod non licet dispensare cum bigamo, quod fateor in episcopo, Papa autem potest vsque ad Subdiaconatum 34 dist. cap. Lector.] Et episcopum non posse cum bigamo, nec in minoribus ordinibus dispensare contra Host. tenent hic expressè Ioan. Andr. Anchar. Cardin. & Abb. Idem tenet Franciscus Glossator, quem refert Ioan. Andr. in cap. 1. in glos. 2. de bigam. in 6. idem etiam ibi affirmant Gemin post n. 5. & Anchar. ibi, num. 6. & Franc. num. 4. expressè tenentes episcopum non dispensare cum bigamo, nec quoad minores ordines, Item in dicto cap. Lector. Idem Gemin. attestatur hanc esse communem, sicut & de communi attestatur ibidem Præpos. qui prolixè tractat hanc quæstionem, & multis hanc sententiam, quam dicit communem tuetur argumentis. De communi etiam testatur Ioan. Montagne de bigam. qu. vlt. post nu. 13. vers. Secunda autem pars, vbi præter alios ad idem citat Imol. & Alberic. de Rosate, & eam comprobat, & respondet ad contraria, eidem sententiæ adhæret Tabien. vers. Bigamia, qu. 7. Angel. ibi, num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 197. vers. Sextò dico, Couarr. qui itidem dicit communem in Clem. 1. de homicid. part. 1. §. 2. nu. 4. & Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 33. num. 4. qui ad corroborationem huius sententiæ putat adduci posse Concilium Tridentinum, sess. 23. cap. 17. in fin. Adducitur item ab ijsdem Authoribus Rota citata decis. 447.

30 Porrò hanc Theologorum, & Canonistarum dissensionem Gomes. de Breuib. num. 20. putat sic posse conciliari, videlicet, vt opinio Canoni-
31 starum procedat regulariter cum decreto Gregorij X. in generali Concilio Lugdunensi edito, ac relato in d. c. 1. de bigam. in 6. Bigami nedum declarentur omni Clericali priuilegio nudari, sed amplius sub pœna anathematis prohibentur
32 tonsuram, vel habitum clericalem deferre. Theologorum autem sententia admittatur tantum in illis casibus, in quibus subest legitima, & euidens causa, quia tali casu potest episcopus contra Concilium dispensare? ex Roman. cons. 427. col. penult. & cons. 325. in 4. col. & esset sufficiens causa litteratura, & nobilitas, sicut suis temporibus maior Pœnitentiarius dispensauit cum Fabio Mignaterello Aduocato Consistoriali ad primam tonsuram, & hanc limitationem Gomesij admittit Couarr. loc. cit. quando causa dispensandi esset grauis seu maxima.

Cæterum non videtur recedendum à sententia Canonistarum, quia potioribus rationibus, & authoritatibus fulcitur, præsertim Siricij, & Gelasij Papæ, Conciliorum Nicæni, Lugdunensis, Arelatensis, & aliorum Canonum, de quibus infra, vt clariùs patebit ex responsionibus ad argumenta Theologorum.

Ad primum igitur, & præcipuum eorum fundamentum sumptum ex cap. Lector, dist. 34. respondetur declarari quidem illic bigamos contra Apostoli, & Conciliorum statuta sperare posse, vt eis concedatur exercitium, seu assumptio minorum ordinum, & in necessitate etiam

Subdiaconatus, sed non decerni per quem debeat dicta dispensatio, seu gratia eis concedi; neque enim tribuitur ijs, quibus antea non erat permissa hæc potestas, vt in simili respondet Pontifex in cap. Ex multa, in fin. de Voto. Cum igitur ante Papam Martinum hæc dispensatio tamquam contraria Generalis Concilij præcepto, contra quod episcopus non permittitur dispensare, vt habetur in extrauag. Vnica Ioan. XXII. §. Quidam autem, de relig. domib. gl. in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, de elect. eis non competeret, & ex eo etiam eis non permittebatur,
33 quod esset contra Apostoli præceptum, in quo inferior à Papa non dispensat, vt hic patet, & dictum est supra in vlt. notab. n. vtique nec per illud Papæ Martini rescriptum dictis episcopis potest dici data facultas dispensandi, sed potius Papæ reseruata, vt insinuat Siricius papa in d. c. Quicumque pœnitens, ead. dist. 50.

Addo præterea videri aliò respexisse Papam Martinum, quàm vt episcopis dictam prohibi-
34 tionem relaxaret. Nam cum (vt patet ex Diuo Thoma vbi supra, & omnibus alijs Doctoribus, maximè in hac Decretali, controuersum esset an Papa posset bigamum ordinare, adeo vt quidam dixissent, si ordinasset non magis ita ordinatus characterem recepisset quàm asinus, vt dictum est supra in 1. notab. in fine, Papa Martinus dicto suo rescripto declarauit iure ordinario Pontificio bigamos posse admitti ad ordines minores, & ex necessitate etiam ad Subdiaconatum, & hoc absque eo quod præcepto Apostoli contraueniretur, cum illud de Presbyteris, & Diaconis intelligeretur, vt hic notat glos. fin. in princ.

Nec obstat si quis retorqueat argumentum hoc modò. Si Apostolus non prohibuit bigamis ordines non sacros: ergo ad illos etiam sine dispensatione ab Episcopis possunt admitti: nam respondetur prohibitioni Apostoli ex Concilio Niceno additum fuisse, ne omnino in Clero tales admitterentur, vt expresse habetur in cap. Cognoscamus, ead. dist. 34. ibi: [Cognoscamus non solum de episcopo, & Presbytero Apostolum statuisse, sed etiam Patres in Concilij Niceni tractatu addidisse neque Clericum quemquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit.] Adsunt etiam alij Canones Conciliares idem prohibentes, vt habetur in cap. Si cuius, dicta distin. 34. vbi ponitur verbum *non potest*, quo prohibetur inferiori dispensatio, etiamsi non esset Conciliaris. Idem etiam habetur, in c. seq.

Ex quibus patet ex d. c. Lector, non probari efficaciter relaxatam esse potestatem episcopis dispensandi cum Bigamis vsque ad Subdiaconatum. Præterea esto Papa Martinus id concessisset, tamen postea id prohibitum legitur hic in c. Nuper, & c. fin. infra eod. & clarius ex decreto textus nostri, de quo in d. c. 1. de Bigam. in 6. quo bigamis sub excommunicationis pœna prohibetur ne habitum clericalem deferant, spolianturque omni priuilegio Clericali, & tanquam merè laici deteruntur iudicibus sæcularibus subdolis.

Quibus stantibus quomodo poterit episcopus laicos bigamos inter Clericos assumere? argum. c. Quemadmodum, de iureiur. glos. in c. Cum omnibus, 81. dist. cùm id facere non possit nisi simul eisdem contra dictum conciliare statutum concedat, vt vestibus clericalibus vtantur, & priuilegijs Clericorum gaudeant.

35 Ex quibus tollitur responsio quam Syluest. Soto, & alij dant ad d. c. 1. Conciliare, videlicet, quod episcopus poterit dispensare, cum dispensatio d. c. Non prohibeatur: nam eo ipso quod dispensatio non conceditur, censetur prohibita d. extrauag. vnica, de relig. domib. Eorum autem responsio fortè procederet, si alijs Canonibus reperiretur in genere concessum, vt posset contra d. c. primum dispensari. Felin. in c. Nonnulli, num. 3. de rescript. Couarr. in c. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 8. de senten. excommunic. in 6.

Tollitur item ex prædictis ratio Paludani, & Gratiani vbi supra, & Turrecr. in d. cap. Lector, num. 8. atque aliorum putantium Martinum relaxasse Bigamis impedimentum irregularitatis vsque ad Subdiaconatum exclusiuè absolutè, & quoad Subdiaconum cum licentia episcopi subsistente necessitate: nam etiamsi Martinus id fecisset, tamen eius concessio virtualiter, imò tam per Concilium Lugdunense d. cap. 1. fuisset sublata cum prohibitione pœnali, de qua in eod. cap. quàm per hanc decretalem, c. Nuper, & cap. fin. infra eod.

Aliæ item rationes, quibus innititur contraria sententia, non subsistunt, arguunt enim: Sicut episcopis licet in alijs irregularitatibus ab eodem Apostolo inductis dispensare, vt patet de adulterijs, & de alijs inferioribus delictis in cap. At si Clerici, §. De adulterijs, de iudic. ita etiam debet idem ipsis licere in hac, quæ sine delicto est, sed ad hoc respondent Doctores, & in specie Ioann. Montagne vbi supra, num. 18. & 19. Ideò in dictis delictis episcopos dispensare, quia in illis dispensationem iura concesserunt. Secus in hoc defectu, in quo tale quid concessum nõ legitur, imò potius expressè prohibitum hic in cap. Nuper, & c. fin. infr. eodem.
36 Et quia facilius in delictis dispensatur, quæ pœnitentia delentur, quàm in defectibus, qui nec pœnitentia, nec baptismo tolluntur, sed & postea durant, cap. Acutius, & cap. seq. 26. distinct. cum simil. DD. in dict. §. De adulter.

37 Ad aliud simile, quod secundo loco adducunt ex cap. 1. de fil. Presbyt. in 6. respondetur eodem modo quo supra, & adducitur etiam ratio diuersitatis: nam ideo filijs illegitimis prohibetur, ne inter Clericos assumantur, quia timetur ne sint imitatores paternæ incontinentiæ, & ita eorũ irregularitas reducitur ad materiam irregularitatis procedentis à præsumpto incontinentiæ delicto; quæ præsumptio potest cessare
38 ex laudabili eorumdem vitæ instituto. Secus est in bigamia, quæ est inducta ob defectum illum, quia propter carnis diuisionem nunquam potest repræsentare vnitatem Christi cum Ecclesia sibi copulata, cap. Debitum, infra eod. cum concordant.

Et eodem modo respondetur ad tertium argumentum desumptum ex cap. 1. Qui Cleric. vel vouentes: ibi enim non agitur de irregularitate ex defectu, sed ex delicto illius Diaconi, qui de facto contraxit matrimonium. Et ideo glos.

ibi

ibi in ver. Dispensatiuè. Opponens d. c. Imper. infra eod. soluit contrarium, quia ibi agebatur de illo, qui in sæculari habitu vnam habuit de iure vxorem, & in sacro contraxit cum alia; & ideò cum illo tanquam cum bigamo non potest dispensari per Episcopum. Constituit ergo glos. manifestam differentiam quoad facultatem dispensandi inter bigamum, & eum qui in sacris cum vna tantum de facto matrimonium contraxit.

Ad quartum argumentum, quod desumebatur ex c. Virginem, c. Si quis sacro, il secondo, & cap. Si qua virgo, 27. qu. 1. respondetur post glos. in d. c. Virginem, ibi agi de absolutione ab excommunicatione, non autem de dispensatione irregularitatis, vt notat Præpos. in d. cap. Lector, & glos. in d. c. Virginem.

Ratio item differentiæ quam adducit Soto, vbi supr. videlicet quod episcopus dispensat cum bigamo in minoribus, & non in ordinibus sacris propter votum solemne, quod eis est annexum, nihil concludit. Vnde D. Tho. in 4. dist. 27. q. vlt. in fin. dum ait Pontificem totaliter, Episcopos verò quoad minores ordines tantùm posse dispensare, nullam huius differentiæ rationem assignat, prout nec assignare poterat, cùm de-
39 fectus Sacramenti prędictæ significationis vnitatis carnis æquè militet in omnibus ordinibus, qui non plura, sed vnum tantum sunt Sacramentum, ex eod. Soto dist. 24 q. 1. art. 3. col. penult. ibi: *Omnes ordines non plura, sed vnum tantum sunt Sacramentum:* & satis colligitur ex Concilio Tridentino sess. 23. c. 2. & 3. iuncto canone secundo de Sacramento Ordinis. Ex quibus patet omnes gradus huius Sacramenti ordinis siue sint maiores, siue minores debere dictam vnitatem carnis repræsentare. Nec tamen hoc negamus, quin sit maior ratio dispensandi cum bigamis ad minores, quàm ad maiores; sed hoc solum adstruimus dictum defectum diuisionis carnis pariformiter aduersari omnibus huius Sacramenti Ordinis partibus, cùm ex omnibus vnum, & non plura resultet Sacramentum.

Ad rationem quam hic refert Hostien. quod diuisio carnis parum sit euitanda quoad constitutos in minoribus ordinibus, qui nec sunt Rectores, nec ministri Sacramenti, nec habent officium prædicandi, respondetur per hanc rationem tolli illud incommodum, quod patiuntur Bigami, quod non tam liberè alijs possint continentiam persuadere; sed non tollitur aliud incommodum, quod est principale, videlicet defectus repræsentationis vnitatis carnis. Vnde cessante vno impedimento, remanet aliud, §. Affinitatis, inst. de nupt. & ad cap. Quicumque, dist. 50. respondetur imo ex d. c. inferri dispensationem cum bigamis Pontifici reseruatam, dum ipse quoad præterita relaxat eamdem, & hoc limitatur citra ascensum. Ex quibus videtur concludendum Canonistarum sententiam veriorem esse.

40 Distinctio autem Gomesij videtur tunc demum admitti posse quando causa cum talibus dispensandi esset necessaria, & concerneret vtilitatem Ecclesiæ; vt puta quia non adessent alij Clerici, qui possent ecclesiæ deseruire, arg. d. c. Lectores, & eorum quæ retulimus supra ex Petro, & Soto, nec posset haberi recursus ad Pontificem.

Cæterum verius videtur nullatenus esse admittendam Gomesij distinctionem ex duobus fundamentis. Primum est, quia cum Episcopus contra Canones conciliares dispensandi facultatem non habeat, vt superius deductum est, ineptum videtur limitare hanc regulam, vt non procedat quando dispensatur ob ecclesiæ vtilitatem, vel necessitatem, quandoquidem nulla dispensatio absque huiusmodi causa est concedenda, d. c. Fraternitatis, & c. Lector, 34 distin. c. Priscis, 55. dist. alioquin non dicitur dispensatio, sed dissipatio, vt inquit Richard. in 4. dist. 38. q. 9. art. 1. in fin. imò nec Papa super bigamia dispensar absque magna, & euidenti causa. Felin. qui plura cumulat in cap. Quæ in ecclesiarum, num. 28. & seq. de const. Vnde si admitteremus episcopum posse ex causa dispensare, consequens esset vt absolutè illi competeret dispensandi facultas, cum sine iusta, & rationabili causa dispensare nemini liceat: & eo magis quod decreta Conciliaria, & sacri Canones non solum repellunt bigamos à susceptione, & ministerio Ordinum; quinimò & à delatione tonsuræ & habitus Clericalis sub pœna anathematis, sed serio etiam interdicunt, nequis illorum ministerio vti possit, vt patet in specie ex c. Non confidat, 50. dist. vbi Gelasius Papa: [Non confidat, inquit, quisquam Pontificum bigamos diuinis seruituros applicare ministerijs:] & ex Concilio Arelatensi relato in c. Nullus, 55. dist. [Nullus bigamū in prædictis honoribus audeat ordinare:] & ex alijs superiùs relatis, cùm præsertim videamus in priuilegijs, quæ conceduntur in materia dispensandi etiam regularibus cum suis professis semper absolutè excludi facultatem super bigamiæ defectu. Confert text. in cap. Inferior sedes, 21. dist. & cap. Cum inferior, de maior. & obed.

41 Secundum fundamentum deducitur ex Concilio Tridentino d. cap. 17. sess. 23. vbi videtur efficaciter refelli Gomesij conciliatio: nam ibi in princ. iuncto vers. Quod si ministerijs. Primò constituitur regula, vt ordinū ministeria nonnisi per cælibes constitutos in dictis ordinibus exerceantur. Deinde subnectitur limitatio his verbis. [Quod si ministerijs quatuor minorum ordinum exercendis Clerici cælibes præstò non erunt, suffici possint etiam coniugati vitæ probatæ.] Itaque Concilium non permittit in hac limitatione, vt clerici coniugati ministrent in minoribus ordinibus, nisi in casu necessitatis, idest si clerici cælibes præstò non erunt. Demum hanc limitationem, quod scilicet nonnisi in casu necessitatis, idest cum deficiunt cælibes. Suffici possint clerici coniugati, sublimitat Concilium per illa verba, dummodo non bigami. Patet igitur apertè ex eo decreto clericos bigamos ab episcopis suffici non posse in ministerio ordinum, etiamsi necessitas postulet eo quod clerici cælibes deficiant; quod pugnat ex diametro cum distinctione Gomesij.

Neque obstat si dicas Concilium ibi statuere in eo tantum casu, in quo deficiunt Clerici cælibes, & extant Clerici coniugati; tunc enim permittit, vt in illorum locum subrogari possint coniugati, dummodò non bigami, sed nihil disponere in casu, in quo etiam Clerici coniugati deficiunt; ideoque tunc admitti posse proposi-

tam distinctionem, cùm casus videatur à Concilio omissus, & Clericis etiam coniugatis deficientibus sit præcisè necessarius, Respondetur enim imò Concilium nullo casu voluisse, vt contra Canonum, & generalium Conciliorum instituta bigami adhiberentur. Nam quemadmodum disposuit, vt cum Clerici cœlibes præsto non sunt, suffici possint Clerici coniugati non bigami, ita verisimiliter statuisset, vt deficientibus etiam coniugatis in eorum locum bigami subrogari possent. Quod cùm non fecerit, sed simpliciter absque distinctione voluerit, vt coniugati suffici possent, dummodo non essent bigami: censendum est noluisse, c.2. vers. Vnde si circa translationem, de translatione episcopi, & cap. Ad audientiam, de Decim. supra eodem.

Similiter quamuis Henricus in cap. 1. quem refert Couarr. in Clem. 1. de homicid. part. 1. §. 2 num. 4. in fin. distinguat inter illum, qui bigamiam contraxit dum esset secularis, & eum, hoc dispenset episcopus, & hanc distinctionem etsi non probabilem, dubiam tamen dicat idem Couarr. tamen neque hæc distinctio videtur recipienda, tum quia non sufficit ad euacuandum ea, quæ pro negatiua fuerunt adducta; tum quia Authores pro affirmatiua fundant se super d.cap. Lector, qui canon loquitur de illis qui post Clericatum transierunt ad bigamiam; tum quia nullo iure prohibentur Clerici in minoribus constituti æquè ac merè laici vnam, & plures successiuè ducere vxores. Vnde bigamiæ defectus non debet vni magis quàm alteri imputari; maximè quia impedimentum bigamiæ non ex Apostasia, vel alio deducitur peccato, sed à solo defectu prædictæ significationis. Vnde impertinens est ad materiam nostram distinguere an bigamia sit contracta à laico, vel Clerico, & nullam esse differentiam inter bigamiam contractam in statu laicali vel Clericali satis clarè patet ex c. Si cuius vxorem cum duobus seqq. d. dist. 34. Vnde periculosum est ei adhærere.

42 Quoad secundam partem primæ quæstionis breuiter ex supradictis infertur, vt episcopus non potuerit eum prædicto bigamo ad beneficia simplicia dispensare, ex quo nec ei ritè potuit primam tonsuram conferre, sine qua minimè capax beneficiorum existit, ad notata per. Rebuff. in praxi, tit. de dimissorijs, num. 21. & 22. cum antecedentibus. Ratio est quia etsi recipit

43 characterem, non tamen recipit executionem ex Diuo Thoma loco citato, & alijs Doctoribus hic, & alibi sæpe. Vnde nec est capax beneficij quod datur propter officium, cap. fin. de offic. Vicar. in 6. & successiuè sic prouisus tenetur illud dimittere, arg. c. 1. de reg. iur. in 6. cum simil.

44 Ad secundam quæstionem respectu ordinantis non videtur reperiri aliqua pœna ipso iure imposita, sed solum imponenda, vt hic et quamuis in cap. Nullus pœnitentem, dist 55. videatur imponi pœna suspensionis à celebratione per annum, tamen ex quo antequam incurratur, requiritur factum iudicis, coram quo delictum, seu transgressio probetur, vt patet ex text. ibi; Ab ea die qua potuerit ei hoc approbari, forte illa pœna non est dicenda Canonis latæ sententiæ, sed ferendæ secundum Abbat. in c. Si diligenti, num. 19. de for. compet. qui post Hugon. & Archid. notat esse pœnam ferendæ sententiæ, de quo tamen dic vt supra in secundo notabili.

45 Præterea in casu proposito episcopus esset à pœna imponenda excusandus ex eo quod Canones non puniunt simpliciter ordinantem bigamum, sed præsumentem ordinare, vt patet in d. cap. a. distin. 55. à qua cùm quælibet causa

46 excuset Cardin. in Clem. 1. qu. 38. de priuil. vtique multo magis excusabitur episcopus hoc casu, in quo adsunt tot auctoritates sibi fauentes, & articulum valde dubium, & intricatum reddentes, ex Bellam. decis. 755. Nauarr. in c. Nullam, 19. q. 2. n. 32. vbi in specie Præpos. Quando, inquit, de aliquo articulo sunt duæ opiniones, qui vni adhæret, alteri non dicitur ex contemptu contrauenire, vt pœnam incurrat. At verò respectu Clerici, vt præfertur, ordinati, aliud dicendum videtur; siquidem tamquam non legitimè promotus venit priuandus dicto beneficio, quod de facto obtinuit, inhibendumque illi ett ne gerat se pro Clerico, arg. cap. Si quis viduam, distin. 50. Ioan. Montagne d. tractat. de bigam. qu. 5. in secundo effectu, num. 8. sed obseruat statuta in d. cap. 1. de bigam. in 6.

Porrò cum hic casus olim contigisset, etiam Congregatio Concilij ob prædictas rationes inclinaret, excusari posse episcopum qui primam tonsuram, & beneficium simplex suo subdito vero bigamo ordinaria authoritate contulerat; nihilominus Sixtus V. in Consistorio respondit significandum episcopo ipsum esse suspensum à collatione ordinum. Item promotum incidisse in pœnas superiùs propositas. Ait tamen se benignè acturum cum vtroque, vbi absolutionem, & dispensationem peterent.

DE BIGAMIS.

Cap. Nuper à nobis.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non sit.*
2 *Bigamia quot sint species.*
3 *Bigamia vera quæ sit.*
4 *Bigamus vnde dictus.*
5 *Bigamia interpretatiua quæ dicatur. & num. 12. & seqq.*
Et quæ similitudinaria.
6 *Bigamia irregularitatem an incurrat Clericus in sacris, vel professus contrahens cum vnica, & virgine. ibidem, & num. seqq.*
7 *Similitudo, & effectus facit vt quis dicatur de numero eorum, de quorum numero non est.*
8 *Bigamiæ pœnam non incurrit Subdiaconus contrahens cum vidua, nisi illa sit corrupta.*
9 *Intellectus cap. 1. Qui Cler. vel vouen.*
10 *Dispensare potest Episcopus cum Clerico in sacris, qui de facto contraxit cum vnica, & virgine.*
11 *Votum solemnizatur per susceptionem Subdiaconatus.*
12 *Bigamia vera an incurratur ex matrimonio cum vidua*

vidua legitimè contracto, & consummato. & num. seqq.

13 *Bigamia cur inducat irregularitatem.*

15 *Dispensare non potest Episcopus, sed solus Papa cum Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua.*

16 *Et an hoc procedat tam in officio, quàm in beneficio.*

17 *Et quid si contraxerit ignoranter.*

18 *Bigamia etiam interpretatiua per solemnem professionem non aboletur.*

19 *Opinio quandoque magis attenditur, quàm veritas.*

20 *Clericus qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognouit, an priuilegio clericali gaudere debeat. & num. seq. usque ad num. 29.*

Quid in Clerico minorum ordinum. num. 22.

Et quid in constituto in sacris. num. 28.

21 *Intellectus cap. vnic. de bigam. lib. 6. & num. seqq. usque ad num. 29.*

22 *Bigamia interpretatiua est in duplici differentia.*

23 *Bigami ex matrimonio validè contracto, & consummato cum vidua, vel corrupta omni priuilegio clericali nudati sunt, & sub pœna anathematis interdicti habitum, & tonsuram clericalem deferre.*

24 *Bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur.*

25 *Voluntas non habetur pro facto quando actus non tenet ex impedimento iuris.*

26 *Bigamiam contrahens ex eo quod reddat debitum vxori adulteræ, clericale priuilegium non perdit.*

27 *Nec qui contraxit plura matrimonia de facto.*

29 *Subdiaconus à Summo Pontifice dispensatus ad matrimonium contrahendum, qui postea cum vidua contraxit, & consummauit, an fori priuilegio gaudeat. & num. seq. usque in fin.*

30 *Ordo sacer non opponitur matrimonio essentialiter.*

31 *Dispensare potest Ecclesia super voto continentiæ solemnizato per susceptionem sacri ordinis.*

32 *Græci legem continentiæ non susceperunt. & n. 37.*

33 *Subdiaconis licuit habere vxores usque ad tempora Gregorij I. nec antea Subdiaconatus ordo inter sacros computabatur.*

34 *Subdiaconus gaudet priuilegio fori, etiamsi habitum, & tonsuram non deferat.*

35 *Milites Calatrauæ, & Alcantaræ, licet vxorati, gaudent fori priuilegio.*

36 *Fori priuilegium concessum est clericis propter characterem animæ indelebiliter impressum.*

37 *Consuetudo Anglorum, qua clerici coniugati etiam in sacris constituti conueniuntur coram iudice sæculari, improbatur.*

38 *Regularis, qui ex dispensatione Apostolica matrimonium contraxit, est persona Ecclesiastica, & gaudet fori priuilegio.*

39 *Bigami omni priuilegio clericali nudati sunt si sint in minoribus tantum ordinibus constituti: Secus si in sacris.*

40 *Bigamiæ irregularitatem an incurrat clericus minorum ordinum, vel laicus contrahens inualidè matrimonium cum vidua, vel corrupta. & n. seq. usque in fin.*

41 *Voluntas in maleficijs spectatur, non exitus.*

42 *Ratio generalis expressa in lege ampliat dispositionem specialem etiam in pœnalibus, & exorbitantibus à iure communi.*

43 *Et quæ sunt eiusdem rationis, includuntur sub dispositione ex significatione tanquam expressa propriè, non tacitè. & num. 44.*

44 *Bigamiæ pœnam incurrit clericus minorum ordinum, vel laicus, qui secundam vxorem accepit de facto propter quodcumque impedimentum dirimens.*

45 *Bigamiæ pœnam inducit matrimonium inualidè contractum in omnibus casibus, in quibus contractum validè induceret bigamiam.*

1 NVPER A NOBIS. Subdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnã incurrit, licet bigamus non sit. Hoc dicit, & primo ponit quæstionem. Secundò solutionem ibi, *profectò*.

2 Ad intelligentiam textus præmitto tres esse species bigamiæ. Alia enim est vera, alia interpretatiua, alia similitudinaria, vt notat Specul. in tit. de dispensat. §. Iuxta, num. 6. Cuius diuisionem Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 195. & postea Moderni ferè omnes sequuti sunt. Licet duo tantum membra, videlicet bigamiam veram, & interpretatiuam constituat glos. in cap. Super eo, in ver. In bigamis, & ibi etiam Butr. num. 6. supra eod. Host. in Summa eod. tit. §. Quot sunt species, Ioan. Andr. in glos. ordin. in c. vnico, in ver. Bigamos, eod. tit. lib. 6. Rota decis. 447. aliàs 1. de bigam. in nouis. & alij complures apud Ioan. Montagne de bigam. q. 4. inter tractat. communes tom. 14. pag. 108. qui bimembrem glossæ diuisionem amplectitur, vti veriorem, & magis communem, & pluribus conatur probare tertiam speciem similitudinariæ esse superuacuam.

3 Bigamia vera est cum quis diuersis temporibus successiuè habuit, & cognouit duas legitimas vxores etiam prius non corruptas, quamuis vtramque, vel alterã habuerit ante Baptismum: Iura sunt clara in cap. Acutius, & in cap. Deinde,
4 26. dist. & in hoc conueniunt omnes: nam strictè, & propriè, & iuxta allusionem vocabuli dicitur bigamus, idest binæ vxoris maritus, sicut monogamus, qui habuit vnam tantum, c. Vnius, 26. dist. Et sic dicimus trigamũ, & octogamum, cap. Aperiant, 31. quæst. 1. vt declarat Io. Andr.
5 in d. cap. Super eo, num. 8. Bigamia interpretatiua est illius, qui fingitur, seu interpretatur duas vxores habuisse, veluti cum contrahit cum vnica, & vidua prius cognita, vel cum corrupta ab alio, & eam cognoscit, c. Maritum, 33. dist. cap. Si quis viduam, 34. dist. cap. De bigamis, & cap. Debitum, supra eod. etiamsi crediderit eam virginem, cap. Nemo, 32. dist. cap. Illæ, 32. qu. 5. secundum Ioan. Andr. loco citato. Hostien. in Summa hoc tit. quæst. 7. Decian. in tract. crimin. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 135. in fin. quamuis enim talis iuxta propriam verbi significationem non sit verè bigamus; tamen quia per carnalem copulam vir, & vxor efficiuntur vna caro, & eadem persona reputantur, cap. Martinus, de cognat. spirit. cap. Sciscitatur, & cap. Si quis ex vno, 30. quæst. 4. ex eo quod mulier carnem suam diuisit in plures, censetur & vir hoc fecisse, ideoque interpretatiuè bigamus reputatur, cap. Quisquis, 84. distin. cap. Si quis viduam,

duam, il secondo, 34. dist. & in Auth. de Sanctiss. Episcop. §. Clericos autem, collat. 9. Et ita sentit glossa præall. in d. cap. Super eo, in ver. In bigamis, supra eod. dicens veram bigamiam contrahi vno tantum casu, videlicet cùm quis successiuè habuit vxores duas, reliquos verò dicit interpretatiuè bigamos reputari quantum ad legem promotionis, & inter hos recenset contrahentes cum vidua, vel corrupta. Et cum illa glossa transeunt ibi Ioan. Andr. Butr. & communiter Doctores, Ioan. Montagne, & Nauarr. locis citatis. Licet Rota in præalleg. decis. 1. de bigam. in nou. dicat maritum viduæ, vel corruptæ esse verè bigamum, & hæc opinio videatur de iure verior, vt plenè dicam infra in 2. notab. Similiter dicitur bigamus interpretatiuè, qui contraxit cum duabus de facto, aut cum vna de iure, cum alia de facto simul, aut diuersis temporibus, & ambas carnaliter cognouit. Item qui de facto contraxit, & consummauit cum vidua, vel corrupta, vt in c. Nuper, supra eod. Rursus dicitur interpretatiuè bigamus, qui contraxit cum virgine, eique debitum reddidit post adulterium ab ea commissum, c. Si cuius, 34. dist. & dicam infra nu. 14. Licet reddiderit ad præceptum ecclesiæ secundum communem opinionem, de qua testatur Aufer. ad Capell. Tholos. decis. 234. etiamsi ignoranter id fecerit, vt in d. cap. Si cuius, tenet glos. Hugo, Laurent. Raymun. & Host. in Summa huius tit. §. Item pone, quos sequitur Ioan. Andr. in dict. cap. Super eo, num. 8. quia non agitur hic de vitio ordinandi, sed de defectu sacramenti, quem etiam ignorans potest pati. Vnde vrbanè dicebat Host. in præalleg. Decretali, Super eo, cum testante Ouidio, Casta sit, quam nemo rogauit; non est sine periculo promouere coniugatum, & remit-

6 tit ad Summam eod tit. §. 1. 2. & 3. Bigamia similitudinaria dicitur cum quis sacro ordine insignitus, vel solemniter professus cum vnica, & virgine matrimonium contrahit de facto; & eam cognoscit, ad quod allegatur textus in cap. Quotquot, 27. quæst. 1. In hac tamen tertia specie Doctores non conueniunt: nam quidam putant tales incurrere irregularitatem bigamiæ, licet bigami non sint, quia textus præallegatus dicit: Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt professione contempta, inter bigamos, idest inter eos, qui ad secundas nuptias

7 transierunt, haberi debebunt, vbi gloss. 2. ex eo textu colligit propter similitudinem, & effectum, quem dici de numero eorum, de quorum numero non est, cap. vlt. 27. distin. & ex illa glossa videntur Doctores sumpsisse denominationem similitudinariæ; cum enim per sacri ordinis susceptionem, vel votum solemne religionis quis contraxerit spirituale coniugium cum Christo; postea contrahendo carnale matrimonium, licet de facto, propter affectum contrahendi cum opere subsequuto censetur quodammodo diuisus; & ideò pœnam bigamiæ incurrit ad similitudinem bigami. Quam rationem assignat Archid. ibi in ver. Bigamos, quia inquit primò Deo, & postea homini nubuit, & hanc partem amplectuntur Speeul. loco citato, S. Antonin. in 3. par. tit. 11. c. 1. Angel. in ver. Bigamia, §. 9. Nauarr. d. cap. 27. num. 195. Conarr. in Clemen. Si Furiosus, par. 1. §. 2. vers. Tertio, de homicid. &

communiter recentiores. Quibus etiam adiungi potest authoritas glossæ in d. cap. Super eo, in ver. In bigamis, supra eod. & sequacium, qui hanc tertiam speciem similitudinariæ tribuunt bigamiæ interpretatiuæ. Alij dicunt voto solemni adstrictos de facto contrahentes cum vnica, & virgine esse irregulares non ex vlla specie bigamiæ, sed propter præsumptionem incontinentiæ, & ad maiorem sacri ordinis reuerentiã. Quorum opinio fundatur in cap. 1. qui Cler. vel vouen. vbi Episcopus peracta pœnitentia dispensat cum Diacono, qui de facto matrimonium contraxit, nec vlla fit mentio de bigamia, & in cap. 2. eod. tit. vbi similiter Episcopus dispensat cum Subdiacono, qui de facto vxorem accepit vt ad superiores ordines promoueatur si ad religionem transire voluerit: & in hanc partem propendit Syluest. in ver. Bigamia, in princ. qui sic videtur conciliare dissidentes opiniones. Alij demum affirmant tales nulla ratione esse irregulares, sed solum suspensos tanquam notoriè criminosos. Ita Host. in cap. Sanè, il secondo, num. 2. in ver. Ex indulgentia, infra, de Cleric. coniug. cui consentiunt ibi Imol. & Abb. ambo num. 2. & Conarr. in d. Clem. Si Furiosus, part. 1.

8 §. 2. nu. 2. vers. Secundò. Quibus etiam adscribi possunt Abb. Antiq. hic in princip. Host. itidem in princ. in ver. Viduam, Ioan. Andr. num. 1. in eod. ver. Butr. nu. 8. & Cardin. in princip. dum tenent Subdiaconum, qui de facto contraxit cum vidua, non incurrere pœnam bigamiæ, nisi illa sit corrupta, supplentes verbum, viduam, scilicet & corruptam, ne sit contra cap. Sanè, il secondo, de Cler. coniugat hi enim proculdubio sentiunt contrahentem cum virgine in hanc pœnam non incidere. Pro qua opinione facit, quia irregularitas non incurritur nisi in casibus in iure expressis, vt notat Ioan. Andr. in addit. ad specul. in tit. de legat. §. Iuxta, vers. Et generaliter, & Marian. Socin. in cap. Ad audientiam,

9 num. 1 de homicid. Item facit textus in d. cap. 1. qui Cleric. vel vouen. qui loquitur promiscuè de dispensatione cum Diacono, qui alium Diaconum vulnerauit, & de facto vxorem accepit. Sed respectu vulneris dispensatio non potest verificari in irregularitate, cum ibi nulla fiat mentio de mutilatione. Ergo hæc respectu matrimonij contracti, ne difformis sit determinatio, arg. leg. Iam hoc iure, §. Sed si, & ibi Bart. ff. De vulg. & pupill. & l. fin. C. De sentent. & interlocut. omn. iudic. cum simil. Nec est incongruum vt dispensationis verbum referatur ad suspensos, vt clarè probatur in decreto Concilij Tridentini cap. 6. sess. 24. in princip. vbi Episcopi dicuntur posse dispensare tam in irregularitatibus, quàm in suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus. Non obstat d. cap. Quotquot, 27. quæst. 1. quia ibi nulla fit mentio de virgini; & de contrahentibus cum corrupta, vt sic concordet cum hac decretali, intelligunt illum textum Archid. & Summa Pisan. vt refert Syluestr.

10 loco citato. Hæc tamen controuersia videtur ferè inutilis: nam si casus sit publicus, cum Doctores conueniant in duobus, videlicet vt tales ministrare, & promoueri non possint nisi dispensatiuè; atque vt Episcopus possit cum eis dispensare, cum hæc sint expressa in præcitatis iuribus, & post Innocent. & Host. tenet Abb. in

§. Ex

cap. Ex litterarum, num. 5. qui Cleric. vel vouen. & Syluest. in ver. Bigamia, in 7. quæst. vers. Si verò existens in sacris, parum refert an fint per similitudinem bigami, an verò irregulares, aut suspensi. Quod si casus sit occultus, succedit dispositio Concilij Tridentini in præalleg. cap. 6. sess. 24. Quibus præmissis.

11 Nota primò ibi, *de iure non potuit*: votum solemnizari per susceptionem Subdiaconatus quoad hoc ve dirimat matrimonium post contractum, concordat cap. Presbyterum, 28. dist. cap. A multis, §. Verum, supra de ætat. & qual. infra, de Cler. coniug. per tot. cap. 1. qui Cler. vel vouen. & c. vnic. de voto lib 6.

12 Secundò nota ibi, *profectò bigamus non existit*, ex matrimonio validè contracto, & consummato cum vidua veram bigamiam insurgere, vt hic probatur apertè: nam textus decidit eum, qui de facto contraxit cum vidua, bigamum non existere, scilicet verè, vt exponit glossa in figuratione casus, & probat illud aduerbium, *profectò*; sed tantummodo pœnam bigamiæ incurrere, & sic fieri bigamum interpretatiuè, vt omnes intelligunt hanc litteram, & redditur ratio cur sic contrahens non sit verè bigamus, quia scilicet non potest in veritate dici maritus viduæ, cum inter ipsum, & illam non fuerit vinculum maritale contractum. Ergo à contrario sensu si matrimonium inter eos fuisset validum, sic contrahens fuisset verè bigamus. Quod argumentum est fortissimum in iure, l. 1. §. Eius rei, ff. De offic. eius, cui mand. est iurisdict. & semper est verum quando ponitur causatiuè, sicut ponitur hic, vt notat Ioan Andr. in c. Publicato, num. 18. supra de elect. & ita hic est textus clarus pro opinione Dominorum de Rota in præcit. decis. 1. in princ. de bigam. in nouis, vbi firmant veram bigamiam incurri, non autem interpretatiuam ex matrimonio validè contracto cum vidua. Et ponderandum est decisionem illam esse magistralem, & materiam fuisse discussam ibi de mandato Sanctissimi, & secundum illam decisionem Sanctitatem suam dispensasse, & consentit Petrus de Anchar. in

13 cons. 124. Circa bigamos, num. 2. Præterea vt docet Sanctus Thomas in 4 distin. 27. qu. 3. art. 1. qu. 1. . . . . [Bigamia irregularitatem inducit, quia habens alijs ministraro Sacramenta, vt habens Sacramentum ordinis, nullum debet in Sacramentis defectum pati: defectus autem in Sacramento est quando Sacramenti significatio integra non inuenitur. Sacramentum autem matrimonij significat coniunctionem Christi ad ecclesiam, quæ est vnius ad vnum, vnde ad perfectam significationem Sacramenti pertinet, vt vir sit tantum vnius vir, & vxor tantum vnius vxor; & consequenter bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit.] Hęc ex illo, & sequitur Syluest. in ver. Bigamia, in princ. Sed in matrimonio validè contracto cum vidua deest significatio Sacramenti, quia vidua non est vnius vxor, & sic non repræsentat coniunctionem Christi cum ecclesia, quæ est vnius ad vnam. Ergo sic cōtrahens verā bigamiam incurrit, cùm essentia, & veritas bigamię in defectu Sacramenti consistat, & hoc innuit textus hic, dū dicit contrahentem cum vidua de facto verè bigamum non existere, quia non patitur defectum Sacramenti, sed interpretatiuè tantum, propter affectum intentionis cum opere subsequuto; per hoc clarè insinuans eum fore bigamum in veritate propter Sacramenti defectum si matrimo-

14 nium esset validum. Nec refragatur quod cognoscens vxorem post adulterium ab ea commissum patiatur defectum Sacramenti, cum illa diuiserit carnem suam in plures; & tamen non sit verè bigamus, sed interpretatiuè tantum, vt dixi supra, num. 5. vers. Rursus, quandoquidem hoc verum est nunc, non autem tempore primæ desponsationis cum vnica, & virgine, vel consummati matrimonij, quod est respiciendum, cap. Qualis, 30. quæst. 5. Capell. Tholos. dict. decis. 134. circa med. vers. Nec obstat quod illa diuiserit. & facit quod notat Abb. in c. Debitum, in vltima glossa supra eod. Ad hæc ponderandum est, textum in præsenti ponere eamdem decisionem, quam ponit c. Nuper, supra eodem, in casu tamen diuerso, quia hic agitur de Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua; ibi verò de Clerico in sacris, qui mortua vxore de facto contraxit cum secunda, & vtrobique deciditur hos non esse bigamos in veritate, sed tamquam bigamos esse reputandos non propter Sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsequuto. Sed in casu d. cap. Nuper, si secundum matrimonium fuisset validum, absque dubio maritus verè fuisset bigamus propter defectum Sacramenti. Ergo idē dicendum in terminis huius cap. Cum vtrobiq; ratio decisionis fundetur in nullitate matrimonij. Quibus etiam addi potest quod Siricius Papa in c. Quisquis, 84. distin. volens denudare bigamos omni priuilegio clericali primo loco commemorat viduarum maritos, deinde qui ad secundas nuptias transierunt ibi, *viduam, vel secundam vxorem duxerit*. Incongrue autem maritum viduæ prætulisset bigamo vero, si ille non esset nisi interpretatiuè bigamus, arg. cap. 1. infra, de maior. & obed. cum simil. Neque huic opinioni aduersatur allusio vocabuli, de qua supra, num. 4. Quoniam maritus viduæ congruè dici potest binæ vxoris maritus, scilicet illius, quæ fuit bina vxor, idest duorum; & hæc videtur veritas, sed nihilominus in contrarium stat communis Doctorum sententia, vt dixi supra in euidentialibus, num. 5. Licet respectu effectus nulla sit dissonantia, quia verè bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur, vt cap. De bigamis, supra eod.

15 Tertiò nota ibi, *dispensare non licet*: super bigamia interpretatiua, quam incurrit Subdiaconus de facto contrahens cum vidua, non esse licitum dispensare, & doctrinam Apostoli 1. ad Timoth. c. 3. de bigamis non ordinandis, comprehendere hanc quoque speciem bigamiæ interpretatiuæ; Doctores tamen intelligunt hoc verum esse in dispensatione Episcopi, non autem Papæ, qui dispensat in omni irregularitate, cap. Nisi cum pridem, §. Propter conscientiam, supra, de renunc. Ita Abb. Antiq. in princ. in ver. Non licet, Ioan. Andr. num. 4. & Butr. n. 8. in 2. opposit. qui omnes referunt Petrum de Sampsone asserentem se vidisse ab Innocent. IV. sic dispensatum cum quodam Monacho in casu

16 huius decretalis. In his Doctorum assertionib' tu aduerte ad duo. Alterum est quod dum affirmāt episco-

episcopum dispensare non posse super hac specie bigamiæ interpretatiuę, nonnulli intelligunt hoc verũ esse in officio, secus in beneficio, vt c. Presbyterum, & ibi glos. in ver. Habere, 28. dist. & tenēt hic Io. And. Bellam. Butr. omnes in fin. Neque obstat quod tales cum omnibus bonis suis tradi debeant Curiæ seruituri, vt in Auth. de Sanctiss. Episc. §. Si verò post. Quoniam ibi non prohibetur dispensatio secundum Vincent. Io. Andr. & Butr. vbi supra, licet Cardin. in 2. oppos. dicat verius esse vt sicut nullus citra Papam dispēsat cum bigamo super officio, ita nec super beneficio, quòd accedit officio, vt c. fin. de rescr.
17 lib. 6. & ad textum in d. c. Presbyterum, respondert potest ibi permitti dispensationem cum Presbytero, quia ignoranter contraxit, vt ibi notat glos. 1. & Archid. num. 3. & vide quod
18 scripsi in c. Super eo, suprà eodem. Alterum est quod dum Doctores referunt per Papam fuisse dispensatum cum Monacho, per hoc sentiunt irregularitatem bigamiæ interpretatiuæ per solemnem professionem non aboleri, vt per Butr. n. 8. Quæ conclusio vera est, & eam tenent Domini de Rota in alleg. decis. 1. de bigam. in nouis. & ita Vrbanus V I. dispensauit cum Monacho, qui ante ingressum religionis cum vidua de facto matrimonium contraxerat, vt ibi refertur, motus rationibus in ipsa decisione adductis. Nec mirum, quia nec per Baptismum huiusmodi irregularitas aboletur, quamuis in Baptismo vberius, quã in religionis ingressu quidquid in vetere homine gestum est, sit solutum, vt c. Deinde, 26. dist. Bigamia enim non est peccatum, imo contrahitur etiam cum merito, vt cap. Inter opera charitatis, infra, de pœnit. & remiss. & notant in c. Nuper, supra eod. Ioan. Andr. num. 3. Butr. num. 8. & Card. 10 6. notab. Et quando irregularitas ex defectu, vel ex delicto proueniens per ingressum religionis tollatur, vide per Marian. Socin. plenius distinguentem in c. Ad audientiam, num. 421. vers. Tertio quæro, infr. de homicid.
19 Vltimò nota ibi, *propter affectum intentionis* quandoque magis attendendam esse opinionem, quàm veritatem. Sed vide iura pro, & contra, in cap. Nuper, in gloss. in ver. Non videntur, supra eodem, & solue vt ibi. Vel dic secundum Collect. hic ad fin. in terminis huius cap. Non intercessisse solam, & nudam opinionem, sed voluntatem, & factum ipsum, & veritatem, quia hic Subdiaconus voluit contrahere, & contraxit de facto, id est quantum in se fuit, vt dicitur in d. c. Nuper, & opere consummauit, vt hic dicitur. Ad hoc c. Si quis pulsatus, de pœnit. dist. 1. cum simil.
20 QVÆRO, An Clericus, qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognouit, priuilegio clericali gaudere debeat.

Proposita quæstio implicat duo dubia seorsim examinanda. Primum est an hæc species bigamiæ, quæ contrahitur ex matrimonio inualido, excludat à clericali priuilegio Clericos minorũ ordinum. Secundum est an excludat in sacris
21 constitutos. Circa primum de Clericis minorum ordinum, quatenus ex matrimonio sic contracto efficiantur bigami, qua de re latissimè agemus infra in vltima quæstione. Punctus difficultatis ad hoc restringitur, videlicet an cap. Vnicum, de bigam. lib. 6. quod declarat bigamos omni priuilegio clericali esse nudatos, locum habeat in hac specie bigamiæ, necne. Ad partem affirmatiuam inducitur primò textus in c. De bigamis, supra eod. vbi verè, & interpretatiuè bigami per omnia æquiparantur. Sed verè bigami exuti sunt omni priuilegio clericali, vt d. cap. vnico, ergo & bigami interpretatiuè, quales sunt contrahentes de facto, vt hic, & in c. Nuper, supra eod. & dixi supra in 2 notab. Secundò inducitur hoc cap. vbi patet contrahentes de facto cum vidua, vel corrupta bigamiæ pœnam incurrere, licet bigami non sint. Sed præcipua pœna bigamiæ est amissio clericalis priuilegij, vt in prædicta decretali vnica. Ergo huiusmodi pœna incurritur etiam à sic contrahentibus. Tertiò inducitur glos. 3. in d. cap. vnico, quæ exponit verbum, *bigamos*, scilicet verè, vel interpretatiuè, inter quos recensentur etiam qui de facto cum vidua, vel corrupta matrimonium contrahunt, vt proximè dictum est.
22 In oppositum est veritas, quæ vt facilius innotescat, obseruandum est interpretatiuè biga-
23 mos esse in duplici differentia. Quidam enim sunt bigami propter Sacramenti defectum secundum ea quæ dicta sunt supra, num. 5. veluti cum quis validè contrahit cum vidua, vel corrupta, iuxta textum in cap. Maritum, 33. dist. qui dicitur bigamus interpretatiuè simpliciter secundum Gemin. & alios proximè citandos, & in his concludendum est habere locum Constitutionem Concilij Lugdunensis in d. cap. vnico, infr eod. lib. 6 vt scilicet omni priuilegio clericali sint spoliati. Præcipua ratio est quia dict. cap. vnicum, vt ibi notat glos. in ver. Altercationis, emanauit ad decidendam controuersiam quæ olim erat inter Doctores antiquos super interpretatione, cap. Quisquis, 84. distin. in illis verbis, Omni Ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox denudetur, quibus non videbatur priuatus, sed priuandus; quæ altercatio fuit decisa in d. cap. Vnico. Sed illud cap. Quisquis, loquitur tantum de Clerico, qui viduam, vel secundam vxorem duxit; & sic de bigamo propter Sacramenti defectum: ergo eodem modo intelligi debet dict. cap. Vnicum, quod emanauit ad illius declarationem, arg. l. 2. C. De noxal. & ita ibi concludunt Gemin. Franch. & alij, Ioann Andr. & Abb. in cap. Ioannes, de Cler. coniug. Capell. Tholos. dec. 64. & fusius dec. 134. & hanc sententiam aliàs probauit Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Concilij interpretum. Censuit enim Clericum, qui minoribus ordinibus susceptis cum vidua matrimonium contraxit, vti bigamum omni clericali priuilegio esse nudatum, & sub pœna anathematis interdictum
24 deferre tonsuram, & habitum clericalem. Et in hac specie bigamiæ procedit æquiparatio, quæ fit in dict. cap. De bigamis, supra eod. dicit enim textus. De bigamis, & viduarum maritis idem sancimus omnino, & in hoc casu etiam loquitur glos. præalleg. in ver. Bigamos: nam postea quam exposuit verbum illud *bigamos*, idest verè, vel interpretatiuè; immediatè hoc declarans subiungit, vt quia duas vxores habuit, vel cum vidua, vel corrupta contraxit; atque ita glos. restringit opinionem suam ad illam speciem interpretatiuæ quæ contrahitur propter

ptet defectum Sacramenti. Quæ sententia extra
dubium esset si sequeremur opininnem Rotæ,
quam diximus esse veriorem supra in 2. notab.
vt scilicet maritus viduæ sit verè, non autem
interpretatiuè bigamus. Sed hic non est casus
noster.

Quidam verò sunt bigami interpretatiuè, non
propter defectum Sacramenti, sed propter affe-
ctum intentionis eum opere subsequuto. vt cum
quis contrahit cum vidua, vel corrupta de facto
propter aliqnod impedimentum dirimens, quem
Gemin. in d.c.vn. & Aufier. in addit. ad dictam
decis.64. appellant bigamum interpretatiuè, non
simpliciter, sed secundù quid; & tales dicendum
est non comprehendi in d. cap.vnic. Ratio est,
quia cùm constitutio illa loquatur simpliciter de
bigamis; intelligi debet in propria significatio-
ne, tum quia est pœnalis, cùm exuat tales om-
ni priuilegio clericali, c. Pœnæ, de pœnit. dist.1.
tum quia hnc cap. & cap.Nuper, supra eodem.
25 deuiant à regula iuris, quæ haber ut quando
actus non tenet ex impedimento iuris, voluntas
non habeatur pro facto, vt l.Inter omnes, §.pe-
nult. ff. De furt. instit. de obligat. quæ ex delict.
nascun. §.Placuit, & notatur in §.His autem, in
vltima glos. 22. quæst.5. & c.In audientia, infra,
de sentent. excomm. & consequenter iura præ-
dicta extendi non debent ad illos, qui largè; &
impropriè sunt bigami, secundum Cardin. hic
circa fin. & ita tenent Gemin. Abb. & Capell.
Thnlos. locis supra citatis. Stephan. Aufrer. in
tract. de potestat. sæcul. super person. eccles.
regul.1. limitat.8. num.16.

26 Quibus etiam adiungi possunt Doctores, qui
dicunt priuilegio clericali gaudere Clericum,
qui vxnrem post adulterium ab ea commissum
carnaliter cognouit, quod tenent concorditer
omnes, vt attestatur Capell. Thnlos. d. decis.64.
referens ita fuisse decisum in facti contingentia,
quia talis non est bigamus propter defectum Sa-
cramenti inspecto initio, prout inspici debet,
vt dixi supra num.14. Et quamuis sit bigamus
quoad legem promotionis, non tamen quoad
priuilegium concessum Clericis coniugatis, per
cap.vnicum, de Cleric. coniug. lib.6. Sequitur
Aufrer. ibi in addit. & dicta limitat. 8. num.16.
Decian. in tractat. crimin. part.1. lib.4. cap.9.
n.134. qui similiter testatur ita iudicatum fuisse,
& Iul. Clar. in Practic. Crimin. §. fin. quæst.36.
27 num.7. vers. Sed an ille. Rursus d. cap. vnicum
non habere locum in eo, qui contraxit plura
matrimonia de facto, nec talem amittere fori
priuilegium tradit Marian. Socin. in cap.Perue-
nit, num.101. de sentent. excomm.

28 Circa secundum breuiter concludendũ est Cle-
ricos ordine sacro insignitos, qui de facto vxorẽ
ducunt viduam, vel corruptã, non amittere pri-
uilegium clericale, prout hic concludit Host. n.7.
dicens Subdiaconũ, qui sic contraxit iuxta textũ
in præsenti retinere priuilegiũ clericale si corri-
gibilis sit, cap.Dictum, 81.distin. cap.Studeat,
50 dist. aliàs secus, cap.Cum non ab homine, de
iudic. cap.fin. de vita, & honest. Cleric. & cap.2.3.
& 4. de cohabit. Cleric. & mulier. & cum eo
transeunt hic Io Andr. num.3. Collec. in princip.
& Cardin. col. vltima, qui hanc opinionem
contra Boattinũ dicit æquiorem, & illam appro-
bat: & idem Ioan. Andr. in cap. Ioannes, infra
de Cler. coniug. plenè Capell. Tholos. decis. 234.
& Tiber. Decian. tractat. crimin. part.1. cap 9.
n.31. Nititur hęc conclusio triplici fundamento.
Primum est, quia Constitutio Gregorij X. in
d.cap.vn. de bigam. lib.6. quæ loquitur simpli-
citer de bigamis, complectitur tantum bigamos
verè, vel interpretatiuè propter defectum Sacra-
menti, scilicet illos, qui secundam vxorem duxe-
runt, aut viduam, vel corruptam, vt ostensum est
supra num.23. nec locum habet in contrahen-
tibus de facto, qui non sunt bigami nisi fictè,
propter affectum intentionis cum opere subse-
quuto, vt hic dicitur, & in cap. Nuper, supra eod.
arg. cap. Si quem. infra de sentent. excomm. &
cap. Susceptum, de rescript. lib.6. & ita intelli-
gunt d.cap.vnicum, Ioan. Mon. Archid. Guil. de
Monte Laud. & omnes glossantes illam decreta-
lem, vt inquit Capella Tholos. in præallegat.
decis.234. Secundum fundamentum est, quia hæc
decretalis, & cap. Nuper, supra eod. decidunt sic
contrahentes de facto non esse bigamos, sed
tantummodo bigamiæ pœnam incurrere quan-
tum ad legem promotionis. Igitur hæc pœna
extendi non debet ad priuationem clericalis pri-
uilegij, vt cap.2. supra eod. Tertium, & fortè
validius fundamentum est, quia decretalis vnica,
de bigam. lib.6. locum habet tantummodo in
Clericis minorum ordinum, nec extenditur ad
constitutos in sacris, vt dicam plenè in quæstio-
ne seq. à num.39. vsque in fin. quæstionis.

29 Secundò QVÆRO, An Subdiaconus à
Summo Pontifice dispensatus ad matrimonium
contrahendum, qui postea cum vidua contraxit,
& consummauit, suo priuilegio gaudeat, necne?

Præsens quæstio duas habet difficultates.
Altera est an matrimonium obstet Subdiacono,
quominus hoc priuilegio vti possit. Altera an
ei obstet bigamia, eo quod contraxerit cum
vidua.

30 Quoad primam receptum est sacrum ordi-
nem non opponi matrimonio essentialiter, quia
non habet intrinsecè annexum votum continen-
tiæ, sed lege positiua tantum, vt docet D. Tho-
mas in 2.2. quæst.88. art.11. vbi propterea asse-
31 rit Ecclesiam posse dispensare in voto continen-
tiæ solemnizato per susceptionem ordinis sacri:
quam sententiam sequuntur ex Canonistis Ioan.
Andr. in reg. semel Deo, in mercurial. Bellam.
in c.Sunt quidam, 25.quæst.1. in 3.quæst. gloss.
& Hostien. in cap.Rursus, qui Cler. vel vouen.
Ioan. Andr. & Anchar. in c. vnico, de voto lib.6.
& est communis opinio, vt testatur Stephan. de
Gaiet. in repet. cap. Ad limina, 3. quæst. 1. in
quæst. 194. nu.464. & seq. quam latè tuetur Na-
uarr. cons.37. incipien. Peto primo, num.6. de
32 voto. Idcoque olim Sacerdotes veteris testa-
menti contrahebant, cap. Tenere, 31.distin. &
hodie Græci non tenentur continere, quia legem
Canonicam hac in parte non susceperunt, c. Ni-
cæna, cap. Quoniam, & cap. Aliter. ead. distin.
cap. Cum olim, de Cleric. coniug. & notatur in
33 cap. Diaconi, 28.dist. Quod nullam habet dubi-
tationem quoad Subdiaconos: nam eis licuit
habere vxores vsque ad tempora Gregorij I. vt
patet in cap.1. 31.dist. vbi cum olim promoue-
rentur Subdiaconi non promissa continentia, &
licitè vterentur vxoribus, & beneficijs; & Pela-
gius Papa postea edidisset Constitutionem, in

qra præcisè prohibuit ne Subdiaconi suis vxoribus commiscerentur: Gregorius illius successor reuocauit illam Constitutionem tanquam iniquam, statuitque vt Subdiaconi, qui tunc erant, inuiti non cogerentur; at in futurum nemo promoueretur nisi continentiam voueret, quod refertur etiam in cap. Multorum, 27. quæst. 2. & notat glos. 1. in d. cap. Diaconi, 28. dist. Ad idem textus in cap. Miramur, de seru. non ordinan. Cuius hæc sunt verba: licet Subdiaconatus sacer ordo non reputaretur in Ecclesia primitiua; tamen à Constitutione Gregorij, atque Vrbani secundum moderna tempora sacer gradus esse minimè dubitatur, habetur in c. Nullus, 60. dist. & refertur in cap. A multis, de ætat. & qualit. quamobrem cùm ordo Subdiaconatus, & matrimonium essentialiter non sint opposita, sed ex constitutione Ecclesiæ tantum; hinc sequitur vt sublato cōstitutionis impedimento per dispensationem Pontificis, Subdiaconus, qui matrimonium legitimè contraxit, adhuc sit immunis à potestate sęculari, sicuti erat ante matrimoniū, tam ordinatione diuina, cap. Si Imperator, vbi Tancred. & alij notant 96. distin. c. Quamquam, de Censib. lib. 6. quàm ex Constitutione ecclesiæ, vt in cap. 1. 2. & cap. Si diligenti, de foro compet. & in Concilio Tridentino, c. 20. sess. 25. plenè Rota decis. 10. incip. Vtrum valeat consue-
34 tudo Anglicana, de Consuet. in antiqu. Idque etiamsi habitum, & tonsuram non deserat, quia Constitutio Bonifacij VIII. in cap. vn. de Cler. coniug. lib. 6. & decretum Tridentini Concilij, cap. 6. sess. 23. non statuit nisi de Clericis coniugatis constitutis in minoribus, vt in d. cap. vn. notat Gemin. in 1. notab. & Couarr. pract. quæst. cap. 31. sub num. 6. vers. Quintò hinc apparet, & cap. 32. in fin.

Secundò Clerici in minoribus licet coniugati ideò fori priuilegium retinent, quia matrimonium contrahunt lege permittente, nec status coniugalis est incompatibilis cum clericali, vt fusè probat Lap. allegat. 118. per tot. Couarr. d. cap. 31. num. 7. & Clar. in praxi. §. fin. quæst. 36.
35 vers. Quæro an Clericus. Sed & Subdiaconus in vim Apostolicæ dispensationis legitimè contrahit, nec status coniugalis est incompatibilis cum sacro ordine, vt supra ostendimus. Ergo & Subdiaconus licet coniugatus retinet fori priuilegium. Sicuti videmus Milites Alcantaræ, & Calatrauæ non ideò minus potiri priuilegijs personarum ecclesiasticarum, quod matrimonium contrahāt ex dispensatione Papæ, vt apud Nauarr. in tract. de reddit. eccles. q. 1. monit. 55. & seq. & cons. 10. & 11. de regul. & Rot. dec. 266. num. 5. par. 2. diuers. & de oblatis, qui ante, vel post oblationem matrimonium contraxerunt, scripsi plenè in c. Vt priuilegia, num. 28. infra de priuileg.

36 Ad hæc beneficium fori concessum est Clericis ratione characteris eisdem indelebiliter impressi in ipsa ordinum susceptione. Io. Andr. in d. cap. vn. num. 3. & Gemin. ibid. §. 1. paulo ante fin. n. 7. in princ. vers. Nam illud est priuilegium. Præpos. in cap. 1. sub num. 3. in vltimis verbis, & num. 5. 11. q. 1. Oldrad. cons. 83. num. 5 Sed per matrimonium subsequens character impressus nō deletur, vt notat Abb. in c. Ioannes, in 2. not. de cler. coniug. & est catholica veritas vt in Concilio Florentino in decr. fidei, §. Quintò, & in Tridētino sess. 7. de sacram. can. 9. Ergo nec fori priuilegium tollitur. Et quamuis neque per degradationem deleatur character, & tamen Clericus degradatus subijciatur sæculari districtioni, cap. 2. vbi glos. fin. de pœn. lib. 6. id tamen specialiter statutum est in pœnam Clericorum enormiter delinquentium, cap. Ad abolendam, de hæret. cap. Super eo, & c. Accusatus, eod. tit. lib. 6. cap. Ad falsariorum, de crim. fal. & c. Cum ab homine de iudic. At Subdiaconus nihil peccat contrahendo Pontifice concedente, cap. Qui peccat, 23. qu. 4. cap. Dixit, 14. q. 5. l. Gracchus, C. De adult. l. Auxilium, ff. De minor.

37 Ac demum Græci coniugati in sacris ordinibus constituti gaudent priuilegio fori ecclesiastici, vt tenet Ioan. de Imol. in cap. Nullus, n. 3. infra de for. compet. & Couarr. practic. qu. c. 31. sub num. 5. vers. Qua ratione, vbi improbat consuetudinem Anglorum, apud quos Clerici coniugati, etiam in sacris, coram iudice sæculari litigare coguntur, & refert eam improbasse etiā iudices Rotæ decis. 840. aliàs 10. de consuet. in antiq. & decis. 2. in antiquior. Idemque probant authores omnes, qui censent hoc priuilegium extendi etiam ad vxores Clericorum. Quod sensit glos. in cap. 2. 11. qu. 1. Gemin. in d. c. vn. §. In ceteris, num. 7. & Franc. sub num. 6. de Cler. coniug. lib 6. Abb. in cap. 2. num. 9. ibique Imol. & Felin. num. 3. de foro compet. Decian. in tract. de crimin. tom. 1. lib. 4. nu. 53. & est ratio, quia hoc de iure ciuili, & communi est, vt vxor sequatur forum viri, l. Cum quædam puella, ff. de iurisd. omn. iudic. l. penult. & fin. C. De Incol. lib. 10. Abb. & Felin. in d. cap. 2. de foro compet. etiam circumscripto communi Clericorum priuilegio, secundum quod ex persona Clerici etiā familiaribus priuilegia communicantur, l. 1. & 2. C. De episc. & Cler. glos. 1. in c. Clericum, 11. qu. 1. & sic corruit argumentum Franchi in d. cap. vn. per illum textum in fin. ibi, *in ceteris*, & ad argumenta Ioan. Andr. in ead. cap. vn. respondet Abb. in d. cap. 2. Licet enim de hoc aliàs dubitatum esset, responsum fuerit non esse sacræ Congregationis id decidere, sed quæstionem esse soluendam ex dispositione iuris communis, vt scripsi plenè in d. cap. 2. à num. 33. vsque ad num. 46. Ergo eodem priuilegio potiri debet etiam Subdiaconus ecclesiæ Occidentalis, qui matrimonium contraxit ex legitima dispensatione: nam Græci vxorati ideo retinent Clericale priuilegium, quia cum Orientalis ecclesia votum continentiæ non admiserit, d. cap. Cum olim de Cler. coniug. cap. Aliter, 31. dist. & notatur in cap. Diaconi, 28. dist. vsus matrimonij non est illis interdictus. Quæ ratio viget etiam hoc casu, quia Subdiaconus propter Pontificias dispensationem solutus est voto continentiæ perinde, ac si non vouisset, & legitimè vtitur matrimonio, vt initio diximus ex doctrina D. Thomæ, & aliorum.

Quare quoad hanc primam dubitationem videtur respondendum, matrimonium, vt proponitur, contractum non obstare Subdiacono quominus gaudeat exemptione à iudicibus sæcularibus, & reuera absurdum esset, vt existens in sacris subijceretur laicorum iurisdictioni ob matrimonium contractum approbante Pontifi-

ce,

ce, cum tamen ob quodcumque crimen quamtumuis enorme, & irregularitatem irrogante, fori priuilegium non amittat ante actualem degradationem, & traditionem curiæ sæculari, cap. Cum non ab homine, de iudic. vbi omnes notant, & tradit Clar. post alios in §. fin. qu. 36. vers. Successiuè quæro, & vers. Dixi etiam: &

38 pro hac sententia adducitur Nauarr. in d. tract. de reddit. eccles. monit. 55. num. 10. vbi in fortioribus terminis docet regularem solemniter professum, qui ex dispensatione Summi Pontificis matrimonium contrahit, esse personam ecclesiasticam, & gaudere priuilegio fori, & canonis. Pari enim passu ambulant quoad clericale priuilegium Clericus, & professus, vt notat Ioan. Andr. in cap. vn. num. 19. vers. Et quæ dicta sunt de Clerico procedant in professo, supra de oblig. ad ratioc.

39 Quoad secundam verò difficultatem Bonaguida, aliàs Boattinus Doctor antiquus in c. 1. supra eod. opinatus est Sacerdotem, qui cum vidua matrimonium contraxit, esse omni Clericali priuilegio nudatum, ac posse per iudicem sæcularem coerceri, & glos. vlt. in c. Si Subdiaconus, 34. distin. dicit Subdiaconum, qui secundam vxorem duxit, de iure communi perdere priuilegium clericale, sed loquitur secundum illud tempus, quo Subdiaconatus non existimabitur esse inter sacros ordines, vt illic notatur, & aduertit Sot. in 4. Sentent. distin. 23. q. 3. art. 3. quod etiam sensit Nauarr. conf. 3. incip. Quidam ex Illustrissimo, sub num. 6. vbi postquam dixit Pontificem posse cum Subdiacono dispensare vt ducat vxorem, subdit immediatè: dispensatus enim vt contrahat matrimonium, eo contracto, & consummato præsertim cum vidua, potest iusta bella gerere, milites ducere, sententiam sanguinis ferre, &c. ac perinde est ab ecclesiastica potestate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus iure ipso communi id statuente. Quo loco Nauarr. loquitur apertè de Subdiacono, tum quia de eo proximè egerat; tum quia verba illa, *dispensatus vt contrahat matrimonium*, non possunt congruè referri ad Clericum in minoribus, qui nulla eget dispensatione ad matrimonium contrahendum. Iura tamen adducta à Nauarro, nempe cap. 1. de bigam. lib. 6. & alia alium habent intellectum, vt inferius dicetur. Hanc eamdem opinionem sequitur Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 8. num 11. vers. Quare hinc infero; sed perfunctorie loquitur, & nullam affert rationem, vel authoritatem. Ac demum idem censet Suarez adutrsus Anglos lib 9. cap. 28. num 3.

Verum huic sententiæ nemo adhæret ex antiquis, & grauioribus scriptoribus; quia Constitutio Siricij Papæ relata in c. Quisquis, 84 distin. & Gregorij X. in Concilio Lugdunensi edita, per quas bigami declarantur omni priuilegio nudati, & coercitioni fori sæcularis addicti ad Clericos sacris ordinibus insignitos non pertinent, nec ad eos extenduntur, sed ad Clericos in minoribus tantum, vt docet glos. in ver. Clericus in d. c. Quisquis, cui adhærent ibi Archid. & Præpos. & glos. in cap. vnico, in ver. Bigamos de bigam. lib. 6. atque ibidem Archid. Io. Andr. Gemin. Franc. & alij omnes, Tiber. Decian. tract. crimin. cap. 9 num. 31. vbi propterea censent existentem in sacris, si de facto contrahat matrimonium cum vidua, censeri quidem bigamum quoad inhabilitatem ordinum per hoc cap. & cap. Nuper, supra eod. sed non quoad priuationem priuilegij Clericalis. Quod etiam tenent Hostien. & Ioan. Andr. ambo num. 3. Collectar. in princ. & Cardin. in vlt. col. Addo Capell. Tholos. dec. 234 Ioan. de Montaigne in tract. de bigam. qu. 5. effectu 4. sub num. 15. vers. Nonò, & eund. Nauarr. in tract. de reddit. eccles. monit. 55. nu. 13. Ratio differentiæ est, vt inquit Gemin. ibi nu. 6. quia in minoribus constitutus sic contrahendo matrimonium, cum ad sæculum redeat, & non remaneat persona ecclesiastica, priuatur fori priuilegio; sed constitutus in sacris cum propter characterem ordinis sacri non possit ad sæculum redire, nec desinere esse persona ecclesiastica, retinet priuilegium fori, & Ioan. de Fan. ibidem eamdem rationem assignans dicit non esse iustum, nec æquum, vt constituti in sacris in pœnam bigamiæ exuantur priuilegio clericali, cum iam religari diuino obsequio ad laicalem statum redire non valeant. Sequitur Ioan. de Montaign. de bigam. qu. 5. effec. 4. nu. 24. in fin. vbi asserit cum Ioan. de Fant. communiter transire omnes Doctores, & Syluest. in ver. Bigamia, num. 8. vbi reprobata opinione Boatini, atque alijs relatis, similiter testatur hanc esse magis communem, & veriorem sententiam; quæ in casu speciali, de quo agitur, redditur clarior, quia Summus Pontifex in litteris dispensationis multifariam ostendit hunc Subdiaconum non desinere esse de foro ecclesiæ; illi enim indulsit vt posset absque metu irregularitatis esse index in causis criminalibus, etiamsi sanguinis effusio, membrorum mutilatio, seu mors inde sequeretur. Rursus eidem reseruauit pensionem ecclesiasticam super Archidiaconatu, eumque obligauit ad recitationem officij B. Mariæ Virg. Quæ omnia necessariò supponunt eum esse personam ecclesiasticam, quia laici non egent dispensatione pro iudicio in causis Capitalibus ferendo, nec sunt capaces pensionis ecclesiasticæ, vt est notissimi, & ita resolutum in sacra Congregatione Concilij pro Archidiacono Toletano ex vnanimi Patrum sententia.

40 Tertiò QVÆRO, An dispositio huius Decretalis vendicet sibi locum in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui cum vidua, vel corrupta de facto propter aliquod impedimentum dirimens matrimonium contraxit, & eam cognouit, adeo vt exinde bigamiæ irregularitatem incurrat.

Ad partem negatiuam arguitur primò, quia irregularitas non inducitur nisi in casibus à iure expressis, cap. Super eo, supra eod. & dictum est supra num. 7. At nullibi reperitur iure cautum, vt Clericus minorum ordinum, vel laicus inualidè contrahens cum corrupta incurrat irregularitatem, cum iura, quæ contrahentibus, de facto hanc pœnam infligunt, loquantur de Clericis ad sacros ordines promotis, vt inferiùs dicetur.

Secundò omnis bigamia vel est vera, vel interpretatiua, vel similitudinaria, secundum Specul. in tit. de dispensat. §. Iuxta, num. 6. & fusius ostensum est supra, num. 2. Hoc autem casu

non adest bigamia vera, quia talis non contraxit validè cum duabus successiuè, cap. Acutius, & cap. Deinde, 26. distin. neque interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualidè, vel cum vna validè, & cum alia inualidè, vt in c. Nuper, supra eod. nec cum corrupta validè, vt in cap. Maritum, 33 distin. neque similitudinaria, quia non contraxit de facto cum vnica, & virgine post votum solemne sacri Ordinis, vel religionis, vt in cap. Quotquot, 27. qu. 1. & ita per hæc fundamenta concludit Nauarr. conf. 1. quod incipit, Quidam laicus, hoc tit. & idem firmat in Man. cap. 27. num. 195. vbi etiam testatur sic nuper conclusum fuisse in sacra Pœnitentiaria, & eidem sententiæ postea adhæserunt Gregor. de Valen. in 4. part disput. 7. qu. 19. punc. 3. in prima specie irregularitatis, & Sanchez alios recentiores adducens de matrim. disp. 84. num. 11. Et tenendo hanc partem non obstat secundum Nauarr. hæc Decretalis, quia non loquitur de Clerico minorum ordinum, sed de Subdiacono, qui per susceptionem sacri ordinis Subdiaconatus obligatur voto solemni, quo contraxit spirituale matrimonium cum Christo, vt cap. A multis supra de ætat. & qual. iuncto, c. Vnico, de voto lib. 6. vnde postea contrahendo, licet de facto, aliud matrimonium carnale, bigamiæ pœnam incurrit, vt hic. Quæ ratio non viget in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui prius nullum spirituale coniugium contraxit, vt palam est. Vnde meritò Innoc. in c. Nuper, supra eod. exponit illud verbum, *Clericis*, idest in sacro Ordine constitutis, quasi per hoc sentiat illam Decretalem non habere locum in Clericis minorum ordinum, & eodem modo respondetur ad cap. 1. infra. qui Cler vel vouen. & ad cap. Sanè Sacerdotes, de Cler. coniug. Illud enim loquitur de Diacono; hoc vero de Presbyteris, qui post contractas nuptias spirituales contraxerunt, licet inualidè, alias carnales.

Ad contrariam partem inducitur textus hic, qui non fundatur in ratione illa, quod Subdiaconus per sacri ordinis susceptionem contraxerit spirituale matrimonium cum Christo, vt putauit Nauarr. aliàs enim Subdiaconus incurreret pœnam, de qua hic etiam contrahendo cum vnica, & virgine: nam & eo casu vigeret illa ratio, quod prius contraxisset nuptias spirituales, & deinde carnales; & tamen Doctores communiter intelligunt Subdiaconum in hanc pœnam non incidere contrahendo cum vidua, nisi illa sit corrupta, supplentes verbum, *viduam*, scilicet & *corruptam*, ne sit contra cap. Sanè, il secondo, de Cler. coniug. prout hic supplent Abb. Antiq. Host. Ioan. Andr. Bellam. & Cardin. omnes in princ. in ver. Viduam, & Burr. num. 8. Quinimo hic textus si sedulò expendatur, potius excludit rationem binarum nuptiarum: nam cùm dicat hunc Subdiaconum incidere in pœnam bigamiæ non propter Sacramenti defectum; vtique per hoc excludit rationem duplicis coniugij spiritualis, & carnalis, quæ inducit defectum Sacramenti, cum perimat significationem coniunctionis, & vnitatis Christi cum ecclesia, secundum ea quæ dicta sunt supra, num. 13. Vera igitur ratio est, quæ exprimitur in textu, videlicet propter affectum intentionis cum opere subsequuto, quia quantum in se fuit, matrimonium contraxit, & consummauit, vt hic, & in c. Nuper, supra eod. Hæc

41 autem ratio æquè viget in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui inualidè contrahit propter impedimentum dirimens, atque in Subdiacono, cum in vtroque adsit affectus coniugij hic ponderatus: nam in matrimonijs contrahendis non iuris effectus, sed animi destinatio attenditur, vt legitur in d. cap. Nuper, & in maleficijs spectatur voluntas, non exitus, c. vlt. 48. distin. l. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & l. Seruo, C. eodem, secundum Innoc. in d. c. Nuper, num. 2. & Hostien. num. 5. Ergo quamuis

42 textus loquatur de Subdiacono; tamen vendicat sibi locum etiam in Clericis inferioribus, & laicis, qui sub dicta ratione includuntur: nam vbi ratio legis, vel Canonis est amplior, vel generalior dicto, seu dispositio, tunc ad ampliationem rationis extenditur ipsa dispositio, text. est in l. Regula, §. fin. & ibi Bart. & Bald. notant, ff. de iur. & fact. ignor. & hoc pro regula constituunt Cardin. in Clem. 1. num. 18. de elect. Abb. in cap. Sicut, circa fin. de testibus Corsett. singul. suo 23. & singul. 218. Euerar. in sua centuria legali in loco à ratione legis larga, & passim Doctores. Quæ regula procedit etiamsi materia sit exorbitans, & pœnalis, vt est glos. notab. in d. Clem. r. in ver. Eligatur, de elect. Item glos. in c. Cupientes, §. Denique, in ver. Instructas, eod. tit. & tradunt Gemin. conf. 37. Dubitatur de duobus, n. 6. vers. Item licet constitutio. Petr. de Anchar. conf. 304. Ista allegata, nu. 4. & Crauett. conf. 227. Iaffredus Regis. num. 4. 5. & 6. & ex hoc tollitur primum fundamentum contrariæ sententiæ, quod pœna irregularitatis non sit inducenda nisi in casibus à iure expressis. Quoniam casus, de quo agitur, satis dicitur expressus in iure, cum includatur sub generali ratione expressa in hoc cap. Ita notabiliter dicit glos. præalleg. in d. cap. Cupientes, §. Denique in ver. Instructas, & Paul. de Castr. conf. 441. Pro declaratione, num. 6. vers. Item casus tacitus à statuto videtur expressus, libr. 1. nam, vt ait Calder.

43 conf. 1. Vt lit. penden. vbi locum habet legis ratio, circa id prodita dici debet lex. & secundum Bald. conf. 384. Statuto Ciuitatis, col. 2. lib. 5. quæ sunt eiusdem rationis includuntur sub dispositione ex significatione, idest tamquam expressa propriè, non tacitè, & sequitur Crauett. plura cumulans conf. 183. Regula, n. 3.

44 Secundò ad hanc partem inducitur textus in c. Nuper, supra eod. vbi qui de facto secundam vxorem accepit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non sit. Qui textus loquitur de Clerico in sacris ordinibus constituto; & tamen procedit etiam in Clerico minorum ordinum, & in laico, qui contraxit secundum matrimonium de facto propter quodcumque impedimentum dirimens, vt tenet ibi Hostien. num 4. in ver. Clericis, qui expressè ponit exemplum in Clerico minorum ordinum, qui contraxit secundum matrimonium de facto cum consanguinea, vel affine: & consentiunt ibi Ioan. Andr. Cardin. Butr. & omnes; & in non Clerico Syluest. in ver. Bigamia, n. 7. vers. Et similiter, & fatetur Nauarr. in præalleg. conf. 1. num. 8. Ergo eodem modo textus noster quamuis loquatur de Subdiacono, tamen includit etiam Clericum minorum ordinum, & laicum

cum qui contraxit cum vidua, vel corrupta de facto propter impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, vel aliud simile, arg. c. 2. supra de transl. Episcopi. Et stringitur argumentum, quia textus decidit tales non esse bigamos, sed bigamiæ pœnam incurrere: & rationem exprimit non propter defectum Sacramenti, sed propter affectum intentionis cum opere subsequuto. Cum ergo hos casus nectat eadem ratio, quoad iuris dispositionem non sunt separandi: textus in l. Illud,& ibi Oldrad. ff. Ad leg. Aquil. & notat Bald. in l. De quibus, ff. De legib. ait enim. Vbi est eadem ratio in pluribus casibus, vna, & eadem ratio decidit omnes illos casus, non per extensionem, sed sicut genus comprehendit species, sic generalis ratio diuersas species. Quod Baldi dictum pro eleganti referunt, & sequuntur Paul. de Castr. d. cons.441. num. 6. ad fin. lib.1. & Crauett. d. cons. 183. num. 3. Et hinc patet responsio ad authoritatem Innocentij in dicto cap. Nuper. Ipse enim exponit verbum, Clericis, id est in sacris constitutis, quia textus de illis loquitur non ad exclusionem inferiorum Clericorum, sed in quantum ordo sacer est impedimentum dirimens matrimonium: vnde ex quocumque capite proueniat impedimentum dirimens siue in Clerico, siue in laico, procedit illa decisio secundum omnes.

Tertiò ad idem arguitur,quia contrahens cum duabus successiue, & semel contrahens cum corrupta in omnibus æquiparantur vbi matrimonium est validum, c.De bigamis, supra eod. & latè ostensum est supra in 2. notab. Ergo eodem modo æquiparantur cum matrimonium est nullum, vt idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito,vt l. Si ex toto, ff. De legat. 1.l. 3. §. fin. l.4. & l. Legata, in fin. ff. De adimen. legat. & contrariorum eadem sit disciplina, vt l. 1. ff. De his qui sunt sui,vel alien. iur. cum simil. Sed contrahens nulliter, & de facto cum duabus incurrit pœnam bigamiæ, etiamsi sit Clericus in minoribus, aut laicus, vt supra proximè ostensum est. Ergo eamdem pœnam incurrit Clericus, vel laicus contrahens nulliter cum vidua, vel corrupta: & reuera negari non potest quin isti duo casus æquiparentur coniungendo decisionem d.c.Nuper, cum decisione textus nostri, et per hoc patet responsio ad secundum fundamentum Nauarri quod talis non sit bigamus verè, nec interpretatiue, nec similitudinariè: nos enim dicimus contrahentem cum vidua de facto siue propter impedimentum Ordinis sacri, siue propter quodcumque aliud impedimentum fieri bigamum interpretatiue per hoc cap. Sicut efficitur talis, qui contrahit cum secunda de facto:& sic diuisio illa trimembris non est integra, quia in secundo membro interpretatiuè omittitur hæc species, quæ incurritur propter matrimonium quomodolibet contractum de facto cum vidua, vel corrupta.

45 Vltimo ad hanc partem inducitur theorica Ioan.Andr. in d. cap. Nuper, num. 5. vbi regulam generalem constituit his verbis:[Quomodocunque non teneat matrimonium consanguinitate, affinitate, voto, vel alia quacunque de causa, si de iure contractum induceret bigamiã, contractum de facto copula sequuta inducit pœnam bigamiæ, & infra: Satis est enim quod habuerit affectum coniugij, & ille affectus hic attenditur, vt dixi supra post Innocent. Sicut ergo publica honestas inducitur ex matrimonio, quod non tenet dummodo teneat ex consensu, de Sponsal. cap.vn. lib.6. sic ex tali matrimonio consummato inducitur bigamia.] Hæc ille. et eamdem regulam ante ipsum posuit ibid. Host. nu.4. in ver.Clericis, & eam sequuntur Collect. num.3. Butr.num.8. Cardin.in 6.notab. Anchar. in 3.notab.& Ioan.de Anan. num.2. Sed matrimonium de iure contractum cum vidua, vel corrupta inducit bigamiam, etiam in Clerico minorum ordinum, & in laico, vt cap. Si quis viduam, 1. & 2. 34.distin. cap.Quisquis, 84.distin. & cap.Maritum, 33.distin. Ergo contractum de facto etiam in talibus inducit pœnam bigamiæ.

Et hanc sententiam sequuntur Domini de Rota decis.1. de bigam. in nou. vbi articulo de mandato Papæ maturè discusso vnanimiter resoluunt Clericum minorum ordinum, qui de facto contraxit cum vidua, esse bigamum interpretatiuè, & egere dispensatione Apostolica; subesse tamen iustam causam dispensandi, quia ille Clericus ignorauit impedimentum,& postea matrimonio diuortiato, bona fide intrauit religionem, & promotus fuit ad omnes sacros ordines, & ita Vrbanus VI. dispensauit propter illam decisionem, vt ibi refertur. Quamobrem sententiæ S. Pœnitentiariæ opponitur sententia Papæ, qui dispensando vtique probauit tales contrahere irregularitatem bigamiæ, & egere dispensatione Apostolica.Eidem sententiæ adhęserunt in Summa huius tit. Goffred. & Hostien. num.3. §.Quot sunt species, vers Quartò, Alber. in Dictionar. littera B. in ver.Bigamia, in fin. Asten. in Summa 2 part. lib.6. tit.7. art.vn. q.2. Moutaign. de Bigam. quæst.6. nu.2. vers.Quarto, & ex Theologis Richard. in 4.dist. 27.art.4. quæst.3. in corpore, & ad primum, & Petr. de Palud. ibid. quæst 4. art.4 num.28. & distin.38. art.5. conclus.2. in fin num.34. et est communis omnium sententia, vt testatur Couarr. in Clem. Si furiosus, par.1. §.2.nu.2. vers. Secundo, & tertio, de homicid.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Cap. Ad hæc .

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi, & Archipresbyteri officia quomodo inuicem se habeant, & in quibus distinguantur. & num. seqq. vsque in fin*

2 *Dubia plura inter Archidiaconum, Archipresbyterum Atrien. & num.10. vers. Ex supra dictis.*

3 *Archidiaconus, & Archipresbyter Vicarij Episcopi à iure sunt constituti.*

4 *Dignitates Archidiaconatus, & Archipresbyteratus habent se tanquam excedentia, & excessa.*

5 *Archipresbyter est maior ordine, Archidiaconus est maior administratione.*

6 *Archidiaconi potestas quæ complectatur.*

7 *Archidiaconus unde dicatur.*

Ar-

8 *Archipresbyteri officium quod sit. & num. seqq.*
9 *Archidiaconus est Vicarius Episcopi quoad iurisdictionem; Archipresbyter quoad Sacerdotalia.*
10 *Archipresbyter in quibus subsit Archidiacono. & num. 16.*
11 *Presbyteri Cardinales qui dicantur.*
12 *Archipresbyter potest vices suas alteri delegare.*
13 *Diuinorum celebratio an spectet ad Archidiaconum, vel Archipresbyterum.*
14 *Consuetudines, & Constitutiones per diuersa loca praualent in officijs.*
15 *Archidiaconi, Præpositi, & Decani ferè tot sunt ex consuetudine, quot sunt Ecclesia.*
16 *Archidiaconus post Episcopum omnibus praeest.*
17 *Si sit Presbyter, in quibus præsit Archipresbytero.*
18 *Iura nihil magis abhorrent, quàm vnum occupare officia duorum.*
19 *Episcopus ordine non est minor Archiepiscopo, nec Presbyter Archipresbytero.*
20 *Papa, & omnes alij Episcopi sunt coaquales in his, qua sunt ordinis Episcopalis.*
Causa naturalis in concursu praualet accidentali, ibidem vers. Nam vbi concurrunt.
21 *Canonicus ratione prabenda Subdiaconalis dicitur Subdiaconus, licet ex accidenti sit Presbyter, & Missam solemnem non celebrat, sed inseruit in officio Subdiaconi, & sedet post Canonicos Diaconos.*
Eucharistia custodia an spectet ad Archidiaconum, vel ad Archipresbyterum. ibid. vers. Decij cons.
22 *Abbates, & Abbatissas ponere in sede, & institutio corporalis spectat ad Archidiaconum.*
23 *Archidiacono qua competant de iure communi.*
24 *Iurgij appellatione quid veniat.*
25 *Archidiaconi ius examinandi promouendos ad ordines, & beneficia an sit sublatum à Concilio Tridentino.*
26 *Archidiaconus cur dicatur oculus Episcopi.*
27 *Potest modicam pœnam imponere & ad modicum tempus suspendere.*
28 *Habet curam.*
29 *Est Vicarius Episcopi in omnibus, & habet iurisdictionem ordinariam.*
30 *Archidiaconatus dignitas post Episcopalem est maior dignitas in Ecclesia Dei, & sic maior Abbatiali.*
31 *Episcopus an possit remouere Archidiaconum à Vicaria, & illius munera exercere.*
32 *Archidiaconus est Vicarius nõ ab Episcopo assumptus, sed datus à iure.*

AD HÆC. Dicit primò quod sit officium Archidiaconi, & in quo per eum releuetur Episcopus. Secundò, dicit Decanos rurales per Episcopum, & Archidiaconum eligendos, & amouendos, si illorum vices communiter gerant. Secunda, ibi; *Subsequenter*. Et qualibet pars subdiuiditur in consultationem, & responsionem.

1 QVÆRO cùm textus dicat Archipresbyteros iurisdictioni Archidiaconi subiacere, quomodo se inuicem habeant, & in quibus distinguantur officia Archidiaconi, & Archipresbyteri; & in specie quid dicendum de infrascriptis controuersijs vertentibus inter Archidiaconum, & Archiepiscopum Attien.

Primò scilicet quis eorum in festiuitatibus Missarum solemnia celebrare debeat.

Secundò quis debeat ferre Sacramentum ad Sepulchrum feria quinta maioris hebdomadæ, & in festo Corporis Christi processionaliter.

Tertiò quis debeat aperire portam, quam vocant Sanctam in Assumptione Beatæ Mariæ, qua aperta incontinenti nulla interposita mora de dicta porta incedendo ad altare maius processionaliter, statim inchoantur primæ vesperæ solemniter.

Quartò, quis debeat communicare populum in Ecclesia, & præsertim in Paschate Resurrectionis.

Quintò, quis debeat dare benedictiones Presbyterales in Ecclesia Cathedrali, & præsertim in processionibus quadragesimalibus.

Sextò, quis portare debeat Crucem in die Veneris sancti, & Sabbathi Pentecostes.

Septimò, quis asperget populum in Ecclesia prædicta Aqua baptismali in die Sabbathi sancti, & Sabbathi Pentecostes.

Vltimò cui competat in possessionem mittere Prælatos, item & Canonicos nouos.

3 Et quidem cum Episcopus multiplici cura, varijsque oneribus, ac sollicitudinibus prematur, ad enim laboribus aliqua in parte subleuandum sacri Canones duos ipsi Vicarios, Archidiaconum scilicet, & Archipresbyterum constituerunt, vt inter eos, quamuis ipse idoneus esset, sua onera partiretur, vt patet hic, & in cap. 1. supra eodem, & in cap. 1. ibi, Ad vicem eius, infra de offic. Archipresbyt. & notat Host. in Summa hoc tit §. Quis dicatur. in princ. & in §. Quod sit eius officium, vers. Et demum, & tit. de offic. Archipresbyt. §. Quæ pertinent, vers. Hæc quæ supra, & vers. Ad Episcopum.

4 Hæ duæ dignitates habent se tamquam excedentia, & excessa. Altera enim aliquibus respectibus est minor, & aliquibus est maior altera, vt per Host. dict. §. Quis dicatur, vers. Quarta, hoc tit. Ioan. Andr. in d. cap. 1. de offic Archipresbyt. in glos. 1.

5 Archidiaconus quidem est maior Archipresbytero administratione: Archipresbyter verò est maior ordine, glos. in cap. Deliberatione, in ver. Electio, de offic. Leg. lib. 6. Host. & DD. in locis supracitatis, & alibi sæpe.

Vtriusque dignitatis distincta sunt munia, & officia, quæ speciali vtriusque titulo sunt comprehensa.

6 Archidiaconi sanè potestas, & iurisdictio complectitur ius visitandi, iurgia audiendi, & alia mandandi, ac faciendi, quæ habentur in textu hic, & in cap. 1. supra eod. & recensentur præter alios diligenter ab Antonio de Butr. & Abbate hic in princ. ab Host. in dict. §. Quod sit eius officium, Ioan. And. in c. Officium, supr. eod. & Syluestro in ver. Archidiaconus, n. 1. vers. Vbi verò non esset talis consuetudo, adeout officium Archidiaconi ad duo precipuè capita reducatur, videlicet ad ea, quæ ipsi competunt tamquam Principi Diaconorum Cathedralis, atque ad ea, quæ sunt simplicis iurisdictionis Episcopalis. Illa enim competunt ipsi ea ratione, quia caput Diaconorum constituitur, vt per Host. in §. Et vnde dicatur hoc titulo. Dicitur enim Archidiaconus secundum eum ab archon, quod

est

eſt Princeps, & Diaconus, quaſi princeps Diaconorum, & ſequitur Bellam. in c. 1. n. 7. ſupra eod. Hæc verò ſunt illi à iure tributa, vt Epiſcopus faciliùs vacare poſſit his, quæ ſunt ordinis, atque auctoritatis Epiſcopalis, à quibus Archidiaconus excluditur, vt declarat poſt Hoſtienſ. Ioann. Andr. in c. Dilecto, infr. eod. & Henric. Boich. ſupra in c. Archidiaconis. Et hoc intendunt Anton. de Butr. & Abb. hic in princ. dum dicunt Archidiaconi officium principaliter conſiſtere in releuando Epiſcopo in per ſe gerendis, & aliqua habere eo quod Archidiaconus.

Officium autem Archipresbyteri illud eſt præcipuè, vt præſit Presbyteris in presbyteralibus officijs, cap. 1. infra de offic. Archipresbyt. vbi DD. vt benedictiones Sacerdotales in Eccleſia impertiatur abſente Epiſcopo, Confeſſiones audiat, Miſſarum ſolemnia celebret, ſollicitudinemque quoad Sacramentum Euchariſtiæ, & Baptiſmatis gerat, & alia præſtet, quæ copiosè ſcripta reliquit Hoſt. in Summa de officio Archipresbyt. §. Quæ pertinent, & ferè habentur omnia in cap. Miniſterium, eod. tit. adeo vt ſi ſingulas functiones ipſi attributas diſpiciamus, conſtet euidenter eidem tanquam Presbyterorũ capiti competere poteſtatem ſuper Presbyteris, atque rebus, quæ ab illis adminiſtrandæ, ac peragendæ ſunt ratione Ordinis Presbytera-
9 lis. Hinc rectè vtriuſque muneribus perpenſis, ſcripſit Ioann. Andr. in cap. 1. infra tit. prox. Archipresbyterũ gerere vicem Epiſcopi quoad Diuinorum celebrationem; Archidiaconum verò quoad iuriſdictionem: vel, vt inquit ibidem Cardin. num. 1. Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad iuriſdictionem; Archipresbyter ve-
10 rò quoad Sacerdotalia. Et quamuis Archipresbyter ſubſit Archidiacono, vt hic, & in c. 1. infra tit. proximo, & in cap. Perlectis, 25. diſt. id tamen eſt intelligendum quoad ea tantum, quæ Archidiacono competunt de iure, vel conſuetudine, ſecundum Innocent. in d. cap. 1. in ver. Et intellige, & Ioann. Andr. ibid. poſt princip. & ſic ratione huius iuriſdictionis Archidiaconus nullam habet auctoritatem in Archipresbyterum quoad ea, quæ ſibi non ſunt à iure communi tributa.

Ex ſupradictis fluunt ſua ſponte ſolutiones ſeptem dubiorum, quæ inter Archidiaconum, & Archipresbyterum ſunt excitata: nam cùm ex his quædam ſint ſpecialiter Archipresbytero tributa, ſcilicet vt Miſſarum ſolemnia celebret, per text. in d. cap. 1. de offic. Archipresbyteri & ſolemnes benedictiones impertiatur, iuxta c. Officium, eod. tit. alia verò, quæ continentur in dictis ſeptem dubijs celebrationem Diuinorũ reſpiciant, & à Presbyteris ſint præſtanda. Sequitur, vt ad Archipresbyterum, non autem ad Archidiaconum pertineant, vt deducitur ex ſupradictis, quibus conſtat hæc eſſe attributa Archipresbytero, non autem Archidiacono, & hoc eſt, quod dicit textus in d. cap. Miniſterium, videlicet Archipresbyterum, ſi defuerit Epiſcopus, debere prouidere cuncta, quæ in Sacerdo-
11 tum miniſterio ſunt præſtanda. Et quod adnotauit Hoſt. in Summa de Offic. Archipresbyteri, §. Quæ pertinent, verſ. Tertiò debet, nempe Archipresbyterum debere prouidere miniſterium Presbyterorum Cardinalium, id eſt Eccleſiam regentium, à cardine, quo oſtium ſuſtentatur, ſic dictorum, vt ipſe declarat, & habetur in d. cap. Miniſterium. Et confirmatur, quia cum prædicta Decretalis Miniſterium, apertè concedat Archipresbytero, vt prouideat cuncta præſtanda in miniſterio Sacerdotum, exceptis his, quæ ſunt prohibita, quæ ſecundum gloſ. ibi, in ver. Prohibita, cõtinentur in c. Quamuis, 68. diſt. & ſunt omnia ordinis Epiſcopalis, adeo vt ad ea accerſiri debeat vicinus aliquis Epiſcopus, vt ibi gloſ. & DD. notant, & Hoſt. in d. verſ. Hæc quæ ſupra. Sequitur hinc vt exceptio firmet regulam in omnibus alijs caſibus non exceptis, & ita in omnibus quæ ad Sacerdotum miniſterium pertinent, & non ſunt ordinis Epiſcopalis.
12 Archipresbyter eſt præordinator. Hæc autem Archipresbyter vel per ſeipſum præſtare debet, vel committere alij, vt patet, ex notatis per Hoſtien. in d. §. Quæ pertinent, verſ. Hæc quæ, ſupra.

13 Non obſtat, quod ibi Hoſtien. poſteaquam explicauit ius Archipresbyteri quoad Diuinorum celebrationem, ſubdat illud ſpectare principaliter ad Archidiaconum, & ſecundariò ad Archipresbyterũ ſub Archidiacono, qua diſtinctione conciliat textum d. cap. Miniſterium, tribuentis Archipresbytero Diuinorum præordinationem, cum d. cap. Officium, quo cauetur Archidiaconum omne eccleſiaſticum officium debere prouidere. Id inquam non obſtat, quia Hoſt. ei ſolutioni non acquieſcit, cum poſtea aliam afferat, vt ſcilicet id proueniat ex diuerſis conſuetudinibus diuerſarũ Eccleſiarum. Et hanc poſteriorem ſolutionem, cui videtur Hoſt. adhærere, veram eſſe, non autem priorem, probatur reſpondendo etiam ad textum in d. c. Officium, quod maximè fauet Archidiacono, & pugnat valde cum d. c. Miniſterium: nam d. c. Officium, loquitur de conſuetudine, quæ vbi non ſubeſt, Archidiacono non competit ius ordinandi officium eccleſiaſticum. Id quod optimè colligitur ex traditis per Ioan. Andr. hic in 2. col. verſ. In quadam, dum ait, illa tantum, quæ continentur in hac Decretali, de iure ad Archidiaconum pertinere, adeo vt in illis minimè opus ſit ipſum aliquid probare: Cætera autem omnia, quæ & in d. cap. Officium, & toto hoc titulo habentur, procedere de conſuetudine, ita vt niſi eam probet, debeat Archidiaconus ſuccumbere. Ioannem Andr. refert, & ſequitur Abbas hic num. 5. Et ſecundum hanc doctrinam cum Archidiaconus de iure communi non habeat ius ordinandi officium eccleſiaſticum, eo quod ius huiuſmodi hic non enumeretur: Hinc reſultat, vt textus in d. cap. Officium loquatur vbi viget conſuetudo, qui intellectus congruit etiam cum ſupradicta conciliatione Hoſt. vt ſcilicet Archipresbytero id ius diuina celebrandi competat de iure communi, iuxta d. cap. Miniſterium. Archidiacono verò tantum, vbi eſt conſuetudo, vt in d. c. Offi-
14 cium: nam vt dicit Innocentius in cap. 1. ſupra eod. Conſtitutiones, & conſuetudines per diuerſa loca præualent in officijs, cap. Cum olim, de
15 conſuet. Et ſecundum Raymundum relatum à Syluestro in ver. Archidiaconus, in princip. ferè tot ſunt in officijs Archidiaconatus, Præpoſiti, vel Decani, quot ſunt Eccleſiæ. Vnde in officio ſuo facit ſecundum quod habet Eccleſiæ ſuæ con-

consuetudo præscripta, qua cessante, seruandum erit quod hic dicitur, secundum Ioannem Andream.

Præterea ad textum in d. cap. Officium potest aliter responderi, vt scilicet non procedat quoad ministeria Presbyterorum, quorum prærordinario pertinet ad Archipresbyterum, sed tantum vt determinet lectiones, & responsoria officij, & ante illa auscultet, vt declarat ibi Anton. de Butr. num. 1.

16 Non obstat quod ad Archidiaconum omnia pertineant sub Episcopo, cum sit Vicarius in omnibus, vt hic, & ad Archipresbyterum omnia sub Archidiacono, adeo vt post Episcopum Archidiaconus omnibus præsit, vt notat Host. in summa hoc tit. §. Et quibus præesse. Nam respondetur doctrinam Hostien. cum similibus, quæ adduci possunt, esse sano modo intelligendam, vt scilicet Archipresbyter subsit Archidiacono eo modo, quo, vt supra dixi, illum subesse intelligunt Innoc. Ioan. Andr. & Abb. in d. c. 1. inf. tit. prox.

Secundò respondetur huiusmodi ministeria spectare quidem ad Archipresbyterum, non ad Archidiaconum, sed tamen Archipresbyter, etiam cum illa præstat, subest Archidiacono, adeo vt ab eo visitari, & corrigi possit, ac si in eis quid perperam, aut inordinatè gesserit, coerceri, cum hæc omnia ad Arcbidiaconum iure pertineant, vt hic.

17 Non obstat quod agatur de Archidiacono, qui est Presbyter, quo casu cùm sit Archipresbytero maior administratione, & par ordine, debeat ei Archipresbyter cedere, vt per Host. in cap. 1. n. 5. vers. Quid si Archidiaconus de offic. Archipresbyt. quem ibi sequuntur Ioan. Andr. Butr. Anchar. & alij. Respondetur enim doctrinam Host. esse intelligendam quoad præcedentiam, vt scilicet in omnibus actibus indifferentibus Archidiaconus Presbyter præferatur Archipresbytero: nam alioqnin si eam intelligeremus, vt ministeria ad Archipresbyterum iure pertinentia illi præcipere posset, Hostiensis vno verbo subuertisset totum titulum de offic. Archipresbyt. Quis enim esset Archidiaconus, qui non curaret ad Sacerdotium ascendere, cum non propterea amittat Archidiaconatum, vt notat Goffred in c. Ad supplicationem, de renunc. quem ibi sequuntur Hostien. Ioan. Andr. & alij. Præterea cum iura miro ordine constituerint has duas dignitates ad releuandum Episcopum, & cuique propria munia ita assignauerint, omnia peruerterentur sola Archidiaconi voluntate, vbi scilicet Presbyteratus ordinem susciperet; tunc enim Archidiaconus tot curis implicitus, quot in hoc, & sequenti titulo continentur, vix illis par esse posset; & Archipresbyter omni iure

18 sibi adempto, ludibrio omnibus esset. Quod quàm sit absurdum, nemo non videt, cùm iura nihil magis abhorreant, quàm vnum occupare officia plurium, c. Singula, 89. dist. vbi Gregorius. [Sicut (inquit) varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem repræsentat, ita varietas personarum per diuersa nihilominus distributa officia, & fortitudinem, & venustatem S. Ecclesiæ Dei manifestat. Et sicut indecorum est in corpore humano, vt alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium, simulque turpissimum est si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa.] quem tex. cum alijs concordantibus ad probandam duorum officiorum incompatibilitatem adducit Alphons. Hoieda, in tract. de incompatibil. benef. cap. 8. nu. 4.

19 Accedit, quod ratio, ob quam Archipresbyter præest Presbyteris, & presbyteralibus officijs, ea est, quia ipse est caput eorum, quamuis sit eis æqualis in ordine: nam sicut Episcopus

20 ordine non est minor Archiepiscopo, quia Archiepiscopus Episcopus est, imo Papa, & omnes alij Episcopi sint coæquales in his, quæ sunt ordinis episcopalis, vt docet S. Thom. in 4. dist. 24. q. 3. art. 2. q. 3. ad 3. ita & simplex Presbyter non est minor ordine Archipresbytero, quia & Archipresbyter Presbyter est, vt per Host. in summa hoc tit. §. Vnde dicatur, ex quo sequitur vt hæc ministeria non competant Archipresbytero propter solum ordinem, sed quia sunt assignata peculiariter suæ dignitati; alioquin omnibus Presbyteris competerent. Nulla est igitur ratio cur Host. velit, vt Archidiaconus ex eo quod promotus sit Sacerdos, debeat sibi assumere ea, quæ spectant ad Archipresbyterum, cum potius dicendum sit eum ratione huius ordinis tamquam vnum ex Presbyteris Cardinalibus, de quibus in d. cap. Ministerium, quoad celebrationem diuinorum subesse Archipresbytero, vt Presbyterorum capiti.

Et ex his tollitur ratio in oppositum considerata, quod Archidiacon⁹ Presbyter sit par ordine cum Archipresbytero: nam Archidiac. est Presbyter per accidens, cum illius dignitati sit tantū annexus ordo Diaconatus, non autem Presbyteratus: Archipresbyter autem, vt caput Presbyterorum est Presbyter per se, & eius dignitati ordo Sacerdotalis est annexus; ac proinde incumbit ei ex officio Missam celebrare, prout hæc probantur in cap. 1. supra de ætat. & qualit. & in c. 2. & per tot. infra de Offic. Archipresbyt. Sacri enim ordines non annectuntur personis, sed dignitatibus, & præbendis, vt est textus clarus in Clem. Vt ij, ibi, Dignitates, Personatus, Officia, vel Præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, de ætat. & qualitate; innouata à Concilio Tridentino in cap. 4. sess. 22. Ideoque in cap. 12. §. In omnibus, sess. 24. statuitur, vt in Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, Subdiaconatus; & Episcopus cum consilio Capituli designet, ac distribuat quibus quisque ordo ex sacris annexus in posterum esse debeat. Quamobrem ex eo, quod Archidiaconus sit Sacerdos, non sequitur vt sit par ordine cum Archipresbytero quoad hoc, vt in celebratione Missæ sit ei præferendus, cū id munus nō spectet ad officium Archidiaconi, sed ad officiū Archipresbyteri, & in Archidiacono Presbyteratus ordo sit accidētalis, & ideo non attendendus in præiudicium Archipresbyteri, cui idē ordo est naturalis: nam vbi cōcurrunt duæ causæ vna naturalis, & alia accidentalis, prævalet naturalis, vt l. Qui habent, & ibi Bart. in Sum. ff. De tutelis, & idem Bart. in sua q. 18. incip. Pupillus, n. 2. vers. Tertio sic, Abb cons. 62. in controuersia, num. 16. lib. 2. & in cap. Si quis contra, num. 2.

21 num. 2. infra de sol. compet. Vnde videmus in
Cathedralibus Ecclesijs, & in Basilicis Vrbis hoc
seruari, vt Canonici habentes Canonicatus
Subdiaconales, licet Presbyteri sint, Missam so-
lemnem non celebrent, sed inseruiant in officio
Archidiaconi, & sedeant in choro post Canoni-
cos Diaconos: & meritò, quia ratione præben-
dæ Subdiaconalis dicitur quis Canonicus Sub-
diaconus, licet ex accidenti sit Presbyter. Card.
Seraph. decis. 924. num. 1. Quinimò & in ipsa
Capella Pontificia Cardinales Diaconi quamuis
sint in Presbyteros ordinati, & habeant episco-
patus, vel Archiepiscopatus, tamen non cele-
brant, sed assistunt celebranti in officio Diaco-
ni, & sedent vltimi post Cardinales Presbyteros.

Post hęc scripta reperi Dominos de Rota in
causa Viterbien. celebrationis Missarum coram
Cardinali Sacrato tenuisse pro Archidiacono
contra Archipresbyterum, vt in impressis de-
cis. 244. part. 3. recent. vbi resoluunt Archidia-
conum si sit Sacerdos, in celebratione Missarum
Episcopo absente præferendum esse Archiepi-
scopo, ex præallegata doctrina Hostiensis, qui
secundum eos non loquitur de simplici præce-
dentia, sed de celebratione Missarum; & ad
obiectum, quod ordo Presbyteralis in Archi-
diacono sit ex accidenti, respondent ordines
non esse annexos dignitati, sed personæ, in cuius
anima character imprimitur. Sed certè obstant
iura, & fundamenta superius ponderata.

Decij cons. 420. num. 4. pluribus posset ra-
tionibus impugnari; sed quantum ad casum
nostrũ pertinet, satis est ibi agi de custodia san-
ctissimæ eucharistiæ, quam dicit esse separatam
ab his, quæ per Canones mandantur Archi-
presbytero. At nos loquimur de celebratione
diuinorum, & ministerijs Sacerdotalibus, quæ
ad ipsum spectant, vt dictum est.

22 Ex his patet septem dubia priora in ordine
pro Archipresbytero esse decidenda. Octauum
verò clari iuris est debere decidi pro Archidia-
cono cum sit id ei tributum, per c. Vt nostrum,
infra eod. vbi dicitur de iure communi ad Ar-
chidiaconum pertinere Abbates, & Abbatissas
ponere in sede; quod etiam constat ex hac de-
cretali §. In quadam, vbi deciditur institutionem
corporalem: tam super beneficijs, quàm etiam
dignitatibus debere ad Archidiaconum perti-
nere, & tradunt DD. in locis supracitatis.

23 Neque est, quod Archidiaconus conqueratur
quasi exigua sit eius potestas, cũ iurisdictionem
habeat contentiosam, in eaque sit curæ Episco-
palis Socius, & Administer.

24 Nam primò iurgia audit singulorum, vt hic,
idest ciuilia, & vbi de crimine ciuiliter agitur,
secundum Innocent. Vel iurgia, idest humilia,
& minima, secundum & Host. Ioan. Andr. nam
magna refert, vt infra dicitur. Secundò, instituit,
cap. Si plebibus, 63. dist. & cap. Cum satis, supra
eodem, intellige auctoritate, & mandato epi-
scopi, non autem auctoritate propria, vt in
prædictis iuribus patet, & declarat Syluester in
ver. Archidiaconus, num. 2. vers. Sed intellige,
nisi institutio sit corporalis, vt dictum est supra
num. 22. Tertiò, præcipit subiectis obsequia,
cap. Ad hæc, de excess. Prælat. Quartò, imperat
25 Diaconis, & Leuitis, vt hic. Quintò, examinat
Clericos promouendos ad sacros ordines, &
ad beneficia, vt qui beneficijs ecclesiasticis præ-
ficiendi fuerint, à suo prius examinentur Archi-
diacono, & per ipsum postmodum episcopo
præsententur, vt hic dicitur. Quam quidem
facultatem ex sententia Sacræ Congregationis
Concilium Tridentinum non sustulit, nisi quo-
ad Parochiales, quæ conferendæ sunt præuia
forma examinis per concursum. Cum enim
quæsitum fuerit An facultas de iure antiquo
competens Archidiacono examinandi nedum
promouendos ad sacros ordines, sed etiam in-
stituendos in ecclesijs, vt habetur in cap. Ad hæc,
de offic. Archid. sit sublata per Concil. Trident.
dispositionem, quæ habetur sess. 24. cap. 18. vbi
quoad ecclesias Parochiales hoc munus demã-
datur Examinatoribus electis in Synodo. Se-
cundò, quatenus sit derogatum prærogatiuæ Ar-
chidiaconi, vt non possit solus hæc facere, an
saltem debeat interuenire cum examinatoribus,
licet ipse non sit vnus ex deputatis in Synodo:
S. Congregatio ad primum censuit Concilium
priuasse Archidiaconũ sua facultate examinan-
di. Ad secundum, respondit non debere, nisi
26 sit vnus ex deputatis in Synodo. Sextò, loco epi-
scopi per episcopatum prospiciens, quæ corri-
genda viderit, corrigit, & emendat; & ideo
oculus episcopi dicitur, vt in epistola Clementis
cap. Diaconi, il primo, 93. dist. & in tex. hic, &
in epistola Euaristi, cap. Diaconi, il secondo,
ead. dist. & in Concil. Trident. cap. 12. vers. Ar-
27 chidiaconi verò, sess. 24. Corrigit verbis, mo-
nitionibus, & præceptis: pœnam tamen sine
episcopo non imponit, vt in c. 2. infra tit. prox.
& ita intelligi potest Decretalis, Referente, infra
de præben. vbi Archidiaconus priuat beneficijs,
idest episcopi authoritate. Si quis tamen dicat
eum modicam pœnam imponere posse, vel ad
modicum tempus suspendere, fortitan non erra-
bit, secundum Innoc. & Io. Andr. hic in ver. Cor-
rigat, num. 5. ad hoc, cap. Licet, de pœnis.
28 Septimò, curam habet tam in vrbe positorum,
quàm eorum, qui Parochias habitant, & delin-
quentium rationem coram Deo redditurus est,
vt legitur in d. cap. 1. supra eod. Octauò, visitat
diœcesim de triennio in triennium impedito
29 episcopo, vt in eodem cap. 1. Nonò, post epi-
scopum est eius Vicarius in omnibus, & conse-
quenter habet iurisdictionem ordinariam, secun-
dum Innoc. & Host. in d. cap. 1. tum quia iurisdi-
ctionem ordinariam tribuit perpetua Vicaria,
vt in cap. 2. infra de offic. Vicar. tum quia eius
iurisdictio est ad vniuersitatem causarum, c. pe-
nult. infra de offic. leg. l. 1. C. De offic. eius,
qui vicem alterius gerit, cap. Perlectis, 25. dist.
30 & sequitur Syluest. loco citato. Addit Bellam.
in d. cap. 1. per illum textum in princ. Archidia-
conalem dignitatem de iure communi post epi-
scopalem esse maiorem dignitatem in ecclesia
Dei, & per consequens maiorem Abbatiali, licet
Abbates propter pinguedinem redituum con-
trarium vsurpauerint: circa quod tamen vide
quod scripsi in cap. Accedentibus, nu. 27. & 28.
infra de excess. Prælat. Quæ omnia, ac si quæ
alia ei competant, si Archidiaconus voluerit,
prout tenetur, sedulò adimplere, profectò non
supererit illi otium ad alieni muneris negotia
peragenda.

Cæterum si in aliquibus ex dubijs superiùs

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

propositis ex consuetudine aliter obseruaretur, ab ea non esset recedendum, cùm in prædictis magna sit vis consuetudinis, secundum Innocentium, & omnes in d cap. 1. & dictum est supra num. 14.

31 Illud non omitto; Si Archidiaconus, & Archipresbyter prædictis non acquiescant, forsitan posse episcopum cuilibet eorum prohibere ne muneribus fungantur sibi per Canones attributis; nam cum in illis sint Episcopi Vicarij, neuter eorum aliquid agere potest episcopo prohibente, vt de Archidiacono tradit Abb. in d. cap. Officium, num. 5. post Anton. de Butr. supra eod. Et de Archipresbytero Hostien. in Summa tit. de offic. Archipresbyteri, §. Quæ pertinent, in fin. Verùm id non ausim affirmare, quia contrarium determinat Lucerna iuris Innocentius in cap. 1. num. 1. supra eod. dicens Archidiaconum, & similes ideo dici Vicarios Episcopi, quia exercent ea, quæ etiam ad episcopum pertinent; sed tamen non esse tantùm Vicarios, sed certa dignitate potiri, adeo vt propterea remoueri non possint ad libitum episcopi, nec ipse pro suo velle illorum officia exercere, & sequuntur ibi Hostien. num. 1. Ioan. Andr. num. 4. Anton. de Butr. num. 8. plenius Petrus de Anchar. num. 2. in 3. not. & Abb. num. 8. in cuius volumen translata fuit de verbo ad verbum integra lectura Antonij de Butrio super eodem cap. idem sentit Archid. in d. cap. Perlectis, 25. dist.

32 Ex quibus apparet opinionem Innocentij communiter teneri à Canonistis, & videtur etiam de iure verior: nam Archidiaconus est Vicarius non ab Episcopo assumptus, sed datus à iure; & sic non est amouibilis, sed habet Vicariam perpetuam suæ dignitati annexam ex priuilegio Canonis, quod in totum, vel in partem à quoquam Pontificum conuelli, vel mutari non potest, vt est textus in cap. Institutionis, 25. quæst. 2. cui non potest responderi, vt inquit Archidiaconus in c. Licet canon, num. 3. vers. Et ibi asseriuè dixit, de elect. lib. 6.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Cap. Significasti.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines.*
2 *Litterarum commendatitiarum, & dimissoriarum quot sint species, & à quibus concedi possint.*
3 *Capitulum Sede vacante non concedit litteras formatas, quibus Clericus absoluitur à potestate sui Episcopi.*
4 *Apostoli qui dantur appellantibus cur dicantur dimissoriæ.*
5 *Dimissorias concedendi facultas an includatur in generali mandato, & num. seq.*
6 *Vicarius Episcopi an, & quando possit concedere dimissorias ad ordines.*
7 *Capitula tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Ecclesiarum Sede vacante prohibentur sub pœna Interdicti dare dimissorias ad ordines infra annum, nisi arctatis occasione beneficij recepti, vel recipiendi.*
8 *Ordinati cum dimissorijs Capituli, vel alterius succedentis in iurisdictione Episcopi Sede vacante, si in minoribus ordinibus, non gaudent priuilegio Clericali; si in maioribus, sunt suspensi ab executione ordinum.*
9 *Vicarius Capituli Sede Vacante concedens dimissorias non incidit in pœnam interdicti à Concilio Trid. impositam.*
10 *Ordinati cum dimissorijs Vicarij Collegiatæ ecclesiæ an incidat in pœnas Con. Trid.*
11 *Archidiaconus de iure communi an possit concedere dimissorias absente Episcopo.*
12 *Abbates qui in Parochos, & Parochianos quasi episcopalem habent iurisdictionem priuatiuè ad Episcopos, an possint suis subditis sæcularibus litteras dimissorias ad ordines concedere, & nu. seq. vsque in fin.*
13 *Abbas Presbyter, & benedictus de iure communi potest minores ordines conferre, & dimissorias concedere tam suis subditis regularibus, quàm sæcularibus, in quos habet ordinariam iurisdictionem.*
14 *Concilio Tridentino in cap. 10. sess. 23. obijci non potest quod non derogauerit septimæ Synodo, aut priuilegijs clausis in corpore iuris.*
15 *Rota decisio in causa Salamantina iurisdictionis, cur non impressa inter decisiones Cardinalis Seraphini, & num. 20.*
16 *Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem exclusis Episcopis non prohibentur causas matrimoniales, & criminales cognoscere.*
17 *Abbates nullius diœcesis, de quibus in c. 10. sess. 23. propriè dicuntur qui habent iurisdictionem ordinariam in clerum, & populum priuatiuè ad Episcopos.*
18 *Nullius diœcesis existere, & habere proprium territorium separatum à diœcesi Episcopi idem important.*
19 *Territorium proprium ab inferiori Prælato sine omnimoda iurisdictione priuatiuè ad Episcopum acquiri non potest.*
21 *Consuetudines etiam speciales, & priuilegia tolluntur per clausulam generalem, Non obstantibus consuetudinibus, & priuilegijs.*
22 *Consuetudo immemorabilis inferiorum cognoscendi causas matrimoniales, & criminales, non est sublata à Conc. Trident.*
23 *Ordinatio Clericorum nullius diœcesis pertinet ad Episcopum intra cuius diœcesis fines locus situs est; ac si sit extra fines, ad proximiorem Episcopum.*
Et proximitas attenditur ecclesiæ, non territorij, ibid. & num. 31.
24 *Abbatibus etiam nullius, & vtramque iurisdictionem habentibus siue intra, siue extra fines diœcesis, non licet suis subditis sæcularibus tonsuram, & minores ordines conferre, nec dimissorias dare, sed commendatitias tantum.*
25 *Abbas Cassinensis à Sixto V. & Cauensis à Paulo V. ius habent dimissorias concedendi suis subditis sæcularibus.*
26 *Litteræ commendatitiæ iurisdictionem non conferunt, vnde illarum vigore non licet Episcopo alienos subditos ordinare.*

Abba-

27 *Abbates, seu Commendatarij Parsen. S. Laurentij in Campo, & Castri Durantis non possunt suis subditis saecularibus minores ordines conferre, aut litteras dimissorias concedere, & n. 33.*

28 *Abbates habentes vsum mitrae, & baculi prohibentur à Concilio Tridentino concedere dimissorias suis subditis saecularibus.*

29 *Praepositi Praten. & Pistien. minores ordines conferre, ac litteras dimissorias concedere non possunt.*

30 *Episcopus obtinens in commendam monasterium exemptum non potest ibi ordinare saeculares subditos ratione dicti monasterij.*

32 *Episcopus Marsican. non potest visitare oppidum Cauen. in quo Abbas Cassinensis vtramque iurisdictionem exercet; potest tamen hominibus dicti loci dimissorias concedere.*

1 SIGNIFICASTI. Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines. Hoc dicit; Et sunt tria dicta. Secundum ibi, *& eis*. Tertium ibi, *quis si*.

2 Nota ex hac Decretali inferiorem episcopo, & etiam eius Vicarium, sicuti est Archidiaconus, concedere non posse litteras dimissorias ad ordines: nam verbum, *commendatitias*, non est hic accipiendum pro litteris testimonialibus, quae simpliciter perhibent testimonium de vita, & moribus, & conceduntur etiam à Parocho, & Magistro scholae, vt in c. 5. sess. 23. Concilij Tridentini. Nec de Commendatitijs, quae promouendos de vita, & moribus simpliciter commendant ordinatoribus, quae dicuntur commendatitiae pacificae à Ioan. Andr. in cap. Fraternitati, num. 2. de Cler. non resid. & conceduntur etiam ab inferioribus Praelatis, vt ibi per eum, si modo habeant iurisdictionem quasi episcopalem, vt dicam infra, num. 24. & seqq. Sed est accipiendum pro litteris commendatitijs, quae non solum commendant, sed etiam facultatem impertiuntur ordines suscipiendi ab alieno Antistite, quas litteras appellat dimissorias idem Concilium in c. 10. sess. 23. ibi, litteras dimissorias, vt ab alijs ordinentur, & reuerendas in cap. 10. sess. 7. Quae itidem dimissoriae & formatae dicuntur à Nicaena Synodo relata in cap. 2. 73. distin. vbi ponitur formula earumdem litterarum; & ita intelligunt hunc textum gloss. 2. Innocent. Hostien. num. 3. & Io. Andr. num. 1. exponentes verbum, *litteras*, idest continentes, vt possint ab alio Episcopo ordinari. Quas Hostien. num. 1. appellat licentiales, quia, inquit, per tales litteras datur licentia vel ordinandi, vel peregrinandi, & quas minor Episcopo non potest concedere, vt hic, & in cap. Quamuis, 68. distin. cap. Extraneo, & c. Primatus, 71. dist.

3 cap. Non oportet de consecr. dist. 5. & multo minus dimissorias, seu formatas, de quibus notatur in cap. 1. & 2. de Cler. peregrin. idest quibus Clericus dimittitur, & absoluitur à potestate sui Episcopi, & perhibetur testimonium de vita, & ordinibus illius, glos. vn. in cap. Fraternitati, de Cler. non resid. quarum formulam edidit Concilium Nicaenum, & refertur in c. 1. 73. distin. & has non concedit Capitulum Sede vacante, quia sunt species alienationis, vt dicit Ioan. Andr. in d. cap. Fraternitati, num. 1. Dicun-

4 tur etiam dimissoriae, quae dantur appellantibus, & vulgo Apostoli appellantur, l. Dimissoriae, ff. De verborum signif. glos. in d. cap. Fraternitati, & dicuntur dimissoriae, quia ad eum ad quem appellatur, causa dimittitur. Io. Andr. ibid. num. 3.

5 In glos. in ver. Litteras, collige tres casus, in quibus inferior Episcopo concedere potest litteras commendatitias, seu dimissorias ad ordines. Primus habetur in fine glossae, cum scilicet inferior habet speciale mandatum ab episcopo: haec enim possunt ab episcopo delegari, & committi, vt hic, & in cap. Cum Bertoldus, primo responso, infra de senten. & re iudic. Hostien. hic num. 3. & haec, & similia secundum eum, num. 4. vers. Nec ista etiam, non transeunt in generali commissione, arg. cap. Post translationem, in fin. de off. leg. l. Obligatione generali, ff. De pignor.

6 cap. penult. in fin. de off. Vicar. vbi de hoc. Si tamen aliquis gereret vices Episcopi generaliter, & in generali commissione esset hic casus expressus, vel aliqui similes apposita clausula generali, quae consueuit, apponi in huiusmodi litteris, scilicet, Super praemissis, & in omnibus alijs ad nos spectantibus; vtique posset dimissorias concedere, arg. c. 1. supra. eod. & cap. Sedes Apostolica rescr. l. Sed etsi, §. Quaesitum, ff Si quis caution. & notatur in cap. Vnico, infra de Commod. subdit tamen Host. in praesentia Episcopi, qui sic generaliter hoc commisit, non debere hoc sine ipsius conscientia expediri, arg. cap. Volentes, infra de off. Leg. & cap. Romana in fin. de off. ordin. lib. 6. & cum eo transit hic Ioan. Andr. num. 4. in glos. & ibi speciale. Butr. num. 7. & alij communiter, & hanc theoricam Host. sequitur etiam gloss. fin. & Doctores in c. 2. de off. ordin. lib. 6. Episcopo tamen in remotis agente ipsius in spiritualibus Vicarius generalis dare potest licentiam ordinandi, vt formaliter dicit textus in cap. Cum nullus, §. Episcopo in fine de tempor. ordin. lib. 6.

7 Secundus casus est in c. Sede vacante, c. Cum olim, de maior. & obed. secundum glos. & est text. in d. §. Episcopo, in fine. Sed in hoc hodie seruari debet dispositio Concilij Tridentini in c. 10. sess. 7. quo statutum est vt non liceat Capitulis ecclesiarum Sede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere; si secus fiat, Capitulum con-

8 traueniens ecclesiastico subiaceat interdicto; & sic ordinati si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, praesertim in criminalibus, gaudeant; in maioribus verò ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Praelati sint ipso iure suspensi. Quam poenam postea in c. 10. sess. 23. Concilium extendit etiam ad illos, qui easdem litteras non à Capitulo, sed ab alijs quibusuis in iurisdictione Episcopi loco Capituli Sede vacante succedentib. obtine-

9 rent. Quo decreto non extenditur poena interdicti imposita Capitulo, sed tantùm poena imposita obtinentibus dimissorias; vnde vacante Prioratu Barensi cum Vicarius Capituli deputatus non nullis subditis dimissorias concessisset, vt Prior-

consueuerat, quarum vigore fuerunt ordinati; & dubitatum fuisset an potuisset illas concedere, & an incidisset in pœnam cap. 10. sess. 7. quæ est vt ecclesiastico subiaceat interdicto: S. Congregatio die 18. Aprilis 1578. censuit eum non potuisse concedere dimissorias, quia Capitulum Collegiatæ prohibetur, & quilibet alius d. c. 10. sess. 23. non autem incidisse in pœnam ecclesiastici interdicti d. c. 10. sess. 7. quia fuit tantum extensum ad personas obtinentium dimissorias à Vicarijs Cathedralium, vt subeant eas pœnas, quas subirent obtinentes ab ipso Capitulo Cathedralis, quod voluit incurrere interdictum
10 iuxta c. 10. sess. 7. Item fortè esset dubium an respectu Capituli Cathedralis concedentis voluerit Concilium subire tantum pœnas d. c. 10. sess. 23. Ratio huius dubitationis est, quia c. 10. sess. 7. loquitur tantum in Capitulo Episcopali. Ita declarat ad litteram d. c. 10. sess. 23. vers. Pœnam, & licet etiam cap. 10. sess. 20. prohibeat, etiam Capitulo Collegiatæ, tamen nihil de Vicario deputato ab eo. Vnde sicut cap. 10. sess. 7. de Capitulo loquens non extenditur ad Vicariũ, ita c. 10. sess. 23. nisi forte includi posset sub illis vniuersalibus verbis, *alijs quibuscunque*, &c. Sed esto Vicarius Collegiatæ comprebendatur in prohibitione, non tamen videtur incidisse in pœnam c. 10. sess. 7. quia illud extensum tantum est ad Vicarios Cathedralium dicto cap. 10. sess. 23. vers. Pœnam.

11 Tertius casus in quo inferior episcopo concedere potest commendatitias, seu dimissorias ad ordines secundum glos. est quando Episcopus abest à Parochia sua, idest diœcesi, & imminet necessitas, vel vtilitatis ordinandorum, quia tunc potest Archidiaconus illos præsentare alijs episcopis, per quos ordinentur: si tamen hoc habeat ex consuetudine, quia absente Episcopo Arcbidiaconus supplet vices illius, argum. c. 1. & c. Ad hæc, supra eod. & sequuntur Butr. hic n. 5. & Abb. vers. Oppono. Sed hanc glossam Bernardi reprobat Hostiens. n. 4. vers. Sed quid si Episcopus. Quia hæc littera contradicit; benè enim sciebat Papa illa iura, & tamen nullum casum excepit: & cum hoc prohibeatur generaliter, contradicit alia littera euidenter in c. 2. §. Si Episcopus desuerit, infra de offic. Archipr. ibi, [exceptis his quæ prohibita sunt, Archipresbyter prouideat, &c.]

His addi potest quartus casus, videlicet in Abbatibus, qui concedere possunt dimissorias sæcularibus, si in eos habeant ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem, vel aliàs id eis competat ex Apostolicæ Sedis indulto: nam cum hoc casu possint eis tonsuram, & minores ordines conferre, vt est tex. in c. Abbates, iuncta glos. in ver. Tonsuram, de priuil. lib. 6. vtique eis possunt etiam litteras dimissorias concedere vt ab alijs ordinentur, c. 1. 72. dist.

Verum hodie in his seruandum est decretum Concilij Tridentini in c. 10 sess. 23. quo statutum est vt Abbatibus, ac alijs, quibuscumque quantumuis exemptis non liceat in posterum intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre: nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant: sed horum omnium ordinatio ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat, non obstantibus quibusuis priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus.

Quo decreto stante nulli omnino inferiorum ab Episcopo, excepto primo, & secundo casu superius proposito, licet hodie concedere personis sæcularibus litteras dimissorias ad ordines suscipiendos: vnde cessant quæ dicta sunt in tertio, & quarto casu de Archidiacono absente episcopo, & de Abbatibus habentibus ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem. Sed quia nonnulli ex recentioribus adhuc censent hoc decreto Concilij non comprehendi inferiores Prælatos habentes iurisdictionem quasi episcopalem in clerum, & populum, exclusis Episcopis, non abs re futurum putaui hanc dubitationem plenè examinare.

12 Reuoco igitur in dubium an Abbates, qui in Parochos, & Parochianos iurisdictionem habent quasi episcopalem priuatiuè ad Episcopũ, possint suis subditis sæcularibus litteras dimissorias ad ordines suscipiendos concedere, non obstante Concilij Tridentini decreto, cap. 10. sess. 23.

13 Ex iuris communis dispositione Abbates, si Sacerdotalem ordinem, & munus benedictionis susceperint, tonsuram & minores ordines conferre, & consequenter dimissorias concedere possunt non modo suis subditis regularibus, cap. Quoniam, *69.* distin. cap. Cum contingat, supra de ætat. & qualit. sed etiam sæcularibus, in quos habent ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem, vt est text. in d. c. Abbates, de priuil. lib. *6.* quem etiam de puris laicis nec conuersis, nec conuertendis intelligit gloss. ibi in ver. Quasi episcopalem, & post Hugon. & Archid. confirmat Turrecrem. in d. c. Quoniam. num. *6.* *69.* distin. & docuit Innocent. in rubr. de Cler. peregr. num. 3. Angel. in ver. Ordo, secundo, post Ioan. Andr. & Butr. in d. cap. Cum contingat, de ætat. & qualit. si hanc facultatem quoad subditos regulares expressè præseruauit Concilium in d. cap. 10. sess. 23. sed illam sustulit quoad subditos sæculares in illis verbis: *cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit*, & paulo infra ibi: *aliquibus Clericis sæcularibus*, atque ita sustulit dispositionem prædictæ decretalis Abbates, vt sæpius declarauit S. Congregatio Concilij, & dixit etiam Rota coram Cardinali Seraphino decis *985.* num. 1.

14 Sed nihilominus quamuis dispositio Concilij sit satis clara, non desunt tamen qui illam in dubium reuocent. Quidam enim existimant decretum d. cap. 10. sess. 23. non valere, tum quia non derogat septimæ Synodo vniuersali, de qua in d. cap. Quoniam, *69.* dist. tum quia non derogat priuilegio in corpore iuris inserto, de quo in d. cap. Abbates, & vtramque derogationem putant fuisse necessariam ad illius decreti validitatem. Horum opinionem falsam esse diffusè probauimus in cap. Nonnulli, à num. 20. vsque in fin. supra de rescript.

Sed alij paulò modestius non audent affirmare

re decretum illud esse nullum, sed dicunt in eo non comprehendi Abbates, qui habent iurisdictionem ordinariam in Parochos, & Parochianos priuatiuè ad episcopum. Ac propterea huiusmodi Abbates eo decreto non obstante posse suis subditis sæcularibus dimissorias ad ordines suscipiendos concedere opinatus est Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 2 12. per tot. & alij recentiores.

Mouentur quia cùm huiusmodi Abbates habeant iurisdictionem episcopalem, vel quasi in locis sibi pleno iure subiectis, censentur habere facultatem cōcedendi dimissorias iure proprio, cum sint Ordinarij, & vices episcoporum gerant, secundum gloss. in Clem. 1. in ver. Proprijs, de reb. eccles. non alien. latè Mandos. reg. 24. qu. 2. num. 4. col. 1. in fin.

15 Adducunt etiam pro hac sententia decisionem Rotæ in causa Salamantinæ iurisdictionis, 9. Maij 1594. coram Cardinali Seraphino, in qua deciditur Abbatem exercentem iurisdictionem ordinariam in aliquo territorio ex consuetudine immemorabili confirmata à Sede Apostolica, posse concedere litteras dimissorias ad ordines suis subditis sæcularibus, non obstante decreto cap. 10. sess. 23. per doctrinam glossæ in cap. Cum nullus, §. Inferiores, in ver. Indultum, de tempor. ordinat. lib. 6. quæ sentit Prælatos inferiores ex consuetudine præscripta posse concedere litteras dimissorias, & huiusmodi consuetudinem non censeri sublatam per posteriorem Constitutionem iuxta cap. 1. de Constit. lib. 6.

16 Afferunt etiam simile de decreto, c. 20. §. Ad hęc sess. 24. in quo tametsi cautum fuerit, vt causę matrimoniales, & criminales non inferiorum Prælatorum iudicio, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquantur: tamen non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in loco, exclusis Episcopis, vt sacra Congregatio

17 declarauit, & alia multa idem Gratianus congerit auctoritate eorundem Abbatum. Quibus tamen non obstantibus dicendum est Abbates huiusmodi nequaquam posse suis subditis sæcularibus litteras dimissorias concedere: nam decretum Concilij Tridentini in d. c. 10. sess. 23. cum statuat vt Abbatibus, & alijs quibuscunq; intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiāsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, non liceat cuiquam qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre; nec litteras dimissorias concedere; apertè includit Abbates, & inferiores illos, qui iurisdictionem quasi episcopalem, & ordinariam habent: nam siue sequamur opinionem Archidiaconi, & Ioan. Andr. asserentium inferiorem Prælatum posse præscribere territorium separatum à diœcesi Episcopi, siue sequamur opinionem Hostiensis, & Antonij de Butrio existimantium non esse possibile, vt inferior acquirat territorium, vt separatum ab Episcopo, itaut faciat caput in eadem ciuitate, seu diœcesi, sed ad hoc requiri priuilegium Papæ, qui solus potest hoc concedere, vt per Abb. in c. Cum contingat, num. 18. & ibi dixi de foro compet. illud tamen certissimum est, ad constituendum Prælatum in statu nullius diœcesis, siue ex immemorabili præscriptione, siue ex priuilegio, necessariò requiri vt habeat iurisdictionem Episcopalem in clerum, & populum, excluso Episcopo; per hoc enim inferior efficitur Ordinarius cum territorio separato à quacunque diœcesi, vt tenet gloss. in Clem. 1. §. Volumus, in ver. Diœcesanis, de for. comp. Gemin. post Ioan. de S. Georgio in cap. 2. col. 4. vers. Quæro an inferiores Prelati habeant territorium, atque ibi etiam Anchar. sub num. 10. vers. Si verò per priuilegium de consuetudine. lib. 6. gloss. pragmaticæ sanctionis tit. de annuis, &c. vers. In diœcesi pag. 117. tunc enim territorium separatur à diœcesi Episcopi, & fit proprium Abbatis quando priuilegium nedum eximit, sed etiam tribuit iurisdictionem, secundum Io. Andr. in cap. Nimis, circa med. de iureiur. Anchar. in c. Postulasti, sub num. 4. de for. comp. Abb. in c. Sicut vnire, de excess. Prælat. & in Clem. diœcesani, de vit. & honest. Cler. Rota decis. 207. in fin. part. 2. diuers. Quamobrem dum Concilium decernit vt Abbatibus etiam nullius diœcesis non liceat tonsuram, & minores ordines conferre, vel dimissorias concedere, nisi suis subditis regularibus; perinde est ac si expresse id prohibuisset Abbatibus iurisdictionem ordinariam, & Episcopalem habenti-

18 bus priuatiuè ad Episcopos. Idem enim omnino importare esse nullius diœcesis, & habere proprium territorium separatum à diœcesi Episcopi, secundum glossam prealleg. in d. Clem. 1. de foro comp. & ibi Card. in 4. qu. num. 2. Imol.

19 num. 38. Vital. num. 4. & Abb. n. 15 territorium vero sine omnimoda iurisdictione priuatiuè ad Episcopum ab inferioribus Prælatis acquiri non potest secundum Gemin. & alios supra cit.

20 Non obstat decisio Rotæ in causa Salamantina iurisdictionis: nam præterquam quod loquitur in suo speciali casu consuetudinis à Sede Apostolica confirmatæ: vlterius cum de illa actum esset in sacra Congregatione & compertum esset eam non esse conformem decretis Concilij Trident. & declarationibus hac de re editis; Sacra Congregatio facta relatione Sanctissimo iussit eam non imprimi. Vnde factum est vt decisio illa non habeatur inter decisiones impres-

21 sas Cardinalis Seraphini. Neque applicatur doctrina glossæ quod consuetudo Abbatum concedendi dimissorias non censeatur sublata per posteriorem constitutionem. Si quidem Concilium in fine d. c. 10. sess. 23. expressè derogauit non solùm priuilegijs, sed & consuetudinibus etiam immemorabilibus. Vnde siue hæc facultas competat Abbati iure ordinario, siue iure speciali priuilegij, aut præscriptæ consuetudinis; indistinctè sublata fuit à Concilio per prędictam generalem derogationem. Bart. in Extrauag. ad reprimendum in ver. Non obstantibus, in fine num. 13. vers. Tertio casu. Bald. post Cyn. in l. fin. C. Si contra ius, vel vtil. publ. Feder. de Sen. cons. 47. habita super casu præfato, num. 2. vers. Si diceremus quòd generalis derogatio. Alex. cons. 122. Viso puncto, num. 8. lib. 4.

22 Rursus non obstat quòd in decreto cap. 20. §. Ad hæc, sess. 24. ex sententia S. Congregationis non comprehēdantur Abbates nullius diœcesis facultatem habentes ante Concilium cognoscendi de causis matrimonialibus, & criminalibus in suos subditos, & omnem iurisdictionem.

Si-

Siquidem decretum illud loquitur per alia verba, quàm loquatur decretum cap. 10. sess. 23. nam in d. §. Ad hæc, Concilium prohibet ne huiusmodi causæ Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio relinquantur. Quæ quidem verba non conueniunt Abbatibus nullius diœcesis, qui habent dignitatem excellentem, & primam post Pontificalem; Bald. in cap. Pastoralis, in gloss. in ver. Superiores, de offic. deleg. & sequitur ibi Felin, col. 4. Lap. alleg. 84. nu. 15. vers. Item Abbatiam, per tex. in c. Si quis deinceps, 16. quæst. 7 maximè si sint Abbates habentes iurisdictionem ordinariam, & episcopalem priuatiuè ad Episcopos per doctrinam Abbatis in Clem. Diœcesanis, de vit. & honest. Cleric. vbi determinat etiam in materia noua, & inferenti præiudicium appellatione diœcesani venire inferiores habentes supradictam iurisdictionem. Nec refragantur illa verba d. § Ad hæc, & aliorum inferiorum, quæ videntur comprehendere omnes Prælatos Episcopis inferiores, gloss. in cap. Cum ab ecclesiarum, in ver. Ecclesiastica, de offic. ordin. quandoquidem dictio illa, *aliorum*, importat omnimodam similitudinem ad expressa, secundum Bald. in l. Si fugitiui, num. 6. C. De seru. fugit. & in l. Conuenticula, col. 4. in princ. vers. Si statutum, C. De episcop. & Cleric. Bart. in l. Sed & is probari, in princ. col. 1. de excus. tut. Bero. cons. 41. nu. 10. volum. 1. Sed supra expressi fuerant Decani, & Archidiaconi, qui sunt inferiores episcopis, & quoad legem iurisdictionis, & quoad legem diœcesanam, & quoad obedientiam, quam illis præstare tenentur. Eiusmodi enim inferiores vtcunque exempti quamuis non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi, Cardin. in Clem. 2. §. Simili, num. 4. de priuil. Rota decis. 207. num. 2 part. 2. diuers. Ergo illa verba, aliorum inferiorum, non comprehendunt Abbates, de quibus agitur. At decretum d. cap. 10. sess. 23. disertis verbis loquitur de Abbatibus nullius diœcesis, qui alij non sunt quàm habentes iurisdictionem ordinariam in clerum, & populum, exclusis Episcopis, vt ostensum est supra. Meritò de vno decreto ad aliud non est facienda illatio, l. Papinianus exuli, ff. De minor. cum vulg. Præsertim verò quia inter illa à Concilio aliæ etiam differentiæ constituuntur, & in specie d. §. Ad hæc, non comprehendit inferiores habentes facultatem cognoscendi causas matrimoniales, & criminales ex immemorabili consuetudine, vt sacra Congregatio censuit. At cap. 10. expressè sustulit præscriptiones, & consuetudines etiam immemorabiles.

23 Demum non obstant illa verba d. c. 10. [Intra fines alicuius diœcesis existentibus,] quæ à contrario sensu videntur innuere, vt si locus nullius diœcesis omnino extra fines cuiusque diœcesis existat, non sit locus prohibitioni Concilij: nam respondetur ea verba habere alium sensum; tantum enim important vt si locus nullius sit intra fines alicuius diœcesis, ordinatio Clericorum, & concessio litterarum dimissorialium spectet solummodo ad episcopum, intra cuius diœcesis fines idem locus situs est, iuxta terminos d. cap. 10. Quod si locus sit omnino extra fines, non sequitur à contrario sensu vt ad nullum episcopum id ius pertineat; eo enim casu hoc ius ex sententia sacræ Congregationis competit illi episcopo, cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, & qui potest eundem locum visitare iure delegato ad præscriptum, cap. 9. sess. 24. per quod declaratur decretum d. cap. 10. sess. 23. vt latè ostendimus in cap. Nullus, num. 10. infr. de Paroch. in quæstione: Episcopus quando, & quomodo possit loca nullius diœcesis visitare, & illorum subditis ordines conferre, & dimissorias ad ordines concedere: vbi etiam in fin. responsum est ad exceptionem, quæ habetur in cap. 11. sess. 25. de reg. de locis, in quibus Abbates episcopalem, & temporalem iurisdictionem exercent in Parochos, & Parochianos.

24 Itaque nullus Prælatus inferior regularis, aut sæcularis hodie reperitur, cui liceat tonsuram, & minores ordines conferre personis sæcularibus, tametsi omnimodam iurisdictionem ordinariam, & quasi episcopalem, ac etiam temporalem habeant in clerum, & populum, exclusis Episcopis; & siue illorum territorium sit intra fines alicuius diœcesis, siue extra; nec scio quenquam post Concilium obtinuisse super hoc priuilegium à Sede Apostolica. Sed nec quisquam eorum circumscriptis priuilegijs post Conciliū dimissorias ad ordines suscipiēdos concedit cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit. Vnde S. Congregatio olim declarauit nec Abbati Casinensi, nec Cauensi, nec Farsensi, nec Sublacensi, nec Castri Durantis (hodie Vrbanea) nec Nonantulano, nec S. Laurentij in Campo hanc

25 facultatem competere; quamuis Abbas Cassinensis cum prætenderet per suppressionem episcopatus se remansisse in propria diœcesi, ex sententia Sacræ Congregationis id obtinuerit ex priuilegio Sixti V. & Abbas Monasterij Cauensis, in cuius territorio, & ex cuius redditibus Ecclesia Cathedralis Cauensis erecta fuit, cum prætenderet se posse dimissorias concedere in vim concordiæ, seu pacti onerosi in limine erectionis ante Concilium à Sede Apostolica

26 conformati, obtinuerit super hoc indultum à Paulo V. ex ipsius Congregationis sententia. Concedunt quidem prædicti, & alij similes Abbates litteras testimoniales, seu commendatitias, quas Ioan. Andr. appellat pacificas in c. Fraternitati, num. 2. de Cler. non resid. & de quibus dictum est supra in 1. notab. idque præbuit multis occasionem erroris existimantibus prædictos Abbates concedere litteras dimissorias ad ordines, cum tamen non concedant nisi dictas commendatitias, in quarum vim, cum iurisdictionem non conferant; sicut dimissoriæ, non licet alieno episcopo quemquam ordinare, vt censuit Sacra Congregatio. Ideoque cum Archimandirita Messanen. in litteris testimonialibus vteretur verbo Mittimus, faceret mentionem de ordinibus, quodque proclamata præcesserint, prætenderetque se non esse comprehensum decreto Concilij eo quod non modo esset nullius, sed etiam extra fines diœcesis Messanen. Item cum Archiepiscopus conquereretur quod ex litteris Congregationis episcoporum Archimandrita deberet attestari de qualitatibus ordinandorum de valore beneficij, &c. Sanctissimus iussit omni areduci ad formam decretorum Congregationis Concilij.

Quæ omnia clariùs patebunt ex subiectis reso-

solutionibus ipsius sacræ Congregationis.

Et primò Cardinalis Farnesius obtinens in Commendam Abbatias S.Zeni, & Farfæ, in quibus habet iura Episcopalia, dubitauit an posset dimissorias ad ordines concedere: S.Congregatio respondit non posse; licet die 26. Ianuarij 1635. hæc facultas fuerit concessa Cardinali Barberino; sicut etiam facultas faciendi concursus, vt habetur in Registris S.Congregationis Episcoporum 26.Aprilis 1641.

28 Item Episcopus Oscen. petijt declarari An cap.10. sess.23. prohibens Abbatibus concedere dimissorias, habeat locum in habentibus vsum mitræ, & baculi, S Congregatio censuit Episcopo rescribendum ex decreto Concilij, cap. 10. sess.23. nulli Abbati licere quocunque priuilegio suffulto concedere alicui Clerico sæculari litteras dimissorias etiam ad Ordinarium directas.

29 Item instante Cardinali Medices declarari An ipse vti Præpositus Praten. posset concedere suis subditis sæcularibus dimissorias ad ordines; & sic an cap.10.sess.23. procederet etiam in Abbatibus sæcularibus exemptis, & ordinariam iurisdictionem habentibus, sacra Congregatio censuit Præpositum Praten, ex Concilio, cap.10. sess.23. non posse dare dimissorias suis subditis sæcularibus, sicque d.cap.10. intelligi, tam de sæcularibus, quàm de regularibus respectu Clericorum sæcularium.

Ad hæc dubitante Præposito Piscien. habente in suos subditos quasi Episcopalem iurisdictionem an eos posset ordinare quoad minores ordines, litterasque dimissorias quoad maiores eisdem concedere iuxta priuilegium ei concessum à Leone præsertim cum habeat populum, & territorium à quocunque alio distinctum; Sacra Congregatio censuit non posse.

30 Item proposito dubio An Episcopus, cui commendatum est Monasterium exemptum, possit sibi sæculares subditos ratione dicti Monasterij ordinare, non obstante cap.10.sess.23 S.Congregatio censuit non posse, quia ordinaret eos subditos tanquam Abbas, non tanquam Episcopus.

31 Vlterius cum terra Puriniani nullius diœcesis iurisdictioni Hospitalis S.Ioan.Hierosol.in temporalibus, & spiritualibus sub esset, dubitauit à quo possent ordinari homines dicti loci; & an tenerentur adire Episcopum Motulan. qui cum obtinente d. Hospitale super iurisdictione spirituali dictæ Terræ litigat: S. Congregatio censuit facultatem hanc relinquendam viciniori Episcopo, si nescitur intra cuius diœcesis fines consistant, & vicinitatem attendi Ecclesiæ, non territorij, vt aliàs decisum fuit super c.9. sess.24. nec habendam esse rationem Episcopi litigantis.

32 Item Episcopus Marsican. dubitauit An posset visitare Oppidum Cauen. in quo Congregatio Cassinen. vtramque iurisdictionem exercet, & hominibus eius oppidi litteras dimissorias concedere: sacra Congregatio censuit quoad cap.10. sess.23. dimissorias dandas esse à solo Episcopo, sed quoad cap.11. sess. 25. de regul. cum Monachi in eo oppido vtramq; iurisdictionem spiritualem, & temporalem exerceant, non posse Episcopum visitare.

33 Rursus Cardinalis Vrbini obtinens Abbatias sancti Laurentij in Campo, & Castri Durantis nullius diœcesis intra fines alicuius diœcesis non consistentes, exemptos, quarum Commendatarij subditis litteras dimissorias concedere, & ordines conferre consueuerunt, dubitauit an eadem & ipse facere posset: S. Congregatio censuit non posse, sed hoc ius spectare ad Episcopum, intra cuius diœcesis fines Abbatiæ consistunt; & si intra nullius fines existant, vel id non constet, ad viciniorem, nisi regulares subditi sint.

34 Demum censuit Abbatem regularem nullius diœcesis intra alicuius diœcesis fines non consistentem, territorium separatum, & vtramque iurisdictionem habentem in Parochos, & Parochianos, habentem etiam spontaneam renunciationem Episcoporum à Sede Apostolica confirmatam, non posse minores ordines Clericis sæcularibus conferre, nec dimissorias concedere, sed harum concessionem spectare ad Episcopum viciniorem, non autem ad Episcopos, qui cesserunt.

Cap. Dilecto.

1 DILECTO. Archidiaconus in Monasterijs iurisdictionem non habet, nisi quantum tribuit ei generalis, vel specialis consuetudo. Hoc dicit, Ioann. Andr. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & Ioan. de Anan. Et sunt tres partes. In prima generalis causæ commissio. In secunda, ibi, *coram*, Actoris petitio. In tertia, ibi, *Ideoque*, secunda determinata commissio, Io. Andr.

Pro intelligẽtia huius textus vide quod scripsi in cap. Nullus, num.24. de foro compet.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

VT ARCHIPRESBYTER. Hæc tria capitula non summantur, nec diuiduntur propter multiplicitatem dictorum. Sed tamen secundum Ioan.Andr. Butr. Abb. & alios principaliter hoc intendunt. Archipresbyter ciuitatis subest Archidiacono, & principaliter præest Presbyteris, & presbyteralibus officijs.

Archidiaconi, & Archipresbyteri officia inuicem se habent tanquam excedentia, & excessa. In specie autem in quibus consistant, & in quibus distinguantur examinaui in cap. Ad hæc, à nu.1. vsque in fin. supr. titul. proximò, vbi plene videas.

DE

DE OFFICIO CVSTODIS.

Cap. Custos Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Custos Ecclesiæ dicitur is, cui ea, quæ Ecclesiæ competunt, custodienda committuntur sub obedientia Archidiaconi.*
2 *Custodis officium quod sit.*
3 *Campanarum vsus multiplex, & ad quid fuerit adinuentus. & num. seqq.*
4 *Indulgentiam plenariam pro recitantibus salutationem Angelicam ter signa campanæ in Solis occasu dicitur concessisse Adrianus VI.*
5 *Campanæ cur benedicantur.*
6 *Et vnde dictæ.*
7 *Tintinnabulorum sex sunt genera.*

CVSTOS ECCLESIÆ. Ponit quæ spectant ad officium Custodis, & non diuiditur.

1 Nota primò ex principio litteræ quis dicatur Custos ecclesiæ. Dicitur enim is, cui ea, quæ ecclesiæ competunt, custodienda committuntur sub obedientia Archidiaconi.

2 Secundo nota plura, quæ ad officium Custodis pertinent: oportet enim primò, vt in horis Canonicis pulset tintinuabula, seu campanas iubente Archidiacono. Secundò, vt pallia, & linteamina altaris, seu cuncta vtensilia ecclesiæ indesinenter custodiat. excipe tamen vasa aurea, & argentea, & vestimenta pretiosa, quorum custodia pertinet ad Sacristam, vt cap. vnico suprà de off. Sacrist. secundum Host. hic num. 2. in verb. vtensilia, & Ioan. Andr. n. 1. in eodem ver. Tertiò vt lampades, & lauternas in accendendo, seu extinguendo peruigil existat, ne aut supra modum lucendo oleum deperreat, aut minus lucendo obscurior sit ecclesia, vt in littera.

3 Tertiò nota ibi, *In canonicis horis signa tintinnabulorum.* Vnum peculiare signum pulsationis campanæ, videlicet horarum dicendarum, vt hic, & in cap. prox. vers. Et per singulas, infra eod. alibi hoc est signum Capituli congregandi, vt in cap. In causis, §. 1. ante finem, ibi [Campanam pulsari fecerunt, vt moris est, ad Capitulum congregandum,] supra de electione. Sed & quandoque est signum gratiarum actionum, veluti cum Christiani aduersus aliquem obtinuerunt aliquam gloriosam victoriã. Quandoque est signum celebratæ electionis: quandoque subtractionis alicuius ab hac vita; quandoque aliquem excommunicandi: quandoque gaudij, & honoris, & alicui personæ sublimi processionaliter occurrendi: quandoque ignem extinguendi, & ad bellum exeundi: quandoque lectum intrandi: quandoque parlamentum populi conuocandi: quandoque ad mensam veniendi: quandoque ad scholas: quandoque ad prædicationem conueniendi; & quandoque corpus Episcopi honorandi. Quæ signa singillatim recenset Hostien. hic num. 1. & post cum Ioan. Andr. num. 13. Bellam. num. 4. Card. n. 2. vers. Quarto in eo quod dixi de Tintinnabulis.

4 Anchar. num. 4. & Abb. num. 2. Addit Io. Andr. dicto nu. 13. quod est etiam signum salutationis Beatæ Mariæ Virginis in crepusculo de laudabili consuetudine ad quam orantibus eum salutatione Angelica Clemens Papa dedit Indulgentias, vt refert Bellamera num. 5. & Adrianus VI. dicitur concessisse Indulgentiam plenariam omnibus Christi fidelibus, qui ad tria signa campanæ in solis occasu ter recitant salutationem Angelicam cum versiculo *Angelus Domini nunciauit Mariæ*, &c. Et generaliter est signum multorum aliorum, secundum varios mores, & consuetudines Ciuitatum, vt per Anchar. hic in

5 fine. Adde tu Concilium Coloniense part. 9. in titul. de Constitutionibus, & consuetudinibus cap. 14 tom. 4 Concilior. part. 2. pag. 201. col. 1. vbi sic legitur: [Benedicuntur quoque Campanæ, vt sint tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conueniendum in templum, & audiendum Verbum Dei: Clerus verò ad annuntiandum mane misericordiam Dei, & veritatem eius per noctem, vt per illarum sonitum fideles inuitentur ad preces, & vt crescat in his deuotio fidei. Quamuis etiam Patres aliò respexerint, videlicet vt Dæmones tinnitu Campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipsis territi abscedant, illisque submotis, fruges, mentes, & corpora credentium tueantur, vt procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ potestates prosternantur. Breuiter, vt audientes confugiant ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium, ac ante Sanctæ Crucis vexillum, cui flectitur omne genu.] Hæc ibi. Quæ omnia complectitur glossa vnica in Extrauag. Ioannis XXII. Quia cunctos, de offic. Custod. vbi Campana de se ipsa loquitur his versibus.

Laudo Deum verũ, Plebẽ voco, congrego Clerũ, Defunctos ploro pestem fugo, festa decoro.

6 Dicitur autem Campana à Campania, vt dicunt Hostien. Ioan. Andr. & alij supracitati num. 3. vel maiora vasa à Campania regione; minora verò Nolæ sunt appellatæ à Nola ciuitate Campaniæ, vbi primum illarum vsus fuit adinuentus, vt notat Speculat. in Rationali diuini Offic lib. 1. in tit. de Campanis in princ. & Ioan. de Selua in tract. de benef. part. 1. qu. 5. num. 93. Sed de antiquiori tintinnabulorum, & campanarum vsu in ecclesia lege Cardinalem Baronium Annalium tom. 1. ad annum Christi 58.

7 pag. 16. vers. Cæterum, fol. mihi 403. Sunt autem tintinnabulorum, quibus ecclesia vtitur, sex genera, vt notat Speculator vbi supra num. 11. & ex ipso Ioan. de Selua loco citato num. 98. videlicet Squilla; Symbolum, Nola, Noluba, seu seu Dupla, Campana, & Signum Squilla pulsatur in Triclinio, idest Refectorio; Symbolum in Claustro; Nola in Choro; Noluba, seu dupla in Horologio; Campana in campanili, Signum in turri, quodlibet tamen generaliter potest nuncupari tintinnabulũ, & minora tintinnabula appellãtur campanulæ in præallegata Extrauag.

Quia cunctos, vers. Verum campanulas, quæ in Refectorijs, de offic. Custod. & de illarum significatione, & allegoria plenè videas apud Speculatorem vbi supra num.4. & seqq. & Ioan. de Selua locis citatis, & an Religiosis Mendicantibus liceat in eorum ecclesijs, & Oratorijs vnam vel plures habere campanas, dic vt scripsi in cap. Parentibus, à num. 6. vsque ad num.28. de priuileg. De campanis scripserunt Iodocus Coccius in Thesaur. Cathol. tom.2.lib.3.cap.7. Iodocus Lorithius in Thesauro Nouo Theologico. Petr. Crespetius in Summa Cathol. fid. cod.vet. et campanas legitimè benedici Vuilelmus Lindanus in apolog. pro Relig. concord. tom.3.c.52.

DE OFFICIO VICARII.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Vicarij perpetui compelluntur ordinari, & Ecclesijs deseruire per subtractionem prouentuum, & Vicariarum.*
2 *Vicarij perpetui tenentur ad residentiam sicut Parochi intitulati.*
3 *Vicarius perpetuus tenetur habitare in domo Parochialis Ecclesiæ, & in eius defectum, in alia à se conducta infra limites Parochiæ.*
4 *Coadiutores perpetui in cura animarum ea lege ad residentiam tenentur, qua Rectores Ecclesiarum Parochialium.*
Nec possunt sibi alios Vicarios substituere. ibidem.
5 *Vicarius perpetuus tenetur se facere in Presbyterum ordinari, sicut Rector principalis, & n.25.*
6 *Beneficium quodlibet curatum habet ordinem Presbyteratus annexum.*
7 *Vicarij perpetui habent curam animarum.*
8 *Et in eis habent locum iura de pluralitate incompatibilium, de ætate, & promotione ad Sacerdotiũ.*
9 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum curam animarum habentium, & cum per Vicarios temporales exercentium an cogi possint ad constituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant, & num. seq. vsque ad num.14.*
10 *Anne expediat vt Sedes Apostolica decernat de cætero huiusmodi Vicarios perpetuos in prædictis Ecclesijs esse instituendos. & num. seq. vsque in finem.*
11 *Vicarij perpetui instituendi sunt in parochialibus vnitis Capitulis, Collegijs, Monasterijs, & Pijs locis.*
12 *Vicarij temporales institui possunt à Capitulis in Parochialibus sibi pleno iure subiectis.*
13 *Cura animarum incumbit Capitulo, non autem Episcopo cum Ecclesia Collegiata habet parochiam.*
14 *Cura animarum in Cathedralibus, & Collegiatis curatis non est penes singulares personas, sed penes Capitulum.*
15 *Cura non est diuidenda inter Sacerdotes, sed vnus constituendus qui eam regat.*
16 *Mutatio frequens Ministrorum est plerumque Ecclesijs perniciosa.*
17 *Curam animarum exercentes quas qualitates habere debeant ex sacrorum Canonum præscripto.*
18 *Heresum causa, Pastorum absentia.*
19 *Vicarij perpetui in quos tota cura animarũ translata est habent curam tam in habitu quàm in exercitio.*
20 *Item habent verum titulum.*
21 *Item veniunt Parochi appellatione.*
22 *Vicaria perpetua comprehenditur in extrauaganti Execrabilis, & est incompatibilis cum alia simili Vicaria, vel beneficio curato. & num. seq.*
24 *Vicarius perpetuus comprehenditur in Clem. Gratia, de rescriptis.*
25 *Vicarius perpetuus tenetur suscipere infra annum ordinem presbyteratus.*
26 *Regula de annali, & de idiomate habet locum in Vicarijs perpetuis. & seq.*
27 *Episcopus non potest dispensare cum Vicario perpetuo super ætate. num.17.*
28 *Vicarij perpetui priuari non possunt absque legitima causa.*
29 *Vicarius perpetuus fundat intentionem suam super decimis.*
30 *Vicarij temporales non possunt constituere Procuratores ad agendum, sicut possunt perpetui pro iuribus suis.*
31 *Vicarius Ecclesiæ an dici possit Rector Ecclesiæ.*
32 *Vicarij amouibiles an comprehendantur in dispositione de Vicarijs perpetuis.*
33 *Vicarij temporales non habent titulum.*
34 *Ecclesiæ conductitijs Sacerdotibus non cõmittendæ.*
35 *Vicarij perpetui vtiliter instituti in Ecclesijs Patriarchalibus, & Collegiatis Vrbis curam animarum habentibus, num.25.*
36 *Vicarij perpetui an sint constituendi in Monasterijs curam animarum habentibus.*
37 *Præiudicium minimum non attendendum.*

1 EX PARTE. Vicarij compelluntur ordinari, & Ecclesijs deseruire per subtractionem prouentuum, & Vicariarum. Hoc dicit. Et in prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi *Mandamus*.

2 Nota primò ibi, *resideant*. Vicarios perpetuos, idest authoritate Episcopi institutos secundum Hostiensem, teneri ad residentiam, sicut tenentur Parochi intitulati. Vnde fit vt quemadmodum Parochus tenetur habitare in domo Parochialis ecclesiæ, nec permittendus est in alia domo habitare, etiam infra limites Parochiæ, vt dixi in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num.12. infra de præben. Ita & Vicarius perpetuus ex sententia S. Congregationis Concilij residere teneatur in ædibus Parochialis vnitæ præbendis Capitularibus, non obstante immemorabili consuetudine. Quòd si Parochialis ædibus carcat, teneatur residere in alia domo propinquiore infra Parochiæ limites à se conducta.

4 Similiter declarauit S. Congregatio Rectores Capellaniarum, seu beneficiorum, quibus in exercenda cura animarum onus coadiuuandi Rectorem Parochialis Ecclesiæ annexum est, ea lege Concilij Tridentini c.1. sess.23. ad residendum teneri, qua Rectores Parochialium Ecclesiarum ex eodem decreto tenentur. Et aliàs consulta, An Coadiutores perpetui in cura anima-

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

rum exercendæ Rectori à Sede Apostolica concessi, residere teneantur: Respondit Episcopum ex Concilio Tridentino cap. 1. sess. 23. posse eos cogere ad residentiam, & curam animarum personaliter exercendam. Ad hoc c. Clericos, supra eodem: vbi est expressum Vicarios perpetuos non posse sibi alios Vicarios substituere, cum id satis sit absonum, & absurdum.

5 Secundò nota ibi, *Presbyteros*. Vicarium perpetuum teneri se facere in Presbyterum ordinari, sicut Rector Principalis: vt per Cardin. n. 1.
6 in 2. not. Vnde generaliter colligit Ant. de Butr. num. 1. quodlibet beneficium curatum habere annexum ordinem Presbyteratus.

7 Vltimò nota ibi, *Vt eorum cura exigit*. Vicarios perpetuos habere curam animarum, vt hic probatur, & in c. Super eo, de præben. lib. 6. Et notant hic gloss. 1. Ioan. Andr. & Bellam. ambo num. 1. in ver. Cura. Anton. de Butr. in 3. notab. Card. & Anchar. ambo num. 1. in 1. not. Vnde
8 infertur vt decretalis De multa, de præb. c. Cum in cunctis, de elect. & c. Licet Canon, eod tit. li. 6. ita vendicent sibi locum in Vicarijs perpetuis, sicut in Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, quod hodie est expressum in Clem. vn. de offic. Vicar.

9 QVÆRO, An Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum curam animarum habentium, & eam per Vicarios temporales exercentium cogi possint ad constituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant.

10 Anve expediat vt Sedes Apostolica decernat de cætero hujusmodi Vicarios perpetuos in prædictis Ecclesijs esse instituendos.

Quoad primam partem propositæ quæstionis, inspecta iuris communis dispositione, videtur respondendum prędicta capitula minimè cogi posse ad deputandos Vicarios perpetuos.

11 Nam etsi aliàs in beneficijs ecclesiasticis curatis, quæ Cathedralibus collegiatis, seu alijs ecclesijs, Monasterijs, Beneficijs, seu Collegijs, aut Pijs locis quibuscumque perpetuo sunt vnita, instituendi sint Vicarij perpetui, c. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. cap. de Monachis eo tit. & cap. 1. de cappell. Monachorum lib. 6. c. Tuarum, de priuil. quem textum post alios ponderat ibi Marian. Socin. n. 10. & cap. 7. sess. 7. Concilij Tridentini.

12 Vbi tamen beneficia curata sunt in eisdem ecclesijs Cathedralibus, seu Collegiatis pleno iure eis subiecta, possunt Capitula dictarum ecclesiarum, penes quæ animarum cura residet pro libito deputare Vicarios temporales idoneos, glos. communiter recepta: in Clem. Frequens, in ver. Ad mensam de excell. Prælat. quam ibi Abb. num. 17. dicit ad hoc esse valde notabilem, & sequitur cæteri, præsertim Vitalin. num. 82. cum sequen. Ant. de Butr. cons. 51. nu. 6. Rota decis. 2. sub tit. de excell. Præl. alias est 273. in nouis: & decis. 1. sub tit. de off. ordinar. quæ est 290. in antiquis, Rebuffus in praxi
13 benef. tit. de Vicar. perpetuis, num 6. Vbi enim ecclesia Cathedralis habet Parochiam, iura parochialia pertinent ad Capitulum, non ad Episcopum, cap. Cum super, de sepultur. vbi notat post alios Abb. notab. 3. num 4. & idem Panor. in c. 1. num. 5. de Cappell. Monach. vbi ait; In ecclesijs secularibus, & Collegiatis videmus, quod vnus, vel duo exercent curam nomine Collegij: nec per hoc notatur diuersitas, quia is facie cuius nomine fit, cap. Cum quis, de sent. excomm. lib 6. cap. Cum venissent, de institution. Et sanè, inspecta iuris communis dispositione, res videtur satis clara.

Quo verò ad secundam partem videtur respondendum, magnopere expedire vt Sanctissimus statuat, de cætero instituendos esse Vicarios perpetuos in dictis ecclesijs, quod suadetur ex sequentibus.

14 Primò quia cum beneficia curata sint in ecclesijs Cathedralib. seu Collegiatis; animarum cura non est penes singulos Canonicos in particulari, sed potius penes Collegium, seu Capitulum; Oldrad. cons. 7. Roman. cons. 235. num. 2. & 3. & tenet glos. Ioan. Andr. in Clem. vlt. in verbo Capitulo de reb. eccl. non alien. quatenus se remittit ad notata per Host. in c. exposuisti, de præb. sequitur Marian. Socin. in c. Sicut vnire, nu. 125. de excess. Prælat. atque ita decisum fuisse refert Putius decis. 288. lib. 1. Rebuff. in Praxi beneficiorum tit. de non promotis intra annum nu. 64. & 65. At Capitulum penes quod residet cura animarum, etsi dicatur repræsentare personas eiusdem Capituli, viuentis, non tamen est persona vera, sed ficta, & repræsentata, & carens anima. Facit textus in c. Romana, §. In Vniuersitatem, de sententia excommunicationis lib. 6. & tradit Imol. in l. Mortuo, ff. De fideiussoribus. Felinus in c. sam te, num. 14. vers. Secunda declaratio, de rescript. Gomes. in regul. de annali, q. 12. col. 1. & sic Parochia non habet certum, & particularem Pastorem, qui curam animarum exerceat.

Siquidem cum quid est commune pluribus, vt sic, nullus de Collegio potest dicere, hoc est meum, Lapus allegat. 50. n. 15. & vt ait D. Th. in 1. sent. dist. 19. q. 1. art. 1. ad primum. Omne id, quod conuenit pluribꝰ conuenit eis secundũ id quod est eis commune, non autem secundum id quod est eis proprium; atque ita inconueniẽs videtur, vt in hujusmodi ecclesijs non sit vnus, & certus Rector, seu perpetuus Vicarius cui animarum cura incumbat, cap. Sicut 21. quæst. 2.
15 [Sicut inquit in vnaquaque ecclesia vnus Presbyter esse debet, ita ipsa, quæ sponsa, vel vxor eius dicitur non potest diuidi in plures Presbyteros, sed vnum tantummodo habebit Sacerdotem; qui eam castè & sincerè regat.] Facit cap. Cum non ignores de præben. ibi, [cum non ignores, quod vna ecclesia vnius debeat esse Sacerdotis.]

Suadetur secundò, quia, vt inquit Aristoteles 2. Politicorum cap. 2. quæ communia sunt negligentius curari, atque asseruari solent, & vt dicitur in l. Meminimus, §. Quando, & quibus quarta pars debetur, lib. 10. Naturale vitium est negligere, quod communiter possidetur, vtque se nihil habere, qui non totum habeat arbitretur.

Suadetur tertiò, quia experientia, quæ est efficax rerũ Magistra, c. Quam sit, de electio, l. 6. & veritatis probatio legitima Clem. Cum ecclesiæ, de ætat. & qualit. docuit in dictis ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis in quibus est cura animarum communis, circa nominationem, ac deputationem Vicariorum temporalium crebras

bras inter ipsos capitulares oriri discordias, & contentiones, cum quilibet eorum studeat nominare Vicarium pro suo libito, & sæpè etiam non zelo vtilitatis ecclesiæ. Ad hoc, l. Cum Pater, §. Dulcissimis, ff. De legat. Secundò ibi: [eum discordijs sedandis prospexerit quos materia communis solet excitare.] & quod notat glos. in cap. 2. in ver. Dissolueretur Religio. Ne Sede Vacan. & in cap. Nullus in ver. In mutuam, 17. quæst. 4.

Suadetur quartò, quia cum Vicarij temporales, qui solent nominari per dicta Capitula, sint ad nutum eorum amouibiles, sæpè etiam sine causa ob priuatos affectus à Capitulis amouentur.

16 Hæc autem frequens Ministrorum mutatio, vt plurimum est valde ecclesijs perniciosa, arg. textus, cum ibi notatis, in Clem. Cum illustrio, de renunciationibus.

Suadetur quintò, quia ex parte etiam ipsorum mercenariorū; mutationes non raró fiunt: nam cùm non sint in ecclesijs intitulati, oblato maiori stipendio statim recedunt, ideoque ecclesiam non diligunt, nec ouium sollicitam curam gerunt, &c. Ad hoc, cap. 2. sess. 14. Concil. Trid. ibi, *Cum ferè vagabundi sint, & permanentem sedem non habeant, non quæ Iesu Christi, &c. sed alienas oues, &c.*

Suadetur sextò, quia, vel ob mutationum frequentiam, vel ob periculum amotionis, vel ob stipendij tenuitatem, seu aliam causam consimilem, vix reperiuntur Vicarij, qui qualitates habeant requisitas ad curam animarum exercendam, vt docet experientia. Quod quam sit ecclesijs, atque ouibus perniciosum: patet ex cap. Graue, de preb. c. Petrus, 39. dist. cap. Indecorum est, & c. pen. de æt. & qual. c. 1. verf. Verum de præb. in 6. Clem. 1. eod. tit. & passim alibi. Vnde Dionysius Carthusianus lib. vn. de vita, & regimine episcoporum, art. 34. [Cum igitur inquit, peccet antistes sæcularia, & ciuilia officia committendo viris insufficientibus, imprudentibus, & iniustis, multò, & quasi incomparabiliter enormiùs peccat constituendo in officio pastorali, & curato eos, qui ad talem executionem officiorum non sunt scientia, moribus, virtutibus, & ætate idonei, similiter si dispenset, & permittat, quod insufficientes constituantur, & sint Capellani, Vicarijq; Pastorum.] Hæc Dionysius.

Suadetur septimò, quia etsi huiusmodi Vicarij temporales passim non mutarentur, nec ipsi ecclesiarum curam desererent, & præditi essent qualitatibus requisitis, negari tamen non potest, quin sint mercenarij, & conductitij, de quibus Ioan. 10. *Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis: Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientē, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum ouibus.*

17 Vnde Rebuffus praxi in beneficiorum tit. de dispensatione, de non residendo, num. 57. & 58. [Cultus, inquit, diminuitur Diuinus per mercenarios, qui non seruiunt, & quibus nulla est cura de ouibus, vt sacrum docet euangelium:] & textus in cap. Ex parte, de Constitution. hære-
18 ses nascuntur, & pullulant. Et hanc fuisse etiam potissimam causam hæresum scribit Alphonsus Castrensis lib. 1. aduersus omnes hæreses, c. 13.

19 Suadetur octauò, quia Vicarij perpetui, in quos tota cura animarum translata est, dicuntur habere verè titulum ecclesiæ Parochialis, & curam animarum non tantum in exercitio, sed etiam in habitu; & quamuis propriè non dicantur Rectores Ecclesiarum, sunt tamen propriè Rectores curæ animarum, eisque incumbit ex officio gregem sibi creditum pascere; cum cum Canonico titulo sint subrogati, in animarum cura tenentur ad omnia illa, ad quæ tenentur Rectores, vt hic, & in cap. Prouideas, & ibi Doctores supra eod. & in Clement. vn. vbi glos. Abb. & Vitalin. eod. titul. Rota dec. 273. alias 2. de excess. Prælator. in nouis. Thomas Fastolus casu 8. dub. 25. num. 21. Dec. in cap. Postulasti, num. 1. de rescriptis. Nauarrus in cap. Placuit, num. 69. de pœnit. distinct. 6. Quintil Mandos. in regul. de annali quæst. 13. num. 3. Vnde opinio glos. penult. in cap. Ad hæc, supra eod. quod Vicarij perpetui non habeant titulum, sed ecclesiam quasi commendatam, non videtur vera,
20 quia imò habent verum titulum in ipsa ecclesia, vt sensit ibi Abbas, & Vitalin. in Clem. Cæterum, num. 3. de sepulturis, Romanus consil. 356. nu. 5. & alij passim.

Vnde pro regula constituitur, vt dispositio loquens de parochiali, habeat locum in Vicaria
21 perpetua, quæ venit appellatione beneficij curati, vt in d. Clemen. 1. vbi hoc tenet glos. Abb.
22 Vitalin. superiùs citati. Vnde fit, vt dispositio extrauagantis execrabilis, Ioan. XXII. de præbendis, habeat locum etiam in Vicarijs perpetuis, secundum glos. in dicta Clem. 1. de officio Vicarij, in verbo Amittendis, quam ibi sequuntur, Abb. Vitalin. & cæteri communiter, Anton.
23 de Butr. consil. 51. num. 2. Atque ita, qui habet vicariam perpetuam, non potest simul habere beneficium curatum, nec potest habere duas Vicarias cap. primo, & cap. Prouideas, supra eodem. Et Vicarius in vna non potest in alia intitulari, vicaria retenta, cap. Postulasti, de rescriptis. Notat Hostien. in summa rubric de officio Vicarij, §. vlt. & Goffr. in eadem rubr. n. 8.
24 Item Clem. Gratiæ, de rescriptis procedit, quando quis beneficium adipiscitur vti perpetuus vicarius. Roman. consil. 376. num. 5. Item cap. Licet canon, de elect. lib. 6. habet locum in
25 Vicario perpetuo. Quinimò obtinens vicariam perpetuam potest compelli etiam infra annum ad suscipiendum ordinem Sacerdotij; non obstante pœna priuationis ipso iure, quæ imponitur in d. cap. Licet canon, post lapsum anni, glos. in d. Clem. 1. de offic. Vicarij: in verbo promouendus, quam sequuntur ibi Abb. n. 4. & cæteri.
26 Itē procedit eodem modo in Vicarijs perpetuis, Gomezius in eadem reg. q. 11.
27 Et sicut episcopus non potest dispensare cum Rectore super ætate, cap. 1. de ætat. & qual. ita nec cum Vicario perpetuo, glos. in d. Clem. 1. in verbo Ætate: vbi Abb. num. 9. Rota decis. 2.
28 aliàs 273. de excess. Prælat. in nouis: Nec Vicarij perpetui possunt remoueri, nec priuari, nisi ex legitima, causa & per iudicē competentem, c. Ad hæc, vbi DD. supra eod. Hostien. in Summ. eodem titul. §. et quod, num. 6. & Goffred. num. 8.

Et denique Vicarij perpetui possunt agere pro
iuribus concernentibus suam Vicariam absque
alio mandato, cùm habeant verum titulum, ita
probat tex. in dicta Clem.1. de offic. Vicarij. et
tex. vbi notant Card. Ant. de Burr. Abb. & Felin.
in cap.9. Perpetuus de fid.instrum. Goffred.loco
29 citato n.9. & Host.d.n.6. Vnde Vicarius perpe-
tuus petendo decimas, & iura parochialia habet
suam intentionem fundatam de iure communi
Rota decis.5. aliàs 542. de offic. Vicarij in anti-
30 quis, & Vicarij perpetui pro iuribus suæ Vica-
riæ constituere possunt procuratorem ad agen-
dum; quod quidem non possunt Vicarij tempo-
rales, vt post alios tenet Vitalinus in d. Clem.1.
31 nu.41. & idem in Clem. Cæterùm, de sepultur.
n.4. addit si Vicarius perpetuus agat pro aliqui-
bus iuribus suæ Vicariæ, si in libello vocet se re-
ctorem ecclesiæ, non nocere, quia intelligitur id
est iure populi illius ecclesiæ, & sic illo respectu
potest dici Rector ecclesiæ, subdens se ita in facti
contingentia obtinuisse in curia, & dicit Petrus
Rebuff. in tractat. congruæ portionis num.110.
& 113. siue vocetur Vicarius, siue Curatus, siue
Rector non esse curandum.

32 Hæc autem omnia & alia similia quæ dispo-
sita sunt circa Vicarios perpetuos non habent
locum in temporalibus, glos. verbo Perpetuis in
33 d. Clem. 1. de officio Vicarij: vbi Abb. num. 10.
siquidem huiusmodi Vicarij temporales, & ad
nutum amouibiles, de quibus in cap. Peruenit,
il secondo, de appellatim. & in cap. Cum ex eo,
de election, lib. 6. nullum habent titulum, nec
animarum curam dicuntur habere; ita probat
tex. iuncta glos. in verbo Perpetuus, in cap. Con-
stitutus, de filijs Presbyterorum, & in extrauag.
execrabilis, §. Quantum autem, cum glos. in ver-
bo Temporales Vicarios, de præben. glo. in c.Si
pauper in verb. Esset eod.tit.lib.6. Faciunt nota-
ta per glo. in Clem. Dudum, §. Deinde in verbo
Impendant, de sepultura, & per Gemin.cons.86.
incip. In causa.

Ex quibus differentijs planè constat multò fru-
ctuosiùs consultum esse ecclesijs, & curæ anima-
rum per institutionem Vicariorum perpetuorũ,
quàm per deputationem amouibilium, vt colli-
gitur ex d. extrauag. execrabilis, de præben. in
princ. [ibi Diuinus cultus minuitur, hospitalitas
in ipsis beneficijs debita non seruatur, & dum
non sunt sui in vnaquaque regione rectores,
ecclesiarum detrahitur commodis, & honori,
quæ carentes defensorum auxilio in iuribus suis,
& libertatibus multipliciter collabuntur, & rui-
nis patent ædificia, quæ magnificentia extruxe-
rat decessorum, & quod amariùs est dolendum
animarum cura negligitur, & vltiorum sensibus
fomentum periculosè præbetur.]

34 Suadetur nonò ex cap. Præcipimus, 21. dist.
vbi Innocentius II. [Præcipimus inquit ne con-
ductitijs Presbyteris ecclesia committatur: sed
vnaquaque ecclesia cui facultas suppetat pro-
prium habeat Sacerdotem.] Ad idem text. in
cap. Extirpandæ, §. Qui verò, de præb. cap.1. de
Cappel. Monachorum lib 6. Item in Concilio ha-
bito in Alemania sub Contrado episcopo Cardi-
nali Portuensi, & sanctæ Rufinæ Legato Aposto-
lico, cap.12. tom.3 Conciliorum. Quia enormis
quædam consuetudo in quibusdam Alemaniæ
partibus contra Canonicas sanctiones inoleuit,
vt imponantur in ecclesijs conductitij Sacerdo-
tes, Vicarij temporales, ne id fiat de cætero au-
ctoritate Legationis qua fungimur, omnibus
modis inhibemus, vt cum Vicarius poni debet,
& potest, perpetuò instituatur, idque assensu, &
auctoritate diœcesani: Hæc ibi. Vnde Rotæ de-
cio 21. aliàs 331. nu. 2. in nouis efficaciter pro-
bat longè melius deseruiri ecclesiæ per propriũ
Rectorem, quàm per Vicarium temporalem.

Suadetur decimò quia ratio qua moti fue-
runt Pontifices, & Concilium Tridentinum
in locis superius citatis ad statuendum, vt in
parochialibus vnitis perpetui Vicarij consti-
tuantur militat etiam in nostro casu, vt constat
ex supradictis: ergo idem ius statuendum, c.In-
ter corporalia, de translat. episcopi, cum vulg.
Rotæ decis.22. nu.2. de præben. in nouis. Imò
vt plurimum Parochiæ ecclesiarum Cathedra-
lium, & Collegiatarum sunt ampliores ergo lon-
gè periculosius est vt ibi seruiant Vicarij mer-
cenarij, cap. Præcipimus, 16. quæst.1. cap.3. &
cap. vltimo, cum ibi not. de eccles. ædificandis.
Quod tenet in Opusculo de vita, & regimine
episcopi. art.34 ad finem.

Suadetur vndecimò, quia huiusmodi Merce-
narij cum vt plurimum pauperes sint facilè con-
temnuntur à Parochianis, nec possunt ministe-
rium suum exercere, vt par est, iuxta præceptũ
Apostoli ad Titum 2. *Loquere, & exhortare, &
argue cum omni imperio, nemo te contemnat.*
Vnde Gregorius in Pastorali cap.15. agens de
Prælatis animarum curam habentibus, [Sæpè,
inquit, improuidi, humani, gratiam amittere
formidantes loqui libere recta pertimescunt, in
hoc iam non Pastores, sed Mercenarij, quia lu-
po oues vorante, ipsi silent assimilati, canibus
mutis, non valentibus latrare.]

35 Suadetur vltimò, quia in omnibus Vrbis eccle-
sijs Patriarchalibus, & Collegiatis, quibus cura
animarum imminet, constituti sunt Vicarij per-
petui, quod quidem in maximam ecclesiarum
vtilitatem, & animarum profectum, & cultus
diuini augmentum euasisse palam est. Vnde
congruum est vt ecclesiæ inferiores ad illarum
exemplum instituantur, argumento, cap. De his,
12. distinct.

Nec supradictis obstat quod cum multi Ca-
nonici eiusdem Capituli sint viri docti, & gra-
ues aptiùs, & solertius poterunt inuigilare
circa animarum curam, & gregi prodesse quàm
quilibet Vicarius, etiam perpetuus, arg. c. Pru-
dentia, de off. deleg. nam ad hoc respondetur,
imò, vt supra in principio probauimus, ratione
36 communitatis potius curam negligi. Vnde So-
to lib.9. de iustitia, & iure qu.4. art.3. ad finem,
sic ait, [Vtrum congruat sacerdotia cum curis
animarum Monasterijs annecti: nam ex vna
parte videntur Monachi solertius, ac vigilantius
posse gregi prospicere: ex altera vero propin-
quius Euangelio videtur, vt proprius Parochus
sit in sua Parochia qui cum suis subditis con-
uersetur, & denique consilijs, ope, & eleemo-
synarum largitate iuuet, cum tamen Monachi
non nisi per Vicariũ rem administrare possint]
& certè hæc ratio apud me semper inualuit.

Minus etiam obstat quod in terminis videtur
tenere Ant. de Butrio cons.51. num.6. vers. Item
etiam hoc.

Deni-

Denique non obstat quod ex hoc irrogaretur præiudicium Capitulo, & nihil cum præiudicio alterius sit faciendum, cap. Cum olim de Cons. cum similibus: nam ad hoc primo respondetur leue esse præiudicium quod Capitulis ex hoc inferri possit: nam ex stipendio quod assignari consueuit Vicarijs temporalibus, saltem addendo quid modicum, poterit constitui portio ipsis Vicarijs perpetuis, & ex hoc melius, ac securius poterunt suas conscientias exonerare, & se eximere à molestijs, quæ occasione frequentis mutationis Vicariorum contingere solent.

37 Secundò respondetur cum damnum sit minimum non esse in consideratione, vt dicit glos. in dicto capitulo, Cum olim, & nihilominus etiãsi esset considerabile damnum particulare, vtilitas tamen publica ecclesiæ præferenda est. Textus iuncta glos. in verbo Præferenda, est in cap. Scias 7. quæst. 1. in omni enim dispositione intelligitur excepta publica vtilitas, l. Iubemus nullum, & ibi Bald. C. De sacrosãeccles. l. Si quis in graui, ff. ad Sillanian. Salicet. in l. 2. C. De noxal. Gambara lib. 7. de offic. & potestate Leg. de Later, num. 194. Vtilitas autem publica consistit in sacris, & Sacerdotibus, cap. Ius publicum, 1. distin.

DE OFFICIO, & POTESTATE Iudicis Delegati.

Cap. Sanè, il secondo.

SVMMARIVM.

1 DElegatus Papæ in causa sibi commissa iurisdictionem habet super Ordinarium, & quemcunque maiorem.

2 Persona vna diuersis respectibus potest esse superior, & inferior.

3 Delegatus Papæ potest procedere etiam contra Episcopum, qui in causa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit. & num. 15.

4 Inferior aliquando iurisdictionem habet in suum superiorem, etiam potest in eum animaduertere.

5 Delegatus à Sede Apostolica gerit vices Papæ.

6 Interdicto an supponi possit tota ciuitas, vel diœcesis ob contumaciam Episcopi. & nu. seqq. vsque ad num. 15.

7 Ciuitas, vel Diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi in spiritualibus. & num. 14.

8 Non tamen dicitur propria ipsius Episcopi. Contrarium. num 14.

9 Interdici potest terra ob delictum domini, vel Rectoris. & num. 13.

10 Regnum ob delictum Regis, & terra feudalis ob delictum vasalli.

11 Interdictum est pœna spiritualis.

12 Transitus est facilior in habentibus symbolum.

13 Episcopus dicitur officialis communis.

15 Delegatus Apostolicus potest procedere contra Episcopum rebellem, aut contumacem etiam per censuras ecclesiasticas.

16 Debet tamen in his deferre dignitati Pontificali, & seruare ordinem hic descriptum. & nu. 38.

17 Conseruatores Regularium an possint procedere per censuras contra Episcopos, & alios superiores. & num. 37.

18 Angelopolitani Episcopi in Indijs Occidentalibus cum Societate Iesu controuersia super confessionibus, prædicatione, & conseruatorum iurisdictione refertur. & num. 41.

Examinatur. num. 19. & seqq. vsque ad nu. 40.

Deciditur in Congregatione ad hoc deputata, & decisio à Sanctissimo confirmatur. num 40. & seqq. vsque in finem.

19 An Episcopus præcipere possit suis subditis ne alienent prædia Regularibus priuilegiatis, nisi reseruata ecclesiæ decima.

20 Decimalia prædia alienari prohibentur sub conditione de non soluendis decimis: tenet tamen alienatio, sed conditio vitiatur.

21 Locatio prædiorum decimalium ijs, qui ex consuetudine non soluunt decimas, est prohibita.

22 Societatis Iesu, & aliorum Ordinum Regulares audire non possunt confessiones personarũ secularium sine approbatione Episcopi diœcesani. & num. 42. & num. 54. & 55.

23 Nec prædicare in Ecclesijs sui Ordinis non petita Episcopi benedictione, nec in alijs Ecclesijs sine eius licentia, nec in Ecclesijs etiam sui Ordinis ipso contradicente.

Non tamen possunt ab Episcopo prohiberi per censuras, & aliàs pœnas; nec si contrafecerint, in vim Concilij ab Episcopo, sed à suis superioribus sunt puniendi. num. 25.

Secus ex Bulla Gregorij XV. num. 27. & num. 43. & 55.

24 Episcopi sunt executores decretorum Concilij Tridentini, non tamen contra exemptos, nisi in casibus, in quibus hæc facultas specialiter eis attribuitur. & num. 46.

26 Conseruatores dicuntur contra notorias iniurias seruatores.

28 Confessarijs omnibus vnius Conuentus Episcopus simul adimere non potest facultatem audiendi confessiones secularium Sac. Congregatione inconsulta.

29 Quod locum non habet in Episcopis Indiarum, quibus tamen ab hac generali suspensione abstinendum est, nisi grauissima subsistente causa. & num. 64.

30 Confessarios Regulares libere à se prævio examine approbatos Episcopus suspendere non potest sine noua causa, eaque ad confessiones pertinente. & num 65.

31 Iniuriam non infert qui iure publico vtitur.

32 In Conseruatorem an eligi possit Prior Conuentualis. & num. seq.

33 Prior Conuentualis dicitur habere dignitatem in Ecclesia Collegiata.

34 Diffinitores Ordinum Prædicatorum nullam habent dignitatem ecclesiasticã, nec possunt esse Conseruatores.

35 Conseruatores vltra vnam dietam, aliquos à fine diœcesum eorum trahere non possunt.

36 Et priuilegium de tribus dietis, quod habet Societas Iesu à Gregorio XIII. sublatum est per Constitutionem Gregorij XV.

38 Conseruatores in censuris contra Episcopos ferendis deferre debent dignitati Pontificali, nec incipere ab excommunicatione.

39 Si tamen incipiant, excommunicatio tenet, sed ipsi malè faciunt.

Regu-

44 *Regularibus etiam Societatis Iesu, qui non docent se obtinuisse approbationem, seu licentiam Episcopi pro confessionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione, potest Episcopus per censuras præcipere, vt ab his abstineant, & num. 56.*

45 *Nec ob eam causam licet Regularibus quasi à manifestis iniurijs ad Conseruatores recurrere.*

46 *Conseruatores eligere non licet ex eo quod Episcopus iniungat Regularibus obseruantiam alicuius decreti Concilij Tridentini in illis casibus, in quibus exemoti subijciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi.*

47 *Idem si Episcopus in prædictis casibus contra Regulares procedat iuris ordine seruato.*

48 *Regularibus asserentibus se habere priuilegia, &c. non tenetur Ordinarius fidem adhibere absque integrali illorum exhibitione.*

49 *Priuilegiorum verba si sint obscura, & ambigua, pro interpretatione adeundus est Papa, nec licet in Indijs recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, aut Conseruatores.*

50 *Constitutio Gregorij XV. de Conseruatoribus æquè afficit Religiosos Societatis Iesu, atque aliorum Ordinum, eorumque priuilegia ad illius terminos sunt redacta.*

51 *Regulares in causis ciuilibus coram Ordinario loci sunt conueniendi si Conseruatores infra tempus præscriptum in Constitutione Gregorij XV. non elegerint, &c.*

52 *Regulares in causis coram suis Conseruatoribus non tenentur cauere de iudicio sisti, & iudicatum soluendo.*

53 *Ad conseruatores recurrere non licet, si Episcopi coram iudice competenti iura ecclesiarum suarum producant, & immoderatas Regularium acquisitiones veraciter, ac modestè referant.*

54 *Regulares etiã Societatis Iesu in vna diœcesi approbati ad Confessionis personarum sæcularium audiendas, non possunt eas audire in alia diœcesi sino approbatione Episcopi diœcesani.*

55 *Regularibus audientibus confessiones sæcularium, vel prædicantibus sine licentia Episcopi, &c. potest Episcopus administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, & prædicationem interdicere.*

57 *Regulares insurgentes maledictis contra Episcopum cum populi scandalo, an, & quando ab Episcopo puniri possint.*

58 *Conseruatores tenentur ante exercitium suæ iurisdictionis exhibere suæ electionis documentum coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum.*

59 *Regulares si vti voluerint priuilegijs contra iurisdictionem Episcopi, tenentur coram eo illa exhibere.*

60 *Societatis Iesu prædia rustica, officina, & domus sæculares, in quibus vnus, vel duo Religiosi degunt, non gaudent priuilegijs Collegiorum.*

61 *Regularibus non potest Episcopus prohibere, ne illicita negocia exerceant; sed si in his deliquerint notoriè, & cum populi scandalo, seruandum Concilium Tridentinum, cap. 14. sess. 25. de regular.*

62 *Societatis Iesu Religiosi familiaribus degentibus in eorum opificinis, & domibus sæcularibus sacramenta hic enumerata administrare non possunt, &c.*

63 *Nec in diœcesi Angelopolitana vasa sacra, altaria, & similia consecrare.*

66 *Constitutio Pij V. super administratione Sacramentorum in Indijs non est reuocata, sed non suffragatur, nisi in locis, vbi non sunt Parochi.*

67 *In Regulares inobedientes in confessionibus audiendis, & prædicatione Verbi Dei potest Episcopus per censuras procedere non in vim Concilij Tridentini, sed in vim Bullæ Gregorij XV.*

68 *Licentias audiendi confessiones, & prædicandi potest Episcopus concedere etiam per litteras missiuas, vel ore tenus.*

69 *Societatis Iesu priuilegium eligendi Conseruatores, an suffragetur vbi non sunt iudices Synodales.*

70 *Conseruatores Societatis Iesu possunt compescere Vicarios Generales Episcoporum à manifestis iniurijs, & violentijs, etiam censuris, & pœnis Ecclesiasticis.*

1 SANE, il secondo. Delegatus Papæ in causa sibi commissa iurisdictionem habet super Ordinarium, & quemcumque maiorem. Hoc dicit in Summa, Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Felin. & Decius. Diuiditur vt per eos.

2 Nota primo ibi, *Superior est, & maior*, secundum Abb. hic num. 3. Diuersis respectibus posse vnam, & eamdem personam esse superiorem, & inferiorem. Nam si Papa delegat causam, v. g. Præposito Senensi contra Archiepiscopum Senen. Præpositus est maior Archiepiscopo respectu illius causæ, vt hic in littera, & tamen in reliquis est minor, cum sit Archiepiscopo subditus, & adde Host. in c. Cum Canonicis, num. 1. de censibus vbi ait Episcopum diuersis respectibus esse dominum, & subditum. Item Baldum idem dicentem in cap. Cum inferior, num. 1. in fin. de maior. & obedien. per tex. in l. Sed si hac, §. Si liberta, ff. De in ius vocand. cum similibus, vt per Tiraquell. in tract. de nobilitate, cap. 28. num. 15. dixi in c. Postulastis, nu. 14. infra de concess. præben.

3 Secundò nota ibi, *Si Episcopus*. Iudicem delegatum posse procedere etiam contra Episcopum, qui in causa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit, scilicet non obediendo in his, quæ ad causam pertinent, vel ipsius iurisdictionem impediendo, vt cap. 1. c. Significasti: & c. Si quando, supra eod. secundum Ioan. Andr.
4 hic num. 4 & Abbatem eod. num. Et sic nota casum, in quo inferior habet iurisdictionem in suum Superiorem, & potest in eum animaduertere, vt per Abbatem, num. 3. Et signa rationem in textu expressam, nempe quia Delegatus à Sede Apostolica gerit vices Papæ, & ideo est sicut & ipse Papa honorandus, & reuerendus in eo, in quo vices ipsius gerit, c. final. 90. dist. c. 1. 94. dist. l. Etsi Prætor, ff. De offic. eius, cui mandata est iurisdictio, & patet in c. Cum olim Magister, circa princ. infra eod. secundum Host. hic in princ. in ver. Vices nostras, & Abb. in 1. notab.

6 Tertio nota ibi, *aut etiam terram illius*, ob contumaciam Episcopi iudicem Delegatum posse interdicere totam terram illius iurisdictioni subiectam, vt hic est expressum.

Et ex hoc notabiliter infertur, vt tota ciuitas, vel diœcesis possit subijci generali interdicto

ob

ob contumaciam Epiſcopi, prout ex hac littera
7 deducunt Tancredus, & Bernardus, in gloſ. vltima; quia negari non poteſt, quin tota ciuitas, vel diœceſis pertineat ad iuriſdictionem episcopi in ſpiritualibus, cap. Cum Epiſcopus, de offic. ordin. lib. 6.

Sed Vincentius intellexit hunc textum de terra pertinere ad menſam episcopi; aliàs niſi ſic pertineat, non debet ex facto episcopi ſubijci interdicto,
8 dicto, ſecundum eum. et hanc opinionem Vincentij ſequuntur Card. Barbat. & Abb. hic n. 7. qui pro illa ponderat litteram huius textus ibi, *Terra illius*. Nam ciuitas non eſt episcopi, licet ibi habeat iuriſdictionem ſpiritualem, ſed dicitur domini temporalis, cap. 1. de poſtul. Prælat. iuxta gloſ. in ver. Terram propriam. Ponderat etiam verbum, *ſpecialiter*, hic poſitum in fine textus, quod innuit hanc litteram eſſe intelligendam de terra ſpecialiter pertinente ad iuriſdictionem episcopi, ideſt in qua episcopus habet iuriſdictionem temporalem.

9 Verum Hoſtienſ. hic num. 4. generaliter dicit hunc textum loqui qualitercumque episcopus contumax fuerit, & rebellis, cum propter delictum domini ſui terra interdicatur, vt hic, & in c. P. & G. infra eod. in c. ex reſcripto, de iureiur. & in cap. Non eſt vobis, infra de Sponſal. Vnde Archid. in c. Si ſententia, num. 3. de ſent. excomm. lib. 6. dicit per hoc Hoſtienſem accedere opinioni Tancredi, quod propter contumaciam episcopi ciuitas ipſius poſſit ſubijci interdicto: & hæc opinio ibi placet ipſi Archidiacono, qui pro ea inducit textum in d. c. Si ſententia, & eam ſequuntur Gemin. ibi in §. Cæterum, col. 2. verſ. Quæro an propter contumaciam episcopi, & Franc. n. 1. eamque probant, & communem eſſe atteſtantur Felinus hic n. 2. & Decius n. 26. & ſeqq.

10 Quæ etiam videtur de iure verior: nam pro peccatis Regis regnum interdicitur d. c. Non eſt vobis, de Sponſal. ciuitas pro peccatis domini, aut Rectoris, d. cap. Si ſententia, de ſenten. excomm. lib. 6. Terra feudalis propter delictum vaſalli, vt determinat Calder. in tract. de eccleſ. interdict. in 2. membr. q. 17. & aſſignari non
11 poteſt ſufficiens ratio diuerſitatis cur non item interdici poſſit ciuitas pro peccatis episcopi. Quinimo interdictum poni poteſt ob delictum eius, qui iuriſdictionem habet temporalem; à fortiori ob delictum Epiſcopi; qui ſpiritualem habet iuriſdictionem, quia interdictum eſt pœna ſpiritualis, cap. Quærenti, de ver. ſignific. in qua ſpiritualitate terra interdicta
12 Epiſcopum recognoſcit; & in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus, l. Cum Aquiliana,
13 ff. De tranſact. Præterea Epiſcopus dicitur officialis communis, vt per Anchar. conſ. 340. Viſo themate, num. 1. & ſic dici poteſt Rector ciuitatis; ideoque in eo verificatur quod dicitur in d. c. Si ſententia, ibi, Domini, vel Rectoris, de ſent. excomm. lib. 6. Ac demum pro communi opinione videtur textus hic in illis verbis, *Terram illius*, ſcilicet Epiſcopi: nam intellectus Vincentij nimis reſtringit hanc litteram. Nec obſtat ponderatio Abbatis: quia etiā ratione iuriſdictionis ſpiritualis ciuitas, vel diœceſis dicitur propria ipſius Epiſcopi. Ad quod allego textum in c. Romana, in princ. ibi, Ac ciuitatem, & diœ-
14 ceſim propriam de cenſib. lib. 6. Præſertim quia poſt verba, *Terram illius*, immediatè ſubnectitur, *quæ ad iuriſdictionem ſuam pertinet*. Quæ verba propriè verificantur etiam in iuriſdictione ſpirituali, Clement. 2. in princip. cum gloſſa in ver. Iuriſdictionem, de for. compet. Nec obſtat aduerbium, *ſpecialiter*, ponderatum per Abbatem, quia referri poteſt ad interdictum, quod ſpecialiter ponatur, punctando poſt verbum, *pertinet*, vt bene hic per Decium nu. 27. verſ. Et non obſtat.

15 Vltimò nota ex poſteriori parte textus Delegatum Apoſtolicum poſſe procedere contra episcopum rebellem, aut contumacem etiam per cenſuras eccleſiaſticas, prout de interdicto eſt caſus hic; & de alijs cenſuris in cap. 2. infra
16 eodem lib. 6 Ita tamen vt in his promulgandis dignitati Pontificali reuerenter deferatur, & primo interdicatur ei ingreſſus eccleſiæ, vel Sacerdotale officium; deinde ab officio ſuſpendatur; & ſubſequenter aggrauentur cenſura eccleſiaſtica contra eum; ideſt ſententia excommunicationis; quæ primò ferri non debet, niſi aliud ſuaſerit nimia contumaciæ proteruitas, vt dicitur in d. cap. 2. puta quia iniurias, vel contumelioſa verba profert in iudicem, cap. Dilectus, infra de pœnis, & notat gloſ. vltima in d. cap. 2.

17 QVÆRO, Quid in Conſeruatoribus, qui à Sede Apoſtolica aliquibus conceduntur, vt eos tueantur à manifeſtis iniurijs, & violentijs, iuxta cap. 1. & cap. final. de offic. deleg. lib. 6. numquid procedere valeant per cenſuras eccleſiaſticas contra episcopos, & alios Superiores.

18 Hic caſus non ita pridem contigit in Indijs Occidentalibus inter Epiſcopum Angelorum, ſeu de la Puebla, & Clericos Societatis Ieſu: nam cum prouiſor Epiſcopi publicis edictis intimari mandaſſet Rectoribus Collegiorum S. Spiritus, & S. Ildefonſi ipſius Societatis in ciuitate Angelopolitana, vt infra diem naturalem exhiberent Epiſcopo omnes licentias, quas habent Religioſi commorantes in dictis Collegijs audiendi Confeſſiones perſonarum ſæcularium, & verbum Dei prædicandi, & interim ab ipſis Confeſſionibus, & Prædicatione abſtinerent: Prouincialis eiuſdem Societatis, qui tunc degebat in ciuitate Mexicana de his admonitus, prætendens plures iniurias Societati illatas fuiſſe in huiuſmodi edictis, nominauit duos Conſeruatores ex ordine Prædicatorum, qui ſic nominati ſuis edictis præceperunt Epiſcopo, & Prouiſori, vt decreta ab ipſis, vt præfertur, edita reuocarent, ſub pœna bis mille aureorum quoad Epiſcopum, & excommunicationis quoad Prouiſorem. Quam ob cauſam ab eodem Prouiſore Conſeruatores denunciati fuerunt incidiſſe in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, & ipſi viciſſim Epiſcopum, eiuſque Prouiſorem excommunicatos declararunt.

Re ab episcopo ad Sanctiſſimum D. N. delata, ac proceſſu tranſmiſſo, Sanctitas ſua mandauit has controuerſias dirui in Congregatione ad hoc ſpecialiter deputata, vt infra, n. 40.

19 Diſcordiarum origo fuit edictum, quo Ordinarius Angelopolitanus in executionem Concilij Moguntini relati in cap. Si quis laicus, vel clericus, 16. qu. 1. & Lateranenſis ſub Innoc. III, in c. In aliquibus, de decimis, præcepit ſæculari-

bus

bus sub pœna excommunicationis latæ senten-
tiæ, vt in alienationibus, quas facerent in Re-
gulares exemptos, reseruarent decimas Cathe-
drali Ecclesiæ. Hæc fuit petra scandali, vt Epi-
scopus suis litteris ad Sanctissimum scriptis te-
statur.

20 Cæterum d.c.Si quis laicus, minimè interdi-
cit, ne bona alienentur Regularibus exemptis,
nec præcipit, vt in huiusmodi alienationibus
decimæ reseruentur ecclesijs; sed tantum inhi-
bet, ne prædia decimalia alienentur sub condi-
tione, vel pacto de non soluendis decimis; &
ideo tenet alienatio, sed conditio, vel pactum
21 vitiatur, vt ibi notant glos. Archid. & Turrecr.
Similiter d.c.In aliquibus non prohibet, quin
fiant alienationes in personas exemptas: sed so-
lum ne prædia decimalia locentur ijs, qui de-
cimas non soluebant secundum ritus suos, & de
more; idest ex praua consuetudine, vt ibi per
Hostiens. in prioc. io ver. de more. At Societas
Iesu in sua exemptione à decimis prædialibus
non innititur pactis in alienatione appositis, nec
prauæ consuetudini, sed tantum priuilegijs
Apostolicis.

22 Quo verò ad alia edicta circa sacramentum
Pœnitentiæ, & prædicationem Verbi Dei, ma-
nifestum est Regulares etiam Societatis Iesu
non posse audire confessiones personarum sæ-
cularium sine approbatione Episcopi, vt in Con-
cilio Tridentino, cap. 15. sess. 23. & in Breui san.
mem. Vrbani VIII. incipien. Cum sicut accepi-
mus, in Bullar. tom. 4. pag. 418. edito ex voto
S. Congregationis Episcoporum, & Regularium,
quo reuocantur indulta omnia audiendi sæcu-
larium confessiones absque Ordinarij examine,
& approbatione quibusuis Regularibus cõcessa,
etiam Societatis Iesu, & ex Authoribus ipsius
Societatis censent Suar. to. 4. in 3. part. disp. 18.
sect. 7. dub. 3. Gabriel. Vasquez tom. 4. in 3. part.
23 quæst. 93. lib. 4. & alij complures. Similiter ma-
nifestum est prædictos Religiosos non posse
prædicare in Ecclesijs sui Ordinis non petita
episcopi benedictione, nec in alijs ecclesijs sine
ipsius licentia, vt in cap. 2. sess. 5. nec in ecclesijs
etiam sui Ordinis ipso contradicente, vt in
cap. 4. sess. 24.

24 Verum etsi episcopi Decretorum Tridentini
Concilij sint executores, non tamen illa exequi
possunt contra exemptos, nisi in casibus, in qui-
bus hæc facultas specialiter eis attribuitur,
quod factum non legitur in præcitatis Decretis,
& Bulla Pij IV. Benedictus Deus, in §. Manda-
mus autem, dum præcipit episcopis, vt decre-
ta ipsius Concilij in suis ecclesijs, ciuitatibus,
& diœcesibus obseruent, & obseruari faciant,
addit illa verba, *à subditis quisque suis*, quales
non sunt Regulares exempti. Quinimo Conci-
lium in d. c. 2. sess. 5. posteaquam inhibuit, ne
Regulares prædicent non petita benedictione,
vel non obtenta licentia episcopi, immediatè
subiunxit: si verò, quod absit, Prædicator erro-
res, aut scandala disseminauerit in populum,
episcopus ei prædicationem interdicat. Sed si
hæreses prædicauerit, contra eum secundum
iuris dispositionem, aut loci consuetudinem
procedat tamquam Sedis Apostolicæ Delega-
tus. Vnde patet quanta circumspectione pro-
cesserint Patres Concilij in non violandis exem-
ptorum priuilegijs, cum noluerit quoad hoc
eos subijcere coercitioni episcopi, nisi in prædi-
ctis duobus casibus, & tunc auctoritate tantum
25 delegata. Ideoq; S. Congregatio Cardinalium
eiusdem Concilij interpretum consulta, An Re-
gulares absque episcopi approbatione persona-
rum sæcularium confessiones audire præsumē-
tes, ab ipso episcopo iure puniri queant? die
nona Maij 1597. respondit, non posse puniri ab
episcopo, sed tantum à suis Superioribus Re-
gularibus. Et in causa Hiesacen. die 14. De-
cembris 1613. censuit in ecclesijs suorum Ordi-
num Prædicatores debere priùs se episcopo
præsentare, ab eoque petere benedictionem: si
verò in alijs ecclesijs prædicare voluerint, etiam
licentiam habere teneri. Nullo autem modo
episcopo contradicente prædicare debere. Cæ-
terum non posse ab episcopo prohiberi per cen-
suras, atque aliàs pœnas, quemadmodum si
contrafecerint non ab episcopo, sed à suis Su-
perioribus Regularibus esse puniendos.

Quamobrem in vim Concilij Trident. mini-
mè potuisset Ordinarius Angelopolitanus pro-
hibere sub excommunicationis latæ sententiæ
pœna Religiosis Societatis Iesu, qui non do-
cuerunt se huiusmodi approbationem, ac licen-
tiam obtinuisse, vt à Confessionibus audiendis,
& prædicatione verbi Dei abstinerent, & ab hac
manifesta iniuria, & violentia licuisset eis ad
remedium Conseruatorum confugere, vt cap. 1.
26 & finali de off. deleg lib 6. Dicuntur enim Con-
seruatores contra notorias iniurias seruatores,
vt inquit Archid. in d. cap. 1. num. 1. Tabiena in
ver. Conseruator. in princ.

27 Sed postea superuenit Constitutio Greg. XV.
Inscrutabili Dei prouidentia, compilata in Sac.
Congregatione Concilij, quæ tribuit facultatem
Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato
coercendi, ac puniendi etiam per censuras ec-
clesiasticas Regulares delinquētes in administra-
tione alicuius Sacramenti, & verbum Dei præ-
dicantes, non petita, vel habita episcopi benedi-
ctione, aut ipso contradicente: & quamuis hæc
constitutio dicatur fuisse suspensa in Hispania
per Breue sanct. mem. Vrbani VIII. transmissum
ad D. Cardinalem Sachettum tunc temporis ibi
Nuncium Apostolicum: de hoc tamen non
liquet authenticè, & Constitutio Gregorij dici-
tur recepta in Indijs, etiam ex ordine Regio. Vn-
de non videtur ambigendum, quin episcopus
Angelorum in vim huius constitutionis potuerit
sub censuris prohibere Patribus Societatis, ne
Confessiones sæcularium audirent, aut verbum
Dei prædicarent absque sua approbatione, ac
licentia.

28 Neque obstat quod ex decreto S. Congrega-
tionis Episcoporum, & Regularium edito die
20. Nouembris 1615. Episcopus non potuerit
duobus integris Collegijs simul adimere facul-
29 tatem audiendi sæcularium confessiones ipsa
Congregatione inconsulta: etenim decretum
hoc ex intentionis defectu non videtur extendi
ad remotissimas Indiarum partes, ad textum in
cap. Cum longè, 63. dist. Ac præterea hoc casu
Ordinarius non ademit facultatem audiendi
confessiones, sed tantum prohibuit, ne illas au-
dirent Religiosi, qui approbationem non obti-
nuissent; iussitque vt vel ostenderent, vel peterent
licen-

licentias, quas promptè se daturum obtulit, vt
30 in processu. Et ex hoc tollitur etiam aliud obiectum, quod Episcopus ex decreto ipsius Congregationis non potuerit suspendere Cōfessarios à se liberè approbatos sine noua causa, eaque ad confessiones pertinente. Quoniam Ordinarius hoc casu non suspendit confessarios iam approbatos, sed tantum inhibuit ne confessiones audirent non approbati. Atque ita videtur solùm
31 executioni demandasse decretum Concilij in vim facultatis sibi attributæ in præcitata Bulla Gregorij XV. & hoc posito nullam fecit iniuriam, quia is qui iure publico vtitur, non dicitur iniuriæ faciendæ causa hoc fecisse; iuris enim executio non habet iniuriam, dicit textus in l. Iniuriarum, la prima, ff. De iniurijs, & consequenter non videtur licuisse Patribus Societatis ob eam causam quasi à manifestis iniurijs conseruatores eligere.

32 Quibus accedit, quod ex duobus conseruatoribus electis alter fuit Prior Conuentus S. Dominici: nam etsi vbi non sunt iudices Synodales, vt in diœcesi Angelorum, possint eligi Conseruatores habentes dignitatem in Collegiata Ecclesia ad præscriptum d. cap. Finalis, de offic.
33 Deleg. lib. 6. vt S. Congregatio Concilij declarauit, & Prior Conuentualis dicatur habere dignitatem in Ecclesia Collegiata, ideoque possit esse non modo iudex Delegatus, vt est text. in Clem. 2. de rescript. & notat Felin. post alios in c. Cum olim, num. 1. de maior. & obedient. Sed etiam conseruator, vt in d. Clem. 2. firmant glossa in ver. Delegatus, Imol. num. 30. & Vital. nu. 37. Tabiena in ver. Conseruator, §. 2. Tamen non desunt qui oppositum sentiant, vt Antonius de Butr. relatus per Imol. loco citato, & nouissimè Thomas Sanchez in Decalogo tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 79. Item quærente Archiepiscopo Turritano, An Regulares vnius conuentus, monasterij, vel domus aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate Regulari fulgentem in suum Conseruatorem eligere vel deputare possint: sacra Congregatio Cardinalium negotijs Regularium præpositorum non posse respondit, Romæ 6. Octobris 1617.

34 Sed quicquid sit in Priore, alter electus in Conseruatorem fuit Diffinitor Prouinciæ eiusdem Ordinis S. Dominici pro Capitulo Generali, qui nullam habet dignitatem ecclesiasticam, eiusque auctoritas vltra decem dies non extenditur, vt in Constitutionibus Ordinis dist. 2. cap. 9. littera G. & §. 7. Ideoque in Conseruatorem eligi non potuit, vt in d. cap. final. de offic. Deleg. lib. 6. Licet gesta fortè sustineri possent ex persona alterius legitimi Conseruatoris, si ambo fuissent deputati in solidum, vt c. Cum plures, eod. tit. & lib. vel cum clausula *Quod si non omnes*, &c. vt cap. Scisitatus, de rescript. licet sit argumentum contra, in cap. Massana, supra de elect.

35 Amplius ex Constitutione Bonifacij VIII. in præcitato cap. final. statutum est vt Conseruatores vltra vnam dietam aliquos à fine diœcesum eorum trahere non præsumant. Isti autem Conseruatores processerunt in ciuitate Mexicana contra episcopum Angelorum, cuius diœcesis fines distare dicuntur à Mexico per duode-
36 cim leucas, & sic vltra vnam dietam. Et quamuis in suo edicto asserant se hoc fecisse in vim Constitutionis Gregorij XIII. quæ extendit facultatem Conseruatorum ad tres dietas: tamen hæc Constitutio sublata est per Bullam posteriorem Gregorij XV. de Conseruatoribus, §. 11. vbi Gregorius innouat prædictam Constitutionem Bonifacij VIII. in omnibus, quæ suæ Constitutioni non aduersantur, & contrarijs priuilegijs derogat.

37 Ad extremum excesserunt illi Conseruatores etiam in ordine procedendi; quia etsi generaliter Cōseruatores Regularium possint vti censuris, etiam contra episcopos, tam de iure communi, vt est textus in cap. 2. de offic. Deleg. lib. 6. quàm hoc casu ex memoratis litteris Gregorij XIII. in §. 3. & S. Congregatio Concilij in Compilatione Bullæ Gregorij XV. de Conseruatoribus noluerit eis hanc facultatem adime-
38 re: tamen in his deferendum est dignitati Pontificali, & seruandus ordo præscriptus in d. c. 2. Ipsi autem ab initio excommunicarunt episco-
39 pum. Et quamuis excommunicatio ex hoc capite non sit nulla, quia ille textus procedit de honestate: tamen, vt ibi ait glossa, ipsi non bene fecerunt.

Placeret tamen aliquod temperamentum ad pacem componendam, & posset moneri episcopus, vt erga Societatem, quæ in Ecclesia Dei fructus tam vberes in dies profert, paterno se gerat affectu, eamque suæ pristinæ beneuolentiæ restituat. Et Pater Generalis similiter posset iniungere Religiosis illis, vt se humilient episcopo, eique, vt par est, honorem, ac reuerentiam exhibeant.

40 In sacra Congregatione super his controuersijs semel, atque iterum habita, nempe die 6. & 16. Aprilis anno 1648. cui interfuerunt S.R.E. Cardinales Spada, Sacchettus, Ginettus, Carpineus, Franciottus, & ex Prælatis Farnesius Archiepiscopus Patracen. Maraldus, Paulutius, & Ego, editæ fuerunt quamplures resolutiones postea confirmatæ à Sanctissimo Domino Nostro per litteras in forma Breuis, quarum tenorem hic inserendum duxi ad communem vtilitatem, cùm sint de rebus admodum grauibus, & exemplaribus.

INNOCENTIVS PAPA DECIMVS
Ad futuram rei memoriam.

41 CVM sicut accepimus, aliquæ fuerint ortæ differentiæ inter Vener. Frat. Ioannem Episcopum Angelopolitanum, siue Populi Sanctorum Angelorum in Indijs Occidentalibus ex vna, & dilectos filios Clericos Regulares Societatis Iesu partibus ex altera, de, & super munere prædicationis Verbi Dei in proprijs eorumdem Clericorum Regularium, petita solum Episcopi benedictione ** quàm in alienis Ecclesijs petita, & obtenta ab eodē Episcopo diœcesano licentia exercendi, nec non super Confessionibus laicorum audiendis prævio examine, siue approbatione eiusdem episcopi diœcesani, quæ dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum prædictæ Societatis Apostolica auctoritate concessorum sibi proprio iure licere prætendebant: & desuper in partibus fuerit deuentum ad plures

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal. Ddd actus

actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiusmodi ad electionem Conseruatorū priuilegiorum huiusmodi: Nobisque tam dicti Ioannis episcopi, quàm eorundem Clericorum Regularium nomine pro sopiendis differentijs huiusmodi quædam dubia decisionem differentiarum præfatarum, nec non iurisdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipsorum Clericorū Regularium exemptionem à iurisdictione Ordinarij concernentia fuerint proposita, ad quæ ambæ partes responderi, & quid desuper obseruandum sit auctoritate nostra Apostolica statui, & stabiliri desiderabant. Nos qui omnium fidelium, & præsertim ecclesiasticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas totumque negocium particulari Congregationi aliquorum Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum examinan. commisimus, qui auditis sæpius Procuratoribus prædicti Ioannis episcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ negocio maturè discusso omnibus dubijs, & petitionibus hinc inde propositis responderunt prout sequitur, videlicet.

42 Sacra Congregatio à Sanctissimo D. Nostro deputata super controuersijs vertentibus inter episcopum Angelorum in Indijs Occidentalibus, & Religiosos Societatis Iesu, sæpius auditis Procuratoribus ab eodem episcopo ad Vrbem ablegatis; nec non ipsius Societatis Procuratore Generali, negotioque accuratè discusso censuit prædictos Religiosos nequaquam posse in Ciuitate, & Diœcesi Angelopolitana personarum sæcularium confessiones audire sine approbatione episcopi diœcesani, nec Verbum Dei prædicare in Ecclesijs sui Ordinis non petita ipsius benedictione; nec in alijs ecclesijs sine eius licentia, nec in ecclesijs etiam sui Ordinis

43 ipso contradicente; & contrauenientes ab episcopo tanquam Sedis Apostolicę Delegato coerceri, & puniri posse etiam censuris ecclesiasticis in vim Cōstitutionis sanct. mc. Gregorij XV.

44 quæ incipit Inscrutabili Dei Prouidentia, ac proinde memoratis Religiosis, qui huiusmodi approbationem, & licentiam se obtinuisse non docuerunt, potuisse episcopum, seu eius Generalem Vicarium præcipere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt à Confessionibus audiendis, & Verbi Dei prædicatione abstinerent;

45 Nec ob eam causam licuisse dictis Religiosis quasi à manifestis iniurijs, & violentijs eligere Conseruatores, eosque vt præfertur electos in episcopum, eiusque Vicarium Generalem indebitè, ac nulliter excōmunicationem fulminasse. Cæterum Congregatio seriò in Domino hortatur, ac monet Episcopum, vt Christianæ mansuetudinis memor, erga Societatem Iesu, quæ laudabili suo Instituto in ecclesia Dei tam fructuosè laborauit, ac sine intermissione laborat, paterno se gerat affectu, eamque in regimine ecclesiæ suæ perutilē adiutricem agnoscens, benignè foueat, ac pristinæ suæ beneuolentiæ restituat, quemadmodum S. Congregatio ipsum facturum confidit, sibique certò pollicetur, cum eius zelum, pietatem, ac pastoralem sollicitudinem compertam habeat. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648.

Et præmissorum occasione pro parte prædicti Ioannis episcopi, nec non Religiosorum Societ. Iesu in eadem Congregatione proposita fuerunt diuersa dubia de mandato Sanctissimi resoluenda, quæ quidem S. Congregatio sæpius auditis, vt in præmissis ab eodem episcopo ad Vrbem missis, nec non Procuratore Generali ipsius Societatis, negotioque maturè perpenso ad singula dubia ab vtraque parte proposita respondit ordine quo sequitur.

46 Primo, An in casu, quo episcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini à Regularibus obseruari, & executioni demandari, Regulares quicunque etiam Societatis Iesu sub prætextu quod huiusmodi præcepta infringant sua priuilegia, possint eligere Conseruatores? Congregatio respondit, si episcopus præcipiat Regularibus etiam Societatis Iesu, vt decreta aliqua Concilij Tridentini obseruent, ac exequantur in illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel Constitutiones Apostolicas Regulares exempti subijciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi, minimè licere ipsis Regularibus ob eam causam Conseruatores eligere.

47 Secundò, An quando Ordinarius procedit, iuris ordine seruato aduersus Regulares exemptos in casibus, in quibus per Concilium Tridentinum, vel Constitutiones Apostolicas ipsi subijciuntur, possint Conseruatores iudices assignare. Resp. vt ad proximum, non posse.

48 Tertiò, An Regularibus etiam Societatis Iesu asserentibus se habere priuilegia, quominus obediant Episcopo in executione decretorum iuris communis, Concilij Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, Ordinarij debeant ipsi adhibere fidem absque exhibitione huiusmodi priuilegiorum: Resp. Ordinarios non teneri huiusmodi assertioni fidem adhibere absq; integrali priuilegiorum exhibitione.

49 Quartò, An in casu, quo Regulares quicunq; etiam Societatis Iesu exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudiceut ea non suffragari casui de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati possint, & debeant prouocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis ad Metropolitanum, seu Ordinarium viciniorem, vel potius possint hoc casu eligere iudices Conseruatores: Respondit, si verba priuilegiorum sunt obscura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, nec Conseruatores eligere, sed ad Summum Pontificem pro interpretatione esse adeundum.

Quintò, vtrum Constitutio sel. record. Gregor. XV. circa Conseruatores Regularium publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentissimorum S. Congregationis Concilij interpretum desuper editis æquè afficiat, & comprehendat Religiosos Societatis Iesu, ac reliquos Regulares, ita vt omnia alia præfatæ Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos dictæ Constitutionis, & sic in posterum debeant ab ijs eligi Conseruatores iuxta formam, & tenorem præscriptæ Constitutionis. Respondit huiusmodi Constitutione cum declarationibus, vt præfertur, editis æquè afficere Religiosos Societatis Iesu, atque aliorum Ordinum, & Conseruatores ad illius præscriptum esse eligendos

non

non obstantibus quibusuis priuilegijs; quippe quę omnia sunt redacta ad terminos ipsius Constitutionis.

51 Sextò, An Regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel testamentorum executores possint conueniri coram Ordinario, si Conseruatores nō nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum: Resp. Regulares in causis præfatis coram Ordinario loci esse conueniendos, si ad præscriptam Constitutionis san. mem. Gregorij XV. Conseruatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis curiæ ipsius Ordinarij non exhibuerint, ac dimiserint.

52 Septimò, An dicti Regulares Conseruatores, siue ad iura, siue ad priuilegia tuenda assumentes teneantur ante exercitium commissionis pręstare cautionem coram Ordinario, siue alio iudice competente de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, casu quo in lite, seu causa succubuerint. Resp. Non teneri.

53 An quando Episcopi iura, vel decimas Cathedralium aduersus Regulares prædictos dote sua spoliantes ecclesias coram iudice competenti tuentur, librosque, memorialia, & allegationes producunt, ius Ecclesiarum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones Religiosorum, aliaque id genus adnumerantes, huiusmodi scriptorum occasione possunt Regulares nominare Conseruatores prætendentes iniuriam sibi inferri in referendo immoderatas acquisitiones? Resp. Si Episcopi pro tuendis iuribus Cathedralium ecclesiarum coram iudice competenti huiusmodi scripta producant, & regularium immoderatas acquisitiones veraciter, & modestè referant, non licere ob eam causam ad Conseruatores recurrere.

54 Nonò, Vtrum Regularis quicumque etiam Societatis Iesu possit administrare Sacramentū pœnitentiæ sæcularibus absque licentia Episcopi diœcesani, etiamsi in alia diœcesi ab Episcopo approbatus sit: Respondit Regulares etiam Societatis Iesu in vna diœcesi ab Episcopo approbatos ad confessiones personarum sæcularium audiendas nequaquam posse in alia diœcesi huiusmodi confessiones audire sine approbatione Episcopi diœcesani.

55 Decimò, An Episcopus contra dictos Regulares audientes in sua diœcesi confessiones sæcularium absque approbatione, vel concionatores absque licentia episcopi intra, & extra proprias Ecclesias, possit procedere, eos à talibus ministerijs remouendo siue præceptis, & alijs iuris remedijs coercendo: Respondit eisdem Regularibus, qui confessiones personarum sæcularium audiunt sine approbatione Episcopi loci, vel prędicant in ecclesijs sui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in alijs Ecclesijs absque ipsius licentia, vel in Ecclesijs etiam sui Ordinis ipso contradicente, posse Episcopum in vim Constitutionis felic. record. Gregor. XV. quæ incipit Inscrutabili Dei Prouidentia, tanquā Sedis Apostolicę Delegatum administrationem sacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eosque iuris remedijs coercere, & punire.

56 Vndecimò, An quando Episcopo constat dictas licētias obtentas non fuisse, ipse possit præcipere, vt donec licentiam intra præscriptum tempus exhibeant, à tali ministerio abstineant; & an requirendus sit per episcopum pro his exhibendis Prouincialis in alia diœcesi, vel longissimè existens, vel ipsi Regulares Confessarij, vel eorum Superiores eiusdem diœcesis, in qua prædicta exercentur: Resp. Posse episcopum sic præcipere, nec pro huiusmodi licentijs requirendum esse Prouincialem, sed satis esse ipsos Religiosos requirere, aut eorum Superiores in diœcesi episcopi existentes.

57 Duodecimò, An si contingat, vt aliquis prædictorum Regularium insurgat contra episcopū in propria diœcesi maledictis, scripto, vel dicto, populum scandalizando, possit ab episcopo puniri, & qua animaduersione, & quid, si huiusmodi delinquens transiuerit ad aliam diœcesim, hoc casu seruandum sit; & qua pœna puniendus sit Regularis qui cōmorans in vna diœcesi, spargat famosos libellos contra Ordinarium alterius diœcesis: Respondit. Si Regularis intra claustra degens extra ea in casibus in dubio expressis ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, episcopo instante teneri Superiorem Regularem infra tempus ab eo præfigendum seuerè illum punire, ac de punitione Episcopum certiorem facere; alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad præscriptum Concilij Tridentini, cap. 14. sess. 25. de Regularibus, quod si deliquens ad aliam diœcesim migrauerit, seruandum esse quod præcipitur in Constitut. san. mem. Clem. VIII. Incip. Suscepti muneris ratio.

58 Decimò tertiò, An Conseruatores nominati, & electi à Regularibus præscriptis ante exercitium suæ iurisdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum: Respondit vtique teneri.

59 Decimoquartò, An priuilegia, quæ sunt contra iurisdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares præfati, debeant Episcopis notificari, seu insinuari: Respondit, Regulares teneri huiusmodi priuilegia Episcopo exhibere, si eis vti voluerint.

60 Decimoquintò, An prædia rustica, metallorum sodinæ, sacchari opificinæ à Regularibus Societatis, vel alijs possessa, vel aliæ domus sæculares, in quibus videlicet vnus, vel duo Regulares tantum commorantur, gaudeant priuilegio Collegiorum, seu Conuentuum: Respondit non gaudere.

61 Decimosextò, vtrum Regulares præscripti apothecas quarumcumque mercium, macella, & similia, præsertim prope Collegia, seu Conuentus exercentes possint ab Ordinario sub censuris inhiberi ne huiusmodi exerceant: Respondit non posse episcopum hæc prohibere Regularibus exemptis; sed si in præmissis ita notoriè delinquant extra claustra, vt populo scandalo sint, seruandum esse quod dictum est supra in responsione ad duodecimum.

62 Decimoseptimò, vtrum Regulares etiam Iesuitæ in suis prædijs, opificinis, alijsque suis domibus sæcularibus sitis intra limites Parochialium ad se spectantium possint administrare sacramenta Baptismatis solemnis, Matrimonij, Extremæ vnctionis, & Eucharistiæ in festo Paschatis famulis mercenarijs, rusticis, siue alijs

id genus hominibus sæcularibus absque Ordinarij vel Parochi licentia: Respondit non posse.

63 Decimooctauò, verum Patres Societatis in ciuitate, & diœcesi Angelorum possint consecrare vasa sacra, altaria, & similia, in quibus vnctio requiritur: Respondit itidem non posse. Pro parte verò Religiosorum Societatis Iesu proposita fuerunt infrascripta dubia.

64 Primò, An Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum vnum monasterium, vel Collegium ab audiendis confessionibus suspendere: Respondit, Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul vnius Monasterij, vel Collegij Confessarijs adimere facultatem audiendi Confessiones personarum sæcularium, etiam inconsulta sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negotijs præposita, cum decretum ab ea editum sub die 20. Nouembris 1615. ex intentionis defectu, & conuenientia morali non extendatur ad regiones illas tam longè ab Vrbe dissitas. Verum ab hac generali suspensione, quæ vix sine scandalo, & animarum pernicie contingere potest, abstinendum esse episcopis, nisi grauissima subsistente causa, super quo S. Congregatio illorum conscientias grauiter voluit esse oneratas.

65 Secundò, An Episcopus Regularem pro Confessionibus semel approbatum sine noua causa suspendere possit ab ipsis Confessionibus audiendis: Respondit Regulares aliás liberè ab Episcopo præuio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum sæcularium ab eodem Episcopo suspendi non posse sine noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente.

66 Tertiò, An Bulla Pij V. 34. in ordine, tom. 2. Bullarij concessa instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico non ad petitionem Regularium sit reuocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur: Respondit agendum cum Sanctissimo, an velit declarare Bullam non esse reuocatam, illam tamen non suffragari, nisi in locis, vbi est defectus Parochorum.

67 Quartò, An Episcopus possit cum censuris procedere contra Regulares exemptos, si inobedientes fuerint in confessionibus audiendis, vel prædicatione Verbi Dei, & hoc an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem: Respondit posse procedere non quidem in vim Concilij Tridentini, sed in vim Constitutionis Gregorij XV. quæ incipit, Inscrutabili Dei Prouidentia.

68 Quintò, An licentia audiendi confessiones, & prædicandi ab episcopo per litteras missiuas, aut solùm per litteras patentes Cancellariæ concedi possit: Respondit posse concedi etiam per litteras missiuas si ita episcopo videbitur.

Sextò, An talis licentia ore tenus sine scripturis concedi possit: Respondit vt ad proximum.

69 Septimò, An facultas eligendi conseruatores concessa Societati à Greg. XIII. suffragetur illis in locis, in quibus non adsunt iudices Synodales: Respondit priuilegium Gregorij XIII. suffragari quoad, vt Societas non teneatur ex illis eligere Conseruatores, dummodo tamen in reliquis seruetur forma Constitutionis Greg. XV. hac de re editæ.

Octauò, an Conseruatores Societatis Vicarios Generales episcoporum auctoritate Apostolica per sententias, censuras, & pœnas ecclesiasticas cõpellere possint virtute Bullæ Greg. XIII. incipien. Æquum reputamus. Datum vltima Februarij 1573. Respondit posse à manifestis iniurijs, & violentijs eos compescere etiam censuris, & pœnis Ecclesiasticis. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter vt præmissa firmius subsistant, & inuiolabiliter obseruentur, Nobis pro parte Ioannis Episcopi huiusmodi fuit humiliter supplicatum, vt illa auctoritate Apostolica confirmare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur dicti Ioannis Episcopi votis hac in re annuere, illumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & eundem Ioannem Episcopum à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum serie absoluen. & absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati præinserta responsa, seu resolutiones auctoritate prædicta tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque Apostolicæ firmitatis vim, & robur adijcimus, & inuiolabiliter obseruari mãdamus, salua tamen semper in præmissis auctoritate dictæ Congregationis, Decernentes sic, & non aliter in præmissis per quoscunque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si quid secus à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Apostolicis, ac Vniuersalibus, Prouincialibusque, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus, nec non ecclesiæ Angelopolitanæ, ac Societatis prædictæ etiã iuramento confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis statutis, & cõsuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis eisdem ecclesiæ, & Societati sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio, ac etiam consistorialiter, & aliás quomodolibet in contrarium pręmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis haben. illis aliás in suo robore permansuris ad effectum præmissorum specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datũ Romę apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris, die 14. Maij 1648. Pontificatus nostri anno 4.

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *IMpetrans dignitatem in Ecclesia primò vacaturam præfertur secundò impetranti certam dignitatem ipsius Ecclesiæ cum vacaret.*

2 *Successio immediata transuersalium in beneficijs à iure non improbatur.*

3 *Nepos de iure potest obtinere beneficium vacans per resignationem auunculi.*

Et quid post Constitutionem Pij V. num. 8.

4 *Filius etiam legitimus non potest immediatè succedere in beneficio patris.*

5 *Idem in nepote ex filio, & alijs descendentibus.*

6 *Successio hæreditaria in collateralibus non consideratur.*

7 *Dignitates etiam sæculares non debent pluribus de eadem domo successiuè deferri.*

8 *Beneficia per resignationem vacantia hodie ab Episcopo conferri non possunt eius, aut resignantium consanguineis, vel familiaribus.*

9 *Idem in vacantibus per dimissionem ob alterius incompatibilis assecutionem.*

10 *Litteræ secundæ de prioribus mentionem non facientes sunt subreptitiæ, vbi ambæ super eodem beneficio reflectentur.*

11 *Clausula, anteferri, facit de posteriore priorem.*

12 *Est odiosa, & strictè intelligenda.*

13 *Resignatio facta in manibus Ordinarij eo pacto, vt beneficiũ certæ personæ conferatur, est simoniaca.*

14 *Vitium tamen purgatur si Papæ auctoritas intercedat.*

15 *Simoniaca an sit resignatio facta ea intentione, vt beneficium conferatur nepoti, vel alteri.*

16 *Canonicus, qui principaliter interest diuinis pro denario, committit simoniam mentalem. & n. 20.*

17 *Simoniaca quædam sunt quia prohibita, quædam prohibita quia simoniaca.*

18 *Simoniam an inducat sola voluntas in his, quæ simoniaca sunt quia prohibita. & num. seqq.*

19 *Simonia mentalis resignationem, aut collationem non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum.*

20 *Vsurarius mentalis tenetur ad restitutionem rei acceptæ vltra sortem.*

21 *Simonia mentalis inducitur sola voluntate, & proposito quoad Deum, licet non quoad Ecclesiam.*

22 *Papa potest inuolui simonia in prohibitis, quia simoniacis, non autem in simoniacis quia prohibitis.*

23 *Beneficium vendere an sit prohibitum quia simoniacum. Et quid de exactione annatarum, remissiuè.*

1 EX PARTE, il primo. Si primus impetrauit primam dignitatem in Ecclesia vacaturam, secundus impetrauit certam dignitatem ipsius ecclesiæ cum vacaret, & ista postea vacat, primo non secundo
debetur: Hoc dicit. Primò ponitur partis conquestio. Secundo prouisio, ibi, *Quoniam*.
2 Nota primò successionẽ immediatam collateralium, seu transuersalium in beneficijs à iure
3 non improbari: nam vt hic vides nepos obtinuit beneficium vacans per resignationem auunculi.
Idem habetur in cap. 2. de arbitr. & in c. Acce-
4 dens, de accusat. Vnde collige aliam esse causam filiorum, & descendentium, aliam collateralium: nam filius etiam legitimus non potest immediatè succedere in beneficio patris, c. Ad
5 extirpandas, de fil. Presbyter. Et idem in nepote ex filio, & alijs descendentibus, quorum est ius succedendi, vt institut. de hæred. qualit. & differ. §. Suum, & tenet glos. 1. in d. cap. Ad extirpandas, Gulielm. de Benedict. in repet. c. Raynutius, in ver. Et vxorem, nu. 693. de testament. & Rebuff. post alios in Praxi benefic. in tit. de dispensat. super defectu natalium, nu. 25. Quidquid cõtra scripserint Moderni in d. c. Ad extir-
6 pandas, vt ibi dixi num... Ar secus est in collateralibus, quia in his non consideratur successio hæreditaria, quam in ecclesia Dei sacri Canones detestantur, cap. Ex transmissa, eod. tit. & ita per hanc decretalem cõcludit glossa præællegata, Ioann. Andr. hic in ver. Auunculus, nu. 3. Anton de Butr. num. 9. Cardin. in 1. oppositione, Anchar. in 2. notab. Abb. num. 1. in 3. notab. &
7 Dec. num. 6. Cæterum quamuis hoc fieri possit, tamen non decet, vt notat Abb. per illum textum in c. Venerabilem, num. 15. in penult. notab. supra de elect. vbi notabiliter concludit non solum beneficia ecclesiastica, sed etiam dignitates sæculares non debere pluribus de eadem domo successiuè deferri, ne videantur delatæ ex successione. [Ad quod inquit non aduertunt nonnulli improbi laici, qui sæpenumero instant vt beneficium aliquod non exeat de familia eorum allegantes antiquitatem pro causa, Dicunt enim: iamdiù illud beneficium semper fuit collatum alicui de domo eorum: nam hæc sola allegatio debet esse sufficiens ad impediendum collationem alicui de domo fiendam: nam si istud debet seruari in dignitatibus sæcularibus fortius in ecclesiasticis.] Hæc ille, quem sequitur Dec. hic n. 6.
8 Aduerte tamen quia quod spectat ad ordinarios collatores, hæc differentia inter descendentes, & transuersales hodie procedit tantum in beneficijs vacantibus per obitum, secus verò in vacantibus per resignationem: nam ex Constitutione Pij V. quæ incipit. Quanta ecclesiæ Dei incommoda, in §. Cæterum, prohibentur Episcopi beneficia in eorum manibus resignata suis aut resignantium consanguineis affinibus, vel familiaribus conferre. Atque ita quantumcumque resignatio sit libera, non solum filij, & descendentes, quibus obstat ius commune, sed etiã transuersales prohibentur obtinere beneficium
9 resignantis. An autem prædicta constitutio vendicet sibi locum in Parochialibus per dimissionem vacantibus ob alterius Parochialis assecutionem: Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum meo tempore resoluit affirmatiuè, de quo articulo scripsi plenè in c. Non sine, infr. de arbitr.
10 Secundò nota ibi, *nulla de prioribus facta mentione*. Secundas litteras de primis mentionem non

non facientes, vbi ambæ specificè super eodem
beneficio reflectuntur, esse ipso iure nullas, tam-
quam subreptitias, vt hic per Butr. num. 2. in
1. notab. & Abb. num. 3. Ratio est quia non est
verisimile, vt Papa voluerit pro secundo rescri-
bere in præiudicium primi, vt patet ex littera
11 ibi, *si memores fuissemus*. Quandoque tamen
in litteris apponitur clausula, *anteferri*, vt in
c. Auctoritate, de concess. præb. lib. 6. Sed tunc
præfertur secundus, quia constat de intentione
Papæ volentis primò præiudicare c. Quorumdã,
eod. tit. & lib. Oldrad. cons. 136. Quod ex produ-
ctis, n. 2. vers. Et quamuis, Cardin. hic in 1. notab.
Huiusmodi enim clausula facit de posteriore
priorem. Ægid. Bellam. cons. 33. nu. 20. vers. Ter-
12 tiò hoc probatur. Dicit tamen Cardin. vbi su-
pra hanc clausulam non habere multum hone-
statis. Eamque odiosam esse, & repugnantem
iuri, & ideò restringendam quantum fieri potest
scripserunt Oldrad. cons. 198. n. 3. ver. Tertio
clausula *anteferri*, & Bellam. d. cons. 33. num. 22.
vers. Modo clausula.

13 Vltimo nota ibi, *omnino dimittere*, eum, qui
vult licitè beneficio suo renunciare, non posse
in pactũ deducere, vt beneficium certæ personæ
conferatur, sed debere purè, ac liberè resigna-
re in manibus superioris, alioquin si hoc in pa-
ctum deduceret, resignatio esset nulla, & simo-
niaca, cap. Talia, 8. qu. 3. c. Veniens, de testib. &
tenet hic glossa 1. & 2. dum exponit ver. Omni-
nò, id est sine aliqua pactione, conditione, vel
modo. Innoc. in ver. Omnino. Hostien. ante
num. 1. in eod. ver. Ioan. Andr. num. 9. in gl. ibi,
conditione, Abb. num. 4. & reliqui omnes. Idem
firmat Innocen. in c. Tua nos, in ver. Culpabiles,
de simonia, & post eum Hostien. ibi ad finem,
& Cardin. in 1. quæst. Alios complures cumulat
14 Redoan. in tract. de simon. part. 2. cap. 10. Hæc
tamen species simoniæ non est prohibita iure
diuino, sed ex Constitutione ecclesiæ tantum
secundum Innocen. & omnes in d. c. Tua nos, &
in cap. fin. de simon. & ideo vitium purgatur, si
Papæ auctoritas intercedat, vt in cap. Nisi, iun-
cta gl. in ver. Ex iussione, de præben. in c. Quæsi-
tum, de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. Host.
& Henr. Boich. in c. 1. Ne Præl. vic. suas, Ioan.
Andr. in cap. 1. de simonia. Redoan. in tract. de
simon part. 2. c. 12. Cassad. decis. 2 de simon.

15 An autem resignans beneficium in manibus
Ordinarij ea intentione, vt certæ personæ con-
feratur, simoniam committat, si hoc tacitè, vel
expressè non deducat in pactum; glossa 2. hic,
& Hostien. num. 1. tenent non committere. Idem
determinant Innocen. & Host. in cap. fin. de
simonia, vbi Cardin. dicit nullam simoniam
committere resignantem beneficiũ ea intentio-
ne, vt detur nepoti, vel alteri, nulla de hoc fa-
cta conuentione, sequitur Felin. in cap. Ad au-
dientiam, il secondo, de rescript. & Redoan.
de simonia part. 1. cap 25 num. 3. Sed circa hoc
vide quod scripsi in c. Tua nos, ad finem, de si-
16 monia, & quod dicam infra, num. 18. & 21. Item
vide Hostien. in c. Olim, de verborum significat.
vbi firmat, Canonicum, qui diuinis officijs in-
terest principaliter pro denario, quamuis veram
simoniam non committat, cum nulla expressa
pactio intercedat, grauiter tamen peccare, &
committere simoniam mentalem. Cuius dictũ
sequitur gl. in c. vnico, in ver. Receperit, in fine,
de Cler. non residen. lib. 6. & idem firmat Archid.
in cap. Odi, 43. qu. 1. Cardin. in Clem. 1. in 6. no-
tab. de celebr. Missarum, Io. de Anan. in c. Suam,
in 1. notab. de simonia, Abb. hic, num 4. in fine,
& Felin. num. 2. Ratio differentiæ inter hos duos
casus patebit infra num. 18.

17 Glossa Vincentij hic in ver. Dimittere, ponit
celebrem distinctionem in materia simoniæ, vi-
delicet: Quædam sunt prohibita quia simonia-
ca, quæ in veteri, nouoque Testamento simo-
niaca erant in sui natura, vt vendere Sacramen-
ta. Quædam verò sunt simoniaca, quia prohi-
bita, quæ scilicet per Constitutionem Ecclesiæ
facta sunt simoniaca, vt resignare beneficium
cum pacto vt alteri conferatur, vel pastum dare
post receptionem in Canonicum. Quam distin-
ctionem sequuntur hic Hostien. Io. Andr. Butr.
Card. Imola, & alij communiter. Innoc. Host.
& alij in cap. Tua nos, & in cap. fin. de Simonia,
eamque amplectuntur etiam Theologi fere om-
nes. Et quamuis illam impugnet Duran. in
4. distin. 25. quæst. 5. eius tamen obiecta diluit
Petr. de Palude, & post eum Turrecr. & Præpos.
in cap. Latorem, 1 quæst. 1. Soto lib. 9. de iust. &
iur. quæst. 5. art. 2. & nos latissimè in cap. Cum
pridem, à num. 2. vsque ad num. 30. infra, de
Pactis.

18 Inter hæc duo genera simoniæ constituuntur à
Doctoribus duæ potissimum differentiæ. Altera
est secundum aliquos, quia in his, quæ simo-
niaca sunt quia prohibita, sola voluntate simo-
nia non committitur, dum tamen sit contenta
suis terminis, vt concludit glossa nostra, Innoc.
in cap. Tua nos, in vltima glossa, in ver. Culpa-
19 biles, de simonia. In his vero, quæ prohibita
sunt quia simoniaca, sola voluntate committi-
tur simonia mentalis, cap. Qui studet, 1. quæst. 1.
Quæ tamen resignationem, aut collationem be-
neficij non inficit, nec obligat ad beneficium
dimittendum, sed satis est per pœnitentiam suo
satisfacere Creatori, vt est text. singularis in c. fin.
de Simonia, vbi sic determinat Innocentius,
20 cum quo alij transeunt. Et ibi torquentur Do-
ctores indagantes rationem diuersitatis cur vsu-
rarius mentalis teneatur ad restitutionem rei ac-
ceptæ vltra sortem, iuxta textum in c. Consuluit,
de Vsuris. Simoniacus autem mentalis non te-
neatur, vt in d. cap. fin. Hinc etiam intelligi po-
test discrimen, cur resignans beneficium ea men-
te vt alteri conferatur; quamuis peccet, non ta-
men committat Simoniam mentalem; & nihi-
lominus illam committat Canonicus, qui vadit
ad horas principaliter vt lucretur distributiones
quotidianas, vt dictum est supra num. 16. Illud
enim est simoniacum quia prohibitum, vt hic,
& in cap. Quæsitum, de rer. permutat. & cap. 1.
eodem tit. lib. 6. hoc verò est prohibitum quia
simoniacum, vt est text. in cap. Licet, & ibi notat
glos. fin. infra, de pœnis, Abb. in cap. Consu-
luisti, de celebr. Missar. & in cap. Significatum,
21 num. 8. de præben. Cæterum aduerte quia pri-
mum membrum distinctionis glossæ, & Innocen-
tij, quod in simoniacis quia prohibitis sola vo-
luntas nullam inducat simoniam, à Doctoribus
non tenetur. Imo enim sola deliberatio, & pro-
positũ inducit peccatũ simoniæ mentalis quoad
Deum, licet non quoad ecclesiam, quæ non iudi-

cat

eat de occultis, cap. Christiana, 32. quæst. 5. & cap. Sicut, il secoodo, de Simoniæ; & ita declarat Abb. in cap. Tua nos, num. 5. eod. tit. & post eum Mariau. Socin. oum. 9. & Felin. uum. 3. & idem Socin. in rubr. eod. tit. uum. 5. & Syluest. in ver. Simonia, oum. 5. vers. Quinto quæritur. Nec contradicit glos. vltim. in d. c. fin. de Simon. quia secunduo Syluestr. loquitur quaotum ad forum iudicialem.

22 Altera differeotia est, quia in his, quæ prohibita suot quia simoniaca, etiam Papa potest simoniam committere, cap. Qui studet, 1. quæst. 1. In his verò, quæ simooiaca suot quia prohibita, Papa hoc crimine non inuoluitur, cum sit supra omoe ius humanum positiuum, cap. Proposuit, de concess. præben. Ita distinguit glossa notabilis in d. c. Cum pridem, in ver. Illicitæ pactionis, infra de Pactis. Henric. Boicb. io cap. 1. in ptioc. Ne Præl. vic. suas, Ioann. de Anan. in cap. 1. nu. 7. vers. Et hic concordant opiniones, de Simouia, Felin. io cap. Ad audicotiam, il secondo, num. 3. vers. Quod autem dicta conuentio, de rescript. & in hoc conueniunt vnanimiter Canooistæ, ac Theologi ferè omnes, vt testatur Turrecr. in cap. Latorem, num. 5. vers. In oppositum, 1. quæst. 1, & alij quos retuli io d. c. Cum pridem, nom. 6. vers. Sed his non obstantibus, & num. 57.

23 An antem vendere titulum beneficij ecclesiastici sit prohibitum quia simoniacum, an e conuerso, iosignis est controuersia, quam ad partes examino in prædicta decretali. Cum pridem, in 2. & 3. quæst. à num. 30. vsque ad num. 139. De ànnatis verò, & an illarum exactio sit simouiaca quod non tantum Hæretici, sed nonnulli etiam ex Catholicis scriptoribus aufi sunt affirmare, latissimè differo in dict. cap. 1. infra, ne Prælat. vic. suas.

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Quoniam.

S V M M A R I V M.

1 D*Elegatus Papæ potest subdelegare, licet datus sit ex officio, vel de partium consensu, vel cum clausula* quod si non omnes. *& num. 9.*

2 *Subdelegare potest de partium consensu is, cui committitur negocium personaliter exequendum, nisi in duobus casibus.*

3 *Secus si committatur nudum ministerium.*

4 *Vicarius Episcopi an possit sine speciali mandato procedere in illis casibus, in quibus ex Concilio Tridentino tribuitur Episcopo facultas tanquam Sedis Apostolicæ delegato.*

5 *Et an Episcopus possit huiusmodi facultatem Vicario suo specialiter subdelegare.*

Distinguitur, vt num. seqq. vsque in fin.

Quid si Episcopo tribuatur facultas in his, quæ iure ordinario ei competebant ante Concilium. nu. 6.

Et quid in his, quæ Episcopo non competebant. num. 8.

Et quid si Episcopus iubeatur procedere per dictionem taxatiuam tantum, *vel* solus, *num. 17. 18. 23. & 40.*

6 *Episcopus habens facultatem etiam vt delegatus potest iure ordinario procedere in his, quæ prius ei competebant de iure communi.*

7 *Dictio, etiam, est implicatiua.*

10 *In Vicarium Generalem non transit facultas, quæ competit Episcopo de iure speciali.*

11 *Iurisdictio delegata non extenditur de persona ad personam.*

12 *Episcopus in causa sibi delegata non procedit vt Episcopus, sed vt Delegatus.*

13 *Iurisdictio delegata non transit in Capitulum Sede vacante.*

14 *Delegatio facta Vicario non transit in Episcopum.*

15 *Vicarij & Episcopi vnum est Tribunal in iurisdictione ordinaria, secus in delegata.*

16 *Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior Ordinario.*

18 *Vicario non potest Episcopus ea subdelegare, in quibus industria Episcopi censetur electa. & num. 23.*

19 *Vicarius Episcopi an possit sine speciali commissione explicare infrascripta.*

Abbates compellere ad lectionem sacræ Scripturæ. ibidem.

20 *Procedere contra Regulares prædicantes hæreses.*

21 *Vicarios in Parochialibus deputare absentibus Rectoribus.*

22 *Regulares extra claustra degentes punire.*

23 *Cognoscere de obreptione, vel subreptione gratiæ, absolutionis, vel remissionis pœnæ à Sede Apostolica obtentæ.*

24 *Excessus priuilegiatorum corrigere.*

25 *Tertiam partem fructuum præbendarum, & dignitatum in distributiones conuertere.*

26 *Parochos cogere ad coadiutores sibi adiungendos, & nouas Parochias erigere.*

27 *Visitare monasteria, & beneficia commendata, hospitalia, Confraternitates Laicorum, & alia pia loca. & num. 30.*

28 *Exequi decretum de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ.*

29 *Cognoscere de obreptione, & subreptione Apostolicarum dispensationum.*

31 *Notarios imperitos ab officio suspendere.*

Visitare Ecclesias exemptas, vel nullius diœcesis, num. 33. & num. 39.

Clausuram monasteriorum Monialium restituere, & conseruare, & gubernare monasteria monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiecta. num. 36.

Cognoscere de subreptione Vnionum à 40. annis citrà ad ecclesias iurispatronatus. num. 37.

Clericos concubinarios à beneficiorum administratione suspendere, & beneficijs priuare. num. 38.

32 *Approbatus semel potest reprobari fauore publicæ vtilitatis.*

34 *Episcopus visitare volens Ecclesias exemptas, vel nullius diœcesis exprimere debet se id facere vt Sedis Apostolicæ delegatum.*

35 *Et potest eas visitare etiam per Vicarium Generalem, cum speciali tamen in scriptis facultate.*

39 *Vicario Episcopi an censeantur subiecta monasteria regularium in Congregationem non redacta.*

40 *Vicarius Episcopi, & Capituli Sede vacante an possint decernere excommunicationes ad finem reuelationis. & num. seqq.*

41 *Vicarius Generalis Episcopi, & Capitulum Sede vacan-*

vacante in his quæ pertinent ad iurifdictionem, nec competunt Epifcopo iure aliquo fpeciali continentur Epifcopi appellatione.

42 *Actus iurifdictionis contentiofæ comprehenduntur fub generali commiffione.*

43 *Epifcopus non poteft alteri quàm Vicario Generali delegare facultatem decernendi excommunicationes ad finem reuelationis.*

44 *Monitoria ad finem reuelationis pro locis nullius diœcefis petenda funt à Sede Apoftolica.*

Legati de Latere non prohibentur à Concilio excommunicationes ad finem reuelationis decernere. ibidem.

45 *Litteræ in forma Significauit cõmitti poffunt Abbatibus temporalem, & fpiritualem iurifdictionem habentibus.*

1 QVONIAM. Subdelegare poteft De-
legatus Papę, licet datus fit ex officio,
vel de partium confenfu, vel cum
2 claufula *Quod fi non omnes, tu eum
altero, &c.* Idem poteft confentientibus partibus
is, cui committitur negocium perfonaliter exe-
3 quendum. Fallit in duobus cafibus hic expref-
fis, in quibus induftria perfonæ videtur electa;
fecus fi commiffum fit fibi nudum minifterium.
Hoc dicit. Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card.
Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Barbatia,
Felin. & Guidopap. Diuiditur in quatuor partes
principales, quæ per fe patent.

4 Cum à Tridentina Synodo in quam pluribus
cafibus attributa fit epifcopo facultas proceden-
di tanquam Sedis Apoftolicæ Delegato; Quæro
generaliter an in dictis cafibus procedere poffit
Vicarius generalis Epifcopi fine fpeciali ipfius
5 commiffione, Anve Epifcopus poffit eidem
Vicario facultatem huiufmodi fpecialiter fub-
delegare.

6 Pro folutione propofitæ quæftionis obferuan-
dum eft, epifcopo à Concilio Tridentino multi-
fariam tribui folere iurifdictionem. Quandoque
enim tribuitur illis iurifdictio in his, in quibus
etiam ante Concilium Tridentinum iure ordi-
nario facultatem habebat: & in his cafibus etfi
conftituatur etiam Sedis Apoftolicæ Delegatus,
poteft tamen vt ordinarius cognofcere, & vide-
tur potiùs excitata iurifdictio prius competens,
quàm noua conceffa, l. Sæpè, & l. feq. ff. De
offic. Præfid. c. Licet in corrigendis, vbi Felin.
7 num. 1. infra, de offic. ordinar. etenim illa dictio,
etiam, implicat Epifcopum cognofcere poffe
etiam iure ordinario l. Conuenticula, C. De
Epifc. & cler. l. Etiam, ff. De verb. fignificat.
Clem. Religiofus, & ibi Card. in 1. notab. de
procurat. vnde Vicarius poterit hos actus expli-
care, quippe qui vices gerit Epifcopi, vt in rubr.
de offic. Vicarij.

8 Quandoque & fecundò epifcopus conftituitur
delegatus in cafibus, in quibus iure ordinario
9 ante Concilium non habebat facultatem: & in
his poteft quidem facultatem fibi attributam
fpecialiter concedere Vicario fuo, quia Dele-
10 gatus à Principe fubdelegat, vt hic patet, & in
l. A iudice, C. De iudicijs, fed per generalem
Vicarij conftitutionem non cenfetur in eum
tranflata facultas, quæ competit Epifcopo de
iure fpeciali, & tanquam Delegato, vt cap. fin.
cum ibi notat. de offic. vic. lib. 6. Franc. in
cap. Non putamus, nu. 4. ver. Delegatio tamen,
de confuetudine lib. 6. Dec. in cap. Quoniam
Abbas, num. 19. & 20. fupra eod. Doctores in
11 Clem. 2. de refcript. In iurifdictione enim dele-
gata non fit extenfio de perfona ad perfonam,
cap. Edoceri, vbi glof. vltim. de refcript. Feder.
de Sen. conf. 163. Super inuocatione, num. 2.
12 verf. Ad primum, nec in caufa delegata epifco-
pus procedit vt Epifcopus, fed vt Delegatus.
Dec. poft Gulielm. de Cuneo quem citat in dict.
cap. Quoniam Abbas, & ante eum Alex. in l. et
quia, ad fin. ff. De iurifdict. omn. iud. vnde
13 iurifdictio delegata nec tranfit in Capitulum Se-
de vacante, Dec. in cap. Cum te, vbi in fpecie
Felin. num. 17. de refcript. & in cap. Cum olim,
vbi Abb. in 5. quæft. de maior. & obed. Federic.
de Sen. conf. 130. Factum tale eft, Quædam do-
mus: circa finem, vbi allegat Archid. & idem
Feder. conf. 30. An Capitulum Sede vacante.
14 Dec. in dicto cap. Quoniam Abbas, n. 20. Quod
adeo verum eft, vt non folum in caufa epifcopo
delegata non poffit vicarius procedere, fed nec
in cafu conuerfo poffit procedere epifcopus in
caufa eius vicario Delegata, vt notant DD. in
d. Clem. 2. præfertim Cardin. num. 10. Anchar.
col. 1. & Imol. num. 14. de refcript. Franc. in
cap. Dilecti, il fecondo, q. 5. de appellat. & in
d. cap. Non putamus, num. 4. verf. Sicut è con-
tra dicitur, quod Delegatio facta Vicario non
tranfiret ad epifcopum, de confuetudin. lib. 6.
15 Quod tamen limitat vt ibi per eum. Nec refert
quod epifcopi, & Vicarij vnum, & idem fit Tri-
bunal, feu Confiftorium cap. Romana, In princ.
de appell. lib. 6. & notant in dicta Clem. 2. Card.
num. 10. & Imola num. 14. quoniam id vendicat
fibi locum in iurifdictione ordinaria, non in
delegata, & vicarius caufam fibi delegatam non
cognofcit vt Vicarius Epifcopi, fed vt Delegatus
Papæ Guil. de Cuneo in l. et fi Prætor. ff. De
16 off. eius Dec. loco citato. Delegatus autem in
caufa fibi per Papam commiffa eft maior or-
dinario cap. Sanè, & ibi dixi in 2. notab. fupra
eodem, Federic. de Senis, conf 216. Domino
Federico, num. 2. verf. Cum igitur hic Delega-
tus.

17 Aliquando, & tertiò Epifcopus iubetur ali-
qua explicare per dictionem taxatiuam *tantum*
vel *folus*, aut cum alia adiectione, quæ fpecia-
lem epifcopi perfonam, defignando cæteros ex-
18 cludat, & eodem modo Vicarius cenferi debet
exclufus, quia cum induftria perfonæ cenfeatur
electa, non poterit Epifcopus negotium alteri
demandare, vt eft tex. hic in §. Is autem, verf.
Propter quam, & notat glof. in verb. Inquifitio-
nem, quæ communiter approbatur, Iaf. in l. à Iu-
dice num. 21. in 5. limitat. C. De Iudic. facit tex.
in l. Inter artifices, ff. De folut.

19 Ex his infertur ad folutionem infrafcripto-
rum dubiorum.

Et primo, An Vicarius Epifcopi poffit com-
pellere Abbates negligentes, vt in eorum mo-
nafterijs habeant lectionem facræ Scripturæ,
ficut Epifcopus tanquam Delegatus Sedis Apo-
ftolicæ hoc poteft ex Concil. Trid. feff. 5. c. 1. & vi-
detur refpondendum non poffe nifi ex fpeciali
delegatione iuxta regulam huius textus, quia
ante Concilium Epifcopus iure ordinario hanc
facul-

facultatem non habebat, nisi quoad subditos, cap. 2. de magistr. vbi glos. in verb. Liceat, & propterea Concilium in dicto c. 1. non ponit dictionem implicatiuam *etiam*, sed simpliciter dicit, In hoc vt Sedis Apostolicæ delegatus.

20 Secundò. An possit Vicarius concedere licentiam regularibus prædicare volentibus, & contra prędicantes hęreses procedere, etiamsi exemptione muniantur, sicut potest Episcopus ex c. 2. sess. 5. & videtur posse, quia hæc facultas iure ordinario Episcopo competebat ante Concilium, cap. Excommunicamus, il primo, §. Qui verò, de hæret. Sed contra prædicantem exemptû non videtur posse procedere, nisi specialiter delegetur ad hunc effectum, quia contra exemptos iure ordinario Episcopus non habet iurisdictionem, cap. Sicut nobis, vers. Nisi a iurisdictione tua exempti sint, de supplen. neglig. Prælat. cum concordant. Quod clarè indicant verba illa Concilij. Etiamsi prædicator ipse generali, vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet, quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus procedat. Ponderando dictionem illam restitutiuam, *quo casu*, quæ ostendit tunc solum Episcopo vtendum esse auctoritate delegata, cum procedit contra exemptos, & notata per Anchar. cons. 356. ex serie n. 3. vers. Tertiò, cum similibus, & per Crauett. cons. 98. Nobilis, & Potens, num. 5. & 6.

21 Tertiò, An facultas deputandi idoneos Vicarios in Parochialibus, à quarum residentia Rectores sunt à Sede Apostolica dispensati, Episcopo competens ex cap. 1. sess. 6. transeat in eius Vicarium Generalem. et videtur distinguendum, nam aut agitur de non exemptis: & videtur transire (nam iure ordinario hæc Vicariorum deputatio spectabat ad Episcopum ante Concilium, cap. Cum ex eo, §. Porro, de elect. lib. 6.) aut agitur de priuilegiatis, & exemptis: & non videtur transire sine speciali delegatione, quia eo casu Concilium iubet Episcopum procedere Apostolica auctoritate, vt patet ibi, *tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum*: non enim voluit priuilegia exemptorum violare, ex his, quæ notat Abb. in c. Graue, num. 1. & infra de offic. ordinar. & dixi in cap. Tuarum nu. 31. & 33. de priuileg.

22 Quartò, An transferatur in Vicarium Generalem facultas puniendi Regulares priuilegiatos extra claustra degentes, quam habet Episcopus ex cap. 3. sess. 6. vti Delegatus Apostolicę Sedis: & non videtur transferri nisi per specialem delegationem, cum iure ordinario careat Episcopus hac potestate, nisi quoad non exemptos, cap. Quanto, & cap. Licet, infra, de off. ordin. & Concilium non vtatur dictione implicatiua, *etiam*, sed tantum dicat tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato.

23 Quintò, An Vicarius possit cognoscere de obreptione, vel subreptione gratiæ à Sede Apostolica obtentæ, sicut potest Episcopus iuxta cap. 5. sess. 13. Hæc facultas prius episcopo non competens tribuitur Episcopo, vt per se ipsum tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus cognoscat: & ideo non solum transit in Vicarium generalem, sed nec specialiter eidem demandari posse videtur. Illa enim verba *per se ipsum*, demonstrant censeri electam industriam personæ, & causam non esse delegabilem, vt per Felin. hic in §. Ius autem nu. 3. & fusius dictum est supra in tertio membro, num. 17.

24 Sextò, An auctoritas concessa episcopo per c. 4. sess. 14. cognoscendi de excess. priuileg. transfundatur in Vicarium? Non videtur transfundi per generalem commissionem: posse tamen ei specialiter ab episcopo delegari iuxta regulam huius cap. Constituitur enim ibi episcopus delegatus Papæ in his, quæ non poterat ante Concilium explicare cap. Irrefragabili, infra de off. Ordinar. sed non per verba denotantia electam esse industriam personæ, vt patet ibi, *tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegati*.

25 Septimò, An possit Vicarius, quæ episcopo etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato cōmittuntur in c. 3. sess. 21. & in cap. 3. sess. 22. & videtur distinguendum, nam aut agitur de Capitulis exemptis, & non potest, quia hæc facultas ante Concilium episcopis non competebat, & ideo opus est speciali delegatione vt hic. Aut agitur de Capitulis non exemptis: & potest, quia episcopi hanc potestatem habebant de iure communi quoad Capitula illis iure ordinario subiecta. Ideoque Concilium hoc loco vtitur dictione illa, *etiam* quæ innuit episcopum aliquando debere procedere iure delegato, idest respectu exemptionum, quibus vtrobique in fin. dictorū capp. Sancta Synodus derogauit; sed tamen posse etiam aliquando procedere iure ordinario, quod verificari non potest nisi in non exemptis.

26 Octauò, An Vicarius possit quæ episcopo simili modo cōmittuntur, c. 4. sess. 21. in princ. et videtur posse propter illā dictionem *etiā*, quæ, vt dictum est supra, est implicatiua iurisdictionis ordinariæ, nisi tamen obstarent prouisiones, derogationes, vel suspensiones, quibus ibi derogatur. eo enim casu, quia sublata esset facultas erigendi nouas Parochias episcopo competens de iure communi, iuxta c. Ad audientiam, il primo, de eccles. ædificand. non posset episcopus procedere nisi iure delegato; ideoque talis facultas Vicario non competeret absque speciali subdelegatione.

27 Nonò, An episcopus per suum Vicarium Generalem possit visitare Abbatias, & alia beneficia exempta, vt in cap. 8. sess. 21. Hoc decretum loquitur de beneficijs quibuscunque commendatis tam exemptis, quàm non exemptis, vt probant verba illa, *etiam exempta*, & propterea tribuit episcopis ius visitandi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, nempe quia quoad beneficia illis iure ordinario subiecta noluit eos arctare ad procedendum auctoritate delegata, sed tantum quoad exempta. Ex quo infertur, vt Vicarius respectu exemptorum non possit vti facultate illius decreti, nisi ei ab episcopo specialiter delegetur, iuxta regulam huius c. Sicut porrò quoad non exempta. Ideoque sacra Congregatio iam censuit, si episcopus velit visitare ex c. 4. sess. 6 debere id personaliter agere, secus si ex alijs Concilij Decretis, cum id per suum Generalem Vicarium agere possit, aut visitatorem; si modo legitime impeditus fuerit; vt permissum est sess. 24. c. 3. etiamsi de visitandis exemptis ageretur iuxta cap. 8. sess. 21.

enm dict. cap. 3. exemptiones tollat.

28 Decimò, An exequi possit Vicarius, quæ Episcopo iniunguntur in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ in fin. sess. 22. & videtur eodem modo distinguendum inter exemptos, & non exemptos: nam Concilium ibi loquitur tam de sæcularibus, quàm de regularibus; & sustulit in fine exemptiones, ac priuilegia. Vnde dum iubet episcopos procedere in his, quæ ad Missæ sacrificia pertinent, pro data sibi à sacrosancta Synodo potestate, ac etiam vt Delegatus Sedis Apostolicæ, satis innuit eos respectu sæcularium, & non exemptorum posse iure ordinario procedere, respectu verò aliorum vti debere delegata auctoritate, quæ Vicario episcopi non competit nisi de speciali mandato ex regula huius cap.

29 Vndecimò, An possit cognoscere Vicarius de obreptione, & subreptione Apostolicarum dispensationum, quemadmodum potest Episcopus ex cap. 5. sess. 22. & videtur non posse sine speciali delegatione, quia Episcopus hanc cognoscendi facultatem iure ordinario non habebat, vt dixi in cap. Si quis, num. 16. 21. & 26. infra de confirm. vtil. vel inutil. Ideoque Concilium hoc loco non vtitur dictione *etiam*, sed simpliciter ait, ab eisdem tanquam Delegatis Apostolicis.

30 Duodecimò, An possit Episcopus visitare per Vicarium Confraternitates ex cap. 8. sess. 22. Et videtur posse, iuxta distinctionem superiùs positam in nouo dubio: nam hoc decretum tribuit facultatem Episcopo etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato visitandi Confraternitates, Hospitalia, & loca Pia, etiamsi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita.

31 Decimotertiò, An Vicarius possit scrutari sufficientiam notariorum, sicut potest Episcopus ex cap. 10. sess. 22. Et videtur posse, quia iure ordinario poterat id episcopus ante Concilium, quod innuitur ex illa dictione, *etiam*, &

32 patet ex notatis per Bart. & Bald in l. Sed & reprobari in princip. ff. De excus. tutor. vbi dicunt fauore publicæ vtilitatis approbatũ semel posse reprobari: & refert ibi Bart. num. 2. ab Archiepiscopo Capuano fuisse exauctoratos omnes, qui Doctoris insignia adepti, sed minus quàm decebat eruditi Capuam reuersi fuerant.

33 Decimoquartò, An possit Episcopus per Vicarium exercere quæ statuta sunt in c. 8. sess. 7. & in cap. 9. & 10. sess. 24. Hoc loco obseruanda est differentia, qua Conciliũ vtitur in his decretis: nam in cap. 8. sess. 7. & in cap. 10. sess. 24. loquitur implicatiuè per dictionem, *etiam*. At in cap. 9. simpliciter loquitur de episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato, quod idcirco factum est, quia in c. 8. tribuitur episcopo ius visitandi Ecclesias etiam exemptas; & in cap. 10. disponitur, vt episcopi ius, & potestatem habeant procedendi in his, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant, non obstantibus exemptionibus; itaq; in his duobus decretis Concil promiscuè loquitur tã de exemptis, quàm de non exẽptis. Vnde non mirũ si vtatur oratione implicatiua, *etiam tanquã Sedis Apostolicæ Delegati*: nam quoad Ecclesiam, & personas sibi subiectas episcopus vti poterit auctoritate ordinaria, quæ etiam transfunditur in generalem Vicarium secundum ea, quæ dicta sunt supr. in primo membro n. 6. In exemptis verò delegata dumtaxat, quæ Vicario non competit ex generali commissione; potest tamen ei specialiter subdelegari, vt in princ. huius cap. At verò in cap. 9. sess. 24. non agitur nisi de iure visitandi ecclesias nullius diœcesis, quod ante Concilium Episcopo non competebat, itaue propterea mirum non sit si Cõcilium velit episcopum procedere simpliciter tanquam Sedis Apostolicæ De-

34 legatum. Vnde etiam factum est, vt S. Congregatio declarauerit episcopũ Ecclesias exemptas, vel nullius diœcesis visitare volentem exprimere

35 debere se id facere vti Delegatum Sedis Apostolicæ, & posse illas visitare etiam per suum generalem Vicariũ, sed opus esse speciali in scriptis facultate.

36 Decimoquintò, An Vicarius habeat auctoritatem circa clausuram Monialium episcopo subiectarum, sicut habet episcopus ex cap. 5. sess. 25. de regul. & cap. 9. Decreto cap. 5. apertè approbatur distinctio superius proposita: nam præcipitur episcopis vt in Monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs verò idest in exemptis, Sedis Apostolicæ auctoritate procedant. Idemq; priùs statuerat Bonifacius VIII. in Decretali Periculoso, §. vlt. de stat. regular. lib. 6. à Concilio innouata. Quo fit, vt quoad non exempta idem ius competat Vicario generali episcopi; quo verò ad alia non item, nisi ei ab Episcopo specialiter committatur iuxta regulam huius text. At in dicto cap. 9. quia subijciuntur episcopo monasteria Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, quæ prius illi non suberant, iubetur episcopus simpliciter procedere tanquam Delegatus: vnde fit, vt absque speciali commissione hoc ius in Vicarium generalem non transeat, iuxta superius dict. in 2. memb. n. 8.

37 Decimosextò, An Vicarius possit cognoscere de subreptione vnionum ad ecclesias iurispatronatus, quemadmodum potest episcopus ex cap. 9. sess. 25. vers. Quæ verò. Et videtur non posse, nisi ad hoc sit specialiter delegatus, cum hanc facultatem episcopus non habeat iure ordinario Clem. Ne Romani, de elect. & propterea Concilium tribuat episcopo hanc facultatem simpliciter tanquam Delegato Sedis Apostolicę absque particula, *etiam*.

38 Decimoseptimò, An facultas concessa episcopo in cap. 14 sess. 25, etiam vti Delegato Sedis Apostolicæ, vt possit clericos concubinarios à beneficiorum administratione suspendere, & beneficijs priuare, transeat in vicarium: videtur transire quoad non exemptos, quia & iure ordinario poterat episcopus in concubinarios animaduertere, toto titulo de cohabitatione cler. & mulier. quoad exemptos verò opus esse speciali subdelegatione secundum regulam, de qua hic. Idcircò enim hoc loco Concilium vtitur dictione implicatiua iuxta propositam distinctionem.

39 Decimooctauò, alijs omissis, An Vicario censeantur subiecta monasteria, quæ in c. 20. sess. 25. de regul. subijciuntur episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, quando infra præscriptum tempus se in Congregationem redigere neglexerunt? Videtur respondendum non censeri subiecta,

cta, quia cùm hæc facultas prius episcopo de iure communi non competeret obstantibus scilicet exemptionibus, vt c. Sicut nobis, vers. Nisi à iurisdictione, supra de neglig. Prælat. cap. Cum tempore, intr. de arbitr. & cap. Cum olim, il secundo. de priuileg. non censetur translata in Vicarium absque speciali mandato ex supradictis.

40 Vlterius QVÆRO, An excommunicationes, ad finem reuelationis pro rebus subtractis, vel deperditis, de quibus in cap. 3. sess. 25. concedere possit Vicarius generalis Episcopi, si hanc ei facultatem specialiter Episcopus non delegauit: & an Vicarius Capituli Sede Vacante possit easdem excommunicationes decernere.

Aliàs sacra Congregatio in vna Eboren. censuit Vicarium Generalem Episcopi posse concedere monitoriales ad finem reuelationis. In alia Scuen. Congregatio censuit posse, si hanc ei facultatem episcopus specialiter delegauit, sed postea propositis suprascriptis dubijs in Congregatione generali, cui interfuerunt Cardinales Gesualdus, Palauicinus, Senonensis, Montaltus, Albanus, S Sixti, & Carafa die 10.
41 Februarij 1583. Congregatio nihil decreuit: Sententiæ enim fuerunt inter se discrepantes. Tres enim Palauicinus, Senonensis, & Carafa partem affirmatiuam defenderunt dicentes nihil officere negatiuam illam positam in decreto Concilij, *nemine prorsus*, quandoquidem intelligi debet ad excludendos inferiores episcopo, & appellatione Episcopi in ijs, quæ pertinent ad iurisdictionem, nec competunt episcopo iure ad quo speciali, continentur Vicarius Generalis Episcopi, & Capitulum Sede Vacante, & dum Concilium id committit arbitrio. & conscientiæ Episcopi, id innuere videtur ne episcopi aliqua Magistratus, vel Principum Sæcularium auctoritate adducantur ad id concedendum. Montaltus verò censuit non posse per ea verba Concilij, *nemine prorsus*, & per alia, *arbitrio, & conscientia Episcopi*: vnde videtur electa industria personæ, nihilominus credidit posse per speciale mandatum Vicario delegari. Albanus per geminatam negationem, & exceptionem à nemine prorsus, præterquam, &c. negauit omnino huiusmodi facultatem posse delegari, tum etiam propter eam dictionem, *ipse*, quæ est dictio personalissima, & demonstratiua ad oculum. Demum quia committitur arbitrio, & conscientiæ ipsius episcopi. Quam sententiam S. Sixtus sequutus est. Postremo Gesualdus ait etiamsi ante Concilium huiusmodi facultas competeret etiam Vicarijs, tamen post Concilium effecta est episcopalis. Vnde necessarium videtur speciale mandatum tam episcopi ad Vicarium, quàm Capituli ad Vicarium Capituli. Fuit præterea additum agi de impossibili, quia episcopus in huiusmodi causis semper erit occupatus, ideo agendum cum Sanctissimo, qui
42 die 27. Februarij 1583. respondit ad vtrumque dubium, nimirum posse Vicarium tum episcopi, tum Capituli concedere litteras monitoriales ad finem reuelationis pro rebus deperditis. Addidit Sanctissimus rationem, quia hic est actus iurisdictionis contentiosæ, quæ comprehenditur sub generali commissione.

43 Verum cum postea dubitatum fuerit, An liceat episcopo alteri, quàm Generali Vicario huiusmodi facultatem specialiter delegare, stante, c. 3. sess. 25. die 8. Februarij 1590. sacra Congregatio censuit non licere.

44 Rursus orta dubitatione an monitoria ad finem reuelationis decernere spectet ad Archipresbyterum nullius diœcesis exemptum, an verò ad viciniorem episcopum; responsum est neutrum spectare, sed huiusmodi monitoria petenda esse à Sede Apostolica. Idemque responsum de Abbatibus habentibus episcopalem iurisdictionem licet verba dicti cap. 3. à nemine prorsus præterquam ab episcopo decernantur, non excludant Legatos de Latere, vt sacra Congregatio censuit.

45 Verumtamen cum esset quæsitum an expeditiones; quæ *Significauit* appellantur, possent committi Abbatibus temporalem, & spiritualem iurisdictionem in loco habentibus: S. Congregatio censuit posse.

DE OFFICIO, & POTESTATE Iudicis Delegati.

Cap. Cum in iure.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus quis non creditur nisi delegationem probet.*
2 *Delegatus Papæ in suis litteris dicit, nostris, seu verius Apostolicis parere mandatis, & cur.*
3 *Delegatus potest præcipere Ordinario, vt exequatur factum suum.*
4 *Delegato non tenetur Ordinarius fidem adhibere, nec eius mandatis obtemperare, nisi ille suam delegationem probet.*
Hæc regula ampliatur tredecim modis, vt num. 7. vsque ad num. 44.
Et declaratur duobus modis, à d. num. 44. vsque in fin.
5 *Delegatus quis non præsumitur licet præsumatur bonus.*
6 *Bonus quilibet præsumitur. ibid.*
Fallit in quinque casibus, & præsertim cum agitur de præiudicio alterius.
7 *Delegatio Principis probari non potest nisi per litteras delegationis. & num. 35.*
8 *Mandatū Principis non probatur nisi per scripturam.*
9 *Delegatio probari debet per mandatum originale.*
10 *Vel per exemplum ab originali solemniter sumptū.*
11 *Instrumenti registratio facta in actis partibus præsentibus, & non contradicentibus probat originale.*
Secus si solus Notarius exemplauerit originale instrumentum reducendo illius tenorem ad acta. num. 13.
12 *Præsens in iudicio, & non contradicens his, quæ aguntur in sui præiudicium, censetur consentire.*
14 *Instrumenta cum producuntur sola productio est de actis, & non tenor.*
15 *Delegatus si citet asserendo se Delegatum, non tenetur*

tenetur citatus comparere, nisi in citatione inseratur tota copia rescripti.

Contrarium. num. 17.

16 *Citatio non inserta copia delegationis censetur emanasse tanquam à priuato, & non valet.*

17 *Sed contra.*

18 *Citatus tenetur comparere si delegatus ponat in citatione causam iurisdictionis, vt si dicat se delegatum.*

19 *Delegato creditur in minoribus etiam non ostensis litteris delegationis.*

20 *Delegatus tenetur inserere in citatione copiam rescripti quando est persona incapax delegationis.*

21 *Idem quando citatus est in loco longinquo.*

22 *Nisi citatio fiat per Nuntium publicum, & notum puta Cursorem Papæ.*

23 *Commissarius tenetur non modo ostendere litteras suæ commissionis, sed etiam illarum copiam parti dimittere.*

24 *Sententiæ, in qua iudex asserit se delegatum, non statur, nisi ostendatur commissio.*

Etiam si lata sit contra contumaciter absentem. num. 27.

Secus si pars fuerit præsens in probatione sententiæ, & non appellauerit. Item secus si quandoque comparuerit ante litis contestationem, & non contradixerit. num. 26.

25 *Exceptio quod non constet de delegatione, potest opponi etiam in actis executionis.*

27 *Contumax dici non potest qui negat iurisdictionem.*

28 *Iurisdictio Ordinarij censetur notoria, & ideo non est opus de ea fidem facere.*

29 *Excommunicatio lata in Ordinarium à Delegato non ostensis litteris suæ commissionis, est ipso iure nulla.*

30 *Processus Delegati, qui de sua commissione non docuit, est nullus.*

31 *Ordinarius potest ex officio suo petere, vt sibi exhibeatur rescriptum Delegationis etiam parte non petente.*

32 *Delegato iurisdictionem exercenti non ostensis litteris suæ commissionis potest Ordinarius de facto resistere. & num. 43.*

33 *Nuncijs Principis non creditur sine litteris, & aliorum bona è ripientibus potest resisti de facto.*

34 *Delegato etiam ab inferiore à Principe non est credendum, nisi delegationem probet.*

35 *Delegatio Papæ, vel Imperatoris non probatur nisi per scripturam; sed delegatio inferioris probari potest etiam per testes.*

36 *Subcollectoris commissio facta à Collectore potest per testes probari.*

37 *Litteræ Delegationis non oportet vt sint scriptæ, vel subscriptæ à Delegante, sed sufficit vt sint eius sigillo munitæ.*

38 *Sigilli appositio tantum probat, quantum subscriptio manu propria.*

39 *Arbitro non creditur si de compromisso non constat, licet asserat in laudo factum fuisse compromissum.*

40 *Nisi laudum sit latum partibus præsentibus, & non contradicentibus.*

41 *Executori, de cuius facultate non constat, impunè non paretur.*

42 *Nuntio, seu alij destinato ad aliquid non creditur, nisi doceat se habere potestatem ab eo, qui potest dare.*

43 *Commissarij, qui de prouincia ad prouinciam mittuntur, debent præsentare litteras suæ facultatis præsidi prouinciæ, aliàs potest eis resisti.*

44 *Ordinarius prudenter agit si pareat Delegato etiam non visis litteris, dummodo ille sit probata persona.*

45 *Cardinali asserenti se Legatum creditur etiam sine litteris.*

46 *Idem si asserat se delegatum in aliqua causa. & num. 50.*

47 *Sed contra.*

Declaratur. num. 48. & seqq.

48 *Legatis ad Curiam Romanam venientibus de stylo non creditur sine litteris.*

49 *Legato etiam de latere asserenti se habere mandatum Principis non creditur sine programmate legationis in his, quæ directè concernunt præiudicium tertij.*

50 *In alijs secus.*

51 *Cardinali aliquid asserenti de mandato Papæ creditur tribus concurrentibus.*

1 CVM IN IVRE. Non creditur quis Delegatus nisi delegationem probet. Hoc dicit, secundum Ioan. Andr. & communiter DD. Vel ad idem secundum Abb. & Felin. Non tenetur quis parere mandatis asserentis se Delegatum, nisi mandatum probet. Communis diuisio. Secunda ibi, *Super quo*.

Nota primò, quod dictum est in Summario textus.

2 Secundò, nota practicam præcipiendi cum quis vtitur alterius potestate, iniungit enim auctoritate, qua fungitur, vt in littera ibi, auctoritate, qua fungor, iniungo, & sic Delegatus Papæ præcipit auctoritate Apostolica, quod facit secundum Abb. hic sub num. 2. pro stylo hodierno: nam Delegatus in suis litteris inter cætera dicit, nostris, seu verius Apostolicis parere mandatis.

3 Vltimò nota ex fine textus, Delegatum posse præcipere Ordinario, vt exequatur factum suum, vt hic per Abb. num. 3. & notat Speculat. in tit. de offic. Ordinar. §. Officium, num. 3. vbi ait, Ordinarium debere sententias Delegatorum Principis, si eis iniunctum fuerit, executioni debitæ demandare, per cap. Quærenti, & c. Pastoralis, & cap. si quando, supra eod. Nec mirum, quia Delegatus gerit vices Papæ quoad illam causam, & est maior quolibet Ordinario, etiam de Latere Legato, cap. Studuisti, infra de offic. Leg.

Expeditis breuiter notabilibus venio ad materiam Decretalis, quæ valde vtilis est, & quotidie occurrit in practica, præsertim in istis Commissarijs, qui in dies mittuntur ad diuersas prouincias pro assumendis informationibus iudicialibus, vel executionibus faciendis. Et pro faciliori explicatione eam expediam proposita regula cum suis ampliationibus, & declarationibus:

4 Regula est: Ordinarius non tenetur fidem adhibere asserenti se iudicem delegatum, nec eius mandatis obtemperare, nisi ille suam delegationē probet. Habetur hæc regula in hoc cap. secundum Ioan. Andr. Bald. Bellam: Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. Ioann. de Anan. & Felin. in Summario textus, & notat Bernard. post casum, Inno-

Innocent. num.1. Host.eod. uum. in vet.Certus
extiteris, Abb. num.2. vers.Item nota quod Or-
dinarius, & reliqui omnes, Ludouic. Roman.
cons.336. Circa prædicta, sub num.4. vers.Non
autem exhibita. Guidopap. decis.286. sub nu.6.
5 & alibi passim Doctores. Neque obstat, quod
cum quilibet præsumatur bonus, cap Vnic. de
Scrutinio, cap. final. de præsumpt. qui dicit se
delegatum, non sit credendus mentiri; & ideo
illius assertioni sit fides adhibenda: nam respon-
det Host. hic num.1. Licet quilibet præsumatur
bonus, non tamen quilibet præsumitur iudex.
Ratio est, quia ex Baptismo non consequitur
quis iudicaturam, sed virtutes tantum, & de
malo fit bonus, cap.Maiores, §.Illud verò, de
Baptis. Clem. vn. §. Ad hoc, de Sum. Trinit. &
fid. Cathol. Et sic, quod semel verum, semper
verum, nisi contrarium probetur, l.Sine possi-
dctis, C.De probat. l. Ait Prætor. aliàs incipit,
et sine, §.penult.in fine, ff.De minoribus. At ve-
rò qualitas iudicaturæ cum sit accidentalis, &
non proueniat à natura, vel à Baptismo, non
præsumitur, nisi probetur, vt in cap.Si fortè, de
6 elect. lib 6. Deinde respondetur regulam illam,
quilibet præsumitur bonus, pati multas fallen-
tias, & quinque recenset hic Felin. num.1. inter
quas illa est præcipua, nisi agatur de præiudicio
alterius: tunc enim non sufficit præsumptio,
sed fieri debet plena probatio,cap.Cum à nobis,
de testibus,& quod notatur in cap.Sicut, in glos.
in vers.Litteras nostras, de sentent. excomm. &
pro hac fallentia adducitur Sanctus Thomas in
2.2.quæst.20. art.3. in fin. dicens: Vbi imminet
periculum alterius, non est de quolibet præsu-
mendum bonum, sed adhibenda est cautela, vt
non de facili vnicuique credatur; allegat illud
Ioannis Apostoli epist. 1. cap. 4. *Nolite credere
omni spiritui*, & est bona glossa in cap.Si quis
præpropera, in ver.Videri, 50.distin quæ dicit:
non est semper credendum bono viro vbi agitur
de periculo tertij,cũ simillib^s,vt hic per Felin.n.1.
7 Amplia primò regulam huius textus vt proba-
tio asserentis se Delegatum à Principe aliter fieri
non possit, quàm per litteras Delegationis, vt
est textus in l. vnica, ibi, Nisi quod scriptis pro-
8 bauerit: & infra ibi, Sed sacras nostras litteras
esse quærendas, C. De mandat. Princip. quem
textum sic summat Baldus: Mandatum Principis
non potest probari nisi per scripturam: ad idem
textus in l. Prohibitum, C. De iure fisci, lib.10.
& in cap. 1. de fid. instrum. & in extrauag. In-
iunctæ, post princ. de elect. ibi: Asserenti namq;
cum mandatis Principis se venisse credendum
non est, nisi hoc scriptis probauerit: cum mul-
tis concordantibus cumulatis ab Angelo de Pe-
rusio in consil. 182. Mandatũ Principis,in princ.
& not. Speculat. in tit. de Probat. §. Videndum
restat. n.1. & in titul. de Legat. §. Superest, vers.
Quid si Delegati iurisdictionem, num. 14. & 15.
Butr. in c. Venerabilis, sub n. 10. vers. Quartus
casus, de censibus, & decidunt Domini de Rota
disp.397. incipien. Si Episcopus, aliàs 5.num.3.
vers. De secundo dubio, de off. Vicar. in Nouis.
Bellam. dist. 110. incipien. Præsumitur, & hunc
casum inter alios quàm plures, in quibus requi-
ritur scriptura recenset glos. in c.1. §. Postquàm,
vers. Vigesimusquintus,in Delegato Papæ, de
cens. lib. 6.

9 Amplia secundò vt delegatio probari debeat
vel per mandatum originale, vt in l. Sancimus,
C. De diuersis rescriptis,quæ est canonizata in
cap. Sancimus, 25. quæst. vlt. & infra de fide
instrum. quasi per tot. secundum Abbatem hic
nu.6.& multis confirmat Ludou. Romanus cons.
10 336. circa propositum, n.5. Vel per exemplum
ab originali solemniter sumptum, vt per Abba-
tem dicto n.6. Quæ autem solemnitas sit adhi-
benda dic vt legitur, & notatur in c. penult. &
vlt. de fide instrum. & in c. Significauit, & c. Al-
11 bericus, de testibus. Idem est si partibus consen-
tientibus, vel præsentibus, & non contradicen-
tibus originale fuerit exemplatum in actis. Hu-
iusmodi enim registratio probat originale,adeo
vt non sit opus illud amplius producere, vt dicit
Innocentius hic num. 5. Cuius dictum allegant
Domini de Rota disp.93. quæ est prima sub fide
instrum. & sequuntur hic Host. num. 2. circa
med. vers. Tu dicas, Abb. n.6. & pluribus exor-
12 nat Felin. num.8. Nam in præiudicium ipsarum
partium acta faciunt fidem de tenore originalis,
arg. l.1.C. De relat.per quem textum dicit Barr.
num. 6. quod si partes præsentes in iudicio non
contradicunt his, quæ possunt tendere in earum
13 præiudicium, videntur consentire; secus verò
dicendum est vbi solus Notarius exemplauit in-
strumenta originalia reducendo tenorẽ ad acta:
nam vt notabiliter ait Innocentius hic num. 6.
14 Cum producuntur instrumenta, sola productio
est de actis, & non tenor, quasi dicat,si Notarius
scripsit in actis, quod pars produxit tale instru-
mentum, creditur Notario super productione,
vt in cap. Quoniam contra, de probat. sed non
creditur super tenore instrumentorum, nisi pro-
betur tenor per originalia, vel alijs modis præ-
dictis.Notarius enim non est rogatus de conten-
tis in instrumentis productis, & ideo de illorum
tenore fidem facere non potest; & ita mentem
Innocentij declarat Abb. hic num.6. vers.Nam
vt notabiliter.
15 Ampliatur tertiò secundùm vnam opinio-
nem, vt si Delegatus citet asserendo se delega-
tum, non teneatur citatus comparare, nisi in
citatione inseratur tota copia rescripti, ita sin-
gulariter determinat Innocentius in c.Præterea
16 num.1. in ver. Vlterius, de dilat. & idem firmat
Fredet. de Senis cons.151. Casus talis est,in prin.
vers. Primo quia dicens,huiusmodi citationem,
seu præceptum non inserta copia iurisdictionis
censeri emanasse tanquam à priuato, & ideo
posse illi impunè non pareri. Angelus cons. 8.
His proximis diebus,num.2.vers.Secundo quia,
Paulus de Castro cons.81. in causa quæ vertitur
col.4. circa medium,vers. Est etiam alius, lib.2.
vbi ait defectum citationis, in qua non fuit in-
sertus tenor Delegationis, esse patentem, &
manifestum, cui non potest responderi. Angel.
Aretin.cons.6. in casu, num.17. & hanc partem
tenet glos. in c.Si episcopus, in ver.Conuocati,
circa medium,3.q.2. quæ expressè dicit citatio-
nem non valere, si in ea rescriptum Apostoli-
cum non inseratur, & Bart. in Auth. Qui semel,
num.12.C.Quomodo, & quando iud. vbi sequi-
17 tur Innocentium in d.c.Præterea. Verum vt for-
maliter inquit Felin. hic num.5. Veritas est in
contrarium, quia Delegatus minimè tenetur
inserere copiam rescripti Delegationis, sed suf-
ficit

ficit citare asserendo se Delegatum, licet parti comparenti teneatur dare copiam rescripti per istum textum, & pro hac parte allegat glossam, & Bart. in locis supracitatis, sed non benè idem voluit Speculator in tit. de citat. §. 1. sub nu. 14. vers. Item quod rescriptum Apostolicum, & Butr. in d. c. Præterea, num. 7. vers. Puto quod si in citatorijs, de dilat. cuius hæc sunt verba post recitatas varias scribentium opiniones: [Puto quod si in citatorijs asserit se Delegatum, dato quod nec rescriptum, nec copia rescripti transmittatur, arctetur citatus ad comparendum, quia sufficit per iudicem causam allegari in citatione, per quam probetur iurisdictio, quia satis est quod hæc assertio iudicis ingerat probabilem dubitationem reo, quod possit esse verum, quod sit Delegatus.] Hæc Butrius. Contra Innocent. tenent etiam in eodem c. Præterea, Holli. col. 3. vers. Non sunt vlterius. Card. col. 2. vers. Oppono quod non teneatur, Imola, n. 1. & Baldus, num. 2. circa finem, vers. Nota enim primo de tenoris insertione. Quorum verba singillatim ad hoc expendit Tiberius Decianus cons. 18. ex prædicta, num. 156 vol. 1. allegando
18 etiam Parisium cons. 99. num. 9. vol. 4. Quid plura? Ipsemet Innocentius, in c. Prudentiam, nu. 1. supra eodem contrarium docuit his verbis: [ergo tantum tenetur citatus ire quando citans ponit in citatione sua causam iurisdictionis, puta quia dicit se Delegatum; nam ex his dictis iudicis fit res dubia, vel saltem aliquam causam dubitationis habet, & ideo comparere tene-
19 tur.] Et idem in effectu voluit in hoc cap nu. 2. vers. In minoribus, vbi limitat illum textum, vt non procedat in minoribus, in quibus fortè quis parere debet, etiamsi non videat rescriptum delegationis, puta si citetur vt compareat, c. 2. de dilat nisi esset nimis remotus, & iudex esset
20 vilis persona. Et hanc partem puto veram. Addit Felin. vbi supra Doctores præallegatos asserere ita practicari præter quam in duobus casibus, in quibus Delegatus tenetur inserere copiam rescripti in citatione. Primus est quando citans est persona incapax Delegationis, vt cum quis citatur à simplici Sacerdote. Ita Ioan. Andr. in addit. ad Speculatorem in tit. de citat.
21 §. 1. vers. Item quod rescriptum. Secundus est quando citandus est in loco longinquo, vt per Abbatem in d. c. Præterea, num. 5. vers. Idem videtur velle Innocentius de dilat. Quem casum
22 posuit etiam Innocentius in d. c. Prudentiam, num. 1. supra eod. Limitatur tamen hic secundus casus nisi citatio fieret per nuncium publicum, vel notum, sicut sunt Cursores Papæ, ita Domini de Rota dec. 15. incipien. Si executor, de dolo, & contumacia, in Nouis, quos sequitur Butr. in c. Cum parati, num. 7. in penult. col. de appellat. & Felin. hic num. 5. vers. Limita istum casum.

23 Amplia quartò, vt non modò Delegatus teneatur ostendere rescriptum parti, sed etiam cogatur ei dimittere copiam commissionis: ita tenet gloss. 3. in c. Porro, de priuil. fortè enim pars intendit redarguere rescriptum de falso, & opus est studio ad ponderandam falsitatem, facit textus in c. Accepimus, in c. Ex litteris, & in cap. Contingit, de fid. instrum. & in c. Cum personæ, circa medium, de priuil. lib. 6. & sequitur Felin. hic n. 6.

24 Amplia quintò, etiamsi Delegatus ostendat sententiam, in qua asserit se Delegatum, quia non creditur eius assertioni, nec præsumitur pro sententia, nisi ostendatur commissio, arg. cap. Cum à nobis, infra de testibus: & sententia potest dici nulla ex defectu iurisdictionis, ita glos. 1. hic dicens; hoc esse valde notabile, & propterea consulit vt quisquis impetret à Principe causam committi alicui, vel delegari, & sententia pro ipso lata fuerit, sit cautus, vt ita bene custodiat commissionem, sicut ipsam sententiam. Lapsu enim temporis si conueniretur, vt ostenderet sententiam sine commissione,
25 non prodesset ei, nisi probaret de commissione. Quinimo hæc exceptio quod non constat de Delegatione potest opponi etiam in actu executionis, cap. Pia, de except. lib. 6. Feder. de Sen. d. cons. 251. Casus talis est, in princ.

26 Hanc tamen quintam ampliationem limitat notabiliter Innoc. hic num. 4. vers. Sed certè hoc quibusdam non placet, vt locum non habeat si pars fuerit præsens in prolatione sententiæ, & non appellauerit; & idem est si pars quandoque comparuit ante litis contestationem, & non contradixit: nam post litis contestationem non poterit allegare defectum commissionis, seu mandati, vt c. Inter monasterium, de re iudicata: ex quo enim pars comparuit, & defectum iurisdictionis non opposuit, præsumendum est iudicem habuisse iurisdictionem & opponenti defectum iurisdictionis incumbit onus probandi; secus autem est si sententia fuerit lata contra absentem in casu, in quo ferri potuit, & pars absens nunquam paruit Delegato; quia tunc semper potest allegare incompetentiam iudicis, & opponere defectum iurisdictionis; & onus pro-
27 bandi contrarium incumbit aduersario. Quidam tamen sentiunt contrarium, vt refert Innocentius, sed nihilominus prædicta distinctio est satis æqua, secundum Abbatem hic num. 7. qui eam extendit etiamsi pars fuerit absens contumaciter, motus optima ratione, quia pars negando iurisdictionem, negat per consequens contumaciam: nam si non erat iudex, non tenebatur coram eo comparere. Quam rationem ponderanit etiam Paulus de Castro cons. 81. In causa, quæ vertitur, num. 3. col. 4. post medium, lib. 2. facit textus in l. Non videtur latitare, ff. De iudic. Item cessat præsumptio iurisdictionis quando pars fuit semper absens, quia delegatio cum sit facti, non præsumitur, nec adest tacitus consensus partium.

28 Porro hæc procedunt in Delegato, sententiæ autem Ordinarij semper statur, quia constat de iurisdictione cap Sicut, infra, de re iudic. c. Hoc etiam, 2. q. 6. & notat Laurentius hic relatus in glos. 1. & Innoc. num. 4. post princ. vers. Et hoc in Delegato, nam, vt Bald. inquit in l. Ea quidem, num. 14. vers. Hinc est, C. De accusat iurisdictio Ordinarij censetur notoria, ideo non est opus de ista facere fidem, secus in Delegata. Sequitur Felin. hic plura cumulans, n. 10.

29 Amplia sextò, vt gesta per Delegatum, qui non docuit de mandato petito, sint ipso iure nulla, vt notabiliter dicit Innocentius hic nu. 3. in ver. De mandato. Vnde secundum eum si Delegatus in Ordinarium parere volentem proferret sententiam excommunicationis, sententia

non

non teneret, quia non habet iurisdictionem in Ordinarium, nisi quando esset ei rebellis; petendo autem sibi fidem fieri de commissione, seu mandato, facit quod sibi à iure permittitur; & ideo non potest dici rebellis; & sic non tenet excommunicatio ex defectu iurisdictionis, & cum Innocent. concordant hic Abbas nu.3. & Felin. eod. num. vers. Ee ad hanc materiam, Butr. in cap. Venerabilis, num.10. vers. Quartus casus, de censibus, vbi ait, quod si Delegatus visitare vellet, non posset nisi ostenderet suam delegationem; & si visitaret, vel excommunicaret, non teneret visitatio, nec excommunicatio, plenè Cephal. cons.236. in princ. Et sententia potest dici nulla per viam actionis, & exceptionis quādo non constat de delegatione, Angel. Atetin.
30 cons.137. Quoniam à me, nu.8. & seq. Et similiter nullus est processus fabricatus à Delegato, qui de sua commissione non docuit, præstertim quoad actus, qui sunt de substantia iudicij, vt citatio, litis contestatio, oblatio libelli, & Procuratoris legitimatio, & similia, vt c.Quoniam contra, de probat. c.1. de fide instrumentorum, l.1. C.De mandat. Princip. l.Ne arbitris, §. Sin autem, C.De arbitr. secundum Innoc, hic nu.4. in princip.
31 Amplia septimò, etiam parte non petente, quia nihilominus Ordinarius potest ex officio suo petere, vt sibi rescriptum delegationis, seu mandatum Apostolicum exhibeatur; ita Innoc. hic num.1. in ver. De mandato, vers. Et potest petere.
32 Amplia octauò, vt Delegato volenti iurisdictionem exercere non ostensis litteris delegationis possit Ordinarius de facto, & quasi vim vi repellendo impunè resistere: casus est in l.Prohi-
33 bitum, C.De iur. Fisci, lib.10. quem textum sic summat Bart. Nuncijs Principum non creditur sine litteris, & ipsis volentibus aliorum bona capere, quilibet, cuius interest, potest de facto resistere, concordat textus in Auth. de Collat. §.Eos, collat.14. Potest enim Ordinarius possessionem suam tueri armis materialibus, & spiritualibus, vt cap. Dilecto, §. Et quidem, de sent. excomm. lib.6. & sic potest eam turbantem excommunicatione percellere, etiam nulla monitione præmissa, quia non procedit vt iudex, sed vt pars pro suiiuris conseruatione, vt determinat Innocentius in sua celebri glossa, quam posuit in cap. Venerabili, de censibus. Et quam ibi sequuntur Io. Andr. Butr. Cardin. Abb. & communiter Doctores, & reassumpsit Hostiensis in cap. Procurationes, eodem titulo, vt ibi dixi, num.27. & seqq.
34 Amplia nonò, regulam huius textus, vt locum sibi vendicet non tantùm in Delegato à Principe, sed etiam in Delegato à quocunque alio inferiori. Quod sentit Innocent. hic num.4. dicens: nullius Delegati sententiæ creditur, nec aliqua executioni mandabitur, nisi ostendat
35 litteras commissionis. Hæc tamen est differentia quod delegatio Papæ, vel Imperatoris aliter probari non potest, quàm per scripturam, vt plenè ostensum est supra in prima ampliatione, num.7. Secus verò in Delegatione inferiorum, quia in ea locum habent iura communia, quæ dicunt eandem vim habere testes, & instrumenta, vt leg. In exercendis, C.De fide instrument.

Ita Speculat. in titul. de probat. §.vltim. num.1. vers. Sed numquid Delegatus. Et decidunt Domini de Rota decis.397. aliàs 5. incipien. Si episcopus, num.3. vers. De secundo dubio, de offic. Vicar. in nouis: & apud Bellam. decis.110. Incipien. Præsumitur, sentit glos.2. in cap. Nobilissimus, 97. dist. Millis in Repertorio in ver. Pro-
36 batio gratiæ Papalis. Barthol. Bellencinus de Charitat. subsid. quæst.111. vbi propterea dicit gratiam Subcollectoris Apostolici, quæ fit à Collectore, & sic ab inferiore à Principe, posse probari per testes, secundum Dominos de Rota decis.10. aliàs 166. incipien. Dixerunt, & concluserunt, num.4. de offic. Delegat. in nouis.
37 In eo tamen casu, in quo Delegatus ab inferiore vellet probare suam commissionem per litteras, non esset opus vt litteræ huiusmodi essent scriptæ, vel subscriptæ manu propria ipsius delegantis, sed sufficeret, vt eius sigillo essent munitæ, vt notat Angelus in l.Consentaneum, nu.7. cap. Quomodo, & quando iud. Innoc. & Doctores in cap. Quoniam contra, de probat. Hippol. Marsil. in Rubrica, C. Eodem tit. nu.323. ver. Et
38 idem Angel. Appositio enim sigilli tantum probat, quantum subscriptio manu propria, vt per Marsil. ibidem num.320. vers. His expeditis.
39 Amplia decimò, eamdem regulam vt procedat etiam in arbitro, cui non creditur si de compromisso non constat, licet ipse attestetur in laudo factum fuisse compromissum, l.Ne in arbitris, cum l.seq. & ibi Doctores, C.De arbitris, Socinus in Authent Si quis in aliquo, in vlt. not. num.10. vers. Ex quo videtur, C.De edendo: &
40 innuit gloss. 1. hic. Sed hoc intelligas nisi laudum esset latum partibus præsentibus, & non contradicentibus assertioni arbitri, cap. Nisi essent, de præben. Felinus in cap. Quoniam contra, num.37. & seq. vers. Sexta conclusio, de probationibus, Angel. & Ioan. de Imola in l.Sciendum, circa fin. ff. De verb. obligat. Blanchet. in tract. de Compromis. quæst.9. col. penult. & facit quod dixi supra num.26.
41 Amplia vndecimò, in executore, vel Subexecutore, quia si non constat de eius facultate, non potest procedere, & ei impunè non paretur. Rota dec.15. de dol. & contum. in Nouis, quam sequitur Felinus hic num.3. vers. Pro hoc adde, Feder. de Senis cons.251. Casus talis est, per totum, & irrita est executio facta non ostensa delegatione, Romanus cons.336. n.4.
42 Amplia duodecimò in quocunque Nuncio, misso, & alio destinato ad aliquid, vt sibi non credatur nisi doceat se habere potestatem ab eo qui potest dare, Feder. de Senis d. cons.251. nu.1. vers. Non enim debet.
43 Amplia 13. in omnibus iudicibus cōmissarijs qui de prouincia ad prouinciā mittuntur, debēt enim præsentare litteras suæ facultatis Præsidi prouinciæ antequam exercere incipiant, aliàs posset eis resisti. Auth. de collat. § Eos, collat.14. & notat Bart. & Bald. in l.Prohibitum, C. de iur. fisci, lib.10. & in l.1. C.De super indict. eod. lib. & probatur clarè in l.1. C.De mandat. Princip.
44 Nunc declara primò regulam huius textus, vt quamuis Ordinarius non cogatur parere mandato asserentis se Delegatum, nisi ostendat litteras suæ delegationis, vt patet in littera ibi, *Nisi*, &c. tamen potest, & prudenter agit si exe-

quatur

quatur, etiamsi litteras non videat, dummodo probata persona sit, quæ hoc dicit, ita formaliter Innoc. hic num. 1.

45 Declara secundò eamdem regulam, vt locum non habeat in Cardin. cui attestanti de commissione sibi facta per Papam credendum est, licet litteras suæ commissionis non ostendat, c. Nobilissimus, iuncta glos. in ver. Nihilominus, 97. distin. Sed aduerte, quia ille textus non loquitur de speciali commissione, sed de ipsa legatione, & glos. dicit Cardinali credendum esse sine litteris, maximècum non contingat Cardinalem vnquam abesse, nisi legationis causa. Itaque creditur Cardinali si asserat se Legatum, Idem tenet glos. in cap. Cum olim, il primo in ver. Sine reprehensione, de priuileg. & glos. in c. Ad Apostolicæ, in ver. Proponi, de re iudicat. lib. 6. Lapus allegat. 14. quæ incipit. Idem est dicere, & allegat. 33. incipien. An Frater Minor. Rota dec. 2. incipien. Item nota quod Legatus, de off. Legat. in Antiq. Host. Butr. Anchar. Abb. & alij copiosè relati ab Anton. Gabriel. commun. conclus. lib. 1. in tit. de probat. conclus. 3. num. 2. & 3. & hoc planum,

46 Sed nihilominus credendum esse Cardinali sine litteris, etiam quando attestatur se Delegatum in aliqua causa, docuit Host. in Summa in tit. de probat. §. Interdum, vers. Quid de Auditoribus, Abb. in c. Quod super his, num. 5. de fid. instrum. & in cons. 17. incipien. In causa Ottonelli, in fin. lib. 2. Bald. & Salicet. in l. Iurisiurandi, C. De testibus, Roman. cons. 59. Ad discertiendum, num. 6. in 4. dubio, Alex. cons. 92. Perspectis, num. 14. lib. 6.

47 Contrarium Angelus cons. 182. Mandatum Principis, post principium, vers. In contrarium facit, vbi redarguit Ioan. Andr. quod alleget iura in contrarium facientia, nec ad ea respondeat, videlicet ad l. vnicam, C. De mandat. Princip. ad l. Prohibitum, C. De iure fisci, lib. 10. & ad l. Missi opinatores, ibi, cum delegatorijs, C. de exact. tribut. lib. 10. & subdit Angelus super hoc puncto non posse sine dubio pertransiri, & Decretistas sic, & indiscussé procedere.

48 Tenendo primam opinionem, quæ proculdubio est magis communis, eam limita in duobus casibus, secundum Felin. hic num. 12. vers. Præter quam. Primus est in Legatis venientibus ad Curiam Romanam, quia de stylo Curiæ eis non creditur sine litteris, textus est in d. c. Nobilissimus, 97. dist. ibi, licet nunquam Apostolicę Sedis mos fuerit absque signatis est apicibus vndecunque legationes suscipere, & notat Abbas in d. c. Quod super his, num. 5. post med. vers.

49 Posset tamen dici, de fid. instrum. Secundus est vbi legatio, seu commissio est alteri præiudicialis. Hanc limitationem posuit Angelus in dict. cons. 182. post princ. his verbis: [Finaliter credo, quod quandoque Legatus quantumcunque de latere, vel quis alius quocunque alio pollens honore, aut dignitatis fulgore, asserit se habere mandatum Principis, aut Papæ super his, quæ directè concernunt præiudicium alienum: & tunc nullo modo creditur sine prǫgramate legationis. Sic intelliguntur in contrarium

50 allegata si bene inspiciuntur. Quandoquidem asserit se habere mandatum super eo, quod principaliter ordinatur, nec tendit in præiudicium alienum, sed ad commodum Papæ, vel Principis, & ad commodum aliorum absque alieno dispendio, sicut est vt dispensare possit super his, de quibus asserit se specialem commissionem habere: & tunc sine litteris creditur, quia satis est verisimile, vt hanc commissionem habeat.] Hactenus verba Angeli, qui vt vides in effectu non discrepat ab opinione Canonistarum. Et illud Consilium Angeli sequuntur Petrus de Anchar. in Clem. 1. num. 3. de probat. de Barbat. de Cardin. Legat. quæst. 1. in 2. prælud. & alij, quos retuli in c. De Rectoribus, n. 42. infra de Clerico ægrot.

51 Conclude Cardinali asserenti aliquid de mandato Papæ standum esse quando tria simul concurrunt; Primum est, vt Cardinalis asserat verisimilia. Secundum est, vt Papa, vel Princeps sit præsens in loco, & ad eum facilè possit haberi recursus. Tertium vt assertio non contineat rem tertio præiudicialem, prout hæc tria ad conciliandas opiniones requirit Rota decis. 630. n. 2. par. 4. recent. & de hæc materia vide latissimè per Ant. Gabr. commun. conclus. in tit. de probat. concl. 3. per tot.

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Significantibus.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus, qui pronunciauit se iurisdictionem non habere, etiam de consensu partium causa non reassumit.*

2 *Viduarum, & miserabilium personarum causa sine qualitate paupertatis contra laicos non pertinent ad Ecclesiam principaliter, sed secundariò. & n. 64. & seqq. & n. 85.*

3 *Sententia, qua quis pronunciat se incompetentem, est interloquutoria.*

4 *Habet tamen vim diffinitiuæ.*

5 *Et ab ea appellari potest etiam secundum leges.*

6 *Sententia interlocutoria regulariter reuocari potest ab eodem iudice, qui eam tulit reponendo partem appellantem.*

7 *Sententia, qua quis pronunciat se iurisdictionem non habere, non potest contrario imperio reuocari.*

8 *Etiamsi iudex malè pronunciauerit eo quod aliàs esset competens.*

9 *Fallit primò in iudice Ordinario.*

10 *Fallit secundò si à tali pronunciatione fuerit appellatum.*

Fallit tertiò si iudex pronunciauerit non super principali, sed super aliquo incidenti. n. 12.

Fallit quartò in exequutore dato super gratia beneficiali. n. 13.

11 *Appellatio inspecto futuro euentu sententiam suspendit, sed inspecto statu præsenti eam extinguit.*

14 *Iurisdictio delegati, qui pronunciauit se incompetentem, etiamsi aliàs esset competens, ex pacto prorogari non potest, & num. seqq. vsque ad num. 19.*

15 *Iurisdictio extincta non potest per partes resuscitari.*

Scho-

78 *Et in earum causis potiori gaudent prærogatiua, quàm Clerici.*
79 *Et rescriptum contra eas impetratum non valet nisi de illarum miseria mentionem faciat.*
80 *Indulta miserationis causa non tolluntur per generales obstantias.*
81 *Nec potest illis expressè renunciari.*
82 *Legatum miserabilibus personis dicitur ad pias causas.*
83 *Nec de illo detrahitur Falcidia.*
84 *Laici non miserabiles regulariter nec habitu, nec actu sunt de foro Ecclesiæ.*
85 *Miserabiles personæ aliquando sunt de foro Ecclesiæ habitu tantum; aliquando verò habitu, & actu. & num. seq.*

1 SIGNIFICANTIBVS. Delegatus qui pronunciauit se iurisdictionem non habere, etiam de consensu partium causam non reassumit. Hoc dicit, diuiditur in duas partes. In prima appellans narrat factum. In secunda Papa dat ei iudices, ibi, *Ideoque*.

2 Nota primò ibi, *Mentiens se pauperem*, causam viduæ, seu alterius miserabilis personæ sine qualitate paupertatis contra laicum non pertinere ad ecclesiam immediatè, & principaliter, sed secundariò tantum, negligente scilicet iudice sæculari, vt hic per Imol num. 1. Prima pars apertè probatur hic; quia hæc vidua immediatè adiuit Papam contra laicos, & sub expressione paupertatis ab eo litteras delegationis impetrauit. Secunda pars itidem probatur; quia cum esset diues validitas litterarum pendebat à negligentia iudicis sæcularis, vt patet ex littera ibi, *nisi requisito prius domino*, & consequenter illius causa pertinebat ad Ecclesiam secundariò, & in defectum sæcularis iustitiæ, vt latiùs dicam infra, num. 43. 61. & 85.

3 Secundo nota ibi, *interloquendo*; sententiam qua quis pronunciat se incompetentem, esse interlocutoriam, prout hic notant Bald. num. 3. Butr. num. 8. Cardinal. in 2. notab. Imol. num. 9. & Abb. num. 3. & meritò, quia non diffinit negotium principale, ideoque dici non debet
4 diffinitiua. Habet tamen vim diffinitiuæ, quia non expectat aliam sententiam post se, sed prorsus extinguit iurisdictionem pronunciantis, vt hic patet, & notat Abb. & alij præcitati, Angel. cons. 200. in Ciuitate Lucana, nu. 5. vers. Ad secundum, & Roman. plenè cons. 358. In præsenti
5 per totum. Vnde fit vt quamuis de iure ciuili ab interlocutoria appellari non possit, vt l. Apertissimi, C. De iudic. l. Ante sententiæ tempus, C. Quorum appellat. non recip. & c. Super eo, il secondo infr. de appellat. tamen à sententia, qua quis se incompetentem pronunciat appellari potest, etiam secundum leges, vt sentit glos. fin in Auth. Habita, C. Ne filius pro patre, & notant in d. c. Super eo, Abb. nu. 3. vers. Et qui sint isti casus, Franc. in 1. notab. vers. Et communis conclusio, & Præpos. nu. 7. vers. Et est alia regula. Bald. hinc
6 eod. nu. 3. Hinc etiam fit vt quamuis interlocutoria regulariter reuocari possit per ipsummet iudicem, qui eam tulit, reponendo partem appellantem, vt l. Quod iussit. ff De re iudic. c. Cum cessante, vbi glos. vnica, & Doctores notant, infra de appellat. Bald. cons. 65. Præmittendum est. in fin. lib. 4. Cardinalis cons. 32. vers. Ad secundum, plenè Ias. in d. l. Quod iussit, à nu. 23. vers. Breuiter
7 concludo. Tamen secus fit in interlocutoria lata super incompetentia; quia cum habeat vim diffinitiuæ, & iudicis officium totaliter extinguat, non potest contrario imperio reuocari, vt hic est casus, qui nō reperitur alibi secundum Card. in 4. not. Et est communis conclusio, quam hic firmant Butr. num. 11. Imol. num. 4. Abb n. 3. & Felin. num. 1. Paul. de Castr. cons. 281. in causa ista, num. 2. vers. Nam imo dicitur, lib. 1. Angel. & Roman. locis citatis, & ad textum in c. Dilectus, il terzo, de præben. vbi apertè videtur probari contrarium, responde, vt hic per Imol. num. 5.

8 Ampliatur hæc conclusio, vt locum habeat etiam si iudex, qui pronunciauit se incompetentem, malè pronunciauerit, eo quod aliàs esset competens, vt hic est casus secundum Collectarium in princip. & Cardin. num. 4. nam isti iudices qui pronunciant se incompetentes, iurisdictionem habebant; quia etsi rescriptum delegationis causæ esset subreptitium, quia vidua illud impetrauit suggesto mendacio paupertatis: tamen per huiusmodi rescriptum ad lites fuit illis collata iurisdictio, licet elidibilis ope exceptionis, vt cap. Super litteris, cum materia supra de rescript. & scripsi plenè in c. Ad audientiam, il primo, nu. 31. & 38. eod. titul. & tamen, quia sic pronunciando iurisdictionem à se abdicarunt, non potuerunt illam reassumere, & apertè hic deciditur.

9 Limita primò eandem conclusionem vt procedat in iudice Delegato, prout loquitur hæc Decretalis, non autem in iudice ordinario. Et ita eam limitant Bald. in l. Præses, in 1. oppos. C. Quom. & quand. iudex, & in l. penult. C. De pactis. Et Paul. de Castr. in d. l. Quod iussit, & in l. Pater, in fin. ff. Si quis ius dicen. non obtempet. Ratio limitationis est, quia in iudice Delegato, qui se incompetentem pronunciat, non remanent aliquæ reliquiæ iurisdictionis, super qua fundari possit reuocatio interlocutoriæ. At secus est in Ordinario, quia sibi firma remanet sua ordinaria iurisdictio. Et quamuis contrarium teneant Roman. singular. 121. incipien. Si iudex, & Marian. Socin. in cap Qualiter, il primo, de accusation. eo quod neque in Ordinario remaneat aliqua iurisdictio in illa causa, in qua pronunciat se iurisdictionem non habere: magis tamen placet prima opinio, quam etiam dicit veriorem Felin. hic num. 1. vers. Limita primo.

10 Limita secundò prædictam conclusionem vt locum non habeat si ab huiusmodi interlocutoria appellatum fuerit, tunc enim poterit dele-
11 gatus illam reuocare. Ratio est, quia sententia huiusmodi, quamuis inspecto futuro euentu per appellationem sit tantum suspensa, cap. Venientes, de iureiur. Oldrad. cons. 255. Contra prouisionem, in princ. num. 2. vers. Sed in casu nostro: tamen inspecto statu præsenti dicitur extincta, adeo vt perinde sit, ac si non fuisset lata; text. est in l. 1. §. fin. ibi, prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatio, ff. Ad Turpilian. & declarat Bartol. in sua quæst. 9. incipien. Iudex per imperitiam, in princ. & Fulius Alex. cons. 36. Viso themate, num. 5. & 6. lib. 4.

Ca-

Castill. conf 34. num.2. Roman. conf. 41. nu.4. Sed si sententia super incompetentia non fuisset lata, iudicis potestas remansisset integra, vt est clarum. Ergo eodem modo remansit post interpositam appellationem; & sic potest Delegatus suam interlocutoriam reuocare, iuxta regulam, cap. Cum cessante, de appellat. ita Domini de Rota decis. 74. incipien. Si Auditor, aliàs 9. & decis. 86. incipien. Si à pronunciatione, aliàs 12. de appellat. in nouis, vbi decidunt vt si iudex pronunciauerit super desertione appellationis, & ab huiusmodi pronunciatione fuerit appellatum, possit iudex suam interlocutoriam reuocare, & appellantem reponere in primis terminis, iuxta textum in dict. cap. Cum cessante, & cap. Si à iudice, de appellat. lib.6. & ita singulariter limitant hoc cap. Et quamuis Paulus de Castro in præallegat. conf. 281. num.2. vers. Nec obstat quædam decisio Rotæ, lib.1. dicat decisionem Rotæ loqui quando super desertione fuit pronunciatum incidenter, secus si principaliter, & vlterius miretur de decisione illa dicens nullum ex scribentibus in iure ciuili, vel canonico facere talem distinctionem an fuerit appellatum, an non, nec iure probari: tamen non videtur recedendum à limitatione Rotæ, quia ratio superiùs ponderata multum stringit, & decisionem illam sequuntur Butr. & Abbas in cap. Peruenit, il secondo, de appellat. Imola, & Abb. in d. cap. Cum cessante, Felin. hic num.2. & idem Abb. in cap. Cum dilectus, l. vltimo, de præben. vbi de hoc est textus valde singularis, secundum vnam lecturam.

12 Limita tertiò conclusionem vt supra firmatam vt procedat quando iudex pronunciat se incompetentem super principali negotio sibi cõmisso; secus si super aliquo incidenti, seu dependenti à negotio principali. Ratio est, quia talis interlocutoria eùm non extinguat funditus officium iudicis; non habet vim diffinitiuæ: & ideo potest contrario imperio reuocari iuxta regulam d. l. Quod iussit, & per Geminianum in cap. fin. in 8. col. de elect. lib.6. quam limitationem ponit Salicet. in l. Post sententiam, C. De senten. dicens se ita intelligere textum in d. c. Dilectus, & consentit Paul. de Castro in d. l. Quod iussit, & Felin. hic num.2. in tertia limit.

13 Limita quartò, prædictam conclusionem, vt vendicet sibi locum in iudice, qui fuit datus in causa principaliter, non autem in eo, qui fuit datus accessoriè, vt est executor in causa beneficiali; nam si talis pronunciet se non esse executorem, non propterea abdicat à se iurisdictionem, quin possit reuocare, quia cum adhuc perduret principalis gratia, super qua fuit deputatus executor, non potuit sua pronunciatione ius partis auferre; non enim iniqua pronunciatio executoris nocet impetranti, vt notat glos. magna in fin. in cap. Si soli, de concess. præben. lib.6 & ita limitat hoc cap. Felin. hic num.3. post Paul. de Leazar. & Gemin. in cap. Si super gratia, de offic. deleg. eod. lib.

14 Tertiò nota ibi, *ad eorumdem iudicum* redirent examen partes non posse ex pacto prorogare iurisdictionem iudicis Delegati, qui pronunciauit se esse incompetentem, etiamsi aliàs esset competens. Prima ratio est, quia prorogatio fieri non potest in eum, qui funditus iurisdictionem non habet, l. Priuatorum, C. De iurisdict. omn. iudic. & cap. Significasti, cum materia infra, de foro compet. secundum Innocent. hic num.5. in ver. Resumpserunt, Host. nu.12.

15 Io. Andr. num.8. & Imol. num.7. Talis autem est Delegatus, qui pronunciat se iurisdictionem non habere; abdicat enim à se iurisdictionem etiamsi malè pronunciauerit, vt hic est casus secundum Collectar. in princ. Nam vt inquit Bald. num.3. talis interlocutoria funditus eradicat iurisdictionem, ita vt non remaneant aliquæ reliquiæ, quæ possint prorogari, vel demum ad iurisdictionem sic elisam redire: nam iurisdictio extincta non potest per partes resuscitari, se-

16 cundum Imol. num. 8. Non obstat textus in leg. Si quis in conscribendo, C. De pact. quia secundum eas illa lex procedit quando quis habet plures iudices Ordinarios, vt Scholares Bononiæ, qui habent iudices Episcopum, Potestatem, & Magistrum suum: nam si Scholaris faciat pactum de litigando sub vno ex illis, tenet pactum. Secus si ex pacto velit prorogare iurisdictionẽ in eũ, cuius iurisdictioni non subest; quia nihilominus nõ cogitur inuitus corã eo litigare, vt in l. Si conuenerit, ff. De iurisdict. omn. iudic. & ita contigit in casu huius cap. quia partes consenserunt in iudices delegatos, qui iurisdictionem à

17 se prorsus abdicauerant. Secunda ratio est, quia etsi prædicti iudices aliàs essent Ordinarij, tamen partes nõ intendebant illorum iurisdictionem ordinariam prorogare, sed priori commissioni innitebantur, quasi ex debito, cum tamen non tenerentur, tum quia delegatio fuerat subreptitiè impetrata suggesto mendacio paupertatis; tum quia iudices pronunciarunt se iurisdictionem non habere, atque ita partes errabant in iure, vel in facto, quorum vtrumque prorogationem impedit, l.1. in princ. ff. De iurisdict.

18 omniũ iudic. Non obstat quod per viam compromissi partes cõsentire possint etiam in eum, qui non præest iurisdictioni, l. Pedius, & l. Sed etsi in seruum, §.1. ff De arbitr. cum simil. Bart. in tract. de arbitr. in princip. Quoniam respondetur in casu huius cap. partes non compromisisse tanquam in arbitris, sed fecerunt pactum de redeundo ad illos iudices, sicut erat de iure, & sic per viam prorogationis, quod fieri non potuit, vt ex dictis patet, & declarat Innocent. hic in fin. Et ex hoc infert Bald. num.5. vt clausula, quod partes redeant ad primos iudices, apposita in compromisso non sapiat compromissum; quia litigatores non intendebant compromittere in iudices, sed redire ad iurisdictionem ipsorum: quod est bene notandum secundum eum, sequitur Imol. num.14.

19 Quartò nota ibi *pronunciarunt*. Iudicis esse non tantum æstimare an sua sit iurisdictio, vt dicit textus in l. Si quis ex aliena, ff. De iudic. sed etiam pronunciare, vt hic patet euidenter secundum Host. num.12. Ioan. Andr. num.7. in ver. Pronunciauerunt, & Imol. num.6.

20 Quintò nota ibi, *resumpserunt*. Quod vbi iurisdictio ipso iure competit, sed est exceptione elidibilis, prout contingit in rescriptis contentiosis ad lites ratione subreptionis, cap. Super litteris, supra de rescript. per pronunciationem super exceptione funditus; & sic ipso iure extinguitur iurisdictio: quod satis probatur hic

Fff 2 se-

secundum Anton.de Butr. nu,12. & Imol. nu.4.
quia si post pronunciationem remansissent istis
iudicibus aliquæ reliquiæ iurisdictionis, licet
elisæ, potuisset ex pacto eorum iurisdictio pro-
rogati, cuius contrarium hic deciditur,
Venio ad apparatum, & pro explicatione
materiæ tria sunt inuestiganda. Primum, quæ
sint personæ miserabiles. Secundum, an tales di-
ci possint quamuis diuitijs abundent, Tertium,
an, & in quibus casibus huiusmodi personæ
subsint iurisdictioni Ecclesiæ.
21 Primò igitur QVÆRO, quæ sint personæ
miserabiles,
Proponitur hæc quæstio generaliter, & cir-
cumscripto effectu, de quo agetur in tertia quæ-
stione,
22 Et quidē authore Arist.2.Rhetor.in tit.de mi-
secordia tex.11. [Quæ ægritudinem, & dolorem
afferunt, & ad interitum perducunt, omnia mi-
serabilia sunt, & quæcunque perdendi, & de-
struendi vim habent, & quæ mala à fortuna
proueniunt, magnaque sunt; quæ verò dolorem
afferunt, & interitum, sunt mortes, verbera,
corporum vexationes, senectus, morbi, & cibi
penuria, quæ à fortuna proueniunt mala, hæc
ferè sunt, amicis penitus spoliari, aut cum paucis
relinqui; quo fit vt miserabile sit ab amicis, & fa-
miliaribus diuelli, deformitas, imbecillitas cor-
poris, membri alicuius priuatio. Atque hæc qui-
dem, & cætera huiusmodi sunt, quæ homines ad
misericordiam moueant.] Hæc Aristot.
Sed iure nostro miserabiles personæ in gene-
re dicuntur omnes, quibus natura mouemur ad
miserendum propter fortunæ iniuriam. Sic pro-
bat textus in l.vn. §. Quod si pupilli, C. Quando
Imper. inter pupill. & vidu. & diffinit Azo, in
Summ. illius tit. num.4. & sequuntur Host. hic
num.1. Ioan. Andr. nu.2. Bellamer. in princ. Al-
ber. in diction. in ver. Miserabiles, Stephan. Au-
frer. ad Guidopap. decis.566. in ver. Miserabiles,
Rebuff. in tr. de sent. prouis. art.3. in gl. fin. Afflict.
23 decis.257. in princ. Et dicuntur miserabiles, quia
propter miseriam, in qua sunt constituti sunt
misericordia digni, vt c. Licet, infra de censib.
cap. Omnis, 7. qu.1. & in Authen. vt immob. ante
nupt. donat. in princip. & ibi glos.1. collat.5.
24 Dicitur enim misericors quasi super miseria al-
terius miserum habens cor, vt inquit D. Thomas
Ioan.2. lect.1. in princ. Est autem miseria non
quicunque defectus, sed tantum defectus natu-
ræ rationalis, quia opponitur felicitati, vt idem
docet in 1. part. qu.21. art.4. & in 2.2. qu.30. ar-
tic.1. Alibi dicuntur personæ miserabiles, quæ
causas proprias administrare non possunt, vt
c.1. in fin. infra de postulan. Cardin. hic in 1. qu.
sed de hoc latius infra in 2. qu. n.54. & seq.
25 In specie autem quæ personæ sint miserabiles
Bart. & Bald. in l. vn. in fin. C. Quand Imper. con-
cludunt esse relinquendum arbitrio iudicis, sed
hoc dictum limitant Doctores, vt non proce-
dat in illis casibus, in quibus in iure expressum
est, vt aliqua persona sit miserabilis, ita Ma-
rian. Socin. in c. Ex tenore, num.4. de for. com-
pet. Couar. practicar. qu. c.6. num.3. in fin. & Me-
nochius de arbitrar. iudic. in addit. ad librum
secundum cas.66. num.1. & meritò, quia in his,
quæ sunt à iure determinata, iudicis arbitrium
non intrat, c. De causis, §. Illis, supr. eod. c. fin. de
transact. lib.1. §. Ait Prætor, ff. De iur. deliber. cum
concordant. de quibus per Host. in d. c. De cau-
sis, num.9.
26 In iure autem cautum est, vt dicantur per-
sonæ miserabiles infrascriptæ, secundum Inno-
centium hic num.1. cui cæteri adstipulantur, vi-
delicet viduæ, pupilli, & orphani, vt in d. l. vn. C.
Quando imperat. c.1. & 2. 87. dist. c. Super qui-
busdam, §. Cum autem infra . . . de ver. signif.
27 & dicitur vidua non tantum cuius maritus
mortuus est, vt c. Vidua, & ibi glos.1. & Archid.
34. distin. sed etiam quæ maritum non habuit,
l. Malum, §. Viduam, ff. De verb. signif. vbi textus,
& notat glos. vn. in d. c.1. Bart. in d. l. vn. num.4.
& Guidopap. decis.566. num.2. licet glos.2. in d.
l. vn. videatur intelligere illum textum strictè pro
mulieribus, quæ virum habere desierunt. Gene-
raliter in materia stricta teneri potest opinio
glossæ, sed in materia larga, & fauorabili vidua
dicitur, licet impropriè, etiam quæ virum non
habuit, secundum Felin. hic num.8. qua de re
28 latissimè disserit Couar. practicar. quæst. c.7. n.2.
Sed & illa, quæ habet maritum inutilem, vel ad
perpetuum carcerem damnatum, aut proscri-
ptum dicitur vidua, & miserabilis persona, se-
cundum Bald. in l. fin. per glos. ibi in fin. ff. De
29 plagiar. & Felin. hic num.8. Pupillus autem di-
citur qui simul impubes est, & extra potestatem
patris, vel morte, vel emancipatione, l. Pupillus,
ff. de ver. signif. & orphanus, qui infra quartum
decimum annum existens parentibus orbatus est
vt per Rebuff in commentar. ad Constitutiones
Regias Galliar. tom.1. in titul. de sent. prouisio-
nal. in glos. vlt. col.2. vers. Secundo orphani, &
Menoch. de arbitrar. in addit. ad lib.2. cas.66.
num.7. Couar. Quam differentiam inter pupil-
lum, & orphanum constituunt Paulus de Castro
in rubr. C. Quand. Imper. & Rolan. à Valle
30 cons.76. Pluribus ex causis, num.42. lib.1. simi-
liter secundum Innocentium d. num.1. misera-
biles personæ, & de foro ecclesiæ sunt peregrini
quoad res, quas secum ferunt, & iniurias, quas
patiuntur, & contractus in ipsa peregrinatione
initos, c. Si quis Romipetas, & cap. seq. 24. qu.3.
31 Et idem intelligit de Mercatoribus si in telo-
neis, vel pedagijs grauentur, per iura præalle-
32 gata. Vnde si grauētur passagijs iniustè possunt
immediatè conqueri coram iudice ecclesiastico
quando sunt in itinere, quia dicuntur misera-
biles, cum sustineant in itinere multos labores,
& pericula, vt per Alex. cons.130. Super eo, in
fin. lib.7. & hic per Bald. num.8. & Felin. num.6.
qui ad hoc allegat Anchar. & Ioan. de Anan. in
33 c. fin. de Iudæis. Vbi dicunt negotiatores exi-
stentes in nundinis posse agere coram ecclesia-
stico. De Romipetis vide Bullam Cœnæ, §.10.
. . . Idemque intelligit de manumissis ab ec-
clesia, vel eis commendatis, aut ad eam con-
fugientibus, c. Eos qui, & c. seq. 87. dist. l. fin. C.
De his qui ad eccles. confug. c. Inter alia, infra
de immunit. Eccles. Idem de pœnitentibus,
c. Aliud, 11. qu.1. de quibus latè Couar. pract. qu.
c.34. à num.3. Idem de officialibus Ecclesię. li-
bertis, rusticis, vxoribus, filijs, & seruientibus, vt
l. Assumptio, ff. Ad municipal. l. Cum quædam
puella, ff. De iurisdict. omn. iud. l.1. & 2. C. De
Episcop. & Cler. c. Indicatum, 79 distin. & de
his vide quod scripsi in c.2. infra de for. compet.
Idem

Idem de Senibus,c.1.87.distin.de quibus egi latissimè in c.Cum sis, infra de conuers.coniugat. Idem de omnibus libertis,cap.Liberti,87.distin. Rursus idem intelligit Innoc.de cæcis, mutilatis membris, leprosis, captiuis, debilibus, furiosis, ac diuturno morbo fatigatis, c. Licet infra de censibus,c.Cum percussio,7.q.1. cap.2. infra de eccles.ædifican.c.1. de restitut.spoliat. l.Iudices, C.De Episcopal.audient. & d.l.vn.C.Quand.Imperat. & inter captiuos recensentur etiam carcerati,qui inter personas miserabiles numerantur, vt notat Bart. in tract. de carc. in fin. Marsil. in pract.crimin. § Nunc uidendum, num.11. Ac demum idem de Cruce signatis,cap.Ad liberandam, infra de Iudæis. Suprascriptæ omnes personæ dicuntur miserabiles secundum Innocentium,cui consentiunt hic Hostien.nu.5. & seq.Ioan.Andr.& Bellam.ambo num.4. Butr. num.22.Cardinal.num.3. in 6.qu. Imol. num.19. Abb.num.6. vers. Quoad secundam speciem, & Ioan.de Anan.num.5.vers.Quæ autem dicuntur, & Henric.Boich. in c. Ex tenore circa fin. de for.comper. Quibus adde Iudæos nouiter ad fidem conuersos; nam & hi dicuntur miserabiles personæ secundum Innoc. in c.Iudæi,il secondo, infra de Iudæis, quem hic sequuntur Card. in 6.qu.in fin.Ioan.de Anan.num.5. ad fin.& Feliu. num.8.in fin. vers. Item nota quod Iudæa nouiter baptizata. Item his adde expositos, vt in cap. vlt. 87. dist. secundum Cardin. hic in 6. qu. circa finem. Personæ tamen supra numeratæ ponuntur per modum exempli, quod regulam non restringit: nam & aliæ possunt esse miserabiles si in eis qualitas concurrat, quæ moueat ad habendam de ipsis misericordiam, vt per
34 eundem Cardinalem in 12. qu. post princ. An autem Moniales veniant appellatione miserabilium personarum, ita vt frui possint beneficio l.vn.C.Quand.Imper. vide Couar. pract.qu. c.7. num.3. & de Ecclesia, Ciuitate, agricolis, scholaribus, & meretricibus consule Menochium d.cas.66. à num.25. vsque ad num.33.

35 Secundò QVÆRO, An vidua, pupillus, cæcus,& alij,de quibus in præcedenti quæstione, sint miserabiles personæ si diuites sint.

Viduam non esse personam miserabilem si sit locuples tenet Speculat.in tit. de aduoc. §.1.n.7. Host. hic num.1. vers. Non tamen omnis vidua Ioan Andr. num 2. in ver. Et diues, Bellam. in princ in eod. ver. Cardin. in 1. not. & in 1. qu. Alex. in l.1.col. 5. vers. Nec obstat, ff. Solut. matr. Decius in l.1.num.8.ff. De iurisdict. omn. iudic. & in c Cæterum, num.72. de iudic. Idemque de viduis,pupillis, & orphanis notant idem Specular. in tit. de instrum. edit. §. Nunc verò aliqua, vers. Et scias. num.62. Host. in c.1. n.3. in fin. & ibi etiam Ioan.Andr. num.7. & 8. infr. de postul. vbi asserunt non omnes viduas, & pupillos, & orphanos, & consimiles debere miserabiles reputari, quia multi diuites sunt, & potentes; & in talibus magis est consideranda oppressionis potentia, quàm vocalis nominatio perso-
36 narum. Et inde fit, vt tales non gaudeant beneficio l. vnicæ, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. nisi concurrat paupertas,vt firmant Specul. loco proximè citat. Paul. de Castr. in rubr. C. eod. Alex. cons. 121. Viso processu, n. 14 lib. 1. vbi ait pupillos,& orphanos tunc enumerari inter personas miserabiles,& frui beneficio d.l.vn. quando sunt pauperes, alias secus; & de ijud. idem dixit in cons.126. In hac hæsitatiue, n.9. lib. 4. & eum sequitur Ias. in l. Titiæ textores, col.5. in princ. ff. De legat.1.& Addent. ad Guidopap. decis.566. Idem tradit Maranta in Spec. disput.9. num.195. Cornel. Benincas. in tract.de priuil. paupert, q. 4. nu.12. & Tiraquell. in l. Si
37 vnquam, in ver. Facultatum, num. 1. circa fin. C. De reuocan. donat. Inde etiam fit vt in statuto disponente vt de relictis miserabilibus personis non soluatur gabella,non comprehendantur
38 tales si diuites sint, vt ex Baldo deducit Alex. d. cons.126. num.9. Sed & constitutio Regni, quæ prouidet pupillis, viduis, & alijs ibi nominatis de aduocato, locum non habet nisi in viduis, & pupillis pauperibus. Quod si diuitijs abundarent, non teneretur pro eis aduocatus pauperum aduocare; quia non dicerentur miserabiles personæ,vt tradit Afflict. in constit. Regn. Const. lege
39 præsenti, col.2. similiter cæcum non pauperem inter personas miserabiles non adnumerari, & idcirco non esse à collectis immunem, tenet Cardin. hic in 6. quæst. in fin. & in c. Licet,inf. de cens. & Petr. Antibol. in tract. De muner. in 3. part. principali num. 28. inter tractatus communes, tom.11. fol.60.

Ad hanc partem inducitur primò hoc cap.vbi patet litteras à vidua impetratas esse nullas;quia expressit se pauperem, cum tamen esset nobilis, & diues. Propterea enim iudices se iurisdictionem non habere pronunciarunt, & bene secundum Host.num.8. in ver. Pronunciauerunt, ergo pro vidua diuite Pontifex non rescribit, nec illi dat iudices; & consequenter talis non dicitur miserabilis persona.

Secundò inducitur d.rubr. C.Quando Imper. inter pupill. & vid. vel miserabiles, &c. ponderando particulam *vel*, quæ ponitur inter diuersa, l. Hæc ver. ff. De ver. signif. & sic absolutè pupilli, & viduæ inter personas miserabiles non numerantur: & ita rubricam inducit Alex. in præall. cons.121. n.14 lib.1.

Tertiò inducitur textus in c.1. infra de postul. vbi miserabiles personæ dicuntur quæ proprias causas administrare non possunt; subaudi quoad sumptus,secundum Cardinal. hic in 1. quæst. Tales autem dici non possunt vidua, pupilli, & orphani, qui opibus abundant,vt per se patet.

40 Quartò vt formaliter arguunt hic Host. nu.1. vers. Non tamen omnis viduæ & Ioan.Andr.n.2. in ver. Et diues, mulier, de qua hic, erat diues: ergo non miserabilis, licet vidua;quia is dicitur miserabilis, super quem natura mouetur ad miserendum, vt diutino morbo grauata, fatigata, & debilis, d.l.vn. C. Quando Imper. vel pauper oppressa, vel desolata, c. Defensionis, 87. dist. sed ista erat nobilis, & diues, & per consequens potens, quia pecuniæ obediunt omnia, Eccl.10. Igitur non miserabilis. Contrarium tenet Azo in summa, C. Quando Imper. inter pupill. & vid. nu. 4. vbi ait, miserabiles dici senes decrepitos, & diuturno morbo fatigatos, & debiles, & omnes, quibus natura mouetur ad miserendum propter fortunæ iniuriam, etiamsi diuites sint: & eum sequuntur Rebuff. in præalleg. titul. de sent. prouisional. art. 3. in glos. fin. & Stephan. Aufrer. ad Guidop. decis. 566. in ver. Miserabiles

biles. Et in specie de vidua, pupillo, & orphano hoc firmat Innoc. hic: nam num. 5. eos connumerat inter personas miserabiles, & vers. Pupil-
41 lorum autem, sic ait: [Pupillorum autem, & orphanorum causas audiet Ecclesia non negligente iudice sæculari eis facere iustitiam, etiam si sint diuites, sicut de viduis diximus: & consentit Cardinal. num. 2. in 1. opposit. vbi dicit viduam quamuis diuitem, tamen videri miserabilem respectu iudicij; quia non potest administrare proprias causas, sed per alium cogitur esse in iudicio, nec habet specialem defensorem, scilicet maritum. Idem voluit Innoc. in cap. Ex parte, num. 1. in fin. de for. compet. vbi ait, defensionem viduarum ex speciali gratia, & in odium spoliatorum esse Ecclesiæ reseruatam,
42 etiamsi viduæ sint diuites. Et eodem modo priuilegium d. l. Vnicæ, C. Quand. Imperat. inter pupill. & vid. concessum miserabilibus personis competere viduis, pupillis, orphanis, & consimilibus, etiamsi diuitijs affluant, firmant Azo vbi supra. Alber. in d. leg. vn. col. 2. vers. Sed numquid si tales, & in tract. statut. quæst. 112. incipien. Quid ergo si prædictæ, part. 1. Isern. in constitutione Statuimus, Afflict. decis. 257. Neuizan. in Sylua nupr. fol. 25. col. 3. Rolan. à Valle cons. 76. pluribus ex causis, num. 44. lib. 1. plenè Natta cons. 590. circa præsentem. nu. 8. Couarr. practicar. quæst. cap. 6. nu. 2. Thesaur. decis. 177. num. 7. Vincent. de Franch. decis. 100. num. 19. Viu. decis. 459. num. 32. & decis. 521. à num. 7. Menoch. de arbitrar. in addit. ad librum secundum casu 66. num. 9. & 18. Et hanc sententiam vti magis communem, & iuri, æquitatique consentaneam quotidie amplectitur, & seruat Signatura, vt nouissimè testatur Marchesi. de commiss. part. 2. in tit. de commiss. auocat. causar. §. 2. num. 31. Quam etiam probauit Rota in Romana Casalis Trifusæ 15. Februarij 1593. coram Litta inter impressas apud eumdem Marches. dicta part. 2. pag. 369. & seruatur etiam in Senatu Pedemontano, in Concilio Neapolitano, in Senatu Patauino, in Senatu Cathaloniæ, & in Regia audientia Barensi, vt nouissimè refert Nouar. in tract. de elect. & variat. fori, quæst. 30. vbi latè.

43 Pro qua allegatur primò hæc Decretalis: nam litteræ delegationis, quas hæc vidua nobilis, & diues impetrauit sub falsa expressione paupertatis, non fuerunt ipso iure nullæ ab initio, vt supponitur in primo argumento contrario, sed manserunt in suspenso, earumque validitas pendebat ex negligentia iudicis sæcularis, qua suspensione manente iudices delegati bene potuerunt pronunciare se incompetentes. Ergo hæc vidua, quamuis locuples, erat persona miserabilis, & de foro ecclesiæ; alioquin litteræ ab initio non mansissent in suspenso, sed fuissent nullæ ipso iure, cum pro laico non miserabili Pontifex non rescribat, nec illi det iudices. Vnde Butr. hic num. 3. Nota, inquit, quod Delegatio causæ inter laicos ad petitionem miserabilis personæ non pauperis non est nulla, sed pendet validitas ex negligentia Ordinarij. Idem tenet Imol. n. 32. & Abb. num. 6. & idem Abbas in c. Licet ex suscepto, nu. 7. vers. Si verò alias miserabiles, instr. de for. competent. & est communis opinio, vt bis testatur Butr. hic n. 18. vers. Cōmunis opinio.

44 Secundò pro hac parte allegatur cap. Ex parte, de foro compet. vbi vidua diues, imo & Regina ratione spolij, de quo conquerítur, est principaliter de foro ecclesiæ, & coram ecclesiastico iudice experitur, vt ibi etiam notat Innocen. num. 5. in fin. & communiter scribentes, & consequenter est miserabilis persona, quia laicus non miserabilis etiam in causa spolij non est directè, & principaliter de foro ecclesiæ, vt plenè dicam infra num. 72. & 84.

45 Tertiò pro hac opinione inducitur textus in d. leg. vn. C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. nam dicitur ibi: [Si pupilli, vel viduæ, aliique fortunæ iniuria miserabiles iudiciū nostræ Serenitatis orauerint, cogantur aduersarij examini nostro sui copiam facere.] Ponderandum est namque Imperatorem ibi appellare pupillos, & viduas miserabiles; quia pupillus amisit patrem, seu patria potestate exiuit intra quartumdecimū annum, & vidua amisit virum: & hæc est fortunæ iniuria, quia ex hoc consequitur, vt neuter sibi possit in proprijs causis opē ferre; pupillus propter ætatē, vidua propter sexus imbecillitatem: hoc enim est miseratione dignū, vxores, & filios maritorum, & parentum subsidio orbatos conspicere. Quod procedit etiamsi non subsit timor oppressionis, vt probatur in d. l. vn. ibi, *præsertim cum alicuius potentiam perhorrescunt*: nam implicatiua illa, *præsertim*, ostendit idem esse in casu contrario, vt etiamsi diuites sint, & nullius potentiam formident; tamen ratione pupillaris ætatis, & viduitatis possint aduersarios suos ad Curiam trahere: & ita illum text. inducit Natta d. cons. 590. num. 3.

Quartò, diuina Scriptura, Canones, & Leges de pupillis, & viduis loquuntur generaliter, & indistinctè, nec considerant nisi viduitatē ipsam, & pupillarem ætatem. Ergo non est constituenda differentia an pauperes sint, an diuites,
46 c. Si Romanorum, 19. distinct. Quod suadetur exemplo alimentorum, quæ sunt priuilegiata, etiamsi relinquantur diuiti; quia attenditur quid sint ipsa alimenta, non cui relinquantur, vt est textus in leg. Cum hi, §. Nihil, ff. De transact.
47 Similiter dos dicitur causa pia, vt leg. Cum his, §. Si mulier, ff. de condict. indeb. & tamen non fit differentia an detur pauperi, vel diuiti, vt per Nattam vbi supra num. 5. & 6. & in addie. ad Alex. cons. 121. in ver. Decidit, lib. 1. sic igitur in proposito non paupertas, vel diuitiæ, sed conditio ipsa pupillaris ætatis, & viduitatis inspicitur, quia tales solent communiter opprimi, c. Regum, 23. quæst. 5. & cap. 1. & 2. 87. dist. Quinimo magis commiserandum est viduis, & pupillis cum diuites sunt, quia tunc maiores patiuntur insidias, vt considerat Menoch. de arbitrar. in addit. ad lib. 2. cas. 66. num. 8.

48 Quintò, pro hac parte allegatur Concilium Tridentinum in cap. 1. in princ. sess. 23. vbi dicitur præcepto Diuino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere. Ergo quoad protectionem, & defensionem ecclesiæ miserabiles personæ censentur etiam non pauperes; & pari passu ambu-
49 lant cum pauperibus: nam illa dictio, *aliarum*, importat diuersitatem in substantia; & identitatem in qualitate, l. Quidam relegatus, ff. De reb. dub.

dub. & notat Bald. in l.Filiæ dotem, in 1.oppositione, C. De collat. Cardinal. in Clem. Vbi, in 2.quæst. de ætat. & qualitat. & conf.126. Vacarunt, num.8.

50 Sextò ad idem allegatur textus in cap.Licet, infra de censibus, vbi patet cæcum esse personam miserabilem, ponderando litteram ibi, *inhumanum est nimis*, nec non ibi, *misereri*, & tenent ibi glossa, Host. & Doctores frequentiori calculo, & tamen ille cæcus non erat pauper, vt ibi latissimè probaui in 1.qu.1 num.9.vsque ad num.15.Et confirmatur respectu cæci ex formulis loquendi, quibus vtuntur iura diuina, & humana dum calamitatem cæcitatis exaggerant, alibi enim cæcitas dicitur oppressio, vt in l.1.C. Qui morb. se excus. lib.10. & totius corporis humani debilitas in d.l.1.& ibi Lucas de Penna,num.4.Alibi grauamen, & miseria, vt in d.c.Licet,de censib.alibi flagellum, vt in principio epistolæ B. Gregorij, ex qua desumptus est textus in c.1. infra de restit. spoliat. Tentatio & plaga,Tobiæ, c.2.Qui etiam aiebat, c.5. *Quale gaudium erit mihi, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video*: nam vt dicitur Eccles. 11. *dulce lumen, & delectabile oculis videre solem*. Alibi etiam tenebræ, & vmbra mortis, vt in cantico Zachariæ. Sumitur enim similitudo illa à cæcitate oculorum, vt sicut in tenebris sedent, & vmbra mortis corporalis,qui cæci sunt corpore; ita sedeant in tenebris, & vmbra mortis spiritualis qui cæci sunt mente, vt c.penult. 49.dist. nam, vt inquit Diuus Thomas in 2.2. quæst.15. art.1. [Sicut cæcitas corporalis est priuatio eius quod est principium corporalis visionis; ita etiam cæcitas mentis est priuatio eius, quod est principium mentalis, siue intellectualis visionis.]

51 Septimò idem suadetur ratione naturali:nam ille dicitur miserabilior, cui propter maiorem fortunæ iniuriam natura magis mouemur ad miserendum, vt in dict. l.vn. §. Quod si pupilli, Quand. Imper.inter pupill. & vid. maior autem fortunæ iniuria, & miseria est, quam natura vehementius refugit: naturaliter enim,& ex necessitate quilibet homo appetit felicitatem, & abhorret miseriam, arg.cap.Si euangelica,vers. Nec quicquam ei prodest.55.distin.& docet sanctus Thomas in 1.part.qu.94.art.1.& sæpe alibi.

52 Hoc posito: si quisquam magnus diues interrogaretur, an mallet esse cæcus an pauper, si esset necessitas alterutrum eligendi; vtique responderet se malle pauperem esse, quàm cæcum, & ita sine trepidatione respondetunt multi, quos curiosè hac de re sum percontatus. Quemadmodum etiam plures requisiti an iuuentutem, & paupertatem suam permutarent cum decrepitate, & opibus alicuius magni diuitis; ex tempore dederunt responsum, se proculdubio malle iuuenes, & pauperes esse, quàm Papam senio confectum. Si igitur cæcitatem, & senium magis refugit natura, quã paupertatem, vtique miserabiliores sunt cæci,& decrepiti quàm pauperes.

53 peres. Ad extremum inter miserabiles personas iura connumerant pupillos, viduas, orphanos, & consimiles; ac præter hos etiam pauperes, vt in c. Defensionis, 87. dist. & in prælleg. decr.Concilij Tridentini,cap.1. in princ. sess.23. ibi Pauperum, aliarumque miserabilium personarum. Quod etiam facit Aristot. 2.Rhetor. in tit. de misericord.tex.11. ibi [Mortes, verbera, corporum vexationes, senectus, morbi, & cibi penuria.] Ergo necesse est dari personas miserabiles, quæ pauperes non sint; alioquin sola paupertas efficeret quem miserabilem; & nulla esset differentia inter pupillos, & adultos, inter viduas, & coniugatas, inter decrepitos, & iuuenes; quandoquidem omnes indistinctè essent miserabiles si inopia laborarent, & nullus indistinctè miserabilis esset si opibus abundaret, & tam solemnis legum, & canonum distinctio vnico verbo destrueretur contra tex. in c. ecclesia vestra, il secondo de elect. Conclude veritatem. Cæcus, vidua, pupillus, orphani, & alij, de quibus in præcedenti quæstione sunt miserabiles personæ, seu pauperes sint, seu diuites. Differunt tamen respectu effectus; quia si pauperes sint, principaliter, & directè sunt de foro Ecclesiæ tam quoad habitum, quàm quoad actum. Si vero sint diuites, sunt de foro Ecclesiæ secundariò, & habitu tantum, non actu, nisi in casibus, vt in quæstione seq. fusius explicabitur.

Non obstat hoc cap. immo probat oppositum, quia litteræ delegationis non fuerunt nullæ ab initio, prout fuissent si hæc vidua diues non esset persona miserabilis, vt fusius dictum est supra in primo fundamento pro hac sententia,num.43.

Non obstat fundamentum Alexandri, quod Imperator habuerit viduam, & pupillum pro persona miserabili in rubr.C.Quand. Imper.pôderando dictionem alternatiuam, *vel*. Quoniam respondetur,alternatiuam illam non fuisse adiectam simpliciter, sed cum illa dictione, *aliàs*, quam omisit Alex. & ponitur inter diuersa in substantia, & similia in qualitate, vt dixi supra num.49. & aduertit Nata d.cons.590.n.12.

54 Non obstant quod miserabiles sint qui res proprias administrare non possunt, iuxta textum in c.1. de postulat. & hoc intelligi debeat quoad sumptus secundum Cardinal. Quoniam respondetur hoc posse admitti in terminis dict. c.1.quia in patrocinando pro miserabilibus personis magis spectatur paupertas, & oppressio,

55 quàm miserabilitas, vt ibi notant Host. nu.13. in fin. & Ioan.Andr. num. 8. & propterea comprehenduntur ibi miserabiles etiam diuites si

56 non reperiant aduocatos, secundum Abb. ibidem,num.2. & eod. modo respondetur ad decisionem Afflicti,de qua supra,num.38.nam Constitutio Regni loquitur de Aduocato, qui non tenetur pro miserabilibus personis patrociuari nisi quando sunt pauperes. Sed huiusmodi decisiones extendi non debent generaliter ad alios casus, in quibus magis personæ miserabilitas, quàm inopia consideratur; & propterea idemmet Card. hic in 12. quæst. concludit esse personas miserabiles, quæ proprias causas administrare non possunt, siue propter ætatem, vt pupillus, siue propter sexum, vt vidua; æquiparantur enim orphano; siue propter inopiam, siue propter similem causam, quæ moueat ad habendam de ipsis misericordiam.

57 Demum non obstat illatio, Vidua diues; ergo non miserabilis, quia pecuniæ obediunt omnia, quoniam hæc illatio procederet si ratio miserabilitatis

bilitatis constitueretur in sola paupertate. At non est ita, quia constituitur in iniuria fortunæ, quam diuitiarum copia propulsare non potest. Neque enim pecunia cæcis lumen, orphanis parentes, aut iuuentam senibus vnquam restituit, vt palam est: & authoritas Host. & Specul. asserentium tales non esse miserabiles si sint diuites, intelligi debet quoad effectum, vt sint principaliter de foro Ecclesiæ, non autem quoad protectionem, & defensionem, vt in quæstione sequenti clariùs apparebit.

58 Tertio QVÆRO, An, & quando miserabiles personæ sint de foro Ecclesiæ.

Pro clariori solutione duo casus sunt distinguendi. Primus est, quando personæ miserabiles sunt pauperes. Secundus quando sunt diuites.

59 In primo casu glos. 1. hic, & Hostien. num. 3. vers. Etsi pauper esset, tenent viduas, pupillos, & orphanos etiam pauperes principaliter non esse de foro ecclesiæ, sed sub iudicio Regis, vel sui Ordinarij, c. Regum, 23. q. 5. & c. Ab Imperatoribus, q. 3. Ideoque sequi debere forum rei iuxta regulam, c. Cum sit generale, infra de foro compet.

60 Sed communis opinio est in contrarium, videlicet causas viduarum, & miserabilium personarum si sint pauperes, principaliter, & immediatè ad Ecclesiam pertinere. Quod tenet in specie

61 Innoc. num. 1. dicens: sed si viduæ essent pauperes, sicut cæteri pauperes, etiam non negligentibus dominis, vel iudicibus suis, non tantum de oppressione eorum, sed etiam de alijs iuribus possent conqueri Ecclesiæ, c. Si quis de potentibus, 24. q. 3. c. Super quibusdam, de verb. signif. & sequuntur totidem verbis idem met Host. n. 5. vers. Quid ergo si pauperes, Ioan. Andr. num. 4. Collectar. num. 1. Bellam. eod. n. vers. Sed quid si sunt pauperes. Butr. num. 18. vers. Secundus casus. Cardinal. io 5 quæst. Imol. in 1. notab. & n. 16 Abbas in 1. not. & n. 6. & idem Abbas in c. Licet ex suscepto, n. 7. infra de for. compet. & io c. 1. §. 1. in 1. notab. ne Cler. vel Monach. Bart. in extrauag. Ad reprimendum, in ver. Denunciationem, num. 9 Paul. de Castro, consf. 350. Quæritur an laicus, vers. Quartus casus, lib. 1. Natta cons. 590. Circa præsentem, num. 8.

62 Probatur hæc opinio à contrario sensu in hac Decretali; nam hic litteræ delegationis ideo initio fuerunt in suspenso quousque appareret an iudex Ordinarius recusaret, aut negligeret iustitiam administrare, necne, quia ista vidua erat diues, & falsò expressit se pauperem esse. ergo si verè fuisset pauper, litteræ ipso iure fuissent validæ ab initio, & sic vidua potuisset trahere aduersarios coram Delegatis Apostolicis, secundum communem opinionem; de qua testatur hic Anton. de Butr. num. 18. vers. Communis opinio.

63 Aduerte tamen, quia etsi personæ miserabiles, habito respectu ad ea quæ possident, sint pauperes; tamen si magnas hæreditates, vel castra petant, non poterunt directè, & principaliter agere coram iudice ecclesiastico; quia cessat causa, ob quam toleratum est, vt ecclesiasticus cognoscat non deficiente sæculari, quia scilicet de modica re agitur, ita expressè Innoc. hic, num. 4. idest cum petunt exigua, subest ratio miserabilitatis; non sic cum petunt magna, secundum Cardin. in 8. qu. & hoc modo ad concordiam reduci possunt opiniones Innocentij, & Host. qui tamen in hac materia remittit ad ea, quæ notantur in c. Cum sit generale, de for.

64 compet. In secundo casu idest cum miserabiles personæ sunt diuites, firmandæ sunt duæ conclusiones. Prima conclusio est: Causæ viduarum, pupillorum, & aliarum miserabilium personarum, quæ pauperes non sunt, principaliter ad Ecclesiam non pertinent. Ideoque si tales conueniantur sub iudice sæculari, vel ordinario, tenentur coram ipso respondere, nec vnquam possunt excipere quod sint de foro Ecclesiæ. Hæc conclusio est glossæ primæ hic, Innoc. num. 2. Collect. num. 1. Butr. num. 17. in fin. Imol. & Abb. locis cit. Card. num. 3. in 2. q. Nattæ dict. conf. 590. num. 8. & probatur secundum omnes in c. Ex tenore, de for. compet. & in hac Decretali inducendo eum vt dixi supra in 1. notab. & num. 43. & 62.

65 Fallit hæc conclusio quoad protectionem, &
66 defensionem, c. 1. & 2. 87. dist. Vnde si miserabiles personę vtcunque diuites à quoquam opprimantur, vel bonis suis per violentiam spolieentur, possunt principaliter conqueri ecclesiæ, etiam alijs iudicibus Ordinarijs prætermissis, textus est in c Super quibusdam, in fin. infra de ver. signif. & in c Ex parte, & ibi Innoc. nu. 1. & communiter Doctores de for. compet. Vbi vidua diues, immo & Regina in causa spolij, de quo conqueritur, est principaliter de foro Ecclesiæ, vt tenet idem Innoc. hic num. 1. vers. Immo de exspoliatione, cum quo Cardin. q. 5. Imol. nu. 19. Abb. num. 6. & alij transeunt Henric. Boich. in c. Ex tenore in princ. de for. compet. Abb. in c. Cæterum, num, 16. de iudic. Natta d. conf. 590. num. 8. & innuit glos. 1. hic dum dicit, textum in d. c. Ex parte, loqui in possessorio (scilicet recuperandæ) in quo casu miserabiles personæ possunt implorare iudicium Ecclesiæ. Ad idem textus in c. 1. infra de restitut. spoliator. vbi cæcus, cui bona per violentiam fuerant occupata, conquestus fuit, & obtinuit iudices; licet non fuerit redintegratus, quia renunciauerat possessorio, vt ibi omnes notant, & loquitur ille textus de cæco non paupere, vt fusè probaui in c. Licet in prima quæstione infra de censibus.

67 Secunda conclusio est; causæ viduarum, pupillorum, & aliarum miserabilium personarum quæ non sunt pauperes pertinent ad Ecclesiam secundariò. Hæc conclusio similiter est glos. 1. Innoc. & aliorum, de quibus in prima conclusione; & probatur hic à contrario, vt dixi sup. io 1. notab. & in c. Administratores, 23. q. 5.

68 Hinc infertur primò, vt si proprius iudex non faciat miserabilibus personis iustitiæ complementum, iudex Ecclesiasticus facere debeat, c. Ex tenore de foro compet. & arg. cap. 1. & 2. 87. dist. & c. Episcopus, 88 dist. & hic tenet gl. 1. & Innoc. num. 1. in princ. & vers. Pupillorum, & orphanorum causas, sicut & viduarum andiet Ecclesia, negligente iudice sæculari eis facere iustitiam, etiam si diuites sint, & sequitur Imol. in 1. notab. Abb. io 2. notab. & alij communiter. Quod regulare est etiam de iure ciuili, nam in defectum iudicis, siue quia non habetur, siue quia recusatur, siue quia iustitiam facere negligit,

glt; siue quia notoriè subditum lædit, nedum
Papæ, sed etiam Episcopi est iudicare, & in
melius reformare, vt in Auth. Vt differ. iudic.
respon. 1. & §. 1. & §. Si tamen contigerit, &
69 §. In Ciuitatibus, coll. 9. Sed & vacante Imperio
Papa in casibus vices Imperatoris gerit, vt c. Li-
cet, de for. compet. secundum Host. nu. 9. in fin.
70 & num. 10. & Ioan. Andr. num. 6. & 7. Ad hoc
autem vt iudex ecclesiasticus in causis misera-
bilium personarum non pauperum procedere
valeat, requiritur vt proprius iudex expressè di-
cat se iustitiam eis non redditurũ, vel aliàs hoc
sit notorium, alioquin si suus iudex inciperet eis
iustitiam administrare, non esset iudicis eccle-
siastici dicere, da breuiores terminos, vel sen-
tentiam pro eis, arg. c. Statuimus, infra eodem
lib. 6. vt formaliter inquiunt Innoc. hic num. 5.
vers. Etsi suus iudex, Host. num. 5. Io. Andr. nu. 3.
Vel dic, proprij iudicis negligentiam probari
secundum Bald. num. 7. quando requisitus non
exhibet iustitiam cum debeat, & possit, eo quod
sibi liqueat de causa, vel litigator vult litigare,
& ipse non vult audire, vel non respondet
ad interrogata, vt in cap. 1. de mil. vassall. qui
contum. est, col. 10. & in l. Si pro meis, §. fin. ff. de
71 arbitr. Quod si iudex laicus sit suspectus de ma-
litia, poterit ei præfigi terminus ab ecclesiasti-
co, intra quem causam cognoscat, & terminet,
vel saltem incipiat procedere, arg. c. Causam.
& c. Lator, infra qui fil. sint legitimi, & c. Irrefra-
gabili, §. Excessus, de offic. Ordinar. secundum
opinionem, quam vltimo loco recitat Innoc.
loc. cit. & expressè approbat Host. n. 5. vers. Quid
si sit suspectus, Ioan. Andr. num. 3. & Cardin. in
4. quæst.

72 Sed obijcies. Quid est speciale in miserabili-
bus personis, cum etiam omnibus Ecclesia de-
beat iustitiam administrare, si iudices sæculares
sint negligentes, c. Licet, infra, de for. compet.
& in Auth. Vt differ. iudic. §. Si tamen contige-
rit. col. 9. Respondeo inter personas miserabiles,
& alios laicos non miserabiles, quod spectat ad
rem præsentẽ, præcipuè duas esse differẽtias. Pri-
ma est, quia querelas miserabilium personarum
quandoque audit Ecclesia etiam non requisitis
dominis, vel iudicibus sæcularibus, pura in casu
violentiæ, spolij, oppressionis, & consimilibus,
vt dixi supra num 66. Vel quando miserabiles
sunt pauperes, vt similiter ostensum est supra
n. 60. quod non cõtingit in alijs sæcularibus non
miserabilibus, qui nunquam in suis causis
temporalibus contra laicos possunt directè, &
principaliter ad ecclesiã recurrere, c. Quo iure,
8. dist. & c. Causam quæ, il secondo, infra qui fil.
73 sint legitimi. Secunda differentia est, quia eccle-
sia semper audit querelas personarum miserabi-
lium, quando iudex sæcularis renuit, aut negli-
git iustitiam facere, nec dicitur eis, ite ad
alium proximum superiorem: & ita intelligitur
c. Ex tenore, de for. compet. & 87. dist. per to-
74 tam: & hoc ideo, ne diu laborent pro iustitia
obtinenda: sed in alijs sæcularibus non misera-
bilibus se non intromittit Ecclesia, nisi quando
aliquem superiorẽm non habent, ad quem pos-
sint suas querelas deponere, vt in d. cap. Licet,
idest cũ in prouincia nullus extat iudex sæcula-
ris, vel si extat, recusatur, aut negligit iustitiam
administrare: nam tunc demum potest quilibet
laicus contra alium quemlibet recurrere ad iu-
dicem ecclesiasticum, vt habetur in d. Auth. Vt
75 differ. iudic. §. Si tamen contigerit. Et cum
hodie quælibet ciuitas habeat sua regimina, si-
cut olim quælibet prouincia, vt notat glos. in
l. final. in ver. Idest in vna prouincia, C. De
præscript. long. tempor. Propterea quod olim
statutum fuerat in vna prouincia, hodie locum
habet in qualibet ciuitate, vt scilicet si in ciuita-
te non adsit iudex sæcularis, vel si adsit recuse-
tur, aut negligat iustitiam facere; tunc cuilibet
liceat recurrere ad iudicium Ecclesiæ, vt singu-
lariter tenet Abb. hic num. 5. Itaque in primò
casu statim se ingerit Ecclesia renuente, aut
negligente iudice laico, sed in secundo non
nisi in defectum aliorum omnium superiorum,
& in subsidium: ita in effectu prædictæ obiectio-
ni respondet Innoc. hic n. 3. Host. n. 8. vers. Hoc
tamen est speciale. Bald. cod. n. vers. Dicit Innoc.
quod vbi est quæstio. Cardin. in 7. quæst. Imol.
n. 17. & Abb. n. 5. idem firmat Calder. cons. 95.
aliàs 1. de treg. & pac. nu. 5. vers. Quia tamen
prædicta. Alias duas differentias inter miserabi-
les, & alios non miserabiles ponit Imol. ad
num. 17.

76 Infertur secundò, vt si personæ miserabiles
non pauperes in iudicio, vel extra grauentur in-
iustè, possint ad Ecclesiam recurrere, non quidem
per viam appellationis, vt quidam putarunt,
quoniam appellatio gradatim interponi debet,
videlicet à sæculari iudice ad primum superio-
rem, vt c. Anteriorum, 2. qu. 6. sed per viam
simplicis querelæ, vt cap. Libertos, §. Libertis,
87. dist. secundum Innoc. hic num. 3 Host. n. 8.
Ioan. Andr. num. 4. vers. Supradictæ personæ, &
Bald. n. 8. vers. Nam istæ personæ.

77 Infertur tertiò, vt miserabiles personæ fauo-
rabiliùs sint exaudiendæ quàm aliæ non mise-
rabiles, secundum Host. num. 9. Ioan. Andr. n. 5.
& Cardin. in 10. quæst. nam vt legitur ex Ezech.
c. 22. *Viduis, & pupillis non nocebitis, & si eos læse-
ritis, vociferabunt ad me, & audiam clamorem
eorum, indignabitur furor meus, percutiamque
vos gladio, & erunt vxores vestræ viduæ, & filij
orphani.* Hæc ibi. Ideoque Geruasius Pontifex in
c. Licet, 87. dist. [Plus tamen, inquit, vidua-
rum, & orphanorum causas duximus exequen-
das, quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina
78 manifestat assertio.] Quod vsque adeo verum
est vt tales in eorum causis potiori gaudeant
prærogatiua, quàm Clerici, quod est notatu
dignum: nam viduæ, pupilli, orphani, & consi-
miles etiamsi absint à curia, & diuitijs affluant,
possunt alios ad curiam trahere vigore l. vnicæ,
C. Quando Imper. inter pupill. & vid. & aduer-
sarij coguntur ibi respondere, nec vnquam si-
gnatura remittit causas ad partes, vt patet ex
dictis supra n. 42. At clerici etiamsi in curia sint
præsentes, tamen non possunt ibi quemquam
conuenire, sed tenentur sequi forum rei, vt c. Si
clericus laicum, infra, de for. compet. Cum Be-
neficium Eugenianæ Constitutionis locum non
habeat in Clerico actore, vt scripsi pleuè in
79 c. fin. num. 47. eod. tit. Illud etiam est speciale
in his miserabilibus personis: nam rescriptum
contra eas impetratum nisi de miseria ipsarum
mentionem faciat, non valet, vt hic tenet Innoc.
num. 5. Host. num. 9. Ioan. Andr. nu. 5. & Felin.

num. 6. verf. Item nota quod si quis, Archid. in
80 c. 1. in princ. 87. distin. Et indulta miserationis
causa non tolluntur per generales non obstãtias,
vt singulariter notat Cynus in d. l. Vnica, quem
refert, & sequitur Bald. in l. 1. ff. Si quis in ius
vocat. non ier. Roman. conf. 269. Non est du-
bium, num. 3. & Felin. in c. Nonnulli, num. 19.
81 verf. Prima conclusio, de rescript. Imò nec po-
test illis expresſè renunciari, secundum Felin. in
cap. Si diligenti num. 3. conclus. 4. infra de for.
compet. Roman. loc. citat. Afflict. in Constit.
Regni, incipien. Statuimus, lib. 1. n. 9. Neuizan.
82 in Silua, nupt. lib. 6. num. 3. Vlterius relictum,
seu legatum factum personis miserabilibus dici-
tur factum ad pias causas, vt tenet Specular. in
tit de instrum. edit. §. Nunc aliqua, verf. Et scias
quod relicta. Cuius decisionem sequútur Bald. in
Auth. Similiter, C. Ad leg Falc. & Alex. conf. 126.
83 in hac hæsitatione, num. 5. in fin. lib. 4. Inferen-
res propterea vt de relictis miserabilibus perso-
nis non detrahatur falcidia, sicut non detrahitur
de relictis ad pias causas, vt in prædicta Auth.
& generalirer ex decisione Specul. infert Felin.
hic num. 7. vt omnes fauores, qui præstantur piæ
causæ, præstari etiam debeant miserabilibus
personis. De causis autem mercedum, & misera-
bilium personarum vide Concil, Tridentinum
fess. 7. c. 14.
84 Ad extremum ex mente Cardin. hic in 12. qu.
Imol. num. 19 & Abb. nu. 6. suprascripta omnia
redigi possunt in compendiũ distinguendo tres
sæcularium species. Quidam enim sunt non mi-
serabiles, qui nec habitu, nec actu sunt de foro
Ecclesię, cuius modi sunt adulti, potentes, fœmi-
næ coniugatæ, diuites, & alij id genus, qui nul-
lam habent qualitatem, quæ naturam moueat
ad miserendum; & tales nec principaliter, nec
secundariò possunt trahere sęculares ad tribunal
Ecclesiæ, nisi ratione causæ, aut ratione perso-
næ. Vnde si ab his impetrarentur litteræ ad iu-
dices Delegatos, essent ipso iure nullæ, & hic
propriè est casus in cap Licet, infr. de foro com-
pet. nisi daretur prius totalis defectus iustitiæ
sęcularis ad eum modum, quo dixi supra nu. 73.
85 & 74. Quidam verò sunt miserabiles, qui habi-
tu, sed non actu sunt de foro Ecclesiæ, quales
sunt viduæ, & pupilli diuites, & tales non possunt
trahere laicos immediatè ad iudicium ecclesia-
sticum, sed debent priùs recorrere ad iudicem
sæcularem, vt constat ex dictis supra nu. 64. & si
litteras delegationis ab ecclesia impetrant, ante
negligentiam iudicis laici, litteræ non sunt ab
initio nullæ ipso iure, sed stant in pendenti,
quousque appareat de huiusmodi negligentia,
vt est textus hic, & fusius ostensum est supra
num. 43. Fallit hoc in casu oppressionis, vel vbi
ageretur de possessorio recuperandæ; tunc enim
possunt tales habitu, & non actu miserabiles
principaliter, & immediatè recurrere ad iudices
ecclesiasticos, patet ex dictis supra num. 66. &
sub hac secunda specie Innocentius comprehen-
dit peregrinos quoad res, quas secum deferunt.
& quoad iniurias eis illatas, & contractus ini-
tos in peregrinatione; Mercatores si in toloneis
86 grauentur, libertas, officiales ecclesiæ; & alios
quos numeraui supra in 1 quæst. num. 30. Qui-
dam denique sunt miserabiles, & de foro eccle-
siæ, quoad habitum, & quoad actum, vt viduæ,
pupilli, pauperes, vel simpliciter pauperes; & ta-
les possunt trahere laicos ad iudicium eccle-
siæ, etiam principaliter, & immediatè, & non
data negligentia iudicis laici, vt hic est textus à
contrario, & in cap. Supra quibusdam, in fin.
ver. significat, & fusius ostensum est supra
num. 60.

DE OFFICIO LEGATI.

Cap. Studuisti.

SVMMARIVM.

1 *LEgatus Papæ de causa alteri specialiter delegata per Papam se intromittere non potest.*

2 *Iurisdictio minoris iudicis non expirat per præsentiam maioris, sed suspenditur vsus insigniorum.*

3 *Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato.*

4 *Legatus non potest se intromittere in causa alteri delegata etiam antequam Delegatus incipiat cognoscere.*

Declaratur. num. 13.

5 *Nec potest aduersus illius sententiam restituere.*

6 *Legatus in causis per Papam alteri vniuersaliter delegatis an possit se intromittere. & num. seq.*

7 *In causa hæresis concurrunt Legatus, & Episcopus cum Inquisitore.*

8 *Visitare an probibeatur Ordinarius si Papa det specialem Visitatorem.*

9 *Ordinarij, quorum vnus habet iurisdictionem vniuersalem, alius specialem, an simul concurrant. Remissiuè.*

10 *Delegatus Papæ quamuis sua facultate abutatur, tamen à Legato probiberi non potest.*

Contrarium. num. 14. & num. 19.

11 *Legatus non potest supplere negligentiam Delegati, nisi vbi vertitur periculum animæ.*

12 *Iurisdictio delegata potest præueniri per Ordinarium antequam litteræ delegationis fuerint Delegato præsentatæ.*

13 *Legati processus in causa alteri delegata valet, nisi opponatur declinatoria ante litis contestationem.*

14 *Si Delegatus procedat contra formam commissionis, vel aliàs nulliter Legatus potest de nullitate cognoscere.*

15 *Inferior non probibetur cognoscere de gestis per superiorem vbi gesta sunt nulla.*

16 *Statutum probibens opponi contra sententiam non impedit quin possit dici de nullitate.*

17 *Collector decimæ si capiat calices, vel missalia, aut alia ornamenta, diuinis officijs deputata, an possit puniri ab Ordinario.*

18 *Delegatus Papæ an sortiatur forum Ordinarij loci vbi delinquit. & num. seq.*

19 *Delegatus exigens immoderatas sportulas potest puniri ab Ordinario.*

20 *Legatus de Latere exequi potest sententiam iudicis Delegati, sed ab eo non potest compelli.*

21 *Nisi Legatus aliàs esset ibi Ordinarius.*

22 *Legatus potest cogere delegatum à suo Prædecessore ad sententiam ferendam, commissionem reuocare, & malum illius processum corrigere.*

Man-

1 STVDVISTI. Legatus Papæ de causa alteri specialiter delegata per Papam se intromittere non potest. Hoc dicit communis diuisio. Secunda ibi, *Respondemus.*

Nota primo ex textu, Legatum de latere nullatenus se posse ingerere in causa per Papam alteri delegata, nec illius processum, aut sententiam, vel exequutionem impedire, aut infirmare, vt hic est casus secundum omnes, & in specie notant Butr. in 3. notab. Anchar. num. 3. & Abb. num. 2. Prima ratio decisionis exprimitur in textu, videlicet quia mandatum speciale derogat generali, de quo latiùs dicam infra in 2. notab. num. 23.

2 Secunda ratio ponitur in gloss. in ver. Non potest, quia iurisdictio minoris iudicis non expirat per præsentiam maioris, c. Denique, 21. dist. cap. Peruenit, 11 quæst. 1. cap. Ecce, 95. distin. l. fin. ff. De offic. Proconsul & l. In hac sacratissima, C. De donat. licet suspendatur vsus insigniorum, vt cap. Antiqua, §. Dominicæ, de priuileg. & notatur in cap. Volentes, infra eod. secundum Hostien. hic num. 1. in ver. Non potest.

3 Tertia ratio est, quia Delegatus Papæ quantum ad causam sibi commissam est maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato, argum. cap. Præcipimus, 93. dist. cap. Pastoralis, infra de offic. Ordinar. & cap. Sanè, il secondo, supra de offic. Delegat. Et quamuis Host. hic num. 1. asserat hoc verum non esse; quia vterque gerit vices Papæ: tamen hanc rationem approbant gloss. præallegat. in ver. Non potest, Butr. in 1. notab. & num. 8. Cardinal. in 4. & 5. notab. Imol. in 1. notab. Abb. in fin. & alij communiter.

4 Extenditur primò conclusio supra firmata, qua dictum est Legatum de Latere se intromittere non posse de causa alteri delegata, vt locum habeat etiamsi delegatus nondum cœperit in causa procedere, vt probat hæc litera ibi, *ante cognitionem*, idest antequam incipiat cognoscere Delegatus, prout exponunt Innocent. Hostien. Ioan. Andr. Bellam. & Cardinal. omnes in princ. quod bene nota pro intellectu eorum, quæ dicam infra in 1. limitatione.

Extenditur secundò, vt non possit Legatus de latere à sententia Delegati appellationẽ admittere, vt hic probatur ponderando illa verba, *quomodolibet irritare*, secundum Io. Andr. nu. 3. & latiùs dicam infra num. 30.

5 Extenditur tertio; vt nec possit Legatus restituere aduersus sententiam iudicis delegati: arg. leg. Aduersus, C. Si aduersus rem iudic. Vbi aduersus sententiam eius, qui vice Principis iudicauit; idest Vicarij, vel Delegati Principis, vt exponunt Bald. & Salicet. non Prætor, seu Præses prouinciæ, sed solus Princeps cognoscit, & restituit, & in Legato ita sentit glos. hic in ver. Mandatum speciale, Host. nu. 2. io eod. ver. & Ioan. Andr. num. 5. in 4. glos. & tenet expressè Abbas num. 3.

6 Extenditur quartò eadem conclusio vt locum habeat etiamsi agatur de delegatione non ad vnam causam tantum, sed ad vniuersitatem causarum: nam & talis dicitur specialis commissio ad hoc vt intret dispositio huius capituli & deroget generali; adeo vt Legatus in causis sic de-

num. 6. verf. Item nota quod si quis, Archid. in
80 c. 1. in princ. 87. distin. Et indulta miserationis causa non tolluntur per generales non obstătias, vt singulariter notat Cynus in d. l. Vnica, quem refert, & sequitur Bald. in l. 1. ff. Si quis in ius vocat. non ier. Roman. conf. 269. Non est dubium, num. 3. & Felin. in c. Nonnulli, num. 19.
81 vers. Prima conclusio, de rescript. Imò nec potest illis expresè renunciari, secundum Felin. in cap. Si diligenti num. 3. conclus. 4. infra de for. compet. Roman. loc. citat. Afflict. in Constit. Regni, incipien. Statuimus, lib. 1. n. 9. Neuizan.
82 in Silua, nupt. lib. 6. num. 3. Vlterius relictum, seu legatum factum personis miserabilibus dicitur factum ad pias causas, vt tenet Specular. in tit de instrum. edit. §. Nunc aliqua, vers. Et scias quod relicta. Cuius decisionem sequitur Bald. in Auth. Similiter, C. Ad leg Falc. & Alex. conf. 126.
83 in hac hæsitatione, num. 5. in fin. lib. 4. Inferentes propterea vt de relictis miserabilibus personis non detrahatur falcidia, sicut non detrahitur de relictis ad pias causas, vt in prædicta Auth. & generaliter ex decisione Specul. infert Felin. hic num. 7. vt omnes fauores, qui præstantur piæ causæ, præstari etiam debeant miserabilibus personis. De causis autem mercedum, & miserabilium personarum vide Concil. Tridentinum sess. 7. c. 14.
84 Ad extremum ex mente Cardin. hic in 12. qu. Imol. num. 19. & Abb. nu. 6. suprascripta omnia redigi possunt in compendiũ distinguendo tres secularium species. Quidam enim sunt non miserabiles, qui nec habitu, nec actu sunt de foro Ecclesię, cuius modi sunt adulti, potentes, fœminæ coniugatæ, diuites, & alij id genus, qui nullam habent qualitatem, quæ naturam moueat ad miserendum; & tales nec principaliter, nec secundariò possunt trahere seculares ad tribunal Ecclesiæ, nisi ratione causæ, aut ratione personæ. Vnde si ab his impetrarentur litteræ ad iudices Delegatos, essent ipso iure nullæ, & hic propriè est casus in cap Licet, infr. de foro compet. nisi daretur prius totalis defectus iustitiæ secularis ad eum modum, quo dixi supra nu. 73.
85 & 74. Quidam verò sunt miserabiles, qui habitu, sed non actu sunt de foro Ecclesiæ, quales sunt viduæ, & pupilli diuites, & tales non possunt trahere laicos immediatè ad iudicium ecclesiasticum, sed debent priùs recurrere ad iudicem secularem, vt constat ex dictis supra nu. 64. & si litteras delegationis ab ecclesia impetrant, ante negligentiam iudicis laici, litteræ non sunt ab initio nullæ ipso iure, sed stant in pendenti, quousque appareat de huiusmodi negligentia, vt est textus hic, & fusius ostensum est supra num. 43. Fallit hoc in casu oppressionis, vel vbi ageretur de possessorio recuperandæ; tunc enim possunt tales habitu, & non actu miserabiles principaliter, & immediatè recurrere ad iudices ecclesiasticos, patet ex dictis supra num. 66. & sub hac secunda specie Innocentius comprehendit peregrinos quoad res, quas secum deferunt, & quoad iniurias eis illatas, & contractus initos in peregrinatione; Mercatores si in toloneis
86 grauentur, libertas, officiales ecclesiæ, & alios quos numeraui supra in 1 quæst. num. 30. Quidam denique sunt miserabiles, & de foro ecclesiæ, quoad habitum, & quoad actum, vt viduæ, pupilli, pauperes, vel simpliciter pauperes; & tales possunt trahere laicos ad iudicium ecclesiæ, etiam principaliter, & immediatè, & non data negligentia iudicis laici, vt hic est textus à contrario, & in cap. Supra quibusdam, in fin. ver. significat, & fusius ostensum est supra num. 60.

DE OFFICIO LEGATI.

Cap. Studuisti.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Papæ de causa alteri specialiter delegata per Papam se intromittere non potest.*
2 *Iurisdictio minoris iudicis non expirat per præsentiam maioris, sed suspenditur vsus insigniorum.*
3 *Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato.*
4 *Legatus non potest se intromittere in causa alteri delegata etiam antequam Delegatus incipiat cognoscere.*
Declaratur. num. 13.
5 *Nec potest aduersus illius sententiam restituere.*
6 *Legatus in causis per Papam alteri vniuersaliter delegatis an possit se intromittere. & num. seq.*
7 *In causa hæresis concurrunt Legatus, & Episcopus cum Inquisitore.*
8 *Visitare an prohibeatur Ordinarius si Papa det specialem Visitatorem.*
9 *Ordinarij, quorum vnus habet iurisdictionem vniuersalem, alius specialem, an simul concurrant. Remissiuè.*
10 *Delegatus Papæ quamuis sua facultate abutatur, tamen à Legato prohiberi non potest.*
Contrarium. num. 14. & num. 19.
11 *Legatus non potest supplere negligentiam Delegati, nisi vbi vertitur periculum animæ.*
12 *Iurisdictio delegata potest præueniri per Ordinarium antequam litteræ delegationis fuerint Delegato præsentatæ.*
13 *Legati processus in causa alteri delegata valet, nisi opponatur declinatoria ante litis contestationem.*
14 *Si Delegatus procedat contra formam commissionis, vel aliàs nulliter Legatus potest de nullitate cognoscere.*
15 *Inferior non prohibetur cognoscere de gestis per superiorem vbi gesta sunt nulla.*
16 *Statutum prohibens opponi contra sententiam non impedit quin possit dici de nullitate.*
17 *Collector decimæ si capiat calices, vel missalia, aut alia ornamenta, diuinis officijs deputata, an possit puniri ab Ordinario.*
18 *Delegatus Papæ non sortiatur forum Ordinarij loci vbi delinquit. & num. seq.*
19 *Delegatus exigens immoderatas sportulas potest puniri ab Ordinario.*
20 *Legatus de Latere exequi potest sententiam iudicis Delegati, sed ab eo non potest compelli.*
21 *Nisi Legatus aliàs esset ibi Ordinarius.*
22 *Legatus potest cogere delegatum à suo Prædecessore ad sententiam ferendam, commissionem reuocare, & malum illius processum corrigere.*

Man-

1 STVDVISTI. Legatus Papæ de causa alteri specialiter delegata per Papam se intromittere non potest. Hoc dicit communis diuisio. Secunda ibi, *Respondemus.*

Nota primo ex textu, Legatum de latere nullatenus se posse ingerere in causa per Papam alteri delegata, nec illius processum, aut sententiam, vel exequutionem impedire, aut infirmare, vt hic est casus secundum omnes, & in specie notant Butr. in 3. notab. Anchar. num. 3. & Abb. num 2. Prima ratio decisionis exprimitur in textu, videlicet quia mandatum speciale derogat generali, de quo latiùs dicam infra in 2. notab. num. 23.

2 Secunda ratio ponitur in glos. in ver. Non potest, quia iurisdictio minoris iudicis non expirat per præsentiam maioris, c. Denique, 21. dist. cap. Peruenit, 11 quæst. 1. cap. Ecce, 95. distin. l. fin. ff. De offic. Proconsul & l. In hac sacratissima, C. De donat. licet suspendatur vsus insigniorum, vt cap. Antiqua, §. Dominicæ, de priuileg. & notatur in cap. Volentes, infra eod. secundum Hostien. hic num. 1. in ver. Non potest.

3 Tertia ratio est, quia Delegatus Papæ quantum ad causam sibi commissam est maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato, argum. cap. Præcipimus, 93. dist. cap. Pastoralis, infra de offic. Ordinat. & cap. Sané, il secondo, supra de offic. Delegat. Et quamuis Host. hic num. 1. asserat hoc verum non esse; quia vterque gerit vices Papæ: tamen hanc rationem approbant glos. præallegat. in ver. Non potest, Butr. in 1. notab. & num. 8. Cardinal. in 4. & 5. notab. Imol. in 1. notab. Abb. in fin. & alij communiter.

4 Extenditur primò conclusio supra firmata; qua dictum est Legatum de Latere se intromittere non posse de causa alteri delegata, vt locum habeat etiamsi delegatus nondum cœperit in causa procedere, vt probat hæc littera ibi, *ante cognitionem*, idest antequam incipiat cognoscere Delegatus, prout exponunt Innocent. Hostien. Ioan. Andr. Bellam. & Cardinal. omnes in princ. quod bene nota pro intellectu eorum, quæ dicam infra in 1. limitatione.

Extenditur secundò, vt non possit Legatus de latere à sententia Delegati appellationẽ admittere, vt hic probatur ponderando illa verba, *quomodolibet irritare*, secundum Io. Andr. nu. 3. & latiùs dicam infra num. 30.

5 Extenditur tertio; vt nec possit Legatus restituere aduersus sententiam iudicis delegati: arg. leg. Aduersus, C. Si aduersus rem iudic. Vbi aduersus sententiam eius, qui vice Principis iudicauit; idest Vicarij, vel Delegati Principis, vt exponunt Bald. & Saliect. non Prætor, seu Præses prouinciæ, sed solus Princeps cognoscit, & restituit, & in Legato ita sentit glos. hic in ver. Mandatum speciale, Host. nu. 2. in eod. ver. & Ioan. Andr. num. 5. in 4. glos. & tenet expressè Abbas num. 3.

6 Extenditur quartò eadem conclusio vt locum habeat etiamsi agatur de delegatione non ad vnam causam tantum, sed ad vniuersitatem causarum: nam & talis dicitur specialis commissio ad hoc vt intret dispositio huius capituli & deroget generali, adeo vt Legatus in causis sic de-

legatis se intromittere non posse, prout hic fir-
7 mat Cardinal. in 1. opposit. Non obstat quod in
generali inquisitione hæreticæ prauitatis con-
currant Legatus, vel Episcopus cum Inquisitore,
vt in cap. Per hoc, de hæret. lib. 6. Et quod Ioan.
Andr. hic num. 1. in ver. Delegamus, suppleat
verbum, *specialiter*, quasi sentiat hoc cap. non
procedere, quando vniuersitas causarum alicui
delegatur: nam, vt respondet Cardinal. loco ci-
tato contrarium procedit, quia sic ibi exprimi-
tur in casu illo: & intellectus Ioan. Andr. nimis
restringit hunc textum. Vnde siue delegatio sit
ad vnam causam, siue ad vniuersitatem causa-
rum, semper derogat generali, quia sic delega-
tus gerit vices Papæ, & est maior Legato. Po-
test dici speciale esse in casu hæresia. vt plures
iudices concurrant. Et ratio specialitatis est;
quia fauore fidei geminãtur iurisdictiones respe-
ctu certi generis causarum, vt notat Ioann. de
8 Imola in d. cap. Per hoc. Vide tamen Petr. de
Anchar. hic in 3. notab. vbi videtur velle, vt si
Papa det specialem Visitatorem Fratribus Hu-
miliatis, per hoc Episcopus non censeatur pro-
hibitus visitare; & ita sentit per generalem de-
legationem non derogari ordinariæ iurisdictio-
ni. Mouetur præcipuè per textum in l. 1. C. De
offic. Præfect. Vrbis: vbi creatio noui Officialis
non derogat officiali antiquo, nec illius iurisdi-
ctioni. Adde Iacob. de Are, in l. Quod in rerum,
§. Si quis potest, ff. De legat. primo, vbi vult, vt
specialis Visitator deputatus faciat cessare gene-
ralem. Et vide Abb. in cap. Pastoralis, sub nu. 4.
vers. Sed in regularibus aliud puto, & ibi Felin.
num. 4. de offic. ordin. declarantes hic procede-
re in Prælato regulari, cui ex speciali iure cen-
setur concessa iurisdictio priuatiuè. Et sequitur
hanc declarationem Rota apud Greg. XV. dec. 8.
num. 3. vbi etiam vide quid iuris sit in terminis
Concilij Tridentini cap. 8. sess. 22. Quid autem
iuris sit in duobus Ordinarijs, quorum vnus ha-
bet iurisdictionem vniuersalem, alius specia-
lem, vide Bald. magistraliter distinguentem hic
num. 3. & Marian. Socin. in cap. Proposuisti,
in secundo principaliter articulo, à nu. 8. infra.
de for. compet. vbi latissimè examinat mate-
riam præuentionis iurisdictionis inter iudices
Ordinarios, siue Delegatos.

10 Extenditur quintò, etiamsi delegatus sua fa-
cultate abuteretur: nam quicquid sit in alijs
mandatis, vt l. Si hominem, ff. Mandati, tamen
in materia iurisdictionis habens generale man-
datum non potest eum prohibere, qui speciali
mandato abutitur, secundum Bald. hic num. 2.
quia quod specialiter est concessum vni, alteri
est prohibitum, arg. l. Maritus, C. De procura-
tor. & l. Cum Prætor. ff. De iudic. Præterea di-
stincta sunt officia. Ergo vnus non potest se de
alterius officio intromittere, vt leg. & not. in
l. Quicunque, C. De excusat. & exact. lib. 12. ad
hoc cap. Singula, 89. distin. Sed huic doctrinæ
difficultatem ingerunt quæ dicam infra in 3. & 4.
limitatione, num. 14. & 17.

11 Extenditur sextò, vt locum habeat etiamsi
Delegatus fuerit negligens in procedendo, quia
nihilominus Legatus non poterit eum com-
pellere, aut illius negligentiam supplere, vt te-
net Speculator in tit. de denunciat. §. Qualiter,
Collect. hic num 3. & Bellam. col 2. in princip.
ver. Sed numquid Delegatus, sequitur Barthol.
Bellenc. in tract. de Charitatiuo subsidio, qu. 91.
num. 9. vbi hoc limitat, nisi vbi vertitur pericu-
lum animæ, puta in causis matrimonialibus, vel
similibus; allegat. cap. Significauit, infra de offic.
ordinar. & Archidiac. in §. Spatium, 3. quæst. 3.

12 Recipit tamen supradicta conclusio limita-
tiones, seu declarationes infrascriptas.

Et primò limitatur vt non procedat si Dele-
gati iurisdictio per Legati citationem fuerit præ-
uenta; quia tunc Legatus poterit in causa illa
procedere, nec proderunt Delegato litteræ spe-
cialis commissionis, ita hunc tex. limitat Abb.
Antiq. num. 1. & Butr. num 7. iudex enim Dele-
gatus potest præueniri per Ordinarium, vt tenet
Innoc. Host. & alij in c. Ad petitionem, infra de
accusat. & idem Host. in Summ. in tit. de offic.
delegati, §. Quod sit officium, Henric. Boich. in
c. Plerumque supra de rescript. & Marian. Socin.
in d. c. Proposuisti, num. 11. de for. compet. & est
textus secundum vnum intellectum in c. Vt de-
bitus de appellat. verum hoc intellige, & subli-
mita dummodo Legatus, seu Ordinarius in cau-
sa præuenerit, & processum contra impetran-
tem inchoauerit antequam litteræ commissionis
fuerint ab eo præsentatæ iudici Delegato: secus
post præsentationem; quia tunc Legatus, seu
Ordinarius non potest amplius præuenire iu-
risdictionem delegati: hic est textus in d. c. Vt
debitus, nec requiritur, vt delegatus præuene-
rit citando, sed sufficit sola litterarum receptio
secundum intellectum Goffred. quem dicit esse
communem, & latè tuetur Abb. ibi num. 4. &
22. & fusius Marian. Socin. in 6. notab. & in
glos. 4. in fin. Vnde quod hic dicitur, Legatum
non posse se intromittere de causa alteri dele-
gata etiam antequam Delegatus incipiat co-
gnoscere, notabiliter limita, vt procedat tan-
tùm post litterarum præsentationem. Et est ra-
tio, quia quoad exercitium iurisdictionis non
attenditur tempus Datæ, sed præsentationis lit-
terarum, vt cap. Super eo, il secondo, in fin. &
ibi notat Collect. num. 3. infr. de appellat. Et im-
petrans antequam litteras præsentauerit, potest
ipsis renunciare, & eis non vti, secundum Innoc.
& Host. in c. Ex conquestione, infra de restitu-
tione spoliat. & Aretin. in d. c. Ad petitionem,
num. 19. de accusat.

13 Secundò limitatur prædicta conclusio, vt pro-
cedat dummodo opponatur exceptio declina-
toria fori: aliàs enim parte non opponente,
teneret processus legati in causa alteri speciali-
ter delegata, arg. c. Si duobus, de appellat. &
quod notatur per Innoc. in c. Cum M. Ferrarien.
de constit. & tenet hic Petr. de Anchar. in 1. no-
tab. Vnde sit cautus qui intendit litem prosequi
coram iudice delegato, vt opponat declinato-
riam, & quidem ante litis contestationem, quia
postea non prodesset, vt c. Pastoralis, infra de
except. & c. Inter Monasterium, de re iudic. &
notat Marian. Socin. in cap. Licet, num. 6. de for.
comp.

14 Tertiò limitatur vt non procedat si iudex de-
legatus processerit contra formam mandati
Apostolici, quia tunc legatus potest de huius-
modi nullitate cognoscere, & delegati proces-
sum, & sententiam irritare, vt probatur hic a
contrario sensu in illis verbis, *si secundùm for-*
mam

mam mandati nostri sententia fuerit promulgat. Et notant Anton. de Butr. in 4. notab. & Io. de Imol. num. 3. & idem videtur secundum Imol. si sententia delegati ex aliquo capite sit nulla, puta quia lata contra ius constitutionis; atque ita hæc Decretalis, & conclusio superiùs firmata procedit tantùm vbi sententia est aliqua, licet lata contra ius litigatoris; tunc enim legatus non potest se intromittere: secus si sit nulla,
15 quod no. a perpetuò. Et generaliter hinc collige. Quod etsi inferior, qualis est legatus quantum ad causam alteri specialiter delegatam, non possit se intromittere de gestis per superiorem, qualis in ea causa est delegatus; hoc tamen est verum vbi gesta sunt valida; secus si sunt nulla, quia tunc non impeditur inferior cognoscere,
16 quod est notabile secundum Imol. Vnde etiam infertur, vt vbi per constitutionem, vel statutum tollitur facultas opponendi contra sententiam, vel disputandi, aut cognoscendi de sententia; per hoc non censetur sublata facultas dicendi de nullitate sententiæ, vel cognoscendi de illa, vt tenent Butr. & Imol. vbi supra, de quo tamen dicendum vt notat Bart. in l. 1. §. 1. ff. Quod vi, aut clam.

17 Quartò limitatur conclusio initio firmata, vt locum non habeat si delegatus delinquat in sua commissione, veluti si Collector deputatus à Papa ad colligendam decimam capiat calices, missalia, vel alia ornamenta diuinis officijs deputata pro exactione decimæ contra prohibitionem Concilij Viennensis in Clemen. Si
18 beneficiorum, de decim. Nam etsi multi senserint Delegatum Papæ non posse puniri per Ordinarium loci, vbi excessum fecit, inter quos Feder. de Sen. consil. 115. quod incipit, Casus talis est; Quidam Delegatus, & Petr. de Anchar. in repet. c. Postulasti, in 6. oppos. infra de for. compet. præsertim si adhuc pendeat iurisdictio Delegati, & ex hoc impediretur exequutio mandati Apostolici, vt tenet Ioan. Andr. in c. fin. supra de rescript. cum quo simpliciter transit Io. Calder in c. 1. in vlt. qu. infra de raptor. verior tamen videtur contraria opinio, quam tenet Petrus Cyn. & Bald. in Auth. Qua in prouincia, C. Vbi de crimin. agi oportet, gloss. vlt. Butr. & Abb. in d. c. fin. de rescript. Anchar. hic, num. 3. & latius Bartholo. Bellenc. in tract. de charitat. subsid. quæst. 91. num. 3. nam ratione delicti non subditus efficitur subditus, vt est textus in dict. Auth. Qua in Prouincia in cap. fin. de for. compet. & c. Volentes, de priuil. lib. 6. & reatus omnem honorem excludit, l. 1. in fin. C. Vbi Senator,
19 vel Clariss. Et est simile in Delegato, qui delinquit in exigendis immoderatis sportulis, potest enim puniri ab Ordinario, vt est casus in §. Volumus; & ibi Angelus in Auth. vt iudices sine quoquo suffragio. Quod multò magis procederet si delictum esset notorium, vt per Bellencin. loco citato. Contraria autem opinio Feder. de Sen. & aliorum de quibus supra; idem Bellenc. intelligit esse veram quando Ordinarius vellet cognoscere de iniustitia sententiæ delegati, forte ad finem inquirendi verum fecitser litem suam iniustè iudicando; vel quando per huiusmodi punitionē impediretur processus, & iurisdictio Delegati Apostolici, his enim casib⁹ nō liceret Ordinario se intromittere, vt ibi per eum.

Quintò limitatur supradicta conclusio, vt non procedat respectu confirmationis: nam etsi legatus non possit sententiam delegati irritare, potest tamen eam confirmare, vt hic patet expresse in vers. Ipsam tamen, sed quomodo hoc sit intelligendum, & de qua confirmatione, latius dicam infra in 3. notab.

20 Sextò limitatur, vt similiter non procedat respectu executionis sententiæ; quia potest Legatus sententiam Delegati executioni demandare, si velit, vt probant verba text. ibi, *confirmare valebit, & exequutioni mandare.* Ergo ad id cogi non poterit à Delegato; quia textus non dicit, *debebit*, sed *valebit*, quod est verbum facultatiuum, & necessitatem non inducit, vt l. Sæpè, ff. De offic. Præsid. & l. Non quicquid, ff. De iudic. notatur in c. Si tibi concesso, super vers. Valeas. de præben. lib. 6. Debebit ergo delegatus ipsi legato supplicare, vt suam sententiam exequatur, cum in alijs legatus sit maior delegato: & in hoc tandem tendet glos. vlt. hic in fin. cui consentiunt Host. & Ioan. Andr. iridem in fin. qui allegat Speculatorem in tit. de delegat. §. Superest, vers. Is cui aliqua causa: & sequuntur Bald. num. 9. Butr. num. 10. & Imol. num. 5. & hanc opinionem dicit æquiorem Abb. in fin. licet subdat contrariam forrè veriorem esse; quia delegatus in causa sibi commissa est maior le-
21 gato. Sed tenendo primam opinionem eam limitabis, vt locum non habeat si legatus alias esset ibi Ordinarius; tunc enim ratione illius iurisdictionis ordinariæ vtique cogi posset à Delegato: ita notabiliter limitat Vincent. hic cum quo transeunt Ioan. Andr. & Abb. vterque ad finem.

22 Septimò limitatur conclusio suprascripta, seu declaratur procedere in terminis, in quibus loquitur hæc decretalis, videlicet in Delegato Papæ. Secus ergo est si delegatio facta sit à Prædecessore ipsius Legati; quia tunc successor potest cogere delegatum ad sententiam ferendam, aut etiam commissionem reuocare, seu prohibere ne pronunciet, vt l. Venditor, c. fin. & l. Iudicium soluitur, in 1. responso, ff. De iudic. & malum processum illius corrigere, vt c. 3. §. fin. inf. de eo, qui mittitur in possess. secundum Host. hic in princ. in ver. Alij factam.

23 Secundò nota regulam, quæ quotidie allegatur, videlicet mandatum speciale derogat generali: intellige quoad illam speciem, vt hic per Bald. num. 1. in fin. Procedit autem hæc regula secundum Petr. de Anchar. num. 2. in rescriptis, vt hic: & in c. 1. cum materia supra de rescriptis. in vltimis voluntatibus, vt l. Cohæredi, §. Cum filiæ, ff. De vulgar. & pupillar. in contractibus, vt l. Doli clausula, de verbor. obligat. & in materia delictorum, vt l. Sanctio legum, ff. De pœn. sed plenius an, & quando generi per speciem derogetur vide hic prolixā distinctionem Henr. Boich. in princ. & ferè per quatuor columnas: & quæ notantur per DD. in regula Generi, de
24 reg. iur. lib. 6. & generaliter, quando species euellitur de generali corpore, vt hoc casu, semper derogat generi, licet secus sit vbi de ipso corpore non euellitur, vt in casu l. Si alij, ff. De
25 vsufruct. legat. vt hic per Bald. nu. 1. qui ex hoc infert, vt si testator reliquerit Titium generalem exequutorem, & Bertam ad maritandas

vigi-

virgines; sola Berta possit virginibus maritandis
dotes constituere; quia dos est de exequutiuis
specialis mandati: facit secundum eum l. Theo-
pompus, ff. De dat. præleg. & quod notatur in
c. vlt. de iudic. lib. 6.
26 Tertiò nota in vers. Ipsam tamen, legatum
posse confirmare sententiam Delegati Papæ, licet
non possit eam infirmare: & sic potest prodesse
qui non potest obesse. Vnde hinc colligit Abb.
Antiq. in fin. vt contrariorum non sit ead. disci-
plina, sic quandoque potest quis absoluere, qui
tamen non potest condemnare, arg. c. Quoniã
Apostolica, §. fin. supra de offic. Deleg. l. fin. C. vbi
Senator. vel Clariss. & §. Si tamen, in auth. Vt
clerici apud propr. Episc. col. 6. Regulæ tamen
sunt in oppositum, vt l. Qui condemnare, ff. De
re iudic. & l. Eius est nolle, ff. de reg. iur. & Do-
minus par ius esse voluit ligandi, atque soluen-
27 di, vt c. Verbum, de pœnit. dist. 1. Vnde quidam
dicunt hunc textum esse intelligendum de con-
firmatione de facto, quæ nihil operatur. Alij de
confirmatione in forma communi, quæ parum
prodest, vt c. Quia diuersitatem, infra de concess.
præben. non autem de confirmatione ex certa
scientia, & cum causæ cognitione. Communiter
tamen recipitur intellectus Host. & Ioan. Andr.
num. 3. qui exponunt verbum, *confirmare*, idest
approbare, laudare, & commendare, vt cap. 1.
infr. de treg. & pac. [Atque ita vt notabiliter ait
Bald. num. 5. Ista confirmatio fit ad bene esse, &
quia testimonium, & opinio legati est elegans,
& maioris authoritatis; sed non ad substantiam
esse; quia qui non potest infirmare, non potest
authorizabiliter confirmare.] Hæc ille. Ex prædi-
ctis collige duas species confirmationis. Altera
enim est confirmatio authorizationis, quam
Legatus impertiri non potest, siue sit ex certa
scientia, siue in forma communi; quia neque
hanc potest concedere, nisi superior, vt hic tenet
glos. vlt. & sic regula contrariorum non vacat;
quia sicut legatus non potest sententiæ delegati
robor adimere infirmando, ita nec potest robur
adijcere confirmando. Altera est confirmatio
commendationis, quæ magis propriè dicitur
approbatio, & hæc competit etiam inferiori.
Vnde quamuis Papa confirmet decreta genera-
lis Concilij, cum sit supra Concilium, c. Signi-
ficasti, supra de elect. tamen è contra Concilium
decreta Summorum Pontificum non confirmat,
sed approbat, vt egregiè declarat Cardin. Tur-
recrem. in c. Sancta Romana, n. 2. & 6. 15. dist.
post Hostien. in c. Qualiter, il secundo, in princ.
infra de accusat. & fusius dixi in prædicta De-
cretali Significasti, n. 53. & seqq.
28 QVÆRO, An Collector Portugalliæ possit
cognoscere causas appellationũ à sententijs latis
per Commissarium Cruciatæ, non obstante clau-
sula apposita in litteris eius commissionis, Om-
ni, & quacunque appellatione postposita.
29 Si hæc quæstio soluenda esset inspecta iuris
communis dispositione, manifestum esset Colle-
ctorem non posse huiusmodi causas cognoscere;
30 quia nec Legatus de latere potest se intromitte-
re in causis per Romanum Pontificem alteri spe-
cialiter delegatis, vt hic est casus secundum
Ioan. Andr. Bald. Butr. Cardin. & omnes in Sum-
ma huius textus. Quod procedit etiam per viam
appellationis, vt probat hæc littera ibi, *Non*
poterit Legatus eam, (scilicet sententiã Delegati)
quomodolibet irritare, & notat Ioan. Andr. num. 3.
vbi ponderando aduerbium illud, *quomodolibet*.
Per hoc, inquit, patet quod ad eum non poterit
appellari, & sequuntur Butr. in vlt. q. n. 15. Imol.
31 num. 5. & Abb. num. 3. Ratio huius conclusio-
nis est, quia appellatio est à minori iudice ad
maiorem prouocatio, cap. Anteriorum, 2. qu. 6.
c. 2. de consuet. lib. 6. Abb. in sua quæstione pri-
ma, quæ incipit Episcopus, & quidam Rector.
num. 17. vers. In secunda quæstione. Sed delega-
tus à Papa in causis sibi commissis est maior
Legato, vt tenet glos. hic in ver. Non potest, quæ
à Doctoribus communiter approbatur, vt dixi
supra num. 3. Ergo à sententia Delegati ad Le-
32 gatum appellari non potest. Et ita per hanc ra-
tionem firmat Petr. de Anchar. in cons. 132. in-
cipien. In primo dubio, vbi ex facto respondit,
de appellationibus, & querelis interpositis à
grauaminibus illatis à Conseruatore, qui est iu-
dex Delegatus Sedis Apostolicæ, non autem
Ordinarius, vt c. 1. & ibi glos. 2. & c. fin. de off.
delegat. lib. 6. Legatum de latere non posse co-
gnoscere; alioquin excedere limites suæ facul-
tatis; & gesta ab ipso, tanquam à iudice incom-
petenti, esse ipso iure nulla, vt C. Si non à com-
33 petent. iudic. per totum. Quinimo, vt subdit
Anchar. etiamsi vigeret consuetudo vt à graua-
minibus illatis per iudicem Delegatum à Sede
Apostolica appellaretur ad Legatum de latere,
talis consuetudo non valeret; quia delegatus in
causis sibi commissis est maior Legato, cum
fungatur vice Papæ, l. 1. §. Qui mandatum, ff. de
iurisdict. omn. iudic. vt autem à maiori appelle-
tur ad minorem, non potest consuetudine in-
troduci, vt tenet glos. in d. c. 2. in ver. Officiali,
34 de consuetud. lib. 6. nam de substantia appella-
tionis est, vt à minori prouocetur ad maiorem,
nec contra substantiam rei quicquam potest
consuetudo, vt ibi per glos. & per Abb. in præ-
alleg. q. 1. num. 20. vers. Appellatio enim. Et pro-
batur naturali ratione: nam iudex appellatio-
nis corrigit, & infirmat sententiam iudicis à
quo, & illam irritat, & annullat, atqui vt infe-
rior corrigat, & infirmet gesta superioris, omnia
iura abhorrẽt, c. Inferior, 21. dist. c. Cùm inferior,
de maiorit. & obed. & clem. Ne Romani, de elect.
ita Petr. de Anchar. cuius cõsiliũ refert, & appro-
bat in ead. facti specie Ruinus cons. 3. Circa illud,
35 num. 2. lib. 4. Sed etsi admitteremus opinionem
Host. qui voluit Legatum, & Delegatum esse
pares, cum vterque gerat vices Papæ, vt dixi
supra eod. num. 3. nihilominus non liceret Lega-
to recipere appellationes à sententijs delegati,
aut illas quomodolibet reuocare, seu irritare,
vt hic deciditur, quia par in parem non habet
imperium, vt l. Aduersus sententiam, ff. Si aduer-
sus rem iudicatam, & c. Innotuit, de elect. cum
alijs hic allegatis in glos. penult. Quod adeo ve-
rum est, vt nec valeat consuetudo appellandi
ad parem, seu ad æqualem, vt firmat glos. com-
munis in d. c. 2. in ver. Officiali ad finem, de con-
36 suetud. lib. 6. & Abbas d. quæst. 1. num. 20. Quam-
obrem iure communi inspecto à sententijs, &
grauaminibus Commissarijs Cruciatæ nullate-
nus appellari potest ad Collectorem, sed tan-
tummodo ad Summum Pontificem delegantem,
vt c. Super quæstionum, supr. de offic. Delegat. &

c. Licet

c Licet in corrigendis infra de offic. Ordinarij,
Marian. Socin.cons.83. Pro clariori, num.5. &
per totum lib.4. Anchar.& Ruin.loc.cit.
37 Verum attentis facultatibus Collectoris secus
dicendum videtur, quia in litteris specialem
habet facultatem audiendi, & terminandi cau-
sas motas, & mouendas tam per viam simplicis
querelæ, quàm per viam quarumcunque appel-
lationum à quibusuis iudicibus Ordinarijs, & à
Sede Apostolica Delegatis. Ergo intrat exceptio,
quæ habetur in hac Decretali ibi, *Nisi super hoc
speciale mandatum receperit*: & scripsit Ferrettus
cons.270. incipien. Videtur prima facie, num.5.
vbi de Nuntio Veneto, qui eamdem facultatem
38 obtinuit ab Adriano VI. Sed quia Commissa-
rius Cruciatæ habet in litteris suæ commissionis
clausulam, *appellatione postposita*; ideirco tota
hæc controuersia videtur diuidenda in tres ar-
ticulos. Primus est, An hæc clausula in casu,
de quo agitur, solum habeat locum contra resi-
stentes de facto. Secundus quatenus locum ha-
beat etiam contra resistentes de iure, aut sint
aliqui casus, in quibus liceat appellare eiusmodi
clausula non obstante. Tertius, an in illis casibus
appellari possit ad Collectorem, an verò appel-
landum sit ad Summum Pontificem.
39 Quoad primum articulum supponimus Com-
missarium non fuisse constitutum iudicem, sed
executorē: nam Bulla Cruciatæ duo facit. Primo
deputat executorē his verbis: Eundem, &c. [In-
dulgentiarū, & gratiarū spiritualium huiusmodi
Executorem, & Commissarium generalem depu-
tamus.] Deinde remouet appellationem in hæc
verba: [Eidemque plenam, & liberam in præ-
missis facultatem tribuimus ad exequutionem
præmissorum, omni, & quacunque appellatione
postposita, procedendi, aliaque faciendi, &
exequendi, quæ in præmissis, & circa ea, &c.]
His autem clausulis non demandatur causæ co-
gnitio, sed nudum ministerium dnnitaxat, iuxta
cap. Pastoralis, §. Quia verò, de offic. delegati.
ibi, [Attendentes quod non cognitio, sed exe-
quutio tantum demandatur eidem.] & l. Si ve
proponis, C. De exequut. rei iudic. Quamuis
enim verba, *procedas in negotio, vel causa*, im-
portent causæ cognitionem, vt c. vlt. in fin. infra,
de iudic. & cap. Tenor, de re iudic. cum simil.
Secus tamen est si dicatur, procedas ad exequu-
tionem, cap. Sciscitatus, supra de rescriptis, Ro-
ta decis.30. eod. tit. in nouis.
40 Hoc supposito, obseruandum est appellatio-
nem in rescripto Papæ quandoque remoueri in
clausulis exequutiuis in fin. litterarum per illa
verba, [Contradictores quoslibet, & inobe-
dientes auctoritate nostra appellatione postpo-
sita compescendo.] Ee tunc conueniunt omnes
per huiusmodi clausulam intelligi collatam iu-
risdictionem exequutori solùm aduersus eos,
qui de facto, non autem de iure contradicunt,
& resistunt impedientes effectum, & exequutio-
nem litterarum Apostolicarum, ita tenet glos.2.
& Doctores in cap. Pro illorum, infra de præben.
Oldrad.cons.81. Quod processus, in fin. vers. Præ-
terea posito, Roman.cons.482. in casu præmisso,
in princip. Card. in Clem.2. in ver. Contradicto-
res, de religios. domib. & Felin. in cap. Causam
quæ, num.20. de rescript. Sed hic nón est casus
noster.
41 Quandoque remouetur appellatio in disposi-
tiua, quod potest contingere duobus modis.
Primo scilicet cum remouetur in ea parte litte-
rarum, in qua committitur cognitio causæ, ve-
luti cum dicitur in rescripto, Procedas in nego-
tio, appellatione remota, vt c. Pastoralis, §. fin.
supra de offic. Delegat. Et tunc similiter ferè
omnes consentiunt appellationis remedium esse
sublatum, iuxta terminos c. Pastoralis, infr. de
appellat. & hoc casu intrant difficultates inferiùs
examinandæ in 2. articulo n. 43. Sed neque hic
est casus noster. Secundò potest remoueri ap-
42 pellatio in dispositiua in ea parte, in qua com-
mittitur gratiæ exequutio: qui propriè est casus,
in quo nunc versamur: & tunc videtur admit-
tenda doctrina Philippi Franchi in c.1. in princ.
num.6. de concess. præben. lib.6. vbi firmat exe-
quutores litterarum Apostolicarum non habere
iurisdictionem nisi contra rebelles, vel resisten-
tes de facto. Secus si appellent, & resistant de
iure. Sequuntur Domini de Rota apud Puteum
decis.271. num.6. lib.1. & Achill. decis.4. nu. 11.
de sent. excomm. Rebuff. in forma litterarum
exequutorialium in ver. Contradictores. Et in
proprijs terminis clausulā, appellatione remo-
ta, positam in medio capituli disponentis de
exequutione in litteris Apostolicis intelligi so-
lùm de appellatione interposita ab actu exequu-
tiuo, tradit Corn. cons. 122. Egregiè discussa,
num.7. volum.3. Et in hoc casu verificari potest
quod scripserunt Host. & alij relati à Præposito
in d. c. Pastoralis, num 22. de appellat. videlicet
clausulam, *appellatione remota*, nihil operari
de consuetudine: id enim propriè locum habet
cum huiusmodi clausula apponitur in ea parte,
in qua committitur exequutio litterarum, vt de-
clarat Puteus decis. 328. lib.2. & scripsi pleuius
in prædicta decretali pastoralis, num.32. Itaque
si quis de facto obstaret exequutioni Bullæ Cru-
ciatæ puta impediendo illius publicationem de
facto absque vlla causa, aut resistendo quomi-
nus absolueretur quis à casibus reseruatis iux-
ta formam ibi præscriptam: vtique posset com-
missarius cogere contradictores ad desistendum,
non obstante illorum appellatione. Verum si
quis obstaret de iure, puta quia haberet priui-
legium ne in sua Ecclesia aliqua Bulla publica-
retur sine suo consensu, vel quia Prælatus regu-
laris prætenderet Religiosis non licere in vim
Cruciatæ obtinere absolutionem à casibus reser-
uatis eorum superioribus, vt nuper contigit in
Monachis Benedictinis: his casibus liceret ap-
pellare; & collectori appellationem admittere,
vt ex dictis constat.
43 Sed quatenus clausula supradicta locum ha-
beret etiam contra resistentes de iure, tunc suc-
cedit secundus articulus, videlicet, An sint ali-
qui casus, in quibus appellari possit, quamuis
appellatio sit remota in rescripto.
44 Ad euidentiam præmittendus est tenor c. Pa-
storalis, infra de appellat. vbi Pontifex consul-
tus, An quando inhibetur appellatio in rescripto,
frustratoria tantum inhibita videatur. Respon-
det per hæc formalia verba, videlicet, Nos igi-
tur attendentes quod per appellationem frustra-
toriam etiamsi non fuisset inhibita, negotium
non debeat impediri; Respondemus quod quæ-
libet prouocatoria intelligitur remoueri, quæ à
iure

iure non indulgetur expresse: Sed si appellans fuerit grauatus iniustè, grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari. Hæc ibi.] Ex quo contextu, quod spectat ad rem præsentem, eliciuntur à Doctorib. conclusiones infrascriptę.

45 Prima conclusio. Per clausulam, *appellatione remota*, non impeditur appellatio, quæ à iure expressè permittitur. Sic notant in summa illius textus Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardinal. Abb. Franchus, & omnes. Dicitur autem appellatio à iure expressè permissa, vbicunque in iure expressè cautum est, vt liceat appellare non obstante clausula, *appellatione remota*, & in hoc conueniunt gloss. & Doctores nemine discrepante in d. c. Pastoralis; & in cap. Vt debitus, de appellat. Accipe quinque exempla. Primum est cum locus minus tutus assignatur, vt in c. Ex parte, il primo, eod. tit. Secundum est cum spoliato restitutio denegatur, vt in cap. Ex conquestione supra de restitut. spoliator. Tertium, si iudex non faciat specificari rem, quæ petitur in libello, vt in c. Significantibus, de appellat. Quartum si iustam causam recusationis non admittat, c. Postremu, eod. titul. Quintum si cogat coram suspecto Subdelegato litigare, vt in cap. Super quæstionum, §. fin. de offic. Delegat. in suprascriptis casibus iura exprimunt, vt liceat appellare non obstante, quod appellatio in litteris sit inhibita. Vnde res est extra omne dubium. Sed nihilominus etiamsi iura specificè non loquantur in casu, in quo appellatio est remota in rescripto, sed simpliciter in aliquo casu permittant appellationem; in casu illo dicitur appellatio expressè à iure indulgeri; ideoque ad præscriptum d. c. Pastoralis. licitum est appellare non obstante clausula, *appellatione remota*. Sic reprobata Bernardi opinione concludit Host. in illa Decretali, Pastoralis, num. 2. vers. su dicas expressè, cum quo transeunt communiter Doctores, vt ibi testatur Abb. num. 14. Habentur exempla, in c. Significante, cap. Rodulphus, & c. Significauit, supra de rescript. in c. Exhibita, infra de iudic. in c. Dilecti, c. Dilectæ, & c. Significauerunt, de except. & in c. Significauit, de appellat. Quamobrem in his casibus, & alijs consimilibus, esto appellatio fuerit remota in Bulla Cruciatæ, nihilominus appellari poterit à sententijs, & grauaminibus Commissarij, & tenebitur ipse Commissarius eiusmodi appellationibus deferre.

Secunda conclusio est. Per clausulam, *appellatione remota*, prohibetur omnis appellatio, quæ à iure non indulgetur expressè, hic est casus ad litteram in d. cap. Pastoralis, de appellation. quod non est correctum per c. Vt debitus, eod. titul. vt aduersus opinionem glos. & Innocent. concludit Hostien. in eod. c. Pastoralis, num. 8. vers. Sed si bene aduertas. Cuius opinio optimis nititur fundamentis, eique postea adhæserunt omnes scribentes, vt ibi dixi, num. 26. vers. Sed his non obstantibus.

Tertia conclusio est declaratio conclusionis præcedentis, videlicet quamuis clausula, *appellatione remota*, tollat omnem appellationem, quæ à iure non est expressè permissa; hoc tamen procedit respectu iudicis à quo, qui non tenetur huiusmodi appellationi deferre; non autem respectu partis quin ei licitum sit appellare, nec respectu iudicis ad quem, quin possit appellationem admittere, & sic per clausulam, *appellatione remota*, in his casibus remouetur appellatio ad effectum suspensiuum tantum, non autem deuolutiuum. Sic probat textus in præallegato, c. Pastoralis, vers. Sed si appellans, secundum intellectum Abb. Antiq. ibidem num. 3. quem communem esse attestatur ibi Præpositus num. 6. & magis communem Abb. Siculus n. 15. et hanc opinionem seruat Curia Romana teste Collectario, vt ibi plenius dixi in vlt. not. Quarta conclusio est. Vbicunque iudex notoriè grauat, licitum est appellare non obstante quod sit datus cum clausula, *appellatione remota*, textus est in c. Ex conquestione, infra de restit. spoliat. vbi id notat glossa penult. Host. Ioan. Andr. & communiter Doctores, vt testatur Abb. cons. 44. in præsenti quæstione, num. 3. vers. Sed his non obstantibus, part. 1. sequitur Put. dec. 414. lib. 3. & Verall. decis. 33. part. 1.

Collige ex prædictis, à sententijs, & grauaminibus Commissarij non obstante clausula, *appellatione remota*, quandoque licitum esse appellare ad vtrumque effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, vt quando appellatur ex causa in iure expressa, vel à notorio grauamine; quandoque ad effectum deuolutiuum tantum, vt quando appellatur ex iusta causa, non tamen expressa in iure.

46 Superest nunc tertius articulus, videlicet an in casibus suprascriptis appellari possit ad Collectorem; an vero appellandum sit ad Papam. Ratio dubitandi oritur ex d. c. Pastoralis, de appellat. quod cum decidat non obstante clausula, *appellatione remota*, si appellans fuerit grauatus, posse grauamen huiusmodi per superiorem emendari: quidam opinati sunt Superiorem hoc casu esse solum Papam; quia ipse solus potest dare iudices appellatione remota, vt notatur in c. Super quæstionū, §. 1. supra de offic. Delegat. & in hac sententia fuit Hostiens. in prædicta Decretali, Pastoralis, num. 4. in ver. Per superiorem, & Henric. Boich. col. 1. vers. Aut appellatur ex causa expressa in iure.

Sed nihilominus videtur respondendum appellari posse etiam ad Collectorem. Primò per doctrinam Innocentij in d. c. Pastoralis, num. 1. qui exponit verbum, *Per Superiorem*, idest per iudicem appellationis, in quo etiam residet ibi Ioan. Andr. num. 3. intelligens Superiorem esse non solum Papam, sed etiam alium proximum, ad quem prædicta clausula non obstante appellari potest à iudice Ordinario, vel Delegato, & sequuntur Bellam. nu. 1. in ver. Superiorem. Abb. nu. 16. Franch. col. 5. vers. Sextò operatur, dicens, posse Superiorem admittere appellationem, & emendare grauamen, licet sit dicta clausula, *appellatione remota*; & hoc procedere non solum quando foret appellatum ad Papam, sed etiam ad quemlibet alium Superiorem; quia textus ille indistinctè loquitur. Et consentit Decius ibi prope finem, qui dicit hoc verum, dummodo Superior possit adiri per viam querelæ, qui propriè est casus noster.

47 Et confirmatur, quia etsi Episcopus in vim Concilij Tridentini sess. 24. c. 10. non obstante appellatione possit procedere in his, quæ ad visitationem, & morum correctionem pertinēt tan-

tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus; tamen sacra Congregatio eiusdem Concilij interpres censuit non propterea impediri appellationem deuolutiuam etiam ad Metropolitanum.

Sed etsi sequeremur opinionem Host. loco citato; tamen ipse dicit Superiorem esse Papam, vel illum, cui Papa commiserit, sed Collector in litteris suæ commissionis habet, vt possit recipere appellationes à quibuscunque iudicibus, etiam à Sede Apostolica delegatis: ergo ad ipsum tanquam ad superiorem licebit appellare.

Præterea in illis casibus, in quibus clausula *appellatione remota* nihil operatur secundum ea, quæ dicta sunt supra, num.42. perinde est ac si non esset adiecta, arg. l.2. ff. De authorit. Tutor. l. De ætate, §. Ait Prætor, ff. De interrogat. action. l.4.§. Condemnatum, ff. De re iudic. c. Non præstat, de reg. iur. lib.6. & notat Bald. cons.367. Ad euidentiam, num.1. lib.1. & cons.430. considerandi sunt, in princ. lib.3. sed si dicta clausula non esset adiecta in Bulla Cruciatæ, vtiq; posset Collector in vim suarum facultatum recipere appellationes à sententijs, & grauaminibus Commissarij. Ergo idem poterit in casibus, in quibus clausula in litteris apposita nihil operatur.

48 His accedit quod Collector ex consuetudine admittit appellationes interpositas, etiam ad Papam, quasi ipse in hoc vices illius gerat, vt c.1. in fin. sup. eod. & l.1.§. Mandatum, ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdict. Ergo in illis casibus, in quibus per clausulam non prohibetur appellatio, licebit Collectori recipere appellationes à Commissario interpositas, etiamsi aliàs ad Papam essent interponendæ. In quo etiam concurrit multa æquitas, & verisimilis mens Pontificis, qui non est credendus in Regno adeo remoto voluisse iudicem constituere ad vniuersitatem causarum, & subtrahere partibus appellationis remedium, prout per indirectum videretur quodammodo subtraxisse, si pro quolibet grauamine à Commissario illato recurrendum illis foret ad Sedem Apostolicam. Ob quam rationem & in Sardinia fuit constitutus iudex à Sede Apostolica ad recipiendas appellationes, quæ illic à sententijs Ordinariorum, & Delegatorum interponuntur, vt in litteris Pij II. incip. Cunctorũ fidelium, datis Petricoli Senen. diœcesis, nonis Kalen. Iulij anno 1641. Ad hoc textus optimus in l. Cum post sententiam, C. De appellat. ibi, Si longinquitas regionis ad iudicium suum litigatores venire non patiatur, iudicio Rectoris prouinciæ negotium deleges facit, c. Cum longe, 63. dist. in c. Iuxta, 93. dist. c. Nihil est, §. fin. supra de elect. c. Ad audientiam, il primo, de Eccl. ædific. & l. Si longius, ff. De iudic. Quæ omnia magis roborantur ex obseruantia subsequuta: nam Collectores non solum indistinctè admiserunt appellationes à sententijs, & grauaminibus Commissariorum; sed eis inhibuerunt, ipsique Commissarij habuerunt se pro inhibitis, vt apparet ex processu exhibito, ad l. Si de interpretatione, ff. De legib. & c. Cum dilectis de consuetudine.

49 Non obstat stylus Signaturæ. Quia respõderut primò non valere illationem; Signatura gratiæ committit causas appellationum à Delegatis, cum clausula *appellatione remota*. Ergo ad solum Papam licet appellare, quandoquidem hoc est partibus arbitrarium, cum licet ad Papam appellare omisso medio, c. Ad Romanam, 2.q.6. & tradunt Geminian. cons.63. Quia subtiliter, num.2. Abb. cons.77. In quæstione, in fin. vers. Ego puto, lib.2. Ioan. de Anan. cons.51. In causa illorum, num.3. & est speciale in Papa, vt per Alex. cons.12. Viso processu, num.11. lib.6. Deinde respondetur hunc stylum procedere quando in partibus non est alius iudex ad recipiendas appellationes; tunc enim à sententia Delegati necessariò appellandum est ad Sedem Apostolicam, iuxtà tex. hic; secus alius si iudex sit ibi constitutus, vt hoc casu; quia tunc intrat arbitrium, vt in d.c. Ad Romanam.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, si sequamur primam opinionem, de qua supra, nu.42. Collectorem posse recipere quascunque appellationes interpositas à sententijs, & grauaminibus Commissarij, illis tamen exceptis, quæ de facto, & non de iure interponuntur ab ipsamet exequutione litterarum Apostolicarum: si verò sequamur secundam, de qua suprà, n.43. posse collectorẽ recipere appellationem ad effectum deuolutiuum indistinctè; & etiam ad effectum suspensiuum in illis casibus, in quibus appellatio à iure indulgetur expressè, vel vbi grauamen esset notorium.

DE OFFICIO IVDICIS Ordinarij.

Cap. Perniciosam.

S V M M A R I V M.

1 *EPiscopi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere, & punire, & etiam opus fuerit, inuocare brachium sæculare.*

2 *Episcopi singuli in singulis vrbibus sunt constituendi.*

3 *Iudex non potest ad ordinariam, & specialem inquisitionem contra aliquem procedere, nisi clamosa insinuatione præcedente.*

4 *Fama in iudicio inquisitionis obtinet vicem accusatoris.*

5 *Appellari potest ab inquisitione quæ fit contra subditum non præcedente fama.*

6 *Inquisitio extraordinaria, & generalis quæ sit.*

7 *Fieri potest etiam fama non præcedente summariè, & sine strepitu iudiciali.*

8 *Episcopus in visitatione inquirere potest nedum de rebus scandalosis, & publicis, sed etiam secretis.*

Edicta contra non reuelantes concubinarios, & vsurarios publicari possunt ab Episcopo, etiam non adhibitis duobus de Capitulo.

10 *Executio non debet præcedere sententiam.*

11 *Pœna in notorijs infligitur etiam sententia non præcedente.*

12 *Episcopus in criminibus Ecclesiasticis inquirere potest contra laicos priuatiuè ad iudicem sæcularem.*

13 *In criminibus mixti fori procedit tam iudex Ecclesiasticus.*

siasticus, quam saecularis, & est locus praeventioni.

14 *Iudex ecclesiasticus in terris Imperij regulariter non se ingerit contra laicos in delictis non ecclesiasticis, nec mixtis.*

15 *Adulterij crimen est mixti fori.*

16 *Laici adulteri possunt ab Episcopo excommunicari, & in Monasterium detrudi.*

17 *Iudex ecclesiasticus tantum procedit in crimine adulterij quando agitur ad separationem thori.*

18 *Concubinarij tam soluti, quàm vxorati si ter admoniti concubinas non eiecerint, excommunicari possunt ex Conc. Trid.*

19 *Etiamsi eum diversis concubinis successiuo tempore fuerint deprehensi.*

20 *Monitio trina contra adulteros, & concubinarios non est necessaria, nisi quando ad excommunicationem proceditur: & puniri possunt alijs poenis etiam non expectato anno post excommunicationem, & num. 22.*

21 *Concubinarij in prima, secunda, & tertia monitione puniri possunt poena pecuniaria pijs locis, vel apparitoribus applicanda.*

22 *Poenae à iure communi, vel statutis Synodalibus contra concubinarios inflictae non sunt sublatae à Concilio Trid.*

23 *Poena eiectionis extra oppidum contra mulieres adulteras, & concubinas non habet locum in viris.*

24 *Privilegium habilitandi illigitimos ad dignitates, & gradus aliquibus Religionibus concessum non est sublatum à Conc. Trid.*

25 *Episcopus in sua dioecesi habet iurisdictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium, & num. seqq.*

Iurisdictio ordinaria, quae dicatur ibidem.

26 *Dioecesis appellatione etiam ciuitas includitur.*

27 *Imperium merum quid sit.*

28 *Episcopi an possint in sua dioecesi quidquid potest Papa in vniversali ecclesia exceptis his, quae Papa sibi specialiter reseruauit, & num. seqq. vsq; ad num. 72.*

29 *Episcopi an accipiant potestatem iurisdictionis immediatè à Christo, an verò à Papa. & nu. seq. vsque ad n. 55.*

30 *Iurisdictio haberi potest ab alio immediatè dupliciter.*

31 *Episcopi vocati sunt ab ecclesia Romana in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. & num. 67.*

32 *Intellectus c. Qui se scit, & c. Decreto, 2. q. 6.*

33 *Papa, & omnes alij Episcopi sunt coaequales in potestate ordinis.*

34 *Intellectus c. In nouo, 21. dist.*

35 *Concessio liberae potestatis censetur restricta ad limites iuris.*

36 *Ecclesiae omnes reguntur per authoritatem ecclesiae Romanae.*

37 *Dignitates omnes instituit, & fundauit Romana ecclesia.*

38 *Iurisdictio omnium Praelatorum ecclesiae dependet ab ecclesia Romana non quoad executionem, sed etiam quoad substantiam potestatis.*

39 *Iurisdictiones sunt principaliter apud Principem tanquam apud fontem.*

40 *Ecclesiae particulares ad ecclesiam Romanam comparantur sicut radij ad solem, riuuli ad fontem, & rami ad radicem.*

41 *Caput vnde dictum.*

42 *Iurisdictio non est sine subditis. & n. seq.*

43 *Correlatiua posita se ponunt, & perempta se perimunt.*

44 *Potestas Sacramentalis non potest auferri ab ecclesia.*

45 *Potestas iurisdictionalis est ex iniunctione hominis, nec immobiliter adhaeret.*

46 *Episcopi titulares habent potestatem ordinis, sed non executionem, seu potestatem iurisdictionis.*

47 *Apostoli non receperunt immediatè iurisdictionem à Christo, sed à Petro.*

48 *Petrus solus immediatè à Christo fuit creatus Episcopus.*

49 *Iurisdictio non potest esse nisi in subiecto, & principaliter cohaeret personae.*

50 *Episcopos esse positos à Spiritu sancto regere ecclesiam Dei, quomodo sit intelligendum.*

51 *Petro, & illius successoribus tantum data est à Christo potestas regendi vniversalem ecclesiam.*

52 *Apostolis populos Christus non diuisit.*

53 *Iurisdictio non debet esse vaga, & incerta.*

54 *Iurisdictio ordinaria, & vniversalis cohaeret territorio.*

55 *Episcopi possunt causas fidei ventilare, sed non diffinire.*

56 *Causae maiores ecclesiae ex diuina institutione ad Romanam ecclesiam referuntur.*

57 *Canonizatio Sanctorum, translatio, depositio, & cessio Episcoporum pertinent ad solum Papam non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina.*

58 *Papa solus dispensat in voto solemni paupertatis, & continentiae.*

59 *Item delegat mero laico causas criminales Clericorum, & facultatem excommunicandi.*

60 *Episcopus Clericorum causas delegare non potest laico, & clerico simul nec clerico coniugato.*

61 *Papa solus dispensat in matrimonio rato non consummato.*

62 *Item in aliquibus gradibus prohibitis in Leuitico.*

63 *Item inducit impedimenta dirimentia, & inhabilitat homines ad contrahendum.*

64 *Item dispensat contra Apostolum super bigamia.*

65 *Potestas clauium non recipit interpretationem restrictiuam.*

66 *Indulgentias concedendi potestas plenè residet in Papa, in Episcopis verò est taxata secundum Papae ordinationem.*

67 *Papa solus potest commutare pias dispositiones tam in vltima voluntate, quàm inter viuos.*

68 *Item derogare iuramento, pactis, & priuilegijs in limine fundationis.*

69 *Et rem vni ecclesiae auferre, & dare alteri.*

70 *Item nouum ordinem, seu Religionem approbare, & erigere dignitates omnino nouas.*

Episcopus de Capituli consensu potest in Cathedrali nouas dignitates erigere, vsitatas tamen, & sacris Canonibus cognitas, ibid.

71 *Ordo Episcoporum est de iure diuino, & praecipuus in ecclesiastica Hierarchia.*

72 *Episcopi cogere possunt iudices laicos ad praestandum brachij saecularis auxilium, sed non è conuerso.*

73 *Consilium reuerentiae obligationem non excludit.*

PER-

1 PERNICIOSAM. Episcopi in suis
dioecesibus possunt crimina inquirere,
& punire,& cum opus fuerit inuocare
brachium sæculare. Hoc dicit. Primò
ponit decisum exordium. Secundò dispositio-
nem: ibi, *habeant*.
2 Nota primò ex illis verbis *Episcopi singula-
rum vrbium*, in singulis vrbibus singulos Epi-
scopos esse constituendos, c.Episcopi, 80.distin.
c.1.de priuil. & notant hic Ioan.Andr.& Cardin.
in princ.& Abb.num.1. in 3.notab.
3 Secundò nota ibi, *inquirere*, episcopum in
criminibus procedere posse per viam inquisi-
tionis, intellige dummodo præcedat infamia,
si inquisitio sit ordinaria, & specialis contra
4 certam personam, secundum Doctores, quia
tunc frequens, & clamosa fama obtinet vicem
accusatoris,cap.Qualiter,infra de accusat. c.In-
ter sollicitudines, de purgat.canon.c.Licet Heli,
de Simon.& ideo recipiuntur testes etiam lite
non contestata, c. Quoniam frequenter. Vt lit.
non contest.secundum glos.hic in ver.Inquirere.
Butr.num.16.qui post Hostien. num. 18. decla-
rat hoc vltimum verum esse quando proceditur
ex puro, & mero officio iudicis; secus si ad al-
5 terius instantiam. Quod si fieret specialis in-
quisitio contra subditum non præcedente fama,
posset appellari, secundum glos. in c. Licet,in
ver.Appellare, infra eod. & Bald. hic in princ.
6 Sin autem inquisitio sit extraordinaria, & ge-
neralis, quæ fit quando incerta sunt delicta, &
personæ in visitando dioecesim,vel prouinciam,
cap.Sicut olim,de accusat. & c.Romana,§.Sanè,
de cens.lib.6,vel quando maleficium est certum,
sed ignoratur quis fecerit, vt in l.Congruit,ff.de
7 offic.Præsidij.tunc summariè, & sine strepitu iu-
diciorum procedi potest etiam infamia non
præcedente,c.Bonæ,il primo,& ibi glos.de elect.
cap.1. de postul.Prælat.c.Vt Clericorum, de vit.
& honest.Cler. Ita post Petr.de Sampsone distin-
guit, & declarat hic Abb.Antiq.num.2. & post
eos Guido, Hoss. & Ioan.Andr.num.15. in gl.1.
Anton. de Butr.num.16.vers.Veniamus ad glos-
sam primam,Imol.num.8,Bald. num.21. vers. Si
8 maleficium est commissum, & Abb. nu.6. Vnde
sacra Congregatio Concilij ab Episcopo Abu-
lensi consulta An episcopus possit nedum de
rebus scandalosis, & publicis, sed etiam secre-
tis in visitatione inquirere: Respondit posse.
9 Et cum aliàs Episcopus Gerunden. publicasset
edicta aduersus scientes, & non reuelantes con-
cubinarios, & vsurarios tam Clericos, quàm
laicos, eaque Canonici prætenderent ipsos non
afficere, cùm non fuissent adhibiti duo de Ca-
pitulo,iuxta,c.6.sess.25. Concil.Trid.sacra Con-
gregatio censuit eiusmodi edictis & Canonicos
comprehendi, nec opus esse, vt eis proponendis
episcopus Adiunctos adhibeat.
10 Tertiò nota differentiam inter verbum *vl-
cisci, & iudicare*,atque ita ordo est præposterus:
nam primò fertur sententia, deinde infligitur
pœna, nec præmittitur executio, cap. Quod ad
consultationem, de re iudic. simile habetur in
c.2.de iudic. Sed dic verbum *vlcisci* referri ad
notorium, verbum *iudicare*, ad non notorium
11 Quo sensu ordo hic positus non est præposterus,
quia in notorijs pœna infligitur non præcedente
sententia,c.Ex parte:de verb. signif. & ibi notat
Innoc.Vel dic verba *vlcisci, & iudicare*, esse hic
synonyma, vel primum quando episcopus pro-
cedit ex officio. Secundum quando in forma
iudicij, idest per viam accusationis, quos intel-
lectus ad hunc textum posuit Boattinus, cum
quo transeunt Ioan.Andr. num.4.in ver.Vlcisci,
& Butr. num.9.
12 Quartò nota episcopum in adulterio, & alijs
criminibus posse ad inquisitionem, & punitionē
procedere,non solum contra Clericos,sed etiam
cōtra laicos;quia hæc Decr.generaliter loquitur
secundū Innoc.hic in princ.in ver. Inquirere,cui
subscribunt Host.& Ioan. Andr. in eod.ver.Alle-
gantes textum in c.Atsi Clerici, de iudic. & in
c.Ad petitionem,de accusat.Anton.de Butr.n.10.
Bald.num.12. & Abb. num.3. Et quamuis Inno-
centius subdat hoc verum esse dummodo sint
spiritualia, vel aliàs pertineant ad suam iuris-
dictionem ea de quibus inquirit: hoc tamen
ideo dixit, quia quædam sunt crimina merè ec-
clesiastica, in quibus palam est episcopum pri-
uatiuè ad iudicem sæcularem procedere posse,
etiam contra laicos, vt in crimine hæresis, c.Vt
inquisitionis, §. Prohibemus, de hæret. lib. 6.
13 Quædam sunt crimina mixti fori, in quibus
procedit episcopus etiam contra laicos, non ta-
men priuatiuè ad iudicem sæcularem, sed vter-
que procedere potest, & est locus præuentioni,
vt in crimine sacrilegij, c.Cum sit generale,de
14 for. compet. & c.Felicis,de pœn. lib.6. De alijs
verò criminibus, quæ nec sunt merè ecclesiasti-
ca, nec mixta, regulariter non se ingerit iudex
ecclesiasticus contra laicos in terris imperij,
c.Venerabilem,de elect. c. Causam, il secondo,
qui fil. sint legit. quia non debet ponere falcē in
messem alienā,cùm distinctæ sint iurisdictiones,
c.Quorum,10.dist. c.Cum ad verum, & c.Si Im-
perator,96.dist.pulchrè Oldrad. cons.83. incip.
An episcopus,nisi indirectè quoad pœnitentiam
imponendam, & ad peccatum prohibendum,
c.Nouit,cum ibi notatis, per Innocent. & Do-
ctores, de iudic. vel nisi notoria sint crimina,
vt super his meritò notari possit iudicis laici ne-
gligentia,d.c.Nouit.c.1.§. Sanè,de cens lib.6. &
c.Ex transmissa, infra,de foro compet.Et de his
vide glos.quæ alios etiam casus recenset,in Sum-
15 ma.11. qu. 1. Crimen autem adulterij est mixti
fori, & potest in eo Episcopus procedere etiam
contra laicos, vt tradit Abb. in c. Intelleximus,
num.1. de adulter. et est communis opinio, vt
testatur hic Alciat. num.18.in 5.notab.& Iulius
Clar. in practic. crimin.§. fin.qu.37.vers. Num-
quid causa adulterij sit communis fori, & de
hoc dicit Abb. nu.3. esse textum notabilem hic,
quem sæpius solet allegare, quia non restringi-
tur ad Clericos,nam de Clericis nullum fuisset
dubium, sed loquitur generaliter in tota dioe-
cesi; & ideo locus est præuentioni inter iudicem
16 ecclesiasticum, & sæcularem, vt per eum. Vnde
episcopus præueniens potest laicos excommu-
nicare,& in monasterium detrudere, & est com-
munis opinio teste Couarr. in 4. Decretal par.2.
c.7. num. 20. quem refert Villalob. in sua col-
lecta communium opinionum, littera L.num. 5.
& Clar.loc.cit. Et sanè cum hoc delicto violetur
sacramentum matrimonij,vt in c.Nemo,32.q.4.
& in decreto Conc.Trid. sess.24. de reform.ma-
trimon. cap.8. ibi: in huius magni Sacramenti

singularem contemptum: meritò eius vindicta
non minus pertinet ad iudicem ecclesiasticum,
quàm ad sæcularem, vt ibi ait Clar. Præterquam
quod si episcopus in crimine stupri, in quo nul-
la fidei matrimonialis violatio intercedit, potest
procedere etiam contra laicos, vt est text. in
cap. 1. & 2. de adulter. fortius idem dicendum in
17 crimine adulterij. Quinimò Ioan. Andr. in c. fin.
de for. compet. li. 6. & Butr. hic n. 10. dicunt adul-
terium esse crimen ecclesiasticum, ita vt in eo
nullatenus procedere possit iudex sæcularis: &
est de mente glossæ hic in ver. Secundum quod
canones censent, dum dicit pertinere ad Epi-
scopum inquirere de huiusmodi criminibus ec-
clesiasticis, & primo loco exemplificat in adul-
terio. Verum hoc debet intelligi quando agitur
ad separationem thori; sed quando agitur ad
pœnam, non est merè ecclesiasticum, sed mix-
tum, & in eo procedit etiam laicus, vt in c. Rex
debet, 23. qu. 5. & in c. Tuæ, de procurat. & decla-
rat hic Abb. num. 3. Et de communi opinione
testantur Decius cons. 212. post nu. 2. Couarr. &
Clar. locis citatis.
18 Hodie episcopum procedere posse in crimine
adulterij, etiam contra laicos, est extra omne
dubium, quia in d. c. 8. sess. 24. de refor. matrim.
statutum est, concubinarios tam solutos, quàm
vxoratos cuiuscumq; status, dignitatis, & condi-
tionis existant, si postquam ab Ordinario etiam
ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concu-
binas non eiecerint, seque ab earum consuetu-
dine non seiunxerint; excommunicatione ferien-
dos esse, à qua non absoluantur donec re ipsa
admonitioni factæ paruerint. Quod si in con-
cubinatu per annum censuris neglectis perman-
serint, contra eos ab Ordinario seuerè pro qua-
litate criminis procedatur. Et mulieres siue con-
iugatæ, siue solutæ, quæ cum adulteris, seu con-
cubinarijs publicè viuunt, si ter admonitæ non
paruerint, ab Ordinarijs locorum nullo etiam
requirente ex officio grauiter pro modo culpæ
puniantur, & extra oppidum, vel diœcesim, si
id eisdem Ordinarijs videbitur, inuocato si opus
fuerit brachio sæculari, eijciantur; alijs pœnis
contra adulteros, & concubinarios inflictis in
19 suo robore permanentibus.] Hæc ibi: Quod de-
cretum S. Congregatio censuit esse intelligen-
dum etiam in eo, qui cum diuersis concubinis
successiuo tempore fuerit comprehensus: & mo-
nitionem, de qua in eodem decreto, posse fieri
quandocumque in peccato deprehenditur; &
posse procedi non modo in visitatione, sed in
omnibus temporibus, & omnibus modis etiam
20 per inquisitionem: nec trinam monitionem esse
necessariam, nisi quando ad excommunicatio-
nem proceditur, nec post excommunicationem
esse expectandum annum antequam ad alias pœ-
nas contra concubinarios procedatur.
21 Sed an stante forma huius decreti, & probato
cócubinatu possit iudex ecclesiasticus in prima,
secunda vel tertia monitione, & in vnaquaque
earum laicum concubinarium punire aliqua
pœna pecuniaria pijs locis, vel apparitoribus
applicanda? Et fuit responsum posse, stante præ-
sertim consuetudine ecclesiæ: nec iudices sæcu-
lares posse inhibere iudicibus ecclesiasticis ne
seruent formam trium monitionum dum contra
concubinarios procedunt.

22 Porrò hoc decreto non tolluntur aliæ pœnæ
à iure communi, vel statutis Synodalibus con-
tra concubinarios inflictæ; neque alius contra
eosdem modus procedendi, nisi vellet Ordina-
rius illos excommunicare, quia tunc forma
trium monitionum ibi præscripta seruanda est,
23 vt S. Congregatio declarauit. Verum quod sta-
tuitur de mulieribus eijciendis, fuit iudicatum
non intelligi de viris. Sed mulieres quæ cum
adulteris & concubinarijs publicè viuunt, posse
vltra exilium alijs etiam pœnis contra adulteros,
& concubinarios inflictis cumulatiuè puniri.
24 Non tamen eo decreto sublatum esse priuile-
gium alicui religioni concessum habilitandi ille-
gitimos ad dignitates, & gradus illarum. Con-
tra Clericos verò concubinarios seruandum est
quod statuitur eiusdem Concilij decreto in c. 14.
sess. 25 de reform.
25 Quintò nota Episcopum in sua diœcesi habe-
re iurisdictionem ordinariam, & merum, & mix-
tum imperium. De iurisdictione patet, tum quia
hic tribuitur à lege: ergo est ordinaria, vt no-
tatur in cap. Cum ab ecclesiarum, infr. eod. &
tradit hic Cardin. in 3. notab. & ad hoc quoti-
die allegatur hæc decretalis: tùm quia est ad
vniuersitatem causarum in ciuitate, & diœcesi:
ex hoc enim deprehenditur iurisdictio esse ordi-
naria, c. penult. de offic. Deleg. lib. 1. C. De off.
eius qui vic. alter. ger. & notat Host. in c. 1. n. 1.
supra de off. Archid. Bart. in l. Ambitiosa in fin.
de decr. ab ordin. facien. & Bald. cons. 90. Quæ-
ritur vtrum arbitri, & cons. 364. Dominus Dux
26 lib. 1. Dixi in ciuitate, & diœcesi, quia hic diœ-
cesis appellatione etiam ciuitas includitur, se-
cundum Host. Ioan. Andr. & omnes: absurdum
enim esset vt Episcopus haberet iurisdictionē in
diœcesi, & non in ciuitate, vt aduertit Abb. nu. 2.
27 De mero, & mixto imperio similiter patet,
quia Episcopi in suis diœcesibus liberam habent
potestatem inquirendi, & puniendi crimina, vt
hic statuitur. Hoc autem est meri imperij, l. Im-
perium, ff. De iurisd. omn. iudic. l. Illicitas,
§. Qui vniuersas, iuncta gloss. in ver. Ius gladij.
ff. De offic. Præsid. l. Sciant, C. De probat. Est
enim merum imperium potestas; seu iurisdictio
seuerioris vltionis exercendæ in personam pro
vtilitate publica introducta, vt magistraliter dif-
finit, & explicat Oldrad. cons. 10. Venditum est
Castrum, num. 2. sic Præses, ad quem spectat
prouinciam malis hominibus purgare, vt l. Con-
gruit, ff. De offic. Præsid. maius omnibus post
Principem haber imperium, l. Præses prouinciæ,
la prima, ff. eod & ita de Episcopis tenet per
hanc litteram Cardin. in 3. notab. & Abb. in
2. gloss. in c. Si quis Episcopus, in ver. Quia
alibi, 2. q. 7. & Gundisal. Villadiego in tract. de
hæret. q. 11. n. 16. & seq.
28 QVÆRO, An vera sit eorum opinio qui
putant Episcopos iure diuino in sua diœcesi pos-
se quidquid potest Papa in tota vniuersali eccle-
sia exceptis his, quæ Papa sibi specialiter reser-
uauit.
Id enim affirmant Abulen. c. 19. Matth. qu. 87.
litt. E. Victor. de matrim. par. 1. num. 7. Soto in
4. dist. 27. q. 1. art. 4. vers. At quo tandem, & lib. 10.
de iust. & iur. qu 1. art. 3. ad secundum Sanch.
de matrim. lib. 1. disp. 61. nu. 3. Suarez tom. 4. de
pœnit. disp. 25. sect. 1. num. 13. & de legib. lib. 6.
c. 14.

c.14. sub num. 3. & ex Iurisperitis Gammara de
off. leg. lib. 10. c. 35. §. 2. & lib. 12. c. 3. §. 2. in com-
men. littera N.

29 Existimo hanc doctrinam falsam esse. Quod
vt euidentius appareat, discutiendum est priùs,
An episcopi accipiant potestatem iurisdictio-
nis immediatè à Christo, an verò à Papa.

30 Pro cuius articuli clariori solutione præmit-
tendum est ex Diuò Thoma in 1. sent. distin. 12.
qu. 1. art. 3. & Cardin. Turrecr. in c. Omnes, nu. 2.
& Præpos. ibidem num. 1. vers. Nam vt etiam di-
cit, 22. distin. duobus modis dici posse aliquem
habere iurisdictionem ab alio immediatè. Pri-
mò, quantum ad immediationem virtutis, &
hoc modo omnis authoritas, & potestas cuiuf-
cunque Prælati in ecclesia est à Christo imme-
diatè secundum illud ad Rom. 13. *Omnis potestas
est à Deo*, & hic non est casus noster. Deinde
quantum ad immediationem suppositorum
agentium; quomodo tunc tantum dicitur ali-
quis à Christo immediatè potestatem suscipere,
quando inter accipientem potestatem, & ipsum
Christum conferentem non est aliquod medium
suppositum suscipiens à Christo, & conferens
ipsam potestatē alteri. et secundū hoc statuenda
est cóclusio, episcoporū iurisdictionem non esse
immediatè à Christo, sed à Romano Pontifice.

31 Probatur primo, in c. Qui se scit, 2. q. 6. vbi Vi-
gilius Papa sic ait. [Ipsa namque ecclesia, quæ
prima est, ita reliquis ecclesijs vices suas credi-
dit largiendas, vt in partem vocatæ sint solici-
tudinis, non in plenitudinem potestatis.] & in
c. Decreto, ead. caus. & quæst. vbi Gregorius ad
omnes Episcopos, [Romana, inquit, ecclesia
vices suas ita alijs largiendas impertiuit eccle-
sijs, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non
in plenitudinem potestatis. Ponderanda sunt
32 enim illa verba, *largiendas impertiuit* quæ cla-
rè ostendunt iurisdictionem episcopis collatam
fuisse non immediatè à Christo, sed ex largi-
tione, & concessione Ecclesiæ Romanæ. Præ-
terea ponderanda sunt verba, *vocatæ in partem*.
nam si ecclesia Romana vices suas impertitur
alijs ecclesijs in partem sollicitudinis eas vocan-
do: ergo ab ipsa ecclesia Romana aliæ ecclesiæ
potestatem regiminis accipiunt. Quam conse-
quentiam dicit esse claram Turrecr. in d. c. Om-
33 nes, num. 3. vers. Sextò, 22. distin. Neque verò præ-
citati canones intelligi possunt de potestate or-
dinis, quia in illa Summus Pontifex, & omnes
alij episcopi sunt coæquales, & omnem actum
hierarchicum, quem potest facere Papa in mi-
nistratione Sacramentorum, potest facere epi-
scopus, vt formaliter inquit S. Tho. in 4. dist. 24.
34 quæst. 3. art. 2. qu. 3. ad tertium. Et de hac po-
testate ordinis intelliguntur verba Anacleti in
cap. In nouo, 21. dist. ibi: Cæteri Apostoli cum
eodem (scilicet Petro) pari consortio honorem
acceperunt, vt illic declarat gloss. in ver. Pari.
Archid. nu. 12. Bellam. num. 5. & Præpos. nu. 9.
Superest ergo vt prædicta iura loquantur de po-
testate iurisdictionis, & concordat text. in c. Mul-
tum, 3. quæst. 6. ibi: [Vices enim nostras ita tuæ
credimus charitati, vt in partem sit vocatus sol-
licitudinis.]

Secundò id etiam probatur in hac decretali,
vbi dicitur: Habeant episcopi in suis diœcesibus
liberam potestatem adulteria, & scelera inquire-
re, vlcisci, & iudicare: non enim dicit, habent,
per viam declarationis, sed habeant, per mo-
dum statuti, & concessionis, secundum glos. in
princ. Ideoque Cardin. in 3 notab. ex hac litte-
ra elicit iurisdictionem episcoporum esse ordi-
nariam, quia illis tribuitur à lege. Concordat
text. in cap Omnes, 16. quæst. 7 in cap. 1. 16. q. 2.
& in cap. Perlectis, 25. distin. per quæ iura Inno-
cent. in cap. Cum ab ecclesiarum, num. 4. infra
eod. dicit episcopos habere ordinariam iurisdi-
35 ctionem à Canone. Prætera quamuis text. di-
cat, liberam potestatem, subdit tamen, secun-
dum quod canones censent: ex quibus verbis
Anton. de Butr. num. 3. & Abb. num. 4. notant
concessionem liberæ potestatis restrictam cen-
seri ad limites iuris, cap. 1. & cap. Ne innitaris,
supra de constitut.

36 Tertiò idem constat ex c. Sacrosancta, 22. dist.
vbi Anacletus: [Hæc verò, inquit, Apostolica Se-
des cardo, & caput omnium ecclesiarum à Do-
mino, & non ab alio est constituta, & sicut cardi-
ne ostium regitur, sic huius Sanctæ Sedis autho-
ritate omnes ecclesiæ Domino disponente re-
guntur] Si reguntur per authoritatem Romanæ
Ecclesia. ergo ab ipsa immediatè habent iuris-
dictionem.

37 Quarto, omnes siue Patriarchij cuiuslibet api-
ces, siue Metropoleon primatus, aut Episcopo-
rum Cathedras instituit Romana ecclesia. Quæ
sunt verba Nicolai II. relata in c. Omnes, 22. dist.
Idemque habetur in decretali epistola, quam ad
Archiepiscopum Cantuariensem scripsit Euge-
nius IV. dum præsideret in Concilio Florentino,
quæ incipit, Non mediocri, in §. Quod verò hæc
dignitas. Sed & Vigilius Papa in decretis suis
scribens episcopo Eleutherio, [Nulli, inquit,
vel tenuiter scienti, vel pleniter sapienti dubium
est quod ecclesia Romana fundamentum sit, &
forma ecclesiarum, à qua omnes ecclesias prin-
cipium sumpsisse nemo rectè credentium igno-
rat] Et Innocentius I. ad Decentium episco-
pum, [Manifestum esse ait in omnem Italiam,
Gallias, Hispanias, Africam, atq; Siciliam, in-
sulasque interiacentes nullum instituisse eccle-
sias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus,
aut eius successores constituerunt Sacerdotes.]
Quod refertur in c. Quis nesciat, 11. dist. Si igitur
38 omnes ecclesias instituit, & fundauit ecclesia Ro-
mana; consequēter ab ipsa in omnes ecclesię Præ-
latos iurisdictio deriuauit, cùm fundamentum sit
principiū, & origo totius ædificij, c. Cum Paulus,
1. q. 1. Vnde Turrecr. in d. c. Omnes, dist. 22. n. 3.
vers. Quinto. [Nullus, inquit, credentium du-
bitare debet quin potestas iurisdictionis omniū
Prælatorum non modo quoad executionem,
siue vsus amplitudinem, vt quidam fingere vo-
luerunt; sed etiam quantum ad substantiam po-
testatis dependeat à Romana ecclesia, à qua
etiam omnes principium sumpsisse dicuntur.]

Quintò secundum Alexand. de Alez, Albertum
Magnum, S. Thom. S. Bonauent. & Turrecr. infe-
rius citandos sub num. 50. probatur eadem sen-
tentia, quia in omni principatu potestas iurisdi-
ctionis deriuatur ad quamcumque personam
illius principatus ab ipso Principe. Vnde Bea-
tus Dionysius tam in cælesti Hierarchia, quàm
in ecclesiastica docet ab ipso Hierarcha in om-
nes Hierarchiæ personas irradiationis lumen
pro-

39 profluere. Et vt Bald. inquit in cap.1.§.Ad hoc. num. 13. de pace iuram. firman. iurisdictiones principaliter sunt apud Principem tamquam apud fontem, à quo fluunt, & refluunt sicut flumina ad mare: adeò vt secundum eum in d.§.Ad hoc num.2. nec minima iurisdictio possit conferri, nisi authoritate Principis mediata, vel immediata, allegat notata in l.Et quia, ff. De iurisd. omn. iudic. in l. Priuatorum, C. eod. tit. & per Innocent. in cap.Cum ab ecclesiarum, infr.eod. Sed Papa est Princeps, siue Monarcha Principatus Ecclesiæ, cap.Nolite, 11.distin.& dixi latissimè in cap.Significasti, supra, de elect. Ergo potestas iurisdictionis omnium Prælatorum ecclesiæ deriuatur à Papa.

Sextò, in vnoquoque ordine ab eo, in quo residet plenitudo virtutis, pendet, & profluit virtus sequentium illo ordine, secundum Aristot. 3. metaphysic. sed Romanus Pontifex est primus in ordine Prælatorum Ecclesiæ, vt in Concilio Constantinopolitano, in quo Patres sic dixisse leguntur [Veneramur secundum scripturas & canones, & diffinitiones Sanctissimum Romæ Episcopum primum, & maximum omnium episcoporum.] Et in eo residet plenitudo potestatis, vt in c.Cum ex eo, de pœnit. & remiss. & in c.Quodcumque 24. qu. 1. Ergo potestas iurisdictionis omnium sequentium Prælatorum pendet, & deriuatur ab ipso Romano Pontifice.

40 Septimò, Ecclesiæ particulares ad Ecclesiam Romanam comparantur sicut radij ad Solem, sicut riuuli ad fontem, sicut rami ad radicem, c.Loquitur Dominus, 24.quæst.1. ergo quidquid habent virtutis, regiminis, aut iurisdictionis ab ecclesia Romana habent.

41 Octauò, omnia membra à capite recipiunt deriuationem virtutis, sensus, & motus sui regiminis: nam, vt inquit Isidor. relatus à Turrecr. in d.c.Omnes, num.3. vers.Quartò. 22 dist. Ideo datum est capiti hoc nomen, quod sensus omnes, & nerui initium capiant, atque ex eo omnis vigendi causa oriatur. Sed Summus Pontifex est caput omnium Prælatorum, c. Non decet, 12.dist. c.Ita Dominus, 19.distin. & c.Sacrosancta, 22.distin. ergo à Summo Pontifice cæteri ecclesiæ Prælati potestatis suæ capiunt originem.

42 Nonò, episcopi omnes recipiunt subditos immediatè à Romano Pontifice, ad quem pertinet singulis episcopis diœceses assignare, ecclesias, & subditos præfinire, cap. Omnes, 16.q.7. & notatur in c. Sicut vnire, in gloss. in ver. Pertineant, de transl. episc. Sicut fecit Dionysius Papa, vt in c.Ecclesias, 13.qu.1. Ergo ab ipso Romano Pontifice recipiunt immediatè iurisdictionem: nam potestas iurisdictionis dicitur relatiuè ad subditum.
43 Relatiua autem posita se ponunt, & perempta se perimunt, l.fin. ff. De acceptilat. quam ad hoc notat Bald. in Authen. Si quas ruinas, col.2. C.De sacros. eccles. Vnde sicut si non est seruus, non est dominus, propter quod secundum Augustin. Deus non fuit Dominus quousque non habuit creaturam suam: ita si non est subditus, non est Prælatus, nec iudex qui possit eum iudicare, ad Roman.14. *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? suo domino stat, aut cadit.* Et declarat Turrecr. in c.Ita Dominus, num. 10. 19. distin. Atque ita sine subditis non est iurisdictio, c.Monachi, c. Sic iure, c. Si Clericatus, & c. seq. 16. qu.1. in quibus patet Monachos, quamuis recipiendo ordinem recipiant officij potestatem, non tamen recipere iurisdictionem nisi occasione populi, & idem probatur in Concilio Tridentino sess.14.cap.7. de Cas. reseruat.

44 Decimò, si potestas iurisdictionalis episcoporum esset immediatè à Christo, non posset auferri ab ecclesia, vt patet in potestate Sacramentali, seu ordinis, quæ cum conferatur per consecrationem, est immobilis sicut aliæ consecrationes ecclesiæ, c.1.& cap.3. de consecr. eccl. vel altar. & ideo secundum suam essentiam manet in Episcopo quamdiu viuit, siue in schisma, siue in hæresim labatur, c. Quod quidam, 1.q.1. S.Thom. in 2.2.q.39. art.3. & in episcopo etiam deposito, & degradato secundum gloss. & Doctores in Summa, 9.quæst.1. & Archid. in cap.1. ostenditur de consecr. dist.4. quia character, super quo fundatur potestas Sacramentalis animæ impressus à Deo, ab homine auferri non potest, vt inquit Syluest. in ver. Degradatio, num.9.
45 Sed consequens est falsum, quia potestas iurisdictionalis auferri potest ab Ecclesia, nec immobiliter adhæret, vt patet in Episcopo suspenso, excommunicato, hæretico, vel schismatico, c.Omnibus, c. Ait Cælestinus, c. Apertè, & §. His auctoritatibus, 24. qu.1. ergo falsum est etiam potestatem iurisdictionalem esse immediatè à Christo. Quo argumento sanctus Thomas loco citato concludit potestatem iurisdictionis in Episcopo esse ex iniunctione hominis.

Vndecimò, si ex Diuina institutione vnusquisque eo ipso quod esset consecratus episcopus haberet potestatem iurisdictionis in proprietatem, vt iu necessariò coniunctam eum potestate Sacramentali, sequeretur vt nullus episcopus creari, aut reperiri posset sine potestate iurisdi-
46 ctionis. Sed consequens est falsum, quia episcopi titulares in partibus infidelium quamuis habeant potestatem ordinis, tamen executionem, & potestatem iurisdictionis non habent tamquam Clero, & populo carentes, vt in c.2. sess.14. Concilij Tridentini: sicut nec Episcopi ante expeditas litteras Apostolicas suæ promotionis, consecrationis, vel confirmationis, vt in extrauagan. Iniunctæ, de elect. nec episcopus qui renunciauit episcopatui. Ergo & antecedens.

47 Duodecimò, & vltimò, alijs omissis probatur hæc sententia, quia Apostoli non receperunt immediatè iurisdictionem à Christo, sed à Petro, c.Ita Dominus, 19.dist. vbi Leo Papa [Ita Dominus huius muneris Sacramentum ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet:] & docet S.Th. in summa cōtra gētiles q.77. dicens: [Soli Petro promisit Dominus, *Tibi dabo claues regni cælorum*, vt ostenderetur potestas clauium per eum ad alios deriuanda ad conseruandam ecclesiæ vnitatem, iuxta c. Loquitur Dominus, 24.quæst.1. Idque solidissimis rationibus, & authoritatibus comprobat, & ab obiectis tuetur Cardinalis Turrecr. in d. c. Ita Dominus num.9. vers. Ad tertium, vsque in fin. 19.dist.

19. dist. & Cardin. Iacobatius de Concil. lib. 10.
48 art. 7. Et confirmatur quia solus Petrus immediatè à Christo fuit creatus Episcopus per illa verba, *Pasce oues meas*: reliqui verò Apostoli facti fuerunt Episcopi non à Christo immediatè, sed ab ipso Petro, vt colligitur ex c. Porrò, 66. dist. vbi hoc latè probat Turrecr. & ex c. In nouo, 21. dist. vbi dicitur: Ab ipso Petro Sacerdotalis (idest Episcopalis) cœpit ordo: & ibi similiter hoc ipsum docet Turrecr. Præpos. in summa 15. dist. num. 27. & nouissimè Cardinal. Bellarm. tom. 1. controuerſ. de Summo Pontifice lib. 1. c. 23. verſ. Vigesima secunda est. et consequenter Apostoli excepto Petro non potuerunt accipere potestatem ordinariam iurisdictionis
49 Episcoporum immediatè à Christo, cum nondum essent creati Episcopi. Iurisdictio enim non potest esse nisi in subiecto, arg. c. Baptizari, 5. dist. & l. 2. ff. de vsufruct. cum principaliter cohæreat personæ, vt notat Bartol. in l. Primo, ff. de iurisdict. omn. iud. circa fin. & Paul. de Castro conſ. 2... Viso quodam saluo conductu, num. 3. lib. 1. Ergo longè minus à Christo recipiunt immediatè iurisdictionem alij Episcopi, qui in locum Apostolorum successerunt, c. In nouo, 21. dist. Concil. Trident. c. 4. sess. 23. de sacram. Ordin. effectus enim quanto est remotior à sua causa, tanto est debilior, vt inquit S. Th. in 1. 2. q. 66. art. 1. & in 3. sent. dist. 2. q. 1. art. 4. Vnde episcopos non accipere potestatem iurisdictionis a Christo immediatè, sed à Romano Pontifice docent Alex. de Ales, Albert. Magnus, S. Thom. & S. Bonauent. relati à Cardin. Turrecr. in c. Omnes, 22. dist. vbi latè hanc sententiam tuetur: & latius in summa de eccles. lib. 2. c. 54. & pro eadem sententia Henriq. in summa lib. 6. cap. 5. in commen. littera A. citat S. Thom. in 4. contra Gentes, c. 76. & in 2. 2. quæst. 1. art. 10. Syluestr. in ver. Indulgentia, verſ. Quinto quæritur, n. 9. & seqq. Caietan. de potest. Papæ c. 2. 19. & 27. & Victor. in relect. 2. de potest. eccles. quæst. 2. subdens illam tribui S. Bonauent. in 4. dist. 25. art. 1 q. 2. Duran. dist. 24. q. 5. & Maior. q. 3. Eamdem sententiam amplectitur Dominicus à Soto in 4 dist. 20. q. 1. art. 2. Franciscus Vargas in libello de hac ipsa quæstione. Herueus in libro de potestate Papæ, Gabriel in Canonem Missæ lect. 3. quos citat Cardin. Bellarm. tom. 1. controuerſ. de summo Pontifice, lib. 4. dicens hanc videri sententiam veterum scholasticorum, & verissimam esse, eamque pluribus confirmat in c. 24. Idem docet ex Canonistis Innocen. in c. Cum ab ecclesiarum, num. 4. infra eod. dum firmat episcopos habere ordinariam iurisdictionem à Canone. Anton. de Butr. ibidem num. 18. verſ. Canon dat iurisdictionem Episcopo, Card. num. 3. in 4. quæst. verſ. Item Canon. Ioan. de Imola, num. 7. verſ. Et eodemmodo si Papa præficiat aliquem alicui ciuitati. Bellam. num. 15. verſ. Sic etiam dicit: & idem Innoc. in c. Cum ex eo, num. 1. infra de pœnit. & remiſſ. vbi reddens rationem cur Papa possit restringere potestatem Episcoporum in concedendis indulgentijs, disertis verbis inquit: [Quia Prælati minores omnes habent hanc potestatem à Papa, & ipse à solo Deo, cap. Quanquam, 21. dist. cap. 8. 22. dist.] & concordat ibi Ioan. Andr. n. 13.
50 Non obstat quod legitur Act. 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. cap. Suggestum, 7 quæst. 1. Concil. Trident. cap. 1. sess. 6. Nam primò respondetur hoc debere intelligi mediante iurisdictione illis tribuenda, & determinanda à Romano Pontifice, Quod euidenter probatur: nam aut verbum illud, *Ecclesiam*, volumus intelligere de ecclesia vniuersali respectu singulorum episcoporum, ita vt quilibet episcopus sit positus à Spiritu sancto ad regendam
51 ecclesiam vniuersalem. Et hoc est erroneum, quia hæc potestas data est soli Petro Apostolorum Principi, & Romanis Pontificibus illius successoribus, c. Quamuis, 21. dist. cap. Omnes, & cap. Sacrosancta, 22. dist cap. Decreto, & c. ... 2. quæst. 6. cap. Nemini, 17. quæst. 4. & diffinitum est in Concilio Florentino sub Eugenio IV. post sess. 25. tom. 8. Concil. pag. 854. Lutetiæ Parisiorum; alioquin tot essent Papæ, quot episcopi contra vnitatem ecclesiæ, & catholicam veritatem, cap. Loquitur, 24. quæst. 1. extrauag. Vnam Sanctam, de maior. & obed. cum concord. Aut volumus intelligere prædictam authoritatem de singularibus ecclesijs, ita vt quilibet episcopus positus sit à Spiritu sancto ad regendam suam ecclesiam particularem; & ita concurrant omnes collectiuè ad regimen vniuersalis ecclesiæ: & hoc similiter est falsum, quia Christus popu-
52 los Apostolis non diuisit, & multo minus episcopis illorum successoribus, sed dixit omnibus, & singulis, *Docete omnes gentes*: Marc. vlt. & *prædicate Euangelium omni creaturæ*, Matth. vltim. *Quæcumque ligaueritis super terram erunt ligata & in cælo*, Matth. 18. & *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, Ioan. 20. Ergo non est nostrum fingere hanc limitationem, & diuisionem iurisdictionis fuisse factam immediatè à Christo, cum ex euangelio haberi non possit nulla enim limitatio aut quoad subditos, aut quoad casus ibi legitur, vt inquit Turrecr. in cap. Ita Domi-
53 nus, num. 10. versic. Tertio sic, 19. dist. Superest ergo vt Apostolis, & alijs episcopis ecclesiæ, & subditi, & consequenter iurisdictio præfinita fuerit immediatè primum à Petro, & deinde à Summis Pontificibus eius successoribus. Atque ita episcopi constituti sunt à Spiritu sancto ad regimen ecclesiæ mediante iurisdictione, quæ singulis tribuitur, & præfinitur ab ecclesia Romana, quia secundum Turrecr. vbi supra, Collatio potestatis siue sit antiqua, siue noua, debet esse certa quantum ad casus, & quantum ad territorium; alioquin habens talem potestatem nesciret quid agere deberet, aut in quem, siue super quo aut quatenus sua authoritas se extenderet, & illius potestas esset vaga, & incerta, quod est inconueniens. Vnde iurisdictio semper restringitur ad subditos, c. A nobis, il primo, de sent. excomm. cap. 3. de Paroch. cap. Vt animarum,
54 de constitut. lib 6. Item iurisdictio ordinaria, & vniuersalis cohæret territorio, & illius finibus circumscribitur, & terminatur, l. fin. & ibi Bart. nu. 9. C. Vbi & apud quem, & de communi opinione testatur Castillon. consil. 4. Illustrissime Princeps, num. 19. & consistit, sicut seruitus in gleba, & sicut sigillum in cera, vt cum Baldo loquar consil 322. Punctus quæstionis, num. 2. lib. 4. vel certè, vt idem ait in tit. de pac. iuram. ... man. 5. Ad hoc, verſ. Imaginetis, iurisdictio est

supra

supra territorium prout nebula supra paludem, & ita se extendit iurisdictio per modum mensuræ territorij, sicut nebula per modum mensuræ paludis: & de iurisdictione episcoporū, quæ restringitur ad diœcesim, & ad subditos sunt iura aperta, in cap. episcopi, cum duob. cap. seqq. 9. quæst. 2. in cap. Placuit, & seq. 7. quæst. 1. & in Clem. 1. de foro compet. cum multis simil.

Et eodem modo diluitur obiectum ex authoritate Bernardi ad Eugenium III. dicentis, Non solum potestatem Papalem, sed etiam aliorum inferiorum Prælatorum potestates à Christo esse. Stant enim simul, vt potestas Prælatorum ecclesiæ sit à Christo, & tamen mediante Romano Pontifice eius Vicario, & ita hunc locum Bernardi exponit idem Turrecr. in d. c. Omnes, n. 3. vers. Ad secundam, 22. dist. Deinde respondetur ex præallegatis auctoritatibus desumptis ex sacris litteris ad summum inferri posse, vt Apostoli acceperint iurisdictionem immediatè à Christo, quod etiamsi verum esset, non tamen inde sequeretur vt idem procederet in alijs episcopis; quia non est bona consequentia, Apostoli, & Discipuli Christi habuerunt ab ipso immediatè potestatem iurisdictionis: ergo & nunc Prælati ecclesiæ potestatem iurisdictionis recipiunt à Christo immediatè, vt fusè ostendit Turrecr. loco proxime citato, & sequitur ibidem Præpos. num. 1. vers. et licet aliquo loco dicatur.

Ex conclusione vt supra firmata deducitur falsitas propositæ assertionis, quod episcopi circumscriptis reseruationibus Apostolicis possint in suis diœcesibus quidquid potest Papa in ecclesia vniuersali: nam si potestatem iurisdictionis recipiunt episcopi immediatè à Papa, vt probatum est supra, necessariò hinc sequitur, vt illam partem duntaxat habeant iurisdictionis, ad quam secundum Canonicas sanctiones sunt vocati ab ecclesia Romana: nam potestatis plenitudinem Sedes Apostolica illis non impertiuit, vt in d. c. Decreto, & c. seq. 2. qu. 6. & quamuis iurisdictio ab eadem Sede fuerit cuique episcopo in sua diœcesi generaliter demandata iuxta textum, hic tamen in hac concessione non veniunt multa, non quia Romani Pontifices de illis fecerint speciales reseruationes, sed quia in generalitate huiusmodi non includuntur, quæ speciali indigēt cōmissione, vt c. quod translationē, supr. de off. leg. c. 2. de offic. Vicar. lib. 6. c. Qui ad agendum, de procur. eod. lib. & l. 1. in princ. ff. de offi. eius cui mand. est iurisdictio. Et est simile, nam licet paterfamilias liberam concedat filio administrationem, non tamen filius potest alienare, l. Si pater, ff. De his, quæ in fraud. Credit. & l. Contra iuris, ff. De pact. item in generali concessione non veniunt ea, quæ verisimiliter, quis non esset specialiter concessurus, c. In generali, de reg. iur. lib. 6. c. vlt. de offic. Vicar. eod. lib. l. Obligatione generali, ff. De pignor. l. Qui peculiū, ff. De pecul. item maiora non committuntur sine speciali mandato, l. Pomponius, & l. Mandato, ff. de procur. & propterea per plura potest Romanus Pontifex in vniuersali ecclesia, quæ non possunt episcopi in suis diœcesibus

55 etiam seclusis reseruationibus Apostolicis: nam, vt omittamus ea quæ sunt fidei, quæ ad ipsum tantum spectat determinare, cap. Hæc est fides, c. Est aliud, c. Quoties, & per tot. 24. quæst. 1. c. Maiores, de bapt. & docet S. Thom. in 2. 2. qu. 1. art. 10. Pro Petro enim Dominus rogauit, vt non deficeret fides eius, vt in dict. c. Maiores, in princ. episcopi autem quamuis possint causas fidei ventilare, non tamen possunt diffinire, vt per glossam primam & secundam in d. c. Quoties; generaliter maiores omnes ecclesiæ causæ ad

56 Summum Pontificem referuntur non ex vi reseruationis Apostolicæ, sed ex diuina institutione, vt constat ex c. Dudum, 3. qu. 6. ibi Domino instituente ad Romanam ecclesiam quasi ad matrem, atque apicem omnes maiores ecclesiæ causæ, & iudicia episcoporum recurrant, & in c. 1. supra de transl. epis. vbi dicitur ex illo generali priuilegio, quod Beato Petro, & per eum ecclesiæ Romanæ Dominus indulsit, canonica postmodum emanasse instituta continentia maiores ecclesiæ causas ad Sedem Apostolicam

57 perferendas; & ideirco canonizatio Sanctorum cum pertinet tantummodo ad cognitionem, & determinationem ecclesiæ Romanæ, cap. 1. & 2. dereliq. & vener. Sanctorum, idque non ex vi Apostolicæ reseruationis, sed ob rationes quas adducit glos. in cap. vnic. in ver. Sedis Apostolicæ, eod. tit. lib. 6. quarum prima est, quia hæc causa est de maioribus. Secunda, quia miracula attribuuntur fidei; & ideo causa fidei est. Tertia, quia dubia Scripturæ pertinent ad declarationem Summi Pontificis; multo fortius dubia sanctitatis. Quarta ne propter multorum Episcoporum simplicitatem populum decipi contingat. Quinta ne in infinitum contingat Sanctos multiplicari, & sic deuotionem refrigescere, & Sanctitatem vilescere, quibus addè rationes Turrecrem. in c. 1. nu. 21. vers. Ad quintum, de consecr. distin. 3. similiter translatio, depositio, & cessio episcoporum, per quas coniugium spirituale dissoluitur, non tam Constitutione Canonica, quām institutione diuina pertinent ad solum Papam, vt legitur in c. Inter corporalia, eod. tit. Nec appar[et] in maioribus causis vllam potestatem fuisse episcopis attributam ab ecclesia Romana; & ideo hanc potestatem sibi vendicare non possunt, c. H[...],

58 17. distinct. Item solus Papa dispensare potest ex magna causa, vt Monachus habeat proprium, secundum Innoc. in c. Cum ad monasterium, de statu Monach. cuius opinionem communiter recipiunt Theologi, & Canonistæ. Item vt Monachus matrimonium contrahat licet in [...] sit constitutus; vt notat Ioan. Andr. in c. Sen[...] Deo, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. & in d. c. Cum ad monasterium, in fin. & pene Dec. cons. 10.

59 In præsenti consultatione per tot. idque ex plenitudine suæ potestatis, quo potest etiam committere simplici Sacerdoti vt conferat chrisma, vt est diffinitum in Conc. Florent. in decreto [...] Eugenij IV. §. Secundum Sacramentū, & dixi [...] nius in c. vn. §. Per frontis chrismationem, supra de sacr. Vnct. & delegare mero laico causas criminales clericorum, secundūm communem opinionem, de qua testatur Clar. in §. fin. quæst. 41. num. 6. vers. Sed quid dicendum; & facultatem excommunicandi, vt per glos. in extrauag. Suscepti. Ioan. XXII. in ver. Vel personis, de elect.

60 cum tamen Episcopus huiusmodi causas non solum delegare nequeat soli laico, sed nec laico, &

& Clerico simul; imò nec Clerico coniugato, vt
per Clar. d. q 41. num.5. & num.7. vers. Sed an
61 poterit, vbi de communi. Similiter solus Papa
dispensat super matrimonio rato non consum-
mato, secundum glossam Vincentij in c. Ex pu-
blico, de conuers. coniugat. & Bellam. cons. 28.
In facto, col. 2. ante med. vers. Quarto quia, vbi
testatur de magis communi opinione. At episco-
pis certum est hanc facultatem non competere,
quia non reperitur illis concessa per sacros Ca-
nones, vt fatentur omnes. Quinimò plerique ex
antiquis Theologis nec Summo Pontifici eam
concedunt, licet in hoc prævaluerit sententia
Canonistarum, quia Sedes Apostolica multoties
dispensauit, vt referunt Caietan. in opusc. to.1.
tract.28. de matrim. q. vnica, & Nauarr. in Ma-
nual. c.22. num.2. Et ego ipse memini in sacra
Congregatione Concilij, cui prima vice interfui
vt Secretarius anno 1613. die 20. Aprilis, reso-
lutum fuisse concedendam esse dispensationem
super matrimonio contracto, & non consumma-
to inter Iulium Cæsarem Stellam & Ginevram
Rouerellam, prout postea audita S. Congrega-
62 tionis sententia Sanctissimus dispensauit. Et eo-
dem modo dispensat Papa in aliquibus gradi-
bus prohibitis in Leuitico 18. & est de fide, vt
patet in Concil. Trid. sess.24 de sacram. matrim.
can. 3. & ex facto respondit plenissimè Anchar.
cons. 373. Reuocatur in dubium, per tot. vbi
num. 5. dicit Papam hoc posse ratione plenitu-
dinis potestatis, quia ipse est successor Petri, &
Vicarius Iesu Christi vicem non puri hominis,
sed veri Dei gerens in terris, vt in c. Inter cor-
poralia, de transl. & c. Pro humani, de homic.
lib. 6. vnde omnia regit, ordinat, & disponit
prout sibi placet, cap. Cuncta per mundum, &
c. Per principalem, 9. qu. 3 & generaliter dum-
modo non faciat contra fidem, potest omnia;
nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis? c. In
memoriam, 19. dist. §. ex persona, aliàs c. Quam-
uis de pœnit. dist. 3. & notat Specul. in tit. de
leg. §. Nunc ostendendum, vers. 89. Hæc Petr.
de Anchar. nec vllibi apparet hanc potestatem
fuisse episcopis communicatam à Summo Pon-
63 tifice. Amplius solus Papa potest inducere im-
pedimenta matrimonium dirimentia, & inhabi-
litare ad contrahendum, vt in Conc. Trid. sess.24.
de reform. matrim. c. 1. Doctores in c. fin. de
sponsa duor. Anchar. cons. 239. Parum dubita-
tionis, num. 1. vers. Circa contracta dirimenda,
& cons. 409. Visa & diligenter inspecto num. 3.
vers. Sed in oppositum, quod similiter hodie est
de fide, vt in can. 4. eiusdem sess. de sacram. matr.
Episcopi autem id non possunt, non quia casus
sit reseruatus, vt putant Victoria relect. de matr.
1. par. 2. partis, ad fin. Ledesm. 2. par. q. 56. art. 3.
dub. 1. concl. 2. ad med. & Sanchez de matrim.
lib. 7. disp. 1. nu. 9. nullibi enim constat de hac
reseruatione, vt idem Sanchez fatetur, licet ma-
lè opinetur hunc casum esse reseruatum de con-
suetudine; sed hoc prouenit, quia, vt inquit
Anchar. d. cons. 239. num. 1. Christiani coniun-
cti in gradibus prohibitis non dicuntur coniun-
cti à Deo, sed contra Deum, quia contra eius
Vicarium, & hoc facit non homo, sed Deus, vel
eius Vicarius, cui suam potestatem dedit. Vnde
Butr. in c. Tua fraternitas, num. 5. de sponsa
duor. simpliciter dicit ius posse introducere
nouam causam perpetuam prohibitionis matri-
monij, sed inferiorem à Papa hoc non posse: &
sequuntur in c. penult. de despon. impub. Abb.
in fin. & Alex. de Neuo, num. 21. Quod fusius
explicat Couarr. in 4. Decret. 2. par. c. 6. §. 10.
num. 16. post Paludan. in 4. senten. dist. 26. q. 4.
art. 3. reddentes rationem, quia solus Papa po-
test subtrahere materiam Sacramenti inhabili-
tando homines ad contrahendum in certis casi-
64 bus, eod. modo solus Papa dispensat contra
Apostolum, vt in bigamia, c. Lector, 34. distin.
c. Nisi cum pridem, §. Personæ verò, & ibi Innoc.
Host. Ioan. Andr. Butr. & cæteri notant, supra
de renunc. Anchar. cons. 124. Circa bigamos.
Ægid. Bellam. cons. 28. In facto, vers. Quarto,
65 vbi de communi: nam licet Apostolus ostendat
Papæ quid facere debeat, non tamen ostendit
quid facere possit, quia potestas clauium est ta-
lis, & tanta, vt non recipiat interpretationem
restrictiuam. Quæ sunt verba Baldi in d. c. Nisi
cum pridem, num. 14. atque ita id facit Summus
Pontifex ex plenitudine suæ potestatis: episco-
pi autem licet habeant clauim in sua diœcesi,
eam tamen non habent cum plenitudine, vt con-
stat ex dictis in primo argumento, num. 31.
66 & mox dicetur. Idem patet in Indulgentijs:
nam vt docet S. Thom. in 4 dist. 20. quæst. 1. art. 4.
quæst. 3. [Papa habet plenitudinem pontifica-
lis potestatis quasi Rex in Regno, sed episcopi
assumuntur in partem sollicitudinis, quasi iudi-
ces singulis ciuitatibus præpositi: propter quod
etiam eos solus in suis litteris fratres vocat; re-
liquos autem vocat filios; & ideo potestas fa-
ciendi indulgentias plenè residet in Papa, quia
potest facere quod vult, causa tamen existente
legitima; Sed in episcopis est taxata secundum
ordinationem Papæ; & ideo possunt dare secun-
dum quod eis taxatum est, & non amplius.]
Hæc S. Thomas, cuius mentem explicans Syluest.
in ver. Indulgentia, no. 11, dicit solum Papam
concedere posse indulgentiam plenariè in toto
orbe, quia solus assumptus est in plenitudinem
potestatis, cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiss.
& cap. Quodcumque, 24. quæst. 1. Episcopum
verò eo ipso quod est Episcopus ex commis-
sione generali Papæ posse indulgentias concede-
re particulariter in ordine ad subditos suos,
67 Insuper solus Papa potest in alium vsum commu-
tare pias dispositiones, Conc. Tridentinum c. 6.
sess. 22. episcopi autem non possunt, non quia
casus sit reseruatus, sed quia sola authoritas Se-
dis Apostolicæ in his salua esse intelligitur, iuxta
text. in Clem. Quia contingit, & ibi notat glos.
in ver. Sedis Apostolicæ, & Abb. num. 3. ver. So-
68 lus Papa, de relig. domib. & hæc etiam est ratio
cur dispenset in iuramento, cap. 2. 15. quæst. 6.
quia scilicet in eo authoritas Papæ intelligitur
excepta, cap. Venientes, de iureiur. Petr. de
Anchar. dicto cons. 239. num 4. Qua itidem ra-
tione derogat pactis, concordijs, & priuilegijs
in limine fundationis, vt in cap. Significatum, &
ibi dixi num. 13. & seq. de præb. & in Concilio
Tridentino cap. vlt. sess. 25. de regular. & cap. 6.
69 sess. 25. de reform. Item potest ipse solus non
autem episcopus rem vni ecclesiæ auferre, & da-
re alteri, c. Conquestus, cap. Nec verò, & c. Per
principalem, 9. quæst. 3. glos. in c. 1. in ver. Iniu-
stitiam, 22. distin. Paul. de Castr. cons. 415. In

facio præsenti, nu.4. vers. Præterea, & cons.328. Primum dubium col.2. vers. Nam aut quæritur, lib.1. Ratio est quia, vt inquit Laudun. in dicta Clem. Quia contingit, & post eum Cardin. ibi num.4 Papa est gubernator in solidum vniuersalis ecclesiæ; cuius caput est ecclesia Romana; & ideo eius est tamquam capitis ad membra singula alimenta transfundere, c.Cuncta per mundum, 9. quæst. 3. & d. cap. Per principalem.

70 Vlterius solus Papa potest approbare, & confirmare nouum ordinē, seu religionem, cap.vnico, de voto, lib 6. cap.vnico, & ibi Franc. nu. 1. in 3. notab. de relig. domib. eod lib. cap. fin. eod. tit. in antiquis. Item solus creare potest dignitates omnino nouas, & insitatas: Episcopi autem id non possunt, vt tenet Compostellan. in cap. Cum accessissent, de constitut. glos. Archid. Turrecrem. Bellām. & Præpos. in cap. 1. 22. dist; quorum sententiam sequuta est S. Congregatio Concilij. Sæpius enim declarauit posse episcopum de consensu Capituli in Cathedrali ecclesia erigere nouam dignitatem; dummodo sit ex ijs, quæ vsitatæ sunt, & sacris Canonibus cognitæ. Quod similiter non prouenit ex vi reseruationis Apostolicæ, sed quia sola Romana ecclesia à principio instituit dignitates; idest ordinauit quę dignitates essent in ecclesia, vt in d. cap. 1. & in cap. Perlectis, 25. distin, Et ideo potest quidem episcopus cum suo Capitulo nouam dignitatem puta Sacristam, quæ non erat in ecclesia sua, ibidem instituere; Cardinalatum autem non potest sine auctoritate Romanæ Sedis, cum non sit per Romanam ecclesiam ordinatum, vt Cardinalatus sit dignitas in ecclesijs Cathedralibus, sed solum in Romana ecclesia, vt formaliter dicunt Compost. & Archid. vbi supra, & sequuntur alij prææallegati.

Alia complura his similia addi possent, quæ longum esset recensere, de quibus per gloss. & DD. in cap. Sicut vnire, de excess. Prælat. in cap.1 de translat. episcop. in cap. Proposuit, de concess. præben. in cap. Quod translationem, de offic. Legati, & in cap. Sunt quidam, 25. q.1. de quibus per Anchar. dicto consil. 373. num.4. & latius per Host. in Summ. de offic. Leg. §. Illud quidem nota, & Specul. in tit. de Legatis, §. Nunc ostendendum: nam ex prædictis satis superque constat non esse tutum affirmare Episcopum posse in sua diœcesi semotis reseruationibus Apostolicis quidquid potest Papa in vniuerso orbe. Et ita hanc propositionem non esse veram, post Vincentium, Hostiensem, & alios tenet Petr. de Anchar. in d. cap. Sicut vnire, in 1. notab. & ibi dixi num. 2. & contrarium clarè colligitur etiam ex c. Dilectus, de tempor. ordin. vbi improbatur dispensatio Archiepiscopi, non quia sit prohibita, sed quia non reperitur illi concessa à canone: ergo etiam seclusa prohibitione, vel reseruatione, non potest episcopus in sua diœcesi quod potest Summus Pontifex in vniuersali Ecclesia.

71 Fatemur tamen ordinem Episcoporum in vniuersum esse de iure Diuino, iuxta text. in cap. In nouo, 21. distin. & sententiam Turrecrem. in Summa lib.5. c.54. Caietan. tom. 1. tract. 1. de potest. Papæ, cap. 19. S. Bonauen. Albert. Magn. Richard. Durand. & aliorum in 4. dist. 19 & esse præcipuum in ecclesiastica hierarchia diuina ordinatione instituta, vt in Conc. Triden. sess. 23. de sacram. ordin. c 4. & can. 6.

72 In glos. *publicum conuocent auxilium*, nota episcopos vbi opus fuerit non solum posse inuocare auxilium brachij sæcularis, vt in textu, & in cap. Principes, 23. qu. 5. & c. Cum ad verum 96. distin. vtraque enim potestas per alteram adiuuatur, vt ibi dicitur, & in cap. Quoniam, infr. eod. sed etiam posse sæcularem potestatem ad hoc compellere, vt in c.2. de maledic. Item tenet Innoc. hic, num. 1. in ver. Præiudicandum, dicens esse diuersitatem inter potestatem ecclesiasticam, & sæcularem, quia Prælatus exequi non cogitur per sæcularem potestatem, sed sæcularis bene cogitur per suum Prælatum, arg. c. Ad reprimendam, infr. eod. & sequuntur alij.

73 Adde Concilium Tridentinum in cap.5. sess. 25. de regular. ibi, [Quod auxilium, vt præbeatur omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda omnibus magistratibus sæcularibus iniungit.] Et aduerte quia etsi Concilium quoad Principes vtatur verbis hortatorijs, tamen cum materia sit necessitatiua, vt in d. c. Principes, hoc dicitur consilium reuerentiæ, cui est parendum, vt in c. Ad aures, iuncta glos. in ver. Consilio, supra de ætat. & qualit. & scripsi plenius in c. 1. num. 44. de Constit.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Cum ab Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius Episcopo subiectus si in sibi subditum iustam sententiam ferat, Episcopus eam seruari faciat, & sine satisfactione non relaxet.*

2 *Prelati Ecclesiarum dicuntur non tantum Episcopi, sed etiam inferiores ordinariam iurisdictionem habentes.*

3 *Ordinariam iurisdictionem qui habere dicantur.*

4 *Plebanus an sit Prelatus, & ordinarius Parochianorum suorum.*

5 *Prelati propriè dicuntur illi tantum, qui habent iurisdictionem fori contentiosi.*

6 *Sed largè dicuntur Prelati etiam Presbyteri Parochiales.*

7 *Sententia ecclesiastica appellatione venit excommunicatio, suspensio, & interdictum.*

8 *Exequi debent Episcopi sententias iustas Prelatorum sibi subiectorum.*

9 *Executor potest admittere exceptiones sententias infringentes, & de eis cognoscere.*

10 *Exequi possunt minores iudices sententias suas verbaliter, non autem realiter.*

11 *Absoluere potest Episcopus ab excommunicatione lata ab Ordinario sibi subiecto, si iniusta sit, aliàs secus.*

12 *Ordinarius inferior an subsit Episcopo diœcesano.*

13 *Prati oppidum an sit nullius diœcesis, an verò in diœcesi Pistoriensi. & num. seqq. vsque in fin.*

14 *Loca nullius diœcesis aut origine, aut priuilegio, aut præscriptione.*

15 *Pratensis Ecclesia originalis existentia in diœcesi Pistoriensi.*

Enun-

16 *Enunciatiuæ Papæ per modum statuti plenè probant situationem in diœcesi.*
17 *Pistoriensis diœcesis fines ex Mappa Geographica.*
18 *Locus probatur esse in diœcesi si Episcopus ibi tribunal erexerit, & iurisdictionem exercuerit.*
19 *Enunciatiuæ plures, & antiquissimæ plenè probant situationem.*
20 *Præsertim si sint alijs adminiculis, & probationibus fulcitæ.*
21 *Locus eximitur à diœcesi per dismembrationem territorij, & concessionem iurisdictionis in Clerum, & Populum excluso Episcopo.*
22 *Præpositura Pratensis priuilegia cōsiderari possunt iuxta tria tempora.*
23 *Prati origo.*
24 *Exemptio supponit existentiam in diœcesi.*
25 *Prælatus inferior non acquirit territoriū, nisi tam ipse, quàm subditi eximantur à iurisdictione Episcopi.*
26 *Enunciatiua partis non probat.*
Licet Papa in ea se fundet, num. 28. vers. Item non obstat.
27 *Enunciatiua unica non probat etiamsi sit supra centum annos, cum ad minus debeant esse duæ.*
28 *Iurisdictio tributa ad limites consuetudinis non competit nisi probata consuetudine.*
29 *Loca nullius diœcesis præscriptione. & num. 34.*
30 *Præpositus Pratensis an iurisdictionem quasi episcopalem præscripserit priuatiuè ad Episcopum Pistoriensem. & num. seqq. vsque in fin.*
31 *Prælatus inferior potest præscribere iura episcopalia.*
32 *Præscriptio Episcopi contra inferiorem Prælatum non requirit titulum.*
33 *Præscriptio inferioris nondum completa interrumpitur per actus Episcopi.*
34 *Præscriptio iurisdictionis quasi episcopalis non constituit inferiorem in proprio territorio, nisi sit priuatiuè ad Episcopum.*

1 CVM AB ECCLESIARVM. Si
Ordinarius subiectus Episcopo fert in
sibi subiectum iustam sententiam, episcopus illam seruari faciat, & eam
sine satisfactione, & illius conscientia non relaxet. Hoc dicit secundum Ioan. Andr. Bald.
Butr. Cardin. & alios communiter. Et primo
ponit exordium, ex quo secundo infert mandatum, ibi, *quapropter*.

2 Nota primo ex principio litteræ iuncta suprascriptione. Prælatos ecclesiarum appellari
non tantum Episcopos, & illorum superiores, sed
etiam inferiores iurisdictionem ordinariam habentes secundum Abb. hic in 1. not. Ad idem
c. 2. infra de iudic. Vnde Abbates, Archidiaconi,
Archipresbyteri, Decani, & Præpositi dicantur
Prælationem habere in cap. 1. & ibi, dixi in 4.
notab. post Host. Ioan. Andr. Bellam. & alios, su-
3 pra de ætar. & qualit. Dicuntur autem habere
ordinariam qui electi sunt à Collegio, vel Vniuersitate, & qui Collegio, vel Vniuersitati præficiuntur ab eo, qui administrationem habet cū
iurisdictione, puta episcopo, vt hic in glos. 1.
in fin. reliqui autem secus, nisi hoc habeant à
Principe, vel ex consuetudine, quod latius hic
prosequitur Innoc. in princ. cum quo Hostien.
Ioan. Andr. Butr. Cardin. & alij transeunt.

4 Secundò nota ibi, *Plebanus*, iuncto principio textus. Plebanum esse Prælatum Ecclesiæ,
& habere potestatem ferendi censuras, & ita esse
Ordinarium Parochianorum suorum, quod
concedunt Innoc. num. 5. Host. num. 11. Io. And.
num. 4. Anchar. in 3. not. & Imol. num. 2. Sed tu
aduerte quia iste Plebanus Sancti P. habebat
iurisdictionem contentiosam de iure speciali,
videlicet ex priuilegio, vel præscriptione; & ideo
poterat excommunicare, & interdicere, vt bene
deducit Abb. hic. num. 1. vers. Nam iste plebanus. At secus est de iure communi, quia Plebani, & Presbyteri parochiales, quamuis habeant curam, & iurisdictionem ordinariam fori
Pœnitentialis tam in Clericos, quàm in laicos
habitantes ipsorum parochiam, tamen nullam
habent iurisdictionē fori contētiosi; & ideo potestatem non habēt excōmunicandi nec in genere,
nec in specie, vt firmat Abb. in c. Si Sacerdos,
5 n. 10. sup. eod. Nec Prælati propriè appellari possunt; nam strictè illi tantum dicuntur prælati, qui
habent iurisdictionē aliquam fori contentiosi, vt
probatur in c. Decernimus, iuncta glos. vlt. infr.
de iudic. & in c. 1. & ibi glos. 2. de eo, qui furt.
ordin. suscept. & propterea Prælati à parochialium Ecclesiarum Rectoribus distinguuntur, in
6 Clem. Dudum, §. 1. de sepulr. Licet latè sumpto
vocabulo etiam plebani, & alij presbyteri parochiales dici possint prælati hoc respectu, quia
præsunt parochianis suis in foro animæ, & ita
intelligas textum in c. Tua, infra de Cleric. ægrotant. secundum Abb. hic. num. 1.

7 Tertiò nota ibi, *Interdicti*, iuncto princ. tex.
appellatione sententiæ ecclesiasticæ comprehendi sententiam excommunicationis, & interdicti, adde & suspensionis, vt c. Quærenti, infra, de
verbor. significat.

8 Quartò nota ibi, *ipsam facias inuiolabiliter obseruari*. Superiores prælatos debere prælatorum
sibi subiectorum sententias exequi, si sint rationabiles, vt hic est casus secundum omnes, concordat textus in l. Properandum, §. Sin autem
9 reus, Codice De iudic. & sic Superior ubi requiritur ab inferiore, vt exequatur illius sententiam, videtur posse admittere exceptiones eamdem sententiam infringentes, & de ejs cogno-
10 scere, vt hic per Butr. num. 4. & Imol. nu. 3. Hæc
tamen exequendi facultas competit Superiori
prælato non priuatiuè ad inferiorem, qui sententiam tulit: nam & minores iudices tam Ordinarij, quàm Delegati à Principe, ac etiam
Subdelegati possunt exequi sententias suas ex vi
iurisdictionis quam habent, vt in d. §. Sin autem reus, & arg. c. Significasti, & c. In litteris, supra de offic. Delegat. secundum Innoc. hic, nn. 7.
& Io. Andr. num. 3. Intellige verbaliter, scilicet
pronunciando exequendum, excommunicando,
mulctam indicendo, & similia; non autem realiter in possessionem mittendo, vt per Innocen.
d. num. 7. & Anchar. num. 2. in 2. oppos. Specular.
in tit. de execut. sent. §. Nunc dicendum est à
quibus circa princip qui tamen nil firmat. Sed
tu vide Bart. in l. à Diuo Pio, num. 14. ff. De re
iudic.

11 Quintò nota ex fine textus, episcopum posse
absoluere ab excommunicatione lata per Ordinarium inferiorem sibi subiectum, si eam minus
iustam esse compererit, ipso tamen vocato, qui

sententiam tulit, vt per Butr. hic num. 4. Sed si eam inuenerit rationabilem, non debet illum absoluere, sed remittere ad suum excomunicatorem, vt absoluat, ad præscriptum, cap. Ad reprimendam, infra eod. vt hic in glos. final. & per Abb. num. 3.

12 Vltimò nota Ordinarios inferiores esse subiectos Episcopo diœcesano, eorumque iurisdictionem non esse priuatiuam, sed cumulatiuam cum ipso, vt hic probatur apertè: nam ille episcopus Florentinus iubetur exequi sententiam iustam plebani, eamque non relaxare nisi eo vocato, quorum neutrum facere posset si plebanus illi subiectus non esset, ad idem, c. 3. infra de eo qui furt. ordin. suscepr. cum multis similibus. Hoc tamen intellige, nisi inferior præscripsisset in certa parte diœcesis iurisdictionem ordinariam in exclusionem episcopi, quod fieri potest, vt est textus in cap. Auditis, & ibi plenè scripsi, infra de præscript. Item hoc intellige, nisi inferior ex priuilegio Apostolico haberet territorium separatum cum iurisdictione episcopali, vel quasi in clerum, & populum excluso episcopo, ex hoc enim locus efficeretur nullius diœcesis, ita vt nec esset de diœcesi, nec in diœcesi episcopi, vt dixerunt Domini de Rota decis. 207. nu. 2. diuers. & fusiùs scripsi in c. Graue, num. 10. infra eod. & in cap. Nullus, num. 56. de paroch. & dicam infra, num. 21. Quorum quidem locorum meminit Tridentina Synodus in c. 9. in princ. sess. 24. & alijs in locis.

13 Hinc infero ad iurisdictionem Præpositi Pratensis; & quæro An oppidum Prati sit nullius diœcesis, an verò in diœcesi Pistoriensi.

Cum iam dudum penderet in sacra Congregatione Concilij causa iurisdictionis inter episcopum Pistoriensem, & Præpositum Collegiatæ Ecclesiæ sancti Stephani Terræ Prati, vt hęc controuersia quantocyus diffiniretur, D. Cardinalis Medices præsens dictæ ecclesię præpositus, & episcopus Pistoriensis per supplicem libellum ab vtroque subscriptum supplicauerunt fel. record. Gregorio XV. quatenus eidem Congregationi committeret, & mandaret, vt causam huiusmodi tam in petitorio, quàm in possessorio terminaret, ac decideret, & eius sanctitas per speciale rescriptum annuit illorum petitioni, mandauitque ipsi Congregationi, vt totam hanc causam cognosceret, ac diffiniret. Post huiusmodi autem commissionem partes concordarunt, vt pro causæ expeditione ante omnia proponeretur infrascriptum dubium, videlicet An Terra Prati sit in diœcesi Pistorien. in casu, & ad effectum de quo agitur. Ex scripturis autem ab episcopo exhibitis videtur concludenter probari existentia in diœcesi.

14 Quod vt euidentius appareat obseruandum est tribus modis posse contingere, vt aliquis locus sit nullius diœcesis, videlicet origine, priuilegio, ac præscriptione, vt scripsi latissimè in cap. Nullus, à num. 12. infra de paroch. origine, quia in antiqua diuisione prouinciarum, & vrbium, in quibus Petrus Apostolorum princeps Archiepiscopos, & episcopos constituit, secundum ea quæ leguntur, & notantur, in c. 1. & in c. In illis, 80 dist. & in c. 1. 99. dist. quædam loca remanserunt omnino extra limites cuiusq; diœcesis, quæ vtcunque contermina, seu adiacentia vni, aut pluribus diœcesibus, verè tamē in nullius finibus fuerunt inclusa. Quorum quidem locorum meminit Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de priuil. vers. Et sciendum quod quidam sunt Abbates, vbi de Abbate Sublacensi, Farfensi, atque alijs pluribus, & vers. Aliqui vero post Host. in c. Cum contingat, n. 1. de for. compet.

15 Et quidem quod pertinet ad originem tantum abest, vt Pratum fuerit ex illis locis, quæ in diuisione limitum remanserunt extra limites cuiusque diœcesis, vt potius constet apertissimè inclusum fuisse in diœcesi Pistoriensi: nam inter alia exhibentur ab episcopo litteræ Apostolicæ, & Consistoriales sex diuersorum Pontificum ab anno 1134. videlicet Innocentij II. Cælestini II. Anastasij IV. Vrbani III. Innocentij III. & Honorij III. Episcopo Pistorien. directæ, in quibus præscribūtur termini, & Ecclesiæ Pistorien. diœcesis, inter quas primo loco recensetur Plebs S. Stephani in Prato, & deinde adijciuntur hæc formalia verba: [Ad hæc adijcientes sancimus, vt occasione priuilegij, quod Pratenses à nobis se impetrasse congaudent, nulla iniuria, vel imminutio, & inobedientia matri suæ Pistoriensi Ecclesiæ in aliquo inferatur: nec Pratensis Ecclesia, vel Clerici ipsius loci eod. rescripto contra iustitiam, vel dignitatem, aut inobedientiam Ecclesiæ, seu Episcopi Pistoriensis vtantur; sed quemadmodum prædecessorum nostrorum tempore extitit, ita iam dicta Pratensis Ecclesia absque alia diminutione potestatis, aut dignitatis Pistoriensi Ecclesiæ, vel Episcopo eius in omnibus obediens, & subiecta permaneat, simile in c. vlt. infr. de confir. vtil. vel inutil. & in c. Cum non liceat, de præscript.

Rursus exhibentur litteræ in forma Breuis eiusdem Cælestini II. quibus anno 1147. Idem Pontifex scripsit Clero, & Populo Pratensi his verbis: [Per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus Venerabili Fratri nostro Pistoriensi episcopo tanquam proprio pastori, & animarum vestrarum episcopo, absque vlla contradictione debitam obedientiam, & reuerentiam
16 similiter deferatis.] Quæ quidem litteræ Apostolicæ clarissimè probant originalem existentiam in diœcesi Pistoriensi, & omnimodam dictæ Præpositurae subiectionem Pistoriensi Episcopo; quia emanarunt principaliter ad describendam diœcesim, & in illis non enunciatur simpliciter, sed authoritate Apostolica statuitur, & disponitur, vt Prępositura, & illius Clerici subsint eidem Episcopo, illumque recognoscant in Pastorem, & proprium Episcopum animarum suarum. Vnde ex his resultat plenissima probatio, cap. Si Papa, §. 1. vbi omnes notant de priuileg. lib. 6. Clemen. vn. de probat. & in his terminis resoluit Rota decis. 405. num. 1. & 2. & per totam, & decis. 432. num. 2. & decis. 683. num. 2. ad finem,
17 par. 1. recent. Cum quibus consonat Mappa antiquissima, seu Planta Geographica compulsata ex Archiuio Pistoriensi, ex qua apparet limites dicti episcopatus ab Oriente esse flumen Bisentij diuidens diœcesim Pistoriensem à Florentina; & trans flumen à parte Pistorij sitam esse Terram ipsam Prati: quod ponderat Rota in prælegata decis. 405. num. 1.

Ac præterea extat in Oppido Prati antiquissimum

mum spiscopale Palatium, in quo Episcopi tanquam in proprio Tribunali semper ordinariam iurisdictionem exercuerunt, vt patet ex innumeris ferè actis productis, & compulsatis ab anno 1454. vsque in præsentem diem, & dantur Vicariorum deputationes in eadem Terra Prati factæ non solù ab spiscopo, sed etiam à Capitulo Pistoriensi Sede vacante vsque ad annum 1536. quo ex concordia inita inter spiscopum, & Præpositum fuit constitutus communis Vicarius qui nomine vtriusq; ius diceret, videlicet pro spiscopo in his, quæ spectant ad iurisdictionem Ordinariam, & pro Præposito in his, quæ pertinent ad illius indultum. Erectio autem Tribunalis, & exercitiũ iurisdictionis nulli dubiũ est quin probent situationem in diœcesi per text. in c. Cum spiscopus, de offic. Ordin. lib. 6. & docuit Bald. cons. 450. nu. 1. in fin. vers. Iten per exercitium, lib. 1. & alij citati à Mascardo, de probat. conclus. 103. volum. 1.

Ac postremò dantur innumeræ ferè enunciatiuæ antiquissimæ tam in litteris Apostolicis, quam in alijs scripturis etiam à Præposito compulsatis, & productis vsque ab anno 1246. in quibus Pratum enunciatur Pistoriensis diœcesis: inter quas extat mandatum procuræ Cosmi Primi Magni Ducis Etruriæ anno 1549. ad præsentandũ Præpositum coram Episcopo Pistoriensi, vel eius Vicario cum institutione subsequuta, & effectum sortita; in quo mandato, & institutione similiter Præpositura pluries enunciatur Pistorien. diœcesis, & datur etiã solemnis enunciatiua Ioan. Cardinalis Medices, qui postea ad Pontificatum euectus est, & Leo X. appellatus. Is enim in instrumento sui personalis accessus ad dictam Præposituram enunciatur Præpositus Collegiatæ Ecclesiæ Prati Pistoriensis diœcesis anno 1492.

Sed nouissimè exhibitæ sunt centum quinquaginta tres similes enunciatiuæ, ex registris Apostolicis extractæ, à Sixto IV. vsque ad Paulum V. inter quas quatuor sunt de ipsamet Præpositura, prima scilicet Innoc. VIII. ad fauorem dicti Ioan. Card. Medices; secunda eiusdem Leonis; tertia Iulij III. quæ fuit noua prouisio super institutione facta ab spiscopo Pistoriensi ad præsentationem ipsius Cosmi, quarta Gregorij XIII. ad fauorem Ferdinandi Cardinalis Medices, postea Magni Ducis. Reliquæ enunciationes sunt in collationibus Canonicatuum dictæ Ecclesiæ, seu Beneficiorum in Terra Prati, seu illius Comi-
19 tatu existentium. Quæ quidem enunciatiuæ cum sint quamplurimæ, & antiquissimæ, plenè probant situationem, vt notant Butr. Aretin. & alij in cap. Cum causam, de probat. DD. in l. Cum aliquis, C. De iur. deliber. & sæpius decidit Rota vt apud Card. Seraph. decis. 438. nu. 1. & dec. 161. num. 4. & in recent. decis. 361. num. 8. part. 6. &
20 sæpè aliàs. Cum præsertim non solum sint fulcitæ tot adminiculis, sed etiam alijs corroboratæ probationibus, Achil. decis. 7. de confess. Rot. decis. 405. nu. 3. part. 1. & decis. 323. par. 2. recent. Hæc quoad originem.

21 Priuilegio autem locus fieri potest nullius diœcesis per separationem, seu dismembrationem à diœcesi, in qua priùs existebat, & per concessionem iurisdictionis quasi spiscopalis factam inferiori Prælato in Clerum, & Populum priuatiuè ad spiscopum. Per hoc enim inferior constituitur in proprio territorio; & sic extra diœcesim apiscopi, vt resoluit Rot. decis. 334. par. 1. recent. & dictum est supra nu. 12. Quotiescunque enim Prælati inferiores habent territorium separatum, illud dicitur esse nullius diœcesis; ita vt nec in diœcesi, nec de diœcesi alterius esse dicatur; sed sit proprium territorium, respectu cuius ipsi quoque diœcesani vocantur, vt voluit glos. in Clem. 1. §. Volumus, in ver. Diœcesanis, quam ibi sequuntur Cardin. in 4. quæst. num. 2. Imol. num. 38. Abb. num. 15. & Vital. num. 4. de for. compet. Et vbi priuilegium est tale, vt non modo eximat, sed etiam tribuat iurisdictionem excluso Episcopo, territorium dicitur effectum, veluti propria diœcesis Prælati inferioris, vt notat Ioan. Andr. in c. Nimis, circa med. de iureiur. Anchar. in c. Postulasti, sub nu. 4. de for. comper. & Rot. decis 207. in fin. part. 2. diuersor.

22 Verum huiusmodi dismembratio, ac iurisdictio nullatenus probatur ex parte Præposituræ: nam illius priuilegia considerari possunt iuxta tria tempora.

23 Primum tempus est ab erectione Prati, quod dicitur initium cepisse sub anno 1107. vt Ricordanus Malaspina antiquissimus rerum Florentinarum Scriptor testatur, vsque ad annum 1134. at hoc tempore quamuis ecclesia Pratensis obtinuerit quædam priuilegia ab Vrbano, Paschali, & alijs Pontificibus; tamen Innoc. II. & alij quinq; Pontifices declararunt ex hoc priuilegio nihil censeri detractũ potestati spiscopali Pistoriensi, & Ecclesiã Pratensem esse eidem spiscopo subiectam sicut prius, vt dictum est supra nu. 15.

Secundum tempus est anni 1461. quo tempore ecclesia Pratensis obtinuit indultum exemptionis à Pio II. sed hoc priuilegium tantum abest vt probet statum nullius diœcesis, vt potius
24 illum excludat: tum quia in eo dicta Ecclesia enunciatur diœcesis Pistoriensis: tum quia tribuitur eidem Ecclesiæ indultum simplicis exemptionis; quæ quidem exemptio necessariò supponit existentiam in diœcesi, vt probat text. in c. Cum Episcopus, & ibi Gemin. in 3. not. de offic. Ordinar. lib. 6. Ioan. Andr. in addit. ad Speculator. tit. de priuil. vers. Sciendum. Tum denique quia exemptio non est vniuersalis totius cleri, & populi, sed restricta ad Ecclesiam, illius beneficia, & personas his verbis: Decernentibus Ecclesiam, seu Plebem eum Præpositura, Canonicatibus, Præbendis, & Beneficijs eiusdem nec non Præpositum, Capitulum, & Personas, & Beneficiatos Presbyteros nobis, & eiusdem sedi immediatè subiectos existere: & tamen ad constituendum Prælatum extra diœcesim requiritur vt tam ipse Prælatus, quàm clerus, & populus eximatur, vt patebit infra n. 25.

Nec est omittendum ex dictis litteris Pij II. Præpositum obligari ad præstandum iuramentum sub forma infrascripta, videlicet, ego Carolus de Medicis Præpositus Ecclesiæ, seu Plebis S. Stephani Praten. Pistoriensis diœcesis, &c. quod est sumptum ex Registro Bullarum Cam. Apostolicæ, & exhibetur in forma authentica.

25 Vltimum tempus est anni 1543. quo Paulus III. concessit indultum Episcopalis iurisdictionis Cardinali de Rodulphis tunc præposito Pratensi cum enũciatiua Nullius diœcesis. Quod

tamen

tamen priuilegium tribuit Præposito iurisdictionem in Canonicos, & Beneficiatos dictæ ecclesiæ, & oppidi Pratensis tantum, sed non in populum, neque in alios Clericos non Beneficiatos. Ergo non constituit præpositum in proprio territorio, seu in statu nullius diœcesis iuxta gloss. communiter receptam in Clem. 1. §. Volumus, in ver. Diœcesanis, de for. compet. & dictum est supra, n. 21. Rursus non eximit Præpositum à iurisdictione Episcopi, vt requiritur ad hoc vt inferior dicatur habere proprium territorium, vt firmat Gemin. post Ioan. de S. Georgio in c. 2. col. 4. vers. Quæro an inferiores Prælati, & ibi etiam Petr. de Anchar. sub num. 10. vers. Si verò per priuilegium, de constitut. lib. 6. & animaduertit S. Congregatio Concilij in causa iurisdictionis inter Archiepiscopum Vrbinaten. & Abbatem Castri Durantis, vt dixi in c. Cum contingat, num. 37. infra de for. comp. Vnde Pistorien. Episcopus remanet Ordinarius cleri, & populi in priuilegio non comprehensi, c. Ex ore, ad fin. de priuil. cap. Cum olim in fin. de præscript.

26 Neque obstat dicta enunciatiua, nulliusque quia est enunciatiua partis, & non Papæ, ideoque non probat. Seraph. decis. 330. n. 2. Rot. in recent. decis. 71. n. 5. part. 2. & decis. 160. part. 1.

27 tum quia est vnica, & ideo non probaret etiā si esset antiquissima supra centum annos. Crotus cons. 34. Viso, n. 17. vers. Hoc enim casu, lib. 1. & fuit decisum in causa Astoricen. Beneficij die 4. Nouembris 1585. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in alijs pluribus causis, vt refertur in præallegata decis. 160. n. 6. Ad minus enim debent esse duæ, vt per Aret. in c. Cum causam, n. 23. vers. Sed potest responderi, de probat.

28 Ac præterea Paulus III. tribuit præposito iurisdictionē adiectis verbis, Prout hactenus exercere consueuisti: quare vt sit locus priuilegio, Præpositus probare debet se hanc iurisdictionem exercere consueuisse, arg. l. Fundum, ff. De contrah. emptio. & notat Innoc. Abb. & alij in c. Inter dilectos, de fid. instrum. Seraph. dec. 360. n. 1. & decis. 404. num. 10.

Item non obstat, quod præpositus asseruerit se esse in pacifica, & immemorabili possessione dictam iurisdictionem exercendi, nam præterquamquod hæc est assertio partis, quæ nihil probat, vt dictum est supra nu. 26. etiamsi papa in illa se fundaret, Rota decis. 154. num. 4. par. 2. diuers. vbi de communi. In hoc indultum est manifestè subreptitium, quia idem Cardinalis præpositus, qui indultum impetrauit, inijt concordiam cum Card. Puccio episcopo Pistorien. anno 1536. & sic septem annis ante indultum, in qua concordia partes, vt asseruerunt, finem imponere cupientes omnibus differētijs, discordijsque, & controuersijs ortis, & oriundis durante eorum vita super iurisdictione tam ecclesiæ pistoriensis, quàm præposituræ pratensis in Oppido prati, conuenerunt deputare in dicto Oppido Vicarium communem, qui nomine vtriusque videlicet episcopi pistoriensis in ijs, quæ ad iurisdictionem ipsius, & præpositi occasione indulti Apostolici concernunt, ius dicere.

29 Demum præscriptione acquiri potest status nullius diœcesis si inferior prælatus in certo territorio omnimodam iurisdictionem quasi episcopalem exerceat in Clerum, & populum priuatiuè ad episcopum spatio annorum quadraginta cum titulo, vel per tantum tempus, cuius initij non extet memoria, c. Cum personæ, de priuileg. lib. 6. & notat Abb. post alios, in c. Auditis, num. 7 de præscrip. & tangetur infra, n. 34.

30 Cæterum hæc præscriptio ex parte præpositurae similiter non probatur, quod patebit satis apertè ex distinctione temporum, quibus Episcopus, & præpositus iurisdictionem exercuerunt. Præpositus enim cœpit actus iurisdictionales anno 1282. vsque ad 1372. & sic per annos 90. quo

31 tempore nulli dantur actus pro Episcopo, Vnde Præpositus concurrentibus requisitis potuit hoc spatio præscribere iura Episcopalia, cap. Irrefragabili, § Excessus, inf. eod. c. Cum contingat, de for. compet. c. Dilectus, de appellat. c. Auditis, & c. Cum olim, de præscript. Sed è conuerso ab anno 1372. vsque ad 1561. & sic per annos 189. nulli dantur actus pro Præposito, Episcopus verò docuit se omnimodam iurisdictionem exercuisse per se solum absque vllo actu intermedio præpositi ab anno 1424. vsque ad annum 1536. quo anno inita fuit concordia supradicta. Vnde spatio annorum 112. dubium non est quin Episcopus præscripserit contra præscriptionem præpositi, c. 1. 13. qu. 2. & cap. 1. & 2. 16. quæst. 3.

32 Præsertim quia præscriptioni Episcopi, cum per eam fiat reditus ad ius commune, Canones assistunt, adeo vt nec titulus requiratur, c. 1. vbi omnes notant, de præscrip. lib. 6. A tempore autem concordiæ, idest ab anno 1536. vsque ad annum 1561. nulli dantur actus præpositi itavt potuerit præscribere contra Episcopum. Ac demum ab anno 1561. vsque ad annum 1607. quo tempore lis mota fuit, actus vt plurimum gesti fuerunt à Vicario communi, qui iurisdictioni episcopi nullatenus præiudicauit iuxta tenorem

33 concordiæ. Ac præterea per actus ab Episcopo gestos semper fuit interrupta qualiscunque præpositi præscriptio non dum completa, vt notat Innoc. in c. Auditis, de præscrip. num. 4. vers. Potest etiam, & num. 5. vers. Item fit interruptio quem ibi sequuntur Host. num. 2. in fin. & nu. 3. vers. fit etiam Ioan. Andr. num. 5. eod. vers. Butr. num. 10. vers. Oppono, Anchar. num. 8. in 5 oppos. & Ioan. de Anan. num. 9. Præter quamquod etiamsi hoc tempore, quod capit annos quadraginta Præpositus potuisset præscribere iurisdictionem, secundū ea, quæ leg. & not. in d. c. Cum personæ de priuil. lib. 6. non tamen illam præscripsisset priuatiuè, sed cumulatiuè cum Episcopo; quia etiam Episcopus illam tod. tempore exercuit: hoc enim casu aut nullo modo inferior præscribit, cum actus episcopi interrumpant præscriptionem inferioris, secundum opinionem Innocent. de qua supra proximè, aut ad summum præscribit cumulatiuè, secundum opinionem Abb. & Alex. de Neuo in dict. c. Auditis,

34 vt ibi plenè scripsi à num. 6 vsque in fin. At certum est iurisdictionem non constituere prælatum inferiorem in proprio territorio, nisi illa sit priuatiuè ad episcopum, vt notat glos. communiter approbata in præallegata Clemen. 1. §. Volumus, in ver. Diœcesanis, de for. compet. Abb. in c. Sicut vnire, num. 3. vers. Aut iste Prælatus, de excess. prælat. & in Clem. Diœcesanis, num. 1.

num. 1. in ver. proprij, de vit. & honest. Clericor. & dictum est supra. nu. 29. Vnde quod pertinet ad præsens dubium perinde est præpositum præscripsisse cumulatiuè, ac si nullo modo præscripsisset.

Ex quibus videtur respondendum oppidum prati existere in diœcesi pistoriensi. Postea tamen hoc oppidum fuit erectum in ciuitatem, à fel. rec. Innoc. X. & eius ecclesia in Cathedralem æquè principaliter vnitam ecclesiæ pistoriensi.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Cum vos.

S V M M A R I V M.

1 *Oeconomus in Ecclesia vacante per Episcopum est ponendus, si illius ordinatio ex aliqua causa differatur. & num 4.*

2 *Patronus laicus præsentans indignum an sit ipso iure priuatus potestate præsentandi. & num 34. & seqq. vsque in fin.*

3 *Oeconomus de iure communi non potest constitui per Episcopum in Ecclesia vacante, si ea sit iurispatronatus ecclesiastici. & num. 8.*

Secus ex Concilio Tridentino. num. 7.

4 *Patronus ecclesiasticus de iure habet custodiam Ecclesiæ vacantis.*

Contra ex Concilio Tridentino. num. 6.

5 *Patronus laicus non potest se ingerere in rebus Ecclesiæ, nec habet custodiam, sed defensionem tantum.*

6 *Patroni tam laici, quàm ecclesiastici post Concilium Tridentinum nullatenus possunt se ingerere in fructibus beneficij.*

7 *Oeconomum debet Episcopus constituere in Parochiali statim habita notitia illius vacationis.*

10 *Oeconomus dicitur cui res Ecclesiæ gubernanda mandatur.*

11 *Capitulum sede vacante potest ponere œconomos in beneficijs vacantibus, quorum collatio pertinet ad Episcopum.*

12 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

13 *Custodia Ecclesiæ vacantis ad quem spectet, remissiuè.*

14 *Principes sæculares an ex consuetudine possint habere ius deputandi œconomos in Ecclesijs vacantibus.*

15 *Oeconomus in Ecclesia vacante ab Episcopo deputatus habet administrationem omnium bonorum ecclesiæ vacantis, etiam si institutio non ad Episcopum, sed ad inferiorem spectet.*

16 *Non tamen debet fructus sibi applicare, sed in vtilitatem ecclesiæ conuertere, vel successoribus reseruare.*

17 *Item tenetur inuentarium conficere.*

18 *Et debet esse clericus.*

19 *Debetur tamen illi congrua arbitrio Episcopi.*

20 *Et vnde hæc portio sumenda in si fructus sint consumpti, vel insufficientes.*

21 *Fructus ecclesiæ vacantis successori sunt reseruandi.*

22 *Nisi sint tales, qui seruando seruari non possint.*

23 *Vel nisi sint fructus, seu spolia beneficiati præmortui.*

24 *Oeconomi deputatio in ecclesia vacante non pertinet indistinctè ad Episcopum, sed ad eum, qui habet ius instituendi.*

25 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

26 *Oeconomi deputatio in Parochialibus vacantibus non spectat ad Abbatem habentem ius conferendi, sed ad Episcopum viciniorem.*

27 *Patronus præsentando indignum an sit ipso iure priuatus pro illa vice potestate præsentandi, latissimè discutitur, vt num. seqq. vsque in fin.*

28 *Quid in patrono ecclesiastico, qui præsentat indignum scienter. & num. 49.*

Et quid si ignoranter. num. 32.

Et quid in patrono laico, qui præsentauit indignum ignoranter. num. 33.

Et quid si patronus laicus præsentauit indignum scienter. num. 34. & seqq. vsque in fin.

Referuntur auctores, & fundamenta pro opinione negatiua. nu. 35. & nu. seqq. vsque ad nu. 39.

Item referuntur auctores, & fundamenta pro contraria opinione affirmatiua à dicto nu. 39. vsque ad num. 46.

Approbatur prima opinio negatiua à dicto num. 46. vsque ad num. 56.

Et refellitur distinctio Lambertini. num. 56. & num. seqq. vsque in finem.

29 *Patronus ecclesiasticus non potest variare, & eo ipso quod præsentat scienter indignum, ius prouidendi ecclesiam ad Episcopum deuoluitur, vel ad eum, ad quem pertinet institutio. & nu. 31.*

30 *Eligentes scienter indignum sunt ipso iure priuati pro illa vice potestate eligendi. & nu. 44. & 50.*

32 *Patronus ecclesiasticus qui ignoranter præsentauit indignum, post cassationem potest variare, & habet integrum tempus ad præsentandum.*

33 *Patronus laicus, qui præsentauit indignum ignoranter, infra quatuor menses potest variare, & alium præsentare.*

36 *Præsentare minus idoneum, vel nullum paria sunt.*

37 *Variatio facilius permittitur quando actus est illicitus.*

38 *Patronus clericus habet semestre ad præsentandum, quia variare non potest, laicus verò quadrimestre tantum, quia potest variare.*

40 *Intellectus §. Si quis Oratorij domum in authen. de Sanctiss. Episcop. & num. 53.*

41 *Electionem habens ex dispositione testatoris, eligendo indignum priuatur ipso facto potestate eligendi.*

42 *Idem si habeat electionem ex gratia, vel ex priuilegio.*

Declaratur. num. 54.

43 *Patronus laicus habet potestatem præsentandi ex gratia. & num. seq.*

Declaratur. num. 54.

45 *Postulantes dignum ante præsentationem factam superiori possunt variare, sed postulantes indignum non, quia sunt ipso iure priuati.*

46 *Pœna priuationis potestatis præsentandi non debet induci nisi expressè de iure cautum reperiatur. & num. 48. & 51.*

47 *Præsentans indignum præsumitur cum præsentaro scienter.*

52 *Electio dat ius in re, præsentatio verò ius ad rem.*

53 *Leges similes disponentes de materia spirituali, vel spiri-*

spirituali annexa, sicut est iuspatronatus, etiam in fauorem Ecclesiarum non sunt attendenda.

55 *Patronus laicus non obstante reprobatione examinatorum de primo præsentato, & appellatione ab eo interposita potest alterius nomen deferre.*

56 *Præsentatio de non idoneo, & de indigno differunt, & refellitur contraria opinio Lambertini.*

1 CVM VOS. Si ordinatio vacantis Ecclesiæ differtur ex causa, œconomus in ea per Episcopum est ponendus: Hoc dicit Ioann. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Ioan. de Anan. & Barbatia. Communis diuisio. Secunda ibi, *Fraternitati*.

2 Nota primò, ibi, *Persona minus idonea præsentantur*. Patronum laicum ex eo, quod præsentet indiguum, non esse priuatum iure, nec priuandum potestate præsentandi, vt non obscurè innuitur hic; nam si esset priuatus, ordinatio ecclesiæ non esset differenda, sed statim ad Episcopum deuolueretur, vt hic per glos. 2. & Abbatem in 1. notab. Sed an hoc sit verum, plenè dicam infra à num. 34. vsque in finem.

3 Secundò nota ibi, *In quibus ecclesiastica persona præsentationem non habet*. Si ecclesia sit iurispatronatus ecclesiastici, & ordinatio Ecclesiæ ex causa differatur, Episcopū nō posse in ea œconomum constituere, nec esse locum dispositioni huius textus. Rationem reddit gloss. 1. quia persona ecclesiastica facilius cogitur ad concordandum, & consentiendum, puta per suspensionem, vel per subtractionem beneficij, vt c. Consuluit, 74 dist. Aliam rationem reddit hic Innocent. num. 1. vers. Vbi autem, Hostien. num. 4. &

4 Ioan. Andr. nu. 15. vers. Sed si patronus, & Abb. num. 4. vers. Sed tu dic meliùs; videlicet, quia vbi Patronus est ecclesiasticus, cum ei debeat de temporalibus responderi, cap. 2. 16. quæst. 2. c. 1. de capell. Monach. ipse habet custodiam Ecclesiæ vacantis, & non Episcopus, arg. cap. Bonæ, de appell. cap. Relatum, il secondo, §. Nomine, de testam. cap. Cum & plantare, §. In ecclesijs,

5 de priuileg. Et sic differentia est inter patronum laicum, & ecclesiasticum, quia patronus laicus non potest se intromittere de rebus Ecclesiæ, nec habet custodiam, sed defensionem tantum, vt cap. Decernimus, & cap Filijs, 16. quæst. 7. cap. 1. cum quatuor cap. seqq. 10. distin. glos. penult. hic vers. Et ex hac littera. Innocen. num. 1. Host. num. 3. vers. Et idem est, Ioan. Andr. num. 15. & ideo si Ecclesia sit patronatus laicalis, œconomus in ea ab Episcopo est constituendus, secus si sit patronatus ecclesiastici, quia custodia pertinet ad patronum, vt dictum est.

6 Sed hæc differentia sublata est à Concilio Tridentino in cap. 9. vers. Patroni autem, sess. 25. vbi statuitur, vt patroni beneficiorum cuiuscunque ordinis, & dignitatis, etiamsi Communitates, Vniuersitates, Collegia quæcunque clericorum, vel laicorum existant, in perceptione fructuum, prouentuum, obuentionum quorumcunque beneficiorum, etiamsi verè de iure patronatus ipsorum ex fundatione, & dotatione essent, nullatenus, nulla ue causa, vel occasione se ingerant, sed illos liberè Rectori, seu Beneficiato non obstante, etiam quacunque consuetu-

7 dine distribuendos dimittant, Itaque siue ecclesia sit liberæ collationis, siue iurispatronatus ecclesiastici, siue laicalis, episcopus statim habita notitia vacationis, debet in ea Oeconomum, seu Vicarium constituere, qui onera ecclesiæ sustineat, eiusque custodiam, & administrationem habeat, vt patet in cap. 18. sess. 24. eiusdem Concilij. Adde quod Host. hic num. 2. vers. Idem tamen iuris est, & num. 5. vers. Et idem puto, firmiter concludit non esse differentiam an ecclesia sit iurispatronatus ecclesiastici, vel laicalis. sed vtroque casu pendente tempore sex, vel quatuor mensium ad præsentandum episcopum debere œconomū constituere: & hæc opinio Host. est hodie approbata à Concilio Tridentino, vt prædixi.

9 Tertiò nota ibi, *Ponatis œconomos*, vbi prouisio ecclesiæ vel ex præsentatione minus idonei, vel ex discordia inter præsētatores, & episcopos, vel ex alia causa protrahitur, & superior non potest iuridicè Rectorem præficere, Episcopum, vel alium habentem ius instituendi debere in ea œconomum deputare ad fructus conseruandos, vt hic, & in c. Quoniam quidam, 75. dist. Dicitur enim œconomus, cui res ecclesiæ gubernanda mandatur, l. Omnes §. Hoc nihilominus, C. De Episc. & Cleric. secundum Hostiens. hic num. 5. et ita qui non potest ponere rectorem in ecclesia, ponat œconomum, vt inquit Abb. hic in 2. notab. Ad quod tamen vide omnino quod scripsi in c. Quoniam, à num. 16. vsque ad n. 22. infra de iurepatr.

Et ex hoc infert idem Abbas vbi supra, vt Capitulum Sede vacante, quamuis non possit beneficia conferre, cap. Illa, infra ne Sede vacante, tamen possit ponere œconomum in beneficijs vacantibus, quorum collatio pertinet ad episcopum, allegat Ioan. Andr. in cap. vnic. ne sede vacan. lib. 6.

12 Sed hodie Capitulum sede vacante nullam sibi vendicat auctoritatem deputandi œconomos in parochia ibus vacantibus, sed intra octo dies post mortem episcopi Officialem, seu Vicarium constituit, vt in Concilio Tridentino c. 16. sess. 24. Qui quidem Vicarius statim habita notitia vacationis ecclesiæ constituet in ea Vicarium, seu Oeconomum, & illa omnia munia obibit, quæ idem Concil. sess. 24. cap. 18. statuit obeunda ab episcopo, seu eius Vicario, cùm Parochialis ecclesiæ vacatio contigerit, vt ex sententia S. Congregationis Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, dixi in d. c. Illa, nu. 17. 18. & 28. Ne sede vacant.

13 Generaliter autem ad quem spectet custod a ecclesiæ vacantis, dic vt plenè per Henric. Boici

14 in cap. In Lateranensi, infra de præbend. & an custodia, vel ius deputandi œconomos in Ecclesijs vacantibus possit competere Principi sæculari ex consuetudine, vide hic per Host. num. 3. vers. Et idem est vbi habet patronum laicum, Ioan. Andr. num. 15. Abb. num. 4. & per DD. in cap. Generali, & cap. Quia sæpe, de elect. lib. 6 & in cap. Præsenti, §. Porro, de offic. ordinar. eodem lib.

15 Quartò nota ibi, *qui debeat fructus percipere*. Oeconomum in Ecclesia vacante ab Episcopo deputatum debere illius fructus percipere, vt hic in littera, quod locū habet etiamsi ius instituendi spectet ad inferiorem Prælatum, vt aliàs cen-

suis

fuit sacra Congregatio Concilij: nam consulta an Vicarius ex cap. 18. sess. 24. constitutus habeat custodiam, & administrationem omnium bonorum Ecclesiæ vacantis, etiam cuius institutio non ad episcopum, sed ad inferiorem spectauerit: Respondit habere, non obstantibus ijs,
16 quæ traduntur per Doctores in cap. Vos, de off. ordin. Non tamen debet fructus sibi imbursare, vt inquit Host. hic num. 5. in verb. Percipere; sed in vtilitatem ecclesiæ conuertere, aut successoribus fideliter reseruare, videtur in littera.
17 Vnde & debet de fructibus inuentarium conficere, vt hic per Bald. num. 5. vers. Quæro vtrum
18 iste œconomus, & debet esse Clericus, quia persona ecclesiastica facilius potest cogi rationes reddere Episcopo, quàm persona laica, l. Omnes §. Nihilominus. C. De Episc. & Cleric. Bald. loco
19 citato. Debetur tamen illi congrua portio, vt in Concilio Tridentino sess. 24 cap. 18. ibi, Idoneum in ea Vicarium cum congrua eius (scilicet Episcopi) arbitrio fructuum portionis assi-
20 gnatione. Qualiter autem huiusmodi arbitrium in taxatione congruæ portionis ab Episcopo sit moderandum, dic vt scripsi ex sententia eiusdem sacræ Congregationis in cap. de De Rectoribus num. 9. & 10. infra de Cler. ægrot. & cum quæsitum fuerit vnde hæc portio sumenda sit quando constat fructus esse consumptos, aut extantes ita tenues, vt Vicarij sustentationi non sufficiant: responsum est sumendam esse ex fructibus percipiendis, nisi aliquæ personæ sint iure obligatæ ad supplendum aliunde.
21 Vltimò nota ex fine textus, fructus ecclesiæ vacantis esse reseruandos in tempus successoris, vt hic, & in concordantibus, de quibus in glos. vltim. Ad idem Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 9. vers. Patroni autem, ibi: sed illos liberè Rectori seu beneficiato, non obstante etiam quacunque consuetudine distribuendos dimittant. Nec debet œconomus aliquid exinde alienare, nisi sint tales, qui seruando seruari non possunt,
22 vt l. Lex quæ Tutores, in fin. C. De administr. Tutor. l. Diuus, in fin. Primi respons. ff. De petit. hæredit. cap. Si quis Episcopus 10. qu. 2. glos. vbi supra. Hos enim potest œconomus vendere, cum hoc expediat ecclesiæ, sed tamen illorum pretium debet fideliter conseruare, vt l. Si & rem, & prætium, ff. De petit. hæredit. l. Non vtitur, & l. seq. quia pretio, ff. De vsufruct. & l. Procuratoris, §. Non autem totum, ff. De tributar. action. secundum Host. hic in fin. in Cathedralibus, &
23 Collegiatis ecclesijs locum habet, cap. Quia sæpe, de elect. lib. 6. secundum Ioan. Andr. hic in fin. & quod dixi de fructibus ecclesiæ vacantis intelligas de fructibus, & reditibus temporæ vacationis prouenientibus; de his enim loquitur hæc Decretalis, & tex. in cap. Præsenti, de off. ord. lib. 6. & in c. Quia sæpe, de elect. eod. lib. Secus verò de spoliis beneficiati præmortui, quia de his nullo iure cautum reperitur, vt reseruandi sint successori. Et ita hunc text. declarat Nauarr. in tract. de spol. Clericor. §. 10. n. 1. 2. 3. & 30.
24 In glos. penult. ibi, *vel alius Prælatus*. Nota ex hac glos. deputationem œconomi in ecclesia vacante non pertinere indistinctè ad Episcopum, sed ad eum, ad quem pertinet institutio, & cum glos. transit hic Io. Andr. nu. 16.

25 Sed hodie ex Concilio Tridentino in dicto c. 18. sess. 24. in Parochialibus vacantibus Episcopus solus potest Vicarium, seu œconomum constituere, & alia facere, quæ ibi præscribuntur, non autem inferiores Prælati, nisi habeant requisita, quæ posui ex sententia sacræ Congre-
26 gationis Concilij in cap. Cum contingat, nu. 31. & 38. infra de foro compet. Vnde proposito dubio an ius deputandi Vicarios in Parochialibus vacantibus ex cap. 18. sess. 24. vel alia quapiam ratione competat Abbati, ad quem ipsarum Parochialium collatio pertinet, an verò ad viciniorem Episcopum: sacra Congregatio censuit pertinere ad Episcopum viciniorem.
27 QVÆRO, An patronus præsentando indignum sit ipso iure priuatus pro illa vice potestate præsentandi.
28 Pro solutione quæstionis distinguendum est cum glos. 2. hic inter patronum ecclesiasticum, & patronum laicum, seu clericum ratione patrimonij.

Et quidem patronus ecclesiasticus præsentando indignum, si hoc fecerit scienter est ipso iure priuatus pro prima vice præsentandi potestate, quia cum non possit variare, c. Cum autem, de iurepatr. Host. in summ. de iurepatr. §. In quibus, vers. Ecclesiasticus autem, eo ipso quod præsentat indignum, ius prouidendi ecclesiam
29 ad episcopum deuoluitur, vt cap. 2. in fin. supra de supplen. neglig. Prælat. & cap. 3. in fin. infra
30 de ecclesi. ædifican. idque ad exemplum eligentis scienter indignum, c. Cum in cunctis, §. vltim. cap. Innotuit, & in c. Cum Vvintonien. supra de elect. & c. Quamquam, end. tit. lib. 6. & hoc si
31 episcopus habeat ius instituendi; alioquin deuolutio fit ad eum, ad quem pertinet institutio, vt voluit glos. in Clem. vnica in verb. Prælati, & in verb. Dispositionem, de supplen. negl. Prælat. quam dicit singularem Abb. hic nu. 6. & sequitur Lambertin. de iurepatron. 1. par. 2. lib. in 10. quæst. princip. art. 4. num. 6. vers. Demum,
32 ibi Abbas subdit. Si verò patronus ecclesiasticus hoc fecerit ignoranter, tunc non potest variare vsque ad cassationem, & post cassationem habet integrum tempus semestre ad præsentandum, arg. cap. Electi, de elect. lib. 6. secundum Host. in summa de iurepatron. §. In quibus, dicto vers. Ecclesiasticus autem. Ioan. Andr. hic n. 13. vers. Et sic erit differentia. Butr. eod. n. & vers. Imol. num. 6. vers. Sed si clericus. Quod credo verum nisi ignorantia sit crassa, & supina, vt notat glos. in dicto cap. Innotuit, in verb. Ignorantiam, de elect. & in hoc primo membro glossæ nostræ concordant, Host. in summa de iurepatr. d. §. In quibus, in princ. 3. col. in vers. Pœna, & communiter DD. vno excepto Card. nullus discrepat, vt inquit Lambertin. in tract. de iurepatr. prima parte, 2. libri in 10. quæst. princip. art. 4. num. 15.
33 Sed patronus laicus, vel clericus ratione patrimonij si præsentauit indignum ignoranter, conueniunt omnes, vt non sit priuatus potestate præsentandi, quia potest variare præsentando alium idoneum infra quadrimestre tempus, vt in c. Cum autem, de iurepatr.
34 Verum si hoc fecerit scienter, magna est Doctorum altercatio an sit ipso iure priuatus, necne. Gloss. 2. hic tenet non esse priuatum, nec pri-

35 priuandum : & cum glos. consentit Archidiac. in c.1. n. 1. vers. Sed contra in laico de præben. libr. 6. & in cap. vnico, in fin. de iurepatr. eod. lib. Feder. de Sen. cons. 129. casus talis est, Testator, num. 3. in fin. vers. Ad vltimum & cons. 147. quidam de ciuitate Tuderti num. 4. vers. Nam patroni eligentes indignum. Innoc. hic in princ. in verb. Minus, vers. Vel dic quod licet patronus laicus, tametsi loquatur alternatiue. Card. in 2. quæst. & cum hac opinione in effectu concordat Ioan. Andr. num. 12. in fine vers. Per quæ dico, vbi finaliter concludit patronum laicum non esse priuatum per hoc quod præsentat indignum scienter, sed ex tunc erit priuatus, cum infra quatuor menses sibi ad præsentandum præfixos respectu prioris inchoationis alium non præsentat, & tunc demum poterit Episcopus de alio prouidere: & cum opinione Ioan. Andr. consentiunt Butr. hic num. 13. col. 3 post princip. vers. Per hoc concludit, dicens hanc opinionem esse æquiorem, licet de rigore posset contraria dici verior: & Paulus de Eleazar. in Clem. 1. de iurepatron. prout eum refert Cardin. hic in 2. quæst. num. 1. vers. Paulus, Idem per omnia Anchar. hic num. 4. vers. Ioan. Andr. tenet, latè Imol. nu. 5. eod. vers. & num 6. vers. et per prædicta, dicens tutius esse tenere cum glos. cum qua etiam videtur transire Innocen. eamq; videri etiam æquiorem. Licet disputationis gratia posset etiam alia opinio sustineri: tamen in iudicando, & consulendo non esse recedendum à gloss. sequitur Ioan. de Anan. num. 3. dicens hanc opinionem tenere communiter DD. quam etiam ex Legistis sequutus est Bart. in tract. de differentijs inter ius ciuile, & canonicum n. 19. vbi constituens in hoc differentiam inter ius ciuile, & canonicum, dicit patronum præsentando indignum de iure ciuili priuari potestate præsentandi ea vice, & illam potestatem deuolui ad superiorem, iuxta tex. in auth. de sanctiss. Episc. §. Si quis oratorij domum, sed de iure canonico patronum non perdere talem potestatem, vt in hoc cap.

Pro hac opinione glossæ inducitur Primò hæc Decretalis: nam hic certò præsupponitur fuisse præsentatum indignum à patrono laico, & tamen non deuoluitur ad episcopum ius prouidendi ecclesiam, sed tantummodo ius deputandi œconomum durante vacatione: ergo patronus non fuit priuatus: nam si hoc esset, episcopus statim debuisset prouidere de rectore, & non de œconomo, cap. Nulla, infra de concess. præb. & cap. vnico, de supplend. negligen. Prælator. lib. 6.

36 Secundò pro hac opinione Ioan. Andr. arguitur sic. Paria sunt nullum præsentare, vel minus idoneum, vt in cap. 2. de translat. Episcop. & in cap. Tuæ, de cleric. non resident. sed quando patronus laicus infra quadrimestre neminem præsentauit, eo termino elapso Episcopus potest de Rectore prouidere, vt in cap. vnico, §. Verum, de iurepatr. lib. 6. ergo eodem modo prouidere poterit si fuerit præsentatus minus idoneus.

37 Tertiò pro eadem opinione adducitur ratio, quæ multum stringit: nam si licitum est patrono sæculari variare, quando præsentauit idoneū, vt in cap. Cum autem, de iurepatr. fortiùs debet esse licitum si præsentauit indignum: nam vt finaliter inquit Ioan. Andr. hic num. 12. Absurdum videtur, vt patronus benefaciendo possit variare, vel accumulare; malè faciendo, non, cum tamen variatio à iure præcipuè concedatur quando actus est illicitus, secundum ea, quæ notantur in cap. Nosti, de elect. & in cap. Diuersis fallacijs, de cler. coniugat. quasi hæc fuerit mens iuris permittentis variationem, vt patronus accumulando variare possit quod male fecit.

38 Glossa secunda hic pro sua opinione ponderat rationem differentiæ inter patronum Clericum, & Patronum laicum; nam Clericus variare non potest, laicus verò potest antequam præsentatus sit confirmatus, vt in dicto c. Cum autem de iure patronat. & hæc est ratio cur laico dentur tantum quatuor menses à tempore vacationis, cap. Cum propter de iurepatronat. Collegio vero, siue Clericis dentur sex menses, vt in cap. Nulla, de concess. præbend. Igitur laicus non priuatur potestate præsentandi, licet indignum præsentet, Clericus verò secus. Concordat textus in l. Cum quidam, ita cum ibi notatis per Bart. num. 4. ff. De leg. 2. nam vt dicit glos. hic fit quædam compensatio hinc inde: nam laici quoniam grauantur in tempore, releuantur in hoc, quia non puniuntur. Contra verò Clerici quoniam releuantur in maiori tempore, grauantur in hoc, quia puniuntur eligendo, vel præsentando indignum. Item quia Clerici magis debent esse discreti, & scire iura: ideirco puniuntur si peccent in electionibus, seu præsentationibus. Sequitur Bald. hic, nu. 4 aliàs rationes differentiæ assignans inter patronum clericum, & patronum laicum.

39 Contrariam opinionem idest patronum laicum, qui scienter præsentauit indignum, esse priuatum ipso iure potestate præsentandi pro illa vice, & prouisionem ecclesiæ statim ad Episcopum deuolui sequutus est variando Innocen. in cap. Proposuit, num. 1. circa fin. vers. Sed dices, vbi recitata distinctione Bernardi inter patronum clericum, & patronum laicum concludit ad superiorem reuolui prouisionem patrono præsentante indignum, licet suadat Episcopum benefacere si reddat prouisionem, idest præsentationem patrono, quia laici non sunt ita instructi in ecclesiasticis negotijs, & cum eo consentit ibi Host. num 5. vers. Si quæras, & idem Host. hic num. 2. vers. Abbreuiaui, dicens glossam Bernardi esse omnino cancellandam, Bald num. 3. vbi concludit Episcopum posse præuenire variationem patroni laici, & pœnitentiam non expectare. Allegat notata per Innoc. & Host. in dicto c. Proposuit, & ita sentit patronum laicum esse priuatum ipso iure, licet ei sit parcendum ex benignitate. Henric. Boich. in cap. Auditis, num. 2. 3. & 4. supra de elect. vbi concludit patronum laicum, qui indignum præsentauit, etiam infra quatuor menses variare non posse, nisi episcopus variationem admittat, Ioan. de Lignan. in Clem. 1. de iurepatr. Gemin. in c. 1. in 2 col. & ibi etiam Franc. nu. 2. vers. Debet tamen de præbend. lib. 6. licet male alleget Archid. & Ioan. Andr. pro hac opinione. Latè Bellam. hic num. 2. col 3. post princ. vbi in vers. Ego autem, concludit pro hac parte, licet fateatur se in consilijs semel dixisse, nec in præsentatione

pa-

patroni clerici, nec in præsentatione patroni laici habere locum pœnam c.Cum in cunctis, de electiōn. Hanc etiam opinionem sequitur, & verissimam dicit Abbas hic num.5. & allegat Doctores de Rota idem tenentes decis. 205. & ex Legistis eam tenent Bart. & Angel. in auth. de Sanctiss. Episcop. §. Si quis Oratorij domum relati à Io. de Anan. hic num. 3. vers. et istam partem. Sed certè Bart. ibi de hoc nihil dicit, & Angel. remittit se ad hoc cap. et ad Archid. in c. 1. de præbend. lib. 6. & sic potuisset potius allegari pro contraria opinione. Hanc tamen tenet Angel. Aretin. in cons. 99. Videndum censeo, num. 18. & eam aliàs approbauit Rota apud Crescent. decis. 11. de iurepatronat vbi resoluit patronum etiam laicum scienter præsentantem criminosum, vel aliàs indignum priuari ea vice potestate iterum præsentandi, ex notat. per Rocch. de Curt. in tract. de iurepatronat. in verb. Honorificum, num. 15. qu. 4. vers. Si autem præsentans. Rota decis 262. aliàs 5. de iurepatron. in Nouis, Bellamer. decis. 172. & decis. 751. & alios apud Lambertin. in eod. tract. 1. part. 1. lib. in 10 qu. art. 4. col. 5. in fin. cum seq. Henric. Boich. in dict. c. Auditis, & Collectar. hic Adde Caputaquen. decis. 293. p. 2.

Mouentur omnes per text. in dict. §. Si quis Oratorij domum in auth. de Sanctiss. Episcop. In illis verbis: si verò qui ab eis (scilicet patronis laicis) eliguntur, tanquam indignos prohibent sacræ Regulæ ordinari; tunc Sanctissimus Episcopus quoscunque putauerit meliores ordinari procuret, & loquitur tex. de præsentantib. indignos scienter, alioquin non esset delictum, vt ibi supponitur.

Nec refert quod textus non dicat, vt episcopus ordinet ecclesiam, cum patronus præsentat indignum, sed vt procuret ordinari, scilicet sollicitando patronum ad alium præsentandum, prout exponit Ioan. Andr. hic num. 12. vers. Melius potuisset. Quoniam, vt respondet Abbas, num. 50. circa fin. vers. et ad §. Si quis Oratorij, expositio Io. Andr. non est bona, quia textus dicit episcopus quoscumq; putauerit meliores; & sic ad Episcopum spectat alium idoneum proponere, cum præsentatus à patrono est indignus.

Deinde mouentur per textum in auth. de ecclesiast. titul. §. Si quis ædificationem: vbi cauetur, vt si Patronus præfecit Hospitali Rectorem indignum, Episcopus eo amoto alium idoneum substituat.

41 Tertiò pro hac opinione Abb. allegat Bart. in l. Cum quidam ita, ff. De legat. 2. & ibi bonum textum iuncta glos. vbi probatur eum, qui habet electionem ex dispositione testatoris, eligendo indignum priuari ipso facto potestate eligendi.

42 Quartò idem Abbas adducit aliud simile; nam si alicui ex priuilegio, seu gratia competit potestas eligendi, vel postulandi, si scienter eligit, vel postulat indignum, perdit eo ipso potestatem sibi attributam, quia dicitur abuti priuilegio, textus est notab. in cap. Gratum, supra de

43 postulat. Prælat. Sed patronus habet potestatem eligendi, seu præsentandi ex gratia, vt in cap. 3. de iurepatronat. ergo præsentando scienter indignum huiusmodi gratia abutitur, & consequenter cadit eo ipso à potestate præsentandi, quod argumentum fortificat Lambertin. in tract. de iurepatron. 1. parte, 2. lib. in 10. quæst. princip. art. 4. num. 6. vers. Fortifico.

44 Vltimò, pro hac opinione Ioan. de Lignan. in dicta Clem. 1. de iurepatr. arguit à fortiori: nam si eligentes, vel habentes collationem de iure communi priuantur ipso iure eligendo, vel instituendo indignum, vt in cap. Cum in cunctis, §. vltim. de elect. fortius patroni, qui habent præsentationem ex sola gratia, cap. 3. de iurepatr. quia ius commune difficilius tollitur, quàm priuilegium, l. Eius militis, §. Militia, ff. De militar. testament.

Ad hanc Decretalem respondent Hostien. & Abb. eam posse intelligi de patrono, qui ignoranter præsentauit indignum.

45 Ad rationem Ioan. Andr. quòd iura faciliùs admittant variationem contra actum illicitum, respondet Henric. Boich. in dicto cap. Auditis, num. 4. de electiōn. instantiam esse in promptu; nam postulantes dignū re integra, scilicet ante præsentationem factam superiori possunt variare, cap. Bonæ, il secondo, §. Nec nocebat, supra de postulat. Prælat. & tamen postulantes scienter indignum sunt priuati ipso iure, vt in c. Scriptum est, in fin. eodem tit.

46 Ex his patet articulum esse satis dubium, & disputabilem, cum vtrinque sint rationes, & authoritates Doctorum primæ classis, opinio tamen glossæ æquior, & benignior est; & videtur etiam de iure verior, quia pœna potestatis præsentandi non debet induci, nisi de iure expressè cautum reperiatur, vt notat glos. 2. in cap. fin. infra de iurepatr. Sed nullibi reperitur de iure cautum, vt patronus laicus præsentando scienter indignum, sit ipso iure priuatus potestate præsentandi; imo oppositum non obscurè cautum reperitur in hoc cap. Vt ostensum est, supra num. 2. & nu. 35. vers. Imo hac opinione. Neque enim videtur admittendum quod dicunt Host. & Abb. videlicet hunc textum posse intelligi in patrono, qui præsentauit indignum ignoranter; hoc enim est diuinare, cum textus hoc non aperiat, sed indefinitè loquatur de laico præsentan-
47 te non idoneum. Et eo magis quia præsentans indignum præsumitur cum præsentare scienter, vt hic firmat Bald. num. 6. allegat simile in l. Qui cum alio contra. lit. ff. De reg. iur. & sequitur Lambertin. dicto art. 4. num. 14.

48 Quare cùm ista pœna hoc casu non sit in iure scripta, non debes eam ex tuo capite inuenire. Quæ sunt verba Host. in d. cap. fin. num. 4. de iu-
49 repatr. Imo propter hanc rationem Cardin. in Clem. 1. in 13 quæst. de iurepatr. & post eum Imol. in 3. quæst. dicunt, nec patronum ecclesiasticum præsentando indignum esse priuatum,
50 cum hoc non sit iure expressum. Nec dicatur id esse cautum in eligentibus scienter indignum, vt in cap. Cum in cunctis, §. vltim. de electiōn.
51 Ideoque fortius debere procedere in præsentantibus secundum rationem Ioan. de Lignano, de qua supra num. 44 Quoniam, vt bene respondet Imol. hic nu. 6. vers. Item non obstat ratio, cum illud ius pœnale sit, & pœnam infligat ipso iure, non debet extendi extra proprios terminos, vt plenè notatur per Ioan. Andr. in regula Odia, de regul. iur. lib. 6. Et ideo quamuis in eligentibus

indignum habeat locum pœna priuationis;
hinc tamen non sequitur vt locum habere de-
beat in præsentantibus indignum, arg cap. Sta-
52 tutum supr. de elect. cùm præsertim subsit etiam
diuersitas rationis; nam eligentes dant ius in
re, præsentantes autem dant ius ad rem, c. Cum
Bertoldus, infra de re iudicat. vnde non mirum
si puniatur eligens, qui tribuit ius indigno, non
autem præsentans, qui ius non tribuit, vt con-
tra Barbat. considerat Lambertin. de iurepatr.
1. parte 2. lib. in 10. quæst. princip. art 4. nu. 13.
vers. Sed tu aduerte. Ad quod confert etiam
diuersitas titulorum, & quod notat glos. in c. fin.
in verb. Electione, de elect. lib. 6. vbi tenet illam
decretalem, quæ loquitur in electione, non ha-
bere locum in præsentatione. Adde quod cum
laicis mitiùs est agendum, ne ab ecclesiarum
fundationibus retrahantur, glos. magna in fine,
& Host. num. 10. in cap. Cum dilectus, infra de
iurepatron. Et plenè notatur in cap. Dilectus,
53 supra de offic. Legat. Nec refragantur leges ci-
uiles, & signanter textus in §. Si quis Oratorij
domum, in auth. de Sanctiss. Episcop. Quoniam
cum disponant de materia ecclesiastica, & spi-
rituali, seu spirituali annexa, qualis est materia
iurispatronatus, vt cap. Quanto, de iudic. non
sunt attendendæ secundum ea, quæ notantur in
c. 1. infr. de noui oper. nunciat. vt bene hic per
Imol. nu. 6. vers. Posset etiam responderi. Et sic
est bona solutio glossæ nostræ dicentis in hoc
standum esse canoni, & non legi, vt hic per Bald.
num. 4. vers. Dicit Bernardus. Nec refert quod
Ioan. de Anan. num. 5. vers. Tu considera, dicat
hanc solutionem non esse bonam ex notatis per
Host. & Ioan. Andr. in cap. fin. de solution. quia
quod patronus præsentando indignum sit pri-
uatus, est fauor ecclesiæ. Etenim non bene lo-
quitur, quia leges ciuiles de rebus ecclesiasticis,
& spiritualibus specialiter disponentes etiam in
fauorem ecclesiarum ponunt falcem in messem
alienam, & non valent ex defectu iurisdictionis
secundum communes theoricas in cap. Ecclesia
Sanctæ Mariæ, & in cap. Quæ in ecclesiarum, &
ibi dixi num. 25. & 30. supra de Constitutionib.
vnde ineptè Lambertin. in dicto art. 4 num. 14.
vers. Certè opiniones, dixit solutionem, quod
aliud sit de iure ciuili, aliud de iure canonico,
54 esse refugium miserorum. Nec obstat quod ha-
bentes ius eligendi, vel postulandi ex priuile-
gio, &c. incurrant hanc pœnam si eligant, vel
postulent indignum, vt dictum est supra nu. 42.
Quoniam iurispatronatus concessio, postquam
redacta est in corpore iuris, non dicitur priuile-
gium, seu gratia, sed iustitia, vt dixi in c. Quo-
niam, num. 12. de iurepatr. Ac præterea in hac
materia pœnali non licet arguere ab electione
ad præsentationem, vt dictum est supra nu. 46.
55 48. & 51. & hanc sententiam videtur aliàs pro-
basse Sacra Congregatio Cardinalium Concilij
Tridentini interpretum: nam cum esset quæsitum
an post primum præsentatum à patrono, scilicet
laico, sed examinatorum iudicio reprobatum,
liceat patrono alterius nomen secundo deferre,
quem ordinarius, si idoneus repertus fuerit, ad-
mittat, non obstante appellatione ad Sedem
Apostolicam interposita per priori loco nomi-
natum: fuit priuatis litteris scriptum licere al-
terius nomen deferre, eumq; admittendum esse,
si idoneus reperiatur, non obstante appellatione
56 priori. Non omitto Lambertin. dicto art. 4. n. 15.
vers. Aut sumus in patronis laicis, quasi conci-
liando opiniones distinxisse inter præsentatio-
nem de non idoneo, & præsentationem de in-
digno. In primo casu putauit patronum non esse
priuatum potestate præsentandi, nisi post lapsum
quatuor mensium, & exemplificauit non idoneum
in illiterato, bigamo, clerico coniugato, mo-
nacho, & consimilibus: & in hoc casu secundum
eum loquitur textus noster, ponderando litterã
ibi *personæ minus idoneæ præsentantur*: & lo-
cum habet prima opinio glossæ, & sequacium.
In secundo autem casu, idest cùm patronus lai-
cus præsentat scienter indignum, tunc eo ipso
pro illa vice priuatus est potestate præsentandi;
& ius ordinandi ecclesiam ad episcopum deuol-
uitur, & intelligit indignum, idest habentem
impedimentum, quod sonat in vitium, idest si-
moniacum, homicidam, vel alium notoriè cri-
minosum, item laicum, puerum, illegitimum, ac
prorsus illiteratum: & in hoc secundo casu se-
cundum eum loquitur textus in d. §. Si quis ora-
torij domum in auth. de sanctiss. Episcopis, ibi:
tanquam indignum prohibent sacræ regulæ or-
dinari: & locum habet secunda opinio Hostien.
& sequacium. Allegat pro sua distinctione Ho-
stiensem in summa de iurepatron. §. In quibus
col. 3. in princ. vers. Pœna, sed certè Hostiens.
non dicit, id ad quod eum allegat Lambertin.
nam ibi recitat primò opinionem quorumdam,
qui distinguendo dicebant patronum clericum
præsentando non idoneum priuari potestate
præsentandi, laicum verò non: & hanc distin-
ctionem reprobat ibi Host. dicens, etiam laicum
præsentando indignum esse priuatum, & sic nul-
lam constitui differentiam; imo pro eodem ac-
cipit non idoneum atque indignum; nec imme-
ritò, quia hæc distinctio Lambertini, quamuis
videatur plausibilis, tamen iure non probatur,
quia canones de non idoneis, & indignis pro-
miscuè loquuntur, vt in c. 2. in fin. de supplen.
neglig. Prælat. & in cap. 3. in fin. de ecclesi. ædi-
ficand. vbi ad effectum vt ius prouidendi eccle-
siam deuoluatur ad superiorem, non requiritur
vt fuerit præsentatus indignus, sed satis est, vt
non fuerit præsentatus idoneus: & gloss. 2. hic
exponendo litteram ibi, *minus idonea*, dicit:
& sic patet quod patronus laicus, licet præsentet
indignum, non est priuatus, &c. vnde male
saluatur prima opinio glossæ hoc fundamento,
quod non procedat in indigno, sed in non ido-
neo, cum gloss. exponat non idoneum id est in-
dignum. Sed nec secunda opinio Hostien. hac
distinctione saluari potest, quia Host. hic num. 21.
vers. Abbreuiaui, reprobat glossam, quia lex di-
cit expressè, quod si sæcularis patronus non re-
præsentet idoneum, Episcopus ecclesiam ordina-
bit, vt in auth. de sanctiss. Episcop. §. Si quis
oratorij domum: & ita ille textus, qui expressè
loquitur de indigno ab Hostiensi exponitur in
minus idoneo. Item Monachus secundum Lam-
bertin. non est indignus, sed non idoneus, & ta-
men Rota inducit deuolutionem si patronus lai-
cus ad ecclesiam sæcularem præsentet Monachũ,
vt apud Bellam. disp. 172. incipien. collatio, &
disp. 751. incip. patronus. Rota dec. 262. In re-
ligioso, aliàs, 5. de iurepatr. In nouis. Itaque
in

in hac materia omnis non idonens est indignus, & è conuerso: nam tales prohibent sacræ Regulæ ordinari, vt de fil. presbyter. ordinand. vel non, de seru. non ordin. de corpor. vitiat. ordin. vel non, & de bigamis non ordinandis, cum similib. Item textus optimus in cap. Qui in aliquo, 51. dist. in hac materia promotionis æquiparat criminosos, bigamos, laicos, litterarum inscios, seruos, sæculari militiæ deditos, curiales, & alios complures: & ipsemet Lambertin. se confundit miscendo vitiosos cum non vitiosis, vt illegitimos, laicos, & illiteratos, & inter non idoneos recensendo bigamos, coniugatos, Monachos. Quamobrem reiecta illius distinctione, adhæreo opinioni glossæ nostræ, quam dicunt sequendam in iudicando, & consulendo Imol. & Ioan. de Anan. in locis supracit. nu. 35. & quæ videtur etiam magis communis: habet enim sequaces Archid. Io. Andr. Paul. de Eleaz. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Item Bart.

Pro contraria verò sunt Host. Ioan. de Lignan. Henric. Boich. Abb. Authen. Gemin. & Francisc. nam Innocent. & Bellamer. tanquam varij pro neutra allegari debent, & Collectarius hic nu. 1. tamen recitat opiniones. Rursus hæc opinio præponenda, cum habeat pro se gloss. & Archidiaconum: nam opinio glossæ in dubio præualet communi opinioni secundum Iacob. Butrig. in l. 1. C. Qui pro sua iurisd. & Bald. in l. Cum hæreditas, deposit. & adde quod de authoritate glossæ scripsi in c. Ne innitaris num. 75. & 109. supra de Constitut. & similiter opinio Archidiaconi super sexto etiam singularis communi opinioni est præferenda, secundum Felin. in cap. 1. num. 54. in 4. limitatione de Constitut. qui ad hoc allegat Rotam decis. 348. in Antiquis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap Quanto.

SVMMARIVM.

1 *ORdinarius supplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum.*

2 *Monachus sine Monasterio caret vita, sicut piscis sine aqua.*

3 *Canonici Regulares debent in Claustro Diuinis obsequijs vigilare, nec hodie possunt exercere curam animarum in Parochialibus annexis eorum Monasterijs.*

4 *Regulares accedentes ad Curiam Principis sine licentia Superioris sunt ipso facto excommunicati.*

5 *Regulares de licentia sui Superioris non prohibentur esse in obsequio alicuius Principis, vel Episcopi.*

Sed hodie contra, num. 7.

6 *Episcopus potest sibi assumere Monachum in cubicularium, etiam contradicente Abbate, si sit necessarius.*

Contrarium, num. 7.

7 *Regularibus concedi non possunt facultates degendi extra claustra nisi ex grauissima causa* Prosp. Fagn. in 1. part. primi Decretal. *à Sede Apostolica approbanda.*

8 *Monachorum correctio, & coercitio primo loco pertinet ad Abbatem.*

9 *Regularium causæ an ab Episcopo, vel Abbate cognosci, ac diffiniri debeant, distinguitur, vt num. seqq.*

10 *Regularium coercitio, quando agitur criminaliter in figura iudicij, cognitio spectat ad Episcopum.*

Sed de pertinentibus ad Regulam Claustralem cognoscit Abbas, & n. 18. & seqq.

11 *Prælatus Collegiatæ Ecclesiæ qui præficitur per electionem, habet iurisdictionem ordinariam in illos de Collegio.*

Declaratur, num. 21.

12 *Abbas, vel Prior Conuentualis potest Monachos excommunicare.*

13 *Abbas habet iurisdictionem in Monachos etiam in criminalibus.*

14 *Abbas exercet iurisdictionalia ante benedictionem & num. 17.*

15 *Consecratio in Episcopo magis operatur, quàm benedictio in Abbate.*

16 *Abbas vocatur etiam ante benedictionem.*

18 *Monachus in his quæ pertinent ad obseruantiam Regulæ, magis tenetur obedire Abbati, quàm Episcopo.*

19 *Abbas potest Monachum vagabundum reuocare, punire, & eijcere ad præscriptum Regulæ.*

20 *Regularis est puniendus ab Episcopo tantum, quando agitur iudicialiter, & ad pœnam ordinariam.*

22 *Regularis vagabundus à quibus, & quo ordine sit reuocandus, & puniendus.*

23 *Monachus in causis ciuilibus, & pecuniarijs conueniri non potest coram Abbate, sed Ecclesia, vel Monasterium conuenietur coram Ordinario.*

24 *Regulares exempti tam in ciuilibus, quàm in criminalibus respondere debent coram Superiore suo, & non coram Ordinario.*

25 *Et quid post Constitutionem Gregorij XV. de Conseruatoribus.*

26 *Iurisdictio in paruis Conuentibus Ordinario attributa ex Decreto Innocentij X. an censeatur Superioribus Regularibus adempta, & priuatiuè*
26 *in Ordinarium translata, & num. seqq. vsque ad 43.*

27 *Abbas, vel Prior in Monasterio, Prouincialis in omnibus Conuentibus prouinciæ, & Generalis in toto Ordine habent iurisdictionem vniuersalem, & ordinariam.*

28 *Iurisdictio specialis à lege vni tributa non censetur alijs adempta.*

29 *Iurisdictio in dubio censetur cumulatiuè collata.*

30 *Iurisdictio inter Episcopum Burgi S. Donini, & Præpositum Buxeti est cumulatiua.*

31 *Iurisdictio Episcopo tributa à Concilio Tridentino sess. 7. c. 7. & 8. & sess. 25. de Regul. cap. 11. intelligitur cumulatiuè cum inferioribus.*

32 *Iurisdictio data fauore certarum personarum censetur priuatiuè collata, secus si ratione causarum.*

33 *Iurisdictio an censeatur collata priuatiuè vel cumulatiuè, in primis spectanda est mens concedentis*

34 *Monasteria omnia de iure communi subiecta*

sunt iurisdictioni Episcopi Diœcesani, sed cumulatiuè cum Pralatis Superioribus, & n. 39.

35 *Monachi in monasterio Episcopatui vnito subsunt Episcopo, & Praposito, vel Priori.*

36 *Decretum Innocentij X. de paruis Conuentibus ordinario subiectis expenditur.*

37 *Regulares delinquentes in casibus Constitutionis Greg. XV. de Exempt. Priuilegijs quamuis subsint iurisdictioni Ordinarij, tamen puniri possunt etiam à suis Superioribus.*

38 *Idem in Regularibus degentibus in monasterijs post Decretum Vrbani VIII. erectis non minori numero, quàm duodecim Religiosorum.*

39 *Abbas habet totam potestatem in monasterio, excluso Episcopo.*

40 *Iurisdictio delegata est extraordinaria, & odiosa. Iurisdictio ordinaria est fauorabilis, necessaria, & amplianda ibid.*

41 *Regulares sunt subiecti Pralatis suis ex obligatione surgente à voto solemni obedientia, quod tenetur esse de iure natura.*

42 *Declarationes Congregationis super statu Regularium ad Decretum subiectionis paruorum conuentuum iurisdictioni Ordinarij.*

43 *Synodo Diœcesana an ex decreto Innoc. X. interesse teneantur Abbates, Priores, & Guardiani paruorum conuentuum, latè discutitur, vt n. seqq. vsque ad n. 64.*

44 *Abbates non sunt cogendi ab Episcopo ad Synodum accedere, nisi rationabilis causa subsit, num. 43.*

Declaratur, n. 58.

Regulares lege Diœcesana Episcopo subiecti cogi possunt illius Synodo interesse.

Declaratur, n. 53.

45 *Vocatio ad Synodum est de lege Diœcesana.*

Declaratur, n. 53.

46 *Intellectus c. Nimis praua, de excess. Pralat, & n. 59. & 60.*

47 *Fratres Mendicantes an cogi possint accedere ad Synodum Diœcesanam, & n. 59. & n. 60.*

48 *Exempti qui subsunt Generalis Capitulibus, non tenentur Synodo interesse.*

Declaratur n. 60.

49 *Exempti habentes Capellas, vel Populum subiectum Episcopo, vel Parochiales Ecclesias, ab accessu ad Synodum Diœcesanam non eximuntur.*

50 *Synodus celebratur ab Episcopo auctoritate ordinaria, & est de iuribus Episcopalibus.*

Declaratur, n. 63.

51 *Exempti à iurisdictione Episcopi non tenentur ire ad illius Synodum.*

Declaratur, n. 57.

52 *Abbates, & alij Superiores Regulares, qui subsunt iurisdictioni Episcopi, tenentur accedere ad illius Synodum, quamuis sub se non habeant Capellas, vel Populum.*

53 *Synodus mixta est de lege Diœcesana, & de lege iurisdictionis.*

54 *Pralati Regulares iurisdictioni Episcopi subiecti, quamuis non teneantur ad ea, qua sunt de lege Diœcesana, tamen tenentur ire ad Synodum.*

55 *Abbatibus bonum est accedere ad Synodum Episcopi, & cur.*

56 *Synodus est praambulum visitationis.*

57 *Regulares paruorum conuentuum hodie sunt exempti à iurisdictione Episcopi ordinaria, sed non à delegata.*

58 *Abbates Cistercienses non tenentur ire ad Synodum.*

60 *Priores, & Guardiani cogi possunt ad Synodum venire, sed non fratres.*

61 *Monachus Claustralis non tenetur ire ad Synodum.*

62 *Abbas habens Ecclesias in diuersis Episcopatibus ad Synodum vnius ire tenetur per seipsum, ad alias per substitutos si Synodi eodem tempore celebrentur.*

63 *Iura Episcopalia exercentur ab Episcopo in subditos auctoritate ordinaria; in exemptos verò delegata.*

64 *Declaratio Apostolica super accessu Superiorum paruorum conuentuum ad Diœcesanam Synodum.*

1 QVANTO, Ordinarius supplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum. Hoc dicit, Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Imol. Anchar. Abb. & Ioan. de Anau, communis diuisio, Secunda ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò ibi, *In claustro*. Non tantùm
Monachos, qui sine Monasterio carent vita, sicut
piscis sine aqua, cap. Placuit communi, 16. q. 1.
sed etiam Canonicos Regulares, qui regulæ in-
3 seruiunt laxiori, cap. Quod Dei timorem, de
stat. Monachor. debere in claustro iuxta Regularia constituta diuinis obsequijs vigilare, vt in littera. Vnde Fel. rec. Innocentius X. noluit eos morari extra claustra etiam pro exercenda cura animarum in Parochialibus annexis eorum monasterijs, non obstante prallegata Decretali, Quod Dei timorem. Sed iussit in talibus Ecclesijs per Episcopos deputari Sacerdotes sæculares ad nominationem superiorem Regularium in Vicarios perpetuos, vel amouibiles ad præscriptum S. Concilij Tridentiui, sess. 7. c. 7. vt scripsi in c. Relatum, n. 67. & 68. infra, Ne Cler. vel Monach.

4 Secundò nota ibi, *Per curias Principum*,
interdictum esse Regularibus cuiusuis Ordinis
per curias Principum percurrere; & hodie accedentes ad curiam Principis sine licentia Superioris sunt ipso facto excommunicati, vt in Clem. Ne in agro, §. Quia verò, de stat. Monach. Ex quo sequitur, vt mortaliter peccent, cum excommunicatio non feratur nisi pro culpa
5 mortali, cap. Nemo Episcoporum, 11. q. 3. dicit tamen Hostiens. hic in princ. per hoc non tolli, quin Religiosus de licentia Abbatis deputari possit obsequio alicuius Principis, vel Epi-
6 scopi, sicut fit tota die, vt in dict. §. Quia verò,
à contrario sensu. Quamuis subdat hoc esse valdè periculosum propter proprium, quod conantur acquirere, & ideo Abbas de facili consentire non debet, de quo remitrit ad summam, de maior. & obed. §. Et ad quid, vers. Si Episcopus: & sequuntur, & concordans hic Io. Andr. num. 5. Bellam. num. 1. Butr. n. 11. Imol. num. 5. Guidopap. num. 6. & Abb. in primo not, subdens sic tenere Doctores, in cap. Ex rescripto, de iureiurand. Amplius dicit gloss. in cap. Cum Pastoris, in ver. Vt quidam, 2. qu. 7. Episcopum posse sibi assumere Monachum in socium etiam contradicente Abbate,

si

si sit necessarius; nisi monasterium sit exemptum. Quinimò in d.cap. Cum pastoris, inducitur Episcopus, vt potius Religiosos, quàm alios habeat in cubicularios, qui vitam eius in secreta conuersatione videant, & ex visione
7 sedula exemplum profectus sumant. Verùm hodie in decretis generalibus Clementis Papæ VIII. super reformatione Regularium innouatis ab Vrbano VIII. in Decretis de celebratione Missarum, in §.19. sic statuitur. Ineatur ratio, qua sublatis licentijs, ac facultatibus hactenus quibuscunque concessis degendi extra Conuentus claustra, ad ea quamprimum reuocentur, nec de cætero, nisi ex grauissima causa à Sede Apostolica probanda, huiusmodi facultates concedi possint, vt in Bullar. tom.3. pag.81. Quare sublata videtur facultas, quam habebant Prælati Regulares de iure communi, deputandi suos Religiosos ad seruitia Principis, vel Episcopi: & Cardinales qui voluerunt penes se habere aliquem Regularem pro Theologo, obtinere solent licentiam à Papa, vt sæpius vidi obseruari.

8 Tertiò nota ibi, *si Prælati eorum*, correctioné, & coerceitionem Monachorũ primo loco ad Abbatem pertinere: vt hic, & in c. Reprehensibilis, in fin. de Appellat. & in c. Corripiantur, 24. q.3. & ita ex hac littera colligit gloss. vlt. hic Innocent. nu.1. Hostien. num. 8. Butr. & Card. in 5. not. Imol. num.6. & Abb. in 3. not. & communiter Doctores.

9 Sed pro pleniori doctrina cum quæritur an iurisdictio in causis Regularium spectet ad Abbatem, vel ad Episcopum? Distingue, nam aut agitur de delictis, aut de contractibus, vel quasi; primo casu sunt plures opiniones, quas hic prosequitur Innocen. & alij post eum.

10 Prima opinio est Hugonis hic relati in vltima glossa. Quod aut agitur criminaliter in figura iudicij de ijs, quæ sunt delicta quoad omnes, vt furtum, homicidium, & similia; & tunc ad solum Episcopum spectat cognitio, & correctio, vt videtur esse casus in cap. Hoc tantum, ibi, *atque extra regulam facta corrigere*, & in c. Abbates, 18. q.2. aut agitur de ijs, quæ spectant ad officium Abbatis, & ad Regulam claustralem, vt quia Monachus exiuit è Monasterio sine Abbatis licentia, vel aliàs deliquit contra regulam Monachalem; & tunc ad Abbatem pertinet cognitio, & correctio, vt hic, & in cap. De persona, 11.q.1. & in cap. Cum ad Monasterium, §. Si verò Abbates. Infra de stat. Monach. & in l.4. c. De patr. potest. & dic ad solum Abbatem sine Conuentu, vt notat Host. in cap. Reprehensibilis in fin. infra de appellat. & Ioan. Andr. ibi post eum Archid. in cap. Nullam, 18. q.2. Notat hic Henric. Boich. num.3. & hanc opinionem Hugonis tenent Io. in præallegato cap. Hoc tantum, in glo. in ver. Corrigere, & ibi etiam Laurentius, 18.q.2. & Hostien. in summa de temp. ordinat. §. Et cui, ad finem sub §. Sed nunquid Religiosus, vers. Puto in ijs, & in c. Dilecto, de offic Archid. & in c. Nimis praua, in ver. Nec in ijs super hoc corrigendis, de excess. Prælat. & idem Hugo, Laurentius, & Archid. in cap. Qui relatit, 11. q.3. eamque dicit veriorem Henric. hic in princ. & cum ea satis concordat Innocentius, vt dicam infra in 5. opinione.

Prosp. Fagnan. in 2. part. primi Decret.

11 Secunda opinio est Bernardi hic in vltima glossa, qui reiecta distinctione Hugonis, tenet correctionem Monachorum etiam quando agitur in figura iudicij primo loco spectare ad Abbatem, quia Prælatus Collegiatæ Ecclesiæ habet iurisdictionem, cap.1. 16. quæst.5 & Abbas, &
12 Prior Conuentualis potest Monachos excommunicare, vt est expressum in c. Cum in Ecclesijs, infra de maior. & obed. & in cap. Sicut, il primo de simonia, & hanc opinionem tenuerunt Lauren. Io. Vinc. & Philippus, quos hic refert Ioan. Andr. num.15. & Abb. n.3. licet glossa fateatur in his potissimum spectandã esse cuiusque Ecclesiæ consuetudinem, quę dat iurisdictionem, vt in c. Conquestus. 9. q.3. & l.1. & fin. C. de Emancipat. liber.

13 Tertia est opinio relata in gloss. vlt. in d. cap. Hoc tantùm, 18. quæst. 2. quod in minimis excessibus correctio pertinet ad Abbatem, sed in maioribus, & grauioribus ad Episcopum tantùm, cap. Monachi, infra de sent excomm. cap. Si quis Monachus, 90. dist. & cap. Non dicatis, 12. q.1. & in hac opinione videtur fuisse Abbas in cap. Cum ab Ecclesiarum, num 10. supra eod. vbi tenet Abbatem habere iurisdictionem in Monachos etiam in criminalibus, cap. Ea quæ, & cap. in singulis, de stat. Monach. vbicumque deliquerint, vt c. Abbates, 18. qu.2. nisi esset crimen, pro quo veniret imponenda pœna depositionis quia tunc non Abbas, sed Episcopus cognoscere debet, cap. Visis, 16. quæst. 2. & c. Monasteria, 18. q.2. Idem si Abbas esset negligens, vt hic; & licet de hoc sint opiniones, tamen id sibi videtur verius; & allegat Ioan. de Lignano in Clem. Ne in agro, de stat. Monach.

14 Quarta est opinio, quod aut Abbas recepit manus impositionem, seu benedictionem. Secũdum morem præficiendorũ Abbatum; & tunc potest primo loco Monachos corrigere, & coercere, sicut quilibet Prælatus Colleg. Ecclesiæ: nã talis & minores Ordines confert, & baculo pastorali vtitur, & Monachum benedicit, c. Quoniam 69. dist. c. Cum contingat, de ætat. & qualit. Aut manus impositionem non recepit, & correctio Monachi ad ipsum non spectat, quia non habet plenitudinem officij, sed est nudus Minister, vt olim erat, arg. cap. Tuam, de ætat. & qualit. cap. A Subdiacono, 93. dist. cap. Accedens 50. dist. & d. cap. Hoc tantùm, 18. q.2. & sic ante benedictionem Episcopus est adeundus. Sed Hostien. num.8. vers. Sed hoc secundum quosdam dicit hanc distinctionem reprobari in c. Transmissam, supra de elect. vbi Episcopus ante consecrationem ex quo confirmationem recepit, consequitur ea, quæ sunt iurisdictionis, licet non ea, quæ sunt Ordinis. Ergo fortiùs idem dicendum in Abbate confirmato, nondum benedicto; quia magis operatur consecratio in Episcopo, quàm benedictio in Abbate, vt notat glos. in Clem. 2. in ver. Benedici, de stat. Monach. & hinc est vt electus non possit appellari Episcopus ante consecrationem, vt in cap. Nisi, de Auct. & vsu pall. & tenet gloss. in Clem. 2. in ver. Pontificum, de celebrat. Missar. & tamen Abbas appellatur ante benedictionem, vt notat Host. in c. Inter cæteras, de sent. & re iudicat. & pro hoc videtur tex. in c. 1. de supplen. neglig. Prælat. at hanc opinionem, quod Abbas ante

benedictionem exerceat iurisdictionalia, tenet Innoc. & Ioan. Andr. in c. Venerabilem, de elect. & idem Ioan. Andr. hic n. 15. Butr. n. 19. Card. 5. quæst. & Abb. n. 4.

Quinta opinio est ipsius Innocentij hic n. 1. vers. Hoc autem bene credimus, qui sic distinguit, videlicet aut Monachus delinquit in his, quæ regulæ sunt; & correctio magis pertinet ad Abbatem, quàm ad Episcopum: & est ratio, quia Monachus in his debet potius obedire Abbati, quàm Episcopo. Ad hoc faciunt notata in c. Quæ contra, 8. dist. c. Qui resistit, 11. q. 3. &
19 c. Noluit, 33 qu. 5. Aut delinquit in alijs non pertinentibus ad regulæ obseruationem; & tunc Innocentius subdistinguit; nam aut agitur de reuocando, & puniendo Monachum vagabundum, vel de illo eijciendo ad præscriptum Regulæ per Superiorem approbatæ: & tunc punitio, reuocatio, & electio huiusmodi spectat ad Abbatem. Et ratio, quia ex quo superior confirmauit regulam, & illius executionem demandauit Abbati, videtur etiam ei concessisse potestatem faciendi ea, quæ in regula continentur, de quo dic vt legitur, & notatur in c. 2. c. Ioannes, & c. final. de Regular. Quod si Abbas per se hoc facere non possit, Episcopus ei auxilium
20 impendet, vt hic & in c. Abbates, & c. sequent. 18. q. 2. Aut agitur de puniendo Monachum iudicialiter; & pœna ordinaria, putà quia in iudicio accusatur: & tunc ad solum Episcopum pertinet cognitio, & punitio, cum minor Episcopo causas criminales non agat, c. Monasteria, 18. q. 2. ita Innocentius cuius opinio reuera coincidit cum opinione Hugonis, & illam sequuntur hic Hostien. n. 8. post med. vers. In his autem quæ regulæ sunt, Ioan. Andr. n. 15. eod. vers. Butr. nu. 19. vers. In his quæ sunt regulæ. Card. in 5. quæst. vers. In his, & in 6. quæst. Anchar. n. 6. Imol. n. 10. vers. Si autem nihil disponit. Et Ioann. de Anan. n. 1. eamque dicit tenendam tanquam veram, Bellam. n. 4. vers. Et sic ista distinctio: & ante eum Collectarius n. 1. circa finem dicens: Tutius, & verius esse sentire cum Innocentio, quam etiam dicit esse veriorem Henr. Boich. in princip. & mihi quoque videtur verior, maximè per textum in d. c. Hoc tantum, 18. qu. 2. vbi satis clarè approbatur ista distinctio Hugonis, & Innocentij; pro qua etiam facit textus in l. Magisteriæ, c. De Iuris. omn. iudic. cum ibi notatis in gloss. 1.

21 Et tenendo hanc opinionem non obstat quod tota dispositio Monachi spectet ad Abbatem, vt cap. Nullam, & cap. Abbates, 18. q. 1. & quod electus à Collegio Clericorum, vel Religiosorum habeat iurisdictionem ordinariam in illos de Collegio, vt in iuribus hic allegatis in glossa vltima, & post Innoc. & Host. notat Abbas in cap. Cum ab Ecclesiarum, n. 5. supra eod. Nam respondetur hæc sibi vendicare locum in concernentibus Regularem disciplinam, & in ciui-
22 libus secundum Bellam. vbi supra. Item non obstat hæc Decretalis vbi Ordinarius loci non corrigit primo loco Religiosos, sed monere debet Prælatos eorum, vt corrigant, & ijs negligentibus, potest supplere: nam responderi potest primo verbū *Prælati* hic positum esse exponendum, idest Abbates, vel Episcopi, nam cum ambo sint negligentes, & ambo habeant iurisdictionem, ambo monendi sunt secundum Innocentium hic ante num. 1. in ver. Si Prælati, atque ita seruabitur hic ordo secundum meum, num. 3. in verb. Negligentes. Nam primo Archiepiscopus monebit Abbatem vt reuocet Monachum vagabundum cum proprio, quod tenet. Si fuerit negligens, monebit secundo loco Diœcesanum vt suppleat Abbatis negligentiam, cap. Romana, §. Sanè, de Cens. lib. 6. si ambo negligentes fuerint, monebit tertiò ipsum Monachum, vt redeat, & proprium resignet in manibus Prælati conuertendum in vtilitatem monasterij: & si obedire noluerit, ipsum compellet per suspensionem ab officio, & beneficio: & in his concordant Hostiens. n. 8. Ioan. Andr. num. 10. Qui ad hoc allegat Petrum, & Abbatem. Butr. num. 15. Anchar. & Ioan. de Anan. num. 4. Sed quia alius intellectus, quod scilicet ver. *Prælati*, exponi debeat idest Abbates, vel Priores, communiter tenetur, vt dicit Abbas hic in 3. notabili, ver. Sed primus intellectus. Ideo respondetur secundò hanc decretalem fundari in regulari obseruantia, videlicet super tertio regulæ voto, quod in proprietatis abdicatione consistit, vt in cap. Ad monasterium, in fin. de stat. Monach. nec non in claustri, ac diuinorum frequentatione, & obedientia filiali, quæ nullus dubitat quin ad regularem obseruantiam pertineant.

23 Secundò autem casu principali, idest cum agitur de contractibus, vel quasi, dicit hic Innoc. num. 2. vers. Cum autem. Monachos non posse ciuiliter conueniri sub Abbate, quia nihil possunt habere proprij, c. Nolo, & c. Non dicatis, 12. qu. 1. Sed si Monachus in scholis mutuum contraxerit, vel alium contractum licitum fecerit, non ipse Monachus, sed Ecclesia, seu Monasterium poterit conueniri, non tamen coram Abbate, quia ipse Abbas iudex, & reus esse non potest, sed ad Ordinarium erit recurrendū, vt in Auth. Causa, quæ fit cum Monacho, C. de Episcop. & Cler. cum suis concordantijs. et cum Innoc. concordant hic Host. n. 9. vers. Vbi verò agitur de pecunia, Ioan. Andr. n. 16. Henr. Boic. n. 4. vers. Aut quæris, de Contractibus. Bellam. n. 5. Butr. n. 21. Cardin. in 7. quæst. Anchar. n. 6. vers. Vbi autem agitur de pecunia, nu. 1. & alij communiter.

24 Hæc ferè sunt quæ de iurisdictione Episcopi, & in causis Regularium criminalibus, & ciuilibus disserunt Magistri Canonum. Verum hodie videtur cessare huiusmodi controuersia, quia Regulares omnes sunt muniti amplissimis priuilegijs exemptionis à iurisdictione Episcopi, etiam ratione delicti commissi, contractus initi, & rei sitæ extra locum exemptum, vt scripsi latissimè in c. Tuarum, inf. de Priuil. & opiniones Doctorum superius relatæ locum non habent in Regularibus sic exemptis: nam vt hic dicit Henr. Boic. n. 1. exempti à iurisdictione Episcopi respondebunt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, vel coram suo Superiore, si hoc ei competat de consuetudine legitimè præscripta, vel ex tenore priuilegij: & ita intelligit glossam Accursij in d. Auth. Causæ, in gl. 2. C. de Episc. & Cler. vel coram Papa, vel Legato ipsius, vt notatur in c. Quod translationem, supra de offic. Legat. Et in c. 2. infr. de in integr. restit. vnde tenor

Priui-

Priuilegij est feruandus, c. Porrò, de Priuileg.
fimiliter Bellam. hic,nu.4. verf. Et aduerte;De
exemptis, inquit, à iurifdictione epifcopi non
quærimus,quia illi tam in ciuilibus, quàm in
criminalibus coram fuo fuperiore refpondent,
maximè fi de confuetudine legitimè præfcripta,
vel ex tenore priuilegij hoc illis competat.
25 Rurfus hodie in caufis ciuilibus Regulares con-
ueniri debent coram fuis Conferuatoribus, &
quamdiu illos fecùdum formam fibi præfcriptā
non elegerint, coram Ordinarijs locorum funt
conueniendi, vt ftatuitur in Conftitutione 9.
Gregorij XV. publicata die 20. Septemb. 1621.
in §.7.& 9. vt in Bullar. tom.4. pag. 80. de quo
dic vt fcripfi in d.c.Tuarum,num. 37.& feq. de
Priuileg. & in c.Si Clericus,de for.compet. Plu-
rimi etiam funt cafus, in quibus hodie Regu-
lares, non obftantibus quibufuis exemptioni-
bus,fubiacent iurifdictioni epifcopi, & quadra-
gintafeptem pofcimus, in c. Graue,infra eod.
26 Hic QVÆRO, pofito decreto fan.mem.Inno-
centij Papæ X. edito die 10. Februarij 1654. in
quo Regularium virorum Conuentus non ha-
bêtes numerum Religioforum, ibi præfcriptum
plenè in omnibus fubijciuntur vifitationi, cor-
rectioni, & omnimodæ iurifdictioni Ordinarij
loci tanquam fuper hoc à Sede Apoftolica De-
legati; an iurifdictio huiufmodi cenfeatur fu-
perioribus Regularibus adempta, & priuatiuè
in Ordinarium tranflata. Quamuis hic articu-
lus vtrum iurifdictio vni conceffa cenfeantur
alijs adempta, fit valdè intricatus, vt inquit
Angel. in l.Teftamenta, num.1.C. de teftam.&
poft eum Felin. in c. Paftoralis, num. 2. infra
eod. & Grammat.decif.30.num.9. tamen in ca-
fu propofito verius videtur iurifdictionem fuif-
fe Ordinario loci attributam cumulatiuè cum
fuperioribus Regularibus, non autem priuati-
27 uè. Nam feclufo Decreto Innocentij cum fu-
periores Regulares ex priuilegijs Apoftolicis
habeant io fubditos omnimodam iurifdictio-
nem ordinariam tam in ciuilibus, quàm in
criminalibus, vt dixi fupra num.24. & fufius in
prææallegato, cap.Tuarum, de priuileg. itaue
Abbas, vel Prior, in fuo Monafterio, Prouin-
cialis in omnibus Conuentibus prouinciæ fuæ,
& Generalis in toto Ordine habeant iurifdi-
ctionem vniuerfalem, & ordinariam, vt notat
Feder. de Senis in conf. 145. Io.Epifcopus, n.2.
verf.Nec poteft negari,& num.7. verf. Ad præ-
dicta facit.Cardin. in conf.89.Cafus fuper quo,
num. 2. verf. Nam tales miniftri, & Abbas in
c.Cum ab Ecclefiarum, num. 10. fupra eodem.
28 Cumque Papa in d. Decreto non procefferit
eximendo, iurifdictionem adimendo, fed iurif-
dictionem tribuendo,vtique per fpecialem con-
ceffionem iurifdictionis factam Ordinario loci
in aliquibus conuentibus fuæ diœcefis iurifdi-
ctio minimè intelligitur adempta Ordinarijs
Regularibus. Quod patet efficaciter ex iuribus
infrafcriptis. Primò fcilicet ex text. in l.final.
C. de iurifd. omn. Iudic. vbi quamuis Rectori
Militum in eorum caufis tribuatur à lege iurif-
dictio,per hoc tamen Præfidi, vel alteri fuperio-
ri in caufis eorumdem iurifdictio ablata non
intelligitur. Secundò,ex tex. in l.vlt. iuxta glof.
in verb.Examen,C.Vbi cauf. fifcal. vbi licet Co-
miti domorum detur iurifdictio fpecialis in co-
lonos, aut inquilinos Imperiales, & per verba
taxatiua, vt patet ibi: *non alterius quàm fui
culminis*, &c. nihilominus circa eafdem perfo-
nas iurifdictio non cenfetur adempta Præfidi
prouinciæ, vt l.Cum aliquis, eod. tit. Tertiò, ex
text. in l.Viri,ff. de off. Præfect. Vrb. vbi quam-
uis fecundum intellectum Baldi Confult. Argen-
tariorum (qui hodie funt mercatores, feu cam-
pfores) detur fpecialis iurifdictio in caufis eo-
rum,tamen circa eafdem non intelligitur adem-
pta iurifdictio Præfecto Vrbis. Quartò,ex text.
in l.1.C.De off.Præfect. Vrb. vbi licet in concer-
nentibus annonam tribuatur fpecialis iurifdi-
ctio Præfecto Annonæ, per hoc tamen non cen-
fetur iurifdictio abdicata à Præfecto Vrbis.
Quintò,ex text. in l.Quoties, §. final.ff.De admi-
niftrat.tutor.vbi quamuis propter patrimonium
pupilli augmentatum refpectu partis adauctæ
deputetur fpecialis curator; nihilominus po-
teftas adminiftrandi, cætera non intelligitur
adempta tutori vniuerfaliter conftituto. Sextò,
ex text. in cap.Super hoc,de Hæret. lib.6.& in
Clem. 1. eod. tit. vbi in caufa hæreticæ prauita-
tis quamuis deputetur aliquis fpecialis Inquifi-
tor, nihilominus per hoc adempta non cenfe-
tur circa eafdem iurifdictio ordinaria eiufdem
diœcefis. Quæ iura cum alijs pluribus ad hoc
ponderat Ludouic.Roman. in conf 393. Præfens
confultatio,n.1.& feqq.
Vltimò, idem probatur, quia iurifdictio tri-
buta per legem cenfetur conceffa cumulatiue
cum alijs illam habentibus, DD. in d. l. fin.C
De iurifd. omn. Iudic.Roman. loco citato, Fe-
lin. in c.Paftoralis, num. 2. infra eod. Ad quod
facit doctrina Barthol. in l. Viros, in 1. not. C.
De diuerf. offic. lib. 12. vbi fentit ftatuto difpo-
nente, vt fcholares coram Epifcopo conuenian-
tur, non effe ademptam iurifdictionem Rectori
illam habenti vigore legis, aut confuetudinis,
nifi ftatutum vteretur dictione taxatiua, videli-
cet vt Epifcopus folus cognofceret: in quo ca-
fu tantum putat auferri iurifdictionem Rectori
competentem de iure communi, non autem fi
ei competat ex confuetudine & cum refert, &
fequitur Felin. in d.cap.Paftoralis, num.2. in
29 3. limit. & hanc effe regulam, quod iurifdictio
in dubio cenfeatur cumulatiuè collata, poft
Io.Andr.& alios firmat Felin. in d.c.Paftoralis,
num.2.& in c.Cæterum,n.4.de iudic.& Iaf.plura
cumulans in l.Quod in rerum, §. Si quis, poft
col.vlt. ff.de leg.2. vbi teftatur hanc effe magis
30 communem opinionem, quam etiam multoties
probauit S.Congregatio Concilij, in fpecie in
caufa iurifdictionis inter Epifcopum Burgi
S.Donini, & Præpofitum Buxeti: cenfuit enim
neque litteras erectionis Ecclefiæ Burgi S. Do-
nini io Cathedralem, nec fubreptionem litte-
rarum Eugenij IV. quam epifcopus afferebat,
quidquam obeffe Præpofito, quin fua iurifdi-
ctione vti poffit in Ecclefias,Canonicos,& per-
fonas ijfdem literis defignatas. Cæterum nec
Præpofiti priuilegium obftare Epifcopo, quo-
minus, fi præuenerit, ius fuum in eafdem Ec-
clefias,Canonicos, & perfonas exercere valeat,
ita Præpofiti iurifdictionem effe cumulatiuam
31 cum epifcopo, non autem priuatiuam. Rurfus
cum in c.7. feff.7.detur facultas Ordinarijs vifi-
tandi beneficia ecclefiaftica curata Monafterija

annexa, & in cap. 8. immediatè seq. statuatur vt locorum Ordinarij ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & in c. 11. sess. 25. de Regul. in Monasterijs, quibus incumbit cura animarum personarum sæcularium, personæ illam exercentes in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, subijciantur immediatè iurisdictioni, correctioni, & visitationi episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita; S. Congregatio declarauit iurisdictionem tributam episcopo vigore prædictorum Decretorum intelligi cumulatiuè cum inferioribus. Nulla ergo subest ratio cur non idem sit dicendum in terminis Decreti, de quo agitur, præsertim verò quia

32 nisi iurisdictio data fauore certarū personarum censeatur priuatiuè collata, quando est eis fauor, vt intelligatur alijs adêpta, vt per Angelum in d. l. Testamenta sub num. 1. vers. Cumque contingit, cap. De testam. tamen secus est si data sit ratione causarum, vt plene probat Afflict. decis. 41. num. 3. vers. Vt in simili, vsque in fin. Paul. de Castr. in l. Si quis cum Procurator, ff. fin. ff. de Procurat. post Bald. in l. Vnica, §. Sin autem c. de caduc. tollen. hoc autem casu iurisdictio tributa fuit Ordinario loci non fauore personarum, sed ratione causarum, nempè, vt in paruis Conuentibus piè, ac religiosè viuatur, & regularis disciplina quo exactius fieri potest obseruetur, & hæc fuit causa finalis in procemio Decreti expressa, ad text. in l. 1. ff. de orig. iur. & in l. vlt. ff. de hæred. instituen.

33 Hic autem finis pinguius adimpletur si iurisdictio sit cumulatiua inter Ordinarium, & superiores Regulares, quia quo plures sunt Iudices, & Visitatores super dictis Cõuentibus inuigilantes, eo magis continebunt Religiosos in officio, & obseruantia Regularium institutionum, arg. cap. Super hoc, de hæret. lib. 6. & Clemen. 1. eod. tit. Quare mens Põtificis iurisdictionem tribuentis fuit nouum iudicem Superioribus Regularibus addere, & cumulare, non autem illis iurisdictionem auferre: quæ quidem mens in hac materia iurisdictionis cumulatiuè, vel priuatiuè in primis spectanda est, vt plenè notat Angel. in dict. l. Testamenta, num. 1. vers. Cum contingit, C. De testam. Ludou. Rom. in d. cons. 393. num. 12. & ibi Hor. Mand. in additionibus in ver. Accumulatiuè, & Fel. in d. c. Pastoralis, n. 2. in 1. limit.

34 Quibus accedit quod iure communi inspecto, Monasteria omnia subiecta erant iurisdictioni episcopi Diœcesani, cap. Monasteria, 18. q. 2. vbi dicitur, Monast ria, vel Monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cuius territorio sunt constituta, c. 2. 9. q. 3. cap. Nulla, 93. dist. cap. Cum dilectus, vbi Ioan. Andr. & omnes in summ. text. de Relig. domib. & tamen iurisdictio huiusmodi non competebat episcopo priuatiuè ad superiores Regulares, sed cumulatiuè cum ipsis, quia nihilominus Monachi erant sub potestate Abbatis, vt c. Abbates, & cap. Nullam, 18. q. 2. & c. Cum ad Monasterium, ff. Abbas, de stat. Monach. & plene dictum est supra nu. 22. & per discursum in examinatione quinque opinionum à num. 10. sed & Monasteria, quæ in Congregationem non sunt redacta, nec suos habent ordinarios Visitatores, sed episcopis subduntur, de quibus legitur, & notatur in c. In singulis, de stat. Monachor. & in Concilio Tridentino, cap. 8. sess. 25. de Regular. prout sunt multæ

35 Abbatiæ in Germania, & in Polonia, nihilominus subijciuntur etiam iurisdictioni Abbatis, vt in d. c. Abbates, cum suis concordantibus. Quinimo & in Monasterijs episcopatibus vnitis iuxta text. in cap. 1. Ne Sede vac. cuiusmodi est Monasterium Afflighemien. vnitum Archiepiscopatui Meclinien. in Belgio, & alia plura, quamuis episcopus sit loco Abbatis, & omnimodam habeat iurisdictionem, vt notat Abbas in cap. Causam, num. 8. de Iudic. Rota coram Coccino, dec. 157. num. 1. nihilominus Monachi subsunt etiam Præposito, vel Priori ipsius Monasterij, vt patet in Bulla Pij IV. sub datum Romæ 1566. Idibus Martij, Pontificatus anno secundo; & sic iurisdictio semper est cumulatiua, prout notat glos. in d. cap. Nullam, in ver. Tota, 18. q. 2. cum qua concordant ibi Arcbid. & alij, Host. Ioan. Andr. & omnes in d. c. Causam.

36 Nec refragatur quod verba memorati Decreti sint multum prægnantia, vniuersalia, ac geminata, videlicet visitationi, correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci plenè in omnibus subijciuntur. Nam respondetur hęc verba non fuisse apposita in Decreto ad effectum iurisdictionis adimendæ, sed ad effectum iurisdictionis conferendæ. Vnde sensus est, vt Ordinarius loci in prædictis Conuentibus habeat iurisdictionem omnimodam, & plenariam in omnibus, idest tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & in mixtis causis, & tam in minoribus, quàm in grauioribus delictis, & siue procedatur in figura iudicij per viam accusationis ad pœnam depositionis, siue ad correctionem in concernentibus regularem obseruantiam, & siue Prælati Regulares sint negligentes, & moniti, siue non, & in his prægnantia verborum Decreti multum operatur, secundum ea, quæ dicta sunt supra in examinatione quinque opinionum à n. 16. sed respectu exemptionis, & abdicationis iurisdictionis à Prælatis Regularibus prægnantia huiusmodi nihil operatur, vt c. Nullam, iuncta glos. in ver. Tota,

37 18. q. 2. Et obseruandum est hæc verba fuisse ad calamum desumpta ex Constitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, quæ incipit, Inscrutabili Dei Prouidentia, in qua Regulares delinquentes in exercitio curæ animarum, vel administratione alicuius Sacramenti, aut in prædicatione verbi Dei subijciuntur per ipsamet verba plenè in omnibus omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi Diœcesani tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, ampliādo Decretum Concilij Tridentini, in cap. 11. sess. 25. de Regular. & nihilominus ex eo tempore inconcussè obseruatum est, vt Regulares in præmissis delinquentes etiam à suis superioribus Regularibus coerceri, & puniri valeant; & S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres alias declarauit iurisdictionem Episcopo attributam ex d. c. 11. in Constitutione Gregoriana innouato, & extenso esse cumulatiuam cum Superioribus Regularibus, vt superius dictum est,

38 num. 31. Similiter in Decretis fel. record. Vrbani VIII. de celebr. Missar. me Secretario com-

pilatis

pilatis in ead. S. Congregatione, §. Deinceps diserriis verbis statuitur, vt monasteria deinceps recipienda, in quibus ex redditibus, & consuetis eleemosynis duodecim saltem Religiosi sustentari, atq; inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur, & tamen perpetuò obseruatū est, vt iurisdictio in Religiosos ibi degentes non censeatur adempta Superioribus Regularibus. Igitur prægnantia verborum tribuit quidem Ordinario loci totalē, & plenariam iurisdictionem, sed non translatiuè, seu priuatiuè. Et est simile in d. c. Nullam, 18. q. 2. vbi dicitur: vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem monasterij pertinent, Abbatis sollicitudo, ad quem potestas tota pertinere conuenit, debeat adimplere. Et sic tex. loquitur per verba vniuersalia, & geminata; & nihilominus glossibi iu ver. Tota: dicit istud verbum *tota*, non excludit Episcopum, vt c. In venditionibus, 17. q. vlt. & c. Abbatibus, 12. q. 2. Et eò magis quia in Decreto Vrbani VIII. iurisdictio datur simpliciter loci Ordinario: in Decreto autem Innocentij tribuitur Ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ Delegato: ergo in terminis Decreti Vrbani non censetur illatum præiudicium Ordinariæ iurisdictioni superiorum Regularium in concursu alterius iurisdictionis ordinariæ, fortius idem dicendum in terminis Decreti Innocentij, in quo iurisdictio ordinaria concurrit

40 cum delegata. Nam iurisdictio delegata est extraordinaria, & odiosa, vt l. Si quando, C. de dilation. iurisdictio ordinaria est fauorabilis, necessaria, & amplianda, l. 1. §. Cum Vrbem, de off. Præfect. Vrb. & notat Bald. in l. Barbarius, n. 18. ff. de offic. Præto.

41 Postremò nunquam mos fuit Apostolicæ Sedis eximere Religiosos à suis Prælatis Regularibus, quibus sunt subiecti ex obligatione surgente à voto solemni obedientiæ, quod tenetur esse de iure naturæ, vt post Innocentium in c. Cum ad monasterium, n. 2. de stat. Monachor. notat Ioan. Andr. in reg. Semel Deo, n. 3. de reg. iur. lib. 6. & quando Romani Pontifices in aliqua speciali causa voluerunt tribuere iurisdictionem Episcopo priuatiuè ad Superiores Regulares, id claris verbis expresserunt, sicut fecit Vrbanus VIII. in Constitutione edita contra Monetarios. Quod cum Innocentius X. non fecerit in Decreto, de quo agitur, vtique censetur noluisse, l. vnic. §. Sin autem ad deficientis, C. de cad. tollen. Et sanè quasi monstrum esset in Ecclesia, vt in tot conuentibus essent Abbates, Priores, & Guardiani, qui non possent suos Religiosos corrigere, & coercere, & liceret subdito cornua erigere, & rebellare contra Prælatum, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cuius imperio se subiecit, vt legitur in c. Si Religiosus, de elect. lib. 6. & in c. 2. de Testam. eod. lib. & notat Abbas, in cap. Cum ab ecclesiarum, n. 10. supr. eod. Præsertim cum multi sint conuentus in insulis, aut locis campestribus, super quibus Episcopi in Vrbibus residentes vix possunt vigilare, & Religiosos sine capite, & rectore claustrali in regulari disciplina continere.

Ex quibus concludendum videtur iurisdictionem inter Ordinarium, & Prælatum Regularē esse cumulatiuam, ita vt sit locus præuentioni, quod tenet Abbas post Innoc. in d. c. Cum ab Ecclesiarum, n. 9. dicens Episcopum concurrere in iurisdictione cum Prælatis inferioribus, & locum esse præuentioni, arg. l. final. C. de iurisd. omn. Iud. & in hanc sententiam scriptæ fuerunt literæ à S. Congregatione super statu Regulariū ad Episcopos Cassani, & Auellini sub die 17. Decembris 1654. sed quia Prælatus Regularis facilè posset in omnibus causis præuenire, & iurisdictionem Ordinarij eludere, videtur expedire, vt S. Congregatio stante prægnantia verborum ipsius decreti, declaret non obstante præuentione superioris Regularis Ordinarium nihilominus posse causam reassumere, & illi inhibere si iusta causa subsit, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia seueritate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituere, quàm causa deposcit, in quo ipsius Episcopi scientia oneretur, & ita fuit resolutum vt patebit infra in duodecima declaratione.

42 Decreti tenorem habes per extensum in cap. Relatum, n. 71. infra Ne Cler. vel Monach. nunc sequuntur Declarationes ad dictum Decretum à Sac. Congregatione super statu Regularium edite, atque à S. D. N. Alexandro Papa VII. approbatæ. Posito decreto Felic. rec. Innoc. Papæ X. super subiectione nonnullorum Conuētuum correctioni, visitationi, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, contingit dubitari de infrascriptis;

1. An Episcopus in Conuentibus suæ iurisdictioni subiectis possit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam constituere.

2. An possit Episcopus à prædictis Conuentibus Religiosos amouere.

3. An Regulares eorumdem Conuentuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes administrationis.

4. An Episcopus in eisdem Conuentibus se ingerere possit in his, quæ regularem disciplinam concernunt.

5. An Ecclesiæ dictorum Conuentuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conuersi pro agrorum cultura, ab Episcopo visitari possint.

6. An ipsæ Granciæ, & Conuersi in eis degentes subsint visitationi Episcopi.

7. Quid in Ecclesijs, seu Capellis Granciarū in quibus nullus degit Conuersus, an similiter subsint Episcopi visitationi.

8. An liceat Episcopo visitare Cōuētus tam suppressos, & postea restitutos, quàm non suppressos ad effectum cognoscendi, an in illis re ipsa alantur sex Religiosi.

9. An Episcopus visitans huiusmodi Conuentus suæ iurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes possit à visitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia.

10. An iurisdictio Ordinarijs locorum tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis attributa in supradicto Decreto competat Vicarijs generalibus Episcoporum, nec non Abbatibus, & alijs infe-

Prosp. Fagn. in 3. part. primi Decret.

inferioribus Prælatis proprium territorium, ac iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.

11. An Prouinciales, & alij Superiores Regulares possint einsmodi Conuentus iurisdictioni Ordinarij subiectos, & Religiosos in illis degentes visitare, corrigere, & punire, omnemq; iurisdictionem in eis exercere sicut poterant ante dictum Decretum.

12. Si Superior Regularis in causa præuenerit contra subditum degentem in aliquo ex eisdem Conuentibus Ordinario subiectis fabricando processum, vel eum carceri mancipando, an Episcopus possit huiusmodi causam reassumere, ac superiori inhibere.

13. Si è conuerso Episcopus in causa præuenerit contra Religiosum in tali Conuentu commorantem, an Superiori Regulari eo casu liceat illum amouere, & in alio Conuentu collocare, & si de facto collocauerit, an nihilominus Episcopus possit causam prosequi, ac Religiosum sic amotum reuocare ad primum Conuentum.

14. Si Prouincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conuentu remouere, an Episcopus prohibere possit.

15. Si à Conuentu primum suppresso, ac deinde Religioni restituto absint ex aliqua rationabili causa, & ad breue tempus vnus, vel plures ex numero sex Religiosorum ibi degentiū, an gratia restitutionis sit nulla, & Conuentus remaneat suppressus vt prius.

16. Quid si à Conuentu non suppresso similiter ex causa rationabili, & ad modicum tempus absit aliquis è sex Religiosis ibi existentibus, an durante tali absentia, Conuentus subiaceat iurisdictioni Ordinarij.

17. An Religioso illo redeunte, vel aliàs impleto numero sex Religiosorum Conuentus recuperet pristinam exemptionem.

18. Si gratia restitutionis Conuentus suppressi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam decreti cum effectu non alantur sex Religiosi, & postea contingat, vt eiusmodi numerus impleatur, an gratia restitutionis Conuentus reuiuiscat.

19. Ad hoc vt gratia restitutionis sit nulla, & Conuentus denuò remaneat suppressus, propterea quod in eo non sustententur sex Religiosi, an debeat præcedere declaratoria Episcopi super facto præuia causæ cognitione.

20. An ab huiusmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apostolicam appellare, ad effectum tam deuolutiuum, quàm suspensiuom.

21. Cum ex Decreti præscripto quatuor Sacerdotes in his Conuentibus degentes debeant esse maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura.

Sacra Congregatio super statu Regularium ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet.

Ad 1. Non posse.

Ad 2. Posse ex rationabili causa, commonito tamen prius superiore Regulari, ad quem pertinet, vt eosdem Religiosos assignet in alijs Conuentibus.

Ad 3. Posse compelli.

Ad 4. Posse.

Ad 5. Posse.

Ad 6. Subesse.

Ad 7. Itidem subesse.

Ad 8. Minimè licere antequam aliunde constet de fundamento intentionis Episcopi in deficientia numeri constituto.

Ad 9. Expedire vt S. D. N. decernat, & declaret non licere Episcopo tales Conuentus visitanti quicquam accipere procurationis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Posse sicut prius, non tamen priuatiuè ad Episcopum.

Ad 12. Non posse, nisi ex iusta causa, veluti cum videt Superiorum Regularem ex odio vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia seueritate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituere, quàm causa deposcit, in quo ipsius Episcopi conscientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religiosum ab Episcopo inquisitum à loco amouere, & si amotus fuerit, posse Episcopum causam prosequi, & illum quibuscumque remedij reuocare, etiam inuocato auxilio Ordinarij, & brachio sæculari, si opus fuerit, cuiuscumque loci, in quo Religiosus ille reperiatur.

Ad 14. Non posse.

Ad 15. Gratiam ob id non esse nullam, cessante omni fraude, nec Conuentum remanere suppressum.

Ad 16. Subiacere durante absentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reuiuiscere.

Ad 19. Debere ita procedere, nec ante declaratoriam licere Episcopo Conuentus possessionem apprehendere, aut Religiosos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectū deuolutiuum tantùm, non autem suspensiuum.

Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectū completo anno quadragesimo.

Declarationes suprascriptas S. D. N. ad se relatas approbauit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obseruari præcepit, contrarijs quibuscomque non obstantibus. Datum Romæ die 27. Iulij 1655.

43 Vlterius QVÆRO stante eodem decreto Innocentij X. quo parui Conuentus non habentes numerum Religiosorum ibi præscriptum visitationi, correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci tanquam super hoc à Sede Apostolica delegati plenè in omnibus subijciuntur: An Abbates, Priores, Guardiani, & alij prædictorum Conuentuum Superiores ab Episcopo vocati ad Diœcesanam Synodum accedere teneantur.

Ad partem negatiuam allegatur primò Concilium Turonense c. 2. vbi sic legitur. Episcopus non

non debet Abbatem cogrre ad Synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat; Rrfertur in c. Episcopus, il 2. 18. dist. & in §. final. 18. q. 2. Per quæ iura glo. in c. Abbates in ver. Vocatione, 18. q. 2. exponens litteram ibi, *accepta vocatione conueniant* : dicit, si necessitas magna fuerit, aliàs Abbates non debent vocari ad Synodum. Item glos. 1. in c. Nimis praua, de excess. Prælat. dicit: omnes enim Religiosi, qui populum non habent, ad Synodum ire non tenentur, & concordat glossa, in c. Decernimus, in ver. Abbates, 18. dist. Item gloss. 1. in c. Quod super his, infra de maior. & obed. quæ similiter air Abbates non habentes populum non teneri ad Synodum venire, nisi causa rationabilis subsit; & ideo Abbates Cistertienses non teneri, quamuis non essent exempti cum non habeant Populum, & sequitur ibi Butr. n. 10. vers. Vnde dicit. Ergo parum refert quod hodie ex Decreto Innocentij X. Abbates subsint iurisdictioni Episcopi, cum etiam supposità huiusmodi subiectione, ad Synodum non sint vocandi.

44 Secundò, ad hanc partem inducitur text. in d. c. Quod super his, de maior. & obed. vbi Innocentius III. Abbates, inquit, & Sacerdotes Diœcesana tibi lege subditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt, &c. per censuram ecclesiasticam ad Synodum ipsam venire compellas. Ex quo textu arguitur sic. Regulares qui non subsunt Episcopo lege Diœcesana, non tenentur ad illius Synodum accedere, vt ibi probatur à contrario sensu: Sed Regulares non subsunt Episcopo lege Diœcesana c. Eleuthetius, 18. q. 2. glos. in c 1. in verb. Disciplinæ infra de stat. Monach. & ex Decreto Innocentij subijciuntur Episcopo lege iurisdictionis dumtaxat, vt patet ex illis verbis *omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci subijciuntur*. Ergo ad illius Synodum ire non tenentur.

Et confirmatur, quia lex Diœcesana, & lex iurisdictionis sunt diuersæ; vnde res iudicata in vna non obstat agenti in alia, vt est casus in cap. Dilectus, & ibi Ioan. Andr. & omnes notant in sum. infra eodem. Vocatió autem ad Synodum pertinet ad legem Diœcesanam, vt ibi notat glossa magna ante medium vers. Ad legem verò
45 Diœcesanam spectat vocatio ad Synodum, & Butrius in d. c. Quod super his, in 2. not. num. 3. Ergo Decretum Innocentij, quod loquitur de lege iurisdictionis trahi non debet ad vocationem ad Synodum, quæ est de lege Diœcesanæ, arg. l. Papinianus exuli, ff. de Minoribus, & consequrnter Rrgulares quoad huiusmodi vocationem ad Synodum remanent exempti, quemadmodum erant ante illud Decretum: nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de Testamen. l. Præcipimus, in fin. C. De appellat. Gloss. in c. Constitutionem in ver. Prorogamus, de Regularibus, lib. 7.

46 Tertiò, ad idem allegatur textus in cap. Nimis praua, infra de excess. Prælat. vbi Gregorius IX. inter grauamina Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus illata recenset primo loco quod Prælati eos ad Synodos suas cogunt accedere. Igitur quicquid sit de Abbatibus, &
47 Monachis, certè Fratres Mendicantes non videntur cogendi, prout hanc differentiam inter Abbates, & Mendicantes post Gemin. constituit Felin. in cap. Quod super his, num. 8. infra de maior. & obedien. & Henric. Bott. de Synodo Episcopi in 2. p. num. 4. & num. 12. inter Tractatus communes, volum. 2. folio 209.

48 Quartò, exempti qui subsunt Generalibus Capitulis, non tenentur Synodo Episcopi interesse, vt in Decreto Concilij Trid. c. 2. §. Synodi quoque, sess. 24. sed Regulares paruorum Conuentuum in Italia ad quam restringitur Decretum Innoc. X. subsunt omnes Generalibus Capitulis. Ergo Synodo Episcopi interesse non tenentur.

Et confirmatur, nam ratio cur Patres Concilij noluerint adstringere ad Synodum Regulares subiectos suis Capitulis Generalibus, ea videtur fuisse, quia cum tales habeant suos Generales Visitatores, & eorum statutis ligentur, vt cap. Quia in singulis infra de stat. Monach. non videtur conueniens, vt legibus, & Constitutionibus alterius Superioris adstringantur: hæc autem ratio viget etiam post decretum Innoc. cum per illud Regulares non eximantur à suis Prælatis Regularibus, vt fusè probatum est in præcedenti quæstione à nu. 26. & in declarationibus n. 42.

49 Quintò, tam de iure communi, quàm ex Concilio Trid. eximuntur ab accessu ad Diœcesanam Synodum soli exempti habentes Capellas, vel populum subiectum Episcopo, & habentes animarum curam personarum sæcularium, vt in c. Ex ore, in fin. de Priuileg. & in d. c. 2. sess. 24. Ergo in alijs omnibus firmatur regula, quod accedere non teneantur, vulgata leg. Nam quod liquidæ, §. final. ff. De pœna legata.

50 Sextò, Synodus celebratur ab Episcopo auctoritate ordinaria, cum sit de iuribus Episcopalibus, c. Conquerente, infra eod. Ergo facultas delegata quæ tribuitur Ordinario in Decreto Innocen. quantum ad Synodum videtur impertinens.

51 Septimò, & vltimò, Religiosi exempti à iurisdictione episcopi non tenentur illius Synodo interesse, c. Ex ore, in 2. membro diffinitionis de Priuil. d. c. Nimis praua de excess. Præl. Gloss. in d. c. Quod super his, de maior. & obed. quam ibi omnes sequuntur, vt testatur Henr. Bott. de Synod. episcopi in 2. p. sub nu. 4. circa finem vers. Si autem Abbates, reddens rationem, quia ex quo tales exempti non subsunt episcopo, non adstringuntur, nec ligantur statutis eius, vt not. in cap. 1. supra de Constit. Religiosi autem fere omnes exempti sunt ex priuilegijs Apostolicis à iurisdictione episcopi, vt scripsi plenè in c. Tuarum, infra de priuileg. at hanc exemptionem nõ sustulit ipsum Decretum Innocentij, quia auctoritas Apostolica in illo episcopis delegata non violat priuilegia, nec perimit exemptionem Abbas in c. Graue, n. 1. & 5. supra de Off ordin. & scripsi in d. c. Tuarum, n. 31. & 33. Igitur Religiosi tanquam exempti ab episcopi iurisdictione illius Synodo ex prædicto Decreto interesse non tenentur.

52 Quibus tamen non obstantibus, ad propositum dubium videtur respondendum, Abbates,

Priores, Guardianos, & alios paruorum Conuentuum huiusmodi superiores teneri ad Synodum Diœcesanam accedere si ad eam vocentur ab episcopo vt Sedis Apostolicæ Delegato, ex infrascriptis.

Et primò ad hoc allegatur Concilium Aurelianense relatum in c. Abbates, 18. q. 2. his verbis, Abbates pro humilitate Religionis in episcoporum potestate consistant: & si quid extra Regulam fecerint, ab episcopis corrigantur: qui semel in anno in loco, vbi episcopus elegerit, accepta vocatione conueniant.

Concordat c. Annis singulis, 18. dist. vbi habetur: Annis singulis episcopus in sua Diœcesi Synodum faciat de suis Clericis, nec non Abbatibus, & discutiat alteros Clericos, & Monachos, ad idem c. Decernimus, ead. dist. ecce igitur perspicua facultas episcoporum vocandi Abbates ad Synodos suas. Et quamuis iura præallegata intelligenda sint de Abbatibus non exemptis, secundum Goffred. & Hug. quos refert, & sequitur Archid. in d. c. Abbates, nu 9. vers. Vel loquitur, tamen tales sunt hodie Superiores Regulares paruorum Conuentuum ex Decreto Innocentij X. vt mox dicetur.

Secundò, pro hac parte multum stringit text. in c. ex ore, infra de priuileg. vbi exorta controuersia, an Abbas Cœnobij Suasen. tam in capite, quàm in membris esset liber ab accessu ad Synodum episcopalé, Innocentius III. ait: [Sententialiter diffinimus, quod Suasen. Cœnobium liberum est in capite tanquam ab episcopali iurisdictione prorsus exemptum, & soli Romanæ ecclesiæ subiectum: in membris autem quæ non probantur exempta, Diœcesano episcopo ipsum subiacere decernimus: propter quod Abbas ad Synodum eius debet accedere.] Hactenus verba Innocentij, ex quibus euidenter apparet fundamentum accessus ad synodum esse subiectionem iurisdictioni episcopi, ac proinde Superiores Regulares, qui iurisdictioni episcopi subsunt, absq; dubio teneri ad illius Synodum accedere, quãuis Capellas, vel Populum episcopo subiectũ non habeant. At ita hanc Regulam constituit Hugo in c. Abbates, 18. q. 2. Innoc. in c. Graue, in princip. Infra de præben. & post alios quamplures Henric. Bott. de Synodo episcopi in 2. p. sub n. 4. ante medium, vers. Si verò Abbates, & infra in vers. Quid tenendum, dicens, hanc opinionem esse communem, & de iure veriorem. Quamobrem cum superiores Regulares paruorum Conuentuum ex Decreto Innocentij sint subiecti iurisdictioni episcopi vt Sedis Apostolicæ Delegati, dubitandum non est quin ad illius Synodum teneantur accedere, si ad eam vocentur ab ipso auctoritate delegata.

53 Tertiò, Synodus mixta est de lege Diœcesana, & de lege iurisdictionis, vt notat Host. in d. c. Quod super his, num. 2. de maior. & obed. vbi exponens illud verbum, *Diœcesana*: Dicas, inquit, quod Synodus mixta est, in eo enim, quod Synodus, de lege Diœcesana est: & in eo, quod ibi iudicatur, vel aliquid statuitur, de lege iurisdictionis est: vnde dic, Diœcesana, subaudi & iurisdictionis: & eum sequuntur ibi totidem verbis Io. Andr. n. 6. Butr. nu. 12. vers. Idem Host. Abbas col. 2. & alij communiter, Gemin. in d. c. episcopus, il secondo post med. vers. Aut non sunt exempti, 18. distin. vbi concludit Synodum esse mixtam, & participare de vtraque lege, propter statuta, & aliqua, quæ ibi fiunt respicientia vtramque legem; & ideo tales Abbates etiamsi habeant populum, debere venire ad Synodum, & ita procedere, tex. in d. c. Quod super his, & eum sequitur ad litteram Præpositus sub nu. 1. post med. vers. Aut non sunt exempti, at hoc præcipuo fundamento Doctores vnanimiter tenent Prælatos Regulares, sicut sunt Abbates, Priores, & Guardiani: qui à iurisdictione

54 episcopi non sunt exempti, quamuis non teneantur ad Cathedraticum, & alias angarias, & perangarias, quæ sunt de lege Diœcesana, tamen teneri ad Synodum propter mixturam iurisdictionis. Et ita expresse notat Host. vbi supra dicens: ex hoc cap. euidenter patet, quod etsi Monasteria sint exempta à lege Diœcesana quoad præstationem Cathedratici, &c. Abbas tamen non est exemptus quoad Synodum, imo tenetur ad ipsam venire, & si populum non habeat, & concordant ibi Io. Andr. n. 7. Butr. nu. 12. d. vers. Idem Host. & reliqui omnes. Quare cum hodie ex decreto Innoc. Superiores Regulares paruorum Conuentuum sint subiecti iurisdictioni episcopi sequitur per necesse, vt ad illius Synodum accedere teneantur, quod argumentum ni fallor sufficeret pro decisione præsentis controuersiæ; & eo vtitur Hugo in cap. Abbates, 18. q. 2. vbi ait, quod Abbas non exẽptus tenetur ire ad Synodum, in qua aliquid statuitur, quod ipsum tangat, quia hoc est de lege iurisdictionis, Butr. d. n. 12. vers. dicit Hugo, & Præpositus in d. c. episcopus, il secondo, col. 2. 18. dist. & alijs relatis Henric. Bott. de Synodo episcopi in 2. p. sub nu. 4. vers. Quid tenendum, at confirmatur, quia Decretum Innocentij subijcit Religiosos iurisdictioni episcopi non simpliciter, sed dicit omnimodæ iurisdictioni plenè in omnibus, quæ verba vniuersalia, & geminata includunt etiam ea, quæ aliàs in dispositione generali non includerentur, vt scripsi in c. Ex parte, num. 31. & 44. de Priuileg.

55 Quarto, cum Superiores paruorum Conuentuum ex Decreto Innoc. iure delegato subsint iurisdictioni, & foro episcopi, ambigendum non est, quin eodem iure, etiam ligentur illius statutis, qui forum sortiri, & statutis ligari à pari procedunt, c. Vt animarum, de Constit. lib. 6. & scripsi in cap. Quæ in ecclesiarum, n. 23. supra de Constit. & statuendi potestas à iurisdictione regulatur, vt notat Bart. in l. Omnes populi, in 1. q. principali de Iust. & iure, Dec. in c. ecclesia S. Mariæ, num. 69. de Constit. & in his terminis Henric. Bott. de Synodo episcopi in 2. p. num. 4. circa fin. vers. Si autem Abbates. Ex quo sequitur, vt teneantur etiam accedere ad Synodum: nam qui Constitutionibus synodalibus adstringuntur, non est ratio cur similiter non teneantur Synodo interesse ad illas discutiendas, arg. cap. Nimis praua, ibi Ad synodos suas cogunt accedere, & suis Constitutionibus subiacere, de excess. Prælat. cum similibus. Quinimo dicunt Doctores bonum esse vt Abbates intersint propter statuta quæ in synodo fieri possunt sibi præiudicialia, quibus poterunt resistere si sunt

præ-

præsentes, cap. Nicæna, 31. distin. ita Cardinalis in d. cap. Quod super his, qu. 1. in fin. de maior. & obed. dicens, tutius esse vt tales Abbates veniant ad synodum Episcopi propter euitandas opiniones falsas, quia propter statuta bonum est etiam Abbates accedere ad Synodum prouincialem, & sequitur Henr. Bott. de synodo Episcopi, in 2. par. sub num. 4. vers. Aduerte etiam.

56 Quintò, Synodus est præambulum visitationis, quia iuxta praxim S. Congregationis Concilij Episcopi debent primò Synodum congregare, & statuta edere, ac deinde Diœcesim visitare, vt cognoscant, an statuta Synodalia seruentur, nec ne. ergo Episcopus qui ex Decreto Innocentij potest Regulares visitare, potest etiam eos vocare ad synodum, quia quando aliquid permittitur, videntur esse omnia permissa, per quæ peruenitur ad illud, leg. Ad rem mobilem, & l. Ad legatam, ff. De Procurat. leg. 2. ff. De iurisdictione omn. Iudic. & notat Barthol. in leg. Oratio, ff. De Sponsalibus.

57 Vltimò obseruandum est in Episcopo considerari posse duplicem iurisdictionem, videlicet ordinariam, & delegatam. Respectu iurisdictionis ordinariæ Regulares exempti, qui subsunt generalibus Capitulis, sunt prorsus immunes ab accessu ad Diœcesanam Synodum tam de iure communi, vt in dicto cap. Ex ore, in fine de Priuileg. cum alijs supracitatis, quam ex Decreto Concilij Tridentini, in dicto cap. 2. §. Synodi, sess. 24. & hac in parte nil noui statuit Decretum Innocentij, quia potestas delegata in eo Decreto Episcopo attributa non violat exemptionem à iurisdictione ordinaria, vt dixi suprà in vltimo argumento contrario, num. 51. At respectu iurisdictionis Delegatæ à Sede Apostolica Regulares paruorum Conuentuum nunquam fuerunt exempti, quia Papa neminem eximit à seipso, vel à sua auctoritate, vt notat Abbas in cap. Graue, num. 1. & 5. suprà de offic. Ordin. & dixi in cap. Ex parte, num. 22. infra de Priuileg. Et hodie post Decretum Innocentij expressè sunt subiecti Episcopo procedenti vt Sedis Apostolicæ Delegato, Ergo palam est eos tanquam subiectos iurisdictioni delegatæ teneri accedere ad Synodum Episcopi, si ad eam vocentur ab ipso delegata auctoritate. Et per hoc patet responsio ad septimum, & vltimum argumentum contrarium, quia dum dicitur facultas delegata non violat exemptionem, hoc verum est de exemptione à iurisdictione ordinaria, à qua Regulares remanent exempti, prout erant ante Decretum Innocentij; & ideo non tenentur venire ad Synodum si iure ordinario vocentur ab Episcopo: at verò ab auctoritate ci delegata non sunt exempti, imò expressè subiecti ex eodem Decreto: ac proinde tenentur accedere si ab Episcopo vocentur ex facultate delegata.

Non obstant alia contraria.

58 Ad primum enim respondetur illam paleam in d. c. Episcopus, il 2. 18. distin. posse intelligi de Abbatibus Cistertien. Ordinis, & sic de priuilegiatis, & exemptis, prout intelligit ibi glo. 1. sed alij Abbates tenentur venire ad Concilium, vt gl. subdit, cum qua videtur transire ibi Præpositus, n. 1. & concordant Archidiaconus, & Lapus in d. c. Abbates, 18. q. 2. Facit c. Cum secundum ordinem, de Præser. Licet hoc durum videatur Henr. Bott. de Syn. Episc. in 2. p. n. 8. Vel dicas d. c. Episcopus non loqui de obligatione accedendi ad Synodum, sed de coactione, qua Episcopus vti non debet etiam contra Abbates non priuilegiatos sine rationabili causa. Et ita expressè notant Host. Io. Andr. Gemin. & Præpos. supra relati n. 53. dum dicunt Synodū participare de vtraque l. Diœcesana, & iurisdictionis; & ideo Abbates iurisdictioni Episcopi subiectos, quamuis sint exempti à l. diœcesana, teneri ad Synodum Episcopi accedere, sed tamen Episcopum non debere illos cogere sine causa rationabili, putà si ageretur de illorum reformatione; Itaq; vocati ab Episcopo tenentur omnino parere, quia diuinare non possunt ob quam causam Synodus congregetur, vt considerat Abbas in d. c. Quod super his, col. 2. circa fin. vers. Vlt. oppono: Et ideo indistinctè accedere tenentur, sed non debet Episcopus per censuras, & pœnas eos cōpellere, nisi aliqua rationabilis causa existat, vt dicitur in illa palea. Et hoc modo ad concordiā reducuntur iura, quæ in hac materia videntur opposita, secundum DD. In contrarium tamen videtur textus in prædicta Decretali quod super his, in fin. ibi; Per censuram Ecclesiasticam ad Synodum ipsam venire compellas.

Ad secundum, & ad illius confirmationem patet responsio ex dictis supra in 3. argum. pro hac sententia n. 53. quia Synodus non est absolutè de lege diœcesana, sed mixta etiam de lege iurisdictionis; & ideo tenentur accedere omnes, qui sunt de lege iurisdictionis quamuis non sint de lege Diœcesana, secundum Host. & alios ibi allegatos.

59 Ad tertium respondetur textum in præallegato c. Nimis praua, de excess. Prælat. loqui de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus in hoc specialiter priuilegiatis, vt innuit ibi gl. 1. dum allegat c. Ex ore, in fin. de Priuil. quod loquitur de priuilegiatis, & exemptis ab accessu ad Synodū: & apertiùs not. Host. in d. c. Quod super his, n. 2. vers. Nisi priuilegium aliud inducat. Et ex illo Io. Andr. n. 7. eod. vers. Et Abbas, col. 2. circa fin. vers. Limita textum, de maior. & obed. Regulares autem paruorum Conuentuum post Decretum Innocentij non sunt in hoc priuilegiati, imò expressè subiecti Episcopo vt Delegato Sedis Apostolicæ; & consequenter tenentur ire ad illius Synodum si iure delegato vocentur.

60 Vel dicas textum in d. c. Nimis praua, loqui de fratribus simplicibus, non autem de prioribus, & Guardianis, qui coguntur accedere, ita Host. in d. c. Quod super his, n. 5. in fin. vers. Vel illud de fratribus, hoc de Abbatibus: coguntur, ergo priores, & Guardiani, & non fratres: hactenus Host. cum quo concordant ibi Io. Andr. n. 7. in fin. vers. Fratres non tenentur venire, prælati vero sic. Et Abbas col. 2. circa fin. vers. Vel intelligatur in ipsis Religiosis inferioribus, secus

in

in eorum prælatis. Et est simile in simplici Monacho claustrali, qui non tenetur venire ad Synodum, c. Conuenientibus, 1. q. 7. Felin. in d. c. Quod super his, n. 1. & Henr. Bott. de Syn. Episc. in 2. p. n. 11. & tamen Abbas tenetur, vt in d. c. Abbates, 18. quæst. 2. & in cap. Annis singulis, 18. dist.

61 Ad quartum respondetur exemptos, qui subsunt Capitulis generalibus, non teneri ad Synodum accedere in vim Concil. Tridentr. sed tamen teneri in vim Decreti Innocentij, vt in paruis.

Ad confirmationem respondetur Innocentiū in suo Decreto nullam rationem habuisse, quod Regulares paruorum Conuentuum subsint pluribus iudicibus, quin potius voluit iurisdictionem Episcopo attributam esse cumulatiuam cum Superioribus Regularibus, & Religiosos in eis degentes adstringi, & ligari tam legibus suorum prælatorum, quàm statutis Episcoporum, & ab vtrisque visitari, corrigi, ac puniri posse: & sic iurisdictionem inter Episcopos, & Superiores Regulares esse cumulatiuam, & locum esse præuentioni, vt fusè probatum est in quæst. præced. à n. 26. vsq. ad n. 43. & in declarationibus

62 ibi positis in fine. Quod si contingat vt Synodus congregetur eo tempore, quo celebratur eorum Capitulum, tunc prælatus Regularis poterit vni accedere per seipsum, & alteri per substitutum, sicuti dicunt DD. de Abbate habente Ecclesias in diuersis Episcopatibus, quia poterit ire ad Synodum vnius Episcopi personaliter, & ad Synodos aliorum Episcoporum per substitutos, si eodem tempore celebrentur, vt inter alios notat Ant. de But. in d. c. Quod super his, n. 2. de maior. & obedien.

Ad quintum respondetur argumentum procedere in terminis iuris communis, & Concilij Tridentini, secus verò post Decretum Innocentij.

63 Ad sextum respondetur negando consequentiam, quia non est nouum in iure, vt Episcopus exerceat iura episcopalia in subiectos auctoritate ordinaria, & in exemptos delegata à Sede Apostolica. Vnde videmus visitationem, & correctionem subditorum fieri ab Episcopo ordinaria auctoritate, cum hæc sint de iuribus Episcopalibus, vt in d. c. Conquerente, inf. eod. & tamen Religiosos in paruis Conuentibus degentes Episcopus visitat, & corrigit vt Delegatus Apostolicus, prout est expressum in decreto Innoc. X. sed & loca nullius diœcesis similiter visitat Episcopus proximior vt Delegatus Apostolicæ Sedis ex Conc. Trid. c. 9. sess. 24. Ergo eodem modo quamuis Synodus respectu Subditorum celebretur iure ordinario, tamen ex Decreto Innocentij respectu exemptorum potest Episcopus eam congregare, exemptos vocare, & statutis Synodalibus adstringere non sua, sed Apostolica auctoritate. Ad hoc textus optimus in c. Periculoso, § final. de stat. Regular. lib. 6. innouato à Concilio Tridentino in c. 5. sess. 25. de Regular. ibi: In omnibus monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs verò, Sedis Apostolicæ auctoritate, &c. & quam plurimos alios casus, in quibus Episcopus ex Concilio procedit in Subditos facultate ordinaria, & in exemptos delegata, enumerauimus in c. Quoniam; supra de off. Deleg. vbi plenè videas.

Ad septimum responsum est supra in vltimo argumento pro hac parte, n. 57.

Et hanc sententiam probauit Sanctissimus, vt in eius literis in forma Breuis quarum tenor talis est.

ALEXANDER PAPA VII.

Ad futuram rei memoriam.

64 Cum (sicut accepimus) posito Decreto fel. rec. Innoc. PP. X. Prædecessoris nostri incipien. Vt in paruis, &c. die 10. Februarij 1654. edito, quo parui Conuentus non habentes præscriptum numerum Religiosorum visitationi, correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica Delegati plenè in omnibus subijciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alij prædictorum Conuentuum Superiores ab Episcopo vocati, ad Diœcesanam Synodum accedere teneantur: Nos eiusmodi dubium tollere cupientes, possessos Abbates, Priores, Guardianos, & alios paruorum Conuentuum huiusmodi Superiores ad Synodum Diœcesanam accedere teneri, si ad eam ab Episcopo vti Sedis Apostolicæ delegato vocentur, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus. Et ita ab omnibus, ad quos pertinet, seruari præcipimus. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere; sicque in præmissis per quoscumque iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non quorumuis Ordinum, Congregationum, & Institutorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 30. Martij 1661. Pontificatus nostri anno sexto.

DE

DE OFFICIO Ordinarij.

Cap. Irrefragabili.

SVMMARIVM.

1 *Praelati subditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel consuetudine non obstante.*
2 *Dissimulatio peccatorum in Praelato est culpa mortalis.*
3 *Consuetudo quae mo[...]m reformationem, & correctionem impedit, non valet.*
4 *Diuturnitas temporis sine veritate; & ratione est vetustas erroris.*
5 *Praescriptio non valet si sit correctionis impeditiua; Secus si correctionis translatiua.*
6 *Appellatio non impedit executionem eorum, quae ad morum reformationem, & correctionem pertinent.*
7 *Admittitur tamen ad effectum deuolutiuum.*
8 *Et admittitur ad vtrumque effectum, si Praelatus limites visitationis, seu correctionis excedat.*

1 IRREFRAGABILI. Praelati subditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel consuetudine non obstante. Hoc dicit, vsque ad §. Excessus. Diuiditur in duas partes, in prima prouidet, in secunda remouet obstacula, ibi, *Vt autem*.

2 Nota primò ibi, *Ne sanguis eorum de suis manibus requiratur*. Dissimulationem peccatorum in Praelato esse culpam mortalem. Quod satis innuit gloss. 1. hic, dum dicit, Durum verbum est istud pro Praelatis negligentibus subditos corrigere: cum enim increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo Pastor occidit, vt Gregor. ait in cap. Ephesijs, 43. distinct. & hoc intendit haec littera, dum dicit, Sanguis eorum. Idem probatur in cap. Sit Rector, eadem distinct. & in cap. Error, 83. distinct. & tenet gloss. penult. in cap. Clericis, §. fin. de Immunit. Eccles. libr. 6. Petr. Brixien. in Repert, in ver. Dissimulatio, gloss. pragmat. in procemio, §. Quae omnia, in ver. Dissimulare, Antonius de Butriuo, in cap. Nouit, num. 27. vers. Nota dissimulationem peccatorum inferiorum esse mortalem in Praelato, & ibi etiam Petr. de Anchar. num. 12. infra de Iudic. dixi in cap. fin. in 1. notabili, de Regular.

3 Secundò nota consuetudinem, quae correctionem, & reformationem impedit, non valere, vt hic & in cap. Cum ex officij, de praescriptionibus: cum enim sit nutritiua peccati, corruptela potiùs quàm consuetudo dicenda est, cap. Cum venerabilis, supra de consuetud. nam diuturnitas temporis sine veritate, & ratione est vetustas erroris, vt in cap. Veritate, 8. distinct. & quanto diuturnior, tanto culpa grauior, cap. fin. de consuetud. cap. Flagitia, 32. quaest. 7. Abb. in cap. Extirpandae, §. Qui vero, num. 36. vers. Consuetudo autem, infra de praebend. Vnde meritò huiusmodi consuetudinem sustulit etiam Concilium Trident. in c. 4. sess. 24.

5 Quod tamen vendicat sibi locum si subditus consuetudine, vel praescriptione velit se tueri aduersus correctionem Praelati, vt in cap. Cum non liceat, de praescript. Secus si alius Superior alleget consuetudinem, vel praescriptionem corrigendi alterius subditos, vt probatur in dict. cap. Cum ex officij, vbi subditus non potest praescribere visitationem, vel procurationem contra Praelatum, sed alius in personam alterius praescribere potest vtramque. Et ita secundum Abb. hic in princip. conciliatur prima pars huius Decretalis, quae improbat consuetudinem cum secunda, quae illam admitit; nam prima loquitur de consuetudine correctionis impeditiua; Secunda verò de consuetudine correctionis translatiua, per quam scilicet ius corrigendi, seu reformandi subditos ab vno in alium superiorem transfunditur.

6 Vltimò nota appellationem non impedire executionem, quae ad morum eorum reformationem, & correctionem pertinent, concordat, cap. Reprehensibilis, in finem, & c. Ad nostram, infra de appell. & cap. Prox. supra eodem. Quod ipsum sancitum est à Concilio Tridentino, in cap. 1. vers. Nec appellatio exequutionem hanc, quae ad morum reformationem pertinet, suspendat, sess. 22. & fu-
7 sius in cap. 10. sess. 24. Verum neque ex dispositione textus nostri, neque ex decretis Concilij sublata est appellatio deuolutiua, sed suspensiua tantum, vt ostendunt verba illa,
8 *Impediat, aut suspendat*. Nisi Praelatus procedens tela iudiciaria excederet limites visitarionis, seu correctionis; quia tunc liceret appellare ad vtrumque effectum, vt hic patet in vers. Nisi formam in talibus excesserint obseruandam, & ex sententia S. Congregationis Conc. plenius scripsi in d. c. Ad nostram, de Appellat.

***

tantur in dict. c. Transmissa, in glos. vlt. Quia etsi
priuatæ personæ consuetudo non possit nisi mo-
dicam iurisdictionem tribuere; tamen Capitu-
lo, vel Abbati, aut alteri inferiori Prælato con-
ferre potest etiam ordinariam, & omnimodam
quasi Episcopalem, vt c. Auditis, & c. Cum olim,
iosr. de præscript. c. Accedentibus, & ibi glos. fin.
infra de excess Prælator. Archid. & Ioan. Andr. in
c. Cum Episcopus, infra eod. lib. 6. Et in terminis
Capitulum posse præscribere ius distinguendi, &
excommunicandi Beneficiatos Ecclesiæ, & alia
facienda quæ sunt meri imperij, concludunt Do-
mini de Rota, decis. 416. incipit. Fuit dubita-
tum, aliàs, 2. de præscript. in nou. Mouentur,
quia omnia iura Episcopalia ad vtramq; legem
siue iurisdictionis, siue diœcesanam pertinentia
sunt per inferiores episcopis præscriptibilia, al-
legant iura supracitata, & c. Quicunque 16. q. 3.
de hoc dicunt esse textum in hoc §. Et sequitur
Abb. in d. c. Cum contingat, num 9. 10. & 18. vbi
latè refellit opinionem Hostiensis. Et hæc est
veritas, quæ videtur hodie canonizata à Conc.
Trident. vt dicam infra, num. 10.

5 Secundò nota ibi, *infra terminum competen-
tem ab eo præfigendum*. Hanc esse practicam con-
uincendi inferiorem de negligentia, vt scilicet
præfigatur ei terminus à Superiore ad actum
explicandum, quo elapso, poterit Superior sup-
plere, & actum explicare, vt c. Pastoralis, infra
de exceptionibus, & hic notant Butr. num. 10.
in 5. not. & Abb. num. 1. in vlt. notab. Quod ta-
men procedit nisi terminus sit statutus a iure;
quia tunc dies interpellat pro homine, c. Potuit
de locat. c. 2. de conc. præb. Cardin. hic in 2.
not. & in 4. oppos. & in c. Cum Ecclesia, in 7. q.
6 supra de elect. Rursus hoc procedit nisi inferior
statim diceret se nolle actum explicare; quia
tunc non oporteret expectare, vt terminus labe-
retur, sed illico posset superior ad actum pro-
cedere, secundum Ioan. Andr. num. 9. & Cardin.
in 5. quæst. arg. d. c. Potuit, de locat. c. Ab eo de
appellat. lib. 6. & c. Venerabilibus, §. Secus de
sent. excomm. eod. lib.

7 Tertiò nota Capitulum Cathedralis Ecclesiæ
posse punire excessus Canonicorum etiam exclu-
so Episcopo, si ita se habeat consuetudo, vt per
Butr. n. 10. in 4. not. Quod est valde notabile, &
claré probat hæc littera ibi, Alioquin ex tūc ipsos
corrigere non postponat; ponderando dictionem
alioquin, quę non solum orationē conditionalem
facit, sed in seipsa orationem continet, & condi-
tionem inducit in casu contrario, vt declarat
Bart. in l. 1. num. 11. ff. De cond. & demonstrat.
Vnde clausula illa importat vt ita demum possit
Episcopus ad correctionem Capitularium pro-
cedere, si Capitulum infra terminum præfixum
neglexerit eos corrigere: & consequenter seclusa
negligentia, hæc potestas est solius Capituli pri-
uatiuè ad Episcopum, secundum Hostien. nu. 8.
8 in vrr. Alioquin. Ioan. Andr. eod. num. & ver. &
Cardin. in 4. not. Idem insinuat illa dictio, *ex
tunc*, quæ denotat temporis extremitatem,
c. Personas, infra de appellat. atque ita potest
episcopus ad correctionem procedere lapso ter-
mino ipsi Capitulo ad corrigendum præfixo, &
non prius, nec est locus præuentioni, vt dicunt
Ioan. Andr. num. 9. & Cardin. in 5. not. & idem
Cardin. in c. Pastoralis, in 2. q. supra eod. Opor-
tet tamen vt ad excludendum Episcopum à sua
iurisdictione solum Capitulum eam exercere
consueuerit, vt in c. Auditis. infra de præscript.
& ita contigit in casu huius Decretalis: nam
Capitulum consueuit procedere Prælato non vo-
cato, nec requisito, secundum Hostien. num. 8.
vers. Sed tota hæc quæstio, & Butr. num. 25. Ne-
que vero hic intellectus est diuinatiuus, vt putat
Abbas num. 1. vers. Item nota quod in dubio,
quandoquidem si solū Capitulum quandiu non
est negligens potestatem habet corrigendi deli-
cta Capitularium excluso episcopo, & hoc in
vim consuetudinis, vt hic deciditur: Ergo ne-
cesse est vt Capitulum consueuerit ad illorum
correctionem procedere episcopo non adhibito;
aliàs enim si illum adhibuisset, aut consuetudo
Capituli fuisset interrupta per actus episcopi, se-
cundum vnam opinionem; aut fuisset cumulati-
ua secundum aliam, vt scit [illegible] latissimè in præ-
dicta Decretali, Auditis, à nu. 2. vsque in finem.

9 Sed hodie tota hæc controuersia sublata est à
Concilio Tridentino: nam in cap. 4. sess. 6. datur
episcopo facultas visitandi, & corrigendi Capi-
tulum suæ Cathedralis Ecclesiæ, illiusque perso-
nas non obstantibus exemptionibus, & consue-
tudinibus, &c. Et hæc facultas extenditur etiam
extra visitationem, in cap. 6. sess. 25. & corrigitur,
seu ampliatur dispositio huius §. cuius vigore
erat pręmittenda monitio, & terminus pręfigen-
dus, quo elapso, & non antea episcopus corri-
gebat. Hodie verò ex dicto cap. 4. Episcopus vel
solus, vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis
potest Capitularium excessus in visitatione cor-
rigere, & emendare, etiam non data Capituli
negligentia in corrigendo: extra visitationem
verò ex d. cap. 6. Episcopus, vel illius Vicarius
tam informando processum, quàm in cæteris
omnibus actibus vsque ad finem causæ inclusiuè
procedere debet cum consilio, vel assensu duo-
rum Capitularium initio cuiuslibet anni à Capi-
tulo eligendorum, & seruata in reliquis forma
ibi præscripta. Quo loco obseruandum est, sa-
cram Congregationem de voto Rotæ censuisse
d. cap. 6. comprehendere non solum Capitula
exempta, sed etiam omnia alia prætendentia se
posse tueri non modo aduersus visitationem, vt
in cap. 4. sess. 6. Sed etiam aduersus ea, quæ eo-
dem cap. 6. disponuntur, quæ agenda sunt extra
visitationem siue vigore priuilegiorum etiam
ex fundatione competentium, nec non consue-
tudinum, (vt in casu huius §. Excessus) etiam
immemorabilium, sententiarum, iuramentorum,
concordiarum, quæ tantum suos obligent au-
10 ctores. Hactenus verba declarationis. Rursus
obseruandum est decreto d. c. 6. specialiter cau-
tum esse, vt in criminibus ex incontinentia pro-
uenientibus, & in atrocioribus delictis depo-
sitionem, aut degradationem requirentibus,
vbi de fuga timetur, possit episcopus solus ad
summariam informationem, & necessariam de-
tentionem procedere; seruato tamen in reliquis
ordine præmisso, quæ verba non obscurè viden-
tur corrigere opinionem Host. hic num. 4. exi-
stimantis Capitulum vigore consuetudinis pro-
cedere posse ad correctionem Canonicorum pla-
nam, & simplicem, & in leuibus tantum, vt la-
tius dixi supra num. 3. Etenim ex Concilio si
Capitulum consuetudine se tueatur aduersus
iurisdi-

iurisdictionem episcopi iuxta declarationem sacræ Congregationis vtique Adiuncti ab ipso Capitulo electi poterunt procedere etiam in atrocioribus, & ad sententiam depositionis, ac degradationis, licet non ad actualem degradationem, quæ est ordinis episcopalis, vt tetigi eod. num. 3. in fin. Ipsi enim Adiuncti sunt Coniudices vna cum episcopo, licet vtriusque vnum tantum sit votum, possitque alter episcopo accedere, vt disertis verbis statuitur in d. cap. 6. Et consequenter Capitulum vigore consuetudinis per se solum poterat ante Concilium in his criminibus procedere, cum Concilium ex parte restituerit episcopo iurisdictionem illi ex consuetudine ademptam.

11 In glossa, per Capitulum, QVÆRO, an procedat generaliter, & indistinctè quod hic deciditur, vt propter negligentiam Capituli in puniendis excessibus Capitularium iurisdictio ad episcopum deuoluatur.

12 Ratio dubitandi est, quia Episcopus de iure est caput Capituli, argum. c. Cum clerici, de ver. signific. leg. 2. ff. De his qui not. infam. & § Plebs, instit. de iur. nat. & tenent hic gloss. præalleg. & Innoc. num. 1. vers. Sed cum Episcopus sit de Capitulo. Feder. de Sen. cons. 1. num. 5. Aut igitur Episcopus vna cum Capitulo est negligens: & ad eum non potest fieri deuolutio, sed ad Metropolitanum; quia paria delicta pari pœna puniri debent, cap. Dilecto, supra de supplen. neglig. Prælator. & cap. Bonæ memoriæ, il primo, in fin. de elect. Aut non omnes sunt negligentes, & penes non negligentes remanet iudicandi potestas, c. Gratum, de postul. Prælat. & d. cap. Bonæ. Præterea Episcopus solus non cognoscit de causa criminali Canonicorum, sed de Capituli consilio, vel assensu, vt c. Episcopus nullius, 15. q. 7. At solus cognosceret si ad eum fieret deuolutio.

13 Pro solutione Doctores communiter distinguunt plures casus. Quandoque enim Episcopus interest Capitulo tanquam Episcopus, & caput Capituli siue de iure communi, siue ex consuetudine Ecclesiæ: & tunc habent locum supradicta, vt scilicet siue Episcopus cum Capitulo, siue solum Capitulum fuerit negligens, potestas iudicandi non ad Episcopum, sed Ar-
14 chiepiscopum deuoluatur. Quandoque Episcopus interest Capitulo non tanquam Episcopus, sed tanquam Canonicus, puta quia Papa eidem contulit Canonicatum, vel quia episcopatus habet speciale priuilegium vt quisquis est episcopus, simul etiam sit Canonicus; vel ita se habet ecclesiæ consuetudo, & hoc casu cum episcopus gerat vices duarum personarum, ad eum tanquam ad Episcopum fit deuolutio, et sic votum habet in Capitulo quatenus est Canonicus, & supplet negligentiam Capituli quatenus est Episcopus. Similis distinctio habetur in cap. Postulastis, infra de concess. præben. & in
15 c. A collatione, de appellat. lib. 6. Neque hoc mirum videri debet, quia stante consuetudine, de qua hic, Episcopus, & alij Concanonici, vt singuli non sunt iudices illius, de quo inquiritur, vt malè putauit glos. nostra, sed ipsum Capitulum est iudex, vt determinat Innocent. num. 1. pro quo facit hæc littera ibi, *per Capitulum*, nec non ibi, *per ipsum*; atque ita penes Capitulum est iurisdictio, & non penes singulos Canonicos, vt probatur in l. Sed si ab hac lege, §. Qui manumittitur, ff. De in ius vocan. in leg. Sicut municipium, ff. Quod cuiusque vniuers. nom. & in c. Qui manumittitur, 14. q. 2. Et de nullo potest dici, hic est iudex, vel coniudex, sed verba resonantia actum de eis dici possunt, scilicet Canonicus iudicat: sicut electio est penes Capitulum, & non penes singulos, c. In Genesi, supra de elect. & tamen singuli coeligunt: ita Innoc. quem totidem verbis referunt, & sequuntur Ioan. And. num. 23. Bellam. num. 2. in 3. oppos. Bald. num. 8. Butr. nu. 29. Cardin. in 2. quæst. & Abb. num. 2. vers. Sed quilibet. Hinc S. Congregatio Cardinalium Conc. Trid. Interpretum consulta, An ex decreto cap. 6. sess. 25 tributa sit aliqua iurisdictio Adiunctis ab Episcopo seiunctis: censuit nullam esse tributam. Et iterum consulta, An decreta ordinationes, actusque omnes, & sententiæ in casibus d. c. 6. fieri debeant sub nomine Episcopi, & Adiunctorum, videlicet exprimendo episcopum ita decreuisse etiam de consilio, & assensu Adiunctorum: & an ea, quæ sic communi consensu decreta fuerint, communi pariter nomine exequenda sint, & mandata exequenda: Respondit tam quoad primam, quàm quoad secundam partem ita debere. Si igitur episcopus, qui in causa Canonici interest vt Canonicus, non est iudex, sed solum Capitulum; nulla est absurditas, vt à Capitulo ad Episcopum, tamquam ad iudicem superiorem fiat deuolutio, vt in dicto cap. A collatione.

16 Non obstat quod si esset locus deuolutioni, sequeretur, vt Episcopus solus cognosceret sine assensu, vel consilio Capituli contra tex. in c. Episcopus nullius, 15. qu. 7. c. Nouit, & c. Quanto, infra de his, quæ fiunt à Prælatis: nam respondetur negando consequentiam, quia postea quam per negligentiam Capituli facta erit deuolutio ad episcopum, tenebitur nihilominus episcopus procedere cum consensu, vel consilio Capituli, prout tenetur de iure communi, nisi adsit consuetudo legitimè præscripta, vt eiusmodi consilium requirere non teneatur, vt est textus in c. Non est, de consuet. lib. 6. nam etsi Capitulum propter negligentiam perdiderit ius corrigendi, quod habebat de consuetudine; non tamen perdidit ius præstandi consilium; quod habebat de iure communi, prout concludit glossa nostra, quæ in hoc communiter approbatur: & est simile in c. Ne pro defectu, supra de elect. licet contrarium videatur sentire Bald. hic in fin. quia consilium non est habendum cum suspecto, vt in Auth. de Triente, & semiss. §. Et quod sæpè,
17 vbi est glos. not. in ver. Artificis. Aduerte tamen ad vnum valde notabile, quod ponunt Doctores, nam in eo casu, in quo Episcopus interfuit Capitulo tanquam Canonicus, si inquisitus ad ipsum appellat tanquam ad Episcopum, quod potest, vt in dict. c. A collatione, de appell. lib. 6. tunc Episcopus tenebitur causam alteri delegare; quia cum propalauerit animum suum, si iudicaret, esset suspectus, arg. l. Prætor, ff. De iurisdict. omn. iudic. Vnde potest per seipsum iudicare in eo tamen casu, in quo propter negligentiam, vel aliam causam non interfuit Capitulo, & voluntatem suam non manifestauit, vt licet ita Innoc. num. 2. vers. Sed dices, cum quo tran-

transeunt Host. num. 7. Io. an. Andr. nu. 25. Card.
18 num. 4. in 2. opp. Abb. num. 4. & reliqui omnes. Quandoque verò Episcopus nec tanquam Prælatus, nec tanquam Canonicus habet vocem in Capitulo, vt c. Eam te, supra de rescript. puta quia ex consuetudine solum Capitulum Prælato excluso potestatem habet iudicandi de criminibus Capitularium, vt in casu huius, §. & tunc propter negligentiam Capituli ad episcopum fit deuolutio, vt hic deciditur, & omnia sunt plana, ita in effectu distinguit glossa nostra, licet secundum Anton. de Butr. sit ineptè composita, & consentiunt Innoc. num. 2. vers. Nos dicimus, Host. num. 8. dicentes secundùm hanc distinctionem esse intelligendam, l. 1. §. Solent in fin. ff. Quando appell. sit. Butr. num. 20. Cardin. num. 4. in 2. oppos. & Abb num. 3. vers. Conclu-
19 de mentem glossæ. Subdit tamen Host. d. nu. 8. & post eum Ioan. Andr. num. 27. neque hoc vltimo casu potestatem deuolui, sed tantummodo impedimentum remoueri; hanc enim potestatem habet Episcopus iure suo, vt c. De persona, 11. qu. 1. sed propter consuetudinem illius exercitium impeditur, & est simile in c. Quanto supra eod. & infra, c. Graue, secundum vnam lecturam, & in c. Pastoralis, § fin. supra de rescrip. & ad hoc impedimentum submouendum adhibetur hic remedium monitionis, & præfixionis termini.

20 Verum hodie post Concilium Tridentinum supradicta distinctio est ferè inutilis, quia aut versamur in terminis iuris communis, eo quod Capitulum non sit exemptum ex consuetudine, vel alio iure speciali, sed subiectum iurisdictioni Episcopi, qualia sunt Capitula omnia Cathedralium Ecclesiarum in Italia, & non est quærendum de negligentia Capituli, aut de iurisdictionis deuolutione; quia Episcopus primo, & principaliter iure suo Ordinario potest, & debet excessus Canonicorum corrigere, & punire, vt c. 1. & c. Cum ab ecclesiarum, & ibi notatur supra eod. & dict. c. De persona 11. qu. 1. & notant hic Innoc. num. 1. in ver. Consueuerunt, & Host. num. 5. in eod. ver. Ideoque in c. 4. sess. 6. Concilij Tridentini decernitur, vt possint Episcopi excessus Capitularium corrigere, & emendare etiam authoritate Apostolica. & illa particula, *etiam*, ex sacræ Congregationis sententia fuit apposita propter Capitula non exempta, quæ ab Episcopo visitari possunt ordinaria authori-
21 tate. Aut non versamur in terminis iuris communis, eo quod Capitulum consuetudine, priuilegio, vel alio iure speciali se tueatur aduersus iurisdictionem Episcopi, prout sunt Capitula Cathedralium in Hispania: & tunc ex dispositione Concilij, in c. 6. sess. 25. Episcopus nulla expectata Capituli negligentia procedere debet aduersus Capitulares cum duobus adiunctis à Capitulo electis, vt fusiùs dictum est supra n. 9. Quod si ambo adiuncti in aliquo actu, seu interlocutoria, vel diffinitiua sententia ab Episcopo discordes fuerint, non fit deuolutio iurisdictionis ad Episcopum, sed intra spatium sex dierum tenentur cum Episcopo tertium eligere. Quod si in electione tertij etiā discordent, eo casu ad viciniorem Episcopum electio deuoluitur; & iuxta eam partem, cum quā tertius conuenerit, articulus, in quo erat discordia, terminabitur, aliàs processus, & inde sequuta nulla sunt, nullosque producunt iuris effectus, vt disertis verbis statuitur in dict. c. 6. & sacra Congregatio declarauit totam iurisdictionem non deuolui ad episcopum si adiuncti cum eo procedere negligant, vel recusent: itemque nec ab episcopo negligente, vel recusante ad Adiunctos. Præsupposita autem hac decisione cùm fuerit quæsitum quid agendum sit vt aduersus Capitulares delinquentes sine dilatione procedatur: die 27. Octobris 1589. S. Congregatio cens. ad eundum Metropolitanum; & si ecclesia ipsa fuerit Metropolitana, ad eandem Sedem Apostolicam, vt compellat recusantē, vel negligentē procedere.

22 Ex facto QVÆSITVM, An posito statuto Ecclesiæ Abulen. de quo infra proximè, liceat episcopo cognoscere de causis appellationum, quas ad eum interposuerunt nonnulli Capitulares à sententijs contra eos latis à Capitulo pro prætensis delictis in ecclesia commissis.

In Ecclesia Abulen. extat statutum sub c. 57. quo disponitur, vt si beneficia in eadem ecclesia obtinentes inter se ipsos iurgati fuerint vel iniuriosa verba cōtra Capitulares Ecclesiæ prædictæ protulerint, vel aliud quidpiam in contemptum eiusdem Capituli egerint, liceat solis Decano, & Capitulo absque eorum Prælato, ipsoque excluso delinquentibus huiusmodi suam domū pro carcere sub grauibus pœnis etiam amissionis fructuum suæ præbendæ per duos menses assignare, & culpabiles inuentos pœna amissionis fructuum prædictorum per vnum mensem; & alijs pœnis ad mensuram delicti punire. Capitulo autem negligente deneniat Prælatus vnà cum Capitulo ad correctionem. In cuius statuti quasi possessione Capitulum iamdiu obtinuerat mandatum de manutenendo. Procedente autem Capitulo super certis delictis in ecclesia per nonnullos Capitulares commissis, datis iudicibus per Capitulum, cum ipsi Capitulares grauatos se prætenderent; à certis grauaminibus, ad episcopum Abulen. appellarunt; cuius occasione coram Nuntio Apostolico in Regnis Hispaniarum motum, & agitatum fuit iudicium super eo, An liceat episcopo prædicto de huiusmodi appellationum causis cognoscere, quæ controuersia ad S. Congregationem Concilij delata non parum difficilis visa fuit: multa enim pro parte episcopi adducebantur, quibus cognitionem causarum huiusmodi per appellationem ad ipsum episcopum pertinere posse contendebatur. In primis vero adducebatur textus in præsenti, vbi quamuis Capitulum in excessibus Capitularium iudicet ex consuetudine; tamen in casu negligentiæ ad episcopum tanquam ad superiorem iurisdictio de-
23 uoluitur: parificari enim videntur casus appellationis, & negligentiæ, vt notat Abb. in c. Cæterum, num. 12. de iudic. & in cap. Licet ex suscepto, num 9. vers. Hæc dicta, & in cap. Postulastis nu. 10. de for. compet. quod confirmabatur ex ipsomet statuto, cuius vigore in casu negligentiæ ad episcopum iurisdictio deuoluitur. Ad id etiam adducebatur text. in cap. A collatione, de appellat. lib. 6. vbi etiam in fortioribus terminis quando episcopus tanquam Canonicus interfuit electioni, appellatio à Capitulo de episcopū deuoluitur, & ibi notant Doctores,

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal. LII Rutius

Rursus adducebatur cap. Romana, § 1. eod. tit. & lib. iuncta gloss. in ver. Prælatis, quorum appellatione Capitulum continetur, vt cap. Cum ab ecclesiarum Prælatis, supra eod. nec non glos. in cap. Pastoralis, in ver. Inuitum, ibi, Nisi per appellationem deferantur ad eum, supra eod.
24 vbi etiam Abb. num. 6. Et facit ratio, quia appellatio semper ad proximum superiorem deuoluitur, nec omisso medio est appellandum cap. Dilecti, il tertio, de appellat. Romana, § 1. eod. tit. lib. 6.
25 Prædictis tamen non obstantibus contraria sententia in casu proposito verior videtur, nempe à sententia Capituli in vim dicti statuti prolata ad episcopum appellari non posse, pro qua idem Nuntius iudicauit. Hoc autem suadetur ex multis. Et primo, quia ad parem iudicem non appellatur, cap. Anterior, §. Illo videlicet, & cap. Placuit, 2. qu. 6. l. Si quis, ff. De appellat. glos. in c. 2. in ver. Officiali, de consuetud. lib. 6. Bart. in Rubrica, ff. Eodem. Capitulum verò in causis criminalibus, ad Capitulares spectantibus tum de iure communi, tum virtute Concilij Tridentini, tum etiam, & multo magis ex vi statuti prædicti 57. & demum ex vsu ipso, & modo procedendi ipsius Capituli Abulen. parem iurisdictionem cum episcopo habere con-
26 uincitur. Nam etsi controuersa admodum sit quæstio illa, an episcopus debeat cum consensu, vel enim consilio Capituli procedere; tamen recepta magis videtur opinio vt in criminalibus Capituli consensus requiratur, per textum in cap. Episcopus nullius, 15. quæst. 7. & in cap. Si quid verò, 86. dist. vbi hoc tenet glos. vlt. in fin. item gloss. vn. in cap. Episcopus, 24. distin. & glos. 1. in cap. Cum nos, de his quæ fiunt à Prælat. Innoc. in cap. Graue, num. 5. in verb. Item secus, de præben. Felinus hic num. 3. & alij plures cumulati ab Ant. Gabriel. comm. conclus. lib. 7. conclus. 36. nu. 2. & 3. quam opinionem etiam amplectitur Rota, vt per Put. de-
27 cis. 209. lib. 1. Cui non aduersatur quod replicat episcopus, iurisdictionem quidem solius esse episcopi, licet cum consilio, vel etiam consensu Capituli iudicet, vt per glos. hic in ver. Per Capitulum, vbi etiam Abb. num. 3. & Innocent. in cap. Postulastis, in fin. de conceß. præben. & videtur sentire Gemin. in cap. A collatione, nu. 3. & 4. & Franc. ibidem num. 4. de appellat. lib. 6. post Feder. de Sen. consil. 1. nam tollitur obiectum, quia consensus ille, quem præstat Capitulum, non est sine iurisdictione vt supponunt informantes pro episcopo, dum dicunt adhiberi tantummodo pro quadam actus solemnitate; sed Capitulum habet votum in proferenda sententia vna cum episcopo, vnde & simul cum eo iudex nominatur, vt per glos. in d. cap. Episcopus nullius, in fin. quam sequitur ibi Archid. & videtur consentire Anchar. hic in 1. notab. Quæ opinio videtur canonizata à Trident. Concil. in d. cap. 6. sess. 25. vt patet ex dictis supra num. 9. & 21. In casu verò, de quo agitur, nullo modo de hoc dubitari potest propter verba clarissima ipsius statuti, quæ indicant iurisdictionem esse pœnitus cõmunem in puniendis excessibus Capitularium inter Capitulum, & episcopum, dum dicit episcopum, & Capitulum conuenisse corrigere, punire, & castigare Beneficiatos ecclesiæ. Et inferiùs etiam dum dicit, huiusmodi delinquentes castigandos esse per episcopum, & Capitulum iunctim. Et sic quicquid sit de iure communi, ex forma certè ipsius statuti necesse est fateri iurisdictionem non esse solius episcopi, sed amborum simul & episcopi, & Capituli, præsertim verò quia statutum supponit Capitulum ipsum non solum habere id, quid ius commune sibi tribuit, sed aliquod amplius ex consuetudine acquisiuisse, vt in princip. statuti, quod non esset si Capitulum haberet tantummodo ius dandi consensum, vt ita dicam, solemnizantem, sicut ex parte episcopi supponitur. Coadiuuantur prædicta ex concordia inita anno 1562. inter episcopum, & Capitulum, in qua appatet simul conuenisse partes ambas vt iurisdictio in huiusmodi causis æqualiter ad ipsos pertineret. Et demum ex modo ipso pro-
28 cedendi clarè conspicitur: nam in casibus, qui acciderunt, Episcopus, & Capitulum tanquam iudices simul processerunt; non autem processise episcopus solus de consensu Capituli. Ex quibus omnibus colligitur in huiusmodi causis Capitularium iurisdictionem esse communem inter Episcopum, & Capitulum, & ipsos esse indices hac in parte pares, & consequenter à Capitulo ad Episcopum appellari non posse, vt constat ex dictis supra num. 25. Quod autem non sit conueniens vt hoc casu à Capitulo ad Episcopum appelletur, constat ex decisione Rotæ 27. de præben. in nou. quæ propriè loquitur in terminis huius s. Excessus, & supponit iurisdictionem Capituli eo casu non solum esse parem, sed superiorem. Et ex hoc tollitur responsio, quæ datur ad d. decis. 27. dum decisio illa dicitur loqui respectu primę instantiæ, non respectu secundæ: nam cum iurisdictio in hac materia sit communis Episcopo, & Capitulo Abulen. in prima instantia; clarum est non posse iurisdictionem huiusmodi, à qua Episcopus fuit pro parte exclusus per Capitulum virtute dicti statuti, reuerti ad eundemmet Episcopum; quia eùm esset socius, & sic æqualis Capitulo in prima instantia (Societas enim quodammodo æqualitas est, l. Verum, ff. Pro soc.) non potest appellatio ab æquali ad æqualem, vt dictum est, interponi, ad quod facit etiam aliud fundamentum, quod statim subijcitur.
29 Secundò igitur loco pro parte Capituli adducitur Alber. in l. comm. diuidundo, §. Cum de vsufructu, ff. comm. diuidund, vbi si alter ex socijs in iurisdictione deleget causam; non ad socium delegantem, sed ad superiorem amborum sociorum deuoluitur iurisdictio: & sic videtur illa decisio in terminis nostris. Hic enim, vt diximus, iurisdictio ab initio erat communis virtute concordiæ, & per statutum de consensu episcopi factum fuit concessa Capitulo tota iurisdictio respectu delictorum huiusmodi in ecclesia commissorum. Vnde appellatio ad superiorem amborum sociorum deuolui debet: Nec intrat responsio, quæ dabatur, quod ibi iurisdictio erat partim ordinaria, partim delegata; ideo præualebat ordinaria, hic verò sola est iurisdictio ordinaria. Imò enim, si bene aduertatur, in casu præsenti est maior ratio, quàm in casu Albert. quia ibi facta fuerat delegatio per vnum ex socijs: vnde à delegato ad delegantem appel-

appellari posse videbatur, c. Super quæstionum, §. fin. de off. Deleg. & tamen ne appelletur ad socium, & sic ad parem, deuoluitur appellatio ad superiorem vtriusque; hic verò cessat ratio delegationis, & firma remanet ea ratio, ne ad socium ipsum, & sic parem in iurisdictione appelletur; cum enim deberent esse socij in prima instantia, non poterat postmodum Episcopus esse superior in secunda.

Tertio loco adducitur textus in §. Cæterum, & ibi glos. & Innocen. infra eod. ibi enim ex eo non punit episcopus ipsos Canonicos, & datur iurisdictio Archiepiscopo, quia Capitulum erat reum: & propterea iurisdictio defertur ad Metropolitanum: ita ergo in casu nostro cum consensus Capituli adhiberi non possit, quia iam iudicauit; meritò ad superiorem appellatio deuoluitur. Quod certè multò maiorem habet rationem in hoc casu; quia, vt dixi, iurisdictio, quæ in prima instantia erat communis, virtute statuti ad solum Capitulum est delata.

30 Quarto loco non parum vrgere videtur quod cum huiusmodi statuta, seu consuetudines in plerisque Cathedralibus ecclesijs Hispaniarum vigeant; nusquam tamen apparet ad ipsos episcopos appellationes fuisse deuolutas à sententijs ipsorum Capitulorum, sed bene ad alios superiores, vt in nonnullis ecclesijs compertum ex-
31 titit: consuetudo enim est optima legum interpres, l. Si de interpretatione, ff. De leg. & c. Cum dilectus, de consuetud. adeò vt consuetudini interpretatiuæ potius, quàm communiori opinioni sit standum, vt per Abb. in d. c. Cum dilectus, num. 7. Bald. consi. 275. nu. 3. lib. 1. Mant. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 11. titul. 18. num. 34.

Quintò ad id adducuntur verba statuti prædicti, quæ habent vt de huiusmodi delictis in ecclesia commissis solum Capitulum possit excluso episcopo cognoscere: nam ibi apposita est illa dictio, *solum*, per quam ita excluditur omnis cognitio, vt alius nullo modo possit cognoscere: ita post Angel. in l. Si vacantia, C. De bon. vac. concludit Barbat. in c. Studuisti, num. 36. de offic. Legat. Dum verò in d. statuto ponitur verbum, *excluso Episcopo*, satis ostenditur ante statutum pertinuisse iurisdictionem, ad episcopum, & Capitulum simul, prout in reliquis delictis Capitularium pertinebat; sed postea virtute statuti illum excludi: priuatio enim præsupponit habitum, cap. Ad dissoluendum, de despons. impuber. & leg. Decem, ff. De verb. obligat.

Vnde & sextò pro Capitulo facit, quod cùm statutum circa hoc emanauerit ad excludendū episcopum, & ad fauorem Capituli, vt solum hoc casu cognoscat, non debet in odium ipsius retorqueri, & contrarium effectum respectu episcopi operari, contra l. Quod fauore, C. De leg. cum vulg. nec ad rem facit responsio episcopi, quod statutum loquatur de prima instantia, non de secunda; quia aduertendum est episcopum, nec quidem ante statutum potuisse de huiusmodi causis in secūda instantia cognoscere propter duplex impedimentum: alterum erat, quia iam iudicauerat in prima instantia cum Capitulo, alterum verò quod iurisdictio erat sibi communis cum Capitulo. Vnde non poterat solus in ea se intromittere. Hæ duæ causæ remanent etiā post statutum. Prima quidem permanet, quia facto episcopi consentientis statutis accidit vt non possit cognoscere in prima instantia. Vnde non debet esse melioris conditionis, quam esset ante. Altera verò causa, & quidem euidentior adhuc manet; quia si non poterat propter communionem iurisdictionis cognoscere solus in prima instantia, nec poterit in secunda, cum adhuc eadem communis ratio vigeat, & sic intrat decisio Albet. in d. §. Cum de vsufructu, de qua sup. n. 29. Quod secunda instantia agi debeat coram superiore vtriusque iudicis; & Innoc. t. in d. § Cæterum, quod episcopus non possit in secunda instantia solus cognoscere.

Hincetiam & vltimum omissis cęteris resultat pro Capitulo fundamentum; quia ex voluntate Episcopi fuit data facultas Capitulo, vt solum in huiusmodi causis cognosceret. Vnde non videtur apud episcopum transferentem remansisse, arg. l. 1. ff. De constit. princ. & §. Sed & quod Principi, inst. de iur. nat. gent. & ciu. & c. Translato, de constitut. & c. ex transmisso, de renunc. Nec dicatur episcopus non transtulisse, sed id factum fuisse ex consuetudine, quia respondetur potius ex vi concordiæ factum fuisse, vt tota iurisdictio in delictis Capitularium esset communis, vt verò solum Capitulum iudicaret in commissis intra ecclesiam vi statuti factum videtur, vt ex lectura statuti patet. Præterea cum tota iurisdictio respectu Capitularium sit communis episcopo, & Capitulo, vt fuit dictum, semper manet firma conclusio, quod nec in prima, nec in secunda instātia potest episcopus solus contra voluntatem Capituli cognoscere, cum in re communi potior sit conditio prohibentis, l. Sabinus, ff. De communi diuid. l. In re communi, ff. De seru. vrb. prædior.

Ex quibus facilis est responsio ad superiùs obiecta, & alia, quæ forsan pro parte episcopi deduci possent, re vera enim nec textus aliquis dicit dari appellationē à Capitulo ad episcopum quando iurisdictio est communis, vt est hoc casu, nec Doctores ex aduerso adducti id asserunt, imò potius contrarium supponunt.

Itaque ad textum in hoc §. & æquiparationem inter deuolutionem ob negligentiam, & appellationem, respondetur non procedere æquiparationem ex diuersitate rationis, quia appellatio à pari ad parem, vt ostendimus, non interponitur. Et communio quæ operatur deuolutionem tantum abest, vt pariat appellandi facultatem, vt etiam contrarium operetur; quia vt dictum est, in re communi potior est conditio prohibentis, & inter socios seruanda est paritas, seu æqualitas; quæ impedit ad æqualem appellationem interponi. Vnde cùm inter illa diuersa sit ratio, diuersa quoque esse debet iuris dispositio, l. Papinianus, ff. De minor. cum simil. statutum verò quod admittit in casu negligentiæ deuolutionem ad episcopum, potiùs potest in contrarium retorqueri; quia admittit cum illa qualitate vt cognoscat simul cum Capitulo; quod cum in causa appellationis verificari non possit, etiam in hoc ostenditur diuersitas inter casum, & casum.

Minus obstat, cap. 1 collatione, de appellat. lib. 6. quia in illa materia, quæ est ciuilis, tota

iurisdictio pertinet ad episcopum absque participatione Capituli, vt fatentur ibi Doctores omnes, hic verò iurisdictio criminalis est communis Episcopo, & Capitulo, qui termini sunt longè diuersi, vt est dictum, & eodem modo respondetur ad alia iura, prout etiam respondetur ad rationem illam de superiore immediato; quia ex supradictis apparet in huiusmodi iurisdictione episcopum esse socium, & æqualem, non autem superiorem.

Quibus omnibus accedit, quod hæc sententia non parum conuenit cum recta gubernandi ratione: nam vt plurimum iurisdictio huiusmodi soli Capitulo concessa versatur circa ea, quæ in choro, & in Capitulo fiunt; quæ vel ob ipsorum leuitatem nullam appellationem admittunt, vel ita sunt aperta, vt Capitulo ipsi, quod in actibus Capitularibus semper est præsens: in Ecclesia verò frequentissime sunt notoria, & sine ambagibus judiciorum vnico momento expediuntur. Vnde si possent statim impediri interposita appellatione ad episcopum, vel eius Vicarium; profectò ecclesiastica disciplina plurimum minueretur.

An verò causæ atrociores possint per solum Capitulum cognosci, quia partes super eo non instabant, nec satis sufficienter iura sua deduxerant, placuit Nuncio ad aliud iudicium reseruari. Illud verò videtur correctione, & declaratione dignum, vt Capitulum non possit in posterum censuras in ipsos episcopos, vel eorum prouisores occasione iurisdictionis huiusmodi, prout aliàs fecit, fulminare, ne ipsi sibi in propria causa ius dicant, sed vt superiores Iudices, vel Conseruatores adeant.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Irrefragabili,

§. Cæterum.

S V M M A R I V M.

1 *Canonici si sine iusta causa cessent à diuinis, Episcopus cessationem non seruabit, & Metropolitanus cognoscet.*

2 *Prælatus in impositione pœnæ cauere debet à quæstu pecuniæ.*

3 *Episcopus, vel alius iudex ecclesiasticus an possit pœnam pecuniariam imponere, latissimè discutitur vsque ad num. 33.*

4 *Iudex ordinarius potest contra contumaces procedere etiam per mulctas pecuniarias, si illæ magis timeantur.*

5 *Et quid in iudice Delegato.*

6 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

7 *Et quid si in litteris data sit certa forma procedendi per censuram ecclesiasticam.*

8 *Statutum, vel consuetudo vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet.*

9 *Delinquens nullam pertimescit culpam cum speras eam nummis redimere.*

10 *Statutum, vel consuetudo vt vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria, tenet, nisi procedat ex radice cupiditatis.*

11 *Episcopus potest Canonem adiuuando nouam pœnam adiungere.*

12 *Episcopus, vel Prælatus non potest pœnam pecuniariam exigere extra iudicium.*

13 *Intellectus cap. Licet, de pœnis.*

14 *Prælatus, qui pecuniam recipit vt criminosos non corrigat, iustitiam vendit.*

15 *Prælati, qui in visitatione subditos de crimine suspectos conueniunt, vt se nummis redimant, increpantur.*

16 *Iudex ecclesiasticus vbi certa pœna non est à iure statuta potest iudicialiter pecuniariam infligere, si videat illam magis timeri, & absit auaritiæ studium.*

17 *Pœna vbi non reperitur statuta à iure, imponenda est arbitrio iudicis.*

18 *Appellari potest à pœna arbitraria, non autem à pœna in iure expressa.*

19 *Iudex ecclesiasticus qui potest super crimine dispensare vt Episcopus, potest per sententiam suam pœnam à iure, vel consuetudine statutam in pecuniariam commutare. & num. seqq.*

Secus si dispensare non possit, vt inferior Prælatus vel iudex delegatus. ibidem.

Contrarium num. 22.

20 *Pœna determinata à consuetudine habetur pro ordinaria perinde ac si esset determinata à iure.*

21 *Consuetudinis transgressor puniendus est vt transgressor legis.*

22 *Iudex quilibet, qui potest de causa cognoscere, potest pœnam à iure statutam alterare, & commutare, dummodo id faciat causa cognita, & in ipsa sententiæ prolatione.*

23 *Quod procedit tam in iudice ordinario, quàm delegato.*

24 *Iudex delegatus qui causa cognita temperat pœnas à iure impositas, non excedit fines mandati, nec iura transgreditur.*

25 *Iudex etiam delegatus post Concilium Tridentinum vti non debet censuris, nisi in subsidium.*

26 *Pœnam à lege, vel statuto impositam ipso iure non potest iudex per sententiam suam commutare, vel alterare.*

27 *Nisi potestatem habeat super illa pœna dispensandi.*

28 *Canonicis, qui vltra tres menses abfuerunt à seruitio Ecclesiæ, potest Episcopus pœnã priuationis fructuum ante sententiam, vel in actu sententiæ augere vel diminuere, & non in totum remittere.*

29 *Iudex quibus ex causis temperare possit pœnas à iure inflictas.*

30 *Iudex ecclesiasticus potest sententiam, non potest pœnam à iure statutam in pecuniariam commutare.*

31 *Nisi possit super illo crimine dispensare.*

32 *Mulcta propter inopiam rei potest à quolibet iudice etiam post sententiam temperari.*

33 *Metropolitanus in causa appellationis an possit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id spectet ad Episcopum, à quo fuit appellatum.*

34 *Iudicis appellationis iurisdictio expirat per sententiam.*

35 *Gratiam facere reo est actus iurisdictionis.*

36 *Episcopus an possit reo gratiam facere post sententiam.*

37 *Et quid in inferiori Prælato.*

CÆTE-

§ CÆTERVM. Si Canonici sine manifesta, & rationabili causa maximè in contemptum Episcopi cessant à diuinis, Episcopus cessationem non seruabit, & Metropolitanus vice Papæ cognoscet.
2 Hoc primò. Prælatus in impositione pœnæ cauere debet à quæstu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. Hoc dicit secundò vsque in finem. Et sunt duæ partes principales. Secunda ibi, *prouideant*.

Circa primam partem textus nota casum, in quo Archiepiscopus exercet iurisdictionem in Canonicos sui suffraganei. Quod bene nota pro limitatione regulæ, quæ habetur in c.Pastoralis, ibi, Cum in eum, exceptis quibusdam articulis, nullam habeat potestatem, supra eod. Quomodo autem sit hodie procedendum in cessatione à diuinis, dic vt legitur, & notatur in c.Si Canonici, & in c.Quamuis, infr. eodem lib.6.

3 Circa secundam partem QVÆRO, An episcopus, vel alius iudex ecclesiasticus possit pœnam pecuniariam imponere.

Glossa in c.Licet, in ver. Pœnam, ad quam quotidie fit remissio, distinguit tria membra, nam aliquando ius statuit pro aliquo crimine pœnam pecuniariam esse infligendam, & tunc quicunque iudex cognoscit de illo crimine potest eam infligere. Aliquando ius non pœnam pecuniariam, sed aliam spiritualem, vel corporalem statuit; & tunc iudex non debet, nec potest illam pœnam in aliam commutare, sed ille tantum qui super illo crimine potest dispensare. Et in his duobus membris consentit Innocent. ibi num. 1. in ver. Pœnam, & alij complures. Aliquando de pœna criminis nihil reperitur de iure cautum; & tunc iudex poterit pecuniariam, vel aliam arbitrio suo infligere secundum glossam, cum qua simpliciter transit ibidem Henric. Boich. in princip. sed Abb. num. 4. impugnat secundum membrum distinctionis; tum quia nimis restringit illam litteram; tum quia quilibet iudex cognoscens de crimine potest ex causa, dum pronunciat, pœnam temperare. Felin. hic in princ. num. 5. in hoc articulo ponit more suo conclusionem cum quatuor limitationibus. Sed non complectitur omnia.

4 Ego verò in hac materia pleniùs distinguo duo membra principalia: nam aut quæritur an iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam mulctando pro contumacia arcenda. Aut quæritur an possit eam imponere diffiniendo, seu puniendo.

Primo casu tenendum est posse iudicem ecclesiasticum aduersus contumaces etiam per mulctas pecuniarias procedere, si illæ magis timeantur, arg. c. De causis, supra de offic. deleg. & l. 1. ff. Si quis iusdicen. non obtemper. & tenet Hostien. in c. 1. num. 16. vers. Sed ordinarius, quem ibi totidem verbis sequitur Ioann. Andr. num. 3 in fine, de homicid. lib. 6. Abb. in d. c. Licet, num. 4. & Marian. Socin. n. 8. infr. de pœn. & satis innuit glossa præallegata: nam cum ad frangendam contumaciam nulla certa pœna sit à iure statuta, iudex potest illam suo arbitrio infligere, iuxta tertium membrum distinctionis glossæ, & latiùs patebit infr. num 17.

Hodie hoc est extra omne dubium, quia ex Decreto Concilij Tridentini, in c. 3. sess. 25. de reform. expressè statutum est, vt iudicibus ecclesiasticis in causis ciuilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, si expedire videbitur, liceat contra quoscunque etiam laicos procedere per mulctas pecuniarias. Et similiter in causis criminalibus vbi fieri possit ad executionem realem, vel personalem procedant, nec censuris vtantur, nisi in subsidium; de quo vide quod scripsi latissimè in dict. c. Li-
5 cet, & in cap. peruenit, infra de adult. Limita supradictam conclusionem vt procedat in Episcopo, & iudice ordinario, non autem in delegato, quia non potest mulctam grauem indicere, nisi hoc in litteris sit expressum; licet possit paruam, & temperatam, vt declarant in d. c. 1. de homicid. in 6. Host. num. 16. in ver. Ferire, vt metus, & num. 17. vers. Sed & quod supradixi, & Ioan. Andr. n. 3. vers. Dicit Hostiensis, & Franc. in 2. notab. Facit quod dicam infra num. 19. vers. Nec dissentit.

Sed contra hanc limitationem valdè vrget quod vbi certa pœna non est à iure statuta, non tantùm iudex ordinarius, sed etiam delegatus potest illam infligere arbitrio suo, vt est casus in d. c. De causis, §. fin. de offic. deleg. Sed pro contumacia nulla certa pœna reperitur à iure statuta, l. antepenult. ff. De verbor. signif. Abb. in d. c. Licet, num. 4. de pœnis. Ergo delegatus poterit eam suo arbitrio infligere, & sic etiam pecuniariam. Et hoc sentiunt Abb. & Marian. Socin. locis citatis, dum firmant quemlibet iudicem posse mulctam pecuniariam imponere, & allegant textum in d. c. De causis, qui loquitur de delegato, & est ex mête glossæ in d. c. Licet, in tertio membro suæ distinctionis, vt dictum est
6 supra, num. 4. Et hoc videtur verius, & constanter tenendum est post Concilium Tridentinum in d. c. 3. sess. 25. Tum quia Decretum illud vtitur verbis vniuersalibus, & geminatis ibi, omnibus iudicibus cuiuscunque dignitatis. Et ibi, Quomodolibet. Et ita includit iudices tam ordinarios, quàm delegatos, & causas ad forum ecclesiasticum pertinentes tam iure proprio, quàm ex commissione, seu delegatione alterius. Tum quia cum præcipiat iudicibus, vt abstineant à censuris etiam contra contumaces nisi in subsidium; vtique deficiente hoc remedio gladij spiritualis, necesse est, vt iudicibus delegatis competant alia remedia temporalia mulctarum, captionis pignorum, & huiusmodi ad frangendam reorum contumaciã, ne alioquin illorũ iurisdictio reddatur inanis, & elusoria ad
7 textũ in c. 1 de offic. Deleg. & in c. 1. de pœn. lib. 6. Fortè posset procedere doctrina Hostien quãdo in litteris commissionis data est certa forma procedendi per censuram ecclesiasticam tantùm; tunc enim delegatus videtur posse tantùm procedere ad excommunicationem, suspensionem, & interdictum, quæ tria veniunt censuræ appellatione, vt in c. Quærenti, infra de verbor. significat. nec debet vltra se extendere. Et in his terminis loquitur Hostien. & alij præallegati; secus si talis forma in litteris non sit præscripta, quia tunc procedere poterit etiam per mulctas pecuniarias ex supradictis. In litteris commissionum ex stylo Curiæ apponitur clausula, Contradictores, & rebelles per censuras, & pœnas

eccle-

ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia compescendo.

8 In secundo membro principali quando scilicet iudex ecclesiasticus vult pœnam pecuniariam infligere diffiniendo, & puniendo, subdistingue: nam aut extat statutum, vel consuetudo, vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria; & non valet, quia inde insurgit disso-
9 lutio, & incentiuum ad delinquendum. Nullam enim delinquens pertimescit culpam, cum sperat eam nummis redimere; vt dicit textus in c. Pauper, 11. qu. 3. & hoc tenent Hostien. & Ioan. Andr. in c. fin. de Constitut. & in c. 2. de delict. pueror. Abb. in c. Licet, nu. 5. Marian. Socin n. 13. infra de pœn. & Felin. hic num. 6. vers. Limita
10 hanc conclusionem. Aut extat statutum, vel consuetudo, vt vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria; & valet, dummodo non procedat
11 ex radice cupiditatis; potest enim episcopus Canonem adiuuando nouam pœnam adiungere, vt in c. 2. de Constitut. lib. 6. & notat gl. in Clem. Ne Romani, in ver. Tolli, de elect. Ioan. Andr. in c. fin. de off. Archid. Abb. in dict. c. Licet, num. 5. & Marian. Socin. num. 14. & Felin. loco citato.
12 Aut super hoc nullum extat statutum, vel consuetudo; & tunc iterum subdistingue duos alios casus.

Primus est cùm episcopus, vel prælatus vult pro delicto pœnam pecuniariam exigere extraiudicium; & non potest, quia certi modi sunt à iure præscripti, quibus contra delinquentes
13 procedendum est. Et in his terminis potest intelligi textus in d. c. Licet, de pœnis, nam Archidiaconi illi fortè extraiudicialiter absque alia causæ cognitione pro quolibet delicto pœnam pecuniariam exigebant, nec aliter procedebant cõtra criminosos, sed eos in delictis sustinebant recepta pecunia secundum Cardin. ibi, num. 2. in 3. opposit. & num. 3. vers. st cum quæritur, Abb. num. 5. vers. Aut non subest statutum, Marian. Socin. n. 14. eod. vers. Imola in c. Dilectus, in vlt. col.
14 infr. eod. & Felin. hic num. 6. vers. Limita secundò, & satis clarè sensit Innoc. in prædicta Decretali Licet, in princ. nam explicans illud verbum, *corrigendis*, hic inquit, vult dicere quod cum crimina essent punienda, & excessus corrigendi perpetua suspensione, vel temporali; ipsi accipiebant pecuniam, vt non corrigerent, & quandoque, vt in peccato remanerent. Quod est iustitiam vendere, vt in d. c. Licet de pœnis, notat Hostien. in princ. in ver. pro corrigendis, Ioan. Andr. num. 1. in eod. ver. & Marian. Socin. num. 7. in 7. notab. & inter grauiora crimina computatur, c. fin. §. fin. de purgat. canon. Vnde hos meritò appellat iudices simo-
15 niacos Bald. hic num. 3. in fine. Quod facit contra illos episcopos, qui dioecesim visitationis titulo peragrantes diligenter inuestigant an in loco reperiantur aliqui de vllo crimine suspecti, vel diffamati; eisque accersitis contestantur se velle contra eos criminaliter procedere, suadentque vt se componant in certa pecuniarum summa, quam si recusent soluere, minantur se processuros ad formalem inquisitionem, carcerationem, & condemnationem, & his concussionibus breui manu ingentes pecuniarum summas extorquent. Quod est detestabile; & non semel vidi processus contra episcopos super huiusmodi extorsionibus, & concussionibus fabricatos.

16 Secundus casus est quando iudex ecclesiasticus vult procedere iudicialiter, & causa cognita, & tunc siquidem certa pœna non sit à iure statuta; indubitanter potest pœnam pecuniariam irrogare, si cognoscat illam magis timeri, & abest cupiditatis, & auaritiæ studium, vt post Hugonem tenet glos. in d. cap. Licet, in ver. Pœnam de pœnis, & ibi etiam Butr. nu. 5. vers. Tertius est casus, Cardin. nu. 3. vers. Aliquando iudicialiter, Abb. num. 5. vers. Aut vult iudex procedere iudicialiter, & Marian. Socin. num. 14. in eod. vers. Et hanc regulam firmant hic Hostien. Ioann. Andr. Abb. & alij, vt per Felin. num. 5.
17 Et est ratio, quia cum certa pœna non est imposita à iure, venit imponenda iudicis arbitrio, vt sunt iura aperta in d. cap. De causis, supra de offic. deleg. & in l. 1. §. Expilatores, ff. De effract. & expilat. & in l. Hodie, ff. De pœnis, glos. in cap. Super his, in ver. Arbitrium, infr. de accusat.
18 quæ etiam addit à tali pœna arbitraria posse appellari, licet secus sit à pœna expressa in iure, vt l. antepenult. ff. De verbor. significat.

Sin autem certa pœna pro crimine sit statuta, & determinata à iure, tunc aut quæritur an iudex possit illam in pecuniariam commutare per sententiam suam, aut post latam sententiam.
19 Primo casu glos. præalleg. in d. cap. Licet, in ver. Pœnam, de pœnis, distinguit an iudex habeat potestatem dispensandi super illo crimine, sicuti habet Episcopus iuxta textum in cap. At si Clerici, §. De adulterijs, infra de Iudic. & tunc possit pœnam iuris in pecuniariam commutare. An verò non habeat potestatem dispensandi; & hoc casu commutare non possit. Et in his terminis potest intelligi quod legitur Deuteron. cap. 19 *Homicida morietur, nec misereberis eius.* Et hanc distinctionem sequuntur ibi Innocent. in ver. Pœnam, Host. num. 1. in eod. ver. Butr. num. 6. Cardin. num. 2. in 3. opposit. & in 4. vers. Ad hoc oppono, & Anchar. num. 2. Gemin. in cap. Quoniam, ad finem, 18. distin. & Felin. hic num. 7. vers. Limita tertio, vbi concludit inferiores Prælatos non posse pœnam à iure statutam in pecuniariam commutare, quia soli episcopi dispensant in pœnis. Nec dissentit Henric. Boich. in cap. Io Archiepiscopatu, in princip. infra de raptor. dum firmat iudicem delegatum absolutè non posse pœnam à iure statutam mutare, diminuere, vel augere, cùm debeat ipse procedere secundum iuris ordinem, nec valeat dispensare, aut fines mandati excedere, c. Cum dilecta, supra de rescript. c. Venerabili, de offic. deleg. Et in hoc consentit Marian. Socin. in d. c. Licet, num. 11. de pœnis. Ordinarium verò ita demum posse pœnam à iure statutam commutare, si possit super illo crimine dispensare; & dummodo id faciat causa cognita, & in ipsa sententiæ prolatione.
20 Idemque putant DD. si pœna sit determinata à consuetudine; quia habetur pro ordinaria, perinde ac si esset statuta à iure; nec eam immutare potest nisi qui super crimine potest dispensare, vt in d. cap. Licet, de pœn. tenet Butr. num. 6. vers. Tertius est casus, & Cardin. num. 2. in vltima oppositione per textum in l. Sacculariis. §. Sunt

quæ-

quædam, ff. De extraord. crimin. & notatur in l. Quid ergo, §. Pœna grauior, ff. De his qui no-
21 tan. infam. Transgressor enim consuetudinis vt transgressor legis puniendus est, c. In his, 11. dist. glos. 1. in cap. Cum omnes, supra de constitut.
22 Verum supradictam glossæ distinctionem impugnat Abb. in eod. cap. Licet, num. 4. & 5. in fine, vers. Si verò est certa pœna: concludens indistinctè quemlibet iudicem, qui potest de causa cognoscere, posse pœnam à iure statutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cum causæ cognitione. Et hæc secunda opinio verior videtur, & probatur in cap. In Archiepiscopatu, de raptor. & in d. l. Quid ergo, §. Pœna grauior, ff. De his qui notan. infam. & in l. Hodie, ff. De pœn. & eam tenet Bart. Bald. & Angel. in repet. l. Et si seuerior, C. De infam. & Marian. Socin. qui eam communem esse restatur in d. c. Licet, num. 21. Licet reuera vsque ad tempora Abbatis communis esset in contrarium, vt ex prædictis patet.
23 Nec placet distinctio, quam faciunt Henric. Boich. & Marian. Socin. locis supracit. num. 19. inter iudicem delegatum, & ordinarium. Imò enim quicunque iudex, qui de illo crimine potest cognoscere, potest causa cognita pœnam
24 alterare secundum Abb. Neque hoc casu iudex etiam delegatus excedit fines mandati, aut transgreditur iura, quin potiùs illa exequitur, vt scri-
25 psi plenè in c. 1. à n. 55. supra de constit. Quod maximè procedit post Concilium Tridentinum in c. 3. sess. 25. nam ex sacrorum Canonum præscripto ante omnia vti debebant censura ecclesiastica iudices tam Ordinarij, vt in c. Dilecto, de senten. excomm. in 6. quàm delegati, vt in c. 1. de offic. Deleg. cum suis concordant. At post Concilium vti non possunt censuris, nisi in subsidium, vt scripsi plenius in d. cap. Licet, de pœnis. & in c. 2. de adulter. ergo necessariò concluditur vt iudices etiam delegati non solùm possint, sed etiam debeant pœnam spiritualem
26 à iure statutam in aliam commutare. Limitatur nunc supradictam conclusionem secundum Marian. Socin. in d. c. Licet, num. 21. de pœnis, vt non procedat si pœna à iure, vel statuto sit imposita ipso iure; quia tunc iudex non potest illā alterare, vel commutare, etiamsi etrasset, vt l. 1. §. fin. ff. De quæstion. & l. Diui Fratres, & l. Relegati, ff. De pœnis, per quæ iura sic firmat. Bald. in leg. Quid ergo, §. Pœna grauior, ff. eod. Et ratio est euidens, quia vbi pœna est ipso iure imposita, iudex non procedit ad aliam pœnam condemnatoriam, sed tantummodo ad declaratoriam pœnæ inflictæ à iure, vt notat Archid. in c. Salonitanæ, 63. dist. Ioan. Andr. in cap. 1. infra de Sagittar. & in c. 1. de eo qui furt. ordin.
27 suscep. Verumtamen si iudex haberet potestatē dispensandi super illa pœna, seu delicto; tunc posset illam alterare, & commutare, sicut posset post sententiam, vt mox dicetur. Et in hoc casu potest saluari opinio glossæ, Innocentij & Hostiensis secundum Marian. Socin. vbi supra.

Concluditur ergo cuicumque iudici licere in ipsa sententiæ prolatione alterare, vel commutare pœnam à iure statutam. Dummodo id fiat causa cognita, & pœna non sit imposita
28 ipso iure. Et hanc sententiam videtur olim probasse S. Congregatio Concilij: nam cum Canonici qui vltra tres menses absfuerunt à seruitio Ecclesiæ, fructibus priuandi sint ex decreto c. 12. sess. 24. Episcopus Vercellen. supplicauit declarari an huiusmodi pœnam posset ipsa Canonicis remittere: Sacra Congregatio censuit posse Episcopum ante sententiam, vel in actu sententiæ ex causa iusta augere, vel diminuere, & non in totum remittere ad tradita per Abb. in c. Nisi specialis, de offic. leg. in 6. Socin. in
29 cap. Licet, de pœnis, num. 21. In causæ autem cognitione iudex qui vult pœnam temperare, vel commutare, principaliter considerare debet causam, personam, tempus, locum, qualitatem, quantitatem, & euentum, vt dicit textus notab. in l. Aut facta, ff. De pœn. quæ singula luculenter explicat idem Marian. in prælleg. c. Licet, à n. 22. & ante eum Henr. Boich. in c. In Archiepiscopatu, col. 2. & in hac causæ consideratione de raptor.
30 Secundo casu, idest post latam sententiam condemnatoriam dic breuiter iudicem regulariter non posse pœnam irrogatam alterare, vel commutare: textus est in c. Si quem pœnituerit, §. Notandum, 2. q. 3. & in l. 1. §. Calumniatoribus, ff. Ad Turpil. & tenet Henr. Boich. in d. cap. In Archiepiscopatu, post princip. vers. Aut eam facit causa cognita, & post sententiam: & Abb. in d. c. Licet, n. 6. & est ex mente Cardin. ibidem num. 2. in 4. opposit. dum firmat iudicem Ecclesiasticum postquam pronunciauit posse quidem incontinenti pœnam à iure impositam in pecuniariam commutare; secus si ex interuallo, vt in dicto §. Calumniatoribus. Ratio differentiæ est quia quando incontinenti, facit legis permissione, quæ vult secundum qualitatem iudicem posse pœnas arbitrari, ac temperare, vt in d. §. Calumniatoribus, & l. Hodie, ff. de pœnis. Sed quando ex interuallo, tunc obstat ratio, quia succedit pœna legis, cui iudex non potest contrauenire, c. Cum deuotissimam, 12. q. 2. c. Forus, de verb. signific. Fallit prædicta
31 conclusio si iudex potestatem habeat super crimine dispensandi, vt in d. c. At si Clerici, §. De adulterijs, de iudic. quia tunc etiam post sententiam, & ex interuallo potest pœnam minuere, vel commutare secundum Card. in d. c. Licet, n. 3. ad fin. & Abb. d. n. 6. de pœnis.
32 Item fallit in mulcta imposita, quæ propter inopiam rei potest à quolibet iudice etiam post sententiam temperari, vt est textus notabilis in l. Illicitas, ff. de off. Præsid. & tenet Abb. vbi supra.
33 Vlteriùs QVÆRO, An Metropolitanus, ad quem causa per appellationem est deuoluta, possit reo gratiam facere, seu pœnam pecuniariam, vel aliam, in qua fuit condemnatus illi ex gratia minuere, vel remittere; an verò hæc facultas spectet ad Episcopum, à cuius sententia extitit appellatum.

Cum in casibus à iure permissis ab Episcopo ad Metropolitanum appellatur in causis criminalibus, Metropolitanus vel sententiam confirmat, vel infirmat, aut pœnam minuit, vel auget. Sed quia post sententiam confirmatam, vel reformatam aliquando Metropolitani prætendunt ad se etiam spectare, si velint reo gratiam facere; Quæsiuit Episcopus Tropien. an huiusmodi facultas ad Metropolitanum; an verò ad Episcopum pertineret.

Vi-

34 Videtur respondendum non spectare ad Me-
tropolitanum, quia illius partes solum sunt in
pronunciando benè, vel malè appellatum, l.Eos,
C.De appellat. Ioan.Andr. in c. Dispendio, de
resc. in 6. At per sententiam expirat iurisdictio
iudicis ad quem, & executio ad primum iudi-
cem reijcitur, gl. in c.Pastoralis, §.Præterea, in
verb. discussa, supra de offic.deleg.Ioan. Andr. in
addit. ad Speculat.tit. de execut. senten.vers.Sed
35 pone. Vnde loquitur vt Metropolitanus, qui
post sententiam functus est officio suo, & am-
plius iurisdictionem non habet, minimè possit
reo gratiam facere, cum hic sit actus iurisdi-
ctionis, l.1. in fine, ff. De quæst. l.Relegati, in fine,
vbi not.Bart.ff.de pœnis.

Præterea hic casus faciendi gratiam Reo non
recensetur inter eos, in quibus Archiepiscopus
habet iurisdictionem in suffraganeos, vt patet
ex his, quæ notantur in cap. Pastoralis supra
36 eod. Proposito hoc dubio S.Congr. Concilij exi-
stimauit Metropolitanum, ad quem causa appel-
lationis est deuoluta, nequaquam posse reo gra-
tiam facere. Sed quia non leuis est difficultas
num id liceat iudici, qui in prima instantia sen-
tentiam tulit. Et si decideretur Metropolitanum
id non posse, videretur inde quodammodo in-
ferri hanc facultatem esse reseruatam iudici à
quo; ideo consultius putauit à decisione super-
sedere, donec diffinitum fuerit an re vera iudici
primæ instantiæ eiusmodi facultas competat.

Porrò cum in adulterio, & minoribus crimi-
nibus Episcopus possit dispensare, vt in c. At si
Clerici, §.De adulter. infra de iudic. non videtur
ambigendum quin possit pœnam minuere, vel
remittere etiam post sententiam, vt patet ex di-
ctis supra, num. 31. dum tamen seruet ea, quæ
habentur in decreto Concilij Tridentini, cap. 18.
37 sess. 25. Alijs verò iudicibus, & inferioribus Præ-
latis certum est hoc non licere, cum dispensandi
facultatem non habeant, vt est textus in d. c. Li-
cet, de pœnis. Et similiter patet ex dictis supra,
num. 19. at hanc distinctionem in puncto sequi-
tur Abb. in c. Nisi specialis, num. 6. vers. Post sen-
tentiam verò, supra de off. Legati.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Inter cætera.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopi in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs instituere debent viros idoneos pro prædicationibus, visitationibus, & confessionibus audiendis.*

2 *Prædicatio verbi Dei est pabulum spirituale non minus necessarium animæ, quàm sit cibus spiritualis corpori.*

3 *Anima occiditur per subtractionem panis spiritualis, sicut corpus per subtractionem materialis.*

4 *Prædicatores dicuntur spiritualiter mortuos suscitare.*

5 *Occupatio, morbus, & hostium incursus æquiparantur.*

6 *Prædicatio Euangelij est præcipuum Episcoporum munus.*

7 *Incumbit tamen omnibus curam animarum habentibus, & Parochialium Ecclesiarum rectoribus.*

8 *Prædicandi licentiam generalem cōcedit solus Episcopus in sua diœcesi.*

9 *Prædicare prohibentur de iure communi tam Clerici sæculares, quàm regulares sine Ordinarij licentia.*

10 *Episcopi, si legitimè impediti non fuerint, tenentur prædicare per seipsos.*

11 *Nec excusantur in vim contrariæ consuetudinis, vel prætextu quod aptitudinem non habeant ad concionandum.*

12 *Episcopus de iure communi fundat intentionem super deputatione Prędicatorum in tota sua diœcesi. & num. 19. & seqq.*

13 *Possessio sola non suffragatur inferiori contra Episcopum in interdicto vti possidetis. & num. 29.*

14 *Prædicatori ministrari debent expensæ ab Episcopo de iure communi. & num. 19.*

15 *Legati Cæsaris cùm mittuntur in prouinciam, viuere debent expensis Imperatoris, vel Fisci.*

16 *Legati Papæ recipiunt procurationem ab ijs, ad quos declinant.*

17 *Romanam Ecclesiam excusat necessitas, cum non possit de suo omnibus prouidere.*

18 *Prædicatoris electio tam in Cathedrali, quàm in alijs inferioribus Ecclesijs, & onus ei soluendi eleemosynam, ad quem spectet. & num. seq. vsque ad num. 33.*

19 *Prædicatorem eligere, & eleemosynam eidem soluere in Cathedrali Ecclesia, circumscripta consuetudine ad solum Episcopum pertinet.*

20 *Consuetudo eligendi prædicatorē in Cathedrali, eique præstandi eleemosynam an, & quando sit obseruanda. & num. seq. vsque ad num. 25.*

21 *Et quid si sit immemorabilis. & num. seqq.*

24 *Episcopus in Cathedrali an, & quomodo possit sibi vendicare electionem prædicatoris populo competentem ex immemorabili consuetudine.*

25 *Prædicatoris electio, & præstatio eleemosynæ in inferioribus Ecclesijs cui incumbat. & num. seq. vsque in finem.*

26 *Consuetudo eligendi prædicatorem, eique expensas ministrandi in Ecclesijs inferioribus an, & quando seruanda sit. & num. seqq.*

Et quid si sit immemorabilis. & num. 28.

27 *Episcopus quando, & quomodo possit vendicare sibi electionem alteri ex consuetudine competentem in alia Ecclesia, quàm Cathedrali. & numero 31.*

29 *Prædicatoris electio, & præstatio eleemosynæ spectat ad Episcopum donec populus probauerit immemorabilem.*

30 *Quandoque tamen ex causa iubetur seruare solitum per modum prouisionis.*

32 *Consuetudo, qua Episcopus prædicatores deputat in Ecclesijs regularium seruanda est; sed prædicatores eiusdem ordinis cæteris paribus sunt præferendi.*

33 *Parochi an teneantur in suis Ecclesijs formaliter prædicare.*

1 INTER CÆTERA. In Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs instituendi sunt viri idonei, quibus cùm expedierit, Episcopi committere possint prædicationes, visitationes, & confessionum auditiones. Hoc dicit: Diuiditur in tres partes. In prima ponitur exordium. In secunda Constitutio, ibi. *Vnde*. In tertia pœna, ibi, *Si quis autem*.

2 Nota primò prædicationem verbi Dei esse pabulum spirituale, & non minus necessarium animæ, quàm sit cibus materialis corpori. Cum enim homo constet corpore, & anima, cap. In quadam, vers. Nam ad esse hominis, infra de celebr. missar. Sicut corpus materiali, ita anima cibo spirituali nutritur, vt hic in littera. *Non enim in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Matt. 3. in princ. Lucæ 4. & Deuteron. 8. cap. 4. Et sermo Domini dicitur Panis cælestis, vt in cap. Ieiunium, il secundo, in fine, 76. dist. quo subtracto Christiani dicuntur pati famem, & sitim, vt ibi patet ad finem, & in c. Audacter, 8. quæst. 1. ibi, Sub quo famem, & sitim populus patiatur, non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum

3 Domini. Vnde quemadmodum per subtractionem panis corporalis occiditur corpus, c. Immolans, 24 quæst. 5. cap. Pasce, 86. dist. l. Necare, ff. De liber. agnoscen. ita per subtractionem panis spiritualis occiditur anima, cap. Ephesijs,

4 43. distin. glossa vnica in d. cap. Pasce, vbi plura similia cumulat. In eo autem cibum corporalem præcellit cibus spiritualis prædicationis euangelicæ, quod ille corpus extinctum non viuificat. At prædicatores dicuntur spiritualiter mortuos suscitare, vt in c. Olim, 8. quæst. 1.

5 Secundò nota ibi, *occupationes*. Hæc tria æquiparari, scilicet occupationem, morborum, & hostium incursum, vt hic per Bald. sub nu. 1.

6 Tertiò nota secundū Ant. de Butr. n. 8. in 7. not. & Imol. n. 3. officium prædicandi de iure cōmuni ad Diœcesanū pertinere, & aliū à Diœcesano de iure cōmuni non exercere officiū prędicandi, nisi ab episcopo hoc ipsi in diœcesi cōmittatur. Sed hoc vltimum non videtur verum; quia etsi prædicatio euangelij sit præcipuum episcoporum munus, cap. Episcopus nullam, 88. dist. Concilium Carthag. IV. cap. 20. Concilium Tridenti-

7 num, cap. 2. sess. 5. & cap. 4. sess. 24. tamen generaliter incumbit omnibus curam animarum habentibus non tantum iure communi ecclesiastico, vt de Parochis est expressum in cap. Quod Dei timorem, de statu Monach. & in Clem. Dudum, §. Huiusmodi, de sepultur. & in Concilio Tridentino, d. c. 2. ver. Archipresbyteri quoque, & d. cap 4. vers. In alijs autem ecclesijs, & firmat glos. in Clem. 1. in ver. Officia, de regular. Cardinal. in dicta Clem. Dudum, §. Ab olim, nu. 7. in 6. quæst. Abb. hic nu. 1. vers. Dic etiam quod quiliber Rector, & Felin. in cap. Excommunicamus, il primo, §. Quia verò, n. 4. infra, de hæret. Sed etiam præcepto diuino, quo mandatum est omnibus curam animarū habentibus oues suas pascere verbi Dei prędicatione, Io. 21. Actor. 20. cap. Ephesijs, 43. distin. & habetur in decreto Concilij Tridentini cap. 1. in princip. sess. 23.

8 Saluari tamen potest dictum Antonij de Butr. & Ioan. de Imola in tribus casibus. Primus est in generali licentia prædicandi, quam in sua diœ-

cesi impertiri potest solus Episcopus, & ita procedit text. hic secundum Cardin. loco citato, vers. Sed generaliter licentiam, & Felin. in dict. §. Quia verò, num. 1. in eod. vers.

9 Secundus est respectu Clericorum, quibus cura animarum non incumbit: non enim possunt prædicare sine Ordinarij licentia, siue sint regulares, siue sæculares de iure communi, vt est text. in c. Quam sit, de iudic. ibi, Quicumque Religiosi, seu Clerici idonei ad annunciandum Gentibus Euangelicam veritatem requisita, & habita Prælatorum suorum licentia. Ad idem sunt iura in c. Cum ex iniuncto, in c. Sicut, & in d. c. Excommunicamus, §. Quia verò, de hæret. De quo tamen vide plenius per Cardin. in prælleg. qu. 6. vbi latissimè examinat quibus liceat prædicare. Fratres tamen Mendicantes sunt in hoc specialiter priuilegiati in dicta Clem. Dudum, in princ. de sepultur. Sed hodie quoad regulares seruari debet dispositio Concilij Tridentini, in dict. c. 2. sess. 5. & d. c. 4. sess. 24. & Constitutio Gregorij XV. de exemptor. priuileg. vt scripsi plenius in c. Cum capella, infra de priuileg. Tertius est in formali prædicatione, ad quam grauis est difficultas, An Parochi teneantur, an verò sufficiat, vt se vergant ad altare, & sacram scripturam, diuinamque legem annuncient ad præscriptum Concilij Tridentini in d. c. 4. sess. 24. de quo latius infr. in 2. quæst. n. 35.

10 Quartò nota ibi, *per seipsos non sufficiunt*, nec non ibi, *cum per se ijdem nequiuerint*. Episcopos iusto impedimento cessante teneri prædicare per seipsos. Idem habetur in d. c. 2. sess. 5. ibi, [Omnes episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios ecclesiarum Prælatos teneri per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum sanctū Iesu Christi Euangelium.] & in d. c. 4. sess. 24. ibi, [In ecclesia sua ipsi per se; aut si legitimè impediti fuerint per eos, quos ad prædicationis munus assument, &c.] Vbi etiam præscribitur quibus diebus id muneris obire teneantur.

Ratio est, quia officium pascendi, quod est principalis actus Episcopi, personale est, nec potest per substitutum adimpleri, vt post Caiet. Sot. & alios latissimè probaui in c. Ex parte, il primo, à num. 38. vsque ad nu. 54. infra, de Cler. non residen. Sed officium pascendi principaliter consistit in prædicatione Verbi Dei, vt patet in c. 1. sess. 23. Ergo munus prædicationis per alium impleri non potest. Præterea cum hoc sit præcipuum munus episcopi, vt prædiximus, censetur electa industria personæ; ac proinde non admittitur substitutus, c. fin. §. Is enim de offic. deleg. Archid. in c. Sacerdotibus, 11. q. 1. Abb. in c. extirpandæ, §. Quia verò, num. 32. vers. Quia in commissione curæ, inf. de præben. Dec. in c. Cum omnes, in secunda lectura in 1. notab. supra de Constit. Confert optimus textus in l. Inter arti-

11 fices, ff. De solut. Neque in his episcopi possunt se excusare in vim contrariæ consuetudinis, quia cum sit contra præceptum diuinum, est corruptela, c. Flagitia, 30. qu. 7. c. Cum venerabilis, & c. fin. de consuetudine, & clarè probatur in decreto dict. c. 1. sess. 23. nam in principio dicitur præcepto diuino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est pascere oues suas verbi Dei prædicatione, & pro-

 pe-

pe finem derogatur consuetudini etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est. Rursus quamquam multi episcoporum nitantue se eximere à nexu obligarionis huiusmodi, eo prætextu quod aptitudiuem non habeant ad concionandum & maiori cum fructu, id munus explere valeant per Religiosos idoneos: hanc tamen excusationem vti friuolam refellit, ac funditus euertit Pater Hieronymus à Narnio Apostolica illa verbi Domini tuba.

12 Quintò nota ibi, *assumant*, episcopum de iure communi fundare intentionem super depu-
13 tatione Prædicatorum in tota sua Diœcesi. Quo fit vt ex sola iuris assistentia deputare possit, etiamsi populus, vel alius sit in quasi possessione deputandi per textum in c. Cum personæ, cum materia, de priuil. lib. 6. inferior enim non potest iuuari sola possessione, nec obtinere contra Superiorem in interdicto retiuendæ, vt notat Bart. in l. 1. §. Huius auctoritate iuterdicti, sub num. 3. vers. Nam interdictum hoc, ff. Vti possidetis. Verall. decis. 306. num. 4. part. 1. Sed de hoc latius infra, à nu. 20. vsque in finem, & præsertim num. 29. & 30. & 32. Nec in deputatione huiusmodi requiritur Capituli consensus, non obstante contraria consuetudine etiam immemorabili, vt olim respondit sacra Congregatio Concilij à Didaco Couarruuias episcopo Segobien. consulta.

14 Vltimò nota ibi, *quibus ipse cum indiguerint, congruè necessaria subministrent*, episcopos ex iuris communis dispositione teneri ministrare expensas Prædicatoribus, prout hic notant Butr. num. 10. in 9. notab. Ioan de Anan. num. 3. Non enim, vt inquit Bald. hic in fine, cogitur quis prædicare expensis suis, l. Suo victu, ff. De oper. libert. & confert tex in c. Cum ab omni, infra de vita. & honest. Cleric. & in c. Statutum, §. Insuper, de resct. lib. 6. Nec est magnum si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur, 1 ad Corinth. 9. c. Si episcopus de off. ord. lib. 6. c. Cum officij, infra de præscript. secundum Innoc. hic in ver. Indiguerint, & laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere, vt dicitur 2. ad Timoth. 2. quem locum glossa exponit de Prædicatore, qui scilicet in agro ecclesiæ ligone verbi Dei excolit corda auditorum, vt refert S. Thom. in 2 2. q. 187. art. 4. ad secundum, subdens post gl. ad Rom. 15. posse de euangelio viuere non tantum Prædicatores, sed etiam eos, qui Prædicatoribus ministrant. Sed de sumptibus Prædicatori ministrandis dic plenius, vt infra iu t. q. n. 18.

15 In glos. vltimam nota differentiã inter legatos Cæsaris, & legatos Papæ: nam legati Cæsaris, cum mittuntur in prouinciam, expensis Imperatoris, vel fisci viuere debent, vt in iuribus al-
16 legatis in glossa: Legati autem, & Nuncij Papæ recipere debent procurationem ab ijs, ad quos declinant, non obstante contraria consuetudine, vel præscriptione, c. Cum instantia, & c. Procurationes, de censib. & c. Accedentes, de præscr.
17 Nec mirum, quia vt Hostien. inquit n. 9. Romanam ecclesiam excusat tum necessitas, cum nec possit de suo omnibus prouidere; tum priuilegium de antiqua consuetudine iam obtentum. Cuius exemplum vt Hostien. subijcit, sequuntur episcopi nostri temporis quantum possunt. Quod esse non debet, c. 1. de tempor. ordin. & c. In causis, de re iudic. Et idem repetunt Io. Andr. Bellam. Cardin. & Abb. omnes ad finem. Addit Ioan. Andr. quid expediret statuere pro sustentatione Papæ & Cardinalium, & quid ad sui clamorem deliberatum fuerit in Concilio Viennensi. et illius verba ad litteram referunt Bellam. & alij proximè citati.

18 QVÆRO, Ad quem spectet electio Prædicatoris tam in Cathedrali, quàm in alijs inferioribus ecclesijs, & cui incumbat onus eidem præstandi eleemosynam. Cum in materia electionis Prædicatoris, atque eleemosynæ eidem præstandæ variæ extent S. Congregationis Concilij declarationes; ad controuersias, quæ super hoc crebrò oriuntur, faciliùs dirimendas, sex casus in Cathedrali, sex itidem in alijs ecclesijs inferioribus sunt distinguendi.

19 Primus casus est in Cathedrali, vbi non constat de consuetudine eligendi concionatorem, aut præstandi eidem eleemosynam, neq; ex parte Episcopi, neque ex parte Vniuersitatis, vel alterius: & hic casus est extra dubium, quia vtrumque onus in sua ecclesia incumbit Episcopo, tam ex dispositione iuris communis, vt hic patet, & dictum est supra in 5. & in vlt. notab. quàm ex decretis Concilij Tridentini in d. c. 2. sess. 5. vbi Episcopo impedito iubetur seruari decretum Concilij generalis, de quo hic, & in c. 4. sess. 24. Hinc Sac. Congregatio consulta, An deputatio Prædicatoris in Cathedrali ecclesia pertineat ad solum Episcopum ita vt Canonici, & Capitulum non possint se in deputatione intromittere: respondit pertinere ad solum Episcopum. Item sæpius censuit Episcopum teneri proprijs expensis alere Prædicatorem in Cathedrali ecclesia. Id quod multo magis vendicat sibi locum, si Episcopus sit in possessione eligendi, & præstandi eleemosynam.

20 Secundus casus est cùm Episcopus eligit, & populus, vel alius ex consuetudine, non tamen immemorabili, eidem præstat eleemosynam: & tunc hac consuetudine non obstante Episcopus, qui eligit, tenetur illi sic electo eleemosynam erogare. Etenim Concilium d. c. 4. sustulit consuetudinem non immemorabilem, secundum quam præstatio eleemosynæ Prædicatori in Cathedrali deputando incumbit alteri, quàm episcopo. et ita fuit sæpius resolutum, vt patebit ex his, quæ dicentur in casu proximè sequenti.

21 Tertius est vbi episcopus eligit, & Vniuersitas, vel alius ex immemorabili consuetudine eleemosynam præstat: Quo casu cum ab immemorabili tempore cõmunitas potentiæ consueuisset præstare stipendium Concionatori; & dubitasset episcopus Potentiæ an posset compellere ciuitatem ad prædictæ consuetudinis obseruantiam: Sac. Congregatio censuit posse, cùm Concilium non sustulerit immemorabilem consuetudinem.

Postea autem cum episcopus eugubinus dubitaret an posset cogere regulares ad eleemosynam, quam Prædicatori ab immemorabili tempore præstiterunt; relatum fuit ad Gregor XIII. an vellet obseruari supradictum Pij V. decretũ. Gregorius de eo decreto valdè dubitauit, & interrogauit Cardinalem Aleiatum quid sibi videretur: qui respondit clausulam sibi videri de-

clara-

claratione Pij V. cum decretum Concilij dict. c. 4. non sustulerit immemorabilem, & quando voluit tollere, expressit, & in dubio non censetur sustulisse: Sanctitas sua visa est approbare distinctionem Cardinalis Vrsini, videlicet si laici soliti contribuere, nunc quoque contribuere debeant; secus si regulares, quoniam prædicationes fiunt præcipuè ad vtilitatem laicorum, tamen nihil certi statuit. Sed quia agebatur tunc tantum de episcopo augubino, cui aliàs scriptæ fuerunt litteræ secundum decretum Pij V. ideò simpliciter rescribendum, relatis suis litteris in Congregatione, & relatione facta Sanctissimo, Sanctitas sua dixit vt obseruaret id, quod aliàs tempore Pij V. scriptum fuerat ad ipsum. Postea verò dubitante episcopo Reatino an posset compellere vniuersitatem ad præstandum Concionatori salarium iuxta immemorabilem consuetudinem, & facta relatione Sanctissimo die 19. Maij 1575. Sanctitas Sua iussit scribi litteras episcopo vt cogeret vniuersitatem ad seruandam hanc immemorabilem consuetudinem, quam Concilium non sustulit. Et licet Pius V. aliud decreuerit; voluit tamen vt litteræ manerent in suo robore quoad eos tantum, ad quos scriptæ fuerunt. In reliquis verò casibus, & locis, super quibus nihil scriptum fuit, vt scriberentur secundum hoc decretum, vt hæc consuetudo immemorabilis indistinctè obseruaretur.

Ideoque sacra Congregatio ab eo tempore consueuit respondere, posse Episcopum in sua Cathedrali Concionatorem deputare, & populum nihilominus compellere ad præstandam eleemosynam à tempore, cuius initij memoria non extat, præstari solitam.

Et in specie episcopus Meliten. exposuit sacræ Congregationi obseruatum fuisse à tempore immemorabili, etiam antequam Insula Militæ à Religione Hierosolomytana possideretur, vt tempore Quadragesimæ eleemosyna præstaretur Concionatoribus Ecclesiæ Cathedralis de redditibus cuiusdam gabellæ appellatæ *lasieta del vino* quæ antiquitus ad iura Vniuersitatis pertinebat, & deinde ad Magnos Magistros nescitur quo iure peruenit; qui licet semper dictam eleemosynam præstiterint ex gabella prædicta; tamen Magnus Magister Petrus de Monte contra institutum suorum antecessorum persoluere recusauit, & huiusmodi eleemosynas de redditibus episcopatus sede vacante contra dictam consuetudinem de facto percipi, & subministrari mandauit; cumque super hoc Episcopus declarationem, & remedium postulasset; S. Congregatio censuit seruandam esse consuetudinem.

22 Quartus casus, rarò tamen contingibilis, est vbi episcopus præstat eleemosynam, & populus, vel alius eligit ex quacunque consuetudine. Et hoc casu potest ac debet episcopus pergere in præstatione eleemosynæ, quia hoc est onus ipsius vt supra dictum est in primo casu. Sed potest etiam electionem sibi vendicare. Quia S. Congregatio sæpius censuit deputationem Prædicatoris in Cathedrali ad solum episcopum spectare, non obstante consuetudine etiam immemorabili. Et in specie cùm petijsset declarari episcopus Cæsaraugustanus, ad quem pertineret electio Prædicatoris in Cathedrali Ecclesia, & an esset habenda ratio immemorabilis consuetudinis, quæ talem electionem alteri quàm episcopo tribueret: Responsum est electionem, & deputationem Prædicatoris in eorum ecclesijs Cathedralibus ad solos episcopos pertinere, nulla habita ratione cuiuscumque consuetudinis etiam immemorabilis, qua talis electio, vel deputatio Capitulo, vel episcopo vnà cum Capitulo, siue de eius consilio, aut cuiuis alteri competeret.

23 Quintus casus est, vbi populus, vel alius ex consuetudine, non tamen immemorabili eligit Prædicatorem, atque illi sic electo præstat eleemosynam. Et hoc quoque casu potest, ac debet episcopus electionem sibi vendicare, non obstante consuetudine, quam sustulit Cōcilium d. cap. 4. vt supra dictum est in 2. casu. Sed non potest compellere populum ad consuetam eleemosynam, quia Concilium eodem modo sustulit consuetudinem non immemorabilem, secundum quam præstatio eleemosynæ alteri quàm episcopo in sua Cathedrali incumbit, vt etiam dictum est in secundo casu ex sententia S. Congregationis.

24 Sextus, & vltimus casus, cùm populus, vel alius ex immemorabili consuetudine eligit Prædicatorem, atque eidem præbet salarium. Hoc casu quamuis immemorabilis consuetudo, secundum quam alius quàm episcopus eligit Prædicatorem in sua Cathedrali, sublata fuerit, & præseruata quoad eleemosynam, quam alius præstare consueuit, iuxta declarationem Gregorij XIII. superiùs relatam, tamen vbi hæc duo simul concurrunt, vt ex immemorabili consuetudine populus & eligat Concionatorem, & salarium præbeat; eo casu semper Sac. Congregatio censuit posse quidem episcopum electionem sibi vendicare, sed non compellere populum ad eleemosynam, quam illi ab immemorabili præstare consueuit. Esse autem in electione episcopi vtrum ipse malit Prædicatorem eligere, cùm populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere consueuerit, vel Prædicatoris electionem alteri ex immemorabili competentem relinquere; Ita tamen vt si episcopus huiusmodi electionem sibi assumat, populum, vel alium ad solitas impensas Prædicatori erogandas non compellat. Sin verò populum, vel alium prædicta facultate eligendi Prædicatorem vti sinat, eumdem cogere possit ad eas impensas, quas in hanc causam præstare solitus esset. Atque ita in specie respondit S. Congregatio ab Archiepiscopo Cæsaraugustano consulta.

25 In ecclesijs verò inferioribus primus casus potest constitui vbi episcopus eligit, & alter soluit eleemosynam, qui illam tenetur, vel solet præstare. Et hic primus casus est satis clarus; quia in alijs ecclesijs quàm Cathedralib. electio Concionatoris si parochi impediti fuerint ipsi per se prædicare, spectat ad episcopum impensis eorum, qui illas tenentur, vel solent præstare, vt apertè cauetur decreto d. cap. 4. vers. In alijs autem ecclesijs, sess. 24.

Hinc cum episcopus Meliten. prouidere voluisset de Concionatore in suburbio Victoriosæ subditis suis, & officiales ipsius cōsulto prius magno Magistro Petro de Monte respondissent

electionem dicti Concionatoris non spectare ad episcopum, sed ad eos, qui eleemosynam Concionatoribus ex bonis Vniuersitatis ministrant; Episcopo super hoc declarationem postulante, S. Congregatio censuit electionem Concionatoris ad episcopum pertinere ex decreto Concilij cap. 4. sess. 24.

26 Secundus casus est vbi Episcopus Prædicatorem eligit, & eleemosynam præstat; & tunc similiter manifestũ est episcopum debere vtrunque adimplere, quia tam facultas Prædicatorem deputandi in tota diœcesi, quàm onus ministrandi expensas incumbit episcopo de iure communi, vt dictum est supra in 5. & vltim. notab. Et ex Concilio Tridentino in d. cap. 4. in ecclesijs inferioribus eodemmodo ius deputandi ad episcopum pertinet, & sumptus ministrari debent ab his, qui tenentur, vel solent. Episcopus autem, vt supponitur in hoc secundo casu, & tenetur, & solet.

27 Tertius est cùm populus, vel alius eligit Prædicatorem in ecclesijs inferioribus ex consuetudine non immemorabili, non tamen ei præstat eleemosynam. Et in hoc tertio casu S. Congregatio sæpius censuit consuetudinem non immemorabilem, quam habet populus, vel alius eligendi Prædicatorem in supradictis ecclesijs, esse sublatam à Concilio d. cap. 4. Ideoque posse episcopum electionem sibi vendicare.

28 Quartus casus est cùm populus, vel alius Prædicatorem eligit ab immemorabili tempore, licet ei sumptus non ministret: & tunc episcopus non poterit sibi vendicare electionem, quia concilium in d. cap. 4. non sustulit immemorabilem, secundũ quam facultas nominandi Prædicatorem in ecclesijs non Cathedralibus, alij quàm episcopo competeret, vt sæpius fuit resolutum.

Et in specie cum Abbas Sancti Maioris Ecclesiæ Collegiatæ Neapolitanæ esset à tempore immemorabili in quasi possessione deputandi Concionatores in sua ecclesia; Postea verò superueniente Tridentino Concilio Archiepiscopus Neapolitanus prætenderet ex Concilio facultatem deputandi Concionatorem in dicta Collegiata non ad Abbatem, sed ad se tantum pertinere; proindeque dubitatum esset an cap. 4. sess. 24. Tridentini Concilij sustulisset immemorabilem consuetudinem. S. Congregatio censuit per d. cap. immemorabilem consuetudinem non esse sublatam quoad effectum prædictum.

Quintus, vbi populus, vel alter solet præstare eleemosynam, & ex immemorabili consuetudine eligit Prædicatorem. Et hic quoque casus est clarus, quia Concilium illam non sustulit. Et propterea populus, vel alius poterit eligere Concionatorem, quem ab immemorabili eligere consueuit, & debebit etiam illi à se electo impensas solitas ministrare, iuxta decretum

29 d. c. 4. Quousque tamen Vniuersitas probet immemorabilem per tres consormes, Episcopum debere eligere censuit S. Congregatio. Sufficit enim Episcopo sola iuris communis assistentia,

30 vt dictum est supra, num. 12. in 5. notab. Licet quandoque ex aliqua rationabili causa, puta ad vitanda scandala, S. Congregatio Episcoporum, ac Regularium, cum imminente iam Quadragesima præ angustia temporis iura partium examinari non possunt, in hoc quinto casu consueuerit rescribere, vt pro ea vice seruetur solitum, per modum tamen prouisionis, & absq; præiudicio iurium vtriusque tam in petitorio, quàm in possessorio.

31 Sextus denique casus est vbi populus, vel alius ministrat expensas, & eligit ex consuetudine non tamen immemorabili; & tunc quamuis consuetudo huiusmodi secundum quam alius quàm Episcopus eligit Prædicatorem in Ecclesijs inferioribus, sit à Concilio sublata, vt sæpius repetitum est ex sacræ Congregationis sententia: vbi tamen hæc duo concurrunt, vt populus præstet eleemosynam, & eligat ex consuetudine; tunc sacra Congregatio multoties respondit, & præcipuè in causa S. Marci posse quidem Episcopum electionem sibi vendicare, sed non compellere Vniuersitatem ad eam eleemosynam Prædicatori præstandam, quam à se electo tantum præbere consueuit.

32 An autem sit seruanda consuetudo, secundum quã Episcopus in monasterijs Regularium Prædicatores deputat, qui aliquãdo eorum Ordinis non sunt, S. Congregatio censuit consuetudinem esse obseruandam. Si tamen Prædicatores eiusdem Ordinis haberi possint, cæteris paribus esse præferendos.

33 Secundò QVÆRO, an Parochi teneantur in suis ecclesijs formaliter prædicare.

Cum Episcopus Eugubinus vellet compellere Regulares Montis Oliueti ad præstandum salarium Concionatori suæ Cathedralis; aliàs autem comminaretur se eos compulsurum ad sustentandum proprium Concionatorem in eorum ecclesijs Curatis; Regulares adierunt S. Congregationem Concilij dicentes onus esse Episcopi præstare salarium Concionatori Cathedralis. Quoad ecclesias autem eorum curatas Concilium Tridentinum non iubere, vt in eis prædicetur formiter, sed sufficere vt Parochus se vergat ad altare, & declaret Euangelium, & sermocinetur. Vnde cum hoc sit onus Parochi, compellendus ipse erit ab Episcopo, & non Regulares cogendi ad sustentandum Concionatorem. Sacra Congregatio censuit hos Regulares non teneri contribuere impensæ Prædicatoris Cathedralis, vt aliàs decisum fuit. Quod autem pro minori impensa eorum Episcopus consentiat, vt contribuant Cathedrali, & subleuet eos à sustentando proprium Prædicatorem in eorum Ecclesijs Curatis, non probauit sacra Congregatio; quia si verè tenentur sustentare proprium Prædicatorem in suis Curatis, malè facit episcopus eximendo eos ab hoc onere pro seruitio Cathedralis suæ; imò ad sustentationem propriam, cùm ipse teneatur de suo alere Prædicatorem in Cathedrali. Si non tenentur, non debet Episcopus eos grauare, vt habeant ibi Prædicatorem formalem. An autem teneantur, est probabile dubium: nam licet iure veteri qui habet curam animarum videatur teneri ad prædicandum, c. Quod Dei timorem, de statu Monach. vers. Ad parochialium ecclesiarum regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent Prædicationis officium exercere, vbi Abb. n. 2. notat officium Presbyteri parochialis esse prædicare, Ripa lib. 1. respon. 14. num. 39. & 41. tamen Concilium cap. 4. sess. 24. non videtur adegisse

egisse Parochos ad prædicandum formiter, sed tantùm ad sacram Scripturam, & diuinam legem annunciandam, quod fieri potest lectione Catechismi. Sed quia certum est verba illa *Sacras Scripturas, & diuinam legem annuncient*, ita referri ad episcopos in suis ecclesijs, sicut ad Parochos, quia verba illa superiora, *ipsi per se* &c. reguntur ab illis verbis inferioribus, *Sacras Scripturas*, &c. sicut illa, *in alijs autem ecclesijs per Parochos*, &c. In episcopis intelligitur de prædicatione formata, ita vt in Parochis, per regulam, Determinatio vna respiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare: ideò referendum ad Congregationem generalem.

Congregatio generalis die 9. Februarij 1576. fecit magnam vim quod Concilium sess. 5. c. 2. non adegerit Parochos ad prædicandum, sed ad docendum, prout ibi dicitur. A quo capitulo videtur, cap. 4. declarationem accipere. Item in d. c. 4. leguntur illa verba, [Aptius accommodando præsentium temporum vsui, stante quod vsus rei inualuit post Concilium, vt Parochi non prædicent formaliter, vt fit in Cathedralibus,] & sic vsus ita videtur interpretatus per Concilium. Nec obstat quod d. c. 4. sub vna structura verborum, eademque determinatione comprehendat & Parochos, & Episcopum, ideo æqualiter debeat determinare. Quia respondetur dupliciter. Primò quando Concilium priùs expressit de episcopis, ibi (ipsi per se, aut per eos, quos ad prædicationis munus assumet) in persona episcoporum expressit illam vocem, Prædicationis. At quando postea disponit de Parochis, non repetit eam dictionem; itaut propterea sit sensus: Annuncient episcopi in Cathedralibus per prædicationem; Parochi verò in Parochialibus simpliciter. Secundò illa regula, Vna determinatio, &c. fallit quando est diuersa ratio, Ias. in l. Iam hoc iure, de vulgar. & pupill. Sed munus prædicandi formiter dicitur esse episcoporum, non Parochorum. Sanctus Thomas in 2. 2. qu. 184. art. 8. vbi Caietan. Sot. de iust. & iur. lib. 10. qu. 9. art. 3. Item in Cathedralibus conueniunt Auditores intelligentes, in Parochialibus vt plurimum rudes. Et magna est diuersitas respectu locorum, & personarum. Et ad iura vetera, quæ dicunt Parochos teneri prædicare, responsum, ea forma qua Parochi solent, aliòquin si in omnibus Parochialibus prædicaretur formiter, quodammodo plures essent prædicatores, quàm Auditores. Fuere tamen qui distinguerent, vt Cardinalis Alciatus. Aut Parochialis numerosi est populi, & pinguis, vt Parisijs 60. millia, vt in Hispanijs 347. millia; & tunc ibi prædicetur formiter; in alijs verò non. Alij dixerunt simpliciter, & generaliter respondendum Parochos non cogendos habere in suis Parochialibus Prædicatores formatos, sed satis esse si doceant secundum d. c. 2. Alij considerarunt rem hanc esse grauem, & exemplarem; & si ita vniuersaliter enunciaretur, parituram scandalum, multos Parochos, qui prædicant formiter, auocaturam ab hoc bono opere. Prætereа non esse tutum sententiam sic generalem enunciare propter Parochiales, & populo, & reditu magnas, quæ plerumque maiores sunt pluribus Cathedralibus. Ideo satis esse ita solum respondere episcopo Eugubino pro Parochialibus suæ ciuitatis, & diœcesis, & præsertim horum regularium Oliuetanorum, quas sciunt omnes & patui redditus, & non satis frequentes populo esse. Tandem omnium consensu decretum fuit, vt Alciatus ore tantum, & absque scriptis dicat episcopo Eugubino vt nolit cogere istos regulares ad sustentandum Prædicatorem formatum in suis Parochialibus. Et si alius episcopus hoc idem quæsierit, aut alia similis quæstio occurrerit, referret Alciatus, & proponeret in sacra Congregatione, nec hanc responsionem datam Episcopo Eugubino daret alij, nisi facto verbo in Congregatione. Dictum est etiam, dum S. Thomas, Caietan. & Sot. dicunt officium esse Episcopi præcipuè prædicare, verum id esse. Sed cum subijciunt; Parochum autem solùm docere debere orationem Dominicam, & symbolum, non alia fidei mysteria; non esse secundum c. Quod Dei timorem, quod dicit eos debere prædicare. Et dum Sotus dicit in Concilio Tridentino supersessum fuisse à danda Parochis facultate prædicandi, verum esse sub Paulo III. secundum d. cap. 2. cui Sotus interfuit. Secus autem esse quoad Concilium Tridentinum sub Pio IV. cui Sotus non interfuit.

Suprascriptis adde Concilium Arelatense IV. celebratum sub Leone III. & Carolo Magno Imperatore anno salutis 813. c. 10. de prædicatione, tom. 3. Concil. part. 1. sect. 2. pag. 188. vbi sic legitur: [prouidimus enim pro ædificatione omnium ecclesiarum, & pro vtilitate totius populi vt non solum in ciuitatibus, sed etiam in omnibus Parochijs vt Presbyteri ad populum verbum faciant, & vt bene viuere studeant, & populo sibi commisso prædicare non negligãt.] Hæc ibi. De prædicatione etiam loquitur Concilium Viennense in Clem. Dudum, §. Huiusmodi, de sepultur. ibi, [Parochiales ecclesiæ, & ipsarum Curati, siue Rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de iure competere prædicare, seu proponere verbum Dei, &c. Et Concilium Tridentinum in c. 1. in princ. sess. 23. vbi est expressum curatos omnes teneri præcepto diuino oues sibi commissas pascere verbi Dei prædicatione. Et de officio prædicandi similiter loquuntur DD. quos citaui supra n. 7.

Præterea orta dubitatione an in Parochiali ecclesia vnita Regularium Monasterio, in qua per Regularem cura animarum exerceretur, possit episcopus compellere Regulares vt aliquem eiusdem ordinis ad prædicandum in eadem ecclesia deputent, qui de licentia Episcopi hoc munus expleat, non obstante quod in ecclesia Monasterij per eosdem Regulares concio habeatur: Sac. Congregatio censuit posse compellere, sed non posse alium, præterquàm eiusdem ordinis inuitis Fratribus ad prædicandum in dicta ecclesia deputare.

DE

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Conquerente.

S V M M A R I V M.

1 *EPiscopus in Ecclesijs diœcesis suæ debet esse contentus iuribus Episcopalibus.*

2 *Oeconomus agit nomine Monasterij, & stat in iudicio pro causis ad Monasterium spectantibus.*

3 *Oeconomi appellatione quis veniat.*

4 *Abbas agere potest pro Ecclesijs, seu Capellis suo Monasterio subiectis, ne indebitis grauentur oneribus.*

5 *Sed si illarum Rectores agere voluerint, erunt præponendi.*

6 *Actor an, & quando cogi possit suam petitionem specificare. & num. 40. & seqq.*

7 *Episcopus ab Ecclesijs sibi subiectis nan potest petere nisi iura episcopalia in iure expressa.*

8 *Clerici non possunt cogi ab Episcopo ad præstandum aliquod seruitium non expressum in iure.*

9 *Collecta aliqua ab Episcopo imponi non potest Ecclesijs sibi subiectis præter charitatiuum subsidium. & num. 38.*

10 *Capellæ Monasterio subiectæ an, & quando teneantur Episcopo ad iura episcopalia.*

11 *Episcopalia iura, quæ competunt Episcopo in Ecclesijs suæ diœcesis, etiam inferiori Prælato subiectis sunt decem. & octo hic per ordinem enumerata. vsque ad num. 40.*

12 *Clerici, & laici quantumcunque potentes tenentur Episcopo ad canonicam obedientiam.*

13 *Imperator, & omnes Principes Episcopis suis in spiritualibus sunt subiecti.*

14 *Reuerentia in quibus consistat.*

15 *Debetur Episcopo sua etiam ab exemptis.*
Item à Regibus, & Principibus sæculi. num. 17.

16 *Exemptus à iurisdictione Episcopi non censetur exemptus à iure reuerentiali.*

18 *Institutio cui de iure communi competit, eidem & destitutio.*
Secus si de iure speciali.

19 *Episcopus fundat intentionem super iure instituendi; & destituendi in Ecclesijs omnibus suæ diœcesis.*

20 *Præscripta institutione non censetur præscripta destitutio.*

21 *Destituere qui potest, multo magis potest corrigere, sed non è conuerso.*

22 *Correctio, & reformatio an, & in quo differant, remissiuè.*

23 *Episcopus de iure communi procedere potest contra omnes Clericos suæ diœcesis, licet subsint inferiori Prælato.*

24 *Declaratur.*

25 *Pœnitentiam publicam solus Episcopus potest iniungere, pro enormibus tamen criminibus, & scandalosis.*

26 *Et potest eam in aliam secretam commutare.*

27 *Parochus cui debeat confiteri.*

28 *Super quarta decimationum Episcopus fundat intentionem de iure communi contra Parochos, non contra Parochianos.*

29 *Quarta mortuariorum quæ dicatur.*

30 *Debetur Episcopo non iure consuetudinario, sed iure communi.*

31 *Item debetur etiam cum Ecclesia hæres ex asse instituta est.*

32 *Super quota standum est consuetudini.*

33 *Et potest Episcopus iuxta consuetudinem exigere trigesimam rationem visitationis testamentorũ,*

34 *Visitare potest Episcop' Ecclesias suæ diœcesis semel tantũ in anno. Nisi necessitas aliter postulauerit.*

35 *ad Visitationem diœcesis absoluendam Concilium Tridentinum nullum tempus præfixit, sed reliquit arbitrio Episcopi.*

36 *Debet tamen eam continenter prosequi, nec ad extraneos actus diuertere.*

37 *Visitator non potest recusari, nisi iudicialiter procedat, vel modum excedat in corrigendo.*

38 *Charitatiuum subsidium quas ob causas sit ab Episcopo postulandum. & an sit liberalitas.*

39 *Et qua verborum formula sit petendum, & an reges possint illum imponere.*

40 *Petitio Actoris alia vniuersalis, alia generalis alia singularis.*

41 *in Libello non tenetur Episcopus exprimere episcopalia iura, quæ sunt in iure expressa.*

42 *Secus si petat iura sibi competentia ex consuetudine.*

43 *ad Cathedraticum monasteria non tenentur vtpotè exempta à lege diœcesana; sed eorum Capellæ soluunt hoc nomine duos solidos.*

44 *Cathedraticum, seu synodaticum cur ita appellatum. & num. 53.*

45 *Denominatio sumitur quandoque à causa, quandoque à loco.*

46 *pro Cathedratico ad cuius monetæ æstimationem duo solidi sint soluendi. & num. seq.*

47 *Solidi appellatione intelligitur aureus, & quot solidi constituant libram.*

48 *Cathedraticum an sit sublatum à Concilio Tridentino. & num. seqq. vsque in fin.*

49 *Est de iuribus episcopalibus, & adeo priuilegiatum vt in totum præscribi non possit.*

50 *Non comprehenditur in generali dispositione, nisi de eo fiat mentio specialis.*

51 *Fuit introductum ex Concilio Bracharensi secundo.*

52 *Cathedraticum est census duorum solidorum, qui soluuntur Ecclesiæ Cathedrali in signum subiectionis, & honorem Cathedræ.*

53 *Non exigitur in visitatione, sed in Synodo.*

54 *Est de lege diœcesana; Visitatio de lege iurisdictionis.*

55 *Concilij Tridentini decretum cap. 3. sess. 24. expenditur. & num. seqq. vsque in fin.*

56 *Relatio non est facienda ad præcedentia quando induceretur correctio iuris communis.*

57 *Quarta canonica, & alia iura episcopalia præseruata sunt à Concilio Tridentino.*

58 *Dictio, alius est repetitiua similium etiamsi ei adiuncta sit dictio vniuersalis.*

59 *Argumentum de pacto ad legem validum est.*

60 *Exceptio facta per dictionem taxatiuam non excludit alias similes exceptiones.*

61 *Visitationis Ecclesiæ typus, & compendiosa descriptio.*

CON-

1 CONQVERENTE. Episcopus in ecclesijs diœcesis suæ debet esse contentus iuribus Episcopalibus: & quæ sint iura Episcopalia declarat. Hoc dicit secundum omnes; & sunt duæ partes. In prima ponitur petitio,& contestatio. In secunda sententia ibi, *nos autem.*

2 Nota primò ex principio textus œconomum agere nomine monasterij, & stare in iudicio pro causis ad monasterium spectantibus, vt hic, & in c. Imperatorum, infra de iuram. calumn. & notant hic Butr. Card. Anchar. & Imol. omnes in t. notab. Quis autem veniat appellatione
3 œconomi notatur in c. In pertractandis, eod. tit. non tamen distinguit Canon an nominetur Oeconomus, Syndicus, Actor, vel Procurator, quia licet nomina sint diuersa, officium tamen est idem, c. Petitio, & ibi gloss. in ver. Actores, infr. de procur. glos. penult. in cap. 1. de iuram. calumn.

Secundò nota Abbatem agere posse pro ec-
4 clesijs, seu Capellis suo monasterio subiectis ne indebitis grauetur oneribus: ad idem c. 1. & vlt. supra de offic. Archid. c. Auditis, & c. Ex transmissa, infra de præscript. Clem. 1. de rescript. Innocent. hic in princ. Hostien. & Bellam. vterque n. 1. Ioan. Andr. num. 3. & Abb. in t. notab. nam si potest agere œconomus, multò fortius
5 Abbas, secundum Imol. in 1. notab. Si tamen Rectores ipsarum Capellarum voluerint agere, erunt præferendi, arg. cap. penult. infra, de re iudic. & notat Innoc. in c. Edoceri, supra, de rescript. Quod latius prosequitur idem Innoc. hic & post eum Hostien. & Ioan. Andr. omnes in princ.

6 Tertiò nota ibi, *petens vt specificares*: reum petere posse vt generalis petitio actoris declaretur, & specificetur ad hoc vt scire possit an sibi expediat cedere, vel contendere, cap. penult. & vlt. infra, de libell. oblat. Sed quomodo hoc intelligatur, plenius examinabitur infra in glossa prima.

7 Quartò nota ibi, *his iuribus in præfatis ecclesijs contentus*. episcopum vltra iura episcopalia in iure expressa non posse aliud petere ab ecclesijs
8 sibi subiectis. Ex quo infert Abbas hic num. 1. vt Episcopus petere non possit à Clericis suæ diœcesis aliqua seruitia quæ in iure non sunt expressa, cap. Quia cognouimus, 10. qu. 3. Et per hoc alias respondi episcopum Burgi Donnini potuisse quidem inuitare, sed non compellere Clericos suæ ciuitatis vt interessent Litanijs Beatissimæ Virginis, quas in Sabbatho decantari iusserat in sua Cathedrali ecclesia, et alias responsum est Clericos non habentes officium, vel beneficium ecclesiasticum cogi non posse ab episcopo ad publicas processiones accedere.
9 Nec etiam secundum Abbatem potest episcopus ecclesijs imponere aliquam collectam, præter charitatiuum subsidium manifesta, & rationabili causa imminente, vt in fine textus, & dicam inf. n. 38.

10 Quintò nota ibi, *ad monasterium spectantibus*. Capellas monasterio subiectas teneri episcopo ad iura episcopalia, vt hic est casus secundum Ioan. Andr. & omnes: licet monasterium ipsum non teneatur ad ea, quæ sunt de lege diœcesana, vt ad Synodaticum, & ad alia, quæ notantur in c. Dilectus, infra eod. Hoc tamen intelligit Abb. hic num. 1. vers. Sed nota, dummodo capellæ, & ecclesiæ sint sæculares, & subiectæ monasterio de iure speciali: secus si sint regulares, ibique inhabitent Monachi: quia tunc gaudent priuilegio Monasterij, cum monasteria dici possint, allegat Archid. & Ioan. Andr. in c. 1. de præb. lib. 6. & Ioan. de Lignan. in Clem. 1. de excess. Prælat. & notata per Innocent. in c. 1. de statu Monach. Tu verò dicas hoc pendere ex forma priuilegij, c. Porrò, de priuil. cap. Si Papa, & c. Per exemptionem, eod. tit. lib. 6. Multæ enim sunt ecclesiæ sæculares subiectæ monasterijs exemptis, vel nullius diœcesis, quæ non tenentur episcopo de iuribus episcopalibus respondere, vt scripsi latissimè in c. Graue, infr. eod.

11 Sexto nota ex integro contextu iura episcopalia hic per ordinem enumerata quæ competunt Episcopo de iure communi in ecclesijs, seu capellis diœcesis suæ etiam subiectis inferiori Prælato, siue sæculari, siue regulari, vt hic per Butr. n. 9.

12 Primum ius episcopale est canonica obedientia, quæ consistit in obseruando Episcopi monita, & mandata, vt c. Dilecto, infra, de maior. & obed. & ad hanc tenentur tam Clerici, quàm laici quantumcumque potentes, c. Omnes Principes, & ibi glos. vn. & Doctores eod. tit. Abb. hic num. 2.

13 Secundum ius episcopale est subiectio: scilicet in spiritualibus, c. 2. 16. qu. 5. secundum Innoc. hic num. 3. in ver. Subiectionem. Ad quam similiter tenentur indistinctè omnes: nam in spiritualibus Imperator, & omnes Principes sunt subiecti episcopis suis, c. Duo sunt, 96. dist. glos. in d. c. Omnes Principes. Petr. de Anchar. in repet. c. Canonum statuta, num. 5. vers. Similiter ratione spiritualium, de constit. Si quis verò non exemptus hanc subiectionem Episcopo negauerit, tolerandus non est, sed abijciendus ab ecclesia, & tanquam acephalus iudicandus, nec sunt ei aliqua episcopalia suffragia ministranda, c. Nulla ratione, 93. distin. & cap. Abbatibus, 18. qu. 2. Host. hic, num. 8. in ver. Subiectionem,
14 & Ioan. Andr. num. 17. Tertium ius episcopale est reuerentia, quæ consistit in honore, qui exhibetur in assurgendo, caput inclinando, genuflectendo, & his similibus. Licet multoties reuerentia, & obedientia accipiantur vt synonyma, vt dixi in c. His quæ, in 2. notab. post Card. ib. in 3. qu. & Abb. num. 1. in antepenult. notab.
15 de maior. & obed. Ad hanc autem reuerentiam Episcopo exhibendã tenentur etiam exempti,
16 vt post Oldrad. notat Bald. in l. fin. n. 3. vers. Item per hunc textum, C. De bon. libert. vbi ait exemptum à iurisdictione episcopi non censeri exemptum à iure reuerentiali, & sequitur hic Felin.
15 in princ. et ad hanc similiter tenentur etiam Principes supremi, vt est textus in c. Schiiæ, ibi, cum alij Reges, & Principes Archiepiscopis suis, sicut debent, reuerenter assurgant, de maior. & obedien.

18 Quartum, & quintum episcopale ius est institutio, & destitutio, scilicet authorizabilis, secundum Hostien. hic nu. 8. in ver. Institutionem, & Ioan. Andr. num. 18. qui remittunt ad c. Cum satis, supra de offic. Archid. & ita cui competit de iure communi ius instituendi, competit, &

ius

19 ius destituendi. Vnde super vtroque episcopus
fundat intentionem in ecclesijs omnibus suæ
diœcesis, vt hic, & in c.Omnes basilicæ, & in
c.Si quis deinceps, 16.qu.2. & in c.Cum ex iun-
20 cto, in fin. inf. de hæret. Abb. hic num.2. Secus si
institutio competeret alicui de iure speciali, pu-
ta ex præscriptione: nam præscripta institu-
tione non censetur præscripta destitutio, vt te-
net Host. & omnes in d.c.Cum ex iniuncto, teste
Fel in. hic num.1, vers. Præscripta institutione, &
21 plenius in c.Auditis, infra, de præscript. An au-
tem præscriptio iuris instituendi censeatur cu-
mulatiua cum episcopo, an priuatiua latissimè
examinaui in prædicta Decretali, Auditis.

Sextum, & septimum ius episcopale est cor-
rectio, & reformatio, & ita hæc duo non
comprehenduntur in institutione, cum hic po-
nantur tamquam diuersa, secundum Anton. de
Butr. num. 1. Quod non placet, quia qui potest
deponere, seu destituere, quod plus est, vtique
multò magis potest corrigere, & emendare,
quod minus est, c. Ex parte, il terzo, de decim.
& c.Cui licet, de regul. iur. lib.6. ad hoc c. Ad pe-
22 titionem, infra, de accusat. Hic verò ponuntur
tamquam diuersa, quia in correctione non con-
tinetur destitutio, sed non è conuerso. An au-
tem, & in quo differant correctio, & reforma-
tio, vide Abb. hic num.2. vers. Quinto, & in c.Ir-
refragabili, in 2.notab. supra eod.

Octauum ius episcopale est censura ecclesia-
stica, scilicet excommunicatio, suspensio, & in-
terdictum, vt c.Quæ tanti, de verb. signif. glos. in
c.1. in ver. Interdicti, de his quæ vi met. cau.
23 Nonum ius episcopale est iurisdictio in causis
omnibus ad forum ecclesiasticum spectantibus,
de quibus vide Concilium Tridentinum, c.20.
sess.24. & ex hoc infert Abb. hic nu.2. vers. Septi-
mò, vt episcopus de iure communi procedere
possit contra omnes Clericos suæ diœcesis, licet
24 subsint inferiori Prælato. Adde tu etiamsi Præ-
latus sit regularis, vt dixi supra in 5. notab. Hoc
tamen, vt ibi tetigi, pendet ab inspectione an
iurisdictio competens inferiori Prælato de iure
speciali sit cumulatiua, vel priuatiua ad episco-
pum. De quo dic vt plenè scripsi in d.c.Auditis
infra, de præscript. & in c. Graue, infr. eod.
25 Decimum ius episcopale est pœnitentia, scili-
cet publica secundum glos. hic in ver. Pœniten-
tias: nam soli episcopo ius competit huiusmodi
pœnitentiam iniungendi, cap.In capite, 50.dist.
c.Accedentibus, & ibi gl. pen. de excess. Prælat.
Nec tamen pro omnibus criminibus, sed tantum
pro enormibus, & scandalosis, cap.fin. 26.qu.6.
Abb. hic num.4. vers. Et in eo quod glossa dicit.
Quando enim ab aliquo publicè, & in multo-
rum conspectu crimen commissum fuerit, vnde
alios scandalo offensos, commotosque fuisse
non sit dubitandum; huic condignam pro mo-
do culpæ pœnitentiam publicè iniungi oportet,
vt quot exemplo suo ad malos mores prouoca-
uit, suæ emendationis testimonio ad rectam re-
uocet vitam, Conciliũ Tridentinum c.8. sess.24.
26 Episcopus tamen, vt ibi dicitur, publicæ hoc
pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit cō-
mutare, quando ita magis iudicauerit expedire.
Alij vero intelligunt hunc textum de pœniten-
tijs etiam priuatis, quæ scilicet pro maioribus
criminibus imponuntur in casibus Episcopo re-
seruatis à iure communi, de quibus vide gloss.
in cap. 2. in ver. Reseruantur, de pœnit. & remiss.
lib.6. vel in alijs, quos sibi episcopus duxerit
specialiter reseruandos ad præscriptum Conci-
lij Tridentini sess.14. de Sacram. Pœnit. c.7. de
cas. reseru. & decreti Clementis VIII. impressi
apud Stephan. Quarant. in ver. Casus reseruati,
27 fol.163. Sed Abbas hic num 4. col.4. in princ.
intelligit hunc textum propriè prout loquitur,
vt scilicet Presbyteri Parochiales teneantur pro
omnibus pœnitentijs recurrere ad episcopum:
nam cùm ei subsint immediatè, non possunt ab
alio, quàm ab ipso absolui, vel ab Archipresby-
tero ecclesiæ Cathedralis, qui in hoc est Vica-
rius Episcopi, vt est textus in cap.Officium, su-
pra de offic. Archipresbyt. de quo plenius per
Hostien. in Summa de Pœnit. & remiss. §. Cui
confitendum, vers. Cui presbyter parochialis.
Qui tamen hoc limitat, nisi Parochus sit alteri
subiectus in spiritualibus, & sequitur Felin. hic
nu.2. vide Concilium Tridentinum c.15. sess.23.
extrauag. Vas electionis, de hæret. & quod scripsi
in cap.Omnis, infra de pœnit. & remiss.

Vndecimum ius episcopale est collatio om-
nium sacrorum, idest chrismatis, & ordinis,
c.Quanto, supra de consuet. cap.vn. §.Per fron-
tis, de sacr. Vnct. Concilium Florentinum in de-
creto fidei Eugenij IV. §. Secundum Sacramen-
tum, & §. Sextum. Item consecratio ecclesia-
rum, altarium, virginum, & consimilium, de
quibus in cap.Quamuis Chorepiscopis, 58.dist.

Duodecimum ius episcopale est Synodus, ad
quam tenentur accedere exempti omnes, qui
alias cessante exemptione interesse deberent.
Concilium Tridentinum in cap. 2. sess.24. Dixi
in c.Quod super his, n.5. inf. de maior. & obed.

Decimumtertium episcopale ius est Synoda-
ticum, seu Cathedraticum, de quo infra in glos.
Duos solidos.
28 Decimumquartum est quarta decimationis,
& sic episcopus de iure communi fundatam ha-
bet intentionem super iure exigendi quartam
decimarum totius episcopatus, vt hic, & in
cap.Quoniam, infra de decim. & est communis
opinio omnium ferè Doctorum, vt deducunt
Domini de Rota decis.31 num.5. part 2. diuers.
Dixi in cap.Cum contingat, num.23. de decim.
non tamen fundat intentionem contra Paro-
chianos, sed contra Parochos, vt scripsi plenè
in d.cap.Quoniam, num.23.
29 Decimumquintum ius episcopale est quarta
mortuariorum, quæ scilicet debetur episcopo
ex legatis pijs, & appellatur mortuariorum,
quia in morte relinquitur, secundum glos. hic
in ver. Mortuariorum, & Butr. n. 46. & alias
appellatur quarta, seu portio canonica, de qua
in cap.Officij, & cap.Requisisti, infra, de testam.
30 & hæc debetur episcopo non iure consuetudi-
nario, vt hic putauit Innocent. num.4. sed iure
communi, cum inter iura episcopalia hic con-
numeretur, secundum glos. proximè citatam,
Butr. num.47. & communiter Doctores. Quo-
rum sententiam non obscurè probauit Triden-
tina Synodus sess.24.cap.3. in illis verbis, præter
31 id quod ex relictis pijs iure debetur. Vnde cum
Fundanus episcopus quæsierit an iuris dispositio,
qua de legatis pijs ecclesijs, seu Capellis relictis
debetur quarta Canonica portio episcopo, sit
ser-

ſeruanda quando acelesia, vel Capella ipſa hæres instituta eſt: Die 31. Augusti 1606. S. Congregatio cenſuit deberi etiam cum ecclesia eſt hæres ex aſſe instituta. Quod ſentiunt Lapus de Canon. portion. cap. 2. nu. 22. & Petr. de Vbald.
32 eod. tract. cap. 2. num. 12. Fateor tamen ſuper quota ſtandum eſſe conſuetudini, quia aliquando eſt quarta, & aliquando medietas, cap. 1. & 2. & c. Certificari, de ſepultur. Butr. hic nu. 5.
33 Vnde aliàs reſponſum eſt potuiſſe apiſcopum iuxta conſuetudinem exigere trigeſimam ex relictis pijs ratione viſitationis teſtamentorum: ſecus ſi in teſtamentis nullum eſſet relictum pium.

34 Decimumſextum ius epiſcopale eſt annua viſitatio, & ſic epiſcopus ſemel tantum in anno poteſt ecclesias ſuæ diœceſis viſitare, vt hic tenet gloſ. in ver. Annuam, concordat c. Decreuimus, c. Epiſcopus, & c. Placuit, 10. quæſt. 1. & c. Mandamus, vbi gloſſ. vltim. & DD. ſupra, de offic. Archidiac. Concilium Tridentinum c. 3. ſeſſ. 24. Verumtamen ſi neceſſitas poſtulauerit, etiam pluries in anno viſitare poterit cap. Regenda, 10. quæſt. 1. cap. Viſitandi, & cap. Non ſemel, 18. quæſt. 2. & ita intelligi debet quod alibi dicitur bis in anno, vt in cap. Cum venerabilis, infra de cenſib. ideſt ſi toties opus fuerit, vt declarant gloſ. præalleg. Butr. hic num. 48.

35 An autem epiſcopus teneatur ſuam viſitationem concludere intra certum, & determinatum tempus iuxta latitudinem ſuæ diœceſis: S. Congregatio Concilij ab Epiſcopo Aſtoricen. conſulta cenſuit Concilium nullum tempus præfixiſſe, ſed reliquiſſe arbitrio epiſcopi, quod tamen debet eſſe moderatum, & diſcretum.
36 Item conſulta an apiſcopus poſſit interpolatis temporibus proſequi viſitationem: Reſpondit debere Epiſcopum viſitationem incontinenter proſequi, nec ad extraneos actus diuertere, ſed quam primum, iuſto impedimento ceſſante, vt
37 perficiatur incumbere. Rurſus orta dubitatione an Epiſcopus viſitans poſſit tanquam ſuſpectus reuocari: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe, nec cum generalem viſitationē aggreditur, nec cum ad ſpecialem deſcendit, ſi modo ſine ſtrepitu, & figura iudicij procedens, pœnas non imponat delictorum ordinarias, ſed eas tantum, quæ morum correctionem reſpiciunt, & modum corrigendo non excedat, per doctrinam Archid. in c. Quia plerique, de offic. Ordin. lib. 6.

Porro de viſitatione egerunt copioſiſſimè Io. Franciſcus de Paninis Rotæ Auditor in ſuo tractatu de Viſitationibus inter tractatus communes tom. 14. fol. 115. aliàs fol. 178. & Marian. Socin. in Opuſculo de Viſitatione in 13. libellos diſtincto, quem habes in 2. vol. ſuper Decretal. pag. 226. omiſſis recentioribus. Tu vero quantea ſit Viſitationis latitudo, & quam multa oporteat Viſitatorem inquirere & ſcrutari, vt muneri ſuo ſatisfaciat, aſpice quaſi in tabula, & ſub compendio ex typo viſitationis eccleſiaſticæ, quem in calce huius cap. inſerendum duxi ad communem vtilitatem.

Decimumſeptimum, epiſcopale ius eſt procuratio, de qua ſcripſi latiſſimè in cap. Venerabili, infra de cenſib. illuc recurre.

38 Decimumoctauum, & vltimum ius epiſcopale eſt charitatiuum ſubſidium, ſeu moderatum auxilium ab Epiſcopo ex neceſſaria cauſa poſtulandum, vt hic in fin. & in cap. Apoſtolus. infra, de cenſib. veluti ſi Epiſcopatus ſit tenuis, vel ære alieno grauatus, aut Epiſcopo eundum ſit ad generale Concilium, ad Papam, vel Imperatorem pro communibus negotijs, vel quid ſimile, vt hic per Hoſtien. num. 16. Anchar. num. 4. & Abb. num. 2. verſ. vltimo. Quo fit vt charitatiuum ſubſidium licet cum charitate petatur, tamen non ſit liberalitas, quia in neceſſitatibus nemo charitatiuus eſt, vt inquit Bald. hic num. 10.
39 Qua autem verborum formula cum charitate à ſubditis ſit poſtulandũ pulchrè hic docet Hoſt. num. 17. & an Reges poſſint eiuſmodi ſubſidia imponere, vide hic per Bald. in vlt. quæſt. & per Butr. in cap. Peruenit, num. 6. infra, de immun. eccleſiaſt. De charitatiuo ſubſidio egregium tractatum ſcripſit Barthol. Bellencin. Rotæ Auditor, & Remigius de Gonn. inter tract. comm. tom. 15. part. 2. fol. 169.

40 In gloſſa prima cum quæritur an Auctor teneatur petitionem ſuam in libello declarare, ſeu ſpecificare, diſtingue triplicem petitionem, vt hic magiſtraliter per Innoc. num. 5. Quædam enim eſt petitio vniuerſalis; videlicet cum petitur vniuerſum ius, exemplum in petitione hæreditaris, & in iudicio familiæ erciſcundæ, in quibus venit vniuerſum ius defuncti. Quædam eſt petitio generalis, quæ ſcilicet includit multa capitula, vt actio pro ſocio, vel tutelæ, ſeu negotiorum geſtorum. Quædam eſt petitio ſingularis, cuius ſignificatio ſumitur ex re vndique circumſcripta, ſecundum Bald. hic n. 7. ver. Ille autem dicitur, vt rei vendicationis, hypothecæ, & ſimilium, de quibus omnibus notatur in l. 1. ff. De edend. & in cap. 2. infra, de libell. oblat. In petitione igitur vniuerſali, vel generali non eſt opus vt ſingularia capitula ſpecificentur, ſed
41 ſatis eſt cauſam exprimere. Vnde ſiue petitio iuris epiſcopalis ſit vniuerſalis, vt ſentit gloſſa noſtra, & Bald. num. 7. ſiue ſit generalis eo quod non complectatur vniuerſum ius Eccleſiæ, ſed tantum iura epiſcopalia hic enumerata, vt tenet Innocenc. tamen indiſtinctè procedit libellus, in quo Epiſcopus petit ſibi adiudicari totum ius epiſcopale ſecundum Innoc. cum quo Hoſtien. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Abb. & alij tranſeunt, & quamuis Butr. dicat Actorem teneri ſingula hæc iura ſpecificare, ſi reus hoc poſtulauerit per iſtum textum: Hoc tamen verum non eſt ſecundum Abb. num. 4. quia cum iura epiſcopalia ſint in iure expreſſa, ſunt certa, & clara, nec tenetur quis exprimere quæ à iure
42 ſpecificantur. Nec obſtat textus hic, quoniam iſte Epiſcopus quotidie has Capellas vexabat, nec erat contentus iuribus epiſcopalibus, vt dicitur in littera: merito Abbas petijt vt iura epiſcopalia exprimeret, quia multa poterant illi competere ex conſuetudine, quo caſu neceſſaria eſt Actoris ſpecificatio, & probatio, ſecundum Innocent. & omnes. In petitione autem rerum ſingularium, quæ debeant ſpecificari, dic vt plenè notatur in dicto cap. 2. infra, de libell. oblat.

43 In gloſſa, duos ſolidos. Nota primò differentiam inter monaſteria, & eorum Capellas: nam monaſteria ad Cathedraticum non tenentur. Capellæ vero hoc nomine tenentur ſoluere duos ſoli-

solidos, vt hic, & in c. Inter cætera, 10. quæst.3.
Ratio differentiæ est, quia monasteria exempta
sunt à lege diœcesana, vt ibi, & in c. Pro vtilita-
te, 16. q.1. & c. Quam sit, 18. q. 2. sed eorum
Capellæ secus, vt c. vlt. & c. penult. infra, de
Capell. Monach. & c. De Monachis, de præben.
& notat glos. in d. c. Inter cætera, in ver. Solu-
44 tiones, & Host. hic num. 12. Secundò nota hoc
ius episcopale quandoque appellari Cathedra-
ticum, quia soluitur pro honore Cathedræ, cui
præest episcopus, c. Placuit, 10. q. 3. Quandoq;
Synodaticum, quia soluitur in Synodo, c. Olim,
inf. de censib. Innoc. hic n.3. in ver. Synodatici,
Abb. cons.7. Tria circa primum, n. 4. vers. Sed
quamquam, lib. 2. Dixi in c. Venerabili, n. 16.
45 eod titul. & hinc collige denominationem sumi
quandoque à causa, quandoque à loco, vt hic
per Butr. n. 42. concordat textus in l. Ius pluri-
46 bus, in fin. ff. De iust. & iur. Tertiò nota duos
solidos pro Cathedratico soluendos esse iuxta
æstimationem illius monetæ quæ antiquitus, &
ab initio solui consueuit, nisi circa solutionem
minoris, vel maioris monetæ, quæ modo est in
vsu, sit præscriptũ, vt in d. c. Olim, de censib. & cum
glossa transeunt hic Host. n. 12. in fin. Io. And. n. 39.
47 Butr. n. 43. & Abb. n. 6. Nomine autem solidi
intelligitur aureus, vt notat glos. 1. in cap. 1. 10.
q. 3. nam & lex ciuilis pro solido aureum intelli-
git, & antiquitus septuaginta duo solidi vnam
libram auri constituebant, vt l. Quotiescumque,
& ibi glos. vlt. & Bart. C. De suscept. & Anchar.
lib. 10. Vnde ad illam æstimationem soluendi
essent, nisi obstaret consuetudo. Hodie verò no-
naginta sex aurei constituunt vnam libram, vt
per Abb. d. num 6. Quod latius prosequitur hic
Felin. multos cumulans n. 2. vers. Dum Abbas
tantum, & de varia solidorum, & aureorum
æstimatione vide Couarr. variar. resol. cap. 10.
num. 3.

48 QVÆRO, An Concilium Tridentinum,
sess. 24. c. 3. prohibens quidquam exigi ex causa
procurationis pro visitatione etiam testamento-
rum ad pios vsus, præter id, quod ex relictis pijs
iure debetur, & alio quouis nomine, exceptis vi-
ctualibus, censeatur sustulisse Cathedraticum.

Videtur negatiuè respondendum.

49 Primò quia cum de iure communi episcopis
Cathedraticum debeatur, & inter episcopalia
iura connumeretur, vt hic patet; & sit adeò
priuilegiatum, vt in totum præscribi non va-
leat, secundum Archid. & Ioan. Andr. in c. 1. de
præb. lib. 6. Abb. in c. Cum venerabilis, num. 3.
de censib. & cons. 99. Videtur primò, in fin. lib. 1.
& d. cons. 7. num. 4. vers. Sed quamquam, lib. 4.
vbi testatur hanc esse communem opinionem;
& in eo frequenter pars non modica redituum
episcopalis mensæ dicatur consistere: non est
verisimile sublatum fuisse ius tam insigne sine
nota, & mentione speciali, & ad l. Item apud
Labeonem, §. Hoc edictum, ff. De iniur. de quo
50 est textus expressus in c. Pastoralis, de donat. vbi
deciditur Cathedraticum non comprehendi in
dispositione generali, nisi de eo fiat expressa
mentio: & ibi hoc notat gloss. in ver. Cathedra-
ticum. Ioan. Andr. & cæteri. Host. in summa
in titul. de off. Ordin. §. Quid pertinet, vers. et
nota. Henric. Boic. de Synod. Episc. par. 3. n. 83.
Card. in c. Cum venerabilis, in 3. qu. vbi etiam
51 Abb. n. 3. de censib. Et confirmatur, quia Ca-
thedraticum inductum fuit ex Concilio Bracha-
rensi II. cap. 2. vt refertur in c. Placuit, 10. q. 3.
Vnde multò minus censeri debet illi derogatum
fuisse absque speciali mentione, c. ex parte, de
Capell. Monach. c. Eam te, de ætat. & qual. &
c. Nouit, vbi Felin. n. 2. vers. Sed nota, de rescr.
Quamuis enim secunda constitutio Conciliaris
tollat primam contrariam etiamsi Concilio spe-
cialiter non deroget, secundum gloss. Archid.
Ioan. Monach. Ioan. Andr. & alios in c. 1. de
constit. lib. 6. tamen requiritur vt secunda Con-
stitutio statuat expressè contrarium eius, quod
disponitur in prima: neque enim decretis in
Concilio tanta cum deliberatione, & solemnita-
te editis præsumitur fuisse derogatum sub tali
taciturnitate, vt bene per Oldr. cons. 326. Quod
articuli, n. 1.

Secundò quia Concilium prohibet exactiones
causa procurationis pro visitatione: ergo non
censetur prohibere Cathedraticum, quod neque
exigitur causa procurationis, neque pro visita-
tione. Tum quia titulo valido, & à procura-
52 tione diuerso exigitur, vt constat ex hoc cap. Est
enim census duorum solidorum, qui soluitur
ecclesiæ Cathedrali in signum subiectionis, &
honorem Cathedræ, d. c. Placuit, c. Illud te,
& c. fin. 10. qu. 3. Abb. in c. Pastoralis, num. 7. in
glos. in ver. Præter Cathedraticum, de donat.
53 Tum quia non exigitur in visitatione, sed in
Synodo, c. Olim, infra de censib. & ex sententia
sacræ Congregationis Concilij, dixi in cap. Ve-
nerabili, num. 16. eod. tit. propterea enim appel-
latur etiam synodaticum, vt hic patet, & tetigi
supra num. 44. vel quia datur pro Synodo, quam
Episcopus celebrare debet singulis annis, secun-
dum Gemin. cons. 85. Super primo dubio, nu. 6.
54 vers. Sed Cathedraticum à visitatione, quia
visitatio est de lege iurisdictionis, Cathedrati-
cum verò de lege diœcesana, glos. in c. Dilectus,
in ver. de lege iurisdictionis, & ibi Host. num. 6.
Abb num. 4. & communiter Doctores infr. eod.
Vnde ex prohibitione vnius, tamquam ex di-
uersis non potest inferri ad probationem alte-
rius, ad l. Papinianus exuli, ff. De minor. cum
vulg. & cum differenter, diuersis locis & tempo-
ribus exigatur, non potest applicari ad causam
visitationis, quæ habet tempus, & loca particu-
laria, & præcisa. Effectus enim non debet tri-
bui non proportionatæ causæ, quæ limitata li-
mitatum producit effectum, l. In agris, ff. De ac-
quir. rer. domin. l. Quod dictum, vbi Angel. ff. de
pact.

55 Tertiò quia illa verba Concilij Tridentini,
vel alio quouis nomine, videntur referri potius ad
exceptionem, quam ad regulam negatiuam in
dict. c. positam; vt sit sensus, Episcopus nihil exi-
gat pro visitatione etiam testamentorum præter
id, quod debetur ex relictis pijs, vel alio quouis
nomine, & ita Cathedraticum expressè sub illis
56 verbis præseruaretur. Quæ interpretatio ratio-
nabilis videtur, cum non sit facienda relatio ad
præcedentia quando induceretur correctio iuris
communis, sicut in hoc casu, vt per Alex. con-
57 sil. 88. Quod concurrere, nu. 6. vol. 1. & quia cum
prohibuisset Concilium quidquam exigi pro vi-
sitatione etiam testamentorum ad pias causas,
quæ cadunt sub visitatione, vt videat Episcopus

an

an executioni mandentur iuxta testatorum voluntatem, Bald. in l. Si quis ad declinandam, §. In omnibus, num. 19. C. De Episc. & Cler. et posset dubitari, quia sub hac generalitate verborum sublata esset quarta Canonica Episcopo debita iuxta textum hic, & c. Officij, infra de testam. Idcirco eam excepit sub illis verbis præter id quod ex relictis pijs iure debetur. Et ne occasione huius exceptionis posset quis opinari sublatum esse quod alio nomine legitimè deberetur, adiecit verba, alio quouis nomine. Quibus verbis omnia iura legitimè Episcopo competentia præseruauit.

Quartò quia etiamsi illa verba, *vel alio quouis nomine*, referantur ad prohibitionem, vt sit sensus, non posse exigi quidquam pro visitatione testamentorum, vel alio quouis nomine: tamen vtcumque generalia sint, referri debent ad causam expressam, & sic ad visitationem, l. Si de certa re, vbi Ias. in 2. notab. C. De transact. atq; ita non comprehendunt Cathedraticum, quod non debetur ex causa visitationis, vt ostensum est supra.

58 Præsertim cum dictio illa *alio* sit repetitiua similium etiamsi adiuncta sit dictio vniuersalis sicut est adiuncta in d. c. 3. ibi, alio quouis, &c. vt probat textus in l. Si fugitiui, iuncta glos. in ver. Alia pœna, C. De seru. fugit. Roman. in consil. 92. Indubitatissima, num. 2. & Ias. in l Quicumque, num. 3. C. Qui admitt. & propterea intelligendum, alio quouis simili nomine, non de Cathedratico, quod prorsus diuersum est à visitatione. Generalitas enim vltimorum verborum coarctari, & limitari debet à specie præcedenti nec vltra eam euagari. Oldrad. consil. 8. Quidam paterfamilias, n. 1.

59 Quintò validum est argumentum de pacto ad legem, l. Non impossibile, vbi Doctores, ff. De pact. Sed in generali remissione, seu donatione, quam alicui faceret Episcopus, non comprehenditur Cathedraticum, d. c. Pastoralis, de donat. Franc. post Ioan. Andr. in c. 1. de præben. lib. 6. super glos. in ver. Onera, ergo nec in verbis d. c. 3. generalibus dicendum est esse comprehensum.

60 Nec obstat quod fuerit per Concilium excepta sola exactio, quæ fit ex legatis pijs, & sic in cæteris casibus non exceptis regula firma maneat, ad l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. De pœn. leg. Nam respondetur exceptionem factam per dictionem taxatiuam, *præter*, non excludere alias similes exceptiones, l. Ob æs, C. de præd. min. cum simil. & in hanc sententiam S. Congregatio respondit, vt dixi in c. Venerabili, n. 16. infra de censibus.

Typus, seu compendiosa descriptio Visitationis ecclesiasticæ.

61 Capita Visitationis.

Loca.
Res.
Munera.
Persona.

Loca sunt

Ecclesia Cathedralis.
Ecclesiæ Collegiatæ.
Ecclesiæ Parochiales, vel Curatæ.
Ecclesiæ simplices.
Oratoria.
Altaria.
Sacraria.
Chori.
Cœmeteria.
Monasteria.
Hospitalia.
Mons Pietatis.
Confraternitates.
Loca pia omnia.

Res sunt

Sacrosanctæ Eucharistiæ sacramentum.
Fons Baptismalis.
Fons Aquæ Benedictæ.
Cruces.
Calices.
Patenæ.
Vasa sacra.
Corporalia.
Purificatoria.
Mappæ.
Sacerdotalia vestimenta.
Thuribula.
Lampades.
Candelabra.
Nablia, vel Organa.
Laquearia.
Nolæ.
Fores.
Claues.
Missalia.
Gradualia.
Antiphonaria.
Breuiaria, &
Reliqui libri Rituales.
Scripturæ ad Ecclesias spectantes.
Priuilegia.
Iura.
Regulæ.
Constitutiones.
Statuta.
Tituli.
Prouisiones.
Reditus ecclesiarum.
Prouentus beneficiorum.
Eleemosynæ.
Expensæ.
Beneficia de iurepatronatus.
Dotationes.
Fundationes.
Fabricæ.
Obligationes.
Seruitia.

Munera sunt

Celebrandi Missam.
Prædicandi verbum Dei.
Audiendi Confessiones Pœnitentium.
Publicandi excommunicationes.
Theologi.
Pœnitentiarij.
Magistri Chori.
Magistri Ceremoniarum.
Punctatoris.
Sacristæ.
Thesaurarij.

Archiuiarij, vel Conseruatoris scripturarum.
Procuratoris Capituli.
Capellanorum.
Magistri actorum.
Fiscalis, &
Custodis Carcerum.

Personæ sunt
Vicarius Episcopi cum sua Curia.
Dignitates ecclesiasticæ.
Canonici.
Presbyteri.
Diaconi.
Subdiaconi.
Clerici quisque suo ordine.
Parochi, vel Curati.
Monachi, ac Religiosi.
Moniales.
Confratres.
Populus.

Quoad loca
Vrbana.
Suburbana.
Ruralia.
Siluestria.

Scrutanda sunt
Penetralia.
Species, vel forma.
Situs.
Dispositio.
Ornatus.

Si quid
Non firmum.
Non conclusum.
Imperfectum.
Indecorum.
Immundum.
Araneosum.
Hians.
Malè tutum.
Vexatum.
Pollutum.
Violatum.

Quoad res scrutanda
Neglectus.
Indignitas.
Deformitas.
Pædor.
Caries.
Defœdationes.
Lacerationes.
Distractiones.
Consumptiones, Ac denique portentosæ, si quæ erunt, beneficiorum, ac rerum sacrarum
Venditiones.
Emptiones.
Alienationes.
Permutationes.
Intrusiones.
Vsurpationes.
Confidentiæ.

Quoad munera exquirenda,
Officia.
Diuina,
Humana.
Media;
Vtrum,
Vigeant,
Langueant,
Colantur,
Negligantur,
Seruentur,
Prætermittantur.

Diligentes, & officiosi viri
Qui,
Qua fide.
Qua pietate,
Qua prudentia,
Qua diligentia,
Qua religione.

Officia
Polliceantur,
Deferant,
Suscipiant,
Præstent,
Persoluant,

Inofficiosi autem, & indulgentes, qui officia
Recusent,
Fugiant,
Intermittant,
Deserant,
Vt illi pro meritis laudentur,
Hi corripiantur.

Quoad personas exquirendum
De Vicario; an sit
Virtute potens,
Corripiat inquietos,
Consoletur pusillanimes,
Vnicuique reddat ius,
An alicui inferat iniuriam.

De Dignitatibus, & Canonicis
An in promouendis Clericis ad sacros ordines iuuerint aliquem fauore,
Pretio,
Prece,
An assistant Episcopo, illique, vt par est obediant.
An inter se ordinem, pacem, & charitatem seruent.
An in dicendis sententijs pro rebus publicis in Capitulo à veritate, & iustitia declinent.
An Canonicè, & secundum regulam viuant.

Et generaliter de Sacerdotibus omnibus an habeant
Doctrinam sanam,
Probatos mores,
Verba pudica;
Testimonium bonum ab ijs, qui foris sunt,
An studeant Psalmodiæ, & sacris lectionibus,
An induantur viscera misericordiæ, & pietatis.

De Parochis
An sæpè offerant Hostias pro delictis populi.
An solliciti sint, ne quis sua ipsorum culpa de Ecclesia pereat.
An sint sine crimine, & irreprehensibiles,
An dona Dei dent gratis, quæ gratis acceperunt.

De

De Diaconis, Subdiaconis, vniuersisque singulorum ordinum Clericis.
An habeant litteras suarum ordinationum,
An sint deuoti, idque
Domi, &
Foris,
An assidui sint in diuinis Officijs.
An reuereantur Sacerdotes, & omnes Dignitates,
An sint beneuoli,
Officiosi,
Faciles,
Bene sentientes,
Honore inuicem præuenientes;
Siue potius,
Duri,
Rigidi,
Indociles,
Inhospitales,
Inofficiosi,
Inurbani,
Inhumani.
Monachi, & Religiosi, tametsi Apostolicis priuilegijs ab episcopi iurisdictione sint exempti, poterunt tamen qua par est charitate in Domino admoneri vt sint,
Pauperes spiritu, & non elati,
Mites animo, & mansueti, non iracundi,
Diligentes, sed non curiosi,
Religiosi, sed non superstitiosi,
Pacifici prorsus, & nullo pacto contentiosi, ita vt populus boni expers exemplum accipiat, & propter eorum laudem glorificetur, non blasphemetur nomen Dei.
De Sanctimonialibus,
Vt sint simplices corde, ore, & opere,
Vt nihil sit in eis fictum, vel fucatum,
Vt orationibus vacent,
Vt colloquia exterorum vitent,
Vt virginitatem, & humilitatem perpetuò colant,
Vt in communi viuant,
De Confratribus,
An sit inter eos lis, & contentio,
An conuenticula faciant, & dissidia excitent aduersus Religiones, & Presbyteros,
An vacent comessationibus,
An Parochis obediant,
An constitutiones Canonicas habeant, & illas obseruent.
De populo,
Gubernator admonendus
Vt non accipiat munera,
Vt defendat viduas,
Vt introeat ad eum clamor pauperum,
Vt non inferat falcem in messem alienam,
Vt discernat inter sanctum, & prophanum.
Senes, & iuuenes vt sint,
Illi sobrij,
Pudici & tã animo, quàm capite cani,
Hi dociles & obedientes, ac nullis parcentes laboribus.
Viri,
Vt quisque possideat vas suum in sanctificatione, & honore.
Vxores,
Vt timeant, ac diligant viros suos.
Patres & filios,
Vt hi obediant parentibus,
Illi sua ipsorum bona non prodigè fundant, & filios non prouocent ad iracundiam.
Domini,
Vt remittant seruis minas, & onera,
Et illos mercede sua nulla ratione defraudent.
Serui,
Vt dominis non solum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis in omni timore subditi sint.
Diuites, & pauperes,
Vt illi faciant sibi amicos de Mammona iniquitatis,
Hi confidant repositum sibi esse thesaurum in cælis.
Viduæ,
Vt dum desolatas se putant, non contristentur, sed delectentur in Domino.
Docti,
Vt ornent in omnibus doctrinam suam exemplo inculpatæ vitæ.
Idiotæ
Vt amplectantur supereminentem.
Scientiæ charitatem.
Denique omnes Christi fideles,
Vt potestatem ecclesiæ, ac Sedis Apostolicæ
In primis reuereantur,
Timeant gladium excommunicationis,
Excommunicatos vitent,
Ablata restituant,
Se morituros credant, ac sæpè recogitent,
Abstineant à fœnore, & vsuris.
Sacerdotibus, & Religiosis obedientiam, ac reuerentiam præstent,
Verbum Dei libenter audiant,
Missas frequentent,
Dies festos custodiant,
Decimas ritè soluant,
Pœnis sibi in foro pœnitentiæ iniunctis diligenter cum fiducia remissionis peccatorum suorum quoad possunt satisfaciant,
Tandem vt
Deum timeant, &
Mandata eius obseruent, sicque
Vnanimes in fide,
Fraternitatis amatores,
Misericordes,
Modesti,
Humiles,
Non reddentes alicui malum pro malo, neq; maledictum pro maledicto,
Alter alterius onera portantes, vt adimpleant legem Christi,
Quibus habetur, perficitur, absoluitur materia, forma, finis visitationis.

DE

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Iuxta.

S V M M A R I V M.

1 *Visitans Episcopus Monasterium non introducat sæculares, sed duos, vel tres Canonicos suos cum aliquot Religiosis.*

2 *Visitare potest Episcopus de iure communi Monasteria Regularium, sicut Ecclesias sæculares.*

3 *Dissolutionis materia generatur ex introductione Clericorum sæcularium intra claustra Monasterij.*

4 *in Visitatione an Episcopus possit secum ducere Clericos sæculares.*

5 *in Visitatione laici non sunt admittendi.*

6 *Nec aduocati.*

7 *Visitator inquirit de his, quæ secretò denunciantur.*

8 *Exceptio, quæ non est de regula, est derisoria.*

9 *Declarat regulam de materia exceptionis esse intelligendam.*

10 *in Visitatione Capituli Cathedralis præcipuè Regularis Episcopus potest secum habere tres Clericos, quorum vnus sit Religiosus, item Notarium, qui sit clericus. & num. 33.*

11 *Archiepiscopus in visitatione potest vti opera trium Canonicorum Ecclesiæ suæ.*

12 *Et quid in Episcopo. & num. 25.*

13 *Visitator potest maiorem numerum personarum adhibere dum ad locū visitationis accedit, quam in actu ipsius visitationis.*

14 *in Visitatione potest Episcopus secum ducere aliquot Religiosos, si ita expedire iudicauerit.*

15 *in Visitatione Monialiū seruari debet Clem. Attendentes, de stat. monach. in visitatione Capituli Cathedralis extrauag. Debent, de offic. Ordinar. in alijs visitationibus hoc c. Vt iuxta. & nu. 33.*

16 *Visitatores Monasterij Monialium quot, & quales personas possint secum introducere.*

17 *Differentiæ sex quoad numerum, & qualitatem personarum, quas Episcopus potest secum ducere in visitatione Monialium, & alijs visitationibus.*

18 *Notarij duo adhiberi possunt in visitatione sanctimonialium.*

19 *Et quid in alijs visitationibus.*

20 *Canonici in visitatione adesse debent in habitu, cum quo intrant Chorum, cum cappa, & superpelliceo.*

21 *Ecclesia tam Cathedralis, quàm inferior potest dici Ecclesia ipsius Episcopi.*

22 *in Visitatione Monasterij Monialium Episcopus potest secum ducere Clericos sæculares.*

23 *Et quid de laicis.*

24 *Et quid de Religiosis. & num. 35.*

25 *in Visitatione Episcopus potest de Religiosis, & Clericis sæcularibus tot secum ducere, quot expedire iudicauerit.*

26 *Visitans Monasterium Monialium si introducat vltra octo personas à iure præscriptas, an Moniales possint propria authoritate omnes eijcere, an verò illas tantum, quæ sunt vltra numerum.*

27 *Vtile per inutile vitiatur ratione inseparabilitatis.*

28 *Et inseparabilitas intelligitur non respectu iuris, sed respectu facti.*

29 *Monasterij Monialium septa Prælatis hodie ingredi non licet, nisi in casibus necessarijs, & cum paruo, seniore, & religioso comitatu.*

30 *Visitatores, qui intra septa Monasterij Monialium introducunt vltra octo personas, incidunt in pœnas Constitutionis Gregorij XIII.*

31 *Bulla Gregorij XIII. an restringat numerum personarum, quas Visitatores de iure possunt secum ducere intra claustra Monasterij Monialium.*

32 *Pauci quot dicantur.*

34 *Arbitrium regulatur à iure.*

35 *Decretum prohibens Regularibus accessum ad Monasteria Monialium an deroget Constitutioni Gregorij XIII.*

36 *Prouisio generalis non extenditur ad ea, de quibus specialiter est prouisum.*

37 *Visitans Episcopus Capitulum suæ Cathedralis vigore Concilij Trident. sess. 6. cap. 4. an teneatur sibi adiungere aliquem ex Canonicis. & nu. seqq.*

38 *Dispositio loquens de solo Episcopo non excludit Capitulum ratione coniunctionis.*

39 *Quod procedit in materia, quæ communiter explicatur.*

1 VT IVSTA. Episcopus visitans Monasterium non introducat sæculares, sed duos, vel tres Canonicos suos cum aliquot Religiosis. Hoc dicit: Et duo facit. Primo præmittit motiuum prohibitionis. Secundo prohibet: ibi, *Firmiter*.

2 Nota primò ibi, *In monasterio vestro visitationis officium exercente*. Episcopum habere ius visitādi Monasteria Regularia, sicut Ecclesias sæculares. Abbas hic in 2. notab. hoc ius commune est, sed stantibus priuilegijs, & Trid. Concilij decretis, an, & quibus casibus Monasteria Religiosorum subsint visitationi Episcopi, plenè notaui in cap. Graue, à num. 9. infra eod.

3 Secundo nota ibi, *Per quos*: ex introductione clericorum secularium intra Monasterij claustra dissolutionis materiam generari: nam de clericis sęcularibus intelligitur hæc littera secundum communem intellectum, vt dicam in sequenti notab. Et est ratio, quia cohærere, & coniungi non possunt quibus studia sunt diuersa cap. In nona, 16. quæst. 7. glos. 1. hic Hostien. num. 1. & Butr. in 2. notab. facit cap. 3. infra de regular. cap. Dudum. 18. quæst. 2. & cap. Quæ semel, 19. quæst. 3.

4 Tertio nota ibi, *sæculares*: Episcopum in visitatione non debere secum ducere sæculares, vt in text.

5 Sed in dubium vertitur an hæc littera intelligatur de laicis, an verò etiam de clericis sæcularibus. Glossa prima ponit duos intellectus: Vnus est, vt hæc prohibitio referatur ad meros laicos, quos de facto secum ducebant Visitatores, & in hoc videntur residere glos. & Butr. n. 6. cum eum ponant vltimo loco: laici enim in talibus non sunt admittendi, quia nobis oppidò sunt infesti, cap. Laicos, & cap. Laicis, 2. quæst. 7. & c. Clericis laicos, de immunit. Ecclesiar. lib. 6.

6 Vnde nec congruit in actu visitationis Aduocatos

tos

tos admittere, secundum Host. hic n.1. cum quo
transeunt Io. Andr. n.7. Bellam. in gl 1. Butr. n.1.
Card. in 1.q & Imol. n.1. in fin. nam Visitator se-
7 cundum eos inquirit de his quæ secretò denun-
ciantur; ac proinde secretò sunt corrigenda, c. Si
peccauerit, 2.q.1. Et secundum hanc lecturam
non esset inhibitum episcopo Monasterium visi-
tanti vti ministerio clericorum sæcularium.
Alter intellectus est, vt hæc prohibitio referatur
ad clericos sæculares: nam de laicis non erat
dubium. Et hanc lecturam sequitur Host. nu. 3.
licet num. 4. prohibitionem restringat ad Cleri-
cos in habitu sæculari incedentes, quod hic non
probatur. Eumdem intellectum approbat Abb.
sub nu. 2. in glos. 1. & mihi magis placet triplici
consideratione. Prima est, quia ver. Sæculares,
hic ponitur ad differentiam Religiosorum; de
quibus paulò infra fit mentio. Vnde non ad me-
ros laicos, sed ad clericos referendum videtur.
Ad hoc cap. Duo sunt, 12. quæst. 1. Secunda est,
quia textus dicit (Nullos de cætero sæculares.)
Dictio autem, *nullos*, cum sit vniuersalis nega-
tiua, excludit sæculares omnes siue laicos, siue
8 clericos, cap. Nullus, cum ibi not. per Host. in
princip. infra de for. compet. & ponderat Host.
hic d. num. 3. Vltima consideratio est, quia ex-
ceptio, quæ in textu subsequitur ibi, Nisi duos,
vel tres de Canonicis; ostendit prius actum fuisse
de clericis, non autem de laicis: alioquin ex-
ceptio illa non esset de regula, & esset derisoria,
l. Sed an vltrò, §. 1. vers. Sed illam sententiam,
ff. De negoc. gest. Paul. de Castr. cons. 79. incip.
9 Pro pleniori, num. 3, lib. 1. Exceptio ergo de
Canonicis, qui clerici sæculares sunt, declarat
regulam de materia exceptionis esse intelligen-
dam, & sic de clericis sæcularibus vt notat Bald.
cons. 401. Super facto, nu. 2. vers. Secundo quæ-
ritur, lib. 5. & ita sensus Decretalis est, Archie-
piscopus in visitatione Monasterij, nullos cleri-
cos sæculares secum ducat, exceptis duobus,
10 vel tribus Canonicis. Non obstat extrauag. Bo-
nifac. VIII. quæ incipit Debent, de offic. Ordin.
vbi cauetur, vt episcopus visitans possit secum
habere tres clericos, quorum vnus sit Religio-
sus, & Notarium, qui sit clericus: quoniam
ille textus loquitur in Episcopo visitante Capi-
tulum suæ Cathedralis, quæ in casu illo Regu-
laris erat, vt hic notant Ioan. Andr. nu. 6. Butr.
num. 11. Cardin. num. 1. in 2. oppos. Anchar. in
3. notab. Abb. nu. 3. vers. Et hodie vide, & Ioan.
de Anania cod. num. glos. in Clem. Attendentes,
in ver. Contentos, de stat. Monachor. In alijs
verò visitationibus seruabitur hoc cap. vt notat
glos. in præalleg. extrauag. in ver. Religiosa.
11 Quartò nota ibi, *Vel tres de canonicis* Archie-
piscopum in visitatione posse vti opera trium
Canonicorum Ecclesiæ suæ Cathedralis.
12 Nec obstant iura c. De cætero, & c. Ad audien-
tiam, infra de Cleric. non resid. vbi cauetur de
duobus tantum. Quoniam illa iura loquuntur
in episcopo; hic in Archiepiscopo, cui maior
numerus permittitur, facit cap. Cum Apostolus,
infra de censib. Vel illa loquuntur de Canonicis,
qui continuè cum episcopis equitant; hic de
comitantibus episcopum in actu visitationis,
qui per paucos dies absunt; ac proinde ecclesia
non grauatur. Et ita iura contraria: cum textu
nostro conciliat Host. hic num. 4. in verb. Nisi
duos, cui subscribunt Ioan. Andr. eodem num.
Bellam. in 2. notab. Butr. num. 9. Cardin. num. 1.
in 1. oppos. Imol. nu. 3. & Abb. nu. 2. vers. Os po-
no, contra text. qui tamen meminit posterioris
tantum solutionis.
13 Non obstat c. Cum Apostolus, infra de censib.
Quoniam ille text. loquitur de numero, quem
Archiepiscopus, vel episcopus secum ducit, dum
accedit ad locum visitandum, qui potest esse
maior, vt ibi dicitur: hic verò loquitur de nu-
mero eorum, qui à Visitatore in Capitulum, seu
intra clausura introducuntur, & in ipsa inquisi-
tione adhibentur, vt obseruat Petr. de Anchar.
in Clement. Attendentes, num. 5. de stat. Mo-
nachor.
14 Quintò nota ibi, *Religiosis adiunctis*: Episco-
pum in visitatione posse secum ducere aliquot
Religiosos, si ita expedire iudicauerit.
15 Sed QVÆRITVR, An dispositio huius tex-
tus vendicet sibi locum in monasterijs Monia-
lium.
Glossa Bernardi, Ioan. Andr. & DD. summan-
tes textum videntur eum intelligere generali-
ter, cum loquantur de visitatione monasterij in-
definitè, nec exprimant an Monachorum, an
vero etiam Monialium. Sed contradicit litera,
quæ se restringit ad Monachos, ibi, *In monaste-
rio verò*: iuncta suprascriptione.
Tu dicas in visitatione Sanctimonialium ser-
uandam non esse hanc decretalem, sed Clemen.
Attendentes, §. Ipsos autem Visitatores, de stat.
Monachor. vt ibi notat glos. in ver. Contentos,
Card. in 1. quæst. & Vital. num. 2. Et hic Ioan.
Andr. num. 6. Butr. num. 11 Cardin. num. 1. in
2. opposit. Anchar. in 3 notab. Imol. num. 4. &
apertè Abb. num. 2. vers. Secundo quæritur, di-
cens in monasterijs virorū seruandum esse quod
16 hic dicitur. In monasterijs verò Monialium ser-
uandam esse Clem. Attendentes: vbi statuitur,
vt Visitatores monasteriorum Monialium con-
tenti sint Notarijs duobus, & personis duabus
suæ Ecclesiæ. quatuorque viris alijs honestis,
17 atque maturis. Ex quo contextu collige text.
differentias quoad numerum, & qualitatem per-
sonarum, quos episcopus secum ducit in visita-
tione monasterij Monialium, & in alijs visita-
tionibus.
18 Prima differentia est, quia in visitatione Mo-
nialium Episcopus debet esse contentus duobus
Notarijs, vt in d. Clem. Attendentes; & sic non
pluribus, quia negatiuè sumitur, vt ibi notat
glossa in ver. Duobus, Abb. num. 22. Cardin. &
19 Vitalin. in §. Ipsos ambo, num. 1. quod non re-
peritur iure cautum in alijs visitationibus, quin
imo contrarium innuitur hic, quia vniuersalis
negatiua, *nullos* excludit etiam Notarios,
siue sint laici, siue clerici, vt dixi supra in 3.
notab num. 7. vers. Secunda est, at solum in vi-
sitatione Capituli Cathedralis ecclesiæ præci-
puè regularis cautum legitur de vno tantum
Notario, qui sit clericus, & in extrauag. Boni-
facij, Debent, de offic. Ordinar. & dixi supra
num. 10.
Secunda differentia est, quia in alijs visita-
tionibus Episcopus potest secum ducere duos,
vel tres Canonicos, vt hic, & fusius dictum est
supra in 4. notab. At in visitatione Monialium
duas personas ecclesiæ suæ, & sic non plures,
quia

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Iuxta.

SVMMARIVM.

1 *Visitans Episcopus Monasterium non introducat saeculares, sed duos, vel tres Canonicos suos cum aliquot Religiosis.*
2 *Visitare potest Episcopus de iure communi Monasteria Regularium, sicut Ecclesias saeculares.*
3 *Dissolutionis materia generatur ex introductione Clericorum saecularium intra claustra Monasterij.*
4 *in Visitatione an Episcopus possit secum ducere Clericos saeculares.*
5 *in Visitatione laici non sunt admittendi.*
6 *Nec aduocati.*
7 *Visitator inquirit de his, quae secretò denunciantur.*
8 *Exceptio, quae non est de regula, est dersoria.*
9 *Declarat regulam de materia exceptionis esse intelligendam.*
10 *in Visitatione Capituli Cathedralis praecipuè Regularis Episcopus potest secum habere tres Clericos, quorum vnus sit Religiosus, item Notarium, qui sit clericus. & num. 33.*
11 *Archiepiscopus in visitatione potest vti opera trium Canonicorum Ecclesiae suae.*
12 *Et quid in Episcopo. & num. 25.*
13 *Visitator potest maiorem numerum personarum adhibere dum ad locū visitationis accedit, quam in actu ipsius visitationis.*
14 *in Visitatione potest Episcopus secum ducere aliquot Religiosos, si ita expedire iudicauerit.*
15 *in Visitatione Monialiū seruari debet Clem. Attendentes, de stat. monach. in visitatione Capituli Cathedralis extrauag. Debent, de offic. Ordinar. in alijs visitationibus hoc c. Vt iuxta. & nu. 33.*
16 *Visitatores Monasterij Monialium quot, & quales personas possint secum introducere.*
17 *Differentia sex quoad numerum, & qualitatem personarum, quas Episcopus potest secum ducere in visitatione Monialium, & alijs visitationibus.*
18 *Notarij duo adhiberi possunt in visitatione sanctimonialium.*
19 *Et quid in alijs visitationibus.*
20 *Canonici in visitatione adesse debent in habitu, cum quo intrant Chorum, cum cappa, & superpelliceo.*
21 *Ecclesia tam Cathedralis, quàm inferior potest dici Ecclesia ipsius Episcopi.*
22 *in Visitatione Monasterij Monialium Episcopus potest secum ducere Clericos saeculares.*
23 *Et quid de laicis.*
24 *Et quid de Religiosis. & num. 35.*
25 *in Visitatione Episcopus potest de Religiosis, & Clericis saecularibus tot secum ducere, quot expedire iudicauerit.*
26 *Visitans Monasterium Monialium si introducat vltra octo personas à iure praescriptas, an Moniales possint propria authoritate omnes ejicere, an verò illas tantum, quae sunt vltra numerum.*
27 *Vtile per inutile vitiatur ratione inseparabilitatis.*
28 *Et inseparabilitas intelligitur non respectu iuris, sed respectu facti.*
29 *Monasterij Monialium septa Praelatis hodie ingredi non licet, nisi in casibus necessarijs, & cum paruo, seniore, & religioso comitatu.*
30 *Visitatores, qui intra septa Monasterij Monialium introducunt vltra octo personas, incidunt in poenas Constitutionis Gregorij XIII.*
31 *Bulla Gregorij XIII. an restringat numerum personarum, quas Visitatores de iure possunt secum ducere intra claustra Monasterij Monialium.*
32 *Pauci quot dicantur.*
34 *Arbitrium regulatur à iure.*
35 *Decretum prohibens Regularibus accessum ad Monasteria Monialium an deroget Constitutioni Gregorij XIII.*
36 *Prouisio generalis non extenditur ad ea, de quibus specialiter est prouisum.*
37 *Visitans Episcopus Capitulum suae Cathedralis vigore Concilij Trident. sess. 6. cap. 4. an teneatur sibi adiungere aliquem ex Canonicis. & nu. seqq.*
38 *Dispositio loquens de solo Episcopo non excludit Capitulum ratione coniunctionis.*
39 *Quod procedit in materia, quae communiter explicatur.*

1 VT IVSTA. Episcopus visitans Monasterium non introducat saeculares, sed duos, vel tres Canonicos suos cum aliquot Religiosis. Hoc dicit: Et duo facit. Primo praemittit motiuum prohibitionis. Secundo prohibet: ibi, *Firmiter*.

2 Nota primò ibi, *In monasterio vestro visitationis officium exercente*. Episcopum habere ius visitādi Monasteria Regularia, sicut Ecclesias saeculares. Abbas hic in 2. notab. hoc ius commune est, sed stantibus priuilegijs, & Trid. Concilij decretis, an, & quibus casibus Monasteria Religiosorum subsint visitationi Episcopi, pleuè notaui in cap. Graue, à num. 9. infra eod.

3 Secundo nota ibi, *Per quos*: ex introductione clericorum secularium intra Monasterij claustra dissolutionis materiam generari: nam de clericis secularibus intelligitur haec littera secundum communem intellectum, vt dicam in sequenti notab. Et est ratio, quia cohaerere, & coniungi non possunt quibus studia sunt diuersa cap. In nona, 16. quaest. 7. glos. 1. hic Hostien. num. 1. & Butr. in 2. notab. facit cap. 3. infra de regular. cap. Dudum. 18. quaest. 4. & cap. Quae semel, 19. quaest. 3.

4 Tertio nota ibi, *saeculares*: Episcopum in visitatione non debere secum ducere saeculares, vt in text.

5 Sed in dubium vertitur an haec littera intelligatur de laicis, an verò etiam de clericis saecularibus. Glossa prima ponit duos intellectus: Vnus est, vt haec prohibitio referatur ad meros laicos, quos de facto secum ducebant Visitatores, & in hoc videntur residere glos. & Butr. n. 6. cum eum ponant vltimo loco: laici enim in talibus non sunt admittendi, quia nobis oppidò sunt infesti, cap. Laicos, & cap. Laicis, 2. quaest. 7. & c. Clericis laicos, de immunit. Ecclesiar. lib. 6.

6 Vnde nec congruit in actu visitationis Aduocatos

tos admittere, ſecundum Hoſt. hic n. 1. cum quo
tranſeunt Io. Andr. n. 7. Bellam. in gl. 1. Burr. n. 1.
Card. in 1. q. & Imol. n. 1. in fin. nam Viſitator ſe-
7 cundum eos inquirit de his quæ ſecretó denun-
ciantur: ac proinde ſecretó ſunt corrigenda, c. Si
peccauerit, 2. q. 1. Et ſecundum hanc lecturam
non eſſet inhibitum epiſcopo Monaſterium viſi-
tanti vti miniſterio clericorum ſæcularium.
Alter intellectus eſt, vt hæc prohibitio referatur
ad clericos ſæculares: nam de laicis non erat
dubium. Et hanc lecturam ſequitur Hoſt. nu. 3.
licet num. 4. prohibitionem reſtringat ad Cleri-
cos in habitu ſæculari incedentes, quod hic non
probatur. Eumdem intellectum approbat Abb.
ſub nu. 2. in gloſ. 1. & mihi magis placet triplici
conſideratione. Prima eſt, quia ver. Sæculares,
hic ponitur ad differentiam Religioſorum; de
quibus pauló infra fit mentio. Vnde non ad me-
ros laicos, ſed ad clericos referendum videtur.
Ad hoc cap. Duo ſunt, 12. quæſt. 1. Secunda eſt,
quia textus dicit (Nullos de cætero ſæculares.)
Dictio autem, *nullos*, cum ſit vniuerſalis nega-
tiua, excludit ſæculares omnes ſiue laicos, ſiue
8 clericos, cap. Nullus, cum ibi not. per Hoſt. in
princip. infra de foe. comper. & ponderat Hoſt.
hic d. num. 3. Vltima conſideratio eſt, quia ex-
ceptio, quæ in textu ſubſequitur ibi, Niſi duos,
vel tres de Canonicis; oſtendit prius actum fuiſſe
de clericis, non autem de laicis: alioquin ex-
ceptio illa non eſſet de regula, & eſſet deriſoria,
l. Sed an vltró. §. 1. verſ. Sed iſtam ſententiam,
ff. De negoc. geſt. Paul. de Caſtr. conſ. 79. incip.
9 Pro pleniori, num. 3. lib. 1. Exceptio ergo de
Canonicis, qui clerici ſæculares ſunt, declarat
regulam de materia exceptionis eſſe intelligen-
dam, & ſic de clericis ſecularibus. vt notat Bald.
conſ. 401. Super facto, nu. 2. verſ. Secundo quæ-
ritur, lib. 5. & ita ſenſus Decretalis eſt, Archie-
piſcopus in viſitatione Monaſterij, nullos cleri-
cos ſæculares ſecum ducat, exceptis duobus,
10 vel tribus Canonicis. Non obſtat extrauag. Bo-
niſac. VIII. quæ incipit Debent, de offic. Ordin.
vbi cauetur, vt epiſcopus viſitans poſſit ſecum
habere tres clericos, quorum vnus ſit Religio-
ſus, & Notarium, qui ſit clericus: quoniam
ille textus loquitur in Epiſcopo viſitante Capi-
tulum ſuæ Cathedralis, quæ in caſu illo Regu-
laris erat, vt hic notant Ioan. Andr. nu. 6. Burr.
num. 11. Cardin. num. 1. in 2. oppoſ. Anchar. In
3. notab. Abb. nu. 3. verſ. Et hodie vide, & Ioan.
de Anania eod. num. gloſ. in Clem. Attendentes,
in ver. Contentos, de ſtat. Monachor. In alijs
veró viſitationibus ſeruabitur hoc cap. vt notat
gloſ. in præalleg. extrauag. in ver. Religioſa.
11 Quarto nota ibi, *Vel tres de canonicis* Archie-
piſcopum in viſitatione poſſe vti opera trium
Canonicorum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis.
12 Nec obſtant iura c. De cætero, & c. Ad audien-
tiam, infra de Cleric. non reſid. vbi cauetur de
duobus tantum. Quoniam illa iura loquuntur
in epiſcopo; hic in Archiepiſcopo, cui maior
numerus permittitur, facit cap. Cum Apoſtolus,
infra de cenſib. Vel illa loquuntur de Canonicis,
qui continué cum epiſcopis equitant; hic de
comitantibus epiſcopum in actu viſitationis,
qui per paucos dies abſunt; ac proinde eccleſia
non grauatur. Et ita iura contraria: cum textu
noſtro conciliat Hoſt. hic num. 4. in verb. Niſi
duos, cui ſubſcribunt Ioan. Andr. eodem num.
Bellam. in 2. notab. Burr. num. 9. Cardin. num. 1.
in 1. oppoſ. Imol. nu. 3. & Abb. nu. 2. verſ. Oppo-
no, contra text. qui tamen meminit poſterioris
tantum ſolutionis.
13 Non obſtat c. Cum Apoſtolus, infra de cenſib.
Quoniam ille text. loquitur de numero, quem
Archiepiſcopus, vel epiſcopus ſecum ducit, dum
accedit ad locum viſitandum, qui poteſt eſſe
maior, vt ibi dicitur: hic veró loquitur de nu-
mero eorum, qui á Viſitatore in Capitulum, ſeu
intra clauſtra introducuntur, & in ipſa inquiſi-
tione adhibentur, vt obſeruat Petr. de Anchar.
in Clement. Attendentes, num. 5. de ſtat. Mo-
nachor.
14 Quintó nota ibi, *Religioſis adiunctis*: Epiſco-
pum in viſitatione poſſe ſecum ducere aliquos
Religioſos, ſi ita expedire iudicauerit.
15 Sed QVÆRITVR, An diſpoſitio huius tex-
tus vendicet ſibi locum in monaſterijs Monia-
lium.
Gloſſa Bernardi, Ioan. Andr. & DD. ſummantes
textum videntur eum intelligere generali-
ter, cum loquantur de viſitatione monaſterij in-
definité, nec exprimant an Monachorum, an
vero etiam Monialium. Sed contradicit littera,
quæ ſe reſtringit ad Monachos, ibi, *In monaſte-
rio veſtro*: iuncta ſupraſcriptione.
Tu dicas in viſitatione Sanctimonialium ſer-
uandam non eſſe hanc decretalem, ſed Clemen.
Attendentes, §. Ipſos autem Viſitatores, de ſtat.
Monachor. vt ibi notat gloſ. in ver. Contentos,
Card. in 1. quæſt. & Vital. num. 2. Et hic Ioan.
Andr. num. 6. Burr. num. 11. Cardin. num. 1. in
2. oppoſit. Anchar. in 3. notab. Imol. num. 4. &
aperté Abb. num. 2. verſ. Secundo quæritur, di-
cens in monaſterijs virorũ ſeruandum eſſe quod
16 hic dicitur. In monaſterijs vero Monialium ſer-
uandam eſſe Clem. Attendentes: vbi ſtatuitur,
vt Viſitatores monaſteriorum Monialium con-
tenti ſint Notarijs duobus, & perſonis duabus
ſuæ Eccleſiæ, quatuorque viris alijs honeſtis,
17 atque maturis. Ex quo contextu collige text.
differentias quoad numerum, & qualitatem per-
ſonarum, quos epiſcopus ſecum ducit in viſita-
tione monaſterij Monialium, & in alijs viſita-
tionibus.
18 Prima differentia eſt, quia in viſitatione Mo-
nialium Epiſcopus debet eſſe contentus duobus
Notarijs, vt in d. Clem. Attendentes; & ſic non
pluribus, quia negatiué ſumitur, vt ibi notat
gloſſa in ver. Duobus, Abb. num. 22. Cardin. &
19 Vitalin. in §. Ipſos ambo, num. 1. quod non re-
peritur iure cautum in alijs viſitationibus, quin
imo contrarium innuitur hic, quia vniuerſalis
negatiua, *nullos* excludit etiam Notarios,
ſiue ſint laici, ſiue clerici, vt dixi ſupra in 3.
notab. num. 7. verſ. Secunda eſt, at ſolum in vi-
ſitatione Capituli Cathedralis eccleſiæ præci-
pué regularis cautum legitur de vno tantum
Notario, qui ſit clericus, & in extrauag. Boni-
facij, Debent, de offic. Ordinar. & dixi ſupra
num. 10.
Secunda differentia eſt, quia in alijs viſita-
tionibus Epiſcopus poteſt ſecum ducere duos,
vel tres Canonicos, vt hic, & fuſiús dictum eſt
ſupra in 4. notab. At in viſitatione Monialium
duas perſonas eccleſiæ ſuæ, & ſic non plures,
quia

quia negatiuè ſumitur, vt in d.Clem. Attendentes, vbi hoc notant gloſ. Cardin. & Imol. ſupracitati in 1. differentia.

20 Tertia differentia eſt, quia in viſitatione aliorum locorum illi duo, vel tres debent eſſe Canonici Cathedralis Eccleſiæ, prout Doctores communiter intelligunt litteram textus noſtri: & debent adeſſe decenti habitu, in quo ſcilicet intrant in chorum cum cappa, & ſuperpellicio, arg. c. Clerici officia, verſ. Cappas, infra de vita, & honeſt. Cleric. & hic notant Hoſt. nu.4. in ver. In decentis, Ioan. Andr. in fin. Bellam. itidem in fin. Butr. num.8. & Anchar. in 4. notab. In viſitatione verò monaſterij mulierum ſatis eſt vt Epiſcopus adhibeat perſonas duas Eccleſiæ ſuæ, vt in d.Clem. Attendentes, & ſic non requiritur vt ſint Canonici, ſed ſatis eſt vt ſint aliàs Præbendati, imo gloſ. ibi in ver. Suæ Eccleſiæ, intelligit illam litteram tam de Cathedrali, quàm de inferiori Eccleſia ſuæ diœceſis, & quamuis Vitalinus contradicat, nu.3. tamen cum gloſ. tenent ibi Paulus, & Ioan. de Imola,
21 num.25. in fin. & Abb. nu.23. qui ex illa gloſſa ſingulariter notat tam eccleſiam Cathedralem, quàm inferiorem ſuæ Diœceſis poſſe dici eccleſiam ipſius epiſcopi.

22 Quarta differentia eſt, quia ab alijs viſitationibus excluduntur non tantum laici, ſed etiam clerici ſæculares, vt hic in tex. & dixi ſupra in 3 not. à viſitatione verò monaſterij mulierum Clerici ſæculares non excluduntur: & in hoc
23 conueniunt omnes. Sed de laicis ſunt opiniones, quia Concilium Viennenſe in d.Clem. loquitur ſimpliciter de alijs quatuor viris honeſtis, & maturis, & gloſſa ibi ver. Viris alijs, dicit non diſtingui an ſint clerici, vel laici, & idem Paul. & Ioan. de Imol. num.26. ſed Cardin. ibi. in §. Ipſos, num.4. dicit videri abſonum, vt ſi viſitetur monaſterium virorum, non poſſint duci ſæculares, & ad monaſterium Monialium ſic: ideoq; melius eſſe intelligere illam Clem. Secundùm hanc Decret. quia vnum ius per aliud ſuppletur, c.Cum expediat, de elect. lib.6. & ſequitur Vitalin. ibi n.4. Hanc tamen controuerſiam ſuſtulit ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Reg. quæ prohibuit laicos vllo modo interuenire viſitationi monaſteriorum Monialium, vt in Taruiſina 20. Nouembris 1601. quæ habetur in originali regiſtro fol.105. etiamſi eſſent officiales, ſeu ſanctelij eiuſdem monaſterij, vt in Genuen. 16. Ianuarij 1607. in regiſtro fol.2. & 3. & in Lucana 22. Ianuarij 1616. fol.15.

24 Quinta differentia eſt, quia epiſcopus cum viſitat alia loca, poteſt ſibi adiungere aliquot Religioſos, vt hic: ſed cum viſitat monaſterium puellarum in præalleg. Clem. Attendentes, nulla fit mentio de Religioſis. Vnde reſtat dubium, an ſaltem poſt prohibitiones Apoſtolicas ſuper acceſſu, & ingreſſu Regularium ad monaſteria Monialium, poſſit epiſcopus ſecum introducere Religioſos. Pro cuius ſolutione vide quod dicam infra n. 35.

25 Sexta, & vltima differentia eſt, quia in alijs viſitationibus taxatur quidem numerus duorum, vel trium Canonicorum; idque ob eam rationem, ne ſi epiſcopus plures, aut omnes Canonicos ſecum duceret, eccleſia remaneret debito ſeruitio deſtituta, ſed aliarum perſonarum numerus non determinatur. Vnde viſitator de Religioſis, & Clericis ſæcularibus idoneis, & in decenti habitu poterit ſecum ducere quotquot expedire iudicauerit, vt hic in littera, & notant Hoſtien. num.5. verſ. De his, ergo Ioan. Andr. num.5. Bellam. in 3. not. Butr. n.9. Card.
26 in 4. quæſt. & Anchar. in 3. not. At verò in viſitatione Monialium taxatur numerus octo perſonarum, quas viſitator poteſt ſecum ducere, vt in præcitata Clem. Attendentes. Vnde ſi introducat plures, quærit ibi Paulus de Leazar poſt Vincentium, quem citat, vtrum moniales poſſint omnes eijcere propria authoritate, an verò illos tantum, qui ſunt vltra numerum conceſſum. Arguit in vtramque partem, & ad extremum concludit ſub diſtinctione, videlicet aut Viſitator ex pluribus, quos ſecum duxit vltra, vel intra numerum, non elegit quos velit ſecum eſſe: & tunc eijci poſſunt omnes; imò & ipſemet Prælatus, c. Ad quorundam, infra de exceſſ. Prælatorum, c.Quia cognouimus, 10. qu. 3. l. 1. §. Trebatius, ff. De aqua quotid. & æſtiu. vbi dicitur, cum amplior numerus pecoris ad aquam appelleretur, quam deberet appelli, poſſe vniuer-
27 ſum pecus impunè prohiberi. Et eſt ratio, quia ratione inſeparabilitatis vtile per inutile vitia-
28 tur, vt notatur in reg. Vtile, de regul. iur. lib.6. Hanc autem inſeparabilitatem intelligit non reſpectu iuris, ſed reſpectu facti. Vel quia Prælatus non vult viſitare, niſi omnes interſint: alias enim homo ab homine ſeparabilis eſt, ſicut animalia, vt in d. §. Trebatius. Vel propter impotentiam ſeparationis prouenientem ab ignorantia, quia neſcitur quos Epiſcopus eſſe velit intra, vel vltra numerum; & ſic nil eſt ibi vtile propter animum excedentis Prælati. Aut Viſitator ſeparat exiſtentes intra numerum ab ijs, qui ſuperfluunt: & tunc admitti debent illi tantum, quos de numero elegit. Ita Paulus, quem ibi ſequuntur Petr. de Anchar. num. 5. & Cardin. in §. Ipſos, num.4. in 2. & 3. qu.

29 Hodie ex declaratoria Greg. XIII. ſuper dubijs Conſtitutionis 28. incip. Vbi gratiæ. Prælati omnes tam ſæculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium incumbit, ita demum vti poſſunt facultate ingrediendi illorum ſepta ſibi ex officio attributa (& ſic etiam ex cauſa viſitationis) ſi id faciant in caſibus neceſſarijs, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, & contrafacientes, ſi Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice ingreſſu eccleſiæ interdicti; pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſi; ac deinceps excommunicati; Regulares verò omni officio, & miniſterio priuati, & excommunicati decernuntur, vt in Bullar. tom.2. pag.393.

30 Pondera primò, nam in declaratoria non determinatur numerus perſonarum, quas Prælati poſſunt ſecum ducere intra ſepta monaſterij Monialium, determinatur tamen in præcitata Clem. Attendentes de ſtat. Monachorum, à qua conſtitutio Gregorij recipit interpretationem paſſiuam, iuxta tex. in l. 2. C. De noxal. Vnde ſi viſitatores introducerent plures quàm octo, ibi præfinitas, vtique pœnas conſtitutionis non eua-
31 derent, & hoc planum. Sed ambigui iuris eſt, an eadem Conſtitutio reſtringat numerum perſona-

ſona-

sonatum concessum in d.Clem.Et ratio dubitandi oritur ex illis verbis, *à paucis comitati*, quæ
32 videntur eumdem numerum restrinxisse. Nam pauci quandoque dicuntur duo, vt l. 1. ff. De præscr.verb.Quandoque tres,l.Sciendum, ff. De
33 verbor. significat. quandoque quatuor, l. 1. ff. Quod cuiusque vniuersitatis nomine, & si verba illa, *à paucis comitati*, intelligerentur de quatuor, declaratoria Gregor. esset conformis extrauag. Debent, de offic. Ordinar. in qua taxatur numerus quatuor personarum in visitatione Capituli Cathedralis, præcipuè Regularis, vt dixi supra num.10. In contrarium facit, quia dictio, *paucis*, maiorem etiam habet latitudinem, prout patitur subiecta materia, vt scripsi in cap. 1. in 1. notab. infra ne Cler.vel Monach. Quare interdum pauci dicuntur quatuordecim vt ibi; Interdum quadraginta,c.Latores, de Cler. excomm.ministr. Interdum viginti tria millia, c. cap.Disciplina,45 .dist. & in specie pauci dicuntur octo, vt notat Bart. in l Scire etiam oportet, num.1.ff. De excusat. Tutor, & sic intelligendo verba illa, *à paucis comitati*, declaratoria Gregorij esset conformis prædictæ Clem. Attendentes, de stat. Monachorum. Et hoc credo verius: nam cum significatio illius verbi *paucis*, in iure sit varia, arbitrio iudicantis relinquitur, vt notat glos. in c.Cupientes,§ Cæterum,in ver. Contradicentium paucitas, de elect lib.6, & in c.Statutum,§ Insuper,in ver.Paucis, de rescript.
34 eod.lib. Arbitrium verò ad iuris correctionem non extenditur, cùm potius debeat à iure regulari, vt notat Bart. in Extrauag. Ad reprimendum, in ver. Videbitur, num.8, Cæsar de Crass. decis.7. num.7.& decis.8. num.2. & 4. de sent. & re iudic. Rota decis.264.nu 1. part.7.recent.
35 Pondera secundò, quia Gregor. in præallegata Constitutione declarat Prælatos non aliter posse ingredi septa monasterij Monialium, quàm comitati à Religiosis personis: atque ita Episcopi in visitatione Clausuræ non solum possunt, sed etiam debent secum introducere aliquot regulares ad præscriptum huius Decretalis. Et quamuis decretum prohibens Regularibus accessum ad monasteria Monialium sit posterius Constitutione Gregorij, vt apud Steph. Quaranta in Summa Bullarij in ver. Monasteria Monialium, fol.348. non tamen videtur eidem
36 Constitutioni derogasse; tum quia prouisio generalis non refertur ad ea,de quibus specialiter est prouisum,cap.Studuisti,supra de offic. legat. Lap. allegat.88. num.5 Angel. cons.214. Primo est videndum,nu.2. Tum quia ob Episcopi præsentiam in actu visitationis cessant rationes prohibitionis accessus consideratæ, in c.Diffinimus 18.qu.2. Quod nota ad declarationem eorum, quæ dixi supra,num.24. & circa pœnas, in quas incidunt Prælati ingredientes septa monasterij Monialium, non seruata forma Constitutionis Gregorij, vide quod scripsi in c. Nuper, in vlt. qu. infra de sent. excom.
37 Secundò QVÆRITVR An Episcopus visitans Capitulum Ecclesiæ suæ Cathedralis vigore Concilij Tridentini, cap. 4. sess. 6. teneatur sibi adiungere aliquot Canonicos ad præscriptum huius Decretalis, non obstantibus illis verbis dict. cap.4. *Per se ipsos solos*, vel illis *quibus sibi videbitur adiunctis*.

Prosp. Fagn. in 2.part. primi Decretal.

Ad propositum dubium Rota dixit, Episcopum de iure communi teneri sibi adiungere in visitatione aliquem ex suis Canonicis, per tex. in hoc cap.Vt iuxta,cum hic notatis per Doctores. Vnde idem dicendum hoc casu intelligendo decretum Concilij iuxta terminos iuris communis, quos videtur respexisse in illis verbis, quibus sibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas
38 sanctiones. Nec obstare illa verba, *per seipsos solos* quia non excludunt Capitulares propter coniunctionem quam habent cum Episcopo; c.Nouit,de his,quæ fiunt à præl. & alternatiua, *Vel illis, quibus sibi videbitur*, quasi declaratur per subsequentia, *iuxta canonicas sanctiones*, vt intelligi debeant de extraneis.

Sed his non obstantibus, contrarium ex sententia Sac. Congregationis Concilij probauit Greg. XIII. videlicet episcopum posse per Concilium d. c.4. visitare suum Capitulum per seipsum solum,nullis sibi Capitularibus adiunctis; quidquid secundum antiquos canones dicendum fuerit: immo posse assumere aliquos extra Capitulum omissis suis Capitularibus; tum quia hoc expressè permittunt illa verba, *per seipsos solos*, excludentia etiam illos de Capitulo, vt in extrauag. Debent, de offic. Ordin. Vnde videntur desumpta: tum quia aliàs cessaret arbitrium Episcopo tributum ibi, *Vel illis, quibus sibi vide-*
39 *bitur*. Et quamuis interdum dispositio loquens de solo episcopo non excludat Capitulum ratione coniunctionis; hoc tamen dicendũ procedere in materia,quæ cõmuniter explicatur: Capitulũ verò seipsum visitare cum Episcopo, nouum est.

Quod si dicas, aliud esse Episcopum visitare Capitulum cum Capitulo, aliud cum aliquibus de Capitulo; iam cessabit ratio coniunctionis cum toto capitulo, non cum singulis, c. Vt iuxta,loquitur de visitatione alterius Ecclesiæ,quàm Cathadralis,prout declarat glossa in d. extrauag. Debent, in ver. Religiosa,vbi dicit secus esse in visitatione Cathedralis, quam ideo visitare facilius potest, quia præsumitur habere notitiam personarum; & si velit aliquos sibi adiungere, conuenientius eliget extraneos, quàm Capitulares, ne se committat suspectis, prout considerat ibi Bonifacius VIII. et quatenus secundum antiquos canones debuisset Episcopus assumere adiunctos ex Capitulo, Concilium intendens remouere omnia impedimenta visitationum liberauit Episcopos hac necessitate. Nec faciunt negotium illa verba relatiua, *iuxta canonicas sanctiones*: quia potius determinant subsequentia, vt sit sensus, episcopos visitare posse, & corrigere iuxta canonicas sanctiones quoties opus fuerit per seipsos solos, vel etiam, &c. prout eadem verba habentur in c. 4. sess. 14. vbi determinant ipsam visitationem, & correctionem: & in c.10. sess.24. & alibi. Quod autem non possint commodè referri ad præcedentia de adiunctis, ostenditur, quia non reperiuntur Canones in quibus statuatur episcopum in visitatione sui Capituli debere adhibere Canonicos,præter eos, qui sibi videbuntur: & quatenus adessent, non erat necesse ad eos se referre, si Concilium disertis verbis aliud expressit, arg. l. Doli clausula, ff. De verbor. obligat. Itaq; S. Congregatio censuit Episcopum in visitatione Capituli suæ ecclesiæ Cathedralis non teneri

assumere aliquos ex gremio Capituli, sed posse vel per seipsum solum visitare, vel alijs, quos voluerit extra Capitulum, adiunctis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *LEx diœcesana, & lex iurisdictionis sunt diuersæ, & res iudicata in vna nõ obstat agenti in alia.*

2 *Episcopus habet duplicem legem in Ecclesijs sibi subiectis, idest legem iurisdictionis, & legem diœcesanam, in quibus consistit totum ius, & potestas Episcoporum.*

3 *Leges diœcesanæ, & leges iurisdictionis quæ dicantur.*

4 *Iurisdictio episcopalis tota reducitur ad ea, quæ sunt ordinis, iurisdictionis, & simplicis potestatis, seu dignitatis.*

5 *Priuilegium concessum Abbati, vt possit omnia libere, sicut verus Episcopus, & Ordinarius tam in his, quæ sunt iurisdictionis, quàm in alijs quibuscumque ad forum ecclesiasticum pertinentibus, non extenditur ad ea, quæ sunt ordinis Episcoporum.*

6 *Pœnas pecuniarias ex iurisdictione spirituali prouenientes an iudex ecclesiasticus possit sibi applicare saltem stante consuetudine. & num. seqq. & num. 20. & 22.*

7 *Iudex ecclesiasticus potest leuare sportulas.*

8 *Vlixbonen. Archiepiscopus an possit applicare officiali Merino pœnas pecuniarias ex Constitutione Synodali impositas exponentibus res venales tempore prædicationis. & num. seq. vsque in finem.*

9 *Pœnæ pecuniariæ ex decretis Concilij Tridentini in quibus casibus sint locis pijs applicandæ. & num. 18.*

10 *Pœnas pecuniarias à statuto impositas potest iudex ecclesiasticus sibi retinere, sed impositas per sententiam debet in piam causam expendere ex honestate.*

Contrarium. num. 12. & 19.

11 *Episcopi habent fiscum, & ex consuetudine solent pœnas pecuniarias suæ Cameræ applicare.*

Declaratur. num. 13.

12 *Prælati pœnas pecuniarias sibi imbursantes vehementer præsumuntur id facere, non ad correctionem, sed ad quæstum.*

14 *Pœnæ de iure ciuili quibus sint applicandæ.*

15 *Pœnas pecuniarias à iure, vel Constitutionibus præfinitas Episcopus sibi potest applicare, si verè, & euidenter egeat. & num. 17.*

16 *Eleemosynam alterius nomine facere obligatus potest eam facere sibi ipsi, si sit in necessitate constitutus, vel suis consanguineis si sint pauperes.*

17 *Pœnæ pecuniariæ, quæ ex arbitrio imponuntur pijs tantum vsibus sunt applicandæ.*

21 *Beneplaciti Apostolici præsumptio ex obseruantia quadraginta annorũ non intrat nisi data scientia specifica, & patientia Papæ.*

23 *Pœna violantium dies festos pro tertia parte debetur accusatori, & pro quarta executoribus ex Bulla Pij V.*

1 DILECTVS. Lex diœcesana, & lex iurisdictionis sunt diuersæ; vnde res iudicata in vna non obstat agenti in alia. Hoc dicit, secundum Ioan. Andr. & omnes, & sunt duæ partes. In prima ponitur partis conquestio. In secunda Papæ prouisio, ibi, *Cum ergo.*

2 Nota primo ex textu, Episcopos habere duplicem legem in Ecclesijs sibi subiectis, videlicet legem iurisdictionis, & legem diœcesanam, in quibus consistit totum ius, & potestas episco-

3 porum. Ad dignoscendum autem quæ sint de lege iurisdictionis, vel de lege diœcesana, glossa magna videtur constituere duas regulas. Prima est, quod ea quæ consistunt in dando, vel conferendo, seu, vt inquit Hostien. in actione, ad legem iurisdictionis pertinẽt, & in hac specie connumerantur datio curæ animarum, secundum glos. Item omnis institutio, destitutio, confirmatio, & inuestitura secundum Innoc. & Ioan. Andr. n. 10. Item delictorum coercitio, secundum glos. Item causas audire, & omnia, quæ circa iudicium aguntur expedire, visitare, corrigere, excommunicare, suspendere, interdicere, statuta facere, inquirere tam de vita Clericorum, quàm de officijs, & statu Ecclesiarum, secundũ Innocentium, & Ioann. Andr. vbi supra. Item Sacramentorum omniũ collatio, & dicit Innoc. in verb. Diœcesanum, mirabile videri, quod de lege iurisdictionis dicatur collatio Sacramentorum: probat tamen id cap. Interdicimus, 16. q. 1. quod ad id arctat Monachos, qui non tenentur nisi ad ea, quæ sunt de lege iurisdictionis vt hic. Secunda regula est, quod ea, quæ consistunt in recipiendo, seu in passione dulci, vt inquit Host. spectant ad legem diœcesanam, sicut est recipere Synodaticum, quartam decimarum, & mortuariorum, & si qua possunt similia reperiri. Similem glo. habes in Summa, 10. quæst. 1. & hæc theorica glossæ placet Baldo in l. Si quis ad declinandam, §. In omnibus, num. 3. C. De episcopis, & Cleric. dicenti opinionem glossæ non esse totaliter ab interpretatione nominis alienam. Placet etiam Mariano Socino in tract. de visitatione episcopi, lib. 1. col. 1. & lib. 11. col. 34. vers. Quid de Capellis, & Præposito in c. 1. col. 1. 10. quæst. 1. vbi ait, legendo hoc cap. Dilectus se semper eam tenuisse, sed aliam regulam dat Cardin. hic in 1. quæst. nam secundum eum cum in hoc non possit dari certa doctrina; ideo qui dicit aliqua esse de lege iurisdictionis, ita vt non sint de lege diœcesana, vel è conuerso, debet hoc probare inducendo iura dicentia tale quid esse de lege diœcesana, vel de lege iurisdictionis; & si nihil probet, succumbet; nam sola illa dicuntur de lege diœcesana, & non iurisdictionis, vel è conuerso, de quibus inuenitur sic iure expressum, aliás non dicuntur de lege diœcesana, distincta à lege iurisdictionis, nec è conuerso, sed dicuntur de iure episcopi. Verum Innoc. in c. 1. de statu Monachor. prosequendo, ea quæ spectant ad vtramque legem, num. 2. Similiter dicit in hac materia dari non posse propriam, generalem, & inuariabilem doctrinam, quia in iuri-

iuribus antiquis non reperitur hæc distinctio, quod aliqua sint de lege diœcesana, & aliqua de lege iurisdictionis, sed solum in hac decretali noua, quæ tamen plenè non declarat, sed tantum facit mentionem de his, quæ in textu continentur. Vnde concludit vnicam esse legem episcopi, scilicet diœcesanam, sub qua comprehenditur lex iurisdictionis. Ideoque solum in expressis à iure possumus facere istam diuersitatem inter has leges: sed quia iure cautum est, vt monasteria non subsint episcopo quoad legem diœcesanam, vt in cap. 1. 10. quæst. 1. possumus dicere secundum eum ad legem diœcesanam pertinere illa, à quibus monasteria de iure exempta reperiuntur, reliqua verò spectabunt ad legem iurisdictionis, & hanc doctrinam Innocentij sequuntur hic Host. num. 6. Io. Andr. num. 15. Anchar. num. 2. in 2. quæst. Imol. nu 6. post med. vers. Item etiam, Abb. num. 4. dicens eam meliorem esse, accommuniorem, quàm theoricam glossæ, prout etiam dicunt Petr. de Rauenna in compendio cap. 1. de offic. ordinarij col. 26. & Henric. Bottæus de Synodo episcopi, part. 1. nu. 61. vers. Quid tenendum: nam regulæ glossæ nullo iure probantur; nullibi enim cauetur, vt ea, quæ consistunt in recipiendo, sint de lege diœcesana, & ea, quæ consistunt in dando, seu conferendo, sint de lege iurisdictionis. Imo hæc regula apertè reprobari videtur tum exemplo procurationis, quæ consistit in recipiendo, & tamen monasteria non sunt exempta à procuratione debita ratione visitationis, vt in cap. Sopitæ, & in c. Venerabilis, infra de censib. Tum exemplo quartæ mortuariorum, quæ similiter in recipiendo consistit, & nihilominus monasteria ad illam tenentur cap. Requisisti infra de testam. Contra vero Synodus non consistit in recipiẽdo quinimo episcopus ibi præest, & exercet iurisdictionem, & punit contemnentes accedere; & tamen secundum glos. est de lege diœcesana.

4 Tu verò ad prædicta vide Anton. de Butr. in suo celebri consil. 19. quod incipit In nomine Patris, &c. quia hic agitur nu. 1. vbi redarguit istum modum loquendi de lege Diœcesana, & Iurisdictionis dicens eam non esse doctrinalem, quia Episcopalis iurisdictio in vniuersum reduci potest ad tria membra. Quædam enim sunt Episcopo competentia ratione ordinis, quædam ratione iurisdictionis, & quædam sunt simplicis

5 potestatis, seu dignitatis: & singula membra luculenter prosequitur concludens principaliter priuilegium concessum Abbati, vt possit omnia liberè sicut verus Episcopus, & Ordinarius, tam in ijs, quæ sunt iurisdictionis, quàm in alijs quibuscumque ad forum ecclesiasticum spectantibus, non extendi ad ea, quæ sunt ordinis Episcopalis: & nota perpetuò illud consilium, quia fuit sæpius approbatum in supremis Vrbis Tribunalibus, & eius meminit Felin. post. Gemin. hic num. 8. & Henr. Bottæus d. n. 61. vers. Felin. autem.

6 Secundò nota ibi, *Tertia pars emendarum*: Indicem ecclesiasticum posse sibi applicare pœnas pecuniarias prouenientes ex spirituali iurisdictione, saltem stante consuetudine: nam & si iudex ordinarius astringatur ad gratis reddendum officium, arg. cap. Inter cætera, supra cod. tamen super hoc potest habere consuetudinem certam, & moderatam, qua vti potest, arg. c. Ad Apostolicam, §. fin. infr. de simon. secundum

7 Hostien. hic num. 3. in verb. Ac emendæ. Item potest leuare sportulas, secundum ea, quæ notantur per eundem Hostiens. in c. Cum ab omni specie, n. 2. & 8. infra de vita, & honest. cleric. Quidam tamen intelligunt hanc Decretalem, & cap. Referente, de delictis puerorum in casu, in quo adest statutum, vt si quis tale quid commiserit tantum soluat; tunc enim potest leuare, & sibi retinere, vt per Hostien. in summa hoc tit. §. Quid pertinet, sub nu. 4. circa med. vers. Non tamen debet, sed hoc latius examinabitur in quæst. seq.

8 Ex facto quæsitum est, an Archiepiscopus Vlixbonensis possit Officiali suo Merino applicare pœnas pecuniarias, quæ ex constitutione Synodali imponuntur eis, qui diebus festis tempore prædicationis res venales exponunt.

9 Hæc quæstio videtur soluenda ex dispositione iuris communis: nam decreta Tridentini Concilij, quibus statuitur, vt pœnæ applicentur locis pijs, non videntur ad hunc casum pertinere: nam c. 1. sess. 23. loquitur de pœnis non residentium c. 3. sess. 25. de mulctis, quæ ob contumaciam irrogantur, cap. 14. einsdem session. de pœnis in concubinarios. In præsenti autem casu agitur de pœna ex constitutione Synodal. inflicta ijs, qui prędicationis tempore res venales exponunt.

10 De iure communi verò. Host. in Summ. de off. Ordinar. d. §. Quid pertinet, sub num. 4. circa medium vers. Non tamen debet, asserit pœnas pecuniarias in casibus permissis à statuto impositas posse sibi iudicem ecclesiasticum retinere, ac in proprios vsus conuertere: sed pœnas, quas ipse per sententiam ex officio infligit, posse quidem sibi applicare; sed si velit euadere cupiditatis suspicionem, debere illas in piam causam expendere. Atque ita sentit Host. vtroque casu posse iudicem ecclesiasticum conuertere huiusmodi pœnas in proprios vsus, sed de honestate non esse ita, quando ex suo officio opponuntur, & hanc sententiam Host. sequuntur Ioan. Andr. in c. Licet, sub num. 50. vers. Et consuluit Host. & ibi etiam Henric. Boich. in fin. vers. Consuluit tamen Anton. de Butr. etiam in fin. vers. vltimo, Anchar. num. 2. vers. et hic dicit: & Abbas sub num. 9. vers. Sed quæro quid fiet de ista pœna, infra de pœnis, & idem Hostien. & Ioan. Andr. in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. Henric. Bottæus, de Synod. episc. part. 3. art. 1. nu. 129. & seq. Abb. in cap. Quia plerique, in 3. notab. per illum textum de immunit. eccles. Gemin. in cap. Quoniam, col. fin. vbi etiam Præpos. sub num. 8. vers. Vos latius distinguite, 18. distinct. Henric. Boich. in cap. Irrefragabili, col. 2. vers. Superiores prouideant, & Felin. ibid. in §. Cæterum, n. 8. & 9. supra cod.

11 Prælati enim ex veriori opinioni atque vsu vbique comprobata habent fiscum, & ex consuetudine pœnas pecuniarias suæ Cameræ applicare consueuerunt, vt attestatur Bald. in Auth. Bona damnatorum, nu. 2. C. De bon. proscript. quem refert Ioan. de Anan. in cap. Excommunicamus, in princ. num. 9. de hæret. Angel. de Malefic. in verb. Et eius bona, num. 30. Andr. Barbatia cons. 22. n. 12. lib. 3. & alij apud Iulium

Clar. in pract. §. fin. q. 80. vers. In hac autem materia.

12 Contra vero, idest de iure communi, poenas esse indistinctè applicandas locis pijs scripserunt idem Host. in cap. Irrefragabili, n. 21. vers. Caueat tamen, supra eodem, vbi dicit cauendum esse Praelatis ecclesiasticis, vt poenas pecuniarias in pios vsus conuertant, nec sibi imbursent, quia tunc vehementer praesumerentur id facere non ad correctionem, sed ad quaestum. Gemin. in cap. Si Canonico, §. Licet autem in 4 notab.
13 de off. Ordin. lib. 6. Dec. in rubr. de iudicijs in secunda lectura, nu. 66. Couarr. lib. 2. var. resol. c. 9. n. 11. vbi ait, esse quidem communem opinionem Ecclesiam, & Praelatum dioecesanum fiscum habere, non tamen id esse temerè permittendum ad explendam auaritiam Episcoporum, sed vt ea, quae eorum fisco fuerunt delata, in vsus pios erogentur.

Pro quibus videtur textus in cap. Presbyteri de poenis, vbi compositionem Presbyteri interfecti iubet Pontifex pro dimidia parte in ecclesiae vtilitatem, pro altera in eleemosynam erogari: atque ita ibi notat glos. in verb. Vtilitatibus, & post alios Petr. de Anchar. in 3. not. Quod multò magis procedit hoc casu, in quo Archiepiscopus potest alia ratione prouidere officialibus suis, nempe ex reditibus admodum pinguibus mensae Archiepiscopalis, prout tenetur de iure, arg. cap. Cum ab omni, de vita, & honest. cler. & scripsi latiùs in d. c. Presbyteri à n. 24. de poenis.

14 Porrò idem Anchar. in dict. c. Presbyteri, n. 4. sic distinguit. Aut ius accusationem inducit, & poena fisco applicatur, aut inducit actionem, & applicatur parti. Aut simpliciter loquitur, & censetur actionem inducere, & sequitur Syluest. in Summa in verb. Poena, num. 26. Quae tamen distinctio procedit de iure ciuili, non autem de iure Canonico, vt declarat Dec. in rubr. de iudicijs, n. 66. in 2. lectur.

15 Caeterum in hac opinionum discrepantia admittunt omnes posse Episcopum, si verè, & euidenter indigeat, in proprias necessitates huiusmodi poenas à iure, vel constitutionibus praefinitas expendere, Host. in c. Irrefragabili, n. 21. vers. Caueat tamē, ibi *nisi forsan egeret*, supra eod. quem ibi sequuntur Io. Andr. num. 18. vers. Dicit hic Hostien. Ioan. de Anan. num. 14. Abb. in §. Caeterum, n. 1. & Felin. ibid. n. 9. vers. Limita dupliciter, vbi dicit ita ibi omnes tenere, & hic notant idem Hostien. num. 5. vers. Et idem dicit de Episcopo si egeret, Ioan. Andr. num. 7. vers. Item si egeat, Butr. num. 8. post medium vers. Vel in suam vtilitatem, Anchar. num. 2. vers. Non obstat. Praeposit. post Gemin. in cap. Quoniam sub num. 8. vers. Dicit tamen Hostien. 18. distinct. Diaz in pract. criminal. Canonic. c. 134. circa med. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 9. vers. Quintum, Ioan. Lap. in rub. de donat. inter virum, & vxorem §. 19. col. vltim. Iul. Clar. in practic. §. fin.
16 qu. 8. vers. In hac autem materia. Sic etiam obligatus ad eleemosynam nomine alterius potest eam facere sibi ipsi, si sit in necessitate euidenti, vt docet D. Thom. in 4. sentent. dist. 8. qu. 2. art. 6. & in 2. 2. qu. 185. art. 7. ad fin. Abbas cons. 34. Attingam, in fin. lib. 1. & alij à Felin. relati in d. §. Caeterum, sub num. 9. vers. Limita dupliciter, sicut potest eam applicare suis consanguineis, si indigeant, vt notat Imol. in c. 1. num. 2. & 6.
17 de cohabitat. cleric. & mulier. Et hanc sententiam probauit sacra Congregatio Concilij, quae saepius censuit episcopum si indigeat posse pro se retinere eas tamen poenas pecuniarias, quae à sacris Canonibus, vel synodalibus, statutis pro delictis ad certam quantitatem fuerint praefinitae: eas autem, quae vel ab eius arbitrio, vel per sententiam nulla praecedente Canonum, vel Statutorum synodalium determinatione imponun-
18 tur, nequaquam alijs, quàm pijs locis, vel vsibus applicare posse: verum poenas Clericorum non residentium, item concubinariorum, ac mulctas pecuniarias semper pijs locis esse applicandas, quemadmodum Tridentini Concilij decretis salubriter cautum est. Licet postea sacra Congregatio existimauerit Episcopos pauperes consultiùs facturos, si pro huiusmodi applicationibus sibi vel suis officialibus faciendis, ad Sedem Apostolicam recurrant, vt dixi in c. Presbyteri, num. 22. de poenis.

19 Ex his patet non licere Archiepiscopo huiusmodi poenas Merino applicare: nam priorem Hostiensis sententiā, videlicet poenas ex statuto impositas posse Episcopum in proprios vsus conuertere, iam reiecit S. Congregatio, nisi in casu indigentiae: reditus autem ecclesiae Vlixibonen. dicuntur ascendere ad sexaginta millia aureorum.

Neque obstat, quod hoc casu Archiepiscopus applicet poenas huiusmodi officiali Merino, qui nisi hoc lucro alliceretur, delicta Tabernariorum impunita remanerent in diminutionem diuini cultus, & contemptum authoritatis Archiepiscopalis: nam respondetur huic inconuenienti non esse obuiandū per aliud inconueniens, c. Is autem, & c. Nequis, 22. q. 2. c. Non magnopere, & ibi glos. infra, ne Clerici, vel Monach. & in puncto respondit eadem sacra Congregatio Concilij consulta ab Episcopo Montis Alcini: nam cum is petijsset facultatem applicandi suis ministris saltem dimidiam partem poenarum huiusmodi, sicut fecerant eius antecessores, cum prae inopia ipse non posset salarium constituere, eaque de causa vix reperiretur, qui operam suam eius Curiae praestare vellet: sacra Congregatio censuit huiusmodi ministros ea de causa nihil percipere debere, nec quidquam esse contra ius, quod aliquid perci-
20 pi vetat concedendum. Cui consonat alia declaratio edita tempore Cardinalis Alexandrini. nam cum Episcopus Tudertinus quaesiuisset, an Vicario Episcopalis Curiae ex poenis, & mulctis aliqua portio assignare posset pro eius mercede, vt vigilantius criminibus indagandis incumberet iuxta antiquum ritum ipsius Curiae, S. Congregatio censuit non posse.

21 Rursus non obstat quod dicta Constitutio fuerit obseruata per quadraginta annos, ideoque praesumatur confirmatio Apostolica, glos. 1. in cap. Peruenit, de censib. Seraphin. decis. 536. n. 5. Quoniam id fortè posset procedere, si probaretur scientia specifica, & patientia Papae, vt declarat Cardin. in proœm. Clem. §. Vniuersitati, num. 2. vers. Dic melius, & patet exemplo alienationis bonorum Ecclesiae sine beneplacito Apostolico, in quo cum sit necessaria scientia Apo-

Apo-

Papæ, illa non præsumitur ex antiquitate temporis, vt pluribus probat Alex. consf. 9. Viso themate, num. 8. lib. 3. Afflict. decis. 107. num. 7. Crauett. de antiq. temp. 3. part. in princ. n. 18.

22 Ac postremò tollitur obiectum, quia ex sententia sacræ Congregationis pœnæ pecuniariæ sunt ab Episcopo pijs vsibus applicandæ, contraria consuetudine non obstante.

23 Aduerte tamen, quia pœnæ violantium dies festos pro tertia parte debentur accusatori, & pro quarta executoribus ex peculiari Constitutione Pij V. Cum primum, vers. Cum vero dierum festorum, & inferius, vers. Mulctæ autem pecuniariæ, vt dixi in cap. Presbyteri, num. 34. & 35. de pœnis, & ibi vide latius per discursum de hac materia applicationis pœnarum.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Graue.

SVMMARIVM.

1 *ORdinarius in vim rescripti de corrigendis Clericis suæ diœcesis non potest procedere contra exemptos.*
2 *Mandatum iurisdictionis excitatiuum non ampliat iurisdictionem, sed commensuratur potestati iurisdictionis antiquæ excitatæ.*
3 *Appellatio ad Metropolitanum non impeditur per litteras commissionis excitatiuas iurisdictionis Ordinarij.*
4 *Clausula*, authoritate nostra procedas, *importat iurisdictionem delegatam.*
5 *Delegatus Papæ an procedere possit cōtra exemptos si in litteris non sit facta mentio exemptionis.*
6 *Sententia Ordinarij in exemptos est ipso iure nulla ex defectu iurisdictionis. & num. seq.*
7 *Relaxari debet de facto quod de facto processit.*
8 *Exemptus excommunicatus à iure in casu Papæ non reseruato an possit absolui ab ordinario loci.*
9 *Ecclesiæ, & personæ exemptæ vel nullius diœcesis tam sæculares, quàm regulares an, & quibus casibus hodie subsint visitationi, & iurisdictioni Episcopi. & num. seq. vsque in fin.*
10 *Locus exemptus, in quo differat à loco nullius diœcesis.*
11 *Episcopi visitationi, vel iurisdictioni an, & quando subsint Ecclesiæ sæculares exemptæ.*
12 *Ecclesiæ exemptæ regulares.*
13 *Monasteria in Congregationem non redacta.*
14 *Monasteria non curata.*
15 *Parochiales monasterio vnitæ.*
16 *Monasteria non curata, in quibus viget regularis obseruantia.*
17 *Monasteria commendata.*
18 *Ecclesiæ regulares non curatæ, nec commendatæ.*
19 *Ecclesiæ nullius diœcesis regulares.*
20 *Beneficia regularia nullius diœcesis quoad seminarium.*
21 *Ecclesiæ sæculares nullius diœcesis.*
22 *Personæ sæculares nullius diœcesis.*
23 *Clerici nullius diœcesis quoad Synodum.*
24 *Regulares personæ nullius diœcesis.*
25 *Regulares Curati nullius diœcesis.*
26 *Regulares nullius diœcesis quoad processiones.*
27 *Item quoad ordines, & dimissorias.*
Item quoad falsam monetam. num. 80.
28 *Personæ sæculares exemptæ curam animarum exercentes.*
29 *Aut non exercentes.*
30 *Exempti sæculares priuilegio personali, vel locali, & Capitula Cathedralium.*
31 *Regulares degentes extra claustra.*
32 *Apostatæ, & eiecti.*
33 *Regulares extra claustra in ciuilibus causis.*
34 *Regulares degentes intra claustra.*
35 *Et quando censeantur intra claustra degere.*
36 *Personæ sæculares intra claustra degentes.*
37 *Regulares subsunt Episcopo in casibus infrascriptis, videlicet; Cum delinquunt in administratione alicuius Sacramenti.*
38 *Cum delinquunt circa personas, clausuram, & administrationem monasteriorum Monialium.*
39 *Quoad præsidendum electioni Abbatissæ, & quoad Confessiones Monialium, & bonorum administrationem.*
40 *Cum euulgant libros non seruata forma Concilij.*
41 *Quoad lectionem sacræ Scripturæ.*
42 *Cum prædicant sine licentia Episcopi, vel benedictione, aut eo contradicente.*
43 *Cum prædicant errores, & scandula, & quoad fidei professionem.*
44 *Quoad Conseruatores.*
45 *Quoad indulgentias, & eleemosynas.*
46 *Quoad celebrationem Missarum.*
47 *Cum administrant bona Confraternitatum, vel Hospitalium.*
48 *Quoad visitationem Confraternitatum in Ecclesijs regularium.*
49 *Quoad interstitia, & ordines.*
50 *Cum audiunt Confessiones sine Episcopi licentia, aut ea expirata, vel reuocata.*
Et an, & quando semel approbati ad Confessiones reprobari possint. ibidem.
51 *Quoad accessum ad Synodum diœcesanam.*
52 *Quoad præfixionem numeri Monialium.*
53 *Quoad erectionem monasteriorum vtriusque sexus.*
Et qua authoritate, & quibus conditionibus monasteria sint erigenda. ibid.
54 *Cum reperti fuerint extra conuentus sine mandato suorum superiorum.*
55 *Cum studiorum causa absentes in Conuentibus non habitant.*
56 *Quoad clausuram monasteriorum Monialium.*
57 *Quoad licentiam Monialiū exeundi à monasterio.*
58 *Quoad licentiam ingrediendi monasteria Monialium.*
59 *Quoad licentias accedendi ad colloquia cum Monialibus.*
60 *Quoad ius educendi Abbatissam pro institutione alterius monasterij.*
61 *Quoad oblationem Confessoris extraordinarij pro Monialibus.*
62 *Cum se in Congregationem redigere neglexerunt.*
63 *Quoad monasteria Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiecta.*
64 *Quoad Vicarios perpetuos in Parochialibus monasterio vnitis, & amouibiles in monasterijs curatis.*
65 *Quoad publicationem censurarum episcopalium.*
66 *Quoad dies festos ab Episcopo indictos.*
Et quid quoad ritus, & conciones. ibid.

Quoad

67 *Quoad controuersias de praecedentia.*
68 *Quoad publicas processiones.*
69 *Cum delinquunt extra claustra notoriè, & cum scandalo.*
70 *Quoad nouitiorum renunciationes.*
71 *Quoad explorationem puellarum Deo dicandarum.*
72 *Quoad iudicium nullitatis professionis.*
73 *Quoad executionem decretorum sess. 25. de Regul.*
74 *Quoad quartam funeralium.*
75 *Cum ob notorium delictum sunt excommunicati.*
76 *Cum impediunt Episcopum in exercitio iurisdictionis.*
77 *Quoad expositionem Sanctissimae Eucharistiae.*
78 *Cum in monasterijs postbac recipiendis actu non inhabitant duodecim religiosi.*
79 *Cum monetam auream, vel argenteam in Italia adulterant.*
81 *In Conuentibus suppressis, ac postea restitutis donec habuerint reditus pro duodecim religiosis.*
82 *In Conuentibus non suppressis, in quibus non aluntur sex religiosi.*

1 GRAVE. Per rescriptum, quo Papa mandat Ordinario, vt corrigat Clericos suae dioecesis, non datur ei iurisdictio super exemptos. Hoc dicit secundum Ioan. Andr. & alios communiter. Vel sic, Mandatum directum Ordinario non ampliat iurisdictionem, nec confert eam quoad Ecclesias in eius dioecesi existentes sub iurisdictione, & potestate Abbatum. Baldus. Sunt duae partes. In prima Conquestio. In secunda, Prouisio ibi, *Mandamus*.

2 Nota primo ex hoc textu per mandatum iurisdictionis excitatiuum non ampliari iurisdictionem in exemptos, quia mandatum huiusmodi commensuratur potestati iurisdictionis antiquae excitatae, & illius terminos non egreditur. Et sic cum id mandatur, quod prius competebat de iure communi, non creatur noua potestas, quia expressio illorum, quae insunt sui natura, nihil operatur, secundum Ant. de
3 Butr. hic num. 3. & 6. Quod facit contra Episcopos, qui studiosè procurant sibi mandari per litteras sacrae Congregationis Episcoporum, vt procedant in aliqua causa ciuili, vel criminali aliàs spectante ad eorum ordinariam iurisdictionem eo tantùm fine, vt sic impediant appellationem ad Metropolitanum: nam per regulam huius Decretalis patet eos per huiusmodi litteras non effici delegatos, vt necesse sit appellare ad delegantem iuxta gloss. fin. in c. Dilecti, il terzo, infr. de appellat. Vnde si causa sit appellabilis, ad Archiepiscopum poterit nihilominus appellari, perinde, ac si mandatum huiusmodi non emanasset, vt est casus apertus in cap. Licet supra eod. etenim vt hic dicit Goffred. hoc casu rescribitur incitando eorum officium, non delegando. Cuius dictum sequuntur Hostien. num. 3. in ver. Transmisimus, Ioan. Andr. in eod. ver. & num. 1. Cardin. num. 2. in 4. oppofit. Butr. num. 2. & 3. Anchar. num. 1. in 3. not. Et ita aliquando suas litteras declarauit ea-
4 dem sacra Congregatio. Quinimò interdum ad has prauas interpretationes submouendas Sanctissimus mandauit exprimi in litteris commissionis, vt Episcopus procedat authoritate sua ordinaria. Si tamen in litteris apposita esset clausula, *nostra authoritate*, Delegatus censeretur, secundum Collectar. hic in princ.

5 An autem eo casu Episcopus delegatus à Papa procedere possit contra exemptos, si de exemptione nulla sit facta mentio in litteris, Host. hic num. 2. in ver. Occasione litterarum, sentit non posse procedere, quia in generali mandato non includuntur exempti ex defectu intentionis Papae. Et cum eo transit Ioan. Andr. num. 3. in ver. Transmisimus. Sed contrarium tenet Abb. num. 5. quia hoc casu scribitur Ordinario tanquam cuilibet extraneo, nec est opus facere mentionem de exemptione, quia in nullo derogatur priuilegio exemptionis, cum Ordinarius procedat, vt delegatus Papae, & tanquam Delegatus non infert praeiudicium exemptioni, cum gerat vices Papae. Et haec est ratio cur Concilium Tridentinum dum tribuit Episcopis authoritatem in exemptos, iubet eos procedere tanquam Sedis Apostolicae Delegatos, vt in c. 3. sess. 6. in c. 8. sess. 7. in c. 4. sess. 14 in c. 9. sess. 24. & saepè alibi. Nimirum quia authoritate delegata iura exemptorum non violantur, vt dixi in c. Tuarum, num. 31. & 32. infra de priuileg. Caeterum opinio haec Abbatis singularis est; nam reliqui omnes tenent contrarium. Vnde non videtur recedendum à sententia Host. & Io. And. contra quam difficile esset in practica obtinere, vt inquit Felin. hic num. 5. vbi hanc partem pluribus confirmat, & ad motiua Abbatis respondet.

6 Secundò nota sententiam, quam profert Ordinarius in exemptos, esse ipso iure nullam ex defectu iurisdictionis, quod euidenter probat haec Decretalis ibi, *nullam habeas iurisdictionem ordinariam, aut etiam delegatam*, & nor. gloss. fin. Host. num. 4. in ver. Relaxes, Butr. nu. 3.
7 Cardin. num. 2. vers. Secundò oppono. Neque obstat verbum *relaxes*, quia secundum Innocent. intelligitur de facto, vt sic de facto rescindatur, quod de facto processit, vt in c. Dilecto, infra de testamen. Magnae enim prudentiae est errorem proprium reuocare, c. Magnae, 22. q. 4. Host. hic in ver. Relaxes, & Bald. num. 1. qui propterea exponit verbum, *attentatum*, idest à iure non consummatum, & sic de facto. Vel dic relaxes, idest relaxatas esse ostendas. Simile in c. Accedens, inf. vt lit. non contest. Quas duas solutiones ponit hic gloss. fin. cum qua alij transeunt.

Procedit autem haec conclusio etiamsi exempti ab Ordinario citati non venerint allegaturi suam exemptionem quia nihilominus si eorum exemptio sit notoria, sicuti est exemptio regularium, processus ordinarij est nullus, vt per Collectar. hic num. 5. de quo articulo scripsi plenè in d. cap. Tuarum, infra de priuileg.

8 Sed numquid exemptus excommunicatus à iure in casu Sedi Apostolicae non reseruato possit absolui ab Ordinario loci, Fedr. de Sen. consuluit posse absolui; sed eum refellit Abb. hic num. 4. per text. iuncta gloss. not. in Clemen. pen. de senten. excom. & per textum hic in ver. Nullam iurisdictionem habeas. Et plenius hunc articulum examinat in quaestione sua incipien. Duo clericali ordine insigniti. Et hanc partem efficaciter probat decretum Concilij Tridentini in

in doctrina de Sacramento Pœniten. sess. 14. c.7. de casuum reseruat. iuncto textu hic, nam in d. c.7. dicitur. Quoniam ratio, & natura iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos duntaxat feratur; persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Hæc ibi. Sed Ordinarius in exemptos nullam habet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, vt hic deciditur. Ergo sententia absolutionis nulla est. Concordat. cap. Omnis de pœnit. & remiss. & c. Pastoralis, §. Præterea, supra eod.

9 QVÆRO An, & quibus casibus hodie ecclesiæ, & personæ exemptæ, vel nullius diœcesis tam sæculares, quàm regulares subsint visitationi, & iurisdictioni episcopi.

Quoniam de visitatione, ac iurisdictione episcoporum in ecclesias, & personas huiusmodi varia Decreta in Tridentino Concilio, atque in Constitutionibus Apostolicis ad idem Concilium spectantibus reperiuntur, & ob multiplicem casuum diuersitatem facilè possint perplexitatem ingerere; non ab re futurum existimaui illa omnia aliquo ordine distinguere, atque in compendium referre, vt vsui esse possint.

10 Ad euidentiam præmittendum est ecclesias exemptas hoc differre ab ecclesijs nullius diœcesis, quod ecclesię exemptæ in diœcesi esse dicuntur, vt clarè probat littera huius textus ibi, *In tua diœcesi existentes*. Idem probat text. in c. Cum episcopus, hoc tit. lib. 6. dum dicit in qualiber parte suæ diœcesis, dummodo in loco non exempto. Ergo locus exemptus est in diœcesi, proue ibi ponderat Gemin. in 3. not. & Franch. in 2. not. Idem tenet glos. Clem. 1. in ver. Aut earum, de foro compet. Cardin. in Clemen. Ne Romani, §. Sanè in 5. quæst. de elect. Abb. hic in 1. not. & Felin. post alios, num. 1. ecclesiæ verò nullius diœcesis neque sunt de diœcesi, neque in diœcesi, vt verba ipsa sonant, & tradit Rota decis. 207. num. 2. part. 2. diuers. Constituitur enim locus nullius diœcesis non per simplicem exemptionem à iurisdictione diœcesani, sed per dismembrationem territorij cum omnimoda iurisdictione inferioris Prælati in clerum, & populum excluso episcopo; glos. communiter approbata in d. Clem. 1. in ver. Diœcesanis, de foro compet. & ex sententia S. Congregationis Concilij dixi in c. Nullus num. 20. infr. de Parochijs. Itaque status nullius diœcesis liberat non modo à subiectione, sed etiam à situatione, & denominatione exemptio verò à subiectione tantùm. Vital. in Clem. 2. num. 44. de priuil. Franch. in c. 2. §. Statuto, vers. Sed aduerte, de constit. lib. 6. quas differentias latius prosequor in cap. Cum contingat, infr. de foro competen.

His præhabitis, primò agendum de ecclesijs, deinde de personis.

11 Ecclesiæ aut sunt exemptæ, aut nullius diœcesis, prout hæ duę species distinguuntur à Concilio in c. 10. & c. 18. sess. 23. & in cap. 9. sess. 24. Si exemptæ, aut sunt sæculares, aut regulares. Si sæculares sunt, Episcopus potest eas visitare tamquam Sedis Apostolicæ delegatus ex cap. 8. sess. 7. Quod procedit etiamsi dictæ Ecclesiæ sæculares exemptæ sint commendatæ, & siue illis curam animarum immineat, siue non, vt patet in cap. 8. vers. Necnon beneficia, sess. 21.

12 Si verò ecclesiæ exemptæ sint regulares, aut in monasterijs viget regularis obseruantia, aut non; si viget, aut monasteria non sunt redacta
13 in Congregationem, aut sunt redacta. Primò casu si intra annum regulares neglexerint se in Congregationem redigere, habet Metropolitanus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ authoritatem eos conuocandi pro prædictis causis, eoque prædicta exequi non curante, monasteria huiusmodi subijciuntur episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, in quorum diœcesibus sita sunt iuxta cap. 8. sess. 25. de regul.

14 Secundo casu, aut monasterijs in Congregationem redactis imminet cura animarum personarum sæcularium, aut non. Si imminet, visitari possunt ab Episcopo diœcesano in his tantum, quæ curam animarum, & Sacramentorum administrationem concernunt ex cap. 11. sess. 25. de regul. Quod tamen fallit in tribus casibus ibi exceptis in vers. Excepto monasterio. Et hæ tres fallentiæ iterum sublimitantur in fine dicti c. 11. vers. Saluo tamen illorum Episcoporum iure.
15 Quod si monasterio parochiales Ecclesiæ perpetuò vnitæ, vel annexæ reperiantur, episcopus
16 potest illas visitare ex cap. 7. sess. 7. Non tamen potest visitare domus ipsarum parochialium, in quibus non viget regularis obseruantia, sed soli Parochi regulares ab ipso approbati habitant, vt aliàs respondit S. Congregatio. Potest etiam episcopus in ijsdem Parochialibus vnitis erigere Vicarias perpetuas ad præscriptum d. cap. 7. quas tamen erigere nequit si cura incumbat monasterio, sed tantum vti potest facultate sibi attributa in d. c. 11. vers. Nec ibi aliquis, vt sæpius fuit resolutum. Si verò ijsdem monasterijs in Congregationem redactis cura animarum non immineat, nullo modo possunt ab episcopo visitari, etiamsi sint commendata, cum fa-
17 cultas episcopis attributa in d. cap. 8. visitandi monasteria qualitercumque cómendata restringatur ad ea tantum, in quibus non viget regularis obseruantia, vt in vers. In quibus non viget.

Si vero in dictis ecclesijs regularibus non Curatis regularis obseruantia non vigeat, tunc aut illæ sunt commendatæ, aut non. Si commendatæ possunt ab episcopo visitari siue illis immineat cura animarum, siue non, ex d. c. 8. sess. 21. Idque authoritate delegata, quia illa particula, *etiam*, in illis verbis: *Etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis*, in dicto cap. 8. sess. 21. Fuit apposita ad distinctionem ecclesiarum non exemptarum, quæ authoritate ordinaria visitari possunt; vel certè cumulatur iurisdictio ordinaria cum delegata, vt aliàs perpendit S. Congregatio. Quod tamen dictum est de monasterijs Commendatis non habet locum in ijs monasterijs, seu Prioratibus, quæ suorum ordinum Capitibus subsunt, vt declaratur in cap. 20. sess. 25. de regul.

Quod si prædictæ ecclesiæ regulares non curatæ non sint commendatæ, episcopus nullam habet auctoritatem illas visitandi, vt patet tum ex cap. 20. in fin. sess. 25. de regul. tum quia c. 8. sess. 7. quod tribuit episcopo facultatem visitandi

ecclc-

Ecclefias exemptas, ex fententia Sacræ Congre-
gationis non habet locum in ecclefijs Regulari-
bus, & Regulares interpretata eſt eadem Con-
gregatio etiam monafterio vnitas, aut ab eo de-
pendentes, fi eis à regularibus deferuiatur.
19 Ecclefiæ autẽ nullius diœcefis aut fint regu-
lares, aut fæculares: Si regulares, epifcopus non
poteft eas vifitare; nec vllã in eas auctoritatem
exercere; quia c.9. feff.24. reftringit fe ad ecclefias
fæculares dumtaxat in verf. Eadem etiã; quem-
admodum & c.18. feff.23. quod Seminario Cle-
ricorum iubet vniri beneficia, etiam nullius diœ-
cefis, ftatim adijcit verba illa, non tamen re-
gularia.
Quod procedit etiamfi prædictis ecclefijs Re-
gularibus nullius diœcefis cura animarũ immi-
neat, quia cap.11. feff.25. de regul. non habet
locum in ecclefijs nullius diœcefis, vt patet ibi
Epifcopi in cuius diœcefi fita funt. Item proce-
dit fiue fint commendatæ, fiue non, quia cap.8.
feff.21. tribuens epifcopis facultatem vifitandi
monafteria commendata, loquitur de monafte-
rijs, & beneficijs regularibus exemptis; non
autem nullius diœcefis, vt patet tam ex verbis
text. ibi, *etiam exempta*, quam ex ampliatio-
ne, quæ de d. cap.8. poftea facta fuit ad eccle-
fias fæculares nullius diœcefis in cap.9. feff. 24.
Solùm in cafu cap.18. verf. Et quia ad Collegij,
20 feff. 23. Regularia beneficia nullius diœcefis.
epifcopi iurifdictionem agnofcunt, cùm obli-
gentur contribuere Seminario epifcopi vt patet
ibi, beneficiorũ quorumcumque etiamfi exem-
pta, etiamfi nullius diœcefis. Quod eft intelli-
gendum de Seminario epifcopi, intra cuius
diœcefis fines dicta beneficia fita funt: aut fi
extra fines de Seminario epifcopi, cuius Cathe-
dralis ecclefia proximior eft, vt inferiùs diftin-
guemus in ecclefijs fæcularibus.
21 Si verò ecclefiæ nullius dioecefis fint fæcula-
res; tunc aut funt omnino extra fines cuiufque
dioecefis, fiue Origine, fiue Priuilegio, fiue Præ-
fcriptione fecundum ea, quæ dixi in cap. Nullus,
nu.12. infra de Parochijs; & tunc poteft eos vi-
fitare epifcopus, cuius Cathedralis Ecclefia
proximior eft ex cap.9. feff.24. Idque authori-
tate tantum delegata, vt illic patet. Aut funt
intra fines alicuius dioecefis: & tunc poteft hu-
iufmodi ecclefias fæculares vifitare epifcopus,
intra cuius dioecefis fines exiftunt, qui poteft
etiam illorum fubditos ordinare, eifque dimif-
forias ad ordines fufcipiendos concedere, iuxta
c.10. feff. 23. vt alias interpretata eft S. Congre-
gatio. Hactenus de ecclefijs.
22 Perfonæ fimiliter aut funt nullius diœcefis,
aut exemptæ. Si nullius diœcefis, aut funt fæcu-
lares, aut regulares. Si fæculares Epifcopus in
dictis locis poteft tantum eas vifitare tanquam
Sedis Apoftolicæ Delegatus, iuxta diftinctionem
fuperiùs propofitam in vifitatione ecclefiarum
fæcularium nullius diœcefis: nam epifcopus vi-
fitans huiufmodi loca in vim d. c. 9. feff. 24. ex
mente S. Congregationis admitti debet ad vifi-
tationem plenariam non tantum Ecclefiarum,
fed etiam cleri, & populi ibi exiftentis.
22 Et ad exemplum vifitationis, Clerici nullius
diœcefis tenentur accedere ad Diœcefanam Sy-
nodum illius Epifcopi; qui ex Concilio poteft
eos vifitare, vt S. Congregatio declarauit; fed
excepta vifitatione & Synodo, Item ordinibus
ac dimifforijs vt fupra num.21. & infra num.27.
nulla facultas per Concilium conceditur epifco-
po in perfonas eorumdem locorum. Ideoque
cum Epifcopus Feretranus confuluiffet S. Con-
gregationem, An Concilium Tridentinum quo-
tiefcunque mandat aliquid fieri per Epifcopum,
det ei iurifdictionem etiam in exempros, & eo-
rum fubditos tam exiftentes intra fuam diœce-
fim, quàm extra eam, Cathedrali tamen ipfius
Epifcopi proximiores, & ab ipfo Epifcopo vifi-
tandos: Congregatio refpondit affirmatiuè, dum
tamen fint intra diœcefim epifcopi.
24 Si verò perfonæ nullius diœcefis fint regula-
res, nullatenus vifitationi Epifcopi fubijciuntur,
quia d. c. 9. feff. 24. vt fuperius dictum eft, re-
ftringit fe ad Ecclefias fæculares tantum.
25 Quod habet locum etiamfi regulares nullius
diœcefis in monafterijs, feu domibus regulari-
bus, aut aliàs animarum curam perfonarum
fæcularium exerceant; quia decreta Concilij,
quæ fubijciunt regulares iurifdictioni epifcopi
in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum
adminiftrationem concernunt, reftringunt fe ad
loca, quæ in diœcefi Epifcopi fita funt, vt patet
in cafu cap.2. feff 5. ibi, modo reipfa in diœcefi
fint. et generaliter in c.11. feff.25. de regul. in
illis verbis; In cuius diœcefi fita funt. Et in his
terminis etiam loquitur Conftit. Gregorij XV.
de exemptorum priuilegijs: non enim compre-
hendit perfonas nullius diœcefis, vt aliàs S. Con-
gregatio declarauit. Quemadmodum autem
epifcopus non poteft regulares nullius diœcefis
vifitare; ita nec vllam in eos iurifdictionem
exercere. Ideoque Monachos Sanctiffimæ Tri-
26 nitatis Cauen. Sac. Congregatio cenfuit non
poffe cogi ab Epifcopo accedere ad publicas
proceffiones in vim c. 13. feff. 25. de regul. tum
quia nullius diœcefis, tum quia non poffunt
dici exempti, cum nunquam fubiecti extite-
rint.
Verumtamen in duobus cafibus Regulares
eorumdem locorum agnofcunt Epifcopi fupe-
rioritatem.
27 Primus eft quoad ordines fufcipiendos in
c.10. feff.23. Secundus eft quoad litteras dimif-
forias in eod. cap.10. nam fuperiores Regulares
nullius diœcefis fubditis regularibus dimifforias
concedentes ex fententia S. Congregationis te-
nentur illas dirigere ad epifcopum proximio-
rem, vel ad Epifcopum intra cuius diœcefis fines
exiftunt, vt fuperiùs diftinximus in vifitatione
Ecclefiarum fæcularium nullius diœcefis.
28 Perfonæ itidem exemptæ aut funt fæculares,
aut regulares. Si fæculares, aut curam anima-
rum exercent, aut non. Primò cafu in ijs, quæ
d. curam, & Sacramentorum adminiftrationẽ
concernunt, fubfunt iurifdictioni, vifitationi
& correctioni Epifcopi dioecefani, ex dict. c.11.
feff.25. de regul. & ex prædicta Conftitutione
Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, vt
inferius dicetur, num.27.
29 Secundo cafu fimiliter poffunt vifitari ab epi-
fcopo authoritate delegata, ex c.3. feff.6. Ac, fi
Epifcopus in fua ecclefia refederit, fubfunt illius
iurifdictioni in caufis criminalibus etiam extra
vifitationem, vt patet ex c.4. feff. 14. Porrò hic
30 tex. videtur pugnare cum decreto cap.14. feff.7.
uam

nam in dicto c.4.decernitur, vt Clerici sæculares possint puniri ab Episcopo etiam extra visitationem, non obstantibus quibusuis exemptionibus. In decreto autem d. cap 24. in caussis exemptorum iubetur seruari Constitutio. c. Volentes, de priuileg. lib.6. qua præseruantur exẽptorum priuilegia, & declarantur non habere locum in tribus casibus delicti, seu contractus, aut rei litigiosæ. At pro conciliatione obseruandum est dictum cap. 4. loqui de exemptionibus personalibus dumtaxat; nam cum in cap. 3. sess.6. statutum esset vt nullus Clericus sæcularis cuiusuis priuilegij personalis prætextu tueri se posset contra visitationem Episcopi: superuenit postea cap.4. sess.14. quo fuit ampliatum, d.c. 3. quoad Clericos sæculares etiam extra visitationem. Vnde manifestum est d. cap.4. procedere tantùm in Clericis sæcularibus habentibus personale priuilegium; cum veniat ampliatiuè ad d.cap.3. quod similiter loquitur de Clericis sæcularibus simile priuilegium habentibus, vt indicant verba illa, *cuiusuis personalis*, &c.

At verò decretum dict. cap.14. sess.7. loquitur tantum de exemptionibus mixtis, idest concessis loco, & personis simul. Quod manifestè liquet ex Decretali dict. cap. Volentes, à Concilio innouata, quæ dum subijcit Episcopo exemptos quotiescumque delinquunt, seu contrahunt, aut res sita est extra locum exemptum, apertè supponit eorum exemptionem esse mixtam: nam si esset mere personalis, numquam posset verificari distinctio illa, an delinquant, seu contrahant: aut res litigiosa consistat in loco exempto, an extra eum. Itaque priuilegia exemptionum personalia in criminalibus sunt funditus sublata à Concilio in d.c.4. in fauorem Episcoporum residentium. Mixta verò restricta sunt in d. c. 14. ad tres casus exceptos in d. cap. Volentes.

Capitula item exempta Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illorumque personæ ab Episcopo, vel alijs maioribus Prælatis per seipsos, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis visitari possunt etiam authoritate Apostolica ex cap.4. sess.6. quod iam sæpius censuit sacra Congregatio habere locum, in Capitulis dumtaxat, quæ priuilegio, vel alio speciali iure tuentur se aduersus iurisdictionẽ Episcopi. extra visitationem verò seruandum cap.6. sess.25. de reform. quod similiter ex sententia Congregationis non habet locum nisi in Capitulis exemptis.

31 Si verò personæ sint regulares; aut degunt extra claustra, aut intra. Si degunt extra, visitari,
corrigi, & puniri possunt ab episcopo tanquam
Sedis Apostolicæ delegato ex cap 3. sess.6. Quod
tamen procedit in visitatione tantum, vt patet
ex ampliatione, quam de dicto c. 3. facit c. 4.
sess.14 ad Clericos sæculares, etiam extra visitationem, vt sacra Congregatio declarauit Ex
bulla tamen Pij IV. super residentia episcoporum regulares extra claustra degentes etiam
extra visitationem puniri possunt ab episcopis,
32 si in suis ecclesijs resederint. Et similiter regulares apostatæ, & eiecti indistinctè subsunt episcoporum iurisdictioni, vt patet ex decretis editis à sacra Congregatione Concilij de Apostatis, & eiectis. Sed & in ciuilibus caussis merce-

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

dum, & miserabilium personarum Regulares extra monasterium degentes quomodolibet exempti, etiam si certum iudicem non habeant coram locorum Ordinarijs, tanquam in hoc à Sede Apostolica delegatis conueniri, & iuris remedio ad soluendum debitum cogi, & compelli possunt, vt statuitur in c.14. sess.7.

34 Si verò regulares degant intra claustra, tunc pro regula constituitur, vt nullo modo subsint visitationi, aut iurisdictioni episcopi. Quod probatur in cap. 11. in vers. Siue ijs, qui legitimè, sess.24. & clarius in c.20. in fin. sess.25. de regul. nec quidem ratione delicti commissi, contractus initi, aut rei sitæ extra locum exemptum: nam cum regulares reperiantur specialiter priuilegiati etiam in dictis tribus casibus exceptis, non comprehenduntur in constitutione, c. Volentes, de priuileg. lib. 6 ac proinde nec in decreto Concilij, cap.14. sess.7. dictam Constitutionem innouante, vt articulo diligenter discusso alias censuit sacra Congregatio. Et inde fit, vt Concilium attribuat episcopis potestatem in regulares degentes intra claustra in certis tan-
35 tum casibus, vt inferius dicetur. Vnde in reliquis salua manent illorum iura, ac priuilegia. Censentur autem degere intra claustra etiam cum degunt in Parochialibus monasterio vnitis. Ideoque etiamsi curam animarum exerceant, si delictum non concernens curam animarum, & Sacramentorum administrationem commiserint; non possunt puniri ab episcopo in vim dict. c. 3. vt in Canonico Regulari Lateranensi olim respondit sacra Congregatio. Idemque respondit si Regulares degant in domo ad erectionem monasterij destinata, ibique sub Supe-
36 periore regulariter viuant. Quæcumque autem de Regularibus intra claustra degentibus dicta sunt, eadem habent locum etiam in personis sæcularibus, quæ eorum monasterijs, seu militijs actu inseruiunt, intra eorum septa, ac domos resident, ac sub eorum obedientia viuunt, vt patet in c.11. sess. 24. vers. Exceptis tamen, & in eodem c.11. vers. Præter eas, quæ sunt, sess.25. de regul. & in bulla Greg. XIII. quæ incipit, Circumspecta. A regula superiùs proposita excipiuntur casus infrascripti, in quibus Regulares etiam intra claustra degentes subsunt visitationi, aut iurisdictioni episcopi.

37 Primus casus est in Regularibus, qui quamuis non exerceant animarum curam personarum sæcularium, tamen administrant personis sæcularibus aliquod Sacramentum præuia episcopi licentia, aut in alicuius Sacramenti administratione de facto absque vlla authoritate se ingerunt: nam & si hoc casu non subsint episcopo in vim Concilij, eo quod cap.11. sess.25. de regul. non habeat locum nisi in regularibus exercentibus curam animarum personarum sæcularium monasterijs incumbentem; tamen superuenit postea Constitutio Greg. XV. de Exempt. Priuil. compilata in Sac. Congregatione Concilij, quæ ipsius Concilij dispositionem in d. cap.11. ampliauit ad exemptos tam sæculares, quàm regulares, etiam aliquod Sacramentum administrantes; subiecit enim illos in his, quæ eamdem administrationem concernunt, plenè in omnibus iurisdictioni, visitationi, & correctioni episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati; cum

tamen ex d. cap. Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam, non delegatam in regulares curam animarum exrreentes, vt indicant verba illa, *subsint immediatè*. Caterum facultas spiscopis eo casu attributa per dictsm Coostitutionem ooo habet locum nisi cum regulares delinqounr in admioistratione alicoius Sacramenti: nam & si constitutio iuitio geoeraliter subijciat regulares omnimodæ iurisdictioni spiscopi in his, quæ dictam administratiooem concernunt: tamen restriogitur postea in vers. Ita vt spiscopi, &c. ad personas in supradictis casibus delioqueotes duntaxat, vt interpretata est Sac. Congregatio Concilij, ex cuius voto edita fuit prædicta Constitutio, eamque interpretationem ad se relatam postea approbauit Gregor. Constitutionis cooditor,

38 Secundus, tertius, & quartus casus est cum regulares delinquunt circa personas degentes intra septa monasteriorum Monialium, aut circa earumdem Monialium clausuram, aur circa bonorum admioistrationem monasteriorũ Monialium: nam io his tribus casibus etiamsi Monasteria sint ipsis Regularibus subiecta; tamen nullis priuilegijs, & exemptionibus Regulares tueri se possunt, quo minus ab spiscopo loci tanquam in hoc à Sede Apostolica delegato quoties, & quando opus fuerit, poniri, & corrigi valeant, vt statuitur in eadem Constit. Gregor. XV. in §. Ad hæc.

39 Quintus, sextus, & septimus habentur in ipsa Coostitutiooe, §. Ac similiter, vbi indulgetue spiscopis, vt possint vna cum superioribus regularibus Abbatissarum electioniibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere; Et io regularibus, qui depntari non possunt ad audiendas coofessiones Monialium etiam regulariõ subiectarum sine spiscopi approbatiooe; & in regularibus administrantibus eorumdem monasteriorum bona, qui adhibitis superioribus teoentur singulis annis reddere rationem administrationis spiscopo loci, licetque spiscopo ex rationabili causa admonere superiores regulares, vt eosdem Confessores, & admioistratores amoueant; ijsque negligentibus, datur facultas spiscopo eos amooendi quoties, & quando opus esse iudicauerit, vt similiter statuitur in eadem Constitutione Gregorij in §. Confessores veró.

40 Octauus casus est in regularibus, qoi libros de rebus sacris imprimunt, vel imprimi faciunr sine nomine Authoris, aut illos vendunt, vel etiam apud se retinent absque spiscopi, & suorum superiorum examine, & approbatione; subijciuotur enim poenæ anathematis; & pecuniæ in Canone Concilij nouissimi Lateranensis appositæ, atque à Tridentina Synodo innouatæ sess. 4. de edit. & vsu sacrorũ librorum, ijsdemque pœnis illic subijciuntur qui scriptos communicaor, vel euulgant, nisi antea, vt supra examinari, probatique fuerint, & qui eos habuerint, vel legerint, nisi prodiderint Authores, pro Authoribus habentur. Ad cuius decreti intelligentiam cum olim Magister Sac. Palatij assereret nullum posse aliorum scripta tuta coosciedtia absque licentia retioere; & tamen cootra communis vsus constare videretur, cum pauci sint ij, qui sacras litteras profitentur, qui lectiones, annotationes, disputationes, conciones, & pleraque alia sine alicuius licentia apud se non retineant; Cumqoe propterea quæsitum esset, nom sic vniuersaliter esset authoritas illa intelligenda: Sac. Congregatio censuit comprehendi etiam coociooes, & omnia; Et ideo Oratorem debere petere absolutionem pro omoibus, si in ea commisit.

41 Nonus est in cap. 1. §. In monasterijs, sess. 5. qoo statuitor, vt in mooasterijs Mooachorum, vbi commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur. Quod si Abbates negligeotes fuerint, spiscopi locorum io boc vt Sedis Apostolicæ delegati eos ad id opportunis remedijs cõpellanr. Et inferius in vers. Et, ne sub spem: vbi dispooitur oeminem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè, quàm prioatim admittendum esse, qui prius ab spiscopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerir. Quo decreto etiam Monachi comprehendnntur, cum ab illo in vers. Quod tamen, excipiantur rantum Lectores in claustris Monachorum.

42 Decimus casus est in Regulari, qui in ecclesia sui ordinis sioe benedictione, vel io ecclesia alterius ordinis sine licentia spiscopi, aur in alterutra contradicente spiscopo prædicare prohibetur in cap. 2. vers. Regulares vero, sess. 5. & cap. 4. sess. 24. Verum regulares in hoc delinquentes S. Congregatio olim declarauit non ab spiscopo, sed à suis superioribus regularibus esse puoiendos.

Postea tamen attributa fuit Episcopis facultas illos puniendi boc casu per Constitutionem prædictam Gregor. XV. de exempt. priuil. §. Ac demum.

Putant nonnulli decretum c. 2. sess. 5. corrigi per c. 4. sess. 24. Sed hoc est omninó falsum, quia aliud est simpliciter non concedere benedictionem, aliud expresè contradicere: nam Episcopus qui benedictionem non concedit, habet se merè negatiuè. At qui contradicit facit actum positiuum ioterdicendo prædicationem. Si igitur Episcopus rantummodo noo impertiatur benedictionem, sed vlterius non procedat, Regularis poterit nihilominus prædicare in Ecclesia sui ordinis licentia petita, licet non obtenta, iuxta d. c. 2. sess 5. Sed si non tantum benedictionem non concedat, sed vlterius etiam progrediatur contradicendo, seu expresè prohibendo Regulari ne audeat prædicare; tunc non licebit ei prædicare etiam in ecclesia sui ordinis, proue loquitur d c. 4. sess. 24. ac si contra fecerit, puniri poterit ab Episcopo non in vim Concilij, sed ex Gregoriana Coostitutione. et ita me Secretario declarauit S. Congregatio Concilij à Cardinali spiscopo Giennenli coosulta; eamque declaratiooem approbauit S. D. N. Vrbanus VIII. per litteras in forma Breuis die 30. Iaou. 1629. in hæc verba. [Ad hæc, quod in eisdem præinsertis litteris dicitur (loquitur de prædicta Constitutione Gregorij XV.) Regulares noo posse verbum Dei prædicare sioe spiscopi licentia, id locum sibi vendicare io ijs tantùm ecclesijs, quæ sui ordiois non sunt, com in alijs ecclesijs sui ordinis sufficiat spiscopi benedictio petita, licet non obtenta: ita tamen vt si episcopos non modo benedictionem simpliciter noo concesserit, verùm etiam Regularibus probibuerit qoo mious prædicent; tunc illo contradicente ne in sui

qui-

quidem Ordinis ecclesijs liceat illis prædicare, quemadmodum Sac. Trid. Concilij decretis salubriter est cautum. Quòd si Regulares siue in confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersùs ea, quæ superiùs declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earumdem præinsertarum litterarum ab episcopo Giennensi coerceri, & puniri possint, etiam censuris ecclesiasticis. Hæc ibi. Quo loco abs re non erit admonere suprascriptas litteras S. D. N. haud fideliter referri ab aliquibus recentioribus: nam verba illa *ne* in sui quidem ordinis ecclesijs liceat illis prædicare, referuntur sine illa particula negatiua, *ne*, vt apud August. Barbos. in Collectan. ad cap. 4. sess. 24. de reform. num. 54. Quod multis occasionem præbuit decreta hæc detorquendi in sensus à mente S. Synodi prorsus alienos.

43 Vndecimus habetur in c. 5. vers. Si verò, quod absit, sess. 5. in Regulari, qui errores, & scandala disseminauerit in populum, etiamsi in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicauerit, debet enim ei ab episcopo munus prædicationis interdici, vt illic præcipitur. Ad quod decretum cum olim fratres sancti Francisci Prouinciæ del Zuzco petierint declarari an ipsi vigore suorum priuilegiorum eximerentur eos ab Ordinarijs, possint, si prædicando aliquod hæreticum, vel erroneum protulerint, castigari ab Ordinario, iuxta dict. cap. 2. cum eorum priuilegia sint post Concilium confirmata: sacra Congregatio censuit per confirmationem priuilegiorum non esse derogatum dict. cap. 2. vers. Si verò nisi in ipsis priuilegijs appareat expressè dispositio, quæ sit contraria dispositioni Concilij. Rursus censuit Congregatio ab Archiepiscopo Mediolanensi consulta ex bulla Pij IV. de fidei professione, Regulares conciones habere volentes nō teneri facere illam fidei professionem, antequam hoc munus assumant: posse tamen Ordinarios, quo tempore concionandi licentiam ex decreto Concil. cap. 4. sess. 24. dabunt Regularibus, exigere ab eis hanc professionem fidei, si ita ipsis expedire videbitur.

44 Duodecimus est circa Conseruatores nam etsi decretum Concilij, cap. 5. in fin. sess. 14. quoad hoc nominatim excipiat regularia loca; tamen superuenit postea Constitutio Gregorij XV. De Conseruatoribus: itidem compilata in S. Congregatione Concilij, qua inter cætera statuitur, vt Regulares, qui secus quàm iuxta formam ibi præscriptā Conseruatores eligere, aut electis vti ausi fuerint; voce actiua, & passiua sint ipso iure priuati, & illorum Conuentus, ac Monasteria, eorumque personæ, ac bona careant Conseruatore ad annum, itaut illorum causæ interea coram locorum Ordinarijs cognosci, ac diffiniri debeant. Præterea in §. Insuper, decernitur vt Regulares infra tempus ibi præscriptū Conseruatores eligere, eiusque electionis documentum infra idem tempus penes acta curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur: alioquin eo termino elapso, quamdiu Conseruatores secundum formam eiusdem Constitutionis non elegerint; coram eisdem Ordinarijs conueniantur. Et infra, vt Conseruatores semel deputati durante quinquennio amoueri non possint, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut locorum Ordinarijs, prout Regularibus libuerit approbanda.

45 Decimus tertius est quoad Indulgentiarum publicationem, & eleemosynarum corrogationem, de quibus in cap. 9. sess. 21. nam cum dubitatum fuerit, an Regularibus liceat publicare, vel proponere populo Indulgentias olim sibi concessas sine licentia, vel approbatione, vel authoritate Ordinarij, aut illas quæ Confraternitatibus quibuscumque sint concessæ: S. Congregatio censuit non licere. Et quoad eleemosynas declarauit, Fratres Ordinum Mendicantium non posse quidem ab episcopis prohiberi, quo minus per seipsos, in dioecesibus, vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant; Sed tamen si extra loca, vbi monasteria existunt; quæritare voluerint; teneri suorum superiorum licentiam Ordinario ostendere: Ac si extra dioecesim, teneri etiam illius consensum obtinere. Cæterum nulli esse permittendum vt eleemosynas quærant per alios, quàm sui Ordinis fratres.

46 Decimus quartus habetur in c. vnico, sess. 22. de obser. & euitand. in celebr. Miss. ibi: Neue patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra ecclesiā, & ad diuinum tantùm cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus quibuscumque peragi. Quibus verbis sublatum est priuilegium ab Honorio III. concessum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus celebrandi in altari viatico etiam episcopo non permittente iuxta text. in cap. In his, de Priuileg. Et generaliter hoc decretum censuit Sac. Congregatio comprehendere etiam Regulares quantumuis exemptos, eosque ea omnia, quæ ab ordinarijs locorum circa obseruanda, & euitanda in Missarum celebratione statuta fuerint, omnino seruare teneri, ad idque etiam poenis, ac censuris ecclesiasticis ab ijsdem ordinarijs cogi, & compelli posse. Qua de re extat etiam extrauagans Pij V. publicata die 29. Martij 1566. quæ dum interdicit Presbyteria omnibus tam sæcularibus, quàm regularibus sub poena suspensionis à diuinis, ne prætextu licentiarum, aut facultatum Missas celebrent vespertino tempore; præcipit locorum Ordinarijs, vt eamdem constitutionem sub prædictis, & alijs sibi bene visis poenis inuiolabiliter obseruari faciant.

47 Decimusquintus est in Regularibus, qui Confraternitatum, vel Hospitalium administrationem suscipiunt: potest enim episcopus eos cogere ad reddendas rationes administrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad iuris præscriptum animaduertere iuxta c. 8. & 9. sess. 22. vt S. Congreg. declarauit. Verum cōsulta an Abbates, Abbatissæ, & Præpositi Regulares, qui habent liberam administrationem suarum ecclesiarum ex immemorabili consuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum suarum ecclesiarum episcopo vigore decreti d. c. 9. Respondit: Non teneri.

48 Decimus sextus est, quoad Confraternitates laicorū in ecclesijs Regularium existentes, quas episcopus potest visitare, atque ab illarum administratoribus rationes administrationis exigere ad præscriptum d. cap. 8. & 9. sess. 22. non tamen potest earum capellas inibi sitas, aut altaria

visitare, nisi quatenus Confratrum administrationem concernunt, vt similiter Sac. Congregatio resoluit.

49 Decimus septimus est quoad interstitia, & examen ordinandorum in cap. 11. 12. 13. & 14. sess. 23. nam cum dubitatum fuerit an d. c. 11. 12. & 13. quibus disponitur, vt promoti ad ordines minime possint ad altiorem gradum ascendere, nisi in subiectis ordinibus sint versati, regulares comprehendant, præsertim eos, qui vel suo instituto, vel alia ratione in sacris ordinibus se exercere non solent: Sac. Congregatio censuit comprehendere; quia cap. 11. generaliter loquitur, & eadem ratio subest; & mentiones de regularibus in cap. 12. & 13. fiunt ad tollendam dubitationem de priuilegijs Regularium. Et iterum, disponente cap. 11. & cap. 14. ead. sess. ordinatos ad minores ordines nonnisi post annum à susceptione postremi ordinis ad sacros ordines promoueri debere, nec ad Presbyteratus ordinem assumendum, qui in Diaconatu integrum annum versatus non fuerit, nisi vtroque casu vtilitas, vel necessitas ecclesiæ aliud suadeat; Cum dubitassent Regulares S. Francisci de Paula, an hoc iudicium quoad regulares esset Generalium, & Prouincialium Ordinis, adeo vt ipsi vtilitate Prouinciarum, vel Conuentuum inspecta, in huiusmodi casibus valerent dispensare: Sac. Congregatio censuit iudicium hoc ad Episcopum solum pertinere, non ad Generales, vel Prouinciales ordinum: posse tamen eos in suis litteris dimissorialibus ad Episcopum significare causas vtilitatis, seu necessitatis suæ Religionis, ex quibus possit Episcopus iudicium suum formare.

50 Decimusoctauus est quoad confessiones sacramentales personarum sæcularium etiam sacerdotum, quas nec Regulares audire possunt, nisi fuerint ab Episcopo approbati, vt in cap. 15. sess. 23. Si tamen eas de facto audierint, non possunt puniri ab Episcopo in vim Concilij, vt alias censuit S. Congregatio. Cæterum puniri poterunt ab eo vt Sedis Apostolicæ delegato in vim Constitutionis Greg. XV. de exempt. priuil. tanquam delinquentes in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, si confessiones audierint, aut omninò absque Episcopi licentia, aut illa expirata, vel reuocata.

Porrò cùm quæritur an, & quando licentia audiendi confessiones semel Regularibus concessa expiret, aut reuocari possit; tres casus sunt distinguendi.

Primus est cum Regularis fuit approbatus ab Episcopo ad certum tempus, puta ad annum, vel biennium; quo tempore elapso expirat facultas audiendi confessiones, possunt enim Regulares ad certum tempus approbari post decretum S. Congregationis Episcoporum, & Regul. hac de re editum.

Secundus est cum fuit approbatus ad beneplacitum; potest enim confessiones audire, quamdiu Episcopus beneplacitum non reuocauerit.

Tertius est cum fuit approbatus simpliciter; & tunc, aut post approbationem superuenit noua causa: & semel approbatus potest iterum reprobari, dummodo causa illa confessiones concernat; quam tamen Episcopus non tenetur superioribus Regularibus patefacere. Aut noua causa, vt supra non superuenit: & tunc aut Regularis fuit approbatus à Vicario Episcopi, aut ab ipso Episcopo. Si à Vicario, potest Episcopus Regularem semel à suo Vicario examinatum iterum examini subijcere, & minus idoneum repertum reprobare: si ab Episcopo non potest idem Episcopus quem semel simpliciter approbauit absque noua causa reprobare: potest tamen Episcopus successor iuxta Constit. Pij V. quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia, §. 2. vers. Volumus autem. Quamdiu tamen sic approbatus per successorem reprobatus non fuerit, potest audire confessiones virtute approbationis Episcopi prædecessoris. Probantur hæc, tum ex his, quæ scripsi in c. Accepimus, supra de ætat. & qualit. tum ex infrascriptis declarationibus.

Prima est S. Congregationis Concilij in hæc verba: An Regulares approbati ab Ordinario ad audiendas confessiones præuio examine ad tempus, elapso tempore tanquam semel approbati possint inuito Ordinario deinde audire confessiones: Congregatio censuit non posse.

Secunda, an Episcopus volens ex noua causa Regulares semel ad confessiones audiendas approbatos examinare, teneatur eam patefacere superioribus Regularibus, & an de huiusmodi causa constare debeat, vel sit credendum Episcopo attestanti huiusmodi causam subesse: Congregatio Concilij censuit posse Episcopum ex noua causa, etiamsi de ea non constet in actis, rursum examinare, ac minus repertum idoneum reprobare Regularem semel ad audiendas confessiones approbatum, idque eius arbitrio, quod tamen esse debebit moderatum, atque discretum, ita vt eo non abutatur. Verum vbi hoc facere voluerit, debere id superioribus Regularibus significare, non quidem cum indiuidua expressione causæ; sed tantum exprimendum se velle ob nouam, quæ superuenerit, causam ad huiusmodi examen procedere.

Tertia conquerentibus Regularibus S. Dominici Neritonen. quod cum sint præuio examine approbati ad confessiones sæcularium audiendas à Vicario Episcopi, dum Episcopus Romæ moraretur, nunc Episcopus ad suam Ecclesiam accedens velit eos rursus pro audiendis confessionibus examini subijcere: Sac. Congregatio Concilij censuit, posse Episcopum rursum examinare confessarios Regulares à suo Vicario approbatos.

Quarta est sacræ Congregationis Episcoporum his verbis. An Episcopus, qui Regulares ad confessiones personarum sæcularium audiendas approbauit, possit eosdem ex noua causa ab ijsdem confessionibus audiendis suspendere, aut licentias illis concessas reuocare, non obstantibus quibuscunque priuilegijs in fauorem quarumcunque personarum, atque ordinum; & qualis huiusmodi causa esse debeat: sacra Congregatio negotijs, & consultationibus Episcoporum, ac Regularium præposita censuit Episcopum quamuis simpliciter, & absque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad confessiones personarum sæcularium audiendas; posse tamen eosdem, si noua causa superueniat, vt supra suspendere, ac licentias illis con-

concessas reuocare, dummodo causæ huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæterum si regulares cum scandalo, aut aliàs inhonestè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse oneratam, cum præcipua Ministri sacramenti Pœnitentiæ qualitas sit integritas vitæ, ac morum honestas: vtique eam causam ad confessionis ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare, quominus ob eam possit episcopus Regulares à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis.

Quinta est sacræ Congregationis Concilij, vt infra. An Regulares possint personarum sæcularium confessiones audire virtute licentiarum à prædecessoribus ordinarijs obtentarum etiam renuente episcopo Ordinario pro tempore existente: sacra Congregatio censuit posse, quamdiu Episcopus non prohibuerit. Cæterum esse in facultate Episcopi successoris illos rursum examinare, atque interim prohibere.

51 Decimus nonus habetur in cap. 2. vers. Synodi quoque sess. 24. quoad accessum ad Synodum diœcesanam. Quibus autem casibus ex eo decreto Abbates, & Regulares cogi possint ad illã accedere ex sententia S. Congregationis Concilij dixi plenè in c. Quod super his, à n. 1 & præsertim, n. 5. & seqq. de maiorit. & obed.

52 Vigesimus est quoad præfixionem numeri in Monasterijs Monialium, de qua in c. 3. sess. 25. de regul. Verum S. Congregatio aliàs consulta, an taxatio numeri Monialium Regularibus subiectarum, quæ facienda est ex decreto Concilij in d. cap. 3. pertineat ad Episcopum solum, vel ad Superiorem Regularem: Respondit spectare ad vtrumque, & ad Ordinarium, & ad Superiorem. Postea edita fuit Constitutio Gregorij XIII. quę incipit, Deo sacris Virginibus, quæ obseruanda est.

53 Vigesimus primus habetur in eod. cap. 3. in fine sess. 25. de regular. vbi Monasteria tam virorum, quàm mulierum de cętero erigi prohibentur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta Quo decreto sublata est prohibitio Bonifacij VIII. in cap. vn. de excess. Prælat. lib. 6. & Clem. Cupientes, de pœnis, vt censuit S. Congregatio. Qua tamen de re extant tria decreta Apostolica.

Primum est Clementis VIII. qui de voto S. Congregationis Episcoporum, & Regularium sub die 26. Augusti 1603. motu proprio declarauit, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus, cuiusque etiam Mendicantium ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis, erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit, in eisdem ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si vero ab eorum in huiusmodi causis sententijs ad Apostolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tamdiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque ab Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, Irritum, &c. Alterum decretum est Gregorij XV. quo sancitum est, vt deinceps noui Conuentus non erigantur, nisi in eis duodecim saltem Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis competenter sustentari valeant.

Tertium Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. quo adijcitur, vt alioquin Conuentus imposterum erigendi, in quibus duodecim Religiosi, vt supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non habitauerint; Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecti esse intelligantur, vt dicam infra num. 78.

Conuenit quandoque dubitari, an Episcopis liceat ordinaria authoritate monasterium Monialium erigere in vim dict. c. 3. sess. 25. de regul. Practica est, vt erectiones fiant à Sede Apostolica, tum propter gratias, indulgentias, priuilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur; tum propter facultatem educendi Abbatissam ex alijs Monasterijs pro noui monasterij institutione. Cum enim hæc facultas fuerit Episcopis adempta per Constitutionem Pij V. super clausura Monialium, vt idemmet Pius V. declarauit; illa non consueuit concedi nisi pro monasterijs erigendis auctoritate Apostolica. Supplicationes autem reijciuntur à Sanctissimo ad Congregationem episcoporum, ac Regularium, in qua examinantur conditiones, & qualitates ad id requisitæ, nempe vt erectio non fiat pro pauciori numero, quàm duodecim Monialium Choristarum: vt dos constituatur non in censibus, sed in bonis stabilibus frugiferis, ac liberis ab omni onere, & fideicommisso purificato, aut purificando; & non minoris redditus pro dicto numero duodecim, quàm trecentorum ducatorum aureorum, & maioris pro locorum qualitate, vltra dotes ordinarias à puellis deferendas: vt monasterium erigatur intra moenia in loco salubri, ac libero à prospectu: vt fabrica, clausura, ecclesia interiori, & exteriori, loco pro nouitijs distincto, atque omnibus officinis sit sufficienter instructum, & alia id genus.

54 Vigesimus secundus habetur in c. 4. sess. 25. de regul. in illis verbis; nec liceat Regularibus à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit; ab Ordinarijs locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.

55 Vigesimus tertius habetur in eod. c. 4. in fin. vbi decernitur, vt regulares qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent; alioquin ab Ordinarijs puniantur.

56 Vigesimus quartus habetur in c. 5. in princ. sess. 25. de Regularibus, quo innouatur constitutio Bonifacij VIII. in cap. Periculoso, de stat. reg. lib. 6. & tribuitur Episcopo, vt Sedis Apostolicæ delegato plenissima authoritas in his, quæ pertinent ad clausuram conseruandam, & in monasterijs Monialium exemptis. Vnde ex sententia sacræ Congregationis licet Episcopo monasteria Monialium etiam Regularibus subiectarum visitare, & singulas Moniales absque

Re-

Regularium interuentu alloqui in concernentibus clausuram, & examinare, & clausuram violantibus poenam imponere. Præterea cum Episcopus N. scripsisset ad sacram Congregationem quosdam laicos cuiusdam conuentionis vigore detinere claues monasterij Monialium Carmelitanis regularibus subiectarum: S.Congratio censuit claues auferendas istis Oeconomis, sæcularibus, & tradendas Episcopo tamquam Ordinario, cui Concilium custodiam clausuræ Monialium commisit. Quod sæpius etiam ordinatum fuit à Sac.Congregatione episcoporum, ac Regularium in casibus contingentibus.

57 Vigesimus quintus ponitur in eod.c.5.sess.25. de regul. in illis verbis: Nemini autem Sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio etiam ad breue tempus quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda. Cæterum hæc facultas postea in Constit. Pij V. De clausura Monialium restricta fuit ad tres casus dumtaxat, videlicet
58 epidemiæ, lepræ, & magni incendij. Quod verò subnectitur in d.c.5. vt ingredi intra septa monasterij nemini liceat sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtẽta, ita est intelligendum, vt Episcopus dare possit licentiam in monasterijs sibi subiectis tantum; at verò talem licentiam obtinendam esse à Regularibus censuit sacra Congregatio si eis, non autem Episcopo subiecta sint. Sed tamen cum dubitatum fuerit an attendenda sit consuetudo post Concilium introducta, vt Ordinarij concedant licentiam ingressus ad monasteria regularibus subiecta, priuatiuè ad ipsos Superiores Regulares: Congregatio censuit attendendam esse huiusmodi consuetudinem, si legitimè præscripta fuerit, quod iudex competens cognoscat, maneatque Episcopus in ea quasi possessione, in qua nunc reperitur.

59 Porrò quoad licentias accedendi ad colloquium cum Monialibus ad crates, sac. Congregatio dixit, si in loco sit consuetudo non accedendi ad monasteria Regularibus subiecta sine licentia episcopi, eam consuetudinem esse obseruandam, sed circumscripta consuetudine aliud dicendum est: nam cum Episcopus Potentiæ consuluisset sacram Congregationem an posset prohibere edictis suis, ne sæculares accederent ad colloquia cum Monialibus absque sua licentia in scriptis, etiamsi sint ex monasterijs subiectis regularibus: Sac. Congregatio censuit episcopum non potuisse ex Concilio prohibere accessum sæcularium ad crates ferreas monasterij non subiecti sibi, cum de licentia Superiorum regulariũ monasterij possint accedere sæculares, sed antequam rescribatur episcopo, sciendum à Tribunali Vicarij Romæ quid obseruetur, qualia edicta proponat in hac re; & si edicta, & obseruantia Romæ consentiant cum sententia sacræ Congregationis rescribendum Episcopo absque alio verbo faciendo in Congregatione visis postea edictis propositis à Vicario Vrbis, repertum est ea esse concepta hisce verbis: Prohibetur cuique personæ, ne audeat ire ad colloquendum cum Monialibus ad crates, vel ad rotam monasterij sine licentia Vicarij in scriptis, aut Protectorum dictorum monasteriorum: ex quibus verbis apparuit in monasterijs subditis Regularibus habitam fuisse rationem eorum Superiorum, & datam illis facultatem concedendi huiusmodi licentiam. Et quia Romæ inter Superiores monasteriorum nullus maior Protectoribus; ideo eorum facta mentio. Hac relatione sic facta Sanctissimo ex sententia Sac. Congregationis, Sanctiss. censuit scribendum episcopo licere Superioribus Regularibus dicti monasterij dare licentiam accedendi, & alloquendi ad crates, à fortiori arguendo, quia possent etiam dare licentiam ingrediendi ex Concilio; ideo non posse prohiberi edictis ipsius episcopi. Admonendos tamen Regulares à suis Visitatoribus, ne abutantur ista facultate.

Post quam resolutionem cum hesitatum esset, an si Ordinarijs expediret ex aliqua legitima causa, & iusta videretur, licentias à superioribus regularibus concessas aliquando improbare possent: Sac.Congregatio censuit non posse improbare, cum episcopus in exemptos nullam habeat iurisdictionem, nisi illam, quæ vel à Canone, vel à Sede Apostolica reperitur concessa. cap. Sane, de excess. Prælat. Cæterum, etsi hæc ita se habeant, tamen postea Sac. Congregatio episcoporum, & Regularium ob rationem recti regiminis authoritate sibi tributa decreuit licentias accessus eiusmodi etiam ab episcopo esse subscribendas, licet ex consuetudine à superioribus Regularibus dumtaxat subscribi consueuerint.

Quo verò ad accessum ipsorummet Regulatium ad colloquendum cum Monialibus, cum anno 1590. S.Congregatio episcoporum, & Regularium de mandato Sixti V. decreuerit, ne vlli religioso, excepto superiore, cui cura monasterij incumbit, Visitatoribus, Confessarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, liceat absque licentia eiusdem Congregationis accedere ad monasteria Monialium siue sui, siue alterius ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis; neuè permissi ad prædicandum, vel Missas celebrandas Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint sub pœna priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrenda; nec non reatu mortalis peccati, vt postea declarauit die 1. Iulij 1606. Nuper tamen iussu Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. eadem sacra Congregatio facultatem tribuit locorum Ordinarijs, vt possint licentiam concedere per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicumque regulari vt Moniales sibi in primo tantum, & secundo consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit; Id verò non aliter, quàm seruata ad vnguem forma infrascripta; Vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, Sabbatho, & vigilijs, prædictaque licentia obtenta consignetur Confessario ordinario Monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet, & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant, & licentiæ huiusmodi pro die, & hora certa, & in scriptis concedantur, in librisque Cancellariæ eiusdem Ordinarij annotentur. Serioque præcipit Ordinarijs, ne aliter licentiam concedant, quam iuxta formam

supta-

superscriptam; alioquin Sanctitatis Suæ iudicium reformident, & regulares eo ipso sint addicti pœnis decreti perinde ac si nullam licentiam obtinuissent, vt in decreto edito 13. Calend. Decembr. 1625.

Sanè quod decernitur in d. cap. 5. sess. 25. de regul. de translatione, & reductione monasteriorum Sanctimonialium extra mœnia ad noua, vel antiqua monasteria intra vrbes, vel oppida frequentia, non pertinet ad episcopum si monasteria sint exempta, sed ad eorum superiores, vt indicant verba illa *& alij superiores*. vt S. Congregatio declarauit.

60 Vigesimus sextus est in c. 7. sess. 25. de Regul. quo decernitur, vt si in monasterio nulla Monialis reperiatur qualitatibus requisitis ad hoc, vt possit eligi in Abbatissam, ex alio eiusdem ordinis eligi possit. Verum facultas episcopo attributa educendi Monialem ex monasterio ex causa superius proposita, sublata fuit per Bullam Pij V. editam super clausura Monialium; vt idem met Pius V Constitutionis lator declarauit. Quod autem subijcitur in eod. cap. 7. vers. Si hoc etiam incommodum, vt Abbatissa eligi possit cum qualitatibus ibi præscriptis episcopo, vel alio superiore consentiente, hunc habet sensum, vt episcopi quidem in monasterijs sibi subiectis tantū, in alijs vero superioris cōsensus exigatur. at eundē sensū habent verba, quę ponūtur in fin.

61 d. c. 7. vers. Si verò; nec non verba c. 10. eiusdem sess. 25. de regul. quibus iubetur, vt præter ordinarium Confessorem, alius extraordinarius ab episcopo, & alijs superioribus bis, aut ter in anno offeratur. Hæc enim facultas in monasterijs Monialium Regularibus subiectarum non pertinet ad episcopum, sed ad superiores regulares dumtaxat, vt Sac. Congregatio respondit ab Archiepiscopo Ianuensi consulta. Hodie tamen in hoc seruari debent, quæ præscribuntur in Constit. Gregor. XV. de Exempt. Priuileg.

62 Vigesimusseptimus est in monasterijs, quæ generalibus capitibus, aut Episcopis nōn subsunt, nec suos habent Regulares ordinarios visitatores: nam si infra annum in Congregationem sese redigere neglexerint, licet Metropolitano, in cuius prouincia prędicta monasteria sunt, tanquam Sedis Apostolicæ delegato eos pro prædictis causis conuocare. Quod si Metropolitanus id exequi non curauerit; Monasteria, eorumque personæ subduntur episcopo, in cuius diœcesi sita sunt, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, vt statuitur in cap. 8. sess. 26. de regul.

63 Vigesimusoctauus habetur in c. 9. eiusdem, sess. 25. de regul, quo monasteria Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiecta subijciuntur episcopo tanquam eiusdem sedis Delegato.

64 Vigesimusnonus habetur in c. 11. sess. 25. de regul. in ea parte, in qua disponitur, vt in monasterijs; quibus imminet curá animarum personarum sæcularium, aliqui etiam ad nutum amouibiles non deputentur, nisi de episcopi consensu, & præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendo. Quo loco obseruanda est differentia inter c. 7. sess. 7. & hoc decretum. Illud enim loquitur cum Parochiales sunt monasterio vnitæ: hoc verò cum cura animarum principaliter ipsi monasterio incumbit: in casu c. 7. potest episcopus in parochialibus vnitis erigere vicarias perpetuas, si pro bono ecclesiarū regimine ita expedire iudicauerit, præuia tamen erectione tituli Vicariæ, vt S. Congregatio censuit; in terminis vero d. c. 11. Vicarias erigere non potest, sed Regulares pro tempore præficiendi ad curam animarum personarum sæcularium exercendam in ecclesia monasterij, seu etiam in membro monasterij non vnito, ex sententia Sac. Congregationis non aliter sunt deputandi, quàm ad suorum Superiorum nutum amouibiles. Præterea Vicaria perpetua beneficium parochiale censetur, vbi abdicata est prorsus cura à Rectore, & in Vicarium translata. DD. in c. extirpandæ, §. Qui verò, de præbend. & in Clem. Vnica, de off. Vicarij. Ideoque eo casu conferri debet præuia forma examinis per concursum à Concilio præscripta in c. 18 sess. 24. vt S. Congregatio censuit, licet regulariter in huiusmodi Vicarijs concursus non requiratur: at in beneficijs Regularibus curatis censuit non requiri formam concursus, quia de eis extat specialis prouisio Concilij in d. c. 11. sess. 25. de regul. Rursus nominationem Vicariorū sæcularium amouibilium in beneficijs curatis vnitis censuit spectare ad episcopos: Vicariorum vero sæcularium perpetuorum, atque regularium siue perpetuorum, siue amouibilium in vim certæ Constitutionis à Pio V. emanatæ spectare ad eos, in quorum ecclesijs vnitis ipsi Vicarij ponentur: Illosquè non esse præuio concursu, sed tantum examine, & approbatione episcoporum deputandos. Atqui in casu c. 11. nominationem Capellani pro exercenda cura monasterio incumbente indistinctè ad superiores Regulares pertinere. Et generaliter dixit si monasterium erectum legitime fuerit super corpus parochialis seruandum esse d. c. 11. sess. 25. de regul. & sic posse curam animarum exerceri per Regularem; qui tamē præuio examine episcopi fuerit idoneus approbatus; secus autem esset, si Parochialis esset vnita, quia tunc seruaretur c. 7. sess. 7. Cęterū quid obseruandum si Parochiales nec sint monasterio vnitæ, nec cura ipsi monasterio incumbat, liquet ex infrascripta declaratione S. Congregationis, videlicet vtrum in collatione Parochialium quæ Regularibus conferri consueuerunt, requiritur examen de litteratura, vita, & moribus, &c. itaut nullæ sint prouisiones dicto examine non præcedente: sacra Congregatio censuit hanc rem non esse determinatam vllo textu Concilij, quia cap. 11. sess. 25. de Regul. loquitur de cura animarum incumbente monasterijs Regularium, & c. 7. sess. 7. loquitur de vnitis. In dubio autem proposito agitur de parochiali, quæ nec monasterium est, nec vnita monasterio, sed pertinet ad collationem Regularium, tamen ex identitate rationis Patres existimarunt requiri examen, & approbationem Ordinarij, ita tamen vt nullæ non sint prouisiones, sed regularis possit amoueri, nisi ab Ordinario fuerit examinatus, & approbatus.

65 Trigesimus est in c. 12. sess. 25. de regul. vbi statuitur, vt censuræ, & interdicta ecclesiastica etiam ab Ordinarijs emanata mandante episcopo à Regularibus in eorum ecclesijs publicentur, atque seruentur. Et ad hunc textum cum dubitatum fuerit an episcopus loci ordinarius pro-

prohibere possit, ne regulares in ecclesijs suis Sacerdotes sæculares exteros diuina Officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitijs ipsi Sacerdotes admissi fuerint: Sac.Congregatio censuit posse.

66 Trigesimus primus ponitur in eodem cap.12. in 2.parte vbi mandatur Regularibus, vt seruent dies festos, quos obseruari in sua diœcesi episcopus præcipit. Quod quidem decretum S. Congregatio declarauit, ita esse intelligendum, vt Regularium ritus illis diebus festis semper permaneat quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia iam publicè, quàm priuatim ab ipsis Regularibus in eorum ecclesijs persoluenda. Nec circa hunc ritum ab episcopis quoquo modo quicquam in contrarium eisdem Religionibus præcipi posse; quod si de facto præceperint, Regulares neutiquam ipsis episcopis obedire teneri. Verum quoad conciones, & lectiones, quas ijdem regulares ad populum habuerint, debere se conformare euangelijs, & epistolis, quibus vtitur clerus sæcularis illis diebus festis.

67 Trigesimus secundus est in cap.13. immediatè sequenti, quo tribuitur episcopis facultas componendi appellatione remota controuersias omnes de præcedentia inter ecclesiasticas personas tam sæculares, quàm regulares cum in processionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Vmbella, & alijs similibus.

68 Trigesimus tertius ponitur in eodem cap.13: vbi statuitur vt exempti omnes siue sæculares, siue regulares ab episcopo ad publicas processiones vocati accedere compellantur. Quod fieri posse censuit S. Congregatio etiam compellendo eos per pœnas, vel censuras ecclesiasticas; nec eo casu absolui posse à suis superioribus, quia sunt excommunicationes ab homine, quarum absolutio petenda est à iudicibus, qui tulerunt, vel à Sanctissimo.

Excipiũtur in fine huius decreti, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt. Item Gregor. XIII. excipit regulares, quorum monasteria distant à Ciuitate vltra medium milliare.

69 Trigesimus quartus est in regularibus, qui etsi degant intra claustra, tamen extra ea notoriè, & cum scandalo delinquunt; hi enim puniri possunt ab episcopo iuxta terminos cap.14. sess.25. de regular. & Constitut. Clementis VIII. editæ 28. Martij 1596. idest cum superior Regularis ab Episcopo admonitus delinquentem infra tempus ab episcopo præscribendum non punierit, ac de punitione episcopum certiorem non fecerit. In qua quidem constitutione illud etiam adijcitur, vt si superior sic delinquentem ad aliã diœcesim transmiserit, instante episcopo intra terminum ab Episcopo præscribendũ ad locum, in quo deliquit, illum reuocare teneatur: alioquin Ordinarius loci, in quo transmissus fuit, ab Ordinario loci commissi delicti, requisitus, vel aliàs de illius delicto informatus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus decretum Concilij exequi, & eum punire possit, ac debeat. Extra claustra verò S. Congregatio intellexit Regularem delinquere, etiam cum in Ecclesia monasterij delinquit, nisi clausis portis, & solis regularibus in ea existentibus delictum sit commissum.

Cæterum quando extra claustra Regularis delinquit, cum dubitatum fuerit, an detinendus sit in carceribus Episcopi, donec processus in curia episcopali conficiatur, eoque compilato instante superiore remittendus sit vna cum processu puniendus, vel potius non expectata compilatione processus; statim remittendus sit ad superiorem vnà cum ijs probationibus, quæ habentur: S. Congregatio censuit statim esse remittendum.

70 Trigesimus quintus est in cap.16. sess. 25. de regul. quo nullæ decernuntur renunciationes nouitiorum, nisi fiant cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij infra duos menses ante professionem.

Trigesimus sextus habetur in eodem cap.16. in fin. vbi statuitur vt Nouitijs à monasterio ante professionem abeuntibus omnia restituantur, quæ sua erant. Idque vt rectè fiat, episcopus etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat.

71 Trigesimus septimus est quoad voluntatis puellarum Deo dicandarum explorationem ab episcopo faciendam ex decreto, 7. eiusdem sess. tam ante habitus susceptionem, quàm ante professionem si puella sit maior duodecim annis; ac si minor duodecim annis sit, ante professionem dumtaxat. Ita enim hunc textum S. Congreg. interpretata est, cuius professionis tempus ne episcopus ignoret, tenetur Præfecta monasterij eum ante mensem certiorem facere alioquin suspensa est ab officio, quamdiu episcopo videbitur.

72 Trigesimus octauus est in c.19. sess.25. de Regul. vbi statuitur vt Ordinarius debeat adhiberi vna cum Superiore regulari in iudicio nullitatis professionis; quem textum sacra Congregatio declarauit habere locum siue Professus nullitatem suæ professionis alleget, siue Religio velit illum expellere tamquàm nulliter professum.

73 Trigesimus nonus ponitur in c.vlt. sess.25. de regul. in fin. vbi Capitulis generalibus deficientibus exequi decreta illius sess. disponitur, vt Concilia prouincialia per deputationem aliquorum einsdem ordinis prouideant.

74 Quadragesimus habetur in c.13. sess.25. de reform. quo decernitur, vt quibuscunque in locis iam ante annos 40. Quarta funeralium Cathedrali, aut parochiali ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocumque priuilegio alijs monasterijs, aut quibuscumque locis pijs concessa, eadem posthac integrè Cathedrali, seu Parochiali ecclesiæ persoluatur, non obstantibus priuilegijs, etiam Mari Magno nuncupatis.

75 Quadragesimus primus est in Regularibus, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, quos censuit Sac.Congregatio posse ab episcopo publicè denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.

76 Quadragesimus secundus est in Regularibus etiam S.Ioannis Hierosol. qui in personam episcoporum delinquunt, Prælatorumve iurisdictionem turbant, aut illos impediunt, ne munus suum exequantur; quibus casibus sacra Congregatio censuit eos citra vllam exceptionem per eosdem Ordinarios legitimè coerceri, & puniri posse, nec non incidere in Bullam, quæ legi

legi consueuit in die Coenæ Domini. Quam sacræ Congregationis sententiam Greg. XIII. ad se relatam approbauit, præterquam quoad illud verbum, *turbant*, quod visum est nimis generale; ideò dixit decretum concipiendum esse contra impedientes iurisdictionem Prælatorum eodem verbo vtitur Alex. III. in cap. 1 supra de off. deleg. ibi: Si eos manifestè cognoueris iustitiam impedire, & Innocentius IV. in c. 1. de poenis, lib. 6. ibi: Si hac occasione sua impediatur iurisdictio.

77 Quadragesimus tertius est quoad expositionem Sanctissimæ Eucharistiæ: decreuit enim sac. Congregatio, vt non liceat Regularibus etiam in proprijs ecclesijs Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario, ex causa autem priuata possint, dummodo Sanctissimum Sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita vt ipsa Hostia videri non possit, &c.

78 Quadragesimus quartus habetur in decretis de celebratione Missarum à sacra Congregatione Concilij editis authoritate Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. in §. Deinceps verò, in Bullar. to. 4 pag 314 vbi statuitur vt monasteria, & loca Regularia post hac recipienda, in quibus duodecim Religiosi sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur, Decreta fuerunt edita anno 1625. die 21. Iunij, & publicata die 22. Septembris. Quod nota propter aduerbium illud *possib e*.

79 Quadragesimus quintus habetur in alia eiusdem Constitutione, quæ incipit, In suprema, edita Idibus Nouembris 1627. qua statutum est, vt cognitio causarum contra personas ecclesiasticas tam sæculares, quàm Regulares, quæ monetas aureas, vel argenteas tundunt, fabricant, colorant, vel aliàs adulterant, erogant, aut exponunt, in Italia spectet ad Ordinarios locorum priuatiuè quoad omnes Superiores Religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclu-
80 sis: & quo ad loca intra fines alterius dioecesis, non tamen de dioecesi existentia, ad Ordinarios ipsarum dioecesum, intra quarum fines eadem loca extiterint: quo verò ad ea, quæ extra fines alicuius dioecesis consistunt, ad viciniores eorumdem locorum Ordinarios.

81 Quadragesimus sextus est in Constitutionibus Regularium, qui primum fuerunt suppressi, & sæcularizati, ac deinde ex rationabilibus causis ad primæuum statum Regularem reducti, ac suis Religionibus restituti; subsunt enim omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, donec habuerint reditus sufficientes, quibus sustentari valeant, & cũ effectu sustententur duodecim Religiosi, vt in decreto san. mem. Innocentij X, cuius tenorem retulimus in c. Relatum, num. 71, infr. ne Cler. vel Monac.

82 Quadragesimus septimus est in Constitutionibus Regularium nunquã suppressis, in quibus actu non aluntur saltem sex Religiosi, quorum ad minus quatuor sint Sacerdotes; subiacent namque iurisdictioni Ordinarij similiter tanquam Delegati Sedis Apostolicæ, vt habetur *Prosp. Pagn. in 2. part. primi Decretal.* in eodem Decreto, vers. Insuper.

An autem iurisdictio in his vltimis duobus casibus censeatur attributa Ordinario priuatiuè ad Superiores Regulares an cumulatiuè, plenè examinauimus, in c. Quanto, supra eod.

DE MAIORITATE, & Obedientia.

Cap. Cum certum.

SVMMARIVM.

1 *MAior in honoribus reuerentialibus exhibendis æstimatur cæteris paribus ex prioritate temporis.*
2 *Honores, & munera etiam inter personas ecclesiasticas distribui debent secundum distinctionem graduum, & ordinum & nu. seqq.*
3 *Graduum, & ordinum distinctio cur à Deo constituta fuerit in Ecclesia militanti.*
4 *Hierarchiam ecclesiasticam confundit, qui affirmat omnes in Ecclesia pari potestate prædictos esse.*
5 *Præcedentia in honoribus deferenda est ex temporis prioritate.*
Declaratur procedere si cætera sint paria. nu. 11.
6 *Prior tempore potior est iure.*
7 *Doctoribus antiquis magis est deferendum, quàm modernis.*
8 *Præcedentia debetur ratione antiquioris ingressus in religionem.*
9 *Congregatio Canonicorum Regularium Lateranensium præ antiquitate præcedit omnes alias religiones.*
10 *Canonici Congregationis S. Georgij in Alga Venetiarum veniunt Cleri sæcularis appellatione, & ideo præcedunt Canonicis Regularibus Lateranensibus.*
11 *Præcedentia ex prioritate temporis debetur ijs, qui sunt eiusdem dignitatis, & ordinis; aliàs secus.*
12 *Maior ordine, licet in Ecclesia posterius receptus, præfertur in loco, & portione; nec valet consuetudo contraria.*
Consuetudo vt non habens dignitatem præferatur illam habenti, irrationabilis est. ibidem.
13 *Præcedentia Episcoporum in Concilijs prouincialibus attendi debet secundum tempus ordinationis, non secundum dignitatem Ecclesiarum.*
Canonici, Abbates, Commendatarij, Dignitates, & Procuratores Cathedralium quem locum habeant in Concilio prouinciali. ibidem.
14 *Ordinatus à maiore, maior est, & præcedit antiquiori si sit eiusdem ordinis; secus si inferioris.*
15 *Miles creatus à Rege præfertur Militi creato ab inferiori, si sint pares dignitate.*
16 *Consuetudo attendi debet in deferenda præcedentia, etiamsi repugnet iuri communi.*
17 *Consuetudo vt minor præferatur maiori, vel posterior antiquiori, est irrationabilis, & impræscriptibilis.*
18 *Nisi contingat ratione dignitatis, vel officij.*
19 *Patriarcha Constantinopolitanus etiam posterius ordinatus præfertur inter quatuor Patriarchas.*
20 *Præcedentia in honoribus quo ordine singulis adiudicari debeat.*

1 CVM CERTVM. In honoribus reuerentialibus impendendis maior ponderatur cæteris paribus ex temporis diuturnitate, ſeu prioritate. Hoc dicit, ſecundum Antonium de Butr. & Ioan. de Imol. Prima pars ponit deciſum exordium. Secunda diſpoſitionem, ibi, *Sit*.

2 Nota primò, ex hac decretali etiam inter perſonas eccleſiaſticas habendam eſſe diſtinctionem in honoribus exhibendis: noſtra enim Hierarchia, vt Dionyſ. inquit in cap. 6. Eccleſ. Hierarch. à Deo traditis ordinibus ſanctè diſpoſita ſanctis, & cæleſtibus Hierarchijs conformis eſt: & ſic Eccleſia militans exemplata eſt à triumphante, vt dicit gloſ. in Clement. fin. in
3 ver. Eccleſiæ, de hæret. Vnde quemadmodum in Eccleſia triumphante non omnes ſunt pares ordine, & officio. (Sunt enim ibi Angeli, Archangeli, &c. c. Principium, §. Omnis lapis, de pœnit. diſtin. 2) ita & in eccleſia militante non omnes debent eſſe pares gradu, & poteſtate; ſed alij maiores, & alij minores; & ſecundum maioritatem, & minoritatem honores, & munera ſunt deferenda. Quippe vt legitur in epiſt. 52. Gregorij I. ad Epiſcopos Galliarum; & totidem ferè verbis in epiſtola Bonifacij II. ad Eulalium. [Ad hoc diſpenſationis diuinæ prouiſio gradus diuerſos, & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, & ex diuerſitate contextio, & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim Vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret.] Refertur in can. Ad hoc, 89. diſt. idque ad exemplum
4 cæleſtis militiæ, vt ibi in verſ. Quia verò. Vnde Concilium Tridentinũ de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 4. [Si quis, inquit omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere; perinde ac ſi contra B. Apoſtoli doctrinam omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Euangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint Doctores.] Hæc ibi. Quare honores, & munera non ordinatis omnibus, ſed potioribus quibuſue iniungenda ſunt, dicit text. in l. Honores, ff. De decurion.

5 Secundò nota præcedentiã in honoribus deferendam eſſe ex prioritate temporis, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, idque in voto, in ſede, & perceptione præbendæ, in ſcribendo, in ſigillando, & ſimilibus, ſecundum Innocent. in princ. cum quo tranſeunt Hoſt. nu. 5. in ver. Qui prius, Ioann. Andr. & Bellam. ambo in princip. in ver. Prior, Abb. num. 2. verſ. Sed quæro pro de-
6 claratione, & reliqui omnes. In his enim habet locum illud brocardum, Qui prior eſt tempore, potior eſt iure, cap. vlt. 75. diſt. cap. Concilia, §. Hinc etiam, 17. diſtin. cum concord. de quib. hic per gloſ. 2. Quod facit pro Senibus, & Doctoribus, qui prius lauream adepti ſunt; & pro militibus, qui prius militare cœperunt, vt poſterioribus ſint præponendi, ſecundum Butr.
7 hic num. 2. Imol. num. 1. & Abb. num. 3. Item facit pro Scriptoribus antiquis, quibus magis eſt deferendum, quàm iunioribus, quia temporis diuturnitas videtur eis authoritatem contuliſſe, Syluestr. in ver. Opinio, nu. 2. & fusè oſtendimus in cap. Ne innitaris, ſupra, de Conſtitut. contra opinionem quorumdam recentiorum, qui dixerunt Doctores neotericos, ſeu modernos antiquioribus præſtare authoritate.

8 Hinc præeminentia debetur ratione antiquioris ingreſſus in religionem, vt per hunc textum dixit Rota in Meliten. præcedẽtiæ 15. Maij 1577. vt apud Cardin. Seraphin. deciſ. 326. num. 3. poſt Aretin. conſ. 23. n. 10. verſ. Ad tertium.

9 Hinc etiam Religio Canonicorũ Regularium, cum ortum habuerit ab initio naſcentis eccleſiæ, in proceſſionibus, & alijs actibus publicis præcedit omnes alias religiones, & obtinet primum locum immediatè poſt Clerum ſæcularem, vt patet in Cõſtitutione Pij V. quæ incipit, Cum ex ordinum, edita 10. Cal. Ianuarij 1570. in Bullar. tom. 2. pag. 324. & dixi plenius in c. Quod Dei
10 timorem num. 8. & ſeq. infra, de ſtat. Monach. licet non præcedat Congregationi Canonicorũ S. Georgij in Alga Venetiarum, quia veniunt Cleri ſæcularis appellatione, vt idemmet Pius V. poſtea declarauit in alia Conſtitutione incipien. Cum alias, 10. Calen. Iunij Pontificatus anno 6. in Bullar. tom. 2. pag. 340. Et complures prærogatiuas, quæ antiquioribus, & ſenioribus competunt, congerit Ludouic. Roman. in repet. leg. Si verò, §. De viro, in 53. Fallen. ff. Solut. matrim. & decem enumerat Archid. in c. Domino Sancto, 50. diſt.

11 Cæterùm prædicta concluſio quod præcedentia in honoribus ex prioritate temporis adiudicari debeat, ex mente omnium declaratur procedere tantummodo cæteris paribus: & ita in ſpecie adnotarunt Anton. de Butr. in ſumma huius textus, Imola num. 1. in gloſ. 1. & Abb. n. 3. Aretin. d. conſ. 23. n. 10. verſ. Ad tertium.

Vnde

Vnde infertur primò vt habeat locum dumta-
xat inter eos, qui sunt eiusdem dignitatis, &
ordinis, vt Episcopus inter Episcopos, Presby-
ter inter Presbyteros, & sic de singulis; aliàs
secus. Quare episcopus antiquior non præcedit
Metropolitano, nec Diaconus Presbytero etiam
posterius ordinato, vt est casus in c. Statuimus,
12 infra eod. vbi maior ordine, licet in ecclesia
posterius receptus, in loco, & portione præfertur:
& tradunt hic Innoc. in princ. vers. Item in his,
qui eiusdem ordinis sunt Host. n. 2. 10. Andr. n. 1.
Anchar. in princ. Abb. num. 2. & alij communi-
ter. Imò non valet consuetudo vt prius recepti
præferantur postea receptis, si postea recepti
sint constituti in ordine maiori, vt per tex. in
d. cap. Statuimus, dixit Rota coram Seraphino
decis. 716. n. 4. & irrationabilis est consuetudo,
vt non habens dignitatem præferatur illam ha-
benti. Aretin. d. cons. 23. in fine. Dec. in l. Cum
quid, num. 24. ff. Si cert. petatur. Seraphin. vbi
supra. Quo verò ad digniores meritis vide
textum in c. Licet ergo, 8. q. 1. & distinctionem
Abbatis hic n. 2. vers. Aduerte quia hæc vltima
limitatio.

13 Porro in Concilijs Prouincialibus ex senten-
tia S. Congregationis Concilij attendi debet in
præcedentia episcoporum tempus ordinationis,
non autem dignitas Ecclesiarum: & Commen-
datarij inter Abbates sunt recipiendi. Canonici
Cathedralis ecclesiæ præferendi sunt quando
Capitulariter procedunt. Extra hunc casum
Abbates titulares, vel habentes vsum mitræ
debent præcedere Commendatarios. Post hos
locum obtinentes Dignitates; & post Dignitates
collocandi sunt procuratores ecclesiarum Ca-
thedralium.

14 Infertur secundò vt eadem conclusio non
procedat si posterior ordinatus fuerit à maiore;
quia maior est, & præcedit antiquiores, c. Per
tuas insr. eod. l. 5. & vltim. ff. De alb. scriben.
glo. 1 hic Innoc. in princ. vers. Ordinatis tamen
à Papa. Butr. num. 3. & Imola nu. 1. vers. Saluo,
nisi posterior fuerit ordinatus à Papa, & primus
ab Ordinario. Consilium Bononiense cons. 1.
Pro Monachis S. Benedicti, num. 8. & seq. Quod
tamen intellige dummodo sint eiusdem ordinis:
neque enim Diaconus etiam prius à Papa ordi-
natus præfertur Presbytero posterius ordinato
15 ab Episcopo, quia termini non sunt pares, vt
Imol. vbi supra, qui hinc infert ad militem crea-
tum à Rege, vt præferri debeat militi etiam prius
creato ab inferiori. Adde dummodo sint pares
dignitate, aliàs secus, vt ex dictis patet.

16 Infertur tertiò vt locum habeat prædicta con-
clusio nisi probetur contraria consuetudo, quæ
præcipuè attendi debet in honoribus exhiben-
dis, c. Cum omnes, de constit. c. Cum olim, de
consuet. secundum Innocent. hic in fin. Bald. in
d. c. Cum olim, n. 1. Cardin. cons. 62. incipien.
In Ecclesia Bellunen. num. 1. Mantic. decis. 244.
n. 2. Rota in Oriolen. iuris sedendi, 24. Octo-
bris 1586. coram Blanchetto, & in Calagurita-
na Præeminentiarum 13. Nouembris 1591. co-
ram Seraphino, vt in eius decis. 264. n. 1. Quod
procedit etiamsi talis consuetudo repugnaret
iuris dispositioni, puta vt minus dignus præfe-
rendus sit digniori, vt in casu dictæ decisionis
Oriolen. in qua datus fuit locus dignior Cantori
supra Sacristam, licet digniorem, ex notatis per
Hostien. in c. Indecorum, de ætat. & qualit. cum
alijs congestis per Menoc. in cons. 52. n. 99. lib. 1.
vt per Seraph. vbi supra.

17 Sed Host. hic num. 2. vers. Verum si subtiliter
attendas: dicit consuetudinem vt minor præfe-
ratur maiori, vel posterior antiquiori, esse irra-
tionabilem, c. Ad hoc, 89. dist. & sic impræscri-
ptibilem tanquam Ecclesijs onerosam, c. 1. & vlt.
18 de consuet. nisi contingat ratione dignitatis, vel
officij: & cum Hostien. consentiunt Ioan. Andr.
num. 3. Collectar. in fin. Butr. nu. 11. & Anchar.
num. 5.

19 Et hac ratione licet omnes quatuor Patriar-
chæ sint pares dignitate, tamen inter eos præ-
fertur Constantinopolitanus etiam posterius
ordinatus, cap. Antiqua, de priuil. secundum
Ioan. Andr. & Anchar. vbi supra. Quem quidem
ordinem inter Patriarchas renouauit Euge-
nius IV. in diffinitione Concilij Florentini, quæ
habetur post sessionem vigesimamquintam,
§. Renouantes.

20 Itaque ex mente Innocentij, cum quo alij
transeunt, in præcedentijs deferendis hoc ordi-
ne est procedendum, vt ille primo maiori hono-
re fungi debeat, qui maioris est dignitatis in
ecclesia; vel si non est ibi dignitas, qui maioris
est ordinis; vel si sunt æquales ordine, ille, qui
ordinatus est à maiore; alioquin qui primò
ordinatus est, nisi aliud sit de iure consuetudi-
nario, vel priuilegio. Hanc autem prioritatem
temporis, & consuetudinem, seu obseruantiam
in deferenda præcedentia consueuit multoties
attendere in casibus contingentibus etiam Sac.
Congregatio Concilij

21 Vnde orta controuersia præcedentiæ inter
Capitulum, Canonicos, & Priores, & Magistra-
tum ciuitatis fuit dubitatum an eam episcopus
quacumque appellatione remota componere
posset vigore facultatis sibi à Concilio tributæ
cap. 13. sess. 25. de regular. & dictum est ex hoc
decreto non posse; tamen agendum cum San-
ctissimo Sanctitas Sua dixit idem, quod Con-
gregatio, casum hunc non comprehendi decre-
to Concilij, quia Concilium dicit inter ecclesia-
sticas personas: hic autem sunt sæculares ex vna
parte. et quod ad decisionem attinet scriben-
dum episcopo, vt faciat obseruari id, quod ha-
ctenus ab annis viginti quatuor citra fuit soli-
tum obseruari.

22 Rursus delata ad S. Congregationem Conci-
lij controuersia de præcedentia inter Domini-
canos, Franciscanos, Augustinianos, & Carme-
litanos, sumptæ fuerunt informationes, & re-
pertum consuetudinem ita inoleuisse, & obser-
uatum semper fuisse, vt ea Religio, quæ prius in
loco habuit monasterium, illa præcedat: quam
consuetudinē Sanctissimus iussit obseruari & ni-
hil innouari: & secundum hoc postea edita fuit
Constitutio ab eodem Gregorio XIII. incipien.
Exposcit 15. Iulij 1583. qua diffinitū est, inter Fra-
tres Mendicantes, necnon inter Confraternitates
Christi fidelium in processionibus tam publicis
quā priuatis, ij præcedere debeant, qui sunt in
quasi possessione præcedentiæ. Quod si de quasi
possessione huiusmodi non constet, inter Fratres
quidē Mendicātes præcedere debeāt: ij, qui anti-
quiores in loco controuersiæ: inter Confratres

verò inter se litigantes, qui prius Saccis vsi sunt.

23 Ex facto QVÆSITVM est. An præcedentia sit adiudicanda Capitulo ecclesiæ Valuensis, an vero Capitulo ecclesiæ Sulmonensis.

Cùm de præcedentia diù litigatum esset inter Capitulum S. Pelini Valuen. & Capitulum sancti Pamphili Sulmonen. tandem Gregor. XIII. iussit, vt causa huiusmodi ageretur in S. Congregatione Concilij, quæ postea consideratis diligenter scripturis tunc exhibitis, auditisque sæpius partium Procuratoribus, & Aduocatis, & eorum allegationibus accurato studio perpensis: die 6. Aprilis 1576. censuit ex his, quæ hactenus in dictis scripturis deducta fuerunt, deberi, & ita deferendam, adiudicandamque esse præcedentiam Capitulo Valuen. cui quidem decreto cum post multos annos Capitulum Sulmonense non acquiesceret: sacra Congregatio tempore Cardinalis Matthæi perstitit in decretis, ac deinde sæpius dedit litteras ad Episcopum, vt in Synodo, in processionibus, ac alijs eiusmodi actibus Capitulo, & Canonicis Valuen. primum locum assignaret, vt sæpius re ipsa factum est, præsertim in Synodis habitis anno 1590. & 1603. Quinimo cum ab aliquot annis Episcopus Synodum conuocaturus petijsset, vt in vnaquaque Cathedrali ad vitandos tumultus liceret sibi Synodum celebrare, ita vt Capitulum & Clerus vnius in alia non interesset: sacra Congregatio abnuit, deditque ad Episcopum litteras, vt Synodum celebraret, & præcedentiam Capitulo Valuensi tribueret.

24 Ex notis autem Cardinalis Alciati, quæ in libris sacræ Congregationis leguntur, constat fuisse adiudicatam præcedentiam Capitulo Valuensi his præcipuè fundamentis, videlicet, quia ecclesia S. Pelini de Valua olim in celebri Corfinij vrbe constructa semper fuit Cathedralis, vt constat ex instrumentis, & scripturis exhibitis.

25 At verò ecclesia S. Pamphili de Sulmona erat Plebania diœcesis Valuensis, vt apparuit ex Bulla Lucij III. anno 1183. & Honorij III. 1225. vbi describuntur ecclesiæ, & bona episcopatus Valuensis his verbis: [In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis; ecclesia videlicet S. Pelini, vbi sedes Episcopalis habetur cum castello de Victoria cum omnibus pertinentiis suis: plebem S. Pamphili de Sulmona cum omnibus suis pertinentijs.] Necnon ex litteris collationis Canonicatus anno 1496 productis in Rota à Capitulo Sulmonensi, in quibus ecclesia S. Pamphili de Sulmona dicitur esse Valuensis diœcesis, & litteræ diriguntur in forma dignum Episcopo Valuensi, quod etiam asseritur in litteris eiusdem Episcopi Valuen. 1421. & 1561. & in manuscriptis pluribus bibliothecæ Vaticanæ vsque ad annum 1488.

Deinde quia nulla erectio ostensa fuit episcopatus Sulmonensis. Quinimò redditus fere omnes episcopatus Valuen. sunt in loco de Valua: ex Sulmona verò nulli propemodum fructus percipiuntur.

Ac demum quia anno 1539. Canonici Sulmonenses mouerunt litem in Rota contra episcopum Valuensem, quod Sulmo esset episcopatus, & ab eo sumenda esset Episcopi denominatio. Et Mohedanus anno 1541. sententiam tulit contra Canonicos Sulmonenses, quæ deinde transitum fecit in iudicatum.

Concordiam verò anno 1238. initam inter Capitulum Valuense, & Capitulum Sulmonense, qua conuentum fuit, vt deinceps vnum esset Capitulum, vna ecclesia Cathedralis, eaque Sulmonensis appellaretur: sacra Congregatio tunc censuit non obstare, quia Canonici non potuerunt transferre Cathedralem ecclesiam Sancti Pelini ad Plebaniam Sancti Pamphili, nec Capitula huiusmodi vnire, cap. Et temporis qualitas, 7. qu. 1. c. Sicut vnire de excessib. Prælat. Auctoritas autem Papæ non intercessit, nec præsumitur intercessisse, quia concordia non fuit postea obseruata.

26 Aduertit etiam sacra Congregatio errore fuisse deceptum Blondum, qui in opere de illustrata Italia videtur sentire Sulmonam esse caput totius Episcopatus Valuensis: nam ecclesia S. Pelini est caput eius episcopatus, vt patet ex Bullis, & alijs scripturis supra relatis.

At nunc Sulmonenses exhibent alias scripturas, quibus prætendunt recedendum esse à decisis, & sibi adiudicandam præcedentiam.

27 Et primò quia episcopatus Sulmonensis est antiquior episcopatu Valuensi, cum habeatur memoria cuiusdam Palladij episcopi in Concilio habito sub Symmacho Papa. Cum tamen episcopatus Valuensis initium cœperit ann. 700. & sic plusquam ducentis annis post episcopatum Sulmonensem. Verum ad hoc potest responderi subscriptionem ex dicto Concilio desumptam non esse originalem, & variam esse in diuersis Codicibus, cum alicubi legatur, Sul-
28 montinus. Nec constat cuius ecclesiæ tunc temporis potuerit esse Episcopus, cum ecclesia Sancti Pamphili de Sulmona constructa fuerit ducentis annis, & amplius post dictum Concilium, vt patet ex vita sancti Pamphili. Quod eo magis fit verisimile, quia ex scripturis supra adductis ostenditur ecclesiam S. Pamphili fuisse simplicem Plebaniam diœcesis Valuensis. Sed quatenus vera esset subscriptio Episcopi Sulmontini, & significaret Episcopum Sulmonensem, extant tamen indicia status episcopatus Valuensis multò antiquioris, nam ex vita sancti Pelini habemus, post illius martyrium contigisse dedicationem eius ecclesiæ, cui in dotem Imperium Romanum adscripsit totam adiacentem prouinciam, quæ Valuæ est appellata. Vnde subductis rationibus temporis eius martyrij, atque obitus Iuliani Apostatæ, sub cuius imperio passus est, constat dictam ecclesiam fuisse ædificatam anno circiter 325. atque ita 163. annis ante Concilium Romanum. Et quamuis in quadam tabula marmorea ecclesiæ S. Pelini, & in vita S. Pamphili enuncietur S. Pamphilus primus episcopus Valuensis: tamen id fortè factum fuit, vel sanctitatis ratione, vel quia qui historiam scripsit notitiam non habuit antiquioris episcopi, præsertim quia in quinta Synodo habita anno 504. legitur interfuisse Fortunatus Episcopus Valuensis, qui fuit longè ante sanctum Pamphilum, quamuis in Codice Coloniæ Agrippinæ impresso ann. 1567. habeatur Fortunatus episcopus Valuēsis, qui fortè fuit Valuētijs. Sed re vera anno 320. nec ex vita s. Pelini apparet in Ecclesia extitisse sexaginta tres

Cano-

Canonicos: neque est verisimile, vt ibi essent absq; episcopo, & in sexta Synodo habita anno Domini 681. sub Agathone actione quarta in subscrptione sic legitur: Benedictus humilis episcopum S Ecclesiæ Valuen. & est medius inter episcopus Asten. & Albiganen.

Secundò Canonici Sulmonen. deducunt ecclesiam sancti Pamphili fuisse Cathedralem ex Bulla Leonis IX. 1054. in qua Pontifex confirmat Episcopo Valuensi ad episcopalem Sedem ecclesiæ S. Pelini cum suis pertinentijs pariter ecclesiam sancti Pamphili cum cæteris ecclesijs.

Sed respondetur hinc potius probari solam ecclesiam sancti Pelini esse Cathedralem. Neque obstat aduerbium, *pariter*, quia est positum respectu confirmationis, non respectu sedis
29 Episcopalis. Et nihilominus hoc nihil faceret ad præcedentiam, cum primo loco Episcopus fuerit confirmatus ad ecclesiam sancti Pelini, glos. in c. Quorumdam, in ver. Prædicatores de elect. lib. 6. quam ibi Dominicus, & Francus sequuntur. Item Abbas in c. Sedes, de rescript. & in c. Auaritiæ, de præben.

Tertiò produnt litteras Episcopi Sicinulphi 1164. in quibus ipse vocat se episcopum de episcopio S. Pelini, & Pamphili.

Sed Canonici Valuenses respondent eorum ecclesiam, quæ ab initio sancto Pelino fuit dedicata, postea suscepisse in Patronum S. Pamphilum, quia fuit eiusdem ecclesiæ Episcopus, Ideoque deinde retinuisse vtramque inuocationem S. Pelini, & S. Pamphili, itant non mirum sit si Episcopi nonnumquam se nuncupauerint de episcopio vtriusque Sancti. Aliæ autem scripturæ, in quibus fit mentio de episcopio sancti Pamphili ciuitatis Sulmonæ non sunt in forma probante. Ac præterea in dictis quoque scripturis primo loco in ordine recensetur episcopium S. Pelini, deinde S. Pamphili.

Quartò exhibent Bullam Innocentij III. 1206. in qua committitur Canonicis Sulmonensibus, vt aliquem ex eis mittant ad recipiendum Episcopum eis datum.

Verum respondetur hinc non inferri, vt ecclesia Sulmonen. esset Cathedralis, quia episcopus datur omnibus diœcesanis, & constituitur prælatus omnium ecclesiarum suæ diœcesis, in quibus prælatus non reperitur, secundum Host. in c. Cum contingat, de foro competenti, quem refert, & sequitur Oldrad. consl. 67. Quæstio talis est, vers. Et dicimus in talibus, n. 3.

Et tales commissiones olim fieri consueverunt non solum Capitulo Cathedrali, sed etiam Canonicis, & Clero ciuitatis, vel diœcesis; imò etiam sæcularibus Principibus, vt patet ex Regestis Apostolicis.

Quintò exhibent Bullam 1404. in qua Innocentius VII. donat mitram Canonicis Sulmonensibus ad vsum ecclesiæ illorum.

Ad quod respondetur hanc donationem factam fuisse, vt Episcopus posset in dicta ecclesia Pontificalia exercere, non quod esset Cathedralis. Quod patet eo quod idem Pontifex erat oriundus Sulmon. & tamen in alia Bulla dicit Sulmonam esse Valnen. diœcesis.

Sextò exhibent scriptum, in quo episcopus Valuensis anno 1350. dedit mandatum ad capiendam possessionem episcopatus in ciuitate Sulmonæ.

Ad Capitulum Valuense respondet id non fuisse factum in vim litterarum Apostolicarum. Quinimò repugnare prouisionibus Apostolicis, quæ sunt tantum de ecclesia Valuensi, ac sententiæ Rotali.

30 Septimò deducunt validam esse vnionem vtriusque episcopatus, & concordiam olim initam inter vtrumque Capitulum; quia cum aliqua saltem in parte fuerit obseruata, præsumitur beneplacitum Apostolicum.

Verum respondetur non probari huiusmodi obseruantiam saltem in substantialibus: nam in concordia primum transactum fuerat, vt deinceps esset vna tantum ecclesia, quæ diceretur Ecclesia Sulmonen. & vnum Capitulum, quod Sulmonense appellaretur.

Et tamen in ijsdemmet scripturis, ex quibus Canonici Sulmonenses deducunt obseruantiam concordiæ, patet tam Ecclesiam, quàm Capitulum fuisse appellatum Valuense, & Sulmonense; & ex iuribus productis à Capitulo Valuensi apparet illas esse duas Ecclesias distinctas, quæ in hoc statu reperiuntur; Itidem duo Capitula, ac sub diuersis nominibus: & quamuis nonnunquam promiscuè fecerint nonnullos actus; id tamen contigit quia ea negotia ad vtrumque Capitulum pertinebant.

Deinde transactum fuerat, vt vnicum esset sigillum cum duabus imaginibus, idest S. Pelini, & S. Pamphili continens in circuitu sigillum Capituli Sulmonen. Et tamen nullum tale sigillum exhibetur à Canonicis Sulmonensibus, & sigillum quo vtuntur Canonici Valuenses est longè diuersum.

Tertiò transactum fuit vt bona vniuersa essent communia. Quod tamen obseruatum non fuisse ijdemmet Canonici Sulmonenses nô diffitentur.

Quarto fuit transactum vt vna esset dignitas Præposituræ vtriusque Ecclesiæ: cuius tamen obseruantiam non probant scripturæ, & litteræ exhibitæ à Sulmonensibus: nam in illis hoc solum legitur; nempe N. Præpositus Valuen. & Canonicus Sulmonen. quod tantum indicat Præpositum Ecclesiæ S. Pelini habuisse etiam Canonicatum in Ecclesia S. Pamphili.

Ac demum omissis alijs leuioribus transactum fuit vt peteretur confirmatio transactionis à Sede Apostolica, quod similiter non constat factum fuisse.

31 Deinde respondetur quatenus hæc vnio auctoritate Apostolica processisset, tamen cum facta fuerit æque principaliter, vt prætendunt Canonici Sulmonenses, quælibet ecclesia retinuisset suas prerogatiuas, & præeminentias, vt tradit in vnionibus æque principalibus, Caccialup. in tract. de Vnion. art. 8. sub num. 5. vers. Et hoc si modo: & latè consuluit Mandos. consil. 27. per totum. Vnde etiam posita vnionis validitate præcederet ecclesia Valuensis, quippe quæ prius erat Cathedralis, & caput totius Episcopatus.

Et hoc modo tollitur etiam fundamentum quod sumitur ex Bullis Innocentij VII. 1359. Clementis VII. 1529. & Pij V. 1571. in quibus hæ duæ Ecclesiæ enunciantur inuicem vnitæ; hinc enim non sequitur quominus ecclesia Valuensis retinuerit sua priuilegia, & prerogatiuas.

Octa-

Octauò pro Sulmona producitur collatio 1532. de ecclesia Sulmonen. tanquam de Cathedrali ecclesia.

At respondetur hanc collationem dedisse causam liti, quæ postea initium sumpsit anno 1538. & tamen hoc ad præcedentiam non pertinet.

32 Nonò deducitur status Cathedralis Sulmonēsis, quia Capitulum eius ecclesię sede vacante Vicarios Capitulares eligit. Qui quidem actus fieri non potest nisi à Capitulo Cathedralis ecclesiæ: & hinc statum Cathedraticum deduxit Rota in causa Vercellen. Vnitatis Capituli, 12. Iunij 1598. coram Penia.

Cæterum respondetur eodemmodo hos actus electionis factos fuisse ab anno 1571. & sic post motam litem, quæ in Rota initium habuit anno 1539. coram Episcopo 1572. & in Sac. Congregatione 1575.

Decimò producuntur plures scripturæ, ex quibus colligitur Capitulum Sulmonense cum Capitulo Valuensi de iure, & consuetudine habere ius eligendi Valuensem Episcopum.

33 At potest responderi ex iure eligendi episcopum non probari statum Cathedralis ecclesiæ; tum quia episcopi antiquitus eligebantur ab vniuerso Clero, cap. Episcopos, & cap. Obeuntibus, 63. dist.
34 Tum quia quotiescunque Ecclesia Cathedralis vnitur cum Ecclesia Collegiata æque principaliter, fit electio Prælati in ecclesia Cathedrali per Collegium vtriusq; Ecclesiæ, nec per huiusmodi vnionem Conuentualis efficitur Cathedralis, vt in specie declarat Petr. de Perus. de vnione Ecclesiar. c. 129. vers. Tertiò, vt neutra subijciatur alteri, & Caccialup. in eod. tract. ar. 8. sub n. 2. vers. Si verò ea est Cathedralis.

Vltimò Canonici Sulmonēses vt euitent enunciatiuas litterarum Apostolicarum, pluribus conantur probare sub nomine Valuen. Ecclesiæ comprehendi etiam Sulmonensem. Sed scripturæ, quæ producuntur ad hoc probandum, sunt folia volantia, & nihil probant: & contrarium apparet concludenter ex innumeris ferè scripturis, etiam per eos productis, in quibus ecclesia Valuen. cōtradistinguitur ab ecclesia Sulmonen. Et in specie ex dicta Bulla Innocentij VII. in qua Sulmo dicitur esse Valuen. diœcesis, & ex Bullis Lucij III. & Honorij III. quæ carent omni suspicione tanquam subscriptæ à Collegio Cardinalium, & recensent ecclesiam S. Pamphili de Sulmona tanquam Plebem episcopatus Valuensis. Item anno 1541. Cum in Rota Canonici Sulmonenses prætenderent se proprium habere episcopatum, & ab eo denominandum esse episcopum Valuensem, & Sulmonensem, à tali denominatione episcopus fuit absolutus per sententiam Rotalem, quæ in rem iudicatam transiuit.

His omnibus accedit quod probationes Capituli Sulmonensis magis confunduntur, & conquassantur ex contrarijs probationibus, & scripturis nunc primum productis à Capitulo Valuensi, & præsertim ex litteris Leonis IX. Nicolai II. Benedicti XI. & Ioannis XXII. in Summ. nu. 7. quibus constat ecclesiam S. Pelini semper fuisse Cathedralem, & solam illic primatum tenuisse: Ecclesiam verò S. Pamphili de Sulmona esse plebaniam seu Collegiatam diœcesis Valuen. sine diœcesi, sine dote, sine dignitate. Et in specie aduertunt Canonici Valuenses Pontificem, qui dixit sedem episcopalem esse in Ecclesia S. Pelini, & Ecclesiam S. Pamphili de Sulmona esse plebem eius diœcesis, fuisse Innocentium VII. qui erat oriundus Sulmona, ac nouerat eius diœcesis statum. Vnde nullo modo hoc præiudicium patriæ intulisset illam inter Ecclesias inferiores recensendo, nisi verè talis fuisset; præterquamquod in omnibus scripturis, in quibus fit mentio de Ecclesia, aut Capitulo Sulmonen. semper præcedit Valuensis, atque ita obseruat Cancellaria. Et tenera hoc saltem negari non potest quin status Ecclesiæ Valuensis sit vndequaque limpidus, & inconcussus; Sulmonensis vero Ecclesiæ turbidus, & confusus: vnde nihil proponitur quamobrem à decisis sit recedendum.

DE MAIORITATE. & Obedientia.

Cap. Quod super his.

S V M M A R I V M.

1 *Abbates in diœcesi Episcopi existentes tenentur accedere ad eius Synodum diœcesanam si habeant populum, licet sint exempti.*

2 *Sacerdotes cogi possunt accedere ad Synodum Episcopi si curam habeant animarum; aliàs secus.*

3 *Clerici ciuitatis, & diœcesis an & quando teneantur accedere ad diœcesanam Synodum.*

4 *Laicus ex causa potest ad Synodum vocari.*

5 *Synodo diœcesanæ qui exempti interesse teneantur ex Concilio Tridentino.*

6 *Abbates habentes vsum mitræ, & baculi, quorum Abbatiæ nec curam habent, nec conuentum, non tenentur accedere ad Synodum Episcopi si populum non habeant, etiamsi exempti non sint. Declaratur. ibidem.*

7 *Abbas potest per vicarium Synodo interesse si per eum curam animarum exerceat, & non per seipsum.*

8 *Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel curam animarum exercent, cogi possunt ab Episcopo etiam sub pœna excommunicationis venire ad Synodum, & illius decreta obseruare.*

9 *Fratres Capellani S. Ioannis Hierosolymitani curam animarum habentes tenentur Synodo Episcopi interesse.*

10 *Parochi nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum illius Episcopi, qui ex Concilio Tridentino potest eos visitare.*

11 *Exempti actu exercentes vtramque iurisdictionem non tenentur Synodo Episcopi interesse ratione Parochialium ecclesiarum.*

12 *Abbates, & Monachi Parochialium rectores, quorum exemptio confirmata fuit post Concilium Tridentinum, ad diœcesanam Synodum accedere non tenentur.*

13 *Nec Sacerdotes, qui in aliena diœcesi dumtaxat obtinent beneficium, & ibi morantur.*

14 *Episcopus in diœcesana Synodo, & Archiepiscopus*

in

in Concilio prouinciali an possint aliquid statuere aduersus regularium priuilegia.
Synodi Cracouiensis, & Gnesnensis decreta circa regularium exemptionem an sustineantur. ibid. & n. seq. vsque in fin.
15 *Synodi Cracouiensis decreta contra regulares expenduntur.*
16 *Abbates, & Monachi an, & quando sint conueniendi coram Episcopo ex Concilio Prouinciali Gnesnensi à Sede Apostolica confirmato.*
17 *Regulares priuilegijs Apostolicis sine licentia Papa renunciare non possunt.*
18 *Clericus sine licentia proprij Episcopi non potest subijcere se alieno, & illius iurisdictionem prorogare.*
19 *Consuetudo conueniendi regulares coram Ordinario sublata fuit ex priuilegijs Apostolicis.*
20 *Regulares exempti sunt à iurisdictione Episcopi, etiam ratione rei, contractus, & delicti.*
Regulares tanquam specialiter exempti à iurisdictione Ordinarij non comprehenduntur in c. Volentes, de priuileg. lib. 6. nec in cap. 14. sess. 7. Concilij Tridentini. ibidem.
21 *Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquentes quando ab Episcopo puniri possint.*
22 *Regulares degentes extra claustra, si delinquant puniri possunt ab Episcopo in actu visitationis tantum.*
23 *Regularium priuilegia in casibus non exceptis praseruantur à Concilio Tridentino. & num. seq.*
24 *Concilium prouinciale non potest quidquam statuere contra Concilium generale, nec contra regularium priuilegia. & num. 28.*
25 *Concilium prouinciale non potest super regularium exemptionibus statuere etiam illud idem, quod Concilium Tridentinum statuit.*
26 *Episcopi in Synodo non possunt quidquam statuere, quod obuiet canonicis institutis.*
27 *Concilij prouincialis Gnesnensis decreta contra regularium exemptionem expenduntur.*
28 *Priuilegia regularium inuiolabiliter ab Episcopis custodiri debent.*
29 *Regulares sunt Coadiutores Episcoporum in ijs, qua ad salutem pertinent animarum.*

QVOD SVPER HIS. Abbates, & Sacerdotes, qui sunt diœcesani episcopi, ad eius Synodum venire, & eidem obedire per censuram ecclesiasticam compelluntur. Hoc dicit, secundum Cardinal. & Abb. vel pleniùs secundum Bald. Abbates, & Sacerdotes diœcesana lege subiecti coguntur venire ad synodum, & debitam obedientiam, & reuerentiam exhibere, dummodo ibi non sit aliquid statuendum, quod canonibus sit inimicum. Ponit dictū cum inclusa limitatione. ibi, *Dummodo*, sed formaliter non diuidit ur.

1 Nota primò ad synodum episcopi teneri accedere Abbates, & Sacerdotes eidem lege diœcesana subiectos, idest in diœcesi episcopi existentes, accipitur enim hic lex diœcesana generaliter, vt comprehendat etiam legem iurisdictionis, secundum Cardin. num. 2. in 2. oppos. post Hugon. & Abb. Antiq. Vnde Io. Andr. Ancon. de Butr. & Petr. de Anchar. sic summane simpliciter hanc Decretalem, videlicet: subditi episcopi ad eius synodum venire, & illi obedire coguntur.

Quod autem dictum est de Abbatibus, intellige de habentibus populum, de quibus loquitur c. Abbates, 18. qu. 2. Hi enim propter populum tenentur accedere etiamsi sint exempti, secundum Innoc. hic in princ. per c. Ex ore, infr. de priuil. Sed alij populum non habentes non tenentur, c. Episcopus, 18. dist. §. fin. 18. q. vlt. gl. 1. hic Innocent. in princ. Host. num. 1. Io. Andr. n. 5. Butr. eod. num. 5. Cardin. n. 2. in 1. oppos. & alij communiter.

2 Rursus quod dictum est de Sacerdotibus, intellige de Curatis: nam alij curā non habentes non subijciuntur legi diœcesanæ, cum non habeant ecclesias, quarum ratione teneantur ad Cathedraticum, & ad quartam decimarum, & similium, vt in c. Conquerente, de off. ordin. & ideo cogi non possunt venire ad synodum, secundum Ioan. Andr. hic num. 2. Butr. num. 8. &

3 Cardin. num. 2. in 3. oppos. & idem dicendum de Sacerdotibus obtinentibus beneficia simplicia; nam etsi etiam tales subsint visitationi episcopi, c. fin. de censi. tamen sufficit vt accedant Curati, qui postea populis publicant statuta synodalia, secundum Card. Verum Abb. in 1. notab. declarat hoc procedere si in synodo esset agitandum aliquid animarum curam, vel statum ecclesiarum concernens: tunc enim accedere non tenentur nisi Curati. At secus esset si Episcopus in synodo procedere vellet ad morum reformationem, vel ad aliquid statuendum concernens totum Clerum, quia tunc omnes Clerici ciuitatis, & diœcesis tenerentur accedere, ita tamen vt ecclesijs debita seruitia

4 non subtrahantur. Nec mirum, quia etiam laicus ex causa potest ad synodum vocari, vt in c. fin. 18. dist. & ita secundum Abb. potest intelligi Innoc. in c. Graue, de præb. dum dicit totum Clerum ciuitatis. & diœcesis debere accedere ad synodum episcopalem.

5 Hodie decreto Concilij Tridentini in cap. 2. sess. 24. sancitum est, vt ad synodum diœcesanam exempti etiam omnes, qui aliàs cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur: ratione tamen Parochialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum etiam annexarum debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse.

6 Porrò Abbates habentes vsum mitræ, & baculi, quorum Abbatiæ nec curam habent, nec Conuentum, S. Congregatio Trid. Concilij interpres censuit non teneri accedere ad synodum diœcesanam si populum non habeant, etiamsi exempti non sint, nisi aliqua rationabilis causa adesset, vel consuetudo inualuisset, vt accederent.

7 Et cùm quæreretur an Abbas Monachus, cuius monasterio, vel ecclesiæ imminet cura animarum, cui facit deseruire per Vicarium sæcularem ab episcopo loci approbatum, teneatur accedere ad Synodū ipsius episcopi per seipsum, vel sufficiat mittere dictum Vicarium: responsum est sufficere, cùm cura animarum per ipsum vicarium exerceatur.

Item responsum Abbatem S. Matthæi, cui incumbit cura animarum personarum sæcularium, teneri, & compelli posse tam ipsum, quàm Rectorem S. Therami ecclesiæ annexæ accedere ad Synodum

nodum diœcesanam Archiepiscopi Ianuensis; quamuis exempti essent, atque obseruare in eadem Synodo statuta, perinde atque alios non exempros.

8 Et generaliter decisum est Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel curam animarum exercent, teneri, & cogi posse accedere ad Synodum diœcesanam sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrenda, alijsque pœnis arbitrio episcopoum etiam excommunicationis, adeo vt ius declarandi, & pœnas imponendi ad episcopos exemptione non obstante pertineat. Item ius esse episcopis dictos regulares, qui nullis Capitulis subduntur, absolutè cogere ad Synodi obseruationem: Alios verò curam animarum exercentes ad seruanda ea, quæ fuerint decreta circa ipsam curam, & administrationem Sacramentorum.

9 Item Fratres Capellanos S. Ioannis Hierosolymitani habentes curam animarũ teneri accedere ad Synodum diœcesanam, censuit S. Congregatio.

10 Quinimò consulta an Rectores, qui sunt nullius diœcesis, teneantur accedere ad Synodum diœcesanam illius episcopi, qui tanquam proximior potest eos visitare: respondit teneri, quia cum episcopus ius habeat eos visitandi, frustra viderentur visitare, nisi priùs ad Synodum vocati, & instructi essent eorum omnium, quæ scire eos oportet.

11 Verum suborta dubitatione an exempti, qui actu exercent vtramque iurisdictionem spiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos iuxta cap. 11. sess. 25. de regul. teneantur ratione Parochialium ecclesiarum Synodo episcopi interesse: Sacra Congregatio censuit non teneri.

12 Item Abbates, & Monachi S. Sophiæ negabant velle accedere ad Synodum diœcesanam episcopi Beneuentani allegantes eorum priuilegia à Pio V. confirmata, quibus ab hoc onere eximebantur, etsi Rectores essent Parochialium ecclesiarum dicto monasterio subiectarum. Contra Archiepiscopus eos compellere volebat ad accedendum, ex quo post Concilium per decem, & septem annos non obstantibus priuilegijs Monachi ipsi Rectores semper ad Synodũ diœcesanam accesserant. Et cum vtraque pars S. Congregationem Concilij hac de re consuluisset: Congregatio censuit non teneri hos Monachos accedere ad Synodum, quia priuilegia expressè disponentia de hoc fuerunt à Pio V. post Concilium confirmata, quo casu censetur derogasse Concilio, tantò magis cum vnicam exceptionem fecerit de visitatione facienda ex Concilio, quod arguit in reliquis Concilio derogatum. Hæc de Abbatibus, & Sacerdotibus curam animarum habentibus.

13 Quo verò ad alios cùm Nicolaus Georgius diœcesis Comensis Sacerdos conquestus esset apud S. Congregationem Concilij, quod licet in dicta diœcesi nullum beneficiũ haberet, & iam decem annos extra eam commoratus beneficia in aliena diœcesi obtinuisset; suspensus fuisset ab episcopo eo quod ad eius diœcesanam Synodum non accessisset: S. Congregatio censuit si hic Presbyter tunc non obtinebat aliquod beneficium in diœcesi Comensi, non potuisse episcopum illum suspendere, quia non comparuerit in Synodo, si in aliena diœcesi tunc manebat, & beneficium obtinebat: ideo tollendam esse ab episcopo suspensionem.

Quæ omnia vt vides consonant cum dispositione sacrorum Canonum, & dictis Doctorum hic.

Quid autem dicendum de Pœnitentiario Cathedralis ecclesiæ, an scilicet sit admittendus in Synodo diœcesana, scripsi in cap. Graue, à nu 9. vsque in finem, infra de præb. vbi plene videas.

Secundò nota ex littera io vers. *Dummodo*. Episcopum non posse etiam in Synodo quidquam statuere contra canones: & ad hoc quotidie à Doctoribus, de quo dicam plenè in quæstione sequenti præsertim num. 26.

14 QVÆRO, An Episcopus in diœcesana Synodo, & Archiepiscopus in Concilio prouinciali possint aliquid statuere aduersus regularium priuilegia, An vè sustineantur decreta Synodi Cracouien. & Gnesnen. super exemptione Regularium.

15 Episcopus Cracouiensis in diœcesana Synodo mensibus præteritis habita decreuit inter cætera, vt Abbates, & Præpositi regulares, idest ordinum non mendicantium, forum habeant in episcopali audientia, hoc est indistinctè coram episcopo conueniantur: Alij autem regulares mendicantium ordinum possint ab episcopo iudicari ratione rei, contractus, & delicti iuxta Constitutione Innocentij IV. in Concilio Lugdunen. editam, quæ incipit, Volentes, innouatam per Concilium Tridentinum in cap. 14. sess. 7. Et cùm deinde actum esset de his decretis inserendis in prouinciali Synodo Gnesnensi postea habita, obtentum quidem fuit à Regularibus, vt ea decreta expungerentur ex Synodo, in qua inserta iam fuerant. Sed tamen episcopo Cracouiensi acriter vrgente, decretum fuit (Abbatibus magnoperè reclamantibus) vt salua esset regularium exemptio, præterquam in his, quæ sacris canonibus, consuetudinibus, & aduersantur. Et quamuis Abbates institissent, Concilij decretis vt in eo capite adderentur verba, *saluis Sedis Apostolicæ priuilegijs*: nihil tamen obtinuerunt, reclamante scilicet Cracouiensi Episcopo.

16 Quod pertinet ad Synodum diœcesanam Cracouiensem decretum superius propositum duas habet partes. In prima absolute supponit Abbates episcopi iurisdictioni, & hac in parte episcopus duobus modis conatur tueri suum decretum synodale.

Primò, quia in Synodo prouinciali illius Regni paulò ante celebrata, & confirmata à Paulo V. ex sententia S. Congregationis Concil. statutum est vt infra, videlicet iudicium rationis exigit, vt qui in Ecclesia Dei, vel ob officij excellentiam, vel religionis, vitæque tranquillioris statum sublimiori loco positi sunt, peculiari quoque præ cæteris modo in eorum occurrentibus tractentur negocijs. Proponentibus itaque dominis Abbatibus diuersorum ordinum prouinciæ huius. statuit, & decernit Synodus, quòd de cætero coram locorũ Ordinarijs ipsis, aut coram specialibus commissarijs conueniantur. Quo quidem decreto contendit Episcopus subla-

sublatam in Regno Poloniæ Abbatum, & Monachorum exemptionem.

Alij autem hoc decretum aliter interpretantur: nam Præpositus Corporis Christi Casimiriæ, qui eidem Synodo interfuit, putat illud non esse intelligendum, nisi in causis, in quibus exempti possunt coram Ordinarijs conueniri; ita vt propterea editum fuerit in fauorem exemptorum, declarandos eos in illis causis, in quibus subsunt Ordinarijs, non debere tamen remitti ad quemcumque officialem, sed ab ipsismet Episcopis, vel eorum specialibus Commissarijs esse iudicandos. Atque hoc indicant illa verba prooemij iudicium rationis exigit, vt qui sublimiori loco positi sunt, peculiari etiam modo tractentur, &c. Atque alia sequentia, coram Ordinarijs ipsis, aut coram specialibus Commissarijs conueniantur. Et cum decretum enuncietur editum Abbatibus proponentibus, non est credendum Abbates ipsos proposuisse Synodo, vt eos submitteret iurisdictioni Episcoporum. Nuntius verò Apostolicus putauit decretum non loqui de Abbatibus, & Monachis exemptis, cum hæc qualitas exemptionis ibi non exprimatur.

De quibus cum aliàs actum fuerit in S. Congregatione Concilij re ad eundē Paulum V. delata, Sanctitas Sua, die 9. Iulij 1618. mandauit dari litteras ad Nuntium, quibus ei significaretur ex deductis ab ipso prætensionem Episcopi Cracouiensis, & aliorum Episcoporum non subsistere; sed antequam alio remedio vteretur ageret cum ipsis Episcopus, & eos moneret ad petendam à Sede Apostolica determinationem; ac præterea ageret cum Serenissimo Rege, atque illius sensum exquireret.

Secundus modus, quo Episcopus Cracouiensis conatur defendere decretum Synodale, est consuetudo, secundum quam à ducentis annis asserit se cognouisse Abbatum Regularium causas, adeovt ipsimet iam iurisdictionem ordinariam recognoscant: sed in suis litteris semper loquitur de Abbatibus non exemptis.

Nuntius Apostolicus anno 1618. quando de hac ipsa exemptione actum fuit, suis litteris testatus est præteritis temporibus variè fuisse obseruatum. Monachos fuisse admodum segnes, & negligentes in sua exemptione tuenda, ita vt quidam Abbas Gnesnensis apertè fassus fuerit se exemptionem perdidisse, atque Episcopo Cracouiensi esse subiectum.

17 Quæ tamen negligentia, imò etiam ipsa exemptionis renunciatio Romanorum Pontificum priuilegijs, quibus Regulares immediatè Sedi Apostolicæ subijciuntur nullum intulit præiudicium, vt est text. in c. Cum tempore, & ibi Abb. in 5. notab. de arbitr. Ad idem tex. in c. 2. de in integr. restit. & in c. Cum olim, il secondo, de priuil. Et ita plenè consuluit Paul. de Castr. cons. 432. Videtur dicendum, nu. 3. & seq. lib. 1. vbi pluribus ostendit Regulares, nec tacitè, nec expressè posse suis priuilegijs renunciare, & processus fabricatos in curia Episcopali contra Monachos renunciantes, esse ipso iure nullos. Et idem respondit Roman. cons. 369. circa primum, num. 19. generaliter enim nemini licet alieni iudicis iurisdictionem prorogare etiam tacitè non opponendo declinatoriam fori. gloss. Communiter approbata in l. Si conuenerit, in ver. Stare, ff. De iurisd. omn. iud. Maran. de
18 ordin. iudic. in 4. par. num. 15. Sic videmus nec Clericum sine proprij Episcopi licentia posse subijcere se alieno, & eius iurisdictionem prorogare, c. Significasti, de foro compet. Angel. in l. fin. n. 4. de constit. Princip. Soccin. post Innoc. Archid. & alios cons. 87. Visis n. 3. lib. 3. Maran. vbi supra num. 20. Ratio, quia ex consequente obesset iuri, ac fauori proprij Episcopi, secundum Abb. in d. c. Significasti, n. 9. Et per illum textum Abb. in c. Graue, num. 3. de off. Ordin. dicit exemptum etiamsi vellet non posse se submittere iurisdictioni Ordinarij sine licentia Papæ, vel illius, cui subest. Et allegat Ioan. Andr. in reg. Scienti, de regul. iur. lib. 6. In Mercurial. Quinimò ob prædictam rationem præiudicij alieni ne in vna quidem causa potest Regularis etiam indirectè exemptioni renunciare, vt not. idem Abb. in c. Si terra, num. 5. de priuil. Soccin. in d. c. Significasti, num. 40. de for. compet. & in c. Recepimus, num. 69. de priuil. Felin. in c. P. & G. num. 13. de off. Deleg. & in c. Cum olim, num. 3. de rescript. Dec. in c. primo de iud. in prima lect. n. 86. & in 2. lect. nu. 64. at quamuis Federic. de Sen. videatur contrarium sentire cons. 14. Monachus Perusinus, num. 6. tamen non figit pedes, & sua dicta veluti dubia subijcit correctioni Patris, & illuminatoris iuris Canonici Ioannis Andreæ, quem dicit oppositum sentire in gloss. sua in Clem. penult. de senten. excomm. & tandem se retractat in 6. addit. & hanc partem contra Federicum amplectitur Rota apud Crescen. decis. 3. de foro compet. & Gregor. XV. decis. 325. num. 23.

19 Consuetudo autem quatenus etiam probaretur, eam habet difficultatem, quod cum Regulares ante priuilegia subessent Ordinariorum iurisdictioni, præterquam in concernentibus disciplinam Regularem, c. Abbates, c. Abbas pro, c. Si quis Abbas, & c. Monasteria, 18. q. 2. Consuetudo conueniendi eos coram Ordinarijs, cum esset iuri communi conformis, nihil aliud erat, quàm iuris communis obseruantia. Ideoque sublato iure communi ex priuilegijs Regularium, sublata etiam fuit consuetudo illi conformis, glos. in c. 1. in ver. Facti, vers. Item probo id euidentissima ratione, de Constit. libr. 6. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. & alij in c. vn. de Cler. coniug. eod. lib. & aliàs in causa Mediolanen. priuilegij fori animaduertit Sac. Congregatio. Præterquam quod Regularium priuilegia habent derogationes consuetudinibus etiam immemorabilibus. Item habent clausulas derogatorias amplissimas, & decreta irritantia, quæ inficiunt titulum, & possessionem, vt de clausula decreti decidit Rota decis. 2. de restit. Spol. in Antiq. & decis. 11. & 12. de caus. possess. & propriet. itidem in Antiquis Bellam. decis. 342. & decis. 536. Cassador. decis. 1. & decis. 2. de restit. spoliat. qui fusè hoc probat. Pur. decis. 99. par. 1. & decis. 27. part. 2. Rota diuers. decis. 99. par. 3. lib. 1. Et nihilominus probanda esset scientia, & patientia Summi Pontificis, secundum communem Canonistarum opinionē in prohemio Clementinarum, vbi in specie Card. §. Vniuersitati, num. 3. Glos. Hostien. Abb. & DD. in c. fin. de consuet. Put. d. decis. 1. Imò Rota resoluit propter decretum irritans non posse allegari

non vsum, neque vsum contrarium, vt apud Cassad.decis.2.de resernat.& decis.1 t.num.5.super regulis Cancellariæ, & Verall. decis. 134. part.3.

His accedit quòd Regulares consueuerunt crebrò obtinere à Summis Pontificibus suorum priuilegiorum confirmationes, atque innouationes, quibus qualiscunque præscriptio, si cępta fuit, interrumpitur, si complera, tollitur per derogationem in iisdem confirmationibus appositam, vt per Felin. in c. Cum non liceat, col fin. de præscript.

20 In secunda parte decretum Synodi Cracouiensis supponit Regulares mendicantes iurisdictioni Episcopi non absolutè, sed solùm ratione rei, contractus, & delicti, & innititur Constitutioni Innocentij IV.in Concilio Lugdunensi edita, relata in c.Volentes de priuil. lib.6. & innouata à Concil.Trid.c.14.sess.7.

Sed hac in parte Synodale decretum omnino perimit mendicantium exemptionem, nam cum ipsi ex priuilegijs SedisApostolicæ sint specialiter exempti ab Ordinariorum iurisdictione, etiam ratione delicti commissi, vel contractus initi, aut rei sitæ etiam extra locum exemptum, vt dixi plenissimè in d.c.Tuarum,infra de priuileg vtique non comprehenduntur in ea Decretali, quæ nullo modo sustulit priuilegia specialium exemptionum,nec aliquid noni iuris induxit, sed tantùm emanauit ad dirimendas antiquas altercationes super exemptionibus generalibus, declarando eas non habere locum in dictis tribus casibus delicti, contractus, & rei vt illic aduertunt Archid. & Ioan.Mon in princ. quos cæteri communiter sequuntur, & ex facto respondit Gemin. conf. 72. et cum Regulares non comprehendantur in Constitutione d.c.Volentes, necessariò sequitur, vt nec comprehendantur in decreto Concil. c.14. sess.7. eandem Constitutionem innouante, quemadmodum olim re diligentissimè examinata, declarauit S.Congregatio Concilij: nam cum esset dubitatum an Regulares degentes intra claustra,cōprehendereutur in d.c.14. itáut ratione rei, contractus, & delicti possent coram Ordinarijs locorum conueniri: sacra Congregatio censuit non comprehendi.

21 Quod etiam colligitur ex decreto Conc. Trident.c.14.sess.25. de regul. & ex Constitutione Clementis VIII. vbi Regulares ratione delicti notorij commissi extra claustra, & sic in loco non exempto, non possunt puniri ab episcopo, nisi Superioribus negligentibus post terminum eisdem ab Episcopo præfixum. Et si delictum non sit notorium, & cum scandalo, nullo modo puniri possunt. Ergo in ipsis non habet locum constit. d.cap.Volentes, aliàs enim pro delicto commisso extra claustra, subessent indistinctè Ordinariorum iurisdictioni.

22 Præterea idem probatur in c.3. sess 6. vbi Regulares extra claustra degentes, & sic in loco non exempto, si delinquant, subijciuntur episcopo tamquam Sedis Apostolicæ delegato in actu visitationis duntaxat; verba enim illa punitioni, & correctioni episcopi intelliguntur de punitione, & correctione morum, cum regulentur, & restringantur à verbo visitari, quod immediatè præcedit, qui intellectus colligitur apertissimè ex c. 4. sess.14.vbi quæ statuta fuerant in d.c.3. de Clericis exemptis tam sæcularibus, quàm regularibus extra claustra degentibus, extenduntur quoad Clericos sæculares tantùm etiam extra visitationem, quod clarè innuit Concilium in d. c. 3. non statuisse nisi in actu visitationis; nam si etiam extra visitationem statuisset, superuacaneum fuisset illam dispositionem ampliare. quoad Clericos sæculares tantùm etiam extra visitationem, atque ita decretum illud aliàs interpretata est sacra Congregatio. Ex illo igitur textu duo apertè colliguntur: alterum Regulares extra visitationem, etiamsi degant in loco non exempto, atque ibi delinquant, nullatenus subesse Episcopi iurisdictioni: alterum Regulares intra claustra degentes vbiuis delinquant, ne visitationi quidem Episcopi subiectos esse, cum ad hoc vt Episcopus habeat ius visitandi, Concilium voluerit duo concurrere, idest vt regulares extra claustra degant, atque ibi delinquant.

Eodem respicit decretum,cap.11.sess.25. de regul. vbi Regulares administrantes curam animarum personarū sæcularium monasterij incūbentem,subijciuntur iurisdictioni episcopi in ijs tantùm, quæ dictam coram, & sacramentorum administrationem concernunt. Ergo si extra dictam Curam delinquant, Episcopi iurisdictioni non subsunt.

23 Rursus idem probatur in cap.5. sess. 14. vbi decernitur, vt litteræ Conseruatoriæ nemini suffragentur ad hoc vt in causis criminalibus,& mixtis coram Episcopo accusari, & conueniri, ac contra eum inquiri, & procedi non possit. Deinde præscribitur certa forma in causis ciuilibus obseruanda. Ac demum in fine adijcitur clausula infrascripta, videlicet [Regularia loca eorumque personæ in præsenti canone minimè comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur.] Ex quo decreto satis patet Regulares nec ratione delicti in causis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei sitæ in causis ciuilibus posse coram episcopo accusari, & conueniri, sed eorum priuilegia salua, atque illibata permanere. Ideoque cum episcopus Mantuanus conquestus esset quod Regulares pro contractibus, vel debitis non fincrent se in prima instantia coram locorum Ordinarijs conueniri: Sac. Congregatio censuit, si hi Regulares extra claustra monasterij degunt, seruandum esse quod dicitur sess.7. cap.14. Si intra monasteria maneant,cōueniendos esse coram Superioribus, vel Conseruatoribus eorum, non autem coram Ordinarijs, aut alibi. Salua igitur manent Regularium priuilegia,quorum præseruatio etiam generaliter habetur in cap.20. sess.25. de regul. in fin. his verbis [In cæteris omnibus præfatorum Ordinum priuilegia,& facultates,quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint,& illæsa.]

Vnde Synodus dum vulnerat priuilegia Regularium, aduersatur etiam Concilio Tridentino, contra quod certissimum est Synodum prouincialem non habere vllam statuendi potestatem. Vt in Extrauag. Ioan.22. Sancta Romana, §.Quidam autem, ibi [Quos nec eis (idest episcopis vel eorum superioribus) concedere licuit contra formam Concilij generalis] vbi glos. in

ver.

ver. Concilij, de relig. domib. Item gloss. in cap. Cum dilectus, in ver. In ætate, & ibi Abb. col. 5. de elect. Felin. in cap. 1. num. 1 de spons. Et de priuilegijs, quæ generalis Concilij sunt fixa decretis, est tex. in cap. Priuilegia, il terzo, 25. quæst. 2. Ad idem est auctoritas Augustini lib. 2. de Baptis. in hæc verba: [Concilia, quæ per singulas regiones, vel prouincias fiunt, plenariorum Conciliorum authoritati, quæ fiunt ex vniuerso orbe Christiano, sine vllis ambagibus cedere.] Et infra de Cypriano ait: [Si autem Concilium eius attenditur, huic est vniuersæ Ecclesiæ Concilium præponendum, cuius se membrum esse gaudebat: nam & vniuersum partibus semper optumo iure præponitur.] Quem locum ad hoc propositum citat Turrecrem. in cap. Domino sancto, num. 5. ver. Secundo patet, 50. dist. Ideoque sacra Congregatio consulta an contra cap. 15. sess. 23. Concilium prouinciale aliquid statuere posset, veluti si aliquis Baro prætextu inimicitiarum cum Episcopo, & eius Clero vellet confiteri extero Presbytero etiam approbato à suo Ordinario; censuit non posse. Et cum prouincialia Concilia priusquam publicentur ex Constitutione Sixti V. recognosci, atque emendari debeant à sacra Congregatione Concilij, mos ejusdem Congregationis fuit ex huiusmodi Synodis delere decreta omnia, quibus Regularium exemptiones, indulta, ac priuilegia quoquomodo violantur. Quinimo etiam

25 quando Synodus prouincialis statuit in exemptos illud idem, quod statuit Concilium Tridentinum; vt si dicat Statuimus, vt regulares, ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant (quod præcipitur eis in c. 1. sess. 25. de Regul.) nihilominus sacra Congregatio iubet expungi verbum *statuimus*, & in eius locum iubet reponi, Intelligant Regulares se teneri ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituere, vt sæpius vidi obseruatum, nimirum quia verbum, Statuimus, est authoritatiuum, & inducit ius nouum Clem. fin §. fin. de rescript. glos. in extrauag. Suscepti Ioannis XXII. in ver. Statuimus. Et super statutis legem iterum statuere non est æquitatem in medium proponere, sed præteritis calumniam inuenire, l. penult. C. De decur. lib. 10. Anchar. in c. Cum venissent, num. 5.

26 de iud. Generaliter autem non posse Episcopos in Synodo quidquam statuere, quod obuiet Canonicis institutis, deciditur apertè in hac Decretali: nam Canon præcipit statuta Romanorum Pontificum ab omnibus custodiri, c. t. de constit. præsertim ab Episcopis, qui sunt debitores sacras regulas custodire, cap. Cum simus, 9. qu. 3. Et hoc iurant, c. Ego N. de iureiur. Et pœna depositionis eis imminet si fuerint transgressores, vt in §. vltim. 4. dist. c. Hac consona, & c. Violatores, 25. quæst. 1. Sic Prælectus Prætorio Constitutionem legi contrariam facere non potest, l. 2. C. de off. Præf. Præt. & Legatus non potest mandare, vt in causa procedatur sine strepitu, & figura iudicij, c. fin. de hæret. lib. 6. quia hoc esset contra iura, c. 1. de lit. contest. & l. prolatam, C. de Sen. & pro hac parte ex facto consuluit Feder. de Sen. cons. 17. Quæstio talis est, per totum, quem refert, & sequitur Petr. de Anchar. in repet. Canonum statuta, num. 188. vers. in contrarium, & num. 190. vers. Accedit his vtilis quæstio supra de Constitut. Alioquin secundum eos si Episcopi hoc possent, per consequens possent tum ius commune subuertere in singulis casibus à iure prouisis aliud statuendo, quod sentire, modicum differt ab hæresi, cap. 27. dist. c. Nulli, 19. distin. glos. in c. 1. in ver. Non enim reuocat, vers. si in contrario diceremus, de constit. lib. 6. S. Thom. opusc. 19. cap. 3. Quamobrem integrum hoc caput tam ob regularium, ac Sedis Apostolicæ præiudicium, quàm ob defectum authoritatis, videtur omnino expungendum. Hæc quoad Synodum diœcesanam Cracouiensem.

27 Quo verò ad prouincialem Gnesnensem, decretum illud, quod saluam facit regularium exemptionem præterquàm in his, quæ sacris Canonibus, consuetud. & Concilij decretis aduersantur, videtur itidem absolutè perimere regularem libertatem; nam illorum priuilegia, & exemptiones sunt ferè omnes aut præter, aut cōtra sacros Canones, c. In his de priu. cum multis simil. Vnde illas reducere ad limites sacrorum Canonum nihil ferè aliud est, quàm illas ad nihilum redigere.

Ad hæc non videtur tolerandum decretum, dum saluam facit exemptionē Regularium præterquam in his, quæ consuetudinibus aduersantur; id enim est confirmare, & canonizare, tanquam validas quascunq; consuetudines cōtra Regularium priuilegia. Quod tamen habet difficultates superiùs propositas circa præscriptionem à Cracouiensi Episcopo allegatam.

28 Accedit, quod Synodus prouincialis nullam habet auctoritatem statuendi in Regulares exēptos: nam priuilegia pontificia per quamcumque inferiorem potestatem conuelli, aut labefactari non possunt, c. Inferior, 21. dist. c. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. Ne Romani, de elect. Vnde Leo Papa Martiano Augusto epist. 52. aliàs 54. [priuilegia inquit ecclesiarum, & monasteriorum sanctorum patrū authoritate instituta, nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari.] & Greg. lib. 7. epist. 17 [Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt priuilegijs, & ordinatione disposita, perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione seruari, nec à quoquam Pontificum in eotum, vel in partem ea qualibet occasione conuelli decernimus, vel mutari.] Cui textui respondert non potest, vt inquit Archid. in c. Licet canon. num. 3. vers. & ibi assertiuè dixit, de elect. lib. 6. Idem Gregor. lib. 7. epist. 115. [Cura est sollicitudinis adhibenda, vt ea, quæ pro quiete Monachorum, religiosæque conuersationis fuerunt ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare. Sed sicut hoc quod ratio exigebat vtilitatis, oportuit diffiniri, ita quod diffinitum est non debet violari. Referuntur à Gratiano in c. 2. c. Institutionis, & cap. Cum piæ, 25. qu. & concordant ibidem c. 1. c. Priuilegia, & c. Quæcumque, Innocentius III. in Concilio generali Lateranensi; priuilegia, quæ quibusdam religiosis Romana concessit ecclesia, permaneant inconcussa. Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi decernit libertatem, quam nonnullis Apostolica sedes priuilegio exēptionis indulsit, sic integram obseruari, vt & illam alij non infringant, & ipsi eius limites non excedant, vt refertur in c. Vt priuilegia infra

de priuil. & in c. 1. eod. tit. lib. 6. Idipsum & leges ciuiles sanxere, vt in l. Priuilegia, C. De sacrosan. Eccles. & l. Omnia priuilegia, C. De episcopis & Cler. nec non leges Regiæ, vt leg. 4. in fin. tit. 3. lib. 1. recopil. in qua referuntur notabilia verba Gratiani, in c. fin. §. Hospitalitatis, 25. qu. 2. & in c. fin. §. Oportet, 25. q. 1.

29 In primis autem dedecet ea priuilegia violari ab Episcopis, quibus Regulares subiectuiunt, & Coadiutores existunt, in prædicatione verbi Dei, in sacramentorum administratione, & in cæteris, quæ ad salutem pertinent animarum, vt habetur in c. Ex auctoritate, 16. quæst. 1. & docet S. Thom. in 2. 2. quæst. 187. art. 1. vers. Sed contra, & qu. 188. art. 4. Quapropter Host. in c. Inter cætera, num. 16. vers. Hodie tamen supra de off. ordin. exaggerat valde dolendum, quod Episcopi non agnoscant Regulares esse Coadiutores suos, adijciens Paraclitum prouidere per Ordines Prædicatorum, & Minorum; licet non omnes capiant verbum istud, cuius dictum referunt ibidem Ioan. Andr. num. 10. vers. Dicit demum, qui idcirco num. 11. in verb. cooperatores, conqueritur quod Episcopi nostri temporis ædificent parietes, & subtrahant columnas, &c. Card. nu. 3. & Syluest. in ver. Episcopus, num. 12. vers. Decimò quæritur.

DE MAIOR. ET OBED.

Cap. Cum in Ecclesijs.

S V M M A R I V M.

1 *Canonici Regulares inobedientes Priori suo per ipsum excommunicari possunt, & si fuerint incorrigibiles, de Fratrum consortio expelli debent.*

2 *Prior potest suos Canonicos excommunicare, quia Ordinarius est.*

3 *Regulares inobedientes, & incorrigibiles excludendi sunt à consortio Fratrum, sed non expellendi à monasterio, & num. seq.*

4 Penitus *dictio quid importet.*

5 *Professio emissa sub conditione, vt si professus vnquam repertus fuerit fregisse vota castitatis, paupertatis, vel obedientiæ, eijci possit à Religione, an sit valida, & num. seqq. vsq. in finem.*

6 *Adiectio non repugnans contractui, vel actui qui geritur, non vitiat, nec vitiatur.*

7 *Conditio, quæ non aduersatur substantiæ Religionis, si sit licita, tenet, si illicita, vitiatur, sed non vitiat professionem.*

8 *Monachus, qui in professione ex pacto sibi reseruat proprium, in dubio intelligitur reseruasse tamquam obedientiarius monasterij.*

9 *Conditio reseruationis proprij licet aduersetur substantiæ Religionis, tamen ex communi opinione vitiatur, & non vitiat ingressum.*

10 *Conditio resolutiua aliàs honesta an vitiet matrimonium carnale, & num. 14.*

11 *Professionem non vitiat conditio resolutiua, sed vitiatur, & num. seqq.*

12 *Status Religiosi est perpetuus, & sua ratione immobilis.*

13 *Professio est votum solemne de præsenti, quod diem, aut conditionem non recipit.*

1 CVM IN ECCLESIIS. Canonici Regulares inobedientes Priori suo per ipsum excommunicari possunt; & si fuerint incorrigibiles de fratrum consortio expelli debent. Hoc dicit, Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anania. Diuiditur vt per Ioan. Andr.

2 Nota primo, ibi, *In eos excommunicationis sententiam promulgauit*. Priorem posse in Canonicos excommunicationis ferre sententiam, quia Ordinarius est, vt notatur in c. 1. & c. Cum ab Ecclesiarum, supra de offic. ordinat. secundum Innoc. hic in princ. Possunt ergo Abbates, & Priores excommunicare subditos, vt hic, & in cap. Sicut, infra de simon. quia ad ipsos spectat primo loco correctio Monachorũ, c. Quanto, supra de offic. ordinat. cum ibi notatis, & in cap. fin. in primo responso, de offic. Archid. & hic notant Bernard. post casum, Host. num. 3. in ver. Sententiam, Bald. num. 2. in fin. Ioann. Andr. & omnes, in Summ. textus. Sed aliud est in Abbatissis, c. Dilecta, infra eod. Host. hic n. 4.

3 Secundò nota ex fine textus, Regulares inobedientes, & incorrigibiles à consortio fratrum esse excludendos. Et pondera bene, quia textus non dicit à monasterio, seu ab Ordine expellatis, sed dicit de fratrum consortio excludatis: & ex hoc collige ne decipiaris, Religiosos incorrigibiles non esse eijciendos ab Ordine, seu monasterio, ita vt ad sæculum redeant, ne sic studiosè faciant se inobedientes, & iugum Religionis excutiendo, ex sua malitia commodum consequantur, sed esse separandos, & seiungendos à societate, & consortio fratrum, & recludendos in ergastulis ad agendam pœnitentiam: & ita intelligas iura quæ loquuntur de expulsione Regularium incorrigibilium, prout ex hac littera deducunt Petr. de Sampson. & Abb. Antiq. qui sub num. 4. ponderando ver. *Excludatis*. [Ergo, inquit, secundum hoc quandocunque voluerit vagari Regularis, faciat se inobedientem, & sic expulsus suæ intentionis consequitur effectum: quod est prorsus absurdum. Sed respondeo non est sensus, quod ipsi à monasterio excludantur, sed tantum à consortio aliorum, vt cum alijs non comedant in refectorio, vel in dormitorio non iaceant, sed in eodem monasterio detrudantur in carcerem, hoc dicit, & non à monasterio excludantur, ne occasionem habeant euagandi.] Hæc Abbas Antiquus, & concordat Ioann. Andr. num. 9. Bellam. post princip. in

4 ver. Consortio. Et quamuis Goffredus exponat verbum, *penitus*, idest irreuocabiliter, & Hostiensis num. 10. intelligat penitus, idest sine spe restitutionis cum sit eijcienda ab ouili ouis morbida, ne inficiat sanas oues, cap. Sed illud, 45. dist. cap Ea quæ, §. 1. de stat. Monach. tamen vt dicit Henric. Boich. num. 13. facienda est vis in eo, quod dicit textus de fratrum consortio, cap. Impudicas, 27. quæst. 1. Non enim dicit de monasterio eijciendos, quia etiam eiecti essent reuocandi, cap. fin. de regulat. Sed excludantur à consortio, idest non stent cum alijs fratribus in Capitulo, Refectorio, & similibus, sed in aliquo loco arcto ponantur ad pœnitentiam

per-

peragendam: & subdit hoc esse verius, & tutius, arg. cap. Peruenit, 27. dist. vbi hoc notat Archid. Ad hoc cap. Dilectus, de simon. & sequitur hic Bellam. nu. 4. Butr. num. 19. & 20. Cardin. nu. 5. in 7. opposit. Anchar. num. 6. Imol. nu. 8. Abbas in vlt. notab. & Ioan. de Anan. nu. 4. ex quibus patet hanc esse magis cōmunem Canonistarum sententiam, de cuius veritate plenius dissero in d. cap. fin. à nu. 36. vsque ad num. 71. de regulat. ibi videas.

5 Quæsiuerunt Regulares Ordinis Reformatorum Sanctissimæ Trinitatis an sit nulla, vel valida professio emissa à nonnullis in eorum Religione in manibus superioris Regularis cum cōditione, vt si procedente tempore comperiatur, eos fregisse vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ, vel aliud quid graue commisisse, à Religione eijci possint exuti habitu regulari.

Visum est respondendum professionem esse validam.

Primó, quia huiusmodi conditio non videtur aduersari substantiæ religionis, quæ consistit in tribus votis substantialibus, iuxta notata in cap. Cum ad monasterium, de stat. Monachor. & in cap. Dudum, de conuers. coniugat. & per Abbatem in rubrica de Regularib. nu. 1. Tantum enim abest, vt dictis tribus votis aduersetur talis conditio, vt potius opposita videatur ad illorum executionē, & firmitatem, dum tribuit facultatē eijciendi & sic puniēdi vota non seruan-
6 tē. At quando adiectio non repugnat contractui, vel actui, qui geritur; tunc nec vitiat, nec vitiatur, sed valet regulariter, sicut & actus, cui adijcitur, siue cedat ad argumentum, vt l. Ea tamen adiectio, ff. De legat. tertio. l. 1. cum quatuor sequentibus, & per totum, ff. De fundo instructo, l. Si stipulatus, ff. De vsuris, l. Si vt certo, §. Si de me, ff Commodati, l. Qui mutuam, ff. Mandat, l. Illi, ff. De vsufruct. legat. l. 1. §. Qui depositis, cum ibi notatis, ff. Depositi, cap. 1. & 2. de fil. Presbyt. cap. Quamuis, il primo, & cap. Cum in illis, §. 1. & §. Is cui, vers. Vel nisi, de præben. lib. 6. & Clem. Si dignitatem, eod. tit. Siue cedat ad diminutionem, l. Legatis Seius, ff. De legat. 3. cap. Quoniam, ibi, In quibus, de concess. præb. lib 6. & notat Henric. Boich. in cap. final.
7 num. 13. de condit. apposit. Et in specie quando pactum, vel conditio non contrariatur Religionis substantiæ, vel pactum, & conditio tenent si sunt licita, vel si sunt illicita vitiantur, & non vitiant professionem, ita videtur esse de mente omnium in d. cap. fin. in d. cap. Cum ad monasterium, de stat. Monachor. & in cap. Insinuante. Qui Cleric. vel vouent. Ideoque in illa quæstione, vtrum reseruatio proprij facta à Regulari profitente sub cōditione vitiet ingressum, vel vitietur, omnes laborant circa eam difficultatem tanquam ab ea pendeat solutio quæstionis, videlicet an retinere proprium sit contra substantiam Religionis, necne, vt per Henric. Boich. in d. cap. fin. num. 14. & num. 15. vers. Sed hoc quod Monachus habeat proprium.

8 Secundó quia hoc pactū, seu conditio posset forte recipere aliquem intellectum, ita vt nec etiam contineret iniustitiam: nam vt declarat Abb. in d. cap. Insinuante, num. 6. vers. Sed ego, quem referunt, & sequuntur Angel. in ver. Religiosus, nu. 13. & Syluestr. in ver. Religio tertio, num. 8. verba apposita in tali contractu si fieri potest intelligenda sunt secundum naturam contractus, vt l. Si vno, in princ. ff. Locati, maximè vt res potius valeat, quàm pereat, l. Quoties, ff. De verb. obligat. & cap. Abbate, de verb. signif. etiam impropriatis verbis, vt est textus in d. cap. Insinuante, secundum vnum intellectum ex quibus concludit Abbas eum, qui reseruat sibi proprium, nisi magis declaret, intelligi reseruare tanquam obedientiarium monasterij, ita in proposito illa conditio vt Regularis compertus aliquod ex votis fregisse, vel aliud graue commisisse, eijci possit, forté est intelligenda si is, qui vota fregit, vel aliud graue commisit, nolit corrigi, nec recipere pœnitentiam condignam, iuxta instituta Religionis; quo casu etiam de iure communi eijci potest. Vmbertus in Regula S. Augustini, cap. 99.

9 Tertió etiam si dicta conditio substantiæ Religionis esset contraria, nec aliquo modo reciperet intellectum congruentem substantiæ Religionis; tamen ex communi sententia, quamuis multos habeat contradictores, valet ingressus, & conditio reijcitur, vt de conditione proprium reseruante tenent Innocent. Hostiens. Archid. Laudunus, Ioan. Andr. & alij relati plenissimè ab Henric. Boich. in cap. fin. de condit. appos. in vltima quæst. num. 14. vers. Sed contrarium, & de communi testatur Imola in cap. Cum M. Ferrarien. nu. 41. vers. Quandoque vera, de Constit. & ratio præcipua Ioan. Andr. in d. c. final. nu. 9. vers. Dic quod in monasterio est, quia culpa ministri pactum, vel conditionem iniustam adijcientis, obligationem, quæ Deo quæritur, non dissoluit, vt latius per Henric. Boich. ibid. num. 15. vers. Hoc idem tenet.

10 Vltimó obseruandū est hoc casu non agi de cōditione suspensiua, sed de conditione resolutiua, quæ si alias sit honesta, non vitiat matrimonium carnale, puta cōtraho tecum matrimonium, & si non dederis mihi decem, vel si Romā iueris, volo te relinquere: nam ex quo à principio matrimonium fuit validum, non potest dissolui ex futuro euentu, vt in cap. Cum sis, de conuers. coniugat. & ideo seruandum est conditione reiecta. Casus est in cap. Quicumque, de condit. appos. iuxta intellectum Vincentij, cum quo transeunt ibi Ioan. Andr. Butr. & Abb. omnes num. 2. & Alex. de Neuo num. 1. ad finem: quem sequitur, & communem dicit Nauarr. in Manual. cap. 22.
11 nu. 62. vers. Tertium. Ergo nec vitiat professionem Regularem, per quam coniugium spirituale contrahitur: nam sicut non potest contrahi ad tempus matrimonium carnale, vt in d. cap. final. de condit. apposit. ita nec spirituale illi æquiparatum, cap. Inter corporalia, & cap. Quanto, de
12 translat. episcopi. Status enim Religiosi perpetuus est, & sua ratione immobilis, vt docet S. Thom. in 2. 2 quæst. 88. art. 7. & quæst. 183.
13 art. 1. Et quemadmodum lex abhorret adoptionos filios temporales, vt l. Si tibi, aliàs incipit Quæsitum, ff. De adopt. ad eumdem modum sacri Canones abhorrent filios spirituales Religionum ad tempus constitui, & ad sæculum remeare, cùm professio sit votum solemne de præsenti, quod diem, aut conditionem non recipit, cap. De viduis, cap. Hæc vero, & cap. Quæ Christo, 27. quæst. 1. cap. Insinuante. Qui cler. vel vou.

&

14 & scripsi plenius in c. Porrectum, num 6. de Regular. Præterea esto conditio resolutiua tanquã destructiua matrimonij, & sic repugnans illius substantiæ vitiaret ab initio matrimonium carnale, secundum aliam opinionem, quæ fortè est verior, vt dixi in d.c. final. num. 2. de condit. appos. tamen non sic vitiaret votum solemne Religionis, per quod obligatio acquiritur Deo, secundum rationem differentiæ, quam inter hęc assignat, & pluribus confirmat Ioan. Andr. in eod. cap. final. num. 9. vers. Die quod in matrimonio, & post eum Henric. Boich. ibid. num. 15. vers. Hoc idem tenet.

Ex his patet validam esse professionem, & pactum vel reduci ad sensum congruum, vel vitiari, & non vitiare professionem. Quia tamen eo pacto Superiores Regulares occasionem captare possunt sæuiendi in Regulares, & facilè eos eijciendi, quod multa mala parit, & reprehenditur ab Vberto d.c. 99. expediret interdicere Prælatis, ne deinceps eum tali pacto aliquem reciperent ad professionem. Quod si aliqui eiecti, qui vxores duxerint, audiri vellent, æquum esset eos audire, & ita resolutum.

DE MAIORITATE, & obedientia.

Cap. His quæ.

SVMMARIVM.

1 *Cardinali Titulari Presbyteri, & Clerici Capellarum Titulo subiectarum debent obedientiam, & alia, de quibus hic.*

2 *Capitulum vacante titulo Cardinalatus succedit in iurisdictione, nisi pro bono pacis aliquid sit exceptum.*

3 *Obedientiam manualem Presbyteri, & simplices Clerici tenentur Prælato suo, & successoribus exhibere.*

Declaratur, num. 7.

4 *Et quæ dicatur obedientia manualis.*

5 *Feudatarius satis est, vt iuret fidelitatem ecclesiæ, ibidem, num. 5.*

6 *Curati tenentur præstare Prælato obedientiam per iuramentum, nec sufficit manualis.*

8 *Obedientia, reuerentia, & honorificentia, an & in quo differant.*

9 *Salutandi modi complures referuntur secundum diuersas nationes.*

10 *Prælatos hodie, & maximè Papam adoramus, & genuflectimus.*

11 *Matricem ecclesiam tenentur adire Presbyteri, & Clerici Capellarum pro scrutinio, baptismo, & Capitulo.*

12 *In his tamen præualere debet consuetudo.*

13 *Scrutinium quot modis accipiatur.*

14 *Ad Capitulum, vel Congregationem subditi conuenire debent non ad voluntatem Superioris, sed temporibus consuetis.*

15 *Cardinales habent in suo titulo, & in ecclesijs titulo subiectis episcopalem iurisdictionem. & num. seq. vsque ad num. 27.*

16 *Non tamen quoad ea, quæ à Concilio Tridentino Episcopis sunt concessa.*

Quod intellige, vt num. 52.

17 *Vicarius Vrbis non cognoscit de causis sub titulis Cardinalium.*

18 *Cardinales Presbyteri in suis titulis, & Diaconi in suis Diaconijs, & in Capellis subiectis habent ius episcopale.*

19 *Idest corrigendi, & censuras fulminandi.*

20 *Item ius visitandi in suis titulis sicut Episcopi in suis Episcopatibus.*

21 *Item instituendi, & destituendi.*

22 *Vnde possunt conferre beneficia suarum Ecclesiarum Titularium.*

Dummodò sint præsentes in Curia alioquin solus Papa confert.

Item ius habent resignationes admittendi. ibidem, & num. 37.

24 *Item vtendi insignijs Pontificalibus, & solemniter benedicendi more Episcoporum, licet Episcopi non sint.*

25 *Item suis subditis, & familiaribus in suis titulis primam tonsuram, & minores ordines conferendi.*

26 *Cardinales in suis titulis habentur loco Episcoporum quoad iurisdictionalia tantum, non autem quoad Episcopalia, nisi sint Episcopi.*

27 *Cardinalis in sua ecclesia habet titulum, ac per eius obitum ecclesia dicitur vacare.*

28 *Cardinales Presbyteri tantum habent titulum, & cum titulo inscribuntur, præter vnum.*

29 *Cardinalibus Presbyteris quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ assignantur à Sixto V.*

30 *Ecclesia S. Laurentij in Damaso est titulus Cardinalis, & perpetuò assignata Vicecancellario pro tempore existenti.*

31 *Capitulum an succedat in iurisdictione Prælati vacante Ecclesia, & num. seqq. vsque in fin.*

32 *Quid in Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ, quæ est titulus Cardinalis. & num. 42.*

Et quid in Capitulo alterius Collegiatæ. nu. 36. & 39.

Et quid in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis. nu. 49.

Et quid post Concilium Tridentinum. num. 67.

33 *Capitulum Ecclesiæ, in qua est titulus Cardinalis, mortuo Titulari, non succedit in iurisdictione quoad ius puniendi crimina, & fulminandi censuras. & num. 42.*

34 *Et an hoc procedat de iure communi, an verò propter reseruationem, de qua hic.*

35 *Priuilegium in corpore iuris clausum facit ius commune inter nominatos.*

36 *Prælati inferiores, exceptis Cardinalibus in suis titulis, non habent iurisdictionem ordinariam de iure communi. & num. seqq.*

37 *Cardinales in suis titulis habent ius pinguius, quàm plebani.*

38 *Plebs non fundat intentionem in Capellis de iure communi, nisi Ecclesia matrix sit titulus Cardinalis.*

39 *in Capitulum sede vacante an transeat iurisdictio competens inferiori Prælato de iure speciali. & num. seqq. vsque ad num. 49.*

40 *Deuolutio iurisdictionis non inducitur nisi in casibus iure expressis.*

41 *Abbatiali sede vacante Episcopus de iure succedit in facultate dandi licentiam Monacho acceptandi*

di executionem testamenti.

43 *in Capitulum sede vacante non transeunt quæ competunt Prælato de iure speciali. & num. 46.*

44 *Capitulum Paduanum sede vacante non succedit in facultate conferendi gradum Doctoratus, & Magisterij.*

45 *Monasterio vacante an Conuentus possit Monachos recipere.*

47 *Prælatus, & Capitulum faciunt vnum corpus, & potestas est in Ecclesia, & dignitate.*

48 *Iurisdictio simultanea inter Prælatum Ecclesiæ inferioris, & Capitulum item administratio bonorum absque dubio transit in Capitulum sede vacante.*

49 *Capitulum sede Episcopali vacante potest iudicare, absoluere, & excommunicare, sed non anathematizare.*

50 *Item potest visitare, & procurationes recipere. & num. 75.*

51 *Item potest de delictis etiam extra visitationem contra certas personas inquirere.*

52 *Item potest sindicare Fiscalē Episcopi prædefuncti.*

53 *Item potest statuta condere, non tamen duratura in tempus successoris.*

54 *Capitulum sede Episcopali vacante non succedit in iurisdictione Episcopo delegata, etiam ex generali delegatione Sedis Apostolicæ.*

55 *in Capitulum sede vacante non transeunt ea, quæ ex Concilio Tridentino competunt Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato.*

56 *Nisi detur Episcopo facultas procedendi etiam authoritate Apostolica.*

Vicarius Capituli sede vacante potest transferre beneficia simplicia ab Ecclesijs collapsis. ibidem.

57 *Capitulum sede Episcopali vacante non potest beneficia conferre, licèt possit præsentationes admittere, & instituere.*

58 *Item non potest bona Ecclesiæ alienare. & n. seqq.*

59 *Item non potest dare licentiam Clerico transeundi ad aliam Ecclesiam.*

60 *Item non potest dimissorias ad Ordines concedere infra annum à die vacationis, nisi arctatis ratione beneficij recepti, vel recipiendi.*

61 *Et quibus casibus Capitulum potest dimissorias concedere, potest etiam interstitia remittere; non autem Capituli Vicarius, nisi ex mandato speciali.*

62 *ad Capitulum Episcopo existente hæretico spectat facultas concedendi dimissorias.*

Dimissorias sufficit obtinere ab vno ex Canonicis si reliqui propter hæresim sint dispersi, vel adeunda est Sedes Apostolica. ibid. & num. seq.

63 *Capituli ius in vno conseruatur.*

64 *in Capitulum sede Episcopali vacante an, & quomodo transeant ea, quæ sunt ordinis Episcopalis, & num. seq.*

65 *Ordinum, & Sacramentorum collatio est de lege iurisdictionis.*

66 *Capitulum sede vacante de iure communi non arctatur ad constituendum Vicarium, sed potest iurisdictionem per seipsum exercere.*

67 *Capitulum infra octo dies post mortem Episcopi ex Concilio Tridentino tenetur Vicarium, seu Officialem constituere, vel existentem confirmare.*

68 *Capitulum sede Episcopali vacante post Concilium Trident. ita demum potest duos Vicarios in solidum, vel alternis mensibus constituere, si ita se habeat immorabilis consuetudo.*

69 *Vicarius sede vacante datus etiam ad certum tempus potest ad libitum Capituli reuocari.*

70 *Non obstante iuramento, licèt reuocantes sint periuri.*

71 *Aliquando tamen dari solent litteræ ad Capitulum, vt Vicarium non amoueat.*

72 *in Vicarij deputatione sede vacante Capitulum potest præfinire tempus, quo elapso eius iurisdictio expiret.*

73 *Sede vacante iurisdictio residet principaliter penes Capitulum; exercitium verò penes Vicarium.*

74 *ad Capitulum sede vacante non spectat substitutio facienda propter absentiam Vicarij, vel aliorum Officialium, sed ad ipsos Officiales.*

75 *Capitulum sede vacante absque Vicario non potest Visitatorem eligere ad visitandum diœcesim.*

76 *Item non potest eligere arbitros ad cognoscendum de causis suspicionum Vicarij, sed per seipsum cognoscere.*

77 *Capitula Cathedralium dumtaxat arctantur à Concilio Tridentino ad eligendum Vicarium sede vacante, non autem Capitula Collegiatarum Ecclesiarum.*

1 HIS QVÆ. Mortuo Prælato, ipsius subditi debent Capitulo in omnibus obedire, nisi pro bono pacis aliquid fuerit exceptum. Hoc dicit: secundum Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Auchar. & Imol. vel aliter secundum Abb. & Ioan. de Anan. Presbyteri, & Clerici Capellarum in titulo Cardinalatus debent Cardinali obedientiam, & cæ-
2 tera, de quibus hic. Vacante autem titulo succedit Capitulum illius ecclesiæ, nisi pro bono pacis aliquid sit exceptum. Diuiditur in duas partes. In prima determinat quid iuris sit non vacante ecclesia. In secunda quid iuris ea vacante. Secunda ibi, *Quando autem.*
3 Nota primo ibi, *earumdem Capellarum Presbyteri, & Clerici.* Sacerdotes non curatos, & simplices clericos teneri exhibere Prælato suo, & Successoribus manualem obedientiam, vt hic, & in cap. Olim, in primo responso vers. A quo, supra de restitut. Spoliat. & hic notant Innoc. in
4 princ. Host. num. 3. & Ioan. Andr. num. 9. & dicitur manualis, scilicet sine scriptura, vt hic, & c. Legebatur, supra eod. & sine iuramento, vt in c. Nullus, de iureiur. & declarat gloss. prima hic, & Butr. num. 11. Neque hoc est speciale in Cardinalibus, vt quidam putant; sed obtinet etiam in alijs Prælatis secundum Hostien. cuius opinionem dicit esse veriorem Cardinal. num. 1. per
5 d. c. Legebatur, vbi etiam hoc tenet glossa prima. Non obstat c. Veritatis, infra, de iureiur. vbi non tenetur quis præstare obedientiam Successori. Quoniam illud procedit in feudatario,
6 qui satis est vt iuret fidelitatem Ecclesiæ, secundum Abb. Antiq. hic num. 1. Item non obstat d. c. Nullus, vbi Sacerdotes tenentur præstare obedientiam Prælato suo per iuramentum, & sic non sufficit manualis. Quoniam loquitur in Sacerdotibus curatis, secundum glos. primam
7 in d. c. Legebatur, & Butr. hic nu. 10. Demum non obstat c. Si in plebibus, 63. dist. & c. Postulasti, infra de iurepatr. vbi satis est vt Presbyteri, & Clerici Capellarum faciant obedientiam manualem Prælato suo immediato. Si quidem illa iura vendicant sibi locum in Capellis, in

qui-

quibus sunt Collegia: tunc enim satis est, vt is,
qui præest Collegio, manualem obedientiam
exhibeat Prælato Superiori: quod verò hic dici-
tur, obtinent in Capellis, in quibus non sunt
Collegia, sed in singulis singuli, vnus, vel plures,
non tamen vt Collegium; tunc enim facient
obedientiam Cardinali, vel alteri, cui subsunt.
c. dilecta, inf. de excess. Prælat. secundum Vincen.
hic, cum quo transeunt Io. Andr. num. 3. Bellam.
in 1. oppos. Card in 2. quæst. Anchar. in not. &
Ioan. de Anan. n. 1.

8 Secundò nota ibi, *obedientiam*, aliud esse obe-
dientiam, aliud reuerentiam, & aliud honorifi-
centiam, vt per Butr. num. 5. Obedientiam
secundum Abb. Antiq. num. 1. in ver. Obedien-
tiam, consistit in his, quæ fiunt in iudicio, vt
veniant cum citabuntur: & extra iudicium, vt
pareant iustis præceptis. Reuerentia pertinet ad
executionem præcepti in his, quæ fiunt extra
figuram iudicij, veluti vt quotannis accedant
ad Synodum, c. Quoniam quidam, 18. dist. nisi
9 necessitas eos excuset, cap. Romana de sentent.
excomm. Honorificentia est in assurgendo, &
huiusmodi Vincentius exponit honorificentiam,
scilicet Hispanicam, *humiliamus nos*. Francorum
Deus vos saluet. Lombardorum, *Bennegna*. Sara-
10 cenorum *ex illa mela aloe*. secundum Romanos
pilei. Hodie secundum Io. Andr. n. 4. & Bellam.
in princ. flectimus genua, & prælatos adoramus,
præcipuè Papam: de quo tamen remittit Ioan.
Andr. ad ea, quæ ipse notat post Host. in c. Etsi
Christus, num. 5. in ver. Transferetur, infra, de
iureiur. Tu vide S. Thomam in 2.2. qu. 84. art. 1.
vel secundum alios obedientia consistit in exe-
cutione mandatorum. Reuerentia in honore,
qui exhibetur sine verbis. Honorificentia cum
verba proferuntur, vel dic illa esse Synonima, &
hic fuisse inculcata maioris expressionis causa,
vt per Cardinalem in 3. q. & Abb. n. 1. in ante-
penult. notab.

11 Tertiò nota ibi, *Scrutinio*. presbyter, & Cle-
ricos Capellarum teneri accedere ad Eccle-
siam matricem pro scrutinio, baptismo, & Capi-
tulo, concordant cap. Dilectus, infr. de Capell.
Monach. & hic notant Innoc. num. 2. vers. Nam
de iure, Host. num. 5. in eod. vers. Ioan. Andr.
12 num. 7. & Bellam. in princ. vers. Nam de iure,
& idem Innoc. in c. Ad audientiam, il primò,
circa nu. in ver. Honor, infr. de Eccles. ædific.
cum quo Host. num. 3. in vers. Competens, Ioan.
Andr. num. 10. & alij transeunt, licèt in his se-
13 cundum eos præualere debeat consuetudo, c. fin.
supra de offic. Archid. Scrutinij autem nomine
intelliguntur catechismi, siue exorcismi, qui
fiunt baptizandis per viginti dies ante baptis-
mum, vt cap. Ante viginti, de consecr. dist. 4. &
c. peruenit, 10. q. 1. Hostien. & Abb. Antiq. hic
ambo nu. 1. & est vulgare Romanorum, vt notat
glossa in d. c. Dilectus, in ver. In scrutinijs, de
Capell. Monachor. Hæc enim scrutinia in maiori
hebdomada fieri consueuerunt circa pueros post
in magno sabbatho baptizandos, vt ibi adnota-
tur in glossa marginali, & ex Goffredo ibidem
referunt Hostien. & Ioan. Andr. Aliter accipitur
scrutinium in Concilio generali, cap. Quia pro-
pter, de elect. & in Concilio Lugdunensi, c. In ele-
ctionibus, eod. tit. lib. 6. vbi Host. num. 3. ponit
tresdecim modos, quibus accipitur scrutinium.

14 Quarto nota ibi, *conueniant temporibus con-
suetis*. Non ad voluntatem Superioris, sed sicut
consuetum est debere subditos venire ad Capi-
tulum, seu Congregationem, vt ex hac littera
colligunt Petr. de Sampsone, & Abb. Antiq. n. 2.
Ioan. Andr. num. 5. Bellam. num. 3. Butr. num. 6.
Cardin. in 3. not. & Abb. in penult. not.

15 Quinto nota ibi, *ipsius Cardinalis correctionem*.
Cardinales habere in suo titulo, & in Ecclesijs
titulo subiectis Episcopalem iurisdictionem, vt
hic est tex. qui ad hoc consueuit quotidie alle-
gari, & non reperitur alibi, secundum Abb. in
2. not. & quem omnes extollunt, vt inquit Felin.
in princ. & ita Ioan. Monach. in c. Vnic. num. 2.
infra eod. lib. 6. attestatur Papam sibi respon-
disse, cuius dictum hic referunt, & sequuntur
Ioan. Andr. num. 11. Bellam. in fine, Cardin. in
3. oppos. in fin. & communiter Doctores, vt di-
cit Abb. in 2. notab. & Ludouicus Romanus in
sermone suo, quem habuit in Concilio Basile-
ensi posito in calce Conciliorum suorum, n. 19.
in fin. Idem firmant Cardin. in Clem. Ne Ro-
mani, §. Irritum, num. 4. de elect. Cardinalis Ia-
cobat. de Concilio lib. 2. art. 2. num. 11. Gondi-
sal. Villadiego de orig. Cardinal, num. 7. Aeneas
de Falcone de reseruat. qu. 2. principali, num. 10.
16 & alij passim. Et quamuis Gregorius XIII. di-
xerit, se nolle, vt ea; quæ Episcopis concessa
sunt à Concilio Tridentino competant Cardi-
nalibus in suis titulis, eo quod licet habeant
quasi episcopalem iurisdictionem, ibi tamen
verè, & propriè non sunt Episcopi: nihilomi-
nus extra facultates à Concilio concessas salua
manet iurisdictio Cardinalium in suis titulis ad
præscriptum huius Decretalis, vt ex sacræ Con-
gregationis sententia scripsi plenius in c. Ne pro
dilatione num. 42. infra de pœnit. & remiss.
17 Ideoque Cardinalis Vrbis Vicarius non cogno-
scit de causis sub titulis Cardinalium, vt per
Manfred. de Cardin. decis. 106. & modernos de
resignat. benef. lib. 7. q. 12. num. 13.

18 Procedit autem hæc conclusio non solum in
Cardinalibus Præsbyteris, sed etiam Diaconis
videlicet, vt illi in suis Titulis, hi verò in suis
Diaconijs quasi episcopalem habeant iurisdi-
ctionem, vt est expressum in constitutione Six-
ti V. quæ incipit Religiosa. Idibus April. 1587.
in Bullar. tom. 2. pag. 571. vbi in princ. sic legi-
tur. [Præter sex Episcopos Cardinales, qui cer-
tis Cathedralibus Vrbi finitimis præsunt, singu-
lis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus pro-
priæ in Vrbe Ecclesiæ tituli videlicet, & Dia-
coniæ cum suis Clero, & Populo, ac quasi epi-
scopali iurisdictioni in spiritualibus, & tempo-
ralibus regendæ, & administrandæ committan-
tur.] Hæc ibi.

19 Itaque Cardinales in suis Titulis, Diaconijs, &
in cappellis subiectis ius habent corrigendi, &
excommunicationis, suspensionis, & interdicti
sententias fulminandi, vt hic est expres-
20 sum, & notat Abbas loco citato. Item
ius habent visitandi in suis titulis, sicut Episco-
pi in suis Episcopatibus, vt tradit Io. Francis-
cus Pauin. de visitat. par. 1. q. 2. nu. 26. per hunc
textum, & Felin. hic num. 1. vers. Et istis adde,
& patet ex Constitutione Leonis X. incipien. Su-
pernæ, §. 19. in Bullar. tom. 1. pag. 474. vbi dispo-
nitur, vt Cardinales tituli sui loca si præsentes

in

in Curia fuerint, personaliter, si verò absentes per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent Clericos, & populos Ecclesiarum titulo suo subiectarum, cum diligentia inquirant, vigilentque circa cultum Diuinum, & bona dictarum ecclesiarum, moresque in primis, & vitam Clericorum, & Parochianorum solerter explorent, eosque omnes, & singulos ad rectè, honestèque vivendum paterno moneant affectu.

21 Item ius habent, instituendi in suis titulis, vt est textus in c. Quærelam supra de elect. ibi[à Cardinali S. Susannæ, cui ead. ecclesia tanquam capella suo titulo in spiritualibus est subiecta, canonicè fuerat institutus] & notat Innocent. in c. Dilectus, num. 4. de capell. Monachor. dicens institutionem, & destitutionem spectare ad Cardinales in suis titulis, Felin. hic num. 1. vers. Ad de Innocentium, & alij apud Quintil. Mandos. in reg. 7. Cancellar. quæst. 31. num. 5.

22 Vnde possunt conferre beneficia suarum ecclesiarum titularium, vt per Sarnen. in reg. de Trien. quæst. 31. num. 16. & Felin. loc. citato, vbi refert Ioan. Francis. Pauin. in tract. de potest. cap. Sede vacan. fol. 38. enumerantem aliqua priuilegia Cardinalium, inter quæ dicitur fuisse eis concessum à Sixto IV. vt liberè possint conferre omnia beneficia ecclesiarum, in quibus intitulati sunt, vel Commendatarij, non obstantibus expectatiuis, & reseruationibus, nisi vacent in Curia, nec de illis Papa prouidet, nisi de expresso Cardinalis, Ordinarij, vel commendatarij consensu. Sed circa hoc indultum vide tu

22 Constitutionem Pauli V. incipien. Sanctissimus

23 in Bullar. tom. 3. pag. 246. Et prædicta intellige dummodo sint præsentes in curia, alioquin solus Papa confert, vt in prædicta regula septima Cancellariæ, & eadem ratione ius habent eorundem beneficiorum resignationes admittendi, vt tradunt Moderni de resignat. beneficior.

24 lib. 7. qu. 12. num. 8. Amplius insignijs Pontificalibus in suis titulis vti, & solemnem benedictionem impertiri more episcoporum, licèt episcopi non sint, vt notat Host. & Ioan. Andr. in cap. 1. de supplen. neglig. Prælat. & Felin. in c. In-

25 ter monasterium, num. 2. de re iudic. Item possunt suis subditis, & familiaribus in suis titulis primam tonsuram, & minores ordines conferre, secundum Host. & Ioan. Andr. loco citato, & idem Io. Andr. in c. Cum contingat, & ibi dixi num. 9. supra de ætat. & qualitat. Felin. in dict. c. Inter monasterium, num. 2. Martin. Lauden. in tract. de Card. qu. 10. Cardin. Iacobat. de Conc. lib. 1. art. 32. vers. Item Cardinalibus, Rota decis. 73. nu. 10. part. 1. diuers. Dummodo tamen sint Sacerdotali charactere insigniti: aliàs secus, per ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Quo-

26 niam, 69. dist. & in dict. c. Cum contingat. Reliqua verò, quæ ordinis episcopalis sunt, exercere non possunt, nisi sint episcopi, vt hic per Bald num. 1. Imol. in Clem. Ne Romani, in 4. q. num. 24. de elect. vbi dicit Cardinales in suis titulis haberi loco Episcoporum quoad iurisdictionalia, & quoad episcopalia si sint Episcopi, aliàs quoad iurisdictionalia, secundum cuius dictum sequitur Felin. hic num. 1.

27 Sexto nota ibi, *vacabit*. Cardinalem in sua ecclesia habere titulum, ac proinde per eius obitum ecclesiam vacare, vt hic per Butr. in *Prosp. Pagn. in 2. part. primi Decretal.*

28 1. notab. soli tamen Presbyteri Cardinales habent titulum, & cum titulo inscribuntur, vt in c. Quærelam, & in c. Coram supra de elect. in c. Licet, il terzo, de testib. & in c. 2. de cler. non resid. & notat hic Host. num. 1. Cardin. in 1. not. & Ioan. Andr. num. 2. Hostiensis in c. Cum olim, il primo ante num. 1. in ver. Basilicæ, de priuileg. vbi notat omnes Cardinales Presbyteros scribi cum titulo præter vnum, qui inscribitur, Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis, vt illic patet, & sequitur Ioan. Andr. n. 3. in eod. ver. Vbi redarguit Speculatorem, quod ad hoc non aduerterit, in tit. de libell. conuent.

29 ¶. Iam nunc videndum, post principium. Hodie hæc sunt expressa in constitutione Sixti V. de qua in præcedenti notabili, vbi quinquaginta Cardinalibus Presbyteris assignantur quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ, & in §. 7. in fin. interdicitur ne vnquam aliqua ex Diaconijs Presbytero, neque contra vllus ex titulis Diacono Cardinali concedatur, vel assignetur. Verum tamen quod attinet ad dispositionem huius textus prædicta distinctio impertinens est, quia siue Cardinales sint Presbyteri, siue Diaconi, & siue habeant titulum, siue Diaconiam, habent indistinctè in suis Ecclesijs, & Capellis subiectis ius episcopale, vt conclusum est in præcedenti notab.

30 Septimo nota ibi, *Ecclesia S. Laurentij in Damaso*: iuncta suprascriptione, huiusmodi Ecclesiam esse titulum Presbyteri Cardinalis. Per litteras Clementis VII. ecclesia hæc Vicecancellario pro tempore existenti perpetuo concessa, & assignata fuit, vt refertur in præcitata Bulla Sixti V. vbi etiam in §. 5. disponitur, vt alius præterea titulus vltra numerum præfinitum additus sit, vt si quando contingat Diaconum, vel episcopum Vicecancellarium esse, & ideo eumdem prædictæ Ecclesiæ Sancti Laurentij præesse, alicui Presbytero Cardinali proprius titulus non desit.

31 QVÆRO, generaliter in secunda parte textus, an Capitulum succedat in iurisdictione Prælati vacante ecclesia.

Pro clariori solutione distingue. Aut quæritur de Capitulo Collegiatæ ecclesiæ, quæ est titulus Cardinalis: Aut de Capitulo alicuius ecclesiæ Collegiatæ; Aut de Capitulo ecclesiæ Cathedralis.

32 In primo membro breuiter concludo, mortuo Cardinali titulari iurisdictionem deuolui ad Capitulum ipsius ecclesiæ. Textus apertus est in ver. Quando autem, & in hoc conueniunt omnes;

33 Ab hac tamen conclusione excipe correctionem, excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Hæc enim quatuor Papa hic sibi reseruat pro bono pacis, vt in vers. Excepto, & correctio intelligas iudicialem, scilicet in puniendo crimina, diffiniendo, & sententias ferendo, secundum Innocent. in fin. cum quo Host. Ioann. Andr. Bellam. & alij transeunt.

34 Sed hic quærunt Doctores an prædicta quatuor, quæ hic excipiuntur, mortuo Cardinali Titulari de iure communi transeant in Capitulum, duæ sunt opiniones: nam glossa vltima, ex eo quod Pontifex prædicta sibi reseruauerit pro bono pacis, arguit vt seclusa reseruatione, in Capitulum hæc transeant. Et ita iure communi inspecto, secundum gloss. Capitulum vacante

ecclesiá potest iudicare, absoluere,& excommu-
nicare, ad hoc c.Cum olim, infra eod.& c.Ad
abolendam,de hæret.cum alijs in glossa allegat,
& hanc partem amplectitur Abb. Antiq. hic in
fin. & Bellam. in 5.notab. Sed alij, & fortè me-
lius, secundum Innoc. in ver. Alij aliter, num.2.
iurisdictionem, quam habet Cardinalis Titula-
ris, non transire in Capitulum sede vacante,
quoad potestatem corrigendi, & fulminandi
censuras. Tum quia cum excommunicatio sit
mucro episcopalis, cap.Corripiantur, 24.qu.3.
Capitulum hanc potestatem excommunicandi
non habet iure proprio, nec Cardinalis Titula-
ris, vel alius Prælatus illam recipit à Capitulo
eligente, sed à Papa, vel alio confirmatore, vt
notatur in cap.Quanto, supra de offic.Ordinar.
& consequenter talis potestas non est in Capitu-
lum transmissibilis. Nec obstant iura allegata
in glossa; quia loquuntur in Capitulo ecclesiæ
Cathedralis, de quo dicetur infra in 3.membro.
Item non obstat,quod Papa hæc sibi reseruando,
videatur innuere, vt prius competerent Capitu-
lo. Quoniam respondetur Papam noluisse hunc
articulum diffinire, quia consuetudo Vrbis con-
traria allegabatur, secundum quam Capitulum
dicebatur posse excommunicare, & corrigere.
Vnde Pontifex vt litigium vitaret,& scandalum,
noluit hanc consuetudinem approbare, sed ex
suo officio pro bono pacis hoc suæ prouidentiæ
reseruauit, vt hic dicitur. Ita Innocent. quem
totidem ferè verbis referunt, & probare viden-
tur Ioan.Andr. n.7. Bellam. num.5. in 2.oppos.
& num.6. & plerique alij. Prima tamen opinio
videtur magis placere Hostiens. & eam sequitur
Abb. num.2. in vlt.notab. quia intellectus Inno-
centij circa consuetudinem, quæ in Vrbe alle-
gatur, est diuinatiuus; & impropriat litteram
huius tex.vt hic per eum. Sed circa hunc articu-
lum vlterius non insisto, quia hoc vnum est;
quod mortuo Cardinali Titulari Capitulum
non potest hodie causas criminales cognoscere,
nec censuras promulgare. Vnde parum refert
vtrum hanc potestatem non habeat ex iure com-
muni,vel ex eo quod fuerit illi ablata per reser-
35 uationem Papæ; nam cum talis reseruatio sit
in iure inserta, vt hic patet, est ius commune;
sicut dicimus de reseruatione beneficiorum va-
cantium in Curia, vt in cap.2. de præben. lib.6.
& de priuilegio in corpore iuris clauso, quod
facit ius commune inter nominatos, vt notat
glossa 4.in c.Constitutionem,de regular.eod.lib.
& in Clement.Dudum. §.Verum, in ver.De iure,
de sepult. & apertius Ioan.Andr. post Hostiens.
in cap. Ex parte, il primo, num.3. super ver.Cæ-
teris, de decim.
36 In secundo membro principali idest in Ca-
pitulis Collegiatarum ecclesiarum, quæ non
sunt tituli Cardinalium,solutio quæstionis pen-
det ab alia inspectione, videlicet An illarum
Prælati habeant de iure communi in ecclesia,
& capellis eidem subiectis ordinariam, & quasi
episcopalem iurisdictionem; nam si eam non
habent, frustra quæritur an illa sit transmissibi-
lis in Capitulum sede vacante, vt dicit Imol. hic
in fin.num.2.vers. ecce quomodo. In hoc autem
articulo quamuis nonnulli contradicant, vt la-
tissimè per Abbatem in c.Cum contingat, à n.23.
infr. de for. compet. tamen magis communis,
& verior opinio est Prælatos inferiores, exceptis
Cardinalibus in suis titulis,non habere ordina-
riam iurisdictionem de iure communi. Ratio
est, quia solus episcopus de iure fundat inten-
tionem super iurisdictione ordinaria in tota
diœcesi,c.Omnes Basilicæ,16. qu.7. c. Conque-
rente,de offic.Ordinar.cap.Cum episcopus eod.
titul.lib.6. cum multis similibus. Vnde inferior
Prælatus, vel Plebanus, qui contendit iurisdi-
ctionem ad se pertinere, docere debet, aliàs
succumbit, c. Dilectus, infra de capell. Mona-
chorum, & c.Cum olim,de præscr.lib.6. & hanc
opinionem sequuntur hic Bellam.num.6.& Butr.
num.11.Ioan. de Lignano in Clem. Ne in agro,
37 de stat. Monachor.relatus à Bellam.d.nu.6.vers.
Lignanus dicit sic. Idem sentit Innocent. in
c.Dilectus, in verb. hoc ius,vers.Posset dici,dum
ait per hunc tex. Cardinales in suis titulis ha-
bere ius pinguius, quàm Plebanos, quia in ipsis
institutio, & destitutio, spectat ad Cardinales,
sed in alijs spectat ad episcopum vt in d.c.Con-
querente, de offic. Ordinar. & hæc verba Inno-
centij sequuntur ibidem Ioan.Andr.num.9.vers.
Sed posset dici, & Cardin. col.2. in 2. oppos. &
Butr.in c.Dilecto, in 2.not.& num.23. vers. In
fine glossæ, supra de offic. Archid. & consentit
idem Card. in Clem.Ne Romani.§.Irritum n.4.
in fin. de elect. dicens hoc esse verius, & in c.Cū
38 venerabilis ad fin. de except. vbi ait Plebes non
fundare intentionem suam in capellis de iure
communi, nisi ecclesia matrix esset titulus Car-
dinalis, per hunc textum,& subdit se ita sæpius
consuluisse,præsertim in ardua lite inter plebem
de Cento, & ecclesiam Centi. est eius cons.65.
quod incipit, Thema tale est Plebs sanctæ Ma-
riæ de Cento, & eum sequitur Felin. hic.num.1.
vers. & dicit Cardinalis, & in d. cap. Cum vene-
rabilis, num.32. infr. de except. vbi ponit regu-
lam cum quinque fallentijs, et hæc opinio ser-
uatur in Curia. Nam probata existentia eccle-
siæ, vel capellæ intra fines alicuius diœcesis,tam
in Rota, quàm in sacra Congregatione Conci-
lij illico dari solet episcopo diœcesano manda-
tum de manutenendo in exercitio totius iurisdi-
ctionis episcopalis ex sola existentia iuris com-
munis, quandiu inferior non docuerit iurisdi-
ctionem de iure speciali ad se pertinere, vt ple-
nè scripsi in c.Nullus, num.27. infra de Paroch.
& vide quod dixi in cap. Significasti, num.2. &
seqq. infr. de for. compet. Itaque inspecta iuris
communis dispositione inferior Prælatus, seu
Plebanus non vendicat sibi iurisdictionem in
Ecclesia, & capellis eidem subiectis, & conse-
quenter frustra quæritur, vt initio dixi, an hu-
iusmodi iurisdictio mortuo Prælato sit transmis-
sibilis in Capitulum.
39 Sed quia talibus potest competere iurisdictio
de iure speciali priuilegij, statuti,consuetudinis,
præscriptionis, c. Cum ab ecclesiarum, de offic.
Ordin. d. c. Cum olim, & c. Auditis, de præscr.
c. Accedentibus, de excess. Prælat. cum multis
simil. ideo succedit quæstio, An talis iurisdictio
competens Prælato Ecclesiæ inferioris, quæ non
est titulus Cardinalis, transeat in Capitulum.
Et quidem Ægid. Bellam. hic num.6. vers. Sed
pone, tenet, licet vacillando, iurisdictio ad ma-
tricem Ecclesiam, & eius Prælatum de iure
aliquo speciali pertinentem Ecclesia ipsa vacan-
te

te in eius Capitulum, seu Collegium, non transire.
40 Tum quia licet hoc sit expressum in Capitulis
Cathedralium Ecclesiarum, vt in c. Cum olim,
infra eod. cum suis concord. tamen in Collegijs
inferiorum Ecclesiarum hoc non repritur iure
cautum: & deuolutio iurisdictionis induci non
debet nisi in casibus in iure expressis, c. Quam-
quam, cum ibi notatis, de elect. lib. 6. & eò ma-
gis, quia inter hæc magna est rationis diuersi-
tas: nam in Cathedrali si in iurisdictione Capi-
tulum non succederet, non esset alius, qui posset
huic defectui prouidere: sed in matrice secus;
41 quia adest episcopus, qui adiri, & prouidere
potest ad hoc quod notant Archid. & Io. Andr.
in c. 2. de testam. lib. 6. quos sequitur Felin. hic
col. 3. post princ. vers. Quarto arguitur, deci-
dentes episcopum sede Abbatiali vacante suc-
cedere Abbati in danda licentia Monacho ac-
ceptandi executionem testamenti; quia secun-
dum eos episcopus habet curam status Mona-
sterij vacante sede, & ipse dat administrationes
in temporalibus, & spiritualibus. Non obstat
hæc decretalis; tum quia loquitur in Ecclesia,
quæ est titulus Cardinalis; tum quia varios re-
cipit intellectus; tum verò quia non apparet quę
iura pro matrice Ecclesia hic allegata, & pro-
ducta fuerint secundum Bellam. qui tamen in
42 fin. nihil decidit, sed cogitandum relinquit. Sed
huic opinioni non obscurè adhæsit Innocentius
in c. Cum accessissent, de constitut. quem refert,
& sequi videtur Abb. in c. Cum dilectus, num. 9.
supra de consuetud. dicens plerosque voluisse,
vt mortuo Prælato inferiori, Capitulum non
succedat in illius iurisdictione: & idem Innoc.
hic, & post eum Butr. Imol. & Domin. relati à
Felin. col. 3. post med. vers. Secundo est decisio:
nam vt ipsi dicunt, si est capitulum Ecclesiæ ti-
tuli Cardinalatus, tunc Capitulum succedit, nisi
aliquid reperiatur exceptum, prout hic factum
fuit: & ideo sicut Capitulum Ecclesiæ Cathe-
dralis succedit, cap. Cum olim, infra eod. ita
succedit Capitulum titulorum Cardinalium:
Si autem loquimur de alijs matricibus Ecclesijs,
tunc Capitulum de iure nihil sibi vendicat va-
cante ecclesia in Capellis eidem subiectis. Idem
tenet Imola hic in prima columna, vers. Sed
certè, dicens speciale esse in titulo Cardinalis,
vt iurisdictio quoad quædam transeat in Capi-
43 tulum Sede vacante. Ergo secus in alijs, l. Ius
singulare, ff. De legib. Idem Cardin. hic col. 2.
in 3. oppos. vers. Et dicit Ioan. Monachus, vbi
ait, quod hic dicitur, quod Capitulum succedit
Presbytero Cardinali vacante sede, non habere
locum in alio Prælato non Episcopo, qui non
est Cardinalis: & ita interpretatur responsum
à Papa Bonifacio datum Ioan. Monacho Car-
dinali: & pro hac opinione allegari possunt qui
dicunt in Capitulum Sede vacante non transire
illa, quæ competunt Prælato de iure speciali,
glos. in cap. Scriptum, in ver. Temporis, & ibi
Abb. in 5. col. de elect. Innoc. in c. Verum, &
ibi etiam Felin. in princ. infra de foro compet.
Et ideo Capitulum Paduanum non succedit in
potestate conferendi gradum Doctoratus, &
Magisterij, qui competit Episcopo de iure spe-
ciali, secundum Cardin. in d. c. Verum, & Ioan.
de Anan. hic num. 3. nec in iurisdictione delata,
vt dicam infra n. 54. nec in feudali iurisdictione,
vt per Ioann. de Anan. d. num. 3. de quo plenè
in d. c. Verum, & pro hac opinione Felin. hic
col. 3. vers. Sed aduerte, inducit septem motiua,
concludens eam in puncto iuris posse sustineri;
sed non respondet obiectis, & fatetur materiam
45 esse dubitabilem; sic tamen seruari de consue-
tudine videtur attestari Speculator in tit. de stat.
Monach. num. 26. vers. Vigesimoprimo, vbi di-
cit Monasterio vacante quosdam tenere totam
potestatem residere penes Capitulum; ideoque
Capitulum, siue Conuentum posse Monachos
recipere, maximè de Episcopi voluntate. Sed
statim subdit: Contrarium tamen seruari vide-
mus, & benè, arg. cap. Illa, Ne Sede vacante, &
cap. Nouit, de his quæ à Prælat. sine consens.
Capit. nisi velimus referre dictum Speculatoris
ad solam receptionem Monachor. quod hodie
expeditum est in cap. fin. de regular. lib. 6.

Contrariam opinionem, videlicet etiam in
ecclesijs inferioribus, quæ non sunt tituli Cardi-
nalium, mortuo Prælato iurisdictionem ad Ca-
pitulum deuolui, amplectitur Abb. hic num. 2.
vbi post multa concludit, quod vbi potestas ali-
qua ratione Prælaturæ competit Prælato, eo
mortuo illa potestas transit in Capitulum, ex-
ceptis his, quæ non possunt explicari sede va-
cante, vt alienatio bonorum. Et idem firmat in
c. Bonæ, num. 12. vers. Notabis duo, de appellat. &
latius in c. Ea quæ, num. 9. de stat. Monachorum
Cardinal. post laud. in Clem. Ne in agro, §. Ab-
bate, in 2. quæst. eod. tit. dicens mortuo Abba-
te totam administrationem spiritualem, & tem-
poralem transire in Conuentum, & ita seruari
de facto, idem Io. de Imol. ibi, num. 79. vers. Sed
quid de casu mortis. Mouetur Abbas primo per
illum textu dicens non esse alibi ita expressum,
vt ne dum in ecclesia Cathedrali sede vacante
succedat Capitulum, sed etiam in Ecclesia in-
feriori. Sed certè hic textus parum facit, quia
loquitur in titulo Cardinalatus, in quo secun-
dum Innocent. & alios præallegatos hoc est
46 speciale. Vnde non debet extendi ad alias Eccle-
sias & cõsidero rationem diuersitatis, quia Car-
dinalis in suo titulo habet iurisdictionẽ ordina-
riam de iure communi, vt hic patet, & firma-
tum est supra in 5. notab. Reliqui autem Præla-
ti Collegiatarum ecclesiarum eam non habent
nisi de iure speciali, vt similiter conclusum est
supra, num. 36. Vnde non mirum si in primo ca-
su transeat in Capitulum, non autem in secun-
do, quia quæ competunt Prælato de iure specia-
li, in Capitulum non transeunt, sed illa tantum,
quæ competunt de iure communi, vt supra dixi
47 num. 43. Deinde mouetur Abbas, quia potestas
est in ecclesia, & dignitate, & Prælatus, & Ca-
pitulum faciunt vnum corpus, vt in c. Ea nosci-
tur, de his quæ fiunt à Prælat. meritò mortuo
48 Prælato succedit Capitulum. Sed hæc illatio non
videtur concludens, nisi quando potestas est
simultanea, seu communis inter Prælatum, &
Capitulum, in quo casu loquitur textus in dict.
c. Ea noscitur. Tunc enim absque dubio con-
cedendum est iurisdictionem ad Capitulum de-
uolui, per textum in c. fin. de regular. lib. 6 & fa-
cit, c. Vn. Ne sede vacante, eodem lib. secundum
Felin. hic col. 3. ad fin. vers. Secundus casus. Secus
si potestas competat soli Prælato, quia tunc eo
mortuo, & sic capite de medio sublato, corpus

Capituli remanet acephalum, cap. Nulla ratione, 93. dist. §. Generalem, in authen. de appellat. Innoc. in cap. Constitutus, de relig. domib. vnde ad illud non fit iurisdictionis deuolutio, nisi sic expressum in iure, prout est expressum in Capitulo tituli Cardinalatus, vt hic, & in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, vt c. Cum olim, infra eod. & plenius dicetur in tertio membro. Demum mouetur Abbas per doctrinam Innoc. in c. Dilectus, in princ. de consuetud. vbi dixit mortuo Abbate administrationem transire in Capitulum. Sed neque hæc doctrina videtur vrgere; quia quando non quæritur de iurisdictione, sed de administratione bonorum, concedendum est Conuentum succedere Prælato inferiori, per cap. Ea quæ, §. Quod si Abbas, de stat. Monachorum, & in d. c. fin. de reb. eccl. li. 6. secundum Felin. hic, num. 2. col. 3. vers. Primus est. Verum tamen vt subdit Felin. dict. col. 3. ad fin. etiam vbi iurisdictio spectat de iure speciali ad solum Prælatum, communiter tenetur, vt Capitulum succedat in illa, & ista opinio secundum eum sequenda est, tum propter authoritatem Abbatis & eorum, quos allegat; tum propter consuetudinem, quæ est optima dubiorum interpres, cap. Cum dilectus, de consuetud. & de ipsa attestantur Doctores in d. Clem. ne in agro hanc etiam opinionem communiter teneri affirmat Ioan. Franc. Pauin. in d. tract. de offic. & potest. cap. sede vacan. prælud. 6. vers. Septima Sedes; num. 16. eamque secuta est Rota in Burgen. iurisdictionis, 22. Iunij 1611. Coram Cardinali Caualerio, quæ habetur impressa in rec. part. 1. decis. 346. vbi resoluit Capitulum Collegiatæ ecclesiæ de Couarruuias; cuius Abbas iurisdictionem habet quasi Episcopalem cum territorio separato, sede Abbatiali vacante succedere in iurisdictionalibus, & in specie in iure visitandi, sicut Capitulum ecclesiæ Cathedralis.

49 In tertio membro principali, idest in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis constituenda est regula affirmatiua, videlicet mortuo Episcopo iurisdictionem Episcopalem ad Capitulum deuolui, vt probant iura in c. Cum olim, infra eod. c. Ad abolendam, infra de hæret. c. Vn. infra hoc tit. lib. 6. cap. 1. de institut. eod. lib. Clem. 1. de hæret. & firmant hic Innoc. num. 2. Abb. Antiq. in princ. Host. num. 3. Bald. nu. 1. & reliqui omnes, & quamuis nonnulli constituant contrariam regulam negatiuam, videlicet, iurisdictionem vacante episcopatu non deuolui ad Capitulum nisi in casibus in iure expressis: tamen contrarium tenent omnes, vt dixi, in d. c. Cum olim, in 1. notab. Quare Capitulum sede episcopali vacante potest iudicare, absoluere, excommunicare, vt cap. Vn. infra eod. lib. 6. glos. fin. & omnes hic, non tamen potest anathematizare, idest excommunicare cum solemnitate, de qua in cap. Debent, 11. qu. 3. & est communis
50 opinio, vt hic testatur Ioan. de Anan. num. 2. Item potest visitare, & procurationes recipere, vt censuit Rota in causa Burgen. Procurationis 10. Martij 1597. coram Orano, quæ refertur in præalleg. dec. 346. n. 2. par. 1. Recent. per doctrinam Archid. in cap. Si Episcopus, num. 2. de suppl. neglig. Prælator. lib. 6. & Collectar. in dict. c. Cum olim, num. 3. infra eod. cum alijs tunc
51 allegat. Item potest de delictis etiam extra visitationem contra certas personas inquirere, vt dixit Rota in dicta causa Burgen. iurisdictionis & dec. 166. num. 2. par. 3. Recent. per doctrinam Vitalini in Clemen. 1. num. 177. de hæret. & Feder. de Sen. cons. 16. incipien. Capitulum ecclesiæ Cathedralis, nu. 1. in fin. vbi dicit in puniendis criminibus, & excessibus, & reformandis moribus Capitulum id posse sede vacante, quod
52 potest Episcopus. Item potest sindicare Fiscalem Episcopi prædefuncti, vt resoluit Rota in
53 præcitata decis. 166. per totam. Item potest statuta condere, non tamen duratura in tempus Successoris, de quo dic plenè, vt per Feder. de Sen. d. cons. 16. & generaliter potest omnia exercere, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, vt notant omnes hic, & in dict. c. Cum olim, maximè Abbas circa finem. Rota decis. 166. nu. 1. par. 3. & dec. 632. num. 4. part. 2. recen.

54 Excipe primò à prædicta regula iurisdictionem episcopo competentem non iure suo ordinario, sed iure delegato, quæ vacante Episcopatu in Capitulum non transit, etiamsi competat Episcopo ex generali delegatione Sedis Apostolicæ, vt sentit Innoc. in c. Ad abolendam, num. 1. vers. Item Episcopus, & Capitulum, & apertius ibi Io. Andr. super vlt. glos. infra de hæret. Feder. de Sen. cons. 30. incipien. An Capitulum, post princ. vers. Suo iure igitur dixi. Et quamuis multi contradicant; tamen hanc partem tenentur, & veriorem esse ostendunt Card. in Clem. 1. quæst. 8. de hæret. & Abb. in d. c. Cum olim, num. 2. vers. Quinto dubitatur, & communem esse, & tenendam attestatur Franc. in
55 c. Vn. num. 6. infra eod. lib. 6. Ex quo notabiliter infero, vt potestas à Concilio Tridentino. episcopis attributa tamquam Sedis Apostolicæ Delegatis defuncto episcopo in Capitulum non
56 transeat. Secus si competat illis vtroque iure, scilicet Ordinario, & delegato, veluti si Concilium det illis facultatem procedendi etiam authoritate Apostolica. Ideoque sacra Congregatio censuit facultatem transferendi beneficia simplicis ab Ecclesijs collapsis competentem episcopo ex c. 7. sess. 21. transire in Vicarium Capituli sede vacante, quippe decretum illud non dicit simpliciter authoritate Apostolica, sed addita particula, etiam, quæ est implicatiua iurisdictionis ordinariæ, vt fusius dixi in cap. Ad audientiam, il primo, n. 46. inf. de Eccles. ædifican. Quod nota propter ea, quæ de Cardinalibus in suis titulis dicta sunt supra, num. 16. & quid in iurisdictione voluntaria, vide Rotam in præallegata decis. 166. num. 5. part. 3. Recent.

57 Excipe secundo, à prædicta regula collationem beneficiorum, in qua Capitulum non succedit sede episcopali vacante, cap. Illa, infr. ne sed. vacante, & d. cap. 1. de institut. lib. 6. Host. hic num. 4. vers. Beneficia tamen. Cardin. nu. 2. & consentiunt omnes; licèt possit præsentationes admittere, & instituere, vt patet in d. cap. 1, & hic notant Ioan. Andr. num. 10. vers. In glossa, & ibi conferendi, & Cardin. dicto num. 2.

58 Excipe tertiò, à prædicta regula alienationem bonorum, quam Capitulum facere non potest vacante episcopatu, cap. Si qua de rebus, 12. quæst. 2. gloss. 1. in cap. Si quis episcopatus, 10. quæst. 2. glossa vlt. in d. cap. Cum olim, & ibi Butr. num. 16. infra eod. Quid autem in casu

magnæ

magnæ necessitatis, notant Hugo, & Ioannes in d.cap.Si qua, de rebus, in glos.2.

59 Excipe quartò, licentiam transeundi ad aliam ecclesiam, quam Capitulum Clerico impertiri non potest Sede vacante, cap.Presbyteri, 24.dist. cap.Fraternitatem, 72.dist. Et est ratio, quia ibi est quædam alienatio personæ, sed Capitulum sine consensu Prælati bona ecclesiæ alienare non potest, d.cap.Si qua de rebus. Maior autem est alienatio personæ, quàm rerum, c.Præcipimus, 12. quæst.1. quam rationem assignat glossa 2. in d.cap.Fraternitatem, item glossa vlt. in d.cap Cum olim, & ibi etiam Host. num.1. Butr. num.16. & alij communiter.

60 Excipe quinto, ordinandi licentiam, & litteras dimissorias, quas Capitulum sede vacante infra annum à die vacationis concedere non potest, nisi arctatis ratione beneficij recepti, vel recipiendi; alioquin Capitulum, & sic ordinati incidunt in pœnas à Tridentino Concilio statutas in cap.10 sess.7. Quod decretum intelligitur de Capitulo ecclesiæ Cathedralis, vt idem met Concilium postea declarauit sub Pio IV. in c.10. sess.23. & modificatur dispositio cap.Cum
61 nullus, de tempor. ordin. lib.6. Solum autem Capitulum ex S. Congregationis sententia quibus casibus potest dimissorias concedere, potest ordinum interstitia remittere, non item Capituli Vicarius, nisi ex mandato speciali.

62 Sed hic incipit dubitatio an episcopo existente hæretico facultas concedendi dimissorias iuxta d.cap.10. sess.7. pertineat ad Capitulum Cathedralis ecclesiæ; An ne eo casu, quo Capitulum concedere potest dimissorias, si Canonici propter hæreses dispersi sint, & nequeant conuenire, aut conueniri sine difficultate, sufficiat habere litteras dimissorias ab vno aliquo ex Canonicis Cathedralis ecclesiæ, aut omnino sine dimissorijs adire pro suscipiendis Ordinibus viciniorem episcopum. Die 14. Ianuarij 1588. S. Congregatio Cardinalium Concilij Triden-
63 tini Interpretum. Ad primum censuit ad Capitulum pertinere si episcopus sit notoriè hæreticus. Ad secundam, & primam eius partem sufficere habere dimissorias à residentibus Capitularibus, etiam si vnus dumtaxat resideret; quia ius Capituli etiam in vno conseruatur, glos. penult. in cap.Gratum, vbi Abb. num 9. de postulat.Prælator. Ad secundam partem, neque adeundum viciniorem episcoporum, neque Metropolitanum, sed adeundam Sedem Apostolicam.

64 Excipe sextò, à prædicta regula ea, quæ sunt ordinis episcopalis, quæ mortuo Episcopo ad Capitulum non deuoluuntur, sed secundum aliquos ad proximum superiorem, scilicet Archiepiscopum, vel Patriarcham, qui vel ea expediet per seipsum, vel Visitatorem constituet, per quem expediantur, cap. Obitum, & cap.Catinensis, 61.distin. & hoc resedit Innoc. hic nu.2. qui tamen remittit ad cap.Ad abolendam, infra de hæret. Verum glos. vlt. hic dicit ea, quæ ministerium consecrationis desiderant, ad Capitulum deuolui, non quidem, vt illa exerceat per seipsum, quia nec per minorē expediri possunt, cap Aqua, infra de consecrat. Eccles. vel Altar. c.Quanto, supra de consuetud. Sed ad illa expedienda vocabit quē maluerit ex vicinis episcopis cum cautelæ studio, idest cum protestatione quod per hoc nihil iuris illi Episcopo acquiratur, cap.Pontifices, & ibi glos. vlt. 7.quæst. 1. Et hoc dictum glossæ probare videntur Hostien. num 4. Ioann.Andr. num. 10. Butr. num. 14. & dicunt esse verius Cardin. num.1. in 2 opposit. & Abb. num.3. & clarè probatur in cap.Cum nullus, de tempor. ordin. lib.6. vbi expressum est Capitulum sede vacante, posse dare licentiam ordinandi. Facit text. in cap Suffraganeis, de elect. vbi electus in Archiepiscopum, & confirmatus, licèt pallium non receperit, potest suum Suffraganeum non per seipsum, sed per alios Suffraganeos consecrare, licèt licentiam dare non possit, vt subditi sui ab alio episcopo ordinentur, secundum Abb. vbi supra, & ita in hoc ius
65 pinguius habet Capitulum, quam confirmatus, vt in d. cap.Cum nullus. Item facit glossa vltima, in cap Dilectus, supra de offic. ordinar. dum asserit collationem Ordinum, & Sacramentorum esse de lege iurisdictionis. Et quamuis Innoc. ibi dicat hoc videri mirabile dictum; id tamen probat cap.Interdicimus, 16.quæst.1. secundum Ioan Andr. ibidem nu.11. Nec placet distinctio, quam hic facit Ioan.de Imol.num.3. in glos.fin. vers. Potes dicere: videlicet quod Capitulum sede vacante possit per alium expedire ea, quæ sunt ordinis episcopalis negligente Superiore, alias secus: quoniam hæc distinctio iure non probatur: & videtur contra prædictam Decretalem, cum nullus, quæ hoc ius tribuit Capitulum principaliter, non autem iure deuoluto ob negligentiam Superioris. Aliæ exceptiones ad regulam suprascriptam haberi possunt ex Ioan. Andr. in cap vn. infra hoc tit. lib 6. Materia enim eget declaratione, & multa sunt, quæ in Capitulum non transeunt, vt ibi per eum, & fusius per Ioann. Franciscum Pauinum in seo tractatu de potestate, & offic. Capitul. sede vac.

66 Cæterum etsi iure communi inspecto vacante episcopatu Capitulum non arctetur ad constituendum Vicarium, sed possit iurisdictionem ad se deuolutam per seipsum exercere, vt notat Abb. in cap.Irrefragabili, num. 2. supra de offic. Ordin. & Felin. in c.Cum olim, n.9. infra eod.

67 Hodie tamen seruari debet ius nouissimum Concilij Tridentini in cap.16. sess.24. quo statutum est, vt Capitulum teneatur intra octo dies post mortem Episcopi Officialem, seu Vicarium constituere, vel existentem confirmare; qui saltem in iure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus. Alioquin ad Metropolitanum deputatio huiusmodi deuoluatur. Et si ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, ad antiquiorem Suffraganeum; & si exempta, ad propinquiorem episcopum.

68 Circa hoc decretum animaduertendum est primò, quod etsi de iure communi Capitulum Sede vacante deputare possit duos Officiales, seu Vicarios, vt probat textus in c. vnic. ibi vnum vel duos, de cler. ægrotan. lib. 6. & per illum textum firmat Ioan. Franc. Pauin. d. tract. de offic. & potestate Capit. Sede vacan. par. 1. q. 10. num. 6. tamen post Concilium ita demum possit duos constituere, si ita se habeat immemorabilis consuetudo, vt fuit sæpius resolutum, & in specie cum Capitulum Tarentinum consuetum à tempore immemorabili Sede vacante

duos

duos eligere petijsset declarari, numquid post Concilium idem ei liceret: Sacra Congregatio Concilij censuit vnum tantum Vicarium eligi posse, ex quo Concilium sess. 24. cap. 16. iniungit Capitulo vt deputet Sede vacante Oeconomum vnum, vel plures, & eligat officialem, seu Vicarium: & ita vbi facit mentionem de Vicarij electione, non repetit illam dictionem, plures. Verum tamen cum allegetur immemorabilis, agendum cum Sanctissimo, an eam velit sublatam. Sanctissimus respondit consuetudinem immemorabilem, si legitimè probetur, non esse sublatam à Concilio; ideoque permittendum esse vt iuxta eam duo Vicarij eligantur cū illis tamen qualitatibus, quas ipsum Concilium requirit. Vnde postea in causa Panormitana proposito dubio, An Capitulum Sede vacante duos Vicarios constituere possit, vt alternis mensibus Vicariatus munere fungantur, præsertim si ita ab immemorabili tempore consueuerit: die 20. Iunij 1589. Sac. Congregatio censuit, si legitimè probetur consuetudo immemorabilis deligendi huiusmodi Vicarios, posse vtique Capitulum in ea perseuerare, dum tamen præditi sint illis qualitatibus, quas Tridentinum Concilium requirit, c. 16. sess. 24.

69 Animaduertendum secundò Vicarium posse
ad nutum Capituli amoueri, & ad tempus con-
stitui ex ipsius Congregationis sententia: nam
consulta an Capitulum possit ad eius libitum
reuocare Vicarium aliàs ab ipso Sede vacante
electum, & confirmatum: respondit posse dum
70 intra octo dies alium constituat. De iure com-
muni similiter Vicarius datus per Capitulum
Sede vacante ad certum tempus, etiam ante
tempus reuocari potest: & ita Ioan. Andr. in
cap. Tua, de offic. Vicar. refert se Paduæ consu-
luisse per c. fin. de precar. & l. Iudicium soluitur,
ff. De iudic. Ita etiam se consultum vidisse per
Anton. de Rosellis in causa Taruisina attestatur
Ioan. Franc. Pauin. d. q. 2. num. 7. Quod proce-
dit etiamsi iurasset non reuocare; quia licèt re-
uocantes sine causa sint periuri, tamen tenet
reuocatio per iura præallegata, secundum eos.
Verumtamen S. Congregatio Episcoporum (vt
credimus, pro bono Ecclesiarum regimine) de-
creuit Capitulum non posse eligere Vicarium ad
tempus determinatum, sed debere eum eligere
pro toto tempore vacationis; nec posse eum
reuocare nisi ex causa à Sac. Congregatione
approbanda: & iurisdictionem ei totum con-
72 ferre teneri non cumulatiuè, sed priuatiuè. Simi-
liter responsum est à S. Congregatione Concilij
in ipsa Vicarij deputatione Capitulum posse
præfinire tempus, quo elapso eius iurisdictio ex-
piret. Hoc ipsum poterat de iure communi, arg.
c. De causis, supra de offic. Deleg. & not. Ioan.
Andr. in d. c. Tua, & Pauin. loc. cit.

73 Animaduertendum tertiò iurisdictionem va-
cante Episcopatu principaliter residere penes
74 Capitulum, vt per Pauin. vbi supra. Exercitium
vero penes Vicarium ab eo deputatum. Vnde
censuit S. Congregatio Concilij substitutionem
faciendam propter absentiam Vicarij, vel alio-
rum Officialium spectare ad ipsos Officiales, &
75 non ad Capitulum. Item Capitulum absque
Vicario non posse Visitatorem eligere ad visi-
tandam diœcesim, refert decisum Nicol. Garz.
76 de benef. part 5. c. 7. num 23. declarat. 7. Quod
nota propter ea, quæ dicta sunt supra num 50.
Orta tamen dubitatione an Capitulum possit
eligere arbitros ad cognoscendum de causis su-
spicionum, quæ contra Vicarium ab eo Sede
Vacante deputatum proponuntur: Responsum
est, non posse Capitulum eligere abitros, sed
posse per seipsum cognoscere de causis suspicio-
num.

77 Animaduertendum vltimo, dispositionem Concilij Tridentini in d. cap. 16. procedere in Capitulo Cathedralis, & Metropolitanæ Ecclesiæ dumtaxat, vt patet ex illius contextu, & declarauit S. Congregatio eiusdem Concilij interpres: nam proposito dubio, An decretum Concilij in cap. 16. sess. 24 quod Capitulum Sede vacante constituere debeat Vicarium qui saltem in iure canonico sit Doctor, vel licentiatus, locum habeat etiam in Collegiata defuncto eius Prælato, qui ordinariam iurisdictionem, & omnia iura Episcopalia habeat: Sac. Congregatio censuit non habere locum. Quamobrem in Capitulis Titulorum Cardinalium, & aliarum Collegiatarum Ecclesiarū tanquam omissis à Concilio seruanda dispositio iuris communis, secundum ea, quæ dicta sunt supra in 1. & 2. memb. num. 32. & num. 39. l. Commodissimè, ff. De liber. & posthum. nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. De testam. cum vulgar. glos. in c. Constitutionem, in ver. Prorogamus, in fin. de regul. iur. lib. 6.

DE MAIORITATE. & Obedientia.

Cap. Cum olim.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum vacante Episcopatu confirmat electiones ab Episcopo confirmandas.*

2 *Iurisdictio Episcopi sede vacante ad Capitulum deuoluitur.*

3 *Cardinalium Collegium an succedat in iurisdictione Papali sede vacante. & num. seqq. vsque ad num. 63.*

4 *Quid inspecto tempore ante Decretalem, vbi periculum, de elect. lib. 6.*

Et quid post dictam Decretalem vsque ad tempus Clementis; Ne Romani, de elect. num. 38.

Et quid post dictam Clem. vsque ad tempus Constitutionis. num. 59.

5 *Cardinales quam iurisdictionem habeant sede vacante ex sententia veterum Canonistarum.*

6 *Papa mortuo plenitudo potestatis est penes Romanam Ecclesiam.*

7 *Dormitat tamen quousque creatur Papa.*

8 *Iurisdictionem multoties habet quis habitu, licèt non actu. & num. 39.*

9 *Cardinalium Collegium sede vacante habet exercitium iurisdictionis Papæ in his tantum, quæ sunt necessaria, vel vtilia Ecclesiæ, seu Reipublicæ Christianæ ex sententia Hostiensis. & num. 37.*

Declaratur. num. 26.

10 *Cardinales sede vacante olim vtebantur iurisdictione*

ne Papali ex consuetudine. & num.36. Hodie secus. num.37.

11 Cardinales Episcopi Romano Pontifice obeunte funguntur vice Metropolitani.

Intellectus cap In nomine Domini, 23.distin.ibid, & num. seq.

12 Papa est Metropolitanus Romanæ Ecclesiæ.

13 Cardinales sede vacante possunt anathematizare. & num.51.

14 Anathema est mucro Episcopalis, & maior pœna, quæ sit in Ecclesia Dei.

15 Cardinales sede vacante non sunt sine capite. & num. seqq.

16 Romanæ Ecclesiæ vacantis Pastor, Sponsus, & Caput inuisibile est Christus. & num.24.

18 Cardinalium cœtus ante Concilium Lugdunen. habebat in habitu sede vacante plenitudinem potestatis Papæ. & num.21.

Contrarium. num.22.

19 Cardinales sede vacante nullam habent iurisdictionem in his, quæ ratione excellentiæ, & dignitatis Papæ tantùm sunt reseruata. & num.31.

20 Cardinalium Collegium sed vacante ad minus eam habet iurisdictionem in Ecclesia vniuersali, quam habet Legatus Apostolicæ Sedis. & num.28.

Contrarium. num.29.

22 Romana Ecclesia mortuo Papa dicitur Acephala, & viduata.

Declaratur. num.24. & 25.

23 Papa solus est caput visibile Ecclesiæ.

27 Cardinalis Hostiensis consilium circa esusuram Conclauis, & cibari i Cardinalibus subtrahenda.

29 Legatus de latere confert beneficia intra suam legationem vacantia.

30 Cardinalium Collegium sede vacante beneficia conferre non potest, sicut nec inferiora Collegia. & num.34.

32 Cardinales sede vacante nec possunt Episcopos creare, nec confirmare, nec deponere.

33 Cardinales sede vacante summum possunt Papa eligere, non tamen possunt Cardinales creare. & num. seq.

34 Capitulum sede vacante non confert beneficia ad solum Episcopi collationem spectantia.

35 Cardinalium cœtus sede vacante an possit Cardinales per Papam priuatos rehabilitare saltem ad vocem.

37 Decretum irritans tollit contrariam consuetudinem tam præteritam, quàm futuram.

38 Cardinales sede vacante non possunt se de alio negotio intromittere, quàm electionis Papæ.

Fallit. num 40. & 61.

39 Cardinalibus per cap. Vbi periculum, de elect. lib 6. non admittitur iurisdictio sede vacante, sed iurisdictionis exercitium.

Secus ex Clemen. Ne Romani, de elect. ex Bulla Pij IV. num.53. num.59.

41 Cardinalium cœtus mortuo Papa pro Terra Ecclesiæ defendenda, vel euidenti periculo potest mittere vnum Cardinalem.

42 Qui tamen non erit propriè Legatus cum iurisdictione, sed Nuncius ad illum actum.

Nec mitti poterit nisi volens. num.44.

Legatos mittere pertinet ad solum Papam de Cardinalium consilio. num.42. & 46.

43 Cardinalium cœtus potest mittere vnum Cardinalem Legatum ad Papam electum in absentia.

45 Item potest Legatum missum à Papa reuocare ex magna, & euidenti causa. Aliàs secus.

47 Cardinalium cœtus an possit Cardinalibus nuper creatis insignia Cardinalatus tradere, & os aperiri sede vacante. & num. seq.

48 An ne apertio oris ad substantiam electionis pertineat.

49 Et an possit ad effectum electionis faciendæ Cardinales à censuris absoluere, & cum eis super irregularitate dispensare.

50 Cardinalium Collegium duobus de Papatu contendentibus, aut electione simoniacè celebrata, potest generale Concilium indicere, & conuocare.

51 Item potest intrusum in Papatu anathematizare.

52 Non tamen est iudex intrusi, nisi deuiaret à fide.

53 Decretum irritans operatur, vt quidquid contra fit, irritum sit ipso iure.

54 Et inficit titulum, & possessionem.

55 Cardinalium Collegium est deterioris conditionis, quàm sint inferiora Collegia, in quæ transit iurisdictio sede vacante.

56 Et quæ sit ratio differentiæ.

57 Capitulum sede vacante potest statuta condere Collegium Cardinalium secus.

58 Camerarij, & Pœnitentiariorum Papæ officium mortuo Papa non expirat; iisque deficientibus potest Collegium Apostolicum alios subrogare pro tempore vacationis.

60 Habere propriè est iure dominij possidere.

61 Bulla Pij IV. in quo immutauerit iura antiqua quoad iurisdictionem Cardinalium sede vacante in casibus vrgentis necessitatis, & imminentis periculi.

62 Et quid statuerit de illorum authoritate circa statum temporalem Romanæ Ecclesiæ, remissiuè.

63 Congregationum Cardinalium iurisdictio an expiret, vel sit suspensa Apostolica sede vacante. & num. seqq. vsque in finem.

64 Congregationum quindecim à Sixto V. Institutarum iurisdictio est ordinaria. & num. seqq.

65 Iurisdictio, quæ defertur à lege, vel statuto & ad Vniuersitatem causarum, vel vnum negotium vniuersale, ordinaria est.

66 Etiamsi inter plures iudices sit partita.

67 Iurisdictio ordinaria mortuo Papa non expirat. & num. seq. vsque ad num.72.

Legati Apostolici officium non expirat per obitum Papæ. ibidem.

68 Cardinalium iurisdictio in suis titulis Apostolica sede vacante non extinguitur:

Declaratur. num.84.

69 Vicarij Papæ ad vitam deputati officium durat sede vacante, cum eius iurisdictio sit ordinaria.

70 Auditor Cameræ, & Mareschallus habent ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat.

71 Auditorum Rotæ iurisdictio est ordinaria in procedendo, sed delegata sententiando.

72 Congregationum à Sixto V. institutarum facultates sunt perpetuæ, & durant etiam in temporis Pontificum successorum.

73 Congregationum Cardinalium iurisdictio non includitur in prohibitione Clem. Ne Romani, de elect. nec Bullæ Pij IV. circa iurisdictionem Collegij Apostolici sede vacante.

74 in Iurisdictione vniuersali concessa, vel abdicata non includitur iurisdictio alteri specialiter attributa.

75 Signaturæ Cardinales, & Prælati sede vacante supplicationes, vel cõmissiones signare non valent.

Con-

76 *Congregationum Cardinalium facultates creato nouo Pontifice non consueuerunt renouari.*

77 *Iurisdictio semel extincta, etiam causa extinctionis cessante, non reuiuiscit.*

78 *Congregationum iurisdictio Cardinalibus in Conclaui manentibus debet conquiescere quoad negotia, quæ in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præfecti.*

Secus si manerent extra. num.81.

79 *Cardinales vacante sede nec in arduis possunt se immiscere, nisi pro terra Ecclesiæ defendenda, & grandi periculo imminenti.*

80 *ad Cardinales in conclaui non licet mittere Nuncium, vel scripturam, nec cum eis loqui etiam publicè, & palam: non tamen excommunicantur nisi qui hæc faciunt secretè.*

82 *Pœnitentiarius Maior in conclaui non potest personaliter officium exercere, nisi quoad eos, qui in eodem conclaui existunt. Secus si maneat extra conclaue. & num.85.*

83 *Congregationum negotia, quæ in communi forma à solo Secretario expediri solent, similiter expediri possunt sede vacante.*

84 *Cardinales in conclaui existentes possunt in suis titulis iurisdictionem exercere non personaliter, sed per suos ministros.*

1 CVM OLIM. Vacante episcopatu, Capitulum confirmat electiones ab Episcopo confirmandas. Hoc dicit. diuiditur in duas partes. In prima prouidet circa electionem faciendam. In secunda circa confirmationem. ibi, *Mandantes.*

2 Nota ex Decretali regulam affirmatiuam, quod potestas, seu iurisdictio episcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur, concordat, c.His quæ, supra eod. c.Ad abolendam, infra de hæret. cap. Vn. infra hoc tit. lib.6. & eodem lib. c.3. de tempor. ordinat. c.3. & 4. de supplen. neglig. Prælat. cap.1. de institut. & Clem.1. & quod ibi notatur de hæret. Et ita hanc regulam ex hoc textu colligit glossa secunda, & Host. num.2. in ver. Præseotent, Innocent. in d. c.His quæ, num.2. cum quo cæteri transeunt, Feder. de Sen. cons. 16. incipien. Capitulum ecclesiæ Cathedralis, num.2. & passim alij: at quamuis nonnulli, videlicet Vicent. hic, Roffred. Beneuent. in libello, tit. Ne sede vacante, ad fin. Host. in Summ. eod. tit. §.3. & Archid. in c.1. de maior. & obed. lib.6. & in c. 1. de instit. eod. lib. constituant in hac materia contrariam regulam negatiuam, idest iurisdictionem mortuo episcopo ad Capitulum non deuolui, nisi in quantum inuenitur permissum vel ex indulgentia speciali, vt in c.Ex parte, supra de rescript. vel ex consuetudine præscripta, vt in c. Irrefragabili, de offic. ordinar. & in causa hæresis, vt in dict. c. Ad abolendam, de hæret. asserentes quod hic dicitur de confirmatione electionis, esse intelligendum ex gratia, tamen communiter omnes contra tenent, vt hic testantur Ioan. Andr. num.5. Butr. nu.15. Cardin. in 8.qu. & Abb. num.2. vers. Sed communiter. Et hanc partem latissimè comprobat, & ab obiectis tuetur Ioan. Francisc. Paninus in tract. de offic. & potestat. Capituli sede vacante in 1. qu. primæ partis principalis, à num.3.

Verum hodie in Capitulis Cathedralium Ecclesiarum sede episcopali vacante seruari debet dispositio Tridentini Concilij in cap.16. sess.24. vt scripsi latè in prædicta Decretali, his quæ, supra eod.

3 QVÆRO, Quid in Collegio Cardinalium, numquid Romana ecclesia vacante succedat in iurisdictione Papali?

Ioan. Andr. mouet hanc quæstionem hic in glos.2. num.8. & dicit de hoc notari in c. Nullus, il secondo, 79. dist. & plenius in c. Vn. de schismat. lib.6. & hodie hoc esse expeditum per Constitutionem Clementis in Clem. Ne Romani, de elect. sed quia hæc quæstio graues, & multiplices implicat difficultates; pro clariori solutione existimo quatuor tempora esse distinguenda.

4 Primum tempus est ante Constitutionem Gregorij X. editam in Concilio Lugdunensi, ac relatam in c.Vbi periculum de elect. li.6. & hoc tempore inspecto regula constituebatur affirmatiua, videlicet Romana ecclesia vacante ad cœtum Cardinalium iurisdictionem deuolui.

5 Vnde veteres Canouistæ quot quot scripserunt
ante Bonifacianam compilationem Sexti libri
Decretalium, iurisdictionem tribuerunt Colle-
gio Cardinalium, non tamen vniformiter. Nam
Hugo in d.c. Nullus, 79. distinct. dixit, cœtum
Cardinalium in multis censeri vice capitis. Ioan.
ibidem in glos. vn. dixit Cardinales supplere
defectum mortui Papæ, arg. cap. Si quis, ead. di-
stinct. Idem dixit ibi Bernard. subdens hoc me-
lius probari, in cap. His quæ, supra eodem, &
in hac Decretali: quæ iura cum probent iuris-
dictionem episcopalem mortuo episcopo deuo-
lui ad Capitulum, ad eum modum videtur
Beroardus sensisse, iurisdictonem Papalem
mortuo Papa deuolui ad Collegium Cardina-
lium, quod postea clarè dixit Bart. in l.Vbi sunt
num.3. ff. De tutor. & curator. dat. ab his simi-
liter Lau. in eodem cap. Nullus, asseruit tem-
pore vacationis Cardinales obtinere vicem
Curiæ, vt l. Nominationum, ff. de Decution. sed
Matth. relatus à Cardinali in Clemen. Ne Ro-
mani, §. Irritum, num.4 de elect. dicebat mortuo
Papa Cardinales fungi vice Archiepiscoporum
si sint Cardinales episcopi, & ceteros non epi-
scopos fungi vice episcoporum. Ad hoc c. In
nomine Domini, 23. distin. strictius locutus fuit
Ioan. Fan. ait enim eo tempore Cardinales non
posse se immiscere nisi in confirmatione, & ex-
cómunicatione iuxta tex. in d.c. Si quis, 79 dist.
vt refert Gem. in d.c. Nullus, n.1. similiter Archi-
diaconus in c.vn. n.1. de schism. lib.6. colligit ex
eo textu quod Cardinales sede vacante possent
absoluere excómmunicatos à Papa nisi obstaret
illa prohibitio. Quod etiam innuit glos. ibi in
ver. Sede vacante, in princ. & Gemin. in ead.
6 glos. circa finem. Verum Host. hunc articulum
prolixius tractans in c.Cum ex eo, num.21. infra
de pœnit. & remiss. primum asserit, Pontifice
vita functo plenitudinem potestatis residere
penes Romanam ecclesiam, quæ mori non po-
test, c.Liberti, 12. qu.2. nec vnquam potest esse
7 nulla, c.Pudenda, 24. qu.1. Deinde subdit eam
iurisdictionem dormitare donec creetur caput,
cui illa competit, arg. tex. opt. in l. penult. ad fin.
8 C. de Curat. Furios. Multoties enim habet quis
iurisdi-

iurisdictionem habitu, sed non actu, & exercitio, vt cap. Pastoralis, ad fin. supra de rescript.
9 Postmodum num. 24. in proposita quæstione firmat, Romana Ecclesia vacante Collegium Cardinalium habere iurisdictionem Papæ, & illius exercitium saltem in his, in quibus de grandi necessitate; euidenti, & imminenti prouideri oportet. Mouetur primo, quia alia inferiora Collegia hoc habent, vt ad ea deuoluatur iurisdictio sede vacante, vt hic, & in con-
10 cord. supra citatis in primo notab. Mouetur, secundo quia Cardinalium cœtus hac iurisdictione vtitur ex consuetudine, arg. c. Venerabilem, §. Obiectioni, vers. Quod autem supra de elect. cap. Quanto, in primo responso, ad fin. de translat. episcop. c. Irrefragabili, § Excessus, & quod ibi notatur de offic. Ordinar. & cap. Cum contingat, de for. compet. nam beata consuetudo in talibus est attendenda, cap. Multis, ad fin. 27. distinct. Mouetur tertio quia Romana ecclesia vacante non est alius iudex, ad quem possit haberi recursus, cap. Licet de vitanda, supra de elect. & in c. In nomine Domini, 23. dist. ibi, quia Sedes Apostolica, &c. In quo casu multa conceduntur, quæ aliàs non concederentur, vt in dict. c. In nomine Domini, in princ. in l. Generali, in princ. C. De decurion. lib. 10. & in alijs iuribus per eum citatis. Mouetur quartò, quia necessitas legem non habet, c. Quod non est licitum, infra de regul. iur. Ac tandem mouetur, quia verisimile est, vt filio Dei placeat hic intellectus, ne ecclesiam reliquisse videatur sine Pastore, vt
11 cap. Pro humani, de homic. lib. 6. Et pro hac opinione videtur textus, in d. c. In nomine Domini, vers. Quia verò Sedes Apostolica, 23. dist. vbi Cardinales Episcopo Romano Pontifice obeunte dicuntur fungi vice Metropolitani. Neque hoc restringi potest ad consecrationem propter verba illa immediatè sequentia, qui videlicet electum Episcopum ad Apostolici culminis apicem prouehant, quæ de consecratione intelliguntur, ibi, à glossa in ver. Funguntur, &
12 ab Hugone, & Turrecrem. in §. Pateant, nu. 2. 8. qu. 1. Imò enim secundum Hostien. illa littera generaliter loquitur, & ex genere speciem infert, & exponi oportet, Metropolitani, idest Papæ, quia nec alius posset esse Metropolitanus Romanæ Ecclesiæ. Ergo illam potestatem, ac iurisdictionem habere videntur per totam Christianitatem, quam habet Papa dum viuit; nam & ipse Metropolitanus est, vt leg. & not. in
13 c. Sua supra de off. Vicarij. Rursus pro hac parte allegari potest tex. in cap. Si quis pecunia, 79. distin. vbi patet Cardinales Romana ecclesia vacante habere potestatem anathematizan-
14 di. Vnde vt deducit Host. eorum potestas eminens est, & excellens, tum quia anathema mucro est episcopalis, c. Visis, 16. qu. 2. tum quia maior est pœna, quæ fit in ecclesia Dei, c. Corripiantur, 24. qu. 1. quare si maiorem pœnam possunt ex potestate ordinaria infligere, ergo, & minorem, cap. Venerabilem in primo responso infra qui filij sint legitimi, & c. Ex parte, il terzo, de decim. & ex his cessat obiectio, quod hoc non sit specialiter iure cautum. Et nihilominus vt Host. inquit non est quærendum in omnibus ius expressum, vt l. Nõ possunt, ff. De legib. c. De quibus, 20. dist. cap. Certificari, de sepult. & multa

Prosp. Pagn. in 2. part. primi Decretal.

supplentur, vt leg. & notatur in c. Cum Marthæ,
15 §. 1. infr. de celebrat Missar. Non obstat quod aliqui dicunt Cardinales esse sine capite, quoniam
16 vt respondet Hostiensis, hoc verum non est; immo habent caput ecclesiæ proprium, & generale, scilicet Christum, 1. Corinth. 11. Ipse enim est caput corporis ecclesiæ, qui est princeps primogenitus mortuorum, vt sit in omnibus ipse primatum tenens, & ipsum dedit caput supra omnem ecclesiã, quæ est corpus ipsius, Ephes. 1. Vnde & Cardinalibus propriè conuenit illud Ephes. 4. *Crescamus in illo per omnia, qui est caput nostrum Christus*, dicens eis Matth. vltim. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* Quasi dicat non solum instituta ecclesia, sed etiam vacante. Quippe valde absurdum est sentire ecclesiam illam carere capite, quę caput est aliarum, c. Beati. 2. q. 7. imo etiam non procul esset ab hæresi, c. 1 & 2. 22. distin. super quo vide quod legitur, & notatur in cap. Vn. §. hoc vnguento, vers. Caput, supra de sacra vnction. alioquin res esset monstruosa, vt patet in eo, quod legitur, & notatur in c. Quoniam in plerisque supra de off. ordinar. & cum hoc dicto Host. videtur simpliciter transire Archid. in c. Nullus, il secondo, num. 3 c. 79. dist.
17 Rursus non obstat quod si Cardinales haberent iurisdictionem papalem, hinc possent schisma, scandalum, & vacatio sedis diutina suscitari. Quoniam secundum Host. id verum esset si indistinctè hoc eis concederetur; sed potest restringi ad necessaria, vel vtilia ecclesiæ, seu Reipublicæ, quibus est omnino prouidendum, vt patet in c. Scias, 7. q. 1. & in c. In causis, supra de elect. cum suis concordant. Caueant ergo ne nimis laxent habenas, arg. l. Nec quidquam, §. Vbi Decretum, & §. De plano, de offic. pro-
18 consul. Concludit Hostien. distinguens per hæc formalia verba, dici potest quod Cardinales habent plenitudinem potestatis, in quantum scilicet Romana censentur Ecclesia, quæ numquam moritur, etiamsi vnus tamen sit superstes, c. Si fortè, 65. distin. non autem vsu, arg. c. Maiores, §. 1. supra de bapt. iurisdictionis verò potesta-
19 tem habent in exercitio ad eum modum, quo superius dictum est. Saluis forsan his, quæ ratione Excellentiæ, Dignitatis, & aminentiæ, ac prærogatiuæ Summi Pontificis Sedi tantùm Apostolicæ reseruantur, vt in cap. 1. supra de transiat. Episc. & in c. Quod translationem, de
20 offic. legat. Ad extremum dicit concedendum esse, vt Collegium ad minus illam iurisdictionem habeat, quam & Legatus Apostolicæ Sedis, quæ nec mortuo Papa expirat, de quo dic, vt notatur in c. Tum ex litteris, in primo responsf. infra de restitut. in integrum.
21 Ex dictis Host. inspecto hoc primo tempore, quod præcessit Lugdunense Concilium, eliciuntur conclusiones infrascriptæ. Prima conclusio est: Collegium Cardinalium Sede vacante habet in habitu plenitudinem potestatis Papalis, Quod multò magis admittitur ab ijs, qui dicebant, Cœtum Cardinalium esse caput Ecclesiæ; quia non est verisimile, vt filius Dei voluerit mortuo Papa gregem fidelium esse sine Pastore, vel Ec-
22 clesiam sine sponso. Sed hæc conclusio non est vera, & eam refellit glossa in Clem. Ne Romani, in ver. Non consonam, de elect. & plenius Car-

Ttt dinal.

dinal. Turrecrem. in d. cap. Nullus, il fecondo, nu.6. & feq. 79. dift. quia mortuo Papa, & non dum alio electo Ecclefia dicitur vacare. Item dicitur vidua, feu viduata, quia caret fponfo fuo. Item dicitur Acephala, quia eft fine fuo capite.
23 Item Vicariatus folum Petro Apoftolo, & fucceſſoribus datus fuit. Ideoque folus Papa eft caput vifibile Ecclefiæ: nam Ioan. 1. dicitur Petro primo Rom. Pontifici, Tum vocaberis Cephas, quod fonat caput: vnde Cephalis græcè idem eft quod caput latinè, vt inquit Iſidor. Idem probant iura in c. In nouo, 21. dift. in c. Non decet, 12. dift. in c. Ita Dominus, 19. dift. & in c. Sacrofancta, 22. dift. alioquin non effet opus Vicarium eligere fi Cardinalium Cœtus Vicariatum haberet, & plenitudinem pnteftatis Papæ.
24 Nec propterea Ecclefia remanet fine capite, Sponfo, & Paftore; quia vt refpondent gloffa, & Turrecr. & idemmet Hoft. fatetur, Sponfus, Rector, & Paftor eft Chriftus, & caput inuifibile ecclefiæ, quæ eft ipfius corpus, vt de primo patet in c. Ieiuniū, il fecondo, 76. dift. de fecundo in c. 1. circa medium, 96. dift. & de tertio in c. 1.
25 verf. Sed vbi, de facr. Vnct. & in c. fin 3. q. 4. Et in hac fententia fuerunt etiam plerique ex antiquis: nam glof. vn. in d. c. Nullus, il fecondo, 79. dift. dixit mortuo Papa Ecclefiam viuere, fed tamen carere capite, fcilicet vifibili: & cum ea gloffa concordat Hugo relatus ibi ab Archid. num. 3. nam fecundum eum quomodo tot homines effent vnum caput, aut quomodo vacaret Ecclefia, aut acephala diceretur, fi caput haberet: & confentiunt Ioan. Fan. & Lau. vt dictum eft fupra n 4. & contra conclufionem Hoftienfis tenet Auguftinus Triumph. in tract. de poteft. Ecclef. quæft. 3. art. 9. ea ratione, quia non plus poffunt Cardinales fine Papa, quam Apoftoli fine Chrifto: fed ad Apoftolos dictum eft Io. 15. Sine me nihil poteftis facere. Ergo fimiliter Collegium Cardinalium nihil poteft abque Pontifice. Non obftat quod hoc habeant inferiora Collegia Sede vacante. Quoniam hoc reperitur eis exprefsè permiffum: non fic Collegio Cardinalium, vt refpondet glof. præalleg. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Non confonam.
26 Secunda conclufio Hoft. eft Cardinales Romana Ecclefia vacante habent poteftatem iurifdictionis Papalis in exercitio non quidem indiftinctè, fed in ijs tantùm, quæ funt neceffaria, vel vtilia ecclefiæ, feu reipublicæ, quæ eft omnino prouidendum. Hæc conclufio fortè vera fuit antequam emanaffet Decretalis Vbi periculum, quæ ftrictius loquitur, quàm Hoft. vt patebit infra num. 40. & idemmet Hoft. paulò antè ftrictius fuit loquutus dum dixit Cœtum Cardinalium Sede vacante habere exercitium iurifdictionis Papalis faltem in his, in quibus de grandi neceffitate, euidenti, & eminenti prouideri
27 oportet. Et ab Hoft. fortaffe Concilium Lugdunen. defumpfit verba exceptionis, quæ habentur in d. cap. Vbi periculum, §. Ijdem quoque ibi, *Nifi forfan neceffitas adeo vrgens*, nec non ibi, *vel nifi aliquod tam grande, & euidens periculum immineret, &c.* Quod inde etiam validus fuadetur, quia in c. Licet de vitanda, n. 27. fupra de elect. fcriptum reliquit faciendam effe Conftitutionem, vt Cardinales mortuo Papa claudantur in Conclaui, eifque cibaria fubtrahantur: &

Addent. ibi littera B, dicunt eam Conftitutionem factam effe, vt patet ex d. c. Vbi periculum, de elect. lib. 6.
28 Tertia conclufio. Ante Concilium Lugdunen. Cardinales Sede vacante habebant in ecclefia vniuerfali iurifdictionem illam, quam habet in
29 prouincia Legatus Apoftolicæ Sedis. Verum hæc conclufio non probatur iure. Item tollitur data inftantia: nam Cardinalis Legatus confert beneficia intra fuam Legationem vacantia, c. 1. de off. Legat. lib. 6. Speculat. in titul. de Legat. §. Nunc tractemus, in princip. Feder. de Senis,
30 conf. 65. Infrafcriptæ quæftiones, in princip. & conf. 195. Factum ita fe habet, in fin. At Collegium Cardinalium mortuo Papa beneficia conferre non poteft. Ioan. de Selua, de benef. par. 2. quæft. 2. num. 16. & 18. & Auguft. Triumph. de poteft. Ecclef. q. 68. art. 3. Nec mirum, quia nec inferiora Collegia hoc habent mortuo Prælato c. Illa, infra, Ne Sede vacan. c. vn. eod. tit. lib. 6. c. 1. de inftit. eod. lib. & notat glof. hic in ver. Capitulo, & communiter DD. Item fi Cœtus Cardinalium non habet iurifdictionem Capituli Sede vacante, vt prædixi; vtique longe minus habet iurifdictionem Cardinalis Legati, quæ maior eft, c. Ex parte, il terzo, de decim. Demum fi Cardinales in tota ecclefia hanc iurifdictionem exercerent, hinc poffet fchifma, fcandalum, & vacatio fedis diutina fufcitari. Quod inconueniens confiderauerat Hoft. & ideo prius reftrinxerat fuam conclufionem ad cafus vrgentis neceffitatis, & euidentis vtilitatis, vt dictum eft fupra num. 17.
31 Quarta conclufio, quæ ex dictis Hoft. elicitur, Cœtus Cardinalium tempore vacationis nullam habet iurifdictionis poteftatem in his, quæ ratione excellentiæ, dignitatis, & præeminentiæ, ac prærogatiuæ Romano Pontifici tantùm funt referuata. Hæc conclufio eft indubitabilis, & optimè probatur iuribus per eum allegatis, & hodie à fortiori eft canonizata in dicto c. Vbi periculum, §. Idem quoque, de elect. lib. 6. & apertius in Clem. Ne Romani, de elect.
32 Ex hac conclufione deducitur primò, vt Collegium Cardinalium Apoftolica Sede vacante minimè poffit Epifcopos creare, nec electos confirmare Petr. Andr. Gambar. de off. Legat. lib. 6. num. 59. nec iam creatos deponere, glof. vn. in c. Nullus, il fecondo, quam ibi fequuntur Archid. & alij 79. dift.
33 Deducitur fecundò, vt nec poffit Cardinales creare, glo. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Poteftatis, de elect. quam ibi omnes fequuntur. Gondifal Villadiego, de orig. Cardin. quæft. 6. Manfred. dec. 14. & quamuis Hugo in d. c. Nullus, il fecondo, 79. dift. quem citat Hoftienfis in d. cap. Licet de vitanda, num. 26. fupra de elect. contrarium fenferit, eo quod cum Cardinales poffint eligere Papam, quod plus eft, poffunt & Cardinales creare, quod minus eft: & facit pro ipfo c. Per venerabilem, §. Rationibus, inf. qui filij fint legit. tamen hoc argumentum refellit Hoft. vbi fupra, & glof. in d. Clem. Ne Ro-
34 mani, in ver. Poteftatis, de elect. Nam & Capitulum creat Epifcopum, & tamen Sede vacante non confert beneficia ad folius Epifcopi collationem fpectantia, d. c. vn. ne fed. vacan. lib. 6. & hoc indubiè teneas, etiamfi fubeffet neceffitas

sitas visitandæ discordiæ, & accelerandæ electionis Romani Pontificis ; quia huic necessitati
35 alijs rationibus est occurrendũ, secundum Host. loc. citat. Et ob eandem rationem Collegium Apostolicum non potest Sede vacante restituere, nec habilitare Cardinales per Papam priuatos, seu depositos, etiam ad vocem, c. vn. de schism. lib. 6. & sentit Barbat. in tract. de Cardinal. in decima Basilica quæstione, vers. Tales ergo, ait enim : si Cardinales delinquunt, & per sententiam remouentur, siue spe restitutionis deponuntur ad exemplum Luciferi, cap. Principium, de pœnit. dist. 2. allegat Hostiens. hoc dicentem in Summ. de pœnit. & remiss. §. Cui confitendum, in ver. Cardinales. Quæstionem ad partes disputat, & respondet obiectis Capyc. decis. 214. per totam, licèt in fin. videatur inclinare in eam sententiam, vt Cœtus Cardinalium hoc possit si immineret periculum schismatis, vel aliud graue, nisi Cardinales priuatos ad vocem habilitaret.

Deducitur tertiò, vt Cœtus Cardinalium Sede vacante etiam vrgente necessitate non possit mittere aliquem Cardinalem etiam volentem cum potestate, & iurisdictione Legati de latere, vt plenè dicam infra n. 42.

36 Quinta, & vltima conclusio, quæ inspecto tempore ante Concilium Lugdunen. colligitur ex dictis Hostien. Cardinalium cœtus Apostolica Sede vacante tunc temporis exercebat iurisdictionem Papalem ex consuetudine, quæ in talibus est obseruanda, vt in iuribus per eum cita-
37 tis. Fortè ad hanc consuetudinem tollendam emanarunt posteriores Constitutiones, vt innuit glos. in cap. Vn. de schism. lib. 6. in ver. Sede vacante, circa finem, ibi; Quidquid Cardinales de facto obseruent; nam decretum irritans appositum in d. Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. tollit contrariam consuetudinem tam præteritam, quam futuram, vt post Archid. notat Ioan. Andr. in cap. Cum de beneficio, in princ. in ver. Legitima, & ibi apertius Geminian. col. 2. vers. Nota bene istum dictum, & Franc col. 1. vers. Ex quibus nota, de præben. lib. 6. Præpos. in cap. In istis, §. Leges, num. 3. 4. dist. & alij apud Antonium Gabriel. in titul. de clausul. conclus. 3. num. 40.

38 Secundum tempus est post Decretalem, vbi periculum, de elect. lib. 6. quæ in §. Iidem quoque in proposito potestatis Cardinalium Sede vacante primo constituit regulam, deinde adijcit limitationem, regula habetur ex illis verbis: [Cardinales accelerandæ prouisioni sic vacent attentius quod se nequaquam de alio negotio
39 intromittant.] Hæc ibi. Et secundum hoc tempus vsque ad Concilium Viennense Collegium Apostolicum videtur habuisse eamdem iurisdictionem habitualem Sede vacante, quam habebat ante prædictam Decretalem. Quoniam illius verba non euellunt iurisdictionis radicem, nec habitum tollunt, sed tantummodo impediunt iurisdictionis exercitium, non enim procedunt declarando Collegium non habere iurisdictionem, aut quam prius habebat illi adimendo, sed procedunt prohibendo ne se ingerat nisi in negocio electionis, vt sonant verba illa, nequaquam se intromittant, quæ magis denotant factum, quam ius, & est simile in c. Maiores, §. 1. supr. de baptis. facit quod notat glos. in cap. 1. in ver. Irritas, infr. de schism. & quod dicitur de officialibus Romanæ Curiæ, quorum iurisdictio durat mortuo Papa, sed suspenditur illius exercitium, de quo tamen die vt per Archid. in c. Experientiæ, 15. q. 1. Item facit quod notat Abb. Antiq. in c. Accepimus, in ver. Debet, ibi factum notat, & non ius, inf. de pact. Ex quo notabiliter infero, vt actus iurisdictionales, quos hoc tempore Cardinalium cœtus exercuisset Apost. Sede vacante, non essent ipso iure nulli, sed sustinerentur ex vi authoritatis præexistentis, & iurisdictionis habitualis, ex notabili theorica gloss. in Clem. 1. in ver Inhibentes, vers. Sed quæro, de iurepatron. quam sequitur Anchar. in cap. Statutum, § fin. vers. Aduerte, de rescript. lib. 6. & Abb. in c. Ex parte, num. 5. supra de constitut. Roman. cons. 203. quod primum, num. 7. & forte ad hoc dubium remouendum emanauit postea Clem. Ne Romani, de
40 elect. cum decreto irritanti, vt latius dicam infra, num. 53. Limitatio habetur in d. c. Vbi periculum, in eod. §. Iidem quoque in sequentibus verbis videlicet [Nisi necessitas adeo vrgens incideret, vt oporteret Cardinales de terra Romanæ Ecclesiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere; vel nisi aliquod tam grande, & tam euidens periculum immineret, quod omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus cõcorditer videretur illi celeriter occurrẽdum.] Hæc ibi. Et in casu huius limitationis Cardinalium iurisdictio præseruatur in d. Clem. Ne Romani, in princ. ibi, nisi quatenus in Constitutione prædicta permittitur. Nec non in Bulla Pij IV. cum modificatione tamen, de qua ibi,
41 in §. 6. vt latius dicam infra, num. 61. Ex hac limitatione infertur primo, vt cœtus Cardinalium pro terra ecclesiæ defendenda, vel euidenti periculo possit Sede vacante mittere vnum Cardinalem Legatum, secundum Paulum de Eleazaris in d. Clem. Ne Romani, de elect. & ibid. Imol. num. 26. & Gondisal. Villadieg. de
42 orig. Cardinal. qu. 6. num. 35. Cæterum aduerte, quia Cardinalis sic missus non erit propriè Legatus cum imperio, & iurisdictione, hoc enim est de pertinentibus ad supremam authoritatem Summi Pontificis de ipsorum Cardinalium consilio, vt notat Speculator. in tit. de Legato, §. Qualiter, nu. 7. Vnde nullo casu competit soli Collegio, per ea, quæ dicta sunt supra in quarta conclusione, num. 31. Sed potius erit Nuncius, nec habebit iurisdictionem, sed solum nudam tuitationem, seu defensam, vt reprobata Pauli opinione firmat Cardin. in d. Clem. Ne Romani, §. Irritum in 2. quæst. de elect. & ibi etiam Imol. num. 26. dicens eum non fore Cardinalem
43 Legatum, sed tamen in actu illo. Quo fit vt si Cardinales crearent Pontificem absentem, tunc possent quidem ablegare vnum ex Cardinalibus ad nouum electum ad Vrbem reducendum, illique expensas necessarias constituere de redditibus Romanæ Ecclesiæ, vt tenet Petr. Andr. Gambar. de off. & auctor. legat. lib. 9. num. 185. Sed tamen sic missus non habebit iurisdictionem, & potestatem Legati, sed erit Nuncius ad nudum
44 illud ministerium facti per prædicta. Rursus aduerte, quia ante peractam electionem Collegium Apostolicum non poterit compellere

inuitum vt legationem suscipiat, nam etsi Episcopus pro vtilitate Ecclesiæ possit præcipere Clerico, vt peregrinetur, c. Quamuis, 7. qu. 1. tamen oppositum dicendum est hoc casu, non quidem ex ratione illa Pauli, Quod par in parem non habeat imperium, imò enim Collegium Cardinalium non est par, sed superior, sed quia Cardinalis ille sine culpa priuari non debet iure suo, scilicet voce in electione Romani Pontificis, quamobrem non poterunt mittere nisi volentem, vt concludunt idem Paul. Card. Anchar. & Villadieg. locis citatis.

45 Infertur secundò, vt cœtus Cardinalium Apostolica Sede vacante possit Legatum missum à Papa reuocare ex magna, & euidenti causa, argumento c. Ne pro dilatione, infra de pœnit. & remiss. cum suis concordant alias secus, arg. cap Cum inferior, infr. eod. & l. Minor magistratus, ff. De minor. nam Legatus generalis nec aliter est mittendus, quàm à Papa de Cardinalium consilio, vt leg. fin. C. De legat. lib. 10. & notat Speculat. in tit. de legat. §. Qualiter, nu. 6. Igitur sicut in missione Papa, & Cardinales vnanimiter consenserunt, ita & in reuocatione debent vnanimiter consentire, arg. l. Ab emptione, ff. De pactis, & cap. Omnis res, infra de regul. iur. Sed Papa consentire non potest, quia mortuus est. Expectetur ergo Successor, arg. cap. 1. infr. Ne Sed. vac. Præterea Collegium non succedit in collatione beneficiorum, vt ostensum est supra num. 30. Ergo multò minus in Legati reuocatione, quod magis est. Item Legatus mittitur propter salutem animarum, quæ per huiusmodi reuocationem impediri non debet. Ita Hostien. in cap. Tum ex litteris, nu. 2. infra de in integr. restitut. quem refert, & sequitur Speculator dicto titul. de Legato, §. Finitur, nu. 5. & hodie videtur planum per Clem. Ne Romani, de elect. secundum Ioann. Andr. in d cap. Tum ex litteris, nu. 4. sequitur Ioann. Franc. Pauin. in tract. de offic. & potest. Capituli sede vacante, in 6. prælud. & Capyc. decis. 114. num. 9. vers. Sic quoque Collegium Cardinalium.

46

47 Infertur tertiò, secundum aliquos, vt Collegium Apostolicum Sede vacante possit Cardinalibus recens creatis os aperire, ac possessionem Cardinalatus tradere. Ita Marcus Mantua, & Hieronym. Torniellus inter cons. Deciani cons. 8. vol. 1. quos nouissimè refert, & sequitur Hieronym. Campanil. in diuers. iur. Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 83. Verum hæc opinio potuisset fortasse obtinere quando adhuc vigebat constitutio Eugenij IV. incipien. In eminenti, quæ est prima inter eius Constitutiones in Bullar. tom. 1. pag. 269. in qua disponitur, vt Cardinales pronunciati, etiam posteaquam insignia receperint, in electione Pontificis vocem non habeant, donec eis fuerit os apertum: quasi tunc videretur vrgere necessitas aperiendi os, vt Clericus ad electionem procederetur, ac proinde locus esset limitationi Decretalis, Vbi periculum, in d. §. Iidem quoque, de elect. lib. 6. Licet reuera neque tunc temporis huiusmodi necessitas subesset; quandoquidem electionis negocium expediri poterat per Antiquiores Cardinales, quibus os apertum iam fuerat. Sed quidquid sit de illo tempore, certè hodie cessat omnis difficultas, quia Constitutio Eugenij hac in parte sublata

48

fuit ex decreto Pij V. edito 26. Ianuarij 1571. vbi hæc oris clausura declaratur esse simplex ceremonia, quæ ad substantiam electionis non pertinet, vt refertur in Ceremoniali electionis Papæ nuper edito à Gregorio XV. in §. Porrò, vers. De Cardinali autem. Et ita vacante Sede per obitum Clementis VIII. dicitur obseruatum fuisse in persona bonæ mem. Cardinalis de Comitibus, cui nondum fuerat os apertũ, & tamen ad Pauli V. electionem admissus fuit. Idemque hoc ipso tempore obseruatum vidimus in electione Sanctiss. D. N. Innocentij X. in qua similiter ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardinales Panzirolus, Rossettus, & Estensis nouiter pronunciati. Itaque iam omni necessitate accelerandæ electionis cessante minimè licebit Collegio Apostolico tradere pileum, vel alia insignia Cardinalitia, nec claudere, vel aperire os cuiquam ex Cardinalibus nouiter creatis; hæc namque ad Romanum Pontificem dum viueret pertinebant, ac proinde est locus regulæ, de qua in dict. §. Iidem quoque, nec non prohibitioni Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. & Bullæ Pij IV. § 6.

49 Infertur quartò, ex quorundam sententia, vt Collegium Apostolicum Sede vacante ad effectum electionis faciendæ possit Cardinales electores à censuris absoluere, & cum eis super irregularitate dispensare. Ita August. Triumph. de potest. eccles. qu. 3. art. 8. & Suar. de censur. disput. 41. sess. 2. vers. Hæc verò; quos refert, & sequitur Hieronym. Campanil. in diuersor. in tract. de potest. Colleg. rubr. 7. cap. 6. num. 84. Sed neque hæc illatio est admittenda; quia ratio necessitatis hoc casu nulla potest considerari: nam exceptio excommunicationis, irregularitatis, & consimiles non admittuntur contra electionem Papæ celebratam à duabus partibus Cardinalium, vt in cap. Licet de vitanda, & ibi plenè scripsi num. 12. supra de elect. & apertius in d. Clem. Ne Romani, §. Cæterum, eod. tit. & in d. Bulla Pij IV, §. 29. & in alia Gregorij XV. de elect. Papæ, §. 22. quibus in locis, expressè statutum est, vt ad euitandas dissentiones, & schismata, per exceptionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti Cardinales ab electione non repellantur. Nec Triumph. loc. cit. quidquam dicit in oppositum.

50 Infertur quintò, ex prædicta limitatione, vt duobus de Papatu contendentibus, & generale Concilium conuocare renuentibus, conuocatio fieri possit à Collegio Cardinalium, vt ex facto respondit Cardinalis Zabarella in cons. 150. incipien. In quæstione, nu. 6. in 3 quæst. quoniam cum sint in possessione eligendi Romanum Pontificem, c. Licet de vitanda, supra de elect. cum concordant. per consequens ad eos, spectant omnia, quæ sunt consequentia ad electionem, cap. Cupientes, §. Ad hæc, & §. Si verò, de elect. lib. 6. & cap. fin. & quod ibi notatur in gloss. 3. 65. distin. Nec obstat dicta Clem. Ne Romani, in §. Irritum, vbi irritatur quidquid facit Collegium Cardinalium de his, quæ ad Papam dum viueret pertinebant; Conuocatio autem generalis Concilij ad solum Papam pertinet, cap. Significasti, supra de elect. Nam vt respondet Cardinalis, cum ille, §. Irritum, excipit ea, quæ permittuntur Collegio Apostolico in præcitato cap.

cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque standum est eidem, §. Ibi autem Cardinalibus non interdicuntur ea, quæ concernunt electionis negocium, sed alia extrinseca; Inhibetur enim ne de alio negocio te intromittant, nisi in casibus ibi exceptis, idque vt accelerandæ prouisioni vacent attentius, vt ibi dicitur. Cum igitur conuocatio generalis Concilij sit hoc casu necessaria ad sedandum schisma, merito ad Collegium Cardinalium pertinet, quid annexum, & accessorium prouisioni; nec dicitur prohibita, quin potius permissa in d. §. Irritum, hæc enim sunt de his, quæ Sede vacante, vel quasi vacante melius expediuntur, quàm non vacante, vt in simili notat Innoc. in cap. 1. infr. ne sed. vacan. Hodie in casu electionis nulliter celebratæ propter simoniacam prauitatem, hoc est expressum in Bulla Iulij II. quæ incipit, Cum tam Diuino, in § ac insuper in Bullar. tom. 1. fol. 403. vbi disponitur vt liceat Cardinalibus Concilium generale indicere, & conuocare in loco idoneo, prout eis videbitur expedire.

51 Infertur sextò, vt eadem ratione possit, & debeat Cardinalium Cœtus anathematizare intrusum in Papatu, vt est textus in c. Si quis pecunia, 79. dist. cuius dispositio non est sublata, quin potius præseruata in dict. §. Ijdem quoque. Nam extrudere inuasorem Pontificatus negari non potest, quin spectet ad electionis negocium cui attentius est vacandum; & hæc est vrgens necessitas, & grande periculum, cui celeriter

52 est occurrendum, vt ibi dicitur. Non tamen poterunt Cardinales esse iudices intrusi, nisi deuiaret à fide, vt post Hugon. firmat Cardinalis Turrecr. in §. Pateat, nu 1 3 q. 1.

53 Tertium tempus est post Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam, ac relatam in d. Clem. Ne Romani, de elect. qua irritum, & inane decernitur quidquid potestatis, aut iurisdictionis ad Romanum dum viuit Pontificem pertinentis cœtus Cardinalium Romana Ecclesia vacante duxerit exercendum. Atque ita gesta à Cardinalibus contra hanc prohibitionem non sustinentur amplius ex vi authoritatis præxistentis, secundum ea, quæ dicta sunt supra num. 39. quia clausula decreti irritantis operatur, vt quidquid contra fit, nullum sit ipso iure, vt est textus in cap. penult. de præben. lib. 6. & in cap. Si soli, vers. Nisi nos in gratia, de conceß. præben. eod. lib. Brun. in tract. de forma, in rubr. Quando aliquid cens. tr. ad. pro for. col. 2. vbi plura cumulat. Quinimo quamuis ex dicta Clem. Ne Romani, prima fronte non videatur sublata iurisdictio in radice, & quantum ad habitum, sed quantum ad actum, & exercitium dumtaxat, vt innuit verbum illud, exercendum, argum. eorum, quæ dicta supra eodem num. 39.

54 Nihilominus contrarium videtur verius; quia decretum irritans inficit titulum, & possessionem. Rota decis. 2. de restit. spoliat. in antiq. & decis. 3. eod. tit. in nouis, & decis. 250. nu. 24. part. 7. recentior. Cassador. decis. 1. de restitut. spoliat. Mohedan. decis. 15. de caus. poss. &

55 propriet. Itaque hodie regula constituitur negatiua, videlicet iurisdictio, & potestas Papæ non transit in Collegium Cardinalium Sede vacante; & in hoc ipsorum Collegium est deterioris conditionis, quàm Collegia inferiora, in quæ transit, vt hic, & in cap. His, quæ supra eod. ita Ioann. de Imola in dicta Clem. Ne Romani, in 7. notab. num. 14. Capyc. decis. 114. num. 9. & est speciale in Collegio Cardinalium, vt inquit Feder. de Senis, consi 16. incipien. Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, num. 2. vers. Præterea

56 speciale est. Rationem specialitatis assignat Zenzelinus in ead Clem. & gloss. magna in fine. in cap. vn. de schism at. lib. 6. videlicet quia ob accelerandam prouisionem Ecclesiæ, in cuius tardatione imminet periculum, speciale quid statui debuit. Et est simile in c. Accusatus,

57 §. Sanè, de accusat. eod. lib. Aliam rationem diuersitatis assignat Capyc. d. decis. 114. nu. 3. videlicet, quia Capitula inferiora habent maiorem communionem cum Prælato, quàm Collegium Cardinalium, cum illa condant statuta sede vacante, per Federic. d. cons. 16. per totum, & Præpos. late in c. Episcoporum, nu. 2. dist. 18. Cœtus Cardinaliū non, vt per Dec. in c. Translato, in 2. lectura, num 9. de Constitut.

Sed hæc ratio non placet, quia Cardinales sunt pars corporis Papæ, secundum Ioan. de Lignano in c. 2. infra de cler. non resid. & ipsius membra, cap. Fœlicis, de pœn. lib. 6. Ideoque licet Episcopi iurent fidelitatem Papæ, vt in cap. Ego N. de iureiur. tamen Cardinales non iurant Papæ fidelitatem tanquam inuiscerati, & pars corporis ipsius, vt notabiliter dixit Host. in cap. Antiqua, de priuileg. & post eum Barbat. cons 1. num. 17. vers. Et licet Cardinales. Tene igitur primam rationem. Vndequamuis Bart. in l. Vbi absunt, num. 3. ff. De tutor. & curat. dat. ab his, dixerit vacante Papatu iurisdictionem remanere apud Collegium Cardinalium, sicuti vacante Episcopatu remanet iurisdictio apud Capitulum: tamen eius opinio confunditur per dictā Clem. Ne Romani, vt dicit Barbat. ibi in addit. ad Bart. in ver. Apud Collegium, & plenius in suo cons. 1. num. 17. volum. 1. Tene igitur incunctanter cum glos. in dicto cap. Vbi periculum, in d. Clem. Ne Romani, & in d. cap. vn. de schism. lib. 6. Cum quibus etiā consentit Bald. in suo consilio schismat. in ver. Suppono autem quod Cardinales, & alibi passim Doctores.

Excipitur tamen in d. Clem. Casus vrgentis necessitatis, & grandis periculi imminentis ad præscriptum prędictæ Decretalis, Vbi periculum. Vnde quę poterat Cardinalium cœtus tunc temporis exercere secundum ea, quæ dicta sunt supra in illationibus à nu. 41. poterit etiam exercere post dicta Clement. Amplius cum officium

58 Camerarij, & Pœnitentiariorum Papæ eo mortuo non expiret, iisdem deficientibus poterit Collegium Apostolicum in eorum locum alios subrogare pro tempore vacationis, vt disponitur in dicta Clement. Ne Romani, §. Eo tamen prouiso.

59 Quartum, & vltimum tempus est post Bullam Pij IV. editam 7. Idus Octobris 1561. incipien. In eligendis, quæ in §. 6. statuit vt infra, videlicet [Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in ijs, quæ ad Pontificem Maximum dum viueret pertinebat, nullam omnino potestatem, aut iurisdictionem habeat neque gratiam, neque iustitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici reseruare

60 uare teneatur.] Hactenus verba Bullæ, quæ cum
non procedant declarando, aut iurisdictionem
suspendendo, aut illius exercitium prohibendo,
sed iurisdictionem ipsam adimendo per illa ver-
ba vniuersalia negatiua, nullam omnino pote-
statem, aut iurisdictionem habeat: proculdu-
bio abdicant à Cardinalibus, & euellunt radi-
citus quamcunque iurisdictionem, & potesta-
tem, non solum quoad exercitium, & possessio-
nem, sed etiam quoad habitum, & proprieta-
tem, hoc enim importat verbum, habere, quod
propriè est iure dominij possidere, vt l. Stipula-
tio ista, §. Habere, ff. De verb. significat. l. Hoc
Senatus, iuncta glossa in ver. Habuit, ff. De vsufr.
61 ear. rer. quæ vsu consum. Præseruatur tamen in
Bulla Pij IV. iurisdictio illa, quam cœtus Car-
dinalium poterat exercere in vim Decretalis,
vbi periculum, videlicet in casibus vrgentis ne-
cessitatis, & grandis periculi imminentis, vt
plenè dictum est supra à num. 40. sed hæc præ-
seruatio fit cum duplici differentia. Prima est,
quia ex dicto cap. Vbi periculum, causa necessi-
tatis dijudicanda erat cócorditer ab omnibus,
& singulis Cardinalibus præsentibus. Vnde
vnius contradictio, vel dissentio poterat impe-
dire, vt ibi notat glossa in §. Iidem quoque in
ver. Singulis, vers. Si verò vltra prædicta. At ex
constitutione Pij IV. in dict. §. 6. sufficiunt duæ
tertiæ illorum partes. Secunda differentia est,
quia ex Decretali, vbi periculum, satis erat vt
Cardinales quoquo modo consentirent. Sed ex
Bulla duæ tertiæ partes consentire debent per
secreta suffragia, vt in eod. vers. expressè dispo-
nitur. Hæc de iurisdictione spirituali cœtus
62 Cardinalium Apostolica Sede vacante. Quo
verò ad statum temporalem Romanæ ecclesiæ
quatenus se extendat, Cardinalium Authoritas,
& iurisdictio facilè haberi potest ex eadem Bul-
la Pij IV. in d. §. vers. Neque de statu temporali,
cuius verba huc transferre superuacaneum
duxi.

63 Successiuè QVÆRO, An iurisdictio Con-
gregationum S. R. E. Cardinalium expiret, vel
sit suspensa Apostolica Sede vacante. Hodie 8.
Septembris 1644. Romana Ecclesia vacante
per obitum san. mem. Vrbani VIII. de hoc du-
bio consultus fui à Sac. Collegio Cardinalium
in Conclaui existentium ex ordine dato ad Ro-
tas R. P. D. Farnesio Archiepiscopo Patracen. à
Secretis S. Congregationis Cardinalium nego-
tijs, & consultationibus Episcoporum, & Regu-
rium præpositæ.

Respondi iurisdictionem Congregationum
per obitum Papæ non expirare: debere tamen
conquiescere ipsis Cardinalibus in conclaui ma-
nentibus quoad illa negocia, & causas, quæ in
ipsis Congregationibus expediuntur per subscri-
ptionem Cardinalis Præfecti, seu habentis sigil-
lum. Alia verò, quæ ex communi forma à Se-
cretario expediri solent viuente Pontifice, posse
itidem expediri Sede vacante.

64 Quoad primam partem responsi, quod scili-
cet iurisdictio Congregationum mortuo Papa
non expiret, motus fui primò, quia illarum iu-
risdictio est ordinaria: tum quia datæ est Con-
gregationibus per Constitutionem Sixti V. de
65 qua infra proximè; iurisdictio enim, quæ defe-
tur à lege, vel statuto ordinaria est, vt l. Et quia,
ff. De iurisd. omn. iudic. l. 1. in 1. respon. ff. De
off. eius cui mand. est iurisd. & notat Innoc. in
c. Cum ab ecclesiarum, num. 3. vers. Et quia lex,
supra de off. Ordinar. & Abb. in c. In singulis,
num. 3. inf. de stat. Monach. Tum quia eadem
iurisdictio est ad vniuersitatem causarum, seu
negociorum, vt patet in Constitutione Sixti V.
edita 11. Calend. Februarij 1587. in qua insti-
tuuntur quindecim Congregationes S.R.E. Car-
dinalium cum iurisdictionum, & facultatum
partita concessione ad faciliorem vniuersæ Rei-
publicæ Christianæ, Statusque Ecclesiastici, &
Romanæ curiæ negotiorum, & causarum expe-
ditionem, vt legitur in proœmio §. 1. & §. 2. &
constat ex facultatibus cuique Congregationi
attributis. Iurisdictio enim data ad vniuersita-
tem causarum, vel ad vnum negocium vniuersa-
le proculdubio est ordinaria, vt notat Bartol. in
leg. Ambitiosa, num. 34. vers. Sed concedendo,
ff. De decr. ob Ordin. faciend. & in l. More,
quæst. 5. num. 9. vbi etiam Ias. num. 51. & com-
muniter Doctores, ff. De iurisdict. omn. iudic.
& probatur in leg. 1. in princip. & § Cum vrbem,
ff. De off. Præfect. Vrb. & in l. fin. C. Vbi, & apud
quem: ibi, vel certæ administrationi, cui & iu-
risdictio adhæret in prima constitutione, ff. orum
§. penult. & in Auth. habita, C. Ne fil. pro patr.
vbi Doctoribus conceditur iurisdictio in scho-
lares, quæ sine dubio est Ordinaria, secundum
66 Bart. in d. l. Ambitiosa. Quod procedit etiam
partita inter plures iudices iurisdictione, quia
illa est potius distributio causarum, quàm Dele-
gatio, vt notat Bald. in l. Præcipimus, in princ.
C. De appellat. & in l. fin. ad fin. C. Vbi Senat.
vel Clariss. dicens per illam legem ita fuisse con-
67 sultum per sapientes; & sequitur Ias. in d. l. Mo-
re, nu. 52. Explorati autem iuris est iurisdictio-
nem ordinariam per obitum Papæ non expira-
re: hic est textus in c. 2. de offic. legat. lib. 6. vbi
Clemens IV. declarat Legatos Apostolicæ Sedis
habere iurisdictionem ordinariam, ac proinde
illorum officium mortuo Papa non expirare: &
ita ibi est casus secundum Ioan. Andr. Gemin.
Franc. & omnes, de quo dic vt per Petr. Andr.
68 Gambar. de auctor. legat. lib. 9. num. 40. Hinc
est vt ordinaria iurisdictio, quam habent Car-
dinales in suis titulis ad præscriptum c. His quæ,
supra end. non expiret Sede vac. vt per Cardin.
in Clem. Ne Romani, §. Irritum, q. 3. de elect.
69 Hinc etiam est, vt officium Vicarij Papæ ad vi-
tam deputati, vt moris est, per illius obitum
non extinguatur, quia habet ordinariam. Gam-
bar. in eod. tract. lib. 9. num. 78. Idemque dicen-
dum de officio Camerarij, & Pœnitentiarij, vt
probatur in d. Clem. Ne Romani, §. Eo tamen
70 prouiso, de elect. Similiter hinc est, vt iurisdi-
ctio A. C. & Mareschalli non expiret Pontifice
vita functo, vt tenet glossa in d. §. Eo tamen
prouiso, in verb. Expirare, & ibi etiam Card.
num. 3. & hoc ideo, quia habet Ordinariam,
secundum Host. in c. Quod de his, in fin. infra,
de senten. excomm. Speculat. in tit. 3. §. 1. Ias.
Purpurat. & alios relatos à Petro Barbos. in
l. Cum prætor, §. 1. num. 75. ff. De iudic. & de
Auditore Cameræ est expressum in Bulla Pij IV.
quæ incipit, Ad eximiæ, §. 5. ibi, Tua Ordina-
ria authoritate, in Bullar. tom. 2. pag 48. & in
alia simili Pauli V. incip. Eximiæ, §. 7. vbi eadem
verba

verba repetuntur, tom.3, pag.212. Et propterea in suis litteris semper inscribitur, Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, Romanæque curiæ
71 iudex ordinarius. Qua ratione ex parte idem dici potest de Auditoribus Rotæ, quia illorum iurisdictio est ordinaria in procedendo, licet sit delegata in sententiando, vt notat glossa prima in Clemen, Auditor. de rescript. Speculat. loco citato. Gambar. d. tract. de offic. legat. libr.6. num.64. vers. Vndecimo quæro, licet Archid in c. Experientiæ, 11. q.1. dixerit Bonifacium interlocutum fuisse, quod in curia nullus habet ordinariam nisi Papa, vt refertur in glos. prællegata.
72 Deinde principaliter motus fui quoad primam responsi partem, quia facultates Congregationibus Cardinalium attributas in præcitatis litteris Sixti V. constat esse perpetuas, & per durare etiam in tempus Pontificum successorum. Idque non solum ex generali regula quod de natura Constitutionis est, vt sit perpetua, cap.vlt.supra de offic. legat. Feder. de Sen. consil.16.incipien. Capitulum,in princ. Verum etiam quia hoc casu id satis aperte cautum reperitur in declarationibus facultatum earumdem Congregationum postea editis ab eod. Sixto V. in §.3. in Bullar.tom.2.pag.616. ibi,[graniora vero quæcunque ad nos, vel Successores nostros deferantur]& clarius in §.8.Vbi sic legitur:[vt autem hæ nostræ litteræ quam primum vbique locorum, & gentium innotescant, quas inter alias Apostolicas, & perpetuas Constitutiones annumeramus, &c.]
73 Tertio motus fui, quia in Clem.Ne Romani, § Irritum,de elect. & in constitutione Pij IV In eligendis, §. 6. abdicatur à Cardinalibus Sede vacante illa tantum iurisdictio, quæ ad Pontificem Maximum dum viueret pertinebat, vt dictum est supra num. 53. & num. 59. sed iurisdictio Congregationibus attributa in litteris Sixti V. non pertinebat ad Summum Pontificem dum viueret, scilicet priuatiuè, sed ad ipsas met Congregationes, inter quas idem Sixtus Pontificiam iurisdictionem partitus est, vt patet ex ijsdem litteris, §. 2. ibi [Pontificium hoc onus Angelicis planè humeris formidandum interSenatores Orbis terræ fratres nostros Cardinales apta quadam distributione pro temporum conditione, negociorum multitudine, & varietate, ipsaque vtilitatis ratione salubriter partiti decernimus.] Ergo talis iurisdictio non censetur à Cardinalibus abdicata, & per consequens remanet apud illos, vt prius, nam quod non mutatur,&c. l.Sancimus, C. De test.cum simil.Prçterea in dict. §. Irritum abdicatur iurisdictio à Cardinalium cœtu, & in Bulla Pij IV.dict.§.6. à Collegio Cardinalium. Hæc autem verba non comprehendunt iurisdictionem concessam particularibus Congregationibus, quia illæ non constituunt vnum corpus vniuersale, nec dici possunt cœtus, seu Collegium Cardinalium, sed sunt corpora inter se distincta, nec vlla ex Congregationibus facultates, exercet nomine Collegij,sed suo peculiari nomine, veluti Inquisitionis, Concilij, Rituum, & aliàs prout in litteris erectionis. Vnde cum tali iurisdictioni non adaptentur verba Constitutionum, consequenter nec earum dispositio adaptari debet, c.Tua, infra de sponsal.l.4.§.Toties, & ibi Bart. ff. De damn. infec. cum simil. vt per Gemin.,conf. 88.
74 Innocentius, sub num.4.vers. Cum ergo concurrant. Et confirmatur, quia sicut in concessione iurisdictionis vniuersalis non venit iurisdictio alteri specialiter demandata, vt est casus in cap. Studuisti: & ibi dixi in 1. not. supra de offic. leg. eo quod mandatum speciale deroget generali, vt ibi, & in cap.1.Cum materia supra de rescript. & generi per speciem derogetur, vt in reg.generi, lib.6. ita è conuerso in abdicatione iurisdictionis vniuersalis à Collegio. Cardinalium non includitur iurisdictio particularibus Congregationibus specialiter attributa, vt idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. Si ex toto, ff. De legar.1. §.3.§.fin l.4. & l.Legata,ff.De adim. legat. & per consequens censeri debet eis permissum quod non reperitur expressè prohibitum, cap. Illud, 30.qu.3.& c.Qui spirituale, qu.4.c. Sunt nonnulli,16.q.1.l.Mutus, §.1.ff. De procurat.cum mult. simil.
75 Quarto motus fui, quia in eadem Constitutione Pij IV. in §.10. vers. pœnitentiarius verò, limitatur iurisdictio Maioris Pœnitentiarij, ita vt extra forum conscientiæ penitus conquiescat, & in §.12. tolluntur facultates Cardinalium, & Prælatorum Signaturæ Gratiæ, quæ est secunda ex Congregationibus à Sixto V. institutis, vt in Bull to.2. pag.612. & decernitur vt illius Cardinales,& Prælati supplicationes, & commissiones aliquas, etiamsi supplicantes parnas datas antea obtinuerint, signare non valeant, & officia eorum omnino cessare intelligantur. Hæc autem planè conuincunt in generali dispositione prius facta in §.6 quod Collegium Cardinalium nullam habeat iurisdictionem in spectantibus ad Papam dum viuit, nullatenus fuisse comprehensas particulares Congregationes Cardinalium, alioqui quid opus fuisset illarum facultates limitare, vel auferre, si in alia parte Constitutionis eędem facultates iam fuissent eis ex omni parte ademptæ ? Et ita in terminis similis Constitutionis post Archid. arguit glossa in cap. Vn. de schism. lib.6. in ver. Sede vacante in princ. vt dixi supra,num. 5.
76 Ad extremum motus fui quoad hanc primam partem responsi ex diuturna obseruantia subsecuta, ad l.Si de interpretatione, ff. De legib. & cap. Cum dilectus, de consuetud. nam creato nouo Pontifice facultates Congregationum non consueuerunt renouari,sed fiunt Congregationes prout solebant viuente Papa, quod clarè demonstrat eas facultates non expirasse,
77 alioquin opus esset noua concessione; quia iurisdictio semel extincta, etiam causa extinctionis cessante, non reuiuiscit,l.Qui res, §. Aream, vers. In perpetuum, cum concordan. de quibus ibi per glos.ff. De solut. c.Quætis, vers. Non potest autem, & ibi gloss. in ver. Contrahatur, de confecr. distin 4. Speculator in tit, de salar. §.Postremo, vers. Primò, Bald. in l.Qui liberatus, n.1. ff. De adopt. licet secus esset si tantùm esset suspensa,vt not. Innoc. in c. Cum Inter, in ver. Licitum, n.2 de consuetud.& Bald. loc. cit.
78 Quoad secundam partem responsi, videlicet, quod. iurisdictio Congregationum Sede vacante Cardinalibus in Conclaui manentibus debeat con-

conquiescere, & dormitare quoad negotia, & causas, quæ in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præfecti, seu habentis sigillum; motus fui, quia in cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque de elect. lib. 6. præcipitur Cardinalibus existentibus in Conclaui, vt accelerandæ electioni Summi Pontificis, sic vacent attentius, vt se nequaquam de alio negocio intromittant, & excipiuntur duo tantum casus, idest vrgentis necessitatis pro terra Ecclesiæ, vel aliqua eius parte defendenda; & grandis periculi imminentis, quæ exceptio in alijs firmat regulam in contrarium, ita vt imminente electione papæ electores non debeant se ad alia diuertere: nam pluribus intentus, &c. c. Diuersis, de cleric. coniugat. l. Nemo, C. De assessor. &
79 notant in d. cap. Vbi periculum, Ioan. Andr. in ver. Alio negocio, & petr. de Anchar. num. 4. vers. Item notat in ver. Iidem quoque, subdens Cardinales vacante Sede nec in arduis posse se immiscere, nisi strictè, pront textus loquitur, idest in defensione terræ, vel eum imminet gran-
80 de periculum, alias non. Præterea in d. Decretali Vbi periculum, in §. Nulli, fiunt quinque prohibitiones. Prima est, ve nemini ad Cardinales in Conclaui aditus pateat. Secunda, vt nec ipsi Cardinales aliquos ad se venientes admittant nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium vocarentur pro instanti electionis negocio. Tertia, vt nulli liceat ad eosdem Cardinales vel eorum aliquem nuncium mittere. Quarta, vt nec liceat ad eosdem mittere scripturam. Quinta, ne quis secretò cum eis loquatur. Et quamuis pœna excommunicationis non adijciatur nisi tribus posterioribus prohibitionibus, idest contra mittentes nuncium, vel scripturam & secretò loquentes; & hoc verbum, secretò, quoad ipsam pœnam determinet tertiam & quartam prohibitionem, scilicet mittentium nuncium, vel scripturam tamen salua manet inhibitio in reliquis omnibus, videlicet non solum quoad extraneos, qui accedunt ad Cardinales, & quoad Cardinales, qui extraneos admittunt; sed etiam quoad illos, qui publicè, & palàm mittunt ad Cardinales nuncium, vel scripturam; licet his quatuor casibus, in quibus hæc palàm fiunt, & non secretò, contra facientes non ligentur pœna excommunicationis, vt ibi declarat Archid. sub num. 4. col. 3. in ver Secretè, Ioan. Andr. num. 6. Butr. num. 7. in eod. ver. Et alij communiter. Si ergo quicunque aditus, seu accessus ad Cardinales, & missio Nuncij, vel scripturæ etiam publicè, & palàm in prædicta Decretali interdicuntur, & vice versa non licet ijsdem Cardinalibus quemquam admittere nisi vocatum de consensu omnium pro negocio electionis: profectò hinc sequitur necessariò, vt nec liceat illis Secretarios, vel Ministros audire, vel scripturas recipere, nec alia tractare, aut expedire negocia particularia Congregationum, quæ ad Papæ electionem non pertinent, ex his, quæ dicta sunt supra, num 78.

81 Dixi Cardinalibus in Conclaui manentibus; quia secus esset si illorum quispiam reperiretur extra Conclaue, quia tunc cessaret ratio accelerandæ electionis, cum electio fieri non possit nisi in Conclaui, & eo clauso & hodie hoc sit de forma, vt Constitutione Gregorij XV. de elect.
82 Papæ in §. Quod si electio. Vnde quamuis Cardinalis Maior Pœnitentiarius, cuius officiũ non expirat per obitum Papæ, Clementina, Ne Romani, §. Eo tamen prouiso, de elect. possit Sede vacante exercere quæ pertinent ad forum conscientiæ, vt in præcitata Bulla Pij IV. §. 10. Hoc tamen fallit si sit in Conclaui; quia tunc licet retineat iurisdictionem, non tamen retinet exercitium, cum sit impeditus extra negociari. Quo impedimento sublato, veluti si maneret extra Conclaue, vtique posset concernentia forum conscientiæ expedire. Ita singulariter declarat glossa in d. §. Eo tamen prouiso, in ver. Maiorem, dicens [tempore inclusionis Maior Pœnitentiarius si est Cardinalis per se non potest vti officio: si tamen nollet in clausura manere, etiam personaliter vtetur officio] & subdit glossa se fecisse Cardinalem Tusculanum. Verumtamen etiam in Conclaui possec officium personaliter exercere quoad eos, qui in eod. Conclaui existunt; exceptis tamen illis, quæ sunt ei specialiter interdicta, sicuti est absolutio à censuris in terminis eiusdem Constitutionis Gregorij XV. §. 19.
83 Quò verò ad vltimam partem, videlicet quod negocia, quæ in communi forma à solo Secretario expediri solent viuente Pontifice, possint similiter expediri ipso vita functo, breuiter motus fui, quia in his leuibus, & ordinarijs, quæ à Cardinalibus non per se ipsos, sed per Ministros expediri consueuerunt, cessat omnino ratio prohibitionis, de qua in prædicta Decretali, vbi periculum, videlicet, ne electionis negocium protrahatur, in quo graue imminet periculum, vt ibi in principio, & in §. Iidem quoq; Ergo & prohibitio cessare debet, cap. Et si Christus, de iureiur cum similibus, & consequenter cum facultates Congregationum mortuo Papa non sint extinctæ, vt abunde ostensum est supra in prima parte à num. 64. vtique poterunt in his leuibus per ministros, vt antea exerceri, vt sensit glossa in dicta Clement. Ne Romani, § Eo tamen prouiso in ver. Expirare Vnde diximus per Secretarium Congregationis super negocijs Episcoporum, & Regularium posse expedire licentias pro puellis educandis, prout fuerunt expeditæ hoc ipso tempore Sedis vacantis ex ordine dato à Cardinalibus ante ingressum in Conclaue, & eadem ratione dari poterunt transumpta, & duplicata, seu vt vocant, ita reperitur, & alia huiusmodi, quæ cum sola subscriptione Secretarij expediri solent. Idemque dicendum de causis, & negocijs ante obitum Papæ iam resolutis in Congregatione quæ expediri poterunt à Secretario in illis casibus, in quibus sufficit eius subscriptio, vt mos
84 est in expeditionibus, quæ fiunt in Curia. Ex quibus etiam deducitur, vt liceat Cardinalibus tempore reclusionis exercere iurisdictionem, quam habent in suis titulis, secundum ea, quæ dicta sunt supra n. 68. non quidem per se ipsos,
85 sed per suos Vicarios, & Ministros. Quod & licebit maiori Pœnitentiario non personaliter, sed per Officiales Pœnitentiariæ, vt colligitur ex glossa prællegata in d. §. Eo tamen prouiso, in ver. Expirare.

DE

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Treugas.

SVMMARIVM.

1 *Treugæ Canonicæ quibus diebus, & quas ob causas sint seruandæ.*
2 *Treugæ conuentionales omni tempore seruari debent.*
3 *Dies in actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non possunt, non naturaliter, sed artificialiter sunt computandi.*
4 *Dies quotuplex sit.*
5 *Laicis potest Ecclesia indicere ferias in actus, ex cuius exercitio arguitur quædam quasi irreuerentia Altissimi.*
6 *Excommunicatus in vna diœcesi haberi debet pro excommunicato in Vniuerso Orbe.*
7 *Excommunicatio sequitur personam sicut lepra, leprosum.*
8 *Executionem, & publicationem sententiæ suæ Iudex vnius Territorij potest committere Iudici alterius Territorij.*
9 *Verba*, sui ordinis periculo subiaceat, *quid importent.*
10 *Funiculus triplex difficilè rumpitur.*
11 *Treuga est securitas præstita rebus, & personis discordiæ nondum finita.*
12 *Discordiæ verbum comprehendit etiam priuatorum diffidia.*
13 *Bellum, & treuga largè dici possunt etiam inter priuatos.*
14 *Treuga, & induciæ in quo differant.*
15 *Pax est finis discordiæ.*
16 *Lex Ecclesiastica præceptum, vel prohibitionem continens an obliget transgressores ad culpam, vel pœnam si casu recepta non fuerit. & n. seq. vsque in fin.*
17 *Constitutio de treuga seruanda hodie non tenet, nec Episcopi censentur illius trangressores, quia non fuit moribus vtentium approbata.*
Contrarium. num. 22.
Declaratur. num. 71.
18 *Leges instituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur.*
Declaratur. num. 25. 27. 32. 39 49. & 56.
19 *Lex ad sui essentiam tria requirit vt instituatur, vt promulgetur, vt moribus vtentium approbetur.*
Contrarium. num. 48. & 57.
20 *Lex nullam vim habet vt ei pareatur, nisi ex more.*
Leges multæ moribus Patriæ non conueniunt. ibidem.
21 *Lex ab initio censetur lata à Principe sub conditione si moribus vtentium recipiatur. & nu. 47.*
Contrarium. num. 48.
22 *Lex præcepti necessitatem imponit, & contrauenientes mortaliter peccant. & num. 34.*
23 *Desuetudo habens principium vitiosum non excusat.*
Declaratur. num. 29. & 41.
24 *Tempus non est modus tollendæ obligationis.*
Declaratur. num. 30.

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

25 *Intellectus §. Leges, 4. distin. & num. 27. 32. 39. 49. & 56.*
Inter leges præcipientes, & leges simpliciter statuentes debet esse differentia. ibid. & num. 35. & 44.
26 *Magistrorum authoritas contra leges non excusat.*
27 *Lex non tollitur contraria consuetudine si infligat pœnam ipso iure. Secus si mandet infligi:*
Contrarium. num. 72.
28 *Lex lata super eo, cuius contrauentio est se generat mortale, non tollitur desuetudine etiamsi à principio non recipiatur. & num. 42.*
29 *Legis primi transgressores, quamuis peccauerint, tamen sequentes non peccauerint. & nu. 41.*
Contrarium. à num. 47.
31 *Lex recepta ab initio non tollitur consuetudine, nisi quadraginta annorum. Secus si non fit recepta, quia sufficit decennium etiam Principe ignorante.*
Contrarium. num. 40. & num. 67.
32 *Error communis excusat Prælatos non seruantes legem vsu non receptam à transgressione, & à pœna.*
Contrarium. à num. 47.
33 *Prælati exequi possunt Constitutionem, licet moribus vtentium approbata non fuerit.*
34 *Prælati non seruantes legem vsu non receptam excusantur à pœna, sed non à culpa secundum opinionem Cardinalis.*
35 *Lex permittens, vel puniens, aut disponens potest per desuetudinem tolli.*
36 *Lex præcipiens, aut vetans potest desuetudine abrogari si lata fuerit ad commodum priuatum.*
37 *Et quid si fuerit lata in honorem Dei, vel ad commodum publicum.*
38 *Lex præceptiua non ligat si numquam fuit recepta in obseruantia sciente Legislatore, & valente contradicere, & non contradicente.*
39 *Nec requiritur tempus ad præscribendum, sed sufficit binus, vel trinus actus.*
Contrarium. num. 66. & seqq.
40 *Lex vsu non recepta Principe ignorante non tollitur consuetudine, nisi illa sit rationabilis, & annorum quadraginta. num. 67.*
41 *Legem non recipientes ab initio ex aliqua rationabili causa Papa sciente, & tollerante non peccant.*
42 *Lex continens ius Naturale, vel Diuinum, aut illius declarationem, nulla vnquam consuetudine tolli potest, licet ab initio non fuerit recepta.*
43 *Secus si aliquid addat iuri Naturali, vel Diuino, quia respectu additionis de illa iudicatur tanquã de lege positiua.*
45 *Lex consilij tollitur indistinctè per desuetudinem.*
46 *Lex Ecclesiastica post promulgationem an statim liget à principio antequam recipiatur à subditis. & num. seqq. vsque ad num. 59.*
47 *Conditio nihil ponit in esse etiam si sit tacita, & à iure subintellecta.*
48 *Legis non receptio indistinctè nihil operatur nisi transeat in consuetudinem à Legislatore non ignoratam.*
49 *Lex recipit ex moribus firmitatem stabilitatis, non firmitatem authoritatis*
50 *Legislatoris potestas, & voluntas requiruntur ad hoc, vt subditi obligentur ad acceptandam legem.*
51 *Legislator supremus potestatem habet legem ferendi*

Vuu absque

conquiescere, & dormitare quoad negotia, & causas, quæ in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præfecti, seu habentis sigillum; motus sui, quia in cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque de elect. lib. 6. præcipitur Cardinalibus existentibus in Conclaui, vt accelerandæ electioni Summi Pontificis, sic vacent atteotius, vt se nequaquam de alio negocio intromittant, & excipiuntur duo tantum casus, idest vrgentis necessitatis pro terra Ecclesiæ, vel aliqua eius parte defendenda; & grandis periculi imminentis, quæ exceptio in alijs firmat regulam in contrarium, ita vt imminente electione papæ electores non debeant se ad alia diuertere: nam pluribus intentus, &c. c. Diuersis, de cleric. coniugat. l. Nemo, C. De assessor. &
79 notant in d. cap. Vbi periculum, Ioan. Andr. in ver. Alio negocio, & Petr. de Anchar. num. 4. vers. Item notat in ver. Iidem quoque, subdens Cardinales vacante Sede nec in arduis posse se immiscere, nisi strictè, prout textus loquitur, idest in defensione terræ, vel cum imminet gran-
80 de periculum, alias non. Præterea in d. Decretali Vbi periculum, in §. Nulli, fiunt quinque prohibitiones. Prima est, vt nemini ad Cardinales in Conclaui aditus pateat. Secunda, vt nec ipsi Cardinales aliquos ad se venientes admittant nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium vocarentur pro instanti electionis negocio. Tertia, vt nulli liceat ad eosdem Cardinales vel eorum aliquem nuncium mittere. Quarta, vt nec liceat ad eosdem mittere scripturam. Quinta, ne quis secretò cum eis loquatur. Et quamuis pœna excommunicationis non adijciatur nisi tribus posterioribus prohibitionibus, idest contra mittentes nuncium, vel scripturam & secretò loquentes; & hoc verbum, secretò, quoad ipsam pœnam determinet tertiam & quartam prohibitionem, scilicet mittentium nuncium, vel scripturam; tamen salua manet inhibitio in reliquis omnibus, videlicet non solum quoad extraneos, qui accedunt ad Cardinales, & quoad Cardinales, qui extraneos admittunt; sed etiam quoad illos, qui publicè, & palàm mittunt ad Cardinales nuncium, vel scripturam; licet his quatuor casibus, in quibus hæc palàm fiunt, & non secretò, contra facientes non ligentur pœna excommunicationis, vt ibi declarat Archid. sub num. 4. col. 3. in ver Secretè, Ioan. Andr. num. 6. Butr. num. 7. in eod. ver. Et alij communiter. Si ergo quicunque aditus, seu accessus ad Cardinales, & missio Nuncij, vel scripturæ etiam publicè, & palàm in prædicta Decretali interdicuntur, & vice versa non licet ijsdem Cardinalibus quemquam admittere nisi vocatum de consensu omnium pro negocio electionis: profectò hinc sequitur necessariò, vt nec liceat illis Secretarios, vel Ministros audire, vel scripturas recipere, nec alia tractare, aut expedire negocia particularia Congregationum, quæ ad Papæ electionem non pertinent, ex his, quæ dicta sunt supra, num. 78.
81 Dixi Cardinalibus in Conclaui manentibus; quia secus esset si illorum quispiam reperiretur extra Conclaue, quia tunc cessaret ratio accelerandæ electionis, cum electio fieri non possit nisi in Conclaui, & eo clauso & hodie hoc fit de forma, vt Constitutione Gregorij XV. de elect.
82 Papæ in §. Quod si electio. Vnde quamuis Cardinalis Maior Pœnitentiarius, cuius officiū non expirat per obitum Papæ, Clementina, Ne Romani, §. Eo tamen prouiso, de elect. possit sede vacante exercere quæ pertinent ad forum conscientiæ, vt in præcitata Bulla Pij IV. §. 10. Hoc tamen fallit si sit in Conclaui; quia tunc licet retineat iurisdictionem, non tamen retinet exercitium, cum sit impeditus extra negociari. Quo impedimento sublato, velnti si maneret extra Conclaue, vtique posset concernentia forum conscientiæ expedire. Ita singulariter declarat glossa in d. §. Eo tamen prouiso, in ver. Maiorem, dicens [tempore inclusionis Maior Pœnitentiarius si est Cardinalis per se non potest vti officio: si tamen nollet in clausura manere, etiam personaliter vtetur officio] & subdit glossa sic fecisse Cardinalem Tusculanum. Verumtamen etiam in Conclaui posse officium personaliter exercere quoad eos, qui in eod. Conclaui existunt; exceptis tamen illis, quæ sunt ei specialiter interdicta, sicuti est absolutio à censuris in terminis eiusdem Constitutionis Gregorij XV. §. 19.
83 Quò verò ad vltimam partem, videlicet quod negocia, quæ in communi forma à solo Secretario expediri solent viuente Pontifice, possint similiter expediri ipso vita functo, breuiter motus fui, quia in his leuibus, & ordinarijs, quæ à Cardinalibus non per se ipsos, sed per Ministros expediri consueuerunt, cessat omnino ratio prohibitionis, de qua in prædicta Decretali, vbi periculum, videlicet, ne electionis negocium protrahatur, in quo graue imminet periculum, vt ibi in principio, & in §. Iidem quoq. Ergo & prohibitio cessare debet, cap. Et si Christus, de iureiur cum similibus, & consequenter cum facultates Congregationum mortuo Papa non sint extinctæ, vt abundè ostensum est supra in prima parte à num. 64. vtique poterunt in his leuibus per ministros, vt antea exerceri, vt sentit glossa in dicta Clement. Ne Romani, § Eo tamen prouiso in ver. Expirare Vnde dixi per Secretarium Congregationis super negocijs Episcoporum, & Regularium posse expedire licentias pro puellis educandis, prout fuerunt expeditæ hoc ipso tempore Sedis vacancis ex ordine dato à Cardinalibus ante ingressum in Conclaue, & eadem ratione dari poterunt transumpta, & duplicata, seu vt vocant, Ita reperitur, & alia huiusmodi, quæ cum sola subscriptione Secretarij expediri solent. Idemque dicendum de causis, & negocijs ante obitum Papæ iam resolutis in Congregatione quæ expediri poterunt à Secretario in illis casibus, in quibus sufficit eius subscriptio, vt mos
84 est in expeditionibus, quæ fiunt in Curia. Ex quibus etiam deducitur, vt liceat Cardinalibus tempore reclusionis exercere iurisdictionem, quam habent in suis titulis, secundum ea, quæ dicta sunt supra n. 68. non quidem per se ipsos,
85 sed per suos Vicarios, & Ministros. Quod & licebit maiori Pœnitentiario non personaliter, sed per Officiales Pœnitentiariæ, vt colligitur ex glossa præallegata in d. §. Eo tamen prouiso, in ver. Expirare.

DE

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Treugas.

S V M M A R I V M.

1 Treugæ Canonicæ quibus diebus, & quis ob causas sint seruandæ.
2 Treugæ conuentionales omni tempore seruari debent.
3 Dies in actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non possunt, non naturaliter, sed artificialiter sunt computandi.
4 Dies quotuplex sit.
5 Laicis potest Ecclesia indicere ferias in actu, ex cuius exercitio arguitur quædam quasi irreuerentia Altissimi.
6 Excommunicatus in vna diœcesi haberi debet pro excommunicato in Vniuerso Orbe.
7 Excommunicatio sequitur personam sicut lepra, leprosum.
8 Executionem, & publicationem sententiæ suæ Iudex vnius Territorij potest committere Iudici alterius Territorij.
9 Verba, sui ordinis periculo subiaceat, quid importent.
10 Funiculus triplex difficilè rumpitur.
11 Treuga est securitas præstita rebus, & personis discordia nondum finita.
12 Discordiæ verbum comprehendit etiam priuatorum diffidia.
13 Bellum, & treuga largè dici possunt etiam inter priuatos.
14 Treuga, & induciæ in quo differant:
15 Pax est finis discordiæ.
16 Lex Ecclesiastica præceptum, vel probibitionem continens an obliget transgressores ad culpam, vel pœnam si casu recepta non fuerit. & n. seq. vsque in fin.
17 Constitutio de treuga seruanda hodie non tenet, nec Episcopi censentur illius trangressores, quia non fuit moribus vtentium approbata.
Contrarium. num. 22.
Declaratur. num. 71.
18 Leges instituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur.
Declaratur. num. 25. 27. 32. 39 49. & 56.
19 Lex ad sui essentiam tria requiric vt instituatur, vt promulgetur, vt moribus vtentium approbetur.
Contrarium. num. 48. & 57.
20 Lex nullam vim babet vt eis pareatur, nisi ex more.
Leges multæ moribus Patriæ non conueniunt. ibidem.
21 Lex ab initio censetur lata à Principe sub conditione si moribus vtentium recipiatur. & nu. 47.
Contrarium. num. 48.
22 Lex præcepti necessitatem imponit, & contrauenientes mortaliter peccant. & num. 34.
23 Desuetudo babens principium vitiosum non excusat.
Declaratur. num. 29. & 41.
24 Tempus non est modus sollendæ obligationis.
Declaratur. num. 30.
25 Intellectus §. Leges, 4. distin. & num. 27. 32. 39. 49. & 56.
Inter leges præcipientes, & leges simpliciter statuentes debet esse differentia. ibid. & num. 35. & 44.
26 Magistrorum authoritas contra leges non excusat.
27 Lex non tollitur contraria consuetudine si infligat pœnam ipso iure. Secus si mandet infligi:
Contrarium. num. 72.
28 Lex lata super eo, cuius contrauentio ex se generat mortale, non tollitur desuetudine etiamsi à principio non recipiatur. & num. 42.
29 Legis primi transgressores, quamuis peccauerint, tamen sequentes non peccauerant. & nu. 41.
Contrarium. à num. 47.
31 Lex recepta ab initio non tollitur consuetudine, nisi quadraginta annorum. Secus si non sit recepta, quia sufficit decennium etiam Principe ignorante.
Contrarium. num. 40. & num. 67.
32 Error communis excusat Prælatos non seruantes legem vsu non receptam à transgressione, & à pœna.
Contrarium. à num. 47.
33 Prælati exequi possunt Constitutionem, licet moribus vtentium approbata non fuerit.
34 Prælati non seruantes legem vsu non receptam excusantur à pœna, sed non à culpa secundum opinionem Cardinalis.
35 Lex permittens, vel puniens, aut disponens potest per desuetudinem tolli.
36 Lex præcipiens, aut vetans potest desuetudine abrogari si lata fuerit ad commodum priuatum.
37 Et quid si fuerit lata in bonorem Dei, vel ad commodum publicum.
38 Lex præceptiua non ligat si numquam fuit recepta in obseruantia sciente Legislatore, & valente contradicere, & non contradicente.
39 Nec requiritur tempus ad præscribendum, sed sufficit binus, vel trinus actus.
Contrarium. num. 66. & seqq.
40 Lex vsu non recepta Principe ignorante non tollitur consuetudine, nisi illa sit rationabilis, & annorum quadraginta. num. 67.
41 Legem non recipientes ab initio ex aliqua rationabili causa Papa sciente, & tollerante non peccant.
42 Lex continens ius Naturale, vel Diuinum, aut illius declarationem, nulla vnquam consuetudine tolli potest, licet ab initio non fuerit recepta.
43 Secus si aliquid addat iuri Naturali, vel Diuino, quia respectu additionis de illa iudicatur tanquã de lege positiua.
45 Lex consilij tollitur indistinctè per desuetudinem.
46 Lex Ecclesiastica post promulgationem an statim liget à principio antequam recipiatur à subditis. & num. seqq. vsque ad num. 59.
47 Conditio nihil ponit in esse etiam si sit tacita, & à iure subintellecta.
48 Legis non receptio indistinctè nihil operatur nisi transeat in consuetudinem à Legislatore non ignoratam.
49 Lex recipit ex moribus firmitatem stabilitatis, non firmitatem authoritatis
50 Legislatoris potestas, & voluntas requiruntur ad hoc, vt subditi obligentur ad acceptandam legem.
51 Legislator supremus potestatem habet legem ferendi

absque subditorum consensu.

52 *Papa immediatè à Christo potestatem habet ferendi leges habentes vim obligandi Ecclesiam ad illas acceptandas, & obseruandas.*

53 *Voluntas Legislatoris obligandi subditos ad acceptandam legem præcipuè ex verbis coniecturatur.*

54 *Pœna imponitur legem transgredientibus, ne de contumacia valeant gloriari.*

55 *Legis acceptatio est effectus, qui subsequitur ipsam legem, ideoque impossibile est vt concurrat ad esse legis, vel ad producendam legis obligationem.*

56 *§.Leges, 4.d.stin. non est Augustini, sed Gratiani, nec habet Canonis authoritatem.*

57 *Publicatio est vltimus actus perficiens legem.*

58 *Orientalis Ecclesia non ideo excusatur à lege continentiæ, quod illam non susceperit, sed quia Papa eius consuetudinem approbauit.*

59 *Non vsus legis tribus modis considerari potest. & num seqq.*

60 *Lex per non vsum nullo tempore abrogatur si nunquam accidit casus, in quo potuerit obseruari*

61 *Seruitus aquæ ducendæ nunquam perditur per non vsum si fons aruerit.*

62 *Non vsus legis non legem abrogat, nisi implicitum habeat contrarium vsum.*

63 *Electio fieri potest per viam compromissi, quamuis ab immemorabili tempore facta fuerit per viam scrutinij.*

64 *Electio licet semper facta fuerit ex gremio vnius Ecclesiæ, non tamen per hoc censetur præscriptum quo minus fieri possit ex gremio alterius.*

65 *Appellandi facultas ad Patriarcham non censetur sublata, licet per mille annos fuerit semper appellatum ad Papam.*

66 *Negatiua aliquando habet implicitum contrarium actum, & non facere est aliquid facere.*

67 *Lex Ecclesiastica non recepta ab initio non tollitur per non vsum minoris temporis annorum quadraginta, siue Princeps sciat, siue ignoret.*

68 *Secus in legibus ciuilibus, quia sufficit spatium decem annorum.*

69 *Item secus si non vsus non sit contra, sed præter legem.*

70 *Mos non fit nisi temporis longitudine.*

72 *Lex recepta ab initio indistinctè abrogatur per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam.*

73 *Desuetudo vt legem abroget, quæ debeant concurrere.*

74 *Constitutiones Apostolicæ non tolluntur per non vsum, vel contrarium vsum, nisi spatio annorum quadraginta cum scientia, & patientia Papæ.*

75 *Desuetudo non excusat contrauenientes, si aliqui in eodem loco legem seruauerint.*

TREVGAS. Statuit tempora treugarum, & pœnas violantium, & quatuor habet partes. Prima determinat tempus feriarum in actu bellandi. Secunda statuit pœnam frangentibus treugam. Tertia pœnam Episcopis negligentibus. Quarta eos instruit quid facere debeant vt treuga, & pax seruentur. Secunda ibi, *si quis autem.* Tertia ibi, *si quis autem hoc.* Quarta ibi, & *quoniam.*

1 Nota primo ex textu quibus diebus, & quas
ob causas seruandæ sint treugæ: nam die Iouis
à bello abstinendum propter Ascensionem Do-
mini in Cœlum, & propter Cœnam cum Disci-
pulis, c. Porrò, de consecr. dist. 1. & c. Litteris,
dist. 3. Die veneris ob reuerentiam Dominicæ
Passionis. Die Sabbathi, quia die illa Discipuli
latuerunt ob metum Iudæorum, & quia Corpus
Domini latuit in sepulchro, c. Sabbatho, de
consecr. dist. 3. Die Dominico, quia quodlibet
insigne ea die constitutũ fuit à Domino, c. Quod
die in fin. 75. dist. & in honorem Resurrectionis
Dominicæ: & alijs diebus hic expressis ob illo-
rum reuerentiam, secundum Goffred. & Host.
quos hic sequitur Ioan. Andr. nu. 1. & ita hunc
2 tex. summant Bellam. Butr. & Imol. Hac autem
vendicant sibi locum in treuga canonica, idest
præscripta à Canone, vt hic: non autem in treu-
ga conuentionali, quæ omni tempore seruari
debet, quia fides etiam hosti seruanda est c. No-
li, 23. q. 1 & ff. De pact. conuent. per tot. secun-
dum glos. 2. hic: & Innoc. in princ. dummodo
tamen infidelis ipse fidem non frangat fideli,
c. Peruenit, il secondo, de iureiur. cum multis
similibus, vt per Host. in summa hoc tit. §. Quot
sint species, in princ.

3 Secundò nota ibi, *post occasum solis.* In acti-
bus, qui commodè nocturno tempore exerceri
non possunt, dies non naturaliter. sed artificia-
liter esse computandos. Quod facit pro illis,
qui locant operas ad terminum, vt hic notant
Butr. & Imol. ambo num. 3. qui remittunt ad
4 c. Consuluit, supra de offic. delegat. Dies enim
artificialis incipit ab ortu solis, & desinit in
occasu, vt hic patet. Naturalis verò est viginti
quatuor horarum, vt l. More Romano, ff. De fe-
rijs. Sed Bald. hic in princ. dicit triplicem esse
diem. Alius enim est dies lucis donec Sol est
super Terram. Alius dies tenebrarum ab occa-
su vsque ad mane. Alius naturalis vtrumque
Hemisphærium complectens.

5 Tertiò nota ibi, *ab omnibus inuiolabiliter obser-
uari præcipimus.* Ecclesiam posse ligare laicos,
& indicere illis ferias quando agitur de exerci-
tio actus, ex quo arguitur quædam quasi irreue-
rentia Altissimi, saltem in illis diebus, vt hic
per Butr. num. 8. & Imolam num. 4.

6 Quartò nota ibi, *Nullus excommunicatum in
communione recipiat.* Excommunicatum in vna
diœcesi habendum esse pro excommunicato in
vniuerso Orbe: concordat cap. Curæ, 11. quæst. 3.
& notant gloss. fin. in cap. Si quis Præsbyter,
7. quæst. 1. in cap Quisquis autem, in ver. Com-
municet, 4. quæst. 1. Archid. in cap. Si autem,
nu. 1. 11. quæst. 3 glos. magna in cap Pastoralis,
§. Verum, de appellat. Abb. hic num. 2. & Felin.
7 in princ. Ratio est, quia excommunicatio affi-
cit animam, & corpus; & ideo non circumscri-
bitur territorio, sed sequitur personam, sicut
lepra leprosum, cap Citò turpem, 1. quæst. 1. &
cap. Ad reprimendam, supra de offic. ordinar.
Facit quod notat Host. in cap. 1. nu. 9. vers. Sed
nec sequitur, infra de reliq. & vener. Sanctor.

8 Quintò nota ibi, *Sententiam quisque confirmet.*
Iudicem vnius territorij posse committere exe-
cutionem, & publicationem sententiæ suæ Iudi-
ci alterius territorij, vel diœcesi, de quo plenè
per Canonistas in cap. Postulasti, infra de for.
com-

compet.& per Bart. & Legistas in l. A Diuo Pio, §.1. ff. De re iudic. & hic notant Butr. num.10. & Imol. num.6.

9 Sextò nota importantiam illorum verborum, *Sui ordinis periculo subiaceat*: idest excommunicetur, vt hic probatur iuncto cap. Illi qui, 24.quæst.3. & hic notat gloss. in ver. Periculo. Vel deponatur secundum Host. nu.9. in ver. Periculo, & Ioan. Andr. num.11.

10 Vltimò nota illud tritum, quod *Funiculus triplex difficile rumpitur*, vt hic, & in concord. de quibus in gloss. penult. & habetur originaliter Eccles.4.c.12.& sic ad multiplicationem vinculi gradatim sequitur difficultas in dissoluendo. Ad idem cap. Ex suarum, de priuileg. Butr. hic nu.11. Imol. nu.8. Simile ponit Valerius Maximus lib.9. cap.3. exempl.8. de caudis equorum, quæ paulatim carpi possunt, sed nō simul euelli, referunt hic Ioann. Andr. num.3. & Anchar. in 7.notab.

11 In glossa prima nota quid sit Treugā, & quid sit Pax. Treuga enim vt diffiuit glossa est securitas præstita rebus, & personis discordia nondum finita: quam lex vocat fœdus, vel fiduciam, vt l.Non dubito, ff. De capt. & postlim. reuers. Host.in summ. huius tit.in princ. Archid.in c.Illi qui, 24.quæst.3. Calder. cons.37. incipien.Man-

12 dauit, num.1. de testam. Aptius tamen glossa dixisset, bello nondum finito: quia verbum discordia nimis latè patet, & comprehendit etiā priuatorum diffidia, in:er quos propriè bellum

13 non est; licet lato sumpto vocabulo possit dici bellum, & consequenter treuga etiam inter priuatos: & sic saluari potest glossa, quia diffinit treugam generaliter sumptam, vt hic per Butr. num 17. Cardin. num.3. col.2. vers.Quæro quid

14 est treuga: & Imol. num.8. Differt autem ab inducijs, quia induciæ sunt ad modicum tempus, treuga in longum extenditur, l. Postliminium, §.Induciæ, ff.De capt. & postlim. reuers.

15 Pax vero est finis discordiæ, secundum Goffred. & Ioan. Andr. hic in addit. post glos.1. Idcirco enim bellamus, vt pacem habeamus, cap. Nisi bella,& cap.Noli æstimare, 24.quæst.1. & habetur lib.10. Ethicor. c.6. Et quamuis hanc diffinitionem impugnet Cardinalis hic in 3.quæst. eo quod possit esse pax etiamsi discordia non præcesserit: tamen diffinitio saluari potest,quia pax magis dicitur quantum ad remotionem discordiæ, quàm quantum ad vnionem, vt docet S.Thom. in 3. sent. distin.27. quæst.2. art.1. ad sextum.

16 In glossa secunda QVÆRO, Vtrum Lex Ecclesiastica præceptum, vel prohibitionem continens obliget transgressores ad culpam, vel poenam, si vsu recepta non fuerit.

17 In hac perdifficili quæstione mirum est quāta sit opinionum discordia inter primarios Canonistas.

Prima opinio fuit glossæ secundæ hic, quæ dixit hanc Constitutionem de treuga seruanda hodie non tenere,neque Episcopos censeri illius transgressores, quia non fuit moribus vtentium approbata, & sic glossa relata ad textum, quæ loquitur præceptiuè, vt patet ibi, Præcipimus, sentit apertè legem præcepti nullam vim habere obligandi si non fuerit vsu recepta. Quam glossam dicunt esse singularem Imol. num.12. Abb.num.4. & Ioan. de Anan. ad fin. & famosam Felin. qui pluribus illam exornat, num. 6. eamque sequuntur hic Goffred. & in summa huius tit. Innoc. hic post princ. Oldrad. consil.259. incipien. Impugnatur electio, n 5.Imol. in cap.Cum olim,in 2.notab. de Cler. coniugat. & alij, quos mnre suo copiosè cumulat hic Felin.dicto num.6.& Rota decis.781.nu.11.par.4. diuers. & hanc fatetur esse communem opinionem Host. hic, num 9. in fin. quam simpliciter sequutus fuit in Summa huius tit. §. Quot sunt species, in fin. vers. Sed quæritur. De communi etiam testatur Ruin. cons.13. Videtur, num.28. lib.2. & de magis communi Alex. in cons.132. visa facti narratione,n.1.lib.1.

18 Fundatur opinio glossæ radicaliter in §. Leges, 4. dist. vbi dicitur: Leges instituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur, nam si tunc firmantur,ergo prius non obtinent roboris firmitatem, & sic sunt nullæ, & non ligant,cap.Ne captandæ, de concess. præben.lib.6. Felin. in cap.Rodulphus,

19 num.30. supra de rescript. Quod apertè docuerunt Paul. & Matth. relati à Cardin. in proem. Clem. in vers.Vniuersitati,num.1. dum dixerunt per dict.§.Leges, tria requiri ad esse legis, primo vt instituatur, secundò, vt promulgetur, tertiò vt moribus vtentium approbetur; ac si quid horum deficiat non esse legem. Quorum dictum sequutus est Henric. Botæus in tract. de Synod.

20 post tertiam partem, art. 2. à num. 50. maximè num.62.& patet ex lib. 2. Politic. cap.6. circa fin. ibi,[Nam lex nullam vim habet, vt ipsi pareatur, nisi ex more.]

Fulcitur etiam opinio glossæ plausibili ratione, quam reddit Petr. de Anchar. in cons.218. Iuxta ordinem, num.1. in fin. videlicet, quia multæ leges moribus Patriæ non conueniunt, ideo permittitur cuilibet Prouinciæ abundare in sensu suo,cap.Certificari de sepultur.& l.Sacularij, §. Sunt quædam, ff. De extra ordin. crimin.

21 Item inquit Gemin. in dict. §.Leges, ad fin.4. dist.[Non est verisimile Principem velle subditos ligare ex quo lex moribus vtentium non approbatur, quia videtur à principio statuere sub tali conditione, videlicet si moribus vtentium recipietur.] Ergo non seruantes non videntur venire contra præceptum superioris. Quæ verba Gemin. multum extollit dicens esse valde singularia, & aurea Felin. hic num.12.vers.Intellige quarto, & sequitur Ruinus d.cons.13. n 28. lib.2. & Conar.lib.2.variar. resolut.cap.16.nu.6. dicens hanc esse communem opinionem, & alij apud Suar. lib.4. de legib. cap.16. in princ. Et hic etiam spectat ratio Anchar. in repet. c. Canonum statuta, nu.83.vers. Sed quæro reperitur Constitutio, supra de constit. dum ait non esse verum, quod Constitutio adeo obliget à principio, vt hodie, & omni tempore duret talis obligatio, quasi lex semper loquatur, l.Ariani. C. De hæret. Nam si non fuit recepta moribus vtentium, fingitur à principio me non obligasse Quod patet, quia abrogatur per non vsum, d. §. Leges,cuius dictum vti egregium approbat hic Felin.num.6 vers.Plenius loquitur.

22 Secunda opinio fuit Hostien. hic num.7. qui reprobans glossam, & recedendo ab eo, quod

dixerat in Summa, tenet banc Constitutionem
ligare quamuis non fuerit vsu recepta.

Mouetur primo per id, quod habetur in c. 2.
12. distin. & in c. Proposuisti, in fin. 27. dist.

Deinde mouetur, quia lex præcepti, prout
est hæc Constitutio, necessitatem imponit,
cap. Quisquis præceptis, §. Quod præcipitur,
14. quæst. 1. adeo vt contrauenientes mortaliter
peccant, vt patet ibi, & in c. 2. supra de maior.
& obedien. & notat Archid. in c. Detestanda,
num. 4. de concess. præben. lib. 6. & idem Host.
hic num. 9. in ver. periculo, Abb. in 2. not. & alij
23 communiter. Vnde in talibus desuetudo, vel
consuetudo non excusat, vt legitur, & not. in
cap. fin. supra de consuetud. quia principium
fuit vitiosum; & contra inobedientiam non
currit præscriprio, cap Cum ex officij, & c. Cum
non liceat, de præscript. Collectar. hic. n. 3.

24 Demum mouetur, quia negari non potest
quin saltem ab initio ad legis obseruantiam adstringerentur Prælati, cum adhuc lex in desuetudinem non abijsset. Ergo ex ipsa vi legis sequitur, vt ad idem hodie adstringantur, quia tempus non est modus tollendæ obligationis, l. Obligationum, la seconda, §. Placet, ff. De action. & obligat.

25 Non obstat d. §. Leges, & iura concordantia; Quoniam vt respondet Hostien. intelligi debent de illis statutis, siue legibus, quæ non sunt præceptoriæ, sed simplices: exemplum in c. Statuimus, de maior. & obed. & in c. Statuimus, cum duobus cap. seqq. 4. dist. quorum fit mentio in dict. §. Leges, & in §. Hæc etsi legibus. Debet enim inter has præceptorias, & alias leges esse differentia, c. Omnis autem, 3. dist.

26 Rursus non obstat authoritas glossæ præallegatæ. Quoniam vt Host. subiungit, quamuis ita dicant Magistri, tamen in talibus Magistrorum authoritas non excusat, vt leg. & not. in c. A nobis, de bigam. & ignorans, ignorabitur, c. Nisi cum pridem, §. Pro defectu, supra de renunc.

27 Tertia opinio vt hic refert Ioan. Andr. n. 10. distinguit Constitutiones, quæ infligunt pœnam ipso iure, ab his, quæ mandant infligi; vt in primis locum non habeat contraria consuetudo, quia non seruantes statim incidunt in factum damnatum, c. 1. 2. & 3. 24. q. 1. In secundis verò procedat d. §. Leges, & §. fin. 4. dist. & hoc modo distinxit Matth relatus à Card. in procem. Clement. in ver. Vniuersitati, in secunda quæstione,

28 Quarta opinio fuit Ioan. Calder. hic in addit.
qui ex not. in Rubrica de consuetud. per Innoc.
num. 10. Compost. in fin. & Ioan. Andr, n. 15.
sic distinxit. Quandoque Constitutio fertur super eo, cuius contrauentio ex se generat peccatum mortale: & tunc non tollitur per desuetudinem etiamsi à principio non recipiatur, arg.
29 c. fin. supra de consuetud. Quandoque fertur super eo, cuius contrauentio ex se non generat
mortale: & tunc quamquam primi huiusmodi
legi non obtemperantes mortaliter peccauerint,
per c. vlt. § Quod præcipitur, 14. q. 1. & §. fin.
4. dist. tamen contra ipsam potest præscribi, vt
in d. §. Leges, & postquam erit præscriptum,
contra facientes non peccabunt mortaliter, vt
in eod. §. Et ex hoc patet responsio ad rationem
Hostien. Quia non sequitur, Primi non parentes
peccauerunt; ergo & sequentes, quia vltimi non
30 astringuntur post præscriptionem. Item non obstat alia Host. ratio, Quod tempus obligationem non tollat. Quoniam hoc non operatur solum tempus; sed resistentia, seu actus contrarius subditorum vna cum lapsu temporis hoc inducunt: & sequitur Collectar. hic n. 3. & Alex.
d. cons. 132. nu. 1. vers. Et saltem hoc procedit,
31 lib. 1. Huiusmodi autem tempus vt subdit notabiliter Calder. non debet esse annorum quadraginta; quia licet vbi Constitutio à principio fuit recepta, requiratur hoc spatium quadraginta annorum ad eam abrogandam, secundum ea, quæ notantur in c. final. de consuetud. tamen quando à principio non recipitur, sufficit lapsus decennij, arg. eorum, quæ habentur in d. §. Leges, & quæ notantur per glos. in cap. fin. in ver. Consuetudo, de consuetud. lib. 6. Quinimò secundum eum sufficit hoc casu tempus decem annorum etiam Principe ignorante: & dicit hic Imol. num. 12. hanc opinionem esse multum notandam, & approbari per Butr. & Cardin. hic, & cum eis transit etiam Feliu. nu. 13. vers. Considera secundo, & vers. Primo modo, dicens tutius esse ita tenere, & Conarr. lib. 2. resolut. cap. 16. num. 6.

32 Quinta opinio fuit Ægid. Bellam. hic in 3. q.
qui conciliando opiniones, aliter distinguebat:
videlicet aut quæritur an Constitutio vsu non
recepta obliget Prælat. s eam non seruantes ad
peccatum mortale, & ad pœnam incurrendam.
Et concludendum non obligare, quia communis
error totius Ecclesiæ eos excusat à peccato, & à
pœna, arg. eorum quæ notantur in cap. vn. de
postulan. lib. 6. & quia Romani Pontifices scientes legem non seruari, videntur illius transgressioni tacitum consensum accommodasse. & ita
intelligit d. §. Leges, 4. dist. Quod tamen limitat,
nisi Prælati haberent conscientiam remordentē,
arg. cap. Litteras, de restitut. Spoliator. & c. In-
33 quisitioni, de sent. excomm. Aut quæritur An
Episcopi exequi possint Constitutionem non obstante quod moribus vtentium approbata non fuerit: & concludendum posse per motiua Hostiensis, de quibus supra in secunda opinione.

34 Sexta opinio est Cardinalis hic in lectura, pro vt eum refert Ioan. de Imola, nu. 12. vers. Et cum illa, qui distingnendo inter culpam, & pœnam, tenet Prælatos adstringi ad seruandam legem præcepti vsu non receptam; & sic peccate si eam non seruent; nec quoad hoc legem censeri abrogatam per non vsum; sed tamen in pœnam non incidere, & hoc respectu legem esse abrogatam, arg. eius, quod notat glos. in c. Dolentes, in ver. Diuinum officium, de celeb. Missar.

35 Septima opinio est Antonij de Butr. hic n. 23.
vers. Vide si Constitutio, qui alia vtitur distinctione, videlicet Aut Constitutio permittit, vel punit; aut disponit, & potest per desuetudinem tolli, & sic loquitur d. §. Leges, & in hoc primo membro concordant Host. & omnes. Sed est extra punctum quæstionis, quæ proponitur de
36 lege præceptoria. Aut Constitutio præcipit, vel vetat, & tunc Butr. subdistinguit: nam aut lata fuit ad commodum priuatum: & potest per desuetudinem abrogari, quia etiam facto ipso, &

reuun-

renunciatione tolli poteſt, cap. Ad Apoſtolicam, de regular. Et ita notabiliter ait gloſſa in l. De quibus, in ver. Abrogentur, circa fin. verſ. Item alij diſtinguũt, ff. De legib. & in hoc conſentiunt Imol. & Gemin. hic, cum quibus tranſit Felin.
37 num. 12. verſ. Intellige tertio. Aut Conſtitutio fuit lata in honorem Dei, vt hic, vel ad commodum publicum: & hoc caſu ſi Conſtitutio non recipitur tempore editionis, ſeu promulgationis, & Superior ſcit, & patitur, & ſic tacitè conſentit huiuſmodi non receptioni: tunc ius non ligabit, & ſic loquitur, d. §. Leges. Secus ſi Superior ignorat; quia tunc ligabit ſecundum eum, nec conſuetudo operabitur, per motiua Hoſtienſis.
38 Octaua opinio eſt Abb. hic num. 4. ſic diſtinguentis. Aut lex præceptiua nunquam fuit recepta in obſeruantia ſciente Legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente: & talis lex non ligat, per textum iuncta gloſſ. final. in cap. De libellis, 20. diſtin. & in cap. Cum olim,
39 de cleric. coniugat. Nec ſecundum eum requiritur hoc caſu tempus aliquod ad inducendam præſcriptionem: ſed ſufficit binus, vel trinus actus in contrarium; quia hic non agitur de præſcribendo contra legem, ſed de impediendo vinculum legis: nam per binum, vel trinum actum apparet de conſenſu tacito Legiſlatoris, arg. leg. 3. C. De epiſcop. audien. & cap. Ita nos, 24. quæſt. 2. & in hoc conſentit Felin. hic, nu. 13. verſ. Primo modo, dicens hoc caſu non eſſe opus tempore, ſed ſufficere tot actus maioris partis populi, ex quibus eliciatur Superioris tolerantia: & ita ſecundum eum procedit text. in dicto §. Leges, 4. diſtin. allegatus, & approbatus vniuerſaliter per omnes Gloſſatores, & Magiſtros noſtros. Et quod ſufficiant hoc caſu duo actus contrarij, Benintend. deciſ. 13. num. 9. & ſeq. qui loquitur in extrauag. Ambitioſæ Pauli II.
40 Aut Legiſlator ignorat non vſum legis: & tunc Abb. putat requiri tempus quadraginta annorum; & ſic legem poſſe abrogari dummodo conſuetudo ſit rationabilis, vt in cap. fin. de conſuet. Et requiri tempus quadraginta annorum tenet etiam Ioan. de Imol. hic num. 14. verſ. Et quod dixi, de decennio: licet Calderin. Butr. & alij ſentiant hoc caſu ſufficere tempus decem annorum, vt dictum eſt ſupra in 4. opinione, num. 31.
41 Non obſtat quod in principio omnes peccauerint legem traſgrediendo: nam ad hoc reſpondet Abbas dupliciter, & primo quod ſi moti fuerunt ex aliqua rationabili cauſa, non peccauerunt, quia Superior ipſe indulſiſſet, ex notatis per Archid. in cap. Vtinam, 26. diſtin. & eſt ex mente Cardinal. hic in 3. oppoſit. verſ. Dic tenendo, gloſſam. Dum voluit legem à principio poſſe non recipi ex aliqua iuſta, & rationabili cauſa Papa ſciente, & tolerante: & ſequitur hic Felin. num. 12. verſ. Intellige hæc. Deinde reſpondet Abbas, Eſto primi contrafacientes peccauerint, tamen ſucceſſores eorum propter bonam fidem non peccauerunt, quia potuerunt exiſtimare illam legem ex aliqua rationabili cauſa non fuiſſe obſeruatam, arg. eorum, quæ notantur in cap. De quarta, de præſcript. Quam diſtinctionem inter primos Violatores, & ſequentes poſuit etiam Cardinal. in Clement. fin. in fin. 3. oppoſit. de ætat. & qualit. & admiſerunt hic Calderin. Butr. & Imol. vt dictum eſt ſupra in 4. opinione num. 29. & Felin. num. 12. verſ. Intellige ſecundo.
42 Ego verò in tanto opinionum diſcrimine, ſolo veritatis ſtudio, ac ſalua reuerentia tantorum Patrum, totam hanc materiam diſtinguo in tres articulos, qui videntur à Doctoribus confundi, & promiſcuè tractari. Proponuntur autem de legibus Eccleſiaſticis merè poſitiuis: nam ſi continerent ius Naturale, vel Diuinum, aut illius declarationem; ineptum eſſet inquirere de illorum non vſu, vel contrario vſu: quia in talibus non cadit conſuetudo, ſed corruptela, & diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum: cap. fin. de conſuetud. cap. Flagitia, 32. qu. 7. cap. Veritate, 8. diſt. Abb. in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 36. verſ. Conſuetudo autem, infra de præben. & notant in Rubrica de conſuetudine Innoc. num 10. Compoſtell. in fin. Io. Andr. n. 15. Felin. alios adducens hic n. 9. verſ. Tertia declaratio, & conſentiunt Calder. & alij ſupracitati pro quarta opinione in primo illius membr. n. 28. & Domini de Rota deciſ. 10. inci-
43 pien. Vtrum valeat conſuetudo, num 4. de conſuet. in antiq. licet ſi lex poſitiua per omnia non eſſet conſona iuri Diuino, ſed aliquid illi adijceret, reſpectu additionis de illa iudicandum eſſet tanquam de lege poſitiua, vt probatur in cap. Vt animarum in ſecundo reſponſo, de Conſtit. lib. 6 & declarat Gemin. in dict. §. Leges, 4. diſt. & Felin. hic num. 8. verſ. Secunda de-
44 claratio. Rurſus proponuntur huiuſmodi articuli de legibus Eccleſiaſticis, quæ aliquid præcipiunt, aut vetant; non autem de illis, quæ conſulunt, permittunt, puniunt, vel diſponunt, in quibus Hoſtien. & Doctores videntur conuenire, vt vim obligandi non habeant ſi moribus vtentium non ſint approbatæ, ita intelligentes d. §. Leges, vt dictum eſt ſupra in ſecunda opinione Hoſtien. num. 25. & in 7. in 1. illius membro, num. 35. licet Ioan. de Imol. in cap. 1. n. 14. infra de vit. & honeſtat. Clericorum reprobet hanc diſtinctionem, quia quando lex ſtatuit, vt aliquid fiat, vel non fiat, ſatis videtur præcipere, vt de ſe patet, ad hoc c. Conſequens, 11. diſt.
45 Et de lege conſilij, quæ indiſtinctè tollitur per deſuetudinem, notant Archid. & Gemin. in dict. §. Leges, & Felin. hic num. 7. verſ. Prima declaratio. Quibus ita conſtitutis, venio ad articulos.
46 Primus eſt, An lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem à principio ſtatim liget antequam recipiatur à ſubditis.

Secundus eſt, An lex non recepta ab initio tollatur per non vſum, vel deſuetudinem.

Tertius, An lex vſu recepta poſtea per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem abrogetur.

47 Circa primum in quo quæritur an lex promulgata ſtatim liget ante acceptationem populi, Ad partem negatiuam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. diſt. Vnde nullam vim habet obligãdi, niſi ex more, vt docuit Ariſtotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec vlla alia cauſa nos tenent, quam quod iudicio Populi receptæ ſunt, vt dicitur in l. De quibus, ff. de legib. & hoc ea ratione quia cenſentur latæ à Principe ſub conditione, ſi moribus vtentium appro-

approbentur, vt dixerunt Gemin. Felin. & alij supracitati in prima opinione, num. 21. Ergo ante implementum illius conditionis lex non dicitur in esse producta, quia conditio nihil ponit in esse, l. Si fundum, ff. De contrahen. empt. etiamsi conditio sit tacita, vt hoc casu, & à iure subintellecta, vt per Alexand.cons.42. Considerat. num. 1. lib. 7. Quare legem tam Ciuilem, quam Canonicam ex defectu voluntatis Legislatoris non obligari nisi à subditis recipiatur, censuerunt Gemin. in dict. §. Leges, Nauar. in manual. cap. 23. num. 41. & cons. 1. qu. 5. de constitut. Couarr. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. nu. 6. & ex Theologis Maior in 4. sent. dist. 15. q. 4. in argumentis contra secundam conclusionem, Armil. in ver. Lex, num. 11. Angel. num. 4. in fin. quinimo Maior vbi supra opinatus est legem Pontificiam hoc casu non obligare, non tantùm ex defectu voluntatis Papæ, sed etiam potestatis, quia non potest aliter ius ferre, & ad hoc suadendum dicit Ecclesiam esse supra Papam, & ideo si Ecclesia non acceptet legem Papæ, non posse per illam obligari.

48 Sed his non obstantibus intrepidè concludendum est legem ecclesiasticam post publicationem ligare à sui principio ante vllam populi acceptationem. Quam conclusionem tenet apertè Cardin. in proœm. Clem. in ver. Vniuersitati, quæst. 2. Ait enim, non receptionem indistinctè nihil operari, nisi transeat in consuetudinem à Legislatore non ignoratam, & Turrecrem. in §. Ideo, 4. distin. dicens cum Hug. & Archid. Legislatorem posse compellere subditos ad acceptandam legem, quia aliàs potestas eius esset

49 illusoria, & in § Leges, ead. distin. dicit, leges accipere ex moribus firmitatem stabilitatis, non firmitatem auctoritatis, vbi etiam refert Lauren. & Archid. dicentes, leges firmari moribus de facto, nam de iure satis firmatæ sunt ab ipsa institutione. Idemque sentit ibi Præpositus, & inclinat Syluest. in ver. Lex, quæst. 6. quatenus sentit non receptionem non tollere legem, nisi per modum consuetudinis, quando Princeps scit, & tolerat. Tenet etiam Gregor. Lop. in lib. 16. part. 1. num. 4. vbi plures refert, & dicit esse communem intentionem Doctorum loquentium in hac materia. Et idem tenet Medin. Cod. De restitut. quæst. 36. ad quintum, quibus subscribit Suar. lib. 3. de legib. cap. 19. vbi de legib. ciuil. & lib. 4. cap. 16. vbi de legib. Eccles. Et hanc conclusionem vti certam, & indubitatam supponit Host. hic num. 7. dum dicit: nec negare possunt Magistri, quin saltem ab initio ad legem obseruandam adstringerentur Prælati, cũ adhuc in desuetudinem non abijsset. Idemque supponunt Calderin. Butr. Abb. & alij complures supracitati pro 4. 7. & 8. opinione, dum fatentur, primos transgressores legis ab initio non receptæ mortaliter peccasse, nisi ex aliqua rationabili causa excusentur. Hi enim omnes proculdubio admittunt legem ligare à principio antequam recipiatur à subditis. Ex quibus perspicuè apparet hanc esse magis communem opinionem.

50 Præcipuum illius fundamentum est, quia ad hoc vt subditi obligentur ad acceptandam legem ex parte Legislatoris duo sunt necessaria, videlicet potestas, & voluntas, cap. Cum super,

51 de offic. delegat. Et quidem de potestate non est ambigendum, quia cum supremus Legislator potestatem habeat legem ferendi absque subditorum consensu, l. 1. ff. De cõstitut. Princip. §. Sed & quod Principi, instit. de iur. natur. cap. Cuncta per Mundum, 9. qu. 3. habet etiam potestatem obligandi subditos ad illius obseruantiam, l. Leges, ff. De legib. cap. 1. supra de Constitut. Et consequenter ad illius acceptationem, vt est textus in c. De libellis, ad fin. 20. dist. alioquin inefficax esset illa potestas, & planè inutilis, & leges essent ludibrio, quod esse non debet, cap. Non frustra, 23. quæst. 5. c. Commissa, de elect. lib. 6. & l. final. §. Vbi autem, C. De bon. quæ liber. Præterea forum sortiri, & statutis ligari à pari procedunt, cap. Vt animarum, de Constitut. lib. 6. Butr. in rubr. de consuetud. n. 7. Dec. in cap. Decernimus, num. 197. de iudic. Sed ad hoc vt subditi forum sortiantur non requiritur eorum consensus, quia iudicium redditur in inuitum, l. Inter stipulantem, §. 1. ff. De verbor. obligat. glos. 3. & Doctores in cap. 1. de iudic. Ergo nec requiritur subditorum consensus ad hoc vt statutis, seu legibus constringantur, d. cap. Non frustra, 23. quæst. 5.

Quæ conclusio in Summo Pontifice est tam certa, vt secundum fidem negari non possit, vt inquit Suar. d. cap. 16. vers. Dico verò primo, & notat glo. tertia, & Doctores in d. c. De libellis, 20. distin. Quia soli Petro à Christo Domino data est suprema potestas in Ecclesia, & non alteri, Ioann. 21. vnde illam habent Pontifices Successores Petri immediatè à Christo, à quo Petrus illam habuit, & non ab Ecclesia, c. Omnes, & c. Sacrosancta, 22. dist. glos. & DD. in §. Hinc etiam, 11 distin. Dixi in cap. Significasti, à n. 32.

52 supra de elect. Hinc concluditur, Christum ita dedisse hanc potestatem Vicario suo, vt per se posset validè, & efficaciter operari sine dependentia à consensu populi. Ergo potest per illam ferre leges habentes efficaciam, & valorem ad obligandum Ecclesiam ad consentiendum, & acceptandum leges, & præcepta; quia aliàs potestas non esset absoluta, & efficax; & lex ecclesiastica non haberet vim, vt est à solo Pontifice, sed vt ab illo simul cum ecclesia, ad hoc bon. text. in cap. Bonæ memoriæ, il secondo, ibi, si possent ab ea recedere nobis frequenter illuderent, & iudicium nostrum ab eorum pendere arbitrio videretur, supra de postulat. Prælator. Et sic potestas inter Papam, & subditos esset simultanea, secundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Cum ecclesia Vulterana, supra de elect. & in c. Postulastis, infra de concess. præben. in cap. Nouit, & in cap. Quanto, de his quæ fiunt à Prælat. Si enim lex non potest esse lex nisi populo consentiente, profectò populus est Conlegislator simul cum Pontifice: quod absurdissimum dictum est, c. Ecclesia S. Mariæ, de constit. Præterea Christus absolutè dixit *Quodcunque ligaueris super terram, &c.* Matth. 16. c. Solitæ, de maiorit. & obed. *Et pasces oues meas*, Ioan. 21. cap. Significasti, de elect. De populo autem nihil dixit, nec posuit conditionem, si populus acceptauerit. Est ergo conclusio certa de hac potestate Summi Pontificis independenter à populo. Ad hoc, cap. Cuncta per Mundum, ibi etiam sine vlla Synodo præcedente, 9. quæst. 3

Quod

53 Quod autem nec voluntas desit, probatur primo ex vi verborum legis, quæ simpliciter sunt præceptiua. Præceptum autem absolutè latum non obligar sub conditione si subditus velit acceptare, sed absolutè inducit necessitatem; alias esset potius lex consilij, & exhortationis, quam præcepti, vt irrefragabiliter probat textus in cap. Quisquis præceptis, 14. q. 1. facit, cap. Præceptis, 12. distin. & cap. Proposuisti, 72. distin. Voluntas autem Legislatoris præcipuè ex verbis coniecturatur, quia nullum est maius mentis testimonium, quam qualitas inspecta verborum, l. Labeo, §. Id Tubero, ff. De supellect. legat. Bald. cons. 305. Verba Principis, num. 1. vers. Aut est dubium, lib. 1. Secundo id constat, quia cum hęc potestas sit in Legislatore, certe non est vana, nec superflua, sed propter vsum necessarium, & Reipublicæ congruentem vt est textus in cap. Non frustra, 23. qu. 5. & dictum supra num. 51. Ergo quotiescunque Princeps fert legem, censetur hac potestate vti velle, quando aliud non declarat, & de contraria voluntate ex coniecturis non apparet, arg. c. Cũ super, cum ibi plenè notatis per Dec. in penult.
54 colum. post Calderin. & Abb. supra de offic. Delegat. Tertio idem probatur à posteriori, quia Principes poenis, & supplicijs cogunt subditos ad legis executionem, dict. cap. Non frustra, 23. qu. 5. cap. Vt Clericorum, de vit. & honest. Clericorum, cum infinit. simil. Nec ab initio cum lex promulgatur, audeient subditi coram Iudice excusationem afferre, quod legem non seruauerint, quia illam non acceptarunt: nam hoc est quod tunc agitur, & ad quod coguntur, & propter quod puniuntur, scilicet quia legem non seruant, nec obseruando acceptant: ideirco enim poena imponitur, ne de contumacia valeant gloriari, dicit textus in c. Cum in Ecclesijs de maior. & obed.
55 Si igitur de potestate, & voluntate Principis non ambigitur; ergo lex sufficienter promulgata statim obligat subditos ad eam seruandam, & acceptandam; & sic acceptatio legis est effectus, qui subsequitur ipsam legem, c. Commissa, vers. Ne statutum, de elect. lib. 6. Sicut actio subsequitur obligationem, quæ propterea dicitur mater actionis, l. Licet, §. Ea obligatio, ff. De procurat. glos. in l. 1. in ver. Iustitia, ff. De iust. & iur. ergo impossibile est, vt acceptatio legis concurrat ad esse legis, vel ad producendam legis obligationem; quia nihil potest esse, vel operari antequam sit, l. vlt. ff. De collat. bonor. Oldr. cons. 180. Quæstio est vtrum Imperator. num. 7. Quare hanc conclusionem, idest in Constitutionibus Papæ, qui habet potestatem immediatè à Deo, non esse necessariam acceptationem inferioris, firmauit Rota decis. 670. nu. 6. part. 4. Recent. & fuit decisum in Romana concordiæ S. Petri, 11. Iunij 1610. coram Cardinali Caualerio, quæ habetur impressa dec. 85. & in Recent. decis. 213. part. 1.
56 Non obstat dict. §. Leges, 4. distin. quia quamuis sit radicalis in hac materia, & approbatus vniuersaliter per omnes glossatores, Magistros nostros, vt ait Felin. hic num. 13. vers. Considerabam tertio, & vers. Primo modo, tamen non est Augustini, vt incante putauit Syluest. in ver. Lex. sed est Gratiani, qui non habuit potestatem legis condendæ, vt obseruat Imol. hic num. 13. vers. Item nec obstat, & Suar. lib. 4. de legib. c. 16. vers. Deinde confirmari potest, & cuius dicta quotidie reprobamus, vt inquit Io. Andr. & omnes post eum in cap. 2. supra de rescript. & reprobationes plures cumulat ibi Felin. vt plenius scripsi in cap. Canonum statuta, n. ... supra de Constit. Sed quia fortè malè in practica audiretur, vt authoritas illius tex. refricaretur in dubium; ideo respondere possumus legem firmari ex moribus, non vt tunc incipiat obligare, quia ipse vsus ex obligatione nascitur; sed vt quandã stabilitatem ex vsu acquirat, ita vt postea non ita facile per contrarium legem, vel consuetudinem abrogetur, arg. l. Minime, ff. de leg. & sic firmãtur moribus de facto, & non de iure. Quem intellect. si ad illum, §. Posuerunt Archid. Turrecr. & alij, vt
57 tetigi supra hoc eod. num. in princ. Vnde optime glossa magna post medium in proemio Clement. in ver. Vniuersitati, dicit publicationem esse vltimum actum perficientem legem, per textum in l. Humanum, C. De legib. Idque verius esse affirmat ibi Cardinalis, num. 1. in fin. Ad idem in Authen. Vt factæ nouæ Constitutiones, §. 1.
58 Non obstant iura, quæ Abb. adducit pro sua opinione idest, cap. De libellis, 20. dist. & c. Cum olim de Cler. coniugat. Quoniam Orientalis ecclesia non ideo excusatur à voto continentiæ, & transgressione canonum, quod illos non receperit; sed quia Papa eorum consuetudinem approbauit, vt cap. Si Romanorum, 19. dist. & notar glos. vlt. in d. cap. De libellis.
59 Circa secundum articulum, in quo quæritur, an lex non recepta ab initio tollatur per non vsum, vel desuetudinem, Dic tribus modis
60 posse considerari non vsum legis. Primo scilicet quando nunquam contigit casus, in quo lex poterit obseruari. Et hoc primo casu sine trepidatione tenendum est, per huiusmodi non vsum nullo vnquam tempore legem posse abrogari, ita Io. Andr. in cap. Ioannes, num. 14. vers. Vbi verò non vsus, infra de Cler. Coniugat. exemplum. Lex statuit, vt Hermaphroditus iudicetur secundum sexum, in quo magis incalescit. l. Quæritur, ff. de stat. homin. Pone, quod in loco mille annorum spatio non contigerit hic casus, vt ibi fuerit aliquis Hermaphroditus, & sic non fuerit vsus legis; certè per hoc lex non tollitur, secundum Ioan. Andr. & sequitur Gemin. in d. §. Leges, 4. distin. & Felin. hic num. 10. & Syluest. in ver. Lex, num. 26. Alex. d. cons. 132. nu. 4. lib. 1. latissimè Aretin. in proem. institut. §. Igitur in vlt. col. & Ias. in l. Rem non nouam, num. 8. c. de
61 iudic. & in l. De quib. num. 33. ff. De legib. Nam iura, quæ dicunt leges abrogari per non vsum, intelliguntur quando euenit casus, vt seruari potuerit. vt probat tex. notabilis in l. Vnus ex socijs, §. fin. cum l. seq. ff. De seruit. Rusticor. prædiorum, vbi non omitto seruitutem deducendi aquam in fundum, si ideo vsus non fuit, quia fons exaruit, & per illum textum sic firmat in priuilegijs glos. ordinar. in cap. Abbate, in ver. Ibidem, ante fin. infra de ver. Signif. & ibi etiam Butr. & Abb. prope fin. & Felin. in cap. Cum accessissent, num. 25. vers. Hanc regulam limita primo, supra de constitut. quibus adde glossam notabilem in cap. Vt priuilegia, in ver. Semel

in

in anno, in fin. infra de priuileg. & hoc planum.

62 Secundò modo potest considerari non vsus legis, quando accidit quidem casus, vt lex potuerit obseruari, sed tamen non vsus non habet implicitum actum contrarium dispositioni legis nec in substantia, nec in forma, sed simpliciter homines non sunt vsi lege pro illo casu, nec tamen fecerunt contrarium: & hoc casu lex per non vsum non abrogatur, exemplum: Pone quod domus minantur ruinam, nec data est cautio damni infecti, quia non est petita, & sæpe damna illata fuerunt in agro, nec tamen fuit actum lege Aquilia: non per hoc tolluntur illæ leges similiter si longissimo tempore ædificatum est vsque ad certam altitudinem, & non altius; ista est si implex abstinentia, quæ non tollit ius ædificandi vsque ad Cœlum. Ita Ioan.

63 Andr. loc. cit. & Felin. hic num. 10. Item pone, quod in aliqua Ecclesia fuit facta electio per viã scrutinij per tantum tempus, cuius non sit memoria in contrarium; vtique ex hoc non censetur præscriptum contra eligentes quominus si velint, eligere possint per viam compromissi.

64 Et idem si semper elegissent de gremio certæ Ecclesiæ: non enim ex hoc præscriptum esset, quominus possent eligere ex gremio alterius Ecclesiæ. Quæ duo exempla ponit Calder. cons. 19.

65 incip. An in operaria, num. 1. de præben. & eod. modo si per mille annos fuisset appellatum ad Papam, non propterea intelligeretur sublata potestas appellandi ad Patriarcham, vt dixit Car. in suis notis causarum, nota 146. incipien. Ad excludendam, quem hic sequitur Felin. n. 10. in 4 declarat. vers. Similiter dixit: & hanc theoricam posuit Bart. in procem. Digestorum, §. Et antea, dicens: [desuetudine, quæ deuiat à lege, seu diuertit à vero intellectu, tollitur lex: sed ex eo, quod nullus vtatur lege, absit à sæculo, vt lex illa dicatur tolli.] Idem docuit Martinus Episcopus Pampilon. relatus hic à Bellam. n. 9. vers. Dominus Martinus: nam secundum eum solus non vsus non potest tollere Constitutionem Canonicam: sed non vsus habens implicitum vsum contrarium cum tempore à lege præfinito, vtique eam tollit. Idem firmat Cardin. in procem. Clemen. in ver. Vniuersitati, in 2. quæst. Alex. d. cons. 132. n. 4. lib. 1. & cons. 136. n. 19. lib. 2. Rolan. cons. 5, Pulcra, num. 72. lib. 1. Iason alia exempla adducens in d. l. De quibus, n. 33. & 34. ff. De legib. vbi testatur hanc esse veritatem, & ita communiter teneri, & est de hoc bona glossa in §. Igitur, in ver. Obtinebat, iuncta glossa marginali ibi posita in procem. Institut. quod pluribus exemplis egregiè cõfirmat. Ioan. Andr. in d. c. Ioannes, nu. 14. vers. Contrariam consuetudinem, de cler. coniugat.

66 Tertio modo potest considerari non vsus legis prout habet implicitum contrarium vsum. Negatiua enim quandoque habet affirmatiuum contrarium actum, & non facere est aliquid facere, c. Nemo, de Simon. & satis est vt cadat in

67 intellectum, secundum Ioan. Andr. in d. c. Ioannes, num. 14 vers. Sic, ad contrarium, de cler. coniugat. & in hoc tertio casu quando lex nunquam ab initio non fuit recepta, multi tenent eam tolli per duos, vel tres actus contrarios, sciente, & patiente Principe; nec vllum tempus requiri ad inducendam præscriptionem: ipso autem ignorante sufficere longi temporis præscriptionem, idest decem annorum, vt vidistis supra in 4. & 8. opinione n. 28. & 38.

Sed istæ opiniones iudicio meo sunt falsæ, quia innituntur tantùm illi fundamento, quod hic non agatur de præscribendo contra legem, sed de impediendo vinculo legis, vt per Felin. hic num. 13. vers. Considera secundo: & ita hoc fundamentum supponit vinculum legis non esse ortum ante legis acceptationem. Quod quidem esse euidenter falsum, satis, superque ostendimus supra in primo articulo à nu. 48. Quare cum non agatur de vinculo legis impediendo, sed potius de vinculo legis tollendo, & sic de ipsius legis abrogatione; dicendum est ad hoc requiri tempus quadraginta annorum, cum præscriptio sit contra ius, ex his, quæ notantur in c. vlt. infr. de consuetud. & in terminis nostris tenet Imol.

68 hic num. 13. vers. Et quod dixi, & Abb. num. 4. Et quod dicunt de decennio Calder. & Butr. non procedit in legibus Ecclesiasticis, de quibus loquimur, sed in legibus ciuilibus tantùm, prout loquitur glos. in l. De quibus, in ver. Inueterata, ff. De legib. & est magis communis opinio, vt testatur Alex. d. cons. 132, num. 1. vers. Et subdunt isti, lib. 1.

69 Nec obstat alia glos. quam ibi allegant pro fundamento, in c. vlt. in ver. Consuetudo, de consuetud. lib. 6. Quia loquitur in consuetudine, quæ est præter ius, & non contra ius, vt bene per Imol. loco cit. Ad §. Leges, 4. dist. abundè responsum est supra in 1. art. n. 56.

70 Item prædictis non aduersatur glos. 2. hic, quam totus mundus amplectitur. Quoniam dum dicit hanc Constitutionem hodie non tenere, quia non fuit moribus vtentium approbata, intelligi debet de moribus longi temporis. Mos enim non fit nisi temporis longitudine, vt inquit Aristot. lib. 2. Politicor. c. 6. prope finem, & sic debet intelligi de moribus cum lapsu temporis requisiti ad præscribendum contra legem,

71 quod secundum canones est quadraginta annorum, vt in d. c. fin. de Consuetud. & ita contingit in casu huius Constitutionis, quæ spatio annorum supra quadraginta, qui intercesserunt à Concilio Lateran. sub Alex. Tertio illius Authore vsque ad Gregorianam compilationem, nunquam fuit moribus vtentium recepta, quia indistinctè fuit bellatum etiam temporibus hic prohibitis: & sic abrogata fuit per non vsum longi temporis habentem implicitum vsum contrarium, iuxta præallegatam theoricam Ioan. Andr. in d. c. Ioannis, quam ibi sequuntur omnes præsertim Imol. vt hic testatur Felin. n. 13. vers. Intellige. Concludo igitur legem etiam ab initio non receptam non tolli per desuetudinem minoris temporis, quàm annorum quadraginta.

72 Circa tertium, in quo quæritur an lex recepta ab initio, postea tollatur per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem: Hostiensis, vt vidistis supra in 2. opinione num. 22. tenet, contra legem præcepti desuetudinem, vel consuetudinem non excusare. Sed eum reprobant communiter Doctores, & illius rationibus cumulatè responsum est supra nu. 29. & 41. nam quod pertinet ad consuetudinem, nulla est lex humana,

quæ

quæ abrogàri non possit per contrariam consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam, vt probatur in d. cap. fin. de consuetud. secundum Abbat. hic num. 4. ibi enim contra consuetudinem præseruatur tantummodo ius Naturale, & Diuinum; nec priuati dicuntur tollere legem Superioris, sed ipse Superior consensum præstando huic consuetudini legem abrogat, cum iura ipsa statuant, vt per consuetudinem tolli possit ius positiuum, & sequitur Felin. hic num. 13. vers. Secundo modo. Quod per plura exempla egregiè prosequitur Ioann. Andr. in d.cap. Ioannes, num. 14. vers. Contrariam consuetudinem, et quod consuetudo etiam in sacramentalibus tollat legem, si Papa scit, & & tolerat, est glos. vn. in c.vn. de secund. nupt. & ad prædicta plenius vide Barc. & Legistas in l.final.C.Quæ sit longa consuetudo, & Canonistas, præsertim Marian.Soccin. in d.c.final. de consuetud.

73 Quod verò etiam desuetudine lex tolli possit, admittunt ferè omnes quatuor concurrentibus. Primo scilicet vt casus acciderit, in quo lex potuerit obseruari. Secundo vt materia non sit voluntaria, seu facultatiua. Tertio, vt desuetudo non sit merè negatiua, sed implicitum habeat contrarium vsum, qui saltem cadat in intellectu. Quarto vt sit rationabilis, & legitimè præscripta, secundum ea, quæ de non vsu dicta

74 sunt supra in secundo atticulo. Et intelligitur legitimè præscripta spatio annorum quadraginta cum scientia, & patientia Papæ, sine qua non vsus Populi, vel contrarius vsus contra Constitutiones Apostolicas nihil potest operari, vt post Ioan.Andr. & Gemin. in c.Cum de beneficio de præben.lib.6. declarat Præpos. in dict. §. Leges, num.3.vers.Nisi dato consensu Papæ,4.dist.Idq. habuerunt pro indubitato Domini de Rota decis.387.num.6.part.3.Recent.ex latè deductis in Romana concordiæ,S.Petri,13 Nouembr. 1609. 11. Ianuarij, & 12. Februarij 1610. coram Cardinale Caualerio, quæ habentur impressæ in Recent.decis.197.num.3. & 4. & decis.213. n.2. & decis. 221. num. 4. & seq. part. 1. Quibus concurrentibus legem tolli posse per desuetudinem probatur in procemio digestorum,§. Et antea, ibi,Cæteris eam desuetis,in l.2. in princ.ibi *in vsitato recessit vestigio*. C. de constitut.pecun. in Auth.de hæredib. & falcid. §.1. ibi, *Leges iam neglectas venimus reparare*, & in Auth. quibus modis Natura.effic.sui,§.propè fin. ibi,*Quoniam non vtendo perempta est*,& in primaConstitutione Codicis,§. quibus ibi,*in desuetudinem abierunt*, in l.De quibus ibi, *per desuetudinem abrogentur*, ff.De legibus, & in l.1. ibi, *& per desuetudinem abolita*, C. de caduc. tollen. cum simil. vt per Angel.Aretin. in procem. Institut.§.Igitur,& Felin.hic sub num.6.vers.Lex noua, & firmat Ioan. Andr.& exemplis comprobat in præalleg.c.Ioannes,num.4.quem communiter Abb. & alij recipiunt, vt testatur Nauar. in cons. 1. num. 2. de consuetud. & sequuntur Anchar.con.218.Iuxta ordinem, num.1. in fin.Roch. in c. final. sect.4. num.76. eod. tit. & Iason latè in d.l.De quibus, num.33.ff.de legib.

75 Limita tamen conclusionem proximè firmatam,vt non procedat si aliqui in eod.loco legem seruauerint; quia tunc alij contrauenientes non excusantur,arg.cap Cum iam dudum in fin. de præben. & tenet Abb.hic num.4.vers.Si vero aliqui,& in c.Cum olim, num. 4. vers. Et ex hoc nota, & de Clericis coniugatis. Butr. in c. Quia circa ad fin. de consanguin.& affinit. & Syluest. in ver.Lex, num.6. Hoc enim casu tolerantia Papæ non induceit dispensationem, nec excusat transgressores à peccato, vt per eos,& per Felin. hic num.11.qui hanc limitationem tripliciter sublimitat.

: *Prosp. Fagn. in 2.part. primi Decretal.*

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Innouamus.

S V M M A R I V M.

1 *Securitatis priuilegio quæ personæ gaudent tempore guerræ.*

2 *Rusticus tandiù priuilegia suffragātur quandiù agros colunt,& vadunt, & recedunt. & num.10.*

3 *Mercatores gaudent priuilegijs quandiu mercimonia exercent; & Peregrini quandiù peregrinantur; & milites quandiù militant.*

4 *Saluus conductus datus in eundo intelligitur datus etiam in redeundo.*

5 *Saluusconductus eundi, & redeundi an intelligatur datus pro vna vice tantùm an verò pro pluribus: distinguitur vt numeris seqq. vsque ad num.10.*

6 *Concessio indeterminata intelligitur iuxta formam petitionis.*

7 *Sermo simplex regulariter verificatur pro prima vice.*

8 *Fallit in septem casibus.*

9 *Saluusconductus eundi, & redeundi datus alicui pro pace facienda intelligitur, vt possit ire, & redire donec pendet tractatus pacis.*

10 *Animalia,quæ arant,& semina portant ad agrum, semper gaudent securitate sicut Presbyteri, nec pignori dari possunt.*

11 *Boues aratorij executioni non sunt obnoxij.*

12 *Boues aratorij,& instrumenta rustica in districtu Vrbis quibus gaudeant priuilegijs.*

1 INNOVAMVS. Personæ hic enumeratæ plena securitate gaudent tempore guerræ. Hoc erat ius vetus, vt cap.Si quis Romipetas, & cap.Paternarum, 24.qu.3. quod malè obseruabatur, & ideo innouatur hic: sed nihilominus adhuc non bene obseruatur, vt dicunt Host. & Abbas in princip.

2 Nota primò ibi, *In agricultura existentes*. Priuilegiū rusticis concessum tandiù eius suffragari, quandiù agros colunt, & vadunt, & recedunt.

3 Et idem intelligas de Mercatoribus dum mercimonia sua exercent: & de Peregrinis quādiù peregrinantur, secundum Host. hic num.2. Sic Milites quandiù militant suo gaudent priuilegio, l.final. C. De Milit. testam. l.vlt. C.Quib. non obest long. tempor. præscript. Sic Clerici etiam Monachi quandiù regulariter viuunt, l.Generaliter, C. De episcopis, & Cleric. quæ refertur à Gratiano in cap.Generaliter, 16.q.1.

Sic Legati quandiù in legatione sunt, l. 2. §. Legatis, & 3 seq. vers. Plane, ff. De iudic. Host. hic num. 5. & Io. Andr. eod. numero. Sic & Lectores, & Scholares quandiù Scholis publicè docuerint, & studuerint, cap. Super Speculat. in fin. de Magistris, Concilium Tridentinum, cap. 1. in fin. vers. Docentes verò, sess. 5. & generaliter priuilegium personis concessum respectu certi loci non sequitur eas extra locum, vt est textus in cap. Quoniam, de priuileg. & ibi hoc notant Innocent. in fin. Abb. Antiq. in princ. Butr nu. 2. Abb. Sicul. & Mar. Socin. in vlt. not. concordat cap. Ex ore, & c. Cùm Capella, eod. tit. & c. Volentes, §. Eos, de priuileg. lib. 6.

4 Secundò nota ibi, *Euntes, & redeuntes*, argumentum secundum Abb. hic num. 1. quod securitas data in eundo, intelligi debet data etiam in redeundo. Hæc enim duo communiter in iure pari passu ambulant, vt cap. Magnæ. ad fin. de voto, & est textus optimus in l. Si cui, §. Tandiu, ff. Ex quibus cauf. maior. & notat Bart. in l. Vltimur, num. 1. ff. De sepulchr. violat. reddeos rationem, quia non venit securè ille, qui non potest recedere, l. Sciendum, §. 1. ff. De Legationibus, l. De ætat. ff. Ad Trebelleian. & sequitur Felin. hic in princ. qui more suo hanc regulam pluribus exornat.

5 Sed hic dubitatur de quæstione quotidiana. Pone data est alicui securitas, seu saluusconductus eundi, & redeundi, an intelligatur pro vna vice tantùm, an verò pro pluribus.

Abbas hic nu. 2. examinat hanc quæstionem, & ante eum Bart. in leg 2. num 5. ff. Ad leg. Iul. Maiestat. vbi refert Oldradum disputasse quandam quæstionem in simili; & ex eorum dictis distingue tres casus Primus est quando securitas fuit determinatè petita, & determinatè concessa: & hoc primo casu quæstio procedit de plano, quia standū est determinationi, vt l. Con-

6 tinuus. §. Cum ita, ff. De ver. obligat. Secundus est quando securitas fuit determinatè petita, sed indeterminatè concessa, veluti quia bannitus petijt saluum conductum per decem dies, & Superior concessit indeterminatè. Et hoc casu indeterminata concessio intelligitur iuxta determinatam petitionem, vt §. Præterea, Institut. de Inutilibus stipulat. & l. Desensor. §. Qui interrogatus, ff. De interrogator. act. Et est bonus textus in cap. Inter dilectos, § Cæterum ibi, Ex forma petitionis, infra de fide instrum. Quippe omnis gratia, & concessio Principis facta ad preces intelligitur iuxta petita, l. 1. & ibi plenè Ias. nu. 7, vers. Nota ex ista lege regulam, C. De diuers. rescript. Fulgos. conf. 153. In causa, nu. 1. Roman. consi 32. Vt retulit, in princip. Paris.

7 conf. 9. Olim Dominus, num. 42. lib. 2. Tertius casus est quando securitas fuit indeterminatè concessa, & sic versamur in dubio. Et hoc tertio casu intelligitur pro prima vice, per regulam l. Boues, §. Hoc sermone, ff. De ver. signific. vbi, hoc sermone dum nupta erit, primæ nuptiæ, intelliguntur, & ita post Oldrad. concludunt Bart. & Abb. locis supra citatis, Gemin. in c. 1. §. Ille verò, in 3. notab. de filijs Presbyter. lib. 6.

8 Et Felinus hic, qui hanc regulam pluribus exemplis roborat, & limitat septem modis. Primo, scilicet quando primus actus non valet. Secundo vbi sermo simplex profertur in materia, quæ de consuetudine requirit iterationem. Tertio, vbi datur licentia in materia fauorabili. Quarto vbi licentia veniendi, & recedendi data est vsque ad certum tempus. Sed hæc limitatio cadit sub primo membro distinctionis, de quo supra num. 5. Quinto quando per primum actum non est satisfactum mentis disponentis. Sexto vbi profertur sermo negatiuus. Septimo quando dispositio inducta esset per viam priuilegij, de quibus limitationibus dic latius, vt per eundem Felin. ibi supra vsque in fin. Et ad tertium membrum quæstionis propositæ adde singularem limitationem Bartoli in d. l. 2. sub num. 5. vers. Prædicta intelligo vera, ff. Ad leg. Iul. Maiest. Videlicet nisi concessio sit facta pro certa causa, vt puta concessa est securitas veniendi, & redeundi pro pace facienda; tunc enim debet intelligi vt possit venire, & redire donec pendet tractatus pacis, argum. l. Continuus, §. Item qui Insulam, ff. De verbor. obligat. Facit lex veteres, cum l. seq. ff. De itin. act. priuat.

10 In glossa vltima nota differentiam inter rusticos, & animalia: nam rustici gaudent securitate ad tempus, idest quandiù in Agricultura existunt, vt supra est conclusum in 1. notab. Sed animalia, quæ arant, & semina portant ad agrū, gaudent hac securitate in perpetuum, secundum gloss. Vnde nec pignori dari possunt, vt l. Pignorum, C. Quæ res pignori obligar. poss. Atque ita in hoc parificantur Presbyteris, & Clericis, qui similiter perpetua gaudent securitate, secundum Host. num. 1. in ver. Presbyter. Vnde dicebat Abb. Antiquus hic relatus à Ioan. Andr. num. 1. in ver. Portant. Priuilegiatus est in hoc

11 Asinus sicut Presbyter. Quo fit vt super Bobus Aratorijs non possit fieri executio, vt l. Executores, & Authent. seq. C. Quæ res pignor. obligar. poss. Qua de re plura Iacobus Cuiacius lib. 4. Obseruat. iur. c. 20. & Menoch. de arbitr. iudic.

12 cas. 378. In districtu autem Vrbis quibus priuilegijs Agriculturæ causa gaudeant Boues aratorij, & alia instrumenta rustica, vide Constitutionem 19. Pij V. in Bullar. tom. 2. pag. 197.

DE PACTIS.

Cap. Antigonus.

SVMMARIVM.

1 *Abbatis Panormitani, & aliorum error circa præsidentiam Papæ in Concilio Aphricano. & num. 65.*

2 *Sanctitatis vestra titulo in veteribus Cõcilijs aliquando Episcopi designabantur.*

3 *Ad pacti obseruantiam paciscens compelli debet per censuram ecclesiasticam.*

4 *Pacta contra leges, aut bonos mores, vel alÿ captiosa non sunt seruanda.*

5 *Pactum non seruans peccat mortaliter, & resellitur contraria opinio quorundam Theologorum*

6 *Obligatio, quæ ex pacto proficiscitur, habet concursum iuris naturalis, & diuini.*

7 *Princeps naturaliter obligatur ex nudo pacto etiam inito cum proprijs subditis.*

Iuris

8 Iuris naturalis, & diuini transgressio periculum salutis inducit.
Pacti violatio opponitur iustitiæ, & charitati. ibidem.
9 Index Ecclesiasticus potest procedere ad obseruantiam pacti etiam contra laicum.
10 Ecclesia habet iurisdictionem etiam in laicos, vt pax seruetur.
11 Idem vbi agitur de materia peccati.
12 Cancellaria non dat litteras laico contra laicum ratione peccati, vel pacti, seu contractus bonæ fidei, nisi de antiqua consuetudine ad curiam spectet cognitio.
13 Laicus ad obseruantiam pacti cogi potest per Ecclesiam saltem indirectè, & per Euangelicam denunciationem. & num. 25.
14 Canon Prouincialis Concilij allegari potest ad decisionem causarum in ea parte, quæ clausa est in corpore iuris. & num. 20. vers. Ad hanc difficultatem.
15 Pactum quantumcunque nudum secundum Canones parit actionem. vsque ad num. 31.
16 Verbum, conuentus, quid importet.
17 Deus, & bona conscientia non distinguunt inter pactum nudum, & vestitum.
18 Pactum nudum quid sit.
19 Pactum nudum vestitur sex modis.
20 Pactum nudum vestitur Chyrographo.
21 Pactum nudum de iure ciuili non parit actionem.
22 Fallit in octo casibus.
23 Specialitatem allegare non licet nisi ratio specialitatis reddatur.
24 Pactum nudum de iure canonico dicitur vestitum robore canonicæ sanctionis.
25 ex Pacto nudo in fora Ecclesiæ an possit procedi per viam actionis inter laicos subiectos imperio, an verò sit procedendum per Euangelicam denunciationem. & num. seqq.
26 Iudex laicus in terris subiectis Imperio potest repellere agentem contra laicum ex pacto nudo.
Secus in terris Ecclesiæ. num. 30.
27 Lex ciuilis in locis non existentibus de temporali dominio Ecclesiæ seruanda est in foro laicali, & lex canonica in foro Ecclesiæ etiam extra materiam peccati.
28 Papa in suo foro potest tollere legem ciuilem etiam vbi non habet temporalem iurisdictionem.
29 Ius canonicum in causis mixti fori seruari debet in fora Ecclesiæ etiam inter laicos subiectos Imperio, non autem ius ciuile discrepans à canone.
30 Ius canonicum contrarium iuri ciuili præualet etiam in merè temporalibus, & inter laicos, in locis, in quibus Papa habet temporalem iurisdictionem.
31 Constitutiones in Concilio generali an edendæ sint nomine Concilij. vsque in finem.
32 Decreta in Concilijs, quibus Summi Pontifices non præfuerunt, aut concipiuntur imperatiuè, seu impersonaliter, aut nomine Concilij.
33 Pontifices Maximi quibus Concilijs vniuersalibus præfuerint.
34 Constitutiones in Concilijs generalibus præsente Papa varijs nominibus reperiuntur conceptæ.
35 Constitutiones quæ fiunt à Papa de consilio Concilij denominari debent à Papa, & illius nomine promulgari.
36 Idem si de consensu Concilij, contra distinctionem Abbatis, vel de consilio, & consensu simul.
37 Constitutiones in Concilio edendæ sunt nomine Papæ si materia legis originatur à Papa, & nomine Concilij si materia originatur à Concilio.
Contrarium. num. seq. vsque in fin.
Declaratur. num. 41.
38 Authoritas actum præcedit.
39 Concilium primum vbi, quando, & cur ab Apostolis celebratum.
40 Concilium tertium Apostolorum fuit plenaria Concilij forma postmodum à Summis Pontificibus obseruata.
41 Decreta in Concilio, cui Papa præsidet, ita demum edenda sunt nomine Concilij, si Papa in hoc consentiat, aliàs secus. & num. seqq. vsque in fin.
42 Pontifices Maximi aliquando ex humilitate consenserunt, vt gesta, quæ sibi tribuenda essent, adscriberentur Concilio.
43 Dictio, cum, contingit per modum accessorij, non autem principalis dispositionis.
44 Concilia omnia vniuersalia congregantur, & authoritatem accipiunt à Romano Pontifice.
45 Legis denominatio sumitur à tribuente authoritatem, non à condente.
46 Actus tribuitur primæ causæ.
47 Concilia generalia, & eorum canones à Romano Pontifice confirmantur, aliàs nullum habent robur.
48 Denominatio fieri debet à superiore confirmante.
49 Statuta confirmata per Papam dicuntur Papalia.
50 Papa est supra Concilium.
51 Denominatio fieri debet à maiori, & digniori.
52 Papa in ordine scripturæ præferri debet Concilio.
53 Papa in Concilio potest Constitutiones facere etiam sine Concilio.
54 Etiam in materia dogmatum.
55 Patres in Concilio existentes non possunt aliquid statuere sine authoritate Papæ.
56 Papa in Concilio deponit Imperatorem etiam non approbante Concilio.
57 Papa non subijcitur Canonibus, nec ab eis authoritatem habet, sed è contra.
58 Papa requirit consilium Patrum in Concilio non ex necessitate, sed de solemnitate tantùm.
59 Denominatio facienda est ab eo, qui producit effectum.
Item à potentiori. ibidem.
60 Metropolitanus in Concilio Prouinciali non potest Constitutiones facere absque consilio, & consensu Episcoporum suffraganeorum.
61 Metropolitano, & Episcopis comprouincialibus in Concilio discrepantibus adeundus est Superior. & num. seqq.
62 Episcopi suffraganei in Synodo Prouinciali habent votum decisiuum, & sunt Coniudices.
63 Metropolitanus sine consensu Episcoporum Prouincialium nihil potest statuere, neque agere quod pertineat ad communia negotia Prouinciæ, nec è conuerso.
Et in discordia recurrendum est ad Sedem Apostolicam.
64 Constitutiones Concilij Prouincialis non tribuuntur Concilio, sed Archiepiscopo.
Et quomodo verba concipiantur. ibid.
65 Concilijs Aphricanis Sardicensi, & Triburiensi Romanus Pontifex non præsedit.

ANTIGONVS. Legitur varie, & hoc
dicit simpliciter secundum Anton. de
Butr. Pacta sunt seruanda. Ioan. de
Lignan. & Bellam. addunt verbum,
licita. Secundum Ioan. de Imol. Pax, & pacta
sunt seruanda, aliâs quis potest excommunica-
ri, vel secundum Petr. de Anchar. Per censuram
ecclesiasticam est quis pacifcens ad pacti obser-
uantiam compellendus: Sed Cardin. Zabar.
summat sic. Iudex ecclesiasticus prouidet ser-
uanti pactum contra non seruantem. Abbas
verò ponit duas lecturas. Secundum primam
hoc dicit. Pacta quantumcunque nuda seruan-
da sunt. In secunda concordat cum lectura Car-
dinal. Secundum lecturas omnium hoc dicit.
Ad obseruantiam pacis, & pacti quantumuis
nudi cogendus est quis per censuram à Iudice
ecclesiastico. Diuiditur in duas partes. In
prima ponitur petitio Episcopi Madurensis. In
secunda approbatio Synodi ibi, Vniuersi di-
xerunt.

1 Desumptus est hic Canon ex Concilio Car-
thaginensi primo, c. 12. quod fuit prouinciale
celebratum in Aphrica ab Episcopis illarum
Prouinciarum tempore Iulij Primi, & deinde
approbatum à Leone IV. vt patet tom. 1. in c. De
libellis, 2. dist. par. 1. Concil. General. & Prouin-
cial. pag. 456. & 457. Vnde malè hic Butr. Imol.
Felin. & expressius Abb. in vlt. notab. & alij, quos
retuli infra, nu. 65. Supponunt fuisse Concilium
generale, eique Romanum Pontificem præfuisse
2 vt ibi dicam. Errori fortè causam præbuit quod
in eodem cap. 12. legitur: Antigonus dixit, gra-
uem iniuriam patior, & credo dolere Sanctita-
tem vestram contumeliam meam. Verum illa
verba, Sanctitatem vestram non designant Sum-
mum Pontificem, sed episcopos in Concilio
existentes. Mos enim fuit antiquorum Patrum
in Concilijs eo titulo non raro Episcopos ap-
pellare, idque multoties in eodem Concilio fuit
obseruatum, vt in specie legitur in cap. 8. vbi ad
propositionem Magni Episcopi Astyagensis Sy-
nodus respondit, Rectè omnia statuit Sanctitas
tua, & passim alibi.

3 Nota primo ex illis verbis, ecclesiasticam
sentiat disciplinam: quod ad pacti obseruan-
tiam posse quem compelli per censuram eccle-
siasticam, idest per excommunicationem, in-
4 terdictum, vel suspensionem, cap. Quærenti inf.
de verb. signif. quod habet locum, si pacta sint
legitima, c. Puellæ, 20. q. 1. cap. Innocens, 22. q. 4.
c. Eleutherius, 18. qu. 2. Vnde secus est si sint con-
tra leges, aut bonos mores, aut si dolo fiant,
l. Iurisgentium, ff. Eod. aut si sint alij damnosa,
seu captiosa, l. Si id quod in fin. ff. De rescin. ven-
dit. aut si vergant in detrimentum salutis æter-
næ, vel corporalis, §. Illicitum, 22. qu. 4. vt legitur
& notatur in cap. Si verò aliquis, infra de iure-
iur. & cap. fin. infra eod. Vnde Augustinus. In
malis promissis rescinde fidem, vt in turpi voto
muta decretum. Quod incautè vouisti, ne fa-
cias. Impia enim est promissio, quæ scelere
adimpletur, refertur in c. In malis, 22. qu. 4. Ho-
die tamen contra pacti quantumuis legitimi
violatorem non debet Iudex Ecclesiasticus vti
gladio excommunicationis, nisi vbi alia reme-
dia non suppetunt, & in subsidium. Ita enim
generaliter sancitum est à Tridentina Synodo
in cap. 3. sess. 25. de reform. de quo vide, quod
scripsi in cap. Peruenit, num. 30. & seqq. infra de
adulter.

5 Secundò nota non seruantem pactum pecca-
re mortaliter, arg. c. Prædicandum, 22. q. 1. &
tenet hic glos. cum qua transeunt Hostien. Ioan.
Andr. Collectar. Bellam. Cardin. Butr. Imol &
alij communiter & Archid. in c. Quicumque,
il secondo, in glos videtur, 12. q. 2. & probatur
efficaciter ex hac littera, quia recedens à pacto
potest excommunicari. Excommunicatio autem
non infligitur nisi pro mortali, vt est text. in
c. Nemo Episcoporum, 11. q. 3. Atque hinc pa-
tet perperam à quibusdam ex modernis Theolo-
gis traditum esse promissionem non obligare
ad culpam læthalem etiamsi à parte fuerit ac-
ceptata. Loquuntur enim contra textum hic, &
contra naturalem rationem. Nam violare fidem
proculdubio peccatum est, cum graue sit fidem
fallere, l. 1. ff. De constit. pecun. Vnde ex quali-
bet promissione obligatur quis ad implendum
quod promisit secundum Hugon. Archidiac. &
Turrecr. in d. c. Quicumque. Scriptum est enim,
quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita,
Psalm. 88. c. Psalmista, 23. dist. vt per Host. hic,
& Archid. vbi supra, & glos. in c. Qualiter, infr.
eodem. Atque ita hæc obligatio habet concur-
sum tam iuris diuini, vt per Abbat. hic num. 5.
quam iuris naturalis, d. l. 1. de constit. pecun. &
7 l. 1. ff. eod. & docet D. Thom. in 2. 2. q. 88. art. 3.
ad 1. Et propterea Princeps licet sit solutus le-
gibus, l. Princeps, ff. De legib. & l. Digna vox,
C. eodem, tamen obligatur ex nudo pacto etiam
inito cum proprijs subditis, vt est text. in c. 1. &
ibi dixi inf. de probat. adeout ab eo recedere
non possit etiam de plenitudine potestatis, vt
notat Bald. in c. 1. §. Ad hæc, col. 5. ff. De pact.
iuram. firman. Paul. de Castr. in d. l. Digna vox,
C. De legib. & respondit Cardinal. Zabarell.
cons. 147. Dominus noster Papa. Socin. cons. 86.
num. 14. lib. 4. idque non alia ratione, nisi quia
Princeps ex pacto obligatur iure naturali, & di-
uino, cui etiam Papa, & Imperator subijciun-
tur. Clem. Pastoralis, de re iudic. Secundùm
Cardin. d. cons. 147. num. 7. & Abb. in c. 1. n. 7.
de constit. Quinimo Deus ipse obligaretur ex
sua promissione, vt inquit Bald. in l. 1. in princ.
ff. eodem, vbi Magistrum sententiarum refert
ita dicentem, & sequitur Dec. in d. c. 1. circa
8 princ. de probat. At transgressio iuris naturalis,
& diuini periculum salutis inducit, vt legitur in
c. fin. de consuet. & secundum hoc violatio pacti
opponitur iustitiæ. Nulla enim maior iustitia,
quam pacta seruare, §. Sed nulla alia iustior cau-
sa. Quæ fuit prima cau. benefic. amitten. In
vsib. feudorum. Præterea ex fidei violatione gra-
uiter læditur tranquillitas Societatis humanæ,
vt l. 1. §. Merito, ff. depos. ibi: crescit perfidiæ
crimen, & publica vtilitate coercendum est vin-
dicandæ Reipublicæ causa: est enim inutile in
causis huiusmodi fidem frangere: vbi glos. ex-
ponit verbum illud, inutile, idest contra vtilita-
tem, & secundum hoc violatio fidei opponitur
charitati, & consequenter est mortalis, licet mul-
ta subtiliter hac de re disserat Caietan. in 2. 2.
q. 113. art. 1. Vide S. Thomam in 2. 2. q. 88. ar. 1.
Richar. de Media Villa in 4. sent. dist. 38. q. 3. &
Felin. hic n. 11.

9 Tertiò nota ad obseruantiam pacti posse quem
compelli per ecclesiam, seu Iudicem ecclesiasti-
cum: quod probatur hic ponderando illa verba,
ecclesiasticam sentiat disciplinam, censura enim
ferri non potest per Iudicem laicum, cum ca-
reat clauibus, c.1. §. Vna, supra de Sum. Trinit.
& fid. Cathol. glos. in c. Pastoralis, §. Præterea,
in ver. Præterquam, de off. Ordin. Idem proba-
tur in c.1. infra, de probat. vbi super pactis ini-
tis inter prædecessores Regis Tancredi, & Iusti-
nianum Principem super obsequijs Imperatori
præstandis Papa est iudex competens, vt ibi no-
10 tant Butr. Imol. & alij. Præterea etiam in laicos
ecclesia habet iurisdictionem vt pax seruetur,
c. Nouit, & ibi Innoc. num. 7. de iudic. c. fin. in
ver. Rustici, de Treug. & pac. & notant hic Host.
11 num. 6. & Butr. num. 5. Præterea omne pactum
quantumcumque simplex potest appellari fides,
c. 1. de Spos. duor. & in concernentibus animam,
& vbi agitur de materia peccati, sicuti est vio-
latio pacti, vt probatum est supra in 2. notab.
Ecclesia habet etiam in laicos iurisdictionem,
d. cap. Nouit. de iudic. ibi: [Nullus qui sit sanæ
mentis ignorat quin ad officium nostrum spe-
ctet de quocumque mortali peccato corripere
quemlibet Christianum, & si correctionem con-
tempserit, per districtionem ecclesiasticam coer-
cere,] vbi Innoc. n. 4. & alij notant, & in hoc con-
cordant omnes vt dicit hic Bellam. n. 3. Abb. in
sua quæst. incipien. Episcopus, col. 2. circa med.
Paul. de Castr. cons. 559. Visis & ponderatis,
num. 3. vers. Secundo probatur, & cons. 396.
12 Quantum ad id, lib. 1. Et quamuis vt dicit hic
Collectar. nu. 1. Cancellaria non daret litteras
laico contra laicum ratione peccati, vel pacti,
seu contractus bonæ fidei, nisi diceretur quod
de antiqua consuetudine ad curiam spectaret
cognitio, tamen præmissa sunt vera de iure, &
seruantur de facto, sicut per experientiam in
pluribus locis habetur, quidquid sit de stylo Cā-
13 cellariæ, secundum eum. Neque verò constituen-
da est differentia quoad hoc inter laicos subie-
ctos Imperio, & existentes de temporali iurisdi-
ctione ecclesiæ. Hæc enim distinctio tantummo-
do admitti potest ad effectum procedendi con-
tra laicos per viam actionis. Plerique enim cen-
sent cōmunem opinionem Canonistarum quod
laicus directò conueniri possit per viam actionis
pro obseruantia pacti nudi, habere locum in
terris ecclesiæ tantùm, non autem in terris Im-
perij, vt dicam infra, num. 55. & seqq. At secus
dicendum est si imploretur officium Iudicis, aut
procedatur, per euangelicam denunciationem,
quia tunc laicus etiam non existens de tempora-
li iurisdictione ecclesiæ ratione peccati, quod
committeret frangendo pactum, potest saltem
indirectò conueniri coram ecclesiastico Iudice,
arg. cap. Qualiter infra, eod. & c. Cum C. Laicus,
de for. compet. lib. 6. cum ibi notatis in nouella
super verb. conuenire, & tradit Butr. in cap. Di-
lecti, in 3. notab. de iudic. Imol. in cap. 1. de
probat. & Felin. hic num. 10. vbi ait secundum
omnes hic inter laicos subiectos Imperio habe-
re locum denunciationem euangelicam, quam
possunt practicare in Curia Episcopi. Nec dis-
sentit hic Bellam. num. 3. vers. Verum fateor.
Quod clarè probatur in d. cap. Nouit. de Iudic.
vbi diffinitur ratione pacis inter Regem Fran-
corum, & Regem Angliæ, & sic inter laicos,
& vbi agitur de peccato, Iudicem ecclesiasticum
posse per viam denunciationis euangelicæ, seu
iudicialis procedere. Id ipsum constat ex dict.
cap. 1. de probat. vbi Summus Pontifex cogno-
scit super pactis initis inter Regem Vincestriæ,
& Imperatorē: licet dici possit hoc ibi determi-
nari non ratione pacti, sed quia de causa tēporali
inter Imperatorem, & subditum eius solus Pa-
pa cognoscit, non autem inferior, vt ibi dixi
in 1. notab. Denique idem colligitur ex textu
nostro, vbi ecclesia procedit per censuram ec-
clesiasticam contra pacti violatorem, nec distin-
guitur an talis violator sit laicus, ecclesiasticus,
& an de temporali iurisdictione ecclesiæ, vel
Imperij. Nec refert quod hic ageretur de pa-
ctis initis inter duos Episcopos super iuribus
Parochialibus, & sic cognitio ad ecclesiam
spectaret tam ratione personarum, quam ratio-
ne causæ: nam etsi hoc verum sit, quia in c. 12.
Concilij Carthaginensis apparet Antigonum
Episcopum deposuisse querimoniam in Synodo
contra Optantium Episcopum, qui pacta inita
super diuisione plebium non seruabat, & po-
pulos vsurpabat: tamen obseruandum est con-
sultò in hac Gregoriana compilatione illud
caput fuisse mutilatè huc translatum, & omis-
sam mentionem Episcopi Optantij, contra
quem agebatur, & tituli causæ, & simpliciter
fuisse appositum responsum Patrum in Synodo,
pax seruetur, pacta custodiantur; quia Papa
intendit per generalem Constitutionem decer-
nere, vt pro pacti obseruantia Iudex ecclesiasti-
cus posset procedere contra quoscunque, prout
ex hoc textu deducunt Doctores, & in specie
Abb. nu. 2. dicens non apparere rationem quare
glos. restringat illum textum ad pacta inita in-
ter episcopos, nisi fortè causa exempli, ideoque
textum melius esse intelligendum generaliter,
vt pacta inita ex quo non sunt a lege improba-
ta propter aliquam turpitudinem, obseruanda
sint inter quoscunque tam Clericos, quam
laicos.
15 Quarto nota ibi, *pacta suam obtineant firmi-
tatem*, &c. ex pacto quantumcunque nudo oriri
actionem secundum Canones, prout tenet hic
glos. Host. Ioan. And. Butr. Imol. Collect. Bellam.
& alij communiter glos. fin. Hug. Archid. Turre-
cr. & Præpos. in c. Quicumque, il secondo per
illum textum, 12. qu. 2. Quæ conclusio probatur
hic, quia secundum Butr. num. 1. & Abb. num. 5.
vbicunque lex mandat aliquid seruari, inde
oritur actio, vt l. Statuas, ff. De acquir. rer. dom.
& in simili de iuramento notat Bart. in l. Si quis
pro eo, ff. De fideiussor. concordat text. in
c. Qualiter infr. eod. in cap. Per tuas, de arbitr.
& in cap. hoc tit. li. 6. Præterea pondero verbum,
16 Conuentus, positum hic in textu, quod etsi se-
cundum Abb. Antiq. exponatur, id est commo-
nitus, vel conuictus secundum Bellam. tamen
Innocent. Host. Ioan. Andr. & alij rectius, & pro-
prius ad litteram exponunt, conuentus, idest co-
ram ecclesiastico Iudice. At conueniri ex vo-
cabuli proprietate quis dicitur per viam actio-
nis, non autem per denunciationem euangeli-
cam, seu per officium Iudicis, l. Quoties, ff. si
quis cautionē, & l. Quoties, la prima, ff. De noxal.
act. cum mult. simil. Alber. in diction. in ver.
Con-

17 Conuenire, ideſt contra aliquem agere. Et quamuis text. apertè non exprimat de pactis nudis, tamen cum generaliter decernat vt pacta custodiantur, nec distinguat inter pacta nuda, & vestita, non est nostrum sic distinguere, quia vt inquit hic Bald. num. 5. inter pactum nudum, & vestitum nec Deus, nec bona conscientia distinguit nec constituit Deus differentiam inter simplicem promissionem, & iuramentum, c. Iuramenti, 22. qu. 5. cap. Rursus, infr. Qui Cler. vel vouen. Neque vero secundum Canones est curandum de nomine actionis, & secundum Bald. aut vocabitur actio in factum, l. Quoties, ff. De prescript. verb. aut condictio ex hoc Canone, Quod vltimum tenet glos. in ver. Promiserint Archid. & alij supracitati in d. cap. Quicunque 12. qu. 2.

18 Sed aduerte, quia in hoc textu opinio Canonistarum non videtur concludenter probari: nam hic non agebatur de pactis nudis, sed vestitis, quod sic probo. Pactum nudum dicitur quod stat in puris, & simplicibus finibus conuentionis, sicut ille dicitur nudus, qui est sicut de vtero processit, vt declarat Bartol. in l. Iurisgentiũ, §. Igitur, n. 1. eod. & Abb. hic n. 4. & dicitur nudum quando nõ interuenit stipulatio, neq; litterarũ obligatio, aut aliquis contractus actualis nominatus, ex quo actio oriri possit, nec pactum habuit aliquod vestimentum, vt per Ægid. Bellam. conf. 8. Supposito facto, num. 2. vers. Secundò probatur. Dicebat enim Azo in Summa eod. tit. §. Superest, num. 16. cum paciscimur, pactum quidem sua natiuitate nudum est; sed cum natum est, ante, & retrò aspicit, & oculos aperit an præcesserit, vel sequi possit, vel statim insit aliquis contractus, cuius varijs & grisijs pennis, seu vestibus induatur, vt Boream, tabiemque procellæ expellat, & suum suo Domino in agendo auxilium
19 præbeat. Vestitur autem sex modis, vt notat glos. in d. l. Iurisgentium, §. Quinimò. Azo vbi supra, & Bart. in l. Legem, num. 3. C. eod. videlicet re, verbis, litteris, consensu, cohærentia contractus, rei interuentu, vt Instit. de obligat. & illud dicitur nudum, quod non est vestitum aliquo de prædictis vestimentis secundum Bart.
20 in d. l. Legem, nu. 7. Pactum verò initum inter Antigonum, & Optantium episcopos fuit in scriptis redactum, vt patet in d. cap. 22. Concilij Carthaginensis, vnde hic Canon fuit trãsumptus ibi: [Optantius pactum mecum habuit, & diuisimus plebes. Manuscriptiones nostræ tenentur epittacia.] Ergo pactum hoc fuit vestitum, & vallatum robore, vt vestimento Scripturæ, vt hic notat Abb. num. 4. dicens, [Pactum esse nudum, si stet in puris, & meris finibus conuentionis, quia non intercessit aliquod extrinsecum, puta nec stipulatio, nec interuentus alicuius rei, nec litterarum solemnitas, nec Chyrographum, & infra. Quando inquit vestitur Chyrographo, vt quando per scripturam meam promisi tibi dare decem, vel quid simile] vt Institut. de litterar. obligat. & scripsit Alex. consil. 113. Perspectis, num. 12. & 13. vers. Præterea scriptura, lib. 6.

Ad hanc difficultatem, quam hic Doctores non excitant, responderi potest Canonistarum opinionem non fundari in canone Concilij Carthaginensis. Sed in hoc textu, qui de interuentu scripturæ nullam facit mentionem. Propterea enim Gregorius IX. qui legis auctoritatem tribuit huic compilationi, vt supra in proœmio. non transtulit illud caput integrum, quia non intendit Legem condere super pactis vestitis, de quibus nulla suberat difficultas, sed super nudis; & ideo clausit in corpore iuris tantummodo illa generalia verba, pacta suam obtineant firmitatem, &c. quæ ex propria significatione conueniunt pactis nudis, non autem vestitis, quæ transeunt in proprium nomen contractus, vt l. 1. in princ. iuncto § fin. & l. Iurisgentium, in princip. & §. Quinimo iuncta glos. in ver. Ex pacto, ff. eod. Præterquamquod nec Synodus Carthaginensis restrinxit se ad pactum initum inter episcopos, sed generaliter dixit, Pacta custodiantur, cap. Si Romanorum, 19. distinct. cap. Si dormierit, 32. quæst. 1.

21 Porrò Legistæ tenent ex pacto nudo non oriri actionem de iure ciuili per text. in d. l. Iurisgentium, §. Sed cum nulla, & § Quinimo, & in l. Ex placito, C. De rer. permut. Nam vt inquit Azo in Summ. eod. tit. §. Superest, num. 14. Pactum nudum propter nimiam frigiditatem parere actionem non potest, nisi mirabiliter hoc in quibusdam casibus accidat, in quibus nudum
22 pactum parit actionem, vt in donatione, in constituta pecunia, in dote, in vsuris Ciuitati promissis, in accessionem frumenti, in promissione nuda Ciuitati facta (sed hic casus coincidit cum quarto) in nautico fœnore, & in salario Aduocati. Quos quidem octo casus recensent etiam hic Host. num. 4. Ioann. Andr. num. 8. & reliqui omnes, nisi quod loco octaui positi ab Azone de salario Aduocati, Canonistæ ponunt;
23 Si seruus ita venierit ne in Italia esset: & in his casibus Legistæ asserunt esse speciale, vt ex nudo pacto secundum leges oriatur actio. Verum vt dicunt Host. & Ioann. Andr. cum casus speciales non sint recipiendi, nisi ratio specialitatis reddatur, vt notatur in cap. Si quando, supra de rescript. reddant rationem specialitatis de prædictis sufficientem, & sic eis adhæreamus. Sed cum omnino deficiat, maxime in vsuris, & nautico fœnore, dicamus sicut & ipsi dicunt ex pacto nudo naturalem oriri obligationem, leg. 1. ff. eod. leg. Stichum, §. Naturalis, ff. De solut. ex qua secundum canones dabimus actione: alioquin dicitur esse refugium miserorum ad specialitatem confugere, glos. magn. circa princip. in l. Filium quem habentem, C. Famil. herscis. Vnde Collect. hic n. 4. quasi deridens Legistas, omissis multis subtilitatibus, & magnis indumẽtis, quib' pactũ secundum leges vestiri oportet, secundum Canones agitur ex nudo pacto; Non enim Canonistæ pauperes ad id sunt bene soluendo, & ideo subueniunt Canones, quia nudo pacto sine aliqua veste eis subuenitur, & Bald. num. 7. omnia inquit sunt ambages, & verba superflua in foro Legistarum, & Antigonus bene cantauit, sed
24 artem ignorauit. Præterea, vt idem Bald. ait num. 5. hoc non erit pactum nudum, sed vestitum robore canonicæ sanctionis, & vocabitur istud vestimentum canonis suffragio, subdens: Vnde tu Canonista addis ad vestimenta pactorum vestimentum, quod appellatur vestimentum roboris, & sequitur Felin. hic num. 15. Et quamuis Innocent. hic nu. 4 sentiat nec secundum Canones ex pacto nudo oriri actionem, sed

com-

competere remedium denunciationis auangelicæ, & implorationem officij Iudicis ad obseruantiam eius, quod naturaliter debetur, & ad peccatum vitandum, & hanc partem tenent Dynus in c. Non est mora, de reg. iur. lib. 6. Tamen Canonistæ communiter tenent oppositum, & de communi opinione testantur hic Butr. num. 5. vers. Communiter tenetur quod de iure canonico ex pacto agatur, & ex iuramento, Imol. nu. 1. Bald. nu. 11. Abb. num. 15. & Felin. nu. 4. Bellam. cons. 8. nu. 2. vers. Nec obstat, Corneus cons. 83. Circa primum, in princ. lib. 4. Alex. consil. 16. Viso themate, num. 3. lib. 2. vers. Præterea, & cons. 91. Circa primum, num. 3. vers. Et ex his, lib. 4. Quæ etiam seruaretur in practica, vt post Imol. in cap. Cum venissent, de instit. dicit hic Felin. num. 4. & de facto seruatur teste Collect. hic num. 1. Alex. d. cons. 16. & ibi etiam Natta in ver. Practica, vbi ait, ita seruari in toto Regno, & opinionem Canonistarum dicit etiam de iure veriorem Bald. hic num. 12. quia ad roborandum pactum sufficit æquitas naturalis impulsiua causa subsistente.

25 Limitant multi communem opinionem Canonistarum, vt procedat tantummodo inter clericos, aut inter laicos existentes de temporali iurisdictione ecclesiæ; secus verò inter laicos subiectos Imperio, quia tunc in foro ecclesiastico procedi non potest per viam actionis ad obseruantiam pacti nudi, sed tantùm per auangelicam denunciationem, vel officium Iudicis: cuius sententiæ sunt Bald. in Auth. Ad hæc col. 3. num. 16. C. De vsur. Angel. qui loquitur in Ciuitate Pisarum cons. 26. Punctus, & casus talis est, col. 5. Bellam. hic num. 3. vers. Verum fateor,
26 & Felin. n. 10. Sed tu distingue, Aut loquimur in foro sæculari, & inter laicos subiectos Imperio, & tunc Iudex laicus potest repellere agentem ex pacto nudo. Ratio est secundum Bellam. hic num. 3. quia non tenetur potestas sæcularis seruare canones contrarios legi suæ, cum possit suam legem sine peccato seruare propter distinctionem iurisdictionũ c. Quoniam idem, 10 dist. c. Causam quæ, Qui fil. sint legit. de qua distinctione habetur magistraliter per Ioan. Andr. ad Specul. in rubr. de off. Ordin. vers. Ad negatiuam, & pulcrè per Oldrad. cons. 53. An episcopus, per tot. Multis tamen in locis seruatur in practica, vt etiam inter laicos non existentes de temporali iurisdictione ecclesiæ procedatur hoc casu etiam in foro sæculari per viam actionis, prout practicari in Regno Franciæ testatur Natta paulo ante citatus. Aut verò loquimur in foro ecclesiæ; & tũc tene indistinctè procedi posse per viam actionis ad obseruantiam pacti nudi non solum inter Clericos, sed etiam inter laicos
27 subiectos Imperio. Ratio est quia cum leges non dent regulariter actionem ex pacto nudo, & contrarium reperiatur statutũ per sacros Canones, in locis non existentibus de temporali dominio ecclesiæ lex ciuilis seruanda est in foro ciuili, & lex canonica in foro ecclesiastico etiam extra materiam peccati, vt notatur in c. Cum esses, & in c. Relatum, de testam. & in c. 1. de nou. oper.
28 nunc. & tradit glos. Ordin. in c. Possessor, de reg. iur. lib. 6. dicens Papam in suo foro posse tollere legem ciuilem etiam, vbi non habet temporalem iurisdictionem, & ibi Ioan. Andr. in Mercur. Abb. in c. Clerici, num. 2. de iudic. vbi ait in materia indifferenti data contrarietate inter Canonem, & legem, canonem seruari in foro suo, & legem in foro suo: & sequitur Maranth. in praxi, 3. part. nu. 73. & seq. vers. Quoad
29 nonam. Et certe cum ad obseruantiam pacti nudi vterque iudex ecclesiasticus, & sæcularis possit procedere, & sic materia sit mixti fori quod spectat ad forum ecclesiasticum impertinens est distinctio: An versemur in terris ecclesiæ, vel in terris Imperij, quia in materia mixta in foro ecclesiastico vbique locorum, & indistinctè etiam inter laicos seruanda est lex canonum, & non lex ciuilis discrepans à canone, vt dicit Antonius de Butrio, in dicto cap. Clerici, num 12. vers. Si materia est mixta: quem refert, & sequitur Alex. consil. 167. Viso processu, num. 5. in fin. lib 2. Felin. dicens ita communiter teneri in cap. Ecclesia Sanctæ Ma-
30 tiæ, num. 43. de Constitut. Et eodemmodo in terris ecclesiæ procedi potest per viam actionis ad obseruantiam pacti nudi etiam in foro sæculari, quia in locis, in quibus Papa habet temporalem iurisdictionem, lex canonica contraria legi ciuili præualet etiã in merè temporalibus, etiam inter laicos, vt est text. in cap. Si duobus, de appellat. quem textũ dicit ad hoc singularem Abb. ibi in 2. col. nu. 6. Ibi enim in terris ecclesiæ licet laico appellare ante sententiã, & appellatur omisso medio, quæ duo non permittuntur de iure ciuili, vt in iuribus per eum allegatis. Idem tenet gloss. in cap. 2. in ver. Lex ciuilis, de arbitr. lib. 6. Bart. in l. Priuilegia, num. 4. C. De Sacrosanct. eccles. Calder. cons. 18. in princip. de Constitut. & in terminis actionis ex pacto nudo tenet Imol. in cap. Quæ in ecclesiarum, num. 22. de Constitut. quem refert, & sequitur Felin. loco cit. num. 47.

Alias octo declarationes ad communem opinionem Canonistarum ponit hic Felin. nu. 7. & vide Socin. reg. 9 Actio ex pacto nudo non oritur, vbi ampliat duobus modis, & limitat quindecim.

Vltimo ex hoc textu notat Abb. num. 1. in fin. quod lex edita in Concilio fit nomine ipsius Concilij, & non Papæ tantùm. Quod an sit verum dicam pleuè in sequenti quæstione vsque in fin.

31 QVÆRO, An Constitutiones in Concilio generali edendæ sint nomine Papæ, an nomine Concilij.

Constat apud omnes in Concilijs generalibus, quibus Pontifices Maximi non per se ipsos, sed per suos legatos præsident, Constitutiones edendas esse nomine Concilij, vt in c. Diffiniuit,
32 17. qu. 8. in cap. 1. infr. de iudic. & in c. 1. de spons. cum mult. simil. Vnde in octo Synodis vniuersalibus, de quibus in c. Canones, cum duob. s. qq. 15. distin. in cap. Sancta octo vniuersalia Concilia, & in cap. Sexta Synodus, 16. distin. Item in Tridentina Synodo decreta reperiuntur concepta, aut imperatiuè, idest Episcopi teneantur residere, fructus suos non faciant, habeant ius visitandi: aut impersonaliter, vt Synodi celebrentur, professio non valeat, & his similia; aut ipsius Concilij nomine, videlicet Sancta Synodus diffinit, statuit, mandat, pro-
33 hibet, & alia huiusmodi. Quapropter præsens

quæ-

quæstio proponitur de iis tantùm Concilijs, quibus præsunt ipsimet Summi Pontifices, qualia fuerunt quinque Lateranensia, duo Lugdunen-
34 sia, Viennense, Constantiense, & Florentinum. In his enim videmus variè obseruatum fuisse, nam plerumque illorum Canones leguntur editi sub verbis, decernimus, sancimus, præcipimus, prohibemus, & consimilibus nulla Pontificis, aut Concilij facta mentione, vt in c. Ne pro defectu, cum tribus seqq. supr. de elect. in c. Irrefragabili, in cap. Quoniam idem, & in c. Inter cætera, de off. ordin. aliquando sacro approbante Concilio, vt in c. Cum laicis, de reb. eccl. non alien. in c. Antiqua, de priuil. & in cap. Sacro approbante Concilio, de sent. excomm, Aliquando sacro suadente Concilio, vt in cap. Licet Græcos, infr. de Bapt. Interdum Sacri authoritate Concilij, vt in cap. Nimis de iureiur, & nonnunquam etiam Sacro præsente Concilio, & cum Concilio deliberatione præhabita, vt in cap. Ad Apostolicę, infra de re iudic. Prætereà eiusmodi Constitutiones editæ in Concilijs generalibus, quibus Romani Pontifices præfuerunt, in inscriptione plerumque tribuuntur Pontifici in Concilio, vt in cap. 1. supra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. in cap. 1. de Treug. & pac. in cap. Sæpè, infra de restit. spoliat. & aliquando tribuuntur Summo Pontifici etiam absque vlla Concilij mentione, vt in compluribus Clementinis, quarum multæ simpliciter inscribuntur, per dictionem, idem, licet ferè omnes editæ fuerint in Concilio Viennensi, & in specie sic inscribitur Clem. quia contingit, de relig. domib. quamuis in corpore dicatur edita Sacro approbante Concilio. Item quandoque simpliciter inscribuntur, ex Concilio generali, ex Concilio Lateranensi, vt in inscriptionibus, c. Nonnulli infra, de Cler. non resid. & c. 2. de stat Monach. & quandoque etiam, idem ex Concilio generali, cap. Aduersus, infra de immun. eccles.

35 In hac igitur varietate Abb. in cap. 1. num. 5. infra de sponf & in sermone, quem habuit in Concilio Basileensi col. 4. in vltima parte, ponit in effectus duas distinctiones. Prima distinctio est, quod aut Constitutiones fiunt à Papa de consilio Concilij; & denominari debent à Pa-
36 pa, & illius nomine promulgari. Aut fiunt à Papa de consensu Concilij, & tunc Abbas sentit edendas esse nomine Concilij, allegat notata per Archid. 17. dist. in princ. qui in Concilio prouinciali ponit huiusmodi differentiam inter consilium, & consensum.

Sed hanc distinctionem meritò impugnat Dec. in cap. 1. in prima lectura, num. 4. infra, de iudic. vbi concludit Constitutionem esse tribuendam Summo Pontifici, quia ipse principaliter nominatur, Concilium verò consentit, & qui alteri facienti consentit, non dicitur facere, nec ab eo actus denominatur, l. Si pater, in fin. ff. De manum. vindict. & l. Aliud est vendere in princ. ff. De reg. iur. & quod per hæc iura tradit Bald. in l. 2. in 20. quæstione, C. de rescin. vendit. Non ergo secundum eum constituenda est differentia quantum ad propositum an dicatur de consensu, vel de consilio, quia vtroque casu actus fundatur in persona Summi Pontificis, & ad hoc suffragantur multa iura, in quibus consensus alicuius requiritur, & tamen actus tribuitur illi tantum, qui principaliter illum facit, cap. Causam, quæ infra, de iudic. cap. Nobis, de iurepatr. cap. Apostolica, & c. Tua de his quæ fiunt à prælat. cap. Super quæstionum §. 1. supra de off. Deleg. & cap. Sicut, §. vlt. infr. de iureiur. Quinimo etsi dicatur de consilio, & consensu simul; Constitutio tamen à Summo Pontifice denominatur in cap. 1. de renunc. li. 6. vbi dicitur, de concordia, consilio, & consensu Cardinalium. Idemque habetur in c. 1. infra de de reliqu. & vener. Sanctorum, & in c. vnic. Ne
37 Sed. vac. secunda distinctio Abbatis vbi supra, & hic in vlt. notab. est quod aut materia legis originatur à Papa; & quamuis Concilium approbet, tamen lex est edenda nomine Papæ, à quo sumpsit originem, & vigorem: nam & fine Concilio Papa potest legem condere, c. Cuncta per mundum, 9 quæst. 3. & notat gloss. in cap. Ad Apostolicæ de re iudic. lib. 6. Innoc. in c. 2. de Cler. non resid. Aut materia legis originatur à Concilio; & tunc nomine Concilij lex est edenda: nam in Concilio interest Papa, vt caput, allegat. cap. Osius, de elect. cap. Conuenientibus, 1. qu. 7. & cap. Adrianus, 63. dist. & sequuntur in cap 1. infra, de sponf. Felin. num. 4. vers. Et ideo, Alex. de Neuo, num. 13. vers. Abbas tamen sic distinguit, & Præpos. nu. 5. vbi, nota, inquit, quod quando aliquid facit Papa in Synodo, vel Concilio, illud tamen ascribitur Concilio, non ipsi Papæ, c. 1. de Pact. Quod intellige verum quando ad motum Concilij, vel suasum papa vna cum ipso aliquid facit: secus autem si ipse sit principalis promotor illius determinationis, quia tunc ascribitur Papæ, non Concilio, c. Licet de elect. c. Aduersus, de immun. eccles. iuncta suprascriptione. Cæterum neque hæc posterior distinctio videtur vera, & contra eam adduco textum in cap. Licet Græcos, infra, de Bapt. vbi Constitutio (vt loquar cum Præpos. vbi supra) facta fuit ad motum, vel suasum Concilij, vt patet in vers. Sacro suadente Concilio, & tamen non fuit edita nomine Concilij, sed Papæ, cui
38 etiam tribuitur in suprascriptione. Ad idem videtur tex. in c. Nimis, de iureiur. ponderando illa verba: Sacri authoritate Concilij prohibemus: nam de natura authoritatis est, vt actum præcedat, l. Obligari, §. Tutor. ff. De authorit. Tutor. Bart. in l. Si quis bona, §. Iussum, ff. De acquir. hæred. & in proposito notat Felin. in d. cap. 1. num. 6. vers. Et adde prædictis, de sponsal. & sic materia ibi videtur fuisse originata à Cócilio, & tamen ille Canon in suprascriptione tribuitur Innocentio III. & eius nomine editus fuit. Præterea contra propositam distinctionem valde vrget hæc consideratio, quod Constitutiones insertæ in Clementinis tribuuntur Clementi V. in Concilio Viennensi, & septuaginta capita generalis Concilij ferè omnia tribuuntur Innocentio III. & tamen non est credendum nullam ex tot Constitutionibus habuisse originem ex propositione, & motiuo Patrum in
39 Concilio. Et vice versa in primo Concilio ab Apostolis celebrato Hierosolymis anno Christi 34. in domo Mariæ Matris Ioannis qui cognominatus est Marcus, vt in locum Iudæ proditoris alius subrogaretur, & episcopatum eius acciperet, de quo Concilio habetur Act. 1. & ibi

ibi per gl.ordin.& Baron. anno 34.n.236.[Exur-
gens Petrus in medio fratrum dixit. Viri fratres
oportet impleri scripturã, quam prædixit Spiri-
tus sanctus de Iuda, qui fuit dux eorum, qui
comprehenderunt Iesum, &c. Oportet ergo ex
his viris, qui nobiscum sunt congregati, testem
resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis]
Et ita huiusmodi actus originatus fuit à Petro
Apostolorum Principe, & tamen determinatio
non soli Petro tribuitur, sed vniuersis in Con-
cilio congregatis. Sequitur enim littera:[et sta-
tuerunt duos, &c. & orantes dixerunt, &c. &
dederunt sortes eis, &c. & cecidit sors super
Matthiam, & connumeratus est cum vndecim
40 Apostolis.] Similiter in tertia Apostolorum Sy-
nodo itidem habita in Hierusalem anno 14. post
mortem, & resurrectionem Christi, quæ fuit
plenaria Concilij forma postmodum à Summis
Pontificibus, & Sanctis Patribus obseruata,
vt tom.1. Concil. part.1. pag.2. Petrus tanquam
Apostolorum supremus, & caput proposuit quę-
stionem de circumcisione gentibus non impo-
nenda. Legimus enim Actor.15.[Surgens Petrus
dixit ad eos: Viri fratres vos scribis, &c. nunc
ergo quid tentatis, &c. sed per gratiam Iesu
Christi credimus saluari, quemadmodũ & illi.
Tacuit autem omnis multitudo consentiens Pe-
tro:]& pauló post, respondit Iacob dicens.[Viri
fratres audite me. Propter quod ego iudico non
inquietari eos, qui ex gentibus conuertuntur
ad Deum; sed scribere ad eos, vt abstineant à
contaminationibus Simulacrorum, & fornica-
tione, & suffocato, & sanguine.] Tandem sequi-
tur determinatio his verbis:[Placuit Apostolis,
& Senioribus cum omni ecclesia]& sic decretum
sumpsit originem ex propositione Petri, & nihil-
ominus fuit editum nomine totius Concilij. Di-
41 cendum est igitur non esse habendam rationem
à quo materia legis fuerit originata, sed cum
Summus Pontifex præsidet Concilio, ita demum
decreta edenda esse nomine Concilij, circum-
scripto nunc effectu, de quo dicam in c. 1. infra
42 de iudic. si Pontifex in hoc consentiat. Hac
enim ratione factum est, vt multæ Constitutio-
nes à Concilio fuerint denominatæ, quia Ro-
mani Pontifices ad imitationem B. Petri quan-
doque ex humilitate consenserunt, vt gesta quæ
sibi tribuenda essent, adscriberentur Concilio.
Et ita procedit text. in c. fin. 2. q. 1. ibi[Decer-
nente nobiscum Sancta Synodo] ponderando
43 dictionem, Cum, cuius natura est coniunge-
re per modum accessorij, non autem per mo-
dum principalis dispositionis, l. Si cui, fundus,
ff. De fund. instruc. Geminian. cons. 32. Pro
examinatione col. vlt. sub num.11. vers. Quo au-
tem ad concessionem. Bart. in l.3. in fin. C. Vbi
pend. appell. & eodẽ modo intelligi debent alia
iura initio allegata, quæ inscribuntur, ex Con-
cilio, &c. Sed extra hunc casum consensum Pa-
pæ, cum factum Petri eius Successoribus non
attulerit præiudicium, vt in hac specie inqui
Præpos. in c. Canones, num.48. 15. dist. Consti-
tutiones siue originatæ à Papa, siue à Concili
indistinctè tribuendæ sunt Papæ, & eius nomine
edi debent, vt probant iura pro hac parte alle-
gata: cuius assertionis multiplex etiam est ratio.
44 Primo enim Concilia omnia vniuersalia con-
gregantur, & authoritatem accipiunt à Romano
Pontifice, c. Significasti, de elect. cap. Benè qui-
dem, 96. dist. c. Nec Licet, c. Multis, & per tot.
17 dist. Abb. post Ioan. Andr. in cap. Super qui-
busdam, n.3. de verb. signif. S. Thom. in 1. part.
45 qu.36. art.2. ad 2. & in 2. 2. qu.1. art.10. Ergo
ipsi Summo Pontifici Constitutiones sunt ad-
scribendæ, quia denominatio sumitur à tribuen-
te authoritatem, non à condente, c. Apostolicæ,
de præb. lib.6. c. Cum aliquibus, & ibi Archid.
Ioan. Mon. Ioan. Andr. & alij notant, de rescr.
eod. lib. l.1. ante med. §. Sed neque, C. De veter.
iur. enucl. & in proposito tradit Felin. in cap. 1.
46 num.4. vers. Vnde denominatio, de Spons. Actus
enim tribuitur primæ causæ c. Litteris, de rescr.
l. Item eorum, §. Si Decuriones, ff. Quod cuius
vniuers. nom. Bart. in l. Vnum ex familia, §. Si
item, de legat. 2. & à primordio tituli posterior
formatur euentus, l. 1. C. De imponen. lucrat.
47 descript. lib.10. Anch. cons.4. in princ. Secundó
Concilia omnia œcumenica, & eorum Canones
à Summo Pontifice confirmantur, d. c. Signifi-
casti, de elect. d. c. Multis, & c. Concilia, 17 dist.
& patet ex sexta actione Concilij Chalcedonẽsis
vbi dicitur:[In omnibus Synodis Apocrisiarij
Apostolici decretas sententias propter summam
authoritatem eiusdem Apostoli, & Sedis confir-
mabant, quia aliter nullum robur habebant.]
Vnde Patres Concilij Nicæni, quod fuit primum
œcumenicum in ecclesia celebratum, c. Canones,
& c. Sicut, 15. dist. humiliter petierunt vt omnia
sua gesta ac diffinita confirmarentur à B. Sylue-
stro, vt constat ex litteris Patrum, & decreto
confirmationis tom.1. part.1. Concil. pag. 284.
Idemque cum Leone Papa obseruarunt Patres
Concilij Chalcedonensis, quorum epistola, seu
relatio itidem refertur tom. 2. Concil. part. 1.
pag.353. col. 2. epistola autem. & confirmatio
Leonis paulo post pag. 369. col.1. & plura alia
exempla congerit Turrecr. in summa quam edi-
dit contra aduersarios ecclesiæ, & principatus
Petri Apostoli, lib.2. c. 100. vt idem met refert
in cap. Sancta Romana, num.4. 15. distinct. vbi
etiam post D. Thomam loc. citat. idipsum
multis rationibus comprobat. Et nouissimè his
temporibus Patres Concilij Tridentini eodem
modo petierunt, & obtinuerunt confirmationem
à Pio IV. vt in decreto de fine Concilij, & con-
firmatione petenda à Serenissimo, sess.25. & in
Bulla eiusdem Pij IV. quæ incipit, Benedictus
48 Deus. Denominatio autem fieri debet à Supe-
riore confirmante. c. Si cum, de præb. lib. 6. Ad
quod facit quod scripsit Bald. in l. Ex placito,
in 3. col. C. De rer. permutat. dum ait Statuta
Spoletana confirmata per Papam dici statuta
Papalia, quod etiam dixit Rota coram Gre-
gorio XV. decis. 267. nu. 6. & coram Cardinali
Caualerio decis. 433. num. 3. non Spoletana.
Item facit quod notat glos. in §. fin. instit. de
tutel. vbi Tutor. datus à Patre filio emancipato
si confirmatur à Prætore dicitur datiuus, non
testamentarius. Et quod notat glos. fin. in c. Ex
frequentibus, de institut. vbi decidit excommu-
nicationem latam ab Archiepiscopo, & confir-
matam à Papa censeri Papalem quoad absolu-
tionem, & in terminis Concilij generalis tradit
Felin. alia cumulans in d.c.1, sub num.4. vers. Sed
mirum videri potest, de Spons.
50 Tertio Romanus Pontifex est supra Conci-

lium, vt fuit sæpius diffinitum, videlicet ab Inno-
centio in cap. Nemo iudicabit, à Symmacho in
cap. Aliorum, ab Anthero, in cap. Facta subdi-
torum, à Gelasio, in cap. Cuncta per mundum,
9 qu. 3. à Bonifacio Martyre in cap. Si Papa,
40. distin. & apertius à Pio II. in Constitutione
quæ incipit, In minoribus agentes, edita 6. Ka-
lendas Maij 1463. in Bullar. tom. 1. pag. 322. &
est constans Theologorum, & Canonistarum
sententia, vt scripsi latissimè in cap. Significa-
sti, supra, de elect. quam pluribus tuentur Pe-
trus de Monte Episcopus Brixiensis in sua Mo-
narchia, seu tractatu de potestate Papæ in rubr.
de Concilij præeminentia à num. 6. vers. His ita
expeditis ingrediendum illud mare magnum
S. Anton. in secunda parte suæ Summæ titul. 2.
cap. 18. Andreas Barbat. in Clem. Ne Romani,
de elect. vbi à num. 31. vsque ad num. 86. pro su-
perioritate Papæ in Concilium adducit octua-
ginta septem argumenta. Turrecr. in d. cap. Si
Papa, 40 distin. & in Summa de eccles. lib. 2. per
tot. Præpos. in Summa 15. distin. à num. 1. vsque
ad num. 76. & plenius Cardinal. Iacobat. de Con-
51 cil. lib. 10 art. 7. num. 72, & seq. Ergo à Pontifice
Maximo tamquam maiori, & digniori Consti-
tutiones in Concilio editæ principaliter deno-
minari debent Bald. in l. Rogasti, num. 4 per il-
lum text. ff. Si cert. petat. Felin. in procem. De-
cret. in ver. Gregorius, in princ. & in terminis
Constitutionum Conciliarium idem Felin. in
52 d. cap. 1, sub num. 4. de spons. Quemadmodum
& in ordine scripturæ Papa præferri debet Con-
cilio, cap. Ego Berengarius ibi: Dominus, &
Venerabilis Papa Nicolaus, & hæc Santa Syno-
53 dus, de consecr. distin. 1. Quarto, & vltimo Sum-
mus Pontifex in Concilio potest Constitutiones
facere etiam sine Concilio, text. est in cap. Ad
Apostolicæ de re iudic. lib. 6. & in c. Cuncta per
54 mundum 9 qu 3. Abb. hic in vlt. notab. Etiam
in materia dogmatum, cap. Rogamus, cap Quo-
tiens, 24. qu. 1. cap Maiores, de Bapt. Abb. in sua
quæst. 1. num. 13. Præpos. in cap. Sicut, in fin.
15. distinct. & probat S. Thomas in quæstio-
nibus suis de Christo, qu. 4. art. 10, & in 2. 2. q 1.
55 art 10. At è conuerso existentes in Concilio non
possunt aliquid statuere sine authoritate Papæ,
vt docet idem S. Thom in opusc. contra impu-
gnantes Religionem, quem refert, & sequitur
Card. Turrecr. in Summa de eccles. qu. 56. & Fe-
lin. in c. 1. nu. 6. vers. Et adde prædictis, de spons.
56 Vnde glos. 1. in d. cap. Ad Apostolicæ singulari-
ter ait; nota quod in suprascriptione dicitur, sa-
cro præsente Concilio ad memoriam sempiter-
nam. Quod dicit de Concilio potius est ad ho-
nestatem, quam ad necessitatem: nam sine
sententia Concilij sententia Papæ sufficeret con-
tra Imperatorem, & quemcumque alium,
cap. Alius, 15. quæst. 6. vbi non dicitur quod
in Concilio facta fuerit depositio. Ipse enim
habet plenitudinem potestatis, cap. Decreto,
57 2. quæst. 6. ibi, Vt in parte sint, &c. c. Ad ho-
norem, de vsu pall. & paulo post. Papa non subij-
citur Canonibus, nec ab eis authoritatem ha-
bet, sed è contra cap. Significasti, de elect. & infr.
in eadem glossa super verbis inscriptionis, sacro
præsente Concilio, sic legitur. Præsente, non di-
cit approbante, sicut in cap. Sacro, de sent. ex-
comm. forsan ex causa ne crederet aliquis sine
approbatione Concilij depositionem Imperato-
ris fieri non posse. Vnde infra dicit [Nos itaque
cum fratribus nostris, & sancto Concilio deli-
beratione præhabita] quam glossam ad litteram
referunt, & sequuntur ibi, Ioan. Andr. num. 5.
vers. in glos. 1. Gemin. col. 3. vers. In ea gloss. ibi,
58 præsente. Idem ante eos adnotauit ibid. Ioan.
Mon. num. 3. vbi nota, inquit, [quod Papa sen-
tentiam suam non supposuit correctioni, vel
emendationi Concilij, & requisitio consilij non
est necessitatis, sed solemnitatis tantùm, quia
Papa sine Concilio posset procedere ad senten-
tiam, cum habeat plenitudinem potestatis,
cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiss. & Papa
dat robur Concilijs, non è contra] & sequitur
totidem verbis Franc. nu. 3. in 5. notab. & pro-
pterea in discordia inter Papam, & Concilium
præualet sententia Papæ, glos. in cap. In istis, in
ver. Iudicent, 4. dist. glos. 1. in cap. Quodcumque
24. qu. 1. Ioan. Andr. in c. Significasti: num. 9. de
elect. & ibi etiam Abb. num. 3. vers. Et per ista,
Felin. hic num. 1. & in cap. 1. num. 14. in 3. am-
59 pliat. de Constit. Igitur cum Papa præest Con-
cilio, Constitutiones edendæ sunt nomine Papæ,
quia denominatio fieri debet ab eo, qui produ-
cit effectum, vt inquit Bald. in l. 1. num. 6 C. de
testam. tutel. & à potentiori iuxta text. in l. Quæ-
ritur, ff. De stat. homin. vbi id notant Bart. Bald.
& reliqui Interpretes.
60 Et confirmatur; nam Metropolitanus in Con-
cilio Prouinciali non potest Constitutiones fa-
cere absque consilio, & consensu episcoporum
Suffraganeorum, vt patet in c. Nec episcopi, de
tempor. ordin. vbi in fine in materia consecra-
tionis dicitur Metropolitanum debere consenti-
re maiori parti suorum Suffraganeorum; & com-
61 munis opinio est eo casu discrepantibus Metro-
politano, & Episcopis comprouincialibus, ad
eundum esse Superiorem. Ita post Hugon. con-
cludunt glos. Archid. Gemin. Turrecr. & Præpos.
62 in cap. 1. 65. distin. in ver. Contradicant. Habent
enim Suffraganei votum decisiuum, & sunt con-
iudices. Et propterea Metropolitanus debet
eum consilio, & assensu Suffraganeorum, seu
maioris partis pronunciare, vt generaliter do-
63 cet Host. in cap. 1, ad fin. de libell. oblat. & Me-
tropolitanum sine consensu Episcoporum Pro-
uincialium nihil posse statuere, neque agere,
quod pertineat ad dispositionem, & communia
negotia prouinciæ, neque è conuerso Episcopos
comprouinciales sine Metropolitani consensu, &
votis discrepantibus neutri sententiæ adhæren-
dum nec Metropolitani, nec Suffraganeorum,
sed absolutè in quocumque casu ad Sedem Apo-
stolicam referendum esse, formaliter dicunt in
cap. Per singulas, 9 q. 3. Archid. Gemin. Turrecr.
& Bellam. & idem Archid. in cap. fin. 63 distin.
Quinimò Barbat. de Concil. lib. 6. art. 2 vers. No-
no facit, amplius affirmat præualere sententiam
prouincialis Concilij sententiæ Archiepiscopi,
& in hanc opinionem audita relatione, S. Con-
gregationis Concilij super dubio Archiepiscopi
Vlixbonensis propendit Gregorius XIII. die 14.
64 Ianuarij 1577. Et tamen Constitutiones editæ in
Synodo prouinciali non tribuuntur Synodo, sed
Archiepiscopo: nam verba, ita còcipiùtur, [Nos
Metropolitanus decernimus] vt Gregorius ani-
maduertit; & in specie in sex Còcilijs prouincia-

libus

libus Mediolanensibus à S. Carolo celebratis in principio legitur. Nos Carolus Borromæus, &c. De consilio, & assensu DD. Coepiscoporum nostrorum statuimus, &c. Inscriptio autem sic fieri solet: Constitutiones editæ ab Archiepiscopo N. in Concilio prouinciali, &c. vt vidi obseruatum in quamplurimis Concilijs à S. Congregatione Concilij recognitis ad præscriptum Cõstitutionis Sixti V. in institutione eiusdem Congregationis. Ergo si Constitutiones prouinciales, quæ conflantur, & accipiunt esse ex simultaneo consensu Metropolitani, & Suffraganeorum, siue originatæ fuerint à Synodo, siue à Metropolitano, non Synodo, sed Metropolitano tribuuntur; longè magis Constitutiones editæ in Concilio generali, cui Papa præsidet, adscribendæ sunt Papæ, cum hoc casu consensus Concilij non requiratur ad substantiandas Constitutiones quas, vt dictum est, Summus Pontifex potest condere etiam sine Concilio. Non
65 obstant iura, quæ Abb. allegat pro sua distinctione; nam tex. hic, in c. Osius, de elect. in c. 1. de iudic. & in cap. 1. de spons. ex quibus Doctores eliciunt Constitutionem edendam esse nomine totius Concilij, non autem solius Papæ ponderando illa verba, Synodus respondit, vniuersi dixerunt, placuit omnibus Episcopis, diffiniuit Sancta Synodus, ad rem non pertinent. Et mirum est quod Abb. hic in vlt. notab. tam liberè dixerit: vltimo nota, & tene menti ex verbo, Vniuersi, quod lex edita in Concilio fit nomine Concilij, & non Papæ tantùm; hic enim nulla fit mentio de Papa, qui præsidebat in Concilio, sed de Concilio tantùm. Lapsus est enim hoc loco Abb. & qui eum postea secuti sunt: nam verè ille Canon desumptus est ex cap. 12. Concilij Carthaginensis Primi, cui Romanus Potifex non interfuit, imò fuit Concilium prouinciale celebratum tempore Iulij I. & deinde confirmatum à Leone IV. vt dixi supra in princ. & Concilio Sardicensi ex quo desumptum est d. cap. Osius, de elect. Osius, Archidamus, & Philoxenus Iulij Papæ nomine præfuerunt, vt habetur in historia eius Concilij tom. 1. pag. 423. sed nec Concilio Aphricano, seu Mileuitano, in quo acta fuit causa illius Episcopi. Quod vult Dei relata in c. 1. insr. de iudic. Præsedit Innocentius Primus, sed omnia illa octo Concilia ab anno 403. vsque ad annum 410. ab Episcopis prouinciæ Aphricæ celebrata fuerunt dum Innocentius in Vrbe degeret, ad quem etiam quandoque legationes à Concilio fuerunt decretæ, vt ex cod. tom. 1. par. 1. apparet pag. 630. 631. & 727. cap. 5. Idemque dicendum de Triburiensi Concilio, ex quo desumpta est Decretalis prima de spous. fuit enim celebratum tempore Formosi Papæ à vigintiduobus Episcopis tantùm præsidente Arnulpho Imperatore, vt tom. 3. Concil. par. 2. pag. 120. In Concilijs autem habitis absque præsentia Summi Pontificis extra dubium est Constitutiones edendas esse nomine Concilij, vt dictum est supra, num. 32. Et eodem modo respondetur ad c. Conuenientibus 1. qu. 7. & ad c. Adrianus, 63. dist. nam in 7. & 8. Synodo quarum sunt prædicti Canones, Papa non interfuit, sed illius Legati, vt legitur in eodem met, c. Conuenientibus, & in c. Adrianus, vnde non mirum si fuerint editi nomine Synodi.

Postquam hæc scripsissem, reperi propositam distinctionem Abbatis reprobari à Cardin. Iacobat. de Concilio fol. 294. col. 4. Famagustan. in eod. tract. vers. Dispositio, §. Videndum, & ab alijs, quos refert, & sequitur Rota decis. 123. n. 2. vers. Nec obstat, par. 1. diuers.

DE PACTIS.

Cap. Cum pridem.

SVMMARIVM.

1 *PActum, per quod beneficium debet pecunia resignari, non valet.*

2 *Simoniaca quædam esse quia prohibita, & quædam prohibita quia simoniaca, an conuenienter distinguant Canonistæ. & n. seq. vsque ad num. 30.*

3 *Durandi obiecta referuntur aduersus prædictam distinctionem.*
Diluuntur. num. 11. & num. 22.

4 *Peccatum non committitur nisi inobedientiæ in his, quæ non sunt in se mala nisi quia prohibita.*
Contrarium. num. 12. & num. 22. & seqq.

5 *Prohibitio iuris naturas rerum non mutat.*
Contrarium. num. 27.

6 *Ieiunium frangere an sit peccatum inobedientiæ, vel gulæ. & num. 22. & 28.*

7 *Vendere gratiam, & Sacramenta est in se simoniacum, iure diuino, ac natura prohibitum.*

8 *Simoniæ Authores qui fuerunt in nouo, & veteri testamento.*

9 *Simonia quales habeat ex iure naturali inordinationes, & deformitates.*

10 *Hæresis Macedonij, & sequacium tolerabilior est, quàm simonia.*

11 *Ecclesia an potuerit simoniam inducere in his, quæ ex sui natura non sunt simoniaca.*

12 *Incæstus committitur etiam in gradibus prohibitis ex Constitutione Ecclesiæ tantùm.*

13 *Incæstus quid sit.*

14 *Contractus, & officia spiritualia lege Ecclesiæ determinantur, sicut officia humana legibus humanis.*

15 *Ecclesia an re ipsa statuerit vt in aliquibus casibus simoniacum esset quod prius non erat. & n. seq. vsque ad num. 30.*

16 *Species necessariò infert genus, licet non comprehendat.*

17 *Officium Oeconomi, Sacristæ, aut Protectoris vendere non est simoniacum nisi quia prohibitum.*

18 *Permutationes beneficiorum, & resignationes cum pensione sine authoritate Papæ sunt simoniacæ de iure positiuo tantùm.*

19 *Simoniacæ non sunt partium conuentiones super modo permutationum, & resignationum cum pensione, nisi fiant independenter à voluntate Superioris.*

20 *Tractatus non includit deliberatum consensum.*

21 *Simoniacum non est concludere tractatum permutationis, aut reseruationis cum pensione sub conditione, si Papæ placuerit.*

22 *Medium in omni virtute coniecturatur non solùm ex his, quæ per se incidunt, sed etiam ex ijs, quæ per accidens.*

23 *Peccata quandoque simili nomine censentur, quæ simili pœna puniuntur.*
24 *Simonia an, & quando sit propriè hæresis.*
25 *Prohibitio iuris non mutat res secundum naturam sed secundum rationem.*
26 *Sacra ex Constitutione Ecclesiæ tantùm possunt fieri non sacra authoritate Papæ.*
27 *Papa facit ius de eo, quod non est ius, & naturam rei immutare potest.*
28 *Ieiunium constituit Ecclesia in virtute abstinentiæ.*
29 *Mendacium ioculum præcepto addito non solum est peccatum inobedientiæ, sed etiam linguæ.*
30 *Beneficium Ecclesiasticum vendere an sit prohibitum quia simoniacum, an è conuerso. & num. seq. vsque in finem.*
31 *Simoniacum est, & iure diuino prohibitum accipere pecuniam pro collatione beneficij, cui sit annexa executio ordinis, vel potestas clauium. & num. seq. vsque ad num. 39.*
32 *Potestas clauium tribuitur habitu in ordinatione, actu verò in collatione beneficij Curati.*
33 *Ordinis executionem vendens censetur vendere ipsum Ordinem, & donum Dei.*
34 *Vendens vnum, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit. & num. 90. 106. & seqq.*
35 *Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio.*
36 *Simoniacum est vendere Sacramenta vel principaliter, vel per connexionem.*
37 *Potestas clauium etiam in actu potest esse sine beneficio Curato; sed non è conuerso.*
38 *Intellectus cap. Constitutus, de relig. domib.*
Pensionem dare, vel accipere in concessione iuris spiritualis an sit simonia. ibidem.
39 *Canonicatum vendere, vel aliud simplex beneficium an sit simoniacum quia prohibitum, vel è conuerso. & num. seq. vsque ad num. 53. & nu. 67.*
40 *Simoniaci in Ordine, & in beneficio à Calcedonensi Concilio simili pœna damnantur.*
41 *Beneficij ecclesiastici venditores Domum Dei speluncam latronum faciunt.*
42 *Intellectus c. Ex multis, 1. quæst. 3.*
43 *Canonicatibus Cathedralium Ecclesiarũ quo tempore sacri Ordines annexi fuerint.*
44 *Dictio, deinceps, quid importet.*
45 *Ecclesiæ Romanæ authoritas in exponendis sacris Scripturis.*
46 *Intellectus cap. Saluator, 1 quæst. 3.*
Res Ecclesiasticæ dona Dei sunt. ibidem.
47 *Intellectus cap. Si quis dator. 1. quæst. 3.*
48 *Causarum dissimilium dissimiles debent esse effectus.*
49 *Intellectus cap. Ex diligenti, de simonia.*
50 *Simoniaca hæresis est altare, & decimas, & Spiritum sanctum vendere, vel emere.*
51 *Simoniacum esse vendere titulum Canonicatus quibus rationibus probetur.*
52 *Beneficiato quid conferat Prælatus in collatione beneficij.*
53 *Papa an possit inuolui crimine simoniæ. & nu. seq. vsque ad num. 141.*
54 *Electus in Papam per simoniam non est Apostolicus, sed Apostaticus.*
55 *Papa non potest simoniam committere quoad pœnas iuris positiui.*
56 *Nec incidit in Can. Si quis suadente. Si Clericum percutiat.*
57 *Papa si pro gratia, & Sacramentis pecuniam reciperet, simoniam committeret, & grauius peccaret, quàm quilibet alius.*
58 *Peccatum quid sit.*
59 *Papa vendere non potest titulum beneficij, cui sit annexa potestas clauium sine labe simoniæ.*
60 *Papa accipiens pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficij simplicis an simoniam committat: latissimè in vtramque partem discutitur vsque ad num. 137.*
61 *Referuntur Authores pro opinione negatiua.*
62 *Papa non inuoluitur simonia in his, quæ sunt simoniaca quia prohibita.*
63 *Simonia in his, quæ simoniaca sunt quia prohibita, non habet locum in Curia Romana.*
64 *Princeps non potest committere simoniam laicalem. & num. 115.*
65 *Lex Iulia de ambitu non habet locum Romæ.*
66 *Canones non ligant Papam, sicut nec leges Imperatorem.*
67 *Simoniacum non est nisi vendere Sacramenta, aut principaliter, aut per connexionem.*
Contrarium. num. 118.
68 *Vasa sacra possunt licitè vendi, dummodo non pluris vendantur ratione consecrationis.*
69 *Tituli beneficiales sunt de iure positiuo.*
70 *Ecclesia Romana vsque ad Vrbanum I. dicitur absque redditibus vixisse.*
71 *Cardinalis Turrecrematæ iudicium de opinione Canonistarum circa simoniam in beneficialibus.*
72 *Referuntur authores pro opinione affirmatiua.*
73 *Papa ex causa limitat ius diuinum, eiusque prohibitionem relaxat.*
Declaratur. num. 81.
74 *Necessitas extrema eò redigit vt censeantur omnia communia.*
75 *Papa ex causa dispensat contra Euangelium.*
Contrarium. num. 81.
76 *Dispensatio nulla fieri potest contra legem diuinam. & num. seq. vsque ad num. 84.*
77 *Dispensatio inferioris contra legem superioris iustam causam requirit.*
78 *Dei voluntas, à qua lex diuina proficiscitur, est immutabilis.*
79 *Papa ita se habet ad legem diuinam, sicut quilibet priuatus ad legem humanam.*
80 *Papa in lege diuina non dispensat propriè, sed declarat eam in aliquo casu non obligare.*
81 *Interpretatio obsequi debet Euangelio; aliàs non est interpretatio, sed corruptio.*
82 *Vsurarum crimen est prohibitum de iure diuino, & super eo Papa non dispensat.*
83 *Necessitas extrema excusat à simonia, vsura, & furto.*
84 *Simoniacus non est Pater dans pecuniam Sacerdoti nolenti aliter baptizare paruulum in extremis positum.*
85 *Res Ecclesiæ sunt Papæ vt principalis dispensatoris, non autem vt Domini, & possessoris.*
86 *Docendi licentiam vendere an sit prohibitum quia simoniacum.*
87 *Canonicatum vendens dicitur vendere ius eligendi Episcopum Canonicatui annexum.*
88 *Electio ex votis singulorum publicatis, & inuicem collatis immediatè producitur.*
89 *Episcopi dispensant cum simoniacis in præambulis ad ordinem quoad pœnam iuris positiui tantùm.*
90 *Simonia in beneficialibus an excludatur ex eo quod vendantur fructus beneficij, seu præbendæ, non*

autem

autem beneficium, seu Canonia. & num. seq. vsque od num. 114. & num. 123.

91 Instituere quid sit.

92 Præbenda an, & quando consistat in mera temporalitate, & cadat etiam in laicum.

93 Beneficio ecclesiastico insunt Clericatus, & præbenda.

94 Beneficium quodlibet requirit saltem primam tonsuram.

95 Clerici viuere debent de patrimonio Iesu Christi.

96 Canonia non datur sine præbenda.

97 Clericatus est de iure diuino.
Clericatus quid sit. ibidem.

98 Clerici officium in spiritualibus consistit.
Spiritualium author est Deus. ibid. & num. 120.

99 Spiritualium genus totum est materia repugnans venalitati.

100 Præbenda quid importet.

101 Ius stipendij spirituale est, & competit Clericis de iure diuino.

102 Stipendium est quid temporale, sed Clericis diuino iure debitum.

103 Clerico in collatione præbendæ non cõfertur nouum ius; sed iuri, quod habet à Deo, determinatur ab Ecclesia certa possessio.

104 Præbenda, seu stipendij determinatio est de iure positiuo, & ex Constitutione Ecclesiæ.

105 Ius præbendæ, seu stipendij etiam determinati vendere prohibitum est quia simoniacum.

106 Præbenda vt res purè temporalis in se vendi potest.

107 Sed prohibetur vendi ratione connexionis cum Clericali officio.

108 Ius præbendæ est annexum Clericatui per identitatem, vel quasi. & num. 123.

109 Beneficium est sequela officij, & sine spiritualibus non potest consistere.

110 Clericus potest beneficij sui fructus vendere, & locare.

111 Præbenda, seu fructus illius cur beneficiato vendi non possint.

112 Ius, & illius executionem vendere, paria sunt.

113 Præbendam vendere duplex est peccatum.

114 Cardinalis Caietani iudicium de opinione Canonistarum in simonia beneficiali.

115 Magistratus, & Officia laicalia vendere, an & quale sit peccatum.

116 Spiritualia in nullius sunt dominio nisi solius Dei.

117 Titulus ecclesiasticus est spiritualis potestas ad actus spirituales exercendas.

118 Actus omnes spirituales lege diuina prohibentur vendi.

119 Ministrum Templi pro pecunia instituere simoniacum erat in lege veteri.

120 Spirituali formaliter accidit, vt habeat causam spiritualem diuinam.

121 Iuspatronatus transit vendita Villa, vel Castro cum vniuersitate bonorum.

122 Nec super ipso cadit venditio directè, vel indirectè.

123 Venditio beneficij ecclesiastici an cadat directò super iure spirituali.

124 Spiritualitas quæ sufficiat ad hoc vt spiritualium venditio sit prohibita quia simoniaca. & nu. seqq.

125 Ius Canoniæ spirituale est, & inuendibile.

126 Tituli beneficiales sunt ex se formaliter spirituales, licet effectiuè per Ecclesiam.

127 Ius positiuum dupliciter consideratur.

128 Consecrationes aliquæ subtrahi possunt ab Ecclesia, sed quandiù sustinentur repugnant venalitati.

129 Tituli Episcopatus sunt de iure positiuo; & tamen vendi non possunt sine labe simoniæ.

130 Simoniaci in ordine grauius puniuntur, quàm simoniaci in beneficio.

131 Pœnæ diuersitas non probat in delictis diuersitatem in specie.

132 Testamenti vtriusque author est Deus.

133 Futurum, & præteritum non est in Deo.

134 Beneficium vendere habenti an æqualiter sit simoniacum.

135 Beneficiati tenentur Ordines beneficijs annexos per seipsos exercere.

136 Canonistarum opiniones de simonia in beneficijs expenduntur.

137 Papa an possit simoniam committere in Hospitalibus, & alijs beneficijs, quorum executio concernit temporalia tantùm.

138 Hospitalia, quæ in titulum conferuntur, verè, & propriè sunt beneficia ecclesiastica.

139 Administrationes Hospitalium, & Officiorum temporalium possunt committi etiam laicis, & illas vendere non est simoniacum, nisi quia prohibitum.

140 Annata an in Curia Romana licitè exigantur & sine labe simoniæ.

141 Simoniaci an sint dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij. & num. seq. vsque in fin.

142 Ligari, vel absolui à se ipso nemo potest.

143 Correlatiua in eodem subiecto esse non possunt.

144 Episcopus ludens cum subdito non ligatur pœna excommunicationis suo statuto contra ludentes imposita.

145 Papa faciens actum prohibitum, super quo potestatem habet dispensandi cum inhabili, censetur tacitè dispensare.

146 Correlatiuorum natura est vt concesso vno, censeatur concessum & aliud.

147 Dispensare non censetur inferior à Papa faciendo actum suæ Constitutioni contrarium.

1 CVM PRIDEM. Non valet pactum, per quod ecclesiasticum beneficium debet pecunia resignari. Hoc dicit: Diuiditur in duas partes. Prima narrat factum, sub quo continetur processus causæ, partium transactio, ipsius rei probatio, Papalis ordinatio, & intercessio. Secunda dat Iudices, ibi, *Cæterùm*.

Glossa in vet. Illicitæ pactionis, quærit an auctoritas Papæ excuset à Simonia, & ponit insignem distinctionem, qua vtuntur passim Canonistæ in hac materia. Quædam enim, inquit, sunt prohibita quia simoniaca, vt vendere Sacramenta, & huiusmodi spiritualia, quæ damnantur in veteri Testamento, & Simoniaca sunt in sui natura: & in his non excusat auctoritas Papæ. Quædam verò sunt Simoniaca quia prohibita, quæ scilicet per Constitutionem Ecclesiæ Simoniam inducunt; & in his Papæ auctoritas excusat, quia potest in talibus dispensare. In his dictis glossæ implicitè continentur plura dubia. Et quia materia grauissima est, & valdè à Doctoribus controuersa, eam expediam per sequentes quæstiones.

Prima est an distinctio glossæ sit in se vera, & conueniens:

Secunda est, an accipere pecuniam pro collatione

tione beneficij sit prohibitum, quia Simoniacum an è conuerso.

Tertia an sit possibile vt Papa inuolnatur crimine Simoniæ.

Quarta an Papa recipiendo annatas in beneficiorum collationibus Simoniam committat.

Quinta, & vltima an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij sint Simoniaci.

2 QVÆRO igitur primò iuxta ordinem propositum, an supradicta distinctio, videlicet quædam sunt prohibita quia Simoniaca, quædam Simoniaca quia prohibita, sic in se vera, & sacris Regulis, & Canonicis Constitutionibus consentanea.

3 Petrus Brixlensis in repert. in ver. Simonia, refert se vidisse huiusmodi distiuctionem improbari à Theologis Parisienlibus, eamque quoad secundum membrum distinctionis: (nam de primo non est dubium) refellit Thom. Campeg. in tract. An Papa labem Simoniæ incurrere possit, num. 2. tom. 15. Tractatuum, par. 2. fol. 531. vbi ait sibi non placere prædictam distinctionem glossatoris quamplures plus nimis fauentes, ne dicam adulantes Romano Pontifici, sequuntur. Et illam acriter impugnat Durand. lib. 4. sent. dist. 25. q. 5. nullam admitteus Simoniam contra ius merè positiuum, infrascriptis fundamentis.

4 Et primò. Circa illud, quod non est in se malum, nisi quia prohibitum, non contingit peccari nisi peccato simplicis inobedientiæ, quia in talibus tota ratio peccati est ex transgressione prohibitionis. Ergo nulla sunt Simoniaca, nisi ex sui natura sint talia, quia ex prohibitione iuris non possunt esse, nisi in sola inobedientia.

5 Secundò Simonia est venditio rei spiritualis pro temporali; sed prohibitio iuris naturas rerum non mutat, vt de temporali faciat spirituale, aut è conuerso. Ergo vbi non est simonia ex natura rei, non potest esse ex prohibitione iuris.

6 Tertio id probat exemplo: nam comedere pluries in die non est ex se illicitum, sed tantùm ex prohibitione iuris in diebus ieiuniorum; sed qui tunc comedit pluries in die non peccat nisi peccato inobedientiæ. Ergo, &c.

Quartò, similiter mentiri iocosè est peccatum veniale: si autem additur præceptum Prælati ne quis mentiatur iocosè, tunc mentiendo non additur mendacio simplici nisi peccatum solius inobedientiæ; & sic est in omnibus, quia prohibitio hominis, vel iuris non addit nisi inobedientiæ peccatum.

Sed his non obstantibus non videtur recedendum à proposita distinctione glossę Bernardi hic, quam etiam ponit glossa Vincentij, quæ est clauis in materia, & quotidie à Doctoribus allegatur, in c. Ex parte, il primo, in ver. Dimittere, supra de offic. deleg. Item glossa Ioannis Theutonici in cap. Saluator, in ver. Iudicio, 1. q. 3. & eam sequuntur Raymun. & Goffred. in Summis suis, Innoc. in cap. Tua nos, in ver. Culpabiles, infra de Simon. Henric. Boich. in c. 1. in princ. Ne Præl. vices suas, qui perperam ab aliquibus allegatur pro contraria sententia; nam etsi in oppositum recitet verba S. Thomæ; tamen postea subdit hanc distinctionem posse sustineri de iure. Cui etiam adhærent in c. fin. de Simon. Host. num. 9. Ioan. Andr. in gloss. vlt. n. 7. & alij communiter. Ioan. de Anan. in c. 1. n. 7. vers. Et hic concordant opiniones, eod. tit. Felin. in c. Ad audientiam, il secondo, nu. 3. vers. Quod autem dicta conuentio, de rescript. Alexand. cons. 93. Repetitus, nu. 7. vers. Nec obstat, lib. 6. vbi addentes in ver. Ecclesiæ, dicunt ita tenere Canonistas omnes, licet excipiant Henric. Boich, & non benè, & Abb. in repetit. cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 53. de præben. & in d. cap. Ex parte, num. 5. vbi non improbat distinctionem ipsam, sed exemplum in beneficialibus, vt inferius patebit. Sequitur Turrecram. in c. Latorem num. 5. & ibi etiam Præposit. num. 12. vers. In oppositum, 1. q. 1. vbi testantur ita distinguere communiter scribentes in iure Canonico, & famosiores. Syluest. in ver. Simonia, num. 4. & ex recentioribus Theologis Sor. lib. 9. de inst. & iur. q. 5. art. 2. vbi affirmat distinctionem glossæ in d. c. Ex parte, solemnem esse Doctoribus Canonici Iuris, quin verò & multis Theologis, & Greg. de Valentia, tom. 3. disp. 6. q. 16. punc. 5. dicēs eandem distinctionem communiter à Doctoribus Iuris, & Theologiæ receptam fuisse. Allegantur etiam pro hac sententia à Turrecr. vbi supra. Alexand. de Ales in secundo sentent. Petrus de Tharentasia in 4. Vlrichus in summa sua. Petrus de Palude in 4. quos affirmat se vidisse; subditque valdè durum esse illos, & alios, quos citat, ita faciliter damnare, cum multi eorum fuerint tam in iure Diuino, quàm Canonico illuminatissimi.

7 Et quidem quoad primum membrum hæc distinctio est manifesta, quia certum est vendere gratiam, Sacramenta, & alia id genus in se simoniacum esse, & prohibitum iure diuino, & naturali. De iure Diuino, authoritate scilicet noui, & veteris Testamenti, patet Matth. 10. vbi enumeratis donis supernaturalibus Spiritus sancti, subdit Christus: *Gratis accepistis, gratis date*. Et Ioann. 2. in figuram eius flagello eiecit de Templo ementes, & vendentes columbas. Et per Columbas, Spiritum sanctum, eiusque dona designauit, prout hanc authoritatem interpretantur Alexander II. in cap. Ex multis, 1. qu. 3. & Gregor. in c. seq. & Nazianzenus in cap. Qui
8 studet, 1. qu. 1. Idem patet Actor. 8. vbi de Simone Mago, qui fuit simoniæ auctor in nouo Testamento. Cum enim Spiritus sancti gratiam emere vellet, damnationis sententiam a Petro audiuit: [Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri, non est tibi pars, neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui; in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.] Idipsum patet 4. Reg. 5. vbi de Giezi, qui vendidit Naam Syro gratiam sanitatis, & huius vitij author fuit in lege veteri, prout de vtroque habetur in cap. Qui studet, 1. qu. 1.

9 De iure naturali similiter patet, quia vendere gratiam, & dona supernaturalia Spiritus sancti naturaliter habet plurimas inordinationes, & deformitates inseparabiliter annexas; tum ex parte Dei, cui atrox iniuria infertur, vt in

cap.

10 cap. Eos, 1. qu. 1. vbi dicitur [Tolerabilior est im-
pia hæresis Macedonij, & sequacium, quàm si-
moniæ. Illi enim seruum Dei Patris, Filij Spi-
ritum sanctum esse delirando fatentur; simonia-
ci verò eumdem Spiritum sanctũ efficiunt suum
seruum] Tum ex parte rei, quæ venditur, quæ
cum longe sit excellentior omni precio tempo-
rali, cap. Illud, & cap. Solitæ, de maior. & obe-
dien. iniquè emitur, & venditur. Et huic præ-
cipuo fundamento innitur sententia damnatio-
nis Simonis, quia existimauit donum Dei pe-
cuniæ possideri, vt per Turrecrem. in c. Presby-
ter, num. 13. 1. quæst. 1. Qua ratione vtitur Hor-
misda Papa in epist. ad Episcopos Hispaniæ.
Tum denique ex parte eius, qui vendit, qui cum
non sit dominus rei spiritualis, sed dispensator,
vt 1. ad Corinth. 4. c. Fraternitatem, de donat.
cap. Videntes, 12. quæst. 1. non potest illam licitè
vendere, vt l. 1. C. De vsucap. pro empt. Quas
deformitates, & alias complures ponunt Theo-
logi in 4. distin. 25. S. Thomas in 2. 2 quæst. 100.
art. 1. Sot, lib. 9. de iust. & iure, quæst. 6. art. 1.
& ex Canonistis Archid. in c. vlt. 1. quæst. 7. Et
in hoc primo membro conueniunt glossæ præal-
legatæ, & vnanimiter Doctores tam Theologi,
quàm Canonistæ.
11 Secundum verò distinctionis membrum, idest
quædam esse simoniaca quia prohibita, pendet
ex duabus inspectionibus. Prima est an Eccle-
sia potuerit ex sua prohibitione simoniæ vitium
inducere in his, quæ ex sui natura non sunt simo-
niaca. Secunda est, An re ipsa in aliquo casu
constituerit vt simoniacum esset, quod prius
non erat.
Quoad primam inspectionem dicendum est
ecclesiam potuisse inducere hoc vitium etiam
in his, quæ ea sui natura non sunt simoniaca, &
ita efficere aliquid simoniacum, quia prohibi-
12 tum. Quod satis probatur exemplo: nam cla-
rum est ea Constitutione Ecclesiæ posse nunc
prohiberi aliquem gradum consanguinitatis,
vel affinitatis, qui antea non sit prohibitus,
Clem. Eos, de consangu. & affinit. Hoc autem
dato si quis copularetur carnaliter cum consan-
guinea in gradu nouiter prohibito, proculdubio
non tantùm peccaret peccato luxuriæ, & pecca-
to inobedientiæ, sed etiam peccato incestus,
cap. De incestis, 35. quæst. 3. non faceret ante
13 prohibitionem, cum incestus sit abusus Mulie-
rum consanguinitate, vel affinitate iunctarum,
quæ vxores simpliciter esse non possunt, vt per
D. Thomam in 4. distin. 41. quæst. 1. art. 4. & in
2. 2. quæst. 154. art. 1. & patet in cap. Lex illa,
§. Cum ergo, vers. Incestus est, 36. quæst. 1. Potest
enim ecclesia efficere, vt carnalis copula sit lici-
ta, vel illicita secundum diuersa tempora in di-
uersis gradibus consanguinitatis, vel affinita-
tis, vt in cap. Non debet, de consangu. & affinit.
14 quia vt inquit S. Thomas apud Turrecremat. &
Præpos. locis citatis. [Sicut officia humana le-
gibus humanis determinantur; ita contractus,
& officia spiritualia lege ecclesiæ.] Hæc ille. Et
ad idem propositum in 2. 2. quæst. 154. art. 9. ad
tertiam docet personas, quæ non coniungantur
secundum seipsas, sed per ordinem ad parentes,
non habere ea se ipsis indecentiam, sed variari
circa decentiam, vel indecentiam secundum
consuetudinem, & legem humanam, vel diui-
nam. Non igitur mirum si in officijs ecclesia-
sticis ex prohibitione iuris fiat aliqua mutatio,
cap. Miramur, de seru. non ordinan. cap. Cum
olim, de cleric. coniug. vt quod non erat prius,
sit modo simoniacum. Sicut ex prohibitione
iuris constituitur aliqua species peccati, quæ ta-
lis non erat ante prohibitionem. Quæ assertio
clariùs etiam patebit ex responsionibus ad argu-
menta Durandi, de quibus infra num. 22.
15 Quoad secũdam inspectionem similiter dicen-
dum est ecclesiam in aliquibus re ipsa statuisse,
vt simoniacum esset, quod prius non erat. Quod
probatur rationibus, & auctoritatibus inferius
adductis in 2. & 3. quæstione: nam eadem fun-
damenta quæ probant simoniam in beneficijs
esse prohibitam ex Constitutione Ecclesiæ tan-
tùm; & ideo auctoritate Papæ hoc vitium pur-
gari posse; æqualiter probant quædam esse simo-
16 niaca quia prohibita. Species enim necessariò
infert genus, licet non comprehendat, c. Pœna-
le, 14. quæst. 5. cap. Auditis, de præscript. cap. 2.
de Capell. Monach. l. Si quid earum, §. Inter
emptum, ff. De lega. 3. notab. Bart. in l. 2. §. Doli
17 mali, ff. De vi bonor. raptor. Nunc verò satis
erit afferre aliquot exempla simoniæ iure tan-
tùm positiuo inhibitæ. Primum desumitur ex
cap. Saluator, 1. quæst. 3. vbi Vrbanus Papa pro-
hibet ne vendatur officium Oeconomi ecclesiæ,
aut Sacristæ, aut Protectoris, adducens Conci-
lium Chalcedonense. Hæc enim officia vendere
non est contra ius diuinum, aut naturale, quo-
niam nec personæ huiusmodi, aut res sunt per se
sacræ; nec eas ecclesia facit sacras, sicut per con-
secrationem facit Sacerdotes, Templa, & vasa.
Et ita tenet gloss. ibi in ver. iudicem, vbi post
Hugon. concludit vendere, vel emere huiusmo-
di officia, & administrationes esse simoniacum
quia prohibitum, non ideò prohibitum, quia
fuit ante simoniacum, & sequitur Hostiens. in
d. cap. Ex parte, il primo, num. 5. vers. Quædam
verò, de offic. deleg. & Sot. lib. 9 de iust. & iure
in præalleg. quæst. 5. art. 2. col. 3. vers. Sed inter-
18 rogando vrges. Aliud exemplum est in permu-
tationibus beneficiorum, vel in resignatione
præbendæ cum pacto soluendi pensionem sine
authoritate Papæ, aut non reseruato illius bene-
placito: hoc enim non est in se simoniacum, nisi
quia prohibitum, cap. Quæsitum, iuncta glos. de
rer. permutat. cap. Sicut vnire, de excess. Prælat.
& cap. Prohibemus, de cens. & tenet Sotus vbi
supra. Ratio est quia permutare spirituale pro
spirituali, præsertim si tale sit iure positiuo tan-
tùm, non est contra ius diuinum. Quod ea eo
vel maximè deprehenditur, quod si hoc esset iu-
re diuino prohibitum, non posset, Papa super his
permutationibus, & reseruationibus authorita-
tem imperriri, & simoniæ vitium purgare, sicut
illius authoritas non purgat vitium simoniæ in
venditione Sacramentorum, vt arguit Dec. in
cap. Ex parte, il primo, num. 25. de offic. deleg.
& tamen ecclesia passim admittit huiusmodi
permutationes, & reseruationes, vt in d. c. Quæsi-
tum, in cap. 1. de rer. permut. lib. 6. & cap. Nisi
essent, infra de præben. & notant DD. in c. Con-
19 stitutus, de relig. domib. Et valere in his par-
tium conuentiones, & pacta super modo, quem
cupiunt superiorem tenere in huiusmodi permu-
tationibus quoad pensiones, dummodo non
pa-

pacifcantur independenter à Superioris voluntate, probauit ex Theologis Adrian. quodl. 9. ad quintum principale, Syluest. in ver. Permutatio, secundo, nu. 5. Sot. lib. 9. de iust. & iur. q. 5. art. 2. col 6. vers. Secundo id confirmatur, & Gregor. de Valen. tom. 3. disput. 6. quæst. 16. punct. 3. Et contrariam opinionem Host. & Ioann. Andr. vti periculosam, & falsam resellit Abb. in dict. cap. Quæsitum, nu. 10. de rer. permut. & Syluest. loco cit. Est enim periculosa, quia pauci sunt, qui prius ad inuicem non habeant tractatum: alioquin partes nunquam conuenirent de permuatione coram Superiore, nisi à casu. est etiam

20 falsa, quia tractatus non includit deliberatum consensum, cap. Tua, de his quæ fi. à Prælat. & melius in cap. fin. de his quæ fi. à maior. part. Capit. & not. Abb. in cap. Cum vniuersorum,

21 num. 2. de rer. permut. Imò partes non solùm tractare possunt, sed etiam concludere sub expressa conditione, & reseruatione, si Superiori placuerit; quia talis conclusio non est conclusio, cum suspendatur vsque ad superioris consensum, vt tenet Syluest. ibid. Sot. & Gregor. de Valen. locis citatis.

Aliud quoque exemplum simoniæ iure ecclesiastico tantùm prohibitæ ponit Abb. in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 55. de præben. videlicet in beneficijs, quorum executio non concernit diuina, sed administrationem temporalium dumtaxat, puta in Hospitalibus, quia hoc non est vendere donum Dei; sed dicitur simoniacum quia prohibitum ab ecclesia, vt ibi per eum. Quod tamen intellige vt dicam infra num. 137. Et in his exemplis, ac si quæ sint consimilia, satis saluari potest prędicta distinctio glossarum.

22 Non obstant obiecta Durandi, de quibus supra, num. 3.

Ad primum enim respondetur negando assumptum. Imò enim transgressio illa aliud peccatum constituit, quàm inobedientiæ, quia in omni virtute medium conieċuratur non solùm ex his, quæ per se incidunt, sed etiam quæ per accidens. Vnde primi Parentes cum cibum vetitum comederunt, peccatum commiserunt non solùm inobedientiæ, sed etiam gulæ. Et ità hoc primum Durandi obiectum soluit post Palud. in 4. Turrecrem. in d. cap. Latorem, n. 5. vers. His habitis, & post eum Præpos. ibidem, num. 12. in fine, 1. q. 1. Et probatur exemplo incestus, de quo supra, num. 12.

Deinde respondet ad obiectum suum idemmet Durand. qui postquam improbauit supradictam distinctionem; quia tamen, inquit, prædicta distinctio ponitur in iure, ne videatur totaliter reprobari dictum Iuristarum, potest sic exponi videlicet, illud quod non est simoniacum de se, est simoniacum quoad prohibitionem, non quidem quoad culpam; quia illud, vt ipse ait, non potest esse culpa simoniæ, sed quoad pœnam, quia faciens contra talem prohibitionem iuris eadem pœna punitur ac si esset

23 verè simoniacus. Contingit autem quandoque vt illa peccata simili nomine censeantur, quæ simili pœna puniuntur. Faciunt quæ habentur in l. Si quis seruo, C. De furt. & in l. 1. ff. ad l. Cornel. de fals.

24 Tertio loco responderi potest simoniacum ex prohibitione Ecclesiæ, licèt non sit propriè tale, posse tamen appellari simoniacum similitudinariè ad eum planè modum, quo simonia dicitur hæresis in cap. Presbyter, in c. Quisquis, & in c. Qui studet, 1. quæst. 1. quæ tamen non est hæresis propriè, si absit error intellectus, sed per quandam similitudinem vt post Alexan. de Ales, Alber. Magn. Diuum Thomam, & D. Bonauent. declarat Turrecrem. in d. cap. Presbyter, num. 3. vers. Secunda conclusio. Simoniacus enim talia operatur, ac si æstimaret dona Spiritus sancti posse pecunia possideri. Cæterum hæ duæ vltimæ solutiones videntur destruere distinctionem Iuristarum. Vnde non videtur recedendum à prima, cui etiam magis adhærent Turrecrem. & Præpos. in d. c. Latorem.

25 Ad secundum respondetur secundum Petr. de Palude apud Turrecrem. & Præpos. vbi sup. esse prohibitio iuris non mutet naturas rerum; mutare tamen secundum rationem, ad hoc l. 1. ff. De vsufr. earum rerum, quæ vsu consum. Quædam enim dicuntur spiritualia ex sola iuris, vel hominis ordinatione, sicut omnia, quæ ex consecratione ecclesiastica dicuntur sacra, vt Cali-

26 ces, & alia huiusmodi. Quidquid autem non habet sanctitatem, vel spiritualitatem, nisi ex statuto Ecclesiæ, potest per Papam fieri non sanctum, vel spirituale. Quod tenent etiam Dyn. & Io. Andr. in reg. Semel Deo, de reg. iur. lib. 6. per textum in l. Continuus, §. penult. ff. De verbor. obligation. Et sic sine labe simoniæ poterit emi, vel vendi amora illa spiritualitate. Præterea breuius responderi potest, quamuis prohibitio iuris non mutet naturas rerum; tamen induere nouam speciem in actu peccati,

27 vt in exemplo incestus de quo supra n. 12. Confert quod hic notat glossa nostra in ver. Illicitæ pactionis, videlicet, Papa facit ius de eo, quod non est ius, cap. Hoc quippe, 3. qu. 6. & naturam rei immutare potest, vt l. 1. C. De rei vxor. action. & ita simoniacum facere quod non erat prius. Consimilis glos. est in cap. Quanto, in ver. Veri Dei, de transl. Episc. in Extrauag. Execrabilis, in ver. Vacare decernimus, de præben.

28 Ad tertium respondet idem Petr. de Palude, & alij præallegati negando minorem. Imò enim qui comedit pluries in diebus ieiunij non solùm peccat peccato inobedientiæ, sed etiam peccato intemperantiæ, siue gulæ, quia sobrietas attendit medium non solum pensatis circumstantijs, quæ sæpè occurrunt; sed etiam quæ tunc accidunt, quando agendum est, & sequitur Sot. lib. 9. de iust. & iur. qu. 5. art. 2. col. 6. vers. Vnde ad primum Durandi argumentum, vbi ait Ecclesiam dum abstinentiam quadragesimalem indicit, ieiunium illud constituens in virtute abstinentiæ; & ideo non solùm ille contra obedientiam peccaret, qui ieiunium ex contemptu frangeret; verùm & ille contra abstinentiam, qui non ex contemptu, sed præ gula id faceret. Vnde eodem modo Ecclesia potest aliquem actum in vitio simoniæ constituere.

Ad quartum similiter respondet Paludan. &

29 post eum Turrecrem. & vbi supra Præpos. negando minorem. Aiunt enim mendacium iocosum præcepto addito non solùm esse peccatum inobedientiæ, sed etiam linguæ. Aliquando enim est duplex deformitas in peccato, sed vna non est nisi alia supposita. Sicut surripere tem

rem alienam in Ecclesia est duplex peccatum, scilicet furti, & sacrilegij, & tamen nisi fuisset furtum, non esset sacrilegium; quia accipere rem sacram in Ecclesia nullum est peccatum. Ita vbi loqui non est peccatum; si sit prohibitum, non solum est peccatum inobedientiæ, sed etiam linguæ, licèt non sit linguæ, nisi præsupposita inobedientia.

30 Secundò principaliter QVÆRO, An accipere pecuniam pro collatione beneficij sit simoniacum de iure diuino, an verò ex Constitutione Ecclesiæ tantùm; & sic an vendere titulum beneficij sit prohibitum, quia simoniacum, an è conuerso.

Pro solutione tres articuli sunt distinguendi. Primus est quid iuris sit in beneficijs, quibus annexa est executio Ordinis, seù potestas clauium. Secundus quid dicendum in Canonicatibus, & alijs beneficijs simplicibus. Tertius quid in Hospitalibus, quorum executio non concernit diuina, sed administrationem temporalium dumtaxat.

31 Quoad primum articulum, communis conclusio est vendere titulum beneficij, cui sit annexa executio Ordinum, seù potestas clauium, esse in se simoniacum, & iure diuino prohibitum. Et ità concludit Abb. in c. Extirpandæ, §. Qui verò num. 53. de præben. & de communi opinione testantur in cap. 1. de simonia Io. de Anan. post num. 7. & Felin. num. 2. & Iulius Clarus in pract. crimin. in §. Simonia, num. 5. vers. Quæro etiam, & sequitur Redoan. in tract. de simonia, par. 1. cap. 22. num. 8. quidquid contra scripserit Cardinal. Iacob. de Concilio libr. 4. art. 4. an in Papam cadat simonia. Et in hoc concordes esse tam sacræ Theologiæ professores, quàm Canonum interpretes, affirmat Thomas Campeg. in d. tractatu, An Papa labem
32 simoniæ incurrere possit in princ. Probatur hæc conclusio, quia per titulum consimilium beneficiorum non tantùm conferuntur bona temporalia, sed etiam executio Ordinis, & clauium. In ordinatione enim datur potestas clauium in habitu. Et ita procedit decretum Concilij Tridentini in cap. 15. in princ. sess. 23. vbi Presbyteri dicuntur in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipere. Sed non in actu. In institutione verò, seu collatione beneficij Curati tribuitur executio illius potestatis. Textus est apertus in cap. Generaliter, § Ecce sufficienter, & in cap. seq. 16. qu. 1. & constat ex dict. cap. 15. in vers. Nisi aut parochiale be-
33 neficium. Hæc autem executio est annexa Sacramento Ordinis. Ergo vendens executionem Ordinis, censetur vendere ipsum Ordinē, & donū
34 Dei, vt clarè probatur in cap. 1. q. 3. Vbi Pascalis Papa. Si quis obiecerit non consecrationes emi, sed res ipsas, quæ ex consecratione proueniunt; pœnitus desipere probatur: nam cum corporalis Ecclesia, aut Episcopus, aut Abbas, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo proficiat; sicut nec anima sine corpore corporaliter viuit: quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit, vbi glos. exponit verba illa, Episcopus aut Abbas, idest dignitas Episcopalis, & Abbatialis. Et concordat textus in cap. Saluator, im-

mediatè sequen. Quamobrem dum quis vendit Ordinis executionem, quæ non prouenit sine Ordine, ipsum Ordinem vendere intelligitur. Quod tenet glos. fin. in cap. Licet, de pœnis, vbi cum textus damnet abusum quorundam Archidiaconorum, qui à Vicarijs pecunias exigebāt vt sibi permitterent in Ecclesia celebrare, & sic potestatem Ordinis exequi; glossa inquit, hoc erat simoniacum, cum Ordo sit Sacramentum, cui adhæret executio. Si ergo vnum vendunt, & reliquum, & allegat præcitata iura, & illam glossam ad hoc reputat singularem Abb. in dict. §. Qui verò, eod. num. 53. Item dum venditur Ordinis executio, videtur vendi donum Dei, & non Ecclesiæ. Ad hoc c. Verbum, de pœnit. distin. 1. Vnde Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio in c. Qui perfectionem, 1 qu. 1. Sed vendere ipsum Ordinem, seu donum Dei proculdubio est prohibitum, quia simoniacum, & damnatum in nouo, & veteri Testamento, vt c. Qui studet, 1. qu. 1. & c. Vendentes, cum multis seqq. 1. qu. 3. & patet ex dictis supra num. 7. Ergo & vendere Ordinis executionem, & consequenter beneficium Curatum, in cuius collatione confertur Ordinis executio. Et hanc conclusionem esse claram dicit præpos. in cap. Latorem, n. 16.
36 1. qu. 1 De Curatis, inquit, & dignitatibus, clarum est, quod vendere talia de se est simoniacum, & iure diuino prohibitum; & sic est prohibitum quia simoniacum: nam cum versentur principaliter circa clauium executionem, & Sacramentorum ministrationem, c. Cum sit, de æt. & qualit. cap. Licet canon. de elect. lib 6. c. Cum ab Ecclesiarum, & c. Si Sacerdos, de offic. ordin. cap. Cum contingat, de foro competen. clarum est, quod collatio talium transfert executionem spiritualium, & ad hoc fit collatio. Ergo si vendantur tales collationes, cum talia beneficia multipliciter habēt annexa dona gratiæ Spiritus sancti, dicetur prohibitum quia simoniacum. Et infra num. 17. vers. Secundo probatur, dicit de se simoniacum esse vendere Sacramenta, vel principaliter, vel per connexionem, vt in beneficijs Curatis, quæ spiritualia dici possunt, quia propter Claues Ecclesiæ exercendas sunt instituta, & sunt curæ animarum connexa, & illud est principale verè, temporalitas est accessoria quasi dos ad matrimoniū.

37 Sed aduersus prædictam conclusionem Ioan. de Anan. in c. 1. n. 7. vers. Sed contra, de simon. insurgit duobus fundamentis. Primum est, quia textus in d. c. Si quis obiecerit, 1. qu. 3. procedit in his connexis, quorum vnum sine altero stare non potest. At potestas Clauium etiam in actu potest esse sine beneficio, vt patet in ordinato ad titulum patrimonij, qui de licentia Parochialis Presbyteri potest à peccatis absoluere; vt in c. Omnis infra de pœniten. & remiss. Et in Prædicatoribus, & Minoribus, qui similiter potestatem habet ligandi, & soluendi, licet sint ordinati ad titulū paupertatis, vt in Clem. Dudū, de sepult.

Verùm hæc prima ratiocinatio non concludit, quia etsi potestas Clauium in actu possit esse sine beneficio curato, vt in exemplis Ioan. de Anan. tamen beneficium curatum esse non potest sine potestate clauium. Vnde cum hanc potestatem necessario habeat annexam, & sine illa stare non possit, consequens est vt in venditione

beneficij parochialis censeatur vendita etiam potestas Clauium, iuxta textum in d. c. Si quis obiecerit, & in c. sequen. quod est prohibitum iure diuino.

38 Alterum fundamentum est, quia sicut concessio facta ab episcopo omnis iuris, quod habebat in Monasterio pro annua pensione octo denariorum, non est simoniaca, quamuis in illo iure sit connexitas spiritualitatis, & temporalitatis, vt est textus in c. Constitutus, de relig. domib. quia nimirum pecunia censetur data pro temporali, non pro spirituali, vt ibi per Doctores: ita quamuis in collatione beneficij sit connexa executio Ordinis, seu potestas clauium; tamen pecunia non videtur data pro ipsa executione Ordinis, vt res potius valeat, quàm pereat. Ita Io. de Anan. cui adstipulatur Dec. in c. Ex parte, il primo, n. 27. de offic. deleg.

Sed hoc argumentum Ioan. de Anan. nimis probat, quia concludit, vt sicut concessio illius iuris facta authoritate Episcopi pro pecunia non fuit simoniaca; ita non sit simoniaca collatio beneficij facta pro pecunia Episcopi authoritate; quod tamen est falsum, & contra omnia iura, vt hic, & in c. Si quis Episcopus, & c. Quæsitum, c. Ex multis, & c. Si quis dator, 1. qu. 3. cum sexcentis similibus. Ac præterea conclusio Ioan. de Anan. est extra terminos præsentis quæstionis; quia hic non quæritur an sit simonia accipere pecuniam pro collatione beneficij curati; hoc enim supponitur tanquam indubitatum; sed quæritur an sit simonia iure diuino prohibita. Ad quod nihil facit textus in d. c. Constitutus. Præterquam quod ibi pensio non fuit imposita ex pacto, sed liberaliter data, vt ibi intelligunt Doctores. Et ita ad illum textum respondet Felin. in d. c. 1. n. 2. vers. Sed contra istam conclusionem, de simonia: & Andræas Barbatia relatus à Decio loco citato.

Concludendum est igitur in hoc primo articulo vendere titulum beneficij huius generis esse prohibitum quia simoniacum, prout de Episcopatibus sunt iura clara in c. Si quis neque, & in c. Reperiuntur, 1. q. 1.

39 Quoad secundum articulum, longè maior est difficultas: nam plerique ex Canonistis sentire videntur vendere titulum Canonicatus, vel alterius beneficij, cui non sit annexa executio Ordinis, seu potestas Clauium, non esse simoniam lege diuina damnatam, sed constitutione Ecclesiæ dumtaxat. Et hanc differentiam inter beneficia hanc potestatem annexam habentia, & non habentia, constituit Abb. in cap. 1. num. 6. de simon. & in dict. cap. extirpandæ, §. Qui verò num. 53. 55. & 58. de præben. et est communis distinctio, vt testantur Ioan. de Anan. Felin. & Clar. locis supracitatis, num. 31. Nititur autem hæc opinio ferè iisdem fundamentis, quæ in sequenti quæstione adducentur ad probandum papam posse accipere pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficij simplicis sine labe simoniæ; eadem enim concludunt hoc non esse prohibitum quia simoniacum, sed simoniacum quia prohibitum.

Sed in oppositum adduco quinque textus, qui, ni fallor, irrefragabiliter probant accipere, vel dare pecuniam pro collatione Canonicatus, vel consimilis beneficij esse lege diuina damnatum.

40 Primus textus est in c. Ex multis, 1. qu. 3. qui est Alexandri II. vbi habetur: [Chalcedonense Concilium vnum ex principalibus simili pœna condemnat eos, qui Ecclesiæ beneficium interuentu pecuniæ acquirunt, & eos qui sacram manus impositionem, per quam Spiritus sanctus confertur, mercari dignoscuntur; & vtroque casu authoritate inexpugnabili illos à beneficio,

41 istos à sacro Ordine iubet expelli. Vnde humani generis Redemptor omnes ementes, & vendentes de templo eijciens, Cathedras vendentium columbas euertit, Nummulariorum effudit æs, præcepti sui authoritate denuncians, & dicens: Nolite facere Domum Patris mei Domum negotiationis.] Et paulo post subijcit textus: [Sicut per Columbarum venditores designantur qui sacram manus impositionem vendere conantur; sic per nummularios ecclesiastici beneficij venditores denotantur, qui Domum Dei, euangelio teste, speluncam latronum faciunt:] & tandem concludit: [Quòd si aliquis diuinorum præceptorum, & Animarum salutis immemor præfatum beneficium Ecclesiæ iniqua cupiditate ductus, vendere, vel temerario ausu præsumpserit; gradus sui periculo eum subiacere decernimus, & insuper terribili anathematis mucrone perfossus, (nisi resipuerit) ab Ecclesia Dei, quam læsit, modis omnibus abscindatur.] Hæc ibi;

42 Pondera diligenter hunc Canonem, quia non restringit se ad beneficia, quibus annexa est potestas clauium; sed loquitur de beneficio indefinitè: ibi, qui Ecclesiæ beneficium. Et in specie de Canonicatibus, & præbendis, vt patet in littera paulo post medium ibi, Ecclesiæ beneficium, quod quidam Canonicam, vel præbendas

43 vocant. Neque enim tunc temporis Canonicatus, & præbendæ habebant annexum ministeriũ Altaris; cum Alexander II. Author illius Canonis electus fuerit Romanus Pontifex anno Christi 1061. Decretum verò de sacris Ordinibus per Canonicos suscipiendis editum fuerit in Concilio Viennensi post annos ducentos, & quinquaginta sub Clemente V. vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & Host. in c. extirpandæ, §. Qui verò, de præben. desideraverit illud decretum fieri, arg. cap. Episcopus, & cap. Iubemus, de consecr. distin. 1. & c. Satis euidenter, 96. distin. vt notat glo. in princ. d. Clem. Vt ij. Decretum verò de annexione sacrorum Ordinum Canonicatibus, & portionibus Cathedralium Ecclesiarum, primò editum fuit à Concilio Tridentino in cap. 12. vers. Neminem, sess. 24. ponderando dictionem, deinceps, per quam patet illam fuisse nouam Constitutionem, vt notat glossa in Clem. Eos, in ver. Deinceps, de regular. Vnde ex veteri Canonici non tenebantur sacros Ordines suscipere, sicut etiam aduertit Præpos. in c. Latorem, num. 17. 1. q. 1. loquitur ergo prædictus Canon de beneficijs non habentibus annexum ministerium altaris, seu clauium, & tamen tripliciter decidit simoniam in his beneficijs esse prohibitam iure diuino. Primò dum iuxta diffinitionem Chalcedonẽsis Concilij dixit pariformiter damnari simoniacos, qui interuentu pecuniæ prædicta beneficia acquirunt, & simoniacos, qui sacram manus impositionem, & Spiritum sanctum mereantur, quos iure diuino damnari nemo ambigit, vt patet ex dictis supra nu. 7.

nu.7. Secundo dum decidit huiusmodi venditores sub nomine Nummulariorum damnari in lege Euangelica auctoritate praeceptorum Christi, ex eo quod faciant domum Dei speluncam latronum. Tertiò dum disertis verbis ait praedictorum beneficiorum venditores, & emptores esse diuinorum praeceptorum immemores, seu contemptores. Vnde hic textus ità ponderatus apertissimè conuincit simoniam esse prohibitam lege diuina etiam in beneficijs non habentibus annexam Ordinis executionem, seu potestatem clauium. Nec refert quod Praepos. in cap. Latorem, num. 30. vers. Nec obstat, 1. q. 1. vt euitet illius dispositionem, dicat locum Euangelij alias etiam interpretationes admittere.
45 Quandoquidem interpretatio, quam ibi facit Alexander II. est necessaria cum Princeps Ecclesiae, & Christi Vicarius possit Euangelium authoritatiuè exponere, & declarare, c. Quoties, 24. q. 1. can. Praeceptis, 12. distin. cap. Maiores, de Baptis. Extrauag. Cum inter nonnullos, & in glos. in ver. Declaramus, de verbor. signific. Aliae verò expositiones Doctorum sunt probabiles tantùm glos. in cap. 1. in ver. Interpretatus. de postul. Praelat. dixi latè in c. Cum venissent, de iudic. Praeterea etsi verbis Christi alij quoque sensus tribuantur à contemplatiuis; tamen fateri oportet quidquid sub latitudine illius prohibitionis includitur, iure Euangelico prohibitum esse siuè sit peccatum simoniae, siue alterius speciei. Ac demum multiplicitas aliarum expositionum non excludit authoritatem interpretationis, quam facit Papa in d. cap. Ex multis. Vnde semper verum erit lege Euangelica damnari vendentes Ecclesiastica beneficia, cum in hunc sensum authoritatem illam intelligat Romana Ecclesia. Ad hoc Concilium Tridentinum sess. 4. de edit. libror. cap. 2.

46 Secundus textus est Vrbani II. in cap. Saluator, 1. quaest 3. vbi consultus an vendere ecclesiasticam rem, idest ecclesiasticum beneficium, vt ibi explicat gloss. in ver. Ecclesiasticum: sit simoniacum, ponit determinationem his verbis: [hoc simoniacum esse patenter colligitur ex hoc quod Beatus Apostolus Petrus ait Simoni: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri. Donum quippe Dei est Spiritus sanctus, & donum Dei est res ipsi Ecclesiae oblata. Et si benè animaduertis, Simon Magus, qui ad fidem fictè accessit, non Spiritum sanctum propter Spiritum sanctū, quo ipse erat indignus; sed ideo quantum in ipso erat emere voluit, vt ex venditione signorum, quae per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur.] Et paulò infra: [Quisquis igitur res ecclesiasticas, (quae dona Dei sunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quae ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter sua lucra vendit, vel emit; cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat, & simoniacus est.] Et inferius per rerum ecclesiasticarum venditores intelligit eos, qui pecuniam ordinant, seu instituunt Archipraesbyterum, Archidiaconum, Canonicum, Monachum, vel quemlibet ecclesiastico mancipatum officio. Et authoritate Augustini probat praedictos esse venditores, seu emptores Columbae, idest Spiritus sancti. Si igitur qui Interuentu pecuniae instituunt Canonicos, & ita vendunt res Ecclesiae, seu ecclesiastica beneficia, incurrunt simoniam Simonis, & dona Dei, & Spiritum sanctum vendunt; quis neget eos incurrere simoniam lege diuina damnatam?

47 Tertius textus est in cap. Si quis dator, ead. caus. & quaest. vbi Gregorius: [Si quis dator, vel acceptor Dei ecclesias, vel ecclesiastica beneficia (quae praebendas vocant) sub pecuniae interuentu susceperit; siue dando emerit, siue accipiendo vendiderit, à Simonis non excluditur perditione.] Concordat cap. Non satis, de simonia, quod est Concilij Turonensis, vbi prohibentur vendi Prioratus, & Capellaniae quaelibet Monachorum, vel Clericorum. Et in fine subnectitur: [Quisquis contra hoc decretum attentare praesumpserit, tam ille qui dederit, quàm ille qui receperit, vel consenserit, partem se cum Simone non dubitet habiturum.] Et consimilis textus in cap. seq. quod est Concilij Lateranensis, vbi damnat consuetudinem recipiendi pecuniam pro Episcopis, vel Abbatibus, aut quibuscunque personis ecclesiasticis ponendis in sedem, vel Presbyteris introducendis in ecclesiam, & concludit: [quisquis contra hoc venire praesumpserit, portionē cum Gitzi se nouerit habiturum.] Ergo (vt inquit Turrecrem. in cap. Latorem, nu 9. vers. Quinto, 1. quaest. 1.) nisi talia emere, vel vendere fuisset damnatum lege naturali, vel diuina in personis Simonis, & Giezi; quomodo posset esse verum quod ibi dicitur, nisi vendere, vel emere beneficia ecclesiastica, seu praebendas esset peccatum eiusdem speciei, scilicet simoniae, cum peccatis eorum? Quod si vnum similium indiuiduorum est lege diuina, vel naturali prohibitum, omnia similia pariter sunt prohibita, quia idem de similibus omnibus iudicium, vt in cap. Inter caeteras, de rescript. & cap. Inter cor-
48 poralia, de translat. episcop. Si autem non sunt eiusdem speciei, quomodo Constitutio Papae, vel Concilij posset efficere vt qui non peccauit eodem peccato, vel eadem specie peccati cum Giezi, vel Simone, debeat cum eis magis portionem habere, quàm cum homicidis, aut eam eis similem damnationis poenam incurrere, cum tamen non similiter cum eis peccauerit? Et tamen dissimilium causarū dissimiles debent esse effectus. Ad hoc cap. Legi, 16. quaest. 1. c. Sanè, de renunc. cap. Peruenit, de fideiussor. c. Maiores, vers. Si ad hoc, de baptis. cap. Cum non deceat, de elect. lib. 6. l. 1. C. De furt. l. Inter stipulantem, ff. De verbor. obligat.

49 Quartus textus est in c. Ex diligenti, de simon. vbi praestatio homagij, & sic rei temporalis, seu muneris ab obsequio pro beneficio ecclesiastico obtinendo, iudicatur simoniaca, & dicitur esse contraria diuinis, & humanis legibus, vbi glos. in ver. Diuinis, exponit verbum illud, quia, hoc est contra vetus, & nouum Testamentum, vt in c. Qui studet, 1. quaest. 1. vbi de Giezi, & Simone. Et quamuis gloss. primo loco ibi ponat aliam solutionem; tamen in illa non persistit, nec videtur bona solutio, vt ibi dixi in 2. notab.

50 Quintus textus est, alijs omissis, qui pro hac parte induci possent, in cap. Presbyter, 1. quaest. 1. vbi imponitur poena Presbytero, qui per pecuniam obtinuit ecclesiam. Et in fine subijcitur

ratio; quia altare, & decimas, & Spiritum ſanctum emere, vel vendere ſimoniacam hæreſim eſſe, fidelium nullus ignorat: concordat c. Altare, 1. quæſt. 3. Et quamuis hæc non ſit propriè hæreſis, ſi abſit error intellectus, vt per Innoc. in cap. Quoties, de ſimon. & dixi ſupra num. 24. tamen ſacri Canones non appellarent hoc crimen deteſtabili nomine hæreſis, niſi eſſet lege diuina damnatum.

51 Quæ ſententia probatur etiam ratione: nam in ſimplici Canonicatu ſunt duo, ſcilicet Officium, ad quod aliquis mancipatur, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & beneficium temporale, quod inde percipitur. Beneficium enim datur propter officium ad ſuſtentationem Miniſtri, cap. fin. de reſcript. in 6 cap. Cum ſecundum,
52 infra de præben. Illud autem beneficium non eſt aliud, quam quoddam emolumentum temporale datum à fundatoribus eccleſiarum, & alijs deuotis perſonis, loco, & officio pro ſuſtentatione Miniſtri, qui debet in loco officiare, c. Nemo, de conſecr. diſtin. 1. Inſtituere autem Miniſtrum pro tali officio, & pro tali loco pertinet ad Prælatum, cuius eſt iudicare de idoneitate Miniſtri, cap. 3. de inſtitut. cap. Conquerente, de offic. ordin. Cardin. in Clem. 1. in 6, quæſt. n. 1 t. de ſuppl. negl. Prælat. Sed quod inſtitutus recipiat beneficium, non eſt ex dono Prælati, qui nihil iuris habet in beneficio quoad hoc, ſed ex dono fundatoris, qui tale beneficium dedit Miniſtro in tali loco, & in tali officio, vt in c. Saluator, 1. qu. 3. Et hoc ſatis innuitur in Authen. ſanct. epiſcop. §. Si quis Oratorium, collat. 9. vbi expreſsè dicitur, fundatores eccleſiarum debere expenſas miniſtrare Clericis, ſed Clericos debere inſtitui per Epiſcopum, & inſtitutos debere obſeruare, hoc eſt inſeruire eccleſijs ſuis, & adimplere miniſterium eccleſiaſticum. Ex quo ſic arguitur. Dare ſpirituale pro temporali eſt ſimoniacum, & contra ius naturale, & diuinum, vt patet ex dictis à num. 7. Sed vendere Canonicatum eſt dare ſpirituale pro temporali, quia vt dictum eſt Prælatus non dat aliquod beneficium, niſi quia inſtituit miniſtrum loco, & officio; quæ quidem inſtitutio eſt ius merè ſpirituale, quod ex ſe vendi non poteſt. Ergo eſt in ſe ſimoniacum, & contra ius naturale, & diuinum. Quo argumento vtuntur Duran. & Petr. de Palude apud Turrecremat. in cap. Latorem, num. 8. verſ. Tertia ratio, 1. quæſt 1.

Præterea hæc ſententia alijs etiam rationibus fulcitur, quas adducemus in quæſtione ſequenti num. 86. ad probandum Papam vendere non poſſe titulum Canonicatus, vel Conſimilis beneficij ſine labe ſimoniæ. Eædem namque rationes æquè concludunt hanc ſpeciem ſimoniæ non eſſe prohibitam iure tantùm poſitiuo, cui Papa non ſubijcitur, c. Propoſuit, de conceſſ. præb. Vnde authores ibi allegati num. 72. & 114. ſunt etiam pro hac ſententia.

53 Tertiò principaliter QVÆRO, An Papa poſſit inuolui crimine ſimoniæ.

Hæc quæſtio grauiſſima eſt, & perdifficilis ob multiplices rationes, & authoritates, quæ vtrinque afferuntur. Sed vt clara ſecernantur à dubijs, plures caſus ſunt diſtinguendi.

Aut enim quæritur an Papa potuerit committere ſimoniam pro Papatu adipiſcendo. Aut quæritur an poſſit illam committere poſt Papatum adeptum, & electionem canonicè celebratam.

54 In primo caſu manifeſtum eſt Papam pro acquirendo Papatu potuiſſe ſimoniam committere: textus eſt apertus in c. Si quis pecunia, 79. diſtin. & not. Gemin. in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6 & Præpoſ. in c. Latorem, nu. 6. 1. q. 1. & hodie eſt expreſſum in Conſtitutione Iulij II. quæ incipit, Cum tam diuino: edita 19. Cal. Februarij 1505. & ita intelligendæ ſunt gloſſæ, quæ dicunt Papam poſſe de crimine ſimoniæ accuſari, vt per Præpoſ. in c. Si Papa, 40. diſtin. licet hic caſus videatur extra terminos quæſtionis, quia ſimoniacè electus non eſt Papa, nec eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, vt dicitur in d. c. Si quis, & in prealleg. Conſtitutione Iulij II.

55 In ſecundo autem caſu ſubdiſtingue: nam aut quæritur an Papa canonicè electus poſſit committere ſimoniam quoad pœnas iuris poſitiui; aut an poſſit illam committere quoad culpam. Quoad pœnam concludendum eſt negatiuè, quia Papa, ſicut Imperator non ligatur legibus ſuis, vel Prædeceſſorum ſuorum quoad vim coactiuam, ita vt incurrat pœnas ſuis Conſtitutionibus inflictas, l. Princeps, ff. de leg. §. His ita, 25. q. 1. & ſcripſi latè in c. 1. de Conſtitutione.
56 Vnde fit vt ſi Papa Clericum percutiat, non incidat in Canonem ſi quis ſuadente, 17. q. 4. vt notat gloſſ. vnica, in c. Nulli, infra, de ſenten. excomm. & Cardin. in c. Perpendimus, eod. tit. Et ita in terminis ſimoniæ firmant in c. Latorem 1. qu. 1. Turrecrem. num. 3. & Præpoſ. num. 7. Syluest. poſt Petr. de Palude in ver. Simonia, num. 4. verſ. Limitat etiam. Thomas Compeg. in d. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, n. 25. Cardin. Iacob. in tract. de Concil. lib. 4. art. 4. dicens idem eſſe ſi pœnæ ſint impoſitæ per decreta Conciliaria, cum Papa ſit ſupra Concilium: & ſequitur Redoan. in tract. de ſimon. par. 1. c. 22. n. 8.

Quo verò ad culpam, & peccatum tres caſus ſunt diſtinguendi.

57 Primus caſus eſt in his, quæ ex ſui natura principaliter ſunt ſimoniaca, & damnata in nouo, aut veteri Teſtamento, vt vendere gratiam, ſacram manus impoſitionem, & alia id genus. Et pro his ſi Papa, quod abſit, pecuniam reciperet, procul dubio ſimoniam committeret ſicut quilibet alius, & tanto grauius peccaret, quanto præ altitudine dignitatis cæteris omnibus præeminet. Hæc concluſio eſt, S. Thomæ, Alberti Magni, Vlrici, Durandi, Petri de Palude, Turrecrem. & aliorum, de quibus infra num. 85. Et eam ponit gloſſa hic in ver. illicitæ pactionis. Item aliæ gloſſæ, & Doctores ſupracitati num. 6. verſ. Sed his non obſtantibus, dum firmant Papam poſſe inuolui crimine ſimoniæ in his, quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca. Eandem ſequuntur Hoſt. & communiter Doctores in cap. 1. de ſimonia. Et ita in hoc conueniunt Theologi, & Canoniſtæ, vt teſtatur Syluest. in ver. Simonia, n. 4. Et ita etiam omnes fateri affirmat Dec. in dicto cap. Ex parte, il primo, num. 26. de offic. deleg.

58 Et clarè probatur, quia quiſquis facit contra legem, cui ſubiectus eſt, peccat, c. Qui peccat, 23. q. 4.

13.quæst.4.Sed Papa absque dubio est subiectus legi naturali, & diuinæ. Imo illam vsque ad animam tueri debet, cap.Sunt quidam,25.qu.1. cap.Memor, 24.quæst.1. & notatur in cap.Sicut, 15.distinct. Ergo si contra faciat, peccat, vt in c.Si Papa, 40.distin. Peccatum enim est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam, vt diffinit Augustin. lib. 22. contra Faust. c.24. in princ.& explicat S.Thomas in 1.2.q.71. art.6. & in 2. sentent. distin.22. art.2. Sed vendere Sacramenta, & huiusmodi est simonia contra legem naturalem, & diuinam, vt in cap.Qui studet, 1.quæst.1. & ostensum est supra nu.7. & 9. Ergo si Papa contrafaceret, proculdubio simoniam committeret.

59 Secundus casus est in his, quæ in se simoniaca sunt, non quidem principaliter, sed per connexionem, vt vendere beneficia, quibus annexa est Ordinum executio, seu potestas clauium, & in his similiter concludunt ferè omnes Papam posse inuolui crimine simoniæ; & de communi opinione testantur Doctores, quos citauimus supra num.31. Et probatur eodem argumento, de quo in casu proximè præcedenti: nam cum æquè sit prohibitum lege naturali, & diuina vendere Sacramenta, ac vendere beneficia, quibus dispensatio Sacramentorum,& potestas clauium annexa est, vt probatum est in præcedenti quæst. num. 32. Consequens est vt sicut Papa simoniacus esset si venderet Sacramenta ipsa, itá & etsi venderet huiusmodi beneficia vtroque enim casu faceret contra legem naturalem, & diuinam.

60 Tertius casus, & quidem valdè dubius est in Canonicatibus, & beneficijs simplicibus: nam plerique ex Theologis discrepant á Canonistis,

61 nec Canonistæ conueniunt inter se. Prima sententia est eorum, qui opinantur Papam in his beneficijs simoniam non committere. Et ista, licet valdè succintè, firmat Cardin. in c.1.nu.2. de simonia vbi tenet Papam posse vendere titulum beneficij sine labe simoniæ, licet subdat; res tamen est mali exempli, & deberet Curia abstinere, & boni Pontifices abstinent, cap.Cum ab omni, de vita,& honest. Cleric. & dicit Abb. in cap.Extirpandæ, §.Qui verò,num.53.de præben. se non reperisse hanc quæstionem expresse per alium tactam. Sed verè multo ante Cardin. Zabarellam hoc tenuit Henric.Boich. in c. 1. in princ. Ne Præl. vices suas, vbi concludit Papæ authoritatem excusare á simonia in his, quæ sunt simoniaca quia prohibita, sicuti est vendere, vel emere titulum beneficij ecclesiastici. Idéque probauit in d. cap.c. de simon. Ioan. de Lign. relatus á Syluestro in ver.Simonia, n.4.

Et in specie Papam non committere simoniam si vendat titulum beneficij, cui non sit annexa potestas clauium, dicunt communem esse opinionem Ioan. de Anan.Felin.& Iul.Clac. citati in præced. quæst. num.31. plenè idem Felin. in c.Ex parte, il primo,num.1. vers. Dicunt hic Moderni, de offic.deleg. vbi eamdem sequitur, & dicit communem. In qua etiam post multa tandem residet Præpos. in cap.Latorem, 1.qu.1. á num.28.vbi similiter eam communem

62 esse testatur. Quibus etiam non immeritò ad scribi possunt Doctores omnes, qui generaliter asserunt Papam non inuolui crimine simoniæ in his, quæ sunt simoniaca quia prohibita, & exemplificant in beneficialibus, vt post multa concludit glo.hic in ver.Illicitæ pactionis.Host. in cap. fin. num.9. & ibi etiam Ioann. Andr. num.7. de simon. Alexand. consi.93. Repetitus,

63 num.7. vers. Nec obstat, lib. 6. Et passim alij. Et eiusdem sententiæ sunt etiam illi, qui affirmant in Curia Romana non habere locum simoniam in his, quæ simoniaca sunt quia prohibita, vt emere, vel vendere beneficia, vel officia, si Papa sciat, & toleret. Inter quos recensentur Ioan. de Lign. & Henr. Boich. locis citatis, Cardin. & alij in dict. cap. 1. de simon. quos tacito nomine referunt Ioan.de Anan.ibidem,num.7.vers.Et multi alij dicunt, & Abb. in dict.§. Qui verò,sub num.53.& in cap. Cum venissent,nu.7. de iudic. et hanc esse communem opinionem testatur ibi Felin.col.1.vers. In quantum Abbas, prout illum refert Apostilla ad Abb. in d.§. Qui verò sub eodem num. 53. in ver. Non habet locum in Curia; licet Felin. ibi nihil loquatur in hoc proposito, prout etiam aduertit Clar. in §.Simonia,num.6. vers. Item quæro,qui tamen tenet cum prædictis non committi simoniam in Curia Romana, cum sit ibi præsente Pontifice tolerata. Et hoc dicit tenendum esse Syluest.in ver Simonia,nu.4.vers. Imo secundum aliquos, licet re vera Henric. Boich. & ante eum Host. in eodem c. 1. ne Præl. vices suas,non loquantur de tolerantia, sed dicant in Curia Romana non committi simoniam, dummodo fiat Principe authorizante, & sciente. Et de authoritate Papæ similiter loquitur glossa nostra, Cassador.decis.2.sub tit de simon.& Redoan. de simonia par.1.cap.25.num.27.

64 Probatur primò hæc sententia, quia non minus est Dominus Papa in spiritualibus, quàm Imperator in temporalibus, imò plus arg. c.Solitæ, de maior.& maior.& obed.& cap.Cum ad

65 verum,96. distin. Sed quia omnia sunt Principis, ipse non potest committere simoniam laicalem, quæ punitur per leg. Iul. de ambitu, vt patet in l.1.ff. Ad leg. Iul. de ambitu, quia scilicet dignitates Vrbis per Principem conferuntur. Ergo nec Papa committit simoniam spiritualem, conferendo beneficia ecclesiastica. Quo argumento vti videtur glossa secunda in c fin.1.qu.6. & apertius Henric. in c.1. Ne Prælat. vices suas, & passim Doctores asserentes simoniam non habere locum inCuria Romana, sicut ibi locum non habet lex Iulia de ambitu.

66 Probatur secundò, quia quod non est ex sui natura simoniacum, sed tantùm ex iuris prohibitione, non ligat Papam, quia statuta Canonum Papam non adstringunt, sicut nec leges Imperatorem,l. Princeps,ff. de legib.c.Cuncta

67 per Mundum,9.qu.3.§.His ita 25.qu.1. Sed conferre simplicem Canonicatum,cui non sit annexa cura animarum, nec sacer ordo, non est ex sui natura simoniacum, sed solum ex iuris prohibitione. Ergo &c. Minor probatur, quia nihil videtur in se simoniacum, nisi emptio, vel venditio Sacramentorum vel principaliter, vt patet per illud quod legitur Actor.8. vnde radix simoniæ processisse videtur; Simon enim, á quo simonia dicta est, pro pecunia voluit emere gratiam conferendi Spiritum sanctum, quem vide-

bat

bat visibiliter dari in sacramento Confirmationis per impositionem manuum Apostolorum: uel per connexionem, vt in beneficijs Curatis, quę spiritualia dici possunt, quia propter claves ecclesiæ exercendas sunt instituta, & potestatem clauium habent annexam, vt probatum est supra, num. 31. sed in simplici Canonicatu sine cura nulla est obligatio ad susceptionem, vel administrationem Sacramenti, vt ostensum est in præcedenti quæstione, num. 43. ergo emere, vel vendere huiusmodi beneficium non est in se simoniacum.

Probatur tertio, quia quando spirituale, & temporale sunt connexa; licitum est ex venditione temporalis transferre spirituale, dummodo pretium non augeatur, vt patet in c. Cum sæculum, & in c. De iure, infra de iurepatr. Sed in simplici Canonicatu sunt connexa spiritualia cum temporalibus, scilicet officium, seu Canonia cum præbenda, c. Tua nos, de simonia, glos. in cap. Cum M. in ver. Ad vacaturas, supra de Constitut. Ergo cum præbenda posset vendi circumscripta prohibitione iuris positiui, cui Papa non subijcitur, cap. Proposuit, de conces. præben. Si Papa vendat præbendam, videtur cum ea posse licitè transferre Canonicatum, dummodo pluris non vendatur præbenda propter Canoniam.

68 Probatur quartò, quia non minus spiritualia sunt antecedentia ad Sacramenta, quàm sequentia. Sed antecedentia ad Sacramenta, vt vasa sacra, possunt licitè vendi, dummodo non pluris vendantur ratione consecrationis, vt patet in eo quod legitur, & notatur in cap. Hoc ius porrectum, 10. quæst. 2. Ergo quodcunque beneficium ecclesiasticum cum sit consequens ad Sacramentum, vel natum sequi, potest licitè vendi, dummodo non pluris vendatur ratione spiritualitatis.

Et confirmatur, quia merè spirituale nullo modo vendere licet, temporale omnino vendi potest. Ergo quod est partim temporale, & partim spirituale, vt Canonicatus cum præbenda, potest licitè vendi, seclusa iuris positiui prohibitione, cui, vt prædixi, Romanus Pontifex non est subiectus.

69 Probatur quintò, quia illa, quæ non fuerunt instituta tempore Apostolorum, non videntur prohibita vendi, nisi ex prohibitione iuris positiui. Sed tituli beneficiorum ecclesiasticorum, vt Decanatus, Archipresbyteratus, &c. non fuerunt tempore Apostolorum, sed postea videntur inducta ex institutione humana, c. 1. & 2. 22 distin. cap. Olim, 95. dist. cap. In illis, 80. dist. cap. 1. 86. dist Abb. in sua quæstione prima, n. 4.
70 col. 3. vers. Nam tituli beneficiales. Et patet ex eo quia in primitiua ecclesia erant Pastores, & Ordines absque præbendis. Imo vsque ad Vrbanum I. Ecclesia Romana dicitur absque reditibus vixisse: quod latè prosequitur Præpos. in Summa 44. dist & dixi in cap. fin. infra de pecul. Clericor. Ergo huiusmodi venditio non videtur prohibita, nisi iuris positiui prohibitione, quæ non ligat Papam, vt in d. c. Proposuit, de concess. præben. cap. Non debet, de consangu. & affinit. cum concordan.

71 Hæ sunt rationes, quæ potissimum afferuntur pro dicta opinione, si tamen opinio, & non error dicenda sit, vt verbis vtar Turrecrem. in d. cap. Latorem, num. 9. vers. Respondeo dicendum, 1. quæst. 1.

72 Secunda sententia est eorum, qui censent etiã Papam irretiri crimine simoniæ, si vendat titulum Canonicatus, vel alterius beneficij simplicis. Cui videtur adhærere Abb. in cap. 1. ou. 6. de simon. & in repet. c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 55. & 58 de præben. dum firmat Papam esse immunem à vitio simoniæ tantummodo in Hospitalibus, & alijs habentibus tantùm administrationes temporales: & eam expresse approbat, & pluribus tuetur Cardin. Turrecrem. in d. cap. Latorem, in 3. quæst. à num. 6. vsque ad nu. 10. 1. quæst. 1. Thomas Campeg. in prælleg. tractatu, An Papa labem simoniæ incurrere possit, Tractatuum tom. 15. part. 2. fol. 531. Et pro eadem fuot grauissimi Theologi, quos citabimus infra num. 14.

Affertur pro hac sententia textus apertus in cap. Ex multis, 1. quæst. 3. cui responderi non potest, vt inquit Felin. in cap. 1. num. 2. vers. Sed fortius vrget, de simonia, & alia iura, quæ citauimus, & expendimus in præced. quæst. à nu. 40. vsque ad num. 51. quæ irrefragabiliter probant vendere, vel emere titulum Canonicatus esse in se simoniacum, & iure diuino prohibitum. Manifestum est autem etiam Papam simoniæ labe posse inquinari, si vendat ea, quæ prohibita sunt quia simoniaca; cum faciat contra legem æternam, cui est subiectus, vt in cap. Si Papa, 40. distin. & ostensum est supra num. 58.

73 Non me latet Felin. in cap. Ex parte, il primo, num. 1. vers. Vtrum Papa inuoluatur, supra de offic. deleg. tripliciter respondere ad textum in d. cap. Ex multis, & omissa secunda, & tertia responsione, quæ non attingunt punctum præsentis disputationis, & de quibus egimus in c. 1. num. 53. & 78. intr. Ne Præl. vices suas: principaliter respondet sic. [Quamuis vendere titulum beneficij sit prohibitum iure diuino, iuxta textum in d. cap Ex multis, tamen ex causa limitat Papa ius diuinum, & probatur efficaciter in cap. Salubriter, de vsur. vbi ex causa limitat prohibitionem vsurarum. Ad idem cap. Gaudemus, de diuort. vbi ex causa dissoluit matrimonium consummatum inter Iudæos, quibus dicta fuerunt illa verba, *Quos Deus coniunxit, homo non separet*: vt in cap. De infidelibus, de consang. & affinit. Ad idem cap. Præsul. 2. q. 4. vbi limitat legem diuinam, *In ore duorum, vel trium*, &c. vt in cap. In omni, de testib. Ad idem glos. in cap. A nobis, il primo, in ver. Exemptus, de decim. vbi Papa limitat obligationem decimarum, quæ est de iure diuino. Ergo potest dictam prohibitionem simoniæ firmatam in vniuersali ecclesia limitare respectu Apostolicæ Sedis, Et in dubio in eo præsumitur causa secundum omnes in c Quæ in ecclesiarum, de Constit. & hic est apparens: nam cessante huiusmodi reditu, qui maximus est, attenta hodierna Tyrannide, Sede Apostolica contemneretur.] Hæc ille. et idem ferè voluit Præpos. in c. Latorem, num. 17. 1. quæst. 1. vbi in proposito simoniæ dicit Papam ex causa posse quandoque relaxare etiam prohibitiones iuris diuini, & notatur in cap. Lector, 34. distin. & per Innocent. & alios
74 in d. cap. Quæ in ecclesiarum. Vnde videmus in

præ-

præcepto, *Non furtum facies*: quod habet prolubitionem iuris diuini, huiusmodi prohibitionem relaxari in casu extremæ necessitatis, c. Si quis propter necessitatem, de furt. Nam talis necessitas eo redigit, vt censeantur omnia communia; ita stante causa, vt inquit Præpos. Papa censetur redigere temporalitatem, vt pro tunc non sequatur beneficium, sed sit separata pro illo vsu. Hæc & alia plura in materia potestatis Papæ contra ius diuinum cumulant Host. in Summa de rescriptis, §. Quas vices, vers. Potest autem, & seq. Ioan. Andr. in cap. Actus legitimi, num. 5. in fin. vers. In contrarium allegatur in euangelio, de regul. iuris, lib. 6. Petr. de Anchar, consil. 373. Reuocatur in dubium, & cons. 239. Parum dubitationis, & Dec. cons. 108. In præsen-
75 ti consultatione, & adde Innocent. in cap. Cum ad monasterium, num. 3. infra de stat. Monach. vbi dicit Papam ex causa posse dispensare contra euangelium. Et eum sequuntur ibid. Host. num. 3. vers. Dicunt etiam, Ioan. Andr. sub n. 29. vers. Refert etiam Innocentius, Butr. eod. nu. 29. vers. Nunquid autem Papa, & alij complures.

76 Verùm huiusmodi propositiones, quas vbique infarcinant Canonistæ de dispensatione; & limitatione iuris Diuini, nisi declarentur, repugnant sacris regulis, vt patet in c. Sunt quidam, & in duobus capp. seqq. 25. quæst. 1. & 5. dist. in princ. in c. Super eo, de vsur. in c. Litteras, de testib. Spoliat. & in c. Cum ad Monasterium, in fine de stat. Monach. Item repugnant Theologorum traditionibus, qui vnanimi consensu docent contra diuinas leges non admitti Romani Pontificis dispensationem. Ita S. Thom. quodlib. 4. art. 13. in corp. & ad 1. & in 4. distin. 15. q. 3. art. 2. & in 1. 2. q. 97. art. 4. ad 3. Turrecr. in d. c. Sunt quidam, n. 1. Sot. in 4. dist. 18. q. 1. art. 5. & distin. 21. q. 2. art. 2 & lib. 1. de iust. & iure, q. vlt. art. 2. Syluest. In ver. Papa, q. 15. & 16. Nauar. cons. 39. n. 16. de Sponsal. in antiq. aliàs cons. 4 n. 16. de despons. impub. in nouis. Couarr de Sponsal. part. 2. c. 6. § 9 n. 4. Gregor. de Valen. in 1. 2. disput. 7. q. 4. punct. 6 vers. Et quod ad priorem, & q. 8. pun 4. vers. Dispensatio autem, & in 2. 2. disp. 10. q. 3. pun. 5. col. 4. vers. Certum ea, Suarez tom. 3. de Eucharistia, q. 74. art. 2. disput. 43. sect. 4. vers. Tertia sententia, & vers. Quinto potest, & alij passim.

77 Nullitas autem dispensationis Apostolicæ in lege Diuina surgit ex duplici capite. Primo ex defectu causæ, quia dispensatio inferioris contra legem Superioris ad sui validitatem requirit iustam causam, c. Etsi illa, 1. q. 7. c. Mutationes, 7. q. 1. c. Ab excommunicatis, 9. q. 1. & c. Nemo, de elect. lib. 6. Archid. in c. Licet Canon, num. 3. eod. tit. & lib. & docet S. Thom. in 1. 2. q. 97. ar. 4.

78 Dixi in cap. fin. n. 6. de fil. Presbyter. At nulla causa subesse potest, quæ iustificat dispensationem contra legem Diuinam, quoniam illius conditor Deus omnes vidit casus, & causas, quæ sub lege illa poterant contingere, c. Deus omnipotens, 2. q. 1. c. Nouit, de iudic. c. Nouit ille, de appellat. & diuina voluntas, à qua lex æterna proficiscitur, est prorsus immutabilis, c. Incommutabilis, 22. quæst. 4. ergo si aliquo casu Deus voluit legem obligare, iustissimum est vt obliget, nec potest esse iustum vt obligationem, & nexum huiusmodi relaxare possit quisquam mortalium, vt est textus in c. Quæ contra omnes, 8. dist. et consequenter dispensatio propriè, quæ scilicet legis vinculum relaxat, nullatenus cadere potest contra præcepta diuini iuris.

79 Secundo nullitas dispensationis surgit ex defectu potestatis: nam ad legem Diuinam ita se habet quilibet homo, sicut persona priuata ad legem publicam, cui subijcitur, vt inquit, S. Thom. d. q. 97. art. 4. ad 3. Imo minor est proportio Pontificis ad legem Diuinam, quàm inferioris Prælati ad legem humanam, c. 2. ad fin. vers. Nam inter creatorem, & creaturam, supra de Summ. Trinit. Sed in lege humana inferior non dispensat contra legem Superioris, c. Inferior, 21. dist. c. Cum inferior, de maior. & obedien. Clem. Ne Romani, in princ. de elect. Ergo nec Pontifex contra legem diuinam. Quo argumento vtitur etiam Turrecr. in d. cap. Sunt quidam, n. 2. vers. Sexto sic, 25. q. 1.

80 Vnde quod dicunt Doctores nostri de dispensatione, & limitatione iuris diuini, non potest intelligi propriè prout dispensatio est iuris relaxatio secundum ea, quæ notantur in §. Nisi rigor, 1. q. 7. & in c. Vt constitueretur, in glos. in ver. Detrahendum, 50. distin. & per Archid. in c. Licet Canon, num. 3. de elect. lib. 6. sed intelligi debet pro iuris diuini declaratione, vt post Richard. de Media Villa in 4. senten. distin. 38. q. 9. art. 1. declarat Cardin. in c. Cum ad Monasterium, §. Abbas, n. 16. infra, de statu Monach. Potest enim Apostolicus declarare diuinas leges in aliquibus casibus propter aliquas circumstantias non obligare, cum scilicet ex earum obseruantia aut aliquid sequitur iniquum, aut maius bonum impeditur: aliàs enim cum pro interpretatione ad Deum recursus non pateat, non dedisset ipse Vicario suo sufficientem potestatem ad Ecclesiam gubernandam, quod erroneum esset asserere. Atque ita his casibus concedunt Theologi Summo Pontifici ius declarandi, non autem dispensandi, vt in specie S. Thomas in 2. 2. q. 54. art. 5. ibi, non tollitur lex naturalis humana lege, sed declaratur. Almain. de potest. Eccles. cap. 13. Turrectem. in summa de eccles. lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 53. Syluest. post alios d. quæst. 16. in fine. Couarr. variar. resol. lib. 3. cap. 13 num. 9. vers. Fateor enim Sot. de iust. & iur. lib. 10. quæst. 3. art. 1. & Vasq. in opusc. moral. in tract. de benefic. c. 4. §. 2. dub. 1. num. 122. in fine. Et in terminis declarationis intelligenda sunt exempla, quæ in oppositum adducunt Felin. & Præpos. locis supracitatis n. 73. Nam in illis casibus Pontifex nō relaxat, nec restringit, aur limitat legem diuinam, sed illam declarat, vt in c. Licet, in fine, de testib. Et ita etiam notat glossa vnica in dicto c. Sunt quidam, 25. q. 1. dum dicit Papam dispensare in Euangelio interpretando ipsum.

81 Quinimo Turrecrem. in eodem, cap. Sunt quidam, num. 2. in fine, affirmat nec valere, nec verum esse quod dicit glos. præalleg. quia, inquit, [Interpretatio obsequitur, & obsequi debet euangelio, aliàs non esset interpretatio, sed corruptio. Interpretati quippe euangelium ad sensum bonum, & Catholicum non contradicendo veritati fidei, & scripturæ sanctæ hoc licet Summo Pontifici, sed per hoc non dispensat in Euangelio, vt aliud dicat, quam quod Dominus,

nus, & Euangelium dicit.] Hæc ille.
Quæ cum ita sint, si lex diuina dicit simoniacum esse interuentu pecuniæ beneficium dare, vel accipere, vt in superioribus probatum est: quomodo potest declarari Romanum Pontificem posse beneficium ecclesiasticum vendere sine vitio simoniæ, quippe hæc non esset declaratio, seu interpretatio, sed potius inuersio, & corruptio legis diuinæ. Et sanè si ad dignitatem tuendam aduersus hodiernam tyrannidem liceret Romano Antistiti accipere pecuniam pro collatione beneficij sine labe simoniæ, vt dicit Felin. liceret etiam ipsi accipere pecuniam pro gratia, & Sacramentis: & tamen admittunt omnes hoc Summo Pontifici non licere, vt ait Dec. qui propterea, licèt multum succinctè, reprobat Felini responsionem in d. cap Ex parte, il primo
82 num. 25. de off. deleg. Item hac ratione liceret Apostolico ad dignitatem seruandam accipere lucrum ex mutuo sine vsuraria prauitate, & tamen hoc nemo Catholicus auderet affirmare. Idque non alia ratione, nisi quia vsurarum crimen vtriusque testamenti pagina detestatur. Et propterea super eo nulla fieri potest dispensatio, vt formaliter dicit textus in c. Super eo, de vsur. & notat glo. in cap. Ex parte. il primo, in ver. Dimittere, de offic. deleg. quæ apertè dicit propterea Papam non posse super vsura dispensare, quia in vtroque Testamento prohibita est. Et idem notant Innoc. Host. Ioan. Andr. & omnes in cap. fin. de simon. Ergo idem dicendum in simonia, quæ similiter damnata est in nouo, & veteri Testamento, vt in d. cap. Ex multis, & cap. Saluator, 1. qu. 3. cum nulla sufficiens
83 ratio diuersitatis afferri possit. Atque ita diluitur responsio Felini. Inepta est etiam similitudo, quam ponit Præpos. vbi supra, num. 75. videlicet; sicut in extrema necessitate non committitur furtum, ita nec Papa, qui ex causa accipit pecuniam pro collatione beneficij, committit simoniam: oporteret enim vt procedat similitudo vtrinque constituere extremam necessitatem; & tunc posset sustineri, vt positus in extrema necessitate sicut non committit furtum,
84 ita nec simoniam. Quemadmodum non committit vsuram, qui in extrema positus necessitate promittit aliquid mutuanti vltra sortem, nec est simoniacus Pater nesciens baptizare, qui dat pecuniam sacrilego Sacerdoti aliter baptizare nolenti paruulum in extremis agentem, vt post Abb. in c. In Ecclesiæ, de simon. Richar. & Caietan. fusè probat Sotus lib. 9. de iustit. & iur. qu 8. art. 1. col. 8. vers. Ad primum igitur. Sed extra casum necessitatis retorqueri potest argumentum Præpositi: nam ad dignitatem sustinendam vtique non liceret furari, & iuris diuini prohibitionem relaxare, vt probatur in dict. c. Si quis, cum ibi not. per glo. & DD. Ergo nec spiritualia vendere.
Atque huius sententiæ est apertè S. Thom. in 2. 2. quæst. 100. art. 1. ad septimum ait enim [Papa potest incurrere vitium simoniæ sicut, & quilibet alius homo. Peccatum enim tanto in aliqua persona est grauius, quanto maiorem ob-
85 tinet locum. Quamuis ergo res Ecclesiæ sint eius vt principalis dispensatoris; non tamen sunt eius vt domini, & possessoris. Et ideo si reciperet pro aliqua re spirituali pecuniam ex reditibus Ecclesiæ, non carret vitio simoniæ. Et similiter etiam posset simoniam committere recipiendo pecuniam ab aliquo laico, non de bonis Ecclesiæ.] Hæc ibi. Et idem docuit in 4. distin. 25. q. 3. art. 3. ad 2. in hæc verba: [Opinio illa erronea est (videlicet quæ astruit Papam non posse simoniam committere) si enim Papa pro aliquo spirituali munus acciperet, simoniam committeret sicut, & alius homo, quia in ipso Petro, cui Papa succedit, simoniæ vitium damnationem inchoauit in nouo Testamento.] Eiusdem sententiæ est Alber. Magn. itidem in 4. distin. 25. vbi respondendo quæstioni sic ait: [In veritate benè puto quod Papa potest committere simoniam, nec videtur mihi hoc dubium quando vendit spirituale.] Idem sensit Vlricus, seu Vdalricus de Argentina Alberti Magni Auditor in sua Summa Theologiæ relatus à Turrecrem. & Præpos. in cap. Latorem, 1. q. 1. vbi ait: [Dicunt quidam Papam non posse committere simoniam cum quacunque persona ecclesiastica, quia nihil lucratur, cum omnes res Ecclesiarum sint suæ. Sed stultum est hoc dicere; cum origo ipsius hæresis fuerit in voluntate ineundi pactum cum primo Papa, idest cum Petro etiam tunc temporis quando omnibus omnia erant communia; nec res Ecclesiarum sint Papæ, nisi sicut secundum leges omnia sunt Principis, scilicet ad gubernandum, non ad possidendum. Etsi etiam secundo modo sint suæ, tamen esset simonia, quia non possidet eas actu, sed sibi debentur cum voluerit accipere. Et qui debitori suo daret aliquod spirituale, vt recuperet quod suum est, simoniam committeret. Idem est ergo in proposito.] Hæc ille. Nec refert quod multi Doctores declarent seu potius restringant, & limitent doctrinam S. Thomæ vt procedat in his tantùm, quæ sunt prohibita quia simoniaca, non autem in his, quæ sunt simoniaca, quia prohibita, prout eam intelligunt Archid. Bellam. & Gemin. quos citat, & sequitur Præpos. in cap. Non decet, nu. 6. 12. distin. Nicolaus de Ausmo in supplemen. Summæ pisanæ in ver. Simonia 1. in fine, Paul. in Clem. 1. de Summ. Trinit. & Felin. in c. Ad audientiam, il secundo, nu 3. vers. At verum quod B. Thomas de rescript. & Syluest. in ver. Simonia, num. 4. vers. Quarto quæritur. Quoniam esto hoc verum sit: tamen quod spectat ad rem præsentem, cum vendere titulum Canonicatus, vel alterius simplicis beneficij sit prohibitum quia simoniacum, vt probatum est in præcedenti quæstione, nu. 40. consequens est, vt si Papa pro collatione huiusmodi beneficij pecuniam accipiat, in sententia D. Thomæ non sit à simoniæ vitio immunis. Idque non obscurè docuit idem S. Thomas d. qu. 100. art. 4. dum ait beneficium ecclesiasticum dici spiritualibus annexum quasi ab eis dependens. Non enim competit nisi ordinem clericalem habenti, & per consequens esse non posse sine spiritualibus; & propterea nullo præmio, aut pretio conferri debere, quia beneficio vendito, intelliguntur etiam spiritualia venditori subijci. Et apertius hoc sensit Ioannes Gerson Cancellarius Parisiensis in tract. de simon. his verbis: [Super materia simoniacæ labis in collatione beneficiorum per Papam resoluendo materiam ad radicem Scripturæ sacræ, qua dimissa percurrere

currere ramos opinionum particularium fine caret; ponitur hæc conclusio. Simoniaca labes contra ius diuinum, vel de simoniaca specie suspectum est in conferente beneficium ecclesiasticum, etiam si sit Papa, exigere, vel extorquere à beneficiando promptam pecuniam sub titulo primorum fructuum, ac impedire possessionem. & officiationem suam, quousque soluerit illam pecuniam: licèt quod spectat ad primos fructus, seu annatam egregius hic vir deceptus fuerit ex illorum suggestione, qui in Concilio Constantiensi asserebant Papam quasi ex contractu pro collatione beneficij exigere pecuniam contra euangelicum præceptum, gratis scilicet accepistis, gratis date.] Quod tamen erroneum esse fusè ostendimus in cap. 1. Ne Præl. vices suas, in 3. opposit.

Ex supradictis satis liquet de veritate huius sententiæ; sed nihilominus ad maiorem euidentiam subnectuntur etiam rationes infrascriptæ, quas in proposito adducunt Durandus, & Petr. de Palude apud Turrecrem. in d. cap. Latorem, num. 7. vers. Pro qua opinione, 1. quæst. 1.

86 Prima ratio est. Maior spiritualitas est authoritas officiandi ecclesiam, quàm authoritas docendi quamcunque humanam scientiam. Sed authoritas, siue licentia docendi sine peccato vendi non potest, vt habetur infra de Magistr. in Rubro, & Nigro, quasi per totum. Ergo fortiori ratione, nec authoritas officiandi ecclesiam. Et quamuis Præpos. in d. cap. Latorem, num. 21. respondeat hanc prohibitionem esse iuris positiui, in quo Papa potest dispensare; hoc tamen non videtur admittendum, quia prohibitio ne quid exigatur pro licentia docendi fundatur in authoritate euangelij, Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date*, vt in cap. 2. de Magistr. & scientia est donum Dei, vt dicit glos. in cap. 1. in ver. Pretium exigat, eod. tit.

87 Secunda ratio. Venditio beneficij est prohibita iure diuino in euangelio, Matth. 10. Non quidem in se, sed in suo simili: non enim minus spirituale est authoritas eligendi episcopum, & officiandi ecclesiam, quàm authoritas prædicandi. Sed in simplici Canonicatu est authoritas eligendi episcopum, cap. 1. & quasi per totum, de elect. & officiandi ecclesiam, c. vnico, de Cleric. non residen. lib. 6. cap. fin. de rescript. cod. lib. Clemen. Vt ij. de ætat. & qualit. cum multis similibus. Si ergo authoritas prædicandi prohibetur vendi iure euangelico. Ergo & authoritas eligendi episcopum, & officiandi ecclesiam, quæ est in simplici Canonicatu. Nec satisfacit responsio Præpositi vbi supra, quod Canonici non eligant, vt singuli, sed vt Collegium: nam nihilominus vnusquisque cum sua voce causat electionem, & concurrit in collatione iuris spiritualis, quod per electionem acquiritur electo, secundum ea, quæ dixi in cap. Bonæ, il primo, num. 77. supra de postulat. Prælat.

88 Nec subsistit quod subijcit Præpos. quod causa sit multum remota. Imo enim est proxima, & immediata, quia ex votis singulorum publicatis, & inuicem collatis immediatè surgit, & producitur electio, vt in cap. Quia propter, de elect. Et quatenus esset remota, est tamen originalis, quæ præcipuè attenditur, vt in cap. Litteris, de rescript. nam ad primordium tituli posterior formatur euentus, l. vnica, ad finem, C. De impo-

89 nen. lucrat. descript. lib. 10. Item ad rem non pertinet quod cum simoniaco in præambulis ad Ordinem dispenset episcopus, vt in c. Per tuas, il terzo, de simonia: quoniam dispensat post factum in pœna, quæ est de iure positiuo. Sed hinc non sequitur vt simonia illa non sit prohibita iure naturali, & diuino. Sicut videmus episcopum dispensare posse in crimine adulterij, vt in cap. At si Clerici, §. De adulterijs, infra de iudic. Et tamen certum est adulterium esse prohibitũ in lege æterna, & esse intrinsecè malum, cap. Ita nc, 32. quæst. 5. c. Litteras, de restit. spoliat. & cap. Inquisitioni, de sentent. excommunicat.

90 Tertia ratio. Si Papa recipiendo pecuniam in collatione beneficij ecclesiastici non committeret simoniam; hoc ea tantùm ratione prouenirct, quia non reciperet pecuniam pro beneficijs, sed pro fructibus, cum possit separare præbendam à Canonia ex notatis in c. Cum M. Ferratien. de Constitut. & in cap. fin. de consuetud. lib. 6. Et in hac specie tradit Præpos. in c. Latorem, num. 22. vers. Potest responderi, 1. qu. 1. Card. Iacob. de Concil. lib. 4. art. 4.

Sed hæc ratio falsa est, quia vt arguit ibidem Turrecrem. num. 8. vers. Quarto potest argui. Si verum esset Papam non conferre nisi fructus; tunc nullus, cui Papa conferret benefipium haberet titulum beneficij, nec dicendus esset talis ecclesiæ episcopus, Decanus, aut Canonicus, nec deberet ea exercere, quæ sunt illius officij. Præterea litteræ Papales super talibus prouisionibus confectæ, patentissimè declarant contra-

91 rium, dum prouisos iubent institui. Instituere autem est ius Canonicum in ecclesia, seu ecclesiæ beneficio conferre, vt in cap. Ex frequentibus, de institut. Cardin. in Clem. 1. in 6. qu. in solut. num. 11. de supplen. neglig. Prælat. Ergo fateri oportet non solum vendi fructus beneficiorum, qui sunt accessorij ad titulum, sed etiam illud quod est merè spirituale, & principale, scilicet titulum, seu potestatem exercendi huiusmodi ministerium, propter quod ijdem fructus sunt deputati. Idque clarè deciditur in cap. Si quis obiecerit, 1. quæst. 3. & in cap. seq. vbi dicitur: Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit.

92 Præterea quamuis præbenda possit consistere in mera temporalitate, & cadere etiam in laicũ, & de hac intelligenda sit glossa in d. c. Cum M, in ver. Receperunt, de Constitut. tamen secus est si præbenda sit annexa Canoniæ, quia tunc est ius spirituale, vt in cap. Dilecto, infra de præben. & declarat Abb. in cap. Tua nos, nu. 3. de Simonia. Ac proinde prohibetur vendi iure diuino, naturalique, vt efficaciter probat Caietan. loco proximè citando.

93 Demum vt optimè explicat Caietan. tom. 2 opuscul. in tract. 9. de simonia, qu. 1. ecclesiastico beneficio duo insunt, videlicet Clericatus, &

94 præbenda: nam cuilibet beneficio annexa est saltem prima Clericalis tonsura, cap. Cum adeo

95 de rescr. & c. Ex litteris, de transaction. & cuilibet intitulato debita est præbenda, quia Clerici viuere debent de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur, cap. Cum secundum, de

96 præbend. nec datur Canonia sine præbenda, idest titulus beneficij sine stipendio, cap. Relatum, & cap Dilectus, il primo, eod. tit. c. Cum super, de concess. præben. c. Iacobus de simonia,
97 cum concordan. Et quidem Clericatum esse ex iure diuino, vt inquit Caietanus, constat tum ex eo, quod Clericatus nihil est aliud, quam addictio ad ministrandum sacrificijs diuinis. Vnde & à sorte nomen accepit, quia in sortem Domini qui Clerici sunt, electi sunt. Ad hoc c. Cleros, 21. distin. c. Duo sunt, 12. qu. 1. & d. c. Cum secundum. Fuerunt enim omni tempore Clerici. Ante legem quidem primogeniti Clerici erant. Vnde & primogenituræ ius sacrum erat. Sub lege autem tota Tribus Leui sanctificata est
98 ad diuina officia. Tum ex eo quod spirituale quoddam est: omnis enim Clerici officium in spiritualibus actibus consistit, vt in cap. Perlectis, 25. distin. Vnde in prima tonsura ex vtraque parte præcisio corporalis in capite fit, scilicet secundum partem superiorem, in qua fit tonsura, & secundum partem inferiorem per quatuor angulos, in qua inciduntur capilli, ad significandum eos à temporalibus vndique præcisos, ad superna, quæ spiritualia sunt, ministros deputari, vt in d. cap. Duo sunt. Tum authoritate S. Thomæ in 2. 2. qu. 100. art. 4. qui officium clericale non spirituali annexum, sed spirituale esse à Deo dicit, itaut propterea beneficium ecclesiasticum Spirituali annexum censeatur, quia Clericali officio coniunctum est. Spiritualium autem author Deus est. Vnde quemadmodum Summus Pontifex inuolueretur crimine simoniæ, si venderet titulum beneficij cui esset annexa potestas clauium, ita & si vendat titulum beneficij, cui sit annexum officium
99 Clericale. Quoniam, vt Caietanus subijcit, quamuis in spiritualibus sint gradus, & ordo sit spiritualior clericatu, & claues sint magis spirituales multis Ordinibus, omnia tamen in spiritualium genere sunt, & omnia inuendibilia sunt, quia totum genus spiritualium est materia repugnans venalitati, id quod egregiè ostendit S. Thomas loco citato. Est ergo in omnibus ecclesiasticis beneficijs vnum spirituale, & omnino inuendibile, scilicet officium clericale, & in hoc Caietanus supplet distinctionem Abbatis tanquam diminutam, qui in cap. Extirpandæ §. Qui verò, num. 53. de præben. enumerauit executionem Ordinis, & potestatem clauium, & prætermisit Clericatum, licet fortè Abbas sub executione Ordinis comprehenderit etiam primam tonsuram, quæ à Canonistis habetur pro Ordine, vt dixi in c. Cum contingat, supra de ætat. & qualit. cum præsertim excludat Papam à vitio simoniæ tantummodo in Hospitalibus, & alijs habentibus solam administrationem temporalem. Hęc quoad Clericatum.

100 Quo verò ad præbendam, obseruandum est diligenter ex Caietano, vbi supra hoc nomen in se multa continere: nam præbenda dicit duo, idest stipendium Clericale, & certam determinationem talis stipendij, vel ad certam quantitatem, puta mille ducatorum; vel ad certum tempus, puta ad annum; vel ad certum locum, puta ex fructibus talis prædij, &c. & consequenter in præbenda possunt considerari quatuor, Primò ius stipendij; secundo stipendium ipsum; tertio ius talis, & tanti stipendij, in tali loco, &c. Quarto ipsum tale, & tantum stipendiū; de quibus sigillatim dispiciendum est.

101 Ius stipendij procul dubio ex diuino iure est spirituale, sicut & ius accipiendi decimas, vt per D. Thom. in 2. 2. qu. 100. art. 4. ad 3. quia eo ipso quod quis Clericus est, & diuinis officijs mancipatus, ius habet vt sustentetur ab Ecclesia, c. Clerici, 1. qu. 2. nam dignus est operarius mercede sua 1. ad Timoth. 5. cap. Quicunque, 12. q. 2. & denario fraudari non debent in Vinea Domini laborantes, Matth. 20. c. fin. de Magistr. neque os boui ligari debet trituranti. Deuteron. 25. c. Ecclesias, vers. Item non alligabis, 13. q. 1. c. Extirpandæ, infra de præben. Et qui ad onus eligitur, repelli non debet à mercede, cap. Cum secundum, eod. tit. Iustum namque est, vt illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium, c. Charitatem, 12. qu. 2. Et propterea Sacerdotibus Ægypti ex publico prouidebatur, vt dicitur Genes. 14 & Tribus Leui quia ius hoc habebat, partem inter fratres suos non accepit. Et vt dicitur 1. ad Corinth. 9. *Qui altari deseruiunt, cum altari participant*. Et paulo antè, *Quis militat suis stipendijs vnquam?*

102 Stipendium verò ipsum est quid temporale, sed diuino iure debitum, vt probatum est. Iniquum quippe esset vt assistentibus Deo pro nobis opportuna non daremus, c. Ecclesias, §. His ita, 13. q. 1.

103 Ius autem talis & tanti stipendij, licèt habeat determinationem seu taxationem ab Ecclesia; tamen re ipsa non est aliud à primo, quia per hoc, quod Clerico confertur certa præbenda, non confertur ei nouum ius, sed iuri quod habet à Deo, determinatur certa possessio; Ius enim, quod Clericus habet à Deo indeterminatum est, nec magis exigit hoc, quàm illud stipendium: sed Ecclesia tribuendo certos reditus, determinat illud assignando illi propriam materiam, Exemplo Sacerdotis, cui cum datur Parochialis Ecclesia, vel authoritas audiendi Confessiones, non confertur nouum ius, cum in sua ordinatione iam à peccatis absoluendi potestatem acceperit, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 15. sess. 23. sed iuri, quod habet à Deo determinatur ab Ecclesia materia, circa quam operatur. Ad hoc c. Generaliter, §. Ecce sufficienter, & c. sequen. 16. q. 1. & docet S. Thom. quodlib. 12. art. 30. Vnde similiter non sunt duo iura in Clerico respectu beneficij, sed vnum tantum à Deo indeterminatè datum quoad materiam, & postmodum ab Ecclesia determinatum. Quod etiam patet exemplis præcepti de sanctificatione festorum, de confessione facienda, de ieiunio, de decimis soluendis, & consimilibus, quæ ex iure diuino sunt indeterminatè, & ab Ecclesia sunt quantum ad determinationem temporis, quantitatis, modi, &c. Et tamen non sunt duo præcepta, vnum de iure diuino, & alterum de iure positiuo, sed vnum tantùm de iure diuino indeterminatum, & determinatum ab Ecclesia. Ad hoc Concilium Tridentinum sess. 14. de Sacram. Pœniten. cap. 5. & dixi in c. Omnis vtriusque, num. 25. infra, de pœniten. & remiss. Quemadmodum ergo ex determinatione Ecclesiæ non multiplicantur præcepta, ita

nec

nec multiplicantur iura, arg. c. Inter corporalia,
104 de translat. episc. Eorum igitur, quæ in Clerico
beneficiato sunt, omnia ex iure diuino sunt, præ-
ter quartum, videlicet determinatio stipendij.
Quoniam ex iure positiuo à Prælatis Ecclesiæ
institutum est vt annua stipendia, & tantæ quan-
titatis, &c. in illa, aut illa sint Ecclesia, & tali
Ministro applicata, vt in c. Nemo, de consecrat.
distin. 1.

105 Quibus ita constitutis facilè dignosci potest
quid in præbenda sit venale, & quid non: nam
cum spirituale venditionis materia naturaliter
esse non possit, & ius omne Clericale tam re-
spectu stipendij indeterminati, quàm respectu
talis, & tanti stipendij spirituale sit; huic neces-
sariò sequitur vt ius præbendæ non sit venale, &
illud vendere simoniacum sit, non quia prohibi-
tum, sed quia ex sui natura est simoniacum, &
consequenter vetitum etiam Papæ secundum
determinationem glossarum, vt hic in ver. Illici-
tæ pactionis, & in d. cap. Ex parte, il primo, in
106 ver. Dimittere, de offic. deleg. Ipsum autem
stipendium, seu ipsa præbenda cum sit res pu-
rè temporalis, vendi potest. Vnde secundum
D. Thomam in præalleg. q. 100. art. 4. ad 3. cum
Papa concedit decimas militibus, non conce-
dit eis ius spirituale accipiendi decimas, sed
tantummodo res temporales, quæ decimæ ap-
pellantur.

107 Quare superest tantùm examinandum an præ-
benda ipsa, quæ vt diximus, ex sui natura vena-
lis est, prohibeatur vendi ratione connexionis
cum Clericatu. Et quidem est hic duplex con-
nexio, scilicet iuris præbendæ ad Clericatum,
& ipsius præbendæ ad hunc Clericum. Prima
connexio venalitatem omnino excludit, tum
ex natura connexorum, quia vtrumque, idest
tam Clericatus, quàm ius præbendæ spirituale
108 est, vt patet ex dictis: tum ex natura connexio-
nis; constat enim ius præbendæ non esse conne-
xum quasi rem alienam coniunctam cum Cleri-
cali officio, sed per identitatem vel quasi, vt ex-
109 plicat Caietanus. Ideoque beneficium, seu præ-
benda dicitur sequela officij, c. Eos, & c. Si quis
Sacerdotum, 81. distin. c. Præter hoc, 32. distin.
glos. in cap. fin. in ver. Datur, de rescript. lib. 6.
Nec datur Canonia sine præbenda, vt prædixi-
mus, & notat glossa penult. in c. vnico, de Cler.
non resident. lib. 6. Ideoque S. Thomas d. art. 4.
in corpore affirmat beneficium Ecclesiasticum
esse necessariò annexum officio Clericatus tan-
quam ab eo dependens, & nullo modo sine spi-
ritualibus posse consistere. Quare præbenda
vtcunque sit res temporalis; tamen cum sit an-
nexa officio Clericatus ex debito diuini iuris; &
ex illo proueniat necessariò, quisquis horum
alterum vendit, neutrum inuenditum derelin-
quit, & simoniacus est, iuxta textum in c. Si quis
obiecerit, 1. q. 3. relatum à D. Thoma vbi supra
in argumento contrario.

110 Secunda autem connexio, idest ipsius præben-
dæ ad hunc Clericum secundum diuersos respe-
ctus venalitatem compatitur, & excludit. Com-
patitur quidem ratione ipsius Clerici actiuè,
quia potest ipse beneficij sui fructus vendere, &
111 locare. Extrauag. Ambitiosæ, vers. Ac de fru-
ctibus, de reb. eccles. non alien. Excludit autem
ratione eiusdem Clerici passiuè, quia non po-
test eidem vendi propter duo. Primo quia non
potest res vendi à non Domino, l. 1. C. De vsu-
cap. pro empt. Nullus autem Prælatus, nec
Summus Pontifex est Dominus fructuum perci-
piendorum: redditus enim omnium ecclesia-
rum quamuis sint Papæ vt principalis dispensa-
toris; non tamen sunt eius vt Domini, & posses-
soris, vt inquit S. Thom. & Viric. locis supraci-
112 tatis num. 46. Secundo quia conferre alicui Cle-
rico beneficium, & vendere illi fructus perci-
piendos nihil est aliud, quàm vendere illi exe-
cutionem proprij, & spiritualis iuris. Paria
autem sunt vendere ius, & illius executionem,
113 vt patet ex dictis supra num. 31. Vnde & duo
peccata hic concurrunt, Iniustitiæ, quia vendi-
ditur Clerico quod suum est, l. Rei suæ, ff. De
contrahen. empt. l. Cum res, & l. Si Mater, C. eod.
Prius enim Clericus intelligitur habere titulum,
qui dicitur gratis dari, & deinde executionem,
quæ titulum consequitur. Item peccatum simo-
niæ, quia vendi conuincitur executio spiritua-
lis iuris. Et hoc ipsum ante Caietanum docue-
runt Petr. de Palude, & Turrecrem. vt patebit
infra num. 123. vers. At si venderetur.

Quamobrem ex prædictis concludendum est
venditionem beneficiorum ecclesiasticorum sine
habeant annexam potestatem Clauium, & exe-
cutionem Ordinis, sine officium Clericatus, esse
prohibitam, quia simoniacam, non autem simo-
niacam quia prohibitam; & consequenter nec
Summo Pontifici licitam esse, cum emptionis
materia res spiritualis sit, quæ iure naturali, &
diuino venalitatem omnino excludit.

114 Vnde hanc sententiam non tantùm in Canò-
nicatibus, sed etiam in alijs beneficijs simplici-
bus vti veram, & consonam sacris regulis, ample-
ctuntur Durand. & Petr. de Palude, in 4 dist. 25.
quos refert, & sequitur Cardin. Turrecrem. in
cap. Latorem, num. 6. 1. quæst. 1. Item Cardin.
Caiet. in præalleg. tract. 9. de simonia, vbi testa-
tur hanc esse communem Theologorum opinio-
nem, & oppositam appellat errorem Canonista-
rum, & consentit Sotus lib. 9. de iust. & iure q. 7.
art. 1. Et quamuis impugnet rationem illam
Caietani, quod Clericalis tonsura sit de iure di-
uino, existimans etiam minores ordines esse ex
Constitutione ecclesiæ; tamen quoad hoc Soti
doctrina ne dum falsa, sed etiam periculosa est,
vt vidimus in c. Cum contingat, num. 72. supra
de ætat. & qualit. Eamdem latè tuetur Thomas
Campeg. in d. tractatu, An Papa labem simo-
niæ incurrere possit, vbi num. 11. dicit magno
applausu recipiendam esse sententiam Petr. de
Anchar. in cap. 1. de Constitut. in 11. oppositio-
ne, quod facere beneficia ecclesiastica venalia
est denigrare vniuersalem statum Ecclesiæ, per
l. Si quemquam, C. De Episcop. & Cleric. cum
dicitur: profectò enim quis locus tutus, & quæ
causa poterit esse excusata, *Si veneranda Dei
Templa pecunijs expugnentur?* Quod si denigra-
tur status vniuersalis ecclesiæ, nec Romano Pon-
tifici erit permissa, per ea, quæ habentur in
cap. Sunt quidam, 25. quæst. 1. & infra num. 25.
dicit esse reijciendam, & prorsus abominandam
doctrinam Cardinalis in cap. 1. de simonia: asse-
rentis Papam ex iusta causa posse quandoque in
collatione beneficiorum aliquid recipere, licèt
non passim, ne scandalizet Ecclesiam.

115 Non obstant modo contraria argumenta.
Ad primum enim respondetur ex Durando apud
Turrecrem. in d. cap.Latocem, num.9. vers. His
habitis, 1.quæst. 1. Imperatorem, si vendat Ma-
gistratum, quamuis non peccet contra legem
Iuliam de ambitu; tamen peccare in legem
naturalem, cui subijcitur. Vnde similiter, &
Papa vendendo quodcunque beneficium eccle-
siasticum, tamet si non peccet in legem Canoni-
cam, cui non subijcitur; peccat tamen in legem
diuinam, & naturalem. Sed hanc responsionem
quatenus habet Imperatorem vendendo Magi-
stratum peccare in legem naturalem, refellit
Petr.de Palude apud Turrecrem. vbi supra, quia
illa potestas est temporalis, & propter vtilita-
tem Reipublicæ posset institui vt Magistratus,
seu Præpositurae laicales venderentur, sicut ali-
cubi fit, & obseruatur in multis Curijs Regum,
& Principum. Hoc enim secundum cum fieri
posset sine peccato, dum tamen caueretur ne
mala exinde sequerentur, licèt hanc venalita-
tem etiam in Principe sæculari plurimum dam-
net Præpos. in Summa, 1.quæst.1. num.35. & in
eam inuehat glossa pragmat. Sanct. in titul. de
Annatis, in princ. in ver. Ecclesiasticis.
Itaque respondetur secundo leges ciuiles ad
rem præsentem non pertinere; quia loquuntur
in Dignitatibus, & officijs sæcularibus, quæ mul-
tum differunt à Dignitatibus, & officijs spiri-
tualibus, vt in cap.Solitæ, de maior.& obedien.
Vnde ex diuersis non debet fieri illatio, vulgata,
l Papinianus exuli, ff. De minor. nam sicut res
temporales in quantum vsui nostro deseruiunt
sunt in potestate nostra, l.In re mãdata, C.Mand.
& l.Nemo Exterus, C.De Iudæis: & ideo vendi,
& emi possunt; ita & iura, & officia, & digni-
tates ad gubernationem, & dispositionem qua-
cumcunque rerum huiusmodi ordinatæ, naturæ
non repugnat quin possint vendi, sed subsunt
116 soli Constitutioni Principis. At contrarium est
in spiritualibus, quæ in nullius sunt dominio,
nisi solius Dei, sicut sunt virtutes spirituales,
quarum naturæ repugnat venditio, vt in c.Gra-
tia, 1.quæst.1. cum nullum pretium sit, quo æsti-
117 mari possint. Quare idem dicendum in officijs,
& dignitatibus ecclesiasticis, quæ cum dispo-
nant, aut versentur obiectiuè circa talia, sunt
eiusdem naturę, vel sunt merè spirituales quædã
potestates: nam quilibet titulus ecclesiasticus
est quædam spiritualis potestas, seu ius spiritua-
le ad aliquos actus spirituales exercendos.. Ad
hoc cap.Concessa, 12.quæst.2. cap.Generaliter,
16.quæst.1. cap.vlt. 1.quæst.2. & cap.fin.de rescr.
lib.6. Et quod notat glossa in cap.Dudum, il se-
condo, in ver. Intitulatum, supra, de elect.
118 Ad secundum respondetur negando minorem;
falsum enim est in sacra Scriptura non inueniri
damnatum vt simoniaco, nisi venditionem Sa-
cramentorum, & operationem miraculorum.
Imò enim Matth.10. prohibentur vendi omnes
actus spirituales, ad quorum aliquem simplex
quoque Canonicus deputatur. vt in Clem.Vt ij,
de ætat. & qualit. & in decreto Concilij Triden-
119 tini cap.3. sess.21. & cap.12. sess. 24. Et in lege
veteri reprobatur vt fiat Minister per pecuniam:
habetur enim, 3.Reg.13. *Quicunque volebat re-*
plebat manum suam, & fiebat Sacerdos.
Nec obstat si dicatur; Olim erat quidem
simoniacum vt quis fieret Minister Templi pro
pecunia, quia institutio ministrorum ecclesiæ
erat de iure diuino, & sanctificatio Sacerdotum
& Leuitarum; licèt distinctio, & ordinatio fue-
rit facta à Dauid. At institutum Canonicorum
est de iure diuino, sicut Ordinum, & Sacramen-
torum. Item auctoritas Matth. 10. *Gratis acce-*
pistis, &c. intelligi potest de his, quæ accipiun-
tur à Deo, non ab homine, vt sunt Canoni-
catus.
120 Id inquam non obstat, quia spirituali for-
maliter accidit, vt habeat causam spiritualem
diuinam ad hoc vt eius venditio sit simoniaca.
Vnde cum deputari ad Diuinum cultum sit spi-
rituale, sicut & ipse cultus, à quocunque fiat
hæc deputatio, dum tamen ad illum pertineat,
est ex potestate à Deo deriuata; & consequen-
ter deputare est inse simoniacum, eodem modo
simoniacum erit illam deputationem vendere,
siue eadem deputatio fiat à Deo immediatè, siue
ab homine habente potestatem Dei.
Et quæ de Canonicatu dicta sunt, eadem ven-
dicant sibi locũ in quolibet simplici beneficio,
cum illi sit annexa necessario saltem prima cle-
ricalis tonsura, & consequenter deputatio ad
diuinum cultum, c.Cleros, 21.distin.cap.Psalmi-
sta, 23.dist.c.Perlectis, §. Ad Psalmistam, 25. dist.
& cap. Duo sunt, 12. qu.1. Quod efficaciter pro-
bat Caietan superius relatus, n.97.98.& 99.
121 Ad tertium respondetur negando consequen-
tiam, quia non procedit similitudo à iurepa-
122 tronatus ad collationem beneficiorum; nam
ius patronatus transit vendita villa, vel Castro
cum vniuersitate bonorum, nec venditur dire-
ctò, & principaliter, quia super ipsum non
cadit venditio, sed super villam, nec indirectè,
& secundariò; quia villa non pluris venditur
propter iuspatronatus annexum, alioquin esset
simonia, vt in cap.Ex litteris, & d.cap. Cum sæ-
culum cum vtrobique notatis per Doctores de
123 iurepatron. At si venderetur beneficium eccle-
siasticum, venditio caderet directè super id,
quod est spirituale; quia Prælatus nõ habet aliter
benificium conferre, nisi quia habet instituere
ministrum ad officium. Et ideo si quid vende-
ret, hoc principaliter venderet, & ratione hu-
jus quodcunque annexum temporale. Atque
ita caderet venditio directè super id, quod spi-
rituale est, quod fieri non potest sine vitio simo-
niæ. Et ita ad argumentum contrarium respon-
det Durandus.
Verùm hæc responsio non placet Petro de
Palude, quia Prælatus non solùm dat spiritua-
le, sed etiam temporale: confert enim Papa
eodem contextu Canoniam, quæ est ius spiri-
tuale, & præbendam primò vacaturam, quæ
est beneficium temporale, vt in cap.Cum M. de
Constitucionibus. Vnde posset dicere. Ego con-
fero tibi gratis Canoniam; sed si cum hac velis
habere præbendam, dabis mihi tantùm. Vnde
dimidius Canonicus quoad ius spirituale est in-
teger Canonicus. Ergo si Papa faceret eum in-
tegrum Canonicum pro pecunia, venditio cade-
ret super purè corporale. et cum Paludano sim-
pliciter transit Turrecrem. in d.c Latorem, n.9.
vers. Ad tertiam rationem, 1.q.1.
Quinimmo ob hanc rationem separationis
Cardinal.Iacobat. de Concilio lib.4. art.4. rela-
tus

tus à Redoan. de simonia.par. 1.cap.22.num.8. tenet Papam non esse simoniacum si pro pecunia conferat beneficium requirens Ordinis executionem, puta episcopatum, vel beneficium Curatum, si non gerat in mente vendere Ordinem; quia pecuniam non videtur recipere pro Ordine, sed pro beneficio tantùm. Et Papa potest separare Ordinis executionem ab ipso beneficio: nam vbi vult liberat aliquem vt non teneatur ministrare in Ordine requisito in beneficio, quod habet, & potest facere vt seruiet per substitutũ, vt ibi per eum. et videtur sequi Gundisal. Villadiego in tract. de legat. n. 36. Sed certè Durand. videtur immeritò impugnari, quia præbenda etsi temporalis res sit; tamen ex debito iuris diuini est necessariò, connexa cum Clericali officio; & ideo vendito vno, neutrum inuenditum derelinquitur, vt in dict. cap. Si quis obiecerit, & in cap. Sequen. 1. qu. 3. & latè probatum est supra, num. 34. 90. & 106. et nihilominus idem Petr. de Palude, & Turrecrem. ad quintum argumentum contrarium respondet secundo loco, accessorium sequi suum principale, & non è conuerso, vt in reg. Accessorium. Vnde cum principale est in se corporale; tunc super ipso vtique cadit venditio, & spirituale gratis consequitur, & ita est in iurepatronatus, vt in dict. cap. ex litteris, & cap. Cum sæculum, de iurepatron. At verò cum è conuerso spirituale est principale, & temporale accessorium, prout est in beneficio; tunc sicut titulus beneficij debet gratis concedi. & non vendi; ita & accessorium. Quapropter cum de iure diuino sit, vt qui altari seruit, de altari viuat, vt in c. Cum secundum, de præben. & ex dictis patet; contra ius diuinum esset, si illud quod pro officio dari debet, non daretur nisi pro pecunia. Quod si Prælatus de facto sic diuisim ageret dicens: Do tibi gratis Canonicatum, & vendo tibi præbendam; ageret tum iniustè, quia semel datum venderet; dando enim Canonicatum dat per consequens præbendam, vt in cap. Relatum, & cap. Dilectus, il primo, de præben. tum simoniacè, quia non venderet fructus ipsos, sed ius percipiendi fructus. Ipsum autem ius est spirituale per essentiam, quia est idem re quod Canonia, vt dictum est, num. 118. Ad hoc, c. Dilecto, eod. tit. & quod notat Abb. in c. Tua nos, in 3. notab. de simonia.

Ad quartum respondetur negando consequentiam. Ratio est, quia secundum Durandum, & Turrecrem. locis citatis, antecedentia ad sacramenta possunt licitè vendi, dummodo pluris non vendantur ratione consecrationis, quia super illud, quod est corporale, cadit directè venditio, sed officium sequens ad sacramentum secundum se est spirituale, & ideo nec ratione temporalis annexi consequentis vendi potest, cum non transferatur, nisi prius translato officio. Vnde oportet venditionem cadere super officium, quod est spirituale.

Ec hinc patet etiam responsio ad sequentem confirmationem; quia quando est aliquid partim corporale, & partim spirituale potest aliquo modo fieri venditio ratione corporalis, vbi vendens directè, & per se potest illud corporale in alterum transferre, & non mediante spirituali, quod non est in proposito.

124 Ad vltimum respondetur negando maiorem. Ratio est, quia, vt inquit Turrecrem. in d. c. Latorem, num. 9. vers. Ad quintam post Petr. de Palude, ad hoc vt aliquid sit spirituale, ita vt illud vendere sit simoniacum, non requiritur vt sit in eo spiritualitas, quæ sit ens reale naturale, vel supernale, sicuti sunt gratia, & Sacramenta, & huiusmodi; sed satis est vt sit in eo spiritualitas, quæ sit relatio rationis, sicut vendere Calicem consecratum ratione consecrationis, quæ in eo nihil reale ponit; & tamen est ex se simonia-

125 cum. Similiter cum per omne beneficium ecclesiasticum Clericus ordinetur ad diuinum cultum, c. Cum ad hoc, de Cler. non residen. c. Cum secundum, de præben. Concilium Tridentinum, cap. 3. sess. 21. ipsum ius Canoniæ procul dubio est spirituale relatione, seu ordinatione ad diuinum cultum, licèt in se non habeat rem spi-

126 tualem. Ad hoc autem vt aliquid sit ex se simoniacum, non exigitur vt habeat causam spiritualem diuinam; sed sufficit, vt in se sit tale formaliter. Si enim Papa fecisset Calicem, non propterea Calix plus esset consecratus, quam si faber fecisset; cum formaliter sua spiritualitas sit ex consecratione. Quamobrem quæ sunt ex Constitutione ecclesiæ diuino cultui annexa, sicuti sunt tituli Dignitatum, & beneficiorum quorumcunque, sunt ex se formaliter spiritualia, licèt effectiuè per ecclesiam.

Sed clariùs ad hoc argumentum, in quo Canonistæ constituunt vim totam præsentis disputationis, quodque, vt Caietanus ait est fundamentum totius erroris, respondet idem Caietanus duobus modis.

Et primò dicitur hoc argumentum peccare, quia assumit non causam, vt causam, dependentia enim, quam habent tituli beneficiorum à iure positiuo, non est causa venalitatis, sed negotiatio spiritualitatis. Vnde spiritualia, quæ ex iure positiuo pendent, venalia non sunt, vt patet de consecratione sacrorum Vasorum, Vestium, de benedictione nuptiarum, &c. quæ sunt de iure positiuo; & tamen vendi non possunt. Oportet ergo vt oppositum argumentum procedat, pro fundamento assumere quod titulus beneficij sit res temporalis, & non quia est de iure positiuo, vt secundum se possit esse materia venditionis.

127 Deinde aliquid esse de iure positiuo contingit dupliciter. Vno modo quoad substantiam rei, vt sunt officia, & administrationes temporales. Alio modo quoad determinationem tantùm. Prima quia sunt totaliter ab homine, venalia sunt, vt notat gloss. in c. Saluator, in ver. Indicem, 1. q. 3. Alia verò, quia secundum substantiam eorum spiritualia sunt, & ab Ecclesia tantùm modificationem, & determinationem recipiunt; venalitati repugnant. Rursus prima potest Ecclesia annullare, vtpotè totaliter sua opera. Secunda verò potest mutare, & aliter de-

128 terminare. Vnde quamuis in potestate Ecclesiæ sit separare à iure clericali determinationem præbendæ, quam constituit, si tamen illam sustinet, ex quo spiritualis iuris determinatio est, omninò vendi non potest. Quemadmodum in potestate Ecclesiæ est subtrahere consecrationem Virginum, quam determinauit; si tamen sustinet, vendi non potest nisi simoniacè. Ita Caie-

Caietanus io præalleg. tract. 9. de simonia, qu. 1. ad fin. opusc. tom. 2.

129 Demùm fallacia argumenti Canonistarum conuincitur ex eo quod tituli Patriarchatus, Archiepiscopatus, & Episcopatus sunt de iure positiuo, vt est textus in c. 1. & 2. 22. distin. & in c. Olim, 95. dist. Dixi in c. Quanto, supra de transl. Episc. Et tamen constat apud omnes Papam vendere non posse titulum Episcopatus sine labe simoniæ, vt firmatum est supra nu. 31. Igitur non licet arguere. Papa est supra omne ius positiuum. Ergo potest vendere titulos beneficiales, qui sunt de iure positiuo. Sufficit autem dare instantiam ad tollendam vim consequentiæ, vt post Arist. 8. Topic. notat gloss. 2. in cap. Sicut vrgeri, 1. q. 1. & Ioan. de Anan. in cap. Suscepimus, num. 5. vers. Facit etiam, de homicid.

130 Sed rursus aduersus prædictam conclusionem insurgit Præpositus io d. c. Latorem, num. 29. 1. q. 1. duobus fundamentis. Primum est, quia si simonia in beneficio esset iure diuino prohibita, sicut simonia in Ordine; diuersimodè non punirentur. Quod tamen est falsum, vt notatur in cap. Presbyter, 1. q. 1. & in §. Verùm, & in §. Ad hæc, 32. distin. Item non fieret tanta distinctio super dispensatione, vt cum simoniaco in Ordine non dispensetur: in simoniaco autem in beneficio in multis casibus dispensari possit, vt patet in c. Quicunque, in c. Eos, in princ. & in c. Præsentium, 1. q. 5.

131 Sed certè hoc primum fundamentum est valdè infirmum; quia in peccatis etiam eiusdem speciei iure diuino prohibitis sunt gradus, & vnum est grauius altero. Ideoque pro modo culpæ ab Ecclesia statuuntur pœnæ, & conceduntur dispensationes. Sicut homicidium ex insidijs grauius est homicidio in pura rixa, vel ad defensam. Ideoque primum grauius punitur, & super eo non dispensatur; cum tamen dispensari soleat in secundo, c. 1. infra, de homicid. c. 1. eod. tit. lib. 6. cap. Miror, 50. dist. & patet in decreto Concilij Tridentini cap. 7. sess. 14. Et nihilominus vtrumque est diuina lege prohibitum, vt in Decalogo, Non occides. Et idem patet in alijs criminibus iure diuino prohibitis, quæ ex varijs circumstantijs grauius, vel mitius puniuntur iuxta textum in l. Aut facta, ff. De pœnis, & fusè explicat Henric. Boich. in c. In Archiepiscopatu, colum. 2. vers. et in hac causæ consideratione, infr. de raptor. & fusius Marian. Socin. in c. Licet, à n. 22. de pœnis.

Præterea Concilium Chalcedonense simili pœna condemnat eos qui ecclesiastica beneficia interuentu pecuniæ acquirunt, ac eos, qui sacram manus impositionem, per quam Spiritus sanctus confertur, mercari dignoscuntur. Quæ sunt formalia verba textus in c. ex multis, 1. q. 3. Atque ita argumentum Præpos. in oppositum retorquetur.

132 Alterum fundamentum est, quia Institutio beneficiorum est de iure positiuo. Sed ad hoc satis, superque responsum est supra num. 125. & seqq. Et quod Præpositus subijcit neque legem Veteris, neque noui Testamenti potuisse de his titulis cogitare, cum nondum essent instituti, ridiculũ est; quia vtriusque Testamenti Author est Deus, cui nihil est absconditum, sed omnia manifesta sunt etiam antequam fiant, cap. Deus

133 omnipotens, 2 quæst. 1. Futurum enim, & præteritum non est in Deo: quia quidquid est in eo totum est in præsenti æternitatis, vt docet S. Thomas in quæstionibus disputatis de potentia Dei, quæst. 1. art. 5. ad secundum. Imò Redemptorem nostrum de hoc cogitasse, satis conuincitur ex d. cap. Ex multis, vbi Summus Pontifex, qui authoritatem habet euangeliũ declarandi dicit per nummularios, quorum fit mentio. Matth. 20. denotari venditores ecclesiastici beneficij, qui *Donum Dei*, euangelio teste, *Speluncam latronum faciunt*.

Demum etsi daremus legem veterẽ, aut euangelium de his titulis non cogitasse; satis est tamen vt damnauerit in genere venditionem spiritualium: nam sub hoc genere comprehenduntur etiam beneficia ecclesiastica, quæ vtique spiritualia sunt, vt in Superioribus moustratum est.

134 Nec videtur subsistere media opinio, quam Præpositus excogitauit in eod cap. Latorem, nu. 33. distinguendo an beneficium habens certum Ordinem annexum: puta Præsbyteratum conferatur pro pecunia non habenti illum Ordinem; an verò conferatur talem Ordinem habenti vt primo casu sit simonia iure diuino prohibita. In secundo autem sit simonia de iure positiuo tantùm.

135 Hæc inquam distinctio non videtur subsistere; quãdoquidem iam promotus ad Ordinem, quem requirit beneficium, licèt per assequutionem beneficij non adstringatur ad nouum Ordinem suscipiendum, adstringitur tamen ad illius executionem in loco cum omnes obtinentes beneficia, quibus onera varia sunt annexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij epistolas dicant, seu cantent, teneantur, & cogendi sint ab episcopo in diebus statutis dictos Ordines per seipsos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent, io cultu diuino præstare, vt in Clemet. Vt ij, de ætat. & qualit. innouata, & ampliata à Concilio Tridentino cap 4. sess. 22. Atque ita in venditione cuiuslibet beneficij ecclesiastici necessariò venditur exequutio Ordinis, vel saltem officium Clericale, quod ex sui natura spirituale est, & inuendibile, vt ex dictis constat. Et ita supradictam distinctionem refellit, licèt multum succinctè, Thomas Campeg. in præcitato tractatu, An Papa labem simoniæ incurrere possit, num. 13.

136 Postremò ad authoritatem Canonistarum responderi potest paucissimos esse ex antiquis, & celebrioribus, qui affirment vendere titulum beneficij ecclesiastici esse prohibitum de iure positiuo tantùm, adeo vt Abbas in d. cap Extirpandæ, num. 53. de præben. dicat se non repetisse hanc quæstionem per aliquem tactam, nisi per Cardin. in cap. 1. de simonia: omnes enim affirmant Papam non inuolui crimine simoniæ in his, quæ sunt simoniaca quia prohibita, & nullus eorum excepto Cardinali vbi supra, Hostiens. in cap. Ex parte, il primo, nu. 4. vers. Quædam verò, de offic. deleg. & Henrico Boich. in cap. 1. Ne Prælati vices suas, exemplificat in venditione beneficij ecclesiastici. Et Caietanus tom. 2. opusc. in tract. 9. de simonia, quæst. 1. in hoc haud fideliter refert Auton. de Butr. & Ioan. de

de Imol.in c.Ex parte, il primo, de offic. deleg. Non enim dicunt vendere titulum beneficij esse prohibitum de iure positiuo, prout illos refert Caietanus, sed simpliciter distinguunt cū glossa quædam esse prohibita quia simoniaca,quędam verò simoniaca quia prohibita. Imò Butr.n.10. declarans quæ sint simoniaca quia prohibita, vtitur exemplo glossæ, videlicet pastum, vel pastillum dare post receptionem in Canonicum, quasi innuens per hoc aliud esse si daretur in actu ipsius receptionis. Similiter Doctores citati supra,num. 63. qui dicunt in Curia Romana non committi simoniam,excepto Henric.Boich. vbi supra, non exemplicant in venditione beneficij ecclesiastici; sed generaliter in simoniacis, quia prohibitis, vt in permutationibus, & consimilibus iuxta terminos d.cap. Ex parte, il primo de off.deleg.& huius Decretalis. Vnde non video quomodo Præpos.in d.cap. Latorem,n.29. & quidam alij recentiores attestari potuerint hanc esse communem opinionem, cum eam ex Classicis Canonistis nullus tangat præter Hostiensem, Henricum, & Cardinalem, qui etiam transeunt sicco, vt aiunt, pede, nec punctum ex professo examinant. Imò Host. & Henric. vno tantùm verbo obiter hoc tetigerunt. Et nihilominus etsi hæc sententia esset communis Canonistarum; tamen illi opponitur communis sententia Theologorum. Quare arbitror concludendum Summum Pontificem vendere non posse titulum cuiuslibet beneficij ecclesiastici absque vitio simoniæ; quæ tamen omnia determinationi Sanctæ Matris Ecclesiæ humiliter subijcio.

137 Quoad tertim articulum Abbas in cap.Extirpandæ, §. Qui verò, num.55. & 98. de præben. concludit in Hospitalibus, & alijs beneficijs, quorum executio concernit temporalia tantùm Papam non committere simoniam recipiendo quid temporale. Quia, inquit. hoc non est vendere donum Dei, sed dicitur prohibitum ab ecclesia. Et in hoc putat posse procedere similitudinem legis Iuliæ de ambitu, quæ locum non habet in Romana Curia. Et hoc ideò, quia ipse Princeps hoc prohibuit. Secus autem si prohibuisset Deus. Subdit tamen vtroque casu Papam debere abstinere, & malè facere si non abstinet. Licèt hoc vltimo casu non dicatur simoniam propriè committere: nam Papa non potest facere id, per quod denigratur, seu decoloratur status Ecclesiæ, cap. Etsi illa, 1.quæst.7. facit quod notatur in cap.Etsi Christus,de iureiuran. De hoc in Specul. in tit. de legat.§.Nunc breuiter,vbi ponit casus in quibus Papæ prohibitum est dispensare, & inter cæteros prohibitos connumerat supradictum.Sequitur Redoan. de simonia, par.1.cap.22.nu.6.

138 Ego verò in hoc articulo sic arbitror distinguendum. Aut Hospitalia conferuntur in titulum perpetui beneficij iuxta terminos Clemen. Quia contigit,§. Vt autem,de relig.domib. Aut conceduntur in administrationem. Primo casu arbitror vendere titulum Hospitalis esse prohibitum, quia simoniacum. Patet quia huiusmodi Hospitalia in titulum collata, eo quod in eorum fundatione ita cautum sit, aut per electionem de illorū Rectoribus prouideatur,verè, & propriè sunt beneficia ecclesiastica, nec conferri possunt nisi Clericis, vt est expressum in d.§.Vt autem, habentque iura spiritualia, vt in Clemen. Per litteras, de præben. & consequenter cum habeant officium clericale annexum, non possunt esse materia venalitatis, vt abundè probatum est supra,num.96.& in hoc puto supplendam distinctionem Abbatis, qui prætermisit Clericatum, prout eam supplet Caietanus secundum ea, quæ dicta sunt supra, num.99. In

139 secundo autem casu existimo veram esse Abbatis doctrinam,ita vt recipere pecuniam pro huiusmodi administrationibus, & officijs temporalibus non sit ex se simoniacum. Idque siue administrationes huiusmodi sint temporales instar Tutorum, & Curatorum, vt d. §. Vt autem,vers. Illi etiam, vel Præsidentium Ciuitati Romanæ, vt in cap.Fundamenta,de elect.lib.6. Aut Præsidentium alijs Ciuitatibus,vel Vniuersitatibus,de quibus per Host. & Ioan. Andr. in c.fin. de iudic. siue sint perpetuæ; nam hodie, sicut olim, instituuntur Rectores perpetuò in locis talibus,vt dicit glossa in d.§. Vt autem in ver. Committitur. Et est ratio quia huiusmodi administrationes, & officia possunt committi etiam laicis,vt probatur in eodem,§.Vt autem: nam posteaquam textus prohibuit Hospitalia conferri Clericis ad titulum beneficij,immediatè subdit:[sed eorum gubernatio viris prouidis, & idoneis,& boni testimonij committatur.] Vnde nec personæ, nec administrationes huiusmodi sunt per se sacræ. Neque Ecclesia eas facit sacras, & ideò talia vendere non est iure diuino, aut naturali prohibitum, sed tantùm ex Constitutione Ecclesiæ. Et ita in effectu post Hugonem tenet glossa in c.Saluator,in ver. Iudicem, 1.qu.3.Præpos. in cap.Latorem, n.30.vers.Alioquin sequeretur,1.qu.1. & dixi supra in 1.quæst. num.21.

140 Quarto QVÆRO, vtrum annatæ in Romana Curia licitè exigantur, & sine labe simoniæ.

Ex eo quod in præcedentibus quæstionibus firmatum sit accipere pecuniam pro collatione beneficij ecclesiastici esse prohibitum quia simoniacum, adeout hoc vitium nec supremæ Sedis purget auctoritas; existimare quispiam poterit annatas in Curia Romana exigi non posse à prouisis absque simoniaca prauitate. Sed profectò longè diuersa est causa annatarum; quoniam illarum exactio nullatenus fit pro ipsa collatione, seu prouisione, sed pro fructibus primi anni beneficiorum vacantium, qui pro dimidia spectant ad Sedem Apostolicam ex iustissimo titulo reseruationis, quam Romani Pontifices pro tanti officij,laboris, & dignitatis sustentatione sibi fecerunt à tempore, cuius initij non extat memoria. Idque non tam lege positiua ecclesiæ, quam iure diuino, & naturali. Vnde solutioni annatæ, quam exigit Camera Apostolica non pro vllo iure spirituali,aut spiritualibus annexo, sed pro fructibus merè temporalibus ad se legitimè pertinentibus, nefas est vllam simoniæ,aut turpis lucri notam ingerere,vt scripsi latissimè in cap.1. infra, Ne Prel.vic. suas, à num.6.vsque ad num.98. vbi de annatarum origine, natura, & iustitia copiosè disserui aduersus aliquot Scriptores tam hæreticos, quàm Catholicos, qui in illas inuehunt, vbi etiam respondi ad decretum Concilij Basilæen. sess. 21. & ad

ad pragmaticam sanctionem in tit. De annatis eum sua temetaria, & sactilega glossa in ver. Annatarum, ibi vidcas.

141 Quintò, & vltimò QVÆRO iuxta ordinem initio propositum, an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij sint simoniaci.

Et quidem in illis casibus, in quibus etiam Papæ potest inuolui crimine simoniæ secundum ea, quæ dicta sunt in 3. q. n. 53. extra dubium est eodem vitio innolui soluentes pecuniam pro beneficij collarione. In alijs verò, in quibus Papa simoniam non commirtir, eo quod sint simoniaca quia prohibita, Abb. in præall. c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 57. de præben. post Specul. in tit. de legat. §. Nunc breuiter, putat nihilominus eum, qui dedit pecuniam Papę, non esse tutum quoad Deum, & ligari Constitutione Papali contra simoniacos promulgata, licèt ipse Papa sua Constitutione non ligetur. Nec mirum esse vt vnus ligetur, & aliter non; quia hoc contingit propter diuersas personarum qualitates:
142 nam Papa idcircò non ligatur, quia nemo potest ligari à seipso, cum nec seipsum possit absoluere, vt in cap. final. de Pœniten. & remiss. Discretio enim personarum esse debet inter agentem, & patientem, cum sint correlatiua,
143 quæ in eodem subiecto esse non possunt, vt in c. fin. de Institut. in c. Debitum, de bigam & in c. Per vestras, de iurepatr. At subdito nihil obstat quominus ligetur, cum Constirutio prohibens remaneat firma, nec fuerit sublata per habentem potestatem illa vice dispensandi. Sic etiã videmus multoties in facto inseparabili vnum peccare, & puniri, & alium non, vt in cap. In
144 lectum, 34 qu. 1. Exemplum ponit Ioan. Andr. in reg. Cui licet, in Mercur. lib. 6. vbi format quæstionem in his terminis, videlicet, Statuto Episcopi cauetur vt ludentes ad hazardum sint ipso iure excommunicati. Ludit Episcopus statuti Conditor cum Titio, quæritur an vterque in excommunicationem inciderit. Et post multa determinat Episcopum non incidisse, sed Titium dumtaxat, quia Episcopus sua Constitutione adstringi non potuit. Ita ergo in proposito, tametsi Papa, qui ex pacto pecuniam recipit, simoniam non committit in his, quæ sunt prohibita de iure positiuo tantùm; nihilominus pecuniam dantes à simoniæ labe non sunt immunes.

145 Sed certè Abbas videtur falli, quia Papa dum facit actum prohibitum, super quo potestatem habet dispensandi cum inhabili, intelligitur tacitè dispensare, l. Idem Vulpianus, ff. De excus. tutor, l. Quidam consulebat, ff. De re iudic. l. Imperialis, vers. Sed si talis, Cod. De nupt. Oldrad. cons. 31. n. 4. Et ad hoc accedit Calder. cons. 31. num. 3. vers. Item quæritur, aliàs 8. de rescript. Bald. cons. 446. Recolo me consuluisse, num. 7 vers. Præterea quando Princeps, lib. 5. Innoc. & communiter DD. in c. Diuersis fallacijs, infra, de Cleric. coniug. et hanc esse magis communem opinionem testatur Natta cons. 402. num. 9.

146 Non ergo procedit quod dicit Abbas dantem pecuniam Papæ pro collatione beneficij simoniam committere, licet Papa illam non committat, eo quod Constitutio prohibitiua non sit suspensa. Imò enim Papa gerendo actum, satis censetur illam suspendisse, & cum contrahente secum dispensasse, cum hæc sit natura correlatiuorum, vt concesso vno censeatur concessum & aliud, l. fin. C. de indict. viduit. tollen. Gemin. in c. eos, de tempor. ordin. lib. 6. Felin. in terminis in c. 1. n. 2. vers. In quantum Abbas, de simonia. Vnde quemadmodum Constitutio non adstringit Papam illius conditorem; ita nec con-
147 trahentem eum ipso. Nec vrget simile de episcopo; quia inferior à Papa faciendo actum contrarium non censetur tacitè dispensare sicut Papa, vt notat Innoc. in d. c. Diuersis, & in c. Veniens, & ibi etiam Doctores, de fil. Presbyter. Vnde meritò Abbatis discrimen inter Papam, & Subditum refellit Præpositus in c. Latorem, n. 2. ver. Mihi videtur quod Panormitamus fallatur, 1. q. 1. & Felin. loc. cit. à

DE PACTIS.

Cap. Accepimus.

SVMMARIVM.

1 *PActum de succedendo post mortem Prælati in ipsius Ecclesia non valet. & num. 12. & 14.*

2 *Dignitas ecclesiastica non acquiritur successione, seu iure hereditorio, sed canonica institutione.*

3 *Pactum futuræ successionis in beneficijs ecclesiasticis votum captandæ mortis inducit.*

4 *Educari non debet apud substitutum ex fideicomisso is, cui per obitum succedendum est.*

5 *Pactum de hereditate viuentis valet, dummodo ille consenserit, & in consensu vsque ad mortem perseuerauerit.*

6 *Pactum de succedendo in beneficio non sustinetur ex concessu beneficiati.*

7 *Successio in beneficio viuentis à iure improbatur in vocatione per obitum dumtaxat, non autem per matrimonium, per ingressum religionis, aut per alios modos vacationis.*

8 *Pactum initum tempore prohibito non valet, licèt eius effectus conferatur in tempus permissum.*

9 *Citatio, quæ fit die feriato pro non feriato, non tenet.*

10 *Actus confirmari non potest si adsit inhabilitas personæ à principio.*

11 *Hæres potest institui in tempus cum capere poterit.*

12 *Principium an sit spectandum, vel finis.*

13 *Successio in Ecclesia Dei est detestabilis, & Canonibus inimica.*

14 *Beneficium non potest alicui conferri ab Episcopo cum pacto, vt ei post mortem alius succedat.*

15 *Prælatus non potest sibi eligere Successorem nisi cum authoritate Romani Pontificis.*

16 *Papa an possit sibi Successorem substituere. & num. seqq. vsque in fin.*

17 *Referuntur authores, & fundamenta pro opinione affirmatiua. & num. seqq. vsque ad nu. 29.*

18 *Christi omnis actio nostra est instructio. Declaratur. num. 55.*

19 *Petrus Clementem sibi Successorem instituit. & num. 57. & seqq.*

20 *Clementis epistola 1. de eius substitutione in Papatu*

patu refertur. Illius fides expenditur. nu.59.

21 *Bonifacius II. in Concilio Romano Vigilium sibi successorem instituit.*
Sed factum illud in Synodo iterum congregata fuit ab omnibus reprobatum. num.60.

22 *Pontifices plures referuntur, qui successores sibi elegerunt.*
Contrarium. num.33.
Declaratur. num.61.

23 *Papa ante transitum suum potest cum fratribus de successore decernere, ac deliberare.*
Declaratur. num.62.

24 *Papa potest ex speciali gratia indulgere Episcopo, vt in mortis articulo sibi successorem designet. & num.63.*

25 *Adrianus I. Carolo Magno, & Leo VIII. Othoni I. dederunt potestatem eligendi, seu confirmandi Romanum Pontificem.*
Contrarium. num.64.
Declaratur. num.65.

26 *Papa potest Constitutiones facere super electione Successoris.*
Declaratur. num.67.

27 *Papa non prohibetur sibi successorem eligere nisi de iure Canonico.*
Contrarium. num.38. & seqq.

28 *Papa non ligatur Constitutionibus Prædecessorum etiam in generali Concilio editis.*

29 *Referuntur Authores, & fundamenta opinionis negatiuæ.*

30 *Paulus III. persuasus à Cardinali S. Marci vt sibi successorem eligeret, omninò respuit.*

31 *Constitutio à Papa, vel à Collegio Cardinalium validè fieri non potest, vt Romanus Pontifex possit sibi successorem instituere.*

32 *Papa non potest immutare statum Ecclesiæ.*

34 *Tempore inhabili, vel habili aliquid gerere paria sunt si effectus conferatur in tempus inhabile.*

35 *Potentia eius est, cuius est actus.*

36 *Papæ potestati repugnat potestas electiua Papæ.*

37 *Papa, & Episcopus se habent ad Ecclesiam sicut vir ad vxorem suam.*

38 *Papa prohibetur sibi instituere successorem iure nedum Canonico, sed etiam diuino, & naturali. & num. seq. vsque ad num.54.*

39 *Principis Summi institutionem sibi Deus reseruauit.*

40 *in Electione Papæ quanta sit virtus Spiritus sancti.*

41 *Sanctuarium Dei iure hæreditario possideri non potest.*

42 *Petro per illa verba*, Pasces oues meas, *non fuit collata potestas sibi successorem instituendi.*

43 *Vicarius non potest suam potestatem alteri committere.*

44 *Potestatis defectus in agente semper reddit actum ipso iure nullum.*

45 *Reditus Ecclesiarum dare consanguineis cur grauius sit peccatum, quam dare extraneis.*

46 *Cæci sunt Episcopi erga nepotes.*

47 *Prælationem alicui conferre quia est consanguineus, est acceptio personæ, quæ opponitur iustitiæ distributiuæ.*

48 *Principem oportet esse optimum, & perfectum virtute.*

49 *Papa qualis eligendus.*

50 *Exceptio ætatis, dummodo adsit rationis vsus, contra electum à duabus partibus, Cardinalium* Prosp.Fagn.in 2.part.primi Decretal, *non admittitur.*

51 *Quæstio de ambagibus, & ineptijs fieri non debet.*

52 *Cardinalium Collegium est honorabilius Ecclesiæ membrum.*
Cardinalium Collegium iure eligendi Romanum Pontificem priuari non potest. ibid. & nu. seq.

53 *Error stultus Ioannis Vnicleff.*

54 *Petrus ministerialiter etiam ab Apostolis electus fuit.*

56 *Pontificalis authoritas non à quolibet, sed à Deo instituta est.*

57 *Petri factum sibi Clementem successorem substituentis non est trahendum ad consequentiam.*

58 *Clemens à Petro electus renunciauit papatui, & cur.*

61 *Pontificum nullus præter Beatum Petrum, & Bonifacium II. sibi successorem substituit, sed tantùm designauit.*

63 *Alijs multa indulgemus, quæ nobis indulgere non possumus.*

64 *Cap. Adrianus, & cap. In Synodo, 63. distin. authoritas, & fides expenditur.*

65 *Papa non potest alteri tribuere facultatem eligendi Romanum Pontificem.*

66 *Nemo potest per alium facere quod per seipsum facere non potest.*

68 *Leges prohibitiuæ feruntur ab Ecclesia etiam de his, quæ lege diuina damnantur.*

69 *Pastore aliquandiù carere minus malum est, quàm discolum, stultum, & malum habere.*

1 ACCEPIMVS. Non valet pactum de succedendo post mortem Prælati in ipsius Ecclesia. Hoc dicit: Prima pars narrat excessum, quem secunda præcipit corrigi, ibi, *Verum.*

Nota primò, pactum futuræ successionis in beneficijs ecclesiasticis non valere, vt hic est casus secundum Ioan.Andr. Bald. Bellam.Cardin. & omnes. Exemplificat Petrus de Sampsone in Ecclesia ære alieno grauata, quam se non locuples volebat recipere exonerandam, eo tamen pacto vt nepos in illa sibi succederet: & sequitur Ioan.Andr. num.1. in ver. Alij, Beliam. in princ.
2 in eod. ver. & Butr. num.1. Quod duplicem habet rationem. Prima ratio est, quia ecclesiastica dignitas non acquiritur successione, seu iure hæreditario, sed Canonica institutione, c. Apostolica, 8. quæst. 1. & cap. Ad extirpandos, supra de fil. Presbyt. & hic notant Butr. in 3. notab. &
3 Imol. num.1. Altera ratio est, quia huiusmodi pactum inducit votum captandæ mortis, vt l. De fideicommisso, C. De transact. & l. fin. C. De pact. vbi dicitur: omnes huiusmodi pactiones odiosæ esse videntur, & plenæ tristissimi, & periculosi euentus cap. Nulla, infr. de concess. præben. ibi, [ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum] cap. Detestanda, eod. tit. lib. 6. ibi, [alienæ mortis votum ingeritur, & Ecclesijs, & Prælatis, ac personis ecclesiasticis grauamina plurima inferuntur] & cap. Ne captandę, eod. tit. & libr. Nefas autem est alicuius mortem sperare, l. Inter stipulantem, §. Sacram, ff. De verb. oblígat. l. Pater Seuerinam, §. Socius, ff. De condit. & demonstr. vbi dicit glossa, Mulieres multum gaudere de morte maritorum, Bald. hic nu. 2.

& ob hanc rationem leges ciuiles sanxerunt, vt
quamuis possit quis habere spem succedendi ex
fideicommisso eo quod illa non sit hereditas vi-
uentis, sed defuncti, vt c. Raynutius, insr. de
testam. tamen apud substitutum morari non de-
beat is, cui per obitum succedendum est, vt l. vlt.
C. Vbi pupill. educar. deb. & hic notat Petr. de
5 Anchar. num. 2. vers. Ex fideicommisso. Non
obstat quod valeat pactum de hereditate viuen-
tis, dummodo ille consenserit, & in consensu
vsque ad mortem perseuerauerit, vt l. fin. C. De
6 pact. Quoniam respondetur speciale esse in bene-
ficijs ecclesiasticis, vt quoad hoc consensus bene-
ficiati nihil operetur. Et est ratio specialitatis,
quia non spectat ad eum dare successorem in
beneficio, d. cap. Detestanda, de concess. præb.
lib. 6. & notat glos. in d. c. Nulla, in ver. Con-
demnare, insr. eod. tit. Ioan. Andr. hic num. 2.
Bellam. in princ. in 1. oppos. Butr. n. 6. & Card.
n. 2. in 1. oppos.

7 Porrò cum hæc ratio captandæ mortis alienę
in hac materia successiionis in beneficijs eccle-
siasticis sit præcipua, ex hoc notabiliter insero
vt successio huiusmodi à sacris Canonibus non
improbetur nisi in vacatione per obitum eius,
cui succeditur in beneficio. Secus si vacatio con-
tingat per alium casum, quam mortis, puta
per contractum matrimonij, per promotionem.
vel assecutionem incompatibilis, aut per ingres-
sum religionis, quia in his casibus Papa potest
facere prout quotidie facit gratias de beneficijs
viuentium, cum cesset ratio ante dicta, vt ex sty-
lo Cancellariæ excipitur in litteris casus vaca-
tionis per mortem. Ita post Collectar. notat hic
Bellam. n. 4. in 4. quæst.

8 Secundò nota ex hac Decretali secundum
Petr. de Anchar. in 1. notab. & Ioan. de Anan.
9 num. 1. pactum initum tempore prohibito non
valere, licèt eius effectus conferatur in tempus
permissum, instar citationis, quæ fit die feriato
pro non feriato, quæ similiter non valet, vt no-
tat Bart. & Doctores in l. 1. §. Nunciatio, ff. De
nou. oper. nunc. Canonistæ in c. fin. infra, de fer.
& est opinio vera, & communis, vt per Lan-
franc. de Oriano in repet. c. Quoniam contra,
10 §. Citationis, vers. Tandem quæritur, de pro-
bat. Similis regula habetur in l. Si minor. ff. de
seru. export. vbi actus confirmari non potest si
adsit inhabilitas personæ à principio, licèt con-
feratur in tempus permissum, & ita ibi est casus
11 secundum Bald. Sed contraria regula habetur
in l. In tempus, ff. De hæred. instit. vbi patet posse
institui hæredem in tempus cum capere pote-
12 rit. Materia est brochardica, sed dici potest in
casu huius cap. Canonem resistere à principio
ex iusta causa vt vitetur votum captandæ mortis,
& ideo pactum non subsistere licèt effectus con-
feratur in tempus habile, secundum Anchar. &
& Ioan. de Anan. locis citatis. Vel dic in vlti-
mis voluntatibus, quæ morte confirmantur,
finem esse attendendum, & ita procedit textus
in d. l. In tempus. In pactis verò, & vbi agitur
de viribus contractus, spectandum esse initium,
vt in d. l. Si minor, & ita declarat Henric. Boich.
in c. Dudum, il primo, num. 14. vers. Si quæratur,
de viribus, relictorum, & num. 21. vers. Si de vi-
ribus contractus, supra de elect. & ibi plenè vi-
deas de hoc brocardo, verum initium sit spe-
ctandum, an non? vbi materiam, à num. 7. ferè
per nouem columnas luculenter examinat. Plu-
ra etiam in proposito cumulat Euerard. in sua
Centuria legali in loco, à virtute finis; & adde
Abb. in cap. De vxore, num. 2. & 4. insra, de
sepultur.

13 Tertiò nota successionem in Ecclesia Dei non
esse aliquatenus tolerandam, quia est iniqua,
detestabilis, & sacris Canonibus inimica, vt
dicitur in textu. Canones autem eam impro-
bantes allegantur hic in glos. ult. Non obstat,
cap. Petijsti, 7. qu. 1. quia ibi fuit specialis indul-
gentia Papæ, vt hic notat Host. num. 2. in ver.
Omninò friuolas, Bellam in princ. vers. Non ob-
stat, Butr. num. 8. & Io. Andr. in fin. dicens idem
tenere Goffred. Tancred. & Hostien. in cap. Con-
stitutus, insra, de concess. præb. & eodem modo
respondet Host. hic num. 2. ad cap. Constitutus,
insr. eod. tit. Vel dic melius illum textum non
obstare, quia loquitur de potestate conferendi
primum vacaturum, hic vero de pacto succeden-
di, secundum Anton. de Butr. num. 8. vers. Oppo-
no ad idem, & Card. num. 2. in 2. opposit. Verba-
liter solue, vt hic per Cardin.

14 Vltimo nota Episcopum non posse Ecclesiam
alicui conferre cum pacto, vt ei post mortem
alius succedat Butr. hic in 4. notab. Quod secun-
dum Abbatem facit ad quæstionem, numquid
15 Prælatus possit sibi eligere successorem, & con-
cluditur non posse, c. Episcopo non, ac ferè per
tot, 8. q. 1. nisi cum authoritate Papæ, vt probat
text. in d. c. Petijsti, 7. q. 1. vbi hæc facultas suc-
cessorem sibi eligendi in mortis articulo tribui-
tur à Papa Archiepiscopo Moguntino ex speciali
gratia; sed de intellectu illius textus vide, quod
scripsi in cap. Nulla, n. 48. & 49. & 78. inf. de
concess. præb.

16 QVÆRO, An Papa possit sibi successorem
substituere.

17 In partem affirmatiuam inclinat Petrus Epi-
scopus Brixien. in suo magno Repertorio in
ver. Papa, vbi relata opinione glossæ, in c. Apo-
stolica, 8. qu. 1. sentientis Papam non posse sibi
eligere successorem: fortè, inquit, hoc non est
verum, quia hoc tantùm videtur prohibitum
de iure positiuo, contra quod Papa potest di-
spensare, sed tandem cogitandum relinquit.
Hanc tamen opinionem sustineri posse in via
disputatiua, & de potestate absoluta, firmat Dec.
in c. Licet de vitanda, num. 8. vers. Sed tamen
disputatiuè, supra de elect. & ex Theologis eam
sequuntur Victor. in relect. de potest. eccles. q. 2.
num. 23. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 20. conclus. 2.
cum duab. seqq. pag. 313. Suar. de fide, tract. 1.
sect. 4. num. 16. & Gabr. Vasq. tom. 3. in 3. part.
disp. 244. c. 3. à n. 2.

18 Pro qua affertur primò exemplum Christi Do-
mini, qui suo arbitrio Petrum sibi successorem
instituit cum post resurrectionem dixit ei Io. 21.
Pasce oues meas, c. Significasti, & ibi gloss. in
ver. Pasce, Abb. & Dec. ambo in 3. notab. su-
pra de elect. Ergo idipsum licebit Romanis Pon-
tificibus, qui vices Christi gerunt, c. Ad Aposto-
licæ, §. Nos itaque, de re iudic. lib. 6. quia omnis
Christi actio nostra est instructio, d. cap. Signifi-
casti. Quo argumento vtitur Dec. in d. c. Licet,
num. 7.

19 Secundò ad hanc partem inducitur text. in
cap.

cap. Si Petrus, 8. qu. 1. vbi refertur B. Petrum Apostolorum Principem sibi elegisse successo-
20 rem Sanctum Clementem. Quod ipsemet Clemés attestatur in epistola prima ad Iacobum fratrem Domini dicens: [Simon Petrus in ipsis diebus, quibus vitæ finem sibi præsentit, apprehensa manu mea repente consurgens, in auribus totius ecclesiæ hæc protulit verba: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis, & doctrinæ Cathedram trado:] vt refertur in c. Vnde, ead. cau, & quæst. & latius in eadem Epistola, quæ habetur integra tom. 1. Concilior. par. 1. fol. 27. col. 1. Hoc autem Petrus vtique non fecisset, si iure diuino, & Christi institutione prohibitum extitisset, c. Sunt quidam, 25. q. 1.

21 Tertió ad idem affertur decretum, quo Bonifacius II. in Concilio Romano I. Vigilium Diaconum sibi successorem delegit anno Christi 531. Cum enim Gothorum Reges impiè sibi vsurpassent electionem Romani Pontificis, Bonifacius ecclesiæ consultum putauit, vt nullo relicto Sedis vacantis loco, successorem sibi constitueret. Cuius rei meminit Anastasius Bibliothecarius in vita ipsius Bonifacij: & habetur tom. 2. Concil. par. 1. fol. 643. col. 2. & fol. 646. col. 3. in hæc verba: [Hic (scilicet Bonifacius) congregauit Synodum in Basilica Beati Petri Apostoli, & fecit constitutum, vt sibi successorem ordinaret. Quo cōstituto cum chirographis Sacerdotum, & iureiurando ante confessionem B. Apostoli Petri in Diaconem Vigilium consti-
22 tuit.] Hæc ibi: nec desunt alia exempla his similia: nam Gregorius VII. miraculis clarus Salerni ante tertiam diem sui oblitus rogatus ab Episcopis, & Cardinalibus, qui tunc aderant, vt de Romanæ sedis post obitum suum ordinatione iuberet, hortatus est vt Desiderium Pontificem facerent, aut Origenem Lugdunensem Archiepiscopum, aut Othonem Hostiensem Episcopum. Sicque post eius mortem electus fuit à Cardinalibus ipse Desiderius, & Victor III. vocatus. Et subinde idem Victor graui dysenteriæ morbi laborans, conuocatis ad se Episcopos, & Cardinalibus iussit, vt iuxta Gregorij Papæ voluntatem Othonem Hostiensem Episcopum eligerent, quem manu apprehensum cæteris Episcopis tradidit dicens: [Accipite eum, & in Romana sede Locate.] Rem vt præfertur in Synodo gestam refert Leo Hostiensis, lib. 3. c. 71. & habetur tom. 3. Concilior. par. 2. fol. 406. col. 4. littera F. Itaque Gregorij tempore de consensu Patrum astantium statutum fuit, vt vnusquisque ante mortem eligeret sibi successorem, prout Gregorius anno 1085. elegit Victorem III. Victor III. Vrbanum II. anno 1086. Vrbanus II. Paschalem II. anno 1099. lege Cardin. Baron. ad annum Christum 1085. fol. 188. & ad annum 1087.

23 Quartó ad hanc partem inducitur textus in c. Si transitus, 79. dist. vbi innuitur Papam posse ante transitum suum de successore decernere, & deliberare. Videtur enim huiusmodi decretum & deliberatio habere in Summo Pontifice vim Canonicæ institutionis, arg. l. Quoniam, C. De testam.

24 Quintó inducitur textus in c. Petijsti, 7. q. 1. vbi patet Papam posse hanc facultatem sibi eligendi successorem alteri tribuere, prout ibi Zacharias Papa illam attribuit Archiepiscopo Maguntino. Ergo etiam poterit ipse sibi eligere, c. Potest quis, cap. Qui facit, & c. Nemo potest, de reg. iur. lib. 6.

25 Sextó ad idem inducitur c. Adrianus, il secondo, 63. dist. vbi expressum est hanc potestatem subrogandi successorem in locum Romani Pontificis prædefuncti ab Hadriano I. attributam fuisse Carolo Magno in Synodo Romana: & Bullam huius concessionis asseruatam fuisse Parisijs inter præcipuos Regni Thesauros testātur gloss. pragmat. sanction. in tit. de annat. in ver. Regalia, & Gulielm. de Benedic. in repet. c. Raynutius, in ver. Et vxorem, num. 367. de testam. in antiq. impress. & in nouis eod. ver. num. 61. Similem concessionem fecit Leo VIII. Othoni I. vt in cap. In Synodo, ead. dist. Hanc autem potestatem eligendi Papam vtique non potuissent Romani Antistites Imperatoribus tribuere si eam non haberent, cum nemo possit dare quod non habet: dicit textus in c. Quomodo, de consecr. dist. 4. in c. Daibertum, ibi, Qui nihil habuit, nihil dare potuit, 1. qu. 7. & in c. Quod autem, de iurepatr. Ad idem c. Nemo potest, de reg. iur. lib. 6. Quod si huiusmodi potestatem Pontifices exercuerunt per Imperatores laicos, longè magis eam poterunt per seipsos exercere, arg. c. vlt. §. Is autem, supra de off. deleg. facit regula Sexti, qui in ius, & c. Cum contra, de pignor.

26 Septimó allegantur cap. In nomine Domini, 23. dist. c. Licet de vitanda, supra de elect. quæ probant Papam posse constitutiones facere circa electionem sui successoris. Quod hodie apertius constat ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit. Æterni Patris filius, in qua præscribitur noua forma electionis Papæ. Quod igitur eis permittitur per viam legis vniuersalis, debet etiam censeri permissum per viam specialis ordinationis, seu institutionis, arg. c. Priuilegia, 3. dist. & eorum, quę not. gl. in c. 1. in ver. Noscatur, de constit. lib. 6.

27 Vltimo hæc prohibitio sibi eligendi successorem in Principatu ecclesiastico videtur esse tantùm de iure positiuo, & ex Constitutione ecclesiæ, vt innuitur in c. Apostolica, §. His omnibus, 8. q. 1. vbi Gratianus dicit factum B. Petri posse in argumentū assumi ab illis, qui tales sibi eligerent successorē qualē sibi B. Petr. elegit, scil. S. Clementem. Verum quia officium non vitæ, sed sanguini deferri cæpit, idcó statutum est, ne quisquam sui officij sibi quærat successorem. Ex quo, §. Decius, in c. Licet de vitanda, nu. 8. de elect. desumit in primitiua ecclesia permissum fuisse, vt Papa posset sibi successorem eligere, sed postea hoc fuisse prohibitum ex Constitutione ecclesię, quia cessat ratio, quæ vigebat in Petro. Idem innuit textus in cap. Moyses, 8. q. 1. vbi dicitur Moyses potuisse successores Principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem: sicut Dauid Salomonem sibi successorem instituit, vt ibi notat gloss. in ver. Non sanguini. Ad idem textus in c. Si transitus, 89. dist. vbi Symmachus Papa in Synodo Romana prima c. 4. Si transitus, inquit, Papæ inopinatus euenerit, vt de sui successoris electione non possit ante decernere; Pondera quia textus non dicit, non potest, sed non possit: &

sic non declarat ius vetus, sed ius nouum
28 inducit in futurum. Papa autem non ligatur Constitutionibus suorum Prædecessorum etiam in generali Concilio editis, vt est textus apertus in cap. Innotuit, supr. de elect. cum sit supra omne ius humanum positiuum, c. Proposuit, infra de conceſſ. præb. & fusius dixi in c. Conculcationibus, num. 25. de Cler. ægrot. & in his terminis notat Dec. in d. c. Licet, n.8.

Addit Victoria supracitatus de potest. eccles. relect. 2. qu. 2. num. 23. multa inconuenientia euitari per huiusmodi electionem. Tum quia ecclesia numquam vacaret, sed suo orbata Pastore illico prouideretur. Tum quia schismata, ambitiones, contentiones, & cætera mala cessarent.

29 Sed præmissis minime obstantibus sine trepidatione tenenda est hæc conclusio, videlicet Papa nullatenus posse sibi successorem eligere, ac si eligat, irrita est electio. Ita glos. in c. Apostolica, §. His omnibus, in ver. Beatus, 8. q. 1. quã sequuntur omnes teste Felino in c. 1. sub n. 23. col. 5. vers. Fallit quarto, supra, de constit. Item glossa in cap. Si transitus, in ver. Non possit, & ibi etiam Archidiac. Bellam. Gemin. & Præpos. 79. dist. Ioan. de Lignano in Clem. Ne Romani, de elect. Abb. in rubr. infra, de testam. num. 2. vers. Hinc dixit glossa, & idem Abb. hic num. 2. vbi testatur hanc esse communem conclusionem. Doctores in c. Licet de vitanda, supra, de elect. & ibi in specie Ioan. Andr. num. 15. Butr. n. 3. & num. 21. Cardin. num. 9. in 6. quæst. Abbas, qui similiter hanc dicit communem n. 2. & post eum Dec. num. 7. vers. His tamen non obstantibus, &
30 num. 8. vbi Syluester Aldobrand. in addit. in ver. Communiter, plures alios adducit. & refert Paulum III. persuasum à Cardinali S. Marci, qui fuit Franciscus Pisanus Venetus Episcopus Patauinus, vt sibi successorem eligeret, omninò respuisse. Idem firmat Ias. in rubr. C. Qui testam. facer. poss. num. 2. Ioan. à Capistrano de potest Papæ, n. 2. inter tract. commun. tom. 13. fol. 32. Cardinal. Iacobat. de Concil. lib. 10. art. 7. in solutione vndecimi argumenti fol. 34. Augustin. Triumph. de potest. eccles. qu. 2. art. 3. in corp.
31 Cardin. Turrecrem. in summa de eccles. lib. 1. c. 13. & lib. 3. c. 51. & in d. c. Si transitus, nu. 1. 79. dist. Cardin. Zabarel. in dict. Clem. Ne Romani, in 5. quæstione num. 5. de elect. qui tres posteriores affirmant nec posse fieri statutum, quod sit validum, vt Papa possit sibi successorem substituere. Martin. Lauden. de Cardin. qu. 39. inter tract. commun. tomo 14. fol. 62. vbi ampliat id Papæ non licere etiamsi Collegium Cardinalium id statueret. Quod etiã tenent Bertach. de Episc. in 4. seu 40. quæst. tertiæ partis lib. 1. & Hieron. Manfred. de Cardin. decis. 15. tom. 13. tract. part. 2. fol. 86. Eidem sententiæ adhærent ex Theologis Petr. de Palud. de potest. eccles. lib. 5. Cardin. Caiet. opusc. tom. 1. tract. 2. de potest. Papæ, & Concil. Apolog. 2. c. 12. Syluest. in ver. Excommunicatio nono, n. 3. Greg. de Valen. tomo 3. disp. 10. quæst. 3. de statu Episc. punct. 3. §. Quarta Assertio, & passim moderni, quibus adde Cardin. Baron. ad annum Christi 11. fol. 188.

Pro hac conclusione quam plura adduci possent, sed præcipua fundamenta sunt quinque.

32 Primum fundamentum deducitur ex glossis supracitatis, videlicet, quia si liceret Romanis Pontificibus sibi instituere successores, hoc esset immutare statum ecclesiæ, quod non licet Papæ, per ea, quæ scribit B. Leo in c. Ad perpetuam, 25. quæst. 1. & facit singulare dictum Innocentij in c. Quanto, ad fin. vers. Si Papa talia faceret, de consuet. quem referunt, & sequuntur Oldrad. cons. 62. incip. et circa, nu. 2. vers. Et hoc esset mutare generalem statum ecclesiæ. Abb. in c. 1. in 2. notab. de Cler. ægrot. & in c. Cum parati, num. 9. de appellat. Roman. cons. 483. Dubitatur primò, num. 23. & Felin. in c. Quæ in
33 ecclesiarũ, vers. Limita tertiò, de constit. Quando quidem ab Aduentu Christi ad hæc vsque tempora nemo vnquam ad Apostolatus apicem euectus est nisi per electionem, vt tradit August. Triumph. de potest. eccles. q. 2. art. 2. Ad exempla verò B. Petri, & aliorum Pontificum, qui dicuntur sibi successorem delegisse, respondebitur inf. n. 57. & 61.

34 Secundum fundamentum est, cui innituntur glossæ, & plerique ex Canonistis præcitatis, videlicet, quia institutio, seu electio successoris confertur à Papa in tempus, in quo ipse non est amplius Papa, & consequenter non valet ex defectu potestatis, vt probat textus in l. Eum qui, ff. De iurisd. omn. iudic. nam, vt inquit, Abb. hic nu. 2. quemadmodum Papa non posset tunc temporis huiusmodi electionem facere, ita nec modo; quia paria sunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, si effectus conferatur in tempus inhabile, vt l. Quod sponsæ, C. de donat. ante nupt. & facit c. De vxore, infra, de sepult. & idem in casu controuerso, vt dixi supra in 2 notab.

35 Tertium fundamentum est acutissimi Caietani loco supracitato num. 31. quia scilicet eius est potentia, cuius est actus. Arist. de somno, &
36 Vigil. Sed actus electionis Papæ simpliciter, & absolutè non est Papæ. Ad hoc c. In scripturis, 8. q. 1. & c. fin. de instir. Ergo potestas electiua Papæ non conuenit formaliter Papæ quia potestas electiua Papæ est actus, qui facit Papã quantum ex se est. Ergo repugnat potestati electiuæ, vt præsupponat tunc Papam, cum id quod fit, non fit: si enim esset, non fieret.

37 Quartum fundamentum est, quia ita se habet Papa, & Episcopus ad ecclesiam, sicut se habet vir ad vxorem suam c. Sicut vir, 7. q. 1. c. Sicut viri, 40. dist. Sed vir licèt sit caput Vxoris, 1. ad Corinth. 6. non tamen potest vxori suæ alium virum relinquere. quia eo mortuo ab illius legibus est soluta, 1. ad Corinth. 8. Ergo nec Papa licèt sit caput Ecclesiæ sponsæ suæ, c. Ita Dominus, 19. dist. potest eidem ecclesiæ alium sponsum relinquere, cum eo mortuo spirituale coniugium sit solutum, & ecclesia remaneat viduata, cap. Ne pro defectu, & c. Quia propter, de elect. glos. vn. in c. Nullus, il secondo, & ibi Turrecr. n. 6. 79. dist.

38 Quintum, & vltimum fundamentum est, quia hæc potestas sibi subrogandi successorem non solum est contra ius Canonicum, vt ostensum est supra in vlt. argum. contrario n. 27. & habetur in c. Episcopo non, & quasi per totum, 8. q. 1. sed etiam aduersari videtur iuri diuino, & naturali, ad quod non pertinet dispensatio, c. Sunt qui-

quidam, 25. q.1. & 5. dist. in summa, §. Ius na-
turale. S.Thom.quodl.9. art.15. Id autem suade-
39 tur ex infrascriptis. Et primò quia etsi Deus de-
derit potestatem populo eligendi Principes in-
feriores, vt Exodi 18. *Prouide de omni plebe viros sapientes*, &c. Numer. 11. *Congrega mihi septuaginta viros de Senioribus Israel*, & Deut. 1. *Date ex vobis viros sapientes, & gnaros, &c* tamen
vt inquit S. Thom. in 1. 2. qu. 105. art. 1. ad 1.
[Institutionem summi Principis Dominus sibi
reseruauit; & hoc est quod Moyses petijt. Nu-
mer. 27. *Prouideat Dominus Deus Spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc*:
& sic ex Dei ordinatione institutus est Iosue in
Principatu post Moysem, & de singulis Iudici-
bus, qui post Iosue fuerunt legitur quod Deus
suscitauit Populo Saluatorem, & quod Spiritus
Domini fuit in eis, vt patet Deuter. 17. *Eum constitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit.*] Hæc S.Thom. Translato autem Sacerdotio
necesse est vt legis translatio fiat ad Hebræos 7.
c. Translato, supra de constit. Vnde quæ dicta
sunt in lege Veteri de Moyse, qui erat summus
Sacerdos, vt c. Sacrosancta, 22. dist. post legem
Euangelicam ad Pontificem Maximum referen-
da esse, satis constat ex c. Electionem, 79. dist.
vbi Anacletus Papa, *electionem*, inquit, *Summorum Sacerdotum sibi Dominus reseruauit*. Alia
littera habet, *Summorum Pontificum*, vt etiam
innuit Gratiani rubrica ibi, *Præposita*: & de
Summo Pontifice authoritatem illam intelligit
August. Triumph. de potest. ecclés. qu. 2. art. 2.
vers. In contrarium, & ita per illum textum
Cardin. Turrecrem. in summa, de ecclés. lib. 2.
c. 51. vers. Septimo, [de iure, inquit, naturali, &
quasi diuino videtur esse vt Papa non faciat sibi
successorem; nec post mortem, nec post resigna-
tionem, quando non præest; licèt quamdiu vi-
uit, possit loco sui ponere Legatos, & Vicarios
vbi vult, & sicut vult.] Hæc ille. Id ipsum
colligitur ex c. Si ergo, 8. q.1. vbi relato exem-
plo ipsius Moysis, qui non permisit iudicio suo
electionem successoris in Principatu, sed electus
fuit extraneus ex alia Tribu, scilicet Iosue filius
Naue, quem Dominus ordinauit, dicit textus:
Nulla hic populi acclamatio, nulla consangui-
nitatis ratio, nulla propinquitatis habita con-
templatio est: & mox exemplo huiusmodi ad
summum Sacerdotium translato, subijcit: [Pro-
pinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hæ-
reditas; gubernatio populi illi tradatur, quem
Deus elegerit.] & concordat cap. Moyses, ead.
cau. & quæst. Vnde glos. prima in c. Si transi-
tus, 79. dist. dicit Papam non posse sibi substi-
tuere successorem, quia nec Moyses id potuit: &
allegat d. c. Moyses.
40 Sed obijcies: Si electionem Summi Principis
sibi Dominus reseruauit, Ergo nec Cardinalibus
licebit eligere Apostolicum. Respondeo, Deus
est, qui eligit, & Cardinales sunt Ministri, ac
veluti instrumenta diuinæ voluntatis, vt in c. Va-
lentianus, 63. dist. & in c. Licet, 8. q. 1. c. Vbi
periculum, §. Cæterum, ibi, Vt eorum ministe-
rium, de elect. lib. 6. etiamsi malus eligeretur,
quod est mirabile vt in c. Audacter, ead. cau. &
quæst. de qua voluntate tametsi non appareat
per signa exteriora, vt olim per Columbam,
c. Statuimus, §. His omnibus: & ibi Archid. c. 3.
61. dist. tamen inuisibiliter operatur Spiritus san-
ctus, qui non datur nisi Congregatis, c. Audiui-
mus, §. Sin autem, 24. q. 1. & c. Cum ecclesia
Sutrina, & ibi glos. 1. infra, de cau. possess. &
propriet. Vnde August. Triumph. de potest.
ecclés. q. 3. art. 11. in responsione ad primum,
sic ait: [Cooperatores Dei sumus, & ideò sem-
per non est expectanda vocaliter terminatio di-
uinæ sententiæ; sed illum eligit Deus, quem
eligit charitas ecclesiæ, & communis consensus
eligentium, sicut dicit August. ad Hebr. 5.]
Hæc ille. Cuius rei efficax argumentum est, quod
cum instat tempus electioni Diuinitus præfini-
tum; electores superna quadam vi sentiunt se
rapi ad coeligendum ad eò vt interdum de se-
ipsis mirati fuerint quod in talem electum con-
senserint. Et fama est recolendæ memoriæ Fe-
dericum Cardinalem Borromæum è Conclaui
exeuntem prorupisse in hæc verba: [Huc ingre-
diantur qui negant Spiritum sanctum, & nent
credentes.]
41 Secundò idem suadetur, quia Sanctuarium
Dei iure hæreditario possideri non potest, c Con-
suluit, infra, de iurepatr. c. Ad hæc, de decim.
c. Plerique, & c. Apostolica, 8. q. 1. & turpe
est, & diuini plenum animaduersione iudicij si
locum in ecclesia Dei futuræ successionis expe-
ctatio habeat, dicit Canon Lateranen. Concilij
in c.2. iuf. de concess. præb.
42 Tertiò idem suadetur, quia Dominus Ponti-
ficiam potestatem contulit Petro per illa verba,
Pasce oues meas, Ioan. 21. & dictum est supra in
primo argumento contrario nu. 18. Huiusmodi
autem verba cum sint personalissima, vt per
Caietan. in 2. 2. q. 185. art. 5. vtique non inclu-
dunt facultatem sibi eligendi successores: aliud
43 enim est Pascere, aliud successorem sibi eligere,
qui pascat. ad hoc textus optimus in l. Inter ar-
tifices, ff. De solut. & facit quod notat S. Thom.
quodl. 12. art. 31. in corp. vbi docet Vicarium
non posse totam suam potestatem alteri com-
mittere. De quo est textus in c. Clericos, supra,
de offic. Vicarij: dicens hoc esse satis absonum,
& absurdum. Ergo hic actus instituendi succes-
sorem est extra potestatem Petro, & in eius per-
44 sona Romanis Pontificibus attributam; & sic
non valet, quia defectus potestatis in agente
semper reddit actum ipso iure nullum, c. P. & G.
& ibi Doctores, supra, de offic. deleg. Pulchrè
Bald. cons. 326. num. 2. vers. Quod primum,
lib. 1.
45 Quartò si esset aperta hæc via subrogandi sibi
successorem in Papatu, verendum esset ne com-
muniter substituerentur nepotes, & consangui-
nei, per ea, quæ habentur in c. Peruenit, iuncta
glos. 1. q. 3. Nam textus dicit grauius esse iura,
& reditus ecclesiarum dare consanguineis, quam
extraneis, glos. ibi in ver. Grauius, opponit quod
imò minus peccatum sit dare consanguineo,
cap. Non satis, 86. dist. hæc est enim ordinata
charitas, & dat duas solutiones. Prima est, quia
tradendo consanguineis enormiter lædunt eccle-
siam; & ideò dicit textus, peius est consangui-
neis dare, idest inde grauiorem læsionem sentit
ecclesia: & est simile in c. Latorem, 33. quæst. 2.
46 Secunda solutio est, quod verbum, grauius, ex-
ponatur, idest communius, c. Quid in omnibus,
32. q. 7. Quia, vt glossa inquit, cæci sunt Episcopi
erga

erga Nepotes, c. Dilectissimi, 8. quæst. 2. Vnde
tantus impetus in eos omnia fundendi fuit re-
frænandus, vt in alio casu dicit l. Nec in ea,
ff. Ad leg. Iul. de adulter. Ad hoc Concilium
Tridentinum cap. 1. sess. 25. ibi [affectum erga
nepotes deponant, vnde tot malorum in ecclesia
Seminarium extat.] Si igitur ex textu, & glossa
Prælati erga nepotes grauius peccant, quia
enormiter lædunt ecclesias cum facultates illa-
rum profusius effundant; idque communiter,
quia cæci sunt, & impetu quodam erga illos fe-
runtur: quis speret humanum affectum à carne,
& sanguine tam abstinentem fore, vt possit ne-
poti suo supremum principatum post se relin-
quere, & non faciat? Atque ita summum Sa-
cerdotium non pro meritis, & dignitate, sed
affectu carnis quasi patrimonium transmittere-
47 tur in posteros. Et tamen, vt inquit S. Thom. in
2. 2. q. 63. art. 1. in corp. [Si aliquis promoueat
aliquem ad Prælationem, quia est consangui-
neus, est acceptio personæ, quæ opponitur iu-
stitiæ distributiuæ; & consanguinitas facit eum
dignum, ad hoc vt instituatur hæres patrimonij,
non autem ad hoc vt conferatur ei Prælatio ec-
48 clesiastica.] Hæc ille. Hoc autem esse contra
dictamen iuris naturalis, inde percipitur, quod
qui præesse debet multitudini, & illam regere,
melior cæteris est eligendus. Idque bruta ipsa
nos docuerunt, vt Apes, & Grues, c. In Apibus,
7. quæst. 1. Vnde Regum 4. scriptum est, *Eligite
meliorem, & eum ponite super solium patris sui:* &
49 3. Ethic. dicitur: [Oportet principem esse opti-
mum, & perfectum virtute.] Quod potissimum
procedit in Papa, qui est caput omnium fide-
lium, c. In nouo, 21. dist. & cap. Sacrosancta,
22. dist. Is enim proculdubio eligendus qui præ-
stantior est, qui doctior, qui sanctior, qui in
omni virtute eminentior, dicit textus in c. Licet,
8. q. 1. Vnde Gregorius X. in Concilio Lugdu-
nensi serio obtestatur Cardinales vt pensent at-
tentiùs quid eis immineat cum agitur, de creatio-
ne Vicarij Iesu Christi, Successoris Petri, Recto-
ris vniuersalis ecclesiæ, Gregis Dominici Dire-
ctoris, vt eorum ministerio acceleretur vtilis &
pernecessaria totius mundi prouisio: refertur in
cap. Vbi periculum, §. Cæterum, de elect. lib. 6.
50 Quid verò si inordinatus carnis affectus eo vsq;
captiuaret humanum iudicium, vt in successo-
rem substitueretur minor, aut discolus, vel aliàs
insufficiens? Vbique data hac potestate substi-
tuendi, talis esset Papa; quia exceptio ætatis,
dummodo adsit vsus rationis, & consimiles ex-
ceptiones, quæ iuris positiui sunt, contra ele-
ctum à duabus partibus Cardinalium non ad-
mittuntur, vt cap. Licet de vitanda, & ibi dixi
post Bellam. & alios supra de elect. Quanta au-
tem hinc pericula, & mala ecclesiæ Dei prouen-
tura essent nemo non videt. Ad hoc bonus tex-
tus in c. Indecorum, & quod ibi adnotaui, supra
51 de elect. ætat. & qualit. Ne dicatur hoc absur-
dum posse contingere etiam in Collegio Cardi-
nalium: nam respondetur id moraliter esse im-
possibile. Tum quia ratio sanguinis erga vnum
non concurrit æque in omnibus. Tum quia in-
tegrum est iudicium, quod plurimorum senten-
tijs confirmatur, c. Extra, 63. dist. c. Prudentiam,
supra, de offic. deleg. & multis argumentis com-
probat Turrecrem, in summa de eccles. lib. 2.
c. 51. Vnde Bald. in d. c. Licet, num. 9. de elect.
quærens an possit opponi Papæ quod sit Her-
maphroditas, surdus, vel mutus, Respondet his
verbis: [Cardinales non facerent ita fatuam
electionem, & ideò non debet fieri quæstio de
ambagibus, & ineptijs.] Hæc Baldus. Quinimò
vt inquit Augustin. Triumph. de potest. eccles.
q. 2. art. 2. quia plura vident plures, quam vnus,
quia homines iudicant de his, quæ foris patent,
solus autem Deus intuetur cor, ideò talis electio
caret errore, & meretur super hoc diuinam in-
spirationem ipso Saluatore dicente, Matth. 18.
20. *Vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine
meo, ibi sum in medio eorum.*
52 Ad extremum ex institutione successoris Col-
legium Apostolicum, quod est honorabilius ec-
clesiæ membrum, c. Constantinus, 96. dist. pri-
uaretur iure eligendi Romanum Pontificem,
quod habet ex consensu vniuersalis ecclesiæ, &
in cuius possessione per tot sæcula existit, vt c. In
nomine Domini, 23 dist. & c. Licet de vitanda,
supra, de elect. cum suis concord. Augustin.
53 Triumph. de potest. eccles. qu. 3. art. 7. Idque
per quam conuenienter, vt solidis rationibus
probat Cardin. Turrecrem. citatus in summa de
eccles. lib. 2. c. 51. contra stultum errorem Ioan-
nis Vuicleff. dicentis electionem Papæ à Cardi-
nalibus per diabolum esse introductam: & Au-
gust. Triumph. vbi supra qu. 2, art. 2. & 3. Repu-
gnat autem naturali rationi, vt Cardinales hoc
iure sibi quæsito sine iusta, & necessaria causa
spolientur, reg. sine culpa lib. 6. & notat Card.
cons. 142. vers. Sed his litteris non obstantibus,
vbi latè ostendit hoc esse peccatum, & impossi-
bile etiam Papæ. Quod plenius prosequor in
c. Consultationibus, in 2. quæst. per totam ma-
ximè num. 50. infra de Cleric. ægrot. ad eo vt
propterea si Cardinales viderent sibi hanc po-
testatem ademptam, quæ ipsos vbique locorum,
& gentium tam spectabiles, & honorabiles red-
dit, timendum foret ne successori à Papa electo
negarent Canonicam obedientiam, & schisma-
ta in ecclesia suscitarentur; cum præsertim sen-
tentia negatiua sit Canonistarum omnium, &
grauiorum Theologorum consensu recepta, &
melioribus fulcita rationibus, arg. Clem. 1. § fin.
de summ. Trinit. & fide Cathol. & Papa volens
turbare statum vniuersalis ecclesiæ, non sit susti-
nendus, vt inquit Innoc. in cap. Quanto, ad fin.
vers. Si Papa, de consuetud. & alij supracitati,
num. 32.

Nunc reliquum est vt ad argumenta contraria
respondeamus.

54 Ad primum igitur respondetur negando con-
sequentiam: nam Christus vti supremus Domi-
nus potuit de re sua, idest ecclesia, absolutè di-
sponere, eamque suo arbitrio fundare; non sic
alij Pontifices, qui non domini, sed dispensato-
res existunt. Ita Cardin. Turrecrem. in summa
de eccles. lib. 2. d. cap 51, col. 3. vers. Cæterum.
Præterea vt inquit Augustin. Triumph. de potest.
eccles. q. 2. art. 2. in corp. [Christus fuit Deus,
& homo: ideò in suo iudicio non potuit falli,
neque fallere, sed quia iudicium humanum est
fallibile, quia purus homo potest falli; & fallere,
ideò conueniens fuit post Christi ascensionem,
& post mortem illius, qui immediatè à Christo
electus fuit, vt promotio cuiuslibet alterius sum-
mi

mi Pontificis fieret per electionem, vt ex colla-
tione, & concordia plurium talis electio careret
errore, & mereretur suscipere diuinam inspira-
tionem.] Hæc ille. Quinimo ipse quoque B. Pe-
trus ministerialiter etiam ab Apostolis electus
fuit post Domini in cœlos ascensum, vt patet in
d. c. In nouo, 21. dist. & d. c. Sacrosancta, 22. dist.
55 Deinde ad primum argumentum sic respondet
Dec. in c. Licet de vitanda, n. 8. de elect. videlicet
quod Christus fecit vt homo nostra est instru-
ctio, secus quod fecit vt Deus: nam ipse ambu-
lauit super aquas, & ieiunauit quadraginta die-
bus, & ad hæc nos non adstringimur, quia
56 talia miraculosè fecit vt Deus. Dum autem Pe-
trum sibi successorem instituit, eique potestatem
contulit ligandi, & soluendi, non vt homo, quid-
quid ibi dicat Decius, sed vt Deus operatus est,
vt patet 22. dist. c. Ita Dominus, & cap. Omnes,
vbi dicitur: Non ergo quælibet terrena senten-
tia, sed per illud verbum, per quod constructum
est cælum, & terra, per quod denique omnia
condita sunt elementa, Romanam fundauit ec-
clesiam, c. Solitæ, §. Potuisses, de maior. & obed.
vbi Pontificalis authoritas non à quolibet, sed à
Deo dicitur instituta, cum suis concord. Vnde
& ecclesia dicit: Deus, qui B. Petro Apostolo
collatis clauibus Regni cælestis ligandi, atque
soluendi Pontificium tradidisti.
57 Ad secundum argumentum respondet Tur-
recrem. in c. Si transitus, num. 5. vers. Ad secun-
dam, 79. dist. post glos. ibi in ver. Non possit,
non esse trahendum ad consequentiam factum
B. Petri sibi Clementem substituentis. Quoniam
motus fuit inspiratione diuina; nam & ad eius
vmbram curabantur infirmi, facit c. Si non licet,
58 23. q. 5. & c. Duæ sunt, 19. q. 2. Præterea substi-
tutio illa effectum non habuit, nec eam sanctus
vir acceptauit, sed Petro immediatè successit Li-
nus, Lino Cletus, & Cleto Clemens, vt tradunt
Ignatius Martyr in Epist. 4. ad Mariam Cassabo-
litem, quæ habetur tom. 1. Concil. par. 1. fol. 25.
col. 2. littera B. Irenæus lib. 3. cap. 3. Epiphan.
hæres. 27. Optat. Mileuit. lib. 2. August. ep. 161.
& Hieronym. sequutus Optatum in libr. de
Scriptor. eccles. in Clementem cap. 15. vbi Cle-
mentem ponit Quartum Pontificem post Petrũ,
corrigens sententiam, quam dixerat in cap. 52.
Isaiæ in fin. Quod ipsum constat ex Martyrolo-
gio, Breuiario Romano, & Canone Missæ, vbi
post Linum Cleti, deinde Clementis fit com-
memoratio, licèt non desint qui contradicant.
Vnde glos. in c. 5. in ver. Aut ligandi, 8. q. 1. reci-
tat versum,

Disputat hic mundus quartus, fueritvè secundus.
Etenim, vt inquit glossa ibi, Post B. Petrum
Clemens animaduertẽs perniciosum fore exem-
plo, vt aliquis sibi eligeret successorem, renun-
ciauit Papatui, in manibus scilicet Sacerdotum,
qui tunc Romæ aderant: vide August. Triumph.
de potest. eccles. qu. 2. art. 2. in responsione ad
primum Turrecrem. in summa de eccles. lib. 2.
c. 51. col. 3. vers. Nec obuiat quod B. Petrus, &
Baron. ad annum Christi 69. num. 39. & notas
ad Epistolas, & Decreta Clementis Papæ I. to. 1.
Concil. part. 1. fol. 25. col. 2. littera C, & Plati-
59 nam in vita ipsius Clementis pag. 8. c. His acce-
dit, quod de fide epistolæ superius relatæ n. 20.
vnde hoc factum desumitur, meritò hæsitari
potest; quia, vt alia omittam, cum scripta
sit post obitum S. Petri, & sic post annum Ne-
ronis decimum tertium, scribi non potuit ad
Iacobum Fratrem Domini, qui teste Hieron. de
Vir. Illustr. 30. Neronis anno præcipitatus fuit
Hierosolymis è vertice templi. Quare illa Epi-
stola vel non est Clementis, vel scripta fuit ad
Symonem, qui similiter fuit Frater Domini, &
vox *Iacobum*, mendosè irrepsit. Lege Baronium
ad annum Christum 69. fol. 689. & Posseuin. in
appar. sacr. in vet. Clemens Romanus.
60 Ad tertium respondetur factum illud Bonifa-
cij II. in Concilio iterum congregato ab omni-
bus reprobatum fuisse, vt idem Anastasius testa-
tur dicens: [Eodem tempore facta iterum Sy-
nodo, hoc censuerunt Sacerdotes omnes, pro-
pter reuerentiam S. Sedis, Et quia contra cano-
nes hoc fuerat factum, & quia culpa eorum re-
spiciebat; vt successorem sibi constitueret, ipse
Bonifacius Papa reum se confessus est Maiesta-
tis, quod Diaconem Vigilium sua subscriptione
Chirographi ante confessionem B. Apostoli Pe-
tri constituisset, ac ipsum constitutum in præ-
sentiam omnium Sacerdotum, & Cleri, & Sena-
tus incendio consumpsit.] refertur tom. 2. Con-
cil. par. 2. fol. 643. col. 2. littera C. Vnde ex tam
insigni retractatione validissimum desumitur
argumentum pro hac sententia. Sed & Siluerius
Papa in decreto anathematis in Vigilium ex-
probrat, quod contra iura Canonica tempore
Bonifacij ipso viuente successor eius designare
conatus fuerat, vt patet ex epistola ipsius Sil-
uerij ad Vigilium Pseudo Papam quæ habetur
tomo 2. Concil. part. 1. fol. 772. col. 1. & Vide
61 Baron. tomo 7. ad annum 521. fol. 166. Alia
verò exempla in contrarium adducta num. 22.
præterquam quod aduersantur decreto Symma-
chi Papæ in d. cap. Si transitus, 79. dist. non vi-
dentur obstare, quia si accuratè considerentur,
illæ non fuerunt substitutiones successorum, sed
potius designationes. Pontifices enim à Cardi-
nalibus rogati indicarunt quem dignum puta-
rent Cathedra Petri, saluis tamen Cardinalium
suffragijs. Ideoque nullus ex designatis post obi-
tum Pontificis designantis gessit se pro Papa,
nisi post subsequutam Cardinalium electionem.
Ad hoc c. Petijsti, 7. q. 1. ibi [Si eum aptum co-
gnoueris, tibi successorem designa, vt huc ve-
niat ordinandus.]
62 Ad quartum respondet glos. in d. c. Si tran-
situs, in ver. Non possit, 79. distin. dicens aliud
esse de sui successoris electione cum fratribus
deliberare, quod ibi permittitur, & potest fieri:
& aliud ex testamento quasi dignitatis suæ hæ-
redem substituere, quod penitus prohibetur, vt
c. Episcopo non, 8. q. 1. & cum illa glossa trans-
eunt ibi Archid. Bellam. Turrecrem. & reliqui
omnes. Quæ responsio ad litteram est Gratiani
in c. Apostolica, §. His omnibus, 8. q. 1.
63 Ad quintum respondetur negando consequen-
tiam: nam secundum Hugonem relatum in d.
c. Si transitus, ab Archid. num. 5. & Turrecrem.
eod. num. vers. Ad tertiam. Multa sunt quæ alijs
indulgemus, quæ nobis indulgere non possumus.
Episcopus enim sæpè cum alijs dispensat, priui-
legium, vel honorem alijs confert, quæ ipse sibi
impendere non posset, quia nemo sibi honorem
assumit, c. In scripturis, 8. qu. 1. Ad hoc bonus
textus

textus in c. fin. de instit.& in c. Debitum, cum conco. d. d: quibus ibi in gl. 1. infra de Baptism. Adde quod in d. c. Petijsti, 7. q. 1. non continetur indultum sibi successorem substituendi, sed designandi, vt scripsi in c. Nulla, nu. 79. & seqq. de concess. præb. vbi plenè videas de intellectu illius textus: & adde Augustin. Triumph. d. q. 2. art. 2. in respons. ad 2.

64 Ad sextum nempe ad c. Adrianus, & c. In Synodo, 63. dist. respondetur illos Canones esse Apocryphos, & commentitios, & primum illorum authorem fuisse Sigebertum Monachum, qui honoris auidus illos mendacissimè conscripsit ad aucupandam gratiam Imperatoris schismatici; & Gratianus nimis credulus hanc fabulam, & impostoris Commentum veluti historiā Decreto suo inseruit. Lege Cardinal. Baron. ad annum 526. & 555. & præsertim ad annū 774. à num. 10. & ad annum 964. à num. 22. Suar. de Defens. fid. Cathol. contra Anglicanæ sectæ errores lib. 3. c. 29. num. 7. Cardin. Bellarm. de Summo Pontifice lib. 2. c. 22. & de Clericis c. 9. & notas in vita Adriani Papæ I. tom. 3. Concil.

65 par. 1. sect. 1. fol. 421. col. 2. Sed quatenus prædictis Canonibus aliqua esset adhibenda fides; tamen confirmatio electionis, quam ex asserto indulto Apostolicæ Sedis tunc temporis concedebant Imperatores, non conferebat Papæ authoritatem Papatus: alioquin Papatus esset ab Imperatore, quod est hæreticum, cum sit à Deo tantùm, c. Omnes, & c. Sacrosancta, 22. distin. sed solum dabat robur facto, vt schismatici, & hæretici non auderent contrauenire, vt optimè declarat Turrecr. in d. c. Adrianus, num. 1. Adde

66 Cardinalem Albanum in tract. de Cardin. q. 32. vbi pluribus probat Summum Pontificem non posse alteri impertiri facultatem eligendi Papam; quia regula est neminem facere posse, quod per se facere non potest, vt in regula Sexti, quod alicui suo cum suis concord.

67 Ad septimum respondetur aliud esse vt Papa cum Cardinalibus faciat constitutionem super modo electionis Romani Pontificis, quod potest, vt in iuribus ex aduerso allegatis; aliud vt creet sibi successorem, quod ei non licet, sicut non licet ex testamento sibi adscribere dignitatem. Ita ad calamum respondet Paul. de Eleaz. & post eum Cardin. in Clem. Ne Romani, in 5. quæst. n 5. de elect. & Gambat. in Extrauag. Iulij II. num. 96.

68 Ad vltimum respondetur hanc prohibitionem sibi eligendi successorem non inniti solum iure Canonico, sed etiam iure diuino, & naturali, vt superius monstratum est à n. 38. Nec refragatur §. His omnibus, 8. q. 1. in contrarium adductus. Quoniam non loquitur in Papa, sed in Episcopis, qui ad exemplum B. Petri substituebant sibi successores. Id quod fuit eis inhibitum ex Constitutione ecclesiæ; & ideò Papa potest cum eis dispensare, prout dispensauit cum Archiepiscopo Moguntino, vt in c. Petijsti, 7. q. 1. sed hinc non licet inferre, vt Papa possit sibimet successorem ordinare, vt dictum est supra in responsione ad quintum argumentum num. 63. Similiter non refragatur quod Moyses potuisset sibi in Principatu filios substituere, vt dicitur in dicto c. Moyses, 8. qu. 1. Nam respondetur id verum esse ante quam diuina prohibitio emanasset, vt ibi notat gloss. in ver. Potuit. Et ad ponderationem d. cap. Si transitus, 79. distin. respondere potest, nec absonum esse, nec insuitatum vt leges prohibitiuæ ferantur ab ecclesia etiam de his, quæ lege diuina damnantur, c. Cum tu, & ibi glos. in ver. Siue post, infra, de vsur. cum multis simil.

69 Demum ad id, quod addit Victoria circa vtilitatem huius substitutionis cum Augustino Triumpho de potest. eccles. q. 2. art. 3. ad 4. respondeo diuturnam ecclesiæ vacationem quandoque esse bonam, si fiat propter bonum finem, vt si fiat propter hoc vt sufficientior, & sanctior quæratur. Tutius enim est, aut saltem minus malum populo Christiano tempore aliquo Pastore carere, quam discolum, stultum, & malum habere, qui non vt Pastor, sed vt Mercenarius proprium bonum, quærat, vel vt lupus oues disperdat. Ad hoc c. Tres personas, 23. q. 4. Rursus vt idem ait in responsione ad secundum discordiæ, lites, imò & contentiones possunt esse in electione Papæ absque peccato, dummodo sic discordantes ordinent eorum conscientiam ad bonum statum ecclesiæ. Ad quod inducit authoritatem Daniel. 10. vt ibi per eum. Saluo, &c.

DE TRANSACTIONIBVS.

Cap. Veniens.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta de rebus Ecclesiæ per Prælatum sine consensu superioris non obligat successorem.*

2 *Sed valet in præiudicium transigentis, & quandiu Ecclesiam possidebit.*

3 *Transactio personalis efficitur realis, & obligat etiam successores si fuerit per Sedem Apostolicam confirmata ex certa scientia.*

4 *Papa potest facere vt transactio, quæ nulla est, sit aliqua.*

5 *Plus est de nihilo aliquid facere, quàm de aliquo aliud.*

6 *Concordiæ per Papam confirmatæ ex certa scientia, & cum causa cognitione non sunt sublatæ à Concilio Tridentino c. 4. sess. 6. & c. 6. sess. 25. & num. 10.*

7 *Secus in pacto gratuito.*

8 *Transactio omnis est pactum, sed non è conuerso.*

9 *Atrebatensis Episcopi concordia, seu exemptio an fuerit à Conc. Trid. sublata, & n. seqq. vsque in fin.*

10 *Congregatio Concilij consulitur à Nuncio Apostolico in Belgio de consensu Consilij Priuati Archiducis in scriptis habito.*

11 *Concordia ex quibus diuersificetur à pacto gratuito seu priuilegio.*

12 *Exemptionis priuilegium ab Episcopo concessum non obligat successorem.*

13 *Transactionis substantiale, est vt aliquid vtrinque detur, aut remittatur.*

14 *Reseruatio iuris nihil dat, & nihil aufert, sed tamen ius reseruantis conseruat.*

Præ-

15 *Prælati tenentur sibi mutuum præstare auxilium.*
16 *Transactio fit super re dubia, & lite incerta; aliàs non tenet.*
17 *Concordia in latiori significatione accipitur prout contradistinguitur à discordia.*
18 *Supplicationi tanquam matrici magis standum est, quàm litteris.*
19 *Ennunciatiuis Papæ in litteris ad supplicationem non statur in præiudicium tertij.*
20 *Iuramenta contra vtilitatem Ecclesiæ periuria potius dicenda sunt.*
21 *Iuramentum Prælati de non repetendis iuribus Ecclesiæ suæ non valet.*
22 *Confirmatio non dicitur ex certa scientia, si illius tenor sit incertus in litteris, non autem in supplicatione.*
23 *Clausula*, quorum tenores, *in supplicatione eum facultate inserendi tenorem in litteris, inducit scientiam Papæ fictam, non autem veram.*
24 *Scientia Papæ vbi requiritur vera, non sufficit ficta, vel præsumpta per clausulam*, quorum tenores.
25 *Eximere à se pleno iure non potest Episcopus Ecclesias sibi subiectas.*
26 *Exempti simpliciter à iurisdictione Episcopi sunt Sedi Apostolicæ immediatè subiecti.*

1 VENIENS. Transactio facta de rebus Ecclesiæ per Prælatum sine consensu Superioris non obligat successorem. Hoc dicit. Prima post factum narrat. Secunda dat iudices: ibi, *Mandamus*.

2 In textu ibi, *Inter personas facta potius quàm inter Ecclesias.* Nota singulariter transactionem à Prælato initam super iuribus Ecclesiæ validam esse in sui præiudicium, & quamdiu Ecclesiam possidebit, etiamsi Superioris auctoritas non intercesserit; sed non obligare successores, cum sit merè personalis, vt hic est casus multum notabilis, secundum Io. Andr. & omnes: & notat Abb. num. 1. Ad hoc Concilium Tridentinum, sess. 6. cap. 4. ibi, [Concordijs quæ suos tantùm obligent Auctores, non etiam successores,] & sess. 25. de reform. c. 6.

3 In glossa in ver. Confirmatam, nota ex hac glossa transactionem personalem fieri realem, & obligare etiam successores si fuerit per Sedem Apostolicam confirmata, vt dicitur in textu, dummodo tamen confirmatio non fit in forma communi, sed ex certa scientia, vt glossa dicit.

4 Nam Papa potest facere, vt transactio, quæ nulla est, sit aliqua, arg. cap. vlt. 16. quæst. 1. & cap. Cum Apostolica, de ijs quæ fiunt à Prælat. Ergo multò magis potest efficere vt fit alia, seu

5 alterius naturæ; quia plus est de nihilo aliquid facere, quàm de aliquo aliud, arg. c. Re vera, de consecrat. dist. 2. & l. vn. circa princ. C. de rei vxor. act. & cum gloss. consentiunt Innocen. num. 1. in ver. Confirmatam. Host. num. 3. in ver. Auctoritate Apostolica, Ioan. Andr. nu. 10. ver. In glos. 3. Butr. num. 14. Abb. num. 2. & alij communiter.

6 Et ex hac glossa collige, transactionem, seu concordiam in forma specifica à Sede Apostolica confirmatam superinduere aliam naturam, & habere duplex vinculum ad obligandum,

Vnum scilicet à Prælato transigente, aliud à Superiore confirmante, vt notat glos. antepen. in Clem. Dudum, de sepultur. Quo fit, vt Conc. Tridenr. tribuens Episcopis facultatem visitandi Capitula exempta in cap. 4. sess. 6. & procedendi contra Capitulares cum adiunctis in c. 6. sess. 25. quamuis vtrobique sustulerit concordias: non tamen censeatur sustulisse confirmatas à Sede Apostolica ex certa scientia, & cum causæ cognitione, vt per illam gloss. aliàs resoluit Rota: & declarauit S. Congregatio eiusdem Concilij interpres, vt dixi in c. Si quis, num. 24. & 34. infr. de confirm. vtil. vel inutil. nam per huiusmodi derogationes non censetur derogatum pactis, vt præfertur, confirmatis. Puteus dec. 171. lib. 3. Achil. decis. 1. de confirm. Romanus singular. 7. Alex. in l. 1. n. 25. ff. ad l. falcid. Ruin. consi. 201. num. 13. lib. 1. Sarnen. in regula de

7 Annali quæst. 78. num. 5. Hoc tamen intelligas dummodo agatur de vera, & reali concordia;

8 secus si de pacto gratuito: nam etsi omnis transactio, seu concordia sit pactum, vt probat littera huius textus, ibi, Ne pacta inter alios acta: & notat Butr. num. 10. tamen non conuertitur, quia pactum gratuitum non est concordia; & confirmatio Apostolica resoluitur in nudum priuilegium, quod sublatum est à Concilio.

9 Hinc sumpta occasione QVÆRO, de quæstione facti.

Fortigarius olim Attrebaten. Episcopus anno 1439. exemit, ac totaliter liberauit Ecclesiam suam Cathedralem, eiusque Canonicos, Præbendatos, ac Ministros à sua, & successorum suorum iurisdictione spirituali, ac temporali. Et hanc exemptionem post aliquot menses confirmauit Eugenius IV. Nuper verò cum præsens Episcopus vellet procedere contra Præbendatum dictæ Ecclesiæ ob delictum incestus ab eo, vt dicebatur, patratum, in vim c. 4. sess. 6. &

10 cap. 6. sess. 25. Conc. Tridenr. quod sustulit hac in parte quæcumque Capitulorum priuilegia, & exemptiones: Capitulum obiecit coram Nuncio Apostolico in Belgio, cui causa commissa fuerat concessionem Episcopi Fortigarij non esse simplex priuilegium, sed concordiam, quæ cum fuerit confirmata ab Eugenio ex certa scientia, & cum causæ cognitione, propter duplex vinculum non erat sublata per decretum dicti cap. 4. & 6. Quemadmodum sæpius respondit Sac. Congregatio Concilij, vt tetigi supra num. 6. De quo quidem articulo Nuncius accedente ad hoc expresso consensu Consilij Priuati Archiducis in scriptis habito, Sac. Congregationem duxit consulendam, tanquam de articulo pertinente ad interpretationem ipsius Concilij: Itaque nunc quæritur an prætensa concordia fuerit à Concilio sublata, necne?

11 Multa hinc inde afferuntur ab Aduocatis, sed difficultas restringitur potissimum ad duo capita.

Primum est an concessio Episcopi Fortigarij sit verè concordia, quam Concilium præseruat ex sententia S. Congregationis; an verò nudum priuilegium, quod tollitur decretis dicti cap. 4. & 6.

Secundum caput est, quatenus sit concordia, an postea fuerit confirmata ex certa scientia, & cum causæ cognitione, quemadmodum requi-

ritur ad hoc vt non cadat sub Concilij derogationibus,

Quoad primum videtur ruspondendum eiusmodi concessionem esse nudum priuilegium, seu pactum gratuitum, non autem concordiam propriè sumptam. Id autem probatur à causis concessionis, & à rebus, quæ conceduntur.

Causa fuit beneficiorum retributio: nam cum ille Episcopus Fortigarius diu fuisset Canonicus, & Archidiaconus Attrebatensis Ecclesiæ, & probè à canonicis tractatus, ideoque bene affectus erga Capitulum, & iura illius; Cumque ab eodem Capitulo in Episcopum electus fuisset, quod constat ex inscriptione eius sepulturæ exhibita, & ex litteris Eugenij IV. volens parem gratiam referre Capitularibus, concessit illis exemptionem tam exorbitantem in graue detrimentum Ecclesiæ, ac Successorum suorum. Quod constat ex illis verbis concessionis: [Accedit socialis dudum cum memoratis fratribus conuictus, ac spatiò fermè 22. annorum in ipsa Attrebaten. Ecclesia intitulatio, de cuius bonis enutriti sumus, priùs quidem in Canonia, & Præbenda, postmodum in Archidiaconatu, vtrobique pacificè, vtrobique modestè tractati: Vnde nobis iustum videtur eidem Ecclesiæ nostræ respondere vices; & qui nos benignè, ac familiariter supportarunt, eos ad maiora vocati paterno prosequamur affectu, & fauore gratioso.]

Quæ quidem verba apertè sonant in gratuitam concessionem, & gratiam, non autem in concordiam, c. Gratiam, 1. q. 1. c. Si gratiosè, de rescript. libr. 6. Rursus intentio principalis Episcopi fuit præseruare, atque augere priuilegia Capitularium, quod patet illis verbis: [Ad fratres nostros carissimos humaniter inclinati, eorum libertates, & priuilegia volumus inuiolabiliter obseruari, & quæ obscura in eisdem videbantur, augendo ad clarum reducere.] & infra [Iuncto etiam quod comperimus eosdem fratres nostros à nonnullis Prædecessoribus nostris Episcopis quam plura priuilegia, & libertates obtinuisse, nos inducunt vt eos gaudere velimus suis libertatibus & exemptione]

12 Cum autem eiusmodi priuilegia non obligarent successores, c. Cum venerabilis, vbi Innoc. & Abb. notant infra de censib. & patet ex dictis supra num. 1. & 2. hinc apparet mentem Episcopi Fortigarij fuisse merum priuilegium concedere, non autem transigere, aut concordare.

Ac demum finis Episcopi fuit antiquas lites extinguere, & pacificè viuere, non per viam transactionis, sed per viam cessionis iurium sibi competentium. Quod similiter patet ex concessione, ibi: [Vt pro veritate, & pace acquirenda, & seruanda parum nobis videatur cedere iuri, vel rebus nostris.] Hæc enim verba, & alia suprascripta cum sint apposita in prooemio, indicant mentem, & causam finalem Episcopi concedentis; l. Cum hi, in princ. & ibi Bart. nu. 4. ff. de transact. Oldrad. cons. 103. Quæstio est, vers. Secundo ex hoc. Alex. cons. 7. Vitis, num. 3. lib. 2.

13 Sed clariùs hoc idem colligitur ex rebus, quæ conceduntur: nam cum de substantia transactionis sit vt aliquid vtrinque detur, aut remittatur, l. 1. vbi Doctores. ff. De transact. l. Transactio, C. Eodem, Rota diuersorum decis. 119. num. 5. par. 2. tamen in hac asserta concordia Episcopus concedit Capitulo quam plura, eaque maximi ponderis; & vice versa aut nihil prorsus recipit, aut ita leue, vt parum distet à nihilo.

Nam Episcopus concedit primò, vt Canonici omnes, Capellani, Vicarij, Choreales, & alij quicumque habitum dictæ Ecclesiæ deferentes sint prorsus exempti à iurisdictione tam spirituali, quàm temporali Ordinarij Attrebatensis.

Secundò concedit vt Ecclesia Attrebatensis sit omnino libera ab eadem iurisdictione Episcopi, ita vt Episcopi non possint in eadem Ecclesia sua, seu claustro, vel domibus eiusdē facere, aut mandari facere aliquam personam citari, vel moneri, aut aliquam iurisdictionem exercere, nec in illis valuis affigere litteras censurarum, seu pœnarum, & alias quascumque nisi cedulas pro Ordinibus celebrandis.

Tertiò concedit Episcopus vt omnes seruitores dictorum de Capitulo in suis domibus commemorantes sint similiter omnino exempti à iurisdictione spirituali, & temporali Episcoporum pro tempore.

Quartò, vt duæ domus iurisdictionis Ecclesiæ Attrebatensis sint de totali iurisdictione spirituali, & temporali Capituli.

Quintò, vt Ecclesia Parochialis sita in claustro Cathedralis, quam dicit esse de iurisdictione, & dominio Capituli, sit eodem modo exempta ab Episcopo, & successoribus.

Sextò concedit vt oblationes, quæ fient in Capella domus Episcopalis, ipsi de Capitulo, & Curatus recipiant vt consueuerunt, exceptis tamen oblationibus, quæ offeruntur Episcopo in consecrationibus Episcoporum, & in benedictionibus Abbatum, & Abbatissarum.

Septimò concedit vt si aliquis ex deferentibus habitum dictæ Ecclesiæ captus fuerit à ministris curiæ Episcopalis teneatur Episcopus illum statim remittere Capitulo, sicut Capitulum tenebitur facere de familiaribus Episcopi.

Octauò concedit vt si Canonici, & Beneficiatia emerè voluerint domos existentes in iurisdictione temporali Episcopi eiusmodi exemptionibus, atque etiam donationibus teneantur Episcopi consentire; saluis tamen eorum iuribus.

Nonò, vt Canonici, & Beneficiati liberè vti possint priuilegio Apostolico de percipiendis fructibus non residendo, & renunciat liti super hoc introductæ in Romana Curia.

Ac demum Episcopus iurat obseruationem prædictorum Capitulorum, promititque per se, & successores suos nunquam contrauenire, nec contra ea dispensationem prosequi, aut obtinere, vt patet in instrumento exhibito in forma probanti.

Videamus nunc quid è conuerso recipiat Episcopus à Capitulo pro eiusmodi concessionibus adeo præiudicialibus Ecclesiæ Attrebatensi. Et quidem toto tenore instrumenti perspecto reperitur Episcopum non recipere nisi hæc quatuor, quæ sequuntur.

Primo enim dum Episcopus transfert in iurisdictionem Capituli duas domus ad Episcopatum pertinentes, vt dictum est supra; adijcit

hoc

hoc pactum, vt si (quod absit) Capitulum locaverit dictas domus alicui, qui publicè in ijsdem vendat vinum, illo casu episcopus recipiat ius afferragij, idest gabellam pro venditione dicti vini. Hæc reseruatio ridicula est; 14 transtulit enim episcopus duas domus pro obolo in incertum euentum;& tamen nihil per hanc reseruationem est assequutus, quia Episcopi Attrebatenses habent hoc ius afferragij in alijs domibus. Vnde tradendo domos suæ iurisdictionis Capitulo, reseruauit sibi illud ius afferragij, quod prius habebat: Reseruatio enim nihil dat, & nihil aufert, vt Bald. ait in l. Peremptorias, C.Sent. rescin. non poss.& fit ad conseruandum ius reseruantis, non autem ad acquirendum de nouo, l. At si quis, §.Plerique, ff.De religios. & sumpt. funer. l.3. § 1. ff.Quib. modis pignus, vel hipoth.solu. cum alijs adductis per Crauet. consil.29. Pro Clatiori, num.8.

Secundò, dum Episcopus eximit Capitulum à sua iurisdictione, adijcit hanc conditionem, vt in delictis degradationem requirentibus Promotor Episcopalis possit interesse processui fabricando, absque eo tamen, quod per hoc episcopo vlla iurisdictio acquiratur; sed solum ad consulendum, & videndum an dicti processus iustè fiant. Hoc loco similiter episcopus nihil acquirit, sed solum retinet minimam quamdam particulam iurisdictionis episcopalis, quam priùs habebat: nam cùm delicta,hæc grauiora ab ipso punienda essent, c.De persona, 11.quæst.1. nec de iure teneretur nisi Capituli consilium requirere, c.3. de consuetud. lib.6. cap.Nouit, & c.Quanto, infra de his quæ fiunt à Prælat. tamen priuat se sua iurisdictione, nec sibi retinet nisi nudam assistentiam sui officialis in processu fabricando.

Tertiò loco episcopus promittit, vbi fuerit requisitus, mittere eius subditos ad deponendum coram Capitularibus in causis pendentibus in Capitulo;& parimodo vult vt Capitulum mittere teneatur eius subditos ad deponendum coram Officiali episcopi. Sed hic quoque nihil episcopus recipit; tum quia omnes tenentur coram episcopo testimonium ferre, c.1.& tot.tit. de test.cogen. etiam in causa criminali, cap.Super eo, secundum communem intellectum, 15 cap.Peruenit, & cap.seq. eod. tit. Tum quia visu receptum est vt subditi vnius Prælati mittantur ad testimonium ferendum coram alio Prælato; nec tamen propterea vlla iurisdictio alieni acquiritur. Tenentur enim Prælati sibi mutuum præstare auxilium, cap.Præcipimus, & cap.Per latum, 90.distin. cap. 1. & ibi glos. vlt. supra de treug. & pac. & vide quod ibi dixi in 5. notab. Ac demum, quia promissio de mittendis subditis ad testimonium ferendum, habet suam compensationem à promissione,quam similiter facit episcopus de mittendis suis subditis ad testimonium ferendum coram Capitulo. Vnde non potest Capitulum prætendere vt hæc promissio, quæ leuissima est, debeat æquivalere alijs concessionibus episcopi,ita vt propterea illius concessio appellari debeat cōcordia propriè sūpta.

Quartò denique statuit episcopus vt debeat peti à Sede Apostolica confirmatio dictarum ordinationum communibus expensis; idest episcopi,& Capituli. Et in hoc quoque non solum episcopus nihil consequitur, sed mirum est,eum voluisse contribuere pro sumptibus confirmationis priuilegij tam enormiter damnosi ecclesiæ suæ, ad l.Sed an vltra, §.Ijs autem, & §.Ego vero, ff.De negoc. gest.

16 Ex his ergo liquet quàm longè distet dicta concessio à natura transactionis, seu concordiæ propriè sumptæ,quæ non fit nisi super re dubia, & lite incerta, aliàs non tenet, l.1. & l.Post rem iudicatam,ff.De transact.& l Eleganter, §.Si post rem iudicatam, ff De condiction. indebit.& ex facto respondit Abb. cons.15. dno sunt, per tot. lib.2.

17 Neque obstat quod episcopus vtatur verbo, *concordauimus*; quia hoc verbum accipitur latiori significatione pro vt importat recessum à discordia: quod satis patet ex illis verbis: *vt rata sint, & firma inter nos fœdera pacis, certa capitula communi consensu edidimus*. Et hoc etiam modo accipi debet verbum,*concordia*,appositum in litteris confirmationis Eugenij IV. idest pro vt contradistinguitur à discordia iuxta textum in l.2. vbi Paul. de Castro, & alij de iure iur. & Bald. in l.De fideicommisso, in 1.notab. C.De transaction. Præterquamquod in supplicatione nullibi legitur hoc verbum, *concordia*,sed solum in ea dicitur, episcopus Forrigarius de consen-
18 su edidit, & ordinauit. Supplicationi autem tanquam Matrici magis standum est, quàm litteris, Verall. decis.75.num.6.& decis.227. lib.1. Rota decis.730. num.1. part.2. recentior.

19 Et quicquid sit de nomine, standum est veritati, non autem enunciatiuis Papæ in facto alieno in præiudicium tertij, etiamsi in eis fundaret intentionem suam, quamuis emanarunt ad supplicationem partium, non motu proprio, Alex. consil.112. Vita copia litterarum, num.2. vbi de comm. lib.7.& num.5. vbi ait omnes in hoc concordare, Hanc etiam esse communem conclusionem dicit Rota decis. 154 part. 2. diuersor.

20 Non obstat iuramentum ab episcopo præstitum super obseruatione dictorum Capitulorum. Quoniam non iuramenta, sed periuria potius sunt dicenda, quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur, dicit text. in c.Sicut,
21 de iureiur. Ideoque non valet iuramentum præstitum à Prælato de non repetendis iuribus, aut rebus ecclesiæ suæ, c. 2. eod. tit. Et quamuis actus esset talis, vt potuisset validari iuramento, non tamen valuisset vt transactio, seu concordia præseruata à Concilio, sed vt pactum gratuitum à Concilio sublatum, vt per Rimiual. Iun.
22 cons.28. num.7. lib.2. Sed quatenus prædicta concessio verè esset concordia, non tamen videtur confirmata ex certa scientia, & cum causæ cognitione, quia totus tenor fuit insertus in litteris tantùm: in supplicatione autem, cui magis est standum, ex dictis supra num.18. non fuerunt expressa omnia substantialia, sed solum primum, & secundum caput exemptionis initio
23 propositum. Et quamuis propter clausulam, *quorum tenores*, cum facultate ipsum tenorem inserendi in litteris, inducatur scientia Papæ iuxta cons.2. Anton. de Butr. quod incipit Visis litteris, & duplicatur cons.49. num. 1. tamen illa scientia dicitur ficta, vel præsumpta, secundum Butr. ibid. quia Papa verè ignorauit id,

24 quod in litteris insertum fuit. At vbi requiritur certa scientia cum causæ cognitione; non sufficit scientia ficta, quæ inducitur per dictam clausulam, *quorum tenores*, sed requiritur scientia vera, vt in terminis tradit Marescot. variarum, lib. 2. cap. 47. per totum, Ferrett. cons. 38. In causa Burgundiorum, num. 2. & seq. & num. 6. & 8. Seraph. decis. 981. nu. 1. & Mant. decis. 222. per totam. Præsertim veró, quia in eadē supplicatione habita fuit relatio ad instrumentum cōcessionis his verbis: *Non nullaque alia, diuersa, honesta, & vtilia ipsius Ecclesiæ, & eius personarum decus, decorem, & statum contingentia. Idem Episcopus fecit, statuit, & ordinauit, prout in Episcopi litteris plenius continetur.* Ex quorum verborum inuolucro potius apparet Pontificem deceptum fuisse; quàm vt veram scientiam habuerit, vt per Ferrettum, & Mant. locis cit. Et eo magis quia Eugenius ob grauissimum schisma, quod tunc torquebat Ecclesiam Dei, Florentiam se receperat, & summis perturbationibus agitatus minus vacare poterat negocijs peragendis, patet ex Historia Concilij Florentini tom. 4. Concilior. part. 1. fol. 411.

25 Quod dicitur ante exemptionem Episcopi Fortigarij Capitulum Attrebatense fuisse subiectum prius Archiepiscopo Rhemensi, ac postea Cameracen. est merum commentum: nam exemptio illa ab initio fuit nulla, cùm Episcopus non possit Ecclesias sibi subiectas pleno iure eximere, secundum communem sententiam Canonistarū, in cap. Cum venerabilis, vbi Abb. num. 3. de cens. Feder. de Sen. cons. 111. Quæstio talis est, An Diœcesanus, num. 4. Abb. in c. Cum olim, il secondo, num. 4. de priuil. Felin. in cap. Cum inter, num. 4. circa princ. vers. In contrarium, de re iudic. vbi testatur hanc esse magis cōmunem
26 opinionem. Vnde propter confirmationem Apostolicam illa fuit simplex exemptio Papæ, c. Constitutus, de religios. domib. per quam manifestum est Capitulum remansisse immediatè subiectum Sedi Apostolicæ, vt est text. in c. Si Papa, de priuil. lib. 6. & notant Doctores in c. Cum inter vos, supra de consuetud. Et re vera sæpiùs audiui à Procuratoribus Episcopi Cameracen. eumdem Archiepiscopum nihil iuris prętendere, nec vllam iurisdictionē sibi vēdicare in Capitulū Attrebaten. sed Capitulū ipsum hoc allegat vt remaneat acephalū, c. Nulla ratione, 93. dist. c. Abbatibus, 18. q. 2. & notat Host. in c. Conquerente, n. 8. in ver. Subiectionem, supr. de offic. Ordin. Ac præterea etsi per dictam exemptionem remansisset sub Cameracen. iure Metropolitico; tamen Concilium c. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. videtur sustulisse non solum exemptiones eorum, qui subsunt immediatè Sedi Apostolicæ, sed etiam eorum, qui alijs, quàm suis Episcopis subijciuntur ob amplissimas derogationes, quibus vtitur, vsque ob rationis identitatem.

Inquirendum hic esset an Concilium Tridentinum d. c. 4. sess. 6. & c. 6. sess. 25. sustulerit concordias à Sede Apostolica confirmatas in forma communi: sed hunc articulum plenè examinaui in c. Si quis, à n. 24. vsque in fin. inf. de confirm. vtil. vel inutil.

DE POSTVLANDO.

Cap. Clerici.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus in sacris, vel minoribus beneficiatus in foro sæculari postulare non debet, nisi pro se, vel sua Ecclesia, vel miserabili persona.*

2 *Clericis opprobrium est si se peritos disceptationum forensium ostendant.*

3 *Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur esse Aduocati etiam pro laico in foro sæculari.*

Et quid si aliunde habeant vnde commodè viuere possint num. 5.

4 *Et quid in Clerico in sacris non beneficiato, & indigente. & n. 6.*

7 *Clerici etiam in sacris, & beneficiati coram Ecclesiastico iudice etiam pro laico patrocinari non prohibentur.*

8 *Aduocatus Clericus an possit salarium exigere.*

9 *Clerici quamuis generaliter prohibeantur esse Aduocati, tamen vnum negotium administrare non prohibentur.*

10 *Clerici in sacris non beneficiati possunt in foro sæculari esse Aduocati pro negotijs, & causis Ecclesiasticis.*

11 *Causæ Ecclesiasticæ, quæ coram iudice laico tractari possint dicuntur ratione personæ, delicti, aut rei. & n. seqq.*

12 *Clericus potest pro Clerico esse Aduocatus in foro sæculari.*

13 *Fideiubere non potest Clericus pro laico, & tamen potest pro Clerico.*

14 *Aduocatus in causa propria potest esse quilibet Clericus, nec cogitur Procuratorem constituere.*

15 *Agere per seipsum facilius est, quàm alium conducere.*

16 *Aduocatus pro Ecclesia sua quilibet Clericus esse potest.*

17 *Item pro miserabilibus personis.*

18 *Et quid si tales sint diuites, nec sit timor oppressionis.*

19 *Item pro personis coniunctis.*

20 *Clericus in sacris, & beneficiatus non prohibetur domi consulere etiam in scriptis, & n. seq.*

21 *Postulare quid sit.*

22 *Aduocationis, & Procurationis munera Clerici in Romana Curia exercent ex tolerantia Pontificis.*

23 *Aduocatus in causa sanguinis Clericus esse non debet etiam pro reo.*

24 *Irregularis an sit Clericus, qui fratrem suum criminaliter accusatum suo patrocinio adiuuit, propter quod accusatus fuit decapitatus.*

1 CLERICI. Clericus in sacris, vel minoribus beneficiatus in foro sæculari postulare non debet, nisi pro se, vel sua Ecclesia, vel miserabili persona. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. cui cæteri con-

consentiunt. Diuiditur in duas partes. Primò ponit prohibitionem, à qua. Secundo excipit, ibi, *Nisi*.

2 Nota primo ex hac Decretali regulam negatiuam cum septem declarationibus, quæ infra iuxta ordinem litteræ explicabuntur, quibus si adiunxeris alias tres, habebis totam materiam breuiter, & dilucidè explicatam.

Regula igitur hæc est. *Clerici in sacris, vel in minoribus beneficiati aduocationis officium exercere non possunt*: & ita hic est casus secundum Bald. Opprobrium enim est Clericis si se peritos disceptationum forensium ostendere voluerint, leg. Repetita, C. De Episc. & Cleric. l. Consulta diualia, C. De testam. glos. vlt. hic, & communiter Doctores.

3 Declaratur primò hæc regula, vt locum non habeat in Clericis minorum ordinum non beneficiatis: nam cùm tales hic prohibeantur postulare si stipendijs Ecclesiasticis sustententur; Ergo à contrario sensu si talibus stipendijs non sustententur, & sic beneficium non habeant, non prohibentur; & ita hic firmant glos. 1. vers. Videtur à sensu contrario. Innoc. in princ. dicens: [Si tamen non sunt beneficiati, & in inferioribus ordinibus constituti, possunt coram sæculari iudice litigare.] Host. num. 1. licet Codex sit mendosus. Ioan. Andr. num. 2. vers. Constituti verò. Abb. in 1. n. 4. vers. Si verè est Clericus in minoribus.

4 Sed circa hoc emergit duplex difficultas. Prima difficultas est, Numquid hæc prohibitio locum habeat in Clerico in sacris, qui de facto competens beneficium non habet.

Ad partem affirmatiuam inducitur hoc capitulũ quod constituit differentiam inter Clericos in sacris, & in minoribus: nam Clericos in sacris prohibet fieri aduocatos simpliciter, & absolutè; in minoribus vero ita demum si stipendijs Ecclesiasticis sustententur. Ergo in sacris constituti prohibentur, licèt beneficium non habeant. Et hanc differentiam agnoscunt Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. & omnes supra in summario. Præterea ordinatus ad sacros sine competenti titulo potest agere contra Episcopum, vt sibi prouideat, c. Episcopus si aliquem, & c. Cum secundum, infra de præben. Ergo non subest causa cur liceat ipsi aduocationis officium exercere. Et hanc partem sequitur glos. 1. hic, dicens de ijs, qui sunt in maioribus ordinibus aliud esse dicendum, quàm de minoribus Clericis, quia illi in foro sæculari adnocare non debent, & sine titulo sunt promoti, Episcopus debet eis prouidere.

Contrarium, & melius tenet hic Host. nu. 3. vers. Sed & constituti, & num. 8. vbi firmat, Clerici sacrorum ordinum, qui de facto egent, hac necessitate instante, licitum esse etiam aduocationis officio sibi victum quærere, arg. c. Clericus victum, 91. dist. & l. 2. C. De patr. qui fil. distraxer. cap. Consilium, §. vlt. de obseruat. ieiun. & sequitur Abb. hic num. 4. Nec obstat consideratio gloss. quod talis egere non possit, cum Episcopus debeat ei prouidere. Quoniam vt respondet Abb. fortè hoc ab Episcopo obtinere non potest vel propter impotentiam, vel indigentiam Episcopi, vel aliam causam, & fanè si licet Clerico in sacris opus rurale exercere, vt c. 1. de celebr. missar. d. c. Clericus victum, ibi, Artificiolo, vel agricultura, 91. dist. c. Nunquam, de consecr. dist. 5. & rudem materiam emere, vt illam redigat in aliam formam, vt cap. Eijciens, 88. dist. & notat glos. vn. in c. Canonum, 14. q. 4. quinimmo & negociationem, seu mercaturam exercere, si ex artificio nequeat sibi victum comparare, vt dixi in cap. Secundum instituta, num. 8. & 9. infr. qui Clerici, vel Monachi, longè magis eis licere debet vrgente, ac necessitate victum sibi quærere aduocationis officio, cùm hoc magis congruat dignitati Clericali: nam Aduocati dicuntur Rempublicam defendere, nec minus prosunt humano generi, quàm milites armatæ militiæ, vt l. Aduocati, C. De Aduoc. diuers. iudic. quod verius, & æquius videtur.

5 Secunda difficultas est, an prohibitio huius Decretalis vendicet sibi locum in Clerico in minoribus, qui licèt beneficium Ecclesiasticum non obtineat, tamen aliundè habet vnde commodè viuere possit.

Ad partem negatiuam inducitur hæc littera, quæ interdicit Aduocationis officium minoribus Clericis si reditibus Ecclesiasticis sustententur. Ergo à contrario sensu si non sustententur reditibus Ecclesiasticis, sed patrimonialibus, vel aliunde quæsitis, non obtinebit hæc prohibitio.

Contrarium puto verum, quia Clericis minorum ordinum etiam non beneficiatis non licet sæcularibus negocijs se immiscere, si aliunde habeant vnde sustententur, vt latissimè probaui in c. 1. à n. 83. vsque in fin. infra Ne Clerici, vel Monachi. Officium autem aduocationis in foro sæculari est vnum ex quatuordecim sæcularibus negocijs, quæ Concilium Maguntinum interdicit Clericis in d. c. 1. per illa verba *In placitis sæcularibus disputare*, vbi glos. allegat tex. nostrum. ergo hoc officium interdictum est Clericis etiam non beneficiatis si aliunde necessariam habeant sustentationem.

Nec refragatur hæc Decretalis, quæ videtur suam prohibitionem coarctasse ad Clericos, qui sustentantur reditibus Ecclesiasticis. Quoniam in hoc respexit ad id, quod de iure esse debet, quia etiam ad minores ordines quis promoueri non debet sine titulo, vt c. Non liceat, & ibi dixi post glos. 1. & Abb. nu. 1. & 2. infra de præben. licèt de facto non seruetur: sed si titulo careant de facto, & tamen aliunde habeant vnde sustententur, idem dicendum videtur, quia cessat causa necessitatis, propter quam permittitur Clericis iustum negocium exercere, vt in d. c. 1. vers. Nec tamen iustum negocium. Ne Cler. vel Monach. & notat glos. in summ. circa fin. 14. quæst. 3. & Host. hic. n. 8. vers. Quid ergo si de facto egeant: & cum hoc capitulũ in conditione illa, si reditibus ecclesiasticis sustententur, respexerit vnum, & determinatum finem, vt scilicet non immisceant se negocijs sæcularibus Clerici non indigentes; non refert quid ex æquipollentibus fiat, vt l. fin. ff. Mandati. Vnde quamuis beneficio careant si tamen non egeant, eo quod bonis patrimonialibus abundent, non videtur eis licere coram sæculari iudice causas agere. c. Quod pro necessitate, 1. quæst. 1. ad hoc bonus textus in cap. episcopus, il terzo, ibi [Nisi talis ordi-

ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsi-
dium vitæ possit habere,] infra de præben. &
secundum hoc non erit differentia inter Cleri-
cos in sacris, & Clericos in minoribus: & con-
ditio illa, *si stipendijs*, &c. ad omnes erit referen-
da; nam si habeant vnde viuant, nec isti, nec illi
poterunt in negocijs sæcularibus patrocinari: si
verò non habeant, & indigeant, vtique poterunt
6 tam illi, quam isti: nam necessitate cogente
etiam Clericis sacrorum Ordinum licitum est
postulare, vt hic firmant Host. num.8. Io. Andr.
num.6. in ver. Non præsumant, & num.11. circa
fin. vers. Tamen si de facto egeant: & Butr. n.4.
& ita in hoc maiores, vel minores Clericos pari
passu ambulare affirmat Abb. n.4. vers. Si verò
est Clericus in minoribus.

Nec prædictis aduersantur gloss. & Doctores
supracitati num.5. quia dum dicunt Clericos in
minoribus non beneficiatos posse postulare sup-
ponunt eos esse pauperes propter defectum titu-
li, sine quo de iure non sunt promouendi, vt
prædixi: & adde quod scripsi in cap. Sicut te,
num.27. & seqq. infr. Ne Cleric. vel Monach. vbi
pluribus probaui, minores Clericos etiam non
beneficiatos si aliunde habeant vnde sustenten-
tur, non posse tabellionatus officium exercere,
cum & illud sit genus negociationis.

7 Declaratur secundò principalis regula supe-
riùs firmata, vt locum habeat in foro seculari
dumtaxat, vt patet in tex. ibi, *Coram sæculari
Iudice*. ergo à contrario sensu in foro ecclesia-
stico Clerici etiam in sacris, & beneficiati pro
laico aduocare non prohibentur: & ita per hanc
litteram tenent Innoc nu. 1. Abb. Antiq. num.3.
Host. num.8. in ver. Sæculari, Cardin. in 1. not.
& communiter Doctores, vt Abb. Siculus testa-
tur num.3. & idem Abb. in c. Per venerabilem,
num.2. qui filij sint legitim. in c.1.n.3. Ne Cler.
vel Monach. & in c. Cum essent n. 2. de testam.
Feder. de Sen. cons. 270. Quod Clericus, in princ.
vbi respondit Clericum esse posse procuratorem
laici in Curia Ecclesiastica, adijciens hoc pro-
bari in c. Per venerabilem, infra qui filij sint le-
git. vbi apparet Archiepiscopum Arelaten. fuis-
se Procuratorem Regis in Audientia Papæ: &
notat Innoc. in cap. vn. num.3. in ver. Imitari,
circa fin. vers. Intelligo, supra de obligat. ad
ratiocin. confert tex. in c. Cum pridem, supra
de pact. quæ tamen declaratio fallit in Sacerdo-
te, qui nec in foro Ecclesiastico potest regulari-
ter patrocinari, vt plenè scripsi post Innoc. Ioan.
8 Andr. & alios in c. vlt. in 1. not. infra eod. An
autem in casibus, in quibus Clericus potest esse
Aduocatus, possit salarium exigere. vide tex-
tum in cap. 1. & 5. Hoc autem, 15. quæst.2. &
quod hic notant Abb. Antiq. nu.2. & alter Abb.
num 5.

9 Declaratur tertiò, secundum Innoc. in dicto
c. vn. in fin. de obligat. ad ratioc. vbi singulari-
ter sic ait: [Vbicunque inuenitur, quod Clerici
non possint esse Procuratores, vel Aduocati in-
telligendum est generaliter: nam vnum negociū
Clericorum, vel Laicorum procurare, vel admi-
nistrare non prohibentur:] & hoc dictum Inno-
centij sequuntur Archid. in c. Peruenit, num. 1.
vers. Ipse tamen Innocentius, 86. dist. & Feder.
de Sen. in præallegat. cons. 270. num 1. vers. Po-
test etiam esse Procurator, Abb. in d. c. Per ve-
nerabilem, num.2. vers. Quinimò plus dico, qui
fil. sint legit. & in c. Cum I. & A. n.12. vers. Se-
cundo considero, de sent. & re iudic.

10 Declaratur quartò, vt procedat in negocijs
sæcularibus tantùm, prout loquitur hoc capi-
tulum. Vnde à contrario sensu in negocijs, &
causis ecclesiasticis Clerici etiam in sacris, &
beneficiati non prohibentur patrocinari coram
Iudice sæculari: & ita arguit Innoc. hic num.3.
cui adstipulantur Host. num.9. in ver. Negocijs,
Ioan. Andr. num. 3. in ver. Sæcularibus Butr. n.3.
Card. in 14. quæst. & reliqui omnes.

11 Dicitur autem negocium ecclesiasticum, quod
coram sæculari Iudice tractari potest: ratione
personæ, veluti si Clericus agat contra laicum,
quia sequi debet illius forum, c. Cum sit gene-
12 rale, & c. Si Clericus laicum, de foro compet. &
hinc collige Clericum posse pro Clerico postu-
lare in foro Sæculari; secundum Host. hic n.11.
13 Ioan. Andr. num.3. in ver. Sæcularibus. Et est si-
mile: nam Clericus non potest fideiubere pro
laico, c. Te quidem, 11.q.1. & tamen potest pro
Clerico c. 1. 2. & 3. de fidriuss. item dicitur ne-
gocium Ecclesiasticum ratione delicti, vt quia
pro sacrilegio, vel alio crimine mixti fori Eccle-
sia voluit conuenire laicum coram Iudice sæcu-
lari, quod potest, vt in d. c. Cum sit generale.
Item ratione rei, de qua agitur, puta quia est
Ecclesiæ secundum Host. d. n.10. In his casibus
poterit Clericus esse Aduocatus etiam in foro
sæculari, vt hic per Abb. num. 3. in ver. In ne-
gocijs sæcularibus.

14 Declaratur quintò proposita regula, vt non
procedat in causa propria in qua Clericus quili-
bet benè potest esse Aduocatus in foro sæculari,
vt patet in textu ibi, *Nisi propriam causam*, &
notat Innoc. num. 1. vers. Sacerdotes autem,
neque enim cogitur in propria causa Procura-
torem constituere, c. Querelam, infra de Procur.
15 & facilius est per se agere, quàm alium condu-
cere, secundum Host. hic num. 12. Ioan. Andr.
num.7. & Bellam. num.1. in ver. Propriam cau-
sam, & vide gloss. in c. De occidendis, in ver. Pro
se, 23. q. 5.

16 Declaratur sextò, vt non procedat in causa
Ecclesiæ suæ, cui Clericus deesse non debet,
secundum Hostiens. num.12. Ioan. Andr. nu. 7.
& Bellam. n. 1. omnes in verb. Ecclesiæ suæ.

17 Declaratur septimò, vt locum non habeat in
causis miserabilium personarum, vt viduarum,
pupillorum, orphanorum, & consimilium, quæ
proprias causas administrare non possunt, vt di-
citur in tex. & probatur in c.1. & per tot. 87. dist.
& idem dicendum de alijs personis, quæ nume-
rantur in l.1. §.fin. & quinque ll. seq. ff. de postul.
secundum Innoc. hic in fin. Host. num.12. & 13.
Ioan. Andr. num.7. Bellam. num. 1. in ver. Mi-
serabilibus & plenius in 1. not.

18 Verùm idem Host. nu. 13. ponderando verba
illa textus, quæ proprias causas administrare
non possunt, dicit legem non esse verbis, sed
rebus proprijs imponendam, l.2 in fin. C. comm.
deleg. Ideoque non omnes viduas, & pupillos
reputari miserabiles, quia multoties sunt diuites,
& potentes; quare in talibus magis est conside-
randa oppressionis potentia, quàm denomina-
tio: de quo remittit ad ea, quæ notantur in
c. Significantibus, supra de offic. delegat. & cum

se-

sequuntur hic totidem verbis Ioan. Andr. nu. 8. in ver. Non possunt, Bellam. num. 1. in eod. ver. Cardin. in 6. not. qui restringit hunc textum ad impotentes propter sumptus: & sic ad pauperes: & Abb. in 3. notab. dicens ad hoc non sufficere miserabilitatem in habitu, sed debere esse in actu; quia textus hoc non permittit indistinctè pro miserabilibus, sed pro illis, quæ proprias causas administrare non possunt, vt quia sunt viduæ, & pauperes, vel si sint diuites non reperiunt aduocatos. Tu aduerte, quia secundum hæc pro vidua, vel pupillo, aut orphano diuite Clericus in foro laico patrocinari non poterit, nisi in casu oppressionis, quod non puto verum, quia in his personis non requiritur oppressio, sed consideratur ipsa miserabilitas propter fortunæ iniuriam, vt probat tex. in l. vn. §. Quod si pupilli, C. Quando Imper. inter pupill. & vid. ibi, Præsertim cum alicuius potentiam per horrescunt: ponderando dictionem, præsertim, quæ implicat idem in casu contrario, pro vt illum textum ad hoc ponderat Natta cons. 590. Circa præsentem, num. 3. Alioquin soli pauperes potirentur priuilegio miserabilium personarum, & iura frustra expressissent viduas, pupillos, seniò confectos, debiles, & diuturno morbo fatigatos, vt in d. l. vn. & alios, de quibus per Innoc. & DD. in d. cap. Significantibus, de offic. Deleg. Nec placet expositio Cardinalis, quod personæ miserabiles hic dicantur, quæ res proprias administrare non possunt, idest quoad sumptus. Imo enim textus considerat potius impotentiam ex ipsa miserabilitate prouenientem, videlicet, quia vidua propter sexus imbecillitatem, & carentiam viri, pupillus, & orphanus propter defectum ætatis, & parentum rebus suis superesse non possunt, nec habent defensorem, vt bene per Nattam d. cons. 590. num. 8. ad hoc c. Defensionis, 87. distin. ibi [desolatis auxilio, & qui suis actibus adesse præ ætatis infirmitate non possunt:] pondera, quia non dicit propter sumptus, sed propter ætatis infirmitatem. Vnde illorum patrocinium suscipere opus pietatis est, quod & Sacerdotes decet impendere, vt c. 1. & per tot. ead. dist. quamobrem consimilia priuilegia competere personis miserabilibus etiamsi diuitijs affluant, latissimè defendimus in prædicta Decretali Significantibus., à num. 40. vers. Contrarium tenet Azo, vsque ad num. 58. & hic iunge quod de cæco diuite scripsi in cap. Licet, à n. 9. vsque ad n. 15. infr. de cens.

19 Declaratur octauò eadem regula vltra tex. vt non procedat in causa coniuncti, seu consanguinei, in qua Clericus benè potest esse aduocatus in foro sæculari, vt in c. final. infra eod. secundum Innoc. hic nu. 1. in ver. Sacerdotes autem. Petrum de Sampsone, Abb. Antiq. & Host. quos sequitur Ioann. Andr. num. 7. in ver. Personis. Bellam. nu. 1. circa finem in eod. ver. Sed glossa, in d. c. final. dicit non esse verum indistinctè, vt Sacerdotes possint postulare pro coniunctis, sed solum quando sunt impotentes, vel ita bonum Aduocatum inuenire non possunt: & sequitur Anchar. hic nu. 2. qui videtur restringere illum textum ad coniunctos si sunt miserabiles, aliàs non, per glos. prælallegatam. Sed certè hæc est magna restrictio ad illum textum, qui loquitur alternatiuè, ibi, *Pro personis coniunctis, aut miserabilibus*: tamen glossa benè dicit, quia textus hoc permittit sub illa conditione, *si necessitas immineat*: & vide quod ibi plenius scripsi nu. 7. & seqq.

20 Declaratur nonò, vt quamuis Clericus regulariter prohibeatur postulare, non tamen prohibeatur domi allegationes conficere, & consilium petentibus dare etiam in scriptis, secundum

21 Alciat. respons. 91. num. 4. Nam postulare est desiderium suum, vel amici sui in Iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, c. Infames, §. Sunt autem, 3. q. 7. l. 1. §. Postulare, ff. de postul. glos. in cap. vlt. io ver. Postulare, infra eodem. Pondera illa verba, *in iure*, idest in loco, in quo solet ius reddi, vt l. penult. §. final. ff. De iust. & iur. & exponit glos. in d. l. 1. in ver. In iure, ex quo sequitur, vt prohibitus postulare non censeatur prohibitus domi consulere: & hoc tenet Bartol. in l. 1. §. Aduocatus, onm. 3. & 4. ff. De var. & extraordin. cognit. Abb. supra in Rubr. num. 1. Alciat. resp 30. onm. 22. vol. 1. Rosella, Angel. Syluester, Armil. & Tabien. omnes in vet. Aduocatus, in princ.

22 Declaratur vltimò suprascripta regula, vt non obtineat in Curia Romana, vbi contrarium seruatur de consuetudine, vt attestatur Octauianus Vestrins. in sua practica lib. 3. c. 4. n. 4. dicens [ex tolerantia Pontificis seruatum esse, vt Clerici in Romana Curia Aduocationis, & Procurationis publica munera exerceant contra iuris regulas.] Maiol. de regul. lib. 5. c. 19. n. 4. & nouissimè Stephan. Gratian. discept. forens. c. 57. num. 38.

23 Porrò in omnibus illis casibus, in quibus dictum est, Clericum posse in foro sæculari aduocationis officio fungi, hoc limitari debet, vt non procedat in causa sanguinis, in qua Clericus se immiscere non debet etiam ad defensam accusati propter periculum irregularitatis, si fortè ex eius imperitia accusatus succumbat, & decapitetur, vel mutiletur; vel propter ipsius Aduocati maliriam, & cauillationem, pœnam talionis subeat accusator, vt hic firmat Host. n. 6. cum quo Io. Andr. n. 11. & cæteri transeunt. & vide eund. Host. in c. Ad audientiam, n. 11. vers. Quid si aliquis, de homic. cuius dicta huc transtulit Ioan.

24 Andr. vbi supra, vbi quærit de Clerico, iurisperito, qui fratrem suum accusatum criminaliter suo patrocinio adiuuit, adeo vt absolutus fuerit, & accusator vltimo supplicio affectus, an sit irregularis; & arguit pro, & contra, & post prolixam disceptationem videtur cócludere Clericū non esse irregularē, si reus absoluatur ex eo, quia accusator nil probauit, vel probauit per falsos testes, de hoc conuictos: tunc enim videtur potius ex propria calumnia dānari, quam ex facto Aduocati ipsius rei. Secus verò si constaret reum esse culpabilem, & aduocatus suis falsis probationibus, & allegationibus illum obtinuisset absolui, vel aliàs directè, & sine protestatione, vel contra protestationem veniendo, calumniam accusatoris arguisset, propter quod accusator fuisset decapitatus: nam hoc casu Clericus absque dubio esset irregularis. Subdit tamen Host. quod & si hæc magistraliter, & ad studentium exercitium scripserit, huius tamen dubij solutionem Papæ reseruat, ad quem pertinet huiusmodi

modi dubia declarare, cap. Per venerabilem, §. Rationibus, infra qui fil. sint legitim.

DE POSTVLANDO.

Cap. Cum Sacerdotis.

S V M M A R I V M.

1 *ADuocationis officium Sacerdoti exercere non licet.*
2 *Etiam in foro ecclesiastico.*
Nisi in quatuor casibus hic exceptis. n. 5. & seqq.
3 *Sacerdotis officium est nulli nocere, omnibus autem velle prodesse.*
4 *Aduocationis officium corã iudice Ecclesiastico Clerici etiam in sacris, & beneficiati exercere possunt etiam pro laico; Sacerdotes secus.*
5 *Aduocatus esse potest Sacerdos pro se, & ecclesia sua.*
6 *Causa ecclesiæ non dicitur propria ipsius Rectoris.*
7 *Sacerdos potest esse Aduocatus pro coniunctis, qui alium Aduocatum non reperiunt, vel non æque bonum.*
8 *Coniuncti dicuntur consanguinei, & affines ex licita copula vsque ad quartum gradum.*
9 *Illicita verò vsque ad secundum.*
10 *Canonici, & Clerici eiusdem ecclesiæ veniunt coniunctorum appellatione.*
11 *Amicus intimus fraterna charitate dilectus potest dici coniunctus.*
12 *Sacerdos potest patrocinari pro miserabilibus personis etiamsi diuites sint.*
13 *Non tamen contra ecclesiam suam, nisi immineat necessitas. & n. 20.*
14 *Sacerdos, qui est Aduocatus, vel Procurator pro extraneo contra ecclesiam, in qua, vel à qua beneficium obtinet tanquam ingratus, est ipso iure priuatus beneficio.*
15 *Libertus, qui contra ecclesiam testificatur, vel agit, in seruitutem reuocatur.*
16 *Vassallus, qui est Aduocatus, vel Procurator contra Dominum, potest feudo priuari.*
17 *Beneficium collatum remunerationis causa non est gratuitum, nec eo priuari quis potest propter ingratitudinem.*
18 *Doctor habens salarium à ciuitate non prohibetur contra eam esse Aduocatus.*
19 *Donatio facta magistro ex causa disciplinæ non est mera donatio, nec indiget insinuatione.*
20 *Sacerdos, si necessitas immineat, potest esse Aduocatus pro coniunctis contra ecclesiam suam.*
21 *Vassallus, qui contra Dominum est Aduocatus pro coniuncto, non potest ob id feudo priuari.*

CVM SACERDOTIS. Se summat, & partes per se patent. Secunda ibi, *Clericus.*

1 Nota ex prima parte textus regulam cum quatuor limitationibus.

2 Regula est, Sacerdoti non esse licitum aduocationis officium exercere, seu postulare, vt hic est expressum: & habet locum hæc regula etiam in foro ecclesiastico: nam etsi Host. hic num. Y. dicat appellatione Sacerdotum, de quibus loquitur hoc capitulum comprehendi etiam Clericos in sacris, quinimò & in minoribus si sint beneficiati, & num. 8. sentiat Sacerdoti esse illicitum postulare in foro sæculari dumtaxat, non autem in foro ecclesiastico, nisi cum perceptione salarij: tamen eius opinio ab antiquis, & modernis Doctoribus communiter reprobatur: Tum quia aduocationis officium Sacerdotibus non prohibetur in hoc capitulo adiectis illis verbis *corã sæculari iudice*, sicut fit in c. 1. supr. eod. Sed prohibetur simpliciter, & absolutè. Ergo debet intelligi generaliter tam in foro sæculari, quàm in foro ecclesiastico; Tum quia secundum opinionem Hostien. hoc capitulum nihil adderet ad dictum c. 1. & superflueret, quia Clericis in sacris, & inferioribus beneficiatis hoc iam fuerat
3 prohibitum in eod. c. 1. Ergo aliquid speciale voluit hæc Decretalis inducere in Sacerdote, cuius officium est nulli nocere, omnibus autem velle prodesse, vt hic dicitur, & in c. Denique. 14. q. 5. & sic Sacerdos non debet nocere alteri, neque in veritate neque quoad opinionem, quia non debet inseruire vni, & alteri, displicere, & ideò prohibetur aduocationis officium exercere, vt hic per Abb. in 1. notab.

4 Tene igitur differentiam esse inter Clericos, & Sacerdotes: nam Clerici etiam in sacris, & beneficiati in foro ecclesiæ possunt esse Aduocati etiam pro laico, præterquam in causa sanguinis, vt dixi in c. 1. num. 7. & num. 23. supra eod. sed Sacerdotibus hoc non licèt etiam coram iudice ecclesiastico, nisi in quatuor casibus hic exceptis: & ita tenet hic Philip. Pet. de Sampf. & Innoc. in princ. in ver. Postulare, n. 2. in ver. Licitum. Io. Andr. n. 4. Collect. n. 1. Bellam. num. 1. in ver. Postulare, & communiter moderniores sequentes, vt testatur Abb. Siculus n. 5. vers. Et ex his sentit. Idem tenet Speculat. in titul. de
5 aduoc. vers. Sacerdos. Primus casus hic exceptus, in quo Sacerdos potest esse aduocatus, est pro seipso. Secundus pro ecclesia sua: & hinc
6 collige secundum Abb. hic in 2. notab. causam ecclesiæ non dici causam propriam ipsius Rectoris, cum hic ponantur vt diuersa: ad idem textus in cap. 1. supra eod. vbi hoc ipsum notat
7 idem Abb. in 2. notab. Tertius casus hic exceptus est pro coniunctis, pro quibus tamen ita demum licet Sacerdoti postulare, si necessitas immineat, vt dicitur in textu: nimirum quia propter impotentiam nequeunt habere aduocatum, vel non æquè bonum sicut Sacerdotem; prout hanc litteram exponit gloss. 2. Abb. Antiq. num. 1. in ver. Necessitas. Host. num. 7. in eod. ver. Collectar. num. 3. Abbas Siculus in 2. notab. & reliqui omnes arg. l. Exigendi, C. De Procurator. & sic limita quod de coniunctis generaliter dixerunt Innocent. & alij in c. 1. supra eod.
8 Dicuntur autem coniuncti qui recensentur in l. Sed & hæc personæ, ff. De Procur. & plenius in c. Infames, §. Nam vt præmisimus, vers. Alij enim omnes, 3. q. 7. & latè per Anchar. in d. c. 1. in 1. notab. supra eod. ac præter eos etiam consanguinei, & affines vsque ad quartum gradum, vt l. Petitionem, §. Licentiam, C. De Aduoc. diuers. iudic. & c. Non debet, infra, de consang. & affinit. Secundum Host. hic n. 7. in ver. Coniun-

9 iunctus. Sed quoad affines hodie hoc intelligas ex legitima copula,quia affinitas ex fornicatione restricta est ad primum, & secundum gradum à Concilio Tridentino in c.4. sess.24. de reform.

10 matrim. Coniuncti etiam dici possunt coniunctione spirituali Confratres, seu Clerici eiusdem ecclesiæ, vel Canonicæ, arg. c.Cum R. Canonicus, supra de offic. deleg. & tenet hic gloss. 2. Hostien.vbi supra, vers. Et etiam de Concanonico. Anchar. in 2. notab. Abb. num.4. & plerique alij : licèt Cardin. contra in 5. quæst. Sed

11 dic vt proxime dicam de amico. Quinimò coniunctus dici potest etiam amicus intimus fraterna charitate dilectus, arg. l. Nemo dubitat, §. Qui frater, ff. de hæred. instit. l. Latæ, §. Amicos, ff. De verb. signif. Quod satis potest permitti si non pecuniæ, sed Dei charitas hoc operetur, vt inquit Hostiens. loco citato, quem totidem verbis sequitur Ioan. Andr. num. 12. Butr. n.18. Anchar. vbi supra, licet Abb. num. 4. videatur hoc in dubium reuocare, & contrarium teneat Cardinalis in 4.quæst. magis placet primum, quoad potentiam exercendi aduocationis officium, licèt secus sit quoad potentiam agendi sine mandato, vt per Butr. vbi supra. Ad quod vide quod scripsi in c. Cum M. num. 9. supra, de Constit.

12 Quartus casus hic exceptus, in quo licitum est patrocinari, est pro miserabili persona, nempe Vidua, pupillo, orphano, & consimilibus, de quibus in c.1.& 2. 87.dist. & in c.1.& 7. 88.dist. & per Innoc. & DD. in c. Significantibus, supra de off. deleg. & hoc intellige etiamsi non immineat necessitas, idest timor oppressionis, argum. leg. Vnicæ, §. Quod si pupill. vers. Præsertim, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. nam conditio illa quæ habetur in hoc cap. ibi, *si necessitas immineat* : videtur referenda ad coniunctas dumtaxat, non autem miserabiles personas, de quibus textus loquitur disiunctiuè per dictionē, *Aut*, c.Nos in quemquam, 2. q. 1. Quod videtur ex mente glos.2. hic dum ait, hanc Decretalem restringi quodammodo ad necessitatem quantū ad coniunctas : quasi sentiat non quantum ad miserabiles. Ex quo infero vt pro miserabilibus personis possit Sacerdos esse Aduocatus etiamsi diuites sint, vt scripsi plenè in c.1.in 7.declaratio-

13 ne, supra eod. Fateor tamen dari casum, in quo non sufficit vt persona sit miserabilis, nisi immineat necessitas, videlicet si Clericus vellet esse Aduocatus pro aliquo miserabili contra Ecclesiam suam: hoc enim ei liceret tantùm necessitate imminente, vt hic per Hostiens. num. 9. vers. Quinimò, & Ioan. Andr. num. 7. & dicam infra num.20.

14 Secundò nota ex secunda parte textus vsque adeò prohibitam esse Clerico Procuratoris, vel Aduocati officio fungi pro extraneis contra ecclesiam, à qua (idest ab Episcopo secundum Abb. Antiq. hic in fin.) vel in qua beneficium obtinet, vt ex hoc cap. spoliari possit beneficio tanquam ingratus, vt hic est casus secundum omnes: & dic spoliari, scilicet de facto, quia titulo est ipso iure priuatus, secundum Hostien. num.13. in ver. Spoliari, & Ioan.Andr. num.8.

15 & est simile in liberto, qui contra Ecclesiam testificetur, vel agat, in seruitutem reuocatur, cap. De famulis, supra de seru. non ordinan.

16 & ex hoc inferunt Doctores, vt Vassallus non possit esse Aduocatus vel Procurator contra Dominum; aliàs tanquam ingratus possit feudo priuari, vt in tit. In quib. caus. feud. amitt. in Vsib. feud. arg. huius Decretalis, vt hic in gl. vlt.& per Abb. n.3.

17 Sed circa hoc declara primo hunc textum, vt procedat in beneficio gratuito. Secus verò si quis obtinuerit beneficium ab ecclesia, vel ciuitate ex causa remunerationis, & pro seruitijs impensis, quia tunc beneficium non esset gratuitum; & ideò Clericus, aut Vassallus non posset eo spoliari propter susceptum munus Aduocationis, vel Procurationis contra ecclesiam, vel Dominum feudi, vt tenet Specul. de Aduocat. §. 1. vers. Sed numquid potest, num. 22. & hic firmant, Vincentius, Abb. Antiq. num. 2. in vers. Clericus. Ioan. Andr. num.5. Butr. n. 13.&

18 Abbas Siculus, num. 3. qui ex hoc deducit, vt Doctores habentes salarium à ciuitate non prohibeantur contra eam munus aduocationis suscipere, quia illa non est donatio gratuita, sed quædam remuneratio: ad quod est bonus text.

19 in l. Aquilius Regulus, ff. de donat.vbi quod donatur Magistro ratione disciplinæ, non est mera donatio, nec indiget insinuatione. Et quod concessio à Principe facta propter benemerita, seu ex causa remunerationis, reuocari non possit etiamsi ingratitudo superueniat, per textum in l. Si pater, §. Si quis, ff. de donat. tradit Alex. cons.216. num.2. lib.2. Felin. in cap.1. num.10. vers. Secunda dispositio, supra de rescript. Dec. cons.186. Pro tenui, num.4. & adde in proposito quod scripsi in c. Consultationibus, n. 62.& seqq. inf. de Cler. ægrot.

20 Declara secundò hunc textum, vt vendicet sibi locum si Clericus contra ecclesiam suam munus aduocationis,vel procurationis suscipiat pro persona extranea; nam littera dicit pro extraneis. Ergo à contrario sensu pro coniunctis strictè sumptis, vel pro miserabilibus si necessitas immineat, non prohibetur, vt contra Vincentiū, qui litteram ibi, pro extraneis supplebat, maximè, firmant hic Abb. Antiq num.3. Host. nu.9. vers. Quinimò, Ioan.Andr. n.7. Butr.n.14. Abb. Sicul. nu. 6. & communiter DD. de quo tamen

21 dic plenius vt per Specul. de Aduoc. num. 19. inferentes ex hoc vt si Vassallus sit Aduocatus, vel Procurator pro coniuncto contra Dominum, non possit ob id feudo priuari, vt per Abbat. Antiq. loco citato Collect. num. 5. & Specul. d. tit. de Aduoc. num.30.

DE HIS QVÆ VI METVS causa fiunt.

Cap. Perlatum.

S V M M A R I V M.

1 *Professio metu mortis emissa non obligat, nisi spontè ratificetur. & n. 5. & seq.*

2 *Moniales agere non possunt ad recuperationem sororis è Monasterio egressæ sine consensu Abbatissæ.*

Abbas, vel Abbatissa possunt esse in indicio sine consensu Monachorum, vel Monialinm ibidem.

3 *Metus mortis qualiter probetur.*

4 *Metus mortis in actibus à libera voluntate pendentibus inficit actum ipso iure.*

5 *Professio timore mortis emissa non est nulla, nisi metus fuerit incussus in ordine ad professionem extorquendam.*

6 *Metus mortis præsumitur semper durare quamdiu viuit is, qui metum incussit.*

Declaratur n. 10. vers. Limita.

7 *Metus continuus per patientiam non purgatur.*

8 *Silentium quando habeatur pro dissensu.*

9 *Religionem ingrediens timore mortis quando, & qualiter teneatur protestari.*

10 *Protestatio durante metu mortis, an & quando sit faciendà coram probis viris.*

11 *Mulier quæ metu mortis Religionem intrauit potest quandocunque exire, & matrimonium contrahere, nisi mortuo viro ingressum ratificauerit.*

12 *Professus metu mortis an statim cessante metu censeatur professionem ratificasse.*

13 *Intellectus c. 2. de Regular.*

14 *Professio expressa non inficitur ex metu, nisi cadente in constantem virum.*

15 *Protestatio debet esse vestita iusto timore.*

Professionem tacitam impedit qualiscunque metus, aut præsumptio, vel protestatio. ibid.

16 *Et quid in metu reuerentiali.*

17 *Regularis, qui ex causa nullitatis professionis è monasterio exiuit, de iure communi potest in sæculo remanere quandiu causa nullitatis discutitur.*

18 *Secus post Concilium Tridentinum.*

19 *Professus nulliter an possit in foro conscientiæ à Monasterio exire non seruata forma à Concilio Tridentino præscripta.*

20 *Professi in Conuentu non designato ad recipiendos Nouitios contra formam decretorum Clementis VIII. an possint liberè ad sæculum redire tam intra, quàm post quinquennium à Tridentino Concilio præfixum in c. 19. sess. 25. de regul. & n. seq. vsque in fin.*

21 *Professio in Conuentu non designato ad recipiendos Nouitios, nec expressè, nec tacitè fieri potest.*

22 *Professionis appellatione venit etiam tacita. & nu. sequent.*

Professionem expressam, qui non potest emittere, nec potest tacitam. ibidem.

24 *Professio expressa an sit maioris virtutis, quàm tacita.*

25 *Professio etiam tacita sublata est à Trid. Concilio c. 15. sess. 25. de Regul.*

26 *Restitutio aduersus lapsum quinquennij ad deducendam professionis nullitatem quibus clausulis concedatur. & n. 33. & 38.*

27 *Professi in locis non designatis ad recipiendos Nouitios an sint obligati ad Religionem in genere. & num. 32.*

28 *Professio infra annum probationis emissa de iure an obliget ad Religionem in genere. & n. seq. & num. 31.*

Professioo emissa in Religione non approbata an obliget ad Religionem in genere ibidem. & num. 30.

34 *Obligatio ad Religionem in genere an dirimat matrimonium postea contractum.*

35 *Professi in Conuentibus non designatis ad recipiendos Nouitios, an teneantur deducere causas nullitatis professionis infra quinquennium, & coram Superiore regulari, & Ordinario. & n. 37.*

36 *Concilium Tridentinum in cap. 19. sess. 25. de regul. an habeat locum in impedimentis perpetuis. & num. 39.*

40 *Professi per vim, & metum elapso quinquennio à die professionis, etiamsi prætendant vim & metum semper durasse, non sunt audiendi nisi infra quinquennium reclamauerint.*

41 *Vir professus in Monasterio Monialium est illicò eijciendus non obstante lapsu quinquennij.*

42 *Notorium facti permanentis nulla eget probatione.*

43 *Ordo iudicij in notorijs non requiritur.*

44 *Lex non debet esse nutritiua peccati.*

45 *Professionem tacitam Concilium Tridentinum per præfixionem quinquennij non inducit, sed audientiam denegat. & n. 49.*

46 *Professio tacita an sit à Cõcilio sublata, & quando incipiat, & finiatur.*

47 *Professio, & Votum requirunt consensum iure naturali diuino.*

48 *Consensus defectus in matrimonio tam carnali, quàm spirituali suppleri non potest.*

Professus nulliter non potest cogi ad iterum profitendum. ibid.

50 *Restitutio in integrum contra professionem non datur, etiamsi dolus intercesserit.*

51 *Quæstionis solutio.*

52 *Episcopus, aut Capita ordinum non possunt restituere Regulares aduersus lapsum quinquennij.*

53 *Decreta Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum, & professionem non recipiendis ad quos terminos restringantur.*

54 *Actus gesti à Superioribus non legitimè professis sustineri possunt ex communi reputatione.*

55 *Restitutio in integrum aduersus lapsum quinquennij an possit iustè denegari nulliter professis.*

56 *Littera S.D.N. Vrbani de admittendis professis in locis non designatis ad nouam professionem qualiter intelligenda.*

1 PERLATVM. Si quis timore mortis postea ratum non habens Religionem profiteatur, exire, & matrimoniũ contrahere poterit. Secus si à principio, vel ex post facto liberè consenserit. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. & DD. communiter, vel breuius secundum Baldum: Velum susceptum metu mortis non obligat, si non est sponte ratificatum. Et sunt duæ partes. Prima narrat factum. Secunda dat Iudices, ibi, *Ideoque*.

2 Nota primo ibi, *Ad instantiam sororum, Religiosos agere posse contra eorum professum, qui dimisso habitu è Monasterio exiuit, eumque iudicialiter repetere.* Ad hoc l. 1. & quod ibi notatur, ff. de rei vendic. Intellige de consensu Superioris; alias enim Monachi, seu Moniales agere non possunt per se sine Abbate, seu Abbatissa, cap. Causam, infra de iudic. Nec refragantur verba huius textus, *ad instantiam sororum*, quia intelliguntur de Priorissa, & Monialibus, vt colligitur ex vers. Ideoque, solus tamen Abbas, vel Abbatissa, seu Priorissa benè potest esse in iudicio sine consensu Monachorum, vel Monialium, arg.

cap.

cap. Edoceri, supra de rescript. & expressius in cap. Abbates, 18. quæst. 2. & hoc tenet Innocen. in princ. in ver. Sororum, qui supplet, & Priorissæ, quia ipsæ sine Priorissa non possunt agere, sed ipsa sine eis posset, & sequuntur Hostien. num. 3. in ver. Sororum, Ioan. Andr. num. 5. Abb. num. 3. & alij communiter, licèt Butr. num. 13. dicat & non benè solam Abbatissam absque Monialium consensu non posse in iudicio esse pro recuperatione Monialis, quæ dicitur aufugisse. Motus fortè ex littera ibi, [Priorissam, & Moniales ante vestram præsentiam conuocantes,] Quod tamen non obstat, quia hic contigit in facto, vt actio fuerit intentata coniunctim nomine Priorissæ, & Monialium, vt patet supra ibi, *ad instantiam Sororum*. Vnde meritò omnes fuerunt vocandæ, intellige per Procuratorem, & non per se, cap. 2. de iudic. lib. 6. Ioan. Andr. hic nu. 8. Sed hinc non sequitur vt à principio Priorissa non potuerit agere sola ad recuperationem suæ Monialis.

3 Secundò nota irritam esse professionem emissam timore mortis, & obserua praticam probandi iustum metum, vt articuletur in probanda comminatione mortis quod euaginato gladio in loco solitario minatus est, & sic ad actum propinquum morti est deuentum, secundum Anton. de Butr. hic in 2. notab. nu. 4. & Ioan. de Anan. num. 1. talis enim metus dicitur cadere in constantem virum, vt l. Nec timorem, & l. Isti quidem, ff. Quod met. cau. Hostiens. hic num. 2. in ver. Euaginato gladio, & Ioan. Anan. num. 3.

4 Vnde non mirum si in actibus à libera voluntate pendentibus timor mortis ipso iure inficiat actũ,

5 vt hic per Butr. num. 9. in 3. notab. Quod tamen notabiliter limita, dummodo metus mortis fuerit incussus in ordine ad extorquendam professionem iuxta terminos huius Decretalis. Aliàs enim si metu mortis ex infirmitate, vel naufragio, aut conscientia, scelerum, vel aliter sibi imminentis, aut etiam ab homine incusso quis profiteretur, professio non esset nulla, vt probatur in cap. Sicut, il secondo, infr. de regular. & dixi plenè in cap. 2. num. 81. eod. tit.

6 Tertiò nota ibi, *Viro de medio sublato*, & ibi, *postmodum ratum habuisse*, metum præsumi semper durare quandiu viuit ille, qui metum incussit; & sic causa metus perdurat, prout hic not. Innocent. num. 1. in ver. Ratum, dicens metum mortis non tantũ immineere quando gladij erant præsentes, sed toto tempore quo vixit Maritus, qui potestatem necis habebat super eam ex quo capitaliter eam persequebatur, argum. ad hoc cap. Litteras, §. fin. infr. de restit. spoliat. & l. Si

7 per impressionem, C. Quod met. cau. & sequitur totidem verbis Hostiens. num. 10. vers. Caue tamen. Nam cum metus non fuerit instantaneus, sed continuus vsque ad mortem Mariti per patientiam non purgatur secundum Io. de Anan.

8 num. 10. & silentium habetur pro dissensu, vbi præcessit dissensus, nisi medio tempore superuenerit causa consentiendi, l. 2. §. Voluntate, ff. So-

9 lut. Matrim. Bald. hic num. 2. Quod adeò verum est vt durante causa metus non teneatur protestari, quia sicut timor mortis excusat à reclamatione, vt hic, ita & à protestatione, vt sentit glo. 1. vers. Quid si non audet protestari, per textum in l. Generaliter, §. Ipse, C. De reb. credit. vbi dicitur qui Sacramentum sibi illatum dare recusauerit, vel hoc attestetur, vel si fortè non audeat, habeat sibi in vltima prouocatione repositum auxilium, & arg. cap. Non satis, in princ. 39. q. 2. dummodo tamen id cõstet in iudicio secondum glos. & Hostien. num. 3. vers. Quid si non audet,

10 qui tamen subdit hoc casu protestationem fieri debere coram alijs probis viris, vt hic, & in cap. Si iustus, infr. de appellat. & cap. Pastoralis, §. final. supra de offic. ordin. Et cum eo transit Ioan. Andr. nu. 12. in glos. 1. ibi *Cumana*. Licèt hoc non placeat Abbati nu. 6. quia potuit timere ne sua protestatio à probis viris reuelaretur Marito. Vnde putat satis esse vt metum probet si non audeat protestari, vt in cap. seq. & in c. Ad aures, infr. eod. Sed tu intellige Hostiens. dummodo protestatio coram probis viris tutò fieri possit, vt ipsemet declarat num. 13. & mox dicetur.

Limita tamen prædicta duobus modis. Et prima vt procedant dummodo Maritus sit ita potens, vt Mulier verisimiliter non potuerit fuga metu mortis confugere ad locum tutum; & hoc tenet Innoc. hic num. 1. in ver. Ratum, ait enim, [Et intelligo hunc metum præsentem, cum semper possit occidi per maritum, quia ita potens erat, vt non posset habere locum, ad quem confugeret sine timore mortis,] vt l. Metum, in princ. ff. Quod met. cau. Vnde toto tempore vitæ eius non præsumitur ratificare. Sequitur Abb. n. 15. vers. Vltimo nota, ex glossa, post Hostien. num. 10. vers. Semper enim, & num. 13. vbi ait: [Quod autem supradixit, quod quandiu vixit maritus videatur semper metus fuisse præsens, intelligendum est, quando ad alium aliquem locum non poterat tutò confugere, dum tamen & hoc frequenter protestaretur in Capitulo, vel saltem coram Abbatissa, si & hoc tutò fieri poterat; alioquin nec ei imputaretur, arg. in eo quod legitur, & not. in cap. Si iustus, infr. de appellat. Imputaretur autem si non fecisset, quod tutò, & commodè facere potuisset, arg. cap. Faciat, 22. quæst. 2. & quod legitur, & notatur in cap. Scifcitatus, §. 1. supra de rescr.

Deinde limita vt post Concilium Tridentinum in cap. 19. sess. 25. de regular. hoc non procedat si elapsum sit quinquennium à die professionis; tunc enim siue metus semper durauerit, siue non, & siue fuerit protestata, siue non audiri non poterit ad deducendam causam nullitatis suæ professionis, vt dicam infra num. 40.

11 Quartò nota ex fine litteræ, mulierem, quæ metu mortis Religionem intrauit posse quandocunque exire, & matrimonium contrahere, nisi mortuo viro ingressum huiusmodi ratum habuerit.

12 Ambigui tamen iuris est, an mulier censeatur ingressum ratificasse eo ipso quod sciuit maritum obijsse, & non reclamauit. Quidam dicunt expectandum per mensem, arg. c. Constat, 1. quæst. 1. Quidam per duos menses, arg. c. Ex publico, infr. de conuers. coniug. Alij dicunt expectandum per annum, vt in c. 2. de Regular. Alij verò sentiunt ingressum censeri ratificatum eo ipso quod marito de medio sublato mulier non exiuit è monasterio. Et hoc tenet Innocen. in d. cap. 2. nu. 3. ait enim, [Si per metum vouit, vel professus est, vel tonsuram accepit quandiu

metus durat, non fit ei præiudicium, sed eo cessante, nisi in continenti exeat, ratum habere videtur, & allegat hanc Decretalem. Communiter tenetur hoc esse arbitrarium arg. l. Continuus, §. Cum ita, ff. De verb. obligat. & cap. De causis, supra de offic, delegat. Et ita concludit Innocent. hic num. 2, vers. Nos dicimus hoc relinquendum arbitrio Iudicis, Host. nu. 10. in fin, vers. Ipso autem mortuo: opportebit enim iudicem arbitrari ex qualitate personæ, & ex diuturnitate temporis an tacitè approbauerit ingressum perseuerando in monasterio per aliquod tempus post obitum mariti. Et hanc esse communem Doctorum opinionem testatur Abb. hic num. 13. Sed tu aduerte quia contra eam videtur textus in d. cap. 2. de regular. vbi qui in legitima ætate per vim ingressus est monasterium, potest quandocunque exire, nisi cessante metu potuerit reclamare, & infra annum non reclamauerit, vt ibi not. glos. fin. Innocent. Hostiens. Ioan. Andr. & omnes. Ergo non est arbitrarium Iudici infra quod tempus exire possit, cum ibi sit præfixum vnius anni spatium ad exeundum.
13 Vnde pro solutione tu distingue ex mente Innocentij hic num. 2. & Hostiens. num. 11. vers. Item hoc intelligendum. Aut mulier expressè vouit, vel solemniter velum accepit; quo casu ingrediendo monasterium vouisse videtur: & tunc censetur votum tacitè ratificare, si cessante timore in monasterio perseueret. Et hoc primo casu procedat communis opinio, vt relinquatur arbitrio Iudicis infra quod tempus censeatur votum ratificasse. Aut sine solemnitate velum accepit, nec verbo vouit; & tunc non intelligitur ratificare, vt notatur in cap. Ex parte, de Regular. nisi cessante metu per annum tacendo, & dissimulando in Religione perseuerauerit. Et ita procedat textus in d. cap 2 de cuius intellectu vide quod scripsi in cap. Cum virum, num. 7. de Regular.

14 Item pondera aliam notabilem differentiam, quàm ponit Innocent. hic nu. 3. inter professionem expressam, & tacitam, quæ inducitur ex susceptione veli conuersionis, seu habitus professorum, vt in c. 1. de regul. lib. 9. & Clem Eos, eod. tit. Nam ad irritandam professionem expressam requiritur probatio metus cadentis in
15 constantem virum; nec aliter protestatio releuat, quia protestatio debet esse vestita iusto timore, cap. Cum M, de Constitut. Secus in professione, quæ tacitè inducitur per susceptionem habitus, quia illam impedit qualiscunque metus, vel etiam alia præsumptio, vel protestatio super hoc habita. Vnde si patris comminationibus habitum quis suscepisset, illum posset dimittere, cap. Præsens, 20. quæst. 3. Et est ratio diuersitatis secundum eum, quia votum, seu professio fit per verba expressa, quibus standum est, donec legitimè probetur oppositum; sed ex susceptione habitus oritur sola præsumptio professionis, quæ de facili tollitur per contrariam præsumptionem: nam vna præsumptio elidit aliam, & quandoque ad inuicem colliduntur, vt in c. Litteras, infra, de præsumpt. & notatur in c. Transmissæ. Qui fil. sint legit. Et cum opinione Innocent. transeunt Host. nu. 12. vers. Item differentia. Ioan. Andr. n. 9. vers. Item dicit. Card. num. 4. in 3. quæst. vers. Dicit etiam. Anchar. nu. 6. & alij communiter. Nec refragatur quod in hac Decretali interuenerit sola veli susceptio, & tamen Papa mandet requiri an metu mortis mulier religionem intrauerit: quoniam hoc ideo est quia dicta mulier affirmabat in facto sic contigisse secundum Abb. hic in fine. Vel secundum eum hoc cap. habet locum quando mulier solemniter recipit velum: tunc enim minæ præcedentes non impediunt ratihabitionem, sed requiritur metus cadens in constantem virum, quia qui suscepit habitum cum solemnitate, perinde habetur ac si verbo vouisset. Secus si velum susceperit sine solemnitate, quia tunc solæ minæ sufficiunt. Et pro hac solutione Abbatis facit prima distinctio Innocentij, de qua supra num. 13. vers. Vnde pro solutione, vbi quoad inducendam ratihabitionem ingressus, æquiparantur professio expressa, & solemnis susceptio
16 veli. An autem metus reuerentialis annullet professionem, vide per Abb. in cap. Cum virum, num. 8. infr. eod. vbi contra Butr. tenet solum metum reuerentialem non sufficere, nisi præcesserint minæ, vel verbera aut pater sit terribilis, eique subscribunt Couarr. de sponsal. part. 2. c. 3. §. 6. nu. 7. & 8. & alij recentiores: licèt primam opinionem teneat gloss. in c. Præsens, in ver. Patrem, 20. quæst. 3. Hyppolit. de Marsil. sing. 347. incip. Matrimonium, num 3. Nauarr. consil. 5. Ex sexdecim, nu. 2. de elect. & cons. 10. Quædam puella, num. 4. hoc tit. & alij complures.

17 Vltimo nota secundum Abb. num. 3. quod si professus qui è monasterio exiuit iustam causam timoris, seu nullitatis suæ professionis deducat, interea non compellitur redire ad monasterium nisi priùs discutiatur iustitia causæ allegatæ. Vnde Papa hic præcipit vt mulier, & maritus eius absoluantur recepto iuramento de parendo mandatis ecclesiæ, & causa prius examinetur.

18 Verum hodie hoc est abrogatum per Concilium Tridentinum in cap. 19. sess. 25. de regular. quo statutum est, vt quicunque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem non audiatur, nisi infra quinquennium causas nullitatis deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quod si antea habitum spontè dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam Apostata puniatur. Atque ita non est amplius locus huic Decretali secundum quam Regularis qui exiuit è monasterio ex causa nullitatis professionis non cogitur redire, sed potest remanere in sæculo, dum causa nullitatis discutitur.

19 Hoc decretum Concilij multi existimant non habere locum in foro conscientiæ asserentes nulliter professum non solùm posse, sed quod magis est etiam debere data occasione à monasterio fugere tam infra, quàm post quinquennium: Sed horum opinionem falsam, & perniciosam esse, latissimè ostendimus in cap. 2. infr. de Regular. Sed quoniam alij putant etiam in foro externo dispositionem Concilij procedere in impedimentis temporalibus dumtaxat, puta metus, defectus ætatis, & consimilibus non autem in perpetuis; Et idcirco professos in Conuentibus non designatis ad recipiendos Nouitios contra formam Decretorum Clementis VIII.

vel

vel aliâs nulliter ex perpetuo impedimento posse quandocunque etiam elapso quinqueonio, & non seruata forma à Concilio præscripta à Religione exire, & vxorem ducere, operepretium putauimus huius doctrinæ veritatem diligentee examinare.

20 QVÆRO igitur, An professi in conuentu non designato ad recipiendos Nouirios contra formam Decretotum Clementis VIII. possine liberè ad sæculum redire tam intra, quàm post quinquennium à Tridcorino Concilio præscriptum in cap. 19. sess. 25. de regul.

Quæstio proposita implicitè continet dubia infrascripta.

Primum est an hæc Decreta Clementis irritas decernant professiones non solùm expressas, sed etiam tacitas.

Secundum an professi contra formam ipsorum decretorum remaneant saltem obligati ad Religiocem in genere, ita vt propterea ad sæculum redire non possint, sed teneantur eligere aliam ex Religionibus approbatis.

Tertium est an sic professi teneantur nullitatem suæ professionis deducere infra quinquennium, & coram Superiore suo, & Ordinario, adeo vt quinquennio elapso amplius audiri non debeant.

21 Quoad primum cum decreta Clementis annullent professiones in locis non designatis per hæc formalia verba: *Receptiones verò, & professiones quaslibet eorum, qui contra huiusmodi decretum nostrum admissi fuerint nullas, & irritas esse, ex nunc decernimus, & declaramus*: manifestum videtur decerni irritas professiones tam expressas, quàm tacitas.

22 Primò quia simpliciter, & indistinctè loquuntur de professione, cuius appellatione verè, & propriè etiam tacita comprehenditur, vt probatur in c. primo ibi [professionem per hoc fecisse] atque ibi [præsumitur veraciter esse professus] de regular. in 6. & in Clement. Eos, ibi: [hoc ipso decernimus esse professos] eod. tit. Et passim alibi: In quacunque enim materia etiam odiosa fit lata interpretatio quatenus patitue verborum proprietas l. Cum lege, ff. de testam. Decius in Rubrica infra de iudicijs, in prima lectura num. 76. & cons. 534. Procedendo breuiter, n. 5.

23 Deinde quia cum huiusmodi decreta irritent professionem expressam, vt apud omnes est in confesso censentur irritam decernere etiam tacitam, quæ in substantia non differt ab expressa, sed cum illa eodem iure censetur, vt in d. cap. 1. ibi: [nisi eo completo professionem faciat in sequenti, vel habitum religionis suscipiat, qui dari profitentibus consueuit] & in c. Significatum, ibi: [Si decimumquartum annum compleuerit, cum religionem intrauit, seu post decimumquartum annum professionem à se prius factam ratam habuerit] de regul. cum concord.

Ideoque vbicumque prohibetur professio expressa censeri prohibitam etiam tacitam post Marian. Socin. quem citat tradit Philipp. Prob. in d. c. 1. n. 4.

24 Quinimò si aliqua differentia considerari posset, illa esset, quia professio expressa aliquando est maioris virtutis, quam tacita: vt patet ex dictis supra num. 13. vers. Vnde pro solutione, & num. 14. & probatur in c. Constitutionem, de reg. in 6. vbi professio expressa infra annum emissa in Religionibus non Mendicantium, illi religioni præcisè, quam quis est professus: tacite verò facta non illi specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter alicui religioni recipientem obligat. Ergo si Clemens sustulit professionem expressam, censeri etiam debet sustulisse tacitam, quod minus est.

25. Et propterea cum decretum Tridentini Concilij cap. 15. sess. 25. de regul. eodemmodo indistinctè nullas decernat professiones factas ante 16. annum completum, & non peracto anno probationis: S. Congregatio declarauit eo decreto etiam professionē tacitam comprehendi. Ac similiter Sixtus V. cum in Cōstitutione contra illegitimos edita prius statuisset, vt nulla esset professio emissa ab illegitimis ex incestu, vel sacrilegio, nec non ab alijs illegitimis, vel criminosis, aut ære alieno obnoxijs contra formam ibi præscriptam: postea in alia constitutione edita super dubijs in priori Constitutione emergentibus hoc ipsum apertè declarauit his verbis: [sed cum eadem ratio vigeat in tacita professione emittenda, quæ militat in expressa, statuimus quod in quibusuis ordinibus, & religionibus, neque etiam tacita professio quorumcumque religiosorum indui possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione Constitutionis forma seruata fuerit.]

Præterea aut professio tacita est minoris virtutis, quàm expressa, aut paris, aut maioris, si minoris, iuxta text. in d. c. Constitutionem, & reg. expressa nocent, *&c.* ergo sublata est ex decretis Clementis à fortiori & ex maioritate rationis: ad reg. c. Cui licet, & c. Cum in cunctis, in princ. vbi gloss. Ioan. Andr. Abb. Imol. & alij notant, de elect. Si paris, seu æqualis virtutis iuxta reg. l. Cum quid, ff. Si cert. pet. de qua per Bald in l. 3. ff. de testa. tute: & tunc quoque tacita professio censeri debet sublata à pari, seu ex identitate rationis, vt dicitur in prædicta Sixti V. Constitutione, inspecto tempore, quo nondum redacta fuerat ad terminos iuris per Clem. VIII. & notat Prob. in d. c. 1. de regul. in 6. Si maioris quod esset contra omnes iuris regulas adhuc tamen idem dicendum, quia decreta Clementis irritant receptiones, & professiones *quaslibet*, *&c.* de natura autem illius dictionis, quaslibet, cum sit vniuersalis, l. Si pluribus, vbi gloss. Bart. & DD. de leg. 2. est comprehendere etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, cap. Solitæ, in ver. Quodcumq; ligaueris, de maior. & obed. Salyc. in l. 2. nu. 9. C. De noxal. Rom. cons. 31. Visis his, num. 2. vbi Mandos. in apostill. id pluribus exemplis confirmat.

Ac demum si decreta Clementis tacitam professionem non sustulissent, redderentur omnino elusoria, quia Superiores Regulares qui prohibentur nouitios ad professionē expressam admittere possent illos admittere ad tacitam permittendo eos per annū deferre habitum indistinctū vel illico expleto anno probationis habitū professorum illis cōcedendo iuxta d. c. 1. & Clem. 2. de regul. aut admittendos eos ad actus, qui à solis professis fieri consueuerunt, iuxta c. Vidua. extr. eod. contra expressam mentem Clementis, qui ad Religionum reformationem necessarium pu-

putauit prohibere ne in Conuentibus præsertim
maiore reformatione indigentibus singuli ad
religionem venientes passim reciperentur. Cer-
tum est autem Constitutionem vtcumque iuris
communis correctoriam extendi debere ad ca-
sum aliàs non comprehensum quando alioquin
esset frustratoria, & nullum sortiretur effectum,
nisi extenderetur. Felin. in c. Translato, circa
fin. de Constit. Bart. in repet. l. Omnes populi,
in penult. col. ff de iust. & iur. Ias. in auth. quas
actiones, C. de sacros. eccl. & Rom. d. cons. 31.
n. 2. vers. Quinimò.
26 Atque hunc sensum semper admisit S. Con-
gregatio Regularium, quæ professiones non
solum expressè emissas in locis non designatis
habuit pro nullis, atque irritis, sed & tacitas
nunquam admisit in casibus contingentibus: &
in restitutionibus, quas censuit concedendas ad-
uersus lapsum quinquennij professis in Conuen-
tibus non designatis non consueuit apponere
clausulam illam in alijs restitutionibus apponi
solitam, videlicet [dummodo professionem, vt
præfertur emissam tacitè, vel expressè non rati-
ficauerit] nimirum quia professio huiusmodi
nec expressè, nec tacitè rata haberi potest,
cum impedimentum decreti irritantis semper
duret.
Itaque quoad hoc primum dubium videtur
concludendum sic professos neque expressè, ne-
que tacitè esse alligatos illi Ordini in specie in
quo professionem emiserunt.
Videamus nunc an saltem sint alligati Reli-
gioni in genere, quod est secundum dubium
superius propositum.
27 Pro solutione præmittendum est ex disposi-
tione iuris professionem emissam infra annum
probationis in Ordinibus Mendicantium, non
28 obligare præcisè ad illum Ordinem, in quo fuit
emissa, sed ad Religionem in genere: in alijs ve-
rò Ordinibus expressè emissam illi Religioni
præcisè obligare, quam quis est professus; tacitè
autem factam non illi specialiter, cuius habitus,
sed generaliter alicui Religioni. Iura sunt aper-
ta in c. Non solum, & cap. Constitutionem, de
regul. in 6. Quamuis autem prædicti Canones
loquantur in casu professionis emissæ, infra an-
num probationis, tamen DD. ob rationis iden-
titatem vbique interpretati sunt illos habere
locum etiam in alijs casibus nullitatis profes-
sionis præterquam ex defectu consensus. Et
propterea professos in Religione à Sede Aposto-
lica non approbata remanere obligatos ad Re-
ligionem in genere censuerunt plerique in c. vn.
de voto, lib. 6. idemque de professione emissa
in manibus Truffatorum post Ioan. de Deo scri-
psit Specul. in tit. de stat. Monach. num. 45. &
de viro, qui fingens se fœminam professus fuit
in Monasterio Monialium Butr. in c. Porrectum,
de regul num. 50. & Abb. in c. Tuarum, num. 7.
de priuil.
29 Superuenit deinde Tridentinum Concilium
quod in cap. 15. sess. 25. de regul. statuit, vt pro-
fessio in quibuscumque Ordinibus ante 16. an-
num completum emissa, aut non peracto anno
probationis sit nulla, nullamque inducat obli-
gationem ad alicuius regulæ, vel Religionis, vel
Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscum-
que effectus. Quibus verbis S. Congregatio re-
spondit sublatam esse obligationem ad Religio-
nem in genere, & iura antiqua in d. cap. Non
solū, & c. Constitutionem, in hoc esse correcta.
Cæterùm tam decretum Concilij in d. c. 15.
quam declaratio S. Congregationis vendicant
sibi locum in duobus illis casibus dumtaxat, in
quibus loquuntur, videlicet cum professio est
nulla ob defectum ætatis, vel ob defectum anni
probationis. Vnde in alijs casibus nullitatis pro-
fessionis remanent incorrecta iura antiqua, vt
in hac ipsa materia anni probationis perpendit
gloss. in d. cap. Constitutionem, in ver. Proro-
30 gamus, idque habuit pro constanti tam S. Con-
gregatio Concilij, quam S. Congregatio Regu-
lariū in disputatione illius articuli; An professio
emissa in Religione non approbata obliget pro-
fitentem ad Religionem in genere; supposuit
enim pro indubitato obligationem ad Religio-
nem in genere in casu illo non fuisse sublatam
per decretum Conc. in d. c. 15. Licèt valdè an-
ceps fuerit an verior esset opinio Ioan. de Deo
relati à Specul. vbi supra distinguentis inter eum
qui voluit absolutè vitam mutare, & eum qui
intendebat se obligare in certo Ordine tantùm;
vel potius opinio Franc. in c. Constitutionē, n. 4.
existimantis generaliter, & indistinctè ex huius-
modi professione oriri obligationem ad Religio-
nem in genere.
31 Ex præmissis infertur, vt decretum Tridentini
Concilij qua parte sustulit obligationem ad re-
ligionem in genere simili modo non sit exten-
dendum ad professionem nulliter emissam extra
conuentus designatos ad recipiendos Nouitios,
ita vt propterea solutio quæstionis, an huiusmo-
di professio pariat obligationem ad religionem
in genere, necne, non sit petenda ex Concilio,
quod ad hunc casum non pertinet, sed ex ipsis-
met decretis Clementis, & iuris communis dis-
positione. Inspectis autem verbis vltimi de-
creti Clementis verius videtur sublatam fuisse
huiusmodi obligationem ad Religionem in ge-
nere; nam in ea parte in qua Clemens decreuit
receptiones, & professiones quaslibet eorum,
qui contra huiusmodi decretum admissi fuerint,
nullas, & irritas esse: adiecit statim illa verba,
Ad quemcumque effectum, quod non fecerat in
primo decreto. Quemadmodum autem ex ver-
bis illis Concilij [nullam inducat obligationem
ad alicuius regulæ obseruationem, aut ad alios
quoscunque effectus] Congregatio existimauit
correcta fuisse iura antiqua inducentia obliga-
tionem ad Religionem in genere; ita videtur re-
spondendum eadem iura fuisse correcta ex illis
verbis Decreti, ad *quemcumque effectum*. Di-
ctio enim illa, *quemcumque*, vniuersalis est, ni-
hilque penitus excipit, d. c. Solitæ, vers. Quod-
cumque ligaueris, & ibi Abb. in vltim. not. de
maior. & obed. & c. Si tibi absenti, vbi Archid.
in vers. Quicumque, de præbe. in 6. & comple-
ctitur etiam ea, quæ aliàs non comprehenderen-
tur, gl. in Clem. 2. §. Dignitatem, in ver. Quod-
cumque, de vita & honest. Cler. & gl. in Clem. 1.
in vers. Quibuscunque, de iudic. quam singula-
rem dicit Barbar. cons. 23. Sapientissimus, col. 2.
lib. 2. eamque dictionem propterea cum ministe-
rio videtur Clemens apposuisse, vt hac in parte
se conformaret cum dispositione Concilij.
Et quamuis Concilij verba sint magis præ-
gnan-

gratitia, ac geminata, quam verba Decreti tamen qum præcipuus effectus professionis nullæ sit obligare ad religione in genere, vt in d.c. Non solum, & cap. Constitutionem, certè illa verba, *ad quemcumque effectum* non aliò videntur respexisse, quam ad tollendam huiusmodi obligationem præsertim verò quia cum Sac. Congregatio declarauerit d. cap. 25. in illis verbis, *vel ad alios quoscumque effectus*, nihil disposuisse de voto, vtique sublata obligatione quæ ex voto proficiscitur non apparet quis alius effectus possit prouenire ex professione nulliter emissa in Conuentu non designato, quam obligationis ad Religionem in genere. Vnde hic effectus potissimum sublatus per illa verba, censeri debet. Ad text. in l. Nominatim, ff. De liber. & posthuor. & l. Si optio, ff. De ope. leg. Roman. consil. 385. vers. Et huius est ratio, ne alioquin reddantur elusoria, cap. Si Papa, de priuil. in 6. Rom. con-
33 sil. 295. Donatio Patris, col. 2. vers. Præterea, Crauett. consil. 201. num. 13. Atque hanc interpretationem videtur semper admisisse Sac. Congregatio Regularium in restitutionibus, quas concessit hoc casu aduersus lapsum quinquennij; commisit enim Ordinario, & Superiori Regulari, vt vbi eis constitisset professionem emissam fuisse in loco, vt præfertur non designato, professionem nullam declararent, nec vnquam coegit sic professos ad ingrediendam aliam Religionem ex Religionibus approbatis, prout fecisset, si eos Religioni in gener. adstrictos cognouisset.

A quo quidem stylo vix posset hodie absque periculo recedi præsertim propter eos qui post sententiam declaratoriam nullitatis professionis, ad sæculum redierunt, & matrimonium con-
34 traxerunt. Matrimonia enim huiusmodi nulla remanerent, ac mulieres diffamatæ non absque metu inimicitiarum, & scandali, si sequamur opinionem eorum, qui putant obligationem ad Religionem in genere non solum impedire matrimonium contrahendum, sed etiam dirimere postea contractum, cuius sententiæ videntur esse in specie, Specul. post Ioan. de Deo in tit. de stat. Monach. num. 45. & apertius Anton. de Butr. in cap. Cum virum, num. 3. infr. de regular. dicens de hoc esse ibi textum expressum, & Franc. in cap. Constitutionem, nu 4. vers. Secundo aduerte, eod. tit. lib. 6.

Quamobrem quoad secundum dubium videtur posse concludi ex hac professione nullam esse ortam obligationem ad Religionem in genere, & in hoc capite professos impediri non posse, quominus liberè ad sæculum redire valeant.

35 Superest nunc tertium dubium an saltem teneatur deducere causas nullitatis professionis infra quinquennium, & coram Superiore suo, & Ordinario ad præscriptum cap. 19. sess. 25. de regul.

Quidam ex recentioribus arbitrantur decretum Concilij ad hunc casum non pertinere, & mouentur præcipuè hoc fundamento, quod impedimentum inductum ex decreto Clementis est perpetuum, cum professio nulliter emissa in Conuentu non designato neque ex parte Religionis, neque ex parte subditi vllo vnquam tempore expressè, vel tacitè ratificari possit; Decretum vero Concilij in d. cap. 19. dicunt non habere locum in impedimento perpetuo, sed
36 temporali duntaxat quod eliciunr non ex verbis d. cap. 19. vbi statuitur vt quicumque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiã dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa non audiatur, *&c.* Quibus verbis duo casus nullitatis professionis nominatim exprimuntur, alij verò generaliter tantùm per illa verba, *vel quid simile*, sed casus expressi nullitatis professionis, videlicet ob vim, & metum, & ante ætatem non inducunt impedimentum perpetuum, cum professio per metum emissa cessante metu ratificare possit, vt patet in hac Decretali sicut, & professio ante ætatem, cap. Significatum, de regul. & cap. 1. eod. tit. in 6. Ergo nec alij casus à Cõcilio generaliter comprehensi per illa verba, *aut quid simile*, si enim hæc importarent perpetuum impedimentum hic casus non esset similis duobus superius specificatis, & sub hac generalitate comprehenderetur casus magis dubitab. lis, quod non est dicendũ. His adijciunt quod si Concilium impedimenta etiam perpetua sustulisset, sequeretur absurdum, vt vir, qui se fœminam simulans professus fuisset in monasterio Monialium, vel è conuerso, vt in c. Quod interrogasti, 27. dist. elapso quinquennio prohiberetur deducere causam nullitatis suæ professionis, & cogendus esset in monasterio Monialium perseuerare.

Præterea existimant decretum d. cap. 19. in præfixione quinquennij nihil aliud efficere quam inducere tacitam professionem, quæ quidem professio cum nullo vnquam tempore induci possit contra decreta Clementis, vt initio probatum est, asserunt dispositionem Concilij ex his decretis posterioribus sublatam fuisse. Neque enim est opus, vt Tridentino Concilio expressè derogauerint, sed satis est vt statuerint contrariũ eius, quod Conciliũ disponit, vt sæpius censuit S. Congr. Pugnant autẽ hæc duo, vt per lapsũ quinquennij inducta sit tacita professio, quod facit Concilium, atque, vt professio in loco non designato emissa nullo vnquam tempore conualidari possit, quod faciunt decreta Clementis.

37 Cæterum hæc sententia semper fuit à Congregationibus reprobata. Nam Sac. Congregatio Cõcilij aliàs discusso articulo respondit eiusmodi professos post quinquenniũ non esse audiendos; nam etsi impedimentum sit perpetuum, illud tamen deducendum fuit infra legitima
38 tempora. Et Sac. Congregatio Regularium nunquam consueuit audire Regulares qui post quinquennium eam adierunt pro declaratione nullitatis ex hoc capite, nisi præuia remissione supplicationis Sanctissimo oblatæ super restitutione aduersus lapsum quinquennij, & tunc rescribit pro commissione declaratoria iuxta formam Concilij.

39 Nec vera sunt fundamenta in contrarium adducta, nam quod pertinet ad verba, cap. 19. obseruandum est primum impedimentum metus non posse absolutè dici temporale cum possit durare vsque ad obitum professi, & reipsa sæpius durauerit. Vnde Concilium loquitur eo casu etiam de impedimento, quod potest esse per-

perpetuum; Quod si vrgeas tamen posse fieri etiã temporale per metus cessationem; Replicabimus hanc possibilitatem posse contingere etiã in terminis decretorum Clementis si Sumũs Pontifex indulget sic professis, vt professionem à se emissam ratam habere possint, vt fecit Sanctissimus D. N. per litteras in formã Breuis sub die 2. Aprilis anni 1631. Licet regulariter dicatur impossibile, quod fieri non potest sine facto Principis Lap. alleg. 93. num. 3. vers. Disponit.

Deinde quamuis in primis duobus casibus Concilium egisset de impedimentis temporalibus, tamen per subsequentia verba, *vel quid simile*, censeri debet voluisse comprehendere quascunque nullitates etiam perpetuas: similitudo enim non est consideranda respectu accidentis durationis, sed respectu nullitatis professionis, ita vt sit sensus. [Quicumque regularis prætendat suam professionem esse nullam, siue quod facta fuerit per vim, & metum, siue ante ætatem, siue ex alia simili causa nullitatem importante non audiatur] *&c.* Atque ita similitudo in eo consistit, vt professio sit nulla, nec curandum an nullitas sit duratura, nec ne.

Qui intellectus clarius deducitur ex subsequentibus verbis Concilij, *velitque habitum dimittere quacumque de causa*, quæ cum sint vniuersalia, & apta comprehendere causas nullitatis etiam perpetuæ, aut declarant præcedentia, ita vt illa verba, *aut quid simile*, procedant ex quauis causa oriatur nullitas professionis: aut certè ampliant vt habeant locum in quacunque nullitate siue sit temporalis, siue perpetua. Quemadmodum dictio, *Alius* quamuis referatur ad similia tantùm, tamen adiecta dictioni vniuersali, *quicumque*, refertur etiam ad casus dissimiles secundum glos. in Clem. 1. in ver. Quauis, de re iud. & ibi Imol. num. 8. Sarnen. in reg. de Trieun. qu. 2. §. Tandem, Mandos. in reg. 13. q. 6. num. 8. & Conatr. pract. quæst. cap. 25. num. 3.

Et quamuis Sanch. de matrim. lib. 7. de imped. disp. 37. nu. 32. affirmet verba illa, *quacumque de causa*, de quibus in d. cap. 19. esse restringenda ad personas habiles ex theorica Ias. in l. 2. §. Præter, num. 3. ff. Qui satisdar. ideoque non comprehendere habentes impedimentum perpetuum: tamen fallitur, quia id procederet, si Concilium vt ipse putat per lapsum quinquennij induceret nouam professionem, ad quam requiritur habilitas, vt in cap. 16. ibi: *quos habiles inuenerint ad professionem admittant*, sess. 25. de regul. At qui hoc non facit Concilium ex sententia Sac. Congregationis, sed tantùm audientiam denegat, ad quod nulla habilitas requiritur. Vnde verba, *quacumque de causa*, accipienda sunt in suo proprio significatu, vt casus etiam dissimiles comprehendant.

40 Præsertim verò quia cum nullitates temporales ferè non reducantur, nisi ad professiones emissas per vim, & metum, ante legitimam ætatem, & non expleto anno probationis, certè si Concilium hos tantùm casus comprehendisset, ferè nihil fecisset, & parum prospexisset Religionum tranquillitati: nam professio ante ætatem emissa, vel ante annum probationis expletum per delationem annalem habitus indistinctè, vel per susceptionem habitus professorum post legitimam ætatem ex dispositione sacrorum Canonum iam censebatur ratificari præsumptione iuris, & de iure, vt tradunt in cap. 1. de reg. in 6. Ioan. Mon. in ver. Præsumitur, Gemin. Anchar. & alij communiter. Quinimo etiam per vim in legitima ætate religionem ingressi elapso anno præsumebantur tacitè professi, vt est textus in cap. 2. §. Si vero, & ibi dixi in 2. notab. num. 18. & 19. post gloss. fin. & Innoc. num. 1. infra, de regular. quapropter quoad eos tantùm parum profuisset præfixio quinquennij, cum iam per Canones præfixus esset terminus vnius anni, post quem audiendi non erant, glos. communiter approbata in cap. Ex parte, in ver. Per annum, de reg. & in Clem. 2. in fin eod. tit. Consequens igitur est vt dispositio Concilij ne ferè inutilis videatur per illa verba, *aut quid simile*, & *quacumque de causa*, omnem speciem nullitatis comprehendat. Ac demum magis à Concilio succurrendum fuit his qui professionem fecerunt per vim, & metum quam succurrendum esset his, qui illam emiserunt in locis non designatis, cum illi nihil peccauerint, & inuiti professionem emiserint: hi verò volentes, & contra legis prohibitionem, & tamen professi per vim, & metum elapso quinquennio à die professionis non sunt audiendi, nisi infra quinquennium reclamauerint, etiamsi prætendant vim, & metum semper durasse, vt olim attento sæpius discusso respondit Sac. Congregatio Concilij, cuius sententiam Gregorius XIII. ad se relatam approbauit. Ergo longe minus audiendi sunt, qui contra formam decretorum Clementis professionem emiserunt.

41 Neque obstat absurdum de viro professo in monasterio Monialium; respondetur enim ex eo casu nullitatem professionis posse deduci etiam post quinquennium; non propterea quod impedimentum sit perpetuum; sed quia est notorium facti permanentis; quod ex tempore apparere potest, ideoque nulla eget probatione, Cardin. cons. 56 ver. Sed ad hoc statim; & cum Concilium iubeat causas nullitatis deduci coram Superiore, & Ordinario, atque ita requirat ordinem iudicij, manifestum est non habere locum in notorio facti permanentis, puta quod quis non 42 habeat oculos, vt exemplificat Paul. de Castr. in l. Ciues, C. De appell. tunc enim non debet iudicium fieri, nec testes recipi, aut causæ in iudicium deduci, Oldrad. cons. 195. vers. Ad primũ, Card. d. consil. 59. num. 6. & 7. & Abb. in sua quæst. incip. Titius col. 2. vers. Sed numquid, nam vt inquit Bald. cons. 379. nu. 6. lib. 1. Quod oculus vidit, nemo faciliter negat, & extrinsecus quod patet expresse non est probare necesse, l. Si irruptione, §. Ad officium, ff. final. regund. Ideoque tunc Partes Iudicis sunt tantùm in exequendo, Lap. alleg. 37. num. 3. vers. Item ex quo, Bald. cons. 502. nu. 3. vers. Nam in notorijs, lib. 5. & Canonistæ in c. Vestra, vt plene Butr. de cohab. Cler. & Mulier.

43 Præterea ex alio capite eo casu non obstaret quinquennium Concilij, nempe propter periculum scandali, & peccati, cum Concilium ita interpretari debeat, vt non sit peccati nutritiuum, cap. Erit autem lex, distin. 4. nam vt legitur in cap. Consuetudo, 1. distinct. Lex est omne quod ratione constat, quod Religioni conueniat, quod disciplinæ congruat, quod saluti proficit.

Quam-

Quamnbrem ex eo casu particulari non licet juferre ad impedimentum nullitatis professionia in loco non designato, tum quia negatiua illa probari debet à professo, qui in ea se fundat, l. Hoc iure, & l. Ita stipulatus, vbi scribentes, de verb. obligat. & in his terminis tradit glos. hic in ver. Nnn timore, quam Doctnres communiter recipiunt; nec probari potest illico per euidentiam facti, imo vidi multos in ea probatinne succubuisse: tum quia hoc casu non viget illud peccati, aut scandali periculum, quod consideratur in vito inter Moniales professo, vt in decretn 7. Synodi, c. 20. & Concilij Hispalen. 2. cap. 11.

Sed vrgebis, ergo ducens origioem à parentibus Hæreticis, vel Iudæis, qui non habent impedimentum notorinm facti permanentis, tenebitur semper perseuerare in Monasterio non obstantibus statutis nonnullarum Religionum à Sede Apostnlica confirmatis professionem irritantibus, atque ita quinqnennium in fauorem Religionis inductum in eius odium retorqnebitur; contra l. Qund fauore, Cod. de leg. & reg. Quod in gratiam.

At respondetur id non esse inconueniens, quia cum hoc impedimentnm possit esse falsum, & in continenti probari non possit per euidentiam facti, & infra quinquennium prnbatnm non fuerit: stat præsumptio pro habilitate personæ, & professio in foro externo censetur valida, cum eius nullitas eo termino elapso probari non possit. Aliqnando enim Regulares comminiscuntur hæc, vel similia impedimenta, vt ingum Religionis excutiant; quemadmodum contigit superioribus annis in qnodam Regulari Lusitano, qui coram Collectore iudicialiter deduxit se legitimè professum non esse, eo quod descenderet à prngenitoribus Hebræis; Quod cum persensissent consanguinei docuerunt id esse falsum, & confictum ab illo, vt posset ad sæculum redire. Itaqne cognita rei veritate reiecta est Religiosi imprudentia. Non est igitur absurdum, ve qui tamdiu tacuit, deinceps non audiatur. Quod si illico constare posset de obstaculo impuritatis sanguinis consuli posset tam illius, quam Religionis idemnitati adeundo Sedem Apostolicam pro beneficio restitutionis in integrum.

45 Falsum est itidem secundum fundamentum quod per quinqnennium inducatur à Concilio tacita professio; idque patet primo ex diuersitate loquendi, qua Canones vtuntur, dum professionis præsumptionem inducunt, & qua vtitur Cnncilium in d. c. 19. Nam canones his fermè verbis vti solent, videlicet: Professionem per hoc fecisse, vel si quam prius fecerat, ratam habuisse videtur, cap. 1. de reg. in 6. Præsumitur veraciter esse professus, ibid. in secundo responso Religioni habitum recipientem obligat, c. Constitutionem eod. tit. & lib. Hne ipso decernimus esse professos. Clem. 2. eod. tit. In eo quod coeperunt, perseuerare cogantur, cap. Constituit, 20. qu. 3. Vt regulam seruent ecclesiastica districtione compellas, c. Ex parte, de regul. & alijs consimilibus obligationem inducentibus. Ac Concilium simpliciter ait; Non audiatur nisi causas deduxerit, atque ita non facit illum professum, sed tantùm ei denegat audientiam.

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

46 Deinde professio ante ætatem emissa, de qua fit mentio in d. cap. 19. censetur tacitè ratificari, si professus post legitimam ætatem habitum professnrum assumpserit, vel per annum gestauerit habitum indistinctum, vt in d. c. Significatum extr. de regul. & in d. cap. 1. eod. in 6. & Sac. Cnngregatio sæpius declarauit huiusmodi tacitam professionem non fuisse à Concilio sublatam, eamque incipere à prima hnra post perfectum annum 16. & finire anno 17. Ergo decretum d. c. 19. in præfixione quinquennij professionem non inducit: nam cum iam reperiretur à iure inducta per lapsum vnius anni, quid opus fuisset illam rursus inducere per lapsum quinquennij?

47 Ad hæc cum Concilium in d. c. 19. primò, & principaliter statuat vt professi per vim, & metum elapso quinquennio non audiautur: & Gregorius XIII. ex sententia Congregationis declarauerit id habere locum etiamsi professus alleget vim, & metum semper durasse: hinc manifestè conuincitur non induxisse tacitam professionem, quandnquidem in professione, & voto consensus requiritur iure naturali, & diuino, cap. Præsens, 20. q. 3. c. Licet de regul. Syluest. in ver. Religio 2. num. 12. & tradunt passim Theologi.

48 Quomodo ergo Cnncilium potuisset inuitum, ac dissentientem Religioni alligare, aut vi, ac metu durante tacitæ professionis præsumptionem inducere, cum in matrimonio tam carnali, quam spirituali defectum consensus Ecclesia supplere nequeat, vt per Cardin. in c. fin. nu. 10. in 14. quæst. vers. Pars prima probatur, de postul. Prælat. & dixi in c. Quanto, de translat. Episc. & Nauarr. conf. 10. num. 2. Quod met. cau. nec quemquam inuitum cogere, vt professionem à se nulliter emissam ratam habeat, vt per eundem Nauarr. cons. 39. n. 2. de regul.

Postremò Sanctissimus supplicationes eorum,
qui petunt restitutionem aduersus lapsum quin-
quennij ob professionem emissam in conuenti-
bus non designatis, reijcere solet ad S. Congre-
gationem Regularium quæ receptis aliquibus
probationibus super narratorum veritate rescri-
bit esse committendum Superiori Regulari, &
Ordinario, vt postquam compererint professio-
49 nem in loco non designato emissam fuisse; de-
clarent sic professum nullatenus esse Religioni
alligatum, & posse liberè ad sæculum redire;
quæ certè fieri non possent, si per quinquennium
inducta esset à Côcilio tacita professio: quia côtra
professionem nunquam datur restitutio in inte-
grum, etiamsi dolus, aut seductio intercesserit.
Glos. in c. Cum dilectus, in ver. Ad facultatem,
infra eod. Abb. in c. Cum virum, de regul. in 6.
& Syluest. in ver. Religio 3. n. 11.

50 Itaque Patres Tridentini Concilij animaduertentes ex eo quod nullitates huiusmodi quandocumque deduci possent, maximam oriri in Religionibus perturbationem, vt consuleretur Religiosorum quieti terminû quinquennij præfigendum duxerunt, quo elapso professis clauserunt aditum, ita vt super nullitate professionis non essent amplius audiendi, sed non propterea professionem conualidarunt, aut de nouo induxerunt, quod etiam censet Nauarr. cons. 23. Petrutius, de regul.

Vnde stant simul, & quis sit validè professus, & tamen infra quinquennium sit audiendus, si prætendat suam professionem esse nullam: & stant simul, vt quis sit nulliter professus, & tamen super huiusmodi nullitate elapso quinquennio audiri non possit.

51 His ita constitutis ad dubium videtur sub distinctione respondendum; nam aut professi in locis vt supra non designatis sunt adhuc infra quinquennium à die professionis emissæ, & cum nec tacitè, nec expresè sint alligati Ordini, in quo professionem emiserunt, nec teneantur ad vllam Religionem in genere ex dictis supra in 1. & 2. dub. possunt quidem ad sæculum redire, sed tamen seruata forma à Concilio præscripta, idest posteaquam coram Superiore Monasterij, & Ordinario loci, vbi professionem emiserunt, causam nullitatis deduxerint, & super nullitate declaratoriam obtinuerint, nisi tamen non seruata forma Concilij sponte habitum dimisissent, quia tunc etiam infra quinquennium in pœnam transgressionis nullatenus essent audiēdi, vt in d. c. 19. vers. Si ante. Aut verò elapsum est quinquennium, & tunc etiamsi huiusmodi impedimentum sit perpetuum, quia tamen illud infra legitima tempora deductum non fuit, sic professi habent os clausum, nec sunt audiendi, nisi
52 illis Papa os aperiat præuia restitutione in integrum aduersus lapsum quinquennij ex dictis in 3. dubio, quam quidem restitutionem inferior Principe concedere non potest, cum sit contra generalem Concilium, super quo nec Episcopi, nec Superiores Ordinum habent dispensandi potestatem, vt in extrau. vnica, de relig. domib. & tradit gl. in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, de elect.

Præsertim stante clausula sublata, & decreto irritante, de quibus in Constitutione Pij IV. quæ incipit, Benedictus Deus, edita super Tridentini Concilii confirmatione, & generaliter restitutionem in integrum prorsus ab alio, quam à Papa concedi non posse, ex facto respondit Abb. cons. 87. Dico vnum, per tot. lib. 1. Quod adeo verum est, vt nec Congregationes hanc sibi vendicent potestatem restituendi in integrum, nisi præuia Commissione Sanctissimi.

Sed obijcies quamuis de iure hæc ita procedere videantur; tamen expedire pro quiete Religionum, vt professi in prædictis locis non designatis, nec infra, nec post quinquennium audiantur, ne aperiatur via quamplurimis Religiosis ad Sæculum redeundi cum populi scandalo, & Religionum detrimento, præsertim quoad eos, qui muneribus, & offic-js functi sunt, quorum actus legitimi nullitatis periculo subiacebunt, si eorum professiones irritæ decernantur. Nauarr. cons. 40. in vlt. quæst. de regul.

53 Verùm vt hæc obiectio tollatur considerandum est decreta Clementis non habere locum, nisi in Italia, & Insulis adiacentibus, vt in eis expresè cautum reperitur.

Deinde considerandum est in decretis ipsis reperiri exceptas Religiones infrascriptas, videlicet, Carthusianorum, Minorum de strictiori obseruantia, Cappuccinorum, Reformatorum S. Dominici, Discalceatorum Carmelitarum, Congregationis Foliensis, Heremitarum Camaldulensium, ac Montis Coronæ, Clericorum Regularium Theatinorum, Societatis Iesu, S. Pauli Decollati, de Somascha, & Ministrorum Infirmorum, inter quos Congregatio censuit esse comprehensos etiam Discalceatos Ordinis Sancti Augustini.

Considerandum tertiò Religiones post decreta Clementis erectas in eis non comprehendi, cum omnes habeant peculiarem formam recipiendi Nouitios à Sede Apostolica approbatam, quæ tanquam posterior seruanda est.

Itaque hæc decreta restringuntur ad aliquot tantùm Religiones Italiæ, & Insularum adiacentium, easque laxioris obseruantiæ, & tamen in his etiam Religionibus non multi conuentus reperiuntur pro recipiendis nouitijs, qui iuxta formam decretorum non sint designati.

Ex tot igitur restrictiuis satis liquet numerum eorum, qui ex hoc capite possent habitum regularem dimittere non esse tam magnum, vt Religionibus detrimento esse possit. Præterquam quod cum numerus Regularium in Religionibus antiquis, quæ à strictioris obseruantiæ instituto paulisper deuiarunt, iam plus nimio excreuerint, parum oberit, quod aliqui nulliter professi ab eis abscedant, cum præsertim qui professionis suæ validitatem impugnant, plerumque sint discoli, aut inquieti, qui nituntur iugum religionis excutere, vt propterea abeuntibus satius sit pontem, vt dicitur, argenteum construere, quam viam occludere, ex his quæ docet D. Thom. quol. 12. art. vlt.

Nec prædictis officit consideratio superius facta quoad Superiores, & officiales; nam si agamus de ijs, quibus quinquennium non est elapsum hæc consideratio cessat, quia mos Religio-
54 num non est, vt subditi infra illud tempus ad gradus, & Prælaturas promoueantur. Quo verò ad eos quibus quinquennium est elapsum, Respondetur actus ab huiusmodi Superioribus gestos substinere posse ex communi reputatione iuxta terminos l. Barbarius, ff. de off. Prætor. quam etiam in spiritualibus habere locum, tradunt Innoc. Host. Card. & alij communiter in c. Nihil, de elect. Rosell. in ver. Confessio Sacramentalis tertio, n. 41. Angel. Confessio 4. n. 12. Sylnest. Confessor 2. num. 15. Tabien. Absolutio n. 3. & Nauarr. in cap. Placuit, de pœnit. dist. 6. num. 177.

Præterquam quod hi casus non admodum frequenter solent contingere: nam multorum annorum spatio, quibus Secretarij munere functus sum in S. Congregatione Episcoporum, ac Regularium obseruaui vix tres, aut quatuor Regulares quot annis petijsse restitutionem aduersus lapsum quinquennij ex hoc capite quod professionem non emisissent in Conuentibus non designatis; ijque fere numquam fuerunt Superiores: nam qui in Religionibus possent authoritate, & alijs præsunt libenter in Religionibus perseuerant; sed subditi, atque administratione carentes sunt qui contendunt ad sæculum redire. Quale autem inconueniens est, vt ex omnibus Religionibus laxioris obseruantiæ simul iunctis in vniuersum abscedant quotannis tres, aut quatuor subditi nulliter professi?

55 Et nihilominus si aliquis casus contingeret in quo non expediret vt aliquis Regularis redi-

ret

ret ad sæculum, posset fortè Sanctissimus illi denegare restitutionem aduersus lapsum quinquennij, quæ est mera gratia secundum Bald. cons. 338. Reparatio, in princ. lib. 3. Et quemadmodum Tridentinum Concilium rem iniustã non putauit denegare Religiosis omnibus etiam nulliter professis audientiam post quinquenniũ: ita neque iniustum videri debet vt Sedes Apostolica ex aliqua iusta, & rationabili causa audientiam deneget alicui Religioso in particulari abstinendo à gratia restitutionis in integrum ex his quæ notat Syluest. in ver. Præscriptio 1. n 14. & in terminis d. c. 19. Nauarr. cons. 23. Petrutius, num. 4. de regul. aut certè Sanctitas Sua posset aliam rationem inire, vt sic professus vel induceretur ad iterum profitendum, vel ad aliam Religionem transire.

Non me latet post litteras in forma Breuis quibus S. D. N. asserendo inualidam existere professionem eorum, qui annum probationis non fecerunt in Conuentibus ad recipiendos Nouitios designatis, mandat Ordinarijs locorum, & Superioribus regularibus vt sic professos ad professionem denuo emittendam admittant absque nouo probationis anno, grauia scandala fuisse exorta, quia quamplurimi Religiosi tam intra, quam post quinquennium nullo iuris ordine seruato dimisso habitu regulari ad sæculum redierunt.

56 Huius mali causa fuit, quia Regulares interpretati sunt has litteras esse facultatiuas; indeque inferri, vt nolentibus iterum profiteri licuerit ad sæculum redire. Qui quidem intellectus verus est in ea parte, vt inuiti non cogantur iterum profiteri, sed falsus est in alia, vt propterea possint redire ad sæculum absque eo quod seruetur forma à Concilio præscripta, quæ consistit in hoc, vt causa nullitatis infra quinquenniũ deducatur, & coram Superiore Regulari, & Ordinario, cui quidem formæ in litteris Sanctitatis suæ nec expresse, nec tacitè reperitur derogatum; neque enim censeri debet vnico illo verbo Sanct. Sua funditus sustulisse Trid. Conc. dispositionem, vt in terminis alterius Concilij legitur in c. ecclesia vestra, il 2. de elec. & in nostris ferè terminis tradit Nauarr. cons. 40. Matth. n. 6. de regul. Quamobrem pro remedio deliberandum an sit edenda declaratio particularis per alias litteras in forma Breuis, mentem Sanctitatis suæ non fuisse in primis litteris vllatenus derogare Tridentino Concilio: ac proinde eos quibus quinquẽnium à die professionis elapsum non fuit, ita demum potuisse habitum regularem dimittere, si declaratoriam nullitatis obtinuerint à suo Superiore; eos verò quibus quinquennium iam fuit exactum nullo modo potuisse è religione exire & tam primos quam secundos, qui de facto non seruata forma Concilij habitum dimiserunt teneri, cogendosque esse habitum reassumare, atque ad religionem redire, ac nisi paruerint tanquam apostatas esse puniendos ad præscriptum d. c. 19. sess. 25. de regul. nouissimè ex sententia Sac. Congregationis Concilij editum fuit à S. D. N. decretum infrascripti tenoris videlicet.

Sanctissimus Dominus noster Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus qui possent in Religionibus oriri occasione receptionis Nouitiorum, & professionis per eos emissæ in Conuentibus non designatis contra formam decretorum Sanctæ memoriæ Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & professionem non admittendis, nisi in Conuentibus designatis, audita super hoc sententia Sacræ Congregationis declarauit, & decreuit huiusmodi susceptos contra formam dictorum decretorum allegantes propterea nullitatem receptionis, & professionis non posse super huiusmodi nullitate post lapsum quinquennij quoquo modo audiri. Quod si aliqui contra formam præfatorum decretorum recepti, & professi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam respectiuè illos eijcere voluerint, eadem Sanctitas Sua decreuit, vt tam ipsi professi quam Superiores respectiuè teneantur intra quæ sibi fauere visa fuerint, prius deducere coram eadem Congregatione quæ ex speciali etiam Sanctitatis Suæ facultate super hoc concessa prouidebit. Inhibendum propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iurisdictionem exercentibus, & quibuscumque iudicibus Ordinarijs, & delegatis etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sedisque Apostolicæ Nuntijs, ne in posterum in hoc quoquo modo se ingerant absque speciali eiusdem Sanctitatis commissione sub pœna ipso facto incurrenda quoad Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Primates interdicti ab ingressu Ecclesiæ: quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos excommunicationis latæ sententiæ; Quo verò ad Nuntios, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de latere Legatos indignationis Suæ Sanctitatis & pœnarum arbitrio eiusdem imponendarum.

Si verò ijdem vt supra recepti, & professi iuribus suis minimè deductis coram Sac. Congregatione Concilij, & sine illius expressa licentia è Religionis exire, vel Superiores Religionis eijcere ausi fuerint recepti, & professi tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non contra eosdem iuxta formam decreti de Regularibus Apostatis, & eiectis eiusdem Sanctitatis Suæ iussu ab eadem Sacra Congregatione sub die 21. Septembris 1624. editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint pœnam suspensionis ad diuinis, necnon priuationis officiorum omnium; quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisque actiuæ ac passiuæ ipso facto absque alia declaratione incursant. Datum Romæ die 15. Ianuarii 1636.

DE HIS, QVÆ VI METVSVE causa.

Cap. Sacris.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatus non est qui absolutè coactus excommunicato communicat. Secus si coactio fuerit conditionalis.*

2 *Coactio duplex; idest absoluta, seu præcisa, & conditionalis, seu causatina. & num. 23.*

3 *Coactio absoluta, est maioris rei impetus, qui repelli non potest.*

4 *Fit per manuum attractionem, vel detentionem. & num. 9.*

Consensu prorsus excludit. num. 5.

5 *Coactus absolutè magis pati, quàm agere conuincitur, & dormienti æquiparatur. Nec meretur, nec demeretur. num. 7.*

6 *Violentum est, cuius principium est extra, nihil conferente vim passo.*

8 *Vis quotuplex. & num. 17. & 19.*

9 *Coactionis absolutæ exempla.*

10 *Virginitatis flos perditur etiam per vim attractiuam in fœmina.*

11 *Corrupta per vim absolutam dormiendo, vel in furore existens, non potest inter Virgines velari.*

12 *Martyris præclarum triumphatæ incontinentiæ exemplum.*

Coactio absoluta, seu oppressio ad copulam cadit in mulierem, sed non in virum. ibid.

14 *Coactio absoluta non potest interuenire in emissione verbi.*

Verba per vim extorqueri non possunt sine consensu. ibid.

15 *Ad iuramentum verbale quis cogi non potest præcisè: secus ad actuale.*

16 *ad Desponsationem verbalem non potest quis absolutè compelli; sed benè ad actualem per annuli immissionem.*

17 *Coactio conditionalis, seu vis compulsiua, & metus idem sunt.*

18 *Metus est instantis, vel futuri periculi causa, mentis trepidatio.*

19 *Non excludit prorsus, sed attenuat consensum.*

Eius principium est intra. num. 21.

20 *Facta per metum sunt magis voluntaria, quàm inuoluntaria. & num. 24.*

22 *Voluntas coacta voluntas est.*

23 *Violentum aliud est simpliciter, aliud mixtum.*

24 *Violentum mixtum est voluntarium simpliciter, inuoluntarium secundum quid.*

25 *Excommunicato scienter communicans an peccet mortaliter. & num. seqq. vsque in finem.*

Quid si communicet per metum cadentem in constantem virum. num. 27. 31. & 45.

Quid si communicet in oratione, conuiuio. & similibus. num. 33. & 35.

Et quid si nimis frequenter. num. 41.

Quid si excommunicatio sit lata etiam in participes. num. 34. & 40.

Quid si communicet in Diuinis. num. 35. & 40.

Quid si in crimine. num. 35. 36. & 40.

Quid si communicet cum excommunicatis à Canone, vel ab homine. num. 39.

Quid si in contemptum Clauium, vel Superioris. ibid. & num. 40.

Et quid post Concilium Constantiense. num. 43.

26 *Excomunicato communicare quis potest licitè ad emendum, vel recipiendum victus necessaria, ne fame pereat. & num. 32.*

28 *Peccato mortali non consentiendum, sed potius omnia Mundi mala toleranda.*

29 *Metus excusat à pœna, sed non à culpa.*

30 *Papa potest à sua sententia eximere, sed non licentiam peccandi tribuere.*

32 *Metus mortis excusat à peccato, quando est à causa naturali: secus si ab accidentali.*

34 *Excommunicato communicans etiam simpliciter ligatur maiori excommunicatione, si lata fuerit etiam in participes. & num. 40.*

35 *Idem si communicet in crimine, in Diuinis, vel in contemptum. & num. seq. & 40.*

36 *Excommunicato communicans etiam in Diuinis ob metum mortis non peccat mortaliter.*

Contrarium. num. 38. & 46.

37 *Missam celebrans coram excõmunicato ob metum sibi incussum ab hæretico, mortaliter peccat. secus si à Tyranno.*

38 *Contrarium. & num. 46.*

43 *Excommunicatis à Canone, vel ab homine post Concilium Constantiense licitum est communicare etiam in diuinis, nisi sint publicè denunciati, vel notorij Clericorum percussores.*

44 *Et cum publicè denunciatis scienter communicare etiam simpliciter est mortale peccatum.*

45 *Nec excusat metus etiam cadens in constantem virum.*

46 *Metus mortis non excusat à mortali eos, qui transgrediuntur præcepta ne dum Diuina, sed etiam Ecclesiastica.*

47 *Excommunicatis communicare in oratione, conuiuio, & similibus, imò etiam in Diuinis est prohibitum ex Constitutione Ecclesiæ.*

48 *Ecclesia potest sub mortali obligare ad aliquid vitandum, vel faciendum etiam cum periculo mortis.*

1 SACRIS. Excommunicatus non est qui absolutè coactus excommunicato communicat: secus si coactio fuerit conditionalis. Hoc dicit secundum Io. Andr. qui in gratiam Milantiæ Dominæ suæ, quam dicit diuini, & humani iuris sociam solemni commento hanc Decretalem illustrauit, vt sacra esset eo amplius, & famosa. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur decisa Consultatio. In secunda bimembris responsio. Ibi, *distinguimus*. Et primum membrum prosequitur ibi, In primo, Secundum ibi, In secundo. Et pars huius dicitur esse cap. Sacris, infra de sentent. excomm. & cap. Sacris, de sepult. Et fundatur super dictis Phylosophi lib. 3. Ethicor. c. 1. paulò post princ. vt hic per Butr. num. 2.

2 Nota primo ibi, *Per coactionem adstrictus, aut per metum inductus*, coactionem esse in duplici differentia. Quædam enim est coactio absoluta, seu præcisa; quædam verò conditionalis,
3 seu causatiua. Coactio absoluta est maioris rei impe-

impetus, qui repelli non poteſt, vt diffinit Iuriſconſultus in l. 2. ff. Quod met. cauſ. vel cui re-
4 ſiſti non poteſt, ſecundum Ioan. Andr. hic in 1. quæſt. nu. 15. & fit per manuum attractionem, vel detentionem, ſecundum Hoſtien. in princip. in ver. Coactionem, & Ioann. Andr. vbi ſupra.
5 Quapropter conſenſum prorſus excludit; quia abſolutè coactus potius pati, quàm agere conuincitur, vt hic dicitur, Imo dormienti æquiparatur, vt l. 1. in fin. ff De author. tutor. & hic
6 notat gloſ. 1. & DD. In eo enim, quod per vim agitur, voluntas interior nihil agit, & violentum non ſolum diffinitur eſſe, cuius principium eſt extra, ſed additur etiam, nihil conſereute vim
7 paſſo. S.Thom. in 1. 2. quæſt. 6 art. 6. in corpore ad primum. Vnde ſic coactus nec laudem, nec vituperium, nec premium, nec pœnam meretur, Ioan. Andr. hic num. 15. ad fin. verſ. Primo igitur
8 caſu, & Butr. num. 1. Et ad hanc ſpeciem coactionis referuntur vis expulſiua, vis ablatiua, & vis turbatiua, vt notat gloſ. vltima in l. 1. ff. Quod
9 met. cauſ. Exempla ſecundum Boatin. & Ioan. Andr. hic nu. 15. Inuitus trahor in Eccleſiam ad audiendam Miſsam excommunicati, vel cum excommunicatis, ibi audientibus; vel ibi exiſtens detineor inuitus, nec permittor exire. Vel ſecundum Abb. num. 2. ligatis manibus, & pedibus cogor communicare excommunicato in lecto, vel in Eccleſia. Idem in Iudæo, vel Pagano, quem inuitum Chriſtiani veſtibus exeunt, & ad fontem portant, & baptizant. Idemque ſi hæretici per eumdem modum rebaptizant Chriſtianum, vel cogunt illum Idola thurificare aperiendo ipſius manum, thus imponendo, & demum ipſam manum reſoluendo ſuper prunas ante Idolum exiſtentes, c. Presbyteros, 50. diſt. cap. Conſtat, 1. quæſt. 1. & cap. Maiores, §. vltim. de baptiſ. Sic inuitus detinetur Accolytus coram Epiſcopo, à quo Subdiaconus ordinatur. Sic inuitus quis inducitur habitu Religioſo, vel
10 veſte Profeſſorum. Et his ſimilia. Et huc etiam ſpectat illud Beatæ Luciæ Virginis: Si inuitam iuſſeris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam, vt per D.Thom. in 3. ſentent. diſtin. 39. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 3. ad tertium dicens, Luciam loqui de violento ſimpliciter, in quo patiens nihil confert agenti. Flos tamen virginitatis per-
11 ditur etiam per vim attractiuam; nec poteſt corrupta velari inter virgines etiam ſi ſit defflorata dormiendo, vel in furore, vel in phreneſi exiſtens, ſicut lilium corrumpitur non ſentiens, vt
12 hic per Bald. num. 4. Huc demum ſpectat illud S.Martyris Nicætæ, qui dum lecto manibus, pedibuſque deuinctus ab impudica fœmina vi opprimeretur, linguam ſibi dentibus amputauit, & in illius faciem expuit, teſte D. Hieronymo in vita S.Pauli primi Eremitæ, vt referunt Baron. Annal. ad Annum Chriſti 253. & Nicephor. apud Hieremiam Drexelium à Societate Ieſu in libro de Triumphata incontinentia, licèt Ioan. Andr. hic in 2. quæſt. num. 16. & in cap. Is qui, num. 3. de ſponſ. ſentiat abſolutam coactionem coniunctionis ſexuum, vel oppreſsionem ad copulam
13 cadere in mulierem, ſed non in virum. Fatetur tamen paſſiuè etiam virum abſoluta coactione poſſe ſtuprari, vt cap. In Archiepiſcopatu, de raptor. quamuis hoc caſu florem virginitatis non perdat, l. 1. §. Remouet, ff. De poſtulau. ſe-
14 cundum Bald. d. num. 10. in fin. Et ſimili modo in emiſsione verbi non poteſt interuenire abſoluta coactio; quia vt inquit Bald. hic nu. 3. actus verbi habet organa propria, quæ de ſubiecto in ſubiectum ambulare non poſſunt, nec extorqueri per vim, niſi interueniat aliquis conſenſus, ſicut totus Mundus non poteſt facere, vt mutus
15 loquatur. Quò fit, vt ad iuramentum verbale non poſſit præcisè quis cogi, licèt poſſit ad actuale, per vim ponendo manum meam ſuper libro iuramento mihi delato, vt notant Ioann. Andr. & Abb. in cap. Verum, de iure iur. & Couarr. in cap. Alma mater, de ſentent. excomm. part. 1. § 3.
16 nu. 9. verſ. Illud eſt præmittendum. Inde etiam fit, vt ad verbalem deſponſationem quis præcisè cogi non poſſit, ſed benè ad actualem per violentam annuli immiſsionem; manus enim poteſt attrahi, ſed non verbum, ſecundum Ioan. Andr. hic num. 16. ad fin.
17 Coactio conditionalis, quæ aliâs dicitur ius compulſiua; idem eſt, quod metus, vt notat gloſ. 1. in l. Nihil conſenſui, ff. De reg. iur. & ideo metus nomine ſimpliciter appellatur in hac De-
18 cretali, & nihil aliud eſt, quàm inſtantis, vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio, vt l. 1. ff. Quod met. cauſ. S.Thom. in 4. ſentent. diſt. 29. quæſt. 1. art. 1. in corp. eo quod propter inſtans, vel futurum periculum aliquid ago, quod ſponte nō agerem veluti ſi timens mortem, membrorum mutilationem, aut bonorum confiſcationem, aliquid faciam ex prædictis, vel ſimilibus. ſine attractione abſoluta, vt explicat Ioan. Andr.
19 hic nu. 15. verſ. Coactio conditionalis. Et hæc ſpecies coactionis, ad quam reducitur etiam ius inquietatiua, vt per gloſ. fin. in l. 1. ff Quod met. cauſ. non excludit prorſus, ſed attenuat
20 conſenſum, vt hic in littera. Nam quod per metum fit, dicitur magis voluntarium. Eſt enim voluntarium ſimpliciter in quantum videlicet eſt hic, & nunc, pro vt ſcilicet in hoc caſu eſt impedimentum maioris mali, quod timebatur, ſicut proiectio mercium in mare fit voluntariè tempore tempeſtatis propter timorem inſtantis
21 periculi; Vnde competit ei ratio voluntarij ſimpliciter, cum eius principium ſit intra: Inuoluntarium autem eſt ſecundum quid, ideſt pro vt conſideratur extra hunc caſum periculi: vnde eſt inuoluntarium ſub conditione; ideſt ſi talis metus non immineret, vt docet D. Thom. in 1. 2. quæſt. 6. art. 6. in corp. & in reſponſione ad
22 tertiam. Et hoc caſu procedit quod dicit Canon, Coacta voluntas, voluntas eſt, cap. Meritò, 15. quæſt. 1.
23 Vtramque ſpeciem coactionis optimè diſtinguit idem S.Thom. in 4. ſentent. diſtin. 29. qu. 1. art. 1. dicens [Duplex eſt coactio, vel violentia; vna, quæ facit neceſſitatem abſolutã, & tale violentum dicitur à Philoſopho violentum ſimpliciter, vt cum quis alium corporaliter impellit ad actum. Alia, quæ facit conditionatam neceſſitatem. Et hanc vocat Philoſophus violentum mixtum, ſicut cum quis proijcit merces in
24 Mare, ne periclitetur. Et in iſto violento quamuis hoc, quod fit, non ſit per ſe voluntarium, tamen conſideratis circumſtantijs hic, & nunc, voluntarium eſt. Et quia actus in particularibus ſunt, ideo ſimpliciter voluntarium eſt, ſed ſecundum quid inuoluntarium.] Hæc S.Thom.

quæ

quæ latius reassumit, & prosequitur hic Anton. de Burr. num. 1. & 2 eandem distinctionem probarunt Domini de Rota in Valentina Nullitatis susceptionis Ordinis Subdiaconatus apud Cæsarem de Grassis decis. 1. & 2. De his quæ vi met. caus. Ad quæstionem illam, An coactè promotus ad Ordinem Subdiaconatus teneatur ad continentiam, de qua scripsi latissimè post alios in cap. Maiores, §. Item quæritur, insi a de baptism.

25 Secundò nota ibi. *pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere*. Coactum conditionaliter cõmunicare cum excommunicato mor-
26 taliter peccare, & in excommunicationem incidere, vt hic est casus; sed quia plerisque id per quam durum videtur, eum ob periculum mortis ratione famis procedens licita sit communicatio cum excommunicato ad emendum, vel recipiendum ea, quæ sunt victui necessaria, vt c. Si verè, §. Est autem, de sent. excom. idemque periculum excuset à furto, vt c. Si quis propter necessitatem, de furtis: hinc emerserunt varij intellectus ad hanc Decretalem.

27 Non nulli enim verba illa textus, (Pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere) intelligunt de metu vano, seu leui, non autem de eo, qui cadit in constantem virum, vt hic refert Innoc. post princip. in ver. Pro nullo. Sed hanc expositionem meritò refellunt Doctores. tum quia nimis restringit litteram, & dictio illa vniuersalis negatiua, pro nullo metu, huiusmodi restrictionem non patitur, ad glos. in Clem. 1.
28 in ver. Nullius, de præben. Tum quia potius debemus omnia Mundi mala tolerare, quàm mortali peccato consentire, cap. Ita ne, 32. quæst. 5. à quo propterea non excusat metus amissionis temporalium, cap. Illud, de maior. & obed. expedit enim potius post tunicam relinquere pallium, cap Suscepimus, §. final. de homicid. Nam quid prodest homini, si vniuersum Mundum lucretur, Animæ verò suæ detrimentum patiatur, cap. Matthæus, in fin. de simon.

29 Nec obstat text. in cap. Significauit, de sent. excomm. qui signatur contra. Quoniam metus excusat quidem à sententia, & pœna, vt ibi, sed
30 non à culpa, vt hic. Ratio differentiæ, quia Papa potest quemlibet à sententia sua eximere, c. Quoniam multos, 11. quæst. 3. Sed non potest cuipiam peccandi licentiam impertiri, vt notatur in c. Ad aures, §. 1. supra de tempor. ordinat. secundum Hostiens. hic nu 5. & seqq. & Collect.
31 in fin. Quamobrem metum mortis, vel confiscationis bonorum non excusare à mortali peccato eum, qui excommunicato communicat, tenent hic Innoc. post princip. in ver. Pro nullo, Host. d. num. 5. Ioan. Andr. nu. 4. exponens ver. Nullo; idest etiam mortis, vel alio, qui etiam possit cadere in constantem, & nu. 17. Bellam. in princ. in ver. Nullo, Cardin. num. 3. circa medium, vers. Sed Innocentius dicit, Anchar. n. 7. in 3. q. vers. Sed ipse cum Hostiense, & Abbas num. 4. vers. Sed quia hæc solutio, & sequuntur Theologi in 4. sentent. distin. 18. & ibi in specie S. Thomas quæst. 2. art. 4. & Durand. quæst. 5. Idem S. Thom. in quolibet. 11. artic. 9. & in addit. ad tertiam par. quæst. 23. art. 3.

32 Nec obstant rationes oppositæ: nam vt respondet Couarr. in cap. Alma mater, de sentent. excomm. in 1. par. § 3. num. 9. vers. Primis igitur, qui emit ab excõmmunicato necessaria ad victum, nec mortaliter, nec venialiter peccat, nec incidit in excommunicationem minorem, quia non agit directè ad communionem cum excommunicato, sed ad petendum alimenta, ne fame pereat. At qui metu mortis sibi incusso cum excommunicato communicat, vtique primo, & principaliter in communionem ipsam consentit. Vnde metus mortis in primo casu excusat, non sic in posteriori, cum maleficia voluntate distinguantur, cap. Cum voluntate, de sentent. excomm. l. Qui iniuriæ, in princ. ff. de fur. Et est simile, nam ad vitandam mortem naturalem licet se ipsum mutilare, vt si membrum putridum sit corporis corruptiuum, cap. Resecandæ, 24. quæst. 3 S. Thom. in 2. 2. quæst. 65. art. 1. Item licet vrgente necessitate se inebriare ad morbũ depellendum, Cajet. in 2. 2. quæst. 150. art. 2. in responsione ad tertiam, & tamen peccat mortaliter qui membrum sibi obtruncat, vel se inebriat ad euitandam Tyranni sæuitiam, cum illud sit à causa naturali; hoc verò ab accidentali, vt fusè probaui in cap. A crapula, à num. 33. infra de vita, & honest. Cler. Sic etiam Iudæi coacti noluerunt carnes porcinas comedere, quas tamen comederunt fame compulsi, Machabæor. 1. cap. 2. & Machabæor. 2. c. 7. Sed adhuc remanet dubium de qua communione Decretalis si intelligenda.

33 Plerique autem ex Antiquis intellexerunt hanc litteram generaliter, ita vt sit mortale peccatum communicare excommunicato in quocunque casu, in quo participatio est prohibita, & sic etiam de communione, quæ inducit excommunicationem minorem tantùm, vt quæ fit in oratione, salutatione, conuiuio, & similibus. Et hunc secundum intellectum probarunt Goffred. in Summa de sentent. excomm. §. vlt. vers. Quæritur an peccet, Raym. in sua Summa eod tit. ad fin. vers. Sic, quid si aliquis communicat. Subdens quod contrariũ tenentes blandiuntur peccatoribus in stragem, & periculum animarum, Innoc. hic post princ. Host. nu. 5. & ita cõmuniter hoc capitulum solet legi, vt testatur Io Andr. in 4 quæst. nu. 19 Imò vt formaliter inquit Abb. Antiquus num. 1. Doctores iuris Canonici quasi omnes communiter tenuerunt per hanc Decretalem, vt in casu non concesso excommunicato communicare, sic mortale peccatum. Et pro hac opinione Ioann. Andr. hic in 5. quæst. num. 20.

Iura plurima, & rationes inducit, eamque probare videtur Abb. Siculus, vt patebit infra num. 42.

34 Quidam verò intelligunt litteram huius textus in eo casu, in quo aliqui sunt excommunicati cum fautoribus, & complicibus suis: tunc enim cum eis participantes etiam simpliciter ligantur maiori excommunicatione, & mortaliter peccant. Idque deducunt ex eo, quia huius Decretalis pars est cap. Sacris, infra de sentent. excomm. quod loquitur de communicante cum omnibus fautoribus, & complicibus. Et hunc tertium intellectum posuit hic Abb. Antiq. in princ. & ad fin. in ver. Excommunicationis, & Host. in Summa de sent. excom. §. final. ver. Sic. Sed numquid participans, vt hic recitat Abb. Siculus num. 8. post medium, vers. Ad illud. Sed idem Hostiens. sibi contrarius hunc intellectum repro-

reprobat hic in princ. dicens melius eſſe hanc intelligere vt iacet; quia hodie talis ſententia in fautores non eſt ferenda, vt leg. & not. in d. cap. Sacris, & cap. Statuimus, de ſent. excom. lib. 6. Adde nouprobati concludenter Decretalem illam eſſe partem iſtius; quia etſi idem Author Innocentius, & idem ioitium ſit vtriuſque: tamen illa dirigitur ad Archiepiſcopum Strigonien. hæc ad Archiepiſcopum Vidronen. vt in ſupraſcriptione aliàs Vierofien. vt in gloſ. Marginali, ſeu Nidroſien. vt refert Ant. Auguſt. in 3. Collect. Decretal. titul. 23. cap. 5. hic tamen intellectus, & ſi fortè non congruat Decretali, eſt tamen in ſe verus, eumque probat Ioan. Andræas & ſequaces, vt dicam infra num. 40. ad finem.

35 Alij intelligunt hanc litteram in participantibus cum excommunicatis in crimine, vel in Diuinis, aut in contemptum, ſeu poſt monitionem; hos enim non excuſat metus mortis, quo minus maiorem excommunicationem; & mortale peccatum incurrant: ſecus verò in participantibus ſimpliciter; quia textus primo dicit peccatum mortale contrahi per communionem cum excommunicato. Ergo de ea tamen communione intelligi debet, quæ ſub reatu peccati mortalis prohibita: ad hoc cap. vlt. 24. qu. 1. & hunc quartum intellectum poſuit Syluest. in ver. Metus, qu. 7. & in ver. Excommunicatio, 5. qu. 3. vt refert Couarr. in d. c. Alma Mater, in prima parte §. 3. num. 9. verſ. Tertio ſolet aliter, & eſt ſententia D. Thomæ teſte Archid. in c. Rogo, 11. q. 1. & Theologorum vt refert Abb. Antiq. hic num. 1. verſ. Sed iſtæ rationes. Imò eam tenent omnes DD. communiter, vt ait Collectar. n. 1.

36 Alij, vt Tancredus, & Ægidius adhuc ſtrictiùs intelligunt hoc capitulum in eo tantùm caſu, in quo quis participat cum excommunicato in crimine, aliàs non putant metu coactum peccare mortaliter, ſi excommunicato communicet etiam in Diuinis. Idque ob eam rationem, quia lex Canonica, quæ in humanis, & temporalibus prohibuit communicare cum excommunicatis, minimè voluit obligare ad vitandum excommunicatos cum mortis periculo, & ſic dato metu cadente in conſtantem virum; dummodo tamen

37 communicatio fiat citra contemptum Religionis. Vnde inferunt, vt ſi hæreticus cenſuras Eccleſiæ vilipendens alicui mortem minaretur, niſi cum eo in Diuinis communicaret, patendum non eſſet, ſed potius mors ſubeunda: ſecus ſi Tyrannus metu mortis cogeret Sacerdotem ad celebrandum coram ipſo non in contemptum fidei Catholicæ, vel diſciplinæ Eccleſiaſticæ; quia ſic celebrando non peccaret mortaliter, nec minorem excommunicationem incurreret; & in hac ſententia fuit Couarr. d. §. 3. n. 9. verſ. Quarto, & ante eum Ioan. à Friburgo in ſum. Confeſſ. tit. de ſent. excom. qu. 165. Sylneſter in ver. Excommunicatio, 5. dub. 14. Ioan. Maior. in 4. ſent. diſt. 18. q. 4. & Nauarr. in c. Inter verba, 11. q. 3. præIud. 8.

38 Verùm hi duo poſteriores intellectus nimium reſtringunt litteram huius textus, quæ indiffinitè loquitur, ſecundum Abb. hic n. 4. verſ. Sed quia hæc ſolutio, & contrarium tenent Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & alij, vt patebit infra n. 40.

39 Alij verò aliter diſtinxerunt, videlicet Aut quis participat cum excommunicato contra prohibitionem Canonis: & venialiter peccat, niſi hoc faciat nimis frequenter, & in contemptum Canonis. Aut communicat contra prohibitionem hominis ſpecialem, vel generalem: & mortaliter peccat, quia ante prohibitionem hominis non poteſt excommunicari, poſtea verò poteſt. Ergo prius non eſt mortale, poſtea ſic, per cap. Statuimus, de ſent. excomm. lib. 6. qua diſtinctione vtitur Hoſt. in ſumma eiuſdem tit. §. vlt. verſ. Sed numquid participans, & ſecundum eam dicit eſſe intelligendam hanc Decretalem, & c. Si celebrat inſta de Cler. excomminiſtr. & cap. Excellentiſſimus, 11. q. 3. qua etiam vtitur Abb. Antiq. in d. cap. Si celebrat, num. 3. quia in ſecundo caſu mortaliter peccat magis ratione contumaciæ, quàm ratione communionis: & hanc diſtinctionem nota propter ea, quæ dicam infra num 44. & ſeq. de Concilio

40 Conſtantienſi. Poſtremò Ioan. Andr. hic in præallegata quæſt. 5. num. 20. in vtramque partem egregiè examinat articulum, An ſcienter communicare excommunicato in caſibus non permiſſis ſit peccatum mortale: & poſt multa, num. 20. circa finem verſ. Mihi videtur ſalua pace Raymundi. concludit, communicare excommunicato regulariter eſſe peccatum veniale, niſi in caſibus infraſcriptis. Primus quando id fit in contemptum Clauium. Secundus quando id fit in contemptum Superioris, & contra ipſius monitionem. Tertius quando in crimine, c. Si concubinæ, de ſent. excommunicationis. Quartus quando excommunicatio fuit lata etiam in participantes, cap. Statuimus, eodem tit. lib 6. Quintus quando in Diuinis communicat, &

41 præcipuè in caſu cap. Significauit, de ſentent. excomm. Sextus & vltimus quando communicat nimis frequenter, arg. c. Vnum, §. Criminis, 25. diſt. & hic vltimus caſus poſſet etiam includi ſub primo, & facit quod notat Speculator de ſenten. prolat. §. Vt autem, verſ. Quandoque etiam, in fin. Aliàs non credit Ioan. Andr. communicantem cum excommunicato in oratione, ſalutatione, conuiuio, & ſimilibus mortaliter peccare, ſed venialiter tantùm: alioquin magnus eſſet rigor huius Decretalis: & cum eo tranſeunt hic Bellam. n. 10. circa med. verſ. Dicit Nouella, Butr. n. 17. verſ. Ioan. Andr. Card. num. 5. circa med. verſ. Ioan. Andr. dicit, & Anchar. num. 8. in quæſt. Florian. dicit eum, qui communicat ex propoſito, peccare morta-

42 liter: ſecus ſi caſu, vel quadam facilitate. Sed opinio Ioan. Andr. communis eſt, vt hic teſtantur Ioan. de Anan. num. 4. in fin. & Abb. nu. 9. verſ. Vnde videtur, licet ipſe multum dubitet de illius veritate; quia pro ſecunda opinione Goffredi, & Raymundi multum ſtringunt c. Sicut Apoſtoli, cum tribus ſeqq. 10. qu. 3. Nam Chriſtus videtur hoc primo prohibuiſſe, dum dixit Matth. 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*, cap. Si peccauerit, 2. q. 1. & c. Nouit. de iudicijs. Item Apoſtoli hoc poſtmodum prohibuerunt, vt in d. c. Sicut Apoſtoli. Item Canones diuerſorum Pontificum, vt in cap. Excommunicatos, & in c. Cum excommunicato, 11. quæſt. 3. ad idem cap. final. ead. cauſ. & quæſt. vbi communicans ſim-

simpliciter excõmunicato; etiam si per metum id fecerit, puniri debet. Si enim communio solùm produceret veniale peccatum, non ita loquerentur illi textus, cum venialia peccata facilè remittantur, cap. De quotidianis, de pœnit. dist.6. Demum hoc capitulum generaliter loquitur, & si oppositum diceremus, euacuaretur effectus excommunicationis. Hæc Abbas qui tamen immediatè subnectit notandam esse communem opinionem.

43 Sed tu aduerte, quia hæc altercatio hodie magna ex parte sublata est per extrauag. Martini V. in Concilio Constantiensi editam incipien. Ad euitandam, qua generaliter indultum est, vt liceat communicare cum excommunicatis à Canone, vel ab homine etiam in administratione; & receptione Sacramentorum, vel alijs Diuinis, præterquam in duobus casibus, videlicet si excommunicati sint publicè denunciati, aut notorij Clericorum percussores, qui dicuntur excommunicati non tolerati, de qua extrauag. aliquid tetigi in cap. Nuper, nu.15. vers. Cæterum aduerte, infra de sentent. excom. & disserui latissimè in c. Quod à Prædecessore, à nu.39 de schismat. Itaque hodie communicantes cum excommunicatis etiam in Diuinis, exceptis duobus casibus ante dictis, non modo non peccant mortaliter, sed nec venialiter, nec incidunt in excommunicationem minorem, cum id faciant lege permittente, cap. Qui peccat, 23. quæst.4. Vnde controuersia Doctorum restringitur tantùm ad communicantes cum excommunicatis non toleratis.

44 Quidquid sit de notorijs percussoribus Clericorum, in quibus nihilominus videtur fortè requiri declaratoria super facto, vt cap. Secundum Apostolum, de hæretic. lib.6. Certè quoad publicè denunciatos verius existimo esse peccatum mortale cum eis scienter communicare etiam in oratione, conuiuio, & similibus. Moueor tum per rationes Abbatis, de quibus supra num.42. quæ sunt satis validæ; tum quia in hoc videntur conuenire quasi omnes intellectus superius relati. Concordat enim secundus Goffredi, & sequacium, qui indistinctè tenuerunt esse mortale cum excommunicato communicare etiam simpliciter, quorum opinio communis fuit vsque ad tempora Ioann. Andr. vt dixi supra num.33. Item cõcordat septimus intellectus ipsius Ioan. Andr. qui hodie est communis, vt tetigi supra num.40. & 42. nam in secundo casu admittit esse culpam lethalem communicare etiam simpliciter contra monitionem Superioris. Rursus concordat manifestè sextus intellectus Host. & Abb. Antiq. distinguentium inter excommunicatum à Canone, & excommunicatos ab homine. Nec videntur dissentire tertius, quartus, & quintus, quia etsi restringant peccatũ mortale ad casum, in quo excommunicatio lata est etiam in participes, vel communicantes in crimine, aut in diuinis: tamen fatentur idem esse si id fiat in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, vel contra monitionem Superioris, quod satis videtur verificari quando excommunicati sunt publicè denunciati per affixionem Cedulonum. Et ita hæc videtur cõmunis ferè omnium sententia. Quamobrem hoc casu nec coactio conditionalis excusaret communicantes à reatu mortalis peccati ad præscriptum huius Decretalis. Quod probat

46 Card. Caietan. in 2.2. quæst.96. art.4. Et ex hoc notabiliter infero, vt metus cadens in constantem virum non modo non excuset à culpa mortali eos, qui transgrediuntur præcepta Diuinæ legis, cap. Iniustum, cap. Si quis episcopus, cum tribus seqq. cap. Qui resistit, cap. Impetratores, cap. Quid ergo, & c. Si is qui præest, 11. quæst.3. cap. Ita ne, 32. quæst.5. Sed nec eos, qui contrauenirent præceptis ecclesiæ: quod sentit Cardinalis hic circa finem, & apertè probatur in hac

47 Decretali. Nam communicare cum excommunicatis in oratione, salutatione, conuiuio, imò etiam in Diuinis est prohibitum ex Constitutione ecclesiastica tantùm: aliàs Concilium Constantiense minimè potuisset super hoc dispensare, cap. Sunt quidam, 25. quæst.1. prout fecit in præallegat. extrauag. Ad euitandam. Et tamen Pontifex determinat hic inductum per metum cadentem in constantem ad communicandum excommunicato in excommunicationem incidere, reddens rationem, quia pro nullo metu debet quis mortale peccatum incurrere. Et est simile de metu excommunicationis in cap. Litteras, de restit. spoliat. & in cap. Inquisitioni, de sent. excomm. Ergo metus mortis non excusat à mortali transgredientes præcepta Ecclesiæ.

48 Nec mirum, quia Ecclesia sancta diuinitus potestatem habet obligandi etiam cum periculo mortis ad aliquid vitandum, vel agendum sub pœna mortalis peccati, vt efficaciter probat Caietan. loc. citato dicens contrariam opinionem esse erroneam, & sequitur Conarr. in c. Alma mater, de sent. excomm. in 1. par. §.3. nu.9. vers. Tertio, circa medium. Et adde quod scripsi in cap. A crapula, circa fin. de vit. & honestat. Clericor.

DE IN INTEGRVM restitutione.

Cap. Requisiuit.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia restituitur aduersus cõtractus aliàs legitimè celebratum si enormiter ex illo sit læsa.*

2 *Locatio perpetua, seu ad longum tempus transfert vtile dominium, & in ea seruari debent solemnitates requisita in alienatione rerum Ecclesiæ.*

3 *Bona Ecclesiæ locari possunt sub annuo censu, & in Emphiteusim concedi, seruatis tamen solemnitatibus requisitis. & num.5.*

4 *in Emphiteusi census debet esse modicus, in locatione verò debet esse magnus, ita vt fructibus correspondeat.*

6 *Restitutio in integrum vt Ecclesiæ possit concedi, requiritur vt sit læsa, & de læsione appareat manifestè.*

Item vt læsio sit magna, seu enormis. num.8.

Item vt Ecclesia sit infra tempus restitutionem petendi. num.9.

Item vt remedium ordinarium non competat. num.10.

Læsio

7 *Læsio dici potest manifesta, si de illa constet per testes, vel alia legitima documenta.*

11 *Restitutio in integrum post quadriennium non datur minori, neque Ecclesiæ, quæ iure minoris censetur, nisi ex rationabili causa, & num. sequent.*

Et quadriennium non currit quamdiu viuit Prælatus, qui malè alienauit. n. 14.

12 *Dictio, semper, quid importet.*

13 *Restitutio in integrum datur Ecclesiæ etiam post quadriennium, si enormissimè sit læsa.*

15 *Alienationis contractus aliàs legitimè celebratus non est nullus ex eo, quod Ecclesia enormiter ex illo sit læsa, sed annullandus ope restitutionis in integrum.*

16 *Restitutio in integrum est remedium extraordinarium, quod non datur, nisi in subsidium, & vbi remedium ordinarium non competit.*

17 *Sententia si sit nulla agendum est via ordinaria nullitatis, non autem remedio restitutionis in integrum.*

18 *Ecclesia si sit læsa vltra dimidiam iusti pretij, non iuuatur beneficio restitutionis, sed experiri debet remedio iuris ordinario.*

19 *Melioramenta, & sumptus, vt repeti possint, duo sunt probanda; idest tantum in sumptum, & tantundem melioratum. & n. seqq.*

20 *Expensæ repetuntur rei valore inspecto.*

21 *In melioramentis, & expensis repetendis, seu deducendis, semper attenditur quod minus est, siue illud minus sit insumptum, siue melioratum.*

22 *Melioramenta, & sumptus repeti possunt à bonæ fidei possessore.*

23 *Ædificans bona fide in solo alieno repetit sumptus rei valore inspecto.*

24 *Idem in eo, qui reficit domum, quam ex causa fideicommissi tenetur restituere.*

25 *Idem si in re communi ædificauerit communi nomine, socio sciente, & patiente.*

26 *Frater maior si in re communi amplum ædificium fecerit, à fratre minore sumptus non repetit.*

27 *Melioramenta bona fide facta possunt recuperari, vel excipiendo ante sententiam, vel officium Iudicis post sententiam implorando.*

28 *Melioramenta si nullo modo sint liquidata nec in genere, nec in specie, non dant retentionem, nec impediunt immissionem, aut sententiæ executionem.*

Et multò minus mandatum de manutenendo num. 31.

Neque hoc casu petens rem melioratam tenetur cauere de melioramentis reficiendis. n. 32.

29 *Melioramenta probari debent ab eo, qui dicit se illa fecisse.*

30 *Melioramentorum exceptio altiorem requirit indaginem.*

33 *Melioramenta, si sint probata in genere tantùm, non retardant immissionem, sed succurritur bonæ fidei possessori per cautionem de illis reficiendis liquidatione facta.*

34 *Melioramenta mala fide facta non repetuntur. Declaratur n. 42.*

35 *Ædificans scienter in solo alieno sumptus non repetit, & ædificatum cedit domino soli.*

36 *Melioramenta facta in re fideicommisso subiecta ab eo, qui rem illam scienter emit, non repetuntur.*

37 *Idem si facta fuerit in re subiecta retractui.*

38 *Vsufructuarius non acquirit dominium meliorationum, quas sciens fecit, nec sumptus repetit.*

39 *Melioramenta faciens in re aliena Domino contradicente fingitur donare.*

40 *Denunciatio sola facit aliquem malæ fidei possessorem.*

41 *Ædificans in re communi nomine proprio non repetit melioramenta.*

42 *Melioramenta vtilia, & necessaria repeti possunt etiam à malæ fidei possessore. Secus si sint vtilia tantùm.*

1 REQVISIVIT. Legitur varijs modis. Primò enim textus potest intelligi generaliter in omni contractu; nam etsi loquatur in speciali casu locationis, quia sic contingit de facto: ratio, in qua se fundat, generalis est ad omnes contractus, vt patet ibi [Cum Episcopo Ecclesiæ conditionem facere deteriorem non liceat, & Ecclesia iure minoris semper debeat illæsa seruari.] Et iuxta hanc lecturam, quæ communis est, Decretalis hoc dicit secundum Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Ecclesia restituitur aduersus contractum aliàs legitimè celebratum, si enormiter ex illo sit læsa. Secundò potest intelligi textus strictè in locatione ad longum tempus: & huic lecturæ suffragatur littera ibi, *sub modico censu concessit:*
2 nec non ibi, *Ne si fortè Coloni*. Nec refragantur verba illa, *ius, proprietatemque redire*: quæ impulerunt glossam penultimam ad credendum hoc capitulum intelligi in contractu alienationis, non autem locationis, in qua proprietas non transfertur: quia motiuum procederet in simplici locatione, non autem in locatione perpetua, seu ad longum tempus, in qua vtile dominium transfertur, & seruari debet solemnitas, quæ requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, vt in cap. Ad audientiam, infra de reb. Eccl. non alienandis: & in Extrauag. Ambitiosæ, eod. tit. & notatur in c. 1. & 2. eod. tit. lib. 6. & hic per Bald. num. 2. Butr. & Imol. in 1. not. Rot. decis. 14. num. 16. & 30. part. 6. Recent. & iuxta hanc lecturam textus hoc intendit, secundum Bald. [Ecclesia contra locationem solemniter celebratam restituitur in integrum, si est enormiter læsa, salua indemnitate Aduersarij, qui bona fide fecit expensas. Tertiò potest intelligi hoc capitulum in contractu tam venditionis, quàm locationis, pro vt intelligit Abb. secundum quem hoc dicit: si in contractu venditionis, vel locationis Ecclesia fuit enormiter læsa, potest aduersus talem contractum petere restitutionem in integrum: Emptor tamen, siue conductor non debet fraudari in pretio suo, vel in sumptibus per eum factis.] Cæterùm etsi lecturæ sint variæ, per hoc tamen non variatur iuris effectus, quia Ecclesia potest petere in integrum restitutionem non tantùm aduersus venditionem, & locationem, vt hic in glos. prima, sed etiam aduersus quemcumque alium contractum, in quo enormiter sit læsa, vt per Abb. in 1. not. & Ioan. de Anan. in princ. Communis diuisio, Consultatio, & Responsio. Secunda ibi, *Noueris*.

3 Nota primo ibi, *Sub modico censu concessis:*
secundum Anton. de Butr. & Imol. in 1. norab.
possessiones Ecclesiæ posse locari ad annuum
censuot præstandum: & sic super eis contractus
Emphyteuricus, & censualis iniri possuut, de-
bitis tamen solemnitatibus obseruatis, vt in
d.c.Ad audientiam, de reb. Eccles. non alienan.
cum alijs suptacitatis.
4 Sed certè quod dicunt de emphyteusi, non
probatur hic, quia textus decidit Ecclesiam esse
in integrum restituendam, si fuerit læsa ex mo-
dicitate census: hoc autem oon potest verificari
in cōtractu emphyteutico, in quo census ex illius
natura debet esse modicus; sed tantùm in con-
tractum locationis, in quo pensio debet esse ma-
gna, ita vt fructibus correspondeat. Quam diffe-
rentiam inter hos duos contractus constituunt
Bald. io c.Litteræ, num.5. vers.Modo ergo quæ-
ro, de dilation. Barbat. in tubtica de locar nu.8.
& alij, quos sequitur Rota dicta decis.14. nu 8.
& 24. part.3. recentior. Dictum tamen Butrij, &
Imolæ est in se verum; quia Ecclesia potest pos-
sessiones suas in emphyteusim concedere, ad
præscriptum tamen prædictæ axtrauag. Ambi-
tiosæ, de reb. eccles non alien
6 Secundò nota ibi, *Læsa est, & manifestè appa-
ret:* duo esse necessaria ad hoc vt ecclesia aduer-
sus contractum possit in integrum restitui, vide-
licet vt occasioue illius contractus sit læsa, & de
læsione appareat mauifestè, vr hic per Butr. in
7 3.notab. Imol. num.2. & Abb. in 2.notab. satis
tamen potest dici læsio manifesta si de illa con-
stet per testes, vel alia legitima documenta, se-
cundum Imol & Abbatem vbi supra: quia in-
teresse proueniens ex contractu debet probari
per testes, vt notat glos. vlt. in cap. Dilecti, infra
8 de for. compet. Adde & tertium requisirum,
videlicet vt læsio sit magna, seu enormis: nam
pro modica causa non datur in iotegrum resti-
tutio, vt l.Si ex causa indicati, in 1.respons. ff. de
minor. l.Scio illud, ff. de io inregr.restir.c. penult.
de reb. Eccles. non alien. & hic notant gloss 2.
Host. num.2. Abb. in 2.notab. vers.Adde & ter-
tium, Ioan.Andr. Bald. Butr. & omnes supra in
9 Summario textus. Adde & quartum requisitum,
videlicet vt Ecclesia sit iufra tempus in integrō
restitutionem petendi, de quo plenè dicam in
10 seq.notab. Adde & quintum nempe vt Ecclesiæ
remedium ordinatium non competat, quia tune
non succurritur ei remedio extraordinario re-
stitutionis in integrum, vt similiter dicam infra
in 4.notab.
11 Tettio nota ibi, *semper illæsa seruari*. Eccle-
siam petere posse beneficium restitutionis in
integrum quandocunque & sic etiam post qua-
drennium elapsum, secundum vnam opinionem,
quam tenuerunt Alanus, Gulielmus Naso, &
Goffred. hic & idem Goffred. in Summa huius
12 tit. § Sii computatio, & §. Quando autem, inhæ-
rentes superficiei huius verbi, *semper*, scilicet
quocunque tempore. Sed alij contrarium te-
nnerunt, quia Ecclesia censetur iure minoris,
cui post quadriennum non datur in integrum
restitutio, vt l.final. C. de tempor. in integrum
restit. atque ita verbum, *semper*, non notat
tempus circa eumdem conrractum, vel circa
eamdem læsionem, vt de eodem contractu,
vel de eadem læsione semper in perpetuum
possit Ecclesia restitui: sed ita est intelligen-
dum illud, *semper*, idest quotiescunque læ-
ditur illa Ecclesia, debet petere restitutionem
super huiusmodi læsione vsque ad quadrienniū,
ita vt si millies læderetur, millies posset restitui.
Et hæc est cōmunis opinio, vt hic testatur Ber-
nardus in gloss. in ver. *Semper*. Tu dicas hodie
hoc esse expeditum in cap.1. infr. eod. lib.6. vbi
deciditur, Ecclesiam post quadriennium non
admitti ad petendam restitutionem contra con-
tractunt, vel sententiam, nisi manifestè fraudis
commentnm, vel alia rationabilis causa aliud
suadeat: quo textu teprobara est prima opinio
Alani, Gulielmi Nasonis, & Goffredi; & appro-
bata opinio Vincentij, Bernardi, Ioannis, Inno-
centij, Hostiens. & Abb. Antiq. vt ibi notat Ioan.
13 Andr. in glos. ordinar. in ver Admittenda. Quo
fit, vt si Ecclesia sir læsa enormissimè, possir re-
stitui etiam lapso quadriennio, vt notat glos. vlt.
in fin. in d. cap. 1. quam vti singularem extollit
14 Abbas hic num 2. in fin. Hoc tamen quadrien-
ninm non currit quandiu viuit Prælatus, qui ma-
lè alienauit, vt cap. Si Sacerdotes, 16 quæst.3. &
tenent glossa, & Abbas vbi supra post Innocent.
in cap. Tum ex litteris, infra eod.
15 Quartò nota ibi, *Ius, proprietatemque redire:*
Contractum alienationis aliàs legitimè celebra-
tum non esse nullum ex eo, quod Ecclesia enor-
miter ex illo sit læsa, sed tantùm esse illi subue-
16 niendum ope restitutionis in integrum: nam si
contractus esset nullus, non esser locus restitu-
tioni, quæ est remedium extraordinarium, &
non datur nisi in subsidium, videlicet vbi ordi-
narinm remedium, seu alia actio non competit,
vt l.In causæ, la seconda, in princ. & ibi Bart. &
alij, ff. de minor. l.In prouinciali, §.1. vbi Bart. &
Doctores, ff. de oou. oper nunciat. cap. vlt. & ibi
glos.2. supra de offic. Iudic. & hic notat glos. in
ver. Redite. Innoceot. in princ. io ver. Concessis.
Ioan.Andr. num.6. in gloss. penult. & alij com-
munirer, Odd. de restit. in integr. part.1. qu.17.
17 art 2. num.1. & art.5. nu.48. & Rota decis.731.
num.2. part.2. recentior. vbi propterea decidit
aduersus senteneiam nullam agendum esse via
ordinaria nullitatis, nec posse intenrari reme-
dium subsidiarium restitutionis in integrum.
18 Hinc fit vt si ecclesia sit decepta vltra dimidiam
iusti prætij, iuuari non possit beneficio restitu-
tionis, quia experiri debet remedio ordinario,
l.2. C de rescind. vendit. c. Cum dilecti, & c. Cum
causam, infra de empt. & vendit. & tenet hic
glos. penult. & Doctores.
19 Quintò nota ibi, *expensis reddiderint meliores:*
& signa perpetuò huuc textum, quod ad hoc, vt
quis possit repetere expensas, vel meliorationes,
quas bona fide fecit in re aliena, duo debet co-
pulatiuè probare, videlicet tantùm fuisse insum-
ptum, & tantundem fuisse melioratum. Vnde si
sint impensa centum, & res facta sit pretiosior in
centum quinquaginta; non reficiuntur nisi cen-
tum impensa; quia in illis centum dumtaxat
concurrunt duo requisita, quod tantùm impen-
sum, & tantundem melioratum; in quinqua-
ginta verò, in quibus melioramenta excedunt
impensam, non concurrit illud requisitum, quod
tantundem fuerit impensum, quia in illis nihil
impensum fuit. Et è conuerso si sint impensa
centum quinquaginta, & res facta sit pretiosior
in

in centum, reficiuntur solùm illa centum me-
liorata, quia in quinquaginta, in quibus im-
pensa excedunt melioramenta, non verificatur
illud requisitum, quod tantumdem fuerit me-
lioratum, cum pro illa summa nihilélioratum
fuerit: & ita singulariter probat hoc capitulum
dũ mandat restitui sumptus propter melioratio-
nes. Si ergo melioratio non est facta nisi in
centum, vtique hæc centum solummodo sunt re-
stituenda, & imputandum est illi, qui impru-
denter fecit sumptus, vt benè hic per Abb. nu.4.
vers. Sed dubium maius, & est ex mente Innoc.
num.1. in ver. Sumptibus, dum dixit, Colonum
repetere sumptus, quos fecit vtiliter, ac necessa-
riò; innuens per hoc non fore locum repetitio-
ni, nisi sumptus æquiualeant vtilitati, seu me-
liorationi, & vtilitas, seu melioratio sumptibus,
20 ad hoc cap. Ad nostram, ibi, Pro vtilitate ipsius
monasterij expendisse noscitur, infra de reb. Ec-
cles. non alienan. & apertius in l. Paulus, §. Do-
mus, ff. de pignor. ibi, sumptus in executione
erogatos, quatenus res pretiosior facta est, re-
ciperent, & in l. Domos, ff. de legat. 1. vbi ex-
pensæ repetuntur rei valore inspecto. Et ibi no-
tant Bartol. & communiter Doctores. Atque
ita ad hoc vt expensæ melioramentorũ debeau-
tur, hæc duo esse copulatiuè articulanda, & pro-
banda, videlicet tantum insumptum, & tantun-
demélioratum, docuit expressè Bart. in l. In
fundo, num.2. ff. de rei vendicat. & post alios
Negusan. de pignor. in 4. membro 5. partis, in
4. conclus. nu.11. & resoluit Rota decis.38. n.15.
part.7. recent.

21 Et cum prædicta coincidit alia theorica;
quam ponit textus apertus in dict. l. In fundo,
vers. Et si plus, ff. de rei vendicat. videlic. in re-
petitione, seu deductione expensarum, aut me-
lioramentorum, semper esse attendendum, quod
minus est siue illud minus sit impensum, siue sit
élioratum. Vnde vt ibi ait gloss. in ver. Plus
pretio. Si est impensa decem, & melioratio
quindecim, repetuntur sola decem. Item si de-
cem impensa, & melioratio quinque sola quin-
que repetuntur, & sequuntur ibi Bart. num.1.
vers. Secundo oppono, Alber. nu.5. Fulgos. nu.3.
Cardin. Alban. ad Bart. ibi nu.3. Iacob. de Are-
na in l. Domos, ff. de legat. primo, vbi Bald. &
Ias. nu.4. Paulus de Castr. cons.270. Viso puncto
supradicto, col 3. circa medium, vers. Item quod
dixi, lib.2. Abb. in cap. Quod quibusdam, nu.9.
vers. Item per eamdem legem, infr. de fideiussor.
& in d. cap. Ad nostram, in 3. not. de reb. eccles.
non alien. Felin. in cap. Cum causa, num.29. in
ver. Sumptus, de sent. & de re iudicat. & est com-
munis opinio, vt attestantur Bursattus cons.71.
num.22. & 23. lib.1. Ioseph. Ludouic. decis.24.
num.7. & Petr. Anton. à Petra de Fideicommiss.
quæst.15. vbi latissimè à nu.261. vsque ad n.274.
quam etiam passim seruat Rota, vt apud Card.
Seraph. decis.890. num.1. vbi de communi, & in
recent. decis.650. nu.2. part.2. decis.206. nu. 2.
part.4. decis.399. num.47. part.5. & decis.116.
num. 1. & 2. part. 6. vbi dicitur semper deberi
quod minus est dictante ratione naturali, vt sci-
licet id solum recuperetur, quod verè fuit im-
pensum, & non repetatur id, quod inutiliter fuit
erogatum, & ex quo res non est facta melior,
nec pretiosior.

22 Vltimò nota ibi, *quos bona fide fecerunt*:
Sumptus, & meliorationes repeti posse à bonæ
23 fidei possessore, vt hic patet. Vnde si quis ne-
sciens alienum esse solum tanquam in suo bona
fide ædificauerit, si Dominus soli ædificium pe-
tat, nec soluat pretium materiæ, & mercedes
fabrorum, poterit p r exceptionem doli mali
repelli, l. Adeo, §. Ex diuerso, ff. de acquir. rer.
domin. §. Certè, Instit. de rer. diuis.

24 Quod locum habet etiamsi quis refecerit do-
mum, quam in certum euentum, puta ex cau-
sa fideicommissi, tenetur restituere: nam repe-
tit sumptus rei valore inspecto, vt est text. in
l. Domos, & ibi notant Bart. & communiter Do-
25 ctores, ff. de legat. primo. Rursus hoc procedit
etiamsi quis ædificauerit in solo communi: nam
quamuis ædificium commune efficiatur, tamen
ædificans repetit à consocio sumptus, quos bo-
na fide fecit, vt est textus in l. Si in area, C. de
rei vendicat. cum mult. concord. de quibus ibi
in glos. vlt. & consuluit Corn. cons.222. In præ-
senti consultatione, num.5. & 6. vol.2. & cense-
tur in re communi bona fide ædificare, si hoc fe-
cerit communi nomine, sciente, & patiente so-
cio, qui sibi imputare debet si tacuit, & non
prohibuit, vt l. Sabinus, in 2. responso, ff. comm.
diuid. & tradit Bald. cons.478. super hoc puncto,
26 lib.2. & Angel. cons.1. in princip. Si tamen Fra-
ter maior in re communi amplum ædificium
fecerit, non repetit à Fratre minori sumptus
nulla re vrgente, sed voluptatis causa factos, vt
est text. singularis in l. Ex duobus, ff. de negoc.
gest. & dicam plenius in cap. Ad nostram, infra
de rebus eccles. non alien.

27 Porrò in supracitatis casibus bonæ fidei pos-
sessor potest sumptus recuperare excipiendo an-
te sententiam, vel officium Iudicis post senten-
tiam implorando, vt notat Bald. cons.257. Ti-
28 tius emit fundum, in princ. lib.1. Et interim
qui bona fide fecit melioramenta, habet reten-
tionem rei, in qua impendit, donec meliora-
menta illa soluantur, l. Si in area, in fin. ff. de
condit. indebit. & l. Paulus, ff. de dol. mal. except.
& tradit Negusant. de pignor. 4 membro 2. par.
principalis, num.9. Capic. decis.17. nu.7. Thes-
saur. quæst.672. nu.10. etiam si huiusmodi me-
lioramenta bona fide fecerit in re communi, vt
l. In hoc Iudicio, §. Diuersum, ff. comm. diuid.
Cæterùm in hoc puncto aduerte, quia aut me-
lioramenta nullo modo sunt liquidata nec in
specie, nec in genere: & tunc exceptio melio-
ramentorum non impedit immissionem, nec po-
test super illis fieri aliquod fundamentum, licèt
fuerint articulata, vt sæpius resoluit Rota & in
specie decis.312. num.5. part.2. diuersor. & de-
29 cis.610. num.3. part.1. recent. Ratio est, quia
cum melioramenta sint quid facti, non sufficit
vt articulentur, sed probari debent ab eo, qui
dicit se illa fecisse, & bona fide, Paris. cons.33
30 Exarato, num.53. lib.1. Rot. d. decis.312. nu.4.
& eò magis, quia huiusmodi exceptio requirit
altiorem indaginem, vnde non mirum si immis-
sionem, aut sententię executionem non impedit,
per ea, quæ notantur in l. A Diuo Pio, § Si super,
ff. de re iudic. & habetur in l. 4. §. Comdemna-
tum, eod. tit. Benintend. decis.77. num.13. Go-
zadin. cons.100. n.21. Rota decis.659. nu.1. & 2.
part.1. diuers. qua ratione multò minus retardat

executionem mandati de manutenendo, vt censuit Rota decis.604. in fin. part.3. Recent. Neq;
32 hoc casu petens remélioratam, tenetur cauere de melioramentis, aut sumptibus reficiendis, licèt dare possit cautionem ad omne dubium submouendum, vt dixit Rota decis. 276. n.4. par 6. Recent.
33 Aut melioramenta sunt probata tantùm in genere, vt quia de illorum valore per testes, vel aliàs non constat, nec probatum est quantum melioratum, licèt probatum sit quantum impensum, vel è conuerso: hæc duo copulatiuè requiruntur, vt l. In fundo, ff. De rei vendicat, & dictum est in præcedenti notab. & tunc exceptio melioramentorum tanquam illiquida non retardat quidem immissionem, sed tamen succurritur bonæ fidei possessori per cautionem de soluendis melioramentis liquidatione facta, vt articulo diligenter discusso, decidit Put. de stilo attestans decis. 471. lib.2. quam multoties Rota sequuta est, vt in decis. 52. 54. 86. & 543. coram Cardinali Caualerio, & decis.48. n. 16. part. 7. Recent. & in hoc casu intelligenda est decis. 137. nu.3. part.2. Recent. Idem post prolixam disputationem concludit Benintend. decis.77. & quamuis non nulli sentiant compertere retentionem pro melioramentis, de quibus constat solum in genere, etiam si actor offerret cedulam bancariam, vel fideiussionem de illis soluendis vbi fuerint liquidata, inter quos Anton. Massa Galles. ad formam Cam. oblig. ad 4. par. quæst. 2. num. 13. & seq. vbi testatur ita fuisse determinatum in Rotæ Auditorio, per ea, quæ tradit Capic. decis.17. num.7. & Ruin. cons.84. col. fin. lib.1. quos sequitur Menoch. de recuper. possess. remed. 15. num. 569. Nihilominus ad prædictas authoritates, Capic. & Ruin. bene respondet Put. in præalleg. decis. 471. Vnde in practica seruaretur prima opinio, præsertim in Curia propter stilum Rotæ, qui facit ius; & si reperiantur decisiones contrariæ, adeo vt nequeant conciliari, stabitur vltimis, vt notat Io. Franciscus Pauin. celebris Rotæ Auditor in Procem. extrauag. vers. Decisiones Rotæ. Hæc de meliorationibus, & expensis factis à bonæ fidei possessore.
34 Sed è conuerso qui meliorationes fecit mala fide, illarum repetitionem non habet, vt probatur in hoc cap. à contrario sensu, ibi, quos bona
35 fide fecerunt. Quapropter si quis scienter in solo alieno inædificauit, sumptus non repetit, & inædificatum cedit Domino soli, vt l. Si quis sciēs, C. De rei vendicat, & §. Ex diuerso, Instit. de rerum diuis. Ratio est, quia qui sciens solum esse alienum inibi ædificium construxit, sua voluntate amisisse proprietatem materiæ intelligitur d. §. Ex diuerso, & l. Adeo, §. Ex diuerso, ff. de acquit. rer. domin. & ædificanti obijci potest quod temerè ædificauerit in eo solo, quod
36 intelligebat alienum esse, vt dicitur in §. Certè, Institut. de rer. diuis. Quo fit, vt emens scienter rem fideicommisso subiectam, si in ea faciat melioramenta, propter malam fidem illa non repetit, vt l. final. §. fin. C. Comm. Delegat. vbi omnes notant, & in specie Paul. de Castr. in §. Sed & quia, num.10. Igneus in l. Dudum, n.40. C. De contrah. empt. Ioseph. Ludouicus Decis.
37 Perus. 24. nu. 13. Negus. de pignor. in 4. memb. 5. partis, num.10. & idem iuris in eo, qui emit scienter rem subiectam retractui, eamque melio-
38 rauit, vt ibi per Igneum. Rursus idem in vsufructuario, qui nec meliorationum, quas scienter fecit, dominium acquirit, nec sumptus repetit, vt decidit Rota, decis 116. num.6. par.6. recent.
39 Conclusio autem superius firmata maximè procedit si quis in solo alieno meliorationes fecerit Domino contradicente, & denunciante; quia fingitur donare, vt l. final. C. De negot. gest. & notat Florian. de S. Petro cons. 1. num. 11. & seq. vers. Alia est impensa, vbi loquitur in Columbario, & Fornace ædificatis post intimationem.
40 Sola enim denunciatio facit aliquem malæ fidei possessorem, secundum eum: & idem docuit Baldus d. cons. 257. Titius emit fundum. per
41 tot. lib. 1. Rursus procedit eadem conclusio etiā in eo, qui in solo communi ædificauit mala fide, puta quia ædificauit nomine proprio; tunc enim melioramenta non repetit, l. Si his contra, C. De ædific. priuat. Ad idem textus in l. Si quis putans, §. siue autem, ff. Comm. diuid. & tradit. Corn. d. cons.222. num.6. vers. Vbi autem militaret similitudo, volum. 2. Ias. in l. Creditor, la prima, in fin. ff. Si cert. petat. & in §. sequent. ad fin. Instit. de act.
42 Fallit prædicta conclusio si melioramenta sint simul vtilia, & necessaria, quia repeti possunt etiam à malæ fidei possessore; secus si sint vtilia tantùm, vt l. Domum in fin. 6. de rei vendicat. Ias. in l. final. §. fin in 2. not. C. commun. deleg. Ioseph. Ludouicus d. decis. 24. nu. 13. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 537. qui tamen limitat in fure, n. 538.

DE ARBITRIS.

Cap. Non sine.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium simoniacum, & dolosum non valet.*
2 *Arbitramentum iniquum etiam iuratum per Superiorem emendatur. & nu. 26. vers. 4. nota.*
3 *Arbitrium vt vna pars cedat liti super beneficio, & recipiat pecuniam ab altera est simoniacum.*
Fallit si intercedat authoritas Papæ. n. 5.
Item fallit si renuncians nullum ius habeat in beneficio. n. 6. Et quid in dubio n. 8.
4 *Simonia sicut committitur in beneficij assecutione, ita & in illius dimissione.*
5 *Intellectus cap. Nisi essent, de præbend. & num. seqq.*
6 *Arbitri possunt ordinare vt vna pars de facto dimittat beneficium, in quo ius non habet, & pecuniam à collitigante recipiat.*
7 *Simoniacum est redimere aduersantium obstacula super dignitate, vel præbenda ante ius quæsitum: secus si post.*
8 *Arbitris an, & quando liceat ordinare vt vna pars cedat liti spirituali, & recipiat aliquid temporale.*
9 *Compromissum super beneficio ecclesiastico, seu iure spirituali licitè fieri potest.*

Com-

10 *Compromissum de iure, & de facto alienationem includit, & habet vim transactionis. & num. sequent.*
12 *Compromitti non possunt de facto quæ alienari prohibentur de iure.*
13 *Compromissum de re spirituali in laicum fieri non potest.*
14 *Compromissum etiam iuratum generaliter initum in laicum non includit causam spiritualem.*
15 *Laicus simul cum Clerico potest esse Arbiter in causa spirituali.*
16 *Etiamsi vnus sit Clericus, & plures laici.*
17 *Laicus in causa spirituali potest esse Arbitrator.*
18 *Compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de iure Canonico possunt se iuramento astringere ad obseruantiam Arbitrij, vel arbitramenti.*
19 *Et hoc ius Canonicum seruari debet etiam in foro Ciuili.*
20 *Intellectus Authen. Decernit. C. De arbitr.*
21 *Compromissum de iure Ciuili prohibetur fieri cum iuramento tam Arbitrorum, quàm partium.*
22 *Legis Ciuilis præcepto contrauenìens peccat mortaliter.*
23 *Lex ciuilis non potest impedire obligationem iuramenti.*
24 *Ius Canonicum in iuramentis, & alijs spiritualibus seruari debet etiam ex præscripto legis Ciuilis.*
25 *Iuramentum à quacunque lege etiam Canonica, imò & diuina probibitum seruandum est si fieri possit sine interitu salutis æternæ.*
26 *Compromissum iuratum quamuis de iure Ciuili actionem non producat; tamen secus est de iure Canonico.*
27 *Nepos ex fratre, vel sorore non probibetur immediatè succedere in beneficio Patrui, vel Auunculi.*
28 *Nepotis appellatione propriè intelligitur Nepos ex filio, vel filia.*
29 *Sed ex communi vsu loquendi venit etiam Nepos ex fratre, vel sorore in materia quantumcunque odiosa.*
30 *Successio immediata collateralium in beneficijs ecclesiasticis de iure communi non est probibita.*
31 *Etiam vacantibus per liberam resignationem.*
32 *Resignatio in manibus Ordinarij est simoniaca si resignans tacitè, vel expressè in pactum deducat vt beneficium certæ personæ conferatur.*
33 *Beneficia in eorum manibus resignata Ordinarij probibentur suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferre ex Bulla Pij V.*
34 *Bulla Pij V. an obstet, quominus Ordinarij suis, aut dimittentium Consanguineis, &c. Conferre possint Parochiales per dimissionem vacantes ob alterius Parochialis assecutionem. & n. seq. vsque in fin.*
35 *Parochialis vacans per assecutionem alterius non est Papæ reseruata.*
36 *Nisi secunda Parochialis esset collata à Sede Apostolica, vel nisi possessio secunda capta fuisset in mense reseruato, aut per promissum stetisset quominus in eo mense caperet.*
37 *Parochialis prima quamuis vacet ipso iure adepta pacifica possessione secundæ, promissus tamen tenetur primam illico dimittere cum effectu in manibus Ordinarij.*
38 *Bulla Pij V. permittit Episcopis vt possint admittere dimissionem beneficij vacantis ob alterius incompatibilis assecutionem. & nu. seq. vsque ad num. 45.*
39 *Promotio fit de minori ad maius.*
40 *Beneficium vacans per professionem, & matrimonium potest dimitti coram Ordinario.*
41 *Dimissio beneficij, quam facit Nouitius, non sortitur effectum nisi post professionem.*
42 *Beneficium matrimonij causa dimissum non vacat ante matrimonium reipsa contractum.*
43 *Bullà Pij V. loquitur tam de dimissione, quàm de resignatione.*
44 *Resignationis appellatione ex proprietate vocabuli venit etiam dimissio.*
Dimittere quid oportet. ibid.
45 *Verbum* admittentium *mendosè appositum in Bulla Pij V.*
46 *Interpretatio latissima fieri debet vbi agitur de fraude tollenda.*
47 *Beneficia resignata cur Ordinarij probibeantur suis, aut resignantium consanguineis conferre.*
48 *Bona ecclesiastica iure cõsanguinitatis acquiri non debent.*
49 *Episcopus, qui ignoranter contulit Parochialem ob assecutionem alterius dimissam suo consanguineo, an incidat in pœnas Bullæ Pij V.*
50 *Bulla Pij V. quoad pœnam requirit temeritatem, & præsumptionem.*
51 *Decretum irritans quoad pœnas non ligat ignorantes.*
52 *Episcopus conferens beneficium resignatum contra Bullam Pij V. quas pœnas incurrat.*
53 *Bulla Pij V. habet locum etiam in Parochialibus per resignationem vacantibus, quæ per concursum conferuntur.*
Consanguinei, vel familiares Episcopi, aut resignantis admitti non debent ad concursum Parochialis sic resignatæ. ibidem.

1 NON SINE. Non valet arbitrium simoniacum, & dolosum. Hoc dicit secundum Io. Andr. & Doctores communiter. Vel quia, vt dicitur in glos.
2 fin. textus loquitur in arbitramento, iuxta hunc intellectum potest sic summari. Arbitramentum iniquum etiam iuratum per Superiorem emendatur. Vel comprehendendo vtrumque intellectum, hoc intendit. Nullum est arbitrium, seu arbitramentum etiam iuratum continens peccatum per partes non remissibile. Sunt duæ partes. In prima ponitur facti narratio. In secunda commissio, ibi, *Quoniam igitur*.
3 Nota primò ibi, *vt quinque marchas ab eodem susciperet*: arbitrium vt alter ex litigantibus cedat liti super beneficio, & pecuniam pro cessione recipiat à collitigante, esse irritum, & conti-
4 nere simoniacam prauitatem quia sicut simonia committitur in beneficijs assecutione, ita & in illius renunciatione, c. Cum pridem, & ibi glos. in ver. Illicitæ pactionis, supra de Pactis, c. Ex parte, il primo, vbi glos. in ver. Dimittere, de offic. deleg. cap. Præterea, 1. & 2. cap. Constitutus, de transaction. glos. hic in ver. *Vt quinque marchas*, Host. num. 7. in eod. ver. Anton. de Butr. num 9 in 6. notab. Cardin nu. 5 in 6 opposit. Ioan. de Anan. nu. 5. Bero. num. 48. glos.
hu.

fin. in c.vlt. de rer. permut. Guiliel. de Benedict. in repetit. cap. Raynutius, in ver. Adiectæ, nu. 25. de testament. Rebuff. de pacif. possess. nu. 124. & 127.

5 Hoc limita dupliciter. Primò si Superioris authoritas intercedat, quia purgatur vitium, textus est in cap. Nisi essent, de præben. & hic notat Butr. num. 8. Et pro Superiore intelligo, Papam. Nam Iudicis authoritas non excusaret, cum de iure hoc facere non possit. Vnde Pontifex ibi dicit [Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, & ad tempus tantum.] Et ita declarat glos. ibi in ver. Ex insinue. Et idem notant ibidem Goffred. Tancred. Vincent. & Ioan. & post eos Ioann. Andr. num. 11. Host. & Henr. Boich. in cap. 1. in princip. infra Ne Præl. vices suas. Dixi in d. cap. Ex parte, num. 22. In hoc tamen vide inuectinam Cardinalis Bellam. hic num. 1. in 1. oppositione.

6 Secundò limita si renuncians nullum ius haberet in beneficio. Eo enim casu possent Arbitri ordinare vt beneficium de facto dimitteret, & vice versa Colliiigator ei pecuniam persolueret. Et ita procedit textus in d. cap. Nisi, vt hic declarat Cardinal. num. 5. in 6. opposit. vers. Dic quod sic mandatur. Non enim semper est simoniacum dare pecuniam pro redemptione litis spiritualis, veluti si ius non habenti solueretur pecuniam ad redimendam vexationem vt liti cederet, secundum Ioann. de Anan. hic num. 8.

7 De quo dic vt legitur, & notatur in cap. Dilectus, de simonia, & adde S. Thomam. in 2. 2. qu. 100. articul. 2. ad 5. vbi docet in casu contrario [antequam alieni acquiratur ius in apiscopatu, vel quacunque dignitate, vel præbenda per electionem, vel prouisionem, seu collationem, simoniacum esse aduersantium obstacula redimere. Sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam. Sed postquam ius alicui acquisitum est, licet per pecuniam iniusta impedimenta remouere] Hæc S. Thomas. Et ita intelligitur textus in cap. Matthæus, de simon. vt declarat ibi Abb. in fine, & fusius in cap. Dilectus, num. 4. eod. tit.

Quod si dubium sit vtrum renuncians habeat ius in beneficio, nec ne, & sic an detur spirituale pro temporali, & Arbitri pro bono pacis ordinent vt pars renunciet iuri, si quod habet, & cedat liti, & vice versa aliquid temporale recipiat; hoc non est simoniacum; habet tamen speciem simoniæ: quia si ius competit parti, datur temporale pro spirituali: & hoc casu contra arbitrium vrget maxima præsumptio, quæ tamen purgari potest; caque purgata arbitrium erit obseruandum. Et ita intelligitur hic textus in fine, secundum Abb. nu. 10. Purgabitur autem si Arbitri aliquam allegent excusationem, vt si dicant se ita ordinasse pro bono pacis, quia renuncians nullum ius habebat in beneficio, vel illud erat valde dubium; non tamen Arbitris omnino esset adhibenda fides; sed Superioris arbitrium erit ex circumstantijs, ex actis, & personarum qualitatibus illorum excusationem admittere, vel reijcere: ad quod est bonus textus in cap. Cum dilecti, vers. Quod si excusationes, cum glos. in ver. Dilapidatione, infra de accus. Possent enim Arbitri, & partes esse talis qualitatis, vt præsumendi essent hoc fecisse pro bono pacis; & quia cedens quæstioni re vera nullum ius spirituale habebat: & in hoc casu Abbas intelligit textum in d. cap. Nisi, de præben. vt ibi patet ex principio litteræ. Et hæc videtur fuisse mens Innocentij hic in ver. Clerici, vers. Hoc autem licèt confiteantur: dum dixit non esse simoniam, si renuncianti ius spirituale detur aliud temporale, fortè quia pro bono pacis datur, vel causa pietatis; sed tamen quia speciem continet simoniæ non obstante iuramento licèt contrauenire, vt hic, & in cap. Constitutis, de transaction. Item nec iudex semper his adhibebit fidem, cum sæpè suum factum tueantur, & ex gratia loquantur, vt leg. Eum qui, ff. De iudic.

8 Ex prædictis cum quæritur vtrum Arbitri possint ordinare vt vna pars cedat quæstioni spirituali, & recipiat pecuniam ab altera, breuiter distingue. Aut certum est renuncianti competere ius spirituale; & ordinatio non valet, sed est simoniaca, vt constat ex dictis supra num. 3. nisi fieret Papa sciente, & authorizante, vt dictum est in prima limitatione num. 5. Aut vice versa certum est renuncianti nullum ius competere; & absque dubio valet talis ordinatio secundum omnes, vt supra in secunda limitatione, num. 6. Aut est dubium vtrum ius competat, necne; & tunc quia talis ordinatio præsefert speciem simoniæ, Superior ex circumstantijs arbitrabitur, an eorum excusatio sit admittenda, vel reijcienda, vt proximè dictum est.

9 Secundò nota super beneficio ecclesiastico, & sic super re spirituali licitè fieri posse compromissum, vt hic, & in cap. Ex parte, infra eod. & cap. Nisi, de præben. & tenent hic Ioann. Andr. nu. 11. Bellam. ante nu. 1. & Abb. num. 6. Idque non tantùm in Arbitrum, sed etiam in Arbitratorem, vt hic est casus secundum intellectum glossæ final. & Cardin. in 13. & 16. oppositione.

10 Quod tamen intellige dummodo cõpromissum fiat de iure, ita vt compromissarius debeat cognoscere, & iudicare quis eorum foueat bonum ius, & habeat canonicum titulum, vt est casus in d. c. Nisi, de præben. Secus si compromissum fiat de facto ita vt compromissario liceat adiudicare beneficium cui velit: hoc enim fieri non potest, cum beneficia ecclesiastica non possint sine canonica institutione obtineri, vt in cap. Ex frequentibus, de Institution. & in regula Beneficium, de regul. iur. lib. 6. & ita ex facto respondit Gemin. consil. 109. Circa primum dubium, in

11 princ. Et confirmatur quia compromissum de iure, & de facto alienationem includit, vt nota-

12 tur in Authen. Si verò, C. de Indic. Vnde quæ alienari non possunt vt res ecclesiasticæ, & iura spiritualia, nec de facto possunt compromitti, cap. Peruenit, & ibi glos. fin. infr. eod. Hostiens. infra in cap Cum tempore, in ver. Licentiam, & Abb. num. 3. Lap. alleg. 102. Non potest Clericus, vers Hinc est quod Clericus, Roman. consil. 175. Dictum vltimum laudum, nu. 3. & consil. 369. Circa primum, num. 18. Item arbitramentum hoc est quædam transactio, vt in Auth. Vt differ. iudic. §. Si verò contigerit, & ibi glos. in ver. Consentum, Petr. de Anchar. consil. 34. In hac causa, num. 7. Paul. de Castr. consil. 139. Quod Nanes, nu. 3. lib. 1. Super beneficio autem, aut

aut iure spirituali transigi non potest sine labe simoniæ, cap. Constitutus, cap. Super eo, c. Præterea, 1. & 2. supra de transact. d. cap. Nisi essent, de præben. Vbi autem non valet transactio, nec valet arbitramentum, vt notat Angel. conf. 198.
13 col. 2. circa med. vers. Aut dicimus. Rursus hoc intellige, dummodo compromissum fiat in Clericum, prout hic factum fuit in duos Clericos: nam in laicum de re spirituali compromitti non potest, vt est textus in cap. Contingit, infra eod.
14 & tenent Abb. hic nu. 6. & Federic. de Sen. consil. 125. Super eo, in princip. vbi hoc extendit etiamsi compromissum in specie non esset de re spirituali, sed generaliter de omnibus, quia sub generalitate nõ venit causa spiritualis in laicum compromissa, licet compromissum esset iuramento vallatum, quia huiusmodi iuramentum
15 non tenet, vt ibi per eum. Hoc tamen sublimita in duobus casibus. Primus est cum causa spiritualis compromittitur simul in Clericum, & laicum: quia propter mixturam Clerici etiam laicus efficitur capax, vt est textus singularis in cap. Per tuas, infra de arbitr. & ibi DD. Hostien. in cap. Cum olim, num. 1. in ver. Arbitrium, de præscription. Io. Andr. ibidem nu. 3. in eod. ver. Roman. cons. 173. Pro decisione, circa princip. vers. Aut compromissum, Ias. in l. Si emancipati, col. 4. ad finem, C. de Collat. & Lambert. de iurepatron. lib. 1. part. 1. quæst. 1. art. 6. num. 7.
16 Quod procedit etiamsi vnus tantùm sit Clericus, & plures laici, vt est casus in d. cap. Per tuas, & ibi notat Abb. in 4. notabili.
17 Secundus casus est cum compromissum de re spirituali fit in laicum non tanquam Arbitrum, sed tanquam Arbitratorem. Hoc enim fieri potest secundum communem, & veriorem opinionem, vt scripsi plenè in cap. Contingit, infra eodem.
18 Tertiò nota compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de iure canonico posse se iuramento adstringere ad obseruantiam arbitrij, vel arbitramenti, & laudum esse executioni demandandum, si aliàs sit licitum, concordat textus in c. Cum tempore, infra eod. & tenet gloss.
19 hic in ver. Sacramentum, Abb. nu. 3. in 4 notab. & sequuntur omnes Doctores dicentes hoc ius canonicum seruari debere etiam in foro ciuili, & testatur Ioan. de Anan. num. 7.
20 Non obstat textus in Authen. Decernit, aliàs incipit Decernimus, C. de arbitr. vbi prohibetur fieri compromissum cum iuramento: nam primò responderi potest illam Authenticam intelligi de iuramento Arbitrorum, non autem partium, vt sentit hic Innoc. in princ. in ver. Extortum, & fuit intellectus Bulgari, vt ibi gloss. 2. qui placet Collectario hic, quia aliàs corrigeretur l. Ne in arbitris, C. eod.
21 Sed quia glossa, & Doctores iuris ciuilis communiter intelligunt illam Authenticam generaliter tam in iuramento arbitrorum, quàm partium, vt hic testatur Abb. num. 8. & fuit originaliter intellectus Azonis, & Ioannis; Ideò respondetur secundò prohibitionem illam procedere de iure ciuili dumtaxat, non autem de iure canonico, vt hic probatur in fine. Vnde illa Authentica per ius canonicum corrigitur, & lex antiqua resuscitatur, quæ hoc admittebat in d. l. Ne in arbitris, vt inquit disertis verbis Hostiens. hic num. 4. in ver. Sacramentum. Cuius dictum sequuntur Ioan. Andr. num. 14. Bellam. num. 2. & 3. in 3. opposit. Cardin. num. 5. in 5. opposit. Anchar. num. 6. in 1. opposit. & reliqui.
22 Nec refert quod Bartol. in prædicta Authen. dicat etiam de iure canonico, nisi aliud foret expressum, prædictum iuramentum non ligare, eo quod cum lex inhibeat iuramentum in compromisso, iurans in contrarium peccat mortaliter, quia venit contra præceptum legis, cap. 2. de maior. & obed. & consequenter iuramentum non sit obseruandum, quia non ligat ad peccatum, vt in cap. Quanto, de iureiur. Nam vt benè respondet Abb. d. num. 8. post Cardin. num. 5. in 5. oppositione, Bartolus loquitur contra hanc Decretalem, & contra cap. Cum tempore, infra eodem, vbi Pontifex mandat partes compelli ad obseruantiam iuramenti, si arbitrium aliàs sit licitum.
23 Nec vrget Bartoli argumentum; quia lex ciuilis non potest impedire obligationem iuramenti, cum iuramentum dirigatur in Deum, vt
24 cap. Debitores, de iureiur. & Imperator ipse iubet, vt in iuramentis, & alijs ecclesiasticis non secundum Canones iudicetur, vt patet in Authen. Vt Cleric. apud propr. Episcop. §. Si verò ecclesiasticum, & de ecclesiast. tit. §. 1. cum suis concordan. & in proposito considerant hic Host. num. 4. ver. Sacracramentum, & alij præallegati.
25 Imò quantumcunque iuramentũ prohibeatur à quacunque lege etiã canonica, imò & diuina, tamen si illud quod iuratur, seruari potest sine interitu salutis æternæ, iurans tenetur ad illius obseruantiam, licèt peccauerit in iurando, & probat textus apertus in cap. Etsi Christus, de iureiur. & in cap. Mouet, 22. quæst. 1. secundum Abb. eod. num. 8.
26 Et quamuis habito respectu ad ius ciuile non producatur actio ex compromisso iuramento vallato, & vt inquit Bald. in d. Authen. Decernit, C. de Arbitr. quoad priuilegium actionis vt non nascatur actio standum sit hodie iuri ciuili: Sed quoad hoc vt iurans compellatur ad obseruantiam per censuram ecclesiasticam standum sit iuri canonico: tamen dicendum est habito respectu ad ius canonicum, & diuinum vtique oriri etiam actionem: quia ex quo huiusmodi iura præcipiunt hæc iuramenta obseruari; hinc consequitur etiam vt competat actio, vt l. vnica, ff. de condiction. ex leg. secundum Abb. d. nu. 8. & est simile in pacto nudo, quod etsi de iure ciuili non producat actionem, vt l. Iurisgentium, §. Sed cum nulla, & § Quinimò, ff. de pactis: tamen secus est de iure canonico, vt tenet gloss. communiter approbata in cap. 1. supra de pactis. Nam Canones iubent seruari pacta quantumcunque nuda, vt ibi. Quotiescunque autem lex mandat aliquid seruari, inde oritur actio, vt l. Statuas, ff. de acqnir. rer. domin. & notant in d. c. 1. Butr. num. 1. & Abb. num 5. De quo articulo scripsi plenè ibidem in 4. notabili à num. 15. & idem de iuramento notat Bartol. in l. Si quis pro eo, ff de fideiussor. & Abb. in cap. Cum venissent, infr. de Institut.

Quartò nota ibi, *incorrectum*. Laudum continens iniquitatem esse corrigendum per Superiorem ecclesiasticum, & reducendum ad arbitrium boni viri. Ad idem text. in c. Quintauallis,

lis, inf. de iureiur. notat glo. in c. Exposita, in
ver. Reuocetis, infr. eod. & latius prosequitur
hic Host. n.9. Ego autem, & Io. Andr. num.18.
vers. Vnde colligebat Hostiensis, qui etiam no-
tant, an in hoc sit differentia inter ius Canoni-
cum, & ius ciuile.

27 Vltimò nota ibi, *Nepos eius, qui sibi in Ecclesia
iam dicta successit.* Nepotem ex fratre, vel soro-
re de iure communi non prohiberi immediatè
succedere in beneficio Patrui, vel Auunculi, vt
hic, & in cap. Ex parte, il primo, supra de off.
deleg. & in cap. Accedens, de accusat. Et de hoc
Nepote transuersali Doctores intelligunt hanc
28 Decretalem: nam etsi Nepotis appellatione
propriè intelligatur Nepos ex filio, vel filia, vt
l. Inconsultus, §. Nepos, ff. de gradib. tamen
29 ex communi vsu loquendi dicitur Nepos etiam
ex fratre, vel sorore, vt in præcitatis iuribus, &
in cap. 1. quib. mod. feud. amitt. prout etiam
intelligitur in decreto Concilij Tridentini cap.1.
sess.25. ibi [Synodus monet vt omnem humanum
hunc erga fratres, Nepotes, propinquos carnis
affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia
seminarium extat, pœnitus deponant.] Et ita
cenet Ioan. Andr. in cap. Fundamenta, de elect.
lib. 6. vbi notabiliter concludit, quamuis mero
iure inspecto in materia odiosa appellatione
Nepotis non veniat filius fratris; tamen ex com-
muni vsu loquendi huiusmodi Nepotem com-
prehendi quantumcunque materia sit strictè in-
telligenda. Et hoc dictum Abb. hic in 2.notab.
dicit se semper sequutum fuisse contra Feder. de
Sen. cons.30. In meo Codice est cons.39. & inci-
30 pit, Viso puncto. Et hoc modo capitur hic. Et
hinc collige successionem immediatam Colla-
teralium in beneficijs ecclesiasticis de iure non
esse prohibitam; & sic diuersam esse causam
filiorum, & transuersalium: nam filius etiam
legitimus non potest immediatè succedere in
beneficio Patris, cap. Ad extirpandas, supra
de fil. Presbyter. nec Nepos in beneficio Aui, vt
cenet ibi glos.s. & Doctores communiter. Quid-
quid contra scripserint moderni Collectores, vt
ibi dixi, & in d. cap. Ex parte, in 1. notab. Et
hanc speciem hereditariæ successionis sacri Ca-
nones detestantur, vt in c. Ex transmissa, de fil.
Presbyter. At secus est in Collateralibus, quo-
rum non est ius succedendi, vt hic firmant Abb.
Antiq. num.2. in ver. Successit, Host. num.3. in
eod. vers. Ioan. Andr. n. 2. Collectar. & Bellam.
ambo in princip. Butr. in 2. notab. Cardin. &
Anchar. ambo in 3. notab. Abb. in 2. & Ioan.
de Anan. num. 1. & 4. Vnde patet hanc esse
vnanimem Canonistarum sententiam mero iure
inspecto, licèt secus videatur de honestate, vt
31 dixi in prædicta Decretali Ex parte. Procedit
autem hæc conclusio non tantum in beneficijs
vacantibus per obitum, vt hic, & in d. c. Acce-
dens, sed etiam in vacantibus per resignatio-
nem in manibus Ordinarij, vt est textus in dicto
cap. Ex parte, vbi de successione Nepotis in
Archidiaconatu vacante per resignationē Auun-
culi: & ibi notant Ioan. Andr. in ver. Auunculus,
num.3. Anton. de Butr. num.9. Cardin. in prima
opposit. Anchar. in 2. notab. Abb. num. 1. in
3. notab. & Dec. num.6. Dummodo tamen resi-
32 gnatio sit libera, & hoc innuit littera d. cap. Ex
parte, ibi, omnino dimittere, vt explicat glos.
& Doctores, alias enim si resignans tacitè, vel
expressè in pactum deduceret vt beneficium
conferretur Nepoti, imò & alteri cuipiam ex-
traneo: resignatio esset nulla, & simoniaca, cum
ab his omnis pactio, conuentio, & conditio ab-
esse debeat, cap. Talia, 8. quæst. 3. cap. Cum
pridem, supra de pactis, cap. Veniens, infra de
testib. & notant omnes in d. c. Ex parte, Innoc.
in cap. Tuamos, in ver. Culpabiles. Hostien. ibi
ad finem. Cardin. in prima quæst. de simon. gl.
vnica ad finem in cap. Apostolica, 8. q. 1. Nauar.
in Man. cons.23. num. 107. vers. Ad decimum,
& cons. 18. de simon. Et hodie apertius cautum
est in Constitutione Pij V. proximè citanda in
§. Caueant autem Episcopi. Sed si resignatio
Patrui, vel Auunculi sit libera, Ordinarius non
prohibetur conferre illud beneficium Nepoti re-
signantis iure communi inspecto.

33 Verùm hodie hoc corrigitur per Constitutio-
nem Pij V. qui incipit, Quanta Ecclesiæ Dei
incommoda, edita Calen. Aprilis 1568. qua
prouidè interdictum est Episcopis ne beneficia
in eorum manibus resignata, eorum, aut dimit-
tentium Consanguineis Affinibus, vel familia-
ribus conferant: alioquin collationes sint irri-
ta, vt ibi patet in §. Cæterum præcipimus. Atque
ita hodie Collaterales obtinere non possunt be-
neficium dimittentis, quantumcunque resigna-
tio sit libera: & in hoc corrigitur d. c. Ex parte,
& salua manet iuris communis dispositio in be-
neficijs per obitum vacantibus, vt hic, & in
c. Accedens, de accus.

34 QVÆRO, An prædicta Constitutio Pij V.
qua parte prohibentur Episcopi beneficia in eo-
rum manibus resignata eorum, aut resignantium
Consanguineis Affinibus, vel familiaribus con-
ferre, vendicet sibi locum in Parochialibus per
dimissionem vacantibus ob alterius Parochialis
assecutionem.

35 In hac quæstione supponendum est, Parochia-
lem vacantem ob assecutionem alterius non esse
Sedi Apostolicæ reseruatam ex Constitutione,
quæ incipit, *Execrabilis*, de præben. Idcoque
illius collationem ad Ordinarium pertinere, nisi
36 assecutio secundæ facta sit Apostolica auctorita-
te, quo casu Parochialis est reseruata ex Consti-
tutione, Ad regimen: per regulas Cancellariæ
innouata. Atque hunc esse longo tempore ob-
seruatum stilum Cancellariæ iam pridem testa-
tus est Parcus inspectis vetustis formulis. Qui
quidem stilus comprobatur authoritate Oldra-
di cons. 557. num. 2. Felin. in c. Causam quæ,
num.4. col.6. vers. Limita quinto, de rescript. &
Æneæ de Falcon. in tract. reseruat. 4. quæst. princ.
effectu 41. qui refert ita etiam sensisse Feder. de
Sen. Ac propterea cum in hac dubitatione olim
Sac. Congregatio Concilij diuisa esset; Grego-
rius XIII. audita sententia Parci, declarauit pri-
mam Parochialem, quæ ipso iure post adeptam
pacificam possessionem secundæ Parochialis va-
canit, non esse reseruatam Papæ, nisi secunda
Parochialis esset collata à Sede Apostolica, vel
nisi possessio secundæ capta fuisset in mense re-
seruato, aut per prouisum stetisset quominus in
eo mense caperet, cum posset.

37 Deinde supponendum est, quamuis adepta
possessione secundæ Parochialis vacet prima
ipso iure, cap. De multa, de præbend. & c. Licet

Epi-

Episcopus, eod. tit. in 6. prouisum tamen teneri primam Parochialem sic vacantem dimittere in manibus Ordinarij, vt statuitur in d. Extrauaganti Execrabilis, §. Qui verò, his verbis: [Qui verò deinceps receperint beneficium Curam animarum habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud, quo ipso iure postquam secundi possessionem habuerint, priuati noscuntur, absque moræ dispendio in Ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo, idest verbaliter, realiter, & cum effectu] vt ibi declarat glos. & fusius Bellam. decis. 254. sub num. 3. & idem statuitur in c. Cum singula, de præbend. in 6. ibi [Primum, quo fit ipso iure priuatus, statim omnino dimittere teneatur.]

38 Quibus suppositis videtur respondendum Constitutionem Pij V. habere locum etiam in Parochialibus per dimissionem vacantibus ob assecutionem alterius Parochialis. Ideoque nullam esse collationem Parochialis dimissæ ab Ordinario factam suo Consanguineo: nam dicta Constitutio duas habet partes, in quarum prima prohibet Ordinarijs, ne aliàs beneficiorum resignationes admittant, quàm illic expressas, inter quas commemorat præcipuè tacitam illā renunciationem, seu dimissionem, quæ fit ob promotionem ad aliud beneficium, in illis verbis: vel ad aliud contigerit promoueri. Quo loco Constitutionem loqui de promotione ad aliud incompatibile, propter quod inducitur vacatio primi ipso iure.

Suadetur primò, quia de assecutione aliorum beneficiorum non adeò incompatibilium fecerat mentionem paulo superius ibi [seu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint.] Vnde ve hic secundus casus quia de ad aliud beneficium promouetur, differat à priore de eo, qui obtinet vnum aliud beneficium; dicendum est Constitutionem in primo casu loqui de beneficio, ob cuius assecutionem non vacat primum ipso iure; sed prouisus habet electionem dimittendi quod maluerit iuxta cap. Referente, & cap. Præterea, de præben. In secundo autem casu loqui de promotione ad beneficium, ob cuius assecutionem ipso iure inducitur vacatio primi, secundum cap. De multa, & Extrauag. Execrabilis; hi enim duo casus ponuntur in Constitutione tanquam diuersi, vt patet ex dictione alternatiua, *Vel*, l. Hæc verba, l. Ille, aut ille, ff. de verbor. oblig. cum simil. Et tanquam casus diuersi recensentur à modernis, qui dictam Constitutionem interpretantur.

39 Suadetur secundò, quia verba illa, vel ad aliud contigerit promoueri: propriè referuntur ad dignitates, seu beneficia Curam animarum habentia, communiter enim non dicimus quemquam promoueri ad beneficium simplex, sed bene ad dignitatem, vel Parochialem Ecclesiam, cum promotio fit de minori ad maius, c. Legimus in fine, 93. dist. c. Si officia, & c. Ordinatos 59. dist.

40 Suadetur tertiò, quia hæc prima pars Constitutionis in duobus alijs casibus vult posse dimitti coram Episcopis beneficia ipso iure vacantia, nempe illorum, qui ingressuri sunt Religionem, & eorum, qui contracturi sunt matrimonium, si statim id re ipsa exequantur. Quo loco Constitutio debet intelligi de resignatione beneficij vacantis per professionem, iuxta c. Beneficium, de regul. in 6. quia alioquin dimissio, quam facit Nouitius, non potest sortiri effectum, nisi sequuta professione saltem post decretum Concilij cap. 6. sess. 25. de regul. vt iam censuit

41 Sacra Congregatio. Et similiter Constitutio debet intelligi hoc loco de resignatione beneficij vacantis propter matrimonium contractum; quia prius non potest beneficium ex hac causa dimissum conferri, vt in terminis dictæ Constitutionis tradit Fusc. de Visitation. lib. 2. cap. 26. sub num. 16. Ratio est, quia ante matrimonium re ipsa contractum beneficium non vacat. gloss. Abb. & DD. in c. 1. de Cler. coniug. Cum ergo Constitutio in his duobus casibus intelligatur de renunciatione beneficij ipso iure vacantis, non est incongruum vt etiam in casu promotionis ad aliud beneficium intelligatur de simili renunciatione, cum vna pars Constitutionis declaret aliam, leg. Verum, ff. de petit. hæred. cum concordant.

Denique hoc ipsum suadetur, quia nulla ratio considerari potest cur liceat Ordinario admittere resignationem voluntariam eorum, qui plura beneficia obtinent, non autem necessariam illorum, qui ad aliud incompatibile promouentur. Imò ratio suadet vt liceat ei longè faciliùs admittere hanc necessariam: cum ab ea longius absit periculum suspectarum pactionum, & fraudum, quas Pius V. in dicta Constitutione considerauit, vt olim aduertit S. Congregatio in vacatione per obitum.

43 Neque obstat quod Constitutio solùm loquatur de resignationibus: nam respondetur imò & de dimissionibus loqui, vt patet initio ibi, Quia verò hoc malum cùm in cæteris frequens, tùm maximè in beneficiorum, & officiorum ecclesiasticorum dimissione admittitur. Et infra ibi, denique cum quis ex alijs casibus acciderit, qui in Constitutione Innocentij III. de dimitt. Cathed. Ecclesi. edita continentur.

44 Rursus respondetur resignationis appellatione ex proprietate vocabuli etiam dimissionem comprehendi, cum verbum, dimittere, importet quemcunque actum, quo quis à se abdicat beneficium cap. Admonet, de renunciat. cap. Significatum, vbi Ioan. Andr. in ver. Dimittere, & cap. Si beneficia innōta gloss. in ver. Dimissa, de præbend. lib. 6. & pluribus probat Quintil. Mandos. in reg. de infirm. quæst. 3. num. 8. & sequent.

Itaque certum videtur hanc primam partem Constitutionis, in qua relinquitur facultas Episcopis in certis tantùm casibus resignationes admittendi, apertè loqui etiam in dimissionibus beneficiorum ipso iure vacantium ob assecutionem alterius incompatibilis.

Secunda pars Constitutionis prohibet quominus Episcopi conferant prædicta beneficia resignata aut suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus his verbis [Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi de beneficijs *resignandis* prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus audeant prouidere.] Quæ secunda pars non potest intelligi nisi de beneficijs, quorum resignationes, seu demissiones Ordinarij poterant admittere, & de quibus in prima par-

te Constitutionis facta fuerat mentio: nam cum aliæ resignationes nullatenus fieri possent coram Ordinarijs, frustatorium fuisset eis prohibere, ne de beneficijs nulliter resignatis prouiderent suis consanguineis, vel familiaribus. Et hic sensus apertè etiam colligitur ex illis verbis [interdicimus ne Episcopi de beneficijs resignandis prædictis aut suis, aut admittentium consanguineis, &c. audeant prouidere] ponderando verbum, *prædictis*, quod habet relationem ad præcedentem dispositionem, idest ad illas omnes resignationes, quarum superius meminerat. Vnde cum in prima parte Constitutio relinquat Ordinarijs facultatem admittendi in specie resignationem, seu dimissionem beneficij vacantis ob alterius assecutionem, vt initio probatum est; & in secunda parte prouideat ne beneficia dicto modo resignata, vel dimissa eorum, aut resignantium consanguineis conferantur: apertè sequitur vt Constitutio etiam in secunda parte intelligatur de collatione beneficiorum in manibus Episcopi dimissorum ob assecutionem alterius incompatibilis, iuxta extrauag. Execrabilis.

45 Præsertim quia etiam in hac secunda parte Pontifex vtitur verbo. dimissionis, ibi [Ne Episcopi aut suis, aut admittentium consanguineis audeant prouidere] verbum enim illud, *admittentium*, videtur mendose appositum, pro *dimittentium*; & hoc modo restitutum fuit in Codice septimi libri Decretal. Clementis VIII. cap. 1. tit. de renunciat. Quamobrem cum verba Constitutionis sint clara, ab ipsis non est recedendum, l. Ille aut ille, ibi, *Cum in verbis nulla est ambiguitas*, & l. Non aliter, in princ. de leg. 3.

46 & in terminis huius verbi, dimissionis tradit Mandos. d. regul. de infirm. qu. 13. nu. 6. cum seq. Nec est locus alicui interpretationi, quæ tamen latissima fieri debet vbi agitur de fraude tollenda, l. 1. §. Sed & Constitutio, & §. Pecuniam autem, ff. de calumniat. & in simili tradit idem Mandos. d. quæst. 13. num. 21.

47 Sed verbis Constitutionis accedunt etiam rationes: nam Pius V. noluit beneficia resignata posse consanguineis Ordinariorũ, aut resignantium conferri. Primò ad submouendas fraudes, & confidentiales pactiones, quæ solent sæpè in huiusmodi renunciationibus intercedere, vt colligitur ex §. Caueant autem Episcopi. Secundò

48 ne resignationes fierent ob carnis affectum, & ecclesiastica bona quodamodo iure consanguinitatis acquirerentur, quod detestantur sacri Canones, cap. Apostolica, 8. quæst. 1. c. Præsentium, cap. Conquerenti, & c. Transmissa, de fil. Presbyteror. & cap. 1. de præben. Concilium Tridentinum cap. 1. sess. 25. Ac demum quia si Ordinarius posset conferre suis, aut resignantium consanguineis, vel familiaribus; resignationes tacitè, & per indirectum censerentur factæ in ipsorum consanguineorum, vel familiarum fauorem. Quod esset absurdum; cum huiusmodi resignationes in fauorem in manibus Episcoporũ fieri non possit sine labe simoniæ, vt patet in ipsamet Constitutione in §. Caueant autem Episcopi, & latius dictum est supra nu. 32. Huiusmodi autem rationes æquè vigent in collatione Parochialis dimissæ ob alterius Parochialis assecutionem, atque in resignationibus factis ex alijs caussis expressis in prima parte Constitutionis. Nam facilè esset Ordinarijs Parochialem Ecclesiam habenti conferre aliud beneficium incompatibile ad hoc vt postea Parochialem sic vacantem conferre possent suo, vel dimittentis consanguineo. Atque ita quod vna via non possent, per aliam indirectè consequerentur, contra regul. Cum quid vna via de regul. iur. lib. 6. l. fin. C. Si mancip. ita veni, l. Scire, ff. de Tutor. & Curator. cap. Tuæ, & ibi glos. in ver. Effectum, de Procurat. glos. fin. in c. Constitutus, de concess. præben. Nec dimissiones carerent periculo confidentiarum, atque illicitarum pactionum. Quinimmo sæpè à dimittentibus tacitè designarentur personæ consanguineorum, vel familiarium in fraudem Constitutionis, §. Caueant autem Episcopi. Et hanc sententiam probauit sacra Congregatio Concilij.

49 In pœnas tamen Bullæ fortè non incidit Episcopus, qui Parochialem sic dimissam ignoranter

50 contulit suo consanguineo: quia Constitutio ad hoc requirit temeritatem, ac præsumptionem, ibi, *aude ant prouidere*, & ibi *temerè attentatum*, vt in simili casu arguit Cardin. in Clem. 1. sub num. 7. vers. Videtur tamen, de priuileg. tum

51 quia respectu pœnæ decretum irritans non videtur ligare ignorantes, vt est textus in cap. Si beneficia, vbi Anchar. notat in 2. notab. de præben. in 6. & de communi testatur Gabriel commun. conclus. tit. de clausul. num. 8. Tutius tamen videtur petere absolutionem à Sede Apostolica: cum præsertim etiam dictam Constitutionem ignorantes eam petere consueuerint, si credimus Flam. Parisio hoc attestanti in tractat. de resign. benefic. lib. 5. quæst. 6. Et Ordinarios non excusari à pœna ob ignorantiam dictæ Bullæ Pij V. saltem in foro exteriori, respondit Nauarr. con-

52 sil. 9. Quidam Chrysostomus, de renunc. Inde consultius est vt Episcopus petat à Summo Pontifice relaxationem suspensionis: nam in alias pœnas non incidit, si post suspensionem nullam fecerit collationem, vt patet ex vers. Et nihilominus. Alioquin petenda esset absolutio ab excommunicatione, & dispensatio ab irregularitate, si ministrasset, vt per Nauarr. dicto cons. 9. num. 3.

53 An autem prædicta Pij V. Constitutio prohibens vacantia per resignationem per Ordinarios eorum, vel resignantium consanguineis, vel familiaribus conferri, habeat locum etiam in Parochialibus, quæ conferuntur seruata forma examinis per concursum à Concilio Tridentino præscripta in cap. 18. sess. 24. adeo vt huiusmodi personæ ad concursum vacantis Parochialis admitti non debeant: S. Congregatio censuit Constitutionem Pij V. comprehendere etiam istas Parochiales, & istas personas, quibus per concursum conferuntur. Tamen cum Sanctissimo agendum, qui idem sensit, vt scilicet hæ personæ censeantur cõprehensæ in Bulla Pij V. in collatione Parochialium per concursum, ideò monendum Episcopum, ne illos deinceps ad concursum admittat.

DE

DE ARBITRIS.

Cap. Cum tempore.

SUMMARIUM.

1 Ecclesia minor in praeiudicium Papae de libertate compromittere non potest. & num. 6.
Declaratur. num. 11. & nu. 28. & seqq. & num. 38.
2 Exemptionis priuilegio Ecclesia exempta non potest renunciare.
3 Papa dum Ecclesiam ab alijs eximit, intelligitur eam sibi immediatè subijcere.
4 Priuilegio libertatis potest exemptus renunciare in sui praeiudicium, non autem concedentis, vel alterius. & num. 20. 26. & 29.
5 Praelatus an possit compromittere sine consensu Capituli.
6 Compromissum cur fieri non possit ab Ecclesia exempta in praeiudicium libertatis. & nu. seq. vsque ad num. 16.
7 Praelatus exemptus cum recipiat dignitatem à Papa, iurat bona Ecclesiae non alienare ipso inconsulto. & num. 19.
8 Compromitti non potest de liberali causa.
9 de Priuilegijs Apostolicae Sedis inferior nec vt Iudex, nec vt Arbiter potest cognoscere. & n seqq. vsque ad num. 16.
Arbitraria redacta sunt ad instar Iudiciorum.
11 Arbiter esse non potest qui non potest esse Iudex.
12 Nec potest Arbiter quod non potest Iudex.
13 Compromissum ab initio est voluntatis, post factum necessitatis.
14 Arbiter an habeat coercitionem.
15 Lauda arbitrorum ex consuetudine mandatur executioni Iudicis officio, sicut sententia Iudicum.
16 Arbitrium latum super pluribus capitibus sustinetur quoad illa, quae à compromittentium potestate dependent.
17 Arbitria tot videntur, quot sunt res, de quibus fuit compromissum.
18 Arbitri, vel Iudicis sententia an, & quando possit pro parte valere, & pro parte non.
19 Alienare prohibitus an possit compromittere. & num. seqq. vsque in finem.
20 Compromittere potest Clericus in sui praeiudicium non autem in praeiudicium Ecclesiae. & nu. 26. & 29.
Declaratur. num. 38.
21 Bona Minorum alienari prohibentur sine causa cognitione, & decreto. nec valet laudum super his prolatum. & num. 40.
22 Arbitrium est, quaedam transactio in arbitrium boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda.
Declaratur. num. 29. vers. Et in hoc casu.
23 Vassallus non potest super feuda compromittere sine licentia Domini. & num. 28.
24 Curator datus haereditati iacenti compromittere non potest. & num. 28.
Potest tamen cogi ad compromissum ex forma statuti. num. 40.
25 Praelatus. qui iurauit bona Ecclesiae non alienare, si compromittat. non est periurus.
26 Interpretatio in dubio facienda est vt euitetur periurium.
27 Transactio facta per eum, qui non potest alienare, valida est si per ipsum non fiat alienatio.
28 Compromissum super his, quae alienari prohibentur, non valet si fiat de facto. & num. seqq.
Secus si de iure. num. 30. & seq. vsque in finem.
29 Compromissum non valet, per quod Ecclesia obligetur.
30 Compromitti potest de rebus temporalibus Ecclesiae etiam in mulierem habentem iurisdictionem de iure, vel consuetudine.
31 Etiam sine auctoritate Episcopi.
32 Compromissum super iurisdictione Archidiaconali, item super quaestione spirituali Hospitalis valet, etiamsi authoritas Superioris non interueniat.
33 Compromitti potest super beneficio, dummodo arbiter ex vi compromissi beneficium adiudicare non possit titulum non habenti.
34 Casus euentitij non computantur. & seqq.
35 Appellare an, & quomodo liceat à sententia Arbitri.
36 Praelatus potest esse in Iudicio super re immobili Ecclesiae etiam sine Capituli consensu. & n. 41.
37 Appellationis remedium introductum est ad corrigendam Iudicum iniquitatem, vel imperitiam.
38 Compromissum fieri potest de omnibus etiam tangentibus ius alterius, sed arbitrium non tenet in alterius praeiudicium.
39 Alienare prohibitus cogi potest ad compromittendum iuxta formam statuti.
40 Minor stante statuto tenetur compromittere sine solemnitatibus.

1 CUM TEMPORE. Minor Ecclesia in praeiudicium Papae de libertate compromittere non potest. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima recitat factum Compromissi. In secunda laudum latum pro parte approbat, & pro parte reprobat, ibi, *Quia legitima*.

2 Nota primò in vers. *Cum etsi spontè volueris*, Ecclesiam exemptam priuilegio libertatis renunciare non posse, vt hic, est textus ad litteram, qui quotidie solet à Doctoribus allegari: non enim hoc casu agitur de fauore solius renunciantis; ac proinde non est locus regulae, Quilibet potest renunciare ei, quod pro se noscitur introductum, vt in cap. Ad Apostolicam, de regular. & in l. Si quis in conscribendo, C. de pact. Sed agitur de iure Ecclesiae Romanae; nam cum nulla Ecclesia possit esse acephala, idest sine capite, cap. Nulla, 93. distin. dum Papa Ecclesiam ab alijs eximit, consequenter iurisdictioni Sedis Apostolicae immediatè subiecit, vt hic per Hostiens. & omnes. Huic autem iuri Ecclesiae Romanae, ac B. Petri Ecclesia exempta praeiudicare non potest. Ad quod allego optimum textum in cap. 2. ad finem, supra de in integr. restitut. ibi, *Ius tamen non tam suum, quàm nostrum*, & in cap. Cum olim, il secondo, vers. Hos igitur attendentes, infra de priuileg. Et ita hic firmant glos. fin. Innocent. num. 1. in ver. Libertatem, Cardin. nu. 4. in 5. notab. Butr. nu. 6. in 4. notab. & reliqui omnes, gloss. in cap. Cum olim, in c. Tenorem, infra de praescription. Abb. in c. Gra-

ue, num.3. supra de offic. Ordinar. & in cap.1. nu.19. intr.de re iudic. Syluest.in ver.Exemptio, nu.11. Couarr. variar. resolut. lib.2. cap.4.nu.1. Tiraquell. de retract. lignag. §.1. glos.9. nu.121. Accedit quod non Prælatus, vel Conuentus possidet subiectionem Ecclesiæ, vel Monasterij exempti, sed Romanus Pontifex: & hæc subiectio cum sit res incorporalis, non potest acquiri per alium sine consensu illius, qui eam possidet, vt in l.2. C.de seruitut & aqua, vbi patet possessionem incorporalium quæri non posse sine conscientia, & patientia possessoris, & notat Innoc. in cap.Bonæ, il secondo, de postulat. Prælator. & in cap.Conquerente, de offi, Ordinar. Bart. in l.1. ff. de aqua pluuiali arcen. quos in proposito refert, & sequitur Abb. in cap. Cum dilectus, nu.7. vers.Sed ego tenerem hoc dictum, de relig. domib. De quo dic plenius vt scripsi in c. Quod super his, à num.14. vsque in finem, de maior. & obedien. vbi in casu notabili Regularium Poloniæ latissimè probaui nec Synodum prouincialem Gnesnen. etiam Regularibus consentientibus, ac iuri suo renunciantibus, potuisse illorum exemptiones, & libertates conuellere, aut illis
4 aliquatenus derogare; fatetur tamen glossa exemptum posse renunciare priuilegio libertatis quantum ad se, licèt non quantum ad Papam per d.cap.Cum olim, de præscript. cap.Suborta, de re iudic. & cap. Inter dilectos, de donat. & consentiunt Goffred. Philipp. & Innocent. Item Host. num.5. in fine, vbi exponit verbum, renunciate, idest in Domini Papæ præiudicium: nam quantum ad se benè posset, Io. Andr. in vlt.glos. Butr. nu.12. Anchar. nu.5. in 2.opposit. Cardin. in 7.opposit. & Abb. in 5.notab. Qua de re plenissimè consuluit Federiç. de Sen. cons.14. incipien. Monachus Perusinus, per totum, & sequitur Felin. in cap.P.& G. num.13. de offic. deleg. Sed circa illud consilium Federici vide quod dixi in d. cap.Quod super his, num.18. vers. Et quamuis Federicus.

Secundò nota ex textu ibi, *arbitrium Magdeburgensis Archiepiscopi*, iuncta glos.1. in Iudicem ordinarium posse fieri compromissum, concordat textus in cap.Ex parte, inst. eod. Et idem dicendum de Iudice delegato, vt in c. Literas, de præsumption.& in cap.Nisi essent, de præben. An autem hoc procedat tam de iure Canonico, quàm de iure Ciuili, plenè examino in d. c.Ex parte, in 1.quæstione.

5 Tertiò nota Prælatum posse compromittere sine consensu Capituli: nam Abbas hic habebat conuentum, vt patet ex suprascriptione: ex tamen solus compromisit, vt innuit litera, ibi, *promisisti*. Facit quod notat glos.2. in Clem.vnica, de restitut. in integr. Verùm Hostiensis intelligit Abbatem compromisisse de cõsensu Monachorum, & remittit ad cap.Edoceri, supra de rescript. & consentit Imola in 4.notab. & Petr. de Anchar. in 2.notab.quia hæc Decretalis dirigitur simul ad Abbatem, & Capitulum. Vnde compromissum censeri debet initum de consensu Monachorum; aliàs factum Abbatis non potuisset illis nocere, vt in d.cap.Edoceri. Tu dic Abbatem posse compromittere sine consensu Collegij in his, in quibus non agitur de perpetuo Ecclesiæ præiudicio, vt benè per Cardin. num. 1. in 1. notab. & fusius in cap. Contingit, in 1. opposit. & in cap. De cætero, in 2.notab. supra de transact. quem hic sequitur Ioann. de Anan. num.3.

6 Quartò nota Ecclesiam exemptam non posse in præiudicium libertatis compromittere, vt hic est casus apertus secundum omnes. Quod multiplicem habet rationem.

Prima, & principalis ratio colligitur ex textu in vers. Cum etsi spontè volueris, quia scilicet exemptus non potest directo exemptionis priuilegio renunciare, vt plenius dictum est supra in 1.notabili. Ergo nec potest super eo compromittere, quoniam hinc per indirectum sequi posset laudum contra exemptionem, vt hic per Abb.n.3. Confert text. in l.Oratio, ff.de sponsal. cum concordant. de quibus ibi per glos. vnicam.

7 Secunda ratio colligitur ex dictis Hostiensis num.4. videlicet quia Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem à Papa, iureiurando se adstrinxit iura Ecclesiæ non alienare ipso inconsulto, vt in cap. Quod quis commisit, iuncta glos.1. 35. quæst. 9. cap. Casellas, §. Hoc ius, 10.quæst.2. & cap. Nulli, de rebus Eccles. non alienan. Et consequenter de hoc iure exemptionis compromittere non potest; nam qui alienare non potest, nec potest compromittere, ne per arbitrium contingat alienationem fieri. Sed an hoc verum sit latius dicam infra in quæst. à num.19. vsque in finem.

8 Tertiam rationem assignat gloss. final. hic, & Innocent. num.1. in ver. Libertatem, videlicet, quia de liberali causa compromitti non potest, vt in cap.penult. de restit. in integr. & in l. Non distinguemus, §.Iulianus, & §.De liberali, ff.de arbitr. Sed hæc ratio non probatur à Doctoribus; quia iura prædicta loquuntur de libertate hominis; nos verò loquimur de libertate Ecclesiæ, vt dicunt Petr. de Sampſ.& Abb.Antiq. eius Auditor hic in fine, Host. num.6. in ver.Libertatis, Bellam. num.10. in 3.opposit. Cardin. in 6.oppositione, Abb. num.3. vers.Quarta ratio, & Henric. Boich. col.2. vers. Super glos. final. vbi reddit rationem diuersitatis.

9 Quarta demum ratio, quam puto magis adæquatam ad decisionem huius capituli, est quia nemo inferior à Papa potest cognoscere de priuilegijs Apostolicæ Sedis, vt est text. in c. Cum venissent, infr. de Iudic. Et hanc rationem vti potissimam reddunt Host. eod. num.6. in ver.Libertatis, Ioan.Andr. num.5. in ver. Priuilegijs, Henric. Boich. col.2. post med. vers. Aut est immediatè subiecta Papæ, & Bellam. num. 1. in eod. ver. Et quamuis Abb. num.3. vers Tertia ratio, videatur illam impugnare, eo quod ille textus procedat in Iudice, cuius iudicium redditur in inuitum, vt l.Inter stipulantem, §.Si Stichum, ff.de verb. obligat. Et quoniam in priuilegijs tangentibus tantum fauorem priuilegiati benè possunt partes se spontè subijcere arbitrio
10 alicuius, sicut possent illis renunciare: tamen obiectiones huiusmodi propositam rationem non conuellunt; quia cum arbitria redacta sint ad instar iudiciorũ, l.1.ff.eod. l.Rem non nouam, §.1. C.de iudic. Dyn. cons.50. Prius dicendum, in princ. plenè Innoc. in c.Quintanallis, num.4. & ibi Doctores, de iureiur. Quemadmodum de priuilegio Papæ inferior cognoscere non potest iudex

iudex,vt in d.c.Cũ venissent,ita nec potest cogno-
11 scere vt arbitet:nam qui nõ potest esse Iudex,nec
potest esse arbiter,l.Cum lege,ff.eod.et ita arguit
Oldr. cons. 156. Primum quætitur, in princ. &
12 Petr.de Anch.cons.34. in hac causa,n.6.Et quod
non potest iudex, nec potest arbiter, vt norat
13 Bald. cons. 470. Statuto cauetur, lib.1.Er quam-
uis compromissum ab initio sit voluntatis, l. Si
dictum, §. Si compromisero, ff de euict. & patet
ex diffinitione Innocen. in d. cap. Quintauallis,
num. 4. ibi, *causa voluntariè posita*: tamen post
factum est necessitatis, l. 3. ff. de arbitr. & l. Si-
cut, ff. de action. & obligat. & arbitrium reddi-
14 tur in inuitum, l. Diem, §. Stari, ff. de arbitr.
Arbiter enim potest punire contumaciam liti-
gantium, vt est textus in leg. Non ex omnibus,
ff. eod. & l. 2. ff. de iudic. & sic habet coercitio-
nem, vt notat glos. 2. in cap. Ex litteris, de offic.
deleg. Imola, & alij in c. Cum dilectus, infra
eod. Quod saltem verum est si ita sit cautum in
compromisso, vt notatur in d. §. Si quis Iudex.
15 Imo hodie ex consuetudine lauda arbitrorum
mandantur executioni officio Iudicis,prout aliæ
sententiæ, vt Bald. testatur cons.73. Contra lau-
dum, num. 2. vers. Superest videre lib. 2. Atque
ita post initum compromissum pari passu am-
bulant arbitrium, & iudicium. Facit text. in
cap. sequen. vbi arbiter dicitur iudicare, & in
cap. Ex parte, infr. eod. vbi arbitrium appella-
tur sententia diffinitiua. Nec refert, vt Abbas
subijcit, quod partes possint se subijcere arbi-
trio alicuius in tangentibus earum præiudicium;
quia nihilominus compromissarius non potest
sibi cognitionem assumere, nec laudare super
priuilegio Papæ, qui solus est Iudex exemptorũ,
vt in c. Authoritate, §. Inhibemus, de priuileg.
lib. 6.
16 Quintò nota in vers. *Illis dumtaxat Capitulis exceptis*: arbitrium prolatum super pluribus ca-
pitibus, quorum aliqua excedunt compromit-
tentium potestatem, sustineri quoad illa, quæ
ab ipsorum potestate dependent, & non inici
propter inutilia: Atque ita arbitrium pro parte
tenet, & pro parte non; concordat c. Dilectus,
il primo, & cap. Nisi, infra de præben. & c. Post
appellationem, § Si quis ex pluribus, 2. q. 6. &
hic notat glos. in ver. Capitulis exceptis. Innoc.
17 num. 1. in ver. Exceptis, & reliqui omnes. Et po-
test esse ratio secundum Abb. in 3. notab. quia
tot videntur arbitria, quot sunt res, de quibus
fuit compromissum; arg. l. Scire debemus, ff. de
verb. obligat. & l. Etiam, §. 1. ff. de minor. vbi
tot videntur sententiæ, quot sunt articuli in ea
contenti, & tot videntur stipulationes, quot sunt
18 res in stipulatione deductæ. Sed in hoc tu ple-
nius distingue, vt per Henr. Boich. col. 2. vers. Si
quæris vtrum arbitrium, & Bellam. num. 7. in
2. oppos. post Goffred. hic, & Archid. in §. Dif-
finitiua, 2. quæst. 6 videlicet cum quæritur an
arbitrium, vel sententia pro parte teneat, & pro
parte non: Aut in arbitrio, vel sententia sunt
plura Capitula, aut est vnum solum Capitulum;
si sint plura Capitula, aut sunt diuersa, & sepa-
rata, aut sunt connexa: si sunt diuersa, & sepa-
rata; tunc aut non est actum inter partes vt de
omnibus simul pronuncietur; & tunc tenet pro
parte laudum, vel sententia, & pro parte non. Et
ita potest intelligi hæc Decretalis, & alia iura
prææallegata. Aut est actum vt de omnibus simul
pronuncietur; & tunc arbitrium, vel sententia
non potest pro parte valere, & pro parte non.
Et sic loquitur l. Quid tamen, ff eodem, & tenet
Innoc. vbi supra vbi dicit si ea forma initum sit
compromissum, vt arbiter teneatur super omni-
bus pronunciare, laudum non valere si super vno
tantùm pronunciauerit: si vero Capitula sunt con-
nexa; tũc non potest pro parte valere, & pro parte
non. Et idem si vnum tantùm Capitulum esset in
laudo, vel sententia; & ita intellige leg. In hoc
iudicio, ff. famil. Erciscun. De hac materia vide
plenius per Hippol. de Marsil. singul. suo 199.
incip. Confirmatio Superioris.
19 QVÆRO generaliter, An prohibitus alie-
nare possit nihilominus compromittere.
Opinionem negatiuam amplectuntur hic Do-
ctores ferè vnanimiter ducti auctoritate Hostien.
qui num. 4. formaliter dicit: omnes exempti
quando fidelitatem faciunt Romano Pontifici
iurant nihil alienare sine licentia, cap. Ego N.
de iureiur. & c. 2. primo respon. de feud. Et per
consequens non possunt compromittere, ne
occasione sententiæ contingat fieri alienatio-
nem, vel Ecclesiam grauari quoad pœnam. Cu-
ius dictum in specie sequuti sunt Ioan. Andr. n. 4.
Bellam. col. 1. in ver. Licentiam. Butr. num. 11.
in 3. oppos. Anchar. num. 2. in 6. notab. Imol.
num. 4. & 7. Abb. n. 3. vers. Vltimò potest colli-
gi, & vers. Nam circa prædicta, vbi ait posse
in prædictis dari regulam vt super omnibus, quæ
quis potest alienare, possit compromissum fa-
cere. In alijs autem, quæ alienare non potest
saltem sine certa solemnitate, nec possit sine
20 huiusmodi solemnitate compromittere. Idem
tenet glos. vltima in cap. Peruenit, supra eod.
Lap. allegat. 102. incipien. Non potest Clericus,
num. 3. vbi ait Clericum non posse compromit-
tere quoad perpetuum Ecclesiæ præiudicium.
Et inde infert vt is, qui iurault non alienare
Romano Pontifice inconsulto, non possit com-
promittere, ne per arbitrium contingeret alie-
nationem fieri. Quibus accedit Card. cons. 95.
Ad primum, col. penult. vbi quærit an valeat
compromissum initum à Prælato sine licentia
Superioris: & respondit valere quoad ea, quæ
cadunt in potestate Prælati; quoad alia verò
non. Vnde si per laudum fuit pronunciatum
aliquid, per quod perueniatur ad alienationem
rei ecclesiasticæ, non valet compromissum quo-
ad hoc, nisi authoritas Superioris intercedat.
Et ita intelligit quod notat Speculat. in tit. de
arbitr. §. Restat, vers. Sed nunquid Clericus.
Idem firmat Roman. cons. 175. Dictum vltimũ,
n. 3. dicens compromissum reddi nullũ ex eo quia
Clerico non est permissum de re ecclesiastica cõ-
promittere, nisi in sui tantùm præiudicium, non
autẽ in præiudiciũ ecclesię sine authoritate Diœ-
cesani, vt notat glo. in c. Peruenit, de arbit. & ibid.
Host. & alij: Anton. de Butr. hic, & Specul. in
d. §. Restat, vers. Sed numquid Prælatus. Quod
idem repetit cons. 369. Circa primum, num 18.
vers. Tria autem, vbi consuluit immediatè sub-
iectum Romanæ Ecclesiæ non posse sine consen-
su Apostolico compromittere. Eodem spectat
quod scripsit Soc. cons. 18. Prosequendi, col. 10.
vbi concludit compromissum factum per Abba-
tissam de re suæ Ecclesiæ non tenere; & hanc
videri

videri communem opinionem ex notatis per Butr. & Imol. hic. Hanc ipsam regulam, idest qui non potest alienare non potest compromittere, constituit Dec. in cap. Quæ in Ecclesiarum,
23 num.115. & seqq. vbi sequitur dicta Hostiensis, & Doctorum hic, supra de Constit. in conf. 39. Iuridicam, num. 4. vbi ait, [Quemadmodum bona minorum, & pupillorum non possunt alienari sine causa legitima, & decreto, vt leg. Lex quæ tutoris, C. De administr. tutor. ita nec teneri laudum arbitri, vel arbitratoris super his prolatum.] Quod ante ipsum docuit Bald. in l. 1. n. 3. vers. Secundò oppono, C. Si aduersus transact. vbi determinat non valere compromissum factū in arbitratorem super rebus minorum, quæ non possunt alienari sine decreto, nisi minor compromiserit cum decreto iudicis, & authoritate Tutoris, vel Curatoris: nam ipsum compromissum est quædam transactio in arbitrium boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda; & ideò requiritur decretum tempore compromissi, non tempore laudi. Facit quod notatur in Authen. vt differ. iudic. §. 1. coll. 9. Et idem Dec. conf. 282. Viso puncto col. 1. vol. 2. vbi affirmat eum, qui non potest aliqua bona alienare, similiter prohiberi super illis compromissum facere, quia ex compromisso posset sequi alienatio. Plenè Tiraquell. de legib. connubial. in glos. 5. num. 205. Grat. respon. 155. Dubitatur, nu. 20. Et sequitur in compromisso voluntario Marcus Antonius Blancus in tract. de compromisso, q. 4. n. 28. inter Tractatus communes, vol. 3. pag. 165. Et ex prædicta regula infert Hostien. hic num. 7. vt Vassallus non possit super feudo compromittere sine licentia domini: allegat notata in cap. Peruenit, supra eod. & notata per seipsum in summa, eod. tit. § De qua re, vers. Sed numquid vasallus, & sequuntur Ioan. Andr. Bellam.
24 Butr. Imola, & alij supracitati num. 19. Hinc etiam infert Angel. conf. 192. Quæritur vt curator datus hęreditati iacenti sicut non potest alienare, ita nec possit compromittere.

Fundatur principaliter hæc opinio in hac decretali, vbi secundum communem intellectum Ecclesia exempta in præiudicium libertatis cōpromittere non potest: & subnectitur illa ratio; quia etsi spontè voluerit, de iure tamen nequiuerit sine licentia Romani Pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis: Ergo qui non potest renunciare, seu alienare, non potest compromittere; aliàs enim illa ratio non esset concludens, & adæquata: ad l. Neque natales, C. De probat. & l. Non hoc. C. Vnde legit. cum vulgar. Ideoque Butr. & Abb. prææallegati ex hoc capitulo dicunt colligi argumentum optimum quod prohibitus alienare non possit compromittere.

25 Contrariam opinionem sequitur Cardin. hic sub num. 4. col. 4. in 2. quæst. vbi contra Hostiens. dicit se consuluisse cum Guasc. de Calder. Prælatum, qui iurauit bona Ecclesiæ non alienare inconsulto Romano Pontifice, & deinde
26 compromisit, non esse periurum. Mouetur primò, quia non semper per compromissum sequitur alienatio. Et quatenus sequeretur, non tamen sequitur immediatè ex facto compromittentis. Et in dubio debemus interpretari vt euitet periurium, c. Cum tu, de testib. Deinde mouetur, quia compromissum de his, quæ prohibentur alienari validum est, vt hic, & in cap. Præsentata, infra de testib. Sed si per laudum potest fieri perpetuum præiudicium Ecclesiæ, non tenet laudum nisi in vita compromittentis, arg. l. 1. C. Si
27 aduer. transact. Mouetur demum, quia valet transactio facta per eum, qui non potest alienare, si per eum non fiat alienatio, l. Nulli, ff. de transact. in glos. quæ est notabilis. Et de hoc ibi per Bartol. Ergo eodem modo valet compromissum, quod secundum eum tenet Bald. in d. l. 1. & eum Cardin. transit hic Ioan. de Anan. n. 5. vers. Vltimo quærit.

28 Quid dicendum? Ego existimo primam opinionem esse declarandam vt procedat si compromissum fiat de facto. Et hanc puto fuisse mentem Hostiensis, & Sequacium, licèt expli-
29 citè non distinguant: nam ferè omnes asserunt non valere compromissum si fiat in præiudicium Ecclesiæ, aut per quod Ecclesia obligetur, vt inquit Ioan. Andr. post Hostiens. in c. Peruenit, in fine supra eodem, & Abb. in cap. Contingit, itidem in fine, de transact. Itidem dicunt compromissum non valere si fiat de his, quæ non dependent à potestate compromittentium. Quæ verba vtique verificari non possunt, nisi in compromisso sit data facultas pronunciandi etiam de facto, & ad præiudicium Ecclesiæ. Et ita potest intelligi hoc capitulum, quia hic initum fuerat compromissum in præiudicium libertaris, cui etiam expressè Ecclesia exempta renunciare non potuit, & sic de facto. Similiter Host. & omnes dum affirmant non tenere compromissum de his, quæ alienari prohibentur, reddunt rationem illam, quia ex laudo posset contingere alienationem fieri; quæ quidem ratio non explicatur, nisi arbiter iuxta latitudinem facultatis sibi attributæ de facto possit pronunciare. Et in compromisso inito de facto satis apertè loquitur Lap. in prædicta alleg. 102. & apertius Gemin. in conf. 109. in princ. & in hoc casu puto compromissum non valere, quia est species transactionis, & alienationem includit, vt scri-
30 psi plenius in cap. 2. à num. 10. supra eodem. At verò contrarium puto si compromissum fiat de iure tantùm: quod probo primo per textum in cap. Cum olim, de præscript. vbi patet super iuribus Ecclesiæ compromitti posse etiam in Clericos eiusdem Ecclesiæ: nam Pontifex ibi approbat arbitrium, vt patet in fine Capituli: & illic notant Ioan. Andr. num. 4. in ver. Lucanis, Butr. num. 6. in 9. notab. Cardin. num. 1. Anch. & Abb. ambo in 5. notabili: & tamen certum est iura Ecclesiæ alienari non posse sine licentia Romani Pontificis, Can. Ea enim, 10. q. 2. qui est desumptus ex l. Iubemus, la seconda, §. Scientes, vers. Ea enim, C. De sacrosan. eccl. Ergo de prohibitis alienari non est prohibitum compromitti. Deinde hoc probo per textum apertum in cap. Dilecti, supra eod. vbi deciditur de rebus temporalibus Ecclesiæ etiam in mulierem habentem iurisdictionem de iure, vel consuetudine, posse compromitti tāquam in arbitratricē.
31 Quem textum intelligunt Doctores etiamsi Superioris authoritas non interueniat, vt probat litera ibi, *Præsertim*, & not. Tancred. Vincent. Innocent. & Hostien. vt dixi in cap. Contingit, num. 3. supra eodem. Et tamen similiter constat

res

res temporales ecclesiæ sine beneplacito Apo-
stolico alienari non posse, cap. Nulli, infra de
rebus eccles. non alienan. & extrauagan. Ambi-
32 tiosæ, eodem tit. Tertiò hoc probo per cap.Præ-
sentata, infra de testam. vbi patet valere com-
promissum factum ab Arebidiacono Suessionen.
super iuiurisdictione, quam in dicta Ecclesia
ratione Archidiaconatus se habere proponebat.
Ad idem textus in cap. Per tuas, supra eodem,
vbi patet valere compromissum super quæstio-
ne spirituali Hospitalis, licèt factum fuerit in
Clericum, & duos laicos: nam & ibi Pontifex
iubet arbitrium executioni demandari, si à par-
tibus receptum fuerit: & tamen eodem modo
manifestum est tam iurisdictionem spiritualem,
quā iura, & bona Hospitalis ecclesiastici absque
licentia Sedis Apostolicæ alienari non posse,
d.cap.Ea enim, 10.quæst.2. notatur per DD. in
c.De Xenodocbijs, de relig.domib.& in c.Nulli,
de reb. eccles. non alienan. & patet in Authen.
Hoc ius porrectum, C.de Sacrosanct. eccles. Et
quamuis Doctores intelligant textus in d. c.Per
tuas, dummodo compromittatur authoritate
Superioris, vt tenet ibi gloss. fin. communiter
approbata. Item gloss. Host. Henric. Bellam.
Butr. & Abb.in cap.Contingit, & ibi dixi nu.8.
& 9. supra eodem, tamen boc dicunt propter
mixturam laici. Sed si compromissum fiat sim-
pliciter in Clericum, hanc solemnitatem non
exigunt.
33 Similiter super beneficio potest fieri compro-
missum, dummodo fiat de iure tantùm, non au-
tem de facto, vt consuluit Gemin. in præalleg.
consil.109. Et consentit Cardin. in cap. penult.
§.In matrimoniali,in 1.opposi.supra de in integr.
restit. & in cap.Ex parte, in 3.opposit. infra eod.
vbi tenet super beneficio posse fieri compromis-
sum, dummodo non ita fiat, vt ex vi compro-
missi arbiter adiudicare possit beneficium ei,
qui titulum non habet; & tamen beneficio re-
nunciari non potest sine licentia Superioris, vt
in cap.Admonet, de renunc. Non est igitur bo-
na consequentia; Prohibetur quis alienare iura,
& bona ecclesiæ: ergo etiam prohibetur de his
compromittere, ne ex laudo contingat aliena-
tionem fieri. Ratio est quia cum arbiter tenea-
tur de iure pronunciare, si malè pronunciaue-
rit, & contra iura ecclesiæ, alienatio non con-
tingit ex facto compromittentium, sed ex facto
arbitri; & ideò possibilitas alienationis non
inficit compromissum, vt colligitur ex Baldo in
l.1. num.3. C. Si aduers. transact. Et huiusmodi
34 casus euentitij non computantur, arg. l. Iulia-
nus, ff. Qui, & quib. & cap. fin. de homicid. &
notant in cap.Cum terra, de elect. Ioann. Andr.
num.4. vers.Oppones, & Cardin. num.3.
35 Præterea cum à partibus nihil sit collatum in
liberam voluntatem arbitri, si ille de facto ma-
lè laudaret, & contra ius, suppeteret remedium
appellationis, saltem in casu l.Cum speciali,C.de
Iudic. & cap.Arbitris, de offic. deleg. lib.6. & in
casu l.Arbitro, ff. Qui satisd. cogan. Secundum
vnam lecturam. Item suppeteret correctio, &
emendatio laudi de iure Canonico, cap.2. supra
eod.& ibi plenè per Host. post num.7. in ver.In-
correctum, & Io. Andr. nu.18. Roman. cons.27.
Viso themate, num.3. vers.Aut dictum fuit quod
procederent vt Arbitri: Ergo hic casus aliena-
tionis non est considerabilis ad inualidandum
compromissum. Quod apertè sensit Lap. in præ-
dicta alleg. 102. in princ. vbi arguens pro vali-
ditate compromissi facti de iure, nihil (inquit)
compromittitur cum effectu arbitrio alicuius,
sed de iure; Quod si non sit seruatum, locus est
appellationi: licèt per alias rationes concludat
in suo casu compromissum non valere.

Nec vrget consideratio Decij in d.cap.Quæ in
ecclesiarum, num.115. de Constitut.quod appel-
lans posset succumbere, & sic occasione com-
promissi posset contingere alienatio. Etenim si
hæc consideratio valeret, eodem modo non lice-
ret cuiquam de iuribus, aut rebus ecclesiasticis
in iudicio experiri, quia ex parte actoris iudi-
cium est voluntarium sicut compromissum, &
iudex posset malè iudicare,& appellans succum-
bere in causa appellationis, & sic contingeret
36 alienatio rei ecclesiæ. Et tamen certum est Præ-
latum posse esse in iudicio super re immobili ec-
clesiæ etiam sine Capituli consensu, cap.Edoce-
ri, de rescript. & est communis opinio, vt testa-
37 tur Abb. in cap.6. supra de transact. nam iura
ad corrigendam Iudicum iniquitatem, vel im-
peritiam satis putarunt remedium appellationis
instituere, vt l.1. ff.de appellat.& l.Præfecti, ff.de
Minor. Sicut igitur ex eo quod iudex possit ini-
quam sententiam proferre, & appellans in se-
cunda instantia possit succumbere non impedi-
tur quis de rebus alienari prohibitis in iudicio
agere; ita nec impeditur compromissum de iure
facere, cum nulla sufficiens ratio diuersitatis
afferri possit, cap.Inter corporalia, de translat.
38 episc. Accedit quod indistinctè de omnibus etiā
tangentibus ius alterius; & sic de alienari pro-
hibitis potest fieri compromissum à partibus,
sed arbitrium non tenet quatenus concernit alte-
rius præiudicium, vt recitatis opinionibus post
multa concludit hic Innoc. num.1. in ver.Liber-
tatem. Et secundum boc opiniones concilian-
tur, & soluuntur contrarietates, arg. opt. in c.2.
infra, de Capell. Monacb. Nec contradicit hæc
Decretalis: quia secundum eam hic compro-
missum tenuit, sed arbitrium non valuit in capi-
tibus contrariis libertati. Et in hac opinione
etiam residet Host. in ver. Sine licentia, num 5.
vers.Alij dicunt, Ioan. Andr. in vlt. gloss. Marti-
nus de Silua episcopus Pampilonen. & Ioann. de
Lignano, quos refert, & sequitur Bellam. nu.11.
vers.Finaliter tamen, & num.12. vbi dicit hanc
esse veritatem. Et consentit Card. Zabarell. nu.4.
in 7.opposit. Ex quibus arbitror concludendum
prohibitum alienare non esse prohibitum com-
promittere, nisi ea forma fiat compromissum
vt inde sequi possit alienatio, & sic de facto.
39 Quod si magis placeat adhærere contrariæ
opinioni, eam limitabis, vt procedat in com-
promisso voluntario dumtaxat, non autem in
compromisso necessario ex forma statuti. In hoc
enim stat regula in contrarium, videlicet qui non
potest alienare, tenetur nihilominus compro-
mittere.
40 Ideoque minor de re sua immobili etiam cum
tutoris authoritate non potest disponere, vt
l.Lex quæ Tutoris, C.de adminis. Tutor. nisi in-
terueniat causæ cognitio,& decreti interpositio,
vt ibi: & tamen minor tenetur compromittere
sine solemnitatibus stante huiusmodi statuto,
arg.

arg. text. in l. Si plures, ff. de pact. vbi hoc tenent Angel. Paul. de Castr. Alex. & Ias. qui ponit eam legem in l. Et funm, §. Hodie, eod. tit. & decidit Bald. Salye. Aretin. Paul. de Castr. Alex. & Iason. dicens hanc opinionem esse veram in l. fin. C. de in integr. restit. & consuluit Alexand. in cons. 254. Abundè satis, vol. 6. post Bald. cons. 358. Super eo quòd quæritur, vol. 3. Similiter Curator datus hęreditati iacenti non potest voluntariè compromittere, vt superius dixi ex Angelo cons. 92. Quæritur, & nihilominus talis curator potest stante hoc statuto compromittere, cum non dicatur eo casu alienare, vt idem Angel. tenet in d. cons. 92. & in cons. seq. Pro decisione col. fin.

41 Ratio diuersitatis inter compromissum voluntarium, & necessarium potest colligi ex Abbate in cap. Contingit, in fine, supra de transaction. nam, vt ipse ait, Prælatus solus potest esse in iudicio, etiam super re immobili, quia iudicium est necessarium; & ideo in eo esse potest. Quæ ratio militat etiam in compromisso necessario ex forma statuti. At verò cessante huiusmodi statuto regulariter compromissum est voluntarium, vt l. Si dictum, §. Si compromisero, ibi, *nulla enim necessitate cogente id feci*, ff. de euict. Blancus in tract. de compromisso in 4. quæstione principali nu. 28. vers. Contrarium mihi magis semper placuit, vbi reprobat Decium, qui consuluit oppositum in cons. 44. Et diligenter.

DE ARBITRIS.

Cap. Contingit.

S V M M A R I V M.

1 *Compromissum de rebus spiritualibus in laicum fieri non potest. & n. seq.*
2 *Compromissum initum contra legis prohibitionem est irritum, quamuis lex non procedat vlteriùs ad irritationem actus.*
3 *Laico delegari non potest causa spiritualis nisi per Papam.*
4 *Laici spiritualia negocia tractare non debent.*
Declaratur. num. 29.
5 *Compromissum de re spirituali in laicum fieri non potest etiam auctoritate Episcopi.*
6 *Inferior constitutionem Superioris tollere, modificare, aut illi aliquatenus detrahere non potest.*
7 *Laicus nec incidenter potest esse arbiter in causa spirituali.*
8 *Compromissum de re spirituali fieri potest in Clericum, & laicum simul.*
9 *Etiamsi vnus sit Clericus, & plures laici.*
Dummodo tamen fiat authoritate Superioris. ibidem.
10 *Causa spiritualis simul Clerico, & laico delegari non potest.*
Arbitrari de re spirituali non est actus spiritualis. ibidem.
11 *Laicus non est capax iuris spiritualis, etiam admixto Clerico.*
12 *Compromitti potest in laicum de rebus Ecclesiæ non spiritualibus, sed merè ciuilibus.*
13 *Nec requiritur consensus iudicis Ecclesiastici.*
14 *Vsuraria quæstio an possit in laicum compromitti, remissiuè.*
15 *Laicus an possit esse arbitrator in causa spirituali. & num. seq. vsque in finem.*
16 *Compromissum de iure, & de facto super beneficio, vel iure spirituali fieri non potest etiam in Clericum.*
17 *Laici nec principaliter, nec ministerialiter tractare possunt negocia Ecclesiæ.*
Contrarium. num. 27.
18 *Verbum*, tractare, *quid importet. & num. 29.*
19 *Transactio de spiritualibus fieri non potest.*
20 *Arbitramentum est quædam transactio.*
21 *Arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum.*
22 *Arbiter procedit in substantialibus seruato ordine iudiciali.*
23 *Arbitrium quid sit.*
24 *Laicus cur non possit esse arbiter in causa spirituali; & tamen possit esse arbitrator. & nu. seqq.*
25 *Arbitrator eligitur vt differentiam amicabiliter componant sine ordine iudiciario.*
26 *Arbitramentum non dicitur propriè sententia, vel quasi; neque actio oritur ex arbitramento, sed compromisso.*
27 *Laicus etiam in spiritualibus Procurator esse potest, & acceptare beneficium pro Clerico absente.*
28 *Laico causa ciuilis ecclesiastica ab Episcopo delegari potest.*
29 *Intellectus cap. de Iudic.*
30 *Causa spiritualis quamuis non possit transigi, potest tamen amicabiliter componi, & cur.*
31 *Transactio ex sui natura requirit vt aliquid detur, promittatur, vel retineatur.*
32 *Et dicitur species alienationis.*
33 *Compromissum factum in laicum de re spirituali tanquam in arbitrum arbitratorem an sustineatur.*
34 *Compromissarius in dubio an censeatur pronunciasse vt arbiter, an vt arbitrator.*

1 CONTINGIT. De rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest. Hoc dicit. & est pars cap. Contingit, infra de dolo & contum. Primò ponit prohibitionem. Secundò prohibitionis rationem ibi, *Quia.*

2 Nota ex textu non valere compromissum initum in laicum super rebus, vel causis spiritualibus: nam etsi hæc littera simpliciter prohibeat; tamen gesta contra legis prohibitionem sunt ipso iure nulla, licèt lex non procedat vlteriùs ad irritationem actus, l. Non dubium, C. De legib. quæ est canonizata in cap. Imperiali, 25. q. 2. c. Nimia, de relig. domib. c. Vnico, in princ. eod. titul. lib. 6. cap. Quæ contra ius, de regul. iuris eod. lib. glos. in c. Vides, in ver. Dissolui, 10. distin. Dixi in c. Cum accessissent, num. 14. supra de Constitut. Et ita intelligunt DD. summantes hoc Capitulum, dum dicunt in laicum de rebus spiritualibus non posse compromitti: negant enim potentiam, ad glos. ordinar. in c. 1. in ver. Non potest, de regul. iur. lib. 6. quam Bartol. & Legistæ sequuntur in l. Gallus, ff. de liber. & posthum. & expressius huiusmodi compromissum, seu arbitrium non tenere, firmat hic glossa in ver. Si verò compromittatur, quam Butr. num. 4. & reliqui sequuntur. Et quamuis

textus

textus reddat rationem illam, quia non decet
vt in talibus laicus arbitretur; tamen vt dicunt
Hostien. num. 4. & Ioan. Andr. nu. 2. nec debet,
nec expedit: & secundum Abb. in vltim. not. id
quod non decet, non licet, vt hic, licèt quando-
que quod non decet liceat, vt in c. Magnæ, de
3 voto, & in c. 1. de desponsar. impuber. Itaque
laicus non potest esse arbiter in causa spirituali,
vt hic, sicut non potest esse delegatus, nisi dele-
gatio ei fieret per Papam, c. Præter hoc, §. Ve-
rùm, 32. distin. c. Menuam. 2. q. 5. & c. Nos si,
ead. cau. quæst. 7. plenè notatur in c. Decerni-
mus, infra de iudic. per glos. hic ad fin. Innoc.
num. 2. Host. num. 5. Henric. Boich. & Bellam.
nu. 2. vers. Sed circa hoc subdistinguit, & Abb.
num. 1. nec potest in talibus esse iudex etiam
in causa reconuentionis, vt in c. 1. de mut. petit.
4 Ratio est quia spiritualia negotia laici tractare
non debent, cap. Massana, supra, de elect. ne
illorum arbitrio talia disponantur, in quibus eis
manet necessitas obsequendi, non auctoritas
imperandi, cap. Benè quidem, 96. distinct. Et
quoniam si res spiritualis in laicum compromit-
teretur, ex illius iudicio videretur pendere talis
rei dispositio; cùm tamen de vniuersa ecclesia
malè iudicet qui iudicium quærit laicorum,
c. Placuit, 11. q. 1. & hic per glossam, & Host.
nu. 4. in ver. Vt laicus: qui addit hoc procedere
etiam de iure ciuili, vt in Authen. de ecclesiast.
tit. §. Si verò, collat. 6. & sequitur Io. Andr. n. 5.
in glos. 1.
5 Ampliatur primò hæc conclusio vt habeat lo-
cum etiamsi episcopi authoritas intercedat: nam
nihilominus compromissum non sustinetur; quia
sicut nullus inferior à papa potest laico causam
spiritualem committere, vt dictum est, supra
proximè; ita nullus inferior à Papa potest au-
thorizare, vt de iure spirituali in laicum com-
promittatur, vt concludit glossa nostra ad fin.
vers. Sed in laicum. et quamuis oppositum te-
nuerint Vincentius hic, & Ioannes in c. Plures,
in glos. in ver. Discernant, per illum textum, 16.
q. 1. Idemque senserit Innoc. hic in princ. & n. 2.
vers. Quod autem diximus, in eo speciali casu, in
quo cõpromissum authoritate Iudicis siue Or-
dinarij, siue delegati fit post litem contestatam:
tamen primam opinionem glossæ sequitur indi-
stinctè Hostien num. 1. in ver. Laicum, & nu. 5.
& Bellam. post Henric. num. 2. & 3. vers. Quia
quoad verum arbitrium, eamque putat tutio-
rem Henricus, & veriorem Abb. num. 3. quia
textus hic generaliter prohibet ne huiusmodi
6 compromissum fiat in laicum. Ergo nullus citra
Papam potest hanc Constitutionem violare,
cùm inferior constitutionem Superioris non
possit tollere, nec modificare, aut illi aliquate-
nus detrahere, vt in Clem. Ne Romani, de elect.
& est adeò expressum in cap. Institutionis, 25.
quæst. 2. vt responderi non possit secundum
Archid. in cap. Licet canon, num. 3. vers. Et ibi
assertiuè dixit, de elect. lib. 6. & scripsi pleniùs
in cap. Dilectus, supra, de temp. ordinat. Præ-
sertim verò quia hæc prohibitio est Concilij ge-
neralis, contra quod non dispensant Episcopi,
vt est textus in Extrauagan. Ioannis XXII. San-
cta Romana, circa med. §. Quidam autem, &
ibi notat glos. in ver. Concilij generalis, de
relig. domib. & probaui latissime in c. fin. supra
de fil. Presbyter. Eidem opinioni suffragatur
textus in cap. Decernimus, inf. de iudic. vbi est
expressum non debere Prælatus negotia eccle-
siastica laicis committere per eos tractanda.
7 Ampliatur secundò eadem conclusio, vt nec
incidenter de re spirituali compromitti possit
in laicum: nam de talibus Iudex laicus, nec in-
cidenter potest cognoscere, cap. Tuam, de ordin.
cognit. cap. Lator, qui fil. sint legit. & hic tenet
glossa, Innoc. num. 1. & Host. num. 4. in ver. Vt
laicus.
8 Fallit autem conclusio vt supra firmata primò
si compromissum de re spirituali fiat in laicum,
& clericum simul, quia sustinetur propter mixtu-
ram Clerici, vt est textus in cap. seq. nam
magis dignum trahit ad se minus dignum, vt res
potius valeat, quàm pereat, c. Quod in dubijs,
de consecr. Eccles. & c. Abbate, de verbor. si-
9 gnificat. Quod procedit etiamsi vnus tantùm sit
Clericus, & plures laici, vt est casus in d. c. seq.
dummodo tamen eiusmodi compromissum fiat
authoritate Superioris, prout ibi factum fuit
authoritate Archiepiscopi; aliàs non valeret, vt
illhic patet, & tenet hic glos. circa med. vers. Sed
si compromittatur, Host. num. 1. in ver. Laicum.
Henric. & Bellam. num. 2. Butr. num. 4. & Abb.
num. 3. vers. Cum ergo, glos. fin. communiter
10 approbata in d. c. prox. infra eod. Non obstat
quod causa spiritualis non possit delegari simul
Clerico, & laico, vt hic per Abbatem num. 4.
Quoniam arbitrari de re spirituali non est actus
spiritualis, secundum Ioan. Andr. in d. c. prox. &
Martinum de Salua relatum à Bellam. hic nu. 3.
vers. Martinus autem; nec ab eo remouetur lai-
cus, nisi propter decentiam, & authoritatem
iudiciorum, & arbitriorum, quæ ad instar iudi-
ciorum sunt redacta: meritò in Clericum, &
laicum potest compromitti authoritate Supe-
11 rioris: at iudicare de causa spirituali est quid
spirituale, vt in cap. Quanto, de iudic. laicus au-
tem non est capax iuris spiritualis etiam admix-
to Clerico, vt probatur in c. Massana, supra, de
elect. & notat Ioan. Andr. in c. Nobis, de iurepat.
& Abb. hic n. 4.
12 Fallit secundò si compromissum fiat in laicum
de rebus ecclesiæ non spiritualibus, sed merè
ciuilibus, seu temporalibus: nam tenet compro-
missum, vt firmat glossa hic, argumento huius
Decretalis: cum enim tantùm prohibeat de spi-
ritualibus, de temporalibus censetur permitte-
re. cap. Qualis, 25. quæst. 1. cap. Exposita, infra
eod. & cap. Nonne, de præsumption. Sequitur
Innocent. nu. 2. Hostiens. nu. 1. Ioan. Andr. nu. 5.
Henric. Boich. in princ. Bellam. nu. 2. Butr. nu. 3.
13 & est casus in c. Dilecti, supra eodem, & infra in
cap. Exposita, adeò vt in tali compromisso nec
requiratur consensus Iudicis ecclesiastici, secun-
dum Tancred. Innocent. & Hostiens. in d. c. Di-
lecti, & Bellam. hic num. 2. qui etiam allegat
Archidiac. in cap. Clericum cuiuslibet ordinis,
11. quæst. 1. licèt Goffred. contra in prædicta
Decretali, Dilecti. Quod intellige dummodo
compromissum fiat de iure; secus si de facto, vt
patebit infra num. 16.
14 An autem super quæstione vsuraria iniri possit
compromissum, præsertim in laicum, plenè exa-
minat Abb. hic num. 2. Ioan. de Anan. in c. Post
miserabilem, de Vsur. & Felin. in cap. Cum sit,

nu.3. de foro competen. Et quid de causa electionis, vide hic Innocent, in fine, concludentem negatiuè. Idem Ioan.Andr. itidem in fine per cap.Massana, de elect.

15 QVÆRO, vtrum de re spirituali possit in laicum compromitti tanquam in arbitratorem, seu amicabilem compositorem.

16 Pro solutione duo casus sunt distinguendi. Primus est cùm compromissum huiusmodi fit de iure, & de facto, ita vt liceat arbitratori controuersiam dirimere pro libito sua voluntatis, & vni rem auferre, & dare alteri. Et manifestum est hoc compromissum non valere: quoniam nec in Clericum potest sub hac forma de rebus spiritualibus compromitti, vt respondit Gemin. conf 109. Circa primum dubium, in princip. & scripsi plenius in c. 2. n. 10. & seqq. supra eodem.

Secundus casus est, cum compromissum in arbitratorem fit de iure tantum, ita vt teneatur controuersiam amicabiliter decidere, & componere tanquam vir probus, & declarare cui ex compromittentibus res de iure debeatur. Et in hoc secundo casu Doctores non conueniunt.

Prima opinio est eorum, qui absolutè affirmant laicum esse non posse arbitratorem in causis spiritualibus, siue ecclesiasticis: cui adhærent Abb. hic num. s. vers. An autem possit compromitti. Andr. Siculus in cap.2. infra, de iudic. & Roman. in l.Titia, col.5 vers. Et quia passus notabilis, ff. solut. matrim. vbi refert se sra consuluisse, vt plenè habetur in eius consilio 299. In proposita consultatione, col.penult. n.9. & num. 10. vers. Quod autem, vbi hoc extendit vt nec incidenter in causa spirituali laicus possit esse abitrator.

Mouetur primò per hanc Decretalem, quæ generaliter prohibet fieri compromissum in laicum de re spirituali, nec distinguit an in arbitrum, vel arbitratorem. Ergo generaliter, & indistinctè est intelligenda, l. Non distinguemus, ff. eod. cum similib. cum præsertim textus reddat rationem prohibitionis, quia non decet vt laicus in talibus arbitretur. Quæ ratio militat etiam in arbitratore, secundum Roman. dicto num. 9.

17 Deinde mouetur, quia laici nec principaliter, nec ministerialiter, seu ministraliter possunt tractare negotia Ecclesiæ, vt videtur probari in d. cap.2. de iudic. vbi hoc tenet Abb.post alios, & cæteri sequuntur ponderando illud verbum,

18 *tractare*, quod generale est. Confert textus in cap. prox. supra eod. ibi, *tractare cum eis*, & in cap. Tua, in glos. in ver. Tractatu, de his quæ fi. à Prxl. & in l. Eleganter, §. fin. ff. de pignor. act. ibi, *malè tractauit creditor*, cum alijs allegatis per Dec. in d. c. 2. n.2.

19 Demùm mouentur, quia de his spiritualibus non potest transigi, cap. Super eo, de transact. Arbitramentum verò est quædam transactio, vt per glo. in Authen. Vt differen. iudic. §. Si verò contigerit, in ver. Conuenium. Oldrad. conf.176. Factum tale est, n 1 ver. Per amicabilem tamen compositionem. Dixi in c.2. n.12. supra cod.

20 Sed contrariam opinionem, idest compromissum de re spirituali fieri posse in laicum tanquã arbitratorem, amplectuntur communiter Doctores, & in specie Host.& Io.Andr. in c. fin. in princip. de rer. permut. quos refert Roman. d. conf.299. Speeul in tit. de arbitr. §. Restat, vers. Quid de sententia excommunicationis. Bald. in d. c. 2. col.fin. de iud. & in tit. de pace Constan. in ver. Possessionis, in princip. Petr. de Anchar. conf.34. In hac causa, num.7. & conf.98. Istam quæstionem, in princ. Quod consilium probauit Roman. sibi contrarius conf. 173. Pro decisione. Idem tenent Alexand. in l. Quoties, C. De iudic. & conf. 91. Visis actis, col.2. lib.2. Et Ioan. de Anan. in cap. Sicut in vno, col.1. de hæret. quos referr, & sequitur Dec. in d. c.2. n.4. vbi affirmat hanc esse communem opinionem, & ab ea non recedendum. De communi etiam testatur Horat. Mandos. ad Romanum d. conf.299. vbi amplius allegat Ruin. conf.66. Quia dubia, nu.11. lib.4. & Felin. in c. Cum sit generale, n.3. infra, de foro compet. Et pro hac opinione Host.& Ioan. Andr. allegant c.prox. supra eod. Item hoc cap. & infra c. penult. & c. Nisi, de præben. de cuius veritate patebit etiam infra ex responsionibus ad obiecta.

21 Non obstat igitur primum motiuum, quia hæc Decretalis procedit in arbitro, prout loquitur, non autem in arbitratore, secundum Anch. d. conf.34. Io. de Anan. in c. Post miserabilem, n.20, vers. Non obstat, de vsur. Felin. & Dec. loc. cit. Ratio differentiæ est, quia arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta, vt l.1. ff. eod. & l. Rem non nouam, §.1. C. De iudic. Nam secundum

22 Innoc. in cap. Quintauallis, num.4. & Host. post eum n. 8. inf. de iureiur. arbiter dicitur qui eligitur vt Iudex, scilicet vt procedat in substantialibus seruato ordine iudiciali, & litem dirimat coram se cœptam, vel coram alio l.1.l.Qualem, & l. Diem, §. Stari, ff. de arbitr. Vnde arbitrium diffinitur trium actus personarum sicut

23 in iudicio consistentium, vel causa in dicendo iure voluntariè posita, secundum eos, & Bellam.

24 in c.2.n.8. sup. eod. Atque ita quamuis arbitrari de re spirituali non sit actus spiritualis, vt dictum est supra n.10. tamen ab eo remouetur laicus propter decentiam, & authoritatem iudiciorum, & arbitriorum, secundum Martinum de Salua, & Bellam. ibi citatos. Et hanc rationem ponderat textus noster, dum dicit, quia non decet vt in talibus laicus arbitretur; idest cùm arbitet procedat instar iudicis; si laicus posset esse arbiter, videretur quodammodo sibi cognitionem assumere de causa spirituali, quod laicis non est permissum, vt in c. Quanto, de iudic cum

25 concordant. At hæc ratio indecentiæ cessat in arbitratore, quia eligitur vt aliquid æstimet, & sine ordine iudiciario dicat, & arbitretur quid sibi videatur, & amicabiliter componat, vt Institut. de empt. & vendit. §. Pretium l. Si societatem, la prima, ff. Pro socio, l.Si quis arbitratu, ff. de verb. oblig. & l. Fideicommissa, §. Sic fideicommissum, ff. de leg. 3. secundum Innoc. in d.c.Quintauallis, n.5. cum quo Hostien. Ioan.

26 Andr. & cæteri transeunt. Nec arbitramentum dicitur propriè sententia, nec quasi sententia, sed implementum compromissi; ideoque actio oritur ex compromisso, non ex arbitramento, vt per Cardin. conf.139. nu.6. vers. Et si hæc vera sunt. Quod est Salyceti, vt Io. de Anan. conf.16. Viso puncto, nu. 3. Et complures alias differentias inter arbitros, & arbitratores recensent Innoc.

Innoc. Hostienſ. & Bellam. locis citatis. Non igitur mirum, ſi de re ſpirituali in laicum compromitti non poſſit vt in arbitratorem. Simile in Authen. Si veró contigerit, de Iud. vbi patet iu iudicem poſſe compromitti vt in arbitratorem, non vt in arbitrum.

27 Non obſtat ſecundum motiuum, quia non videtur verum, cum laicus etiam in ſpiritualibus Procurator eſſe poſſit, c. 1. de Procurator. in 6. Item laicus acceptare poteſt beneficium pro Clerico abſente, vt notat Ioan. Andr. in c. Accedens, de præben. quem cæteri communiter ſequuntur, vt teſtatur Dec. in d. cap. 2. num. 6. de Iudic. & conſuluit Calderin. in conſ. 222. incip.

28 An acceptatio, aliâs 1. de præben. Item laico cauſa ciuilis eccleſiaſtica ab Epiſcopo delegari poteſt, vt tenet gloſ. in d. cap. 2. in ver. Non præſumant, quæ communiter approbatur, teſte Decio ibid. nu. 7. & conferunt quæ dixi ſupra nu. 12. Ergo laici non prohibentur negocia eccleſiaſti-

29 ca ſpiritualia tractare tanquam miniſtri. Nec refragatur textus in d. c. 2. quia verbum, *tractare*, ibi accipitur non ita generaliter, ſed prout congruit Rubricæ de Iudic. ſub qua collocatur, l. Imperator, ff. de in diem addict. notatur in l. Si veró, §. Si vno, ff. Locati; & ita laici prohibentur ibi tractare negocia Eccleſiæ, ſcilicet iudicando, & diſponendo. Et hoc ſuadent verba ibi in medio poſita, videlicet, *Prælati de negocijs Eccleſiaſticis laicorum iudicio non diſponant.* Atque ita quod ſupra dixit immediaté, videlicet Laici eccleſiaſtica tractare negocia non præſumant, intelligi debet iudicando, & diſponendo, non autem vt nudi miniſtri. Quod confirmant etiam ſubſequentia verba, idest *propter eorum prohibitionem iuſtitiam exercere non dimittant*. Quæ indicant prohibitionem illam de adminiſtratione iuſtitiæ eſſe intelligendam, vt bene ibi Dec. num. 7.

30 Non obſtat vltimum: quia etſi de his ſpiritualibus non poſſit fieri tranſactio, vt in contrarijs; poteſt tamen fieri amicabilis compoſitio. Ita Petr. de Anchar. d. conſ. 34 num. 7. verſ. Sed tunc dices, & verſ. Si eſt ita, Ioann. de Anan. in d. cap. Poſt miſerabilem, num. 20. verſ. Collige tamen, de Vſur. & Felin. in d. cap. Cum ſit, num. 3.

31 de foro competen. Ratio diuerſitatis eſt, quia tranſactio ex ſui natura requirit vt aliquid detur, promittatur, vel retineatur, l. 1. & ibi gloſ. 1. ff. de tranſact. l. 3. C. de repud. hæred. gloſ. in l. Tutores, §. Ab eo, in ver. Tranſactum, ff. de adminiſt. tutor. Angel. conſ. 240. Punctus eſt de quolibet. Vnde fieri non poteſt in ſpiritualibus ſine labe ſimoniæ, d. cap. Super eo, de tranſaction. gloſ. in cap. fin. in ver. Temporalia, infra de rer. permut.

32 Item tranſactio dicitur ſpecies alienationis, l. Si profundo, C. de tranſaction. notat Bald. in c. Si Vaſſallus, de beneficio ſuo, in fine. Si de fœudo controu. fuer. inter domin. & Agn. & in cap. 1. de controuerſ. inter vaſſallum, & alium de beneficio, Roman. conſ. 166. Viſa diligenter, nu. 1. Tiraq. de vtroque retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 14. n. 66. & ſequen. & poſt nu. 55. meritó de ſpiritualibus, quæ alienari prohibentur, non poteſt tranſigi. Et ob has rationes in cap. 2. num. 10. ſupra eod. dixi non valere compromiſſum in his ſpiritualibus de iure, & de facto. At hæc omnia ceſſant in amicabili compoſitione, vt patet in prædicta Decretali Super eo.

33 Sed nunquid ſuſtineatur compromiſſum factû in laicum de re ſpirituali tanquam in arbitrum, arbitratorem, ſeu amicabilem compoſitorem pœna adiecta, vt communiter fieri ſolet.

Breuiter reſpondeo ſuſtineri, vt ſic res magis valeat, quàm pareat, cap. Abbate, de verbor. ſignificat. & vtile per inutile non vitietur, vt in regula Sexti, Vtile. Ad hoc l. 2. §. 1. verſ. Proinde, de iudic. & quod dixi in cap. Cum tempore, in 2. quæſt. ſupra eodem, & tenet Ioan. de Anan. in d. c. Poſt miſerabilem, nu. 20. in fin. verſ. Collige tamen, de Vſur. & eſt ex mente Collectarij poſt Hoſt. in c. 2. num. 4. ſupra eod. per cap. Niſi, de præben. vbi compromiſſarij fuerunt aſſumpti vt arbitri; & tamen ordinario valet vt arbitra-

34 toris, quia vt arbitri valere non poſſet. Confert quod notat Specul. in tit de Arbitr. §. penult. aliàs vlt. verſ. Sed pone, vbi tenet, ſi compromiſſum fuerit in aliquem vt arbitrum arbitratorem, nec appareat quo iure pronunciauerit, dictum, eius ſuſtineri eo iure, quo melius valere poteſt. Et quamuis Specul. ibi concludat valere iure arbitri; hoc tamen dixit, quia in ſuo caſu vtroque iure valere potuit. Ergo ex mente ipſius ſi vt arbitrium valere non potuiſſet, debuiſſet valere vt arbitramentum, ne partes cenſerentur elegiſſe viam, per quam iudicium ſuum infringeretur, l. Miles, ff. de teſtam. milit. & l. Claudius, ff. de acquiren. hæred. & ita declarat Bald. in l. Non Codicillum, nu. 7. C. de teſtam. & ſcripſi plenius in d. cap. Cum tempore, ſupra eod. Et nihilominus etiamſi vtroque iure valere poſſit, tamen ſuſtineri vt arbitramentum, cum hoc ſit humanius propter reductionem ad arbitrium boni viri, contra Specul. tenet Collectar. poſt Hoſtienſ. in d. cap. 2. num. 5. & Bellam. ibidem num. 18. in 3. quæſt. ſupra eod. Similiter ſecundum Innoc. in cap. Quintauallis, de iureiur. & Collectar. vbi ſupra in fin. propter naturam negocij intelliguntur electi vt arbitratores, vbi aliàs de mente non apparet. Et hoc caſu ſecundum Ioan. de Anan. loco citat. cautela eſt vt in laudo arbitrator declaret ſe procedere tanquam amicabilem compoſitorem iuxta plené notata in d. cap. Quintauallis.

DE ARBITRIS.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum expirat morte alterius compromittentium.*
Etiamſi ante mortem fuerit concluſum in cauſa, & præfixus terminus ad ſententiam. num. 15.

2 *Ordinarius mortuo vno ex duobus electis, qui in eum compromiſerunt, procedit ex poteſtate ordinaria ſuper iure ſuperſtitis antequam fiat noua electio.*

3 *Compromitti poteſt ſuper electione, & matrimonio ſpirituali.*

4 *Secus ſuper matrimonio carnali.*

5 *Cauſa Matrimonij maiores Iudices requirit, nec compoſitionem admittit.*

6 *Compromitti non potest de libertate hominis; Secus de libertate Ecclesia in praiudicium compromittentium.*

7 *Laudum arbitri appellari potest sententia diffinitiua.*

8 *Arbiter citare debet partes, & prafigere illis terminum ad audiendam sententiam.*

9 *Electio secunda est attentata, si lite pendente inter duos electos alter moriatur.*

10 *Etiamsi superstes nullum ius habeat.*

11 *Duos simul in eodem beneficio ius habere impossibile est. & num. seqq.*

12 *Electiones dua de eodem ad eamdem non valent.*

13 *Inclusio iuris vnius in beneficio est exclusio iuris alterius.*

14 *Dominium, vel possessio non possunt esse in solidum apud plures.*

15 *Terminus ad sententiam prafixus à Iudice, vel Arbitro extinguitur per mortem citati, & sententia postea lata non tenet.*

16 *Instantia causa in iudicio non perimitur per mortem alterius collitigantium, sed in haeredem continuatur.*

17 *Secus in arbitrio.*

18 *Compromissum est stricti iuris, nec extenditur ad haeredes, vel alios, de quibus expresse non est cautum.*

19 *Arbitrium, & iudiciū in quibus differant, remissiuè.*

20 *Ordinarius an possit esse arbiter tam de iure ciuili, quàm de iure canonico. & n. seq. vsque ad n. 34.*

21 *Compromissum fieri potest in Iudicem vt in arbitratorem tam secundum Leges, quàm secundum Canones.*

22 *Siue sit Iudex ordinarius, siue delegatus.*

23 *Intellectus huius Capituli. & num. seq.*

24 *Arbitrator non fert sententiam, nec coram ipso, iudicium vertitur.*

25 *Intellectus cap. Cum tempore, supra eodem.*

26 *Intellectus l. Sed & si in seruum, §. Si quis iudex, ff. de arbitr. & num. seq. vsque ad num. 34.*

27 *Iudex non potest partes cogere vt in seipsum compromittant.*

28 *Dictio, vt, quandoque stat copulatiuè.*

29 *Lex non debet esse de indubitabili.*

30 *Lex ciuilis dubia intelligi debet secundum determinationem legis canonica.*

31 *Ius canonicum maioris est authoritatis, quàm consuetudo.*

32 *Differentia non est constituenda inter ius canonicum, & ius ciuile, nisi vbi clarè id reperitur expressum.*

33 *Ius ciuile vbi est dubium, & ius canonicum clarum, seruari debet vbique ius canonicum.*

34 *Iudex, in quem initum est compromissum, an in dubio censeatur procedere vt iudex, an verò vt arbiter. & num. seq. vsque in finem.*

35 *Potestatem duplicem habens in dubio censetur ea vsus, per quam actus sustinetur.*

36 *Arbitri, & arbitratores habent solam notionem, nec pœnam, vel mulctam possunt partibus infligere.*

37 *Clausula,* omni meliori modo, *operatur vt quis censeatur vsus ea validiori potestate, qua vti poterat.*

38 *Commissio facta ab habente duplicem dignitatem censetur facta nomine eius dignitatis, qua facit actum valere; etiamsi illa expressa fuerit per dictionem, &c.*

39 *Iudex ordinarius si dicat se procedere authoritate delegata, quam non habet, an sententia sustineatur. Et quid in casu conuerso.*

40 *Laudum latum ab arbitro, & arbitratore, si vtroque modo possit valere, valet fortiori modo; Sin minus, vt valere potest.*

41 *Iudicis, & arbitri, seu arbitratoris potestas possunt simul concurrere.*

42 *Sententia contra Capitulum lata praiudicat etiam Successoribus.*

43 *Compromissum censetur factū vt in arbitratorem, si data sit potestas procedendi de iure, & de facto, & renunciatum reductioni ad arbitriū boni viri.*

44 *Compromissum sub nomine dignitatis factum an transeat in Successorem.*

45 *Dignitas qua iure hareditario defertur, non comprehenditur in c. Quoniam Abbas, de offic. deleg.*

46 *Laudi effectus per arbitrum lati contra compromittentem transit ad illius haeredem.*

1 EX PARTE. Morte alterius compro-
mittentium expirat compromissum.
Hoc dicit secundum Abb. Antiq. Ioan.
Andr. Butr. Anchar & Imol. Vel plenius
sequendo intellectum Innocentij, quod compro-
missum hic factum fuerit per electos, Decreta-
lis secundum Card. & Abb. Siculum hoc inten-
2 dit. Si per duos electos ad eandem Praelaturam
in discordia compromittitur in Ordinarium,
morte alterius compromittentium expirat com-
promissum. Ordinarius tamen ex potestate or-
dinaria procedit super iure superstitis, antequā
fiat transitus ad aliam electionem. Communis
diuisio. Consultatio, & responsio. Secunda ibi,
Quapropter.
Nota primò ex textu iuncta suprascriptione,
Compromissum fieri posse in Ordinarium tan-
quam in arbitrum: vt hic probatur efficaciter,
& latius dicam in prima quaestione.
3 Secundò nota super electione, & sic super ma-
trimonio spirituali posse compromitti, vt hic
patet, & in c. Cum inter Canonicos, supra de
4 elect. Et hinc collige vnam differentiam inter
coniugium carnale, & spirituale: nam de car-
nali compromitti non potest, cap. vlt. supra de
transact. & c. penult. in fio. de in integr. restitut.
Secus de spirituali, vt hic est casus. Et quamuis
glos. in ver. Allegauit, sentiat nec de matrimonio
spirituali posse compromissum fieri, & Archie-
piscopum Coloniensem hic non processisse vt
Arbitrum; tamen eam reprobant Ioann. Andr.
d. c. penult. nu. 8. & ibi etiam Cardin. in §. Matri-
moniali, in 1. opposit. Abb. in 1. notab. & omnes
Doctores, vt inquit Ioan. de Anan. num. 7. per id
quod habetur in c. Causam, supra de elect. & in
c. Si Compromissarius, eod. tit. lib. 6. Nec vrget
consideratio glossae, & Hostiensis, quod Archie-
piscopus hic processerit non tanquam arbiter,
sed tanquam Ordinarius: nam oppositum colli-
gitur ex littera, dum ponderat arbitrium esse
finitum per mortem alterius compromittentiū,
quasi sit sensus: Quamuis post mortem compro-
mittentis tu Archiepiscope non potueris cogno-
scere tanquam arbiter, quia arbitrium tunc erat
finitum; debuisti tamen cognoscere vt iudex
Ordinarius de iure superstitis, priusquam fieret
5 transitus ad secundam electionem. Ratio autem
diff.

differentiæ cur de matrimonio ſpirituali poſſit
compromitti, non autem de carnali, ea eſt,
quia cauſa matrimonialis maiores iudices re-
quirit, d. c. pen. de in integr. reſtit. c. 1. de cõſang.
& affinit. & c. Accedentibus, de exceſſ. Prælat. Et
quoniam Sacramentum coniugij compoſitionẽ
6 non admittit, d. c. fin. de tranſact. Similem diffe-
rentiam ponunt Doctores in c. Cum tempore,
ſupra eod. dicentes de libertate hominis non
poſſe fieri compromiſſum, cum cauſa ſtatus ma-
iores iudices requirat, vt in d. c. pen. & in l. Non
diſtinguemus, §. Iulianus, & §. De liberali, ff. de
arbitr. & tamen de libertate eccleſiæ compromit-
ti poſſe quoad præiudicium compromittentium.
Ita Petr. de Sampſone: & Abb. Antiq. in d. c. Cum
tempore in fin. Hoſt. num. 6. in ver. Libertatis,
Bellam. nu. 10. in 3. oppoſit. Henr. Boich. col. 2.
verſ. Super gloſſa finali, qui latius proſequitur ra-
tionem diuerſitatis. Card. in 6. oppoſit. & Abb.
num. 3. verſ. Quarta ratio. Alias differentias inter
carnale, & ſpirituale coniugium indicaui in
c. Quanto, n. 3. & 4. ſupra de tranſlat. Epiſc.
7 Tertiò nota ibi, *ad proferendam diffinitiuam ſententiam terminum præfixiſti.* Laudum arbitri
poſſe appellari ſententiam diffinitiuam: concor-
dat cap. 1. ſupra eod. Quod tamen eſt verum in
lata ſignificatione, & largo modo ſecundum
Ant. de Butr. n. 4. & Abb. in 4. notab. nam pro-
priè, & ſtrictè intelligendo non dicitur ſenten-
tia, ſed arbitrium, ſeu laudum, vt in c. Per tuas,
8 & in c. Cum tempore, ſupra eod. Item nota ex
prædictis verbis arbitrum inſtar iudicis debere
partes citare, eiſque terminum præfigere ad au-
diendam ſententiam, vt per Butr. d. n. 4. & po-
terit citare per nuncium, vel per Epiſtolam, vt
in l. Sed & interpellatur, §. Arbiter, ff. eod.
9 Quarto nota ibi, *prius tamen de prima electionis meritis debuiſti cognoſcere*: defuncto altero ex
duobus in diſcordia electis, ad nouam electio-
nem deueniendum non eſſe, niſi prius cognitum,
& diſcuſſum fuerit de iure ſuperſtitis; & iudicem
poſſe inhibere electoribus, ne ad nouam electio-
nem procedant, vt hic eſt caſus, & notant Butr.
num. 5. Abb. in 6. notab. & Io. de Anan. nu. 6.
Hodie tamen ſecundum Ioan. Andr. num. 13 in
ver. Inhibere, & Cardin. in 7. notab. non eſt ne-
ceſſaria inhibitio; ſed ſi lite pendente inter duos
electos alter moriatur, ſecunda electio eſt atten-
tata, & ipſo iure nulla, vt deciditur in c. 1. Vt
10 lite penden. lib. 6. Quod procedit etiamſi ſuper-
ſtes nullum ius habeat: nam etſi Innocen. n. 6.
in ver. Ius habet, oppoſitum ſenſerit; tamen ho-
die expeditum eſt abſolutè ſecundam electionem
non valere, vt in d. c. 1. ſecundũ Io. Andr. hic n. 16.
11 Quinto nota ex fine Capituli, de iure impoſ-
ſibile eſſe vt duo eodem tempore ius habeant in
eodem beneficio ſecundum Ioan. Andr. num. 17.
in ver. Non valere. Petr. de Anchar. nu. 4. in
8. notab. & Io. de Anan. n. 4. Nec mirum, quia
12 etiam impoſſibile eſt vt valeant duæ electiones
de eodem ad eamdem, c. Vt quis duas, de elect.
13 libr. 6. Vnde ſtatim atque pronunciatur ius
vni competere; ſimul etiam tacitè pronuncia-
tur ius alteri non competere, vt hic in littera,
14 & eſt ſimile in dominio, vt in leg. Pomponius,
§. Sed & his qui, in fine, ibi, *nam cum iudicatur rem meam eſſe, ſimul iudicatur illius non eſſe*, ff. de
Procurat, non enim poteſt eſſe in ſolidum apud
plures, vt l. Si vt certo, §. Si duobus, ff. commod.
Et idem in poſſeſſione, vt ibi eſt textus, & in
l. Duo, ff. de precar. Itaque ſicut in matrimonio
carnali non eſt poſſibile vt vnus ſimul habeat
plures coniuges, cap. 2. infra de eo qui dux. in
matrim. ita nec in matrimonio ſpirituali eſt poſ-
ſibile vt vna Eccleſia, vel beneficium ſimul ha-
beat plures Spõſos, ſeu Rectores, c. Sicut alterius,
& c. Sicut vir, 7. q. 1. c. Cum non ignores, infra
de præb. Ioan. Andr. in cap. Super inordinata,
n. 2. in ver. eccleſijs, eod. tit.
15 Vltimò nota textum ad hoc ſingularem, quod
per mortem alterius compromittentium ſoluitur
compromiſſum, etiamſi ante mortem fuerit con-
cluſum in cauſa, & præfixus terminus ad audien-
dam ſententiam. Et ad hoc multum extollit
hunc textum Abbas n. 2. nam alibi non ita clare
hoc probatur. Alia enim iura ſimpliciter dicunt
compromiſſum extingui morte alterius ex com-
promittentibus, vt in l. Diem proferre, §. 1. &
l. Sed & interpellatur, ff. eod. & in c. fin. infra
eod. Sed non exprimunt an hoc vendicet ſibi lo-
cum in caſu, in quo omnia erant expedita, ita
vt non ſupereſſet niſi ſententiam proferre. Quod
notabiliter probatur hic; Et ita per hanc litte-
ram firmat Bald. in d. l. Diem proferre, vbi alle-
gat Innocentium hic. Sed vt Abb. inquit, non
oportuit allegare Innocentium, cum habeamus
textum hoc decidentem. Et hinc collige vnam
differentiam inter arbitrium, & iudicium: nam
etſi etiam in iudicio terminus præfixus ad ſen-
tentiam audiendam extinguatur per mortem ci-
tati; adeò vt ſententia poſtea lata vigore illius
citationis non valeat, vt l. In ſumma, §. fin. ff. de
re iudic. & notat hic Innocen. in ver. Sublato,
16 Atque ita in hoc pari paſſu ambulent iudicium,
& arbitrium, vt hic patet: tamen in hoc diffe-
runt, quod in iudicio inſtantia cauſæ non peri-
mitur per mortem alterius collitigantium, ſed
in hæredem continuatur, vt l. Tam ex contracti-
bus, ff. de iudic. Auth. Principales, C. de iuram.
calumn. & notat gloſ. vn. in c. fin. infra eod. Et
ſic quamuis citatio expiret mortuo citato, & ſit
opus noua citatione; tamen in iudicio extat per-
17 ſona hæredis, quæ citari poteſt, meritò iudicium
non extinguitur. At verò compromiſſum ſolui-
18 tur omnino per obitum citati, quia cum ſit opus
noua citatione, non ſupereſt perſona, quæ poſſit
citari, cum compromiſſum non extendatur ad
hæredes, niſi de illis cautum fuerit, vt eſt caſus
in d. c. fin. inf. eod. & in l. Sed & interpellatur,
§. Si ab altera, ff. eodem, notat Bald. conſ. 102.
Omnes poteſtas, & conſ. 103. Lex compromiſſi,
in fine lib. 3. arbitria enim ſtricti iuris ſunt, nec
compromiſſum extenditur niſi ad ea tantùm, de
quibus in ipſo expreſſè cauetur, c. Cum dilectus,
ſupra eod. d. l. Non diſtinguemus, §. De officio,
ff. de arbitr. & notant glo. & DD. in d. cap. fin.
Dyn. conſ. 45. Quæſtio quæ vertitur. Bald. conſ.
101. Nobiles viri, n. 8. verſ. Videtur concluden-
19 dum, lib. 3. Socin conſ. 20. Viſis actis, in princ.
lib. 1. Alias differentias inter iudicium, & arbi-
trium congerit Socin. in reg. 27. Arbitria vt iu-
dicia tractantur: vbi ad dictam regulam ponit
31. limitationes.
20 QVÆRO, An Ordinarius poſſit eſſe arbiter.
Doctores non conueniunt. Prima opinio eſt
Innocentij hic num. 6. in ver. Vt Ordinarius vellet
qui

qui dicit Ordinarium posse esse arbitrum secun-
dum Canones, vt in c.Cum tempore, supra eod.
secundum leges autem secus, per textum in
l. Sed etsi in seruum, § Si quis iudex, ff.de arbit.
Eodem modo distinguit Bart. in d.§. Si quis iu-
dex: vbi per illum textum tenet compromissum,
vt in arbitrum fieri non posse, vt in iudicem ordi-
narium de iure ciuili. Et est cōmunis opinio Le-
gistarum, vt in d. c.Cum tempore, testatur Io. de
Imola n.5 in gl.1.& Io.de Anan.n.3. Secus de iu-
re canonico, vt hic, & in c.Innotuit, inf.eod. (qui
tamen vltimus textus per Bartolum allegatus ad
rem non pertinet) Et ita tenent communiter Ca-
nonistæ, vt inquit idem Imola in præallegato c.
Cum tempore, n.5. vers.Canonistæ autem, & n.6.
vers. Sed de iure Canonico.
21 Secunda opinio est, glos. 1. in d. l. Sed etsi in
seruum, §. Si quis iudex, ff.eod. & Host.hic n.2.
& in d. cap. Cum tempore, n.1. Item Hugon. &
Lauren. in cap. Infames, §. Si quis verò, 3. q. 7.
existimantium nec de iure ciuili, nec de iure ca-
nonico compromitti posse in iudicem ordina-
rium tanquam in arbitrum, sed tantummodo
tanquam in arbitratorem, & amicabilem com-
positorem. Secunda pars, idest compromitti
posse in Ordinarium vt in arbitratorem vtroque
iure est clara: nam de iure ciuili hoc est expres-
sum in Auth. Si verò contigerit: & in corpore
vnde sumitur, C.de iudic.vbi gl.in ver.Composi-
tionem, tenet illam Authenticam non loqui de
arbitro ex compromisso, sed de arbitratore: & in
hoc gl.in d. §. Si quis iudex communiter appro-
batur, vt ibi testatur Bartol.sub n.1.vers.Sed hęc
glossa. Idque verissimum esse, & communiter te-
neri affirmat etiam Abbas in d.c.Cum tempore,
n.5. vers. Hæc opinio. De communi etiam testa-
tur Imola n.5. in glos 1. & non reperi contradi-
22 ctorē. De iure canonico similiter dubiū non est,
quin iudex possit esse abitrator siue sit ordinarius
vt in cap. Causam de elect. siue delegatus, vt in
cap. Nisi essent, de præb. Prima autem pars, idest
compromitti posse vt in arbitrum, secundum eos
probatur de iure ciuili in d. §.Si quis iudex, in-
telligentes illum textum prohibere duos casus,
iuxta secundum intellectum, quem ponit ibi
gl.1. Et in hoc conueniunt cum prima opinione
Innocentij, & Bartoli. De iure autem canonico
dicunt hoc probari in c. Infames, §. Si quis ve-
rò, 3.q.7. qui Canon desumptus est ex d §.Si quis
iudex. Atque ita lex ciuilis, & canonica in hoc
pari passu ambulant.
Nec obstat c. Cum tempore, sup.eod. c. Litte-
ras, de præsumpt. & alia iura, quæ in contrariū
allegantur: quia secundum eos loquuntur in ar-
bitratore, non autem in arbitro. Et ad hanc De-
cretalem respondent Archiepiscopum hic non
processisse tanquam arbitrum, sed iure suo ordi-
nario, iuxta intellectum glossæ in ver. Allegauit,
vers.Sed licèt sit finitum. Cur autem iudex non
possit esse arbiter, tres rationes assignat gl.in d.
§. Si quis verò, in ver. Iudex, 3. q.7. & tres alias
magis tamen plausibiles quàm concludentes red-
dit Host. in prædicta Decretali Cum tempore,
n.1. & Ioan. Andr. num. 10.
Tertia, & vltima opinio ex diametro secundæ
opposita est gl. 1. in eod. c.Cum tempore, supra
eod. quæ tenet in hoc non esse differentiam in-
ter ius canonicum, & ciuile. Sed vtroque iure
compromitti posse in iudicem ordinarium non
solùm vt in arbitratorem, in quo omnes conue-
niunt, sed etiam vt in arbitrum. Idem firmat gl.
in d. c. Infames, §. Si quis verò, in ver. Iudex,
3.q.7. Item Io.Tancred.Vincen.Philipp & Goffr.
in c.fin. de rer. permut.quos hic refert, & sequi-
tur Io.Andr. in gl.1. n.9. & 10. & est quasi com-
munis opinio Canonistarum, vt testatur Abb. in
d. c. Cum tempore, n 5. ver. Et concludendo.
23 Hæc tertia opinio complectitur duo membra.
Alterum est Ordinarium posse esse arbitrum de
iure canonico. Alterum posse itidem esse arbitrū
de iure ciuili. Primum membrum, in quo con-
cordant prima, & tertia opinio, probatur primò
irrefragabiliter in hac Decretali iuncta supra-
scriptione: nam Archiepiscopus Colonien. erat
hic Ordinarius partium; & tamen in eum fuit
initum compromissum tanquam in arbitrum.
Quod conuincitur ex eo quod tanquam arbiter
24 præfixit terminum ad audiendam sententiam.
Quod non congruit arbitratori, qui non fert sen-
tentiam, nec coram ipso iudicium vertitur, vel
quasi, vt notat Innoc.in c Quintauallis, n.5.vers.
Item non facio de iureiur. Sed arbiter sententiā
profert, quia arbitria ad iustar iudiciorum reda-
cta sunt, vt l.1. ff.de arbit. & l.Rem non nouam,
§.1.C.de iudic.confert textus in c.Cum dilectus,
sup.eod. vbi arbiter dicitur iudicare. Nec refra-
gatur quod Archiepiscopus reseruauerit sibi po-
testatem ordinariam, & sic processerit vtraque
potestate, scilicet iudicis, & arbitri. Quoniam
hoc non colligitur ex hoc Capitulo; quin po-
tius contrarium, cum allegaretur Archiepisco-
pum non debere vlterius procedere eo quod cō-
promissum esset finitum. Quæ allegatio inepta
fuisset, si non vt verus arbiter, sed vt Ordinarius
processisset. Itaque vt formaliter hic dicit Abb.
Antiq nu. 2. Nota luce clarius ex ista decretali,
quod potest in Ordinarium compromitti, & alibi
non ita inuenies; licèt subdat textum calumniari
posse ex eo quod vnus non erat immediatè sub-
iectus Archiepiscopo, in quem factum fuerat cō-
promissum. Similiter Abb. Sicul.n.1.in 2.notab.
dicit hunc textum optimè probare in Ordinariū
compromitti posse tanquam in arbitrum, & ali-
25 bi non ita benè hoc probari. Deinde hoc ipsum
probatur in d. c.Cum tempore, sup.eod. si intel-
ligamus episcopum Merseburgensem fuisse reū;
hoc enim casu Archiepiscopus, in quem factum
fuerat compromissum, fuisset iudex ordinarius
ipsius. Secus si fuisset Actor, vt in c. Si Clericus,
11.q.1. & ibi aduertunt Ioan. Andr. n.9. in gl.1.
Bellam.n.10. in t.opposit. Card n.2. Imol.n.3.&
Anch.in 3.notab. Nec verum est illum textum
loqui in arbitratore. Imò enim loquitur in arbi-
tro, vt patet ibi, *arbitrium Magdeburgen. Archi-
episcopi seruaturum*: & ibi *Nos arbitrium ab ipso
prolatum*. Et infra ibi, *In arbitrio*. Hoc ipsum de
iudice delegato probatur in c.Litteras, de præsu.
26 Secundum verò membrum, in quo hæc tertia
opinio discrepat à prima, & secunda, idest Ordi-
narium posse arbitrum esse de iure ciuili, pen-
det ab intellectu l. Sed etsi in seruum, §. Si quis
iudex, ff.de arbitr. nam cùm textus dicat prohi-
beri lege Iulia, ne iudex arbitrium recipiat eius
rei, de qua iudex est, *inue* se compromitti iubeat;
27 difficultas ad hoc restringitur, videlicet an illa
dictio, *ve*, stet ibi copulatiuè, ita vt sit vnus tan-
tùm

tùm casus, quando scilicet iudex vellet arbitriũ recipere cogendo partes vt in se ipsum compromitterent: An verò stet disiunctiuè ita vt sint duo casus, & lex prohibeat non solùm ne iudex vim faciat nolentibus, sed etiam ne recipiat in se compromissum à volentibus initum. Et glossa nostra, vt prędixi, approbat primum intellectum, idest prohiberi vnum tantùm casum cum iudex vult partes cogere ad compromittendum in se. Et hunc intellectum de iure puto veriorem ex considerationibus infrascriptis.

28 Primò quia in d. cap. Infames, §. Si quis verò, 3. qu. 7. refertur ad litteram integer ille §. Si quis Iudex, & loco illius dictionis, *ve*, ponitur copula, *&*; Atque ita vbi lex ciuilis dicit, *inue se cõpromitti*, lex canonica quasi ius ciuile exponendo dicit, *& in se compromitti*. Ergo dictio, *ve*, in d. §. Si quis Iudex, est accipienda copulatiuè vt sic prohibeat vnum casum dumtaxat. Quod etiam aduertit iuris Pontificij illuminator Ioan. Andr. licèt valdè succinctè in d. c. Cum tempore, nu. 10. vers. Facit quia, supra eod. Secundò, quia non est nouum vt dictio illa, *ve*, stet copulatiuè, vt in l. Sæpè, ff. de verbor. signif. & notat Io. Andr.

29 loco cit. Tertiò quia lex non fertur nisi in casu dubio, l. Labeo, ff. de carbon. edicto. At si dictus §. Si quis Iudex, duos casus prohiberet, secundus casus esset de indubitabili, & superuacaneus, quia si iudex simpliciter, & absolutè prohibetur in se arbitrium recipere etiam à volentibus, quod minus est, vt in primo casu; extra dubium est eum non posse partes compellere vt in se compromittant, quod plus est, facit cap. Cui licet, & c. Plus semper, cum vtrobique notatis per Dyn. & Ioan.

30 Andr. de regul. iur. lib. 6. Quarto quia cũ de iure canonico clarè sit cautum vt Ordinarius possit esse arbiter, vt ostensum est supra nu. 23. lex ciuilis dubia intelligi debet secundum determina-

31 tionem iuris canonici: nam vt in proposito arguit Abb. in d. c. Cum tempore, num. 5. in fine, vers. De iure ciuili, supra eod. si in dubio pro interpretatione legis recurrimus ad cõsuetudinem, vt in c. Cum dilectus, de consuetud. & in l. Si de interpretatione, ff. de legib. longè magis recurrendum est ad Ius Pontificium, quod est maioris authoritatis, quàm consuetudo, arg. à simili, in c. Quis nesciat, 11. dist. Confert textus in c. Per

32 venerabilẽ, qui fil. sint legit. Vltimò alijs omissis, non est constituenda differentia inter ius canonicum, & ius ciuile, nisi vbi clarè id reperitur expressum, arg. c. 1. cum ibi notatis, infr. de noui oper. nunciat. Ergo cum habeamus legem canonicam hunc articulum expressè decidentem; lex ciuilis habens varios intellectus accipienda est in eo sensu, in quo magis conuenit cum lege canonica, vt sic iura iuribus concordentur, c. Cum

33 expediat, de elect. lib. 6. facit quia vbi ius ciuile est dubium, & ius canonicum est clarum, seu declaratiuum eius quod de iure ciuili non est expressè decisum; seruari debet vbique locorum & in vtroque foro ius Canonicum, vt notabiliter voluit Angelus cons. 217. In causa n. 3. vers. Non obstat, Abb. in d. c. 1. nu. 6. de nou. oper. nunciat. & Marant. in Praxi in 3. part. num. 73.

34 Secundò QVÆRO, An Iudex, in quem initum est compromissum, in dubio censeatur in causa procedere vt Iudex; an verò vt Arbiter.

Pendente lite inter Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Audomaten. ex vna, & Abbatem, & Conuentum Monasterij S. Bertini Ordinis S. Benedicti immediatè Sedi Apostolicæ subiecti ex parte altera super præcedentia: Episcopus Vercellen. tunc Nuntius Apostolicus in Belgio in quem partes hãc differentiam compromiserunt, diffiniuit vt Decanus, & Capitulum à latere dextro; ipsi verò Religiosi dicti Monasterij à sinistro semper, & vbique incederent. Vt die Sanctissimi Sacramenti dicti Religiosi conuenirent ad Cathedralem Ecclesiam, vnde processio initium sumeret, Canonicis eos, vt moris est, excipientibus, processionemque ad eamdem ecclesiam comitarentur, & episcopo Sacramentum gestante, Abbas solus clauderet processionẽ ante vmbellam. In ijs verò processionibus, quæ iussu Summi Pontificis, vel regia Maiestate instante indicerentur; tunc seruaretur in omnibus antiqua alternatiua consuetudo, & vicissitudo, nõ autem id quod de latere dextro, & sinistro constitutum est: dictaque consuetudo, & vicissitudo etiam seruaretur quando Corpora Sanctorum Audomari, & Bertini in processionibus sunt deferenda. Vtque Sanctissimum Sacramentum semper à digniori, videlicet ab Episcopo, si præsens esset; sin minus ab Abbate, & eo absente à Decano, tum à Priore dicti Monasterij deferretur. Et quando Abbas in Ecclesia sua Episcopo præsente celebraret, tunc antequam benedictionem impertiretur, eidem Episcopo cum Mitra teuerentiam facere deberet, & absente Episcopo, in Cathedrali Ecclesia ipso die Sanctissimi Sacramenti celebrare deberet requisitus. Cum autem habendæ sunt processiones, quibus certus dies non est præscriptus, tunc ex humanitate Decanus, & Capitulum cum Religiosis ipsis conuenirent ad deliberandũ quo die, & qua ratione haberi debetent. Indictio autem earũ omnino ad Episcopum, Decanum, & Capitulum prædictum pertineret, & prædicta obseruari mandauit sub pœna 500. scutorum, adiecta clausula, *& omni meliori modo*.

Quæ quidem sententia cum ab vtraque parte, & Sixto tunc Episcopo Audomaren. approbata, & obseruata fuerit; supplicatur pro illius confirmatione.

35 Visum est confirmationem posse concedi; quia Nuntius videtur vsus vtraque potestate; imò illa, quæ facit actum magis valere, & perpetuam roboris firmitatem habere, text. est in l. 1. §. 1. vers. Perinde, ff. de iudic. & scripsit Roman. cons. 143. Ex proposita, n. 9. & cons. 446. Primus, num. 3. & seqq. & sic iudiciaria, cùm sub pœna quingentorum scutorum præceperit partibus obseruantiam contentorũ in sententia prædicta.

36 Quæ omnia clarum est assumenti tantùm partes iudicis conuenire, & non arbitris, & arbitratoribus, qui iurisdictionem non habent, vt l. Aic Prætor, cum ibi not. ff. de re iudic. Abb. hic in 4. notab. Sed habent solam notionẽ, nec pœnam, vel mulctam possunt partibus infligere, glos. vlt. & ibi DD. in c. Cum dilectus, supra eod. Et vltimo loco apposuit etiam clausulam, *& omni meliori modo*, per quam actus dicitur factus ea validiori potestate, qua vti poterat; & sic iudiciaria, glos. in l. 1. in ver. Consentiant, in fin. ff. de Iud. Bald. cons. 478. nu. 3. lib. 3. Alexand. consil. 112. nu. 2. & seqq. lib. 3. Dec. in c. Super quæstionum num. 59.

num.59. vbi etiam alij de offic. deleg. Achill. de
38 Graff. decision.1. tit.de clausulis. Confert quod
tradit Roman. consf.343. Ex proposito, vbi latè
consuluit valere commissionem ab Archiepisco-
po Coloniensi, qui est etiam Episcopus Badæ,
seu administrator factam super administratione
episcopatus Badensis per hæc verba: *Theodori-
cus Archiepiscopus Coloniensis, Bessaliæ Dux, &c.*
Et vigore illius clausulæ, *&c.* Censeri omnes Di-
gnitates expressisse, & sic valere actum tanquam
factum à Badæ administratore, quia expressio
non est restricta. Et illa verba, *Archiepiscopus
Coloniensis, Dux Bessaliæ, &c.* stant causa demon-
strationis. Et quæ abundant non vitiant actum,
vt ibi per eum, qui pluribus hanc partem con-
firmat, & ab obiectis tuetur. Si ergo duplicem
habens potestatem censetur ea vsus, per quam
actus sustinetur, etiamsi illam non expresserit,
nisi per dictionem cæteratam; quanto magis
idem dicendum erit hoc casu, in quo Nuntius
vtramque potestatem expressit nominatim.
39 Imò secundum vnam opinionem, de qua pec
Innocentium in c. Cum ex officij, de præscript.
quem refert Bald. in l.Falsus, circa finem, C.de
furtis, & in l. Non Codicillum, C.de testament.
& Angel. in l.Si per errorem, ff. de iurisd. omn.
Iudic. valida est sententia iudicis, licèt dicat
se nolle procedere ex capite iurisdictionis ordi-
nariæ, secundum quam in veritate procedere
potest, sed ex capite delegatæ, quam putat se
habere, licèt verè non habeat: cùm enim adsic
potestas procedendi, & voluntas, quamuis erret
in specie iurisdictionis; valebit quod agitur,
quia principalis voluntas non deficit, nec in ge-
nere potestas, & sequitur Roman. consil. 446.
Primus propositæ consultationis, num.3. 4. & 5.
de quo tamen articulo dic vt per Sigismundum
Loffred. cons.45. Magnificus Federicus, post n.5.
& eundem Roman. cos.343. Ex proposito, nu.5.
40 Et in terminis ferè nostris si iudex pronunciet
vt arbiter, & arbitrator; Si quidem actus vtro-
que modo possit valere, valet fortiori modo,
quo potest, arg. l.Si Domus, ff.de seruitut.vrban.
præd. l.Si non lex, ff.de hæred. instituen. Sin au-
tem valere non possit nisi vno modo; tunc quia
actus in dubio debet valere, iudex censetur pro-
cessisse eo modo, quo potuit. Hæc est theorica
Baldi in d. l. Non Codicillum, nu.7. adijcientis
hanc opinionem esse æquiorem, & seruari de
consuetudine. De quo dic plenius vt scripsi in
cap.Contingit, nn.34. & 35. infra eod. Quippe
hoc casu Nuntius censeri non debet elegisse
viam, per quam eius iudicium possit subuerti,
l.3. de milit.tellam. Facit Regula Sexti, vtile pec
inutile: nec non regula si non valet quod ago,
vt ago, valet vt valere potest, l.Si tam angusti,
ff. de seruitut. cum notatis per Bart. in l.1. §. Si
quis ita, ff.de verbor. obligation.
41 Neque verò in præsentia dubitandum est de
potestate, quia etsi de iure ciuili res habeat ali-
quam difficultatem an vtraque potestas concur-
rere possit, vt dixi latè in præcedenti quæstione,
tamen de iure canonico, quod attendi debet in-
ter personas ecclesiasticas, res est expedita, vt
est textus rotundus hic ponderatus vt supra n.23.
& seq. in cap.Cum tempore, supra eod. & c.Lit-
teras, de præsumption.
42 Supposita igitur potestate, & voluntate, sequi-
tur consequentia necessaria vt sententia sit vali-
da, & præiudicet nedum illis met Canonicis, qui
tunc temporis interuenerunt, sed etiam Succes-
soribus eorum, l. Ex contractu, ff.de re iudic. Ri-
pa in l.Sæpè, num.69. de re iudic. Rot.decis.17.
sub num.1. & 4. eod. tit. in antiq.
43 Quod etiam dicendum est quatenus dicta sen-
tentia dici posset aliquo modo arbitramentum
propter potestatem eidem Nuntio traditam à
partibus decidendi causam de iure, & de facto
cum renunciatione cuicunque appellationi, &
reductioni ad arbitrium boni viri, quæ operan-
tur vt in eum censeantur compromisisse vt in
Arbitratorem, ex tradit. per Bart. in l.Si Socie-
tatem, §. Arbitratorem, ff. pro Soc. & per Cano-
nistas in cap.Quintaualis, de iureiur. quia etiam
44 dicto casu cum in compromisso, & laudo per ar-
bitratorem lato interuenerit præsentia, & con-
sensus Ordinarij præmisso tractatu cum his so-
lemnitatibus, licitè compromitti potuit, & tran-
sigi etiam in præiudicium Successorum, c. Præ-
sentata, vbi Abb. & Felin. nu.1. de testibus.
Idque eo magis recipiendum videtur ex eo
quod compromissum nomine dignitatis factum
fuit, vt patet ex illis verbis, *Decanum, & Capi-
tulum Ecclesiæ Audomaren. ex vna, & Abbatem,
& Monachos S.Bertini eiusdem ciuitatis ex altera.*
Compromissum autem factum sub nomine di-
gnitatis quamuis non transeat in hæredes, c.fin.
infra eod. tamen transit in Successorem in eadem
dignitate, vt probatur in cap.Quoniam Abbas,
supr. de off. deleg. vbi Dec. col. penult. vers. Po-
stremo, nu.86. & seqq. latè hanc partem tuetur.
Idem probatur in l. Quod Principi, ff. de leg.2.
Et formant Alex. Aretin. & Raphael Cuman. in
l.Qui liberis, §.Hæc verba, ff.de vulg. & pupill.
Bald. in l.fin. §. Sed si quis, col.fin. C. Commu-
nia, de legat. Mars. in rubr. de fideiussor. n.135.
& Bertach. de Episc. in 4.part. de potest. Episc.
in temporal. quæst.54. n.290. Et quamuis Bart.
in d. §.Hæc verba, in vers. Vltimò hanc legem,
dixerit compromissum sicut non transit in hære-
dem, vt in l.Diem proferre, §.1. ff.eod. pari ra-
tione non transire in Successorem; Et eius opi-
nio communis sit, vt testatur Dec. alios cumu-
lans loco citato, & Ias. in d. §. Hæc verba: tamen
primam opinionem contra Bartol. dicunt verio-
rem in puncto iuris Alexand. & Dec. vbi supra.
45 Præsertim si dignitas sit talis vt non deferatur
iure hæreditario, vt in casu nostro. In his enim
dignitatibus, & non in hæreditarijs procedit tex-
tus in d.c.Quoniam Abbas, vt ibi per Dec. n.88.
46 Preterea quidquid sit de veritate harum opinio-
num, vitari potest hoc casu huiusmodi contro-
uersia, quia esto compromissum expirauerit per
mortem compromittentium, nec transiuerit in
Successores; tamen effectus laudi per arbitrum
lati contra compromittentem durat, & transit
non tantùm in Successores, sed etiam in hære-
dem, textus est in d.l.Diem proferre, §.1. ff.eod.
& hic notat Abb. num.2. vers. Effectus tamen
sententiæ.

Explicit Pars secunda Libri primi Decretalium.

